Lewis E. 30

ÆSTO MVNDVS.

Cor mundum crea in me Domine.

Tu precor immundi mihi pectoris ablue sordes
Sanguine CHRISTE tuo, sic ego mundus ero.

Vide "Masters's Hist: of CCCC, p: 338. for Conan-

(1.)

liber dni thome dakomb 1556

liber domini Jacobi dakcomb 1575

Liber Johannis Estmondi, ex dono affinis
sui charissimi Dni Jacobi Dakcomb
de Fonte melleo armigeri
Octobris 24. 1627.

Ad Jacobum Dakcomb armigerum
carmen ἀμοιβαῖον.

Te semper Verbi hoc mellito ex fonte, Jacobe,
Frrigiuum fobeat melleus, opto, latex.

Liber Thomæ Boult ex dono Gulielmi
Churchill Bibliopolæ Dorcestrensis.
1657

Liber Samuelis Conant de Litchet 1719

E Libris Thomæ Gardner de Sowold Suff.
1769; modo Tho Barber τελωνησαντος
καὶ φιλαρχαίου Norfoliensis, 1770;

If the Poſseſsors of such curious Books as this, were carefull to insert their names according to the order of time, as in some measure is instanced here, what an agreable effect it might produce to observe the variety of Persons thro' whose hands they paſs.

I.

Samuel Wix. M.A. Clerk in Holy Orders.

1800. Inworth Essex –

(2.)

Bibliothecæ Iveſianæ.

Johannes Ives. Garionensis. Societatis Antiquariorum Socius, me Possidet Anno incipiente 1771. —

✠

Johannes Ives. Fecialis Suffolciensis, Regiæ Societatis nec non Antiquariorum Socius 1774

E Libris Gulielmi Wix Islington Com. Middlesex 1792.

Richard. Hooker Edward Wix M.A. Priest. Swanmore. I. W. 1864.

Hooker Edward Wix — Emsworth — 1893 —

Ex Libris Major Arthur Griffith

Purchased by me for £18.0.0
from James Tregaskis of
London 1911.
John Frederick Lewis

John Iv

Oct[r] I.[st]

Anne

Both inte

John I

Mary

John

Elected

June v

Socie

a speci

to Mi

Crea

=inar

F

John Ives, Gent: born Oct.r IV. 1684 died Oct.r I.st 1758.

Anne Ives, his wife died October XII. 1771.

Both interred in one Grave in Belton Church

John Ives Esq.r born Aug.t XIX. 1719

Mary his wife born April. I.st 1718

John Ives, their 2.d Son. born July XIV. 1751 Elected Fellow of y.e Society of Antiquaries June VI.th 1771, Elected Fellow of the Royal Society. March XXV 1773. Married by a special Licence at Lambeth Church to Miſs Sarah Kett. August XIX. 1773. — Created Suffolk Herald Extraord=inary October XXIV 1774. ———

H

Biblia sacra, excepto Psalterio,
secundũ, vulgatã editione
vnà cũ libris Apocryphis.

Bibliothecæ Ivosianæ 1771.

Incipit prologus beati Ieronimi ad Paulinum presbiterum de omnibus divine historie libris.

Frater Ambrosius tua michi munuscula perferens detulit et suavissimas litteras que a principio amicitiarum fidem probate iam fidei et veteris amicitie nova preferebant. Vera enim illa necessitudo est et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non presentia tantum corporum, non subdola et palpans adulatio, sed Dei timor et divinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis quosdam lustrasse provincias, novos adisse populos, maria transisse, ut eos quos ex libris noverant coram quoque viderent. Sic Pitagoras Memphiticos vates, sic Plato Egiptum et Architam Tarentinum eandemque oram Italie que quondam Magna Grecia dicebatur laboriosissime peragravit, ut qui Athenis magister erat et potens cuiusque doctrinas Achademie gignasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus, malens aliena verecunde discere quam sua inpudenter ingerere. Denique cum litteras quasi toto orbe fugientes persequitur, captus a piratis et venundatus, etiam tiranno crudelissimo paruit, captivus vinctus et servus; tamen quia philosophus, maior emente se fuit. Ad Titum Livium lacteo eloquentie fonte manantem de ultimis Hispanie Gallieque finibus quosdam venisse nobiles legimus, et quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem quererent. Apollonius sive ille magus ut vulgus loquitur, sive philosophus ut Pitagorici tradunt, intravit Persas, pertransivit Caucasum, Albanos, Scitas, Massagetas, opulentissima Indie regna penetravit, et ad extremum latissimo Phison amne transmisso pervenit ad Bragmanas, ut Hiarcham in throno sedentem aureo et de Tantali fonte potantem inter paucos discipulos de natura, de moribus ac de cursu dierum et siderum audiret docentem. Inde per Elamitas, Babilonios, Chaldeos, Medos, Assirios, Parthos, Siros, Phenices, Arabes, Palestinos, reversus Alexandriam perrexit ad Ethiopiam, ut gignosophistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret, et semper proficiens semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus Philostratus.

II Quid loquar de seculi hominibus, cum apostolus Paulus vas electionis et magister gentium, qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur dicens: An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus? post Damascum Arabiamque lustratam ascendit Ierosolimam ut videret Petrum et mansit apud eum diebus quindecim. Hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis futurus gentium predicator instruendus erat. Rursum post annos quatuordecim assumpto Barnaba et Tito exposuit cum apostolis evangelium, ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid latentis energie vive vocis ~~actus~~ [Vive vocis actus] et in aures discipuli de auctoris ore

tumultus totus sonat. Unde et eschinus cum rodi exularet et legeretur illa demostenis oratio quam adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus suspirans ait: Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem.

II Et hec non dico quod sit aliquid tale in me vel quod possis ut velis discere. Sed quod ardor tuus et discendi studium etiam absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile et sine doctore laudabile est. Non quid invenias sed quid queras consideramus. Mollis cera et ad formandum facilis et si artificis et plaste cessent manus tamen virtualiter totum est quicquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes gamalielis legem moysi et prophetas didicisse se gloriatur ut armatus spiritualibus telis postea diceret confidenter: Arma enim militie nostre non carnalia sunt sed potentia deo ad destructionem munitionum et cogitationes destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei et captivantes omnem intellectum ad obediendum christo et parati subiugare cunctam inobedientiam. Timotheum scribit ab infantia sacras litteras eruditum et hortatur ad studium lectionis ne negligat gratiam que data sit ei per impositionem manus presbiterii. Tito precipit ut inter ceteras virtutes episcopi quem brevi sermone depinxit scientiam quoque eligat scripturarum: Optinentem inquit eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem ut potens sit exhortari in doctrina sana et contradicentes revincere.

III Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest et quantum edificat ex vite merito ecclesiam christi tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias propheta immo per malachiam dominus interrogare sacerdotes legem. Sacerdotum officium est interrogatum respondere de lege. In deuteronomio legimus: Interroga patrem tuum et annuntiabit tibi, seniores tuos et dicent tibi. In psalmo quoque cxviii: Cantabiles mihi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Et in descriptione iusti viri cum eum arbori vite que est in paradiso david compararet inter ceteras virtutes etiam hoc intulit: In lege domini voluntas eius et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissime visionis iustos ait fulgere sicut stellas et intelligentes id est doctos quasi firmamentum. Vides quantum inter se distent iusta rusticitas et docta iustitia. Alii stellis, alii celo comparantur. Quamquam iuxta hebraicam veritatem utrumque de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus: Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Quare dicitur apostolus paulus vas electionis? Nempe quia legis et scripturarum sanctarum armarium est. Pharisei stupent in doctrina domini et mirantur in petro et iohanne quomodo legem sciant cum litteras non didicerint. Quicquid enim aliis exercitatio et cotidiana in lege meditatio tribuere solet illis hoc spiritus sanctus suggerebat et erant iuxta quod scriptum est docibiles dei. Duodecim annos salvator impleverat et in templo senes de questionibus legis interrogans magis docet dum prudenter interrogat. Nisi forte rusticum petrum, rusticum dicimus iohannem, quorum uterque dicere poterat: Et si imperitus sermone non tamen scientia. Iohannes rusticus piscator indoctus fuerit? Unde illa vox

obsecro. In principio erat verbum et verbum
erat apud deum et deus erat verbum. Logos grece mul
ta significat. Nam et verbum est et ratio
et supputatio et causa uniuscuiusque rei per quam
sunt omnia que subsistunt. Que universa rec
te intelligimus in Christo. Hoc doctus Plato
nescivit, hoc Demosthenes eloquens ig
noravit. Perdam, inquit, sapientiam sapi
entium et prudentiam prudentium rep
robabo. Vera sapientia perdet falsam sapien
tiam. Et quamquam stultitia predicationis
in cruce sit, tamen sapientiam Paulus loquitur
inter perfectos. Sapientiam autem non seculi huius
nec principum seculi istius qui destruuntur,
sed loquitur dei sapientiam in misterio abscon
ditam, que predestinavit deus ante secula.
Dei sapientia Christus est. Christus enim dei virtus
et dei sapientia. Hec enim sapientia in misterio
abscondita est. De qua et noni psal
mi titulus prenotatur: pro occultis filii, in quo
sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei ab
sconditi. Et qui in misterio absconditus
erat, prefiguratus est ante secula. Pre
destinatus est autem et prefiguratus in le
ge et prophetis. Unde et prophete appellaban
tur videntes, quia videbant eum
quem ceteri non videbant. Abraham
vidit diem eius et letatus est. Ape
riebantur celi Ezechieli, qui populo
peccatori clausi erant. Revela, inquit
David, oculos meos et considerabo mirabi
lia de lege tua. Lex enim spiritualis est, et
revelatione opus est ut intelligatur,
ac revelata facie dei ~~[illegible]~~
gloriam contemplemur. Liber in Apoca
lypsi septem sigillis signatus ostenditur,
quem si dederis homini scienti litteras ut legat, respon
debit tibi: non possum, signatus est enim.
Quanti hodie putant se nosse litteras,
tenent signatum librum nec aperire pos
sunt, nisi ille reseraverit qui habet clavem
David, qui aperit et nemo claudit, clau

dit et nemo aperit. In actibus apostolorum
sanctus eunuchus, immo vir, sic enim scrip seu
tura commemorat, cum legeret Isaiam
prophetam, interrogatur a Philippo: Putas
ne intelligis que legis? Respondit: Quomo
do possum, nisi me aliquis docuerit? Ego
ut de me interim loquar, nec sanctior
sum hoc eunucho nec studiosior, qui
de Ethiopia, id est de extremis mundi fi
nibus, venit ad templum. Reliquit
aulam regiam, et tantus amator le
gis divineque scientie fuit ut etiam in vehiculo que
sacras litteras legeret. Et tamen cum librum tene
ret et verba domini cogitatione conciperet,
lingua volveret, labiis personaret,
ignorabat eum quem in libro nesciens
venerabatur. Venit Philippus, osten
dit ei Iesum, qui clausus latebat in lit
tera. O mira doctoris virtus! Eadem ho
ra credidit eunuchus, baptizatur, fide
lis et sanctus factus est, magister de discipulo. Plus effectus
in deserto fonte ecclesie quam in aurato syn reperto
agoge templo reperit. Hec a VI
me perstricta sunt breviter, neque enim
epistolaris angustia evagari longius
patiebatur, ut intelligeres te in scripturis
sanctis sine previo et ductore et monstran
te semitam non posse ingredi. Taceo [illegible]
de grammaticis, rhetoribus, philosophis, ge
ometris, dialecticis, musicis, astro
nomis, astrologis, medicis, quorum
scientia mortalibus vel utilissima
est, et in tres partes scinditur: in doctrinam,
rationem et usum. Ad minores artes
veniam, et que non tam ~~[illegible]~~ quam manu non tam lingua
administrantur. Agricole, cementarii,
fabri, metallorum lignorumque cesores,
lanarii quoque et fullones et ceteri qui
variam supellectilem et vilia opus
cula fabricant, absque doctore non pos
sunt esse quod cupiunt. Quod medicorum
est promittunt medici, tractant fabri

ha faber. Sola scripturarum ars est quam sibi omnes passim vindicant. Scribimus indocti doctique poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi presumunt, lacerant, docent antequam discant. Alii adducto supercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur. Alii discunt, proh pudor, a feminis quod viros doceant, et ne parum hoc sit, quadam facilitate verborum, immo audacia, edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de meis similibus qui si forte ad scripturas sanctas post seculares litteras venerint, et sermone composito aurem populi mulserint, quicquid dixerint hoc legem dei putant, nec scire dignantur quid prophete, quid apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia, quasi grande sit et non vitiosissimum dicendi genus depravare sententias et ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus homerocentonas et virgiliocentonas ac non sic etiam maronem sine christo possimus dicere christianum quia scripserit: Iam redit et virgo, redeunt saturnia regna, iam nova progenies celo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium: Nate mee vires, mea magna potentia solus. Et post verba salvatoris in cruce: Talia perstabat memorans fixusque manebat. Puerilia sunt hec et circulatorum ludo similia, docere quod ignores. Immo, ut cum stomacho loquar, ne hoc quidem scire quod nescias.

Rubrum VII. [illegible]

Videlicet manifestissima est genesis, in qua de creatione mundi, de exordio generis humani, de divisione terre, de confusione linguarum et gentium usque ad exitum scribitur hebreorum. Patet exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum mysticis divinisque preceptis. Promptus est leviticus liber in quo singula sacrificia, immo singule pene sillabe, et vestes aaron et totus ordo leviticus spirant celestia sacramenta. Numeri vero nonne totius arismetice et prophetie balaam et xlii mansionum per heremum mysteria continent? Deuteronomium quoque secunda lex et evangelice legis prefiguratio, nonne sic ea habet que priora sunt, ut tamen nova sint omnia de veteribus? Hucusque moyses, hucusque pentateuchus, quibus quinque verbis loqui se velle apostolus gloriatur. Iob exemplar patientie, que non mysteria suo sermone complectitur? Prosa incipit, versu labitur, pedestri sermone finitur. Omnesque leges dialectice propositione, assumptione, confirmatione, conclusione determinat. Singula in eo verba plena sunt sensibus. Et ut de ceteris sileam, resurrectionem corporum sic prophetat ut nullus de ea vel manifestius vel cautius scripserit. Scio, inquit, quod redemptor meus vivit et in novissimo die de terra surrecturus sum, et rursum circumdabor pelle mea et in carne mea videbo deum. Quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt, et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Veniam ad ihesum nave, qui typum domini non solum in gestis verum etiam in nomine portat. Transivit iordanem, hostium regna subvertit, divisit terram victori populo, et per singulas urbes viculos montes flumina torrentes atque confinia ecclesie celestisque ierusalem spiritualia regna describit. In iudicum libro quot principes populi tot figure sunt. Ruth moabitis ysaie explet vaticinium dicentis: Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad montem filie syon.

historia

[illegible] extensione usque ad [illegible] scribitur hebreorum

Samuel in heli morte et occisione
saul veterem legem abolitam mon
strat. Porro in sadoch atque david novi
sacerdotii novique imperii sacramenta
testatur. Malachim id est tercius et quartus
regum liber a salomone usque ad ie
coniam et ab ieroboam filio nabath
usque ad osee qui ductus est in assyrios.
regnum iuda et regnum describit israel.
Si hystoriam respicias verba simpli
cia sunt. si in litteris sensum latentem
ecclesie paucitas et hereticorum contra ec
clesiam bella narrantur. Duodecim pro
phete in unius voluminis angustias
coartati multo aliud quam sonant in lit
tera prefigurant. Osee crebro nominat e
phraim. samariam. ioseph et iezrahel
et uxorem fornicariam et fornicationis fi
lios et adulteram cubiculo clausam ma
riti. multo tempore viduam sedere et sub ves
te lugubri viri ad se reditum presto
lari. Iohel autem filius phatuel describit
terram xii tribuum eruca brucho
locusta vastante rubigine corrup
tam. et post eversionem prioris populi effusum iri
spiritum sanctum super servos dei et ancillas id est su
per cxx credentium nomina que effusura erant in ce
naculo syon. qui cxx ab uno usque ad
xv paulatim et per incrementa surgentes
xv graduum numerum efficiunt qui in psalteri
o mistice continentur. Amos pastor et rus
ticus et ruborum mora distringens
paucis verbis explicari non potest. Quis enim
digne exprimat tria et quattuor scelera da
masci. gaze. tyri. ydumee. et filiorum
ammon et moab. et in vii. octavoque gradu
iude et israel. Hic loquitur ad vaccas pin
gues que sunt in monte samarie et ruitu
ram domum maiorem minoremque testatur. Ipse
cernit fictorem locuste et stantem dominum super
murum litum vel adamantinum et un
cinum pomorum attrahentem supplicia

a peccatoribus et famem in terram non famem
panis neque sitim aque. sed audiendi verbum
dei. Abdias qui interpretatur servus domini per
sonat contra edom sanguineum terrenumque
hominem. fratris quoque iacob semper emulum has
ta percutit spirituali. Ionas columba pulcher
rima naufragio suo passionem christi prefi
gurans mundum ad penitentiam revocat et
sub nomine ninive salutem gentibus nun
tiat. Micheas de morasthi cohe
res christi vastationem annunciat filie latro
nis et obsidionem ponit contra eam quia
maxillam percusserit iudicis israel. Na
um consolator orbis increpat civita
tem sanguinum et post eversionem illius loquitur
ecce super montes pedes evangelizantis
et annuntiantis pacem. Abacuch luctator
fortis et rigidus stat super custodiam
suam et figit gradum super munitionem
ut christum in cruce contempletur et dicat.
Operuit celos gloria eius et laudis eius ple
na est terra. splendor eius ut lux erit
cornua in manibus eius. Ibi abscondita
est fortitudo eius. Sophonias specula
tor et archanorum dei cognitor audit
clamorem a porta piscium et heulatum a
secunda et contritionem a collibus. Indicit
quoque ululatum habitatoribus pile.
quia conticuit omnis populus chanaan. dis
perierunt universi qui involuti erant ar
gento. Aggeus festivus et letus qui
seminavit in lacrimis ut in gaudio
meteret. destructum templum edificat
dominumque patrem inducit loquentem. Adhuc
unum modicum et ego commovebo
celum et terram et mare et aridam et mo
vebo omnes gentes et veniet desideratus
cunctis gentibus. Zacharias memor do
mini sui multiplex in prophetia ihesum vestibus
sordidis indutum et lapidem oculorum vii
candelabrumque aureum cum totidem lu
cernis quot oculis. duas quoque oli

nas, a sinistris lampadis cernit et dextris, ut post equos nigros, rufos, albos et varios et dissipatas ex Ephraim quadrigas et equum de Ierusalem pauperem regem vaticinetur et predicet sedentem super pullum filium asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione Israel et vocatione gentium: Non est mihi, ait, voluntas in vobis, dicit dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam, Ieremiam, Ezechiel, Daniel quis possit vel intelligere vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere sed evangelium. Secundus virgam nuceam et ollam succensam a facie aquilonis et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplex diversis metris nectit alphabetum. Tertius principia et finem tantis habet obscuritatibus involuta, ut apud Hebreos iste partes cum exordio Geneseos ante annos xxx non legantur. Quartus vero, qui et extremus inter quatuor prophetas, temporum conscius et totius mundi philoistor, lapidem precisum de monte sine manibus et regna omnia subvertentem claro sermone pronuntiat. David, Simonides noster, Pindarus et Alceus, Flaccus quoque, Catullus et Serenus, Christum lira personat et in decacordo psalterio ab inferis suscitat resurgentem. Salomon, pacificus et amabilis domini, mores corrigit, naturam docet, ecclesiam iungit et Christum sanctasque nuptias dulce canit epithalamium. Hester ecclesie typo populum liberat de periculo et interfecto Aman, qui interpretatur iniquitas, partes convivii et diem celebrem mittit in posteros. Paralipomenon liber, id est instrumenti veteris epitome, tantus ac talis est ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare, seipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque verborum et pretermisse in regum libris tanguntur historie et innumerabiles explicantur evangelii questiones. Ezras et Neemias, adiutor videlicet et consolator a domino, in unum volumen artantur. Instaurant templum, muros extruunt civitatis, omnisque illa turba populi redeuntis in patriam et descriptio sacerdotum, Levitarum, Israel, proselitorum ac per singulas familias murorum et turrium opera divisa, aliud in cortice preferunt, aliud retinent in medulla. Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole et tamen non implesse quod volui. Audivimus tantum quid nosse, quid cupere debeamus, ut et nos quoque possimus dicere: Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum illud Socraticum impletur in nobis: Hoc tantum scio quod nescio. Tangam et novum breviter testamentum. Matheus, Marcus, Lucas et Iohannes quadriga domini et verum cherubin, quod interpretatur scientie plenitudo, per totum corpus oculati sunt, scintille emicant, discurrunt fulgura, pedes habent rectos et in sublime tendentes, terga pennata et ubique volitantia. Tenent se mutuo sibique perplexi sunt et quasi rota in rota volvuntur et pergunt quocumque eos flatus sancti spiritus perduxerit. Paulus apostolus ad septem scribit ecclesias, octava enim ad Hebreos a plerisque extra numerum ponitur. Timotheum instruit ac Titum, Philemonem pro fugitivo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto quam pauca scribere. Actus apostolorum nudam quidem videntur sonare historiam et nascentis ecclesie infantiam texere, sed si nove

titulus(?) scriptorem eorum lucam cuius
laus est in evangelio esse medicum. ani
madvertemus pariter omnia verba illius anime
languentis esse medicinam. Iacobus
petrus iohannes iudas vii epistolas edi
derunt tam misticas quam succinctas
et breves pariter ac longas breves in
verbis longas in sententiis ut rarus
sit qui non in earum lectione cecutiat. Apocalip
sis iohannis tot habet sacramenta quot
verba. Parum dixi pro merito voluminis
laus omnis inferior est. in verbis singulis
multiplices latent intelligentie. Oro
te frater karissime inter hec vivere ista medita
ri nichil aliud nosse nichil querere. Non
ne tibi videtur iam hic in terris regni ce
lestis habitaculum? Nolo ut offenda
ris in scripturis sanctis simplicitate et
quasi vilitate verborum que vel vitio inter
pretum vel de industria sic prolate sunt
ut rusticam contionem facilius instru
erent et in una eademque sententia aliter
doctus aliter audiret indoctus. Non sum
tam petulans et hebes ut hec me nosse
pollicear et eorum fructus carpere in ter
ris quorum radices in celo fixe sunt sed vel
le fateor. Sedentem me preferre magistrum
renuens ~~magistrum~~ comitem spondeo.
Petenti dabitur pulsanti aperietur querens
inveniet. Discamus in terris quorum scientia per
severet nobis in celo. Obviis te manibus
excipiam et ut inepte aliquid ac de herma
gore tumore effundam quicquid
queris tecum scire conabor. Habes
hic amantissimum tui fratrem eusebium
qui litterarum tuarum michi gratiam duplica
vit referens honestatem morum tu
orum contemptum seculi fidem amicitie
amorem christi. Nam prudentiam et elo
quii venustatem etiam absque illo
ipsa epistola preferebat. Festina queso te
et herentis in salo navicule funem ma
gis precide quam solve. Nemo renun
ciaturus seculo bene potest vendere que con
tempsit ut venderet. Quicquid in
sumptum de tuo tuleris pro lucro com
puta. Antiquum dictum est avaro tam
deest quod habet quam quod non habet. Credenti
totus mundus divitiarum plenus est
infidelis autem et obolo indiget. Sic vi
vamus quasi nichil habentes et omnia pos
sidentes. Victus et vestitus divitie
christianorum. Si habes rem tuam in potes
tate vende si non habes proice. Tollen
ti tunicam et pallium relinquendum est.
Scilicet nisi tu semper retractans et diem
de die trahens caute et pedetemtim
tuas possessiunculas vendideris non
habet christus unde alat pauperes suos. Totum
deo dedit qui se ipsum obtulit. Apostoli
navem tantum et retia reliquerunt. Vidu
a duo era misit in gazophilacium
~~[illegible]~~ et prefertur cresi divitiis. Facile
contempnit omnia qui se semper cogitat
esse moriturum. Explicit prologus ge

Desiderii nalis. Incipit ali
mei desidera us prologus in pen
tas accepi e tatheucum
pistolas qui quodam moysi
presagio futurorum cum
daniele sortitus es nomen. obse
crantis ut translatam in latinam lin
guam de hebreo sermone pentate
ucum nostrorum auribus traderem. Periculo
sum opus certe et obtrectatorum la
tratibus patens qui me asserunt in sep
tuaginta interpretum suggillatione
nova pro veteribus cudere ita ingenium
quasi vinum probantes cum ego sepis
sime testatus sim me pro virili por
tione in tabernaculo dei offerre que possim
nec opes alterius aliorum paupertate
fedari. Quod ut auderem origenis
me studium provocavit qui editioni

ni ante quam translationem theodotionis mi-
scuit, asterisco et obelo, id est stella et ue-
ru, opus omne distinguens, dum aut il-
lucescere facit que minus ante fuerant, aut
superflua queque iugulat et confodit,
maxime que evangelistarum et aposto-
lorum auctoritas promulgavit. In quibus
multa de veteri testamento legimus que
in nostris codicibus non habentur, ut est illud:
Ex egypto vocavi filium meum; et: Quoniam
nazareus vocabitur; et: Videbunt in quem
compunxerunt; et: Flumina de ventre
eius fluent aque vive; et: Que nec o-
culus vidit nec auris audivit nec
in cor hominis ascenderunt que preparavit
deus diligentibus se; et multa a-
lia que proprium ~~sintagma~~ desiderant. [sintagma]
Interrogemus ergo eos ubi hec scripta s-
int, et cum dicere non potuerint, de libris hebra-
icis proferamus. Primum testimonium
in osee, secundum in ysaia, tertium in zacharia,
quartum in proverbiis, quintum eque in ysa-
ia. Quod multi ignorantes apocriforum de-
liramenta sectantur et hyberas nenias
libris autenticis preferunt. Causas er-
roris non est meum exponere. Iudei pru-
denti factum dicunt esse consilio, ne ptholo-
meus unius dei cultor etiam apud hebreos
duplicem divinitatem deprehenderet; quod
maxime idcirco faciebant, quia in pla-
tonis dogma cadere videbantur. Denique
ubicumque sacratum aliquid scriptu-
ra testatur de patre et filio et spiritu sancto, aut
aliter interpretati sunt aut omnino tacue-
runt, ut et regi satisfacerent et archa-
num fidei non vulgarent. Et nescio quis p-
rimus auctor septuaginta cellulas
alexandrie mendacio suo extruxerit,
quibus divisi eadem scriptitarent, [ei.]
cum aristeus eiusdem ptholomei
yperaspistes et multo post tempore iosephus
nichil tale retulerint, sed in una ba-
silica congregatos contulisse scriba-
nt, non prophetasse. Aliud est enim esse vatem,
aliud esse interpretem. Ibi spiritus ventura p-
redicit, hic eruditio et copia verborum ea que
intelligit transfert. Nisi forte putan-
dus est tullius ~~economicum~~ xeno- [xeono]
fontis et platonis ~~protagoram~~ pitagoram et
demostenis pro thesiphonte afflatus
rethorico spiritu transtulisse; aut aliter
de hisdem libris per lxx interpretes, ali-
ter per apostolos spiritus sanctus testimonia texu-
it, ut quod illi tacuerunt hii scriptum esse
mentiti sint. Quid igitur? Damnamus
veteres? Minime, sed post priorum studia
in domo domini quod possumus laboramus.
Illi interpretati sunt ante adventum christi,
et quod nesciebant dubiis protulere sen-
tentiis; nos post passionem et resurrec-
tionem eius non tam prophetiam quam his-
toriam scribimus. Aliter enim audita,
aliter visa narrantur. Quod melius in-
telligimus melius et proferimus. Audi
igitur emule, obtrectator, ausculta: non
dampno, non reprehendo lxx, sed con-
fidenter cunctis apostolos prefero. Per [lx]
istorum os michi christus sonat, quos ante
prophetas inter spiritualia karisma-
ta positos lego, in quibus ultimum pe-
ne gradum interpretes tenent. Quid
livore torqueris? Quid imperitorum animos
contra me concitas? Sicubi tibi in
translatione videor errare, interroga he-
breos, diversarum urbium magistros
consule. Quod illi habent de christo, tui codi-
ces non habent. Aliud est si contra se p-
ostea ab apostolis usurpata testimonia
probaverunt, et emendatiora sunt exem-
plaria latina quam greca, greca quam
hebrea. Verum hec contra invidos.
Nunc te precor, desideri karissime, ut
qui tantum opus me subire fecisti,
et a genesi exordium capere, orationibus

[I]nuenies quo possim eodem spiritu
quo scripti sunt libri in latinum
eos transferre sermonem.
Explicit prologus beati Ie
[I]n principio volumini. Incip
creavit deus celum it liber ge
et terram. Terra autem e neseos
rat inanis et vacua et tene
bre erant super faciem abissi
et spiritus dei ferebatur super aquas.
Dixitque deus fiat lux. Et facta est
lux. Et vidit deus lucem quod
esset bona et divisit lucem a tene
bris. Appellavitque lucem diem
et tenebras noctem. Factumque est
vespere et mane dies unus. Dix
it quoque deus. Fiat firmamentum
in medio aquarum et dividat aquas
ab aquis. Et fecit deus firma
mentum divisitque aquas que
erant sub firmamento ab hi
is que erant super firmamentum. Et
factum est ita. Vocavitque deus fir
mamentum celum. Et factum est u
espere et mane dies secundus. Dixit
vero deus. Congregentur aque que
sub celo sunt in locum unum et ap
pareat arida. Factumque est ita.
Et vocavit deus aridam ter
ram congregationesque aquarum
appellavit maria. Et vidit
deus quod esset bonum et ait. Ger
minet terra herbam virentem
et facientem semen et lignum po
miferum faciens fructum iuxta
genus suum cuius semen in semet
ipso sit super terram. Et factum est
ita. Et protulit terra herbam vi
rentem et afferentem semen iuxta
genus suum lignumque faciens fruct
um et habens unumquodque sementem secundum
speciem suam. Et vidit deus quod

esset bonum. Factumque est vespere et mane
dies tercius. Dixit autem deus. Fiant lumi
naria in firmamento celi ut dividant
diem ac noctem et sint in signa et tempora et
dies et annos ut luceant in firma
mento celi et illuminent terram. Et
factum est ita. Fecitque deus duo mag
na luminaria luminare maius
ut preesset diei et luminare minus
ut preesset nocti et stellas. Et posuit
eas in firmamento celi ut lucerent super
terram et preessent diei et nocti et di
viderent lucem ac tenebras. Et vi
dit deus quod esset bonum et factum est ves
pere et mane dies quartus. Dixit etiam deus.
Producant aque reptile anime viventis
et volatile super terram sub firmamen
to celi. Creavitque deus cete grandia et
omnem animam viventem atque motabi
lem quam produxerant aque in species suas et
omne volatile secundum genus suum. Et
vidit deus quod esset bonum benedixit
que eis dicens. Crescite et multiplica
mini et replete aquas maris au
esque multiplicentur super terram. Et
factum est vespere et mane dies quintus.
Dixit quoque deus. Producat terra animam
viventem in genere suo iumenta et reptili
a et bestias terre secundum species suas. Factumque
est ita. Et fecit deus bestias terre iuxta
species suas et iumenta et omne reptile ter
re in genere suo. Et vidit deus quod esset
bonum et ait. Faciamus hominem ad ymagi
nem et similitudinem nostram et presit
piscibus maris et volatilibus celi et bes
tiis omnique reptili quod movetur in ter
ra. Et creavit deus hominem ad yma
ginem et similitudinem suam. Ad yma
ginem dei creavit illum masculum et fe
minam creavit eos. Benedixitque
illis deus et ait. Crescite et multipli
camini et replete terram et subicite

eam, et dominamini piscibus maris et
volatilibus caeli et universis animantibus
quae moventur super terram. Dixitque deus:
Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem
semen super terram, et universa ligna
quae habent in semetipsis sementem generis sui,
ut sint vobis in escam, et cunctis animanti-
bus terrae, omnique volucri caeli, et universis
quae moventur in terra, et in quibus est anima vi-
vens, ut habeant ad vescendum. Et factum
est ita. Viditque deus cuncta quae fecerat,
et erant valde bona. Et factum est vespere
et mane dies sextus.
II Igitur perfecti sunt caeli et terra et omnis or-
natus eorum. Complevitque deus die
septimo opus suum quod fecerat et
requievit die septimo ab omni opere quod
patrarat. Et benedixit diei septimo et sancti-
ficavit illum, quia in ipso cessaverat ab omni
opere suo quod creavit deus ut faceret. Iste
generationes caeli et terrae quando creatae sunt,
in die quo fecit dominus deus caelum et terram,
et omne virgultum agri antequam oriretur
in terra, omnemque herbam regionis prius-
quam germinaret. Non enim pluerat dominus
super terram, et homo non erat qui opera-
retur terram. Sed fons ascendebat e
terra, irrigans universam superficiem
terrae. Formavit igitur dominus deus hominem de
limo terrae, et inspiravit in faciem eius spi-
raculum vitae, et factus est homo in animam vi-
ventem. Plantaverat autem dominus deus pa-
radisum voluptatis a principio, in
quo posuit hominem quem formaverat. Pro-
duxitque dominus deus de humo omne lignum
pulchrum visu et ad vescendum suave,
lignum etiam vitae in medio paradisi, lignumque
scientiae boni et mali. Et fluvius egre-
diebatur de loco voluptatis ad ir-
rigandum paradisum, qui inde divi-
ditur in quattuor capita. Nomen uni Phi-
son: ipse est qui circuit omnem terram
Evilath, ubi nascitur aurum, et aurum
terrae illius optimum est. Ibique invenitur
bdellium et lapis onychinus. Et nomen
secundi fluvii Gion: ipse est qui circuit
omnem terram Ethiopie. Nomen vero flu-
minis tertii Tigris: ipse vadit contra Assy-
rios. Fluvius autem quartus ipse est
Eufrates. Tulit ergo dominus deus hominem,
et posuit eum in paradiso voluptatis,
ut operaretur et custodiret illum. Precepit-
que ei dicens: Ex omni ligno pa-
radisi comede; de ligno autem scientiae boni
et mali ne comedas. In quocumque enim
die comederis ex eo, morte morie-
ris. Dixit quoque dominus deus: Non est bonum
esse hominem solum; faciamus ei adiu-
torium simile sibi. Formatis igitur dominus deus
de humo cunctis animantibus terrae et uni-
versis volatilibus caeli, adduxit ea ad
Adam, ut videret quid vocaret ea. Omne
enim quod vocavit Adam animae viventis,
ipsum est nomen eius. Appellavitque A-
dam nominibus suis cuncta animantia
et universa volatilia caeli et omnes bes-
tias terrae. Adae vero non inveniebatur ad-
iutor similis eius. Inmisit ergo dominus deus
soporem in Adam. Cumque obdormis-
set, tulit unam de costis eius, et reple-
vit carnem pro ea. Et aedificavit dominus
deus costam quam tulerat de Adam in
mulierem, et adduxit eam ad Adam. Dixit-
que Adam: Hoc nunc os ex ossibus meis, et
caro de carne mea. Haec vocabitur
virago, quoniam de viro sumpta est. Quam-
obrem relinquet homo patrem et ma-
trem, et adherebit uxori suae, et erunt
duo in carne una.
III Erat autem uterque nudus, Adam scilicet
et uxor eius, et non erubescebant. Sed et
serpens erat callidior cunctis anima-
ntibus terrae, quae fecerat dominus deus. Qui
dixit ad mulierem: Cur precepit vobis

de ut non comederetis de omni ligno paradisi? Cui respondit mulier: De fructu lignorum que sunt in paradiso vescimur; de fructu vero ligni quod est in medio paradisi, precepit nobis deus ne comederemus, et ne tangeremus illud, ne forte moriamur. Dixit autem serpens ad mulierem: Nequaquam moriemini. Scit enim deus quod in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, et eritis sicut dii, scientes bonum et malum. Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectuque delectabile; et tulit de fructu illius et comedit, deditque viro suo, qui comedit. Et aperti sunt oculi amborum. Cumque cognovissent se esse nudos, consuerunt folia ficus, et fecerunt sibi perizomata. Et cum audissent vocem domini dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem, abscondit se adam et uxor eius a facie domini dei in medio ligni paradisi. Vocavitque dominus deus adam, et dixit ei: Ubi es? Qui ait: Vocem tuam audivi in paradiso, et timui, eo quod nudus essem, et abscondi me. Cui dixit: Quis enim indicavit tibi quod nudus esses, nisi quod ex ligno de quo preceperam tibi ne comederes comedisti? Dixitque adam: Mulier quam dedisti sociam michi, dedit michi de ligno, et comedi. Et dixit dominus deus ad mulierem: Quare hoc fecisti? Que respondit: Serpens decepit me, et comedi. Et ait dominus deus ad serpentem: Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia et bestias terre. Super pectus tuum gradieris, et terram comedes cunctis diebus vite tue. Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius; ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo illius. Mulieri quoque dixit: Multiplicabo erumpnas tuas et conceptus tuos; in dolore paries filios, et sub viri potestate eris, et ipse dominabitur tui. Ade vero dixit: Quia audisti vocem uxoris tue, et comedisti de ligno ex quo preceperam tibi ne comederes, maledicta terra in opere tuo; in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. Spinas et tribulos germinabit tibi, et comedes herbas terre. In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec revertaris in terram de qua sumptus es; quia pulvis es et in pulverem reverteris. Et vocavit adam nomen uxoris sue eva, eo quod mater esset cunctorum viventium. Fecit quoque dominus deus ade et uxori eius tunicas pelliceas, et induit eos, et ait: Ecce adam factus est quasi unus ex nobis, sciens bonum et malum. Nunc ergo ne forte mittat manum suam et sumat de ligno vite, et comedat, et vivat in eternum. Et emisit eum dominus deus de paradiso voluptatis, ut operaretur terram de qua sumptus est. Eiecitque adam, et collocavit ante paradisum voluptatis cherubin et flammeum gladium atque versatilem ad custodiendam viam ligni vite.

IIII Adam vero cognovit uxorem suam evam, que concepit et peperit cayn, dicens: Possedi hominem per deum. Rursumque peperit fratrem eius abel. Fuit autem abel pastor ovium, et cayn agricola. Factum est autem post multos dies ut offerret cayn de fructibus terre munera domino. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, et de adipibus eorum. Et respexit dominus ad abel et ad munera eius; ad cayn vero et ad munera eius non respexit. Iratusque est cayn vehementer, et concidit vultus eius. Dixitque dominus ad eum: Quare iratus es, et cur concidit facies tua? Nonne si bene egeris recipies, sin autem male, statim

peccatum in foribus aderit? sed sub te erit
appetitus eius et tu dominaberis illius.
Dixitque cayn ad abel fratrem suum:
Egrediamur foras. Cumque essent
in agro: consurrexit cayn adversus
fratrem suum abel et interfecit eum. Et
ait dominus ad cayn: Ubi est abel frater tu-
us? Qui respondit: Nescio. Numquid custos fratris me-
i sum ego? Dixitque ad eum: Quid
fecisti? Vox sanguinis fratris tui ad me
clamat de terra. Nunc igitur maledictus e-
ris super terram que aperuit os suum et
suscepit sanguinem fratris tui de ma-
nu tua. Cum operatus fueris eam non
dabit tibi fructus suos. Vagus et profugus
eris super terram. Dixitque cayn ad do-
minum: Maior est iniquitas mea quam
ut veniam merear. Ecce eicis me
hodie a facie ~~terre~~ terre et a facie tua
abscondar et ero vagus et profugus in
terra. Omnis igitur qui invenerit me occi-
det me. Dixitque ei deus: Nequaquam
ita fiet; sed omnis qui occiderit cayn
septuplum punietur. Posuitque dominus
signum in cayn ut non eum interficeret
omnis qui invenisset eum. Egressus-
que cayn a facie domini habitavit profu-
gus in terra ad orientalem plagam
eden. Cognovit autem cayn uxorem
suam que concepit et peperit enoch. Et e-
dificavit civitatem et vocavit no-
men eius ex nomine filii sui enoch. Porro
enoch genuit irad et irad genuit
maviahel et maviael genuit ma-
thusahel et mathusael genuit la-
mech. qui accepit duas uxores nomen
unius ada et nomen alterius sella.
Genuitque ada iabel qui fuit pater
habitantium in tentoriis atque pasto-
rum. et nomen fratris eius iubal. ipse fu-
it pater canentium in ~~...~~ cythara et
organo. Sella quoque genuit tu-
balcayn qui fuit malleator et fa-
ber in cuncta opera eris et ferri. Soror
vero tubalcayn noema. Dixitque la-
mech uxoribus suis ade et selle: Au-
dite vocem meam uxores lamech et
auscultate sermonem meum. quoniam oc-
cidi virum in vulnus meum et adolescen-
tulum in livore meo. Septuplum ultio
dabitur de cayn: de lamech vero septua-
gies septies. Cognovit quoque adhuc
adam uxorem suam et peperit filium
vocavitque nomen eius seth dicens: Po-
suit mihi deus semen aliud pro abel quem
interfecit cayn. Sed et seth natus est fi-
lius quem vocavit enos. Iste cepit invo-
care nomen domini.

V Hic est liber generationis adam. In di-
e qua creavit deus hominem ad ymagi-
nem et similitudinem dei fecit illum. mas-
culum et feminam creavit eos et benedixit
illis. et vocavit nomen ~~...~~ eorum
adam in die qua creati sunt. Vixit autem
adam centum xxx annis et genuit filium
ad ymaginem et similitudinem suam. voca-
vitque nomen eius seth. Et facti sunt dies
adam postquam genuit seth octingenti
anni genuitque filios et filias. Et
factum est omne tempus quod vixit adam non-
genti triginta anni et mortuus est.
Vixit quoque seth centum v annis et genu-
it enos. Vixitque seth postquam genuit
enos octingentis vii annis. genu-
itque filios et filias. Et facti sunt omnes
dies seth nongentorum xii annorum
et mortuus est. Vixit vero enos
nonaginta annis et genuit caynan
post cuius ortum vixit octingentis
xv annis et genuit filios et filias.
Factique sunt omnes dies enos nongento-
rum v annorum et mortuus est. Vixit
caynan lxx annis et genuit mala-
leel. Et vixit caynan postquam ge-

nuit malalehel octingentis .xl. an-
nis genuitque filios et filias. Et facti sunt
omnes dies cainan nongenti .x. anni
et mortuus est. Vixit autem malalehel
.lxv. annis et genuit iared. Et vixit ma-
lalehel postquam genuit iared octinge-
tis .xxx. annis et genuit filios et filias.
Et facti sunt omnes dies malalehel oc-
tingenti nonaginta .v. anni et mor-
tuus est. Vixitque iared .clxii. an-
nis et genuit enoch. Et vixit
iared postquam genuit enoch octin-
gentis annis et genuit filios et filias.
Et facti sunt omnes dies iared nongen-
ti .lxii. anni et mortuus est. Porro
enoch vixit .lxv. annis et genuit
mathusalam et ambulavit enoch cum
deo. Vixitque enoch postquam genuit
mathusalam trecentis annis et genuit fi-
lios et filias. Et facti sunt omnes dies en-
och trecenti .lxv. anni. Ambulavit-
que cum deo et non apparuit quia tulit
eum deus. Vixit quoque matusalam .clxxxvii.
annis et genuit lamech. Et vixit matu-
salam postquam genuit lamech sep-
tingentis octoginta duobus annis et
genuit filios et filias. Et facti sunt omnes
dies matusale nongenti .lxix.
anni et mortuus est. Vixit autem
lamech .clxxxii. annis et genu-
it filium vocavitque nomen eius noe di-
cens: Iste consolabitur nos ab operibus et
laboribus manuum nostrarum in terra cui ma-
ledixit dominus. Vixitque lamech post-
quam genuit noe quingentis .xcv. annis
et genuit filios et filias. Et facti sunt
septing. omnes dies lamech septingenti
.lxxvii. anni et mortuus est.

VI. Noe vero cum quingentorum esset annorum
genuit sem cham et iapheth.
Cumque cepissent homines multiplica-
ri super terram et filias procreassent,
videntes filii dei filias hominum quod es-
sent pulchre, acceperunt uxores sibi ex
omnibus quas elegerant. Dixitque deus:
Non permanebit spiritus meus in homine
in eternum quia caro est. Eruntque dies illius
.cxx. annorum. Gigantes autem erant super
terram in diebus illis. Postquam enim ingressi
sunt filii dei ad filias hominum illeque genu-
erunt, isti […] sunt potentes a se-
culo viri famosi. Videns autem deus
quod multa malitia hominum esset in terra et
cuncta cogitatio cordis intenta esset
ad malum omni tempore, penituit eum
quod hominem fecisset in terra. Et precavens in
futurum tactus dolore cordis intrinsecus:
Delebo inquit hominem quem creavi a facie
terre ab homine usque ad animantia a
reptili usque ad volucres celi. Penitet
enim me fecisse eos. Noe vero invenit gra-
tiam coram domino. He sunt generationes noe.
Noe vir iustus atque perfectus fuit in ge-
nerationibus suis. Cum deo ambulavit et
genuit tres filios sem cham et ia-
pheth. Corrupta est autem terra coram deo et
repleta est iniquitate. Cumque vidisset
deus terram esse corruptam (omnis quippe ca-
ro corruperat viam suam super terram) dix-
it ad noe: Finis universe carnis venit
coram me. Repleta est terra iniquitate a
facie eorum et ego disperdam eos cum terra.
Fac tibi archam de lignis levigatis. Man-
siunculas in archa facies et bitumi-
ne linies intrinsecus et extrinsecus. Et
sic facies eam. Trecentorum cubitorum e-
rit longitudo arche, quinquaginta cu-
bitorum latitudo, et .xxx. cubitorum alti-
tudo illius. Fenestram facies in archa et in
cubito consummabis summitatem. Illius
hostium autem arche pones ex latere deor-
sum. Cenacula et tristega facies in ea.
Ecce ego adducam aquas diluvii
super terram ut interficiam omnem car-

rnem in qua spiritus vite est subter celum. Uni-
versa que in terra sunt consumentur. Po-
namque fedus meum tecum. et ingredieris
archam tu et filii tui. uxor tua et ux-
ores filiorum tuorum tecum. Et ex cunctis
animantibus universe carnis bina indu-
ces in archam ut vivant tecum mas-
culini sexus et feminini. De volucribus
iuxta genus suum. et de iumentis in genere
suo. et ex omni reptili terre secundum gen-
us suum bina de omnibus ingredientur tecum
ut possint vivere. Tolles igitur tecum ex
omnibus escis que mandi possunt et
comportabis apud te et erunt tam tibi quam
illis in cibum.

VII Fecit igitur noe omnia que preceperat illi
deus. Dixitque dominus ad eum. Ingre-
dere tu et omnis domus tua in archam.
Te enim vidi iustum coram me in generati-
one hac. Ex omnibus animantibus mun-
dis tolle septena et septena masculum
et feminam. De animantibus vero inmundis
duo et duo masculum et feminam. Sed et
de volatilibus celi septena et septena
masculum et feminam ut salvetur semen
super faciem universe terre. Adhuc enim
et post dies septem ego pluam super terram
xl diebus et xl noctibus. et delebo omnem sub-
stantiam quam feci de superficie terre. Fecit ergo
noe omnia que mandaverat ei dominus. E-
ratque sexcentorum annorum quando diluvi-
i aque inundaverunt super terram. Et in-
gressus est noe et filii eius uxor eius et ux-
ores filiorum eius cum eo in archam propter aquas
diluvii. De animantibus quoque mundis
et inmundis et de volucribus et de omni quod
movetur super terram. duo et duo ingressa
sunt ad noe in archam masculus et fe-
mina. sicut preceperat deus noe. Cumque tran-
sissent vii dies. aque diluvii inunda-
verunt super terram. Anno sexcentesimo
vite noe mense secundo septimodecimo
die mensis rupti sunt omnes fontes a-
bissi magne et cataracte celi aperte
sunt. et facta est pluvia super terram xl
diebus et xl noctibus. In articulo diei in momento
illius ingressus est noe sem cham et ia-
pheth filii eius uxor illius et tres uxores filio-
rum eius cum eo in archam. Ipsi et omne a-
nimal secundum genus suum. universaque iumen-
ta in genere suo. et omne quod mo-
vetur super terram in genere
suo. cunctumque volatile secundum genus su-
um universe aves omnesque volucres ingres-
se sunt ad noe in archam bine et bine
ex omni carne in qua erat spiritus vite. Et
que ingressa sunt masculus et femina ex omni
carne introierunt sicut preceperat ei deus.
Et inclusit eum dominus deforis. Factumque est di-
luvium quadraginta diebus super terram et xl noc-
et multiplicate sunt aque et elevaverunt tibus
archam in sublime a terra. Vehementer enim in-
undaverunt et omnia repleverunt in superficie ter-
re. Porro archa ferebatur super aquas
et aque prevaluerunt nimis super terram. Op-
ertique sunt omnes montes excelsi sub u-
niverso celo. Quindecim cubitis alti-
or fuit aqua super montes quos operuerat.
Consumptaque est omnis caro que move-
batur super terram volucrum animantium
bestiarum omniumque reptilium que reptant
super terram. universi homines et cuncta in qui-
bus spiraculum vite est in terra mortua
sunt. Et delevit deus omnem substantiam que
erat super terram ab homine usque ad pe-
cus. tam reptile quam volucres celi
et deleta sunt de terra. Remansit autem
solus noe et qui cum eo erant in archa. Ob-
tinueruntque aque terras c. l diebus.

VIII Recordatus autem deus noe cunctorum-
que animantium et omnium iumentorum que
erant cum eo in archa. adduxit spiritum
super terram et imminute sunt aque et
clausi sunt fontes abissi magne et

vel quosdam.
que sunt munda. Sed et de volucribus inmun-
dis bina et bina mas-
culum et feminam.

ymaco ad montes ad ...
abs x de preb.

cataracte celi, et prohibite sunt plu-
uie de celo. Reuerseque sunt aque de ter-
ra euntes et redeuntes, et ceperunt mi-
nui post .cl. dies. Requieuitque archa
mense septimo .xxvii. die mensis super
montes armenie. At uero aque ibant
et decrescebant usque ad decimum mensem.
Decimo enim mense primo die mensis ap-
paruerunt cacumina montium. Cumque
transissent .xl. dies: aperiens noe fene-
stram arche quam fecerat dimisit coruum
Qui egrediebatur et non reuertebatur donec
siccarentur aque super terram. Emisit
quoque columbam post eum ut uideret si iam
cessassent aque super faciem terre. Que cum
non inuenisset ubi requiesceret pes eius
reuersa est ad eum in archam. Aque enim
erant super uniuersam terram. Extendit-
que manum et apprehensam intulit
in archam. Expectatis autem ultra .vii.
diebus aliis: rursum dimisit colum-
bam ex archa. At illa uenit ad eum
ad uesperam: portans ramum oliue ui-
rentibus foliis in ore suo. Intellexit ergo noe
quod cessassent aque super terram. Ex-
pectauitque nichilominus .vii. alios dies et
emisit columbam que non est reuersa ultra
ad eum. Igitur sexcentesimo primo an-
no, primo mense, prima die mensis: imminu-
te sunt aque super terram. Et aperiens noe tec-
tum arche: aspexit uiditque quod exsicca-
ta esset superficies terre. Mense secundo .vii. et
.xx. die mensis arefacta est terra. Locutus
est autem deus ad noe dicens. Egredere de
archa tu et uxor tua, filii tui et uxo-
res filiorum tuorum. Cuncta animan-
tia que sunt apud te ex omni carne tam
in uolatilibus quam in bestiis et uniuersis
reptilibus que reptant super terram educ
tecum et ingredimini super terram. Crescite
et multiplicamini super terram. Egressus
est ergo noe et filii eius, uxor illius et uxores

Coniuncti iubentur exire qui disiuncti
intrauerant: ac si dicet eis: iam re-
dit tempus amplectendi: ut multi-
plicemini super terram. h. m.

filiorum eius cum eo. Sed et omnia animantia
iumenta et reptilia que reptant super terram
secundum genus suum de archa egressa sunt.
Edificauit autem noe altare domino: et tol-
lens de cunctis pecoribus et uolucribus mun-
dis: obtulit holocausta super altare.
Odoratusque est dominus odorem suauitatis
et ait ad eum. Nequaquam ultra maledicam
terre propter homines. Sensus enim et cogitatio hu-
mani cordis prona sunt ad malum ab ad-
olescentia sua. Non igitur percutiam ultra omnem
animam uiuentem sicut feci. Cunctis di-
ebus terre sementis et messis, frigus et es-
tus, estas et hyemps, nox et dies non requi-
escent.

IX

Benedixitque deus noe et filiis eius
et dixit ad eos. Crescite et multipli-
camini et replete terram: et terror ac
tremor uester sit super cuncta animalia ter-
re et super omnes uolucres celi cum uniuer-
sis que mouentur in terra. Omnes pisces maris
manui uestre traditi sunt: et omne quod
mouetur et uiuit erit uobis in cibum.
Quasi olera uirentia tradidi uobis omnia
excepto quod carnem cum sanguine non come-
detis. Sanguinem enim animarum uestrarum re-
quiram de manu cunctarum bestiarum
et de manu hominis. De manu uiri et fra-
tris eius requiram animam hominis.
Quicumque effuderit sanguinem humanum
fundetur sanguis illius. Ad ymaginem
quippe dei factus est homo. Vos autem crescite et
multiplicamini et ingredimini super
terram et replete eam. Hec quoque dixit
deus ad noe et ad filios eius cum eo. Ec-
ce ego statuam pactum meum uobiscum
et cum semine uestro post uos et ad omnem
animam uiuentem que est uobiscum tam
in uolucribus quam in iumentis et in pecu-
dibus terre cunctis que egressa sunt
de archa et uniuersis bestiis terre. Sta-
tuam pactum meum uobiscum et neque

Esus n. carnium an(te) di-
luuium no(n) erat. s(ed) stat(im)
p(ost) concessus est [illegible]

ultra interficietur omnis caro aquis dilu
uii. neque erit deinceps diluuium dis
sipans terram. Dixitque deus. Hoc est signum
federis quod do inter me et uos et ad omnem a
nimam uiuentem que est uobiscum in genera
tiones sempiternas. Arcum meum po
nam in nubibus et erit signum federis inter
me et inter terram. Cumque obduxero nubibus
celum apparebit arcus meus in nubibus
et recordabor federis mei quod pepigi uo
biscum et cum omni anima uiuente que car
nem uegetat. et non erunt ultra aque dilu
uii ad delendam uniuersam carnem.
Eritque arcus meus in nubibus et uidebo
illum et recordabor federis sempiterni quod
pactum est inter deum et hominem et inter om
nem animam uiuentem uniuerse carnis que
est super terram. Dixitque deus noe. Hoc erit
signum federis quod constitui inter me et
omnem carnem super terram. Erant ergo filii no
e qui egressi sunt de archa. Sem. Cham et
Iapheth. Porro Cham ipse est pater Cha
naan. Tres isti sunt filii noe. et ab his
disseminatum est omne hominum genus
super uniuersam terram. Cepitque noe
uir agricola exercere terram. et plantauit
uineam. bibensque uinum inebriatus est
et nudatus iacuit in tabernaculo suo. Quod
cum uidisset Cham pater Chanaan uere
da scilicet patris sui esse nudata. nuntiauit
duobus fratribus suis foras. At uero Sem et
Iapheth pallium imposuerunt humeris suis
et incedentes retrorsum operuerunt ueren
da patris sui. faciesque eorum auerse erant
et patris uirilia non uiderunt. Euigilans
autem noe ex uino. cum didicisset que fe
cerat ei filius suus minor ait. Male
dictus Chanaan. seruus seruorum erit
fratribus suis. Dixitque. Benedictus dominus deus
Sem. sit Chanaan seruus eius. Dilatet
deus Iapheth et habitet in tabernaculis Sem
sitque Chanaan seruus eius.

X Vixit autem noe post diluuium trecen
tis l annis. et impleti sunt omnes di
es eius nongentorum l annorum et mortu
us est. Hee generationes filiorum noe Sem
Cham et Iapheth. Natique sunt eis filii post
diluuium. Filii Iapheth. Gomer et Ma
gog et Madai Iauan et Tubal et Mosoch
et Thiras. Porro filii Gomer. Ascenez
et Riphath et Thogorma. Filii autem Iauan.
Helisa et Tharsis. Cethim et Dodanim.
Ab his diuise sunt insule gentium in re
gionibus suis. unusquisque secundum linguam
et familias in nationibus suis. Filii autem
Cham. Chus et Mesraim et Futh et Cha
naan. Filii Chus. Saba et Euila et Saba
tha et Regma et Sabathaca. Filii Reg
ma. Saba et Dadan. Porro Chus genu
it Nemroth. Ipse cepit esse potens in ter
ra et erat robustus uenator coram do
mino. Ab hoc exiuit prouerbium ~~[illegible]~~
quasi Nemphrot robustus uenator coram
domino. Fuit autem principium regni eius
Babilon et Arach et Archad et Chalan
ne in terra Sennaar. De terra illa egressus
est Assur. et edificauit Niniuen et
plateas ciuitatis et Chale. Resen quoque inter
Niniuen et Chale. Hec est ciuitas ma
gna. At uero Mesraim genuit Ludim
et Anamim et Laabim. Neptuim et Fe
thrusim et Cesluim de quibus egressi sunt Phi
listiim et Capturim. Chanaan autem
genuit Sidonem primogenitum suum. Ethe
um et Iebuseum et Amorreum. Gergeseum
Eueum et Aracheum. Sineum. Aracheum. et Sa
maritem et Amatheum. Post hec dissemi
nati sunt populi Chananeorum. Factique sunt ter
mini Chanaan uenientibus a Sydo
ne Geraram usque Gazam donec ingre
diaris Sodomam et Gomorram et Ada
mam et Seboim usque Lesa. Hii fi
lii Cham in cognacionibus ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ et linguis et generacionibus. ter

l. che.
l. gerara

que regionibus suis. De sem quoque nati sunt
patres omnium filiorum heber. fratre ia
phet maiore. Filii sem. elam et as
sur et arphaxat et lud et aram. Filii
aram. us et hul et gether et mes. At
gen' arphaxad genuit sale de quo ortus est
heber. Natique sunt heber filii du
o. Nomen uni phaleg eo quod in diebus
eius divisa sit terra. et nomen fratris eius
iectan. Qui iectan genuit helmo
dad et saleph et asermoth iare et
aduram et uzal decla et ebal et abim
ahel. saba et ophir et euila et iobab.
Omnes isti filii iectan. Et facta est ha
bitatio eorum de messa pergentibus usque
sephar montem orientalem. Isti fi
lii sem secundum cognationes et linguas
et regiones in gentibus suis.

XI. Hee sunt familie noe iuxta populos
et nationes suas. Ab his divise sunt
gentes in terra post diluvium. Erat autem
terra labii unius et sermonum eorundem.
Cumque proficiscerentur de oriente. inve
nerunt campum in terra sennaar. et ha
bitaverunt in eo. Dixitque alter ad proxi
mum suum. Venite faciamus lateres et co
quamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis
et bitumen pro cemento. et dixerunt. Veni
te faciamus nobis civitatem et turrim cuius
culmen pertingat usque ad celum. et cele
bremus nomen nostrum antequam dividamur in
universas terras. Descendit autem dominus ut vi
deret civitatem et turrim quam edificabant
filii adam et dixit. Ecce unus populus est et
unum est labium omnibus. Ceperuntque hoc
facere nec desistent a cogitationibus suis
donec eas opere compleant. Venite igitur
descendamus et confundamus linguam eorum
ut non audiat unusquisque vocem pro
ximi sui. Atque ita divisit eos dominus ex illo lo
co in universas terras. et cessaverunt edifi
care civitatem. Et idcirco vocatum est

nomen eius babel. quia ibi confusum est
labium universe terre. Et inde dispersit eos
dominus super faciem cunctarum regionum.
Hee sunt generationes sem. Sem erat centum
annorum quando genuit arphaxath biennio
post diluvium. Vixitque sem postquam ge
nuit arphaxath quingentis annis et
genuit filios et filias. Porro arphax
ath vixit xxxv annis et genuit sale.
XII. Vixitque arphaxath postquam genuit
sale. ccc.iii. annis et genuit filios et fi
lias. Vixit quoque sale xxx annis et ge
nuit heber. Vixitque quoque sale postquam ge
nuit heber. quadringentis tribus annis
et genuit filios et filias. Vixit autem he
ber xxxiiii annis et genuit phalech.
Et vixit heber postquam genuit
phalech quadringentis xxx annis
et genuit filios et filias. Vixit quoque
phalech xxx annis et genuit reu. Vix
it quoque phalech postquam genuit reu
cc.ix. et genuit filios et filias. Vixit — i. annis
autem reu xxxii annis et genuit saruch.
Vixit quoque reu postquam genuit saruch. duc — i. cc. vii.
entis vii annis et genuit filios et fi
lias. Vixit quoque saruch xxx annis et ge
nuit nachor. Vixitque saruch postquam genu
it nachor. cc annis et genuit filios et fil.
Vixit autem nachor xxix annis et genuit
thare. Vixitque nachor postquam genu
it thare. cxix annis et genuit filios
et filias. Vixit thare lxx annis et gen
abram et nachor et aram. Hee sunt ge
nerationes thare. Thare genuit abram — ordo vel generatio
nachor et aram. Porro aram genuit
loth. Mortuusque est aram ante thare
patrem suum in terra nativitatis sue in
hur chaldeorum. Duxerunt autem abram et na
chor uxores. Nomen uxoris abram sa
rai. et nomen uxoris nachor melcha — v. saray
filia aran patris melche et ielche. E
rat autem sarai sterilis nec habebat li — v. liberos

chare

ros. Tulit itaque thare abram filium suum et
loth filium aran filii sui et sarai
nurum suam uxorem abram filii sui et e-
duxit eos de ur chaldeorum ut irent
in terram chanaan. Venerunt usque ad
aran et habitauerunt ibi. Et facti sunt
dies thare .cc. et .v. annorum et mortuus
est in aran.

XII

Dixit autem dominus ad abram. Egredere
de terra tua et de cognatione tua et de
domo patris tui et ueni in terram quam mon-
strauero tibi faciamque te [struck] in gentem
magnam et benedicam tibi et magnifi-
cabo nomen tuum. erisque benedictus. Be-
nedicam benedicentibus tibi et maledi-
cam maledicentibus tibi. atque in te benedi-
centur uniuerse cognationes terre. Egressus est
itaque abram sicut preceperat ei dominus et i-
uit cum eo loth. Lxxv annorum erat a-
bram cum egrederetur de aran. Tulitque
uxorem suam sarai et loth filium fratris
sui uniuersamque substantiam quam posse-
derant et animas quas fecerant in aran et e-
gressi sunt ut irent in terram chanaan.
Cumque uenissent in eam pertransiuit
abram terram usque ad locum sichem
et usque ad conuallem illustrem. Chana-
neus autem tunc habitabat in terra. Appa-
ruitque dominus abram et dixit ei. Se-
mini tuo dabo terram hanc. Qui edifi-
cauit ibi altare domino qui apparuerat
ei. Et inde transgrediens ad montem qui e-
rat contra orientem bethel tetendit
ibi tabernaculum suum. ab occidente ha-
bens bethel. et ab oriente hay. Edi-
ficauit quoque ibi altare domino. et in-
uocauit nomen eius. Perrexitque abram
uadens et ultra progrediens ad me-
ridiem. Facta est autem fames in terra. Descen-
ditque abram in egyptum ut peregri-
naretur ibi. Preualuerat enim fa-
mes in terra. Cumque prope esset ut in-
grederetur egyptum. dixit sarai
uxori sue. Noui quod pulchra sis mu-
lier. et quod cum te uiderint egyptii di-
cturi sunt uxor illius est. et interfici-
ent me et te reseruabunt. Dic ergo ob-
secro te quod soror mea sis. ut bene sit
mihi propter te et uiuat anima mea ob gratiam
tui. Cum itaque ingressus esset abram in egy-
ptum uiderunt egyptii mulierem quod
pulchra esset nimis. et nuntiauerunt prin-
cipes pharaoni et laudauerunt illam
apud illum. et sublata est mulier in do-
mum pharaonis. Abram uero bene usi
sunt propter illam. Fueruntque illi oues et bo-
ues et asini et asine et cameli et ser-
ui et famule. Flagellauit autem dominus
pharaonem maximis plagis et domum
eius propter sarai uxorem abram. Vo-
cauitque pharao abram et dixit ei.
Quid est quod fecisti mihi. Quare non indi-
casti mihi quod uxor tua esset. Quam ob
causam dixisti sororem tuam esse ut tolle-
rem eam mihi in uxorem. Nunc igitur ecce con-
iunx tua accipe eam et uade. Prece-
pitque pharao super abraham uiris et de-
duxerunt eum et uxorem eius et omnia que habebat.

XIII

Ascendit ergo abram de egypto ipse
et uxor eius et omnia que habebat et
loth cum eo ad australem plagam.
Erat autem diues ualde in possessione
auri et argenti. Reuersusque est per iter
quo uenerat a meridie in bethel
usque ad locum ubi prius fixerat ta-
bernaculum inter bethel et hay in loco al-
taris quod fecerat prius. et inuocauit ibi
nomen domini. Sed et loth qui erat cum abram
fuerunt greges ouium et armenta et taberna-
cula. nec poterat eos capere terra ut ha-
bitarent simul. Erat quippe substantia
eorum multa et non quibant habitare
communiter. Unde et facta est rixa inter pas-
tores gregum abram et loth. Eo

tpe cananeus et ferezeus habitabant
in terra illa. Dixit ergo abram ad loth.
Ne sit iurgium inter me et te queso et inter
pastores meos et pastores tuos: fratres enim
sumus. Ecce universa terra coram te est: re
cede a me obsecro. Si ad sinistram ie
ris ego dexteram tenebo: si tu dexteram e
legeris ego ad sinistram pergam. Eleva
tis itaque loth oculis: vidit omnem cir
ca regionem iordanis que universa irri
gabatur antequam subverteret dominus so
domam et gomorram sicut paradisus domini et
sicut egyptus venientibus in segor.
Elegitque sibi loth regionem circa ior
danem et recessit ab oriente divisique
que sunt alterutrum a fratre suo. Abram ha
bitavit in terra chanaan. loth vero
moratus est in oppidis que erant cir
ca iordanem et habitavit in sodomis.
Homines autem sodomite pessimi erant et pec
catores coram domino nimis. Dixitque
dominus ad abram postquam divisus est
loth ab eo. Leva oculos tuos et vide
de loco in quo nunc es ad aquilonem et me
ridiem ad orientem et ad occiden
tem. Omnem terram quam conspicis tibi
dabo et semini tuo usque in sempiter
num. Faciamque semen tuum sicut pul
verem terre. Si quis hominum possit nu
merare pulverem. semen tuum nu
merare poterit. Surge et perambula
terram in longitudine et in latitudi
nem suam: quia tibi daturus sum eam.
Movens igitur abram tabernaculum suum
venit et habitavit iuxta convallem mam
bre que est in ebron: edificavitque ibi
altare domino

XIIII

Factum est autem in illo tempore ut am
raphel rex sennaar et arioch
rex ponti et chodorlahomor rex ela
mitarum et thadal rex gentium inirent
bellum contra baram regem sodo

·l·xiiii

morum et contra bersa regem gomor
reorum et contra sennaab regem ada
me et contra semeber regem sebo
im. contraque regem bale ipsa est segor.
Omnes hii convenerunt in vallem silve
strem que nunc est mare salis. Duodecim
annis servierant chodorlahomor ter
tio decimo que anno recesserunt ab eo.
Igitur anno xiiii. venit chodorlahomor et
reges qui cum eo erant: percusseruntque
raphaim in astaroth carnaim et
zuzim cum eis et emim in save caria
thaim et chorreos in montibus seir us
que ad campestria pharan que est in
solitudine. Reversique sunt et venerunt
usque ad fontem mesphat ipsa est
cades et percusserunt omnem regionem
amalechitarum et amorreum qui habi
tabat in asason thamar. Et egressi sunt
rex sodomorum et rex gomorre et rex
adame et rex seboim necnon et rex
bale que est segor: et direxerunt contra e
os aciem in valle silvestri scilicet adversus
chodorlahomor regem elamitarum et tha
dal regem gentium et amraphel
regem sennaar et arioch regem ponti
·iiii· reges adversus v. Vallis autem silve
stris habebat puteos bituminis
multos. Itaque rex sodomorum et rex go
morre terga verterunt cecideruntque
ibi et qui remanserant fugerunt
ad montem. Tulerunt autem omnem sub
stantiam sodomorum et gomorre et uni
versa que ad cibum pertinent et abierunt.
Nec non et loth et substantiam eius filium
fratris abram qui habitabat in sodomis.
Et ecce unus qui evaserat nuncia
vit abram hebreo qui habitabat in
convalle mambre amorrei fratris escho
l et fratris aner. hii enim pepigerant fe
dus cum abram. Quod cum audisset
abram captum videlicet loth fratrem su

vel sabe. cap. vel emym. cap.

vel asason

aner escol mambre

i. non numeratos

uum. numeravit expeditos vernaculos su-
os quadringentos decem et octo et persecutus
est eos usque dan. et divisis sociis irru-
it super eos nocte percussitque eos et persecu-
tus est eos usque hobam que
est ad levam damasci. reduxitque om-
nem substantiam et loth fratrem suum cum substantia illius.
mulieres quoque et populum. Egressus est autem
rex sodomorum in occursum eius postquam re-
versus est a cede chodorlahomor et regum
qui cum eo erant in valle que est vallis regis.
sabe
At vero melchisedech rex salem proferens
panem et vinum. erat enim sacerdos dei sum-
mi. benedixit ei et ait. Benedictus ab-
ram deo excelso qui creavit celum et ter-
ram et benedictus deus excelsus quo protegen-
te hostes in manibus tuis sunt. Et dedit
ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex sodo-
morum ad abram. Da mihi animas cetera tolle
tibi. Qui respondit ei. Levo manum meam ad
dominum deum excelsum possessorem celi et terre
quod a filo subtegminis usque ad corri-
giam caligę non accipiam ex omnibus que
tua sunt ne dicas. ego ditavi abram.
exceptis his que comederunt iuve-
nes et partibus virorum qui venerunt me-
cum. aner eschol et mambre. Isti acci-
pient partes suas.

XV

Hiis itaque transactis factus est sermo
domini ad abram per visionem dicens.
Noli timere ego protector tuus sum et mer-
ces tua magna nimis. Dixitque abram
Domine deus quid dabis mihi. Ego vadam
absque liberis et filius procuratoris do-
mus mee iste damascus eliezer. Ad-
diditque abram. Mihi autem non dedis-
ti semen et ecce vernaculus meus erit he-
res meus. Statimque sermo domini factus
est ad eum dicens. Non erit hic heres
tuus. sed qui egredietur de utero tuo ip-
sum habebis heredem. Eduxitque eum
foras et ait illi. Suspice celum et nume-
ra stellas si potes. Et dixit ei. Sic erit
semen tuum. Credidit abram deo et
reputatum est illi ad iustitiam. Dixit-
que ad eum. Ego dominus qui eduxi te de
ur chaldeorum ut darem tibi terram istam
et possideres eam. At ille ait. Domine deus
unde scire possum quod possessurus sum e-
am. Et respondens dominus. Sume inquit mihi
vaccam triennem et capram trimam et a-
rietem annorum trium. turturem quoque
et columbam. Qui tollens universa hec di-
visit ea per medium. et utrasque partes con-
tra se altrinsecus posuit. aves autem non
divisit. Descenderuntque volucres super
cadavera et abigebat eas abram. Cum-
que sol occumberet sopor irruit super
abram et horror magnus et tenebro-
sus invasit eum. Dictumque est ad e-
um. Scito prenoscens quod peregrinum futurum
semen tuum in terra non sua et subicient
eos servituti et affligent quadringentis
annis. Verumptamen gentem cui servituri
sunt ego iudicabo et post hec egredien-
tur cum magna substantia. Tu autem ibis ad
patres tuos in pace sepultus in senectu-
te bona. Generatione autem quarta rever-
tentur huc. Necdum enim complete
sunt iniquitates amorreorum usque ad pre-
sens tempus. Cum ergo occubuisset sol facta
est caligo tenebrosa et apparuit
clibanus fumans et lampas ignis
transiens inter divisiones illas. In
die illo pepigit dominus cum abram fedus
dicens. Semini tuo dabo terram
hanc a fluvio egypti usque ad flu-
vium magnum eufraten. cineos
et cenezeos et cedmoneos et etheos et
ferezeos. raphaim quoque et amorreos
et chananeos et gergeseos et iebuseos.

XVI

Igitur sarai uxor abram non ge-
nuerat liberos. sed habens ancillam
egyptiam nomine agar. dixit mari-

ro suo. Ecce conclusit me dominus ne
parerem. Ingredere ad ancillam me
am si forte saltem ex illa suscipiam
filios. Cumque ille adquievisset depreca
ti. tulit agar egyptiam ancillam su
am post annos decem quam habitare cep
erant in terra chanaan. et dedit eam vi
ro suo uxorem. Qui ingressus est ad e
am. At illa concepisse se videns. des
pexit dominam suam. Dixitque sarai ad
abram. Inique agis contra me. Ego dedi
ancillam meam in sinum tuum. que vi
dens quod conceperit. despectui me habet.
Iudicet dominus inter me et te. Cui res
pondens abram. ecce ait. ancilla
tua in manu tua est. utere ea ut li
bet. Affligente ergo eam sarai. fu
gam iniit. Cumque invenisset eam an
gelus domini iuxta fontem aque in solitudi
ne qui est in via sur in deserto. dixit
ad illam. Agar ancilla sarai unde
venis. et quo vadis. Que respondit. A fa
cie sarai domine mee ego fugio. Dixit
que ei angelus domini. Revertere ad dominam
tuam et humiliare sub manu illius.
Et rursum. Multiplicans inquit multi
plicabo semen tuum. et non numerabitur pre
multitudine. Ac deinceps. Ecce ait
concepisti et paries filium. vocabisque no
men eius ismael. eo quod audierit
dominus afflictionem tuam. Hic erit ferus ho
mo. Manus eius contra omnes. et manus omnium
contra eum. et e regione universorum fratrum su
orum figet tabernacula. Vocavit
autem nomen domini qui loquebatur ad eam.
Tu deus qui vidisti me. Dixit enim. Pro
fecto hic vidi posteriora videntis me.
Propterea appellavit puteum illum. pute
um viventis et videntis me. Ipse est
inter cades et barad. Peperitque agar a
bre filium. qui vocavit nomen eius ysm
ael. Octoginta et sex annorum erat quando

Abram:

peperit ei agar ysmaelem.

XVII

Postquam vero nonaginta et no
vem annorum esse ceperat apparuit
ei dominus dixitque ad eum. Ego deus om
nipotens. Ambula coram me et esto per
fectus. Ponamque fedus meum inter me
et te. et multiplicabo te vehementer
nimis. Cecidit abram pronus in fa
ciem. dixitque ei deus. Ego sum et pactum
meum tecum. erisque pater multarum gentium.
Nec ultra vocabitur nomen tuum abram.
sed vocaberis abraham. quia patrem
multarum gentium constitui te. Faciam
que te crescere vehementissime. et ponam
te in gentibus. Regesque ex te egredien
tur. Et statuam pactum meum inter
me et te. et inter semen tuum post te in ge
nerationibus suis federe sempiterno. ut sim suis
deus tuus et seminis tui post te. Daboque
tibi et semini tuo terram peregrinationis
tue omnem terram chanaan in pos
sessionem eternam. eroque deus eorum. Dixit
iterum deus ad abraham. Et tu ergo
custodies pactum meum et semen tu
um post te in generationibus suis. Hoc est
pactum quod servabitis inter me et vos meum. quos
et semen tuum post te. Circumcidetur
ex vobis omne masculinum. et circumcide
tis carnem preputii vestri. ut sit in signum
federis inter me et vos. Infans octo di
erum circumcidetur in vobis. Omne mas
culinum in generationibus vestris. tam vernaculus
quam emptitius circumcidetur. et qui
cumque non fuerit de stirpe vestra. eritque pactum no.
meum in carne vestra in fedus eternum.
Masculus cuius preputii caro circumcisa non
fuerit. delebitur anima illa de populo suo
quia pactum meum irritum fecit. Dixit
quoque deus ad abraham. Sarai uxo
rem tuam non vocabis sarai sed sa
ram. Et benedicam illi. et ex illa dabo
tibi filium cui benedicturus sum. Eritque

in nationes reges populorum orientur ex eo.
Cecidit abraham in faciem suam
et risit dicens in corde suo. Putasne
centenario nascetur filius et sara
nonagenaria pariet. Dixitque ad
dominum. Utinam ismael vivat coram
te. Et ait deus ad abraham. Sara
uxor tua pariet tibi filium vocabisque
nomen eius ysaac et constituam pactum
meum illi in fedus sempiternum et semini
eius post eum. Super hysmael quoque ex-
audivi te. Ecce benedicam ei et au-
gebo et multiplicabo eum valde. xii. du-
ces generabit et faciam eum in gentem
magnam. Pactum vero meum statuam ad y-
saac quem pariet tibi sara tempore isto in an-
no altero. Cumque finitus esset sermo loquen-
tis cum eo: ascendit deus ab abraham.
Tulit autem abraham ismaelem fili-
um suum et omnes vernaculos domus sue uni-
versosque quos emerat cunctos mares
ex omnibus viris domus sue et circumci-
dit carnem preputii eorum statim in ip-
so die sicut preceperat ei deus. Abraham
nonaginta et novem annorum erat quando
circumcidit carnem preputii sui et hys-
mael filius eius .xiii. annos impleve-
rat tempore circumcisionis sue. Eadem di-
e circumcisus est abraham et isma-
hel filius eius et omnes viri domus illius tam
vernaculi quam emptitii et alienigene
pariter circumcisi sunt.
XVIII Apparuit autem ei dominus in convalle
mambre sedenti in hostio taber-
naculi sui in ipso fervore diei. Cum-
que elevasset oculos: apparuerunt ei tres
viri stantes prope eum. Quos cum vidis-
set: cucurrit in occursum eorum de hostio
tabernaculi sui et adoravit in terram et dix-
it. Domine si inveni gratiam in oculis
tuis: ne transeas servum tuum. Sed af-
feram pauxillum aque et lavent
pedes vestri et requiescite sub arbore.
Ponamque buccellam panis et confor-
tate cor vestrum postea transibitis. Idcir-
co enim declinastis ad servum vestrum. Qui
dixerunt. Fac ut locutus es. Festi-
navit abraham in tabernaculum ad sa-
ram dixitque ei. Accelera tria sata
simile commisce et fac subcinericios
panes. Ipse vero ad armentum cucur-
rit et tulit inde vitulum tenerrimum
et optimum deditque puero. Qui fes-
tinavit et coxit illum. Tulit quoque bu-
tirum et lac et vitulum quem coxerat et
posuit coram eis. Ipse vero stabat
iuxta eos sub arbore. Cumque comedis-
sent: dixerunt ad eum. Ubi est sara
uxor tua? Ille respondit. Ecce in tab-
naculo est. Cui dixit. Revertens ve-
niam ad te tempore isto vita comite
et habebit sara uxor tua filium. Quo
audito: sara risit post hostium tab-
naculi. Erant enim ambo senes proven-
teque etatis et desierant sare fieri
muliebria. Que risit occulte dicens.
Postquam consenui et dominus meus vetulus est:
voluptati operam dabo? Dixit autem
dominus ad abraham. Quare risit sa-
ra uxor tua dicens. Num vere pa-
ritura sum anus? Numquid deo est que-
quam difficile? Iuxta condictum rever-
tar ad te hoc eodem tempore vita comite et ha-
bebit sara filium. Negavit sara
dicens. Non risi timore perterrita. Do-
minus autem. Non est inquit ita: sed risisti. Cum
ergo surrexissent de loco viri: di-
rexerunt oculos suos contra sodomam
et abraham simul gradiebatur deducens e-
os. Dixitque dominus. Num celare po-
tero abraham que gesturus sum cum ipse
futurus sit in gentem magnam ac ro-
bustissimam et benedicende sint in eo omnes
nationes terre? Scio enim quod precepturus

ut filiis suis et domui sue post se ut custodiant viam domini et faciant iustitiam et iudicium ut adducat dominus propter Abraham omnia que locutus est ad eum. Dixit itaque dominus: Clamor sodomorum et gomorreorum multiplicatus est et peccatum eorum aggravatum est nimis. Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint an non est ita ut sciam. Converteruntque se inde et abierunt Sodomam. Abraham vero adhuc stabat coram domino et appropinquans ait: Numquid perdes iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in civitate, peribunt simul? et non parces loco illi propter quinquaginta iustos si fuerint in eo? Absit a te ut rem hanc facias et occidas iustum cum impio, fiatque iustus sicut impius. Non est hoc tuum qui iudicas omnem terram; nequaquam facies iudicium. Dixitque dominus ad eum: Si invenero Sodomis quinquaginta iustos in medio civitatis, dimittam omni loco propter eos. Respondensque Abraham ait: Quia semel cepi loquar ad dominum meum, cum sim pulvis et cinis. Quid si minus quinquaginta iustis quinque fuerint? delebis propter quadraginta quinque universam urbem? Et ait: Non delebo si invenero ibi quadraginta quinque. Rursumque locutus est ad eum: Sin autem quadraginta inventi fuerint, quid facies? Ait: Non percutiam propter quadraginta. Ne queso, inquit, indigneris domine si loquar. Quid si inventi fuerint ibi triginta? Respondit: Non faciam si invenero ibi triginta. Quia semel, ait, cepi, loquar ad dominum meum: Quid si inventi fuerint ibi viginti? Ait: Non interficiam propter viginti. Obsecro, inquit, ne irascaris domine si loquar adhuc semel: Quid si inventi fuerint ibi decem? Dixit: Non delebo propter decem. Abiitque dominus postquam cessavit loqui ad Abraham, et ille reversus est in locum suum.

XIX

Veneruntque duo angeli Sodomam vespere, sedente Loth in foribus civitatis. Qui cum vidisset eos surrexit et ivit obviam eis, adoravitque pronus in terram et dixit: Obsecro domini declinate in domum pueri vestri et manete ibi. Lavate pedes vestros, et mane proficiscemini in viam vestram. Qui dixerunt: Minime, sed in platea manebimus. Compulit illos oppido ut diverterent ad eum. Ingressisque domum illius fecit convivium, coxit azima et comederunt. Prius autem quam irent cubitum, viri civitatis vallaverunt domum a puero usque ad senem, omnis populus simul. Vocaveruntque Loth et dixerunt ei: Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte? educ illos huc ut cognoscamus eos. Egressus ad eos Loth post tergum accludens ostium ait: Nolite queso fratres mei, nolite hoc malum facere. Habeo duas filias que necdum cognoverunt virum; educam eas ad vos, et abutimini eis sicut vobis placuerit, dummodo viris istis nichil mali faciatis, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. At illi dixerunt: Recede illuc. Et rursus: Ingressus es, inquiunt, ut advena, numquid ut iudices? Te ergo ipsum magis quam hos affligemus. Vimque faciebant Loth vehementissime, iamque prope erat ut effringerent fores. Et ecce miserunt manum viri et introduxerunt ad se Loth, clauseruntque ostium, et eos qui erant foris percusserunt cecitate a minimo usque ad maximum, ita ut ostium invenire non possent. Dixerunt autem ad Loth: Habes hic quempiam tuorum? generum aut filios aut filias, omnes qui tui sunt educ de urbe hac. Delebimus enim locum istum, eo quod increverit clamor eorum coram domino, qui

misit nos ut perdamus illos. Egressus
itaque loth locutus est ad generos suos
qui accepturi erant filias suas et dixit: Su
rgite egredimini de loco isto quia
delebit dominus civitatem hanc. Et visus
est eis quasi ludens loqui. Cumque esset
mane cogebant eum angeli dicentes:
Surge tolle uxorem tuam et duas fili
as quas habes ne et tu pariter pereas in scelere
civitatis. Dissimulante autem illo, appre
henderunt manum eius et manum uxoris
ac duarum filiarum eius eo quod parceret il
lis dominus. Et eduxerunt eum posueruntque
extra civitatem. Ibi locuti sunt ad eum
dicentes: Salva animam tuam. Noli res
picere post tergum nec stes in omni
circa regione sed in montem salvum
te fac ne et tu pariter pereas. Dixitque
loth ad eos: Quaeso domine mi quia invenit
servus tuus gratiam coram te et magni
ficasti misericordiam tuam quam fecisti mecum
ut salvares animam meam, non possum
in monte salvari ne forte apprehen
dat me malum et moriar. Est ci
vitas hic iuxta ad quam possum
fugere parva et salvabor in ea. Numquid
non modica et vivet anima mea? Dixit
que ad eum: Ecce etiam in hoc suscepi
preces tuas ut non subvertam urbem
pro qua locutus es. Festina et salvare
ibi quia non potero facere quicquam donec
ingrediaris illuc. Idcirco vocatum est
nomen urbis illius Segor. Sol egressus
est super terram et loth ingressus est Segor.
Igitur dominus pluit super Sodomam et Go
morram sulphur et ignem a domino de ce
lo et subvertit civitates has et omnem cir
ca regionem universos habitatores
urbium et cuncta terrae virentia. Res
piciensque uxor eius post se versa est
in statuam salis. Abraham autem consur
gens mane ubi steterat prius cum

domino, intuitus est Sodomam et Gomor
ram et universam terram regionis il
lius viditque ascendentem favillam de
terra quasi fornacis fumum. Cum enim subver
teret deus civitates regionis illius, re
cordatus est Abrahae et liberavit loth
de subversione urbium in quibus habita
verat. Ascenditque loth de Segor et
mansit in monte duae quoque filiae eius
cum eo. Timuerat enim manere in Segor
et mansit in spelunca ipse et duae filiae
eius. Dixitque maior ad minorem: Pa
ter noster senex est et nullus virorum rema
nsit in terra qui possit ingredi ad nos
iuxta morem universae terrae. Veni inebrie
mus eum vino dormiamusque cum eo ut ser
vare possimus ex patre nostro semen. Dede
runt itaque patri suo bibere vinum nocte
illa et ingressa est maior dormivitque
cum patre. At ille non sensit nec quando ac
cubuit filia nec quando surrexit. Altera quoque
die dixit maior ad minorem: Ecce
dormivi heri cum patre meo; demus
ei bibere vinum etiam hac nocte et dormi
es cum eo ut salvemus semen de patre
nostro. Dederunt et illa nocte patri vinum
ingressaque minor filia dormivit cum il
lo. Et nec tunc quidem sensit quando concubu
erit vel quando illa surrexerit. Conceperunt
ergo duae filiae loth de patre suo. Peperitque
maior filium et vocavit nomen eius Mo
ab; ipse est pater Moabitarum usque in prae
sentem diem. Minor quoque peperit filium
et vocavit nomen eius Ammon id est filius po
puli mei; ipse est pater Ammonitarum usque hodie.
Profectus inde Abraham in terram XX
australem habitavit inter Cades et
Sur et peregrinatus est in Geraris. Dixitque
de Sara uxore sua: Soror mea est.
Misit ergo Abimelech rex Gerarae et tu
lit eam. Venit autem deus ad Abimelech
per somnium nocte et ait illi: En mo

rierit propter mulierem quam tulisti: habet enim
virum. Abimelech vero non teti-
gerat eam, et ait: Domine, num gentem igno-
rantem et iustam interficies? Nonne ipse dix-
it mihi: Soror mea est: et ipsa ait: Frater meus est?
In simplicitate cordis mei et mundi-
tia manuum mearum feci hoc. Dixitque
ad eum Deus: Et ego scio quod simplici cor-
de feceris: et ideo custodivi te ne peccares
in me, et non dimisi ut tangeres eam. Nunc
ergo redde uxorem viro suo, quia propheta est:
et orabit pro te, et vives. Si autem nolueris
reddere, scito quod morte morieris tu et
omnia quae tua sunt. Statimque de nocte con-
surgens Abimelech vocavit omnes ser-
vos suos: et locutus est universa verba
haec in auribus eorum: timueruntque omnes vi-
ri valde. Vocavit autem Abimelech etiam
Abraham, et dixit ei: Quid fecisti no-
bis? Quid peccavimus in te, quia induxi-
sti super me et super regnum meum peccatum gran-
de? Quae non debuisti facere, fecisti nobis.
Rursumque expostulans ait: Quid vi-
disti ut hoc faceres? Respondit Abraham:
Cogitavi mecum dicens: Forsitan non
est timor Dei in loco isto: et interficient
me propter uxorem meam. Alias vere soror
mea est, filia patris mei, et non filia ma-
tris meae, et duxi eam uxorem. Postquam
autem eduxit me Deus de domo patris mei,
dixi ad eam: Hanc misericordiam facies me-
cum: in omni loco ad quem ingrediemur,
dicens quod frater tuus sim. Tulit igitur Abi-
melech oves et boves, et servos et an-
cillas, et dedit Abraham: reddiditque
illi Saram uxorem suam, et ait: Terra
coram vobis est: ubicumque placuerit tibi ha-
bita. Sarae autem dixit: Ecce mille ar-
genteos dedi fratri tuo: hoc erit tibi in ve-
lamen oculorum ad omnes qui tecum sunt,
et quocumque perrexeris: memento te deprehen-
sam. Orante autem Abraham, sanavit
Deus Abimelech et uxorem et ancillas
eius, et pepererunt. Concluserat enim
Deus omnem vulvam domus Abimelech
propter Saram uxorem Abraham.

Visitavit autem Dominus Saram sicut XXI
promiserat: et implevit quae locutus
est. Concepitque et peperit filium in senec-
tute sua, tempore quo praedixerat ei Deus.
Vocavitque Abraham nomen filii sui
quem genuit ei Sara, Isaac: et circumcidit
eum octavo die, sicut praeceperat ei Deus,
cum centum esset annorum: hac quip-
pe aetate patris natus est Isaac. Dixit-
que Sara: Risum fecit mihi Deus: quicum-
que audierit, corridebit mihi. Rursum-
que ait: Quis auditurum crederet Ab-
raham quod Sara lactaret filium quem
peperit ei iam seni? Crevit igitur puer
et ablactatus est: fecitque Abraham
grande convivium in die ablactatio-
nis eius. Cumque vidisset Sara fili-
um Agar Aegyptiae ludentem cum Isaac
filio suo, dixit ad Abraham: Eice
ancillam hanc et filium eius: non enim
erit heres filius ancillae cum filio me-
o Isaac. Dure accepit hoc Abraham
pro filio suo. Cui dixit Deus: Non tibi vi-
deatur asperum super puero et super ancilla
tua: omnia quae dixerit tibi Sara, audi
vocem eius: quia in Isaac vocabitur tibi semen.
Sed et filium ancillae faciam in gentem mag-
nam, quia semen tuum est. Surrexit ita-
que Abraham mane, et tollens panem
et utrem aquae, imposuit scapulae eius,
tradiditque puerum, et dimisit eam. Quae
cum abisset, errabat in solitudine Ber-
sabee. Cumque consumpta esset aqua in u-
tre, abiecit puerum subter unam arbo-
rem quae ibi erant, et abiit, seditque e regi-
one procul quantum potest arcus iacere.
Dixit enim: Non videbo morientem
puerum. Et sedens contra, levavit vocem

suam et flevit. Exaudivit autem dominus
vocem pueri. Vocavitque angelus domini A-
gar de celo dicens. Quid agis Agar?
Noli timere. Exaudivit enim deus
vocem pueri de loco in quo est. Sur-
ge tolle puerum et tene manum eius, quia
in gentem magnam faciam eum. Aperuit-
que oculos eius deus. Que videns puteum a-
que abiit et implevit utrem, deditque pu-
ero bibere. Et fuit cum eo. Qui crevit et mo-
ratus est in solitudine, factusque est
iuvenis sagittarius. Habitavitque in
deserto Pharan, et accepit illi ma-
ter sua uxorem de terra Egypti. Eodem
tempore dixit Abimelech et Phicol princeps
exercitus eius ad Abraham. Deus tecum
est in universis que agis. Iura ergo per de-
um ne noceas mihi et posteris meis stir-
pique mee, sed iuxta misericordiam quam feci tecum
facies mihi et terre in qua versatus es
advena. Dixitque Abraham: Ego
iurabo. Et increpavit Abimelech
propter puteum aque quem vi abstulerant ser-
vi eius. Responditque Abimelech: Nesci-
vi quis fecerit hanc rem, sed et tu non in-
dicasti mihi, et ego non audivi preter hodie.
Tulit itaque Abraham oves et boves
et dedit Abimelech. Percusseruntque am-
bo fedus. Et statuit Abraham vii
agnas gregis seorsum. Cui dixit A-
bimelech: Quid sibi volunt vii agne
iste quas stare fecisti seorsum? At ille
vii inquit agnas accipies de manu
mea, ut sint in testimonium mihi quoniam
ego fodi puteum istum. Idcirco vocatus
est locus ille Bersabee, quia ibi uterque iu-
ravit. Et inierunt fedus pro puteo iura-
menti. Surrexit autem Abimelech et Phi-
col princeps exercitus eius reversique sunt
in terram Palestinorum. Abraham vero
plantavit nemus in Bersabee et invoca-
vit ibi nomen domini dei eterni. Et fuit co-
lonus terre Philistinorum diebus multis.
Que postquam gesta sunt, temptavit XXII
deus Abraham et dixit ad eum: A-
braham, Abraham. Ille respondit: Ad-
sum. Ait illi: Tolle filium tuum uni-
genitum quem diligis Ysaac, et vade in ter-
ram visionis atque ibi offeres eum in
holocaustum super unum montium quem
ego monstravero tibi. Igitur Abraham de
nocte consurgens stravit asinum suum,
ducens secum duos iuvenes et Ysaac
filium suum. Cumque concidisset ligna
in holocaustum abiit ad locum quem pre-
ceperat ei deus. Die autem tertio elevatis o-
culis vidit locum procul, dixitque ad pu-
eros suos: Expectate hic cum asino;
ego et puer illuc usque properantes,
postquam adoraverimus, revertemur
ad vos. Tulit quoque ligna holocau-
sti et imposuit super Ysaac filium su-
um. Ipse vero portabat in manibus ign-
em et gladium. Cumque duo pergerent
simul, dixit Ysaac patri suo: Pater
mi. At ille respondit: Quid vis fili? Ec-
ce inquit ignis et ligna, ubi est victi-
ma holocausti? Dixit Abraham: Deus
providebit sibi victimam holocausti fili
mi. Pergebant ergo pariter, et venerunt ad
locum quem ostenderat ei deus, in quo edi-
ficavit altare [struck through] et desuper ligna com-
posuit. Cumque colligasset Ysaac fili-
um suum, posuit eum in altari super stru-
em lignorum. Extenditque manum et
arripuit gladium ut immolaret fili-
um suum. Et ecce angelus domini clama-
vit de celo dicens: Abraham, Abra-
ham. Qui respondit: Adsum. Dixitque
ei: Ne extendas manum tuam super pu-
erum, neque facias illi quicquam. Nunc cog-
novi quod timeas dominum, et non pepercisti
filio tuo unigenito propter me. Leva-
vitque Abraham oculos suos, viditque post

tergum arietem inter vepres heren-
tem cornibus quem assumens obtulit
holocaustum pro filio. Appellavitque
nomen loci illius dominus videt. Unde usque ho-
die dicitur in monte dominus videbit. Voca-
vit autem angelus domini abraham secundo de
celo dicens. Per memet ipsum iuravi di-
cit dominus quia fecisti hanc rem et non pe-
percisti filio tuo unigenito propter me.
benedicam tibi et multiplicabo semen
tuum sicut stellas celi et velud arenam que
in litore maris. Possidebit semen tuum
portas inimicorum suorum et benedicentur in
semine tuo omnes gentes terre quia obedisti
voci mee. Reversus est abraham
ad pueros suos abieruntque bersabee
simul et habitavit ibi. His ita gestis
nunciatum est abraham quod melcha que-
genuisset filios nathor fratri suo hus pri-
mogenitum et buz fratrem eius et chamuel
patrem sirorum et chased et azau pheldas
quoque et gedlaph et batuel de quo
nata est rebecca. Octo istos genuit
melcha nachor fratri abraham. Concu-
bina vero illius nomine roma peperit thabee
et gaam et thaas et maacha ·t· garon·

XXIII [23:1] Vixit autem sara centum .xxvii. annis et mor-
tua est in civitate arbee que est e-
bron in terra chanaan. Venitque abra-
ham ut plangeret et fleret eam.
Cumque surrexisset ab officio funeris.
locutus est ad filios heth dicens. Ad-
vena sum et peregrinus apud vos. Date
michi ius sepulcri vobiscum ut sepeli-
am mortuum meum. Responderunt filii
heth dicentes. Audi nos domine.
Princeps dei es apud nos. In electis se-
pulcris nostris sepeli mortuum tuum. Nullusque
te prohibere poterit quin in monu-
r̄ cius mento eius sepelias mortuum tuum.
Surrexit abraham et adoravit populum
terre filios videlicet heth. Dixitque ad eos.
Si placet anime vestre ut sepeliam mor-
tuum meum audite me et intercedite
pro me apud ephron filium seor ut det
michi speluncam duplicem quam habet in extre-
ma parte agri sui. Pecunia digna
tradat eam michi coram vobis in possessionem
sepulcri. Habitabat autem ephron in me-
dio filiorum heth. Responditque ephron ad
abraham cunctis audientibus qui ingredi-
ebantur portas civitatis illius dicens. Ne-
quaquam ita fiet domine mi sed magis ausculta
quod loquor. Agrum trado tibi et speluncam
que in eo est presentibus filiis populi
mei sepeli mortuum tuum. Adoravit
abraham coram populo terre et locutus est ad
ephron circumstante plebe. Quaeso ut
audias me. Dabo pecuniam pro agro
suscipe eam et sic sepeliam mortuum
meum in eo. Respondit que ephron. Domine mi
audi. Terra quam postulas quadringen-
tos siclos valet argenti. Istud est pre-
cium inter me et te. Sed quantum est hoc. Sepe-
li mortuum tuum. Quod cum audisset
abraham appendit pecuniam quam ep-
hron postulaverat audientibus filiis
heth quadringentos argenti siclos et
probate monete publice. Confirma-
tusque est ager quondam ephronis in
quo erat spelunca duplex respici-
ens mambre tam ipse quam spelunca et
omnes arbores eius in cunctis terminis per
circuitum abrahe in possessionem videntibus
filiis heth et cunctis qui intrabant
portam civitatis illius. Atque ita sepeli-
vit abraham uxorem suam sarram in spelun- sarram
ca agri duplici que respiciebat mam-
bre. Hec est ebron in terra chanaan. Et
confirmatus est ager et antrum quod e-
rat in eo abrahe in possessionem monu-
menti a filiis heth.
[24:1] Erat autem abraham senex dierum- XXIIII
que multorum et dominus in cunctis benedixe-

erat ei. Dixitque ad servum seniorem
domus sue qui preerat omnibus que habe-
bat. Pone manum tuam subter femur
meum ut adiurem te per dominum de-
um celi et terre ut non accipias uxorem
filio meo de filiabus chananeorum inter
quos habito: sed ad terram et cognatio-
nem meam proficiscaris et inde acci-
pias uxorem filio meo ysaac. Respon-
dit servus. Si noluerit mulier venire
mecum in terram hanc num reducere de-
beo filium tuum ad locum de quo tu egres-
sus es? Dixitque abraham. Cave ne-
quando reducas illuc filium meum. Dominus
deus celi qui tulit me de domo patris
mei et de terra nativitatis mee qui lo-
cutus est michi et iuravit michi dicens. Se-
mini tuo dabo terram hanc: ipse mit-
tet angelum suum coram te et accipies
inde uxorem filio meo. Si autem mulier
noluerit sequi te non teneberis iuramen-
to. Filium tantum meum ne reducas illuc.
Posuit ergo servus manum sub femore
abraham domini sui et iuravit illi su-
per sermone hoc. Tulitque x camelos de
grege domini sui et abiit ex omnibus bonis
eius portans secum: profectusque perrexit in
mesopotamiam ad urbem nachor.
Cumque fecisset camelos accumbere ex-
tra oppidum iuxta puteum aque vespe-
re tempore quo solent mulieres egredi ad hau-
riendam aquam dixit. Domine deus domini
mei abraham occurre obsecro ho-
die michi et fac misericordiam cum domino meo a-
braham. Ecce ego sto prope fontem
aque et filie habitatorum huius civita-
tis egredientur ad hauriendam aquam.
Igitur puella cui dixero inclina ydri-
am tuam ut bibam et illa responderit bi-
be: quin et camelis tuis potum tribu-
am ipsa est quam preparasti servo tuo y-
saac et per hoc intelligam quod feceris mise-
ricordiam cum domino meo. Necdum intra
se verba compleverat et ecce rebecca
egrediebatur filia bathuel filii melche
uxoris nachor fratris abraham
habens ydriam in scapula sua puella
decora nimis virgoque pulcherrima
et incognita viro. Descenderat autem
ad fontem et impleverat ydriam ac re-
vertebatur. Occurritque ei servus et
ait. Pauxillum ad sorbendum michi aque
prebe de ydria tua. Que respondit. Bibe
domine mi. Celeriterque deposuit ydri-
am super ulnam suam et dedit illi po-
tum. Cumque ille bibisset adiecit.
Quin et camelis tuis hauriam aquam
donec cuncti bibant. Effundensque y-
driam in canalibus recurrit ad puteum
ut hauriret aquam et haustam omnibus
camelis dedit. Ille autem contemplaba-
tur eam tacitus scire volens utrum prospe-
rum fecisset iter suum dominus an non.
Postquam autem biberunt cameli protulit
vir inaures aureas appendentes siclos
duos et armillas totidem pondo si-
clorum x. Dixitque ad eam. Cuius es filia?
Indica michi. Est in domo patris tui locus
ad manendum? Que respondit. Filia ba-
thuel sum filii melche quem peperit nachor.
Et addidit dicens. Palearum quoque et fe-
ni plurimum est apud nos et locus spaciosus
ad manendum. Inclinavit se homo et ado-
ravit dominum dicens. Benedictus dominus
deus domini mei abraham qui non abstu-
lit misericordiam et veritatem suam a domino
meo et recto itinere me perduxit in do-
mum fratris domini mei. Cucurrit itaque
puella et nunciavit in domo matris
sue omnia que audierat. Habebat autem
rebecca fratrem nomine laban qui festi-
nus egressus est ad hominem ubi erat
foris. Cumque vidisset inaures et
armillas in manibus sororis sue

et audisset cuncta verba referentis: Haec
locutus est mihi homo: venit ad virum qui
stabat iuxta camelos et prope fontem aquae,
dñi dixitque ad eum: Ingredere benedicte domini,
cur foris stas? Praeparavi domum et
locum camelis tuis. Et introduxit eum
in hospitium, ac destravit camelos,
deditque paleas et fenum, et aquam ad
lavandos pedes camelorum et virorum qui
cum eo venerant. Et appositus est in
conspectu eius panis. Qui ait: Non co-
medam donec loquar sermones meos.
Respondit ei: Loquere. At ille: Servus
inquit Abraham sum: et Dominus benedi-
xit domino meo valde, magnificatusque
est: et dedit ei oves et boves, argentum
et aurum, servos et ancillas, camelos et a-
sinos. Et peperit Sara uxor domini mei
filium domino meo in senectute sua,
deditque illi omnia quae habuerat. Et
adiuravit me dominus meus, dicens: Non
accipies filio meo uxorem de fili-
abus Chananaeorum, in quorum terra habito:
sed perges ad domum patris mei, et de cog-
natione mea accipies filio meo ux-
orem. Ego vero respondi domino meo:
Quid si noluerit mecum venire mulier?
Dominus, ait, in cuius conspectu ambulo, mit-
tet angelum suum tecum, et diriget vi-
am tuam: accipiesque uxorem filio me-
o de cognatione mea, et de domo pa-
tris mei. Innocens eris a maledic-
tione mea, cum veneris ad propinquos me-
os, et non dederint tibi. Veni ergo ad fontem
aquae, et dixi: Domine Deus domini mei Ab-
raham, si direxisti viam meam in qua
nunc ambulo, ecce sto iuxta fontem aquae,
et virgo quae egredietur ad hauriendam aquam,
audierit a me: Da mihi pauxillum
aquae ad bibendum ex hydria tua: et dixerit
mihi: Et tu bibe, et camelis tuis
hauriam: ipsa est mulier quam praepa-

ravit Dominus filio domini mei. Dumque haec taci-
tus mecum volverem, apparuit Re-
becca veniens cum hydria quam portabat in
scapula: descenditque ad fontem
et hausit aquam. Et aio ad eam: Da
mihi paululum bibere. Quae festinans
deposuit hydriam de humero, et dixit
mihi: Et tu bibe, et camelis tuis tribu-
am potum. Bibi, et adaquavit came-
los. Interrogavique eam, et dixi: Cuius
filia es? Quae respondit: Filia Bathuel-
is sum filii Nachor, quem peperit illi Mel-
cha. Suspendi itaque inaures ad
ornandam faciem eius, et armillas po-
sui in manibus eius. Pronusque adoravi
Dominum, benedicens Domino Deo domini mei
Abraham, qui perduxit me recto iti-
nere ut sumerem filiam fratris domini mei fi-
lio eius. Quam ob rem si facitis mi-
sericordiam et veritatem cum domino meo,
indicate mihi. Sin autem aliud placet,
et hoc dicite, ut vadam ad dexteram
sive ad sinistram. Responderuntque Laban
et Bathuel: A Domino egressus est sermo: non
possumus extra placitum eius quicquam
aliud loqui tecum. En Rebecca co-
ram te est, tolle eam et proficiscere, et
sit uxor filii domini tui, sicut locutus est Dominus. filii
Quod cum audisset puer Abraham,
adoravit in terra Dominum. Prolatisque va-
sis argenteis et aureis ac vestibus,
dedit ea Rebeccae pro munere. Fratribus
quoque eius et matri dona obtulit. Inito convi-
vio, vescentes pariter et bibentes
manserunt ibi. Surgens autem ma-
ne, locutus est puer: Dimittite me,
ut vadam ad dominum meum. Responderunt
fratres eius et mater: Maneat puella
saltem decem dies apud nos, et postea pro-
ficiscetur. Nolite, ait, me retinere, quia
Dominus direxit viam meam: dimitti-
te me ut pergam ad dominum meum. Et

dixerunt: Vocemus puellam et queramus
ipsius voluntatem. Cumque vocata ve-
nisset: sciscitati sunt: Vis ire cum homi-
ne isto? Que ait: Vadam. Dimise-
runt ergo eam et nutricem illius. servumque
abraham et comites eius imprecantes
prospera sorori sue atque dicentes:
Soror nostra es. crescas in mille milia
et possideat semen tuum portas inimi-
corum suorum. Igitur rebecca et puelle il-
lius ascensis camelis secute sunt
virum. qui festinus revertebatur ad
dominum suum. Eodem tempore deambula-
bat ysaac per viam que ducit ad pute-
um cuius nomen est viventis et viden-
tis. Habitabat enim in terra australi
et egressus fuerat ad meditandum in agro
inclinata iam die. Cumque levasset
oculos: vidit camelos venientes pro-
cul. Rebecca quoque conspecto ysaac: des-
cendit de camelo et ait ad puerum:
Quis est ille homo qui venit per agrum in
occursum nobis? Dixitque ei: Ipse est
cito dominus meus. At illa tollens pallium ope-
ruit se. Servus autem cuncta que gesse-
rat narravit ~~domino suo~~ ysaac. Qui
introduxit eam in tabernaculum sare
matris sue et accepit eam uxorem
et in tantum dilexit eam: ut dolorem qui
ex morte matris acciderat: temperaret.

XXV Abraham vero duxit aliam uxorem
nomine cethuram. que peperit ei zam-
ram et iexan et madan et madian
et iesboc et sue. Iexan quoque genu-
it saba et dadan. Filii dadan fuerunt
assurim et latusim et laomim. At
vero ex madian ortus est epha et o-
pher et enoch et abida et eldaa.
Omnes hii filii cethure. Deditque a-
braham cuncta que possederat ysaac
filiis autem concubinarum largitus est mu-
nera et separavit eos ab ysaac fi-
lio suo: dum adhuc ipse viveret ad
plagam orientalem. Fuerunt autem
dies vite abrahe: c.lxxv. anni. et
deficiens mortuus est in senectute
bona. provecteque etatis et plenus die-
rum. Congregatusque est ad populum
suum: et sepelierunt eum ysaac et
ysmael filii sui in spelunca duplici
que sita est in agro ephron filii seor
ethei e regione mambre quam eme-
rat a filiis heth. Ibi sepultus est ipse
et sara uxor sua. Et post obitum illius
benedixit deus ysaac filio eius qui ha-
bitabat iuxta puteum nomine viven-
tis et videntis. Hee sunt generationes ys-
mael filii abrahe quem peperit ei a-
gar egiptia famula sare. et hec no-
mina filiorum eius in vocabulis et generationi-
bus suis. Primogenitus ysmaelis
nabaioth. Deinde cedar et abdeel et
mabsam et masma et duma et mas-
sa adad et thema et ithur et naphis
et cedma. Isti sunt filii ysmaelis et hec ·ma·
nomina per castella et oppida eorum .xii. prin-
cipes tribuum suarum. Et facti sunt an-
ni vite ysmaelis. c.xxx.vii. deficiensque
mortuus est et appositus est ad po-
pulum suum. Habitavit autem ab evi-
la usque sur que respicit egiptum in-
troeuntibus assirios. Coram cunctis fra- ·rios·
tribus suis obiit. Hee quoque sunt generati-
ones ysaac filii abrahe. Abraham
genuit ysaac. Qui cum .xl. esset an-
norum: duxit uxorem rebeccam
filiam bathuel syri de mesopotami-
a sororem laban. Deprecatusque est
ysaac dominum pro uxore sua: eo quod ste-
rilis esset. Qui exaudivit eum et
dedit conceptum rebecce. Sed collideban-
tur in utero eius parvuli. Que ait: Si sic
mihi futurum erat: quid necesse fuit con-
cipere? Perrexitque ut consuleret do-

minui. Et respondens ait. Due gentes in ut-
ero tuo sunt et duo populi ex ventre tuo di-
videntur. Populusque populum superabit et
maior minori serviet. Iam tempus pa-
riendi venerat et ecce gemini in ute-
ro eius reperti sunt. Qui prior egressus est
rufus erat et totus in morem pellis h-
ispidus. Vocatumque est nomen eius Esau.
Protinus alter egrediens plantam fratris
tenebat manu et idcirco appellavit e-
um Iacob. Sexagenarius erat Ysa-
ac quando nati sunt parvuli. Quibus adultis
factus est Esau vir gnarus venan-
di et homo agricola. Iacob autem vir simplex
habitabat in tabernaculis. Ysaac amabat
Esau eo quod de venationibus eius vesceretur
et Rebecca diligebat Iacob. Coxit autem
Iacob pulmentum. Ad quem cum venisset
Esau de agro lassus ait. Da mihi de
coctione hac rufa quia oppido lassus
sum. Quam ob causam vocatum est no-
men eius Edom. Cui dixit Iacob. Ven-
de mihi primogenita tua. Ille respondit.
En morior quid mihi proderunt primoge-
nita. Ait Iacob. Iura ergo mihi. Iuravit
ei Esau et vendidit primogenita. Et
sic accepto pane et lentis edulio co-
medit et bibit et abiit parvipendens
quod primogenita vendidisset.

XXVI

Orta autem fame super terram post eam
sterilitatem que acciderat in diebus A-
braham. Abiit Ysaac ad Abimelech
regem Palestinorum in Gerara. Appa-
ruitque ei dominus et ait. Ne descendas in
Egyptum sed quiesce in terra quam dixero tibi et pere-
grinare in ea. Eroque tecum et benedicam
tibi. Tibi enim et semini tuo dabo univer-
sas regiones has complens iuramentum
quod spopondi Abraham patri tuo et mul-
tiplicabo semen tuum sicut stellas ce-
li. Daboque posteris tuis universas re-
giones has. Et benedicentur in semine
tuo omnes gentes terre. Eo quod obedierit Abra-
ham voci mee et custodierit precep-
ta et mandata mea et iusticias et ce-
rimonias leges que servavit. Man-
sit itaque Ysaac in Geraris. Qui cum in-
terrogaretur a viris loci illius super uxore
sua respondit. Soror mea est. Timu-
erat enim confiteri quod sibi esset sociata con-
iugio reputans ne forte interficerent
eum propter illius pulchritudinem. Cumque per-
transissent dies plurimi et ibidem
demoraretur prospiciens Abimelech
Palestinorum rex per fenestram vidit
eum iocantem cum Rebecca uxore
sua et accersito eo ait. Perspicuum est
quod uxor tua sit. Cur mentitus es
sororem tuam esse. Respondit. Timu-
i ne morerer propter illam. Dixitque
Abimelech. Quare imposuisti
nobis. Potuit coire quispiam de populo
cum uxore tua et induxeras super nos
grande peccatum. Precepitque Abime-
lech omni populo dicens. Qui tetige-
rit hominis huius uxorem morte morie-
tur. Seminavit autem Ysaac in terra illa
et invenit in ipso anno centuplum. Be-
nedixitque ei dominus et locupletatus est
homo et ibat proficiens atque succrescens
donec vehementer magnus effec-
tus est. Habuit quoque possessiones ovi-
um et armentorum et familie plurimum.
Ob hec invidentes ei Palestini omnes
puteos quos foderant servi patris
illius Abraham illo tempore obstrux-
erunt implentes humo. In tantum ut ipse
Abimelech diceret Ysaac. Recede a
nobis quoniam potentior nobis factus
es valde. Et ille discedens ut ve-
niret ad torrentem Gerare habita-
retque ibi. Rursum fodit alios pute-
os quos foderant servi Abraham et
quos illo mortuo olim obstruxerant

philistiim. Appellavitque eas hisdem
nominibus quibus ante pater vocaverat. Fo
deruntque in torrente et reppererunt aquam
vivam. Sed et ibi iurgium fuit pasto
rum gerare adversus pastores ysaac
dicentium: nostra est aqua. Quam ob rem
nomen putei ex eo quod acciderat voca
vit calumpniam. Foderunt et alium: et pro
illo quoque rixati sunt. appellavitque e
um inimicitias. Profectus inde fodit
alium puteum, pro quo non contenderunt. Ita
que vocavit nomen illius latitudo di
cens: Nunc dilatavit nos dominus et fecit
crescere super terram. Ascendit autem
ab illo loco in bersabee: ubi apparu
it ei dominus in ipsa nocte dicens: Ego
sum deus abraham patris tui.
Noli timere quia ego tecum sum.
Benedicam tibi et multiplicabo semen tuum
propter servum meum abraham. Itaque e
dificavit ibi altare domino: et invoca
to nomine domini, extendit tabernaculum.
Precepitque servis suis ut foderent pute
um. Ad quem locum cum venissent de ge
raris abimelech et ochozath amicus
illius et phicol dux militum, locu
tus est eis ysaac. Quid venistis ad me
hominem quem odistis et expulistis a vo
bis? Qui responderunt: Vidimus tecum
esse dominum, et idcirco nos diximus: Sit iura
mentum inter nos et ineamus fedus ut non fa
cias nobis quicquam mali sicut et nos ni
chil tuorum attigimus nec fecimus quod
te lederet, sed cum pace dimisimus
auctum benedictione domini. Fecit ergo e
is convivium et post cibum et potum
surgentes mane iuraverunt mu sibi
tuo. Dimisitque eos ysaac pacifice
in locum suum. Ecce autem ipso die vene
runt servi ysaac annunciantes ei de
puteo quem foderant atque dicentes: Inveni
mus aquam. Unde appellavit eum ha

bundantia: et nomen urbi impositum est
bersabee usque in presentem diem. Esa
u vero quadragenarius duxit uxores
iudith filiam beeri ethei et bese basemath
mith filiam elon eiusdem loci, que
ambe offenderant animum ysaac et rebecce.

XXVII

Senuit autem ysaac et caligaverunt
oculi eius et videre non poterat. Voca
vitque esau filium suum maiorem et
dixit ad eum: Fili mi. Qui respondit: A
dsum. Cui pater: Vides inquit quod se
nuerim et ignorem diem mortis mee.
Sume arma tua pharetram et ar
cum et egredere foras. Cumque venatu
aliquid apprehenderis, fac mihi inde pulmen
tum sicut velle me nosti et affer ut
comedam et benedicat tibi anima mea an
tequam moriar. Quod cum audisset rebec
ca et ille abiisset in agrum ut iussionem
patris expleret, dixit filio suo iacob:
Audivi patrem tuum loquentem cum esa
u fratre tuo et dicentem ei: Affer mihi de
venatione tua et fac cibos ut comedam
et benedicam tibi coram domino antequam mo
riar. Nunc ergo fili mi adquiesce consiliis
meis, et pergens ad gregem affer mihi du
os edos optimos ut faciam ex eis es
cas patri tuo quibus libenter vescitur.
Quas cum intuleris et comederit, bene
dicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit:
Nosti quod esau frater meus homo pilosus sit
et ego levis. Si attrectaverit me pater
meus et senserit, timeo ne putet me
sibi voluisse illudere et inducam super me
maledictionem pro benedictione. Ad quem mater:
In me sit ait ista maledictio fili mi.
Tantum audi vocem meam et pergens affer que
dixi. Abiit et attulit dedit matri.
Paravit illa cibos sicut noverat
velle patrem illius. Et vestibus esau
valde bonis quas apud se habebat in
duit eum, pelliculasque edorum circum

dedit manibus. et colli nuda protexit.
Deditque pulmentum et panes quos coxe
rat tradidit. Quibus illatis dixit.
Pater mi. At ille respondit. Audio. Quis
es tu fili mi? Dixitque iacob. Ego sum
esau primogenitus tuus. feci sicut pre
cepisti michi. Surge sede et comede de
venatione mea. ut benedicat michi anima
tua. Rursum ysaac ad filium suum. quo
modo inquit tam cito invenire potuis
ti fili mi? Qui respondit. Voluntas dei
fuit ut cito michi occurreret quod vole
bam. Dixitque ysaac. Accede huc ut tan
gam te fili mi. et probem utrum tu sis
filius meus esau an non. Accessit ille
ad patrem. et palpato eo dixit ysaac.
Vox quidem vox iacob est. sed manus
manus sunt esau. Et non cognovit
eum quia pilose manus similitudinem ma
ioris expresserant. Benedicens ergo illi ait.
iacob. Tu es filius meus esau. Respondit. Ego
sum. At ille affer inquit michi cibos de
venatione tua fili mi. ut benedicat
tibi anima mea. Quos cum oblatos come
disset. obtulit ei etiam vinum. Quo hau
sto. dixit ad eum. Accede ad me et da
michi osculum fili mi. Accessit et osculatus
est eum. Statimque ut sensit vesti
mentorum illius fragranciam. benedicens
illi ait. Ecce odor filii mei sicut o
dor agri pleni cui benedixit dominus. Det
tibi deus de rore celi et de pinguedine ter
re habundanciam frumenti et vini et
olei. et serviant tibi populi et adorent te tri
bus. Esto dominus fratrum tuorum et incurventur
ante te filii matris tue. Qui maledixerit
tibi sit ille maledictus. et qui benedixerit tibi
benedictionibus repleatur. Vix ysaac ser
monem impleverat. et egresso iacob
foras. venit esau. coctosque de ve
natione cibos. intulit patri dicens.
Surge pater mi et comede de venatio

ne filii tui. ut benedicat michi anima tua. Dix
itque illi ysaac. Quis enim es tu? Qui respondit.
Ego sum filius tuus primogenitus e
sau. Expavit ysaac stupore vehemen
ti et ultra quam credi potest admirans ait. Quis
igitur ille est qui dudum captam venationem at
tulit michi et comedi ex omnibus priusquam
tu venires? Benedixique ei et erit benedic
tus. Auditis esau sermonibus patris. irru /. irrugiit ca.
rugiit clamore magno et consternatus
ait. Benedic etiam et michi pater mi. Qui ait. Ve
nit germanus tuus fraudulenter. et acce
pit benedictionem tuam. At ille subiunxit.
Iuste vocatum est nomen eius iacob. Sup
plantavit enim me en altera vice. Pri
mogenita mea ante tulit. et nunc secundo
surripuit benedictionem meam. Rursum
que ad patrem. Numquid non servasti ait
et michi benedictionem? Respondit ysaac. Domi
num illum constitui. et omnes fratres eius servi
tuti illius subiugavi. Frumento et vino
stabilivi eum. et tibi post hec fili mi ul
tra quid faciam? Cui esau ait. Num
unam tantum benedictionem habes pater? Michi
quoque obsecro ut benedicas. Cumque eiulatu
magno fleret. motus ysaac dixit
ad eum. In pinguedine terre et in rore
celi desuper erit benedictio tua. Vives
gladio et fratri tuo servies. tempusque veniet
cum excucias et solvas iugum eius de cer
vicibus tuis. Oderat ergo semper esau ia
cob pro benedictione qua benedixerat ei
pater. Dixitque in corde suo. Venient
dies luctus patris mei ut occidam
iacob fratrem meum. Nunciata sunt hec
rebecce. que mittens et vocans filium su
um iacob. dixit ad eum. Ecce esau fra
ter tuus minatur ut occidat te. Nunc ergo fili
audi vocem meam. et consurgens fuge
ad laban fratrem meum in aram. habi
tabisque cum eo dies paucos donec requi
escat furor fratris tui et cesset indignatio

cum eius. obliviscaturque eorum que fecisti in eum:
postea mittam et adducam te inde huc.
Cur utroque orbabor filio in una di
e? Dixit quoque rebecca ad ysaac.
Tedet me vite mee propter filias heth.
Si acceperit iacob uxorem de stirpe
huius terre: nolo vivere.
XXVIII Vocavit itaque ysaac iacob: et
benedixit precepitque ei dicens. No
li accipere coniugem de genere chana
an: sed vade et proficiscere in mesopo
tamiam syrie ad domum bathuel
patris matris tue: et accipe inde tibi u
xorem de filiabus laban avunculi tui.
Deus autem omnipotens benedicat tibi et crescere
te faciat: atque multiplicet: ut sis in
turbas populorum. et det tibi benedictiones
abraham et semini tuo post te: ut
possideas terram peregrinationis tue quam
pollicitus est avo tuo. Cumque dimi
sisset eum ysaac: profectus venit in me
sopotamiam syrie ad laban filium
bathuel syri fratrem rebecce matris su
e. Videns autem esau quod benedixisset pater
suus iacob et misisset eum in mesopo
tamiam syrie ut inde uxorem duceret: et quod
post benedictionem precepisset ei dicens. Non ac
cipies coniugem de filiabus chanaan.
quodque obediens iacob parentibus isset in
syriam: probans quoque quod non libenter aspi
ceret filias chanaan pater suus: ivit
ad ysmaelem et duxit uxorem absque
his quas prius habebat: maeleth filiam
ismahel filii abraham sororem naba
ioth. Igitur egressus iacob de bersabee: per
gebat aram. Cumque venisset ad quen
dam locum et vellet in eo requiescere post so
lis occubitum: tulit de lapidibus qui ia
cebant et supponens capiti suo dormi
vit in eodem loco. Viditque in sompnis sca
lam stantem super terram et cacumen illius
tangens celos: angelos quoque dei ascenden
tes et descendentes per eam: et dominum innixum
scale dicentem sibi. Ego sum dominus deus
abraham patris tui et deus ysaac. Terram
in qua dormis tibi dabo et semini tuo.
eritque germen tuum quasi pulvis terre. Di
latabis ad orientem et occidentem septen
trionem et meridiem: et benedicentur in te et
in semine tuo cuncte tribus terre: et ero cu
stos tuus quocumque perrexeris: et reducam
te in terram hanc: nec dimittam nisi com
plevero universa que dixi. Cumque evi
gilasset iacob de sompno: ait. Vere
dominus est in loco isto: et ego nesciebam.
Paviensque quam terribilis inquit est locus
iste. non est hic aliud nisi domus dei et por
ta celi. Surgens ergo mane tulit lapidem
quem supposuerat capiti suo et erexit in titu
lum: fundens oleum desuper. Appellavit
que nomen urbis bethel: que prius luza vo
cabatur. Vovit etiam votum dicens. Si fuerit
deus mecum et custodierit me in via per quam
ambulo: et dederit mihi panem ad vescen vestimentum ad induendum
dum: reversusque fuero in domum patris mei
prospere: erit mihi dominus in deum: et lapis
iste quem erexi in titulum: vocabitur
domus dei. Cunctorumque que dederis mihi deci
mas offeram tibi.
XXIX Profectus ergo iacob venit in terram
orientalem: et vidit puteum in agro
tres quoque greges ovium accubantes iux
ta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora
et os eius grandi lapide claudebatur. Mo
risque erat ut cunctis ovibus congrega
tis devolverent lapidem: et refectis
gregibus rursum super os putei pone
rent. Dixitque ad pastores. Fratres un
de estis? Qui responderunt. De aran. Quos
interrogans numquid nostis inquit laban
filium nachor: dixerunt. Novimus. Sa
nus ne est inquit. Valet inquiunt. Et
ecce rachel filia eius venit cum grege
suo. Dixitque iacob. Adhuc multum

[illegible]

[illegible]

greges super est: nec est tempus ut reducantur
ad caulas greges. Date ante potum
ovibus: et sic ad pastum eas reducite.
Qui responderunt: Non possumus donec omnia pe
cora congregentur, et amoveamus lapi
dem de ore putei ut adaquemus greges.
Adhuc loquebantur: et ecce Rachel venie
bat cum ovibus patris sui. Nam gregem ip
sa pascebat. Quam cum vidisset Iacob, et
sciret consobrinam suam, ovesque Laban
avunculi sui: amovit lapidem quo
puteus claudebatur. Et adaquato gre
ge, osculatus est eam. Et elevata
voce flevit: et indicavit ei quod frater
esset patris eius, et filius Rebecce. At illa
festinans nuntiavit patri suo. Qui
cum audisset venisse Iacob filium so
roris sue, cucurrit obviam et comple
xus eum, et in oscula ruens, duxit in domum
suam. Auditis autem causis itine
ris, respondit: Os meum es et caro me
a. Et postquam expleti sunt dies men
sis unius, dixit ei: Num quia frater meus
es, gratis servies mihi? Dic quid merce
dis accipies. Habebat vero filias du
as: nomen maioris Lia, minor appella
batur Rachel. Sed Lia lippis erat oculis:
Rachel decora facie et venusto aspec
tu. Quam diligens Iacob ait: Servi
am tibi pro Rachel filia tua minore
septem annis. Respondit Laban: Melius
est ut eam tibi dem quam alteri viro. Ma
ne apud me. Servivit igitur Iacob
pro Rachel septem annis: et videbantur
illi pauci dies pre amoris magnitu
dine. Dixitque ad Laban: Da michi
uxorem meam: quia iam tempus ex
pletum est ut ingrediar ad illam. Qui
vocatis multis amicorum turbis ad
convivium, fecit nuptias. Et vespere fi
liam suam Liam introduxit ad eum,
dans ancillam filie Zelpham no
mine. Ad quam cum ex more Iacob fuis
set ingressus, facto mane vidit Liam: et
dixit ad socerum suum: Quid est quod fa
cere voluisti? Nonne pro Rachel servivi
tibi? Quare imposuisti mihi? Respon
dit Laban: Non est in loco nostro consue
tudinis, ut minores ante tradamus ad
nuptias. Imple ebdomadam dierum hu
ius copule: et hanc quoque dabo tibi pro opere quo ser
viturus es michi septem annis aliis. Adqui
evit placito: et ebdomada transacta, Ra
chel duxit uxorem: cui pater servam Ba
lam dederat. Tandemque potitus optatis
nuptiis, amorem sequentis priori pretu
lit, serviens apud eum septem annis
aliis. Videns autem Dominus quod despiceret Liam,
aperuit vulvam eius, sorore sterili perma
nente. Que conceptum genuit filium
vocavitque nomen eius Ruben, dicens: Vi
dit Dominus humilitatem meam: nunc amabit
me vir meus. Rursumque concepit et pepe
rit filium, et ait: Quoniam audivit Dominus haberi
me contemptui, dedit etiam istum michi.
Vocavitque nomen eius Symeon. Con
cepit tertio, et genuit alium, dixitque:
Nunc quoque copulabitur michi maritus meus: e
o quod pepererim illi tres filios. Et id
circo appellavit nomen eius Levi. Quar
to concepit et peperit filium, et ait: Modo
confitebor Domino. Et ob hoc vocavit no
men eius Iudam. Cessavitque parere.

XXX

Cernens autem Rachel quod infecunda
esset, invidit sorori sue, et ait ma
rito suo: Da michi liberos, alioquin mo
riar. Cui iratus respondit Iacob:
Num pro Deo ego sum, qui privavit te fruc
tu ventris tui? At illa: Habeo, inquit,
famulam Balam: ingredere ad illam,
ut pariat super genua mea, et habe
am ex illa filios. Dedit ei Balam
in coniugium. Que ingresso ad se viro, con
cepit et peperit filium. Dixitque Rachel: Iu

q. Quare imposuisti m. (i. decepisti)

dicavit me dominus et exaudivit vocem
meam dans mihi filium. Et ideo appellavit
nomen eius Dan. Rursum quoque Bala concipiens
peperit alterum, pro quo ait Rachel: Comparavit
me deus cum sorore mea et invalui. Voca
vitque nomen eius Neptalim. Sentiens
Lia quod parere desisset, Zelpham ancil
lam suam marito suo tradidit. Que post
conceptum edente filium, dixit: Feliciter. Et
iccirco vocavit nomen eius Gad. Peperit quoque
Zelpha alterum. Dixitque Lia: Hoc pro beati
tudine mea. Beatam quippe me dicent
mulieres. Propterea appellavit eum Aser. Egres
sus autem Ruben tempore messis triticee, rep
perit in agro mandragoras, quas matri Lie
detulit. Dixitque Rachel: Da mihi partem
de mandragoris filii tui. Illa respondit:
Parumne tibi videtur quod preripueris
maritum mihi, nisi etiam mandragoras fi
lii mei tuleris? Ait Rachel: Dormi
at tecum hac nocte pro mandragoris filii
tui. Redeunti quoque ad vesperam de agro
Iacob, egressa est in occursum eius Lia et
ait: ~~[illegible]~~ Ad me in
inquit trabis, quia mercede conduxi te pro mandra
goris filii mei. Dormivitque cum illa
nocte illa. Et exaudivit deus preces eius,
concepitque et peperit filium quintum, et ait:
Dedit deus mercedem mihi, quia dedi ancillam
meam viro meo. Appellavitque nomen
XXX eius Isachar. Rursum Lia concipiens, pe
perit sextum filium, et ait: Dotavit me deus
dote bona; etiam hac vice mecum erit
maritus meus, eo quod genuerim ei sex
filios. Et ideo appellavit nomen eius Zabu
lon. Post quem peperit filiam nomine Dinam.
Recordatus est deus Rachelis, exaudi
vitque eam et aperuit vulvam eius. Que
concepit et peperit filium dicens: Abstulit
deus opprobrium meum. Et vocavit no
men eius Ioseph dicens: Addat mihi dominus
filium alterum. Nato autem Ioseph, dixit

Iacob socero suo: Dimitte me ut re
vertar in patriam ad terram meam. Da mihi ux
ores et liberos meos, pro quibus servivi tibi, ut
abeam. Tu nosti servitutem qua servi
vi tibi. Ait ei Laban: Inveniam gratiam
in conspectu tuo. Experimento didici quia
benedixerit mihi deus propter te. Constitue merce
dem tuam quam dem tibi. At ille respondit: Tu
nosti quomodo servierim tibi, et quanta in ma
nibus meis fuerit possessio tua. Modi
cum habuisti antequam venirem ad te, et nunc dives
effectus es. Benedixitque tibi dominus ad introi
tum meum. Iustum est igitur ut provideam ali
quando etiam domui mee. Dixitque Laban: Quid
dabo tibi? At ille ait: Nichil volo. Sed si feceris
quod postulo, iterum pascam et custodiam
pecora tua. Gyra omnes greges tuos et se
para cunctas oves varias et sparso vel
lere, et quodcumque furvum et maculosum vari
umque ~~[illegible]~~ tam in ovibus quam in capris fuerit,
merces mea. Respondebitque mihi cras ius
ticia mea, quando placiti tempus advenerit
coram te. Et omnia que non fuerint varia et ma
culosa et furva tam in ovibus quam in capris,
furti me arguent. Dixit Laban: Gra arguent
tum habeo quod petis. Et separavit in die
illa capras et oves, hircos et arietes va
rios atque maculosos. Cunctum autem gre
gem unicolorem, id est albi et nigri velle
ris, tradidit in manu filiorum suorum. Et
posuit spacium itineris inter se et generum suum spacium
trium dierum, qui pascebat reliquos gre
ges eius. Tollens ergo Iacob virgas po
puleas virides et amigdalinas et ex
platanis, ex parte decorticavit eas.
Detractisque corticibus, in his que spo
liata fuerant candor apparuit; illa vero
que integra erant viridia perman
serunt: atque in hunc modum color effectus
est varius. Posuitque eas in canalibus
ubi effundebatur aqua, ut cum venissent
greges ad bibendum, ante oculos haberent

uirgas. et in aspectu earum conciperent. Factumque
est ut in ipso calore coitus oues intue-
rentur uirgas et parerent maculosa et
uaria et diuerso colore respersa. Diui-
sitque gregem iacob et posuit uirgas ante
oculos arietum. Erant autem alba quaeque et ni-
gra laban. cetera uero iacob. separatis inter
se gregibus. Igitur quando primo tempore ascendebantur
oues. ponebat iacob uirgas in canali-
bus aquarum ante oculos arietum et ouium
ut in earum contemplatione conciperent. Quando
uero serotina admissura erat et extremus concep-
tus. non ponebat eas. Factaque sunt
ea que erant serotina laban. et que primi tem-
poris iacob. Ditatusque est homo ultra
modum et habuit greges multos ancillas
et seruos. camelos et asinos.

XXXI Postquam autem audiuit uerba filiorum
laban dicentium. Tulit iacob omnia
que fuerunt patris nostri. et de illius facultate
ditatus factus est inclitus. animaduertit
quoque faciem laban quod non esset erga se sicut
heri et nudiustertius. maxime dicente
sibi domino. Reuertere in terram patrum tuorum
et ad generationem tuam. eroque tecum. Misit
et uocauit rachel et liam in agrum ubi
pascebat greges. Dixitque ad eas. Video
faciem patris uestri quod non sit erga me si-
cut heri et nudiustertius. Deus autem patris
mei fuit mecum. et ipse nostis quod totis
uiribus meis seruierim patri uestro. Sed et pater
uester circumuenit me. et mutauit mercedem
meam decem uicibus. et tamen non dimisit eum
deus ut noceret mihi. Si quando dixit uarie
erunt mercedes tue. pariebant omnes oues
uarios fetus. Quando uero e contrario ait
alba queque accipies pro mercede. omnes
greges alba pepererunt. Tulitque deus substantiam
patris uestri et dedit mihi. Postquam enim con-
ceptus ouium tempus aduenerat. leua-
ui oculos meos et uidi in somnis ascen-
dentes mares super feminas uarios
et maculosos et diuersorum colorum. Dixitque an-
gelus domini ad me in somnis. Iacob. Et
ego respondi. Adsum. Qui ait. Leua oculos
tuos et uide uniuersos masculos ascenden-
tes super feminas uarios respersos at-
que maculosos. Vidi enim omnia que fe-
cit tibi laban. Ego sum deus bethel ubi
unxisti lapidem et uotum uouisti
mihi. Nunc ergo surge et egredere de terra hac
reuertens in terram natiuitatis tue. Res-
ponderunt rachel et lya. Numquid habemus
residui quicquam in facultatibus et hereditate
domus patris nostri. Nonne quasi alienas re-
putauit nos et uendidit. comeditque
pretium nostrum. Sed deus tulit opes patris
nostri et nobis eas tradidit ac filiis no-
stris. Unde omnia que precepit tibi deus fac.
Surrexit itaque iacob et impositis liberis
atque coniugibus suis super camelos abiit.
Tulitque omnem substantiam et greges et quicquid
in mesopotamia acquisierat. pergens
ad ysaac patrem suum in terram chanaan.
Eo tempore laban ierat ad tondendas
oues. et rachel furata est ydola patris
sui. Noluitque iacob confiteri socero
suo quod fugeret. Cumque abisset tam ipse
quam omnia que iuris eius erant. et amne
transmisso pergeret contra montem gala-
ad. nuntiatum est laban die tercio quod
fugeret iacob. Qui assumptis fratribus suis
persecutus est eum diebus septem et comprehen-
dit eum in monte galaad. Viditque in
somnis dicentem sibi deum. Caue ne quic-
quam aspere loquaris contra iacob. Iam-
que iacob extenderat in monte taberna-
culum. cumque ille consecutus eum cum fratribus
suis. in eodem monte fixit tentorium l. aie. Galaad:
Et dixit ad iacob. Quare ita egisti
ut clam me abigeres filias meas quasi ca-
ptiuas gladio. Cur ignorante me
fugere uoluisti. nec indicare mihi ut prose-
querer te cum gaudio et canticis et tympa-

panis et citharis. Non es passus ut oscula-
rer filios meos ac filias. Stulte opera-
tus es. Et nunc quidem valet manus mea
reddere tibi malum. sed deus patris uestri he-
ri dixit michi. Caue ne loquaris cum Ia-
cob quicquam durius. Esto ad tuos ire
cupiebas. et desiderio erat tibi domus patris
tui. cur furatus es deos meos? Respondit Ia-
cob. Quod inscio te profectus sum. timui ne
uiolenter auferres filias tuas. Quod autem
me furti arguis. apud quemcumque inueneris
deos tuos necetur coram fratribus nostris. Scr-
utare. et quicquid tuorum apud me inuene-
ris aufer. Hec dicens. ignorabat quod Ra-
chel furata esset ydola. Ingressus itaque
Laban tabernaculum Iacob et Lye et utriusque
famule non inuenit. Cumque intrasset
tentorium Rachelis. illa festinans ab-
scondit ydola subter stramenta cameli
et sedit desuper. Scrutantique omne ten-
torium et nichil inuenienti. ait. Ne irasca-
tur dominus meus quod coram te assurgere nequeo. quia
iuxta consuetudinem feminarum nunc acci-
dit michi. Sic delusa sollicitudo querentis
est. Tumensque Iacob cum iurgio ait. Quam
ob culpam meam et ob quod peccatum meum
sic exarsisti post me et scrutatus es omnem
supellectilem meam. Quid inuenisti de
cuncta substantia domus tue. Pone hic coram fratribus
meis et fratribus tuis. et iudicent inter me et
te. Idcirco uiginti annis fui tecum. O-
ues tue et capre steriles non fuerunt. Ari-
etes gregis tui non comedi. nec captum
a bestia ostendi tibi. Ego dampnum
omne reddebam. quicquid furto peribat
a me exigebas. Die noctuque estu ure-
bar et gelu. fugiebatque sompnus ab oculis
meis. Sic per uiginti annos in domo tua
seruiui tibi. quatuordecim pro filiabus
et sex pro gregibus tuis. Inmutasti quoque mer-
cedem meam decem uicibus. Nisi deus patris mei
Abraham et timor Ysaac affuisset

michi. forsitan modo nudum me dimisis-
ses. Afflictionem meam et laborem manuum
mearum respexit deus. et arguit te heri.
Respondit ei Laban. Filie mee et filii et gre-
ges tui. et omnia que cernis mea sunt.
Quid possum facere filiis et nepotibus me-
is? Ueni ergo et ineamus fedus. ut sit in testi-
monium inter me et te. Tulit itaque Ia-
cob lapidem et erexit illum in titulum. dix-
itque fratribus suis. Afferte lapides. Qui
congregantes. fecerunt tumulum. come-
deruntque super eum. Quem uocauit Laban
tumulum testis. et Iacob aceruum testim-
onii. uterque iuxta proprietatem lingue sue.
Dixitque Laban. Tumulus iste testis
erit inter me et te hodie. Et idcirco uoca-
to appellatum est nomen eius Galaad. id est tu-
mulus testis. Intueatur dominus et iudi-
cet inter nos quando recesserimus a nobis.
Si afflixeris filias meas. et si introduxeris
alias uxores super eas. Nullus sermo-
nis nostri testis est absque deo qui presens re-
spicit. Dixitque rursus ad Iacob. En
tumulus hic et lapis quem erexi inter me et
te testis erit. Tumulus inquam iste et la-
pis [illegible] sint in testimo-
nio. Si aut ego transiero illum pergens
ad te. aut tu preterieris malum michi
cogitans. Deus Abraham et deus Nachor
iudicet inter nos. deus patris eorum. Iura-
uit Iacob per timorem patris sui Ysaac
immolatisque uictimis in monte uo-
cauit fratres suos ut ederent panem. Qui
cum comedissent. manserunt ibi. La-
ban uero de nocte consurgens. osculatus
est filios et filias. et benedixit illis.
reuersusque est in locum suum.

XXXII

Iacob quoque abiit itinere quo ce-
perat. fueruntque ei angeli dei obuiam.
Quos cum uidisset ait. Castra dei sunt
hec. Et appellauit nomen loci illius
Manaim. id est castra. Misit aut-

et nuntios ante se ad esau fratrem suum in
terram seir regionis edom. praecepit-
que eis dicens. Sic loquimini domino me-
o esau. Haec dicit frater tuus iacob. Apud
laban peregrinatus sum et fui usque in
praesentem diem. Habeo boves et asinos
oves et servos atque ancillas. mittoque
nunc legationem ad dominum meum ut in-
XXXII veniam gratiam in conspectu tuo. Reversi-
que sunt nuntii ad iacob dicentes. Ve-
nimus ad esau fratrem tuum. et ecce properat
in occursum tibi cum quadringentis viris. Ti-
muit iacob valde et perterritus. divi-
sit populum qui secum erat. greges quoque
et oves et boves et camelos in duas tur-
mas dicens. Si venerit esau ad unam tur-
mam et percusserit eam. alia turma quae
reliqua est salvabitur. Dixitque iacob.
Deus patris mei abraham et deus patris me-
i ysaac domine qui dixisti mihi revertere
in terram tuam et in locum nativitatis tuae
et benefaciam tibi. minor sum cunctis mi-
serationibus tuis et veritate quam explesti
servo tuo. In baculo meo transivi
iordanem istum. et nunc cum duabus turmis re-
gredior. Erue me de manu fratris
mei esau. quia valde eum timeo ne
forte veniens percutiat matres cum fi-
liis. Tu locutus es quod bene faceres mihi et
dilatares semen meum sicut arenam
maris quae prae multitudine numerari non
potest. Cumque dormisset ibi nocte illa.
separavit de his quae habebat mu-
nera esau fratri suo. capras ducentas
hyrcos xx. oves ducentas. arietes
xx. camelos fetas cum ~~[struck]~~ pullis suis
xxx. vaccas xl. et tauros xx. asinas
xx. et pullos earum x. et misit per man-
us servorum suorum singulos seorsum greges.
Dixitque pueris suis. Antecedite me
et sit spatium inter gregem et gregem. Et praece-
pit priori dicens. Si obviam habueris esau

(margin: et gregem [illegible])

fratrem meum et interrogaverit te cuius es aut
quo vadis. et cuius sunt ista quae sequeris. re-
spondebis. Servi tui iacob. Munera
misit domino meo esau. ipse quoque post nos
venit. Similiter mandata dedit secundo
ac tertio. et cunctis qui sequebantur greges di-
cens. Hisdem verbis loquimini ad esa-
u cum inveneritis eum. Et addetis. Ipse quoque
servus tuus iacob iter nostrum insequi-
tur. Dixit enim. Placabo illum muneribus quae
praecedunt. et postea videbo eum. forsitan propi-
tiabitur mihi. Praecesserunt itaque munera
ante eum. ipse vero mansit nocte illa in castris.
Cumque mature surrexisset. tulit duas
uxores suas. et totidem famulas cum xi. fi-
liis. et transivit vadum iaboch. Traductisque
omnibus quae ad se pertinebant. remansit solus.
Et ecce vir luctabatur cum eo usque mane.
Qui cum videret quod eum superare non posset.
tetigit nervum femoris eius. et statim e-
marcuit. Dixitque ad eum. Dimitte me
iam enim ascendit aurora. Respondit. Non
dimittam te nisi benedixeris mihi. Ait ergo. Quod no-
men est tibi. Respondit. Iacob. At ille. Nequaquam
inquit appellabitur nomen tuum iacob sed israel.
Quoniam si contra deum fortis fuisti. quanto ma-
gis contra homines praevalebis. Interrogavit eum
iacob. Dic mihi quo appellaris nomine. Respon-
dit. Cur quaeris nomen meum ~~quod est mira-
bile~~. Et benedixit ei in eodem loco. Vo-
cavitque iacob nomen loci illius phanu-
el dicens. Vidi dominum facie ad faciem
et salva facta est anima mea. Ortusque ei statim est
sol. postquam transgressus est phanuel. Ip-
se vero claudicabat pede. Quam ob causam
non comedunt filii israel nervum qui e-
marcuit in femore iacob. usque in praesentem
diem. eo quod tetigerit nervum femoris eius.
Levans autem iacob [illegible] obstupuit. XXXIII
oculos suos: vidit venientem esau
et cum eo quadringentos viros. Divisit-
que filios lye et filios rahel ambarumque

(margin notes: i. cum suo; i. nollet; quia angelus non habet nomen stabile sed secundum legationem; Quod est mirabile iud. 13 [illegible]; quia [illegible] debent mori)

famulas. et posuit utrasque ancillas et liberos
earum in principio. Liam vero et filios eius in secundo lo-
co. Rahel autem et Ioseph novissimos. Et ip-
se progrediens adoravit pronus in terram septi-
es donec appropinquaret frater eius. Currens ita-
que Esau obviam fratri suo amplexatus
est eum. stringensque collum eius osculatus est e-
um ~~[illegible]~~ et fle-
vit. Levatisque oculis vidit mulieres et par-
vulos earum et ait. Quid sibi volunt isti. et si ad
te pertinent. Respondit. Parvuli sunt quos
donavit deus servo tuo. Et appropinquan-
tes ancille et filii earum incurvati sunt. Ac-
cessit quoque Lia cum liberis suis. et cum similiter
adorassent: extremi Rahel et Ioseph ad-
oraverunt. Dixitque Esau. Que nam sunt iste
turme quas obviam habui. Respondit. Ut inve-
nirem gratiam coram domino meo. Et ille: Ha-
beo ait plurima frater mi. sint tua tibi. Dixit-
que Iacob. Noli ita obsecro. sed si inveni gratiam
in oculis tuis: accipe munusculum de mani-
q. vidi
bus meis. Sic enim vidi faciem tuam, quasi vi-
derim faciem dei. Esto mihi propicius et sus-
cipe benedictionem quam attuli tibi et quam do-
navit mihi deus tribuens omnia. Vix fratre com-
pellente suscipiens ait. Gradiamur simul
eroque socius itineris tui. Dixit Ia-
cob. Nosti domine mi, quod parvulos
habeam teneros et oves et boves fetas
mecum. quas si plus in ambulando fecero
laborare: morientur una die cuncti gre-
ges. Precedat dominus meus ante servum suum.
et ego sequar paulatim vestigia eius. sic-
ut videro posse parvulos meos, donec ve-
niam ad dominum meum in Seir. Respondit E-
sau. Oro te ut de populo qui mecum est sal-
tem socii remaneant vie tue. Non est
inquit necesse. hoc uno tantum indigeo ut inve-
q. dño dñe mi.
niam gratiam in conspectu domini mei. Re-
versus est itaque illo die Esau itinere quo
venerat in Seir. Et Iacob venit in Soch-
oth. ubi edificata domo et fixis tentori-
is: appellavit nomen loci illius Sochot
id est tabernacula. Transivitque in Salem
urbem Sichimorum que est in terra Chana-
an postquam reversus est de Mesopota-
mia Syrie. et habitavit iuxta oppidum.
Emitque partem agri in qua fixerat ta-
bernacula a filiis Emor patris Sychem
centum agnis. et erecto ibi altari invoca-
vit super illud fortissimum deum Israel.

XXXI

Egressa est autem Dyna filia Lye ut
videret mulieres regionis illius.
Quam cum vidisset Sychem filius Emor
Evei princeps terre illius: adamavit et
rapuit. et dormivit cum illa vi oppri-
mens virginem. Et conglutinata est a-
nima eius cum illa. tristemque blandi-
ciis delinivit. Et pergens ad Emor
patrem suum: accipe inquit michi puellam
hanc coniugem. Quod cum audisset Iacob
absentibus filiis et in pastu pecorum oc-
cupatis: siluit donec redirent. Egres-
so autem Emor patre Sychem ut loqueretur
ad Iacob: ecce filii eius veniebant
de agro. Auditoque quod acciderat: irati
sunt valde. eo quod rem fedam operatus
esset in Israel. et violata filia Iacob rem
illicitam perpetrasset. Locutus est itaque E-
mor ad eos. Sychem filii mei
adhesit anima filie vestre. Date eam illi
uxorem. et iungamus vicissim connubia.
Filias vestras tradite nobis et filias nostras ac-
cipite. et habitate nobiscum. Terra in
potestate vestra est exercete. negociami-
ni et possidete eam. Sed et Sychem ad pa-
trem et ad fratres eius ait. Inveniam gra-
ciam coram vobis et quecumque statueritis
dabo. Augete dotem et munera postula-
te libens tribuam que petieritis tantum
date michi puellam hanc uxorem. Re-
sponderunt filii Iacob Sychem et patri eius in
dolo: sevientes ob stuprum sororis.
Non possumus facere quod petitis. nec da-

re sororem nostram homini incircumciso, quod illi-
citum et nefarium est apud nos. Sed in hoc
valebimus federari, si esse volueritis nostri
similes, et circumcidatur in vobis omne mascu-
lini sexus. Tunc dabimus et accipiemus mutu-
o filias vestras ac nostras, et habitabimus vobis-
cum, eritque unus populus. Si autem circumcidi no-
lueritis, tollemus filiam nostram et recede-
mus. Placuit oblatio eorum Emor et Sichem
filio eius, nec distulit adolescens quin sta-
tim quod petebatur expleret. Amabat e-
nim puellam valde, et ipse erat inclitus
in omni domo patris sui. Ingressique por-
tam urbis locuti sunt populo: Viri isti paci-
fici sunt, et volunt habitare nobiscum.
Negotientur in terra et exerceant eam, que
spaciosa et lata cultoribus indiget. Fi-
lias eorum accipiemus uxores, et nostras il-
lis dabimus. Unum est quo differtur tan-
a bonum. Si circumcidimus masculos nostros ri-
tum gentis imitantes, et substantia eorum et peco-
ra et cuncta que possident nostra erunt. Tantum in
hoc adquiescamus, et habitantes simul unum ef-
ficiemus populum. Assensi sunt omnes circumcisis
cunctis maribus. Et ecce die tertio quando gra-
vissimus vulnerum dolor est, arreptis
duo Iacob filii Symeon et Levi fratres Di-
ne gladiis, ingressi sunt urbem confi-
denter. Interfectisque omnibus masculis, Emor
et Sychem pariter necaverunt, tollentes
Dinam sororem suam de domo Sychem.
Quibus egressis, irruerunt super occisos ceteri
filii Iacob, et depopulati sunt urbem in
ultionem stupri; oves eorum et armenta et a-
sinos, cuncta quoque vastantes que in domibus
et in agris erant. Parvulosque et uxores e-
orum duxerunt captivas. Quibus patra-
tis audacter, Iacob dixit ad Symeon
et Levi: Turbastis me, et odiosum fecis-
tis Chananeis et Phereseis habitatori-
bus terre huius. Nos pauci sumus; illi
congregati percucient me, et delebor e-
go et domus mea. Responderunt: Numquid ut
scorto abuti debuere sorore nostra?

XXXV

Interea locutus est Deus ad Iacob: Sur-
ge et ascende Bethel, et habita ibi, facque
altare Deo qui apparuit tibi quando fugiebas E-
sau fratrem tuum. Iacob vero convocata omni
domo sua, ait: Abicite deos alienos qui in
medio vestri sunt, et mundamini ac muta-
te vestimenta vestra. Surgite et ascenda-
mus in Bethel, ut faciamus ibi altare Domino
qui exaudivit me in die tribulationis mee
et fuit socius itineris mei. Dederunt ergo ei
omnes deos alienos quos habebant et inaures que e-
rant in auribus eorum. At ille infodit ea subter
terebinthum que est post urbem Sychem.
Cumque profecti essent, terror Dei invasit omnes
civitates per circuitum, et non sunt ausi persequi re-
cedentes. Venit igitur Iacob Luzam que est
in terra Chanaan, cognomento Bethel, ipse et
omnis populus cum eo. Edificavitque ibi altare
Domino, et appellavit nomen loci illius Domus Dei.
Ibi enim apparuit ei Deus cum fugeret fratrem
suum. Eodem tempore mortua est Debbora nu-
trix Rebecce, et sepulta ad radices Bethel
subter quercum. Vocatumque est nomen loci illius
quercus fletus. Apparuit autem iterum Deus Ia-
cob postquam reversus est de Mesopotami-
a Syrie, benedixitque ei dicens: Non voca-
beris ultra Iacob, sed Israel erit nomen tuum.
Et appellavit eum Israel. Dixitque ei: Ego
Deus omnipotens, cresce et multiplicare. Gentes et populi
nationum erunt ex te, et reges de lumbis
tuis egredientur. Terramque quam dedi Abra-
ham et Ysaac dabo tibi et semini tuo post te.
Et recessit ab eo. Ille vero erexit titulum la-
pideum in loco quo locutus fuerat ei Deus,
libans super eum libamina, et effundens ole-
um, vocansque nomen loci illius Bethel. Egres-
sus autem inde, venit verno tempore ad terram
que ducit Ephratam, in qua cum parturiret
Rachel, ob difficultatem partus periclitari
cepit. Dixitque ei obstetrix: Noli ti-

mere quia et hunc habebis filium. Egrediente
autem anima pre dolore et imminente iam morte
vocavit nomen filii sui benoni id est filius
doloris mei. Pater vero appellavit eum benia
min id est filius dextere. Mortua est ergo ra
chel et sepulta in via que ducit ephratam. hec
est bethleem. Erexitque iacob titulum super
sepulcrum eius. hic est titulus monumenti ra
chel usque in presentem diem. Egressus inde
fixit tabernaculum trans turrem gregis. Cum
que habitaret in illa regione abiit ruben
et dormivit cum bala concubina patris
sui quod illum minime latuit. Erant
autem filii iacob xii. Filii lye primogeni
tus ruben et symeon et levi et iudas et
ysachar et zabulon. Filii rachel io
seph et beniamin. Filii bale ancil
le rachelis dan et neptalim. Filii zel
phe ancille lye gad et aser. hii sunt
filii iacob qui nati sunt ei in mesopo
tamia syrie. Venit etiam ad ysaac patrem
suum in mambre civitatem arbee hec est
ebron in qua peregrinatus est abraham
et ysaac. Et completi sunt dies ysaac
c. et octoginta annorum consumptusque eta
te mortuus est et appositus populo suo
senex et plenus dierum et sepelierunt eum
esau et iacob filii sui.

XXXVI Hec sunt generationes esau. ipse est edom.
Esau accepit uxores de filiabus
chanaan. adam filiam elom ethei. et o
olibama filiam ane filii sebeon evei. et
basemath quoque filiam ismahel sororem na
baioth. Peperit autem ada eliphaz. basemath
genuit rahuhel. oolibama edidit
hieus et ielom et chore. hii filii esau qui
nati sunt ei in terra chanaan. Tulit autem
esau uxores suas et filios et filias et omnem
animam domus sue et substantiam et pecora et cunc
ta que habere poterat in terra chanaan et abiit
in alteram regionem recessitque a fratre suo ia
cob. Divites enim erant valde et simul ha
bitare non poterant. nec sustinebat eos
terra peregrinationis eorum pre multitudine
gregum. habitavitque esau in monte
seyr. ipse est edom. hee sunt autem generatio
nes esau patris edom in monte seyr. et
hec nomina filiorum eius. Eliphaz filius ada ux
oris esau. rahuhel quoque filius basemath
uxoris eius. Fueruntque filii eliphaz. the
man. omar. sephua. et gatham et cenez.
Erat autem tampna concubina
eliphaz filii esau que peperit ei amalech.
hii sunt filii ade uxoris esau. Filii autem
rahuhel. naath et zara. semma et me
za. hii filii basemath uxoris esau.
Isti quoque erant filii oolibama filie ane
filii sebeon uxoris esau quos genu
it ei. iheus et ielom et chore. hii du
ces filiorum esau. Filii eliphaz primoge
niti esau. Dux theman. Dux omar.
Dux sephua. dux cenez. dux chore.
dux gatham. dux amalech. hii filii
eliphaz in terra edom. et hii filii ade. hii
quoque filii rahuel filii esau. Dux naath.
dux zara. dux semma. dux meza.
hii duces rahuel in terra edom. Isti
filii basemath uxoris esau. hii autem
filii oolibama uxoris esau. Dux ie
us. dux ielom. dux chore. hii duces
oolibama filie ane uxoris esau.
Isti filii esau et hii duces eorum. ipse est
edom. Isti filii seyr horrei habitato
res terre. lothan et sobal et sebeon et a
na et dyson et eseyr et dysan. hii du
ces horrei filii seyr in terra edom. Fa
cti sunt autem filii lothan horri et theman.
Erat autem soror lothan thamna. Et
isti filii sobal. alvan et maneeth et
ebal. sephi et onam. Et hii filii sebe
on. achaia et ana. Iste est ana qui
invenit aquas calidas in solitudine cum
pasceret asinos sebeon patris sui. ha
buitque filium dysan et filiam oolibama

Et isti fuerunt filii dyson: amadan et es
ban et iethran et charran. Hii quoque filii eser
balaan et zeuan et acham. Habuit autem fili
os dysan hus et aram. Isti duces horre
orum. Dux lothan. dux sobal. dux sebeon
ł ioram dux ana. dux dyson. dux eser. dux dy
san. Isti duces horreorum qui imperaverunt in
terra seyr. Reges autem qui regnaverunt in
terra edom antequam haberent regem filii
israel fuerunt hii. Balach filius beor. nomen
que urbis eius denaba. Mortuus est autem
balach et regnavit pro eo iobab filius
zare de bosra. Cumque mortuus esset io
ł usan bab regnavit pro eo husam de terra the
manorum. Hoc quoque mortuo regnavit adad
filius badad qui percussit madian in re
gione moab. et nomen urbis eius abiuth.
Cumque mortuus esset adad regnavit
pro eo semla de masrecha. Hoc quoque mor
tuo regnavit pro eo saul de fluvio ro
both. Cumque et hic obisset successit in
regnum balanan filius achobor. Isto quoque
mortuo regnavit pro eo adad. Nomen
que urbis eius phau. et appellabatur uxor eius
meezabel filia matred filie mizaab.
Hec ergo nomina ducum esau in cognationibus
locis et vocabulis suis. Dux thamna.
dux alva. dux ietheth. dux oolība
ma. dux ela. dux phynon. dux ce
nez. dux theman. dux mabsar.
dux magdiel. dux yram. Hii du
ces edom habitantes in terra imperii sui. ipse
est esau pater ydumeorum. Habitavit autem
iacob in terra chanaan in qua peregrina
tus est pater suus. Et hee sunt generationes iacob.
XVII Ioseph cum sedecim esset
annorum pascebat gregem cum fratribus
suis adhuc puer. et erat cum filiis ba
le et zelphe uxorum patris sui. Accusa
vitque fratres suos apud patrem crimi
ne pessimo. Israel autem diligebat io
seph super omnes filios suos. eo quod in se
nectute genuisset eum. Fecitque ei tuni
cam polimitam. Videntes autem fratres eius
quod a patre plus cunctis fratribus amaretur. ode
rant eum nec poterant ei quicquam pacifice lo
qui. Accidit quoque ut visum sompnium refer
ret fratribus suis. que causa maioris odii semi
narium fuit. Dixitque ad eos. Audite
sompnium meum quod vidi. Putabam liga
re nos manipulos in agro. et quasi consurgere
manipulum meum et stare. vestrosque mani
pulos circumstantes adorare manipulum
meum. Responderunt fratres eius. Numquid rex
noster eris aut subiciemur dicioni tue? Hec
ergo causa sompniorum atque sermonum invidie
et odii fomitem ministravit. Aliud quoque
vidit sompnium quod narrans fratribus ait.
Vidi per sompnium quasi solem et lunam et stellas
undecim adorare me. Quod cum patri suo
et fratribus retulisset. increpavit eum pater et
dixit. Quid sibi vult hoc sompnium quod vidisti?
Num ego et mater tua et fratres tui adorabimus
te super terram? Invidebant ergo ei fratres sui.
Pater vero rem tacitus considerabat. Cumque
fratres illius in pascendis gregibus patris mora
rentur in sychem. dixit ad eum israel. Fra
tres tui pascunt oves in sychimis. veni mit
tam te ad eos. Quo respondente presto sum.
ait. Vade et vide si cuncta prospera sint er
ga fratres tuos et pecora. et renuncia michi quid
agatur. Missus de valle ebron venit
in sychem. Invenitque eum vir errantem
in agro. et interrogavit quid quereret. At
ille respondit. Fratres meos quero. indica michi
ubi pascant greges. Dixitque ei vir. Re
cesserunt de loco isto. Audivi autem eos
dicentes. Eamus in dothaim. Perrexit ergo io
seph post fratres suos. et invenit eos in dotha
im. Qui cum vidissent eum procul antequam ac
cederet ad eos. cogitaverunt illum occidere et
mutuo loquebantur. Ecce sompniator ve
nit. Venite occidamus eum et mittamus
in cisternam veterem. dicemusque fera pes-

ſſima devoravit eum. et tunc apparebit
quid illi proſint ſompnia ſua. Audiens autem
hoc ruben: nitebatur liberare eum de mani
bus eorum et dicebat. Non interficiatis animam
eius nec effundatis ſanguinem. ſed proicite
eum in ciſternam hanc que eſt in ſolitudine.
manuſque veſtras ſervate innoxias. Hoc autem di
cebat volens eripere eum de manibus eorum
et reddere patri ſuo. Confeſtim igitur ut perve
nit ad fratres: nudaverunt eum tunica tala
ri et polimita: miſeruntque eum in ciſternam
que non habebat aquam. Et ſedentes ut come
derent panem viderunt viatores yſma
helitas venire de galaad. et camelos
eorum portantes aromata et reſinam et
ſtacten in egiptum. Dixit ergo iudas fratribus
ſuis. Quid nobis prodeſt ſi occiderimus fratrem
noſtrum et celaverimus ſanguinem ipſius? Melius
eſt ut venundetur yſmaelitis. et manus noſtre
non polluantur. Frater enim et caro noſtra eſt. Ad
quieverunt fratres ſermonibus eius. et pretereunti
bus madianitis negotiatoribus, extrahen
tes eum de ciſterna. vendiderunt yſmae
litis. xx. argenteis. Qui duxerunt eum in
egyptum. Reverſuſque ruben ad ciſternam
non invenit puerum. et ſciſſis veſtibus pergens
ad fratres ſuos ait. Puer non comparet. et
ego quo ibo. Tulerunt autem tunicam eius
et in ſanguine edi quem occiderant tinxerunt
mittentes qui ferrent ad patrem et dicerent.
Hanc invenimus. vide utrum tunica fi
lii tui ſit an non. Quam cum cognovis
ſet pater ait. Tunica filii mei eſt.
fera peſſima comedit eum. beſtia de
voravit ioſeph. Sciſſiſque veſtibus in
dutus eſt cilicio. lugens filium multo
tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius
ut lenirent dolorem patris: noluit conſola
tionem recipere. ſed ait. Deſcendam ad fi
lium meum lugens in infernum. Et illo per
ſeverante in fletu: madianite ven
diderunt ioſeph in egypto puti-fa

ri eunucho pharaonis magiſtro mi
Eo tempore deſcendens iudas litie
a fratribus ſuis: divertit ad virum
odollamitem nomine yram. Viditque
ibi filiam hominis chananei vocabulo ſu
e. Et uxore accepta. ingreſſus eſt ad e
am. Que concepit et peperit filium et voca
vit quod nomen eius her. Rurſus concep
to fetu natum filium nominavit onan.
Tercium quoque peperit quem appellavit ſela.
Quo nato: parere ultra ceſſavit. Dedit
autem iudas uxorem primogenito ſuo her
nomine thamar. Fuit quoque her primogeni
tus iude nequam in conſpectu domini: et ab eo
occiſus eſt. Dixit ergo iudas ad onam fili
um ſuum. Ingredere ad uxorem fratris tui et ſo
ciare illi. ut ſuſcites ſemen fratri tuo.
Ille autem ſciens non ſibi naſci filios: in
troiens ad uxorem fratris ſui: ſemen funde
bat in terram ne liberi fratris ſui nomine naſ
cerentur. Et idcirco percuſſit eum dominus.
quod rem deteſtabilem faceret. Quam ob
rem: dixit iudas thamar nurui
ſue. Eſto vidua in domo patris tui
donec creſcat ſela filius meus. Timebat
enim ne et ipſe moreretur ſicut fratres eius.
Que abiit et habitavit in domo patris
ſui. Evolutis autem multis diebus: mor
tua eſt ſue uxor iude. Qui poſt luctum
conſolatione ſuſcepta: aſcendebat ad
tonſores ovium ſuarum ipſe et yras opi-lio
odollamites in thamnas. Nun
ciatumque eſt thamar quod ſocer eius aſ
cenderet in thamnas ad tondendas o
ves. Que depoſitis viduitatis veſ
tibus: aſſumpſit theriſtrum et mutato
habitu: ſedit in bivio itineris quod du
cit thamnam. eo quod creviſſet ſela
et non eam accepiſſet maritum. Quam
cum vidiſſet iudas: ſuſpicatus eſt eſſe
meretricem. Operuerat enim vultum ſuum
ne cognoſceretur. Ingrediensque ad e

ciam. ait. Dimitte me ut coeam tecum.
Nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua
respondente quid mihi dabis ut fruaris concubi-
tu meo? Dixit. Mittam tibi hedum de gre-
gibus. Rursumque illa dicente patiar quod
vis si dederis arrabonem donec mittas quod in
vis polliceris. Ait iudas. Quid tibi pro arrabo-
ne dari vis? Respondit. Anulum tuum et ar-
millam et baculum quem manu tenes. Ad
unum igitur coitum concepit mulier et sur-
gens abiit. Depositoque habitu quem assump-
serat. induta est viduitatis vestibus.
Misit autem iudas hedum per pastorem suum
odollamitem ut reciperet pignus quod de-
derat mulieri. Qui cum non invenisset eam
interrogavit homines loci illius. Ubi est mulier que
sedebat in bivio? Respondentibus cunctis non
fuit in loco isto meretrix. reversus est ad iu-
dam et dixit ei. Non inveni eam. Sed et
homines loci illius dixerunt mihi numquam ibi se-
disse scortum. Ait iudas. Habeat sibi.
certe mendacii nos arguere non poterit. E-
go misi hedum quem promiseram et tu non in-
venisti eam. Ecce autem post tres menses
nuntiaverunt iude dicentes. Fornicata est
thamar nurus tua et videtur uterus illius
intumescere. Dixitque iudas. Producite e-
am ut comburatur. Que cum educeretur ad pe-
nam. misit ad socerum suum dicens. De
viro cuius hec sunt concepi. Cognosce cuius
sit anulus et armilla et baculus. Qui agni-
tis muneribus ait. Iustior me est. quia
non tradidi eam sela filio meo. Attamen
ultra non cognovit eam. Instante autem
partu. apparuerunt gemini in utero eius
atque in ipsa effusione infantium unus protu-
lit manum. in qua obstetrix ligavit
coccinum dicens. Iste egredietur prior. Illo
vero retrahente manum. egressus est alter.
Dixitque mulier. Quare divisa est propter te
maceria? Et ob hanc causam vocatum est
nomen eius phares. Postea egressus est
frater eius in cuius manu erat coccinum quem ap-
pellavit zaram.

XXXIX

Igitur ioseph ductus est in egyptum. emit-
que eum putiphar eunuchus pharaonis prin-
ceps exercitus vir egyptius de manu hys-
maelitarum a quibus perductus erat. Fuitque
dominus cum eo et erat vir in cunctis prospere agens.
Habitabatque in domo domini sui. qui optime
noverat esse dominum cum eo. et omnia que gereret
ab eo dirigi in manu illius. Invenitque
ioseph gratiam coram domino suo. et ministra-
bat ei. A quo prepositus omnibus guberna-
bat creditam sibi domum. et universa que ei
tradita fuerant. Benedixitque dominus domui
egyptii propter ioseph et multiplicavit tam
in edibus quam in agris cunctam eius substantiam. nec
quicquam aliud noverat nisi panem quo vesce-
batur. Erat autem ioseph pulchra facie et
decorus aspectu. Post multos itaque dies
iniecit domina oculos suos in ioseph et ait. Dor-
mi mecum. Qui nequaquam adquiescens o-
peri nephario. dixit ad eam. Ecce
dominus meus omnibus michi traditis ignorat
quid habeat in domo sua. nec quicquam est
quod non in mea sit potestate vel non tradi- manu
derit mihi preter te que uxor eius es. Quomodo ergo
possum malum hoc facere et peccare in deum dominum
meum? Huiuscemodi verbis per singulos di-
es loquebatur et mulier molesta erat ado-
lescenti. et ille recusabat stuprum. Ac-
cidit autem ut quadam die ioseph intra-
ret domum et operis quippiam absque arbi-
tris faceret. et illa apprehensa lacinia
vestimenti eius diceret. Dormi mecum.
Qui relicto in manu eius pallio. fugit
et egressus est foras. Cumque vidisset
mulier vestem in manibus suis et se esse con-
temptam. vocavit homines domus sue et
ait ad eos. En introduxit virum hebre-
um ut illuderet nobis. Ingressus est ad me
ut coiret mecum. Cumque ego succla-
massem. et ille audisset vocem meam. re-

liquit pallium quod tenebam et fugit foras.
XXXIX In argumentum ergo fidei retentum pallium
ostendit marito revertenti domum, et
ait: Ingressus est ad me servus hebreus
quem adduxisti ut illuderet mihi. Cumque vidis-
set me clamare, reliquit pallium et
fugit foras. His auditis dominus et nim-
ium credulus verbis coniugis, iratus est
valde, tradiditque Ioseph in carcerem ubi
vincti regis custodiebantur, et erat ibi
clausus. Fuit autem dominus cum Ioseph, et miser-
tus est illius, et dedit ei gratiam in conspectu
principis carceris. Qui tradidit in manu illius
universos vinctos qui in custodia tenebant-
ur. Et quicquid fiebat sub ipso erat: nec
noverat aliquid, cuncta ei credens. Dominus
enim erat cum illo, et omnia eius opera dirigebat.

XL His ita gestis, accidit ut peccarent
duo eunuchi, pincerna regis E-
gypti et pistor, domino suo. Iratusque Pha-
rao contra eos (nam alter pincernis preerat,
alter pistoribus) misit eos in carcerem
principis militum in quo erat vinctus
et Ioseph. At custos carceris tradidit eos
Ioseph, qui et ministrabat eis. Aliquan-
tum temporis fluxerat, et illi in custodia te-
ambo nebantur. Videruntque somnium nocte u-
na iuxta interpretationem congruam sibi. Ad quos
cum introisset Ioseph mane, et vidisset eos
tristes, sciscitatus est dicens: Cur tristior
hodie solito facies vestra est? Qui responderunt:
Somnium vidimus, et non est qui interpretetur
nobis. Dixitque ad eos Ioseph: Numquid
non dei est interpretatio? Referte mihi quid
videritis. Narravit prior prepositus pincer-
narum somnium suum: Videbam coram
me vitem in qua erant tres propagines cres-
cere paulatim gemmas, et post flores
uvas maturescere, calicemque Pharaonis in
manu mea. Tuli ergo uvas et expressi in
calicem quem tenebam, et tradidi poculum Pha-
raoni. Respondit Ioseph: Hec est interpre-
tatio somnii: Tres propagines tres adhuc
dies sunt, post quos recordabitur Phara-
o ministerii tui et restituet te in gradum
pristinum. Dabisque ei calicem iuxta officium
tuum, sicut facere ante consueveras. Tantum
~~memento~~ memento mei cum bene tibi fuerit,
et facias mecum misericordiam ut suggeras Pha-
raoni ut educat me de carcere isto;
quia furtim sublatus sum de terra Hebreo-
rum, et hic innocens in lacum missus sum. Videns
pistorum magister quod prudenter somnium
dissolvisset, ait: Et ego vidi somp-
nium, quod haberem tria canistra farine
super caput meum, et in uno canistro quod e-
rat excelsius portare me omnes cibos
qui fiunt arte pistoria, avesque come-
dere ex eo. Respondit Ioseph: Hec est interpreta-
tio somnii: Tria canistra tres adhuc
dies sunt, post quos auferet Pharao ca-
put tuum ac suspendet te in cruce, et lace-
rabunt volucres carnes tuas. Exin-
de dies tertius natalis Pharaonis erat. Qui
faciens grande convivium pueris suis, re-
cordatus est inter epulas magistri pincer-
narum et pistorum principis. Restituitque
alterum in locum suum ut porrigeret regi
poculum; alterum suspendit in patibulo,
ut coniectoris veritas probaretur. Et tamen
succedentibus prosperis prepositus pincernarum
oblitus est interpretis sui.

XLI Post duos annos vidit Pharao
somnium. Putabat se stare super
fluvium, de quo ascendebant septem boves
pulchre et crasse nimis, et pascebantur
in locis palustribus. Alie quoque septem emerge-
bant de flumine, fede confecteque ma-
cie, et pascebantur in ipsa amnis ripa in lo-
cis virentibus; devoraveruntque eas quarum
mira species et habitudo corporum erat.
Expergefactus Pharao rursum obdor-
mivit, et vidit alterum somnium. Sep-
tem spice pullulabant in culmo uno ple-

ne atque formose. Alie quoque totidem spi-
ce tenues et percusse uredine orieban-
tur, devorantes omnem priorum pulchritudinem.
Evigilans post quietem pharao, et facto
mane pavore perterritus misit ad omnes con-
iectores egypti cunctosque sapientes,
et accersitis narravit somnium, nec e-
rat qui interpretaretur. Tunc demum reminis-
cens pincerna magister ait: Confiteor
peccatum meum. Iratus rex servis suis,
me et magistrum pistorum retrudi iussit
in carcerem principis militum, ubi una
nocte uterque vidimus somnium presagium
futurorum. Erat ibi puer hebreus eiusdem
ducis militum famulus, cui narrantes
somnia, audivimus quicquid postea re-
probavit eventus. Ego enim redditus
sum officio meo, et ille suspensus est in
cruce. Protinus ad regis imperium edu-
ctum de carcere Ioseph totonderunt, ac
veste mutata obtulerunt ei. Cui il-
le ait: Vidi somnia, nec est qui edis-
serat que ~~[illegible]~~. Audivi te pruden-
tissime ~~posse~~ conicere. Respondit Iose-
ph: Absque me respondebit deus prospera
pharaoni. Narravit ergo pharao som-
nium quod viderat: Putabam me sta-
re super ripam fluminis, et septem boves
de amne conscendere pulchras nimis
et obesis carnibus, que in pastu paludis
virecta carpebant. Et ecce has seque-
bantur alie septem boves in tantum defor-
mes et macilente, ut nunquam tales
in terra egypti viderim. Que devoratis
et consumptis prioribus, nullum saturitatis de-
G. dere vestigium, sed simili macie et squa-
lore torpebant. Evigilans rursum
sopore depressus vidi somnium. Sep-
tem spice pullulabant in culmo uno ple-
ne atque pulcherrime. Alie quoque septem tenu-
es et percusse uredine oriebantur, que priorum
pulchritudinem devoraverunt. Narravi

somnium .d.

coniectoribus somnium, et nemo est qui edis-
serat. Respondit Ioseph: Somnium regis
unum est. Que facturus est deus ostendit
pharaoni. Septem boves pulchre et septem
spice plene, septem ubertatis anni sunt, eam-
demque vim somnii comprehendunt. Septem
quoque boves tenues atque macilente que as-
cenderunt post eas, et septem spice tenues et ven-
to urente percusse, septem anni sunt venture
famis, qui hoc ordine complebuntur. Ecce
septem anni venient fertilitatis magne in
universa terra egypti, quos sequentur septem an-
ni alii tante sterilitatis, ut oblivioni
tradatur cuncta retro habundantia. Con-
sumptura est enim fames omnem terram, et uberta-
tis magnitudinem perditura ~~est~~ inopie
magnitudo. Quod autem vidisti secundo ad e-
andem rem pertinens somnium, firmitatis
indicium est, eo quod fiat sermo dei, et velo-
cius impleatur. Nunc ergo provideat rex virum
sapientem et industrium, et preficiat eum terre e-
gypti, qui constituat prepositos per singulas
regiones, et quintam partem fructuum per septem
annos fertilitatis qui iam nunc futuri sunt congre-
get in horrea, et omne frumentum sub pharaonis
potestate condatur, servetque in urbibus, et preparetur
futuris septem annorum fami, que pressura est e- l. oppressura
gyptum, et non consumetur terra inopia. Placuit
pharaoni consilium et cunctis ministris
eius. Locutusque est ad eos: Num invenire po-
terimus talem virum qui spiritu dei plenus
sit? Dixit ergo ad Ioseph: Quia ostendit
tibi deus omnia que locutus es, numquid sapientio-
rem et similem tui invenire potero? Tu e-
ris super domum meam, et ad tui oris imperium
cunctus populus obediet. Uno tantum regni so-
lio te precedam. Dixitque rursum pharao
ad Ioseph: Ecce constitui te super uni-
versam terram egypti. Tulitque anulum
de manu sua et dedit in manu eius. Vesti-
vitque eum stola byssina, et collo torquem au-
ream circumposuit. Fecitque eum ascen-

dere sup currũ suũ secũdm. clamante p
cone ut omnes corã eo genuflecterent. et p
positũ scirẽt eẽ uniũse terre egypti. Dix
it q3 rex ad ioseph. Ego sum pharao. ab
sq3 tuo imperio nõ mouebit qsq̃ manũ
aut pedẽ in omni terra egypti. Vertit q3
nomẽ eius. et uocauit eũ lingua egyp
tiaca saluatorẽ mũdi. Deditq3 illi ux
orẽ aseneth filiã putipharis sacerdotis
eliopoleos. Egressus itaq3 ioseph ad terrã
egypti. triginta aũt erat annorũ qñ ste
tit i cõspectu regis pharaonis. et circuiuit
omnes regiones egypti. Venitq3 ferti
litas. vii. annorũ. et in manipulos redacte
segetes. cõgregate sũt i horrea egypti
Omnis q3 frugum habũdantia. i singlis
urbibus cõdita est. Tantaq3 fuit ubert
tudo tritici. ut arene maris coequaret
et copia mensurã excederet. Nati sũt aũt io
seph filii duo aũtq̃m ueniret famẽ
quos ei peperit aseneth filia phutipha
ris sacerdotis eliopoleos. Vocauitq3 no
mẽ primogeniti manasse dicens. Obli
uisci me fecit deus omnium laborum meorum et
domũ patris mei. Nomẽ quoq3 secũdi appellauit e
phraim dicens. Crescere me fecit deus in terra
paupertatis mee. Igitur transactis. vii. annis
ubertatis q̃ fuerant i egypto. ceperunt ue
nire. vii. anni inopie quos predixerat io
seph. et in uniũso orbe fames preualuit
In cuncta aũt terra egypti erat fames.
Qua esuriente clamauit ppls ad ph
araonẽ. alimẽta petens. Quibus ille rn
dit. Ite ad ioseph. et quicqd uobis dixerit
facite. Crescebat aũt fames cotidie
i omni terra. Aperuitq3 ioseph uniũsa
horrea. et uendebat egyptiis. Nam et il
los oppresserat fames. Omnesq3 prouincie
ueniebãt i egyptum ut emerent escas.
et malũ inopie temperarent.

XLII

Audiens aũt iacob q' alimẽta uenderen
t i egypto. dixit filiis suis. Cur ne

ch. v. ueniũdos

gligitis? Audiui q' triticũ uenderet i e
gypto. Descendite et emite nobis necẽa
ut possimus uiuere. et nõ cõsumamur i
opia. Descendentes igitur fratres ioseph. x. ut
emerent frumenta i egypto. beniamin
domi retento ab iacob. qui dixerat
fratribus eius. ne forte i itinere quicquam patiatur
mali. Ingressi sunt aũt terram egypti
cũ aliis qui pgebant ad emendũ. Erat
aũt fames i terra chanaan. et ioseph prin
ceps egypti. atq3 ad illius nutũ frumẽ
ta ppłis uendebantur. Cũq3 adorassent
eũ fratres sui. et agnouisset eos. q'si ad a
lienos durius loquebatur interrogans eos.
Vnde uenistis. Qui responderũt. De terra
chanaan. ut emamus uictui necessaria.
Et tamen fratres ipse cognoscens. nõ est agni
tus ab eis. Recordatusq3 somniorum que
aliquñ uiderat. ait ad eos. Exploratores
estis. ut uideatis infirmiora terre ueni
stis. Qui dixerunt. Nõ est ita domine. sed ser
ui tui uenerunt ut emerent cibos. Omnes
filii uiri unius sumus. pacifici uenimus
nec quicquam famuli tui machinãtur ma ch. mant
li. Quibus ille respondit. Aliter est. Inmu
nita terre huius considerare uenistis. At il
li. Duodecim inquiunt serui tui fratres
sumus. filii uiri unius in terra chanaan
Minimus cũ patre nostro est. alius nõ
est sup. Hoc est inquit qd locutus sũ explo
ratores estis. Iam nũc experimentũ uri
capiam. Per salutẽ pharaonis nõ egre
diemini hinc. donec ueniat frater uester
minimus. Mittite ex uobis unũ et addu
cat eũ. Vos aũt eritis i uinculis do
nec pbentur q' dixistis utrũ falsa an
uera sint. Alioquin p salutẽ pha
raonis exploratores estis. Et tradi
dit eos custodie tribus diebus. Die aũt
tercio eductis de carcere ait. Facite q'
dixi et uiuetis. Deũ enim timeo. Si
pacifici estis. frater uester unus ligetur

ɫ. v. et uiuetis.

in carcere. vos autem abite et ferte frumenta
que emistis in domos vestras. et fratrem ves
trum minimum ad me adducite ut
possim vestros probare sermones et non
moriamini. Fecerunt ut dixerat. et lo
cuti sunt ad invicem. Merito hec patimur
quia peccavimus in fratrem nostrum. videntes
angustiam anime illius dum deprecaretur nos et
non audivimus. idcirco venit super nos ista
tribulatio. E quibus unus ruben ait. Numquid
non dixi vobis nolite peccare in puerum et
non audistis me. En sanguis eius exqui
ritur. Nesciebant autem quod intelligeret ioseph
eo quod per interpretem loqueretur ad eos. Avertit
se parumper et flevit. et reversus locutus est
ad eos. Tollensque symeon et ligans
illis presentibus. iussit ministris ut imple
rent saccos eorum tritico. et reponerent pecu
nias singulorum in sacculis suis. datis supra
cibariis in via. Qui fecerunt ita. At illi
portantes frumenta in asinis profecti sunt.
Apertoque unus sacco ut daret iumento pa
bulum in diversorio. contemplatus pecuniam
in ore sacculi. dixit fratribus suis. Reddita
est pecunia mihi. en habetur in sacco. Et ob
stupefacti turbatique. mutuo dixerunt.
Quidnam est hoc quod fecit nobis deus. Ve
neruntque ad iacob patrem suum in terra
chanaan. et narraverunt ei omnia que ac
cidissent sibi dicentes. Locutus est nobis
dominus terre dure. et putavit nos explo
ratores provincie. Cui respondimus. pa
cifici sumus. nec ullas molimur insidias.
Duodecim fratres uno patre geniti sumus.
Unus non est super. minimus cum patre nostro
moratur in terra chanaan. Qui ait nobis.
Sic probabo quod pacifici sitis. Fratrem ves
trum unum dimittite apud me. et cibaria
domibus vestris necessaria sumite et abite.
fratremque vestrum minimum vobiscum addu
cite ad me ut sciam quod non sitis ex
ploratores. et istum qui tenetur in vinculis

recipere possitis. ac deinceps que vultis
emendi habeatis licentiam. His dictis cum fru
menta effunderent. singuli reppererunt in ore
saccorum ligatas pecunias. Exterritisque si
mul omnibus. dixit pater iacob. Absque liberis
me esse fecistis. Ioseph non est super. symeon
tenetur in vinculis. beniamin auferetis.
In me omnia mala hec reciderunt. Cui respon
dit ruben. Duos filios meos interfice
si non reduxero illum tibi. Trade illum in ma
nu mea. et ego eum tibi restituam. At ille.
Non descendet inquit filius meus vobiscum.
Frater eius mortuus est. et ipse solus re
mansit. Si quid ei adversi acciderit in terra
ad quam pergitis. deducetis canos meos
cum dolore ad inferos.

XLIII

Interim fames omnem terram vehementer
premebat. Consumptisque cibis quos ex
egypto detulerant. dixit iacob filiis
suis. Revertimini et emite nobis pauxil
lum escarum. Respondit iudas. Denuntiavit
nobis vir ille sub testificatione iurandi
dicens. Non videbitis faciem meam. nisi fra
trem vestrum minimum adduxeritis ad me
vobiscum. Si ergo vis mittere eum nobiscum
pergemus pariter. et ememus tibi necessaria. Sin autem
non vis. non ibimus. Vir enim ut sepe dixi
mus. denuntiavit nobis dicens. Non vide
bitis faciem meam absque fratre vestro mini
mo. Dixit eis israel. In meam hoc fecistis mi
seriam ut indicaretis ei et alium habere vos
fratrem. At illi responderunt. Interrogavit nos
homo per ordinem nostram progeniem. si pater vi
veret. si haberemus fratrem. et nos respondi
mus ei consequenter iuxta id quod fuerat sciscita
tus. Numquid scire poteramus quod dicturus esset
adducite vobiscum fratrem vestrum. Iudas
quoque dixit patri suo. Mitte puerum mecum
ut proficiscamur et possimus vivere ne moria
mur nos et parvuli nostri. Ego suscipio
puerum. de manu mea require illum.
Nisi reduxero et tradidero eum tibi. ero pec

cati in te reus omni tempore. Si non intercessis
set dilatio: iam vice altera venissemus. I-
gitur israel pater eorum dixit ad eos. Si sic necesse
est: facite quod vultis. Sumite de opti
v. fructibus — mis terre frugibus in vasis vestris: et deferte
viro munera. Modicum resine et mellis et
storacis et stactes terebinthi et amig
dalarum. Pecuniam quoque duplicem ferte vob
cum: et illam quam invenistis in saccis reporta
te ne forte errore factum sit. Sed et fratrem
vestrum tollite et ite ad virum. Deus autem meus
omnipotens vobis faciat eum placabilem: et remit
tat vobiscum fratrem vestrum quem tenet: et hunc
beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis
hic XLIII — ero. Tulerunt ergo viri munera et pecuniam du
plicem et beniamin: descenderuntque in egyptum
et steterunt coram ioseph. Quos cum ille vidisset,
et beniamin simul: precepit dispensato
ri domus sue dicens. Introduc viros in do
mum et occide victimas et instrue convivium:
v. comesturi — quoniam mecum sunt comesturi meridie. Fe
cit ille sicut fuerat imperatum: et introduxit
viros domum. Ibi exterriti dixerunt mutu
o. Propter pecuniam quam retulimus prius in sac
cis nostris introducti sumus ut devolvat
in nos calumpniam et violenter subiciat ser
vituti et nos et asinos nostros. Quam ob rem
in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem
locuti sunt. Oramus domine ut audias. Ias
iam ante descendimus ut emeremus escas.
Quibus emptis cum venissemus ad diversorium
aperuimus saccos nostros et invenimus pecu
niam in ore saccorum: quam nunc eodem pondere repor
tavimus. Sed et aliud attulimus argentum
ut emamus que necessaria sunt. Non est in nostra
consciencia quis eam posuerit in marsupiis
nostris. At ille respondit. Pax vobiscum. Noli
te timere. Deus vester et deus patris vestri dedit
vobis thesauros in saccis vestris. Nam pe
cuniam quam dedistis michi probatam ego ha
beo. Eduxitque ad eos symeon. Et intro
ductis domum attulit aquam et laverunt

pedes suos: deditque pabula asinis eorum.
Illi vero parabant munera donec ingrederetur
ioseph meridie. Audierant enim quod ibi
comesturi essent panem. Igitur ingressus est
ioseph in domum suam: obtuleruntque ei
munera tenentes in manibus: et adora
verunt proni in terram. At ille clementer sa — v. resal.
lutatis eis: interrogavit dicens. Salvus
ne est pater vester senex de quo dixeratis
michi? Adhuc vivit? Qui responderunt. Sospes
est servus tuus pater noster adhuc vivit.
Et incurvati adoraverunt eum. At-
tollens autem oculos ioseph: vidit beni
amin fratrem suum uterinum: et ait. Iste — minimus
est frater vester parvulus de quo dixeratis michi? Et
rursum: Deus inquit misereatur tui fili mi.
Festinavitque quia commota fuerant visce
ra eius super fratre suo: et erumpebant lacrime:
et introiens cubiculum flevit. Rursumque
lota facie egressus continuit se et ait.
Ponite panes. Quibus appositis seorsum
ioseph et seorsum fratribus: egyptiis quoque qui
vescebantur simul seorsum. Illicitum
est enim egyptiis comedere cum hebreis: et pro
phanum putant huiuscemodi convivium.
Sederunt coram eo primogenitus iuxta primo
genita sua: et minimus iuxta etatem suam.
Et mirabantur nimis. Sumptis partibus
quas ab eo acceperant: maior pars venit
beniamin: ita ut quinque partibus exce
deret. Biberuntque et inebriati sunt cum eo. — XLIIII

Precepit autem ioseph dispensatori
domus sue dicens. Imple saccos eorum
frumento quantum possunt capere: et pone
pecuniam singulorum in summitate sacci.
Ciphum autem meum argenteum et pretium
quod dedit tritici: pone in ore sacci iuni
oris. Factumque est ita. Et orto mane
dimissi sunt cum asinis suis. Iamque
urbem exierant et processerant paulu — au
lum. Tunc ioseph accersito dispen
satore domus: Surge inquit persequere

re viros: et apprehensis dicito. Cur red-
didistis malum pro bono? Scyphus quem
furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus
et in quo augurari solet. Pessimam rem fe-
cistis. Fecit ille ut iusserat. Et apprehen-
sis per ordinem locutus est. Qui responderunt: Quare
sic loquitur dominus noster ut servi tui tantum fla-
gitii commiserint? Pecuniam quam invenimus
in summitate saccorum reportavimus ad
te de terra chanaan: et quomodo consequens est ut
furati simus de domo domini tui aurum
vel argentum? Apud quemcumque inventum fuerit
servorum tuorum quod queris moriatur: et nos
servi domini nostri erimus. Qui dixit eis: Fiat
iuxta sententiam vestram. Apud quem inventum fu-
erit, ipse sit servus meus. vos autem eritis
innoxii. Itaque festinato deponentes in
terram saccos, aperuerunt singuli. Quos scruta-
tus incipiens a maiore usque ad mini-
mum, invenit scyphum in sacco beniamin.
At illi scissis vestibus, oneratisque rur-
sum asinis, reversi sunt in oppidum. Primusque
iudas cum fratribus ingressus est ad ioseph
(nec dum enim de loco abierat) omnesque ante
eum in terram pariter corruerunt. Quibus
ille ait: Cur sic agere voluistis? An igno-
ratis quod non sit similis mei in augu-
randi scientia? Cui iudas: Quid respondebi-
mus inquit domino meo? vel quid loquemur, aut
iuste poterimus obtendere? Deus invenit iniqui-
tatem servorum tuorum. En omnes servi su-
mus domini mei, et nos et apud quem inventus
est scyphus. Respondit ioseph: Absit a me
ut sic agam. Qui furatus est scyphum, ip-
se sit servus meus. vos autem abite liberi
ad patrem vestrum. Accedens autem propius iu-
das confidenter ait: Oro domine mi, loquatur
servus tuus verbum in auribus tuis, et ne
irascaris famulo tuo. Tu es enim post pha-
raonem dominus meus. Interrogasti prius servos
tuos: Habetis patrem aut fratrem? Et
nos respondimus tibi domino meo: Est

nobis pater senex, et puer parvulus qui in senec- ·l· tute·
ta eius natus est, cuius uterinus frater mor-
tuus est: et ipsum solum habet mater sua, pater vero tenere
diligit eum. Dixistique servis tuis: Addu-
cite eum ad me, et ponam oculos meos super
que illum. Suggessimus domino meo: Non potest
puer relinquere patrem suum: si enim
illum dimiserit, morietur. Et dixis-
ti servis tuis: Nisi venerit frater vester mini-
mus vobiscum, non videbitis amplius
faciem meam. Cum ergo ascendissemus ad
famulum tuum patrem nostrum, narravi-
mus ei omnia que locutus est dominus meus. Et dix-
it pater noster: Revertimini et emite
nobis parum tritici. Cui diximus: Ire
non possumus: si frater noster minimus des- Si frater noster minimus des-
cenderit nobiscum, proficiscemur simul: derit nobiscum: proficisce-
alioquin illo absente, non audemus vi- mur simul. et tunc vel si
dere faciem viri. Ad que ille respondit: Vos aliioqui et c. ch.
scitis quod duos genuerit mihi uxor mea.
Egressus est unus, et dixistis: Bestia
devoravit eum: et huc usque non comparet.
Si tuleritis et istum, et aliquid ei in via
contigerit, deducetis canos meos cum
merore ad inferos. Igitur si intravero ad
servum tuum patrem nostrum, et puer defue-
rit, cum anima illius ex huius anima pendeat, vi-
deritque eum non esse nobiscum, morietur,
et deducent famuli tui canos eius cum do-
lore ad inferos. Ego proprie servus tu-
us sim, qui in meam hunc recepi fidem
et spopondi dicens: Nisi reduxero eum,
peccati reus ero in patrem meum omni tem-
pore. Manebo itaque servus tuus
pro puero in ministerium domini mei: et
puer ascendat cum fratribus suis. Non enim
possum redire ad patrem absente
puero, ne calamitatis que oppressu-
ra est patrem meum testis assistam. XLV

Non se poterat ultra cohibere io-
seph multis coram astantibus:
unde precepit ut egrederentur

cuncti foras. et nullus interesset alienus ag-
nitioni mutue. Elevavitque vocem
cum fletu quam audierunt egyptii omnisque
domus pharaonis. et dixit fratribus suis.
Ego sum ioseph. Adhuc pater meus vivit?
Nec poterant respondere fratres nimio terrore
perterriti. Ad quos ille clementer inquit. ac-
cedite ad me. Et cum accessissent prope.
ego sum ait ioseph frater vester quem ven-
didistis in egyptum. Nolite pavere nec
durum vobis esse videatur quod vendidis-
tis me in his regionibus. Pro salute enim
vestra misit me deus in egyptum ante vos.
Biennium est quod fames cepit esse in ter-
ra et adhuc quinque anni restant quibus nec
arari poterit nec meti. Premisitque me
deus ut reservemini super terram. et escas
ad vivendum habere possitis. Non vestro con-
silio sed dei voluntate huc missus sum
qui fecit me quasi patrem pharaonis et dominum u-
niverse domus eius. ac principem in omni
terra egypti. Festinate et ascendite
ad patrem meum et dicetis ei. Hec man-
dat filius tuus ioseph. Deus me fecit do-
minum universe terre egypti. Descende
ad me ne moreris. et habitabis in terra ges-
sen. erisque iuxta me tu et filii tui et filii
filiorum tuorum. oves tue et armenta tua et u-
niversa que possides. ibique te pascam.
Adhuc enim quinque anni residui sunt
famis. ne et tu pereas et domus tua et omnia
que possides. En oculi vestri et oculi fratris mei
beniamin vident quod os meum loqua-
tur ad vos. Nuntiate patri meo universam
gloriam meam et cuncta que vidistis in egyp-
to. Festinate et adducite eum ad me.
Cumque amplexatus recidisset in collum
beniamin fratris sui. flevit. illo quoque si-
militer flente super collum eius. Osculatusque est
ioseph omnes fratres suos et ploravit super
singulos. Post que ausi sunt loqui ad eum.
Auditumque est et celebri sermone vulga-
tum in aula regis. venerunt fratres ioseph.
Et gavisus est pharao atque omnis familia
eius. Dixitque ad ioseph ut imperaret fratribus
suis dicens. Onerantes iumenta ite in ter-
ram chanaan et tollite inde patrem vestrum
et cognationem et venite ad me et ego
dabo vobis omnia bona egypti ut comeda-
tis medullam terre. Precipe etiam ut tollant
plaustra de terra egypti ad subvectionem
parvulorum suorum et coniugum. ac dicito. Tol-
lite patrem vestrum et properate quantocius ve-
nientes. nec dimittatis quicquam de su-
pellectili vestra. quia omnes opes egypti vestre e-
runt. Feceruntque filii israel ut eis mandatum fuerat.
Quibus dedit ioseph plaustra secundum pharaonis
imperium et cibaria in itinere. Singulis quoque pro-
ferri iubet binas stolas. Beniamin vero de-
dit trecentos argenteos cum quinque sto-
lis optimis. tantundem pecunie et vestium
mittens patri suo. addens eis et asinos decem
qui subveherent ex omnibus divitiis egypti
et totidem asinas triticum in itinere panesque
portantes. Dimisit ergo fratres suos et
proficiscentibus ait. Ne irascamini in via.
Qui ascendentes ex egypto venerunt in
terram chanaan ad patrem suum iacob. et
nuntiaverunt ei dicentes. Ioseph filius
tuus vivit et ipse dominatur in omni terra egyp-
ti. Quo audito iacob quasi de gravi somno e-
vigilans. tamen non credebat eis. Illi e contra
referebant omnem ordinem rei. Cumque vidis-
set plaustra et universa que miserat
revixit spiritus eius. et ait. Sufficit mihi si adhuc
filius meus ioseph vivit. Vadam et vi-
debo illum antequam moriar.

XLVI

Profectusque israel cum omnibus que habe-
bat venit ad puteum iuramenti. Et
mactatis ibi victimis deo patris sui y-
saac. audivit eum per visionem noctis
vocantem se et dicentem sibi. Iacob iacob.
Cui respondit. Ecce assum. Ait illi deus.
Ego sum fortissimus deus patris tui.

Noli timere descende in egyptum quia in
gentem magnam faciam te ibi. Ego descen-
dam tecum illuc et ego inde adducam te
revertentem. Ioseph quoque ponet manum
suam super oculos tuos. Surrexit autem iacob a pu-
teo iuramenti. tuleruntque eum filii sui cum
parvulis et uxoribus suis in plaustris que
miserat pharao ad portandum senem
et omnia que possederat in terra chanaan. Ve-
nitque in egyptum cum omni semine suo
filii eius et nepotes. filie et cuncta simul
progenies. Hec sunt autem nomina filiorum israel
qui ingressi sunt in egyptum ipse cum liberis suis.
Primogenitus ruben. Filii ruben enoch
et phallu et esrom et carmi. Filii symeo-
on. gemuel et iamin et ahod et iachin
et saher et saul filius chananitidis. Fi-
lii levi. gerson. caath et merari. Filii
iude. her et onan et sela et phares et za-
ram. Mortui autem sunt her et onan in
terra chanaan. Natique sunt filii phares
esron et amul. Filii ysachar. thola et
phua et iob et semron. Filii zabulon. l. iobab
sared et elon et iahelel. Hii filii lye quos
genuit in mesopotamia syrie cum
dyna filia sua. Omnes anime filiorum suorum
et filiarum xxxiii. Filii gad. sephion et ag-
gi. suni et esebon et heri et arodi et
areli. Filii aser. iamne et iesua et
iessui et beria. Sara quoque soror eorum.
Filii beria. heber et melchiel. Hii filii
zelphe quam dedit laban lye filie sue.
et hos genuit iacob. xvi animas. Filii
rachel uxoris iacob. ioseph et benia-
min. Natique sunt ioseph filii in terra e-
gypti quos genuit ei aseneth filia
phutipharis sacerdotis eliopoleos.
manasses et ephraim. Filii beniamin
bela et bechor et asbel. gera et naaman.
ehi et rosmophim et ophim et areth.
Hii filii rachel quos genuit iacob.
omnes anime xiiii. Filius dan. husym. Fi-
lii neptalim. iasiel et guni et gesser et sa-
lem. Hii filii bale quam dedit laban ra-
chel filie sue. et hos genuit iacob omnes a-
nime vii. Cuncte anime que ingresse sunt cum
iacob in egyptum et egresse de femore illius
absque uxoribus filiorum suorum sexaginta
sex. Filii autem ioseph qui nati sunt ei in terra
egypti anime due. Omnes anime domus iacob que
ingresse sunt in egyptum fuere septuagin-
ta. Misit autem iudam ante se ad ioseph ut
nunciaret ei et ille occurreret in ger- l. gessen. gr
sen. Quo cum pervenisset iuncto ioseph
curru suo ascendit obviam patri ad e- suo
undem locum. Vidensque eum irruit super
collum eius et inter amplexus flevit. Dix-
itque pater ad ioseph. Iam letus mori-
ar quia vidi faciem tuam et superstitem
te relinquo. Et ille locutus est ad fratres
suos et ad omnem domum patris sui. Ascen-
dam et nunciabo pharaoni dicamque ei.
Fratres mei et domus patris mei qui erant in ter-
ra chanaan venerunt ad me et sunt
viri pastores ovium. curamque habent ale-
ndorum gregum. Pecora sua et armenta et omnia
que habere potuerunt. adduxerunt secum. Cumque
vocaverit vos et dixerit quod est opus vestrum.
respondebitis. Viri pastores sumus ser-
vi tui ab infantia nostra usque in presens et
nos et patres nostri. Hec autem dicetis ut ha-
bitare possitis in terra gersen quia detestantur
egyptii omnes pastores ovium.

XLVII

Ingressus igitur ioseph nunciavit pharao-
ni dicens. Pater meus et fratres oves eorum et ar-
menta et cuncta que possident venerunt de
terra chanaan et ecce consistunt in terra ger-
sen. Extremos quoque fratrum suorum quinque vi-
ros statuit coram rege. Quos ille interroga-
vit. Quid habetis operis. Responderunt pa-
stores ovium sumus servi tui et nos et
patres nostri. Ad peregrinandum in terram tuam
venimus. quoniam non est herba gregibus servo-
rum tuorum ingravescente fame in regione

ne chanaan. petimusque ut esse nos iubeas servos tuos in terra gessen. Dixit itaque rex ad ioseph. Pater tuus et fratres tui venerunt ad te. Terra egypti in conspectu tuo est. in optimo loco fac habitare eos. et trade eis terram gessen. Quod si nosti esse in eis viros industrios: constitue illos magistros pecorum meorum. Post hec introduxit ioseph patrem suum ad regem et statuit eum coram eo. Qui benedicens illi et interrogatus ab eo. quot sunt dies annorum vite tue: respondit. Dies peregrinationis vite mee centum triginta annorum sunt parvi et mali et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt. Et benedicto rege egressus est foras. Ioseph vero patri et fratribus suis dedit possessionem in egypto in optimo terre solo ramesses ut preceperat pharao. Et alebat eos omnemque domum patris sui prebens cibaria singulis. In toto enim orbe panis deerat. et oppresserat fames terram. maxime egypti et chanaan. E quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione frumenti. et intulit eam in erarium regis. Cumque defecisset emptoribus precium venit cuncta egyptus ad ioseph dicens. Da nobis panem. Quare morimur coram te deficiente pecunia? Quibus ille respondit. Adducite pecora vestra et dabo vobis pro eis cibos si precium non habetis. Que cum adduxissent: dedit eis alimenta pro equis et ovibus et bobus et asinis. Sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum. Veneruntque anno secundo. et dixerunt ei. Non celamus dominum nostrum quod deficiente pecunia et pecora simul defecerunt. nec clam te est quod absque corporibus et terra nichil habeamus. Cur ergo moriemur te vidente? Et nos et terra nostra tui erimus. eme nos in servitutem regiam et prebe semina. ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem. Emit igitur ioseph omnem terram egypti vendentibus singulis possessiones suas pre magnitudine famis. Subiecitque eam pharaoni et cunctos populos eius a novissimis terminis egypti usque ad extremos fines eius preter terram sacerdotum que a rege tradita fuerat eis. quibus statuta cibaria ex horreis publicis prebebantur. et idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas. Dixit ergo ioseph ad populos. En ut cernitis et vos et terram vestram pharao possidet. Accipite semina et serite agros ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis. quatuor reliquas permitto vobis in sementem et in cibos familiis et liberis vestris. Qui responderunt. Salus nostra in manu tua est. respiciat nos tantum dominus noster et leti serviemus regi. Ex eo tempore usque in presentem diem in universa terra egypti regibus quinta pars solvitur. et factum est quasi in legem. absque terra sacerdotali que libera ab hac conditione fuit. Habitavit ergo israel in egypto. id est in terra gessen et possedit eam. Auctusque est et multiplicatus nimis. Et vixit in ea decem et septem annis. Factique sunt omnes dies vite illius centum quadraginta septem annorum. Cumque appropinquare cerneret mortis diem: vocavit filium suum ioseph et dixit ad eum. Si inveni gratiam in conspectu tuo: pone manum tuam sub femore meo. et facies michi misericordiam et veritatem. ut non sepelias me in egypto. sed dormiam cum patribus meis et auferas me de hac terra. condasque in sepulchro maiorum. Cui respondit ioseph. Ego faciam quod iussisti. Et ille. Iura ergo inquit michi. Quo iurante: adoravit israel dominum conversus ad lectuli caput.

XLVI

His ita transactis nunciatum est ioseph quod egrotaret pater eius. Qui assumptis duobus filiis suis manasse et effraim. ire perrexit. Dixitque seni. Ecce filius tuus ioseph venit ad te. Qui confortatus sedit in lectu

lo in signo ad se ait. Deus omnipotens apparuit
mihi in luza que est in terra chanaan. benedixit
que mihi et ait. Ego te augebo et multipli
cabo et faciam in turbas populorum. daboque tibi
terram hanc et semini tuo post te in posses
sionem sempiternam. Duo ergo filii tui qui na
ti sunt tibi in terra egypti antequam huc veni
rem ad te mei erunt. ephraim et ma
nasses. sicut ruben et symeon reputa
buntur mihi. Reliquos autem quos genui
post eos tui erunt et nomine fratrum suorum vo
cabuntur in possessionibus suis. Michi e
nim quando veniebam de mesopotamia
mortua est rachel in terra chanaan in
ipso itinere. eratque vernum tempus et in
grediebar ephratam. et sepelivi eam iuxta vi
am ephrate que alio nomine appellatur beth
leem. Videns autem iacob filios eius dixit
ad eum. Qui sunt isti. Respondit. Filii me
i sunt quos dedit mihi deus in hoc loco. Adduc
eos inquit ad me ut benedicam illis. Oculi
enim israel caligabant pre nimia senec
tute et clare videre non poterat. Applicatos
que ad se deosculatus est eos et circumplexus
dixit ad filium suum. Non sum fraudatus
a conspectu tuo. insuper ostendit mihi deus se
men tuum. Cumque tulisset eos ioseph
de gremio patris. adoravit pronus in terram
et posuit ephraim ad dexteram suam
id est ad sinistram israel. manassen vero
in sinistram suam. ad dexteram scilicet patris
applicuitque ambos ad eum. Qui exten
dens manum dexteram posuit super ca
put ephraim iunioris fratris. sinistram
autem super caput manasse qui maior na
tu erat commutans manus. Benedixitque
iacob filiis ioseph et ait. Deus in cuius con
uii spectu ambulaverunt patres mei a
braham et ysaac. deus qui pascit me ab
adolescentia mea usque in presentem di
em. angelus qui eruit me de cunctis ma
lis. benedicat pueris istis. et invoce
tur super eos nomen meum. nomina quoque patrum
meorum. abraham et ysaac. et crescant in
multitudinem super terram. Videns autem io
seph quod posuisset pater suus dexteram suam
manum super ephraim. graviter accepit. et
apprehensam patris manum levare conatus
est de capite ephraim. et transferre super ca
put manasse. Dixitque ad patrem. Non i
ta convenit pater. quia hic est primogenitus. Po
ne dexteram tuam super caput eius. Qui renuens
ait. Scio fili mi scio. Et iste quidem erit
in populos et multiplicabitur. sed frater eius iuni
or maior illo erit. et semen illius crescet
in gentes. Benedixitque eis in ipso tempore dicens.
In te benedicetur israel atque dicetur. Fa
ciat tibi deus sicut ephraim et sicut ma
nasse. Constituitque ephraim ante ma
nassen et ait ad ioseph filium suum. En e
go morior et erit deus vobiscum reducetque
vos ad terram patrum vestrorum. Do tibi par
tem unam extra fratres tuos quam tuli de ma
nu amorrei in gladio et arcu meo.

Vocavit autem iacob filios suos et ait XLIX
ad eos. Congregamini ut annun
ciem que ventura sunt vobis diebus novissimis.
Congregamini et audite filii iacob.
audite israel patrem vestrum. Ruben primo
genitus meus tu fortitudo mea et princi
pium doloris mei. prior in donis maior
imperio. Effusus es sicut aqua. non crescas
quia ascendisti cubile patris tui et macu
lasti stratum eius. Symeon et levi fratres
vasa iniquitatis bellantia. In consilium e
orum non veniat anima mea. et in cetu illo
rum non sit gloria mea. quia in furore suo oc
ciderunt virum et in voluntate sua suffo
derunt murum. Maledictus furor eorum quia
pertinax. et indignatio eorum quia dura. Di
vidam eos in iacob. et dispergam illos in israel.
Iuda te laudabunt fratres tui. manus tua
in cervicibus inimicorum tuorum. et
adorabunt te filii patris tui. Catulus

leonis iuda. Ad predam fili mi ascendi-
sti. requiescens accubuisti ut leo et quasi le-
ena. Quis suscitabit eum? Non auferetur
sceptrum de iuda et dux de femore eius,
donec veniat qui mittendus est: et ipse erit
expectatio gentium. Ligans ad vineam
pullum suum et ad vitem o fili mi asinam su-
am. Lavabit vino stolam suam et sanguine
uve pallium suum. Pulcriores sunt oculi eius
vino et dentes eius lacte candidiores.
Zabulon in littore maris habitabit et
in statione navium pertingens usque ad sydo-
nem. Ysachar asinus fortis accubans inter
terminos. vidit requiem quod esset bona et ter-
ram quod optima: et supposuit humerum su-
um ad portandum. factusque est tributis serviens.
Dan iudicabit populum suum sicut et alia tribus
in israel. Fiat dan coluber in via. cerastes in
semita. mordens ungulas equi ut cadat as-
censor eius retro. Salutare tuum expecta-
bo domine. Gad accinctus preliabitur ante eum: et ip-
se accingetur retrorsum. Aser pinguis pa-
nis eius et prebebit delicias regibus. Neptha-
lim cervus emissus et dans eloquia pulcritu-
dinis. Filius accrescens ioseph filius ac-
crescens et decorus aspectu. Filie discurre-
runt super murum. sed exasperaverunt eum et iur-
gati sunt: inviderunt que illi habentes iacula.
Sedit in forti arcus eius et dissoluta
sunt vincula brachiorum et manuum illius per
manus potentis iacob. Inde pastor egres-
sus est lapis israel. Deus patris tui erit ad-
iutor tuus et omnipotens benedicet tibi benedictio-
nibus celi desuper. benedictionibus abyssi ia-
centis deorsum. benedictionibus uberum et vul-
ve. Benedictiones patris tui confortate sunt
benedictionibus patrum eius. Donec veniret de-
siderium collium eternorum. fiant in capite
ioseph et in vertice nazarei inter fratres suos.
Beniamin lupus rapax: mane comedet
predam et vespere dividet spolia. Om-
nes hii in tribubus israel duodecim. Hec locutus

est pater suus. benedixitque singulis bene-
dictionibus propriis. et precepit eis dicens. Ego
congregor ad populum meum: sepelite me in
spelunca duplici cum patribus meis que
est in agro ephron ethei contra mambre
in terra chanaan, quam emit abraham cum
agro ab ephron etheo in possessionem sepulcri.
Ibi sepelierunt eum et saram uxorem eius.
Ibi sepultus est ysaac cum rebecca coniu-
ge sua. ibi et lya condita iacet.

L

Finitisque mandatis quibus filios instru-
ebat. collegit pedes suos super lectulum
et obiit: appositusque est ad populum suum.
Quod cernens ioseph. ruit super faciem
patris flens et deosculans eum. Precepit-
que servis suis medicis ut aromatibus
condirent patrem. Quibus iussa explentibus
transierunt xl. dies. Iste quippe mos erat
cadaverum conditorum. Flevitque eum egy-
ptus septuaginta diebus. Et expleto
planctus tempore. locutus est ioseph ad fa-
miliam pharaonis. Si inveni gratiam
in conspectu vestro: loquimini in auribus pha-
raonis eo quod pater meus adiuraverit me
dicens. En morior in sepulcro meo quod
fodi mihi in terra chanaan. sepelies me.
Ascendam igitur et sepeliam patrem meum
et revertar. Dixitque ei pharao. Ascen-
de et sepeli patrem tuum sicut adiuratus es.
Quo ascendente ierunt cum eo omnes senes
domus pharaonis. cunctique maiores
natu terre egypti. domus ioseph cum fratribus
suis absque parvulis et gregibus atque ar-
mentis que dereliquerant in terra gessen. v. gessen
Habuit quoque in comitatu suo currus et equi-
tes: et facta est turba non modica. Ve-
neruntque ad aream athad. que sita est
trans iordanem. ubi celebrantes exequias v. ibique
planctu magno atque vehementi im-
pleverunt vii. dies. Quod cum vidissent
habitatores chanaan: dixerunt. Pl- v. terre
anctus magnus est iste egyptiis. Et

ideo appellaverunt nomen loci illius planctus
egypti. Fecerunt ergo filii iacob sicut pre-
ceperat eis. et portantes eum in terram chana-
an: sepelierunt eum in spelunca dupli-
ci quam emerat abraham cum agro in posses-
sionem sepulcri ab ephron etheo contra
faciem mambre. Reversusque est ioseph
in egyptum cum fratribus suis et omni comita-
tu sepulto patre. Quo mortuo timentes
fratres eius et mutuo colloquentes: ne for-
te memor sit iniurie quam passus est et
reddat nobis malum omne quod fecimus: man-
daverunt ei dicentes. Pater tuus precepit no-
bis antequam moreretur. ut hec tibi illius ver-
bis diceremus. Obsecro ut obliviscaris sceleris
fratrum tuorum et peccati atque malitie quam exer-
cuerunt in te. Nos quoque oramus ut servo
dei patris tui. dimittas iniquitatem hanc.
Quibus auditis flevit ioseph. Veneruntque
que ad eum fratres sui. et proni in terram adora-
verunt et dixerunt. Servi tui sumus. Quibus
ille respondit. Nolite timere. Num dei pos-
sumus resistere voluntati. Vos cogitastis
de me malum: sed deus vertit illud in bonum. ut
exaltaret me sicut in presentiarum cernitis
et salvos faceret multos populos. Nolite
metuere. ego pascam vos et parvulos
vestros. Consolatusque est eos et blande
ac leniter est locutus. Et habitavit in egyp-
to cum omni domo patris sui. Vixitque cen-
tum et decem annis. et vidit ephraim filios
usque ad tertiam generationem. Filii quoque ma-
chir filii manasse nati sunt in genibus
ioseph. Quibus transactis. locutus est
fratribus suis. Post mortem meam deus visi-
tabit vos et ascendere faciet de terra ista
ad terram quam iuravit abraham ysaac
et iacob. Cumque adiurasset eos atque
dixisset. deus visitabit vos. asportate
vobiscum ossa mea de loco isto: mortu-
us est. expletis centum et decem annis
vite sue. et conditus aromatibus:
Hic repositus est in loculo in egypto.

Explicit liber genesis. Incipit liber exodi.

Hec sunt nomina
filiorum israel qui ingressi
sunt in egyptum cum iacob
singuli cum domibus suis
introierunt. Ruben. Sy-
meon. Levi. Iudas. Ysa-
char. Zabulon. Beniamin. Dan et
neptalim. Gad et Aser. Erant igitur omnes
anime eorum qui egressi sunt de femore iacob:
septuaginta. Ioseph autem in egyp- I
to erat. Quo mortuo et universis fratribus su-
is. omnique cognatione illa: filii israel creve-
runt et quasi germinantes multiplicati sunt:
ac roborati nimis: impleverunt terram.
Surrexit interea rex novus super egyptum
qui ignorabat ioseph. et ait ad populum suum.
Ecce populus filiorum israel multus et fortior no-
bis est. Venite sapienter opprimamus e-
um ne forte multiplicetur: et si ingruerit
contra nos bellum: addatur inimicis nostris. et
expugnatis nobis egrediatur de terra. Pre-
posuit itaque eis magistros operum: ut affli-
gerent eos oneribus. Edificaveruntque
urbes tabernaculorum pharaoni. phithom
et ramesses. Quantoque opprimebant eos:
tanto magis multiplicabantur et cres-
cebant. Oderantque filios israel egyptii et af-
fligebant illudentes eis et invidentes
atque ad amaritudinem perducebant
vitam eorum operibus duris luti et lateris
omnique famulatu quo in terre operibus pre-
mebantur. Dixit autem rex egypti obste-
tricibus hebreorum quarum una vocabatur
sephora. altera phua. precipiens eis. Quan-
do obstetricabitis hebreas et partus tempus
advenerit: si masculus fuerit interficite
illum. si femina reservate. Timuerunt
autem obstetrices deum et non fecerunt iuxta
preceptum regis egypti. sed conservabant

mares. Quibus ad se accersitis rex ait. Quidnam est hoc quod facere voluistis ut pueros reservaretis? Quae responderunt: Non sunt hebreae sicut egyptiae mulieres; ipsae enim obstetricandi habent scientiam, et priusquam veniamus ad eas pariunt. Bene ergo fecit deus obstetricibus. Et crevit populus confortatusque est nimis. Et quia timuerunt obstetrices deum, edificavit illis domos. Precepit ergo pharao omni populo suo dicens: Quicquid masculini sexus natum fuerit, in flumen proicite; quicquid feminei, reservate.

II Egressus post haec vir de domo levi, accepit uxorem stirpis suae. Quae concepit et peperit filium, et videns eum elegantem, abscondit tribus mensibus. Cumque iam celare non posset, sumpsit fiscellam scirpeam et linivit eam bitumine ac pice; posuitque intus infantulum et exposuit eum in carecto ripae fluminis, stante procul sorore et considerante eventum rei. Ecce autem descendebat filia pharaonis ut lavaretur in flumine, et puellae eius gradiebantur per crepidinem alvei. Quae cum vidisset fiscellam in papyrione, misit unam e famulabus suis, et allatam aperiens, cernensque in ea parvulum vagientem, miserta eius ait: De infantibus hebreorum hic est. Cui soror pueri: Vis, inquit, ut vadam et vocem tibi hebream mulierem quae nutrire possit infantulum? Respondit: Vade. Perrexit puella et vocavit matrem eius. Ad quam locuta filia pharaonis: Accipe, ait, puerum istum et nutri mihi; ego tibi dabo mercedem tuam. Suscepit mulier et nutrivit puerum, adultumque tradidit filiae pharaonis. Quem illa adoptavit in locum filii, vocavitque nomen eius moyses, dicens: quia de aqua tuli eum. In diebus illis, postquam creverat moyses, egressus ad fratres suos vidit afflictionem eorum, et virum egyptium percutientem quendam de hebreis fratribus suis. Cumque circumspexisset huc atque illuc et nullum adesse vidisset, percussum egyptium abscondit in sabulo. Et egressus die altero conspexit duos hebreos inter se rixantes, dixitque ei qui faciebat iniuriam: Quare percutis proximum tuum? Qui respondit: Quis constituit te principem aut iudicem super nos? Num occidere tu me vis, sicut occidisti heri egyptium? Timuit moyses et ait: Quomodo palam factum est verbum istud? Audivitque pharao hunc sermonem et quaerebat occidere moysen. Qui fugiens de conspectu eius moratus est in terra madian, et sedit iuxta puteum. Erant autem sacerdoti madian septem filiae, quae venerunt ad hauriendam aquam, et impletis canalibus adaquare cupiebant greges patris sui. Supervenere pastores et eiecerunt eas. Surrexitque moyses, et defensis puellis adaquavit oves earum. Quae cum revertissent ad raguel patrem suum, dixit ad eas: Cur velocius venistis solito? Responderunt: Vir egyptius liberavit nos de manu pastorum; insuper et hausit aquam nobiscum, potumque dedit ovibus. At ille: Ubi est? inquit. Quare dimisistis hominem? Vocate eum ut comedat panem. Iuravit ergo moyses quod habitaret cum eo. Accepitque sephoram filiam eius uxorem. Quae peperit ei filium, quem vocavit gersan, dicens: Advena fui in terra aliena. Alium vero peperit, quem vocavit eliezer, dicens: Deus enim patris mei adiutor meus eripuit me de manu pharaonis. Post multum vero temporis mortuus est rex egypti; et ingemiscentes filii israhel propter opera vociferati sunt. Ascenditque clamor eorum ad dominum ab operibus, et audivit gemitum eorum, ac recordatus est foederis quod pepigerat cum abraham, ysaac et iacob. Et respexit dominus filios israhel et

liberavit eos.
III Moyses autem pascebat oves iethro so-
ceri sui sacerdotis madian. Cumque
minasset gregem ad interiora deserti,
venit ad montem dei oreb. Apparuit-
que ei dominus in flamma ignis de medio
rubi. et videbat quod rubus arderet et
non combureretur. Dixit ergo moyses. Va-
dam et videbo visionem hanc magnam quare
non comburatur rubus. Cernens autem dominus quod
pergeret ad videndum: vocavit eum de me-
dio rubi et ait. Moyses moyses. Qui res-
pondit. Adsum. At ille ne appropies in-
quit huc. Solve calciamentum de pedi-
bus tuis. Locus enim in quo stas terra sancta est.
Et ait. Ego sum deus patris tui. deus abra-
ham et deus ysaac et deus iacob. Abscondit
moyses faciem suam. Non enim audebat
respicere contra deum. Cui ait dominus. Vidi
afflictionem populi mei qui est in egypto
et clamorem eius audivi propter duritiam eo-
rum qui prepositi sunt operibus. Et sciens dolorem e-
ius descendi ut liberarem eum de manibus
egyptiorum et educerem de terra illa in terram bo-
nam et spatiosam. in terram que fluit
lacte et melle. ad loca chananei et e-
thei et amorrei. ferezei et evei et iebu-
sei. Clamor ergo filiorum israel venit ad
me. vidique afflictionem eorum qua ab egyp-
tiis opprimuntur. Sed veni mittam te
ad pharaonem. ut educas populum meum
filios israel de egypto. Dixit moyses
ad eum. Quis ego sum ut vadam ad
pharaonem et educam filios israel de e-
gypto? Qui dixit ei. Ego ero tecum
et hoc habebis signum quod miserim te.
Cum eduxeris populum meum de egypto: im-
molabis deo super montem istum. Ait mo-
yses ad deum. Ecce ego vadam ad fi-
lios israel et dicam eis. Deus patrum vestrorum
misit me ad vos. Si dixerint mihi quod
est nomen eius. quid dicam eis? Dix-
it deus ad moysen. Ego sum qui sum. A-
it. Sic dices filiis israel. Qui est misit
me ad vos. Dixitque iterum deus ad moysen.
Hec dices filiis israel. Dominus deus patrum vestrorum
deus abraham et deus ysaac et deus iacob misit
me ad vos. Hoc nomen mihi est in eternum et hoc
memoriale meum in generationem et generationem.
Vade congrega seniores israel et dices ad
eos. Dominus deus patrum vestrorum apparuit mihi. deus
abraham et deus ysaac et deus iacob dicens.
Visitans visitavi vos et vidi omnia que acciderunt
vobis in egypto. et dixi ut educam vos
de afflictione egypti in terram chananei et
ethei et amorrei. pherezei et evei et iebu-
sei. ad terram fluentem lacte et melle. Et au-
dient vocem tuam. Ingredierisque tu et seni-
ores israel ad regem egypti et dicetis ad e-
um. Dominus deus hebreorum vocavit nos. Ibimus
viam trium dierum per solitudinem ut immo-
lemus domino deo nostro. Sed ego scio quod non dimit-
tet vos rex egypti ut eatis. nisi per manum
validam. Extendam enim manum meam
et percutiam egyptum in cunctis mirabilibus me-
is que facturus sum in medio eorum. Post hec dimit-
tet vos. Daboque gratiam populo huic coram e-
gyptiis. et cum egrediemini non exibitis
vacui. sed postulabit mulier a vicina su-
a et ab hospita sua vasa argentea et au-
rea ac vestes. ponetisque eas super filios
et filias vestras. et spoliabitis egyptum.
IIII Respondens moyses ait. Non credent mi-
hi neque audient vocem meam sed dicent. Non
apparuit tibi dominus. Dixit ergo ad eum. . dñs
Quid est quod tenes in manu tua? Respondit.
Virga. Ait dominus. Proice eam in terram. Proie-
cit et versa est in colubrum. ita ut fuge-
ret moyses. Dixitque dominus. Extende
manum tuam et apprehende caudam eius. Ex-
tendit et tenuit. versaque est in virgam.
Ut credant inquit quod apparuerit tibi dominus
deus patrum suorum deus abraham et deus ysa-
ac et deus iacob. Dixitque dominus rursum. Mit-

te manum tuam in sinum tuum. Quam cum mi-
sisset in sinum, protulit leprosam instar ni-
vis. Retrahe, ait, manum tuam in sinum tuum.
Retraxit, et protulit iterum, et erat similis car-
ni relique. Si non crediderint, inquit, tibi,
neque audierint sermonem signi prioris,
nec credent verbo signi sequentis. Quod si nec duo-
bus quidem his signis crediderint, neque au-
dierint vocem tuam, sume aquam flu-
minis, et effunde eam super aridam, et quic-
quid hauseris de fluvio, vertetur in san-
guinem. Ait Moyses: Obsecro, Domine, non sum
eloquens ab heri et nudiustertius: et ex
quo locutus es ad servum tuum, impediti-
oris et tardioris lingue sum. Dixit Dominus
ad eum: Quis fecit os hominis? aut quis
fabricatus est mutum et surdum, viden-
tem et cecum? nonne ego? Perge igitur, et ego
ero in ore tuo: doceboque te quid loquaris.
At ille: Obsecro, Domine, inquit, mitte quem
missurus es. Iratus Dominus in Moysen, a-
it: Aaron frater tuus Levites, scio quod e-
loquens sit: ecce ipse egredietur in occur-
sum tuum, vidensque te letabitur corde.
Loquere ad eum, et pone verba mea in ore
eius: et ego ero in ore tuo, et in ore illius, et osten-
dam vobis quid agere debeatis. Ipse loquetur
pro te ad populum, et erit os tuum: tu autem eris ei in
his que ad Deum pertinent. Virgam quoque hanc
sume in manu tua, in qua facturus es sig-
na. Abiit Moyses, et reversus est ad Iethro
socerum suum, dixitque ei: Vadam et rever-
tar ad fratres meos in Egyptum, ut videam
si adhuc vivant. Cui ait Iethro: Vade
in pace. Dixit ergo Dominus ad Moysen in
Madian: Vade, et revertere in Egyptum: mor-
tui sunt enim omnes qui querebant animam tuam.
Tulit Moyses uxorem et filios suos, et impo-
suit eos super asinum: reversusque est in Egyp-
tum, portans virgam Dei in manu sua.
Dixitque Dominus ei revertenti in Egyptum: Vi-
de ut omnia ostenta que posui in manu
tua, facias coram Pharaone: ego indu-
rabo cor eius, et non dimittet populum. Dices-
que ad eum: Hec dicit Dominus: Filius primogeni-
tus meus Israel. Dixi tibi: Dimitte filium me-
um ut serviat mihi, et noluisti dimittere
eum: ecce ego interficiam filium tuum primo-
genitum. Cumque esset in itinere in diversori-
o, occurrit ei Dominus, et volebat occidere
eum. Tulit ilico Sephora acutissimam
petram, et circumcidit preputium filii sui, te-
tigitque pedes eius, et ait: Sponsus san-
guinum tu mihi es. Et dimisit eum postquam
dixerat Sponsus sanguinum ob cir-
cumcisionem. Dixit autem Dominus ad Aaron: Va-
de in occursum Moysi in desertum. Qui perrex-
it ei obviam in montem Dei, et osculatus est
eum. Narravitque Moyses Aaron omni-
a verba Domini quibus miserat eum, et sig-
na que mandaverat. Veneruntque simul,
congregaveruntque cunctos seniores filiorum Israel. Lo- L. filium
cutusque est Aaron omnia verba que dixerat
Dominus ad Moysen: et fecit signa coram
populo, et credidit populus. Audieruntque quod
visitasset Dominus filios Israel, et quod respex-
isset afflictionem eorum: et proni adoraverunt.

V

Post hec ingressi sunt Moyses [illegible]
et Aaron, et dixerunt Pharaoni: Hec
dicit Dominus Deus Israel: Dimitte populum meum
ut sacrificet mihi in deserto. At ille respondit:
Quis est Dominus ut audiam vocem eius et
dimittam Israel? Nescio Dominum, et Israel non di-
mittam. Dixeruntque: Deus Hebreorum vo-
cavit nos ut eamus viam trium dierum in
solitudinem, et sacrificemus Domino Deo nos-
tro: ne forte accidat nobis pestis aut gla-
dius. Ait ad eos rex Egypti: Quare
Moyses et Aaron sollicitatis populum ab
operibus suis? Ite ad onera vestra. Dixit-
que Pharao: Multus est populus terre: videtis
quod turba succreverit: quanto ma-
gis si dederitis eis requiem ab operibus?
Precepit ergo Pharao in die illo prefectis

operum et exactoribus eiusdem. Nec quicquam minuetis. Non dabitis paleas populo ad conficiendos lateres sicut prius. sed ipsi vadant et colligant stipulam et mensuram laterum quam prius facere solebant imponetis super eos nec minuetis quicquam. Vacant enim et iccirco vociferantur dicentes. Eamus et sacrificemus domino deo nostro. Opprimantur operibus et expleant ea. ut non adquiescant verbis mendacibus. Igitur egressi prefecti operum et exactores ad populum dixerunt. Sic dicit pharao. Non do vobis paleas. ite et colligite sicubi invenire poteritis. nec minuetur quicquam de opere vestro. Dispersusque est populus per universam terram egypti ad colligendas paleas. Prefecti quoque operum instabant dicentes. Complete opus vestrum cotidie ut prius facere solebatis quando dabantur vobis palee. Flagellatique sunt qui preerant filiis israel ab exactoribus pharaonis dicentibus. Quare non impletis mensuram laterum sicut prius nec heri nec hodie. Veneruntque prepositi filiorum israel et vociferati sunt ad pharaonem dicentes. Cur ita agis contra servos tuos. Palee non dantur nobis et lateres similiter imperantur. En famuli tui flagellis cedimur et iniuste agitur contra populum tuum. Qui ait. Vacatis ocio et ideo dicitis. Eamus et sacrificemus domino. Ite ergo et operamini. Palee non dabuntur vobis et reddetis consuetum numerum laterum. Videbantque se prepositi filiorum israel in malo. eo quod diceretur eis non minuetur quicquam de lateribus per singulos dies. Occurreruntque moysi et aaron qui stabant ex adverso. egredientes a pharaone et dixerunt ad eos. Videat dominus et iudicet. quoniam fetere fecistis odorem nostrum coram pharaone et servis eius. et prebuistis ei gladium ut interficeret nos. Reversusque moyses ad dominum ait. Domine cur afflixisti populum istum. quare misisti me. Ex eo enim quo ingressus sum ad pharaonem ut loquerer in nomine tuo afflixit populum tuum et non liberasti eos. Dixitque dominus ad moysen. Nunc videbis que facturus sum pharaoni. Per manum enim fortem dimittet eos et in manu robusta eiciet eos de terra sua.

VI

Locutusque est iterum dominus ad moysen dicens. Ego dominus qui apparui abraham ysaac et iacob in deo omnipotente. et nomen meum adonai non indicavi eis. Pepigique cum eis fedus ut darem illis terram chanaan. terram peregrinationis eorum in qua fuerunt advene. Ego audivi gemitum filiorum israel quo egyptii oppresserunt eos et recordatus sum pacti mei. Ideo dic filiis israel. Ego dominus qui educam vos de ergastulo egyptiorum et eruam de servitute. ac redimam in brachio extento et iudiciis magnis. (vel excelso · iudiciis) et assumam vos mihi in populum. et ero vester deus. et scietis quod ego sum dominus deus vester qui eduxerim vos de ergastulo egyptiorum et induxerim in terram super quam levavi manum meam ut darem eam abraham ysaac et iacob. daboque eam vobis possidendam ego dominus. Narravit ergo moyses omnia filiis israel. qui non adquieverunt ei propter angustiam spiritus et opus durissimum. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ingredere et loquere ad pharaonem regem egypti ut dimittat filios israel de terra sua. Respondit moyses coram domino. Ecce filii israel non me audiunt et quomodo audiet pharao presertim cum sim incircumcisus labiis. Locutus est dominus ad moysen et aaron et dedit mandatum ad filios israel et ad pharaonem regem egypti. ut educerent filios israel de terra egypti. Isti sunt principes domorum per familias suas. Filii ruben primogeniti israelis. enoch et phallu et carmi. (esrom) Hee cognationes ruben. Filii symeon iamuel et iamin et aod. iachin et soer et saul filius chananitidis. Hee progenies symeon. Et hec nomina levi filiorum per cogna

cōnes suas. Gerson ⁊ caath ⁊ merari.
Anni aūt uite leui fuerunt c.xxx.vii. Filii
gerson. lobni ⁊ semei ꝑ cognatōes
suas. Filii caath. amram ⁊ ysuar ⁊ e
bron ⁊ oziel. Anni q̄q3 uite caath. c.xxx.iii.
Filii merari. moli ⁊ musi. Hee cog-
cōnes leui ꝑ familias suas. Accepit
aūt amram uxorē iochabeth patru
elem suā q̄ peperit ei moysen ⁊ aaron
⁊ mariā. Fueruntq3 anni uite amrā. c.
xxx.vii. Filii q̄q3 ysuar. chore ⁊ napheg
⁊ zechri. Filii q̄q3 oziel. misahel ⁊ elsa
phan ⁊ sethri. Accepit aūt aaron uxo
rem helisabeth filiam aminadab
sororem naason. q̄ peperit ei nadab
⁊ abiu ⁊ eleazar ⁊ ythamar. Filii q̄q3
chore. aser ⁊ helchana ⁊ abiasab. Hee
sunt cognatōes choritar. At uero elea
zar filius aaron accepit uxorem de
filiab3 phutiel q̄ peperit ei phinees.
Hii sunt principes familiar leuiti
car ꝑ cognatōes suas. Iste est aarō
⁊ moyses quib3 precepit dñs ut edu
cerent filios isrl' de tra egypti ꝑ tur
mas suas. Hii sunt qui loquunt ad
pharaonem regē egypti ut educant
filios isrl' de egypto. Iste est moyses
⁊ aaron in die quo locutus ē dñs ad
moysen in terra egypti
VI Et locutus est dñs ad moysen di
cens. Ego dñs. Loquere ad pharao
nem regem egypti oīa que loquor ē.
Et ait moyses corā dño. En incirci
cisus labiis sū. quomō audiet me pha
rao. Dixitq3 dñs ad moysen. Ecce
constitui te deū pharaonis. ⁊ aarō
fr̄ tuus erit ꝓpha tuus. Tu loqueris ei
oīa q̄ mando tibi. Ille loquet ad phara
onē ut dimittat filios isrl' de tra sua.
Set ego indurabo cor eius ⁊ multipli
cabo signa ⁊ ostenta mea in tra egyp
ti ⁊ nō audiet uos. Inmittā q̄q3 manū

meā sup egyptum ⁊ educam exercitū
⁊ ppl'm meū filios isrl' de tra egypti ꝑ
iudicia maxima. ⁊ scient egyptii q̄
ego sum dñs qui extendi manū
meā sup egyptū ⁊ eduxerim filios is
rl' de medio eor. Fecit itaq3 moyses
⁊ aaron sicut preceperat dñs. ita egerunt.
Erat aūt moyses octoginta annor ⁊
aaron octoginta triū qn̄ locuti sūt
ad pharaonē. Dixitq3 dñs ad moysen ⁊
aaron. Cū dixerit uob pharao ostēdi
te nob signa. dices ad aaron. Tolle
uirgam tuā ⁊ ꝓice eā corā pharaone ⁊ uer
tet in colubrū. Ingressi itaq3 moyses
⁊ aaron ad pharaonē. fecerunt sicut
preceperat dñs. Tulitq3 aaron uirgam
suam ⁊ ꝓiecit corā pharaone ⁊ seruis
eius. que uersa est in colubrū. Uocauit
aūt pharao sapientes ⁊ maleficos. ⁊
fecerunt etiā ipi ꝑ incantatōes egyptias
⁊ archana q̄dam silr. Proieceruntq3 sin
guli uirgas suas q̄ uerse sunt in dracones
Sz deuorauit uirga aaron uirgas eo
rū. Induratūq3 est cor pharaonis ⁊
nō audiuit eos. sicut preceperat dñs.
Dixit aūt dñs ad moysen. Ingrauatū
est cor pharaonis. nō uult dimittere
ppl'm. Uade ad eū mane. ecce egredie
tur ad aquas. ⁊ stabis in occursū eius sup
ripā fluminis. ⁊ uirgam q̄ conuersa est
in draconē tolles in manu tua. dices
q̄q3 ad eū. Dominus deus hebreor misit
me ad te dicens. Dimitte ppl'm meū
ut m sacrificet in deserto. ⁊ usq3 ad
presens audire noluisti. Hec igr̄ dicit
dñs. In hoc scies q̄d dñs sim. Ecce ꝑ
cutiam uirga q̄ in manu mea est aq̄
fluminis ⁊ uertet in sanguinem.
Pisces q̄q3 qui sunt in flumio morient
⁊ cōputrescent aque ⁊ affligent e
gypcii bibentes aquam fluminis.
Dixit q̄q3 dñs ad moysen. Dic aaron

p^a plaga.

Tolle virgam tuam et extende manum tuam su-
per aquas Egypti et super flumina eorum et rivos
ac paludes et omnes lacus aquarum ut vertan-
tur in sanguinem et sit cruor in omni terra
Egypti tam in ligneis vasis quam in saxe-
is. Feceruntque ita Moyses et Aaron si-
cut preceperat Dominus. Et elevans virgam
percussit aquam fluminis coram Pharaone
et servis eius. Que versa est in sanguinem et pis-
ces qui erant in flumine mortui sunt.
Computruitque fluvius et non poterant Egy-
ptii bibere aquam fluminis et fuit sanguis
in tota terra Egypti. Feceruntque similiter ma-
lefici Egyptiorum incantationibus suis. Et in-
duratum est cor Pharaonis nec audivit
eos sicut preceperat Dominus. Avertitque se et in-
gressus est domum suam nec apposuit
etiam cor hac vice. Foderunt autem omnes E-
gyptii per circuitum fluminis aquam ut bi-
berent. Non enim poterant bibere de aqua flu-
minis. Impletique sunt vii. dies post-
quam percussit Dominus fluvium. Dixitque Dominus ad
Moysen.
VIII Ingredere ad Pharaonem et dices ad eum. Hec
dicit Dominus. Dimitte populum meum ut sa-
crificet michi. Si autem nolueris dimittere
ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis.
Et ebulliet fluvius ranas que ascendent
et ingredientur domum tuam et cubiculum lec-
tuli tui et super stratum tuum et in domos
servorum tuorum et in populum tuum et in furnos
tuos et in reliquias ciborum tuorum et ad
te et ad populum tuum et ad omnes servos
tuos intrabunt rane. Dixitque Dominus ad
Moysen. Dic ad Aaron. Extende
manum tuam super fluvios et super rivos
et paludes et educ ranas super terram
Egypti. Et extendit Aaron manum
super aquas Egypti et ascenderunt rane
operueruntque terram Egypti. Fecerunt
autem et malefici per incantationes suas
similiter. Eduxeruntque ranas super terram E-
gypti. Vocavit autem Pharao Moysen et A-
aron et dixit eis. Orate pro me Dominum ut au-
ferat a me ranas et a populo meo et dimit-
tam populum ut sacrificet Domino. Dixitque Mo-
yses ad Pharaonem. Constitue michi quando depre-
cer pro te et pro servis tuis et pro populo tuo ut abigan-
tur rane a te et a domo tua et a populo tuo et tantum in
flumine remaneant. Qui respondit. Cras.
At ille. Iuxta verbum tuum inquit faciam ut
scias quoniam non est sicut Dominus Deus noster. Et recedent
rane a te et a domo tua et a servis tuis et
a populo tuo et tantum in flumine remanebunt.
Egressique sunt Moyses et Aaron a Phara-
one. Et clamavit Moyses pro sponsione
ranarum ad Dominum quam condixerat Pharaoni. Fe-
citque Dominus iuxta verbum Moysi et mortue sunt
rane de domibus et de agris et de villis. Congre-
gaveruntque eas in immensos aggeres et compu-
truit terra. Videns autem Pharao quod data
esset requies ingravavit cor suum et non au-
divit eos sicut preceperat Dominus. Dixitque Dominus
ad Moysen. Loquere ad Aaron. Extende 3ª plaga
virgam tuam et percute pulverem terre et sint
sciniphes in universa terra Egypti. Fecerunt-
que ita. Et extendit Aaron manum vir-
gam tenens percussitque pulverem terre et fa-
cti sunt sciniphes in hominibus et in iumentis. Omnis
pulvis terre versus est in sciniphes per totam
terram Egypti. Feceruntque similiter male-
fici incantationibus suis ut educerent sci-
niphes et non potuerunt. Erantque sci-
niphes tam in hominibus quam in iumentis. Et dixerunt
malefici ad Pharaonem. Digitus Dei est
hic. Induratumque est cor Pharaonis et non
audivit eos sicut preceperat Dominus. Dixit
quoque Dominus ad Moysen. Consurge di-
luculo et sta coram Pharaone. Egredietur
enim ad aquas et dices ad eum. Hec dicit
Dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet michi.
Quod si non dimiseris eum ecce ego immit-
tam in te et in servos tuos et in populum tuum
et in domos tuas omne genus muscarum et in 4ª plaga

plebuntur domus egyptiorum muscis diver-
si generis et universa terra in qua fuerint. Fa-
ciamque mirabilem in die illa terram ges-
sen in qua populus meus est ut non sint ibi mus-
ce et sciatis quoniam ego dominus in medio terre. Ponam
meū que divisionem inter populum meum et populum tuum. Cras
erit signum illud. Fecitque dominus ita. Et venit
musca gravissima in domos pharaonis et ser-
vorum eius et in omnem terram egypti. Corrup-
taque est terra ab huiuscemodi muscis. Vocavit-
que pharao moysen et aaron et ait illis. Ite
sacrificate deo vestro in terra hac. Et ait mo-
yses. Non potest ita fieri. Abominationes enim
egyptiorum immolabimus deo nostro. Quod si mac-
taverimus ea que colunt egyptii coram eis la-
pidibus nos obruent. Viam trium dierum
pergemus in solitudinem et sacrificabimus do-
mino deo nostro sicut precepit nobis. Dixitque
pharao. Ego dimittam vos ut sacrificetis
domino deo vestro in deserto verumptamen longius ne
abeatis. Rogate pro me. Et ait moyses. E-
gressus a te orabo dominum et recedet musca a
pharaone et a servis eius et a populo eius cras. Ve-
rumptamen noli ultra fallere ut non dimittas
populum sacrificare domino. Egressusque moyses
a pharaone oravit dominum. Qui fecit iux-
ta verbum illius et abstulit muscas a phara-
one et a servis eius et a populo eius. Non superfu-
it ne una quidem. Et ingravatum est cor
pharaonis ita ut ne hac quidem vice di-
mitteret populum.

IX · c. plaga
Dixit autem dominus ad moysen. Ingredere
ad pharaonem et loquere ad eum. Hec
dicit dominus deus hebreorum. Dimitte populum
meum ut sacrificet mihi. Quod si adhuc re-
nuis et retines eos: ecce manus mea erit
super agros tuos et super equos et asinos et ca-
melos et boves et oves pestis valde gravis.
Et faciet dominus mirabile inter possessiones is-
rael et possessiones egyptiorum ut nichil omnino
pereat ex his que pertinent ad filios israel.
Constituitque dominus tempus dicens. Cras
faciet dominus verbum istud in terra. Fecit
ergo dominus verbum hoc altero die. Mortuaque
sunt omnia animantia egyptiorum. De ani-
malibus vero filiorum israel nichil omnino periit. Et
misit pharao ad videndum. Nec erat
mortuum quicquam de his que possidebat isra-
el. Ingravatumque est cor pharaonis et non
dimisit populum. Et dixit dominus ad moy-
sen et aaron. Tollite plenas manus cine-
ris de camino et spargat illum moyses
in celum coram pharaone. Sitque pulvis super omnem
terram egypti. Erunt enim in hominibus et iumen-
tis ulcera et vesice turgentes in universa
terra egypti. Tuleruntque cinerem de ca-
mino et steterunt coram pharaone et sparsit
illum moyses in celum. Factaque sunt vulnera
vesicarum turgentium in hominibus et in iumen-
tis. Nec poterant malefici stare coram
moyse propter vulnera que in illis erant et in omni
terra egypti. Induravitque dominus cor pha-
raonis et non audivit eos sicut locutus est
dominus ad moysen. Dixitque dominus ad moy-
sen. Mane consurge et sta coram phara-
one et dices ad eum. Hec dicit dominus deus hebre-
orum. Dimitte populum ut sacrificet michi. meū
Quia hac vice mittam omnes plagas me-
as super cor tuum et super servos tuos et super
populum tuum ut scias quod non sit similis mei
in omni terra. Nunc enim extendens manum
meam percutiam te et populum tuum peste peri-
bisque de terra. Ideo autem posui te ut osten-
dam in te fortitudinem meam et narretur
nomen meum in omni terra. Adhuc reti-
nes populum meum et non vis eum dimittere?
En pluam hac ipsa hora cras grandi-
nem multam nimis qualis non fuit in
egypto a die qua fundata est usque in
presens tempus. Mitte ergo iam nunc et congrega
iumenta tua et omnia que habes in agro. Homines
enim et iumenta universa que inventa fu-
erint foris nec congregata de agris cecide-
ritque super ea grando morientur. Qui timu-

it verbum domini de servis pharaonis fecit
confugere servos suos et iumenta in domos.
Qui autem neglexit sermonem domini dimi-
sit servos suos et iumenta in agris. Et dixit dominus
ad moysen. Extende manum tuam in ce-
lum ut fiat grando in universa terra egyp-
ti super homines et super iumenta et super omnem
herbam agri in terra egypti. Extenditque
moyses virgam in celum et dominus dedit to-
nitrua et grandinem ac discurrentia fulgura
super terram. Pluitque dominus grandinem super
terram egypti. Et grando et ignis mixta
pariter ferebantur tanteque fuit magni-
tudinis quanta ante numquam apparuit
in universa terra egypti ex quo gens illa
condita est. Et percussit grando in omni terra
egypti cuncta que fuerunt in agris ab homine
usque ad iumentum. Cunctamque herbam agri
percussit grando et omne lignum regionis con-
fregit. Tantum in terra gessen ubi erant filii is-
rael grando non cecidit. Misitque pharao
et vocavit moysen et aaron dicens ad
eos. Peccavi etiam nunc dominus iustus ego et populus
meus impii. Orate dominum ut desinant to-
nitrua dei et grando ut dimittam vos et
nequaquam ultra hic maneatis. Ait moy-
ses. Cum egressus fuero de urbe extendam
palmas meas ad dominum et cessabunt to-
nitrua et grando non erit ut scias quia
domini est terra. Novi autem quod et tu et servi tui
necdum timeatis dominum deum. Linum ergo et hor-
deum lesum est eo quod ordeum esset virens
et linum iam folliculos germinaret. Triticum
autem et far non sunt lesa quia serotina
erant. Egressusque moyses a pharaone ex
tetē urbe tetendit manus suas ad do-
minum et cessaverunt tonitrua et grando
nec ultra stillavit pluvia super terram.
Videns autem pharao quod cessasset pluvia
et grando et tonitrua auxit peccatum et in-
gravatum est cor eius et servorum illius et indu-
ratum est cor eius nimis nec dimisit fi-

lios israel sicut preceperat dominus per manum moysi. X
Et dixit dominus ad moysen. Ingredere ad
pharaonem. Ego enim induravi cor eius
et servorum illius ut faciam signa mea hec
in eo et narres in auribus filii tui et nepotum
tuorum quotiens contriverim egyptios et signa
mea fecerim in eis et sciatis quia ego dominus.
Introierunt ergo moyses et aaron ad pha-
raonem et dixerunt ei. Hec dicit dominus deus he-
breorum. Usquequo non vis subici mihi. Dimitte
populum meum ut sacrificet mihi. Sin autem resi-
stis et non vis dimittere eum ecce ego indu- ·8· plaga
cam cras locustam in fines tuos que operiat
superficiem terre ne quicquam eius appareat sed vie
comedatur quod residuum fuerit grandini. Cor-
rodet enim omnia ligna que germinant in agris
et implebunt domos tuas et servorum tuorum et
omnium egyptiorum quantam non viderunt pa-
tres tui et avi ex quo orti sunt super terram
usque in presentem diem. Avertitque se et egres-
sus est a pharaone. Dixerunt autem servi pharaonis
ad eum. Usquequo patiemur hoc scandalum. Dimit-
te homines ut sacrificent domino deo suo. Nonne
vides quod perierit egyptus. Revocaveruntque
moysen et aaron ad pharaonem. Qui dixit
eis. Ite sacrificate domino deo vestro. Quinam
sunt qui ituri sunt. Ait moyses. Cum parvulis nostris
et senibus pergemus cum filiis et filiabus cum ovibus
et armentis. Est enim sollempnitas domini dei nostri.
Et respondit. Sic dominus sit vobiscum. Quomodo ego pharao
dimittam vos et parvulos vestros. Cui dubi-
um est quod pessime cogitetis. Non fiet ita
sed ite tantum viri et sacrificate domino. Hoc enim et ipsi
petistis. Statimque eiecti sunt de conspec-
tu pharaonis. Dixit autem dominus ad moysen. Ex-
tende manum tuam super terram egypti ad lo-
custam ut ascendat super eam et devoret
omnem herbam que residua fuit grandini. Ex-
tendit moyses virgam super terram egyp-
ti et dominus induxit ventum urentem tota il-
la die et nocte. Et mane facto ventus urens
levavit locustas que ascenderunt super u-

⁊ fulgura · [illegible]

X uniuersam terram egypti: et sederunt in cun-
ctis finibus egyptiorum innumerabiles. quales
ante illud tempus non fuerunt, nec postea future
sunt. Operueruntque uniuersam superfici-
em terre uastantes omnia. Deuorata
est igitur herba terre et quicquid pomorum in arbo-
ribus fuit, que grando dimiserat: nichilque
omnino uirens relictum est in lignis et in herbis
terre in cuncta egypto. Quam ob rem festinus
pharao uocauit moysen et aaron, et dix-
it eis. Peccaui in dominum deum uestrum et in uos.
8. plaga Sed nunc dimittite peccatum michi etiam hac
uice. Et rogate dominum deum uestrum ut au-
ferat a me mortem istam. Egressusque
moyses a conspectu pharaonis orauit do-
minum. Qui flare fecit uentum ab occiden-
te uehementissimum, et arreptam locustam
proiecit in mare rubrum. Non remansit ne
una quidem in cunctis finibus egypti. Et in-
durauit dominus cor pharaonis. nec dimisit
9. plaga filios israel. Dixit autem dominus ad moysen. Ex-
tende manum tuam in celum et sint tenebre
super terram egypti tam dense ut pal-
pari queant. Extenditque moyses ma-
num in celum et facte sunt tenebre horribiles
in uniuersa terra egypti. Tribus diebus ne-
mo uidit fratrem suum nec mouit se de lo-
co in quo erat. Ubicumque autem habitabant filii
israel lux erat. Vocauitque pharao moysen
et aaron et dixit eis. Ite sacrificate domino.
Oues tantum uestre et armenta remaneant. par-
uuli uestri eant uobiscum. Ait moyses. Hosti-
as quoque et holocausta dabis nobis que offera-
mus domino deo nostro. Cuncti greges pergent no-
biscum. Non remanebit ex eis ungula que
necessaria sunt in cultum domini dei nostri. Preser-
tim cum ignoremus quid debeat immolari
donec ad ipsum locum perueniamus. Indura-
uit autem dominus cor pha-
raonis et noluit dimittere eos.
Dixitque pharao ad moysen. Recede
a me. Caue ne ultra uideas faciem

meam. Quocumque die apparueris michi
morieris. Respondit moyses. Ita fiet ut
locutus es. Non uidebo ultra faciem tuam.
Et dixit dominus ad moysen. Etiam XI
adhuc una plaga tangam pharao-
nem et egyptum, et post hec dimittet uos
et exire compellet. Dices ergo omni plebi
ut postulet uir ab amico suo et mu-
lier a uicina sua uasa argentea et au-
rea. Dabit autem dominus gratiam coram egyp-
tiis suo populo. Fuitque moyses uir ma-
gnus ualde in terra egypti coram seruis
pharaonis et omni populo. Et ait. Hec dicit
dominus. Media nocte egrediar in egyptum
et morietur omne primogenitum in terra e-
gyptiorum. a primogenito pharaonis qui se-
det in solio eius usque ad primogenitum
ancille que est ad molam et omnia pri-
mogenita iumentorum. Eritque clamor
magnus in uniuersa terra egypti. qualis nec
fuit nec postea futurus est. Apud
autem omnes filios israel non muttiet canis
ab homine usque ad pecus, ut sciatis quanto
miraculo diuidat dominus israel et egyptios.
Descendentque omnes serui tui isti ad me
et adorabunt me dicentes. Egredere tu et omnis
populus qui subiectus est tibi. Post hec egrediemur.
Et exiuit a pharaone iratus nimis. Dix-
it autem dominus ad moysen. Non audiet uos
pharao ut multa signa fiant in terra egy-
pti. Moyses autem et aaron fecerunt omnia
signa et ostenta que scripta sunt coram pharao-
ne. Et indurauit dominus cor pharaonis nec di-
misit filios israel a terra sua.
Dixit quoque dominus ad moysen et aaron XII
in terra egypti. Mensis iste uobis
principium mensium primus erit in men-
sibus anni. Loquimini ad uniuersum
cetum filiorum israel et dicite eis. Decima
die mensis huius tollat unusquisque agnum
per familias et domos suas. Sin autem mi-
nor est numerus ut sufficere possit non

ad vescendum agnum, assumat vicinum
suum qui iunctus est domui sue iuxta nu
merum animarum que sufficere possunt ad esum
agni. Erit autem agnus absque macula
masculus anniculus. Iuxta quem ritum tolletis et
12 hedum. et servabitis eum usque ad quartam de
cimam diem mensis huius. Immolabitque eum
universa multitudo filiorum israel ad vesperam
et sument de sanguine ac ponent super utrumque
postem et in superliminaribus domorum in quibus
comedent illum. Et edent carnes nocte
illa assas igni, et azimos panes cum lac
tucis agrestibus. Non comedetis ex eo cru
dum quid nec coctum aqua, sed assum tantum
igni. Caput cum pedibus eius et intestinis vo
rabitis. nec remanebit quicquam ex eo usque
mane. Si quid residuum fuerit igni com
buretis. Sic autem comedetis illum. Renes
vestros accingetis, calciamenta habebitis in
pedibus, tenentes baculos in manibus, et co
medetis festinanter. Est enim phase,
id est transitus domini. Et transibo per terram
egypti nocte illa, percutiamque omne primo
genitum in terra egypti ab homine usque ad pe
cus. et in cunctis diis egypti faciam iudicia
ego dominus. Erit autem sanguis vobis in signum
in edibus in quibus eritis. et videbo sanguinem
ac transibo vos. nec erit in vobis plaga disper
dens. quando percussero terram egypti. Habe
bitis autem hunc diem in monimentum, et cele
brabitis eam sollempnem domino in generationibus
vestris cultu sempiterno. Septem diebus
azima comedetis. In die primo non erit
fermentatum in domibus vestris. Quicumque co
mederit fermentatum, peribit anima illa de israel
a primo die usque ad diem septimum. Dies
prima erit sancta atque sollempnis, et dies sep
tima eadem festivitate venerabilis.
Nichil operis facietis in eis, exceptis his
que ad vescendum pertinent. et observabitis
azima. In eadem enim ipsa die educam
exercitum vestrum de terra egypti. et custodi
etis diem istum in generationes vestras ritu per
petuo. Primo mense quartadecima die mensis
ad vesperam comedetis azima usque ad
diem vicesimam primam eiusdem mensis ad
vesperam. Septem diebus fermentatum non in
venietur in domibus vestris. Qui comederit fer
mentatum, peribit anima eius de cetu israel tam de
advenis quam de indigenis terre. Omne fer
mentatum non comedetis. in cunctis habita
culis vestris edetis azima. Vocavit autem mo
yses omnes seniores filiorum israel et dixit ad
eos. Ite tollentes animal per familias vestras
et immolate phase. Fasciculumque ysopi tingi
te in sanguine qui est in limine, et aspergite ex
eo superliminare et utrumque postem. Nul
lus vestrum egrediatur hostium domus sue us
que mane. Transibit enim dominus percutiens
egyptios. Cumque viderit sanguinem in super
liminari et in utroque poste, transcendet hos dom'
tium. et non sinet percussorem ingredi domos
vestras et ledere. Custodi verbum istud le
gitimum tibi erit et filiis tuis usque in e
ternum. Cumque introieritis terram quam dominus daturus
est vobis ut pollicitus est, observabitis
ceremonias istas. et cum dixerint vobis filii
vestri que est ista religio. dicetis eis. Victi
ma transitus domini est. quando transivit super do
mos filiorum israel in egypto, percutiens egyp
tios et domos nostras liberans. Incurvatusque
populus adoravit. Et egressi filii israel fecerunt
sicut preceperat dominus moysi et aaron. Factum C 13
est autem noctis medio. percussit dominus om
ne primogenitum in terra egypti a primoge
nito pharaonis qui sedebat in solio eius us
que ad primogenitum captive que erat in car
cere et omne primogenitum iumentorum. Sur
rexitque pharao nocte et omnes servi eius
cunctaque egyptus. et ortus est clamor
magnus in egypto. Neque enim erat domus
in qua non iaceret mortuus. Vocatisque
moyse et aaron nocte ait pharao. Sur
gite egredimini a populo meo et vos et fi

Et os eius non confringetis. non est hic
sed post in eodem capitulo

lii israel. Ite immolate domino sicut dicitis. O
ves vestras et armenta assumite ut petiera
tis et abeuntes benedicite mihi. Urgebant
que egyptii populum de terra exire velociter di
centes omnes moriemur. Tulit igitur populus consper
sam farinam antequam fermentaretur et ligans in
palliis posuit super humeros suos. Fece
runtque filii israel sicut preceperat dominus moysi
et petierunt ab egyptiis vasa argentea
et aurea vestemque plurimam. Dedit autem dominus
gratiam populo coram egyptiis ut commodarent
eis et spoliaverunt egyptios. Profectique sunt
filii israel de ramesse in socoth sexcen
ta fere milia peditum virorum absque parvu
lis et mulieribus. Sed et vulgus promiscuum in
numerabile ascendit cum eis oves et armenta
et animancia diversi generis multa nimis. Cox
eruntque farinam quam dudum conspersam
de egypto tulerant et fecerunt subcineri
cios panes azimos. Neque enim poterant
fermentari cogentibus exire egyptiis
et nullam facere sinentibus moram nec pul
menti quicquam occurrerat preparare. Habi
tacio autem filiorum israel qua manserunt in e
gypto fuit quadragentorum triginta an
norum. Quibus expletis eadem die egressus
est omnis exercitus domini de terra egyp
ti. Nox ista est observabilis domini quando edu
xit eos de terra egypti [illegible]
Hanc observare debent omnes filii israel
in generationibus suis. Dixitque dominus ad moy
sen et aaron. Hec est religio phase. Omnis
alienigena non comedet ex eo. Omnis autem
servus empticius circumcidetur et sic comedet.
Advena et mercenarius non edent ex eo. In u
na domo comedetur nec efferetis de car
nibus eius foras nec os illius confringetis.
Omnis cetus filiorum israel faciet illud. Quod si
quis peregrinorum in vestram voluerit transire co
loniam et facere phase domini circumcidetur
prius omne masculinum eius et tunc rite cele
brabit eritque sicut indigena terre. Si

quis autem circumcisus non fuerit non vesce
tur ex eo. Eadem lex erit indigene et co
lono qui peregrinatur apud vos. Feceruntque
filii israel sicut preceperat dominus moysi et a
aron. Et in eadem die eduxit dominus filios
israel de terra egypti per turmas suas.

Locutusque est dominus ad moysen dicens. XII
Sanctifica michi omne primogenitum
quod aperit vulvam in filiis israel tam de
hominibus quam de iumentis. Mea sunt enim omnia.
Et ait ad populum moyses. Mementote
diei huius in qua egressi estis de egypto
de domo servitutis quoniam in manu
forti eduxit vos dominus de loco isto ut
non comedatis fermentatum panem. Ho
die egredimini mense novarum frugum.
Cumque te introduxerit dominus in terram cha
nanei et evei et ethei et amorrei et iebuse
i quam iuravit patribus tuis ut daret ti
bi terram fluentem lacte et melle celebra
bis hunc morem sacrorum mense isto. Sep
tem diebus vesceris azimis et in die sep
timo erit sollempnitas domini. Azima
comedes VII diebus. Non apparebit
apud te aliquid fermentatum nec in cunctis
finibus tuis. Narrabisque filio tuo in
die illo dicens. Hoc est quod fecit michi dominus
quando egressus sum de egypto. Et erit quasi
signum in manu tua et quasi monimentum
ante oculos tuos et ut lex domini semper sit in ore
tuo. In manu enim forti eduxit te dominus
de egypto. Custodies huiuscemodi cul
tum statuto tempore a diebus in dies. Cum
que introduxerit te dominus in terram chana
nei sicut iuravit tibi et patribus tuis et de
derit eam tibi separabis omne quod aperit
vulvam domino et quod primitivum est in pe
coribus tuis. Quicquid habueris masculini
sexus consecrabis domino. Primogenitum
asini mutabis ove. Quod si non redeme
ris interficies. Omne autem primogenitum
hominis de filiis tuis precio redimes. Cum

cum interrogaverit te filius tuus cras di-
cens: quid est hoc? Respondebis ei: In ma-
nu forti eduxit nos dominus de egypto
de domo servitutis. Nam cum indu-
ratus esset pharao et nollet nos dimit-
tere: occidit dominus omne primogenitum
in terra egypti a primogenito hominis usque
ad primogenita iumentorum. Ideo immo-
labo domino omne quod aperit vulvam mas-
culini sexus, et omnia primogenita filiorum
meorum redimo. Erit igitur quasi signum in
manu tua et quasi appensum quid ob recor-
dationem inter oculos tuos, eo quod in manu
forti eduxerit nos dominus de egypto. Igitur
cum emisisset pharao populum, non eos
duxit deus per viam terre philistiim que vi-
cina est: ne forte penitens peniteret
eum si vidisset adversum se bella con-
surgere et reverteretur in egyptum. Sed circum-
duxit per viam deserti que est iuxta ma-
re rubrum. Et armati ascenderunt fi-
lii israel de terra egypti. Tulit quoque moyses
ossa ioseph secum, eo quod adiurasset
filios israel dicens: Visitabit vos deus,
efferte ossa mea hinc vobiscum. Profecti-
que de socoth castra metati sunt in etham
in extremis finibus solitudinis. Dominus autem pre-
cedebat eos ad ostendendam viam per diem
in columpna nubis, et per noctem in colump-
ignis na nubis ut dux esset itineris utroque tempore.
Numquam defuit columpna nubis per diem
nec columpna ignis per noctem coram populo.

XIIII

Locutus est autem dominus ad moysen dicens:
Loquere filiis israel. Reversi castra me-
tentur e regione phiahiroth que est inter
magdalum et mare contra beelsephon. In
conspectu eius castra ponetis super mare.
Dicturusque est pharao super filiis israel: Co-
artati sunt in terra, conclusit eos desertum.
Et indurabo cor eius ac persequetur vos, et
glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius,
scientque egyptii quia ego sum dominus.

Feceruntque ita. Et nuntiatum est regi e-
gyptiorum quod fugisset populus: immutatumque est
cor pharaonis et servorum eius super populo, et dix-
erunt: Quid voluimus facere ut dimitte-
remus israel ne serviret nobis? Iunxit ergo
currum et omnem populum suum assumpsit secum.
tulitque sexcentos currus electos, et quidquid in
egypto curruum fuit, et duces totius exerci-
tus. Induravitque dominus cor pharaonis regis egyp- regis
ti, et persecutus est filios israel. At illi egres-
si erant in manu excelsa. Cumque persequerentur
egyptii vestigia precedentium, reperer-
unt eos in castris super mare. Omnis equitatus et
currus pharaonis et universus exercitus erant
in phiahiroth contra beelsephon. Cumque ap-
propinquasset pharao, levantes oculos filii is-
rael viderunt egyptios post se, et timuerunt
valde. clamaveruntque ad dominum, et dixerunt
ad moysen: Forsitan non erant sepulchra
in egypto, ideo tulisti nos ut moreremur in
deserto. Quid hoc facere voluisti ut educe-
res nos ex egypto? Nonne iste est sermo
quem loquebamur in egypto ad te dicentes: Re-
cede a nobis ut serviamus egyptiis? Multo
enim melius est servire eis quam mori in
solitudine. Et ait moyses ad populum:
Nolite timere. State et videte magna-
lia dei que facturus est hodie. Egyptios enim
quos nunc videtis, nequaquam ultra videbitis
usque in sempiternum. Dominus pugnabit
pro vobis, et vos tacebitis. Dixitque dominus
ad moysen: Quid clamas ad me? Lo- Quid clamas. Vocis ...
quere filiis israel ut proficiscantur. Tu autem e- non faciunt verba ...
leva virgam tuam et extende manum desideria.
super mare et divide illud, ut gradiantur
filii israel in medio mari per siccum. Ego
autem indurabo cor egyptiorum ut persequan-
tur vos, et glorificabor in pharaone et in omni
exercitu eius, in curribus et equitibus il-
lius. Et scient egyptii quia ego sum dominus
cum glorificatus fuero in pharaone et in cur-
ribus atque in equitibus illius. Tollensque

XV

se angelus dei qui precedebat castra israel abiit post eos. Et cum eo pariter columpna nubis priora dimittens post tergum stetit inter castra egyptiorum et castra israel. Et erat nubes tenebrosa et illuminans noctem ita ut ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque extendisset moyses manum super mare abstulit illud dominus flante vento vehementi et urente tota nocte et vertit in siccum. Divisaque est aqua et ingressi sunt filii israel per medium maris sicci. Erat enim aqua quasi murus a dextra eorum et leva. Persequentesque egyptii ingressi sunt post eos omnis equitatus pharaonis currus eius et equites per medium maris. Iamque advenerat vigilia matutina et ecce respiciens dominus super castra egyptiorum per columpnam ignis et nubis interfecit exercitum eorum et subvertit rotas curruum. Dixerunt ergo egyptii. Fugiamus israelem. dominus enim pugnat pro eis contra nos. Et ait dominus ad moysen. Extende manum super mare ut revertantur aque ad egyptios super currus et equites eorum. Cumque extendisset moyses manum contra mare. reversum est primo diluculo ad priorem locum. Fugientibusque egyptiis occurrerunt aque et involvit eos dominus in mediis fluctibus. Reverseque sunt aque et operuerunt currus et equites cuncti exercitus pharaonis qui sequentes ingressi fuerant mare nec unus quidem superfuit ex eis. Filii autem israel perrexerunt per medium sicci maris et aque eis erant quasi pro muro a dextris et a sinistris. Liberavitque dominus in die illo israel de manu egyptiorum. Et viderunt egyptios mortuos super litus maris et manum magnam quam exercuerat dominus contra eos. Timuitque populus dominum et crediderunt domino et moysi famulo eius.

ita

ferebanturque in profundum

XV

Tunc cecinit moyses et filii israel carmen hoc domino et dixerunt. Cantemus domino gloriose enim magnificatus est equum et ascensorem deiecit in mare. Fortitudo mea et laus mea dominus et factus est mihi in salutem. Iste deus meus et honorificabo eum. deus patris mei et exaltabo eum. Dominus quasi vir pugnator omnipotens nomen eius. Currus pharaonis et exercitum eius proiecit in mare. Electi principes eius submersi sunt in mari rubro. abyssi operuerunt eos. descenderunt in profundum quasi lapis. Dextera tua domine magnificata est in fortitudine. dextera tua domine percussit inimicum. et in multitudine glorie tue deposuisti adversarios meos. Misisti iram tuam que devoravit eos sicut stipulam. et in spiritu furoris tui congregate sunt aque. Stetit unda fluens. congregate sunt abyssi in medio mari. Dixit inimicus persequar et comprehendam. dividam spolia. implebitur anima mea. Evaginabo gladium meum. interficiet eos manus mea. Flavit spiritus tuus et operuit eos mare. submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Quis similis tui in fortibus domine. quis similis tui magnificus in sanctitate. terribilis atque laudabilis et faciens mirabilia. Extendisti manum tuam et devoravit eos terra. Dux fuisti in misericordia tua populo quem redemisti. Et portasti eum in fortitudine tua ad habitaculum sanctum tuum. Ascenderunt populi et irati sunt. dolores obtinuerunt habitatores philistiim. Tunc conturbati sunt principes edom. robustos moab obtinuit tremor. obriguerunt omnes habitatores chanaan. Irruat super eos formido et pavor in magnitudine brachii tui. Fiant immobiles quasi lapis donec pertranseat populus tuus domine donec pertranseat populus tuus iste quem possedisti. Introduces eos et plantabis in monte hereditatis tue firmissimo habitaculo tuo quod operatus es domine. Sanctuarium tuum domine quod firmaverunt ma

nus tue. Dominus regnavit in eternum et ultra.
Ingressus est enim eques pharao cum curri-
bus et equitibus eius in mare: et reduxit super
eos dominus aquas maris. Filii autem israel am-
bulaverunt per siccum in medio eius. Sump-
sit ergo maria prophetes soror aaron
tympanum in manu sua. egresseque sunt
omnes mulieres post eam cum tympanis et
choris quibus precinebat dicens. Can-
temus domino: gloriose enim honorificatus est
equum et ascensorem deiecit in mare. Tu-
lit autem moyses israel de mari rubro: et
ingressi sunt in desertum sur. Ambulave-
runtque tribus diebus per solitudinem: et non in-
veniebant aquam. Et venerunt in mara-
th: nec poterant bibere aquas de marath
eo quod essent amare. Unde et congruum lo-
co nomen imposuit vocans illud mara. id est
amaritudinem. Et murmuravit populus contra mo-
ysen dicens. Quid bibemus? At ille cla-
mavit ad dominum. Qui ostendit ei lignum
quod cum misisset in aquas: in dulcedinem
verse sunt. Ibi constituit ei precepta at-
que iudicia: et ibi temptavit eum dicens.
Si audieris vocem domini dei tui: et quod rec-
tum est coram eo feceris: et obedieris man-
datis eius. custodierisque omnia precepta illius:
cunctum languorem quem posui in egyp-
to non inducam super te. Ego enim dominus
salvator tuus.

XVI. Venerunt autem filii israel in helym: ubi
erant duodecim fontes aquarum et lxx pal-
me: et castrametati sunt iuxta aquas.
Profectique sunt de helym: et venit omnis
multitudo filiorum israel in desertum sin: quod
est inter helym et synai. xv. die mensis se-
cundi postquam egressi sunt de terra egypti.
Et murmuravit omnis multitudo filiorum
israel contra moysen et aaron in solitudine.
Dixeruntque ad eos filii israel. Utinam
mortui essemus per manum domini in terra e-
gypti quando sedebamus super ollas carnium

et comedebamus panem in saturitate. Cur in-
duxistis nos in desertum istud: ut occideretis
omnem multitudinem fame. Dixit autem dominus
ad moysen. Ecce ego pluam vobis panem
de celo. Egrediatur populus et colligat que suffici-
unt per singulos dies: ut temptem eum utrum
ambulet in lege mea an non. Die autem sex-
to parent quod inferant: et sit duplum quam col-
ligere solebant per singulos dies. Dixeruntque mo-
yses et aaron ad omnes filios israel. Vespere sci-
etis quod dominus eduxerit vos de terra egypti: et
mane videbitis gloriam domini. Audivit enim
murmur vestrum contra dominum. Nos vero quid sumus
quia mussitatis contra nos? Et ait moy- mussitatis. v. tac.
ses. Dabit dominus vobis vespere carnes et ma- edere.
ne panes in saturitate. eo quod audierit
murmurationes vestras quibus murmurati estis con-
tra eum. Nos enim quid sumus? Nec contra nos est
murmur vestrum: sed contra dominum. Dixit quoque moyses
ad aaron. Dic universe congregationi filio-
rum israel. Accedite coram domino. audivit enim
murmur vestrum. Cumque loqueretur aaron ad om-
nem cetum filiorum israel: respexerunt ad soli-
tudinem. et ecce gloria domini apparuit in nube.
Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Au-
divi murmurationes filiorum israel. Loquere ad
eos. Vespere comedetis carnes. mane
saturabimini panibus: scietisque quod
sim dominus deus vester. Factum est ergo vespere: et ascen-
dens coturnix. operuit castra. Mane quoque ros
iacuit per circuitum castrorum. Cumque o-
pruisset superficiem terre: apparuit in so-
litudine minutum et quasi pilo tunsum
in similitudinem pruine super terram. Quod
cum vidissent filii israel: dixerunt ad in-
vicem. Manhu. quod significat. Quid est hoc.
Ignorabant enim quid esset. Quibus ait mo-
yses. Iste est panis quem dedit dominus vobis ad ves-
cendum. Hic est sermo quem precepit dominus. Col-
ligat ex eo unusquisque quantum sufficit
ad vescendum. gomor per singula capi-
ta. iuxta numerum animarum vestrarum que habitant

De capite pan. Da

in tabernaculo sic tolletis. Feceruntque ita fi-
lii israel: et collegerunt alius plus alius mi-
nus. Et mensi sunt ad mensuram gomor:
nec qui plus collegerat habuit amplius, nec qui
minus paraverat reperit minus: sed
singuli iuxta id quod edere poterant congrega-
verunt. Dixitque moyses ad eos: Nullus relin-
quat ex eo in mane. Qui non audierunt eum,
sed dimiserunt quidam ex eis usque mane,
et scatere cepit vermibus, atque computruit:
et iratus est contra eos moyses. Colli-
gebant autem mane singuli quantum sufficere
poterat ad vescendum: cumque incaluisset
sol liquefiebat. In die vero sexto col-
legerunt cibos duplices, id est duo gomor per
singulos homines. Venerunt autem omnes principes
multitudinis, et narraverunt moysi. Qui ait
eis: Hoc est quod locutus est dominus: Requies sabbati
sanctificata est domino. Cras quodcumque operan-
dum est facite, et que coquenda sunt coquite: quic-
quid autem reliquum fuerit, reponite usque in
mane. Feceruntque ita ut preceperat moyses,
et non computruit, neque vermis inventus
est in eo. Dixitque moyses: Comedite illud
hodie, quia sabbatum est domini: non invenietur
hodie in agro. Sex diebus colligite: in die
autem septimo sabbatum est domini, idcirco non in-
venietur. Venitque dies septimus: et egressi de
populo ut colligerent, non invenerunt. Dixit
autem dominus ad moysen: Usquequo non vultis custo-
dire mandata mea et legem meam serva-
re? Videte quod dominus dederit vobis sabbatum, et pro-
pter hoc tribuerit vobis die sexto cibos dupli-
ces: maneat unusquisque apud semetipsum,
nullus egrediatur de loco suo die septimo.
Et sabbatizavit populus die septimo. Appellavitque do-
mus israel nomen eius man: quod erat quasi semen
coriandri album, gustusque eius quasi simile
cum melle. Dixit autem moyses: Iste est ser-
mo quem precepit dominus: Imple gomor ex eo,
et custodiatur in futuras retro generationes: ut
noverint panem quo alui vos in solitudine

quando educti estis de terra egypti. Dixit-
que moyses ad aaron: Sume vas unum
et mitte ibi man quantum potest capere
gomor: et repone coram domino ad
servandum in generationes vestras, sicut precepit
dominus moysi. Posuitque illud aaron in ta-
bernaculo reservandum. Filii autem israel man-
ducaverunt man xl annis donec veni-
rent in terram habitabilem: hoc cibo aliti sunt
usque quo tangerent fines terre chanaan. Go-
mor autem decima pars est ephi.

XVII

Igitur profecta omnis multitudo filiorum israel de
deserto sin per mansiones suas iuxta ser-
monem domini, castrametati sunt in raphi-
dim: ubi non erat aqua ad bibendum populo.
Qui iurgatus contra moysen ait: Da nobis
aquam ut bibamus. Quibus respondit moyses: Quid
iurgamini contra me? Cur temptatis
dominum? Sitivit ergo ibi populus pre aque pe-
nuria, et murmuravit contra moysen dicens:
Cur fecisti nos exire de egypto ut
occideres et nos et filios nostros ac iumenta si-
ti? Clamavit autem moyses ad dominum
dicens: Quid faciam populo huic? Adhuc
paululum et lapidabit me. Et ait dominus ad
moysen: Antecede populum, et sume tecum
de senioribus israel: et virgam qua percussisti
fluvium tolle in manu tua et vade. En
ego stabo coram te ibi supra petram oreb:
percutiesque petram, et exibit ex ea aqua
ut bibat populus. Fecit moyses ita co-
ram senioribus israel: et vocavit nomen
loci illius temptatio, propter iurgium filiorum is-
rael, et quia temptaverunt dominum dicentes:
Est ne dominus in nobis an non? Venit autem
amalech, et pugnavit contra israel in raphi-
dim. Dixitque moyses ad iosue: Eli-
ge viros: et egressus pugna contra ama-
lech: cras ego stabo in vertice collis, ha-
bens virgam dei in manu mea. Fecit
iosue ut locutus erat moyses, et pug-
navit contra amalech. Moyses autem et

de pugna amalech.

aaron et hur. ascenderunt super verticem
collis. Cumque levaret Moyses ma-
nus vincebat Israel. Sin autem paululum
remisisset. superabat Amalech. Ma-
nus autem Moysi erant graves. Sumentes
igitur lapidem. posuerunt subter eum in quo se-
dit. Aaron autem et Hur sustentabant
manus eius ex utraque parte. Et factum est ut
manus eius non lassarentur usque ad occa-
sum solis. Fugavitque Iosue Amalech et
populum eius in ore gladii. Dixit autem dominus ad
Moysen. Scribe hoc ob monimentum in li-
bro et trade auribus Iosue. Delebo enim me-
moriam Amalech de sub celo. Edifica-
vitque Moyses altare. et vocavit no-
men eius dominus exaltatio mea. dicens. Quia
manus solii domini. et bellum dei erit contra
Amalech. a generatione in generationem.

XVIII Cumque audisset Iethro sacerdos
Madian cognatus Moysi omnia que fe-
cerat dominus Moysi et Israel populo suo. eo quod
eduxisset dominus Israel de Egypto: tulit Se-
phoram uxorem Moysi quam remise-
rat. et duos filios eius quorum unus vo-
cabatur Gersan. dicente patre. Adve-
na fui in terra aliena. Alter vero Eliezer.
Deus enim ait patris mei adiutor meus. et
eruit me de gladio Pharaonis. Venit
ergo Iethro cognatus Moysi et filii eius et ux-
or eius ad Moysen in desertum. ubi era-
t castra metatus iuxta montem dei. et
mandavit Moysi dicens. Ego cog-
natus tuus Iethro venio ad te. et ux-
or tua. et duo filii tui cum ea. Qui egressus
in occursum cognati sui. adoravit et
osculatus est eum. salutaveruntque se mu-
tuo verbis pacificis. Cumque intrasset taber-
naculum. narravit Moyses cognato
suo cuncta que fecerat dominus Pharaoni et Egyp-
tiis pro Israel. universumque laborem qui
accidisset eis in itinere. quo liberavit
eos dominus. Letatusque est Iethro super

omnibus bonis que fecerat dominus Israeli. eo quod eru-
isset eum de manu Egyptiorum. et ait. Be-
nedictus dominus qui liberavit vos de manu E-
gyptiorum et de manu Pharaonis. qui eruit
populum suum de manu Egypti. Nunc cog-
novi quia magnus est dominus super omnes de-
os. eo quod superbe egerunt contra eos. Obtulit
ergo Iethro cognatus Moysi holocausta et hos-
tias deo. Veneruntque Aaron et omnes se-
niores Israel. ut comederent panem cum eo
coram deo. Altera autem die sedit Moyses
ut iudicaret populum. qui assistebat Mo-
ysi de mane usque ad vesperam. Quod cum
vidisset cognatus eius omnia scilicet que agebat
in populo. ait. Quid est hoc quod agis in plebe? Cur
tu solus sedes et omnis populus prestolatur de ma-
ne usque ad vesperam? Cui respondit Moyses.
Venit ad me populus querens sententiam dei.
Cumque acciderit eis aliqua disceptatio. ve-
niunt ad me ut iudicem inter eos. et osten-
dam precepta dei et leges eius. At ille non
bonam inquit rem facis. Stulto labo-
re consumeris. et tu et populus iste qui tecum est.
Ultra vires tuas est negotium. solus illud
non poteris sustinere. Sed audi verba mea at-
que consilia. et erit dominus tecum. Esto tu po-
pulo in hiis que ad deum pertinent. ut referas
que dicuntur ad eum. ostendasque populo cerimoni-
as et ritum colendi. viamque per quam ingredi
debeant. et opus quod facere. Provide autem de
omni plebe viros potentes et timentes deum.
in quibus sit veritas. et qui oderint avaritiam.
et constitue ex eis tribunos et centuriones
et quinquagenarios et decanos. qui iudicent po-
pulum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit re-
ferant ad te. et ipsi minora tantum iudi-
cent. Leviusque tibi sit partito in alios o-
nere. Si hoc feceris. implebis imperium de-
i. et precepta eius poteris sustentare. et omnis hic
populus revertetur cum pace ad loca sua. Qui-
bus auditis. Moyses fecit omnia que ille sug-
gesserat. et electis viris strenuis de cunc-

De consilio Iethro

to israel constituit eos principes populi tribu-
nos et centuriones et quinquagenarios et de-
canos qui iudicabant plebem omni tem-
pore. Quicquid autem gravius erat refere-
bant ad eum faciliora tantummodo iudi-
cantes. Dimisitque cognatum suum qui
reversus abiit in terram suam.

XIX

Mense tertio egressionis israel de egypto
in die hac venerunt in solitudinem
synai. Nam profecti de raphidim et perve-
nientes usque in desertum synai castrame-
tati sunt in eodem loco. Ibique israel fixit
tentoria e regione montis. Moyses
autem ascendit ad dominum. Vocavitque eum
dominus de monte et ait. Hec dices domui
iacob et annuntiabis filiis israel. Vos
ipsi vidistis que fecerim egyptiis quo
modo portaverim vos super alas aquila-
rum et assumpserim mihi. Si ergo audieritis
vocem meam et custodieritis pactum me-
um eritis mihi in peculium de cunctis populis. Me-
a est enim omnis terra. Et vos eritis mihi in regnum
sacerdotale et gens sancta. Hec sunt verba que
loqueris ad filios israel. Venit moyses et con-
vocatis maioribus natu populi exposuit
omnes sermones quos mandaverat dominus.
Responditque omnis populus simul. Cuncta que locutus
est dominus faciemus. Cumque retulisset mo-
yses verba populi ad dominum ait ei dominus. Iam
nunc veniam ad te in caligine nubis ut
audiat me populus loquentem ad te et cre-
dat tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo moyses
verba populi ad dominum. Qui dixit ei. Vade
ad populum et sanctifica eos hodie et cras. La-
ventque vestimenta sua et sint parati in
diem tertium. Die enim tertio descendet
dominus coram omni plebe super montem sy-
nai. Constituesque terminos populo per circuitum
et dices. Cavete ne ascendatis
in montem nec tangatis fines illius. Omnis
qui tetigerit montem morte morie-
tur. Manus non tangent eum sed lapi-
dibus opprimetur aut confodietur iaculis.
Sive iumentum fuerit sive homo non vivet.
Cum clangere ceperit buccina ascendant
in montem. Descenditque moyses de mon-
te ad populum et sanctificavit eum. Cumque la-
vissent vestimenta sua ait ad eos. Es-
tote parati in diem tertium et ne appro-
pinquetis uxoribus vestris. Iam advene-
rat dies tertius et mane inclaruerat. Et
ecce ceperunt audiri tonitrua ac mi-
care fulgura et nubes densissima ~~den-~~
~~sissima~~ operire montem clangorque buc-
cine vehementius perstrepebat. Et timu-
it populus qui erat in castris. Cumque e-
duxisset eos moyses in occursum dei de
loco castrorum steterunt ad radicem mon-
tis. Totus autem mons synai fumabat
eo quod descendisset dominus super eum in igne.
Et ascenderet fumus ex eo quasi de fornace.
Eratque mons omnis terribilis et sonitus buc-
cine paulatim crescebat in maius et pro-
lixius tendebatur. Moyses loquebatur et dominus
respondebat ei. Descenditque dominus super mon-
tem synai in ipso montis vertice et voca-
vit moysen in cacumine eius. Quo cum
ascendisset dixit ad eum. Descende
et contestare populum ne forte velit tran-
scendere terminos ad videndum dominum et pe-
reat ex eis plurima multitudo. Sacerdo-
tes quoque qui accedunt ad dominum sanctifi-
centur ne percutiat eos. Dixitque moyses ad
dominum. Non poterit vulgus ascendere in mon-
tem synai. Tu enim testificatus es et iu-
sisti dicens. Pone terminos circa montem
et sanctifica illum. Cui ait dominus. Vade de-
scende. Ascendesque tu et aaron tecum.
Sacerdotes autem et populus ne transeant termi-
nos nec ascendant ad dominum ne forte
interficiat eos. Descenditque moyses
ad populum et omnia narravit eis.

XX

Locutusque est dominus cunctos sermones
hos. Ego sum dominus deus tuus qui e-

duxi te de terra egypti de domo servi
tutis. Non habebis deos alienos coram
me. Non facies tibi sculptile neque omnem
similitudinem que est in celo desuper et que in
terra deorsum. nec eorum que sunt in aquis sub
terra. Non adorabis ea neque coles. Ego sum
dominus deus tuus fortis zelotes visitans ini
quitatem patrum in filios in tertiam et quartam ge
nerationem eorum qui oderunt me. et faciens mi
sericordiam in milia his qui diligunt me
et custodiunt precepta mea. Non assu
mes nomen dei tui in vanum. Nec enim habebit
insontem dominus eum qui assumpserit nomen dei
sui frustra. Memento ut diem sab
bati sanctifices. Sex diebus operabis et facies
omnia opera tua. septimo autem die sab
batum domini dei tui. non facies omne opus
tu et filius tuus et filia tua. servus tuus
et ancilla tua. iumentum tuum et advena
qui est intra portas tuas. Sex enim diebus
dñs fecit celum et terram et mare et omnia que in eis
sunt. et requievit in die septimo. Idcir
co benedixit dominus diei sabbati et sanctificavit
eum. Honora patrem tuum et matrem tu
am ut sis longevus super terram quam dominus
deus tuus dabit tibi. Non occides. Non
mechaberis. Non furtum facies.
Non loqueris contra proximum tuum
falsum testimonium. Non concupisces
domum proximi tui. Non desiderabis
uxorem eius. non servum. non ancillam
non bovem. non asinum. nec omnia que illius
sunt. Cunctus autem populus videbat vo
ces et lampades. et sonitum buccine.
montemque fumigantem. et perteriti ac pavo
re perculsi steterunt procul dicentes moysi.
Loquere tu nobis et audiemus. Non loquatur
nobis dominus ne forte moriamur. Et ait
moyses ad populum. Nolite timere. Ut enim
probaret vos venit deus et ut terror illius
esset in vobis et non peccaretis. Stetitque
populus de longe. Moyses autem accessit ad

et audiebat voces et videbat lampas

caliginem in qua erat deus. Dixit preterea
dominus ad moysen. Hec dices filiis israel. Vos
vidistis quod de celo locutus sum vobis.
Non facietis deos argenteos. nec deos aureos
facietis vobis. Altare de terra facietis mi
chi et offeretis super illud holocausta et pacifi
ca vestra. oves vestras et boves in omni loco in quo
memoria fuerit nominis mei. Veniam ad
te et benedicam tibi. Quod si altare lapideum
feceris michi. non edificabis illud de sectis la
pidibus. Si enim levaveris cultrum tuum super
eo polluetur. Non ascendes per gradus ad alta
re meum. ne reveletur turpitudo tua.

XXI

Hec sunt iudicia que propones eis. Si e
meris servum hebreum. sex annis
serviet tibi. in septimo egredietur liber gratis.
Cum quali veste intraverit cum tali exeat.
Si habens uxorem. et uxor egredietur simul.
Sin autem dominus dedit illi uxorem et peperit
filios et filias. mulier et liberi eius erunt domini
sui. ipse vero exibit cum vestitu suo. Quod
si dixerit servus. Diligo dominum meum et uxo
rem ac liberos. non egrediar liber. of
feret eum dominus diis. et applicabitur ad hos
tium et postes. perforabitque aurem eius subu
la. et erit ei servus in seculum. Si quis vendi
derit filiam suam in famulam. non egredi
etur sicut ancille exire consueverunt.
Si displicuerit oculis domini sui cui tradita
fuerit dimittet eam. Populo autem alieno ven
dendi non habebit potestatem. si spreverit eam.
Si autem filio suo desponderit eam. iuxta mo
rem filiarum faciet illi. Quod si alteram ei
acceperit. providebit puelle nuptias et
vestimenta. et pretium pudicicie non negabit.
Si tria ista non fecerit. egredietur gratis
absque pecunia. Qui percusserit hominem vo
lens occidere. morte moriatur. Qui autem non est
insidiatus. sed deus tradidit illum in manus e
ius. constituam tibi locum quo fugere debe in
at. Si quis per industriam occiderit proxi
mum suum et per insidias ab altari meo

evelles eum ut moriatur. Qui percusse-
rit patrem suum aut matrem: morte mo-
riatur. Qui maledixerit patri suo aut matri:
morte moriatur. Qui furatus fuerit ho-
minem et vendiderit eum. convictus noxe:
morte moriatur. Si rixati fuerint viri, et per-
cusserit alter proximum suum lapide vel pug-
no: et ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in
lecto. si surrexerit et ambulaverit foris super
baculum suum: innocens erit qui percusserit:
ita tamen ut operas eius et impensas in medicos
restituat. Qui percusserit servum suum
et ancillam virga et mortui fuerint in ma-
nibus eius: criminis reus erit. Sin autem
uno die supervixerit vel duobus: non sub-
iacebit pene: quia pecunia illius est. Si
rixati fuerint viri et percusserit quis muli-
erem pregnantem. et abortivum quidem fecerit
sed ipsa vixerit: subiacebit dampno quantum
expetierit maritus mulieris et arbitri
iudicaverint. Sin autem mors eius fuerit sub-
secuta: reddet animam pro anima. oculum pro o-
culo. dentem pro dente. manum pro manu
pedem pro pede. adustionem pro adustione. vul-
nus pro vulnere. livorem pro livore. Si percus-
serit quispiam oculum servi sui aut ancille
et luscos eos fecerit: dimittet eos liberos pro
oculo quem eruit. Dentem quoque si excusse-
rit servo vel ancille sue: similiter dimittet e-
p. v. percusse os liberos. Si bos cornu percusserit virum aut
mulierem et mortui fuerint: lapidibus obru-
etur: et non comedentur carnes eius: dominus bo-
vis innocens erit. Quod si bos cornupeta
fuerit ab heri et nudius tercius et contestati
sunt dominum eius nec recluserit eum occideritque
virum aut mulierem: et bos lapidibus
obruetur et dominum illius occident. Quod si pretium
ei fuerit impositum: dabit pro anima sua quicquid
fuerit postulatus. Filium quoque et filiam si cor-
nu percusserit: simili sententie subiacebit. Si
servum ancillamque invaserit: triginta siclos ar-
genti dabit domino. bos vero lapidibus ob-

ruetur. Si quis aperuerit cisternam et fode-
rit et non operuerit eam. cecideritque bos vel a-
sinus in eam: dominus cisterne reddet pre-
cium iumentorum. quod autem mortuum est ipsius
erit. Si bos alienus bovem alterius vulne-
raverit et ille mortuus fuerit: vendent
bovem vivum et divident pretium. cadaver
autem mortui inter se dispertient. Si autem v. mortui
sciebat quod bos cornupeta esset ab heri
et nudius tercius et non custodivit eum
dominus suus: reddet bovem pro bove et ca-
daver integrum recipiet. XXII
Si quis furatus fuerit bovem aut ovem
et occiderit vel vendiderit: v. boves pro u-
no bove restituet et iiii. oves pro una
ove. Si effringens fur domum sive suffo-
diens fuerit inventus: et accepto vulnere
mortuus fuerit: percussor non erit reus
sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit: homi-
cidium perpetravit et ipse morietur. Si non
habuerit quod pro furto reddat: venundabi-
tur. Si inventum fuerit apud eum quod fura-
tus est vivens. sive bos sive asinus sive
ovis: duplum restituet. Si leserit quis-
piam agrum vel vineam et dimiserit iu-
mentum suum ut depascatur aliena: quic-
quid optimum habuerit in agro suo vel in vine-
a: pro dampni estimatione restituet.
Si egressus ignis invenerit spinas et com-
prehenderit acervos frugum sive stantes sege-
tes in agris: reddet dampnum qui ignem
succenderit. Si quis commendaverit ami-
co pecuniam aut vas in custodiam: et
ab eo qui susceperat furto ablatum v. ta
fuerit. si invenitur fur: duplum
reddet. Si latet: dominus domus applicabi-
tur ad deos: et iurabit quod non extenderit
manum in rem proximi sui ad perpetran-
dam fraudem. tam in bove quam in asino et
ove ac vestimento: et quicquid dampnum infer-
re potest: ad deos utriusque causa perveniet.
Et si illi iudicaverint: duplum resti-

l' commodauerit

tuet proximo suo. Si quis commenda-
uit proximo suo asinum, bouem, et ouem
et omne iumentum ad custodiam, et mor-
tuum fuerit, aut debilitatum, aut captum
ab hostibus, nullusque hoc uiderit: iusiuran-
dum erit in medio, quod non extenderit ma-
num ad rem proximi sui: suscipietque do-
minus iuramentum, et ille reddere non cogetur. Quod
si furto ablatum fuerit, restituet damp-
num domino. Si comestum a bestia, deferat
ad eum quod occisum est, et non restituet.
mutuum Qui a proximo suo quicquam horum postulauerit
et debilitatum aut mortuum fuerit, domi-
no non presente, reddere compelletur. Quod si presen-
.xvi. tia fuerit dominus, non restituet, maxime si
conductum uenerat pro mercede operis su-
i. Si seduxerit quis uirginem nondum despon-
satam, et dormierit cum ea: dotabit eam,
et habebit uxorem. Si pater uirginis dare no-
luerit, reddet pecuniam iuxta modum
dotis, quam uirgines accipere consueuerunt.
Maleficos non patieris uiuere. Qui coierit
cum iumento, morte moriatur. Qui immo-
l' anim lat diis, preterquam soli domino, occidetur. Aduenam
non contristabis, neque affliges eum. Adue-
ne enim et ipsi fuistis in terra egypti. Uidue
et pupillo non nocebitis. Si leseritis e-
os, uociferabuntur ad me, et ego audiam
clamorem eorum: et indignabitur furor meus,
percutiamque uos gladio, et erunt uxores ue-
stre uidue, et filii uestri pupilli. Si pe-
l' pupillo cuniam mutuam dederis populo meo paupe-
ri qui habitat tecum, non urgebis eum
quasi exactor, nec usuris opprimes. Si pig-
nus a proximo tuo acceperis uestimentum,
ante solis occasum reddes ei. Ipsum enim
solum quo operitur, indumentum carnis eius,
nec habet aliud in quo dormiat. Si clama-
uerit ad me, exaudiam eum, quia miseri-
cors sum. Diis non detrahes, et principi
populi tui non maledices. Decimas tuas
et primitias tuas non tardabis offerre.

domino. Primogenitum filiorum tuorum dabis mi-
chi. De bobus quoque et ouibus similiter facies. Septem
diebus sit cum matre sua: die octauo reddes
illum michi. Uiri sancti eritis michi. Carnem que a bes-
tiis fuerit pregustata non comedetis, sed pro-
icietis canibus.

XXIII

Non suscipies uocem mendacii: nec iunges
manum tuam ut pro impio dicas fal-
sum testimonium. Non sequeris turbam ad
faciendum malum: nec in iudicio plurimorum
adquiesces sententie, ut a uero deui- l' uero q.
es. Pauperis quoque non misereberis in iudicio. Si
occurreris boui inimici tui aut asino
erranti, reduc ad eum. Si uideris asinum odi- l' ad .q.
entis te iacere sub onere, non pertransibis, sed
subleuabis cum eo. Non declinabis in iudici-
o pauperis. Mendacium fugies. Insontem
et iustum non occides: quia auersor impium.
Non accipies munera, que excecant etiam pru-
dentes, et subuertunt uerba iustorum. Peregrino
molestus non eris. Scitis enim aduenarum
animas, quia et ipsi peregrini fuistis in terra egyp-
ti. Sex annis seminabis terram tuam,
et congregabis fruges eius. Anno autem septimo
dimittes eam, et requiescere facies, ut come-
dant pauperes populi tui: et quicquid reliquum
fuerit, edant bestie agri. Ita facies in ui-
nea et oliueto tuo. Sex diebus operabis,
septimo die cessabis, ut requiescat bos
et asinus tuus, et refrigeretur filius ancil-
le tue et aduena. Omnia que dixi uobis cus-
todite. Et per nomen externorum deorum non iurabitis,
neque audietur ex ore uestro. Tribus uicibus
per singulos annos michi festa celebrabitis.
Solempnitatem azimorum custodies.
Sep[tem] ... diebus comedes azima sic-
ut precepi tibi, tempore mensis nouorum q. l' mensis nouorum .t. tui
... frugum: quando egressus es de egyp-
to. Non apparebis in conspectu me-
o uacuus. Et solempnitatem messis primiti-
uorum operis tui quecumque seueris in agro. So-
lempnitatem quoque in exitu anni, quando congrega-

neris omnes fruges tuas de agro. Ter in
anno apparebit omne masculinum tuum co
ram domino deo tuo. Non immolabis super fer
mento sanguinem victime tue, nec rema
nebit adeps solempnitatis mee usque
mane. Primicias frugum terre tue defe
res in domum domini dei tui. Non coques edum
in lacte matris sue. Ecce ego mitto an
gelum meum qui precedat te et custodiat in
via et introducat ad locum quem paravi. Ob
serva eum et audi vocem eius nec contemnen
dum putes, quia non dimittet cum peccave
ritis et est nomen meum in illo. Quod si audieris
vocem eius et feceris omnia que loquor, inimi
cus ero inimicis tuis et affligentes te af
fligam. Precedetque te angelus meus et intro
ducet te ad amorreum et etheum et pherezeum
et chananeum et eveum et iebuseum
quos ego conteram. Non adorabis deos eorum
nec coles eos. Non facies opera eorum sed destrues
eos et confringes statuas eorum. Servietis
domino deo vestro ut benedicam panibus tuis et
aquis et auferam infirmitatem de me
dio tui. Non erit infecunda nec sterilis
ī tra — tua. Numerum dierum tuorum implebo.
Terrorem meum mittam in precursum
tuum et occidam omnem populum ad quem in
gredieris, cunctorumque inimicorum tuorum
coram te terga vertam. Emittens scrabo
nes prius qui fugabunt eveum et chana
neum et etheum antequam introeas. Non eiciam
eos a facie tua anno uno, ne terra
in solitudinem redigatur et crescant con
tra te bestie. Paulatim expellam eos
de conspectu tuo donec augearis et pos
sideas terram. Ponam autem
terminos tuos a mari ru
bro usque ad mare pales
tinorum et a deserto usque ad flu
vium. Tradam in manibus vestris habita
tores terre et eiciam illos de conspectu tuo.
Non inibis cum eis fedus nec cum diis eorum.

Non habitent in terra tua ne forte pec
care te faciant in me, si servieris diis eorum,
quod tibi certe erit in scandalum.

XXIIII Moysi quoque dixit. Ascende ad dominum tu et aaron
nadab et abiu et septuaginta seni
ores israel et adorabitis procul. Solusque
moyses ascendet ad dominum et illi non ap
propinquabunt nec populus ascendet cum eo.
Venit ergo moyses et narravit plebi
omnia verba domini atque iudicia. Respondit
que cunctus populus una voce: Omnia verba domini que
locutus est faciemus. Scripsit autem mo
yses universos sermones domini et mane con
surgens edificavit altare ad radi
ces montis et xii titulos per xii tribus israel. Misitque
iuvenes de filiis israel et obtulerunt
holocausta immolaveruntque victimas
pacificas domino vitulos xii. Tulit ita
que moyses dimidiam partem sanguinis
et misit in crateras, partem autem residu
am fudit super altare. Assumensque vo
lumen federis legit audiente populo.
Qui dixerunt: Omnia que locutus est dominus fa
ciemus et erimus obedientes. Ille vero
sumptum sanguinem respersit in populum et ait:
Hic est sanguis federis quod pepigit dominus vo
biscum super cunctis sermonibus istis. Ascende
runtque moyses et aaron nadab et a
biu et lxx de senioribus israel et viderunt
deum israel et sub pedibus eius quasi opus lapidis
sapphirini et quasi celum cum serenum est. Nec super
eos qui procul recesserant de filiis israel
misit manum suam. Videruntque deum
et comederunt et biberunt. Dixit autem dominus
ad moysen: Ascende ad me in montem et
esto ibi, daboque tibi tabulas lapideas
et legem ac mandata que scripsi ut
doceas filios israel. Surrexerunt moyses
et iosue minister eius, ascendensque moy
ses in montem dei senioribus ait: Ex
pectate hic donec revertamur ad vos.
Habetis aaron et hur vobiscum. Si q

natū sunt causis referetis ad eos.
Cumq; ascendisset moyses operuit nu
bes montē & habitauit gla dñi su
p synai tegens illū nube vi. dieb;. Sep
timā aūt die uocauit eū ds de me
dio caliginis. Erat aūt spēs glie dñi
q̄si ignis ardens sup uerticē montis in
cōspectu filiorū isrl. Ingressusq; moyses
medium nebule. ascendit i montē
& fuit ibi xl. dieb; & xl noctib;.
XXV Locutusq; est dñs ad moysen di
cens. Loquere filiis isrl ut tollāt
m̄ primitias. Ab omi homine q̄ offert
ultroneus accipietis eas. Hec sunt aūt
q̄ accipe debetis. aurū & argentū & es.
iacinctū & purpurā. coccūq; bis tinc
tū & byssum. pilos caprar & pelles arie
tū rubricatas. pellesq; iacinctinas &
ligna sethim. oleum ad luminaria
cōcinnanda. aromata i unguentū
& thimiamata boni odoris. Lapides
onichinos & gēmas ad ornandū ephot
ac rōnale. Facientq; m̄ sanctuariū & ha
bitabo i medio eorū iuxta omnē simi
litudinē tabnacli qd ostendam tibi & oī
um uasorū i cultū eius. sicq; facietis
illud. Archam de lignis sethim cōpin
gite. cuius longitudo habebit duos & se
mis cubitos. latitudo cubitū & dimi
diū. altitudo cubitū similit & semisse.
& deaurabis eā auro mundissimo int'
& foris. Faciesq; sup coronā auream p
circuitū. & quatuor circulos aureos quos
pones p quatuor arche angulos. Duo cir
cli sint i latere uno. & duo i alto. Facies
q̄ uectes de lignis sethim & opies eos
auro. i duces q; p circlos q̄ sunt i arche
laterib; ut portet' i eis. qui sp erunt in
circlis. nec umq̄ extrahent ab eis. Ponesq;
q̄ i archa testificacōm q̄ dabo tibi. Facies
et ppiciatoriū de auro purissimo.
Duos cubitos & dimidiū tenebit lō
gitudo eius. cubitū & semissem latitu
do eius. Duos q̄q; cherubin aureos & pductī
les. facies ex utraq; pte oraclī. cherub
unus sit i latere uno. & alt' i alto. Vtrū ·v· oracli
q̄ latus ppiciatorii tegant. expandē
tes alas suas. & opientes oraclm. respi
ciantq; se mutuo uersis uultib; i ppici
atoriū quo opienda est archa. i qua
pones testimoniū qd dabo tibi. Inde pre
cipiam & loquar ad te sup ppiciatoriū
ac de medio duorū cherubin q̄ erunt XXVI
sup archam testimonii. cūcta q̄ man
dabo p te filiis isrl. Facies & mensam de lig
nis sethim hn̄tem duos cubitos longi
tudinis. & i latitudine cubitū. & i alti
tudine cubitū ac semissem. & inaurab
eam auro purissimo. Faciesq; illi la
biū aureū p circuitū. & ipi labio corō
nam interrasilem altam digitis iiii. et
sup illam alteram coronam aureolā.
Quatuor q̄q; circlos aureos pparabis
& pones eos i iiii angulis eiusdem mēse
p singlos pedes. Subt' coronam erunt
circli aurei. ut mittant' uectes p eos
& possit mēsa apportari. Ipsos q̄q; uectes fa
cies de lignis sethim & circūdabis auro
ad subuehendam mēsam. Parabis et
acetabula ac phialas. turribula ac cy
athos. i quib; offerenda sunt libami
na. ex auro purissimo. Et pones sup
mēsam panes ppositionis i cōspectu meo
sp. Facies & candelabrū ductile de auro
mundissimo. hastile eius & calamos & sp
heras & lilia ex ipo pcedencia.
Sex calami egredient' de laterib;. tres ex
uno latere & tres ex altero. Tres sciphi q̄
i nucis modū p calamos singlos. sperula
q; simul & liliū. & tres similit' sciphi in
star nucis i calamo altero. sperule q; simul
& liliū. Hoc erit opus sex calamorū qui p
ducendi sunt de hastili. In ipo aūt can
delabro erunt iiii sciphi i nucis modū.

et alia sperule sub duobus cala
mis per tria loca qui

sperule et per singulos. Simul sex fiunt proceden
tes de hastili uno. Et sperule igitur et calami ex
ipso erunt, universa ductilia de auro
purissimo. Facies et lucernas vii et pones
eas super candelabrum ut luceant ex adver
so. Emunctoria quoque et ubi que emuncta
sunt extinguantur fient ex auro puris
simo. Omne pondus candelabri cum univer
sis vasis suis habebit talentum auri pu
rissimi. Inspice et fac secundum exemplar quod
tibi in monte monstratum est.

XXVI

Tabernaculum vero ita fiet. Decem corti
nas de bysso retorta et iacincto et pur
pura cocoque bistincto variatas ope
re plumario facies. Longitudo cortine
unius habebit xxviii cubitos, latitudo
iiii cubitorum erit. Unius mensure fient
universa tentoria. Quinque cortine sibi
iungentur mutuo et alie quinque nexu simili
coherebunt. Ansulas iacinctinas in la
teribus ac summitatibus facies cortinarum ut
possint invicem copulari. Quinquagenas
ansulas cortina habebit in utraque parte ita
insertas ut ansa contra ansam veniat
et altera alteri possit aptari. Facies et quin
quaginta circulos aureos quibus cortinarum
vela iungenda sunt ut unum tabernacu
lum fiat. Facies et saga cilicina xi ad
operiendum tectum tabernaculi. Longi
tudo sagi unius habebit xxx cubitos et la
titudo quattuor. Equa erit mensura sago
rum omnium. E quibus quinque iunges seorsum
et vi sibi mutuo copulabis, ita ut sex
tum sagum in fronte tecti duplices. Fa
cies et l ansas in ora sagi unius ut con
iungi cum altero queat et l ansas in o
ra sagi alterius ut cum altero copuletur.
Et facies l fibulas eneas quibus iun
gantur anse ut unum ex omnibus operimentum
fiat. Quod autem superfuerit in sagis que parantur
tecto, id est unum sagum quod amplius est, ex
medietate eius operies posteriora

tabernaculi. Et cubitus ex una parte pen
debit et alter ex altera, qui plus est in sa
gorum longitudine, utrumque latus taber
naculi protegens. Facies et operimentum
aliud tecto de pellibus arietum rubrica
tis et super hoc rursum aliud operimentum
de iacinctinis pellibus. Facies et tabulas
stantes tabernaculi de lignis sethim, que
singule denos cubitos in longitudine
habeant et in latitudine singulos ac semis
sem. In lateribus tabule due incastratu
re fiant, quibus tabula alia alteri tabule
connectatur, atque in hunc modum cuncte
tabule parabuntur. Quarum xx erunt in la
tere meridiano quod vergit ad austrum,
quibus xl bases argenteas fundes, ut bi
ne bases singulis tabulis per duos angulos
subiciantur. In latere quoque secundo taber
naculi quod vergit ad aquilonem xx tabule e XX
runt, xl habentes bases argenteas. Bi
ne bases singulis tabulis supponentur. Ad
occidentalem vero plagam tabernaculi
facies sex tabulas et rursum alias duas
que in angulis erigantur post tergum taber
naculi, eruntque sibi coniuncte a deorsum
usque sursum, et una omnes compago reti
nebit. Duabus quoque tabulis que in angulis
ponende sunt similis iunctura serva
bitur, et erunt simul tabule octo, bases ea
rum xvi argentee, duabus basibus per unam tabulam
subputatis. Facies et vectes de lignis se
thim v ad continendas tabulas in uno
latere thabernaculi et v alios in altero et
eiusdem numeri ad occidentalem plagam,
qui mittentur per medias [struck through] tabu
las a summo usque ad summum. Ipsasque ta
bulas deaurabis et fundes eis anulos
aureos per quos vectes tabulata contine
ant, quos operies laminis aureis. Et
eriges tabernaculum iuxta exemplum quod
tibi in monte monstratum est. Facies et ve
lum de iacincto et purpura cocoque

bis tincto et bysso retorta opere pluma-
rio et pulchra varietate contextum. quod ap-
pendes ante quattuor columpnas de lignis
sethim. que ipse quidem deaurate erunt
et habebunt capita aurea. sed bases argen-
teas. Inseretur autem velum per circulos. intra
quod pones archam testimonii. in quo
sanctuarium et sanctuarii sanctuaria dividentur.
Pones et propitiatorium super archam testi-
monii in sancto sanctorum. mensamque extra velum
et contra mensam candelabrum in latere ta-
bernaculi meridiano. Mensa enim
stabit in parte aquilonis. Facies et tentori-
um in introitu tabernaculi de iacincto et
purpura cocco quoque bis tincto et bysso retor-
ta opere plumarii. Et quinque columpnas
deaurabis de lignis sethim. ante quas
ducetur tentorium. quarum erunt capita
aurea et bases enee.

XXVII

Facies et altare de lignis sethim
quod habebit quinque cubitos in longi-
tudine et totidem in latitudine id est
quadrum et tres cubitos in altitudine.
Cornua autem per quattuor angulos ex ipso e-
runt. et operies illud ere. Facies que in usus
eius lebetes ad suscipiendos cineres
et forcipes atque fuscinulas et ignium l. x.
receptacula. Omnia vasa ex ere fabri-
cabis. craticulamque in modum retis eneam.
per cuius quattuor angulos quattuor erunt anuli enei. quos
pones subter arulam altaris. eritque cra-
ticula usque ad altaris medium. Facies
et vectes altaris de lignis sethim. du-
os. quos operies laminis eneis. et indu-
ces per circulos. eruntque ex utroque latere
altaris ad portandum. Non solidum sed in-
ane et cavum intrinsecus facies illud
sicut tibi in monte monstratum est. Facies
et atrium tabernaculi. in cuius plaga au-
strali contra meridiem erunt tentoria
de bysso retorta. Centum cubitos
unum latus tenebit in longitudine

et columpnas xx. cum basibus totidem eneis.
que capita cum celaturis suis habebunt ar-
gentea. Similiter in latere aquilonis per lon-
gum erunt tentoria .c. cubitorum. colump-
ne xx. et bases enee eiusdem numeri. et capi-
ta earum cum celaturis suis argentea.
In latitudine vero atrii quod respicit ad oc-
cidentem. erunt tentoria per .l. cubitos. et
columpne .x. bases que totidem. In ea quoque
atrii latitudine que respicit ad orientem
.l. cubiti erunt. in quibus .xv. cubitorum ten-
toria lateri uno deputabuntur. colump- P. viii.
ne que tres et bases totidem. Et in latere
altero erunt tentoria cubitos obtinentia
.xv. columpne tres et bases totidem. In
introitu vero atrii fiet tentorium cubitorum
xx. ex iacincto et purpura cocco que bis tincto
et bysso retorta opere plumarii. Colump-
nas habebit .iiii. cum basibus totidem. Omnes
columpne atrii per circuitum vestite erunt v in argenteis
argenteis laminis. capitibus argenteis
et basibus eneis. In longitudine occupa-
bit atrium cubitos .c. et in latitudine .l.
Altitudo .v. cubitorum erit. fietque de bys-
so retorta et habebit bases eneas. Cun-
cta que vasa tabernaculi in omnes usus et ce-
rimonias tam paxillos eius quam atrii
ex ere facies.
Precipe filiis israel ut afferant tibi o-
leum de arboribus olivarum purissi-
mum piloque contusum. ut ardeat lu-
cerna semper in tabernaculo testimonii extra
velum quod oppansum est tabernaculo testi-
monii. Et collocabunt eam aaron et
filii eius. ut usque mane luceat coram
domino. Perpetuus erit cultus per successi-
ones eorum a filiis israel.

XXVIII

Applica quoque ad te aaron fratrem
tuum cum filiis suis de medio fi-
liorum israel. ut sacerdotio fungantur michi. Aa-
ron nadab et abiu. eleazar et ithamar.
Facies que vestem sanctam fratri tuo aa-

ron in gloriam et decorem. Et loqueris cunc-
tis ~~[illegible]~~ sapientibus corde quos
replevi spiritu prudentie ut faciant ves-
tes Aaron in quibus sanctificatus ministret
michi. Hec autem erunt vestimenta que facient.
Rationale et superhumerale, tunicam et li-
neam strictam, cydarim et balteum.
Facient vestimenta sancta Aaron fratri tuo
et filiis eius ut sacerdotio fungantur michi.
Accipientque aurum et iacinctum et purpu-
ram, coccumque bis tinctum et bissum. Fa-
cient autem superhumerale de auro et iacin-
cto ac purpura, coccoque bis tincto et bis-
so retorta opere polimito. Duas ho-
ras iunctas habebit in utroque latere sum-
mitatum ut in unum redeant. Ipsa quoque textu-
ra et cuncta operis varietas erit ex au-
ro et iacincto et purpura, coccoque bis tinc-
to et bisso retorta. Sumesque duos la-
pides onichinos et sculpes in eis nomina
filiorum Israel, sex nomina in lapide uno et sex
reliqua in altero, iuxta ordinem nativita-
tis eorum. Opere sculptoris et celatura gem-
marii sculpes eos nominibus filiorum Israel in-
clusos auro atque circumdatos et pones in
utroque latere superhumeralis memoriale fi-
liis Israel. Portabitque Aaron nomina eorum co-
ram Domino super utrumque humerum ob recorda-
tionem. Facies et uncinos ex auro et duas
cathenulas auri purissimi sibi invicem
coherentes quas inseres uncinis. Ratio-
nale quoque iudicii facies opere polimito
iuxta texturam superhumeralis ex auro
iacincto et purpura et cocco bis tincto et bis-
so retorta. Quadrangulum erit et duplex.
Mensuram palmi habebit tam in longitu-
dine quam in latitudine. Ponesque in eo qua-
tuor ordines lapidum. In primo versu erit
topazius. lapis sardius et topazius et smaragdus.
In secundo carbunculus, saphirus et iaspis. In
tercio ligurius, achates et ametistus.
In quarto crisolitus, onichinus et berillus.

Inclusi auro erunt per ordines suos.
Habebuntque nomina filiorum Israel. Duodecim
nominibus celabuntur singuli lapides nominibus
singulorum per XII tribus. Facies in rationali ca-
thenas sibi invicem coherentes ex auro pu-
rissimo et duos anulos aureos quos
pones in utraque rationalis summitate. Ca-
thenasque aureas iunges anulis qui sunt
in marginibus eius, et ipsarum cathenarum ex-
trema duobus copulabis uncinis in u-
troque latere superhumeralis quod rationale
respicit. Facies et duos anulos au-
reos quos pones in summitatibus ratio-
nalis in oris que e regione sunt superhume-
ralis et posteriora eius aspiciunt. Nec non et
alios duos anulos aureos qui ponen-
di sunt in utroque latere superhumeralis
deorsum quod respicit contra faciem iunctu-
re inferioris ut aptari possit cum super-
humerali et stringatur rationale anu-
lis suis cum anulis superhumeralis vit-
ta iacinctina ut maneat iunctura
fabrefacta et a se invicem rationale et su-
perhumerale nequeant separari. Por-
tabitque Aaron nomina filiorum Israel in ratio-
nali iudicii super pectus suum quando in-
greditur sanctuarium memoriale coram
Domino in eternum. Pones autem in rationali
al. iudicii doctrinam et veritatem que erit
in pectore Aaron quando ingreditur coram
Domino et gestabit iudicium filiorum Israel
in pectore suo in conspectu Domini semper.
Facies et tunicam superhumeralis totam
iacinctinam in cuius medio super erit ca-
pitium et hora per gyrum eius textilis sicut l' punc
tus
solet fieri in extremis vestium al. l' par-
tibus ne facile rumpatur. Deorsum
vero ad pedes eiusdem tunice per circu-
itum quasi mala punica facies ex iacin-
cto et purpura et cocco bis tincto mixtis
in medio tintinnabulis ita ut tin-
tinnabulum sit aureum et malum pu-

nicum. rursumque tintinnabulum ali
ud aureum et malum punicum. Et vesti
etur ea aaron in officio ministerii ut au
diatur sonitus quando ingreditur et egreditur
sanctuarium in conspectu domini et non moria
tur. Facies et laminam de auro purissi
mo in qua sculpes opere celatoris sanc
tum domino. ligabisque eam vitta iacin
tina et erit super thiaram imminens
fronti pontificis. Portabitque aaron
iniquitates eorum que obtulerunt et sanc
tificaverunt filii israel in cunctis mu
neribus et donariis suis. Erit autem la
mina semper in fronte eius ut placa
tus sit ei dominus. Stringesque tunicam
bysso et thiaram byssinam facies et balthe
um opere plumario. Porro filiis aaron
tunicas lineas parabis et balteos
ac thiaras in gloriam et decorem. Vestiesque
his omnibus aaron fratrem tuum et filios eius
cum eo et cunctorum consecrabis manus sancti
ficabisque illos ut sacerdocio fungantur mihi.
Facies et feminalia linea ut operiant ca
rnem turpitudinis sue a renibus us
·y· vel femina que ad femora. et utentur eis aaron et filii
eius quando ingredientur tabernaculum testimo
nii vel quando appropinquant ad altare ut mi
nistrent in sanctuario ne iniquitatis rei mo
riantur. Legitimum sempiternum erit a
aron et semini eius post eum.

XIX Sed et hoc facies ut mihi in sacerdocio conse
crentur. Tolle vitulum de armento
et arietes duos immaculatos panesque a
hu… zimos et crustulam absque fermento que
conspersa sint oleo. lagana quoque azima ole
o lita. De simila triticea cuncta facies
et posita in canistro offeres. Vitulum
autem et duos arietes et aaron ac filios eius
applicabis ad hostium tabernaculi testi
monii. Cumque laveris patrem cum filiis aqua
indues aaron vestimentis suis. id est linea et
tunica et superhumerali et rationali. quod con

stringes balteo et pones thiaram in capi
te eius et laminam sanctam super thiaram et
oleum unctionis fundes super caput eius
atque hoc ritu consecrabitur. Filios quoque illius
applicabis et indues tunicis lineis. Cin
gesque balteo aaron scilicet et liberos eius et impo
nes eis mitras. eruntque sacerdotes mei in re
ligione perpetua. Postquam initiaveris manus
eorum applicabis et vitulum coram tab
naculo testimonii. imponentque aaron
et filii eius super caput illius manus et macta
bis eum in conspectu domini iuxta hostium tab
naculi testimonii. Sumptumque sangui
nem vituli pones super cornua altaris
digito tuo. reliquum autem sanguinem
fundes iuxta basim eius. Sumes et adipem
totum qui operit intestina et reticulum ieco
ris ac duos renes et adipem qui super eos
est et offeres incensum super altare. Car
nes vero vituli et corium et fimum combures
foris extra castra eo quod pro peccato sit. Unum quoque
arietem sumes super cuius caput ponent aa
ron et filii eius manus. Quem cum macta
veris tolles de sanguine eius et fundes circa
altare. ipsum autem arietem secabis in frusta
lotaque intestina eius ac pedes pones super
concisas carnes et super caput eius et offeres
totum arietem incensum super altare. Ob
latio est domino odor suavissimus victime
dei. Tolles quoque arietem alterum super caput
cuius aaron et filii eius manus imponent.
Quem cum immolaveris sumes de sanguine
ipsius et pones super extremum dextre au
ricule aaron et filiorum eius et super pollices
manus eorum et pedis dextri. fundesque san
guinem super altare per circuitum. Cumque tu
leris de sanguine qui est super altare et de
oleo unctionis asperges aaron et vestes
eius filios et vestimenta eorum. Consecratisque
ipsis et vestibus eorum tolles adipem de ariete et caudam et arvinam
que operit vitalia ac reticulum iecoris et

duos renes atque adipem qui super eos est, ar-
mumque dextrum, eo quod sit aries conse-
crationis, tortamque panis unius, crustulam
conspersam oleo, laganum de canistro azi-
morum, quod positum est in conspectu domini, pones-
que omnia super manus aaron et filiorum eius,
et sanctificabis eos elevans manus coram domino.
Suscipiesque cuncta de manibus eorum, et incendes
super altare in holocaustum, odorem suavissi-
mum in conspectu domini, quia oblatio eius est.
Sumes quoque pectusculum de ariete quo initia-
tus est aaron, et sanctificabis illud elevatum
coram domino, et cedet in partem tuam. Sanctificabis-
que pectusculum consecratum, et armum quem de ari-
ete separasti, quo initiatus est aaron
et filii eius, cedentque in partem aaron et fili-
orum eius iure perpetuo a filiis israel, quia primi-
tiva sunt et initia de victimis eorum paci-
ficis quas offerunt domino. Vestem autem sanctam
qua utetur aaron habebunt filii eius post e-
um, ut ungantur in ea et consecrentur ma-
nus eorum. Septem diebus utetur illa qui pon-
tifex pro eo fuerit constitutus de filiis eius,
et qui ingredietur tabernaculum testimonii
ut ministret in sanctuario. Arietem con-
secrationum tolles, et coques carnes eius
in loco sancto, quibus vescetur aaron et filii eius.
Panes quoque qui sunt in canistro in vestibulo
tabernaculi testimonii comedent, ut sit
placabile sacrificium, et sanctificentur offeren-
tium manus. Alienigena non vescetur ex
eis, quia sancti sunt. Quod si remanserit de
carnibus consecratis sive de panibus us-
que mane, combures reliquias igni; non
comedentur, quia sanctificata sunt. Omnia que
precepi tibi facies super aaron et filiis
eius. Septem diebus consecrabis ma-
nus eorum, et vitulum pro peccato offeres per
singulos dies ad expiandum. Mundabisque
altare cum immolaveris expiationis
hostiam, et unges illud in sanctificatio-
nem. Septem diebus expiabis altare et

sanctificabis, et erit sanctum sanctorum. Omnis qui te-
tigerit illud sanctificabitur. Hoc est quod facies
in altari. Agnos anniculos duos per sin-
gulos [dies, in margin] iugiter, unum agnum ma-
ne et alterum vespere. Decimam partem simi-
le conspersae oleo tunso, quod habeat mensuram
quartam partem hin, et vinum ad libandum
eiusdem mensure in agno uno. Alterum
vero agnum offeres ad vesperam iuxta ritum
matutine oblationis, et iuxta ea que diximus
in odorem suavitatis, sacrificium domino,
oblatione perpetua in generationes vestras
ad ostium tabernaculi testimonii coram
domino, ubi constituam ut loquar ad te. Ibi-
que precipiam filiis israel, et sanctificabitur alta-
re in gloria mea. Sanctificabo et tabernaculum
testimonii cum altari, et aaron cum fi-
liis eius, ut sacerdotio fungantur michi. Et
habitabo in medio filiorum israel, eroque
eis deus, et scient quia ego dominus deus eorum qui e-
duxi eos de terra egypti ut manerem
inter illos, ego dominus deus ipsorum. XXX

Facies quoque altare ad adolendum
thimiama de lignis sethim,
habens cubitum longitudinis et alterum lati-
tudinis, id est quadrangulum, et duos cubitos
in altitudine. Cornua ex ipso procedent.
Vestiesque illud auro purissimo, tam
craticulam eius quam parietes per circuitum e-
ius et cornua. Faciesque ei coronam au-
reolam per gyrum, et duos anulos au-
reos sub corona per singula latera, ut
mittantur in eos vectes et [altare, in margin] portetur.
Ipsosque vectes facies de lignis sethim
et inaurabis. Ponesque altare contra ve-
lum quod ante archam pendet testimo-
nii coram propitiatorio quo tegitur testi-
monium, ubi loquar tibi. Et adolebit
incensum super eo aaron suave fragran-
tie mane. Quando componet lucernas in-
cendet illud, et quando collocat eas ad vespe-
ram, uret thimiama sempiternum

libamina

coram domino in generationes vestras. Non offe-
retis super eo thymiama compositionis alterius
nec oblationem et victimam, nec libabitis
libamina. Et deprecabitur aaron super cornua eius
semel per annum in sanguine quod oblatum est
pro peccato et placabit super eo in generationibus
vestris. Sanctum sanctorum erit domino. Locutus
est dominus ad moysen dicens. Quando tule-
ris summam filiorum israel iuxta numerum
dabunt singuli pretium pro animabus suis
domino et non erit plaga in eis cum fuerint re-
censiti. Hoc autem dabit omnis qui transit ad
nomen: dimidium sicli iuxta mensuram tem-
pli. Siclus xx obolos habet. Media pars sicli
offeretur domino. Qui habetur in numero a xx
annis et supra dabit pretium. Dives non ad-
det ad medium sicli et pauper nichil mi-
nuet. Susceptamque pecuniam que colla-
ta est a filiis israel: trades in usus taber-
naculi testimonii ut sit monumentum
eorum coram domino et propitietur animabus eorum.
Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Facies et labium eneum cum basi sua ad
lavandum. Ponesque illud inter tabernaculum
testimonii et altare. Et missa aqua lava-
bunt in eo aaron et filii eius manus
suas ac pedes, quando ingressuri sunt taberna-
culum testimonii et quando accessuri sunt
ad altare ut offerant in eo thymia-
ma domino ne forte moriantur. Legi-
timum sempiternum erit ipsi et semini
eius per successiones. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Sume tibi aromata
prime mirre et electe quingentos si-
clos et cinnamomi medium id est ducen-
tos quinquaginta. Calami similiter ducen-
tos quinquaginta. Casie autem quingentos
siclos in pondere sanctuarii. Oleum de oli-
vetis mensuram hyn. Faciesque unctionis
oleum sanctum unguentum compositum
opere unguentarii et unges ex eo ta-
bernaculum testimonii et archam
testamenti. Mensamque cum vasis suis. Cande-
labrum et utensilia eius. Altaria thymi-
amatis et holocausti et universam supel-
lectilem que ad cultum eorum pertinet. Sanc-
tificabisque omnia et erunt sancta sanctorum. Qui te-
tigerit ea sanctificabitur. Aaron et filios
eius unges sanctificabisque eos ut sacerdotio
fungantur michi. Filiis quoque israel dices. Hoc oleum
unctionis sanctum erit michi in generationes vestras.
Caro hominis non ungetur ex eo et iuxta compo-
sitionem eius non facietis aliud, quia sanctificatum
est et sanctum erit vobis. Homo quicumque tale
composuerit et dederit ex eo alieno, exter-
minabitur de populo suo. Dixitque dominus ad moy-
sen. Sume tibi aromata stacten et oni-
cha. galbanen boni odoris et thus l. galbanum
lucidissimum. Equalis ponderis erunt
omnia. Faciesque thymiama compositum o-
pere unguentarii mixtum diligenter et
purum et sanctificatione dignissimum.
Cumque in tenuissimum pulverem omnia con-
tuderis, pones ex eo coram testimonio ta-
bernaculi in quo loco apparebo tibi. Sanctum sanc-
torum erit vobis thymiama. Talem compo-
sitionem non facietis in usus vestros, quia sanctum est
domino. Homo quicumque fecerit simile ut odo-
re illius perfruatur, peribit de populis suis. XXXI
Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Ecce vocavi ex nomine beselehel fi-
lium huri filii hur de tribu iuda: et im-
plevi eum spiritu dei sapientia et intelligen-
tia et scientia in omni opere ad excogitandum quid-
quid fabre fieri potest ex auro et ar-
gento et ere, marmore et gemmis et di-
versitate lignorum. Dedique ei socium oo-
liab filium achisamech de tribu dan.
Et in corde omnis eruditi posui sapientiam
ut faciant cuncta que precepi tibi. Taber-
naculum federis et archam testimonii
et propitiatorium quod super eam est et cunc-
ta vasa tabernaculi: mensamque et vasa
eius. candelabrum purissimum cum

uasis suis et altaria thymiamatis et ho
locausti et omnia uasa eorum labrum cum ba
si sua uestes sanctas in ministerio aaron
sacerdoti et filiis eius ut fungantur officio
suo in sacris oleum unctionis et thymia
ma aromatum in sanctuario. Omnia que precepi
tibi facient. Et locutus est dominus ad mo
ysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad
eos. Uidete ut sabbatum meum custodiatis
quia signum est inter me et uos in generationibus
uestris ut sciatis quia ego dominus qui sanctifico
meum uos. Custodite sabbatum, sanctum enim est
uobis. Qui polluerit illud morte morietur.
Qui fecerit in eo opus peribit anima illius de me
dio populi sui. Sex diebus facietis opus
in die septimo sabbatum est, requies sanc
ta domino. Omnis qui fecerit opus in hac
die morte morietur. Custodiant fi
lii israel sabbatum et celebrent illud in ge
nerationibus suis. Pactum est sempiternum
inter me et filios israel signumque perpetuum.
Sex enim diebus fecit deus celum et terram
et septimo ab opere cessauit. Dedit
que moysi completis huiuscemodi sermo
nibus in monte synai duas tabulas tes
timonii lapideas scriptas digito dei.

XXXII

moyses Uidens autem populus quod moram faceret des
cendendi de monte, congregatus ad
uersus aaron ait. Surge fac nobis deos qui
precedant nos. Moysi enim huic uiro qui
nos eduxit de terra egypti ignoramus
quid acciderit. Dixitque ad eos aaron.
Tollite inaures aureas de uxo
rum filiorumque et filiarum uestrarum auribus et affer
te ad me. Fecitque populus que iusserat defe
rens inaures ad aaron. Quas cum ille ac
cepisset formauit opere fusorio et fe
cit ex eis uitulum conflatilem. Dixerunt
que. Hii sunt dii tui israel qui te eduxe
runt de terra egypti. Quod cum uidisset aa
ron, edificauit altare coram eo et preco
nis uoce clamauit dicens. Cras

vitulo conflatili

sollempnitas domini est. Surgentesque
mane obtulerunt holocausta et hos
tias pacificas. Et sedit populus man
ducare et bibere et surrexerunt ludere.
Locutus est autem dominus ad moysen dicens.
Uade, descende. Peccauit populus tuus
quem eduxisti de terra egypti. Recesserunt
cito de uia quam ostendisti eis. Fecerunt
que sibi uitulum conflatilem et adorauerunt at
que immolantes ei hostias dixerunt. Isti
sunt dii tui israel qui te eduxerunt de
terra egypti. Rursumque ait dominus ad
moysen. Cerno quod populus iste dure
ceruicis sit. Dimitte me ut irascatur
furor meus contra eos et deleam eos fa
ciamque te in gentem magnam. Moyses
autem orabat dominum deum suum dicens. Cur
domine irascitur furor tuus contra populum
tuum quem eduxisti de terra egypti in forti
tudine magna et in manu robusta.
Ne queso dicant egypcii callide edu
xit eos ut interficeret in montibus et dele
ret e terra. Quiescat ira tua et esto
placabilis super nequicia populi tui. Recor
dare abraham isaac et israel seruorum
tuorum quibus iurasti per temetipsum di
cens. Multiplicabo semen uestrum sicut
stellas celi et uniuersam terram hanc de
qua locutus sum dabo semini uestro et pos
sidebitis eam semper. Placatusque est dominus
ne faceret malum quod locutus fuerat ad uer
sus populum suum. Et reuersus est moyses
de monte portans duas tabulas te stimonii
timonii scriptas ex utraque parte et fac
tas opere domini. Scriptura quoque dei erat
sculpta in tabulis illis. Audiens autem
iosue tumultum populi uociferantis
dixit ad moysen. Ululatus pugne
auditur in castris. Qui respondit. Non est
clamor adhortancium ad pugnam
neque uociferatio compellencium ad
fugam sed uocem cantancium ego au

ctio. Cumque appropinquasset ad castra
vidit vitulum et choros. iratusque
que valde: proiecit de manu tabulas
et confregit eas ad radices montis.
Arripiensque vitulum quem fecerant com
bussit et contrivit usque ad pulverem
quem sparsit in aqua. et dedit ex eo po
tum filiis israel. Dixitque ad aaron
Quid tibi fecit hic populus ut induceres super
eum peccatum maximum. Cui ille respon
dit. Ne indignetur dominus meus. Tu enim
nosti populum istum quod pronus sit ad ma
lum. Dixerunt michi. Fac nobis deos qui
precedant nos. Huic enim moysi qui
nos eduxit de terra egypti. nescimus
quid acciderit. Quibus ego dixi. Quis
vestrum habet aurum? Tulerunt et dederunt
michi. et proieci illud in ignem. egressusque est
h hic vitulus. Videns ergo moyses populum quod esset
nudatus. spoliaverat enim eum aaron propter ig
nominiam sordis. et inter hostes nudum
constituerat. et stans in porta castrorum ait.
Si quis est domini iungatur michi. Congre
gatique sunt ad eum omnes filii levi. Quibus
ipse ait. Hec dicit dominus deus israel. Ponat
vir gladium suum super femur suum. Ite et
redite de porta usque ad portam per me
dium castrorum et occidat unusquisque fra
trem et amicum et proximum suum. Feceruntque
que filii levi iuxta preceptum moysi. Ce
ciderunt que in die illo quasi viginti tria
milia hominum. Et ait moyses. Conse
crastis hodie manus vestras domino unus
quisque in filio et in fratre suo. ut detur vobis be
nedictio. Facto autem die altero locutus est
moyses ad populum. Peccastis peccatum max
imum. Ascendam ad dominum si quomodo
quivero eum deprecari pro scelere vestro.
Reversusque ad dominum ait. Obsecro do
mine peccavit populus iste peccatum magnum
feceruntque sibi deos aureos. Aut di
mitte eis hanc noxam: aut si non fa
cis. dele me de libro tuo quem scripsisti.
Cui respondit dominus. Qui peccaverit michi delebo
eum de libro meo. Tu autem vade et duc po
pulum istum quo locutus sum tibi. Angelus meus
precedet te. Ego autem in die ultionis visi
tabo et hoc peccatum eorum. Percussit ergo dominus populum
pro reatu vituli quem fecerat aaron.

XXXIII

Locutusque est dominus ad moysen di
cens. Vade ascende de loco isto tu
et populus tuus quem eduxisti de terra egypti in   eduxisti ch
terram quam iuravi abraham ysaac et
iacob dicens. Semini tuo dabo eam. et
mittam precursorem tui angelum meum ut e
iciat chananeum et amorreum et phereseum
et etheum et eveum et gebuseum ~~gerge~~
~~seum~~ et intres in terram fluentem lac
te et melle. Non enim ascendam tecum quia
populus dure cervicis es. ne forte disperdam
te in via. Audiensque populus sermonem hunc
pessimum luxit. et nullus ex more indutus
est cultu suo. Dixitque dominus ad moysen.
Loquere filiis israel. Populus dure cervicis es.
semel ascendam in medio tui et delebo te.
Iam nunc depone ornatum tuum ut sciam
quid faciam tibi. Deposuerunt ergo filii israel or
natum suum a monte oreb. Moyses
quoque tollens tabernaculum tetendit extra castra
procul vocavitque nomen eius tabernaculum fede
ris. Et omnis populus qui habebat aliquam questionem
egrediebatur ad tabernaculum federis extra castra.
Cumque egrederetur moyses ad tabernaculum
surgebat universa plebs et stabat unus
quisque in hostio papilionis sui. Aspicie
bantque tergum moysi donec ingrederetur
tentorium. Ingresso autem illo in tabernaculum
federis descendebat columpna nubis et sta
bat ad hostium. Et loquebatur dominus cum
moyse cernentibus universis quod columpna
nubis staret ad hostium tabernaculi. Sta
bantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum
suorum. Loquebatur dominus ad moysen
facie ad faciem. sicut solet loqui homo

XXXIII

ad amicū suū. Cūq; ille reuerteretur ī castra: minister eius iosue filius nun puer nō recedebat de tabnaclo. Dixit aūt moyses ad dñm. Precipis ut educā pplm istum ⁊ nō indicas m q̄m missurus es mecū. p̄sertī cū dixeris noui te ex noīe ⁊ īuenisti gratiam corā me. Si g̃ īueni grām ī cōspectu tuo: ostende m faciē tuā ut sciam te ⁊ īueniam grām añ oclos tuos. Respice pplm tuū ⁊ gentē hāc. Dixitq; dñs. Facies mea p̄cedet te: ⁊ requiem dabo t'. Et ait moyses. Si nō tu ip̄e p̄cedas: ne educas nos de loco isto. In quo eñi scire poterim' ego ⁊ pplūs tuus īuenisse nos grām in conspectu tuo: nisi ambulaueris nobis cū ut glīficemur ab oībus pplīs qui habitant sup̄ terrā. Dixit aūt dñs ad moysen. Et uerbū istud q̄d locutus es faciā. Inuenisti eñi grām corā me ⁊ te ip̄m noui ex nomine. Qui ait. Ostende m glām tuā. Respondit dñs. Ego ostendam t' oē bonū ⁊ uocabo ī nomine dñi coram te. ⁊ miserebor cui uoluero. ⁊ clemens ero ī quem m placuerit. Rursūq; ait. Non poteris uidere faciē meā. Non eñ uidebit me hō ⁊ uiuet. Et rursum ait. Ecce īquit locus est apd me stabis sup̄ petrā. Cūq; trāsibit glā mea: ponam te in foramine petre ⁊ p̄tegam dextra mea donec trāseam. Tollamq; manū meā ⁊ uidebis posteriora mea. faciē aūt meā uidere nō poteris.

XXXIIII

Ac deinceps. Precide tibi duas tabulas lapideas instar priorū ⁊ scribam sup̄ eas uba que habuerunt tabule quas fregisti. ⁊ pones eas ī archa. Esto parat' mane ut ascendas statim in montē synai. stabisq; mecū sup̄ uerticē montis. Nullus ascendat ī montē tecum. nec uideatur quispiam p̄ totū montē. Boues q̄q; ⁊ oues nō pascant' ē cōtra. Excidit g̃ duas tabulas lapideas quales añ fuerant. ⁊ de nocte consurgēs ascendit ī montē synai sicut ei p̄ceperat dñs portans secū tabulas. Cumq; descendisset dñs p̄ nubem: stetit moyses cū eo īuocans nomē dñi. Quo trāseunte corā eo: ait. Dominator dñe deus misericors ⁊ clemens ⁊ paciens ⁊ multe mīe ac uerax: qui custodis mīam ī milia. qui aufers īiquitatē ⁊ scelera atq; p̄ctā. nullq; apd te p̄ se innocens est. q̄ reddis iniquitatem patrū filiis ac nepotibz in tertiam ⁊ q̄rtam p̄geniē. Festinusq; moyses curuatus est p̄nus ī terram ⁊ adorans ait. Si īueni grām ī conspectu tuo dñe: obsecro ut gradiaris nobiscum. Populus eñi dure ceruicis est ut auferas iniquitates nrās atq; p̄ctā nosq; possideas. Respondit dñs. Ego īibo pactū. Uidentibz cunctis signa faciā q̄ nūq̄m sunt uisa sup̄ terram nec ī ullis gentibz. ut cernat pplūs ī cui' es medio opus dñi terribile q̄d facturus sum. Obserua cuncta que hodie mando tibi. Ego ip̄e eiciam añ faciem tuam amorreū ⁊ chananeū ⁊ etheū phereceum q̄ ⁊ eueum ⁊ iebuseū. Caue ne unq̄m cū habitatoribz terre illius iungas amicitias q̄ sint ī ruinā. s; aras eorū destrue. cōfringe statuas lucosq; succide. Noli adorare deū alienū. Dñs zelotes nomē eius. deus est emulator. Ne ineas pactū cū hōibz illarū regionū. ne cū fornicati fuerint cū diis suis ⁊ adorauerint simulacra eorū uocet te q̄spiam ut comedas de imolatis. Nec uxorem de filiabz eorū accipias filiis tuis. ne postq̄m ip̄e fuerint fornicate: fornicari faciant ⁊ filios tuos ī deos suos. Deos conflatiles nō facies tibi. Sollēpnitatem azimorū custodies. Sep

vocabor nom dñi

q̄edam nō ē ī hā.

tem diebus uesceris azimis sicut prece
pi tibi in tempore mensis nouorum. Mense enim
uerni temporis egressus es de egypto. Om
ne quod aperit uuluam generis masculini
meum erit. De cunctis animantibus tam
de bobus quam de ouibus meum erit. Primo
genitum asini redimes oue. Sin
autem non pretium pro eo dederis occides. Primo
genitum filiorum tuorum redimes. nec ap
parebis in conspectu meo uacuus.
Sex diebus operaberis. die septimo ces
sabis arare et metere. Solempnitatem
ebdomadarum facies tibi in primiciis frugum
messis tue tritice. et solempnitatem
quando redeunte anni tempore cuncta condu
ntur. Tribus temporibus anni apparebit
omne masculinum tuum in conspectu domini
dei israel omnipotentis. Cum enim tulero
gentes a facie tua et dilatauero termi
nos tuos: nullus insidiabitur terre tue
ascendente te et apparente in conspec
tu domini dei tui ter in anno. Non immo
labis super fermento sanguinem hostie
mee. neque residebit mane de uicti
mis solempnitatis phase. Primici
as frugum terre tue offeres in domo dei
dica tui. Non coques edum in lacte ma
tris sue. Dixitque dominus ad moysen. Scri
be tibi uerba hec quibus et tecum et cum filiis
israel pepigi fedus. Fuit ergo ibi moyses
cum domino. xl. dies et xl. noctes. panem
non comedit et aquam non bibit. et scrip
sit in tabulis uerba federis decem. Cumque
moyses descenderet de monte syna
i. tenebat duas tabulas testimo
nii. et ignorabat quod cornuta esset fa
cies sua ex consortio sermonis dei.
Videntes autem aaron et filii israel cor
nutam moysi faciem: timuerunt
prope accedere. Vocatique ab eo. reuersi sunt
tam aaron quam principes synagoge.
Et postquam locutus est. uenerunt ad

eum omnes filii israel. Quibus precepit
cuncta que audierat a domino in monte
synai. Impletisque sermonibus posuit
uelamen super faciem suam. Quod ingressus
ad dominum et loquens cum eo: auferebat do
nec exiret. et tunc loquebatur ad filios is
rael. omnia que sibi fuerant iniuncta. Qui ui
debant faciem moysi egredientis
esse cornutam. sed operiebat ille rursus fa
ciem suam si quando loquebatur ad eos.

XXXV

Igitur congregata omni turba filiorum israel
dixit ad eos. Hec sunt que iussit dominus fi
eri. Sex diebus facietis opus. septimus
erit uobis sanctus. sabbatum et requies domini. Qui
fecerit opus in eo: occidetur. Non succendetis
ignem in omnibus habitaculis uestris per diem sab
bati. Et ait moyses ad omnem cateruam
filiorum israel. Iste est sermo quem precepit dominus
dicens. Separate apud uos primicias do
mino. Omnis uoluntarius et prono a r. pmi animi
nimo offerat eas domino. aurum et argen
tum et es. iacinctum. purpuram. coccumque bis
tinctum et byssum. pilos caprarum et pelles a
rietum rubricatas et iacinctinas. ligna
sethim et oleum ad luminaria concin
nanda et ut conficiatur unguentum et thymi
ama suauissimum. lapides onichinos
et gemmas ad ornatum superhumeralis
et rationalis. Quisquis uestrum est sapiens: ue
niat et faciat quod dominus imperauit. taber
naculum scilicet et tectum eius atque operimentum.
anulos et tabulata cum uectibus paxil
los et bases. archam et uectes propiciato
rium et uelum quod ante illud appenditur.
mensam cum uectibus et uasis et proposicionis pa
nibus. Candelabrum ad luminaria sus
tentanda. uasa illius et lucernas et oleum
ad nutrimenta ignium. altare thymia
matis et uectes. oleum unctionis et thymi
ama ex aromatibus. tentorium ad hos
tium tabernaculi. altare holocausti et cra
ticulam eius eneam. cum uectibus et uasis

suis. Labrum et basim eius. cortinas a-
trii cum columpnis et basibus. tentorium in fori-
bus vestibuli. paxillos tabernaculi et atrii
cum funiculis suis. vestes quarum usus
est in ministerio sanctuarii. vestes aaron
pontificis ac filiorum eius ut sacerdotio
fungantur mihi. Egressaque omnis multitudo
filiorum israel de conspectu moysi. obtule-
runt promptissima atque devota primiti-
as domino ad faciendum opus tabernaculi te-
stimonii. Quicquid ad cultum et ad vestes
sanctas necessarium erat. Viri cum mulieribus
prebuerunt armillas et inaures. anulos
et dextralia. Omne vas aureum in donaria
domini separatum est. Si quis habebat iacinctum et
purpuram. coccumque bis tinctum. byssum et pi-
los caprarum. pelles arietum rubricatas
et iacinctinas. argenti et eris
metalla obtulerunt. ligna que sethym
in varios usus. Set et mulieres docte
dederunt que neverant. iacinctum. pur-
puram et vermiculum. ac byssum. et pi-
los caprarum sponte propria cuncta tribuentes.
Principes vero obtulerunt lapides o-
nichinos et gemmas ad superhumerale
et rationale. aromata que et oleum ad lu-
minaria concinnanda. et ad preparandum
unguentum. ac thymiama odoris sua-
vissimi componendum. Omnes viri et muli-
eres mente devota obtulerunt dona-
ria ut fierent opera que iusserat do-
minus per manum moysi. Cuncti filii
israel voluntaria domino dedicaverunt.
Dixitque moyses ad filios israel. Ecce
vocavit dominus ex nomine beseleel fili-
um uri filii hur de tribu iuda. im-
plevitque eum spiritu sapientie et intellige-
ntie et scientie. omni que doctrina ad exco-
gitandum et faciendum opus opus in
auro et argento et ere. sculpendis-
que lapidibus et opere carpentario.
Quicquid fabre adinveniri potest

domino

neo · ne

dedit in corde eius. Hooliab quoque filium
achisamech de tribu dan. Ambos eru-
divit sapientia ut faciant opera abieta-
rii. polimitarii ac plumarii de iacin-
cto et purpura cocco que bis tincto ac bys-
so et texant omnia ac nova queque reperiant.

XXXVI

Fecit ergo beseleel et hooliab et omnis
vir sapiens quibus dedit dominus sapientiam
et intellectum ut scirent fabre operari que
in usus sanctuarii necessaria sunt et que precepit
dominus fieri. Cumque vocasset eos moyses
et omnem eruditum virum cui dederat dominus sa-
pientiam et qui sponte sua obtulerunt
se ad faciendum opus tradidit eis uni-
versa donaria filiorum israel. Qui cum insta-
rent operi cotidie mane vota populus of-
ferebat. Unde artifices venire com-
pulsi dixerunt moysi. Plus offert populus
quam necessarium est. Iussit ergo preconis voce
moyses cantari. Nec vir nec mulier quic-
quam ultra offerant in opere sanctuarii. Sicque
cessatum est a muneribus offerendis
eo quod oblata sufficerent et superhabun-
darent. Feceruntque omnes corde sapien-
tes ad explendum opus tabernaculi. corti-
nas x de bysso retorta et iacincto et
purpura cocco que bis tincto. opere vario
et arte polimita. Quarum una habebat
in longitudine xxviii cubitos et in la-
titudine iiii. Una mensura erat omnium
cortinarum. Coniunxitque cortinas v
alteram alteri et alias quinque sibi invicem
copulavit. Fecit et ansas iacinti-
nas in ora cortine unius ex utroque
latere et in ora cortine alterius simili-
ter ut contra se invicem venirent anse et
mutuo iungerentur. Unde et quin-
quaginta fudit circulos aureos qui
morderent cortinarum ansas et fieret
unum tabernaculum. Fecit et saga xi de
pilis caprarum ad operiendum tectum
tabernaculi. Unum sagum habebat in lon-

gitudine cubitos xxx. et in latitudine
cubitorum iiii. Unius mensure erant omnia
saga. quorum v iunxit seorsum et sex alia
separatim. Fecit et ansas l in ora
sagi unius et l in ora sagi alterius ut si
bi invicem necterentur. Et fibulas ene
as l quibus necteret tectum ut unum
pallium ex omnibus sagis fieret.
Fecit et opertorium tabernaculi de pellibus a
rietum rubricatis. aliud quoque desuper ve
lamentum de pellibus iacinctinis. Fecit
et tabulas tabernaculi de lignis sethim
stantes. Decem cubitorum erat longitu
do tabule unius et unum ac semis cubitum
latitudo retinebat. Bine incastrature
erant per singulas tabulas ut altera al
teri iungeretur. Sic et fecit in omnibus
tabulis tabernaculi. E quibus xx ad
plagam meridianam erant contra aus
trum cum xl basibus argenteis. Due
bases sub una tabula ponebantur
ex utraque angulorum parte ubi incastrature
laterum in angulis terminabantur. Ad
plagam quoque tabernaculi que respicit
ad aquilonem fecit xx tabulas cum xl
argenteis basibus. duas bases per sin
gulas tabulas. Contra occidentem vero
id est ad eam partem tabernaculi que ma
re respicit. fecit sex tabulas et duas
alias per singulos angulos tabernaculi
retro que iuncte erant a deorsum us
que ad sursum et in unam compagem
pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque
parte per angulos ut octo essent simul
tabule et haberent bases argenteas
sedecim. binas scilicet bases sub sin
gulis tabulis. Fecit et vectes de lig
nis sethim v ad continendas tabu
las unius lateris tabernaculi et quinque alios
ad alterius lateris tabulas coaptan
das. et extra hos v alios vectes ad occide
talem plagam tabernaculi contra
mare. Fecit quoque vectem alium qui per medias
tabulas ab angulo usque ad angulum
perveniret. Ipsas autem tabulas deaura
vit fusis basibus earum argenteis. et circu
los earum fecit aureos per quos vectes induci
possent. quos et ipsos aureis laminis ope
ruit. Fecit et velum de iacincto purpura
vermiculo ac bysso retorta opere polimi
tario varium atque distinctum et iiii co
lumpnas de lignis sethim. quas cum
capitibus deauravit. fusis basibus earum
argenteis. Fecit et tentorium in introitu
tabernaculi ex iacincto et purpura vermiculo
bysso que retorta opere plumarii et colum
nas v cum capitibus suis quas operuit au
ro. bases que earum fudit eneas.

XXXVII

Fecit autem et beseleel archam de lig
nis sethim habentem duos cubi
tos et semis in longitudine et cubitum
ac semissem in latitudine. altitudo
quoque unius cubiti fuit ac dimidii. Vesti
vitque eam auro purissimo intus et fo
ris. et fecit ei coronam auream per gyrum
conflans iiii anulos aureos per iiii an
gulos eius. duos anulos in latere uno et
duos in altero. Vectes quoque fecit de lignis
sethim. quos vestivit auro et quos
misit in anulos qui erant in lateribus arche
ad portandam eam. Fecit et propitiatorium
id est oraculum de auro mundissimo du
orum cubitorum et dimidii in longitudine
et cubiti ac semisse in latitudine. Du bin· c.
os etiam cherubin ex auro ductili quos
posuit ex utraque parte propitiatorii. Che
rub unum in summitate unius partis et che
rub alterum in summitate alterius partis. Du bin· c.
os cherubin in singulis summitatibus propici
atorii extendentes alas et tegentes pro
piciatorium. seque mutuo et illud respici
entes. Fecit et mensam de lignis se
thim in longitudine duorum cubitorum
et in latitudine unius cubiti. que

habebat in altitudine cubitum ac semis-
sem. et circumdedit eam auro mundis-
simo. et fecit illi labium aureum per gyrum
ipsique labio coronam auream in-
terrasilem quatuor digitorum. et super eandem
alteram coronam auream. Fudit et quatuor
circulos aureos quos posuit in quatuor an-
gulis per singulos pedes mense contra coro-
nam misitque in eos vectes ut possit
mensa portari. Ipsos quoque vectes fecit de lig-
nis sethim et circumdedit eos auro. et va-
sa ad diversos usus mense. acetabula
phialas et ciathos et thuribula ex au-
ro purissimo in quibus offerenda sunt
libamina. Fecit et candelabrum duc-
tile de auro purissimo de cuius vec-
te calami. cyphi. spherule ac lilia pro-
cedebant. sex in utroque latere. Et tres
calami ex parte una. et tres ex altera.
Tres cyphi in nucis modum per calamos
singulos spherule que simul et lilia. et tres cy-
phi instar nucis in calamo altero spherule
que simul et lilia. Equum erat opus sex ca-
lamorum qui procedebant de stipite can-
delabri. In ipso autem vecte erant quatuor cy-
phi in nucis modum spherule que per singulos
simul et lilia et spherule sub duobus cala-
mis per tria loca qui simul sex fiunt cala-
mi procedentes de vecte uno. Et spheru-
le igitur et calami ex ipso erant universa duc-
tilia ex auro purissimo. Fecit et lucer-
nas .vii. cum emunctoriis suis. et vasa ubi
ea que emuncta sunt extinguantur
de auro mundissimo. Talentum au-
ri appendebat candelabrum cum omnibus va-
sis suis. Fecit et altare thimiamatis de
lignis sethim habens per quadrum singulos
cubitos et in altitudine duos. e cuius an-
gulis procedebant cornua. vestivitque
illud ex auro purissimo cum craticula
ac parietibus et cornibus. Fecitque ei co-
ronam aureolam per gyrum et duos
anulos aureos sub corona per singula la-
tera ut mittantur in eos vectes et possit
altare portari. Ipsos autem vectes fecit
de lignis sethim et operuit laminis
aureis. Composuit et oleum ad sanc-
tificationis unguentum et thimiama
de aromatibus mundissimis opere
pigmentario.

XXXVIII

Fecit et altare holocausti de lig-
nis sethim .v. cubitorum per quadrum
et trium in altitudine cuius cornua de an-
gulis procedebant. operuitque illud e-
reis laminis. Et in usus eius paravit
ex ere vasa diversa lebetes. forcipes. fus-
cinulas. uncinos. ignium receptacula.
Craticulamque eius in modum retis
fecit eneam et subter eam in altaris medi-
o arulam fundens quatuor anulos per totidem
receptaculi summitates ad immittendos
vectes ad portandum. Quos et ipsos fecit
de lignis sethim et operuit laminis ere-
is. et induxit per circulos qui in altaris la-
teribus eminebant. Ipsum autem altare non
erat solidum sed cavum ex tabulis
et intus vacuum. Fecit et labium eneum cum
basi sua de speculis mulierum que excu-
babant in atrio tabernaculi. Et atrium in
cuius australi plaga erant tentoria
de bisso retorta cubitorum centum. co-
lumpne enee .xx. cum basibus suis. capi-
ta columpnarum et tota operis celatura ar-
gentea. Et que ad septentrionalem
plagam tentoria. columpne. bases. et
capita columpnarum eiusdem et mensure
et operis ac metalli erant. In ea vero plaga
que occidentem respicit. fuerunt tentoria
cubitorum .l. columpne .x. cum basibus suis
enee. et capita columpnarum et tota operis ce-
latura argentea. Porro contra orien-
tem .l. cubitorum paravit tentoria. e qui-
bus .xv. cubitos columpnarum trium cum ba-
sibus suis unum tenebat latus. et in parte

altera quia inter utrumque introitum tabernaculi fecit xv. eque cubitorum tentoria
erant. columpne tres et bases totidem.
Cuncta atrii tentoria byssus retorta texuerat. Bases columpnarum fuere
enee capita autem earum cum celaturis
suis argentea. Sed et ipsas columpnas atrii vestivit [struck through] argento. Et in
introitu eius opere plumario fecit tentorium ex iacincto purpura vermiculo
ac bisso retorta quod habebat xx. cubitos in longitudine. Altitudo vero v. cubitorum
erat iuxta mensuram quam cuncta atrii habebant tentoria. Columpne
autem in ingressu fuere iiii. cum basibus eneis. capita quoque earum et celature argentee.
Paxillos quoque tabernaculi et atrii per gyrum fecit eneos. Hec sunt instrumenta
tabernaculi testimonii que enumerata sunt iuxta preceptum moysi
in cerimoniis levitarum per manum ythamar filii aaron sacerdotis quae
beseleel filius huri filii hur de tribu iuda domino per moysen iubente compleverat.
iuncto sibi socio hooliab filio achisamech de tribu dan. qui et
ipse artifex lignorum egregius fuit et polimitarius atque plumarius ex iacincto
purpura vermiculo ac bysso. Omne aurum quod expensum est in opere sanctuarii
et quod oblatum est in donariis xxix talentorum fuit et septingentorum
xxx siclorum ad mensuram sanctuarii.
Oblatum est autem ab hiis qui transierunt ad numerum a xx. annis et supra de sexcentis
tribus millibus et quingentis quinquaginta armatorum. Fuerunt preterea c.
talenta argenti e quibus conflate sunt
bases sanctuarii et introitus ubi velum pendet. Centum bases facte sunt de talentis
.c. singulis talentis per bases singulas supputatis. De mille autem septingentis et

siclis
septuaginta quinque fecit capita columpnarum quas et ipsas vestivit argento. Eris
quoque oblata sunt talenta septuaginta duo milia et quadringenti supra siclos. e
quibus fuse sunt bases in introitu tabernaculi testimonii et altare eneum cum craticula
sua. omnia quoque vasa que ad usum eius pertinent. et bases atrii tam in circuitu
quam in ingressu eius et paxilli tabernaculi atque atrii per gyrum.

XXXIX.

De iacincto vero et purpura vermiculo ac bysso fecit vestes quibus indueretur
aaron quando ministrabat in sanctis sicut precepit dominus moysi. Fecit igitur
superhumerale de auro iacincto et purpura cocco quoque bis tincto et bysso retorta opere polimitario.
Incidit quoque bracteas aureas et extenuavit in fila ut possint torqueri cum priorum
colorum subtegmine. Duasque oras sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum
et baltheum ex eisdem coloribus sicut preceperat dominus moysi. Paravit
et duos lapides onichinos astrictos et inclusos auro et sculptos arte gemmaria
et nominibus filiorum israel. Sex nomina in lapide uno et sex in altero iuxta ordinem
nativitatis eorum. Posuitque eos in lateribus superhumeralis in monumento filiorum israel sicut
preceperat dominus moysi. Fecit et rationale opere polimito iuxta opus superhumeralis ex auro
iacincto purpura cocco quoque bis tincto et bysso retorta quadrangulum duplex mensure
palmi. et posuit in eo gemmarum ordines quatuor. In primo versu erat sardius topazius
smaragdus. In secundo carbunculus saphirus iaspis. In tercio ligurius achates
ametistus. In quarto crisolitus onichinus berillus circumdati et inclusi
auro per ordines suos. Ipsi quoque lapides xii.
sculpti erant nominibus xii. tribuum israel singuli per nomina singulorum. Fecerunt in rationali et
cathenulas sibi invicem coherentes de

i. laminas aureas
bractheas gr. brev

auro purissimo · et duos uncinos toti
dem que anulos aureos. Porro anulos
posuerunt in utroque latere rationalis ex quibus
penderent due cathene auree quas inse-
ruerunt uncinis qui in superhumeralis
angulis eminebant. Hec et ante et retro i-
ta conveniebant sibi ut superhumerale et racio-
nale mutuo necterentur. Stricta ad la-
terum ex anulis fasciis copulata. quod
stringebat uitta iacinctina ne laxa
fluerent et a se inuicem mouerentur. sicut
precepit dominus moysi. Fecerunt quoque tunicam
superhumeralis totam iacinctinam et capi-
cium in superiori parte contra medium
horam que per girum capitii textilem.
Deorsum autem ad pedes mala punica ex
iacincto. purpura. uermiculo. ac bysso
retorta. et tintinnabula de auro mun-
dissimo. que posuerunt inter malogra-
nata in extrema parte tunice per girum. Tin-
tinnabulum aureum et malum
punicum quibus ornatus incedebat pon-
tifex quando ministerio fungebatur sicut pre-
cepit dominus moysi. Fecerunt et tunicas
byssinas opere textili aaron et filiis eius
et mitras cum coronulis suis ex bys-
so. feminalia quoque linea byssina. cin-
gulum uero de bysso retorta. iacincto. purpu-
ra ac uermiculo. distinctum arte pluma-
ria sicut precepit dominus moysi. Fecerunt
et laminam sacre ueneracionis de auro
purissimo. scripseruntque in ea opere gem-
mario sanctum domino. et strinxerunt eam cum
mitra uitta iacinctina sicut precepit
dominus moysi. Perfectum est igitur omne opus ta-
bernaculi et tecti testimonii. Feceruntque
filii israel cuncta que preceperat dominus moy-
si. et obtulerunt tabernaculum et tectum
et uniuersam supellectilem. anulos ta-
bulas. uectes. columpnas ac bases. oper-
torium de pellibus arietum rubricatis.
et aliud operimentum de iacinctinis pel-
libus. Uelum. archam. uectes. propicia-
torium. mensam cum uasis suis et propositionis pani-
bus. candelabrum. lucernas et utensilia e-
arum cum oleo. altare aureum et unguen-
tum. thimiamata ex aromatibus. et ten-
torium in introitu tabernaculi. Altare
eneum. reticulum. uectes et uasa eius omnia
labrum cum basi sua. tentoria atrii et co-
lumpnas cum basibus suis. tentorium in
introitu atrii. funiculosque illius et paxillos.
Nichil ex uasis defuit que in ministe-
rium tabernaculi et in tectum federis ius-
sa sunt fieri. Uestes quoque quibus sacer-
dotes utuntur in sanctuario. aaron scilicet et filii
eius. obtulerunt filii israel sicut prece-
perat dominus. Que postquam moyses cuncta ui-
dit expleta. benedixit eis. xxv. XL
Locutusque est dominus ad moysen di-
cens. Mense primo die prima mensis
eriges tabernaculum testimonii et pones
in eo archam dimittesque ante illam
uelum. et illata mensa pones super eam
que rite precepta sunt. Candelabrum sta-
bit cum lucernis suis et altare aureum in
quo adoletur incensum coram archa testi-
monii. Tentorium tabernaculi in introi-
tu pones et ante illud altare holocaus-
ti. labrum inter altare et tabernaculum quod im-
plebis aqua. circumdabisque atrium ten-
toriis et ingressum eius. Et assumpto unctionis
oleo unges tabernaculum cum uasis suis
ut sanctificentur. altare holocausti et omnia
uasa eius. labium cum basi sua. Omnia
unctionis oleo consecrabis ut sint sanc-
ta sanctorum. Applicabisque aaron et
filios eius ad fores tabernaculi testim-
onii. et lotos aqua indues sanctis ue-
stibus ut ministrent michi. et unctio eorum in
sacerdotium proficiat sempiternum. Fecit-
que moyses omnia que preceperat dominus. Igitur
mense primo anni secundi prima die
mensis collocatum est tabernaculum. erex-

xitque illud moyses et posuit tabulas
ac bases et vectes statuitque columnas
et expandit tectum super tabernaculum
imposito super operimento sicut dominus im
peraverat. Posuit et testimonium in ar
cha subditis infra vectibus et oracu
lum desuper. Cumque intulisset archam
in tabernaculum appendit ante eam ve
lum ut expleret domini iussionem. Po
suit et mensam in tabernaculo testimo
nii ad plagam septentrionalem extra
velum ordinatis coram propositionis pa
nibus sicut preceperat dominus moysi. Posuit
et candelabrum in tabernaculo testimonii
e regione mense in parte australi lo
catis per ordinem lucernis iuxta precep
tum domini. Posuit et altare aureum sub tec
to testimonii contra velum et adole
vit super eo incensum aromatum sicut ius
serat dominus. Posuit et tentorium in intro
itu tabernaculi et altare holocausti
in vestibulo testimonii offerens in eo ho
locaustum et sacrificia ut dominus imperarat. La
l'bru brum quoque statuit inter testimonii taber
naculum et altare implens illud aqua.
Laveruntque moyses et aaron ac filii
eius manus suas ac pedes cum ingrederentur
tectum federis et accederent ad altare sicut
preceperat dominus. Erexit et atrium per gyrum
tabernaculi et altaris ducto in introi
tu eius tentorio. Postquam cuncta perfecta sunt
operuit nubes tabernaculum testimonii
et gloria domini implevit illud. Nec poterat moyses
ingredi tectum federis nube operiente omnia
et maiestate domini coruscante quia cunc
ta nubes operuerat. Si quando tabernaculum
nubes deserebat proficiscebantur filii
israel per turmas suas. Si pendebat de
super manebant in eodem loco. Nubes quip
m pe domini incubabat per diem taberna
culo et ignis in nocte videntibus populis is
rael per cunctas mansiones suas.

Explicit exodus.
Incipit liber leviticus. Capitulum i

Vocavit autem
moysen et locutus
est ei dominus de tabernacu
lo testimonii di
cens. Loquere filiis israel
et dices ad eos. Homo qui obtulerit ex vo
bis hostiam domino de pecoribus id est de bo
bus et ovibus offerens victimas. Si holo
caustum fuerit eius oblatio ac de armento
masculum immaculatum offeret ad hostium
tabernaculi testimonii ad placandum sibi
dominum. Ponetque manum super hostie caput et
acceptabilis erit et in expiationem eius proficiens.
Immolabitque vitulum coram domino et offe
rent filii aaron sacerdotis sanguinem eius fun
dentes per altaris circuitum quod est ante hostium
tabernaculi. Detractaque pelle hostie artus
in frusta concident et subicient in altari ignem
strue lignorum ante composita et membra que
cesa sunt desuper ordinantes caput videlicet
et cuncta que adherent iecori intestinis ac
pedibus lotis aqua. Adolebitque ea sacer
dos super altare in holocaustum et suavem
odorem domino. Quod si de pecoribus oblatio
est de ovibus sive de capris holocaustum masculum
anniculum et absque macula offeret. Im
molabitque ad latus altaris quod respi
cit ad aquilonem coram domino. Sanguinem
vero illius fundent super altare filii aaron per
circuitum. Dividentque membra caput et
omnia que adherent iecori et inponent super
ligna quibus subiciendus est ignis. In
testina vero et pedes lavabunt aqua. Et ob
lata omnia adolebit sacerdos super al
tare in holocaustum et odorem suavis
simum domino. Sin autem de avibus holocau
sti oblatio fuerit domino de turturibus aut pul
lis columbe offeret eam sacerdos ad
altare et retorto ad collum capite ac
rupto vulneris loco decurrere fa decurrere

p ex uirtate [?]

ciet sanguinem sup crepidinē altaris.
Vesiculam u̇ gutturis ⁊ plumas piciet
ꝑpe altare ad orientalē plagam ĩ loco q̄
cineres effundi solent. Confringetq
ascellas eius ⁊ nō secabit nec ferro diui
det eā. ⁊ adolebit sup altare lignis igne
supposito. Holocaustū ē oblacō suauis
simi odoris domino.

II Anima cū obtulerit oblacōm sacrifici
ĩ dn̄o, simila erit eius oblacō. Fun
detq sup eā oleum ⁊ ponet thus ac defe
ret ad filios aaron sacerdotis. Quorū
ū tollet pugillū plenū simile ⁊ olei ac
totū thus. ⁊ ponet memoriale sup altare
ĩ odorem suauissimū dn̄o. Quod aū reliqū
fuit de sacrificio: erit aaron ⁊ filiorum eius
scm̄ scōꝝ de oblacōibꝫ dn̄i. Cū aū obtu
leris sacrificiū dn̄o coctū ĩ clibano: de si
mila. panes scił. absq fermento cōspsos oleo
⁊ lagana azima oleo lita. Si oblacō tua
fuerit de sartagine simile conspse ole
o ⁊ absq fermento: diuides eam minu
tatim ⁊ fundes desup oleum. Sin aū de
craticula sacrificiū: eque simila cōspgetur o
leo. q̄ offeres dn̄o tradens manibꝫ sacer
dotis. Qui cū obtulerit eam: tollet memo
riale de sacrificio ⁊ adolebit sup altare in
odorem suauitatis dn̄o. Quod aū reliqū
est: erit aaron ⁊ filiorum eius scm̄ scōꝝ de ob
lacōibꝫ dn̄i. Omnis oblacō q̄ offertur dn̄o
absq fermento fiet. nec q̄cq̄ fermenti ac
mellis adolebitur ĩ sacrificio dn̄i. Primici
as tm̄ eoꝝ offeretis ac munera. Sup alta
re ū nō ponentur ĩ odorem suauitatis.
Quicquid aū obtuleris sacrificii: sale con
dies. nec auferes sal federis dn̄i dei tui
de sacrificio tuo. In omni oblacōe tua
offeres sal. Sin aū obtuleris munus
primiciaꝝ frugū tuaꝝ dn̄o de spicis adhuc
uirentibꝫ: torrebis eas igni ⁊ confringes
ĩ morem farris. ⁊ sic offeres primicias
tuas dn̄o fundens sup eas oleum ⁊ thus

sup eam. aq.

Remaꝰ laurencius

l' q̄cquid. aq.

inponens q̄ oblacō dn̄i est. de qua ad
olebit sacerdos ĩ memoriā muneris par
tem farris fracti ⁊ olei ac totū thus.

III Quod si hostia pacificorum fuerit obla
cō eius ⁊ de bobꝫ uoluerit offerre ma
rem aut feminā: ĩmaculatam offeret
corā dn̄o. ponetq manū sup caput uic
time sue q̄ imolabitur ĩ introitu taber
naculi. fundentq filii aaron sacerdotis
sanguinē p altaris circuitū. ⁊ offerent de
hostia pacificoꝝ ĩ oblacōm dn̄o adipē
qui operit uitalia ⁊ q̄cq̄d pinguedi
nis est intrinsecus. duos renes cū ad
ipe quo teguntur ylia. ⁊ reticulum iecoris
cū renunculis. adolebuntq ea sup al
tare ĩ holocaustū lignis igne supposito
ĩ oblacōm suauissimi odoris dn̄o. Si ū
de ouibꝫ fuerit eius oblacō ⁊ pacificorum hos
tia siue masculum siue feminā obtulerit:
ĩmaculata erunt. Si agnū obtulerit
corā dn̄o: ponet manū sup caput uic
time sue q̄ imolabitur ĩ uestibulo taberna
culi testimonii. fundentq filii aaron
sanguinem eius p circuitū altaris. ⁊ offerent
de pacificoꝝ hostia sacrificiū dn̄o adi
pem ⁊ caudam totam cū renibꝫ ⁊ pin
guedine q̄ operit uentrē atq uniuersa
uitalia. ⁊ utrumq renunculum cū adipe
q̄ est iuxta uitalia. reticulum q3 iecoris cum
renunculis. ⁊ adolebit ea sacerdos sup al
tare ĩ pabulum ignis ⁊ oblacōis dn̄o. Si
capra fuerit eius oblacō ⁊ obtulerit eam dn̄o
ponet manū suā sup caput eius. ĩmola
bitq eam ĩ introitu tabernaculi testimo
nii. fundent filii aaron sanguinem
eius p altaris circuitū. ⁊ tollent
ex ea ĩ pastū ignis dn̄ici adipem q
operit uentrē ⁊ qui tegit uniuersa uita
lia. duos renunculos cū reticulo q est su
p ylia. ⁊ aruinā iecoris cū renunculis.
adolebitq ea sacerdos sup altare ĩ a
limoniā ignis ⁊ suauissimi odoris.

ylia. aq.

iuxta ylia.

Omnis adeps domini erit iure perpetuo in ge-
nerationibus et cunctis habitaculis vestris.
nec adipem nec sanguinem omnino comedetis.
IIII Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Loquere filiis israhel. Anima cum pec-
caverit per ignorantiam et de universis
mandatis domini que precepit ut non fierent
quippiam fecerit. si sacerdos qui est unc-
tus peccaverit delinquere faciens po-
pulum: offeret pro peccato suo vitulum inma-
culatum domino. et adducet illum ad ostium
tabernaculi testimonii coram domino po-
netque manum super caput eius et immola-
bit eum domino. Hauriet quoque de sanguine
vituli inferens illum in tabernaculum tes-
timonii. Cumque intinxerit digitum
sanguine: asperget eum septies coram
domino contra velum sanctuarii. ponetque
de eodem sanguine super cornua altaris
thymiamatis gratissimi domino quod est in ta-
bernaculo testimonii. Omnem autem reliquum
sanguinem fundet in basim altaris ho-
locausti in introitu tabernaculi. et adipem
vituli offeret pro peccato. tam eum qui
vitalia operit quam omnia que intrinsecus
sunt. Duos renunculos et reticulum quod est
super eos iuxta ilia et adipem iecoris cum
renunculis sicut aufertur de vitulo ho-
stie pacificorum et adolebit ea super alta-
re holocausti. Pellem vero et omnes carnes
cum capite et pedibus et intestinis et fimo
et reliquo corpore efferet extra castra in lo-
cum mundum ubi cineres effundi so-
lent. incendetque ea super lignorum struem
que in loco effusorum cinerum cremabuntur.
Quod si omnis turba filiorum israhel ignora-
verit et per inperitiam fecerit quod contra manda-
tum domini est. et postea intellexerit peccatum
suum: offeret pro peccato suo vitulum. ad-
ducetque eum ad ostium tabernaculi.
et ponent seniores populi manus suas
super caput eius coram domino. Immolato-
que vitulo in conspectu domini: inferet sacerdos
qui unctus est de sanguine eius in taberna-
culum testimonii. tincto digito aspergens
septies contra velum. ponetque de eodem
sanguine in cornibus altaris quod est coram domino
in tabernaculo testimonii. Reliquum autem
sanguinem fundet iuxta basim altaris
holocaustorum quod est in ostio tabernaculi
testimonii. Omnemque adipem eius to-
llet et adolebit super altare sic faciens et de
hoc vitulo quomodo fecit et prius. et rogante pro
eis sacerdote propitius erit dominus. Ipsum autem
vitulum efferet extra castra atque comburet
sicut et priorem vitulum. quia pro peccato est multi-
tudinis. Si peccaverit princeps et fecerit u-
num e pluribus per ignorantiam quod domini lege pro-
hibetur et postea intellexerit peccatum suum: of-
feret hostiam domino hyrcum de capris inma-
culatum. ponetque manum super caput eius.
Cumque immolaverit eum in loco ubi solet ma-
ctari holocaustum coram domino quia pro peccato est:
tinget sacerdos digitum in sanguine hosti-
e pro peccato tangens cornua altaris holocau-
sti et reliquum fundens ad basim eius. Adipem
vero adolebit super sicut in victimis pacifi-
corum fieri solet. rogabitque pro eo et pro peccato
eius et dimittetur ei. Quod si peccaverit anima
per ignorantiam de populo terre ut faciat quic-
quam horum que domini lege prohibentur atque delin-
quat et cognoverit peccatum suum: offeret ca-
pram inmaculatam. ponetque manum super
caput hostie que pro peccato est et immolabit eam
in loco holocausti. Tolletque sacerdos de san- vel holocausti
guine suo et tangens cornua altaris in digito
holocausti reliquum fundet in basim eius. vel ad. q.
Omnem autem auferens adipem sicut auferri
solet de victimis pacificorum adolebit
super altare in odorem suavitatis domino. ro-
gabitque pro eo et dimittetur ei. Si autem de
pecoribus obtulerit victimam pro peccato
ovem scilicet inmaculatam: ponet manum
super caput eius et immolabit eam in loco ubi so-
lent

hostie c.

lent [illegible] holocaustorum cedi. Sumetque sacerdos de sanguine eius digito suo et tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim eius. Omnem quoque auferens adipem sicut auferri solet adeps arietis qui immolatur pro pacificis, cremabit super altare in incensum Domini, rogabitque pro eo et pro peccato eius et dimittetur illi.

V

Si peccaverit anima et audierit vocem iurantis testisque fuerit quod aut ipse vidit aut conscius est, nisi indicaverit, portabit iniquitatem suam. Anima que tetigerit aliquid immundum, sive quod occisum a bestia fuerit aut per se mortuum aut quodlibet aliud reptile, et oblita fuerit immunditie sue, rea est et deliquit. Et si tetigerit quicquid de immunditia hominis iuxta omnem impuritatem qua pollui solet, oblitaque cognoverit postea, subiacebit delicto. Anima que iuraverit et protulerit labiis suis ut vel male quid faceret vel bene, et idipsum iuramento et sermone firmaverit, oblitaque postea intellexerit delictum suum, agat penitentiam pro peccato suo et offerat de gregibus agnam sive capram, orabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius. Sin autem non potuerit offerre pecus, offerat duos turtures vel duos pullos columbarum Domino, unum pro peccato et alterum in holocaustum, dabitque eos sacerdoti, qui primum offerens pro peccato retorquebit caput eius ad pennulas, ita ut collo hereat et non penitus abrumpatur. Et asperget de sanguine eius parietem altaris. Quicquid autem reliquum fuerit faciet distillare ad fundamentum eius, quia pro peccato est. Alterum vero adolebit in holocaustum ut fieri solet, rogabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius, et dimittetur ei. Quod si non quiverit manus eius offerre duos turtures vel duos pullos columbarum, offeret pro peccato similam partem ephi decimam. Non mittet in eam oleum nec thuris aliquid imponet, quia pro peccato est. Tradetque eam sacerdoti qui plenum ex toto pugillum hauriens cremabit super altare in monimentum eius qui obtulit, rogans pro eo et expians. Reliquam vero partem ipse habebit in munere. Locutusque est Dominus ad Mosen dicens: Anima si prevaricans ceremonias per errorem in his que Domino sunt sanctificata peccaverit, offeret pro peccato suo arietem immaculatum de gregibus qui emi potest duobus siclis iuxta pondus sanctuarii. Ipsumque quod intulit damni restituet, et quintam partem ponet supra tradens sacerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem, et dimittetur ei. Anima si peccaverit per ignorantiam feceritque unum ex his que Domini lege prohibentur, et peccati rea intellexerit iniquitatem suam, offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti iuxta mensuram estimationemque peccati, qui orabit pro eo quia nesciens fecerit, et dimittetur ei, quia per errorem deliquit in Dominum. Locutus est Dominus ad Mosen dicens: Anima que peccaverit et contempto Domino negaverit depositum proximo suo quod fidei eius creditum fuerat, vel vi aliquid extorserit aut calumniam fecerit, sive rem perditam invenerit et inficians insuper peieraverit et quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus solent peccare homines, convicta delicti reddet omnia que per fraudem voluit obtinere integra, et quintam insuper partem domino cui damnum intulerat. Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege et dabit eum sacerdoti iuxta estimationem mensuramque delicti, qui rogabit pro eo coram Domino, et dimittetur illi pro singulis que faciendo peccavit.

VI

Locutusque est Dominus ad Mosen dicens: Precipe Aaron et filiis eius: Hec est lex holocausti. Cremabitur in altari tota nocte usque mane; ignis ex eodem altari erit. Vestietur tunica sacerdos et feminalibus lineis, tolletque cineres quas vorans ignis exussit, et ponens

iuxta

Exo. xxii. Hic duplum reddet si [illegible] fuit [illegible]; si non, et quintam partem reddet

iuxta altare spoliabitur prioribus vestimentis indutusque aliis efferet eas extra castra in loco mundissimo usque ad favillam consumi faciet. Ignis autem in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subiciens ligna mane per singulos dies et imposito holocausto desuper adolebit adipes pacificorum. Ignis est iste perpetuus qui numquam deficiet in altari. Haec est lex sacrificii et libamentorum quae offerent filii Aaron coram Domino et coram altari. Tollet sacerdos pugillum similae quae conspersa est oleo et totum thus quod super similam positum est, adolebitque illud in altari in monumentum odoris suavissimi Domino. Reliquam autem partem similae comedet Aaron cum filiis suis absque fermento, et comedet in loco sancto atrii tabernaculi. Ideo autem non fermentabitur quia pars eius in Domini offertur incensum. Sanctum sanctorum erit sicut pro delicto atque pro peccato. Mares tantum stirpis Aaron comedent illud. Legitimum ac sempiternum est in generationibus vestris de sacrificiis Domini. Omnis qui tetigerit illa sanctificabitur. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Haec est oblatio Aaron et filiorum eius quam offerre debent Domino in die unctionis suae. Decimam partem ephi offerent similae in sacrificio sempiterno, medium eius mane et medium eius vespere, quae in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem suavissimum Domino sacerdos qui patri iure successerit, et tota cremabitur in altari. Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet ex eo. Locutus est autem Dominus ad Moysen dicens: Loquere Aaron et filiis eius: Ista est lex hostiae pro peccato. In loco ubi offertur holocaustum immolabitur coram Domino. Sanctum sanctorum est. Sacerdos qui eam offeret comedet eam in loco sancto in atrio tabernaculi. Quidquid tetigerit carnes eius sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa, lavabitur in loco sancto. Vas autem fictile in quo cocta est confringetur. Quod si vas aeneum fuerit, defricabitur et lavabitur aqua. Omnis masculus de genere sacerdotali vescetur carnibus eius, quia sanctum sanctorum est. Hostia enim quae caeditur pro peccato, cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonii ad expiandum in sanctuario, non comedetur sed comburetur igni. Haec est lex hostiae pro delicto. Sancta sanctorum est. Idcirco ubi immolabitur holocaustum mactabitur et victima pro delicto. Sanguis eius per gyrum fundetur altaris. Offerent ex ea caudam et adipem qui operit vitalia, duos renunculos et pinguedinem quae iuxta ilia est, reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sacerdos super altare: incensum est Domini pro delicto. Omnis masculus de sacerdotali genere in loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro delicto; utriusque hostiae lex una erit: ad sacerdotem qui eam obtulerit pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti victimam habebit pellem eius. Omne sacrificium similae quod coquitur in clibano et quidquid in craticula vel in sartagine praeparatur eius erit sacerdotis a quo offertur. Sive oleo conspersa sive arida fuerint, cunctis filiis Aaron mensura aequa per singulos dividetur. VII

Haec est lex hostiae pacificorum quae offertur Domino. Si pro gratiarum actione oblatio fuerit, offerent panes absque fermento conspersos oleo et lagana azyma oleo lita coctamque similam et collyridas olei admixtione conspersas, panes quoque fermentatos cum hostia gratiarum quae immolatur pro pacificis, ex quibus unus pro primitiis Domino offeretur, et erit sacerdotis qui fundet hostiae sanguinem. Cuius carnes eadem comedentur die, nec remanebit ex eis quicquam usque mane.

1a regula

2a regula

3a regula

4a regula

Si voto vel sponte quispiam obtulerit hosti-
am, eadem similiter edetur die. Sed et si quid in
crastinum remanserit, vesci licitum est. Quic-
quid autem tertius invenerit dies, ignis absu-
met. Si quis de carnibus pacificorum victi-
me die tertio comederit, irrita fiet obla-
tio, nec proderit offerenti. Quin potius quecum-
que anima tali se edulio contaminaverit, pre-
varicationis rea erit. Caro que aliquid
tetigerit immundum, non comedetur, sed combu-
retur igni. Qui fuerit mundus vescetur ea.
Anima polluta que ederit de carnibus hos-
tie pacificorum que oblata est domino, peribit
de populis suis. Et que tetigerit immunditiam
hominis vel iumenti, sive omnis rei que pollue-
re potest, et comederit de huiuscemodi carnibus,
interibit de populis suis. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Loquere filiis israel.
Adipem ovis et bovis et capre non comede-
tis. Adipem cadaveris morticini et eius
animalis quod a bestia captum est, habebitis in
usus varios. Si quis adipem qui offerri de-
bet in incensum domini comederit, peribit de
populo suo. Sanguinem quoque omnis animalis
non sumetis in cibo, tam de avibus quam de pe-
coribus. Omnis anima que ederit sanguinem
peribit de populis suis. Locutus est dominus ad
moysen dicens. Loquere filiis israel dicens.
Qui offert victimam pacificorum domino, of-
ferat simul et sacrificium id est libamenta eius.
Tenebit manibus adipem hostie et pectuscu-
lum. Cumque oblata domino consecraverit,
tradet sacerdoti qui adolebit adipem
super altare. Pectusculum autem erit aaron et
filiorum eius. Armus quoque dexter de pacificorum
hostiis cedet in primitias sacerdotis. Qui ob-
tulerit sanguinem et adipem filiorum aaron,
ipse habebit armum dextrum in portione sua.
Pectusculum enim elevationis et armum sepa-
rationis tuli a filiis israel de hostiis eorum pa-
cificis, et dedi aaron sacerdoti ac filiis eius
lege perpetua ab omni populo israel. Hec est
unctio aaron et filiorum eius in ceremoni-
is domini, die qua obtulit eos moyses ut sa-
cerdotio fungerentur, et que precepit ei-
dem dominus dari a filiis israel religione perpe-
tua in generationibus suis. Ista est lex holo-
causti et sacrificii pro peccato atque delicto,
et pro consecratione et pacificorum victimis,
quam constituit dominus in monte synai, quando
mandavit filiis israel ut offerrent
oblationes suas domino in deserto synai. moyses
Locutusque est dominus ad moysen di-
cens. Tolle aaron cum filiis suis,
et vestes eorum et unctionis oleum, vitu-
lum pro peccato, duos arietes, canistrum
cum azimis, et congregabis omnem cetum ad
hostium tabernaculi. Fecit moyses ut dominus
imperaverat. Congregataque omni turba
ante fores ait: Iste est sermo quem dominus iussit
fieri. Statimque obtulit aaron et filios
eius. Cumque lavisset eos, vestivit pon-
tificem subucula linea accingens eum
balteo, et induens tunica iacinctina,
et desuper humerale imposuit, quod astrin-
gens cingulo aptavit rationali, in quo e-
rat doctrina et veritas. Cydari quoque texit
caput, et super eam contra frontem posuit
laminam auream consecratam in sanctifica-
tione, sicut preceperat ei dominus. Tulit et unc-
tionis oleum, quo linivit tabernaculum
cum omni supellectili sua. Cumque sa-
nctificans aspersisset altare septem vici-
bus, unxit illud et omnia vasa eius, labrum quoque
cum basi sua sanctificavit oleo. Quod fundens
super caput aaron, unxit eum et conse-
cravit. Filios quoque eius oblatos vesti-
vit tunicis lineis, et cinxit balteis,
imposuitque mitras ut iusserat dominus.
Obtulit et vitulum pro peccato. Cumque
super caput eius posuisset aaron et fili-
i eius manus suas, immolavit eum,
hauriens sanguinem, et tincto digi-
to tetigit cornua altaris per gyrum,

Et expiatum et sanctificatum fudit reli-
quum sanguinem ad fundamenta eius. Adi-
pem vero qui erat super vitulum et reti-
culum iecoris duosque renunculos cum
arvinulis suis adolevit super altare
vitulum cum pelle et carnibus et fimo cre-
mans extra castra sicut preceperat dominus. Ob-
tulit et arietem in holocaustum super cu-
ius caput cum imposuissent Aaron et filii
eius manus suas: immolavit eum et fu-
dit sanguinem eius per altaris circuitum.
Ipsum quoque arietem in frusta concidens ca-
put eius et artus et adipem ad-
olevit igni lotis prius intestinis et pe-
dibus totumque simul arietem incendit
super altare eo quod esset holocaustum su-
avissimi odoris domino sicut preceperat ei.
Obtulit et arietem secundum in consecra-
tionem sacerdotum posueruntque super caput il-
lius Aaron et filii eius manus suas. Quem
cum immolasset Moyses sumens de san-
guine tetigit extremum auricule dex-
tre Aaron et pollicem manus eius dextre
similiter et pedis. Obtulit et filios Aaron.
Cumque de sanguine arietis immolati
tetigisset extremum auricule singulorum
dextre et pollices manus ac pedis dextri
reliquum fudit super altare per circui-
tum. Adipem vero et caudam omnemque pin-
guedinem que operit intestina reti-
culumque iecoris et duos renes cum ad-
ipibus suis armumque dextrum separa-
vit. Tollens autem de canistro azimorum
quod erat coram domino panem absque fermen-
to et collyridam conspersam oleo laganumque
posuit super adipes et armum dextrum
tradens simul omnia Aaron et filiis eius.
Qui postquam levaverunt ea coram domino rur-
sum suscepta de manibus eorum adolevit
super altare holocausti eo quod consecra-
tionis esset oblatio in odorem suavitatis
sacrificium domino. Tulit quoque pectusculum ele-
vans illud coram domino de ariete consecra-
tionis in partem suam sicut preceperat ei
dominus. Assumensque unguentum et sanguinem
qui erat in altari aspersit super Aaron et
vestimenta eius et super filios eius ac ves-
tes eorum. Cumque sanctificasset eos in vesti-
tu suo: precepit eis dicens. Coquite
carnes ante fores tabernaculi et ibi come-
dite eas. Panes quoque consecrationis edite
qui positi sunt in canistro sicut prece-
pit mihi dicens. Aaron et filii eius come-
dent eos. Quicquid autem reliquum fuerit de
carne ac panibus: ignis absumet. De
hostio quoque tabernaculi non exibitis septem diebus
usque ad diem quo complebitur tempus con-
secrationis vestre. Septem enim diebus fini-
tur consecratio sicut et in presentiarum factum
est ut ritus sacrificii compleretur. Die ac
nocte manebitis in tabernaculo observan-
tes custodias domini ne moriamini. Sic
enim mihi preceptum est. Feceruntque Aaron et
filii eius cuncta que locutus est dominus per ma-
num Moysi.

IX

Facto autem octavo die vocavit
Moyses Aaron et filios eius ac ma-
iores natu Israel. Dixitque ad Aaron.
Tolle vitulum de armento pro peccato et ari-
etem in holocaustum utrumque immaculatum
et offer illos coram domino. Et ad filios
Israel loqueris. Tollite hircum pro peccato et
vitulum atque agnum anniculum et sine
macula in holocaustum. bovem et arietem
pro pacificis et immolate eos coram domino in
sacrificio singulorum similam oleo con-
spersam offerentes. Hodie enim dominus appa-
rebit vobis. Tulerunt ergo cuncta que
iusserat Moyses ad hostium taberna-
culi. Ubi cum omnis staret multitudo: ait
Moyses. Iste est sermo quem precepit dominus.
Facite et apparebit vobis gloria eius. Et
dixit ad Aaron. Accede ad altare et
immola pro peccato tuo. Offer holocau-

stum et deprecare pro te et pro populo. Cumque
mactasset hostiam populi, ora pro eo, sicut
praecepit Dominus. Statimque Aaron accedens
ad altare, immolavit vitulum pro peccato
suo. Cuius sanguinem obtulerunt ei filii
sui: in quo tingens digitum tetigit cor-
nua altaris, et fudit residuum ad ba-
sim eius. Adipem que et renunculos ac re-
ticulum iecoris, que sunt pro peccato, adole-
vit super altare, sicut praeceperat Dominus Mo-
ysi. Carnes vero et pellem eius extra castra
combussit igni. Immolavit et holo-
causti victimam: obtuleruntque ei filii
sui sanguinem eius, quem fudit per altaris cir-
cuitum. Ipsam etiam hostiam in frusta concisam
cum capite et membris singulis obtule-
runt: quae omnia super altare cremavit igni,
lotis prius aqua intestinis et pedibus. Et
pro peccato populi offerens, mactavit hircum:
expiatoque altari, fecit holocaustum, ad-
dens in sacrificio libamenta, quae pariter offerun-
tur, et adolens ea super altare, absque caerimo-
niis holocausti matutini. Immola-
vit et bovem atque arietem, hostias pacificas
populi: obtuleruntque ei filii sui sanguinem,
quem fudit per altaris circuitum. Adipem
autem bovis et caudam arietis, renunculosque
cum adipibus suis, et reticulum iecoris po-
suerunt super pectora. Cumque cremati
essent adipes in altari, pectora eorum et
armos dextros separavit Aaron, e-
levans coram Domino, sicut praeceperat Moy-
ses. Et extendens manum contra populum,
benedixit ei. Sicque completis hostiis
pro peccato, et holocaustis, et pacificis, descende-
bat. Ingressi autem Moyses et Aaron tabernacu-
lum testimonii, et deinceps egressi, be-
nedixerunt populo. Apparuitque gloria Do-
mini omni multitudini, et ecce egres-
sus ignis a Domino devoravit holocau-
stum et adipes qui erant super altare.
Quod cum vidissent turbae, laudaverunt
Dominum, ruentes in facies suas.
Arreptisque Nadab et Abiu filii
Aaron turibulis, posuerunt ignem
et incensum desuper, offerentes coram
Domino ignem alienum, quod eis praeceptum non erat.
Egressusque ignis a Domino devoravit e-
os, et mortui sunt coram Domino. Dixitque
Moyses ad Aaron: Hoc est quod locutus est
Dominus: Sanctificabor in his qui appropin-
quant mihi, et in conspectu omnis populi glorifica-
bor. Quod audiens tacuit Aaron. Vo-
catis autem Moyses Misaele et Elisaphan
filiis Oziel patrui Aaron, ait ad eos:
Ite et tollite fratres vestros de conspectu
sanctuarii, et asportate extra castra. Con-
festimque pergentes tulerunt eos sicut
iacebant, vestitos lineis tunicis, et eie-
cerunt foras, ut sibi fuerat imperatum.
Locutusque est Moyses ad Aaron et ad Ele-
azar et Ithamar filios eius: Capita
vestra nolite nudare, et vestimenta no-
lite scindere, ne forte moriamini,
et super omnem coetum oriatur indignatio.
Fratres vestri et omnis domus Israel plan-
gant incendium quod Dominus suscitavit. Vos
autem non egrediemini fores tabernaculi,
alioquin peribitis: oleum quippe sanctae
unctionis est super vos. Qui fecerunt om-
nia iuxta praeceptum Moysi. Dixit quoque Dominus
ad Aaron: Vinum et omne quod inebriare
potest non bibetis tu et filii tui quando intra-
bitis in tabernaculum testimonii, ne mo-
riamini: quia praeceptum est sempiternum
in generationes vestras, ut habeatis scientiam
discernendi inter sanctum et profanum, et inter
pollutum et mundum, doceatisque filios
Israel omnia legitima mea quae locutus
sum ad eos per manum Moysi. Locutus-
que est Moyses ad Aaron et ad Eleazar
et Ithamar filios eius qui residui erant:
Tollite sacrificium quod remansit de ob-
latione Domini, et comedite illud absque

fermento iuxta altare quia sanctum sanctorum est.
Comedetis autem in loco sancto quod datum est
tibi et filiis tuis de oblationibus domini sicut
preceptum est mihi. Pectusculum quoque quod oblatum
est et armum dextrum qui separatus est, e-
detis in loco mundissimo tu et filii tui
ac filie tue tecum. Tibi enim ac liberis
tuis reposita sunt de hostiis salutari-
bus filiorum israel eo quod armum et pectus et
adipes qui cremantur in altari eleva-
verint coram domino et pertineant ad te et ad
filios tuos lege perpetua sicut precepit
dominus. Inter hec hyrcum qui oblatus fuerat pro
peccato cum quereret moyses exustum
repperit. Iratusque contra eleazar et itha-
mar filios aaron qui remanserant
ait. Cur non comedistis hostiam pro
peccato in loco sancto que sancta sanctorum est et data
vobis ut portetis iniquitatem multi-
tudinis et rogetis pro ea in conspectu do-
mini presertim cum de sanguine illius
non sit illatum intra sancta et comedere eam
debueratis in sanctuario sicut preceptum
est mihi. Respondit aaron. Oblata est ho-
stia hodie pro peccato et holocaustum coram
domino mihi autem accidit quod videtis. Quomodo
potui comedere eam aut placere domino in
cerimoniis mente lugubri. Quod cum
audisset moyses recepit satisfactionem.

XI Locutus quoque est dominus ad mo-
ysen et aaron dicens. Dicite
filiis israel. Custodite omnia que precepi
vobis ut faciatis. Hec sunt animalia
que comedere debetis de cunctis animanti-
bus terre. Omne quod habet divisam ungulam
et ruminat in pecoribus comedetis. Qu-
icquid autem ruminat quidem et habet ungu-
lam sed non dividit eam sicut camelus
et cetera non comedetis illa et inter inmun-
da reputabitis. Cyrogryllius qui
ruminat ungulamque non dividit
inmundus est. Lepus quoque nam et ipse ru-
minat sed ungulam non dividit et sus que
cum ungulam dividat non ruminat. Horum
carnibus non vescemini nec cadavera contin-
getis quia inmunda sunt vobis. Hec sunt
que gignuntur in aquis et vesci licitum est.
Omne quod habet pinnulas et squamas tam in
mari quam in fluminibus et stagnis co-
medetis. Quicquid autem pinnulas et squa-
mas non habet eorum que in aquis moventur et
vivunt abhominabile vobis et execran-
dum erit. Carnes eorum non comedetis et
morticina vitabitis. Cuncta que non
habent pinnulas et squamas in aquis pollu-
ta erunt. Hec sunt que de avibus comedere
non debetis et vitanda sunt vobis. Aquilam
et grypem et alietum et milvum ac vul-
turem iuxta genus suum et omne corvini
generis in similitudinem suam. Strutionem
et noctuam et larum et accipitrem iuxta genus
suum. Bubonem et mergulum et ybin cignum
et onocrotalum et porphirionem herodio-
nem et caradrion iuxta genus suum. Upu-
pam quoque et vespertilionem. Omne de volucri-
bus quod graditur super quatuor pedes abomi-
nabile erit vobis. Quicquid autem ambulat
quidem super quatuor pedes sed habet longiora re-
tro crura per que salit super terram come-
dere debetis ut est brucus in genere suo et at-
tacus atque ophiomacus ac locusta singula
iuxta genus suum. Quicquid autem ex volucri-
bus quatuor tantum habet pedes execrabile vobis
erit et quicumque morticina eorum tetigerit
polluetur et inmundus erit usque ad vesperam.
Et si necesse fuerit ut portet quippiam
horum mortuum lavabit vestimenta sua
et inmundus erit usque ad solis occasum. Om-
ne animal quod habet quidem ungulam sed non di-
vidit eam nec ruminat inmundum
erit et quicquid tetigerit contaminabi- illa.
tur. Quod ambulat super manus ex cunc-
tis animantibus que incedunt quadrupedia
inmundum erit. Qui tetigerit morticin-

na eorum polluetur usque ad vesperam. Et qui
portaverit hec mortua eorum cadavera lavabit ve
stimenta sua et inmundus erit usque ad vespe
ram. Et omnia hec inmunda sunt vobis. Hec
quoque inter polluta reputabuntur de his que mo
ventur in terra: mustela et mus et corcodrillus
singula iuxta genus suum, migale et came
leon et stellio ac lacerta et talpa. Hec omnia in
munda sunt. Qui tetigerit morticina
eorum inmundus erit usque ad vesperam.
Et super quod ceciderit quicquam de morticti
nis eorum polluetur. Tam vas ligneum
et vestimentum quam pelles et cilicia in quo quid
fit operis tinguentur aqua et polluta erunt
usque ad vesperam et sic postea munda
buntur. Vas autem fictile in quo horum quicquam
intro ceciderit polluetur et idcirco frangen
dum est. Omnis cibus quem comedetis si fu
sa fuerit super eum aqua inmundus erit
et omne liquens quod bibitur de universo va
se inmundum erit. Et quicquid de morti
cinis huiusmodi ceciderit super illud inmu
ndum erit. sive clibani sive cytropodes de
struentur et inmundi erunt. Fontes vero et cister
ne et omnis aquarum congregatio munda erunt.
Qui morticinum eorum tetigerit polluetur.
non Si ceciderit super sementem polluet eam.
Si autem quispiam aqua sementem perfuderit et
postea morticiniis tacta fuerit. ilico pol
luetur. Si mortuum fuerit animal quod licet vobis
comedere qui cadaver eius tetigerit inmun
dus erit usque ad vesperam et qui come
derit ex eo quippiam sive portaverit lavabit
vestimenta sua et inmundus erit usque ad
vesperam. Omne quod reptat super terram
abominabile erit vobis nec assumetur in
cibum. Quicquid super pectus quadrupes
graditur et multos habet pedes sive per humum tra
hitur non comedetis quia abominabi
le est. Nolite contaminare animas vestras nec
tangetis quicquam eorum ne inmundi sitis.
Ego enim sum dominus deus vester. Sancti estote quia
ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras
in omni reptili quod movetur super terram. E
go enim sum dominus qui eduxi vos de terra
Egypti ut essem vobis in deum. Sancti eritis
quia ego sanctus sum. Ista est lex animantium ac
volucrum et omnis anime viventis que
movetur in aqua et reptat in terra ut dif
ferentias noveritis mundi et inmundi et sciatis
quid comedere et quid respuere debeatis.

Locutusque est dominus ad moysen dicens. XII
Loquere filiis israel et dices ad eos.
Mulier si concepto semine pepererit
masculum inmunda erit vii diebus
iuxta dies separationis menstrue. Et die oc
tava circumcidetur infantulus. Ipsa vero xx
xiii diebus manebit in sanguine purifi
cationis sue. Omne sanctum non tanget nec in
gredietur sanctuarium donec impleantur dies
purificationis sue. Sin autem feminam pe
pererit inmunda erit duabus ebdoma
dibus iuxta ritum fluxus menstrui et
lx vi diebus manebit in sanguine puri
ficationis sue. Cumque expleti fuerint di
es purificationis sue pro filio sive pro filia
deferet agnum anniculum in holocaustum
et pullum columbe sive turturem pro peccato
ad hostium tabernaculi testimonii et tra
det sacerdoti qui offeret illa coram domino
et orabit pro ea et sic mundabitur a proflu
vio sanguinis sui. Ista est lex parien
tis masculum aut feminam. Quod si non in
venerit manus eius nec potuerit offerre ag
num sumet duos turtures vel duos pul
los columbarum unum in holocaustum et al
terum pro peccato orabitque pro ea sacerdos et sic
mundabitur.

Locutusque est dominus ad moysen et aa XIII
ron dicens. Homo in cuius carne et
cute ortus fuerit diversus color sive pustula
aut quasi lucens quippiam id est plaga lepre ad
ducetur ad aaron sacerdotem vel ad unum
quemlibet filiorum eius. Qui cum viderit le

·s· ex mutatione coloris naturalis

parum in cute et pilos in album mutaverit
colorem, ipsamque aspectu lepre humili-
orem cute et carne reliqua: plaga lepre
est, et ad arbitrium eius separabitur. Sin
autem lucens candor fuerit in cute, nec humi-
lior carne reliqua, et pili coloris pristini,
recludet eum sacerdos vii diebus, et con-
siderabit eum die septimo. Et
si quidem lepra ultra non creverit, nec trans-
ierit in cute priores terminos, rursum
recludet eum vii diebus aliis. Et die
septimo contemplabitur. Si obscurior
fuerit lepra, et non creverit in cute, mun-
dabit eum, quia scabies est: lavabitque
homo vestimenta sua, et mundus erit. Quod
si postquam a sacerdote visus est et reddi-
tus munditie, iterum lepra creverit, ad-
ducetur ad eum, et immunditie condemp-
nabitur. Plaga lepre si fuerit in homine,
adducetur ad sacerdotem, et vi-
debit eum. Cumque color albus in cute fu-
erit, et capillorum mutaverit aspectum,
ipsa quoque caro viva apparuerit: lepra ve-
tustissima reputabitur, atque inolita
cuti. Contaminabit itaque eum sa-
cerdos, et non recludet, quia perspicue inmun-
ditia est. Sin autem effloruerit discur-
rens lepra in cute, et operuerit omnem car-
nem a capite usque ad pedes, quicquid
sub aspectum oculorum cadit, considerabit
eum sacerdos, et teneri lepra mundissi-
ma iudicabit, eo quod omnis caro in
candorem versa sit, et iccirco homo mundus e-
rit. Quando vero caro vivens apparuer-
it, tunc sacerdotis iudicio polluetur, et inter i-
mmundos reputabitur. Caro enim viva
si lepra aspergitur inmunda est. Quod si rur-
sum versa fuerit in alborem, et totum hominem o-
perverit, considerabit eum sacerdos, et
mundum esse decernet. Caro et cutis
in qua ulcus natum est et sanatum, et in loco
ulceris cicatrix apparuerit alba

sive subrufa, adducetur ad sacerdotem homo. Qui
cum viderit locum lepre humiliorem carne
reliqua, et pilos versos in candorem, contami-
nabit eum: plaga enim lepre orta est in
ulcere. Quod si pilus coloris est pristini, et
cicatrix subobscura, et vicina carne non
est humilior, recludet eum vii diebus. Et si
quidem creverit, adiudicabit eum lepre.
Sin autem steterit in loco suo, ulceris est cica-
trix, et homo mundus erit. Caro autem et cutis
quam ignis exusserit, et sanata albam sive
rufam habuerit cicatricem, considerabit eam
sacerdos: et ecce si versa est in alborem, et reliqua
carne humilior, contaminabit eum, quia
plaga lepre in cicatrice est orta. Quod si
pilorum color non fuerit inmutatus, nec humi-
lior carne reliqua, et ipsa lepre species fuerit sub-
obscura, recludet eum vii diebus, et die
septimo contemplabitur. Si creverit in
cute lepra, contaminabit eum. Sin autem in
loco suo candor steterit non satis clarus,
plaga combustionis est, et iccirco mun-
dabitur, quia cicatrix est combusture. Vir sive
mulier in cuius capite vel barba germinaverit
lepra, videbit eos sacerdos. Et si quidem humi-
lior locus fuerit carne reliqua, et capillus fla-
vus solito quoque subtilior, contaminabit
eos, quia lepra capitis est ac barbe. Sin autem
viderit locum macule equalem vicine cu-
ti, et capillum nigrum, recludet eos vii
diebus, et die vii intuebitur. Si non cre-
verit macula, et capillus sui coloris est, et lo-
cus plage carni reliqua equalis, radetur
homo absque loco macule, et includetur vii die-
bus aliis. Si in die vii visa fuerit stetisse pla-
ga in loco suo, nec humilior carne reliqua,
mundabit eum, lotisque vestibus suis, mun-
dus erit. Sin autem post emundationem rursus
creverit macula in cute, non queret ampli-
us utrum capillus in flavum colorem sit muta-
tus, quia aperte inmundus est. Porro si ste-
terit macula, et capilli nigri fuerint, no-

[Margin notes, left: "infectu" · "scabies" · "vel quod albedinem"]

[Margin notes, right: "lepre" · "vel locus eius reliqua cute humilior" · "vel sin"]

verit hominem esse sanatum, et confidenter eum
pronunciet mundum. Vir sive mulier in cu-
ius cute candor apparuerit, intuebitur eos sa-
cerdos. Si deprehenderit subobscurum alborem
lucere in cute, sciat non esse lepram sed maculam
coloris candidi, et hominem mundum. Vir
de cuius capite capilli fluunt calvus et
mundus est. Et si a fronte ceciderint pili,
recalvaster et mundus est. Sin autem in cal-
vitio sive in recalvatione albus vel rufus co-
lor fuerit exortus, et hoc sacerdos viderit, condemp-
nabit eum haut dubio lepre que orta est
in calvitio. Quicumque ergo maculatus fuerit lepra
et separatus ad arbitrium sacerdotis, habebit
vestimenta sua dissuta, caput nudum, os
veste contectum, contaminatum ac sor-
didum se clamabit. Omni tempore quo le-
prosus est et inmundus solus habitabit extra
castra. Vestis lanea sive linea que lepram
habuerit in stamine ac subtegmine aut cer-
te pellis aut quicquid ex pelle confectum,
si alba vel rufa fuerit macula infecta, lepra
reputabitur ostendeturque sacerdoti. Qui consi-
deratam recludet vii diebus, et die vii rur-
sus aspiciens si deprehenderit crevisse, le-
pra perseverans est. Pollutum iudicabit
vestimentum, et omne in quo fuerit inven-
ta, et idcirco comburetur flammis. Quod si
eam viderit non crevisse, precipiet et la-
vabunt id in quo lepra est, recludetque illud
vii diebus aliis. Et cum viderit faciem quidem
pristinam non reversam, nec tamen crevisse
lepram, inmundum iudicabit, et igne com-
buret, eo quod infusa sit in superficie vesti-
menti vel per totum lepra. Sin autem obscurior
fuerit locus lepre postquam vestis fuerit lota,
abrumpet eum et a solido dividet.
Quod si ultra apparuerit in his locis que prius
inmaculata erant, lepra volatilis et va-
ga debet comburi igne. Si cessaverit,
lavabit ea que pura sunt secundo, et
munda erunt. Ista est lex lepre vesti-

[Margin: qui fluunt capilli a parte frontis ... recalvaster]
[Margin: ... clamaret]
[Margin: ... stamine ... subtegmine ...]

menti lanei et linei, staminis atque
subtegminis, omnisque supellectilis
pelliceae, quomodo mundari debeat vel con-
taminari.

XIIII

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens:
Hic est ritus leprosi quando mundandus est.
Adducetur ad sacerdotem, qui egressus de
castris cum invenerit lepram esse mundatam,
precipiet ei qui purificatur ut offerat pro se
duos passeres vivos, quibus vesci licitum [margin: vel quos]
est, et lignum cedrinum vermiculumque et ysopum.
Et unum ex passeribus inmolari iubebit
in vase fictili super aquas viventes. Alium
autem vivum cum ligno cedrino et cocco et
ysopo tinguet in sanguine passeris inmo-
lati, quo asperget illum qui mundandus est
septies, ut iure purgetur, et dimittet pas-
serem vivum, ut in agrum volet. Cumque
laverit homo vestimenta sua, radet omnes pi-
los corporis, et lavabitur aqua. Purificatusque
ingredietur castra, ita dumtaxat ut
maneat extra tabernaculum suum vii diebus,
et die vii radet capillos capitis bar-
bamque ac supercilia ac totius corporis pilos,
et lotis rursum vestibus et corpore, die viii
assumet duos agnos inmaculatos et o-
vem anniculam absque macula, et tres de-
cimas simile in sacrificium que conspersa sit ole-
o, et seorsum olei sextarium. Cumque sa-
cerdos purificans hominem statuerit eum
et hec omnia coram Domino in hostio tabernaculi
testimonii, tollet agnum et offeret eum
pro delicto, oleique sextarium, et oblatis an-
te Dominum omnibus, inmolabit agnum ubi inmo-
lari solet hostia pro peccato et holocaustum,
id est in loco sancto. Sicut enim pro peccato, ita et
pro delicto ad sacerdotem pertinet hos-
tia: sancta sanctorum est. Assumensque sa-
cerdos de sanguine hostie que inmolata est pro
delicto, ponet super extremum auricule
dextre eius qui mundatur et super pollices
manus dextre et pedis, et de olei sextario

& mittet in manum sinistram suam. tin-
getque digitum dextrum in eo. et asperget co-
ram domino septies. Quod autem reliquum est ole-
i in leva manu, fundet super extremum
auricule dextre eius qui mundatur. et su-
per pollices manus et pedis dextri. et super san-
guinem qui fusus est pro delicto. et super ca-
put eius. rogabitque pro eo coram domino et fa-
ciet sacrificium pro peccato. Tunc immolabit
holocaustum. et ponet illud in altari cum li-
bamentis suis. et sic rite mundabitur. Quod
si pauper est et non potest manus eius invenire
que dicta sunt; pro delicto sumet agnum ad
oblationem ut roget pro eo sacerdos. decimam-
que partem simile conspersae oleo in sacrifi-
cium et olei sextarium. duosque turtures
sive duos pullos columbe. quorum unus
sit pro peccato et alter in holocaustum. offeretque
ea die octavo purificationis sue sacer-
doti ad ostium tabernaculi testimonii co-
ram domino. Qui suscipiens agnum pro de-
licto et sextarium olei levabit simul. im-
molatoque agno de sanguine eius ponet
super extremum auricule dextre illius qui
mundatur. et super pollices manus eius ac pe-
dis dextri. Olei vero partem mittet in ma-
num suam sinistram. in quo tingens di-
gitum dextre manus, asperget septies co-
ram domino. tangetque extremum dextre au-
ricule illius qui mundatur et pollices manus
ac pedis dextri in loco sanguinis qui effu-
sus est pro delicto. Reliquam autem partem o-
lei que est in sinistra manu, mittet super
caput purificati ut placet pro eo dominum.
et turturem sive pullum columbe offeret.
unum pro delicto et alterum in holocaustum cum
libamentis suis. Hoc est sacrificium lepro-
si qui habere non potest omnia in emundationem sui.
Locutusque est dominus ad moysen et aa-
ron dicens. Cum ingressi fueritis terram
chanaan quam ego dabo vobis in possessionem
si fuerit plaga lepre in edibus, ibit

cuius est domus sacerdoti nuncians et dicet.
Quasi plaga lepre videtur mihi esse in domo
mea. At ille precipiet ut efferant u-
niversa de domo priusquam ingrediatur eam
et videat utrum lepra sit. ne immun-
da fiant omnia que in domo sunt. Intrabitque post-
ea ut consideret lepram domus. et cum viderit
in parietibus illius quasi valliculas pallore sive
rubore deformes. et humiliores superfi-
cie reliqua; egredietur ostium domus et statim
claudet eam septem diebus. Reversusque die
septimo considerabit eam. Si invenerit crevisse
lepram; iubebit erui lapides in quibus le-
pra est et proici eos extra civitatem in loco immun-
do. domum autem ipsam radi intrinsecus per
circuitum. et spargi pulverem rasure
extra urbem in loco immundo. lapidesque a-
lios reponi pro his qui ablati fuerint et
luto alio liniri domum. Sin autem postquam
eruti sunt lapides et pulvis erasus et alia   v. erasus
terra lita ingressus sacerdos viderit re-
versam lepram et parietes aspersos maculis;
lepra est perseverans et immunda domus. Quam
statim destruent. et lapides eius ac ligna
atque universum pulverem proicient extra opi-
dum in loco immundo. Qui intraverit
domum quando clausa est immundus erit us-   q. d. p lapsu [illegible] mundabitur
que ad vesperum. et qui dormierit in ea
et comederit quippiam; lavabit vestimen-
ta sua. Quod si introiens sacerdos viderit
lepram non crevisse in domo postquam denuo   denuo
lita est; purgabit eam reddita sani-
tate. et in purificationem eius sumet duos
passeres lignumque cedrinum et vermiculum
atque hysopum. et immolato uno passere
in vase fictili super aquas vivas tollet lig-   i. fluidas ponebat [illegible]
num cedrinum. et hysopum et coccum. et passe-
rem vivum. et tinget omnia in sanguine pas-
seris immolati atque in aquis viventibus;
et asperget domum septies. purificabitque
eam tam in passeris sanguine quam in aquis
viventibus; et in passere vivo lignoque

i. passere

cedrino ⁊ ysopo atq; uermiculo. Cumq; di
miserit auolare i agrū libere: orabit
p domo ⁊ iure mundabit'. Ista est lex
omīs lepre ⁊ pcussure. lepre uestiū ⁊ do
mor. cicatricis ⁊ erūpentiū papularū. lu
centis macle ⁊ i uarias spēs colorib; im
mutatis: ut possit sciri quo tpr mun
dū quid ul' imundum sit.

XV. Locutusq; est dñs ad moysen ⁊ aarō
dicens. Loquimini filiis isrl' ⁊ dicite
eis. Vir qui patit' fluxū seminis: imū
dus erit. ⁊ tūc iudicabit' huic uicio sub
iacere cū p singla momta adheserit
carni eius atq; cōcreuerit fedus hu
mor. Omne stratū i quo dormierit:
imundū erit ⁊ ubicumq; sederit. Si q's
hominum tetigerit lectum eius: laua
bit uestimta sua. ⁊ ipse lotus aq: imun
dus erit usq; ad uesperum. Si sederit ille ubi
sederat: ⁊ ipse lauabit uestimta sua ⁊
lotus aq: imundus erit usq; ad uesperum.
Qui tetigerit carnes ei': lauabit uestimē
ta sua. ⁊ ipse lotus aq: imundus erit usq;
ad uespum. Si saliuam huiuscemodi hō iece
rit sup eum q' mundus est: lauabit ue
stimta sua. ⁊ lotus aq: imundus erit u
sq; ad uesperum. Sagma sup qd sederit
imundum erit. ⁊ omnis qui tetigerit
quicquid sub eo fuit qui fluxum semi
nis patit': pollutus erit usq; ad uespū.
Qui portauerit hor aliquid: lauabit
uestimta sua. ⁊ ipse lotus aq: imundus
erit usq; ad uesperum. Omnis quē tetige
rit qui talis est nō lotis aū manib;:
lauabit uestimta sua. ⁊ lotus aqua
imundus erit usq; ad uesperum. Vas
fictile qd tetigerit: confringet'. uas aūt
ligneū lauabit' aqua. Si sanat' fuerit
qui huiuscemodi sustinet passionē: nu
merabit vii. dies post emundacōem
sui ⁊ lotis uestib; ⁊ toto corpe i aquis
uiuentib;: erit mundus. Die aūt octa

uo sumet duos turtures aut duos pul
los columbe ⁊ ueniet i cōspectu do
mini ad hostiū tabnacli testimoni
i. dabitq; eos sacdoti qui faciet unū
p pctō ⁊ altm i holocaustū. rogabitq;
p eo coram dño ut emundet a fluxu
seminis sui. Vir de quo egredit' semē
coitus: lauabit aq omne corp' suum ⁊
imundus erit usq; ad uesperum. Vestem
⁊ pellem quā habuerit lauabit aq ⁊ imun
da erit usq; ad uesperum. Mulier cū q
coierit: imunda erit usq; ad uespū.
Mulier que redeunte mense patit' fluxu
um sanguinis: septē dieb; separabit'.
Omnis qui tetigerit eam: imundus erit
usq; ad uesperum. ⁊ i quo dormierit
ul' sederit dieb; separacōnis sue: pollu
etur. Qui tetigerit lectum eius: laua
bit uestimta sua. ⁊ ipse lotus aqua: i
mundus erit usq; ad uesperum. Omne
uas sup qd illa sederit quicumq; attigerit:
lauabit uestimenta sua ⁊ lotus aqua:
pollutus erit usq; ad uesperum. Si co
ierit cū ea tpr sanguinis menstrualis:
imundus erit vii. dieb; ⁊ omne stratū
i quo dormierit polluetur. Mulier que pa
tit' multis dieb; fluxū sanguinis nō i tē
pore menstruali. ul' que post menstruū
sanguis fluere nō cessat: quā diu huic
subiacet passioni imunda erit q
si i tpr menstruo. Omne stratū i quo dor
mierit ⁊ uas i quo sederit: pollutū erit.
Quicumq; tetigerit ea: lauabit uestimē
ta sua. ⁊ ipse lotus aq: imundus erit usq;
ad uesperum. Si steterit sanguis ⁊ fluere
cessauerit: numerabit vii. dies purifica
cōis sue ⁊ die octauo offeret p se sac
doti duos turtures ul' duos pullos co
lumbarū ad hostiū tabernacli testi
monii. qui unū faciet p pctō ⁊ altm
i holocaustum. rogabitq; p ea corā
dño ⁊ p fluxu imundicie eius. Doce

bitis ergo filios Israel ut caveant immundi-
tiam et non moriantur in sordibus suis cum
polluerint tabernaculum meum quod est inter eos.
Ista est lex eius qui patitur fluxum
seminis et qui polluitur coitu et que menstru-
is temporibus separatur vel que iugi fluit san-
guine et hominis qui dormierit cum ea.
XVI Locutusque est dominus ad Moysen post mor-
tem filiorum duorum Aaron quando offe-
rentes ignem alienum interfecti sunt et pre-
cepit ei dicens. Loquere ad Aaron fra-
trem tuum ne omni tempore ingrediatur sanctuari-
um quod est intra velum coram propitiato-
rio quo tegitur archa ut non moriatur
quia in nube apparebo super oraculum nisi hec
ante fecerit. Vitulum offeret pro peccato et
arietem in holocaustum. Tunica line-
a vestietur feminalibus lineis veren-
da celabit accingetur zona linea ci-
darim lineam imponet capiti. Hec
enim vestimenta sunt sancta quibus cunctis
cum lotus fuerit induetur. Suscipietque
ab universa multitudine filiorum Is-
rael duos hircos pro peccato et unum arie-
tem in holocaustum. Cumque obtulerit
vitulum et oraverit pro se et pro domo su-
a duos hircos stare faciet coram do-
mino in hostio tabernaculi testimonii et
mittens super utrumque sortem unam
domino et alteram capro emissario. Cuius
sors exierit domino offeret illum pro
peccato. Cuius autem in caprum emissarium sta-
tuet eum vivum coram domino ut fun-
dat preces super eum et emittat eum in soli-
tudinem. His rite celebratis offeret
vitulum et rogans pro se et pro domo sua
immolabit eum. Assumptoque turribu-
lo quod de prunis altaris impleverit et ha-
uriens manu compositum thimia-
i ma in incensum ultra velum intrabit in
sancta ut positis super ignem aromatibus
nebula eorum et vapor operiat oraculum
quod est super testimonium et non moriatur.
Tollet quoque de sanguine vituli et aspergit
digito septies contra propitiatorium ad o-
rientem. Cumque mactaverit hircum
pro peccato populi inferet sanguinem eius intra
velum sicut preceptum est de sanguine vi-
tuli ut aspergat e regione oraculi et expi-
et sanctuarium ab inmunditiis filiorum
Israel et a prevaricationibus eorum cunctisque
peccatis. Iuxta hunc ritum faciet in taberna-
culo testimonii quod fixum est inter eos in me-
dio sordium habitationis eorum. Nullus
hominum sit in tabernaculo quando pontifex in-
greditur sanctuarium ut roget pro se et pro do-
mo sua et pro universo cetu filiorum Israel
donec egrediatur. Cum autem exierit ad
altare quod coram domino est oret pro se et sump-
tum sanguinem vituli atque hirci
fundat super cornua eius per gyrum. asper-
gensque digito septies expiet et sanc-
tificet illud ab inmunditiis filiorum
Israel. Postquam emundavit sanctuarium et
tabernaculum et altare tunc offerat hir-
cum viventem et posita utraque manu
super caput eius confiteatur omnes iniqui-
tates filiorum Israel et universa delicta at-
que peccata eorum. Que imprecans capiti
eius emittet illum per hominem para-
tum in desertum. Cumque portaverit hir-
cus omnes iniquitates eorum in terram soli-
tariam et dimissus fuerit in deserto re-
vertetur Aaron in tabernaculum testimoni-
i et depositis vestibus quibus prius indutus
erat cum intraret sanctuarium relictisque
ibi lavabit carnem suam in loco sancto et
indutus vestibus suis. Et postquam egres- egr̄s
sus obtulerit holocaustum suum ac
plebis rogabit tam pro se quam pro populo
et adipem qui oblatus est pro peccatis ad-
olebit super altare. Ille vero qui dimi-
serit caprum emissarium lavabit
vestimenta sua et corpus aqua et sic

ingredietur in castra. Vitulum autem et hir-
cum qui pro peccato fuerant immolati et quorum
sanguis illatus est in sanctuarium ut ex-
piatio compleretur asportabunt foras
castra et comburent igni tam pelles quam
carnes eorum et fimum. Et quicumque combusse-
rit ea lavabit vestimenta sua et carnem
aqua et sic ingredietur in castra. Eritque hoc le-
gitimum sempiternum vobis. Mense
septimo decima die mensis affligetis
animas vestras nullumque facietis opus sive
indigena sive advena qui peregrinatur
inter vos. In hac die expiatio erit vestri
atque mundatio ab omnibus peccatis vestris
coram domino mundabimini. Sabbatum
enim requietionis est et affligetis animas
vestras religione perpetua. Expiabit
autem sacerdos qui unctus fuerit et cuius ini-
tiate sunt manus ut sacerdotio fungatur
pro patre suo. Indueturque stola linea et ves-
tibus sanctis et expiabit sanctuarium et ta-
bernaculum testimonii atque altare.
sacerdotes quoque et universum populum. Eritque
hoc vobis legitimum sempiternum ut o-
retis pro filiis israel et pro cunctis peccatis eo-
rum semel in anno. Fecit igitur sicut pre-
ceperat dominus moysi. [struck through]

XVII

Et locutus est dominus ad moysen di-
cens. Loquere aaron et filiis eius
et cunctis filiis israel et dices ad eos. Iste
est sermo quem mandavit dominus dicens.
Homo quilibet de domo israel si occiderit
bovem aut ovem sive capram in castris vel
extra castra et non obtulerit ad hostium taber-
naculi oblationem domino sanguinis reus
erit. Quasi sanguinem fuderit [struck through] sic
peribit de medio populi sui. Ideo offerre
debent sacerdoti filii israel hostias su-
as quas occidunt in agro ut sanctificen-
tur domino ante hostium tabernaculi testimo-
nii et immolent eas hostias pacificas
domino. Fundetque sacerdos sanguinem sup-
altare domini ad hostium tabernaculi testimonii et ad-
olebit adipem in odorem suavitatis
domino et nequaquam immolabunt ultra hostias
suas demonibus cum quibus forni-
cati sunt. Legitimum sempiternum
erit illis et posteris eorum. Et ad ipsos di-
ces. Homo de filiis israel et de advenis
qui peregrinantur apud vos qui obtulerit ho-
locaustum sive victimam et ad hostium
tabernaculi testimonii non adduxerit
eam ut offeratur domino interibit de populo
suo. Homo quilibet de domo israel et de
advenis qui peregrinantur apud vos si co-
mederit sanguinem obfirmabo faciem
meam contra animam illius et disperdam
eam de populo suo quia anima carnis in san-
guine est et ego dedi illum vobis ut super
altare meum expietis pro animabus vestris et
sanguis pro anime piaculo sit. Idcirco dixi
filiis israel. Omnis anima ex vobis non co-
medet sanguinem nec ex advenis qui
peregrinantur inter vos. Homo quicumque de
filiis israel et de advenis qui peregrinantur apud vos si ve-
natione atque aucupio ceperit feram
vel avem quibus vesci licitum est fundat
sanguinem eius et operiat illum terra. Anima
enim omnis carnis in sanguine est. Unde
dixi filiis israel. Sanguinem universe
carnis non comedetis quia anima carnis
in sanguine est et quicumque comederit illum
interibit. Anima que comederit morti-
cinum vel captum a bestia tam de indi-
genis quam de advenis lavabit vestimen-
ta sua et semetipsum aqua et contaminatus
erit usque ad vesperum et hoc ordine mun-
dus fiet. Quod si non laverit vestimenta
sua et corpus portabit iniquitatem suam.

XVIII

Locutus est dominus ad moysen di-
cens. Loquere filiis israel et dices
ad eos. Ego dominus deus vester. Iuxta con-
suetudinem terre egypti in qua ha-
bitastis non facietis et iuxta mo-

rem regionis chanaan ad quam ego
introducturus sum vos non agetis. nec
in legitimis eorum ambulabitis. Facietis
iudicia mea et precepta mea servabitis
et ambulabitis in eis. Ego dominus deus
vester. Custodite leges meas atque iudi
cia: que faciens homo vivet in eis. Ego
dominus. Omnis homo ad proximam sanguinis
sui non accedet: ut revelet turpitudinem
eius. Ego dominus. Turpitudinem patris tui et
turpitudinem matris tue non discoperies.
Mater tua est: non revelabis turpitudi
nem eius. Turpitudinem uxoris patris tui
non discoperies. turpitudo enim patris tui
est. Turpitudinem sororis tue ex pa
tre sive ex matre que domi vel foris ge
nita est: non revelabis ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~. Turpitudinem filie filii
tui vel neptis ex filia non revelabis.
Turpitudinem filie uxoris patris tui
quam peperit patri tuo et est soror tua non
revelabis. Turpitudinem sororis pa
tris tui non discoperies. quia caro est
patris tui. Turpitudinem sororis matris tu
e non revelabis. eo quod caro sit matris
tue. Turpitudinem patrui tui non revelabis
nec accedes ad uxorem eius que tibi affi
nitate coniungitur. Turpitudinem nurus tue
non revelabis: quia uxor est filii tui nec
discoperies ignominiam eius. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~. Turpitudinem uxoris
fratris tui non revelabis: quia turpitudo
fratris tui est. Turpitudinem uxoris tue et filie
eius non revelabis. Filiam filii eius et fi
liam filie eius non sumes ut reveles ig
nominiam eius: quia caro illius sunt et talis co
itus incestus est. Sororem uxoris tue
in pelicatum illius non accipies nec re
velabis turpitudinem eius adhuc illa
vivente. Ad mulierem que patitur men
strua non accedes. nec revelabis fedi
tatem eius. Cum uxore proximi tui

pelicatum · id est pelex · meretrix · i · menstruum

non coibis. nec seminis commixtione l' ne · bis ·
maculaberis. De semine tuo non dabis
ut consecretur ydolo moloch. nec pollu expo hunc · 4 · R · iij ·
es nomen domini dei tui. Ego dominus. Cum
masculo non commiscearis coitu femineo R · iij ·
quia abominatio est. Cum omni pecore non
coibis. nec maculaberis cum eo. Mulier non
succumbet iumento nec miscebitur ei: quia sce
lus est. Nec polluamini in omnibus his
quibus contaminate sunt gentes uni
verse quas ego eiciam ante conspectum vestrum
et quibus polluta est terra. cuius ego scelera vi
sitabo ut evomat habitatores suos.
Custodite legitima mea atque iu
dicia ut non faciatis ex omnibus abomi
nationibus istis tam indigena quam colo
nus qui peregrinatur apud vos. Omnes enim ex
secrationes istas fecerunt accole terre qui
fuerunt ante vos et polluerunt eam. Ca
vete ergo ne et vos similiter evomat cum i · terre [illegible]
paria feceritis sicut evomuit gentem
que fuit ante vos. Omnis anima que fecerit
de abominationibus his quippiam peribit
de medio populi sui. Custodite manda
ta mea et nolite facere que fecerunt hii qui
fuerunt ante vos et ne polluamini in eis. E XIX
go dominus deus vester.
Locutus est dominus ad moysen dicens.
Loquere ad omnem cetum filiorum
israhel et dices ad eos. Sancti estote quia
ego sanctus sum dominus deus vester. Unusquisque
patrem et matrem suam timeat. Sabbata
mea custodite ego dominus deus vester. Nolite
converti ad ydola nec deos conflatiles
faciatis vobis ego dominus deus vester. Si immo
laveritis hostiam pacificorum domino ut
sit placabilis ~~[illegible]~~ eo die quo fuerit im ob · lata
molata: comedetis eam et die altero.
Quicquid autem residuum fuerit in die tercio
igni comburetis. Si quis post biduum
comederit ex ea: prophanus erit et impie
tatis reus erit. portabitque iniquitatem

sanctum quia sanctum domini polluit, et peribit anima
illa de populo suo. Cum messueris se-
getes terre tue non tondebis usque ad
solum superficiem terre nec remanentes
spicas colliges. neque in vinea tua ra-
cemos et grana ~~[deleted]~~ decidentia non con-
gregabis sed pauperibus et peregrinis carpen-
da dimittes. Ego dominus deus vester. Non
facietis furtum. Non mentiemini. Nec
decipiat unusquisque proximum suum.
Non periurabis in nomine meo. Nec pollu-
es nomen dei tui. Ego dominus. Non facies
calumpniam proximo tuo. Nec vi oppri-
mes eum. Non morabitur opus merce-
narii tui apud te usque mane. Non ma-
ledices surdo, nec coram ceco pones
offendiculum. sed timebis dominum deum tuum
quia ego sum dominus. Non facies quod iniquum
est, nec iniuste iudicabis. Non conside-
res personam pauperis. nec honores vultum
potentis. Iuste iudica proximo tuo.
Non eris criminator nec susurro in populo.
Non stabis contra sanguinem proximi tui.
Ego dominus. Ne oderis fratrem tuum in corde tuo
sed publice argue eum, ne habeas super illo pec-
catum. Non queras ultionem. nec me-
mor eris iniurie civium tuorum. Diliges
amicum tuum sicut teipsum. Ego dominus. Leges
meas custodite. Iumenta tua non facies
coire cum alterius generis animantibus. Agrum
non seres diverso semine. Vestem que ex
duobus texta est non indueris. Homo si
dormierit cum muliere coitu seminis
que sit ancilla etiam nobilis, et tamen pretio non redemp-
ta est, nec libertate donata, vapulabunt
ambo et non morientur, quia non fuit libera.
Pro delicto autem suo offeret domino ad hosti-
um tabernaculi testimonii arietem.
Orabitque pro eo sacerdos et pro delicto eius co-
ram domino, et repropitiabitur ei, dimitteturque
peccatum. Quando ingressi fueritis terram et
plantaveritis in ea ligna pomifera.

Exo. 22

auferetis preputia eorum. Poma que germinant
immunda erunt vobis, nec edetis ex eis. Quar-
to autem anno omnis fructus eorum sanctificabitur
laudabilis domino. Quinto autem anno come-
detis fructus congregantes poma que proferunt.
Ego dominus deus vester. Non comedetis cum sanguine carnem.
Non augurabimini nec observabitis som-
nia. Neque in rotundum attondebitis co-
mam. nec radetis barbam et super mor-
tuos non incidetis carnes vestras, neque fi-
guras aliquas aut stigmata facietis vobis.
Ego dominus. Ne prostituas filiam tuam et
contaminetur terra et impleatur piaculo.
Sabbata mea custodite, et sanctuarium me-
um metuite. Ego dominus. Ne declinetis ad
magos, nec ab ariolis aliquid sciscite-
mini ut polluamini per eos. ego dominus
deus vester. Coram cano capite consurge
et honora personam senis et time dominum deum tuum.
Ego sum dominus. Si habitaverit advena
in terra vestra et moratus fuerit inter vos, non ex-
probretis ei. Sed sit inter vos quasi indigena
et diligetis eum quasi vosmetipsos. Fuistis
enim et vos advene in terra Egypti. Ego dominus
deus vester. Nolite facere iniquum aliquid in iudi-
cio, in regula, in pondere, in mensura. Statera
iusta et equa sint pondera, iustus modius equus-
que sextarius. Ego dominus deus vester qui eduxi vos
de terra Egypti. Custodite omnia precepta
mea et universa iudicia et facite ea. E-
go dominus.

XX

Locutus est dominus ad Moysen dicens:
Hec loqueris filiis Israel. Homo de fi-
liis Israel et de advenis qui habitant in Israel,
si quis de semine suo dederit ydolo mo-
loch, morte moriatur. Populus terre lapi-
dabit eum, et ego ponam faciem meam
contra illum, succidamque eum de me-
dio populi sui, eo quod dederit ~~ydolo~~ moloch
de semine suo, et contaminaverit sanctua-
rium meum, ac polluerit nomen sanctum me-
um. Quod si negligens populus terre et quasi par-

uipendens imperium meum dimiserit
hominem qui dederit de semine suo moloch nec
voluerit eum occidere: ponam faciem me-
am super hominem illum et cognationem eius
succidamque et ipsum et omnes qui consenserunt
ei ut fornicarentur cum moloch de me-
dio populi sui. Anima que declinaverit ad ma-
gos et ariolos et fornicata fuerit cum eis:
ponam faciem meam contra eam et interfici-
am illam de medio populi sui. Sanctifi-
camini et estote sancti quia ego dominus deus vester.
Custodite precepta mea et facite ea. Qui-
a ego sum dominus qui sanctifico vos. Qui ma-
ledixerit patri suo aut matri: morte mo-
exo. 21 riatur. Qui patri matrique maledixerit: san-
guis eius sit super eum. Si mechatus quis fuerit
cum uxore alterius. et adulterium perpe-
traverit cum coniuge proximi sui: morte
moriantur et mechus et adultera. Qui dor-
mierit cum noverca sua et revelaverit ig-
nominiam patris sui: morte moriantur
ambo. sanguis eorum sit super eos. Si quis
dormierit cum nuru sua: uterque morian-
tur. quia scelus operati sunt: sanguis eorum
sit super eos. Qui dormierit cum masculo
coitu femineo: uterque operatus est nefas.
morte moriantur: sanguis eorum sit super eos.
Qui supra uxorem filiam matrem eius
duxerit: scelus operatus est. vivus arde-
bit cum eis. nec permanebit tantum nephas
in medio vestri. Qui cum iumento et pecore
coierit: morte moriatur. pecus quoque
occidite. Mulier que succubuerit cuili-
bet iumento: simul interficiatur cum eo.
Sanguis eorum sit super eos. Qui acceperit
sororem suam filiam patris sui vel filiam
matris sue et viderit turpitudinem eius.
illaque conspexerit fratris ignominiam: ne-
phariam rem operati sunt. Occidentur
in conspectu populi sui. eo quod turpitudinem
suam mutuo revelaverint. et portabunt
iniquitatem suam. Qui coierit cum

muliere in fluxu menstruo et revelaverit
turpitudinem eius. ipsaque aperuerit fontem
sanguinis sui: interficientur ambo de me-
dio populi sui. Turpitudinem matertere
tue et amite tue non discooperies. Qui
hoc fecerit: ignominiam carnis sue nuda-
vit. portabunt ambo iniquitatem suam.
Qui cum uxore patrui vel avunculi sui co-
ierit et revelaverit ignominiam cog-
nationis sue: portabunt ambo peccatum su-
um. absque liberis morientur. Qui duxerit ux-
orem fratris sui rem facit illicitam. turpitudi-
nem fratris sui revelavit. absque liberis l. erunt
erit. Custodite leges meas atque iudi-
cia et facite ea. ne et vos evomat terra quam
intraturi estis et habitaturi. Nolite ambu-
lare in legitimis nationum quas ego ex-
pulsurus sum ante vos. Omnia enim hec fecerunt
et abominatus sum eos. Vobis autem loquor l. eas
possidete terram eorum quam dabo vobis in heredi-
tatem. terram fluentem lacte et melle.
Ego dominus deus vester qui separavi vos a ceteris po-
pulis. Separate ergo et vos iumentum mun-
dum ab inmundo. et avem mundam ab in-
munda. ne polluatis animas vestras in pe-
coribus et in avibus et in cunctis que moventur in
terra et que vobis ostendi esse polluta. Eri-
tis sancti mihi quia sanctus sum. Ego dominus et sepa-
ravi vos a ceteris populis ut essetis mei. Vir
sive mulier in quibus phitonicus vel divi-
nationis fuerit spiritus: morte moriantur. lapi-
dibus obruent eos: sanguis eorum sit super eos.

XXI

Dixit quoque dominus ad moysen. Loquere ad
sacerdotes filios aaron: et dices ad
eos. Ne contaminetur sacerdos in mortibus l. tibi
civium suorum. nisi tantum in consanguineis ac propin-
quis. id est super matrem et patrem. et filiam et fi-
lium. fratrem quoque et sororem virginem que non est
nupta viro. Sed nec in principe populi sui con-
taminabitur. Non radent caput nec bar-
bam. neque in carnibus suis facient incisu-
ram. Sancti erunt deo suo et non pollu-

erit nomini eius. Incensum enim domini et panes dei sui offerunt et ideo sancti erunt. Scortum et vile prostibulum non ducent uxorem. nec eam que repudiata est a marito. quia consecratus est deo suo. et panes propositionis offerent. Sit ergo sanctus quia et ego sanctus sum dominus qui sanctifico vos. Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro et violaverit nomen patris sui: flammis exuretur. Pontifex id est sacerdos maximus inter fratres suos. super caput cuius fusum est unctionis oleum et cuius manus in sacerdotio consecrate sunt. vestitusque est sanctis vestibus: caput suum non discooperiet vestimenta non scindet et ad omnem mortuum non ingredietur omnino. Super patre suo et matre non contaminabitur. nec egredietur de sanctis ne polluat sanctuarium domini quia oleum sancte unctionis dei sui super eum est. Ego dominus. Virginem ducet uxorem. viduam et repudiatam et sordidam atque meretricem non accipiet. sed puellam de populo suo. Ne commisceat stirpem generis sui vulgo gentis sue. quia ego dominus qui sanctifico eum. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron. Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam: non offerat panes deo suo. nec accedet ad ministerium eius. Si cecus fuerit. si claudus. si vel parvo vel grandi vel torto naso. si fracto pede vel manu. Si gibbus. si lippus. Si albuginem habens in oculo. si iugem scabiem. si inpetiginem in corpore vel herniosus. (l. gibbosus) Omnis qui habuerit maculam de semine aaron sacerdotis: non accedet offerre hostias domino nec panes deo suo. Vescetur tamen panibus qui offeruntur in sanctuario. ita dumtaxat ut intra velum non ingrediatur nec accedat ad altare quia maculam habet. et contaminare non debet sanctuarium meum. Ego dominus qui sanctifico eos. Locutus est ergo moyses ad aaron et ad filios eius. et ad omnem israel cuncta que sibi fuerant imperata.

Locutus quoque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron et ad filios eius ut caveant ab his que consecrata sunt filiorum israel et non contaminent nomen sanctificatorum mihi que ipsi offerunt. Ego dominus. Dic ad eos et ad posteros eorum. Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea que consecrata sunt et que obtulerunt filii israel domino in quo est immunditia: peribit coram domino. Ego sum dominus. XX

Homo de semine aaron qui fuerit leprosus aut patiens fluxum seminis: non vescetur de his que sanctificata sunt mihi donec sanetur. Qui tetigerit immundum super mortuo et ex quo egreditur semen quasi coitus. et qui tangit reptile et quodlibet immundum cuius tactus est sordidus: inmundus erit usque ad vesperum et non vescetur ex his que sanctificata sunt. Sed cum laverit carnem suam aqua et occubuerit sol: tunc mundatus vescetur de sanctificatis quia cibus illius est. Morticinum et captum a bestia non comedent ut polluantur in eis. (l. aut) Ego dominus. Custodient precepta mea ut non subiaceant peccato et moriantur in sanctuario cum polluerint illud. Ego dominus qui sanctifico eos. Omnis alienigena non comedet de sanctificatis. Inquilinus sacerdotis et mercennarius non vescentur ex eis. Quem autem sacerdos emerit et qui vernaculus domus eius fuerit: hii comedent ex eis. Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit: de his que sanctificata sunt et de primitiis non vescetur. Si autem vidua vel repudiata et absque liberis reversa fuerit ad domum patris sui: sicut puella consueverat aletur cibis patris sui. Omnis alienigena comedendi ex eis potestatem non habet. Qui comederit de sanctificatis per ignorantiam: addet quintam partem cum eo quod comedit et dabit sacerdoti in sanctuarium. nec contaminabunt sanctificata filiorum israel que offerunt domino. ne forte sustineant iniquitatem

sua delicti cum sanctificata comederint. Ego
dominus qui sanctifico eos. Locutusque dominus ad
moysen dicens. Loquere ad aaron et ad
filios eius et ad omnes filios israel dicesque ad eos.
Homo de domo israel et de advenis qui ha
bitant apud vos qui obtulerit oblationem su
am uel uota soluens uel sponte offerens
quicquid illud obtulerit in holocaustum
domini ut offeratur per vos. masculus immacula
tus erit ex bobus et ovibus et ex capris. Si ma
culam habuerit non offeretis. neque erit ac
ceptabile. Homo qui obtulerit victimam
pacificorum domino uel uota soluens uel spon
te offerens. tam de bobus quam de ovibus: in
maculatum offeret ut acceptabile
sit. Omnis macula non erit in eo. Si ce
cum fuerit. si fractum. si cicatricem habens
pustulas si papulas aut scabiem uel impetiginem
non offeretis ea domino. neque adolebitis
ex eis super altare domini. Bovem et ovem
aure et cauda amputatis uolunta
rie offerre potes. uotum autem ex his sol
ui non potest. Omne animal quod contritis uel
tunsis uel sectis ablatisque testiculis est
non offeretis domino. et in terra uestra hoc omnino ne
faciatis. De manu alienigene non of
feretis panes deo uestro et quicquid aliud
dare uoluerint. quia corrupta et macula
ta sunt omnia non suscipietis ea. Locutus
que est dominus ad moysen dicens. Bos et ovis
et capra cum genita fuerint. vii. diebus
erunt sub ubere matris sue. Die autem oc
tavo et deinceps offerri poterunt domino.
Sive illa bos sive ovis. non immolabuntur
una die cum fetibus suis. Si immolave
ritis hostiam pro gratiarum actione domino ut
possit esse placabilis: eodem die comede
tis eam. Non remanebit quicquam in mane
alterius diei. Ego dominus. Custodite man
data mea et facite ea. Ego dominus. Ne pol
luatis nomen meum sanctum: ut sanctificer in
medio filiorum israel. Ego dominus qui sanctifico
uos et eduxi de terra egypti ut essem uo
bis in deum. Ego dominus.

XXIII

Locutus est dominus ad moysen dicens.
Loquere filiis israel et dices ad eos. Hee
sunt ferie domini quas uocabitis sanctas. Sex
diebus facietis opus. dies vii. quia sabbati re — dies
quies est. uocabitur sanctus. Omne opus
non facietis in eo. sabbatum domini est in cunc
tis habitationibus uestris. Hee sunt ergo ferie
domini sancte quas celebrare debetis temporibus suis. — sancte
Mense primo. quartadecima die mensis
ad vesperum phase domini est. et quinta
decima die mensis huius sollempnitas domini
est azimorum. Septem diebus azima co
medetis. Dies primus erit uobis celeber
rimus sanctusque. Omne opus servile non fa
cietis in eo. sed offeretis sacrificium in igne
domino vii. diebus. Dies autem septimus erit
celebrior et sanctior. nullumque opus servi
le facietis in eo. Locutusque est dominus ad moy
sen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos.
Cum ingressi fueritis terram quam ego dabo
uobis et messueritis segetem: feretis ma
nipulos spicarum primitias messis uestre ad — messis
sacerdotem. Qui levabit fasciculum coram
domino ut acceptabile sit pro uobis altero die — uobis
sabbati et sanctificabit illum. Atque in eodem — atque
die quo manipulus consecratur: cedetur
agnus immaculatus anniculus in holo
caustum domini. et libamenta offerentur cum
illo. Due decime simile conspersæ oleo
in incensum domini odoremque suavissi
mum. Liba quoque uini quarta pars hin. Pa
nem et polentam et pultes non comede
tis ex segete. usque offeratis ex ea — uel usque ad diem qua offeratis ex ea deo uestro
coram domino. Preceptum est sempiter
num in generationibus cunctisque habitacu
lis uestris. Numerabitis ergo ab altera die
sabbati in qua obtulistis manipulos
primitiarum septem ebdomadas plenas us — septem
que ad alteram diem expletionis ebdo
made septime id est quinquaginta dies

Festum pasche in memoriam exitus de egypto

Libum et sacrificium de ...

Festum pentecostes in me...

septime.i.l.

ı ſic offeretiſ ſacrificiū noui dn̄o:
et oīb; habitaclīſ uīrīſ. Paneſ p̄mi
tiaꝝ duoſ de duab; decimiſ ſimile fer
mentatae quoſ coq̄tiſ ī p̄micias dn̄i.
Offeretiſq; cū panib; .vii. agnoſ in
maculatoſ anniculoſ. et uitulū de ar
mento unū. et arieteſ duoſ. et erunt
ī holocauſtū cū libamentiſ ſuiſ. in o
dorem ſuauiſſimū dn̄o. Facietiſ et
hircū p̄ pctō. duoſq; agnoſ anni
culoſ hoſtiaſ pacificoꝝ. Cumq; ele
uauit eoſ ſacerdoſ cū panib; p̄mitia
rum corā dn̄o: cedent ī uſum eī. Vo
cabitiſq; hunc diē celeberrimū atq; ſc̄tiſſi
mū. Omne op' ſeruile nō facietiſ ī eo.
Legitimū ſempiternū erit ī cunctiſ
habitaclīſ et gn̄acōib; uīrīſ. Poſtq̄ aūt
meſſueritiſ ſegetem t̄re uē. nō ſe
cabitiſ eam uſq; ad ſolū. nec remanen
teſ ſpicaſ colligetiſ. ſ; pauperib; et pere
grinīſ dimittetiſ eaſ. Ego dn̄ſ deuſ ueſter.
Locutuſq; eſt dn̄ſ ad moyſen dicenſ. Lo
q̄re filiīſ iſrl̄. Menſe ſeptimo p̄ma di
e menſiſ. erit uobiſ ſabbm̄ memoria
le clangentib; tubiſ et uocabit̄ ſcm̄.
Omne opuſ ſeruile nō facietiſ ī eo. et
offeretiſ holocauſtū dn̄o. Locutuſq;
dn̄ſ ad moyſen dicēſ. Loq̄re filiīſ iſrl̄
et diceſ ad eoſ. Decima die m̄ſiſ huiuſ
ſeptimi. dieſ expiacōnū. erit cele
berrimuſ et uocabit̄ ſcē. affligetiſ q; a
nimaſ uraſ ī eo. et offeretiſ holocau
ſtum dn̄o. Omne opuſ nō facietiſ ī t̄pr
dieī h'. quia dieſ p̄piciacōiſ eſt. ut p̄pi
cietur uobiſ dn̄ſ deuſ ur̄. Omniſ aīa q̄ afflic
ta nō fuit die h'. peribit de p̄plīſ ſuiſ. et q̄
opiſ quippiā fecerit. delebo eam de
p̄plo ſuo. Nich' ḡ opiſ facietiſ ī eo. Le
gitimū ſempiternū erit uobiſ ī cunc
tiſ gn̄acōib; et habitacōib; uīrīſ. Sa
bbatū requietiōniſ eſt. affligetiſ
aīaſ uraſ. die nono m̄ſiſ. A ueſpe

ra uſq; ad ueſperam celebrabitiſ ſabba
ta ura. Et locut' eſt dn̄ſ ad moyſen dicēſ.
Loq̄re filiīſ iſrl̄. A .xv. die m̄ſiſ h' ſepti
mi. erūt ferie tabnacloꝝ .vii. dieb;
dn̄o. Dieſ p̄muſ uocabit̄ celeber
rimuſ atq; ſc̄tiſſimuſ. Omne op' ſeruile nō
facietiſ ī eo. et ſeptem dieb; offeretiſ
holocauſta dn̄o. Dieſ q̄q; octauuſ erit
celeberrimuſ atq; ſc̄tiſſimuſ. et offeretiſ holo
cauſtū dn̄o: eſt eni cetuſ atq; collecte.
Omne op' ſeruile nō facietiſ ī eo. Hee
ſūt ferie dn̄i q̄ſ uocabitiſ celeberri
maſ atq; ſc̄tiſſimaſ. offeretiſq; ī eiſ ob
lacōneſ dn̄o. holocauſta et libamēta
iuxta ritū uniuſcuiuſq; diei. exceptiſ ſab
batiſ dn̄i. doniſq; ureiſ. et q̄ offeretiſ
ex uoto. uł q̄ ſponte tribuetiſ dn̄o. A
.xv. ḡ die menſiſ ſeptimi qn̄ cōgrega
ueritiſ omſ fructuſ terre ure. celebra
bitiſ feriaſ dn̄i .vii. dieb;. Die p̄mo et
die octauo. erit ſabbm̄ id eſt requieſ. Sumetiſ
tiſq; uob' die p̄mo fructuſ arboriſ pul
cherrime ſpatulaſq; palmaꝝ et ramoſ
ligni denſaꝝ frondiū. et ſaliceſ de tor
rente. et letabimini corā dn̄o deo ueſtro.
Celebrabitiſq; ſolempnitatē ei' .vii. die
b; p annū. Legitimū ſempiternū erit ī
gn̄acōib; uīrīſ. Menſe .vii. feſta celeb'
bitiſ et habitabitiſ ī umbraculīſ .vii. dieb;.
Omniſ q̄ de genere eſt iſrl̄ manebit ī ta
bernaclīſ. ut diſcant poſteri uīri q; ī ta
bernaclīſ h'itare fecerim filioſ iſrl̄ cū e
ducerem eoſ de t̄ra egypti. ego dn̄ſ deuſ ur̄.
Locutuſq; eſt moyſeſ ſup ſolempnita
tibuſ dn̄i ad filioſ iſrl̄. Et locut' eſt
dn̄ſ ad moy. dicēſ. Precipe filiīſ iſrl̄ ut
afferant tibi oleum de oliuiſ puriſſimū
ac lucidū ad cōcinnandaſ lucernaſ iu
giter extra uelum teſtimonii ī tabnaclo
federiſ. Ponetq; eaſ aaron a ueſpe uſq;
mane corā dn̄o. cultu rituq; p̄petuo
ī gn̄acōib; uīrīſ. Sup candelabrum mū

dissimum ponentur semper in conspectu domini.
Accipies quoque similam et coques ex ea
xii. panes, qui singuli habebunt duas de-
cimas: quorum senos altrinsecus super men-
sam purissimam coram domino statues: et pones
super eos thus lucidissimum, ut sit pa-
nis in monumentum oblationis domini. Per
singula sabbata mutabuntur coram domino
suscepti a filiis israel foedere sempiterno:
eruntque aaron et filiorum eius ut comedant
eos in loco sancto: quia sanctum sanctorum est de sacri-
ficiis domini iure perpetuo. Ecce autem egressus
est filius mulieris israelitidis, quem pepe-
rerat de viro egyptio inter filios israel: iur-
gatusque est cum viro israelita.
Cumque blasphemasset nomen domini, et
maledixisset ei, adductus est ad moy-
ex. 2 sen. Vocabatur autem mater eius salumith filia
dabri de tribu dan. Miseruntque eum in car-
cerem donec nossent quid iuberet dominus. Qui lo-
cutus est ad moysen dicens. Educ blas-
de blasfe- phemum extra castra, et ponant omnes qui
mis pena audierunt manus suas super caput eius,
et lapidet eum universus populus. Et ad filios
israel loqueris. Homo qui maledixe-
rit deo suo, portabit peccatum suum: et qui
blasphemaverit nomen domini, morte
moriatur. Lapidibus obruet eum populus omnis
multitudo. Sive ille civis, sive peregrinus
fuerit. Qui blasphemaverit nomen domini,
morte moriatur. Qui percusserit et
homicidium occiderit hominem, morte moriatur.
Qui percusserit animal, reddet vicarium
id est animam pro anima. Qui irrogaverit ma-
maculacio culam cuilibet civium suorum: sicut fe-
cit fiet ei. Fracturam pro fractura, oculum
pro oculo, dentem pro dente restituat. Qua-
Exo. xxi. lem inflixerit maculam, talem sus-
tinere cogetur. Qui percusserit iumen-
tum, reddet aliud. Qui percusserit ho-
minem, punietur. Aequum iudicium sit
inter vos, sive peregrinus, sive civis pecca-

verit: quia ego sum dominus deus vester. Locutusque est
moyses ad filios israel: et eduxerunt eum v. e. c.
qui blasphemaverat extra castra: ac la-
pidibus oppresserunt. Feceruntque fi-
lii israel sicut praeceperat dominus moysi.

XXV

Locutusque est dominus ad moysen in monte sinai
dicens. Loquere filiis israel, et dices
ad eos. Quando ingressi fueritis terram quam
ego dabo vobis, sabbatizabit sab-
batum domino. Sex annis seres agrum
tuum, et sex annis putabis vineam
tuam, colligesque fructus eius. Septimo
autem anno sabbatum erit terrae requieti-
onis domini. Agrum non seres, et vineam non
putabis. Quae sponte gignit hu-
mus, non metes, et uvas primitiarum tuarum quasi
vindemiam non colliges. Annus enim requi-
etionis terrae est: sed erunt vobis in cibum
tibi et servo tuo, ancillae et mercenario tuo
et advenae qui peregrinatur apud te: iumentis
et pecoribus tuis omnia quae nascuntur praebe-
bunt cibum. Numerabis quoque tibi septem ebdoma-
das annorum, id est septem septies, quae simul fa-
ciunt annos xlix. Et clanges buccina mense
septimo, decima die mensis, propitiationis tem-
pore in universa terra vestra. Sanctificabisque an-
num quinquagesimum, et vocabis remissi-
onem cunctis habitatoribus terrae vestrae.
Ipse est enim iubileus. Revertetur homo ad pos-
sessionem suam, et unusquisque redibit ad fa-
miliam pristinam: quia iubileus est et quinquage-
simus annus. Non seretis, neque metetis spon-
te in agro nascentia, et primitias vinde-
miae non colligetis ob sanctificationem iubi-
lei: sed statim ablata comedetis. Anno ul'ob. c.
iubilei redeant omnes ad possessiones
suas. Quando vendes quippiam civi tuo, vel
emes ab eo, ne contristes fratrem tuum: sed
iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo,
et iuxta supputationem frugum vendet tibi.
Quanto plures anni remanserint post
iubileum, tanto crescet pretium: et x. precium. c.

quanto minus temporis numeraveris, tanto mi-
noris emptio constabit. Tempus enim
frugum vendet tibi. Nolite affligere con-
tribules vestros, sed timeat unusquisque
deum suum, quia ego dominus deus vester. Facite
precepta mea, et iudicia custodite et
implete ea, ut habitare possitis in
terra absque ullo pavore, et gignat vo-
bis humus fructus suos, quibus vesca-
mini usque ad saturitatem, nullius
impetum formidantes. Quod si dixe-
ritis quid comedemus anno septimo
si non severimus, neque collegerimus fruges
nostras? Dabo benedictionem meam vobis
anno sexto, et faciet fructus trium an-
norum. Seretis anno octavo, et comede-
tis fruges veteres usque ad nonum annum:
donec nova nascantur, edetis vetera. Ter-
ra quoque non vendetur in perpetuum, quia mea
est, et vos advene et coloni mei estis.
Unde cuncta regio possessionis vestre
sub redemptionis conditione vendetur. Si at-
tenuatus frater tuus vendiderit possessionem
suam, et voluerit propinquus eius, potest redime-
re quod ille vendiderat. Sin autem non habuerit
proximum, et ipse pretium ad redimendum po-
tuerit invenire, computabuntur fructus
ex eo tempore quo vendidit: et quod reliquum
est, reddet emptori, sicque recipiet
possessionem suam. Quod si non invenerit manus
eius ut reddat pretium, habebit emptor
quod emerat, usque ad annum iubileum. In
ipso enim omnis venditio redibit ad do-
minum, et ad possessorem pristinum. Qui
vendiderit domum intra muros urbis, ha-
bebit licentiam redimendi, donec u-
nus impleatur annus. Si non redemerit, et an-
ni circulus fuerit evolutus, emptor pos-
sidebit eam et posteri eius in perpetuum, et
redimi non poterit etiam in iubileo. Sin
autem in villa fuerit domus que muros non
habet, agrorum iure vendetur. Sin autem re-

dempta non fuerint ~~[illegible]~~
in iubileo revertentur ad dominum. Edes levi-
tarum que in urbibus sunt, semper possunt
redimi. Si redempte non fuerint, in
iubileo revertentur ad dominos, quia domus
urbium levitarum ~~[illegible]~~ pro possessionibus
sunt inter filios israel. Suburbana autem
eorum non veneant, quia possessio sempiter-
na est. Si attenuatus fuerit frater tuus
et infirmus manu, et susceperis eum quasi
advenam et peregrinum, et vixerit tecum,
ne accipias ab eo usuram, nec amplius
quam dedisti. Time deum tuum, ut vivere
possit frater tuus apud te. Pecuniam tu-
am non dabis ei ad usuram, et frugum
superabundantiam non exiges. Ego
dominus deus vester qui eduxi vos de terra e-
gypti, ut darem vobis terram chana-
an, et essem deus vester. Si paupertate com-
pulsus vendiderit se tibi frater tuus, non
eum opprimes servitute famulorum, sed
quasi mercennarius et colonus erit. Usque
ad annum iubileum operabitur apud te,
et postea egredietur cum liberis suis, et rever-
tetur ad cognationem et ad possessionem pa-
trum suorum. Mei enim servi sunt, et ego
eduxi eos de terra egypti. Non veneant
conditione servorum. Ne affligas eum per po-
tentiam, sed metuito deum tuum. Servus
et ancilla sint vobis de nationibus que in cir-
cuitu vestro sunt, et de advenis qui pere-
grinantur apud vos, vel qui ex his nati fue-
rint in terra vestra. Hos habebitis famulos, et
hereditario iure transmittetis ad poste-
ros, ac possidebitis in eternum. Fratres autem
vestros filios israel ne opprimatis per poten-
tiam. Si invaluerit apud vos manus
advene et peregrini, et attenuatus frater tu-
us vendiderit ei, aut cuiquam de stir-
pe eius, post venditionem potest redimi.
Qui voluerit ex fratribus suis, redimat eum,
et patruus, et patruelis, et consanguineus

et pecunia qua venditus fuerat iuxta annorum
numerum et ratione mercenarii supputata.
Si plures fuerint anni qui remanent usque ad
iubileum.

et assumptus. Sin autem et ipse potuerit, redi-
met se supputatis dumtaxat annis
a tempore venditionis suae usque ad annum
iubileum. Secundum hos reddet et pretium.
Si pauci, ponet rationem cum eo iuxta an-
norum numerum et reddet emptori quod reliq-
uum est annorum quibus ante servivit mer-
cedibus imputatis. Non affliget eum
violenter in conspectu tuo. Quod si per haec
redimi non potuerit, anno iubileo e-
gredietur cum liberis suis. Mei enim sunt ser-
vi filii Israel quos eduxi de terra Aegyp-
ti. Ego Dominus Deus vester. Non facietis vo-
bis idolum et sculptile nec titulos eri-
getis nec insignem lapidem ponetis in
terra vestra ut adoretis eum. Ego enim sum
18 Dominus Deus vester. Custodite sabbata mea
XVI et pavete ad sanctuarium meum.
Ego Dominus. Si in praeceptis meis am-
bulaveritis et mandata mea cus-
todieritis et feceritis ea, dabo vobis
pluvias temporibus suis, et terra gignet ger-
men suum et pomis arbores reple-
buntur. Apprehendet messium tritura
vindemiam et vindemia occupabit
sementem. Et comedetis panem ves-
trum in saturitate et absque pavore ha-
bitabitis in terra vestra. Dabo pacem
in finibus vestris. Dormietis et non erit qui
exterreat. Auferam malas bestias
et gladius non transibit terminos vestros.
Persequemini inimicos vestros et corruent
coram vobis. Persequentur quinque de vestris centum ali-
enos et centum ex vobis decem milia. Ca-
dent inimici vestri gladio in conspectu
vestro. Respiciam vos et crescere faciam.
Multiplicabimini et firmabo pac-
tum meum vobiscum. Comedetis ve-
tustissima veterum et vetera novis su-
pervenientibus proicietis. Ponam taberna-
culum meum in medio vestri et non abiciet
vos anima mea. Ambulabo inter
vos et ero vester Deus, vosque eritis popu-
lus. Ego Dominus Deus vester qui eduxi vos
de terra Aegyptiorum ne serviretis eis, et qui
confregi cathenas cervicum vestrarum ut in-
cederetis erecti. Quod si non audieritis
me nec feceritis omnia mandata mea, si
spreveritis leges meas et iudicia mea
contempseritis ut non faciatis ea quae
a me constituta sunt et ad irritum perdu-
catis pactum meum, ego quoque haec faciam
vobis. Visitabo vos velociter in egesta-
te et ardore qui conficiat oculos vestros et
consumat animas vestras. Frustra seretis
sementem quae ab hostibus devorabitur.
Ponam faciem meam contra vos et cor-
ruetis coram hostibus vestris et subicie-
mini his qui oderunt vos. Fugietis
nemine persequente. Sin autem nec sic o-
bedieritis mihi, addam correptiones ves-
tras septuplum propter peccata vestra et conteram
superbiam duritiae vestrae. Dabo caelum — p'ferte
desuper sicut ferrum et terram eneam. — q. ros de celo no descendo eo q. ferri
Consumetur incassum labor vester. Non
proferet terra germen nec arbores poma
praebebunt. Si ambulaveritis ex adverso
mihi nec volueritis audire me, ad-
dam plagas vestras usque in septuplum
propter peccata vestra. Emittam in vos besti-
as agri quae consumant et vos et pecora ves-
tra et ad paucitatem cuncta redigant,
desertae fiant — viae vestrae. Quod si nec sic volue-
ritis recipere disciplinam sed ambulave-
ritis ex adverso mihi, ego quoque contra vos ad-
versus incedam et percutiam vos septies propter
peccata vestra. Inducam super vos gla-
dium ultorem foederis mei. Cumque con-
fugeritis in urbes, mittam pestilenti-
am in medio vestri et trademini in hosti-
um manibus postquam confregero baculum
panis vestri, ita ut decem mulieres in uno
clibano coquant panes et reddant
eos ad pondus, et comedetis et non satura-

bitimini. Sin aũt nec p h audieritis
me. s3 ambulaueritis contra me: ego ite
dam ad ũsus uos i furore contrario. & cor
ripiam uos .vii. plagis ꝑ p̃ctã ura. ita
ut comedatis carnes filiorũ uroꝝ & fili
aꝝ uraꝝ. Destruam excelsa ura & si
mulacra cõfringã. Cadetis int' rui
nas ydoloꝝ uroꝝ. & abominabit' uos
aĩa mea. in tm̃ ut urbes uras redigã
i solitudinem & deserta faciam sctũa
ria ura. nec recipiam ult' odorem sua
uissimũ. Disꝑdam q̃ terram urã. & ꝯ
stupescẽt sup ea inimici uestri. cũ ha
bitatores illius fuerint. Uos aũt disp
dam i gẽs & euaginabo post uos gla
diũ. eritq3 terra ura deserta & ciuita
tes diruite. Tunc placebũt t're sabba
ta sua cũctis dieb3 solitudinis sue. q̃n
fueritis i tra hostili. Sabbatizabit & req
escet i sabbatis solitudinis sue. eo q nõ
requieuit i sabbatis uris. qñ habitaba
tis i ea. & qui de uobis remanserint.
dabo pauorẽ i cordib3 eoꝝ i regioni
b3 hostiũ. Terrebit eos sonit' folii uo
lantis. & ita fugient q̃si gladiũ. Cadent
nullo psequente. & corruent singli sup
fr̃es suos. q̃si bella fugientes. Nemo
urm̃ inimicis audebit resistere. Peribit'
int' gẽs & hostil' uos t'ra cõsumet. Qd si
& de his aliq̃ remanserint. tabescent
i iniquitatib3 suis i t'ra inimicoꝝ suoꝝ.
Et ꝑ p̃cta patrũ suoꝝ & sua affligen
t'. donec cõfiteant' iniquitates suas &
maioꝝ suoꝝ recordent'. quib3 p'ua
ricati sũt i me & ambulauerũt ex ad
uso m̃. Ambulabo g' & ego cont' eos
& iducam illos i t'ram hostilem do
nec erubescat incircũcisa mens eoꝝ.
Tunc orabũt p iniquitatib3 suis. et
recordabor federis mei qd pepigi cũ ia
cob & ysaac & abraham. t're quoq3 me
mor ero. Que cũ relicta fuit ab eis

cõplacebit sibi i sabbatis suis patiens
solitudinẽ ꝑp illos. Ipi uero rogabũt
p p̃ctis suis eo q̃d abiecerunt iudicia
mea & leges meas despexerunt. Att̃
etiã cũ eẽnt i t'ra hostili nõ penit' ab
ieci eos. nec sic despexi. ut cõsumerent'
& irritũ facerem pactũ meũ cũ eis.
Ego eñ sum dñs d's eoꝝ. & recorda
bor federis mei pristini. qñ eduxi eos
de t'ra egypti i conspectu gentiũ
ut eẽm d's eoꝝ. Ego dñs. Hec sunt
p̃cepta atq3 iudicia & leges q̃s de
dit dñs int' se & int' filios isrl' i
monte synay p manũ moysi XXVII
Locut'q3 est dñs ad moysen dicens.
Loquere filiis isrl' & dices ad eos.
Homo qui uotũ fecerit & spoponderit d'o
aĩam suã. sub estimatione dabit p'tiũ.
Si fuerit masculus a uicesimo ãno usq3
ad sexagesimũ annũ. dabit .l. siclos
argẽti ad mẽsurã sctũarii. Si mulier
.xxx. A quinto aũt ãno usq3 ad uicesimũ.
masculus dabit .xx. siclos. mulier .x. Ab u
no mẽse usq3 ad quintũ annũ. p mas
culo dabunt' .v. sicli. p femina tres. Sex
agenarius aũt & ult' masculus. dabit .xv.
siclos. femina .x. Si paup fuerit & es
timationẽ reddere nõ ualebit. stabit
corã sacerdote. & q̃ntũ ille estimauerit &
uiderit eũ posse reddere. tm̃ dabit. Ani
mal aũt q̃d imolari pot' dño si q̃s uouerit
sctm̃ erit & mutari nõ poterit. i. nec melius
malo. n' peius bono. Qd si mutauerit.
& ipm̃ qd mutatũ est & illud p quo mu
tatũ est cõsecratũ erit domino. Ani
mal aũ inmundũ q̃d imolari n' pot' dño si
q̃s uouerit. adducet' ad sacerdotem. Qui
diiudicans utrũ bonũ an malũ sit.
statuet p'tiũ. Qd si dare uoluerit is q̃
offert. addet sup' estimatiõm q̃ntã p'te.
Homo si uouerit domũ suam & sctifica
uerit dño. cõsiderabit sacerdos utrũ bona

sive malam, iuxta pretium quod ab eo con
stitutum fuerit venundabitur. Sin autem
ille qui voverat voluerit redimere eam:
dabit quintam partem aestimationis supra, et
habebit domum. Quod si agrum possessionis
suae voverit et consecraverit domino, iuxta men
suram sementis aestimabitur pretium. Si
xxx modiis ordei seritur terra, l. siclis
argenti venundetur. Si statim ab anno
incipientis iubilei voverit agrum, quan
tum valere potest tanto aestimabitur.
Sin autem post aliquantum temporis, supputa
bit sacerdos pecuniam iuxta annorum qui re
liqui sunt numerum usque ad iubileum, et detra
ł de pretio hetur pretium. Quod si voluerit redimere a
grum ille qui voverat, addet v^tam partem aes
timatae pecuniae et possidebit eum. Sin
autem noluerit redimere, sed alteri cuilibet
fuerit venundatus, ultra eum qui voverat
redimere non poterit. Quia cum iubilei ve
nerit dies, sanctificatus erit domino, et posses
sio consecrata ad ius pertinet sacerdotum.
Si ager emptus et non de possessione maiorum
sanctificatus fuerit domino: supputabit sacerdos
iuxta annorum numerum usque ad iubileum pretium,
et dabit ille qui voverat eum domino. In iubi
leo autem revertetur ad priorem dominum qui ven
diderat eum et habuerat in sortem possessionis
suae. Omnis aestimatio siclo sanctuarii pon
derabitur. Siclus xx obolos habet. Primoge
nita quae ad dominum pertinent nemo sanctifica
re poterit et vovere. Sive bos sive ovis
fuerit, domini sunt. Quod si inmundum animal est,
redimat qui obtulerit iuxta aestima
tionem suam, et addet quintam partem pretii. Si
redimere noluerit, vendetur alteri quanto
cumque autem fuerit aestimatum. Omne quod domino con
secratur, sive homo fuerit sive animal sive ager,
non vendetur nec redimi poterit. Quicquid
semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit
domino, et omnis consecratio quae offertur ab ho
mine non redimetur, sed morte morietur.

Omnes decimae terrae sive de frugibus sive de po
mis arborum domini sunt, et illi sanctificantur. Si
quis autem voluerit redimere decimas suas,
addet quintam partem earum. Omnium decimarum
ovis et bovis et caprae quae sub pastoris vir
ga transeunt, quicquid decimum venerit, sancti
ficabitur domino. Non eligetur nec bonum nec ma
lum, nec altero commutabitur. Si quis mu
taverit: et quod mutatum est et mutatum est illud pro quo
sanctificabitur domino et non redimetur. Haec sunt
praecepta quae mandavit dominus Moysi et filiis
Israel in monte Sinai. Explicit leviticus.
Locutus est dominus Incipit
ad Moysen in deser liber
to Sinai in tabernaculo numerorum.
foederis, prima die mensis secundi, an
no altero egressionis eorum ex
Egypto, dicens: Tollite summam univer
sae congregationis filiorum Israel per cognationes et
domos suas et nomina singulorum, quicquid sexus
est masculini a vicesimo anno et supra, om
nium virorum fortium ex Israel, et numerabitis eos
per turmas suas tu et Aaron. Eruntque vobiscum
principes tribuum ac domorum in cognationibus suis,
quorum ista sunt nomina. De Ruben, Elisur
filius Sedeur. De Symeon, Salamiel filius
Surisaddai. De Iuda, Naason filius Ami
nadab. De Ysachar, Nathanael filius Suar.
De Zabulon, Eliab filius Helon. Filiorum autem
Ioseph, de Effraim, Helisama filius Ami
ud. De Manasse, Gamaliel filius Phadas
sur. De Beniamin, Abidan filius Gedeo
nis. De Dan, Ahiezer filius Amisadai.
De Aser, Phegiel filius Ocran. De Gad, Eli
saphan filius Duel. De Neptalim, Ahi
ra filius Henan. Hii sunt nobilissimi
principes multitudinis per tribus et cognationes
suas, et capita exercitus Israel. Quos tulerunt
Moyses et Aaron cum omni vulgi multi
tudine, et congregaverunt primo die mensis secundi,
recensentes eos per cognationes suas ac
domos ac familias et capita et nomina sin

generationum a uicesimo anno et supra sicut prece-
perat dominus moysi. Numerati sunt in deser-
to synai. De ruben primogenito israelis
per generationes et familias ac domos suas
et nomina capitum singulorum. omne quod sexus est
masculini a uicesimo anno et supra proce-
dentium ad bellum. quadraginta sex milia
quingenti. De filiis symeon per generatio-
nes suas et familias ac domos cogna-
tionum suarum recensiti sunt per nomina et ca-
pita singulorum. omne quod sexus est mascu-
lini a uicesimo anno et supra procedenti-
um ad bellum. lix. milia trecenti. De
filiis gad per generationes et familias
suas ac domos cognationum suarum recen-
siti sunt per nomina singulorum a .xx. anno et
supra omnes qui ad bella procederent. xlv. milia
sexcenti .l. De filiis iuda per generationes
et familias ac domos cognationum suarum
per nomina singulorum a uicesimo anno et supra
omnes qui poterant ad bella procedere. recen-
siti sunt lxxiiii. milia. sexcenti. De
filiis ysachar per generationes et familias
ac domos cognationum suarum per nomina sin-
gulorum a .xx. anno et supra omnes qui ad bella
procederent. recensiti sunt liiii. milia quadrin-
genti. De filiis zabulon per generationes et fa-
milias ac domos cognationum suarum recen-
siti sunt per nomina singulorum a .xx. anno et supra
omnes qui poterant ad bellum procedere. lvii. milia
quadringenti. De filiis ioseph filiorum effra-
im per generationes ac familias ac domos cognationum suarum
recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. anno
et supra omnes qui poterant ad bella procedere. xl.
milia quingenti. Porro filiorum manasse per ge-
nerationes ac familias ac domos cognationum suarum
recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. anno
et supra omnes qui poterant ad bella procedere
xxxii. milia .cc. De filiis beniamin per gene-
rationes suas ac familias ac domos cognationum suarum
recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. an-
no et supra omnes qui poterant ad bella procede-
re xxxv. milia quadringenti. De filiis dan per
generationes ac familias ac domos cognationum suarum
recensiti sunt nominibus singulorum a .xx. anno
et supra omnes qui poterant ad bellum procede-
re lxii. milia septingenti. De filiis neptalim
per generationes ac familias ac domos cognationum suarum
recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. an-
no et supra omnes qui poterant ad bella pro-
cedere liii. milia quadringenti. De filiis aser per
generationes ac familias et domos cognationum suarum
recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. anno
et supra omnes qui poterant ad bella procedere. xl.
milia et mille quingenti. Hii sunt quos nu-
merauerunt moyses et aaron et .xii. principes
israel singulis per domos cognationum suarum.
Fueruntque omnes filiorum israel per domos ac
familias suas a .xx. anno et supra omnes qui
poterant ad bella procedere. sexcenta tria milia
uirorum quingenti .l. Leuite autem in tribu
familiarum suarum non sunt numerati cum eis. Lo-
cutusque est dominus ad moysen dicens. Tribum leui
noli numerare neque pones summam eorum cum
filiis israel. sed constitue eos super taberna-
culum testimonii et cuncta uasa eius et quicquid
ad cerimonias eius pertinet. Ipsi porta-
bunt tabernaculum et omnia utensilia eius
et erunt in ministerio ac per gyrum taberna-
culi castra metabuntur. Cum proficiscendum
fuerit. deponent leuite tabernaculum. cum
castra metanda. erigent. Quisquis externorum
accesserit. occidetur. Metabuntur autem
castra filii israel unusquisque per turmas et
cuneos atque exercitum suum. Porro le-
uite per gyrum tabernaculi figent tentori-
a. ne fiat indignatio super multitudinem
filiorum israel. et excubabunt in custodiis ta-
bernaculi testimonii. Feceruntque filii is-
rael omnia iuxta que preceperat dominus moysi.
Locutusque est dominus ad moysen et aaron II
dicens. Singuli per turmas signa
atque uexilla et domos cognationum su-
arum castra metabuntur filii israel per gyrum

tabnaculi federis. Ad orientem figet
iudas tentoria per turmas exercitus
sui. eritque princeps filiorum eius naason
filius aminadab. et omnis de stirpe eius
summa pugnantium septuaginta
quattuor milia sexcenti. Iuxta eum castra
metati sunt de tribu ysachar. quorum
princeps fuit nathanael filius suar. et omnis
numerus pugnatorum eius. liiii. milia. quadrin
genti. In tribu zabulon princeps fu
it eliab filius helon. et omnis de stirpe eius
exercitus pugnatorum. lvii. milia quadringen
ti. Universi qui in castris iude annumerati sunt [fuerunt]
octoginta sex milia quadringenti. et per turmas
suas primi egredientur. In castris filiorum ru
ben ad meridianam plagam erit princeps
elisur filius sedeur. et cunctus exercitus pu
gnatorum eius qui numerati sunt. xlvi. milia. quin
genti. Iuxta eum castra metati sunt de tribu
[salamiel] symeon. quorum princeps fuit samaliel
filius surisaddai. et cunctus exercitus pug
natorum eius qui numerati sunt. lix. milia. trecen
ti. In tribu gad princeps fuit elisaph
filius duel. et cunctus exercitus pug
natorum eius qui numerati sunt. xlv. milia. sex
centi. l. Omnes qui recensiti sunt in
castris ruben c. l. milia. et mille quadringen
ti. l. per turmas suas in secundo loco proficiscentur.
Levabitur autem tabnaculum testi
monii per officia levitarum et turmas
eorum. Quomodo erigetur. ita et deponetur.
Singuli per loca et ordines suos proficis
centur. Ad occidentalem plagam
erunt castra filiorum effraim. quorum
princeps fuit elisama filius ami
ud. Cunctus exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt. xl. milia. quingenti.
[filiorum] Et cum eis tribus manasse. quorum prin
ceps fuit gamaliel filius phadassur. Cunc
tus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt.
xxxii. milia. ducenti. In tribu filiorum ben
iamin princeps fuit abidan filius gede

onis. et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati
sunt. xxxv. milia. Omnes qui numerati [quadringenti]
sunt in castris effraim. cviii. milia. et centum
per turmas suas tertii proficiscentur. Ad aquilo
nis partem castra metati sunt filii dan
quorum princeps fuit abiezer filius amisaddai
Cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt. lxii. milia
septingenti. Iuxta eum fixerunt tento
ria de tribu aser. quorum princeps fuit
phegiel filius ochran. Cunctus exercitus pugnatorum eius
qui numerati sunt. xli. milia et mille quingenti. De
tribu filiorum neptalim princeps fuit ahira filius
henon. Cunctus exercitus pugnatorum eius. liii. milia. quadringen
ti. Omnes qui numerati sunt in castris dan
fuerunt. clvii. milia. sexcenti. et novissimi pro
ficiscentur. Hic numerus filiorum israel per domos
cognationum suarum et turmas divisi
exercitus. sexcenta tria milia quingen
ti. l. Levite autem non sunt numerati inter fili
os israel. Sic enim preceperat dominus moysi. Fecerunt
que filii israel iuxta omnia que mandaverat dominus. Cas
tra metati sunt per turmas suas. et profecti per
familias ac domos patrum suorum. III

Hec sunt generationes aaron et moysi
in die qua locutus est dominus ad moysen in mon
te synai. et hec nomina filiorum aaron. Primoge
nitus eius nadab. deinde abiu et eleazar
et ythamar. Hec nomina filiorum aaron sacer
dotum qui uncti sunt. et quorum replete
et consecrate sunt manus ut sacerdotio fun
gerentur. Mortui sunt nadab et abiu cum Levit. 10.
offerrent ignem alienum in conspectu domini
in deserto synai absque liberis. Functique sunt
sacerdotio eleazar et ythamar coram aa
ron patre suo. Locutusque est dominus ad mo
ysen dicens. Applica tribum levi et fac
stare in conspectu aaron sacerdotis ut
ministrent ei et excubent et observent
quicquid ad cultum pertinet multitudinis
coram tabnaculo testimonii. et custo
diant vasa tabnaculi servientes in
ministerio eius. Dabisque dono levi [gratis]

ext(ern)us .i. alien(us)

tas aaron et filiis eius quibus traditi sunt
a filiis israel. Aaron autem et filios eius consti
tues super cultum sacerdotii. Externus qui
ad ministerium domini accesserit morietur.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. E
go tuli levitas a filiis israel pro omni pri
mogenito qui aperit vulvam in filiis israel
eruntque levite mei. Meum est enim omne
primogenitum ex quo percussi primogenitos
in terra egypti. Sanctificavi mihi quicquid pri
mum nascitur in israel ab homine usque ad pecus
mei sunt. Ego dominus. Locutusque est dominus ad
moysen in deserto sinai dicens. Numera
filios levi per domos patrum suorum et fa
milias omnem masculum ab uno mense
et supra. Numeravit moyses ut preceperat dominus
et inventi sunt filii levi per nomina sua. Ger
son et caath et merari. Filii gerson lob
ni et semei. Filii caath amram et iessa
ar hebron et oziel. Filii merari mooli
et musi. De gerson fuerunt familie
leb. due lobnitica et semeitica quarum numera
tus est populus sexus masculini ab uno me
nse et supra VII milia quingenti. Hii post ta
bernaculum castra metabuntur ad occiden
tem sub principe eliasaph filio lahel.
Et habebunt excubias in tabernaculo federis
ipsum tabernaculum et operimentum eius. tento
rium quod trahitur ante fores tecti federis et
cortinas atrii. tentorium quoque quod appen
ditur in introitu atrii tabernaculi et quicquid
ad ritum altaris pertinet funes tabernaculi
et omnia utensilia eius. Cognatio caath
.i. cahaat aramitas habebit populos amramitas et iessaari
tas et hebronitas et ozielitas. Hee sunt
familie caathitarum recensite per nomina
vi sua omnes generis masculini ab uno mense et
supra VIII milia sexcenti. Habebunt ex
cubias sanctuarii et castra metabuntur ad me
ridianam plagam. Princepsque eorum erit
elisaphan filius oziel. Et custodient ar
cham mensamque et candelabrum alta

ria et vasa sanctuarii in quibus ministratur
et velum cunctamque huiuscemodi supel
lectilem. Princeps autem principum le
vitarum eleazar filius aaron sacer
dotis erit super excubitores custodie
sanctuarii. At vero de merari erunt po
puli moolite et musite recensiti per
nomina sua omnes generis masculini ab u
no mense et supra VI milia ducenti. Prin
ceps eorum suriel filius abiahel
in plaga septentrionali castra me
tabuntur. Merarite erunt sub cus
todia eorum tabule tabernaculi et vec
tes et columpne ac bases earum et omnia que
ad cultum huiuscemodi pertinent. Colump
ne quoque atrii per circuitum cum basibus su
is et paxilli cum funibus. Castra meta
buntur ante tabernaculum federis id est ad orien
talem plagam moyses et aaron cum
filiis suis habentes custodiam sanctuarii in
medio filiorum israel. Quisquis alienus ac
cesserit morietur. Omnes levite quos
numeraverunt moyses et aaron iuxta preceptum
domini per familias suas in genere masculino
a mense uno et supra fuerunt XXII milia. Et
ait dominus ad moysen. Numera primoge
nitos sexus masculini de filiis israel a
mense uno et supra et habebis summam eo
rum. Tollesque levitas mihi pro omni primoge
nito filiorum israel. Ego sum dominus. Et peco
ra eorum pro universis primogenitis pe
corum filiorum israel. Recensuit moyses
sicut preceperat dominus primogenitos filiorum
israel et fuerunt masculi per nomina sua a
mense uno et supra XXII milia ducenti
septuaginta tres. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Tolle levitas pro pri
mogenitis filiorum israel et pecora levi
tarum pro pecoribus eorum eruntque levite
mei. Ego sum dominus. In precio autem ducen
torum septuaginta trium qui excedunt
numerum levitarum de primogenitis filiorum

norum tributum accipies v. siclos per singula
capita ad mensuram sanctuarii. Siclus
habet obolos .xx. Dabisque pecuniam aaron
et filiis eius pretium eorum qui supra sunt.
Tulit igitur moyses pecuniam eorum qui fu
erant amplius et quos redemerant a
levitis pro primogenitis filiorum israel mille
trecentorum lxv. siclorum iuxta pondus sanctua
rii et dedit eam aaron et filiis eius iux
ta verbum quod preceperat ei dominus.

Locutusque est dominus ad moysen et aaron
dicens. Tollite summam filiorum
caath de medio levitarum per domos et
familias suas a tricesimo anno et supra
usque ad quinquagesimum annum omnium
qui ingrediuntur ut stent et ministrent
in tabernaculo federis. Hic est cultus filiorum
caath. Tabernaculum federis et sanctum sanctorum
ingredientur aaron et filii eius quando mo
venda sunt castra. Et deponent velum
quod pendet ante fores involventque eo
archam testimonii et operient rur
sum velamine iacinctinarum pelli
um. extendentque pallium desuper tot
um iacinctinum et inducent vectes. Men
sam quoque propositionis involvent iacincti
no pallio et ponent cum ea thuribula
et mortariola. ciathos et crateras ad
liba fundenda. panes semper in ea erunt.
Extendentque desuper pallium coccine
um. quod rursum operient velamento
iacinctinarum pellium et inducent vec
tes. Sument et pallium iacinctinum
quo operient candelabrum cum lucernis
et forcipibus et emunctoriis et cunctis
vasis olei que ad concinnandas lucer
nas necessaria sunt et super omnia ponent
operimentum iacinctinarum pellium et in
ducent que vectes. Nec non et altare
aureum involvent iacinctino vestimen
to et extendent desuper operimentum iacinc
tinarum pellium inducentque vectes. Om
nia vasa quibus ministratur in sanctua
rio involvent iacinctino pallio et ex
tendent desuper operimentum iacinctinarum
pellium inducentque vectes. Sed et alta
re mundabunt cinere et involvent illud
purpureo vestimento ponentque cum eo om
nia vasa quibus in ministerio eius utuntur. id est
ignium receptacula. fuscinulas ac tridentes, uncinos et batilla. Cuncta vasa
altaris operient simul velamine ia
cinctinarum pellium et inducent vectes
et omnia vasa quibus ministratur in sanctuari
o. Cumque involverint aaron et filii eius
sanctuarium et omnia vasa eius in commotione
castrorum. tunc intrabunt filii caath
ut portent involuta. et non tangant
vasa sanctuarii ne moriantur. Ista sunt onera
filiorum caath in tabernaculo federis super
quos erit eleazar filius aaron sacerdo
tis. ad quem pertinet cura olei ad con
cinnandas lucernas et compositi incensi
et sacrificium quod semper offertur. et oleum un
ctionis. et quidquid ad tabernaculi cultum per
tinet. omniumque vasorum que in sanctuario sunt.
Locutusque est dominus ad moysen et ad aa
ron dicens. Nolite perdere populum caath
de medio levitarum. sed hoc facite eis ut
vivant et non moriantur si tetigerint sancta
sanctorum. Aaron et filii eius intrabunt ipsique
disponent onera singulorum et divident
quid portare quis debeat. Alii nulla cu
riositate videant que sunt in sanctuario
priusquam involvantur. Alioquin morien
tur. Locutus est dominus ad moysen dicens. Tol
le summam etiam filiorum gerson per domos
ac familias et cognationes suas a xxx
annis et supra usque ad annos quinquaginta.
Numera omnes qui ingrediuntur et mi
nistrant in tabernaculo federis. Hoc est offi
cium familie gersonitarum ut portent
cortinas tabernaculi et tectum federis
operimentum aliud et super omnia velamen

Marginal notes:

i. furcas cum tribus [illegible]. i. vasa cum quibus portant carbones ab altari holocausti ad altare [illegible]

2 Reg. 6. de oza.

[illegible] 26. [illegible] 1 Reg. 6. de Bethsamitis

tabernaculi tentorium, operimentum quod pendet in
introitu tabernaculi foederis, cortinas at-
rii, et velum in introitu quod est ante taberna-
culum. Omnia que ad altare pertinent, funi-
culos et vasa ministerii, iubente Aaron et
filiis eius portabunt filii Gerson. Et sciant
singuli cui debeant oneri mancipari. Hec
est cultura familie Gersonitarum in taber-
naculo foederis, eruntque sub manu Itha-
mar filii Aaron sacerdotis. Filios quoque
Merari per familias et domos patrum suorum
recensebis, a triginta annis et supra usque ad an-
nos l. omnes qui ingrediuntur ad officium
ministerii sui et cultum foederis testimo-
nii. Hec sunt onera eorum. Portabunt tabulas
tabernaculi et vectes eius, columpnas et bases
earum, columpnas quoque atrii per circuitum cum
basibus et paxillis et funibus suis. Omnia
vasa et supellectilem ad numerum accipient,
sicque portabunt. Hoc est officium Merari-
tarum et ministerium in tabernaculo foederis, eruntque
sub manu Ithamar sacerdotis. Recen-
suerunt igitur Moyses et Aaron et principes sy-
nagoge ~~[illegible]~~ filios Caath
per cognationes et domos patrum suorum a
triginta annis et supra usque ad annos l. omnes ad annum quinquagesimum
qui ingrediuntur ad ministerium taberna-
culi foederis, et inventi sunt duo milia septin-
genti l. Hic est numerus populi Caath qui intrat in taberna-
culum foederis. Hos numeravit Moyses et Aa-
ron iuxta sermonem Domini per manum Moy-
si. Numerati sunt et filii Gerson per cog-
nationes et domos patrum suorum a triginta
annis et supra usque ad annum quinquage-
simum, omnes qui ingrediuntur ut mi-
nistrent in tabernaculo foederis, et inven-
ti sunt duo milia sexcenti triginta. Hic
est numerus Gersonitarum, quos numeravit
Moyses et Aaron iuxta verbum Domini. Nu-
merati sunt filii Merari per cognatio-
nes et domos patrum suorum a triginta annis
et supra usque ad annum quinquagesimum,

omnes qui ingrediuntur ad explendos
ritus tabernaculi foederis, et inventi sunt
tria milia ducenti. Hic est numerus filiorum
Merari quos recensuerunt Moyses
et Aaron iuxta imperium Domini per manum
Moysi. Omnes qui recensiti sunt de Le-
vitis, et quos fecit ad nomen Moyses et Aa-
ron et principes Israel per cognationes et domos
patrum suorum a triginta annis et supra usque ad
annum quinquagesimum, ingredientes ad mi-
nisterium tabernaculi et onera portanda,
fuerunt simul octo milia quingenti octogin-
ta. Iuxta verbum Domini recensuit eos Mo-
yses, unumquemque iuxta officium et onera sua,
sicut preceperat ei Dominus.

Locutus est Dominus ad Moysen dicens:
Precipe filiis Israel ut eiciant de
castris omnem leprosum et qui semine fluit,
pollutusque est super mortuo. Tam ma-
sculum quam feminam eicite ~~[illegible]~~ de castris,
ne contaminent ea cum habitaverint
vobiscum. Feceruntque ita filii Israel, et ei-
ecerunt eos extra castra, sicut locutus est Dominus Mo-
ysi. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens:
Loquere ad filios Israel: Vir sive mulier cum
fecerint ex omnibus peccatis que solent hominibus
accidere, et per negligentiam transgressi fue-
rint mandatum Domini atque deliquerint,
confitebuntur peccatum suum, et reddent caput
ipsum, quintamque partem desuper, ei in quem pecca-
verint. Sin autem non fuerit qui recipiat,
dabunt Domino, et erit sacerdotis, excepto
ariete qui offertur pro expiatione ut sit
placabilis hostia. Omnes quoque primitie
quas offerunt filii Israel ad sacerdotem
pertinent, et quicquid in sanctuario offertur a
singulis et traditur in manibus sacerdotis,
ipsius erit. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens:
Loquere ad filios Israel et dices ad eos:
Vir cuius uxor erraverit maritumque
contempnens dormierit cum viro altero,
et hoc maritus deprehendere nequiverit, sed

de lege zelot'

lateret adulterium et testibus argui non
posset quia non est inventa in stupro, si spiritus
zelotypie concitaverit virum contra uxo-
rem suam que vel polluta est vel falsa su-
spicione appetitur: adducet eam ad sacer-
dotem, et offeret oblationem pro illa de-
cimam partem sati farine ordeacee.
Non fundet super eam oleum nec impo-
net thus: quia sacrificium zelotypie est,
et oblatio investigans adulterium. Of-
feret igitur eam sacerdos et statuet
coram domino. Assumetque aquam sanctam
in vase fictili, et pauxillum terre de pa-
vimento tabernaculi mittet in eam.
Cumque steterit mulier in conspectu domini,
discooperiet caput eius, et ponet super
manus illius sacrificium recordationis et
oblationem zelotypie. Ipse autem tenebit
aquas amarissimas in quibus cum ex-
secratione maledicta congessit. adiu-
rabitque eam et dicet: Si non dormivit
vir alienus tecum, et si non polluta es de-
serto mariti thoro: non te nocebunt
aque iste amarissime in quas ma-
ledicta congessi. Sin autem declinasti a
viro tuo, atque polluta es, et concubu-
isti cum altero viro: his maledictionibus
subiacebis. Det te dominus in maledictionem
exemplumque cunctorum in populo suo. Pu-
trescere faciat femur tuum, et tu-
mens uterus tuus disrumpatur. Ingre-
diantur aque maledicte in ventrem
tuum, et utero tumescente putres-
cat femur tuum. Et respondebit
mulier: amen amen. Scribetque sacer-
dos in libello ista maledicta, et delebit
ea aquis amarissimis in quas ma-
ledicta congessit, et dabit ei bibere.
Quas cum exhauserit, tollet sacer-
dos de manu eius sacrificium zeloty-
pie, et elevabit illud coram domino, impo-
netque super altare, ita dumtaxat ut
pugillum sacrificii tollat de eo quod
offertur, et incendat super altare: et sic po-
tum det mulieri aquas amarissimas. Quas
cum biberit, si polluta est et contempto vi-
ro adulterii rea, pertransibunt eam aque
maledictionis, et inflato ventre computres-
cet femur: eritque mulier in maledictionem
et in exemplum omni populo. Quod si pollu-
ta non fuerit, erit innoxia et faciet li-
beros. Ista est lex zelotypie. Si de-
clinaverit mulier a viro suo, et pollu-
ta fuerit, maritusque spiritu zelotypie con-
citatus adduxerit eam in conspectu domini,
et fecerit ei sacerdos iuxta omnia que scrip-
ta sunt: maritus absque culpa erit, et
illa recipiet iniquitatem suam.

VI

Locutus est dominus ad moysen dicens.
Loquere ad filios israel, et dices ad
eos. Vir sive mulier cum fecerint votum
ut sanctificentur, et se voluerint domino conse-
crare: a vino et omni quod inebriare pot-
est abstinebunt. Acetum ex vino et ex
qualibet alia potione, et quicquid de uva
exprimitur non bibent. Uvas recentes
siccasque non comedent. cunctis diebus
quibus ex voto domino consecrantur. Quic-
quid autem ex vinea esse potest ab uva pas-
sa usque ad acinum non comedent. Om-
ni tempore separationis sue novacula non tran-
sibit super caput eius usque ad completum
diem quo domino consecratur. Sanctus erit cres-
cente cesarie capitis eius. Omni tempore con-
secrationis sue super mortuum non ingredi-
etur, nec super patris quidem et matris et fratris soro-
risque funere contaminabitur: quia consecra-
tio dei sui super caput eius est. Omnibus die-
bus separationis sue sanctus erit domino. Sin autem
mortuus fuerit subito quispiam coram
eo: polluetur caput consecrationis eius quod ra-
det illico in eadem die purgationis sue,
et rursum septima. In octava autem die offeret
duos turtures vel duos pullos columbe

sacerdoti in introitu federis testimonii. fa-
cietque sacerdos unum pro peccato, et alterum in ho-
locaustum. et deprecabitur pro eo, quia peccavit
super mortuo. sanctificabitque caput eius in di-
e illo, et consecrabit domino dies separationis
illius, offerens agnum anniculum pro peccato. ita tamen
ut dies priores irriti fiant, quia polluta est
sanctificatio eius. Ista est lex consecrationis. Cum
dies quos ex voto decreverat complebun-
tur, adducet eum sacerdos ad ostium taberna-
culi federis, et offeret oblationem eius domino,
agnum anniculum immaculatum in holoca-
ustum, et ovem anniculam immaculatam
pro peccato, et arietem immaculatum hostiam
pacificam. Canistrum quoque panum azimorum
qui conspersi sunt oleo, et lagana absque fer-
mento uncta oleo, ac libamina sin-
gulorum, que offeret sacerdos coram domino, et
faciet tam pro peccato quam in holocaustum. Ari-
etem vero immolabit hostiam pacifi-
cam domino, offerens simul canistrum azi-
morum, et libamenta que ex more debentur.
Tunc radetur nazareus ante ostium taber-
naculi federis cesarie consecrationis sue,
tolletque capillos eius, et ponet super ignem
qui est suppositus sacrificio pacificorum. et ar-
panis. mum coctum arietis, tortamque absque fer-
mento unam de canistro, et laganum
azimum unum, et tradet in manibus na-
zarei, postquam rasum fuerit caput eius.
Susceptaque ab eo rursum elevabit in
conspectu domini, et sanctificata sacerdotis erunt
sicut pectusculum quod separari iussum est
et femur. Post hec potest bibere nazareus
vinum. Ista est lex nazarei cum voverit
oblationem suam domino tempore consecrationis
sue, exceptis his que invenerit manus
eius. Iuxta quod mente devoverat, ita fa-
ciet ad perfectionem sanctificationis sue. Lo-
cutusque est dominus ad moysen dicens: Loquere
aaron et filiis eius. Sic benedicetis fi-
liis israel, et dicetis eis: Benedicat tibi do-

minus et custodiat te. Ostendat dominus faciem
suam tibi et misereatur tui. Convertat dominus
vultum suum ad te, et det tibi pacem.
Invocabuntque nomen meum super filios is-
rael, et ego benedicam eos.
Factum est autem in die qua com-
plevit moyses tabernaculum, et erex-
it illud. unxitque et sanctificavit cum omni-
bus vasis suis, altare similiter et vasa eius.
obtulerunt principes israel et capita
familiarum, qui erant per singulas tribus, pre-
fecti eorum qui numerati fuerant, mune-
ra coram domino, sex plaustra tecta cum
xii. bobus. Unum plaustrum obtulere
duo duces, et unum bovem singuli. Ob-
tuleruntque ea in conspectu tabernaculi. Ait
autem dominus ad moysen: Suscipe ab eis
ut serviant in ministerio tabernaculi, et
trades ea levitis iuxta ordinem mi-
nisterii sui. Itaque cum suscepisset
moyses plaustra et boves, tradidit eos
levitis. Duo plaustra et iiii. boves
dedit filiis gerson iuxta id quod habebant
necessarium. Quattuor alia plaustra et viii.
boves dedit filiis merari secundum of-
ficia et cultum suum sub manu ytha-
mar filii aaron sacerdotis. Filiis autem
caath non dedit plaustra et boves, quia
in sanctuario serviunt, et onera propriis por-
tant humeris. Igitur obtulerunt du-
ces in dedicationem altaris die qua
unctum est, oblationem suam ante alta-
re. Dixitque dominus ad moysen: Singuli
duces per singulos dies offerant munera
in dedicationem altaris. Primo autem
die obtulit oblationem suam naason
filius aminadab de tribu iuda. Fueruntque
in ea acetabulum argenteum pondo
.c.xxx. siclorum, fiala argentea habens
lxx. siclos iuxta pondus sanctuarii, u-
trumque plenum simila conspersa oleo
in sacrificium. Mortariolum aureum

gr. x. siclos aureum plenum incenso. bo
uem et arietem et agnum anniculum in holo
caustum. hyrcum quoque pro peccato et in sacrificio
pacificorum. boues duos. arietes .v. hyr
cos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit
oblatio naason filii aminadab.
Secundo die obtulit nathanael filius
suar dux de tribu ysachar. acetabu
lum argenteum appendens .c.xxx. siclos.
fialam argenteam habentem .lxx.
siclos iuxta pondus sanctuarii. utrumque ple
num simila conspersa oleo in sacrificium.
mortariolum aureum habens .x. siclos.
plenum incenso. bouem de armento et a
rietem et agnum anniculum in holocau
stum. hyrcum quoque pro peccato et in sacrificio
pacificorum boues .ii. arietes .v. hyrcos
.v. agnos anniculos .v. Hec fuit obla
tio nathanael filii suar. Tercio die prin
ceps filiorum zabulon heliab filius helon
obtulit acetabulum argenteum appe
dens .c.xxx. siclos. fialam argente
am habentem .lxx. siclos ad pondus
sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa
oleo. in sacrificium. mortariolum au
reum appendens .x. siclos plenum incenso.
bouem de armento et arietem et agnum
anniculum in holocaustum. hyrcum quoque pro
peccato et in sacrificio pacificorum boues .ii. ari
etes .v. hyrcos .v. agnos anniculos .v.
Hec est oblatio heliab filii helon. Die
quarto princeps filiorum ruben helysur.
filius sedeur obtulit acetabulum argen
teum appendens .c.xxx. siclos. fialam ar
genteam habentem .lxx. ad pondus sanctuarii utrum
que plenum simila conspersa oleo in sacrificium.
mortarium aureum appendens .x. siclos plenum in
censo. bouem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum. hyrcum
quoque pro peccato. in hostias pacificorum. boues
.ii. arietes .v. hyrcos .v. agnos anniculos .v.
Hec fuit oblatio helisur filii sedeur.

Die .v. princeps filiorum symeon. salami
el filius surisadai. obtulit acetabulum argenteum
appendens .c.xxx. siclos. fialam argenteam habentem .lxx. siclos
ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila con
spersa. oleo in sacrificium. mortarium aureum appendens .x. siclos
plenum incenso. bouem de armento et arietem et
agnum anniculum in holocaustum hyrcum quoque pro peccato et in hos
tias pacificorum. boues .ii. arietes .v. hyrcos .v.
agnos anniculos .v. Hec fuit oblatio sala
miel filii surisaddai. Die .vi. princeps
filiorum gad helysaphar filius duel. ob- heliasaph.
tulit acetabulum argenteum appendens .c.xxx. syclos. fialam argenteam
habentem .lxx. siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum si
mila conspersa oleo in sacrificium. mortarium aureum appendens
.x. siclos plenum incenso. bouem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum. hyrcum quoque pro peccato et in
hostias pacificorum. boues .ii. arietes .v. hyrcos .v.
agnos anniculos .v. Hec fuit oblatio elisa
phar filii duel. Die .vii. princeps filiorum effra
im. elysama filius amiud. obtulit acetabulum
argenteum appendens .c.xxx. syclos. fialam argenteam habentem .lxx.
syclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simi
la conspersa oleo in sacrificium. mortarium aureum appendens .x.
syclos plenum incenso. bouem de armento et arietem et ag
num anniculum in holocaustum. hyrcum quoque pro peccato et in hostias pa
cificorum. boues .ii. arietes .v. hyrcos .v. agnos
anniculos .v. Hec fuit oblatio elisama filii
amiud. Die .viii. princeps filiorum manasse
gamaliel filius phadassur. obtulit acetabulum
argenteum appendens .c.xxx. siclos. fialam argenteam habentem .lxx. siclos.
ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa.
oleo in sacrificium. mortarium aureum appendens .x. siclos plenum
incenso. bouem de armento et arietem et agnum anniculum in
holocaustum. hyrcum quoque pro peccato et in hostias pacificorum. boues .ii.
arietes .v. hyrcos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit
oblatio gamaliel filii phadassur. Die
.ix. princeps filiorum beniamin. abidan filius
gedeonis. obtulit acetabulum argenteum appendens .c.xxx.
syclos. fialam argenteam habentem .lxx. syclos. utrumque ple
num conspersa oleo in sacrificium. mortarium aureum.
appendens .x. siclos plenum incenso. bouem de armento et arie
tem et agnum anniculum in holocaustum. hyrcum quoque pro peccato et

in hostias pacif. bo. ii. arietes v. hyr. v. agnos anni v. Hec fuit oblacio abydam filii gedeonis. Die x. princeps filiorum dan. ahiezer f. amisaddai. obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx sycl. fialam argenteam habentem lxx. sicl. ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens x. sycl. plenum incenso. bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hyrcumque pro peccato et in hostias pacificorum boves ii. arietes v. hyrcos v. agnos anniculos v. Hec fuit oblacio ahiezer filii amisaddai. Die xi. princeps filiorum aser. phegiel filius ochran. obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx sicl. phialam argenteam habentem lxx sicl. ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens x sicl. plenum incenso. bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hyrcumque pro peccato et in hostias pacificorum boves ii. arietes v. hyrcos v. agnos anniculos v. Hec fuit oblacio phegiel filii ochran. Die xii. princeps filiorum neptalim. ahyra filius henan obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx sicl. fialam argenteam habentem lxx sicl. ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens x sicl. plenum incenso. bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hyrcumque pro peccato et in hostias pacificorum boves ii. arietes v. hyrcos v. agnos anniculos v. Hec fuit oblacio ahyra filii henan. Hec in dedicacione altaris oblata sunt a principibus israel in die qua consecratum est. Acetabula argentea xii. fiale argentee xii. mortariola aurea xii. ita ut cxxx argenti syclos haberet unum acetabulum. et lxx siclos una phiala. id est in commune omnium vasorum ex argento sicli duo milia quadringenti pondere sanctuarii. mortariola aurea xii. plena incenso. denos syclos appendencia pondere sanctuarii. id est simul auri sycli cxx. Boves de armento in holocaustum xii. arietes xii. agni anniculi xii. et libamina eorum. hyrci xii. pro peccato. Hostie pacificorum. boves xxiiii. arietes lx. hyrci lx. agni anniculi lx. Hec oblata sunt in dedicacione altaris quando unctum est. Cumque ingrederetur moyses tabernaculum federis ut consuleret oraculum: audiebat vocem loquentis ad se de propiciatorio quod erat super archam testimonii inter duos cherubim unde et loquebatur ei.

VI

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et dices ad eum. Cum posueris lucernas vii. candelabrum in australi parte erigantur. Hoc igitur precipe ut lucerne contra boream e regione respiciant ad mensam panum propositionis contra eam partem quam candelabrum respicere lucere debebunt. Fecitque aaron et imposuit lucernas super candelabrum ut preceperat dominus moysi. Hec autem erat factura candelabri. Ex auro ductili tam medius stipes quam cuncta que ex utroque calamorum latere nascebantur. Iuxta exemplum quod ostendit dominus moysi ita operatus est candelabrum. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Tolle levitas de medio filiorum israel et purificabis eos iuxta hunc ritum. Aspergantur aqua lustrationis et radant omnes pilos carnis sue. Cumque laverint vestimenta sua et mundati fuerint. tollent bovem de armento et libamentum eius similam conspersam oleo. bovem autem alterum de armento accipies pro peccato. et applicabis levitas coram tabernaculo federis. convocata omni multitudine filiorum israel. Cumque levite fuerint coram domino: ponent filii israel manus suas super eos. et offeret aaron levitas munus in conspectu domini a filiis israel. ut serviant in ministerio eius. Levite quoque ponent manus suas super capita boum. e quibus unum facies pro peccato et alterum in holocaustum domini ut depreceris pro eis. Statuesque levitas in conspectu aaron et filiorum

rum est et consecrabis oblatos domino
ac separabis de medio filiorum israel ut
sint mei. et postea ingrediantur in taber
naculum federis ut serviant mihi. Sicque
purificabis et consecrabis eos in oblationem
domini. quoniam dono donati sunt mihi a filiis is
rael. pro primogenitis que aperiunt omnem
vulvam in israel accepi eos. Mea enim
sunt omnia primogenita filiorum israel tam
ex hominibus quam ex iumentis. ex die quo per
cussi omne primogenitum in terra egypti
sanctificavi eos mihi. et tuli levitas pro
cunctis primogenitis filiorum israel. tra
didique eos dono aaron et filiis eius
de medio populi ut serviant mihi pro is
rael in tabernaculo federis. et orent pro eis ne
sit in populo plaga si ausi fuerint accedere
ad sanctuarium. Feceruntque moyses et
aaron et omnis multitudo filiorum israel
super levitas que preceperat dominus moysi. pu
rificatique sunt et laverunt vestimen
ta sua. Elevavitque eos aaron in con
spectu domini et oravit pro eis ut puri
ficati ingrederentur ad officia sua in ta
bernaculo federis coram aaron et fili
moysi is eius. Sicut preceperat dominus de levitis
ita factum est. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Hec est lex levitarum
A .xxv. annis et supra ingredientur ut
ministrent in tabernaculo federis. Cumque
quinquagesimum annum etatis imple
verint: servire cessabunt. eruntque
ministri fratrum suorum in tabernaculo fe
deris ut custodiant que sibi fuerint com
mendata. opera autem ipsa non faciant. Sic
dispones levitis in custodiis suis.
IX Locutus est dominus ad moysen in deserto
Synai anno secundo postquam egressi
sunt de terra egypti mense primo dicens.
Faciant filii israel phase in tempore suo
quartadecima die mensis huius ad vespe
ram iuxta omnes cerimonias et iustifi

cationes eius. Precepitque moyses filiis
israel ut facerent phase. Qui fecerunt pha
se tempore suo quartadecima die mensis ad ve primi
speram in monte synai. Iuxta omnia que man
daverat dominus moysi: fecerunt filii israel. Ec
ce autem quidam immundi super anima hominis qui
non poterant facere pascha in die illo accede
rentes ad moysen et aaron dixerunt eis. In
mundi sumus super anima hominis. Quare
fraudamur ut non valeamus offerre oblationem
domino in tempore suo inter filios israel. Quibus re
spondit moyses. State ut consulam quid
precipiat dominus de vobis. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Loquere filiis israel. Homo
qui fuerit immundus super anima sive in via procul
in gente vestra: phase faciat domino secundo
mense quartadecima die mensis ad vespe
ram cum azimis et lactucis agrestibus com · X ·
medent illud. Non relinquent ex eo quip
piam usque mane et os eius non confringent.
Omnem ritum phase observabunt. Si quis
autem mundus est et in itinere non fuit et tamen non
fecit phase: exterminabitur anima illa de
populis suis. quia sacrificium domino non ob
tulit in tempore suo. peccatum suum ipse portabit.
Peregrinus quoque et advena si fuerint a
pud vos: faciat phase domini iuxta cerimo ł dño.
nias et iustificationes eius. Preceptum idem
erit apud vos: tam advene quam indigene.
Igitur die qua erectum est tabernaculum: op
eruit illud nubes. A vespere autem super ten
torium erat quasi species ignis usque ad ma
ne. Sic fiebat iugiter. Per diem op
eriebat illud nubes. et per noctem quasi species
ignis. Cumque ablata fuisset nubes
que protegebat tabernaculum: tunc profi
ciscebantur filii israel. et in loco ubi stetisset
nubes: ibi castra metabantur. Ad im
perium domini proficiscebantur. et ad imperium
illius figebant tabernaculum. Cunctis
diebus quibus stabat nubes super taber
naculum manebant in eodem loco.

Et si evenisset ut multo tempore maneret
super illud, erant filii Israel in excubiis domini, et
non proficiscebantur quot diebus fuisset
nubes super tabernaculum. Ad imperium domini
erigebant tentoria, et ad im-
perium illius deponebant. Si fuisset nubes
a vespere usque mane et statim diluculo
tabernaculum reliquisset, proficiscebantur.
Et si post diem et noctem recessisset,
dissipabant tentoria. Si biduo autem u-
no mense vel longiori tempore fuisset super
tabernaculum, manebant filii Israel in
eodem loco, et non proficiscebantur. Statim
autem ut recessisset, movebant castra.
Per verbum domini figebant tentoria, et per
verbum illius proficiscebantur. Erantque in excu-
biis domini iuxta imperium eius per manum Moysi.
X Locutus est dominus ad Moysen dicens: Fac
tibi duas tubas argenteas ductiles,
quibus convocare possis multitudinem
quando movenda sunt castra. Cumque incre-
pueris tubis, congregabitur ad te omnis tur-
ba ad ostium federis tabernaculi. Si semel
clangueris, venient ad te principes et ca-
pita multitudinis Israel. Si autem pro-
lixior atque concisus clangor increpuerit,
movebunt castra primi qui sunt ad orien-
talem plagam. In secundo autem sonitu et pa-
ri ululatu tube, levabunt tentoria
qui habitant ad meridiem, et iuxta hunc mod-
um reliqui facient, ululantibus tubis in profec-
tionem. Quando congregandus est populus, sim-
plex tubarum clangor erit, et non concise
ululabunt. Filii autem Aaron sacerdotis
clangent tubis, eritque hoc legitimum
sempiternum in generationibus vestris. Si exie-
ritis ad bellum de terra vestra contra hostes
qui dimicant adversum vos, clangetis
ululantibus tubis, et erit recordatio vestri
coram domino deo vestro, ut eruamini de
manibus inimicorum vestrorum. Si quando habe-
epulis bitis epulum, et dies festos, et kalendas, cane-
tis tubis super holocaustis et pacificis
victimis, ut sint vobis in recordationem
dei vestri. Ego dominus deus vester. Anno se-
cundo mense secundo vicesima die men-
sis elevata est nubes de tabernaculo fe-
deris, profectique sunt filii Israel per turmas
suas de deserto Synai, et recubuit
nubes in solitudine Pharan. Move-
runtque castra primi iuxta imperium domini
in manu Moysi. Filii Iuda per turmas su-
as, quorum princeps fuit Naason filius Ami-
nadab. In tribu filiorum Ysachar fuit prin-
ceps Nathanael filius Suar. In tribu Zabu-
lon erat princeps Heliab filius Helon.
Depositumque est tabernaculum. Quod portan-
tes egressi sunt filii Gerson et Merari. Pro-
fectique sunt et filii Ruben per turmas et or-
dinem suum, quorum princeps fuit Helisur fi-
lius Sedeur. In tribu autem filiorum Syme-
on princeps fuit Salamiel filius Suri-
saddai. Porro in tribu Gad erat princeps
Heliasaph filius Duel. Profecti quoque sunt
et Caathite portantes sanctuarium. Tam-
diu tabernaculum portabatur, donec ve-
nirent ad erectionis locum. Moverunt et
castra filii Ephraim per turmas suas,
in quorum exercitu princeps erat Elisama
filius Amiud. In tribu autem filiorum Ma-
nasse princeps fuit Gamaliel filius
Phadassur. Et in tribu Beniamin e-
rat dux Abidan filius Gedeonis. Novis-
simi castrorum omnium profecti sunt filii
Dan per turmas suas, in quorum exercitu
princeps fuit Ahiezer filius Amisad-
dai. In tribu autem filiorum Aser erat prin-
ceps Phegiel filius Ocran. Et in tri-
bu filiorum Neptalim fuit princeps A-
hira filius Henan. Hec sunt castra
et profectiones filiorum Israel per turmas suas
quando egrediebantur. Dixitque Moyses
Obab filio Raguel Madianiti cog-
nato suo: Proficiscimur ad locum quem

dum datus est nobis. Veni nobiscum ut
benefaciamus tibi, quia dominus bona promisit
Israeli. Cui ille respondit. Non vadam
tecum, sed revertar in terram meam in qua natus sum.
Et ille noli inquit nos relinquere. Tu
enim nosti in quibus locis per desertum castra
ponere debeamus, et eris ductor noster. Cumque
nobiscum veneris, quicquid optimum fuerit
ex opibus quas nobis traditurus est dominus,
dabimus tibi.

Profecti sunt ergo de monte domini vi
a trium dierum. Archaque federis domini
precedebat eos per dies tres providens
castrorum locum. Nubes quoque domini su
per eos erat per diem cum incederent. Cumque
elevaretur archa, dicebat Moyses:
Surge domine et dissipentur inimici tui, et
fugiant qui oderunt te a facie tua. Cum
autem deponeretur, aiebat: Revertere domine
ad multitudinem exercitus Israel. Interea
ortum est murmur populi quasi dolentium pro la
bore contra dominum. Quod cum audisset, iratus
est. Et accensus in eos ignis domini devora
vit extremam castrorum partem. Cumque
clamasset populus ad Moysen, oravit Mo
yses ad dominum et absorptus est ignis. Vo
cavitque nomen loci illius incensio, eo quod
succensus fuisset contra eos ignis domini.
Vulgus quoque promiscuum quod ascenderat cum
eis, flagravit desiderio carnium, sedens et
flens, iunctis sibi pariter filiis Israel, et
ait: Quis dabit nobis ad vescendum car
nes? Recordamur piscium quos comede
bamus in Egypto gratis. In mentem nobis ve
niunt cucumeres et pepones, porrique
et cepe et allia. Anima nostra arida est, ni
chil respiciunt oculi nostri nisi man. Erat
autem man quasi semen coriandri, coloris
bdellii. Circuibatque populus, et colligens
illud frangebat mola sive terebat in
mortario, coquens in olla et faciens ex eo
tortulas saporis quasi panis oleati.
Cumque descenderet nocte super castra ros,
descendebat pariter et man. Audi
vit ergo Moyses flentem populum per
familias suas, singulos per ostium tentorii sui.
Iratusque est furor domini valde, sed et Mo
ysi intoleranda res visa est. Et ait ad
dominum: Cur afflixisti servum tuum?
Quare non invenio gratiam coram te?
Et cur imposuisti pondus universi populi
huius super me? Numquid ego concepi om
nem hanc multitudinem vel genui eam
ut dicas michi: porta eam in sinu tuo
sicut portare solet nutrix infantulum,
et defer in terram pro qua iurasti pa
tribus eorum? Unde michi carnes ut
dem tante multitudini? Flent contra
me dicentes: Da nobis carnes ut
comedamus. Non possum solus susti
nere omnem hunc populum, quia gravis est
michi. Sin aliter videtur, obsecro ut inter
ficias me, et inveniam gratiam in oculis
tuis, ne tantis afficiar malis. Et
dixit dominus ad Moysen: Congrega mi
chi septuaginta viros de senioribus Israel quos
tu nosti quod senes populi sint ac magistri, et
duces eos ad ostium tabernaculi federis, facies
que ibi stare tecum, ut descendam et loquar
tibi, et auferam de spiritu tuo tradamque eis, ut
sustentent tecum onus populi, et non tu solus
graveris. Populo quoque dices: Sanctificami
ni, cras comedetis carnes. Ego enim
audivi vos dicere: Quis dabit nobis e
scas carnium? Bene nobis erat in Egypto
ut det vobis dominus carnes et comedatis, non u
no die nec duobus vel quinque aut decem nec viginti quidem
sed usque ad mensem dierum, donec exeat per
nares vestras et vertatur in nauseam, eo quod
repulistis dominum qui in medio vestri est et fle
veritis coram eo dicentes: Quare egressi
sumus ex Egypto? Et ait Moyses: Sexcenta [ad dominum.]
milia peditum huius populi sunt, et tu dicis: Dabo
eis esum carnium mense integro? Num

Pecu

quid ovium et boum multitudo cedetur ut
possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces ma-
ris in unum congregabuntur ut satient eos?
Cui respondit dominus. Numquid manus domini inva-
lida est? Iam nunc videbis utrum meus ser-
mo opere compleatur. Venit igitur moyses et narravit
populo verba domini, congregans lxx viros de seni-
oribus israel, quos stare fecit circa taberna-
culum. Descenditque dominus per nubem et locu-
tus est ad eum auferens de spiritu qui erat in
moyse et dans lxx viris. Cumque requievis-
set in eis spiritus prophetaverunt nec ultra cessa-
verunt. Remanserant autem in castris duo
viri, quorum unus vocabatur heldad et alter
medad, super quos requievit spiritus. Nam et
ipsi descripti fuerant et non exierant ad ta-
bernaculum. Cumque prophetarent in castris, cu-
currit puer et nuntiavit moysi dicens
heldad et medad prophetant in castris. Statim
iosue filius nun minister moysi et elec-
tus e pluribus ait. Domine mi moyses
prohibe eos. At ille, quid inquit emularis
pro me? Quis tribuat ut omnis populus prophet-
et et det eis dominus spiritum suum? Reversusque est mo-
yses et maiores natu israel in castra. Ven-
tus autem a domino egrediens arreptas trans ma-
re coturnices detulit et dimisit in castris, iti-
nere quantum uno die confici potest ex omni
parte castrorum per circuitum volabantque in ae-
re duobus cubitis super terram in altitudi-
ne. Surgens ergo populus toto die illo et noc-
te et die altero congregavit coturnicum mul-
titudinem, qui parum, decem choros, et siccaverunt
eas per gyrum castrorum. Adhuc carnes er-
ant in dentibus eorum nec defecerat huiuscemodi
cibus: et ecce furor domini concitatus in populum per-
cussit eum plaga magna nimis. Vocatus-
que est ille locus sepulchra concupiscentie
Ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat carnes.
Egressi autem de sepulcris concupiscentie ve-
nerunt in aseroth et manserunt ibi.

XII

Locutaque est maria et aaron contra
moysen propter uxorem eius ethiopissam, et dix-
erunt. Num solum per moysen locutus est
dominus? Nonne et nobis similiter est locutus? Quod cum
audisset dominus, iratus est valde. Erat
enim moyses vir mitissimus super omnes ho-
mines qui morabantur in terra. Statim
locutus est ad eum et mariam et aaron. Eg-
redimini vos tantum tres ad tabernaculum
federis. Cumque fuissent egressi, descendit dominus
in columpna nubis et stetit in introitu tab-
ernaculi vocans aaron et mariam. Qui cum
issent, dixit ad eos. Si quis fuerit inter vos
propheta domini, in visione apparebo ei vel per
sompnium loquar ad illum. At non
talis servus meus moyses, qui in omni do-
mo mea fidelissimus est. Ore enim ad os
loquor ei et palam non per enigmata et fi-
guras dominum videt. Quare ergo non timuis-
tis detrahere servo meo moysi? Iratus-
que contra eos abiit. Nubes quoque recessit que e-
rat super tabernaculum. Et ecce maria appa-
ruit candens lepra quasi nix. Cumque respex-
isset eam aaron et vidisset perfusam
lepra, ait ad moysen. Obsecro domine
mi, ne imponas nobis hoc peccatum quod stul-
te commisimus, ne fiat hec quasi mortua et
ut abortivum quod proicitur de vulva matris
sue. Ecce iam medium carnis eius de-
voratum est lepra. Clamavitque moy-
ses ad dominum dicens. Deus obsecro
sana eam. Cui respondit dominus. Si pater
eius spuisset in faciem eius, nonne debu-
erat saltem vii. diebus rubore suf-
fundi? Separetur vii. diebus extra
castra, et postea revocabitur. Exclusa
est itaque maria extra castra vii. di-
ebus, et populus non est motus de loco illo
donec revocata est maria.

XIII

Profectusque est populus de aseroth
fixis tentoriis in deserto pha-
ran. Ubi locutus est dominus ad moysen
dicens. Mitte viros qui considerent

ret terram chanaan quam daturus sum
filiis israel singulos de singulis tribubus ex
principibus. Fecit moyses quod dominus impera
verat de deserto pharan mittens princi
pes viros quorum ista sunt nomina. De tri
bu ruben samua filium zachur. De
tribu symeon saphat filium huri. De tri
ũm bu iuda caleph filium iephone. De tri
bu ysachar ygal filium ioseph. De tri
bu ephraim osee filium nun. De tri
bu beniamin phalti filium raphu.
De tribu zabulon gaddihel filium sodi.
De tribu ioseph sceptri manasse gad gemal
filium susi. De tribu dan amihel filium gam
mali. De tribu aser sthur filium micha
el. De tribu neptalim nabbi filium va
phsi. De tribu gad guel filium machi.
Hec sunt nomina virorum quos misit
moyses ad considerandam terram chanaan.
Vocavitque osee filium nun iosue.
Misit ergo eos moyses ad considerandam
terram chanaan et dixit ad eos. Ascen
dite per meridianam plagam. Cumque
veneritis ad montes considerate terram
qualis sit et populum qui habitator est eius,
utrum fortis sit an infirmus, pauci nu
mero an plures. Ipsa terra bona an ma
la. urbes quales, murate an absque
muris. humus pinguis an sterilis, ne
morosa an absque arboribus. Confor
tamini et afferte nobis de fructibus ter
re. Erat autem tempus quando precoque uve
vesci possunt. Cumque ascendissent,
exploraverunt terram a deserto sin us
que roob intrantibus emath. Ascende
runtque ad meridiem et venerunt in e
bron. ~~[illegible]~~ ubi
erant achiman et sisai et tholmai fi
lii enach. Nam ebron septem annis an
te tanim urbem egypti condita est. Per
gentesque usque ad torrentem botri ab
sciderunt palmitem cum uva sua quem
portaverunt in vecte duo viri. De malis
quoque granatis et de ficis loci illius tule
runt qui appellatus est nehelescol id est tor
rens botri. eo quod botrum inde portassent
filii israel. Reversique exploratores terre
post xl dies omni regione circuita, vene
runt ad moysen et aaron et ad omnem coe
tum filiorum israel in desertum pharan quod est
in cades. Locutique eis et omni multitudi
ni ostenderunt fructus terre, et narraverunt
dicentes. Venimus in terram ad quam mi
sisti nos: que revera fluit lacte et mel
le. ut ex his fructibus cognosci potest. Sed
cultores fortissimos habet, et urbes grandes
atque muratas. Stirpem enachim vi enach. q. i. gigantes
dimus ibi. amalech habitat in meridie
etheus et iebuseus et amorreus in monta
nis. chananeus vero moratur iuxta mare et circa
fluenta iordanis. Inter hec caleph com l. leb.
pescens murmur populi qui oriebatur contra moy
sen ait. Ascendamus et possideamus terram
quoniam poterimus obtinere eam. Alii vero qui
fuerant cum eo dicebant. Nequaquam ad hunc
populum valemus ascendere quia fortior
nobis est. Detraxeruntque terre quam inspexerant
apud filios israel dicentes. Terra quam lustra
vimus devorat habitatores suos. populus [illegible]
quem aspeximus procere stature est. Ibi vi
dimus monstra quedam filiorum enach de
genere gigantes, quibus comparati quasi
locuste videbamur. XIIII
Igitur vociferans omnis turba flevit noc
te illa. et murmurati sunt contra moysen
et aaron cuncti filii israel dicentes. Utinam
mortui essemus in egypto. et non in hac
vasta solitudine. Utinam pereamus, et non
inducat nos dominus in terram istam ne cada
mus gladio, et uxores ac liberi nostri du
cantur captivi. Nonne melius est rever
ti in egyptum? Dixeruntque alter ad alterum.
Constituamus nobis ducem et revertamur
in egyptum. Quod audito moyses

et aaron ceciderunt proni in terram coram omni
multitudine filiorum israel. At vero iosue fi-
lius nun et calleph filius iephone qui et ipsi
lustraverant terram sciderunt vestimenta su-
a et ad omnem multitudinem filiorum israel locuti sunt.
Terra quam circuivimus valde bona est. Si
propicius fuerit dominus inducet nos in eam et tradet
humum lacte et melle manantem. Noli-
te rebelles esse contra dominum neque timea-
tis populum terre huius quia sicut panem ita pos-
sumus eos devorare. Recessit ab illis omne
presidium. dominus nobiscum est nolite timere.
Cumque clamaret omnis multitudo et la-
pidibus eos vellet opprimere apparu-
it gloria domini super tectum federis viden-
tibus cunctis filiis israel. Et dixit dominus ad
moysen. Usquequo detrahet mihi populus iste?
Quousque non credent mihi in omnibus signis que
feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentia
atque consumam. te autem faciam principem
super gentem magnam et fortiorem quam hec est.
Et ait moyses ad dominum. Ut audiant
egyptii de quorum medio eduxisti populum
istum et habitatores terre huius qui audie-
runt quod tu domine in populo isto sis et facie vide-
aris ad faciem et nubes tua protegat illos
et in columpna nubis precedas eos per diem et in
columpna ignis per noctem. quod occideris tan-
tam multitudinem quasi unum hominem et di-
cant. non poterat introducere populum in
terram pro qua iuraverat. idcirco occi-
dit eos in solitudine. Magnificetur
ergo fortitudo domini sicut iurasti dicens.
Dominus paciens et multe misericordie au-
ferens iniquitatem et scelera nullumque in-
noxium derelinquens. qui visitas pec-
cata patrum in filios in terciam et quar-
tam generationem. Dimitte obsecro pec-
catum populi tui huius secundum magnitudi-
nem misericordie tue. sicut propicius fuisti e-
gredientibus de egypto usque in locum
istum. Dixitque dominus. Dimisi iuxta ver-
bum tuum. Vivo ego et implebitur
gloria domini universa terra. Attamen omnes
homines qui viderunt maiestatem meam
et signa que feci in egypto et in solitudi-
ne et temptaverunt me iam per decem vices
nec obedierunt voci mee non videbunt
terram pro qua iuravi patribus eorum nec
quisquam ex illis qui detraxit mihi intuebi-
tur eam. Servum meum calleph qui
plenus alio spiritu secutus est me in-
ducam in terram hanc quam circuivit
et semen eius possidebit eam. Quoniam a-
malechites et chananeus habitant in
vallibus. Cras movete castra et re-
vertimini in solitudinem per viam ma-
ris rubri. Locutusque est dominus ad moy-
sen et aaron dicens. Usquequo multitudo
hec pessima murmurat contra me? Que-
relas filiorum israel audivi. Dic ergo eis.
Vivo ego ait dominus. sicut locuti estis au-
diente me sic faciam vobis. In soli-
tudine hac iacebunt cadavera vestra.
Omnes qui numerati estis a viginti annis et supra
et murmurastis contra me non intrabi-
tis terram super quam levavi manum
meam ut habitare vos facerem preter
calleph filium iephone et iosue filium
nun. Parvulos autem vestros de quibus
dixistis quod prede hostibus forent intro-
ducam ut videant terram que vobis dis-
plicuit. Vestra cadavera iacebunt in
solitudine. Filii vestri erunt vagi in
deserto annis xl et portabunt forni-
cationem vestram donec consumantur ca-
davera patrum in deserto. iuxta numerum
xl dierum quibus considerastis terram.
Annus pro die imputabitur. et xl an-
nis recipietis iniquitates vestras et
scietis ultionem meam. quoniam sicut locutus
sum ita faciam omni multitudini hu-
ic pessime que consurrexit adversum
me. In solitudine hac deficiet et

morientur. Igitur omnes viri quos mise-
rat moyses ad contemplandam terram
et qui reversi murmurare fecerant contra eum
omnem multitudinem detrahentes terre
quod esset mala: mortui sunt atque percus-
si in conspectu domini. Iosue autem filius
nun et caleph filius iephone vixerunt
ex omnibus qui perrexerant ad consideran-
dam terram. Locutusque est moyses u-
niversa verba hec ad omnes filios israel et lu-
xit populus nimis. Et ecce mane primo
surgentes: ascenderunt verticem mon-
tis atque dixerunt. Parati sumus ascen-
dere ad locum de quo dominus locutus est: quia
peccavimus. Quibus moyses. Cur inquit
transgredimini verbum domini quod non cedet
vobis in prosperum? Nolite ascendere: non e-
nim est vobiscum deus: ne corruatis
coram inimicis vestris. Amalechites et
chananeus ante vos sunt: quorum gladio
corruetis eo quod nolueritis acquiescere
domino: nec erit dominus vobiscum. At illi con-
tenebrati ascenderunt in verticem mon-
tis. Archa autem testamenti domini et moyses
non recesserunt de castris. Descenditque
amalechites et chananeus qui habita-
bat in monte: et percutiens eos atque con-
cidens: persecutus est usque ad horma.
XV Locutus est dominus ad moysen dicens. Lo-
quere ad filios israel et dices ad eos. Cum
ingressi fueritis terram habitationis vestre
quam ego dabo vobis et feceritis oblationem
domino in holocaustum aut victimam paci-
ficam vota solventes vel sponte of-
ferentes munera aut in sollempnitatibus
vestris adolentes odorem suavitatis
domino de bobus sive de ovibus: offeret quicumque
immolavit victimam sacrificium simile
decimam partem ephi conspersam oleo quod
mensuram habebit quartam partem hyn: et vinum
ad liba fundenda eiusdem mensure dabit
in holocaustum sive in victimam. Per agnos
singulos. Et arietes erit sacrificium simi-
le duarum decimarum que conspersa sit oleo tertie
partis hyn: et vinum ad libamentum tertie
partis eiusdem mensure offeret in odorem su-
avitatis domino. Quando vero de bobus feceris ho-
locaustum aut victimam ut impleas vo- hostiam aut
tum vel pacificas victimas: dabis per sin-
gulos boves simile tres decimas con-
sperse oleo quod habebit medium hyn et quod habeat
vinum ad liba fundenda eiusdem mensu-
re in oblationem suavissimi odoris domino.
Sic facietis per singulos boves et arietes
et agnos et hedos. Tam indigene quam pere-
grini eodem ritu offerent sacrificia. Unum
preceptum erit atque iudicium tam vobis
quam advenis terre. Locutus est dominus ad mo-
ysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad
eos. Cum veneritis in terram quam dabo vobis
et comederitis de panibus regionis illius: se-
parabitis primitias domino de cibis vestris.
Sicut de areis primitias separabitis:
ita et de pulmentis dabitis primitiva domino.
Quod si per ignorantiam preteritis quicquam horum que preterieritis
locutus est dominus ad moysen et mandavit
per eum ad vos a die qua cepit iubere et ul-
tra. oblitaque fuerit facere multitudo: of-
feret vitulum de armento holocaustum
in odorem suavissimum domino et sacrificium
eius ac liba ut cerimonie postulant
hircumque pro peccato: et rogabit sacerdos pro
omni multitudine filiorum israel: et dimit-
tetur eis quia non sponte peccaverunt. nichi-
lominus offerentes incensum domino pro se et pro
peccato atque errore suo: et dimittetur u-
niverse plebi filiorum israel et advenis qui
peregrinantur inter eos: quoniam culpa est omnis
populi per ignorantiam. Quod si anima una ne-
sciens peccaverit: offeret capram anni-
culam pro peccato suo: et deprecabitur pro ea sa-
cerdos quia inscia peccaverit coram
domino: impetrabitque ei veniam et dimit-
tetur illi. Tam indigenis quam advenis.

una lex erit omnium qui peccaverint igno
rantes. Anima vero que per superbiam aliquid
commiserit, sive civis sit ille sive peregrinus,
quoniam adversus dominum rebellis fuit, peri
bit de populo suo. Verbum enim domini con
tempsit, et preceptum illius fecit irritum. Ideir
co delebitur, et portabit iniquitatem suam.
Factum est autem, cum essent filii Israel in so
litudine, et invenissent hominem colli
gentem ligna in die sabbati, obtulerunt
eum Moysi et Aaron, et universe multitu
dini. Qui recluserunt eum in carcerem,
nescientes quid super eo facere deberent.
Dixitque dominus ad Moysen. Morte mo
riatur homo iste. Obruat eum lapi
dibus omnis turba extra castra. Cumque
eduxissent eum foras, obruerunt
eum lapidibus, et mortuus est sicut
preceperat dominus. Dixit quoque dominus ad Moysen.
Loquere filiis Israel, et dices ad eos, ut
faciant sibi fimbrias per angulos
palliorum, ponentes in eis vittas iacin
tinas. Quas cum viderint, recorden
tur omnium mandatorum domini, nec sequantur
cogitationes suas, et oculos per res va
rias fornicantes, sed magis memo
res preceptorum domini faciant ea, sintque
sancti domino deo suo. Ego dominus deus
vester, qui eduxi vos de terra Egypti
ut essem deus vester.

XVI

Ecce autem Chore filius Ysaar filii
Caath filii Levi, et Dathan atque
Abyron filii Heliab, Hon quoque filius
Pheleph de filiis Ruben, surrexerunt
contra Moysen, aliique de filiis
Israel ducenti quinquaginta viri proceres syna
goge, et qui tempore concilii per nomina vo
cabantur. Cumque stetissent adversum
Moysen et Aaron, dixerunt. Sufficiat
vobis quia omnis multitudo sanctorum est, et
in ipsis est dominus. Cur elevamini super
populum domini? Quod cum audisset Moyses
cecidit pronus in faciem, locutusque est ad
Chore et ad omnem multitudinem. Ma
ne inquit notum faciet dominus qui ad se
pertineant, et sanctos applicabit sibi, et quos
elegerit appropinquabunt ei. Hoc igitur facite.
Tollat unusquisque thuribula sua, tu
Chore et omne concilium tuum, et hausto
ex his igne, ponite desuper thimiama
coram domino cras, et quemcumque elegerit, ipse
erit sanctus. Multum erigimini filii Le
vi. Dixitque rursum ad Chore. Audite
filii Levi. Num parum vobis est quod sepa
ravit vos dominus deus ab omni populo, et iunxit
sibi ut serviretis ei in cultu tabernaculi,
et staretis coram frequentia populi et
ministraretis ei? Ideo ad se accedere fecit
te et omnes fratres tuos filios Levi, ut vobis
etiam sacerdotium vendicetis, et omnis globus
tuus stet contra dominum? Quid est enim Aa
ron ut murmuretis contra eum? Misit ergo
Moyses ut vocaret Dathan et Aby
ron filios Heliab. Qui responderunt. Non
venimus. Numquid parum est tibi quod eduxisti
nos de terra que lacte et melle mana
bat, ut occideres nos in deserto, nisi et do
mineris nostri? Revera induxisti
nos in terram que fluit rivis lactis et mel
lis, et dedisti possessiones agrorum et vine
arum. An et oculos nostros vis eruere? Non
venimus. Iratusque Moyses valde ai
t ad dominum. Ne respicias sacrificia
eorum. Tu scis quod nec asellum quidem um
quam acceperim ab eis, nec afflixerim
quempiam eorum. Dixitque ad Chore. Tu et
omnis congregatio tua state seorsum co
ram domino, et Aaron die crastino separa
tim. Tollite singuli thuribula vestra,
et ponite super ea incensum, offerentes
domino ducenta quinquaginta thuribula. Aaron quoque
teneat thuribulum suum. Quod cum fecis
sent, stantibus Moyse et Aaron, et coa
cervassent adversum eos omnem mul

de colligente ligna

De obseruacione preceptorum

titudinem ad ostium tabernaculi: ap
paruit cunctis gloria domini. Locutusque est
dominus ad moysen et aaron et ait. Sepa
ramini de medio congregationis huius
ut eos repente disperdam. Qui ceci
derunt proni in faciem atque dixerunt. For
tissime deus spirituum universe carnis
num uno peccante contra omnes ira tua
desaeviet? Et ait dominus ad moysen. Pre
ipso cipe universo populo ut separetur a taber
naculis chore et dathan et abiron. Sur
rexitque moyses et abiit ad dathan
et abiron: et sequentibus eum senioribus
israel dixit ad turbam. Recedite a
tabernaculis hominum impiorum et nolite
tangere que ad eos pertinent ne involva
mini in peccatis eorum. Cumque recessissent
a tentoriis eorum per circuitum: dathan
et abiron egressi stabant in introitu pa
pilionum suorum cum uxoribus et liberis om
nique frequentia. Et ait moyses. In hoc
scietis quod dominus miserit me ut facerem
universa que cernitis et non ex proprio ea cor
de protulerim. Si consueta hominum
morte interierint et visitaverit eos
plaga qua et ceteri visitari solent: non
misit me dominus. Sin autem novam rem
fecerit dominus ut aperiens terra os suum
deglutiat eos et omnia que ad illos perti
nent descenderintque viventes in infer
num: scietis quod blasphemaverint do
minum. Confestim igitur ut cessavit
loqui: dirupta est terra sub pedibus e
orum et aperiens os suum devoravit eos
cum tabernaculis suis et universam
substantiam eorum. descenderuntque vivi in
infernum operti humo et perierunt de
medio multitudinis. At vero omnis israel
qui stabat per gyrum: fugit a clamo
re pereuntium dicens ne forte et nos
terra deglutiat. Sed et ignis egressus
a domino interfecit ducentos .l. viros

qui offerebant incensum. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Precipe eleazaro fili
o aaron sacerdoti ut tollat thuribu
la que iacent in incendio et ignem huc illuc
que dispergat: quoniam sanctificata sunt in mor
tibus peccatorum. producatque ea in laminas
et affigat altari eo quod oblatum sit in
eis incensum domino et sanctificata sint et cer
nant ea pro signo et monimento filii
israel. Tulit ergo eleazar sacerdos thuri
bula enea in quibus obtulerant hii quos
incendium devoravit: et produxit ea
in laminas affigens altari ut haberent
postea filii israel quibus commonerentur
ne quis accedat alienigena et qui non est de
semine aaron ad offerendum incensum
domino ne patiatur sicut passus est chore et
omnis congregatio eius. Loquente domino ad
moysen. Murmuravit autem omnis mul
titudo filiorum israel sequenti die contra mo
ysen et aaron dicens. Vos interfecistis
populum domini. Cumque oriretur seditio et tu
multus increbresceret: moyses et aaron
fugerunt ad tabernaculum federis. Quod post
quam ingressi sunt operuit nubes taberna
culum et apparuit gloria domini. Dixitque dominus
ad moysen et aaron. Recedite de
medio huius multitudinis etiam nunc dele
bo eos. Cumque iacerent in terra: dixit
moyses ad aaron. Tolle thuribulum et
hausto igne de altari mitte incen
sum desuper pergens cito ad populum ut
roges pro eis. Iam enim egressa est ira a
domino et plaga desevit. Quod cum
fecisset aaron et cucurrisset ad me
diam multitudinem quam iam vasta
bat incendium: obtulit thimiama
et stans inter mortuos ac viventes
pro populo deprecatus est et plaga cessavit.
Fuerunt autem qui percussi sunt .xiiii. milia ho
minum et septingenti: absque hiis qui
perierant in seditione chore. Reversus

sus est Aaron ad Moysen ad ostium
XVII tabernaculi federis postquam quievit interitus.
Et locutus est Dominus ad Moysen dicens.
Loquere ad filios Israel et accipe ab
eis virgas singulas per cognationes suas
a cunctis principibus tribuum virgas xii et
uniuscuiusque nomen superscribes virge sue.
Nomen autem Aaron erit in tribu Levi et
vel earum una virga cunctas eorum familias se-
orsum continebit. Ponesque eas in ta-
bernaculo federis coram testimonio
ubi loquar ad te. Quem ex his elege-
ro germinabit virga eius et cohibebo
a me querimonias filiorum Israel
quibus contra vos murmurant. Lo-
cutusque est Moyses ad filios Israel et dede-
runt ei omnes principes virgas per singulas
tribus. Fueruntque virge xii absque vir-
ga Aaron. Quas cum posuisset Mo-
yses coram Domino in tabernaculo testimo-
nii sequenti die regressus invenit ger-
minasse virgam Aaron in domo Levi
et turgentibus gemmis eruperant flores
[unclear margin note] qui foliis dilatatis in amigdala de-
formati sunt. Protulit ergo Moyses omnes
virgas de conspectu Domini ad cunctos
filios Israel. Videruntque et receperunt sin-
guli virgas suas. Dixitque Dominus ad Mo-
ysen. Refer virgam Aaron in taberna-
culum testimonii ut servetur ibi in
signum rebellium filiorum Israel et quiescant
querele eorum a me ne moriantur.
Fecitque Moyses sicut preceperat Dominus. Dix-
erunt autem filii Israel ad Moysen. Ecce
perivimus in consumpti sumus omnes perivimus. Quicumque
accedit ad tabernaculum Domini moritu-
r. Num usque ad internecionem cunc-
ti delendi sumus?
XVIII Dixitque Dominus ad Aaron. Tu et fi-
lii tui et domus patris tui tecum por-
tabitis iniquitatem sanctuarii. Et tu
et filii tui simul sustinebitis peccata

sacerdotii vestri. Sed et fratres tuos de tribu Levi
et sceptrum patris tui sume tecum pre-
stoque sint et ministrent tibi. Tu autem et fi-
lii tui ministrabitis in tabernaculo
testimonii. Excubabuntque Levite ad
precepta tua et ad cuncta opera tabernaculi:
ita dumtaxat ut ad vasa sanctuarii et
ad altare non accedant ne et illi mori-
antur et vos pereatis simul. Sint autem te-
cum et excubent in custodiis tabernaculi et in omni-
bus cerimoniis eius. Alienigena non
miscebitur vobis. Excubate in custodiis
sanctuarii et in ministerio altaris: ne oria-
tur indignatio super filios Israel. Ego de-
di vobis fratres vestros Levitas de medio fi-
liorum Israel et tradidi donum Domino: ut ser-
viant in ministeriis tabernaculi eius. Tu
autem et filii tui custodite sacerdotium ves-
trum et omnia que ad cultum altaris per-
tinent et intra velum sunt per sacerdotes mi-
nistrabuntur. Si quis externus accesserit
occidetur. Locutusque est Dominus ad Aaron. Ec-
ce. Ecce dedi tibi custodiam primi-
tiarum mearum. Omnia que sanctificantur a fi-
liis Israel tibi tradidi et filiis tuis pro offi-
cio sacerdotali legitima sempiterna. Hec
ergo accipies de his que sanctificantur et oblata
sunt Domino. Omnis oblatio et sacrificium et quic-
quid pro peccato atque delicto redditur mihi et
cedit in sancta sanctorum tuum erit et filiorum tuorum.
In sanctuario comedes illud. Mares tan-
tum comedent ex eo: quia consecratum est Domino.
Primitias autem quas voverint et obtu- [margin note, probably "vel vove"]
lerint filii Israel tibi dedi et filiis ac fi-
liabus tuis iure perpetuo. Qui mundus
est in domo tua vescetur eis. Omnem me-
dullam olei et vini et frumenti quicquid
offerunt primitiarum Domino: dedi tibi. U-
niversa frugum initia que gignit hu-
mus et Domino deportantur cedent in usus
tuos. Qui mundus est in domo tua
vescetur eis. Omne quod ex voto red-

r· primitiua· cap·

dabitur filiis israel. tuum erit. Quicquid
primum erumpet e vulva cuncte car
nis quam offerunt domino siue ex hominibus siu
e de pecoribus fuerit. tui iuris erit. ita dum
taxat ut pro hominis primogenito pretium
accipias. Et omne animal quod immundum est
redimi facias. cuius redemptio erit post
unum mensem siclis argenti quinque pondere sanctu
arii. Siclus xx obolos habet. Primoge
nita autem bovis et ovis et capre non fa
cias redimi quia sanctificata sunt domino.
Sanguinem illorum tantum super altare fun
des et adipem adolebis in odorem suavis
simum domino. Carnes vero in usum tuum ceden
tur. sicut pectusculum consecratum et armus dex
ter tui erunt. Omnes primitias sanctuarii quas
offerunt filii israel domino: tibi dedi et filiis ac pact
filiabus tuis iure perpetuo. Pactum salis
est eternum coram domino tibi ac filiis tuis. Dixitque dominus
ad aaron. In terra eorum nichil possi de
bitis. nec habebitis partem inter eos. Ego
pars et hereditas tua in medio filiorum
israel. Filiis autem levi dedi omnes decimas
israelis in possessionem pro ministerio quo serviunt
mihi in tabernaculo federis. ut non accedant ul
tra filii israel ad tabernaculum. nec committant
peccatum mortiferum. Solis filiis levi in
tabernaculo servientibus et portantibus pec
cata populi. legitimum sempiternum erit.
In generationibus vestris. Nichil aliud possi de
bunt. decimarum oblatione contenti. quas
in usus eorum et necessaria separavi. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Precipe levitis
atque denuncia. Cum acceperitis decimas
a filiis israel quas dedi vobis: primitias earum
offerte domino. id est decimam partem decime
ut reputetur vobis in oblationem primitiarum
tam de areis quam de torcularibus. et uni
versis quorum accipitis primitias offerte
domino et date aaron sacerdoti. Omnia que offer
tis ex decimis et in donaria domini separa
bitis. optima et electa erunt. Dicesque

ad eos. Si preclara et meliora queque obtuleritis
ex decimis: reputabitur vobis quasi de area et
de torculari dederitis primitias. et comede
tis eas in omnibus locis vestris tam vos quam fa
milie vestre quia pretium est pro ministerio quo
servitis in tabernaculo testimonii. Et non pec
cabitis super hoc egregia vobis et pinguia reser
vantes. ne polluatis oblationes filiorum is
rael et moriamini. XIX

Locutusque est dominus ad moysen et aaron
dicens. Ista est religio victime quam
constituit dominus. Precipe filiis israel ut ad
ducant ad te vaccam rufam etatis in
tegre in qua nulla sit macula. nec portave
rit iugum. tradetisque eam eleazaro vel tradet
sacerdoti. qui eductam extra castra: immo
labit in conspectu omnium. et tingens digitum
in sanguine eius: asperget contra fores
tabernaculi septem vicibus. comburetque eam cunc
tis videntibus. tam pelle et carnibus eius quam
sanguine et fimo flamme tradens. lignum
quoque cedrinum et ysopum coccumque bis tinctum
sacerdos mittet in flammam que vaccam vo
rat. Et tunc demum lotis vestibus et corpore
suo ingredietur castra commaculatusque erit
usque ad vesperam. Sed et ille qui combusse
rit eam: lavabit vestimenta sua et in et corp
mundus erit usque ad vesperam. Colliget vir
autem vir mundus cineres vacce et effun
det eos extra castra in loco purissimo. ut
sint multitudini filiorum israel in custodiam
et in aquam aspersionis. quia pro peccato vacca combus
ta est. Cumque laverit qui vacce porta
verat cineres vestimenta sua: immundus
erit usque ad vesperam. Habebunt hoc filii is
rael et advene qui habitant inter eos:
sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadaver
hominis et propter hoc vii diebus fuerit immundus: as
pergetur ex hac aqua die tercio et septimo: et
sic mundabitur. Si die tercio aspersus non
fuerit: septimo non poterit emundari. Omnis
qui tetigerit humane anime morticinum

e

rasp̄sus hac cōmixtione nō h̄r: pol
luet tabnaclm̄ dn̄i & pibit ex isrl'. Q'a
aqua expiatōis nō est asp̄sus: imund'
erit & manebit spurcitia eius sup eū. Ista
est lex hoīs q̄ morit' i tabnaclo. Oēs q̄
igrediunt' tentoriū illi' & uniusa ua
sa q̄ ibi sunt polluta erunt. vij. dieb3.
Vas q̄d nō h̄uit opclm nec ligaturā
desup: imundū erit. Si quis i agro
tetigerit cadauer occisi hoīs aut p se
mortui siue os illi' uel sepulchrum: imū
dus erit. vij. dieb3. Tollentq3 de cineri
b3 combustiōis atq3 pcti & mittent aq̄s
uiuas sup eos i uas. I quib3 cū homo
mund' ysopū tinxerit: asp̄get ex eo
omne tentoriū & cūcta supellectilē
& hoīes h' contagiōe pollu
tos. atq3 hoc m° mund' lustrabit in
mundū. iij. & vij. die. Expiatusq3
die. vij. lauabit & se & uestimēta sua
& imund' erit usq3 ad uespam. Si q's
hoc ritu nō fuerit expiatus: pibit a
nima illi' de medio eccle: q' scūa
riū dn̄i polluit & nō est aq̄ lustra
tōis asp̄sus. Erit hoc pceptū legiti
mū sempitnum. Ipse quoq3 q̄ asp̄git
aquas: lauabit uestimēta sua. Oīs
q̄ tetigit aq̄s expiatōis: imund' erit
usq3 ad uespam. Quicq'd tetigit imū
dus: imundū faciet: & aīa q̄ hoꝝ
quippiā tetigit: imunda erit us
q3 ad uespam.

XX Venerunt q3 filii isrl' & oīs mul
titudo i desertum sin mse p̄
mo. & mansit ppls i cades. Mortuaq3
est ibi maria & sepulta i eodem loco.
Cūq3 idigeret ppls aqua: couene
runt aduersum moysen & aaron. & u'
si i seditiōm dixerūt. Utinā pissem'
int' fr̄es nr̄os corā dn̄o. Cur eduxi
stis ecclām dn̄i i solitudinē. ut &
nos & nr̄a iumēta moriamur. Q'

l' venerit. aq

re nos fecistis ascendē de egypto et
adduxistis i locū istū pessimū. qui
seri nō pot. qui nec ficū gignit nec
uineas nec malogr̄nata. isup nec a
q̄m habet ad bibend'. Ingssusq3 moy r. d.
ses & aaron dimissa multitudine tā
bnaclm̄ fedris: corruerūt pni i t'ram
clamauerūtq3 ad dn̄m atq3 dixerūt. Do
mine de' audi clamorē ppli h' ap
eis thesaurū tuū fontē aq̄ uiue ut
saciati: cesset murmacō eoꝝ. Et ap
paruit gl'a dn̄i sup eos. Locutusq3
dn̄s ad moy. dicēs. Tolle ūgam & con
grega ppłm tu & aaron fr̄ tuus. & loq'
mini ad petrā corā eis: & illa dabit
aq̄s. Cūq3 eduxeritis aq̄m de petra: bi
bet oīs multitudo & iumēta ei'. Tu
lit g° moyses ūgam q̄ erat i cōspectu
dn̄i sic pceperat ei. cōgregata q3 mul
titudine an petrā dixit eis. Audite
rebelles & icreduli. Num de petra hac
uob' poterim' aq̄m eicere. Cūq3 ele
uasset moyses manū pcutiens ūga
bis silicem: egsse sunt aq̄ largissime
ita ut ppls biberet & iumēta. Dixitq3
dn̄s ad moy. & aa. Quia nō credidis
tis ut scīficaretis me corā filiis isrl':
nō introducetis hos pplos i t'ram q̄
dabo eis. Hec est aqua cōtradictiōis ubi iur
gati sunt filii isrl' cont' dn̄m & scīfi
catus est i eis. Misit interea nūcios mo
yses de cades ad regem edom q' dicerēt.
Hec mandat fr̄ tuus isrl'. Nosti omnē
laborem q̄ apphendit nos: q'm descē
derunt pr̄es nr̄i i egyptū & habitaue
rimus ibi multo t'p'e. affixeruntq3 nos egypt' pa
tres nr̄os. & q'm clamauim' ad dn̄m
& exaudierit nos. miseritq3 ange
lū qui eduxerit nos de egypto. &
ecce i urbe cades q̄ est i extremis
finib3 tuis positi. obsecram' ut no
bis t'nsire liceat p t'ram tuā. Nō

ibimus per agros nec per uineas nec bibe-
mus aquas de puteis tuis. sed gradiemur
uia publica. nec ad dexteram nec ad si-
nistram declinantes. donec transeamus ter-
minos tuos. Cui respondit edom. Non
transibis per me. Alioquin armatus occurram
tibi. Dixeruntque filii israel. Per tritam gradiemur
uiam. et si biberimus aquas tuas nos et pe-
cora nostra. dabimus quod iustum est. nulla erit
in precio difficultas. tantum uelociter transeamus.
At ille respondit. Non transibis. Statim-
que egressus est obuius cum infinita multi-
tudine et manu forti. nec uoluit adquie-
scere deprecanti. ut concederet transitum per fi-
nes suos. Quam ob rem diuertit ab eo israel.
Cumque castra mouissent de cades. uene-
runt in montem hor qui est in finibus terre e-
dom. ubi locutus est dominus ad moysen. Perga-
t inquit aaron ad populos suos. Non enim
intrabit aaron terram quam dedi filiis is-
rael. eo quod incredulus fuerit ori meo ad
aquas contradictionis. Tolle aaron et fili-
um eius cum eo. et duces eos in montem hor. Cum-
que nudaueris patrem ueste sua. indues
ea eleazarum filium eius. et aaron colligea-
tur et morietur ibi. Fecit moyses ut precep-
erat dominus. et ascenderunt in montem hor coram
omni multitudine. Cumque spoliasset
aaron uestibus suis. induit eis elea-
zarum filium eius. Illo ergo mortuo in mon-
tis supercilio. descendit moyses cum ele-
azaro. Omnis autem multitudo uidens oc-
cubuisse aaron. fleuit super eo triginta
diebus per cunctas familias suas.

XXI Quod cum audisset chananeus rex
arad qui habitabat ad meridiem ue-
nisse scilicet israel per exploratorum uiam. pug-
nauit contra illum. et uictor existens. du-
xit ex eo predam. At israel uoto
se domino obligans. ait. Si tradideris populum
istum in manu mea. delebo urbes eius.
Exaudiuitque dominus preces israel. et tra-
didit chananeum. quem ille interfecit subuer-
sis urbibus eius. et uocauit nomen loci
illius horma. id est anathema. Profecti sunt
autem et de monte hor per uiam que ducit
ad mare rubrum. ut circuirent terram
edom. et tedere cepit populum itineris ac
laboris. Locutusque contra dominum et moy-
sen ait. Cur eduxisti nos de egipto
ut moreremur in solitudine. Deest pa- ·m·
nis. non sunt aque. anima nostra iam nause-
at super cibo isto leuissimo. Quam ob
rem misit dominus in populum ignitos serpen-
tes. ad quorum plagas et mortes plurimorum
uenerunt ad moysen. atque dixerunt. Pec-
cauimus quia locuti sumus contra dominum et te.
Ora ut tollat a nobis serpentes. Ora- d. l. te
uitque moyses pro populo. et locutus est dominus ad
eum. Fac serpentem eneum et pone eum
pro signo. Qui percussus aspexerit eum. uiuet.
Fecit ergo moyses serpentem eneum et po-
suit pro signo. quem cum percussi aspicerent sa-
nabantur. Profectique filii israel. castrameta-
ti sunt in oboth. Unde egressi fixere ten- l. Unde
toria in ieabarim in solitudine que re-
spicit moab contra orientalem plagam.
Et inde mouentes uenerunt ad torren-
tem zareth. Quem relinquentes castra-
metati sunt contra arnon que est in deser-
to. et prominet in finibus amorrei. Siqui-
dem arnon terminus est moab. diuidens
moabitas et amorreos. Unde dicitur in libro bel-
lorum domini. Sicut fecit in mari rubro.
sic faciet in torrentibus arnon. Sco-
puli torrentium inclinati sunt ut requi-
escerent in ar. et recumberent in fini-
bus moabitarum. Ex eo loco apparuit
puteus. super quo locutus est dominus ad moy-
sen. Congrega populum et dabo ei aquam. Tunc
cecinit israel carmen istud. Ascendat pu-
teus. Concinebant. Puteus quem foderunt
principes et parauerunt duces multitu-
dinis in datore legis et in baculis suis.

Profecti sunt de solitudine Mathana. De
Mathana in Nahaliel. De Nahaliel in Ba
moth. Bamoth vallis est in regione
Moab in vertice Phasga quod respicit con
tra desertum. Misit autem Israel nuntios ad
Seon regem Amorreorum dicens. Obse
cro ut transire mihi liceat per terram tuam.
Non declinabimus in agros et vineas, non
bibemus aquas ex puteis. Via regia gradi
emur donec transeamus terminos tuos. Qui
concedere noluit ut transiret Israel per fines
suos, quin potius exercitu congregato egressus
est obviam in desertum, et venit in Iasa
et pugnavit contra eum. A quo percussus
est in ore gladii, et possessa terra eius ab
Arnon usque ad Ieboc et filios Ammo
nis. Quorum praesidio tenebantur termini Am
monitarum. Tulit ergo Israel omnes civita
tes eius et habitavit in urbibus Amorrei
in Esebon scilicet et viculis eius. Urbs Esebon
fuit regis Seon Amorrei, qui pugnavit
contra regem Moab et tulit omnem terram
quae ditionis illius fuerat usque Arnon. Ideo dicitur
in proverbio. Venite in Esebon, aedificetur
et construatur civitas Seon. Ignis egressus
est de Esebon, flamma de oppido Seon
et devoravit Ar Moabitarum et habitatores
excelsorum Arnon. Vae tibi Moab, peristi
popule Chamos. Dedit filios eius in fugam et
filias in captivitatem regi Amorreorum Se
on. Iugum ipsorum disperiit ab Esebon usque
Dibon. Lassi pervenerunt in Nophe et usque Me
XXII Habitavit itaque Israel in terra Medaba
Amorrei. Misitque Moyses qui ex
plorarent Iazer, cuius ceperunt viculos et
possederunt habitatores. Verteruntque se
et ascenderunt per viam Basan. Et occurrit
eis Og rex Basan cum omni populo suo, pu
gnaturus in Edrai. Dixitque Dominus ad Moysen.
Ne timeas, quia in manu tua tradidi
illum et omnem populum ac terram eius. Faciesque
illi sicut fecisti Seon regi Amorre
orum habitatori Esebon. Percusserunt igitur et
hunc cum filiis suis universumque populum
eius usque ad internecionem, et possederunt ter
ram illius. Profectique castrametati sunt
in campestribus Moab, ubi trans Iorda
nem Iericho sita est. Videns autem Balac
filius Sephor omnia quae fecerat Israel Amor
reo, et quod pertimuissent eum Moabitae
et impetum eius ferre non possent, dixit
ad maiores natu Madian. Ita de
lebit hic populus omnes qui in nostris finibus com
morantur, quomodo solet bos herbas usque
ad radices carpere. Ipse autem erat illo tem
pore rex in Moab. Misit ergo nuntios
ad Balaam filium Beor ariolum qui
habitabat super flumen terrae filiorum Am
mon, ut vocarent eum et dicerent. Ec
ce egressus est populus de Aegypto qui operuit
superficiem terrae sedens contra me. Veni
ergo et maledic populo huic, quia fortior me
est, si quomodo possim percutere eum et eice
re eum de terra mea. Novi enim quod
benedictus sit cui benedixeris, et maledictus in quem
maledicta congesseris. Perrexerunt senio
res Moab et maiores natu Madian habentes
divinationis pretium in manibus.
Cumque venissent ad Balaam et narras
sent ei omnia verba Balac, ille respondit.
Manete hic nocte, et respondebo quicquid mihi
dixerit Dominus. Manentibus illis apud Bala
am, venit Deus et ait ad eum. Quid sibi volunt
homines isti apud te? Respondit. Balac filius Se
phor rex Moabitarum misit ad me di
cens. Ecce populus qui egressus est de Ae
gypto operuit superficiem terrae. Veni et
maledic ei, si quomodo possim pugnans
abigere eum. Dixitque Deus ad Balaam.
Noli ire cum eis, neque maledicas populo
quia benedictus est. Qui mane consur
gens dixit ad principes. Ite in terram
vestram, quia prohibuit me Deus venire
vobiscum. Reversi principes dixerunt

ad balac· Noluit balaam venire
nobiscum. Rursum ille multo plures et no
biliores quam ante miserat· misit. Qui cum
venissent ad balaam: dixerunt. Sic di
cit balac filius sephor. Ne cuncteris
venire ad me· paratus sum honorare te
et quicquid volueris dare tibi. Veni et male
dic populo huic. Respondit balaam. Si de
derit michi balac plenam domum suam argen
ti et auri: non potero immutare verbum
domini dei mei ut vel plus vel minus loquar.
Obsecro ut hic maneatis etiam hac nocte
ut scire queam quid michi rursum respondeat
dominus. Venit ergo deus ad balaam nocte et
ait ei. Si vocare te venerunt homines isti:
surge vade cum eis. ita duntaxat ut quod
tibi precepero facias. Surrexit balaam ma
ne et strata asina profectus est cum eis.
Et iratus est deus. Stetitque angelus do
mini in via contra balaam qui insidebat (sede-)
bat asine et duos pueros habebat secum.
Cernens asina angelum stantem in vi
a evaginato gladio: avertit se de
itinere et ibat per agrum. Quam cum ver
beraret balaam et vellet ad semitam
reducere: stetit angelus in angustiis
duarum maceriarum quibus vinee cin
gebantur. Quem videns asina: iunxit
se parieti et attrivit sedentis pedem.
At ille iterum verberabat: et nichilominus
angelus ad locum angustum transiens u
bi nec ad dexteram nec ad sinistram po
terat deviari: obvius stetit. Cumque vi
disset asina stantem angelum: concidit
sub pedibus sedentis. Qui iratus vehe
mentius cedebat fuste latera. Aperuit
que dominus os asine et locuta est. Quid feci
tibi? Cur percutis me ecce iam tertio? Re
spondit balaam. Quia commeru
isti et illusisti michi. Utinam haberem gla
dium ut te percuterem. Dixitque asina.
Nonne animal tuum sum cui semper sedere consu

evisti usque in presentem diem. Dic quando simile umquam
fecerim tibi. At ille ait. Numquam. Protinus ape
ruit dominus oculos balaam et vidit angelum
stantem in via evaginatum gladium in
manu tenentem. adoravitque eum pronus
in terram. Cui angelus cur inquit tertio u
erberas asinam tuam? Ego veni ut ad
versarer tibi. quia perversa est via tua michique
contraria. et nisi asina declinasset de via
dans locum resistenti: te occidissem et
illa viveret. Dixit balaam. Pecca
vi nesciens quod tu stares contra me. Et
nunc si displicet tibi ut vadam revertar. A
it angelus. Vade cum istis et cave ne ali
ud quam precepero tibi loquaris. Ivit igitur
cum principibus. Quod cum audisset ba
lac: egressus est in occursum eius in oppido mo
abitarum quod situm est in extremis finibus ar
non. Dixitque ad balaam. Misi nun
tios ut vocarent te. cur non statim ve
nisti ad me? An quia mercedem adven
tui tuo reddere nequeo? Cui ille respondit.
Ecce adsum. Numquid loqui potero aliud
nisi quod deus posuerit in ore meo? Perrexe
runt ergo simul et venerunt in urbem que in extre
mis finibus regni eius erat. Cumque occi
disset balac oves et boves: misit ad ba
laam et principes qui cum eo erant munera.
Mane autem facto: duxit eum ad excelsa ba
al: et intuitus est extremam partem populi. XXIII.
Dixitque balaam ad balac. Edifica
michi hic vii. aras et para totidem vitu
los eiusdemque numeri arietes. Cumque fecis
set iuxta sermonem balaam: imposue
runt simul vitulum et arietem super aram.
Dixitque balaam ad balac. Sta pau
lisper iuxta holocaustum tuum donec vadam
si forte occurrat michi dominus et quodcumque impe
raverit loquar tibi. Cumque abisset velo
citer occurrit ei deus. Locutusque est ad e
um balaam. Septem inquit aras erexi
et imposui vitulum et arietem desuper

Dñs aũ posuit ubum in ore ei᷒ ⁊ ait.
Reũtere ad balac ⁊ hec loqueris. Reũsus
inuenit stantẽ balac iux̃ holocaustũ
suũ ⁊ oẽs pncipes moabitaꝝ. Assumpta q̃ parabola ait. De aram
adduxit me balac rex moabitaꝝ
de montib; orientis. Ueni inquit et
maledic iacob. ppera ⁊ detestare isrl'.
Quõ maledicã cui n̄ maledixit dñs? Qua rõne detester quẽ dñs n̄
detestat. De sũmis silicib; uidebo eũ
⁊ de collib; considerabo eũ. Ppls solus
habitabit ⁊ int̃ gẽs n̄ reputabit. Qs
dinumerare possit puluerẽ iacob ⁊ nosse
nũm stirpis isrl'. Moriat aĩa mea
morte iustoꝝ ⁊ fiant nouissima
mea hoꝝ silia. Dixitq; balac ad balaam. Quid ẽ hoc qđ agis? Ut maledices inimicis meis uocaui te et
tu ẽ ꝯtrario benedicis eis. Cui ille respondit. Num aliud possũ loqui n̄ qđ
iusserit dñs? Dixit ergo balac ad balaam. Ueni mecũ in alterũ locũ unde
ptem isrl' uideas ⁊ totũ uidere n̄ possis. inde maledicito ei. Cumq; duxisset eũ in locũ sublimẽ sup uerticẽ montis phasga: edificauit balaam .vij.
aras ⁊ impositis sup uitulis atq;
arietib; dixit ad balac. Sta hic iux̃
holocaustũ tuũ donec ego pgam
obuiũ dõ. Cui cũ dñs occurrisset posuissetq; ubũ in ore ei᷒ ait. Reũtere
ad balac ⁊ hec loqueris ei. Reũsus inuenit eũ stantẽ iux̃ holocaustũ
suũ ⁊ pncipes moabitaꝝ cũ eo.
Ad quẽ balac. quid inquit locutus ẽ
dñs? At ille assumpta parabola sua ait:
Sta balac ⁊ ausculta. audi fili sephor.
Nõ ẽ dẽs qⁱ hõ ut mentiat. nec ut filius hõis ut mutet. Dixit ergo ⁊ nõ faciet. locutus ẽ ⁊ nõ implebit? Ad
benedicendũ adductus sum. benedictionẽ

phibere nõ ualeo. Nõ ẽ ydolũ in iacob
nec uidet̃ simulacrũ in isrl'. Dñs dẽs eius
cũ eo ẽ. ⁊ clangor uictorie regis in
illo. Dẽs eduxit eũ de egypto: cuius
fortitudo silis ẽ rinocerontis. Nõ
ẽ augurium in iacob nec diuinacio in isrl'.
Temporib; suis dicet̃ iacob ⁊ isrl' qđ
opatus sit dẽs. Ecce ppls ut leena
surget. ⁊ quasi leo erigetur. Nõ accubabit
donec deuoret pdam ⁊ occisoꝝ sanguinem bibat. Dixitq; balac ad balaam. Nec maledicas ei nec benedicas.
Et ille ait. Nõne dixi tibi qđ quicqđ mⁱ dñs
imparet hoc facerẽ? Et ait balac ad
eum. Ueni ⁊ ducã te ad aliũ locũ.
si forte placeat dõ ut inde maledicas ei. Cumq; eduxisset eũ sup uerticẽ montis phegor qui respicit solitudinẽ: dixit ei balaam. Edifica mⁱ
hic .vij. aras ⁊ para totidẽ uitulos ⁊
eodẽ nũo arietes. Fecit balac ut balaam dixerat. inposuitq; uitulos ⁊ arietes p singulas aras.

XXIIII

Cumq; uidisset balaam qđ placeret dño ut benediceret isrl': nequaqm
abiit ut ante pergeret ut augurium quereret. s; dirigens ꝯtra desertũ uultum
suũ ⁊ eleuans oculos. uidit isrl' in tentoriis cõmorantẽ p tribus suas. ⁊ irruente in se spũ dei assumpta parabola
ait. Dixit balaam filius beor. dixit
hõ cui obturatus ẽ oculus. dixit auditor sermonũ dei. qui uisionẽ oĩpotentis intuitus ẽ. qui cadit ⁊ sic apiuntur oculi ei᷒. Quã pulchra tabnacula
tua iacob ⁊ tentoria tua isrl'. ut ualles
nemorose. ut orti iux̃ fluuios irrigui. ut tabnacula q̃ fixit dñs. quasi cedri pp̃ aquas. Fluet aqua de situla eius. ⁊ semen illi᷒ erit in aquas multas. Tolletur pp̃ agag rex ei᷒ ⁊ auferetur regnũ illius. Dẽs eduxit illũ de egypto

cui fortitudo similis est rinocerotis.
Devorabunt gentes hostes illius, ossaque eorum
confringent et perforabunt sagittis. Accu-
bans dormivit ut leo, et quasi leena quam su-
scitare nullus audebit. Qui benedixerit
tibi, erit et ipse benedictus: qui maledixerit, in ma-
ledictione reputabitur. Iratusque Balac contra
Balaam complosis manibus ait: Ad ma-
ledicendum inimicis meis vocavi te,
quibus e contrario tertio benedixisti. Revertere ad
locum tuum. Decreveram quidem magni-
fice honorare te, sed Dominus privavit te ho-
nore disposito. Respondit Balaam ad Ba-
lac. Nonne nuntiis tuis, quos misisti ad
me, dixi: Si dederit mihi Balac plenam domum
suam argenti et auri, non potero preterire ser-
monem Domini Dei mei, ut vel boni quid vel ma-
ante. ch. li proferam ex corde meo: sed quicquid Dominus dixerit
hoc loquar? Verumtamen pergens ad populum
meum dabo consilium quid populus tuus populo huic
faciat extremo tempore. Sumpta igitur parabo-
la rursum ait: Dixit Balaam filius Be-
or: dixit homo cuius obturatus est oculus: dixit
auditor sermonum Dei, qui novit doctri-
nam Altissimi, et visiones Omnipotentis
videt, qui cadens apertos habet oculos. Vide-
bo eum, sed non modo: intuebor illum, sed non prope.
Orietur stella ex Iacob, et consurget vir-
ga de Israel: et percutiet duces Moab, vas-
tabitque omnes filios Seth. Et erit Y-
dumea possessio eius: hereditas Seyr
cedet inimicis suis, Israel vero fortiter aget.
De Iacob erit qui dominetur, et perdat reliquias
civitatis. Cumque vidisset Ama-
lech, assumens parabolam ait: Prin-
cipium gentium Amalech, cuius extrema
peribunt. Vidit quoque Cyneum: et assumpta
parabola ait: Robustum quidem est
habitaculum tuum: sed si in petra posueris
nidum tuum, et fueris electus de stirpe
Cain, quamdiu poteris permanere? Assur
enim capiet te. Assumptaque parabo-

Cyn·

la iterum locutus est: Heu quis victurus est, quando
ista faciet Deus? Venient in trieribus de Ita- v. teribus. ch.
lia, superabunt Assyrios, vastabuntque Hebre-
os, et ad extremum etiam ipsi peribunt. Surrexitque
Balaam, et reversus est in locum suum. Balac
quoque via qua venerat rediit.

XXV

h. balaam docuit balac apoc. 2. c. ... f. 91

Morabatur autem eo tempore Israel in Setim, et
fornicatus est populus cum filiabus Moab, que
vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi co-
mederunt, et adoraverunt deos earum. Initiatusque
est Israel Beelphegor: et iratus Dominus ait
ad Moysen: Tolle cunctos principes populi,
et suspende eos contra solem in patibulis: ut a-
vertatur furor meus ab Israel. Dixitque
Moyses ad iudices Israel: Occidat unusquisque
proximos suos, qui initiati sunt Beelphe-
gor. Et ecce unus de filiis Israel intravit
coram fratribus suis ad scortum Madianitem,
vidente Moyse et omni turba filiorum Israel,
qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum vi-
disset Phinees filius Eleazari filii Aaron
sacerdotis, surrexit de medio multitudi-
nis, et arrepto pugione, ingressus est post
virum Israelitem in lupanar, et perfodit am- v. tam.
bos simul, virum scilicet et mulierem in locis ge-
nitalibus. Cessavitque plaga a filiis Is-
rael: et occisi sunt viginti quatuor milia hominum.
Dixitque Dominus ad Moysen: Phinees filius Ele-
azari filii Aaron sacerdotis avertit iram
meam a filiis Israel: quia zelo meo commo-
tus est contra eos, ut non ipse delerem fi-
lios Israel in zelo meo. Idcirco loquere ad eum:
Ecce do ei pacem foederis mei, et erit tam
ipsi quam semini eius pactum sacerdotii sem-
piternum, quia zelatus est pro Deo suo, et ex-
piavit scelus filiorum Israel. Erat autem
nomen viri Israelite, qui occisus est cum
Madianitide, Zambri filius Salu dux
de cognatione et tribu Symeonis.
Porro mulier madianitis que pa- ·nitis· v. que. ch.
riter interfecta est, vocabatur Cozbi fi-
lia Sur principis nobilissimi Madi-

cozbi no. cor.

anitarum. Locutus est dominus ad moysen di
cens. Hostes vos sentiant madianite
et percutite eos, quia et ipsi hostiliter egerunt
contra vos et deceperunt insidiis per ydolum
phegor. et cozbi filiam ducis madi
an sororem suam que percussa est in die
plage pro sacrilegio phegor.

XXVI

Postquam noxiorum sanguis effusus
est. aijt dominus ad moysen et elea
zarum filium aaron sacerdotis. Numerate
omnem summam filiorum israel a .xx. anno et su
pra per domos et cognationes suas cunc
tos qui possunt ad bella procedere. Lo
cuti sunt itaque moyses et eleazar
sacerdos in campestribus moab
super iordanem contra iericho ad eos qui
erant a .xx. annis et supra sicut dominus impe
raverat. quorum iste est numerus. Ruben pri
mogenitus israel. Huius filii enoch. a quo
familia enochitarum. et phallu a quo
familia phalluitarum. et esrom a quo
familia esronitarum. et charmi a
quo familia charmitarum. Hee sunt
familie de stirpe ruben quarum numerus
inventus est .xliii. milia et septingenti
triginta. Filius phallu eliab. cuius filii
namuel et dathan et abiron. Isti
sunt dathan et abiron principes populi
qui surrexerunt contra moysen et aa
ron in seditione chore. quando adversus
dominum rebellaverunt. et aperiens terra
os suum devoravit chore morien
tibus plurimis. quando combussit ignis du
centos quinquaginta viros. Et factum est grande
miraculum ut chore pereun
te filii eius non perirent. Filii symeon
per cognationes suas. namuel. ab hoc
familia namuhelitarum. iamin
ab hoc familia iaminitarum. Iachin
ab hoc familia iachinitarum. Zare ab
hoc familia zareitarum. Saul ab hoc
familia saulitarum. Hee sunt fami
lie de stirpe symeon. quarum omnis nu
merus fuit .xxii. milia ducenti. Filii gad
per cognationes suas. sephon. ab hoc
familia sephonitarum. Aggi ab hoc fa
milia aggitarum. Suni ab hoc familia
sunitarum. Ozni ab hoc familia ozni
tarum. Heri ab hoc familia heritarum. A
rod. ab hoc familia aroditarum. Ariel ab
hoc familia arielitarum. Iste sunt fami
lie gad quarum omnis numerus fuit .xl. milia quin
genti. Filii iuda her et onam. qui am
bo mortui sunt in terra chanaan.
Fueruntque filii iuda per cognationes su
as. sela a quo familia selaitarum. pha
res a quo familia pharesitarum. Zare
a quo familia zareitarum. Porro filii pha
res esrom a quo familia esronitarum. et a
mul a quo familia amulitarum. Iste sunt
familie iuda quarum omnis fuit numerus .lxxvi.
milia quingenti. Filii ysachar per
cognationes suas. phua a quo familia
phuaitarum. thola a quo familia thola
itarum. iasub a quo familia iasubitarum. Si
mram a quo familia simramitarum. Hee sunt
cognationes ysachar. quarum numerus fuit
.lxiiii. milia trecenti. Filii zabulon per
cognationes suas. sared a quo familia sa
reditarum. helon a quo familia elonitarum. Ia
hel a quo familia iahelitarum. Hee sunt cog
nationes zabulon. quarum numerus fuit sexa
ginta milia quingenti. Filii ioseph per cogna
tiones suas. manasses et ephraim.
De manasse ortus est machir a quo familia
machiritarum. Machir genuit galaad
a quo familia galaaditarum. Galaad habuit filios. hie
zer a quo familia hiezeritarum. et elech a
quo familia elechitarum. et asrihel a quo familia as
rihelitarum. et sechem a quo familia sechemi
tarum. et semida a quo familia semidatarum
et epher a quo familia epheritarum. Fuit autem
epher pater salphaad qui filios non
habebat sed tantum filias. quarum ista sunt no

familia

elech

mina. Maala. et noha. et egla. et mel
cha. et thersa. Hee sunt familie mana
sse. et numerus earum. lii. milia. septingenti. Fi
lii autem ephraim per cognationes suas fue
runt hii. Suthala a quo familia suthala
itarum. Becher a quo familia becheritarum. The
hen a quo familia thehenitarum. Porro filius
suthala fuit heran. a quo familia herani
tarum. Hee sunt cognationes filiorum effra
im. quarum numerus fuit xxxii. milia. quingenti.
Isti sunt filii ioseph per cognationes suas.
Filii beniamin in cognationibus suis. bale
a quo familia baleitarum. Asbel a quo familia asbeli
tarum. Ahiram a quo familia ahiramita
rum. Supham a quo familia suphamitarum. Hu
pham a quo familia huphamitarum. Filii ba
le. hered et noeman. De hered familia he
reditarum. De noeman familia noemani
tarum. Hii sunt filii beniamin per cog
nationes suas. quorum numerus fuit xlv. milia.
sexcenti. Filii dan per cognationes suas. Su
ham a quo familia suhamitarum. Hee cogna
tiones dan per familias suas. Omnes fuere suhami
te. quorum numerus erat. lxiiii. milia. quadringen
ti. Filii aser per cognationes suas. iemna a quo
familia iemnaitarum. Iessui a quo familia ies
suitarum. Brie a quo familia brieitarum. Fi
lii brie. heber a quo familia heberitarum.
et melchiel a quo familia melchielitarum.
Nomen autem filie aser fuit sara. Hee
cognationes filiorum aser et numerus eorum liii. milia. et qua
dringenti. Filii neptalim per cognationes suas.
iessihel a quo familia iessihelitarum. Guni a
quo familia gunitarum. Ieser a quo familia iese
ritarum. Sellem a quo familia sellemita
rum. Hee sunt cognationes filiorum nepta
lim per familias suas. quorum numerus fuit
xlv. milia. quadringenti. Ista est summa fi
liorum israhel qui recensiti sunt. sexcenta
milia et mille septingenti xxx. Lo
cutusque est dominus ad moysen dicens. Istis
dividetur terra iuxta numerum vocabulorum

in possessiones suas. Pluribus maiorem partem
dabis. et paucioribus minorem. Singulis sicut
nunc recensiti sunt tradetur possessio. ita dum
taxat ut sors terram tribubus dividat et
familiis. Quicquid sorte contigerit. hoc vel
plures accipiant vel pauciores. Hic quoque est numerus
filiorum levi per familias suas. Gerson a quo
familia gersonitarum. Caath a quo familia
caathitarum. Merari a quo familia mera
ritarum. Hee sunt familie levi. Familia
lobni. familia hebroni. familia mooli. familia mu
si. familia chore. At vero caath genuit am
ram. qui habuit uxorem iocabeth filiam
levi. que nata est ei in egypto. Hec vero
genuit viro suo amram filios. aaron
et moysen et mariam sororem eorum. De
aaron orti sunt. nadab et abiu et ele
azar et ythamar. Quorum nadab et abi
ud mortui sunt cum obtulissent ignem
alienum coram domino. Fueruntque omnes qui nume
rati sunt. xxiii. milia. generis masculini. ab u
no mense et supra. qui non sunt recensiti in
ter filios israhel. nec eis cum ceteris data est possessio.
Hic est numerus filiorum israhel qui descripti sunt a
moyse et eleazaro sacerdote in campestri
bus moab supra iordanem contra iericho. in
ter quos nullus fuit eorum qui ante numerati sunt
a moyse et aaron in deserto synai. Pre
dixerat enim dominus quod omnes morerentur in so
litudine. Nullusque remansit ex eis. nisi
caleph filius iephone et iosue filius nun.
Accesserunt autem filie salphaath fi XXVII
lii epher. filii galaad. filii ma
chir filii manasse. qui fuit filius io
seph. quarum sunt nomina. maala et no
ha et egla et melcha et thersa. Steteruntque
coram moyse et eleazaro sacerdote et cunc
tis principibus populi ad hostium taberna
culi federis. atque dixerunt. Pater noster
mortuus est in deserto. nec fuit in sedi
tione que concitata est contra dominum sub
chore. sed in peccato suo mortuus est. Hic

a Asbel

vel sors ut sors terram tribubus divi
dat et familiis

[illegible]

nō hūit mares filios. Cur tollit^r nomē
illi^s de familia sua quia nō h̄t filiū? Da
te nob' possessiones int^r cognatos patris nri.
Retulitq; moyses causam earū ad iudiciū
ū dñi. qui dixit ad eū. Iustam rē postu
lant filie salphaad. Da eis possessiōm int^r
cognatos patris sui. et ei i hereditate suc
cedant. Ad filios aūt isrl' loqris hec. Hō
cū mortuus fuit absq; filio: ad filiam
eius trāsibit h'reditas. Si filiam nō hūit
habebit successores fr̄es suos. Qđ si et fr̄es
nō fuerint dabitis h'reditatē fr̄ib; patris
eius. Sin aūt nec patruos hūit. dabit^r
h'reditas hiis qui ꝓximi ei sūt. Eritq;
hoc filiis isrl' scđm lege ꝑpetua sicut p̄
cepit dñs moysi. Dixit q; dñs ad moysē.

XXVII

Ascende i montem istū abarim: et con
templare inde terrā quā daturus sum fi
liis isrl'. Cūq; uideris eam. ibis et tu
ad ꝑplm tuū sic iuit fr̄ tuus aaron. q̄a
offendistis me i deserto syn i contradic
tione multitudinis. nec sc̄ificare me
uoluistis corā ea sup aq̄s. Hee sūt aque
cōtradictōis i cades deserti syn. Cui resp
dit moyses. Prouideat dñs deus sp̄uū
omnis carnis hōiem qui sit sup multitu
dinē hanc. et possit egredi et intrare añ
eos. et educere illos uel introducere ne sit
ꝑplus dñi sicut oues absq; pastore. Dixitq;
dñs ad eū. Tolle iosue filiū nun uirū
i quo est sp̄c dei et pone manū tuam
sup eum. Qui stabit corā eleazaro sa
cerdote et omni multitudine. et dabis
ei ꝑcepta cunctis uidentib; et ꝑtem
glie tue ut audiat eū omnis synagoga
filiorū isrl'. Pro hoc si quid agendū erit: e
leazar sacerdos cōsulet dñm. Ad uerbū
eius egredietur et ingredietur ipse et omnis fi
lii isrl' cum eo et cetera multitudo. Fe
cit moyses ut ꝑceperat dñs. Cūq;
tulisset iosue: statuit eū coram ele
azaro sacerdote et omni frequentia
ꝑplī. et impositis capiti eius manib;
cuncta replicauit q̄ mandauerat dñs. XXVIII
Dixit q; dñs ad moysen. Precipe
filiis isrl' et dices ad eos. Oblacōm
meā et panes et incensum odoris sua
uissimi offerte p tēpa sua. Hec sūt
sacrificia q̄ offerre debetis. Agnos an
niculos immaculatos duos cotidie in ho
locaustū sempiternū. Unū offere
tis mane et alterū ad uesp'am. Deci
mam ꝑtem ephi simile q̄ cōspsa sit
oleo purissimo et h̄at quartam ꝑtē
hyn. Holocaustū iuge est qđ obtu
listis i monte synai i odorem suauis
simū incensi dño. et libabitis uini
q̄rtā ꝑtem hyn ꝑ agnos singulos i sc̄u
ario dñi. Alterū q; agnū similit^r offere
tis ad uesp'am iuxta omnē ritū sacri
ficii matutini et libamētorū eius ob
lacōm suauissimi odoris dño. Die
aūt sabbati offeretis duos agnos an
niculos immaculatos. et duas decimas si
mile oleo cōspse i sacrificio. et liba q̄
rite funduntur ꝑ singula sabba i holo
caustū sempiternum. In kl'is aūt
.i. i mensiū exordiis offeretis holo
caustū dño. uitulos de armento du
os. arietē unū. agnos anniculos .vii.
immaculatos. et tres decimas simile o
leo cōspse ꝑ singulos arietes. et deci
mā decime simile ex oleo cōspse
i sacrificiū ꝑ agnos singulos. Holocau
stū suauissimū odoris atq; icensi
est dño. Libamēta aūt uini q̄ ꝑ sin
gulas fundenda sūt uictimas. ista
erūt. Media pars hyn ꝑ uitulos sin
gulos. tercia ꝑ arietē. quarta ꝑ agnū.
Hoc erit holocaustū ꝑ omnes menses qui
sibi anno uertente succedūt. Hyrc
quoq; offeret^r dño ꝑ peccatis i holoca
ustum sempiternū cum libamētis
suis. Mense aūt ꝑmo quartadec

Leuit. 23.

cima die mensis phase domini erit, et xv.
die solempnitas azimorum. Septem di-
ebus vescentur azimis, quarum dies prima
venerabilis et sancta erit. Omne opus ser-
uile non facietis in ea. Offeretis incensum
sacrificium holocaustum domino, vitulos de ar-
mento duos, arietem unum, agnos anni-
culos vii. inmaculatos, et sacrificia singlo-
rum ex simila que conspersa sit oleo, tres
decimas per singulos vitulos, et duas de-
cimas per arietem, et decimam decime
per agnos singulos, id est per vii. agnos, et hyr-
cum pro peccato unum, ut expietur pro vobis
preter holocaustum matutinum quod semper
offeretis. Ita facietis per singulos di-
es vii. dierum in fomitem ignis, et in odorem
suauissimum domino, qui surget de holo-
causto et de libationibus singulorum. Dies
quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis.
Omne opus seruile non facietis in eo. Di-
es etiam primitiuorum quando offertis nouas fru-
ges domino expletis ebdomadibus, vene-
rabilis et sancta erit. Omne opus seruile non
facietis in ea. Offeretisque holocaustum
in odorem suauissimum domino, vitulos
de armento duos, arietem unum, et ag-
nos anniculos inmaculatos vii. atque in
sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres
decimas per singulos vitulos, per arietem
duas, per agnos decimam decime, qui
simul sunt agni vii. hyrcum quoque qui
mactatur pro expiacione, preter holocaus-
tum sempiternum et liba eius. Inmaculata
offeretis omnia cum libacionibus suis.

XXIX

Mensis etiam septimi prima dies
venerabilis et sancta erit vobis. Omne
opus seruile non facietis in ea, quia dies
clangoris est et tubarum. Offeretisque ho-
locaustum in odorem suauissimum domino,
vitulum de armento unum, arietem unum,
agnos anniculos inmaculatos vii. et in sa-
crificiis eorum simile oleo conspersae tres
decimas per singulos vitulos, duas de-
cimas per arietem, unam decimam per
agnum, qui simul sunt agni vii. Et hy-
rcum pro peccato qui offertur in expiacionem po-
puli, preter holocaustum kalendarum cum sacrificiis su-
is, et holocaustum sempiternum cum liba-
tionibus solitis, hisdem cerimoniis
offeretis in odorem suauissimum incensum
domino. Decima quoque dies mensis huius septimi
venerabilis erit vobis sancta atque venerabilis, et
affligetis animas vestras. Omne opus seruile
le non facietis in ea. Offeretisque holo-
caustum domino in odorem suauissimum,
vitulum de armento unum, arietem unum,
agnos anniculos inmaculatos vii. et in sa-
crificiis eorum simile oleo conspersae tres
decimas per singulos vitulos, duas de-
cimas per arietem, decimam decime per
agnos singulos, qui sunt simul vii. ag-
ni, et hyrcum pro peccato absque hiis que offer-
ri pro delicto solent in expiacionem, et ho-
locaustum sempiternum in sacrificio
et libaminibus eorum. Quintadecima
vero die mensis septimi, que vobis erit sancta
atque venerabilis, omne opus seruile non fa-
cietis in ea, sed celebrabitis solempnita-
tem domino vii. diebus. Offeretisque holo-
caustum in odorem suauissimum domino,
vitulos de armento xiii. arietes duos,
agnos anniculos xiiii. inmaculatos, et
in libamentis eorum simile oleo conspersae
tres decimas per vitulos singulos qui
sunt simul vituli tredecim, et duas de-
cimas arieti uno, id est simul arietibus du-
obus, et decimam decime agnis singulis
qui sunt simul agni xiiii. et hyrcum pro peccato
absque holocausto sempiterno et sacri-
ficio et libamine eius. In die altero of-
feretis vitulos de armento xii. arie-
tes ii. agnos anniculos inmaculatos
xiiii. Sacrificiaque et libamina sin-
gulorum per vitulos et arietes et agnos

rite celebrabitis. Et hircum pro peccato ab-
sque holocausto sempiterno sacrificioque
eius et libamine. Die tertio offeretis vi-
tulos xi. arietes duos. agnos anni-
culos xiiii. Sacrificiaque et libamina (immaculatos)
singulorum per vitulos et arietes et agnos
rite celebrabitis. et hircum pro peccato
absque holocausto sempiterno sacrificio-
que et libamine eius. Die quarto offere-
tis vitulos x. arietes ii. agnos an-
niculos immaculatos xiiii. Sacrificia-
que eorum et libamina singulorum per vitu-
los et arietes et agnos rite celebrabi-
tis. et hircum pro peccato absque holocausto
sempiterno sacrificioque eius et libami-
ne. Die quinto offeretis vitulos ix.
arietes ii. agnos anniculos xiiii. imma-
culatos. Sacrificiaque et libamina singul-
orum per vitulos et arietes et agnos rite ce-
lebratis. et hircum pro peccato absque holoca-
usto sempiterno sacrificioque eius et liba-
mine. Die vi. offeretis vitulos viii. a-
rietes ii. agnos anniculos immaculatos
xiiii. sacrificiaque et libamina singulo-
rum per vitulos et arietes et agnos rite
celebrabitis. et hircum pro peccato absque ho-
locausto sempiterno sacrificioque eius et
libamine. Die vii. offeretis vitulos
vii. arietes ii. agnos anniculos imma-
culatos xiiii. Sacrificia et libamina
singulorum per vitulos et arietes et agnos
rite celebrabitis. et hircum pro peccato a-
bsque holocausto sempiterno sacrificio-
que eius et libamine. Die viii. qui est cele-
berrimus. omne opus servile non facietis
offerentes holocaustum in odorem sua-
vissimum domino. vitulum unum. arietem u-
num. agnos anniculos immaculatos vii.
sacrificiaque et libamina singulorum per vi-
tulos et arietes et agnos rite celebra-
bitis. et hircum pro peccato absque holo-
causto sempiterno sacrificioque eius et li-
bamine. Hec offeretis in solempnitati-
bus vestris domino. preter vota et oblationes spon-
taneas in holocausto in sacrificio in liba-
mine et in hostiis pacificis.

XXX Narravitque moyses filiis israel omnia
que ei dominus imperaverat. et locutus est
ad principes tribuum filiorum israel. Iste
est sermo quem precepit dominus. Si quis vi-
rorum votum domino voverit aut se con-
strinxerit iuramento. non faciet irri-
tum verbum suum sed omne quod promisit im-
plebit. Mulier si quippiam voverit
et se constrinxerit iuramento que est in do-
mo patris sui et in etate adhuc puel-
lari. si cognoverit pater votum quod polli-
cita est et iuramentum quo obligavit
animam suam et tacuerit. voti rea est
quicquid pollicita est et iuravit opere
complebit. Sin autem statim ut au-
dierit contradixerit pater et vota et iu-
ramenta eius irrita erunt. nec obno-
xia tenebitur sponsioni eo quod contra-
dixerit pater. Si maritum habuerit et vo-
verit aliquid et semel de ore eius verbum e-
grediens animam illius obligaverit iura-
mento. quo die audierit vir et non con-
tradixerit. voti rea erit. reddet quodcumque
promiserat. Sin autem audiens statim
contradixerit. et irritas faciet pollicita-
tiones eius verbaque quibus obstrinxerat
animam suam. propitius erit ei dominus. Vidu-
a et repudiata quicquid voverint red-
dent. Uxor in domo viri sui cum se vo-
to et iuramento constrinxerit si audierit
vir et tacuerit nec contradixerit sponsio-
ni. reddet quodcumque promiserat. Sin autem
extemplo contradixerit. non tenebitur pro-
missionis rea. quia maritus contradixit
et dominus ei propitius erit. Si voverit et
iuramento se constrinxerit ut per ieiuni-
um vel ceterarum rerum abstinentiam affli-
gat animam suam. in arbitrio viri erit

ut faciat sive non faciat. Quod si audiens
eius vir tacuerit et in alterum diem distule-
rit sententiam, quicquid voverat atque promise-
rat reddet: quia statim ut audivit
tacuit. Sin autem contradixerit postquam
rescivit, portabit ipse iniquitatem eius.
Iste sunt leges quas constituit dominus mo-
ysi inter virum et uxorem, inter patrem et fi-
liam quae in puellari adhuc aetate est vel
quae manet in parentis domo.

XXXI Locutusque est dominus ad moysen dicens: Ul-
ciscere prius filios israel de madia-
nitis et sic colligeris ad populum tuum. Sta-
timque moyses armate inquit ex vo-
bis viros ad pugnam qui possint ultionem
domini expetere de madianitis. Mille
viri de singulis tribubus eligantur israel
qui mittantur ad bellum. Dederuntque
millenos de cunctis tribubus, id est xii milia
expeditorum ad pugnam. Quos misit
moyses cum phinees filio eleazari
sacerdotis. Vasa quoque sancta et tubas ad clan-
gendum tradidit ei. Cumque pugnassent Vel
contra madianitas atque vicissent, om-
nes mares occiderunt et reges eorum: evi et re-
cem et sur et ur et rebe quinque principes
gentis. Balaam quoque filium beor occide-
runt gladio. Ceperuntque mulieres eorum
et parvulos, omniaque pecora et cunctam
supellectilem. Quicquid habere potuerant de-
populati sunt, tam urbes quam viculos et cas-
tella flamma consumpserunt. Et tulerunt
praedam et universa quae ceperant tam ex ho-
minibus quam ex iumentis, et adduxerunt ad
moysen et ad eleazarum sacerdotem et
ad omnem multitudinem filiorum israel.
Reliqua autem utensilia portabant ad cas-
tra in campestribus moab iuxta iorda-
nem contra iericho. Egressi sunt moyses
et eleazar sacerdos et omnes principes syna-
gogae in occursum eorum extra castra. Iratusque
moyses principibus exercitus tribunis
et centurionibus qui venerant de bello ait:
Cur feminas reservastis? Nonne iste
sunt quae deceperunt filios israel ad suggestio-
nem balaam et praevaricari fecerunt vos in
domino super peccato phegor, unde et percussus
est populus? Ergo cunctos interficite quicquid est
generis masculini etiam in parvulis, et mulieres quae
noverunt viros in coitu iugulate. Puel-
las autem et omnes feminas virgines reser-
vate vobis, et manete extra castra vii di-
ebus. Qui occiderit hominem vel occisum teti-
gerit lustrabitur die tertio et vii. Et de omni
praeda sive vestimentum fuerit sive vas et aliquid
in utensilia praeparatum de caprarum pellibus et
pilis et ligno expiabitur. Eleazar quo-
que sacerdos ad viros exercitus qui pugnave-
rant sic locutus est: Hoc est praeceptum legis quod
mandavit dominus moysi. Aurum et argentum
et aes et ferrum et plumbum et stagnum et omne
quod potest transire per flammas igne pur-
gabitur. Quicquid autem ignem non potest sus-
tinere aqua expiationis sanctificabitur. Et la-
vabitis vestimenta vestra die vii et pu-
rificati postea castra intrabitis. Dixit-
que dominus ad moysen: Tollite summam eorum
quae capta sunt ab homine usque ad pecus, tu et
eleazar sacerdos et principes vulgi. Di-
videsque ex aequo praedam inter eos qui pug-
naverunt et egressi sunt ad bellum et inter omnem
reliquam multitudinem. Et separabis partem
domino ab his qui pugnaverunt et fuerunt in bel-
lo, unam animam de quingentis tam ex
hominibus quam ex bobus et asinis et ovibus, et da-
bis eam eleazaro sacerdoti quia primitiae
domini sunt. Ex media quoque parte filiorum israel
accipies quinquagesimum caput hominum et
boum et asinorum et ovium cunctorumque animantium, et
dabis ea levitis qui excubant in cus-
todiis tabernaculi domini. Feceruntque
moyses et eleazar sicut praeceperat dominus.
Fuit autem praeda quam exercitus ceperat ovium
sexcenta lxxv milia. boum lxxii milia.

aſinorum ·lx· et unum milia. anime hominum ſexus
feminei que non cognoverant viros ·xxxii·
milia. Data eſt medietas partis his qui in prelio fu-
erant. ovium trecenta ·xxxvii· milia quingente.
E quibus in partem domini ſupputate ſunt oves ſex-
milib; centę ſeptuaginta ·v· et de bobus ·xxxvi· milibus
boves ·lxxii·. De aſinis ·xxx· milibus quin-
gentis: aſini ·lxi·. De animabus hominum
·xvi· milibus: ceſſerunt in partem domini ·xxxii· anime.
Tradiditque moyſes numerum primitia-
rum domini eleazaro ſacerdoti ſicut ei fuerat im-
peratum ex medietate parte filiorum iſrael quam ſepara-
verat his qui in prelio fuerant. De medi-
etate vero parte que contigerat reliquę multitudi-
ni id eſt de ovibus trecentis ·xxxvii· milibus
quingentis et de bobus ·xxxvi· milibus et de aſinis
·xxx· milibus quingentis et de hominibus ·xvi· mili-
bus tulit moyſes quinquageſimum caput et
dedit levitis qui excubabant in taberna-
culo domini ſicut preceperat dominus. Cumque acceſ-
ſiſſent principes exercitus ad moyſen et tri-
buni centurioneſque dixerunt. Nos ſer-
vi tui recenſuimus numerum pugnatorum
quos habuimus ſub manu noſtra et ne unus qui-
hanc. cp dem defuit. Ob hanc cauſam offerimus in dona-
riis domini ſinguli quod in preda auri potuimus
invenire periſcelides et armillas et anu-
los et dextralia ac murenulas ut de-
preceris pro nobis dominum. Suſceperuntque mo-
yſes et eleazar ſacerdos omne aurum in diver-
ſciuaris ſis ſpeciebus pondere ·xvi· milia ſeptin-
genteſque l ſiclos a tribunis et centurio-
nibus. Unuſquiſque enim quod in preda rapuerat
ſuum erat. Et ſuſceptum intulerunt in ta-
bernaculum teſtimonii in monimentum
filiorum iſrael coram domino.

XXXII

Filii autem ruben et gad habebant peco-
ra multa et erat illis in iumentis infi-
nita ſubſtantia. Cumque vidiſſent iazer et ga-
cp bras laad aptas alendis animalibus regiones
venerunt ad moyſen et ad eleazarum ſa-
cerdotem et principes multitudinis atque

dixerunt. Aſtaroth et dibon et iazer et
nemra eſebon et eleale et ſaban et ne-
bo et beon terram quam percuſſit dominus in con-
ſpectu filiorum iſrael regionis ubertime
eſt ad paſtum animalium et nos ſervi tui
habemus iumenta plurima. Precamurque ſi
invenimus gratiam coram te ut des nobis
famulis tuis eam in poſſeſſionem nec facias nos
tranſire iordanem. Quibus reſpondit
moyſes. Numquid fratres veſtri ibunt ad pu-
gnam et vos hic ſedebitis. Cur ſubvertitis
mentes filiorum iſrael ne tranſire audeant in lo-
cum quem eis daturus eſt dominus. Nonne ita ege-
runt patres veſtri quando miſi eos de cadeſbarne
ad explorandam terram. Cumque veniſſent
uſque ad vallem botri luſtrata omni re-
gione ſubverterunt corda filiorum iſrael
ut non intrarent fines quos eis dominus dedit.
v. b; Qui iratus iuravit dicens. Si vide-
bunt homines iſti qui aſcenderunt ex egyp-
to a ·xx· annis et ſupra terram quam ſub iu-
ramento pollicitus ſum abraham
yſaac et iacob. et noluerunt ſequi me. pre-
ter caleph filium iephone cenezeum et
ioſue filium nun. iſti impleverunt volun-
tatem meam. Iratuſque dominus adverſum
iſrael circumduxit eum per deſertum ·xl· an-
nis donec conſumeretur univerſa gene-
ratio que fecerat malum in conſpectu eius.
Et ecce inquit vos ſurrexiſtis pro patri-
bus veſtris incrementa et alumpni homi-
num peccatorum. ut augeretis furorem
domini contra iſrael. Qui ſi nolueritis ſe-
qui eum in ſolitudine populum derelinquet
et vos cauſa eritis necis omnium. At
illi prope accedentes dixerunt. Caulas
ovium fabricabimus et ſtabula iumentorum
parvulis quoque noſtris urbes munitas. nos
autem ipſi armati et accincti pergemus ad
prelium ante filios iſrael donec introducamus
eos in loca ſua. Parvuli noſtri et quicquid
habere poſſumus erunt in urbibus mu-

ratis propter habitatorum insidias. Non re-
vertemur in domos nostras usque dum possi-
deant filii israel hereditatem suam. nec quicquam
querimus trans iordanem quia iam habemus
possessionem nostram in orientali eius plaga.
Quibus moyses ait. Si facitis quod promit-
titis, expediti pergite coram domino ad
pugnam, et omnis vir bellator arma-
tus iordanem transeat. donec subver-
tat dominus inimicos suos, et subiciatur ei
omnis terra. Tunc eritis inculpabiles apud
dominum et apud israel, et obtinebitis regio-
nes quas vultis coram domino. Sin autem quod dici-
tis non feceritis: nulli dubium quin pecce-
tis in deum. et scitote quoniam peccatum vestrum
apprehendet vos. Edificate ergo urbes par-
vulis vestris et caulas et stabula ovibus
ac iumentis, et quod polliciti estis imple-
te. Dixeruntque filii gad et ruben ad mo-
ysen. Servi tui sumus. faciemus quod iu-
bet dominus noster. Parvulos nostros et mulieres
et pecora ac iumenta relinquemus in urbi-
bus galaad. nos autem famuli tui omnes ex-
pediti ~~omnes~~ pergemus ad bellum sicut tu do-
mine loqueris. Precepit ergo moyses ele-
azaro sacerdoti et iosue filio nun et princi-
pibus familiarum per tribus israel et dixit ad e-
os. Si transierint filii gad et filii ruben
vobiscum iordanem omnes armati ad bel-
lum coram domino et vobis fuerit terra sub-
iecta. date eis galaad in possessionem. Sin
autem noluerint transire vobiscum in terram
chanaan. inter vos habitandi accipi-
ant loca. Responderuntque filii gad et filii ru-
ben. Sicut locutus est dominus servis suis
ita faciemus. Ipsi armati pergemus co-
ram domino in terram chanaan. et possessi-
onem suscepisse nos confitemur trans
iordanem. Dedit itaque moyses filiis gad
et ruben et dimidie tribui manasse fi-
lii ioseph regnum seon regis amorrei.
et regnum og regis basan. et terram eorum cum
urbibus suis per circuitum. Igitur extruxerunt
filii gad dibon et atharoth et aroer. et at-
roth. sophan et iazer. et iechbaa. et beth-
nemra et betharam. urbes munitas
et caulas pecoribus suis. Filii vero ruben e-
dificaverunt esebon et eleale et cariathaim vel chyarim
et nabo et baalmeon versis nominibus.
sabama quoque imponentes vocabula urbibus quas
extruxerant. Porro filii machir filii
manasse perrexerunt in galaad et vasta-
verunt eam interfecto amorreo habi-
tatore eius. Dedit ergo moyses terram
galaad machir filio manasse qui habi-
tavit in ea. Iair autem filius manasse ab-
iit et occupavit vicos eius. quos appella-
vit avoth iair id est villas iair. Nobe quoque
perrexit et apprehendit canath cum viculis
suis. vocavitque eam ex nomine suo nobe. XXXIII

Hee sunt mansiones filiorum israel qui e-
gressi sunt de egypto per turmas suas in
manu moysi et aaron. quas descripsit moy-
ses iuxta castrorum loca. que domini iussione mu-
tabant. Profecti igitur de ramesse mense primo
xv. die mensis primi. altera die pha-
se filii israel in manu excelsa videntibus
cunctis egyptiis et sepelientibus primoge-
nitos quos percusserat dominus. Nam et in diis
eorum exercuerat ultionem. castraque metati sunt
in socoth. et de socoth venerunt in etham que
est in extremis finibus solitudinis. Inde egressi
venerunt contra phiahiroth que respicit beel- phiairoth.
sephon. et castra metati sunt ante magda-
lum. Profectique de phiahiroth transierunt phairoth.
per medium mare in solitudinem. et ambu-
lantes tribus diebus per desertum etham. cas-
tra metati sunt in mara. Profectique de ma-
ra. venerunt in helim ubi erant xii. fon-
tes aquarum et palme lxx. ibique castra
metati sunt. Sed et inde egressi. fixe-
runt tentoria super mare rubrum. Pro-
fectique de mari rubro. castra metati
sunt in deserto sin. unde egressi vene-

v. Unde

runt in delpheca. Profecti que de delpheca
castra metati sunt in halus. Egressi que de
halus in raphidim fixerunt tentoria.
ubi aqua populo defuit ad bibendum. Profec
tique de raphidim castra metati sunt
in deserto sinay. Sed et de solitudine syna
egressi venerunt ad sepulcra con
cupiscentie. Profecti que de sepulcris concu
piscentie castra metati sunt in aseroth.
et de aseroth venerunt in rethma. Profec
tique de rethma castra metati sunt in
remmonphares. Inde egressi venerunt
in lemna. De lemna castra metati sunt
in ressa. Egressi de ressa venerunt in ce
letha. Inde profecti castra metati sunt
in monte sepher. Egressi de monte seph
er venerunt in arada. Inde proficiscen
tes castra metati sunt in maceloth.
Profecti que de maceloth venerunt in thaa
th. De taath castra metati sunt in tha
re. Inde egressi fixere tentoria in me
thca. De methca castra metati sunt
in esmona. Profecti que de esmona vene
runt in moseroth. Et de moseroth castra
metati sunt in beneiachan. Egressi que
de beneiachan venerunt in montem gal
gath. Inde profecti castra metati sunt
in getebata. Et de getebatha vene
runt in hebrona. Egressi que de hebrona
castra metati sunt in asiongaber. Inde
profecti venerunt in desertum syn. hec est cades.
Egressi que de cades castra metati sunt in
monte hor in extremis finibus terre edom.
Ascenditque aaron sacerdos in montem
hor iubente domino. ibi mortuus est an
no quadragesimo egressionis filiorum
israhel ex egypto. mense quinto. prima die
mensis. cum esset annorum .c.xx.iii. Au
divitque chananeus rex arad qui
habitabat ad meridiem in terra cha
naan venisse filios israhel. Et profecti de
monte hor castra metati sunt in sal
mona. Inde egressi venerunt in phinon.
Profecti que de phinon castra metati sunt
in oboth. Et de oboth venerunt in ieabarim
que est in finibus moabitarum. Profecti que
de ieabarim fixere tentoria in dibon
gad. Inde egressi castra metati sunt in
helmondeblathaim. Egressi de
helmondeblathaim venerunt ad mon
tes abarim contra nabo. Profecti que de mon
tibus abarim transierunt ad campestria
moab super iordanem contra iericho. Ibi
que castra metati sunt de bethsimon usque
ad belsathim in planioribus locis mo
abitarum. ubi locutus est dominus ad moy
sen. Precipe filiis israhel et dic ad eos. Quan
do transieritis iordanem intrantes terram
chanaan. disperdite cunctos habita
tores illius regionis. Confringi
te titulos et statuas comminuite atque
omnia excelsa vastate. mundantes ter
ram et habitantes in ea. Ego enim de
di illam vobis in possessionem. quam dividetis
vobis sorte. Pluribus dabitis latio
rem et paucioribus angustiorem. Singulis ut
sors ceciderit ita tribuetur hereditas. Per
tribus et familias possessio dividetur.
Sin autem nolueritis interficere habita
tores terre. qui remanserint erunt vo
bis quasi clavi in oculis. et lancee in lateribus.
et adversabuntur vobis in terra habitationis
vestre. et quicquid illis facere cogitaveram
vobis faciam.

Locutus est dominus ad moysen dicens.
Precipe filiis israhel et dices ad eos. Cum
ingressi fueritis terram chanaan. et in pos
sessionem vobis ceciderit sorte. his fini
bus terminabitur. Pars meridiana inci
piet a solitudine sin que est iuxta edom.
et habebit terminos contra orientem
mare salsissimum. qui circuibunt austra
lem plagam per ascensum scorpionis.
ita ut transeant in senna. et perveniat

ad meridiem usque ad cadesbarne. unde
egredientur confinia ad villam nomine a
dar. et tendentur usque asemona. ibunt-
que per gyrum termini ab asemona usque ad
torrentem egypti. et maris magni li
tore finientur. Plaga autem occidentalis
a mari magno incipiet et ipso fine clau
detur. Porro ad septentrionalem plagam
a mari magno termini incipient perue-
nientes usque ad montem altissimum.
a quo venient in emath usque ad termi
nos sedada. ibuntque confinia usque ze
phrona et villam enan. Hii erunt termi
ni in parte aquilonis. Inde metabuntur fi
nes contra orientalem plagam de villa
enan usque sephama. descendentque termini
in rebla contra fontem daphnim. Inde peruenient
contra orientem ad mare cenereth.
et tendent usque ad iordanem. et ad ultimum
salsissimo claudentur mari. Hanc habe
bitis terram in circuitu per fines suos. Pre
cepitque moyses filiis israel dicens. Hec e
rit terra quam possidebitis sorte et quam iussit
dominus dari .ix. tribubus et dimidie tribui.
Tribus enim filiorum ruben per familias su
as. et tribus filiorum gad iuxta cognationum ex
numerum. media quoque tribus manasse. id est du
e et semis tribus acceperunt partem suam trans ior
danem contra iericho ad orientalem plagam.
Et ait dominus ad moysen. Hec sunt nomina ui
rorum qui terram vobis diuident. Eleazar
sacerdos et iosue filius nun. et singuli princi
pes de tribubus singulis. quorum ista sunt
uocabula. De tribu iuda caleph fi
lius iephone. De tribu symeon: samu
el filius amiud. De tribu beniamin: he
ludad filius caselon. De tribu filiorum dan
bocchi filius iogli. Filiorum ioseph: de tribu
manasse: hanniel filius ephod. De tribu
zabulon: elisaphan filius pharnach.
De tribu ysachar dux phaltiel filius o
zan. De tribu aser: abiud filius salomi.

De tribu effraim chamuel filius sephtan.

De tribu neptalim: phedael filius ami
ud. Hii sunt quibus precepit dominus ut diui
derent filiis israel terram chanaan. XXXV
Hec quoque locutus est dominus ad moysen
in campestribus moab super iordanem
contra iericho. Precipe filiis israel ut dent
leuitis de possessionibus suis urbes ad ha
bitandum et suburbana earum per circuitum. ut
ipsi in oppidis maneant. et suburbana sint
pecoribus ac iumentis que a muris ciuita
tum forinsecus per circuitum mille passuum
spatio tendentur. Contra orientem duo
milia erunt cubiti. et contra meridiem similiter
duo milia. Ad mare quoque quod respicit ad oc
cidentem eadem mensura erit. et septen
trionalis plaga equali termino finietur.
Eruntque urbes in medio et foris suburbana.
De ipsis autem oppidis que leuitis da
bitis. sex erunt in fugitiuorum auxilia
separata. ut fugiat ad ea qui fuderit
sanguinem. Et exceptis hiis alia .xl.
duo oppida. id est simul .xl.viii. cum subur
banis suis. Ipseque urbes que dabuntur de
possessionibus filiorum israel. ab hiis qui plus ha
bent plures auferentur. et qui minus pau
ciores. Singuli iuxta mensuram hereditatis
sue dabunt oppida leuitis. Ait dominus ad mo
ysen. Loquere filiis israel et dices ad eos.
Quando transgressi fueritis iordanem in terram cha
naan. decernite que urbes esse debeant l. dec. q.
in presidia fugitiuorum qui nolentes sanguinem
fuderint. in quibus cum fuerit profugus. cog
natus occisi eum non poterit occidere donec
stet in conspectu multitudinis. et causa illius
iudicetur. De ipsis autem urbibus que ad fugi
tiuorum subsidia separantur. tres erunt
trans iordanem et tres in terra chanaan.
tam filiis israel quam aduenis atque peregrinis.
ut fugiat ad eas qui nolens sanguinem
fuderit. Si quis ferro percusserit et mor
tuus fuerit qui percussus est. reus erit homi
cidii. et ipse morietur. Si lapidem iecerit

victus occubuerit, similiter punietur. Si
ligno percussus interierit: percussoris sang-
uine vindicabitur. Propinquus occisi homi-
cidam interficiet. statim ut apprehenderit
eum perimet. Si per odium quis hominem impu-
lerit vel iecerit quippiam in eum per insidias:
manu aut cum esset inimicus percusserit manu et ille
mortuus fuerit: percussor homicidii reus
erit. cognatus occisi statim ut invenerit
eum iugulabit. Quod si fortuitu et absque
odio et inimicitiis quicquam horum fecerit. et hoc
audiente populo fuerit comprobatum. atque in-
ter percussorem et propinquum sanguinis questio
ventilata fuerit: liberabitur innocens de ul-
toris manu et reducetur per sententiam in ur-
bem ad quam confugerat. manebitque ibi donec
sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est
moriatur. Si interfector extra fines urbium
que exulibus deputate sunt fuerit inventus
et percussus ab eo qui ultor est sanguinis: absque
noxa erit qui eum occiderit. Debuerat
enim profugus usque ad mortem pontificis in
urbe residere. Postquam autem ille obierit:
homicida revertetur in terram suam. Hec sem-
piterna erunt et legitima in cunctis ha-
bitationibus vestris. Homicida sub testibus
punietur. Ad unius testimonium nullus
condempnabitur. Non accipietis precium
ab eo qui reus est sanguinis. statim et ip-
se morietur. Exules et profugi ante mor-
tem pontificis nullo modo in urbes su-
as reverti poterunt. Ne polluatis ter-
ram habitationis vestre que insonti-
um cruore maculatur. nec aliter ex-
piari potest nisi per eius sanguinem qui al-
terius sanguinem fuderit. atque ita
mundabitur vestra possessio me com-
morante vobiscum. Ego enim sum dominus
qui habito inter filios israel.

XXXVI

Accesserunt autem et principes famili-
arum galaad filii machir filii
manasse de stirpe filiorum ioseph. locu-
tique sunt moysi coram principibus atque
dixerunt. Tibi domino nostro precepit
dominus ut terram sorte divideres fi-
liis israel. et ut filiabus salphaat fratris
nostri dares possessionem debitam
patri. Quas si alterius tribus homines
uxores acceperint. sequetur possessio su-
a. et translata ad aliam tribum de nos-
tra hereditate minuetur. atque ita
fiet ut cum iubileus id est quinquage-
simus annus remissionis advenerit
confundatur sortium distributio. et a-
liorum possessio ad alios transeat. Res-
pondit moyses filiis israel et domino pre-
cipiente ait. Recte tribus filiorum io-
seph locuta est. et hec lex super filiabus
salphaat a domino promulgata est.
Nubant quibus volunt. tantum ut su-
e tribus hominibus. ne commisceatur pos-
sessio filiorum israel de tribu in tribum.
Omnes enim viri ducent uxores de tri-
bu et cognatione sua. et cuncte femi-
ne maritos de eadem tribu accipi-
ent. ut hereditas permaneat in fa-
miliis. nec sibi misceantur tribus. sed
ita permaneant ut a domino separ-
ate sunt. Feceruntque filie salphaat
ut fuerat imperatum. et nupserunt
maala et thersa et egla et melcha et
noha filiis patrui sui de familia
manasse qui fuit filius ioseph. et
possessio que illis fuerat attributa
mansit in tribu et familia patris
earum. Hec sunt mandata atque
iudicia que precepit dominus per
manum moysi ad filios israel in cam-
pestribus moab super iordanem
contra iericho. Explicit liber
numerorum.

Incipit liber deuteronomii

Hec sunt verba que lo
cutus est moyses ad
omnem israel trans ior
danem in solitudine
campestri contra ma
re rubrum inter pharan
et thophel et laban et
aseroth ubi auri est plurimum. xi.
diebus de oreb per viam montis seyr
usque cades barne. Quadragesimo an
no undecimo mense prima die mensis
locutus est moyses ad filios israel omnia
que preceperat ei dominus ut diceret eis postquam
percussit seon regem amorreorum qui
habitavit in esebon et og regem ba
san qui habitavit in aseroth et in edrai trans
iordanem in terra moab. Cepitque moy
ses legem explanare et dicere. Dominus
deus noster locutus est ad nos in oreb dicens.
Sufficit vobis quod in hoc monte mansis
tis. revertimini et venite ad montem
amorreorum et ad cetera que ei proxima sunt
in campestribus atque montanis et humilio
ra loca contra meridiem et iuxta litus ma
ris. Terram chananeorum et libani us
que ad flumen magnum eufraten. En
inquit tradidi vobis. ingredimini et pos
sidete eam super qua iuravit dominus pa
tribus vestris abraham et ysaac et iacob
ut daret illam eis et semini eorum post
eos. Dixique vobis illo in tempore. Non possum
solus sustinere vos quia dominus deus vester mul
tiplicavit vos et estis hodie sicut stel
le celi plurimi. Dominus deus patrum vestrorum ad
dat ad hunc numerum multa milia et bene
dicat vobis sicut locutus est. Non va
leo solus vestra negocia sustinere et pon
dus ac iurgia. Date e vobis viros sa
pientes et gnaros et quorum sapientia sit pro
bata in tribubus vestris ut ponam eos
vobis principes. Tunc respondistis michi.
Bona res est quam vis facere. Tulique de tri
bubus vestris viros sapientes et nobiles.
et constitui eos principes et tribunos et cen
turiones et quinquagenarios ac deca
nos qui docerent vos omnia. Precepique
eis dicens. Audite illos et quod iustum est
iudicate. Sive civis sit ille sive peregri
nus. nulla erit distancia personarum. I
ta parvum audietis ut magnum. Nec
accipietis cuiusquam personam. quia dei iu
dicium est. Quod si difficile vobis visum
aliquid fuerit. referte ad me et ego au
diam. Precepique omnia que facere deberetis.
Profecti autem de oreb. transivimus per heremum
terribilem et maximam solitudinem quam
vidistis per viam montis amorrei sicut
preceperat dominus deus noster nobis. Cumque ve
nissemus in cades barne dixi vobis. Ve
nistis ad montem amorrei quem dominus deus
noster daturus est nobis. Vide terram quam
dominus deus tuus dat tibi. Ascende et pos
side eam sicut locutus est dominus deus noster patribus
tuis. Noli timere nec quicquam paveas. Et
accessistis ad me omnes atque dixistis.
Mittamus viros qui considerent terram Nu. 13
et renuncient per quod iter debeamus ascen
dere et ad quas civitates pergere. Cumque michi
sermo placuisset misi e vobis .xii. vi
ros singulos de tribubus suis. Qui cum perre
xissent et ascendissent in montana ve
nerunt usque ad vallem botri. Et conside
rata terra sumentes de fructibus eius ut
ostenderent ubertatem. attulerunt ad
nos atque dixerunt. Bona est terra quam
dominus deus noster daturus est nobis. Et nolu
istis ascendere. sed increduli ad sermonem
domini dei nostri. murmurastis in tabernaculis
vestris atque dixistis. Odit nos dominus et id
circo eduxit nos de terra egypti ut tra
deret in manu amorrei atque deleret.
Quo ascendemus? Nuncii terruerunt
cor nostrum dicentes. maxima multi

tudo est et nobis in statura procerior. Urbes magne et ad celum usque murate, filios enachim vidimus ibi. Et dixi vobis. Nolite timere nec metuatis eos. Dominus deus qui ductor est vester pro vobis ipse pugnabit, sicut fecit in egypto videntibus cunctis. Et in solitudine ipsi vidistis. Portavit te dominus deus tuus sicut solet gestare homo parvulum filium suum in omni via per quam ambulastis, donec veniretis ad locum istum. Et nec sic quidem credidistis domino deo vestro, qui precessit vos in via et metatus est locum in quo tentoria figere deberetis, nocte ostendens vobis iter per ignem et die per columpnam nubis. Cumque audisset dominus vocem sermonum vestrorum, iratus iuravit et ait. Non videbit quispiam de hominibus generationis huius pessime terram bonam quam sub iuramento pollicitus sum patribus vestris, preter caleph filium iephone. Ipse enim videbit eam, et ipsi dabo terram quam calcavit et filiis eius, quia secutus est dominum. Nec miranda indignatio in populum, cum mihi quoque iratus dominus propter vos dixerit. Nec tu ingredieris illuc. Sed iosue filius nun minister tuus ipse intrabit pro te. Hunc exhortare et robora, et ipse terram sorte dividet israeli. Parvuli vestri de quibus dixistis quod captivi ducerentur, et filii qui hodie boni ac mali ignorant distantiam, ipsi ingredientur, et ipsis dabo terram, et possidebunt eam. Vos autem revertimini et abite in solitudinem per viam maris rubri. Et respondistis michi. Peccavimus domino. Ascendemus atque pugnabimus sicut precepit dominus deus noster. Cumque instructi armis pergeretis in montem, ait michi dominus. Dic ad eos. Nolite ascendere neque pugnetis. Non enim sum vobiscum, ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum et non audistis. Sed adversantes imperio domini et tumentes superbia ascendistis in montem. Itaque egressus amorreus qui habitabat in montibus et obviam veniens persecutus est vos sicut solent apes persequi, et cecidit de seyr usque horma. Cumque reversi ploraretis coram domino, non audivit vos, nec vestre voluit adquiescere.

Sedistis ergo in cades barne multo tempore.

II

Profectique inde venimus in solitudinem que ducit ad mare rubrum, sicut michi dixerat dominus. Et circuivimus montem seyr longo tempore. Dixitque dominus ad me. Sufficit vobis circuire montem istum. Ite contra aquilonem, et populo precipe dicens. Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum esau qui habitant in seyr, et timebunt vos. Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos. Neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium, quia in possessionem esau dedi montem seyr. Cibos emetis ab eis pecunia et comedetis. Aquam emptam haurietis et bibetis. Dominus deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum. Novit iter tuum, quomodo transieris hanc solitudinem magnam per xl annos. Habitans tecum dominus deus tuus, et nichil tibi defuit. Cumque transissemus fratres nostros filios esau qui habitabant in seyr per viam campestrem de elath et de asiongaber, venimus ad iter quod ducit in desertum moab. Dixitque dominus ad me. Non pugnes contra moabitas, nec ineas adversus eos prelium. Non enim dabo tibi quicquam de terra eorum, quia filiis loth tradidi eam in possessionem. Emim primi fuerunt habitatores eius, populus magnus et validus et tam excelsus ut de enachim stirpe quasi gigantes crederentur, et essent filiorum enachim similes. Denique moabite appellabant eos emim. In seyr autem prius habitaverunt horrei. Quibus expulsis atque deletis habitaverunt ibi filii esau, sicut fecit

ris in terram possessionis sue quam dedit ei dominus.
Surgentes ergo ut transiremus torrentem
zared, venimus ad eum. Tempus autem quo
ambulavimus de cadesbarne usque ad
transitum torrentis zared, xxxviii. anno
rum fuit, donec consumeretur omnis generatio ho
minum bellatorum de castris, sicut iura
verat dominus: cuius manus fuit adversum eos, ut
interirent de castrorum medio. Postquam autem
universi ceciderunt pugnatores, locu
tus est ad me dominus dicens: Tu transibis
hodie terminos moab urbem nomine ar:
et accedens in vicinia filiorum amon, ca
ve ne pugnes contra eos, nec movea
ris ad prelium. Non enim dabo tibi de terra
filiorum amon, quia filiis loth dedi e
am in possessionem. Terra gygantum repu
tata est: et in ipsa olim habitaverunt gy
gantes, quos amonite vocant zom
mim. Populus magnus et multus, et
procere longitudinis sicut enachim, quos
delevit dominus a facie eorum, fecitque eos ha
bitare pro eis, sicut fecerat filiis esau
qui habitant in seyr, delens horreos et
terram eorum illis tradens, quam possident us
que in presens. Eveos quoque qui habitabant
in aserim usque gazam, cappadoces
expulerunt: qui egressi de cappadocia de
leverunt eos, et habitaverunt pro illis. Surgi
te et transite torrentem arnon. Ecce tra
didi in manu tua seon regem esebon
amorreum, et terram eius incipe possidere, v. psd
et committe adversum eum prelium. Hodie
incipiam mittere terrorem atque formi
dinem tuam in populos qui habitant sub omni
celo: ut audito nomine tuo paveant
et in morem parturientium contremiscant
et dolore teneantur. Misi ergo nuntios de
solitudine cademoth ad seon re
gem esebon verbis pacificis dicens: Tran
sibimus per terram tuam, publica gradiemur
via, non declinabimus neque ad dexte

ram neque ad sinistram. Alimenta pretio ven
de nobis, ut vescamur: aquam pretio tri
bue et sic bibemus. Tantum est ut nobis con
cedas transitum, sicut fecerunt filii esau qui
habitant in seyr, et moabite qui morantur
in ar: donec veniamus ad iordanem, et transe
amus in terram quam dominus deus noster daturus est no
bis. Noluitque nobis dare transitum rex ese seon
bon: quia induraverat dominus deus tuus spiritum eius
et obfirmaverat cor eius, ut traderetur in
manus tuas, sicut nunc vides. Dixitque dominus
ad me: Ecce cepi tradere tibi seon et terram
eius: incipe possidere eam. Egressusque est se
on obviam nobis cum omni populo suo ad
prelium in iessa, et tradidit eum dominus deus v. iesa
noster nobis. Percussimusque eum cum filiis et omni
populo suo, cunctasque urbes in tempore illo ce
pimus, interfectis habitatoribus earum, vi
ris ac mulieribus et parvulis. Non reliqui
mus in eis quicquam, absque iumentis que in pre
dam venere capientium: et spoliis urbium quas
cepimus. Ab aroer que est super ripam tor
rentis arnon, oppido quod in valle situm est,
usque galaad: non fuit vicus et civitas
que nostras effugeret manus. Omnes tradidit
dominus deus noster nobis: absque terra filiorum am
mon, ad quam non accessimus: et cunctis que
adiacent torrenti ieboc, et urbibus mon
tanis, universisque locis a quibus prohibuit
nos dominus deus noster.

III

Itaque conversi ascendimus per iter basan.
Egressusque est og rex basan in occur
sum nobis cum populo suo ad bellandum in
edrai. Dixitque dominus ad me: Ne time
as eum, quia in manu tua traditus est
cum omni populo suo ac terra sua: faciesque
ei sicut fecisti seon regi amorreorum qui
habitavit in esebon. Tradidit ergo dominus
deus noster in manibus nostris et og regem ba
san, et universum populum eius. Percussimusque
eos usque ad internecionem, vastantes cunc
tas civitates illius uno tempore. Non fuit

opidum quos effugeret. Sexaginta
urbes omnes per regionem argob regni
og in basan. Cuncte urbes erant muni
te muris altissimis portisque et vectibus
absque oppidis innumeris que non habebant mu
ros. Et delevimus eos sicut feceramus
seon regi esebon. disperdentes omnem
civitatem viros que ac mulieres et par
vulos. Iumenta autem et spolia urbium di
ripuimus. Tulimusque illo in tempore terram de
manu duorum regum amorreorum qui
erant trans iordanem. a torrente ar
non usque ad montem ermon quem sydonii
sarion vocant et amorrei sanir. Om
nes civitates que site sunt in planicie et u
niversam terram galaad et basan usque
selcha et edrai civitates regni og in
basan. Solus quippe og rex basan res
l.ui. titerat de stirpe gygantum. Monstratur
lectus eius ferreus qui est in rabbath fi
liorum ammon .ix. cubitos habens longitu
dinis et .iiii. latitudinis ad mensuram
cubiti virilis manus. Terramque possedimus
in tempore illo ab aroer que est super ri
pam torrentis arnon usque ad mediam
partem montis galaad et civitates illius
dedi ruben et gad. Reliquam autem partem de
di galaad et omnem basan regni og tri
bui medie tribui manasse et omnem re
gionem argob. cuncta basan que vocatur terra
gygantum. Iair filius manasse possedit
omnem regionem argob usque ad terminos ges
suri et machati. vocavitque ex nomine suo
basan avoth iair id est villas iair usque in
presentem diem. Machir quoque dedi galaad
et tribubus ruben et gad dedi terram galaad
usque ad torrentem arnon medium torren
tis et confinium usque ad torrentem ieboc qui
est terminus filiorum ammon et planiciem so
litudinis usque ad iordanem et terminos ce
nereth usque ad mare deserti quod est sal
sissimum. ad radices montis phasga

contra orientem. Precepique vobis in tempore
illo dicens. Dominus deus vester dat vobis terram
hanc in hereditatem. Expediti precedite
fratres vestros filios israel omnes viri robusti
absque uxoribus et parvulis ac iumentis.
Novi enim quod plura habeatis pecora et in ur
bibus remanere debebunt quas tradidi
vobis donec requiem tribuat dominus fratribus
vestris sicut vobis tribuit et possideant
et ipsi terram quam daturus est eis trans iorda
nem. Tunc revertetur unusquisque in posses
sionem suam quam dedi vobis. Iosue quoque in tempore illo pre
cepi dicens. Oculi vestri viderunt que fecit dominus
deus vester duobus his regibus. sic faciet omni
bus regnis ad que transiturus es. Ne timeas
eos. dominus enim deus vester pugnabit pro vobis. Pre
catusque sum dominum in tempore illo dicens. Do
mine deus tu cepisti ostendere servo tuo
magnitudinem tuam manumque fortissim
am. Neque enim est alius deus vel in celo vel in terra
qui possit facere opera tua et comparari for
titudini tue. Transibo igitur et videbo ter
ram hanc optimam trans iordanem et mon
tem istum egregium et libanum. Iratusque est
mihi dominus propter vos nec exaudivit me sed dix
it mihi. Sufficit tibi nequaquam ultra loquaris
de hac re ad me. Ascende cacumen
phasge et oculos tuos circumfer ad occiden
tem et aquilonem austrumque et orientem
et aspice. Nec enim transibis iordanem istum.
Precipe iosue et corrobora eum atque confor
ta quia ipse precedet populum istum et dividet eis
terram quam visurus es. Mansimusque in valle III
contra phanum phogor.
Et nunc israel audi precepta atque iudi
cia que ego doceo te ut faciens ea vi
vas et ingrediens possideas terram quam
dominus deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non
addetis ad verbum quod vobis loquor nec
auferetis ex eo. Custodite manda
ta domini dei vestri que ego precipio vobis. Oculi
vestri viderunt omnia que fecit dominus beelphegor
contra

gor. quomodo contriuerit omnes cultores eius
de medio uestri. Vos autem qui adheretis
domino deo uestro: uiuitis uniuersi usque in
presentem diem. Scitis quod docuerim uos
precepta atque iusticias. Sicut mihi manda
uit dominus deus meus: sic facietis ea in terra quam
possessuri estis et obseruabitis et im
plebitis opere. Hec est enim uestra sapientia et in
tellectus coram populis ut audientes
uniuersa precepta hec dicant. En populus
sapiens et intelligens gens magna. Nec
est alia natio tam grandis que habeat
deos appropinquantes sibi sicut dominus deus
noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Que
est enim alia gens sic inclita ut habeat
cerimonias iustaque iudicia et u
niuersam legem quam ego proponam hodi
e ante oculos uestros. Custodi igitur temet
ipsum et animam tuam sollicite. Ne obli
uiscaris uerborum que uiderunt oculi tui
et ne excidant de corde tuo cunctis di
ebus uite tue. Docebis ea filios ac ne
potes tuos diem in quo stetisti coram
domino deo tuo in oreb: quando dominus locutus est
mihi dicens. Congrega ad me populum ut
audiat sermones meos et discat ti
mere me omni tempore quo uiuit in terra
doceatque filios suos. Et accessistis
ad radices montis qui ardebat usque
ad celum. erantque in eo tenebre nubes
et caligo. Locutusque est dominus ad uos
de medio ignis. Vocem uerborum eius
audistis et formam penitus non uidistis
nisi. Et ostendit uobis pactum suum quod
precepit ut faceretis et x uerba que scrip
sit in duabus tabulis lapideis. Mihique
mandauit in illo tempore ut docerem uos
cerimonias et iudicia que facere de
beretis in terra quam possessuri estis. Cu
stodite igitur sollicite animas uestras. Non
uidistis aliquam similitudinem in die qua
locutus est dominus uobis in oreb de medi
o ignis: ne forte decepti faciatis uo
bis sculptam similitudinem aut ymagi
nem masculi et femine. similitudinem om
nium iumentorum que sunt super terram. uel auium
sub celo uolantium. atque reptilium que
mouentur in terra. siue piscium qui sub terra
morantur in aquis. ne forte oculis ele
uatis ad celum uideas solem et lunam
et omnia astra celi. et errore deceptus ad
ores ea et colas. que creauit dominus deus tuus
in ministerium cunctis gentibus que sub celo
sunt. Vos autem tulit dominus et eduxit de for
nace ferrea egypti ut haberet populum he
reditarium sicut est in presenti die. Iratusque est dominus contra
me propter sermones uestros et iurauit
ut non transirem iordanem nec ingrederer terram
optimam quam daturus est uobis. Ecce mo
rior in hac humo: non transibo iordanem. Vos
transibitis et possidebitis terram egregiam.
Caue ne quando obliuiscaris pacti domini dei
tui quod pepigit tecum. et facias tibi sculptam
similitudinem eorum que fieri dominus prohibuit: quia
dominus deus tuus ignis consumens est deus emulator.
Si genueritis filios ac nepotes et mora
ti fueritis in terra: deceptique feceritis uobis a
liquam similitudinem patrantes malum coram
domino deo uestro ut eum ad iracundiam prouo
cetis: testes inuoco hodie celum et terram
cito perituros uos esse de terra quam transito
iordane possessuri estis. Non habita
bitis in ea longo tempore sed delebit uos dominus
atque disperget in omnes gentes et remanebi
tis pauci in nationibus ad quas uos ductu
rus est dominus. Ibique seruietis diis qui hominum
manu fabricati sunt: ligno et lapidi. qui
non uident nec audiunt: non comedunt nec
odorantur. Cumque quesieris ibi dominum deum
tuum: inuenies eum. si tamen toto corde quesie
ris et tota tribulatione anime tue. Postquam
te inuenerint omnia que predicta sunt. No
uissimo autem tempore reuerteris ad dominum de
um tuum et uocem eius audies. quia deus misericors

misericors dominus deus tuus est: Non dimittet te ne-
que omnino delebit, nec obliviscetur pacti in
quo iuravit patribus tuis. Interroga de die-
bus antiquis qui fuerunt ante te ex die quo
creavit deus hominem super terram a summo
celi usque ad summum eius, si facta est ali-
quando huiuscemodi res aut umquam cognitum
est, ut audiret populus vocem dei loquentis
de medio ignis, sicut tu audisti, et vi-
xisti: si fecit deus ut ingrederetur et tolleret
sibi gentem de medio nationum per temptati-
ones, signa atque portenta, per pugnam
et robustam manum, extentumque brachium
et horribiles visiones, iuxta omnia que
fecit pro vobis dominus deus vester in egypto viden-
tibus oculis tuis: ut scires quoniam dominus ipse est
deus, et non est alius preter eum. De celo te
fecit audire vocem suam ut doceret te, et
in terra ostendit tibi ignem suum maximum,
et audisti verba illius de medio ignis, quia
dilexit patres tuos, et elegit semen eorum
post eos. Eduxitque te precedens in vir-
tute sua magna ex egypto, ut deleret
nationes maximas et fortiores te in in-
troitu tuo, et introduceret te, daretque tibi ter-
ram eorum in possessionem sicut cernis in presenti die.
Scito ergo hodie et cogitato in corde tuo quod
dominus ipse est deus in celo sursum et in terra deorsum,
et non sit alius. Custodi precepta eius atque
mandata que ego precipio tibi: ut bene sit
tibi et filiis tuis post te, et permaneas multo
tempore super terram quam dominus deus tuus daturus est
tibi. Tunc separavit moyses tres civi-
tates trans iordanem ad orientalem plagam,
ut confugiat ad eas qui occiderit nolens
proximum suum, nec fuerit inimicus ante u-
num et alterum diem, et ad harum aliquam ur-
bium possit evadere: Bosor in solitudine
que sita est in terra campestri de tribu
ruben: et ramoth in galaad que est in tri-
bu gad: et golan in basan que est in tri-
bu manasse. Ista est lex quam proposuit
moyses coram filiis israel, et hec testimonia
et ceremonie atque iudicia que locutus est
ad filios israel quando egressi sunt de egypto
trans iordanem in valle contra phanum phe-
gor in terra seon regis amorrei qui habitavit
in esebon, quem percussit moyses. Filii quoque israel
egressi ex egypto possederunt terram eius et
terram og regis basan, duorum regum a-
morreorum qui erant trans iordanem ad solis or-
tum: ab aroer que sita est super ripam torren-
tis arnon usque ad montem syon qui est
hermon, omnem planitiem trans iorda-
nem ad orientalem plagam usque ad mare
solitudinis, et usque ad radices montis phasga.

Cap. V

Vocavitque moyses omnem
israel, et dixit ad eum: Audi israel
ceremonias atque iudicia que ego loquor
in auribus vestris hodie. Discite ea et ope-
re complete. Dominus deus noster pepigit nobiscum fedus
in oreb. Non cum patribus nostris iniit pactum,
sed nobiscum qui in presentiarum sumus et vivi-
mus. Facie ad faciem locutus est nobis in mon-
te de medio ignis. Ego sequester et me-
dius fui inter dominum et vos in tempore illo, ut
annuntiarem vobis verba eius. Timuistis enim
ignem, et non ascendistis in montem. Et ait:
Ego dominus deus tuus qui eduxi te de terra e-
gypti de domo servitutis. Non habebis
deos alienos in conspectu meo. Non facies tibi
sculptile, nec similitudinem omnium que in celo
sunt desuper, et que in terra deorsum, et que versan-
tur in aquis sub terra. Non adorabis ea et non
coles. Ego enim sum dominus deus tuus deus emu-
lator: reddens iniquitatem patrum super filios
in tertiam et quartam generationem his qui ode-
runt me, et faciens misericordiam in multa mi-
lia diligentibus me et custodientibus
precepta mea. Non usurpabis nomen domini
dei tui frustra: quia non erit impunitus qui
super re vana nomen eius assumpserit.
Observa diem sabbati ut sanctifices eum si-
cut precepit tibi dominus deus tuus. Sex diebus

c. 18

c. 19

c. 19 Nu. 35

hay

x precepta

operaberis et facies omnia opera tua. Septimus
dies sabbati est, id est requies Domini Dei tui. Non
facies in eo quicquam operis tu et filius tuus
et filia, servus et ancilla, bos et asinus
et omne iumentum tuum, et peregrinus qui est
intra portas tuas, ut requiescat servus
tuus et ancilla sicut et tu. Memento quod
et ipse servieris in Egypto et eduxerit
te inde Dominus Deus tuus in manu forti et bra-
chio extento. Ideo precepit tibi ut ob-
servares diem sabbati. Honora pa-
trem tuum et matrem sicut precepit tibi
Dominus Deus tuus, ut longo vivas tempore et bene
sit tibi in terra quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.
P. no Non occides. Neque mechaberis. Furtumque
facies. Nec loqueris contra proximum tuum falsum
testimonium. Non concupisces uxorem proxi-
mi tui, non domum, non agrum, non servum,
non ancillam, non bovem, non asinum, et u-
niversa que illius sunt. Hec verba locutus
est Dominus ad omnem multitudinem vestram
in monte de medio ignis et nubis et
caliginis voce magna, nichil addens
amplius, et scripsit ea in duabus tabulis la-
pideis quas tradidit michi. Vos autem post-
quam audistis vocem de medio tenebrarum
et montem ardere vidistis, accessistis
ad me omnes principes tribuum et maio-
res natu atque dixistis: Ecce osten-
dit nobis Dominus Deus noster maiestatem et ma-
gnitudinem suam. Vocem eius audi-
vimus de medio ignis et probavimus ho-
die quod loquente Deo cum homine vixerit homo.
Cur ergo moriemur et devorabit nos ig-
nis hic maximus? Si enim audierimus
ultra vocem Domini Dei nostri, moriemur. Quid
est omnis caro ut audiat vocem Dei vi-
ventis qui de medio ignis loquitur sicut
nos audivimus et possit vivere? Tu
magis accede et audi cuncta que dixerit
Dominus Deus noster tibi, loquerisque ad nos, et nos au-
dientes faciemus ea. Quod cum audis-
set Dominus ait ad me: Audivi vocem verborum
populi huius que locuti sunt tibi. Bene omnia locuti sunt.
Quis det talem eos habere mentem ut time-
ant me et custodiant universa mandata
mea in omni tempore, ut bene sit eis et filiis eorum in
sempiternum. Vade et dic eis: Revertimini
in tentoria vestra. Tu vero hic sta mecum, et lo-
quar tibi omnia mandata et cerimonias atque
iudicia que docebis eos, ut faciant ea in ter-
ra quam dabo illis in possessionem. Custodite
igitur et facite que precepit Dominus Deus vobis. Non decli-
nabitis neque ad dexteram neque ad si-
nistram, sed per viam quam precepit Dominus Deus vester
ambulabitis, ut vivatis et bene sit vo-
bis et protelentur dies in terra possessionis.

VI

Hec sunt precepta et cerimonie at-
que iudicia que mandavit Dominus Deus vester
ut docerem vos, et faciatis ea in terra ad
quam transgredimini possidendam, ut time-
atis Dominum Deum vestrum et custodiatis
omnia mandata et precepta eius que ego
precipio tibi et filiis ac nepotibus tuis cunctis
diebus vite tue, ut prolongentur dies tui. ut
Audi Israel et observa ut facias que precepit
tibi Dominus et bene sit tibi et multiplicieris amplius
sicut pollicitus est Dominus Deus patrum tuorum tibi dare
terram lacte et melle manantem. Audi
Israel: Dominus Deus noster Deus unus est. Diliges Dominum ds
Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota
anima tua et ex tota fortitudine tua.
Eruntque verba hec que ego precipio tibi hodie
in corde tuo, et narrabis ea filiis tuis et
meditaberis sedens in domo tua et am-
bulans in itinere, dormiens atque consur-
gens. Et ligabis ea quasi signum in manu tu-
a, eruntque et movebuntur ante oculos tuos,
scribesque ea in limine et hostiis domus tue.
Cumque introduxerit te Dominus Deus tuus in terram pro qua
iuravit patribus tuis Abraham, Ysaac et
Iacob, et dederit tibi civitates magnas et
optimas quas non edificasti, domos ple-
nas cunctarum opum quas non construxisti, cis-

nas, quas non fodisti, vineas et oliveta que non
plantasti, et comederis et saturatus fueris, ca-
ve diligenter ne obliviscaris Domini qui e-
duxit te de terra Egypti de domo servi-
tutis. Dominum Deum tuum timebis, et illi soli
servies, ac per nomen illius iurabis. Non ibitis
post deos alienos cunctarum gentium que in circui-
tu vestro sunt, quoniam Deus emulator Dominus Deus tu-
us in medio tui est, ne quando irascatur furor
Domini Dei tui contra te, et auferat te de superficie ter-
re. Non temptabis Dominum Deum tuum sicut temp-
tasti in loco temptationis. Custodi pre-
cepta Domini Dei tui ac testimonia et ceri-
monias quas precepit tibi, et fac quod placitum
et bonum est in conspectu Domini, ut bene sit tibi, et ingressus
possideas terram optimam de qua iuravit Dominus
patribus tuis, ut deleret omnes inimicos tuos
coram te, sicut locutus est. Cumque interrogaverit
te filius tuus cras, dicens: Quid sibi volunt
testimonia hec et cerimonie atque iudici-
a que precepit Dominus Deus noster nobis? Dices ei: Servi e-
ramus Pharaonis in Egypto, et eduxit nos
Dominus de Egypto in manu forti. Fecitque sig-
na et prodigia magna et pessima in Egyp-
to contra Pharaonem et omnem domum illius in con-
spectu nostro, et eduxit nos inde ut introduc-
tis daret terram super qua iuravit patribus nostris.
Precepitque nobis Dominus ut faciamus omnia le-
gitima hec, et timeamus Dominum Deum nostrum,
et bene sit nobis cunctis diebus vite nostre, sicut
est hodie. Eritque nostri misericors, si custo-
dierimus et fecerimus omnia precepta eius coram
Domino Deo nostro, sicut mandavit nobis.
VII Cumque introduxerit te Dominus Deus tuus in ter-
ram quam possessurus ingredieris, et deleverit
gentes multas coram te, Ettheum et Gergese-
um, Amorreum, Chananeum et Ferezeum et E-
veum et Iebuseum, septem gentes multo ma-
ioris numeri quam tu es et robustiores te, tra-
dideritque Dominus Deus tuus eas tibi, percuties eas
usque ad internecionem. Non inibis cum eis fe-
dus, nec misereberis earum, neque sociabis cum
eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius,
nec filiam eius accipies filio tuo, quia se-
ducet filium tuum ne sequatur me, et ut
magis serviat diis alienis. Irasceturque
furor Domini, et delebit te cito. Quin po-
tius hec facietis eis: Aras eorum subvertite,
et confringite statuas, lucosque succidite,
et sculptilia comburite, quia populus sanctus es Domi-
no Deo tuo. Te elegit Dominus Deus tuus ut sis e-
i populus peculiaris de cunctis populis qui sunt
super terram. Non quia cunctas gentes numero
vincebatis, vobis iunctus est Dominus et ele-
git vos, cum omnibus sitis populis pauciores,
sed quia dilexit vos Dominus, et custodivit iu-
ramentum quod iuravit patribus vestris, eduxit-
que vos in manu forti, et redemit de
domo servitutis, de manu Pharaonis
regis Egypti. Et scies quia Dominus Deus tuus ipse
est Deus fortis et fidelis, custodiens pactum et
misericordiam diligentibus se et his qui custodi-
unt precepta eius in mille generationes, et
reddens odientibus se statim ita ut
disperdat eos, et ultra non differat, protin-
us eis restituens quod merentur. Custodi ergo pre-
cepta et cerimonias atque iudicia que ego
mando tibi hodie ut facias. Si postquam
audieris hec iudicia custodieris ea
et feceris, custodiet Dominus Deus tuus tibi pactum
et misericordiam quam iuravit patribus tuis, et di-
liget te ac multiplicabit, benedicetque
fructui ventris tui et fructui terre tu-
e, frumento tuo atque vindemie, oleo
et armentis, gregibus ovium tuarum super terram
pro qua iuravit patribus tuis ut daret eam
tibi. Benedictus eris inter omnes populos. Non
erit apud te sterilis utriusque sexus tam in ho-
minibus quam in iumentis tuis. Auferet Dominus
a te omnem languorem, et infirmitates E-
gypti pessimas quas novisti non infe-
ret tibi sed cunctis hostibus tuis. Devorabis
quoque omnes populos quos Dominus Deus tuus daturus est
tibi. Non parcet eis oculus tuus, nec ser-

ł tui
uides deos eorum ne sint in ruinam tibi. Si dixe-
ris in corde tuo plures sunt gentes iste quam ego.
quomodo potero delere eas? Noli metuere. sed recor-
dare que fecerit dominus deus tuus pharaoni et cunc-
tis egyptiis. plagas maximas quas ui-
derunt oculi tui et signa atque portenta
manumque robustam et extentum brachium
ut educeret te dominus deus tuus. sic faciet cunc-
tis populis quos metuis. Insuper et cra-
brones mittet dominus deus tuus in eos donec de-
leat omnes atque disperdat qui te fugerint et
latere non potuerint. Non timebis eos quia
dominus deus tuus in medio tui est deus magnus
et terribilis. ipse consumet nationes has in
conspectu tuo paulatim atque per partes. Non
poteris delere eas pariter ne forte multip-
licentur contra te bestie terre. Dabitque eos
dominus deus tuus in conspectu tuo et interficiet
illos donec penitus deleantur. Tradetque re-
ges eorum in manus tuas et disperdet no-
mina eorum de sub celo. Nullus poterit
resistere tibi donec conteras eos. Sculpti-
lia eorum igne combures. Non concupisces
argentum et aurum de quibus facta sunt neque
assumes ex eis tibi quicquam ne offendas
propterea quia abominatio est domini dei tu-
i. Nec inferes quippiam ex ydolo in domum
tuam ne fias anathema sicut et illud est.
Quasi spurcitiam detestaberis et uelud
inquinamentum ac sordes abominationi
habebis quia anathema est.

VIII Omne mandatum quod ego precipio
tibi hodie caue diligenter ut faci-
as ut possitis uiuere et multiplicemi-
ni ingressique possideatis terram pro qua
iurauit dominus patribus uestris. Et recordaberis
cuncti itineris per quod adduxit te dominus
deus tuus .xl. annis per desertum ut af-
fligeret te atque temptaret et nota
fierent que in tuo animo uersabantur utrum
custodires mandata illius an non. Af-
flixit te penuria et dedit tibi cibum

ł quod
manna quod ignorabas tu et patres tui. ut
ostenderet tibi quod non in solo pane uiuat
homo. sed in omni uerbo quod egreditur ex ore domini.
Vestimentum tuum quo operiebaris nequaquam
uetustate defecit et pes tuus non est sub-
tritus. en quadragesimus annus est ut reco-
gites in corde tuo quia sicut erudit homo
filium suum sic dominus deus tuus erudiuit te
ut custodias mandata domini dei tui
et ambules in uiis eius et timeas eum. Dominus
enim deus tuus introducet te in terram bonam
terram riuorum aquarumque et fontium in cuius cam-
pis et montibus erumpunt fluuiorum a-
byssi. terram frumenti ordei ac uinearum
in qua ficus et malogranata et oliueta nas-
cuntur. terram olei ac mellis. ubi absque
penuria ulla comedes panem tuum et re-
rum omnium habundantia perfrueris cuius
lapides ferrum sunt et de montibus eius
eris metalla fodiuntur. ut cum comede-
ris et satiatus fueris benedicas domino deo tuo
pro terra optima quam dedit tibi. Obserua et
caue ne quando obliuiscaris domini dei tui et
negligas mandata eius atque iudicia et
ceremonias quas ego precipio tibi hodie ne post-
quam comederis et satiatus fueris domum pulcram ł domos
edificaueris et habitaueris in ea habuerisque
armenta et ouium greges argenti et au-
ri cunctarumque rerum copiam eleuetur cor
tuum et non reminiscaris domini dei tui
qui eduxit te de terra egypti de domo ser-
uitutis et ductor tuus fuit in solitu-
dine magna atque terribili in qua erat
serpens flatu adurens et scorpio ac dyp-
sas et nulle omnino aque. qui eduxit riuos
de petra durissima et cibauit te man-
na in solitudine quod nescierunt patres
tui. Et postquam afflixit ac probauit ad
extremum misertus est tui ne diceres in
corde tuo fortitudo mea et robur ma-
nus mee hec omnia prestiterunt mihi. sed recorda-
beris domini dei tui quod ipse tibi uires prebu-

l' quo

ut impleret pactum suum super quod iuravit patribus tuis sicut presens indicat dies. Si autem oblitus Domini Dei tui secutus fueris deos alienos coluerisque illos et adoraveris, ecce nunc predico tibi quod omnino dispereas. Sicut gentes quas delevit Dominus in introitu tuo, ita et vos peribitis si inobedientes fueritis voci Domini Dei vestri.

IX

Audi Israel. Tu transgredieris hodie Iordanem ut possideas nationes magnas et fortiores te, civitates ingentes et ad celum usque muratas, populum magnum atque sublimem, filios Enachim quos ipse vidisti et audisti, quibus nullus potest ex adverso resistere. Scies ergo hodie quod Dominus Deus tuus ipse transibit ante te, ignis devorans atque consumens, qui conterat eos et deleat atque disperdat ante faciem tuam velociter sicut locutus est tibi. Ne dicas in corde tuo cum deleverit eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo: Propter iustitiam meam introduxit me Dominus ut terram hanc possiderem, cum propter impietates suas iste delete sint nationes. Neque enim propter iustitias tuas et equitatem cordis tui ingredieris ut possideas terram earum, sed quia ille egerunt impie introeunte te delete sunt, et ut compleret verbum suum Dominus quod sub iuramento pollicitus est patribus tuis Abraham, Isaac et Iacob. Scito igitur quod non propter iustitias tuas Dominus Deus tuus dederit tibi terram hanc optimam in possessionem, cum durissime cervicis sis populus. Memento et ne obliviscaris quomodo ad iracundiam provocaveris Dominum Deum tuum in solitudine. Ex eo die quo es egressus ex Egypto usque ad locum istum semper adversum Dominum contendisti. Nam et in Oreb provocasti eum, et iratus delere te voluit quando ascendi in montem ut acciperem tabulas lapideas, tabulas pacti quod pepigit Dominus vobiscum, et perseveravi in monte quadraginta diebus ac noctibus panem non comedens et aquam non bibens. Deditque mihi Dominus duas tabulas lapideas scriptas digito Dei, et continentes omnia verba que vobis in monte locutus est de medio ignis quando concio populi congregata est. Cumque transissent quadraginta dies et totidem noctes, dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas, tabulas federis. Dixitque mihi: Surge et descende hinc cito, quia populus tuus quem eduxisti de Egypto deseruerunt velociter viam quam demonstrasti eis, feceruntque sibi conflatile. Rursumque ait Dominus ad me: Cerno quod populus iste dure cervicis sit; dimitte me ut conteram eum et deleam nomen eius sub celo, et constituam te super gentem que hac maior et fortior sit. Cumque de monte ardente descenderem et duas tabulas federis utraque tenerem manu, vidissemque vos peccasse Domino Deo vestro et fecisse vobis vitulum conflatilem ac deseruisse velociter viam eius quam vobis ostenderat, proieci tabulas de manibus meis confregique eas in conspectu vestro. Et procidi ante Dominum sicut prius quadraginta diebus et noctibus panem non comedens et aquam non bibens, propter omnia peccata vestra que gessistis contra Dominum et eum ad iracundiam provocastis. Timui enim indignationem et iram illius qua adversum vos concitatus delere vos voluit; et exaudivit me Dominus etiam hac vice. Adversum Aaron quoque vehementer iratus voluit eum conterere, et pro illo similiter deprecatus sum. Peccatum autem vestrum quod feceratis, id est vitulum, arripiens igne combussi et in frusta comminuens omnino in pulverem redegi, et proieci in torrentem qui de monte descendit. In Incendio quoque et in Temptatione et in Sepulcris concupiscentie provocastis Dominum. Et quando misit vos de Cadesbarne dicens: Ascendite et possidete terram quam dedi vobis, et contempsistis imperium Domini Dei vestri et non credidistis ei, neque vocem eius audire voluistis, sed semper fuistis rebelles a die qua nosse

vos cepi. Et iacui coram domino XL diebus ac noctibus quibus eum suppliciter deprecabar ne deleret vos ut fuerat comminatus. Et orans dixi. Domine deus ne disperdas populum tuum et hereditatem tuam quam redemisti in magnitudine tua quos eduxisti de Egypto in manu forti. Recordare servorum tuorum Abraham Ysaac et Iacob. Ne aspicias duritiam populi huius et impietatem atque peccatum ne forte dicant habitatores terre de qua eduxisti nos. Non poterat dominus introducere eos in terram quam pollicitus est eis et oderat illos idcirco eduxit ut interficeret in solitudine. Qui sunt populus tuus et hereditas tua quos eduxisti in fortitudine tua magna et in brachio tuo extento.

X In tempore illo dixit dominus ad me. Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores fuerunt et ascende ad me in montem. Faciesque archam ligneam et scribam in tabulis verba que fuerunt in his quas ante confregisti ponesque eas in archa. Feci igitur archam de lignis sethim. Cumque dolassem duas tabulas lapideas instar priorum ascendi in montem habens eas in manibus. Scripsitque in tabulis iuxta id quod prius scripserat verba X que locutus est dominus ad vos in monte de medio ignis quando populus congregatus est et dedit eas mihi. Reversusque de monte descendi et posui tabulas in archa quam feceram que hucusque ibi sunt sicut precepit mihi dominus. Filii autem Israel castra moverunt ex Beroth filiorum Iacan in Mosera ubi Aaron mortuus ac sepultus est pro quo sacerdotio functus est filius eius Eleazar. Inde venerunt in Gadgad de quo loco profecti castra metati sunt in Iethebatha in terra aquarum atque torrentium. Eo tempore separavit tribum Levi ut portaret archam federis domini et staret coram eo in ministerio ac benediceret in nomine illius usque in presentem diem. Quam ob rem non habuit Levi partem neque possessionem cum fratribus suis quia ipse dominus possessio eius est sicut promisit ei dominus deus tuus. Ego autem steti in monte sicut prius XL diebus ac noctibus exaudivitque me dominus etiam hac vice et te perdere noluit. Dixitque mihi vade et precede populum ut ingrediatur et possideat terram quam iuravi patribus eorum ut traderem eis. Et nunc Israel quid dominus deus tuus petit a te nisi ut timeas dominum deum tuum et ambules in viis eius et diligas eum ac servias domino deo tuo in toto corde tuo et in tota anima tua custodiasque mandata domini et ceremonias eius quas hodie precipio ut bene sit tibi. En domini dei tui celum est et celum celi terra et omnia que in ea sunt. Et tamen patribus tuis conglutinatus est dominus et amavit eos elegitque semen eorum post eos id est vos de cunctis gentibus sicut hodie comprobatur. Vers. Circumcidite ergo preputium cordis vestri et cervicem vestram ne induretis amplius quia dominus deus vester ipse est deus deorum et dominus dominantium deus magnus et potens et terribilis qui personam non accipit nec munera. Facit iudicium pupillo et vidue amat peregrinum et dat ei victum atque vestitum. Et vos ergo amate peregrinos quia et vos fuistis advene in terra Egypti. Dominum deum tuum timebis et ei servies ipsi adherebis iurabisque in nomine illius. Ipse est laus tua et deus tuus qui fecit tibi hec magnalia et terribilia que viderunt oculi tui. In LXX animabus descenderunt patres tui in Egyptum et ecce nunc multiplicavit te dominus deus tuus sicut astra celi.

XI Ama itaque dominum deum tuum et observa precepta eius et ceremonias iudicia atque mandata omni tempore. Cognoscite hodie que ignorant filii vestri qui non viderunt disciplinam domini dei vestri magnalia eius et robustam manum extentumque brachium signa et opera que fecit in medio Egypti Pharaoni regi et universe terre eius et omni ex

exercitui egyptiorum et equis ac curribus quomodo
operuerint eos aque rubri maris cum nos per-
sequerentur et deleverit eos dominus usque in presentem
diem. vobisque que fecerit in solitudine donec
veniretis ad hunc locum. Et dathan at-
que abiron filiis heliab qui fuit filius ruben
quos aperto ore suo terra absorbuit cum domi-
bus et tabernaculis et universa substantia eorum quam habebant
in medio israel. Oculi vestri viderunt omnia opera domini
magna que fecit ut custodiatis universa
mandata illius que ego hodie precipio vobis
ut possitis introire et possidere terram ad quam
ingredimini. multoque in ea vivatis tempore
quam sub iuramento pollicitus est dominus patribus
vestris et semini eorum lacte et melle manan-
tem. Terra enim ad quam ingrediens possi-
dendam non est sicut terra egypti de qua exis-
ti ubi iacto semine in ortorum morem aque
ducuntur irrigue. sed montuosa est et cam-
pestris de celo expectans pluvias. quam dominus
deus tuus semper invisit et oculi eius in ea sunt a prin-
cipio anni usque ad finem eius. Si ergo obedi-
eritis mandatis meis que ego precipio
vobis ut diligatis dominum deum vestrum et servi-
atis ei in toto corde vestro et in tota anima vestra.
dabit pluviam terre vestre temporaneam et sero-
tinam ut colligatis frumentum et vinum et o-
leum. fenumque ex agris ad pascenda iumenta et
ut ipsi comedatis ac saturemini. Ca-
vete ne forte decipiatur cor vestrum et rece-
datis a domino serviatisque diis alienis et
adoretis eos. iratusque dominus claudat celum et
pluvie non descendant. nec terra det germen
suum. pereatisque velociter de terra optima quam
dominus daturus est vobis. Ponite hec verba mea
in cordibus et in animis vestris et suspendite ea pro
signo in manibus et inter vestros oculos colloca-
te. Docete filios vestros ut illa meditentur
Quando sederis in domo tua et ambulaveris in via
et accubueris atque surrexeris. Scribes ea
super postes et ianuas domus tue. ut multi-
plicentur dies tui et filiorum tuorum in terra quam
iuravit dominus patribus tuis ut daret eis quam-
diu celum imminet terre. Si enim custodi-
eritis mandata que ego precipio vobis et
feceritis ea. ut diligatis dominum deum vestrum
et ambuletis in omnibus viis eius adheren-
tes ei. disperdet dominus omnes gentes istas ante faciem
vestram et possidebitis eas que maiores et
fortiores vobis sunt. Omnis locus quem calca-
verit pes vester. vester erit. A deserto et libano
et a flumine magno eufrate usque
ad mare occidentale erunt termini vestri.
Nullus stabit contra vos. Terrorem vestrum
et formidinem dabit dominus deus vester super om-
nem terram quam calcaturi estis. sicut lo-
cutus est vobis. En propono in conspectu
vestro hodie benedictionem et maledictionem.
Benedictionem si obedieritis mandatis
domini dei vestri que hodie precipio vobis. Ma-
ledictionem si non audieritis manda-
ta domini dei vestri. sed recesseritis de vi-
a quam ego nunc ostendo vobis et ambu-
laveritis post deos alienos quos ignoratis.
Cum vero introduxerit te dominus deus tuus in terram
ad quam pergis habitandam. pones benedictionem
super montem garizim maledictionem super
montem hebal qui sunt trans iordanem post
viam que vergit ad solis occubitum in terra
chananei qui habitat in campestribus con-
tra galgalam que est iuxta vallem tendentem
et intrantem procul. Vos enim transibitis ior-
danem ut possideatis terram quam dominus deus
daturus est vobis et habeatis ac posside-
atis illam. Videte ergo ut impleatis ce-
rimonias atque iudicia que ego ho-
die ponam in conspectu vestro XII

Hec sunt precepta atque iudicia que fa-
cere debeatis in terra quam dominus deus patrum
tuorum daturus est tibi ut possideas eam cunc-
tis diebus quibus super humum gradieris.
Subvertite omnia loca in quibus coluerunt
gentes quas possessuri estis deos suos super
montes excelsos et colles et subter

lignum frondosum. Dissipate aras e
orum & confringite statuas. lucos igni com
burite. & ydola comminuite. disperdite
nomina eorum de locis illis. Non facietis ita
domino deo uestro: sed ad locum quem elegerit dominus de
us uester de cunctis tribubus uestris ut ponat no
men suum ibi & habitet in eo. uenietis &
offeretis in illo loco holocausta & uic
timas uestras. Decimas & primicias ma
nuum uestrarum & uota atque donaria pri
mogenita boum & ouium. & comede
tis ibi in conspectu domini dei uestri. ac leta
bimini in cunctis ad que miseritis ma
num uos & domus uestre in quibus benedixerit
uobis dominus deus uester. Non facietis ibi que nos hic
facimus hodie singuli quod sibi rectum
uidetur. Neque enim usque in presens tempus ue
nistis ad requiem & possessionem quam dominus de
us daturus est uobis. Transibitis ior
danem & habitabitis in terra quam dominus deus uester da
turus est uobis. ut requiescatis a cunctis hos
tibus per circuitum. & absque ullo timore ha
bitetis in loco quem elegerit dominus deus uester ut sit
nomen eius in eo. Illuc omnia que precipio conferre
tis holocausta & hostias ac decimas
et primicias manuum uestrarum. & quicquid pre
cipuum est in muneribus que uouistis domino.
Ibi epulabimini coram domino deo ue
stro. uos & filii ac filie uestre. famuli ac fa
mule uestre. atque leuites qui in uestris urbibus
commorantur. Neque enim habent aliam partem et
possessionem inter uos. Caue ne offeras holo
causta tua in omni loco quem uideris: sed in eo quem
elegerit dominus. In una tribuum tuarum offeres
hostias & facies quecumque precipio tibi. Si
autem comedere uolueris atque te esus carni
um delectauerit. occide et comede iuxta be
nedictionem domini dei tui quam dedit tibi in ur
bibus tuis. Siue immundum fuerit: hoc est ma
culatum & debile. siue mundum. hoc est inte
grum & sine macula. quod offerri licet. Sicut
capream & ceruum comedes absque esu dum

capream

taxat sanguis quem super terram quasi aquam
effundes. Non poteris comedere in oppidis tu
is decimam frumenti & uini & olei tui. pri
mogenita armentorum & pecorum & om
nia que uoueris & sponte offerre uolueris. & primi
cias manuum tuarum. sed comedes coram
domino deo tuo ea in loco quem elegerit dominus deus tu
us tu & filius tuus ac filia. seruus & famula
atque leuites qui manet in urbibus tuis.
& letaberis & reficieris coram domino deo tuo
in cunctis ad que extenderis manum tuam.
Caue ne derelinquas leuitem in omni tempore quo
uersaris in terra. Quando dilatauerit dominus deus tuus
terminos tuos sicut locutus est tibi. & uolu
eris uesci carnibus quas desiderat anima tua.
locus autem quem elegerit dominus deus tuus ut sit no
men eius ibi. si procul fuerit. occides de ar
mentis & pecoribus que habueris sicut precepi
tibi. & comedes in oppidis tuis ut tibi placet.
Sicut comeditur caprea & ceruus. ita ue
sceris eis. & mundus & inmundus in commune
uescentur. Hoc solum caue ne sanguinem co
medas. Sanguis enim eorum pro anima est. & id
circo non debes animam comedere cum carnibus.
sed super terram funde quasi aquam. ut sit tibi bene
& filiis tuis post te. cum feceris quod placet in
conspectu domini. Que autem sanctificaueris & uo
ueris domino. tolles & uenies ad locum quem e
legerit dominus. & offeres oblaciones tuas. car
nem & sanguinem super altare domini dei tui.
Sanguinem hostiarum fundes in altari. car
nibus autem ipse uesceris. Obserua & audi
omnia que ego precipio tibi ut bene sit tibi & filiis
tuis post te in sempiternum. cum feceris quod bo
num est & placitum in conspectu domini dei
tui. Cum disperdiderit dominus deus tuus ante faci
em tuam gentes ad quas ingredieris possiden
das. & possederis eas atque habitaueris in
terra earum. Caue ne imiteris eas post
quam te fuerint introeunte subuerse. & re
quiras cerimonias earum dicens. Sicut
coluerunt gentes iste deos suos. ita et ego co

latam. Non facies similiter domino deo tuo. Omnes e-
nim abominationes quas aversatur dominus, fece-
runt diis suis offerentes filios et fili-
as, et comburentes igni. Quod praecipio tibi, hoc tm
XIII facito domino, nec addas quicquam, nec minuas.
Si surrexerit in medio tui prophetes aut
qui somnium se vidisse dicat, et prae-
dixerit signum atque portentum, et eve-
nerit quod locutus est, et dixerit tibi: Eamus, et seque-
mur deos alienos quos ignoras, et serviamus
eis: non audies verba prophetae illius aut somni-
atoris, quia temptat vos dominus deus vester, ut palam
fiat utrum diligatis eum an non in toto cor-
de et in tota anima vestra. Dominum deum vestrum sequi-
mini, et ipsum timete, et mandata illius custo-
dite, et audite vocem eius: ipsi servietis,
et ipsi adhaerebitis. Propheta autem ille aut fic-
tor somniorum interficietur: quia locutus est ut
vos averteret a domino deo vestro qui eduxit
vos de terra Aegypti, et redemit de domo
servitutis: ut errare te faceret de via quam
tibi praecepit dominus deus tuus: et auferes malum de
medio tui. Si tibi voluerit persuadere frater tu-
us filius matris tuae, aut filius tuus vel filia,
sive uxor quae est in sinu tuo, aut amicus quem
diligis ut animam tuam, clam dicens: Ea-
mus et serviamus diis alienis quos ignora-
s tu et patres tui, cunctarum in circuitu genti-
um quae iuxta vel procul sunt ab initio usque ad
finem terrae, non acquiescas ei, nec audias ne-
que parcat ei oculus tuus ut miserearis et oc-
cultes eum, sed statim interficies. Sit
primum manus tua super eum, et post te omnis popu-
lus mittat manum. Lapidibus obrutus
necabitur, quia voluit te abstrahere a do-
mino deo tuo, qui eduxit te de terra Aegyp-
ti de domo servitutis: ut omnis Israel audi-
ens timeat, et nequaquam ultra faciat quispi-
am huius rei simile. Si audieris in una urbium
tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi ad habitandum
dicentes aliquos: Egressi sunt filii Belial de
medio tui, et averterunt habitatores
urbis suae, atque dixerunt: Eamus et servi-
amus diis alienis quos ignoratis: quaere
sollicite et diligenter rei veritate perspec-
ta, si inveneris certum esse quod dicitur, et abomi-
nationem hanc opere perpetratam, statim per-
cuties habitatores urbis illius in ore gladi-
i, et delebis eam, omniaque quae in illa sunt, usque
ad pecora. Quicquid etiam supellectilis fuerit,
congregabis in medio platearum eius, et cum ipsa
civitate succendes, ita ut universa
consumas domino deo tuo, et sit tumulus sem-
piternus. Non aedificabitur amplius, et non ad-
haerebit de illo anathemate quicquam in
manu tua: ut avertatur dominus ab ira furo-
ris sui, et misereatur tui, multiplicetque
te sicut iuravit patribus tuis, quando au-
dieris vocem domini dei tui, custodiens omnia
praecepta eius quae ego praecipio tibi hodie, ut fa-
cias quod placitum est in conspectu domini dei tui.
Filii estote domini dei vestri: non vos in- XIIII
cidetis, nec facietis calvitium super mor-
tuo: quoniam populus sanctus es domino deo tuo: et
te elegit ut sis ei in populum peculiarem
de cunctis gentibus quae sunt super terram.
Ne comedatis quae immunda sunt. Hoc est
animal quod comedere debetis: bovem et ovem,
et capram, cervum, capream, bubalum, trage-
laphum, pygargum, orygem, camale-
on, pardulum. Omne animal quod in duas par-
tes ungulam findit et ruminat, co-
medetis. De his autem quae ruminant et
ungulam non findunt, haec comedere non
debetis: Camelum, leporem et chyrogrillum,
quia ruminant et non dividunt ungulam, im-
munda erunt vobis. Sus quoque, quia dividit
ungulam et non ruminat, immunda
erit vobis. Carnibus eorum non vescemi-
ni, et cadavera eorum non tangetis. Haec co-
medetis ex omnibus quae morantur in aquis.
Quae habent pinnulas et squamas, come-
dite. Quae absque pinnulis et squamis sunt,
ne comedatis, quia immunda sunt.

nec mundas comedite. Immundas ne
comedatis, aquilam scilicet et grypem et halieetum l. phe
et ixon et vulturem ac milvum iuxta genus
suum, et omne corvini generis, struthionem
et noctuam et larum atque accipitrem
iuxta genus suum, herodium et cygnum et y-
bin ac mergulum, porphyrionem et nicti-
coracem, onocrotalum et charadrium, l. on
singula in genere suo, upupam quoque et vesp-
ertilionem. Et omne quod reptat et pinnulas
habet immundum erit et non comedetur.
Omne quod mundum est comedite. Quic-
quid autem morticinum est, ne vescamini
ex eo. Peregrino qui intra portas tuas est,
da ut comedat, aut vende ei, quia tu es
populus sanctus domini dei tui. Non coques hedum
in lacte matris sue. Decimam partem sep-
arabis de cunctis frugibus tuis que nas-
cuntur in terra per annos singulos, et comedes
in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit
ut in eo nomen illius invocetur. Decimam
dabis frumenti tui et vini et olei, et pri-
mogenita de armentis et ovibus tuis,
ut discas timere dominum deum tuum omni
tempore. Cum autem longior fuerit via et locus
quem elegerit dominus deus tuus, et te benedixerit, nec
potueris ad eum hec cuncta portare, vende
omnia et in pretium rediges, portabisque in ma-
nu tua, et proficisceris ad locum quem elegerit
dominus deus tuus. Et emes ex eadem pecunia quic-
quid tibi placuerit, sive ex armentis sive ex ovibus,
vinum quoque et siceram, et omne quod desiderat a-
nima tua, et comedes coram domino deo tu-
o, et epulaberis tu et domus tua, et levita qui
intra portas tuas est. Cave ne derelin-
quas eum, quia non habet aliam partem in possessione
tua. Anno tertio separabis aliam decimam
ex omnibus que nascuntur tibi eo tempore, et repo-
nes intra ianuas tuas. Venietque levi-
tes qui aliam non habet partem nec possessionem te-
cum, et peregrinus ac pupillus et vidua qui
intra portas tuas sunt, et comedent et satu-
rabuntur, ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunc-
tis operibus manuum tuarum que feceris.

XV

Septimo anno facies remissionem, que
hoc ordine celebrabitur. Cui debetur a-
liquid ab amico vel proximo ac fratre suo repete-
re non poterit, quia annus remissionis domini est.
A peregrino et advena exiges; civem et propin-
quum repetendi non habes potestatem. Et omnino
indigens et mendicus non erit inter vos, ut
benedicat tibi dominus in terra quam traditurus est tibi in pos-
sessionem. Si tamen audieris vocem domini dei
tui et custodieris universa que iussit, et que
ego hodie precipio tibi, benedicet tibi ut pol-
licitus est. Fenerabis gentibus multis, et ipse
a nullo accipies mutuum. Dominaberis nationi-
bus plurimis, et tui nemo dominabitur. Si
unus de fratribus tuis qui morantur intra portas
civitatis tue in terra quam dominus deus tuus daturus
est tibi ad paupertatem venerit, non obdura-
bis cor tuum nec contrahes manum, sed aperies
eam pauperi, et dabis mutuum quo eum indi-
gere prospexeris. Cave ne forte subri- l. subrepat.
piat tibi impia cogitatio, et dicas in cor-
de tuo: Appropinquat septimus annus remissio-
nis; et avertas oculos a paupere fratre tuo
nolens ei quod postulat mutuum commo-
dare, ne clamet contra te ad dominum et fi-
at tibi in peccatum. Sed dabis ei. Nec ages quip-
piam callide in eius necessitatibus sublevan-
dis, ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni tempo-
re et in cunctis ad que manum miseris. Non
deerunt pauperes in terra habitationis tue;
idcirco ego precipio tibi ut aperias manum
fratri tuo egeno et pauperi qui tecum versa-
tur in terra. Cum tibi venditus fuerit frater tuus he-
breus aut hebrea, et sex annis servierit
tibi, in septimo anno dimittes eum liberum. Et
quem libertate donaveris, nequaquam vacuum ab-
ire patieris, sed dabis viaticum de gre-
gibus et de area et torculari tuo, quibus dominus
deus tuus benedixerit tibi. Memento quod et ipse ser-
vieris in terra Egypti et liberaverit te

dn̄s ds̄ tu⁹ ⁊ iccirco ego p̄cipio nu̅c t̄. Sin
aūt dix̄it nolo egredi· eo q̄d diligat te
⁊ domū tuā ⁊ bn̄ sibi apd te sentiat eē·
assumes subulā ⁊ pforab aurē ei⁹ i ia
nua domꝰ tue ⁊ seruiet t̄ usq; i etnū·
Ancille q̄q; siml' facies· Nō auertas ab eis
oclos tuos q̄n dimiseris eos lib'os: q̄
iā iux̄ mcedē mcenarij p vi· an
nos seruiuit t̄ ut b̄ndicat t̄ dn̄s ds̄ t̄
ī cunctis opib; q̄ agis· De p̄mogenit̄
tuis q̄ nascunt̄ ī arm̄tis ⁊ ouib; tuis
q̄cq̄d mascłini sex⁹ ē scificab dn̄o
d̄o tuo· Nō opaberis in p̄mogenito bo
uis ⁊ nō tondebis p̄mogenita ouiū·
In ꝯspectu dn̄i dei tui comedes ea p
ānos singlos ī loco q̄ elegit dn̄s tu do
m⁹ tua· Sin aūt hab̄it maclam ⁊ l' cla
udū fuit ul' cecū· aut ī aliq̄ parte
deforme ul' debile· nō imolabit d̄
mino d̄o tuo· s; int̄ portas urb' tue co
medes illd· Tam mūd' q̄ inmūd' sil'r
vescent uescent̄ ex eis q̄si caprea ⁊ ceruo· h' solū obser
uabis ut sanguinem eoꝝ nō comedas
s; effundas ī trā q̄si aquam·

XVI· Obserua mēsem nouaꝝ frugū ⁊
uerni p̄mū tp̄is ut facias phase
dn̄o d̄o tuo· q̄m ī isto mēse eduxit
te dn̄s ds̄ tuus de egypto nocte· Imolab
q; phase dn̄o d̄o tuo de ouib; ⁊ de bob;
ī loco q̄ elegit dn̄s ds̄ tuus ut habitet nom̄
eī ibi· Nō comedes ī eo panē fmentatū·
Septē dieb; comedes absq; fmen
to afflictōis panē· q̄m ī pauore egss⁹
es de egypto· ut memineris diei e
gressiōis tue de egypto oib; dieb; uite
tue· Nō apparebit fmentatū ī oib;
t'minis tuis vij· dieb; ⁊ nō remane
bit de carnib; ei⁹ q̄d imolatū ē uesp
ei die p̄mo usq; mane· Nō poteris imolare
phase ī qualib; urbiū tuaꝝ q̄s dn̄s ds̄
tuus daturus ē tibi· s; ī loco q̄ elegit dn̄s
ds̄ tuus ut habitet nom̄ eī ibi· Imola

bis phase uesp̄i ad solis occasū· q̄n egss⁹
es de egypto· ⁊ coques ⁊ comedes ī loco q̄
elegit dn̄s ds̄ tuus· ⁊ mane cōsurgēs ua
des ī tabnacla tua· Sex dieb; comedes
azima ⁊ ī die vij· q̄r collecta ē dn̄i
dei tui nō facies op⁹· Septē ebdoma
das numabis t̄ ab ea die q̄ falcem ī segetē
miseris· ⁊ celebrabis diē festū ebdo
madaꝝ dn̄o d̄o tuo· oblacōm spon
taneā manꝰ tue q̄ offeres iux̄ b̄ndictō
nē dn̄i dei tui ⁊ epulaberis corā dn̄o
d̄o tuo· tu ⁊ filius tu⁹ ⁊ filia tua ⁊ seruus
tu⁹ ⁊ ancilla tua· ⁊ leuites q̄ ē int̄
portas tuas· ⁊ aduena ac pupill' ⁊ uidu
a q̄ morant̄ uobiscū ī loco q̄ elegit dn̄s
ds̄ tuus ut habitet nom̄ eius ibi· ⁊ recor
daberis q̄m seruus fuis ī egypto· custo
diesq; ac facies que p̄cepta sunt· So
lēpnitatē q̄q; tabnacłoꝝ celebrabis p vij·
dies· q̄n collegis de area ⁊ torculari fr
uges tuas· ⁊ epulaberis ī festiuitate
tua tu ⁊ filius tuus ⁊ filia tua ⁊ seruus tu⁹
ac ancilla· leuites q̄q; ⁊ aduena pupil
lus ac uidua q̄ int̄ portas tuas sunt·
Septē dieb; dn̄o d̄o tuo ~~offeres~~ festa
celebrab ī loco q̄ elegit dn̄s· b̄ndicetq;
t̄ dn̄s ī cunctis frugib; tuis ⁊ ī oi̅ opē
manuū tuaꝝ eris q̄ ī leticia· Trib; ui
cib; p annū apparebit oē masculinū tu
ū in ꝯspectu dn̄i dei tui ī loco q̄ elegit
In solēpnitate azimoꝝ ⁊ ī solēpnitate
ebdomadaꝝ ⁊ ī solēpnitate tabnacl
oꝝ· Nō apparebit aūt ante dn̄m uacuus s;
offeret unusq;sq; s'c'dm b̄ndictōm dn̄i
dei sui q̄ dederit ei· Iudices ⁊ magistros
statues ī oib; portis tuis q̄s dn̄s ds̄ tuus de
derit t̄ p singlas trib' tuas· ut iudicent
ppl'm iusto iudicio· nec ī alterā ptē de
clinent· Nō accipies psonam nec mun
a· q̄r munera excecant oclos sapientū
⁊ mutant ūba iustoꝝ· Iuste q̄d iustū
ē psequeris· ut uiuas ⁊ possideas tr̄

p. q̄ns·

quam dominus deus tuus dederit tibi. Non plantabis lu-
cum et omnem arborem iuxta altare domini dei
tui. Nec facies tibi atque constitues statuam
que odit dominus deus tuus.
XVI Non immolabis domino deo tuo bovem et o-
vem in quo est macula aut quippiam vici-
i: quia abominatio est domino deo tuo. Cum
reperti fuerint apud te intra unam portarum tua-
rum quas dominus deus tuus dabit tibi vir aut mulier
qui faciant malum in conspectu domini dei tui
et transgrediantur pactum illius ut vadant et
serviant diis alienis et adorent eos solem
et lunam et omnem militiam celi que non precepi:
et hoc tibi fuerit nuntiatum, audiensque inqui-
sieris diligenter et verum esse repereris et ab-
ominatio facta est in Israel: educes virum
ac mulierem qui rem sceleratissimam patra-
verunt ad portas civitatis tue et lapidi-
bus obruentur. In ore duorum aut trium tes-
tium peribit qui interficietur. Nemo occida-
tur uno contra se dicente testimonium.
Manus testium prima interficiet eum et ma-
nus reliqui populi extrema mittetur ut
auferas malum de medio tui. Si diffi-
cile et ambiguum apud te iudicium
esse perspexeris inter sanguinem et sanguinem
causam et causam lepram et lepram et iudici-
um inter portas tuas videris verba variari: sur-
ge et ascende ad locum quem elegerit dominus deus
tuus. Venies que ad sacerdotes levitici
generis et ad iudicem qui fuerit illo tempore. Que-
res que ab eis. Qui iudicabunt tibi iudicii
veritatem. Et facies quodcumque dixerint qui pre-
sunt loco quem elegerit dominus et docuerint te iuxta
legem eius. Sequeris que sententiam eorum nec de-
clinabis ad dexteram vel ad sinistram.
Qui autem superbierit nolens obedire sa-
cerdotis imperio qui eo tempore ministrat
domino deo tuo et decreto iudicis morie-
tur homo ille et auferes malum de Israel. Cunc-
tus que populus audiens timebit ut nullus
deinceps intumescat superbia. Cum in-

gressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi
et possederis eam habitaveris que in illa et dixeris: Con-
stituam super me regem sicut habent omnes per
circuitum nationes: eum constitues quem dominus deus tuus elegerit
de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gen-
tis hominem regem facere qui non sit frater tuus. ti de reg
Cumque fuerit constitutus non multiplicabit si-
bi equos nec reducet populum in egyptum equitatus
numero sublevatus presertim cum dominus preceperit vo-
bis ut nequaquam amplius per eandem viam rever-
tamini. Non habebit uxores plurimas que illiciant
animum eius neque argenti et auri immen-
sa pondera. Postquam autem sederit in solio regni
sui describet sibi deuteronomium legis huius in vo-
lumine accipiens exemplar a sacerdo- q plar
tibus levitice tribus et habebit secum legetque
illud omnibus diebus vite sue ut discat
timere dominum deum suum et custodire verba et
ceremonias eius que in lege precepta sunt. Nec
elevetur cor eius in superbiam super fratres suos
neque declinet in partem dexteram vel sinistram
ut longo tempore regnet ipse et filii eius super
Non habebunt sacerdotes et levi- Israel XVIII
te et omnes qui de eadem tribu sunt partem
et hereditatem cum reliquo Israel quia sacrificia populo
domini et oblationes eius comedent et nichil
no aliud accipient de possessione fratrum suorum.
Dominus enim ipse est hereditas eorum sicut locutus
est illis. Hoc erit iudicium sacerdotum a popu-
lo et ab his qui offerunt victimas sive bovem
sive ovem immolaverint: dabunt sacerdoti
armum ac ventriculum primitias frumen-
ti vini et olei et lane partem ex ovium
tonsione. Ipsum enim elegit dominus deus tuus de cunctis tribubus tuis
ut stet et ministret nomini domini ipse et filii vel filii
eius in sempiternum. Si exierit levites de
una urbium tuarum ex omni Israel in qua habitat
et voluerit venire desiderans locum quem
elegerit dominus: ministrabit in nomine domini dei
sui sicut omnes fratres eius levite qui
stabunt eo tempore coram domino. Partem ciborum
eandem accipiet quam et ceteri: excepto eo

que in urbe sua ex paterna ei successione
debetur. Cum ingressus fueris terram quam dominus deus tuus
dabit tibi. caue ne imitari uelis abom
inationes illarum gentium. nec inueniatur in
te qui lustret filium suum aut filiam ducens
per ignem. aut qui ariolos sciscitetur et obser
uet sompnia atque auguria. ne sit male
ficus nec incantator. nec phitones con
sulat nec diuinos. et querat a mortuis ueri
tatem. Omnia enim hec abominatur dominus. et propter
istius modi scelera. delebit eos in introitu tuo.
Perfectus eris et absque macula cum domino deo tuo.
Gentes iste quarum possidebis terram. a
riolos et diuinos audiunt. tu autem a do
mino deo tuo aliter institutus es. Prophetam
autem de gente tua et de fratribus tuis sicut me
suscitabit tibi dominus deus tuus. ipsum audies.
ut petisti a domino deo tuo in oreb. quando contio
congregata est atque dixisti. Ultra non au
diam uocem domini dei mei. et ignem ingen
tem hunc amplius non uidebo. ne moriar.
Et ait dominus michi. Bene omnia sunt locuti. Prophe
tam suscitabo eis de medio fratrum su
orum similem tui. et ponam uerba mea in ore eius.
loqueturque ad eos omnia uerba que precepero illi.
Qui autem uerba eius que loquetur in nomine meo
audire noluerit. ego ultor existam.
Propheta autem qui arrogantia deprauatus
uoluerit loqui in nomine meo que ego non pre
cepi illi ut diceret. aut ex nomine alienorum
deorum. interficietur. Quod si tacita cogitatione
responderis quomodo possum intelligere uerbum
quod non est locutus dominus. hoc habebis signum. Quod
in nomine domini propheta ille predixerit et non euene
rit. hoc dominus non locutus est. sed per tumorem
animi sui propheta confinxit. et iccirco non
timebis eum.

XIX

ch. cum disperdiderit

Cum disperdiderit dominus deus tuus gentes quarum tra
diturus est tibi terram et possederis eam
et habitaueris in urbibus eius et in edibus.
tres ciuitates separabis tibi in medio terre
quam dominus deus tuus dabit tibi in possessionem. sternens di

tibi

ligenter uiam. et in tres equaliter partes to
tam terre tue prouinciam diuides. ut
habeat e uicino qui propter homicidium profu
gus est quo possit euadere. Hec erit lex ho
micide fugientis. cuius uita seruanda
est. Qui percusserit proximum suum nesciens
et qui heri et nudiustercius nullum contra eum ha
buisse odium comprobatur. sed abisse simpli
citer cum eo in siluam ad ligna cedenda. et in
succisione lignorum securis fugerit ma
nu. ferrumque lapsum de manubrio ami
cum eius percusserit et occiderit. hic ad unam
supradictarum urbium confugiet et uiuet. ne
forte proximus eius cuius effusus est sanguis do
lore stimulatus persequatur et apprehendat eum
si longior fuerit uia. et percutiat animam
eius. qui non est reus mortis. quia nullum
contra eum qui occisus est odium prius habuisse
se monstratur. Idcirco precipio tibi ut tres ci
uitates eque inter se spacii diuidas.
Cum autem dilatauerit dominus deus tuus terminos tu
os sicut iurauit patribus tuis et dederit ti
bi cunctam terram quam pollicitus est. si tamen cus
todieris precepta eius et feceris que hodie
precipio tibi. ut diligas dominum deum tuum
et ambules in uiis eius omni tempore. addes
tibi tres alias ciuitates. et supradictarum u
rbium numerum duplicabis. ut non
effundatur sanguis innoxius in medio
terre. quam dominus deus tuus dabit tibi possidendam.
ne sis sanguinis reus. Si quis autem o
dio habens proximum suum insidiatus fuerit
uite eius. surgensque percusserit illum et
mortuus fuerit. fugeritque ad unam de
supradictis urbibus. mittent seniores
ciuitatis illius et arripient eum de loco
effugii. tradentque in manu proximi cuius
sanguis effusus est. et morietur. nec mise
beris eius. et auferes noxium sanguinem de
israel. ut bene sit tibi. Non assumes et trans
feres terminos proximi tui quos fixerunt pri
ores in possessione tua. quam dominus deus tuus

bit in terra quam acceperis possidendam. Non
stabit testis unus contra aliquem, quicquid illud pec
cati et facinoris fuerit: sed in ore duorum aut
trium testium stabit omne verbum. Si steterit
testis mendax contra hominem, accusans eum p
revaricationis: stabunt ambo quorum causa est an
te dominum in conspectu sacerdotum et iudicum qui fuerint
in diebus illis. Cumque diligentissime perscru
tantes invenerint falsum testem dixisse contra
fratrem suum mendacium: reddent ei sicut fra
tri suo facere cogitavit, et auferes malum
de medio tui, ut audientes ceteri timorem
habeant, et nequaquam talia audeant facere.
Non misereberis eius: sed animam pro anima, ocu
lum pro oculo, dentem pro dente, manum pro ma
XX nu, pedem pro pede exiges.
Si exieris ad bellum contra hostes tuos, et
videris equitatum et currus, et maiorem quam
exercitus tu habes adversarii multitudinem, non time
bis eos: quia dominus deus tuus tecum est, qui eduxit
te de terra Egypti. Appropinquante autem iam
prelio, stabit sacerdos ante aciem, et sic lo
quetur ad populum: Audi Israel. Vos hodie contra
inimicos vestros pugnam committitis, non
pertimescat cor vestrum. Nolite metuere,
nolite cedere, nec formidetis eos: quia dominus de
us vester in medio vestri est, et pro vobis contra adversa
rios dimicabit, ut eruat vos de peri
culo. Duces quoque per singulas turmas audien
te exercitu proclamabunt: Quis est homo qui e
dificavit domum novam, et non dedicavit
eam? Vadat et revertatur in domum suam, ne for
te moriatur in bello, et alius dedicet illam.
Quis est homo qui plantavit vineam, et necdum
eam fecit esse communem, et de qua vesci omnibus
liceat? Vadat et revertatur in domum suam,
ne forte moriatur in bello, et alius homo eius
officio fungatur. Quis est homo qui despon
savit uxorem, et non accepit eam? Vadat
et revertatur in domum suam, ne forte mori
atur in bello, et alius homo accipiat eam. His
dictis, addent reliqua, et loquentur ad populum.

Quis est formidolosus homo et corde pavido?
Vadat et revertatur in domum suam, ne pavere
faciat corda fratrum suorum, sicut ipse timo
re perterritus est. Cumque siluerint exercitus
duces, et finem loquendi fecerint, unusquisque
suos ad bellandum cuneos preparabunt.
Si quando accesseris ad expugnandam civi
tatem, offeres ei primum pacem. Si receperit et a
peruerit tibi portas, cunctus populus qui in ea est
salvabitur, et serviet tibi sub tributo. Sin au
tem fedus inire noluerint, et ceperint contra te bellum,
obpugnabis eam. Cumque tradiderit dominus deus
tuus illam in manu tua, percuties omne quod
in ea generis masculini est, in ore gladii, abs
que mulieribus et infantibus, iumentis et ceteris
que in civitate sunt. Omnem predam exercitui
divides, et comedes de spoliis hostium tu
orum, que dominus deus tuus dederit tibi. Sic facies cunctis
civitatibus que a te procul sunt valde, et non
sunt de his urbibus quas in possessionem accepturus
es. De his autem civitatibus que dabuntur
tibi, nullum omnino permittes vivere, sed interficies
in ore gladii, Etheum videlicet, Amorre
um, et Chananeum, Pherezeum, et Eveum, et Ie
buseum, sicut precepit dominus deus tuus: ne for t.
te doceant vos facere cunctas abomina
tiones quas ipsi operati sunt diis suis, et peccetis
in dominum deum vestrum. Quando obsederis civitatem
multo tempore, et munitionibus circumdederis ut
expugnes eam, non succides arbores de
quibus vesci potest, nec securibus per circuitum
debes vastare regionem: quoniam lignum est
et non homo, nec potest bellantium contra te auge
re numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera,
sed agrestia, et in ceteros apta usus, succide
et instrue machinas, donec capias civi
tatem que contra te dimicat. XXI
Quando inventum fuerit in terra quam dominus
deus tuus daturus est tibi, hominis cadaver
occisi, et ignoratur cedis reus, egredien
tur maiores natu a loco cadaveris et iudices tui
singulorum per circuitum spatia civitatum metientur.

et que urbs uicinior ceteris esse perspexerint seniores ciuitatis eius tollantque uitulam de armento que non traxit iugum nec terram scidit uomere et ducent eam ad uallem asperam atque saxosam que numquam arata est nec sementem recepit et cedent in ea ceruices uitule. Accedentque sacerdotes filii leui quos elegerit dominus deus tuus ut ministrent ei et benedicant in nomine eius et ad uerbum eorum omne negocium dependeat et quicquid mundum uel inmundum est iudicetur. Et uenient maiores natu ciuitatis illius ad interfectum lauabuntque manus suas super uitulam que in ualle percussa est et dicent. Manus nostre non effuderunt hunc sanguinem nec oculi uiderunt. Propicius esto populo tuo israel quem redemisti domine et non reputes sanguinem innocentem in medio populi tui israel. Et auferetur ab eis reatus sanguinis. Tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui fusus est cum feceris quod precepit dominus. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos et tradiderit eos dominus deus tuus in manu tua captiuosque duxeris et uideris in numero captiuorum mulierem pulchram et adamaueris eam uolueris que habere uxorem introduces in domum tuam. Que radet cesariem et circumcidet ungues et deponet uestem in qua capta est sedensque in domo tua flebit patrem et matrem uno mense et postea intrabis ad eam dormiesque cum illa et erit uxor tua. Si autem postea non sederit in animo tuo dimittes eam liberam nec uendere poteris pecunia nec opprimere per potenciam quia humiliasti eam. Si habuerit homo uxores duas unam dilectam et alteram odiosam genuerintque ex ea liberos et fuerit filius odiose primogenitus uolueritque substantiam inter filios suos diuidere non poterit filium dilecte facere primogenitum et preferre filio odiose sed filium odiose cognoscet primogenitum dabitque ei de his que habuerit cuncta duplicia. Iste est enim principium liberorum eius et huic debentur primogenita. Si genuerit homo filium contumacem et proteruum qui non audiat patris aut matris imperium et coercitus obedire contempserit apprehendent eum et ducent ad seniores ciuitatis illius et ad portam iudicii dicentque ad eos. Filius noster iste proteruus et contumax est monita nostra audire contempnit comessationibus uacat et luxurie atque conuiuiis. Lapidibus eum obruet populus ciuitatis et morietur ut auferatis malum de medio uestri et uniuersus israel audiens pertimescat. Quando peccauerit homo quod morte plectendum est et adiudicatus morti appensus fuerit in patibulo non permanebit cadauer eius in ligno sed eadem die sepelietur quia maledictus a deo est qui pendet in ligno et nequaquam contaminabis terram tuam quam dominus deus tuus dederit tibi in possessionem.

XXII

Non uidebis bouem fratris tui aut ouem errantem et preteribis sed reduces fratri tuo. Etiam si non est propinquus frater tuus nec nosti eum duces in domum tuam et erunt apud te quamdiu querat ea frater tuus et recipiat. Similiter facies de asino et de uestimento et de omni re fratris tui que perierit si inueneris eam ne neglegas quasi alienam. Si uideris asinum fratris tui aut bouem cecidisse in uia non despicies sed subleuabis cum eo. Non induetur mulier ueste uirili nec uir utetur ueste feminea. Abominabilis enim apud deum est qui facit hec. Si ambulans per uiam in arbore uel in terra nidum auis inueneris et matrem pullis uel ouis desuper incubantem non tenebis eam cum filiis sed abire pacieris captos tenens filios ut bene sit tibi et longo uiuas tempore. Cum edificaueris domum nouam facies murum tecti per circuitum ne effundatur sanguis in domo tua et sis reus labente alio et in preceps ruente. Non seres uineam tuam altero semine ne et sementis quam seuisti et que nascuntur ex uinea pariter

v. sanctificentur

suffocentur. Non arabis in bove simul et asino.
Non indueris vestimento quod ex lana lino-
que contextum est. Funiculos in fimbriis facies
per quattuor angulos pallii tui quo operieris. Si
duxerit vir uxorem et postea eam odio habuerit
quaesieritque occasiones quibus dimittat eam
obiciens ei nomen pessimum et dixerit: uxorem
hanc accepi et ingressus ad eam non inveni
virginem. tollent eam pater et mater eius et ferent
secum signa virginitatis eius ad seniores
urbis qui in porta sunt. et dicet pater: Filiam
meam huic dedi uxorem. quam quia odit im-
ponit ei nomen pessimum ut dicat: non inve-
ni filiam tuam virginem. Et ecce haec sunt signa
virginitatis filiae meae. expandent vesti-
v. omnibus mentum coram senibus civitatis. Apprehendent-
que senes urbis illius virum et verberabunt illum.
condempnantes insuper centum siclis argenti
quos dabit patri puellae quia diffamavit
nomen pessimum super virginem israhel. habebitque
eam uxorem et non poterit dimittere eam omni
tempore vitae suae. Quod si verum est quod obicit et
non est in puella inventa virginitas, eii-
cient eam extra fores domus patris sui et la-
pidibus obruent viri civitatis illius
et morietur. quia fecit nefas in israhel ut
fornicaretur in domo patris sui. et auferes
malum de medio tui. Si dormierit
vir cum uxore alterius uterque morietur
id est adulter et adultera. et auferes malum de
israhel. Si puellam virginem desponderit
vir et invenerit eam aliquis in civitate et
concubuerit cum illa, educes utrumque ad por-
tam civitatis illius et lapidibus obru-
entur. puella quia non clamavit cum esset
in civitate. vir quia humiliavit uxo-
rem proximi sui. et auferes malum de me-
dio tui. Sin autem in agro repererit vir
puellam quae desponsata est et apprehen-
dens concubuerit cum illa, ipse morietur
solus. puella nihil patietur nec est rea
mortis. quia sicut latro consurgit contra

fratrem suum et occidit animam eius ita et pu-
ella perpessa est. Sola erat in agro. clama-
vit et nullus affuit qui liberaret eam. Si inve-
nerit vir puellam virginem quae non habet spon-
sum et apprehendens concubuerit cum ea et res ad
iudicium venerit, dabit qui dormivit cum
ea patri puellae l siclos argenti et habebit
eam uxorem. quia humiliavit illam. non po-
terit dimittere cunctis diebus vitae suae. eam

XXIII

Non accipiet homo uxorem patris sui nec
revelabit operimentum eius. Non intrabit
eunuchus attritis vel amputatis testi-
culis et absciso veretro ecclesiam dei. Non
ingredietur mamzer hoc est de scorto natus
in ecclesiam domini usque ad decimam generationem.
Ammonites et moabites et post decimam gene-
rationem non intrabunt ecclesiam domini in eternum.
quia noluerunt vobis occurrere cum pane et a-
qua in via quando egressi estis de egypto et quia con-
duxerunt contra te balaam filium beor de
mesopotamia syriae ut malediceret tibi
et noluit dominus deus tuus audire balaam. vertit-
que maledictionem eius in benedictionem tuam eo quod
diligeret te. Non facies cum eis pacem nec que-
res eis bona cunctis diebus vitae tuae in sem-
piternum. Non abominaberis ydumeum quia fra-
ter tuus est nec egyptium quia advena fuisti in
terra eius. Qui nati fuerint ex eis tertia generatione
intrabunt ecclesiam domini. Quando egressus fueris ad-
versus hostes tuos in pugnam custodies te ab
omni re mala. Si fuerit inter vos homo qui pollu-
tus fuerit nocturno sompnio egredietur extra castra
et non revertetur priusquam ad vesperam lavetur aqua
et post solis occasum regredietur in castra. Habebis lo-
cum extra castra ad quem egrediaris ad requisita
naturae gerens paxillum in balteo. Cumque
sederis fodies per circuitum et egesta humo
operies quo relevatus es. Dominus enim deus tuus
ambulat in medio castrorum ut eruat
te et tradat tibi inimicos tuos ut sint cas-
tra tua sancta et nihil in eis appareat foedi-
tatis et non derelinquat te. Non trades ser-

num domino suo qui ad te confugerit. Habitabit tecum in loco qui ei placuerit et in una urbium tuarum requiescet, nec contristes eum. Non erit meretrix de filiabus israel neque scortator de filiis israel. Non offeres mercedem prostibuli nec pretium canis in domo domini dei tui, quicquid illud est quod voverit: quia abominatio est utrumque apud dominum deum tuum. Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam nec fruges nec quamlibet aliam rem, sed alieno. Fratri autem tuo absque usura id quo indiget commodabis: ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere tuo in terra ad quam ingredieris possidendam. Cum voveris votum domino deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud dominus deus tuus. Et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, absque peccato eris. Quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis et facies sicut promisisti domino deo tuo, et propria voluntate et ore tuo locutus es. Ingressus vineam proximi tui, comede uvas quantum tibi placuerit: foras autem ne efferas tecum.

XXIIII Si intraveris in segetem amici tui, franges spicas et manu contere: falce autem non metes. Si acceperit homo uxorem et habuerit eam et non invenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam feditatem: scribet libellum repudii et dabit in manu eius et dimittet eam de domo sua. Cumque egressa alterum maritum duxerit, et ille quoque oderit eam dederitque ei libellum repudii et dimiserit de domo sua vel certe mortuus fuerit: non poterit prior maritus recipere eam in uxorem: quia polluta est et abominabilis facta est coram domino: ne peccare facias terram tuam quam dominus deus tuus tibi tradiderit possidendam. Cum acceperit homo nuper uxorem, non procedet ad bellum nec ei quippiam necessitatis iniungetur publice, sed vacabit absque culpa domui sue, ut uno anno letetur cum uxore sua. Non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem molam: quia animam suam apposuit tibi. Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis israel, et vendito eo acceperit pretium, interficietur et auferes malum de medio tui. Observa diligenter ne incurras plagam lepre, sed facies quecumque docuerint te sacerdotes levitici generis iuxta id quod precepi eis, et imple sollicite. Mementote que fecerit dominus deus vester marie in via, cum egrederemini de egypto. Cum repetes a proximo tuo rem aliquam quam debet tibi, non ingredieris domum eius ut pignus auferas: sed stabis foras et ille tibi proferet quod habuerit. Sin autem pauper est, non pernoctabit apud te pignus, sed statim reddes ei ante solis occasum, ut dormiens in vestimento suo benedicat tibi et habeas iustitiam coram domino deo tuo. Non negabis mercedem indigentis et pauperis fratris tui sive advene qui tecum moratur in terra et intra portas tuas est: sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est et ex eo sustentat animam suam: ne clamet contra te ad dominum et reputetur tibi in peccatum. Non occidentur patres pro filiis, nec filii pro patribus, sed unusquisque pro peccato suo morietur. Non pervertes iudicium advene et pupilli, nec auferes pignoris loco vidue vestimentum. Memento quod servieris in egypto et eruerit te dominus deus tuus inde. Idcirco precipio tibi ut facias hanc rem. Quando messueris segetem in agro tuo et oblitus manipulum reliqueris, non reverteris ut tollas eum: sed advenam et pupillum et viduam auferre patieris, ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere manuum tuarum. Si fruges colligeris olivarum, quicquid remanserit in arboribus, non reverteris ut colligas: sed relinques advene, pupillo ac vidue. Si vindemiaveris vineam tuam, non colliges remanentes racemos, sed cedent in usus advene, pupilli ac vidue. Memento quod et tu servieris in egypto, et idcirco precipio tibi ut facias hanc rem.

De libello repudii

XXV. Si fuerit causa inter aliquos et interpellaverint
iudices, quem iustum esse perspexerint il-
li iustitiae palmam dabunt, quem impium
condempnabunt impietatis. Sin autem
eum qui peccavit dignum viderint plagis, pro-
sternent et coram se facient verberari. Pro men-
sura peccati erit et plagarum modus, ita
dumtaxat ut quadragenarium numerum non
excedant, ne foede laceratus ante oculos tuos
abeat frater tuus. Non ligabis os bovis te-
q ł terit rentis in area fruges tuas. Quando habi-
taverint fratres simul et unus ex eis absque li-
beris mortuus fuerit, uxor defuncti non
nubet alteri, sed eam accipiet frater eius et sus-
citabit semen fratris sui, et primogenitum
ex ea filium nomine illius appellabit, ut
non deleatur nomen eius in Israel. Sin autem no-
luerit accipere uxorem fratris sui quae ei lege de-
betur, perget mulier ad portam civitatis
et interpellabit maiores natu dicetque:
Non vult frater viri mei suscitare nomen
fratris sui in Israel, nec me in coniugium sumere.
Statimque accersiri eum facient et inter-
rogabunt. Si responderit: nolo eam uxorem
accipere, accedet mulier ad eum coram senio-
ribus et tollet calciamentum de pede eius
spuetque in faciem eius et dicet: Sic fiet ho-
mini qui non aedificat domum fratris sui;
et vocabitur nomen illius in Israel: Domus dis-
calciati. Si habuerint inter se iurgium du-
o viri et unus contra alterum rixari coeperit,
volensque uxor alterius eruere virum
suum de manu fortioris miseritque
manum et apprehenderit verenda eius,
abscides manum eius, nec flecteris super eam
ulla misericordia. Non habebis in sacculo diver-
sa pondera, maius et minus, nec erit in domo
tua modius maior et minor. Pondus
habebis iustum et verum, et modius aequalis et
verus erit tibi, ut multo vivas tempore super
terram quam Dominus Deus tuus dederit tibi. Abomi-
natur enim eum Dominus qui facit haec et adversatur
omnem iniustitiam. Memento quae fecerit tibi
Amalech in via quando egrediebaris de Egyp-
to: quomodo occurrerit tibi et extremos agmi-
nis tui qui lassi residebant ceciderit, quando tu
eras fame et labore confectus, et non timu-
erit Deum. Cum ergo Dominus Deus tuus dederit tibi requi-
em et subiecerit cunctas per circuitum nationes
in terra quam pollicitus est, delebis nomen
eius sub caelo. Cave ne obliviscaris.

XXVI. Cumque intraveris terram quam Dominus Deus tuus datu-
rus est tibi possidendam et obtinueris eam atque
habitaveris in ea, tolles de cunctis frugi-
bus tuis primitias et pones in cartallo, pergesque
ad locum quem Dominus Deus tuus elegerit ut ibi in-
vocetur nomen eius. Accedesque ad sacerdotem
qui fuerit in diebus illis et dices ad eum: Profite-
or hodie coram Domino Deo tuo quod ingressus sum
in terram pro qua iuravit patribus nostris ut da-
ret eam nobis. Suscipiensque sacerdos cartal-
lum de manu eius ponet ante altare Domini
Dei tui, et loqueris in conspectu Domini Dei tui: Syrus
persequebatur patrem meum qui descendit in Ae-
gyptum et ibi peregrinatus est in paucissimo
numero, crevitque in gentem magnam et robus-
tam et infinitae multitudinis. Afflixeruntque
nos Aegyptii et persecuti sunt imponentes
onera gravissima, et clamavimus ad Dominum
Deum patrum nostrorum, qui exaudivit nos et
respexit humilitatem nostram et laborem
atque angustiam, et eduxit nos de Aegypto
in manu forti et brachio extento in ingen-
ti pavore, in signis atque portentis, et intro-
duxit ad locum istum et tradidit nobis ter-
ram lacte et melle manantem. Et idcirco nunc
offero primitias frugum terrae quam Dominus dedit mihi.
Et dimittes eas in conspectu Domini Dei tui
et adorato Domino Deo tuo, epulaberis in omni-
bus bonis quae Dominus Deus tuus dederit tibi et domui
tuae, tu et Levites et advena qui tecum est.
Quando compleveris decimam cunctarum frugum tu- decimā ch
arum anno decimarum tertio, dabis Levitae
et advenae ac pupillo et viduae ut come-

dant intra portas tuas et saturentur. Loqueris
que in conspectu domini dei tui. Abstuli quod sanctifica
tum est de domo mea et dedi illud levite
et advene pupillo et vidue sicut iussisti
mihi. Non preterivi mandata tua nec sum oblitus
imperii tui. Non comedi ex eis in luctu meo
nec separavi ea in qualibet inmunditia nec expen
di ex his quicquam in re funebri. Obedivi vo
ci domini mei et feci omnia sicut precepisti mihi.
Respice de sanctuario tuo et de excelso celo
rum habitaculo et benedic populo tuo israel et terre
quam dedisti nobis sicut iurasti patribus nostris
terre lacte et melle mananti. Hodie dominus
deus tuus precepit tibi ut facias mandata
hec atque iudicia ut custodias et imple
as ex toto corde tuo et ex tota anima tua.
Dominum elegisti hodie ut sit tibi deus et am
bules in viis eius et custodias cerimonias
illius et mandata atque iudicia et obedi
as eius imperio. Et dominus elegit te hodie ut
sis ei populus peculiaris sicut locutus est tibi et cus
todias omnia precepta eius ut faciat te
excelsiorem cunctis gentibus quas creavit
in laudem et nomen et gloriam suam ut sis populus
sanctus domini dei tui sicut locutus est.

XXVII Precepit autem moyses et seniores israel
populo dicentes. Custodite omne ma
datum quod precipio vobis hodie. Cumque transie
ritis iordanem in terram quam dominus deus tuus dabit tibi e
riges ingentes lapides et calce levigabis
eos ut possis in eis scribere omnia verba legis
huius transmisso iordane ut introeas terram quam
dominus deus dabit tibi terram lacte et melle mana
tem sicut iuravit patribus tuis. Cum ergo transie
ris iordanem erige lapides quos ego hodie
precipio tibi in monte hebal et levigabis eos
calce et edificabis ibi altare domino deo tuo
de lapidibus quos ferrum non tetigit et de
saxis informibus et impolitis et offeres super
eo holocausta domino deo tuo et immolabis hos
tias pacificas comedesque ibi et epulaberis
coram domino deo tuo et scribes super lapides omnia

verba legis huius plane et lucide. Dixeruntque mo
yses et sacerdotes levitici generis ad omnem is
rael. Attende et audi israel. Hodie fac
tus es populus domini dei tui. Audies vocem eius
et facies mandata atque iustitias quas ego
precipio tibi. Precepitque moyses populo in di
e illo dicens. Hii stabunt ad benedicen
dum domino super montem garizim iordane
transmisso. Symeon. levi. iudas. ysa
char. ioseph et beniamin. Et e regi
one isti stabunt ad maledicendum in mon
te hebal. Ruben. Gad et aser. zabulon
dan et neptalim. Et pronuntiabunt le
vite dicentque ad omnes viros israel excel
sa voce. Maledictus homo qui facit scul
ptile et conflatile abominationem domi
ni opus manuum artificum ponetque
illud in abscondito et respondebit omnis populus
amen. Maledictus qui non honorat patrem suum et
matrem et dicet omnis populus amen. Maledictus qui trans
fert terminos proximi sui et dicet omnis populus amen. terminos
Maledictus qui errare facit cecum in iti cecum
nere et dicet omnis populus amen. Maledictus qui pervertit
iudicium advene pupilli et vi
due et dicet omnis populus amen. Maledictus
qui dormit cum uxore patris sui et reve
lat operimentum lectuli eius et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui dormit cum omni iumento et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui dormit cum sorore sua
filia patris sui vel matris sue et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui dormit cum socru sua et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui clam percusserit
proximum suum et dicet omnis populus amen. Maledictus qui
accipit munera ut percutiat animam san
guinis innocentis et dicet omnis populus amen. Maledictus
qui non permanet in sermonibus legis huius nec
eos opere perficit et dicet omnis populus amen.

XXVIII Si autem audieris vocem domini dei tui ut fa
cias atque custodias omnia man
data eius que ego precipio tibi hodie faci
et te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gen
tibus que versantur in terra. Venientque super te

super te universae benedictiones istae et ap-
prehendent te: si tamen praecepta eius audieris.
Benedictus tu in civitate et benedictus in agro. Bene-
dictus fructus ventris tui et fructus terrae tuae fructus-
que iumentorum tuorum, greges armentorum et cau-
lae ovium tuarum. Benedicta horrea tua et bene-
dictae reliquiae tuae. Benedictus eris ingrediens
et egrediens. Dabit dominus inimicos tuos qui consur-
gunt adversum te corruentes in conspectu tu-
o. Per unam viam venient contra te et per septem fu- venient.
gient a facie tua. Emittet dominus benedictio-
nem super cellaria tua et super omnia opera
manuum tuarum: benedicetque tibi in terra quam
acceperis. Suscitabit te dominus sibi in populum sanc-
tum, sicut iuravit tibi, si custodieris manda-
ta domini dei tui et ambulaveris in viis eius. Vi-
debuntque omnes terrarum populi quod nomen domini invocatum
sit super te, et timebunt te. Habundare te
faciet dominus omnibus bonis, fructu uteri tui et
fructu iumentorum tuorum, fructu terrae tuae,
quam iuravit dominus patribus tuis ut daret tibi.
Aperiet dominus thesaurum suum optimum caelum,
ut tribuat terrae tuae pluviam in tempore suo.
Benedicetque cunctis operibus manuum tuarum. Et fe-
nerabis gentibus multis, et ipse a nullo fenus
accipies. Constituet te dominus in caput et non in
caudam: et eris semper supra et non subter: si tamen
audieris mandata domini dei tui quae e-
go praecipio tibi hodie et custodieris et feceris,
ac non declinaveris ab eis nec ad dexteram
nec ad sinistram, nec secutus fueris deos a-
lienos, neque colueris eos. Quod si audire
nolueris vocem domini dei tui, ut custodi-
as omnia mandata eius et caerimonias quas e-
go praecipio tibi hodie, venient super te omnes
maledictiones istae et apprehendent te.
Maledictus eris in civitate, maledictus in agro.
Maledictum horreum tuum et maledictae reli-
quiae tuae. Maledictus fructus ventris tui et
fructus terrae tuae, armenta boum tuorum et greges
ovium tuarum. Maledictus eris ingrediens et
maledictus egrediens. Mittet dominus super te
·ter·

famem et esuriem et increpationem in omnia o-
pera tua quae facies, donec conterat te et perdat de-
sub caelo velociter, propter adinventiones tuas
pessimas in quibus reliquisti me. Adiun-
gat tibi dominus pestilentiam donec consumat te de
terra ad quam ingredieris possidendam. Percu-
tiat te dominus egestate, febri et frigore, ardo-
re et aestu, et aere corrupto ac rubigine, et
persequatur donec pereas. Sit caelum quod supra te
est aeneum, et terra quam calcas ferrea. Det dominus ymbrem
terrae tuae pulverem, et de caelo descendat super
te cinis donec conteraris. Tradat te dominus
corruentem ante tuos; per unam viam e- hostes
grediaris contra eos et per septem fugias, et dis-
pergaris per omnia regna terrae. Sitque cadaver
tuum in escam cunctis volatilibus caeli et besti-
is terrae, et non sit qui abigat. Percutiat te dominus
ulcere Aegypti, in parte corporis per quam ster-
cora egeruntur, scabie quoque et prurigine, vel egerimentum.
ita ut curari nequeas. Percutiat te dominus a-
mentia et caecitate ac furore mentis, et pal-
pes in meridie sicut palpare solet caecus in
tenebris, et non dirigas vias tuas. Omnique
tempore calumpniam sustineas et opprimaris
violentia, nec habeas qui liberet te. Uxorem
accipias et alius dormiat cum ea. Domum e-
dificies et non habites in ea. Plantes vine-
am et non vindemies eam. Bos tuus immole-
tur coram te et non comedas ex eo. Asinus tuus
rapiatur in conspectu tuo et non reddatur tibi. Oves
tuae dentur inimicis tuis et non sit qui te adiu-
vet. Filii tui et filiae tuae tradantur alteri populo
videntibus oculis tuis et deficientibus ad con-
spectum eorum tota die, et non sit fortitudo in
manu tua. Fructus terrae tuae et omnes labo-
res tuos comedat populus quem ignoras, et sis v. x. l.
semper calumpniam sustinens et oppressus cunctis
diebus, et stupens ad pavorem eorum quae vide- terrore. qui
bit oculus tuus. Percutiat te dominus ulcere pessimo
in genibus, sanarique non possis a planta et in suris
pedis usque ad verticem tuum. Ducet te dominus
et regem tuum quem constitueris super te in gen-

tem quam ignoras tu et patres tui, et servies
ibi diis alienis ligno et lapidi. et eris
perditus in proverbium ac fabulam omnibus populis
ad quos introduxerit te dominus. Sementem
·iii·c· multam iacies in terram et modicum congre-
gabis quia locuste omnia devorabunt. Vi-
neam plantabis et fodies, et vinum non
bibes nec colliges ex ea quippiam quia
vastabitur vermibus. Olivas habebis in omni-
bus terminis tuis, et non ungeris oleo quia
defluent et peribunt. Filios generabis et fi-
lias, et non frueris eis quoniam ducentur in cap-
tivitatem. Omnes arbores tuas et fruges
terre tue rubigo consumet. Advena
qui tecum versatur in terra ascendet super te eritque
que sublimior. tu autem descendes et eris in-
ferior. Ipse fenerabit tibi et tu non fenerabis ei.
Ipse erit in caput et tu eris in caudam. Venient
super te omnes maledictiones iste et persequentes
apprehendent te donec intereas quia non au-
disti vocem domini dei tui, nec servasti man-
data eius et cerimonias quas precepit tibi. Et e-
runt in te signa atque prodigia et in semine tuo
usque in sempiternum. eo quod non servi-
eris domino deo tuo in gaudio cordisque le-
ticia propter rerum habundantiam omnium. Ser-
vies inimico tuo quem immittet dominus tibi in fa-
me et siti et nuditate et omnium penuri-
a. et inponet iugum ferreum super cervicem tuam
donec te conterat. Adducet dominus super te gen-
tem de longinquo et de extremis finibus terre
in similitudinem aquile volantis cum impetu,
cuius linguam intelligere non possis. gentem
procacissimam que non deferat seni nec mi-
sereatur parvuli, et devoret fructum iu-
mentorum tuorum ac fruges terre tue. donec in-
tereas, et non relinquat tibi triticum, vinum et o-
leum. Armenta boum et greges ovium, donec
te disperdat et conterat in cunctis urbibus
tuis, et destruantur muri tui firmi at-
que sublimes in quibus habebas fiduciam in
omni terra tua. Obsidieberis intra portas

tuas in omni terra tua quam dabit tibi dominus deus tuus. et co-
medes fructum uteri tui, et carnes filio-
rum et filiarum tuarum quas dederit tibi dominus deus tuus
in angustia et vastitate qua opprimet te hos-
tis tuus. Homo delicatus in te et luxuriosus val-
de invidebit fratri suo et uxori que cubat in si-
nu suo, ne det eis de carnibus filiorum su-
orum quas comedet eo quod nichil habeat aliud
in obsidione et penuria qua vastaverint
te inimici tui intra omnes portas tuas. Te-
nera mulier et delicata que super terram ingre-
di non valebat nec pedis vestigium fi-
gere propter mollitiem et teneritudinem nim-
iam, invidebit viro suo qui cubat in si-
nu eius super filii et filie carnibus, et illuvie
secundarum que egrediuntur de medio
feminum eius, et super liberis qui eadem ho-
ra nati sunt. Comedent enim eos clam
propter rerum omnium penuriam in obsidione et
vastitate qua opprimet te inimicus tuus
intra portas tuas. Nisi custodieris et feceris
omnia verba legis huius que scripta sunt in hoc volu-
mine, et timueris nomen eius gloriosum
et terribile, hoc est dominum deum tuum, augebit
dominus plagas tuas et plagas seminis tui,
plagas magnas et perseverantes, infir-
mitates tuas pessimas et perpetuas. Et
convertet in te omnes afflictiones Egypti
quas timuisti, et adherebunt tibi. Insuper et u-
niversos langores et plagas que non sunt scrip-
te in volumine legis huius, inducet dominus super
te donec te conterat. et remanebitis pa-
uci numero, qui prius eratis sicut astra celi pre
multitudine. quoniam non audisti vocem domini dei
tui. Et sicut ante letatus est dominus super vos bene
vobis faciens vosque multiplicans, sic le-
tabitur disperdens vos atque subvertens, ut
auferamini de terra ad quam ingredieris pos-
sidendam. Disperdet te dominus in omnes populos
a summitate terre usque ad terminos eius,
et servies ibi diis alienis quos tu
ignoras et patres tui, lignis ac lapidibus.

In gentibus quoque illis non quiesces, neque erit re-
quies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi dominus ibi
cor pavidum, et deficientes oculos, et animam
merore consumptam: et erit vita tua quasi pen-
dens ante te. Timebis nocte et die, et non
credes vite tue. Mane dices: Quis michi
det vesperum? Et vespere: Quis michi det
mane? propter cordis tui formidinem qua
terreberis, et propter ea que tuis videbis oculis. Re-
ducet te dominus classibus in Egyptum, per viam
de qua dixit tibi ut eam amplius non videres.
Ibi venderis inimicis tuis in servos et an-
cillas, et non erit qui emat.

XXIX

Hec sunt verba federis quod precepit dominus Mo-
ysi ut feriret cum filiis Israel in terra
Moab, preter illud fedus quod cum eis pepigit
in Oreb. Vocavitque Moyses omnem Israel
et dixit ad eos: Vos vidistis universa
que fecit dominus coram vobis in terra Egypti Pharao-
ni et omnibus servis eius universeque terre il-
lius: temptationes magnas quas viderunt oculi tui,
signa illa portentaque ingentia, et non dedit
vobis dominus cor intelligens, et oculos videntes et
aures que possunt audire usque in presentem
diem. Adduxit vos xl. annis per deser-
tum: non sunt attrita vestimenta vestra, nec cal-
ciamenta pedum vestrorum vetustate consump-
ta sunt. Panem non comedistis, vinum et
siceram non bibistis: ut sciretis quia ipse est
dominus deus vester. Et venistis ad locum hunc. Egres-
susque Seon rex Esebon, et Og rex Basan
occurrentes nobis ad pugnam. Et percussi-
mus eos, et tulimus terram eorum, ac tradidimus
possidendam Ruben et Gad et dimidie
tribui Manasse. Custodite ergo verba pac-
ti huius, et implete ea: ut intelligatis uni-
versa que facitis. Vos statis hodie cuncti
coram domino deo vestro, principes vestri ac tribus,
et maiores natu atque doctores, omnis populus
Israel, liberi et uxores vestre, et advena qui
tecum moratur in castris, exceptis ligno-
rum cesoribus, et his qui comportant aquas:
ut transeas in federe domini dei tui, et in iureiu-
rando quod hodie dominus deus tuus percutit tecum,
ut suscitet te sibi in populum, et ipse sit dominus deus tuus
sicut locutus est tibi, et sicut iuravit patribus tuis A-
braham, Ysaac et Iacob. Nec vobis solis ego
hoc fedus ferio, et hec iuramenta confirmo, sed
cunctis presentibus et absentibus. Vos enim
nostis quomodo habitaverimus in terra Egypti, et quo-
modo transierimus per medium nationum, quas trans-
euntes vidistis abominationes et sor-
des, id est ydola eorum, lignum et lapidem, ar-
gentum et aurum, que colebant. Ne forte sit in-
ter vos vir aut mulier, familia aut tribus, cuius
cor aversum est hodie a domino deo ~~suo~~ nostro,
ut vadat et serviat diis illarum gentium: et
sit inter vos radix germinans fel et ama-
ritudinem. Cumque audierit verba iura-
menti huius, benedicat sibi in corde suo dicens: Pax
erit michi, et ambulabo in pravitate cordis me-
i: et assumat ebria sitientem, et dominus non ig-
noscat ei: sed tunc quam maxime furor eius seui- [et fumet]
at, et zelus contra hominem illum, et sedeant super eum omnia
maledicta que scripta sunt in hoc volumine: et
deleat nomen eius sub celo, et consumat eum in per-
ditionem ex omnibus tribubus Israel, iuxta maledictio-
nes que in libro legis huius ac federis continen-
tur. Dicetque sequens generatio, et filii qui nascentur
deinceps, et peregrini qui de longe venerint, vi-
dentes plagas terre illius et infirmitates quibus
eam afflixerit dominus, sulphure et salis ardore com-
burentes, ita ut ultra non seratur, nec virens
quippiam germinet, in exemplum subversionis
Sodome et Gomorre, Adame et Seboym,
quas subvertit dominus in ira et furore suo: et dicent
omnes gentes: Quare sic fecit dominus terre huic? Que
est hec ira furoris eius immensa? Et respondebunt:
Quia dereliquerunt pactum domini, quod pepigit cum
patribus eorum, quando eduxit eos de terra Egyp-
ti: et servierunt diis alienis, et adoraverunt
eos quos nesciebant, et quibus non fuerant at-
tributi: idcirco iratus est furor domini contra ter-
ram istam, ut induceret super eam omnia maledicta

que in hoc volumine scripta sunt. et eiecit eos
de terra sua in ira et furore et in indignatione
maxima. proiecitque in terram alienam sicut
hodie comprobatur. Abscondita domino deo nostro
que manifesta sunt nobis et filiis nostris usque in
eternum. ut faciamus universa precepta legis huius.
XXX Cum ergo venerint super te omnes sermo
nes isti. benedictio sive maledictio quam proposui in conspec
tu tuo. et ductus penitudine
cordis tui in universis gentibus in quas dis
persit te dominus deus tuus. et reversus fueris ad eum
et obedieris eius imperiis. sicut ego hodie pre
cipio tibi cum filiis tuis in toto corde tuo et
in tota anima tua. reducet te dominus deus tuus de
captivitate tua. ac miserebitur tui et
rursum congregabit te de cunctis populis in quos
te ante dispersit. Si ad cardines celi fueris dis
sipatus. inde te retrahet dominus deus tuus. et assum
et. atque introducet in terram quam possederunt
patres tui. et obtinebis eam. et benedicens tibi
maioris numeri esse te faciet quam fuerunt patres
tui. Circumcidet dominus deus cor tuum et cor semi
nis tui. ut diligas dominum deum tuum ex
toto corde tuo et ex tota anima tua et possis
vivere. Omnes autem maledictiones has convertet
super inimicos tuos et eos qui oderunt te et perse
quuntur. Tu autem reverteris et audies vocem
domini dei tui. faciesque universa mandata
que ego precipio tibi hodie. et abundare te fa
ciet dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tu
arum. in sobole uteri tui. et in fructu iumentorum tu
orum. et in ubertate terre tue. et in rerum omnium
largitate. Revertetur enim dominus ut gaudeat
super te in omnibus bonis sicut gavisus est in pa
tribus tuis. si tamen audieris vocem domini dei tui
et custodieris precepta eius et cerimonias
que in hac lege scripta sunt. et revertaris ad
dominum deum tuum in toto corde tuo. et in to
ta anima tua. Mandatum hoc quod ego precipio
tibi hodie. non supra te est neque procul positum
nec in celo situm ut possis dicere quis nostrum
ad celum valet ascendere ut defe
rat illud ad nos et audiamus atque ope
re compleamus. neque trans mare positum ut cau
seris et dicas quis ex nobis transfretare
poterit mare. et illud ad nos usque deferre
ut possimus audire et facere quod preceptum est.
Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo et
in corde tuo ut facias illum. Considera
quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam
et bonum. et e contrario mortem et malum. ut di
ligas dominum deum tuum et ambules in viis eius
et custodias mandata illius et cerimonias ac
iudicia et vivas ac te multiplicet et
benedicat tibi in terra ad quam ingredieris pos
sidendam. Si autem aversum fuerit cor tuum
et audire nolueris atque errore deceptus
adoraveris deos alienos et servieris eis.
predico tibi hodie quod pereas et parvo tempore moreris
in terra ad quam iordane transmisso ingredi
eris possidendam. Testes invoco hodie ce
lum et terram quod proposuerim vobis vitam et mor
tem bonum et malum. benedictionem et maledic
tionem. Elige ergo vitam ut et tu vivas et se
men tuum. et diligas dominum deum tuum at
que obedias voci eius et illi adhereas. ipse est
enim vita tua et longitudo dierum tuorum ut
habites in terra pro qua iuravit dominus patribus
tuis. abraham. ysaac et iacob. ut daret eis.
XXXI Abiit itaque moyses et lo
cutus est omnia verba hec ad universum israhel
et dixit ad eos. Centum viginti annorum sum
hodie non possum ultra egredi et ingredi pre
sertim cum et dominus dixerit mihi non transibis ior
danem istum. Dominus ergo deus tuus transibit an
te te. ipse delebit omnes gentes has in conspectu tuo et
possidebis eas. et iosue iste transibit an
te te sicut locutus est dominus. Facietque dominus eis sicut
fecit seon et og regibus amorreorum et ter
re eorum. delebitque eos. Cum ergo et hos tra
diderit vobis similiter facietis eis sicut pre
cepi vobis. Viriliter agite et confortami
ni. Nolite timere nec paveatis a conspec
tu eorum. quia dominus deus tuus ipse est ductor

tuus, et non dimittet nec derelinquet te. Vo-
cavitque Moyses Iosue, et dixit ei coram
omni Israel: Confortare et esto robustus:
tu enim introduces populum istum in terram quam
daturum se patribus eorum iuravit Dominus, et tu e-
am sorte divides. Et Dominus qui ductor ve-
ster est, ipse erit tecum: non dimittet nec de-
relinquet te: Noli timere nec paveas.
Scripsit itaque Moyses legem hanc, et tra-
didit eam sacerdotibus filiis Levi, qui
portabant arcam foederis Domini, et cunctis se-
nioribus Israel. Praecepitque eis dicens:
Post septem annos, anno remissionis in so-
lemnitate tabernaculorum convenien-
tibus cunctis ex Israel ut appareant in conspec-
tu Domini Dei tui in loco quem elegerit Dominus, le-
ges verba legis huius coram omni Israel audien-
tibus eis, et in unum omni populo congregato, tam
viris quam mulieribus, parvulis et adve-
nis, qui sunt intra portas tuas, ut audi-
entes discant, et intelligant, et timeant Do-
minum Deum vestrum, et custodiant, imple-
antque omnes sermones legis huius. Filii quoque
illorum qui nunc ignorant, ut audire possi-
nt, et timeant Dominum Deum suum cunctis die-
bus quibus versantur in terra ad quam vos Iorda-
ne transmisso pergitis obtinendam. Et ait Domi-
nus ad Moysen: Ecce prope sunt dies mortis
tuae: voca Iosue, et state in tabernaculo
testimonii, ut praecipiam ei. Abierunt ergo
Moyses et Iosue, et steterunt in tabernaculo
testimonii: apparuitque Dominus ibi in colum-
na nubis, quae stetit in introitu tabernaculi.
Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce tu dor-
mies cum patribus tuis, et populus iste consur-
gens fornicabitur post deos alienos in
terra, ad quam ingreditur ut habitet in ea.
Ibi derelinquet me, et irritum faciet foedus
quod pepigi cum eo. Et irascetur furor meus
contra eum in die illo: et derelinquam eum, et ab-
scondam faciem meam ab eo, et erit in devo-
rationem: Invenient eum omnia mala

et afflictiones, ita ut dicat in illo die:
Vere quia non est Deus mecum, invenerunt
me haec mala. Ego autem abscondam et celabo
faciem meam in die illo, propter omnia mala quae
fecit quia secutus est deos alienos. Nunc
itaque scribite vobis canticum istud, et docete
filios Israel: ut memoriter teneant, et ore
decantent: et sit mihi carmen istud pro testimo-
nio inter filios Israel. Introducam enim eum
in terram pro qua iuravi patribus eius, lacte et
melle manantem. Cumque comederint, et
saturati crassique fuerint, avertentur ad
deos alienos, et servient eis: et detrahent mi-
hi, et irritum facient pactum meum. Postquam in-
venerint eum multa mala et afflictiones,
respondebit ei canticum istud pro testim-
onio, quod nulla delebit oblivio ex ore
seminis tui. Scio enim cogitationes eius
quae facturus sit hodie, antequam introducam eum
in terram quam ei pollicitus sum. Scripsit ergo Moyses
canticum, et docuit filios Israel. Praecepitque
Dominus Iosue filio Nun, et ait: Confortare
et esto robustus: Tu enim introduces filios
Israel in terram quam pollicitus sum eis, et ego
ero tecum. Postquam ergo scripsit Moyses verba
legis huius in volumine, atque complevit: prae-
cepit Levitis, qui portabant arcam foederis
Domini, dicens: Tollite librum istum, et ponite
illum in latere arcae foederis Domini Dei vestri: ut
sit ibi contra te in testimonium. Ego e-
nim scio contentionem tuam, et cervicem
tuam durissimam. Adhuc vivente
me, et ingrediente vobiscum, semper con-
tentiose egistis contra Dominum: quanto ma-
gis cum mortuus fuero? Congregate
ad me omnes maiores natu per tribus
vestras, atque doctores, et loquar audien-
tibus eis sermones istos, et invocabo con-
tra eos caelum et terram. Novi enim quod post
mortem meam inique agetis, et declinabitis
cito de via, quam praecepi vobis: et occurrent
vobis mala in extremo tempore, quando fe-

certis malum in conspectu domini ut irritetis
eum per opera manuum vestrarum. Locutus est ergo
Moyses audiente universo coetu Israel
verba carminis huius et ad finem usque complevit.

XXXII

Audite caeli quae loquor audiat terra
verba oris mei. Concrescat in pluvia (vel plu)
doctrina mea fluat ut ros eloquium
meum. Quasi imber super herbam et quasi stillae
super gramina quia nomen domini invocabo. Da-
te magnificentiam deo nostro dei perfecta sunt
opera et omnes viae eius iudicia. Deus fidelis et
absque ulla iniquitate iustus et rectus. Pec-
caverunt ei et non filii eius in sordibus. Generatio
prava atque perversa haecine reddis domino po-
pule stulte et insipiens? Numquid non ipse est
pater tuus qui possedit te et fecit et crea-
vit te? Memento dierum antiquorum cogi-
ta generationes singulas. Interroga patrem tuum et
annuntiabit tibi maiores tuos et dicent tibi.
Quando dividebat Altissimus gentes quando separabat fi-
lios Adam constituit terminos populorum iux- (qui)
ta numerum filiorum Israel. Pars autem domini populus eius
Iacob funiculus hereditatis eius. Invenit
eum in terra deserta in loco horroris et va-
stae solitudinis. Circumduxit eum et do-
cuit et custodivit quasi pupillam oculi sui.
Sicut aquila provocans ad volandum pullos
suos et super eos volitans. Expandit
alas suas et assumpsit eos atque portavit
in humeris suis. Dominus solus dux eius fuit
et non erat cum eo deus alienus. Constituit
eum super excelsam terram ut comederet
fructus agrorum. Ut sugeret mel de pe-
tra oleumque de saxo durissimo. Bu-
tyrum de armento et lac de ovibus cum a-
dipe agnorum et arietum filiorum Basan. Et
hircos cum medulla tritici et sanguinem
uvae biberet meracissimum. Incras-
satus est dilectus et recalcitravit. In-
crassatus impinguatus dilatatus. Dere-
liquit deum [illegible] factorem suum et reces-
sit a deo salutari suo. Provocaverunt eum
in diis alienis et in abominationibus ad
iracundiam concitaverunt. Immolave-
runt daemoniis et non deo. Diis quos igno-
rabant. Novi recentesque venerunt
quos non coluerunt patres eorum. Deum qui te genu-
it dereliquisti et oblitus es domini crea-
toris tui. Vidit dominus et ad iracundiam
concitatus est quia provocaverunt eum filii
sui et filiae. Et ait: Abscondam faciem
meam ab eis et considerabo novissima e-
orum. Generatio enim perversa est et infideles fi-
lii. Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat deus
et irritaverunt in vanitatibus suis. Et e-
go provocabo eos in eo qui non est populus et in
gente stulta irritabo eos. Ignis succen-
sus est in furore meo et ardebit
usque ad inferni novissima. Devora-
bitque terram cum germine suo et mon-
tium fundamenta comburet. Congregabo
super eos mala et sagittas meas comple-
bo in eis. Consumentur fame et devora-
bunt eos aves morsu amarissimo.
Dentes bestiarum immittam in eos cum fu-
rore trahentium super terram atque serpen-
tium. Foris vastabit eos gladius et in-
tus pavor iuvenem simul ac virgi-
nem lactentem cum homine sene. Dixi: Ubinam
sunt? Cessare faciam ex hominibus memo-
riam eorum. Sed propter iram inimicorum dis-
tuli ne forte superbirent hostes eorum
et dicerent: Manus nostra excelsa et non
dominus fecit haec omnia. Gens absque consilio
est et sine prudentia. Utinam saperent et intellige-
rent ac novissima providerent. Quomodo
persequebatur unus mille et duo fuga-
rent decem milia? Nonne ideo quia deus suus
vendidit eos et dominus conclusit illos? Non
enim est deus noster ut dii eorum et inimi-
ci nostri sunt iudices. De vinea Sodomo-
rum vinea eorum et de suburbanis Go-
morrae. Uva eorum uva fellis et botrus
amarissimus. Fel draconum vinum

hec x an boc amarissimus.

eorum et aspidum insanabile. Nonne hec condi-
ta sunt apud me et signata in thesauris
meis? Mea est ultio et ego retribuam
eis in tempore ut labatur pes illorum. Iuxta
est dies perditionis et adesse festinant
tempora. Iudicabit dominus populum et in servis
suis miserebitur. Videbit quod infirma-
ta sit manus et clausi quoque defecerunt residu-
ique consumpti sunt. Et dicent: Ubi sunt dii e-
orum in quibus habebant fiduciam? De quorum
victimis comedebant adipes et bibe-
bant vinum libaminum. Surgant et o-
pitulentur vobis et in necessitate vos protega-
nt. Videte quod ego sim solus et non sit
alius deus preter me. Ego occidam et e-
go vivere faciam, percutiam et ego sana-
bo et non est qui de manu mea possit e-
ruere. Levabo ad celum manum meam et
dicam: Vivo ego in eternum. Si acuero ut
fulgur gladium meum et arripuerit iu-
dicium manus mea, reddam ultionem
hostibus meis et his qui oderunt me retri-
buam. Inebriabo sagittas meas sangui-
ne et gladius meus devorabit carnes
De cruore occisorum et de captivitate n-
udati inimicorum capitis. Laudate gentes
populum eius quia sanguinem servorum suorum ul-
ciscetur. Et vindictam retribuet in hostes
eorum et propitius erit terre populi sui. Ve-
nit ergo Moyses et locutus est omnia verba can-
tici huius in auribus populi ipse et Iosue filius
Nun. Complevitque omnes sermones
istos loquens ad universum Israel et dixit
ad eos: Ponite corda vestra in omnia verba
mea que ego testificor vobis hodie ut
mandetis ea filiis vestris custodire et fa-
cere et implere universa que scripta sunt
in libro legis huius quia non incassum precepta
sunt vobis sed ut singuli in eis vive-
rent. Que facientes longo perseveretis
tempore in terra ad quam Iordane transmisso
ingredimini possidendam. Locutusque

est dominus ad Moysen in eadem die dicens: As-
cende ad montem istum Abarim [illegible]
in montem Nebo qui est in terra Moab contra
Hiericho et vide terram Chanaan quam ego
tradam filiis Israel possidendam et mo-
rere in monte. Quem conscendens iungeris
populis tuis, quia prevaricati estis contra me
in medio filiorum Israel ad aquas contradicti-
onis in Cades deserti Sin et non sanctificastis
me inter filios Israel. E contra videbis ter-
ram et non ingredieris in eam quam ego da-
bo filiis Israel.

iungeris

sicut mortuus est Aaron frater
tuus in monte Hor et appo-
situs populis suis.

XXXIII

Hec est benedictio qua benedixit Mo-
yses homo dei filiis Israel ante mortem
suam et ait: Dominus de Syna venit et de
Seyr ortus est nobis. Apparuit de mon-
te Pharan et cum eo sanctorum milia. In dex-
tera eius ignea lex. Dilexit populos. Omnes
sancti in manu illius sunt. Et qui appropin-
quant pedibus eius accipient de doctrina
illius. Legem precepit nobis Moyses here-
ditatem multitudinis Iacob. Erit apud
rectissimum rex congregatis principi-
bus populi cum tribubus Israel. Vivat Ruben et
non moriatur et sit parvus in numero. Hec est
Iude benedictio. Audi domine vocem Iu-
de et ad populum suum introduc eum. Manus e-
ius pugnabunt pro eo et adiutor illius
contra adversarios eius erit. Levi quoque ait: Per-
fectio tua et doctrina tua viro sancto tuo
quem probasti in temptatione et iudicasti
ad aquas contradictionis. Qui dixit patri
suo et matri sue: Nescio vos; et fratribus suis:
Ignoro illos; et nescierunt filios suos.
Hii custodierunt eloquium tuum et pac-
tum tuum servaverunt. Iudicia tua o Iacob
et legem tuam o Israel. Ponent thymiama
in furore tuo et holocaustum super altare
tuum. Benedic domine fortitudi-
ni eius et opera manuum illius suscipe. Per-
cute dorsa inimicorum eius et qui oderunt
eum non consurgant. Et Beniamin

Qui sunt alienati sunt a [illegible]
[illegible]
[illegible]
Hii custodierunt eloquium tuum.
Iacob ... Israel ...

ait. Amantissimus domini habitabit confi-
denter. in eo quasi in thalamo tota die mo-
rabitur et inter humeros illius requiescet. Io-
seph quoque ait. De benedictione domini terra eius
de pomis celi et rore atque abysso sub-
iacente. De pomis fructuum solis ac lu-
ne. de uertice antiquorum montium. de po-
mis collium eternorum. de frugibus terre et ple-
nitudine eius. Benedictio illius qui ap-
paruit in rubo ueniat super caput Io-
seph. et super uerticem nazarei inter fratres
suos. Quasi primogeniti tauri pul-
critudo eius. cornua rinocerontis
cornua illius. In ipsis uentilabit gen-
tes usque ad terminos terre. Hec sunt mul-
titudines effraim. et hec milia manas-
se. Et zabulon ait. Letare zabulon
in exitu tuo. et ysachar in tabernaculis tuis.
Populos ad montem uocabunt. ibi immo-
labunt uictimas iusticie. qui inundati-
onem maris quasi lac sugent. et thesau-
ros absconditos arenarum. Et gad ait.
Benedictus in latitudine gad. quasi leo
requieuit. cepitque brachium et uerti-
cem. et uidit principatum suum. quod in par-
te sua doctor esset repositus. qui fuit
cum principibus populi. et fecit iusticias domini
et iudicium suum cum israel. Dan quoque ait. Dan
catulus leonis. fluet largiter de ba-
san. Et nepthalim dixit. Nepthali
habundantia perfruetur. et plenus erit
benedictionibus domini. mare et meridiem pos-
sidebit. Aser quoque ait. Benedictus in filiis
aser. sit placens fratribus suis. et tinguat
in oleo pedem suum. ferrum et es calcia-
mentum eius. Sicut dies iuuentu-
tis tue. ita et senectus tua. Non est deus
alius ut deus rectissimi. Ascensor ce-
li. auxiliator tuus. Magnificenti-
a eius discurrunt nubes. Habita-
culum eius sursum. et subter brachi-
a sempiterna. Eiciet a facie tua

inimicum. dicetque. Conterere. Habita-
bit israel confidenter et solus. Oculus ia-
cob in terra frumenti et uini. celique
caligabunt rore. Beatus es tu israel.
Quis similis tui popule qui saluaris
in domino. scutum auxilii tui et
gladius glorie tue. Negabunt te ini-
mici tui. et tu eorum colla calcabis.
Ascendit ergo moyses de campestribus XXXIIII
moab super montem nebo in uerticem
fasga contra iericho. ostenditque ei dominus
omnem terram ~~iuda~~ usque dan. et uniuer- galaad
sum nepthalim. terramque effraim et
manasse. et omnem terram iuda usque
ad mare nouissimum. et australem
partem. et latitudinem campi iericho ci-
uitatis palmarum usque segor. dixit-
que dominus ad eum. Hec est terra pro qua
iuraui abraham ysaac et iacob. di-
cens. Semini tuo dabo eam. Uidis-
ti eam oculis tuis. et non transibis ad
illam. Mortuusque est ibi moyses
seruus domini in terra moab iuben-
te domino. et sepeliuit eum in ualle ter-
re moab contra phegor. et non cognouit
homo sepulchrum eius usque in presentem
diem. Moyses centum et uiginti annorum erat quando
mortuus est. non caligauit oculus eius. ne-
que dentes illius moti sunt. Fleue-
runtque eum filii israel in campestribus moab
triginta diebus. Et completi sunt dies pl-
anctus lugentium moysen. Iosue ue-
ro filius nun repletus est spiritu sapi-
entie. quia moyses posuit super eum ma-
nus suas. et obedierunt ei filii israel. fe-
ceruntque sicut precepit dominus moysi. Et non
surrexit ultra propheta in israel sicut moyses
quem nosset dominus facie ad faciem in omnibus
signis atque portentis. que misit per eum ut
faceret in terra egypti pharaoni et omni-
bus seruis eius. uniuerseque terre illius. et cuncta
manum robustam. magnaque mirabilia

que fecit moyses coram universo israhel.
Explicit deuterono-
Et factum est mium. Inci-
post mortem pit liber
moysi servi domini iosue
ut loqueretur dominus e.
ad iosue filium nun
ministrum moysi et diceret ei. Moyses
servus meus mortuus est. Surge et tran-
si iordanem istum tu et omnis populus tecum in
terram quam ego dabo filiis israhel. Omnem
locum quem calcaverit ~~…~~ vestigium pedis
vestri vobis tradam. sicut locutus sum mo-
ysi. A deserto ~~…~~ et libano usque
ad fluvium magnum eufraten. omnis
terra etheorum usque ad mare magnum con-
tra solis occasum erit terminus vester. Nullus
poterit vobis resistere cunctis diebus vite
l' tue tue. Sicut fui cum moyse ita ero tecum.
non dimittam nec derelinquam te. Confor-
tare et esto robustus. tu enim sorte divi-
des populo huic terram pro qua iuravi patribus
suis ut traderem eam illis. Confortare
igitur et esto robustus valde ut custodias
et facias omnem legem quam precepit tibi moy-
ab ea ses servus meus. ne declines ad dexteram vel
ad sinistram ut intelligas cuncta que agis.
Non recedat volumen legis huius de ore tuo.
sed meditaberis in eo diebus ac noctibus. ut
custodias et facias omnia que scripta sunt
in eo. Tunc diriges viam tuam et intelliges
eam. Ecce precipio tibi. confortare et es-
to robustus. Noli metuere et noli tim-
ere: quoniam tecum est dominus deus tuus in omnibus
ad que cumque perrexeris. Precepitque iosue prin-
cipibus populi dicens. Transite per medium
castrorum et imperate populo dicentes. Prepa-
rate vobis cibaria. quoniam post diem tercium
transibitis iordanem et intrabitis ad pos-
sidendam terram quam dominus deus vester daturus est
vobis. Rubenitis quoque et gaditis et
dimidie tribui manasse ait. Memen-
tote sermonis quem precepit vobis moyses
famulus domini dicens. Dominus deus vester dedit
vobis requiem et omnem terram. Uxores vestre x
et filii vestri ac iumenta manebunt in terra quam
tradidit vobis moyses trans iordanem.
Vos autem transite armati ante fratres ves-
tros omnes fortes manu et pugnate pro
eis donec det requiem dominus fratribus vestris
sicut et vobis dedit et possideant ipsi quoque
terram quam dominus deus vester daturus est eis. et sic reverte-
mini in terram possessionis vestre
et habitabitis in ea quam dedit vobis ~~…~~
moyses famulus domini trans iordanem
contra solis ortum. Responderuntque ad iosue
atque dixerunt. Omnia que precepisti nobis faciemus.
et quocumque miseris ibimus. Sicut obedi- miseris .q.
vimus moysi in cunctis. ita obediemus et
tibi. tantum sit dominus deus tecum sicut fuit cum moyse.
Qui contradixerit ori tuo et non obedierit
cunctis sermonibus tuis quos preceperis ei.
moriatur. Tu tantum confortare et viriliter age.
Misit igitur iosue filius nun de setthim II
duos viros exploratores in abscon-
dito et dixit eis. Ite et considerate terram ur-
bemque iericho. Qui pergentes ingressi sunt
domum mulieris meretricis nomine raab et re- i. hospitalis
quieverunt apud eam. Nuntiatumque est regi
iericho et dictum. Ecce viri ingressi sunt
huc per noctem de filiis israhel ut explorarent ter-
ram. Misitque rex iericho ad raab dicens.
Educ viros qui venerunt ad te et ingressi
sunt domum tuam. Exploratores quippe sunt
et omnem terram considerare venerunt. Tollensque
mulier viros abscondit et ait. Fateor.
venerunt ad me et nesciebam unde es-
sent. Cumque porta clauderetur in tenebris
et illi pariter exirent. nescio quo abierunt.
Persequimini cito et comprehendetis eos. Ip-
sa autem fecit ascendere viros in solarium do-
mus sue operuitque eos lini stipula que ibi
erat. Hii autem qui missi fuerant. secuti sunt
eos per viam que ducit ad vada iordanis.

401

Illis quoque egressis statim porta clausa est.
Necdum obdormierant qui latebant, et ecce
mulier ascendit ad eos et ait: Novi quia
tradiderit vobis dominus terram istam, etenim irruit in
nos terror vester, et elanguerunt omnes habita-
tores terre. Audivimus quod siccaverit dominus a-
quas maris rubri ad vestrum introitum quando
egressi estis de egypto, et que feceritis duobus
amorreorum regibus qui erant trans iordanem,
seon et og, quos interfecistis. Hec audi-
entes pertimuimus, et elanguit cor nostrum,
nec remansit in nobis spiritus ad introitum
vestrum. Dominus enim deus vester ipse est deus in celo
sursum et in terra deorsum. Nunc ergo iurate
mihi per dominum ut quomodo ego feci vobiscum
misericordiam, ita et vos faciatis cum domo pa-
tris mei, detisque michi signum verum ut
salvetis patrem meum et matrem, fratres ac
sorores meas, et omnia que eorum sunt, et eruatis
animas nostras a morte. Qui responderunt ei: Anima
nostra sit pro vobis in mortem, si tamen non prodideris
nos. Cumque tradiderit nobis dominus terram,
faciemus in te misericordiam et veritatem. Demi-
sit ergo eos per funem de fenestra, domus enim
eius herebat muro. Dixitque ad eos:
conscendite Ad montana confugite ne forte oc-
currant vobis revertentes, ibique latete tri-
bus diebus donec redeant, et sic ibitis per viam
vestram. Qui dixerunt ad eam: Innoxii e-
rimus a iuramento hoc quo adiurasti nos,
si ingredientibus nobis terram signum
non fuerit funiculus iste coccineus, et liga-
nos. veris eum in fenestra per quam nos dimisisti,
et patrem tuum ac matrem, fratresque et omnem
cognationem tuam congregaveris in domum
tuam. Qui ostium domus tue egressus
fuerit, sanguis ipsius erit in caput eius,
et nos erimus alieni. Cunctorum autem
sanguis qui tecum in domo fuerint, redun-
dabit in caput nostrum si eos quis tetigerit.
Quod si nos prodere volueris et sermonem
istum proferre in medium, erimus mun-
di ab hoc iuramento quo adiurasti nos.
Et illa ait: Sicut locuti estis, sic fiat.
Dimittensque eos ut pergerent, appendit
funiculum coccineum in fenestra. Illi
vero ambulantes pervenerunt ad monta-
na, et manserunt ibi tres dies, donec rever-
terentur qui fuerant persecuti. Quesitos enim
per omnem viam non reppererunt. Qui-
bus urbem ingressis, reversi sunt et descen-
derunt exploratores de monte, et iorda-
ne transmisso venerunt ad iosue filium
nun, narraveruntque ei omnia que accide-
rant sibi atque dixerunt: Tradidit dominus
in manus nostras omnem terram hanc, et ti-
more prostrati sunt cuncti habitatores eius. III
Igitur iosue de nocte consurgens movit
castra, egredientesque de sethim venerunt
ad iordanem ipse et omnes filii israel, et mora-
ti sunt ibi per tres dies. Quibus evolutis
transierunt preones per castrorum medium
et clamare ceperunt: Quando videritis arch-
am federis domini dei vestri et sacerdotes stirpis
levitice portantes eam, vos quoque con-
surgite et sequimini precedentes. Sitque
inter vos et archam spacium cubitorum du-
um milium, ut procul videre possitis, et
nosse per quam viam ingrediamini, quia
prius non ambulastis per eam; et cave-
te ne appropinquetis ad ~~eam~~ archam. Dixit-
que iosue ad populum: Sanctificamini,
cras enim faciet dominus inter vos mirabili-
a. Et ait ad sacerdotes: Tollite arch-
am federis et precedite populum. Qui iussa
complentes tulerunt et ambulaverunt
ante eos. Dixitque dominus ad iosue: Hodie in-
cipiam exaltare te coram omni israel,
ut sciant quod sicut fui cum moyse ita
et tecum sim. Tu autem precipe sacerdotibus qui
portant archam federis et dicito eis: Cum
ingressi fueritis partem aque iordanis, sta-
te in ea. Dixitque iosue ad filios israel:
Accedite huc et audite verbum domini dei

vestri. Et rursum. In hoc inquit scietis quod
dominus deus viventis in medio vestri est, et dis
perdet in conspectu vestro chananeum, ethe
um, eveum, et pherezeum, gergeseum
quoque et amorreum et iebuseum. Ecce archa
federis domini omnis terre antecedet vos per ior
danem. Parate xii. viros de xii. tri
bubus israel, singulos per singulas tribus. Et
cum posuerint vestigia pedum suorum sacer
dotes qui portant archam federis domini dei
universe terre in aquis iordanis, aque
que inferiores sunt decurrent atque defi
cient. Que autem desuper veniunt, in una mo
le consistent. Igitur egressus est populus de
tabernaculis suis ut transiret iorda
nem, et sacerdotes qui portabant archam
federis pergebant ante eum. Ingressisque eis ior
danem, et pedibus eorum tinctis in parte a
que. Iordanis autem ripas alvei sui tempore
messis impleverat. Steterunt aque in uno
loco descendentes. Ad instar montis
intumescentes apparebant procul ab
urbe que vocatur edom usque ad locum
sarthan. Que autem inferiores erant in
mare solitudinis quod nunc vocatur mor
tuum descenderunt usquequo omnino defice
rent. Populus autem incedebat contra iorda
nem, et sacerdotes qui portabant ar
cham domini stabant super siccam humum
in medio iordanis accincti, omnisque po
pulus per arentem alveum transibat.
III Quibus transgressis dominus dixit ad
iosue. Elige xii. viros singulos
per singulas tribus, et precipe eis ut tollant
de medio iordanis alveo ubi stete
runt sacerdotum pedes xii. durissimos
lapides, quos ponetis in loco castrorum
ubi fixeritis hac nocte tentoria. Vo
cavitque iosue xii. viros quos elege
rat de filiis israel, singulos de tribubus sin
gulis. Et ait ad eos. Ite ante archam
domini dei vestri ad iordanis me
dium, et portate inde singuli singulos lapides
in humeris vestris, iuxta numerum filiorum israel, ut
sit signum inter vos. Et quando interrogaverint
vos filii vestri cras dicentes, quid sibi vo
lunt lapides isti? Respondebitis eis. De
fecerunt aque iordanis ante archam federis
domini cum transiret eum. Ideo positi sunt lapi
des isti in monimentum filiorum israel usque in eter
num. Fecerunt ergo filii israel sicut precepit eis
iosue, portantes de medio iordanis al
veo xii. lapides, ut ei dominus imperaverat, iuxta
numerum filiorum israel, usque ad locum in quo cas
tra metati sunt, ibique posuerunt eos. Ali
os quoque xii. lapides posuit iosue in medio
iordanis alveo ubi steterunt sacerdotes
qui portabant archam federis domini, et sunt
ibi usque in presentem diem. Sacerdotes
autem qui portabant archam stabant in me
dio iordanis, donec omnia complerentur que
iosue loquebatur ad populum sicut preceperat dominus, et
dixerat ei moyses. Festinavitque populus
et transiit. Cumque transissent omnes, tran
sivit et archa domini. Sacerdotes quoque per
gebant ante populum. Filii quoque ruben et gad
et dimidie tribus manasse armati pre
cedebant filios israel, sicut eis preceperat
moyses, et xl. pugnatorum milia per turmas
et cuneos incedebant per plana atque cam
pestria urbis iericho. In illo die mag
nificavit dominus iosue coram omni israel, ut ti
merent illum sicut timuerant moysen dum
adhuc viveret. Dixitque ad eum. Precipe
sacerdotibus qui portant archam federis ut
ascendant de iordane. Qui precepit eis di
cens. Ascendite de iordane. Cumque ascen
dissent portantes archam federis domini,
et siccam humum calcare cepissent, reverse
sunt aque in alveum suum, et fluebant sicut
ante consueverant. Populus autem de iordane as
cendit decima die primi mensis, et castra
metati sunt in galgalis contra orientalem
plagam urbis iericho. Duodecim quoque

lapides quoque de iordanis alveo sumpserant
posuit iosue in galgalis. et dixit ad filios
israhel. Quando interrogaverint filii vestri pa
tres suos. et dixerint eis. quid sibi volunt
isti lapides? docebitis eos atque dicetis.
Per aridum alveum transivit israhel iordan
em istum. siccante domino deo vestro aquas eius in con
spectu nostro donec transiretis. sicut fecerat prius
in mari rubro. quod siccavit donec transi
remus. ut discant omnes terrarum populi fortissi
mam manum domini. ut et vos timeatis do
minum deum vestrum omni tempore.

V

Postquam ergo audierunt omnes reges a
morreorum qui habitabant trans iordanem
ad occidentalem plagam. et cuncti reges
chanaan qui propinqua possidebant mag
ni maris loca. quod siccasset dominus fluenta
iordanis coram filiis israhel donec transirent.
dissolutum est cor eorum. et non remansit in
eis spiritus timentium in conspectu filiorum israhel.
Eo tempore ait dominus ad iosue. Fac tibi cul
tros lapideos. et circumcide secundo filios israhel.
Fecit quod iusserat dominus. et circumcidit filios
israhel in colle preputiorum. Hec autem causa est
secunde circumcisionis. Omnis populus qui egressus est
de egypto generis masculini universi
bellatores viri mortui sunt in deser
to per longissimos vie circuitus. qui omnes
circumcisi erant. Populus autem qui natus est in de
serto per .xl. annos itineris latissime so
litudinis. incircumcisus fuit. donec consu
merentur qui non audierant vocem domini.
et quibus ante iuraverat ut ostenderet eis ter
ram lacte et melle manantem. Horum filii
in locum successerunt patrum. et circumcisi sunt
ab iosue. quia sicut nati fuerant in preputio e
rant. nec eos in via aliquis circumciderat.
Postquam autem omnes circumcisi sunt. manse
runt in eodem loco castrorum donec sana
rentur. Dixitque dominus ad iosue. Hodie ab
stuli opprobrium egypti a vobis. Vocatum
que est nomen loci illius galgala usque in pre

sentem diem. Manseruntque filii israhel in
galgalis. et fecerunt phase quartadecima
die mensis ad vesperum in campestribus ieri
cho. et comederunt de frugibus terre die altero
azimos panes et polentam eiusdem anni.
Defecitque manna postquam comederunt de fru
gibus terre. nec usi sunt ultra illo cibo filii israhel
sed comederunt de fructibus presentis anni
terre chanaan. Cum autem esset iosue in agro
urbis iericho. levavit oculos. et vidit vi
rum stantem contra se. evaginatum tenen
tem gladium. perrexitque ad eum et ait. Nos
ter es an adversariorum? Qui respondit. Ne
quaquam. sed sum princeps exercitus domini. et nunc
venio. Cecidit iosue pronus in terram.
et adorans ait. Quid dominus meus loquitur ad
servum suum? Solve inquit calciamentum de
pedibus tuis. locus enim in quo stas sanctus est.
Fecitque iosue ut sibi fuerat imperatum.

VI

Iericho autem clausa erat atque munita
timore filiorum israhel. et nullus audebat ingredi
vel egredi. Dixitque dominus ad iosue. Ecce dedi
in manu tua iericho. et regem eius. omnes
fortes viros. Circuite urbem cuncti bel
latores semel per diem. Sic facietis sex
diebus. Septimo autem die sacerdotes tol
lant .vii. bucinas quarum usus est in iubile
o et precedant archam federis. Septiesque
circuibitis civitatem. et sacerdotes clange
nt bucinis. Cumque insonuerit vox tube
longior atque concisior. et in auribus vestris in
crepuerit. conclamabit omnis populus vo
ciferatione maxima. et muri funditus
corruent civitatis. ingredienturque singuli
per locum contra quem steterint. Vocavit ergo io
sue filius nun sacerdotes. et dixit ad eos.
Tollite archam federis. et .vii. alii sacer
dotes tollant .vii. iubileorum bucinas.
et incedant ante archam domini. Ad populum quoque
ait. Ite et circuite civitatem armati pre
cedentes archam domini. Cumque iosue ver
ba finisset. et .vii. sacerdotes .vii. bu

cunctis clangentibus autem archam federis domini omnis exercitus armatus precederet: reliquum autem vulgus archam sequebatur: ac bucinis omnia concrepabant. Preceperat autem iosue populo dicens: Non clamabitis, nec audietur vox vestra, neque ullus sermo ex ore vestro egredietur: donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate et vociferamini. Circuivit ergo archa domini civitatem semel per diem: et reversa in castra, mansit ibi. Igitur iosue de nocte surgente, tulerunt sacerdotes archam domini, et vii. ex eis vii. bucinas, quarum in iubileo usus est: precedebantque archam domini ambulantes atque clangentes: et armatus populus ibat ante eos. Vulgus autem reliquum sequebatur archam, et bucinis personabat. Circuieruntque civitatem secundo die semel, et reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem vii. diluculo consurgentes, circuierunt urbem sicut dispositum erat, septies. Cumque septimo circuitu clangerent sacerdotes bucinis, dixit iosue ad omnem israel: Vociferamini: tradidit enim vobis dominus civitatem. Sitque civitas hec anathema et omnia que in ea sunt domino. Sola raab meretrix vivat cum universis qui cum ea in domo sunt: abscondit enim nuntios quos direximus. Vos autem cavete ne de his que precepta sunt quippiam contingatis, et sitis prevaricationis rei, et omnia castra israel sub peccato sint atque turbentur. Quicquid autem auri et argenti fuerit et vasorum eneorum ac ferri, domino consecretur, repositum in thesauris eius. Igitur omni vociferante populo, et clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri illico corruerunt: et ascendit unusquisque per locum qui contra se erat: ceperuntque civitatem, et interfecerunt omnia que erant in ea, a viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem. Boves quoque et oves et asinos in ore gladii percusserunt. Duobus autem viris qui exploratores missi fuerant, dixit iosue: Ingredimini domum mulieris meretricis, et producite eam, et omnia que illius sunt, sicut illi iuramento firmastis. Ingressique iuvenes, eduxerunt raab et parentes eius, fratres quoque, ~~et~~ cunctam supellectilem ac cognationem illius, et extra castra israel manere fecerunt. Urbem autem et omnia que in ea erant succenderunt, absque auro et argento, et vasis eneis ac ferro, que in erarium domini consecraverunt. Raab vero meretricem et domum patris eius atque omnia que habebat fecit iosue vivere: et habitaverunt in medio israel usque in presentem diem: eo quod absconderit nuntios, quos miserat ut explorarent iericho. In tempore illo imprecatus est iosue dicens: Maledictus vir coram domino qui suscitaverit et edificaverit civitatem iericho. In primogenito suo fundamenta illius iaciat, et in novissimo liberorum ponat portas eius. Fuit ergo dominus cum iosue, et nomen eius in omni terra vulgatum.

VII

Filii autem israel prevaricati sunt mandatum, et usurpaverunt de anathemate. Nam achor filius charmi filii zabdi filii zare de tribu iuda, tulit aliquid de anathemate: iratusque est dominus contra filios israel. Cumque mitteret iosue de iericho viros contra hai, que est iuxta bethaven ad orientalem plagam oppidi bethel, dixit eis: Ascendite et explorate terram. Qui precepta complentes, exploraverunt hai. Et reversi dixerunt ei: Non ascendat omnis populus, sed duo vel tria milia virorum pergant, et deleant civitatem. Quare omnis populus frustra vexetur contra hostes paucissimos? Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum. Qui statim terga vertentes, percussi sunt a viris urbis hai, et corruerunt ex eis xxx. et vi. homines. Persecutique sunt eos adversarii de porta usque sabarim, et ceciderunt per prona

na fugientes. Pertimuitque cor populi et
instar aque liquefactum est. Iosue vero scidit ves-
timenta sua et pronus cecidit in terram coram
archa domini usque ad vesperam tam ipse quam
omnes senes israel. miseruntque pulverem su-
per capita sua. Et dixit iosue. Heu domine
deus quid voluisti traducere populum istum
iordanem fluvium ut traderes nos in manu
amorrei et perderes? Utinam ut cepimus
mansissemus trans iordanem. Mi domine deus
quid dicam videns israel hostibus suis ter-
ga vertentem? Audient chananei et omnes ha-
bitatores terre. ac pariter conglobati circum-
dabunt nos et delebunt nomen nostrum de terra.
Et quid facies magno nomini tuo? Dixitque
dominus ad iosue. Surge quid iaces pronus in terra?
Peccavit israel et prevaricatus est pactum
meum. tuleruntque de anathemate et fu-
rati sunt atque mentiti. et absconderunt inter
vasa sua. nec poterit israel stare ante hostes
suos. eosque fugiet quia pollutus est ana-
themate. Non ero ultra vobiscum donec conteratis
eum qui huius sceleris reus est. Surge sanc-
tifica populum et dic eis. Sanctificamini in cras-
tinum. Hec enim dicit dominus deus israel. Anathema in
medio tui est israel. non poteris stare coram
hostibus tuis donec deleatur de te qui hoc conta-
Accedetisque minatus est scelere. Accedetisque mane
singuli per tribus vestras et quamcumque tribum inve-
nerit sors. accedet per cognationes suas et
cognatio per domos. et domus per viros. Et quicumque
ille in hoc facinore fuerit deprehensus. combu-
retur igni cum omni substantia sua. quoniam pre-
v domini. varicatus est pactum domini. et fecit nephas
in israel. Surrexit itaque iosue mane. ap-
v anathe. plicuit israel per tribus suas. et inventa est tri-
bus iuda. Que cum iuxta familias suas esset
oblata. inventa est familia zare. Illam
quoque per viros offerens. repperit zabdi.
Cuius domum in singulos dividens viros. in-
venit achor filium charmi filii zabdi
filii zare de tribu iuda. Et ait ad a-

chor. Fili mi da gloriam domino deo israel. et con-
fitere atque indica michi quid feceris ne abscon-
das. Responditque achor iosue et dixit ei. Vere
ego peccavi coram domino deo israel. et sic et sic feci.
Vidi enim inter spolia pallium coccineum val-
de bonum. et ducentos siclos argenti. regulam-
que auream .l. siclorum. et concupiscens abstuli
et abscondi in terra contra medium taberna-
culi mei. argentumque fossa humo operui. Mi-
sit ergo iosue ministros. qui currentes ad ta-
bernaculum illius. repperrerunt cuncta abscondita
in eodem loco et argentum simul. Auferentesque
de tentorio. tulerunt ea ad iosue et ad omnes
filios israel. proieceruntque ante dominum. Tollens
itaque iosue achor filium zare argentumque
et pallium et auream regulam. filios quoque eius
et filias. boves et asinos et oves. ipsumque taber-
naculum et cunctam supellectilem. et omnem israel
cum eo duxerunt illos ad vallem achor. Ad quos
dixit iosue. Quia turbasti nos exturba-
bit te dominus in hac die. Lapidavitque eum omnis israel.
et cuncta que illius erant igne consumpta sunt.
Congregaveruntque super eum acervum magnum
lapidum qui permanet usque in presentem diem.
et aversus est furor domini ab eis. Vocatumque
est nomen loci illius vallis achor usque hodie. VIII
Dixit autem dominus ad iosue. Ne timeas ne-
que formides. Tolle tecum omnem multi-
tudinem pugnatorum et consurgens ascende
in oppidum hay. Ecce tradidi in manu tua
regem eius et populum urbem et terram. Faciesque
urbi hay et regi eius sicut fecisti iericho
et regi eius. Predam vero et omnia animantia di-
ripietis vobis. Pone insidias urbi post eam.
Surrexitque iosue et omnis exercitus pugnato-
rum cum eo ut ascenderent in hay. et electa tri-
ginta milia virorum fortium misit nocte. Pre-
cepitque eis dicens. Ponite insidias post ci-
vitatem. nec longius recedatis. et eritis
omnes parati. Ego autem et reliqua multitu-
do que mecum est accedemus ex adverso contra
urbem. Cumque exierint contra nos

sicut ante fecimus fugiemus et terga vertemus
donec persequentes ab urbe longius pro-
trahantur. Putabunt enim nos fugere sicut pri-
us. Nobis ergo fugientibus et illis persequentibus con-
surgetis de insidiis et vastabitis civita-
tem. tradetque eam dominus deus vester in manus
vestras. Cumque ceperitis succendite eam.
Sic omnia facietis ut iussi. Dimisitque
eos et perrexerunt ad locum insidiarum
sederuntque inter Bethel et Hai ad occiden-
talem plagam urbis Hai. Iosue autem illa
nocte in medio mansit populi. Surgensque
diluculo recensuit socios et ascendit cum
senioribus in fronte exercitus vallatus aux-
ilio pugnatorum. Cumque venissent et ascen-
dissent ex adverso civitatis steterunt ad
septentrionalem urbis plagam inter quam et e-
os vallis media erat. Quinque autem mili-
a viros elegerat et posuerat in insidiis in-
ter Bethaven et Hai ex occidentali parte
eiusdem civitatis. Omnis vero reliquus exer-
citus ad aquilonem aciem dirigebat i-
ta ut novissimi multitudinis oc-
cidentalem plagam urbis attinge-
rent. Abiit ergo nocte illa Iosue et stetit
in vallis medio. Quod cum vidisset rex
Hai festinavit mane et egressus est
cum omni exercitu civitatis direxitque
aciem contra desertum ignorans quod post
tergum laterent insidiae. Iosue vero et omnis
Israhel cesserunt loco simulantes metum et
fugientes per viam solitudinis. At illi
vociferantes pariter et se mutuo cohor-
tantes persecuti sunt eos. Cumque re-
cessissent a civitate et ne unus quidem
in Hai urbe et Bethaven remansisset
qui non persequeretur Israhel sicut eruperant ap-
erta oppida relinquentes dixit dominus ad
Iosue. Leva clipeum qui in manu tua
est contra urbem Hai quia tibi tradam eam.
Cumque levasset clipeum ex adverso civi-
tatis insidiae quae latebant surrexerunt

confestim et pergentes ad civitatem cepe-
runt et succenderunt eam. Viri autem civita-
tis qui persequebantur Iosue respicientes et
videntes fumum urbis usque ad caelum con-
scendere non potuerunt ultra huc illucque dif-
fugere praesertim cum hii qui simulabant
fugam et tendebant ad solitudinem contra per-
sequentes fortissime restitissent. Videns-
que omnis Israhel et Iosue quod capta esset civitas
et fumus urbis ascenderet reversus percussit
viros Hai. Siquidem et illi qui ceperant et succen-
derant civitatem egressi ex urbe contra suos me-
dios hostes ferire coeperunt. Cum ergo ex utraque
parte adversarii caederentur ita ut nullus de tan-
ta multitudine salvaretur regem quoque ur-
bis Hai apprehenderunt viventem et obtu-
lerunt Iosue. Igitur omnibus interfectis qui Israhel-
em ad deserta tendentem fuerant perse-
cuti et in eodem loco gladio corruentibus
reversi filii Israhel percusserunt civitatem. Erant
autem qui in eodem die conciderant a viro usque
ad mulierem xii milia hominum omnes urbis
Hai. Iosue vero non contraxit manum quam in
sublime porrexerat tenens clipeum donec
interficerentur omnes habitatores Hai. Iumenta
autem et praedam civitatis diviserunt sibi fi-
lii Israhel sicut praeceperat dominus Iosue. Qui succen-
dit urbem et fecit eam tumulum sempiternum.
Regem quoque eius suspendit in patibulo
usque ad vesperam et solis occasum. Praecepitque
Iosue et deposuerunt cadaver eius de cruce
proiecerintque eum in ipso introitu civitatis con-
gesto super eum magno acervo lapidum
qui permanet usque in praesentem diem. Tunc
aedificavit Iosue altare domino deo Israhel in
monte Hebal sicut praeceperat Moyses fam-
ulus domini filiis Israhel et scriptum est in volu-
mine legis Moysi altare de lapidi-
bus inpolitis quos ferrum non tetigit et obtu-
lit super eum holocausta domino immolavitque
pacificas victimas et scripsit super lapides
deuteronomium legis Moysi quod ille digesserat

vel medium hostium ·c·

serunt coram filiis israhel. Omnis autem populus et ma-
iores natu ducesque ac iudices stabant
ex utraque parte arche in conspectu sacerdotum
qui portabant archam federis domini. ut ad-
vena ita et indigena. media pars eorum iuxta
montem garizim et media iuxta montem
hebal. sicut preceperat moyses famulus domini.
Et primum quidem benedixit populo israhel. Post hec
legit omnia verba benedictionis et maledictionis et cuncta que scripta
erant in legis volumine. Nichil ex hiis que
moyses iusserat reliquit intactum. sed universa
replicavit coram omni multitudine israhel.
mulieribus ac parvulis et advenis qui inter eos
morabantur.

IX

Quibus auditis. cuncti reges trans iorda-
nem qui versabantur in montanis et cam-
pestribus in maritimis ac littore mag-
ni maris. hii quoque qui habitabant iuxta liba-
num etheus et amoreus et chananeus. pherezeus
et eveus et iebuseus. congregati sunt pariter ut
pugnarent contra iosue et israhel uno animo eadem-
que sententia. At hii qui habitabant in gabaon.
audientes cuncta que fecerat iosue iericho et
hay. callide cogitantes tulerunt sibi cibaria. Sac-
cosque veteres asinis imponentes et utres
vinarios scissos atque consutos. calceamen-
taque perantiqua. que ad indicium vetusta-
tis pittaciis consuta erant. induti veteribus
vestimentis. Panes quoque quos portabant ob
viaticum duri erant et in frusta comminuti.
Perrexeruntque ad iosue qui tunc morabatur
in castris in galgala. et dixerunt ei atque simul
omni israheli. De terra longinqua venimus pacem
vobiscum facere cupientes. Responderuntque viri is-
rahel ad eos atque dixerunt. Ne forte in terra que
nobis sorte debetur habitetis. et non possimus
fedus inire vobiscum. At illi ad iosue. Servi
tui inquiunt sumus. Quibus iosue ait. Quinam
estis et unde venistis? Responderunt. De terra
longinqua valde venerunt servi tui in nomine
domini dei tui. Audivimus enim famam po-
tentie eius. cuncta que fecit in egypto et duobus
amorreorum regibus trans iordanem. seon re-
gi esebon et og regi basan qui erat in asta-
roth. Dixeruntque nobis seniores et omnes ha-
bitatores terre nostre. Tollite in manibus ci-
baria ob longissimam viam et occurrite e-
is et dicite. Servi vestri sumus. fedus inite
nobiscum. En panes quando egressi sumus de do-
mibus nostris ut veniremus ad vos. calidos
sumpsimus. nunc sicci facti sunt et vetustate ni-
mia comminuti. Utres vini novos im-
plevimus. nunc rupti sunt et soluti. Vestes
et calciamenta quibus induimur et que habemus
in pedibus. ob longitudinem longioris vi-
e trita sunt et pene consumpta. Susceperunt
igitur de cibariis eorum. et os domini non interroga-
verunt. Fecitque iosue cum eis pacem et ini-
to federe pollicitus est quod non occiderentur.
Principes quoque multitudinis iuraverunt
eis. Post dies autem tres inita federa au-
dierunt quod in vicino habitarent et inter
eos futuri essent. Moveruntque castra filii
israhel et venerunt in civitates eorum die ter-
cio. quarum hec vocabula sunt. gabaon et
caphira et beroth et cariathiarim. Et non
percusserunt eos. eo quod iurassent eis prin-
cipes multitudinis in nomine domini dei israhel. Mur-
muravit itaque omne vulgus contra
principes. Qui responderunt ei. Iuravimus e-
is in nomine domini dei israhel. et idcirco non possu-
mus eos contingere. sed hoc faciemus eis. Reser-
ventur quidem ut vivant. ne contra nos ira do-
mini concitetur si peieraverimus. sed sic vivant
ut in usus universe multitudinis ligna
cedant aquasque comportent. Quibus hec loquen-
tibus. vocavit gabaonitas iosue et dixit
eis. Cur nos decipere fraude voluistis.
ut diceretis. procul valde habitamus a vo-
bis. cum in medio nostri sitis. Itaque sub ma-
ledictione eritis. et non deficiet de stirpe
vestra ligna cedens aquasque comportans in
domum dei mei. Qui responderunt. Nunci-
atum est nobis servis tuis. quod promisisset

tuis deus tuus moysi suo ut traderet
uobis omnem terram et disperderet cunctos ha
bitatores eius. Timuimus igitur ualde et proui
dimus animabus nostris uestro terrore compulsi et
hoc consilium iniuimus. Nunc autem in manu tu
a sumus quod tibi uidetur bonum et rectum fac
nobis. Fecit ergo iosue ut dixerat et liberauit
eos de manu filiorum israel ut non occide
rentur. Decreuitque iosue in illo die illos
esse in ministerio cuncti populi et altaris domini
cedentes ligna et aquas comportantes usque
in presens tempus in loco quem deus elegisset.

X

Que cum audisset adonisedech rex
ierusalem quod scilicet cepisset iosue hay
et subuertisset eam. Sicut enim fecerat iericho
et regi eius sic fecit hay et regi eius et quod trans
fugissent gabaonite ad israel et essent federati
cum eorum timuit ualde. Vrbs enim ma
gna fuit gabaon et una regalium ciui
tatum et maior oppido hay. Omnesque bella
tores eius fortissimi. Misit ergo adoni
sedech rex ierusalem ad oham regem e
bron et ad pharam regem ierimoth et ad
iaphie quoque regem lachis et ad dabir regem
eglon dicens. Ascendite ad me et fer
te presidium ut expugnemus gabaon quia
transfugit ad iosue et filios israel. Congre
gati igitur ascenderunt .v. reges amorre
orum. rex ierusalem. rex ebron. rex ierimoth.
rex lachis. rex eglon simul cum exercitibus
suis. castrametati sunt circa gabaon
oppugnantes eam. Habitatores autem
gabaon urbis obsesse miserunt ad io
sue qui tunc morabatur in castris apud gal
galam et dixerunt ei. Ne retrahas ma
nus tuas ab auxilio seruorum tuorum.
Ascende cito et libera nos. ferque presidi
um. Conuenerunt enim aduersus nos omnes
reges amorreorum qui habitant in mon
tanis. Ascenditque iosue de galgalis
et omnis exercitus pugnatorum cum eo ui
ri fortissimi. Dixitque dominus ad iosue.

Ne timeas eos. in manus enim tuas tradidi
eos. nullus ex eis tibi resistere pote
rit. Irruit itaque iosue super eos repente
tota nocte ascendens de galgalis et con
turbauit eos dominus a facie israel. contriuit
que plaga magna in gabaon. ac persecutus
est per uiam ascensus bethoron et percussit
usque ad azecha et maceda. Cumque fugerent
filios israel et essent ad descensum bethoron
dominus misit super eos lapides magnos de celo
usque ad azecha ~~[illegible]~~ et mortui sunt
multo plures lapidibus grandinis quam quos
gladio percusserant filii israel. Tunc locutus
est iosue domino in die qua tradidit amorreum
in conspectu filiorum israel. dixitque coram eis.
Sol contra gabaon ne mouearis et luna contra
uallem haylon. Steteruntque sol et luna haylon
donec ulcisceretur se gens de inimicis suis.
Nonne scriptum est hoc in libro iustorum? Ste
tit itaque sol in medio celi et non festina
uit occumbere spacio unius diei. Non fuit
antea et postea tam longa dies obediente
domino uoci hominis et pugnante pro israel. Re
uersus est iosue cum omni israel in castra gal
gale. Fugerant enim .v. reges et se abscon
derant in spelunca urbis maceda. Nunci
atumque est iosue quod inuenti essent .v. reges
Vriic latentes in spelunca urbis maceda. Qui
precepit sociis et ait. Voluite saxa ingen
tia ad os spelunce et ponite uiros indus
trios qui clausos custodiant. Vos autem noli
te stare sed persequimini hostes et extremos
quosque cedite fugientium. nec dimittatis
eos intrare urbium suarum presidia quos
tradidit dominus deus in manus uestras. Cesis
ergo aduersariis plaga magna et usque ad in
ternicionem pene consumptis. hii qui israel ef
fugere potuerunt ingressi sunt ciuitates mu
nitas. Reuersusque est omnis exercitus ad
iosue in maceda ubi tunc erant castra sa
ni et integro numero. nullusque contra israel mu
tire ausus est. Precepitque iosue dicens.

Aperite os spelunce et producite ad me v.
reges qui in ea latitant. Feceruntque ministri
ut sibi fuerat imperatum. et adduxerunt ad
eum v. reges de spelunca. regem ierusalem
regem hebron. regem ierimoth. regem
ł. adduxit — lachis regem eglon. Cumque educti essent
ad eum. vocavit omnes viros israel. et ait
ad principes exercitus israel qui secum erant
Ite et ponite pedes super colla regum
istorum. Qui cum perrexissent et subiecto-
rum pedibus colla calcarent. rursum ait
ad eos. Nolite timere nec paveatis.
Confortamini et estote robusti. Sic
enim faciet dominus cunctis hostibus vestris
adversum quos dimicatis. Percussitque
iosue et interfecit eos. atque suspendit
in v. stipites. fueruntque suspensi usque
ł. vocantibus — ad vesperum. Cumque occumberet sol
precepit sociis ut deponerent eos de pa-
tibulis. Qui depositos proiecerunt in spelun-
ł. eos — cam in qua latuerant et posuerunt super os
saxa ingentia que permanent usque in pre-
sens. Eodem die macedam quoque cepit io-
sue et percussit in ore gladii regemque illius
interfecit et omnes habitatores eius. non
dimisit in ea saltem parvas reliquias. Fecit-
que regi maceda sicut fecerat regi ieri-
cho. Transivit cum omni israel de mace-
da in lebna et pugnabat contra eam. quam
tradidit dominus cum rege suo in manus israel. per-
cusseruntque urbem in ore gladii et omnes
habitatores eius. non dimiserunt in ea ul-
las reliquias. Feceruntque regi lebna. si-
iosue cum omni israel — cut fecerant regi iericho. De lebna tran-
sivit in lachis et exercitu per gyrum dispo-
sito. obpugnabat eam. Tradiditque
dominus lachis in manus filiorum israel et cepit eam
die altero atque percussit in ore gladii. omnem-
que animam que fuerat in ea sicut fecerat lebna.
Eo tempore ascendit hyram rex gazer ut
auxiliaretur lachis. quem percussit iosue cum
omni populo suo usque ad internecionem. Tran-
sivitque de lachis in eglon. et circumdedit
et expugnavit eam. Eadem die percussit
in ore gladii omnes animas que erant in ea iuxta
omnia que fecerat lachis. Ascendit quoque
cum omni israel de eglon in ebron et pugna-
vit contra eam. cepit quoque et percussit in ore gla-
dii. regem quoque illius et omnia oppida regi-
onis illius universasque animas que in ea fue-
rant commorate. non reliquit in ea ullas re-
liquias. Sicut fecerat eglon sic fecit et he-
bron. cuncta que in ea reperit consumens
gladio. Inde reversus in dabir cepit
eam atque vastavit. Regem quoque eius et
omnia per circuitum oppida percussit in ore gla-
dii. non dimisit in ea ullas reliquias.
Sicut fecerat ebron et lebna et regibus
earum. sic fecit dabir et regi eius. Percussit
itaque iosue omnem terram montanam et
meridianam atque campestrem et asse-
deth cum regibus suis. non dimisit in ea
ullas reliquias. sed omne quod spirare
poterat interfecit. sicut preceperat ei dominus deus israel
A cadesbarne usque ad gazam. omnem
terram gessen usque gabaon. universos
reges et regiones eorum uno impetu ce-
pit atque vastavit. Dominus enim deus israel
pugnabat pro eo. Reversusque est cum omni
israel ad locum castrorum in galgala.

Que cum audisset iabin rex asor.
misit ad iobab regem madon et ad
regem semeron. atque ad regem acsaph.
ad reges quoque aquilonis qui habita-
bant in montanis et in planicie contra
meridiem ceneroth. in campestribus quo-
que et regionibus dor iuxta mare. chana-
neum quoque ab oriente et occidente. a-
moreum atque etheum ac phereseum et ie-
buseum in montanis. eveum quoque qui ha-
bitabat ad radices hermon in terra
masphe. Egressique sunt omnes cum tur-
mis suis. populus multus nimis sicut are-
na que est in litore maris. Equi quoque

et currus inmense multitudinis. Con-
veneruntque omnes reges isti in unum ad
aquas Merom ut pugnarent contra Israel.
Dixitque Dominus ad Iosue: Ne timeas eos.
Cras enim hac eadem hora ego tradam omnes
v. mo istos vulnerandos in conspectu Israel. Equos
eorum subnervabis et currus igne combu-
res. Venitque Iosue et omnis exercitus cum eo
adversus eos ad aquas Merom subito.
et irruerunt super eos. Tradiditque illos
Dominus in manus Israel. qui percusserunt eos et
persecuti sunt usque ad Sydonem magnam
et aquas Maserephoth. campumque Masphe
qui est ad orientalem illius partem. Itaque per-
cussit omnes ut nullas dimitteret
reliquias. fecitque sicut preceperat ei Dominus. Equos
quoque eorum subnervavit. currusque com-
bussit. Reversusque statim cepit Asor
et regem eius percussit gladio. Asor enim
antiquitus inter omnia regna hec principatum tene-
bat. Percussitque omnes animas que ibidem mo-
rabantur. non dimisit in ea ullas re-
liquias. sed usque ad internecionem universa
vastavit. Ipsam quoque urbem peremit
incendio. et omnes per circuitum civitates.
regesque earum cepit percussit atque dele-
vit. sicut preceperat ei Moyses famulus Do-
mini. absque urbibus que erant in collibus et
in tumulis site. ceteras succendit Israel.
unam tantum Asor munitissimam flam-
ma consumpsit. Omnemque predam istarum
urbium ac iumenta diviserunt sibi filii
Israel. cunctis hominibus interfectis. Sicut pre-
ceperat Dominus Moysi famulo suo: ita pre-
cepit Moyses Iosue et ille universa com-
plevit. Non preterit de universis manda-
tis nec unum quidem verbum. quod iusserat
Dominus Moysi. Cepit itaque Iosue omnem
terram montanam et meridianam terram
que Gessen et planiciem et occidentalem
plagam montemque Israel et campestria
eius. et partem montis que ascendit Se-
ir usque Baalgad per planiciem Libani
subter montem Hermon. Omnes reges eorum
cepit percussit et occidit. Multo tempore
pugnavit Iosue contra reges istos. Non
fuit civitas que se non traderet filiis Israel preter
Eveum qui habitabat in Gabaon. Omnes
bellando cepit. Domini enim sententia fue-
rat ut indurarentur corda eorum et pug-
narent contra Israel et caderent et non mererent-
ur ullam clementiam ac perirent. sicut prece-
perat Dominus Moysi. In tempore illo venit Iosue et
interfecit Enachim de montanis Hebron
et Dabir et Anab et de omni monte Iuda
et Israel et urbes eorum delevit. Non reli-
quit ullum de stirpe Enachim in terra fi-
liorum Israel. absque civitatibus Gaza et Geth
et Azoto. in quibus solis relicti sunt. Cepit
ergo Iosue omnem terram sicut locutus est Dominus
ad Moysen et tradidit eam in possessionem fi-
liis Israel secundum partes et tribus suas. quievitque
terra a preliis. XII

Hii sunt reges quos percusserunt filii
Israel et possederunt terram eorum trans Ior-
danem ad solis ortum a torrente Arnon
usque ad montem Hermon. et omnem orienta-
lem plagam que respicit solitudinem. Se-
on rex Amorreorum qui habitavit in Esebon
dominatus est ab Aroer que sita est super ripam
torrentis Arnon et medie partis in valle dimi-
diique Galaad usque ad torrentem Iaboc qui
est terminus filiorum Amon. et a solitudine usque ad v. filiorum
mare Ceneroth contra orientem. et usque ad ma-
re deserti quod est mare salsissimum. ad o-
rientalem plagam per viam que ducit Be-
thsimoth. et ab australi parte que subiacet
Asedoth usque Phasga. Terminus Og regis
Basan de reliquiis Raphaim qui habita-
vit in Astaroth et in Edrai et dominatus est in edraym. he. edray.
monte Hermon et in Salacha atque in uni-
versa Basan usque ad terminos Gessuri et
Machati et dimidie partis Galaad termi-
nos Seon regis Esebon. Moyses fa-

mulus dñi et filii isrl percusserunt eos. tra
ditque terram eorum moyses in possessionem ru
benitis et gadditis et dimidie tribui ma
nasse. Hii sunt reges terre quos percussit
iosue et filii isrl trans iordanem ad occiden
talem plagam. ab algaad in campo libani
usque ad montem [struck] cuius pars in seyr as
cendit. Tradiditque eam iosue in posses
sionem tribubus [struck] isrl singulis partes su
as tam in montanis quam in planis atque cam
v. i. aseroth — pestribus. In aseroth et in solitudine ac
meridie. etheus fuit et amorreus chananeus
et phereceus. eveus et iebuseus. Rex iericho
unus. Rex hay que est ex latere bethel unus.
Rex ierusalem unus. Rex ebron unus. Rex ieri
moth unus. Rex lachis unus. Rex eglon
unus. Rex gazer unus. Rex dabir unus.
Rex gader unus. Rex herma unus. Rex
hered — hered unus. Rex lebna unus. Rex odola
unus. Rex maceda unus. Rex bethel unus.
Rex taffua unus. Rex affer unus. Rex af
fec unus. Rex saron unus. Rex madon
unus. Rex asor unus. Rex semeron
unus. Rex acsaph unus. Rex tenach unus.
mageddo — Rex mageddo unus. Rex cedes unus. Rex
iachanen carmeli unus. Rex dor et provin
cie dor unus. Rex gentium galgal unus.
Rex thersa unus. Omnes reges xxxi unus.
XIII Josue senex provecteque etatis erat et dixit
dominus ad eum. Senuisti et longevus es. terra
que latissima derelicta est que necdum sor
te divisa est. omnis videlicet galilea phi
listiim et universa gessuri a fluvio tur
bido qui irrigat egyptum usque ad terminos
acharon contra aquilonem terra chanaan
que in v regulos philistiim dividitur gaze
os et azotios. ascalonitas getheos et a
v. eios — charonitas. Ad meridiem vero sunt eve
i omnis terra chanaan et maara sydoniorum
usque ephecha et terminos amorrei et eius confinia
Libani quoque regio contra orientem ab aal
gad sub monte hermon donec ingrediaris

ris emath. omnium qui habitabant in mon
te a libano usque ad aquas masrephoth
universique sydonii. Ego sum qui delebo e
os a facie filiorum isrl. Veniat ergo in parem
hereditatis isrl sicut precepi tibi. Et nunc divi
de terram in possessionem ix tribubus et dimidi
e tribui manasse cum qua ruben et gad
possederunt terram quam tradidit eis moyses
famulus domini trans fluenta iordanis
ad orientalem plagam. ab aroer que sita
est in ripa torrentis arnon et in vallis me
dio. universaque campestria medaba us
que dibon. et cunctas civitates seon re
gis amorrei qui regnavit in esebon
usque ad terminos filiorum amon et galaad
ac terminum gessuri et machati omnemque
montem hermon et universam basan us
que salecha. omne regnum og in basan qui
regnavit in astaroth et edrai. Ipse fuit
de reliquiis raphaim. Percussitque eos mo
yses atque delevit. Nolueruntque disperdere fi
lii isrl gessuri et machati et habitave
runt in medio isrl usque in presentem diem. Tri
bui autem levi non dedit possessionem. sed sacrificia
et victime domini dei isrl ipsa est eius he
reditas sicut locutus est illi. Dedit ergo mo
yses possessionem tribui filiorum ruben iuxta co
gnationes suas. fuitque terminus eorum ab aro
er que sita est in ripa torrentis arnon et
in valle eiusdem torrentis media. uni
versam planiciem que ducit medaba
et esebon. cunctosque vicos earum qui sunt
in campestribus. Dibon quoque et baalmoth ba
al et oppidum baalmaon et iesa et cede
moth et mephet. cariathaim et saba
ma et sarathasar in monte convallis
bethfegor et asedoth phasga et bethai
simoth. omnes urbes campestres uni
versa que regna seon regis amorrei qui
regnavit in esebon. quem percussit mo
yses cum principibus suis madian. eveum
et recem et sur et ur et rebee duces seon

emeron. v. somon

habitatores terre. Et balaam filium beor
ariolum occiderunt filii israel gladio cum ce-
teris interfectis. Factusque est terminus fili-
orum ruben iordanis fluvius. Hec est posses-
sio rubenitarum per cognationes suas urbium et
villarum. Deditque moyses tribui gad et
filiis eius per cognationes suas possessionem cuius
hec divisio est. Terminus iazer et omnes
civitates galaad. et dimidiam partem
terre filiorum amon usque ad aroer que est
contra rabbath. et ab esebon usque ramoth
masphe et bathanim. et a manaim usque ad terminos da-
bir. In valle quoque betharam et bethne-
mra et sochot et saphan reliquam partem reg-
ni seon regis esebon. Huius quoque iorda-
nis finis est usque ad extremam partem ma-
ris chenereth trans iordanem ad ori-
entalem plagam. Hec est possessio fili-
orum gad per familias suas civitates et vil-
le earum. Dedit et dimidie tribui manas-
se filiisque eius iuxta cognationes suas posses-
sionem cuius hoc principium est. a manaim u-
niversam basan et cuncta regna og regis
basan. omnesque vicos iair qui sunt in ba-
san lx oppida. et dimidiam partem galaad
et astaroth et edrai urbes regni og in
basan. filiis machir filii manasse et
dimidie parti filiorum machir iuxta cog-
nationes suas. Hanc possessionem divisit
moyses in campestribus moab trans iorda-
nem contra iericho ad orientalem plagam.
Tribui autem levi non dedit possessionem. quoniam
dominus deus israel ipse est possessio eius ut locutus est illi.

XIIII
Hoc est quod possederunt filii israel in terra cha-
naan. quam dederunt eis eleazar sacer-
dos et iosue filius nun et principes familiarum
per tribus israel sorte omnia dividentes sicut
preceperat dominus in manu moysi. novem tribubus
et dimidie tribui. Duabus enim tribubus et
dimidie dederat moyses possessionem trans ior-
danem. absque levitis qui nichil terre accepe-
runt inter fratres suos. sed in eorum successerant
locum filii ioseph in duas divisi tribus ma-
nasse et ephraim. nec acceperunt levite
aliam in terra partem nisi urbes ad habitan-
dum et suburbana earum ad alenda iumen-
ta et pecora sua. Sicut preceperat dominus moysi
ita fecerunt filii israel et diviserunt terram.
Accesserunt itaque filii iuda ad iosue in gal-
gala. Locutusque est ad eum caleph fili-
us iephone cenezeus. Nosti quid locutus sit
dominus de me et de te ad moysen in cades bar-
ne. Quadraginta annorum eram quando me mi-
sit moyses famulus domini de cades barne
ut considerarem terram. nuntiavique ei quod
verum mihi videbatur. Fratres autem mei qui mecum
ascenderant. dissolverunt cor populi et nichilo-
minus ego secutus sum dominum deum meum.
Iuravitque moyses in die illo dicens. Ter-
ra quam calcavit pes tuus. erit possessio tua
et filiorum tuorum in eternum. quia secutus es do-
minum deum tuum. Concessit ergo dominus vitam
michi sicut pollicitus est usque in presentem diem.
Quadraginta et v anni sunt ex quo locu-
tus est dominus verbum istud ad moysen quando
ambulabat israel per solitudinem. Hodie oc-
toginta v annorum sum. sic valens ut e-
ram eo tempore quando ad explorandum
~~terram~~ missus sum. Illius in me temporis forti-
tudo usque hodie perseverat tam ad bellan-
dum quam ad gerendum. Da ergo michi montem istum
quem pollicitus est dominus te quoque audiente. in
quo enachim sunt et urbes magne atque
munite. si forte sit dominus mecum et potuero
delere eos sicut promisit michi. Benedixitque
ei iosue et tradidit ei hebron in possessionem.
atque ex eo fuit hebron caleph filio iepho-
ne cenezeo usque in presentem diem. quia secu-
tus est dominum deum israel. Nomen hebron ante vo-
cabatur cariatharbe. Adam autem maximus
ibi inter enachim situs est. Et terra cessa-
vit a preliis.

XV
Igitur sors filiorum iude per cognationes suas
ista fuit. A termino edom usque desertum

syn. contra meridiem. usque ad extremam partem
australis plage. Initium eius a summitate
maris salsissimi et a lingua eius que respi
cit ad meridiem. Egrediturque contra ascensum
syna· scorpionis et pertransit in syna. ascenditque
que in cadesbarne. et pervenit in esrom. ascen
dens ad addaram. et circuiens carcaa.
atque inde pertransiens in asemona. et perveni
ens ad torrentem egypti. Eruntque termini
eius mare magnum. Hic erit finis me
ridiane plage. Ab oriente vero erit ini
tium mare salsissimum usque ad extrema
iordanis. et ea que respiciunt aquilonem
iordanis a lingua maris usque ad eundem fluvium
Ascenditque terminus in bethagla et pertransit
ab aquilone in betharaba. ascendens
ad lapidem boem filii ruben. et tendens
usque ad terminos debera de valle achor
contra aquilonem respiciens galgala que est
ch· Adomyn· adversa ascensioni adommim ab
australi parte torrentis. transitque a
quas que vocantur fons solis. et erunt
exitus eius ad fontem rogel. Ascen
ditque per convallem filii ennon ex la
tere iebusei ad meridiem. hec est ierusalem.
Et inde se erigens ad verticem montis
qui est contra geennom ad occidentem in
summitate vallis raphaim contra aquilonem
v kr pertransitque a vertice montis usque ad fon
tem aque nepthoa. et pervenit usque ad vi
cos montis ephron. inclinaturque in bala
que est cariathiarim id est urbs silvarum.
v·uir et circuit de bala contra occidentem us
v lic que ad montem seir. transitque iuxta la
tus montis iarim ad aquilonem in che
slon. et descendit in bethsames. transit
que in thamna. et pervenit contra aquilonis partem
accharon ex latere. Inclinaturque sechrona.
et transit montem baal. pervenitque in gebneel
VX et magni maris contra occidentem fine conclu
ditur. Hii sunt termini filiorum iuda per cir
cuitum in cognationibus suis. Caleph vero fi

lio iephone dedit partem in medio fili
orum iuda sicut preceperat ei dominus. cariatharbe
patris enach ipsa est ebron. Delevitque ex
ea caleph tres filios enach. sisai et achi
man et tholmai de stirpe enach. atque in
de conscendens. venit ad habitatores da
bir que prius vocabatur cariathsepher id est ci
vitas litterarum. Dixitque caleph. Qui per
cusserit cariathsepher et ceperit eam
dabo illi axam filiam meam uxorem. Ce
pitque eam gothoniel filius cenez frater
caleph iunior. dedit ei axam filiam
suam uxorem. Que cum pergerent simul sua
sa est a viro ut peteret a patre suo agrum
suspiravitque ut sedebat in asino. Cui
caleph. quid habes inquit. At illa respondit.
Da michi benedictionem. Terram australem
et arentem dedisti michi. iunge et irrigu
am. Deditque ei caleph irriguum super
ius et inferius. Hec est possessio filiorum iuda
per cognationes suas. Erantque civitates
ab extremis partibus filiorum iuda iuxta terminos edom
a meridie cabseel et eder et iagur. et
cina et dimona. adeda et cades et asor
et iethnam. ziph et telem. baloth.
asor nova et carioth. esron. hec est
asor. amam. sama et molada. et aser
gadda et assemoth. bethphelet.
asersual et bersabee et baziothia. bala
et ym et esem. et heltholad et exil et horma
sicelech et medemena et sensenna. le XV
baoth et selym et ~~aen~~ et remmon. omnes
civitates xxviiii. et ville earum. In cam
pestribus vero estaol et sarea et asena et
zanoe et engannim. et thaphua et e
naym. et ierimoth. adulam. socco et
azecha. et saraim. adithaim et gedera
et giderothaim. urbes xiiii. et ville earum.
Sanan et hadasa et magdalgad. delean et
melpha et iecthel. lachis et baceth et e
glon. ebbon et leemam et chethlis. et ga
deroth. bethdagon et neema et mace

da. ciuitates xiiii et uille earum. Labane
et Ether et Asan. Iephta et Iesna et Nesib.
Ceila et Aczib et Maresa. ciuitates ix
et uille earum. Accaron cum uicis et uillu
lis suis. Ab Accaron usque ad mare omnia
que uergunt ad Azotum et uiculos eius. Azotus
cum uicis et uillulis suis. Gaza cum uicis et
uillulis suis usque ad torrentem Egip
ti. mare magnum terminus eius. Et in mon
tes. Samir et Iether et Socoth et Edenna
Cariathsenna. hec est Dabir. An
nab et Istemo et Anim. Gosen et Olon
et Gilo. ciuitates xi et uille earum. Arab
et Ruma et Esaan et Ianum et Bethaphu
a et Afecha. Athmatha et Cariathar
be. hec est Ebron et Sior. ciuitates ix. et
uille earum. Maon et Hermel et Ziph.
Iothae Zerahel Ierahel et Zuchadam.
Zanoe et Accaim. Gabaa et Thamna
ciuitates x et uille earum. Alul et Beth
sur et Gedor. Mareth et Bethanoth et El
thecen. ciuitates vi et uille earum. Cari
athbaal. hec est Cariathiarim urbs
siluarum et Rebba. ciuitates due et uille
earum. In deserto Betharaba Meddin
et Sycacha et Nepsan et ciuitas salis et En
gaddi. ciuitates vi et uille earum. Iebu
seum autem habitatorem Ierusalem non potuerunt
filii Iuda delere. Habitauitque Iebuse
us cum filiis Iuda in Ierusalem usque in presentem.
XVI Cecidit quoque sors filiorum Ioseph
ab Iordane contra Iericho et ad
aquas eius ab oriente. solitudo que ascen
dit de Iericho ad montem Bethel. et egre
ditur de Bethel Luza. transitque terminum
Archi Atharoth. et descendit ad occidentem iux
ta terminum Iephleti usque ad terminos Bethoron
inferioris et Gazer. finiunturque regiones
eius mari magno. quas possederunt filii
Ioseph. Manasses et Effraim. Factusque est terminus
filiorum Ephraim per cognationes suas et pos
sessio eorum ad orientem Atarothaddar

usque Bethoron superiorem. Egrediunturque confinia
in mare. Machinathath uero aquilonem respicit machinathac
et circuit terminos contra orientem in Thanathselo et per thanathselo
transit ab oriente Ianoe. descenditque de Iano
e in Atharoth et Naaratha. et peruenit in Iericho
et egreditur ad Iordanem. de Taphua pertransitque
contra mare in uallem arundineti. suntque
egressus eius in mare salsissimum. Hec est posses
sio tribus filiorum Ephraim per familias suas. Ur
besque separate sunt filiis Ephraim in me
dio possessionis filiorum Manasse et uille
earum. Et non interfecerunt filii Effraim Cha
naneum qui habitabat in Gazer. Habita
uitque Chananeus in medio Effraim usque
in diem hanc tributarius.
XVII
Cecidit autem sors tribui Manasse. Ipse
enim est primogenitus Ioseph. Machir
primogenito Manasse qui fuit uir pug patri Galaad
nator. habuitque possessionem Galaad et Basan.
Et reliquis filiorum Manasse iuxta famili
as suas. filiis Abiezer et filiis Helech et fili
is Esrihel et filiis Sychem et filiis Epher et se filiis
mida. Isti sunt filii Manasse filii Ioseph
mares per cognationes suas. Salphaath
uero filio Epher filii Galaad filii Machir
filii Manasse non erant filii sed sole filie
quarum ista sunt nomina. Maala et Noa et Egla
et Melcha et Thersa. Ueneruntque in conspec
tu Eleazari sacerdotis et Iosue filii Nun et
principum dicentes. Dominus precepit per manum
Moysi ut daretur nobis possessio in medio fra
trum nostrorum. Deditque eis iuxta imperium domini
possessionem in medio fratrum patris earum.
Et ceciderunt funiculi Manasse x absque
terra Galaad et Basan trans Iordanem. Filie
enim Manasse possederunt hereditatem
in medio filiorum eius. Terra autem Galaad
cecidit in sortem filiorum Manasse qui re
liqui erant. Fuitque terminus Manasse ab
Aser. Machinathath. que respicit Sichem
et egreditur ad dexteram iuxta habitatores
fontis Taphue. Et enim in sorte Manas

se reddidit terra taphue que est iuxta termi-
nos manasse filiorum ephraim. descen-
ditque terminus vallis arundineti in meridi-
em torrentis civitatum ephraim que in me-
dio sunt urbium manasse. Terminus
manasse ab aquilone torrentis et exitus
eius pergit ad mare ita ut possessio ephraim
sit ab austro et ab aquilone manasse et
utrumque claudat mare et coniungantur si-
bi in tribu aser ab aquilone et in tribu
ysachar ab oriente. Fuitque hereditas ma-
nasse in ysachar et aser bethsan et vicu-
li eius et ieblaam cum viculis suis et habitato-
res dor cum oppidis suis habitatores quoque
endor cum viculis suis. Similiter quoque habita-
tores thenach cum viculis suis et habita-
tores mageddo cum viculis suis et tertia pars
urbis nepheth. Nec potuerunt filii ma-
nasse has civitates subvertere sed cepit
chananeus habitare in terra sua. Post-
quam autem convaluerunt filii israel subiecerunt
sibi chananeos et fecerunt sibi tributarios
nec interfecerunt eos. Locutique sunt
filii ioseph ad iosue atque dixerunt. Qua-
re dedisti mihi possessionem sortis et funiculi u-
nius cum sim tante multitudinis et bene-
dixerit mihi dominus? Ad quos iosue ait. Si populus
multus es ascende in silvam et succide tibi
spatia in terra pherezei et raphaim quia
angusta est tibi possessio montis ephra-
im. Cui responderunt filii ioseph. Non po-
terimus ad montana conscendere cum ferre-
is curribus utantur chananei qui habitant
in terra campestri in qua sunt site beth-
san cum viculis suis et iezrahel mediam
possidens vallem. Dixitque iosue ad
domum ioseph ephraim et manasse.
Populus multus es et magne fortitudinis
non habebis sortem unam sed transibis ad mon-
tem et succides tibi atque purgabis ad
habitandum spatia et poteris ultra procede-
re cum subverteris chananeum quem dicis ferre-
os habere currus et esse fortissimum.

Congregati que sunt omnes filii israel in sylo
ibique fixerunt tabernaculum testimonii
et fuit eis terra subiecta. Remanse-
rant autem filiorum israel septem tribus que necdum
acceperant possessiones suas. Ad quos iosue
ait. Usquequo marcetis ignavia et non intra-
tis ad possidendam terram quam dominus deus patrum
vestrorum dedit vobis? Eligite de singu-
lis tribubus ternos viros ut mittam eos et per-
gant atque circueant terram et describant
eam iuxta numerum uniuscuiusque multitudi-
nis referantque ad me quod descripserint.
Dividite vobis terram in septem partes. Iu-
das sit in terminis suis ab australi pla-
ga et domus ioseph ab aquilone. Medi-
am inter hos terram in septem partes describi-
te et huc venietis ad me ut coram domino
deo vestro mittam vobis hic sortem quia non
est inter vos pars levitarum sed sacerdotium
domini est eorum hereditas. Gad autem et
ruben et dimidia tribus manasse iam
acceperant possessiones suas trans ior-
danem ad orientalem plagam quas eis
dedit moyses famulus domini. Cumque
surrexissent viri ut pergerent ad describen-
dam terram precepit eis iosue dicens.
Circuite terram et describite eam ac
revertimini ad me ut hic coram domino
deo vestro in sylo mittam vobis sortem. Ita-
que perrexerunt et lustrantes eam in septem
partes diviserunt scribentes in volu-
mine. Reversique sunt ad iosue in ca-
stra sylo qui misit sortes coram domino in sy-
lo. Divisitque terram filiis israel in septem
partes et ascendit sors prima filiorum ben-
iamin per familias suas ut possid-
erent terram inter filios iuda et filios io-
seph. Fuitque terminus eorum contra aquilo-
nem a iordane pergens iuxta latus
iericho septentrionalis plage et inde
contra occidentem ad montana con-

scendens et perveniens ad solitudinem
bethaven. atque pertransiens iuxta luzam
ad meridiem ipsa est bethel descendit
que in astaroth adar in montem qui est ad me
ridiem bethoron inferioris. et inclinatur
deveniens contra mare ad meridiem mon
tis qui respicit bethoron contra africum. sunt
que exitus eius in cariathbaal que vocatur et ca
riathiarim urbem filiorum iuda. Hec est pla
ga contra mare et occidentem. Ab meridie autem
ex parte cariathiarim egreditur terminus contra
mare et pervenit usque ad fontem aquarum
nepthoa. descenditque in partem
montis qui respicit vallem filiorum en
nom et est contra septentrionalem plagam
in extrema parte vallis raphaim. descendit
que geennom id est vallem ennom iuxta latus
iebusei ad austrum et pervenit ad fon
tem rogel transiens ad aquilonem et egre
diens ad ensemes id est fontem solis et pertran
sit usque ad tumulos qui sunt e regione
ascensus adommim. descenditque
que ad abenboen id est lapidem boen filii
ruben et pertransit ex latere aquilonis ad
campestria. descenditque in planitiem
et pretergreditur contra aquilonem bethagla.
Suntque exitus eius contra linguam maris sal
sissimi ab aquilone in fine iordanis ad
australem plagam qui est terminus illius
ab oriente. Hec est possessio filiorum ben
iamin per terminos suos in circuitu et fa
milias suas. Fueruntque civitates eius
iericho et bethagla et vallis casis. be
tharaba et samaraim et bethel et avim et
affara et ofera. villa emona et ofni
et gabee civitates xii et ville earum.
Gabaon et rama et beroth et mesphe
et caphera et amosa et recem. iarephel
et tarela et seda. heleph et iebus que est
ierusalem gabaath cariath. civitates
xiiii et ville earum.
Hec est possessio filiorum benia

min iuxta familias suas.
Et egressa est sors secunda filiorum syme XIX
on per cognationes suas. Fuitque he
reditas eorum in medio possessionis filiorum
iuda. bersabee et sabee et molada et aser
sua. bala et asem et beltola. et bethu
la et arma et siceleth et bethmarchaboth et aser
sua et bethlebaoth et sarohen. civita
tes xiii et ville earum. ain et remmon et
athar et asan. civitates iiii et ville
earum. Omnes viculi per circuitum urbium
istarum usque ad baalath beer ramath contra au
stralem plagam. Fuerunt omnes civitates
xx vii. Hec est hereditas filiorum symeon
iuxta cognationes suas in possessione et funi
culo filiorum iuda quia maior erat et ideo
filii symeon possederunt in medio heredi
tatis eius. Cecidit quoque sors tertia filiorum
zabulon per cognationes suas et factus est terminus
possessionis eorum usque sarith. ascenditque de
mari et medalaa et pervenit in debbaseth
usque ad torrentem qui est contra iecenam
et revertitur de sarith contra orientem in fines sete
leth tabor et egreditur ad daberth. ascen
ditque contra iafie. inde pertransit ad orienta
lem plagam gethepher et thacasin et e
greditur in remmon. amthar et noa. et cir
cuit ad aquilonem et nathon. Suntque egressus eius
vallis iethphahel et cateth et neemal
et semron et ierala et bethlem. civitates
xii et ville earum. Hec est hereditas tri
bus filiorum zabulon per cognationes suas et
urbes et viculi earum. Ysachar egressa est
quarta sors per cognationes suas. Fuit
que eius hereditas iezrahel et casalloth
et sunem et afraim. seon et anaa
rath et rabboth et cesion. habes et rameth
et engannim et enadda et bethpheses
et pervenit terminus usque thabor et sehe
sima et bethsemes. eruntque exitus eius
iordanis civitates xvi et ville earum.
Hec est possessio filiorum ysachar per cog

XIX nationes suas et urbes et viculi earum. Ceci
dit que sors quinta tribui filiorum aser per cog
nationes suas. fuitque terminus eorum alcath
et alli et bethen et axab et helmelech
et amaad et melsal. et pervenit usque ad
carmelum maris et syhor et labanath. ac
revertitur contra orientem bethdagan et per
transit usque zabulon et vallem iepthta
hel contra aquilonem in bethemec et neiel. e
greditur que ad levam cabul et achran
et roob et amon et canane usque ad sydo
nem magnam. revertiturque in horma usque
ad civitatem munitissimam tyrum et us
que ossam. eruntque exitus eius in mare de fu
niculo aczima et amma et affech et roob.
civitates xx. due et ville earum. Hec est
possessio filiorum aser per cognationes suas. urbes que vi
culi earum. Filiorum neptalim sexta sors cecidit
per familias suas et cepit terminus de heleb et
helon et salanim et adami que est neceb et ieb
nael usque lecum et egressus eorum ad ior
danem. Revertiturque terminus contra occidentem
in aznoth thabor atque inde egreditur in hucu
ca et pertransit in zabulon contra me
ridiem et in aser contra occidentem et in iudea
ad iordanem contra ortum solis. civitates
munitissime ad seddim ser et amath
et retacha ceneret et edema et ara
ma. asor et cedes et adrain. asor et ie
ron et magdalel. orem et bethanath
et bethsemes. civitates xix. et ville earum.
Hec est possessio tribus filiorum neptalim
per cognationes suas urbes et viculi earum.
Tribui filiorum dan per familias suas. e
gressa est sors septima. et fuit terminus
possessionis eius. saraa. esthaol et hyr
semes. id est civitas solis. selebin et hailon
et iethela. helon et temna et acron. hel
tethem. et gepton et balaath. iud. et bene
barach et iethremmon. mo atque ierchon. et
arechon cum termino qui respicit iop
pen. et ipso fine concluditur. Ascenderunt
que filii dan et pugnaverunt contra lesen. ce
peruntque eam et percusserunt eam in ore gla
dii. ac possederunt et habi
taverunt in ea. vocantes nomen eius lesen
dan ex nomine dan patris sui. Hec est pos
sessio filiorum dan per cognationes suas
urbes et viculi earum. Cumque complesset
sorte terram dividere singulis per tribus su
as. dederunt filii israel possessionem iosue filio
nun in medio sui iuxta preceptum domini
urbem quam postulaverat thamnath sa
raa in monte ephraim. et edificavit
civitatem habitavitque in ea. Hee sunt
possessiones quas sorte diviserunt eleazar
sacerdos et iosue filius nun et principes
familiarum ac tribuum filiorum israel in sylo
coram domino ad hostium tabernaculi testi
monii. partitique sunt terram.

XX Et locutus est dominus ad iosue dicens.
Loquere filiis israel et dic eis. Separa
te urbes fugitivorum de quibus locutus
sum ad vos per manum moysi ut fugiat
ad eas quicumque animam percusserit nesci
us. ut possit evadere iram proximi qui
ultor sanguinis est. et ad unam harum
confugerit civitatum. Stabitque ante por
tas civitatis. et loquetur senioribus ur
bis illius ea que se comprobent innocentem
sic que suscipient eum. et dabunt ei locum
ad habitandum. Cumque ultor sanguinis
eum fuerit persecutus. non tradent in manus e
ius. quia ignorans percussit proximum eius
nec ante biduum vel triduum esse ei pro
batur inimicus. et habitabit in civitate illa
donec stet ante iudicium causam reddens
facti sui. et moriatur sacerdos magnus qui
fuerit in illo tempore. Tunc revertetur homi
cida et ingredietur civitatem et domum suam
de qua fugerat. Decreveruntque cedes
in galilea montis neptalim. et sychem
in monte effraim. et cariatharbe. ipsa
est ebron in monte iuda. Trans ior-

danem contra orientalem plagam iericho
statuerunt bosor que sita est in campestri
solitudine de tribu ruben et ramoth in
galaad de tribu gad et gaulon in ba
san de tribu manasse. Hee sunt ciui
tates constitute cunctis filiis israel et ad
uenis qui habitabant inter eos ut fugeret ad eas qui animam
nesciens percussisset et non moreretur in
manu proximi effusum sanguinem
uindicare cupientis donec staret
in conspectu populi expositurus causam suam.
XXI Accesseruntque principes familiarum le
ui ad eleazarum sacerdotem et iosue
filium nun et ad duces cognationum
per singulas tribus filiorum israel. Locutique
sunt ad eos in silo terre chanaan atque
dixerunt. Dominus precepit per manum
moysi ut darentur nobis urbes ad ha
bitandum et suburbana earum ad alenda
iumenta. Dederuntque filii israel de posses
sionibus suis iuxta imperium domini ciuitates et
suburbana earum. Egressaque est sors in fa
milia caath filiorum aaron sacerdotis
de tribu iuda et symeon et beniamin ci
uitates xiii. et reliquis filiorum caath id est
leuitis qui superfuerant de tribubus ef
fraim et dan et dimidia tribu manas
se ciuitates x. Porro filiis gerson egres
sa est sors ut acciperent de tribubus ysa
char et aser et neptalim dimidiaque
tribu manasse in basan ciuitates nu
mero xiii. et filiis merari per cognationes
suas de tribubus ruben et gad et zabulon
urbes xii. Dederuntque filii israel leuitis
ciuitates et suburbana earum sicut prece
pit dominus per manum moysi singulis sorte
tribuentes. De tribubus filiorum iuda et
symeon dedit iosue ciuitates quarum
ista sunt nomina filiis aaron per familias
suas caath leuitici generis prima enim
sors illis egressa est. kariatharbe patris
enach que uocatur ebron in monte iuda

et suburbana eius per circuitum. Agros uero et uil
las eius dederat caleph filio iephone ad
possidendum. Dedit ergo filiis aaron sacerdo
tis hebron confugii ciuitatem ac suburba
na eius et lebnam cum suburbanis suis et
[margin: et iether et esthimo et olon, dabir et ham et iethan et bethsames cum suburbanis suis]
ciuitates nouem de tribubus ut dictum est duabus.
De tribu autem filiorum beniamin gabaon et
gabaee et anathot et almon cum suburba
nis suis ciuitates iiii. Omnes simul ciui
tates filiorum aaron sacerdotis xiii cum sub
urbanis suis. Reliquis uero per familias
filiorum caath leuitici generis hec est data
possessio. De tribu effraim urbes con
fugii sychem cum suburbanis suis in mon
te effraim et gazer et cebsaim et bethoron
cum suburbanis suis ciuitates iiii. De tri
bu quoque dan heltheche et gebethon et
aialon et gethremmon cum suburbanis
suis ciuitates iiii. Porro de dimidia
tribu manasse thanach et gethre
mon cum suburbanis suis ciuitates ii.
Omnes ciuitates x. et suburbana earum da
te sunt filiis caath inferioris gradus.
Filiis quoque gerson leuitici generis dedit de
dimidia tribu manasse confugii ciuita
tes gaulon in basan et bosram cum subur — l. bosram
banis suis ciuitates duas. Porro de tri
bu ysachar cesion et daberath et iera
moth et engannim cum suburbanis suis — l. egannim
ciuitates iiii. De tribu autem aser masa
lachpn et abdon et elchath et roob cum sub
urbanis suis ciuitates iiii. De tribu
quoque neptalim ciuitatem confugii cedes in
galilea et amothdor et carthan cum sub
urbanis suis ciuitates iii. Omnes urbes
familiarum gerson xiii cum suburbanis
suis. Filiis autem merari leuitis inferioris
gradus per familias suas data est de tribu
zabulon gechenam et cartha et damna — l. dapna.
et naloa ciuitates iiii cum suburbanis
suis. De tribu gad ciuitates confugii ra
moth in galaad et manaim et esebon

l. gazer

Iazer. civitates iiii. cum suburbanis
suis. De tribu ruben ultra iordanem con
tra iericho civitatem refugii bosor in soli
tudine misor et iaser et getson et mas
pha civitates iiii. cum suburbanis su
is. Omnes urbes filiorum merari per famil
ias et cognationes suas xii. Itaque civitates univer
se levitarum in medio possessionis filiorum israel
fuerunt xlviii. cum suburbanis suis. Singule l. sunt
per familias distribute. Deditque dominus de
us omnem terram quam traditurum se patribus eorum
iuraverat et possederunt illam atque habi
taverunt in ea. Data quod est ab eo pax in
omnes per circuitum nationes. nullusque eis hos
tium resistere ausus est. sed cuncti in eorum
dicionem redacti sunt. Ne unum quidem verbum
quod illis se prestiturum esse promiserat. irritum fuit
sed rebus completa sunt omnia

XXII

Eodem tempore vocavit iosue rubenitas
et gadditas et dimidiam tribum ma
nasse. dixitque ad eos. Fecistis omnia que pre
cepit vobis moyses famulus domini. mihi quoque omni
bus obedistis. Nec reliquistis fratres vestros
longo tempore usque in presentem diem custodi
entes imperium domini dei vestri. Quia igitur dedit
dominus deus vester fratribus vestris quietem et pacem
sicut pollicitus est. revertimini et ite in taber
nacula vestra. et in terram possessionis vestre quam
tradidit vobis moyses famulus domini trans
iordanem. ita dumtaxat ut custodia
tis attente et opere compleatis manda
tum et legem. quam precepit vobis moyses fa
mulus domini. ut diligatis dominum deum vestrum
et ambuletis in omnibus viis eius. et obser
vetis mandata illius. adhereatisque ei. ac
serviatis in omni corde et in omni anima vestra.
Benedixitque eis iosue et dimisit eos. qui
reversi sunt in tabernacula sua. Tribui autem
manasse dimidie possessionem moyses dede
rat in basan. idcirco medie que superfuit
dedit iosue sortem inter ceteros fratres suos
trans iordanem ad occidentalem plagam.

Cumque dimitteret eos in tabernacula su
a et benedixisset illis: dixit ad illos. In mul
ta substantia atque divitiis revertimini ad
sedes vestras. cum argento et auro ere ac
ferro et veste multiplici. Dividite
predam hostium cum fratribus vestris. Reversique
sunt et abierunt filii ruben et filii gad
et dimidia tribus manasse a filiis israel
de silo que sita est in chanaan. ut in
trarent galaad terram possessionis sue
quam obtinuerant iuxta imperium domini dei
sui in manu moysi. Cumque venissent
ad tumulos iordanis in terram chana
an. edificaverunt iuxta iordanem altare
infinite magnitudinis. Quod cum audis
sent filii israel. et ad eos certi nuncii de
tulissent edificasse filios ruben et
gad et dimidie tribus manasse altare
in terra chanaan super iordanis tumulos
contra filios israel: convenerunt omnes in silo
ut ascenderent et dimicarent contra eos.
Et interim miserunt ad illos in terram ga
laad phinees filium eleazari sacerdotem
et principes x. cum eo. singulos de singulis tri
bubus. Qui venerunt ad filios ruben et gad
et dimidie tribus manasse in terram gala
ad. dixeruntque ad eos. Hec mandat om
nis populus domini. Que est ista transgressio? Cur
reliquistis dominum deum israel. edificantes
altare sacrilegum et a cultu illius rece
dentes. An parum vobis est quod pecca
tis in beelphegor et usque in presentem diem
macula huius sceleris in vobis permanet.
multi quod de populo corruerunt. Et vos ho
die reliquistis dominum et cras in univer
sum israel deseviet ira eius. Quod si pu
tatis immundam terram possessionis vestre
transite ad terram in qua tabernaculum domini
est. et habitate inter nos. tantum ut a domino
et a nobis consortio non recedatis. edifi
cato altari preter altare domini dei nostri.
Nonne achan filius zare preterivit man

l. achor

datum domini et super omnem populum israhel ira eius
incubuit? Et ille erat unus homo atque
utinam solus perisset in scelere suo. Re-
sponderuntque filii ruben et gad et dimi-
die tribus manasse principibus legationis
israhel. Fortissimus dominus deus ipse novit et
israhel simul intelliget. Si prevaricationis
animo hoc altare construximus non custo-
diat nos sed puniat in presenti. Et si ea
mente fecimus ut holocausta et sacri-
ficium et pacificas victimas super eo impo-
neremus ipse querat et iudicet. Et non e-
st magis cogitatione atque tractatu ut
diceremus cras dicent filii vestri filiis
nostris. Quid vobis et domino deo ~~israhel~~ israhel? Ter-
minum posuit dominus inter nos et vos o filii
ruben et filii gad iordanem fluvium
et idcirco partem non habetis in domino. Et per hanc
occasionem avertent filii vestri filios no-
stros a timore domini. Putavimus itaque
melius et diximus. Extruamus nobis
altare non in holocausta neque ad vic-
timas offerendas sed in testimonium in-
ter nos et vos et sobolem nostram vestramque
progeniem ut serviamus domino et iuris
nostri sit offerre holocausta et victi-
mas et pacificas hostias et nequaquam di-
cant cras filii vestri filiis nostris non est
vobis pars in domino. Quod si voluerint
dicere respondebit eis. Ecce altare
domini quod fecerunt patres nostri non in holoca-
usta neque in sacrificium sed in testimoni-
um nostrum ac vestrum. Absit a nobis hoc
scelus ut recedamus a domino et eius vesti-
gia relinquamus constructo altari ad
holocausta et sacrificia et victimas offe-
rendas preter altare domini dei nostri quod extru-
ctum est ante tabernaculum eius. Quibus au-
ditis phinees sacerdos et principes legatio-
nis israhel qui erant cum eo placati sunt et
verba filiorum ruben et gad et dimidie tri-
bus manasse libentissime susceperunt.

Dixitque phinees filius eleazari sacerdos
ad eos. Nunc scimus quod nobiscum sit deus
quoniam alieni estis a prevaricatione hac et
liberastis filios israhel de manu domini. Re-
versusque est cum principibus a filiis ruben et
gad de terra galaad finium chanaan ad
filios israhel et retulit eis. Placuitque sermo
cunctis audientibus et laudaverunt deum
filii israhel et nequaquam ultra dixerunt ut ascen-
derent contra eos et pugnarent et delerent terram
possessionis eorum. Vocaveruntque filii ruben et
filii gad altare quod extruxerant testimo-
nium nostrum quod dominus ipse sit deus.

XXII

Evoluto autem multo tempore postquam pacem
dederat dominus israheli subiectis in gyro na-
tionibus universis et iosue iam longevo et
persenilis etatis vocavit iosue omnem
israhel maioresque natu et principes ac
duces et magistros dixitque ad eos. Ego se-
nui et progressioris etatis sum. Vosque cer-
nitis omnia que fecerit dominus deus vester cunctis na-
tionibus per circuitum quomodo pro vobis ipse pug-
naverit. Et nunc quia sorte divisit vobis om-
nem terram ab orientali parte iordanis us-
que ad mare magnum multeque adhuc su-
persunt nationes. dominus deus vester disperdet eas
et auferet a facie vestra et possidebitis ter-
ram sicut vobis pollicitus est. Tantum con-
fortamini et estote solliciti ut custodi-
atis cuncta que scripta sunt in volumi-
ne legis moysi et non declinetis ab eis neque
ad dexteram neque ad sinistram ne postquam intra-
veritis ad gentes que inter vos future sunt
iuretis in nomine deorum earum et serviatis eis et
adoretis illos. Sed adhereatis domino deo vestro
quod fecistis usque in diem hanc. Et tunc auferet
dominus deus in conspectu vestro gentes magnas et
robustissimas et nullus vobis resistere poterit.
Unus ex vobis persequetur hostium mille vi-
ros quia dominus deus vester ipse pugnabit pro vobis
sicut pollicitus est. Hoc tantum diligentissi-
me precavete ut diligatis dominum deum

uestra. Quod si uolueritis gentium harum que inter
uos sunt erroribus adherere et cum eis mis-
ce conubia atque amicitias copulare:
iam nunc scitote quod dominus deus uester non eas
deleat ante faciem uestram. sed sint uobis in fo-
ueam atque laqueum et offendiculum ex latere
uestro. et sudes in oculis uestris donec uos au-
ferat et disperdat de terra hac optima quam tra-
didit uobis. En ego ingredior uiam ho-
die uniuerse terre. et toto animo cog-
noscetis quod de omnibus uerbis que se dominus
prestiturum uobis esse pollicitus est unum non
preterierit in cassum. Sicut ergo opere imple-
uit quod promisit et prospera cuncta uenerunt:
sic adducet super uos quicquid malorum
comminatus est donec auferat et disper- uos
dat de terra hac optima quam tradidit uo-
bis. eo quod preterieritis pactum domini dei
uestri quod pepigit uobiscum et seruieri-
tis diis alienis et adoraueritis eos. Cito
atque uelociter consurget in uos furor
domini et auferemini de hac terra optima
quam tradidit uobis.

XXIIII

Congregauit quoque iosue omnes tribus israel in
sychem. et uocauit maiores natu
ac principes iudicesque et magistros. Ste-
teruntque in conspectu domini. et ad populum sic
locutus est. Hec dicit dominus deus israel. Trans
fluuium habitauerunt patres uestri ab in-
itio. thare pater abraham et nachor.
seruieruntque diis alienis. Tuli ergo pa-
trem uestrum abraham de mesopotha-
mie finibus. et adduxi eum in terram cha-
naan. multiplicauique semen eius. et de-
di ei ysaac. illique rursum dedi iacob
et esau. e quibus esau dedi montem seyr
ad possidendum. iacob uero et filii eius des-
cenderunt in egiptum. Misique moysen
et aaron. et percussi egyptum multis signis
atque portentis. eduxique uos et patres
uestros de egypto. et uenistis ad mare.
persecutique sunt egyptii patres uestros
cum curribus et equitatu usque ad ma-
re rubrum. Clamauerunt autem ad
dominum filii israel qui posuit tenebras
inter uos et egyptios. et adduxit super eos
mare et operuit eos. Uiderunt oculi ue-
stri cuncta que fecerim in egypto. et habi-
tastis in solitudine multo tempore. et intro-
duxi uos in terram amorrei qui ha-
bitabat trans iordanem. Cumque pugna-
rent contra uos. tradidi eos in manus uestras
et possedistis terram eorum atque interfecis-
tis eos. Surrexit autem balaac filius se-
phor rex moab. et pugnauit contra
israel. Misitque et uocauit balaam fili-
um beor ut malediceret uobis. et ego
nolui audire eum. sed econtrario per il-
lum benedixi uobis. et liberaui uos de
manu eius. Transistisque iordanem.
et uenistis ad iericho. pugnaueruntque
contra uos uiri ciuitatis eius amor-
reus et phereceus et chananeus eth-
eus et gergeseus et eueus et iebuseus. et tra-
didi illos in manus uestras. Misi-
que ante uos crabrones. et eieci illos de locis
suis. duos reges amorreorum. non in
gladio nec in arcu tuo. Dedique
uobis terram in qua non laborastis. et urbes
quas non edificastis ut habitaretis in eis.
uineas et oliueta que non plantastis. Nunc
ergo timete dominum et seruite ei perfecto corde
atque uerissimo. et auferte deos quibus ser-
uierunt patres uestri in mesopotamia et
in egipto ac seruite domino. Sin autem ma-
lum uobis uidetur ut seruiatis domino: op-
tio uobis datur. Eligite hodie quod placet
cui potissimum seruire debeatis. utrum
diis quibus seruierunt patres uestri in
mesopotamia. an diis amorreorum
in quorum terra habitatis. Ego autem et do-
mus mea seruiemus domino. Responditque
populus et ait. Absit a nobis ut relinquamus
dominum et seruiamus diis alienis.

dominus noster ipse eduxit nos et patres nostros
de terra egypti de domo servitutis fe-
cit que nobis videntibus signa ingentia et custo-
divit nos in omni via per quam ambula-
vimus et in cunctis populis per quos transivimus
et eiecit universas gentes amorreum habita-
torem terre quam nos intravimus. Serviemus igitur
domino quia ipse est deus noster. Dixitque iosue
ad populum. Non poteritis servire domino. Deus
enim sanctus et fortis emulator est. nec ignos-
cet sceleribus vestris atque peccatis. Si dimiseri-
tis dominum et servieritis diis alienis con-
vertet se et affliget vos atque subvertet post-
quam prestiterit vobis bona. Dixitque populus
ad iosue. Nequaquam ita ut loqueris erit sed
domino serviemus. Dixit iosue ad populum.
Testes inquit vos estis quia elegeritis vo-
bis dominum ut serviatis ei. Responderuntque.
Testes. Nunc ergo ait auferte deos alienos
de medio vestri et inclinate corda vestra
ad dominum deum israhel. Dixitque populus ad iosue.
Domino deo nostro serviemus et obedien-
tes erimus preceptis eius.

XLII
Percussit ergo iosue in die illo fedus
et proposuit populo precepta atque iudi-
cia in sichem. Scripsit quoque omnia verba hec in vo-
lumine legis dei. et tulit lapidem pergran-
dem. posuitque eum subter quercum que erat in
sanctuario domini. et dixit ad omnem populum.
En lapis iste erit vobis in testimonium
quod audierit omnia verba domini que locutus est
vobis ne forte postea negare velitis et men-
tiri domino deo vestro. Dimisitque populum
singulos in possessionem suam. Et post hec mor-
tuus est iosue filius nun servus domini
centum decem annorum. Sepelieruntque eum in fi-
nibus possessionis sue in thamnathsare que
sita est in monte effraim a septentri-
onali parte montis gaas. Servivitque
israhel domino cunctis diebus iosue et senio-
rum qui longo vixerunt tempore post iosue
et qui noverant omnia opera domini que fece-
rat in israhel. Ossa quoque ioseph que tulerant
filii israhel de egypto: sepelierunt in sy-
chem in parte agri quem emerat ia-
cob a filiis emor patris sychem. cen-
tum novellis ovibus et fuit in possessionem
filiorum ioseph. Eleazar quoque filius aa-
ron mortuus est et sepelierunt eum
in gabaath finees filii eius que data est ei
in monte ephraim. Explicit liber io-
sue. Incipit liber iudicum.

Post mortem iosue con-
suluerunt filii israhel
dominum dicentes. Quis
ascendet ante nos contra
chananeum et erit dux
belli. Dixitque dominus. Iudas ascendet.
ecce tradidi terram in manus eius.
Et ait iudas symeoni fratri suo.
Ascende mecum in sortem meam et
pugna contra chananeum ut et ego per-
gam tecum in sortem tuam. Et abiit
cum eo symeon. Ascenditque iudas
et tradidit dominus chananeum et phe-
rezeum in manus eorum. et percusserunt
in bezech. x. milia virorum. Inveneruntque
adonibezech in bezech et pug-
naverunt contra eum ac percusserunt chana- eum
neum et pherezeum. Fugit autem adonibe-
zech. quem secuti comprehenderunt ce-
sis summitatibus manuum eius ac pedum.
Dixitque adonibezech. Septuaginta
reges amputatis manuum ac pedum
summitatibus colligebant sub mensa me-
a ciborum reliquias. Sicut feci ita reddi-
dit michi deus. Adduxeruntque eum in ierusa-
lem et ibi mortuus est. Obpugnantes ergo
filii iuda ierusalem. ceperunt eam et percus-
serunt in ore gladii. tradentes cunctam
incendio civitatem. Et postea descen-
dentes pugnaverunt contra chananeum
qui habitabat in montanis et ad meri-
diem et in campestribus. Pergensque iudas

contra chananeum qui habitabat in hebron
cuius nomen fuit antiquitus cariatharbe. per-
cussitq; sisai et achiman et tholmai. atq;
inde profectus abiit ad habitatores dabir cu-
ius nomen erat vetus cariathsepher .i. ci-
Iosue .15. uitas litterarum. Dixitq; caleph. Qui percusse-
rit cariathsepher et uastauerit eam: da-
bo ei axam filiam meam uxorem. Cumq;
cepisset eam gothoniel filius cenez frater
caleph minor: dedit ei axam filiam suam
coniugem. Quam pergentem in itinere monu-
it uir suus ut peteret a patre suo agrum.
Que cum suspirasset sedens in asino: dixit ei
caleph. Quid habes? At illa respondit. Da mihi
benedictionem. Quia terram arentem de-
disti mihi: da et irriguam aquis. Dedit ergo ca-
leph irriguum superius et irriguum inferius.
7 ca. Filii autem cinei cognati moysi: ascende-
runt de ciuitate palmarum cum filiis iuda
in desertum sortis eius quod est ad meridiem
arath et habitauerunt cum eo. Abiit autem
iudas cum symeone fratre suo et percusserunt
simul chananeum qui habitabat in sephath
et interfecerunt eum. Uocatumq; est nomen
urbis orma .i. anathema. Cepitq; iu-
das gazam cum finibus suis et ascalonem
atq; accaron cum terminis suis. Fuitq;
dominus cum iuda et montana possedit. nec
potuit delere habitatores uallis quia
Iosue .16. falcatis curribus habundabant. Dede-
runtq; caleph ebron sicut dixerat moy-
ses. qui deleuit ex ea tres filios e-
nach. Iebuseum autem habitatorem ierusalem
non deleuerunt filii beniamin. habitauitq;
iebuseus cum filiis beniamin in ierusalem
usq; in presentem diem. Domus quoq; ioseph as-
cendit in bethel fuitq; dominus cum eis. Nam cum
obsiderent urbem que prius luza uocabatur:
uiderunt hominem egredientem de ciuitate
dixeruntq; ad eum. Ostende nobis introitum
ciuitatis et faciemus tecum misericordiam. Qui cum
ostendisset eis: percusserunt urbem in ore

gladii. hominem autem illum et omnem cogna-
tionem eius dimiserunt. Qui dimissus abiit
in terram cethim et edificauit ibi ciuita-
tem. uocauitq; eam luzam. que ita appella-
tur usq; in presentem diem. Manasses quoq;
non deleuit bethsan et thanach cum uicu-
lis suis. et habitatores dor et ieblaam et mage-
geddo cum uiculis suis. cepitq; chananeus
habitare cum eis. Postquam autem confortatus
est israel: fecit eos tributarios et delere
noluit. Effraim quoq; non interfecit chana-
neum qui habitabat in gazer. sed habitauit
cum eo. Zabulon non deleuit habitato-
res cethron et naalon. sed habitauit cha-
naneus in medio eius factusq; est ei tributarius.
Aser quoq; non deleuit habitatores achon
et sydonis. alab et achazib et alba et afech
et roob. habitauitq; in medio chana-
nei habitatoris illius terre. nec interfecit
illum. Neptalim non deleuit habitatores
bethsames et bethanath. et habitauit in-
ter chananeum habitatorem terre. Fueruntq; ei
bethsamite et bethanite tributarii.
Artauitq; amorreus filios dan in mon-
te. nec dedit eis locum ut ad planio-
ra descenderent. habitauitq; in monte
hares quod interpretatur testaceo in haialon et in
salabim. Et aggrauata est manus domus
ioseph. et amorreum. factusq; est ei tributarius. Fuit
autem terminus amorrei ab ascensu scor-
pionis petra et superiora loca.
Ascenditq; angelus domini de galgalis
ad locum flentium et ait. Eduxi uos
de egypto. et introduxi uos in terram pro qua
iuraui patribus uestris. et pollicitus sum ut non
facerem irritum pactum meum uobiscum in sem-
piternum. ita dumtaxat ut non feriretis
fedus cum habitatoribus terre huius. et aras
eorum subuerteretis. et noluistis audire
uocem meam. Cur hoc fecistis? Quam ob rem
nolui delere eos a facie uestra: ut habe-
atis hostes. et dii eorum sint uobis in ruinam

Cumque loquerentur angelus domini verba hec
ad omnes filios israel: elevaverunt vocem
suam et fleverunt. Et vocatum est nomen
loci illius Flentium sive Lacrimarum. Immola
veruntque ibi hostias domino. Dimisit ergo
Iosue populum, et abierunt filii israel unusquis
que in possessionem suam ut obtinerent eam.
Servieruntque domino cunctis diebus Iosue et
seniorum qui longo post eum vixerunt tem
pore, et noverant omnia opera domini que fece
rat cum israel. Mortuus est autem Iosue filius
Nun famulus domini centum decem annorum, et sepe
lierunt eum in finibus possessionis sue in Thamna
thare in monte Ephraim a septentrio a
nali plaga montis Gaas. Omnisque
illa generatio congregata est ad patres
Alii. suos. Et surrexerunt alii qui non cognove
rant dominum et opera que fecerat cum israel. Fecerunt
que filii israel malum in conspectu domini et ser
vierunt Baalim, ac dimiserunt dominum
deum patrum suorum qui eduxerat eos de terra
Egypti, et secuti sunt deos alienos, deosque po
pulorum qui habitabant in circuitu eorum, et ad
oraverunt eos, et ad iracundiam concita
verunt dominum, dimittentes eum et servi
entes Baal et Astaroth. Iratusque dominus contra
israel, tradidit eos in manus diripientium,
qui ceperunt eos et vendiderunt hostibus
qui habitabant per gyrum: nec potuerunt resi
stere adversariis suis, sed quocumque pergere volu
issent, manus domini erat super eos sicut locu
tus est et iuravit eis, et vehementer af
flicti sunt. Suscitavitque dominus iudices
qui liberarent eos de vastantium manibus:
sed nec illos audire voluerunt, fornicantes
cum diis alienis et adorantes eos. Cito de
seruerunt viam per quam ingressi fuerant patres
eorum, et audientes mandata domini omnia
fecerunt contraria. Cumque dominus iudices sus
citaret, in diebus eorum flectebatur misericordia
et audiebat afflictorum gemitus, et libera
bat eos de cede vastantium. Postquam autem

l. esset
mortuus esset iudex, revertebantur et mul
to maiora faciebant quam fecerant patres e
orum, sequentes deos et servientes eis et adoran alienos
tes illos. Non dimiserunt adinventiones
suas et viam durissimam per quam ambula
re consueverant. Iratusque est furor domini in is
rael, et ait: Quia irritam fecit gens ista pac
tum meum quod pepigeram cum patribus eorum, et vocem
meam audire contempsit, et ego non delebo
gentes quas dimisit Iosue et mortuus est, ut
in ipsis experiar israel, utrum custodiant viam domini
et ambulent in ea sicut custodierunt patres eorum
an non. Dimisit ergo dominus omnes has nationes
et cito subvertere noluit, nec tradidit in manus Io
sue. Hee sunt gentes quas dominus dereliquit ut e III
rudiret in eis israelem et omnes qui non
noverant bella Chananeorum, et postea disce
rent filii eorum certare cum hostibus, et habere
consuetudinem preliandi: quinque satrapas Phi
listinorum omnemque Chananeum et Sidonium
atque Eveum qui habitabant in monte Li
bano de monte Baal Hermon usque ad in
troitum Emath. Dimisitque eos ut in ipsis
experiretur israelem, utrum audiret manda
ta domini que preceperat patribus eorum per manum
Moysi an non. Itaque filii israel habitave
runt in medio Chananei et Hethei et Amor
rei et Pherezei et Evei et Iebusei, et duxe
runt uxores filias eorum, ipsique filias su
as filiis eorum tradiderunt, et servierunt diis
eorum. Feceruntque malum in conspectu domini, et
obliti sunt dei sui, servientes Baalim
et Astaroth. Iratusque dominus contra israel tradidit
eos in manus Cusanrasathaim regis
Mesopotamie, servieruntque ei ·viii· an
nis. Et clamaverunt ad dominum qui susci
tavit eis salvatorem, et liberavit e
os: Othoniel videlicet filium Cenez fratrem
Caleph minorem. Fuitque in eo spiritus domini, et
iudicavit israel. Egressusque est ad pug
nam, et tradidit dominus in manus eius Cusan
rasathaim regem Syrie, et oppressit eum.

Quievitque terra .xl. annis, et mortuus est
Othoniel filius Cenez. Addiderunt autem
Iudic. filii Israel facere malum in conspectu domini.
Qui confortavit adversus eos Eglon regem
Moab, quia fecerunt malum in conspectu do-
mini. Et copulavit ei filios Ammon
et Amalech, abiitque et percussit Israel, atque
possedit urbem palmarum. Servieruntque
filii Israel Eglon regi Moab .xviii. an-
nis, et postea clamaverunt ad dominum. Qui
suscitavit eis salvatorem vocabulo
Aoth Aoth filium Gera filii Gemini, qui utra-
que manu utebatur pro dextera. Miseruntque
filii Israel per illum munera Eglon regi
III Moab. Qui fecit sibi gladium ancipi-
tem habentem in medio capulum longitu-
dinis palmae manus, et accinctus est eo sub-
ter sagum in dextro femore. Obtulitque
munera Eglon regi Moab. Erat autem
Eglon crassus nimis. Cumque obtulisset
ei munera, prosecutus est socios qui cum eo
venerant. Et reversus de Galgalis ubi erant
idola, dixit ad regem: Verbum secretum
ad te habeo, o rex. Et ille imperavit silen-
Verbum dei. tium. Egressisque omnibus qui circa eum e-
rant, ingressus est Aoth ad eum. Sede-
bat autem in cenaculo aestivo solus. Dixitque:
Verbum domini habeo ad te. Qui statim
surrexit de throno. Extenditque Aoth
manum sinistram, et tulit sicam de dex-
tro femore suo, infixitque eam in ventre
eius tam valide, ut capulus ferrum seque-
retur in vulnere, ac pinguissimo adi-
pe stringeretur. Nec eduxit gladium, sed
ita ut percusserat reliquit in corpore. Stat-
imque per secreta naturae alvi stercora pro-
ruperunt. Aoth autem clausis diligentis-
obfirmatis sime ostiis cenaculi et obfirmatis sera, per
posticum egressus est. Servique regis ingressi
viderunt clausas fores cenaculi, atque dixe-
runt: Forsitan purgat alvum in cenaculo
aestivo. Expectantesque diu donec eru-
bescerent, et videntes quod nullus aperiret, tu-
lerunt clavem et aperientes invenerunt do-
minum suum in terra iacentem mortuum. Aoth
autem dum illi turbarentur effugit, et pertransiit
locum idolorum unde reversus fuerat. Venit-
que in Seirath. Et statim insonuit in monte
bucina Ephraim. Descenderuntque cum eo
filii Israel, ipso in fronte gradiente. Qui dixit
ad eos: Sequimini me. Tradidit enim dominus
inimicos vestros Moabitas in manus vestras.
Descenderuntque post eum et occupaverunt va-
da Iordanis quae transmittunt in Moab, et non
dimiserunt transire quemquam, sed percusserunt
Moabitas in tempore illo circiter .x. milia,
omnes robustos et fortes viros. Nullus eorum eva-
dere potuit. Humiliatusque est Moab die illo
sub manu Israel, et quievit terra .lxxx. an.
Post hunc fuit Sangar filius Anath
qui percussit de Philistiim sexcentos vi-
ros vomere. Et ipse quoque defendit Israel. Ad-
diderunt que filii Israel facere malum in conspec-
tu domini post mortem Aoth. Et tradidit illos
in manu Iabin regis Chanaan qui reg-
navit in Asor. Habuitque ducem exercitus
sui nomine Sysaram. Ipse autem habitabat
in Aroseth gentium. Clamaveruntque fi-
lii Israel ad dominum. Nongentos enim habe-
bat falcatos currus, et per .xx. annos vehementer
oppresserat eos. Erat autem Debbora prophetis-
sa uxor Lapidoth, quae iudicabat populum
illo tempore. Et sedebat sub palma quae nomine
illius vocabatur, inter Rama et Bethel in mon-
te Ephraim. Ascendebantque ad eam fi-
lii Israel in omne iudicium. Quae misit et vo-
cavit Barach filium Abinoem de Cedes
Nephtalim, dixitque ad eum: Praecepit
tibi dominus deus Israel: Vade et duc exercitum in
montem Thabor, tollensque tecum .x. milia pug-
natorum de filiis Nephtalim et de filiis Za-
bulon. Ego autem adducam ad te in loco tor-
rentis Cison Sysaram principem exerci-
tus Iabin et currus eius atque omnem mul-

tu et multitudinem et tradam eas in manu tua. Dixit
que ad eam Barach: Si venis mecum va
dam: si nolueris venire mecum non pergam. Que
dixit ad eum: Ibo quidem tecum, sed in hac vice
victoria tibi non reputabitur, quia in manu mu
lieris tradetur Sisara. Surrexit itaque Delbo
ra et perrexit cum Barach in Cedes. Qui accitis
Zabulon et Neptalim ascendit cum x
milibus pugnatorum habens Delboram in co
mitatu suo. Aber autem Cineus recesse
rat quondam a ceteris Cineis fratribus suis fi
liis Obab cognati Moysi et tetenderat ta
bernacula sua usque ad vallem que vocatur
Sennim et erat iuxta Cedes. Nuntiatumque est
Sisare quod ascendisset Barach filius Abino
em in montem Thabor, et congregavit nonge
ntos falcatos currus omnemque exercitum de Ar
soseth gentium ad torrentem Cyson. Dix
itque Delbora ad Barach: Surge, hec est enim
dies in qua tradidit dominus Sisaram in manus tu
as. En ipse est ductor tuus. Descendit itaque
Barach de monte Thabor et x milia pug
natorum cum illo. Perterruitque dominus Sisaram et
omnes currus eius universamque multitu
dinem in ore gladii ad conspectum Bara
ch in tantum ut Sisara de curru desiliens
pedibus fugeret, et Barach sequeretur fugien
tes currus et exercitum usque ad Aroseth gen
hostium tium. Et omnis multitudo ~~hostium~~ ad interne vsque
cionem caderet. Sisara autem fugiens perve
nit ad tentorium Iahel uxoris Aber Ci
nei. Erat autem pax inter Iabin regem Asor
et domum Aber Cinei. Egressa igitur Iahel in
occursum Sisare dixit ad eum: Intra
ad me domine mi, intra ne timeas. Qui
ingressus tabernaculum eius et opertus ab ea palli
o, dixit ad eam: Da mihi obsecro pau
lulum aque quia valde sitio. Que aperu
it utrem lactis et dedit ei bibere et operuit
illum. Dixitque Sisara ad eam: Sta ante
tabernaculi ostium et cum venerit aliquis
interrogans te et dicens: Numquid hic

est aliquis? respondebis: Nullus. Tulit itaque
Iahel uxor Aber clavum tabernaculi, assu
mens pariter malleum, et ingressa abscon
dite et cum silentio posuit supra tempus
capitis eius clavum, percussumque malleo de
fixit in cerebrum usque ad terram. Qui soporem
morti consocians defecit et mortuus est.
Et ecce Barach sequens Sisaram veniebat.
Egressaque Iahel in occursum eius dixit ei:
Veni et ostendam tibi virum quem queris. Qui
cum intrasset ad eam, vidit Sisaram ia
centem mortuum et clavum infixum in tempo vre
ra eius. Humiliavit ergo deus in die illo
Iabin regem Chanaan coram filiis Israel,
qui crescebant cotidie et forti manu
opprimebant Iabin regem Chanaan do
nec delerent eum

V

Cecineruntque Delbora et Barach filius A
binoem in die illo dicentes: Qui sponte
obtulistis de Israel animas vestras ad pericu
lum benedicite domino. Audite reges, percipite au
ribus principes. Ego sum, ego sum que domino
canam, psallam domino deo Israel. Domine cum ex
ires de Seir et transires per regiones Edom,
terra mota est celique ac nubes stilla cp° 19
verunt aquis. Montes fluxerunt a facie domini
et Synai a facie domini dei Israel. In diebus
Sangar filii Anath, in diebus Iahel quie anath
verunt semite, et qui ingrediebantur per eas
ambulaverunt per calles devios. Cessave
runt fortes in Israel et quieverunt, donec Delbora
surgeret mater in Israel. Nova bella elegit
dominus et portas hostium ipse subvertit. Cly
peus et hasta si apparuerint in xl milibus
Israel. Cor meum diligit principes Israel. Qui
propria voluntate obtulistis vos discrimi
ni, benedicite domino. Qui ascenditis super
nitentes asinos et sedetis in iudicio et
ambulatis in via, loquimini. Ubi colli
si sunt currus et hostium est suffocatus exer
citus, ibi narrentur iustitie domini et cle
mentia in fortes Israel. Tunc descendit

populus domini ad portas et obtinuit principatum. Sur-
ge surge debbora. surge et loquere canticum.
Surge barach et apprehende captivos tuos
fili abinoem. Salvate sunt reliquie popu-
li. Dominus in fortibus dimicavit. Ex effraim dele-
vit eos in amalech et post eum ex beniamin in populos
tuos o amalech. De machir principes descen-
derunt et de zabulon qui exercitum ducerent ad bellan-
dum. Duces ysachar fuere cum debbora et ba-
rach vestigia sunt secuti qui quasi in preceps ac ba-
ratrum se discrimini dedit. Diviso contra se ru-
ben magnanimorum reperta contentio est. Qua-
re habitas inter duos terminos ut audias sibilos gregum?
Diviso contra se ruben magnanimorum reperta conten-
tio. Galaad trans iordanem quiescebat et dan va-
cabat navibus. Aser habitabat in litore ma-
ris et in portubus morabatur. Zabulon vero et nep-
talim obtulerunt animas suas morti in regione
merome. Venerunt reges et pugnaverunt. Pug-
naverunt reges chanaan in thanach iuxta a-
quas mageddon et tamen nichil tulere predantes. De
celo dimicatum est contra eos. Stelle manentes
in ordine et cursu suo adversum sysaram pug-
naverunt. Torrens cyson traxit cadavera eorum. tor-
rens cadumim torrens cyson. Conculca anima
mea robustos. Ungule equorum ceciderunt fugien-
tibus impetu et per preceps ruentibus fortissimis hos-
tium. Maledicite terre meroz dixit angelus domini
maledicite habitatoribus eius quia non venerunt
ad auxilium domini in adiutorium fortissimorum
eius. Benedicta inter mulieres iahel uxor aber cinei
benedicatur in tabernaculo suo. Aquam petenti dedit
lac et in phiala principum obtulit butirum. Si-
nistram manum misit ad clavum et dexteram ad
fabrorum malleos. Percussitque sysaram querens in
capite vulneri locum et tempus valide perforans.
Inter pedes eius ruit defecit et mortuus est. An-
te pedes eius volvebatur et iacebat exanimis et
miserabilis. Per fenestram respiciens ululabat
mater eius et de cenaculo loquebatur. Cur moratur
regredi currus eius? Quare tardaverunt pedes quadriga-
rum illius? Una sapientior ceteris uxoribus eius hec

socrui verba respondit. Forsitan nunc dividit spo-
lia et pulcherrima feminarum eligitur ei. Ves-
tes diversorum colorum sysare traduntur in predam
et supellex varia ad ornanda colla congeritur.
Sic pereant omnes inimici tui domine. qui autem diligunt
te sicut sol in ortu suo splendet ita rutilent.
Quievitque terra per xl. annos. Fecerunt autem
filii israel malum in conspectu domini qui tra-
didit eos in manum madian vii. annis et
oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque sibi an-
tra et speluncas in montibus et munitissi-
ma ad repugnandum loca. Cumque sevis-
set israel ascendebat madian et amalech
et ceteri orientalium nationum et apud eos figen-
tes tentoria sicut erant in herbis cuncta
vastabant usque ad introitum gaze. nichil
omnino ad vitam pertinens relinquebant in is-
rael. non oves non boves non asinos. Ipsi
enim et universi greges eorum veniebant cum
tabernaculis suis et instar locustarum uni-
versa conplebant innumera multitudo homi-
num et camelorum quicquid tetigerant deva-
stantes. Humiliatusque est israel valde in
conspectu madian et clamavit ad dominum
postulans auxilium contra madianitas. Qui
misit ad eos virum prophetam et locutus est.
Hec dicit dominus deus israel. Ego vos feci ascen-
dere de egypto et eduxi vos de domo
servitutis et liberavi vos de manu e-
gyptiorum et omnium inimicorum qui affige-
bant vos. et eieci eos ad introitum vestrum
et tradidi vobis terram eorum et dixi. ego dominus
deus vester. Ne timeatis deos amorreorum
in quorum terra habitatis. et noluistis au-
dire vocem meam. Venit autem angelus domini
et sedit sub quercu que erat in ephra et per-
tinebat ad ioas patrem familie ezri. Cum-
que gedeon filius eius excuteret atque pur-
garet frumenta in torculari ut fugeret
madian apparuit ei angelus domini et ait. Dominus tecum
virorum fortissime. Dixitque ei gedeon.
Obsecro domine mi si dominus nobiscum est

cur ergo apprehenderunt nos haec mala? ubi sunt
mirabilia eius quae narraverunt patres nostri atque
dixerunt: de Aegypto eduxit nos Dominus. Nunc
autem dereliquit nos et tradidit in manu Madi-
an. Respexitque Dominus ad eum et ait: Vade in hac
fortitudine tua et liberabis Israhel de ma-
nu Madian. Scito quod miserim te. Qui re-
spondens ait: Obsecro domine mi in quo libe-
rabo Israhel? Ecce familia mea infima est in
Manasse et ego minimus in domo patris me-
i. Dixitque ei Dominus: Ego ero tecum et percuties
Madian quasi unum virum. Et ille: Si inve-
ni inquit gratiam coram te da mihi signum quod tu
sis qui loqueris ad me. Ne recedas hinc do-
nec revertar ad te portans sacrificium et of-
ferens tibi. Qui respondit: Ego praestolabor
adventum tuum. Ingressus est itaque Gedeon et
coxit hedum et de farinae modio azymos
panes, carnesque ponens in canistro et ius car-
nium mittens in ollam tulit omnia sub quercu
et obtulit ei. Cui dixit angelus Domini: Tolle car-
nes et panes azymos et pone super petram
illam et ius desuper funde. Cumque fecisset
ita, extendit angelus Domini summitatem vir-
gae quam tenebat in manu et tetigit carnes
et azymos panes, ascenditque ignis de pe-
tra et carnes azymosque panes consumpsit.
Angelus autem Domini evanuit ab oculis eius. Vi-
densque Gedeon quod esset angelus Domini ait: Heu
33 mi domine Deus, quia vidi angelum Domini facie ad
faciem. Dixitque ei Dominus: Pax tecum. Ne time-
as, non morieris. Aedificavit ergo Gede-
on ibi altare Domino vocavitque illud Domini
pax usque in praesentem diem. Cumque adhuc
esset in Ephra quae est familiae Ezri, nocte
illa dixit Dominus ad eum: Tolle taurum patris
tui et alterum taurum annorum .vii., destruesque
aram Baal quae est patris tui et nemus quod
circa aram est succide, et aedificabis altare
Domino Deo tuo in summitate petrae huius
super quam ante sacrificium posuisti. Tollesque
taurum secundum et offeres holocaustum

secundum super struem lignorum quae de nemo-
re succideris. Assumptis ergo Gedeon .x. ·VII·
viris de servis suis fecit sicut praeceperat
ei Dominus. Timens autem domum patris sui et homines
illius civitatis per diem facere noluit, sed om-
nia nocte complevit. Cumque surrexissent vi-
ri oppidi eius mane viderunt destructam
aram Baal lucumque succisum et taurum al-
terum impositum super altare quod tunc aedifi-
catum erat. Dixeruntque ad invicem: Quis hoc
fecit? Cumque perquirerent auctorem facti,
dictum est: Gedeon filius Ioas fecit haec omnia.
Et dixerunt ad Ioas: Produc filium tuum huc ut
moriatur, quia destruxit aram Baal et
succidit nemus. Quibus ille respondit: Num-
quid ultores estis Baal ut pugnetis pro
eo? Qui adversarius eius est moriatur ante
quam crastina lux veniat. Si deus est vin-
dicet se de eo qui suffodit aram eius. Ex
illo die vocatus est Gedeon Ierobaal, eo
quod dixisset Ioas: Ulciscatur se de eo Baal
qui suffodit aram eius. Igitur omnis Madi-
an et Amalech et orientales populi congrega-
ti sunt simul et transeuntes Iordanem
castrametati sunt in valle Iezrahel. Spi-
ritus autem Domini induit Gedeon, qui clangens bucina
convocavit domum Abiezer ut sequeretur se.
Misitque nuntios in universum Manassen
qui et ipse secutus est eum, et alios nuntios in Aser
et Zabulon et Nepthalim, qui occurrerunt ei.
Dixitque Gedeon ad Dominum: Si salvum facis
per manum meam Israhel sicut locutus es,
ponam vellus hoc lanae in area. Si ros in
solo vellere fuerit et in omni terra siccitas,
sciam quod per manum meam sicut locutus es
liberabis Israhel. Factumque est ita. Et de nocte
consurgens expresso vellere concham rore
implevit. Dixitque rursus ad Dominum: Ne
irascatur furor tuus contra me si adhuc semel
temptavero signum quaerens in vellere. Or-
o ut solum vellus siccum sit et omnis terra ro-
re madens. Fecitque Deus nocte illa ut pos-

tulavi atque fuit siccitas in solo vellere
VII et ros in omni terra.
Igitur Ierobaal qui et Gedeon de nocte
consurgens et omnis populus cum eo venit ad fon
tem qui vocatur Arad. Erant autem castra Madi
an in valle ad septentrionalem plagam
collis excelsi. Dixitque Dominus ad Gedeon:
Multus tecum est populus nec tradetur Madian
in manus eius ne glorietur contra me Israel et dicat:
meis viribus liberatus sum. Loquere ad po
pulum et cunctis audientibus predica: Qui for
midolosus et timidus est revertatur. Recesseruntque
que de monte Galaad et reversi sunt ex populo
viginti duo milia virorum et tantum decem milia remanserunt.
Dixitque Dominus ad Gedeon: Adhuc populus multus
est. Duc eos ad aquas et ibi probabo illos et de
quo dixero tibi iste vadat tecum, quem ire prohibu
pergat ero ipse revertatur. Cumque descendisset populus
ad aquas dixit Dominus ad Gedeon: Qui manu
et lingua lambuerint aquas sicut solent canes
lambere separabis eos seorsum; qui autem cur
vatis genibus biberint in altera parte e
runt. Fuit itaque numerus eorum qui manu ad
os proicientes aquas lambuerant trecenti
viri. Omnis autem reliqua multitudo flexo
poplite biberat. Et ait Dominus ad Gedeon:
In trecentis viris qui lambuerunt aquas
liberabo vos et tradam Madian in manu
tua. Omnis autem reliqua multitudo revertatur
in locum suum. Sumptis itaque pro numero cibariis
et tubis omnem reliquam multitudinem ab
ire precepit ad tabernacula sua; et ipse cum
trecentis viris se certamini dedit. Castra
autem Madian erant subter in valle.
Eadem nocte dixit Dominus ad eum: Surge et
descende in castra quia tradidi eos in manu
tua. Sin autem solus ire formidas desce
dat tecum Phara puer tuus. Et cum audi
eris quid loquantur tunc confortabuntur ma
nus tue et securior ad hostium castra descen
des. Descendit ergo ipse et Phara puer
eius in partem castrorum ubi erant arma

torum vigilie. Madian autem et Amalech
et omnes orientales populi fusi iacebant in val
le ut locustarum multitudo. Cameli quoque
innumerabiles erant sicut arena que iacet in
littore maris. Cumque venisset Gedeon
narrabat aliquis somnium proximo su
o et in hunc modum referebat quod viderat:
Vidi somnium et videbatur mihi quasi subcineri
cius panis ex ordeo volvi et in Madi
an castra descendere. Cumque pervenisset
ad tabernaculum percussit illud atque sub
vertit et terre funditus coequavit. Respondit
is cum quo loquebatur: Non est hoc aliud nisi gladius Ge
deonis filii Ioas viri Israelite. Tradi
dit enim Dominus in manus eius Madian et omnia cas
tra eius. Cumque audisset Gedeon somnium
et interpretationem eius adoravit et reversus
ad castra Israel ait: Surgite, tradidit
enim Dominus in manus nostras castra Madian.
Divisitque trecentos viros in tres partes
et dedit tubas in manus eorum lagenasque
vacuas ac lampades in medio lage
narum et dixit ad eos: Quod me facere vi
deritis hoc facite. Ingrediar partem castro
rum et quod fecero sectamini. Quando per
sonuerit tuba in manu mea vos quoque per
circuitum castrorum clangite et concla
mate Domino et Gedeoni. Ingressusque est
Gedeon et trecenti viri qui erant cum
eo in partem castrorum incipientibus vigiliis
noctis medie et custodibus suscita
tis ceperunt buccinis clangere et com
plodere inter se lagenas. Cumque per gy
rum castrorum in tribus personarent locis
et hydrias confregissent tenuerunt sinis
tris manibus lampades et dextris sonan
tes tubas clamaverunt: Gladius
Domini et Gedeonis. Stantes singuli in loco
suo per circuitum castrorum hostilium.
Omnia itaque castra turbata sunt et voci
ferantes ululantesque fugerunt et
nichilominus insistebant trecenti viri

bucinas personantes. Inmisitque dominus
gladium in omnibus castris, et mutua se
cede truncabantur. fugientes usque beth
secta et crepidinem abelmeula in the
bath. Conclamantes autem viri israhel
de neptalim et aser et omni manasse per
sequebantur madian. et dedit dominus victo
riam populo israhel die illo. Misitque gedeon
nuntios in omnem montem effraim dicens.
Descendite in occursum madian et occu
pate aquas usque bethbara atque iordanem.
Clamavitque omnis effraim et preoccupa
vit aquas atque iordanem usque bethbara.
principes adprehensosque duos viros madian
oreb et zeb: interfecit oreb in petra oreb zeb vero in
torculari zeb. et persecuti sunt madi
an. capita oreb et zeb portantes ad ge
deon trans fluenta iordanis.
VIII Dixeruntque ad eum viri effraim. Quid
est hoc quod facere voluisti: ut nos non
vocares cum ad pugnam pergeres contra
madian? iurgantes fortiter et prope
vim inferentes. Quibus ille respondit. Quid
enim tale facere potui quale vos fecistis?
Nonne melior est racemus effraim vin
demiis abiezer? In manus vestras tra
didit dominus principes madian oreb et zeb.
Quid tale facere potui quale vos feci
stis? Quod cum locutus esset: requievit spiritus eo
rum quo tumebant contra eum. Cumque venisset
gedeon ad iordanem transivit eum cum
trecentis viris qui secum erant et prae lassi
tudine fugientes persequi non poterant.
Dixitque ad viros socoth. Date ob
secro panes populo qui mecum est quia valde de
fecerunt: ut possimus persequi zebee et sal
mana reges madian. Responderunt princi
pes socoth. Forsitan palme manuum
zebee et salmana in manu tua sunt: et id
circo postulas ut demus exercitui tuo pa
nes. Quibus ille ait. Cum ergo tradiderit dominus

zebee et salmana in manus meas: et cum re
versus fuero victor in pace conteram carnes
vestras cum spinis tribulisque deserti. Et inde
conscendens venit ad phanuel. locutusque
est ad viros loci illius similia. Cui et illi re
spondunt sicut responderant viri socoth. Dixit
itaque eis. Cum reversus fuero victor in pace
destruam turrim hanc. Zebee autem et salmu
na requiescebant cum exercitu suo. Quindecim omni
enim milia viri remanserant ex omnibus tur
mis orientalium populorum. cesis c.xx. milibus
bellatorum et educentium gladium. Ascendensque
gedeon per viam eorum qui in tabernaculis morabantur
tur ad orientalem partem nobee et iecbaa: percus
sit castra hostium qui securi erant et nihil adversi
suspicabantur. Fugeruntque zebee et salma
na. quos persequens gedeon: comprehendit turbato
omni exercitu eorum. Reversusque de bello
ante solis ortum. apprehendit puerum de viris so
choth. interrogavitque eum nomina principum et se
niorum socoth. et descripsit lxxvii. viros. ve
nitque ad socoth et dixit eis. En zebee et sal
mana super quibus exprobrastis mihi dicentes. For
sitan manus zebee et salmana in manibus
tuis sunt: et ideo postulas ut demus viris qui lassi
sunt et defecerunt panes. Tulit ergo seniores
civitatis et spinas deserti ac tribulos et contri
vit cum eis atque comminuit viros socoth.
Turrim quoque phanuel subvertit occisis habita
toribus civitatis. Dixitque ad zebee et sal
mana. Quales fuerunt viri quos occidistis
in thabor? Qui responderunt. Similes tui: et unus ex eis
quasi filius regis. Quibus ille respondit. Fratres mei
fuerunt filii matris mee. Vivit dominus quia si servas
setis eos non vos occiderem. Dixitque iether
primogenito suo. Surge et interfice eos. Qui non
eduxit gladium. timebat enim quia puer
adhuc erat. Dixeruntque zebee et salmana.
Tu surge et irrue in nos: quia iuxta etatem et ro
bur est viris. Surrexit gedeon et interfecit vel
zebee et salmana et tulit ornamenta ac

bullas quibus colla regalium camelorum decora-
ri solent. Dixeruntque omnes viri israel ad gedeon.
Dominare nostri tu et filius tuus et filius filii tui. quia libera-
sti nos de manu madian. Quibus ille ait. Non
dominabor vestri nec dominabitur in vos filius meus. sed do-
minabitur vobis dominus. Dixitque ad eos. Unam
petitionem postulo a vobis. Date mihi inaures ex
preda vestra. Inaures enim aureas ysmaheli-
te habere consueverant. Qui responderunt. Libentissime
dabimus. Expandentesque super terram pallium.
proiecerunt in eo inaures de preda. et fuit pondus
postulatarum inaurium. mille septingenti
sicli auri. absque ornamentis et monilibus
et veste purpurea quibus reges madian uti soli-
ti erant. et preter torques aureas camelorum. Fecit-
que ex eo gedeon ephot. et posuit illud in civi-
tate sua ephra. Fornicatusque est omnis israel in e-
o. et factum est gedeoni et omni domui eius in rui-
nam. Humiliatus est autem madian coram filiis
israel. nec potuerunt ultra cervices elevare. sed quie-
vit terra per quadraginta annos. quibus prefuit gedeon. Abi-
it itaque ierobaal filius ioas. et habitavit in
domo sua. habuitque septuaginta filios qui egressi sunt
de femore eius. eo quod plures haberet uxores.
Concubina autem illius quam habebat in sichem genuit
ei filium nomine abimelech. Mortuusque
est gedeon filius ioas in senectute bona.
et sepultus est in sepulcro ioas patris sui in ephra
de familia ezri. Postquam autem mortuus est ge-
deon. aversi sunt filii israel et fornicati sunt cum
baalim. Percusseruntque cum baal fedus ut esset eis
in deum. nec recordati sunt domini dei sui qui eruit eos
de manu omnium inimicorum suorum per circuitum.
nec fecerunt misericordiam cum domo ierobaal gedeon
iuxta omnia bona que fecerat israeli.

IX Abiit autem abimelech filius ierobaal
in sichem ad fratres matris sue. et locutus
est ad eos. et ad omnem cognationem matris sue
dicens. Loquimini ad omnes viros sichem. Quid
vobis est melius ut dominentur vestri septuaginta viri
omnes filii ierobaal. an ut dominetur vobis unus
vir. Simulque considerate quia os vestrum et caro ve-
stra sum. Locutique sunt fratres matris eius de eo ad omnes vi-
ros sichem universos sermones istos. et inclinaverunt cor
eorum post abimelech dicentes. Frater noster
est. Dederuntque illi septuaginta pondo argenti de
fano baalberith. Qui conduxit sibi ex eo
viros inopes et vagos. secutique sunt eum. Et ve-
nit in domum patris sui in ephra. et occidit fratres
suos filios ierobaal septuaginta viros super unum
lapidem. Remansitque ioatham filius iero-
baal minimus et absconditus est. Congregati
sunt autem omnes viri sichem et universe fami-
lie mello urbis. abieruntque et constituerunt re-
gem abimelech iuxta quercum que stabat in sichem.
Quod cum nuntiatum esset ioatham. ivit et ste-
tit in vertice montis garizim. elevataque
voce. clamavit et dixit. Audite me vi-
ri sichem. ita audiat vos deus. Ierunt ligna
ut ungerent super se regem. dixeruntque olive.
Impera nobis. Que respondit. Numquid possum dese-
rere pinguedinem meam qua et dii utuntur et homines.
et venire ut inter ligna promovear. Di-
xeruntque ligna ad arborem ficum. Veni et super
nos regnum accipe. Que respondit eis. Numquid
possum deserere dulcedinem meam fructus-
que suavissimos. et ire ut inter cetera ligna pro-
movear. Locuta quoque sunt ligna ad vi-
tem. Veni et impera nobis. Que respondit. Numquid pos-
sum deserere vinum meum quod letificat deum
et homines. et inter cetera ligna commoveri. Dixerunt-
que omnia ligna ad ramnum. Veni et impera super
nos. Que respondit eis. Si vere regem me consti-
tuistis. venite et sub umbra mea requiesci-
te. Si autem non vultis. egrediatur ignis
de ramno et devoret cedros libani. Nunc igitur si
recte et absque peccato constituistis super vos re-
gem abimelech et bene egistis cum ierobaal
et cum domo eius et reddidistis vicem beneficiis
eius qui pugnavit pro vobis et animam suam
dedit periculis ut erueret vos de manu
madian. qui nunc surrexistis contra domum patris

h quod dicit domus patris

mei. et interfecistis filios eius lxx viros su-
per unum lapidem et constituistis regem Abi-
melech filium ancille eius super habitatores
Sichem eo quod frater vester sit. Si igitur recte et abs-
que vitio egistis cum Ierobaal et domo eius ho-
die letamini in Abimelech et ille le-
tetur in vobis. Sin autem perverse, egrediatur ignis
ex eo et consumat habitatores Sichem
et oppidum Mello. egrediaturque ignis de vi-
ris Sichem et de oppido Mello et devo-
ret Abimelech. Que cum dixisset fugit
et abiit in Bera habitavitque ibi metu
Abimelech fratris sui. Regnavit itaque
Abimelech super Israel tribus annis. Misit-
que Dominus spiritum pessimum inter Abimelech et ha-
bitatores Sichem qui ceperunt eum detesta-
ri et scelus interfectionis lxx filiorum Ierobaal
et effusionem sanguinis eorum conferre in A-
bimelech fratrem suum et in ceteros Sychi-
morum principes qui eum adiuverant. Posu-
eruntque insidias adversus eum in summitate
montium et dum illius prestolabantur ad-
ventum exercebant latrocinia agentes
predas de pretereuntibus. Nuntiatumque est Abi-
melech. Venit autem Gaal filius Obeth cum
fratribus suis et transivit in Sychimam. Ad cuius V. sichima
adventum erecti habitatores Sichem egressi
sunt in agros vastantes vineas uvasque
calcantes et factis cantantium choris ingres-
si sunt fanum dei sui inter epulas et po-
cula maledicebant Abimelech clamante
Gaal filio Obeth. Quis est Abimelech
et que est Sichem ut serviamus ei? Numquid non fi-
lius est Ierobaal et constituit principem Zebul
servum suum super viros Emor patris Sychem?
Cur ergo serviemus ei? Utinam daret a-
liquis populum istum sub manu mea ut
auferrem de medio Abimelech. Dictumque
est Abimelech: Congrega exercitus multi-
tudinem et veni. Zebul enim princeps ci-
vitatis auditis sermonibus Gaal fi-
lii Obeth iratus est valde et misit clam
ad Abimelech nuntios dicens: Ecce Ga-
al filius Obeth venit in Sichimam cum fratribus V. Siccimam
eius et obpugnat adversum te civitatem.
Surge itaque nocte cum populo qui tecum est et
latita in agro et primo mane oriente sole
irrue super civitatem. Illo autem egrediente
adversum te cum populo suo fac ei quod potueris.
Surrexit itaque Abimelech cum omni exerci-
tu suo nocte et tetendit insidias iuxta
Sichimam in quattuor locis. Egressusque est Ga-
al filius Obeth et stetit in introitu porte ci-
vitatis. Surrexit autem Abimelech et omnis
exercitus cum eo de insidiarum loco. Cumque vi-
disset populum Gaal dixit ad Zebul: Ec-
ce de montibus multitudo descendit. Um- Cui ille respondit.
bras montium vides quasi capita homi-
num et hoc errore deciperis. Rursumque Gaal ait:
Ecce populus de umbilico terre descendit et u-
nus cuneus venit per viam que respicit que-
rcum. Cui dixit Zebul: Ubi est nunc os tuum quo lo- Zebul.
quebaris: Quis est Abimelech ut serviamus
ei? Nonne iste est populus quem despiciebas? E-
gredere et pugna contra eum. Abiit ergo Gaal
spectante Sichimorum populo et pugnavit
contra Abimelech. Qui persecutus est eum fugientem
et in urbem compulit. Cecideruntque ex parte ei-
us plurimi usque ad portam civitatis. et Abime-
lech sedit in Ruma. Zebul autem Gaal et V. ra.
socios eius expulit ab urbe nec in ea passus
est commorari. Sequenti ergo die egressus est
populus in campum. Quod cum nuntiatum esset Abime-
lech tulit exercitum suum et divisit in tres
turmas tendens insidias in agris. Videnque
quod egrederetur populus de civitate surrexit et
irruit in eos cum cuneo suo obpugnans
et obsidens civitatem. Due autem turme pa-
lantes per campum adversarios persequeba-
tur. Porro Abimelech omni die illo ob-
pugnabat urbem quam cepit interfectis
habitatoribus eius ipsaque destructa ita
ut sal in ea dispergeret. Quod cum audis-
set qui habitabant in turre Sichimorum in-

gressi sunt phanum dei sui berith ubi fedus cum
eo pepigerant. et ex eo locus nomen acceperat
quod erat valde munitus. Abimelech quoque au-
diens viros turris sichimorum pariter conglo-
batos, ascendit in montem selmon cum omni populo
suo. et arrepta securi precidit arboris
ramum, impositumque ferens humero dixit
ad socios. Quod me videtis facere, cito fa-
cite. Igitur certatim ramos de arboribus pre-
cidentes sequebantur ducem. Qui circumdantes
presidium succenderunt. atque ita factum est ut
fumo et igne mille homines necarentur, viri
pariter ac mulieres, habitatores turris sichem.
Abimelech autem inde proficiscens venit ad
oppidum thebes. quod circumdans obsidebat
exercitu. Erat autem turris excelsa in media
civitate, ad quam confugerant viri simul ac mu-
lieres et omnes principes civitatis, clausa fir-
missime ianua, et super turris tectum stan-
tes per propugnacula. Accedensque abimelech
iuxta turrim pugnabat fortiter, et appropin-
quans hostio ignem supponere nitebatur. Et ecce
una mulier fragmen mole desuper iaciens illi-
sit capiti abimelech et confregit cerebrum
eius. Qui vocavit cito armigerum suum et ait
ad eum. Evagina gladium tuum et percute me
ne forte dicatur quod a femina interfectus sum.
Qui iussa perficiens interfecit eum. Illoque mor-
tuo, omnes qui cum illo erant de israel reversi sunt in sedes
suas. Et reddidit deus malum quod fecerat abi-
melech contra patrem suum, interfectis lxx fratribus
suis. Sichimitis quoque quod operati erant retri-
butum est, et venit super eos maledictio ioa-
tham filii ierobaal.

X

Post abimelech surrexit dux in israel
thola filius phua patrui abimele-
ch vir de ysachar, qui habitavit in samir
montis effraim, et iudicavit israel xxiii
annis. mortuusque est et sepultus in samir. Huic
successit iair galaadites qui iudicavit
israel per xxii annos, habens xxx filios seden-
tes super xxx pullos asinarum, et principes
xxx civitatum que ex nomine eius appellate sunt
avothiair, id est oppida iair, usque in presentem
diem in terra galaad. Mortuusque est iair
ac sepultus in loco cui est vocabulum ca-
mon. Filii autem israel peccatis veteribus iungen-
tes nova, fecerunt malum in conspectu domini
et coluerunt ydola baalim et astaroth et deos
syrie et sydonis et moab et filiorum amon
et philistiim, dimiseruntque dominum et non co-
lebant eum. Contra quos iratus dominus tradidit
eos in manus philistiim et filiorum amon. Af-
flictique sunt et vehementer oppressi per annos xviii
omnes qui habitabant trans iordanem in terra amorrei
qui est in galaad, in tantum ut filii amon iorda-
ne transmisso vastarent iudam et beniamin
et effraim. Afflictusque est israel nimis, et cla-
mantes ad dominum dixerunt. Peccavimus tibi quia
dereliquimus dominum deum nostrum et servivimus ba-
alim. Quibus locutus est dominus. Numquid non e-
gyptii et amorrei filiique amon et philisti-
im, sydonii quoque et amalech et chanaan op-
presserunt vos, et clamastis ad me et erui vos
de manu eorum? Et tamen reliquistis me et co-
luistis deos alienos. Idcirco non addam ultra
ut vos liberem. Ite et invocate deos quos elegi-
stis. Ipsi vos liberent in tempore angustie. Dixerunt-
que filii israel ad dominum. Peccavimus. Redde
nobis tu quicquid placet, tantum nunc libera nos. Que
cum dicerent, omnia de finibus suis ydola deorum alie-
norum proiecerunt et servierunt domino deo. Qui doluit super
miseriis eorum. Itaque filii amon conclaman-
tes in galaad fixere tentoria. Contra quos con-
gregati filii israel in masphat castrametati
sunt. Dixeruntque principes galaad singuli
ad proximos suos. Qui primus e nobis contra filios
amon ceperit dimicare, erit dux populi
Fuit itaque illo tempore iepte. galaad.
galaadites vir fortissimus atque
pugnator, filius mulieris meretricis, qui natus est
de galaad. Habuit autem galaad uxorem de
qua suscepit filios, qui postquam creverant,
eiecerunt iepte dicentes. heres in domo patris

vel natus

nostri esse non poteris quia de adultera muliere genera-
tus es. Quos ille fugiens atque devitans ha-
bitavit in terra tob. Congregatique sunt ad e-
um viri inopes et latrocinantes et quasi principem
sequebantur. In illis diebus pugnabant filii
amon contra israel. Quibus acriter instantibus per-
rexerunt maiores natu de galaad ut
tollerent in auxilium sui iepthe de terra
tob. Dixeruntque ad eum. Veni et esto prince-
ps noster et pugna contra filios amon. Quibus ille re-
spondit. Nonne vos estis qui odistis me et
eiecistis me de domo patris mei et nunc ve-
nistis ad me necessitate compulsi? Dixerunt
principes galaad ad iepte. Ob hanc igitur causam
nunc ad te venimus ut proficiscaris nobiscum
et pugnes contra filios amon sisque dux om-
nium qui habitant in galaad. Iepthe quoque Ras.
dixit eis. Si vere venistis ad me ut pug-
nem pro vobis contra filios amon tradideritque eos
dominus in manus meas ego ero vester princeps?
Qui responderunt ei. Dominus qui hec audit ipse me-
diator ac testis est quod nostra promissa fa-
ciemus. Abiit itaque iepthe cum principibus
galaad fecitque eum omnis populus principem sui.
Locutusque est iepthe omnes sermones suos
coram domino in maspha et misit nuntios ad
regem filiorum amon qui ex persona sua dice-
rent. Quid mihi et tibi est quia venisti contra me
ut vastares terram meam? Quibus ille respon-
dit. Quia tulit israel terram meam quando as-
cendit de egipto a finibus arnon usque
iaboch atque iordanem. Nunc ergo cum pace
redde eam michi. Per quos rursum manda-
vit iepthe et imperavit eis ut dicerent re-
gi amon. Hec dicit iepthe. Non tulit is-
Nu. 21 rael terram moab nec terram filiorum amon.
sed quando de egipto conscenderunt ambulavit
per solitudinem usque ad mare rubrum et ve-
nit in cades misitque nuntios ad regem
edom dicens. Dimitte me ut transeam
per terram tuam. Qui noluit acquiescere preci-
bus eius. Misit quoque ad regem moab. qui et
ipse transitum prebere contempsit. Mansit itaque
in cades et circuivit ex latere terram edom
et terram moab. Venitque contra orientalem
plagam terre moab et castrametatus est trans
arnon. nec voluit intrare terminos moab.
Arnon quippe confinium est terre moab. Mi-
sit itaque israel nuntios ad seon regem a-
morreorum qui habitabat in esebon et dixerunt
ei. Dimitte ut transeam per terram tuam usque
ad fluvium. Qui et ipse israelis verba despiciens
non dimisit eum transire per terminos suos
sed infinita multitudine aggregata e- vel congregata
gressus est contra eum in masphat et fortiter resis- vel gessa vel iassa
tebat. Tradiditque eum dominus in manus israel
cum omni exercitu suo. Qui percussit eum et pos-
sedit omnem terram amorrei habitatoris
regionis illius et universos fines eius de ar-
non usque iaboch et de solitudine usque
ad iordanem. Dominus ergo deus israel subvertit amor-
reum pugnante contra illum populo suo israel alias pugnante contra eum populo suo israel
et tu nunc vis possidere terram eius? Nonne ea que
possedit chamos deus tuus tibi iure deben-
tur? Que autem dominus deus noster victor obtinuit in
nostram cedent possessionem. Nisi forte melior es
balac filio sephor rege moab. Aut
docere potes quod litigaverit contra israel et pug-
naverit contra eum quando habitavit in esebon et
viculis eius et in aroer et villis eius et in cunctis
civitatibus trans iordanem per quadringentos trecentos vel iuxta hebr.
annos? Quare tanto tempore nihil super hac repetitione
tentastis? Igitur non ego pecco in te
sed tu contra me male agis indicens mihi bella non
iusta. Iudicet dominus arbiter huius diei inter israel
et filios amon. Noluitque rex filiorum
amon acquiescere verbis iepte que per nuntios
mandaverat. Factus est ergo super iepte spiritus do-
mini et circuiens galaad et manasse. mas-
pha quoque galaad et inde transiens ad filios
amon votum vovit domino dicens. Si tra-
dideris filios amon in manus meas quicum-
que fuerit primus egressus de foribus domus
mee mihique occurrerit revertenti in pace

a filiis ammon, eum holocaustum offeram do-
mino. Transivitque iepte ad filios am-
mon, ut pugnaret contra eos. Quos tradidit domi-
nus in manus eius. Percussitque ab aroer usque dum ve-
nias in mennith, viginti civitates, et usque
ad abel que est vineis consita, plaga ma-
gna nimis. Humiliatique sunt filii am-
mon a filiis israhel. Revertenti autem iepte in
masphat domum suam, occurrit ei unige-
nita filia sua cum tympanis et choris.
Non enim habebat alios liberos. Quia visa, sci-
dit vestimenta sua et ait: Heu me filia
mea, decepisti me et decepta es. Ap-
erui enim os meum ad dominum, et aliud facere
non potero. Cui illa respondit: Pater mi si
aperuisti os tuum ad dominum, fac mihi quodcumque pol-
licitus es, concessa tibi ultione atque victoria de
hostibus. hostibus tuis. Dixitque ad patrem: Hoc solum
praesta mihi quod deprecor. Dimitte me ut duo-
bus mensibus circumeam montes et plangam
virginitatem meam cum sodalibus meis. Cui
ille respondit: Vade. Et dimisit eam du-
obus mensibus. Cumque abisset cum sociis ac so-
dalibus suis, flebat virginitatem suam in
montibus. Expletisque duobus mensibus, rever-
sa est ad patrem suum, et fecit ei sicut voverat,
que ignorabat virum. Exinde mos increbruit in israhel, et consuetudo servata est, ut
post anni circulum conveniant in unum filie
israhel et plangant filiam iepte galaaditae die-
bus quatuor.

XII

Ecce autem in ephraim orta est seditio. Nam
transeuntes contra aquilonem, dixerunt ad iep-
te: Quare vadens ad pugnam contra filios ammon
vocare nos noluisti, ut pergeremus tecum? Igi-
tur incendemus domum tuam. Quibus ille respondit: Dis-
ceptatio erat mihi et populo meo contra filios
ammon vehemens, vocavique vos ut mihi
preberetis auxilium, et facere noluistis. Quod cer-
nens, posui animam meam in manibus meis, tran-
sivique ad filios ammon, et tradidit eos dominus
in manus meas. Quid commerui ut adversum
me consurgatis in prelium? Vocatis itaque
ad se cunctis viris galaad, pugnabat
contra ephraim. Percusseruntque viri galaad ef-
fraim, quia dixerat: Fugitivus est galaad de
effraim, et habitat in medio effraim et
manasse. Occupaveruntque viri galaad
vada iordanis, per que ephraim reversurus
erat. Cumque venisset ad ea de effraim
numero fugiens, atque dixisset: Obsecro ut me
transire dimittatis, dicebant ei galaadite:
Numquid ephrateus es? Quo dicente non sum, inter-
rogabant eum: Dic ergo scibboleth, quod interpreta-
tur spica. Qui respondebat thebboleth, eadem lit-
tera spicam exprimere non valens. Statimque appre-
hensum iugulabant in ipso iordanis transi-
tu. Et ceciderunt in illo tempore de effraim quadra-
ginta duo milia. Iudicavit itaque iepte galaadites
israhel sex annis, et mortuus est, ac sepultus in
civitate sua galaad. Post hunc iudica-
vit israhel abessan de bethleem, qui habuit
triginta filios et totidem filias, quas emittens fo-
ras maritis dedit, et eiusdem numeri filiis su-
is accepit uxores, introducens in domum suam.
Qui septem annis iudicavit israhel, mortuus-
que est ac sepultus in bethleem. Huic succes-
sit ahialon zabulonites, et iudicavit
israhel decem annis, mortuusque est ac sepultus
in zabulon. Post hunc iudicavit israhel ab-
don filius hellel pharathonites, qui
habuit quadraginta filios et triginta ex eis nepo-
tes ascendentes super septuaginta pullos asina-
rum. Et iudicavit israhel octo annis, mortu-
usque est ac sepultus in pharathon terre ephra-
im in monte amalech. Rursumque filii
israhel fecerunt malum in conspectu domini, qui
tradidit eos in manus philistinorum quadraginta annis.

Erat autem vir quidam de saraa et de stir-
pe dan, nomine manue, habens uxorem
sterilem. Cui apparuit angelus domini, et dix-
it ad eam: Sterilis es et absque liberis, sed
concipies et paries filium. Cave ergo ne
vinum bibas ac siceram, nec immundum quic-

quam comedas, quia concipies filium cuius non tanget caput novacula. Erit enim nazareus Dei ab infantia sua et ex matris utero, et ipse incipiet liberare Israhel de manu Philisthinorum. Quae cum venisset ad maritum suum dixit ei: Vir Dei venit ad me habens vultum angelicum, terribilis nimis. Quem cum interrogassem quis esset et unde venisset et quo nomine vocaretur, noluit mihi dicere, sed hoc respondit: Ecce concipies et paries filium; cave ne vinum bibas nec siceram et ne aliquo vescaris inmundo. Erit enim puer nazareus Domini ab infantia sua ex utero matris usque ad diem mortis suae. Oravit itaque Manue ad Dominum et ait: Obsecro Domine ut vir Dei quem misisti veniat iterum et doceat nos quid facere debeamus de puero qui nasciturus est. Exaudivitque Dominus precantem Manue, et apparuit rursum angelus Domini uxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea. Quae cum vidisset angelum, festinavit et cucurrit ad virum suum nuntiavitque ei dicens: Ecce apparuit mihi vir quem ante videram. Qui surrexit et secutus est uxorem suam, veniensque ad virum dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et ille respondit: Ego sum. Cui Manue: Quando, inquit, sermo tuus fuerit expletus, quid vis ut faciat puer aut a quo se observare debebit? Dixitque angelus Domini ad Manue: Ab omnibus quae locutus sum uxori tuae abstineat se, et quicquid ex vinea nascitur non comedat; vinum et siceram non bibat; nullo vescatur inmundo; et quod ei praecepi impleat atque custodiat. Dixitque Manue ad angelum Domini: Obsecro te ut adquiescas precibus meis et faciamus tibi hedum de capris. Cui respondit angelus: Si me cogis, non comedam panes tuos; sin autem vis holocaustum facere, offer illud Domino. Et nesciebat Manue quod angelus Domini esset. Dixitque ad eum: Quod est tibi nomen, ut si sermo tuus fuerit expletus honoremus te? Cui ille respondit: Cur quaeris nomen meum quod est mirabile? Tulit itaque Manue hedum de capris et libamina, et posuit super petram offerens Domino qui facit mirabilia; ipse autem et uxor eius intuebantur. Cumque ascenderet flamma altaris in caelum, angelus Domini pariter in flamma ascendit. Quod cum vidisset Manue et uxor eius, proni ceciderunt in terram, et ultra non apparuit eis angelus Domini. Statimque intellexit Manue angelum Dei esse, et dixit ad uxorem suam: Morte moriemur quia vidimus Dominum. Cui respondit mulier: Si Dominus nos vellet occidere, de manibus nostris holocaustum et libamina non suscepisset, nec ostendisset nobis haec omnia, neque ea quae sunt futura dixisset. Peperit itaque filium et vocavit nomen eius Sampson.

XIIII

Crevit itaque puer et benedixit ei Dominus. Coepitque spiritus Domini esse cum illo in castris Dan inter Saraa et Heltaloth. *(margin: v. hestaol; xiiii)* Descendit ergo Sampson in Thamnata, vidensque ibi mulierem de filiabus Philisthiim, ascendit et nuntiavit patri suo et matri suae dicens: Vidi mulierem in Thamnata de filiabus Philisthinorum, quam quaeso ut mihi accipiatis uxorem. Cui dixerunt pater et mater sua: Numquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum et in omni populo meo, quia vis accipere uxorem de Philisthiim qui incircumcisi sunt? Dixitque Sampson ad patrem suum: Hanc mihi accipe, quia complacuit oculis meis. Parentes autem eius nesciebant quod res a Domino fieret et quaereret occasionem contra Philisthiim; eo enim tempore Philisthiim dominabantur Israheli. Descendit itaque Sampson cum patre suo et matre in Thamnata. Cumque venissent ad vineas oppidi, apparuit catulus leonis saevus et rugiens et occurrit ei. Irruit autem spiritus Domini in Sampson, et dilaceravit leonem quasi hedum in frusta discerperet, nihil omnino habens in manu; et hoc patri et matri noluit indicare. Descen-

descenditque et locutus est mulieri quae placue
l. quot — rat oculis eius. Et post aliquos dies revertens
ut acciperet eam, declinavit ut videret
cadaver leonis, et ecce examen apum e
rat in ore leonis ac favus mellis. Quem
cum sumpsisset in manibus, comedebat in
via; veniensque ad patrem suum et matrem,
qui et — dedit eis partem, qui et ipsi comederunt; nec tamen
voluit eis indicare quod mel de ore leo
nis assumpserat. Descendit itaque pater
eius ad mulierem, et fecit filio suo Sampson
convivium; sic enim iuvenes facere consu
everant. Cum ergo cives loci illius vidissent eum,
dederunt ei sodales triginta qui essent cum eo. Qui
bus locutus est Sampson: Proponam vobis proble
ma quod si solveritis mihi intra septem dies
convivii — convivii, dabo vobis triginta sindones et toti
dem tunicas; sin autem non potueritis solve
re, vos dabitis mihi triginta sindones et eiusdem nu
meri tunicas. Qui responderunt ei: Propone
problema ut audiamus. Dixitque eis: De co
medente exivit cibus, et de forti egressa
est dulcedo. Nec potuerunt per tres dies propo
situm solvere. Cumque adesset dies septimus,
dixerunt ad uxorem Sampson: Blandire
viro tuo et suade ei ut indicet tibi quid sig
nificet problema. Quod si facere nolueris,
incendemus te et domum patris tui. An idcirco vo
casti nos ad nuptias ut spoliaretis?
Quae fundebat apud Sampson lacrimas et que
rebatur dicens: Odisti me et non diligis, idcirco
problema quod proposuisti filiis populi mei non
vis mihi exponere. At ille respondit: Patri meo et
matri nolui dicere, et tibi indicare potero? Sep
tem igitur diebus convivii flebat apud eum; tan
demque die septimo, cum ei molesta esset, ex
posuit. Quae statim indicavit civibus suis.
Et illi dixerunt ei die septimo ante solis oc
cubitum: Quid dulcius melle, et
quid fortius leone? Qui ait ad eos: Si non a
rassetis in vitula mea, non invenissetis
propositionem meam. Irruit itaque in eum spiritus domini

descenditque Ascalonem et percussit ibi triginta
viros, quorum ablatas vestes dedit his qui
problema solverant. Iratusque nimis ascendit
in domum patris sui; uxor autem eius accepit mari
tum de amicis eius et pronubis.

XV

Post aliquantum autem temporis, cum dies tri
tici messis instarent, venit Sampson in
visere volens uxorem suam, et attulit ei hae
dum de capris. Cumque cubiculum eius solito vellet
intrare, prohibuit eum pater illius dicens: Puta
vi quod odisses eam, et idcirco tradidi illam amico
tuo. Sed habet sororem quae iunior et pulchrior
illa est; sit tibi pro ea uxor. Cui respondit Sampson:
Ab hac die non erit culpa in me contra philis
teos; faciam enim vobis mala. Perrexit
que et cepit trecentas vulpes, caudasque
earum iunxit ad caudas et faces ligavit
in medio; quas igne succendens dimisit
ut huc illucque discurrerent. Quae sta
tim perrexerunt in segetes philistinorum.
Quibus succensis, et comportatae iam fru
ges et adhuc stantes in stipula concrema
te sunt, in tantum ut vineas quoque et oliveta
flamma consumpserit. Dixeruntque philisthi
im: Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est:
Sampson gener Thamnathei, quia tu
lit uxorem eius et alteri tradidit, haec operatus est.
Ascenderuntque philisthiim et combusse
runt mulierem et patrem eius. Quibus ait Samp
son: Licet haec feceritis, tamen adhuc ex vobis ex
petam ultionem, et tunc quiescam. Per
cussitque eos ingenti plaga, ita ut stu
pentes suram femori imponerent. Et des
cendens habitavit in spelunca petrae
Etam. Igitur ascendentes philisthiim in
tribu iuda castrametati sunt in loco
qui postea vocatus est lechi, id est maxilla, ubi
eorum fusus est exercitus. Dixeruntque ad eos de
tribu iuda: Cur ascendistis adversum nos?
Qui responderunt: Ut ligemus Sampson veni
mus, et reddamus ei quae nobis intulit. Des
cenderunt ergo tria milia virorum de iuda

ad specum silicis etham· dixeruntque ad sap
son· Nescis quod philisthiim imperent nobis?
Quare hoc voluisti facere? Quibus ille ait: Sicut
fecerunt mihi· feci eis. Ligare inquiunt te veni
mus et tradere in manus philisthinorum. Quibus sa
[S]amson: Iurate et spondete michi quod non me occidatis.
Dixerunt: Non te occidemus· sed vinctum tra
demus. Ligaveruntque eum duobus novis fu
nibus et tulerunt eum de petra etham. Qui cum
venisset ad locum maxille· et philisthi
im vociferantes occurrissent ei· irru
it spiritus domini in eum· et sicut solent ad odorem ig
nis ligna consumi· ita vincula quibus li
gatus erat· dissipata sunt et soluta. Inven
tamque maxillam· id est mandibulam a
sini que iacebat arripiens· interfecit in ea
mille viros· et ait: In maxilla asini in
mandibula pulli asinarum delevi eos
et percussi mille viros. Cumque hec canens v
ba complesset· proiecit mandibulam de
manu· et vocavit nomen loci illius ramathlechi
quod interpretatur elevatio maxille. Si
tiensque valde· clamavit ad dominum et ait:
Tu dedisti in manu servi tui salu
tem hanc maximam atque victoriam:
en siti morior· incidamque in manus
incircumcisorum. Aperuit itaque dominus mola
rem dentem in maxilla asini· et egresse sunt
ex ea aque. Quibus haustis· refocilla
vit spiritum et vires recepit. Idcirco appel
latum est nomen loci illius fons invocan
tis ex maxilla usque in presentem diem.

XVI [I]udicavitque israel in diebus philisthiim
xx annis. Abiit quoque in gazam· et vidit ibi mu
lierem meretricem· ingressusque est ad eam.
Quod cum audissent philisthiim et perc
rebuisset apud eos samson intrasse ci
vitatem· circumdederunt eum positis in
porta civitatis custodibus· et ibi tota
nocte cum silentio prestolantes· ut
facto mane exeuntem occiderent. Dor
mivit autem sampson usque ad medium noc

tis· et inde consurgens apprehendit ambas
porte fores cum postibus suis et sera· impositasque
humeris· portavit ad verticem montis qui
respicit hebron. Post hec amavit mulie
rem que habitabat in valle sorech· et voca
batur dalida. Veneruntque ad eam principes ph
ilisthinorum atque dixerunt: Decipe eum et dis
ce ab eo in quo tantam habeat fortitudinem
et quomodo eum superare valeamus et vinctum affli
gere. Quod si feceris· dabimus tibi singuli mille c ar
genteos. Locuta est ergo dalida ad sapson: Dic
michi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo
et quid sit quo ligatus erumpere nequeas. Cui respondit
sapson: Si vii· nerviceis funibus necdum
siccis· et adhuc humentibus ligatus fuero· infir
mus ero ut ceteri homines. Attuleruntque ad eam
satrape philisthinorum vii· funes ut dictum est·
quibus vinxit eum latentibus apud se insidiis
et in cubiculo finem rei expectantibus· Cla
mavitque ad eum: Philisthiim super te sa
mpson. Qui rupit vincula quomodo si rumpat
quis filum de stuppa tortum putamine cum
odorem ignis acceperit· et non est cognitum
in quo esset fortitudo eius. Dixitque ad eum
dalida: Ecce illusisti michi et falsum locutus es·
saltem nunc indica quo ligari debeas. Cui
ille respondit: Si ligatus fuero novis funibus qui numquam
fuerunt in opere· infirmus ero et aliorum hominum si
milis. Quibus rursum dalida vinxit eum
et clamavit: Philisthiim super te sapson
in cubiculo insidiis preparatis. Qui ita ru
pit vincula quasi fila telarum. Dixit dalida
rursus ad eum: Usquequo decipis me et falsum
loqueris? Ostende quo vinciri debeas. Cui re
spondit sampson: Si vii· crines capitis mei cum licio plex
ueris· et clavum his circumligatum terre fixe
ris· infirmus ero. Quod cum fecisset dalida·
dixit ad eum: Philisthiim super te sapson.
Qui consurgens de sompno· extraxit clavum cum
crinibus et licio. Dixitque ad eum dalida:
Quomodo dicis quod amas me· cum animus tuus non
sit mecum? Per tres vices mentitus es michi

et noluisti dicere in quo sit tua maxima forti
tudo. Cumque ei molesta esset et per multos
dies iugiter adhereret spatium ad quietem
non tribuens defecit anima eius et ad mortem us
que lassata est. Tunc aperiens ueritatem rei
dixit ad eam. Ferrum nunquam ascendit super
caput meum quia nazareus id est consecratus deo sum
de utero matris mee. Si rasum fuerit caput
meum recedet a me fortitudo mea et
deficiam eroque ut ceteri homines. Vidensque illa
quod confessus esset ei omnem animum suum mi
sit ad principes philistinorum atque manda
uit. Ascendite adhuc semel quia nunc aperu
it mihi cor suum. Qui ascenderunt assumpta pe
cunia quam promiserant. At illa dormire
eum fecit super genua sua et in sinu suo
reclinare caput. Vocauitque tonsorem et
rasit septem crines eius et cepit abicere eum et a se
repellere. Statim enim ab eo fortitudo
discessit. Dixitque philistiim super te samp
son. Qui de sompno consurgens dixit in animo suo.
Egrediar sicut ante feci et me excutiam nesci
ens quod dominus recessisset ab eo. Quem cum
apprehendissent philistiim statim eruerunt
oculos eius et duxerunt gazam uinctum cathenis
et clausum in carcere molere fecerunt. Iamque
capilli eius renasci ceperant. et principes phi
listinorum conuenerunt in unum ut immolarent
hostias magnificas dagon deo suo et epu
larentur dicentes. Tradidit deus noster in manus
samsō nostras inimicum nostrum. Quod etiam populus uidens lau
dauit deum suum eadem que dicebat. Tradi
nrm dit deus noster in manus nostras aduersarium nostrum qui
deleuit terram nostram et occidit plurimos.
Letantesque per conuiuia sumptis iam epulis
preceperunt ut uocaretur sampson et ante eos
luderet. Qui adductus de carcere ludebat an
uīt. ꝙ te eos. Feceruntque eum stare inter duas colump
nas. Qui dixit puero regenti gressus suos. Di
mitte me ut tangam columpnas quibus o
mnis innititur domus ut recliner super eas
et paululum requiescam. Domus autem plena
erat uirorum ac mulierum. et erant ibi principes
omnes philistiim. et de tecto ac solario cir
citer tria milia utriusque sexus spectabant luden
tem sampson. At ille inuocato domino ait. Domine
deus meus memento mei et redde mihi nunc forti
tudinem meam pristinam deus meus ut ulciscar
me de hostibus meis et pro amissione duo
rum luminum unam ultionem recipiam. Et ap
prehendens ambas columpnas quibus innitebatur
domus alteram quarum dextera alteram leua
tenens ait. Moriatur anima mea cum philis
tiim. Concussisque fortiter columpnis ceci
dit domus super omnes principes et ceteram mul
titudinem que ibi erat. Multoque plures interfe
cit moriens quam ante uiuus occiderat. Descen
dentes autem fratres eius et uniuersa cognacio tu
lerunt corpus eius et sepelierunt inter saraa et
esthaol in sepulchro patris sui manu
e. Iudicauitque israel .xx. annis.
Fuit eo tempore uir quidam de monte ef
fraim nomine michas. qui dixit matri sue.
Mille .c. argenteos quos separaueras tibi et super quibus
me audiente iuraueras. ecce ego habeo
et apud me sunt. Cui illa. Benedictus filius meus
domino. Reddidit ergo eos matri sue. que dixerat
ei. Consecraui et uoui argentum hoc domino
ut de manu mea suscipiat filius meus et
faciat sculptile atque conflatile. et nunc tra
do illud tibi. Reddidit igitur matri sue. Que tu
lit ducentos argenteos et dedit eos argen
tario ut faceret ex eis sculptile atque con
flatile. quod fuit in domo miche. Qui edicu
lam quoque in ea deo separauit. et fecit ephod ac
theraphim id est uestem sacerdotalem et ydola.
Impleuitque unius filiorum suorum manum et
factus est ei sacerdos. In diebus illis non erat rex
in israel. sed unusquisque quod sibi rectum uidebatur hoc
faciebat. Fuit quoque alter adolescens de beth
leem iuda ex cognacione eius. eratque ipse
leuites et habitabat ibi. Egressusque de
ciuitate bethleem peregrinari uoluit
ubicumque sibi commodum repperisset. Cum

qui venisset in montem Effraim iter faciens
et declinasset parumper in domum Miche inter-
rogatus est ab eo. Unde venis? Qui respondit: Levita
sum de Bethleem Iuda et vado ut habitem
ubi potuero et utile mihi perspexero. Mane ait
apud me et esto mihi parens ac sacerdos. Dabo-
que tibi per annos singulos x argenteos ac ves-
tem duplicem et que ad victum necessaria sunt. Ac-
quievit et mansit apud hominem fuitque illi
quasi unus de filiis. Implevitque Micha ma-
num eius et habuit apud se puerum sacerdotem. Nunc
scio dicens quod benefaciat mihi Deus habenti le-
vitici generis sacerdotem.

XVIII
In diebus illis non erat rex in Israel et tribus Dan
querebat possessionem sibi ut habitaret in ea. Usque
ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non ac-
ceperat. Miserunt ergo filii Dan stirpis et fa-
milie sue v viros fortissimos de Sara-
a et Hestahol ut explorarent terram et dili-
genter inspicerent. Dixeruntque eis: Ite et considerate
terram. Qui cum pergentes venissent ad montem
Effraim et intrassent domum Miche requieve-
runt ibi. Et agnoscentes vocem adolescen-
tis levite utentesque illius diversorio dixerunt
ad eum: Quis te adduxit huc? Quid hic agis?
Quam ob causam huc venire voluisti? Qui
respondit eis: Hec et hec prestitit mihi Michas et me
mercede conduxit ut sim ei sacerdos. Roga-
verunt autem eum ut consuleret Dominum ut scire
possent an prospero itinere pergerent et res haberet
effectum. Qui respondit eis: Ite cum pace. Dominus respicit
viam vestram et iter quo pergitis. Euntes itaque
v viri venerunt Lachis. Videruntque populum
habitantem in ea absque ullo timore iuxta Sy-
doniorum consuetudinem securum et quietum
nullo penitus eis resistente magnarumque
opum et procul a Sydone atque a cunctis hominibus
separatum. Reversique ad fratres suos in Sara-
a et Hestahol et quid egissent sciscitantibus
responderunt: Surgite et ascendamus ad eos.
Vidimus enim terram opulentam valde
et uberem. Nolite negligere nolite ces-
sare. Eamus et possideamus eam. Nullus erit labor.
Intrabimus ad securos in regionem latis-
simam. Tradetque nobis Dominus locum in quo nullius
rei est penuria eorum que gignuntur in terra. Pro-
fecti igitur sunt de cognatione Dan id est de Sara-
a et Hestahol sexcenti viri accincti armis
bellicis. Ascendentesque manserunt in Cari-
athiarim Iude. Qui locus ex eo tempore cas-
trorum Dan nomen accepit et est post ter-
gum Cariathiarim. Inde transierunt in montem
Effraim. Cumque venissent ad domum Miche
dixerunt v viri qui prius missi fuerant ad con-
siderandam terram Lachis ceteris fratribus suis:
Nostis quod in domibus istis sit ephod et thera-
phim et sculptile atque conflatile. Videte
quid vobis placeat. Et cum paululum decli-
nassent ingressi sunt domum adolescentis le-
vite qui erat in domo Miche. Salutaveruntque
eum verbis pacificis. Sexcenti autem
viri ita ut erant armati stabant ante hosti-
um. At illi qui ingressi fuerant domum iuvenis
sculptile et ephod et theraphim atque con-
flatile tollere nitebantur. Et sacerdos
stabat ante ostium sexcentis viris fortissi-
mis haut procul expectantibus. Tulerunt igitur
qui intraverant ephod sculptile et ydola atque
conflatile. Quibus dixit sacerdos: Quid facitis?
Cui responderunt: Tace et pone digitum super os
tuum venique nobiscum ut habeamus te patrem
et sacerdotem. Quid tibi melius est ut sis sacer-
dos in domo unius viri an in una tribu et fa-
milia Israel? Quod cum audisset adquievit ser-
monibus eorum et tulit ephod et ydola et
sculptile et cum eis profectus est. Qui cum pergerent
et ante se ire fecissent parvulos ac iumenta et
omne quod erat pretiosum iamque a domo Mi-
che essent procul viri qui habitabant in edibus
Miche conclamantes secuti sunt et
post tergum clamare ceperunt. Qui cum respexissent
dixerunt ad Micham: Quid tibi vis? Cur
clamas? Qui ait: Deos meos quos mihi feci
tulistis et sacerdotem et omnia que habeo et dicitis

tis quid tibi est? Dixeruntque filii dan. Cave
ne ultra loquaris ad nos: et veniant ad te
viri animo concitati: et ipse cum omni domo tua
pereas. Et sic cepto itinere pergebant. Videns
autem michas quod fortiores se essent: reversus
est in domum suam. Sexcenti autem viri tulerunt
sacerdotem et que supra diximus venerunt in la
chis ad populum quiescentem atque securum
et percusserunt eos in ore gladii: urbem
que incendio tradiderunt nullo penitus feren
te presidium eo quod procul habitarent a sydone
et cum nullo hominum haberent quicquam negocii et so
cietatis. Erat autem civitas sita in regi
one roob: quam rursum extruentes habi
taverunt in ea vocato nomine civitatis
dan iuxta vocabulum patris sui quem genu
erat israel que prius lachis dicebatur. Posuerunt
que sibi sculptile et ionatham filium
gersam filii moysi ac filios eius sacerdo
tes in tribu dan usque ad diem captivi
tatis sue. Mansitque apud eos ydolum mi
che omni tempore quo fuit domus dei in sylo.
In diebus illis non erat rex in israel.

XIX
Fuit quidam vir levites habitans in la
tere montis effraim qui accepit uxo
rem de bethleem iuda: que reliquit eum et
reversa est in domum patris sui in bethleem
mansitque apud eum iiii mensibus. Secutusque
est eam vir suus volens ei reconciliari at
que blandiri et secum reducere habens in co
mitatu puerum et duos asinos. Que sus
cepit eum et introduxit eum in domum patris sui.
Quod cum audisset socer eius eumque vidisset
occurrit ei letus et amplexatus est hominem.
Mansitque gener in domo soceri sui di
ebus tribus comedens cum eo et bibens famili
ariter. Die autem quarto de nocte consurgens pro
ficisci voluit. Quem tenuit socer et ait
ad eum. Gusta prius pauxillum panis et confor
ta stomachum et sic proficisceris. Sederunt
que simul et comederunt ac biberunt. Dixitque
pater puelle ad generum suum. Queso te
ut hodie hic maneas et pariter letemur. At
ille consurgens cepit velle
proficisci. Et nichilominus obnixe eum te
nuit socer et apud se manere fecit. Ma
ne autem facto parabat levites iter. Cui
rursum socer. Oro te ut paululum cibi
capias et assumptis viribus donec increscat
dies postea proficiscaris. Comederunt
ergo simul. Surrexitque adolescens ut perge
ret cum uxore sua et puero. Cui rursum socer
locutus est. Considera quod dies ad occasum
declivior sit et propinquet ad vesperam
mane apud me etiam hodie et duc letum
diem et cras proficisceris ut vadas in domum
tuam. Noluit gener adquiescere sermoni
bus eius sed statim perrexit et venit contra
iebus que altero nomine vocabatur ierusa
lem ducens secum duos asinos onustos et
concubinam. Iamque erant iuxta iebus
et dies mutabatur in noctem. Dixitque pu
er ad dominum suum. Veni obsecro decli
nemus ad urbem iebuseorum et maneamus
in ea. Cui respondit dominus. Non ingrediar oppidum gen
tis aliene que non est de filiis israel sed transibo
usque gabaa et cum illuc pervenero ma
nebimus in ea aut certe in urbe rama. Tran
sierunt ergo iebus et ceptum carpebant iter et oc
cubuitque eis sol iuxta gabaa que est in tribu
beniamin. Diverteruntque ad eam ut mane
rent ibi. Quo cum intrassent sedebant in pla
tea civitatis et nullus eos recipere volebat
hospicio. Et ecce apparuit homo senex
revertens de agro et de opere suo vespere
qui et ipse erat de monte effraim et peregrinus
habitabat in gabaa. Homines autem regionis illius
gemini filii erant. Elevatisque oculis
vidit senex sedentem hominem cum sarci
nulis suis in platea civitatis et dixit
ad eum. Unde venis et quo vadis. Qui respondit ei.
Profecti sumus de bethleem iuda et perge
mus ad locum nostrum qui est in latere montis effraim
unde ieramus in bethleem et nunc

dixit ad domum dei nullusque me sub tectum
suum uult recipere habentes paleas et fenum
in asinorum pabulum et panem ac uinum in
meos et ancille tue usus et pueri qui mecum est.
Nulla re indigemus nisi hospitio. Cui respondit senex.
Pax tecum sit. Ego prebebo omnia que necessaria
sunt tantum quaeso ne in platea maneas. Intro
duxitque eum in domum suam et pabulum asinis
prebuit ac postquam lauerunt pedes suos recepit
eos in conuiuium. Illis epulantibus et post
laborem itineris cibo et potu reficientibus
corpora uenerunt uiri illius ciuitatis filii
belial id est absque iugo et circumdantes domum
senis fores pulsare ceperunt clamantes ad
dominum domus atque dicentes. Educ uirum qui
ingressus est domum tuam ut abutamur eo. Egres
susque est ad eos senex et ait. Nolite fratres
nolite facere malum hoc quia ingressus est homo hos
pitium meum et cessate ab hac stultitia.
Habeo filiam uirginem et hic homo habet concubinam
educam eas ad uos ut humilietis eas et
uestram libidinem compleatis tantum obsecro
ne scelus hoc contra naturam operemini in ui
rum. Nolebant acquiescere sermonibus eius. Quod
cernens homo eduxit ad eos concubinam suam
et eis tradidit illudendam. Que cum tota nocte
abusi essent dimiserunt eam mane. At
mulier recedentibus tenebris uenit ad hos
tium domus ubi manebat dominus suus ibi
corruit. Mane autem facto surrexit homo et
aperuit hostium ut ceptam expleret uiam
et ecce concubina eius iacebat ante hostium
sparsis in limine manibus. Cui ille pu
tans eam quiescere loquebatur. Surge ut am
bulemus. Qua nihil respondente intelligens quod
erat mortua tulit eam et imposuit asi
no reuersusque est in domum suam. Quam cum esset
ingressus arripuit gladium et cadauer uxo
ris cum ossibus suis in xii partes concidens
ac frusta misit in omnes terminos israel. Quod cum
uidissent singuli clamabant. Numquam res
talis facta est in israel ex eo die quo ascen
derunt patres nostri de egypto usque in presens
tempus. Ferte sententiam et in commune decernite quid facto
opus sit. Egressi itaque sunt omnes filii israel. Capitulum XX
et pariter congregati quasi uir unus de dan
usque bersabee et terra galaad ad dominum in mas
phat omnesque anguli populorum et cuncte tribus
israel in ecclesiam populi dei conuenerunt quadringe
nta milia pugnatorum peditum. Nec latuit
filios beniamin quod ascendissent filii israel in
masphat. Interrogatus leuita maritus mul
ieris interfecte quomodo tantum scelus perpetratum esset.
Veni in gabaa beniamin cum uxore mea
illucque diuerti. Et ecce homines ciuitatis il
lius circumdederunt nocte domum in qua manebam
uolentes me occidere et uxorem meam incredi
bili furore libidinis uexantes. Denique
mortua est. Quam arreptam in frusta con
cidi misique partes in omnes terminos possessionis uestre
quia numquam tantum nefas et tam grande piaculum
factum est in israel. Adestis omnes filii israel decerni
te quid faciatis. Stansque omnis populus quasi unius ho
minis sermone respondit. Non recedemus in taberna
cula nostra nec suam quisquam intrabit domum sed hoc contra
gabaa in commune faciemus. Decem uiri eligantur
e centum ex omnibus tribubus israel et centum de mille et
mille de decem milibus ut comportent exercitui ciba
ria et possimus pugnare contra gabaa benia
min et reddere ei pro scelere quod meretur. Conuenit
que uniuersus israel ad ciuitatem quasi unus homo
eadem mente unoque consilio et miserunt nun
cios ad omnem tribum beniamin qui dicerent.
Cur tantum nefas in uobis repertum est. Tra
dite homines de gabaa qui hoc flagitium perpetra
uerunt ut moriantur et auferatur malum de is
rael. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum israel au
dire mandatum sed ex cunctis urbibus que
sue sortis erant conuenerunt in gabaa ut illis
ferrent auxilium et contra uniuersum populum israel
dimicarent. Inuentique sunt xxv milia de
beniamin educentium gladium preter habi
tatores gabaa qui septingenti erant uiri
fortissimi ita sinistra ut dextra preliantes

et sic fundis ad certum iacientes lapides,
ut capillum quoque possent percutere, et nequaquam
in alteram partem ictus lapidis deferretur.
Virorum quoque Israel absque filiis Beniamin
inventa sunt .cccc. milia educentium gladios et
paratorum ad pugnam. Qui consurgentes vene-
runt in domum Dei, id est in Silo; consulueruntque eum
atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro prince-
ps certaminis contra filios Beniamin? Quibus
respondit Dominus: Iudas sit dux vester. Statimque fi-
lii Israel surgentes mane castrametati
sunt iuxta Gabaa, et inde procedentes ad pug-
nam contra Beniamin, urbem oppugna-
re ceperunt. Egressique filii Beniamin de Ga-
baa, occiderunt de filiis Israel die illo .xxii.
milia virorum. Rursum filii Israel et fortitudi-
ne et numero confidentes, in eodem loco in quo
prius certaverant, aciem direxerunt: ita tamen
ut prius ascenderent et flerent coram Domino
usque ad noctem, consulerentque eum et dice-
rent: Debeo ultra procedere ad dimicandum contra
filios Beniamin fratres meos, an non? Qui-
bus ille respondit: Ascendite ad eos, et inite certamen.
Cumque filii Israel altero die contra Benia-
min ad prelia processissent, eruperunt filii
Beniamin de portis Gabaa, et occurren-
tes eis, tanta in illos cede debacati sunt,
ut decem et octo milia virorum educentium gladium
prosternerent. Quam ob rem omnes filii Israel vene-
runt in domum Dei, et sedentes flebant coram
Domino: ieiunaveruntque die illo usque ad
vesperam, et obtulerunt ei holocausta et pa-
cificas victimas, et super statu suo interroga-
verunt. Eo tempore ibi erat archa federis Domini
in Silo, et Phinees filius Eleazari filii A-
aron prepositus erat domus. Consuluerunt
igitur Dominum atque dixerunt: Exire ultra debe-
mus ad pugnam contra filios Beniamin fratres
nostros, an quiescere? Quibus ait Dominus: Ascen-
dite, cras enim tradam eos in manus vestras. Po-
sueruntque filii Israel insidias per circuitum ur-
bis Gabaa, et tertia vice sicut semel et bis

contra Beniamin exercitum produxerunt. Sed et filii
Beniamin audacter eruperunt de civitate,
et fugientes adversarios longius persecuti sunt,
ita ut vulnerarent ex eis sicut primo et secundo
die, et cederent per duas semitas terga vertentes,
quarum una ferebatur in Bethel, altera in Gabaa,
atque prosternerent circiter .xxx. viros. Puta-
verunt enim eos solito more cedere. Qui fugam
arte simulantes, inierunt consilium ut eos a-
bstraherent de civitate, et quasi fugientes ad su-
pradictas semitas perducerent. Omnes itaque filii
Israel surgentes de sedibus suis, tetenderunt aci-
em in loco qui vocatur Baalthamar. Insi-
die quoque que circa urbem erant, paulatim se
aperire ceperunt, et ab occidentali urbis par-
te procedere. Sed et alia .x. milia virorum de universo
Israel, habitatores urbis ad certamina
provocabant. Ingravatumque est bellum contra filios
Beniamin, et non intellexerunt quod ex omni par-
te illis instaret interitus. Percussitque eos Dominus in con-
spectu filiorum Israel, et interfecerunt ex eis in illo die
.xxv. milia et .c. viros, omnes bellatores et educen-
tes gladium. Filii autem Beniamin cum se inferio-
res esse vidissent, ceperunt fugere. Quod cernentes filii
Israel, dederunt eis ad fugiendum locum, ut ad pre-
paratas insidias devenirent, quas iuxta urbem
posuerant. Qui cum repente de latibulis surre-
xissent, et Beniamin terga cedentibus daret, ingres-
si sunt civitatem, et percusserunt eam in ore gla-
dii. Signum autem dederant filii Israel his quos in in-
sidiis collocaverant, ut postquam urbem cepissent,
ignem accenderent, ut ascendente in altum fu-
mo, captam urbem demonstrarent. Quod cum cer-
nerent filii Israel in ipso certamine positi, pu-
taverunt enim filii Beniamin eos fugere et in-
stantius sequebantur, cesis de exercitu eorum .xxx.
viris. Et viderent quasi columpnam fumi de
civitate ascendere, Beniamin quoque retro aspi-
ciens, cum captam cerneret urbem, et flammas in sub-
lime ferri, qui prius simulaverant fugam, versa fa-
cie fortius resistebant. Quod cum vidissent filii
Beniamin, in fugam versi sunt, et ad viam de-

serti fugere ceperunt: illuc quoque eos adversariis
persequentibus. Sed et hi qui urbem succenderant
occurrerunt eis. Atque ita factum est ut ex utra-
que parte ab hostibus cederentur, nec erat ulla mo-
rientium requies. Cecideruntque atque prostrati
sunt ad orientalem plagam urbis gabaa.
Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti sunt xviii. milia
virorum omnes robustissimi pugnatores.
Quod cum vidissent qui remanserant de ben-
iamin: fugerunt in solitudinem et pergebant
ad petram cuius vocabulum est remmon. In illa quoque
fuga palantes et in diversa tendentes occide-
runt v. milia virorum. Et cum ultra tenderent: persecu-
ti sunt eos et interfecerunt etiam alia duo milia. Et
sic factum est ut omnes qui ceciderant de beniamin
in diversis locis essent xxv. milia pugnatores
ad bella promptissimi. Remanserunt ita-
que de omni numero beniamin qui evadere potue-
rant et fugere in solitudinem sescenti viri
sederuntque in petra remmon mensibus iiii. Re-
gressi autem filii israel omnes reliquias civita-
tis a viris usque ad iumenta gladio per-
cusserunt, cunctasque urbes et viculos ben-
iamin vorax flamma consumpsit.

XXI.

Iuraverunt quoque filii israel in maspha et dixe-
runt. Nullus nostrum dabit filiis beniamin
de filiabus suis uxorem. Veneruntque omnes
ad domum dei in silo et in conspectu eius seden-
tes usque ad vesperam levaverunt vocem et
magno ululatu ceperunt flere dicentes.
Quare domine deus israel factum est hoc malum in popu-
lo tuo ut hodie una tribus auferretur ex nobis. Altera
autem die diluculo consurgentes extruxerunt
altare obtuleruntque ibi holocausta et
pacificas victimas et dixerunt. Quis non as-
cendit in exercitu domini de universis tribubus
israel? Grandi enim iuramento se constrin-
xerant cum essent in maspha interfici eos
qui defuissent. Ductique penitentia fi-
lii israel super fratre suo beniamin cepe-
runt dicere. Ablata est una tribus de israel.
Unde uxores accipient? Omnes enim in
commune iuravimus non dare nos his
filias nostras. Idcirco dixerunt. Quis est de u-
niversis tribubus israel qui non ascendit ad do-
minum in maspha? Et ecce inventi sunt ha-
bitatores iabes galaad in illo exercitu
non fuisse. Eo quoque tempore cum essent in sylo: nul-
lus ex his ibi repertus est. Miserunt itaque x.
milia viros robustissimos et preceperunt
eis dicentes: Ite et percutite habitatores
iabes galaad in ore gladii tam uxores
quam parvulos eorum. Et hoc erit quod observare de-
bebitis. Omne generis masculini et mulieres que co-
gnoverunt viros interficite. Virgines reserva-
te. Inventeque sunt de iabes galaad quadrin-
gente virgines que nescierunt viri thorum. Et
adduxerunt eas ad castra in sylo in terram cha-
naan. Miseruntque nuncios ad filios ben-
iamin qui erant in petra remmon et preceperunt eis
ut eas in pace reciperent. Veneruntque filii
beniamin in illo tempore et date sunt eis uxo-
res de filiabus iabes galaad. Alias autem non re-
pererunt quas similiter traderent. Universusque
israel valde doluit et egit penitentiam super interfe-
ctione unius tribus ex israel. Dixeruntque maiores
natu. Quid faciemus reliquis qui non acceperunt
uxores? Omnes in beniamin femine conci-
derunt et magna nobis cura ingentique stu-
dio providendum est ne una tribus deleatur ex
israel. Filias nostras eis dare non possumus con-
stricti iuramento et maledictione qua diximus.
Maledictus qui dederit de filiabus suis ben-
iamin uxorem. Ceperuntque consilium atque dixerunt.
Ecce sollempnitas domini est in sylo anniversa-
ria que sita est ad septentrionalem urbis beth-
el et ad orientalem plagam vie que de bethel ten-
dit ad sichimam et ad meridiem oppidi leb-
bona. Preceperuntque filiis beniamin atque
dixerunt. Ite et latitate in vineis. Cumque vi-
deritis filias sylo ad ducendos choros ex
more procedere exite repente de vineis
et rapite eas singuli uxores singulas et per-
gite in terram beniamin. Cumque venerint pa-

tres eaꝝ ac fr̄es aduersū nos ⁊ q̄ri cepīt atq;
iurgare. dicem̄ eis. miseremini eoꝝ.
Nō eñ rapuerūt eas iure bellantiū atq;
uictoꝝ. s; rogantib; ut acciperēt n̄ dedistis
⁊ a ūra pte p̄cm̄ ē. Fecerūtq; filii beniā
min ut s' fuat īpatū. ⁊ iuxta nūm suū ra
puerūt s' de his q̄ ducebāt choros uxores
singlas. abieruntq; i possessiōm suā edificātes
urbes ⁊ habitātes i eis. Filii q̄q; isrl' reūsi sūt
p trib; ⁊ familias i tabnacula sua. In dieb;
illis nō erat rex i isrl'. s; unusq'sq; qd' s' rectū
uidebat. h' faciebat. Incipit liber ruth.

In dieb; unius iudicis q̄n iudi
ces p̄erāt. fca ē fames i tra. Abiitq;
hō de bethleem iuda ut pegrinaret' i mo
raret' i regione moabitide. c̄ uxore sua
ac duob; libis. Et ip̄e uocabāt elimelech
uxor eī noemi. ⁊ duo filii alt' maa
lon ⁊ alt' chelion eff̄ratei de bethleem iuda
Ingressiq; regionē moabitidē: morabāt'
ibi. ⁊ mortuus ē elimelech uir noemi. re
mansitq; ip̄a c̄ filiis. Q' acceperūt uxores mo
abitidas. quaꝝ una uocabat' orpha. altā
ruth. Manseruntq; ibi .x. annis. ⁊ ābo mortui
sūt maalō uidelz ⁊ chelio. Remāsitq;
mulier orbata duob; libis ac marito. ⁊ sur
rexit ut i patriā pgeret cū utraq; nuru sua
de regiōe moabitide. Audierat eñ q̄ re
spexisset dñs ppl'm suū ⁊ dedisset eis escas. Egssaq;
ē de loco pegrinacōis sue cū utraq; nuru ⁊ iā
i uia posita reuirtendi i trā iuda. dix' ad eas.
Ite i domū mr̄is ūre. faciat dñs uobcū mīam
sic fecistis cū mortuis meis ⁊ mecū. Det dñs
uob' īuenire reqem i domib; uiroꝝ q̄s sor
titure estis. Et osculata ē eas. q̄ eleuata uoce
flere ceperūt ⁊ dicē. Tecū pgem' ad ppl'm t. Q's
illa .r'. Reuertimini filie mee. cur uenitis me
cū. Nū ult' filios hēo i utō meo ut uiros
ex me spare possitis. Reuertimini filie
moabitide. iā eñ senectute cōfecta sū. n̄
apta uinclō coniugali. Et si possē hac nocte
cōcipe ⁊ parere filios. si eos expectare ue
litis donec crescāt ⁊ ānos ipleant pubtatis.
ante eritis uetule q̄ nubatis. Nolite q̄
so filie mee. q̄a uīra āgustia me magis
pmit. ⁊ egssa ē manus dñi cōtra me. Eleuata
g̃ uoce rursū flere ceperūt. Orpha osculata
ē socrū ac reūsa. ruth adhesit socrui
sue. Cui dix' noemi. En reūsa ē cog
nata tua ad ppl'm suū ⁊ ad deos suos. uade
cū ea. Que r'. Ne aduseris michi ut relinq̃ te
⁊ abeā. Quocūq; perexis pgā. ⁊ ubi morata
fueris ⁊ ego morabor pit. Pp̄ls tuus ppls
meus ⁊ deus tuus deus meus. Que te moriētē tellus sus
ceperit. i ea moriar ibiq; locū accipiā se
pulture. Hec michi faciat dñs ⁊ hec addat. si nō
sola mors me ⁊ te sepauerit. Uidens g̃ noe
mi qd' obstinato ruth aīo decreuisset se
cū pgere. aduersari noluit nec ult' ad suos
redditū psuadere. Pfecteq; sūt sīl' ⁊ ue
nerūt i bethleem. Q'b; ingressis uelox apud
cūctos fama pcrebruit. dice
bātq; mulieres. Hec ē illa noemi. Q's ait
Ne uocetis me noemi. i. pulchrā. s; uo
cate me marā. h' ē amarā. q̄ ualde me
amaritudīe repleuit oīps. Egssa sū ple
na. ⁊ uacuā me dñs reduxit. Cur g̃ uo
catis me noemi q̄ humiliauit oīps. Ue
nit g̃ noemi cū ruth moabitide nu
ru sua de tra pegrinacōis sue ac reūsa
ē i bethleem q̄n p̄mū ordea metebant̄.

Erat aūt elimelech cōsanguīe' ho
pot̄s ⁊ magnaꝝ opū nōie booz. Dixitq;
ruth moabitis ad socrū suā. Si
iubes uadā i agrū ⁊ colligā spicas q̄ me
tenciū fugiūt manus. ubicūq; clemētis i me
pris repio gr̄am. Cui
illa r'. Uade filia mi. Abiit itaq; ⁊ col
ligebat spicas p' tga metenciū. Accidit
aūt ut agr' ille heret dñm nōie booz q̄ e
rat de cognacōe elimelech. Et ecce ipse
ueniebat de bethleem. dixitq; mess
orib;. Dñs uobcū. Q' r'ndrūt ei. Bn̄dicat
t' dñs. Dixitq; booz iuueni qui mess

ribus praeerat: Cuius est haec puella? Qui respondit: Haec est Moabitis, quae venit cum Noemi de regione Moabitide, et rogavit ut spicas colligeret remanentes, sequens messorum vestigia: et de mane usque nunc stat in agro, et ne ad momentum quidem domum reversa est. Et ait Booz ad Ruth: Audi filia, ne vadas ad colligendum in alterum agrum, nec recedas ab hoc loco: sed iungere puellis meis, et ubi messuerint, sequere. Mandavi enim pueris meis, ut nemo molestus sit tibi: sed etiam si sitieris, vade ad sarcinulas, et bibe aquas de quibus et pueri bibunt. Quae cadens in faciem suam et adorans super terram, dixit ad eum: Unde mihi hoc, ut invenirem gratiam ante oculos tuos, et nosse me dignareris peregrinam mulierem? Cui ille respondit: Nuntiata sunt mihi omnia quae feceris socrui tuae post mortem viri tui: et quod dereliqueris parentes tuos, et terram in qua nata es, et veneris ad populum quem ante nesciebas. Reddat tibi Dominus pro opere tuo, et plenam mercedem recipias a Domino Deo Israel, ad quem venisti, et sub cuius confugisti alas. Quae ait: Inveni gratiam ante oculos tuos, domine mi, qui consolatus es me, et locutus es ad cor ancillae tuae, quae non sum similis unius puellarum tuarum. Dixitque ad eam Booz: Quando hora vescendi fuerit, veni huc, et comede panem, et intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus, et congessit polentam sibi, comeditque et saturata est, et tulit reliquias. Atque inde surrexit, ut spicas ex more colligeret. Praecepit autem Booz pueris suis dicens: Etiam si vobiscum metere voluerit, ne prohibeatis eam: et de vestris quoque manipulis proicite de industria, et remanere permittite, ut absque rubore colligat, et colligentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro usque ad vesperam: et quae collegerat virga caedens et excutiens, invenit hordei quasi ephi mensuram, id est, tres modios: quos portans reversa est in civitatem, et ostendit socrui suae: insuper protulit, et dedit ei de reliquiis cibi sui, quo saturata fuerat. Dixitque ei socrus sua: Ubi hodie collegisti, et ubi fecisti opus? Sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem esset operata: et nomen dixit viri, quod Booz vocaretur. Cui respondit Noemi: Benedictus sit a Domino: quoniam eandem gratiam, quam praebuerat vivis, servavit et mortuis. Rursumque ait: Propinquus noster est homo. Et Ruth: Hoc quoque, inquit, praecepit mihi, ut tamdiu messoribus eius iungerer, donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus: Melius est filia mi, ut cum puellis eius exeas ad metendum, ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis Booz: et tamdiu cum eis messuit, donec hordea et triticum in horreis conderentur.

III

Postquam autem reversa est ad socrum suam, audivit ab ea: Filia mi, quaeram tibi requiem, et providebo ut bene sit tibi. Booz iste, cuius puellis in agro iuncta es, propinquus noster est, et hac nocte aream hordei ventilat. Lava igitur, et ungere, et induere cultioribus vestimentis, ac descende in aream: non te videat homo, donec esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum, nota locum in quo dormiat: veniesque et discooperies pallium quo operitur a parte pedum, et proicies te, et ibi iacebis: ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Quae respondit: Quidquid praeceperis, faciam. Descenditque in aream, et fecit omnia quae sibi imperaverat socrus. Cumque comedisset Booz et bibisset, et factus esset hilarior, issetque ad dormiendum iuxta acervum manipulorum, venit abscondite, et discooperto a pedibus eius pallio, se proiecit. Et ecce nocte iam media expavit homo, et conturbatus est: viditque mulierem iacentem ad pedes suos, et ait illi: Quae es? Illaque respondit: Ego sum Ruth ancilla tua: expande pallium tuum super famulam tuam, quia propinquus es. Et ille: Benedicta, inquit, es Domino filia, et priorem misericordiam posteriore superasti: quia non es secuta iuvenes pauperes sive divites. Noli ergo metuere, sed quidquid dixeris mihi, faciam tibi. Scit enim omnis populus, qui habitat intra portas urbis meae, mulierem te esse virtutis. Nec abnuo me propinquum, sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte: et facto mane, si te voluerit

propinquitatis iure retinere, bene res acta
est: sin autem ille noluerit, ego te absque ulla
dubitatione suscipiam, vivit Dominus: dormi us-
que mane. Dormivit itaque ad pedes eius
usque ad noctis abscessum. Surrexitque
antequam homines se cognoscerent mutuo. et dixit
Booz: Cave ne quis noverit quod huc veneris.
Et rursum: Expande, inquit, pallium tuum quo ope-
riris, et tene utraque manu. Qua extendente
et tenente, mensus est sex modios ordei et
posuit super eam. Quae portans ingressa est civi-
tatem, et venit ad socrum suam. Quae dixit ei:
Quid egisti, filia mea? Narravitque ei
omnia quae sibi fecisset homo. Et ait: Sex modios
ordei dedit mihi, et ait: Nolo vacuam te re-
verti ad socrum tuam. Dixitque Noemi:
Expecta, filia mea, donec videamus quem res
exitum habeat. Neque enim cessabit homo, nisi con-
pleverit quae locutus est.
IIII Ascendit ergo Booz ad portam, et sedit ibi.
Cumque vidisset Booz propinquum praeterire,
de quo prius sermo habitus est, dixit ad
eum: Declina paulisper, et sede hic, vocans e-
um nomine suo. Qui divertit et sedit. Tollens autem
Booz decem viros de senioribus civitatis, dix-
it ad eos: Sedete hic. Quibus residentibus,
locutus est ad propinquum: Partem agri fratris nostri
Elimelech vendit Noemi, quae reversa est
de regione Moabitide: quod audire te vo-
lui, et tibi dicere coram cunctis sedentibus, et ma-
ioribus natu de populo meo. Si vis possidere
iure propinquitatis, eme, et posside: sin autem
tibi displicet, hoc ipsum indica mihi, ut sciam quid
facere debeam. Nullus est enim propinquus, excep-
to te qui prior es, et me qui secundus sum. At ille re-
spondit: Ego agrum emam. Cui dixit Booz: Quando e-
meris agrum de manu mulieris, Ruth quoque
Moabitidem, quae uxor defuncti fuit, debes ac-
cipere, ut suscites nomen propinqui tui in heredi-
tate sua. Qui respondit: Cedo iure propinquitatis.
Neque enim posteritatem familiae meae delere
debeo. Tu meo utere privilegio, quo me liben-
ter carere profiteor. Hic autem erat mos anti-
quitus in Israel inter propinquos, ut si quando alter al-
teri suo iure cedebat, ut esset firma conces-
sio: solvebat homo calciamentum suum, et dabat
proximo suo. Hoc erat testimonium cessionis
in Israel. Dixit ergo propinquo Booz: Tolle calci-
amentum. Quod statim solvit de pede suo.
Ille maioribus natu et universo populo: Tes-
tes, inquit, vos estis hodie, quod possederim omnia
quae fuerunt Elimelech et Chelion et Maalon,
tradente Noemi: et Ruth Moabitidem ux-
orem Maalon in coniugium sumpserim, ut
suscitem nomen defuncti in hereditate sua,
ne vocabulum eius de familia sua ac fratri-
bus et populo deleatur. Vos, inquam, huius rei testes estis.
Respondit omnis populus qui erat in porta, et maio-
res natu: Nos testes sumus. Faciat Dominus hanc
mulierem, quae ingreditur domum tuam, sicut Rachel et
Liam, quae aedificaverunt domum Israel, ut sit ex-
emplum virtutis in Effrata, et habeat celebre nomen
in Bethleem. Fiatque domus tua sicut domus Pha-
res, quem Thamar peperit Iudae, de semine quod
dederit Dominus tibi ex hac puella. Tulit itaque Bo-
oz Ruth, et accepit eam uxorem. Ingressusque
est ad eam, et dedit illi Dominus ut conciperet et pare-
ret filium. Dixeruntque mulieres ad Noemi: Be-
nedictus Dominus, qui non est passus ut deficeret
successor familiae tuae, et vocaretur nomen
eius in Israel. Et habeas qui consoletur animam tuam, et enu-
triat senectutem. De nuru enim tua natus
est, quae te diligit, et multo tibi est melior quam
si septem haberes filios. Susceptumque Noemi
puerum posuit in sinu suo, et nutricis ac
gerulae officio fungebatur. Vicinae autem mu-
lieres congratulantes ei, et dicentes: Natus
est filius Noemi, vocaverunt nomen eius O-
bed. Hic est pater Isai, patris David. Hae sunt gene-
rationes Phares: Phares genuit Esrom,
Esrom genuit Aram, Aram genuit Aminadab,
Aminadab genuit Naasson, Naasson genuit Sal-
mon, Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed,
Obed genuit Isai, Isai genuit David regem. Expl.

PROLOGUS

Prologus beati Jeronimi in librum regum

Viginti et duas litteras esse apud hebreos syrorum quoque et chaldeorum lingua testatur, que hebree magna ex parte confinis est. Nam et ipsi viginti duo elementa habent eodem sono sed diversis caracteribus. Samaritani etiam pentateucum moysi totidem litteris scriptitant, figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est esdram scribam legisque doctorem post captam ierosolimam et instaurationem templi sub zorobabel alias litteras repperisse, quibus nunc utimur, cum ad illud usque tempus idem samaritanorum et hebreorum caracteres fuerint. In libro quoque numerorum hec eadem supputatio sub levitarum ac sacerdotum censu mistice ostenditur. Et nomen domini tetragrammaton in quibusdam grecis voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmi xxxvi et cx et cxi et cxviii et cxliiii quamquam diverso scribantur metro, tamen eiusdem numeri texuntur alphabeto. Et ieremie lamentationes et oratio eius, salomonis quoque in fine proverbia ab eo loco in quo ait: Mulierem fortem quis inveniet, eisdem alphabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque littere duplices apud hebreos sunt: caph, mem, nun, phe, sade. Aliter enim scribunt per has principia medietatesque verborum, aliter fines. Unde et quinque a plerisque libri duplices estimantur: Samuel, Malachim, Dabreiamin, Esdras, Jeremias cum cinoth, id est lamentationibus suis. Quomodo igitur xxii elementa sunt per que scribimus hebraice omne quod loquimur, et eorum initiis vox humana comprehenditur, ita xxii volumina supputantur, quibus quasi litteris et exordiis in dei doctrina tenera adhuc et lactens viri iusti eruditur infantia. Primus apud hebreos liber vocatur bresith, quem nos genesim dicimus. Secundus ellesmoth, qui exodus appellatur. Tertius vagetra, id est leviticus. Quartus vagedaber, quem numeros vocamus. Quintus addabarim, qui deuteronomium prenotatur. Hii sunt v libri moysi, quos proprie thorath, id est legem, appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt, et incipiunt ab ihesu filio nave, qui apud illos iosue bennun dicitur. Deinde subtexunt sophtim, id est iudicum, et in eundem compingunt ruth, quia in diebus iudicum facta narratur historia. Tertius sequitur samuel, quem nos regnorum primum et secundum dicimus. Quartus malachim, id est regum, qui tertio et quarto regnorum volumine continetur. Meliusque multo est malachim, id est regum, quam malachoth, id est regnorum, dicere. Non enim multarum gentium regna describit, sed unius israhelitici populi, qui tribubus xii continetur. Quintus est ysaias, sextus ieremias, septimus ezechiel, viii liber xii prophetarum, qui apud illos vocatur thareasra. Tertius ordo agiographa possidet, et primus liber incipit ab iob, secundus a david, quem v incisionibus et uno psalmorum volumine comprehendunt. Tertius est salomon, tres libros habens: proverbia, que illi parabolas, id est masloth, appellant; quartus ecclesiasten, id est coeleth; quintus canticum canticorum, quem titulo sirassirim prenotant. Sextus est daniel, septimus dabreiamin, id est verba dierum, quod significantius cronicon totius divine historie possumus appellare, qui liber apud nos paralipomenon primus et secundus scribitur. Octavus esdras, qui et ipse similiter apud grecos et latinos in duos libros divisus est. Nonus hester. Atque ita fiunt pariter veteris legis libri xxii, id est moysi v, prophetarum octo, agiographorum ix. Quamquam nonnulli ruth et cinoth inter

elleaddabarim

agiographa scriptitent et hos libros in suo putent numero supputandos ac per hoc esse priscae legis libros xxiiii quos sub numero xxiiii seniorum apocalypsis iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis vultibus offerentes stantibus coram iiii animalibus oculatis ante et retro id est in praeteritum et in futurum et indefessa voce clamantibus sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui futurus est. Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebraeo vertimus in latinum convenire potest ut scire valeamus quicquid extra hos est inter apocrypha esse ponendum. Igitur sapientia que vulgo salomonis inscribitur et iesu filii sirach liber et iudith et tobias et pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum repperi. Secundus grecus est quod et ex ipsa frasi probari potest. Que cum ita se habeant obsecro te lector ne laborem meum reprehensionem estimes antiquorum. In templo dei offert unusquisque quod potest. Alii aurum et argentum et lapides pretiosos. Alii byssum et purpuram et coccum offerunt et iacinctum. Nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Unde et tota illa tabernaculi pulchritudo et per singulas species ecclesie presentis futureque distinctio pellibus tegitur et ciliciis. Ardoremque solis et iniuriam imbrium ea que viliora sunt prohibent. Lege ergo primum samuel et malachim meum. Meum inquam meum. Quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas vel interpretem me estimato si gratus es vel paraphrasten si ingratus quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate. Certe si incredulus es lege grecos codices et latinos et confer cum his opusculis et ubicumque inter se videris discrepare interroga quemlibet hebreorum cui magis accommodare debeas fidem. Et si nostra firmaverit puto quod eum non estimes coniectorem ut in eodem loco mecum similiter divinarit. Sed et vos famulas christi rogo que domini discumbentis pretiosissimo fidei mirra unguitis caput que nequaquam salvatorem queritis in sepulchro quibus iam ad patrem christus ascendit ut contra latrantes canes qui adversum me rabido ore deseviunt et circumeunt civitatem atque in eo se doctos arbitrantur si aliis detrahant orationum vestrarum clipeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam illius semper sententie recordabor. Dixi custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis.

Explicit prologus. Incipit liber ...

Fuit vir unus de ramathaim sophim de monte effraim et nomen eius helchana filius ieroboam filii heliu filii thau filii suph effrateus. Et habuit duas uxores nomen uni anna et nomen secunde fenenna. Fueruntque fenenne filii anne autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret domino exercituum in silo. Erant autem ibi duo filii heli ophni et phinees sacerdotes domini. Venit ergo dies et immolavit helchana de...

ba

in tabernaculo

paraphrasten .i. eum locutorem

dat que fenenne uxori sue et cunctis
filiis eius et filiabus partes. Anne autem dedit
partem unam tristis quia annam dilige
bat. Dominus autem concluserat vulvam eius.
Affligebat quoque eam emula eius et ve
hementer angebat in tantum ut exprobraret
quod conclusisset dominus vulvam eius. Sicque
faciebat per singulos annos cum redeunte
tempore ascenderent templum domini et sic pro
vocabat eam. Porro illa flebat et non
capiebat cibum. Dixit ergo ei elchana
vir suus. Anna cur fles et quare non co
medis et quam ob rem affligitur cor tuum.
Numquid non ego melior tibi sum quam decem
filii. Surrexit autem anna postquam come
derat in silo et biberat. Et hely sacerdo
te sedente super sellam ante postes templi
domini. cum esset anna amaro animo ora
vit dominum flens largiter et votum vo
vit dicens. Domine exercituum si respiciens vi
deris afflictionem famule tue et recordatus
mei fueris nec oblitus ancille tue. de
derisque serve tue sexum virilem dabo e
um domino omnibus diebus vite eius et nova
cula non ascendet super caput eius. Factum est
autem cum illa multiplicaret preces coram do
mino ut hely observaret os eius.
Porro anna loquebatur in corde suo tan
tumque labia illius movebantur et vox peni
tus non audiebatur. Estimavit ergo eam
hely temulentam dixitque ei. Usquequo e
bria eris. Digere paulisper vinum quo
mades. Respondens anna nequaquam inquit
domine mi. Nam mulier infelix ego sum
vinumque et omne quod inebriare pot
est non bibi sed effudi animam meam in conspec
tu domini. Ne reputes ancillam tuam quasi u
nam de filiabus belial quia ex mul
titudine doloris et meroris mei lo
cuta sum usque in presens. Tunc hely ait
ei. Vade in pace et deus israel det tibi petitio
nem quam rogasti eum. Et illa dixit utinam
inveniat ancilla tua gratiam in
oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam
et comedit vultusque illius non sunt am
plius in diversa mutati. Et surrexerunt
mane et adoraverunt coram domino. reversique
sunt et venerunt in domum suam in rama
tha. Cognovit autem helcana annam
uxorem suam et recordatus est eius dominus.
Et factum est post circulum dierum concepit
anna et peperit filium vocavitque nomen e
ius samuel eo quod postulasset eum a
domino. Ascendit autem vir eius helcana et
omnis domus eius ut immolaret domino hostiam
solemnem et votum suum. et anna non ascen
dit. Dixit enim viro suo. Non ascen
dam donec ablactetur infans et ducam
eum et appareat ante conspectum domini et
maneat ibi iugiter. Et ait ei helcana
vir suus. Fac quod bonum tibi videtur et mane
donec ablactes eum precorque ut imple
at dominus verbum suum. Mansit ergo mulier
et lactavit filium donec amoveret eum a suum
lacte. Et adduxit eum secum postquam ab
lactaverat in vitulis tribus et tribus mo
diis farine et amphora vini et ad
duxit eum ad domum domini in sylo. Puer
autem erat adhuc infantulus. Et immola
verunt vitulum et obtulerunt puerum he
ly. Et ait anna. Obsecro mi domine
vivit anima tua domine ego sum mulier illa
que steti coram te hic orans dominum pro pu
ero isto. Oravi et dedit mihi dominus pe
titionem meam quam postulavi eum. Ideo et
ego commodavi eum domino cunctis diebus qui
bus fuerit accommodatus domino. Et adora
verunt ibi dominum et adoravit anna et ait.
II Exultavit cor meum in domino et ex
altatum est cornu meum in deo meo.
Dilatatum est os meum super inimicos meos
quia letata sum in salutari tuo. Non est sanc
tus ut est dominus neque enim est alius extra te
et non est fortis sicut deus noster. Nolite mul

tiplicare loqui sublimia gloriantes.
Recedant vetera de ore vestro quia scientiarum
dominus est. & ipsi preparantur cogitationes. Ar
cus fortium superatus est. & infirmi ac
cincti sunt robore. Repleti prius pro pa
ne se locaverunt. & famelici saturati sunt
donec sterilis peperit plurimos. & que multos
habebat filios infirmata est. Dominus morti
ficat & vivificat. deducit ad inferos &
reducit. Dominus pauperem facit & ditat.
humiliat & sublevat. Suscitat de pul
vere egenum. & de stercore elevat paupe
rem. Ut sedeat cum principibus. & solium
glorie teneat. Domini enim sunt cardines ter
re. & posuit super eos orbem. Pedes sanctorum
suorum servabit. & impii in tenebris con
ticescent. quia non in fortitudine sua ro
borabitur vir. Dominum formidabunt
adversarii eius. & super ipsos in celis tona
bit. Dominus iudicabit fines terre. & dabit
imperium regi suo. & sublimabit cornu
christi sui. Et abiit helcana in ramma
tham in domum suam. puer autem erat minister
in conspectu domini ante faciem heli sacerdotis.
Porro filii hely filii belial nescientes
dominum neque officium sacerdotum ad populum. sed quicumque
immolasset victimam. veniebat
puer sacerdotis dum coquerentur carnes. & ha
bebat fuscinulam tridentem in manu sua
& mittebat eam in lebetem aut in caldari
am aut in ollam sive in caccabum. & omne quod
levabat fuscinula. tollebat sacerdos
sibi. Sic faciebant universo israeli ve
nienti in silo. Etiam antequam adolerent adi
pem. veniebat puer sacerdotis & di
cebat immolanti. Da michi carnem ut co
quam sacerdoti. Non enim accipiam a te car
nem coctam sed crudam. Dicebatque illi
immolans. Incendatur primum iuxta morem
hodie adeps. & tolle tibi quantumcumque desiderat
anima tua. Qui respondens aiebat illi.
Nequaquam. Nunc enim dabis. alioquin tol

lam vi. Erat ergo peccatum puerorum grande ni
mis coram domino. quia detrahebant homines
a sacrificio domini. Samuel autem ministrabat
ante faciem domini puer accinctus ephod line
o. Et tunicam parvam faciebat ei mater sua
quam afferebat statutis diebus ascendens
cum viro suo ut immolaret hostiam so
lempnem & votum suum. Et benedixit he
li helcane & uxori eius. Dixitque ei.
Reddat tibi dominus semen de muliere hac pro
fenore quod commodasti domino. Et abie
runt in locum suum. Visitavit ergo dominus
annam & concepit & peperit tres filios &
duas filias. Et magnificatus est pu
er samuel apud dominum. Hely autem erat
senex valde & audiebat omnia que fa
ciebant filii sui universo israeli & quo
modo dormiebant cum mulieribus que ob
servabant ad ostium tabernaculi. & dixit
eis. Quare facitis res huiuscemodi quas
ego audio res pessimas ab omni populo?
Nolite filii mei. non est enim bona fa
ma quam ego audio ut transgredi fa
ciatis populum domini. Si peccaverit vir
in virum. placari ei potest deus. Si autem in
dominum peccaverit vir. quis orabit pro eo? Et
non audierunt vocem patris sui. quia vo
luit dominus occidere eos. Puer autem samuel
proficiebat atque crescebat. & placebat
tam deo quam hominibus. Venit autem vir dei
ad hely & ait ad eum. Hec dicit dominus. Num
quid non aperte revelatus sum domui
patris tui cum esset in egypto in domo pha
raonis. & elegi eum ex omnibus tri
bubus israel michi in sacerdotem ut ascenderet
ad altare meum & adoleret michi incen
sum. & portaret coram me ephot. & dedi
domui patris tui omnia de sacrificiis fi
liorum israel. Quare calce abiecistis victi
mam meam & munera mea que precepi ut
offerentur in templo. & magis honorasti
filios tuos quam me. ut comederetis primi

tias omnis sacrificii israel populi mei. Propter-
ea ait dominus deus israel: Loquens locutus
sum ut domus tua et domus patris tui ministra-
ret in conspectu meo usque in sempiternum.
Nunc autem dicit dominus: Absit hoc a me. Sed qui-
cumque honorificaverit me glorificabo eum;
qui autem contempnunt me erunt ignobiles.
Ecce dies veniunt et precidam brachium
tuum et brachium domus patris tui ut non sit
senex in domo tua. Et videbis emulum
tuum in universis prosperis israel; et non erit se-
nex in domo tua omnibus diebus. Verumptamen
non auferam penitus virum ex te ab al-
tari meo, sed ut deficiant oculi tui et tabescat
anima tua. Et magna pars domus tue
morietur cum ad virilem etatem venerit.
Hoc autem tibi erit signum quod venturum est
duobus filiis tuis ophni et phinees: In
die uno morientur ambo. Et susci-
tabo mihi sacerdotem fidelem qui iuxta
cor meum et animam meam faciet. Et edifica-
bo ei domum fidelem et ambulabit coram
christo meo cunctis diebus. Futurum est autem
ut quicumque remanserit in domo tua ve-
niat ut oretur pro eo et offerat nummum ar-
genteum et tortam panis dicatque: Dimit-
te me obsecro ad unam partem sacerdo-
talem ut comedam buccellam panis.

III

Puer autem samuel ministrabat do-
mino coram hely. Et sermo domini erat
preciosus. In diebus illis non erat visio ma-
nifesta. Factum est ergo in die quadam:
hely iacebat in loco suo et oculi eius caliga-
verant et non poterat videre lucernam dei an-
tequam extingueretur. Samuel autem dor-
miebat in templo domini ubi erat archa
dei. Et vocavit dominus samuel. Qui respon-
dens ait: Ecce ego. Et cucurrit ad hely
et dixit: Vocasti enim me. Qui dixit: Non
vocavi. Revertere et dormi. Et abiit et
dormivit. Et adiecit dominus rursum vo-
care samuel. Consurgensque samuel

abiit ad hely et dixit: Ecce
ego quia vocasti me. Qui respondit: Non vo-
cavi te fili mi; revertere et dormi. Por-
ro samuel necdum sciebat dominum neque
revelatus fuerat sermo domini ei. Et ad-
iecit dominus et vocavit adhuc samuel tercio.
Qui consurgens abiit ad hely et dixit: Ec-
ce ego quia vocasti me. Intellexit ergo he-
ly quia dominus vocaret puerum, et ait ad
samuel: Vade et dormi. Et si deinceps
vocaverit te, dices: Loquere domine quia
audit servus tuus. Abiit ergo samuel et
dormivit in loco suo. Et venit dominus
et stetit et vocavit sicut vocaverat secundo:
Samuel samuel. Et ait samuel:
Loquere domine quia audit servus tuus. Et
dixit dominus ad samuelem: Ecce ego
facio verbum in israel quod quicumque audie-
rit, tinnient ambe aures eius. In di-
e illo suscitabo adversum hely omnia que
locutus sum super domum eius; incipiam et com-
plebo. Predixi enim ei quod iudicaturus es-
sem domum eius in eternum propter iniquitatem eo quod
noverat filios suos indigne agere et non
corripuit eos. Ideo iuravi domui
hely quod non expietur iniquitas domus eius
victimis et muneribus usque in sempiternum.
Dormivit autem samuel usque mane.
Aperuitque hostia domus domini. Et samuel
timebat indicare visionem hely. Vo-
cavit ergo hely samuelem et dixit: Samu-
el fili mi. Qui respondens ait: Presto sum.
Et interrogavit eum: Quis est sermo quem lo-
cutus est ad te dominus? Oro ne celaveris a me.
Hec faciat tibi deus et hec addat si abscon-
deris a me sermonem ex omnibus verbis que
dicta sunt tibi. Indicavit itaque samu-
el universos sermones et non abscondit
ab eo. Et ille respondit: Dominus est; quod bonum
est in oculis suis faciat. Crevit autem
samuel et dominus erat cum illo, et non cecidit
ex omnibus verbis eius in terram. Et cognovit

IIII

uit universus israel a dan usque ber
sabee quod fidelis samuel propheta esset domini.
Et addidit dominus ut appareret in silo.
quoniam revelatus fuerat dominus samueli in silo
iuxta verbum domini. et venit samuelis ser
mo universo israeli.

IIII Et factum est in diebus illis convenerunt
philistiim in pugnam. egressus
namque est israel obviam philistiim in prelium
et castra metatus est iuxta lapidem adiu
torii. Porro philistiim in aphec ve
nerunt et instruxerunt aciem contra israel. Ini
to autem certamine. terga vertit israel phi
listeis. et cesa sunt in illo certamine pas
sim per agros quasi quattuor milia virorum. et re
versus est populus in castra. Dixeruntque ma
iores natu de israel. Quare percussit nos do
minus hodie coram philistiim? Afferamus ad
nos de silo archam federis domini. et ve
niat in medium nostri ut salvet nos de
manu inimicorum nostrorum. Misit ergo populus
in silo et tulerunt inde archam federis
domini exercituum sedentis super cherubin.
Eratque duo filii hely cum archa domini
ophni et phinees. Cumque venisset ar
cha federis domini in castra. vociferatus est
omnis israel clamore grandi et personuit
terra. Et audierunt vocem clamoris phi
listiim et dixerunt. Quenam est hec vox
clamoris magni in castris hebreorum?
Et cognoverunt quod archa domini venisset
in castra. timueruntque philistiim di
centes. Venit deus in castra. Et ingemue
runt dicentes. Ve nobis. non enim fuit tan
ta exultatio heri et nudiustercius. Ve
nobis. Quis nos salvabit de manu deorum
sublimium istorum? hii sunt dii qui percusse
runt egyptum omni plaga in deserto.
Confortamini et estote viri philisti
im. ne serviatis hebreis sicut illi servi
erunt vobis. Confortamini et bellate.
Pugnaverunt ergo philistiim. et cesus est

israel. et fugit unusquisque in tabernaculum su
um. et facta est plaga magna nimis. et ce
ciderunt de israel triginta milia peditum.
et archa dei capta est. Duo quoque filii he
ly mortui sunt ophni et phinees. Cur
rens autem vir de beniamin ex acie.
venit in silo in die illo scissa veste et con
spersus pulvere caput. Cumque ille venisset
hely sedebat super sellam contra viam
spectans. Erat enim cor eius pavens pro ar
cha domini. Vir autem ille de prelio fugiens
postquam ingressus est urbem nunciavit. et u
lulavit omnis civitas. Et audivit he
ly sonitum clamoris. et dixit. Quis est hic
sonitus tumultus huius? At ille festina
vit et venit et nunciavit hely. Hely autem
erat nonaginta et octo annorum. et oculi
eius caligaverunt et videre non poterat.
Et dixit ad hely. Ego sum qui ve
ni de prelio. et ego qui de acie fugi ho
die. Cui ille ait. Quid actum est fili
mi? Respondens autem ille qui nunciabat. ait
Fugit israel coram philistiim. et rui
na magna facta est in populo. Insuper et duo
filii tui mortui sunt ophni et phine
es. et archa dei capta est. Cumque ille no
minasset archam dei. cecidit de sella
retrorsum iuxta hostium. et fractis cer
vicibus mortuus est. Senex enim erat
vir et grandevus. et ipse iudicavit israel
XL annis. Nurus autem eius uxor phinees
pregnans erat. et vicina partui. et au
dito nuncio quod capta esset archa dei
et mortuus esset socer suus et vir suus
incurvavit se et peperit. Irruerant enim in
eam dolores subito. In ipso autem momen
to mortis eius. dixerunt ei que stabant
circa eam. Ne timeas quia filium pe
peristi. Que non respondit eis neque ani
madvertit. Et vocavit puerum hicha
bod dicens. Translata est gloria dei
israel quia capta est archa dei. Et

pro socero suo et pro viro suo. Et ait: Transla-
ta est gloria ab israel, eo quod esset capta ar-
cha dei.

V

Philistiim autem tulerunt archam
dei et asportaverunt eam a lapide ad-
iutorii in azotum. Tuleruntque philis-
tiim archam dei et intulerunt eam in
templum dagon et statuerunt eam iuxta
dagon. Cumque surrexissent dilucu-
lo azotii altera die, ecce dagon ia-
cebat in terra ante archam domini. Et tulerunt
dagon et restituerunt eum in locum suum.
Rursumque mane die altero consurgen-
tes invenerunt dagon iacentem super fa-
ciem suam in terra coram archa domini. Ca-
put autem dagon et due palme manuum
eius abscise erant super limen. Porro da-
gon truncus solus remanserat in
loco suo. Propter hanc causam non calcant
sacerdotes dagon et omnes qui ingrediuntur
in templum eius super limen dagon in a-
zoto usque in hodiernum diem. Aggra-
vata est autem manus domini super azotios
et demolitus est eos et ebullierunt vil-
le et agri in medio regionis eius et na-
ti sunt mures et facta est confusio mor-
tis magna in civitate. Et percussit
in secretiori parte natium azotum et fines
eius. Videntes autem viri azotii huiuscemodi pla-
gam dixerunt: Non maneat archa dei
israel apud nos, quoniam dura est manus eius
super nos et super dagon deum nostrum. Et mit-
tentes congregaverunt omnes satrapas phi-
listinorum ad se et dixerunt: Quid facie-
mus de archa dei israel? Responderuntque ge-
thei: Circumducatur archa dei israel. Et
circumduxerunt archam dei israel. Illis
autem circumducentibus eam fiebat manus
domini per singulas civitates interfectionis
magne nimis et percutiebat viros
uniuscuiusque urbis a parvo usque ad ma-
iorem et computrescebant prominentes ex-

in secretiori parte natium azotum et fines eius

tales eorum. Inierunt quoque gethei consilium et
fecerunt sibi sedes pelliceas. Miserunt ergo
archam dei in accaron. Cumque venisset
archa dei in accaron, exclamaverunt a-
charonite dicentes: Adduxerunt ad nos
archam dei israel ut interficiat nos et
populum nostrum. Miserunt itaque et congregave-
runt omnes satrapas philistinorum, qui
dixerunt: Dimittite archam dei israel et rever-
tatur in locum suum et non interficiat nos
cum populo nostro. Fiebat enim pavor
mortis in singulis urbibus et gravissima
valde manus dei. Viri quoque qui mortui
non fuerant percutiebantur in secretiori
parte natium et ascendebat ululatus u-
niuscuiusque civitatis in celum.

VI

Fuit autem archa domini in regione philis-
tinorum vii mensibus. Et post hec voca-
verunt philistiim sacerdotes et divinos di-
centes: Quid faciemus de archa dei? Indi-
cate nobis quomodo remittamus eam in locum
suum. Qui dixerunt: Si remittitis ar-
cham dei israel, nolite dimittere eam
vacuam, sed quod debetis reddite ei pro
peccato et tunc curabimini et scietis
cur non recedat manus eius a vobis. Qui
dixerunt: Quid est quod pro delicto reddere
debeamus ei? Responderuntque illi: Iuxta nu-
merum provinciarum philistinorum v a-
nos aureos facietis et quinque mures
aureos, quia plaga una fuit omnibus
vobis et satrapis vestris. Facietisque simili-
tudinem anorum vestrorum et similitudinem
murium qui demoliti sunt terram, et da-
bitis deo israel gloriam, si forte relevet
manum suam a vobis et a diis vestris et a
terra vestra. Quare aggravatis corda ves-
tra sicut aggravavit egyptus et pha-
rao cor suum? Nonne postquam percussus
est tunc dimisit eos et abierunt? Nunc
ergo arripite et facite plaustrum no-
vum unum et duas vaccas fetas quibus

vel absque munere

alienum

ex. 12.

non est impositum iugum: iungite in plaustro et recludite vitulos earum domi. Tolletisque archam Domini et ponetis in plaustro: et vasa aurea que exsolvistis ei pro delicto ponetis in capsella ad latus eius: et dimittite eam ut vadat. Et aspicietis: et siquidem per viam finium suorum ascenderit contra Bethsames, ipse fecit nobis hoc grande malum: sin autem minime, sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos, sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo: et tollentes duas vaccas que lactabant vitulos, iunxerunt ad plaustrum, vitulosque earum concluserunt domi. Et posuerunt archam Dei super plaustrum, et capsellam que habebat mures aureos et

VI similitudinem anorum. Ibant autem in directum vacce per viam que ducit Bethsames, et itinere uno gradiebantur pergentes et mugientes: et non declinabant neque ad dexteram neque ad sinistram. Sed et satrape Philistinorum sequebantur usque ad terminos Bethsames. Porro Bethsamite metebant triticum in valle: et elevantes oculos viderunt archam: et gavisi sunt cum vidissent. Et plaustrum venit in agrum Iosue Bethsamitis et stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus: et conciderunt ligna plaustri, vaccasque imposuerunt super ea holocaustum Domino. Levite autem deposuerunt archam Dei et capsellam que erat iuxta eam, in qua erant vasa aurea, et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem Bethsamite obtulerunt holocausta et immolaverunt victimas in die illa Domino. Et quinque satrape Philistinorum viderunt et reversi sunt in Accharon in die illa. Hii sunt autem ani aurei quos reddiderunt Philistei pro delicto Domino: Azotus unum, Gaza unum, Ascalon unum, Geth unum, Accharon unum. Et mures aureos secundum numerum urbium Philistiim quinque provinciarum, ab urbe murata usque ad villam que erat absque muro, et usque ad Abel magnum super quem posuerunt archam Domini, que erat usque in illum diem in agro Iosue Bethsamitis. Percussit autem de viris Bethsamitibus, eo quod vidissent archam Domini: et percussit de populo septuaginta viros et quinquaginta milia plebis. Luxitque populus, eo quod percussisset Dominus plebem plaga magna. Et dixerunt viri Bethsamite: Quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti huius? et ad quem ascendet a nobis? Miseruntque nuntios ad habitatores Cariathiarim dicentes: Reduxerunt Philistei archam Domini: descendite et reducite eam ad vos.

VII Venerunt ergo viri Cariathiarim et reduxerunt archam Domini: et intulerunt eam in domum Aminadab in Gabaa. Eleazarum autem filium eius sanctificaverunt ut custodiret archam Domini. Et factum est, ex qua die mansit archa Domini in Cariathiarim, multiplicati sunt dies: erat quippe iam annus vicesimus. Et requievit omnis domus Israel post Dominum. Ait autem Samuel ad universam domum Israel dicens: Si in toto corde vestro revertimini ad Dominum, auferte deos alienos de medio vestri, Baalim et Astaroth: et preparate corda vestra Domino et servite ei soli, et eruet vos de manu Philistinorum. Abstulerunt ergo filii Israel Baalim et Astaroth, et servierunt Domino soli. Dixit autem Samuel: Congregate universum Israel in Masphat, ut orem pro vobis Dominum. Et convenerunt in Masphat: hauseruntque aquam et effuderunt in conspectu Domini, et ieiunaverunt in die illa, atque dixerunt ibi: Peccavimus Domino. Iudicavitque Samuel filios Israel in Masphat. Et audierunt Philistiim quod congregati essent filii Israel in Masphat.

et ascenderunt satrape Philisthino-
rum ad Israel. Quod cum audissent filii Is-
rael, timuerunt a facie Philisthinorum.
Dixeruntque ad Samuelem: Ne cesses
pro nobis clamare ad Dominum Deum nostrum
ut salvet nos de manu Philisthinorum.
Tulit autem Samuel agnum lactentem
unum, et obtulit illum holocaustum
integrum Domino. Et clamavit Sa-
muel ad Dominum pro Israel, et exaudivit
eum Dominus. Factum est autem cum Samuel of-
ferret holocaustum, Philistiim inire
prelium contra Israel. Intonuit autem Dominus
fragore magno in die illa super Philis-
tiim, et exterruit eos, et cesi sunt a filiis
VII Israel. Egressique filii Israel de Masphat
persecuti sunt Philisteos, et percusserunt
eos usque ad locum qui erat subter
Bethchar. Tulit autem Samuel lapidem
unum et posuit eum inter Masphat et in-
ter Sen, et vocavit nomen loci illius Abenne-
zer, id est lapis adiutorii. Dixitque: Huc
usque auxiliatus est nobis Dominus. Et hu-
miliati sunt Philistiim, nec apposu-
erunt ultra ut venirent in terminos Is-
rael. Facta est itaque manus Domini super
Philisteos cunctis diebus Samuelis. Et
reddite sunt urbes quas tulerant
Philistiim ab Israel, Israeli ab Acharon
usque Geth, et terminos suos. Liberavitque
Israel de manu Philisthinorum. Eratque
pax inter Israel et Amorreum. Iudicabat
quoque Samuel Israel cunctis diebus vite sue,
et ibat per singulos annos circuiens
Bethel et Galgal et Masphat, et iudi-
cabat Israel in supradictis locis. Reverte-
baturque in Ramatha; ibi enim erat domus
eius, et ibi iudicabat Israel. Edificavit
etiam ibi altare Domino.

VIII Factum est autem cum senuisset Samu-
el, posuit filios suos iudices Is-
rael. Fuitque nomen filii eius primogeniti
Iohel, et nomen secundi Abia, iudicum in Ber-
sabee. Et non ambulaverunt filii eius
in viis eius, sed declinaverunt post ava-
ritiam, acceperuntque munera et
perverterunt iudicium. Congregati ergo
universi maiores natu Israel, ve-
nerunt ad Samuelem in Ramatha.
Dixeruntque ei: Ecce tu senuisti, et
filii tui non ambulant in viis tuis; con-
stitue nobis regem ut iudicet nos, si-
cut et universe habent nationes. Displi-
cuitque sermo in oculis Samuelis, eo quod
dixissent: Da nobis regem ut iudi-
cet nos. Et oravit Samuel ad Do-
minum. Dixit autem Dominus ad Samuelem:
Audi vocem populi in omnibus que loquuntur XI
tibi. Non enim te abiecerunt, sed me, ne
regnem super eos. Iuxta omnia opera sua
que fecerunt a die qua eduxi eos de
Egypto usque ad diem hanc: sicut dere-
liquerunt me et servierunt diis alienis,
sic faciunt etiam tibi. Nunc ergo audi vocem
eorum; verumtamen contestare eos, et predic
eis ius regis qui regnaturus est super eos.
Dixit itaque Samuel omnia verba Domini ad
populum qui petierat a se regem, et ait: Hoc e-
rit ius regis qui imperaturus est vobis. Filios
vestros tollet, et ponet in curribus suis,
facietque sibi equites et precursores
quadrigarum suarum. Et constituet sibi
tribunos et centuriones et aratores a-
grorum suorum et messores segetum, et fa-
bros armorum et curruum suorum. Filias
quoque vestras faciet sibi unguentarias
et focarias et panificas. Agros quoque
vestros et vineas et oliveta optima tol-
let, et dabit servis suis. Sed et segetes ves-
tras et vinearum reditus addecimabit
ut det eunuchis et famulis suis. Ser-
vos etiam vestros et ancillas et iuvenes
optimos et asinos auferet, et ponet
in opere suo. Greges quoque vestros adde-

cimabit. uosque eritis ei serui. Et
clamabitis in die illa a facie regis ue-
stri quem elegistis uobis. et non exaudiet
uos dominus in die illa: quia petistis uobis
regem. Noluit autem populus audire uo-
cem samuelis. sed dixerunt. Nequaquam rex
erit enim super nos. et erimus nos quoque sicut omnes
gentes. et iudicabit nos rex noster. et egredie-
tur ante nos. et pugnabit bella nostra pro
nobis. Et audiuit samuel omnia uerba
populi. et locutus est ea in auribus domini. Dixit
autem dominus ad samuelem. Audi uocem eorum. et
constitue super eos regem. Et ait samu-
el ad uiros israel. Vadat unusquisque in
ciuitatem suam.

IX

Et erat uir de beniamin nomine cis
filius abiel. filii seror. filii bechora-
th. filii aphia filii gemini fortis ro-
bore. Erat autem ei filius nomine saul
electus et bonus. et non erat de filiis israel
melior illo. ab humero et sursum emine-
bat super omnem populum. Perierant enim asi-
ne cis patris saul. dixitque cis ad saul
filium suum. Tolle tecum unum de pueris
et consurgens uade et quere asinas. Qui cum
transissent per montem effraym et per salisa
et non inuenissent. transierunt et per terram
salim et non erant. sed et per terram gemini et
minime reppererunt. Cum autem uenissent in ter-
ram suph et non inuenissent. dixit saul
ad puerum suum qui erat cum eo. Veni et
reuertamur ne forte dimiserit pater meus
asinas et sollicitus sit pro nobis. Qui ait. Ec-
ce uir dei est in ciuitate hac uir nobilis. et
omne quod loquitur absque ambiguitate e-
uenit. Nunc ergo eamus illuc si forte indicet
nobis de uia nostra propter quam uenimus. Dixitque
saul ad puerum suum. Ecce ~~ire quid~~ ibi-
mus. quid feremus ad uirum dei. Panis de-
fecit in sitarchiis nostris. et sportulam non
habemus ut demus homini dei. nec quicquam
aliud. Rursum puer respondit sauli

et ait. Ecce inuenta est in manu mea
quarta pars stateris argenti ~~inuenta est~~
~~in manu mea~~ demus homini dei ut in-
dicet nobis uiam nostram. Olim in is-
rael sic loquebatur unusquisque uadens con-
sulere deum. Venite et eamus ad ui-
dentem. Qui enim propheta dicitur hodie uo-
cabatur olim uidens. Et dixit sa-
ul ad puerum. Optimus sermo tuus
ueni eamus. Et ierunt in ciuitatem in
qua erat uir dei. Cumque ascenderent
cliuum ciuitatis. inuenerunt puellas
egredientes ad hauriendam aquam et
dixerunt eis. Num hic est uidens. Que res-
pondentes dixerunt illis. Hic est. ec-
ce ante te festina nunc. hodie enim uenit
in ciuitatem. quia sacrificium est hodie po-
puli in excelso. Ingredientes urbem
statim inuenietis eum antequam ascendat
excelsum ad uescendum. Neque enim co-
mesurus est populus donec ille ueniat
quia ille benedicet hostie. et deinceps
comedent qui uocati sunt. Nunc ergo
conscendite quia hodie reperietis eum.
Et ascenderunt in ciuitatem. Cumque
illi ambularent in medio urbis. ap-
paruit samuel egrediens obuiam
eis ut ascenderet in excelsum. Dominus
autem reuelauerat auriculam samuelis
ante unam diem quam ueniret saul dicens.
Hac ipsa que nunc est hora cras mittam
ad te uirum de beniamin. et unges
eum ducem super populum meum israel. et sal-
uabit populum suum de manu philis-
tiim. quia respexi populum meum israel.
Venit autem clamor eorum ad me. Cumque
aspexisset samuel saulem dominus dixit ei.
Ecce uir quem dixeram tibi. iste dominabitur
populo meo. Accessit autem saul ad samue-
lem in medio porte et ait. Indica michi
oro ubi est domus uidentis. Et respon-
dit samuel sauli dicens. Ego sum

uidens. Ascende ante me in excelsum
ut comedatis mecum hodie et dimittam
te mane: et omnia que sunt in corde tuo indi
cabo tibi. Et de asinis quas perdidisti
nudiustertius ne sollicitus sis: quia inuen
te sunt. Et cuius erunt optima queque israel?
nonne tibi et omni domui patris tui? Respondens autem
saul ait: Numquid non filius gemini e
go sum de minima tribu israel: et cognatio
mea nouissima inter omnes familias
de tribu beniamin? Quare igitur locutus es mihi
sermonem istum? Assumens itaque samu
el saulem et puerum eius: introduxit eos in
triclinium et dedit eis locum in capite eo
rum qui fuerant inuitati. Erant enim quasi xxx
uiri. Dixitque samuel coco: Da parte
m quam dedi tibi et precepi ut reponeres seor
sum apud te. Leuauit autem cocus armum
et posuit ante saul. Dixitque samuel
Ecce quod remansit pone ante te et co
mede: quia de industria seruatum est tibi quando
populum uocaui. Et comedit saul
cum samuele in die illa. Et descende
runt de excelso in oppidum: et locutus est
cum saul in solario. Strauitque saul
et dormiuit in solario. Cumque mane
surrexissent et iam dilucesceret: uo
cauit samuel saulem in solario di
cens: Surge et dimittam te. Et sur
rexit saul: egressique sunt ambo ipse
uidelicet et samuel. Cumque descen
derent in extrema ciuitatis parte sa
muel dixit ad saul: Dic puero ut
antecedat nos et transeat. Tu autem sub
siste paulisper: ut indicem tibi uerbum domini.
Tulit autem samuel lenticulam ole
i et effudit super caput eius: et deoscu
latus est eum et ait: Ecce unxit te
dominus super hereditatem suam in principem
et tu liberabis populum eius de manibus
inimicorum eius qui in circuitu eius sunt. Et
hoc tibi signum quia unxit te deus in principem.

Cum abieris hodie a me: inuenies du
os uiros iuxta sepulchrum rachel in fini
bus beniamin in meridie salientes ma
gnas foueas. dicentque tibi. Inuente
sunt asine ad quas ieras perquirendas:
Et intermissis pater tuus asinis solli
citus est pro uobis et dicit: Quid faciam
de filio meo? Cumque abieris inde et
ultra transieris et ueneris ad quercum tha
bor: inuenient te ibi tres uiri ascen
dentes ad deum in bethel: unus portans tres
edos et alius tres tortas panis: et alius
portans lagenam uini. Cumque te salu
tauerint: dabunt tibi duos panes: et
accipies de manu eorum. Post hec ue
nies in collem domini ubi est statio phi
listinorum: et cum ingressus fueris ibi urbem:
obuium habebis gregem prophetarum descen
dentium de excelso: et ante eos tympanum
psalterium et cytharam et tibiam: ipsosque pro
phetantes. Et insiliet in te spiritus domini et propheta
bis cum eis: et mutaberis in uirum alium.
Quando ergo euenerint signa hec omnia tibi: fac que
cumque inuenerit manus tua: quia dominus
tecum est. Et descendes ante me in galga
la. Ego quippe descendam ad te ut of
feras oblationem et immoles uictimas
pacificas. Septem diebus expectabis do
nec ueniam ad te: et ostendam tibi quid
facias. Itaque cum auertisset humerum
suum ut abiret a samuele: immuta
uit ei deus cor aliud: et uenerunt omnia
signa hec in die illa. Ueneruntque ad pre
dictum collem: et ecce cuneus prophe
tarum ad inuicem. Que nam res
accidit filio cis? Num et saul inter
prophetas? Cessauit autem prophetare et uenit
ad excelsum. Dixitque patruus saul
ad eum et ad puerum eius. Quo abistis?
Qui responderunt: Querere asinas. Quas
cum non repperissemus: uenimus ad samu
elem. Et dixit ei patruus suus: In

Responditque alius ad alterum
dicens. Et quis pater eorum?
Propterea uersum est in pro uer
bium. Num et saul inter pro
phetas.

obuius ei: et insiliuit super eum spiritus domini et prophetauit in medio eorum.
Uidentes autem omnes qui nouerant eum heri et nudiustertius quod esset cum
prophetis et prophetaret: dixerunt

dica mihi quid dixerit tibi samuel. Et ait
saul ad patruum suum. Indicavit nobis
quia inventae sunt asinae. De sermone autem
regni non indicavit ei quem locutus illi
fuerat samuel. Et convocavit samuel
populum ad dominum in maspha: et ait ad fi-
lios israhel. Haec dicit dominus deus israhel. Ego
eduxi israhel de egypto et eripui vos de ma-
nu egyptiorum et de manu omnium regum
qui affligebant vos. Vos autem proiecistis
hodie dominum deum vestrum qui solus salva-
vit vos de universis malis et tribula-
tionibus vestris. Et dixistis: Nequaquam: sed re-
gem constitue super nos. Nunc ergo state
coram domino per tribus vestras et per familias.
Et applicuit samuel omnes tribus israhel et
cecidit sors super tribum beniamin. Et
applicuit tribum beniamin et cognatio-
nes eius et cecidit cognatio metri. et per-
venit usque ad saul filium cis. Quaesie-
runt ergo eum et non est inventus. Et consu-
luerunt post haec dominum utrumnam venturus
esset illuc. Responditque dominus. Ecce abscon-
ditus est domi. Cucurrerunt itaque et tu-
lerunt eum inde. Stetitque in medio populi et al-
tior fuit universo populo ab humero et sur-
sum. Et ait samuel ad omnem populum.
Certe videtis quem elegit dominus. quoniam non
sit ei similis in omni populo. Et clamavit
cunctus populus et ait. Vivat rex. Locutus est
autem samuel ad populum legem regni et
scripsit in libro et reposuit coram domino. Et
dimisit samuel omnem populum singulos in do-
mum suam. Sed et saul abiit in domum suam
in gabaa. et abiit cum eo pars exercitus quorum
tetigerat deus corda. Filii vero belial dixe-
runt. Num salvare nos poterit iste. Et
despexerunt eum et non attulerunt ei mu-
nera. Ille vero dissimulabat se audire.

XI

Et factum est quasi post mensem. Ascendit
autem naas ammonites et pugnare
cepit adversus iabes galaad. Dixerunt-
que omnes viri iabes galaad. Habeto nos
foederatos et serviemus tibi. Et respondit
naas ammonites ad eos. In hoc feriam
vobiscum foedus ut eruam omnium vestrum oculos
dextros. ponamque vos opprobrium in
universo israhel. Et dixerunt ad eum seniores
iabes. Concede nobis septem dies ut mitta-
mus nuntios in universos terminos israhel.
Et si non fuerit qui defendat nos egredie-
mur ad te. Venerunt ergo nuntii in gabaath
saulis et locuti sunt verba audiente populo.
Et levavit omnis populus vocem suam et fle-
vit. Et ecce saul veniebat mane
sequens boves de agro et ait. Quid habet
populus quod plorat. Et narraverunt ei verba
virorum iabes. Et insilivit spiritus domini in sa-
ul cum audisset verba haec et iratus est fu-
ror eius nimis. Et assumens utrumque
bovem concidit in frusta misitque in omnes
terminos israhel per manum nuntiorum dicens.
Quicumque non exierit secutusque fuerit sa-
ul et samuelem sic fiet bobus eius. Inva-
sit ergo timor domini populum. Et egres-
si sunt quasi vir unus et recensuit eos in
bezech. Fueruntque filiorum israhel trecenta mi-
lia. virorum autem iuda. xxx. milia. Et
dixerunt nuntiis qui venerant. Sic dicetis
viris qui sunt in iabes galaad. Cras erit
vobis salus cum incaluerit sol. Vene-
runt ergo nuntii et annuntiaverunt viris iabes.
Qui laetati sunt et dixerunt. Mane exi-
bimus ad vos et facietis nobis omne quod
placuerit vobis. Et factum est. Cum venis-
set dies crastinus constituit saul populum
in tres partes. et ingressus est in media cas-
tra in vigilia matutina. Et percussit
ammon usque dum incalesceret dies. Reliqui
autem dispersi sunt ita ut non relinquerentur
in eis duo pariter. Et ait populus ad sa-
muelem. Quis est iste qui dixit. Saul
non regnabit super nos. Date viros et in-
terficiemus eos. Et ait saul. Non occi-

in galgala. et immolaverunt ibi victi-
mas pacificas coram domino.

detur quisquam in die hac. quia hodie
fecit dominus salutem in israel.
XII Dixit autem samuel ad populum. Veni-
te et eamus in galgala et innovemus i-
bi regnum. Et perrexit omnis populus in gal-
galam. et fecerunt ibi saul regem coram
domino. Et letatus est saul et cuncti vi-
ri israel nimis. Dixit autem samuel ad
universum israel. Ecce audivi vocem ves-
tram iuxta omnia que locuti estis ad me.
et constitui super vos regem. Et nunc rex gra-
ditur ante vos. Ego autem senui et canui.
porro filii mei vobiscum sunt. Itaque
conversatus sum coram vobis ab adolescen-
tia mea usque in diem hanc. Ecce presto
sum. loquimini de me coram domino et coram
christo eius. utrum bovem cuiusquam tulerim an
asinum. Si quempiam calumpniatus sum. si
oppressi aliquem. si de manu cuiusquam mu-
nus accepi. et contempnam illud hodie res-
tituamque vobis. Et dixerunt. Non
es calumpniatus nos neque oppressisti.
neque tulisti de manu alicuius quippi-
am. Dixitque ad eos. Testis est dominus ad-
versum vos et testis christus eius in die hac
quia non inveneritis in manu mea quippiam.
Et dixerunt. Testis. Et ait samuel
ad populum. Dominus qui fecit moysen et aa-
ron. et eduxit patres vestros de terra egip-
ti adest. Nunc ergo state ut iudicio con-
tendam adversum vos coram domino de
omnibus misericordiis domini quas fe-
cit vobiscum et cum patribus vestris. Quomodo ingres-
ex. 3 sus est iacob in egiptum. et clamaverunt
patres vestri ad dominum. et misit dominus moy-
sen et aaron. et eduxit patres vestros de e-
gipto. et collocavit in loco hoc. Qui obli-
ti sunt domini dei sui. et tradidit eos in ma-
iud. 4. nus sisare magistri militie asor. et
iud. 10. 12. in manus philistinorum. et in manu regis
moab. et pugnaverunt adversum eos. Po-
stea clamaverunt ad dominum et dixerunt.

Peccavimus. quia dereliquimus dominum et ser-
vivimus baalim et astaroth. Nunc autem
erue nos de manu inimicorum nos-
trorum et serviemus tibi. Et misit dominus iero- gedeon. iud. 6.
baal et bedan et iepte et samu- bedan. i. sampson. iud. 13. [illegible]
elem. et eruit vos de manu inimicorum ves-
trorum per circuitum et habitastis confiden-
ter. Videntes autem quod naas rex filiorum a- supra 8 cum peterent regem
mon venisset adversum vos. dixis-
tis mihi. Nequaquam sed rex imperabit nobis.
cum dominus deus vester regnaret in vobis. Nunc
ergo presto est rex vester quem elegistis et peti-
stis. Ecce dedit vobis dominus regem. Si ti-
mueritis dominum et servieritis ei et au-
dieritis vocem eius et non exasperaveri-
tis os domini. eritis et vos et rex qui imperat
vobis sequentes dominum deum vestrum. Si autem
non audieritis vocem domini. sed exasperave-
ritis sermonem eius. erit manus domini super vos [illegible]
et super patres vestros. Sed et nunc state et vide-
te rem istam grandem quam facturus est dominus
in conspectu vestro. Numquid non messis tri-
tici est hodie. Invocabo dominum et dabit
vobis voces et pluvias die illa. Et timu-
it omnis populus nimis dominum et samuelem.
Dixitque universus populus ad samuelem. Ora
pro servis tuis ad dominum deum tuum ut non
moriamur. Addidimus enim universis pec-
catis nostris malum ut peteremus nobis re-
gem. Dixit autem samuel ad populum. No-
lite timere. Vos fecistis universum ma-
lum hoc. Verumptamen nolite recedere a ter-
go domini sed servite domino in omni corde
vestro et nolite declinare post vana i. idola
que non proderunt vobis neque eruent vos quia
vana sunt. et non derelinquet dominus populum su-
um propter nomen suum magnum. quia iuravit gen. 22
dominus facere vos sibi populum. Absit autem a me
hoc peccatum in domino. ut cessem orare pro
vobis. et docebo vos viam bonam et rectam.
Igitur timete dominum et servite ei in veri-
tate et ex toto corde vestro. Vidistis

et scietis et videbitis quia grande
malum feceritis vobis in con-
spectu domini petentes su-
per vos regem. Et clama-
vit samuel ad dominum et de-
dit deus voces et pluvias in

rerum magnifica que vobis gesserit
dominus. Quod si perseveraveritis in malitia et
vos et rex vester pariter peribitis.

XIII Filius unius anni erat saul cum reg
nare cepisset. duobus autem annis
regnavit super israel. Et elegit sibi sa
ul tria milia de israel. Et erant cum saul
duo milia in machmas et in monte
bethel. mille autem cum ionatha in ga
baath beniamin. Porro ceterum po
pulum remisit unumquemque in taberna
cula sua. Et percussit ionathas
stationem philistinorum que erat in ga
baa. Quod cum audissent philistiim
saul cecinit buccina in omni terra
dicens. Audiant hebrei. Et uni
versus israel audivit huiuscemodi fa
mam. Percussit saul stationem philisti
norum et erexit se israel adversus philis
tiim. Clamavit ergo populus post saul in
galgala. et philistiim congregati
sunt ad preliandum contra israel. xxx.
milia curruum et vi. milia equitum
et reliquum vulgus sicut arena que est in
litore maris plurima. Et ascenden
tes castra metati sunt in machmas
ad orientem bethaven. Quod cum vi
dissent viri israel se in arto sitos
timuerunt. Afflictus enim erat populus
et absconderunt se in speluncis et in ab
ditis. et in petris et in antris et in cisternis.
hebrei autem transierunt iordanem in ter
ram gad et galaad. Cumque adhuc
esset saul in galgala. universus
populus pavit qui sequebatur eum.
Et expectavit vii. diebus iuxta pla
citum samuelis et non [venit] samuel in gal
gala. Dilapsusque est populus ab eo.
Ait ergo saul. Afferte mihi holocaustum
et pacifica. Et obtulit holocau
stum. Cumque complesset offerens
holocaustum. ecce samuel veni
ebat. Et egressus est saul obviam ei
ut salutaret eum. Locutusque est ad
eum samuel. Quid fecisti? Respondit saul. Quia vi
di quod populus dilaberetur a me et tu non ve
neras iuxta placitos dies. porro philis
tiim congregati fuerant in machmas. dixi
Nunc descendent philistiim in galgala
ad me. et faciem domini non placavi. ne
cessitate compulsus obtuli holocau
stum domino. Dixitque samuel ad saul.
Stulte egisti. nec custodisti man
data domini dei tui que precepit tibi. Quod si
non egisses. iam nunc pararet dominus regnum
tuum super israel in sempiternum. Sed nequaquam
regnum tuum ultra consurget. Quesi
vit sibi dominus virum iuxta cor suum et pre
cepit ei dominus ut esset dux super populum su
um eo quod non servaveris que precepit
dominus. Surrexit autem samuel et ascen
dit de galgalis in gabaa beniamin
et reliqui populi ascenderunt post sa
ul obviam populo qui expugnabant eos
venientes de galgala in gabaa in
colle beniamin. Et recensuit sa
ul populum qui inventi fuerant cum eo quasi
sescentos viros. Et saul et iona
thas filius eius et populus qui inventus fuerat
cum eis in gabaa beniamin. Porro
philistiim consederant in machmas.
Et egressi sunt ad predandum de castris phi
listinorum tres cunei. Unus cuneus
pergebat contra viam ephra ad ter
ram sual. Porro alius ingrediebatur
per viam bethoron. Tertius autem ver
terat se ad iter termini in terra sala
bim in vallis seboim contra de
sertum. Porro faber ferrarius non
inveniebatur in omni terra israel. Ca
verant enim philistiim ne for
te facerent hebrei gladium aut
lanceam. Descendebat ergo omnis israel
ad philistiim ut exacueret unus

usque vomerem suum et ligonem et securim
et sarculum. Retunsae itaque erant aci-
es vomerum et ligonum et tridentium et
securium usque ad stimulum corrigendum.
Cumque venisset dies proelii non est inven-
tus ensis et lancea in manu totius
populi qui erat cum Saule et Iona-
tha excepto Saul et Ionatha filio
eius. Egressa est autem statio Philistiim
ut transcenderet in Machmas.
XIIII Et accidit quadam die ut diceret Io-
nathas filius Saul ad adolescen-
tem armigerum suum: Veni et transe-
amus ad stationem Philistinorum que est
trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum
non indicavit. Porro autem Saul mora-
batur in extrema parte Gabaa sub malo-
granato quae erat in agro Gabaa. et erat
populus cum eo quasi sexcentorum virorum. Et A-
chias filius Achitob fratris Ichabod fi-
lii Phinees qui ortus fuerat ex Heli
sacerdote Domini in Silo portabat ephod.
Sed et populus ignorabat quo isset Iona-
thas. Erant autem inter ascensus per quos nite-
batur Ionathas transire ad stationem Phi-
listinorum eminentes petrae ex utraque parte
et quasi in modum dentium scopuli hinc inde prae-
rupti. Nomen uni Boses et nomen alteri
Sene. Unus scopulus prominens ad aquilo-
nem ex adverso Machmas et alter ad me-
ridiem contra Gabaa. Dixit autem Ionathas
ad adolescentem armigerum suum: Ve-
ni et transeamus ad stationem incircumciso-
rum horum si forte faciat Dominus pro nobis quia non
est Domino difficile salvare vel in multitu-
dine vel in paucis. Dixitque ei armiger
suus: Fac omnia quae placent animo tuo. Perge
quo cupis ego ero tecum quocumque vo-
lueris. Et ait Ionathas: Ecce nos
transimus ad viros istos. Cumque apparue-
rimus eis si sic locuti fuerint ad nos:
Manete donec veniamus ad vos: ste-
mus in loco nostro nec ascendamus ad eos.
Si autem dixerint: Ascendite ad nos: as-
cendamus quia tradidit eos Dominus in ma-
nibus nostris. hoc erit nobis signum. Appa-
ruit igitur uterque stationi Philistinorum. Dixe-
runtque Philistei: En Hebraei egrediun-
tur de cavernis in quibus absconditi fuerant.
Et locuti sunt viri de statione Philis-
tinorum ad Ionathan et ad armigerum
eius. Dixeruntque: Ascendite ad nos et
ostendemus vobis rem. Et ait Iona-
thas ad armigerum suum: Ascendamus
sequere me. Tradidit enim eos Dominus
in manus Israel. Ascendit autem Ionathas
reptans manibus et pedibus et armi-
ger eius post eum. Et cum vidissent fa-
ciem Ionathae alii cadebant ante
Ionathan alios autem interficiebat armi-
ger eius sequens eum. Et facta est pla-
ga prima quam percussit Ionathas et ar-
miger eius quasi viginti virorum in media par-
te iugeri quam par boum in die arare consu-
evit. Et factum est miraculum in cas-
tris per agros. Sed et omnis populus stationis
eorum qui ierant ad praedandum obstupuit vel praedandum
et conturbata sunt castra et accidit
quasi miraculum a Deo. Et respexerunt
speculatores Saul qui erant in Gabaa
Beniamin et ecce multitudo prostra-
ta et huc illuc quae diffugiens. Et ait
Saul populo qui erat cum eo: Requirite
et videte quis abierit ex nobis. Cumque
requisissent repertum est non adesse
Ionathan et armigerum eius. Et ait
Saul ad Achiam: Applica archam Domini.
Erat enim ibi archa Dei in die illa cum
filiis Israel. Cumque loqueretur Saul ad
sacerdotem tumultus magnus exor-
tus est in castris Philistinorum crescebat-
que paulatim et clarius reboabat.
Et ait Saul ad sacerdotem: Contrahe
manum tuam. Conclamavit ergo Saul

torum populus qui erat cum eo: et uene
runt usque ad locum certaminis. Et ec
ce uersus fuerat gladius uniuscuiusque
ad proximum suum et cedes mag
na nimis. Sed et hebrei qui fuerant
cum philistiim heri et nudius tercius
ascenderantque cum eis in castra re
uersi sunt ut essent cum israel qui erant
cum saul et ionatha. Omnes quoque is
rael qui se absconderant in monte
effraim audientes quod fugissent phi
listhiim sociauerunt se cum suis in prelio
Et erant cum saul quasi x. milia uiro
rum. Et saluauit dominus in die illa israel.
Pugna autem peruenit usque bethauen
l. uiri sociati — Et uir israel sociatus est sibi in die illa. Ad
l. morti adiudicato — iurauit autem saul populum dicens. Ma
ledictus uir qui comederit panem usque
ad uesperam donec ulciscar de inimi
cis meis. Et non manducauit u
niuersus populus panem. Omneque terre uul
gus uenit in saltum in quo erat mel
super faciem agri. Ingressus est itaque
populus saltum et apparuit fluens
mel. nullus quoque applicuit manum ad
os suum. timebat enim populus iuramentum.
Porro ionathan non audierat cum
adiuraret pater eius populum. Extendit
itaque summitatem uirge quam habebat in ma
nu et intinxit in fauum mellis et conuertit
manum suam ad os suum et illuminati
sunt oculi eius. Respondensque unus de populo
ait. Iureiurando constrinxit pater
tuus populum dicens. Maledictus uir qui co
mederit panem hodie. Defecerat autem populus.
Dixitque ionathas. Turbauit pater
meus terram. Uidistis ipsi quia illumi
nati sunt oculi mei eo quod gustauerim
paululum de melle isto. Quanto mag
is si comedisset populus de preda inimicorum
suorum quam reperit. Nonne maior plaga
facta fuisset in philistiim. Percusserunt
ergo

philisteos in die illa a magmis us
que in haylon. Defatigatus est autem po
pulus nimis. Et uersus ad predam tulit oues
et boues et uitulos et mactauerunt in ter
ra. comeditque populus cum sanguine. Nuncia
uerunt autem sauli dicentes quod populus peccasset do
mino comedens cum sanguine. Qui ait. pre
uaricati estis. Uoluite ad me nunc sa
xum grande. Et dixit saul. Dispergimini
in uulgus et dicite eis ut adducat ad me
unusquisque bouem suum et arietem et occidi
te super istud et uescimini et non peccabitis
domino comedentes cum sanguine. Adduxit
itaque omnis populus unusquisque bouem in manu
sua usque ad noctem et occiderunt ibi. Edi
ficauit autem saul altare domino. Tuncque
primum cepit edificare altare domino. Et
dixit saul. Irruamus super philisteos
nocte et uastemus eos usque dum illucescat
mane. et non relinquamus de eis uirum.
Dixitque populus. Omne quod bonum uidetur in oculis
tuis fac. Et ait sacerdos. Accedamus huc
ad deum. Et consuluit saul dominum dicens.
Num persequar philistiim. Si trades eos in
manus israel. Et non respondit ei in die illa.
Dixitque saul. Applicate huc uniuersos
angulos populi et scitote et uidete per quem
acciderit peccatum hoc hodie. Uiuit dominus salua
tor israel quia si per ionathan filium meum
factum est. absque retractione morietur. Ad quod
nullus contradixit ei de omni populo. Et ait
ad uniuersum israel. Separamini uos in parte
unam et ego cum ionatha filio meo ero
in parte altera. Responditque populus ad saul. Quod
bonum uidetur in oculis tuis fac. Et dixit
saul ad dominum deum israel. Domine deus israel da
indicium quid est quod non responderis seruo tuo
hodie. Si in me aut in ionatha filio meo
est iniquitas hec da ostensionem. Aut si hec
iniquitas est in populo tuo da sanctitatem. Et de
prehensus est ionathas et saul. populus autem
exiuit. Et ait saul. Mittite sortem

nit̃ me et ionathan filiũ meũ. Et
captus est ionathas. Dixit aũ saul
ad ionathan. Indica m̃ qd feceris. Et
indicauit ei ionathas et ait. Gustans
gustaui ĩ sũmitate uirge q̃ erat ĩ
manu mea. paulũlũ mellis. et ecce
ego morior. Et ait saul. Hec faciat m̃
ds̃ et hec addat. quia morte morieris
ionatha. Dixitq; ps̃ ad saul. Ergo
ne ionathan morietur q̃ fecit salu
tẽ hanc magnã ĩ isrl'. Hoc nefas est.
Viuit dñs si ceciderit capillus de capi
te eius ĩ terrã. q2 cũ deo operatus est hodi
e. Liberauit ergo ps̃ ionathan ut nõ mo
reretur. Recessitq; saul nec persecutus
est philisteos. Porro philistei abie
runt ĩ loca sua. Et saul confirmato r
egno sup isrl' pugnabat p circuitũ
aduersum oẽs inimicos eius contra mo
ab et filios amon et edom et reges soba
et philisteos. et quocũq; se uerterat sup
abat. Cõgregatoq; exercitu. percussit
amalech. et eruit isrl' de manu uas
tatorũ eius. Fuerũt aũ filii saul iona
than et iessui et melchisua. Noĩa duarũ
filiarũ eius. nomẽ primogenite merob
et nomẽ minoris michol. Et nomẽ ux
oris saul achinoem filia achimaas
et nomẽ principis milicie eius abner filii
ner patruelis saul. Porro cis fuit pat
saul. et ner pat' abner filii abihel.
XV Erat aũ bellũ potens aduersum phi
listeos oĩb; dieb; saul. Nã quẽ
cũq; uiderat saul uirũ fortẽ et aptũ ad
prelium: sociabat eũ sibi. Et dixit samu
el ad saul. Me misit dñs ut ungerem
te ĩ regẽ sup ppl'm eius isrl'. Nunc g audi
uocẽ dñi. Hec dicit dñs exercituũ. Recẽ
sui quecũq; fecit amalech isrl'. quomodo
restitit ei ĩ uia cũ ascenderet de egip
to. Nunc g uade et percute amalech et
demolire uniũsa eius. Non parcas

ei et nõ cõcupiscas ex rebus ipsius aliqd. s; intẽ
fice a uiro usq; ad mulierẽ et paruulũ
atq; lactantẽ. bouẽ et ouem. camelũ
et asinũ. Precepit itaq; saul ppl'o. et
recensuit eos q̃si agnos. ducenta mili
a peditũ. et decem milia uirorũ iuda.
Cũq; uenisset saul usq; ad ciuitatẽ
amalech. tetendit insidias ĩ torrẽ
te. Dixitq; saul cineo. Abite et rece
dite ab amalech. atq; discedite: ne
forte ĩuoluã te cũ eo. Tu enĩ fecis
ti misericordiã cũ oĩb; filiis isrl' cũ ascẽ
derent de egipto. Et recessit cineus de
medio amalech. Percussitq; saul a
malech ab euila donec uenit asur
q̃ est e regione egipti. et apphendit a
gag regem amalech uiuũ.
Omne aũ uulgus interfecit ĩ ore gla
dii. Et pepcit saul et pp̃s agag et opti
mis gregib; ouiũ et armẽtorũ et uesti
bus et arietib; et uniũsis q̃ pulchra e
rant. nec uoluerũt disperdere ea. Quicq;
ũo uile fuit et reprobũ. h' demoliti s̃.
Factũ est aũ ũbum dñi ad samuelem
dicẽs. Penitet me q'd cõstituerim sa
ul regẽ. q2 dereliquit me et ũba mea
ope nõ impleuit. Contristatusq; est
samuel. et clamauit ad dñm tota
nocte. Cũq; de nocte surrexisset sa
muel ut iret ad saul mane. nũti
atũ est samueli eo q'd uenisset sa
ul ĩ carmelũ et erexisset sibi forni
cem triumphalẽ. et reuersus transisset
descendissetq; ĩ galgala. Venit g
samuel ad saul. et saul offerebat ho
locaustũ dño de initiis pdarũ que at
tulerat ex amalech. Et cũ uenisset
samuel ad saul. dixit ei saul. Benedic
tus tu dño. impleui ũbum dñi. Dix
itq; samuel. Et que est hec uox gregũ
que resonat ĩ aurib; meis. et armen
torũ quã ego audio? Et ait saul.

de amalech adduxerunt ea; pepercit enim populus melioribus ovibus et armentis ut immolarentur domino deo tuo. Reliqua vero occidimus. Dixit autem samuel ad saul: Sine me et indicabo tibi que locutus sit dominus ad me nocte. Dixitque ei: Loquere. Et ait samuel: Nonne cum parvulus esses in oculis tuis caput in tribubus israel factus es? Unxitque te dominus in regem super israel et misit te dominus in viam et ait: Vade et interfice peccatores amalech et pugnabis contra eos usque ad internecionem eorum. Quare ergo non audisti vocem domini sed versus ad predam es et fecisti malum in oculis domini? Et ait saul ad samuelem: Immo audivi vocem domini et ambulavi in via per quam misit me dominus et adduxi agag regem amalech et amalech interfeci. Tulit autem populus de preda oves et boves primitias eorum que cesa sunt ut immolaret domino deo suo in galgalis. Et ait samuel: Numquid vult dominus holocausta aut victimas et non potius ut obediatur voci domini? Melior est enim obedientia quam victime et auscultare magis quam offerre adipem arietum. Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare et quasi scelus ydolatrie nolle adquiescere. Pro eo ergo quod abiecisti sermonem domini abiecit te dominus ne sis rex. Dixit saul ad samuelem: Peccavi quia prevaricatus sum sermonem domini et verba tua timens populum et obediens voci eorum. Sed nunc porta queso peccatum meum et revertere mecum ut adorem dominum. Et ait samuel ad saul: Non revertar tecum quia proiecisti sermonem domini et proiecit te dominus ne sis rex super israel. Et conversus est samuel ut abiret. Ille autem apprehendit summitatem pallii eius que et scissa est. Et ait ad eum samuel: Scidit dominus regnum israel a te hodie et tradidit illud proximo tuo meliori te. Porro triumphator in israel non parcet et penitudine non flectetur; neque enim homo est ut agat penitentiam. At ille ait: Peccavi, sed nunc honora me coram senioribus populi mei et coram israel et revertere mecum ut adorem dominum deum tuum. Reversus ergo samuel secutus est saulem et adoravit saul dominum. Dixitque samuel: Adducite ad me agag regem amalech. Et oblatus est ei agag pinguissimus et tremens. Et dixit agag: Siccine separat amara mors? Et ait samuel: Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. Et in frusta concidit eum samuel coram domino in galgalis. Abiit autem samuel in ramatha; saul vero ascendit in domum suam in gabaath. Et non vidit samuel ultra saulem usque ad diem mortis sue. Verumtamen lugebat samuel saulem quoniam penitebat dominum quod constituisset saul regem super israel.

Dixitque dominus ad samuelem: Usquequo tu luges saul cum ego proiecerim eum ne regnet super israel? Imple cornu tuum oleo et veni ut mittam te ad ysai bethleemitem; providi enim in filiis eius michi regem. Et ait samuel: Quomodo vadam? Audiet enim saul et interficiet me. Et ait dominus: Vitulum de armento tolles in manu tua et dices: Ad immolandum domino veni. Et vocabis ysai ad victimam et ego ostendam tibi quid facias et unges quemcumque monstravero tibi. Fecit ergo samuel sicut locutus est ei dominus. Venitque in bethleem et admirati sunt seniores civitatis occurrentes ei dixeruntque: Pacificus ne est ingressus tuus? Et ait

it. Pacifice: et ad immolandum domino veni.
Sanctificamini ~~domino veni. Et~~ venite
te mecum ut immolem. Sanctificavit ergo y-
sai et filios eius et vocavit eos ad sacrifi-
cium. Cumque ingressi essent vidit heliab et
ait: Numquid coram domino est christus eius? Et
dixit dominus ad samuel: Ne respicias
vultum eius neque altitudinem stature eius
quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominis e-
go iudico. Homo enim videt ea que parent,
dominus autem intuetur cor. Et vocavit ysai
abinadab et adduxit eum coram sa-
muel. Qui dixit: Nec hunc elegit dominus.
Adduxit autem ysai samma, de quo ait:
Etiam hunc non elegit dominus. Adduxit itaque
ysai vii filios suos coram samuel. Et
ait samuel ad ysai: Non elegit dominus
ex istis. Dixitque samuel ad ysai:
Numquid iam completi sunt filii? Qui respon-
dit: Adhuc reliquus est parvulus et pas-
cit oves. Et ait samuel ad ysai:
Mitte et adduc eum. Nec enim discum-
bemus prius quam ille huc veniat. Misit ergo
et adduxit eum. Erat enim rufus et pul-
cher aspectu decoraque facie. Et ait
dominus: Surge, unge eum, ipse est enim.
Tulit ergo samuel cornu olei et unxit
eum in medio fratrum eius. Et directus
est spiritus domini in david a die illa et in reliquum.
Surgensque samuel abiit in ramatha.
Spiritus autem domini recessit a saul, et exagi-
tabat eum spiritus nequam a domino. Dixeruntque
servi saul ad eum: Ecce spiritus dei malus
exagitat te. Iubeat ergo dominus noster et
servi tui qui coram te sunt, querent
hominem scientem psallere cithara, ut
quando arripuerit te spiritus domini malus, psal-
lat manu sua et levius feras. Et
ait saul ad servos suos: Providete
ergo mihi aliquem bene psallentem et adducite
eum ad me. Et respondens unus de pueris
ait: Ecce vidi filium ysai bethlee- (margin: [illegible])

mitem scientem psallere et fortissimum (margin: [illegible])
robore et virum bellicosum et prudentem
in verbis et virum pulchrum, et dominus est cum e-
o. Misit ergo saul nuntios ad ysai dicens:
Mitte ad me david filium tuum qui est in pa-
scuis. Tulit itaque ysai asinum plenum (margin: [illegible])
panibus et lagenam vini et hedum de ca-
pris unum et misit per manum david fi-
lii sui sauli. Et venit david ad saul
et stetit coram eo. At ille dilexit eum
nimis et factus est eius armiger. Mi-
sitque saul ad ysai dicens: Stet david in
conspectu meo, invenit enim gratiam
in oculis meis. Igitur quandocumque spiritus dei ma-
lus arripiebat saul, tollebat david
citharam et percutiebat manu sua et
refocillabatur saul et levius habebat.
Recedebat enim ab eo spiritus malus.

XVII

Congregantes vero philistei ag-
mina sua in prelium convenerunt in soc-
coth iude et castrametati sunt in- (margin: [illegible] ge. 33.)
ter sochot et azecha in finibus dommyn.
Porro saul et viri israel congregati ve-
nerunt in vallem terebinthi et direxerunt (margin: l. direxerunt)
aciem ad pugnandum contra philistiim.
Et philistiim stabant super mon-
tem ex hac parte et israel stabat super mon-
tem ex altera parte, vallisque erat inter
eos. Et egressus est vir spurius de cas- (margin: [illegible])
tris philistinorum nomine goliath de
geth altitudinis sex cubitorum et pal-
mi, et cassis erea super caput eius et lo- (margin: [illegible])
rica hamata induebatur. Porro (margin: [illegible])
pondus lorice eius v milia siclorum
eris erat. Et ocreas ereas habebat
in cruribus et clipeus ereus tegebat
humeros eius. Hastile autem haste eius
erat quasi liciatorium texentium. Ip-
sum autem ferrum haste eius sexcentos
siclos habebat ferri, et armiger eius
antecedebat eum. Stansque clamabat
adversus phalangas israel et dicebat (margin: [illegible])
eis

est. Quare venistis parati ad prelium? Numquid
non sum ego philistheus et vos servi Sa
ul? Eligite e vobis virum et descendat
ad singulare certamen. Si quiverit pugna
re mecum et percusserit me, erimus vobis
servi. Si autem ego prevaluero et percussero eum,
vos servi eritis et servietis nobis. Et aiebat
philistheus: Ego exprobravi agminibus
Israel hodie. Date mihi virum et ineat
mecum singulare certamen. Audiens autem
Saul et omnes Israel sermones philistei
huiuscemodi stupebant et metuebant
nimis. David autem erat filius viri e
phratei de quo supradictum est de Beth
leem Iuda, cui nomen erat Ysai, qui
octo habebat filios. Et erat vir in die
bus Saul senex et grandevus inter viros.
Abierunt autem tres filii eius maiores post
Saul in prelium. Et nomina trium filiorum eius
qui perrexerunt ad bellum: Heliab primo
genitus et secundus Aminadab, tertius quoque
Samma. David autem erat minimus.
Tribus ergo maioribus secutis Saulem, ab
iit David et reversus est a Saul ut pasceret
gregem patris sui in Bethleem. Procede
bat vero philistheus mane et vespere et sta
bat improperabat filiis Israel xl diebus. Dixit
autem Ysai ad David filium suum: Accipe ephi
polente et decem panes istos et curre in
castra ad fratres tuos et decem formellas
casei has deferes ad tribunum et fratres tu
os visitabis si recte agant et cum quibus
ordinati sunt disce. Saul autem et illi
et omnes filii Israel in valle terebinthi
pugnabant adversum philistiim.
Surrexit itaque David mane et commendavit
gregem custodi et onustus abiit sicut
preceperat ei Ysai. Et venit ad locum
magala et ad exercitum qui egressus ad
pugnam vociferatus erat in certami
ne. Direxerat enim aciem Israel. Sed et phi
listiim ex adverso fuerant preparati. De

relinquens ergo David vasa sua que attule
rat sub manu custodis ad sarcinas
cucurrit ad locum certaminis et inter
rogabat si omnia recte agerentur erga fratres
suos. Cumque ille adhuc loqueretur eis,
apparuit vir ille spurius ascendens
Goliath nomine philistheus de Geth ex acie
bus philistinorum. Et loquente eo hec ea
dem, audivit David. Omnes autem Israelite
cum vidissent virum, fugerunt a facie e
ius timentes eum valde. Et dixit unus
quispiam de Israel: Num vidistis hunc
virum qui ascendit? Ad exprobrandum enim
Israel ascendit. Virum ergo qui percusserit
eum ditabit rex divitiis magnis et fi
liam suam dabit ei et domum patris eius
faciet absque tributo in Israel. Et ait David
ad viros qui stabant secum dicens: Quid
dabitur viro qui percusserit philistheum
hunc et tulerit obprobrium de Israel? Quis
enim est hic philistheus incircumcisus qui
exprobravit aciem Dei viventis? Re
ferebat autem populus ei eundem sermonem
dicens: Hec dabuntur viro qui percusserit
eum. Quod cum audisset Heliab frater eius ma
ior loquente eo cum aliis, iratus est con
tra David et ait: Quare venisti et quare dere
liquisti pauculas oves illas in deserto?
Ego novi superbiam tuam et nequitiam cordis
tui, quia ut videres prelium descendisti.
Et dixit David: Quid feci? Numquid non ver
bum est? Et declinavit paululum ab
eo ad alium, dixitque eundem sermonem.
Et respondit ei populus verbum sicut prius.
Audita sunt autem verba que locutus est David
et annuntiata in conspectu Saul. Ad quem
cum fuisset adductus, locutus est ei:
Non concidat cor cuiusquam in eo. Ego servus
tuus vadam et pugnabo adversum
philistheum. Et ait Saul ad David: Non vales
resistere philistheo isti nec pugnare
adversum eum, quia puer es. Hic autem vir

Ephi est mensura continens gomor decem
x. [illegible] formam [illegible]
[illegible]

bellator ab adolescentia sua. Dixit
que David ad Saul. Pascebat servus tuus pa
tris sui gregem, et veniebat leo vel ursus
tollebatque arietem de medio gregis, et se
quebar eos et percutiebam, et eruebam de o
re eorum. Et illi consurgebant adversum
me, et apprehendebam mentum eorum, et suf
focabam interficiebamque eos. Nam et leo
nem et ursum interfeci ego servus tuus.
Erit igitur Philisteus hic incircumcisus quasi unus
ex eis. Nunc vadam et auferam obprobrium
populi. Quoniam quis est Philisteus hic incircumcisus
qui ausus est maledicere exercitui dei vi
ventis? Et ait David. Dominus qui eripuit me
de ore leonis et de manu ursi, ipse li
berabit me de manu Philistei huius. Dixit
autem Saul ad David. Vade et dominus tecum sit.
Et induit Saul David vestimentis suis, et im
posuit galeam eream super caput eius
et vestivit eum lorica. Accinctus ergo David
gladio eius super vestem suam, cepit temp
tare si armatus posset incedere; non enim
habebat consuetudinem. Dixitque David ad Saul
Non possum sic incedere, quia nec usum habeo. Et
deposuit ea. Et tulit baculum suum quem
semper habebat in manibus, et elegit sibi quinque
limpidissimos lapides de torrente,
et misit eos in peram pastoralem quam habe
bat secum, et fundam in manu tulit, et pro
cessit adversus Philisteum. Ibat autem Phi
listeus incedens et appropinquans adversum David,
et armiger eius ante eum. Cumque inspexis
set Philisteus David et vidisset, despexit
rufus eum. Erat enim adolescens rufus et pulcher
aspectu. Et dixit Philisteus ad David.
Numquid ego canis sum, quod tu venis ad
me cum baculo? Et maledixit Philis
teus David in diis suis. Dixitque ad David.
Veni ad me, et dabo carnes tuas vo
latilibus celi et bestiis terre. Dixit autem
David ad Philisteum. Tu venis ad me
cum gladio et hasta et clipeo, ego autem
venio ad te in nomine domini exercituum dei
agminum Israel, quibus exprobrasti hodie,
et dabit te dominus in manu mea, et percu
tiam te et auferam caput tuum a te, et dabo
cadavera castrorum Philistiim hodie
volatilibus celi et bestiis terre, ut sciat
omnis terra quia est deus in Israel, et no
verit universa ecclesia hec quia non in gladio
nec in hasta salvat dominus. Ipsius est e
nim bellum, et tradet vos in manus
nostras. Cum ergo surrexisset Philis
teus et veniret et appropinquaret contra
David, festinavit David et cucurrit ad pu
gnam ex adverso Philistei. Et misit
manum suam in peram, tulitque unum la
pidem et funda iecit. Et circumducens
percussit Philisteum in fronte, et infixus
est lapis in fronte eius, et cecidit in faciem
suam super terram. Prevaluitque David adversum
Philisteum in funda et lapide, percussumque
Philisteum interfecit. Cumque gladium non
haberet in manu David, cucurrit et stetit super
Philisteum et tulit gladium eius et edu
xit de vagina sua, et interfecit eum, et pre
cidit caput eius. Videntes autem Phi
listei quod mortuus esset fortissimus eorum,
fugerunt. Et consurgentes viri Israel et Iu
da vociferati sunt et persecuti sunt Philiste
os usque dum venirent in vallem, et usque ad
portas acharon. Cecideruntque vulnerati
de Philisteis in via Sarim usque ad Ge
th et usque ad accharon. Et revertentes
filii Israel, postquam persecuti fuerant
Philisteos, invaserunt castra eorum. As
sumens autem David caput Philistei attulit
illud in Ierusalem. Arma vero eius posuit in
tabernaculo suo. Eo autem tempore quo videbat
Saul David egredientem contra Philisteum,
ait ad Abner principem militie. De qua
stirpe descendit hic adolescens Ab
ner? Dixitque Abner. Vivit anima tua rex,
si novi. Et ait rex. Interroga tu cuius

filius sit iste puer. Cumque regressus esset David percusso philistheo, tulit eum abner et introduxit coram saule, caput philistei habentem in manu. Et ait ad eum saul: De qua progenie es adolescens? Dixitque David: Filius servi tui ysai bethleemite ego sum.

XVIII Et factum est cum complesset loqui ad saul, anima ionathe colligata est anime David, et dilexit eum ionathas quasi animam suam. Tulitque eum saul in die illa et non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui. Inierunt autem ionathas et David fedus. Diligebat autem eum quasi animam suam. Nam expoliavit se ionathas tunicam qua erat indutus et dedit eam David et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum et usque ad baltheum. Egrediebatur quoque David ad omnia quecumque misisset eum saul et prudenter se agebat. Posuitque eum saul super viros belli, et acceptus erat in oculis universi populi, maximeque in conspectu famulorum saul. Porro cum reverteretur percusso philistheo David et referret caput eius in ierusalem, egresse sunt mulieres de universis urbibus israel cantantes chorosque ducentes in occursum saul regis in tympanis leticie et in sistris. Et precinebant mulieres ludentes atque dicebant: Percussit saul mille et David x milia. Iratus est autem saul nimis, et displicuit iste sermo in oculis eius. Dixitque: Dederunt David x milia et mihi dederunt mille. Quid ei superest nisi solum regnum? Non rectis ergo oculis saul aspiciebat David, ex die illa et deinceps. Post diem autem alteram invasit spiritus dei malus saul, et prophetabat in medio domus sue. David autem psallebat (vel sicut) manu sua per singulos dies. Tenebatque saul lanceam et misit eam putans quod configere posset David cum pariete. Et declinavit David a facie eius secundo. Et timuit saul David, eo quod esset dominus cum eo et a se recessisset. Amovit ergo eum saul a se et fecit eum tribunum super mille viros, et egrediebatur et ingrediebatur in conspectu populi. In omnibus quoque viis suis David prudenter agebat, et dominus erat cum eo. Vidit itaque saul quod prudens esset nimis, et cepit cavere eum. Omnis autem israel diligebat David. Ipse autem egrediebatur et ingrediebatur ante eos. Dixit autem saul ad David: Ecce filia mea maior merob, ipsam dabo tibi uxorem. Tantum esto vir fortis et preliare bella domini. Saul autem reputabat dicens: Non sit manus mea in eo, sed sit super eum manus philistinorum. Ait autem David ad saul: Quis ego sum aut que est vita mea aut cognatio patris mei in israel ut fiam gener regis? Factum est autem tempus cum deberet dari merob filia saul David, data est adriel molathite uxor. Dilexit autem David filiam michol saul alteram, et nunciatum est saul et placuit ei. Dixitque saul: Dabo eam illi ut fiat ei in scandalum et sit super eum manus (vel contra eum) philistinorum. Dixit ergo saul ad David: In duabus rebus gener meus eris hodie. Et mandavit saul servis suis: Loquimini ad David clam me dicentes: Ecce places regi et omnes servi eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt servi saul in auribus David omnia verba hec. Et ait David: Num parum vobis videtur generum esse regis? Ego autem sum vir pauper et tenuis. Et renunciaverunt servi saul dicentes: Huiuscemodi verba locutus est David. Dixit autem saul: Sic loquimini ad David: Non habet necesse rex sponsalia (vel dona) nisi tantum centum preputia philistinorum ut fiat ultio de inimicis regis. Porro saul cogitabat tradere David in manibus philistinorum. Cumque renunciassent ser

uit eis david uerba que dixerat saul. placuit
sermo in oculis david ut fieret gener eius (regis)
Et post dies paucos surgens david ab
iit in acharon cum uiris qui sub ipso e
rant. et percussit philistiim ducentos
uiros. et attulit prepucia eorum et annu
merauit ea regi ut esset gener eius. De
dit itaque ei saul michol filiam suam
uxorem. Et uidit saul et intellexit quod dominus
esset cum david. michol autem filia saul dilige
bat eum. et saul magis cepit timere david.
factusque est saul inimicus david cunctis diebus.
Et egressi sunt principes philistinorum. A
principio autem egressionis eorum prudentius
se gerebat david quam omnes serui saul. et celebre
factum est nomen eius nimis.
XIX Locutus est autem saul ad ionathan fi
lium suum et ad omnes seruos suos ut occi
derent david. Porro ionathas filius saul di
ligebat david ualde. Et indicauit io
nathas david dicens. Querit saul pater
meus occidere te. Quapropter obserua te queso
mane et manebis clam et absconderis. E
go autem egrediens stabo iuxta patrem me
um in agro ubicumque fueris et ego loquar
de te ad patrem meum. et quodcumque uidero nun
tiabo tibi. Locutus est ergo ionathas de
david bona ad saul patrem suum. Dixitque ad
eum. Ne pecces rex in seruum tuum david quia
non peccauit tibi. et opera eius bona sunt
ualde tibi. et posuit animam suam in manu su
a et percussit philisteum et fecit dominus salu
tem magnam uniuerso israel. Uidisti et le
tatus es. Quare ergo peccas in sanguine inno
centi interficiens david qui est absque culpa.
Quod cum audisset saul placatus uoce io
nathe iurauit. Uiuit dominus quia non oc
cidetur. Uocauit itaque ionathas david et
indicauit ei omnia uerba hec. Et introdux
it ionathas david ad saul et fuit ante eum sic
ut fuerat heri et nudiustertius. Motum est autem
rursum bellum. egressusque david pugnauit
aduersus philisteos. percussitque eos pla
ga magna et fugerunt a facie eius. Et
factus est spiritus domini malus in saul. Sede
bat autem in domo sua et tenebat lanceam.
Porro david psallebat in manu sua. Ni
susque est saul configere lancea david in pa
riete. et declinauit david a facie saul.
lancea autem casso uulnere perlata est in
parietem. et david fugit et saluatus est noc
te illa. Misit ergo saul satellites suos
nocte in domum david ut custodirent eum
et interficeretur mane. Quod cum annuntiasset
david michol uxor sua dicens. Nisi saluaue
ris te nocte hac cras morieris. De
posuit eum per fenestram. Porro ille
abiit et aufugit atque saluatus est.
Tulit autem michol statuam et posuit eam
super lectum et pellem pilosam caprarum posu
it ad caput eius. et operuit eam uestimentis.
Misit autem saul apparitores qui raperent
david. et responsum est quod egrotaret. Rursum
que misit nuntios saul ut uiderent david
dicens. Afferte eum ad me in lecto ut
occidatur. Cumque uenissent nuntii in
uentum est simulacrum super lectum. et pel
les caprarum ad caput eius. Dixitque saul
ad michol. Quare sic illusisti mihi et
dimisisti inimicum meum ut fugeret.
Et respondit michol ad saul. Quia ipse
locutus est mihi. Dimitte me alio
quin interficiam te. David autem fugiens
saluatus est et uenit ad samuelem in
ramatha et nuntiauit ei omnia que fece
rat sibi saul. Et abierunt ipse et sa
muel et morati sunt in naioth. Nun
tiatum est autem saul a dicentibus. Ec
ce david in naioth in ramatha. Misit ergo
saul lictores ut raperent david. Qui cum
uidissent cuneum prophetarum uaticinantium
et samuel stantem super eos. factus est XX
quoque in illis spiritus domini et prophetare ceperunt eci
am. Quod cum nunciatum est saul. mi
sit

sit alios nuncios. Prophetaverunt autem et illi.
Et rursum Saul misit tertios nuncios,
qui et ipsi prophetaverunt. Et iratus in
iracundia Saul abiit autem et ipse in Ra-
matha, et venit usque ad cisternam
magnam que est in Socho, et interrogavit
dicens: In quo loco sunt Samuel et
David? Dictumque est ei: Ecce in Naioth sunt
in Ramatha. Et factum est etiam super eum spiritus
domini, et ambulabat ingrediens et
prophetabat usque dum veniret in Naioth
in Ramatha. Et expoliavit se etiam ipse ves-
timentis suis et prophetavit cum ceteris coram
Samuele, et cecidit nudus tota nocte
illa et die. Unde et exivit proverbium: Num
et Saul inter prophetas?

Et abiit Saul in Naioth in Ramatha

XX

Fugit autem David de Naioth que erat
in Ramatha, veniensque locutus
est coram Ionathan: Quid feci? Que
est iniquitas mea, et quod peccatum meum
in patrem tuum, quia querit animam meam? Qui
dixit ei: Absit, non morieris.
Neque enim faciet pater meus quicquam
grande vel parvum nisi prius indicaverit
mihi. Hunc ergo celavit me pater meus
sermonem tantum? Nequaquam erit istud.
Et iuravit rursum David. Et ille ait:
Scit profecto pater tuus quia inveni gra-
tiam in oculis tuis, et dicet: Nesciat hoc
Ionathas ne forte tristetur. Quin im-
mo vivit dominus et vivit anima tua, quia
uno tantum ut ita dicam gradu ego
morsque dividimur. Et ait Iona-
thas ad David: Quodcumque dixerit mihi anima
tua faciam tibi. Dixit autem David ad Io-
nathan: Ecce kalende sunt crasti-
no, et ego ex more sedere soleo iuxta
regem ad vescendum. Dimitte ergo
me ut abscondar in agro usque ad
vesperam diei tertie. Si requisierit
me pater tuus, respondebis ei: Roga-
vit me David ut iret celeriter in Beth-
leem civitatem suam, quia victime
sollempnes ibi sunt universis contribu-
libus eius. Si dixerit: Bene, pax erit servo
tuo. Si autem fuerit iratus, scito quia
completa est malitia eius. Fac ergo mi-
sericordiam in servum tuum, quia federis do-
mini me famulum tuum tecum inire fecisti. Si autem
est in me aliqua iniquitas, tu me interfi-
ce, et ad patrem tuum ne introducas
me. Et ait Ionathas: Absit hoc a te.
Neque enim fieri potest ut si certo cogno-
vero completam patris mei esse mali-
tiam contra te non annuntiem tibi. Responditque
David ad Ionathan: Quis renuntia-
bit mihi si quid forte responderit tibi pater
tuus dure de me? Et ait Ionathas
ad David: Veni et egrediamur foras in agrum.
Cumque exissent ambo in agrum, ait Io-
nathas ad David: Domine deus Israel,
si investigavero sententiam patris mei
crastino vel perendie, et aliquid boni
fuerit super David, et non statim misero ad
te et notum tibi fecero, hec faciat dominus
Ionathe et hec addat. Si autem perseveraverit
patris mei malitia adversum te, re-
velabo aurem tuam et dimittam te ut
vadas in pace, et sit dominus tecum sicut
fuit cum patre meo. Et si vixero, facies
mihi misericordiam domini; si vero mor-
tuus fuero, non auferes misericordiam tuam de
domo mea usque in sempiternum, quando eradicave-
rit dominus inimicos David
unumquemque de terra, auferat Ionathan
de domo sua, et requirat dominus de manu
inimicorum David. Pepigit ergo fedus Ionath-
as cum domo David, et requisivit dominus de ma-
nu inimicorum David. Et addidit Iona-
thas deierare David eo quod diligeret illum;
sicut enim animam suam ita diligebat eum.
Dixitque ad eum Ionathas: Cras kalen-
de sunt, et requireris. Requiretur enim ses-
sio tua usque perendie. Descendes ergo fes-

tinus et venies in locum ubi celandus es in
die qua operari licet et sedebis iuxta lapidem
cui nomen est ezel et ego mittam tres sa
gittas iuxta eum et iaciam quasi exercens me
ad signum. mittam quoque et puerum dicens et
Vade et affer michi sagittas. Si dixero pue
ro ecce sagitte citra te sunt tolle e
as: tu veni ad me quia pax tibi est et ni
chil est mali vivit dominus. Si autem sic locu
tus fuero puero ecce sagitte ultra te sunt:
vade in pace quia dimisit te dominus. De verbo autem
quod locuti sumus ego et tu: sit dominus inter me
et te et usque in sempiternum. Absconditus
est ergo in agro david et venerunt kalende et se
dit se rex ad comedendum panem. Cumque
sedisset rex super cathedram suam secundum
consuetudinem que erat iuxta parietem
surrexit ionathas et sedit abner ex la
tere saul. Vacuusque apparuit locus david
et non est locutus quicquam saul in illa die.
Cogitabat enim quod forte non esset mundus
nec purificatus. Cumque illuxisset dies
secunda post kalendas rursum vacuus appa
ruit locus david. Dixitque saul ad ionatham
filium suum. Cur non venit filius ysai nec
heri nec hodie ad vescendum. Et respondit io
nathas sauli. Rogavit me obnixe ut i
ret in bethleem et ait. Dimitte me quoniam
sacrificium sollempne est in civitate unus de
fratribus meis accersivit me. Nunc ergo si inve
ni gratiam in oculis tuis vadam cito et vide
bo fratres meos. Ob hanc causam non venit
ad mensam regis. Iratus autem saul adver
sus ionathan dixit ei. Fili mulieris vi
rum ultro rapientis numquid ignoro qui
a diligis filium ysai in confusionem tuam et in
confusionem ignominiose matris tue. Omnibus
enim diebus quibus filius ysai vixerit super ter
ram non stabilieris tu neque regnum tuum.
Itaque iam nunc mitte et adduc eum ad me
quia filius mortis est. Respondens autem ionathas
patri suo sauli ait. Quare morietur? Quid fe
cit. Et arripuit saul lanceam ut percu
teret eum. Et intellexit ionathas quod defini
tum esset a patre suo ut interficeret david. Surrex
it ergo ionathas a mensa in ira furoris et non
comedit in die kalendarum secunda panem. Con
tristatus est enim super david eo quod confudisset
eum pater suus. Cumque illuxisset mane
venit ionathas in agrum iuxta placitum
david et puer parvulus cum eo. Et ait ad pue
rum suum. Vade et affer michi sagittas quas e
go iacio. Cumque puer cucurrisset: iecit
aliam sagittam trans puerum. Venit itaque
puer ad locum iaculi quod miserat iona
thas. et clamavit ionathas post
tergum pueri et ait. Ecce ibi est sagitta
porro ultra te. Et clamavit iterum ionathas
post tergum pueri dicens. Festina
velociter ne steteris. Collegit autem puer
ionathe sagittas et attulit ad dominum
suum et quid ageretur penitus ignorabat
tantummodo enim ionathas et david rem noverant.
Dedit ergo ionathas arma sua
puero et dixit ei. Vade et defer in civi
tatem. Cumque abisset puer: surrexit david
de loco qui vergebat ad austrum et cadens
pronus in terram adoravit tercio. Et os
culantes se alterutrum: fleverunt pariter
david autem amplius. Dixit autem ionathas
ad david. Vade in pace. Quecumque iura
vimus ambo in nomine domini dicentes. Dominus
sit inter me et te et inter semen meum et se
men tuum usque in sempiternum. Et surrex
it david et abiit. Sed et ionathas ingressus est
civitatem.

XXI

Venit autem david in nobe ad achimelech
sacerdotem. et obstipuit achime
lech eo quod venisset david. et surgens obvi
am david dixit ei. Quare tu solus et
nullus est tecum? Et ait david ad achime
lech sacerdotem. Rex precepit michi sermo
nem et dixit. Nemo sciat rem propter quam a
me missus es et cuiusmodi tibi precep

ta dedi in. Nam & pueris cōdixi
ut venirent in illū & illum locū. Nunc ig(itur)
si quid habes ad manū, uel quinq(ue) panes
da michi aut quicquid inveneris. Et respon
dens sacerdos david ait ei. Nō ha
beo panes laicos ad manū, sed tm̄
panem scm̄. Si mundi sunt pueri
maxime a mulieribus? manducent. Et
respondit david sacerdoti & dixit ei. Et qui
dem si de mulieribus agitur: continui
mus nos ab heri & nudiustercius
quando egrediebamur & fuerunt vasa puero
rum scā. Porro via hec polluta est. Sed & ip
sa hodie scīficabitur in vasis. Dedit
ergo ei sacerdos scīficatū panem. Neq(ue)
enim erat ibi panis nisi tm̄ panes
propositionis qui sublati fuerant a fa
cie dnī, ut ponerentur panes calidi.
Erat autē ibi quidam vir de servis
saul in die illa intus in tabernaculo dnī
& nomen eius doech ydumeus poten
tissimus pastorum saul. Hic pasce
bat mulas saul. Dixit autē david ad a
bimelech. Si habes hic ad manū has
tam aut gladiū da michi. quia gla
diū meū & arma mea nō tuli me
cū. Sermo enim regis urgebat me.
Et dixit sacerdos. Ecce hic gladius
golyath philistei quem percussisti in valle te
rebinti est involutus pallio post ephot.
Si istū vis tollere tolle. Neq(ue) enim
est alius hic absq(ue) eo. Et ait david.
Nō est alter huic similis, da eū michi. Sur
rexit itaq(ue) david in die illa & fugit a fa
cie saul & venit ad achis regem
geth. Dixeruntq(ue) ei servi achis cū
vidissent david. Nunquid nō iste est
david rex terre illius? Nonne huic canta
bant per choros dicentes, percussit sa
ul mille & david decem milia. Posuit
autē david sermones istos in corde suo &
extimuit valde a facie achis re

gis geth. Et mutavit os suū co
ram achis & collabebatur inter manus eo
rum & impingebat in hostia porte. De
fluebantq(ue) salive eius in barbam.
Et ait achis ad servos suos. Vidistis
hominem insanū. Quare adduxistis eū
ad me? An desunt nobis furiosi, quod
introduxistis eū ut fureret me pre
sente? Hiccine ingredietur domū me
am? Dimittite illū hinc. ne ingredia
tur domū meam.

XXII
Abiit ergo inde david & fugit in spelun
cam odollam. Quod cū audissent fratres
eius & omnis domus patris eius descende
runt ad eū illuc. Et convenerunt omnes qui
erant in angustia constituti & oppressi e
re alieno & amaro animo. & factus est eo
rum princeps. Fueruntq(ue) cū eo quasi quadringen
ti viri. Et profectus est david inde in ma
phat que est moab. & dixit ad regem
moab. Maneat oro pater meus & ma
ter mea vobiscum. donec sciam quid faci
at deus. Et reliquit eos ante faciem regis
moab. Manseruntq(ue) apud eū cunctis di
ebus quibus fuit david in presidio. Dixitq(ue) gad
propheta ad david. Noli manere in presidio pro
ficiscere & vade in terram iuda. Et profec
tus est david & venit in saltū areth. Et audivit
saul quod apparuisset david & viri qui e
rant cū eo. Saul autē cū maneret in gaba
a & in nemore quod est in rama,
hastam manu tenens, cunctiq(ue) servi eius
circumstarent eū. ait ad servos qui assis
tebant ei. Audite nunc filii gemi
ni. Nunquid omnibus vobis dabit filius
ysai agros & vineas & universos vos
faciet tribunos & centuriones. quia
coniurastis omnes adversum me. & nō est qui
michi renunciet. maxime cū & filius meus fedus ini
erit cū filio ysai. Nō est qui vicem mei
doleat ex vobis nec qui annunciet michi, e
o quod suscitaverit filius meus servū meū

ī hēo hēt retēt ī tabnaclo
ł ī atrio añ limen adorācnē
ł . ī in dn̄ō
Sanctificata ī hēo nō hēt

et eq̄ales ei

adu̅sum me, īsidiātē m̄ usq̄
hodie. Respondēs aūt doech ydumeus qui
assistebat, ⁊ erat primus int̄ s̄uos sa
ul. Uidi inq̄t filiū ysai i nobe apd̄ a
chimelec filiū achitob sacerdotem. q̄
c̄suluit p̄ eo dn̄m ⁊ cibaria dedit
ei. Sʒ ⁊ gladiū goliath philistei dedit
illi. Misit ḡ rex ad accersiend̄ dn̄ a
chimelech filiū achitob sacerdotē
⁊ omnē domū p̄ris eius sacerdotū qui
erāt i nobe q̄ uenerunt uniusi ad re
gem ysr̄l. Et ait saul ad achimelec.
Audi fili achitob. Qui r̄ndit. Pres
to sum dn̄e. Dixit aūt ad eū saul. Qua
re ḡ c̄iurastis adu̅sum me tu ⁊ fili
us ysai ⁊ dedisti ei panē ⁊ gladium
⁊ c̄suluisti p̄ eo dn̄m ut c̄surgeret
adu̅sum me īsidiator usq̄ i hodie
p̄manens. Respondensq̄ achimelech
regi ait. Et quis i omīb; s̄uis tuis
sic̄ dd̄ fidelis ⁊ gener regis ⁊ p̄gens
ad imp̄iū tuū ⁊ gloriosus i domo tu
a. Num hodie cepi p̄ eo c̄sulere do
minū. Absit h̄ a me. Ne suspicet̄
rex adu̅sus s̄uū suū rem h̄uiuscemo
di ⁊ uniusa domo p̄ris mei. Nō ei
sciuit s̄uus tuus quicq̄ sup̄ h̄ negō
cio uł modicū uł grande. Dixitq̄
rex. Morte morieris achimelech
tu ⁊ omīs domus p̄ris tui. Et ait
rex emissariis qui circūstabant e
ū. Conuertimini ⁊ interficite sacerdotes
dn̄i. nā manus eorū cū dd̄ est. scien
tes q̄ fugisset ⁊ nō indicauerunt m̄.
Noluerunt aūt s̄ui regis extendere ma
nū suam i sacerdotes dn̄i. Et ait
rex ad doech ydumeū. Conuertere
tu ⁊ irrue i sacerdotes dn̄i. Con
uersusq̄ doech ydumeus irruit i sa
cerdotes dn̄i ⁊ trucidauit i die illa
octoginta q̄nq̄ uiros uestitos e
phot lineo. Nobe aūt ciuitatē sacer

dotū p̄cussit i ore gladii uiros ⁊
mulieres ⁊ paruulos ⁊ lactentes. bouem
⁊ asinū ⁊ ouē i ore gladii. Euadēs
aūt un̄ filius achimelech filii a
chitob cui nomē erat abiathar. fu
git ad dd̄ ⁊ ānūciauit ei q̄ occidis
set saul sacerdotes dn̄i. Et ait dd̄ ad
abiathar. Sciebam i die illa q̄ cū
ibi eēt doech ydumeus. p̄cul dubi
o annūciaret sauli. Ego sum re
us oīum aīar p̄ris tui. Mane mecū
ne timeas. Si quis q̄sierit aīam
meam q̄ret ⁊ aīam tuā mecūq̄ s̄ua
beris.

XXIII

Et ānūciauerunt dd̄ dicētes. Ecce philisthiim expugnāt
ceilam ⁊ diripiunt areas. Consulu
it ḡ dd̄ dn̄m dicens. Nū uadam ⁊ p̄
cutiā philisteos istos. Et ait dn̄s ad
dd̄. Uade ⁊ p̄cuties philisteos istos ⁊
saluabis ceilam. Et dixerunt uiri q̄
erant cū dd̄ ad eū. Ecce nos hic i iude
a c̄sistentes timem̄. q̄nto magis si
ierim̄ i ceilam adu̅sus agmina phi
listinorū. Rursū ergo dd̄ c̄suluit
dn̄m. Q̄ r̄ndens ait ei. Surge ⁊ uade
i ceilam. Ego eīm tradam philisteos
i manu tua. Abiit dd̄ ⁊ uiri eius i ce
ilam ⁊ pugnauit adu̅sus philiste
os ⁊ abegit iumēta eoꝝ ⁊ p̄cussit eos
plaga magna ⁊ saluauit dd̄ habi
tatores ceile. Porro eo t̄p̄e quo fugi
ebat abiathar filius achimelec ad
dd̄ i ceila. ephod secū h̄ns descenderat.
Nūciatū est aūt sauli q̄ uenisset dd̄
i ceilam ⁊ ait saul. Tradidit eū dn̄s
i manus meas. Conclususq̄ est in
gressus urbem i qua porte ⁊ sere
sunt. Et p̄cepit saul oīi p̄plo ut ad
pugnā descenderet i ceilā ⁊ obsideret
dd̄ ⁊ uiros eius. Quod cū dd̄ rescisset q̄
p̄pararet ei saul clam malū. dix
it ad abiathar sacerdotem. Appli

l' concepta aba

l' fugerunt
l' pannos abigeb...
...

l' ... [illegible]

ea ephod. Et ait david. Domine deus israel au
divit famam servus tuus quod dispo
nat saul venire ad ceilam ut evertat urbem
propter me. Si tradent me viri ceile in ma
nus eius? et si descendet sicut audivit
servus tuus domine deus israel indica ser
vo tuo. Et ait dominus. Descendet. Dixit
rursum que david. Si tradent viri ceile me et viros
qui sunt mecum in manu saul? Et dixit
dominus. Tradent. Surrexit ergo david et viri eius
quasi sexcenti et egressi de ceila huc atque il
luc vagabantur incerti. Nuntiatumque est
saul quod fugisset david de ceila et salvatus
esset quam ob rem dissimulavit exire. Mo
rabatur autem david in deserto in locis firmis
simis. mansitque in monte solitudi
nis ziph in monte opaco. Quaerebat
tamen eum saul cunctis diebus et non tradidit
eum deus in manus eius. Et vidit david quod e
gressus esset saul ut quaereret animam eius.
Porro david erat in deserto ziph in silva. Et
surrexit ionathas filius saul et abiit
ad david in silvam et confortavit manus e
ius in deo. Dixitque ei. Ne timeas. Ne
que enim inveniet te manus saul patris
mei. Et tu regnabis super israel et ego
ero tibi secundus. sed et saul pater meus scit hoc.
Percussit ergo uterque foedus coram domino. man
sitque david in silva. ionathas autem reversus
est in domum suam. Ascenderunt autem ziphei
ad saul in gabaa dicentes. Nonne ec
nos ce david latitat apud in locis tutissimis
silvae in colle achilae quae est ad dexte
ram deserti. Nunc ergo iuxta quod desideravit a
nima tua ut descenderes descende. Nos
tri autem erit ut tradamus eum in manus
regis. Dixitque saul. Benedicti vos a domino
quia doluistis vicem meam. Abite ergo oro
et diligentius praeparate et curiosius agite
et considerate locum ubi sit pes eius ~~velo~~
~~citer~~ vel quis viderit eum ibi ~~[illegible]~~
Recogitat enim de me quod callide insidi
er ei. Considerate et videte omnia latibu
la eius in quibus absconditur et reverti
mini ad me ad certum ~~[illegible]~~
ut vadam vobiscum. Quod si etiam in terram
se obstruxerit perscrutabor eum in cunctis
milibus iuda. At illi surgentes abie
runt in ziph ante saul. David autem et viri
eius erant in deserto maon in campes
tribus ad dexteram iesimoth. Ivit ergo
saul et socii eius ad quaerendum eum et nun
tiatum est david. statimque descendit ad
petram et versabatur in deserto maon. Quod
cum audisset saul persecutus est david in
deserto maon. Et ibat saul et viri
eius ad latus montis ex parte una.
David autem et viri eius erant in late
re montis ex parte altera. Porro david despe
rabat se posse evadere a facie saul. Ita
que saul et viri eius in modum coronae cin
gebant david et viros eius ut caperent eos.
Et nuntius venit ad saul dicens. Festi
na et veni. quoniam infuderunt se philis
thiim super terram. Reversus est ergo saul
desistens persequi david et perrexit in occur
sum philisthinorum. Propter hoc vocave
runt locum illum petram dividentem.
Ascendit autem david inde et habitavit
in locis tutissimis engaddi. Cum
que reversus esset saul postquam persecutus
est philistheos nuntiaverunt ei dicentes.
Ecce david in deserto est engaddi. Assu
mens ergo saul tria milia electorum viro
rum ex omni israel perrexit ad investigan
dum david et viros eius etiam super abruptis
simas petras quae solis ibicibus perviae sunt.
Et venit ad caulas ovium quae
se offerebant viae. Eratque ibi spe
lunca quam ingressus est saul ut pur
garet ventrem. Porro david et viri eius
in interiori parte speluncae latebant. Et
dixerunt servi david ad eum. Ecce dies
de qua locutus est dominus ad te. Ego

dam tibi inimicum tuum ut facias ei sic
placitum in oculis tuis. Surrexit ergo david et
precidit oram clamidis saul silenter.
Post hec percussit cor suum david eo quod ab
scidisset oram clamidis saul. Dixit
que ad viros suos. Propicius sit mihi dominus
ne faciam hanc rem domino meo christo do
mini ut mittam manum in eum quia christus
domini est. Vivit dominus quia nisi dominus percusserit
eum aut dies eius venerit ut moriatur
aut descendens in prelium perierit propicius
mihi sit dominus ut non mittam manum me
am in christum domini. Et confregit david suos
viros sermonibus et non permisit eos ut
consurgerent in saul. Porro saul surgens
de spelunca pergebat cepto itinere.
Surrexit autem david post eum et egressus de spe
lunca clamavit post tergum saul di
cens. Domine mi rex. Et respexit sa
ul post se. Et inclinans se pronus david in
terram adoravit. Dixitque ad saul. Qua
re audis verba hominum loquentium david que
rit malum adversum te. Ecce hodie
viderunt oculi tui quod tradiderit te dominus
in manu mea in spelunca et cogitavi
ut occiderem te sed pepercit tibi oculus meus.
Dixi enim. Non extendam manum meam
in dominum meum quia christus domini est. Quin po
tius pater mi vide et cognosce oram cla
midis tue in manu mea. quia cum presci
derem summitatem clamidis tue no
lui extendere manum meam in te. Animad
verte et vide quia non est in manu mea
malum neque iniquitas neque peccavi in
te. Iudicet dominus inter me et te. et ulcis
catur me dominus ex te. Manus autem
mea non sit in te. sicut et in proverbio anti
quo dicitur. Ab impiis egredietur iniquitas.
manus ergo mea non sit in te. Quem perse
queris rex israel. quem persequeris. Canem
mortuum persequeris et pulicem unum.
Sit dominus iudex et iudicet inter me et te
et videat et iudicet causam meam et eru
at me de manu tua. Cum autem com
plesset david loquens sermones huiuscemo
di ad saul. dixit saul. Numquid hec
vox tua est fili mi david. Et levavit
saul vocem suam et flevit. Dixitque ad
david. Iustior tu es quam ego. Tu enim
tribuisti mihi bona. ego autem reddidi
tibi mala. Et tu indicasti mihi hodie que
feceris bona. quomodo tradiderit me dominus
in manu tua et non occideris me. Quis
enim cum invenerit inimicum suum dimit
tet eum in via bona. Sed dominus reddat ti
bi vicissitudinem hanc pro eo quod ho
die operatus es in me. Et nunc quia scio
quod certissime regnaturus sis et habiturus
in manu tua regnum israel. iura mihi in do
mino ne deleas semen meum post me
neque auferas nomen meum de domo pa
tris mei. Et iuravit david sauli. Abiit er
go saul in domum suam et david et viri eius as
cenderunt ad tutiora loca. Mortuus
est autem samuel et congregatus est uni
versus israel et planxerunt eum nimis. sepe
lierunt eum in domo sua in ramatha.

XXV

Consurgensque david descendit in deser
tum pharan. Erat autem vir quispi
am in solitudine maon et possessio eius
in carmelo. et homo ille magnus nimis.
Erantque ei oves tria milia et mille ca
pre. Et accidit ut tonderetur grex eius in car
melo. Nomen autem viri illius erat nabal
et nomen uxoris eius abigail. Eratque
mulier illa prudentissima et speciosa.
Porro vir eius durus et pessimus et malitio
sus. Erat autem de genere caleph. Cum ergo
audisset david in deserto quod tonderet na
bal gregem suum misit decem iuvenes
et dixit eis. Ascendite in carmelum et
venietis ad nabal et salutabitis eum
ex nomine meo pacifice et dicetis. Sic
Sit fratribus meis et tibi pax et domui

non est in hebreo

tue et omnibus que cumque habes sit pax. Ec
ce multis annis saluos faciens tuos et omni
a tua. Audiui quod tonderent pastores
tui greges tuos qui erant nobiscum
in deserto. Numquam eis molesti fuimus.
nec aliquando defuit eis quicquam de grege
omni tempore quo fuerunt nobiscum in carme
lo. Inueniant ergo pueri tui gratiam in
oculis tuis. In die enim bona uenimus ad
te. quodcumque inuenerit manus tua da ser
uis tuis et filio tuo dauid. Cumque uenissent
pueri dauid. locuti sunt ad nabal omnia uerba
hec ex nomine dauid et siluerunt. Respondens autem
nabal pueris dauid. ait. Quis est dauid et quis
est filius ysai. hodie increuerunt serui qui
fugiunt dominos suos. Tollam ergo panes
meos et aquas meas et carnes pecorum que
occidi tonsoribus meis et dabo uiris
quos nescio unde sint. Regressi sunt
itaque pueri dauid per uiam suam et reuersi ue
nerunt et nuntiauerunt ei omnia uerba que dix
erat nabal. Tunc dauid ait uiris suis
Accingatur unusquisque gladio suo. Et
accinctus est unusquisque gladio suo
Accinctus est et dauid ense suo. Et se
cuti sunt dauid quasi quadringenti uiri. Por
ro ducenti remanserunt ad sarcinam.
Abigail autem uxori nabal nuntiauit u
nus de pueris suis dicens. Ecce misit
dauid nuntios de deserto ut benedicerent
domino nostro et auersatus est eos. homines isti
boni satis fuerunt nobis et non molesti nec
quicquam aliquando periit omni tempore quo sumus
conuersati cum eis in deserto pro muro erant
nobis tam in nocte quam in die omnibus diebus
quibus pauimus apud eos greges. Quam
ob rem considera et recogita quid facias
quoniam completa est malicia aduersum ui
rum tuum et aduersum domum tuam. Et ipse
est filius belial ita ut nemo ei pos
sit loqui. Festinauit ergo abigail et tu
lit ducentos panes et duos utres ui
ni et quinque arietes coctos et quinque sata
polente et centum ligaturas uue passe
et ducentas massas caricarum et imposuit
super asinos dixitque pueris suis. Pre
cedite me. ecce ego post tergum sequar
uos. Uiro autem suo nabal non indicauit.
Cum ergo ascendisset asinum et descen
deret ad radicem montis. dauid et uiri eius
descendebant in occursum eius quibus
et illa occurrit. Et ait dauid. Uere fru
stra seruaui omnia que huius erant in deser
to et non periit quicquam de cunctis que ad
eum pertinebant et reddidit mihi malum pro
bono. Hec faciat deus inimicis dauid et hec ad
dat si reliquero de omnibus que ad eum per
tinent usque mane mingentem ad parie
tem. Cum autem uidisset abigail dauid. fe
stinauit et descendit de asino et procidit
coram dauid super faciem suam et adorauit su
per terram et cecidit ad pedes eius et dixit.
In me sit domine mi hec iniquitas. Loquatur
obsecro ancilla tua in auribus tuis et au
di uerba famule tue. Ne ponat oro
dominus rex cor suum super uirum istum iniq
uum nabal. quia secundum nomen suum stultus est
et stulticia cum eo est. Ego autem ancilla
tua non uidi pueros tuos domine mi quos
misisti. Nunc autem domine mi uiuit dominus
et uiuit anima tua qui prohibuit te ne
uenires in sanguinem et saluauit manum
tuam tibi. Et nunc fiant sicut nabal inimi
ci tui et qui querunt domino meo malum. Qua
propter suscipe benedictionem hanc quam at
tulit ancilla tua domino meo et da
pueris qui sequuntur te dominum meum.
Aufer iniquitatem famule tue. Faci
ens faciet dominus domino meo domum fide
lem. quia prelia domini domine mi tu preliaris.
Malicia ergo non inueniatur in te omnibus
diebus uite tue. Si enim surrexerit ali
quando homo persequens te et querens animam
tuam erit anima domini mei custodita quasi

uita

Interroga pueros et indicabunt tibi

prima pars / secunda pars

pro omnibus salutandis

p. r. d.

i fasciclo uiuentiũ apd dñm dm̃
tuũ. Porro aĩa inimicoꝝ tuoꝝ rota
bit q̃i i impetu ⁊ circlo funde. Cum g̃
fecit dñs dño meo oĩa q̃ locutus est
bona de te ⁊ cõstituit te ducẽ sup isͣ
hel. nõ erit t̃ hoc i singltum ⁊ i scrupu
lũ cordis dño meo qd̃ effuderis sang̃
nẽ inoxiũ aut ipse te ultus fuis. Et
cũ bñfecit dñs dño meo. recordab
is ancille tue ⁊ tu bñfacies ei. Et a
it dd̃ ad abigail. Bñdictus dñs deus
isrl̃ qui misit te hodie i occursũ me
um ⁊ bñdictũ eloquiũ tuũ. Et be
nedicta tu q̃ ꝓhibuisti me hodie
ne irem ad sanguinem ⁊ ulciscerer
me manu mea. Alioquin uiuit dñs
deus isrl̃ q̃ ꝓhibuit me ne malũ fa
cerem t̃ nisi cito uenisses i occursum
m̃ nõ remansisset nabal usq; ad
lucẽ matutinã mingens ad parie
tem. Suscepit g̃ dd̃ de manu eius
oĩa que attulerat ei. Dixitq; ei. Ua
de pacifice i domũ tuam. Ecce au
diui uocẽ tuam ⁊ honoraui faciẽ
tuã. Uenit g̃ abigail ad nabal ⁊ ec
ce erat ei cõuiuiũ i domo eius q̃si
cõuiuiũ regis ⁊ cor nabal iocundũ.
Erat enĩ ebrius nimis ⁊ nõ indi
cabat ei ũbum pusillũ aut grãde
usq; i mane. Diluculo aũ cũ digessis
set uinũ nabal. indicauit ei ux
or sua ũba hec ⁊ emortuũ est cor
eius intrinsecus ⁊ fc̃s est q̃si mortuus
lapis. Cũq; ptransissent x dies. ꝑ
cussit dñs nabal ⁊ mortuus ẽ. Qd
cũ audisset dd̃ mortuũ nabal. ait
Bñdictus dñs qui iudicauit causã
obprobrii mei de manu nabal ⁊ ser
uum suũ custodiuit a malo ⁊ ma
liciã nabal reddidit dñs i capd̃ ei.
Misit g̃ dd̃ ⁊ locutus est ad abigail
ut sumeret eã sibi i uxorem. Et ue
nerũt pueri dd̃ ad abigail i car
melũ ⁊ locuti sũt ad eam dicentes
Dauid misit nos ad te ut accipiat
te sibi i uxorẽ. Que cõsurgens adora · i. deũ de tanto beneficio
uit ꝓna i terram ⁊ ait. Ecce famu
la tua sit i ancillã ut lauet pedes
suoꝝ dñi mei. Et surexit ⁊ festi
nauit abigail ⁊ ascendit sup asi
nũ ⁊ quinq; puelle ierũt cũ illa
⁊ pedissequę eius ⁊ secuta est nũcios
dd̃ ⁊ fcã est eius uxor. Set ⁊ achino
en accepit dd̃ de ge zerael ⁊ fuit
utraq; uxor eius. Saul aũ dedit [illegible]
michol filiam suã uxorem dd̃ a [illegible]
lio uiro falthi filio lais q̃ erat de

Et uenerũt ziphei ad Gallim XXVI
saul i gabaa dicentes. Ecce dd̃
absconditus est i colle achile q̃ est
ex aduerso solitudinis i uia. Et su
rexit saul ⁊ descendit i desertũ
ziph ⁊ cũ eo tria milia uiroꝝ de elec
tis isrl̃ ut q̃reret dd̃ i deserto
ziph. Et castra metatus est saul
i gabaa achile q̃ erat ex aduerso so
litudinis i uia. Dauid aũ habita
bat in deserto. Uidens aũ q̃ uenis
set saul post se i desertũ. misit
exploratores ⁊ didicit qd̃ uenisset
certissime. Et surrexit dd̃ clam
⁊ uenit ad locũ ubi erat saul.
Cũq; uidisset locũ i quo dormi
ebat saul ⁊ abner filius ner prin
ceps milicie eius ⁊ saulem dormi
entẽ i tentorio ⁊ reliquũ uulgus ꝑ
circuitũ eius. ait dd̃ ad achimele
ch etheũ ⁊ abisay filiũ saruie fr̃
em ioab dicens. Quis ueniet
⁊ descendet mecũ ad saul i castra
Dixit q; abisai. Ego descendã
tecũ. Uenerunt g̃ dd̃ ⁊ abisai ad po
pulũ nocte ⁊ inuenerunt saul iacen
tem ⁊ dormientẽ i tentorio et

s· spiritu
s· natura
s· gladio

hastam fixam in terra ad caput eius. Abner autem et populum dormientes in circuitu eius. Dixitque Abisai ad David: Conclusit deus hodie inimicum tuum in manus tuas. Nunc ergo perfodiam eum lancea in terra semel, et secundo opus non erit. Et dixit David ad Abisai: Ne interficias eum. Quis enim extendet manum suam in christum domini et innocens erit? Et dixit David: Vivit dominus quia nisi dominus percusserit eum, aut dies eius venerit ut moriatur, aut in prelium descendens perierit, propitius sit mihi dominus ne extendam manum meam in christum domini. Nunc ergo tolle hastam que est ad caput eius et sciphum aque et abeamus. Tulit ergo David hastam et sciphum aque qui erat ad caput Saul et abierunt. Et non erat quisquam qui videret et intelligeret et evigilaret, sed omnes dormiebant, quia sopor domini irruerat super eos. Cumque transisset David ex adverso et stetisset in vertice montis de longe, et esset grande intervallum inter eos, clamavit David ad populum et ad Abner filium Ner dicens: Nonne respondebis Abner? Et respondens Abner ait: Quis es tu qui clamas et inquietas regem? Et ait David ad Abner: Numquid non vir tu es? et quis alius similis tui in Israel? Quare ergo non custodisti dominum tuum regem? Ingressus est enim unus de turba ut interficeret regem dominum tuum. Non est bonum hoc quod fecisti. Vivit dominus quoniam filii mortis estis vos qui non custodistis dominum vestrum christum domini. Nunc ergo vide ubi sit hasta regis et ubi sit sciphus aque qui erat ad caput eius. Cognovit autem Saul vocem David et dixit: Numquid vox hec est fili mi David? Et ait David: Vox mea domine mi rex. Et ait:

Quam ob causam dominus meus persequitur servum suum? Quid feci aut quid est in manu mea malum? Nunc ergo audi oro domine mi rex verba servi tui. Si dominus incitat te adversum me, odoretur sacrificium. Si autem filii hominum, maledicti sunt in conspectu domini, qui eiecerunt me hodie ut non habitem in hereditate domini, dicentes: Vade, servi diis alienis. Et non effundatur sanguis meus in terra coram domino, quia egressus est rex Israel ut querat pulicem unum sicut persequitur perdix in montibus. Et ait Saul: Peccavi. Revertere fili mi David. Nequaquam enim ultra male tibi faciam, eo quod preciosa fuit anima mea in oculis tuis hodie. Apparet enim quod stulte egerim et ignoraverim multa nimis. Et respondens David ait: Ecce hasta regis. Transeat unus de pueris regis et tollat eam. Dominus autem retribuet unicuique secundum iusticiam suam et fidem. Tradidit enim te dominus hodie in manum meam et nolui levare manum meam in christum domini. Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis, sic magnificetur anima mea in oculis domini et liberet me de omni angustia. Ait ergo Saul ad David: Benedictus tu fili mi David. Et quidem faciens facies et potens poteris. Abiit autem David in viam suam et Saul reversus est in domum suam.

XXVII

Et ait David in corde suo: Aliquando incidam una die in manus Saul. Nonne melius est ut fugiam et salver in terra philistinorum, ut desperet Saul cesseturque me querere in cunctis finibus Israel? Fugiam ergo manus eius. Et surrexit David et abiit ipse et sexcenti viri cum eo ad Achis filium Maoch regem Geth. Et habitavit David cum Achis in Geth, ipse et viri eius et domus eius, David et due uxores eius, Achinoam iezraelitis et Abigail uxor Nabal carmeli. Et nuntiatum est Saul quod fu

set David in Geth: et non addidit ultra quere-
re eum. Dixit autem David ad Achis: Si inveni gra-
tiam in oculis tuis, detur michi locus in una
urbium regionis huius, ut habitem ibi. C-
ur enim manet servus tuus tecum in civita-
te regis tecum? Dedit ei itaque Achis
in die illa Siceleg: propter quam causam facta est
Siceleg regum Iuda usque in diem hanc. Fu-
it autem numerus dierum quibus habitavit David
in regione Philistinorum iiii. mensium. Et
ascendit David et viri eius, et agebant predas de
Gessuri, et de Gezri, et de Amalechitis. Hi
enim pagi habitabantur in terra antiquitus
euntibus Sur usque ad terram Egypti. Et per-
cutiebat David omnem terram illorum, nec re-
linquebat viventem virum et mulierem.
Tollensque oves et boves et asinos et came-
los et vestes, revertebatur et veniebat
ad Achis. Dicebat autem ei Achis: In quem ir-
ruisti hodie? Respondebat David: Contra
meridiem Iude, et contra meridiem Ierameel,
et contra meridiem Ceni. Virum et mulierem
non vivificabat David, nec adducebat in
Geth, dicens: Ne forte loquantur contra nos.
Hec fecit David, et hoc erat decretum illi omnibus
diebus quibus habitabat in regione Phi-
listinorum. Credidit ergo Achis David, dicens:
Multa mala operatus est contra populum su-
um Israel: erit igitur michi servus sempiternus.

XXVIII

Factum est autem in diebus illis, congrega-
runt Philistei agmina sua ut pre-
pararentur ad bellum contra Israel. Dixitque
Achis ad David: Sciens nunc scito quoniam me-
cum egredieris in castris tu et viri tui.
Dixitque David ad Achis: Nunc scies que factu-
rus sit servus tuus. Et ait Achis ad
David: Et ego custodem capitis mei po-
nam te cunctis diebus. Samuel autem
mortuus est, planxitque eum omnis Israel,
et sepelierunt eum in Ramatha urbe
sua. Et Saul abstulit magos et
ariolos de terra, et interfecit eos qui
phitones in ventre habebant. Congrega-
tique sunt Philistei, et venerunt et castra-
metati sunt in Sunam. Congregavit autem
et Saul universum Israel, et venit in Gelboe. Et
vidit Saul castra Philistinorum, et ti-
muit, et expavit cor eius nimis. Con-
suluitque Dominum, et non respondit ei neque per
sompnia, neque per [illegible] neque per sacerdo-
tes, neque per prophetas. Dixitque Saul servis
suis: Querite michi mulierem habentem
phitonem, et vadam ad eam et sciscita-
bor per illam. Et dixerunt servi eius ad
eum: Est mulier habens phitonem in Endor.
Mutavit ergo habitum suum, vestitusque
est aliis vestimentis, et abiit ipse et duo
viri cum eo, veneruntque ad mulierem
nocte, et ait: Divina michi in phitone et
suscita michi quem dixero tibi. Et ait mulier ad
eum: Ecce tu nosti quanta fecerit Saul,
et quomodo eraserit magos et ariolos de
terra. Quare ergo insidiaris anime mee ut
occidar? Et iuravit ei Saul in Domino di-
cens: Vivit Dominus, quia non eveniet tibi quic-
quam mali propter hanc rem. Dixitque ei mu-
lier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samu-
elem suscita michi. Cum autem vidisset mulier
Samuelem, exclamavit voce magna,
et dixit ad Saul: Quare imposuisti michi?
Tu enim es Saul. Dixitque ei rex: Noli ti-
mere. Quid vidisti? Et ait mulier
ad Saul: Deos vidi ascendentes de ter-
ra. Dixitque ei: Qualis est forma eius?
Que ait: Vir senex ascendit, et ipse a-
mictus est pallio. Intellexit Saul quod
Samuel esset, et inclinavit se super fa-
ciem suam in terra et adoravit. Dixit autem
Samuel ad Saul: Quare inquietasti
me ut suscitarer? Et ait Saul: Co-
artor nimis. Siquidem Philistei pug-
nant adversum me, et Deus recessit a me,
et exaudire me noluit, neque in manu
prophetarum neque per sompnia. Vocavi ergo te

XXIX

ut ostenderes mihi quid faciam. Et ait
Samuel. Quid interrogas me cum dominus re-
cesserit a te et transierit ad emulum
tuum? Faciet enim dominus sicut locutus est
in manu mea et scindet regnum de ma-
nu tua et dabit illud proximo tuo David, quia
non obedisti voci domini neque fecisti iram
furoris eius in Amalech. Idcirco quod pateris
fecit tibi dominus hodie. Et dabit dominus etiam Israel
tecum in manus Philistiim. Cras autem
tu et filii tui mecum eritis. Sed et castra
Israel tradet dominus in manus Philistiim.
Statimque Saul cecidit porrectus in ter-
ram. Extimuerat enim verba Samuelis
et robur non erat in eo, quia non comederat
panem tota die illa. Ingressa est itaque
mulier illa ad Saul. Conturbatus enim
erat valde. Dixitque ad eum. Ecce obedi-
vit ancilla tua voci tue et posui ani-
mam meam in manu mea et audivi ser-
mones tuos quos locutus es ad me. Nunc
igitur et tu audi vocem ancille tue et ponam
coram te buccellam panis ut comedens
convalescas et possis iter agere. Qui re-
nuit et ait. Non comedam. Coegerunt
autem eum servi sui et mulier. Et tandem
audita voce eorum surrexit de terra et
sedit super lectum. Mulier autem illa ha-
bebat vitulum pascualem in domo et fes-
tinavit et occidit eum, tollensque fari-
nam miscuit eam et coxit azima et posu-
it ante Saul et ante servos eius. Qui cum come-
dissent, surrexerunt et ambulaverunt per
totam noctem illam.

XXIX Congregata sunt ergo Philistiim u-
niversa agmina in Aphec. Sed et
Israel castra metatus est super fontem
qui erat in Iezrahel. Et satrape qui-
dem Philistiim incedebant in centu-
riis et milibus. David autem et viri eius e-
rant in novissimo agmine cum Achis.
Dixeruntque principes Philistiim ad A-
chis. Quid sibi volunt Hebrei isti? Et
ait Achis ad principes Philistiim. Num
ignoratis David qui fuit servus Saul re-
gis Israel et est apud me multis diebus vel
annis et non inveni in eo quicquam mali ex die qua
transfugit ad me usque in diem hanc?
Irati sunt autem adversus eum principes Phi-
listiim et dixerunt ei. Revertatur vir iste et se-
deat in loco suo in quo constituisti eum et
non descendat nobiscum in prelium ne fiat
nobis adversarius cum preliari ceperimus. Quo-
modo enim aliter poterit placare dominum suum
nisi in capitibus nostris? Nonne iste est David cui
cantabant in choris dicentes: Percussit Sa-
ul in milibus suis et David in decem milibus suis?
Vocavit ergo Achis David et ait ei. Vivit
dominus quia rectus es tu et bonus in conspec-
tu meo et exitus tuus et introitus tu-
us mecum est in castris et non inveni in te
quicquam mali ex die qua venisti ad me
usque ad diem hanc. Sed satrapis non pla-
ces. Revertere ergo et vade in pace et non offen-
des oculos satraparum Philistiim. Dixit-
que David ad Achis. Quid enim feci et quid in-
venisti in me servo tuo a die qua fui in
conspectu tuo usque in diem hanc ut non
veniam et pugnem contra inimicos domini
mei regis? Respondens autem Achis locutus
est ad David. Scio quia bonus es tu in oculis me-
is sicut angelus dei. Sed principes Philis-
tiim dixerunt: Non ascendet nobiscum in pre-
lium. Igitur consurge mane tu et servi tui
qui venerunt tecum et cum de nocte surre-
xeritis et ceperit dilucescere, pergite. Sur-
rexit itaque de nocte David ipse et viri eius
ut proficiscerentur mane et reverterentur ad
terram Philistiim. Philistiim autem ascen-
derunt in Iezrahel.

XXX Cumque venissent David et viri eius in Si-
celech die tertia, Amalechite im-
petum fecerant ex parte australi in Si-
celech et percusserant Siceleg et succen-

dederant eam igni, et captivas duxerant
mulieres ex ea a minimo usque ad
magnum. Et non interfecerant quemquam
sed secum duxerant et pergebant itinere
suo. Cum ergo venissent David et viri eius
ad civitatem et invenissent eam suc-
censam igni, et uxores suas et filios suos
et filias ductas esse captivas, levaverunt David
et viri qui cum eo erant voces suas, et
planxerunt donec deficerent in eis la-
crime. Siquidem et due uxores David
captive ducte fuerant, achinoem
iezrahelites et abigail uxor nabal
carmeli. Et contristatus est David
valde. Volebat enim eum populus lapi-
dare, quia amara erat anima u-
niuscuiusque viri super filiis et filiabus. Con-
fortatus est autem David in domino deo suo et
ait ad abiathar sacerdotem filium
achimelech: Applica ad me ephod.
Et applicuit abiathar ephod ad
David. Et consuluit David dominum dicens: Per-
sequar an non latrunculos istos et compre-
hendam eos? Dixitque ei dominus: Perseque-
re. Absque dubio enim comprehendes e-
os et excuties predam. Abiit ergo David
ipse et sexcenti viri qui erant cum eo, et
venerunt usque ad torrentem besor, et
lassi quidam substiterunt. Persecutus est
autem David ipse et quadringenti viri cum eo.
Substiterant enim ducenti qui lassi
transire non poterant torrentem besor.
Et invenerunt virum egyptium in agro
et adduxerunt eum ad David. Dederuntque ei
panem ut comederet et biberet aquam
sed et fragmen masse caricarum et duas
ligaturas uve passe. Que cum come-
disset reversus est spiritus eius et refo-
cillatus est. Non enim comederat panem
neque biberat aquam tribus diebus et tribus nocti-
bus. Dixit itaque ei David: Cuius es tu vel
unde et quo pergis? Qui ait ei: Puer
egyptius ego sum, servus viri a-
malechite. Dereliquit autem me dominus
meus quia egrotare cepi nudius-
tertius. Siquidem nos erupimus ad aus-
trum cerethi et contra iudam — vel plaga
et ad meridiem caleb et siceleg suc-
cendimus igni. Dixitque ei David: Potes
me ducere ad cuneum istum? Qui ait: Iu-
ra mihi per deum quod non occidas me et non
tradas me in manus domini mei et ego du-
cam te ad cuneum istum. Et iuravit
ei David. Qui cum duxisset eum, ecce illi dis-
cumbebant super faciem universe terre
comedentes et bibentes et quasi diem
festum celebrantes pro cuncta preda
et spoliis que ceperant de terra philisti-
im et de terra iuda. Et percussit eos
David a vespera usque ad vesperam alterius
diei, et non evaserat ex eis quisquam ni-
si quadringenti viri adolescentes qui
ascenderant camelos et fugerant. E-
ruit ergo David omnia que tulerant amalechite
et duas uxores suas eruit. Nec defu-
it quisquam a parvo usque ad magnum tam
de filiis quam de filiabus et de spoliis et que-
cumque rapuerant, omnia reduxit David. Et
tulit universos greges et armenta et
minavit ante faciem suam. Dixeruntque:
Hec est preda David. Venit autem David ad du-
centos viros qui lassi substiterant nec
sequi potuerant David, et residere iusserat
eos in torrente besor. Qui egressi sunt
obviam David et populo qui erat cum eo. Ac-
cedens autem David ad populum salutavit
eos pacifice. Respondensque omnis vir pes-
simus et iniquus de viris qui erant
cum David dixit: Quia non venerunt nobis-
cum non dabimus eis quicquam de preda quam
eruimus, sed sufficiat unicuique
uxor sua et filii, quos cum acceperint
recedant. Dixit autem David: Non sic facie-
tis fratres mei de his que tradidit do-

nobis et custodivit nos et dedit latrun
culos qui eruperant adversum nos in ma
nus nostras. Nec audiet nos quisquam super
sermone hoc. Equa enim pars erit des
cendentis ad prelium et remanentis ad
sarcinas, et similiter divident. Et factum
est in die illa et deinceps constitutum
et prefinitum, et lex in israel usque ad diem
hanc. Venit ergo David in siceleg et misit
dona de preda senioribus iuda proxi
mis suis dicens: Accipite benedic
tionem de preda hostium domini. His qui e
rant in bethel, et qui in ramoth ad meri
diem, et qui in iether, et qui in aroer
et qui in sephamoth, et qui in esthamo, et
qui in rachal, et qui in urbibus ieraa
meli, et qui in urbibus ceni, et qui in
urbibus arama, et qui in lacu asan
et qui in athac, et qui in hebron, et
reliquis qui erant in his locis in
quibus commoratus fuerat David ip
se et viri eius.

arama lacusan

XXXI Philisthiim autem pugnabant adver
sum israel, et fugerunt viri israel an
te faciem philisthiim, et ceciderunt inter
fecti in monte gelboe. [struck through] Ir
rueruntque philisthiim in saul et in
filios eius, et percusserunt ionathan
et aminadab et melchisue filios sa
ul. Totumque pondus prelii versum est in sa
ul, et consecuti sunt eum viri sagitta
rii, et vulneratus est vehementer a sa
gittariis. Dixitque saul ad armige
rum suum: Evagina gladium tuum et per
cute me, ne forte veniant incircum
cisi isti et interficiant me illudentes mi
hi. Et noluit armiger eius, fuerat enim
nimio terrore perterritus. Arripuit i
taque saul gladium suum et irruit super
eum. Quod cum vidisset armiger
eius, videlicet quod mortuus esset saul,
irruit etiam ipse super gladium suum et mor
tuus est cum eo. Mortuus est ergo saul et
tres filii eius et armiger illius et univer
si viri eius in die illa pariter. Videntes
autem filii israel qui erant trans vallem
et trans iordanem quod fugissent viri is
rahel et quod mortuus esset saul et filii e
ius, reliquerunt civitates suas et fug
erunt. Veneruntque philisthiim et habita
verunt ibi. Facta autem die altera venerunt phi
listhiim ut spoliarent interfectos, et inve
nerunt saul et tres filios eius iacentes
in monte gelboe. Et preciderunt caput sa
ul et expoliaverunt eum armis, et miserunt
in terram philisthinorum per circuitum ut an
nuntiaretur in templo idolorum et in populis.
Et posuerunt arma eius in templo
astaroth, corpus vero eius suspenderunt
in muro bethsan. Quod cum audissent
habitatores iabes galaad quecumque fe
cerant philisthiim saul, surrexerunt om
nes viri fortissimi et ambulaverunt to
ta nocte et tulerunt cadaver saul et
cadavera filiorum eius de muro be
thsan. Veneruntque iabes et combus
serunt ea ibi, et tulerunt ossa eorum et
sepelierunt in nemore iabes, et ieiuna
verunt septem diebus. Explicit primus liber regum. Incipit secundus.

Factum
est postquam
mortuus est
saul, ut David rever
teretur a cede ama
lech et maneret in sice
leth duos dies. In die autem tertia ap
paruit homo veniens de castris saul
veste conscissa et pulvere aspersus ca
put. Et ut venit ad David, cecidit
super faciem suam et adoravit. Dix
itque ad eum David: Unde venis? Qui a
it ad eum: De castris israel fugi.
Et dixit ad eum David: Quod est verbum
quod factum est? Indica mihi. Qui ait:

viri

fugit populus ex proelio et multi corruentes
e populo mortui sunt. Sed et Saul et Io-
nathas filius eius interierunt. Dixitque David
ad adulescentem qui nuntiabat ei: Unde
scis quia mortuus est Saul et Ionathas fi-
lius eius? Et ait adulescens qui narrabat
ei: Casu veni in montem Gelboe et Saul
incumbebat super hastam suam. Porro cur-
rus et equites appropinquabant ei. Et con-
versus post tergum suum vidensque me vocavit.
Cui cum respondissem adsum, dixit
mihi: Quisnam es tu? Et aio ad eum: Ama-
lechites sum. Et locutus est mihi: Sta super
me et interfice me, quoniam tenent me angus-
tiae et adhuc tota anima mea in me est. S-
tansque super eum occidi illum. Sciebam enim
quod vivere non poterat post ruinam. Et tu-
li diadema quod erat in capite eius et
armillam de brachio illius et attuli
ad te dominum meum huc. Adprehendens autem
David vestimenta sua scidit omnesque vi-
ri qui erant cum eo et planxerunt et fle-
verunt et ieiunaverunt usque ad vesperam
super Saul et super Ionathan filium eius et super
populum Domini et super domum Israhel quod corruissent
gladio. Dixitque David ad iuvenem qui nun-
tiaverat ei: Unde es tu? Qui respondit:
filius hominis advenae Amalechitae ego
sum. Et ait ad eum David: Quare non ti-
muisti mittere manum tuam ut occide-
res christum Domini? Vocansque David unum de
pueris suis ait: Accedens irrue in
eum. Qui percussit eum et mortuus est.
Et ait ad eum David: Sanguis tuus super
caput tuum. Os enim tuum locutum est
adversum te dicens: Ego interfeci christum
Domini. Planxit autem David planctum huiuscemodi
super Saul et super Ionathan filium eius et ius-
sit flere eius de interfectis suis et vulnera-
tis. Et praecepit ut docerent filios Iuda plan-
l. arcum ctum super Saul sicut scriptum est in libro Iustorum.
Considera Israhel pro his qui mortui sunt super
excelsa tua vulnerati. Incliti Israhel
super montes tuos interfecti sunt. Quomodo ce-
ciderunt fortes. Nolite adnuntiare in Geth
neque adnuntietis in compitis Ascalonis, ne
forte laetentur filiae Philisthinorum, ne exul-
tent filiae incircumcisorum. Montes Gelboe
nec ros nec pluvia veniat super vos neque
sint agri primitiarum, quia ibi abiectus est
clipeus fortium, clipeus Saul quasi non esset
unctus oleo. A sanguine interfectorum, ab ad-
ipe fortium sagitta Ionathae numquam re-
diit retrorsum et gladius Saul non est
reversus inanis. Saul et Ionathas ama-
biles et decori in vita sua, in morte quoque
non sunt divisi. Aquilis velociores, leoni-
bus fortiores. Filiae Israhel super Saul flete, qui
vestiebat vos coccino in deliciis, qui prae-
bebat ornamenta aurea cultui vestro.
Quomodo ceciderunt fortes in proelio. Ionathas
in excelsis tuis occisus est. Doleo super te
frater mi Ionatha, decore nimis et amabi-
lis super amorem mulierum. Sicut mater a-
mat unicum filium suum, ita ego te dili-
gebam. Quomodo ceciderunt robusti et
perierunt arma bellica.

II

Igitur post haec consuluit David Dominum dicens:
Num ascendam in unam de civitatibus
Iuda? Et ait Dominus ad eum: Ascende. Dixit-
que David: Quo ascendam? Et respondit ei:
In Hebron. Ascendit ergo David et duae uxores
eius, Ahinoem Iezrahelites et Abigail
uxor Nabal Carmeli. Sed et viros qui
erant cum eo duxit David singulos cum domo
sua et manserunt in oppidis Hebron.
Veneruntque viri Iuda et unxerunt ibi David
ut regnaret super domum Iuda. Et nun-
tiatum est David quod viri Iabes Galaad sepe-
lissent Saul. Misit ergo David nuntios ad
viros Iabes Galaad dixitque ad eos: Be-
nedicti vos Domino qui fecistis misericordiam
hanc cum domino vestro Saul et sepelistis eum.
Et nunc retribuet quidem vobis Dominus mi-

sericordiam et veritatem. sed et ego
reddam gratiam eo quod fecistis verbum
istud. Confortentur manus vestre
et estote filii fortitudinis. Licet
enim dominus vester saul mortuus sit, tamen
unxit me domus iuda regem
sibi. Abner autem filius ner princeps ex
ercitus saul, tulit isboseth filium
saul et circumduxit eum per castra
regem quem constituit super galaad et
super gessuri et super iezrahel et super
ephraim et super beniamin et super u
niversum israel. Quadraginta anno-
rum isboseth filius saul cum regna
re cepisset super israel, et duobus annis
regnavit. Sola autem domus iuda seque
batur david. Et fuit numerus dierum quos
commoratus est david imperans in hebron
super domum iuda vii. annorum et vi. men
sium. Egressusque est abner filius
ner et pueri isboseth filii saul de cas
tris in gabaon. Porro ioab filius sar
vie et pueri david egressi sunt et occurre
runt eis iuxta piscinam in gabaon. Et cum
in unum convenissent, e regione sede
runt: hii ex una parte piscine, illi ex
altera. Dixitque abner ad ioab. Sur
gant pueri et ludant coram nobis. Et
respondit ioab. Surgant. Surrexerunt
ergo et transierunt numero xii. de beniamin
ex parte isboseth filii saul, et duodecim
de pueris david. Apprehensoque u
nusquisque capite comparis sui, defixit
gladium in latus contrarii et ceciderunt
simul. Vocatumque est nomen loci illius
ager robustorum in gabaon. Et ortum
est bellum durum satis in die illa.
fugatusque est abner et viri israel a
pueris david. Erant autem ibi tres filii
sarvie ioab et abisai et asahel. Por
ro asael cursor velocissimus fuit,
quasi unus ex capreis que morantur

in silvis. Persequebatur autem asael abner
et non declinabat ad dexteram sive ad
sinistram omittens persequi abner. Res
pexit itaque abner post tergum suum et
ait. Tu ne es asael? Qui respondit. E
go sum. Dixitque ei abner. Vade ad
dexteram sive ad sinistram, et apprehende
unum de adolescentibus et tolle tibi spo
lia eius. Noluit autem asael omittere quin
urgeret eum. Rursumque locutus est ab
ner ad asael. Recede, noli me se
qui ne compellar confodere te in terram, et
levare non potero faciem meam ad ioab
fratrem tuum. Qui audire contempsit et
noluit declinare. Percussit ergo eum
abner aversa hasta in inguine et trans
fodit et mortuus est in eodem loco.
Omnesque qui transibant per locum in quo
ceciderat asael et mortuus est, subsis
tebant. Persequentibus autem ioab et abi
sai fugientem abner, sol occubuit.
Et venerunt usque ad collem aqueduc
tus que est ex adverso vallis itineris de
serti. Congregatique sunt filii beniamin
ad abner et conglobati in unum
cuneum, steterunt in summitate tu
muli unius. Et exclamavit abner
ad ioab et ait. Num usque ad interne
cionem tuus mucro deseviet? An ig
noras quod periculosa sit desperatio? Usque
quo non dicis populo ut omittat persequi
fratres suos? Et ait ioab. Vivit dominus,
si locutus fuisses mane recessisset
populus persequens fratrem suum. Insonuit ergo
ioab buccina et stetit omnis exerci
tus nec persecuti sunt ultra israel, neque
iniere certamen. Abner autem et viri eius
abierunt per campestria tota nocte
illa et transierunt iordanem et lustra
ta omni bethoron venerunt ad cas
tra. Porro ioab reversus omisso ab
ner congregavit omnem populum et de

fuerunt de pueris david decem et novem
viri excepto asahele. Servi autem
david percusserunt de beniamin et de viris
qui cum abner erant trecentos sex-
aginta qui et mortui sunt. Tulerunt-
que asahel et sepelierunt eum in sepulcro
patris sui in bethleem. Et ambulave-
runt tota nocte illa ioab et viri qui e-
rant cum eo et ipso crepusculo pervene-
runt hebron.

III Facta est ergo longa concerta-
tio inter domum saul et domum david.
David autem proficiens et semper se ipso robus-
tior. domus autem saul decrescens coti-
die. Nati quoque sunt filii david in hebron. Fu-
itque primogenitus eius amnon de achi-
noem iezrahelite. Et post eum che-
laab de abigail uxore nabal carme-
li. Porro tertius absalom filius ma-
acha filie tholomai regis gessur.
Quartus autem adonias filius aggith.
et quintus saphatia filius abigail.
Sextus quoque ietraam de egla uxore
david. Hii nati sunt david in hebron. Cum ergo
esset prelium inter domum saul et domum david.
abner filius ner regebat domum sa-
ul. Fuerat autem sauli concubina nomi-
ne respha filia aia. ingressusque est ad
eam abner. Dixitque isboseth ad
abner. Quare ingressus es ad con-
cubinam patris mei? Qui iratus nimis
propter verba isboseth ait. Numquid caput
canis ego sum adversum iudam ho-
die. qui fecerim misericordiam super domum saul
patris tui et super fratres et proximos eius et non
tradidi te in manus david. et tu requi-
sisti in me quod arguereris pro muliere ho-
die? Hec faciat deus abner et hec ei addat
nisi quomodo iuravit dominus david sic faci-
am cum eo ut transferatur regnum de do-
mo saul et elevetur thronus david super

israel et super iudam a dan usque bersa-
bee. Et non potuit respondere ei quicquam
quia metuebat illum. Misit ergo ab-
ner nuntios ad david pro se dicentes. Cuius
est terra? et ut loquerentur: Fac mecum — Re. i. R. x. d
amicitias. et erit manus mea te-
cum et reducam ad te universum israel.
Qui ait. Optime ego faciam tecum
amicitias. sed unam rem peto a te
dicens. Non videbis faciem meam
antequam adduxeris michol fili-
am saul. et sic venies et videbis me.
Misit autem david nuntios ad hisboseth — Ex figura pro alius
filium saul dicens. Redde uxorem
meam michol quam despondi michi
c. preputiis philistiim. Misit ergo is-
boseth et tulit eam a viro suo falti-
el filio lais. Sequebaturque eam vi-
r suus plorans usque bahurim.
Et dixit ad eum abner. Vade
et revertere. Qui reversus est. Sermo-
nem quoque intulit abner ad seniores
israel dicens. Tam heri quam nudiustertius
querebatis david ut regnaret super
vos. Nunc ergo facite quoniam dominus locutus
est ad david dicens. In manu servi
mei david salvabo populum meum israel
de manu philistinorum et omnium i-
nimicorum eius. Locutus est autem ab-
ner et ad beniamin. Et abiit
ut loqueretur ad david in hebron omnia
que placuerant israeli et universo be-
niamin. Venitque ad david in hebron
cum viginti viris. et fecit david abner et vi-
ris eius qui venerant cum eo convivi-
um. Et dixit abner ad david. Sur-
gam ut congregem ad te dominum
meum regem omnem israel et ineam te-
cum foedus et imperes omnibus sicut de-
siderat anima tua. Cum ergo deduxisset
david abner et ille isset in pace. Ecce

tim pueri David et Ioab venerunt cesis
latronibus cum preda magna nimis.
Abner autem non erat cum David in Ebron quia
iam dimiserat eum et profectus fu
erat in pace. Et Ioab et omnis exercitus qui
erant cum eo postea venerunt. Nunti
atum est itaque Ioab a narrantibus:
Venit Abner filius Ner ad regem
et dimisit eum et abiit in pace. Et in
gressus est Ioab ad regem et ait: Quid
fecisti? Ecce venit Abner ad te.
Quare dimisisti eum et abiit et recessit?
Ignoras Abner filium Ner quoniam ad hoc
venit ut deciperet te et sciret exitum
tuum et introitum tuum et nosset omnia que a
gis. Egressus itaque Ioab a David misit nun
cios post Abner et reduxit eum a cis
terna Sira ignorante David. Cumque redis
set Abner in Ebron seorsum abdu
xit eum Ioab ad medium porte ut lo
queretur ei in dolo. Et percussit eum
ibi in inguine et mortuus est in ulcio
nem sanguinis Asael fratris eius. Quod cum
audisset David rem iam gestam ait:
Mundus ego sum et regnum meum apud
dominum usque in sempiternum a sangui
ne Abner filii Ner. Et veniant super ca
put Ioab et super omnem domum patris eius.
Nec deficiat de domo Ioab fluxum se
minis sustinens et leprosus et tenens
fusum et cadens gladio et indigens pane. Igitur
Ioab et Abisai frater eius interfecerunt Ab
ner eo quod occidisset Asael fratrem eo
rum in Gabaon in prelio. Dixit autem David ad
Ioab et ad omnem populum qui erat cum e
o: Scindite vestimenta vestra et accin
gimini saccis et plangite ante exe
quias Abner. Porro rex David sequeba
tur feretrum. Cumque sepelissent Abner
in Ebron, levavit rex vocem suam et fle
vit super tumulum Abner. Flevit
autem et omnis populus. Plangensque rex Ab
ner ait: Nequaquam ut mori solent
ignavi mortuus est Abner. Manus
tue non sunt ligate et pedes tui non sunt
compedibus aggravati, sed sicut solent
cadere coram filiis iniquitatis corru
isti. Congeminansque omnis populus
flevit super eum. Cumque venisset uni
versa multitudo cibum capere cum David
clara adhuc die, iuravit David dicens:
Hec faciat mihi deus et hec addat si an
te occasum solis gustavero panem vel aliud
quicquam. Omnisque populus audivit et placu
erunt eis cuncta que fecit rex in con
spectu totius populi. Et cognovit omne
vulgus et universus Israel in die illa quoniam
non factum fuisset a rege ut occideretur Abner
filius Ner. Dixit quoque rex ad servos suos:
Num ignoratis quoniam princeps et maximus
cecidit hodie in Israel? Ego autem adhuc
delicatus et unctus rex. Porro viri isti
filii Sarvie duri sunt mihi. Retribu
at dominus facienti malum iuxta maliciam suam.
Audivit autem filius Saul Hysboseth IIII
quod cecidisset Abner in Hebron et
dissolute sunt manus eius, omnisque Is
rael perturbatus est. Duo autem viri princi
pes latronum erant filio Saul, nomen uni
Baana et nomen alteri Rechab, filii Rem
mon Berothite de filiis Beniamin.
Siquidem et Beroth reputata est in Ben
iamin. Et fugerunt Berothite in Ge
thaim fueruntque ibi advene usque ad
tempus illud. Erat autem Ionathe filio Saul
filius debilis pedibus. Quinquennis enim
fuit quando venit nuncius de Saul et Io
natha ex Iezrael. Tollens itaque e
um nutrix sua fugit. Cumque festina
ret ut fugeret, cecidit et claudus effec
tus est. Et habuit vocabulum
Miphiboseth. Venientes igitur filii

remmon berothite rechab et baa-
na ingressi sunt fervente die domum
isboseth qui dormiebat super stratum
suum meridie ~~[illegible]~~
et ostiaria domus purgans triticum ob-
dormivit. Ingressi sunt autem domum la-
tenter assumentes spicas tritici et percusserunt
eum in inguine rechab et baana frater eius
et fugerunt. Cum autem ingressi fuissent do-
mum ille dormiebat super lectum suum in
conclavi et percutientes interfecerunt eum
sublatoque capite eius abierunt per
viam deserti tota nocte et attule-
runt caput isboseth ad David in hebron.
Dixeruntque ad regem. Ecce caput is-
boseth filii saul inimici tui qui quere-
bat animam tuam. Et dedit dominus domino
meo regi ultiones hodie de saul et de
semine eius. Respondens autem David rechab
et baana fratri eius filiis remmon bero-
thei dixit ad eos. Vivit dominus qui e-
ruit animam meam de omni angustia quoniam
eum qui annuntiaverat mihi et dixerat mor-
tuus est saul qui putabat se prospera
nuntiare tenui et occidi eum in sicelech
cui oportebat me mercedem dare pro nun-
cio. Quanto magis nunc cum homines impii in-
terfecerunt virum innoxium in domo sua
super lectum suum. Non queram sanguinem
eius de manu vestra et auferam vos de
terra. Precepit itaque David pueris suis
et interfecerunt eos. Precidentesque manus
et pedes eorum suspenderunt eos super pis-
cinam in ebron. Caput autem isboseth
tulerunt et sepelierunt in sepulchro
abner in ebron.

Et venerunt universe tribus israel ad
David in hebron dicentes. Ecce
nos os tuum et caro tua sumus. Sed et
heri et nudiustertius cum esset saul
rex super nos tu eras educens et
reducens ~~[illegible]~~ israel. Dixit autem dominus
ad te. Tu pasces populum meum israel
et tu eris dux super israel. Venerunt
quoque et seniores de israel ad regem in
hebron. Et percussit cum eis rex David
fedus in hebron coram domino. Unx-
eruntque David in regem super israel. Filius
triginta annorum erat David cum regna-
re cepisset et quadraginta annis
regnavit. In ebron regnavit
super iudam septem annis et sex
mensibus. In ierusalem regnavit
xxx et tribus annis super omnem israel
et iudam. Et abiit rex et omnes viri
qui erant cum eo in ierusalem ad iebuse-
um habitatorem terre. Dictumque
est David ab eis. Tanta est inquit va-
civitatis ut a debilibus arceatur. Ad
quos David respondit. Faciet inquit ut
ego iubeam ut parva [illegible]
tingam et erat inde publicum. Non
ingredieris huc nisi abstuleris cecos
et claudos dicentes non ingredie-
tur David huc. Cepit autem David arcem syon
hec est civitas David. Proposuerat enim
David in die illa ei premium qui percussisset
iebuseum et tetigisset domatum
fistulas et abstulisset claudos et ce-
cos odientes animam David. Ideo dicitur in pro-
verbio. Cecus et claudus non intra-
bunt templum. Habitavit autem David in
arce syon et vocavit eam civitatem
David. et edificavit per gyrum a mello
et intrinsecus. Et ingrediebatur proficiens
atque succrescens et dominus deus exercituum
erat cum eo. Misit quoque hiram rex tyri
nuncios ad David et ligna cedrina et arti-
fices lignorum artificesque lapidum
ad parietes et edificaverunt domum
David. Et cognovit David quoniam confirmas-
set eum dominus regem super israel et quoniam
exaltasset regnum eius super populum
suum israel. Accepit ergo David adhuc

i. portalium seu specula
i. tectorum
Levit. 12.

concubinas et uxores de ierusalem postquam
venerat de ebron natique sunt david et
alii filii et filie. Et hec nomina eorum qui nati
sunt ei in ierusalem. Samua et Sobab et
Nathan et Salomon et Iebaar et He-
lisua et Nepheg et Iaphia et Helisama
et Helida et Elifeleth. Audierunt ergo phi- helifeleth.
listiim quod unxissent david regem super israel
et ascenderunt universi ut quererent david.
Quod cum audisset david descendit in presi-
dium. Philistiim autem venientes dif-
fusi sunt in valle raphaim. Et con-
suluit david dominum dicens. Si ascendam
ad philistiim et si dabis eos in ma-
nu mea. Et dixit dominus ad david. Ascen-
de quia tradens tradam philistiim in ma-
nu tua. Venit ergo david in baalphara-
sim et percussit eos ibi et dixit. Divi-
sit dominus inimicos meos coram me sicut
dividuntur aque. Propterea vocatum
est nomen loci illius baalpharasim.
Et reliquerunt ibi sculptilia sua
que tulit david et viri eius. Et addi-
derunt adhuc philistiim ut ascen-
derent et diffusi sunt in valle rapha-
im. Consuluit autem dominum david. Si as-
cendam contra philisteos et tradas eos
in manus meas. Qui respondit. Non as-
cendas obviam eis sed gyra post
tergum eorum et venies ad eos ex
adverso pirorum. Et cum audieris
sonitum gradientis in cacumine
pirorum tunc inibis prelium quia
tunc egredietur dominus ante faciem tuam
et percutiet castra philistinorum. Fe-
cit itaque david sicut preceperat ei dominus et
percussit philistiim de gabaa usque
dum venias gezer. Congrega-
vit autem rursum david omnes electos
ex israel triginta milia. Surrexitque et
abiit et universus populus qui erat
cum eo de viris iuda ut adducerent
archam dei super quam invocatum est no-
men domini exercituum sedentis in cheru-
bin super eam. Et imposuerunt archam
dei super plaustrum novum tulerunt-
que archam de domo aminadab qui
erat in gabaa. Oza autem et Haio filii
aminadab minabant plaustrum no-
vum. Cumque tulissent eam de domo a-
minadab qui erat in gabaa custodi-
ens archam dei Haio precedebat
archam. David autem et omnis israel lu-
debant coram domino in omnibus
lignis fabrefactis et in citharis et lyris
et tympanis et sistris et cymbalis.

VI

Postquam autem venerunt ad aream na-
chor extendit manum oza ad
archam dei et tenuit eam quoniam cal-
citrabant boves et declinaverunt eam.
Iratusque est indignatione dominus contra
ozam et percussit eum super temeritate
qui mortuus est ibi iuxta archam dei.
Contristatus est autem david eo quod percussisset
dominus ozam et vocatum est nomen loci
illius percussio oze usque in diem hanc.
Et extimuit david dominum in die illa di-
cens. Quomodo ingredietur ad me archa
domini. Et noluit divertere ad se archam
domini in civitatem david sed divertit eam
in domum obededom gethei. Et ha-
bitavit archa dei in domo obede-
dom gethei tribus mensibus. Et bene-
dixit dominus obededom et omnem do-
mum eius. Nuntiatumque est regi
david quod benedixisset dominus obededom et
omnem domum eius propter archam dei.
Dixitque david. Ibo et reducam archam
cum benedictione in domum meam. Abiit
ergo david et adduxit archam dei de do-
mo obededom gethei in civitatem
david cum gaudio. Et erant cum david sep-
tem chori et victima vituli. Cum-
que transcendissent qui portabant ar-

archam domini sex passus immolabat
bovem et arietem. Et David per-
cutiebat in organis armigatis, et
saltabat totis viribus ante dominum. Por-
ro David accinctus erat ephot lineo.
Et David et omnis domus Israel ducebant
archam testamenti domini in iubilo et in
clangore bucine. Cumque intras-
set archa domini in civitatem David, Michol fi-
lia Saul prospiciens per fenestram, vi-
dit David regem subsilientem atque salta-
tem coram domino, et despexit eum in cor-
de suo. Et introduxerunt archam
dei et posuerunt eam in loco suo in medi-
o tabernaculi quod tetenderat ei David.
Et obtulit David holocausta coram
domino et pacifica. Cumque complesset
offerens holocaustum et pacifica, be-
nedixit populo in nomine domini exercituum,
et partitus est multitudini universe
Israel tam viro quam mulieri singulis col-
liridam panis unam, et assaturam
bubule carnis unam, et similam frix-
am oleo. Et abiit omnis populus unus-
quisque in domum suam. Reversusque est
David ut benediceret domui sue. Et egres-
sa Michol filia Saul in occursum David,
ait: Quam gloriosus fuit hodie rex
Israel discooperiens se ante ancillas ser-
vorum suorum, et nudatus est quasi si nu-
detur unus de scurris. Dixitque David
ad Michol: Vivit dominus quia ludam
ante dominum qui elegit me potius quam
patrem tuum et quam omnem domum eius, et
precepit michi ut essem dux super
populum domini Israel. Et ludam et vilior
fiam plus quam factus sum, et ero hu-
milis in oculis meis, et cum ancillis de
quibus locuta es gloriosior appare-
bo. Igitur Michol filie Saul non est
natus filius usque ad diem mor-
tis sue.

Factum est autem cum sedisset rex VII
in domo sua, et dominus dedisset ei
requiem undique ab universis inimicis
suis, dixit ad Nathan prophetam: Vi-
desne quod ego habitem in domo cedri-
na, et archa dei posita sit in medio
pellium? Dixitque Nathan ad regem:
Omne quod est in corde tuo fac, quia dominus
tecum est. Factum est autem in nocte illa, et ec-
ce sermo domini ad Nathan dicens: Va-
de et loquere ad servum meum David. Hec di-
cit dominus: Nunquid tu edificabis michi
domum ad habitandum? Neque enim ha-
bitavi in domo ex die qua eduxi
filios Israel de terra Egypti usque in diem
hanc, sed ambulabam in tabernaculo et
in tentorio per cuncta loca que transi-
vi cum omnibus filiis Israel. Nunquid loquens
locutus sum ad unum de tribubus Is-
rael cui precepi ut pasceret populum me-
um Israel dicens: Quare non edificastis
michi domum cedrinam? Et nunc hec
dices servo meo David: Hec dicit dominus
deus exercituum: Ego te tuli de pascu-
is sequentem gregem ut esses dux su-
per populum meum Israel, et fui tecum in omni-
bus ubicumque ambulasti, et interfeci u-
niversos inimicos tuos a facie tua,
fecique tibi nomen grande iuxta nomen
magnorum qui sunt in terra. Et ponam
locum populo meo Israel et plantabo eum,
et habitabit cum eo et non turbabitur
amplius, nec addent filii iniqui-
tatis ut affligant eum sicut pri-
us ex die qua constitui iudices
super populum meum Israel, et requiem dabo
tibi ab omnibus inimicis tuis. Pre-
dicitque tibi dominus quod domum faciat ti-
bi dominus. Cumque completi fuerint di-
es tui et dormieris cum patribus tuis, su-
scitabo semen tuum post te
quod egredietur de utero tuo et firmabo

ipso regnum eius. Ipse edificabit domum
nomini meo, et stabiliam thronum reg-
ni eius usque in sempiternum. Ego ero
ei in patrem, et ipse erit mihi in filium. Qui
si inique aliquid gesserit, arguam
eum in virga virorum et in plagis filiorum
hominum. Misericordiam autem meam non auferam ab
eo, sicut abstuli a Saul quem amovi a
facie tua. Et fidelis erit domus tua et
regnum tuum usque in eternum ante faciem me-
am, et thronus tuus erit firmus iugiter.
Secundum omnia verba hec et iuxta universam vi-
sionem istam, sic locutus est Nathan
ad David. Ingressus est autem rex David et sedit
coram domino et dixit: Quis ego sum domine
deus, et que domus mea quia adduxisti
me hucusque? Tu enim scis servum tu-
um domine deus. Propter verbum tuum et
secundum cor tuum fecisti omnia magnalia
hec, ita ut notum faceres servo tuo.
Idcirco magnificatus es domine deus,
quia non est similis tui, neque est deus ex-
tra te in omnibus que audivimus auribus no-
stris. Que est autem ut populus tuus Israel gens
in terra propter quam ivit deus ut redimeret
eam sibi in populum et poneret sibi nomen
faceretque eis magnalia et horribilia
super terram, a facie populi tui quem redemisti
tibi ex Egypto, gentem et deos eius?
Et firmasti tibi populum tuum Israel in po-
pulum sempiternum, et tu domine factus es
eis in deum. Nunc ergo domine deus, verbum quod
locutus es super servum tuum et super domum
eius suscita in sempiternum, et fac sicut
locutus es, et magnificetur nomen tuum
usque in sempiternum atque dicatur: Dominus
exercituum deus super Israel. Et domus servi
tui David erit stabilita coram domino. Quia
tu domine exercituum deus Israel revela-
sti aurem servi tui dicens: Do-
mum edificabo tibi. Propterea invenit
servus tuus cor suum ut oraret te o-

Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo domine deus, nisi loquereris
etiam de domo servi tui in longinquum. Hec est lex enim Adam
domine deus. Quid ergo poterit addere adhuc David ut loquatur ad te?

ratione hac. Nunc ergo domine deus, tu es deus,
et verba tua erunt vera. Locutus
es enim ad servum tuum bona hec. Incipe ergo et
benedic domui servi tui ut sit in
sempiternum coram te, quia tu domine deus lo-
cutus es, et benedictione tua benedi-
cetur domus servi tui in sempiternum.

VIII

Factum est autem post hec, percussit David Philis-
tiim et humiliavit eos, et tulit David
frenum tributi de manu Philistiim.
Et percussit Moab et mensus est eos fu-
niculo coequans terre. Mensus est autem du-
os funiculos, unum ad occidendum et unum
ad vivificandum. Factusque est Moab David
serviens sub tributo. Et percussit David
Adadezer filium Roob regem Soba quando
profectus est ut dominaretur super flumen
Eufraten. Et captis David ex parte eius
mille septingentis equitibus et vi-
ginti milibus peditum, subnervavit omnes
iugales curruum. Dereliquit autem ex
eis centum currus. Venit quoque Syria
Damasci ut presidium ferret Adade-
zer regi Soba. Et percussit David de Sy-
ria viginti duo milia virorum. Et posuit
David presidium in Syria Damasci, factaque est
Syria David serviens sub tributo. Servavit-
que dominus David in omnibus ad quecumque pro-
fectus est. Et tulit David arma aurea
et torques quas habebant servi Adade-
zer, et detulit ea in Ierusalem. Et de Be-
te et de Beroth civitatibus Adade-
zer tulit rex David es multum nimis, de quo
fecit Salomon omnia vasa in templo domini,
et mare eneum et columpnas et altare.
Audivit autem Thou rex Emath quod per-
cussisset David omne robur Adadezer, et mi-
sit Thou Ioram filium suum ad regem
David ut salutaret eum congratulans et
gratias ageret eo quod expugnasset Ada-
dezer et percussisset eum. Hostis quip-
pe erat Thou Adadezer, et in manu

erant vasa argentea et vasa aurea
et vasa aerea. Quae et ipsa sanctificavit rex
David Domino cum argento et auro quod sanctifica-
verat de universis gentibus quas sub-
egerat de Syria et Moab et filiis Am-
mon et Philisthiim et Amalech et de
manu Adadezer filii Roob regis
Soba. Fecit quoque sibi David nomen cum re-
verteretur capta Syria in valle Salinarum
caesis duodecim milibus et in Gebelem
ad .xviii. milia. Et posuit in Idumaea
custodes, statuitque praesidium. Et fac-
ta est universa Idumaea serviens David.
Et servavit Dominus David in omnibus ad
quaecumque profectus est. Et regnavit
David super omnem Israel. Faciebat quoque
David iudicium et iustitiam omni populo suo.
Ioab autem filius Sarviae erat super exer-
citum. Porro Iosaphat filius Ahilud
erat a commentariis. Et Sadoch filius A-
chitob et Achimelech filius Abiathar
erant sacerdotes. Et Saraias scriba. Ba-
naias autem filius Ioiadae super Cerethi
et Phelethi. Filii autem David erant sacerdotes.

IX

Et dixit David: Putasne est aliquis
qui remanserit de domo Saul ut
faciam cum eo misericordiam propter Ionathan? Era-
t autem de domo Saul servus nomine
Siba. Quem cum vocasset rex ad se,
dixit ei: Tune es Siba? Et ille respondit:
Ego sum servus tuus. Et ait rex:
Numquid superest aliquis de domo Saul ut
faciam cum eo misericordiam Dei? Dixitque Siba
regi: Superest filius Ionathae debilis
pedibus. Ubi, inquit, est? Et Siba ad re-
gem: Ecce in domo est Machir fi-
lii Amihel in Lodabar. Misit ergo rex
David et tulit eum de domo Machir
filii Amihel de Lodabar. Cum autem
venisset Miphiboseth filius Iona-
than filii Saul ad David, corruit in faciem
suam et adoravit. Dixitque David: Miphibo-
seth. Qui respondit: Assum servus tuus.
Et ait ei David: Ne timeas quia faciens
faciam in te misericordiam propter Ionathan pa-
trem tuum et restituam tibi omnes agros
Saul patris tui et tu comedes panem
in mensa mea semper. Qui adorans eum dixit:
Quis ego sum servus tuus quoniam res-
pexisti super canem mortuum similem
mei? Vocavit itaque rex Sibam
puerum Saul et dixit ei: Omnia quaecumque
fuerunt Saul et universam domum eius
dedi filio domini tui. Operare igitur ei ter-
ram tu et filii tui et inferes filio domini tui
et servi tui
cibos ut alatur. Miphiboseth autem filius
domini tui comedet semper panem super
mensam meam. Erant autem Sibae
quindecim filii et .xx. servi. Dixitque
Siba ad regem: Sicut iussisti domine
mi rex servo tuo sic faciet servus
tuus. Et Miphiboseth comedet super
mensam tuam quasi unus de filiis regis.
Habebat autem Miphiboseth filium parvu-
lum nomine Micham. Omnis vero co-
gnatio domus Sibae serviebat Mi-
phiboseth. Porro Miphiboseth ha-
bitabat in Ierusalem quia de mensa regis
iugiter vescebatur et erat claudus utro-
que pede.

X

Factum est autem post haec ut
moreretur rex filiorum Ammon et
regnaret Anon filius eius pro eo. Dix-
itque David: Faciam misericordiam cum Anon
filio Naas sicut fecit pater eius mecum
misericordiam. Misit ergo David consolans eum per
servos suos super patris interitu. Cum
autem venissent servi David in terram fili-
orum Ammon dixerunt principes filiorum
Ammon ad Anon dominum suum: Putas
quod propter honorem patris tui David miserit
ad te consolatores et non ideo ut in-
vestigaret et exploraret civita-
tem et everteret eam misit David servos suos
ad te? Tulit itaque Anon servos David

par. 19. de ea ma

rasit quod dimidiam partem barbe e-
orum et preciditque uestes eorum medias
usque ad nates et dimisit eos. Quod cum
nunciatum esset david. misit in occursum
illorum. Erant enim uiri confusi turpiter
ualde. Et mandauit eis david. Manete
in iericho donec crescat
barba uestra et tunc reuertimini. Viden-
tes autem filii amon quod iniuriam fecis-
sent david. miserunt et conduxerunt mer-
cede syrum roob et syrum soba xx mi- (par. mille talenta)
lia peditum et a rege maacha mil-
le uiros et ab istob xii milia ui- (par. 32 milia curruum)
rorum. Quod cum audisset david. misit
ioab et omnem exercitum bellatorum. Eg-
ressi sunt ergo filii amon et direxerunt
aciem ante ipsum introitum porte. Syrus autem (ade)
soba et roob et istob et maacha seor-
sum erant in campo. Videns igitur ioab (par. seperatim)
quod preparatum esset aduersum se prelium
et ex aduerso et post tergum. elegit sibi
ex omnibus electis israel et instruxit
aciem contra syrum. Reliquam autem par-
tem populi tradidit abisai fratri suo qui direxit
aciem contra filios amon. Et ait
ioab. Si preualuerint aduersum
me syri. eris mihi in adiutorium. Si autem
filii amon preualuerint aduersum te
auxiliabor tibi. Esto uir fortis et
pugnemus pro populo nostro et ciuitate dei
nostri. dominus autem faciet quod bonum est
in conspectu suo. Iniit itaque ioab
et populus qui erat cum eo certamen contra
syros. qui statim fugerunt a facie
eius. Filii autem amon uidentes quia fugis-
sent syri. fugerunt et ipsi a facie abi-
sai et ingressi sunt ciuitatem. Reuersus-
que est ioab a filiis amon et uenit
ierusalem. Videntes ergo filii amon quod
syrus expauit et quia corruissent
coram israel. congregati sunt pariter.
Misit quoque adadezer et eduxit syros

qui erant trans fluuium et adduxit exercitum
eorum. Sobach autem magister militie adade-
zer erat princeps eorum. Quod cum
nunciatum esset david. contraxit omnem
israelem et transiuit iordanem uenitque
in helama. Et direxerunt aciem sy-
ri ex aduerso david et pugnauerunt contra
eum. Fugeruntque syri a facie israel. Et
occidit david de syris septingentos cur-
rus et quadraginta milia equitum et so-
bach principem militie adadezer per-
cussit qui statim mortuus est. Viden-
tes autem uniuersi reges qui erant in presidi-
o adadezer uictos se ab israel. fece-
runt pacem cum israel et seruierunt eis.
Timueruntque syri auxilium prebere
filiis amon.

XI
Factum est autem uertente anno eo tem-
pore quo solent reges ad bella
procedere. misit david ioab et seruos suos
qui erant cum eo et uniuersum israel et
uastauerunt filios amon et obsederunt
rabbath. David autem remansit in ie-
rusalem. Dum hec agerentur. accidit quadam di-
e ut surgeret david de stratu suo post
meridiem et deambularet in solario do-
mus regie. uiditque mulierem se lauan-
tem ex aduerso super solarium suum. Erat
autem pulcra mulier ualde. Misitque
rex et requisiuit que esset mulier. Nun-
ciatum quod est ei quod ipsa esset bersabee
filia heliam uxor urie ethei. Mis-
sis itaque david nunciis tulit eam.
Que cum ingressa esset ad illum dormi-
uit cum ea. Statimque sanctificata
est ab inmundicia sua et reuersa est
in domum suam concepto fetu. Mittensque
nunciauit david et ait. Concepi. Mi-
sit autem david statim ad ioab dicens. Mit-
te ad me uriam etheum. Misitque ioab
uriam ad david. Quesiuitque david quomodo
recte ageret ioab et populus et quomodo

administraretur bellum. Et dixit
david ad uriam. Vade in domum tuam
et laua pedes tuos. Et egressus est u-
rias de domo regis secutusque est eum
cibus regius. Dormiuit autem urias
ante portam domus regis cum aliis ser-
uis domini sui et non descendit in domum
suam. Nuntiatumque est david a dicentibus.
Non iuit urias in domum suam. Et ait
david ad uriam. Numquid non de uia lon-
ginqua uenisti. Quare non descendis-
ti in domum tuam. Et ait urias ad david.
Archa dei et israel et iuda habitant in pa-
pilionibus et dominus meus ioab et serui do-
mini mei super faciem terre manent.
et ego ingrediar domum meam ut come-
dam et bibam et dormiam cum uxore
mea? Per salutem tuam et per salutem anime
tue quia non faciam rem hanc. Ait ergo david
ad uriam. Mane hic et hodie et cras di-
mittam te. Mansit autem urias in ie-
rusalem in die illa et altera. Et uocauit
eum david ut comederet coram se et biberet
et inebriauit eum. Qui egressus uespe-
re dormiuit in stratu suo cum
seruis domini sui david et in domum suam
non descendit. Factum est ergo mane et
scripsit david epistolam ad ioab misitque
per manum urie scribens in epistola. Poni-
te uriam ex aduerso belli ubi fortis-
simum prelium est et derelinquite eum
ut percussus intereat. Igitur cum ioab
obsideret urbem posuit uriam in loco
in quo sciebat uiros esse fortissimos.
Egressique uiri de ciuitate bella-
bant aduersus ioab et ceciderunt de
populo seruorum david et mortuus est etiam
urias etheus. Misit itaque ioab et
nuntiauit david omnia uerba prelii. Pre-
cepitque nuntio dicens. Cum com-
pleueris uniuersos sermones belli ad
regem si eum uideris indignari et

dixerit. Quare accessistis ad mu-
rum ut preliaremini. An ignoraba-
tis quod mittantur desuper ex muro mit- tela
tantur. Quis percussit abimelech
filium ierobaal. Nonne mulier mi-
sit super eum fragmen mole de mu-
ro et interfecit eum in thebes. Quare
iuxta murum accessistis. Dices. Eti-
am seruus tuus urias etheus occubuit. Ab-
iit ergo nuntius et uenit et narrauit
david in ierusalem omnia que ei preceperat ioab.
Et dixit nuntius ad david. Preualu-
erunt aduersum nos uiri et egressi sunt
ad nos in agrum. Nos autem facto impetu
persecuti eos sumus usque ad portam
ciuitatis. et direxerunt iacula sagit-
tarii ad seruos tuos ex muro de-
super. mortuique sunt de seruis regis.
Quin etiam seruus tuus urias mortuus
est. Et dixit david ad nuntium. Hec dices
ioab. Non te frangat ista res. Uaria
enim cuius est euentus belli et nunc hunc et
nunc illum consumit gladius. Conforta
bellatores tuos aduersum ur-
bem ut destruas eam et exhortare
eos. Audiuit autem uxor urie quod mor-
tuus esset urias uir suus. Planxit eum. uirum
Transactoque luctu misit david et intro-
duxit eam in domum suam et facta est ei ux-
or. peperitque ei filium. Et displicu-
it uerbum hoc quod fecerat david coram domino.

XII

Misit ergo dominus nathan ad david. Qui
cum uenisset ad eum dixit ei. Re- Responde
sponde mihi iudicium. Duo uiri erant
in ciuitate una. Unus diues et alter
pauper. Diues habebat oues et boues
plurimos ualde. Pauper autem nichil habebat
omnino preter ouem unam paruulam quam
emerat et nutrierat et que creue-
rat apud eum cum filiis eius simul
de pane illius comedens et de ca-
lice eius bibens et in sinu illius dor-

dactilus cum ... fecit commixtionem
per consensum in adulterium et homicidium
in opus demonum.

ex 22: de morte quatuor mortuorum
scilicet filii ... filius primogenitus filius
bersabee absolon amon
adonias ...

· 13.

· 14.

niens. erat que illi sicut filia. Cum
autem peregrinus quidam venisset ad
divitem. parcens ille sumere de ovibus
et de bobus suis ut exhiberet convivium
peregrino illi qui venerat ad se. tulit
ovem viri pauperis. et preparavit ci-
bos homini qui venerat ad se. Iratus autem
indignatione david adversum hominem illum
nimis. dixit ad nathan. Vivit
dominus quoniam filius mortis est vir qui fe-
cit hoc. Ovem reddet in quadruplum
eo quod fecerit verbum istud et non pepercerit.
Dixit autem nathan ad david. Tu es ille
vir qui fecisti hanc rem. Hec dicit dominus
deus israel. Ego unxi te in regem super is-
rael et ego erui te de manu saul et de-
di tibi domum domini tui et uxores domini tu-
i in sinu tuo. Dedique tibi domum israel et
iuda. Et si parva sunt ista. adiciam
tibi multa maiora. Quare ergo contempsisti ver-
bum domini ut faceres malum in conspectu
meo? Uriam etheum percussisti gla-
dio. et uxorem illius accepisti tibi in uxorem
et interfecisti eum gladio filiorum amon.
Quam ob rem non recedet gladius de
domo tua usque in sempiternum eo quod
despexeris me et tuleris uxorem urie
ethei ut esset uxor tua. Itaque hec dicit
dominus. Ecce ego suscitabo super te ma-
lum de domo tua et tollam uxores tu-
as in oculis tuis et dabo proximo tuo et
dormiet cum uxoribus tuis in oculis so-
lis. Tu enim fecisti verbum istud abscon-
dite. ego vero faciam verbum istud in con-
spectu omnis israel et in conspectu solis.
Et dixit david ad nathan. Peccavi do-
mino. Dixitque nathan ad david. Dominus
quoque transtulit peccatum tuum. Non morie-
ris. Verumtamen quoniam blasphemare fe-
cisti inimicos nomen domini propter verbum
hoc. filius qui natus est tibi mor-
te morietur. Et reversus est nathan

in domum suam. Percussit que dominus parvulum quem
peperit uxor urie david et desperatus est. De-
precatusque est david dominum pro parvulo et ieiu-
navit david ieiunio. et ingressus seorsum
iacuit super terram. Venerunt autem seni-
ores domus eius cogentes eum ut surge-
ret de terra. Qui noluit neque comedit
cum eis cibum. Accidit autem die septima
ut moreretur infans. Timuerunt que servi
david nuntiare ei quod mortuus esset par-
vulus. Dixerunt enim. Ecce cum parvulus
adhuc viveret loquebamur ad eum et non audie-
bat vocem nostram. quanto magis si dixeri-
mus mortuus est puer se affliget.
Cum ergo audisset david servos suos mussi-
tantes intellexit quod mortuus esset in-
fantulus. dixitque ad servos suos. Num
mortuus est puer. Qui responderunt ei. Mor-
tuus est. Surrexit ergo david de terra et lo-
tus unctus que est unguento. Cumque
mutasset vestem. ingressus est domum
domini et adoravit et venit in domum su-
am. Petivitque ut ponerent ei panem
et comedit. Dixerunt autem ei servi sui.
Quis est hic sermo quem fecisti propter infantem.
Cum adhuc viveret ieiunasti et fle-
bas mortuo autem puero. surrexisti et
comedisti panem. Qui ait. Propter infantem
dum adhuc viveret ieiunavi et flevi.
Dicebam enim. Quis scit si forte donet
eum mihi dominus et vivet infans. Nunc autem
quia mortuus est quare ieiunem. Numquid
potero revocare eum amplius. Ego va-
dam magis ad eum. ille vero non rever-
tetur ad me. Et consolatus est david ber-
sabee uxorem suam. Ingressusque ad eam
dormivit cum ea. Que genuit fi-
lium et vocavit nomen eius salomon
et dominus dilexit eum. Misitque in manu
nathan prophete et vocavit nomen eius
amabilis domino eo quod diligeret eum
dominus. Igitur pugnabat ioab contra ra-

bbath filiorum amon et expugnabat
urbem regiam. Misit que ioab nun-
tios ad david dicens. Dimicavi adversum
adversum rabbath et capienda est ur-
bs aquarum. Nunc igitur congrega reliquam partem
populi et obside civitatem et cape eam ne
cum a me fuerit vastata urbs nomini meo
adscribatur victoria. Congregavit ita-
que david omnem populum et profectus est adversum
rabbath. Cumque dimicasset cepit
eam et tulit dyadema melchom regis
eorum de capite eius pondo auri talento
habens gemmas preciosissimas et inposi-
tum est super caput david. Sed et predam civitatis
asportavit multam valde. Populum quoque
eius adducens serravit et circum-
egit super eos ferrata carpenta.
Divisitque cultris et traduxit in typo
laterum. Sic fecit universis civitatibus
filiorum ammon. Et reversus est david et om-
nis exercitus eius in ierusalem

XIII Factum est autem post hec ut absolon fi-
lii david sororem speciosissimam voca-
bulo thamar adamaret amnon fili-
us david et diligeret eam valde ita ut egro-
taret pre amore eius. Quia cum esset
virgo. difficile ei videbatur ut quippiam
inhoneste ageret cum ea. Erat autem a-
mon amicus nomine ionadab filius
semmaa fratris david vir prudens valde.
Qui dixit ad eum. Quare sic attenuaris
macie fili regis per singulos dies. Cur
non indicas mihi. Dixitque ei amon. Th-
amar sororem fratris mei absolon a-
mo. Cui respondit ionadab. Cuba
super lectum tuum et langorem simula.
Cumque venerit pater tuus ut visi-
tet te. dic ei. Veniat oro thamar
soror mea ut det mihi cibum et faciat
pulmentum ut comedam de manu e-
ius. Accubuit itaque amon et quasi egro-
tare cepit. Cumque venisset rex ad

visitandum eum. ait amon ad regem.
Veniat obsecro thamar soror me-
a ut faciat in oculis meis duas sorbi-
tiunculas et cibum capiam de manu e-
ius. Misit ergo david ad thamar domum di-
cens. Veni in domum amon fratris tui
et fac ei pulmentum. Venitque thamar
in domum amon fratris sui. ille autem
iacebat. Que tollens farinam commis-
cuit. et liquefaciens in oculis eius. cox-
it sorbitiunculas. Tollensque quod cox-
erat. effudit et posuit coram eo et no-
luit comedere. Dixitque amon. Ei-
cite universos a me. Cumque eiecis-
sent omnes. dixit amon ad thama-
r. Infer cibum in conclavi ut vescar
de manu tua. Tulit ergo thamar
sorbitiunculas quas fecerat et intulit
ad amon fratrem suum in conclavi. Cum-
que obtulisset ei cibum. apprehendit
eam et ait. Veni et cuba mecum
soror mea. Que respondit ei. Noli fra-
ter mi noli opprimere me. neque enim
hoc fas est in israel. Noli frater mi noli fa-
cere stultitiam hanc. ego enim ferre
non potero obprobrium meum. et tu eris qua-
si unus de insipientibus in israel. Quin po-
tius loquere ad regem. et non nega-
bit me tibi. Noluit autem acquiescere pre-
cibus eius. sed prevalens viribus. oppressit
eam et cubavit cum illa. Et exo-
sam eam habuit amon odio ma-
gno nimis. ita ut maius esset odi-
um quo oderat eam: amore quo ante
dilexerat. Dixitque ei amon. Sur-
ge et vade. Que respondit ei. Maius
est hoc malum quod nunc agis contra me
quam quod ante fecisti expellens me.
Et noluit audire eam. sed voca-
to puero qui ministrabat ei dixit.
Eice hanc a me foras. et claude
hostium post eam. Que induta erat

talari tunica. huiuscemodi enim ues
tibus filie regis uirgines utebantur.
Eiecit itaque eam minister illius
foras: clausitque fores post eam.
Que aspergens cinerem capiti suo
scissa talari tunica inpositisque
manibus super caput suum ibat in
grediens et clamans. Dixit autem ei
absalon frater suus. Num amon fra
ter tuus concubuit tecum? Sed nunc so
ror tace: quia frater tuus est: neque
affligas cor tuum pro hac re. Man
sit itaque thamar contabescens in
domo absalon fratris sui. Cum autem
audisset rex david uerba hec: contrista
tus est ualde: et noluit contristare
spiritum amon filii sui quoniam dilige
bat eum quia primogenitus erat
ei. Porro non est locutus absalon
ad amon nec bonum nec malum. O
derat enim absalon amon eo quod ui
olasset thamar sororem suam. Fac
tum est autem post tempus biennii ut ton
derentur oues absalon in baalasor
que est iuxta effraim: et uocauit absa
lon omnes filios regis. Venitque ad
regem et ait ad eum. Ecce tondentur
oues serui tui. Veniat oro rex cum
seruis suis ad seruum suum. Dixitque
uoli — rex ad absalon. Noli fili mi roga
re ut ueniamus omnes et grauemus te.
Cum autem cogeret eum et noluisset ire: be
nedixit ei. Et ait absalon ad david.
Si uis non uenire: ueniat obsecro
nobiscum saltem amon frater meus. Dix
itque ad eum rex. Non est necesse ut ua
dat tecum. Coegit autem eum absalon
et dimisit cum eo amon et uniuersos
filios regis. Preceperat autem absalon
pueris suis dicens. Obseruate cum
temulentus fuerit amon uino et dix
ero uobis. percutite eum et interficite

Fecerat que absalon con
uiuium quasi conuiuium regis

Nolite timere: ego enim sum qui precipi
o uobis. Roboramini et estote uiri
fortes. Fecerunt ergo pueri absalon
aduersum amon: sicut preceperat eis
absalon. Surgentesque omnes filii
regis ascenderunt singuli mulas
suas et fugerunt. Cumque adhuc perge
rent in itinere: fama peruenit ad da
uid dicens. Percussit absalon omnes filios
regis: et non remansit ex eis saltem
unus. Surrexit itaque rex et scidit
uestimenta sua et cecidit super terram: et
omnes serui ipsius qui assistebant ei
sciderunt uestimenta sua. Respondens
autem ionadab filius semmaa fratris
david dixit. Ne estimet dominus meus rex
quod omnes pueri filii regis occisi sint:
Amon solus mortuus est quoniam o
dio absalon erat positus ex die qua
oppressit thamar sororem eius. Nunc
ergo ne ponat dominus meus rex super cor suum
uerbum istud dicens: Omnes filii re
gis mortui sunt: quoniam amon solus
mortuus est. Fugit autem absalon.
Et eleuauit puer speculator o
culos suos et aspexit: et ecce populus mul
tus ueniebat ~~pueri~~ per iter deuium ex
latere montis. Dixit autem ionadab
ad regem. Ecce filii regis adsunt:
iuxta uerbum serui tui sic factum est. Cum
que cessasset loqui: apparuerunt fili
i regis: et intrantes leuauerunt uocem
suam et fleuerunt. Sed et rex et omnes ser
ui eius fleuerunt ploratu magno ni
mis. Porro absalon fugiens abi
it ad ptolomai filium amiur re
gem gessur. Luxit ergo david filium suum
amon cunctis diebus. Absalon autem
cum fugisset et uenisset in gessur
fuit ibi tribus annis. Cessauitque
david rex persequi absalon: eo quod con
solatus esset super interitu amon.

XIIII Intelligens autem Ioab filius Sarvie
quod cor regis versum esset ad Absalom,
misit Thecuam et tulit inde mulierem
sapientem, dixitque ad eam: Lugere
te simula, et induere veste lugu-
bri, et ne ungaris oleo, ut sis quasi mulier
plurimo iam tempore lugens mortuum. Et
ingredieris ad regem, et loqueris ad eum
sermones huiuscemodi. Posuit autem Ioab
verba in ore eius. Itaque cum ingressa fuisset
mulier Thecuitis ad regem, cecidit
coram eo super terram, et adoravit, et dix-
it: Serva me, rex. Et ait ad eam
rex: Quid cause habes? Que respondit: Heu,
mulier vidua ego sum. Mortu-
us est enim vir meus, et ancille tue e-
rant duo filii: qui rixati sunt adver-
sum se in agro, nullusque erat qui eos
prohibere posset: et percussit alter al-
terum, et interfecit eum. Et ecce
surgens universa cognatio adversum
ancillam tuam, dicit: Trade eum qui per-
cussit fratrem suum, ut occidamus illum
pro anima fratris sui quem interfecit, et deleamus
heredem. Et querunt extinguere sci-
ntillam meam que relicta est, ut
non supersit viro meo nomen et reliquie
super terram. Et ait rex ad mulierem:
Vade in domum tuam, et ego iubebo pro te.
Dixitque mulier Thecuitis ad regem:
In me, domine mi rex, sit iniquitas, et in domum
patris mei: rex autem et thronus eius sit
innocens. Et ait rex: Qui contradixerit
tibi, adduc eum ad me, et ultra non ad-
det ut tangat te. Que ait: Recor-
detur rex domini dei sui, ut non
multiplicentur proximi sanguinis ad
ulciscendum, et nequaquam interficiant fili-
um meum. Qui ait: Vivit dominus, quia
non cadet de capillis filii tui super
terram. Dixit ergo mulier: Loquatur
ancilla tua ad dominum meum regem
verbum. Et ait: Loquere. Dixitque
mulier: Quare cogitasti istiusmodi
rem contra populum dei, et locutus est rex
verbum istud, ut peccet, et non reducat
eiectum suum? Omnes enim mori-
mur, et quasi aque dilabimur in terram
que non revertuntur: nec vult deus perire
animam, sed retractat cogitans ne peni-
tus pereat qui abiectus est. Nunc igitur veni
ut loquar ad dominum meum regem verbum
hoc presente populo. Et dixit ancilla
tua: Loquar ad regem, si quo modo facia-
at rex verbum ancille sue. Et au-
divit rex verba ut liberaret ancil-
lam suam de manu omnium qui vole-
bant delere me et filium meum simul
de hereditate dei. Dicat ergo ancilla
tua ut fiat verbum domini mei regis
quasi sacrificium. Sicut enim angelus dei
sic est dominus meus rex, ut nec benedic-
tione nec maledictione moveatur. Unde
et dominus deus tuus est tecum. Et respon-
dens rex dixit ad mulierem: Ne ab-
scondas a me verbum quod te interrogo.
Dixitque ei mulier: Loquere domine mi
rex. Et ait rex: Numquid manus Io-
ab tecum est in omnibus istis? Respon-
dit mulier et ait: Per salutem anime tue
domine mi rex, nec ad dexteram nec ad
sinistram est ex omnibus his que lo-
cutus est dominus meus rex. Servus enim
tuus Ioab ipse precepit mihi, et ipse posu-
it in os ancille tue omnia verba
hec, ut verterem figuram sermonis huius.
Servus enim tuus Ioab precepit istud.
Tu autem domine mi rex sapiens es sicut ha-
bet sapientiam angelus dei, ut intelligas
omnia super terram. Et ait rex ad Ioab:
Ecce placatus feci verbum tuum:
vade igitur et revoca puerum Absalom.
Cadensque Ioab super faciem suam in
terram, adoravit, et benedixit regi.

Et dixit ioab. Hodie intellexit
servus tuus quia inveni gratiam in oc
ulis tuis domine mi rex. Fecisti enim
sermonem servi tui. Surrexit ergo io
ab et abiit in gessur et adduxit
absalon in ierusalem. Dixit autem rex.
Revertatur in domum suam et faciem
meam non videat. Reversus est ita
que absalon in domum suam et fa
ciem regis non vidit. Porro sicut
absalon vir non erat pulcher in omni
israel et decorus nimis. A vestigio
pedis usque ad verticem non erat in il
lo ulla macula. Et quando tondebat
capillos semel autem in anno tonde
batur quia gravabat eum cesaries pon
derabat capillos capitis sui
ducentis siclis pondere publico.
Nati sunt autem absalon filii tres et
filia una nomine thamar elegan
tis forme. Hec fuit in matrimonio
roboam filio salomonis et peperit ei
abiam. Mansitque absalon in ie
rusalem duobus annis et faciem regis
non vidit. Misit itaque ad ioab ut mi
tteret eum ad regem. Qui noluit
venire ad eum. Cumque secundo misis
set ad ioab et ille noluisset ad
eum venire. Dixit servis suis. Sci
tis agrum ioab iuxta agrum meum
habentem messem ordei. Ite igitur
t. eam succendite eum igni. Succende
runt ergo servi absalon segetem ig
ni. Et venientes servi ioab scis
sis vestibus suis dixerunt. Succen
derunt servi absalon partem agri
igni. Surrexitque ioab et venit
ad absalon in domum eius et dixit.
Quare succenderunt servi tui sege
tem meam igni. Et respondit ab
salon ad ioab. Misi ad te obsecr
ans ut venires ad me et mitte

rem te ad regem et diceres ei. Quare
veni de gessur. Melius michi erat ibi
esse. Obsecro ergo ut videam faciem reg
is. Quod si memor est iniquitatis mee in
terficiat me. Ingressus est ioab ad re
gem nunciavitque ei. Vocatusque
absalon. intravit ad regem et ad
oravit super faciem terre coram eo. Os
culatusque est rex absalon

Igitur post hec fecit sibi absalon curr
us et equites et quinquaginta viros qui pre
cederent eum. Et mane consurgens absa
lon stabat iuxta introitum porte in
via. Et omnem virum qui habebat ne
gocium ut veniret ad regis iudici
um vocabat ad se absalon et dicebat.
De qua civitate es tu. Qui respon
dens aiebat. Ex una tribu israel ego sum
servus tuus. Respondebatque ei absalon.
Videntur michi sermones tui boni et
iusti. Sed non est qui te audiat constitu
tus a rege. Dicebatque absalon. Quis
me constituat iudicem super terram
ut ad me veniant omnes qui habent
negocium et iuste iudicem. Sed et cum
accederet ad eum homo ut salutaret
eum extendebat manum suam et appre
hendens osculabatur eum. Faciebatque hoc
omni israel qui veniebat ad iudici
um ut audiretur a rege et sollicitabat
corda virorum israel. Post .xl. autem annos quatuor
dixit absalon ad regem David. Vadam
et reddam vota mea que vovi domino in
hebron. Vovens enim vovit servus
tuus cum esset in gessur syrie dicens.
Si reduxerit me dominus in ierusalem sacri
ficabo domino. Dixitque ei rex David. Va
de in pace. Et surrexit et abiit in he
bron. Misit autem absalon explora
tores in universas tribus israel dicens.
Statim ut audieritis clangorem
bucine dicite. Regnavit absa

ebr

lon in ebron. Porro cum absalon ie-
runt ducenti viri de ierusalem vocati
euntes simplici corde et penitus cau-
sam ignorantes. Accersivit quoque ab-
salon achitofel gilonitem consiliari-
um david de civitate sua gilon. Cumque
immolaret victimas facta est con-
iuratio valida. populusque concur-
rens augebatur cum absalon. Venit
igitur nuncius ad david dicens. Toto cor-
de universus israel sequitur absalon.
Et ait david servis suis qui erant cum
eo in ierusalem. Surgite fugiamus. neque
enim erit nobis effugium a facie absalon.
Festinate egredi: ne forte veniens
occupet nos et impellat super nos rui-
nam et percutiat civitatem in ore gladii.
Dixeruntque servi regis ad eum. Omnia
quecumque preceperit dominus noster rex. liben-
ter exequemur servi tui. Egressus
est ergo rex et universa domus eius pedibus
suis. Et dereliquit rex decem mulieres
concubinas ad custodiendam domum. Egres-
susque rex et omnis israel pedibus suis
stetit procul a domo. et universi servi
eius ambulabant iuxta eum. Et legio-
nes cerethi et phelethi et omnes gethei
pugnatores validi sescenti viri
qui secuti eum fuerant pedites de geth
precedebant regem. Dixit autem rex ad e-
thai getheum. Cur venis nobiscum?
Revertere et habita cum rege tuo. quia
peregrinus es et egressus de loco tuo. He-
ri venisti et hodie compelleris nobis-
cum egredi? Ego autem vadam quo
iturus sum. Revertere et reduc tecum
fratres tuos. et dominus faciat tecum miseri-
cordiam et veritatem. quia ostendisti
gratiam et fidem. Et respondit ethai re-
gi dicens. Vivit dominus et vivit anima
tua domine mi rex. quia in quocumque lo-
co fueris domine mi rex sive in morte si-

P. lo.

ve in vita ibi erit servus tuus. Et
ait rex ad ethai. Veni et transi. Et tran-
sivit ethai getheus et rex et omnes vi-
ri qui cum eo erant et reliqua multitudo. Omnes-
que flebant voce magna et universus
populus transibat. Rex quoque transgrediebatur
torrentem cedron. et cunctus populus in-
cedebat contra viam olive que respi-
cit ad desertum. Venit autem et sadoch
sacerdos et universi levite cum eo portan-
tes archam federis domini a bethlegem
et deposuerunt archam federis dei. et
ascendit abiathar donec comple-
tus esset omnis populus qui egressus fuerat de
civitate. Et dixit rex ad sadoch
sacerdotem. Reporta archam dei
in urbem. Si invenero gratiam in oculis
domini: reducet me et ostendet mi- XVI
chi eam et tabernaculum suum. Si autem dixerit
michi non places: presto sum. faciat quod
bonum est coram se. Et dixit rex ad
sadoch sacerdotem. O videns rever- videns.
te in civitatem in pace. Achimaas fi-
lius tuus et ionathas filius abia-
thar duo filii vestri sint vobiscum.
Ecce ego abscondar in campestribus
deserti donec veniat sermo a vo-
bis indicans michi. Reportaverunt ergo sa-
doch et abiathar archam dei in ie-
rusalem et manserunt ibi. Porro david a-
scendebat clivum montis olivarum in montis
scandens et flens operto capite as-
cendebat [plorans] nudis pedibus
incedens. Sed et omnis populus qui erat
cum eo operto capite ascendebat plo-
rans. Nunciatum est autem david quod et a-
chitophel esset in coniuratione cum ab-
salon. Dixitque david. Infatua quaeso
domine consilium achitofel. Cumque
ascenderet david summitatem montis in
quo erat adoraturus dominum: ecce oc-
currit ei chusi arachites scissa

ueste et ita pleno capite. Et dixit
ei david: Si ueneris mecum, eris mihi one
ri. Sin autem in civitatem reversus fueris, et
dixeris absalon: Servus tuus sum
rex, patris me sine. Sic fui servus
patris tui, sic ero servus tuus, dis-
sipabis consilium achitofel. Habes
autem tecum sadoch et abiathar sacerdo
tes, et omne verbum quodcumque audieris de
domo regis, indicabis sadoch et a
biathar sacerdotibus. Sunt autem cum e
is duo filii eorum, achimaas filius
sadoch, et ionathan filius abiath
ar, et mittetis per eos ad me omne
verbum quod audieritis. Veniente
ergo chusai amico david in civitatem, ab
salon quoque ingressus est ierusalem.

XVI. Cumque david transisset paululum
montis verticem, apparuit siba
puer miphiboseth in occursum eius
cum duobus asinis qui onerati e
rant ducentis panibus et centum al
ligaturis uve passe, et centum mas
sis palatarum, et duobus utribus vini. Et
dixit rex sibe: Quid sibi volunt hec?
Responditque siba: Asini domestici regis a
sini domestici sunt regis ut sede
ant, et panes et palate ad vescend
um pueris tuis, vinum autem ut bibat
si quis defecerit in deserto. Et ait
rex: Ubi est filius domini tui? Respon
ditque siba regi: Remansit in ie
rusalem dicens: Hodie restituet mihi do
mus israel regnum patris mei. Et
ait rex sibe: Tua sint omnia que
fuerunt miphiboseth. Dixitque siba:
Oro ut inveniam gratiam coram te domine
mi rex. Venit ergo rex david usque bau
rim, et ecce egrediebatur inde
vir de cognatione domus saul nomine
semei filius gera, procedebatque e
grediens et maledicebat mitte

batque lapides contra david et contra univer
sos servos regis david. Omnis autem populus et
universi bellatores a dextro et sinis
tro latere regis incedebant. Ita autem
loquebatur semei cum malediceret re
gi david: Egredere, egredere vir sanguinum et
vir belial. Reddidit tibi dominus universum
sanguinem domus saul, quoniam invasisti re
gnum pro eo. Dedit dominus regnum in ma
nu absalon filii tui, et ecce te pre
munt mala tua, quoniam vir sanguinum
es. Dixit autem abisai filius sarvie re
gi: Quare maledicit canis hic mo
riturus domino meo regi? Vadam et am
putabo caput eius. Et ait rex: Quid
mihi et vobis filii sarvie? Dimit
tite eum ut maledicat. Dominus enim pre
cepit ei ut malediceret david. Et quis
est qui audeat dicere quare sic fecerit
dominus? Et ait rex abisai et univer
sis servis suis: Ecce filius meus qui egres
sus est de utero meo querit animam me
am, quanto magis nunc filius gemini
maledicit mihi. Dimittite eum ut ma
ledicat iuxta preceptum domini, si forte
respiciat dominus afflictionem meam et
reddat mihi bonum pro maledictione
hac hodierna. Ambulabat itaque
david et socii eius per viam cum eo. Semei
autem per iugum montis ex latere contra
illum gradiebatur maledicens et mit
tens lapides adversus eum terramque spar
gens. Venit itaque rex david et univer
sus populus lassus cum eo, et refocilla
ti sunt ibi. Absalon autem et omnis po
pulus israel ingressi sunt ierusalem, sed et achi
tofel cum eo. Cum autem venisset chu
si arachites amicus david ad ab
salon, locutus est ad eum: Salve rex,
salve rex. Ad quem absalon: Hec est
inquit gratia tua ad amicum tuum?
Quare non isti cum amico tuo?

Respondit que chusi ad absalon. Nequaquam quia illius ero quem elegit dominus et omnis hic populus et universus israel et cum eo manebo. Sed et hoc inferam. Cui ego serviturus sum? Nonne filio regis? Sicut parui patri tuo sic parebo et tibi. Dixit autem absalon ad achitofel. Inite consilium quid agere debeamus. Et ait achitofel ad absalon. Ingredere ad concubinas patris tui quas dimisit ad custodiendam domum ut cum audierit omnis israel quod fedaveris patrem tuum roborentur manus eorum tecum. Tetenderunt ergo absalon tabernaculum in solario. Ingressusque est ad concubinas patris sui coram universo israel. Consilium autem achitophel quod dabat in diebus illis quasi si quis consuleret deum sic erat omne consilium achitofel et cum esset cum david et cum esset cum absalon.

XVII Dixit ergo achitophel ad absalon. Eligam mihi duodecim milia virorum et consurgens persequar david nocte hac. Et irruens super eum quippe qui lassus est et solutis manibus percutiam eum. Cumque fugerit omnis populus qui cum eo est percutiam regem desolatum et reducam universum populum quomodo unus homo reverti solet. Unum enim virum tu queris et omnis populus erit in pace. Placuitque sermo eius absalon et cunctis maioribus natu israel. Ait autem absalon. Vocate chusi arachiten et audiamus quid etiam ipse dicat. Cumque venisset chusi ad absalon ait absalon ad eum. Huiuscemodi sermonem locutus est achitofel. Facere debemus an non? Quod das consilium? Et dixit chusi ad absalon. Non est bonum consilium quod dedit achitofel hac vice. Et rursum intulit chusi. Tu nosti patrem tuum et viros qui cum eo sunt esse fortissimos et amaro animo veluti si ursa raptis catulis in saltu seviat. Sed et pater tuus vir bellator est nec morabitur cum populo. Forsitan nunc latitat in foveis aut in uno quo voluerit loco. Et cum ceciderit unus quilibet in principio audiet quicumque audierit et dicet. Facta est plaga in populo qui sequebatur absalon. Et fortissimus quisque cuius cor est quasi leonis pavore solvetur. Scit enim omnis populus israel fortem esse patrem tuum et robustos omnes qui cum eo sunt. Sed hoc mihi videtur rectum esse consilium. Congregetur ad te universus israel a dan usque bersabee quasi arena maris innumerabilis et tu eris in medio eorum. Et irruemus super eum in quocumque loco fuerit inventus et operiemus eum sicut cadere solet ros super terram et non relinquemus de viris qui cum eo sunt nec unum quidem. Quod si urbem aliquam fuerit ingressus circumdabit omnis israel civitati illi funes et trahemus eam in torrentem ut non reperiatur nec calculus quidem ex ea. Dixitque absalon et omnes viri israel. Melius est consilium chusi arachite consilio achitofel. Domini autem nutu dissipatum est consilium achitofel utile ut induceret dominus super absalon malum. Et ait chusi sadoch et abiathar sacerdotibus. Hoc et hoc modo consilium dedit achitofel absalon et senioribus israel et ego tale et tale dedi consilium. Nunc ergo mittite cito et nuntiate david dicentes. Ne moreris nocte hac in campestribus deserti. Sed absque dilatione

transgrediere ne forte absorbeatur
rex et omnis populus qui cum eo est. Io
nathan autem et achimaas stabant
iuxta fontem rogel. Abiit ancil
la et nuntiavit eis. illi profecti sunt
ut referrent ad regem david nuntium.
Non enim poterant videri aut introi
re civitatem. Vidit autem eos quidam
puer et indicavit absalon. Illi ve
ro concito gradu ingressi sunt domum
cuiusdam viri in bahurim qui habebat
puteum in vestibulo suo et descenderunt
in eum. Tulit autem mulier et expandit
velamen super os putei quasi siccans
ptisanas et sic res latuit. Cumque
venissent servi absalon in domum ad
mulierem dixerunt. Ubi est achima
as et ionathan. Et respondit eis mulier.
Transierunt festinanter gustata
paululum aqua. At hii qui querebant cum
non repperissent reversi sunt in ierusalem.
Cumque abissent ascenderunt illi de
puteo et pergentes nuntiaverunt regi
david atque dixerunt. Surgite et transite
cito fluvium. quia huiuscemodi dedit
consilium contra vos achitofel. Surrex
it ergo david et omnis populus qui erat cum eo et
transierunt iordanem donec dilucesce
ret. ante quam detegeretur verbum et ne
unus quidem residuus fuit qui non tran
sisset fluvium. Porro achitofel vi
dens quod non fuisset factum consilium suum
stravit asinum suum et surrexit et ab
iit in domum suam et in civitatem suam.
Et disposita domo sua suspendi
o interiit et sepultus est in sepulcro
patris sui. David autem venit in castra
et absalon transivit iordanem ipse et omnes
viri israel cum eo. Amasam vero constitu
it absalon pro ioab super exercitum. Ama
sa autem erat filius viri qui vocabatur
iethra de iezraeli qui ingressus est

ad abigail filiam naas sororem sarvie
eque fuit mater ioab. Et cas
tra metatus est israel cum absalon in
terra galaad. Cumque venisset david in
castra madian. sobi filius naas
de rabbath filiorum amon et machir
filius amihel de lodabar et ber
zellai galaadites de rogelim ob
tulerunt ei stratoria et tapetia et va
sa fictilia frumentum et ordeum et fari
nam polentam et fabam et lentem et frixum
cicer et mel et butirum et oves et pingu
es vitulos. Dederuntque david et populo qui
cum eo erant ad vescendum. Suspicati e
nim sunt populum fame et siti fatigari
in deserto

XVIII

Igitur considerato david populo suo constituit
super eum tribunos et centuriones et dedit
populi tertiam partem sub manu ioab et
tertiam partem sub manu abisai filii
sarvie fratris ioab. et tertiam partem sub
manu ethai qui erat de geth. Dix
itque rex ad populum. Egrediar vobiscum
et ego. Et respondit populus. Non exibis. Sive
fugerimus non magnopere ad eos de no
bis pertinebit. sive media pars cecid
erit ex nobis non satis curabunt. quia
tu unus pro decem milibus computa
ris. Melius est igitur ut sis nobis in urbe presi
dio. Ad quos rex ait. Quod vobis
rectum videtur hoc faciam. Stetit autem rex
iuxta portam egrediebaturque populus per tur
mas suas centeni et milleni. Et pre
cepit rex ioab et abisai et ethai dicens.
Servate mihi puerum absalon. Et
omnis populus audiebat precipientem regem
cunctis principibus pro absalon. Itaque
egressus est populus in campum contra israel.
et factum est prelium in saltu ephraim.
et cesus est ibi populus israel ab exercitu david
factaque est plaga magna in die illa.
xx milium. Fuit autem ibi prelium disp

De morte achitophel

sa super faciem omnis terre. Et multo plu-
res erant quos saltus consumpserat
de populo quam hi quos voraverat gladi-
us in die illa. Accidit autem ut occurreret
absalon servis david sedens mulo. Cumque
ingressus fuisset mulus subter condensam
quercum magnam et adhesit caput eius quer-
cui. Et illo suspenso inter celum et terram
mulus cui insederat pertransivit. Vidit
autem hoc quispiam et nuntiavit ioab di-
cens. Vidi absalon pendentem de quer-
cu. Et ait ioab viro qui nuntiaverat ei.
Si vidisti eum quare non confodisti eum
cum terra et ego dedissem tibi decem ar-
genti siclos et unum balteum? Qui
dixit ad ioab. Si appenderes in manibus
meis mille argenteos nequaquam mit-
terem manum meam in filium regis. Audi-
entibus enim nobis precepit rex tibi et abisai
et ethai dicens. Custodite mihi puerum
absalon. Sed et si fecissem contra animam me-
am audacter nequaquam hoc regem late-
re potuisset et tu stares ex adverso. Et
ait ioab. Non sicut tu vis sed aggredi-
ar eum coram te. Tulit ergo ioab tres
lanceas in manu sua et infixit eas in cor-
de absalon. Cumque adhuc palpitaret
herens in quercu cucurrerunt decem iu-
venes armigeri ioab et percutientes inter-
fecerunt eum. Cecinit autem ioab buc-
cina et retinuit populum ne persequeretur
fugientem israel volens parcere multi-
tudini. Et tulerunt absalon et proiece-
runt eum in saltu in foveam grandem et
comportaverunt super eum acervum lapidum
magnum nimis. Omnis autem israel fugit
in tabernacula sua. Porro absalon
erexerat sibi cum adhuc viveret titulum qui
est in valle regis. Dixerat enim. Non ha-
beo filium et hoc erit monimentum
nominis mei. Vocavitque titulum nomine
suo ~~manum absalon~~ et appella-
tur manus absalon usque ad hanc di-
em. Achimaas autem filius sadoch ait
ad ioab. Curram et annuntiabo regi
quia iudicium fecerit ei dominus de manu ini-
micorum eius. Ad quem ioab dixit. Non e-
ris nuntius in hac die sed nuntiabis in
alia. Hodie nolo te nuntiare. Filius
enim regis est mortuus. Et ait io-
ab chusi. Vade et nuntia regi que
vidisti. Adoravit chusi ioab et cu-
currit. Rursum autem achimaas
filius sadoch dixit ad ioab. Quid im-
pedit si ego etiam curram post chusi?
Dixitque ei ioab. Quid vis currere
fili mi? Non eris boni nuntii ba- — Veni huc
iulus. Qui respondit. Quid enim si
cucurrero? Et ait ei. Curre. Cur-
rens ergo per viam compendii ~~transi~~ trans- — achimaas
ivit chusi. David autem sedebat
inter duas portas. Speculator vero — XIX
qui erat in fastigio porte super murum — l. in summitate
elevans oculos vidit hominem curren-
tem solum et exclamans indicavit
regi. Dixitque rex. Si solus est bo- — pro eo quod nuntiaturus est qui nun-
nus est nuntius in ore eius. Properante autem — ciat sumit per andam.
illo et accedente propius vidit specula-
tor alium hominem currentem et vocife-
rans in culmine ait. Apparet mi-
hi alter currens solus. Dixitque rex.
Et iste bonus est nuntius. Spe-
culator autem ait. Contemplor cursum
prioris quasi cursum achimaas filii
sadoch. Et ait rex. Vir bonus est
et nuntium portans bonum venit.
Clamans autem achimaas dixit ad
regem. Salve rex. Et adorans re-
gem coram eo pronus in terram ait. Be-
nedictus dominus deus tuus qui con-
clusit homines qui levaverunt manus suas
contra dominum meum regem. Et ait rex.
Est ne pax puero absalon? Dixitque
achimaas. Vidi tumultum magnum — [illegible marginal note]

magnū cū mitteret ioab seruus tuus:
~~qui cōcluserant~~ o rex me seruū
tuū. Nescio aliud. Ad quē rex tu
si ait et sta hic. Cūq3 transiret et staret,
apparuit chusi et ueniens ait.
Bonū apporto nūciū dñe mi rex
Iudicauit eñi p te hodie dñs de
manu oīum qui surrexerāt cōtra
te. Dixit aūt rex ad chusi. Est ne
pax puero absalon? Cui respondēs
chusi. Fiant inquit sicut puer ab
salon: inimici dñi mei regis et u
niuersi qui cōsurgūt aduersum eū
i malū. Contristatus itaq3 rex as
cendit cenaculū porte et fleuit. et sic
loquebatur uadens. Fili mi absa
lon absalon fili mi. Quis mi tribuat
ut ego moriar pro te. Absalon fili
mi fili mi absalon

XIX

Nunciatū est aūt ioab qd rex fle
ret et lugeret filiū suū. et uersa
est uictoria i die illa i luctum omni
pplo. Audiuit eñi pplus i die illa
dici. Dolet rex sup filio suo. et decli
nabat pplus i die illa ingredi ciui
tatē. quomodo declinare solet pp
ulus uersus et fugiens de plio. Porro rex
operuit caput suū et clamauit uoce
magna. Fili mi absalon fili mi
absalon. Ingressus ergo ioab ad regem
i domū dixit. Confudisti hodie
uultū oīum seruorū tuorū qui saluā
fecerūt aīam tuā et aīas uxorū tua
rū et aīas cōcubinarū tuarū. Dili
gis odientes te et odio habes diligē
tes te. Et ostendisti hodie quia nō
curas de ducibus tuis et de seruis tuis
Et uere cognoui modo qa si absalon
uiueret et nos oēs occubuissemus tūc
placeret tibi. Nūc igitur surge et pcede et
alloquens satisfac seruis tuis. Iuro
eñi tibi p dñm qd si nō exieris

nec unus quidem remansurus sit tecū
nocte hac. Et peius erit hoc tibi quā
oīa mala que uenerunt sup te ab
adolescentia tua usq3 i psens. Sur
rexit ergo rex et sedit i porta. Et oīi pplo
nūciatū est qd rex sederet i porta. Ve
nit q3 uniuersa multitudo corā rege
Isrl aūt fugit i tabnacula sua. Oīs
quoq3 pplus certabat i cunctis tribub3
isrl dicens. Rex liberauit nos de ma
nu ~~philistinorū~~ inimicorū nrorū. ipse
saluauit nos de manu philistinorū
et nūc fugit de tra pp absalon. Absa
lon aūt quē unximus sup nos. mortuus
est i bello. Usq3 quo siletis et nō reducitis
regem? Et consiliū totius isrl uenit
ad regem. Rex uero dd misit ad sa
doch et ad abiathar sacerdotes dicens
Loquimini ad maiores natu iuda di
centes. Cur uenitis nouissimi
ad reducendū regem i domū suā? Ser
mo aūt oīs isrl puenerat ad regem
ut restituerent eū in domū suā. qm dixit
rex. Vos dicetis ad ipsum. Fratres mei uos
os meū et caro mea uos. Et nouissi
mi reducitis regē? Et amase di
cite. Nōne os meū es et caro mea?
Hec faciat mi deus et hec addat si nō magister
militie fueris corā me oīb3 diebus p ioab.
Et iclinauit cor oīum uirorū iuda
quasi uiri unius miserūtq3 ad re
gem dicentes. Reuertere tu et oēs serui
tui. Et reuersus est rex et uenit usq3
iordanē. Et oīs iuda uenit usq3
galgala ut occurreret regi et tradu
ceret eū iordanē. Festinauit aūt se
mei filius gera filii iemini de ba
hurim et descendit cū uiris iuda
occursū regis cū mille uiris de ben
iamin et siba puer de domo saul et
quindecim filii eius ac xx serui erant
cū eo. Et irrūpentes iordanē an

regem transilierunt vada ut transducerent
domum regis et facerent iussionem eius.
Semei autem filius Gera prostratus coram
rege cum iam transisset iordanem dixit
ad eum. Ne reputes mihi domine mi iniquita
tem neque memineris iniurias servi tui
in die qua egressus es domine mi rex de ie
rusalem neque ponas rex in corde tuo. Agnos
co enim servus tuus peccatum meum et i
deo hodie veni primus de omni domo io
seph descendique in occursum domini mei
regis. Respondens vero abisai filius sar
vie dixit. Numquid pro hiis verbis non occi
detur semei qui maledixit christo domini.
Et ait david. Quid michi et vobis filii sarvie.
Cur efficimini michi hodie in sathan.
Ergo ne hodie interficietur vir in israel.
An ignoro hodie me factum regem super
israel. Et ait rex semei. Non morieris.
Iuravitque ei. Miphiboseth quoque filius
saul descendit in occursum regis illotis
pedibus et intonsa barba vestesque suas
non laverat a die qua egressus fuerat rex
usque ad diem reversionis eius in pace.
Cumque ierusalem occurrisset regi dixit ei
rex. Quare non venisti mecum miphi
boseth. Et respondens ait. Domine mi rex
servus meus contempsit me. Dixique ei
ego famulus tuus ut sterneret mihi
asinum et ascendens abirem cum rege claudus
enim sum servus tuus. Insuper et accu
savit me servum tuum ad te dominum me
um regem. Tu autem domine mi rex sicut angelus
dei es. Fac quod placitum est tibi. Neque
enim fuit domus patris mei nisi morti ob
noxia domino meo regi. Tu autem posuis
ti me servum tuum inter convivas mense tue.
Quid ergo habeo iuste querele aut quid pos
sum ultra vociferare ad regem. Ait ergo
ei rex. Quid ultra loqueris. fixum est quod
locutus sum. Tu et siba dividite posses
siones. Responditque miphiboseth re
gi. Etiam cuncta accipiat postquam re
versus est dominus meus rex in domum suam
pacifice. Berzellai quoque galaadites des
cendens de rogelim transduxit regem
iordanem paratus etiam ultra fluvium prose
qui eum. Erat autem berzellai galaadi
tes senex valde id est octogenarius et il
le prebuit alimenta regi cum moraretur in
castris. Fuit quippe vir dives nimis.
Dixit itaque rex ad berzellai. Veni
mecum ut requiescas securus mecum in
ierusalem. Et ait berzellai ad regem.
Quot sunt dies annorum vite mee ut as
cendam cum rege in ierusalem. Octogenarius
sum hodie. Numquid vigent sensus mei
ad discernendum suave aut amarum. aut
delectari potest servus tuus cibo aut po
tu. vel audire ultra possum vocem can
torum atque cantatricum. Quare servus tuus
sit oneri domino meo regi. Paululum
procedam famulus tuus ab iordane te
cum. Nec indigeo hac vicissitudine. Sed
obsecro ut revertar servus tuus et mori
ar in civitate mea et sepeliar iuxta se
pulchrum patris mei et matris mee. Est autem
servus tuus chanaam ipse vadat te · l. chamaam · [illegible]
cum domine mi rex et fac ei quod tibi bonum vi
detur. Dixit itaque rex. Mecum transeat cha
naam et ego faciam ei quicquid tibi placu
erit et omne quod petieris a me impetrabis.
Cumque transisset universus populus et rex ior
danem osculatus est rex ber
zellai et benedixit ei et ille reversus est
in locum suum. Transivit ergo rex in galga
lam et chanaam cum eo. Omnis autem populus iuda
transduxerat regem et media pars tantum affu
erat de populo israel. Itaque omnes viri israel
concurrentes ad regem dixerunt ei.
Quare te furati sunt fratres nostri viri
iuda et transduxerunt regem et domum eius [illegible]
iordanem omnesque viros david cum eo. Et
respondit omnis vir iuda ad viros is

rex. quia propior est michi rex. Cur irasce-
ris super hac re? Numquid comedimus ali-
quid ex rege aut munera nobis data sunt?
Et respondit vir israel ad viros iuda et a-
it: Decem partibus ego sum maior apud
regem, et primogenitus ego sum: ma-
gis quoque ad me pertinet david quam ad te. Cur
michi fecisti iniuriam, et non michi nuncia-
tum est priori ut reducerem regem meum?
Durius autem responderunt viri iuda viris
israel.

XX. Accidit quoque ut ibi esset vir belial no-
mine siba filius bochri vir gemi-
neus; et cecinit buccina et ait: Non est
pars nobis in david, neque hereditas in filio ysa-
i. Revertere in tabernacula tua israel. Et separa-
tus est omnis israel a david, secutusque est si-
bam filium bochri. Viri autem iuda adhe-
serunt regi suo a iordane usque ierusalem.
Cumque venisset rex in domum suam ie-
rusalem, tulit decem mulieres concubinas su-
as quas dereliquerat ad custodiendam
domum, et tradidit eas in custodiam,
alimenta eis prebens, et non est ingressus ad
eas, sed erant clause usque ad diem
mortis sue in viduitate viventes.
Dixit autem rex amase: Convoca michi om-
nes viros iuda in diem tertium, et tu adesto pre-
sens. Abiit ergo amasa ut convocaret
iudam, et moratus est extra placitum quod ei
constituerat rex. Ait autem david ad abisa-
i: Nunc magis afflicturus est nos siba
filius bochri quam absalon. Tolle igitur ser-
vos domini tui et persequere illum, ne forte
inveniat civitates munitas et ef-
fugiat nos. Egressi sunt ergo cum eo
viri ioab, cerethi quoque et phelethi et omnes
robusti exierunt de ierusalem ad persequen-
dum sibam filium bochri. Cumque illi essent
iuxta lapidem grandem qui est in gabaon, a-
masa veniens occurrit eis. Porro io-
ab vestitus erat tunica stricta ad

mensuram habitus sui, et desuper accinctus
gladio dependente usque ad ylia in va-
gina, qui fabrefactus levi motu egredi
poterat et ferire. Dixit itaque ioab ad
amasam: Salve mi frater. Et tenuit
manu dextera mentum amase quasi oscu-
lans eum. Porro amasa non observavit
gladium quem habebat ioab, qui percussit e-
um in latere, et effudit intestina eius in terram,
mortuus est. Nec secundum vulnus appo-
suit. Ioab autem et abisai frater eius persecu-
ti sunt sibam filium bochri. Interea
de pueris david quidam viri cum uis-
sent ac stetissent iuxta cadaver a-
mase, de sociis ioab dixerunt: Ecce
qui esse voluit pro ioab comes david. Ama-
sa autem conspersus sanguine iacebat in me-
dia via. Vidit hoc quidam vir quia sub-
sisteret omnis populus ad videndum eum, et amo-
vit amasam de via in agrum, et operuit
eum vestimento, ne subsisterent tran-
seuntes propter eum. Amoto ergo illo de vi-
a transibat omnis vir sequens ioab ad per-
sequendum sibam filium bochri. Porro il-
le transierat per omnes tribus israel in abelam
et bethmacha; omnesque viri electi con-
gregati fuerant ad eum. Venerunt itaque
et oppugnabant eum in abela et in beth-
macha, et circumdederunt munitionibus
civitatem, et obsessa est urbs. Omnis au-
tem turba que erat cum ioab moliebantur
destruere muros. Et exclamavit sa-
piens mulier de civitate: Audite, a-
udite. Dicite ioab: Appropinqua hu-
c, et loquar tecum. Qui cum accessisset ad
eam, ait illi: Tu es ioab? Et ille re-
spondit: Ego. Ad quem sic locuta est: Au-
di sermones ancille tue. Qui respondit:
Audio. Rursum illa: Sermo, inquit,
dicebatur in veteri proverbio: Qui interrogant,
interrogent in abela. Et sic perficiebant.
Nonne ego sum que respondeo veritatem

in Israhel et tu quaeris subvertere civitatem et e-
vertere matrem civitatum in Israhel. Quare prae-
cipitas hereditatem domini? Respondensque Io-
ab ait: Absit absit hoc a me. Non prae-
cipito neque demolior. Non sic se habet res. Sed
homo de monte Ephraim Seba filius Bochri
cognomine levavit manum suam contra
regem David. Tradite illum solum et recedemus
a civitate. Et ait mulier ad Ioab: Ecce
caput eius mittetur ad te per murum. Ingres-
sa est ergo ad omnem populum et locuta est e-
is sapienter. Qui abscisum caput Sebae fi-
lii Bochri proiecerunt ad Ioab. Et ille ce-
cinit bucina et recesserunt ab urbe
unusquisque in tabernacula sua. Ioab autem
reversus est Ierusalem ad regem. Fuit ergo Ioab
super omnem exercitum Israhel. Banaias autem
filius Ioiade super Cerethaeos et Pheleth-
aeos. Aduram vero super tributa. Porro
Iosaphat filius Abilud a commenta-
riis. Siba autem scriba. Sadoch vero et Abia-
thar sacerdotes. Hira autem Iairites era-
t sacerdos David.

XXI Facta est quoque fames in diebus David
tribus annis iugiter. Et consuluit David
oraculum domini. Dixitque dominus: Propter Saul et
domum eius sanguinum, quia occidit Ga-
baonitas. Vocatis ergo Gabaonitis
rex dixit ad eos. Porro Gabaonitae
non sunt de filiis Israhel, sed reliquiae Amo-
rreorum [illegible] Filii quippe Israhel iuraverant
eis ne perimerent eos. Et voluit Saul
percutere eos zelo quasi pro filiis Israhel et Iu-
da. Dixit ergo David ad Gabaonitas: Quid fa-
ciam vobis, et quod erit vestri piaculum, ut
benedicatis hereditati domini? Dixerunt-
que ei Gabaonitae: Non est nobis super ar-
gento et auro quaestio, sed contra Saul et con-
tra domum eius, neque volumus ut inter-
ficiatur homo de Israhel. Ad quos rex ait: Quid
ergo vultis ut faciam vobis? Qui dixerunt
regi: Virum qui attrivit nos et oppressit

iniuste, ita delere debemus, ut ne unus quidem
residuus sit de stirpe eius in omnibus fini-
bus Israhel. Dentur nobis septem viri de filiis
eius, ut crucifigamus eos domino in Gaba-
ath Saul quondam electi domini. Et
ait rex: Ego dabo. Pepercitque rex Mi-
phiboseth filio Ionathan filii Saul
propter iusiurandum domini quod fuerat inter David
et Ionathan filium Saul. Tulit itaque
rex duos filios Respha filiae Ahia quos concubine Saul
peperit Saul, Armoni et Miphiboseth,
et quinque filios Merob filiae Saul quos
genuerat Hadrieli filio Berzellai qui
fuit de Molathi, et dedit eos in manus
Gabaonitarum, qui crucifixerunt eos
in monte coram domino. Et ceciderunt hi
septem simul occisi in diebus messis prima,
incipiente messione ordei. Tollens autem
Respha filia Ahia cilicium substravit
sibi super petram ab initio messis donec stil-
laret aqua super eos de caelo, et non di-
misit aves lacerare eos per diem, neque
bestias per noctem. Et nuntiata sunt
David quae fecerat Respha filia Ahia
concubina Saul. Et abiit David et tulit
ossa Saul et ossa Ionathan filii eius a
viris Iabes Galaad qui furati fue-
rant ea de platea Bethsan in qua suspen-
derant eos Philisthiim cum interfecissent
Saul in Gelboe. Et asportavit inde ossa XXII
Saul et ossa Ionathan filii eius. Et co-
lligentes ossa eorum qui affixi fuerant
sepelierunt ea cum ossibus Saul et Iona-
than filii eius in terra Beniamin in la-
tere in sepulchro Cis patris eius. Feceruntque
omnia ~~[illegible]~~ quae praeceperat rex. Et propi-
tiatus est deus terrae post haec. Factum
est autem rursum proelium Philisthinorum adver-
sum Israhel. Et descendit David et servi eius
cum eo, et pugnabant contra Philisthiim.
Deficiente autem David, Iesbidenob qui
fuit de genere Arapha, cuius ferrum has-

te trecentas uncias appendebat, et accinctus erat ense novo, nisus est percutere David. Presidio quoque ei fuit Abisai filius Sarvie, et percussum Philisteum interfecit. Tunc iuraverunt viri David dicentes: Iam non egredieris nobiscum in prelium, ne extinguas lucernam Israel. Secundum quoque fuit bellum in Gob contra Philisteos. Tunc percussit Sobochai de Husathi Seph de stirpe Arapha de genere gigantum. Tercium quoque fuit bellum in Gob contra Philisteos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus Polimitarius Bethleemites Goliad Getheum, cuius hastile haste erat quasi liciatorium texencium. Quartum bellum fuit in Geth, in quo vir excelsus qui senos in manibus pedibusque habebat digitos, id est xxiiii, et erat de origine Arapha, et blasphemavit Israel. Percussit autem eum Ionathan filius Semaa fratris David. Hii quattuor nati sunt de Arapha in Geth, et ceciderunt in manu David et servorum eius. Locutus est autem David Domino verba carminis huius in die qua liberavit eum Dominus de manu omnium inimicorum suorum et de manu Saul, et ait:

XXII. Diligam te Domine fortitudo mea. Dominus petra mea et robur meum et salvator meus. Deus meus fortis meus, et sperabo in eum. Scutum meum et cornu salutis mee. Elevator meus et refugium meum, et salvator meus de iniquitate liberabis me. Laudabilem invocabo Dominum, et ab inimicis meis salvus ero. Quia circumdederunt me contriciones mortis, et torrentes Belial terruerunt me. Funes inferi circumdederunt me, prevenerunt laquei mortis. In tribulacione mea invocabo Dominum, et ad Deum meum clamabo. Et exaudiet de templo sancto suo vocem meam, et clamor meus veniet ad aures eius. Commota est et contremuit terra, et fundamenta moncium concussa sunt et conquassata, quia iratus est eis. Ascendit fumus de naribus eius, et ignis de ore eius vorabit; carbones incensi sunt ab eo. Inclinavit celos et descendit, et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubin et volavit, et lapsus est super pennas ventorum. Posuit tenebras in circuitu suo latibulum, cribrans aquas de nubibus celorum. Pre fulgore in conspectu eius succensi sunt carbones ignis. Tonabit de celo Dominus, et excelsus dabit vocem suam. Misit sagittas et dissipavit eos, fulgur et consumpsit eos. Et apparuerunt effusiones maris, et revelata sunt fundamenta orbis ab increpacione Domini, ab inspiracione spiritus furoris eius. Misit de excelso et assumpsit me, et extraxit me de aquis multis. Liberavit me ab inimico meo fortissimo, et ab hiis qui oderant me, quoniam robustiores me erant. Prevenit me in die afflictionis mee, et factus est Dominus firmamentum meum. Et eduxit me in latitudinem, liberavit me quia placui ei. Retribuet mihi Dominus secundum iusticiam meam, et secundum mundiciam manuum mearum reddet michi. Quia custodivi vias Domini, et non egi impie a Deo meo. Omnia enim iudicia eius in conspectu meo, et precepta eius non amovi a me. Et ero perfectus cum eo, et custodiam me ab iniquitate mea. Et restituet michi Dominus secundum iusticiam meam, et secundum mundiciam manuum mearum in conspectu oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris, et cum robusto perfectus. Et cum electo electus eris, et cum perverso perverteris. Et populum pauperem salvum facies, oculisque tuis excelsos humiliabis.

Quia tu lucerna mea domine et tu domine illu-
minabis tenebras meas. In te enim cur-
ram accinctus et in deo meo transiliam
murum. Deus inmaculata via eius eloqui-
um domini igne examinatum scutum est
omnium sperantium in se. Quis est deus prae-
ter dominum et quis fortis praeter deum nostrum. Deus
qui accinxit me fortitudine et conplana-
vit perfectam viam meam. Coaequans pedes
meos cervis et super excelsa statuens me. Do-
cens manus meas ad proelium et conponens quasi
arcum aereum brachia mea. Dedisti mihi
clipeum salutis tuae et mansuetudo me-
a multiplicavit me. Dilatabis gressus
meos subtus me et non deficient tali mei.
Persequar inimicos meos et conteram et non re-
vertar donec consumam eos. Consumam eos
et confringam ut non consurgant cadent sub
pedibus meis. Accinxisti me fortitudi-
ne ad bellum incurvasti resistentes mihi
sub me. Inimicos meos dedisti mihi dorsum
odientes me et disperdam eos. Clama-
bunt et non erit qui salvet ad dominum et non ex-
audiet eos. Delebo eos ut pulverem terrae
quasi lutum platearum comminuam eos atque con-
stringam. Salvabis me a contradictionibus po-
puli mei custodies me in caput gentium.
Populus quem ignoro serviet mihi. Filii alieni re-
sistent mihi. Auditu auris oboedi-
ent mihi. Filii alieni defluxerunt et contrahen-
tur in angustiis suis. Vivit dominus et benedic-
tus deus meus et exaltabitur deus fortis salutis
meae. Deus qui das vindictas mihi et deicis
populos sub me. Qui educis me ab inimicis
meis et a resistentibus mihi elevas me. A
viro iniquo liberabis me. Propterea confite-
bor tibi in gentibus domine et nomini tuo canta-
bo. Magnificans salutes regis sui et
faciens misericordiam christo suo David et semini eius.

XXIII Haec autem sunt verba David novissima. Dixit Da-
vid filius Isai. Dixit
vir cui constitutum est de christo dei Ia-
cob egregius psalmista Israel. Spiritus domini lo-
cutus est per me et sermo eius per lin-
guam meam. Dixit deus Israel mihi lo-
cutus est fortis Israel dominator hominum iu-
stus dominator in timore dei. Sicut lux
aurorae oriente sole mane absque nu-
bibus rutilat et sicut pluviis germinat her-
ba de terra. Nec tanta est domus mea a-
pud deum ut pactum aeternum iniret me-
cum firmum in omnibus atque munitum.
Cuncta enim salus mea et omnis volun-
tas nec est quicquam ex ea quod non germinet.
Praevaricatores autem quasi spinae evellen-
tur universi quae non tolluntur manibus.
Et si quis tangere voluerit eas armabi-
tur ferro et ligno lanceato igni que succen-
sae conburentur usque ad nihilum. Haec
nomina fortium David. David sedens in ca-
thedra sapientissimus princeps inter
tres. Ipse est quasi tenerrimus ligni ver-
miculus qui octingentos interfecit impe-
tu uno. Post hunc Eleazar filius pa-
trui eius Ahohites inter tres fortes qui erant
cum David quando exprobraverunt Philisthim et
congregati sunt illuc in proelium. Cumque
ascendissent filii Israel ipse stetit et
percussit Philistheos donec deficeret ma-
nus eius et obrigesceret cum gladio.
Fecitque dominus salutem magnam in die il-
la et populus qui fugerat reversus est ad caeso-
rum spolia detrahenda. Et post hunc
Semma filius Age de Arari. Et congrega-
ti sunt Philisthim in statione. Erat q-
uippe ibi ager plenus lente. Cum-
que fugisset populus a facie Philisthim
stetit ille in medio agri et tui-
tus est eum percussitque Philistheos et fe-
cit dominus salutem magnam. Nec non et
ante descenderant tres qui erant princi-
pes inter triginta et venerant tempore
messis ad David in speluncam Odollam.
Castra autem Philisthim erant po-

sita in valle gigantum. Et david erat in presi-
dio. Porro statio philistinorum tunc e-
rat in bethleem. Desideravit ergo david et ait:
de lacu [illegible]. Si quis mihi daret po-
tum aque de cisterna que est in bethleem iu-
xta portam. Irruperunt ergo tres fortes ca-
stra philistinorum et hauserunt aquam de ci-
sterna bethleem que erat iuxta portam et at-
tulerunt ad david. At ille noluit bibe-
re sed libavit illam domino dicens: propitius sit
mihi dominus ne faciam hoc. Num sanguinem homi-
num istorum qui profecti sunt et animarum periculum bibam?
Noluit ergo bibere. Hec fecerunt tres robus-
tissimi. Abisai quoque frater ioab filius sar-
vie princeps erat de tribus. Ipse est qui ele-
vavit hastam suam contra trecentos
quos interfecit nominatus in tribus et inter
tres nobilior erat eratque eorum princeps. Sed
usque ad tres primos non pervenerat. Et ba-
naias filius ioiade viri fortissimi
magnorum operum de capsehel. Ipse percus-
sit duos leones moab et ipse descen-
dit et percussit leonem in media cisterna
in diebus nivis. Ipse quoque interfecit vi-
rum egyptium virum dignum spectaculo
habentem in manu hastam. Itaque cum descen-
disset ad eum in virga vi extorsit has-
tam de manu egyptii et interfecit e-
um hasta sua. Hec fecit banaias fi-
lius ioiade et ipse nominatus inter tres ro-
bustos qui erant inter triginta nobiliores.
Verumptamen usque ad tres non pervenerat.
Fecitque eum david auricularium a secre-
to. Asael frater ioab inter triginta. Elean-
an filius patrui eius de bethleem. Sem-
ma de arari. Elicha de arodi.
Helas de felthi. Hiras filius aces de
thecua. Abiezer de anathoth. Mobon-
nai de usathi. Selmon ahohites. Mauri
pharai netophatites. Heled fili-
us baana et ipse netophatites. Hithai
filius ribai de gabaath filiorum ben-

iamin. ~~[struck through]~~ eustratoni-
thes. Heddai de torrente gaas. Abial-
bon arbathites. Azmaveth de bero-
mi. Eliaba de salaboni. Filii iassen io-
nathan. Semma de horodi. Hi-
am filius sarar arorites. Eli-
feleth filius aasbai filii machati. Helia-
m filius achitofel gilonites. Esrai de
carmelo. Pharai de arabi. Igaal fi-
lius nathan de soba. Bonni de gaddi.
Seleth de amoni. Naharai berothites
armiger ioab filii sarvie. Hira iethri-
tes. Gareb et ipse iethrites. Urias e-
theus. Omnes triginta septem. XX[IV]

Et addidit furor domini irasci contra
israel commovitque david in eis dicentem: Vade
numera israel et iudam. Dixit-
que rex ad ioab principem exercitus sui:
Perambula omnes tribus israel a dan usque ber-
sabee et numera populum ut sciam nume-
rum eius. Dixitque ioab regi: Adaugeat do-
minus deus tuus ad populum tuum quantus nunc est ite-
rumque centuplicet in conspectu domi-
ni mei regis. Sed quid sibi dominus meus rex vult
in re huiuscemodi? Obtinuit autem ser-
mo regis verba ioab et principum exercitus.
Egressusque est ioab et principes milit-
um a facie regis ut numerarent populum israel.
Cumque pertransissent iordanem venerunt
in aroer ad dexteram urbis que est in valle
gad. Et per iazer transierunt in galaad et
in terram inferiorem hodsi et venerunt in
dan silvestria. Circumeuntesque iuxta
sidonem transierunt prope menia tyri et
omnem terram evei et chananei venerunt-
que ad meridiem iuda in bersabee. Et lus-
trata universa terra affuerunt post
novem menses et viginti dies in ierusalem. Dedit er-
go ioab numerum descriptionis populi regi.
Inventi sunt de israel octingenta milia
virorum fortium qui educerent gladium
et de iuda quingenta milia pugna-

[marginal note, faint: ... quingenta milia ... fuit ...]

rex. Percussit autem cor David eum postquam
numeratus est populus. Et dixit David ad
dominum. Peccavi valde in hoc facto. Sed precor
domine ut transferas iniquitatem ser-
II. Par. xxi. c. vi tui quia stulte egi nimis. Surrex-
it itaque David mane et sermo domini factus est
ad Gad prophetam et videntem David dicens.
Vade et loquere ad David. Hec dicit dominus.
Trium tibi datur optio. Elige unum quod
volueris ex hiis ut faciam tibi. Cumque
Gad venisset ad David nuntiavit ei di-
cens. Aut vii. annis veniet tibi fames
in terra tua. aut tribus mensibus fugies adver-
sarios tuos et illi te persequentur. aut
erit pestilentia certe tribus diebus in terra tua. Nunc ergo de-
libera et vide quid respondeam ei qui misit
me sermonem. Dixit autem David ad Gad.
Coartor undique nimis. sed melius
est ut incidam in manus domini. Multe
enim misericordie eius sunt quam in manus hominum.
Inmisitque dominus pestilentiam in Israel
de mane usque ad tempus constitutum.
et mortui sunt ex populo a Dan usque
Bersabee septuaginta milia viro-
rum. Cumque extendisset manum suam
angelus domini super Ierusalem ut disperderet
eam. misertus est dominus super afflicti-
one. et ait angelo percutienti populum.
Sufficit nunc. contine manum tuam.
Erat autem angelus domini iuxta aream Areuna Ie-
busei. Dixitque David ad dominum cum vidis-
set angelum cedentem populum. Ego sum
qui peccavi ego inique egi. isti qui oves
sunt quid fecerunt? Vertatur obsecro
manus tua contra me et contra domum pa-
tris mei. Venit autem Gad ad David in die
illa. et dixit ei. Ascende et constitue al-
tare domino in area Areune Iebusei.
Et ascendit David iuxta sermonem Gad
quem preceperat ei dominus. Conspiciensque Area-
vna animadvertit regem et servos
eius transire ad se. Et egressus ado-
ravit regem prono vultu in terram.
Et ait. Quid cause est ut veniat dominus meus
rex ad servum suum? Cui David ait. Ut
emam a te aream et edificem altare
domino et cesset interfectio que grassatur
in populo. Et ait Areuna ad David. Acci-
piat et offerat dominus meus rex sicut ei pla-
cet. Habes boves in holocaustum
et plaustrum et iuga boum in usum lig-
norum. Omnia dedit Areuna regi.
Dixitque Areuna ad regem. Dominus deus
tuus suscipiat votum tuum. Cui
respondens rex ait. Nequaquam ut vis sed
emam pretio a te et non offeram do-
mino deo meo holocausta gratuita.
Emit ergo David aream et boves argen-
ti siclis quinquaginta et edificavit
ibi David altare domino et obtulit ibi ho-
locausta et pacifica. et repropitiatus
est dominus terre et cohibita est plaga
ab Israel. Explicit liber regum secun-
Et rex dus. Incipit
David senu liber ter-
erat. habebat tius.
que etatis plurimos an-
annos. Cumque operire-
tur vestibus non calefi-
ebat. Dixerunt ergo ei ser-
vi sui. Queramus domino nostro regi ad-
olescentulam virginem et stet coram re-
ge et foveat eum dormiatque in si-
nu suo et calefaciat dominum nostrum re-
gem. Quesierunt ergo adolescentulam
speciosam in omnibus finibus Israel. et inve-
nerunt Abysag Sunamitem et ad-
duxerunt eam ad regem. Erat autem
puella pulcra nimis. Dormiebat-
que cum rege et ministrabat ei. Rex vero
non cognovit eam. Adonias autem filius
Agith elevabatur dicens. Ego reg-
nabo. Fecitque sibi currus et equites
et quinquaginta viros qui ante eum curre-

venit. Nec corripuit eum pater suus
aliquando dicens: Quare hoc fecisti? E-
rat autem et ipse pulcher valde, secundus na-
tu post Absalom. Et sermo ei cum
Ioab filio Sarvie et cum Abiath-
ar sacerdote qui adiuvabant partes Ad-
onie. Sadoch vero sacerdos et Banan-
ias filius Ioiade et Nathan propheta et Se-
meri- phereti et Cerethi et robur exercitus
David non erat cum Adonia. Immolatis
ergo Adonias arietibus et vitulis et uni-
versis pinguibus iuxta lapidem Zoe-
leth qui erat vicinus fonti Rogel, vo-
cavit universos fratres suos filios re-
gis et omnes viros Iuda servos regis.
Nathan autem prophetam et Banaiam et
robustos quosque et Salomonem fratrem
suum non vocavit. Dixit autem Nathan
ad Bersabee matrem Salomonis: Num
audisti quod regnaverit Adonias filius
Agith et dominus noster David hoc ignorat? Nunc ergo
veni et accipe a me consilium et salva
animam tuam filiique tui Salomonis. Va-
de et ingredere ad regem David et dic ei: Non-
ne tu domine mi rex iurasti mihi an-
cille tue dicens: Quod Salomon filius
tuus regnabit post me et ipse sedeb-
it post me in solio meo? Quare ergo reg-
nabit Adonias? Et adhuc ibi te
loquente cum rege, ego veniam post
te et complebo sermones tuos. Ingres-
sa est itaque Bersabee ad regem in cubi-
culo. Rex autem senuerat nimis, et Abi-
sag Sunamitis ministrabat ei. In-
clinavit se Bersabee et adoravit re-
gem. Ad quam rex: Quid tibi inquit vis?
Que respondens ait: Domine mi, tu iura-
sti per dominum deum tuum ancille tue dicens:
Salomon filius tuus regnabit post me
et ipse sedebit in solio meo. Et ecce nunc Ad-
onias regnat, te domine mi rex igno-
rante. Mactavit boves et pinguia
queque et arietes plurimos et vocavit
omnes filios regis, Abiathar quoque sacer-
dotem et Ioab principem militie. Salo-
monem autem servum tuum non vocavit.
Verumptamen domine mi rex in te oculi res-
piciunt totius Israel ut indices eis quis se-
dere debeat in solio tuo domine mi rex post
te. Eritque cum dormierit rex cum pa-
tribus suis, erimus ego et filius meus Salomon
peccatores. Adhuc illa loquente cum rege,
ecce Nathan propheta venit. Et nuntia-
verunt regi dicentes: Adest Nathan
propheta. Cumque introisset et stetisset in
conspectu regis et adorasset eum pro-
nus in terram, dixit Nathan: Domine mi rex,
tu dixisti: Adonias regnet post me, et
ipse sedeat super thronum meum? Quia
descendit hodie et immolavit boves et
pinguia et arietes plurimos, et vocavit
universos filios regis et principes exercitus,
Abiathar quoque sacerdotem. Illisque vescen-
tibus et bibentibus coram illo et dicentibus:
Vivat rex Adonias, me servum tuum et
Sadoch sacerdotem et Banaiam filium
Ioiade et Salomonem famulum tuum non voca-
vit. Numquid a domino meo rege exiv-
it hoc verbum, et mihi non indicasti servo tuo quis
sessurus esset super thronum domini mei regis
post eum? Et respondit rex David dicens: Voca-
te ad me Bersabee. Que cum fuisset ingres-
sa coram rege et stetisset ante eum, iu-
ravit rex et ait: Vivit dominus qui eruit
animam meam de omni angustia, quia sic-
ut iuravi tibi per dominum deum Israel dicens: Sa-
lomon filius tuus regnabit post me,
sic faciam hodie. Summissoque Bersab-
ee vultu in terram, adoravit regem di-
cens: Vivat dominus meus rex David in eternum. Dix-
it quoque rex David: Vocate mihi Sadoch sacer-
dotem et Nathan prophetam et Banaiam
filium Ioiade. Qui cum ingressi fuissent co-
ram rege, dixit ad eos: Tollite vo-

cum servos domini vestri et inponite salo
monem filium meum super mulam meam
et ducite eum in gion et ungat eum ibi
sadoch sacerdos et nathan propheta in regem
super israhel et iudam et canetis buccina at
que dicetis. Vivat rex salomon. Et
ascendetis post eum et veniet et se
debit super solium meum et ipse regna
bit pro me. Illique precipiam ut sit dux
super populum israhel et iudam. Et respondit ba
naias filius ioiade regi dicens. Amen.
Sic loquatur dominus deus domini mei regis. Quo
modo fuit dominus cum domino meo rege sic sit
cum salomone et sublimius faciat solium
eius a solio domini mei regis david. Descen
dit ergo sacerdos sadoch et nathan propheta
et banaias filius ioiade et cere
thi et phelethi et imposuerunt salomonem
super mulam regis david et adduxerunt eum
in gyon. Sumpsit itaque sadoch sacer
dos cornu olei de tabernaculo et unxit
salomonem et cecinerunt buccina et
dixit omnis populus. Vivat rex salomon.
Et ascendit universa multitudo post
eum et populus canentium tibiis et letantium
gaudio magno et insonuit terra a cla
more eorum. Audivit autem adonias et omnes
qui invitati fuerant ab eo. Iamque con
vivium finitum erat. Sed et ioab audita
voce tube ait. Quid sibi vult clamor
civitatis tumultuantis. Adhuc eo
loquente ionathas filius abiathar sa
cerdotis venit. Cui dixit ado
nias. Ingredere quia vir fortis es et bo
na nuntians. Responditque ionathas ad
oniae. Nequaquam. Dominus enim noster rex david re
gem constituit salomonem. Misitque
cum eo sadoch sacerdotem et nathan pro
phetam et banaiam filium ioiade et cere
thi et phelethi et posuerunt eum super
mulam regis. Unxeruntque eum sado
ch sacerdos et nathan propheta regem in gion

Et ascenderunt inde letantes et insonu
it civitas. Hec est vox quam audistis.
Sed et salomon sedet super solium regni et
ingressi servi regis benedixerunt domino
nostro regi david dicentes. Amplificet deus
nomen salomonis super nomen tuum et ma
gnificet thronum eius super thronum
tuum. Et adoravit rex david in lectulo su
o et insuper sic locutus est. Benedictus dominus deus is
rahel qui dedit sedentem hodie in solio meo
videntibus oculis meis. Territi sunt ergo et
surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab
adonia et ivit unusquisque in viam suam.
Adonias autem timens salomonem sur
rexit et abiit in tabernaculum domini et te
nuit cornu altaris. Et nuntia
verunt salomoni dicentes. Ecce ad
onias timens regem salomonem te
net cornu altaris dicens. Iuret mi
hi rex salomon hodie quod non interficiat
servum suum gladio. Dixitque salomon.
Si fuerit vir bonus non cadet ne unus
quidem capillus eius in terram. Sin autem ma
lum fuerit inventum in eo moriatur. Mi
sit ergo rex salomon et eduxit eum ab altari
et ingressus adoravit regem salomonem.
Dixitque ei salomon. Vade in domum tuam.

II

Appropinquaverunt autem dies david ut moreretur. Precepitque
salomoni filio suo dicens. Ecce ego
ingredior viam universe terre. Conforta
re et esto vir fortis et observa custodi
as domini dei tui ut ambules in viis eius et
custodias cerimonias eius et precep
ta eius et iudicia et testimonia sicut
scriptum est in libro moysi ut intelli
gas universa que facis et quocumque te
verteris ut confirmet dominus universos
sermones suos quos locutus est de me
dicens. Si custodierint filii tui vias
meas et ambulaverint coram me in ve
ritate in omni corde suo et in omni anima

sua, non auferetur tibi vir de solio Israel.
Tu quoque nosti que fecerit mihi Ioab filius Sar-
uie, que fecerit duobus principibus exercitus Israel,
Abner filio Ner et Amase filio Iether,
quos occidit et effudit sanguinem belli in
pace et posuit cruorem prelii in balteo su-
o qui erat circa lumbos eius et in calciamen-
to suo quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta
sapientiam tuam et non deduces canitiem eius
pacifice ad inferos. Sed et filiis Berzellai
Galaaditis reddes gratiam, eruntque comme-
dentes in mensa tua. Occurrerunt enim mihi
ve 16. quando fugiebam a facie absalon fratris tui.
Habes quoque apud te Semei filium Iera filii
ve 19 Gemini de Bahurim qui maledixit mihi
maledictione pessima quando ibam ad cas-
tra. Sed quia descendit mihi in occursum cum tran-
sirem Iordanem, et iuravi ei per dominum dicens:
Non te interficiam gladio, tu noli pati e-
um esse innoxium. Vir autem sapiens es et scias
que facias ei, deducesque canos illius
cum sanguine ad inferos. Dormivit igitur David
cum patribus suis et sepultus est in civitate
David. Dies autem quibus regnavit David super
Israel quadraginta anni sunt. In Hebron
regnavit septem annis, in Ierusalem vero
triginta tribus. Salomon autem sedit super
II thronum David patris sui et firmatum est
regnum eius nimis. Et ingressus est Adoni-
as filius Agith ad bersabee matrem Salo-
monis. Que dixit ei: Pacificusne est ingressus tu-
us? Qui respondit: Pacificus. Addiditque: Ser-
mo mihi est ad te. Cui ait: Loquere. Et
ille: Tu, inquit, nosti quia meum erat regnum
et me preposuerat omnis Israel sibi in regem. Sed
translatum est regnum et factum est fratris mei:
a domino enim constitutum est ei. Nunc ergo peti-
tionem unam deprecor a te, ne confundas faciem
meam. Que dixit ad eum: Loquere. Et ille
ait: Precor ut dicas Salomoni regi, neque
enim negare tibi quicquam potest, ut det mihi Abi-
sag Sunamitem uxorem. Et ait Ber-
sabee: Bene, ego loquar pro te regi. Venit
ergo Bersabee ad regem Salomonem ut loque-
retur ei pro Adonia. Et surrexit rex in occur-
sum eius adoravitque eam et sedit super
thronum suum. Positusque est thronus matri
regis, que sedit ad dexteram eius. Dixitque ei:
Petitionem unam parvulam ego deprecor a te,
ne confundas faciem meam. Dixitque ei rex:
Pete, mater mi, neque enim fas est ut avertam
faciem tuam. Que ait: Detur Abisag Suna-
mitis Adonie fratri tuo uxor. Responditque
rex Salomon et dixit matri sue: Quare
postulas Abisag Sunamitem Adonie?
Postula ei et regnum; ipse est enim frater meus
maior me, et habet Abiathar sacerdotem
et Ioab filium Sarvie. Iuravit itaque rex
Salomon per dominum dicens: Hec faciat mihi
deus et hec addat, quia contra animam suam lo-
cutus est Adonias verbum hoc. Et nunc vi-
vit dominus qui firmavit me et collocavit
super solium David patris mei et qui fecit mihi
domum sicut locutus est, quia hodie occi-
detur Adonias. Misitque rex Salomon per
manum Banaie filii Ioiade qui interfe-
cit eum et mortuus est. Abiathar quoque
sacerdoti dixit rex: Vade in Anathoth
ad agrum tuum. Et quidem vir mortis
es, sed hodie non interficiam te quia portas-
ti archam domini dei coram David patre
meo et sustinuisti laborem in omnibus in
quibus laboravit pater meus. Eiecit ergo Sa-
lomon Abiathar ut non esset sacerdos
domini, ut impleretur sermo domini quem
locutus est super domum Hely in Sylo. Ve-
nit autem nuntius ad Salomonem quod Ioab de-
clinasset post Adoniam et post Salomonem non decli-
nasset. Fugit ergo Ioab in tabernaculum domini
et apprehendit cornu altaris. Nuntiatumque
est regi Salomoni quod fugisset Ioab in
tabernaculum domini et esset iuxta altare. Misitque
rex Salomon Banaiam filium Ioiade dicens: Va-
de, interfice eum. Et venit Banaias

ad tabernaculum dñi & dixit ei. Hec di
cit rex. Egredere. Qui ait. Non egrediar, sed
hic moriar. Renunciavit banaias
regi salomoni sermonem dicens. Hec lo
cutus est ioab & hec respondit mihi. Dix
itque ei rex. Fac sicut locutus est & interfi
ce eum & sepeli & amovebis sangui
nem innocentem qui effusus est a ioab a me
& a domo patris mei. Et reddat dñs
sanguinem eius super caput eius. quia inter
fecit duos viros iustos melioresque se
& occidit eos gladio. patre meo david ig
norante. abner filium ner principem
milicie isrl' & amasa filium iether
principem exercitus iuda. Et revertetur
sanguis illorum in caput ioab & in caput se
minis eius in sempiternum. David autem
& semini eius & domui & throno illi
us sit pax usque in eternum a dño. Ascendi
t itaque banaias filius ioiade & agres
sus eum interfecit. sepultusque est in do
mo sua in deserto. Et constituit rex
banaiam filium ioiade pro eo super ex
ercitum. & sadoch sacerdotem posuit
pro abiathar. Misit quoque rex & voca
vit semei. dixitque ei. Edifica tibi do
mum in ierlm & habita ibi & non egredie
ris inde huc atque illuc. Quacumque enim
die egressus fueris & transieris torren
tem cedron. scito te interficiendum.
Sanguis tuus erit super caput tuum. Dix
itque semei regi. Bonus sermo regis
quem audivi. Sicut locutus est dñs meus
rex sic faciet servus tuus. Habitavit
itaque semei in ierlm diebus multis. Fac
tum est autem post annos tres ut fugerent servi se
mei ad achis filium maacha regem
geth. Nunciatumque est semei quod ser
vi eius issent in geth. & surrexit semei
& stravit asinum suum ivitque in geth
ad achis ad requirendos servos suos.
& reduceret eos de geth. Nunciatum est

autem regi salomoni quod isset semei in
geth de ierlm & rediisset. Et mit
tens vocavit eum dixitque illi. Nonne
testificatus sum tibi per dñm & predixi tibi quo
cumque die egressus ieris huc atque illuc
scito te esse moriturum. Et respondisti mi
chi bonus est sermo quem audivi. Quare ergo
non custodisti iusiurandum dei & preceptum
quod preceperam tibi. Dixitque rex ad semei.
Tu nosti omne malum cuius tibi conscium est
cor tuum quod fecisti david patri meo. Reddi
dit dñs maliciam tuam in caput tuum. Et rex
salomon benedictus. & thronus david erit
stabilis coram dño usque in sempiternum.
Iussit itaque rex banaie filio ioia
de. qui egressus percussit eum & mortu
us est. Confirmatum est igitur. Cuius est
regnum in manu salomonis & affini
tate coniunctus est pharaoni regi egypti.
Accepit itaque filiam eius & adduxit in ci
vitatem david donec compleret edificans do
mum suam & domum dñi & murum ierlm
per circuitum. Attamen populus immolabat in ex
celsis. Non enim edificatum erat templum
nomini dñi usque in diem illum. Dilexit autem
salomon dñm ambulans in preceptis david pa
tris sui. excepto quod in excelsis immolab
at & accendebat thimiamata. Abiit
itaque in gabaon ut immolaret ibi. Illud
quippe erat excelsum maximum. Mille h
ostias in holocaustum obtulit salomon
super altare illud in gabaon. Apparuit autem
dñs salomoni per sompnium nocte dicens.
Postula quod vis ut dem tibi. Et ait salo
mon. Tu fecisti cum servo tuo david patre
meo misericordiam magnam sicut ambulavit
in conspectu tuo in veritate & iusticia & rec
to corde tecum. Custodisti ei mi
sericordiam tuam grandem & dedisti ei
filium sedentem super thronum eius sicut est
hodie. Et nunc dñe deus tu regnare fe
cisti servum tuum pro david patre meo. Ego autem

III

par' primo c.

par' construxit me regem pro eo.
par' impleat sermonem quem pollicitus es patri meo

sum puer parvulus et ignorans egressum et in-
troitum meum. et servus tuus in medi-
o est populi quem elegisti populi infiniti qui
numerari et supputari non potest pre multitu-
dine. Dabis ergo servo tuo cor docibile ut
iudicare possit populum tuum et discerne-
re possit inter bonum et malum. Quis enim po-
terit iudicare populum istum populum tuum
multum hunc. Placuit ergo sermo coram
domino quod salomon rem huiuscemodi postu-
lasset. Et dixit dominus salomoni. Quia
postulasti verbum hoc et non postulasti tibi
dies multos nec divitias aut animam
inimicorum tuorum. sed postulasti tibi sapi-
entiam ad discernendum iudicium. ecce
feci tibi secundum sermones tuos et dedi ti-
bi cor sapiens et intelligens in tantum ut nul-
lus ante te similis tui fuerit nec post
te surrecturus sit. Sed et hec que non postu-
lasti dedi tibi divitias scilicet et gloriam. ut
nemo fuerit similis tui in regibus cunctis
retro diebus. Si autem ambulaveris in vi-
is meis et custodieris precepta mea et
mandata mea sicut ambulavit pa-
ter tuus. longos faciam dies tuos.
Igitur evigilavit salomon et intellexit
quod esset somnium. Cumque venisset
ierusalem stetit coram archa federis domini.
et obtulit holocausta et fecit pacificas vi-
ctimas et fecit grande convivium univer-
sis famulis suis. Tunc venerunt du-
e mulieres meretrices ad regem stete-
runtque coram eo. Quarum una ait. Ob-
secro domine mi. Ego et mulier hec habi-
tabamus in domo una et peperi apud eam
in cubiculo. Tertia vero die postquam ego
peperi peperit et hec. Et eramus simul nul-
lusque alius nobiscum in domo exceptis no-
bis duabus. Mortuus est autem filius mu-
lieris huius nocte. dormiens quippe oppressit
eum. Et consurgens intempeste noc-
tis silentio tulit filium meum de latere
meo ancille tue dormientis et col-
locavit in sinu suo. Suum autem filium qui
erat mortuus posuit in sinu meo.
Cumque surrexissem mane ut darem
lac filio meo. apparuit mortuus.
Quem diligentius intuens clara luce. de-
prehendi non esse meum quem genueram. Re-
spondit altera mulier. Non est ita ut dicis.
sed filius tuus mortuus est. meus autem
vivit. E contrario illa dicebat. Mentiris.
filius meus quippe vivit et filius tuus
mortuus est. Atque in hunc modum conten-
debant coram rege. Tunc rex ait. Hec dicit.
filius meus vivit et filius tuus mortuus
est. et ista respondit non. sed filius tuus mortu-
us est et filius meus vivit. Dixit ergo rex. Af-
ferte mihi gladium. Cumque attulissent gla-
dium coram rege. ait. Dividite inquit
infantem vivum in duas partes et date di-
midiam partem uni et dimidiam par-
tem alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat vi-
vus ad regem. Commota sunt quippe vis-
cera eius super filio suo. Obsecro domine. date il-
li infantem vivum et nolite interficere
eum. E contrario illa dicebat. Nec mi-
hi nec tibi sit sed dividatur. Respondit rex et ait.
Date huic infantem vivum et non occidatur.
hec est enim mater eius. Audivit itaque
omnis israel iudicium quod iudicasset
rex et timuerunt regem videntes sapi-
entiam dei esse in eo ad faciendum iudicium.

Erat autem rex salomon regnans
super omnem israel. et isti principes quos
habebat. Azarias filius sadoch sacer-
dotis. helioreph et ahia filii sisa scri-
be. Iosaphat filius ahilud a com-
mentariis. Banaias filius ioiade
super exercitum. Sadoch autem et abiathar sa-
cerdotes. Azarias filius nathan super
eos qui assistebant regi. Zabud filius na-
than sacerdos amicus regis. Ahi-
sar prepositus domus. et adoniram filius

Adoniram

abda super tributa. Habebat autem Salomon xii
prefectos super omnem Israel qui prebebant
annonam regi et domui eius. Per singulos
enim menses in anno singuli necessaria mini-
strabant. Et hec nomina eorum. Benhur in
monte Ephraim. Bendechar in Ma-
chel et in Salebim et in Bethsames et in Helon
Bethanan. Benesed in Araboth. Ipsius
erat Socho et omnis terra Epher. Bena-
binadab, cuius omnis Nepheth Dor. Tapheth
filiam Salomonis habebat uxorem. Be-
na filius Ahilud regebat Thanach et
Mageddo et Iezrahel et universam Be-
thsan que est iuxta Sarthana subter Iez-
rahel a Bethsan usque Abelmeula e
regione Iecmaan. Bengaber in Ra-
moth Galaad habebat Abioth iair
filii Manasse in Galaad. Ipse preerat in
omni regione Argob que est in Basan
sexaginta civitatibus magnis atque
muratis que habebant seras ereas. Abi-
nadab filius Addo preerat in Manaim.
Achimaas in Neptalim, sed et ipse habebat
Bethsemath filiam Salomonis in coniu-
gio. Baana filius Husi in Aser et in Ba-
loth. Iosaphat filius Pharue in Isachar.
Semei filius Hela in Beniamin. Ga-
ber filius Uri in terra Galaad in terra Se-
on regis Amorrei et Og regis Basan super
omnia que erant in illa terra. Iuda et Israel
innumerabiles sicut arena maris in mul-
titudine comedentes et bibentes at-
que letantes. Salomon autem erat in ditio-
ne sua habens omnia regna terre a
flumine terre Philistiim usque ad termi-
num Egypti offerentium sibi munera et
servientium ei cunctis diebus vite sue.
Erat autem cibus Salomonis per dies singulos
xxx chori simile et sexaginta chori fa-
boves rine. Decem boves pingues et xx boves
pascuales et centum arietes excepta
venatione cervorum caprearum atque
bubalorum et avium altilium. Ipse enim ob-
tinebat omnem regionem que erat trans
flumen a Thapsa usque Gazam et
cunctos reges illarum regionum, et habebat
pacem ex omni parte in circuitu. Ha-
bitabatque Iuda et Israel absque timore
ullo unusquisque sub vite sua et sub fi-
cu sua a Dan usque Bersabee cunctis di-
ebus Salomonis. Et habebat Salomon
xl milia presepia equorum currilium et
xii milia equestrium. Nutriebantque eos
supradicti regis prefecti. Sed et necessaria men-
se regis Salomonis cum ingenti cura pre-
bebant in tempore suo. Ordeum quoque et pale-
as equorum et iumentorum deferebant in locum
ubi erat rex iuxta constitutum sibi. De-
dit quoque Deus sapientiam Salomoni et pr-
udentiam multam nimis et latitudi-
nem cordis quasi arenam que est in lit-
tore maris. Et precedebat sapientia Salo-
monis sapientiam omnium orientalium et
Egyptiorum, et erat sapientior cunctis homi-
nibus. Sapientior Ethan Ezraithe et
Heman et Chalcal et Dorda filiis Ma-
hol, et erat nominatus in universis genti-
bus per circuitum. Locutus est quoque Sa-
lomon tria milia parabolas, et fuerunt car-
mina eius quinque et mille, et disputavit
super lignis a cedro que est in Libano us-
que ad ysopum que egreditur de pariete.
Et disseruit de iumentis et volucribus
et reptilibus et piscibus. Et veniebant
de cunctis populis ad audiendam sapientiam
Salomonis, et ab universis regibus terre
qui audiebant sapientiam eius.
Misit quoque Hiram rex Tyri V
servos suos ad Salomonem. Audi-
vit enim quod ipsum unxissent regem pro pa-
tre eius, quia amicus fuerat Hyram David
omni tempore. Misit autem Salomon ad Hy-
ram dicens: Tu scis voluntatem David
patris mei, et quia non potuit edifi-

gare domui nomini domini dei sui propter bella
imminentia per circuitum donec daret
dominus eos sub vestigio pedum eius. Nunc
autem requiem dedit michi dominus deus meus per circuitum
et non est sathan neque occursus malus.
Quam ob rem cogito edificare tem
plum nomini domini dei mei, sicut locutus
est dominus david patri meo dicens: Filius tuus
quem dabo pro te super solium tuum ipse edi
ficabit domum nomini meo. Precipe igitur
ut precidant michi cedros de libano et servi
mei sint cum servis tuis. Mercedem
autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque pe
tieris. Scis enim quomodo non est in populo meo
vir qui noverit ligna cedere sicut sido
nii. Cum ergo audisset hiram verba sa
lomonis, letatus est valde et ait: Be
nedictus dominus hodie qui dedit david filium
sapientissimum super populum hunc plurimum.
Et misit hiram ad salomonem dicens:
Audivi quecumque mandasti michi. Ego
faciam omnem voluntatem tuam in lignis ced
rinis et abiegnis. Servi mei deponent ea
de libano ad mare, et ego componam e
a in ratibus in mari usque ad locum quem sig
nificaveris michi et applicabo ea ibi et tu tolles
ea. Prebebisque necessaria michi ut detur cibus
domui mee. Itaque hiram dabat salo
moni ligna cedrina et ligna abieg
na iuxta omnem voluntatem eius. Salomon
autem prebebat hiram .xx. milia choros tri
tici in cibum domui eius et .xx. choros pu
rissimi olei. Hec tribuebat salomon
hyram per annos singulos. Dedit quoque dominus
sapientiam salomoni sicut locutus est ei.
Et erat pax inter hiram et salomonem
et percusserunt fedus ambo. Elegitque
rex salomon operarios de omni israel et erat
indictio .xxx. milia virorum. Mittebat
que eos in libanum decem milia per men
ses singulos vicissim, ita ut duobus
mensibus essent in domibus suis vicissim.

et adoniram erat super huiuscemodi indictione. Fu
eruntque salomoni .lxx. milia eorum
qui onera portabant et .lxxx. milia
latomorum in monte absque prepositis qui
preerant singulis operibus numero trium milium et trecen
torum precipientium populo et his qui fa
ciebant opus. Precepitque rex ut tolle
rent lapides grandes preciosos in fundamentum
templi et quadrarent eos. Quos dola
verunt cementarii salomonis et cementarii
hiram. Porro biblii preparaverunt lig
na et lapides ad edificandam domum.

VI

Factum est autem quadringentesimo et
octogesimo anno egressionis filiorum
israel de terra egypti in anno quarto mense mai
o ipse est mensis secundus anni regni salomonis su
per israel, edificare cepit domum domino. Do
mus autem quam edificabat rex salomon domino
habebat .lx. cubitos in longitudine et .xx.
cubitos in latitudine et .xxx. cubitos in
altitudine. Et porticus erat ante tem
plum .xx. cubitorum longitudinis iuxta men
suram latitudinis templi et habebat .x. cu
bitos latitudinis ante faciem templi. Fe
citque in templo fenestras obliquas. Et
edificavit super parietem templi ta
bulata per gyrum in parietibus per circuitum
templi et oraculi et fecit latera in
circuitu. Tabulatum quod subter erat .v. cubi
tos habebat latitudinis et medium .vi. cu
bitorum latitudinis et tertium tabulatum .vii.
habens cubitos latitudinis. Trabes autem
posuit in domo per circuitum forinsecus ut
non hererent muris templi. Domus autem cum
edificaretur, lapidibus dedolatis atque per
fectis edificata est, et malleus et securis
et omne ferramentum non sunt audita in dom
o cum edificaretur. Hostium lateris medii
in pariete erat domus dextre et per cocleam
ascendebant in medium cenaculum et a me
dio in tertium. Et edificavit domum et con
summavit eam. Texit quoque domum la

quarum cedrinis, et edificavit tabulatum
super omnem domum quinque cubitis altitudi-
nis et operuit domum lignis cedrinis.
Et factus est sermo domini ad salomonem
dicens. Domus hec quam edificas si ambula-
veris in preceptis meis et iudicia mea fe-
ceris et custodieris omnia mandata mea
gradiens per ea firmabo sermonem me-
um tibi quem locutus sum ad david patrem tuum
et habitabo in medio filiorum israel et non dere-
linquam populum meum israel. Igitur edificavit salo-
mon domum et consummavit eam. Et edifica-
vit parietes domus intrinsecus tabulatis ce-
drinis. A pavimento domus usque ad summita-
tem parietum et usque ad laquearia operuit lig-
nis cedrinis intrinsecus et texit pavimentum
domus tabulis abiegnis. Edificavitque viginti
cubitorum ad posteriorem partem templi ta-
bulata cedrina a pavimento usque ad superio-
ra et fecit interiorem domum oraculi in sancta sanctorum.
Porro .xl. cubitorum erat ipsum templum pro fori-
bus oraculi. Et cedro omnis domus intrinsecus vesti-
ebatur habens tornaturas et iuncturas suas fa-
brefactas et celaturas eminentes. Omnia ce-
drinis tabulis vestiebantur nec omnino lapis
apparere poterat in pariete. Oraculum
autem in medio domus in interiori parte
fecerat ut poneretur ibi archam federis
domini. Porro oraculum habebat .xx. cubi-
tos longitudinis et .xx. cubitos latitudi-
nis et .xx. cubitos altitudinis et operuit
illud atque vestivit auro purissimo.
Sed et altare vestivit cedro. Domum quoque
ante oraculum operuit auro purissimo
et affixit laminas clavis aureis. Ni-
chil erat in templo quod non auro tege-
retur. Sed et totum altare oraculi texit au-
18. q. paral. 3. F ro. Et fecit in oraculo duo cherubin de
lignis olivarum decem cubitorum altitu-
dinis. Quinque cubitorum ala cherubin
una et quinque cubitorum ala cherub altera
id est decem cubitos habentes a summita-
te ale usque ad alterius ale summitatem.
Decem quoque cubitorum erat cherub secundus
in mensura pari et opus unum erat in duobus
cherubin, id est altitudinem habebat unus
cherub decem cubitorum et similiter che-
rub secundus. Posuitque cherubin in medi-
o templi interioris. Extendebant
autem alas suas cherubin et tangebat
una ala parietem et ala cherub secundi tan-
gebat parietem alterum. Ale autem altere
in media parte templi se invicem contin-
gebant. Texit quoque cherubin auro. Et om-
nes parietes templi per circuitum sculpsit va-
riis celaturis et tornaturis et fecit in eis
cherubin et palmas et picturas vari-
as quasi prominentes de pariete et egre-
dientes. Sed et pavimentum domus texit
auro intrinsecus et extrinsecus. Et in in-
gressu oraculi fecit hostiola de lignis o-
livarum postesque angulorum quinque et duo h-
ostiola de lignis olivarum. Et sculpsit
in eis picturam cherubin et palmarum species
et anaglypha valde prominentia et te-
xit ea auro et operuit tam cherubin quam pal-
mas et cetera auro. Fecitque in introitu tem-
pli postes de lignis olivarum quadrangulos
et duo hostia de lignis abiegnis altrin-
secus et utrumque hostium duplex erat et se
invicem tenentes aperiebantur. Et sculp-
sit cherubin et palmas et celaturas valde
eminentes. operuitque omnia laminis
aureis opere quadro ad regulam. Et edi-
ficavit atrium interius tribus ordinibus
lapidum politorum et uno ordine ligno-
rum cedri.

VII

Anno quarto fundata est domus domini in
mense zio et in anno undecimo mense ebul
ipse est mensis octavus. perfecta est domus in om-
ni opere suo et in omnibus utensilibus. edificavitque
eam annis .vii. Domum autem suam edifica-
vit salomon .xiii. annis et ad perfectum usque per-
duxit. Edificavit quoque domum saltus

zebul.

vniuersis

libani centum cubitorum longitudinis
et l cubitorum latitudinis et xxx cubitorum
altitudinis et iiii deambulacra in-
ter columpnas cedrinas. Ligna quippe cedrina ex-
ciderat in columpnas et tabulatis cedrinis ves-
tiuit totam cameram que xlv colump-
nis sustentabatur. Unus autem ordo habebat
columpnas xv contra se inuicem positas et e
regione se respicientes equali spa-
cio inter columpnas et super columpnas qua-
drangulata ligna in cunctis equalia. Et
porticum columpnarum fecit l cubitorum
longitudinis et xxx cubitorum latitudi-
nis et alteram porticum in facie maioris
porticus et columpnas et epistilia super co-
lumpnas. Porticum quoque solii in qua tribunal
est fecit et texit lignis cedrinis a paui-
mento usque ad summitatem. Et domuncula
in qua sedebatur ad iudicandum erat in
media porticu simili opere. Domum quoque
fecit filie pharaonis quam uxorem duxerat
salomon tali opere quali et hanc porticum.
omnia lapidibus preciosis que ad normam
quandam atque mensuram tam intrinsecus quam ex-
trinsecus serrata erant a fundamento
usque ad summitatem parietum et intrinsecus
usque ad atrium maius. Fundamenta autem de la-
pidibus preciosis lapidibus magnis x siue
octo cubitorum et desuper lapides preciosi e-
qualis mensure secti erant. similiterque de
cedro et atrium maius rotundum trium ordi-
num de lapidibus sectis et unius ordinis do-
lata cedro. nec non et in atrio domus domini interio-
ri et in porticu domus domini. Misit quoque rex
salomon et tulit hiram de tyro filium mu-
lieris uidue de tribu neptalim patre
tirio artificem erarium et plenum sapientia
et intelligencia et doctrina ad faciendum
omne opus ex ere. Qui cum uenisset ad
regem salomonem fecit omne opus eius
et finxit duas columpnas ereas xviii
cubitorum altitudinis columpnam unam

et linea xii cubitorum ambiebat colum-
nam utramque. Duo quoque capitella fecit que
ponerentur super capita columpnarum fusi-
lia ex ere. Quinque cubitorum altitudinis
capitellum unum et quinque cubitorum altitu-
dinis capitellum alterum et quasi in modum
retis et catenarum sibi inuicem miro o-
pere contextarum. Utrumque capitellum co-
lumpnarum fusile erat. Septena uersu-
um retiacula in capitello uno et septena
retiacula in capitello altero. Et perfecit co-
lumpnas et duos ordines per circuitum
retiaculorum singulorum ut tegerent capi-
tella que erant super summitatem malogra-
torum. Eodem modo fecit et capitello secundo. Ca-
pitella autem que erant super capita columpna-
rum quasi opere lilii fabricata erant in porti-
cu quattuor cubitorum. Et rursum alia ca-
pitella in summitate columpnarum desu-
per iuxta mensuram columpne contra retiacula. Ma-
logranatorum autem ducenti ordines erant
in circuitu capitelli secundi. Et statuit
duas columpnas in porticu templi. Cum-
que statuisset columpnam dexteram uo-
cauit eam nomine iachim id est firmitas.
Similiter erexit columpnam secundam et uo-
cauit nomen eius booz id est in robore. Et super
capita columpnarum opus in modum lilii po-
suit. perfectumque est opus columpnarum. Fe-
cit quoque et mare fusile x cubitorum a la-
bio usque ad labium rotundum in circuitu.
Quinque cubitorum altitudo eius et resticula xxx
cubitorum cingebat illud per circuitum. Et
sculptura subter labium circuibat illud
x cubitis ambiens mare. Duo ordi-
nes sculpturarum striatarum erant fusiles
et stabant super xii boues. E quibus tres
respiciebant ad aquilonem et tres ad occi-
dentem et tres ad meridiem et tres ad orien-
tem et mare super eos desuper erat. quorum
posteriora omnia intrinsecus latitabant.
Grossitudo autem luteris trium unciarum

erat. labium quoque eius quasi labium cali-
cis et folium repandi lilii. Duo mi-
lia batos capiebat [illegible]
[illegible] Et fecit bases decem eneas iiii. cubitorum
longitudinis basis singulas et quatuor cu-
bitorum latitudinis et iii. cubitorum al-
titudinis. Et ipsum opus basium interrasile e-
rat et sculpture inter iuncturas et inter coronu-
las et plectas et leones et boves et cherubin
et in iuncturis similiter desuper et subter leones
et boves quasi lora ex ere dependentia.
Et quatuor rote per bases singulas et axes ere-
i. Et per quatuor partes quasi humeruli sub-
luterem fusiles contra se invicem respicientes.
Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis sum-
mitate et quod forinsecus apparebat u-
nius cubiti erat totum rotundum pariterque ha-
bebat unum cubitum et dimidium. In angulis
autem columpnarum varie celature erant et me-
dia inter columpnia quadrata non rotunda.
Quatuor quoque rote que per quatuor angulos
basis erant coherebant subter basim. Una
rota habebat altitudinis cubitum unum et
semis. Tales autem rote erant quales so-
lent in curru fieri et axes earum et radii et
canti et modioli omnia fusilia. Nam et
humeruli illi per singulos angulos basis
unius ex ipsa basi fusiles et coniuncti erant.
In summitate autem basis erat quedam rotun-
ditas unius et dimidii cubiti ita fabre-
facta ut luter desuper posset imponi habens
celaturas suas et sculpturas varias ex
semetipsa. Sculpsit quoque in tabulatis
illis que erant ex ere et in angulis cherubin
et leones et palmas quasi in similitudinem stan-
tis hominis ut non celata sed apposita per circuitum
viderentur. In hunc modum fecit x. bases fu-
sura una et mensura sculpturaque consi-
mili. Fecit quoque x. luteres eneos. xl. batos
capiebat luter unus eratque quatuor cubi-
torum. Singulos quoque luteres per singulas id est per
x. bases posuit. Et constituit x. bases v.
ad dexteram partem templi et v. ad sinis-
tram. Mare autem posuit ad dexteram partem
templi contra orientem ad meridiem. Fecit
ergo Hiram lebetes et scutras et hamulas
et perfecit omne opus regis Salomonis in tem-
plo Domini. Columpnas duas et funiculos ca-
pitellorum super capitella columpnarum du-
os et retiacula duo ut operirent duos fu-
niculos qui erant super capita columpnarum
et malogranata xl. in duobus retiaculis.
Duos versus malogranatorum in retiaculis
singulis ad operiendos funiculos capitello-
rum qui erant super capita columpnarum et
bases x. et luteres x. super bases. Et mare u-
num et boves xii. subter mare et lebetes
et scutras et hamulas. Omnia vasa que fe-
cit Hiram regi Salomoni in domo
Domini de auricalco erant. In campestri
regione Iordanis fudit ea rex in ar-
gillosa terra inter Sochot et Sarthan. Et po-
suit Salomon omnia vasa in domo Domini. Prop-
ter multitudinem autem nimiam non erat pondus
eris. Fecitque Salomon omnia vasa in domo Domini
altare aureum et mensam super quam pone-
rentur panes propositionis auream et cande-
labra aurea v. ad dexteram et v. ad si-
nistram contra oraculum ex auro puro
et quasi lilii flores et lucernas desuper aureas
et forcipes aureos et ydrias et fuscinu-
las et phialas et mortariola et turibu-
la de auro purissimo. Et cardines
ostiorum domus interioris sancti sanctorum et ostiorum
domus templi ex auro erant. Et perfi-
ciebat omne opus quod faciebat Salomon
in domo Domini et intulit que sanctificaverat
David pater suus argentum et aurum et vasa re-
posuit in thesauris domus Domini.

VIII

Tunc congregati sunt omnes maiores
natu Israel cum principibus tribuum
et duces familiarum filiorum Israel ad regem
Salomonem in Ierusalem ut deferrent arch-
am federis Domini de civitate David de Sy-
id est

on. Convenerunt ad regem Salomo-
nem universi viri Israel in mense Hethanim in
solempni die ipse est mensis septimus. Ve-
neruntque cuncti senes Israel et tulerunt
archam sacerdotes et portaverunt archam
Domini et tabernaculum federis et omnia vasa sancta-
rii que erant in tabernaculo et ferebant ea sa-
cerdotes et levite. Rex autem Salomon et
omnis multitudo Israel que convenerat ad e-
um gradiebatur cum illo ante archam et im-
molabant oves et boves absque estimatio-
ne et numero. Et intulerunt sacerdotes ar-
cham federis Domini in locum suum in oraculum tem-
pli in sancta sanctorum subter alas cherubim. Siqui-
dem cherubim expandebant alas suas
super locum arche et protegebant archam et vectes
eius desuper. Cumque eminerent vectes et ap-
parerent summitates eorum foris sanctuari-
um ante oraculum non apparebant ultra extrinse-
cus. Qui et fuerunt ibi usque in presentem diem.
In archa autem non erat aliud nisi due tabule
lapidee quas posuerat Moyses in ea in Oreb
quando pepigit federis Dominus cum filiis Israel cum eg-
rederentur de terra Egypti. Factum est autem cum
exissent sacerdotes de sanctuario nebula im-
plevit domum Domini et non poterant sacerdotes
stare et ministrare propter nebulam. Impleve-
rat enim gloria Domini domum Domini. Tunc ait Sa-
lomon: Dominus dixit ut habitaret in nebu-
la. Edificans edificavi domum in habitacu-
lum tuum firmissimum solium tuum in sem-
piternum. Convertitque rex faciem suam et be-
nedixit omni ecclesie Israel. Omnis enim eccle-
sia Israel stabat et ait Salomon: Benedictus
Dominus Deus Israel qui locutus est ore suo ad David
patrem meum et in manibus eius perfecit dicens:
A die qua eduxi populum meum Israel de Egypto
non elegi civitatem de universis tribubus Israel
ut edificaretur domus et esset nomen meum ibi
sed elegi David ut esset super populum meum Israel.
Voluitque David pater meus edificare domum
nomini Domini Dei Israel. Et ait Dominus ad David pa-
trem meum. Quod cogitasti in corde tuo edi-
ficare domum nomini meo, bene fecisti hoc ipsum
mente tractans. Verumptamen tu non edificabis
mihi domum sed filius tuus qui egredietur de
renibus tuis ipse edificabit domum nomini
meo. Confirmavit Dominus sermonem suum
quem locutus est. Stetique pro David patre meo et
sedi super thronum Israel sicut locutus est
Dominus. Et edificavi domum nomini Domini Dei
Israel et constitui ibi locum arche in qua fe-
dus est Domini quod percussit cum patribus nostris quan-
do egressi sunt de terra Egypti. Stetit autem
Salomon ante altare Domini in conspectu
ecclesie Israel et expandit manus suas in ce-
lum et ait: Domine Deus Israel non est similis
tui Deus in celo desuper et super terram deorsum
qui custodis pactum et misericordiam servis tuis
qui ambulant coram te in toto corde suo. Qui
custodisti servo tuo David patri meo que lo-
cutus es ei. Ore locutus es et manibus per-
fecisti ut hec dies probat. Nunc igitur Domine Deus
Israel conserva famulo tuo David patri meo que
locutus es ei dicens. Non auferetur de te
vir coram me qui sedeat super thronum Israel.
ita tamen si custodierint filii tui viam suam
ut ambulent coram me sicut tu ambu-
lasti in conspectu meo. Et nunc Domine Deus Israel fir-
mentur verba tua que locutus es servo tuo
David patri meo. Ergo ne putandum est quod ve-
re Deus habitet super terram. Si enim celum
et celi celorum te capere non possunt quanto
magis domus hec quam edificavi. Sed
respice ad orationem servi tui et ad preces eius
Domine Deus meus. Audi ymnum et orationem quam ser-
vus tuus orat coram te hodie ut sint o-
culi tui aperti super domum hanc nocte ac
die super domum de qua dixisti erit no-
men meum ibi ut exaudias orationem quam
orat servus tuus in loco isto ut exau-
dias orationem servi tui et populi tui Israel quod-
cumque oraverit in loco isto et exaudies
in loco habitaculi tui in celo. Et cum ex-

2a petitio audietur propitius eris. Si peccaverit homo in proximum
suum et habuerit aliquod iuramentum quo
teneatur astrictus et venerit propter iuramentum
Exo. 21 coram altari tuo in domum tuam tu exaudi
es in celo et facies et iudicabis servos tuos
condempnans impium et reddens viam suam
super caput eius iustificansque iustum et retribuens
3a petitio ei secundum iustitiam suam. Si fugerit populus tuus
israel inimicos suos quia peccaturus est tibi et agentes
penitentiam et confitentes nomini tuo magno venerint
et oraverint et deprecati fuerint te in do
mo hac exaudi in celo et dimitte peccatum
populi tui israel et reduces eos in terram quam de
4a petitio disti patribus eorum. Si clausum fuerit celum et
non pluerit propter peccata eorum et orantes in loco
isto penitentiam egerint nomini tuo et a peccatis suis
conversi fuerint propter afflictionem suam exaudi
eos in celo et dimitte peccata servorum tuorum
et populi tui israel et ostende eis viam bonam per
quam ambulent et da pluviam super terram tuam quam
5a petitio dedisti populo tuo in possessionem. Fames si
oborta fuerit in terra aut pestilentia aut
[illegible] corruptus aer aut erugo locusta vel rubigo
et afflixerit eum inimicus eius portas ob
sidens omnis plaga universa infirmitas
cuncta devotatio imprecatio que acciderit om
ni homini de populo tuo israel. Si quis cognoverit
plagam cordis sui et expanderit manus
suas in domo hac tu exaudies in celo in lo
co habitationis tue et repropitiaberis et fa
cies ut des unicuique secundum omnes vias su
as sicut videris cor eius quia tu nosti solus
cor omnium filiorum hominum ut timeant
te cunctis diebus quibus vivunt super fa
6a petitio ciem terre quam dedisti patribus nostris. Insuper et
alienigena qui non est de populo tuo israel
Apoc. 12 cum venerit de terra longinqua propter no
men tuum audietur enim nomen tuum mag
num et manus tua fortis et brachium tuum
extentum ubique. Cum venerit ergo et orave
rit in hoc loco tu exaudies in celo in fir
mamento habitaculi tui et facies omnia

pro quibus invocaverit te alienigena ut
discant universi populi terrarum nomen tuum timere sicut populus tuus israel et probent quia nomen tuum
invocatum est super domum hanc quam edifica
vi. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum 7a petitio [illegible]
contra inimicos suos per viam quocumque mise
ris eos orabunt te contra viam civitatis
quam elegisti et contra domum quam edificavi no
mini tuo et exaudies in celo orationem eorum et
preces eorum et facies iudicium eorum. Quod si pecca
verint tibi non est enim homo qui non peccet et ira Iob. 14. b.
tus tradideris eos inimicis suis et captivi
ducti fuerint in terram inimicorum longe
vel prope et egerint penitentiam in corde su
o in loco captivitatis et conversi depreca
ti te fuerint in captivitate sua dicentes
peccavimus inique egimus impie gessimus
et reversi fuerint ad te in universo corde
suo et tota anima sua in terra inimicorum su
orum ad quam captivi ducti sunt et oraverint
te contra viam terre sue quam dedisti patribus
eorum et civitatis quam elegisti et templi quod e
dificavi nomini tuo exaudies in celo in fir
mamento solii tui orationem eorum et preces et fa
cies iudicium eorum et propitiaberis populo tuo
qui peccavit tibi et omnibus iniquitatibus e
orum quibus prevaricati sunt in te et dabis mi
sericordiam coram eis qui eos captivos habuerint
ut misereantur eis. Populus enim tuus est
et hereditas tua quos eduxisti de terra
egipti de medio fornacis ferree ut 1. Reg. ad modum [illegible]
sint oculi tui aperti ad deprecationem servi
tui et populi tui israel et exaudies eos in uni
versis pro quibus invocaverint te. Tu enim sepa
rasti eos tibi in hereditatem de universis
populis terre sicut locutus es per moysen servum
tuum quando eduxisti patres nostros de egipto
domine deus. Factum est autem cum compleret sa
lomon orans dominum omnem orationem et depre
cationem hanc surrexit de conspectu altaris
domini. Utrumque enim genu in terram fixerat et 2. Par. 6.
manus expanderat ad celum. Stetit ergo et
benedixit omni ecclesie israel voce magna

dicens. Benedictus dominus deus qui dedit requiem
populo suo israhel iuxta omnia que locutus est. Non ce-
cidit ne unus quidem sermo ex omnibus bonis
que locutus est per moysen servum suum.
Sit dominus deus noster nobiscum sicut fuit cum
patribus nostris non derelinquens nos neque pro-
iciens. Sed inclinet corda nostra ad se ut
ambulemus in universis viis eius et custo-
diamus mandata eius et cerimonias
eius et iudicia quecumque mandavit pa-
tribus nostris. Et sint sermones mei isti
quibus deprecatus sum coram domino ap-
propinquantes domino deo nostro die ac nocte
ut faciat iudicium servo suo et populo
suo israhel per singulos dies, ut sciant omnes
populi terre quia dominus ipse est deus et non est ul-
tra absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum
cum domino deo nostro ut ambulemus in decretis
eius et custodiamus mandata eius sicut et
hodie. Igitur rex et omnis israhel cum eo immo-
labant victimas coram domino. Macta-
vitque salomon hostias pacificas quas
immolavit domino boum xxii milia
et ovium centum xx milia. et dedicaverunt
templum domini rex et filii israhel. In die
illa sanctificavit rex medium atrii
vi quod erat ante domum domini. Fecit quippe ho-
locaustum ibi et sacrificium et adipem pacificorum
quia altare eneum quod erat coram domino
minus erat et capere non poterat holoca-
usta et sacrificium et adipem pacifico-
rum. Fecit ergo salomon in tempore illo fes-
tivitatem celebrem et omnis israhel cum eo mul-
titudo magna ab introitu emath
usque ad rivum egypti coram domino deo
nostro vii diebus et vii diebus id est xiiii
diebus. Et in die octavo dimisit populos
qui benedicentes regi profecti sunt in taber-
nacula sua letantes et alacri corde su-
per omnibus bonis que fecerat dominus david ser-
vo suo et israhel populo suo.

is. par. vii. a.

IX Factum est autem cum perfecisset salo-
mon edificium domus domini et edificium
regis et omne quod optaverat et voluerat fa-
cere, apparuit ei dominus secundo sicut appa-
ruerat ei in gabaon. Dixitque dominus ad eum
Exaudivi orationem tuam et deprecationem tuam
quam deprecatus es coram me. Sanctificavi do-
mum hanc quam edificasti ut ponerem no-
men meum ibi in sempiternum et erunt oculi
mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu
quoque si ambulaveris coram me sicut ambul-
avit david pater tuus in simplicitate
cordis et in equitate et feceris omnia que
precepi tibi et legitima mea et iudi-
cia mea servaveris, ponam thronum re-
gni tui super israhel in sempiternum sicut lo-
d cutus sum david patri tuo dicens. Non aufe-
retur vir de genere tuo de solio israhel. Si a-
versione aversi fueritis vos et filii vestri
non sequentes me nec custodientes man-
data mea et cerimonias quas proposui
vobis sed abieritis et colueritis deos ali-
enos et adoraveritis eos, auferam israhel
de superficie terre quam dedi eis et templum
quod sanctificavi nomini meo proiciam a conspec-
tu meo. Eritque israhel in proverbium et in fabu-
lam cunctis populis et domus hec erit in exem-
plum. Omnis qui transibit per eam stupe-
bit et sibilabit et dicet. Quare fecit
dominus sic terre huic. Et respondebunt. Quia
dereliquerunt dominum deum suum qui eduxit
patres eorum de terra egypti et secuti sunt
deos alienos et adoraverunt eos et colue-
runt. Idcirco induxit dominus super eos omne
malum hoc. Expletis autem annis xx
postquam edificaverat salomon duas
domos id est domum domini et domum regis, hyram
rege tyri prebente regi salomoni lig-
na cedrina et abiegna et aurum iuxta
omne quod opus habuerat, tunc dedit
salomon hyram xx oppida in terra gali-
lee. Egressusque est hyram de tyro ut
videret oppida que dederat ei salomon.

et non placuerunt ei. Et ait: Hae sunt civi-
tates quas dedisti mihi frater? Et appella-
vit eas terram Chabul usque in diem
hanc. Misit quoque Hiram ad regem Salo-
monem centum viginti talenta auri. Haec est sum-
ma expensarum quam obtulit rex Salomon
ad aedificandam domum Domini et domum suam et
Mello et murum Ierusalem et Eser et Mage-
do et Gazer. Pharao rex Aegypti ascen-
dit et cepit Gazer succenditque eam ig-
ni et Chananeum qui habitabat in civita-
te interfecit et dedit eam in dotem filiae
suae uxori Salomonis. Aedificavit ergo
Salomon Gazer et Bethoron inferiorem
et Baalath et Palmiram in terra solitudi-
nis et omnes vicos qui ad se pertinebant
et qui erant absque muro munivit et ci-
vitates curruum et civitates equitum
et quodcumque ei placuit ut aedificaret in
Ierusalem et in Libano et in omni terra potestatis
suae. Universum populum qui remanserat
de Amorreis et Hettheis et Ferezeis et He-
veis et Iebuseis qui non sunt de filiis
Israel, horum filios qui remanserant in ter-
ra quos scilicet non potuerant filii Israel extermina-
re fecit tributarios Salomon usque
in diem hanc. De filiis autem Israel non
constituit Salomon servire quemquam sed e-
rant bellatores viri et ministri eius et
principes et duces et praefecti curruum et equo-
rum. Erant autem principes super omnia ope-
ra Salomonis praepositi quingenti quinquaginta
qui habebant subiectum populum et statutis
operibus imperabant. Filia autem Pharaonis as-
cendit de civitate David in domum suam quam ae-
dificaverat ei Salomon. Tunc aedificavit
Mello. Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per
annos singulos holocausta et pacificas
victimas super altare quod aedificaverat
Domino et adolebat thymiama coram
Domino: perfectumque est templum. Classem quoque
fecit rex Salomon in Asiongaber quae est iux-
ta Ahilam in litore maris Rubri in terra I-
dumea. Misitque Hiram in classe illa
servos suos viros nauticos et gnaros ma-
ris cum servis Salomonis. Qui cum venissent in
Ophir, sumptum inde aurum quadringentorum
viginti talentorum detulerunt ad regem Sa-
lomonem.

X

Sed et regina Saba
audita fama Salomonis in nomine Domini
venit temptare eum in aenigmatibus. Et
ingressa Ierusalem multo cum comitatu et divitiis
et camelis portantibus aromata et aurum
infinitum nimis et gemmas pretiosas venit
ad Salomonem et locuta est ei universa quae ha-
bebat in corde suo. Et docuit eam Salomon omnia ver-
ba quae proposuerat. Non fuit sermo qui re-
gem posset latere et non responderet ei. Videns
autem regina Saba omnem sapientiam Salo-
monis et domum quam aedificaverat et cibos men-
sae eius et habitacula servorum et ordines mi-
nistrantium vestesque eorum et pincernas et ho-
locausta quae offerebat in domo Domini non habe-
bat ultra spiritum. Dixitque ad regem: Verus
est sermo quem audivi in terra mea super ser-
monibus tuis et super sapientia tua; et non crede-
bam narrantibus mihi donec ipsa veni-
rem et vidissem oculis meis et probassem quod media
pars mihi nuntiata non fuerit. Maior est sa-
pientia et opera tua quam rumor quem audivi.
Beati viri tui et beati servi tui hi qui
stant coram te semper et audiunt sapientiam tuam.
Sit Dominus Deus tuus benedictus cui placuisti
et posuit te super thronum Israel eo quod di-
lexerit te Dominus Israel in sempiternum et consti-
tuit te regem ut faceres iudicium et iusti-
tiam. Dedit ergo regi centum viginti talenta auri
et aromata multa nimis et gemmas pre-
tiosas. Non sunt allata ultra tam aroma-
ta multa quam ea quae dedit regina Sa-
ba regi Salomoni. Sed et classis Hiram quae
portabat aurum de Ophir attulit de O-
phir ligna thyina multa nimis et gem-
mas pretiosas. Fecitque rex de lignis thyi-

Ib. 2 par. ix. fere per tot.

pa. exposuit

p. pr[a]ep[os]itum fecit

de s. r. d.

p. officia

p. p[ro] stupore

p. de virtutibus

p. sapientie

p. p[er]venisti fama virtutibus

i. statuit et consecravit

p. tibia

ut fulchra domus domini et domus regis et
citharas lirasque cantoribus. Non sunt
allata huiuscemodi ligna thyina neque
visa usque in presentem diem. Rex autem
Salomon dedit regine Saba omnia que
voluit et petivit ab eo, exceptis his
que ultro obtulerat ei munere regio. Que
reversa est et abiit in terram suam cum ser-
vis suis. Erat autem pondus auri quod af-
ferebatur Salomoni per annos singulos sexcen-
torum sexaginta sex talentorum auri, ex-
cepto eo quod afferebant viri qui super
vectigalia erant et negotiatores et u-
niversi qui scruta vendebant et omnes reges
Arabie ducesque terre. Fecit quoque rex
Salomon ducenta scuta de auro pu-
rissimo. Sexcentos siclos auri dedit
in laminas scuti unius, et trecentas pel-
tas ex auro probato. Trecente mine
auri unam peltam vestiebant. Posuitque
eas rex in domo saltus Libani. Fecit
et rex Salomon thronum de ebore grandem
et vestivit eum auro fulvo nimis. Qui
habebat sex gradus, et summitas throni
rotunda erat in parte posteriori. Et due
manus hinc atque illinc tenentes se-
dile. Et duo leones stabant iuxta
manus singulas, et duodecim leunculi stan-
tes super sex gradus hinc atque inde. Non
est factum tale opus in universis regnis.
Sed et omnia vasa quibus potabat rex
Salomon erant aurea, et universa supel-
lex domus saltus Libani de auro pu-
rissimo. Non erat argentum nec ali-
cuius pretii putabatur in diebus Salomonis,
quia classis regis per mare cum classe Hyram
semel per annos tres ibat in Tharsis defe-
rens inde aurum et argentum et dentes e-
lefantorum et simias et pavos. Magnifi-
catus est rex Salomon super omnes reges
terre divitiis et sapientia. Et universa ter-
ra desiderabat vultum Salomonis
ut audiret sapientiam eius quam dederat
deus in corde eius. Et singuli deferebant
ei munera, vasa aurea et argentea,
vestes et arma bellica, aromata
quoque et equos et mulos per annos singulos.
Congregavitque Salomon currus et equi-
tes, et facti sunt ei mille quadringen-
ti currus et duodecim milia equitum, et
disposuit eos per civitates munitas
et cum rege in Ierusalem. Fecitque ut tan-
ta esset habundantia argenti in Ie-
rusalem quanta lapidum, et cedrorum prebu-
it multitudinem quasi sicomoros que
nascuntur in campestribus. Et educe-
bantur equi Salomoni de Egipto et
de Choa. Negotiatores enim regis
emebant de Choa et statuto pretio perdu-
cebant. Egrediebatur autem quadriga
de Egipto sexcentis siclis argenti
et equus centum quinquaginta. Atque in hunc modum cuncti
reges Etheorum et Syrie equos venundabant.

Rex autem Salomon adamavit XI
mulieres alienigenas
multas, filiam quoque Pharaonis et Moabitidas
et Ammonitidas, Idumeas et Sidonias
et Ethaeas, de gentibus super quibus dixit dominus
filiis Israel: Non ingrediemini ad eas
neque de illis ingredientur ad vestras.
Certissime enim avertent corda vestra ut
sequamini deos earum. His itaque copula-
tus est Salomon ardentissimo amo-
re. Fueruntque ei uxores quasi regine sep-
tingente et concubine trecente.
Et averterunt mulieres cor eius. Cum-
que iam esset senex, depravatum est per mulie-
res cor eius ut sequeretur deos alie-
nos, nec erat cor eius perfectum cum
domino deo suo sicut cor David patris eius.
Sed colebat Salomon Astharthen deam
Sidoniorum et Chamos deum Moabitarum
et Moloch idolum Ammonitarum. Fecit-
que Salomon quod non placuerat coram domino

et non adimplevit ut sequeretur dominum sicut
david pater eius. Tunc edificavit salomon
fanum chamos idolo moab quod est in monte
contra ierusalem et moloch idolo filiorum ammon
atque in hunc modum fecit universis uxoribus
suis alienigenis que adolebant thura et
immolabant diis suis. Igitur iratus est dominus sa
lomoni quod aversa esset mens eius a domino de
o israel qui apparuerat sibi secundo et preceperat de verbo
hoc ne sequeretur deos alienos et non custodi
vit que mandavit ei dominus. Dixit itaque do
minus salomoni. Quia habuisti hoc apud
te et non custodisti pactum meum et precep
ta mea que mandavi tibi. disrumpens scindam
regnum tuum et dabo illud servo tuo. Verum
tamen in diebus tuis non faciam propter david patrem
tuum. De manu filii tui scindam illud.
nec totum regnum auferam. sed tribum unam
dabo filio tuo propter david servum meum et ie
rusalem quam elegi. Suscitavit autem dominus
adversarium salomoni adad ydumeum
de semine regio qui erat in edom. Cum enim
esset david in ydumea et ascendisset ioab prin
ceps militie ad sepeliendos eos qui fue
rant interfecti et occidisset omne mascu
linum in ydumea. sex enim mensibus ibi mora
tus est ioab et omnis israel donec interime
ret omne masculinum in ydumea. Fugit
autem adad ipse et viri ydumei de servis
patris eius cum eo ut ingrederentur in egyptum.
Erat autem adad puer parvulus. Cumque sur
rexissent de madian venerunt in pharan
tuleruntque secum viros de pharan et intro
ierunt in egyptum ad pharaonem regem egyp
ti qui dedit ei domum et cibos constituit et terram
delegavit. Et invenit adad gratiam
coram pharaone valde in tantum ut daret ei uxo
rem sororem uxoris sue germanam taphnes
regine. Genuitque ei soror taphnes re
gine genebath filium et nutrivit eum
taphnes in domo pharaonis. Eratque ge
nebath habitans apud pharaonem cum fili
is eius. Cumque audisset adad in egypto
dormisse david cum patribus suis et mortu
um esse ioab principem militie dixit pharao
ni. Dimitte me ut vadam in terram me
am. Dixitque ei pharao. Quo enim re apud
me indiges ut queras ire ad terram tuam?
At ille respondit. Nulla. sed obsecro
ut dimittas me. Suscitavit quoque ei
deus adversarium razon filium eliada qui
fugerat adadezer regem soba dominum
suum. et congregavit contra eum viros et fac
tus est princeps latronum cum interficeret eos
david. Abieruntque damascum et habitaverunt
ibi et constituerunt eum regem in damasco
eratque adversarius israel cunctis diebus sa
lomonis. Et hoc est malum adad et odi
um contra israel regnavitque in syria.
Hieroboam quoque filius nabath ephra
teus de sareda servus salomonis cuius
mater erat nomine sarva mulier vidua le
vavit manum contra regem. Et hec causa
rebellionis adversus eum quia salomon
edificavit mello et coequavit vora
ginem civitatis david patris sui. Erat autem
ieroboam vir fortis et potens. Vidensque
salomon adolescentem bone indolis et
industrium constituerat eum prefectum
super tributa universe domus ioseph. Fac
tum est igitur in tempore illo ut hieroboam e
grederetur de ierusalem et inveniret eum
achias silonites propheta in via opertus
pallio novo. Erant autem duo tantum in
agro. Apprehendensque achias pallium
suum novum quo coopertus erat scidit
in duodecim partes. Et ait ad hiero
boam. Tolle tibi decem scissuras
hec enim dicit dominus deus israel. Ecce
ego scindam regnum de manu sa
lomonis et dabo tibi decem tribus. Por
ro una tribus remanebit ei propter
david servum meum et ierusalem civita
tem quam elegi ex omnibus tribubus israel

primus adversarius salomonis

2us adversarius

3us adversarius

eo quod dereliquerit me et adoraverit Astar-
then deam Sidoniorum et Chamos deum
Moab et Moloch deum filiorum Ammon
et non ambulaverit in viis meis ut face-
ret iustitiam coram me et praecepta me-
a et iudicia sicut David pater eius. Nec
auferam omne regnum de manu eius
sed ducem ponam eum cunctis diebus vi-
tae suae propter David servum meum quem elegi qui
custodivit mandata mea et prae-
cepta mea. Auferam autem regnum de
manu filii eius et dabo tibi decem tri-
bus. Filio autem eius dabo tribum unam ut re-
maneat lucerna David servo meo cunc-
tis diebus coram me in Hierusalem civitate
quam elegi ut esset nomen meum ibi. Te
autem assumam et regnabis super omnia quae
desiderat anima tua erisque rex super Isra-
hel. Si igitur audieris omnia quae praecepero tibi
et ambulaveris in viis meis et fece-
ris quod rectum est coram me custodiens
mandata mea et praecepta mea
sicut fecit David servus meus ero tecum
et aedificabo tibi domum fidelem quomodo ae-
dificavi domum David et tradam tibi Israhel et
affligam semen David super hoc verumptamen
non cunctis diebus. Voluit ergo Salomon
interficere Hieroboam. Qui surrexit et au-
fugit in Aegyptum ad Susac regem Ae-
gypti et fuit in Aegypto usque ad mortem
Salomonis. Reliquum autem verborum Salomo-
nis et omnia quae fecit et sapientia eius ecce u-
niversa scripta sunt in libro verborum
dierum Salomonis. Dies autem quos regna-
vit Salomon in Hierusalem super omnem Israhel
quadraginta anni sunt. Dormivitque Salomon cum
patribus suis et sepultus est in civitate
David patris sui regnavitque Roboam filius
eius pro eo.

XII Venit autem Roboam in Sichem, illuc enim
congregatus erat universus Israhel ad
constituendum eum regem. At vero Hierobo-
am filius Nabath cum adhuc esset in Aegyp-
to profugus a facie regis Salomonis, au-
dita morte eius reversus est de Aegypto.
Miserunt et vocaverunt eum. Venit ergo
Hieroboam et omnis multitudo Israhel et lo-
cuti sunt ad Roboam dicentes: Pater
tuus durissimum iugum posuit nobis; tu
itaque nunc imminue paululum de imperio pa-
tris tui durissimo et de iugo gravissimo
quod inposuit nobis et serviemus tibi. Qui a-
it eis: Ite usque ad tertiam diem et reverti-
mini ad me. Cumque abisset populus, iniit
consilium rex Roboam cum senioribus qui assi-
stebant coram Salomone patre eius dum adhuc vi-
veret et ait: Quod mihi datis consilium ut res-
pondeam populo huic? Qui dixerunt ei: Si ho-
die obedieris populo huic et servieris et
petitioni eorum cesseris locutusque fueris ad
eos verba lenia, erunt tibi servi cunctis di-
ebus. Qui dereliquit consilium senum quod dede-
rant ei et adhibuit adolescentes qui
nutriti fuerant cum eo et assistebant ei.
Dixitque ad eos: Quod mihi datis consilium ut
respondeam populo huic qui dixerunt mihi: Le-
vius fac iugum quod inposuit pater tuus su-
per nos? Et dixerunt ei iuvenes qui
nutriti fuerant cum eo: Sic loquere populo
huic qui locuti sunt ad te dicentes: Pa-
ter tuus aggravavit iugum nostrum, tu re-
leva nos. Sic loqueris ad eos: Mini-
mus digitus meus grossior est dorso pa-
tris mei. Et nunc pater meus posuit super
vos iugum grave, ego autem addam super
iugum vestrum. Pater meus cecidit vos fla-
gellis, ego autem caedam vos scorpioni-
bus. Venit ergo Hieroboam et omnis populus ad
Roboam die tertio sicut locutus fuerat
rex dicens: Revertimini ad me die ter-
tia. Responditque rex populo dura, dereli-
cto consilio seniorum quod dederant ei, et
locutus est eis secundum consilium iuvenum
dicens: Pater meus aggravavit iugum

vestrum. ego autem addam super iugum vestrum. Pater
meus cecidit vos flagellis. ego autem cedam
vos scorpionibus. Et non adquievit rex
populo quoniam adversatus fuerat eum dominus ut
suscitaret verbum suum quod locutus fuerat
in manu ahie silonite ad hieroboam
filium nabath. Videns itaque populus quod no
luisset audire eos rex: respondit ei di
cens. Que nobis pars in david vel que he
reditas in filio ysai? Vade in tabernacula
tua israel. Nunc vide domum tuam david. Et ab
iit israel in tabernacula sua. Super filios israel
quicumque habitabant in civitatibus iuda reg
navit roboam. Misit ergo rex roboam adu
ram qui erat super tributa: et lapidavit eum
omnis israel et mortuus est. Porro rex ro
boam festinus ascendit currum et fugit in
ierusalem. recessitque israel a domo david usque in
presentem diem. Factum est autem cum au
disset omnis israel quod reversus esset hiero
boam: miserunt et vocaverunt eum congre
gato cetu et constituerunt eum regem super om
nem israel. Nec secutus est quisquam domum david
preter tribum iuda solam. Venit autem robo
am in ierusalem et congregavit universam
domum iuda et tribum beniamin centum octo
ginta milia electorum virorum et bellatorum
ut pugnarent contra domum israel et reduce
rent regnum roboam filio salomonis. Fac
tus est autem sermo domini ad semeiam virum dei
dicens. Loquere ad roboam filium salomonis
regem iuda et ad omnem domum iuda et ben
iamin et reliquos de populo dicens. Hec di
cit dominus. Non ascendetis neque bella
bitis contra fratres vestros filios israel. Rever
tatur vir in domum suam. a me enim factum
est verbum hoc. Audierunt sermonem domini
et reversi sunt de itinere sicut eis precep
erat dominus. Edificavit autem hierobo
am sichem in monte ephraim et
habitavit ibi: et egressus inde edifica
vit phanuel. Dixitque hieroboam
in corde suo. Nunc revertetur regnum ad
domum david. Si ascenderit populus iste ut fa
ciat sacrificia in domo domini in ierusalem:
et convertetur cor populi huius ad dominum suum
roboam regem iuda: interficientque me
et revertentur ad eum. Et excogitato
consilio fecit duos vitulos aureos
et dixit eis. Nolite ultra ascendere in
ierusalem. Ecce dii tui israel qui eduxe
runt te de terra egipti. Posuitque u
num in bethel et alterum in dan. Et — duo montes fecit
factum est verbum hoc in peccatum. Ibat enim
populus adorandum vitulum usque in dan.
Et fecit phana in excelsis et sacerdo — i. templa
tes de extremis populi qui non erant
de filiis levi. Constituitque diem
sollempnem in mense octavo xv. die men
sis in similitudinem sollempnitatis que ce
lebrabatur in iuda. Et ascendens altare
similiter fecit in bethel ut immolaret
vitulis quos fabricatus fuerat. Con
stituitque in bethel sacerdotes excel
sorum que fecerat. Et ascendit super alta
re quod extruxerat in bethel xv. die men
sis octavi quem de corde suo et fecit — finxerat
sollempnitatem filiis israel et ascendit
super altare ut adoleret incensum.

XIII

Et ecce vir dei venit de iuda in ser
mone domini in bethel hieroboam
stante super altare et thus iaciente
et exclamavit contra altare in sermo
ne domini et ait. Altare altare. Hec
dicit dominus. Ecce filius nascetur do
mui david iosias nomine et immolabit
super te sacerdotes excelsorum qui nunc
in te thura succendunt: et ossa hominum
incendet super te. Deditque in die illa
signum dicens. Hoc erit signum quod
locutus est dominus. Ecce altare scin
detur et effundetur cinis qui in eo est.
Cumque audisset rex sermonem hominis
dei quem clamaverat contra altare

re in bethel· extendit manum suam de
altari dicens· Apprehendite eum· Et ex
aruit manus eius quam extenderat contra
eum nec valuit retrahere eam ad se· Al
tare quoque scissum est et effusus est cinis
de altari iuxta signum quod predixerat vir
dei in sermone domini· Et ait rex ad vi
rum dei· Deprecare faciem domini dei tui
et ora pro me ut restituatur manus mea
michi· Oravitque vir dei faciem domini et re
versa est manus regis ad eum et facta est si
cut prius fuerat· Locutus est autem rex
ad virum dei· Veni mecum domum ut
prandeas et dabo tibi munera· Responditque
vir dei ad regem· Si dederis michi mediam
partem domus tue non veniam tecum· nec
comedam panem nec bibam aquam in loco
isto· Sic enim est mandatum michi in sermo
ne domini precipientis· Non comedes panem
neque bibes aquam nec reverteris per viam
qua venisti· Abiit ergo per aliam viam
et non est reversus per iter quo venerat in
bethel· Propheta autem quidam senex ha
bitabat in bethel ad quem venerunt filii
sui et narraverunt ei omnia opera que fecerat
vir dei in illa die in bethel et verba que
locutus fuerat ad regem narrave
runt patri suo· Et dixit eis pater eorum·
Per quam viam abiit· Ostenderunt ei fi
lii sui viam per quam abierat vir dei
qui venerat de iuda· Et ait filiis su
is· Sternite michi asinum· Qui cum stravis
sent· ascendens abiit post virum
dei et invenit eum sedentem subtus te
rebintum· Et ait illi· Tu ne es vir
dei qui venisti de iuda· Respondit il
le· Ego sum· Dixit ad eum· Veni
mecum domum ut comedas panem·
Qui ait· Non possum reverti neque ve
nire tecum· nec comedam panem nec
bibam aquam in loco isto· quia locutus est dominus
ad me in sermone domini dicens· Non co
medes panem neque bibes ibi aquam nec re
verteris per viam per quam veneris· Qui ait il
li· Et ego propheta sum similis tui et an
gelus locutus est michi in sermone domini di
cens· Reduc eum tecum in domum tuam ut
comedat panem et bibat aquam· Fefel
lit eum et reduxit secum· Comedit ergo pa
nem in domo eius et bibit aquam· Cumque
sederent ad mensam factus est sermo domini
ad prophetam qui reduxerat eum· Et exclama
vit ad virum dei qui venerat de iuda dicens·
Hec dicit dominus· Quia inobediens fuisti ori
domini et non custodisti mandatum quod precepit
tibi dominus deus tuus et reversus es et comedisti pa
nem et bibisti aquam in loco in quo precepit tibi ne co
medes panem neque bibes aquam non inferetur
cadaver tuum in sepulchrum patrum tuorum·
Cumque comedisset et bibisset stravit a
sinum suum prophete quem reduxerat· Qui cum abiisset
invenit eum leo in via et occidit et erat
cadaver eius proiectum in itinere· Asinus autem
stabat iuxta illum et leo stabat iuxta cadaver·
Et ecce viri transeuntes viderunt cada
ver proiectum in via et leonem stantem iuxta cadaver·
Et venerunt et divulgaverunt in civita
te in qua propheta ille senex habitabat· Quod
cum audisset propheta ille qui reduxerat eum
de via ait· Vir dei est qui inobediens fu
it ori domini et tradidit eum dominus leoni et con
fregit eum et occidit iuxta verbum domini quod
locutus est ei· Dixitque ad filios suos·
Sternite michi asinum· Qui cum stravissent
et ille abiisset invenit cadaver eius pro
iectum in via et asinum et leonem stantes iuxta
cadaver· Non comedit leo de cadavere
nec lesit asinum· Tulit ergo propheta cada
ver viri dei et imposuit illud super asinum
et reversus intulit in civitatem prophete se
nis ut plangerent eum· Et posuit cada
ver eius in sepulchro suo et planxerunt eum
heu heu heu mi frater· Cumque planxissent
eum dixit ad filios suos· Cum mor

tuis filiis: sepelite me in sepulcro in quo
vir dei sepultus est. iuxta ossa eius poni
te ossa mea. Profecto enim veniet ser
mo quem predixit in sermone domini contra al
tare quod est in bethel et contra omnia pha
na excelsorum que sunt in urbibus samarie.
Post verba hec non est reversus iheroboam
de via sua pessima. sed e contrario fecit
de novissimis populi sacerdotes excel
sorum. Quicumque enim volebat implebat
manum suam et fiebat sacerdos excelsorum.
Et propter hanc causam peccavit domus iherobo
am et eversa est et deleta de superficie terre.
XIIII In tempore illo egrotavit abia filius ihero
boam. Dixitque iheroboam uxori sue.
Surge et commuta habitum ne cognos
caris quod sis uxor iheroboam. et vade in sy
lo ubi est achias propheta qui locutus est mi
chi quod regnaturus essem super populum hunc. Tolle
quoque in manu tua decem panes et crus
tulam et vas mellis et vade ad illum. Ipse
enim indicabit tibi quid eventurum sit huic
puero. Fecit ut dixerat uxor iheroboam
et consurgens abiit in silo et venit in domum
achie. At ille non poterat videre quia cali
gaverant oculi eius pre nimia senectute.
Dixit autem dominus ad achiam. Ecce uxor
iheroboam ingreditur ut consulat te su
per filio suo qui egrotat. hec et hec loqueris
ei. Cum ergo illa intraret et dissimularet
se esse que erat. audivit achias soni
tum pedum eius introeuntis per hostium et di
xit. Ingredere ~~ingredere~~ uxor iheroboam.
Quare aliam te esse simulas? Ego autem
ad te missus sum durus nuntius. Vade
et dic iheroboam. Hec dicit dominus deus is
rael. Quia exaltavi te de medio populi
et dedi te ducem super populum meum israel
et scidi regnum domus david et dedi illud
tibi. et non fuisti sicut servus meus david qui
custodivit mandata mea et secutus
est me in toto corde suo faciens quod

placitum esset in conspectu meo. sed operatus
es malum super omnes qui fuerunt ante te. et fe
cisti tibi deos alienos et conflatiles ut me ad
iracundiam provocares. me autem pro
iecisti post corpus tuum. Idcirco ecce ego
inducam mala super domum iheroboam
et percutiam de iheroboam mingentem ad
parietem et clausum et novissimum in israel. Et
mundabo reliquias domus iheroboam
sicut mundari solet fimus usque ad
purum. Qui mortui fuerint de ierobo
am in civitate comedent eos canes.
qui autem mortui fuerint in agro vorabunt
eos aves celi quia dominus locutus est. Tu
ergo surge et vade in domum tuam et in ipso in
troitu pedum tuorum morietur puer et
planget eum omnis israel et sepeliet. Is
te enim solus inferetur de iheroboam in
sepulcrum quia inventus est sermo bo
nus super eum a domino deo israel in domo
iheroboam. Constituet autem sibi dominus
regem super israel qui percutiet domum ihe
roboam in hac die et hoc tempore. Et percutiet eos
dominus deus israel sicut moveri solet arundo
in aqua et evellet israel de terra bona hac
quam dedit patribus eorum et ventilabit eos
trans flumen quia fecerunt sibi lucos ut
irritarent dominum. et tradet dominus israel propter
peccata iheroboam qui peccavit et peccare fe
cit israel. Surrexit itaque uxor iherobo
am et abiit et venit in thersa. Cumque il
la ingrederetur limen domus sue puer
mortuus est et sepelierunt eum. Et plan
xerunt illum omnis israel iuxta sermonem domini
quem locutus est in manu servi sui achie
prophete. Reliqua autem verborum iheroboam
quomodo pugnaverit et quomodo regnaverit
ecce scripta sunt in libro verborum dierum
regum israel. Dies autem quibus regnavit
iheroboam. xx. duo anni sunt et dor
mivit cum patribus suis. regnavitque na
dab filius eius pro eo. Porro roboam filius

tibi

v. clausum. p. v. reservatum

p. baasa cum sectis

v. de genere

k. 14. ...

v. nemora

non est conversus ... regnavit

Reliq̃ pc̃a dd ... ĩ q̃ nõ ...

ſ. de ·2· par· xij· f.

ſalomonis regnauit ĩ iuda. Qͣdra
ginta & uniꝰ anni erat roboã cũ regna
re cepiſſet & decem & ſeptẽ annis reg
nauit ĩ ierlm ciuitate quã elegit dñs
ut poneret nomẽ ſuũ ibi ex omnib; tribub;
iſrl. Nomẽ aũt mr̃is ei naama ama
nites. Et fecit iudas malũ corã dño (ammanitis; ĩ ſequẽdo roboã)
& irritauerũt eũ ſup omnib; q̃ fecerant
p̃res eoꝝ ĩ pc̃cis ſuis q̃ peccauerant. Edi
ficauerũt eñ & ipi ſibi aras & ſtatuas
& lucos ſup omnẽ collẽ excelſũ & ſub
ter omẽ arborẽ frondoſã. Sz & effemi
nati fuerũt ĩ tra fecerũtq; oẽs abomi (ſalomonici)
na cões gentiũ quas attriuit dñs añ fa
cie filioꝝ iſrl. In quĩto aũt anno reg (ſ. 2 par. xij. a)
ni roboã aſcendit ſeſac rex egypti
ĩ ierlm & tulit theſauros domꝰ dñi &
theſauros regios & uniuerſa diripu
it. Scuta quoq; aurea q̃ fecerat ſalomon
p quib; fecit rex roboã ſcuta erea et
tradidit ea ĩ manu ducũ ſcutari
oꝝ & eoꝝ qui excubabãt añ hoſtiũ
domꝰ regis. Cũq; ingrederet rex ĩ domũ
dñi. portabant ea qui preuntũ ha
bebant officiũ & poſtea reportabãt ad
armamentariũ ſcutarioꝝ. Reliq̃ aũt
ſmonũ roboã & oĩa q̃ fecerat nõne ſcrip
ta ſũt ĩ libro ũboꝝ dieꝝ regũ iuda.
Fuitq; bellũ int roboã & ieroboã cũc
tis dieb;. Dormiuitq; roboam
cũ p̃rib; ſuis & ſepultus eſt cũ eis ĩ ci
uitate dd. Nomẽ aũt mr̃is eiꝰ naama
ammanitidis & regnauit abias filiꝰ
eiꝰ pro eo.

ſ. 2 par. xiij. a

XV

Igitur ĩ octauo decimo anno regni
ieroboã filij nabath regnauit abi
as ſup iudã. Trib; annis regnauit ĩ
ierlm. Nomẽ mr̃is eiꝰ maacha filia a
beſſalon. Ambulauitq; ĩ oib; pc̃cis (·ch· ab ſalon)
p̃ris ſui que fecerat añ eũ. nec erat cor
eiꝰ pfcm̃ cũ dño deo ſuo ſicut cor dd p̃ris e
iꝰ. Sz ꝓpt dd dedit ei dñs deꝰ ſuus lu
cernã ĩ ierlm ut ſuſcitaret filiũ eiꝰ
poſt eũ & ſtaret ierlm eo q̃d feciſſet dd
rectũ ĩ oculis dñi & nõ declinaſſet ab o
mib; q̃ preceperat ei cunctis dieb; uite
ſue excepto ſmone urie ethei. Attñ
bellum fuit ĩt roboã & ieroboã omi
tpe uite eiꝰ. Reliq̃ aũt ſermonũ abi
& oĩa q̃ fecit nõne hec ſcripta ſũt ĩ libro u
boꝝ dierũ regũ iuda. Fuitq; prelium int
abiã & int ieroboã. Et dormiuit abi
as cũ p̃rib; ſuis & ſepelierũt eũ ĩ ciuitate
dd. regnauitq; aſa filiꝰ eiꝰ p eo. In an
no ergo uiceſimo ieroboã regis iſrl. regnauit
aſa rex iuda & quadraginta & uno anno
regnauit ĩ ierlm. Nomẽ mr̃is eiꝰ maa
cha filia abeſſalon. Et fecit aſa rec (de ĩ plenũ ... 2 par xiv. f)
tũ ĩ cõſpectu dñi ſicut dd pater eiꝰ. Et
abſtulit effeminatos de tra. Purga
uitq; uniuerſas ſordes ydoloꝝ q̃ fece
rãt p̃res eiꝰ. Inſup & maacham
matrem ſuã amouit ne eẽt princeps
in ſacris priapi ĩ luco eiꝰ quẽ conſecrauerat.
Subuertitq; ſpecũ eiꝰ & cõfregit ſimu
lacrũ turpiſſimũ & cõbuſſit ĩ torrẽte
cedron. Excelſa aũt nõ abſtulit. Uerũ
ptm̃ cor aſa pfcm̃ erat cũ dño deo
cunctis dieb;. Et intulit ea q̃ ſanc
tificauerat pater ſuus & uouerat ĩ domũ dñi ar
gentũ & aurũ & uaſa. Bellũ aũt erat
int aſa & baaſa rege iſrl cunctis dieb;
eoꝝ. Aſcendit quoq; baaſa rex
iſrl ĩ iudam & edificauit rama ut nõ
poſſet quiſp̃iam egredi uł ĩgredi de par
te aſa regis iude. Tollens itaq; aſa o
ne argentũ & aurũ q̃d reliquũ erat
ĩ theſauris domꝰ dñi & ĩ theſauris do
mꝰ regie. dedit illud ĩ manꝰ ſeruo
rũ ſuoꝝ & miſit ad benadab filiũ ta
bremon filij ezion regem ſyrie q̃
habitabat ĩ damaſco dicens. Fedus
eſt int me & te & int̃ p̃rem meũ & pa
trẽ tuũ. Jdo miſi tibi munera argen

tu et auxilium tuum faciet foedus quod ha
bes cum Baasa rege Israel et recedat a me.
Adquiescens Benadab regi Asa misit prin
cipes exercituum suorum in civitates Israel et percus
serunt Ahion et Dan et Abel domum Maa
cha et universam Ceneroth omnem scilicet
terram Neptalim. Quod cum audisset Baa
sa intermisit edificare Ramam et reversus
est in Thersa. Rex autem Asa nuntium
misit in omnem Iudam dicens Nemo sit ex
cusatus. Et tulerunt lapides de Rama
et ligna eius quibus edificaverat Baasa et
extruxit de eisdem rex Asa Gabaa Ben
iamin et Maspha. Reliqua autem ser
monum omnium Asa et universe fortitu
dines eius et cuncta que fecit et civitates
quas extruxit nonne hec scripta sunt in li
bro verborum dierum regum Iuda. Verum
tamen in tempore senectutis sue doluit pedes. Et
dormivit cum patribus suis et sepultus est
cum eis in civitate David patris sui. Regnavit
que Iosaphat filius eius pro eo. Nadab vero fi
lius Ieroboam regnavit super Israel an
no secundo Asa regis Iuda regnavitque
super Israel duobus annis et fecit quod malum
est in conspectu Domini et ambulavit in vi
is patris sui et in peccatis eius quibus peccare fe
cit Israel. Insidiatus est autem ei Baasa
filius Ahia de domo Isachar et percus
sit eum in Gebbethon que est urbs Philisti
norum. Siquidem Nadab et omnis Israel obside
bant Gebbethon. Interfecit ergo illum Baasa
in anno tertio Asa regis Iuda et regna
vit pro eo. Cumque regnasset percussit o
mnem domum Ieroboam. Non dimisit ne u
nam quidem animam de semine eius donec
deleret eum iuxta verbum Domini quod locutus
fuerat in manu servi sui Ahie Silonitis
propter peccata Ieroboam que peccaverat et
quibus peccare fecerat Israel et propter delictum
quo irritaverat Dominum Deum Israel. Reli
qua autem sermonum Nadab et omnia que operatus
est nonne hec scripta sunt in libro verbo
rum dierum regum Israel. Fuitque bellum inter Asa
et Baasa regem Israel cunctis diebus eorum.
Anno tertio Asa regis Iuda regnavit
Baasa filius Ahia super omnem Israel in Ther
sa xxiiii annis et fecit malum coram Do
mino ambulavitque in via Ieroboam
et in peccatis eius quibus peccare fecit Israel.
XVI Factus est autem sermo Domini ad Ieu
filium Anani contra Baasa dicens
Pro eo quod exaltavi te de pulvere et po
sui ducem super populum meum Israel tu autem am
bulasti in via Ieroboam et peccare feci
sti populum meum Israel ut me irritares in
peccatis eorum. Ecce ego demetam posteriora
Baasa et posteriora domus eius et faciam domum
tuam sicut domum Ieroboam filii Nabath.
Qui mortuus fuerit de Baasa in civitate co
medent eum canes et qui mortuus fuerit ex
eo in regione comedent eum volucres ce
li. Reliqua autem sermonum Baasa et quecum
que fecit et prelia eius nonne scripta sunt in li
bro verborum dierum regum Israel. Dormi
vit autem Baasa cum patribus suis sepultusque
est in Thersa regnavitque Hela filius
eius pro eo. Cum autem in manu Ieu filii A
nani prophete verbum Domini factum esset con
tra Baasa et contra domum eius et contra omne ma
lum quod fecerat coram Domino ad irritandum e
um in operibus manuum suarum ut fieret
sicut domus Ieroboam ob hanc causam oc
cidit eum hoc est Ieu filium Anani pro
phetam. Anno vicesimo sexto Asa re
gis Iuda regnavit Hela filius Baasa
super Israel in Thersa duobus annis et rebel
lavit contra eum servus suus Zambri
dux medie partis equitum. Erat autem
Hela in Thersa bibens et temulentus in do
mo Arsa prefecti Thersa. Irruens ergo
Zambri percussit et occidit eum anno
vicesimo septimo Asa regis Iuda et reg
navit pro eo. Cumque regnasset et se

disset super solium eius percussit omnem do-
mum baasa et non dereliquit ex eo
mingentem ad parietem et propinquos
et amicos eius. Delevitque zambri om-
nem domum baasa iuxta verbum domini quod lo-
cutus est ad baasa in manu iehu prophe-
te propter universa peccata baasa et peccata hela
filii eius qui peccaverunt et peccare fecerunt
XVI israel provocantes dominum deum israel in va-
nitatibus suis. Reliqua autem sermonum
hela et omnia que fecit nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum israel? Anno
vicesimo et septimo asa regis iuda
regnavit zambri septem diebus in thersa.
Porro exercitus obsidebat gebbethon
urbem philistinorum. Cumque audisset
rebellasse zambri et occidisse regem, fe-
cit sibi regem omnis israel amri qui erat
princeps militie super israel in die illa in castris.
Ascendit ergo amri et omnis israel cum eo de
gebbethon et obsidebant thersa. Videns
autem zambri quod expugnanda esset civi-
tas ingressus est palatium et succendit se
cum domo regia et mortuus est in pecca-
tis suis que peccaverat faciens malum coram
domino et ambulans in via ieroboam et in pec-
cato eius quo fecit peccare israel. Reli-
qua autem sermonum zambri et insidiarum
eius et tyrannidis nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum israel? Tunc
divisus est populus israel in duas partes. Medi-
a pars populi sequebatur thebni filium ge-
neth ut constitueret eum regem, et me-
dia pars amri. Prevaluit autem populus qui
erat cum amri populo qui sequebatur theb-
ni filium gineth; mortuusque est thebni
et regnavit amri. Anno tricesimo pri-
mo asa regis iuda regnavit amri
super israel xii annis; in thersa regna-
vit sex annis. Emitque montem
samarie a somer duobus talentis ar-
genti et edificavit eam et vocavit no-
men civitatis quam extruxerat nomi-
ne somer domini montis samarie. Fecit
autem amri malum in conspectu domini et opera-
tus est nequiter super omnes qui fuerant ante
eum. Ambulavitque in omni via ierobo-
am filii nabath et in peccatis eius quibus pec-
care fecerat israel ut irritaret dominum deum
israel in vanitatibus suis. Reliqua autem ser-
monum amri et prelia eius que gessit
nonne hec scripta sunt in libro verborum die-
rum regum israel? Et dormivit amri cum
patribus suis et sepultus est in samaria
regnavitque achab filius eius pro eo. A-
chab vero filius amri regnavit super is-
rael anno tricesimo octavo asa regis iu-
da et regnavit achab filius amri super israel
in samaria xxii annis. Et fecit
achab filius amri malum in conspectu domini
super omnes qui fuerunt ante eum. Nec suffe-
cit ei ut ambularet in peccatis ieroboam fi-
lii nabath; insuper duxit uxorem iezabel
filiam methbaal regis sidoniorum. Et a-
biit et servivit baal et adoravit eum
et posuit aram baal in templo baal quod
edificaverat in samaria et plantavit
lucum et addidit achab in opere suo irritans
dominum deum israel super omnes reges israel qui
fuerunt ante eum. In diebus eius edificavit
ahiel de bethel iericho. In abiram pri-
mitivo suo fundavit eam et in segub
novissimo suo posuit portas eius
iuxta verbum domini quod locutus fuerat in ma-
nu iosue filii nun.

XVII

Et dixit helias thesbites de habi-
tatoribus galaad ad achab: Vi-
vit dominus deus israel in cuius conspectu sto si erit
annis his ros et pluvia nisi iuxta oris mei ver-
ba. Et factum est verbum domini ad eum dicens:
Recede hinc et vade contra orientem et ab-
scondere in torrente carith qui est contra
iordanem et ibi de torrente bibes aquam
corvisque precepi ut pascant te ibi. A-

ivit ergo et fecit iuxta verbum domini. Cumque abis-
set sedit in torrente carith qui est contra
iordanem. Corvi quoque deferebant ei panem
et carnes mane. similiter panem et carnes
vespere. et bibebat de torrente. Post dies
autem aliquantos: siccatus est torrens. Non enim
pluerat super terram. Factus est ergo sermo domini
ad eum dicens. Surge et vade in sareptam
sydoniorum et manebis ibi. Precepi enim
mulieri vidue ut pascat te. Surrexit et
abiit in sarepta sydoniorum. Cumque venis-
set ad portam civitatis: apparuit ei
mulier vidua colligens ligna. Et vo-
cavit eam dixitque ei. Da michi paululum aque
in vase ut bibam. Cumque illa pergeret ut af-
ferret: clamavit post tergum eius dicens.
Affer michi obsecro et bucellam panis in
manu tua. Que ait. Vivit dominus deus
tuus quia non habeo panem nisi quantum pugil-
lus potest capere farine in ydria et paululum
olei in lechito. En colligo duo ligna ut
ingrediar et faciam illud michi et filio me-
o ut comedamus et moriamur. Ad quam hely-
as ait. Noli timere. sed vade et fac sicut dixisti.
Verumptamen michi primum fac de ipsa farinu-
la subcinericium panem parvulum et affer
ad me. Tibi autem et filio tuo facies postea.
Hec autem dicit dominus deus israel. Ydria fari-
ne non deficiet nec lechitus olei minu-
etur usque ad diem in qua daturus est dominus
pluviam super faciem terre. Que abiit et
fecit iuxta verbum helye. et comedit ipse et
illa et domus eius. Et ex illa die ydria fa-
rine non defecit et lechitus olei non est i-
minutus iuxta verbum domini quod locutus
fuerat in manu helye. Factum est autem post hec
ubi egrotavit filius mulieris matrisfa-
milias et erat languor fortissimus ita ut
non remaneret in eo halitus. Dixit ergo ad he-
lyam. Quid michi et tibi vir dei? Ingressus es
ad me ut rememorarentur iniquitates
mee et interficeres filium meum. Et ait ad e-
am helyas. Da michi filium tuum. Tulitque
eum de sinu illius et portavit in cenacu-
lum ubi ipse manebat et posuit super
lectulum suum et clamavit ad dominum et
dixit. Domine deus meus etiamne viduam apud
quam ego utcumque sustentor afflixis-
ti ut interficeres filium eius? Et expandit
se atque mensus est super puerum tribus vicibus
clamavitque ad dominum et ait. Domine de-
us meus revertatur oro anima pueri huius in viscera
eius. Exaudivit autem dominus vocem helye et re-
versa est anima pueri intra eum et revixit. Tu-
litque helyas puerum et deposuit eum de cena-
culo in inferiorem domum et tradidit matri su-
e. Et ait illi. En vivit filius tuus.
Dixitque mulier ad helyam. Nunc in isto co-
gnovi quoniam vir dei es tu: et verbum domini
in ore tuo verum est.

XVIII

Post dies multos verbum domini factum est ad
helyam in anno tertio dicens. Vade et
ostende te achab ut dem pluviam su-
per faciem terre. Ivit ergo helyas ut ostende-
ret se achab. Erat autem fames vehemens
in samaria. Vocavitque achab abdiam
dispensatorem domus sue. Abdias autem
timebat dominum valde. Nam cum
interficeret iezabel prophetas domini: tulit ille cen-
tum prophetas et abscondit eos quinquagenos in
speluncis et pavit pane et aqua. Dixit
ergo achab ad abdiam. Vade in terram ad
universos fontes aquarum et in cunctas val-
les si forte invenire possimus herbam et
salvare equos et mulos et non penitus
iumenta intereant. Diviseruntque regi-
ones sibi ut circuirent eas. Achab iba-
t per viam unam et abdias per viam alteram se-
orsum. Cumque esset abdias in via: hely-
as occurrit ei. Qui cum cognovisset eum: ce-
cidit super faciem suam et ait. Num tu es do-
mine mi helyas? Et ille respondit.
Ego. Et dixit. Vade dic domino tuo. Ad-
est helyas. Et ille quid inquit peccavi

quoniam tradis me servum tuum in manu ach
ab ut interficiat me. Vivit dominus deus tu
us quia non est gens aut regnum quo non mi
serit dominus meus te requirens et respondentibus cun
ctis non est hic adiuravit regna singula
et gentes eo quod minime repereris. Et nunc tu dicis mihi
vade et dic domino tuo adest helyas. Cumque
recessero a te spiritus domini asportabit te in locum
quem ego ignoro et ingressus nuntiabo achab
et non inveniens te interficiet me. Servus
autem tuus timet dominum ab infantia sua. Numquid
non indicatum est tibi domino meo quod fecerim cum
interficeret iezabel prophetas domini quod abscon
derim de prophetis domini centum viros quinquagenos et
quinquagenos in speluncis et paverim eos pane
et aqua. Et nunc tu dicis vade et dic domino tuo
adest helyas ut interficiat me. Et dixit
quoque helyas. Vivit dominus deus exercituum ante
XVIII cuius vultum sto quia hodie apparebo ei.
Abiit ergo abdias in occursum achab et indi
cavit ei. Venitque achab in occursum hely
e. Et cum vidisset eum ait. Tune es ille
qui conturbas israel. Et ille ait. Non turba
vi israel ego sed tu et domus patris tui qui dereli
quistis mandata domini et secuti estis baalim.
Verumtamen nunc mitte et congrega ad me
universum israel in monte carmeli et prophetas
baal quadringentos quinquaginta prophetasque lucorum qua
dringentos qui comedunt de mensa iezabel.
Misit achab ad omnes filios israel et congre
gavit prophetas in monte carmeli. Acce
dens autem helyas ad omnem populum ait. Usquequo claudi
catis in duas partes. Si dominus est deus sequi
mini eum. Si autem baal sequimini illum. Et
non respondit ei populus verbum. Et ait rur
sum helyas ad populum. Ego remansi
propheta domini solus. Prophete autem baal quadrin
genti quinquaginta. prophete quoque lucorum quadringenti vi
ri sunt. Dentur nobis duo boves et illi elig
ant bovem unum et in frusta cedentes po
nant super ligna ignem autem non supponant.
et ego faciam bovem alterum et imponam super
ligna ignem autem non supponam. Et in
vocate nomina deorum vestrorum et ego invocabo
nomen dei mei et deus qui exaudierit per ig
nem ipse est deus. Respondens quoque omnis populus ait
Optima propositio est quam locutus est helyas.
Dixit ergo prophetis baal helyas. Eligite vobis
bovem unum et facite primi quia vos plu
res estis et invocate nomina deorum vestrorum ignem
non supponatis. Qui cum tulissent bovem
quem dederat eis fecerunt et invocabant nomen ba
al de mane usque ad meridiem dicentes ba
al exaudi nos. Et non erat vox nec qui
responderet. Transiliebantque altare quod
fecerant. Cumque esset iam meridies illude
bat eis helyas dicens. Clamate maiori
voce. Deus enim est et forsitan loquitur aut
in diversorio est aut in itinere aut certe dor
mit ut excitetur. Clamabant ergo voce ma
gna et incidebant se iuxta ritum suum cultris
et lanceolis donec perfunderentur sanguine. Post
quam autem transiit meridies et illis prophetantibus ve
nerat tempus quo sacrificium offerri solet
nec audiebatur vox neque aliquis respon
debat nec attendebat orantes. Dixit
helyas omni populo. Venite ad me. Et
accedente ad se populo curavit altare
domini quod destructum fuerat et tulit duo
decim lapides iuxta numerum tribuum filiorum iacob ad
quem factus est sermo domini dicens israel erit nomen
tuum et edificavit ex lapidibus altare
in nomine domini. Fecitque aqueductum quasi per duas
aratiunculas in circuitu altaris et compo
suit ligna divisitque per membra bovem et
posuit super ligna et ait. Implete qua
tuor ydrias aqua et fundite super holocau
stum et super ligna. Rursumque dixit. Etiam se
cundo facite hoc. Qui cum fecissent et secundo a
it. Etiam tertio id ipsum facite. Feceruntque
et tertio et currebant aque circa altare et
fossa aqueductus repleta est. Cumque
tempus esset ut offerretur holocaustum accedens
helyas propheta ait. Domine deus abraham

Rex persequitur te ad ...

q. d. fec.

esti

q. e. i morte ...

helyas

sit colendus deus vel baal.

audacter ...

et Israel hodie ostende quia tu es
deus Israel et ego servus tuus et iuxta preceptum
tuum feci omnia verba hec. Exaudi me
domine exaudi me ut discat populus iste quia
tu es dominus deus et tu convertisti corda eorum
iterum. Cecidit autem ignis domini de celo
et voravit holocaustum et ligna et lapides
et pulverem et aquam que erat in aqueductu
lambens. Quod cum vidisset omnis populus cecidit
in faciem suam et ait: Dominus ipse est deus. Dixit-
que Helias ad eos: Apprehendite prophetas
Baal et ne unus quidem fugiat ex eis. Quos
cum comprehendissent, duxit eos Hel-
ias ad torrentem Cison et interfecit eos ibi.
Et ait Helias ad Achab: Ascende co-
mede et bibe quia sonus multe pluvie est.
Ascendit Achab ut comederet et biberet. He-
lias autem ascendit in verticem Carmeli et pro-
nus in terram posuit faciem inter genua su-
a et dixit ad puerum suum: Ascende et prospi-
ce contra mare. Qui cum ascendisset et contem-
platus esset ait: Non est quicquam. Et rursum ait
illi: Revertere vii vicibus. In septima autem
vice ecce nebula parva quasi vestigium ho-
minis ascendebat de mari. Qui ait: As-
cende et dic Achab: Iunge currum tuum
et descende ne occupet te pluvia. Cumque
se verterent huc atque illuc, ecce celi conte-
nebrati sunt et nubes et ventus et facta est
pluvia grandis.
XIX Ascendit itaque Achab et abiit in Iez-
rahel et manus domini facta est super He-
liam. Accinctisque lumbis currebat ante
Achab donec veniret in Iezrahel. Nun-
tiavit autem Achab Iezabel omnia que fecerat
Helias et quomodo occidisset universos prophe-
tas Baal gladio. Misitque Iezabel
nuntium ad Heliam dicens: Hec faciant mihi
dii et hec addant nisi hac hora cras po-
suero animam tuam sicut animam unius ex il-
lis. Timuit ergo Helias et surgens abiit
quocumque eum ferebat voluntas. Ve-
nitque in Bersabee Iuda et dimisit ibi
puerum suum et perrexit in desertum via
diei unius. Cumque venisset et sederet
subter unam iuniperum, petivit anime sue
ut moreretur et ait: Sufficit mihi domine,
tolle animam meam. Neque enim melior sum
quam patres mei. Proiecitque se et obdormi-
vit in umbra iuniperi. Et ecce angelus domini
tetigit eum et dixit illi: Surge comede.
Respexit et ecce ad caput suum subcine-
ricius panis et vas aque. Comedit ergo
et bibit et rursum obdormivit. Reversus-
que est angelus domini secundo et tetigit eum di-
xitque illi: Surge comede, grandis
enim tibi restat via. Qui cum surrexisset
comedit et bibit et ambulavit in forti-
tudine cibi illius xl diebus et xl noctibus
usque ad montem dei Oreb. Cumque ve-
nisset illuc mansit ibi in spelunca et
ecce sermo domini ad eum dixitque illi:
Quid hic agis Helia? At ille respondit: Ze-
lo zelatus sum pro domino deo exercituum quia
dereliquerunt pactum domini filii Israel. Altari-
a tua destruxerunt, prophetas tuos occide-
runt gladio. Derelictus sum ego solus et
querunt animam meam ut auferant eam. Et ait XX
ei: Egredere et sta in monte coram domino. Et
ecce dominus transit et spiritus grandis et fortis sub-
vertens montes et conterens petras ante dominum: non
in spiritu dominus. Et post spiritum commotio: non in com-
motione dominus. Et post commotionem ignis: non in
igne dominus. Et post ignem sibilus aure tenuis. ibi deus
Quod cum audisset Helias operuit vultum
suum pallio et egressus stetit in ostio spe-
lunce. Et ecce vox ad eum dicens: Quid
agis hic Helia? Et ille respondit: Zelo ze-
latus sum pro domino deo exercituum quia dereli-
querunt pactum tuum filii Israel. Altaria tu-
a destruxerunt et prophetas tuos occiderunt gla-
dio et derelictus sum ego solus et querunt a-
nimam meam ut auferant eam. Et ait dominus
ad eum: Vade et revertere in viam tuam per de-

sertū i damascū. Cūq; pueneris illuc
unges azahel regē sup syriā. et ieu
filiū namsi unges regem sup isrl. he
liseū aūt filiū saphat q est de abel
maula unges pphām p te. Et erit.
Quicūq; fugerit gladiū azahel. occidet
eū ieu. et quicūq; fugerit gladiū ieu. in
terficiet eū heliseus. Et derelinquā m
i isrl. vii. milia uiroꝝ quoꝝ genu
a nō sunt icuruata ante baal. et ōne os
qd nō adorauit eū osculans manꝰ. Pfec
tus ergo inde helyas repit heliseū fili
ū saphat arantē i xii iugis boū. et ip
se i xii iugis boū arantibꝰ unꝰ erat.
Cūq; uenisset helyas ad eū. misit
palliū suū sup eū. Qui statim relic
tis bobꝰ cucurrit p helyam et ait. Os
culer oro te pīrem meū et matrem me
am. et sic sequar te. Dixitq; ei. Uade et
reuertere. qd eni meū erat feci tibi. Reu
sus aūt ab eo. tulit par boū et macta
uit illd. et i aratro boū coxit carnes
et dedit ppło. et comederunt. Cōsurgens
q; abiit et secutus est helyā. et ministra
bat ei

XX Porro benadab rex syrie cōgregau
it oēm exercitū suū. et xxx et duos reges
secū. equos et currꝰ. et ascendēs pugna
bat cont samariā. et obsidebat eā. mit
tensq; nūcios ad achab regē isrl i
ciuitatē ait. Hec dicit benadab. Ar
gentū tuū et aurū tuū meū est. et ux
ores tue et filii tui optimi mei sunt.
Respondit q; rex isrl. Iuxta ūbum tuū do
mine mi rex. tuus sū ego et ōia
mea. Reuertentes q; nuncii dixerūt. Hec
dicit benadab qui misit nos ad te. Arge
tum tuū et aurū tuū et uxores tuas
et filios tuos dabis m. Cras ergo hac eadē
hora mittā seruos meos ad te et scru
tabunt domū tuā et domū seruoꝝ tuoꝝ.
et ōne qd eis placuit ponēt i mani
bꝰ suis et auferent. Uocauit aūt rex
isrl oēs seniores terre et ait. Aīaduerti
te et uidete qm insidietur nobis. Misit
enī ad me p uxorib; meis et filiis et p
argento et auro. et nō abnui. Dixerūt
q; oēs maiores nātu et uniuersus ppls
ad eū. Nō audias neq; acquiescas illi.
Respondit itaq; nunciis benadab. Dicite dn
o meo regi. Oīa ꝓpter que misisti
ad me seruo tuo i initio faciā. hanc aūt
rem facere nō possū. Reuersiq; nūcii re
tulerunt ei. Qui remisit et ait. Hec faciāt
m dii et hec addant si suffecerit puluis
samarie pugillis oīs ppli q sequitur
me. Et respondens rex isrl ait. Dicite ei.
ne glorietur accinctus eq ut discinctus. Fact
est aūt. Cū audisset benadab ūbum
istd. bibebat ipse et reges i umbraculis. et
ait seruis suis. Circumdate ciuitatē.
Et circūdederūt eam. Et ecce pphā u
nus accedēs ad achab regē isrl. ait
ei. Hec dicit dns. Certe uidisti oēm
multitudinē hanc nimiā. ecce ego tra
dam eā i manu tua hodie ut scias q
ego sū dns. Et ait achab. Per quē. Dixit
q; ei. Hec dicit dns. Per pedissequos prin
cipū puinciaꝝ. Et ait. Quis incipiet plia
ri. Et ille dixit. Tu. Recensuit ergo pu
eros principū puinciaꝝ. et repperit nūm du
centoꝝ xxx duoꝝ. Et post eos recensu
it ppłm oēs filios isrl. vii. milia uiroꝝ
et egressi sunt meridie. Benadab aūt bibe
bat temulentus i umbraculo suo et reges
xxx duo cū eo. q ad auxiliū eius ue
nerant. Egressi sunt aūt pueri principū
puinciaꝝ ac reliq ipsis seqbāt i pma
fronte. Misit itaq; benadab q nūcia
uerūt ei dicentes. Uiri egressi sūt de sama
ria. At ille ait. Siue p pace ueniūt ap
phendite eos uiuos. siue ut plient
uiuos eos capite. Egressi sunt ergo pueri
principū puinciaꝝ et reliq exercit seq

bant. Et percussit unusquisque virum qui contra
se veniebat. Fugeruntque Syri, et persecutus
est eos Israel. Fugit quoque Benadad rex Syriae
in equo cum equitibus suis. Necnon et egressus rex Is-
rael percussit equos et currus, et percussit Syri-
am plaga magna nimis. Accedens autem
propheta ad regem Israel dixit ei: Vade et con-
fortare, et scito et vide quid facias. Sequenti enim
anno rex Syriae ascendet contra te. Ser-
vi vero regis Syriae dixerunt ei: Dii mon-
tium sunt dii eorum, ideo superaverunt nos; sed
melius est ut pugnemus contra eos in cam-
pestribus, et obtinebimus eos. Tu ergo verbum
hoc fac: Amove reges singulos ab exer-
citu tuo, et pone principes pro eis, et instau-
ra numerum militum qui ceciderunt de tuis,
et equos secundum equos pristinos, et currus secundum cur-
rus quos ante habuisti; et pugnabimus contra eos
in campestribus, et videbis quod obtinebi-
mus eos. Credidit consilio eorum, et ita fe-
cit. Igitur postquam annus transierat, recen-
suit Benadad Syros, et ascendit in A-
phec ut pugnaret contra Israel. Porro
filii Israel recensiti sunt, et acceptis ci-
bariis profecti sunt ex adverso. Castra-
que metati sunt contra eos quasi duo parvi
greges caprarum. Syri autem repleverunt ter-
ram. Et accedens unus vir Dei dixit
ad regem Israel: (hec dicit Dominus) Quia dixerunt Syri: Deus
montium est Dominus, et non est Deus vallium,
dabo omnem multitudinem hanc grandem
in manu tua, et scietis quia ego sum Dominus.
Dirigebantque septem diebus ex adverso hi
atque illi acies. Septima autem die commis-
sum est bellum. Percusseruntque filii Israel
de Syris centum milia peditum in die una.
Fugerunt autem qui remanserant in Aphec
in civitatem, et cecidit murus super viginti sep-
tem milia hominum qui remanserant. Por-
ro Benadad fugiens ingressus est civi-
tatem in cubiculum quod erat intra cubiculum. Di-
xeruntque ei servi sui: Ecce audivimus quod
reges domus Israel clementes sint; ponamus ita-
que saccos in lumbis nostris et funiculos in capi-
tibus nostris, et egrediamur ad regem Israel; forsi-
tan salvabit animas nostras. Accinxerunt ergo lum-
bos suos saccis, et posuerunt funiculos in capi-
tibus suis, veneruntque ad regem Israel, et dixerunt
ei: Servus tuus Benadad dicit: Vivat,
oro te, anima mea. Et ille ait: Si adhuc
vivit, frater meus est. Quod acceperunt viri pro
omine, et festinantes rapuerunt verbum ex
ore eius, atque dixerunt: Frater tuus Bena-
dad. Et dixit eis: Ite et adducite eum. E-
gressus est ergo ad eum Benadad, et levavit
eum in currum suum. Qui dixit ei: Civitates
quas tulit pater meus a patre tuo reddam, et
plateas fac tibi in Damasco, sicut fecit
pater meus in Samaria, et ego foederatus rece-
dam a te. Pepigit ergo foedus et dimisit e-
um. Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit
ad socium suum in sermone Domini: Percute me.
At ille noluit percutere. Cui ait: Quia no-
luisti audire vocem Domini, ecce recedes
a me, et percutiet te leo. Cumque paululum
recessisset ab eo, invenit eum leo atque per-
cussit. Sed et alterum inveniens virum dixit
ad eum: Percute me. Qui percussit eum et vul-
neravit. Abiit ergo propheta et occurrit re-
gi obviam in via, et mutavit aspersio-
ne pulveris os et oculos suos. Cumque rex
transisset, clamavit ad regem et ait:
Servus tuus egressus est ad proeliandum
comminus. Cumque fugisset vir unus, addu-
xit eum vir quidam ad me et ait: Cus-
todi virum istum. Qui si lapsus fu-
erit, erit anima tua pro anima eius, aut talentum
argenti appendes. Dum autem ego tur-
batus huc illucque me verterem, subito
non comparuit. Et ait rex Israel ad e-
um: Hoc est iudicium tuum quod ipse decrevis-
ti. At ille statim abstersit pulverem
de facie sua, et cognovit eum rex Israel
quod esset de prophetis. Qui ait ad eum: Haec

dicit Dominus: Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, et populus tuus pro populo eius. Reversus est igitur rex Israel in domum suam, audire contemnens, et furibundus venit in Samariam.

XXI Post verba autem hec, tempore illo, vinea erat Naboth Iezrahelite, que erat in Iezrahel, iuxta palatium Achab regis Samarie. Locutus est ergo Achab ad Naboth, dicens: Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi ortum olerum, quia vicina est, et prope domum meam. Daboque tibi vineam meliorem, aut si tibi commodius putas, argenti pretium, quanto digna est. Cui respondit Naboth: Propitius sit mihi Dominus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi. Venit ergo Achab in domum suam indignans et frendens super verbum quod locutus fuerat ad eum Naboth Iezrahelites, dicens: Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et proiciens se in lectulum suum, avertit faciem suam ad parietem, et non comedit panem. Ingressa est autem ad eum Iezabel uxor sua, dixitque ei: Quid est hoc, unde anima tua contristata est? et quare non comedis panem? Qui respondit ei: Locutus sum Naboth Iezrahelite, et dixi ei: Da mihi vineam tuam, accepta pecunia, aut si tibi placet, dabo tibi vineam meliorem pro ea. Et ille ait: Non dabo tibi vineam meam. Dixit ergo ad eum Iezabel uxor eius: Grandis auctoritatis es, et bene regis regnum Israel. Surge et comede panem, et equo animo esto: ego dabo tibi vineam Naboth Iezrahelite. Scripsit itaque litteras ex nomine Achab, et signavit eas anulo eius, et misit ad maiores natu et ad optimates qui erant in civitate eius, et habitabant cum Naboth. Litterarum autem erat ista sententia: Predicate ieiunium, et sedere facite Naboth inter principes populi, et submittite duos viros filios Belial contra eum, et falsum testimonium dicant: Benedixit Naboth Deum et regem; et educite eum extra civitatem et lapidate, sicque moriatur. Fecerunt ergo cives eius maiores natu et optimates qui habitabant cum eo in urbe sicut preceperat eis Iezabel, et sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad eos. Predicaverunt ieiunium, et sedere fecerunt Naboth inter primos populi. Et adductis duobus viris filiis diaboli, fecerunt eos sedere contra eum. At illi, scilicet ut viri diabolici, dixerunt contra eum testimonium coram omni multitudine: Benedixit Naboth Deum et regem. Quam ob rem eduxerunt eum extra civitatem, et lapidibus interfecerunt. Miseruntque ad Iezabel, dicentes: Lapidatus est Naboth et mortuus est. Factum est autem, cum audisset Iezabel lapidatum Naboth et mortuum, locuta est ad Achab: Surge et posside vineam Naboth Iezrahelite, qui noluit tibi adquiescere et dare eam accepta pecunia. Non enim vivit Naboth, sed mortuus est. Quod cum audisset Achab, mortuum videlicet Naboth, surrexit et descendebat in vineam Naboth Iezrahelite, ut possideret eam. Factus est igitur sermo Domini ad Heliam Thesbiten, dicens: Surge et descende in occursum Achab regis Israel, qui est in Samaria: ecce ad vineam Naboth descendit ut possideat eam. Et loqueris ad eum, dicens: Hec dicit Dominus: Occidisti, insuper et possedisti. Et post hec addes: Hec dicit Dominus: In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque tuum sanguinem. Et ait Achab ad Heliam: Num invenisti me inimicum tibi? Qui dixit: Inveni, eo quod venundatus sis ut faceres malum in conspectu Domini. Ecce ego inducam super te malum, et demetam posteriora tua, et interficiam de Achab mingentem ad parietem, et clausum et ultimum in Israel. Et dabo domum tuam sicut domum

boam filii Nabath, et sicut domum Baasa filii Ahia, quia egisti ut me ad iracundiam provocares, et peccare fecisti Israel. Sed et de Iezabel locutus est Dominus dicens: Canes comedent Iezabel in agro Iezrahel. Si mortuus fuerit Achab in civitate, comedent eum canes; si autem mortuus fuerit in agro, comedent eum volucres caeli. Igitur non fuit alter talis ut Achab, qui venumdatus est ut faceret malum in conspectu Domini: concitavit enim eum Iezabel uxor sua. Et abominabilis effectus est in tantum ut sequeretur idola quae fecerant Amorrei, quos consumpsit Dominus a facie filiorum Israel. Itaque cum audisset Achab sermones istos, scidit vestimenta sua, et operuit cilicio carnem suam, ieiunavitque et dormivit in sacco, et ambulavit demisso capite. Factus est autem sermo Domini ad Heliam Thesbiten dicens: Nonne vidisti Achab humiliatum coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius, sed in diebus filii sui inferam malum domui eius.

XII Transierunt igitur tres anni absque bello inter Syriam et Israel. In anno autem tertio descendit Iosaphat rex Iuda ad regem Israel. Dixitque rex Israel ad servos suos: Ignoratis quod nostra sit Ramoth Galaad, et negligimus tollere eam de manu regis Syriae? Et ait ad Iosaphat: Venies mecum ad proeliandum in Ramoth Galaad? Dixitque Iosaphat ad regem Israel: Sicut ego sum, et tu; sicut populus meus, et populus tuus unum sunt, et equites mei et equites tui. Dixitque Iosaphat ad regem Israel: Quaere, oro te, hodie sermonem Domini. Congregavit ergo rex Israel prophetas quadringentos circiter viros, et ait ad eos: Ire debeo in Ramoth Galaad ad bellandum, an quiescere? Qui responderunt: Ascende, et dabit eam Dominus in manu regis. Dixit autem Iosaphat: Non est hic propheta Domini quispiam, ut interrogemus per eum? Et ait rex Israel ad Iosaphat: Remansit vir unus per quem possimus interrogare Dominum, sed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum, Micheas filius Iemla. Cui Iosaphat ait: Ne loquaris ita, rex. Vocavit ergo rex Israel eunuchum quemdam, et dixit ei: Festina adducere Micheam filium Iemla. Rex autem Israel et Iosaphat rex Iuda sedebant unusquisque in solio suo, vestiti cultu regio, in area iuxta ostium portae Samariae, et universi prophetae prophetabant in conspectu eorum. Fecit quoque sibi Sedecias filius Chanaana cornua ferrea, et ait: Haec dicit Dominus: His ventilabis Syriam donec deleas eam. Omnesque prophetae similiter prophetabant dicentes: Ascende in Ramoth Galaad, et vade prospere, et tradet Dominus in manu regis. Nuntius vero qui ierat ut vocaret Micheam, locutus est ad eum dicens: Ecce sermones prophetarum uno ore bona regi praedicant; sit ergo et sermo tuus similis eorum, et loquere bona. Cui Micheas ait: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Dominus, hoc loquar. Venit itaque ad regem, et ait illi rex: Michea, ire debemus in Ramoth Galaad ad proeliandum, an cessare? Cui ille respondit: Ascende, et vade prospere, et tradet Dominus in manu regis. Dixit autem rex ad eum: Iterum atque iterum adiuro te, ut non loquaris mihi nisi quod verum est in nomine Domini. Et ille ait: Vidi cunctum Israel dispersum in montibus quasi oves non habentes pastorem. Et ait Dominus: Non habent isti dominum; revertatur unusquisque in domum suam in pace. Dixit ergo rex Israel ad Iosaphat: Numquid non dixi tibi quia non prophetat mihi bonum, sed malum? Ille vero addens ait: Propterea audi sermonem Domini: Vidi Dominum sedentem super solium suum, et omnem exercitum caeli assistentem ei a dextris et a sinis

xx Et ait dominus: Quis decipiet achab re
gem israel ut ascendat et cadat in ramo
th galaad? Et dixit unus huiuscemo
di et alius aliter. Egressus autem spiritus
stetit coram domino et ait: Ego decipi
am illum. Cui locutus est dominus: In quo? Et
ille ait: Egrediar et ero spiritus mendax in ore
omnium prophetarum eius. Et dixit dominus: Deci
pies et praevalebis. Egredere et fac ita. Nunc
igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore o
mnium prophetarum tuorum qui hic sunt, et dominus lo
cutus est contra te malum. Accessit autem
sedechias filius chanaana et percussit mi
cheam in maxillam et dixit: Mene ergo di
misit spiritus domini et locutus est tibi? Et ait
micheas: Visurus es in die illa quando ingre
dieris cubiculum intra cubiculum ut ab
scondaris. Et ait rex israel: Tollite
micheam et maneat apud amon prin
cipem civitatis et apud ioas filium a
melech, et dicite eis: Haec dicit rex: Mit
tite virum istum in carcerem et sustenta
te eum pane tribulationis et aqua angu
stie donec revertar in pace. Dixitque mi
cheas: Si reversus fueris in pace, non est
locutus dominus in me. Et ait: Audite
populi omnes. Ascendit itaque rex israel et iosa
phat rex iuda in ramoth galaad.
Dixit itaque rex israel ad iosaphat: Sume
arma et ingredere proelium et induere ve
stibus tuis. Porro rex israel mutavit
habitum suum et ingressus est bellum. Rex
autem syrie praeceperat principibus curruum
xxxii dicens: Non pugnabitis
contra minorem vel maiorem quempiam
nisi contra solum regem israel. Cum ergo
vidissent principes curruum iosaphat,
suspicati sunt quod ipse esset rex israel, et
impetu facto pugnabant contra eum. Et
exclamavit iosaphat. Intellexerunt
que principes curruum quod non esset rex
israel et cessaverunt ab eo. Unus autem

quempiam in incertum tendens arcum sagit
tam dirigens et casu percussit achab
regem israel inter pulmonem et stomachum.
At ille dixit aurige suo: Verte ma
num tuam et eice me de exercitu quia graviter
vulneratus sum. Commissum est ergo proelium
in die illa, et rex israel stabat in curru
suo contra syros et mortuus est vespere.
Fluebat autem sanguis plage in sinum curru
s et praeco personuit in universo exercitu an
tequam sol occumberet dicens: Unusquisque re
vertatur in civitatem suam. Mortuus est
autem rex et perlatus est in samariam. Sepelie
runtque regem in samaria. Et laverunt
currum eius in piscina samarie, et lin
xerunt canes sanguinem eius et habenas la
verunt iuxta verbum domini quod locutus fuerat.
Reliqua vero sermonum achab et univer
sa que fecit et domus eburnea quam
edificavit cunctarumque urbium quas ex
struxit, nonne scripta sunt haec in libro verbo
rum dierum regum israel? Dormivit ergo achab cum pa
tribus suis, et regnavit ochozias
filius eius pro eo. Iosaphat filius asa regna
re ceperat super iudam anno quarto a
chab regis israel. Triginta v annorum e
rat cum regnare cepisset et xxv annis
regnavit in ierusalem. Nomen matris eius
azuba filia salai. Et ambulavit in o
mni via asa patris sui et non declinavit ex
ea. Fecitque quod rectum est in conspectu
domini. Verumptamen excelsa non abstulit. Ad
huc enim populus sacrificabat et adolebat in
censum in excelsis. Pacemque habuit iosa
phat cum rege israel. Reliqua autem verborum
iosaphat et opera eius que gessit et proelia,
nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum
regum iuda? Sed et reliquias effeminato
rum qui remanserant in diebus asa patris
eius abstulit de terra. Nec erat tunc rex
constitutus in edom. Rex vero iosaphat fe
cerat classes in mari que navigarent

ophir propter aurum. et ire non potuerunt quia con-
fracte sunt in asiongaber. Tunc ait o-
chozias filius achab ad iosaphat. Vadant ser-
vi mei cum servis tuis in navibus. Et nolu-
it iosaphat. Dormivitque iosaphat cum
patribus suis. et sepultus est cum eis in civitate
david patris sui. regnavitque ioram filius eius
pro eo. Ochozias autem filius achab regnare cepe-
rat super israel in samaria anno septimo decimo
iosaphat regis iude. regnavitque super
israel duobus annis. et fecit malum in conspectu
domini. et ambulavit in via patris sui et matris
sue. et in via ieroboam filii nabath qui pecca-
re fecit israel. Servivit quoque baal. et adora-
vit eum. et irritavit dominum deum israel iuxta
omnia que fecerat pater eius. Explicit
liber regum tercius.

Prevaricatus est Incipit liber quartus
autem moab in
israel postquam mor-
tuus est achab. Ce-
ciditque ochozias per
cancellos cenaculi sui quod habebat in
samaria. et egrotavit. Misitque
nuntios dicens ad eos. Ite consulite
beelzebub deum accaron utrum vi-
vere queam de infirmitate mea
hac. Angelus autem domini locutus est ad he-
liam thesbiten dicens. Surge et as-
cende in occursum nuntiorum regis sama-
rie. et dices ad eos. Numquid non est deus
in israel ut eatis ad consulendum beelze-
bub deum accaron. Quam ob rem hec
dicit dominus. De lectulo super quem ascendis-
ti non descendes. sed morte morieris. Et
abiit helias. Reversique sunt nuntii ad och-
oziam. Qui dixit eis. Quare reversi estis.
At illi responderunt. Vir occurrit nobis et dixit
ad nos. Ite et revertimini ad regem qui misit
vos. et dicetis ei. Hec dicit dominus. Numquid
quia non erat deus in israel mittis ut consulatur
beelzebub deus accaron. Idcirco de lectu-
lo super quem ascendisti non descendes. sed mor-
te morieris. Qui dixit eis. Cuius figure et
habitus est vir qui occurrit vobis et locutus
est verba hec. At illi dixerunt. Vir pilosus
et zona pellicea accinctus renibus. Qui ait.
Helias thesbites est. Misitque ad eum quin-
quagenarium principem et quinquaginta qui erant sub
eo. Qui ascendit ad eum sedentique in ver-
tice montis ait. Homo dei rex precepit ut
descendas. Respondensque helias dixit quin-
quagenario. Si homo dei sum ego. descendat
ignis de celo et devoret te et quinquaginta tuos. Des-
cendit itaque ignis de celo et devoravit
eum et quinquaginta qui erant cum eo. Rursum
misit ad eum principem quinquagenarium al-
terum et quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi. Homo dei
hec dicit rex. Festina descende. Respondens heli-
as ait. Si homo dei ego sum. descendat ignis
de celo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit
que ignis dei de celo et devoravit eum et quinquaginta eius.
Iterum misit principem quinquagenarium tercium
et quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset curva-
vit genua contra heliam et precatus est
eum et ait. Homo dei noli despicere animam meam
et animas servorum tuorum qui mecum sunt.
Ecce descendit ignis de celo et devora-
vit duos principes quinquagenarios primos
et quinquagenos qui cum eis erant. Sed nunc ob-
secro ut miserearis anime mee. Locutus
est autem angelus domini ad heliam dicens. Des-
cende cum eo ne timeas. Surrexit igitur et
descendit cum eo ad regem. et locutus est
ei. Hec dicit dominus. Quia misisti nuntios
ad consulendum beelzebub deum accaron qua-
si non esset deus in israel a quo posses interro-
gare sermonem. ideo non descendes de
lectulo super quem ascendisti. sed morte
morieris. Mortuus est ergo iuxta sermonem
domini quem locutus est helias. et regna-
vit ioram frater eius pro eo. Anno secundo ioram
filii iosaphat regis iude. non enim habebat

De persone regum ...

filium. Reliqua autem uerborum ochozie que o
peratus est nonne hec scripta sunt in libro
uerborum dierum regum israel.

II

Factum est autem cum leuare uellet dominus
heliam per turbinem in celum, ibant
helias et heliseus de galgal. Dixitque he
lias ad heliseum. Sede hic quia dominus mi
sit me usque in bethel. Cui ait heliseus.
Uiuit dominus et uiuit anima tua quia non
derelinquam te. Cumque descendissent beth
el, egressi sunt filii prophetarum qui erant in be
thel ad heliseum, et dixerunt ei. Numquid
nosti quia hodie dominus tollet dominum tu
um a te? Qui respondit. Et ego noui; si
lete. Dixit autem helias ad heliseum. Se
de hic, quia dominus misit me in iericho.
Et ille ait. Uiuit dominus et uiuit anima tu
a quia non derelinquam te. Cumque uenissent
iericho, accesserunt filii prophetarum qui
erant in iericho ad heliseum, et dixerunt
ei. Numquid nosti quia hodie dominus tol
let dominum tuum a te? Et ait. Et ego
noui. Silete. Dixit autem ei helias. Se
de hic quia dominus misit me usque ad
iordanem. Qui ait. Uiuit dominus et uiuit
anima tua quia non derelinquam te. Ierunt igitur am
bo pariter, et l uiri de filiis prophetarum se
cuti sunt, qui et steterunt econtra longe.
Illi autem ambo stabant super iordanem.
Tulitque helias pallium suum et inuol
uit illud et percussit aquas que diuise sunt
in utramque partem, et transierunt ambo per siccum.
Cumque transissent, helias dixit ad
heliseum. Postula quod uis ut faciam tibi
antequam tollar a te. Dixitque heliseus.
Obsecro ut fiat duplex spiritus tuus in
me. Qui respondit. Rem difficilem pos
tulasti. Attamen si uideris me quando tol
lar a te, erit tibi quod petisti; si autem non uide
ris, non erit. Cumque pergerent et inceden
tes sermocinarentur, ecce currus igneus
et equi ignei diuiserunt utrumque, et ascen
dit helias per turbinem in celum. Heliseus autem
uidebat et clamabat. Pater mi, pater mi,
currus israel et auriga eius. Et non uidit
eum amplius. Apprehenditque uestimenta sua
et scidit illa in duas partes. Et leuauit
pallium helie quod ceciderat ei. Reuersusque
stetit super ripam iordanis, et pallio heli
e quod ceciderat ei percussit aquas, et non sunt
diuise. Et dixit. Ubi est deus helie etiam
nunc? Percussitque aquas et diuise sunt huc atque
illuc, et transiit heliseus. Uidentes autem filii
prophetarum qui erant in iericho e contra, dixerunt.
Requieuit spiritus helie super heliseum. Et ue
nientes in occursum eius adorauerunt eum
proni in terram, dixeruntque ei. Ecce cum ser
uis tuis sunt l uiri fortes, qui possunt per
gere et querere dominum tuum, ne forte tulerit eum
spiritus domini et proiecerit eum in uno montium aut
in una uallium. Qui ait. Nolite mittere.
Coegeruntque eum donec acquiesceret
et diceret. Mittite. Et miserunt quinquaginta ui
ros. Qui cum quesissent tribus diebus non in
uenerunt. Et reuersi sunt ad eum. At ille habi
tabat in iericho. Dixitque eis. Numquid
non dixi uobis, nolite mittere? Dixerunt
quoque uiri ciuitatis ad heliseum. Ecce ha
bitatio huius ciuitatis optima est, sicut
tu ipse domine perspicis, sed aque pessime sunt
et terra sterilis. At ille ait. Afferte mihi
uas nouum et mittite in illud sal. Quod cum
attulissent, egressus est ad fontem a
quarum, misit in eum sal et ait. Hec dicit
dominus. Sanaui aquas has, et non erit ultra
in eis mors neque sterilitas. Sanate sunt
ergo aque usque ad diem hanc iuxta uerbum
helisei quod locutus est. Ascendit autem inde
in bethel. Cumque ascenderet per uiam, pue
ri parui egressi sunt de ciuitate et illudebant
ei dicentes. Ascende calue, ascende
calue. Qui cum respexisset, uidit eos
et maledixit eis in nomine domini. Egressi
sunt duo ursi de saltu et lacerauerunt

p. ī bethel

de unctiõe iehu + azael

eis xlii pueros. Abiit autem inde in
montem Carmeli, et inde reversus est in Sama
riam.
III Ioram vero filius Achab regnavit super Israel
in Samaria anno octavodecimo Iosa
phat regis Iude. Et regnavit xii annis. Et
fecit malum coram Domino, sed non sicut pater su
us et mater. Verumtamen in peccatis Ieroboam
filii Nabath qui peccare fecit Israel adhe
sit, nec recessit ab eis. Porro Mesa rex
Moab nutriebat pecora multa, et solve
bat regi Israel centum milia agnorum et centum mili
a arietum cum velleribus suis. Cumque mor
tuus fuisset Achab, prevaricatus est fedus
quod habebat cum rege Israel. Egressus est rex Ioram
in die illa de Samaria, et recensuit universum
Israel. Misitque ad Iosaphat regem Iuda di
cens: Rex Moab recessit a me. Veni me
cum contra eum ad prelium. Qui respondit: Ascendam.
Qui meus est, tuus est. Populus meus, populus tuus, et
equi mei equi tui. Dixitque: Per quam viam ascende
mus? At ille respondit: Per desertum Idumee.
Perrexerunt igitur rex Israel et rex Iuda et rex Edom
et circuierunt per viam septem dierum, nec erat a
qua exercitui et iumentis que sequebantur eos.
Dixitque rex Israel: Heu heu heu, congregavit
nos Dominus tres reges ut traderet in manu Mo
ab. Et ait Iosaphat: Estne hic propheta Do
mini ut deprecemur Dominum per eum? Et respondit
unus de servis regis Israel: Est hic Heliseus
filius Saphat qui fundebat aquam super manus
Helye. Et ait Iosaphat: Est apud eum
sermo Domini. Descenditque ad eum rex
Israel et Iosaphat rex Iuda et rex Edom.
Dixit autem Heliseus ad regem Israel: Quid mi
chi et tibi est? Vade ad prophetas patris tui et ma
tris tue. Et ait illi rex Israel: Quare con
gregavit Dominus tres reges hos ut traderet e
os in manu Moab? Dixit autem Heliseus ad eum:
Vivit Dominus exercituum in cuius conspectu sto,
quod si non vultum Iosaphat regis Iude e
rubescerem, nec attendissem quidem te ne

Verumtamen tulit statuas Baal quas fecerat pater eius.

respexissem. Nunc autem adducite michi psal
tem. Cumque caneret psaltes, facta est super
eum manus Domini, et ait: Hec dicit Dominus: Facite in
alveum torrentis huius fossas et fossas. Hec
enim dicit Dominus: Non videbitis ventum ne
que pluviam, et alveus iste replebitur aquis, et
bibetis vos et familie vestre et iumenta ve
stra. Parumque est hoc in conspectu Domini, insuper
tradet etiam Moab in manus vestras, et percutietis om
nem civitatem munitam et omnem urbem e
lectam, et universum lignum fructiferum
succidetis, cunctosque fontes aquarum obtu
rabitis, et omnem agrum egregium operietis
lapidibus. Factum est igitur mane quando sacrificium
offerri solet, et ecce aque veniebant per vi
am Edom, et repleta est terra aquis. Uni
versi autem Moabite audientes quod ascen
dissent reges ut pugnarent adversum eos,
convocaverunt omnes qui accincti erant bal
theo desuper, et steterunt in terminis. Primo
que mane orto iam sole ex adverso aquarum surgentes
viderunt Moabite contra aquas rubras
quasi sanguinem, dixeruntque: Sanguis gla
dii. Pugnaverunt reges contra se, et cesi
sunt mutuo. Nunc perge ad predam Mo
ab. Perrexeruntque in castra Israel. Porro con
surgens Israel percussit Moab. At illi
fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui
vicerant et percusserunt Moab, et civita
tes destruxerunt, et omnem agrum optimum
mittentes singuli lapides repleverunt,
et universos fontes aquarum obturave
runt, et omnia ligna fructifera succiderunt,
ita ut muri tantum fictiles remanerent. Et
circumdata est civitas a fundibala
riis, et magna ex parte percussa. Quod cum
vidisset rex Moab prevaluisse scilicet
hostes, tulit secum septingentos viros
educentes gladium ut irrumperent ad
regem Edom, et non potuerunt. Arripiensque
filium suum primogenitum qui regna
turus erat pro eo, obtulit holocaustum

super murum. et facta est indignatio mag-
na in israel. Statimque recesserunt ab eo et
reversi sunt in terram suam.

IIII Mulier autem quedam de uxoribus prophetarum
clamabat ad heliseum dicens. Servus tuus vir meus mortuus est et tu nos-
ti quia servus tuus fuit timens dominum et ecce cre-
ditor venit ut tollat duos filios meos
ad serviendum sibi. Cui dixit heliseus. Quid
vis ut faciam tibi? Dic mihi quid habes in domo
tua. At illa respondit. Non habeo ancilla tua
quicquam in domo mea nisi parum olei quo un-
gar. Cui ait. Vade pete mutuo ab
omnibus vicinis tuis vasa vacua non
pauca. et ingredere et claude ostium. Cum
intrinsecus fueris tu et filii tui. et mitte inde
in omnia vasa hec. et cum plena fuerint tolles.
Ivit itaque mulier et clausit ostium super se
et super filios suos. Illi offerebant vasa. et il-
la infundebat. Cumque plena fuissent
vasa. dixit ad filium suum. Affer mihi adhuc
vas. Et ille respondit. Non habeo. Stetitque
oleum. Venit autem illa et indicavit homini
dei. At ille vade inquit vende oleum
et redde creditori tuo. Tu autem et filii tui
vivite de reliquo. Facta est autem quedam dies
et transibat heliseus per sunam. Erat autem
ibi mulier magna que tenuit eum ut
comederet panem. Cumque frequenter inde tran-
siret. divertebat ad eam ut comederet pa-
nem. Que dixit ad virum suum. Animadverto quod
vir dei sanctus est iste qui transit per nos frequenter.
Faciamus ergo cenaculum parvum et ponamus ei in
eo lectulum et mensam et sellam et candela-
brum. ut cum venerit ad nos maneat ibi.
Facta est ergo dies quedam et veniens divertit
in cenaculum et requievit ibi. Dixitque ad gie-
zi puerum suum. Voca sunamitem hanc.
Qui cum vocasset eam et illa stetisset coram
eo. dixit ad puerum suum. Loquere ad eam.
Ecce sedule in omnibus ministrasti nobis. quid
vis ut faciam tibi? Numquid habes negocium
et vis ut loquar regi sive principi militie.
Que respondit. In medio populi mei habito. Et
ait. Quid ergo vult ut faciam ei. Dixitque giezi.
Ne queras. filium enim non habet et vir eius senex est. Pre-
cepit itaque ut vocaret eam. Que cum voca-
ta fuisset et stetisset ad ostium. dixit
ad eam. In tempore isto et in hac eadem hora
vita comite habebis in utero filium. At
illa respondit. Noli queso domine mi vir dei
noli mentiri ancille tue. Et concepit
mulier in tempore et in hora eadem qua dixerat heli-
seus. Crevit autem puer. Et cum esset quedam
dies et egressus isset ad patrem suum ad mes-
sores. ait patri suo. Caput meum doleo
caput meum doleo. At ille dixit puero. Tol-
le et duc eum ad matrem suam. Posuit eum illa
super genua sua usque ad meridiem et mor-
tuus est. Ascendit autem et collocavit eum
super lectum hominis dei et clausit ostium. et e-
gressa vocavit virum suum et ait illi. Mit-
te mecum obsecro unum de pueris et asi-
nam ut excurram usque ad hominem dei
et revertar. Qui ait illi. Quam ob causam vadis
ad eum. Hodie non sunt kalende neque sab-
batum. Que respondit. Vadam. Stravitque
asinam et precepit puero. Mina et per-
ge. ne mihi moram facias in eundo. Hoc que
precipio tibi. Profecta est igitur et venit ad virum
dei in montem carmeli. Cumque vidisset
eam vir dei e contra. ait ad giezi puerum su-
um. Ecce sunamitis illa. Vade in occursum
eius et dic ei. Recte ne agitur circa te et circa
virum tuum et circa filium tuum? Que respon-
dit. Recte. Cumque venisset ad virum dei in
montem. apprehendit pedes eius. Et accessit
giezi ut amoveret eam. Et ait homo
dei. Dimitte illam. anima eius in amaritudi-
ne est. et dominus celavit a me et non indica-
vit mihi. Que dixit illi. Numquid petivi
filium a domino meo? Numquid non dixi
tibi ne illudas me. Et ille ait ad giezi.
Accinge lumbos tuos et tolle baculum

meum in manu tua et vade. Si occurre-
rit tibi homo, non salutes eum; et si salutaverit
te quispiam, non respondeas illi; et pones ba-
culum meum super faciem pueri. Porro ma-
ter pueri ait: Vivit dominus et vivit anima tua,
non dimittam te. Surrexit ergo et secutus
est eam. Giezi autem praecesserat eos, et posuerat
baculum super faciem pueri, et non erat vox
neque sensus. Reversusque est in occursum
eius, et nuntiavit ei dicens: Non surrexit pu-
er. Ingressus est ergo Heliseus domum, et ecce
puer mortuus iacebat in lectulo eius.
Ingressusque clausit ostium super se et super
puerum, et oravit ad dominum. Et ascen-
dit et incubuit super puerum; posuitque os
suum super os pueri, et oculos suos super o-
culos eius, et manus suas super manus eius; et
incurvavit se super eum, et calefacta est ca-
ro pueri. At ille reversus deambulavit
semel in domo huc atque illuc; et ascen-
dit et incubuit super puerum. Et oscita-
vit puer septies, aperuitque oculos. At
ille vocavit Giezi et dixit ei: Voca
Sunamitem hanc. Quae vocata ingressa est
ad eum. Qui ait: Tolle filium tuum. Venit
illa et corruit ad pedes eius et adoravit su-
per terram. Tulitque filium suum et egressa est.
Et Heliseus reversus est in Galgala. Erat
autem fames in terra, et filii prophetarum habitabant co-
ram eo. Dixitque uni de pueris suis: Pone
ollam grandem et coque pulmentum filiis pro-
phetarum. Et egressus est unus in agrum ut col-
ligeret herbas agrestes; invenitque quasi vitem sil-
vestrem, et collegit ex ea colocynthidas agri,
et replevit pallium suum; et reversus concidit
in ollam pulmenti; nesciebat enim quid esset.
Infuderunt ergo sociis ut comederent. Cum-
que gustassent de coctione, exclamaverunt
olla. dicentes: Mors in olla, vir dei. Et non po-
tuerunt comedere. At ille: Afferte, inquit, fa-
rinam. Cumque tulissent, misit in ol-
lam et ait: Infunde turbae ut comedant. Et
non fuit amplius quicquam amaritudinis in
olla. Vir autem quidam venit de Baalsali-
sa, deferens viro dei panes primitiarum,
viginti panes ordeaceos, et frumentum no-
vum in pera sua. At ille dixit: Da populo
ut comedat. Responditque ei minister eius:
Quantum est hoc ut apponam coram centum vi-
ris? Rursum ille ait: Da populo ut come-
dat; haec enim dicit dominus: Comedent et super-
erit. Posuit itaque coram eis; qui comede-
runt, et superfuit iuxta verbum domini.

V

Naaman princeps militiae regis Sy-
riae erat vir magnus apud dominum su-
um et honoratus; per illum enim dedit dominus sa-
lutem Syriae. Erat enim vir fortis et dives,
sed leprosus. Porro de Syria egressi erant
latrunculi, et captivam duxerant de terra
Israel puellam parvulam, quae erat in obsequio
uxoris Naaman. Quae ait ad dominam
suam: Utinam fuisset dominus meus ad prophetam
qui est in Samaria; profecto curasset eum a
lepra quam habet. Ingressus est itaque Naaman
ad dominum suum et nuntiavit ei dicens: Sic
et sic locuta est puella de terra Israel. Dix-
itque ei rex Syriae: Vade et mittam lit-
teras ad regem ~~ad regem~~ Israel. Qui cum pro-
fectus fuisset et tulisset secum decem talen-
ta argenti et sex milia aureos et de-
cem mutatoria vestimentorum, detulit lit-
teras ad regem Israel in haec verba: Cum acce-
peris epistulam hanc, scito quod miserim ad
te Naaman servum meum ut cures eum
a lepra sua. Cumque legisset rex Israel
litteras, scidit vestimenta sua et ait:
Numquid deus ego sum ut occidere possim
et vivificare, quia iste misit ad me ut
curem hominem a lepra sua? Animadvertite et
videte quod occasiones quaerat ad-
versum me. Quod cum audisset Heliseus vir
dei, scidisse videlicet regem Israel vestimenta sua,
misit ad eum dicens: Quare scidisti
vestimenta tua? Veniat ad me et sci-

at prophetam esse in israhel. Venit ergo naaman
cum equis et curribus et stetit ad ostium do
mus helisei. Misitque ad eum heliseus nun
tium dicens. Vade et lavare septies in ior
dane et recipiet sanitatem caro tua et
mundaberis. Iratus naaman recede
bat dicens. Putabam quod egrederetur ad
me et stans invocaret nomen domini dei sui et
tangeret manu sua locum lepre et cura
ret me. Numquid non meliores sunt abana
et pharphar fluvii damasci omnibus aquis
israhel ut laver in eis et munder. Cum ergo ver
tisset se et abiret indignans: accesserunt
ad eum servi sui et locuti sunt ei. Pater et
si rem grandem dixisset tibi propheta, certe fa
cere debueras. quanto magis quia nunc dixit
tibi lavare et mundaberis. Descendit
et lavit in iordane septies iuxta sermo
nem viri dei. et restituta est caro eius
sicut caro pueri parvuli et mundatus est. Re
versusque est ad virum dei cum universo co
mitatu suo. venit et stetit coram eo
et ait. Vere scio quod non sit alius deus in
universa terra nisi tantum in israhel. Obsecro ita
que ut accipias benedictionem a servo
tuo. At ille respondit. Vivit dominus ante
quem sto. quia non accipiam. Cumque vim fac
eret. penitus non adquievit. Dixitque na
aman. Ut vis. Sed obsecro concede
mihi servo tuo ut tollam onus duorum bur
donum de terra. Non enim faciet servus
tuus ultra holocaustum aut victimam diis
alienis nisi domino. Hoc est autem solum de quo
depreceris dominum pro servo tuo. Quando ingre
dietur dominus meus templum remmon ut ado
ret et illo innitente super manum meam
si adoravero in templo remmon adorante eo
in eodem loco: ut ignoscat mihi dominus servo
tuo pro hac re. Qui dixit ei. Vade in pace.
Abiit ergo ab eo electo terre tempore. Dixitque
giezi puer viri dei. Pepercit dominus meus
naaman syro isti ut non acciperet ab eo

munera que fuerant oblata

[illegible]

in templo

[illegible]

que attulit. Vivit dominus quia curram post eum
et accipiam ab eo aliquid. Et secutus est
giezi post tergum naaman. Quem cum vidis
set ille currentem ad se desiluit de
curru in occursum eius et ait. Recte ne sunt
omnia? Et ille ait. Recte. Dominus meus mi
sit me dicens. Modo venerunt ad me
duo adolescentes de monte effraym
ex filiis prophetarum. da eis talentum argen
ti et vestes mutatorias duplices. Dix
itque naaman. Melius est ut accipi
as duo talenta. Et coegit eum. Liga
vitque duo talenta argenti in duobus
saccis et duplicia vestimenta et posuit
duobus pueris suis qui et portaverunt co
ram eo. Cumque venisset iam vespere tu
lit de manu eorum et reposuit in domo
dimisitque viros et abierunt. Ipse autem
ingressus stetit coram domino suo. Et dixit
heliseus. Unde venis giezi. Qui respon
dit. Non ivit servus tuus quoquam. At ille
non ne ait cor meum in presenti erat quando
reversus est homo de curru suo in occursum
tuum. Nunc ergo accepisti argentum et acce
pisti vestes ut emas oliveta et vine
as et oves et boves et servos et ancillas.
Sed et lepra naaman adherebit tibi et semini
tuo usque in sempiternum. Et egressus est
ab eo leprosus quasi nix.

VI

Dixerunt autem filii prophetarum ad heliseum.
Ecce locus in quo habitamus coram te
angustus est nobis. Eamus usque ad iordanem
et tollant singuli de silva materias singu
las ut edificemus nobis ibi locum ad ha
bitandum. Qui dixit. Ite. Et ait unus ex illis.
Veni ergo et tu cum servis tuis. Respondit.
Ego veniam. Et abiit cum eis. Cumque
venissent ad iordanem cedebant ligna.
Accidit autem ut cum unus materiam succide
ret, cecidit ferrum securis in aquam. Ex
clamavitque ille et ait. Heu heu heu do
mine mi et hoc ipsum mutuo acceperam.

Dixit autem homo dei: Ubi cecidit? At ille monstravit ei locum. Praecidit ergo lignum et misit illuc, natavitque ferrum. Et ait: Tolle. Qui extendit manum et tulit illud. Rex autem Syriae pugnabat contra Israel, consiliumque iniit cum servis suis dicens: In loco illo et illo ponamus insidias. Misit itaque vir dei ad regem Israel dicens: Cave ne transeas in locum illum, quia ibi Syri in insidiis sunt. Misit itaque rex Israel ad locum quem dixerat ei vir dei et praeoccupavit eum et observavit se ibi non semel neque bis. Conturbatumque est cor regis Syriae pro hac re, et convocatis servis suis ait: Quare non indicatis mihi quis proditor mei sit apud regem Israel? Dixitque unus servorum eius: Nequaquam domine mi rex, sed Heliseus propheta qui est in Israel indicat regi Israel omnia verba quaecumque locutus fueris in conclavi tuo. Dixit eis: Ite et videte ubi sit, ut mittam et capiam eum. Annuntiaveruntque ei dicentes: Ecce in Dothan. Misit ergo illuc equos et currus et robur exercitus; qui cum venissent nocte, circumdederunt civitatem. Consurgens autem diluculo minister viri dei egressus vidit exercitum in circuitu civitatis et equos et currus. Nuntiavitque ei dicens: Heu heu heu domine mi, quid faciemus? At ille respondit: Noli timere, plures enim nobiscum sunt quam cum illis. Cumque orasset Heliseus, ait: Domine, aperi oculos huius ut videat. Et aperuit dominus oculos pueri et vidit: et ecce mons plenus equorum et curruum igneorum in circuitu Helisei. Hostes vero descenderunt ad eum. Porro Heliseus oravit ad dominum dicens: Percute obsecro gentem hanc caecitate. Percussitque eos dominus ne viderent, iuxta verbum Helisei. Dixit autem ad eos Heliseus: Non est haec via, nec ista est civitas. Sequimini me et ostendam vobis virum quem quaeritis. Duxit ergo eos in Samariam. Cumque ingressi essent in Samariam, dixit Heliseus: Domine, aperi oculos istorum ut videant. Aperuitque

dominus oculos eorum, et viderunt se esse in medio Samariae. Dixitque rex Israel ad Heliseum cum vidisset eos: Numquid percutiam eos pater mi? At ille ait: Non percuties; neque enim cepisti eos gladio et arcu tuo ut percutias; sed pone panem et aquam coram eis ut comedant et bibant et vadant ad dominum suum. Appositaque est eis ciborum magna praeparatio, et comederunt et biberunt, et dimisit eos, abieruntque ad dominum suum; et ultra non venerunt latrones Syriae in terram Israel. Factum est autem post haec, congregavit Benadab rex Syriae universum exercitum suum et ascendit et obsidebat Samariam. Factaque est fames magna in Samaria, et tamdiu obsessa est donec venderetur caput asini [octoginta] argenteis, et quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis. Cumque rex Israel transiret per murum, mulier quaedam exclamavit ad eum dicens: Salva me, domine mi rex. Qui ait: Non te salvat dominus, unde salvare te possum? de area vel de torculari? Dixitque ad eam rex: Quid tibi vis? Quae respondit: Mulier ista dixit mihi: Da filium tuum ut comedamus eum hodie, et filium meum comedemus cras. Coximus ergo filium meum et comedimus. Dixique ei die altera: Da filium tuum ut comedamus illum. Quae abscondit filium suum. Quod cum audisset rex, scidit vestimenta sua et transibat per murum. Viditque omnis populus cilicium quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Et ait rex: Haec mihi faciat deus et haec addat, si steterit caput Helisei filii Saphat super eum hodie. Heliseus autem sedebat in domo sua, et senes sedebant cum eo. Praemisit itaque virum, et antequam veniret nuntius ille, dixit ad senes: Numquid scitis quod miserit filius homicidae hic ut praecidatur caput meum? Videte ergo cum venerit nuntius, claudite ostium et non sinatis eum introire. Ecce enim sonitus pedum domini eius post eum est. Adhuc illo loquente eis, ap-

paruit nuntius q̄ ueniebat ad eū ꝛ
ait. Ecce tm̄ malū a dn̄o est q̄d ā
pl̄s expectabo a dn̄o. D.
VII Dixit aūt heliseus. Audite ūbum
dn̄i. Hec dicit dn̄s. In tp̄e h cras mo
dius simile uno statere erit. ꝛ duo ꝫ
modij ordei statere uno ī porta sama
rie. Respondens unꝰ de ducibꝰ sup cuiꝰ
manū rex incūbebat hōi dei ait. Si
dn̄s fecerit ꝫ cataractas ī celo, nūqd
poterit ēē qd loqueris. Qui ait. Videbis
oculis tuis: ꝛ inde nō comedes. Quatuor
ꝫ uiri erant leprosi iuxt introitū porte
qui dixerunt ad inuicē. Quid hic eē uolu
mus donec moriamur. Siue ingredi uolu
erimus ciuitatē fame moriemur. siue
manserimus hic. moriendū nob est. Ve
nite ꝫ ꝛ transfugiamus ad castra syrie
si pepercerint nobis uiuemus. si aūt occidere
uoluerint nichominus moriemur. Sur
rexerunt ꝫ uespe ut uenirent ad castra
syrie. Cūqꝫ uenissent ad principiū cas
trorum syrie: nullum ibidē reperērunt. Si qui
dē dn̄s sonitum audiri fecerat ī castris
syrie curruū ꝛ equorū ꝛ exercitus plurimi.
Dixeruntqꝫ ad inuicē. Ecce mercede con
duxit aduersū nos rex isr̄l reges ethorum
ꝛ egiptiorū ꝛ uenerūt sup nos. Surrexerunt
ꝫ ꝛ fugerunt ī tenebris ꝛ dereliquerunt tento
ria sua ꝛ equos ꝛ asinos ī in castris
ꝛ fugeruntqꝫ aīas tm̄ suas saluare cu
pientes. Igitur cū uenissent leprosi illi ad
principiū castrorū: ingressi sunt unū taber
naculū ꝛ comederūt ꝛ biberūt: tuleruntqꝫ
inde argentū ꝛ aurū ꝛ uestes ꝛ abie
runt ꝛ absconderūt. Et rursum reuersi sunt
ad aliud tabernaculū ꝛ inde similiter aufe
rentes absconderūt. Dixeruntqꝫ ad inui
cē. Nō recte facimꝰ. Hec enī dies boni
nuncij est. Si tacuerimus ꝛ noluerimus nunci
are usqꝫ mane. sceleris arguemur. Venite
eamus ꝛ nunciemus ī aula regis. Cūqꝫ
uenissent ad portam ciuitatis. narraue
runt eis dicentes. Iuimus ad castra syrie ꝛ
nullum ibidē repperimus hominē. nisi equos ꝛ asinos
alligatos ꝛ fixa tentoria. Ierūt ꝫ por
tarij ꝛ nunciauerunt ī palacio regis in
trinsecus. Qui surrexit nocte ꝛ ait seruis suis.
Dico uob qd fecerunt nob syri. Sciunt qꝫ
fame laboramus ꝛ icirco egressi sunt de ca
stris ꝛ latitant ī agris dicentes. Cū egressi fu
erint de ciuitate: capiemꝰ eos uiuentes
ꝛ tunc ciuitatē ingredi poterimus. Respondit
autē unꝰ seruorum eius. Tollamꝰ .v. equos
qui remanserunt ī urbe. qꝫ ipi tm̄ sunt in
uniuersa multitudine isr̄l. alij enī con
sumpti sunt. ꝛ mittentes explorare poterimus.
Adduxerunt ꝫ duos equos ꝛ misit rex ad castra
syrorum dicens. Ite ꝛ uidete. Qui abierunt
post eos usqꝫ ad iordanē. Ecce aūt om
nia plena erat uestibꝰ ꝛ uasis q̄ pro
iecerant syri cū turbarentur. Reuersiqꝫ nun
cij indicauerunt regi. Et egressus ppl's di
ripuit castra syrie. Et factus est modius
simile statere uno ꝛ duo modij ordei
statere uno iuxta ūbum dn̄i. Porro rex du
cē illū ī cuius manū incūbebat cōstitu
it ad portā. quē conculcauit turba in introitu
ꝛ mortuus est iuxta qd locutus fuerat uir
dei quando descenderat rex ad eū. Factumqꝫ est
secundū sermonē uiri dei quē dixerat regi quando a
it. Duo modij ordei statere uno erūt
ꝛ modius simile statere uno. hoc eodē tpe
cras ī porta samarie. quando responderat
dux ille uiro dei ꝛ dixerat. Et si dn̄s fe
cerit cataractas ī celo. nūqd fieri poterit
qd loqueris. ꝛ dixit ei. Videbis oculis tuis
ꝛ inde nō comedes. Euenit ꝫ ei sicut
predictū erat. ꝛ conculcauit eū ppl's in porta
ꝛ mortuus est.
VIII Heliseus aūt locutus est ad mulierē
cuius uiuere fecerat filiū dicens. Sur
ge uade tu ꝛ domus tua ꝛ peregrinare ubi
repperis. Vocauit enī dn̄s famē ꝛ ue

uiet super terram vii annis. Que surrexit et fecit iuxta verbum hominis dei: et vadens cum domo sua peregrinata est in terra Philisthiim diebus multis. Cumque finiti essent anni vii, reversa est mulier de terra Philisthiim: et egressa est ut interpellaret regem pro domo sua et agris suis. Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri dei dicens: Narra mihi omnia magnalia que fecit Heliseus. Cumque ille narraret regi quomodo mortuum suscitasset, apparuit mulier cuius vivificaverat filium, clamans ad regem pro domo sua et pro agris suis. Dixitque Giezi: Domine mi rex, hec est mulier, et hic est filius eius quem suscitavit Heliseus. Et interrogavit rex mulierem: que narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum dicens: Restitue ei omnia que sua sunt, et universos reditus agrorum a die qua reliquit terram usque ad presens. Venit quoque Heliseus Damascum, et Benadab rex Syrie egrotabat: nuntiaveruntque ei dicentes: Venit vir dei huc. Et ait rex ad Azahel: Tolle tecum munera, et vade in occursum viri dei, et consule dominum per eum dicens: Si evadere potero de infirmitate mea hac? Ivit igitur Azahel in occursum eius, habens secum munera et omnia bona Damasci, onera xl camelorum. Cumque stetisset coram eo, ait: Filius tuus Benadab rex Syrie misit me ad te dicens: Si sanari potero de infirmitate mea hac? Dixitque ei Heliseus: Vade, dic ei: Sanaberis. Porro ostendit mihi dominus quia morte morietur. Stetitque cum eo, et conturbatus est usque ad suffusionem vultus: flevitque vir dei. Cui Azahel ait: Quare dominus meus flet? At ille dixit: Quia scio que facturus sis filiis Israel mala. Civitates eorum munitas igne succendes, et iuvenes eorum interficies gladio, et parvulos eorum elides, et pregnantes eorum divides. Dixitque Azahel: Quid enim sum servus tuus canis, ut faciam

rem istam magnam? Et ait Heliseus: Ostendit mihi dominus te regem Syrie fore. Qui cum recessisset ab Heliseo, venit ad dominum suum. Qui ait ei: Quid dixit tibi Heliseus? At ille respondit: Dixit mihi: Recipies sanitatem. Cumque venisset dies altera, tulit stragulum et infudit aquam et expandit super faciem eius. Quo mortuo regnavit Azael pro eo. Anno quinto Ioram filii Achab regis Israel et Iosaphat regis Iuda, regnavit Ioram filius Iosaphat rex Iuda. Triginta duorum annorum erat cum regnare cepisset, et octo annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque in viis regum Israel sicut ambulaverat domus Achab: filia enim Achab erat uxor eius: et fecit quod malum est in conspectu domini. Noluit autem dominus disperdere Iudam propter David servum suum, sicut promiserat ei ut daret illi lucernam et filiis eius cunctis diebus. In diebus eius recessit Edom ne esset sub Iuda, et constituit sibi regem. Venitque Ioram Seira et omnes currus cum eo: et surrexit nocte percussitque Idumeos qui eum circumdederant et principes curruum: populus autem fugit in tabernacula sua. Recessit ergo Edom ne esset sub Iuda usque ad diem hanc. Tunc recessit et Lobna in tempore illo. Reliqua autem sermonum Ioram et omnia que fecit, nonne hec scripta sunt in libro verborum regum Iuda? Et dormivit Ioram cum patribus suis, sepultusque est cum eis in civitate David, et regnavit Ahazias filius eius pro eo. Anno xii Ioram filii Achab regis Israel regnavit Ahazias filius Ioram regis Iude. Viginti duorum annorum erat Ahazias cum regnare cepisset, et uno anno regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Athalia filia Amri regis Israel. Et ambulavit in viis domus Achab, et fecit quod malum est coram domino sicut domus Achab: gener enim domus Achab fuit. Abiit quoque cum

ioram filio achab ad preliandum contra a-
zahel regem syrie in ramoth galaad. et
vulneraverunt syri ioram. Qui reversus est
ut curaretur in iezrahel. quia vulneraverant
eum syri in ramma preliantem contra a-
zahel regem syrie. Porro ochozias fi-
lius ioram rex iuda descendit ut vi-
sitaret ioram filium achab in iezrahel qui
egrotabat.

IX Heliseus autem propheta vocavit unum
de filiis prophetarum et ait illi. Accinge
lumbos tuos et tolle lenticulam olei ha-
nc in manu tua et vade in ramoth ga-
laad. Cumque veneris illuc videbis hie-
u filium iosaphat filii namsi. Et ingres-
sus suscitabis eum de medio fratrum su-
orum et introduces in interius cubiculum. tenens-
que lenticulam olei fundes super caput
eius et dices. Hec dicit dominus. Unxi te re-
gem super israel. Aperiesque ostium et fugies et
non ibi subsistes. Abiit ergo adolescens
puer prophete in ramoth galaad et ingressus
est illuc. Ecce autem principes exercitus sede-
bant et ait. Verbum mihi ad te o princeps.
Dixitque hieu. Ad quem ex omnibus nobis. At ille
dixit. Ad te o princeps. Et surrexit et in-
gressus est cubiculum. At ille fudit oleum
super caput eius et ait. Hec dicit dominus deus israel.
Unxi te regem super populum domini israel. et percu-
ties domum achab domini tui ut ulciscar
sanguinem servorum meorum prophetarum et san-
guinem omnium servorum domini de manu ie-
zabel. Perdamque omnem domum achab et in-
terficiam de achab mingentem ad parie-
tem et clausum et novissimum in israel. Et da-
bo domum achab sicut domum ieroboam
filii nabath. et sicut domum baasa fi-
lii ahia. Iezabel quoque comedent canes
in agro iezrahel nec erit qui sepeliat
eam. Aperuitque ostium et fugit. Hieu
autem egressus est ad servos domini sui. qui
dixerunt ei. Recte ne sunt omnia. Quid
venit insanus iste ad te. Qui ait eis. Nos-
tis hominem et quid locutus sit. At illi respon-
derunt. Falsum est. sed magis narra nobis.
Qui ait eis. Hec et hec locutus est mihi et ait.
Hec dicit dominus. Unxi te regem super israel. Fes-
tinaverunt itaque et unusquisque tollens palli-
um suum posuerunt sub pedibus eius in simili-
tudinem tribunalis et cecinerunt tuba at-
que dixerunt. Regnavit hieu. Coniu-
ravit ergo hieu filius iosaphat filii nam-
si contra ioram. Porro ioram obsederat ra-
moth galaad ipse et omnis israel contra azahel
regem syrie. et reversus fuerat ut curaretur in
iezrahel propter vulnera quia percusserant eum
syri preliantem contra azahel regem syrie.
Dixitque hieu. Si placet vobis nemo
egrediatur profugus de civitate ne vadat
et nunciet in iezrahel. Et ascendit et pro-
fectus est in iezrahel. Ioram enim egrota-
bat ibi et ochozias rex iuda descenderat
ad visitandum ioram. Igitur speculator qui sta-
bat super turrem iezrahel vidit globum
hieu venientis et ait. Video ego globum.
Dixitque ioram. Tolle currum et mitte in oc-
cursum eorum. et dicat vadens. Recte ne
sunt omnia. Abiit igitur qui ascenderat cur-
rum in occursum eius et ait. Hec dicit rex. Pa-
cata sunt omnia. Dixitque hieu. Quid tibi et
paci. transi et sequere me. Nunciavit quoque
speculator dicens. Venit nuncius ad
eos et non revertitur. Misit etiam currum equo-
rum secundum. venitque ad eos et ait. Hec di-
cit rex. Numquid pax est. Et ait hieu.
Quid tibi et paci. Transi et sequere me.
Nunciavit autem speculator dicens. Venit
usque ad eos et non revertitur. Est autem inces-
sus quasi incessus hieu filii namsi. preci-
pitanter enim graditur. Et ait ioram. Iungi-
te currum. Iunxeruntque currum eius. Et
egressus est ioram rex israel et ochozias rex
iuda singuli in curribus suis. egressique
sunt in occursum hieu et invenerunt eum

agri naboth iezrahelite. Cumque vi-
disset ioram hieu: dixit. Pax est hieu?
At ille respondit. Que pax? Adhuc forni-
cationes iezabel matris tue et veneficia
eius multa vigent. Convertit autem ioram ma-
num suam et fugiens ait ad ochoziam. In-
sidie ochozia. Porro hieu tetendit
arcum manu et percussit ioram inter scapu-
las. et egressa est sagitta per cor eius statim-
que corruit in curru suo. Dixitque hie-
u ad Badacer ducem. Tolle proice eum
in agro naboth iezrahelite. Memi-
ni enim quando ego et tu sedentes in curru
sequebamur achab patrem huius quod dominus onus h-
oc levaverit super eum dicens. Si non pro sangui-
ne naboth et pro sanguine filiorum eius quem vidi
heri ait dominus reddam tibi in agro isto dicit
dominus. Nunc ergo tolle proice eum in agro iuxta
verbum domini. Ochozias autem rex iuda videns
hoc fugit per viam domus orti. persecutusque est
eum hieu et ait. Etiam hunc percutite in
curru suo. Et percusserunt eum in ascen-
su gaber qui est iuxta ieblaam. Qui fugit
in mageddo et mortuus est ibi. Et im-
posuerunt eum servi eius super currum suum et
tulerunt ierusalem sepelieruntque eum in sepul-
cro suo cum patribus suis in civitate David. An-
no undecimo ioram filii achab regnavit
ahazias super iudam. Venitque hieu in iezra-
hel. Porro iezabel introitu eius audito
depinxit oculos suos stibio et ornavit
caput suum et respexit per fenestram ingre-
dientem hieu per portam et ait. Numquid
pax potest esse zamri qui interfecit dominum
suum? Levavitque hieu faciem suam ad
fenestram et ait. Que est ista? Et incli-
naverunt se ad eum duo vel tres eunuchi.
At ille dixit eis. Precipitate eam de-
orsum. Et precipitaverunt eam. Aspersusque
est sanguine paries et equorum ungule
qui conculcaverunt eam. Cumque ingressus es-
set ut comederet biberetque ait. Ite et vi-
dete maledictam illam et sepelite
eam quia filia regis est. Cumque issent ut
sepelirent eam non invenerunt nisi calvari-
am et pedes et summas manus. Reversique nun-
ciaverunt ei. Et ait hieu. Sermo
domini est quem locutus est per servum suum he-
liam thesbiten dicens. In agro iezra-
hel comedent canes carnes iezabel. Et
erunt carnes iezabel sicut stercus super
faciem terre in agro iezrahel. ita ut
pretereuntes dicant. Hec est illa iezabel.

X

Erant autem achab septuaginta fi-
lii in samaria. Scripsit ergo hieu lit-
teras et misit in samariam ad optimates
civitatis et ad maiores natu et ad nu- Joseph pedagogos · i· filios
tricios achab dicens. Statim ut accepe-
ritis litteras has qui habetis filios domini vestri et
currus et equos et civitates firmas et ar-
ma: eligite meliorem et eum qui vobis pla-
cuerit de filiis domini vestri et ponite eum
super solium patris sui et pugnate pro do-
mo domini vestri. Timuerunt illi vehe-
menter et dixerunt. Ecce duo reges non
potuerunt stare coram eo et quomodo nos
valebimus ei resistere? Miserunt ergo prepo-
siti domus et prefecti civitatis et maiores
natu et nutricii ad hieu dicentes. Ser-
vi tui sumus quecumque iusseris faciemus
nec constituemus nobis regem. quecumque tibi pla-
cuerit hoc fac. Rescripsit autem eis litteras
secundo dicens. Si mei estis et obeditis mihi
tollite capita filiorum domini vestri et veni-
te ad me cras hac eadem hora in iezrahel.
Porro filii regis septuaginta viri apud op-
timates civitatis nutriebantur. Qui nutriebantur
cum venissent littere ad eos: tulerunt fi-
lios regis et occiderunt septuaginta viros et po-
suerunt capita eorum in cophinis et mi-
serunt ad eum in iezrahel. Venit autem nun-
tius ad eum et indicavit ei dicens. At-
tulerunt capita filiorum regis. Qui re-
spondit. Ponite ea ad duos acervos

usque introitum porte usque mane. Cumque diluxisset egressus est et stans dixit ad omnem populum: Iusti estis. Si ego coniuravi contra dominum meum et interfeci eum, quis percussit omnes hos? Videte ergo quoniam non cecidit de sermonibus domini in terram quos locutus est dominus super domum achab, et dominus fecit quod locutus est in manu servi sui helye. Percussit ergo iehu omnes qui reliqui erant de domo achab in iezrahel et universos optimates eius et notos et sacerdotes, donec non remanerent ex eo reliquie. Et surrexit et venit in samariam. Cumque venisset ad cameram pastorum in via, invenit fratres ochozie regis iuda, dixitque ad eos: Quinam estis vos? At illi responderunt: Fratres ochozie sumus, et descendimus ad salutandos filios regis et filios regine. Qui ait: Comprehendite eos vivos. Quos cum comprehendissent vivos, iugulaverunt eos in cisterna iuxta cameram, xl et duos viros, et non dereliquit ex eis quemquam. Cumque abisset inde, invenit ionadab filium rechab in occursum sibi, et benedixit ei, et ait ad eum: Numquid est cor tuum rectum sicut cor meum cum corde tuo? Et ait ionadab: Est. Si est, inquit, da manum tuam. Qui dedit manum suam. At ille levavit eum ad se in currum, dixitque ad eum: Veni mecum et vide zelum meum pro domino. Et impositum curru suo duxit in samariam. Et percussit omnes qui reliqui fuerant de achab in samaria usque ad unum, iuxta verbum domini quod locutus est per helyam. Congregavit ergo iehu omnem populum et dixit ad eos: Achab coluit baal parum, ego autem colam eum amplius. Nunc ergo omnes prophetas baal et universos servos eius et cunctos sacerdotes illius vocate ad me; nullus sit qui non veniat. Sacrificium enim grande est mihi baal. Quicumque defuerit non vivet. Porro iehu faciebat hoc insidiose

ut disperderet cultores baal, et dixit: Sanctificate diem sollempnem baal. Vocavitque, et misit in universos terminos israel, et venerunt cuncti servi baal; non fuit residuus ne unus quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum baal, et repleta est domus baal a summo usque ad summum. Dixitque his qui erant super vestes: Proferte vestimenta universis servis baal. Et protulerunt eis vestes. Ingressusque iehu et ionadab filius rechab templum baal, ait cultoribus baal: Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de servis domini, sed ut sint servi baal soli. Ingressi sunt igitur ut facerent victimas et holocausta. Iehu autem preparaverat sibi foris octoginta viros et dixerat eis: Quicumque fugerit de hominibus his quos ego adduxero in manus vestras, anima eius erit pro anima illius. Factum est autem cum completum esset holocaustum, precepit iehu militibus et ducibus suis: Ingredimini et percutite eos, nullus evadat. Percusseruntque eos in ore gladii, et proiecerunt milites et duces, et ierunt in civitatem templi baal, et protulerunt statuam de fano baal et combusserunt et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque edem baal et fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc. Delevit itaque iehu baal de israel. Verumptamen a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel non recessit, nec dereliquit vitulos aureos qui erant in bethel et dan. Dixit autem dominus ad iehu: Quia studiose fecisti quod rectum erat et placebat in oculis meis, et omnia que erant in corde meo fecisti contra domum achab, filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum israel. Porro iehu non custodivit ut ambularet in lege domini dei israel in toto corde suo; non enim recessit a peccatis ieroboam qui peccare fecerat israel. In diebus illis cepit dominus tedere super israel. Percussitque

cum corde meo

cos azahel in universis finibus israel a
iordane contra orientalem plagam om
nem terram galaad et gad et ruben et ma
nasse ab aroer que est super torrentem ar
non et galaad et basan. Reliqua autem
verborum iehu et universa que fecit et fortitu
do eius nonne hec scripta sunt in libro die
rum regum israel. Et dormivit iehu cum
patribus suis sepelieruntque eum in samaria
et regnavit ioachaz filius eius pro eo. Dies autem
quos regnavit iehu super israel viginti et octo
anni sunt in samaria.

XI

Athalia vero mater ahazie videns mor
tuum filium suum surrexit et interfecit
omne semen regium. Tollens autem iosaba fi
lia regis ioram soror ahazie ioas fili
um ahazie furata est eum de medio fi
liorum regis qui interficiebantur et nutricem
eius de triclinio et abscondit eum a fa
cie athalie ut non interficeretur. Eratque
cum ea in domo domini sex annis. Porro
athalia regnavit super terram. Anno
autem septimo misit ioiada et assumens
centuriones et milites introduxit ad se
in templum domini pepigitque cum eis fedus et
adiurans eos in domo domini ostendit
eis filium regis et precepit eis dicens. Iste
est sermo quem facere debetis. Tertia pars
vestrum introeat sabbato et observet excu
bias domus regis. Tertia autem pars sit
ad portam seir. Et tertia pars ad portam que
est post habitaculum scutariorum et cus
todietis excubias domus messa. Du
e vero partes e vobis omnes egredientes
sabbato custodiant excubias domus domini
circa regem. Et vallabitis eum habentes ar
ma in manibus vestris. Si quis autem ingressus
fuerit septum templi interficiatur eritisque
cum rege introeunte et egrediente. Et
fecerunt centuriones iuxta omnia que preceperat
eis ioiada sacerdos et assumentes sin
guli viros suos qui ingrediebantur sabba
tum cum his qui egrediebantur e sabbato
venerunt ad ioiadam sacerdotem. Qui de
dit eis hastas et arma regis david que
erant in domo domini et steterunt singuli
habentes arma in manu sua a parte
templi dextera usque ad sinistram partem
altaris et edis circum regem. Produxitque
filium regis et posuit super caput eius di
adema et testimonium. Feceruntque eum re
gem et unxerunt et plaudentes manu di
xerunt: Vivat rex. Audivit autem atha
lia vocem currentis populi et ingressa ad tur
bas in templum domini vidit regem stan
tem super tribunal iuxta morem et cantores
et tubas prope eum omnemque populum terre le
tantem et canentem tubis et scidit vesti
menta sua clamavitque: Coniuratio co
niuratio. Precepit autem ioiada centurio
nibus qui erant super exercitum et ait eis.
Educite eam extra consepta templi et q
uicumque secutus eam fuerit feriatur gladi
o. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in tem
plo domini. Imposueruntque ei manus et im
pegerunt eam per viam introitus equorum
iuxta palatium et interfecta est ibi. Pepi
git ergo ioiada fedus inter dominum et inter
regem et inter populum ut esset populus domini et in
ter regem et populum. Ingressusque est omnis
populus terre templum baal et destruxerunt
aras eius et imagines contriverunt va
lide. Mathan quoque sacerdotem baal oc
ciderunt coram altari. Et posuit sacer
dos custodias in domo domini. Tulitque
centuriones et cerethi et phelethi legio
nes et omnem populum terre deduxeruntque re
gem de domo domini et venerunt per viam por
te scutariorum in palatium et sedit super
tronum regum. Letatusque est omnis po
pulus terre et civitas conquievit. Atha
lia autem occisa est gladio in domo re
gis. Septem quoque annorum erat ioas cum
regnare cepisset.

XII

i. clausura atrii sacerdotum vocatur septum

XII

Anno septimo Iehu regnavit Ioas. Quadraginta annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Sebia de Bersabee. Fecitque Ioas rectum coram Domino cunctis diebus quibus docuit eum Ioiada sacerdos. Verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat et adolebat in excelsis incensum. Dixitque Ioas ad sacerdotes: Omnem pecuniam sanctorum que illata fuerit in templum Domini a preteriuntibus que offertur pro precio anime, et quam sponte et arbitrio cordis sui inferunt in templum Domini, accipiant illam sacerdotes iuxta ordinem suum, et instaurent sartatecta domus, si quid necessarium viderint instauratione. Igitur usque ad vicesimum tercium annum regis Ioas non instauraverunt sacerdotes sartatecta templi. Vocavitque rex Ioas Ioiadam pontificem et sacerdotes, dicens eis: Quare sartatecta templi non instauratis? Nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum, sed ad instaurationem templi reddite eam. Prohibitique sunt sacerdotes ultra accipere pecuniam a populo et instaurare sartatecta domus. Et tulit Ioiada pontifex gazofilacium unum, aperuitque foramen desuper, et posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini. Mittebantque in eo sacerdotes qui custodiebant ostia omnem pecuniam que deferebatur ad templum Domini. Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazofilacio, ascendebat scriba regis et pontifex, effundebantque, et numerabant pecuniam que inveniebatur in domo Domini, et dabant eam iuxta numerum atque mensuram in manu eorum qui preerant cementariis domus Domini. Qui impendebant eam in fabris lignorum et in cementariis his qui operabantur in domo Domini et sartatecta faciebant, et in his qui cedebant saxa, et ut emerent ligna et lapides qui excidebantur, ita ut impleretur instauratio domus Domini in universis que indigebant expensa ad muniendam domum. Verumtamen non fiebant ex eadem pecunia hydrie templi Domini, et fuscinule, et thuribula, et tube, et omne vas aureum et argenteum de pecunia que inferebatur in templum Domini. His enim qui faciebant opus dabatur, ut instauraretur templum Domini. Et non fiebat ratio his hominibus qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus, sed in fide tractabant eam. Pecuniam vero pro delicto et pecuniam pro peccatis non inferebant in templum Domini, quia sacerdotum erat. Tunc ascendit Azahel rex Syrie, et pugnabat contra Geth, cepitque eam, et direxit faciem suam ut ascenderet in Ierusalem. Quam ob rem tulit Ioas rex Iuda omnia sanctificata que consecraverant Iosaphat et Ioram et Ochozias patres eius reges Iuda, et que ipse obtulerat, et universum argentum quod inveniri potuit in thesauris templi Domini et in palatio regis, misitque Azaheli regi Syrie, et recessit ab Ierusalem. Reliqua autem sermonum Ioas et universa que fecit, nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda? Surrexerunt autem servi eius et coniuraverunt inter se, percusseruntque Ioas in domo Mello in descensu Sela. Iozachar namque filius Semaath et Iozabad filius Somer servi eius percusserunt eum, et mortuus est, et sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David, regnavitque Amasias filius eius pro eo.

Anno vicesimo tercio Ioas filii Ochozie regis Iuda regnavit Ioachaz filius Iehu super Israel in Samaria decem et septem annis. Et fecit malum coram Domino, secutusque est peccata Ieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel, et non declinavit ab eis. Iratusque est furor Domini in Israel

Domini

Margin notes:

18 .i. par. xxiiii. ... tot fere

... Israel ... par. ...

... instauracio templi

Glo[sa]: nolentes ... reparare ... pontifex ... ex negligentia

A gaza ... philistim ... parvam ...

dedit eos in manu azahel regis syrie,
et in manu benadab filii azahel cunctis
diebus. Deprecatus est autem ioachaz faciem
domini et audivit eum dominus. Vidit enim angus-
tias israel quia attriverat eos rex syrie. Et de-
dit dominus israeli salvatorem et liberatus est de
manu regis syrie. Habitaveruntque filii
israel in tabernaculis suis sicut heri et nudius-
tertius. Verumptamen non recesserunt a peccatis
domus ieroboam qui peccare fecit israel, sed in ipsis am-
bulaverunt. Siquidem et lucus permansit in sa-
maria. Et non sunt derelicti ioachaz
de populo nisi l equites et decem currus et x milia
peditum. Interfecerat enim eos rex syrie et
redegerat eos quasi pulverem in trituram aree. Re-
liqua autem sermonum ioachaz et universa que
fecit sed et fortitudo eius nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum israel?
Dormivitque ioachaz cum patribus suis et
sepelierunt eum in samaria, regnavit-
que filius eius ioas pro eo. Anno tricesi-
mo septimo ioas regis iuda, regna-
vit ioas filius ioachaz super israel in sa-
maria sedecim annis, et fecit quod ma-
lum est in conspectu domini. Non enim decli-
navit ab omnibus peccatis ieroboam filii na-
bath qui peccare fecit israel, sed in ipsis am-
bulavit. Reliqua autem sermonum ioas
et universa que fecit sed et fortitudo eius quo-
modo pugnavit contra amasiam regem
iuda nonne hec scripta sunt in libro ser-
monum dierum regum israel? Et dormi-
vit ioas cum patribus suis. Ieroboam autem
sedit super solium eius. Porro ioas sepul-
tus est in samaria cum regibus israel. Heli-
seus autem egrotabat infirmitate qua et
mortuus est. Descenditque ad eum
ioas rex israel et flebat coram eo dice-
batque: Pater mi pater mi currus israel et au-
riga eius. Et ait illi heliseus: Affer
arcum et sagittas. Cumque attulisset
ad eum arcum et sagittas, dixit ad re-
gem israel: Pone manum tuam super arcum.
Et cum posuisset ille manum suam, suppo-
suit heliseus manus suas manibus re-
gis et ait: Aperi fenestram orientalem.
Cumque aperuisset, dixit heliseus: Iace
sagittam. Et iecit. Et ait heliseus:
Sagitta salutis domini et sagitta salutis
contra syriam, in aphec donec consumas eam. pcuciesq syriam
Et ait: Tolle sagittas. Qui cum tulisset,
rursum dixit ei: Percute iaculo terram. Et
cum percussisset tribus vicibus et stetisset, i-
ratus est contra eum vir dei et ait: Si percus-
sisses quinquies aut sexies sive septies, per-
cussisses syriam usque ad consumacionem;
nunc autem tribus vicibus percuties eam. Mor-
tuus est ergo heliseus et sepelierunt eum.
Latrunculi quoque de moab ve-
nerunt in terram israel in ipso anno. Qui-
dam autem sepelientes hominem viderunt latrun-
culos et proiecerunt cadaver in sepulcro
helisei. Quod cum tetigisset ossa heli-
sei revixit homo et stetit super pedes
suos. Igitur azahel rex syrie afflixit
israel cunctis diebus ioachaz. Et mi-
sertus est dominus eorum et reversus est ad eos
propter pactum suum quod habebat cum abraham
et ysaac et iacob; et noluit disperdere eos
neque proicere penitus usque in presens tempus.
Mortuus est autem azahel rex syrie et
regnavit benadab filius eius pro eo.
Porro ioas filius ioachaz tulit urbes
de manu benadab filii azahel quas
tulerat de manu ioachaz patris sui iu-
re prelii. Tribus vicibus percussit eum io-
as et reddidit civitates israel.

XIIII

Anno secundo ioas filii ioachaz regis
israel regnavit amasias filius ioas
regis iuda. Viginti quinque annorum e-
rat cum regnare cepisset, viginti
autem et novem annis regnavit in ierusa-
lem. Nomen matris eius ioaden de ierusalem.
Fecit rectum coram domino, verumptamen non

ut David pater eius. Iuxta omnia quae fecit Ioas pater suus fecit, verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat et adolebat incensum in excelsis. Cumque obtinuisset regnum, percussit servos suos qui interfecerant regem patrem suum. Filios autem eorum qui occiderant non occidit, iuxta quod scriptum est in libro legis Moysi, sicut praecepit Dominus dicens: Non morientur patres pro filiis, neque filii morientur pro patribus, sed unusquisque in peccato suo morietur. Ipse percussit Edom in valle salinarum decem milia, et apprehendit Petram in praelio, vocavitque nomen eius Iectehel usque in praesentem diem. Tunc misit Amasias nuntios ad Ioas filium Ioachaz filii Iehu regis Israel dicens: Veni et videamus nos. Remisitque Ioas rex Israel ad Amasiam regem Iuda dicens: Carduus Libani misit ad cedrum quae est in Libano dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem. Transieruntque bestiae saltus quae sunt in Libano et conculcaverunt carduum. Percutiens invaluisti super Edom, et sublevavit te cor tuum. Contentus esto gloria et sede in domo tua. Quare provocas malum ut cadas tu et Iuda tecum? Et non acquievit Amasias. Ascenditque Ioas rex Israel, et viderunt se ipse et Amasias rex Iuda in Bethsames oppido Iudae. Percussusque est Iuda coram Israel, et fugerunt unusquisque in tabernacula sua. Amasiam vero regem Iuda filium Ioas filii Ochoziae cepit Ioas rex Israel in Bethsames, et adduxit eum in Ierusalem, et interrupit murum Ierusalem a porta Ephraim usque ad portam anguli quadringentis cubitis. Tulitque omne aurum et argentum et universa vasa quae inventa sunt in domo Domini et in thesauris regis, et obsides, et reversus est in Samariam. Reliqua autem verborum Ioas quae fecit, et fortitudo eius qua pugnavit contra Amasiam regem Iuda, nonne haec scripta sunt in libro sermonum regum Israel? Dormivitque Ioas cum patribus suis, et sepultus est in Samaria cum regibus Israel, et regnavit Ieroboam filius eius pro eo. Vixit autem Amasias filius Ioas rex Iuda, postquam mortuus est Ioas filius Ioachaz regis Israel, quindecim annis. Reliqua autem sermonum Amasiae, nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? Factaque est contra eum coniuratio in Ierusalem. At ille fugit in Lachis. Miseruntque post eum in Lachis et interfecerunt eum ibi, et asportaverunt in equis, sepultusque est in Ierusalem cum patribus suis in civitate David. Tulit autem universus populus Iudae Azariam annos natum sedecim, et constituerunt eum regem pro patre eius Amasia. Ipse aedificavit Ahilam et restituit eam Iudae, postquam dormivit rex cum patribus suis cum patribus suis. Anno quintodecimo Amasiae filii Ioas regis Iuda, regnavit Ieroboam filius Ioas regis Israel in Samaria quadraginta et uno anno. Et fecit quod malum est coram Domino. Non recessit ab omnibus peccatis Ieroboam filii Nabath, qui peccare fecit Israel. Ipse restituit terminos Israel ab introitu Emath usque ad mare solitudinis, iuxta sermonem Domini Dei Israel, quem locutus est per servum suum Ionam filium Amathi prophetam, qui erat de Geth, qui est in Opher. Vidit enim Dominus afflictionem Israel amaram nimis, et quod consumpti essent usque ad clausos carcere et extremos, et non esset qui auxiliaretur Israel. Nec locutus est Dominus ut deleret nomen Israel sub caelo, sed salvavit eos in manu Ieroboam filii Ioas. Reliqua autem sermonum Ieroboam et universa quae fecit, et fortitudo eius qua praeliatus est,

quomodo restituit damascum et emath iude
in israel. nonne hec scripta sunt in libro sermonum
dierum regum iuda et israel. Dormivitque
ieroboam cum patribus suis regibus israel
et regnavit zacharias filius eius pro eo.

XV ANno vicesimo septimo iero
boam regis israel. regnavit azarias
filius amasie regis iude. Sedecim
annorum erat cum regnare cepisset et l.
duobus annis regnavit in ierusalem. Nomen
matris eius iecelia de ierusalem. Fecitque quod
malum erat placitum coram domino iuxta
omnia que fecit amasias pater eius. Verumtamen
excelsa non est demolitus. Adhuc populus
sacrificabat et adolebat incensum in excel
sis. Percussit autem dominus regem et fuit leprosus
usque in diem mortis sue et habitabat
in domo libera seorsum. Ioathan vero filius
regis gubernabat palacium et iudica
bat populum terre. Reliqua autem sermonum
azarie et universa que fecit. nonne hec
scripta sunt in libro verborum dierum regum
iuda. Et dormivit azarias cum pa
tribus suis. sepelieruntque eum cum maio
ribus suis in civitate david. et regnavit
ioathan filius eius pro eo. Anno tricesimo
octavo azarie regis iude regna
vit zacharias filius ieroboam super israel
in samaria sex mensibus. et fecit quod ma
lum est coram domino sicut fecerant patres
eius. Non recessit a peccatis ieroboam
filii nabath qui peccare fecit israel.
Coniuravit autem contra eum sellum filius
iabes percussitque eum palam et interfe
cit. regnavitque pro eo. Reliqua autem
verborum zacharie nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum israel. Iste est
sermo domini quem locutus est ad iehu di
cens. Filii tui usque ad quartam generationem
sedebunt de te super thronum israel. Fac
tumque est ita. Sellum filius iabes reg
navit tricesimo nono anno azarie
regis iude. Regnavit autem uno mense
in samaria. et ascendit manahem fi
lius gaddi de thersa. venitque in sama
riam et percussit sellum filium iabes
in samaria et interfecit eum regnavitque
pro eo. Reliqua autem verborum sellum et co
niuratio eius per quam tetendit insidias
nonne hec scripta sunt in libro sermonum
dierum regum israel. Tunc percussit ma
nahem thapsam et omnes qui erant in e
a et terminos eius de thersa. Noluerunt namque
aperire ei et interfecit omnes pregnantes
eius et scidit eas. Anno tricesimo no
no azarie regis iuda regnavit
manahem filius gaddi super israel x.
annis in samaria. fecitque quod malum
erat coram domino. Non recessit a peccatis ie
roboam filii nabath qui peccare fecit israel
cunctis diebus eius. Veniebat phul rex
assyriorum in terram et dabat manahem
phul mille talenta argenti ut
esset ei in auxilio et firmaret regnum
eius. Indixitque manahem argentum
super israel cunctis potentibus et divitibus
ut daret regi assyriorum l. siclos
argenti per singulos. Reversusque est rex
assyriorum et non est moratus in ter
ra. Reliqua autem sermonum manahem
et universa que fecit nonne hec scripta sunt in
libro sermonum dierum regum israel. Et dor
mivit manahem cum patribus suis reg
navitque faceia filius eius pro eo. An
no quinquagesimo azarie regis iuda
regnavit faceia filius manahem
super israel in samaria biennio et fecit
quod malum erat coram domino. Non reces
sit a peccatis ieroboam filii nabath qui
peccare fecit israel. Coniuravit autem
adversus eum phacee filius romelie
dux eius et percussit eum in samaria in tur
re domus regie iuxta argob et iux
ta arie et cum eo l. viros de filiis galaad

ditarum et interfecit eum regnavitque pro
eo. Reliqua autem verborum phacee et univer
sa que fecit nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum israel. Anno quin
azarie quagesimo secundo regis iuda regnavit
phacee filius romelie super israel in sa
maria xx annis. Et fecit quod malum
erat coram domino. Non recessit a peccatis
ieroboam filii nabath qui peccare
fecit israel. In diebus phacee regis isra
uenit el venit teglaphalasar rex assur et cepit
aion et abel domum maacha et ia
noe et cedes et asor et galaad et galile
am universam terram neptalim et
transtulit eos in assyrios. Coniura
vit autem et tetendit insidias osee filius
hela contra phacee filium romelie et
percussit eum et interfecit regnavitque
pro eo vicesimo anno ioathan filii
ozie. Reliqua autem sermonum phacee
et universa que fecit nonne hec scripta
sunt in libro verborum dierum regum israel.
Anno secundo phacee filii romelie
regis israel regnavit ioathan filius
2 Par. xxvii ozie regis iuda. Viginti quinque
annorum erat cum regnare cepisset
et xvi annis regnavit in ierusalem. No
men matris eius ierusa filia sadoch.
Fecitque quod erat placitum coram domino
iuxta omnia que fecerat pater suus ozias
operatus est. Verumtamen excelsa non ab
stulit. Adhuc populus immolabat et ad
olebat incensum in excelsis. Ipse edifi
cavit portam domus domini sublimissi
mam. Reliqua autem sermonum ioathan et
universa que fecit nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum iuda. In
diebus illis cepit dominus mittere in iu
dam rasin regem syrie et phacee fi
lium romelie. Et dormivit ioa
sepultusque est cum eis than cum patribus suis in civitate david
patris sui et regnavit achaz filius eius
pro eo.

Anno septimodecimo phacee filii
romelie regnavit achaz filius
ioathan regis iuda. Viginti annorum
erat achaz filius ioathan regis iuda cum
regnare cepisset et xvi annis regnavit
in ierusalem. Non fecit quod placitum erat in con
spectu domini dei sui sicut david pater eius sed am
bulavit in via regum israel. Insuper et filium
suum consecravit transferens per ignem secundum
ydola gentium quas dissipavit dominus coram
filiis israel. Immolabat quoque victimas et
adolebat incensum in excelsis et in collibus
et sub omni ligno frondoso. Tunc ascen
dit rasin rex syrie et phacee filius rome
lie in ierusalem ad preliandum. Cumque obside
rent achaz non valuerunt superare eum. In
tempore illo restituit rex syrie rasin ay
la syrie et eiecit iudeos de haila et ydu
mei venerunt in hailam et habita
verunt ibi usque in diem hanc. Misit autem
achaz nuntios ad teglafallasar regem
assyriorum dicens: Servus tuus et filius tu
us ego sum. Ascende et salvum me fac de
manu regis syrie et de manu regis
israel qui consurrexerunt adversum me. Et
cum collegisset argentum et aurum quod in
veniri potuit in domo domini et in thesau
ris regis misit regi assyriorum muner
a. Qui et adquievit voluntati eius. As
cendit autem rex assyriorum in damascum et
vastavit eam et transtulit habitatores
eius cyrenen. Rasin autem interfecit. Per
rexitque rex achaz in occursum teglafala
sar regis assyriorum in damascum. Cumque
vidisset altare damasci misit rex
achaz ad uriam sacerdotem exemplar
eius et similitudinem iuxta omne opus eius. Ex
truxitque urias sacerdos altare iux
ta omnia que preceperat rex achaz de da
masco. Ita fecit urias sacerdos donec
veniret rex achaz de damasco.
Cumque venisset rex de damasco

uidit altare et ueneratus est illud. Ascen-
ditque et immolauit holocausta sua et sacrifi-
cium suum. et libauit libamina et fudit
sanguinem pacificorum que obtulerat super
altare. Porro altare ereum quod erat
templi coram domino transtulit de facie templi et de lo-
co altaris et de loco templi domini. posu-
itque illud ex latere altaris ad aquilonem.
Precepit quoque rex achaz urie sacerdo-
ti dicens. Super altare maius offer ho-
locaustum matutinum et sacrificium uespe-
rtinum et holocaustum regis et sacrificium
eius et holocaustum uniuersi populi terre. et
sacrificia eorum et libamina eorum et omnem
sanguinem holocausti et uniuersum san-
guinem uictime super illud effundes.
Altare uero ereum erit paratum ad uolun-
tatem meam. Fecit igitur urias sacerdos iuxta
omnia que preceperat rex achaz. Tulit autem
rex achaz celatas bases et luterem qui
erat desuper et mare deposuit de bo-
bus ereis qui sustentabant illud et po-
suit super pauimentum stratum lapide.
pagina Musach quoque sabbati quod edificauerat
in templo et ingressum regis exterius conuer-
tit in templum domini propter regem assyriorum.
Reliqua autem uerborum achaz que fece-
rit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum
regum iuda. Dormiuitque achaz cum
patribus suis et sepultus est cum eis in ciuita-
te dauid. et regnauit ezechias filius eius pro eo.
XVII Anno duodecimo achaz regis iu-
da regnauit osee filius ela in sama-
ria super israel nouem annis. fecitque ma-
lum coram domino. sed non sicut reges israel qui
ante eum fuerant. Contra hunc ascendit
salmanasar rex assyriorum. et factus
est ei osee seruus reddebatque ei tribu-
ta. Cumque deprehendisset rex assirio-
rum osee quod rebellare nitens misis-
set nuntios ad sua regem egipti ne
prestaret tributa regi assiriorum sicut
singulis annis solitus fuerat. obsedit eum
et uinctum misit in carcerem. Peragra-
uitque omnem terram. et ascendens sama-
riam obsedit eam tribus annis. Anno autem
nono osee cepit rex assyriorum sama-
riam et transtulit israel in assirios. posuit-
que eos in ala et in abor iuxta fluuium gozam
in ciuitatibus medorum. Factum est autem cum
peccassent filii israel domino deo suo qui e-
duxerat eos de terra egipti de manu pha-
raonis regis egipti. coluerunt deos
alienos. et ambulauerunt iuxta ritum gen-
tium quas consumpserat dominus in conspectu
filiorum israel et regum israel quia similiter fecerant.
Et offenderunt filii israel uerbis non rectis do-
minum deum suum. et edificauerunt sibi excel-
sa in cunctis urbibus suis a turre custo-
dum usque ad ciuitatem munitam. Feceruntque
sibi statuas et lucos in omni colle sub-
limi et subter omne lignum nemorosum.
et adolebant ibi incensum super aras in mo-
rem gentium quas transtulerat dominus a facie
eorum. Feceruntque uerba pessima irritan-
tes dominum. et coluerunt immundicias de
quibus precepit eis dominus ne facerent uerbum
hoc. Et testificatus est dominus in israel et in iuda
per manum omnium prophetarum et uidentium di-
cens. Reuertimini a uiis uestris pessimis
et custodite precepta mea et cerimoni-
as iuxta omnem legem quam precepi patribus ue-
stris. et sicut misi ad uos in manu ser-
uorum meorum prophetarum. Qui non audierunt
sed indurauerunt ceruicem suam iuxta ceruicem
patrum suorum qui noluerunt obedire
domino deo suo. Et abiecerunt legitima
eius et pactum quod pepigit cum patribus eorum
et testificationes quibus contestatus est eos.
Secutique sunt uanitates et uane ege-
runt. et secuti sunt gentes que erant per circuitum
eorum super quibus preceperat dominus eis ut non
facerent sicut et illi faciebant. et dereli que-
runt omnia precepta domini dei sui. Feceruntque

sibi conflatiles duos vitulos et lucos et
omnem adorauerunt miliciam celi. Seruierunt
que baal et consecrabant ei filios suos et
filias suas per ignem et diuinacionibus inser
uiebant et auguriis et tradiderunt se ut fa
cerent malum coram domino et irritarent
eum. Iratusque est dominus uehementer israeli et
abstulit eos de conspectu suo et non rema
sit nisi tribus iuda tantummodo. Sed nec ipse iuda
domini custodiuit mandata dei sui. Verum
tamen ambulauit in erroribus israel quos
operatus fuerat. Proiecitque dominus omne semen
israel et afflixit eos et tradidit eos in manu
in eos diripientium donec proiceret a facie sua
ex eo iam tempore quo scissus est israel a
domo dauid et constituerunt sibi regem ieroboam
filium nabath. Separauit enim ieroboam
israel a domino et peccare eos fecit pec
catum magnum et ambulauerunt filii is
rael in uniuersis peccatis ieroboam que fece
rat. Non recesserunt ab eis usque auferret
dominus israel a facie sua sicut locutus
prophetarum fuerat in manu omnium seruorum suorum. Tr
in assyrios anslatusque est israel de terra sua usque in
diem hanc. Adduxit autem rex assiriorum
populum de babilone et de chuta et de ha
uah et de emath et de sepharuaim et col
locauit eos in ciuitatibus samarie pro fi
liis israel qui possederunt samariam et
habitauerunt in urbibus eius. Cumque ibi ha
bitare cepissent non timebant dominum
et immisit eis dominus leones qui interficie
bant eos. Nuntiatumque est regi assiriorum
et dictum est. Gentes quas transtulisti et habita
re fecisti in ciuitatibus samarie ig
norant legitima dei terre et im
misit in eos dominus leones et ecce interfi
ciunt eos eo quod ignorent ritum dei
terre. Precepit autem rex assiriorum di
cens. Ducite illuc unum de sacerdotibus
quos inde captiuos adduxistis et ua
dat et habitet cum eis et doceat eos le

gitima dei terre. Igitur cum uenisset unus
de sacerdotibus his qui captiui ducti
fuerant de samaria habitauit in bethel
et docebat eos quomodo colerent dominum.
Et unaqueque gens fabricata est deum suum po
sueruntque eos in phanis excelsis que fece
runt samarite gens et gens in urbibus suis in quibus
habitabant. Viri enim babilonii fece
runt soccoth benoth. Viri autem chutei
fecerunt nergel et uiri de emath fece
runt asima. Porro euei fecerunt ne
baath et tharthach. Hii autem qui erant de
sepharuaim comburebant filios suos
igni ad adramelech et anamelech di
is sepharuaim et nichilominus colebant
dominum. Fecerunt autem sibi de nouissi
mis sacerdotes excelsorum et ponebant
eos in phanis sublimibus. Et cum dominum
colerent diis quoque suis seruiebant
iuxta consuetudinem gentium de quibus trans
lati fuerant samariam usque in presentem
diem morem sequuntur antiquum. Non ti
ment dominum neque custodiunt ceri
monias eius et iudicia et legem et man
datum quod preceperat dominus filiis iacob quem
cognominauit israel et percusserat
cum eis pactum et mandauerat eis di
cens. Nolite timere deos alienos et non
adoretis eos neque colatis et non immole
tis eis sed dominum deum uestrum qui eduxit uos
de terra egipti in fortitudine magna
et brachio extento. Ipsum timete ip
sum adorate et ipsi immolate. Ceri
monias quoque et iudicia et legem et man
datum quod scripsit uobis custodite ut fa
ciatis cunctis diebus et non timeatis
deos alienos et pactum quod percussit uobis
cum nolite obliuisci nec colatis deos a
lienos sed dominum deum uestrum timete et
ipse eruet uos de manu omnium ini
micorum uestrorum. Illi uero non audierunt sed iuxta
consuetudinem suam pristinam perse

batur. Fuerunt igitur gentes iste timentes quidem do-
minum: sed nichilominus et idolis suis servi-
entes. Nam et filii eorum et nepotes sicut
fecerunt patres sui: ita faciunt usque in pre-
sentem diem.
XVIII Anno tercio osee filii hela regis is-
rael regnavit ezechias filius achaz
regis iuda. Viginti quinque annorum erat
cum regnare cepisset: et viginti et no-
vem annis regnavit in ierusalem. Nomen
matris eius abi filia zacharie. Fecit-
que quod erat bonum coram domino iuxta omnia
que fecerat david pater eius. Ipse dissipavit
excelsa: et contrivit statuas et succi-
dit lucos. confregitque serpentem eneum
quem fecerat moyses. Siquidem usque ad il-
lud tempus filii israel adolebant ei incensum.
vocavitque eum noestan. In domino deo
israel speravit. Itaque post eum non fuit similis
ei de cunctis regibus iuda: sed neque in hiis
qui ante eum fuerunt. et adhesit domino et non re-
cessit a vestigiis eius. Fecitque manda-
ta eius que preceperat dominus moysi. unde et e-
rat dominus cum eo: et in cunctis ad que procede-
bat sapienter se agebat. Rebella-
vit quoque contra regem assyriorum et non servi-
vit ei. Ipse percussit philisteos usque
gazam et omnes terminos eorum a turre custo-
dum usque ad civitatem munitam.
Anno quarto regis ezechie qui erat annus
septimus osee filii ela regis israel: as-
cendit salmanasar rex assyriorum sa-
mariam et obpugnavit eam et cepit. Nam
post annos tres anno sexto ezechie
id est nono anno osee regis israel: cap-
ta est samaria. et transtulit rex assyri-
orum israel in assyrios: collocavitque eos in
hala et in chabor fluviis gozam in civi-
tatibus medorum: quia non audierunt vocem
domini dei sui. sed preterierunt pactum
eius. Omnia que preceperat moyses servus
domini non audierunt neque fecerunt. An-
no quartodecimo regis ezechie: ascen-
dit sennacherib rex assyriorum ad u-
niversas civitates iuda munitas: et
cepit eas. Tunc misit ezechias rex
iuda nuncios ad regem assyriorum lachis
dicens. Peccavi: recede a me: et omne
quod inposueris michi feram. Indixit ita-
que rex assyriorum ezechie regi iude tre-
centa talenta argenti et triginta ta-
lenta auri. Deditque ezechias omne
argentum quod repertum fuerat in domo domini
et in thesauris regis. In tempore illo confre-
git ezechias valvas templi domini et
laminas auri quas ipse affixerat: et de-
dit eas regi assyriorum. Misit autem rex — ad id. par. 37. et ys. 36.
assyriorum tharthan et rapsaris et rapsa-
sen de lachis ad ezechiam regem cum ma-
nu valida ierusalem. Qui cum ascendis-
sent: venerunt ierusalem et steterunt iuxta
aqueductum piscine superioris que
est in via agri fullonis vocaveruntque re-
gem. Egressus est autem ad eos eliachim
filius helchie prepositus domus et sobna
scriba et ioahe filius asaph a commentari-
is. Dixitque ad eos rapsaces. Loquimi-
ni ezechie. Hec dicit rex magnus rex
assyriorum. Que est ista fiducia qua ni-
teris. Forsitan inisti consilium ut pa-
rares te ad prelium. In quo confidis ut
audeas rebellare. An speras in baculo
arundineo atque confracto egypto.
Super quem si incubuerit homo: comminu-
tus ingredietur manum eius et perforabit e-
am. Sic est pharao rex egypti omnibus
qui confidunt in eum. Quod si dixeritis michi in
domino deo nostro habemus fiduciam: nonne iste
est cuius abstulit ezechias excelsa et ex-
celsa et altaria: et precepit iude et ierusa-
lem. Ante altare hoc adorabitis in ierusalem. Nunc
igitur transite ad dominum meum regem assy-
riorum: et dabo vobis duo milia equorum:
et videre an habere valeatis ascenso-

res eorum. Et quomodo potestis resistere
ante unum satrapam de servis domini mei
minimis? An fiduciam habes in egypto
propter currus et equites? Numquid sine domini
voluntate ascendi ad locum istum ut
demolirer illum? Dominus dixit michi: As-
cende ad terram hanc et demolire eam.
Dixerunt autem eliachim filius elchie et
sobna et ioahe rapsaci: Precamur
ut loquaris nobis servis tuis syriace
siquidem intelligimus hanc linguam et non
loquaris nobis iudaice audiente populo
qui est super murum. Responditque eis rab-
saces dicens: Numquid ad dominum tuum
et ad te misit me dominus meus ut loque-
rer sermones hos? et non potius ad
viros qui sedent super murum ut co-
medant stercora sua et bibant uri-
nam suam vobiscum? Stetit itaque rap-
saces et clamavit voce magna iu-
daice et ait: Audite verba regis ma-
gni regis assyriorum. Hec dicit rex:
Non vos seducat ezechias, non enim
poterit eruere vos de manu mea
neque vobis fiduciam tribuat super domino
dicens: Eruens liberabit nos dominus et non
tradetur civitas hec in manu regis assyri-
orum. Nolite audire ezechiam. Hec enim di-
cit rex assyriorum: Facite mecum quod vo-
bis est utile. Egredimini ad me et co-
medet unusquisque de vinea sua et de fi-
cu sua et bibetis aquas de cisternis vestris donec
veniam et transferam vos in terram que similis
est terre vestre in terram fructiferam et fertilem
vini terram panis et vinearum terram oli-
varum et olei ac mellis et vivetis et non
moriemini. Nolite audire eze-
chiam qui vos decipit dicens: Dominus libera-
bit nos. Numquid liberaverunt dii gen-
tium terram suam de manu regis assyrio-
rum? Ubi est deus emath et arphat? Ubi
est deus sepharvaim ana et ava? Num-

quid liberaverunt samariam de manu me-
a? Quis nam illi sunt in universis diis terrarum
qui eruerint regionem suam de manu mea
ut possit eruere dominus ierusalem de manu
mea? Tacuit itaque populus et non responde-
runt ei quicquam. Siquidem preceptum regis acceperant
ut non responderent ei. Venitque heliachim
filius elchie prepositus domus et sobna scriba et io-
ahe filius asaph a commentariis ad eze-
chiam scissis vestibus et nuntiaverunt ei
verba rapsacis. Que cum audisset rex eze-
chias scidit vestimenta sua et opertus
est sacco. Ingressus est autem rex ezechias in XIX
domum domini et misit eliachim prepositum
domus et sobnam scribam et senes de sacerdo-
tibus opertos saccis ad ysaiam prophetam
filium amos. Qui dixerunt: Hec dicit rex
ezechias: Dies tribulationis et increpa-
tionis et blasphemie dies iste. Venerunt
filii usque ad partum et vires non habet pa-
riens. Si forte audiat dominus deus tuus u-
niversa verba rapsacis quem misit rex as-
syriorum dominus suus ut exprobraret deo
viventi et argueret verbis que audi-
vit dominus deus tuus. Et fac orationem pro reli-
quiis que reperte sunt. Venerunt ergo ser-
vi regis ezechie ad ysaiam. Dixit-
que eis ysaias: Hec dicetis domino vestro.
Hec dicit dominus: Noli timere a facie ser-
monum quos audisti quibus blasphe-
maverunt pueri regis assyriorum me.
Ecce ego immittam ei spiritum et audiet
nuntium et revertetur in terram suam et interficiam
eum gladio in terra sua. Reversus est ergo
rapsaces et invenit regem assyriorum ex-
pugnantem lobnam. Audierat enim
quod recessisset de lachis. Cumque au-
disset de tharaca rege ethiopie di-
centes: Ecce egressus est ut pugnet
adversum te, et iret contra eum, misit nun-
tios ad ezechiam dicens: Hec dicite e-
zechie regi iude: Non te seducat

deus tuus in quo habes fiduciam neque dicens
non dabitur ierusalem in manu regis assy-
riorum. Ecce tu audisti omnia que fecerunt re-
ges assiriorum universis terris quas vasta-
verunt. Et tu poteris liberari? Num-
quid liberaverunt eos dii gentium singulos quos
vastaverunt patres mei, gozam videlicet et a-
ran et reseph et filios eden qui erant in thela-
sar? Ubi est rex emath et rex arfad
et rex civitatis sepharvaim, ana et
ava? Et tulit ezechias lit-
teras de manu nunciorum et legit eas
ascenditque in domum domini et expandit eas
coram domino et oravit in conspectu eius di-
cens: Domine deus israel qui sedes super cheru-
bin, tu es deus solus regum omnium terre, tu
fecisti celum et terram. Inclina aurem tu-
am et audi; aperi domine oculos tuos et vi-
de et audi omnia verba sennacherib qui
misit ut exprobraret nobis deum viven-
tem. Vere domine dissipaverunt reges as-
syriorum gentes et terras omnium et miserunt
deos eorum in ignem: non enim erant dii, sed opera
manuum hominum ex ligno et lapide, et com-
minuerunt eos. Nunc ergo domine deus noster salva
nos de manu eius, ut sciant omnia reg-
deus na terre quia tu es dominus solus. Misit itaque
ysaias filius amos ad ysaiam ezechi-
am dicens: Hec dicit dominus deus israel: Quod de-
precatus es me super sennacherib rege as-
syriorum, audivi. Iste est sermo quem locu-
tus est dominus de eo: Sprevit te et subsa-
navit te virgo filia syon; post tergum
tuum caput ~~movet~~ movit filia ieru-
salem. Cui exprobrasti et quem blasphema-
sti? Et contra quem exaltasti vocem tuam et ele-
tuos vasti in excelsum oculos tuos? Ad sanctum israel.
In manu servorum tuorum exprobrasti domino
et dixisti: In multitudine curruum meo-
rum ascendi excelsa montium in summita-
te libani, et succidi sublimes cedros
eius electas abietes eius et ingressus sum in

/templi dei [illegible] libani [illegible]

quod ad terminos eius saltum carmeli eius.
Et ego fodi et bibi aquas alien-
as et siccavi vestigiis pedum meorum om-
nes aquas clausas. Numquid non audisti que
ab initio fecerim? Ex diebus antiquis pl-
asmavi illud, et nunc adduxi. Et fuit
in ruinam collium pugnantium civita-
tes munitas, et qui sedent in eis humiles
manu contremuerunt et confusi sunt; Fac-
ti sunt sicut fenum agri et virens herba tecto-
rum que arefacta est antequam veniret ad matu-
ritatem. Habitationem tuam et egressum tuum et
introitum tuum et viam tuam ego previdi, et
furorem tuum contra me. Insanisti in
me, et superbia tua ascendit in aures
meas. Ponam itaque circulum in naribus tu-
is et chamum in labiis tuis, et reducam te
in viam per quam venisti. Tibi autem ezechia
hoc erit signum: Comede hoc anno que re-
peris, et secundo autem anno que sponte
nascuntur. Porro in anno tercio semi-
nate et metite, plantate vineas et
comedite fructus earum. Et quod reliquum
fuerit de domo iuda, mittet
radicem deorsum et faciet fructum sur-
sum. De ierusalem quippe egredientur reliquie et
qui salventur de monte syon. Zelus domini
exercituum faciet hoc. Quam ob rem hec dicit
dominus de rege assyriorum: Non ingredietur
urbem hanc nec mittet in eam sagittam
nec occupabit eam clipeus nec circumdabit
eam munitio. In via qua venit redibit,
et civitatem hanc non ingredietur, dicit
dominus; protegam que urbem hanc et salva-
bo eam propter me et propter david servum meum.
Factum est ergo in nocte illa venit angelus
domini et percussit in castris assyriorum cen-
tum octoginta quinque milia. Cumque di-
luculo surrexisset, invenit omnia corpora
mortuorum, et recedens abiit. Et rever-
sus est sennacherib rex assyriorum
et mansit in ninive. Cumque adora-

[illegible] sennacherib [illegible]
[illegible]
i. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] sennacherib
i. [illegible]
i. [illegible]
i. [illegible]

ret i templo nesrach dm̄ suū ad-
ramelech ⁊ sarasar filii eius pcusserūt
eū gladio. fugeruntq; i terrā armeni-
oꝝ. ⁊ regnauit esaraddon fili9 eius pro
eo.

XX

In diebus illis egrotauit ezechias us-
q; ad mortē. ⁊ uenit ad eū ysaias fi-
lius amos ꝓpheta. dixitq; ei. Hec dic̄
dn̄s deus. Precipe domui tue. mori-
eris enī tu ⁊ nō uiues. Qui conuertit fa-
ciem suā ad parietē ⁊ orauit dn̄m
dicens. Obsecro dn̄e memento q̄m
ambulauerim corā te in ueritate ⁊ in corde
pfecto ⁊ q̄d placitū est corā te fecerim. Fle-
uit itaq; ezechias fletu magno.
Et antequā egrederetur ysaias mediā
ptē atrii. factus est sermo dn̄i ad
eū dicens. Reuertere ⁊ dic ezechie duci
ppli mei. Hec dicit dn̄s deus dd patris
tui. Audiui orōnem tuā ⁊ uidi lacrimam
tuā. ⁊ ecce sanaui te. Die tercio
ascendes templū dn̄i ⁊ addam die-
bus tuis quindecim annos. sz ⁊ de manu
regis assirioꝝ liberabo te ⁊ ciuitatē
hanc ⁊ ptegā urbem istā ꝓpter me et
ꝓpter dd seruū meū. Dixitq; ysaias. Affer-
te massā ficoꝝ. Quā cū attulissent
⁊ posuissent sup ulcus eius. curatus est.
Dixerat autē ezechias ad ysaiam. Quod
erit signū q̄a dn̄s me sanabit. ⁊ q̄a
ascensurus sum die tercio templū dn̄i.
Cui ait ysaias. Hoc erit signū a do-
mino q̄d factur9 sit dn̄s sermonē q̄m
locutus est. Uis ut ascendat umbra
decem lineis. an ut reuertatur totidem
gradibus. Et ait ezechias. Facile est
umbrā crescere decē lineis. Nec hoc
uolo ut fiat. sed ut reuertatur retrorsū
decem gradibus. Inuocauit itaq; ysa-
ias ꝓpheta dn̄m. ⁊ reduxit umbrā p
lineas quibus iam descenderat in ho-
rologio achaz retrorsum decem
gradibus. In tpr̄e illo misit merodach
baladan filius baladan rex babi-
loniorum litteras ⁊ munera ad ezechiam.
Audierat enī q̄d egrotasset ezechias.
Letatus est autē in aduentu eoꝝ
ezechias. ⁊ ostendit eis domū aroma-
tū ⁊ aurū ⁊ argentū ⁊ pigmenta ua-
ria. unguentū quoq; ⁊ domū uasoꝝ
suorū ⁊ oīa q̄ habere poterat in thesau-
ris suis. Non fuit q̄d nō monstraret
eis ezechias in domo sua ⁊ in oīi po-
testate sua. Uenit autē ysaias ꝓpheta ad
regem ezechiam. dixitq; ei. Quid
dixerunt uiri isti. aut unde uenerūt
ad te. Cui ait ezechias. De terra lon-
ginqua uenerunt de babilone. At ille
respondit. Quid uiderunt in domo tua.
Ait ezechias. Omnia q̄cumq; sunt in domo
mea uiderunt. nichil est q̄d nō mon-
strauerim eis in thesauris meis. Dixit
itaq; ysaias ezechie. Audi sermo-
nem dn̄i. Ecce dies uenient ⁊ auferentur
oīa que sunt in domo tua. ⁊ que condi-
derunt patres tui in babilonē usq; in die-
hanc. Non remanebit quicquā ait dn̄s.
Sed et de filiis tuis q̄ egredientur de
te quos generabis. tollentur ⁊ erunt eu-
nuchi in palacio regis babilonis. Di-
xit ezechias ad ysaiam. Bonus sermo
dn̄i q̄m locutus est. sit pax ⁊ ueritas in
diebus meis. Reliqua autē sermonū eze-
chie ⁊ oīs fortitudo eius. ⁊ quomō fe-
cerit piscinā ⁊ aqueductū ⁊ introdu-
xerit aquas in ciuitatē. nōne hec scripta
sunt in libro sermonū dierū regū iu-
da. Dormiuitq; ezechias cū patribus
suis. ⁊ regnauit manasses filius
eius pro eo.

XXI

Duodecim annoꝝ erat manasses
cū regnare cepisset. ⁊ quinquaginta
et quinq; annis regnauit in ierusalem.
Nomen matris eius aphsiba. fecitq; ma

lũ ĩ cõspectu dñi iuxᵗ ydola gentiũ
quas deleuit dñs a facie filiorum isrl'.
Conuersusq; est et edificauit excelsa
q̃ dissipauerat ezechias pater ei' et erexit
aras baal et fecit lucos sicut fecerat a
chab rex isrl' et adorauit omnẽ mili
tiã celi et coluit eam. extruxitq; aras
ĩ domo dñi de qua dixit dñs. ĩ ierlm
ponã nomẽ meũ. et extruxit altaria
uniũse milicie celi ĩ duob; atriis tem
pli dñi. et traduxit filiũ suũ p igne͂.
et ariolatus est et obseruauit augu
ria et fecit phitones et aruspices multi
plicauit ut faceret malũ corã dño et
irritaret eũ. Posuit q; ydolum luci
q̃ fecerat ĩ templo dñi. sup quo locu
tus est dñs ad dd' et salomonẽ filiũ e
ius. ĩ templo h' et ĩ ierlm q̃m elegi de
cũctis tribub; isrl' ponam nomẽ meũ
ĩ sempiternũ. et ultra nõ faciam cõmo
ueri pedẽ isrl' de tra q̃m dedi patrib; eo
rũ. sic tñ si custodierint opere õia q̃ pce
pi eis. et uniũsam legem q̃m manda
uit eis seruus meus moyses. Illi uẽ nõ au
dierũt s; seducti sũt a manasse ut fa
cerent malũ sup gentes q̃s contriuit dñs a
facie filiorum isrl'. Locutusq; est dñs in
manu seruorum suorum ꝓphetarum dicens. Quia
fecit manases rex iuda abominacões
istas pessimas sup õma q̃ fecerũt am
orrei añ eũ et peccare fecit et iudã ĩn
mundiciis suis. ꝓpterea hec dicit dñs
deus isrl'. Ecce ego ĩducã mala sup ie
rlm et iudam. ut q̃cũq; audierit tin
niant ambe aures eius. Et extendam
sup ierlm funiculũ samarie et pon
d' domus achab. et delebo ierlm sicut
deleri solent tabule. Delens uertam et
ducam crebrius stilũ sup faciẽ eius. Di
mittã uẽ reliquias hereditatis mee
et tradam eas ĩ manu inimicorum eius. erit
q; ĩ uastitatẽ et ĩ rapinã cũctis aduer
sariis suis. eo q̃d fecerint malũ coram
me et ꝑseuerauerunt irritantes me ex
die qua egressi sũt patres eorum ex egipto
usq; ĩ diem hanc. Insup et sanguinẽ
ĩnoxiũ fudit manasses multum ni
mis. donec ĩpleret ierlm usq; ad os.
absq; peccatis suis q̃bus peccare fecit iudã
ut faceret malũ corã dño. Reliq̃ aũt
sermonũ manasse et uniũsa q̃ fecit.
et peccatũ eius q̃d peccauit. nõne hec scripta
sunt ĩ libro sermonũ dierũ regum
iuda. Dormiuitq; manasses cũ patri
b; suis. et sepultus est ĩ orto domus sue ĩ
orto ozam. et regnauit amon filius
eius p eo. Uiginti et duorum annorum erat
amon cũ regnare cepisset. duob;q;
annis regnauit ĩ ierlm. Nomẽ matris
eius mesallemeth filia arus de ieteb
ba. fecitq; malũ ĩ conspectu dñi sicut
fecerat manasses pater eius. et ambula
uit ĩ omni uia p quã ambulauerat pa
ter eius. seruiuitq; ĩmundiciis quib;
seruierat pater suus. et adorauit eas
et dereliquit dñm deum patrum suorum et
nõ ambulauit ĩ uia dñi. Tetende
rũtq; ei insidias serui sui. et interfece
rũt regẽ ĩ domo sua. Percussit aũt po
pulus terre omnes qui coniurauerant contra
regem amon. et constituerũt sibi re
gem iosiã filium eius p eo. Reliq̃ aũt
sermonũ amon que fecit. nõne hec
scripta sunt ĩ libro sermonũ dierum re
gum iuda. Dormiuitq; cũ patrib;
suis sepelierũtq; eũ ĩ sepulchro su
o ĩ orto ozam. et regnauit iosias fi
lius eius p eo

XXII

Octo annorum erat iosias cũ regnare
cepisset. et triginta et uno anno reg
nauit ĩ ierlm. Nomẽ matris ei' ididda fili
a phadaia de besecath. fecitq; q̃d
placitũ erat corã dño. et ambulauit p
omnes uias dd' patris sui. nõ declinauit ad

dexteram sive ad sinistram. Anno autem octa
vodecimo regis Iosie misit rex Saph
an filium Aslia filii Mesullam scribam
templi domini dicens ei: Vade ad Helchiam
sacerdotem magnum ut confletur pecunia
que illata est in templum domini quam collegerunt ia
nitores a populo dentque fabris per prepositos
domus domini qui et distribuant eam his
qui operantur in templo domini ad instauran
da sartatecta templi domini: tignariis vi
delicet et cementariis et his qui interrup
ta componunt: et ut emantur ligna et lapi
des de lapicidinis ad instaurandum templum
domini. Verumptamen non supputetur eis argen
tum quod accipiunt sed in potestate habeant et in fi
de. Dixit autem Helchias pontifex ad Sa
phan scribam: Librum legis repperi in
domo domini. Deditque Helchias volumen
Saphan qui et legit illud. Venit quoque Sa
phan scriba ad regem et renuntiavit
ei quod preceperat et ait: Conflaverunt servi tu
i pecuniam que reperta est in domo do
mini et dederunt ut distribueretur fabris
a prefectis operum templi domini. Narra
vitque Saphan scriba regi dicens: Librum
dedit mihi Helchias sacerdos. Quem cum
legisset Saphan coram rege et audisset
rex verba libri legis domini scidit vesti
menta sua et precepit Helchie sacerdo
ti et Ahicam filio Saphan et Achobor fi
lio Micha et Saphan scribe et Asaie ser
vo regis dicens: Ite et consulite dominum
super me et super populo et super omni Iuda de
verbis voluminis istius quod inventum est.
XXII Magna enim ira domini succensa est contra
nos quia non audierunt patres nostri verba libri
huius ut facerent omne quod scriptum est nobis.
Ierunt itaque Helchias sacerdos et Ahi
cam et Achobor et Saphan et Asaia ad Oldam
prophetin uxorem Sellum filii Thecue filii
Araas custodis vestium que habitabat in Ie
rusalem in secunda. Locutique sunt ad eam. Et il
la respondit eis: Hec dicit dominus deus Israel: Di
cite viro qui misit vos ad me: Hec dicit
dominus: Ecce ego adducam mala super lo
cum hunc et super habitatores eius omnia verba
legis que legit rex Iuda quia dereliquerunt
me et sacrificaverunt diis alienis irri
tantes me in cunctis operibus manuum
suarum et succendetur indignatio mea in
loco hoc et non extinguetur. Regi autem Iu
da qui misit vos ut consuleretis dominum sic
dicetis: Hec dicit dominus deus Israel: Pro eo quod
audisti verba voluminis et perterritum
est cor tuum et humiliatus es coram domino
auditis sermonibus contra locum istum
et habitatores eius quod videlicet fierent in
stuporem et in maledictum et scidisti ves
timenta tua et flevisti coram me et e
go audivi ait dominus. Idcirco colligam
te ad patres tuos et colligeris ad sepul
crum tuum in pace ut non videant ocu
li tui omnia mala que introducturus sum
super locum istum. Et renuntiaverunt regi quod
dixerat. Qui misit et congregati sunt
ad eum omnes senes Iuda et Ierusalem.
Ascenditque rex templum domini et omnes XXI
viri Iuda universique qui habita
bant in Ierusalem cum eo sacerdotes et prophete
et omnis populus a parvo usque ad magnum
legitque cunctis audientibus omnia ver
ba libri federis domini qui inventus est
in domo domini. Stetitque rex super gradum
et percussit fedus coram domino ut ambula
rent post dominum et custodirent precep
ta eius et testimonia et cerimoni
as in omni corde et in tota anima et suscita
rent verba federis huius que scripta erant
in libro illo. Adquievitque populus pac
to. Et precepit rex Helchie pontifi
ci et sacerdotibus secundi ordinis et ianito
ribus ut proicerent de templo domini omnia
vasa que facta fuerant Baal et in luco
et universe militie celi et combus

sit ea foris ierusalem in convalle cedro
n et tulit pulverem eorum in bethel. et dele
vit aruspices quos posuerant reges
iuda ad sacrificandum in excelsis per ci
vitates iuda et in circuitu ierusalem. et e
os qui adolebant incensum baal et so
li et lune et duodecim signis et omni mi
litie celi. Et efferri fecit lucum de do
mo domini foras ierusalem in convalle ce
dron et combussit eum ibi et redegit in
pulverem et proiecit super sepulcra vulgi.
Destruxit quoque edículas effemina
torum que erant in domo domini, pro quibus mu
lieres texebant quasi domunculas luci.
Congregavitque omnes sacerdotes de civi
tatibus iuda et contaminavit excelsa
ubi sacrificabant sacerdotes de gabaa
usque bersabee et destruxit aras porta
rum in introitu hostii iosue principis
civitatis quod erat ad sinistram porte
civitatis. Verumtamen non ascendebant
sacerdotes excelsorum ad altare domini in
ierusalem, sed tantum comedebant azima in me
dio fratrum suorum. Contaminavit quoque
thopheth quod est in convalle filii en
non ut nemo consecraret filium suum
aut filiam per ignem moloch. Abstulit quoque
equos quos dederant reges iude soli
in introitu templi domini iuxta exedram
nathan melech eunuchi qui e
rat in farurim. Currus autem solis combus
sit igni. Altaria quoque que erant super tec
ta cenaculi achaz que fecerant reges
iuda et altaria que fecerat manasses
in duobus atriis templi domini destruxit
rex et cucurrit inde et dispersit cinerem
eorum in torrentem cedron. Excelsa quoque
que erant in ierusalem ad dexteram partem mon
tis offensionis que edificaverat sa
lomon rex israel astaroth ydolo si
doniorum et chamos offensioni moab
et melchom abominationi filiorum a

mon, contrivit statuas et succidit lu
cos, replevitque loca eorum ossibus mortu
orum. Insuper et altare quod erat in bethel et
excelsum quod fecerat hieroboam filius
nabath qui peccare fecit israel, et altare
illud et excelsum destruxit atque combus
sit et comminuit in pulverem, succenditque
etiam lucum. Et conversus iosias vidit ibi
sepulchra que erant in monte, misit
que et tulit ossa de sepulchris et combussit
ea super altare et polluit ea iuxta verbum
domini quod locutus est vir dei qui predix
erat verba haec. Et ait: Quis est titu
lus ille quem video? Responderuntque ei cives
illius urbis: Sepulchrum est hominis dei qui
venit de iuda et predixit verba hec que feci
sti super altare bethel. Et ait: Dimittite
eum. Nemo commoveat ossa eius. Et
intacta manserunt ossa illius cum ossibus
prophete qui venerat de samaria. Insuper et
omnia phana excelsorum que erant in civi
tatibus samarie que fecerant reges isra
el ad irritandum dominum abstulit iosi
as et fecit eis secundum omnia opera que fecerat
in bethel. Et occidit universos sacerdo
tes excelsorum qui erant ibi super altaria et
combussit ossa humana super ea. Rever
susque est in ierusalem et precepit omni populo di
cens: Facite phase domino deo vestro secundum quod
scriptum est in libro federis huius. Nec enim
factum est phase tale a diebus iudicum
qui iudicaverunt israel et omnium dierum re
gum israel et regum iuda, sicut in octavo de
cimo anno regis iosie factum est phase
istud domino in ierusalem. Sed et phitones et a
riolos et figuras ydolorum et immunditias
abominationes que fuerant in terra iuda
et ierusalem abstulit iosias ut statueret
verba legis que scripta sunt in libro quem in
venit helchias sacerdos in templo
domini. Similis illi non fuit ante eum rex
qui reverteretur ad dominum in omni corde suo

ꝛ ĩ toto aïa sua ꝛ ĩ uniuersa uirtute su
a iuxͣ oēm legē moysi. neq; post eū su
rexit similis illi. Veruntñ nō est au
sus dñs ab ira furoris sui magni
quo iratus est furor eī cont̄ iudā ꝓpt̄
irritatōes quib; puocauat eū mana
ses. Dixit itaq; dñs. Etiam iudā au
fām a facie mea sic abstuli isrł ꝛ pi
ciā ciuitatē hanc q̄ elegi ierłm ꝛ do
mū de qua dixi. erit nomē meū ibi.
Reliq̄ aūt ũbor iosie ꝛ uniuersa q̄ fec̄
nōne hec scripta sunt ĩ libro ũbor dier
regum iudā.
XXIIII In dieb; illis ascendit pharao necha
o rex egipti cont̄ regē assirior ad
flumen eufraten ꝛ abiit iosias
rex ĩ occursū eī ꝛ occisus est ĩ magge
do cū uidisset eū. Et portauerunt eū
serui sui mortuū de mageddo ꝛ p
tulerunt eū ĩ ierłm ꝛ sepelierunt ĩ se
pulchro suo. Tulitq; ppłs tre ioha
filiū iosie ꝛ unxerunt eū ꝛ cōstituerūt
eū regem ꝓ patre suo. Viginti triū ā
nor erat ioahaz cū regnare cepisset
ꝛ trib; mensib; regnauit ĩ ierłm. No
men matris eius amithal filia ieremi
e de lobna. Et fecit malū corā dño
iuxͣ oīa que fecerant patres eī. Vinxit
q; eū pharao nechao ĩ reblatha q̄ est
in tra emath ne regnaret ĩ ierłm.
ꝛ iposuit pecuniā mulctam tre centū
talentis argenti ꝛ talento auri. Regē
q; cōstituit pharao nechao eliachim
filiū iosie ꝓ iosia patre eius uertitq; no
mē eī ioachim. Porro ioahaz tulit ꝛ du
xit ĩ egiptū. Argentū aūt ꝛ aurū de
dit ioachim pharaoni cū idixisset t̄
re ꝑ singlos ut cōferret iuxͣ preceptū
pharaonis ꝛ unūquemq; scdm uires suas ex
egit tam aurū q̄ argentū de ppło t̄
re ut daret pharaoni nechao. Vigin
ti quinq; annor erat ioachim cū reg

nare cepisset ꝛ undecim annis regna
uit ĩ ierłm. Nomē matris eī zebida filia
phadaia de ruma ꝛ fecit malū corā
dño iuxͣ oīa que fecerant patres eī. In
dieb; eī ascendit nabugodonosor rex
babilonis ꝛ factus est ei seruus ioachim
trib; annis. Et rursū rebellauit cont̄
eū. Inmisitq; ei dñs latrunculos cal
deor ꝛ latrunculos syrie. latrunculos
moab ꝛ latrunculos filior ammon ꝛ i
misit eos ĩ iudā ut disperderent eum
iuxͣ uerbum dñi qđ locutus fuerat ꝑ
seruos suos ꝓphetas. Factū est aūt hoc ꝑ uo
bum dñi cont̄ iudā ut auferret e
um corā se ꝓpt̄ pccā manasse ꝛ uni
uersa q̄ fecit. ꝛ ꝓpt̄ sanguinem inocentē q̄
effudit ꝛ impleuit ierłm cruore i
nocentiū. Et ob hanc rem noluit dñs
ꝓpiciari. Reliq̄ aūt sermonū ioachī
ꝛ uniuersa que fecit nōne scripta sunt
ĩ libro sermonū dierū regū iudā. Et
dormiuit ioachim cū patrib; suis ꝛ
regnauit ioachim filius eī ꝓ eo.
Et ultra nō addidit rex egipti ut e
grederetur de tra sua. Tulerat enī rex ba
bilonis a riuo egipti usq; ad flumē
eufraten oīa q̄ fuerant regis egipti.
Decem ꝛ octo annor erat ioachim cū
regnare cepisset. ꝛ trib; mensib; regnauit
ĩ ierłm. Nomē matris eius naesta fili
a helnathan de ierłm. Et fecit ma
lū corā dño iuxͣ oīa q̄ fecerat pater eī.
In tpr illo ascenderunt serui nabugo
donosor regis babilonis ĩ ierłm et
circūdata est urbs munitionib;. Ve
nit nabugodonosor rex babilonis
ad ciuitatē cū serui eī ut obpug
narent eā. Egressusq; est ioachim
rex iudā ad regem babilonis ipse
ꝛ mater eius ꝛ serui eius ꝛ principes eī
ꝛ eunuchi eī. Et suscepit eū rex
babilonis anno octauo regni sui

protulit inde omnes thesauros domus
domini et thesauros domus regie et concidit
universa vasa aurea que fecerat Sa-
lomon rex Israel in templo domini iux-
ta verbum domini et transtulit omnem Ierusalem et
universos principes et omnes fortes exercitus
decem milia in captivitatem et omnem
artificem et clusorem nichilque relictum est
exceptis pauperibus populi terre. Trans-
tulit quoque Ioachim in Babilonem et ma-
trem regis et uxores regis et eunuchos re-
gis et iudices terre duxit in captivitatem
de Ierusalem in Babilonem et omnes viros ro-
bustos septem milia et artifices et clu-
sores mille omnes viros fortes et bella-
tores. Et constituit Mathaniam pa-
truum eius et inposuit ei nomen Sedechiam pro eo.
Vicesimum et primum annum etatis habe-
bat Sedechias cum regnare cepisset et
undecim annis regnavit in Ierusa-
lem nomen matris eius erat Amithal filia
Ieremie de Lobna. Et fecit malum
coram domino iuxta omnia que fecerat Ioachim.
Irascebatur enim dominus contra Ierusalem et
contra Iudam donec proiceret eos a fa-
cie sua. Recessitque Sedechias a re-
ge Babilonis.

XXV

Factum est autem anno nono regni
eius mense decimo decima di-
e mensis venit Nabuchodonosor rex
Babilonis ipse et omnis exercitus eius in Ie-
rusalem et circumdederunt eam et extruxerunt
in circuitu eius municiones et clau-
sa est civitas atque vallata usque
ad undecimum annum regis Sedechie
nona die mensis. Prevaluitque fa-
mes in civitate nec erat panis in ci-
vitate populo terre. Et interrupta est civi-
tas et omnes viri bellatores nocte fu-
gerunt per viam porte que est inter du-
plicem murum ad ortum regis. Porro Cal-
dei obsidebant in circuitu civitatem.
Fugit itaque Sedechias per viam que ducit
ad campestria solitudinis et persecutus
est exercitus Chaldeorum regem conprehen-
ditque eum in planitie Iericho et omnes bel-
latores qui erant cum eo dispersi sunt
et reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem
adduxerunt ad regem Babilonis in Re-
blatha qui locutus est cum eo iudicium. Fi-
lios autem Sedechie occidit coram eo et ocu-
los eius effodit vinxitque eum catenis
et adduxit in Babilonem. Mense quinto
septima die mensis ipse est annus
XIX regis regis Babilonis venit Na-
buzardan princeps exercitus servus
regis Babilonis in Ierusalem et succendit
domum domini et domum regis et domos Ierusalem.
Omnemque domum conbussit igni et mu-
ros Ierusalem in circuitu destruxit omnis
exercitus Chaldeorum qui erat cum princi-
pe milicium. Reliquam autem populi partem que
remanserat in civitate et perfugas qui
transfugerant ad regem Babilonis et
reliquum vulgus transtulit Nabuzar-
dan princeps milicie. Et de pauperibus
terre reliquit vinitores et agricolas.
Columpnas autem ereas que erant in templo
domini et bases ereas et mare ereum que-
~~rum~~ quod erat in domo domini confregerunt
Caldei et transtulerunt es omne in Babilo-
nem. Ollas quoque ereas et trullas et triden-
tes et sciphos et mortariola et omnia va-
sa erea in quibus ministrabant tule-
runt. Necnon et turribula et phialas que
aurea aurea et que argentea argente-
a tulit princeps milicie id est co-
lumpnas duas mare unum et bases quas
fecerat Salomon in templo domini. Non e-
rat pondus eris omnium vasorum. Decem
et octo cubitorum altitudinis habebat co-
lumpna una et capitellum ereum super se
altitudinis trium cubitorum et reti-
culum et malogranata super capitellum

De his .3. re. 7.

v. 3. Regum

columpne omnia erea. Similiter et colum-
na secunda ha-bebat ornatum. Tulit quoque
princeps milicie saraiam sacerdotem
primum et sophoniam sacerdotem secundum et tres
ianitores et de civitate eunuchum u-
num qui erat prefectus super viros bellato-
res et quinque viros de his qui
steterant coram rege quos reperit in ci-
vitate et sopher principem exercitus qui
probabat tyrones de populo terre et sexaginta viros
e vulgo qui inventi fuerant in civita-
te. quos tollens nabuzardan princeps
milicie duxit ad regem babilonis in re-
blatha in terra emath. Et translatus est
iuda de terra sua. Populo autem qui relictus
erat in terra iuda quem dimiserat nabugo-
donosor rex babilonis prefecit godolia-
m filium ahicam filii saphan. Quod cum au-
dissent omnes duces militum ipsi et viri
qui erant cum eis. videlicet quod constituisset
rex babilonis godoliam. venerunt ad
godoliam in masphat. ismahel filius na-
thanie et iohanna filius charee. et sara-
ia filius thenamet nethophatites
et iezonias filius machati ipsi et socii
eorum. Iuravitque eis godolias et sociis eo-
rum dicens. Nolite timere servire chal-
deis. Manete in terra et servite regi ba-
bilonis et bene erit vobis. Factum est autem in
mense septimo venit ismahel filius
nathanie filii elisama de semine
regio et decem viri cum eo percusseruntque godo-
liam qui mortuus est. sed et iudeos et chaldeos
qui erant cum eo in masphath. Consurgens-
que omnis populus a parvo usque ad magnum
et principes militum venerunt in egiptum
timentes chaldeos. Factum est vero in xxx
vii. anno transmigrationis ioachim re-
gis iuda mense xii. xxvii. die mensis sub-
levavit evilmerodach rex babilo-
nis anno quo regnare ceperat caput
ioachim regis iuda de carcere et locutus
est ei benigne et posuit thronum eius su-
per thronum regum qui erant cum eo in babi-
lone. Et mutavit vestes eius quas ha-
buerat in carcere et comedebat panem
semper in conspectu eius cunctis diebus vite sue.
Annonam quoque constituit ei absque intermissione
que et dabatur ei a rege per singulos dies
omnibus diebus vite sue. Explicit
quartus liber regum. Incipit prologus
beati ieronimi in librum paralipo-
Si septuagin-menon.
ta interpretum pu-
ra ut ab eis in grecum
versa est editio permane-
ret. superflue me chro-
mati episcoporum sanctissime
atque doctissime impelleres ut hebre-
a volumina latino sermone trans-
ferrem. Quod enim semel aures hominum oc-
cupaverat et nascentis ecclesie robo-
raverat fidem. iustum erat etiam nostro si-
lencio comprobari. Nunc vero cum pro varietate
regionum diversa ferantur exemplaria
et germana illa antiquaque translatio co-
rrupta sit atque violata. nostri arbitrii
putas ut e pluribus iudicare quid verum
sit aut novum opus in veteri opere cudere et
illudentibus iudeis cornicum ut dicitur oculos
configere. Alexandria et egyptus in lxx suis
esichium laudat auctorem. Constantino-
polis usque ad antiochiam luciani mar-
tyris exemplaria probat. Medie inter
has provincie palestinos codices legunt
quos ab origene elaboratos eusebius
et pamphilus vulgaverunt. Totusque orbis
hac inter se varietate trifaria compug-
nat. Et certe origenes non solum exem-
plaria composuit quatuor editionum e re-
gione singula verba describens ut unus
dissentiens statim ceteris inter se consen-
tientibus arguatur. sed quod maioris au-
dacie est in editione lxx theodotionis

Margin notes: q primus sanctus bat · duo famosi ... unaquaque lex erat ... legum · nonos milites · percussitque eos rex babilonis et interfecit in reblata · de his iere. xl. · In se. xli. a placito ... xlii. · ie. ii. · ... ie. xx. · ... nabuzardan ... est dani... · sione · Prologus · Theod...

theodotionis editionum miscuit asteriscis
designans que minus fuerant et obelis
virgulis que ex superfluo videbantur
apposita. Si igitur aliis licuit non tenere quod
semel susceperant et post lxx cellulas que
vulgo sine auctore iactantur singulas
cellas aperire hocque in ecclesiis legitur quod
lxx nescierunt cur me non suscipiant
latini mei qui inviolata editione
veteri ita novam condidi ut laborem
meum hebreis et quod his maius est apostolis
auctoribus probem. Scripsi nuper librum
de optimo genere interpretandi ostendens
illa de evangelio ex egypto vocavi filium
meum et quoniam nazareus vocabitur et vi
debunt in quem compunxerunt et illud apostoli
quod oculus non vidit nec auris audi
vit nec in cor hominis ascenderunt que preparavit
deus diligentibus se ceteraque his similia
in hebreorum libris inveniri. Certe
apostoli et evangeliste lxx interpretes noverant
et unde eis hec dicere que in lxx non
habentur. Christus deus noster utriusque testamenti
conditor in evangelio secundum iohannem qui
credit inquit in me sicut dicit scriptura
flumina de ventre eius fluent aque
vive. Utique scriptum est quod salvator
scriptum esse testificatur. Ubi scriptum est lxx
non habent apocrypha nescit ecclesia. Ad
hebreos igitur revertendum est unde et dominus
loquitur et discipuli exempla presumunt.
Hec pace veterum loquor et obtrectato
ribus meis tantum respondeo qui canino den
te me rodunt in publico detrahentes
legentes in angulis iidem et accusatores et
defensores cum in aliis probent quod
in me reprobant quasi virtus et vitium non
in rebus sit sed cum auctore mutetur.
Ceterum memini editionem lxx trans
latorum olim de greco emendatam tribuis
se me nostris nec inimicum debere existi
mari eorum quos in conventu fratrum semper

edissero et quod nunc dabre iamin id est
verba dierum interpretatus sum idcirco feci
ut inextricabiles moras et silvam nomi — i. sculta nominum confusionum
num que scriptorum confusa sunt vitio
sensuumque barbariem apertius et per versuum — i. distinctiones
cola digererem mihimet ipsi et meis iuxta — nomen auctoris illum
ismenium canens si aures surde
sunt ceterorum. Explicit prologus. In
cipit primus liber
Dabreiamin id est paralipomenon.

Adam seth enos chainan
malaleel iared e
noch mathusale
lamech noe sem
cham et iapheth. Filii iapheth
gomer magog madai et iavan
thubal mosoch tyras. Porro fi
lii gomer ascenez et rifath et
thogorma. Filii autem iavan helysa
et tharsis cethim et dodanim. Filii autem cham chus
et mesraim phut
et chanaan. Filii autem chus saba et evi
la sabatha et regma et sabathaca. Por
ro filii regma saba et dadan. Chus autem
genuit nemroth. Iste cepit esse potens
in terra. Mesraim vero genuit ludim
et anamim et laabim et nepthuim pe
trusim quoque et casluim de quibus egressi
sunt philistiim et capturim. Cha
naan vero genuit sydonem primoge
nitum suum et ettheum et iebuseum et
amorreum et gergeseum eveum quoque et aruceum
et sineum et aradium quoque et samareum et
matheum. Filii sem elam et assur et arph
axath et luth et aram. Filii autem aram
hus et hul et gothor et mosoch. Arphax
ath autem genuit sale qui et ipse genuit
heber. Porro heber nati sunt duo fi
lii nomen uni phaleg quia in diebus eius
divisa est terra et nomen fratris eius iec — i. lingue
than. Iectan autem genuit helmodach
et saleph et asselmoth et iare. Aduram

q̃ et uzal et decla et hebal et amneth et
abymael et saba necnon et ophir et eui
la et iobab. Omnes isti filii iectan. Se
m. arphaxat. sale. heber. phaleth.
ragau. seruch. nachor. thare. abram.
iste autem abraham. Filii autem abraham. y
saac et ysmael. et hee generationes eorum.
Primogenitus ysmahel nabaioth
et cedar. et abdeel et mapsam et mal
ma et duma. massa. adad et thema
iatur. naphis cedma. hii sunt filii ysma
helis. Filii autem cethure concubine
abraham quos genuit zaram. iersan
m padan. madian. iesboch. sue. Porro
filii iersan. saba et dadan. Filii autem
dadan. assurym et latusym et laom
im. Filii autem madian. epha et opher
et enoch et abida et eldaa. Omnes hii fi
lii cethure. Genuit autem abraham ysa
ac. cuius fuerunt filii esau et israel. Filii esa
u. eliphaz. rauel. iehus. ielom.
chore. Filii autem eliphaz. theman. omer.
sephu. gethan. cenez. thamna. a
malech. Filii rauel. naad. zara.
zamma. maza. Filii seyr. lotan. so
bal. sebeon. ana. dison. eser. dysan.
Filii lothan. horri. humam. Soror autem
lothan fuit thamna. Filii sobal. a
lian et manaath. et ebal et sephi et o
nam. Filii sebeon. aya et ana. Filii
autem ana. dyson. amaram et esaban
et iethran et charan. Filii autem eser. ba
laan et zaban et iachan. Filii dysan.
us et aram. Isti sunt reges qui imperaue
runt in terra edom antequam esset rex su
per filios israel. bale filius beor et nomen ciui
tatis eius denaba. Mortuus est autem
bale et regnauit pro eo iobab filius za
re de bosra. Cumque iobab fuisset
mortuus. pro eo regnauit husam de
terra themanorum. Obiit quoque husam et reg
nauit pro eo adad filius badad. qui per
cussit madian in terra moab. et nomen
ciuitatis eius abuid. Cumque et adad fu
isset mortuus. regnauit pro eo se
mela de masrecha. Sed et semela mor
tuus est. et regnauit pro eo saul de ro
booth que iuxta amnem sita est. Mortu
o quoque saul. regnauit pro eo balla
nan filius achobor. Sed et hic mortuus
est. et regnauit pro eo adad. cuius urbis nomen
fuit phou. et appellata est uxor eius me
etabel filia matred filie mezaab.
Adad autem mortuo. duces pro regibus in e
dom esse ceperunt. Dux thamna. Dux
alua. dux getheleth. Dux oolibama.
Dux ala. Dux ethehel. Dux coliba
ma. Dux hela. dux phinon. Dux ce
nez. dux theman. Dux mabsar. dux
magdihel. dux yram. hii duces edom.
II Filii autem israel. Ruben. symeon. le gen. xxix.
ui. iuda. ysachar. et zabulon
dan. ioseph. beniamin. neptalim.
gad. aser. Filii iuda. her. onam. sela.
Tres isti nati ei sunt de filia sue cha
nanitidis. Fuit autem her primogenitus
iuda malus coram domino et occidit eum.
Thamar autem nurus eius peperit ei phares
et zaram. Omnes ergo filii iuda v. Filii
autem phares. esrom et chamul. Filii quoque za
re. zamri et ethan et eman. chalcal
quoque et darda simul v. Filii charmi. achar
qui turbauit israel et peccauit in furto a
nathematis. Filius ethan. azarias. Fi
lii autem esrom qui nati sunt ei. ierameel
et ram et calubi. Porro ram genuit
aminadab. Aminadab autem genuit
naason principem filiorum iuda. Naason
quoque genuit salmon de quo ortus est
booz. Booz vero genuit obed. qui et ipse
genuit ysai. Ysai autem genuit primo
genitum heliab. secundum aminadab.
tertium autem samaa. quartum nathanahel.
quintum raddai. sextum asom. sep

nitium dauid. quorum sorores fuerunt saruia et
abigail. Filii saruie: abisai. ioab et asa
el. tres. abigail autem genuit amasam.
cuius pater fuit gether ysmaelites. Ca
leb uero filius esrom accepit uxorem nomine a
zuba de qua genuit ierioth. Fueruntque fi
lii eius: iesar et sobab et ardon. Cumque
mortua esset azuba. accepit uxorem
caleph ephrath. que peperit ei vr. Porro
ur genuit vri. vri genuit beseleel.
Post hec ingressus est esrom ad filiam machir
patris galaad et accepit eam cum esset an
norum lx. que peperit ei segub. Sed et segub
genuit iair et possedit .xxiii. ciuita
tes in terra galaad. cepitque iesur et aram
oppida iair et canath et uiculos eius .lx. ciui
tatum. Omnes isti filii machir patris ga
laad. Cum autem mortuus esset esrom: in
gressus est caleph ad ephrata. Habuit quoque
esrom uxorem abia que peperit ei assu
r patrem techue. Nati sunt autem filii ie
rameel primogeniti esrom. Ram pri
mogenitus eius. et buna et aram et a
son et achia. Duxit quoque uxorem alte
ram ierameel nomine athara que fuit
mater onam. Sed et filii ram primogeni
ti ierameel: fuerunt moos et iamin et
achar. Onam autem habuit filios se
mei et iuda. filii autem semei: nadab
et abisur. Nomen uero uxoris abysur:
abigail que peperit ei ahobban et mo
lid. Filii autem nadab fuerunt saled et affa
ym. Mortuus est autem saled absque
liberis. Filius uero affaim iesi. Qui iesi
genuit sesan. Porro sesan ge
nuit oholi. filii autem iada fratris seme
i iether et ionathan. Sed et iether mor
tuus est absque liberis. Porro iona
than genuit phaleth et ziza. Isti
fuerunt filii ierameel. Sesan autem non
habuit filios sed filias. et seruum egyp
tium nomine iera deditque ei filiam
suam uxorem. que peperit ei ethei. Ethe
i autem genuit nathan. et nathan ge
nuit zabad. zabad quoque genuit o
phial. et ophial genuit obed. obed
genuit ieu. ieu genuit azariam.
azarias genuit helles. helles genu
it elesa. elesa genuit sysamoi. Sy
samoi genuit sellum. sellum genuit ieccami
am. ieccamia genuit elysama. Filii autem
caleph fratris ierameel: mesa primoge
nitus eius. ipse est pater ziph. et filii ma
resa patris hebron. Porro filii hebron: cho
re et taphu et recem et samma. Samma
autem genuit raam patrem iercaam. Et re
cem genuit semei. Filius semei maon. et ma
on pater bethsur. Epha autem concubina
caleph peperit aram et mosa et gezez.
Porro aram genuit gezen. Filii iadai: re
gom et ioatham et gesum et phalet et epha
et saaph. Concubina caleph maacha
peperit saber et tharana. Genuit autem sa
aph patrem madmena sue patrem mag
bena et patrem gabaa. Filia uero caleph: fu
it acsa. Hii erant filii caleph filii hur
primogeniti effrata. sobal pater caria
thiarim. salma pater bethleem. ariph
pater bethgader. Fuerunt autem filii sobal pa
tris cariathiarim qui uidebat dimi
dium requietionum. Et de cognatione ca
riathiarim: iethrei et aphutei et se
mathei et maserahei. Ex hiis egressi
sunt saraite et estaholite. Filii autem sal
ma patris bethleem et netophati corone
domus ioab: et dimidium requietionis sarai
et cognationes quoque scribarum habitantium
in iabes canentes atque resonantes et in
tabernaculis commorantes. Hii sunt cinei
qui uenerunt de calore patris domus re

III

Dauid uero hos habuit filios qui chab
ei nati sunt in hebron. primoge
nitum amon ex achinoen iezrahe
litide. secundum daniel de abigail car

melcrite. tertium absalon filium maacha
filie tholomei regis gessuri. Quartum
adoniam filium agith. quintum saphi
ciam ex abithal. sextum gethraam de
egla uxore sua. Sex ergo nati sunt ei in
ebron ubi regnavit vii. annis et vi.
mensibus. triginta autem tribus annis reg
navit in ierusalem. Porro in ierusalem nati
sunt ei filii. samaa et sabab et nathan
et salomon iiii. de bersabee filia amihel
Iabaar quoque et elysama et helyphelet
et noge et napheg et iaphie. nec non et ely
sama et elyade et eliphalech ix. Omnes
hii filii david absque filiis concubinarum. ha
buerunt sororem thamar. Filius autem salo
monis roboam. cuius abia filius genuit
asa. De hoc quoque natus est iosaphath
pater ioram. Qui ioram genuit ochoziam
ex quo ortus est ioas. Et huius amasias fi
lius genuit azariam. Porro azarie
filius ioathan procreavit achaz patrem
ezechie. de quo natus est manasses.
Sed et manasses genuit amon patrem iosie
Filii autem iosie fuerunt. primogenitus iohan
nan. secundus ioachim. tertius sedechias
quartus sellum. De ioachim natus est
iechonias et sedechias. Filii iechonie
fuerunt. asir salathiel. melchiram et
phadaia. senazar et iechemia. sama
et nadabia. De phadaia orti sunt zo
robabel et semei. Zorobabel genuit
mosollam. ananiam et salomith soro
rem eorum. Asabam quoque et ohol et barachi
am et asadaiam. iosabesed quinque. Filius
autem ananie phaltias pater ieseye. cuius
filius raphaia. Huius quoque filius fuit arnan
de quo natus est abdia. cuius filius fuit
sechenia. Filius sechenie semeia. Cuius
III filii areth et gegal et baaria et naaria
et saphath et sela vi numero. Filii naa
rie helyoenay et ezechias et ezricham
tres. Filii helyoenay. odoniama. the

hesribus et pelleyam et accub et iohanan et
dalaia et anani vii. IIII
Filii iuda. phares et esrom et carmi
et hur et sobal. Raia vero filius so
bal genuit geth. de quo nati sunt achimai et
laad. Hee cognationes sarathi. Ista quoque
stirps etham. iezrahel et iesema et iedebos.
Nomen quoque sororis eorum asalelphuni. Phunuel
autem pater gedor et ezer pater osa. Isti sunt fi
lii ur primogeniti effrata patris beth
leem. Assur vero patri thecue erant due ux
ores. haala et naara. Peperit autem ei naa
ra oozam et opher et themani et astari.
Isti sunt filii naara. Porro filii haa
la sareth. isaar et ethan. Chus autem
genuit anob et soboba et cognationem arel
filii arum. Fuit autem iabes inclitus pre fra
tribus suis et mater eius vocavit nomen ia
bes dicens. quia peperi eum in dolore. Invoca
vit vero iabes deum israel dicens. Si benedi
cens benedixeris michi et dilataveris termi
nos meos. et fuerit manus tua mecum et fe
cis me a malicia non opprimi. Et presti
tit deus ei quod precatus est. Caleph autem fr
suba genuit mathir qui fuit pater
esthon. Porro esthon genuit bethra
pham. phesse et thena patrem urbis naas
hii sunt viri recha. Filii autem cenez otho
niel et saraia. Porro filii othoniel a
thir et maonath. Athi genuit ophra. Sa
raias autem genuit ioab patrem vallis artificum
Ibi quippe artifices erant. Filii vero caleph
filii iephone. hyr et hela et naheim. Fi
lii quoque helam: cenez. Filii quoque iale
leel. ziph et zipha. tyria et asrael. Et fi
lii ezra. iether et mered et opher et ialo
n. Genuitque mariam et samai et iesba
patrem esthamo. Uxor quoque eius iudaia
peperit iared patrem gedor et heber patrem
zocho et hieutihel patrem zanoe. Hii autem
filii bethie filie pharaonis quam accepit
mered. Et filii uxoris odaie sororis

naamque partes copia: gazim uel semia
qui fuit de machati. filii quoque symeon at
noui t reua. De filiis quoque symeon: abie
runt in montem seyr uiri quingenti habentes
principes phaltiam et naariam et raphaiam
et oziel filios iesi et percusserunt reliquias
que euadere potuerant amalechitarum et habi
tauerunt ibi pro eis usque ad diem hanc.
V Filii quoque ruben primogeniti israel
ipse quippe fuit primogenitus eius. Sed cum
uiolasset thorum patris sui, data sunt primo
genita eius filiis ioseph filii israel, et non est
ille reputatus in primogenitum. Porro iu
das qui erat fortissimus inter fratres suos
de stirpe eius principes germinati sunt: pri
mogenita autem reputata sunt ioseph.
Filii quoque ruben primogeniti israel: enoch
et phallu. esrom et carmi. In diebus autem
saul preliati sunt contra agareos et interfe
cerunt illos, habitaueruntque pro eis. Omni
a que sunt in diebus ioatham regis iuda
et in diebus ieroboam regis israel. Filii ruben
et gad et dimidie tribus manasse uiri bel
latores scuta portantes et gladios pugnan
tes et tendentes arcum eruditique ad pre
lia xl iiii milia et octingenti lx procce
dentes ad pugnam. Dimicauerunt contra
agarenos. traditi quesiuit in manu eorum
agareni et uniuersi qui fuerant cum eis quia
deum inuocauerunt cum preliarentur. et exau
diuit eos eo quod credidissent in eum.
Ceperuntque omnia que possederant camelorum l. milia,
ouium ccl milia, asinos ii milia, animas
hominum c milia. Fuit enim bellum domini.
Habitaueruntque pro eis usque ad transmigrationem.
Et suscitauit deus israel spiritum phul re
gis assiriorum et spiritum teglaphalasar
regis assur, et transtulit ruben et gad et
dimidiam tribum manasse, et adduxit eos
in alaa et abor et ara usque in diem hanc.
VI Filii leui: gerson, chaath, merari.
Filii chaath: amram, ysuar, he

bron et oziel. Filii amram: aaron,
moyses et maria. Filii aaron: nadab
et abiu, eleazar et ythamar. Eleazar
genuit phinees, et phinees genuit aby
sue. Abysue uero genuit bocci et bocci genuit ozi. O
zi genuit zaraiam. zaraias genuit me
raioth. Porro meraioth genuit amariam,
amarias genuit achitob, et achitob genuit sa
doch. sadoch genuit achimaas. achima
as genuit azariam. azarias genuit iohannam.
iohanna genuit azariam. Ipse est qui sa
cerdotio functus est in domo quam edifi
cauit salomon in ierusalem. Genuit autem
azarias amariam, et amarias genuit achi
tob. achitob genuit sadoch. sadoch genuit sellum.
sellum genuit elchiam. elchias genuit azariam. aza
rias genuit saraiam, et saraias genuit iosedech.
Porro iosedech egressus est quando transtulit
dominus iudam et ierusalem per manus nabugodonosor regis.
Filii merari: moli et musi. Hec autem cog
nationes leui secundum familias eorum. Gerson:
lobeni filius eius, iaath filius eius etc. Filii caath:
aminadab filius eius, chore filius eius etc. Hero
boam filius eius, helchana filius eius. Filii autem samuel:
primogenitus uasseni et abia. Hii sunt
quos constituit dauid super cantores domus
domini ex quo collocata est archa. et mi
nistrabant coram tabernaculo testimonii canen
tes donec edificaret salomon domum
domini in ierusalem.

X

Philistiim pugnabant contra israel etc.
Porro arma autem saul consecrauerunt phano
dei sui, et caput affixerunt in templo dagon.
Mortuus est ergo saul propter iniquitates
suas eo quod preuaricatus esset mandatum
domini quod preceperat, et non custodierit illud.
Sed insuper etiam phitonissam consulue
rit, nec sperauerit in domino: propter quod interfecit eum
et transtulit regnum eius ad dauid filium ysai.

XI

Congregatus est igitur omnis israel etc. unxeruntque
eum in regem iuxta sermonem domini quem locu
tus est in manu samuel. Abiit quoque dauid

Dixitque [David]: Omnis qui percusserit iebuseum in primis erit
princeps et dux. Ascendit igitur primus ioab fi-
lius sarvie et factus est princeps etc. Ioab autem
reliqua urbis extruxit. Proficiebatque David etc.
Hii principes virorum fortium David qui adiu-
verunt eum ut fieret rex super omnem israel
iuxta verbum domini quod locutus est ad israel.
Et iste est numerus robustorum David. Iesbaam
autem David ... Isti quos dedit in aquis etc.

XII

Hii quoque venerunt ad David in siceleg
cum adhuc fugeret saul filium cis. qui
erant fortissimi et egregii pugnatores ten-
dentes arcum et utraque manu fundis sax-
a iacientes et dirigentes sagittas etc.
Sed et de gad transfugerunt ad David cum lateret
in deserto viri fortissimi et pugnato-
res optimi tenentes clipeum et hastam
facies eorum quasi facies leonis et veloces
quasi capree in montibus. Ezer princeps ob-
dias secundus etc. Novissimus centum militibus pre-
erat et maximus mille. Isti sunt qui trans-
ierunt iordanem mense primo quando inundare
consuevit super ripas suas et omnes fugaverunt
qui morabantur in vallibus ad orientalem
plagam et ad occidentalem. Venerunt
autem de beniamin et de iuda ad presidium in
quo morabatur David. Egressusque est David obvi-
am eis et ait. Si pacifice venistis ad me
ut auxiliemini mihi, cor meum iungatur
vobis. si autem insidiamini mihi pro adversariis
meis cum ego iniquitatem in manibus non ha-
beam, videat deus patrum nostrorum et iudicet.
Spiritus vero induit amasai principem inter xxx et
ait. Tui sumus o David et tecum fili ysai ma-
nebimus. Pax pax tibi et pax adiutoribus
tuis. Te enim adiuvat deus tuus. Suscepit er-
go eos David et constituit eos principes turme.
Porro de manasse transfugerunt ad David quando ve-
niebat cum philisthim ut adversum saul
pugnaret et non dimicavit cum eis quia in-
ito consilio remiserunt eum principes phi-
listhinorum dicentes periculo capitis nostri revertetur
et ad dominum suum. Sed et omnes reliqui ex israel
uno corde erant ut rex fieret David super uni-
versum israel. Fueruntque ibi apud David tribus diebus
comedentes et bibentes. preparaverant e-
nim eis fratres sui. Sed et qui iuxta eos erant usque
ad ysachar et zabulon et neptalim affe-
rebant panes in asinis et camelis et mulis
et bobus ad vescendum. farinam. palatas. uvam
passam. vinum. oleum. boves. arietes ad
omnem copiam. gaudium quippe erat in israel.

XIII

Iniit autem consilium David cum tribunis et centurioni-
bus et universis principibus et ait ad universum
cetum filiorum israel. Si placet vobis et a domino deo
nostro egreditur sermo quem loquor, mittamus ad fra-
tres nostros reliquos in universas regiones israel et
ad sacerdotes et levitas qui habitant in subur-
banis urbium ut congregentur ad nos et redu-
camus archam dei nostri ad nos. non enim re-
quisivimus eam in diebus saul. Et respondit u-
niversa multitudo ut ita fieret. Placuerat
enim sermo omni populo. Congregavit ergo David cunc-
tum israel a sior egypti usque dum ingrediaris
emath ut adduceret archam dei de cha-
riathiarim. Et ascendit David et omnis vi-
r israel ad collem cariathiarim que est in iuda etc.

XIV

Misit quoque hiram rex tyri etc. Dereliq-
runtque ibi deos suos quos David iussit ex-
uri. Divulgatumque est nomen David in univer-
sis regionibus et dominus dedit pavorem eius super omnes gentes.

XV

Fecit quoque sibi domos in civitate David et
edificavit locum arche dei. tetendit-
que ei tabernaculum. Tunc dixit David. Il-
licitum est ut a quocumque portetur archa
dei nisi a levitis quos elegit dominus ad
portandum eam et ad ministrandum sibi us-
que in eternum. Congregavitque universum
israel in ierusalem ut afferretur archa dei in lo-
cum suum quem preparaverat ei. necnon et filios
aaron et levitas. De filiis caath uri-
el princeps fuit et fratres eius cxx. De
filiis merari asaia princeps et fratres
eius ccxx. De filiis gerson ioel prin-

cepe(s) et fratres eius .c.xx. De filiis elisaphan
semeias princeps et fratres eius .cc. De filiis
hebron: heliel princeps et fratres eius .lxxx. De
filiis oziel: aminadab princeps et fratres eius
.cxii. Vocavitque david sadoch et abiathar
sacerdotes et levitas: vriel. asaiam. iohel
semeiam. heliel et aminadab: et dixit
ad eos. Vos qui estis principes familiarum
levitarum sanctificamini cum fratribus vestris et afferte
archam domini dei israel ad locum qui ei pre
paratus est: ne ut a principio quia vos non era
tis presentes percussit nos deus sic et nunc fiat
illicitum quid nobis agentibus. Sanctificati
sunt ergo sacerdotes et levite ut portarent
archam domini dei israel. Et tulerunt ar
cham dei sicut preceperat moyses iuxta ver
bum domini in humeris suis in vectibus. Dix
itque david principibus levitarum ut constituerent
de fratribus suis cantores in organis mu
sicorum: nablis videlicet et liris et cym
balis ut resonaret in excelsis sonitus
leticie. Constitueruntque levitas heman et c.
Igitur david et omnes maiores natu israel et tribu
ni ierunt ad portandam archam federis
domini de domo obededom cum leticia.
Cumque adiuvisset deus levitas qui porta
bant archam federis domini immolabantur vii.
vituli et vii. arietes. Porro david erat in
dutus stola bissina et universi levite qui
portabant archam domini cantoresque et
chonenias princeps prophetie inter cantores.
David autem indutus erat ephot lineo et c.

XVI

Attulerunt ergo archam dei et collocaverunt et c.
Constituitque coram archa domini
de levitis qui ministrarent et recordarentur
operum eius et glorificarent atque lau
darent dominum deum israel. asaph principem
et secundum eius zachariam et c. In illo die fecit
david principem ad confitendum domino asaph et fratres
eius. Confitemini domino et invocate nomen eius et c.
Dereliquit itaque ibi coram archa federis
domini asaph et fratres eius ut ministrarent
in conspectu arche iugiter per singulos di
es et vices suas. Porro obededom et fra
tres eius .lxviii. et c. Reversusque est omnis populus
in domum suam et david et c.

XVII

Cum autem habitaret david in domo sua et c.
Te enim domine benedicente benedicta
in perpetuum et c. (s. domus mea)

XVIII

Factum est autem post hec ut percuteret david philisteos et c.
Abysai vero filius sarvie percussit e
dom in valle salinarum .xviii. milia
et constituit in eadem presidium ut serviret y
dumea david et c.

XIX

Accidit autem ut moreretur naas rex
filiorum amon et c.

XX

Factum est autem post anni circulum eo tempore et c.
Porro david manebat in ierusalem. Quia io
ab percussit rabath et destruxit eam. Tu
lit autem david coronam melchon de capite
eius et invenit in ea auri pondo talentum et c.
Post hec initum est bellum in gazer et c.

XXI

Consurrexit autem sathan contra israel et
incitavit david ut numeraret israel et c.
Nonne domine mi rex omnes servi tui sunt.
Quare hoc querit dominus meus rex quod in peccatum
reputetur israeli. Inventus est omnis numerus
israel mille milia et centum milia et c. de iuda
autem .ccc.lxx. milia bellatorum. Nam levi et
beniamin non numeravit eo quod invitus
exequeretur regis imperium. Displicuit
autem domino quod iussum erat et percussit israel.
Dedit ergo dominus pestilenciam et c. Misit
quoque angelum in ierusalem ut percuteret eam et c.
Elevansque david oculos suos vidit angelum
domini stantem inter celum et terram et eva
ginatum gladium in manu eius et versum con
tra ierusalem et ceciderunt tam ipse quam ma
iores natu vestiti ciliciis proni in terram et c.
Populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem
domini precepit gad ut diceret david ut ascende
ret construeretque altare domino deo in
area ornan iebusei et c. Porro ornan
cum suspexisset et vidisset angelum et quatuor

quattuor filii eius cum eo absconderunt se. Nam
eo tempore terebat in area triticum Ornan. Igitur
cum venisset David ad Ornan, conspexit eum
Ornan et processit ei obviam de area et
Neque enim tollere debeo et sic offerre Do-
mino holocausta gratuita. Dedit ergo
David Ornan pro loco siclos auri iustissi-
mi ponderis sescentos. Et aedificavit ibi
altare Domino et invocavit Dominum et ex-
audivit eum in igne de caelo super alta-
re holocausti. Praecepitque Dominus angelo
et convertit gladium suum in vaginam. Pro-
tinus ergo David videns quod exaudisset eum Do-
minus in area Ornan Iebusaei immola-
vit ibi victimas. Tabernaculum autem Domini
quod fecerat Moyses in deserto et altare
holocaustorum eadem tempestate e-
rant in excelso Gabaon. Et non praevalu-
it David ire ad altare ut ibi obsecraret
Dominum. Nimio enim fuerat timore per-
territus videns gladium angeli Domini. Dixitque
David: Haec est domus Dei et hoc altare in holocau-
stum Israel.

XXII

Et praecepit ut congregarentur omnes proselyti
de terra Israel, et constituit ex eis latomos
ad caedendos lapides et poliendos ut aedi-
ficaretur domus Domini. Ferrum quoque ad clavos
ianuarum plurimum et ad commissuras atque
iuncturas praeparavit David, et aeris pondus innumera-
bile. Ligna quoque cedrina non poterant aesti-
mari, quae Sidonii et Tyrii deportaverant
ad David. Et dixit David: Salomon filius meus pu-
er parvulus est et delicatus, domus autem quam
aedificari volo Domino talis debet esse ut in cunc-
tis regionibus nominetur. Praeparabo ergo ei ne-
cessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam
omnes praeparavit impensas. Vocavitque
Salomon filium suum et praecepit ei ut aedifica-
ret domum Domino Deo Israel. Dixitque David ad Sa-
lomonem: Fili mi, voluntatis meae fuit
ut aedificarem domum nomini Domini Dei mei. Sed fac-
tus est sermo Domini ad me dicens: Multum
sanguinem fudisti et plurima bella bellas-
ti. Non poteris aedificare domum nomini meo
tanto effuso sanguine coram me. Filius
qui nascetur tibi erit vir quietissimus. Faciam
enim eum requiescere ab omnibus inimicis su-
is per circuitum. Et ob hanc causam Pacificus voca-
bitur, et pacem et otium dabo Israel cunctis di-
ebus eius. Ipse aedificabit domum nomini meo,
et ipse erit mihi in filium et ego ero ei in
patrem, firmaboque solium regni eius super
Israel in aeternum. Nunc ergo fili mi sit Dominus tecum, et
prosperare et aedifica domum Domino Deo tuo sicut
locutus est de te. Det quoque tibi Dominus pru-
dentiam et sensum ut regere possis Israel et
custodire legem Domini Dei tui. Tunc enim
proficere poteris si custodieris mandata et
iudicia quae praecepit Dominus Moysi ut doceres
Israel. Confortare et viriliter age, ne time-
as neque paveas. Ecce ego in paupertatu-
cula mea praeparavi impensas domus Domini:
auri talenta c. et argenti mille mili-
a talentorum; aeris vero et ferri non est
pondus, vincitur enim numerus magnitudi-
ne. Ligna et lapides praeparavi ad univer-
sa impendia. Habes quoque plurimos arti-
fices latomos et caementarios artificesque
lignorum et omnium artium ad faciendum
opus prudentissimos in auro et argen-
to et aere et ferro, cuius non est numerus. Surge
igitur et fac, et erit Dominus tecum. Praecepit quoque
David cunctis principibus Israel ut adiuvarent
Salomonem filium suum: Cernitis, inquit, quod
Dominus Deus vester vobiscum sit et dederit vo-
bis requiem per circuitum, et tradiderit omnes i-
nimicos in manu vestra, et subiecta sit terra
coram Domino et coram populo eius. Praebete igitur
corda vestra et animas vestras ut quaeratis Do-
minum Deum vestrum, et consurgite et aedi-
ficate sanctuarium Domino Deo ut introducatur
archa foederis Domini et vasa Domino conse-
crata in domum quae aedificatur nomini
Domini.

XXIII

Igitur david senex et plenus dierum regem constituit salomonem filium suum super israel. Et congregavit omnes principes israel et sacerdotes atque levitas. Numeratique sunt levite a triginta annis et supra, et inventa sunt triginta octo milia virorum. Ex his electi sunt et distributi in ministerium domus domini viginti quattuor milia; prepositorum autem et iudicum sex milia. Porro quattuor milia ianitores et totidem psaltes canentium domino in organis que fecerat david ad canendum. Et distribuit eos david per vices filiorum levi, gerson videlicet et caath et merari. Filii gerson leedan et semei. Filii caath amram et ysuar hebron et oziel quattuor. Filii amram aaron et moyses. Separatusque est aaron ut ministraret in sancta sanctorum ipse et filii eius in sempiternum et adoleret incensum domino secundum ritum suum ac benediceret nomini eius in perpetuum. Moysi quoque hominis dei filii annumerati sunt in tribu levi. Filii moysi gerson et eliezer. Dixit autem david: Requiem dedit dominus deus israel populo suo et habitationem ierusalem usque in sempiternum, nec erit officii levitarum ut ultra portent tabernaculum et omnia vasa eius ad ministrandum. Iuxta precepta quoque david novissima supputabitur numerus filiorum levi a viginti annis et supra. Et erunt sub manu filiorum aaron in cultum domus domini in vestibulis et in exedris et in loco purificationis et in sanctuario et in universis operibus ministerii templi domini. Sacerdotes autem super panes propositionis et ad similam sacrificii et ad lagana azima et ad sartaginem et ad torrendum et super omne pondus atque mensuram. Levite vero ut stent mane ad confitendum et canendum domino, similiter et ad vesperam, tam in oblatione holocaustorum domini quam in sabbatis et in kalendis et sollempnitatibus reliquis iuxta numerum et cerimonias uniuscuiusque rei iugiter coram domino. Et custodiant observationes tabernaculi federis et ritum sanctuarii et observationem filiorum aaron fratrum suorum ut ministrent in domo domini.

XXIIII

Porro filiis aaron he partitiones erant. Filii aaron nadab et abiud et eleazar et ythamar. Mortui sunt nadab et abiud ante patrem suum absque liberis, sacerdotioque functus est eleazar et ythamar. Et divisit eos david, sadoch de filiis eleazar et achimelech de filiis ythamar secundum vices suas et ministerium. Inventique sunt multo plures filii eleazar in principibus viris quam filii ythamar. Divisit autem eis, id est filiis eleazar, principes per familias sedecim, et filiis ythamar per familias et domos suas octo. Divisit autem utrasque inter se familias sortibus. Erant enim principes sanctuarii et principes domus domini tam de filiis eleazar quam de filiis ythamar. Descripsitque eos semeias filius nathanael scriba levites coram rege et principibus et sadoch sacerdote et achimelech filio abiathar etc. Hee vices eorum secundum ministeria sua ut ingrediantur domum dei iuxta ritum suum sub manu aaron patris eorum sicut precepit dominus deus israel.

xxv d.

Erat autem numerus eorum cum fratribus eorum qui erudiebant canticum domini cuncti doctores ducenti octoginta octo. Miseruntque sortes per vices suas ex equo tam maior quam minor, doctus pariter et indoctus.

de xxvi cap. nichil

XXVII

Filii autem israel secundum numerum suum principes familiarum tribuni et centuriones et prefecti qui ministrabant regi iuxta turmas suas ingredientes et egredientes per singulos menses in anno, viginti quattuor milibus singuli preerant. Porro tribubus preerant israel: Rubenitis dux eliezer filius zechri; Symeonitis dux saphatias filius maacha etc. Noluit autem david numerare eos a viginti annis et inferius, quia dixerat dominus ut multiplicaret

plicaturum Israhel quasi stellas caeli. Ioab fi
lius Sarviae coeperat numerare eos nec com
plevit quia super hoc ira irruerat in Isra
hel et idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti
non est relatus in fastos regis David. Et
Ionathan autem patruus David consiliari
us vir prudens et litteratus. Ipse et Iahi
el filius Achamoni erant cum filiis re
gis. Achitophel etiam consiliarius regis
et Chusi Arachites amicus regis. Post
Achitophel fuit Ioiada filius Banaiae et
Abiathar. Princeps autem exercitus regis e
rat Ioab.

XXVIII

Convocavit igitur David omnes principes Is
rahel duces tribuum et praepositos tur
marum qui ministrabant regi tribu
nos quoque et centuriones qui praeerant sub
stantiae et possessionibus regis filiosque
suos cum eunuchis et potentes robustis
simosque quosque in exercitu Ierusalem. Cumque su
rexisset rex et stetisset ait: Audite
me fratres mei et populus meus. Cogitavi
ut aedificarem domum in qua requiesceret
archa foederis Domini et scabellum pedum
Dei nostri et ad aedificandum omnia praeparavi.
Deus autem dixit mihi: Non aedificabis nomini
meo domum eo quod vir bellator sis et san
guinem fuderis. Sed elegit Dominus Deus Israhel
me de universa domo patris mei ut es
sem rex super Israhel in sempiternum. De Iu
da enim elegit principes. Porro de do
mo Iuda domum patris mei et de fi
liis patris mei placuit ei ut me eligeret
regem super cunctum Israhel. Sed et de filiis
meis filios enim multos dedit mihi Dominus ele
git Salomonem filium meum ut sederet in thro
no regni Domini super Israhel. Dixitque mihi: Salomon
filius tuus aedificabit domum meam et atria
mea. Ipsum enim elegi mihi in filium et ego
ero ei in patrem. Et firmabo regnum eius
usque in aeternum si perseveraverit facere praecep
ta mea et iudicia mea sicut et hodie.

Nunc ergo coram universo coetu Israhel audien
te Deo nostro custodite et perquirite
cuncta mandata Dei nostri ut possidea
tis terram bonam et relinquatis eam
filiis vestris post vos usque in sempiternum.
Tu autem Salomon fili mi scito Deum
patris tui et servi ei corde perfecto et animo vo
luntario. Omnia enim corda scrutatur
Dominus et universas mentium cogitationes intel
legit. Si quaesieris eum invenies si autem
dereliqueris eum proiciet te in aeternum.
Nunc ergo quia elegit te Dominus ut aedifica
res domum sanctuarii confortare et perfi
ce. Dedit autem David Salomoni filio suo de
scriptionem porticus et templi et cella
riorum et cenaculi et cubiculorum in abditis et
domus propitiationis necnon et omnium quae
cogitaverat atriorum et exedrarum per
circuitum in thesauros domus Domini et in thesauros
omnium quae sacerdotalium et levitarum et in
omnia opera domus Domini et in universa va
sa ministerii templi Domini aurum in pon
dere per singula vasa ministerii argen
ti quoque pondus pro vasorum et operum diver
sitate. Sed et ad candelabra aurea et ad
lucernas eorum aurum pro mensura uniuscuiusque
candelabri et lucernarum. Similiter et can
delabris argenteis et lucernis eorum pro di
versitate mensurae pondus argenti tra
didit. Aurum quoque dedit in mensas
propositionis pro diversitate mensarum similiter et ar
gentum in alias mensas argenteas. Ad
fuscinulas quoque et phialas et thur
ibula ex auro purissimo et leunculos
aureos pro qualitate mensurae pondus
distribuit in leunculum. Similiter et in leo
nes argenteos diversum argenti pon
dus separavit. Altari autem in quo
adoletur incensum aurum purissimum
dedit ut ex ipso fieret similitudo quadri
gae cherubin extendentium alas
et velantium archam foederis Domini. Omnia

[omnia in]quit venerunt scripta manu domini ad
me ut intelligerem universa opera exem
plaris. Dixit quoque david salomoni fili
o suo. Viriliter age et confortare et fac.
Ne timeas et ne paveas. Dominus enim deus meus
erit tecum et non dimittet te neque derelin
quet. donec perficias omne opus minis
terii domus domini. Ecce divisiones sacerdo
tum et levitarum in omne ministerium domus
domini assistunt tibi et parati sunt et nove
runt tam principes quam populus facere omnia precep
ta tua

XXIX

Locutusque est rex david ad omnem ecclesiam
Salomonem filium meum unum elegit
deus adhuc puerum et tenellum. Opus autem
grande est neque enim homini preparatur habi
tatio sed deo. Ego autem totis viribus meis
preparavi impensas domus dei mei. aurum ad
vasa aurea et argentum ad argentea.
es in enea. ferrum in ferrea. ligna ad lig
nea. lapides onichinos et quasi stibinos et
diversorum colorum omnemque preciosum lapidem
et marmor parium habundantissime.
Et super hec que obtuli in domo dei mei
de peculio meo aurum et argentum do in
templum dei mei exceptis his que pa
ravi in edem sanctam. Tria milia talenta
auri de auro ophir et vii. milia talen
torum argenti probatissimi ad deauran
dos parietes templi. ut ubicumque opus
est aurum de auro et ubicumque opus est ar
gentum argenti opera fiant per manus
artificum. Et si quis sponte offert
impleat manum suam hodie et offerat
quod voluerit domino. Polliciti sunt principes
familiarum et proceres tribuum israel. tribu
ni quoque et centuriones et principes pos
sessionum regis. Dederuntque in opera domus
dei auri talenta v. milia et solidos x. milia
argenti talenta x. milia et eris talen
ta xviii. milia ferri quoque c. milia ta
lentorum. Et apud quemcumque inventi

sunt lapides dederunt in thesaurum do
mus domini per manum gehihel gersonitis.
Letatusque est populus cum vota sua sponte pro
mitterent quia corde toto offerebant
ea domino. sed et david letatus est gaudio ma
gno et benedixit domino coram omni
multitudine et ait. Benedictus es domine
deus israel patris nostri ab eterno in eternum.
Tua magnificentia et potentia et gloria [est domine]
atque victoria et tibi laus cuncta enim
que in celo sunt et in terra tua sunt. Tuum
domine regnum et tu es super omnes principes. Tu
e divitie et tua est gloria. tu dominaris om
nium. In manu tua virtus et potentia
in manu tua magnitudo et imperium om
nium. Nunc igitur deus noster confitemur
tibi et laudamus nomen tuum inclitum. Quis
ego et quis populus meus ut possimus tibi hec
universa promittere. Tua sunt omnia et que
de manu tua accepimus dedimus tibi.
Peregrini enim sumus et advene coram te sicut
omnes patres nostri. Dies nostri quasi umbra
super terram et nulla est mora. Domine deus
noster omnis hec copia quam paravimus ut e
dificaretur domus nomini sancto tuo de manu
tua est et tua sunt omnia. Scio deus meus quod
probes corda et simplicitatem diligas unde et
ego in simplicitate cordis mei letus
obtuli universa hec et populum tuum qui hic
repertus est vidi cum ingenti gaudio ti
bi offerre donaria. Domine deus abraham
et ysaac et israel patrum nostrorum custodi in e
ternum hanc voluntatem cordis eorum et sem
per in venerationem tui mens ista permaneat.
Salomoni quoque filio meo da cor perfec
tum ut custodiat mandata tua et tes
timonia tua et cerimonias tuas et faci
at universa et edificet edem cuius impen
sas paravi. Precepit autem david universe ec
clesie. Benedicite domino deo nostro. Et benedixe
runt omnis ecclesia domino deo patrum suorum et in
clinaverunt se et adoraverunt deum et deinde

regem. Immolaveruntque victimas domino et
obtulerunt holocausta die sequenti,
tauros mille, arietes mille, agnos
mille cum libaminibus suis, et universo ri-
tu habundantissime in omnem Israhel. Et co-
mederunt et biberunt coram domino in die illa
cum omni letitia. Et unxerunt secundo Salomo-
nem filium David. Unxerunt autem eum domino in princi-
pem, et Sadoch in pontificem. Seditque Salo-
mon super solium domini in regem pro David patre
suo, et cunctis placuit, et paruit illi omnis Isra-
hel. Sed et universi principes et potentes, et cunc-
ti filii regis David dederunt manum et subiecti
fuerunt regi Salomoni. Magnificavit ergo
dominus Salomonem super omnem Israhel, et dedit illi glo-
riam regni qualem nullus habuit ante eum rex
Israhel. Igitur David filius Ysai regnavit super uni-
versum Israhel. Et dies quibus regnavit super Is-
rahel fuerunt xl anni. In Ebron regnavit vii
annis, et in Ierusalem xxxiii. Et mortuus est
in senectute bona plenus dierum et divi-
tiis et gloria. Et regnavit Salomon filius eius
pro eo. Gesta autem David regis priora et novissi-
ma scripta sunt in libro Samuelis viden-
tis et in libro Nathan prophete atque in volumi-
ne Gad videntis, universique regni eius
et fortitudinis et temporum que transierunt
sub eo sive in Israhel sive in cunctis regnis terrarum.

Explicit primus liber paralipomenon. Incipit secundus.

Confortatus
est ergo Sa-
lomon filius
David in regno suo et
dominus erat cum eo et mag-
nificavit eum in excelsum.
Precepitque Salomon universo Israheli tri-
bunis et centurionibus et ducibus et iudici-
bus omnis Israhel et principibus familiarum, et ab-
iit cum universa multitudine in excelsum
Gabaon, ubi erat tabernaculum federis
dei quod fecit Moyses famulus dei in solitu-
dine. Archam autem dei adduxerat David de
Cariathiarim in locum quem preparaverat ei, et
ubi fixerat illi tabernaculum, hoc est in Ierusalem.
Altare quoque eneum quod fabricatus fuerat Be-
seleel filius Huri filii Hur, ibi erat co-
ram tabernaculo domini; quod et requisivit Sa-
lomon et omnis ecclesia. Ascenditque Salomon
ad altare eneum coram tabernaculo domini federis
et obtulit in eo mille hostias. Cetera autem re-
quire. Congregavit sibi currus et equites et cetera.

II

Decrevit autem Salomon edificare do-
mum nomini domini et palatium sibi. Et numera-
vit lxx milia virorum portantium humeris
et lxxx milia qui ciderent lapides in montibus,
prepositosque eorum tria milia sexcentos. Misit
quoque ad Yram regem Tyri dicens: Sicut e-
gisti cum patre meo David et misisti ei ligna cedri-
na ut edificaret sibi domum in qua et habi-
tavit, sic fac mecum ut edificem domum
nomini domini dei mei, et consecrem eam ad ad-
olendum incensum coram illo et fumigan-
da aromata et ad propositionem panum sempiter-
nam et holocaustomata mane et vespe-
re, sabbatis quoque et neomeniis et sollempni-
tatibus domini dei nostri in sempiternum, que man-
data sunt Israheli. Domus enim quam edificare cu-
pio magna est: magnus enim est deus noster su-
per omnes deos. Quis ergo poterit prevalere
ut edificet ei dignam domum? Si celum
et celi celorum capere eum nequeunt, quan-
tus ego sum ut possim edificare sibi
domum? Sed ad hoc tantum ut adoleatur incen-
sum coram illo. Mitte ergo michi virum
eruditum qui noverit operari in auro et ar-
gento, ere et ferro, purpura, coccino
et iacincto, et qui sciat sculpere celaturas
cum his artificibus quos mecum habeo in
Iudea et Ierusalem, quos preparavit David pater
meus. Sed et ligna cedrina mitte mi-
chi et abiegna et pinea de Libano. Sci-
o enim quod servi tui noverint cedere ligna
de Libano, et erunt servi mei cum servis
tuis ut parentur michi ligna plurima.

Domum enim quam cupio edificare magna
est nimis et inclita. Preterea operariis qui
cesuri sunt ligna servis tuis dabo in
cibaria tritici choros xx. milia et ordei cho
ros totidem. olei quoque sata xx. milia. Dixit
autem hyram rex tyri per litteras quas miserat
salomoni. Quia dilexit dominus populum suum idcir
co regnare te fecit super eum. Et addidit
dicens. Benedictus dominus deus israel qui fecit ce
lum et terram qui dedit david regi filium sapien
tem et eruditum et sensatum atque pruden
tem ut edificaret domum domino atque pala
cium sibi. Misi ergo tibi virum prudentem et
scientissimum hyram fabrum patrem meum
filium mulieris de filiabus dan cuius pater tyri
fuit qui novit operari in auro et argento
et ere et ferro et marmore et lignis. In
purpura quoque et iacincto et bysso et coccino.
et qui sciat celare omnem sculpturam et ad
invenire prudenter quodcumque in opere necessarium
est cum artificibus tuis et cum artificibus do
mini mei patris tui david. Triticum autem et or
deum et oleum et vinum que pollicitus es
domine mi mitte servis tuis. Nos autem ce
demus ligna de libano quot necessaria ha
bueris et applicabimus ea ratibus in ioppen
tuum erit transferre ea in ierusalem. Numera
vit igitur salomon omnes viros proselitos qui
erant in terra israel post dinumerationem quam dinu
meravit david pater eius et inventi sunt c
l.iii. milia sescenti. Fecitque ex eis lxx. milia
qui humeris onera portarent et lxxx. milia
qui lapides in montibus ceciderent. tria
milia autem et sescentos prepositos operum populi.

III

Et cepit salomon edificare domum
domini in ierusalem in monte moria qui
demonstratus fuerat david patri eius in loco quem
paraverat david in area ornan iebusei. Ce
pit autem edificare mense secundo anno quarto
regni sui. Porro altitudo cxx. cubi
torum erat et deauravit eam intrinsecus
auro mundissimo. Domum quoque maio
rem texit tabulis ligni abiegni
et laminas auri obrizi af — fixit
per totum sculpsitque in ea palmas et quasi ca
tenulas se invicem complectentes. Stra
vit quoque pavimentum templi preciosissi
mo marmore decore multo. Porro au
rum erat probatissimum de cuius laminis
texit domum et trabes eius et postes et pari
etes. Ostia et celavit cherubin in pari
etibus. Fecit quoque domum sancti sanctorum longi
tudine iuxta latitudinem domus cubitorum
xx. et latitudinem similiter xx. cubitorum. et la
minis aureis texit eam quasi talentis
sescentis. Sed et clavos fecit aureos ita
ut singuli clavi siclos quinquagenos appen
derent. Cenacula quoque texit auro. Fe
cit et in domo sancti sanctorum cherubin duos
opere statuario et texit eos auro. Ipsi
autem stabant erectis pedibus et facies eorum
verse erant ad exteriorem domum. Fecit quoque
velum ex iacincto purpura cocco et bysso
et intexuit ei cherubin. Ante fores etiam tem
pli duas columpnas que xxxv. cubitos ha
bebant altitudinis et c.

IIII

Fecit quoque altare eneum xx. cubitorum
longitudinis. et xx. cubitorum latitu
dinis et x. cubitorum altitudinis. Mare
et eneum et c. Similitudo quoque boum erat sub
ter illud x. cubitis quidam extrinsecus
celate qui duobus ordinibus alvum maris
ambiebat. Boves autem erant fusiles et ip
sum mare super xii. boves impositum era
t et c. Porro vastitas eius habebat mensuram
palmi et labium ipsius erat quasi labium
calicis vel folium repandi lilii. capiebat
quoque mensuras tria milia metretas.
Fecit quoque conchas x. et posuit v. a dex
tris et v. a sinistris ut lavarent in eis
omnia que in holocaustum oblaturi erant. Por
ro in mari sacerdotes lavabantur. Fecit
autem candelabra aurea x. secundum speciem
qua iussa erant fieri et posuit ea in

templo .v. a dextris et .v. a sinistris. Nec
non et […] mensas .x. posuitque eas in tem
plo .v. a dextris et .v. a sinistris. Fialas quoque
aureas .c. Fecit autem atrium sacerdotum
et basilicam grandem et hostia in basili
ca que texit ere. Porro mare posuit et
Omnia uasa fecit salomoni hyram pater
eius in domum domini ex ere mundissimo.
In regione iordanis fudit ea rex in
argillosa terra inter sochot et saredata.
Erat autem multitudo uasorum innumerabilis
ita ut ignoraretur pondus eris. Fecitque
salomon omnia uasa domus domini et altare
aureum et mensas et super eas panes propositionis. Can
delabra quoque cum lucernis suis ut lucerent
ante oraculum iuxta ritum ex auro puris
simo et florentia quedam et lucernas et for
cipes aureos. Omnia de auro purissimo
facta sunt. Thymiamateria quoque et thuri
bula et phialas et mortariola ex auro
purissimo. Et hostia celauit templi
interiora id est in sancta sanctorum et hostia templi
forinsecus. Sicque completum est omne opus quod

V

Post que congregauit maiores natu
israel et cunctos principes tribuum et cetera.
Egressis autem sacerdotibus de sanctuario
omnes enim sacerdotes qui ibi potuerant in
ueniri sanctificati sunt. nec adhuc in il
lo tempore uices ministeriorum ordo inter eos di
uisus erat inter eos. tam leuite quam can
tores. id est et qui sub asaph erant et qui sub e
man et qui sub idithum filii et fratres eorum
uestiti bissinis cymbalis et psalteriis et
cytharis concrepabant stantes ad orientalem
talem plagam altaris et cum eis sacerdo
tes .c.xx. canentes tubis. Igitur cunctis
pariter et tubis et uoce et cymbalis et orga
nis et instrumentis diuersi generis concinentibus
et uocem in sublime tollen
tibus longe sonitus audiebatur. ita
ut cum dominum laudare cepissent et dicere
Confitemini domino quoniam bonus quoniam in se
culum misericordia eius. impleretur domus dei nube
nec possent sacerdotes stare et ministrare
propter caliginem. Compleuerat enim gloria domini do
mum dei.

VI

Tunc salomon ait. Dominus pollicitus est ut ha
bitaret in caligine. Ego autem edifi
caui domum nomini eius ut habitaret ibi in perpe
tuum. Et conuertit faciem suam et benedixit
uniuerse multitudini israel. Nam omnis tur
ba stabat intenta et ait. Benedictus dominus deus
israel qui quod locutus est dauid patri meo
opere compleuit dicens. A die qua eduxi
populum meum de terra egypti non elegi ciui
tatem de cunctis tribubus israel ut edificaretur
in ea domus nomini meo. neque elegi quemquam alium
uirum ut esset dux in populo meo israel. sed ele
gi ierusalem ut esset nomen meum in ea et elegi
dauid ut constituerem eum super populum meum
Cumque fuisset uoluntatis dauid patris mei ut e
dificaret domum nomini domini dei israel. dixit
dominus ad eum. Quia hec fuit uoluntas tua
ut edificares domum nomini meo. bene quidem
fecisti hanc habere uoluntatem. sed non tu e
dificabis domum. uerum filius tuus qui egre
dietur de lumbis tuis ipse edificabit do
mum nomini meo. Compleuit ergo dominus
sermonem suum quem locutus fuerat et ego
surrexi pro dauid patre meo. et sedi super thro
num israel sicut locutus est dominus. et edifi
caui domum nomini domini dei israel. et posui
in ea archam in qua est pactum domini
quod pepigit cum filiis israel. Stetit ergo
coram altari domini ex aduerso uniuerse
multitudinis israel et extendit manus
suas. Siquidem fecerat salomon basem
eneam et posuerat eam in medio basilice
habentem .v. cubitos longitudinis et .v. cu
bitos latitudinis et tres cubitos alti
tudinis. Stetitque super eam et deinceps flexis
genibus contra uniuersam multitudinem
israel et palmis in celum leuatis ait.
Domine deus israel non est similis tui deus in celo et

terra. qui custodis pactum et misericordiam cum ser-
vis tuis. qui ambulant coram te in toto cor-
de suo. qui praestitisti servo tuo David patri me-
o quaecumque locutus fueras ei. et quae ore promi-
seras opere complesti. sicut et praesens tempus proba-
Nunc ergo domine deus israel imple servo tuo david
patri meo quaecumque locutus es dicens. Non defi-
ciet ex te vir coram me qui sedeat super thro-
num israel. ita tamen si custodierint filii tui vi-
as suas. et ambulaverint in lege mea sicut
et tu ambulasti coram me. Et nunc domine deus
israel firmetur sermo tuus quem locutus es
servo tuo david. Ergo ne credibile est ut
habitet deus cum hominibus super terram? Si caelum et cae-
li caelorum non te capiunt. quanto magis domus
ista quam aedificavi? Sed ad hoc tantum facta
est ut respicias orationem servi tui et ob-
secrationem eius. Domine deus meus audi preces
quas fundit famulus tuus coram te
ut aperias oculos tuos super domum istam di-
ebus ac noctibus. super locum in quo pollicitus es
ut invocaretur nomen tuum. et exaudires
orationem quam servus tuus orat in eo. Exau-
di preces famuli tui et populi tui israel. Quicum-
que oraverit in loco isto: exaudi de ha-
bitaculo tuo. id est de caelis et propitiare. Si
peccaverit quispiam in proximum suum et iura-
re contra eum paratus venerit. seque male-
dicto constrinxerit coram altari in domo
ista: tu exaudies de caelo. et facies iu-
dicium servorum tuorum. ita ut reddas in-
iquo viam suam in caput proprium. et ulcis-
caris iustum retribuens ei iustitiam su-
am. Si superatus fuerit populus tuus israel
ab inimicis. peccabunt enim tibi. et conversi
egerint paenitentiam. et obsecraverint nomen
tuum. et fuerint deprecati in loco isto: tu
exaudi de caelo et propitiare peccato populi
tui israel. et reduc eos in terram quam dedis-
ti eis et patribus eorum. Si clauso caelo plu-
via non fluxerit propter peccata populi. et israel. et
deprecati fuerint te in loco isto. et confes-
si nomini tuo. et conversi a peccatis suis. cum eos afflixe-
ris: exaudi de caelo domine et dimitte
peccata servis tuis et populo tuo israel. et do-
ce eos viam bonam per quam ingrediantur. et
da pluviam super terram quam dedisti populo
tuo ad possidendum. Fames si orta fuerit
in terra et pestilentia. aerugo et aurugo
et locusta et bruchus. et hostes vastatis re-
gionibus portas obsederint civitatis. omnis-
que plaga et infirmitas presserit. Si quis de
populo tuo israel fuerit deprecatus. cognoscens
plagam et infirmitatem suam. et expan-
derit manus suas in domo hac. tu ex-
audi de caelo de sublimi scilicet habitaculo tuo. et
propitiare et redde unicuique secundum vias
suas quas nosti eum habere in corde suo. tu
enim solus nosti corda filiorum hominum. ut
timeant te et ambulent in viis tuis cunc-
tis diebus quibus vivunt super faciem ter-
rae quam dedisti patribus nostris. Externum quoque
qui non est de populo tuo israel. si venerit de terra
longinqua propter nomen tuum magnum et propter ma-
num tuam robustam et brachium tuum extentum.
et adoraverit te in loco isto. tu exaudies
de caelo firmissimo habitaculo tuo. et fa-
cies cuncta pro quibus invocaverit te ille pe-
regrinus. ut sciant omnes populi terrae nomen tuum
et timeant te sicut populus tuus israel. et cog-
noscant quia nomen tuum invocatum est super
domum hanc quam aedificavi nomini tuo. Si e-
gressus fuerit populus tuus ad bellum contra ad-
versarios suos per viam in qua miseris eos.
adorabunt te contra viam in qua civi-
tas haec est quam elegisti et domus quam aedificavi
nomini tuo. tu exaudias de caelo preces eorum
et obsecrationem et ulciscaris. Si autem pec-
caverint tibi. neque enim est homo qui non pec-
cet. et iratus fueris contra eos et tradideris eos hostibus
et captivos eos duxerint in terram longin-
quam vel certe quae iuxta est. et conversi cor-
de suo in terra ad quam captivi ducti fuerint
egerint paenitentiam. et deprecati te fuerint in

terra captivitatis sue dicentes: peccavimus
inique fecimus iniuste gessimus et reversi fuerint
ad te in toto corde suo et in tota anima sua in
terra captivitatis sue ad quam ducti sunt
adorabunt te contra viam terre sue quam dedis-
ti patribus eorum et urbis quam elegisti et domus quam
edificavi nomini tuo: tu exaudias de celo hoc
est de firmo habitaculo tuo preces eorum et
facias iudicium et dimittas populo tuo quamvis
peccatori; tu es enim deus meus. Aperiantur oculi tui et
queso et aures tue intente sint ad orationem
que fit in loco isto. Nunc igitur consurge domine deus
in requiem tuam tu et archa fortitudinis
tue. Sacerdotes tui domine deus induantur
salutem et sancti tui letentur in bonis. Domine deus
ne averteris faciem christi tui; memento mi-
sericordiarum David servi tui. Cumque com-
plesset Salomon fundens preces, ignis de
celo descendit et devoravit holocaus-
ta et victimas et maiestas domini imple-
vit domum. Nec poterant sacerdotes ingre-
di templum domini eo quod implesset ma-
iestas domini templum dei. Sed et omnes filii Is-
rael videbant descendentem ignem de
celo et gloriam domini super domum et corruentes (gloriam)
proni in terram super pavimentum stratum la-
pide adoraverunt et laudaverunt dominum quoniam
bonus quoniam in seculum misericordia eius. Rex autem et omnis populus
immolabant victimas coram domino.

VII

Mactavit igitur Salomon hostias boum vigin-
ti duo milia, arietum centum viginti milia, et dedica-
vit domum dei rex et universus populus. Sa-
cerdotes autem stabant in officiis suis et levi-
te in organis carminum domini que fecit David
rex ad laudandum dominum quoniam in eternum
misericordia eius, ymnos David canentes per manus
suas. Porro sacerdotes canebant tubis
ante eos cunctusque Israel stabat. Sanctifica-
vit quoque Salomon medium atrii ante tem-
plum domini; obtulerat enim ibi holocausta
et adipes pacificorum, quia altare eneum
quod fecerat non poterat sustinere holoca-
usta et sacrificia et adipes. Fecit ergo Salomon
sollempnitatem in tempore illo septem diebus
et omnis Israel cum eo ecclesia magna valde ab
introitu Emath usque ad torrentem Egy-
pti. Fecitque die octavo collectam, eo quod de-
dicasset altare septem diebus et sollempni-
tatem celebrasset septem. Igitur in die vicesima (diebus)
tertia mensis septimi dimisit populos ad taber-
nacula sua letantes atque gaudentes
super bono quod fecerat dominus David et Salomoni et
Israel populo suo. Complevitque Salomon
domum domini et domum regis et omnia que dispo-
suerat in corde suo ut faceret in domo
domini et in domo sua, et prosperatus est. Appa-
ruit ei dominus nocte et ait: Audivi o-
rationem tuam et elegi locum istum mihi in domum
sacrificii. Si clausero celum et pluvia
non fluxerit et mandavero et precepero locuste
ut devoret terram et misero pestilen-
tiam in populum meum, conversus autem populus meus
super quos invocatum est nomen meum deprecatus
me fuerit et exquisierit faciem meam
et egerit penitentiam a viis suis pessimis, et e-
go exaudiam de celo et propitius ero peccatis
eorum et sanabo terram eorum. Oculi quoque
mei erunt aperti et aures mee erecte
ad orationem eius qui in loco isto oraverit. Ele-
gi enim et sanctificavi locum istum ut sit
nomen meum ibi in sempiternum et permaneant
oculi mei et cor meum ibi cunctis di-
ebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut am-
bulavit David pater tuus et feceris iuxta omnia
que precepi tibi et iustitias meas et iudi-
cia custodieris, suscitabo thronum reg-
ni tui sicut pollicitus sum David patri tuo
dicens: Non auferetur de stirpe tua vir
qui sit princeps in Israel. Si autem aversi fueritis
et dereliqueritis iustitias meas et precepta mea
que proposui vobis et abeuntes servieritis
diis alienis et adoraveritis eos, evellam
vos de terra mea quam dedi vobis et domum
hanc quam edificavi nomini meo proiciam

a facie mea: et tradam eam in parabolam
et in exemplum cunctis populis. Et domus ista
erit in proverbium universis transeuntibus et
dicent stupentes. Quare fecit sic dominus
terre huic et domui huic? Respondebuntque.
Quia dereliquerunt dominum deum patrum suorum qui
eduxit eos de terra egypti et apprehenderunt
deos alienos et adoraverunt eos atque colu-
erunt. Idcirco venerunt super eos universa
hec mala.

VIII Expletis autem viginti annis postquam edifica-
vit salomon domum domini et domum suam:
civitates quas dederat hyram salomo-
ni edificavit. et habitare ibi fecit filios
israel. Abiit quoque in emath suba et obtinu-
it eam. Et edificavit palmiram in deser-
to. et alias civitates munitissimas e-
dificavit in emath. Extruxitque betho-
ron superiorem et bethoron inferiorem ci-
vitates muratas habentes portas et ve-
ctes et seras. Balaad etiam et omnes urbes fir-
missimas que fuerunt salomonis. cunctas-
que urbes quadrigarum et urbes equitum. Omnia
quecumque voluit salomon atque disposuit: edi-
ficavit in ierusalem et in libano et in universa
terra potestatis sue. Omnem populum qui derelic-
tus fuerat de etheis et amorreis et phe-
rezeis et eveis et iebuseis qui non erant
de stirpe israel. de filiis eorum et de posteris quos
non interfecerant filii israel: subiugavit sa-
lomon in tributarios usque in diem hanc.
Porro de filiis israel non posuit ut servi-
rent operibus regis. Ipsi enim erant viri bel-
latores et duces primi et principes quadrigarum
et equitum eius. Omnes autem principes exercitus
regis salomonis fuerunt ducenti quinquaginta qui eru-
diebant populum. Filiam vero pharaonis trans-
tulit de civitate david in domum quam edifi-
caverat ei. Dixit enim rex. Non habi-
tabit uxor mea in domo david re-
gis israel eo quod sanctificata sit: quia
ingressa est in eam archa dei. Tunc

obtulit salomon holocausta domino su-
per altare domini quod extruxerat ante porti-
cum: ut per singulos dies offerretur in eo iux-
ta preceptum moysi in sabbatis et in kalendis et in fes-
tis diebus ter per annum. id est in sollempnita-
te azimorum. in sollempnitate ebdo-
madarum. et in sollempnitate tabernaculorum.
Et constituit iuxta dispositionem david patris sui
officia sacerdotum in ministeriis suis: et le-
vitas in ordine suo ut laudarent et mi-
nistrarent coram sacerdotibus iuxta ritum u-
niuscuiusque diei: et ianitores in divisio-
nibus suis per portam et portam. Sic enim pre-
ceperat david homo dei. Nec enim pretergressi sunt
de mandatis regis tam sacerdotes quam
levite ex omnibus que preceperat. Et in
custodiis thesaurorum omnia preparata
habuit salomon ex eo die quo
fundavit domum domini usque in diem quo
perfecit eam. Tunc abiit salomon
in asiongaber et in haialath ad oram ma-
ris rubri que est in terra edom. Misit
autem ei hyram per manus servorum suorum
naves et nautas gnaros maris: et abi-
erunt cum servis salomonis in ophyr. Tu-
leruntque inde quadringenta quinquaginta talenta
auri: et attulerunt ad regem salomonem.

IX Regina quoque saba cum audisset fa-
mam salomonis venit ut temptaret e[tc].
fecit rex salomon ducentas hastas
aureas de summa sescentorum aureorum
qui in hastis singulis expendebantur. Tre-
centa quoque scuta aurea trecentorum aureorum
quibus tegebantur scuta singula. Posuit-
que ea rex in armamentario quod erat consi-
tum nemore. Fecitque rex solium ebur-
neum etc. Habuit quoque salomon quadraginta milia equorum
in stabulis et curruum equitum duodecim milia.
constituitque eos in urbibus quadrigarum
et ubi erat rex in ierusalem. Exercuit etiam
potestatem super cunctos reges a flumi-
ne eufraten usque ad terram philisti-

Marginal notes: ab hic usque ad finem capituli [illegible] libro est — [illegible] paralipomenon — insula sic dicta [illegible] — 3 Reg. 10 — in domo saltus [illegible] 3 Reg. 10 — a — b — f

nos et usque ad terminos Egypti. Tantamque copiam prebuit argenti et c.

Reliqua autem operum Salomonis priorum et novissimorum scripta sunt in libris Nathan prophete et in libris Ahie Silonitis, in visione quoque Addo videntis contra Ieroboam filium Nabath. Regnavit autem Salomon in Ierusalem super omnem Israel xl annis. Dormivitque et c.

X

Profectus est autem Roboam in Sychem. Illuc enim cunctus Israel convenerat ut constituerent eum regem et c.

XI

Venit autem Roboam in Ierusalem et convocavit universam domum Iuda et c.

Habitavit autem Roboam in Ierusalem et edificavit civitates, extruxitque Bethleem et Ethan et Thecue, Bethsur quoque et Socho et Odollam, necnon et Geth et Maresa et Ziph, sed et Aduram et Lachis et Azecha, Saraa quoque et Ahialon et Hebron que erant in Iuda et in Beniamin, civitates munitissimas. Cumque clausisset eas muris, posuit in eis principes, ciborumque horrea, hoc est olei et vini. Sed et in singulis urbibus fecit armamentaria scutorum et hastarum, firmavitque eas summa diligentia et imperavit super Iudam et Beniamin. Sacerdotes autem et levite qui erant in universo Israel venerunt ad eum de cunctis sedibus suis, relinquentes suburbana et possessiones suas, et transeuntes ad Iudam et Ierusalem, eo quod abiecisset eos Ieroboam et posteri eius ne sacerdotio domini fungerentur. Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum et demoniorum vitulorumque quos fecerat. Sed et de cunctis tribubus Israel quicumque dederant cor suum ut quererent dominum deum Israel venerunt in Ierusalem ad immolandas victimas domino deo patrum suorum, et roboraverunt regnum Iuda et confirmaverunt regnum Roboam filii Salomonis per tres annos. Ambulaverunt enim in viis David et Salomonis annis tantum tribus. Duxit autem Roboam uxorem Mahalath filiam Ierimuth filii David, Abiahil quoque filiam Heliab filii Ysai, que peperit ei filios Iehus et Somoriam et Zoom. Post hanc quoque accepit Maacham filiam Absalom, que peperit ei Abiam et Ethai et Ziza et Salomith. Amavit autem Roboam Maacham filiam Absalom super omnes uxores suas et concubinas. Nam uxores xviii duxerat, concubinas autem lx, et genuit xxviii filios et lx filias. Constituit vero in capite Abiam filium Maacha ducem super omnes fratres suos; ipsum enim regem facere cogitabat, quia sapientior fuit et potentior super omnes filios eius, in cunctis finibus Iuda et Beniamin et in universis civitatibus muratis. Prebuitque eis escas plurimas et multas petivit uxores.

XII

Cumque roboratum fuisset regnum Roboam et confortatum, dereliquit legem domini et omnis Israel cum eo.

Anno autem quinto regni Roboam ascendit Sesac rex Egypti in Ierusalem, quia peccaverant domino, cum mille ducentis curribus et lx milibus equitum. Nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Egypto, Libies scilicet, Troglodite et Ethiopes. Cepitque civitates munitissimas in Iuda et venit usque Ierusalem. Semeias autem propheta ingressus est ad Roboam et principes Iuda qui congregati fuerant in Ierusalem fugientes Sesach, dixitque ad eos: Hec dicit dominus: Vos reliquistis me, et ego reliqui vos in manu Sesach. Consternatique principes Israel et rex dixerunt: Iustus est dominus. Cumque vidisset dominus quod humiliati essent, factus est sermo domini ad Semeiam dicens: Quia humiliati sunt, non disperdam eos, daboque eis paululum auxilii, et non stillabit furor meus super Ierusalem per manum Sesach. Verumptamen servient ei, ut sciant distantiam servitutis mee et servitutis regni terrarum. Recessit itaque Sesach rex Egypti ab Ie-

rusalem sublatis thesauris domus domini et do
mus regis omnia quae secum tulit et clipeos au (iii Re. xiiii. f.)
reos quos fecerat Salomon pro quibus fecit rex
aereos et tradidit illos principibus scuta
riorum qui custodiebant vestibulum pala
cii. Cumque introiret rex domum domini ve
niebant scutarii et tollebant eos iterumque
referebant ad armamentarium suum. Ve
rumptamen quia humiliati sunt aversa est ab
eis ira domini nec deleti sunt penitus. Siquidem
et in Iuda inventa sunt opera bona. Confor
tatus est ergo rex Roboam in Ierusalem atque
regnavit. Quadraginta autem et unius re. (iii Re. xiiii. f.)
Fecit autem malum et non preparavit cor suum
ut quereret dominum. Opera vero Roboam
prima et novissima scripta sunt in libris Se
meie prophete et Addo videntis et diligenter
exposita. Pugnaveruntque adversum se Ro
boam et Ieroboam cunctis diebus. Et dormi
vit Roboam cum patribus suis sepultusque
est in civitate David. Et regnavit Abia filius eius pro eo.

XIII

Anno xviii regis Ieroboam reg
navit Abia super Iudam tribus an (iii Re. xv.)
nis regnavit in Ierusalem. nomen
que matris eius Michaia filia Urihel de
Gabaa. Et erat bellum inter Abiam et Ie
roboam. Cumque iniisset Abia certamen
et haberet bellicosos viros et electorum quadra
ginta milia, Ieroboam instruxit econtra
aciem cum octingentis milibus virorum qui et
ipsi electi erant et ad bella fortissimi.
Stetit ergo Abia super montem Someron
qui erat in Effraim et ait. Audi Ierobo
am et omnis Israel. Num ignoratis quod dominus
deus Israel dederit regnum David super Israel in sempi
ternum ipsi et filiis eius in pactum salis? Et
surrexit Ieroboam filius Nabath servus
Salomonis filii David et rebellavit contra dominum
suum. Congregatique sunt ad eum viri va
nissimi et filii Belial et praevaluerunt contra
Roboam filium Salomonis. Porro Roboam
erat rudis et corde pavido nec potu

it resistere eis. Nunc ergo vos dicitis quod resis
tere possitis regno domini quod possidet per fi
lios David. Habetisque grandem populi multitu
dinem atque vitulos aureos quos fecit
vobis Ieroboam in deos. Et eiecistis sacerdo
tes domini filios Aaron atque Levitas et fe
cistis vobis sacerdotes sicut omnes populi terrarum.
Quicumque venerit et initiaverit manum suam
in tauro in bobus et in arietibus vii fit sacerdos statim
dos eorum qui non sunt dii. Noster autem dominus
deus est quem non relinquimus. Sacerdotesque mi
nistrant domino de filiis Aaron et Levite
sunt in ordine suo. Holocausta quoque of
ferunt domino per singulos dies mane et vespere
et thimiama iuxta legis praeceptum con
fectum et proponuntur panes in mensa mun (Levit. xxiiii. c.)
dissima. Estque apud nos candelabrum
aureum et lucerna eius ut accendatur semper ad (Levit. i. g. a.)
vesperam. Nos quippe custodimus praecepta
dei nostri quem vos reliquistis. Ergo in exercitu
nostro dux deus est et sacerdotes eius qui clangunt
tubis et resonant contra vos. Filii Israel nolite
pugnare contra dominum deum patrum vestrorum
quia non vobis expedit. Hec illo loquente Iero
boam retro moliebatur insidias. Cumque
ex adverso hostium staret ignorantem
Iudam suo ambiebat exercitu. Respiciens
que Iudas vidit instare bellum ex adverso et
post tergum et clamavit ad dominum ac sa
cerdotes tubis canere ceperunt omnisque
viri Iuda vociferati sunt. Et ecce illis
vociferantibus perterruit deus Ieroboam
et omnem Israel qui stabat ex adverso Abi
a et Iuda. Fugeruntque viri Israel Iudam et
tradidit eos deus in manus eorum. Percussit ergo
eos Abia et populus eius plaga magna et cor
ruerunt vulnerati ex Israel quingenta
milia virorum fortium. Humiliatique sunt
filii Israel in tempore illo et vehementissime
confortati filii Iuda eo quod sperassent in do
mino deo patrum suorum. Persecutus est autem
Abia fugientem Ieroboam et civitates

eius cepit bethel et filias eius et iesana cum fi-
liabus suis. ephron quoque et filias eius. Nec
(valuit ultra resistere)
ieroboam in diebus abie. quem percussit dominus et
mortuus est. Igitur abia confortato im-
perio suo: accepit uxores .xiiii. procreavit-
que .xxii. filios et .xvi. filias. Reliqua autem
sermonum abia viarumque et operum ipsius scrip-
ta sunt diligentissime in libro prophete addo.

XIIII

Dormivit autem abia cum patribus suis
et sepelierunt eum in civitate david. reg-
navitque asa filius eius pro eo. In cuius diebus que-
vit terra annis .x. Fecitque asa quod bonum
et placitum erat in conspectu dei sui et sub-
vertit altaria peregrini cultus et excelsa. et con-
fregit statuas. lucosque succidit. ac pre-
cepit iude ut quereret dominum deum patrum suo-
rum et faceret legem et universa mandata.
et abstulit de cunctis urbibus iuda aras
et phana et regnavit in pace. Edifica-
vit quoque urbes munitas in iuda: quia
quietus erat et nulla temporibus eius bella sur-
rexerant pacem domino largiente. Dixit autem
iude. Edificemus civitates istas et valle-
mus eas muris et roboremus turribus et por-
tis et seris donec a bellis quieta sunt omnia
eo quod quesierimus dominum deum patrum nostrorum
et dederit nobis pacem per gyrum. Edificave-
runt igitur et nullum in extruendo impedimen-
tum fuit. Habuit autem asa in exercitu suo por-
tantium scuta et hastas de iuda .ccc. milia
de beniamin vero scutariorum et sagitta-
riorum .cc. lxxx. milia omnes isti viri fortis-
simi. Egressus est autem contra eos zara
ethiops cum exercitu suo decies centena
milia et curribus .ccc. et venit usque
maresa. Porro asa perrexit obviam ei et
instruxit aciem ad bellum in valle sephata
que est iuxta maresa. Et invocavit dominum
deum et ait. Domine non est apud te ulla dis-
tantia utrum in paucis auxilieris an in plu-
ribus. Adiuva nos domine deus noster. In te enim
et in tuo nomine habentes fiduciam: venimus contra
hanc multitudinem. Domine deus noster tu es: non
prevaleat contra te homo. Exterruit itaque dominus
ethiopes coram asa et iuda. fugeruntque ethi-
opes et persecutus est eos asa et populus qui cum illo
erat usque gerare. et ruerunt ethiopes us-
que ad internicionem. quia domino cedente contri-
ti sunt et exercitu illius preliante. Tulerunt igitur spo-
lia multa et percusserunt omnes civitates per
circuitum gerare. Grandis quippe cunctos
terror invaserat et diripuerunt urbes et
multam predam asportaverunt. Sed et cau-
las ovium destruentes: tulerunt pecorum
infinitam multitudinem et camelorum. re-
versique sunt in ierusalem.

XV

Azarias autem filius obed facto in se spiritu dei e-
gressus est in occursum asa et dixit ei. Au-
dite me asa et omnis iuda et beniamin.
Dominus vobiscum: quia fuistis cum eo. Si quesieri-
tis eum: invenietis. si autem dereliqueritis eum
derelinquet vos. Transibunt autem multi dies in
israel absque deo vero et absque sacerdote docto-
re et absque lege. Cumque reversi fuerint in angus-
tia sua ad dominum deum israel et quesierint eum re-
perient. In tempore illo non erit pax egredi-
enti et ingredienti. sed terrores undique in cunc-
tis habitatoribus terrarum. Pugnabit enim gens
contra gentem et civitas contra civitatem: quia
dominus conturbabit eos in omni angustia. Vos
ergo confortamini et non dissolvantur manus
vestre. erit enim merces operi vestro. Quod cum au-
disset asa verba et prophetiam azarie filii
oded prophete confortatus est: et abstulit ydo-
la de omni terra iuda et beniamin et ex ur-
bibus quas ceperat montis effraym. et de-
dicavit altare domini quod erat ante porticum
domus domini. Congregavitque universum iudam
et beniamin et advenas cum eis de effraym
et de manasse et de symeon. Plures enim ad
eum fugerant ex israel videntes quod dominus
deus illius esset cum eo. Cumque venissent ierusalem
mense tertio anno .xv. regni asa: in eo

lauerūt dn̄o i die illa de manubiis ⁊ p
da q̄ adduxerant boues septigentos ⁊ ari
etes . vii . mił . Et ītrauit ex more ad cor
roborand' fed' ut q̄rerēt dn̄m dm̄ pa
trū suoꝝ i toto corde ⁊ i tota aīa sua
Si qs aū inquit nō quesierit dn̄m dm̄
isrł . moriat' a minimo usq; ad maxi
mū . a uiro usq; ad mulierem . Iuraue
rūtq; dn̄o uoce magna i iubilo ⁊ in
clangore tube ⁊ in sonitu bucinarū
omīs qui erāt i iuda cum execratōne .
In omī enī corde suo iurauūt ⁊ i tota
uoluntate sua quesierūt eum ⁊ inue
nerūt . p̄stititq; eis dn̄s requiem p circu
itū . Sed ⁊ matrem maacham asa regis ex
augusto deposuit impio : eo qđ fecis
set i luco simulacrū p̄api . qđ omne con
triuit ⁊ i frusta cōminuens cōbussit
i torrente cedron . Excelsa aū derelic
ta sūt i isrł . attamē cor asa erat pfect̄
cunctis diebz eī . Ea q; q̄ uouerat pater
suus ⁊ ipse intulit i domū dn̄i : aurū ⁊
argentū uasoꝝq; diu'sam supellecti
lem . Bellum u' nō fuit usq; ad trice
simū qntū annū regni asa .

XVI

Anno aū . xxxvi . regni eī ascendit ba
asa rex isrł i iudā ⁊ muro circūdabat ra
In tempe illo uenit anani ppha ad a
sa regem iuda ⁊ dixit ei . Quia habuisti fi
duciam i rege syrie ⁊ nō i dn̄o dō tuo : id
eo euasit syrie regis exercitus de manu
tua . Nonne ethiopes ⁊ libies multo plures
erāt quadrigis ⁊ equitibz ⁊ multitudine
nimia . quos cū dn̄o crederes tradidit
i manū tuā . Oculi enī dn̄i cōtemplant'
uniu'sam terrā ⁊ p'bent fortitudinē
his q corde pfc̄o credūt i eū . Stulte ḡ
egisti ⁊ ppt hoc ex p'senti tp̄e adu'sum te
bella cōsurgēt . Iratusq; asa adu'sus
uidentē iussit eum mitti i neruū .
Valde q'ppe sup h fuerat idignat' ⁊ int'
fecit de pplo i tp̄e illo plimos . Opa aū
asa p'ma ⁊ nouissima . scripta sūt i li
bro regū iuda ⁊ isrł . Egrotauit aūt
asa āno . xxxix . regni sui dolore pedū
uehementissime ⁊ nec in infirmita
te sua q̄siuit dn̄m . s; magis medi
coꝝ arte cōfisus est . Dormiuit cū pa
trib; suis ⁊ mortuus est āno . xl . p'mo
regni sui ⁊ sepelierūt eū i sepulcro
patris sui qđ fecerat i ciuitate dd . posu
eruntq; eū sup lectū suū plenū aroma
tib; ⁊ unguentis meretriciis q̄ erāt ping
mentarioꝝ arte cōfecta ⁊ cōbusserūt
sup eū ambitiōne nimia .

XVII

Regnauit aū iosaphat filius eī p eo
⁊ inualuit contra isrł . Constituitq; mi
litū nu'os i cunctis urbib; iuda q̄ erāt
uallate muris . p'sidia q; disposuit i
t'ra iude ⁊ i ciuitatib; effraym q̄s cep
at asa pat' eius . Et fuit dn̄s cū iosapha
th q' ambulauit i uiis dd patris sui p'i
mis . ⁊ nō sp'auit i baalim . s; i dō patris
sui . ⁊ p'rexit i p'ceptis illi' ⁊ nō iuxta pecca
isrł . Confirmauitq; dn̄s regnū i ma
nu eius . Et dedit oīs iuda munera io
saphath . facteq; sūt ei īfinite diuitie
⁊ multa glīa . Cūq; sumsisset cor eī auda
ciam ppt uias dn̄i : excelsa ⁊ lucos de
iuda abstulit . Tercio aū āno regni sui
misit de p'ncipib; suis benahil ⁊ abdi
am ⁊ zachariā ⁊ nathanael ⁊ miche
am ut docerent i ciuitatib; iuda ⁊ cū
eis leuitas seme . yam ⁊ nathaniam ⁊
zabadiam . asahel q°q; ⁊ semiramoth
⁊ ionathan adoniam q; ⁊ thobiā ⁊ to
badoniam leuitas ⁊ cū eis elysama
⁊ ioram sacerdotes . docebāt q; pplm i iu
da hn̄tes libꝝ legis dn̄i ⁊ circuibāt
cūctas urbes iuda atq; erudiebāt ppłm .
Itaq; factus est pauor dn̄i sup oīa reg
na terraꝝ q̄ erāt p gyrū iuda . nec aude
bant bellare contra iosaphat . Sed ⁊
philistei iosaphat munera defere

bant et vectigal argenti. Arabes quoque adducebant pecora arietum septem milia septingenta et hyrcos totidem. Crevit ergo Iosaphat et magnificatus est usque in sublime atque edificavit in Iuda domos ad instar turrium urbesque muratas. Et multa opera patravit in urbibus Iuda. Viri quoque bellatores et robusti erant in Ierusalem quorum iste est numerus per domos atque familias singulorum. In Iuda principes exercitus Ednas dux et cum eo robustissimi viri trecenta milia. Post hunc Iohanan princeps et cum eo ducenta et octoginta milia. Post istum quoque Amasias filius Zechri consecratus Domino et cum eo ducenta milia virorum fortium. Hunc sequebatur robustus ad prelia Eliada et cum eo tenentium arcum et clipeum ducenta milia. Post istum etiam Iozabad et cum eo centum octoginta milia expeditorum militum. Hii omnes erant ad manum regis exceptis aliis quos posuerat in urbibus muratis in universo Iuda.

eo quod fuit doctor legis et de tribu ysachar de quo sunt doctores legis

XVIII. Fuit ergo Iosaphat dives et inclitus multum et affinitate coniunctus est Achab. Descenditque post annos ad eum in Samariam. Ad cuius adventum mactavit Achab arietes et boves plurimos et populo qui venerat cum eo persuasitque illi ut ascenderet in Ramoth Galaad. Dixitque Achab rex Israel ad Iosaphat regem Iuda. Veni mecum et cetera.

de quo s. xvi.

XIX. Reversus est autem Iosaphat rex Iuda in domum suam pacifice in Ierusalem. Cui occurrit Ieu filius Anani videns et ait ad eum. Impio prebes auxilium et his qui oderunt Dominum amicitia iungeris et idcirco iram quidem Domini merebaris. Sed bona opera inventa sunt in te eo quod abstuleris lucos de terra Iuda et preparaveris cor tuum ut requireres Dominum Deum patrum tuorum. Habitavit ergo Iosaphat in Ierusalem. Rursumque egressus est ad populum de Bersabee usque ad montem Effraim et revocavit eos ad Dominum Deum patrum suorum. Constituitque iudices terre in cunctis civitatibus Iuda munitis per singula loca. Et precipiens iudicibus videte ait quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium sed Domini et quodcumque iudicaveritis in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscum et cum diligentia cuncta facite. Non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas nec personarum acceptio nec cupido munerum. In Ierusalem quoque constituit Iosaphat Levitas et sacerdotes et principes familiarum ex Israel ut iudicium et causam Domini iudicarent habitatoribus eius. Precepitque eis dicens. Sic agetis in timore Domini fideliter et corde perfecto. Omnem causam que venerit ad vos fratrum vestrorum qui habitant in urbibus suis inter cognationem et cognationem ubicumque questio est de lege de mandato de ceremoniis de iustificationibus ostendite eis ut non peccent in Dominum et ne veniat ira super vos et super fratres vestros. Sic ergo agetis et non peccabitis. Amarias autem sacerdos et pontifex vester in his que ad Dominum pertinent presidebit. Porro Zabadias filius Ismahel qui est dux in domo Iuda super ea opera erit que ad regis officium pertinent. Habetis quoque magistros Levitas coram vobis. Confortamini et agite diligenter et erit Dominus vobiscum in bonis.

XX. Post hec congregati sunt filii Moab et filii Amon et cum eis de Ammonitis ad Iosaphat ut pugnarent contra eum. Veneruntque nuntii et indicaverunt Iosaphat dicentes. Venit contra te multitudo magna de his locis que trans mare sunt et de Syria et ecce consistunt in Asasonthamar que est Engaddi. Iosaphat autem timore perterritus totum se contulit ad rogandum Dominum et predicavit ieiunium universo Iude. Congregatusque est Iudas ad placandum Dominum sed et omnes de urbibus suis ve

venerant ad obsecrandum eum. Cumque stetisset
iosaphat in medio cetus iuda et ierusalem in
domo domini ante atrium novum, ait: Domine
deus patrum nostrorum tu es deus in celo et dominaris
cunctis regnis gentium. In manu tua est
fortitudo et potentia, nec quisquam tibi potest re (iob. x)
sistere. Nonne tu deus noster interfecisti omnes ha
bitatores terre huius coram populo tuo israhel et dedis
ti eam semini abraham amici tui in sem
piternum? Habitaveruntque in ea et extruxerunt
in illa sanctuarium nomini tuo dicentes: Si venerint
super nos mala, gladius iudicii, pestilen
tia et fames, stabimus coram domo hac in
conspectu tuo in qua invocatum est nomen tuum,
et clamabimus ad te in tribulationibus nostris, et
exaudies salvosque facies. Nunc igitur ecce fi
lii ammon et moab et mons seyr per quos
non concessisti israhel ut transirent quando
egrediebantur de egypto, sed declinaverunt ab
eis et non interfecerunt eos, e contrario agunt et
nituntur eicere nos de possessione quam tra
didisti nobis deus noster. Ergo non iudicabis
eos? In nobis quidem non tanta est fortitudo
ut possimus huic multitudini resistere que
irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere
debeamus, hoc solum habemus residui ut o
culos nostros dirigamus ad te. Omnis vero iuda
stabat coram domino cum parvulis et uxoribus et
liberis suis. Erat autem iaziel filius zacha
rie filii banaye filii iehiel filii
mathanie levites de filiis asaph, super
quem factus est spiritus domini in medio turbe, et ait:
Attendite omnis iuda et qui habitatis in
ierusalem, et tu rex iosaphat: Hec dicit
dominus deus vobis: Nolite timere nec pave
atis hanc multitudinem. Non est enim
vestra pugna sed dei. Cras descende
tis contra eos. Ascensuri enim sunt per
clivum nomine sys, et invenietis illos in
summitate torrentis qui est contra so
litudinem ieruhel. Non eritis vos
qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter state et videbitis auxilium domini
super vos. O iuda et ierusalem nolite timere
nec paveatis. Cras egrediemini contra
eos et dominus erit vobiscum. Iosaphat ergo et
iuda et omnes habitatores ierusalem ceciderunt
proni in terram coram domino et adoraverunt
eum. Porro levite de filiis caath et
de filiis core laudabant dominum deum is
rahel voce magna in excelsum. Cumque
mane surrexissent, egressi sunt per de
sertum thecue. Profectisque eis stans io
saphat in medio eorum dixit: Audite
me iuda et habitatores ierusalem. Cre
dite in domino deo vestro et securi eritis. Cre
dite prophetis eius et cuncta evenient
prospera. Deditque consilium populo et statu (quod erant acturi)
it cantores domini ut laudarent eum in
turmis suis et antecederent exercitum
ac voce consona dicerent: Confitemi
ni domino quoniam bonus quoniam in eternum misericordia
eius. Cumque cepissent laudes canere,
vertit dominus insidias eorum in semetipsos,
filiorum scilicet ammon et moab et montis se
yr qui egressi fuerant ut pugnarent contra
iudam et percussi sunt. Nam filii a
mon et moab consurrexerunt adversum
habitatores montis seyr ut
interficerent et delerent eos. Cumque hoc
perpetrassent, etiam in semetipsos versi
mutuis se concidere vulneribus. Por
ro iudas cum venisset ad speculam
que respicit solitudinem, vidit
procul omnem late regionem plenam cada
veribus, nec superesse quemquam qui necem
evadere potuisset. Venit ergo iosaph
at et omnis populus cum eo ad detrahenda
spolia mortuorum, inveneruntque inter
cadavera variam supellectilem, ves
tes quoque et vasa pretiosissima, et diri
puerunt ita ut omnia portare non pos
sent, nec per tres dies spolia auferre
pre magnitudine. Die autem quarto

congregati sunt in valle benedictionis. Etenim
quoniam ibi benedixerant domino vocaverunt lo-
cum illum vallis benedictionis usque in presentem
diem. Reversusque est omnis vir iuda et hieru-
salem et iosaphat ante eos in ie-
rusalem cum letitia magna: eo quod dedisset
eis dominus gaudium de inimicis suis. Ingres-
sique sunt in ierusalem cum psalteriis et cytharis
et tubis in domum domini. Irruit autem pavor
domini super universa regna terrarum cum audis-
sent quod pugnasset dominus contra inimicos
israel. Quievitque regnum iosaphat et prebu-
it ei deus pacem per circuitum. Regna-
vit ergo iosaphat super iudam et erat xxxv
Reliqua autem gestorum iosaphat priorum et novis-
simorum scripta sunt in libris iehu filii ana-
ni quos digessit in libro regum israel. Post hec
iniit amicitias iosaphat rex iuda cum o-
chozia rege israel cuius opera fuere pessima
et particeps fuit ut facerent naves que i-
rent in tharsis. Feceruntque classem in asio-
ngaber. Prophetavit autem eliezer filius do-
dau de maresa ad iosaphat dicens. Quia
habuisti fedus cum ochozia: percussit deus opera
tua. Contriteque sunt naves nec potuerunt ire
in tharsis.

XXI Dormivit autem iosaphat cum patribus
suis et sepultus est cum eis in civita-
te david. Regnavitque ioram filius eius pro eo
qui habuit fratres filios iosaphat. Azari-
am et iahiel et zachariam et azariam et michael
et saphatiam. Omnes hii filii iosaphat
regis iuda. Deditque eis pater suus multa
munera argenti et auri pensitationes cum
civitatibus munitissimis in iuda. Regnum
autem tradidit ioram: eo quod esset primoge-
nitus. Surrexit autem ioram super regnum patris
sui. Cumque se confirmasset: occidit omnes
fratres suos gladio et quosdam de principi-
bus israel. Triginta duorum annorum erat io-
ram cum regnare cepisset: et octo annis
regnavit in ierusalem. Ambulavitque in vi-
is regum israel sicut egerat domus achab. Fili-
a quippe achab erat uxor eius et fecit ma-
lum in conspectu domini. Noluit autem dominus dis-
perdere domum david propter pactum quod inierat cum eo
et quia promiserat ut daret illi lucernam
et filiis eius omni tempore. In diebus illis rebel-
lavit edom ne esset subditus iude et constitu-
it sibi regem. Cumque transisset ioram cum principibus
suis et cuncto equitatu qui erat secum surrex-
it nocte et percussit edom qui se circumde-
derat et omnes duces equitatus eius. Attamen re-
bellavit edom ne esset sub dicione iude
usque in hunc diem. Eo tempore et lomna re-
cessit ne esset sub manu illius. Dereliquerat
enim dominum deum patrum suorum. Insuper et excelsa
fabricatus est in urbibus iuda et fornica-
ri fecit habitatores ierusalem et prevarica-
ri iudam. Allate sunt ei littere ab helia
propheta in quibus scriptum erat. Hec dicit dominus
deus david patris tui. Pro eo quod non ambulasti in viis
iosaphat patris tui et in viis asa regis iuda
sed incessisti per iter regum israel et fornica-
ri fecisti iudam et habitatores ierusalem i-
mitatus fornicationem domus achab. Insuper
et fratres domus patris tui meliores te occidis-
ti: ecce dominus percutiet te plaga magna cum
populo tuo et filiis et uxoribus tuis universaque
substantia tua. Tu autem egrotabis pessimo
languore uteri: donec egrediantur vitalia
tua paulatim per dies singulos. Suscita-
vit ergo dominus contra ioram spiritum philisthino-
rum et arabum qui confines sunt ethiopibus
et ascenderunt in terram iuda et vastaverunt
eam diripueruntque cunctam substantiam que in-
venta est in domo regis insuper et filios eius
et uxores. Nec remansit ei filius nisi ioa-
chaz qui minimus natu erat. Et super omnia
hec percussit eum deus alvi languore insana-
bili. Cumque diei succederet dies et temporum spa-
cia volverentur duorum annorum expletus
est circulus sic longa consumptus est ta-
be ita ut egereret etiam viscera sua langu-

re pariter et vita caruit. Mortuusque est
in infirmitate pessima et non fecit ei populus secundum
morem combustionis exequias sicut fecerat ma
ioribus eius. Triginta duorum annorum erat
cum regnare coepisset et viii annis regna
vit in Ierusalem. Ambulavit non recte et se
pelierunt eum in civitate David verumptamen non
in sepulchro regum.

XXII

Constituerunt autem habitatores Ierusalem O
choziam filium eius minimum regem etc.
Voluntatis quippe fuit dei adversum Ocho
ziam ut veniret ad Ioram et cum venisset
egrederetur cum eo adversum Ieu filium Nam
si quem unxit dominus ut deleret domum Achab.
Cum ergo subverteret Ieu domum Achab invenit
principes Iuda et filios fratrum Ochoziae qui mi
nistrabant ei et interfecit illos. Ipsum quoque perse
quens Ochoziam comprehendit latentem in
Samaria adductumque ad se occidit.
Et sepelierunt eum eo quod esset filius Iosap
hat qui quaesierat dominum in toto corde suo.
Nec erat ultra spes aliqua ut de stirpe reg
naret Ochoziae. Siquidem Athalia mater
eius videns quod mortuus esset etc.

XXIII

Anno autem vii confortatus Ioiada assump
sit centuriones Azariam videlicet filium
Ieroham et Ismahel filium Iohanan et Aza
riam quoque filium Obed et Maasiam filium Adaiae et
Elisaphat filium Zechri et iniit cum eis foedus. Qui
circumeuntes Iudam congregaverunt Levitas
de cunctis urbibus Iuda et principes fami
liarum Israel veneruntque in Ierusalem. Iniit ergo
omnis multitudo pactum in domo etc.
Siquidem Ioiadas pontifex non dimise
rat abire turmas quae per singulas ebdoma
das succedere consueverant etc.
Dederuntque ei in manu eius tenendam
legem et constituerunt eum regem etc.
Constituit autem Ioiadas praepositos in do
mo dei sub manibus sacerdotum et Levitarum
quos distribuit David in domo domini ut of
ferrent holocausta domino sicut scriptum est

nec quisquam alius ingrediatur domum domini nisi sacerdo
tes et qui ministrant de Levitis. Ipsi tantum ingre
diantur qui sanctificati sunt

id est in Levitico
in libro Moysi in gaudio et canticis iuxta
dispositionem David. Constituit quoque ianitores
in portis domus domini ut non ingrederetur eam
in omni re inmundus. Assumpsitque centu
riones et fortissimos viros ac principes etc.

XXIIII

Septem annorum erat Ioas cum regnare coe
pisset et xl annis regnavit in Ierusalem. Nomen
matris eius Sebia de Bersabee. Fecitque
quod bonum est coram domino cunctis diebus
Ioiade sacerdotis. Accepit ei Ioiada
uxores duas de quibus genuit filios et
filias. Post quae placuit Ioas ut instaura
ret domum domini. Congregavitque sacerdotes
et Levitas et dixit eis. Egredimini ad
civitates Iuda et colligite de universo
Israel pecuniam ad sartatecta templi etc.
Athalia enim impiissima et filii eius destru
xerunt domum dei et de universis quae sancti
ficata fuerant templo domini ornave
runt phanum Baalim. Praecepit ergo
rex et fecerunt archam posueruntque eam
iuxta portam domini forinsecus et praedicatum etc.
Egeruntque hii qui operabantur industrie
et obducebatur parietum cicatrix per ma
nus eorum ac suscitaverunt domum domini in
statum pristinum et firmiter eam stare fe
cerunt. Cumque complessent omnia opera detu
lerunt coram rege et Ioiada reliquam partem pe
cuniae de qua facta sunt vasa templi in mi
nisterium et holocausta phialae quoque
et cetera vasa aurea et argentea et offe
rebantur holocausta in domo domini iugiter
cunctis diebus Ioiade. Senuit autem Ioiada
plenus dierum et mortuus est cum esset c et
xxx annorum. Sepelieruntque eum in civi
tate David cum regibus eo quod fecisset bonum
cum Israel et cum domo eius. Postquam obiit Ioia
da ingressi sunt principes Iuda et adora
verunt regem. Qui delinitus obsequiis
eorum adquievit eis. Et dereliquerunt tem
plum domini dei patrum suorum servieruntque
lucis et sculptilibus. Et facta est

Margin notes (left): [illegible] alii re[illegible]; iiii Reg. viii g; iiii R. ix. q. f.; iiii R. x. [illegible]; iiii R. xi. a.; iiii R. xi. c. d.; [illegible]

Margin notes (right): iiii R. xi. g; iiii R. xii. a.; et fere per tot; quod dixerunt Athalia et filii eius; et rabant ruinas; [illegible]; Pro quo exercens malitie imitatione; et ad; Pro adoraverunt tantum; Pro et deum; Pro ut se quasi deum coleret

XXIIII

ira contra iudam et ierusalem propter hoc peccatum. Mitte-
batque eis prophetas ut reverterentur ad dominum,
quos protestantes illi audire nolebant.
Spiritus itaque domini induit zachariam filium
ioiade sacerdotem; et stetit in conspectu
populi, et dixit eis: Hec dicit dominus. Quare
transgredimini preceptum domini quod vobis non pro-
derit, et dereliquistis dominum ut derelinque-
ret vos? Qui congregati adversus eum mi-
serunt lapides iuxta regis imperium in a-
trio domus domini. Et non est recordatus
ioas rex misericordie quam fecerat ioia-
da pater illius secum, sed interfecit filium eius. Qui
cum moreretur ait: Videat dominus et requirat.
Cumque evolutus esset annus, ascendit con-
tra eum exercitus syrie, venitque in iudam et ie-
rusalem, et interfecit cunctos principes populi, atque
universam predam miserunt regi da-
mascum. Et certe cum permodicus venis-
set numerus syrorum, tradidit dominus in mani-
bus eorum infinitam multitudinem, eo quod de-
reliquissent dominum deum patrum suorum. In ioas
quoque ignominiosa exercuere iudicia
et abeuntes dimiserunt eum in languoribus
magnis. Surrexerunt autem contra eum servi
sui in ultionem sanguinis filii ioiade sacerdo-
tis, et occiderunt eum in lectulo suo, et mortuus
est; sepelieruntque eum in civitate david, sed non
in sepulchris regum. Insidiati vero sunt ei za-
bad filius semaath ammanitidis, et io-
zabad filius semarith moabitidis.
Porro filii eius, ac summa pecunie que
adunata fuerat sub eo, et instauratio do-
mus dei, scripta sunt diligentius in libro regum.

XXV

Regnavit autem amasias filius eius
pro eo. Viginti quinque annorum erat c
Congregavit igitur amasias iudam
et constituit eos per familias tribu-
nosque et centuriones in iuda et ben-
iamin; et recensuit a viginti annis et su-
pra, invenitque triginta milia iuvenum qui
egrederentur ad pugnam et tenerent has-
tam et clipeum. Mercede quoque conduxit
de israel centum milia robustorum centum talentis argen-
ti, ut pugnarent contra filios edom. Venit
autem homo dei ad eum et ait: O rex, ne egrediatur
tecum exercitus israel; non est enim dominus cum israel et cunc-
tis filiis effraim. Quod si putas in robore bel-
la exercitus consistere, superari te faciet deus ab
hostibus; dei quippe est adiuvare et
in fugam convertere. Dixitque amasias ad
hominem dei: Quid ergo fiet de centum talentis que
dedi militibus israel? Et respondit ei homo dei:
Habet dominus unde tibi dare possit multo his plura.
Separavit itaque amasias exercitum qui ve-
nerat ad eum ex effraim ut reverteretur in lo-
cum suum. At illi contra iudam vehementer
irati reversi sunt in regionem suam. Porro a-
masias confidenter eduxit populum suum et
abiit in vallem salinarum, percussitque filios
seir decem milia. Et alia decem milia virorum ceperunt fi-
lii iuda, et adduxerunt ad preruptum cuiusdam pe-
tre, precipitaveruntque eos de summo in pre-
ceps, qui universi crepuerunt. At ille ex-
ercitus quem remiserat amasias ne se-
cum iret ad prelium, diffusus est in civitati-
bus iuda a samaria usque bethoron, et inter-
fectis tribus milibus diripuit predam mag-
nam. Amasias vero post cedem ydumeorum
et allatos deos filiorum seir, statuit eos in de-
os sibi, et adorabat eos, et illis adolebat
incensum. Quam ob rem iratus dominus contra ama-
siam, misit ad eum prophetam qui diceret ei:
Cur adorasti deos qui non liberaverunt populum
suum de manu tua? Cumque ille loque-
retur, respondit ei: Num consiliarius es regis?
Quiesce, ne interficiam te. Descendens-
que propheta, Scio, inquit, quod cogitaverit dominus
occidere te, quia fecisti hoc malum, et insuper non
adquievisti consilio meo.
Igitur amasias rex iuda inito pessimo
consilio, misit ad ioas filium ioachaz ...
Noluit audire amasias, eo quod domini es-
set voluntas ut traderetur in manibus hos-

tium per deos edom. Ascendit igitur io
as rex israel et intuiti se. ꝑ inca p᷑ ult cap. xx. xxv. e

XXVI

Sedecim annorum erat ozias cum reg
nare cepisset. et lii. annis regnauit
in ierusalem. Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fe
citque quod erat rectum in conspectu domini iuxta
omnia que fecerat amasias pater eius. et exquisi
uit dominum in diebus zacharie intelligen
tis et uidentis deum. Cumque requireret de
um. direxit eum in omnibus. Denique egressus
est et pugnauit contra philistiim et des
truxit murum geth et murum iamnie
murumque azoti. Edificauit quoque oppida
in azoto et in philistiim. Et adiuuit e
um deus contra philistiim et contra arabas
qui habitabant in gurbaal et contra amma
nitas. Appendebant ammanite mu
nera ozie. et diuulgatum est nomen
eius usque ad introitum egipti propter crebras
uictorias. Edificauitque ozias turres
in ierusalem super portam anguli et super portam
uallis et reliquas in eodem muri latere. et
muniuit eas. Extruxit et turres in so
litudine et effodit cisternas plurimas eo
quod haberet multa pecora tam in campestri
bus quam in heremi uastitate. Vineas quoque
habuit et uinitores in montibus et in carme
lo. erat quippe homo agriculture deditus.
Fuit autem exercitus bellatorum eius qui prede
bant ad prelia sub manu iehihel scribe
maasieque doctoris. et sub manu ana
nie qui erat de ducibus regis. Omnisque
numerus principum per familias uirorum forti
um. duum milium sexcentorum. et sub eis
uniuersus exercitus. ccc. et vii. milia. quingen
torum. qui erant apti ad bella. et pro rege con
tra aduersarios dimicabant. Prepa
rauit quoque eis ozias. id est cuncto exerci
tui clipeos et hastas et galeas et loricas
archusque et fundas ad iaciendos lapi
des. Et fecit in ierusalem diuersi generis machi
nas. quas in turribus collocauit et angulis
murorum. ut mitterent sagittas et saxa
grandia. Egressumque est nomen eius procul
eo quod auxiliaretur ei dominus et corrobora
sset eum. Sed cum roboratus esset eleuatum est
cor eius in interitum suum. et neglexit dominum
deum suum. Ingressusque templum domini ado
lere uoluit incensum super altare thy
miamatis. Statimque ingressus post eum
azarias sacerdos et cum eo sacerdotes domini
lxxx. uiri fortissimi restiterunt regi
atque dixerunt. Non est tui officii ozia ut
adoleas incensum domino sed sacerdotum hoc est
filiorum aaron qui consecrati sunt ad huiuscemodi mi
nisterium. Egredere de sanctuario ne contempse
ris. quia nequaquam reputabitur tibi in gloriam hoc a domino
deo. Iratusque est ozias et tenens in ma
nu turribulum ut adoleret incensum mi
nabatur sacerdotibus. statimque orta est
lepra in fronte eius coram sacerdotibus in
domo domini super altare thymiamatis.
Cumque respexisset eum azarias pontifex
et omnes reliqui sacerdotes. uiderunt lepram in
fronte eius. et festinato expulerunt eum.
Sed et ipse perterritus accelerauit egredi eo quod
sensisset illico plagam domini. Fuit igitur ozi
as rex leprosus usque ad diem mortis sue
et habitauit in domo separata plenus lepra. ob
quam eiectus fuerat de domo domini. Porro io
atham filius eius rexit domum regis et
iudicabat populum terre. Reliqua autem sermo
num ozie priorum et nouissimorum. scripsit ysaias
filius amos propheta. Dormiuitque ozias cum pa
tribus suis. et sepelierunt eum in agro regali
um sepulcrorum eo quod esset leprosus. Regna
uitque ioatham filius eius pro eo.

XXVII

Viginti .v. annorum erat ioathan cum
ioatham cum regnare cepisset. et xvi.
annis regnauit in ierusalem. Nomen matris eius
ierusa filia sadoch. Fecitque quod rectum erat
coram domino iuxta omnia que fecerat ozias

pater eius excepto quod non est ingressus templum
domini et adhuc populus delinquebat. Ipse edificavit
portam domus domini excelsam et in muro o
phel multa construxit. Urbes quoque edi
ficavit in montibus iuda: et in saltibus cas
tella et turres. Ipse pugnavit contra regem
filiorum ammon et vicit eos. Dederuntque ei fi
lii ammon in tempore illo .c. talenta argen
ti et .x. milia chororum tritici. ac totidem cho
ros ordei. hec ei prebuerunt filii ammon in
anno secundo et tertio. Corroboratusque est
ioathan: eo quod direxisset vias suas coram
domino deo suo. Reliqua autem sermonum ioath
am et omnes pugne eius et opera scripta sunt in
libro regum israel et iuda. Viginti .v. an
norum erat cum regnare cepisset: et .xvi. an
nis regnavit in ierusalem. Dormivitque ioa
than cum patribus suis et sepelierunt eum in ci
vitate david. et regnavit achaz filius eius pro eo.

XXVIII

Viginti annorum erat achaz cum regna
re cepisset et .xvi. annis regnavit
in ierusalem. Non fecit rectum in conspectu domini
sicut david pater eius: sed ambulavit in viis re
gum israel. insuper et statuas fudit baalim. Ipse
est qui adolevit incensum in valle benen
nom et lustravit filios suos in igne iux
ta ritum gentium quas interfecit dominus in adventu
filiorum israel. Sacrificabat quoque et thimi
ama succendebat in excelsis et in collibus et
sub omni ligno frondoso. Tradiditque eum dominus
deus in manu regis syrie. qui percussit eum mag
nam que predam de eius cepit imperio et adduxit
in damascum. Manibus quoque regis israel traditus
est et percussus plaga grandi. Occiditque
phacee filius romelie .cxx. milia de iu
da in die uno. omnes viros bellatores eo
quod reliquissent dominum deum patrum suorum. Eo
dem tempore occidit zechri vir potens e
phraim. maasiam filium re
gis et ezricam ducem domus eius. helcanam
quoque secundum a rege. Ceperuntque filii
israel de fratribus suis .cc. milia mulierum puerorum
et puellarum et infinitam predam. Pertulerunt que
eam in samariam. Ea tempestate erat ibi propheta
domini nomine oded. qui egressus obviam exercitui
venienti in samariam dixit eis. Ecce irat
us dominus deus patrum vestrorum contra iudam tradidit eos in ma
nibus vestris et occidistis eos atrociter ita ut ad
celum pertingeret vestra crudelitas. Insuper filios
iuda et ierusalem vultis vobis subicere in servos
et ancillas quod nequaquam facto opus est. Peccatis
enim super hoc domino deo vestro. Sed audite consilium
meum et reducite captivos quos adduxis
tis de fratribus vestris. quia magnus furor domini immi
net vobis. Steterunt itaque viri de princi
pibus filiorum ephraim azarias filius iohanan
barachias filius mosollamoth. ezechias
filius sellum. et amasa filius adali. contra eos
qui veniebant de prelio et dixerunt eis. Non in
troducetis huc captivos ne peccemus
domino. Quare vultis addere super peccata nostra et ve
tera cumulare delicta? Grande quippe
peccatum est et ira furoris domini imminet super
israel. Dimiseruntque viri bellatores
predam et universa que ceperant coram principibus
et omni multitudine. Steteruntque viri quos
supra memoravimus et apprehendentes cap
tivos omnesque qui nudi erant vestierunt
de spoliis. Cumque vestissent eos et calceassent
et refecissent eos cibo ac potu. unxissent
que eos propter laborem et adhibuissent eis curam. quicumque
ambulare non poterant et erant imbecillo
corpore imposuerunt iumentis et adduxerunt
eos in iericho civitatem palmarum ad fratres
eorum: ipsique reversi sunt samariam. Tempore
illo misit rex achaz ad regem assiri
orum postulans auxilium. Veneruntque idu
mei et percusserunt multos ex iuda et ceperunt
predam magnam. Philisthiim quoque
diffusi sunt per urbes campestres et ad
meridiem iuda. ceperuntque bethsames
et ahilon et gaderoth. socco quoque et thain

nam et gamzo cum uiculis suis, et habita
uerunt in eis. Humiliauerat enim dominus iudam
propter achaz regem iuda, eo quod nudasset eum
auxilio, et contemptui habuisset dominum. Ad
duxitque contra eum thelgathphalnasar
regem assyriorum, qui et afflixit eum, et nullo
resistente uastauit. Igitur achaz spolia
ta domo domini et domo regum et principum, de
dit regi assyriorum munera, et tamen nichil
ei profuit. Insuper et tempore angustie sue
auxit contemptum in dominum. Ipse per se rex a
chaz immolauit diis damasci uictimas
percussoribus suis, et dixit: Dii regum syrie
auxiliantur eis, quos ego placabo hostiis,
et aderunt mihi, cum econtrario ipsi fuerint ru
ine ei et uniuerso israel. Direptis itaque a
chaz omnibus uasis domus domini atque confractis,
clausit ianuas templi dei, et fecit sibi alta
ria in uniuersis angulis ierusalem. In omnibus quoque ur
bibus iuda extruxit aras ad cremandum tu
thus: atque ad iracundiam prouocauit do
minum deum patrum suorum. Reliqua autem sermo
num eius et omnium operum suorum priorum et nouissimorum scrip
ta sunt in libro regum iuda et israel. Dormiuit
que achaz cum patribus suis, et sepelierunt eum in
ciuitate dauid. Neque enim receperunt eum in se
pulcro regum israel. Regnauitque ezechias
filius eius pro eo.

XXIX

Igitur ezechias regnare cepit cum uiginti quinque esset annorum,
et uiginti et nouem annis regnauit in ierusalem. Nomen matris
eius abia filia zacharie. Fecitque quod e
rat placitum in conspectu domini iuxta omnia que
fecerat dauid pater eius. Ipse anno et mense primo
regni sui aperuit ualuas domus domini et in
staurauit eas. Adduxitque sacerdotes at
que leuitas, et congregauit eos in plateam orien
talem. Dixitque ad eos: Audite me leuite
et sanctificamini: mundate domum dei patrum
uestrorum, auferte omnem inmunditiam de sanctuari
o. Peccauerunt patres nostri, et fecerunt malum in con
spectu domini dei nostri, derelinquentes eum: auer
terunt facies suas a tabernaculo domini dei nostri

et prebuerunt dorsum. Clauserunt ostia que
erant in porticu, et extinxerunt lucernas: incen
sum quoque non adoleuerunt, et holocausta non ob
tulerunt in sanctuario deo israel. Concitatus est
itaque furor domini super iudam et ierusalem, tra
diditque eos in commotionem, et in interitum, et in sibi
lum, sicut ipsi cernitis oculis uestris. En corru
erunt patres uestri gladiis, filii nostri et fili
e nostre et coniuges captiue ducte sunt propter
scelus. Nunc ergo placet mihi ut ineamus fed
us cum domino deo israel, et auertet a nobis furorem ire
sue. Filii mei, nolite negligere. Vos elegit
dominus ut stetis coram eo, et ministretis illi,
colatisque eum et cremetis incensum. Surrex
erunt ergo leuite mahath filius amasai et
iohel filius azarie de filiis caath. Porro de
filiis merari cis filius abdi et azarias
filius ialeleel. De filiis autem gerson ioha filius
zemma et eden filius ioha. At uero de fili
is elisaphan, samri et iehiel. De fi
liis quoque asaph, zacharias et mathanias. Nec
non de filiis eman, iahiel et semei. Sed et de
filiis idithun, semeias et oziel. Con
gregaueruntque fratres suos, et sanctificati sunt, et ingres
si sunt iuxta mandatum regis et imperium domini ut
expiarent domum domini. Sacerdotes quoque
ingressi templum domini ut sanctificarent illud
extulerunt omnem inmunditiam quam intus
reppererant in uestibulo domus domini, quam tule
runt leuite et asportauerunt ad torrentem
cedron foras. Ceperunt autem prima die
mensis primi mundare, et in die octauo eius
dem mensis ingressi sunt porticum tem
pli domini: expiaueruntque templum diebus octo,
et in die sextadecima mensis eiusdem quod ceperant imple
uerunt. Ingressi sunt quoque ad ezechiam re
gem et dixerunt ei: Sanctificauimus omnem
domum domini et altare holocausti, et uasa
eius, necnon et mensam propositionis cum omnibus
uasis suis, cunctamque templi supellec
tilem, quam polluerat rex achaz in regno
suo, postquam preuaricatus est: et ecce exposita

sita sunt omnia coram altari domini. Consur-
gensque diluculo ezechias rex aduna-
vit omnes principes civitatis et ascendit
domum domini. obtuleruntque simul tauros
septem arietes septem agnos septem et hircos septem
pro peccato pro regno pro sanctuario pro iuda. Dix-
itque sacerdotibus filiis aaron ut offer-
rent super altare domini. Mactaverunt igitur tau-
ros et susceperunt sacerdotes sanguinem et
fuderunt illum super altare. Mactaverunt etiam
arietes et illorum sanguinem super altare
fuderunt. Immolaverunt et agnos et fuderunt
super altare sanguinem. Applicuerunt
hircos pro peccato coram rege et universa
multitudine et imposuerunt manus suas
Levit. x. d. super eos et immolaverunt eos sacerdotes et as-
perserunt sanguinem eorum coram altari pro pi-
aculo universi israhel. Pro omni quippe israhel
preceperat rex ut holocaustum fieret et pro
peccato. Constituit quoque levitas in do-
mo domini cum cymbalis et psalteriis et citha-
ris secundum dispositionem david et gad videntis et
nathan prophete. siquidem domini preceptum fu-
it per manum prophetarum eius. Steteruntque le-
vite tenentes organa david et sacerdotes
tubas. et iussit ezechias ut offerrent
holocausta super altare. Cumque offerren-
tur holocausta: ceperunt laudes canere domino
et clangere tubis atque in diversis organis que david rex
israhel reperat concrepare. Omni autem
turba adorante cantores et hii qui te-
nebant tubas erant in officio suo donec
compleretur holocaustum. Cumque finita es-
set oblatio: incurvatus est rex et omnes qui
cum eo erant et adoraverunt. Precepitque
ezechias et principes levitis ut lauda-
rent dominum sermonibus david et asaph viden-
1 Paral. xvi. tis. Qui laudaverunt eum magna letitia
et incurvato genu adoraverunt. Ezechi-
as autem etiam hec addidit. Implestis manus
vestras domino: accedite et offerte victi-
mas in domo domini. Obtulit ergo universa
multitudo hostias et laudes et holocau-
sta mente devota. Porro numerus holocau-
storum que obtulit multitudo: hic fuit. Tau-
ros lxx. arietes c. agnos cc. Sanctifi-
caveruntque domino boves dc. et oves iii. milia.
Sacerdotes vero pauci erant nec poterant
sufficere ut pelles holocaustorum detrahe-
rent: unde et levite fratres eorum adiuve-
runt eos donec impleretur opus et sanctifica-
rentur antistites. Levite quippe facilio-
ri ritu sanctificantur quam sacerdotes. Fuerunt ergo
holocausta plurima. adipes pacificorum et
libamina holocaustorum et completus est cul-
tus domus domini. Letatusque est ezechias et
omnis populus quod ministerium domini esset expletum. De XXX
repente quippe hoc fieri placuerat.
Misit quoque ezechias ad omnem israhel et iudam
scripsitque epistolas ad ephraim et manas-
sem ut venirent in domum domini in ierusalem
et facerent phase domino deo israhel. Inito igitur
consilio regis et principum et universi cetus ie-
rusalem decreverunt ut facerent phase men-
se secundo. Non enim occurrerant facere in tem-
pore suo quia sacerdotes qui possent sufficere
sanctificati non fuerant et populus necdum congrega-
tus fuerat in ierusalem. Placuitque sermo re-
gi et omni multitudini et decreverunt ut mit-
terent nuntios in universum israhel de bersabee
usque dan ut venirent et facerent phase
domino deo israhel in ierusalem. multi enim non fecerant
sicut lege prescriptum est. Perrexeruntque cursores
cum epistolis ex regis imperio et principum eius in
universum israhel et iudam iuxta id quod rex
iusserat predicantes. Filii israhel revertimi-
ni ad dominum deum abraham et ysaac et israhel
et revertetur ad reliquias que effugerunt ma-
num regis assyriorum. Nolite fieri sicut
patres vestri et fratres qui recesserunt a domino deo
patrum suorum et tradidit eos in interitum ut
ipsi cernitis. Nolite indurare cervices ves-
tras sicut patres vestri. Tradite manus
domino et venite ad sanctuarium eius quod sanctificavit

hoc est de captivitate teglathphalasar ut iiii Reg. xv.

cavit in eternum. Servite domino deo patrum
vestrorum et avertetur a vobis ira furoris eius. Si enim
vos reversi fueritis ad dominum: fratres vestri et fi-
lii habebunt misericordiam coram dominis suis qui illos
duxere captivos et revertentur in terram hanc.
Pius enim et clemens est dominus deus et non avertet
faciem suam a vobis si reversi fueritis ad eum.
Igitur cursores israel pergebant velociter de civita-
te in civitatem per terram ephraim et manas-
sen usque zabulon: illis irridentibus et sub-
sannantibus eos. Attamen quidam viri ex aser
et manasse et zabulon adquiescentes con-
silio: venerunt in ierusalem. In iuda vero facta est
manus domini ut daret eis cor unum et facerent
iuxta preceptum regis et principum verbum domini. Con-
gregatique sunt in ierusalem populi multi ut face-
rent solempnitatem azimorum in mense secundo.
Et surgentes destruxerunt altaria que erant
in ierusalem atque universa in quibus idolis ado-
lebatur incensum subvertentes proiecerunt
in torrentem cedron. Immolaverunt autem
phase quartadecima die mensis secundi. Sa-
cerdotes quoque atque levite tandem sanctifica-
ti obtulerunt holocausta in domo domini.
Steteruntque in ordine suo iuxta dispositionem et le-
gem moysi hominis dei. Sacerdotes vero suscipi-
ebant effundendum sanguinem de manibus le-
vitarum eo quod multa turba sanctificata non
esset: et ideo immolavere levite phase
hiis qui non occurrerant sanctificari domino.
Magna etiam pars populi de effraim et manasse et
ysachar et zabulon que sanctificata non fuerat
comedit phase non iuxta quod scriptum est. Et
oravit pro eis ezechias dicens. Dominus bonus pro-
piciabitur cunctis qui in toto corde requirunt
dominum deum patrum suorum: et non imputabit
eis quod minus sanctificati sunt. Quem exaudi-
vit dominus et placatus est populo. Feceruntque
filii israel qui inventi sunt in ierusalem solempni-
tatem azimorum .vii. diebus in leticia mag-
na laudantes dominum per singulos dies. Le-
vite quoque et sacerdotes per organa
que suo officio congruebant. Et locutus est
ezechias ad cor omnium levitarum qui habe-
bant intelligentiam bonam super domino et come-
derunt .vii. diebus solempnitatis immolan-
tes victimas pacificorum et laudantes
dominum deum patrum suorum. Placuitque uni-
verse multitudini ut celebrarent et alios
dies .vii. quod et fecerunt cum ingenti gaudi-
o. Ezechias autem rex iuda prebuerat
multitudini .m. tauros et .vii. milia o-
vium. principes vero dederant populo tauros
mille et .x. milia ovium. Sanctificata est
ergo sacerdotum plurima multitudo. et hylari-
tate perfusa omnis turba iuda tam sacerdo-
tum et levitarum quam universe frequentie
que venerat ex israel, proselitorum quoque de
terra israel et habitantium in iuda. Factaque
est grandis celebritas in ierusalem qualis a
diebus salomonis filii david regis israel in ea ur-
be non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque
levite benedicentes populo et exaudita est
vox eorum pervenitque oratio in habitaculum
sanctum celi.

XXXI

Cumque hec fuissent rite celebrata: egres-
sus est omnis israel qui inventus fuerat in ur-
bibus iuda et fregerunt simulacra succi-
deruntque lucos. demoliti sunt excelsa
et altaria destruxerunt non solum de u-
niverso iuda et beniamin, sed et de eph-
raim et manasse donec penitus everterent. re-
versi sunt omnes filii israel in possessiones et civi-
tates suas. Ezechias autem constitu-
it turmas sacerdotales et leviticas per
divisiones suas unumquemque in offi-
cio proprio tam sacerdotum videlicet quam levitarum
ad holocausta et pacifica ut ministra-
rent et confiterentur canerentque in portis
castrorum domini. Pars autem regis erat ut
de propria eius substantia offerretur holocaustum
mane semper et vespere sabbatis quoque et kalendis
et solempnitatibus ceteris sicut scriptum est
in lege moysi. Precepit etiam populo habitan-

3 Re. 8.

autem Ierusalem ut darent partem sacerdotibus et levitis ut possent vacare legi Domini. Quod cum percrebuisset in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filii Israel frumenti, vini et olei, mellis quoque; et omnium quae gignit humus decimas obtulerunt. Sed et filii Israel et Iuda qui habitabant in urbibus Iuda obtulerunt decimas boum et ovium, decimasque sanctorum quae voverant Domino Deo suo, atque universa portantes fecerunt acervos plurimos. Mense tertio coeperunt acervorum iacere fundamenta, et mense septimo compleverunt eos. Cumque ingressi fuissent Ezechias et principes eius, viderunt acervos, et benedixerunt Domino ac populo Israel. Interrogavitque Ezechias sacerdotes et levitas cur ita iacerent acervi. Respondit illi Azarias sacerdos primus de stirpe Sadoch, dicens: Ex quo coeperunt primitiae offerri in domo Domini, comedimus et saturati sumus, et remanserunt plurima, eo quod benedixerit Dominus populo suo. Reliquiarum autem est copia ista quam cernis. Praecepit igitur Ezechias ut praepararent horrea in domo Domini. Quod cum fecissent, intulerunt tam primitias quam decimas, et quaecumque voverant, fideliter. Fuit autem praefectus eorum Chonenias levita, et Semei frater eius secundus, post quem Iehihel et Azarias et Naath et Asahel et Ierimoth, Iozabath quoque et Heliel et Iesmachias et Maath et Banaias, praepositi sub manibus Choneniae et Semei fratris eius, ex imperio Ezechiae regis et Azariae pontificis domus Domini, ad quos omnia pertinebant. Chore vero filius Iemna levites et ianitor orientalis portae praepositus erat his quae sponte offerebantur Domino, primitiisque et consecratis in sancta sanctorum. Et sub cura eius Eden et Beniamin, Iesue et Semeias, Amarias quoque et Sechenias in civitatibus sacerdotum, ut fideliter distribuerent fratribus suis partes, minoribus atque maioribus, exceptis maribus ab annis tribus et supra, cunctis qui ingrediebantur templum Domini, et quicquid per dies singulos conducebat in ministerio atque observationibus iuxta divisiones suas. Sacerdotibus per familias, et levitis a vicesimo anno et supra per ordines et turmas suas, universaeque multitudini tam uxoribus quam liberis eorum utriusque sexus fideliter cibi de his quae sanctificata fuerant praebebantur. Sed et filiorum Aaron per agros et suburbana urbium singularum dispositi erant viri qui partes distribuerent universo sexui masculino de sacerdotibus et levitis. Fecit ergo Ezechias universa quae diximus in omni Iuda, operatusque est bonum et rectum et verum coram Domino Deo suo, in universa cultura ministerii domus Domini iuxta legem et caerimonias, volens requirere Deum suum in toto corde suo, fecitque et prosperatus est.

Post quae et huiuscemodi veritatem venit Sennacherib rex Assyriorum, et ingressus Iudam obsedit civitates munitas, volens eas capere. XXXII

Quod cum vidisset Ezechias venisse scilicet Sennacherib et totum belli impetum verti contra Ierusalem, inito cum principibus consilio virisque fortissimis ut obturarent capita fontium quae erant extra urbem, et hoc omnium decernente sententia, congregavit plurimam multitudinem, et obturaverunt cunctos fontes et rivum qui fluebat in medio terrae, dicentes: Ne veniant reges Assyriorum et inveniant aquarum abundantiam. Aedificavit quoque agens industrie omnem murum qui fuerat dissipatus, et extruxit turres desuper, et forinsecus alterum murum; instauravitque Mello in civitate David, et fecit universi generis armaturam et clipeos. Constituitque principes bellatorum in exercitu, et convocavit universos in platea portae civitatis, ac locutus est ad cor eorum dicens: Viriliter agite et confortamini; nolite timere nec paveatis regem Assyriorum et universam

multitudinem que est cum eo. Multo enim plures nobiscum sunt quam cum eo. Cum illo est bra
chium carneum. nobiscum dominus deus noster qui
auxiliator est noster pugnabitque pro nobis. Con
fortatusque est populus huiuscemodi verbis ezechie regis
iuda. Que postquam gesta sunt misit sennache
rib rex assyriorum servos suos in ierusalem. ipse
enim cum universo exercitu obsidebat lachis
Misitque ad ezechiam regem iude et ad
omnem populum qui erat in urbe dicens. Hec
4. r. 18. d. dicit sennacherib rex assyriorum. In quo
habentes fiduciam sedetis obsessi in ierusalem.
Num ezechias decepit vos ut tradat
morti in fame et siti et affirmans quod dominus
deus vester liberet vos de manu regis as
syriorum. Numquid non iste est ezechias qui
destruxit excelsa illius et altaria et precepit
iude et ierusalem dicens. coram altari uno ad
orabitis et in ipso comburetis incensum. An
ignoratis que ego fecerim et patres mei cunctis
terrarum populis. Numquid prevaluerunt
dii gentium omniumque terrarum populis. Num
quid prevaluerunt dii gentium que in terra
liberare regionem suam de manu mea.
Quis est de universis diis gentium quas vas
taverunt patres mei qui potuerit eruere
populum suum de manu mea. ut possit et deus
vester eruere vos de hac manu. Non vos
ergo decipiat ezechias nec vana persuasione
deludat neque credatis ei. Si enim deus nullus
potuit cunctarum gentium atque regionum
liberare populum suum de manu mea et de
manu patrum meorum. consequenter nec deus
vester poterit eruere vos de hac manu
Sed et alia multa locuti sunt servi eius contra
dominum deum israel et contra ezechiam servum eius.
Epistolas quoque scripsit plenas blasphemie
in dominum deum israel. et locutus est adversus eum.
Sicut dii gentium ceterarum non potuerunt liberare
populos suos de manu mea sic et deus ezechi
e eruere non poterit populum suum de manu
ista. Insuper et clamore magno lingua

iudaica contra populum qui sedebat in muris
ierusalem personabat ut terreret eos et caperet
civitatem. locutusque est contra deum ierusalem
sicut adversum deos populorum terre opera manuum
hominum. Oraverunt igitur ezechias rex et ysa
ias filius amos propheta adversum hanc blas
phemiam. ac vociferati sunt usque in ce
lum. Et misit dominus angelum qui percussit
omnem virum robustum et bellatorem et prin
cipem exercitus regis assyriorum. reversusque
est cum ignominia in terram suam. Cumque
ingressus esset domum dei sui. filii qui egressi
fuerant de utero eius interfecerunt eum gla
dio. Salvavitque dominus ezechiam et habita
tores ierusalem de manu sennacherib re
gis assyriorum et de manu omnium et presti
tit ei quietem per circuitum. Multi etiam de
ferebant hostias et sacrificia domino in ierusalem
et munera ezechie regi iuda. qui exalta
tus est post hec coram cunctis gentibus. In di ... R ... plane
ebus illis egrotavit ezechias usque ad
mortem. et oravit dominum exaudivitque eum
et dedit ei signum. Sed non iuxta beneficia que
acceperat retribuit. quia elevatum est cor eius
et facta est contra eum ira et contra iudam et ierusalem. Hu ... penitendo ... R
miliatusque est postea eo quod exaltatum fuis
set cor eius. tam ipse quam habitatores ierusalem
et ideo non venit super eos ira domini in die
bus ezechie. Fuit autem ezechias dives et in
clitus valde et thesauros sibi plurimos
congregaverat argenti et auri et lapidis
preciosi. aromatum et armorum universi gene
ris et vasorum magni precii. Apothecas quoque
frumenti vini et olei et presepia omnium
iumentorum. caulas que pecoribus et urbes
edificavit sibi. Habebat quippe greges ovi
um et armentorum innumerabiles. eo quod dedis
set ei dominus substantiam multam nimis. Ipse
est ezechias qui obturavit superiorem
fontem aque gion et avertit eas subter ad
occidentem urbis david. In omnibus operibus suis
fecit prospere que voluit. Attamen in legatione

principum babilonis qui missi fuerant ad e
um ut interrogarent de portento quod acci
derat super terram. dereliquit eum deus ut temp
taretur et nota fierent omnia que erant in corde
eius. Reliqua autem sermonum ezechie et misericordie
eius scripta sunt in visione ysaie filii a
mos prophete et in libro regum iuda et israel.

XXXIII Dormivitque ezechias cum patribus suis
et sepelierunt eum super sepulcra filiorum
david et celebraverunt eius exequias universus iuda et omnes
habitatores ierusalem. Regnavitque manasses
filius eius pro eo. Duodecim annorum erat.
Igitur manasses seduxit iudam et habitato
res ierusalem ut facerent malum super omnes gentes quas
subverterat dominus a facie filiorum israel. Locutusque
est dominus ad eum et ad populum illius et attendere
noluerunt. Iccirco superinduxit eis princi
pes exercitus regis assyriorum ceperuntque
manassen et vinctum cathenis atque com
pedibus duxerunt in babilonem. Qui postquam
coangustatus est oravit dominum de
um suum et egit penitentiam valde coram deo
patrum suorum. deprecatusque est eum et obse
cravit intente et exaudivit orationem eius
reduxitque eum in ierusalem in regnum suum et
cognovit manasses quod dominus ipse esset
deus. Post hec edificavit murum extra civi
tatem david ad occidentem gyon in conval
le ab introitu porte piscium per circuitum usque
ad ophel et exaltavit illum vehementer.
Constituitque principes exercitus in cunc
tis civitatibus iuda munitis et abstu
lit deos alienos et simulacrum de domo domini
aras quoque quas fecerat in monte domus domini
et in ierusalem et proiecit omnia extra urbem. Por
ro instauravit altare domini et immolavit
super illud victimas et pacifica et laudem
precepitque iude ut serviret domino deo israel.
Attamen adhuc populus immolabat in excelsis
domino deo suo. Reliqua autem gestorum ma
nasse et obsecratio eius ad deum suum. verba
quoque videntium qui loquebantur ad eum in nomine domini

dei israel continentur in sermonibus regum israel. Oratio
quoque eius et exauditio et cuncta peccata atque con
temptus. Loca etiam in quibus edificavit excel
sa et fecit lucos et statuas antequam ageret peni
tentiam scripta sunt in sermonibus ozai. Dor
mivit ergo manasses cum patribus suis et cetera.

XXXIIII Octo annorum erat iosias cum regnare cepis
set et xxxi uno anno regnavit in ierusalem.
Octavo autem anno regni sui cum adhuc esset
puer cepit querere deum david patris sui et xii
anno postquam ceperat mundavit iudam et ierusalem
ab excelsis et lucis simulacrisque et sculptilibus
destruxeruntque coram eo aras baalim et
simulacra que superposita erant demoliti sunt
lucos etiam et sculptilia succidit atque comminu
it et super tumulos eorum qui eis immolare con
sueverant fragmenta dispersit. Ossa preterea
sacerdotum combussit in altaribus ydolorum
mundavitque iudam et ierusalem. Sed et in urbi
bus manasse et effraym et symeon usque
nepthalim cuncta subvertit. Cumque altaria
dissipasset et lucos et sculptilia con
trivisset in frusta cuncta que delubra de
molitus esset de universa terra israel rever
sus est in ierusalem. Igitur anno xviii regni
sui mundata iam terra et templo
misit saphan filium eselie et maasi
am principem civitatis et ioha filium ioha
chaz a commentariis ut instauraret do
mum domini dei sui. Qui venerunt ad helchi
am sacerdotem magnum. acceptamque pe
cuniam ab eo que illata fuerat in domum domini
et quam congregaverant levite et ianitores
de manasse et effraym et universis reli
quiis israel ab omni quoque iuda et beniamin
et habitatoribus ierusalem tradiderunt in manibus
eorum qui preerant operariis in domo domini
ut instaurarent templum et infirma queque
sarcirent. At illi dederunt eam artifi
cibus et cementariis ut emerent lapides
de lapidicinis et ligna ad commissu
ras edificii et ad contignationem domorum

quas destruxerant reges Iuda. Qui fideliter cun-
cta faciebant. Erant autem prepositi eorum Io-
hath et Abdias de filiis Merari, Zacharias
et Mosollam de filiis Caath qui urgebant
opus. Omnes levite scientes organis cane-
re. Super eos vero qui ad varios usus onera porta-
bant erant scribe et magistri de levitis iani-
tores. Cumque efferrent pecuniam que illata fu-
erat in templum domini, repperit Helchias sacer-
dos librum legis domini per manum Moysi. Et
xxii. c. ait ad Saphan scribam. Librum legis re-
Adunavit quoque homines omnes qui reperti fuerant
in Ierusalem et Beniamin, et fecerunt habitatores
Ierusalem iuxta pactum domini dei patrum suorum. Ab-
stulit ergo Iosias cunctas abominationes de
universis regionibus filiorum Israhel, et fecit omnes
qui residui erant in Israhel servire domino deo suo.
v Cunctis diebus eius non recesserunt a domino deo pa-
Fecit autem Iosias in Ierusalem pha- trum suorum.
se quod domino immolatum est xiiii. die mensis
primi. Et constituit sacerdotes in officiis suis,
hortatusque est eos ut ministrarent in domo domini.
Levitis quoque ad quorum eruditionem omnis Israhel sanc-
tificabatur domino locutus est. Ponite archam
in sanctuario templi quod edificavit Salomon
filius David rex Israhel, nequaquam enim ultra portabitis eam.
Nunc autem ministrate domino deo vestro et populo
eius Israhel. Et preparate vos per domos et cognationes
vestras in divisionibus singulorum sicut precepit
David rex Israhel et descripsit Salomon filius eius,
et ministrate in sanctuario per familias turma-
sque leviticas. Et sanctificati immolate phase
fratres etiam vestros ut possint iuxta verba que locutus
est dominus in manu Moysi facere preparate. De-
dit preterea Iosias omni populo quod ibi fuerat inven-
tum in sollempnitatem phase agnos et hedos
de gregibus et reliqui pecoris xxx. milia bou-
um tria milia. Hec de regis universa substantia. Du-
ces quoque eius sponte quod voluerant obtulerunt
tam populo quam sacerdotibus et levitis. Porro
Helchias et Zacharias et Iehihel principes
domus domini dederunt sacerdotibus ad faciendum
phase pecora commixtim duo milia vi. cen-
ta et boves ccc. Chonenias autem et Semei-
as et Nathanael fratres eius necnon Asabias et Ia-
hel et Iozabad principes levitarum dederunt
ceteris levitis ad celebrandum phase v. milia
pecorum et boves quingentos. Preparatumque
est ministerium et steterunt sacerdotes in
officio suo. Levite quoque in turmis iuxta re-
gis imperium. Et immolatum est phase. Asper-
serunt que sacerdotes manu sua sanguinem
et levite detraxerunt pelles holocaustorum. Et
separaverunt ea ut darent per domos et fa-
milias singulorum et offerrentur domino sicut scrip-
tum est in libro Moysi. De bobus quoque fe-
cerunt similiter. Et assaverunt phase super ut ex. xii. b.
ignem iuxta quod in lege scriptum est. Pacifi- precept
cas vero hostias coxerunt in lebetis et caca-
bis et ollis et festinato distribuerunt u-
niverse plebi. Sibi autem et sacerdotibus postea
paraverunt. Nam in oblatione holocaustorum
et adipum usque ad noctem sacerdotes fuerunt
occupati. Unde levite et sibi et sacerdoti-
bus filiis Aaron paraverunt novissi-
mis. Porro cantores filii Asa-
ph stabant in ordine suo iuxta
preceptum David et Asaph et Heman
et Idithun prophetarum regis. Iani-
tores vero per portas singulas obser-
vabant. Ita ut nec puncto quidem discede-
rent a ministerio. Quam ob rem et fratres eorum le-
vite paraverunt eis cibos. Omnis igitur cultura
domini rite completa est in die illa ut fa-
cerent phase et offerrent holocausta
super altare domini iuxta preceptum regis Io-
sie. Feceruntque filii Israhel qui reperti fue-
rant ibi phase in tempore illo et sollempni-
tatem azimorum vii. diebus. Non fuit pha-
se simile huic in Israhel a diebus Samuelis prophe-
te. Sed nec quisquam de cunctis regibus Israhel fe-
cit phase sicut Iosias sacerdotibus et
levitis et omni Iuda et Israhel qui repertus fu-
erat et habitantibus Ierusalem. Octavodecimo
anno regni eius hoc phase celebratum
est. Postquam instauraverat Iosias tem- iiii. R. xxiii.

plum: ascendit nechao rex egypti ad pug-
nandum in charcamis iuxta eufraten: et pro-
cessit in occursum eius iosias. At ille missis ad
eum nunciis ait. Quid michi et tibi est rex iuda?
Non adversum te venio hodie, sed contra ali-
am pugno domum, ad quam deus me festina-
re precepit. Desine adversum deum fa-
cere qui mecum est ne interficiat te. Noluit
iosias reverti, sed preparavit contra eum bellum
nec adquievit sermonibus nechao ex ore de-
i. venitque ut dimicaret in campo mageddo. Ibique
vulneratus est a sagittariis, et dixit pu-
eris suis. Educite me de prelio, quia oppido
vulneratus sum. Qui transtulerunt eum de cur-
ru in alium qui sequebatur eum more regio et aspor-
taverunt in ierusalem. Mortuusque est et sepultus in
mausoleo patrum suorum. et universus iuda
et ierusalem luxerunt eum. ieremias maxime
cuius omnes cantores atque cantatrices usque in pre-
sentem diem lamentationes super iosiam replicant
et quasi lex obtinuit in israel. Ecce scriptum fertur
in lamentationibus. Reliqua autem sermonum
patrum iosie et misericordiarum eius que lege precepta sunt
[illegible] domini. opera quoque illius prima et novissima
[illegible] scripta sunt in libro regum israel et iuda.
[illegible] Tulit ergo populus terre ioachaz filium
[illegible] post iosie et constituit regem pro pa-
tre suo. Viginti trium annorum erat cum regnare ce-
XXXVI Octo annorum erat ioachin cum regnare cepis-
set. et tribus mensibus ac decem diebus regnavit in ie-
rusalem fecitque malum in conspectu domini. Cumque
anni circulus volveretur. misit nabugodonosor rex
eos qui adduxerunt eum in babilonem asportatis
simul pretiosissimis vasis domus domini. regemque
constituit sedechiam patruum eius super iudam
et ierusalem. Viginti et unius anni erat sedechi-
as cum regnare cepisset. et xi annis regnavit in ierusalem.
fecitque malum in oculis domini dei sui. nec erubu-
it faciem ieremie prophete loquentis ad se ex o-
re domini. A rege quoque nabugodonosor recessit qui ad-
iuraverat eum per deum. Et induravit cervicem
suam et cor ut non reverteretur ad dominum deum israel.

Sed et universi principes sacerdotum et populus prevari-
cati sunt inique iuxta universas abominationes
gentium. et polluerunt domum domini quam sancti-
ficaverat sibi in ierusalem. Mittebat autem dominus deus
patrum suorum ad illos per manum nunciorum suorum
de nocte consurgens et cotidie commo-
nens eo quod parceret populo et habitaculo suo.
At illi subsannabant nuntios dei et parvipen-
debant sermones eius illudebantque prophetis
donec ascenderet furor domini in populum eius et esset
nulla curatio. Adduxit enim super eos regem
chaldeorum et interfecit iuvenes eorum gladio
in domo sanctuarii sui. Non est misertus adole-
scentis et virginis et senis nec decrepiti qui-
dem. sed omnes tradidit manibus eius. Universa
que vasa domus domini tam maiora quam mino-
ra et thesauros templi regis et principum
transtulit in babilonem. Incenderunt hostes
domum domini destruxeruntque murum ierusalem
universas turres combusserunt. et quicquid
pretiosum fuerat demoliti sunt. Si quis eva-
serat gladium ductus in babilonem servi-
vit regi et filiis eius donec imperaret rex per-
sarum et compleretur sermo domini ex ore iere-
mie et celebraret terra sabbata sua. Cunctis
enim diebus desolationis non egit sabbatum usque
dum complerentur septuaginta anni.
Anno autem primo cyri regis persarum ad ex-
plendum sermonem domini quem locutus
fuerat per os ieremie suscitavit
dominus spiritum cyri regis persarum. qui
fecit predicari in universo regno
suo etiam per scripturam dicens. Hec dicit cy-
rus rex persarum. Omnia regna terre dedit michi
dominus deus celi. et ipse precepit michi
ut edificarem ei domum in ierusalem que est
in iudea. Quis in vobis est ex omni po-
pulo eius? Sit dominus deus suus cum eo et
ascendat. Explicit secundus li-
ber paralipomenon.

Chromatio et Heliodoro episcopis Ieronimus presbiter in domino salutem. Mirari non desino exactionis vestre instantiam. Exigitis enim ut librum caldeo sermone conscriptum ad latinum stilum traham, librum utique Tobie, quem Hebrei de cathalogo divinarum scripturarum secantes, his que agiographa memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro, non tamen meo studio. Arguunt enim nos Hebreorum studia et imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans Phariseorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire, institi ut potui. Et quia vicina est Caldeorum lingua sermoni hebraico, utriusque lingue peritissimum loquacem repperiens, unius diei laborem arripui, et quicquid ille michi hebraicis verbis expressit, hec ego accito notario sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem huius operis compensabo, cum gratum vobis didicero me quod iubere dignati estis complesse. Explicit prologus. Incipit liber Tobie.

Tobias ex tribu et civitate Neptalim, que est in superioribus Galilee supra Naason, post viam que ducit ad occidentem, in sinistro habens civitatem Sephet, cum captus esset in diebus Salmanasar regis Assiriorum, in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit, ita ut omnia que habere poterat cotidie concaptivis fratribus qui erant ex eius genere impertiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu Neptalim, nichil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos Ieroboam fecerat rex Israel, hic solus fugiebat consortia omnium, et pergebat ad Ierusalem ad templum domini, et ibi adorabat dominum deum Israel, omnia primitiva sua et decimas suas fideliter offerens, ita ut in tertio anno proselitis et advenis ministraret omnem decimationem. Hec et his similia secundum legem dei puerulus observabat. Cum vero factus esset vir, accepit uxorem Annam de tribu sua, genuitque ex ea filium nomen suum imponens ei, quem ab infantia timere deum docuit et abstinere ab omni peccato. Igitur cum per captivitatem devenisset cum uxore sua et filio in civitatem Nineve cum omni tribu sua, et omnes ederent ex cibis gentilium, iste custodivit animam suam et numquam contaminatus est in escis eorum. Et quoniam memor fuit domini in toto corde suo, dedit illi deus gratiam in conspectu Salmanasar regis, et dedit ei potestatem ut quocumque vellet ire, haberet libertatem, quecumque facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captivitate, et monita salutis dabat eis. Cum autem venisset in Rages civitatem Medorum, et ex his quibus honoratus fuerat a rege habuisset decem talenta argenti, et cum multa turba generis sui Gabelum egentem videret, qui erat ex tribu eius, sub cirographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis mortuo Salmanasar rege, cum regnaret Sennacherib filius eius pro eo, et filios Israel exosos haberet in conspectu suo, Tobias pergebat per omnem cognationem suam et consolabatur eos, dividebatque unicuique prout poterat de facultatibus suis. Esurientes alebat, nudisque vestimenta prebebat, mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reversus esset rex Sennacherib fugiens a Iudea plagam quam circa eum deus fecerat propter blasphemiam suam, et iratus multos occideret ex filiis Israel, Tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nuntiatum est regi, iussit eum occidi et tulit omnem substantiam eius. Tobias vero cum filio suo et cum uxore sua fugiens nudus latuit, quia multi diligebant eum. Post dies vero xl v occiderunt regem filii ipsius, et reversus est Tobias

bias ad domum suam, omnisque facultas
eius restituta est ei.
II Post haec vero cum esset dies festus
domini, et factum esset prandium bonum in
domo Tobiae, dixit filio suo: Vade et ad-
duc aliquos de tribu nostra timentes deum,
ut epulentur simul nobiscum. Cumque abis-
set, reversus nuntiavit unum ex filiis Is-
rael iugulatum iacere in platea. Statimque ex-
siliens de accubitu suo, relinquens pran-
dium ieiunus pervenit ad corpus. Tollensque
illud portavit ad domum suam occulte, ut
dum sol occubuisset, caute sepeliret eum.
Cumque occultasset corpus, manducavit
panem cum luctu et tremore, memorans
illum sermonem quem dixit dominus per Amos pro-
phetam: Dies festi vestri convertentur in lamen-
tationem et luctum. Cum vero sol occubu-
isset, abiit et sepelivit eum. Arguebant
autem eum omnes proximi sui, dicentes: Iam hu-
ius rei causa interfici iussus es, et vix effugi-
sti mortis imperium, et iterum sepelis mortu-
os? Sed Tobias plus timens deum quam regem,
rapiebat corpora occisorum, et occultabat
in domo sua, et mediis noctibus sepelie-
bat ea. Contigit autem ut quadam die cum
fatigatus a sepultura veniens domum suam
iactasset se iuxta parietem et obdor-
misset, ex nido hirundinum dormi-
enti calida stercora inciderent super oculos
eius, fieretque caecus. Hanc autem temptationem
permisit deus evenire illi, ut posteris dare-
tur exemplum patientiae eius, sicut et sancti
Iob. Nam cum ab infantia sua semper deum
timuerit et mandata eius custodierit,
non est contristatus contra deum quod plaga cae-
citatis evenerit ei, sed immobilis in dei
timore permansit, agens gratias deo omni-
bus diebus vitae suae. Nam sicut beato
Iob insultabant reges, ita isti parentes
et cognati eius irridebant vitam eius, di-
centes: Ubi est spes tua, pro qua elemo-
synas et sepulturas faciebas? Tobias vero in-
crepabat eos dicens: Nolite ita loqui,
quoniam filii sanctorum sumus, et vitam illam expe-
ctamus quam deus daturus est his qui fidem
suam numquam mutant ab eo. Anna vero
uxor eius ibat ad opus textrinum cotidie,
et de labore manuum suarum victum quem conse-
qui poterat deferebat. Unde factum est ut
edum caprarum accipiens detulisset domi.
Cuius cum vocem balantis vir eius audis-
set, dixit: Videte ne forte furtivus sit;
reddite eum dominis suis, quia non licet nobis ex fur- aliud
to aut comedere aut contingere. Ad haec uxor eius ira-
ta respondit: Manifeste vana facta est spes
tua, et elemosinae tuae modo apparuerunt. Atque
his et aliis huiusmodi verbis exprobrabat ei.
II Tunc Tobias ingemuit et coepit ora-
re cum lacrimis dicens: Iustus es do-
mine, et omnia iudicia tua iusta sunt, et om-
nes viae tuae misericordia et veritas et iudicium. Et nunc
domine memor esto mei, et ne vindictam
sumas de peccatis meis, neque reminiscaris
delicta mea vel parentum meorum. Quoniam non
oboedivimus praeceptis tuis, et traditi sumus
in direptionem et captivitatem et mortem, et in
fabulam et in improperium omnibus nationibus in qui-
bus dispersisti nos. Et nunc domine magna iu-
dicia tua, quia non egimus secundum praecepta
tua, et non ambulavimus sinceriter coram te. Et
nunc domine secundum voluntatem tuam fac me-
cum, et praecipe in pace recipi spiritum meum. Ex-
pedit enim mihi mori magis quam vivere. Eadem
itaque die contigit ut Sara filia Ragu-
elis in Rages civitate Medorum, et ipsa audi-
ret improperium ab una ex ancillis patris
sui, quoniam tradita fuerat viris septem, et daemoni-
um nomine Asmodeus occiderat eos, mox ut
ingressi fuissent ad eam. Ergo cum pro cul-
pa sua increparet puellam, respondit ei
dicens: Amplius ex te non videamus fili-
um aut filiam super terram, interfectrix virorum
tuorum. Numquid et me occidere vis, sicut

iam occiderat vii. viros. Ad hanc vo
cem perrexit in superius cubiculum domus sue: et
tribus diebus et tribus noctibus non mandu
cavit neque bibit, sed in oratione persistens cum
lacrimis deprecabatur deum ut ab isto impro
perio liberaret eam. Factum est autem tertia die dum
compleret orationem benedicens dominum dixit.
Benedictum est nomen tuum domine deus patrum nostrorum
qui cum iratus fueris misericordiam facies, et in tempore
Ps. xxiiii. d. tribulationis peccata dimittis hiis qui invo
cant te. Ad te domine faciem meam converto
erigo ad te oculos meos dirigo. Peto domine ut
de vinculo improperii huius absolvas me aut
certe desuper terram eripias me. Tu scis do
mine quia numquam concupivi virum et mun
dam servavi animam meam ab omni concupis
centia. Numquam cum ludentibus miscui me
neque cum hiis qui in levitate ambulant
participem me prebui. Virum autem cum timore
tuo non cum libidine mea consensi suscipere.
Et aut ego indigna fui illis aut illi for
sitan me digni non fuerunt quia forsitan vi
ro alio conservasti me. Non est enim in hominis
potestate consilium tuum. Hoc autem pro certo habet omnis
qui te colit quia vita eius si in probatione fuerit
coronabitur. Si autem in tribulatione fuerit li
berabitur. Et si in correptione fuerit ad misericordiam
tuam pervenire licebit. Non enim delectaris
in perditionibus nostris quia post tempestatem tran
quillum facis, et post lacrimationem et fletum
exultationem infundis. Sit nomen tuum deus
israel benedictum in secula. In illo tempore exau
dite sunt preces amborum in conspectu glorie
summi dei, et missus est angelus domini sanctus ra
phael ut curaret eos ambos quorum
uno tempore sunt orationes in conspectu domi
ni recitate.

IIII

Cum ergo tobias putaret orationem suam
exaudiri ut mori potuisset vocavit
ad se tobiam filium suum dixitque ei. Audi
fili mi verba oris mei et ea in corde tuo quasi
fundamentum construe. Cum acceperit deus a
nimam meam, corpus meum sepeli. Et hono
rem habebis matri tue omnibus diebus vi
te eius. Memor enim esse debes que et quanta
passa sit propter te in utero suo. Cum autem
et ipsa compleverit tempus vite sue sepe
lies eam circa me. Omnibus autem diebus vi
te tue in mente habeto deum, et cave ne
aliquando peccato consentias et pretermittas precep
ta dei nostri. Ex substantia tua fac elemosinam
et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere.
Ita enim fiet ut nec a te avertatur facies
domini. Quomodo potueris ita esto misericors.
Si multum tibi fuerit habundanter tribue. Si ex
iguum tibi fuerit etiam exiguum libenter impertiri
stude. Premium enim bonum tibi thesaurizas
in die necessitatis. Quoniam elemosina ab omni
peccato et a morte liberat, et non patietur ani
mam ire in tenebras. Fiducia magna e
rit coram summo deo elemosina omnibus fa
cientibus eam. Attende tibi fili mi ab om
ni fornicatione, et preter uxorem tuam numquam
patiaris crimen scire. Superbiam numquam
in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas
in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque
aliquid operatus tibi fuerit statim ei
mercedem restitue et merces mercenarii tui a
pud te omnino non maneat. Quod ab alio o
deris fieri tibi vide ne aliquando alteri tu facias.
Panem tuum cum esurientibus et egenis come
de, et de vestimentis tuis nudos tege. Panem
tuum et vinum tuum super sepulturam iusti con
stitue, et noli ex eo manducare et bibere cum
peccatoribus. Consilium semper a sapiente perquire.
Omni tempore benedic deum et pete ab eo ut vi
as tuas dirigat et omnia consilia tua in
ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi
dedisse me x talenta argenti dum
adhuc infantulus esses gabelo in rages
civitate medorum, et cirographum eius apud
me habeo, et ideo perquire quomodo ad eum
pervenias et recipias ab eo supra memo
ratum pondus argenti et restituas ei ci

rogis populi tui. Noli timere fili mi: pauperem
vitam gerimus, sed multa bona habebimus
si timuerimus deum et recesserimus ab om-
ni peccato et fecerimus bene.
V Tunc respondit tobias patri suo et dixit.
Omnia quecumque precepisti michi faciam
pater. Quomodo autem hanc pecuniam requiram
ignoro. Ille me nescit et ego ignoro il-
lum. Quod signum dabo ei? Sed neque viam per
quam pergatur illuc aliquando cognovi. Tunc
pater suus respondit illi et dixit. Chirographum
quidem illius penes me habeo, quod cum illi
ostenderis statim restituet. Sed perge nunc
et inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat
tecum salva mercede sua, dum adhuc vivo
ut recipias eam. Tunc egressus tobias in-
venit iuvenem splendidum stantem et
precinctum et quasi paratum ad ambulandum
et ignorans quod angelus dei esset salutavit
eum et dixit. Unde te habemus bone iuvenis?
At ille respondit. Ex filiis israel. Et tobias dixit
ei. Nosti viam que ducit in regionem me-
dorum? Cui respondit. Novi, et omnia itinera e-
ius frequenter ambulavi, et mansi apud ga-
belum fratrem nostrum qui moratur in rages civi-
tate medorum, que posita est in monte egba-
thanis. Cui tobias ait. Sustine me obse-
cro, donec hec ipsa nunciem patri meo.
Tunc ingressus tobias indicavit uni-
versa hec patri suo. Super que admiratus
pater eius rogavit ut introiret ad eum. Ingres-
sus itaque salutavit eum et dixit. Gaudium
tibi semper sit. Et tobias ait. Quale michi gau-
dium erit qui in tenebris sedeo et lumen
celi non video? Cui ait iuvenis. Forti
animo esto, in proximo est ut a deo cure-
ris. Dixit itaque illi tobias. Numquid po-
teris perducere filium meum ad gabelum in ra-
ges civitatem medorum? Et cum redieris re-
stituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei
angelus. Ego ducam et reducam eum ad
te. Cui tobias respondit. Rogo te indica
michi de qua domo aut de qua tribu es tu.
Cui raphael angelus dixit. Genus queris
mercenarii an ipsum mercenarium qui cum
filio tuo eat? Sed ne forte sollicitum
te reddam, ego sum azarias ananie
magni filius. Et tobias respondit. Ex ma-
gno genere es tu. Sed peto ne irascaris quod
voluerim cognoscere genus tuum. Dixit
autem illi angelus. Ego sanum ducam et sanum
tibi reducam filium tuum. Respondens autem to-
bias dixit. Bene ambuletis et sit deus in
itinere vestro et angelus eius comitetur
vobiscum. Tunc paratis omnibus que erant
in via portanda fecit tobias vale patri suo
et matri et ambulaverunt ambo simul. Cum-
que profecti essent cepit flere mater eius et di-
cere. Baculum senectutis nostre tulisti et transmisisti
a nobis. Numquam fuisset ista pecunia pro qua
misisti eum. Sufficiebat enim nobis paupertas
nostra ut divitias computaremus hoc quod vide-
bamus filium nostrum. Dixitque ei tobias. No-
li flere. Salvus perveniet filius noster et sal-
vus revertetur ad nos, et oculi tui videbunt il-
lum. Credo enim quod angelus dei comitetur ei
et bene disponat omnia que circa ipsum geren-
tur, ut cum gaudio revertatur ad nos. Ad
hanc vocem cessavit mater eius flere et tacuit.
VI Profectus est autem tobias cum
puero et canis secutus est eum. Et
mansit prima mansione iuxta fluvium
tygris. Et exivit ut lavaret pedes suos
et ecce piscis immanis exivit ad devo-
randum eum. Quem expavescens tobias
clamavit voce magna dicens. Domi-
ne invadit me. Et dixit ei angelus.
Apprehende branchiam eius et trahe eum
ad te. Quod cum fecisset attraxit eum ad
siccum et palpitare cepit ante pedes eius.
Tunc dixit ei angelus. Exentera hunc
piscem et cor eius et fel et iecur repo-
ne tibi. Sunt enim hec necessaria ad medi-
camenta utiliter. Quod cum fecisset as-

savit carnes eius et secum sustulerunt in via. cetera salierunt que sufficerent eis quousque pervenirent in rages civitatem medorum. Tunc interrogavit tobias angelum et dixit ei. Obsecro te azaria frater ut dicas michi quod remedium habebunt ista que de pisce servare iussisti. Respondens angelus dixit ei. Cordis eius particulam si super carbones ponas fumus eius extricat omne genus demoniorum sive a viro sive a muliere ita ut ultra non accedat ad eos. Et fel valet ad ungendos oculos in quibus fuerit albugo et sanabuntur. Et dixit ei tobias. Ubi vis ut maneamus. Respondensque angelus ait. Est hic raguel nomine propinquus vir de tribu tua et hic habet filiam nomine saram sed neque masculum neque feminam ullam aliam habet preter eam. Tibi debetur omnis substantia eius et oportet te eam accipere coniugem. Pete ergo eam a patre eius et dabit tibi eam uxorem. Tunc respondit tobias et dixit. Audivi quia tradita est septem viris et mortui sunt. Sed et hoc audivi quia demonium occidit illos. Timeo ergo ne forte et mihi hec eveniant et cum unicus sim parentibus meis deponam senectutem illorum cum tristicia ad inferos. Tunc angelus raphael dixit ei. Audi me et ostendam tibi qui sunt quibus prevalere potest demonium. Hii namque qui coniugium ita suscipiunt ut deum a se et a sua mente excludant et sue libidini ita vacent sicut equus et mulus quibus non est intellectus habet demonium super eos potestatem. Tu autem cum acceperis eam ingressus cubiculum per tres noctes continens esto ab ea et nichil aliud nisi orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem nocte incenso iecore piscis fugabitur demonium. Secunda vero nocte in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris. Tercia autem nocte benedictionem consequeris ut filii ex vobis incolumes procreentur. Transacta autem tercia nocte accipies virginem cum timore domini amore magis filiorum quam libidine ductus ut in semine abrahe benedictionem in filiis consequaris.

VII

Ingressi sunt autem ad raguelem. et suscepit eos raguel [cum gaudio. Intuensque tobiam raguel] Dixitque anne uxori sue. Quam similis est iuvenis iste consobrino meo. Et cum hec dixisset ait. Unde estis iuvenes fratres mei. At illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus ex captivitate ninive. Dixitque illis raguel. Nostis tobiam fratrem meum. Qui dixerunt. Novimus. Cumque multa bona loqueretur de eo. dixit angelus ad raguelem. Tobias de quo interrogas pater huius est. Et misit se raguel super collum eius et osculatus est eum cum lacrimis. Et plorans super collum eius dixit. Benedictio sit tibi fili mi quia boni et optimi viri filius es. Et anna uxor eius et sara filia ipsorum lacrimate sunt. Postquam autem locuti sunt precepit raguel occidi arietem et parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium tobias ait. Hic ego hodie non manducabo neque bibam nisi prius petitionem meam confirmes et promittas dare mihi saram filiam tuam. Quo audito verbo raguel expavit sciens quid evenerit illis septem viris et timere cepit ne forte huic similiter accideret et nutaret eo tempore. Et dixit ei angelus. Noli timere dare eam isti quoniam huic timenti deum debetur coniux filia tua. propterea alius non potuit habere illam. Tunc dixit raguel. Non dubito quod deus preces et lacrimas meas in conspectu suo admiserit. Et credo quod ideo fecit vos venire ad me ut ista coniungeretur cognationi sue secundum legem moysi. Et nunc nolite dubium gerere quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram filie sue dextere tobie tradidit dicens. Deus abraham et deus ysaac et deus iacob vobiscum sit et ipse coniungat vos impleatque benedictionem suam in vobis.

Et accepta carta fecerunt conscriptionem con-
iugii. Et post hec epulati sunt benedicentes de-
um. Vocavitque raguel ad se annam uxo-
rem suam, et precepit ei ut prepararet alte-
rum cubiculum. Et introduxit illuc saram
Tria filiam suam, et lacrimata est. Dixitque ei:
Forti animo esto filia mea. Dominus celi det tibi
gaudium pro tedio quod perpessa es.
VIII Postquam vero cenaverunt, introduxe-
runt iuvenem ad eam. Recordatus
itaque tobias sermonis angeli, protulit
de cassidili suo partem iecoris, posuit-
que eam super carbones vivos. Tunc ra-
phael angelus apprehendit demonium et re-
ligavit illud in deserto superioris egypti.
Tunc hortatus est virginem tobias, dixit-
que ei: Sara exurge, et deprecemur deum
hodie et cras et secundum cras, quia istis tribus
noctibus deo iungimur. Tertia autem transac-
ta nocte in nostro erimus coniugio. Filii quip-
pe sanctorum sumus, et non possumus ita coniun-
gi sicut gentes que ignorant deum. Surgentes
autem pariter instanter orabant ambo simul
ut sanitas daretur eis. Dixitque tobias:
Domine deus patrum nostrorum, benedicant te celi
et terre, et mare et fontes et flumina et omnis
creature tue que in eis sunt. Tu fecisti adam
de limo terre, dedistique ei adiutorium
evam. Et nunc domine tu scis quia non luxu-
rie causa accipio sororem meam coniugem, sed sola
posteritatis dilectione, in qua benedicatur
nomen tuum in secula seculorum. Dixit itaque sara:
Miserere nobis domine, miserere nobis, et con-
senescamus ambo pariter sani. Et factum est
circa pullorum cantum, accersiri iussit
raguel servos suos, et abierunt cum eo ut
foderent sepulchrum. Timebat enim ne simili
modo evenerit ei sicut et ceteris illis vii. qui
sunt ingressi ad eam. Cumque parassent fos-
sam, reversus est ad uxorem suam raguel,
dixitque ei: Mitte unam ex ancillis tuis, et
videat si mortuus est, et sepeliam eum
antequam illucescat. At illa misit unam ex an-
cillis suis, que ingressa cubiculum reperit eos
salvos et incolumes, secum pariter dormien-
tes. Et reversa, nuntiavit bonum nunti-
um. Et benedixerunt dominum raguel videlicet et
anna uxor eius, et dixerunt: Benedicimus te
domine deus israel, quia non contigit quemad-
modum putabamus. Fecisti enim nobiscum miseri-
cordiam tuam, et exclusisti a nobis inimicum
persequentem nos. Misertus es autem duobus
unicis. Fac eos domine plenius benedicere te, et
sacrificium tibi laudis tue et sue sanitatis offer-
re, ut cognoscat universitas gentium quia
tu es deus solus in universa terra. Statimque pre-
cepit servis suis raguel ut replerent
fossam quam fecerant priusquam illucesceret.
Uxori autem sue dixit ut instrueret convi-
vium et prepararet omnia que in cibos erant iter
agentibus necessaria. Duas quoque pingues
vaccas et quattuor arietes occidi fecit et parari
epulas omnibus vicinis suis cunctisque amicis.
Et adiuravit raguel tobiam ut duas eb-
domadas moraretur apud se. De omnibus autem que
possidebat raguel dimidiam partem dedit
tobie, et fecit scripturam ut pars dimidia
que supererat post obitum eorum tobie domi-
nio deveniret.
IX Tunc vocavit tobias angelum ad se,
quem quidem hominem existimabat, dixit-
que ei: Azaria frater, peto ut auscultes verba
mea. Si meipsum tradam tibi servum, non ero con-
dignus providentie tue. Tamen obsecro te ut
assumas tibi animalia sive servitia, et vadas
ad gabelum in rages civitatem medorum, reddas-
que ei cirographum suum, et recipias ab eo
pecuniam, et roges eum venire ad nuptias
meas. Scis enim ipse quoniam numerat pater meus dies,
et si tardavero una die plus, contristatur
anima eius. Et certe vides quomodo raguel adiura-
verit me, cuius adiurationem spernere non pos-
sum. Tunc raphael assumens iiii. ex servis
raguel, et duos camelos, in rages

itinere medorum perrexit et inveniens gabe
lum dedit ei cirographum suum et recepit
ab eo omnem pecuniam. Indicavitque ei de
tobia filio tobie omnia que gesta sunt
fecitque eum secum venire ad nuptias.
Cumque ingressus esset domum raguelis invenit
tobiam discumbentem et exiliens oscu
lati sunt invicem se. Flevit itaque gabe
lus benedixitque deum et dixit. Benedicat
te deus israel quia filius es optimi
viri et iusti et timentis deum et elemosinas fa
cientis. et dicatur benedictio super uxorem
tuam et super parentes vestros. et videatis filios
vestros et filios filiorum vestrorum usque in tertiam et
quartam generationem. et sit semen vestrum bene
dictum a domino deo israel qui regnat in se
cula seculorum. Cumque omnes dixissent amen. acces
serunt ad convivium. Sed et cum timore do
mini nuptiarum convivium exercebant.
X Cum vero moras faceret tobias causa nuptia
rum. sollicitus erat pater eius tobias
dicens. Putas quare moratur filius meus aut quare
detentus est ibi. Putasne gabelus mortu
us est et nemo illi reddet pecuniam. Ce
pit autem contristari nimis ipse et anna uxor e
ius cum eo. Et ceperunt ambo simul flere eo
quod die statuto minime reverteretur filius
eorum ad eos. Flebat igitur mater eius irremedia
bilibus lacrimis atque dicebat. Heu heu me fili mi
ut quid te misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum
baculum senectutis nostre solatium vite nostre
spem posteritatis nostre. Omnia simul in te u
no habentes te non debuimus dimittere a nobis.
Cui dicebat tobias. Tace et noli turba
ri. sanus est filius noster. satis fidelis est vir
ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo
modo consolari poterat. sed cotidie exiliens cir
cumspiciebat et circuibat vias omnes per quas spes re
meandi videbatur ut procul videret eum
si fieri posset venientem. At vero raguel di
cebat ad generum suum. Mane hic et ego
mittam nuntium salutis de te ad tobiam
patrem tuum. Et tobias ait. Ego novi quia
pater meus et mater mea dies computant et
cruciatur spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis mul
tis rogaret raguel tobiam et ille nullo mo
do eum vellet audire tradidit ei saram
et dimidiam partem omnis substantie sue in pu
eris in puellis in pecudibus in camelis in vac
cis et in pecunia multa. et salvum atque gau
dentem dimisit eum a se dicens. Angelus do
mini sanctus sit in itinere vestro perducatque vos
incolumes et inveniatis omnia recte cir
ca parentes vestros et videant oculi mei fi
lios vestros priusquam moriar. Et apprehenden
tes parentes filiam suam osculati sunt e
am et dimiserunt ire monentes eam
honorare socros diligere maritum re
gere familiam gubernare domum et se ip
sam irreprehensibilem custodire.
XI Cumque reverterentur pervenerunt ad
charram que est in medio itinere contra ni
niven xi die. Dixitque angelus. Tobia fra
ter scis quemadmodum reliquisti patrem tuum. Si pla
cet itaque tibi precedamus et lento gradu sequan
tur nostrum iter familie simul cum coniuge
tua et cum animalibus. Cumque hoc placuisset
ut irent dixit raphael ad tobiam. Tol
le tecum ex felle piscis. erat enim necessarium. Tulit enim
itaque tobias ex felle illo et abierunt.
Anna autem sedebat secus viam cotidie in
supercilio montis unde respicere poterat
de longinquo. Et cum ex eodem loco s
pecularetur adventum eius vidit a longe
et illico cognovit venientem filium suum
currensque nuntiavit viro dicens. suo
Ecce venit filius tuus. Dixitque ra
phael ad tobiam. At ubi introieris do
mum tuam statim adora dominum deum
tuum et gratias agens ei accede ad patrem
tuum et osculare eum. Statimque lini su
per oculos eius ex felle isto piscis quod por
tas tecum. Scias enim quoniam mox aperientur
oculi eius et videbit pater tuus lumen

celi. et in aspectu tuo gaudebit. Tunc pre-
cucurrit canis qui simul fuerat in via et quasi nun-
tius blandimento sue caude adveniens
gaudebat. Et consurgens cecus pater cepit
offendens pedibus currere et data ma-
nu puero occurrit obviam filio suo. Et su-
scipiens osculatus est eum cum uxore sua.
et ceperunt flere pre gaudio. Cumque ado-
rassent deum et gratias egissent consederunt.
Tunc sumens tobias de felle piscis linivit
oculos patris sui. Et sustinuit quasi
dimidiam fere horam. cepit albu-
go ex oculis eius quasi membrana ovi egre-
di. Quam apprehendens tobias traxit ab
oculis eius statimque visum recepit. Et
glorificabant deum ipse videlicet et uxor eius
et omnes qui sciebant eum. Dicebatque tobias
Benedico te domine deus israel. quia tu casti-
gasti me et tu salvasti me. Et ecce video
tobiam filium meum. Ingressa est autem post
septem dies sarra uxor filii eius et omnis fa-
milia et pecora sana et cameli et pecuni-
a multa uxoris. Et et pecunia quam recep-
erat a gabelo. Et narravit parentibus su-
is omnia beneficia dei que fecisset circa eum
per hominem qui eum duxerat. Veneruntque ach-
ior et nabath consobrini tobie gauden-
tes ad tobiam congratulantes ei de omnibus
bonis que circa illum ostenderat deus. Et per septem
dies epulantes cum gaudio magno ga-
visi sunt.

XII Tunc vocavit ad se tobias filium
suum. dixitque ei. Quid possumus dare
viro isti sancto qui venit tecum. Respondens to-
bias dixit patri suo. Pater quam mercedem da-
bimus ei aut quid dignum poterit esse benefi-
ciis eius. Me duxit et reduxit sanum. pe-
cuniam a gabelo ipse suscepit. uxorem ip-
se me habere fecit et demonium ab ea ipse com-
pescuit. gaudium parentibus eius fecit.
meipsum a devoratione piscis eripuit. te
quoque fecit videre lumen celi. et bonis omnibus
per eum repleti sumus. Quid illi ad hec dignum
poterimus dare. Sed peto te pater ut roges eum
si forte dignabitur medietatem de omnibus
que allata sunt sibi assumere. Et vocantes
eum pater et filius tulerunt eum in partem
et rogare ceperunt ut dignaretur dimi-
diam partem omnium que attulerant accep-
tam habere. Tunc dixit eis occulte. Bene-
dicite deum celi et coram omnibus viventibus con- dei
fitemini ei quia fecit vobiscum misericordiam
suam. Etenim sacramentum regis abscondere
bonum est. opera autem dei revelare et confiteri ho-
norificum est. Bona est oratio cum ieiunio et e-
lemosina magis quam thesauros auri recon-
dere. quoniam elemosina a morte liberat et ipsa est
que purgat peccata et facit invenire mi-
sericordiam et vitam eternam. Qui autem faciunt
peccatum et iniquitatem hostes sunt anime sue.
Manifesto ergo vobis veritatem et non abs-
condam a vobis occultum sermonem. Quando
orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos
et derelinquebas prandium tuum et mortuos
abscondebas per diem in domo tua et nocte
te sepeliebas eos ego obtuli orationem tuam do-
mino. Et quia acceptus eras deo necesse
fuit ut temptatio probaret te. Et nunc mi-
sit me dominus ut curarem te et sarram uxorem filii
tui a demonio liberarem. Ego enim sum
raphael angelus unus ex septem qui astamus ante dominum.
Cumque hec audissent turbati sunt et
trementes ceciderunt super faciem suam. Dix-
itque eis angelus. Pax vobis nolite timere. Et-
enim cum essem vobiscum per voluntatem dei e-
ram. ipsum benedicite et cantate illi. Vi-
debar quidem vobiscum manducare et bi-
bere. sed ego cibo invisibili et potu qui ab homini-
bus non potest videri utor. Tempus est ergo
ut revertar ad eum qui me misit. vos autem
benedicite deum et enarrate omnia mi-
rabilia eius. ipsum benedicite et cantate ei.
Et cum hec dixisset ab aspectu eorum abla-
tus est et ultra eum videre non potuerunt. Tunc

prostrati per horas tres in facies suas. bene-
dixerunt deum. et exurgentes narraverunt
omnia mirabilia eius.

XIII. Aperiens autem tobias senior os suum
benedixit dominum et dixit. Magnus
es domine in eternum et in omnia secula regnum
tuum. quoniam tu flagellas et salvas. deducis
ad inferos et reducis. et non est qui effugiat
manum tuam. Confitemini domino filii
israel. et in conspectu gentium laudate eum. quo-
niam ideo dispersit vos inter gentes que igno-
rant eum: ut vos narretis mirabilia eius.
et faciatis eos scire quia non est alius deus
omnipotens preter eum. Ipse castigavit nos propter iniquita-
tes nostras. et ipse salvabit nos propter misericordiam suam.
Aspicite ergo que fecit nobiscum: et cum timore
confitemini illi et tremore. regem que secu-
lorum exaltate in operibus vestris. Ego autem in terra capti-
vitatis mee confitebor illi: quoniam ostendit
maiestatem suam in gentem peccatricem. Con-
vertimini itaque peccatores et facite iu-
stitiam coram deo: credentes quod faciat vo-
biscum misericordiam. Ego autem et anima mea in eo
letabimur. Benedicite dominum omnes electi eius.
agite dies leticie et confitemini illi. Ie-
rusalem civitas dei castigavit te dominus in operi-
bus manuum tuarum. Confitere domino in
bonis tuis et benedic deum seculorum: ut ree-
dificet in te tabernaculum suum et revo-
cet ad te omnes captivos: et gaudeas in
omnia secula seculorum. Luce splendida ful-
gebis: et omnes fines terre adorabunt te. Na-
tiones ex longinquo ad te venient: et mu-
nera deferentes adorabunt in te dominum: et
terram tuam in sanctificationem habebunt. No-
men enim magnum invocabunt in te. Et
maledicti erunt qui contempserint te: et con-
dempnati erunt qui te blasphemaverint. Be-
nedicti erunt qui edificaverint te. Tu
autem letaberis in filiis tuis: quoniam omnes be-
nedicentur et congregabuntur ad dominum. Be-
ati omnes qui diligunt te: et qui gaudent

super pace tua. Anima mea benedic dominum:
quoniam liberavit ierusalem civitatem suam. Bea- a tribulacionibus eius dominus deus noster
tus ero si fuerint reliquie seminis mei
ad videndam claritatem ierusalem. Porte ie-
rusalem ex saphiro et smaragdo edificab-
untur: et ex lapide precioso omnis circuitus mu-
rorum eius. Ex lapide candido et mundo:
omnes platee eius sternentur. Et per vicos eius
alleluia cantabitur. Benedictus dominus qui exal-
tavit eam: ut sit regnum eius in secula secu-
lorum super eam amen.

XIIII. Et consummati sunt omnes sermones
tobie. Et postquam illuminatus est tobias:
annis vixit .xlii. et vidit filios nepotum suorum.
Completis itaque annis .cii. sepultus
est in ninive honorifice. Quinquaginta namque et
sex annorum lumen oculorum amisit. sexa-
genarius vero recepit. Reliquum vero vite su-
e in gaudio fuit: et cum bono profectu ti-
moris dei perrexit in pace. In hora autem
mortis sue vocavit ad se tobiam filium
suum et .vii. iuvenes filios eius nepo-
tes suos dixitque eis. Prope erit interitus ni-
nive. non enim excidet verbum domini et fra-
tres nostri qui dispersi sunt a terra israel reverten-
tur ad eam. Omnis autem terra deserta eius re-
plebitur: et domus dei que in ea incensa est
reedificabitur iterum. Ibique revertentur omnes
timentes deum: et relinquent gentes ydola
sua et venient in ierusalem et inhabitabunt
eam: et gaudebunt in ea omnes reges terre ad-
orantes regem israel. Audite ergo filii mei
patrem vestrum. Servite domino in veri-
tate et inquirite ut faciatis que placita
sunt illi. et filiis vestris mandate ut faci-
ant iusticias et elemosinas: ut sint me-
mores dei et benedicant eum in omni tempore in
veritate et in tota virtute sua. Nunc ergo fi-
lii audite me: et nolite manere hic. sed quacumque
die sepelieritis matrem vestram circa
me in uno sepulcro: ex eo dirigite
gressus vestros ut exeatis hinc. Video

erit. Sed iniquitas eorum dabit eis finem. Fac-
tum est autem. Post obitum matris sue tobias ab
scessit ex ninive cum uxore sua et fili
is et filiorum suorum filiis, et reversus est ad
soceros suos. Invenitque eos incolumes in
senectute bona, et curam eorum gessit.
Et ipse clausit oculos eorum, et omnem heredi
tatem domus raguelis ipse percepit. Vid(it)-
que quintam generationem filios filiorum suorum.
Et completis annis nonaginta novem
in timore domini cum gaudio sepelierunt
eum. Omnis autem cognatio eius et omnis gene
ratio eius in bona vita et in sancta conversatione
permansit, ita ut accepti essent tam
deo quam hominibus et cunctis habitan
tibus in terram. Explicit thobias. In

cipit prologus in libro iudith.

Apud hebreos liber
iudith inter agio
grapha legitur; cuius au
rat
ctoritas ad roboranda illa que
in contentionem veniunt minus idonea iu
dicatur. Caldeo tamen sermone conscriptus
inter historias computatur. Sed quia
hunc librum synodus nicena in numero sanc
tarum scripturarum legitur computasse, adq(uie)
al' postulationi
vi computationi vestre immo exactioni et
sepositis occupationibus quibus vehementer
artabar, huic unam lucubratiunculam
dedi, magis sensum e sensu quam ex verbo
verbum transferens. Multorum codicum vari
etatem viciosissimam amputavi. Sola
illa que intelligentia integra in verbis in
veni caldeis invenire potui, latinis ex
pressi. Accipite iudith viduam castitatis
exemplum, et triumphali laude perpetuis
eam preconiis declarate. Hanc enim non
solum feminis sed et viris imitabilem
dedit, qui castitatis eius re
munerator virtutem ei talem tribuit
ut invictum omnibus hominibus vinceret,
et insuperabilem superaret. Incipit iudith.

Arphaxat itaque rex me
dorum subiugaverat multas
gentes imperio suo. Et ipse
edificavit potentissi
mam civitatem quam appella
vit ecbathanis. Ex la
pidibus quadratis et sectis. Fecit muros
eius in altitudinem cubitorum lxx, et in lati
tudinem cubitorum xxx. Turres vero eius po
suit in altitudinem cubitorum c. Per quadrum
vero earum latus utrumque vicenorum pedum
spatio tendebatur. Posuitque portas eius
in altitudinem turrium, et gloriabatur quasi
potens in potentia exercitus sui et in gloria qua
drigarum suarum. Anno igitur xii. regni sui na
bugodonosor rex assyriorum qui regna
bat in ninive civitate magna, pug
navit contra arphaxat et optinuit eum in
campo magno qui appellatur ragau circa eu
phraten et tigrim et iadasan in campo
erioch regis elichorum. Tunc exaltatum est
regnum nabugodonosor, et cor eius elevatum
est, et misit ad omnes qui habitabant in ci
licia et damasco et libano, et ad gentes
que sunt in carmelo et cedar, et ad inhabitan
tes galileam in campo magno esdre
lon, et ad omnes qui erant in samaria et
trans flumen iordanem usque ierusalem, et omnem
terram iesse quousque pervenitur ad
montes ethiopie. Ad hos omnes mi
sit nuncios nabuch rex assyriorum. Qui
omnes uno animo contradixerunt, et remise
runt eos vacuos, ac sine honore abie
cerunt. Tunc indignatus est nabugodonosor
rex adversus omnem terram illam, et iuravit per
regnum et thronum suum quod defenderet se
de omnibus regionibus his.

II
Anno .xiii. nabuch. regis, vice
sima et secunda die mensis primi fac
tum est verbum in domo nabuch regis
assyriorum ut defenderet se. Vocavitque
omnes maiores natu omnesque duces et

bellatores suos et habuit cum eis mysterium
consilii sui. Dixitque cogitationem suam in eo esse
ut omnem terram suo subiugaret imperio.
Quod dictum cum placuisset omnibus, vo-
cavit Nabuchodonosor rex Holofernem
principem militiae suae, et dixit ei: Egre-
dere adversum omne regnum occidentis,
et contra eos praecipue qui contempserunt impe-
rium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno,
omnemque urbem munitam subiugabis
mihi. Tunc Holofernes vocavit duces et ma-
gistratus virtutis Assyriorum, et dinumera-
vit viros in expeditionem sicut praecepit ei
rex, centum viginti milia peditum pugnatorum, et e-
v' xii quites sagittarios duodecim milia. Omnem-
que expeditionem suam fecit praeire in multi-
tudine innumerabilium camelorum cum
his quae exercitibus sufficerent copiose, bo-
um quoque armenta gregesque ovium quorum
non erat numerus. Frumentum ex omni Syria
in transitu suo parari constituit. Aurum
vero et argentum de domo regis assump-
sit multum nimis. Et profectus est ipse et
omnis exercitus cum quadrigis et equitibus
et sagittariis, qui cooperuerunt faciem ter-
rae sicut locustae. Cumque pertransisset fines
Assyriorum, venit ad magnos montes
Ange qui sunt a sinistro Ciliciae, ascen-
ditque omnia castella eorum et optinuit omnem
munitionem. Effregit autem civita-
tem opinatissimam Melothi, praedavitque
omnes filios Tharsis et filios Ismahel
qui erant contra faciem deserti et ad aus-
trum terrae Cellon. Et transivit Euphraten
et venit ad Mesopotamiam. Et fre-
git omnes civitates excelsas quae e-
rant ibi a torrente Mambre usque dum per-
veniatur ad mare. Et occupavit termi-
nos eius a Cilicia usque ad fines Iaphet
qui sunt ad austrum. Abduxitque omnes
filios Madian et praedavit omnem locu-
pletationem eorum omnesque resistentes sibi
occidit in ore gladii. Et post haec
descendit in campos Damasci in diebus
messis, et succendit omnia sata, omnes-
que arbores et vineas fecit incidi, et ce-
cidit timor illorum super omnes inhabitan-
tes terram.

Tunc miserunt legatos suos univer- III
sarum urbium ac provinciarum reges
ac principes Syriae, scilicet Mesopotamiae et
Syriae Sobal et Libyae atque Ciliciae, qui veni-
entes ad Holofernem dixerunt: Desinat
indignatio tua circa nos. Melius est enim
ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi mag-
no et subditi simus tibi, quam morientes cum
interitu nostro ipsi servitutis nostrae damp-
na patiamur. Omnis civitas nostra omnisque
possessio, omnes montes et colles et campi,
et armenta boum, gregesque ovium caprarumque equo-
rumque et camelorum, et universae facultates nos-
trae atque familiae in conspectu tuo sunt. Sint
omnia nostra sub lege tua. Nos et filii
nostri servi tui sumus. Veni nobis
pacificus dominus, et utere servitio nostro
sicut placuerit tibi. Tunc descendit de mon-
tibus cum equitibus in virtute magna, et opti-
nuit omnem civitatem et omnem inhabitan-
tem terram. De universis autem urbibus as-
sumpsit sibi auxiliarios viros fortes et
electos ad bellum. Tantusque metus pro-
vinciis illis incubuit ut universarum ur-
bium habitatores et principes et hono-
rati simul cum populis exirent in obviam
venienti, excipientes eum cum coronis
et lampadibus, ducentes choros in tibiis
et tympanis. Nec ista tamen facientes fe-
rocitatem pectoris eius mitigare potu-
erunt. Nam et civitates eorum destruxit et
lucos eorum excidit. Praeceperat enim illi
Nabuchodonosor rex ut omnes terrae deos extermi-
naret, videlicet ut ipse solus diceretur deus
ab his nationibus quae potuissent Holo-
fernis potentia subiugari. Pertransi-

cus autem Syriam Sobal et omnem Apamiam
omnemque Mesopotamiam venit ad Idu-
meos in Gabaa terram. Accepitque civitates
eorum et sedit ibi per xxx dies in quibus die-
bus adunari precepit universum exerci-
tum virtutis sue.

IIII Tunc audientes filii Israel qui ha-
bitabant in terra Iuda timuerunt
valde a facie eius. Tremor etiam et horror
v. ierlm invasit sensus eorum ne hoc faceret Israel et tem-
plo Domini quod fecerat ceteris civitatibus et
templis earum. Et miserunt in omnem Sama-
riam per circuitum usque Iericho et preoccupa-
verunt omnes vertices montium et muris cir-
cumdederunt vicos suos et congregaverunt frumen-
ta in preparationem pugne. Sacerdos etiam
Eliachim scripsit ad universos qui erant
contra Esdrelon que est contra faciem magni cam-
pi iuxta Dothaim et universos per quos transitus
esse poterat ut obtinerent ascensus montium
per quos via esse poterat ad Ierusalem et illic
custodirent ubi angustum iter esse po-
terat inter montes. Et fecerunt filii Israel
secundum quod constituerat eis sacerdos Domini E-
liachim. Et clamavit omnis populus ad Do-
minum instantia magna et humiliaverunt
animas suas in ieiuniis. Ipsi et mulieres
eorum. Et induerunt se sacerdotes ciliciis et
v. la infantes prostraverunt contra faciem templi Do-
mini et altare Domini operuerunt ci-
licio et clamaverunt ad Dominum Deum Israel u-
nanimiter ne darentur in predam eorum in-
fantes et uxores eorum in divisiones et
civitates eorum in exterminium et sancta eorum
in pollutionem. Tunc Eliachim sacer-
dos Domini magnus circuivit omnem Is-
rael allocutusque est eos dicens. Scitote
quoniam exaudiet Dominus preces vestras si manen-
tes permanseritis in ieiuniis et orationibus
in conspectu Domini. Memores estote
estote Moysi servi Domini qui Amalech
confidentem in virtute sua et in potentia su-
a et in exercitu suo et in clipeis suis et in curri-
bus suis et in equitibus suis non ferro pugnan- ferre
do sed precibus sanctis orando deiecit. Sic erunt
universi hostes Israel si perseveraveritis in hoc ope-
re quod cepistis. Ad hanc igitur exortationem eius
deprecantes Dominum permanebant in conspectu Do-
mini. Ita ut etiam hii qui holocausta Domino
offerebant precincti ciliciis offerrent sacrificia
Domino. Et erat cinis super capita eorum et
ex toto corde suo omnes orabant Deum ut
visitaret populum suum Israel.

Nuntiatumque est Holoferni principi V
militie Assyriorum quod filii Israel prepa-
rarent se ad resistendum ac montium iti-
nera conclusissent. Et furore nimio exar-
sit in iracundia magna. Vocavitque
omnes principes Moab et duces Amon et
dixit eis. Dicite mihi quis sit populus iste qui
montana obsidet aut que et quales et quan-
te sint civitates eorum. Que etiam sit virtus eo-
rum aut que sit multitudo eorum vel quis rex mi-
litie eorum. Et quare pre omnibus qui habitant in ori-
ente isti contempserunt nos et non exierunt ob-
viam nobis ut susciperent nos cum pace.
Tunc Achior dux omnium filiorum Amon re-
spondens ait. Si digneris audire domine
mi dicam veritatem in conspectu tuo de
populo isto qui in montanis habitat et non
egredietur verbum falsum de ore meo. Po-
pulus iste ex progenie Caldeorum est. Hic pri-
mum in Mesopotamia habitavit. quoniam no-
luerunt sequi deos patrum suorum qui erant
in terra Chaldeorum. Deserentes itaque ceri-
monias patrum suorum que in multitudi-
ne deorum erant unum Deum celi colue-
runt qui et precepit eis ut exirent in-
de et habitarent in Charan. Cumque co-
operuisset omnem terram fames descenderunt in E-
giptum illicque per quadringentos an-
nos sic multiplicati sunt ut dinume-
rari eorum exercitus non posset. Cumque
gravaret eos rex Egipti atque in edifica-

cumque ibi in luto et latere subiugassent eos, clamaverunt ad Deum suum et percussit totam terram Aegypti plagis variis. Cumque eiecissent eos a se Aegyptii, et cessasset plaga ab eis, et iterum vellent eos capere et ad suum servitium revocare, fugientibus his Deus caeli mare aperuit, ita ut hinc inde aquae quasi murus solidarentur, et isti pede sicco fundum maris perambulando transirent. In quo loco dum innumerabilis exercitus Aegyptiorum eos persequeretur, ita aquis coopertus est ut non remaneret vel unus qui factum posteris nuntiaret. Egressi etiam mare Rubrum deserta Sina montis occupaverunt, in quibus numquam homo habitare potuit vel filius hominis requievit. Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum, et per annos quadraginta annonam de caelo consecuti sunt. Ubicumque ingressi sunt sine sagitta et arcu et absque scuto et gladio, Deus eorum pro eis pugnavit et vicit. Et non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit a cultu Domini Dei sui. Quotienscumque autem praeter ipsum Deum suum alterum coluerunt, dati sunt in praedam et in gladium et in opprobrium. Quotienscumque autem paenituerunt se recessisse a cultura Dei sui, dedit eis Deus caeli virtutem resistendi. Denique Chananaeum regem et Iebusaeum et Pherezaeum et Hethaeum et Hevaeum et Amorrhaeum et omnes potentes in Esebon prostraverunt, et terras eorum et civitates eorum ipsi possederunt. Et usque dum non peccarent in conspectu Dei sui, erat cum illis bona. Deus enim illorum odit iniquitatem. Nam et ante hos annos cum recessissent a via quam dederat illis Deus ut ambularent in ea, exterminati sunt proeliis a multis nationibus, et plurimi eorum captivi abducti sunt in terram non suam. Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum ex dispersione qua dispersi fuerant adunati sunt et ascenderunt montana haec omnia, et iterum Ierusalem possident, ubi sunt sancta eorum. Nunc ergo, mi domine, perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu Dei eorum, et ascendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos Deus eorum tibi, et subiugati erunt sub iugo potentiae tuae. Si vero non est offensio populi huius coram Deo suo, non poterimus resistere illis, quoniam Deus eorum defendet eos, et erimus in opprobrium universae terrae. Et factum est, cum cessasset loqui Achior verba haec, irati sunt omnes magnates Holofernis, et cogitabant interficere eum, dicentes ad alterutrum: Quis est iste qui filios Israel posse dicat resistere regi Nabuchodonosor et exercitibus eius, homines inermes et sine virtute et sine peritia artis pugnae? Ut ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos, ascendamus in montana, et cum capti fuerint potentes eorum, tunc cum eisdem gladio transverberabitur, ut sciat omnis gens quoniam Nabuchodonosor deus terrae est, et praeter ipsum alius non est.

VI

Factum est autem cum cessassent loqui, indignatus Holofernes vehementer dixit ad Achior: Quoniam tu prophetasti nobis dicens quod gens Israel defendatur a Deo suo, ut ostendam tibi quoniam non est deus nisi Nabuchodonosor, cum percusserimus eos omnes sicut hominem unum, tunc et ipse cum illis Assyriorum gladio interibis, et omnis Israel tecum perditione disperibit. Et probabis quoniam Nabuchodonosor dominus sit universae terrae; tuncque gladius militiae meae transiet per latera tua, et confixus cades inter vulneratos Israel, et non respirabis ultra donec extermineris cum illis. Porro autem si prophetiam tuam veram existimas, non concidat vultus tuus, et pallor qui faciem tuam obtinet abscedat a te, si verba mea haec putas impleri non posse. Ut autem noveris quia simul cum illis haec experieris, ecce ex hac hora illorum populo sociaberis, ut dum dignas gladii mei poenas exceperint, ipse simul ultioni subiaceas. Tunc Holofernes praecepit servis suis ut comprehenderent Achior et ducerent eum in Bethuliam, et traderent eum in manus filiorum Israel. Et accipien-

tes quam servi Holofernis, profecti sunt per cam-
pestria. Sed cum appropinquassent ad montana,
exierunt contra eos fundibularii. Isti autem
divertentes a latere montis, ligaverunt A-
chior ad arborem manibus et pedibus, et
sic vinctum de restibus dimiserunt eum, et
reversi sunt ad dominum suum. Porro filii Israel
descendentes de Bethulia, venerunt ad
eum, quem solventes ad Bethuliam duxe-
runt, atque in medium populi statuentes, per-
cunctati sunt quid rerum esset quod illum
vinctum Assyrii reliquissent. In diebus
illis erant illic principes Ozias filius Mi-
cha de tribu Simeon, et Charmi qui et Go-
thoniel. In medio itaque seniorum, et in con-
spectu omnium Achior dixit omnia quae
locutus fuerat ab Holoferne interrogatus,
et qualiter populus Holofernis voluisset propter
hoc verbum interficere eum, et quemadmodum ipse Holofer-
nes iratus iusserit eum Israhelitis hac de
causa tradi, ut dum vicerit filios Israel, tunc
et ipsum Achior diversis iubeat suppliciis
interire, propter hoc quod dixisset: Deus caeli de-
fensor eorum est. Cumque Achior universa
exposuisset, omnis populus cecidit in faciem
adorantes Dominum, et communi lamentatione et fle-
tu unanimes preces suas Domino effude-
runt dicentes: Domine Deus caeli et terrae, intue-
re superbiam eorum, et respice ad nostram humilita-
tem, et faciem sanctorum tuorum attende,
et ostende quoniam non derelinquis praesumen-
tes de te, et praesumentes de se et de sua virtu-
te gloriantes humilias. Finito itaque fle-
tu, et per totum diem oratione populorum completa,
consolati sunt Achior dicentes: Deus patrum
nostrorum, cuius tu virtutem praedicasti, ipse
hanc dabit vicissitudinem, ut eorum ma-
gis tu interitum videas. Cum vero Dominus Deus
noster dederit hanc libertatem servis suis, sit et te-
cum Deus in medio nostri, ut sicut placuerit
tibi, ita cum tuis omnibus converseris. Tunc Ozias
finito consilio suscepit eum in domum suam,
fecit cenam magnam. Et vocatis omnibus
presbyteris, simul expleto ieiunio refece-
runt. Postea vero convocatus est omnis po-
pulus, et per totam noctem intra ecclesiam
oraverunt petentes auxilium a Deo Israel.
Holofernes autem altera die praecepit VII
exercitibus suis ut ascenderent contra Be-
thuliam. Erant autem pedites bellatorum
cxx milia, et equites xxii milia, praeter praeparatio-
nes virorum illorum quos occupaverat cap-
tivitas, et adducti fuerant de provinciis
et urbibus universae iuventutis. Omnes
pariter paraverunt se ad pugnam contra filios Is-
rael. Et venerunt per crepidinem montis
usque ad apicem qui respicit Dothain, a
loco qui dicitur Belma usque ad Chelmon qui
est contra Esdrelon. Filii autem Israel ut viderunt
multitudinem illorum, prostraverunt se super
terram, mittentes cinerem super capita sua
unanimes orantes ut Deus Israel miseri-
cordiam suam ostenderet super populum suum.
Et assumentes arma bellica, sederunt
per loca quae angusti itineris tramitem
dirigunt inter montuosa, et erant
custodientes ea tota die et nocte. Porr-
o Holofernes dum circuit per gyrum,
repperit quod fons qui influebat aque-
ductum illorum a parte australi extra civi-
tatem dirigeretur; et incidi praecepit a-
quaeductum eorum. Erant tamen non longe a
muris fontes a quibus furtim vide-
bantur haurire aquam, ad refocillandum
potius quam ad bibendum. Sed filii Ammon
et Moab accesserunt ad Holofernem
dicentes: Filii Israel non in lancea nec in sa-
gitta confidunt, sed montes defendunt
illos, et muniunt illos colles in praecipi-
o constituti. Ut ergo sine congressione pug-
nae possis superare eos, pone custodes fon-
tium ut non hauriant ex eis, et sine gla-
dio interficies eos, vel certe fatigati
tradent civitatem suam quam putant in

montibus cognitam fugari non posse. Et
placuit verbum hoc coram Holoferne et coram
omnibus satellitibus eius et constituit per gy-
rum centenarios per singulos fontes. Cumque is-
ta custodia per dies xx fuisset expleta, de-
fecerunt cisterne et collectiones aquarum omnibus
inhabitantibus Bethulia, ita ut non esset in-
tra civitatem unde satiarentur vel una die,
quoniam ad mensuram dabatur aqua populis cotidi-
e. Tunc ad Oziam congregati sunt omnes
viri feminaeque, iuvenes et senes et parvu-
li simul omnes una voce dixerunt: Iudicet
Deus inter nos et te, quoniam fecisti in nos mala no-
lens loqui pacifice cum Assyriis, et propter hoc vendi-
dit nos Deus in manibus eorum. Et ideo non est qui
adiuvet, cum prosternamur ante oculos eorum
in siti et perditione magna. Et nunc congregate
universos qui in civitate sunt, ut sponte
nos tradamus omnes populo Holofernis. Melius
est enim ut captivi benedicamus Dominum vi-
ventes, quam moriamur et simus opprobrium omni
carni, cum viderimus uxores nostras et infantes
nostros mori ante oculos nostros. Contestamur
hodie celum et terram et Deum patrum nostrorum qui
ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut iam tra-
datis civitatem in manu militie Holofer-
nis, et sit finis noster brevis in ore gladii, qui longi-
or efficitur in ariditate sitis. Et cum hec dixis-
sent, factus est fletus et ululatus mag-
nus in ecclesia ab omnibus, et per multas horas
una voce clamaverunt ad Deum dicentes:
Peccavimus cum patribus nostris, iniuste egimus,
iniquitatem fecimus. Tu quia pius es, miserere
nostri, aut in tuo flagello vindica iniqui-
tates nostras, et noli tradere confitentes te po-
pulo qui ignorat te, ut non dicant inter gentes:
Ubi est Deus eorum? Et cum fatigati his cla-
moribus et his fletibus lassati siluissent,
exurgens Ozias infusus lacrimis dixit:
Equo animo estote fratres, et hos v dies expec-
temus a Domino misericordiam. Forsitan enim indig-
nationem suam abscindet et dabit gloriam
nomini suo. Si autem transactis v diebus non vene-
rit adiutorium, faciemus hec verba que locuti es-
tis.

Ca. VIII

Et factum est cum audisset hec verba
Iudith vidua que erat filia Mera-
ri filii Idox filii Ioseph filii Ozie filii Helai
filii Iamnor filii Gedeon filii Raphaim filii
Achitob filii Melchie filii Enam filii Nath-
anie filii Salathiel filii Symeon filii Ruben,
et vir eius fuit Manasses qui mortuus
est in diebus messis ordeacee. Instabat
enim super alligantes manipulos in campo,
et venit estus super caput eius et mortuus est
in Bethulia civitate sua et sepultus est
illic cum patribus suis. Erat autem Iudith re-
licta eius vidua iam annis tribus et mensibus sex.
Et in superioribus domus sue fecit sibi secretum cu-
biculum in quo cum puellis suis clausa morabatur.
Et habens super lumbos suos cilicium ieiuna-
bat omnibus diebus vite sue preter sabbata et ne-
omenias et festa domus Israel. Erat autem ele-
ganti aspectu nimis, cui vir reliquerat suus
divitias multas et familiam copio-
sam ac possessiones armentis boum et gregibus
ovium plenas. Et hec erat in omnibus famosis-
sima, quoniam timebat Dominum valde, nec e-
rat qui loqueretur de illa verbum malum. Hec ita-
que cum audisset quoniam Ozias promisisset quod tran-
sacto quinto die traderet civitatem, misit
ad presbiteros Chabri et Charmi, et venerunt
ad eam. Et dixit illis: Quod est hoc verbum in quo
consensit Ozias ut tradat civitatem Assy-
riis si intra v dies non venerit vobis adiu-
torium? Et qui estis vos qui temptatis Dominum? tantum ...
Non est iste sermo qui misericordiam provocet,
sed potius qui iram excitet et furorem ac-
cendat. Posuistis vos tempus miserationis
Domini et in arbitrium vestrum diem constituistis
ei. Sed quia patiens est Dominus, in hoc ipso peni-
teamus et indulgentiam eius fusis lacrimis
postulemus. Non enim quasi homo sic comminabitur
neque sicut filius hominis ad iracundiam inflam-
mabitur. Et ideo humiliemus illi animas nostras

tras et in spiritu constituti humiliato servientes
illi dicamus flentes domino ut secundum volun-
VIII tatem suam sic faciat nobiscum misericordiam
suam, ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbi-
a eorum, ita et de nostra humilitate glorientur.
Quoniam non secuti sumus peccata patrum nostrorum
qui dereliquerunt deum suum et adoraverunt deos
alienos, pro quo scelere dati sunt in gladium
et in rapinam et in confusionem inimicis suis. Nos
autem alterum deum nescimus preter ipsum. Expectemus
humiles consolationem eius et exquiret sanguinem no-
strum de afflictionibus inimicorum nostrorum et hu-
miliabit omnes gentes quecumque insurgunt contra
nos et faciet illas sine honore dominus deus noster.
Et nunc fratres quoniam vos estis presbiteri in populo dei et ex
vobis pendet anima eorum, ad eloquium vestrum cor-
da eorum erigite ut memores sint quia temp-
tati sunt patres nostri ut probarentur si vere
colerent deum suum. Memores esse debent quo-
modo pater noster Abraham temptatus est et per multas
tribulationes probatus dei amicus effectus est. Sic
Ysaac, sic Iacob, sic Moyses et omnes qui pla-
cuerunt deo per multas tribulationes transierunt fi-
deles. Illi autem qui temptationes non susceperunt
cum timore domini et impatientiam suam et
improperium murmurationis sue contra dominum protulerunt ex-
terminati sunt ab exterminatore et a serpen-
tibus perierunt. Et nos ergo non ulciscamur pro nos
his que patimur, sed reputantes peccatis no-
stris hec ipsa supplicia minora esse flagel-
la domini quibus quasi servi corripimur ad emendati-
onem non ad perditionem nostram evenisse cre-
damus. Et dixerunt illi Ozias et presbiteri: Omnia
que locuta es vera sunt et non est in sermoni-
bus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis
quoniam mulier sancta es et timens deum. Et di-
xit illis Iudith: Sicut quod loqui potui dei
esse cognoscitis, ita quod facere disposui pro-
bate si ex deo est et orate ut firmum fa-
ciat consilium meum deus. Stabitis vos
ad portam nocte ista et ego exeam
cum abra mea, et orate ut sicut dixistis

·Act 18 · m̄ · 4 b·

in diebus quinque respiciat dominus populum suum Isra-
el. Vos autem nolo ut scrutemini actum
meum, et usque dum renuntiem vobis nichil a-
liud fiat nisi oratio pro me ad dominum deum
nostrum. Et dixit ad eam Ozias princeps Iu-
da: Vade in pace et dominus sit tecum in ultio-
nem inimicorum nostrorum. Et revertentes a-
bierunt.

Quibus abscedentibus Iudith ingressa IX
est oratorium suum et induens se cili-
cio posuit cinerem super caput suum et prosternens
se domino clamabat ad dominum dicens:
Domine deus patris mei Simeon qui dedisti
ei gladium in defensionem alienigenarum qui
violatores extiterunt in coinquinatione sua
et denudaverunt femur virginis in confusionem
et dedisti mulieres illorum in predam et filias
eorum in captivitatem et omnem predam in divi-
sionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum:
subveni queso te domine deus meus michi vidue.
Tu enim fecisti priora et illa post illa cogi-
tasti et hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes
enim vie tue parate sunt et tua iudicia in
tua providentia posuisti. Respice castra
Assyriorum nunc sicut tunc castra videre Egyp-
tiorum dignatus es quando post servos tuos arma-
ti currebant confidentes in quadrigis et equi-
tatu suo et in multitudine bellatorum. Sed
aspexisti super castra eorum et tenebre fati-
gaverunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus
et aque operuerunt eos. Sic fiant et isti domine
qui confidunt in multitudine sua et in
curribus suis et in contis et in scutis et in sag-
ittis suis et in lanceis suis gloriantur et nes-
ciunt quia tu ipse es deus noster qui con-
teris bella ab initio et dominus nomen est tibi.
Erige brachium tuum sicut ab initio et al-
lide virtutem illorum in virtute tua. Cadat
virtus eorum in iracundia tua qui promit-
tunt se violare sancta tua et polluere
tabernaculum nominis tui et deicere gladio
suo cornu altaris tui. Fac domine

Cont° ꝯtica loq̄t absq̄ ...

ut gladio suo proprio eius superbia ampu
tetur. Capiatur laqueo oculorum suorum in
me, et percuties eum ex labiis caritatis
i animo mee. Da mihi in animo constantiam ut contempnam illum
et virtutem ut evertam illum. Erit enim me
moriale nominis tui, cum manus feminee
deiecerit eum. Non enim in multitudine
est virtus tua domine, neque in equorum viribus
voluntas tua, nec superbi ab initio pla
cuerunt tibi, sed humilium et mansuetorum ti
bi semper placuit deprecatio. Deus celorum
creator aquarum et dominus totius crea
ture, exaudi me miseram deprecantem
et de tua misericordia presumentem. Memento do
mine testamenti tui, et da verbum in ore
meo, et in corde meo consilium corrobora,
ut domus tua in sanctificatione permaneat,
et omnes gentes agnoscant quia
tu es deus, et non est alius preter te.
X Factum est autem, cum cessasset cla
mare ad dominum, surrexit de lo
co in quo iacuerat prostrata domino.
Vocavitque abram suam, et descendens
in domum suam abstulit a se cilicium, et ex
uit se vestimentis viduitatis sue, et la
i. ro. c. i. vit corpus suum et unxit se mirra op
tima, et discriminavit crinem capitis
sui, et imposuit mitram super caput suum, et
induit se vestimentis iocunditatis sue,
induitque sandalia pedibus suis, assump
sitque dextraliola sua et lilia et inaures
et anulos, et omnibus ornamentis suis or
navit se. Cui etiam dominus contulit splendo
rem, quoniam omnis ista compositio non ex li
bidine sed ex virtute pendebat, et ideo
dominus hanc in illam pulchritudinem
ampliavit, ut incomparabili decore om
nium oculis appareret. Imposuit ita
que abre sue ascopam vini et vas olei
et polentam et palatas et panes et caseum
et profecta est. Cumque venissent ad por
tam civitatis, invenerunt expectan

Ab capitulo nono usque ad xi.
... et alia eiusdem

tem Oziam et presbiteros civitatis. Qui cum
vidissent eam, stupentes mira
ti sunt nimis pulchritudinem eius. Ni
chil tamen interrogantes eam, dimiserunt
transire, dicentes: Deus patrum nostrorum det tibi gratiam
et omne consilium tui cordis sua virtu
te corroboret, et glorietur super te Ierusalem, et sit
nomen tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixe
runt hii qui illic erant omnes una voce:
Fiat, fiat. Iudith vero orans dominum transivit
portas, ipsa et abra eius. Factum est autem cum descen
deret montem, circa ortum diei, occurrerunt
ei exploratores assiriorum, et tenuerunt e
am, dicentes: Unde venis, aut quo va
dis? Que respondit: Filia sum hebreorum, ideo
ego fugi a facie eorum, quia futurum agno
vi quod debeant vobis in dampnationem pro
eo quod contempnentes vos, noluerunt ultro tra de praedatione c. i.
dere seipsos, ut invenirent misericordiam in conspectu
vestro. Hac de causa cogitavi mecum, dicens:
Vadam ad faciem principis Holofernis, ut
indicem illi secreta illorum, et ostendam
illi quo aditu possit optinere eos, ita ut
non cadat unus vir de exercitu
eius. Et cum audissent viri illi verba
eius, considerabant faciem eius, et erat in oculis
eorum stupor, quia mirabantur pulchritudi
nem eius nimis. Et dixerunt ad eam:
Conservasti animam tuam, eo quod tale re
peristi consilium, ut descenderes ad dominum nostrum.
Hoc autem scias, quia cum steteris in conspec
tu eius, bene tibi faciet, et eris gratissima
in corde eius. Duxeruntque illam ad ta
bernaculum Holofernis, nuntiantes ei
de ea. Cumque intrasset ante faciem eius,
statim captus est in suis oculis Holofer
nes. Dixeruntque ad eum satellites eius:
Quis contempnat populum hebreorum, qui
tam decoras mulieres habent, ut non
pro his merito pugnare contra eos debeamus?
Videns itaque Holofernem Iudith se
dentem in conopeo quod erat ex purpura

et auro et smaragdo et lapidibus pretiosis in-
texto. Cumque in faciem eius intendisset, ado-
ravit eum, prosternens se super terram. Et le-
vaverunt eam servi Holofernis, iubente
domino suo.

XI Tunc Holofernes dixit ei: Aequo
animo esto, et noli pavere in corde
tuo: quoniam ego numquam nocui viro quo-
luit servire Nabuchodonosor regi. Populus autem tu-
us si non contempsisset me, non levassem
lanceam meam super illum. Nunc autem
dic mihi qua ex causa recessisti ab illis, et placu-
it tibi ut venires ad nos. Et dixit illi
Iudith: Sume verba ancillae tuae, quoniam
si secutus fueris verba ancillae tuae, perfec-
tam rem faciet Dominus tecum. Vivit
enim Nabuchodonosor rex terrae, et vivit virtus eius
quae est in te ad correptionem omnium animarum
errantium: quoniam non solum homines serviunt
illi per te, sed et bestiae agri obtemperant
illi. Nuntiatur enim industria animi tui
universis gentibus, et indicatum est omni
saeculo, quoniam tu solus bonus et potens es in omni
regno eius: et disciplina tua omnibus pro-
vinciis praedicatur. Nec hoc latet quod lo-
cutus est Achior, nec illud ignoratur quod
ei iusseris evenire. Constat enim De-
um nostrum sic peccatis offensum, ut man-
daverit per prophetas suos ad populum quod tradat
eum pro peccatis suis. Et quoniam sciunt se of-
fendisse Dominum suum filii Israel, tremor tu-
us super ipsos est. Insuper etiam fames invasit
ab eos, et ariditate aquae iam inter mortu-
os computantur. Denique hoc ordi-
nant, ut interficiant pecora sua, et san-
guinem bibant. Et sancta Domini Dei sui quae
praecepit Deus non contingi, in frumento, vino
et oleo, haec cogitaverunt impendere, et vo-
lunt consumere quae nec deberent manibus
contingere. Ergo quoniam haec faciunt, certum est
quod in perditionem dabuntur. Quod ego ancil-
la tua cognoscens, fugi ab illis, et mi-
sit me Dominus haec ipsa nuntiare tibi. Ego autem
ancilla tua Deum colo etiam nunc apud te. Et
exiet ancilla tua, et orabo Deum, et dicet
mihi quando eis reddat peccatum suum: et veniens
nuntiabo tibi, ita ut ego adducam te
per mediam Ierusalem, et habebis omnem populum
Israel sicut oves quibus non est pastor, et non
latrabit vel unus canis contra te: quoniam haec mihi dicta
sunt per providentiam Dei. Et quoniam iratus
est illis Deus, haec ipsa missa sum nuntiare
tibi. Placuerunt autem omnia verba haec coram Ho-
loferne, et coram pueris eius, et mirabantur
ad sapientiam eius, et dicebant alter ad alte-
rum: Non est talis mulier super terram in aspectu,
et in pulchritudine, et in sensu verborum. Et
dixit ad illam Holofernes: Bene fecit
Deus qui misit te ante populum, ut des illum
tu in manibus nostris. Et quoniam bona est promis-
sio tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus, erit et
Deus meus, et tu in domo Nabuchodonosor magna eris, et
nomen tuum nominabitur in universa terra.

XII Tunc iussit eam introire ubi reposi-
ti erant thesauri eius, et iussit illic ma-
nere eam: et constituit quid daretur illi de con-
vivio suo. Cui respondit Iudith, et dixit:
Nunc non potero manducare ex his quae
mihi praecipis tribui, ne veniat super me
offensio: ex his autem quae mihi detuli man-
ducabo. Cui Holofernes ait: Si defe-
cerint tibi ista quae tecum detulisti, quid
faciemus tibi? Et dixit Iudith: Vivit a-
nima tua, domine meus, quoniam non expen-
det omnia haec ancilla tua donec faciat Deus
in manu mea haec quae cogitavi. Et in-
duxerunt eam servi eius in tabernaculum
quod praeceperat. Et petiit dum introi-
ret, ut daretur ei copia nocte et ante lucem
egrediendi foras ad orationem, et depre-
candi Dominum. Et praecepit cubiculariis su-
is ut sicut placeret illi, exiret et intro-
iret ad adorandum Deum suum per triduum.
Et exibat noctibus in vallem Be-

[be]thulie et baptizabat se in fonte aque. Et ascendebat et orabat dominum deum israel ut dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. Et introiens munda manebat in tabernaculo usque dum acciperet escam suam in vesperam. Et factum est. Quarto die fecit holofernes cenam servis suis et dixit ad vagao eunuchum suum. Vade et suade hebream illam ut sponte consentiat habitare mecum. Fedum enim est apud assyrios si femina irrideat virum agendo ut immunis transeat ab eo. Tunc introivit vagao ad iudith et dixit. Non vereatur bona puella introire ad dominum meum ut honorificetur ante faciem eius et manducet cum eo et bibat vinum cum iocunditate. Cui iudith respondit. Que ego sum ut contradicam domino meo. Omne quod erit ante oculos eius bonum et optimum faciam. Quicquid autem placuit illi hoc erit michi optimum omnibus diebus vite mee. Et surrexit et ornavit se vestimento suo et ingressa stetit ante faciem eius. Cor autem holofernis concussum est. Erat enim ardens in concupiscentia eius. Et dixit ad eam holofernes. Bibe nunc et accumbe in iocunditate quoniam gratiam invenisti coram me. Et dixit iudith. Bibam domine quoniam magnificata est anima mea hodie pre omnibus diebus meis. Et accepit et manducavit et bibit coram ipso ea que paraverat illi ancilla eius. Et iocundus factus est ad eam holofernes. bibitque vinum multum nimis quantum una die umquam biberat in vita.

XIII Ut autem sero factum est festinaverunt servi eius ad hospitia sua et conclusit vagao hostia cubiculi et abiit. Erant autem omnes fatigati a vino. Eratque iudith sola in cubiculo. Porro holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus. Dixitque iudith puelle sue ut staret foras ante cubiculum et observaret. Stetitque iudith ante lectum orans cum lacrimis et labiorum motu in silentio dicens. Confirma me domine deus israel et respice in hac hora ad opera manuum mearum ut sicut promisisti ierusalem civitatem tuam erigas et hoc quod credens per te posse fieri cogitavi perficiam. Et cum hec dixisset accessit ad columpnam que erat ad caput lectuli eius et pugionem eius qui in ea ligatus pendebat exsolvit. Cumque evaginasset illum apprehendit comam capitis eius et ait. Conforta me domine deus israel in hac hora. Et percussit bis in cervicem eius et abscidit caput eius. Et abstulit conopeum eius a columpnis et evolvit corpus eius truncum. Et post pusillum exivit et tradidit caput holofernis ancille sue et iussit ut mitteret illud in peram suam. Et exierunt due secundum consuetudinem suam quasi ad orationem et transierunt castra et girantes vallem venerunt ad portam civitatis. Et dixit iudith a longe custodibus murorum. Aperite portas quoniam nobiscum est deus qui fecit virtutem in israel. Et factum est. Cum audissent viri vocem eius vocaverunt presbiteros civitatis et concurrerunt ad eam omnes a minimo usque ad maximum quoniam sperabant eam iam non esse venturam. Et accendentes luminaria congiraverunt circa eam universi. Illa autem ascendens in eminentiorem locum iussit fieri silentium. Cumque omnes tacuissent dixit iudith. Laudate dominum deum nostrum qui non deseruit sperantes in se et in me ancillam suam adimplevit misericordiam suam quam promisit domui israel et interfecit in manu mea hostem populi sui hac nocte. Et proferens de pera caput holofernis ostendit illis dicens. Ecce caput holofernis principis milicie assyriorum et ecce conopeum illius in quo recumbebat in ebrietate

te sua. sed per manum femine percussit e
um dominus deus noster. Vivit autem ipse domi
nus deus meus quoniam custodivit me ange
lus eius et hinc euntem et ibi commorantem
et inde huc revertentem et non permisit me
ancillam suam dominus coinquinari. sed
sine pollutione peccati revocavit me vo
bis gaudentem in victoria sua in eva
sione mea et liberatione vestra. Confite
mini illi omnes quoniam bonus quoniam in secul
um misericordia eius. Universi autem adoran
tes dominum dixerunt ad eam. Benedixit
te dominus in virtute sua. quia per te ad
nichilum redegit inimicos nostros. Oz
ro autem princeps populi israel dixit ad e
am. Benedicta es tu filia a domino
deo excelso. pre omnibus mulieribus super ter
ram. Benedictus dominus qui creavit ce
lum et terram. qui te direxit in vulnere
capitis principis inimicorum nostrorum qui
hodie nomen tuum ita magnificavit
ut non recedat laus tua de ore homi
num qui memores fuerint virtutis do
mini in eternum. pro quibus non pepercisti a
nime tue propter angustias et tribulati
ones generis tui. sed subvenisti rui
ne ante conspectum dei nostri. Et dixit
omnis populus fiat fiat. Porro achior
vocatus venit. Et dixit ei iudith
Deus israel cui tu testimonium dedisti
quod ulciscatur de inimicis suis. ipse ca
put omnium incredulorum incidit in hac
nocte in manu mea. Et ut probes quo
niam ita est. ecce caput holofernis
qui in contemptu superbie sue deum israel con
tempsit. et tibi interitum minabatur dicens.
Cum captus fuerit populus israel gladio perfo
rari precipiam latera tua. Videns autem achi
or caput holofernis angustiatus pre pavore
cecidit in faciem suam super terram et estu
avit anima eius. Postea vero quam resump
to spiritu recreatus est. procidit ad pedes

eius et adoravit eam et dixit. Benedic
ta tu a deo tuo in omni tabernaculo iacob.
quoniam in omni gente que audierit nomen
tuum magnificabitur deus israel super te.
Dixit autem iudith ad omnem populum. XIII
Audite me fratres. Suspendite ca
put hoc super muros nostros. Et erit. Cum
exierit sol. accipiat unusquisque ar
ma sua. et exite cum impetu. non ut de
scendatis deorsum. sed quasi impetum facien
tes. Tunc exploratores necesse erit ut
fugiant ad principem suum excitandum
ad pugnam. Cumque duces eorum cucur
rerint ad tabernaculum holofernis et inve
nerint eum truncum in suo sanguine volu
tatum decidet super eos timor. Cumque cog
noveritis illos fugere ite post illos securi.
quoniam deus conteret eos sub pedibus vestris. Tunc
achior videns virtutem quam fecit deus israel re
licto gentilitatis ritu. credidit deo et
circumcidit carnem preputii sui. et appo
situs est ad populum israel et omnis successio
generis eius usque in hodiernum diem. Et
mox autem ut ortus est dies. suspenderunt
super muros caput holofernis. Acce
pitque unusquisque vir arma sua. et
egressi sunt cum grandi strepitu et u
lulatu. Quod videntes exploratores ad
tabernaculum holofernis cucurrerunt. Por
ro hi qui in tabernaculo erant. venien
tes et ante ingressum cubiculi perstrepentes
excitandi gratia inquietudinem arte mo
liebantur ut non ab excitantibus sed a so
nantibus holofernes evigilaret. Nul
lus enim audebat cubiculum virtutis assy
riorum pulsando vel intrando aperire. Sed
cum venissent duces eius et tribuni
et universi maiores assyriorum. dixerunt
cubiculariis. Intrate et excitate illum.
quoniam egressi mures de cavernis suis. au
si sunt provocare nos ad prelium. Tunc
ingressus vagao cubiculum eius stetit

ea cortinam et plausum fecit manib-
us. Suspicabatur enim illum cum iudith
dormire. Sed cum nullum motum sentiret se-
nsu aurium, accessit proximans ad cor-
tinam. Et elevans eam vidensque ca-
daver absque capite holofernis in suo san-
guine tabefactum iacere super terram, excla-
mavit voce magna cum fletu et scidit
vestimenta sua. Et ingressus tabernaculum
iudith non invenit eam, et exilivit fo-
ras ad populum et dixit: Una mulier hebrea
fecit confusionem in domo regis nabuchodono-
sor. Ecce enim holofernes iacet in terra et
caput eius non est in illo. Quod cum audis-
sent principes virtutis assyriorum, sciderunt
omnes vestimenta sua et intolerabilis timor
et tremor cecidit super eos et turbati sunt
animi eorum valde. Et factus est clamor
incomparabilis in medio castrorum eorum.

XV

Cumque omnis exercitus decollatum
holofernem audisset, fugit mens
et consilium ab eis, et solo tremore et metu
agitati fuge presidium sumunt ita ut
nullus loqueretur cum proximo suo, sed incli-
nato capite relictis omnibus, evadere festi-
nabant hebreos quos armatos veni-
re super se audierant, fugientes per vias
camporum et semitas collium. Videntes
itaque filii israel fugientes eos secuti sunt,
descendentesque clangentesque tubis et ulu-
lantes post ipsos. Et quoniam assyrii non adu-
nati in fugam ibant precipitati sunt. Filii
autem israel uno agmine persequentes de-
bilitabant omnes quos invenire potuis-
sent. Misit itaque ozias nuntios per omnes
civitates regionis israel. Omnis itaque re-
gio omnisque urbs electam iuventutem
misit armatam post eos et persecuti sunt
eos in ore gladii quousque pervenirent ad
extremitatem finium suorum. Reliqui
autem qui erant in bethulia ingressi cas-
tra assyriorum, predam quam fugientes as-
syrii reliquerant abstulerunt et hono-
rati sunt valde. Hii vero qui victores
reversi sunt ad bethuliam omnia que
erant illorum abstulerunt secum, ita ut
non esset numerus in pecoribus et iumentis et
universis mobilibus eorum, ut a minimo
usque ad magnum omnes divites fierent
de predationibus eorum. Ioachim autem summus
pontifex de ierusalem venit in bethuliam
cum universis presbiteris suis ut videret iu-
dith. Que cum exisset ad illum benedixe-
runt eam omnes una voce dicentes: Tu
gloria ierusalem, tu leticia israel, tu honorificen-
tia populi nostri, que fecisti viriliter et confor-
tatum est cor tuum eo quod castitatem ama-
veris et post virum tuum alterum nescieris.
Ideo et manus domini confortavit te et ideo eris
benedicta in eternum. Et dixit omnis po-
pulus: Fiat fiat. Per dies autem triginta vix collecta
sunt spolia assyriorum a populo israel. Porro
autem universa que holofernis peculia-
ria fuisse probata sunt dederunt iudi-
th in auro et argento et vestibus et gemmis
et omni supellectili et tradita sunt illi o-
mnia a populo. Et omnes illi gaudebant cum
mulieribus et virginibus et iuvenibus in or-
ganis et citharis.

XVI

Tunc cantavit canticum novum hoc
domino iudith dicens: Incipite domino
in tympanis, cantate domino in cymbalis,
modulamini illi psalmum novum, ex-
ultate et invocate nomen eius. Dominus conterens
bella, dominus nomen est illi, qui posu-
it castra sua in medio populi sui ut eri-
peret nos de manu omnium inimicorum nostrorum.
Venit assur de mesopotamia ex mon-
tibus ab aquilone in multitudine fortitu-
dinis sue, cuius multitudo obturavit
torrentes et equi eorum cooperuerunt val-
les. Dixit se incensurum fines meos et
iuvenes meos occisurum gladio et in-
fantes meos dare in predam et virgines

in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus feminae, et confodit eum. Non enim cecidit potens eorum a iuvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes opposuerunt se illi, sed Iudith filia Merari in specie faciei suae dissolvit eum. Exuit enim se vestimento viduitatis, et induit se vestimento laetitiae in exsultatione filiorum Israel. Unxit faciem suam unguento, et colligavit cincinnos suos mitra ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt oculos eius, pulchritudo eius captivam fecit animam eius: amputavit pugione cervicem eius. Horruerunt Persae constantiam eius, et Medi audaciam eius. Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei arescentes in siti. Filii puellarum compunxerunt eos, et sicut pueros fugientes occiderunt eos: perierunt in praelio a facie Domini Dei mei. Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro. Adonai Domine, magnus es tu, et praeclarus in virtute tua, et quem superare nemo potest. Tibi serviat omnis creatura tua, quia dixisti, et facta sunt: misisti spiritum tuum, et creata sunt, et non est qui resistat voci tuae. Montes a fundamentis movebuntur cum aquis, petrae sicut cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia. Vae genti insurgenti super genus meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicii visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum, ut urantur, et sentiant usque in sempiternum. Et factum est post haec, omnis populus post victoriam venit in Ierusalem adorare Dominum: et mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, et vota, et repromissiones suas. Porro Iudith universa vasa bellica Holofernis, quae dedit illi populus, et conopeum quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis. Erat autem populus iucundus secundum faciem sanctorum, et per tres menses gaudium huius victoriae celebratum est cum Iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam, et Iudith magna facta est in Bethulia, et praeclarior erat universae terrae Israel. Erat etiam virtuti castitas adiuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vitae suae, ex quo defunctus est Manasses vir eius. Erat autem diebus festis procedens cum gloria magna. Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, et dimisit abram suam liberam, et defuncta est, ac sepulta cum viro suo in Bethuliam. Luxitque eam omnis populus diebus septem. In omni autem spatio vitae eius non fuit qui perturbaret Israel, et post mortem eius annis multis. Dies autem victoriae huius festivitatis ab Hebraeis in numero sanctorum dierum accipitur, et colitur a Iudaeis ex illo tempore usque in praesentem diem.

Explicit Iudith. Incipit prologus in Hester.

Librum Hester variis translatoribus constat esse vitiatum. Quem ego de archivis Hebraeorum relevans, verbum e verbo expressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum funibus trahit, addens ea quae ex tempore dici poterant et audiri, sicut solitum est scholaribus disciplinis sumpto themate excogitare quibus verbis uti potuit qui iniuriam passus est, vel ille qui iniuriam fecit. Vos autem, o Paula et Eustochium, quoniam et bibliothecas Hebraeorum studuistis intrare, et interpretum certamina comprobastis, tenentes Hester Hebraicum librum per singula verba nostram translationem aspicite, ut possitis agnoscere me nihil etiam augmentasse addendo, sed fideli testimonio simpliciter, sicut in Hebraeo habetur, historiam Hebraicam Latinae linguae tradidisse. Nec affectamus laudes hominum, nec vituperationes

nos expavescunt. Deo enim placere cupientes
minas hominum penitus non timemus, quoniam
dissipavit deus ossa eorum qui hominibus placere
desiderant. Et ideo in apostolo quicumque eorum tales
sunt servi Christi esse non possunt. Rursum in libro
Hester alphabetum ex minio usque
ad theta litteram fecimus, diversis locis
volentes scilicet septuaginta interpretum ordinem per hoc in-
sinuare studioso lectori. Nos enim iuxta
morem Hebraicum ordinem prosequi etiam in hac
editione maluimus. Explicit prologus.

Incipit liber Hester.

In diebus Assueri qui regna-
vit ab India usque Ethiopiam super
centum viginti septem provincias quando sedit in solio
regni sui, Susa civitas regni eius exor-
dium eius fuit. Tertio igitur anno imperii sui
fecit grande convivium cunctis principibus et
pueris suis fortissimis Persarum et Medorum in-
clitis et prefectis provinciarum coram se, ut
ostenderet divitias glorie regni sui ac
magnitudinem atque iactantiam poten-
tie sue multo tempore, centum videlicet octogi-
ta diebus. Cumque implerentur dies con-
vivii, invitavit omnem populum qui inventus
est in Susis a maximo usque ad minimum et septem
diebus iussit convivium preparari in vesti-
bulo orti et nemoris quod regio cultu et
manu consitum erat. Et pendebant ex
omni parte tentoria aerii coloris et car-
basini ac iacinctini sustentata funi-
bus bissinis atque purpureis, qui eburneis
circulis inserti erant et columpnis mar-
moreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei et
argentei super pavimentum smaragdi-
no et pario stratum lapide dispositi e-
rant, quod mira varietate pictura
decorabat. Bibebant autem qui invitati e-
rant aureis poculis et aliis atque aliis
vasis cibi inferebantur. Vinum quoque
ut magnificentia regia dignum erat
abundans et precipuum ponebatur. Nec
erat qui nolentes cogeret ad bibendum,
sed sic rex statuerat preponens mensis singulos
de principibus suis ut sumeret unus-
quisque quod vellet. Vasthi quoque regina fecit
convivium feminarum in palatio ubi rex
Assuerus manere consueverat. Itaque die sep-
timo cum rex esset hilarior et post nimi-
am potationem incaluisset mero, pre-
cepit Mauman et Bazatha et Arbona et Ba-
gatha et Abgatha et Zarath et Charchas sep-
tem eunuchis qui in conspectu eius ministrabant,
ut introducerent reginam Vasthi coram re-
ge posito super caput eius diademate ut
ostenderet cunctis populis et principibus illius
pulcritudinem. Erat enim valde pulchra.

II Que renuit, et ad regis imperium quod per eunu-
chos mandaverat venire contempsit. Unde
iratus rex et nimio furore succensus, inter-
rogavit sapientes qui ex more regio sem-
per ei aderant et illorum faciebat cuncta con-
silio, scientium leges ac iura maiorum.
Erant autem primi et proximi Carsena et Se-
thar et Admatha et Tharsis et Mares et Mar-
sana et Mamuchan, septem duces Persarum at-
que Medorum qui videbant faciem regis
et primi post eum residere soliti erant,
cui sententie Vasthi regina subiaceret que
Assueri regis imperium quod per eunuchos
mandaverat facere noluisset. Responditque
Mamuchan audiente rege atque prin-
cipibus: Non solum regem lesit regina
Vasthi, sed et omnes principes et populos qui sunt
in cunctis provinciis regis Assueri. Egre-
dietur enim sermo regine ad omnes mulieres
ut contempnant viros suos et dicant: Rex
Assuerus iussit ut regina Vasthi intra-
ret ad eum et illa noluit. Atque hoc exem-
plo omnes principum coniuges Persarum atque
Medorum parvipendent imperia mari-
torum. Unde regis iusta [illegible] est indig-
natio. Si placet [illegible] egrediatur
edictum a facie [illegible] tua et scri-
batur iuxta legem Persarum atque Medorum

quam preteriri illicitum est ut nequaquam ul-
tra uasthi ingrediatur ad regem. Sed regnum
illius altera que melior illa est accipi-
at. Et hoc in omne quod latissimum est prouin-
ciarum tuarum diuulgetur imperium et cunc-
te uxores tam maiorum quam minorum de-
ferant maritis suis honorem. Placuit
consilium eius regi et principibus fecitque rex
iuxta consilium mamuchan et misit epistolas
ad uniuersas prouincias regni sui ut
quecumque gens audire et legere poterat diuer-
sis linguis et litteris esse uiros principes ac
maiores in domibus suis et hoc per cunctos
populos diuulgari.

II. His ita gestis postquam regis defer-
buerat indignacio recordatus est
uasthi que fecisset uel que passa esset. D-
ixeruntque pueri regis ac ministri eius.
Querantur regi puelle uirgines ac speciose
et mittantur qui considerent per uniuersas pro-
uincias puellas speciosas et uirgines et ad-
ducant eas ad ciuitatem susan et tra-
dant eas in domum feminarum sub ma-
nu egei eunuchi qui est prepositus et cus-
tos puellarum regiarum et accipiant mun-
dum muliebrem et cetera ad usus necessaria.
Et quecumque inter omnes oculis regis pla-
cuerit ipsa regnet pro uasthi. Placuit
sermo regi et ita ut suggesserant
iussit fieri. Erat uir iudeus in susis
ciuitate uocabulo mardocheus filius
iaire filii semei filii cis de stirpe ge-
mini qui translatus fuerat de ierusalem eo
tempore quo iechoniam regem iuda nab-
uchodonosor rex babilonis transtulerat qui fuit
nutritius filie fratris sui edisse que altero
nomine hester uocabatur que utrumque paren-
tem amiserat pulchra nimis et deco-
ra facie. Mortuisque patre eius ac
matre mardocheus sibi eam ad-
optauit in filiam. Cumque per-
crebruisset regis imperium et iuxta
mandatum illius multe uirgines pulchre
adducerentur susan et egeo traderentur
eunucho hester quoque inter ceteras puel-
las ei tradita est ut seruaretur in numero fe-
minarum. Que placuit ei et inuenit gratiam
in conspectu illius. Et precepit eunucho
ut acceleraret mundum muliebrem et tra-
deret ei partes suas et vii puellas speci-
osissimas de domo regis et tam ipsam
quam pedissequas eius ornaret atque ex-
coleret. Que noluit ei indicare populum et
patriam suam. Mardocheus enim precepe-
rat ei ut de hac re omnino reticeret. Qui de-
ambulabat cotidie ante uestibulum domus
in qua electe uirgines seruabantur cu-
ram agens salutis hester et scire uolens quid ei accideret.
Cum autem uenisset tempus singularum per or-
dinem puellarum ut intrarent ad regem
expletis omnibus que ad cultum muliebrem
pertinebant mensis xii uertebatur ita dum-
taxat ut sex mensibus oleo ungerentur mir-
tino et aliis vi quibusdam pigmentis
et aromatibus uterentur. Ingredientesque
ad regem quicquid postulassent ad
ornatum pertinens accipiebant et ut
eis placuerat composite de triclinio femi-
narum ad regis cubiculum transibant. Et que
intrauerat uespere egrediebatur ma-
ne. Atque inde in secundas edes dedu-
cebatur que sub manu salagazi eu-
nuchi erant qui concubinis regis preside-
bat. Nec habebat potestatem ad regem
ultra redeundi nisi uoluisset rex et
eam uenire iussisset ex nomine. Euo-
luto autem tempore per ordinem instabat dies quo
hester filia abiael fratris mardochei quem
sibi adoptauerat in filiam intrare deberet ad
regem. Que non quesiuit muliebrem
cultum. Sed quecumque uoluit egeus eu-
nuchus custos uirginum hec ei ad or-
natum dedit. Erat enim formosa ual-

de incredibili pulcritudine omnium
que oculis gratiosa et amabilis videbatur.
Ducta itaque est ad cubiculum regis assue
ri mense decimo, qui vocatur thebeth, vii anno
regni eius. Et amavit eam rex plus quam omnes
mulieres, habuitque graciam et misericordiam coram e
o super omnes mulieres. Et posuit diadema
regni in capite eius, fecitque eam regnare
in loco vasthi. Et iussit convivium preparari
permagnificum cunctis principibus et servis
suis pro coniunctione et nupciis hester. Et dedit
requiem universis provinciis, ac dona largi
tus est iuxta magnificentiam principalem.
Cumque et secundo quererentur virgines et congregaren
tur, mardocheus manebat ad ianuam
regis. Necdum prodiderat hester patriam et
populum suum iuxta mandatum eius. Quicquid enim
ille precipiebat, observabat hester, et ita
cuncta faciebat ut eo tempore solita erat
quo eam parvulam nutriebat. Eo igitur tempore
quo mardocheus ad regis ianuam mora
batur, irati sunt bagathan et thares du
o eunuchi regis qui ianitores erant
et in primo palacii limine presidebant, vo
lueruntque insurgere in regem et occidere. Quod mar
docheum non latuit, statimque nunciavit
regine hester, et illa regi ex nomine
mardochei qui ad se rem detulerat.
Quesitum est et inventum, et appensus est
uterque in patibulo. Mandatumque est histori
is et annalibus traditum coram rege.

III. Post hec rex assuerus exaltavit aman
filium amadathi qui erat de stirpe
agag, et posuit solium eius super omnes prin
cipes quos habebat. Cunctique servi re
gis qui in foribus palacii versabantur flec
tebant genua et adorabant aman, sic
enim eis preceperat imperator. Solus mar
docheus non flectebat genu neque adorab
at aman. Cui dixerunt regis pueri
qui ad fores palacii presidebant: Cur
pre ceteris non observas mandata regis?
Cumque hec crebrius dicerent et ille nollet
audire, nunciaverunt aman, scire cupi
entes utrum perseveraret in sententia. Dixe
rat enim eis se esse iudeum. Quod cum audisset a
man, et experimento probasset quod mardoche
us non sibi flecteret genu nec se adoraret,
iratus est valde. Et pro nichilo duxit in
unum mardocheum mittere manus suas.
Audierat enim quod esset gentis iudee, mag
isque voluit omnem iudeorum qui erant in regno
assueri perdere nacionem. Mense primo, cuius
vocabulum est nisan, anno duodecimo re
gni assueri, missa est sors in urnam
que hebraice dicitur phur coram aman, quo die et
quo mense gens iudeorum deberet interfici, et exivit
mensis duodecimus, qui vocatur adar. Dixitque aman re
gi assuero: Est populus per omnes provincias regni
tui dispersus et a se mutuo separatus, no
vis utens legibus et ceremoniis, insuper et
regis scita contempnens. Et optime nosti
quod non expediat regno tuo ut insolescat
per licenciam. Si tibi placet, decerne ut pere
at, et x milia talentorum appendam ar
chariis gaze tue. Tulit igitur rex anu
lum quo utebatur de manu sua, et dedit
eum aman filio amadathi de progenie a
gag, hosti iudeorum, dixitque ad eum: Argen
tum quod polliceris tuum sit, de populo age quod
tibi placet. Vocatique sunt scribe regis me
nse primo nisan, tercia decima die eiusdem
mensis, et scriptum est ut iusserat aman
ad omnes satrapas regis et iudices provin
ciarum diversarumque gencium, ut quoque gens le
gere poterat et pro varietate linguarum ex no
mine assueri regis. Et littere signate ip
sius anulo misse sunt per cursores
regis ad universas provincias, ut occi
derent atque delerent omnes iudeos a pue
ro usque ad senem, parvulos et mulieres
uno die, hoc est tercio decimo mensis duo
decimi qui vocatur adar, et bona eorum diri
perent. Summa autem epistolarum hec fuit, ut omnes sc

uniuerse fierent, et pararentur ad predam
diem. Festinabant cursores qui missi erant
explere regis imperium. Statimque in Susis
pependit edictum rege et Aman celebrante
conuiuium, et cunctis iudeis qui in urbe erant
flentibus. Que cum audisset Mardocheus,
scidit uestimenta sua, et indutus est sacco
spargens cinerem capiti, et in platea medie
ciuitatis uoce magna clamabat, osten
dens amaritudinem animi sui, et hoc eiu
latu usque ad fores palatii gradiens. Non
enim erat licitum indutum sacco aulam
regis intrare. In omnibus quoque prouinciis, o
pidis ac locis ad que crudele regis dog
ma peruenerat, planctus ingens erat apud
iudeos, ieiunium, ululatus et fletus, sacco
et cinere multis pro strato utentibus. Ingresse
sunt autem puelle Hester et eunuchi, nunci
aueruntque ei. Quod audiens consternata est, et
uestem misit, ut ablato sacco induerent
eum, quam accipere noluit. Accitoque Athac
eunucho quem rex ministrum ei dederat, precepit
ut iret ad Mardocheum, et disceret ab eo cur
hoc faceret. Egressusque Athac iuit ad
Mardocheum stantem in pla
tea ciuitatis ante hostium palatii. Qui
indicauit ei omnia que acciderant, quomodo Aman
promisisset ut in thesauros regis pro iudeorum ne
ce inferret argentum. Exemplar quoque edicti
quod pendebat in Susis dedit ei, ut regine
ostenderet et moneret eam ut intraret ad re
gem et deprecaretur eum pro populo suo. Regressus
que Athac nunciauit Hester omnia que
Mardocheus dixerat. Que respondit ei, et ius
sit ut diceret Mardocheo: Omnes serui regis
et cuncte que sub dicione eius sunt norunt pro
uincie, quod siue uir siue mulier non uocatus
interius atrium regis intrauerit, absque
ulla cunctatione statim interficiatur, nisi for
te rex auream uirgam ad eum tetenderit pro
signo clementie, atque ita possit uiuere. E
go igitur quomodo ad regem intrare potero, que
triginta iam diebus non sum uocata ad eum?
Quod cum audisset Mardocheus, rursum
mandauit Hester dicens: Ne putes quod a
nimam tuam tantum liberes quia in domo regis
es pre cunctis iudeis. Si enim nunc silueris, per
aliam occasionem liberabuntur iudei, et tu et do
mus patris tui peribitis. Et quis nouit u
trum idcirco ad regnum ueneris ut in tali tem
pore parareris? Rursumque Hester hec Mardo
cheo uerba mandauit: Vade et congrega omnes
iudeos quos in Susis reperis, et orate pro me.
Non comedatis et non bibatis tribus diebus ac
tribus noctibus, et ego cum ancillis meis simili
ter ieiunabo. Et tunc ingrediar ad regem
contra legem faciens non uocata, tradensque me
morti et periculo. Iuit itaque Mardocheus
et fecit omnia que ei Hester preceperat.

V Die autem tercio induta est Hester rega
libus uestimentis, et stetit in atrio domus
regie quod erat interius contra basilicam regis.
At ille sedebat super solium suum in consistorio
palatii contra hostium domus. Cumque uidisset Hes
ter reginam stantem, placuit oculis eius, et ex
tendit contra eam uirgam auream quam tene
bat in manu. Que accedens osculata est sum
mitatem uirge eius. Dixitque ad eam rex:
Quid uis Hester regina? Que est peticio tua? E
tiam si dimidiam regni mei partem petieris,
dabitur tibi. At illa respondit: Si regi placet,
obsecro ut uenias ad me hodie, et Aman
tecum ad conuiuium quod paraui. Statimque
rex: Vocate, inquit, cito Aman, ut Hester
obediat uoluntati. Venerunt itaque rex
et Aman ad conuiuium quod eis regina pa
rauerat. Dixitque ei rex postquam uinum biberat
habundanter: Quid petis ut detur tibi, et pro
qua re postulas? Etiam si dimidiam
partem regni mei petieris, impetrabis. Cui
respondit Hester: Peticio mea et preces sunt
iste: Si inueni graciam in conspectu regis, et
si placet regi ut det mihi quod postulo et me
am impleat peticionem, ueniat rex et A

man ad convivium quod paravi eis et cras fa
ciam regis voluntatem meam. Egressus
est itaque aman die illo letus et alacer.
Cumque vidisset mardocheum sedentem
ante fores palatii et non solum non assurrex
isse sibi sed nec motum quidem de loco sessio
nis sue: indignatus est valde et dissi
mulata ira reversus in domum suam. con
vocavit ad se amicos suos et zares uxorem
suam et exposuit illis magnitudinem
divitiarum suarum filiorumque turbam et quan
ta eum gloria super omnes principes et servos
suos rex elevasset. Et post hec ait.
Regina quoque hester nullum alium vocavit
cum rege ad convivium preter me. apud quam etiam
cras cum rege pransurus sum. Et cum hec om
nia habeam. nichil me habere puto quamdiu
videro ag. r. videro mardocheum iudeum sedentem
ante fores regias. Responderunt ei zares
uxor eius et ceteri amici. Iube parari ex
celsam trabem habentem altitudinis .l.
cubitos et dic mane regi ut appendatur
super eam mardocheus et sic ibis letus ad
convivium. Placuit ei consilium et iussit
excelsam parari crucem. Noctem illam
rex duxit insompnem. iussitque afferri
sibi historias et annales priorum temporum. Que
cum illo presente legerentur. ventum est ad
illum locum ubi scriptum erat. quomodo
nuntiasset mardocheus insidias baga
than et thares eunuchorum regem iugu
lare cupientium. Quod cum audis
set rex ait. Quid pro hac fide honoris
ac premii mardocheus consecutus est? Dixe
runt ei servi illius ac ministri. Ni
chil omnino mercedis accepit. Statimque rex
quis est inquit in atrio? Aman quippe in
terius atrium domus regie intraverat ut
suggereret regi ut iuberet mardocheum
affigi patibulo quod ei fuerat preparatum.
Responderunt pueri. Aman stat in atrio.
Dixitque rex. Ingrediatur. Cumque esset
ingressus. ait illi. Quid debet fieri viro
quem rex honorare desiderat? Cogitans
autem in corde suo et reputans quod nullum a
lium rex nisi eum vellet honorare. Respondit.
Homo quem rex honorare cupit debet in
dui vestibus regiis et imponi super equum
qui de sella regis est et accipere regium diade
ma super caput suum. Et primus de regiis
principibus ac tyrannis teneat eius equum
et per plateam civitatis incedens clamet
et dicat. Sic honorabitur quemcumque rex
voluerit honorare. Dixitque ei rex. Festi
na et sumpta stola et equo: fac ut locutus
es mardocheo iudeo qui sedet ante fores
palatii. Cave ne quicquam de his que
locutus es pretermittas. Tulit itaque am
an stolam et equum. indutumque mardo
cheum in platea civitatis et impositum
equo precedebat atque clamabat. Hoc ho
nore condignus est quemcumque rex voluerit
honorare. Reversusque est mardocheus
ad ianuam palatii. et aman festinavit
ire in domum suam lugens et operto capite
narravitque zares uxori sue et amicis
suis omnia que evenissent ei. Cui responde
runt sapientes quos habebat in consilio et ux
or eius. Si de semine iudeorum est mar
docheus ante quem cadere cepisti non poteris
ei resistere sed cades in conspectu eius. Ad
huc illis loquentibus venerunt eunuchi re
gis et cito eum ad convivium quod regina
paraverat pergere compulerunt. Intravit ita
que rex et aman ut biberent cum regina.
Dixitque ei rex etiam in secunda die postquam vino
incaluerat. Que est petitio tua hester ut de
tur tibi et quid vis fieri. Etiam si dimidi
am partem regni mei petieris impetra
bis. Ad quem illa respondit. Si inveni gratiam
in oculis tuis o rex et si tibi placet dona mi
chi animam meam pro qua rogo et populum me
um pro quo obsecro. Traditi enim su
mus ego et populus meus ut conteramur iugu l z

lendum et pereamus. Atque utinam in servos et fa
mulas venderemur, esset tolerabile ma
lum et gemens tacerem. Nunc autem hostis nos
ter est cuius crudelitas redundat in regem.
Respondensque rex Assuerus ait: Quis est iste
et cuius potentie ut hec audeat facere? Dixit
que Hester: Hostis et inimicus pessimus iste est
iudeo Aman. Quod ille audiens illico obstupuit,
vultum regis et regine ferre non sustinens.
Rex autem surrexit iratus et de loco convi
vii intravit in ortum arboribus consitum.
Aman quoque surrexit ut rogaret Hes
ter reginam pro anima sua; intellexit
enim a rege sibi paratum malum. Qui cum re
versus esset de orto nemoribus consito et intras
set convivii locum, reperit Aman super
lectulum corruisse in quo iacebat Hes
ter, et ait: Etiam reginam vult opprime
re me presente in domo mea. Necdum ver
bum de ore regis exierat, et statim ope
ruerunt faciem eius. Servi regis. Dixitque Arbo
na unus de eunuchis regis qui stabant
in ministerio regis: En lignum quod paraverat
Mardocheo qui locutus est pro rege stat
in domo Aman habens altitudinis .l. cubi
tos. Cui dixit rex: Appendite eum in eo.
Suspensus est itaque Aman in patibulo quod
paraverat Mardocheo, et regis ira quievit.
V Die illo dedit rex Assuerus Hester
regine domum Aman adversarii
Iudeorum, et Mardocheus ingressus est ante fa
ciem regis. Confessa est enim ei Hester
quod esset patruus eius. Tulitque rex anu
lum quem ab Aman recipi iusserat et tra
didit Mardocheo. Hester autem constituit
Mardocheum super domum suam. Nec
his contenta procidit ad pedes eius, flevit
que. Et locuta est ad eum orans ut
maliciam Aman Agagite et machina
tiones eius pessimas quas excogitaverat
contra Iudeos iuberet irritas fieri. At ille
ex more sceptrum aureum protendit

manu quo signum clementie demonstra
batur. Illaque consurgens stetit ante eum et ait:
Si placet regi et inveni gratiam coram ocu
lis eius et deprecatio mea non ei videtur esse
contraria, obsecro ut novis epistolis veteres Am
an littere insidiatoris et hostis Iudeorum quibus
eos in cunctis regis provinciis perire
preceperat corrigantur. Quomodo
enim sustinere potero necem et interfectionem
populi mei? Responditque rex Assuerus Hester
regine et Mardocheo Iudeo: Domum A
man concessi Hester, et ipsum iussi affigi
cruci, quia ausus est manum in Iudeos
mittere. Scribite ergo Iudeis sicut vobis
placet ex regis nomine signantes
litteras anulo meo. Hec enim consuetudo e
rat, ut epistolis que ex regis nomine mit
tebantur et illius anulo signate erant
nemo auderet contradicere. Accitisque scri
bis et librariis regis (erat autem tempus ter
tii mensis qui appellatur Siban, vicesima et tercia Siban
illius die) scripte sunt epistole ut Mardo
cheus voluerat ad Iudeos et ad principes
procuratoresque et iudices qui centum
xxvii provinciis ab India usque Ethiopi
am presidebant, provincie atque provincie,
populo et populo iuxta linguas et caracteres su
as, et Iudeis prout legere poterant et audi
re. Ipseque epistole que ex regis nomine mit
tebantur anulo illius obsignate sunt
et misse per veredarios qui per omnes pro
vincias discurrentes veteres litteras
novis nunciis prevenirent. Quibus im
peravit rex ut convenirent Iudeos per sin
gulas civitates et in unum preciperent con
gregari ut starent pro animabus suis et
omnes inimicos suos cum coniugibus ac li
beris et universis domibus interficerent atque
delerent. Et constituta est per omnes provin
cias una ulcionis dies, id est tertiadeci
ma mensis duodecimi Adar. Summaque e
pistole hec fuit ut in omnibus terris ac populis

qui regis assueri imperio subiacebant
notum fieret paratos esse iudeos ad capiendam
vindictam de hostibus suis. Egressique
sunt veredarii celeres nuntios perferen-
tes, et edictum regis pependit in susis. Mar-
dochaeus autem de palatio et de conspectu
regis egrediens fulgebat vestibus re-
giis, iacinthinis videlicet et aerinis, co-
ronam auream portans in capite, et amic-
tus pallio serico atque purpureo. Omnisque
civitas exultavit atque letata est. Iu-
deis autem nova lux oriri visa est, gaudi-
um, honor et tripudium. Apud omnes populos, ur-
bes atque provincias quocumque regis iussa ve-
niebant, mira exultatio, epule atque con-
vivia et festus dies, in tantum ut plures alterius ge-
ntis et secte eorum religioni et cerimoniis
iungerentur. Grandis enim cunctos iudaici
nominis terror invaserat. Igitur duodecimi men-
sis quem adar vocari ante iam diximus, xiii.
die, quando cunctis iudeis interfectio parabatur
et hostes eorum inhiabant sanguini, ver-
sa vice iudei superiores esse ceperunt et se de
adversariis vindicare. Congregatique sunt
per singulas civitates, oppida et loca ut ex-
tenderent manum contra inimicos et persecutores
suos. Nullusque ausus est resistere eo
quod omnes populos magnitudinis eorum for-
mido penetraret. Nam et provinciarum iu-
dices et duces et procuratores omnisque dig-
nitas que singulis locis et operibus preerat ex-
tollebant iudeos timore mardochei quem
principem esse palatii et plurimum posse cog-
noverant. Fama quoque nominis eius cresce-
bat cotidie et per cunctorum ora volita-
bat. Itaque percusserunt iudei inimicos su-
os plaga magna et occiderunt eos redden-
tes eis quod sibi paraverant facere. In tantum ut eti-
am in susis quingentos viros interfice-
rent extra x filios aman agagite hos-
tis iudeorum quorum ista sunt nomina: phar-
sandatha et delphon et esphatha et pho-
ratha et adalia et aridatha et phermes-
tha et arisai et aridai et vaizatha. Quos
cum occidissent, predas de substantiis eorum
tangere noluerunt. Statimque numerus eorum qui
occisi erant in susis ad regem relatus est.
Qui ait regine: In urbe susis interfecerunt
iudei quingentos viros et alios x filios aman.
Quantam putas eos exercere cedem in uni-
versis provinciis? Quid ultra postulas et quid
vis ut fieri iubeam? Cui illa respondit: Si re-
gi placet, detur potestas iudeis ut sicut
hodie fecerunt in susis sic et cras faciant, et
x filii aman in patibulis suspendantur. Pre-
cepitque rex ut ita fieret. Statimque in su-
sis pependit edictum, et x filii aman suspen-
si sunt. Congregatis iudeis xiiii. die men-
sis adar, interfecti sunt in susis trecenti vi-
ri, nec ab eis direpta substantia est. Sed
et omnes per provincias que dicioni regis subiacebant
ut pro animabus suis stetere iudei, interfectis hos-
tibus ac persecutoribus suis, tantum ut lxxv
milia occisorum implerent, et nullus de substantiis
eorum quicquam contingeret. Dies autem xiii. mensis
adar unus apud omnes interfectionis fuit, et xiiii.
die cedere desierunt. Quem constituerunt so-
lempnem, ut in eo deinceps tempore vacarent e-
pulis, gaudio atque conviviis. At hii qui
in urbe susis cedem exercuerant, xiii et xiiii.
eiusdem mensis die in cede versati sunt. Quin-
todecimo autem die percutere desierunt, et idci-
rco eundem diem constituere sollempnem
epularum atque letitie. Hii vero iudei qui in o-
ppidis non muratis ac villis morabantur
xiiii. diem mensis adar conviviorum et gaudii
decreverunt, ita ut exultent in eo et mittant
sibi mutuo partes epularum et ciborum. Scripsit
itaque mardocheus omnia hec, et litteris comprehensa
misit ad iudeos qui in omnibus regis provin-
ciis morabantur tam in vicino positos quam
procul, ut quartamdecimam et quintamdecimam
diem mensis adar pro festis susciperent, et re-
vertente semper anno sollempni honore ce-

celebrarent quia in ipsis diebus se ulti sunt
iudei de inimicis suis et luctus atque tristi-
cia in hylaritatem gaudiumque conversa sunt
essentque isti dies epularum atque letitie et mit-
terent invicem ciborum partes et pauperibus
munuscula largirentur. Susceperuntque iudei
in sollempnem ritum cuncta que eo tempore facere cep-
erant et que mardocheus litteris facienda man-
daverat. Aman enim filius amadathi stirpis
agag hostis et adversarius iudeorum cogitavit
contra eos malum et [illegible] ut occideret eos atque de-
leret et misit phur quod nostra lingua vertitur in
sortem. Et postea ingressa est hester ad regem
obsecrans ut conatus eius litteris regis ir-
riti fierent et malum quod contra iudeos co-
gitaverat reverteretur in caput eius. Denique et ip-
sum et filios eius affixerunt cruci atque
ex illo tempore dies isti appellati sunt phur-
im id est sortium eo quod phur id est sors in urnam
missa fuerit. Et cuncta que gesta sunt e-
pistole id est libri huius volumine continentur que-
que sustinuerunt et que deinceps immutata sunt
susceperunt iudei super se et semen suum et super
cunctos qui religioni eorum voluerint
copulari ut nulli liceat duos hos dies
absque sollempnitate transigere quos scriptura
testatur et certa expetunt tempora annis si-
bi iugiter succedentibus. Isti sunt dies
quos nulla umquam delebit oblivio et per
singulas generationes cuncte in toto orbe pro-
vincie celebrabunt. Nec est ulla civi-
tas in qua dies phurim id est sortium non
observentur a iudeis et ab eorum progenie
que his cerimoniis obligata est.
Scripseruntque hester regina filia abia-
hel et mardocheus iudeus etiam secundam e-
pistolam ut omni studio dies ista sollemp-
nis sanciretur in posterum et miserunt
ad omnes iudeos qui in .c.xx.vii. regis as-
sueri provinciis versabantur ut haberent
pacem et susciperent veritatem obser-
vantes dies sortium et suo tempore cum gau-
dio celebrarent sicut constituerat mardo-
cheus et hester. Et illi observanda susce-
perunt a se et a semine suo ieiunia
atque clamores et sortium dies et omnia que
libri huius qui vocatur hester historia con-
tinentur. Rex vero assuerus omnem terram et cunc-
tas maris insulas fecit tributarias.
Cuius fortitudo et imperium et dignitas
atque sublimitas qua exaltavit mar-
docheum scripta sunt in libris medorum atque
persarum et quomodo mardocheus iudaici ge-
neris secundus a rege assuero fuerit et magnus
apud iudeos et acceptabilis plebi fratrum su-
orum querens bona populo suo et loquens ea que
ad pacem sui seminis pertinerent. Que ha-
bentur in hebreo plena fide expressi. Hec
autem que sequuntur scripta repperi in editione vul-
gata que grecorum lingua et litteris continentur.
Et interim post finem libri hoc capitulum fe-
rebatur quod iuxta consuetudinem nostram obelo
veru prenotavimus.

Dixitque mardocheus. A deo facta sunt ista.
Recordatus sum somnii quod videram
hec eadem significantis nec eorum quicquam ir-
ritum fuit. Parvus fons qui crevit in
fluvium et in lucem solemque conversus est et in aquas
plurimas redundavit hester est quam rex
accepit uxorem et voluit esse reginam. Du-
o autem dracones ego sum et aman. Gentes
que convenerant hi sunt qui delere nomen
conati sunt iudeorum. Gens autem mea israel
est qui clamavit ad dominum et salvum fecit
dominus populum suum liberavitque nos de omnibus
malis et fecit signa atque portenta inter
gentes. Et duas sortes esse precepit u-
nam populi dei et alteram cunctarum gen-
tium. Venitque utraque sors in statutum diem
ex illo iam tempore coram deo universis
gentibus. Et recordatus est dominus populi sui ac
misertus hereditatis sue. Et observa-
buntur dies isti in mense adar .xiiii. et
die eiusdem mensis cum omni studio et gau-

studio in unum cetum populi congregati in cunctas
deinceps generationes populi israel. Anno iiii. reg-
nantibus ptolomeo et cleopatra attule-
runt dositheus qui se sacerdotem et leuiti-
ci generis ferebat et ptolomeus filius eius
hanc epistolam phurim quam dixerunt interpreta-
tum fuisse lysimachum ptolomei filium in ieru-
salem. Hoc etiam principium erat in editione uulgata
quod nec in hebreo nec apud ullum fertur interpretum.
Anno secundo regnante artaxerxe maximo
prima die mensis nisan. uidit sompnium
mardocheus filius iairi. filii semei filii
cis de tribu beniamin. homo iudeus qui habi-
tabat in urbe susis. uir magnus et inter pri-
mos aule regie. Erat autem de eo numero quos
transtulerat nabugodonosor rex babilonis de ie-
rusalem cum iechonia rege iude. Et hoc eius
sompnium fuit. Apparuerunt uoces et tumul-
tus et tonitrua et terre motus et conturbatio
super terram. et ecce duo dracones magni pa-
rati contra se in prelium. Ad quorum clamorem cun-
cte concitate sunt nationes ut pugnarent con-
tra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum
et discriminis tribulationis et angustie et in-
gens formido super terram. Conturbataque
est gens iustorum timentium mala sua et pre-
parata ad mortem. clamaueruntque ad deum. et
illis uociferantibus fons paruus creuit in flu-
uium maximum. et aquas plurimas redun-
dauit. Lux et sol ortus est. et humiles exalta-
ti sunt et deuorauerunt inclitos. Quod cum ui-
disset mardocheus et surrexisset de stra-
tu. cogitabat quid deus facere uellet. et
fixum habebat in animo scire cupiens quid
significaret sompnium. Morabatur autem eo
tempore in aula regis cum bagatha et thara eu-
nuchis regis qui ianitores erant palacii.
Qui cum intellexisset cogitationes eorum et curas
diligentius peruidisset. didicit quod co-
narentur in regem artaxersen manus
mittere. et nunciauit super eo regi. Qui
de utroque habita questione confessos duci p-
iubet ad mortem. Rex autem quod gestum
erat scripsit in commentariis. Sed et mar-
docheus rei memoriam litteris tradidit. pre-
cepitque ei rex ut in aula palacii moraretur
datis ei pro delatione muneribus. Aman uero filius
amadathi bugeus. erat gloriosissi-
mus coram rege et uoluit nocere mardoche-
o et populo eius pro duobus regis eunuchis
qui fuerant interfecti. Hucusque prohemium.
Que sequuntur in eo loco posita erant ubi
scriptum est in uolumine. et diripuerunt bo-
na uel substantias eorum que in sola uulgata editione
reperimus. Epistole autem hoc ex-
emplar fuit.

Rex magnus artaxerxes ab india VII
usque ethiopiam. centum uiginti septem prouin-
ciarum principibus et ducibus qui eius imperio
obediunt salutem dicit. Cum plu-
rimis gentibus imperarem et uniuersum or-
bem mee dicioni subiugassem. nolui
nequaquam abuti potentie magnitudi-
ne. sed clementia et magnitudine gub-
nare subiectos ut absque ullo terrore
uitam silentio transigentes optata
cunctis mortalibus pace fruerentur.
Querente autem me a consiliariis meis quo-
modo hoc posset impleri. unus qui sapientia et
fide ceteros precellebat. et erat post regem se-
cundus aman nomine. indicauit michi in toto ter-
rarum orbe populum esse dispersum qui nouis ute-
retur legibus. et contra omnium gentium faciens consuetu-
dinem regum iussa contempneret et uniuersarum
concordiam nationum sua dissensione uio-
laret. Quod cum didicissemus uidentes unam
gentem rebellem aduersum omne hominum genus
prauis uti legibus nostrisque iussionibus contra-
ire et turbare subiectarum nobis prouinciarum pacem
atque concordiam. iussimus ut quoscumque aman
qui omnibus prouinciis prepositus est et secundus se-
cundus a rege et quem patris loco colimus mon-
strauerit cum coniugibus ac liberis deleantur ab
inimicis suis. nullusque eorum misereatur

xiiii die duodecimi mensis adar presen-
tis, ut nepharii homines uno die ad inferos
descendentes reddant imperio nostro pacem
quam turbaverant. Hucusque exemplar e-
pistole. Que sequuntur post eum locum scripta re-
peri ubi legitur: Pergensque Mardocheus fecit
omnia que mandaverat Hester. Nec tamen haben-
tur in hebraico et apud nullum sunt interpretum.
Mardocheus autem deprecatus est dominum me-
mor omnium operum eius et dixit: Domine do-
mine rex omnipotens, in ditione enim tua cunc-
ta sunt posita, et non est qui possit tue
resistere voluntati, si decreveris salva-
re Israel. Tu fecisti celum et terram et quicquid
IV celi ambitu continetur. Dominus enim es, nec est
qui resistat maiestati tue. Cuncta
nosti et scis quia non pro superbia et contumelia
et aliqua glorie cupiditate fecerim hoc, ut
non adorarem Aman superbissimum. Li-
benter enim pro salute Israel etiam vestigia pedum
eius deosculari paratus essem. Sed timui
ne honorem dei mei transferrem ad homi-
nem hominem, et ne quemquam adorarem
excepto deo meo. Et nunc domine rex deus
Abraham miserere populi tui, quia volunt
nos inimici nostri perdere et hereditatem tuam
delere. Ne despicias partem tuam quam redemis-
ti de Egypto. Exaudi deprecationem me-
am, et propitius esto sorti et funiculo tuo,
et verte luctum nostrum in gaudium, ut vi-
ventes laudemus nomen tuum domine, et ne
claudas ora te canentium. Omnis quoque
Israel pari mente et obsecratione clamavit
ad dominum, eo quod eis certa mors impenderet.
VIII Hester quoque regina confugit ad do-
minum, pavens periculum quod immine-
bat. Cumque deposuisset vestes regias,
fletibus et luctui apta indumenta susce-
pit. Et pro unguentis variis cinere et ster-
core implevit caput, et corpus suum humi-
liavit ieiuniis. Omnia que loca in quibus A
letari ante consueverat, crinium laceratione reple-
vit, et deprecabatur dominum deum Israel dicens:
Domine mi, qui rex noster es solus, adiuva
me solam et cui preter te nullus auxiliator est ali-
us. Periculum meum in manibus meis est. Au-
divi a patre meo quod tu domine tulis-
ses Israel de cunctis gentibus et patres nostros ex
omnibus retro maioribus suis, ut possi-
deres hereditatem sempiternam, fecistique
eis sicut locutus es. Peccavimus in conspectu
tuo, et idcirco tradidisti nos in manus ini-
micorum nostrorum. Coluimus enim deos eorum. Ius-
tus es domine. Et nunc non eis sufficit quod
durissima nos opprimunt servitute, sed
robur manuum suarum idolorum potentie
deputantes, volunt tua mutare promis-
sa, et delere hereditatem tuam, et claudere ora
te laudantium, atque extinguere gloriam
templi et altaris tui, ut aperiant ora gen-
tium, et laudent idolorum fortitudinem
et predicent carnalem regem in sempiternum.
Ne tradas domine sceptrum tuum his qui
non sunt, ne rideant ad ruinam nostram. Sed
verte consilium eorum super eos et eum qui in nos
cepit sevire disperde. Memento domine et os-
tende te nobis in tempore tribulationis nostre, et mihi da
fiduciam, rex deorum et universe domine potes-
tatis. Tribue sermonem compositum in ore meo
in conspectu leonis, et transfer cor illius in odium
hostis nostri, ut et ipse pereat et ceteri qui ei consenti-
unt. Nos autem libera in manu tua, et adiu-
va me nullum aliud habentem auxili-
um nisi te domine qui habes omnium scientiam et nosti
quia oderim gloriam iniquorum et detester cubile
incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis
necessitatem meam, quod abominer signum
superbie et glorie mee quod est super caput meum
in die ostentationis mee, et detester illud quasi
pannum menstruate, et non portem in diebus silen-
tii mei, et non comederim in mensa Aman, nec
mihi placuerit convivium regis, et non biberim
vinum libaminum, et numquam letata sit ancil-
la tua ex quo huc translata sum usque in

preterea ī te. Domine deus abra-
ham. deus fortis super omnes exaudi vocem e-
orum qui nullam aliam spem habent. et libe-
ra nos de manu iniquorum. et erue me a ti-
more meo. Hucusque capitula reperi in edi-
tione vulgata. Et mandavit ei haud
dubium quin hester mandatum ut ingrederetur
ad regem et rogaret pro populo suo et pro patria su-
a. Memorare inquit dierum humilitatis tue quo- esto
modo nutrita sis in manu mea. quia aman
secundus a rege locutus est contra nos in mortem. et tu
invoca dominum et loquere regi pro nobis et libera nos
de morte. Hec vero et ista que subdita sunt ı edicione uul gata reperi
Die autem tercio deposuit vestimenta ornatus sui
et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulger-
et habitu et invocasset omnium rectorem et salvatorem
deum. assumpsit duas famulas et super unam quidem
innitebatur quasi pre deliciis et nimia teneritu-
dine corpus suum ferre non sustinens. Altera autem
famularum sequebatur dominam defluentia in hum-
um indumenta sustentans. Ipsa autem roseo vultum
colore perfusa et gratis ac nitentibus oculis tris-
tem celabat animum et nimio timore
contractum. Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia
stetit contra regem ubi ille residebat super soli-
um regni sui indutus vestibus regiis au-
roque fulgens et preciosis lapidibus. Eratque
terribilis aspectu. Cumque elevasset faciem
et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset
regina corruit. et in pallorem colore mu-
tato lassum super ancillam reclinavit
caput. Convertitque deus spiritum regis in mansu-
etudinem et festinus ac metuens exilivit
de solio et sustentans eam ulnis suis donec
rediret ad se his verbis blandiebatur. Quid
habes hester. Ego sum frater tuus noli me-
tuere non morieris. Non enim pro te sed pro omnibus
hec lex constituta est. Accede igitur et tange scep-
trum. Cumque illa reticeret tulit auream vir-
gam et posuit super collum eius et osculatus est
eam et ait. Cur mihi non loqueris. Que respon-
dit. Vidi te domine quasi angelum dei et con-

turbatum est cor meum pre timore glorie tu-
e. Valde enim mirabilis es domine et fa-
cies tua plena est graciarum. Cumque loqueretur
rursus corruit et pene exanimata est.
Rex autem turbabatur et omnes ministri eius
eam consolabantur. Exemplar epistole regis
artaxerxis quam pro iudeis ad totas regni sui
provincias misit. Quod et ipsum in hebreo vo-
lumine non habetur.

Rex magnus artaxerxes ab india
usque ethiopiam centum viginti septem pro-
vinciarum ducibus ac principibus qui nostre obe-
diunt iussioni salutem dicit. Multi bo-
nitate principum et honore qui in eos colla-
tus est abusi sunt in superbiam. Et non so-
lum subiectos regibus nituntur opprimere sed da-
tam sibi gloriam non ferentes in ipsos qui dede-
runt moliuntur insidias. Nec contenti sun-
t gratias non agere beneficiis et humanitatis in se
iura violare. Sed dei quoque cuncta
cernentis arbitrantur se fugere posse senten-
tiam. Et in tantum vesanie proruperunt ut e-
os qui credita sibi officia diligenter obser-
vant et ita cuncta agunt ut omnium laude
sint digni mendaciorum cuniculis conentur sub- ł fundis
vertere. Dum aures principum simplices et
ex sua natura alios estimantes callida frau-
de decipiunt. Que res et veteribus probatur hys-
toriis et ex his que geruntur cotidie quomodo mal-
is quorundam suggestionibus regum studia
depraventur. Unde providendum est paci om-
nium provinciarum. Nec putare debetis si
diversa iubeamus ex animi nostri venire
levitate sed pro qualitate et necessitate tem-
porum ut rei publice poscit utilitas
ferre sententiam. Ut manifestius quod di-
cimus intelligatis. Aman filius amadathi
et animo et gente macedo alienusque a persarum
sanguine et pietatem nostram sua crudelita-
te commaculans peregrinus a nobis susceptus est
et tantam in se expertus humanitatem
ut pater noster vocaretur et adoraretur ab om-

nibus post regem secundus. Qui in tantum arrogantie tumorem sublatus est, ut regno nos privare niteretur et spiritu. Nam Mardocheum, cuius fide et beneficiis vivimus, et consortem regni nostri Hester cum omni gente sua, novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit in mortem; hoc cogitans, ut illis interfectis insidiaretur nostre solitudini, et regnum Persarum transferret in Macedonas. Nos autem a pessimo mortalium Iudeos neci destinatos in nulla penitus culpa reperimus, sed e contrario iustis utentes legibus, et filios altissimi et maximi semperque viventis dei, cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum est traditum, et usque hodie custoditur. Unde eas litteras, quas sub nomine nostro ille direxerat, sciatis esse irritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis susis, et ipse qui machinatus est, et omnis cognatio eius pendet in patibulis, non nobis sed deo reddente ei quod meruit. Hoc autem edictum, quod nunc mittimus, in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Iudeis uti legibus suis. Quibus debetis esse adminiculo, ut eos qui se ad necem eorum paraverant, possint interficere xiii die mensis xii qui vocatur Adar. Hanc enim diem deus omnipotens meroris et luctus eis vertit in gaudium. Unde et vos inter ceteros festos dies hanc habetote diem, et celebrate eam cum omni letitia, ut et in posterum cognoscatur omnes qui fideliter Persis obediunt dignam pro fide recipere mercedem; qui autem insidiantur regno eorum, perire pro scelere. Omnis autem provincia et civitas, que noluerit sollempnitatis huius esse particeps, gladio et igne pereat, et sic deleatur ut non solum hominibus, sed et bestiis invia sit in sempiternum, pro exemplo contemptus et inobedientie.

Explicit liber Hester. Incipit primus prologus in librum Iob.

PLOG.

Cogor per singulos scripture divine libros adversariorum respondere maledictis, qui interpretationem meam reprehensionem lxx interpretum criminantur; quasi non et apud Grecos Aquila, Symmachus et Theodotion vel verbum e verbo, vel sensum e sensu, vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis expresserint; et omnia veteris instrumenti volumina Origenes obelis asteriscisque distinxerit, quos vel additos vel de Theodotione sumptos translationi antique inseruit, probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in partibus susceperunt, aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest ut quos plura intermisisse perspexerint, non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur, precipue in Iob. Cui si ea que sub asteriscis addita sunt subtraxeris, pars maxima voluminis detruncabitur, et hoc duntaxat apud Grecos. Ceterum apud Latinos ante eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus, septingenti ferme aut octingenti versus desunt, ut decurtatus et laceratus corrosusque liber feditatem sui publice legentibus prebeat. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem, sed ex ipso Hebraico Arabicoque sermone, et interdum Syro, nunc verba, nunc sensus, nunc simul utrumque resonabit. Obliquus enim etiam apud Hebreos totus liber fertur et lubricus, et quod Greci rhetores vocant eschematismenos, dumque aliud loquitur, aliud agit; ut si velis anguillam aut murenulam strictis tenere manibus, quanto fortius presseris, tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis Lyddeum quendam preceptorem, qui apud Hebreos primus haberi putabatur, non parvis redemisse nummis. Cuius doctrina an aliquid profecerim

eclaa dum asteriscis. sed simul et asteriscis

nescio · hoc unum scio non potuisse me in-
terpretari nisi quod ante intellexeram. A principio au-
tem voluminis usque ad verba Iob · apud hebre-
os prosa oratio est. Porro a verbis Iob in quibus a-
it: pereat dies in qua natus sum et nox in qua
dictum est: conceptus est homo, usque ad eum locum
ubi ante finem voluminis scriptum est: Idcirco me
ipse reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere,
exametri versus sunt dactilo spondeoque currentes et
propter lingue ydioma crebro recipientes et
alios pedes non earundem sillabarum sed eorundem tem-
porum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis
metri et tinnulus fertur numeris lege solutis, quod metri-
ci magis quam simplex lector intelligunt. A su-
pradicto autem versu usque ad finem libri parvum
comma quod remanet prosa oratione contexitur. Quod
si cui videtur incredulum metra scilicet esse apud
hebreos et in morem nostri Flacci grecique Pin-
dari et Alchei et Sapho vel psalterium vel la-
mentationes Ieremie vel omnia ferme scripturarum
cantica comprehendi, legat Philonem, Iose-
phum, Origenem, Cesariensem Eusebium,
et eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Au-
diant quapropter canes mei idcirco me in hoc volu-
mine laborasse non ut interpretationem an-
tiquam reprehenderem, sed ut ea que in illa aut obscu-
ra fuerint aut omissa aut certe scriptorum vitio
depravata, manifestiora nostra interpretatione
fierent, qui et hebreum sermonem ex parte didi-
cimus et in latino pene ab ipsis cunabulis in-
ter grammaticos et rhetores et philosophos detriti su-
mus. Quod si apud grecos post septuaginta editionem iam
Christi evangelio coruscante iudeus Aquila et Sym-
machus ac Theodocion iudaizantes heretici
sunt recepti qui multa misteria salvato-
ris subdola interpretatione celaverunt et tamen in exa-
plois habentur apud ecclesias et explanantur
ab ecclesiasticis viris, quanto magis ego christi-
anus natus et vexillum crucis in mea fronte
portans, cuius studium fuit omissa repe-
tere, depravata corrigere et sacramenta ecclesie puro
et fideli aperire sermone vel a fastidiosis
vel a malignis lectoribus non debeo reproba- vel reprehendi
ri? Habeant qui volunt veteres libros vel
in membranis purpureis auro argentoque
descriptos vel uncialibus ut vulgo aiunt
litteris onera magis exarata quam co-
dices, dum modo michi meisque permittant
pauperes habere scedulas et non tam pulcros tam
habere codices quam emendatos. Utraque au-
tem editio et septuaginta iuxta grecos et mea iuxta hebreos
in latinum meo labore translata est. Eligat
unusquisque quod vult et studiosum se ma-
gis quam malivolum probet. **Alius pro-**
Si autem fiscellam iunco **logus** vel aut
texerem aut palmarum folia
complicarem ut in sudore vultus
mei comederem panem et ventris opus solli-
cita mente tractarem, nullus morderet, nemo re-
prehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam salvato-
ris volo operari cibum qui non perit et an-
tiquam divinorum voluminum viam senti-
bus virgultisque purgare, crimen mihi geminum
infligitur: corrector vitiorum falsarius vocor
et errores non auferre sed serere. Tanta est
enim vetustatis consuetudo ut confessa etiam
plerisque placeant vitia dum magis pulcros vo-
lunt habere codices quam emendatos. Quia propter
fratres karissimi vice nobilitatis et humili-
tatis exemplar pro flabello calathis spor-
tulisque munusculis monachorum spiri-
tualia hec et mansura dona suscipite
ac beatum Iob qui adhuc apud latinos
iacebat in sterquilinio et vermibus scatebat
errorum integrum immaculatumque esse gau-
dete. Quomodo enim post probationem atque victo-
riam duplicia ei universa sunt addi-
ta, ita ego in lingua nostra ut audacter
loquar feci eum habere que amiserat. Igi-
tur et vos et unumquemque lectorem sollicita prece mo-
neo et in principiis librorum eadem
semper adnectens. Rogo ut ubicumque pre-
cedentes virgulas videritis sciatis
ea que subiecta sunt in hebraicis voluminibus

bus non habeberis. Porro ubi stelle ymago
protulerit ex hebreo in nostro sermone ad-
dita uersiculos illa que hic uidebantur et
tam corrupta erant ut sensum legentibus
tollerent, cantilibus magno labore corr-
exi. magis utile quid ex otio meo
ecclesiis christi uenturum quam ex aliorum
negotio. Explicit prologus. Incipit liber Iob.

Liber Iob moralium capitula

I
Vir erat
in terra Hus
nomine Iob. Et e-
rat uir ille simplex
et rectus et timens
deum et recedens a
malo. Natique sunt
sunt ei septem filii et tres filie. Et fuit
possessio eius septem milia ouium et tria
milia camelorum. Quingenta quoque iuga
boum et quingente asine ac familia mul-
ta nimis. Eratque uir ille magnus
inter omnes orientales. Et ibant filii eius
et faciebant conuiuium per domos unusquisque
in die suo. Et mittentes uocabant tres
sorores suas ut comederent et biberent cum e-
is. Cumque in orbem transissent dies conuiuii mitte-
bat ad eos Iob et sanctificabat
illos. Consurgensque diluculo offerebat holo-
causta per singulos. Dicebat enim: Ne for-
te peccauerint filii mei et benedixerint deo
in cordibus suis. Sic faciebat Iob cunctis
diebus. Quadam autem die cum uenissent fi-
lii dei ut assisterent coram domino, affuit
inter eos etiam sathan. Cui dixit dominus: Vnde
uenis? Qui respondens ait: Circuiui ter-
ram et perambulaui eam. Dixitque dominus
ad eum: Numquid considerasti seruum me-
um Iob, quod non sit similis ei in terra, homo sim-
plex et rectus et timens deum et recedens a
malo? Cui respondens sathan: Numquid Iob
frustra timet deum? Nonne tu uallasti
eum et domum eius, uniuersamque substantiam e-
ius per circuitum? Opera manuum eius
benedixisti et possessio illius creuit in terra.
Sed extende paululum manum tuam et tan-
ge cuncta que possidet, nisi in facie benedix-
erit tibi. Dixit ergo dominus ad sathan: Ecce u-
niuersa que habet in manu tua sunt, tan-
tum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque
est sathan a facie domini. Cum autem quadam
die filii et filie eius comederent et bib-
erent uinum in domo fratris sui primogeniti, nu-
ntius uenit ad Iob qui diceret: Boues
arabant et asine pascebant iuxta eos, et
irruerunt sabei tuleruntque omnia et pue-
ros percusserunt gladio, et euasi ego solus
ut nuntiarem tibi. Cumque adhuc ille loqueretur,
uenit alter et dixit: Ignis dei cecidit de celo
et tactas oues puerosque consumpsit, et effugi
ego solus ut nuntiarem tibi. Sed et adhuc illo
loquente uenit alius et dixit: Chaldei fe-
cerunt tres turmas et inuaserunt came-
los et tulerunt eos, necnon et pueros percusserunt
gladio, et effugi ego solus ut nuntiarem
tibi. Adhuc loquebatur ille et ecce alius in-
trauit et dixit: Filiis tuis et filiabus uescenti-
bus et bibentibus uinum in domo fratris sui primo-
geniti, repente uentus uehemens irruit
a regione deserti et concussit quatuor angu-
los domus, que corruens oppressit liberos tuos
et mortui sunt, et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Tunc
surrexit Iob et scidit tunicam suam et tonso
capite corruens in terram et adorauit et
dixit: Nudus egressus sum de utero matris
mee et nudus reuertar illuc. Dominus dedit,
dominus abstulit; sicut domino placuit ita factum
est; sit nomen domini benedictum. In omnibus his
non peccauit Iob labiis suis neque stultum
quid contra deum locutus est.

II
Factum est autem cum quadam die uenissent
filii dei et starent coram domino, uenis-
set quoque sathan inter eos et staret in conspectu e-
ius, ut diceret dominus ad sathan: Vnde uenis? Qui
respondens ait: Circuiui terram et perambu-
laui eam. Et dixit dominus ad sathan:

tu autem commouiſti. Quia non ferire ſed commoti neſcimus. ipſa diuina percuſſio quando uenit et ad uerba diuina uoce deſcendit ut eius frustra ... hoc capiat. Fruſtra quia nullum peccatum admiſſum; non fruſtra quia auget meritum.

leuiathan, id eſt additamentum eorum ... homini quod per ſuperbia primam culpam mala ſuggeſtione intulit, hanc cotidie auget cum nouis perſuaſionibus non deſiſtit.

Numquid conſideraſti ſeruum meum iob quod non ſit ſimilis ei in terra, uir ſimplex et rectus ac timens deum et recedens a malo? Tu autem commouiſti me aduerſus eum ut affligerem eum fruſtra. Cui reſpondens ſathan ait: Pellem pro pelle et cuncta que habet homo dabit pro anima ſua. Alioquin mitte manum tuam et tange os eius et carnem, et tunc uidebis quod in faciem benedicat tibi. Dixit ergo dominus ad ſathan: Ecce in manu tua eſt, ueruntamen animam illius ſerua. Egreſſus igitur ſathan a facie domini, percuſſit iob ulcere peſſimo a planta pedis uſque ad uerticem eius. Qui teſta ſaniem radebat ſedens in ſterquilinio. Dixit autem illi uxor ſua: Adhuc tu permanes in ſimplicitate tua? Benedic deo et morere. Qui ait ad illam: Quaſi una de ſtultis mulieribus locuta es. Si bona ſuſcepimus de manu domini, mala autem quare non ſuſtineamus? In omnibus hiis non peccauit iob labiis ſuis. Igitur audientes tres amici iob omne malum quod accidiſſet ei, uenerunt ſinguli de loco ſuo, eliphaz themanites et baldach ſuites et ſophar naamathites. Condixerant enim ut pariter uenientes uiſitarent eum et conſolarentur. Cumque eleuaſſent procul oculos ſuos, non cognouerunt eum, et exclamantes plorauerunt, ſciſſiſque ueſtibus ſparſerunt puluerem ſuper caput ſuum in celum. Et ſederunt cum eo in terra ſeptem diebus et ſeptem noctibus, et nemo loquebatur ei uerbum. Uidebant enim dolorem eius eſſe uehementem.

(margin: Adhuc retinens innocentiam)

III Poſt hec aperuit iob os ſuum et maledixit diei ſuo, et locutus eſt: Pereat dies in qua natus ſum, et nox in qua dictum eſt: Conceptus eſt homo. Dies ille uertatur in tenebras, non requirat eum deus deſuper, et non illuſtretur lumine. Obſcurent eum tenebre et umbra mortis, occupet eum caligo et inuoluatur amaritudine. Noctem illam tenebroſus turbo poſſideat, non computetur in diebus anni nec numeretur in menſibus. Sit nox illa ſolitaria nec laude digna. Maledicant ei qui maledicunt diei, qui parati ſunt ſuſcitare leuiathan. Obtenebrentur ſtelle caligine eius; expectet lucem et non uideat, nec ortum ſurgentis aurore, quia non clauſit hoſtia uentris qui portauit me, nec abſtulit mala ab oculis meis. Quare non in uulua mortuus ſum, egreſſus ex utero non ſtatim perii? Quare exceptus genibus? Cur lactatus uberibus? Nunc enim dormiens ſilerem et ſompno meo requieſcerem cum regibus et conſulibus terre qui edificant ſibi ſolitudines, aut cum principibus qui poſſident aurum et replent domos ſuas argento; aut ſicut abortiuum abſconditum non ſubſiſterem, uel qui concepti non uiderunt lucem. Ibi impii ceſſauerunt a tumultu, et ibi requieuerunt feſſi robore. Et quondam uincti pariter ſine moleſtia non audierunt uocem exactoris. Paruus et magnus ibi ſunt, et ſeruus liber a domino ſuo. Quare miſero data eſt lux, et uita hiis qui in amaritudine ſunt animi? Qui expectant mortem et non uenit, quaſi effodientes theſaurum, gaudentque uehementer cum inuenerint ſepulcrum. Uiro cuius abſcondita eſt uia, et circumdedit eum deus tenebris. Antequam comedam ſuſpiro, et quaſi inundantes aque ſic rugitus meus. Quia timor quem timebam euenit michi, et quod uerebar accidit. Nonne diſſimulaui? Nonne ſilui? Nonne quieui? Et uenit ſuper me indignatio.

Lib. 4

IIII Reſpondens autem eliphaz themanites dixit: Si ceperimus loqui tibi, forſitan moleſte accipies. Sed conceptum ſermonem quis tenere poterit? Ecce docuiſti plurimos, et manus laſſas roboraſti. Uacillantes confirmauerunt ſermones tui, et genua trementia confortaſti. Nunc autem ne-

id eſt illi dies apertum errorem eius tenebras damnando demonſtret, quia magnitudinem claritatis eius iam ab exordio fuiſſe uident.

Pereat dies. Antiquus hoſtis dies eſt per naturam bonus conditus, nox eſt per uitium ad tenebras delapſus. Uidelicet hunc ... ut dicat Pereat dies etc. ac ſi aperte dicat: pereat ſpecies ab apoſtata angelo illata, que dum ſe ſulſit ex promiſſione diuinitatis, ... in nocte ſe exhibens lucem nobis immortalitatis obſcurauit. Pereat antiquus hoſtis qui lucem promiſſionis oſtendit et per tenebras occultauit. In tenebris enim dies quam adiiſſe intelligimus, ſed que proſpera perſuadendo polliceatur.

nit super te plaga et defecisti tetigit te
et conturbatus es. Ubi est timor tuus
fortitudo tua patientia tua et perfectio
viarum tuarum? Recordare obsecro quis umquam
innocens periit aut quando recti deleti sunt? Quin po
tius vidi eos qui operantur iniquitatem et semi
dolores nant et metunt eos flante deo perisse et
spiritu irae eius esse consumptos. Rugitus leo
nis et vox leaenae et dentes catulorum leonum
contriti sunt. Tigris periit eo quod non habe
ret praedam et catuli leonis dissipati sunt.
Porro ad me dictum est verbum abscon
ditum et quasi furtive suscepit auris mea
venas susurri eius. In horrore visio
nis nocturnae quando solet sopor occupare
homines pavor tenuit me et tremor et omnia
ossa mea perterrita sunt. Et cum spiritus me prae
sente transiret inhorruerunt pili carnis
meae. Stetit quidam cuius non agnoscebam
vultum imago coram oculis meis et vocem
quasi lenis aurae audivi. Numquid homo com
paratione dei iustificabitur aut factore suo
purior erit vir? Ecce qui serviunt ei
non sunt stabiles et in angelis suis repe
rit pravitatem. Quanto magis hii qui ha
bitant luteas domos qui terrenum habent
fundamentum consumentur velud a tinea.
De mane usque ad vesperam succidentur et
quia nullus intelligit in aeternum peribunt. Qui
autem reliqui fuerint auferentur ab eis morientur
et non in sapientia. Voca ergo si est qui tibi respondeat
et ad aliquem sanctorum convertere.

V Vere stultum interficit iracundia et par
vulum occidit invidia. Ego vidi
Liber .v. mor. stultum firma radice et maledixi pul
chritudini eius statim. Longe fient filii
eius a salute et conterentur in porta et non erit
qui eruat. Cuius messem famelicus
comedet et ipsum rapiet armatus et ebibent
sitientes sitientes divitias eius. Nihil fit in terra sine
causa et de humo non egredietur dolor.
Homo ad laborem nascitur et avis ad vo
landum. Quam ob rem ego deprecabor do
minum et ad deum meum ponam eloquium
meum. Qui facit magna et inscrutabilia
et mirabilia absque numero. Qui dat plu
viam super faciem terrae et irrigat aquis uni
versa. Qui ponit humiles in sublime et
merentes erigit sospitate. Qui dissipat
cogitationes malignorum ne possint implere
manus eorum. Qui comprehendit sapientes in astu
tia eorum et consilium pravorum dissipat. Per diem
incurrent tenebras et quasi in nocte sic palpa
bunt in meridie. Porro salvum faciet ege
num a gladio oris eorum et de manu violen
ti pauperem. Et erit egeno spes. Iniquitas autem
contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur
a deo. Increpationem ergo domini ne reprobes quia
ipse vulnerat et medetur percutit et manus
eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit
te et in septima non tanget te malum. In fa
me eruet te de morte et in bello de ma
nu gladii. A flagello linguae absconde
ris et non timebis calamitatem cum venerit.
In vastitate et fame ridebis et bestias
terrae non formidabis. Sed cum lapidi
bus regionum pactum tuum et bestiae terrae pa
cificae erunt tibi. Et scies quod pacem habeat taber
naculum tuum et visitans speciem tuam non pec
cabis. Scies quoque quoniam multiplex erit
semen tuum et progenies tua quasi herba terrae.
Ingredieris in abundantia sepulchrum
sicut infertur acervus tritici in tempore suo. Ec
ce hoc ut investigavimus ita est quod auditum
mente pertracta.

Respondens autem Iob dixit. Utinam ap VI
penderentur peccata mea quibus iram merui
et calamitas quam patior in statera. Quasi a
rena maris haec gravior appareret. Unde
et verba mea dolore sunt plena quia sagit
tae domini in me sunt quarum indignatio ebibit
spiritum meum et terrores domini militant contra me. Numquid
rugiet onager cum habuerit herbam
aut mugiet bos cum ante plenum praesepe ste

uenit aut potest comedi insulsum quod non est
sale conditum aut potest quis gustare quod gus-
tatum affert mortem. Que nunc ex esurien-
tia et amara dulcia esse uidentur. Que prius no-
lebat tangere anima mea nunc pre angustia
cibi mei sunt. Quis det ut ueniat petitio me-
a et quod expecto tribuat mihi deus. Et qui cepit ipse me
conterat, soluat manum suam et succidat me.
Et hec mihi sit consolatio ut affligens me dolo-
re non parcat nec contradicam sermonibus sancti.
Que est enim fortitudo mea ut sustineam uel
quis finis meus ut patienter agam.
Nec fortitudo lapidum fortitudo mea nec
caro mea enea est. Ecce non est auxilium m-
ihi in me. Et necessarii quoque mei recesserunt a me.
Qui tollit ab amico suo misericordiam timorem
domini derelinquit. Fratres mei preterierunt me sic-
ut torrens qui raptim transit in conuallibus. Qui
timent pruinam irruet super eos nix. Tem-
pore quo fuerint dissipati peribunt et ut
incaluerint soluentur de loco suo. Inuolu-
te sunt semite gressuum eorum ambulabunt
in uacuum et peribunt. Considerate semitas
Theman itinera Saba et expectate paulisper.
Confusi sunt quia speraui uenerunt usque ad
me et pudore cooperti sunt. Nunc uenistis
et modo uidentes plagam meam timetis.
Numquid dixi afferte mihi et de substantia uestra
donate mihi uel liberate me de manu hostis
et de manu robustorum eruite me. Docete
me et ego tacebo et si quid forte ignoraui
instruite me. Quare detraxistis sermoni-
bus ueritatis cum e uobis nullus sit qui pos-
sit arguere me. Ad increpandum tantum elo-
quia concinnatis et in uentum uerba profer-
tis. Super pupillum irruitis et subuertere
nitimini amicum uestrum. Verumptamen quod
cepistis explete. Prebete aurem et ui-
dete an mentiar. Respondete obsecro absque
contentione et loquentes id quod iustum est iu-
dicate. Et non inuenietis in lingua mea in-
iquitatem nec in faucibus meis stultitia persona-

bit

VII

Militia est uita hominis super terram et
sicut dies mercenarii dies eius. Sicut
seruus desiderat umbram et sicut mercenarius
prestolatur finem operis sui, sic et ego habui
menses uacuos et noctes laboriosas enumeraui
mihi. Si dormiero dico quando consurgam. Et
rursum expectabo uesperam et replebor do-
loribus usque ad tenebras. Induta est ca-
ro mea putredine et sordibus pulueris.
Cutis mea aruit et contracta est. Dies mei
uelocius transierunt quam a texente te-
la succiditur et consumpti sunt absque
ulla spe. Memento quia uentus est ui-
ta mea et non reuertetur oculus meus ut
uideat bona. Nec aspiciet me uisus
hominis. Oculi tui in me et non subsistam. Sic-
ut consumitur nubes et pertransit sic qui descen-
derit ad inferos non ascendet nec reuertetur
ultra in domum suam neque cognoscet eum
amplius locus eius. Quapropter et ego non par-
cam ori meo, loquar in tribulatione spi-
ritus mei, confabulabor cum amaritudine ani-
me mee. Numquid mare sum ego aut cet-
us quia circumdedisti me carcere. Si dixero con-
solabitur me lectulus meus et releuabor lo-
quens mecum in stratu meo, terrebis me per
somnia et per uisiones horrore con-
cuties. Quam ob rem elegit suspendi-
um anima mea et mortem ossa mea. Despera-
ui nequaquam ultra iam uiuam. Parce mi-
hi domine nichil enim sunt dies mei. Quid
est homo quia magnificas eum aut quid
apponis erga eum cor tuum. Visitas
eum diluculo et subito probas illum. Us-
quequo non parcis mihi nec dimittis me ut
glutiam saliuam meam. Peccaui. Quid
faciam tibi o custos hominum. Quare po-
suisti me contrarium tibi et factus sum mihimet
ipsi grauis. Cur non tollis peccatum me-
um et quare non aufers iniquitatem
meam. Ecce nunc in puluere dormiam
et si mane me quesieris non subsistam.

VIII Respondens autem baldach suites dix-
it. Usquequo loqueris talia, et spiritus multi-
plex sermones oris tui? Numquid deus sup-
plantat iudicium, aut omnipotens subvertit quod iust-
um est? Etiam si filii tui peccaverunt ei, et dimi-
sit eos in manu iniquitatis eorum, tu tamen si dilu-
culo surrexeris ad deum, et omnipotentem fu-
eris deprecatus, si mundus et rectus incesseris, sta-
tim evigilabit ad te, et pacatum reddet ha-
bitaculum iustitie tue, in tantum ut priora tua fu-
erint parva, et novissima tua multiplicen-
tur nimis. Interroga enim generationem pristinam,
et diligenter investiga patrum memoriam.
Hesterni quippe sumus et ignoramus quoniam sic-
ut umbra dies nostri sunt super terram. Et ipsi doce-
bunt te, loquentur tibi, et de corde suo proferent
eloquia. Numquid vivere potest scirpus absque
humore, aut crescere carectum sine aqua?
Cum adhuc sit in flore nec carpatur ma-
nu, ante omnes herbas arescit. Sic vie om-
nium qui obliviscuntur deum, et spes ypocrite peribit.
Non ei placebit vecordia sua, et sicut tela
aranearum fiducia eius. Innitetur super domum
suam, et non stabit; fulciet eam, et non consurget.
Humectus videtur antequam veniat sol, et in ortu
suo germen eius egredietur. Super acervum pet-
rarum radices eius densabuntur, et inter lapides
commorabitur. Si absorbuerit eum de loco
suo, negabit eum et dicet: Non novi te.
Hec est enim letitia vie eius, ut rursum de ter-
ra alii germinentur. Deus non proiciet simplicem
nec porriget manum malignis, donec
impleatur risu os tuum, et labia tua iu-
bilo. Qui oderunt te induentur confusione, et
tabernaculum impiorum non subsistet.

IX Et respondens iob ait: Vere scio quod ita
sit, et quod non iustificetur homo compositus
deo. Si voluerit contendere cum eo, non pote-
rit respondere ei unum pro mille. Sapiens corde
est et fortis robore. Quis restitit ei, et pa-
cem habuit? Qui transtulit montes, et nes-
cierunt hi quos subvertit in furore suo.
Qui commovet terram de loco suo, et colum-
ne eius concutiuntur. Qui precipit soli, et non o-
ritur, et stellas claudit quasi sub signaculo.
Qui extendit celos solus, et graditur super
fluctus maris. Qui facit arcturum et ori-
onas et hyadas et interiora austri. Qui fa-
cit magna et incomprehensibilia, et mirabilia
quorum non est numerus. Si venerit ad me, non
videbo eum; si abierit, non intelligam. Si
repente interroget, quis respondebit ei? vel quis
potest dicere: cur ita facis? Deus cuius ire resis-
tere nemo potest, sub quo curvantur qui portant
orbem. Quantus ergo sum ego, qui respondeam
ei, et loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si habu-
ero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iu-
dicem deprecabor. Et cum invocantem me exau-
dierit, non credo quod audierit vocem me-
am. In turbine enim conteret me, et multi-
plicabit vulnera mea etiam sine causa. Non
concedit requiescere spiritum meum, et implet me a-
maritudinibus. Si fortitudo queritur, for-
tissimus est; si equitas iudicii, nemo audet
pro me testimonium reddere. Si iustificare
me voluero, os meum condempnabit me. Si inno-
centem ostendero, pravum me comprobabit. Etiam
si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima
mea, et tedebit me vite mee. Unum
est quod locutus sum, et innocentem et impi-
um ipse consumet. Si flagellat, occidat se-
mel, et non de penis innocentum rideat.
Terra data est in manus impii; vultum
iudicum eius operit. Quod si non ille est, quis ergo est?
Dies mei velociores fuerunt cursore; fugerunt
et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi na-
ves poma portantes, sicut aquila vo-
lans ad escam. Cum dixero: Nequaquam ita
loquar, commuto faciem meam et dolore tor-
queor. Verebar omnia opera mea, sci-
ens quod non parceres delinquenti. Si autem et
sic impius sum, quare frustra laboravi?
Si lotus fuero quasi aquis nivis, et
fulserint velud mundissime manus

mee tamen sordibus intinges me et abominabuntur me vestimenta mea. Neque enim virum qui similis est mihi respondebo: nec qui mecum in iudicio ex equo possit audiri. Non est qui utrumque valeat arguere et ponere manum suam in ambobus. Auferat a me virgam suam et pavor eius non me terreat. Loquar et non timebo eum, neque enim possum metuens respondere.

X lco 2a

Tedet animam meam vite mee: dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine anime mee. Dicam deo: noli me condempnare: indica mihi cur me ita iudices. Numquid bonum tibi videtur si calumnieris et opprimas me opus manuum tuarum et consilium impiorum adiuves? Numquid oculi carnei tibi sunt aut sicut videt homo et tu videbis? Numquid sicut dies hominis dies tui et anni tui sicut humana sunt tempora, ut queras iniquitatem meam et peccatum meum scruteris? et scias quia nihil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu

lco 3a

tua possit eruere. Manus tue fecerunt me et plasmaverunt me totum in circuitu: et sic repente precipitas me? Memento queso quod sicut lutum feceris me et in pulverem reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me et sicut caseum me coagulasti? Pelle et carnibus vestisti me, ossibus et nervis compegisti me. Vitam et misericordiam tribuisti mihi, et visitatio tua custodivit spiritum meum. Licet hec celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris. Si peccavi et ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero, ve mihi est, et si iustus non levabo caput saturatus afflictione et miseria. Et propter superbiam quasi leenam capies me, reversusque mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos contra me et multiplicas iram tuam adversum me, et pene

lco 4a

militant in me. Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem ne oculus me videret. Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me ut plangam paululum dolorem meum antequam vadam et non revertar ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine, terram miserie et tenebrarum, ubi umbra mortis et nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat.

XI
Lib. x. mor. cap.

Respondens autem Sophar Naamathites dixit: Numquid qui multa loquitur non et audiet? aut vir verbosus iustificabitur? Tibi soli tacebunt homines? et cum ceteros irriseris a nullo confutaberis? Dixisti enim: Purus est sermo meus et mundus sum in conspectu tuo. Atque utinam deus loqueretur tecum et aperiret labia sua tibi, ut ostenderet tibi secreta sapientie et quod multiplex esset lex eius, et intelligeres quod multo minora exigaris ab eo quam meretur iniquitas tua. Forsitan vestigia dei comprehendes et usque ad perfectum omnipotentem reperies? Excelsior celo est, et quid facies? Profundior inferno, et unde cognosces? Longior terra mensura eius et latior mari. Si subverterit omnia vel in unum coartaverit, quis contradicet ei? vel quis ei dicere potest cur ita
facis? Ipse enim novit hominum iniquitatem, et vi- uanitatē ca t
dens iniquitatem nonne considerat? Vir vanus in superbiam erigitur et tamquam pullum onagri se liberum natum putat. Tu autem firmasti cor tuum et expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem que est in manu tua abstuleris a te et non manserit in tabernaculo tuo iniustitia, tunc levare poteris faciem tuam absque macula, et eris stabilis et non timebis. Miserie quoque oblivisceris, et quasi aquarum que preterierunt non recordaberis. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam, et cum te consumptum putaveris orieris ut lucifer. Et habebis fiduciam proposita tibi spe, et defossus securus dormies. Requiesces et non erit qui te exterreat, et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient et effugium peribit ab eis, et spes illorum abominatio anime.

XII Respondens autem iob dixit. Ergo vos
estis soli homines & vobiscum morietur
sapientia. Et mihi est cor sicut et vobis: nec in
ferior vobis sum. Quis enim hec que nos
tis ignorat? Qui deridetur ab amico
suo sicut ego: invocabit deum et exaudi
et eum. Deridetur enim iusti simplici
tas. lampas contempta apud cogitationes
divitum parata ad tempus statutum. Habun
dant tabernacula predonum et audacter pro
vocant deum. cum ipse dederit omnia in manus
eorum. Nimirum interroga iumenta et docebunt
te: et volatilia celi et indicabunt tibi. Lo
quere terre et respondebit tibi: et narrabunt
et pisces maris. Quis ignorat quod omnia
hec manus domini fecerit? In cuius ma
nu anima omnis viventis: et spiritus universe
carnis hominis. Nonne auris verba di
iudicat: et fauces comedentis saporem?
In antiquis est sapientia: et in multo tempore
prudentia. Apud ipsum est sapientia et forti
tudo. ipse habet consilium et intelligentiam.
Si destruxerit nemo est qui edificet. Si
incluserit hominem: nemo est qui aperiat.
Si continuerit aquas: omnia siccabuntur. Si e
miserit eas: subvertent terram. Apud
ipsum est fortitudo et sapientia. ipse novit
et decipientem et eum qui decipitur. Addu
cet consiliarios in stultum finem: et iudi
ces in stuporem. Balteum regum dissolvit:
et precingit fune renes eorum. Ducet sacer
dotes eorum inglorios: et optimates supplantat.
Commutans labium veracium: et doctrinam se
num auferens. Effundit despectionem super prin
cipes: eos qui oppressi fuerant relevans. Qui
revelat profunda de tenebris: et producit in lu
cem umbram mortis. Qui multiplicat gen
tes et perdit eas: et subversas in integrum resti
tuit. Qui immutat cor principum populi terre: et
decipit eos ut frustra incedant per invium. Pal
pabunt quasi in tenebris et non in lucem: et er
rare eos faciet quasi ebrios.

Ecce omnia hec vidit oculus meus: et audi XIII
vit auris mea: et intellexi singula.
Secundum scientiam vestram et ego novi: nec inferior
vobis sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar: et dispu
tare cum deo cupio. prius vos ostendens fa
bricatores mendacii: et cultores perversorum dogma
tum. Atque utinam taceretis: ut putaremini esse sapi
entes. Audite ergo correptiones meas: et iudi
cium labiorum meorum attendite. Numquid
deus indiget vestro mendacio: ut pro illo loquami
ni dolos? Numquid faciem eius accipitis:
et pro deo iudicare nitimini? Aut placebit
ei quem celare nichil potest? aut decipietur ut homo
vestris fraudulentiis? Ipse vos arguet: quia
in abscondito faciem eius accipitis. Statim
ut se commoverit turbabit vos: et terror eius irruet
super vos. Memoria vestra comparabitur cineri: et re
digentur in lutum cervices vestre. Tacete paulul
lum ut loquar quodcumque mihi mens suggesserit.
Quare lacero carnes meas dentibus meis: et
animam meam porto in manibus meis? Eti
am si occiderit me in ipso sperabo. Verumtamen vi
as meas in conspectu eius arguam. et ipse erit
salvator meus. Non enim veniet in conspec
tu eius omnis ypocrita. Audite sermonem
meum: et enigmata percipite auribus vestris.
Si fuero iudicatus scio quod iustus inveni
ar. Quis est qui iudicetur mecum? Veniat.
Quare tacens consumor? Duo tantum ne facias
mihi: et tunc a facie tua non abscondar. Ma
num tuam longe fac a me: et formido tua
non me terreat. Voca me et respondebo tibi: aut
certe loquar et tu responde mihi. Quantas ha
beo iniquitates et peccata: scelera mea at
que delicta ostende mihi. Cur faciem tuam
abscondis: et arbitraris me inimicum tu
um? Contra folium quod vento rapitur os
tendis potentiam tuam: et stip
ulam siccam persequeris. Scribis enim contra
me amaritudines: et consumere me vis
peccatis adolescentie mee. Posuisti in
nervo pedem meum: et observasti omnes

semitas meas, et vestigia pedum meorum
considerasti. Qui quasi putredo consumendus sum, et
quasi vestimentum quod comeditur a tinea.
XIIII Homo natus de muliere, brevi vivens
tempore, repletur multis miseriis. Qui
quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velud
umbra, et numquam in eodem statu permanet.
Et dignum ducis super huiuscemodi aperire ocu-
los tuos, et adducere eum tecum in iudicium?
Quis potest facere mundum de inmundo conceptum
semine? Nonne tu qui solus es? Breves dies
hominis sunt, numerus mensium eius apud te est.
Constituisti terminos eius, qui preteriri non
poterunt. Recede paululum ab eo ut quies-
cat, donec optata veniat, sicut mercena-
rii, dies eius. Lignum habet spem: si precisum
fuerit, rursum virescit, et rami eius
pullulant. Si senuerit in terra radix eius,
et in pulvere emortuus fuerit truncus illius,
ad odorem aque germinabit, et faciet co-
mam quasi cum primum plantatum est. Homo vero
cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus,
ubi queso est? Quomodo si recedant aque de
mari, et fluvius vacuefactus arescat, sic
homo cum dormierit non resurget. Donec at-
teratur celum non evigilabit, nec consurget
de sompno suo. Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno
protegas me, et abscondas me donec per-
transeat furor tuus, et constituas michi tempus in
quo recorderis mei? Putas ne mor-
tuus homo rursum vivat? Cunctis di-
ebus quibus nunc milito, expecto donec ve-
niat inmutatio mea. Vocabis me, et
ego respondebo tibi: operi manuum tu-
arum porriges dexteram. Tu quidem gressus
meos dinumerasti, sed parce peccatis
meis. Signasti quasi in sacculo delicta me-
a, sed curasti iniquitatem meam. Mons ca-
dens defluit, et saxum transfertur de loco su-
o. Lapides excavant aque, et alluvione
paulatim terra consumitur: et hominem ergo similiter
perdes. Roborasti eum paululum ut in perpe-
tuum transiret: inmutabis faciem eius
et emittes eum. Sive nobiles fuerint filii e-
ius, sive ignobiles, non intelliget. Attamen
caro eius dum vivet dolebit, et anima il-
lius super semet ipso lugebit.
Respondens autem Eliphaz Themani- XV
tes dixit: Numquid sapiens res-
pondebit quasi in ventum loquens, et implebit
ardore stomachum suum? Arguis verbis e-
um qui non est equalis tibi, et loqueris quod
tibi non expedit. Quantum in te est, evacuasti
timorem, et tulisti preces coram deo. Docu-
it enim iniquitas tua os tuum, et imitaris
linguam blasphemantium. Condempnabit
te os tuum et non ego, et labia tua respondebunt
tibi. Numquid primus homo tu natus es, et ante
colles formatus? Numquid consilium dei au-
disti, et inferior te erit eius sapientia? Quid
nosti quod ignoremus? Quid intelligis quod nes-
ciamus? Et senes et antiqui sunt in nobis,
multo vetustiores quam patres tui. Num-
quid grande est ut consoletur te deus? Sed verba
tua prava hoc prohibent. Quid te ele-
vat cor tuum, et quasi magna cogitans at-
tonitos habes oculos? Quid tumet contra
deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo
huiuscemodi sermones? Quid est homo
ut inmaculatus sit, et ut iustus appareat
natus de muliere? Ecce inter sanctos eius
nemo inmutabilis, et celi non sunt mun-
di in conspectu eius. Quanto magis abomi-
nabilis et inutilis homo, qui bibit quasi aquam ini-
quitatem. Ostendam tibi, audi me; quod vidi
narrabo tibi. Sapientes confitentur, et non
abscondunt patres suos, quibus solis da-
ta est terra, et non transibit alienus per eos.
Cunctis diebus suis impius superbit, et
numerus annorum incertus est tyrannidis
eius. Sonitus terroris semper in auribus
eius, et cum pax sit, ille semper insidias su-
spicatur. Non credit quod reverti possit de
tenebris ad lucem, circumspectans undi-

que gladium. Cum se mouerit ad querendum
panem, nouit quod paratus sit in manu eius
tenebrarum dies. Terrebit eum tribulatio
et angustia, uallabit eum sicut regem
qui preparatur ad prelium. Tetendit enim ad-
uersus deum manum suam et contra omnipotentem ro-
boratus est. Cucurrit aduersus eum e-
recto collo et pingui ceruice armatus
est. Operuit faciem eius crassitudo et de la-
teribus eius aruina dependet. Habitabit
in ciuitatibus desolatis et in domibus deser-
tis, que in tumulos sunt redacte. Non dita-
bitur nec perseuerabit substantia eius, nec mittet in
terra radicem suam. Nec recedet de tene-
bris. Ramos eius arefaciet flamma, et
auferetur spiritu oris sui. Non credat frustra
errore deceptus, quod aliquo pretio redimen-
dus sit. Antequam dies eius impleantur peribit et
manus eius arescet. Ledetur quasi uinea in pri-
mo flore botrus eius, et quasi oliua proiciens
florem suum. Congregatio enim ypocrite ste-
rilis, et ignis deuorabit tabernacula eorum
qui munera libenter accipiunt. Concepit
dolorem et peperit iniquitatem, et uterus eius prepa-
rat dolos.

Ca. XVI.

Respondens autem Iob dixit. Audiui fre-
quenter talia. Consolatores onerosi
Verbis omnes uos estis. Numquid habebunt finem uerba uen-
tosa? aut aliquid tibi molestum est si loquaris?
Poteram et ego similia uestri loqui. Atque
utinam esset anima uestra pro anima mea. Con-
solarer et ego uos sermonibus et moue-
rem caput meum super uos. Roborarem uos
ore meo et mouerem labia quasi parcens
uobis. Sed quid agam? Si locutus fu-
ero non quiescet dolor meus, et si tacuero
non recedet a me. Nunc autem oppressit me
dolor meus, et in nichilum redacti sunt omnes
artus mei. Ruge mee testimonium
dicunt contra me, et suscitatur falsiloquus ad-
uersus faciem meam contradicens mihi. Colle-
git furorem suum in me, et comminans mi-
hi infremuit contra me dentibus suis. Hostis me-
us terribilibus oculis me intuitus est. Aperue-
runt super me ora sua, et exprobrantes percusserunt
maxillam meam, saciati sunt penis que-
mei. Conclusit me deus apud iniquum, et
manibus impiorum me tradidit. Ego ille
opulentus quondam repente contritus sum.
Tenuit ceruicem meam, confregit me, et posu-
it me sibi quasi in signum. Circumdedit me lan-
ceis suis, conuulnerauit lumbos meos, non
pepercit et effudit in terra uiscera mea. Con-
cidit me uulnere super uulnus, irruit in
me quasi gigas. Saccum consui super cutem me-
am et operui cinere carnem meam. Facies
mea intumuit a fletu, et palpebre mee
caligauerunt. Hec passus sum absque ini-
quitate manus mee, cum haberem mundas
ad deum preces. Terra ne operias sanguinem
meum, neque inueniat in te locum latendi
clamor meus. Ecce enim in celo est testis
meus, et conscius meus in excelsis. Verbosi
amici mei, ad deum stillat oculus meus. At-
que utinam sic iudicaretur uir cum deo, quomodo
iudicatur filius hominis cum collega suo. Ec-
ce enim breues anni transeunt, et semitam
per quam non reuertar ambulo.

Spiritus meus attenuabitur, dies mei bre-
uiabuntur, et solum mihi superest sepulchrum.
Non peccaui, et in amaritudinibus mora-
tur oculus meus. Libera me et pone me iuxta
te, et cuiusuis manus pugnet contra me. Cor
eorum longe fecisti a disciplina, propterea non
exaltabuntur. Predam pollicetur sociis
et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in
prouerbium uulgi et exemplum sum coram
eis. Caligauit ab indignatione oculus
meus, et membra mea quasi in nichilum redacta
sunt. Stupebunt iusti super hoc, et innocens
contra ypocritam suscitabitur. Et tenebit iu-
stus uiam suam, et mundis manibus addet for-
titudinem. Igitur omnes uos conuertimini et
uenite, et non inueniam in uobis ullum sapi-

nec au [illegible]

cinerem. Dies mei transierunt, cogitationes me-
e dissipatae sunt, torquentes cor meum. Noctem
verterunt in diem, et rursum post tenebras spero
lucem. Si sustinuero, infernus domus mea
est, et in tenebris stravi lectulum meum. Pu-
tredini dixi: Pater meus es; mater mea et so-
ror mea vermibus. Ubi est ergo nunc
praestolatio mea, et patientiam meam quis conside-
rat? In profundissimum infernum descen-
dent omnia mea. Putasne saltem ibi erit
requies mea. vel mihi

XVIII

Respondens autem Baldath Suhites dixit:
Usque ad quem finem verba iactabitis?
Intelligite prius, et sic loquamur. Quare reputa-
ti sumus ut iumenta, et sorduimus coram te? Qui
perdis animam tuam in furore tuo, numquid
propter te derelinquetur terra, et transferentur ru-
pes de loco suo? Nonne lux impii extin-
guetur, nec splendebit flamma ignis
eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo il-
lius, et lucerna quae super eum est extinguetur.
Arctabuntur gressus virtutis eius, et praecipita-
bit eum consilium suum. Inmisit enim in rete pe-
des suos, et in maculis eius ambulat. Tene-
bitur planta illius laqueo, et exardescet contra
eum sitis. Abscondita est in terra pedica e-
ius, et decipula illius super semitam. Un-
dique terrebunt eum formidines, et invol-
vent pedes eius. Attenuetur fame robur
eius, et inedia invadat costas eius. Devoret pul-
chritudinem cutis eius, consumat brachia eius
primogenita mors. Avellatur de taberna-
culo suo fiducia eius, et calcet super eum quasi
rex interitus. Habitent in tabernaculo illius so-
cii eius qui non est; aspergatur in tabernacu-
lo illius sulphur. Deorsum radices eius siccen-
tur, sursum autem atteratur messis eius. Memo-
ria illius pereat de terra, et non celebretur no-
men eius in plateis. Expellet eum de luce
ad tenebras, et de orbe transferet eum.
Non erit semen eius neque progenies in populo su-
o, nec ullae reliquiae in regionibus eius.
In diebus eius stupebunt novissimi, et
primos invadet horror. Haec ergo sunt taber-
nacula iniqui, et iste locus eius qui ignorat Deum.

XIX

Respondens autem Iob dixit: Usquequo af-
fligitis animam meam, et atteritis
me sermonibus? En decies confunditis
me, et non erubescitis opprimentes me.
Siquidem ignoravi, mecum erit ignoran-
tia mea. At vos contra me erigimini, et ar-
guitis me opprobriis meis. Saltem nunc
intelligite quia Deus non aequo iudicio
afflixerit me, et flagellis suis me cin-
xerit. Ecce clamabo vim patiens, et
nemo exaudiet; vociferabor, et non est
qui iudicet. Semitam meam circumsepsit,
et transire non possum, et in calle meo tenebras
posuit. Spoliavit me gloria mea, et abstu-
lit coronam de capite meo. Destruxit
me undique, et pereo, et quasi evulsae arbori
abstulit spem meam. Iratus est contra me
furor eius, et sic me habuit quasi hostem su-
um. Simul venerunt latrones eius, et
fecerunt sibi viam per me, et obsederunt in
gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe
fecit a me, et noti mei quasi alieni re-
cesserunt a me. Dereliquerunt me propin-
qui mei, et qui me noverant obliti sunt mei.
Inquilini domus meae et ancillae meae
sicut alienum habuerunt me, et quasi peregrinus fu-
i in oculis eorum. Servum meum vocavi, et res- non
pondit; ore proprio deprecabar illum. Ha-
litum meum exhorruit uxor mea, et orabam
filios uteri mei. Stulti quoque despiciebant
me, et cum ab eis recessissem, detrahe-
bant mihi. Abominati sunt me quondam
consiliarii mei, et quem maxime diligebam
adversatus est mihi. Pelli meae consumptis car-
nibus adhaesit os meum, et derelicta sunt tan-
tummodo labia circa dentes meos. Misereminі
ni mei, miseremini mei, saltem vos
amici mei, quia manus Domini tetigit me.
Quare persequimini me sicut Deus, et carnibus

Tre. 3.

bus meis saturamini? Quis mihi tribuat
ut scribantur sermones mei? Quis mihi det
ut exarentur in libro stilo ferreo aut
plumbi lamina vel certe sculpantur in silice?
Scio enim quod redemptor meus vivit, et in no-
vissimo die de terra surrecturus sum: et
rursum circumdabor pelle mea, et in car-
ne mea videbo deum salvatorem meum.
Quem visurus sum ego ipse, et oculi mei con-
specturi sunt, et non alius. Reposita est hec
spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dici-
tis: persequamur eum, et radicem verbi inveniamus
adversus eum? Fugite ergo a facie gladii,
quoniam ultor iniquitatum gladius est, et sci-
tote esse iudicium.

XX. Lib. xv. mor.

Respondens autem Sophar Naamathi-
tes dixit: Idcirco cogitationes mee
varie succedunt sibi, et mens in diversa ra-
pitur. Doctrinam qua me arguis audiam,
et spiritus intelligentie mee respondebit mihi.
Hoc scio a principio, ex quo positus est
homo super terram, quod laus impiorum bre-
vis sit, et gaudium hypocrite ad instar pun-
cti. Et si ascenderit usque in celum super-
bia eius, et caput eius nubes tetigerit: quasi ster-
quilinium in fine perdetur, et qui eum viderant di-
cent: ubi est? Velut somnium avolans
non invenietur, transiet sicut visio nocturna.
Oculus qui eum viderat non videbit, neque ul-
tra intuebitur eum locus eius. Filii eius atte-
rentur egestate, et manus illius reddent
ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur vi-
tiis adolescentie eius, et cum eo in pulvere
dormient. Cum enim fuerit in ore eius dul-
ce malum, abscondet illud sub lingua
sua. Parcet illi et non derelinquet illud, et ce-
labit in gutture suo. Panis eius in utero il-
lius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divi-
tias quas devoravit evomet, et de ven-
tre eius extrahet eas deus. Caput as-
pidum suget, et occidet eum lingua
vipere. Non videat rivulos fluminis
torrentis mellis et butyri. Luet que
fecit omnia, nec tamen consumetur: iuxta multitudi-
nem adinventionum suarum sic et sustine-
bit. Quoniam confringens nudavit pauperes, do-
mum rapuit et non edificavit eam. Nec
saciatus est venter eius. Et cum habuerit que cupi-
erat, possidere non poterit. Non remansit
de cibo eius, et propterea nihil remanebit de
bonis eius. Cum satiatus fuerit, arta-
bitur, estuabit, et omnis dolor irruet in eum.
Utinam impleatur venter eius, ut emittat
in eum iram furoris sui, et pluat super illum
bellum suum. Fugiet arma ferrea, et irru-
et in arcum ereum. Eductus et egrediens
de vagina sua, et fulgurans in amaritu-
dine sua. Vadent et venient super eum hor-
ribiles. Omnes tenebre abscondite sunt
in occultis eius. Devorabit eum ignis qui
non succenditur, affligetur relictus in ta-
bernaculo suo. Revelabunt celi iniqui-
tatem eius, et terra consurget adversus eum.
Apertum erit germen domus illius, de-
trahetur in die furoris dei. Hec est pars hominis
impii a deo, et hereditas verborum eius a domino.
Respondens autem Iob dixit: Audite queso XXI
sermones meos, et agite penitentiam.
Sustinete me ut et ego loquar, et post me-
a si videbitur verba ridete. Numquid contra ho-
minem disputatio mea est, ut merito non
debeam contristari? Attendite me et ob-
stupescite, et superponite digitum ori ve-
stro. Et ego quando recordatus fuero pertimes-
co, et concutit carnem meam tremor. Qua-
re ergo impii vivunt, sublevati sunt, confor-
tatique divitiis? Semen eorum permanet co-
ram eis, propinquorum turba et nepotum in con-
spectu eorum. Domus eorum secure sunt et pa-
cate, et non est virga dei super eos. Bos eo-
rum concepit et non abortivit: vacca peperit et
non est privata fetu suo. Egrediuntur qua-
si greges parvuli eorum, et infantes eorum ex-
sultant lusibus. Tenent tympanum et ci-

tharam et gaudent ad sonitum organi. Du
cunt in bonis dies suos et in puncto ad in
ferna descendunt. Qui dixerunt deo recede
a nobis scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est
omnipotens ut serviamus ei, et quid nobis prod
est si oraverimus illum. Verumtamen quia non sunt
in manu eorum bona sua, consilium impiorum
longe sit a me. Quotiens lucerna impiorum
extinguetur et superveniet eis inundatio et do
lores dividet furoris sui. Erunt sicut
palee ante faciem venti et sicut favilla quam
turbo dispergit. Deus servabit filiis illius
dolorem patris et cum reddiderit tunc sciet.
Videbunt oculi eius interfectionem suam et
de furore omnipotentis bibet. Quid enim ad e
um pertinet de domo sua post se et si numerus
mensium eius dimidietur. Numquid deum quis
piam docebit scientiam qui excelsa iudicat.
Iste moritur robustus et sanus dives et felix.
Viscera eius plena sunt adipe et medullis os
sa illius irrigantur. Alius vero moritur in ama
ritudine anime sue absque ullis opibus. Et tamen
simul in pulvere dormient et vermes operient
eos. Certe novi cogitationes vestras et sententias
contra me iniquas. Dicitis enim: Ubi est domus prin
cipis et ubi sunt tabernacula impiorum. In
terrogate quemlibet de viatoribus et hec eadem
illum intellegere cognoscetis, quia in diem
perditionis servatur malus et ad diem
furoris ducetur. Quis arguet coram e
o viam eius et que fecit quis reddet illi. Ipse
ad sepulcra ducetur et in congerie mortuorum
vigilabit. Dulcis fuit glareis Cocyti et
post se omnem hominem trahet et ante se innumera
biles. Quomodo igitur consolamini me frustra, cum
responsio vestra repugnare ostensa sit veritati.

XXII. Respondens autem Eliphaz Themanites dix
it: Numquid deo comparari potest homo etiam cum per
fecte fuerit sciens. Quid prodest deo si iustus
fueris, aut quid ei confers si immaculata fuerit
via tua. Numquid timens arguet te et
veniet tecum ad iudicium, et non propter
malitiam tuam plurimam et infinitas iniqui
tates tuas. Abstulisti enim pignus fratrum tuorum
sine causa et nudos spoliasti vestibus. Aquam las
so non dedisti et esurienti subtraxisti panem.
In fortitudine brachii tui possidebas terram
et potentissimus obtinebas eam. Viduas
dimisisti vacuas et lacertos pupillorum com
minuisti. Propterea circumdatus es laqueis et
conturbat te formido subita. Et puta
bas te tenebras non visurum et impetu aquarum
inundantium non oppressum iri. An cogitas
quod deus excelsior celo sit et super stellarum
verticem sublimetur. Et dicis: Quid enim
novit deus et quasi per caliginem iudicat. Nubes
latibulum eius nec nostra considerat et circa car
dines celi perambulat. Numquid semitam
seculorum custodire cupis quam calcaverunt viri
iniqui qui sublati sunt ante tempus suum et flu
vius subvertit fundamentum eorum. Qui di
cebant deo recede a nobis et quasi nichil posset
facere omnipotens estimabant eum. Cum ille imple
set domos eorum bonis, quorum sententia procul sit
a me. Videbunt iusti et letabuntur et in
nocens subsannabit eos. Nonne suc
cisa est erectio eorum et reliquias eorum de
voravit ignis. Adquiesce igitur ei et habeto
pacem et per hec habebis fructus optimos.
Suscipe ex ore illius legem et pone ser
mones eius in corde tuo. Si reversus fueris
ad omnipotentem edificaberis et longe fa
cies iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit
pro terra silicem et pro silice torrentes aure
os. Eritque omnipotens contra hostes tuos et argen
tum coacervabitur tibi. Tunc super omnipo
tentem deliciis affluens et elevabis ad de
um faciem tuam. Rogabis eum et exaudiet
te et vota tua reddes. Decernes rem et
veniet tibi et in viis tuis splendebit lu
men. Qui enim humiliatus fuerit erit in gloria
et qui inclinaverit oculos suos ipse salvabitur.
Salvabitur innocens, salvabitur autem mun
ditia manuum suarum.

XXIII Respondens autem iob ait. Nunc quoque in a
maritudine est sermo meus et manus
plage mee aggravata est super gemitum
meum. Quis mihi tribuat ut cognoscam et in
veniam illum et veniam usque ad solium eius.
Ponam coram eo iudicium et os meum reple
bo increpationibus. ut sciam verba que mihi
respondeat et intelligam quid loquatur
mihi. Nolo multa fortitudine contendat me
cum nec magnitudinis sue mole me pre
mat. Equitatem proponat contra me et perveni
at ad victoriam iudicium meum. Si ad orien
tem iero non apparet. si ad occidentem non
intelligam illum. Si ad sinistram quid agam.
non apprehendam eum. Si me vertam ad dexte
ram non videbo illum. Ipse vero scit viam me
am. et probavit me quasi aurum quod per ignem
transit. Vestigia eius secutus est pes meus
viam eius custodivi et non declinavi ex ea
A mandatis labiorum eius non recessi et in si
nu meo abscondi verba oris eius. Ipse
enim solus est et nemo avertere potest cogita
tionem eius et anima eius quodcumque voluit hoc
fecit. Cum expleverit in me voluntatem
suam. et alia multa similia presto sunt ei.
Et ideo a facie eius turbatus sum et consid
erans eum timore sollicitor. Deus mollivit
cor meum et omnipotens conturbavit me. Non
enim perii propter imminentes tenebras. nec fa
ciem meam operuit caligo

XXIIII Ab omnipotente non sunt abscondita
tempora. Qui autem noverunt eum igno
rant dies illius. Alii terminos transtulerunt
diripuerunt greges et paverunt eos. Asinum
pupillorum abegerunt et abstulerunt pro pignore
bovem vidue. Subverterunt pauperum vi
am. et oppresserunt pariter mansuetos terre.
Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad o
pus suum vigilantesque ad predam preparant
panem liberis. Agrum non suum demetunt
et vineam eius quem oppresserint vindemi
ant. Nudos dimittunt homines indumenta
tollentes quibus non est operimentum in frigore
Quos imbres montium rigant et non habentes
velamen amplexantur lapides. Vim
fecerunt depredantes pupillos et vulgus
pauperum spoliaverunt. Nudis et incedenti
bus absque vestitu et esurientibus tulerunt
spicas. Inter acervos eorum meridiati sunt
qui calcatis torcularibus sitiunt. De civi
tatibus fecerunt viros gemere et anime
vulneratorum clamabunt et deus inultum
abire non patitur. Ipsi fuerunt rebelles lu
mini. nescierunt vias eius. nec reversi
sunt per semitas illius. Mane primo con
surgit homicida et interficit egenum et
pauperem. per noctem vero erit quasi fur. Oculus
adulteri observat caliginem dicens. non
videbit me oculus. et operiet vultum suum. Per
fodiunt in tenebris domos sicut in die condixe
rant sibi et ignoraverunt lucem. Si subito
apparuerit aurora arbitrantur umbram mor
tis. et sic in tenebris quasi in luce ambulant. Le
vis est super faciem aque. Maledicta sit
pars eius in terra. nec ambulet per viam
vinearum. Ad nimium calorem transeat
ab aquis nivium et usque ad inferos pec
catum illius. Obliviscatur eius misericordia. dul
cedo illius vermis. Non sit in recordati
one. sed conteratur quasi lignum infructuo
sum. Pavit enim sterilem que non parit. et
vidue non benefecit. Detraxit fortes in for
titudine sua. et cum steterit non credet vi
te sue. Dedit ei deus locum penitentie. et
ille abutitur eo in superbiam. Oculi enim eius
sunt in viis illius. Elevati sunt ad modicum
et non subsistent. Humiliabuntur sicut om
nia et auferentur et sicut summitates spica
rum conterentur. Quod si non est ita quis me potest argu
ere esse mentitum et ponere ante deum verba mea.

XXV Respondens autem baldad suites dixit.
Potestas et terror apud eum est qui facit
concordiam in sublimibus suis. Numquid est
numerus militum eius. et super quem non sul

ger lumen illius? Numquid iustificari potest
homo comparatus deo aut apparere mundus natus
de muliere? Ecce et luna non splendet et stel
le non sunt munde in conspectu eius. quanto magis
homo putredo et filius hominis vermis.

XXVI Respondens autem iob dixit. Cuius adiu
tor es? Numquid inbecilli et sustentas bra
chium eius qui non est fortis? Cui dedisti consi
lium? Forsitan illi qui non habet sapientiam et pruden
tiam tuam ostendisti plurimam. Quem do
cere voluisti? Nonne eum qui fecit spiramen
tum? Ecce gigantes gemunt sub aquis
et qui habitant cum eis. Nudus est infernus co
ram illo et nullum est operimentum perditioni.
Qui extendit aquilonem super vacuum et ap
pendit terram super nichilum. Qui ligat a
quas in nubibus suis ut non erumpant pariter de
orsum. Qui tenet vultum solii sui et expan
dit super illud nebulam suam. Terminum cir
cumdedit aquis usque dum finiantur lux
et tenebre. Columpne celi contremiscunt
et pavent ad nutum eius. In fortitudine
illius repente maria congregata sunt et pru
dentia eius percussit superbum. Spiritus eius
ornavit celos et obstetricante manu eius
educatus est coluber tortuosus. Ecce hec ex par
te dicta sunt viarum eius. Et cum vix par
vam stillam sermonis eius audierimus quis
poterit tonitruum magnitudinis illius in
tueri?

XXVII Addidit quoque iob assumens
parabolam suam et ait. Vivit deus qui
abstulit iudicium meum et omnipotens qui ad a
maritudinem adduxit animam meam. quia
donec superest halitus in me et spiritus dei in naribus
meis non loquentur labia mea iniquitatem nec
lingua mea meditabitur mendacium. Absit a me
ut iustos vos esse iudicem. Donec deficiam non re
cedam ab innocentia mea. Iustificationem
meam quam cepi tenere non deseram. neque enim re
prehendit me cor meum in omni vita mea.
Sit ut impius inimicus meus et adversarius meus quasi
iniquus. Que est enim spes ypocrite si avare ra
piat et non liberet deus animam eius? Numquid de
us audiet clamorem illius cum venerit su
per illum angustia? aut poterit in omnipotente
delectari et invocare deum in omni tempore? Do
cebo vos per manum dei que omnipotens habet nec ab
scondam. Ecce vos omnes nostis et quid si
ne causa vana loquimini? Hec est pars hominis
impii apud deum et hereditas violentorum
quam ab omnipotente suscipient. Si multi
plicati fuerint filii eius in gladio erunt
et nepotes eius non saturabuntur pane. Qui
reliqui fuerint ex eo sepelientur in in
teritu et vidue illius non plorabunt. Si
comportaverit quasi terram argentum et sicut
lutum preparaverit vestimenta. preparabit qui
dem sed iustus vestietur illis et argentum
innocens dividet. Edificavit sicut tine
a domum suam et sicut custos fecit umbraculum.
Dives cum dormierit nichil secum auferet
aperiet oculos suos et nichil inveniet. Apprehen
det eum quasi aqua inopia nocte opprimet
eum tempestas. Tollet eum ventus urens
et auferet et velut turbo rapiet eum de loco
suo. Et mittet super eum et non parcet. de ma
nu eius fugiens fugiet. Stringet super e
um manus suas et sibilabit super illum intu
ens locum eius.

Habet argentum venarum suarum princi XXVIII
pia et auro locus est in quo conflatur. Fer
rum de terra tollitur et lapis solutus calore in
es vertitur. Tempus posuit tenebris et u
niversorum finem ipse considerat. Lapidem quoque
caliginis et umbram mortis dividit tor
rens a populo peregrinante eos quos oblitus
est pes egentis hominis et invios. Terra de qua
oriebatur panis in loco suo igni subversa
est. Locus saphiri lapides eius et glebe
illius aurum. Semitam ignoravit avis
nec intuitus est oculus vulturis. Non cal
caverunt eam filii institorum nec pertransivit per
eam leena. Ad silicem extendit manum
suam subvertit a radicibus montes. In

petris rivos excidit, et omne pretiosum vidit oculus eius. Profunda quoque fluviorum scrutatus est, et abscondita in lucem produxit. Sapientia vero ubi invenitur? et quis est locus intelligentiae? Nescit homo pretium eius, nec invenitur in terra suaviter viventium. Abyssus dicit: Non est in me; et mare loquitur: Non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis Indiae coloribus, nec lapidi sardonico pretiosissimo, vel saphiro. Non adaequabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri excelsa et eminentia, non memorabuntur comparatione eius. Trahitur autem sapientia de occultis. Non adaequabitur ei topazius de Ethiopia, nec tincturae mundissimae componetur. Unde ergo sapientia venit? et quis est locus intelligentiae? Abscondita est ab oculis omnium viventium, volucres quoque caeli latet. Perditio et mors dixerunt: Auribus nostris audivimus famam eius. Deus intelligit viam eius, et ipse novit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur, et omnia quae sub caelo sunt respicit. Qui fecit ventis pondus, et aquas appendit in mensura. Quando ponebat pluviis legem, et viam procellis sonantibus, tunc vidit illam, et enarravit, et praeparavit, et investigavit. Et dixit homini: Ecce timor Domini, ipsa est sapientia; et recedere a malo, intelligentia.

nec invenitur: Quia ... adhuc vita voluptatibus pascitur ... ab eterna sapientie intellectu separatur.

XXIX

Addidit quoque Iob assumens parabolam suam, et dixit: Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristinos, secundum dies quibus Deus custodiebat me? Quando splendebat lucerna eius super caput meum, et ad lumen eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescentiae meae, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo. Quando erat Omnipotens mecum, et in circuitu meo pueri mei. Quando lavabam pedes meos butiro, et petra fundebat mihi rivos olei. Quando procedebam ad portam civitatis, et in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuvenes, et abscondebantur, et senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui, et digitum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces, et lingua eorum gutturi suo adhaerebat. Auris audiens beatificabat me, et oculus videns testimonium reddebat mihi, eo quod liberassem pauperem vociferantem, et pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, et cor viduae consolatus sum. Iustitia indutus sum, et vestivit me sicut vestimento et diademate iudicio meo. Oculus fui caeco, et pes claudo. Pater eram pauperum, et causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Conterebam molas iniqui, et de dentibus illius auferebam praedam. Dicebamque: In nidulo meo moriar, et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas, et ros morabitur in messione mea. Gloria mea semper innovabitur, et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant, exspectabant sententiam, et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis addere nihil audebant, et super illos stillabat eloquium meum. Exspectabant me sicut pluviam, et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos, non credebant, et lux vultus mei non cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos, sedebam primus.

Cumque sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen maerentium consolator.

XXX

Nunc autem derident me iuniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Quorum virtus manuum erat mihi pro nihilo, et vita ipsa putabantur indigni. Egestate et fame steriles, qui rodebant in solitudine, squalentes calamitate et miseria. Et mandebant herbas, et arborum cortices, et radix iuniperorum erat cibus eorum.

bus eorum. Qui de conuallibus ista rapien
tes cum singula reperissent. ad ea cum cla
more currebant. In desertis habitabant
torrentium. et in cauernis terre uel super glare
am. Qui inter huiuscemodi letabantur. et esse sub
sentibus delicias computabant. filii stultorum
et ignobilium. et in terra penitus non parentes.
Nunc in eorum canticum uersus sum. et factus sum
eis in prouerbium. Abhominantur me et longe fu
giunt a me. et faciem meam conspuere non uerentur.
Pharetram enim suam aperuit et afflixit me.
et frenum posuit in os meum. Ad dexteram o
rientis calamitates mee illico surrex
erunt. Pedes meos subuerterunt. et oppresserunt
quasi fluctibus semitis suis. Dissipauerunt iti
nera mea. insidiati sunt michi. et preualuerunt.
et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rup
to muro et aperta ianua irruerunt super me
et ad meas miserias deuoluti sunt. Re
dactus sum in nichilum. Abstulisti quasi uen
tus desiderium meum. et uelud nubes pertran
siit salus mea. Nunc autem in memetipso
marcescit anima mea. et possident me dies
afflictionis. Nocte os meum perforatur dolo
ribus. et qui comedunt me non dormiunt. In
multitudine eorum consumitur uestimentum
meum. et quasi capicio tunice succinxerunt me.
Comparatus sum luto. et assimilatus sum fa
uille et cineri. Clamabo ad te et non ex
audies me. sto et non respicis me. Mu
tatus es michi in crudelem. et in duricia manus
tue aduersaris michi. Eleuasti me et quasi su
per uentum ponens elisisti me ualide. Sci
o quia morti trades me. ubi constituta
est domus omni uiuenti. Uerumptamen non
ad consumptionem eorum emittis manum tuam.
et si corruerint ipse saluabis. Flebam quon
dam super eo qui afflictus erat. et compatie
batur anima mea pauperi. Expectabam bo
na et uenerunt michi mala. prestolabar
lucem et erruperunt tenebre. Interiora
mea efferbuerunt absque ulla requie.
preuenerunt me dies afflictionis. Merens in
cedebam sine furore. consurgens in turba cla
mabam. Frater fui draconum et socius struci
onum. Cutis mea denigrata est super me.
et ossa mea aruerunt pre caumate. Uer
sa est in luctum cithara mea. et organum
meum in uocem flentium.

Pepigi fedus cum oculis meis. ut ne cogi XXXI
tarem quidem de uirgine. Quam enim partem
haberet in me deus desuper. et hereditatem omnipo
tens de excelsis. Numquid non perditio est iniquo
et alienatio operantibus iniquitatem. Non
ne ipse considerat uias meas. et cunctos gressus
meos dinumerat. Si ambulaui in ua
nitate. et festinauit in dolo pes meus. ap
pendat me in statera iusta. et sciat deus
simplicitatem meam. Si declinauit gressus
meus de uia. et si secutum est oculos meos cor
meum. et manibus meis adhesit macula.
seram et alius comedat. et progenies
mea eradicetur. Si deceptum est cor me
um super muliere. et si ad ostium amici
mei insidiatus sum. scortum sit alterius
uxor mea. et super illam incuruentur alii.
Hoc enim nephas est. et iniquitas maxima.
Ignis est usque ad perditionem deuorans. et om
nia eradicans genimina. Si contemp
si subire iudicium cum seruo meo et an
cilla mea cum disceptarent aduersum me.
Quid enim faciam cum surrexerit ad iudican
dum deus. et cum quesierit quid respondebo illi. Num
quid non in utero fecit me. qui et il
lum operatus est. et formauit in uulua u
nus. Si negaui quod uolebant pauperibus.
et oculos uidue expectare feci. Si come
di buccellam meam solus. et non comedit
pupillus ex ea. Quia ab infancia mea
creuit mecum miseratio. et de utero ma
tris mee egressa est mecum. Si despexi pre
tereuntem. eo quod non haberet indumentum
et absque operimento pauperem. Si non
benedixerunt michi latera eius. et de uellribus

ovium mearum calefactus est. Si levavi super pupillum manum meam, etiam cum viderem me in porta superiorem: humerus meus a iunctura sua cadat, et brachium meum cum suis ossibus confringatur. Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum, et pondus eius ferre non potui. Si putavi aurum robur meum, et obrizo dixi: Fiducia mea; si laetatus sum super multis divitiis meis, et quia plurima reperit manus mea; si vidi solem cum fulgeret, et lunam incedentem clare, et laetatum est in abscondito cor meum, et osculatus sum manum meam ore meo: quae est iniquitas maxima, et negatio contra Deum altissimum. Si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat, et exsultavi quod invenisset eum malum; non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens animam eius. Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus eius ut saturemur? Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum, et celavi in sinu meo iniquitatem meam; si expavi ad multitudinem nimiam, et despectio propinquorum terruit me; et non magis tacui, nec egressus sum ostium? Quis mihi tribuat adiutorem, ut desiderium meum Omnipotens audiat, et librum scribat ipse qui iudicat, ut in humero meo portem illum, et circumdem illum quasi coronam mihi? Per singulos gradus meos pronuntiabo illum, et quasi principi offeram eum. Si adversum me terra mea clamat, et cum ipsa sulci eius deflent; si fructus eius comedi absque pecunia, et animam agricolarum eius afflixi: pro frumento oriatur mihi tribulus, et pro hordeo spina. Finita sunt verba Iob.

L. xxiii. c.

XXXII

Omiserunt autem tres viri isti respondere Iob, eo quod iustus sibi videretur. Et iratus indignatusque est Eliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram: iratus est autem adversum Iob, eo quod iustum se esse diceret coram Deo. Porro adversum amicos eius indignatus est, eo quod non invenissent responsionem rationabilem, sed tantummodo condemnassent Iob. Igitur Eliu expectavit Iob loquentem, eo quod seniores se essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod tres respondere non potuissent, iratus est vehementer. Respondensque Eliu filius Barachel Buzites, dixit: Iunior sum tempore, vos autem antiquiores; idcirco demisso capite veritus sum indicare vobis meam sententiam. Sperabam enim quod aetas prolixior loqueretur, et annorum multitudo doceret sapientiam. Sed, ut video, spiritus est in hominibus, et inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longaevi sapientes, nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis etiam ego meam sapientiam. Expectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam vestram, donec disceptaremini sermonibus; et donec putabam vos aliquid dicere, attendebam; sed, ut video, non est qui possit arguere Iob, et respondere ex vobis sermonibus eius; ne forte dicatis: Invenimus sapientiam; Deus proiecit eum, non homo. Nihil locutus est mihi, et ego non secundum sermones vestros respondebo illi. Extimuerunt, nec responderunt ultra, abstuleruntque a se eloquia. Quoniam igitur expectavi, et non sunt locuti; steterunt, nec responderunt ultra; respondebo et ego partem meam, et ostendam scientiam meam. Plenus sum enim sermonibus, et coarctat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas dirumpit. Loquar, et respirabo paululum; aperiam labia mea, et respondebo. Non accipiam personam viri, et Deum homini non aequabo. Nescio enim quamdiu subsistam, et si post modicum tollat me factor meus.

XXXIII

Audi igitur, Iob, eloquia mea, et omnes sermones meos ausculta. Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis. Simplici corde meo sermones mei, et sententiam labia mea pura loquentur. Spiritus Dei fecit me, et spiraculum Omnipotentis

vivificavit me. Si potes responde mi-
hi, et adversum faciem meam consiste. Ecce et
me sicut et te fecit deus, et de eodem luto ego
quoque formatus sum. Verumptamen miraculum meum non te
terreat, et eloquentia mea non sit tibi gravis.
Dixisti ergo in auribus meis, et vocem verborum tuorum
audivi. Mundus sum ego et absque delicto,
immaculatus et non est iniquitas in me. Quia
querelas in me repperit, ideo arbitratus est
me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos,
custodivit omnes semitas meas. Hoc est
ergo in quo non es iustificatus. Respondebo tibi quia
maior sit deus homine. Adversum eum conten-
dis, quod non ad omnia verba responderit tibi. Se-
mel loquitur deus et secundo id ipsum non repetet.
Per somnium in visione nocturna, quando irruit so-
por super homines et dormiunt in lectulo, tunc ap-
erit aures virorum et erudiens eos instruit disci-
plina, ut avertat hominem ab his que fecit,
et liberet eum de superbia, eruens animam eius a cor-
ruptione, et vitam illius ut non transeat in gladi-
um. Increpat quoque per dolorem in lectulo, et omnia
ossa eius marcescere facit. Abominabilis
ei fit in vita sua panis, et anime illius cibus an-
te desiderabilis. Tabescet caro eius, et ossa que tecta
fuerant nudabuntur. Appropinquavit corruptio-
ni anima eius, et vita illius mortiferis. Si fuerit
pro eo angelus loquens unum de milibus, ut annun-
tiet hominis equitatem, miserebitur eius et dicet: Libe-
ra eum ut non descendat in corruptionem, inveni in quo
ei propitier. Consumpta est caro eius a suppliciis,
revertatur ad dies adolescentie sue. Deprecabitur
deum et placabilis ei erit, et videbit faciem eius in iubi-
lo, et reddet homini iustitiam suam. Res-
piciet homines et dicet: Peccavi et vere deliqui,
et ut eram dignus non recepi. Liberavit ani-
mam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lu-
cem videret. Ecce hec omnia operatur deus tribus vicibus
per singulos, ut revocet animas eorum a corruptione
et illuminet luce viventium. Attende Iob
et audi me, et tace dum ego loquar. Si autem
habes quod loquaris, responde mihi. Lo-
quere. Volo enim te apparere iustum. Quod
si non habes, audi me. Tace et docebo te sa-
pientiam.

XXXIIII

Pronuntians itaque Heliu, etiam hec locu-
tus est: Audite sapientes verba mea, et eru-
diti auscultate me. Auris enim verba probat, et
guttur escas gustu diiudicat. Iudicium e-
ligamus nobis, et inter nos videamus quid sit me-
lius. Quia dixit Iob: Iustus sum, et deus subvertit
iudicium meum. In iudicando enim me men-
dacium est, violenta sagitta mea abs-
que ullo peccato. Quis est vir ut est Iob, qui
bibit subsannationem quasi aquam, qui graditur cum
operantibus iniquitatem, et ambulat cum viris
impiis? Dixit enim: Non placebit vir deo
etiam si cucurrerit cum eo. Ideo viri cordati audi-
te me. Absit a deo impietas, et ab omnipoten-
te iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, et iux-
ta vias singulorum restituet eis. Vere enim deus
non condempnabit frustra, nec omnipotens subver-
tet iudicium. Quem constituit alium super
terram, aut quem posuit super orbem quem fabri-
catus est? Si direxerit ad eum cor suum,
spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet
omnis caro simul, et homo in cinerem revertetur.
Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur,
et ausculta vocem eloquii mei. Numquid qui
non amat iudicium sanari potest? Et quomodo
tu eum qui iustus est in tantum condempnas?
Qui dicit regi apostata, qui vocat duces
impios, qui non accipit personas princi-
pum, nec cognovit tyrannum cum discep-
taret contra pauperem? Opus enim manuum e-
ius sunt universi. Subito morientur, et
media nocte turbabuntur populi et pertransi-
bunt, et auferent violentum absque manu.
Oculi enim eius super vias hominum, et omnes gressus
eorum considerat. Non sunt tenebre et non est um-
bra mortis ut abscondantur ibi qui operan-
tur iniquitatem. Neque enim ultra in
hominis potestate est ut veniat ad deum in
iudicium. Conteret multos et innumera-

biles et stare faciet alios pro eis. Nouit enim
opera eorum: et idcirco inducet noctem et con-
terentur. Quasi impios percussit eos in loco
uidentium. Qui quasi de industria recesserunt
ab eo et omnes uias eius intelligere noluerunt: ut
peruenire facerent ad eum clamorem egeni
et audiret uocem pauperum. Ipso enim concedente
pacem quis est qui condempnet? Ex quo
absconderit uultum suum quis est qui contem-
pletur eum? Et super gentem et super omnes homines
et esse regnare facit hominem ypocritam propter peccata
populi. Quia ergo locutus sum ad deum:
te quoque non prohibeo. Si erraui tu doce me.
si iniquitatem locutus sum ultra non ad-
dam. Numquid a te deus expetit eam quia
displicuit tibi? Tu enim cepisti loqui et non
ego. Quod si quid nosti melius loquere.
Uiri intelligentes loquantur michi et uir
sapiens audiat me. Iob autem stulte locu-
tus est et uerba illius non sonant disciplinam.
Pater mi probetur Iob usque ad finem. ne
desinas ab homine iniquitatis. Qui addit super pec-
cata sua blasphemiam. inter nos interim con-
stringatur et tunc ad iudicium sermonibus su-
is prouocet deum.

XXXV Igitur heliu hec rursum locutus est. Numquid
equa tibi uidetur cogitatio tua ut diceres. Iustior
deo sum. Dixisti enim. Non tibi placet quod
rectum est. uel quid tibi proderit si ego pecca-
uero. Itaque ego respondebo sermonibus tu-
is et amicis tuis tecum. Suspice celum et
intuere et contemplare ethera quod altior te sit.
Si peccaueris quid ei nocebis. et si multipli-
cate fuerint iniquitates tue quid facies con-
tra eum? Porro si iuste egeris quid dona-
bis ei. aut quid de manu tua accipiet?
Homini qui similis tui est nocebit iniquitas
tua: et filium hominis adiuuabit iusticia tu-
a. Propter multitudinem calumniatorum cla-
mabunt et eiulabunt propter uim brachii tyran-
norum. Et non dixit: ubi est deus qui fecit
me. qui dedit carmina in nocte. qui docet
nos super iumenta terre et super uolucres
celi erudit nos. Ibi clamabunt et non
exaudiet propter superbiam malorum. Non
ergo frustra audiet deus. et omnipotens singulorum
causas intuebitur. Etiam cum dixeris non considerat:
iudicare coram illo et expecta illum. Nunc enim non
infert furorem suum. nec ulciscitur scelus ualde.
Ergo Iob frustra aperit os suum. et absque sci-
encia uerba multiplicat.

XXXVI Addens quoque heliu hec locutus est. Sustine me
paululum et indicabo tibi. Adhuc enim habeo
quod pro deo loquar. Repetam scientiam meam a princi-
pio. et operatorem meum probabo iustum. Ue-
re enim absque mendacio sermones mei. et perfecta sci-
entia probabitur tibi. Deus potentes non abicit
cum et ipse sit potens. Sed non saluat impios. et
iudicium pauperibus tribuet. Non auferet a
iusto oculos suos. et reges in solio collocat
in perpetuum. et illi eriguntur. Et si fuerint in
cathenis et uinciantur funibus paupertatis: in-
dicabit eis opera eorum et scelera eorum quia ui-
olenti fuerunt. Reuelabit quoque aurem eo-
rum ut corripiat. et loquetur ut reuertantur ab in-
iquitate. Si audierint et obseruauerint: imple-
bunt dies suos in bono et annos suos in glo-
ria. Si autem non audierint: transibunt per gladi-
um et consumentur in stulticia. Simulatores
et callidi prouocant iram dei. neque clamabunt
cum uincti fuerint. Morietur in tempestate ani-
ma eorum. et uita eorum inter effeminatos. Eri-
piet pauperem de angustia sua. et reuelabit
in tribulatione aurem eius. Igitur saluabit te de
ore angusto latissime et non habentis funda-
mentum subter se. Requies autem mense tue erit
plena pinguedine. Causa tua quasi impii iu-
dicata est: causam iudiciumque recipies. Non
te ergo superet ira ut aliquem opprimas. neque multitu-
do donorum inclinet te. Depone magnitu-
dinem tuam absque tribulatione. et omnes robustos
fortitudine. Ne protrahas noctem ut ascen-
dant populi pro eis. Caue ne declines ad ini-
quitatem. hanc enim cepisti sequi post miseriam.

Ecce deus excelsus in fortitudine sua et nul-
lus ei similis in legislatoribus. Quis poterit scru-
tari vias eius, aut quis potest ei dicere opera-
tus es iniquitatem? Memento quod ignores opus
eius de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident
eum, unusquisque intuetur procul. Ecce deus ma-
gnus vincens scientiam nostram, numerus annorum eius
inestimabilis. Qui aufert stillas pluvie et
effundit imbres ad instar gurgitum, qui de nu-
bibus fluunt que pretexunt cuncta desuper. Si
voluerit extendere nubes quasi tentorium suum
et fulgurare lumine suo desuper, cardines
quoque maris operiet. Per hec enim iudicat populos
et dat escas multis mortalibus. In manibus
abscondit lucem et precipit ei ut rursus ad-
veniat. Annuntiat de ea amico suo quod pos-
sessio eius sit, et quod ad eam possit ascendere.

XXXVII

Super hoc expavit cor meum et emotum est
de loco suo. Audite auditionem in terrore
vocis eius, et sonum de ore illius procedentem.
Subter omnes celos ipse considerat, et lumen illius super
terminos terre. Post eum rugiet sonitus, to-
nabit voce magnitudinis sue et non in-
vestigabitur cum audita fuerit vox eius. Tona-
bit deus in voce sua mirabiliter, qui facit ma-
gna et inscrutabilia. Qui precipit nivi ut descen-
dat in terram, et hiemis pluviis et imbri-
bus fortitudinis sue. Qui in manu omnium
hominum signat ut noverint singuli opera sua.
Ingredietur bestia latibulum suum et in antro
suo morabitur. Ab interioribus egredietur
tempestas et ab arcturo frigus. Flante deo
concrescit gelu, et rursum latissime funduntur
aque. Frumentum desiderat nubes, et nubes
cincta spargunt lumen suum. Que lustrant per circuitum
quocumque eas voluntas gubernantis duxerit
ad omne quod preceperit illis super faciem orbis
terrarum, sive in una tribu sive in terra sua, sive
in quocumque loco misericordie sue eas iusserit inveni-
ri. Ausculta hec iob, sta et considera mirabilia de-
i. Numquid scis quando preceperit deus pluviis
ut ostenderent lucem nubium eius? Numquid
nosti semitas nubium magnas et perfec-
tas scientias? Nonne vestimenta tua calida sunt
cum perflata fuerit terra austro? Tu forsi-
tan cum eo fabricatus es celos qui solidis-
simi quasi ere fusi sunt. Ostende nobis quid
dicamus illi, nos quippe involvimur tenebris.
Quis narrabit ei que loquar? Etiam si
locutus fuerit homo devorabitur. At nunc non
vident lucem. Subito aer cogetur in nubes
et ventus transiens fugabit eas. Ab aquilo-
ne aurum veniet et ad deum formidolo-
sa laudatio. Digne eum invenire non pos-
sumus, magnus fortitudine et iudicio
et iustitia et enarrari non potest. Ideo time-
bunt eum viri et non audebunt contempla-
ri omnes qui sibi videntur esse sapientes.

XXXVIII

Respondens autem dominus iob de turbi-
ne dixit. Quis est iste involvens sen-
tentias sermonibus imperitis? Accinge sicut
vir lumbos tuos, interrogabo te et respon-
de mihi. Ubi eras quando ponebam fundamen-
ta terre? Indica mihi si habes intelligentiam.
Quis posuit mensuras eius si nosti, vel
quis tetendit super eam lineam? Super quo
bases illius solidate sunt, aut quis de-
misit lapidem angularem eius cum me
laudarent simul astra matutina et
iubilarent omnes filii dei? Quis conclusit ho-
stiis mare quando erumpebat quasi de vulva pro-
cedens, cum ponerem nubem vestimentum eius
et caligine illud quasi pannis infantie obvol-
verem? Circumdedi illud terminis meis et po-
sui vectem et hostia, et dixi usque huc ve-
nies et non procedes amplius, et hic confringes
tumentes fluctus tuos. Numquid post or-
tum tuum precepisti diluculo et ostendisti auro-
re locum suum? Numquid tenuisti concutiens
extrema terre et excussisti impios ex ea?
Restituetur ut lutum signaculum et stabit sic-
ut vestimentum. Auferetur ab impiis lux sua
et brachium excelsum confringetur. Numquid
ingressus es profunda maris et in novissimis

abyssi deambulasti? Numquid aperte
sunt tibi porte mortis, et hostia tenebro-
sa vidisti? Numquid considerasti latitudinem
terre? Indica michi si nosti omnia, in qua via lux
habitet, et tenebrarum quis locus sit, ut ducas
unumquodque ad terminos suos, et intelligas se-
mitas domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus
esses? et numerum dierum tuorum noveras? Numquid
ingressus es thesauros nivis, aut thesau-
ros grandinis aspexisti, quos preparavi in tempus
hostis, in diem pugne et belli? Per quam viam
spargitur lux, dividitur estus super terram?
Quis dedit vehementissimo imbri cur-
sum, et viam sonantis tonitrui, ut plu-
eret super terram absque homine in deserto, ubi
nullus mortalium commoratur, ut imple-
ret inviam et desolatam, et produceret her-
bas virentes? Quis est pluvie pater? vel
quis genuit stillas roris? De cuius utero e-
gressa est glacies? et de celo gelu quis
genuit? In similitudinem lapidis aque
durantur, et superficies abyssi constringitur.
Numquid coniungere valebis micantes stellas
pliades, aut gyrum arcturi poteris dissipare?
Numquid producis luciferum in tempore suo, et
vesperum super filios terre consurgere facis? Num-
quid nosti ordinem celi, et pones rationem eius
in terra? Numquid elevabis in nebulam vocem
tuam, et impetus aquarum operiet te? Numquid
mittes fulgura, et ibunt, et revertentia di-
cent tibi: Adsumus? Quis posuit in visceribus hominis
sapientiam? vel quis dedit gallo intelligen-
tiam? Quis enarrabit celorum rationem, et con-
centum celi quis dormire faciet? Quando fun-
debatur pulvis in terra, et glebe compinge-
bantur? Numquid capies leene predam, et
animam catulorum eius implebis, quando cubant
in antris, et in specubus insidiantur? Quis prepa-
rat corvo escam suam, quando pulli eius clamant
ad deum vagientes eo quod non habeant cibos?

XXXIX

Numquid nosti tempus partus ibicum in petra,
vel parturientes cervas observasti?
Dinumerasti menses conceptus earum, et scisti tem-
pus partus earum? Incurvantur ad fetum, et par-
turiunt, et rugitus emittunt. Separantur filii earum, et per-
gunt ad pastum; egrediuntur, et non re-
vertuntur ad eas. Quis dimisit onagrum libe-
rum, et vincula eius quis solvit? Cui dedi in so-
litudine domum, et tabernacula eius in terra salsu-
ginis. Contempnit multitudinem civitatis,
clamorem exactoris non audit. Circumspicit
montes pascue sue, et virentia queque perqui-
rit. Numquid volet rinoceros servire tibi, aut
morabitur ad presepe tuum? Numquid alligabis
rinocerotem ad arandum loro tuo, aut confrin-
get glebas vallium post te? Numquid fidu-
ciam habebis in magna fortitudine eius, et de-
relinques ei labores tuos? Numquid cre-
des ei quod reddat sementem tibi, et aream tuam
congreget? Penna struthionis similis est pennis
herodii et accipitris. Quando derelinquit in terra ova
sua, tu forsitan in pulvere calefacies ea?
Obliviscitur quod pes conculcet ea, aut bestia
agri conterat. Duratur ad filios quasi non sint
sui, frustra laboravit nullo timore cogen-
te. Privavit enim eam deus sapientia, nec dedit illi
intelligentiam. Cum tempus fuerit in altum a-
las erigit, deridet equum et ascensorem eius.
Numquid prebebis equo fortitudinem, aut
circumdabis collo eius hinnitum? Numquid sus-
citabis eum quasi locustas? Gloria narium eius ter-
ror. Terram ungula fodit, exultat auda-
ter: in occursum pergit armatis. Contempnit pa-
vorem, nec cedit gladio. Super ipsum so-
nabit pharetra, vibrabit hasta et clipeus.
Fervens et fremens sorbet terram, nec reputat
tube sonare clangorem. Ubi audierit buc-
cinam, dicit: Vah. Procul odoratur bellum, exhor-
tationem ducum, et ululatum exercitus. Numquid
per sapientiam tuam plumescit accipiter, expan-
dens alas suas ad austrum? Numquid ad pre-
ceptum tuum elevabitur aquila, et in arduis po-
net nidum suum? In petris manet, et in preruptis
silicibus commoratur atque inaccessis rupibus. In

de contemplatur escam et de longe oculi eius prospi-
ciunt. Pulli eius lambent sanguinem et ubicumque
cadaver fuerit statim adest. Et adiecit
dominus et locutus est ad iob. Numquid qui contendit
cum deo tam facile conquiescit? Utique qui arguit de-
um debet respondere sibi.
XL Respondens autem iob domino dixit: Qui le-
viter locutus sum respondere quid possum?
manum meam ponam super os meum. Unum locutus
sum quod utinam non dixissem et alterum quibus ultra
non addam. Respondens autem dominus iob de turbine
dixit: Accinge sicut vir lumbos tuos. Interro-
gabo te et indica mihi. Numquid irritum facies
iudicium meum et condempnabis me ut tu ius-
tificeris? Et si habes brachium sicut deus et si
voce simili tonas? Circumda tibi decorem et in sub-
lime erigere et esto gloriosus et speciosis indu-
ere vestibus. Disperge superbos in furore tuo et
respiciens omnem arrogantem humilia. Res-
pice cunctos superbos et confunde eos et contere im-
pios in loco suo. Absconde eos in pulvere simul
et facies eorum demerge in foveam et ego confi-
tebor quod salvare te possit dextera tua.
Ecce behemoth quem feci tecum fenum quasi bos
comedet. Fortitudo eius in lumbis eius et vir-
tus illius in umbilico ventris eius. Stringit cau-
dam suam quasi cedrum, nervi testiculorum eius
perplexi sunt. Ossa eius velut fistule eris, car-
tilago illius quasi lamine ferree. Ipse est prin-
cipium viarum dei. Qui fecit eum applicabit
gladium eius. Huic montes herbas ferunt,
omnes bestie agri ludunt ibi. Sub um-
bra dormit in secreto calami in locis hu-
mentibus. Protegunt umbre umbram eius, circumda-
bunt eum salices torrentis. Absorbebit fluvi-
um et non mirabitur et habet fiduciam quod influ-
at iordanis in os eius. In oculis eius quasi hamo
capiet eum et in sudibus perforabit nares
eius. An extrahere poteris leviathan hamo
et fune ligabis linguam eius? Numquid pones
circulum in naribus eius aut armilla perfora-
bis maxillam eius? Numquid multiplica-
bit ad te preces aut loquetur tibi mollia? Num-
quid feriet tecum pactum et accipies eum ser-
vum sempiternum? Numquid illudes ei quasi
avi aut ligabis illum ancillis tuis? Con-
cident eum amici, divident illum negociato-
res? Numquid implebis sagenas pelle e-
ius et gurgustium piscium capite illius? Po-
ne super eum manum tuam. Memento belli
nec ultra addas loqui.
XLI Ecce spes eius frustrabitur eum et videntibus
cunctis precipitabitur. Non quasi crudelis
suscitabo eum. Quis enim resistere potest
vultui meo? quis ante dedit mihi ut reddam
ei? Omnia que sub celo sunt mea sunt. Non
parcam ei et verbis potentibus et ad deprecandum
compositis. Quis revelabit faciem indumenti
eius et in medium oris eius quis intrabit? Por-
tas vultus eius quis aperiet? Per gyrum dentium
eius formido. Corpus eius quasi scuta fu-
silia compactum squamis se prementibus. Una
uni coniungitur et ne spiraculum quidem incedit
per eas. Una alteri adherebit et tenen-
tes se nequaquam separabuntur. Sternuta-
tio eius splendor ignis et oculi eius ut pal-
pebre diluculi. De ore eius lampades pro-
cedunt sicut tede ignis accense. De nari-
bus eius procedit fumus sicut olle suc-
cense atque ferventis. Alitus eius prunas
ardere facit et flamma de ore eius egre-
ditur. In collo eius morabitur fortitudo et fa-
ciem eius precedit egestas. Membra carni-
um eius coherentia sibi. Mittet contra eum
fulmina et ad locum alium non ferentur. Cor
eius indurabitur quasi lapis et stringetur quasi in-
malleatoris incus. Cum sublatus fuerit
timebunt angeli et territi purgabuntur.
Cum apprehenderit eum gladius subsistere
non poterit neque hasta neque torax. Repu-
tabit enim quasi paleas ferrum et quasi lignum
putridum es. Non fugabit eum vir sagit-
tarius, in stipulam ei versi sunt lapi-
des funde. Quasi stipulam estimabit

malleum et deridebit vibrantem hastam.
Sub ipso erunt radii solis sternet sibi aurum quasi lutum.
Fervescere faciet quasi ollam profundum mare
et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post
eum lucebit semita, estimabit abyssum
quasi senescentem. Non est super terram potestas
que comparetur ei, qui factus est ut nullum timeret.
Omne sublime videt, ipse est rex super omnes
filios superbie.

L. 25. cm.
XLII

Respondens autem iob domino dixit. Scio quia
omnia potes et nulla te latet cogitatio.
Quis est iste qui celat consilium absque scientia.
Ideo insipienter locutus sum, et que ultra mo-
dum excederent scientiam meam. Audi et ego
loquar: interrogabo te et responde mihi. Audi-
tu auris audivi te, nunc autem oculus
meus videt te. Ideo ipse me reprehendo et ago
penitentiam in favilla et cinere. Postquam autem lo-
cutus est dominus verba hec ad iob, dixit ad eliph-
az themanitem. Iratus est furor meus in
te et in duos amicos tuos, quia non estis lo-
cuti coram me rectum, sicut servus meus iob.
Sumite ergo vobis septem tauros et septem arietes
et ite ad servum meum iob, et offerte pro vobis
holocaustum. Iob autem servus meus orabit pro
vobis. Faciem eius suscipiam ut non vobis im-
putetur stultitia. Neque enim locuti estis co-
ram me rectum, sicut servus meus iob. Abierunt
ergo eliphaz themanites et baldach suites
et sophar naamatites, et fecerunt sicut lo-
cutus fuerat ad eos dominus. Et suscepit dominus fa-
ciem iob. Dominus quoque conversus est ad penitentiam
iob cum oraret ille pro amicis suis. Et ad-
didit dominus omnia quecumque fuerant iob duplicia. Vene-
runt autem ad eum omnes fratres sui et universe
sorores sue et cuncti qui noverant eum prius,
et comederunt cum eo panem in domo eius, et mo-
verunt super eum caput et consolati sunt eum super
omni malo quod intulerat dominus super eum. Et dede-
runt ei unusquisque ovem unam et inaurem
auream unam. Dominus autem benedixit novissimis
iob magis quam principio eius. Et facta sunt ei quat-

quecumque

tuordecim milia ovium et sex milia came-
lorum et mille iuga boum et mille asine. Et
fuerunt ei septem filii et filie tres. Et vocavit
nomen unius diem et nomen secunde cassiam, et no-
men tertie cornustibii. Non sunt autem invente mu-
lieres speciose sicut filie iob in universa terra.
Deditque eis pater suus hereditatem inter fratres
earum. Vixit autem iob post hec centum quadraginta
annis, et vidit filios suos et filios filiorum
suorum usque ad quartam generationem, et mor-
tuus est senex et plenus dierum.

Explicit liber iob. Incipit prologus

Fertur in libro quidem [illegible]
habitasse iob in ausiti [illegible]
dem in finibus idumee et ara-
bie, et erat ei ante nomen iobab, et acce-
pit uxorem arabissam et genuit filium
cui nomen erat ennon. Erat autem ipse filius
quidem zare de esau filiis filius, de
matre bosra, ita ut sit quintus ab abra-
ham. Et hii sunt reges qui regnave-
runt in edom, in qua et ipse regnavit re-
gione. Primus balach filius beor et
nomen civitatis eius dennaba. Post
balach iobab qui vocatur iob. Post hunc
chusam qui erat dux ex themanorum
regione. Post hunc ada filius bedad
qui excidit madian in campo moab et no-
men civitatis eius chethem.

Incipit prologus beati Ieronimi presbiteri in librum Esdre

Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare nondum statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere sententie est, et magnitudo oneris impositi ita cervices premit, ut ante sub fasce ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hec invidorum studia qui omne quod scribimus reprehendendum putant, et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant quod occulte legunt, ita ut compellar clamare et dicere: Domine libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis atque rescribitis ut Esdre librum vobis de hebreo transferam, quasi non habeatis greca et latina volumina, aut quicquid illud est quod a vobis vertitur non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem ut quidam [ait] niti, neque aliud fatigando nisi odium querere extreme dementie est. Itaque obsecro vos mi Domnion et Rogatiane karissimi ut privata lectione contenti librum non efferatis in publicum, nec fastidiosis ingeratis cibos, vitetisque eorum supercilium qui iudicare tantum de aliis, ipsi facere nichil noverunt. Si qui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar, admonentes ut hebrea nomina, quorum grandis in hoc volumine copia est, distincte et per intervalla describant. Nichil enim proderit emendasse librum, nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis liber editus est, nec apocriforum tertii et quarti libri sompniis delectetur, quia et apud hebreos Esdre Neemieque sermones in unum volumen coartantur, et que non habentur apud illos nec de viginti quattuor senioribus sunt, procul abicienda. Si quis autem septuaginta vobis opposuerit interpretes, quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat, nec potest utique verum asseri quod diversum est, mittite eum ad euangelia in quibus multa ponuntur quasi de veteri testamento que a septuaginta interpretibus non habentur, velut illud: Quoniam Nazareus vocabitur, et: Ex Egypto vocavi filium meum, et: Videbunt in quem compunxerunt, et multa alia que latiori operi reservamus, et querite ab eo ubi scripta sunt. Cumque proferre non potuerint, vos legite de his exemplaribus que nuper edita a nobis maledicorum linguis cotidie confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam, certe quod illa tur sunt exquisitissimum est. Edidi aliqua que non habentur in greco, vel aliter habentur quam a me versum est. Quid igitur interpretem laniant? Interroget hebreos, et ipsis auctoribus translationi mee vel arroget vel deroget fidem. [vel approbet] Porro aliud est si clausis quod dicitur oculis me volunt maledicere, et non imitantur grecorum studium et benivolentiam, qui post septuaginta translatores iam Christi euangelio coruscante iudeos et hebionitas legis veteris interpretes Aquilam videlicet et Symmachum et Theodotionem et curiose legunt et per Origenis [laborem] exaplois ecclesiis dedicaverunt. Quanto magis latini grati esse deberent quod exultantem cernerent greciam a se aliquid mutuari. Primum enim magnorum sumptuum est et infinite difficultatis exemplaria posse habere omnia. Deinde etiam qui habuerint et hebrei sermonis ignari sunt, magis errabunt ignorantes quis e multis verius dixerit. Quod etiam sapientissimo cuidam nuper apud grecos accidit, ut interdum sensum scripture relinquens unius cuiuslibet interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui hebree lingue saltem parvam habemus scientiam, et latinus nobis sermo utcumque non deest, et de aliis magis iudicare et ea que ipsi intelligimus in nostra lingua exprimere. Itaque licet excetra sibilet, victorque Sinon incendia iactet, numquam meum iuvante Christo silebit eloquium, et precisa lingua balbutiet. Legant qui volunt, qui nolunt abi

caret et uim tuleris apertis litteras calumpni-
entur magis vestra caritate provocabor
ad studium quam illorum detractione ab incepto
deterrebor. Explicit prologus. Incipit primus liber Esdre.

In anno primo Cyri regis
Persarum ut compleretur verbum Domini ex
ore Ieremie, suscitavit Dominus spiritum Cyri re-
gis Persarum et traduxit vocem in omni regno
suo et per scripturam dicens. Hec dicit rex
Cyrus Persarum. Omnia regna terre dedit mihi Dominus
Deus celi et ipse precepit mihi ut edificarem
ei templum in Ierusalem que est in Iudea. Quis est
in vobis de universo populo eius? Sit Deus illius
cum ipso. Ascendat Ierusalem que est in Iudea et e-
dificet domum Domini Dei Israel. Ipse est Deus qui
in Ierusalem. Et reliqui omnes in cunctis locis ubicumque
habitant adiuvent eum viri de loco suo in
argento et auro et de substantia et pecoribus
excepto quod voluntarie offerunt templo
Dei quod est in Ierusalem. Et surrexerunt principes
patrum de Iuda et de Beniamin sacerdotes et
Levite et omnis cuius suscitavit Deus spiritum ut as-
cenderent ad edificandum templum Domini quod
erat in Ierusalem. Universique qui erant in circui-
tu adiuverunt manus eorum in vasis argen-
teis et aureis, in substantia et iumentis, in supellecti-
li, exceptis his que sponte obtulerant. Rex
quoque Cyrus protulit vasa templi Domini que tulerat
Nabugodonosor de Ierusalem et posuerat in tem-
plo dei sui. Protulit autem ea Cyrus rex Persarum per
manum Mitridatis filii Gazabar et annu-
meravit ea Sasabasar principi Iude. Et hic est
numerus eorum. Phiale auree .xxx. phiale argen-
tee .m. Cultri .xxix. Ciphi aurei .xxx.
ciphi argentei secundi .cccc.x. va-
sa alia .m. Omnia vasa aurea et argentea
.v.m. quadringenta. Universa tulit Sasaba-
sar cum his qui ascendebant de transmigratione
Babilonis in Ierusalem.

II Et dixit Athersatha eis ut non comme-
derent de sancta sanctorum donec surgeret sacer-
dos doctus atque perfectus. Omnis multitudo
quasi vir unus .xlii. milia .ccc.lx. exceptis ser-
vis eorum et ancillis qui erant .vii. milia .ccc.
.xxxvii. et in ipsis cantores atque cantatri-
ces .cc. Equi eorum .dcc.xxxvi. Muli eorum .cc.
.xlv. Cameli eorum .cccc.xxxv. Asini eorum
.vi. milia .dcc.xx. Et de principibus patrum cum ingre-
derentur templum Domini quod est in Ierusalem sponte
obtulerunt in domum Dei ad extruendam
domum in loco suo. Secundum vires suas dede-
runt impensas operis auri solidos .lxi. milia
et mnas argenti .v. milia et vestes sa-
cerdotales .c.

Convenit ergo populus quasi vir unus in Ierusalem et
surrexit Iosue filius Iosedech et fratres eius
sacerdotes et Zorobabel filius Salathiel et
fratres eius et edificaverunt altare Dei Israel ut
Porro templum Domini fundatum nondum erat.
Anno autem secundo adventus eorum ad templum Dei
in Ierusalem mense secundo ceperunt Zorobabel filius
Salathiel et Iosue filius Iosedech et reliqui
de fratribus eorum sacerdotes et Levite et omnes qui
venerant de captivitate in Ierusalem et con-
stituerunt Levitas a .xx. annis et supra ut urge-
rent opus Domini. Fundato igitur a cementariis
templo Domini steterunt sacerdotes in orna-
tu suo cum tubis et Levite. Omnis quoque populus
vociferabatur clamore magno in laudan-
do Dominum eo quod fundatum esset templum Domini.
Factum est ergo ut populus terre impediret manus
populi Iude et turbaret eos in edificando.
Conduxerunt autem adversus eos consiliatores
ut destruerent consilium eorum omnibus diebus Cy-
ri regis Persarum et impedita sunt biennio.
In regno autem Assueri, ipse est Artaxerses, in
principio regni eius scripserunt accusatio-
nem adversus habitatores Iude et Ierusalem.
Notum igitur sit regi quoniam si civitas illa e-
dificata fuerit et muri eius instaurati, tri-
butum et vectigal et annuos reditus non da-
bunt et usque ad reges hec noxa perveniet. Nos au-
tem memores salis quod in palacio comedimus et
quia lesiones regis videre nephas ducimus

Plurimi quoque de sacerdotibus et Levitis et principes patrum et seniores qui viderant templum prius cum fundatum
esset et hoc templum in oculis eorum flebant voce magna et multi vociferantes in leticia elevabant vocem
nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris letancium et vocem fletus populi.

iudicio misimus et nuntiavimus regi. Et vide-
te ne negligenter hoc impleatis et paulatim
crescat malum contra reges. Tunc inter-
missum est opus domus domini in Ierusalem et non fi-
ebat usque ad annum secundum regni Darii
regis Persarum.

V Prophetaverunt autem Aggeus propheta et Zacha-
rias filius Addo prophetantes ad Iudaeos qui e-
rant in Iudaea et Ierusalem in nomine dei Israel. Oculus au-
tem dei eorum factus est super senes eorum et non potue-
runt inhibere eos. Notum sit regi isse nos ad
Iudaeam provinciam ad domum dei magni quae e-
dificatur lapide inpolito et ligna ponuntur
in parietibus. opusque illud diligenter extrui-
tur et crescit in manibus eorum. Postquam autem ad
iracundiam provocaverunt patres nostri deum caeli
tradidit eos in manu Nabuchodonosor regis
Babylonis Chaldaei. quoque domum hanc destru-
xit et populum eius transtulit in Babylonem.

VI Seniores autem Iudaeorum aedificabant et prospe-
rabantur iuxta prophetiam Aggei prophetae et Za-
chariae filii Addo. Purificati enim fuerant
sacerdotes et levitae quasi unus omnes mundi ad im-
molandum phase universis filiis transmi-
grationis et fratribus suis sacerdotibus et sibi. Et co-
mederunt filii Israel qui reversi fuerant de trans-
se migratione et omnis qui se separaverat a coinquina-
tione gentium terrae ad eos ut quaererent dominum
deum Israel.

VII Esdras enim paravit cor suum ut investi-
garet legem domini et faceret et doceret
in Israel praeceptum et iudicium. Omne quod ad
ritum dei caeli pertinet tribuatur diligenter
in domo dei caeli ne forte irascatur contra
regnum regis. Sed et imperitos docete libe-
re. Omnis qui non fecerit legem dei tui et legem
regis diligenter iudicium erit de eo sive
in mortem sive in exilium sive in condempnationem
substantiae eius vel certe in carcerem.

VIII Et praedicavi ibi ieiunium iuxta fluvium
Ahava ut affligeremur coram domino de-
o nostro et peteremus ab eo viam rectam nobis et
filiis nostris universaeque substantiae nostrae. Erubu-
i enim petere a rege auxilium et equi-
tes qui defenderent nos ab inimico in via
quia dixeramus regi. Manus dei nostri est super
omnes qui quaerunt eum in bonitate et imperium
eius et fortitudo eius et furor super omnes qui
dereliquunt eum. Ieiunavimus et rogavi-
mus deum nostrum pro hoc et evenit nobis prospe-
re. Vos sancti domini et vasa sancta et argentum
et aurum quod sponte oblatum est domino deo
patrum nostrorum. Vigilate et custodite do-
nec appendatis coram principibus sacerdo-
tum et levitarum et ducibus familiarum Israel
in Ierusalem. Et manus dei nostri fuit super
nos et liberavit nos de manu inimici et in-
sidiatoris in via et venimus in Ierusalem etc.

IX Tulerunt enim de filiabus eorum sibi et fi- · Ethei et Pherezei etc.
liis suis uxores et commiscuerunt
semen sanctum cum populis terrae. Manus etiam
principum et magistratuum fuit in transgressio-
ne hac prima. Convenerunt autem ad me omnes
qui timebant verbum dei Israel pro transgressi-
one eorum qui de captivitate venerant. Et
expandi manus meas ad dominum deum
meum et dixi. Deus meus confundor et erubes-
co levare faciem meam ad te quoniam iniqui-
tates nostrae multiplicatae sunt super caput
nostrum et delicta nostra creverunt usque ad cae-
lum a diebus patrum nostrorum. Sed et ipsi nos
peccavimus graviter usque ad diem hanc
et pro iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et reges
nostri et sacerdotes nostri in manus regum terrarum.
Domine deus Israel iustus es tu quoniam derelicti sumus
qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram
te sumus in delicto nostro. Non enim stari potest
coram te super hoc.

X Iuxta voluntatem domini et eorum qui ti-
ment praeceptum dei nostri secundum legem
fiat. Surge tuum est discernere nos
exercemus tecum. Et sedit omnis populus
in platea domus domini trementes
propter peccatum et pluvias. Ceterum quia

sed populus multus est et pluvie tempus et non sustine-
mus stare foris et opus non est diei unius
vel duorum. vehementer quippe peccavimus
in sermone isto. Incipit liber secundus
anno Et factum est in mense casleu anno xx° esdre
et ego eram in susis castro. et ve-
nit anani unus de fratribus meis ipse et vi-
ri iuda. et interrogavi eos de iudeis qui
remanserant et supererant de captivitate.
Et ego et domus patris mei peccavimus
vanitate seducti sumus et non custodi-
vimus mandatum tuum et cerimonias
et iudicia que precepisti moysi servo tuo.
Et ipsi servi tui et populus tuus quos rede-
misti in fortitudine tua magna et in
manu tua valida.

II Non ieiunavi in eo cum quo deus dedi-
sset in corde meo ut facerem in ieru-
salem. Et iumentum non erat mecum ni-
si animal cui sedebam. Surgamus et edifi-
cemus. Et confortate sunt manus eorum in
bono

III De ordine edificationis in iherusalem no-
tum est in hoc capitulo.
Optimates autem eorum non supposuerunt
colla sua in opere dei sui

IIII Numquid edificare poterunt lapides
de acervis pulveris qui combusti
sunt. Tobias autem. Si ascenderit vulpes
transiliet murum eorum lapideum. Audi
deus noster quia facti sumus despectui. Converte
obprobrium super caput eorum et da eos in de-
predationem in terra captivitatis. Ne operias
iniquitatem eorum et peccatum eorum coram facie
tua non deleatur quia irriserunt edifican-
tes. Itaque edificavimus murum et con-
iunximus totum usque ad partem dimidiam et
provocatum est cor populi ad operandum.
Una manu sua faciebat opus et altera
tenebat gladium. Edificantium enim u-
nusquisque gladio erat accinctus renes.
Deus noster pugnabit pro nobis. nec ego et

faciamus opus. Et media pars iuvenum te-
nebat lanceam ab ascensu aurore donec e-
grederentur astra. Unusquisque tantum nudabat
ad baptismum.

V Et factus est clamor populi et uxorum eius mag-
nus adversus fratres suos iudeos. Et erant
qui dicerent. Filii nostri et filie nostre multe sunt
nimis. accipiamus pro pretio eorum frumentum
et comedamus et vivamus. Et erant qui dice-
rent. Agros nostros et vineas et domos nostras
opponamus et accipiamus frumentum in fame.
Et alii dicebant. Mutuo sumamus pe-
cunias in tributa regis demusque agros nos-
tros et vineas. Et nunc sicut carnes fratrum
nostrorum sic carnes nostre sunt et sicut filii eorum
ita et filii nostri. Ecce nos subiugamus filios
nostros et filias nostras in servitutem et de filiabus
nostris sunt famule. nec habemus unde possi-
mus redimere agros nostros et vineas alii possi-
dent. Et iratus sum nimis cum audissem
clamorem eorum secundum verba hec. Cogitavitque
cor meum mecum et increpavi optimates et
magistratus et dixi eis. Usuras ne singu-
li a fratribus vestris exigitis. Non bona res est quam
vos facitis. Quare in timore dei nostri ambu-
latis ne exprobretur vobis a gentibus inimicis
nostris. Et dixerunt. Reddemus et ab eis
nihil queremus sicque faciemus ut loqueris. Et vo-
cavi sacerdotes et adiuravi eos ut facerent
iuxta quod dixeram. Insuper excussi sinum meum et
dixi. Sic excutiat deus omnem virum qui
non compleverit verbum istud de domo sua et de
laboribus suis. sic excutiatur et vacuus fiat.
Ego et fratres mei annonas que ducibus debe-
bantur non comedimus. Duces autem primi qui
fuerant ante me gravaverunt populum et acceperunt ab
eis in pane vino et pecunia cotidie siclos
xl. Sed et ministri eorum depresserunt populum. Ego autem
non feci ita propter timorem dei. quin potius in ope-
re muri edificavi et agrum non emi et omnes pu-
eri mei ad opus congregati erant. Memento
mei deus meus in bonum secundum omnia que feci populo huic

VI Misi autem ad eos nuntios dicens: opus grande ego facio
et non possum descendere, ne forte neglega-
tur cum venero et descendero ad vos. Misit autem
ad me secundum verbum hoc quater,
et respondi eis iuxta sermonem priorem. Et misit ad
me Sanaballat iuxta verbum prius quinta vice puerum suum,
et epistulam habebat in manu sua scriptam hoc modo:
In gentibus auditum est et Gosem dixit quod tu et Iudaei cogitetis rebellare
et propterea aedifices murum et levare te velis super eos regem
propter quam causam et prophetas posueris qui praedicent de te in Hierusalem
dicentes: rex in Iudaea est. Auditurus est rex verba haec;
idcirco nunc veni ut ineamus consilium pariter. Et misi ad eos
dicens: non est factum secundum verba haec quae tu loqueris,
de corde enim
tuo tu componis haec. Omnes enim hii terrebant nos
cogitantes quod cessarent manus nostrae ab ope-
re et quiescerent. Quam ob causam magis confortavi
manus meas. Et dixi: numquid quisquam si-
milis mei fugit? Et quis ut ego ingredi-
etur templum et vivet? Non ingrediar.
II Praecepi Anani fratri meo et Ananiae prin-
cipi domus de Hierusalem. Ipse enim quasi vir ve-
rax et timens Deum plus ceteris videbatur.
Civitas autem lata erat nimis et grandis,
et populus parvus in medio eius et non erant domus
aedificatae. Hucusque refert quid in comen-
tario scriptum fuerit. Exin de capite Neemiae
historia texitur.
VII Et legit in eo aperte in platea quae erat ante
portam Aquarum a mane usque ad me-
diam diem in conspectu virorum et mulie-
rum et sapientium, et aures omnis populi erant erec-
tae ad librum. Stetit autem Ezras scriba super gradum
ligneum quem fecerat ad loquendum.
Aperuit Ezras librum coram
omni populo. Super universum quippe populum emi-
nebat. Levitae silentium faciebant in populo
ad audiendam legem. Populus autem stabat in gra-
du suo. Et legerunt in libro legis Dei distincte
et aperte ad intellegendum, et intellexerunt cum le-
geretur. Dixit autem Neemias, ipse est Athersa-
tha, et Ezras sacerdos et scriba, et Levitae
interpretantes universo populo: Dies sanctifica-
tus est Domino Deo nostro. Nolite lugere et nolite
flere. Flebat enim omnis populus cum audiret ver-
ba legis. Et dixit eis: Ite, comedite pin-
guia et bibite mulsum et mittite partes
eis qui non praeparaverunt sibi, quia sanctus di-
es Domini est, et nolite contristari. Gaudi-
um etenim Domini est fortitudo vestra. Levitae
autem silentium faciebant in omni populo dicen-
tes: Tacete, quia dies sanctus est, et noli-
te dolere. Abiit itaque omnis populus ut co-
mederet et biberet et mitteret partes et fa-
ceret laetitiam magnam, quia intellexerant
verba quae docuerat eos Moyses. Et in die
secundo congregati sunt principes familiarum
universi populi, sacerdotes et Levitae, ad Es-
dram scribam ut interpretaretur eis verba legis.
Fecit ergo universa ecclesia eorum qui reve-
rant de captivitate tabernacula et ha-
bitaverunt in tabernaculis. Non enim fecerant
a diebus Iosue filii Nun taliter filii Israhel
usque ad diem illum. Et fuit laetitia
magna nimis. Legit autem in libro le-
gis Dei per dies singulos a die primo usque
ad diem novissimum, et fecerunt sollemp-
nitatem septem diebus et in die octavo col-
lectam iuxta ritum.
IX In die autem vicesimo quarto mensis huius convenerunt
filii Israhel in ieiunio et in saccis et humus super
eos. Et separatum est semen filiorum
Israhel ab omni filio alienigena, et steterunt
coram Domino et confitebantur peccata sua
et iniquitates patrum suorum. Et consurrex-
erunt ad standum et legerunt in volumi-
ne legis Domini Dei sui quater in die et quater in
nocte confitebantur et adorabant Dominum
Deum suum. Et dixit Ezras: Tu ipse Do-
mine solus, tu fecisti caelum caelorum et om-
nem exercitum eorum, terram et universa quae in ea
sunt, maria et omnia quae in eis sunt, et tu vivi-
ficas omnia et exercitus caeli te adorat.
Ipsi vero patres nostri superbe egerunt et
induraverunt cervices suas et non audie-
runt mandata tua et noluerunt audi-
re et non sunt recordati mirabilium tuorum
quae feceras eis. Et induraverunt cervices suas
et dederunt caput ut reverterentur ad servi-
tutem suam quasi per contentionem. Tu autem Deus pro-
pitius, clemens et misericors, longani-
mis et multae miserationis non dereliquisti
eos. Et spiritum bonum tuum dedisti qui
doceret eos, et manna tuum non prohibu-
isti ab ore eorum et aquam dedisti eis in
siti. Quadraginta annis pavisti eos
in deserto et nihil eis defuit. Vestimenta
eorum non inveteraverunt et pedes eorum non sunt
attriti.

Ceperunt itaque urbes munitas et hu-
mum pinguem et possederunt domos plenas
cunctis bonis, cisternas ab aliis fabricatas,
vineas et oliveta et ligna pomifera mul-
ta; et comederunt et saturati sunt et impin-
guati sunt et habundaverunt deliciis in bo-
nitate tua magna. Provocaverunt autem te
ad iracundiam et recesserunt a te et pro-
iecerunt legem tuam post terga sua et pro-
phetas tuos occiderunt qui contestabantur
eos ut reverterentur ad te; feceruntque blas-
phemias grandes. Et dedisti eos in ma-
nus hostium suorum et afflixerunt eos. Et in tem-
XI pore tribulationis sue clamaverunt ad te et tu
de celo audisti eos et secundum miserationes
tuas multas dedisti eis salvatores qui
salvaverunt eos de manu hostium suorum.
Cumque requievissent reversi sunt ut facerent
malum in conspectu tuo et dereliquisti eos.
Ipsi vero superbe egerunt et non audierunt man-
data tua et in iudiciis tuis peccaverunt que
faciet homo et vivet in eis. Et dederunt hu-
merum suum recedentem et cervicem suam in-
duraverunt nec audierunt. In miseri-
cordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in
consumptionem nec dereliquisti eos, quoniam deus mi-
serationum et clemens tu es. Et tu iustus
es in omnibus que venerunt super nos, quia ve-
ritatem nobis fecisti. Nos autem impie egimus.
Reges nostri, principes nostri, sacerdotes nostri et
patres nostri non fecerunt legem tuam et non
attenderunt mandata tua et testimoni-
a tua que testificatus es in eis. Et ipsi in regnis
suis bonis et in bonitate tua multa quam de-
disti eis et in terra latissima et pingui quam tra-
didisti in conspectu eorum non servierunt tibi
nec reversi sunt a studiis suis pessimis.
Nos ipsi servi sumus in terra et fruges eius
multiplicantur regibus quos posuisti su-
X per nos propter peccata nostra et corporibus nostris dominan-
tur et iumentis nostris secundum voluntatem suam.
Populi terre qui important venalia et
omnia ad usum per diem sabbati ut ven-
dant, non accipiemus ab eis in sabbato et in die
sanctificato. Et dimittemus annum sep-
timum et exactionem universe manus. Et affe-
remus primogenita terre nostre et primitiva u-
niversi fructus omnis ligni ab anno in annum
in domo domini. Et poma omnis ligni vindemie
quoque et olei offeremus sacerdotibus ad gazophila-
cium dei nostri et decimam partem terre nostre levi-
tis. Ipsi levite decimas accipient ex omni-
bus civitatibus operum nostrorum. Erit autem sacerdos
filius aaron cum levitis in decimis levitarum
accipient et levite offerent decimam partem
decime sue in domo domini dei nostri ad ga-
zophilacium in domo thesauri. XI
Optimates quoque sorte in medio ipsius ha-
bitabant. Decima pars populi eligitur ut habi-
tet in ierusalem, quia urbs vacua erat.
Et mundati sunt sacerdotes et levite et mun- XII
daverunt populum et portas et murum. Deus
enim letificaverat eos letitia magna;
sed et uxores eorum et liberi eorum gavisi sunt
et audita est letitia ierusalem procul. XIII
In die autem illo lectum est in volumine moy-
si audiente populo, et inventum est scriptum in
eo quod non debeant introire ammonites
et moabites in ecclesiam dei usque in eternum,
eo quod non occurrerent filiis israel cum pane
et aqua et conduxerunt adversum eos balaam
ad maledicendum eis. In diebus illis vi-
di in iudea calcantes torcularia in sabbato,
portantes acervos et onerantes super asi-
nos vinum et uvas et ficus et omne onus
et inferentes in ierusalem in die sabbati et contesta-
tus sum ut in die qua liceret vendi venderent.
Et obiurgavi optimates iuda et dixi eis:
Que est res hec mala quam vos facitis et prophana-
tis diem sabbati? Numquid non hec fecerunt patres nostri
et adduxit deus noster super nos omne malum hoc?
Recordare domine deus meus adversus eos qui
polluunt sacerdotium iusque sacerdotale et
leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus a-
lienigenis et constitui ordines sacerdotum et le-
vitarum. Explicit secundus liber esdre.

Incipit prologus beati Ieronimi in libros Salomonis.

Tribus nominibus vocatum fuisse Salomonem scriptura manifeste docet: Salomonem, id est pacificum, et Ididam, id est dilectum Domini, et quod nunc dicitur Coeleth, id est Ecclesiasten. Ecclesiastes autem greco sermone appellatur qui cetum, id est ecclesiam, congregat, quem nos nuncupare possumus concionatorem, eo quod loquatur ad populum et sermo eius non specialiter ad unum sed ad universos generaliter dirigatur. Porro pacificus et dilectus Domini ex eo quod in regno eius pax fuerit et eum Dominus dilexerit appellatus est. Nam et psalmus quadragesimus quartus et septuagesimus primus pro dilecto et pacifici titulo prenotatur, qui tamen et ad prophetiam Christi et ecclesie pertinentes felicitatem virtutes Salomonis excedunt, tamen secundum historiam pro Salomone scripti sunt. Huic itaque iuxta numerum vocabulorum suorum tria volumina edidit: Proverbia, Ecclesiasten, Canticum canticorum. In Proverbiis parvulum docens et quasi de officiis per sententias erudiens, unde et ad filium eius crebro sermo repetitur. In Ecclesiaste vero mature virum etatis instruit, ne quicquam in mundi rebus putet esse perpetuum, sed caduca et brevia universa que cernimus. Ad extremum iam consummatum virum et calcato seculo preparatum in Cantico canticorum sponsi iungit amplexibus. Nisi enim prius reliquerimus vitia et pompe seculi renuntiantes expeditos nos ad adventum Christi paraverimus, non possumus dicere: Osculetur me ab osculo oris sui. Haut procul ab hoc ordine doctrinarum et philosophi sectatores suos erudiunt, ut primum ethicam doceant, deinde phisicam interpretentur, et quem in his profecisse perspexerint, ad theologicam usque perducant.

Alius prologus.

Iungat epistola quos iungit sacerdotium, immo carta non dividat quos Christi nectit amor. Commentarios in Osee, Amos, Zachariam, Malachiam, quod poscitis, scripsissem, si licuisset pre valitudine. Mittitis solatia sumptuum, notarios nostros et librarios sustentatis, ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium, quasi aut equum sit me vobis esurientibus aliis laborare, aut in ratione dati et accepti cuiquam preter vos obnoxius sim. Itaque longa egrotatione fractus, ne penitus hoc anno reticerem et apud vos mutus essem, tridui opus nomini vestro consecravi, interpretationem videlicet trium Salomonis voluminum: Masloth, quas Hebrei Parabolas, vulgata editio Proverbia vocat; Coeleth, quem grece Ecclesiasten, latine Concionatorem possumus dicere; Sirasirim, quod in nostram linguam vertitur Canticum canticorum. Fertur et panaretos Ihesu filii Syrach liber et alius pseudographus, qui Sapientia Salomonis inscribitur. Quorum priorem hebraicum reperi, non Ecclesiasticum ut apud Latinos, sed Parabolas prenotatum, cui iuncti erant Ecclesiastes et Canticum canticorum, ut similitudinem Salomonis non solum librorum numero sed etiam materiarum genere coequaret. Secundus apud Hebreos nusquam est, quia et ipse stilus grecam eloquentiam redolet; et nonnulli scriptorum veterum hunc esse Iudei Philonis affirmant. Sicut ergo Iudith et Tobie et Machabeorum libros legit quidem et ecclesia, sed inter canonicas scripturas non recipit, sic et hec duo volumina legat ad edificationem plebis, non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane Septuaginta interpretum magis editio placet, habet eam a nobis olim emendatam. Neque enim sic nova cudimus ut vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit, sciat magis nostra intelligi, que non in tertium vas transfusa coacuerint, sed statim de prelo purissime commendata teste suum saporem servaverint.

Parabole **Incipiunt**
Salomonis **proverbia**
filii David regis Israel **Salomonis**
ad sciendam sapientiam
et disciplinam, ad intelligen-
da verba prudentie et suscipi-
endam eruditionem doctrine, iustitiam et iudici-
um et equitatem, ut detur parvulis astutia, ado-
lescenti scientia et intellectus. Audiens sapiens sa-
pientior erit, et intelligens gubernacula possidebit.
Animadvertet parabolam et interpretationem, verba sa-
pientum et enigmata eorum. Timor Domini prin-
cipium sapientie. Sapientiam atque doctrinam stul-
ti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris
tui, et ne dimittas legem matris tue, ut addatur
gratia capiti tuo et torques collo tuo. Fili
mi, si te lactaverint peccatores, ne adquiescas e-
is. Si dixerint: Veni nobiscum, insidiemur sangui-
ni, abscondamus tendiculas contra insontem frustra,
deglutiamus eum sicut infernus viventem et
integrum quasi descendentem in lacum; omnem preciosam
substantiam reperiemus, implebimus domus nos-
tras spoliis; sortem mitte nobiscum, marsu-
pium unum sit omnium nostrum. Fili mi, ne am-
bules cum eis; prohibe pedem tuum a semitis
eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt et
festinant ut effundant sanguinem. Frustra
autem iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi
quoque contra sanguinem suum insidiantur et moliuntur
fraudes contra animas suas. Sic semite omnis a-
vari animas possidentium rapiunt. Sapientia fo-
ris predicat, in plateis dat vocem suam. In capi-
te turbarum clamitat, in foribus portarum
urbis profert verba sua dicens: Usquequo parvuli
diligitis infantiam, et stulti ea que sibi nox-
ia sunt cupient et imprudentes odibunt scientiam?
Convertimini ad correptionem meam; en profe-
ram vobis spiritum meum et ostendam verba me-
a. Quia vocavi et renuistis, extendi manum
meam et non erat qui aspiceret. Despexistis omne
consilium meum et increpationes meas neg-
lexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo et sub-
sannabo cum vobis quod timebatis advenerit.
Cum irruerit repentina calamitas et interitus
quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos
tribulatio et angustia. Tunc invocabunt me
et non exaudiam; mane consurgent et non in-
venient me, eo quod exosam habuerint discip-
linam et timorem Domini non susceperint, nec adqui-
everint consilio meo, et detraxerint universe cor-
reptioni mee. Comedent igitur fructus vie sue,
suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum
interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet eos.
Qui autem me audierit absque terrore requies-
cet et habundantia perfruetur, malorum ter-
rore sublato.

II Fili mi, si susceperis sermones meos et
mandata mea absconderis penes te,
ut audiat sapientiam auris tua, inclina cor
tuum ad agnoscendam prudentiam. Si enim
sapientiam invocaveris et inclinaveris cor tuum pru-
dentie, si quesieris eam quasi pecuniam et sicut thesau-
ros effoderis illam, tunc intelliges timorem
Domini et scientiam Dei invenies, quia Dominus dat
sapientiam et ex ore eius scientia et prudentia. Custo-
diet rectorum salutem et proteget gradientes
simpliciter, servans semitas iustitie et vias sanc-
torum custodiens. Tunc intelliges iustitiam et iu-
dicium et equitatem et omnem semitam bonam. Si in-
traverit sapientia cor tuum et scientia anime tue pla-
cuerit, consilium custodiet te et prudentia ser-
vabit te, ut eruaris de via mala et ab
homine qui perversa loquitur. Qui relinquunt iter rec-
tum et ambulant per vias tenebrosas, qui
letantur cum male fecerint et exultant in rebus
pessimis, quorum vie perverse et infames gres-
sus eorum. Ut eruaris a muliere aliena et
ab extranea que mollit sermones suos, et
relinquit ducem pubertatis sue et pacti Dei sui
oblita est. Inclinata est enim ad mortem
domus eius, ad inferos semite ipsius. Omnes
qui ingrediuntur ad eam non revertentur, nec
apprehendent semitas vite. Ut ambules in
via bonorum et calles iustorum custodias.

Despiciunt principium sapientie stulti

Semite avari cogitationes ...

In foribus portarum ...

Dum mandata Dei fixo amore discendi et custodiendo susceperis: primo ... viam tenere ...

... a nobis ipsis ... non potest ... a Domino datur et ex ore eius scientia ...

Ut eruaris a muliere aliena ... doctrina ... pubertatis sue ...

In umbilico usque adhuc ... bonorum ... delectatio. In ossibus solida virtutum opera

Disciplinam domini i. correctionem ne abiicias ... et fortitudo ... h. bo. ho. q. f. t.

enim recti sunt habitabunt terram et simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur, et qui inique agunt auferentur ex ea.

III Fili mi ne obliviscaris legis mee, et precepta mea custodiat cor tuum. Longitudinem enim dierum et annos vite et pacem apponent tibi. Misericordia et veritas non te deserant. Circumda eas gutturi tuo, et describe in tabulis cordis tui, et invenies gratiam et disciplinam bonam coram Deo et hominibus. Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, et ne innitaris prudentie tue. In omnibus viis tuis cogita illum, et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temetipsum. Time Deum et recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo, et irrigatio ossium tuorum. Honora Dominum de tua substantia, et de primitiis omnium frugum tuarum da pauperibus, et implebuntur horrea tua saturitate, et vino torcularia redundabunt. Disciplinam Domini fili mi ne abiicias, nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit Dominus corripit, et quasi pater in filio complacet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam, et qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione argenti et auri, primi et purissimi fructus eius. Pretiosior est cunctis opibus, et omnia que desiderantur huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera eius, et in sinistra illius divitie et gloria. Vie eius vie pulchre, et omnes semite illius pacifice. Lignum vite est his qui apprehenderint eam, et qui tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit celos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi, et nubes rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. Custodi legem atque consilium, et erit vita anime tue, et gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, et pes tuus non impinget. Si dormieris non timebis, quiesces, et suavis erit somnus tuus. Ne paveas repentino terrore, et irruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in latere tuo, et custodiet pedem tuum ne capiaris. Noli prohibere benefacere eum qui potest; si vales et ipse benefac. Ne dicas amico tuo: Vade et revertere, cras dabo tibi, cum statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam. Ne contendas adversus hominem frustra, cum ipse tibi nihil mali fecerit. Ne emuleris hominem iniustum, nec imiteris vias eius, quia abominatio Domini est omnis illusor, et cum simplicibus sermocinatio eius. Egestas a Domino in domo impii, habitacula autem iustorum benedicentur. Illusores ipse deludet, et mansuetis dabit gratiam. Gloriam sapientes possidebunt, stultorum exaltatio ignominia.

IIII Audite filii disciplinam patris, et attendite ut sciatis prudentiam. Donum bonum tribuam vobis; legem meam ne derelinquatis. Nam et ego filius fui patris mei tenellus et unigenitus coram matre mea, et docebat me atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum, custodi precepta mea et vives. Posside sapientiam, posside prudentiam; ne obliviscaris neque declines a verbis oris mei. Ne dimittas eam et custodiet te; dilige eam et servabit te. Principium sapientie: posside sapientiam, et in omni possessione tua acquire prudentiam. Arripe illam et exaltabit te; glorificaberis ab illa cum eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, et corona inclita proteget te. Audi fili mi et suscipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vite. Viam sapientie monstrabo tibi, ducam te per semitas equitatis. Quas cum ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui, et currens non habebis offendiculum. Tene disciplinam, ne dimittas eam; custodi illam quia ipsa est vita tua. Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea, nec transeas per illam; declina et desere eam. Non enim dormiunt nisi malefecerint, et rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint. Co

De spiritu ... [illegible]

non vetat contendere adversus ... [illegible] frustra non fit ... veritas exigit.

... [illegible] contempnunt ... intelligendo ... illusor ... [illegible] ... tollerabile ... abhominatur deus.

... [illegible] ... sapientiam amplectetur ... [illegible] vite eius

Audi iam docet ... [illegible]

Beatus h. q. in. cap. que e nova ... affluit prudentia i. cor suum ... ad eius amplitudinem percipiendam. vie illius ... actiones et doctrine ... pulchre sunt ... ad pacem ducunt. lignum sapientie ... vivificat eos in presenti q. eam apprehendunt vite ... ut ...

comedunt panem impietatis et vinum iniquitatis
bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splendens
procedit et crescit usque ad perfectam diem. Via
impiorum tenebrosa nesciunt ubi corru-
ant. Fili mi ausculta sermones meos et ad e-
loquia mea inclina aurem tuam. Ne recedant
ab oculis tuis custodi ea in medio cordis
tui. Vita enim sunt invenientibus ea et uni-
verse carni sanitas. Omni custodia serva
cor tuum quia ex ipso vita procedit. Remo-
ve a te os pravum et detrahentia labia sint pro-
cul a te. Oculi tui recta videant et palpebre
tue precedant gressus tuos. Dirige semitam
pedibus tuis et omnes vie tue stabilientur.
Ne declines ad dexteram neque ad sinistram
averte pedem tuum a malo. Vias enim que
sunt a dextris novit dominus perverse vero
sunt que a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet
cursus tuos itinera autem tua in pace producet.
V Fili mi attende sapientiam meam et pruden-
tie mee inclina aurem tuam ut custodi-
as cogitationes tuas et disciplinam labia tua
conservent. Ne intendas fallacie mulieris
favus enim distillans labia meretricis et niti-
dius oleo guttur eius. Novissima autem illius
amara quasi absinthium et acuta quasi gladi-
us biceps. Pedes eius descendunt in mortem et
ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam
vite non ambulant vagi sunt gressus eius
et investigabiles. Nunc ergo fili audi me
et ne recedas a verbis oris mei. Longe fac
ab ea viam tuam et ne appropinques foribus do-
mus eius. Ne des alienis honorem tuum et annos
tuos crudeli ne forte impleantur extranei
viribus tuis et labores tui sint in domo alie-
na et gemas in novissimis quando consumpseris
carnes tuas et corpus tuum et dicas Cur detes-
tatus sum disciplinam et increpationibus non
adquievit cor meum nec audivi vocem do-
centium me et magistris non inclinavi aurem
meam. Pene fui in omni malo in medio eccle-
sie et synagoge. Bibe aquam de cisterna tua et

fluenta putei tui. Deriventur fontes tui
foras et in plateis aquas tuas divide. Habe-
to eas solus nec sint alieni participes tui.
Sit vena tua benedicta et letare cum mulie-
re adolescentie tue. Cerva carissima et
gratissimus hinnulus ubera eius inebrient te omni
tempore in amore eius delectare iugiter. Quare
seduceris fili mi ab aliena et foveris in sinu
alterius. Respicit dominus vias hominis et omnes gressus
illius considerat. Iniquitates sue capient impi-
um et funibus peccatorum suorum constringetur. Ipse
morietur quia non habuit disciplinam et in mul-
titudine stultitie sue decipietur.
Fili mi si spoponderis pro amico tuo de- VI
fixisti apud extraneum manum tuam. Illaqueatus
es verbis oris tui et captus propriis sermoni-
bus. Fac ergo quod dico fili mi et temetipsum libe-
ra quia incidisti in manum proximi tui. Discur-
re festina suscita amicum tuum. Ne dederis
somnum oculis tuis nec dormitent palpebre
tue. Eruere quasi damula de manu et quasi
avis de insidiis aucupis. Vade ad formicam
o piger et considera vias eius et disce sapientiam.
Que cum non habeat ducem nec preceptorem nec princi-
pem parat estate cibum sibi et congregat in messe quod
comedat. Usquequo piger dormies. Quando consurges
ex somno tuo. Paululum dormies paulu-
lum dormitabis paululum conseres manus
ut dormias et veniet tibi quasi viator egestas
et pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger
fueris veniet ut fons messis tua et egestas
longe fugiet a te. Homo apostata vir inuti-
lis graditur perverso ore annuit oculis te-
rit pede digito loquitur pravo corde ma-
chinatur malum et in omni tempore iurgia se-
minat. Huic extemplo veniet perditi-
o sua et subito conteretur nec habebit ul-
terius medicinam. Sex sunt que odit dominus et septi-
mum detestatur anima eius. Oculos sublimes
linguam mendacem manus effundentes
innoxium sanguinem cor machinans cogi-
tationes pessimas pedes veloces ad cur-

rendum in malum, proferentem mendacia testem fallacem et eum qui seminat inter fratres discordias. Conserva fili mi precepta patris tui et ne dimittas legem matris tue. Liga ea in corde tuo iugiter et circumda gutturi tuo. Cum ambulaveris gradiantur tecum, cum dormieris custodiant te, et evigilans loquere cum eis. Quia mandatum lucerna est et lex lux et via vite increpatio disciplinae. Ut custodiant te a muliere mala et a blanda lingua extraneae. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius. Pretium enim scorti vix unius est panis; mulier autem viri pretiosam animam capit. Numquid abscondere potest homo ignem in sinu suo ut vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas et non comburentur plante eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui non erit mundus cum tetigerit eam. Non grandis est culpa cum quis furatus fuerit; furatur enim ut esurientem impleat animam. Deprehensus quoque reddet septuplum et omnem substantiam domus sue tradet. Qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam. Turpitudinem et ignominiam congregat sibi et opprobrium illius non delebitur. Quia zelus et furor viri non parcet in die vindicte nec adquiescet cuiusquam precibus nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

liberabit se

VII Fili mi custodi sermones meos et precepta mea reconde tibi. Fili honora dominum et valebis, preter eum vero ne timueris alienum. Serva mandata mea et vives, et legem meam quasi pupillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapientie soror mea es, et prudentiam voca amicam tuam. Ut custodiat te a muliere extranea et ab aliena que verba sua dulcia facit. De fenestra enim domus mee per cancellos prospexi et video parvulos, considero vecordem iuvenem qui transit per plateas iuxta angulum, et prope viam domus illius graditur in obscuro, advesperascente die, in noctis tenebris et caligine. Et ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio preparata ad decipiendas animas, garrula et vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis, nunc foris nunc in plateis nunc iuxta angulos insidians. Apprehensumque deosculatur iuvenem et procaci vultu blanditur dicens: Victimas pro salute vovi, hodie reddidi vota mea. Ideo egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, et repperi. Intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Egypto. Aspersi cubile meum mirra et aloe et cinamomo. Veni inebriemur uberibus et fruamur cupitis amplexibus donec illucescat dies. Non est enim vir in domo sua, abiit via longissima. Sacculum pecunie secum tulit, in die plene lune reversurus est in domum suam. Irretivit eum multis sermonibus et blanditiis labiorum protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam et quasi agnus lasciviens et ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius. Velut si avis festinet ad laqueum et nescit quia de periculo anime illius agitur. Nunc ergo fili mi audi me, et attende verbis oris mei. Ne abstrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos deiecit et fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius penetrantes in interiora mortis.

VIII Numquid non sapientia clamitat et prudentia dat vocem suam? In summis excelsisque verticibus super viam in mediis semitis stans iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur dicens: O viri ad vos clamito et vox mea ad filios hominum. Intelligite

[Marginal gloss, top:] desiderabat in uiro diuicias / quesiuit et uos bonorum ... / ad sapientiam ... ponderare

paruuli astuciam. et insipientes animad
uertite. Audite quoniam de rebus magnis lo
cutura sum: et aperientur labia mea ut
recta predicent. Veritatem meditabitur guttur
meum: et labia mea detestabuntur impium.
Iusti sunt omnes sermones mei: non est in eis pra
uum quid neque peruersum. Recti sunt intelli
gentibus: et equi inuenientibus scientiam. Accipi
te disciplinam meam et non pecuniam. doctri
nam magis quam thesaurum eligite. Meli
or est enim sapientia cunctis opibus preciosissi
mis: et omne desiderabile non potest ei conparari.
Ego sapientia habito in consilio et eruditis
intersum cogitationibus. Timor domini odit
malum. Arrogantiam et superbiam et uiam
prauam et os bilingue detestor. Meum est
consilium et equitas. mea est prudentia. mea
fortitudo. Per me reges regnant et le
gum conditores iusta decernunt. Per me princi
pes imperant: et potentes decernunt iusticiam.
Ego diligentes me diligo et qui
mane uigilant ad me inuenient me.
Mecum sunt diuicie et gloria. opes superbe
et iusticia. Melior est fructus meus auro et lapi
de precioso: et genimina mea argento e
lecto. In uiis iusticie ambulo in medio se
mitarum iudicii. ut ditem diligentes me
et thesauros eorum repleam. Dominus possedit
me in inicio uiarum suarum. antequam quicquam
faceret a principio. Ab eterno ordinata sum
et ex antiquis antequam terra fieret. Nondum e
rant abyssi et ego iam concepta eram. Nec
dum fontes aquarum eruperant: nec dum mon
tes graui mole constiterant. Ante colles ego
parturiebar. Adhuc terram non fecerat et
flumina et cardines orbis terre. Quando pre
parabat celos aderam. quando certa lege
et gyro uallabat abyssos. Quando ethera
firmabat sursum et librabat fontes aqua
rum. Quando circumdabat mari terminum
suum: et legem ponebat aquis ne transi
rent fines suos. Quando appendebat funda
menta terre. cum eo eram cuncta conponens.
Et delectabar per singulos dies ludens co
ram eo omni tempore ludens in orbe terrarum. et
delicie mee esse cum filiis hominum. Nunc ergo
filii audite me. Beati qui custodiunt uias
meas. Audite disciplinam et estote sapi
entes et nolite abicere eam. Beatus homo qui audit
me. qui uigilat ad fores meas cotidie.
et obseruat ad postes hostii mei. Qui me in
uenerit inueniet uitam. et hauriet salu
tem a domino. Qui autem in me peccauerit ledet ani
mam suam. Omnes qui oderunt me diligunt
mortem. IX
Sapientia edificauit sibi domum. Ex
cidit columpnas septem. Immo
lauit uictimas suas. miscuit uinum et
proposuit mensam suam. Misit ancillas su
as ut uocarent ad arcem. et ad menia ci
uitatis. Si quis est paruulus ueniat ad
me. et insipientibus locuta est. Venite com
medite panem meum et bibite uinum quod
miscui uobis. Relinquite infanciam et ui
uite et ambulate per uias prudentie. Qui
erudit derisorem. ipse sibi iniuriam facit.
Et qui arguit impium generat maculam sibi.
Noli arguere derisorem ne oderit te. Argu
e sapientem et diliget te. Da sapienti
occasionem et addetur ei sapientia. Doce iustum
et festinabit accipere. Principium sapien
tie timor domini et scientia sanctorum prudencia.
Per me enim multiplicabuntur dies tui et
addentur tibi anni uite. Si sapiens fueris ti
bimet ipsi eris. si autem illusor solus porta
bis malum. Mulier stulta et clamosa ple
naque illecebris et nichil omnino sciens se
dit in foribus domus sue super sellam in
excelso urbis loco ut uocaret tran
seuntes per uiam et pergentes itinere suo.
Qui est paruulus declinet ad me. Et
uecordi locuta est. Aque furtiue dul
ciores sunt et panis absconditus su
auior. Et ignorauit quod gigantes i
bi sunt: et in profundis inferni conuiue

[Marginal glosses, left:]
Veritatem ... premeditando loquitur ... cordis quo nichil nisi premeditatum et districtum loquetur.
Melior est sapientia quia cetera creata ipsa creatrix cetera transitoria hec eterna.
Meum est ne se extollat humana superbia plenitudinem uirtutum sola dei sapientia possidet.
Ego diligentes me diligo. qui diligit me diligetur a patre meo et ego diligam eum et manifestabo ei me ipsum.
concepta id est preordinata.

[Marginal glosses, foot:]
Sapientia edificauit domum sibi de uirgine dominicam carnem ex cuius humanitate assumpta sibi. sapientie domus ecclesia. que septem columpnis, eas que septiformi spiritu plenum. Quos fuerunt Iacobus Cephas et Iohannes quos sapientia erudiuit. quia ab amore sui dissimulat. ad portandam ecclesie fabricam erexit.

Noli arguere derisorem. non est timendum ne tibi derisor cum arguitur contumelias inferat sed illud prouidendum est ne tibi ad odium inde fiat peior. Argue sapientem id est sapientie amatorem quia perfecte sapiens non est arguendus.

cerunt. Qui applicabitur illi descendet ad
inferos; nam qui abscesserit ab ea sal-
X Filius sapiens letificat patrem ⌈vabitur
filius vero stultus mestitia est
matris sue. Non proderunt thesauri im-
pietatis; iustitia vero liberabit a morte.
Non affliget Dominus fame animam iusti,
et insidias impiorum subvertet. Egestatem
operata est manus remissa; manus autem
fortium divitias parat. Qui nititur
mendaciis hic pascit ventos; idem autem sequitur
aves volantes. Qui congregat in messe
filius sapiens est; qui autem stertit esta-
te, filius confusionis. Benedictio Domini su-
per caput iusti; os autem impiorum operit iniquitatem.
Memoria iusti cum laudibus, et nomen im-
piorum putrescet. Sapiens corde precepta
suscipiet; stultus ceditur labiis. Qui
ambulat simpliciter ambulat confidenter; qui
autem depravat vias suas manifestus erit.
Qui annuit oculo dabit dolorem; stu-
ltus labiis verberabitur. Vena vite os iu-
sti, et os impiorum operit iniquitatem. Odium
suscitat rixas, et universa delicta ope-
rit caritas. In labiis sapientis invenitur
sapientia, et virga in dorso eius qui indiget cor-
de. Sapientes abscondunt scientiam; os
autem stulti confusioni proximum est. Sub-
stantia divitis urbs fortitudinis eius; pa-
vor pauperum egestas eorum. Opus iu-
sti ad vitam; fructus autem impii ad pec-
catum. Via vite custodienti discipli-
nam; qui autem increpationes odit errat.
Abscondunt odium labia mendacia; qui
profert contumeliam insipiens est. In mul-
tiloquio peccatum non deerit; qui autem modera-
tur labia sua prudentissimus est.
Argentum electum lingua iusti; cor im-
piorum pro nichilo. Labia iusti erudiunt
plurimos; qui autem indocti sunt in cordis
egestate morientur. Benedictio Domini di-
vites facit, nec sociabitur eis afflic-
tio. Quasi per risum stultus operatur
scelus; sapientia autem est viro prudentia.
Quod timet impius veniet super eum; deside-
rium suum iustis dabitur. Quasi tempestas tran-
siens non erit impius; iustus autem quasi fun-
damentum sempiternum. Sicut acetum dentibus
et fumus oculis, sic piger his qui miserunt
eum. Timor Domini apponet dies, et anni
impiorum breviabuntur. Expectatio iustorum
letitia; spes autem impiorum peribit. Fortitu-
do simplicis via Domini, et pavor his
qui operantur malum. Iustus in eternum non
commovebitur; impii autem non habitabunt in terra.
Os iusti parturiet sapientiam; lingua pra-
vorum peribit. Labia iusti considerant placita,
et os impiorum perversa.
Statera dolosa abominatio est apud De- XI
um, et pondus equum voluntas eius.
Ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia; ubi
autem humilitas, ibi sapientia. Simplicitas iu-
storum diriget eos, et supplantatio perversorum
vastabit illos. Non proderunt divitie in die
ultionis; iustitia autem liberabit a morte.
Iustitia simplicis diriget viam eius, et in
impietate sua corruet impius. Iustitia rec-
torum liberabit eos, et in insidiis suis capientur
iniqui. Mortuo homine impio nulla erit ul-
tra spes, et expectatio sollicitorum peribit. Iu-
stus de angustia liberatus est, et tradetur im-
pius pro eo. Simulator ore decipit amicum
suum; iusti autem liberabuntur scientia. In bonis iu-
storum exultabit civitas, et in perditione impio-
rum erit laudatio. Benedictione iustorum ex-
altabitur civitas, et ore impiorum subvertetur.
Qui despicit amicum suum indigens est cor-
de; vir autem prudens tacebit. Qui am-
bulat fraudulenter revelat archana;
qui autem fidelis est animi celat commissum.
Ubi non est gubernator populus corruet; sa-
lus autem ubi multa consilia. Affligetur malo
qui fidem facit pro extraneo; qui autem cavet laqueos
securus erit. Mulier gratiosa inveniet

gl'am. ⁊ robusti hebunt diuicias. Bene
facit aīe sue uir misericors. qui aūt
crudelis est ⁊ ppinquos abicit. Impi⁹ fac
op⁹ instabile. seminanti aūt iusticiā
merces fidel'. Clementia pparat uitā. ⁊ sec
tatio maloꝝ mortē. Abhominabile ē dn̄o
prauū cor. ⁊ uoluntas ei⁹ in hiis qui
simplic' ambulant. Manus in manu n̄ erit
innocens mal'. Semen aūt iustoꝝ saluabit̄.
Circulus aureus in narib; suis. mulier pulc
⁊ fatua. Desideriū iustoꝝ omne bonū ē.
pstolacō impioꝝ furor. Alii diuidūt ppria
⁊ diciores fiūt. alii rapiūt nō sua
⁊ semp in egestate sunt. Aīa que benedic̄
impinguabit̄. ⁊ q̄ inebriat. ipse quoq; inebria
bitur. Qui abscondit frumenta. maledi
cet̄ in pplis. benedictō aūt sup caput uē
dentiū. Bene consurgit diluculo qui q̄rit bo
na. qui aū inuestigator maloꝝ est op
primet̄ ab eis. Qui confidit in diuiciis
suis corruet. iusti aū q̄si uirens foliū
germinabūt. Qui conturbat domū su
am possidebit uentos. ⁊ qui stultus
est seruiet sapienti. Fructus iusti lig
nū uite. ⁊ qui suscipit aīas sapiens
est. Si iustus in t'ra recipit. q̄nto mag'
impi⁹ ⁊ peccator. Qui diligit disciplinā
diligit sciētiā. qui aū odit increpa
ciones insipiens est.

XII. Qui bonus est. hauriet ḡ a dn̄o
gr'am. qui aūt confidit in cogitacō
nib; suis. impie agit. Non roborabit̄
homo ex impietate. ⁊ radix iustoꝝ n̄
commouebit̄. Mulier diligens corona ē
uiro suo. ⁊ putredo in ossib; eius q̄ confu
sione res dignas gerit. Cogitacōes iu
stoꝝ iudicia. ⁊ consilia impioꝝ fraudu
lenta. Verba impioꝝ insidiant̄
sanguini. os iustoꝝ liberabit eos. Uer
te impios ⁊ nō erūt. domus aūt iustoꝝ
pmanebit. Doctrina sua noscet̄ uir. qui
aū uanus ⁊ excors est patebit contēptui.

ui. Melior est paup ⁊ sufficiens sibi. q̄m
gloriosus ⁊ indigens pane. Nouit iust⁹ aīas
iumētoꝝ suoꝝ. uiscera aū impioꝝ cru
delia. Qui operatur t'ram suā. saturabit̄
panib;. qui aū sectatur ociū. stultis
simus est. Qui suauis est in uini mo
racōib; in munitōib; suis cōtumeliam
relinquit. Desideriū impii. munimē
tū est pessimoꝝ. radix aū iustoꝝ pfici
et. Ppt peccata labioꝝ ruina pximat
malo. effugiet aūt iustus de angustia.
De fructu oris sui unusquisq; replebit̄
bonis. ⁊ iux opa manuū suaꝝ retribuet
ei. Via stulti recta in oculis eius. q̄ aū
sapiens est audit consilia. Fatuus statī
indicat iram suam. q̄ aū dissimulat in
iuriā. callidus est. Qui qd nouit loquit̄
index iusticie est. qui aū mentitur testis est frau
dulentus. Est qui pmittit ⁊ q̄si gladio pu
gitur conscie. lingua aū sapientiū sani
tas est. Labiū ueritatis firmū erit in ppetu
um. qui aū testis est repentinus. concin
nat linguam mendacii. Dolus in corde cogi
tanciū mala. qui aū ineunt pacis con
silia. sequet̄ eos gaudiū. Non contristabit
iustum quicquid ei acciderit. impii aū reple
buntur malo. Abhominacō est dn̄o labia
mendacia. q̄ aū fideli agūt. placent ei. Ho
mo uersutus celat scienciā. ⁊ cor insipienciū
puocat stulticiā. Manus fortiū dominabi
tur. q̄ aū remissa est. tributis seruiet.
Meror in corde uiri humiliabit eum. et
sermone bono letificabit̄. Qui negligit
dampnū ppt amicū iustus est. iter
aū impioꝝ decipiet eos. Non inueniet
fraudulentus lucrū. ⁊ substancia hoīs erit au
ri preciū. In semita iusticie uita. iter
autem deuium ducit ad mortem.

XIII. Filius sapiens doctrina pris. qui aūt
illusor est nō audit cū arguit̄. De
fructu oris sui hō saciabit̄ bonis. aīa aū
preuaricatorū iniqua. Qui custodit

os suum custodit animam suam. qui autem incon-
sideratus est ad loquendum sentiet mala.
Vult et non vult piger. anima autem operantium
impinguabitur. Verbum mendax iustus de-
testabitur. impius autem confundit et confundetur. Ius-
titia custodit innocentis viam. impietas
autem peccatorem supplantat. Est quasi dives
cum nihil habeat. et est quasi pauper cum in multis di-
vitiis sit. Redemptio anime viri divi-
tie sue. qui autem pauper est increpationem non
sustinet. Lux iustorum letificat. lucerna
autem impiorum extinguetur. Inter superbos sem-
per iurgia sunt. Qui autem agunt cuncta
consilio. reguntur sapientia. Substantia festina-
ta minuetur. que autem paulatim colligi-
tur manu multiplicabitur. Spes que differtur af-
fligit animam. lignum vite desiderium ve-
niens. Qui detrahit alicui rei ipse se
in futurum obligat. Qui autem timet preceptum
dei in pace versabitur. Lex sapientis fons
vite ut declinet a ruina mortis. Doc-
trina bona dabit gratiam. in itinere contemptorum
vorago. Astutus agit omnia cum consilio
qui autem fatuus est aperit stultitiam. Nun-
cius impii cadet in malum. legatus fide-
lis sanitas. Egestas et ignominia ei qui
deserit disciplinam. qui autem adquiescit
arguenti glorificabitur. Desiderium si com-
pleatur delectat animam. Detestantur stul-
ti eos qui fugiunt mala. Qui cum sapientibus
graditur sapiens erit. amicus stultorum
efficietur similis. Peccatores persequitur malum.
et iustis retribuentur bona. Bonus relinquit
filios heredes et nepotes. et custoditur ius-
to substantia peccatoris. Multi cibi in no-
valibus patrum. et aliis congregantur absque iu-
dicio. Qui parcit virge odit filium su-
um. qui autem diligit illum instanter e-
rudit. Iustus comedit et replet animam
suam. venter autem impiorum insaturabilis.
XIIII Sapiens mulier edificabit domum
suam. insipiens extructam quoque destruet
manibus. Ambulans recto itinere et timens
deum despicitur ab eo qui infami graditur via.
In ore stulti virga superbie. labia sapien-
tium custodiunt eos. Ubi non sunt boves
presepe vacuum est. ubi autem plurime segetes.
ibi manifesta fortitudo bovis. Testis
fidelis non mentietur. profert mendacium dolosus
testis. Querit derisor sapientiam et non inve-
niet. doctrina prudentium facilis. Vade contra
virum stultum et nescit labia pruden-
tie. Sapientia callidi est intelligere viam su-
am et imprudentia stultorum errans. Stul-
tus illudet peccatum. inter iustos morabitur
gratia. Cor quod novit amaritudinem ani-
me sue. in gaudio eius non miscebitur extraneus.
Domus impiorum delebitur. tabernacula vero iusto-
rum germinabunt. Est via que videtur homi-
ni iusta. novissima autem eius deducunt ad
mortem. Risus dolore miscebitur et ex-
trema gaudii luctus occupat. Vias su-
as replebitur stultus. et super eum erit vir bo-
nus. Innocens credit omni verbo. astutus
considerat gressus suos. Sapiens ti-
met et declinat a malo. stultus transilit
et confidit. Inpatiens operabitur stultitiam. et vir
versutus odiosus est. Possidebunt parvuli
stultitiam. et astuti expectabunt scientiam.
Iacebunt mali ante bonos. et impii ante
portas iustorum. Etiam proximo suo pau-
per odiosus erit. amici vero divitum multi. Qui
despicit proximum suum peccat. qui autem mi-
seretur pauperis beatus erit. Qui credit in
domino misericordiam diligit. Errant qui op-
erantur malum. misericordia et veritas preparant bo-
na. In omni opere bono erit habunda-
ntia. ubi autem verba sunt plurima. ibi fre-
quenter egestas. Corona sapientium di-
vitie eorum. fatuitas stultorum inpruden-
tia. Liberat animas testis fidelis. et profert
mendacia versipellis. In timore domini fi-
ducia fortitudinis. et filiis eius erit spes
Timor domini fons vite ut declinet a

[illegible] et servato Dei timore [illegible] operibus [illegible] ut desiderio plura adquirendi Dei timorem deserit.

ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis; et in paucitate plebis ignominia principis. Qui patiens est, multa gubernatur sapientia; qui autem impatiens est, exaltat stultitiam suam. Vita carnium sanitas cordis; putredo ossium invidia. Qui calumniatur egentem, exprobrat factori eius; honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malitia sua expelletur impius; sperat autem iustus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia, et indoctos quosque erudiet. Iustitia elevat gentem; miseros autem facit populos peccatum. Acceptus est regi minister intelligens; iracundiam eius inutilis sustinebit.

XV

Responsio mollis frangit iram; sermo durus suscitat furorem. Lingua sapientium ornat scientiam; os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos et malos. Lingua placabilis lignum vitae; quae autem immoderata est conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam patris sui; qui autem custodit increpationes astutior fiet. In abundanti iustitia virtus maxima est; cogitationes impiorum eradicabuntur. Domus iusti plurima fortitudo; et in fructibus impii conturbatio. Labia sapientium disseminabunt scientiam; cor stultorum dissimile erit. Victimae impiorum abominabiles Domino; vota iustorum placabilia. Abominatio est Domino vita impii; qui sequitur iustitiam diligitur ab eo. Doctrina mala deserenti viam vitae; qui increpationes odit morietur. Infernus et perditio coram Domino; quanto magis corda filiorum hominum? Non amat pestilens eum qui se corripit, nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem; in maerore animi deicitur spiritus. Cor sapientis quaerit doctrinam; et os stultorum pascetur imperitia. Omnes dies pauperis mali; secura mens quasi iuge convivium. Melius est parum cum timore Domini quam thesauri magni et insatiabiles. Melius est vocari ad olera cum caritate quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus provocat rixas; qui autem patiens est mitigat suscitatas. Iter pigrorum quasi sepes spinarum; via iustorum absque offendiculo. Filius sapiens laetificat patrem; et stultus homo despicit matrem suam. Stultitia gaudium stulto; et vir prudens dirigit gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium; ubi vero plures sunt consiliarii, confirmantur. Laetatur homo in sententia oris sui; et sermo opportunus est optimus. Semita vitae super eruditum, ut declinet de inferno novissimo. Domos superborum demolietur Dominus, et firmos faciet terminos viduae. Abominatio Domini cogitationes malae; et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam; qui autem odit munera vivet. Per misericordiam et fidem purgantur peccata; per timorem autem Domini declinat omnis a malo. Mens iusti meditabitur obedientiam; os impiorum redundat malis. Longe est Dominus ab impiis; et orationes iustorum exaudiet. Lux oculorum laetificat animam; bona fama impinguat ossa. Auris quae audit increpationes vitae in medio sapientium commorabitur. Qui abicit disciplinam despicit animam suam; qui autem acquiescit increpationibus possessor est cordis.

Timor Domini disciplina sapientiae; et gloriam praecedit humilitas.

XVI

Hominis est animam praeparare, et Domini gubernare linguam. Omnes viae hominis patent oculis eius; spirituum ponderator est Dominus. Revela Domino opera tua, et dirigentur cogitationes tuae.

victime ordo ex opa sacrificia

Domos superborum i. conventicula hereticorum et eciam presciencium demolietur Dominus. terminos [illegible] i. eccle[siae] [illegible] sic quod cuius contra mori dignatus est firmos faciet.

uniuersa propter semetipsum operatus est dominus:
impium quoque ad diem malum. Abomina
tio est domini omnis arrogans; etiam si manus ad
manum fuerit, non erit innocens. Initium
uie bone facere iustitiam; accepta est autem
apud dominum magis quam immolare hostias.
Misericordia et ueritate redimitur iniquitas, et in ti
more domini declinatur a malo. Cum pla
cuerint domino uie hominis, inimicos quoque
eius conuertet ad pacem. Melius est paruum cum
iustitia, quam multi fructus cum iniquitate.
Cor hominis disponet uiam suam, sed domini est di
rigere gressus eius. Diuinatio in labiis re
gis; in iudicio non errabit os eius. Pon
dus et statera iudicia domini sunt, et opera eius
omnes lapides sacculi. Abominabiles sunt
regi qui agunt impie, quoniam iustitia fir
matur solium. Uoluntas regum labia
iusta; qui recta loquitur diligetur. Indig
natio regis nuntii mortis; et uir sapiens
placabit eam. In hylaritate uultus re
gis uita, et clementia eius quasi imber sero
tinus. Posside sapientiam, quia auro
melior est; et acquire prudentiam, quia
pretiosior est argento. Semita iustorum de
clinat a malo; custos anime sue seruat ui
am suam. Contritionem precedit superbia,
et ante ruinam exaltatur spiritus. Melius est
humiliari cum mitibus, quam diuidere spolia
cum superbis. Eruditus in uerbo re
periet bona; et qui in domino sperat beatus
est. Qui sapiens est corde appellabitur
prudens; et qui dulcis eloquio, maiora
reperiet. Fons uite eruditio possiden
tis; doctrina stultorum fatuitas. Cor
sapientis erudiet os eius, et labiis illius
addet gratiam. Fauus mellis uerba compo
sita; dulcedo anime sanitas ossium. Est
uia que uidetur homini recta, et nouissi
ma illius ducunt ad mortem. Anima labora
ntis laborat sibi, quia compulit eum os suum.
Uir impius fodit malum, et in labiis eius

ignis ardescit. Homo peruersus susci
tat lites, et uerbosus separat principes. Uir
iniquus lactat amicum suum, et ducit eum
per uiam non bonam. Qui attonitis
oculis cogitat praua, mordens labia sua
perficit malum. Corona dignitatis se
nectus, que in uiis iustitie reperietur.
Melior est patiens uiro forti, et qui
dominatur animo suo expugnatore ur
bium. Sortes mittuntur in sinum, sed a
domino temperantur. Capitulum XVII. Melior est buccel
la sicca cum gaudio, quam domus plena uicti
mis cum iurgio. Seruus sapiens dominabi
tur filiis stultis, et inter fratres hereditatem
diuidet. Sicut igne probatur argen
tum et aurum camino, ita corda probat
dominus. Malus obedit lingue iniqu(e),
et fallax obtemperat labiis mendacibus.
Qui despicit pauperem exprobrat factori eius;
et qui in ruina letatur alterius non erit impu
nitus. Corona senum filii filiorum, et
gloria filiorum patres eorum. Non decent
stultum uerba composita, nec principem
labium mentiens. Gemma gratissima ex
pectatio prestolantis; quocumque se uer
tit prudenter intelliget. Qui celat delictum
querit amicitias; qui altero sermone re
petit separat federatos. Plus proficit cor
reptio apud prudentem, quam centum plage
apud stultum. Semper iurgia querit malus;
angelus autem crudelis mittetur contra eum. Ex
pedit magis urse occurrere raptis fe
tibus, quam fatuo confidenti sibi in stultitia
sua. Qui reddit mala pro bonis, non re
cedet malum de domo eius. Qui di
mittit aquam caput est iurgiorum; et antequam
patiatur contumeliam iudicium deserit.
Et qui iustificat impium, et qui condem
nat iustum, abominabilis uterque apud
deum. Quid prodest stulto habere diuiti
as, cum sapientiam emere non possit? Qui
altam facit domum suam querit ru

Melius est pauca bona cum caritate fratrum sine fraude possidendi quam multum effulgere diuitiis cum admixtione discordie.

Apostoli a successoribus apostolorum [illegible] gloria predicatorum quasi patriarcharum [illegible]

Expectatio [illegible] posse [illegible] expectante et qui desiderat [illegible] a sua [illegible] non [illegible]

[illegible] gentilibus [illegible] ad fidem [illegible] heretico

[illegible] silentium stultus [illegible]

[illegible] Barrabam [illegible]

Stultus [illegible] catholicus sapientiam [illegible] fidei.

Melius est cum simplicia considerare de [illegible] quam multis abundare uirtutibus [illegible] [illegible] mortis [illegible] angeli sathane. [illegible] mortifera [illegible] compulit eum [illegible] cepisset os suum ut laboret quia [illegible]

ruinam: et qui euitat discere incidit in
mala. Omni tempore diligit qui amicus est,
et frater in angustiis comprobatur. Homo stultus
plaudet manibus cum spoponderit pro a-
mico suo. Qui meditatur discordias
diligit rixas: et qui exaltat os suum quaerit
ruinam. Qui perversi cordis est non inve-
niet bonum: et qui vertit linguam incidet in
malum. Natus est stultus in ignominiam
suam: sed nec pater in fatuo laetabitur. Animus
gaudens aetatem floridam facit: spiritus tristis
exsiccat ossa. Munera de sinu impius ac-
cipit ut pervertat semitas iudicii. In fa-
cie prudentis lucet sapientia: oculi stul-
torum in finibus terrae. Ira patris filius stultus:
et dolor matris quae genuit eum. Non est
bonum damnum inferre iusto: nec percutere
principem qui recta iudicat. Qui moderatur
sermones suos doctus et prudens est:
et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus
quoque si tacuerit sapiens reputabitur: et si com-
presserit labia sua intelligens.

XVIII

Occasiones quaerit qui vult recedere ab ami-
co: omni tempore erit exprobrabilis.
Non recipit stultus verba prudentiae,
nisi ea dixeris quae versantur in corde eius. Impi-
us cum in profundum venerit peccatorum contemnit: sed
sequitur eum ignominia et opprobrium.
Aqua profunda verba ex ore viri: et tor-
rens redundans fons sapientiae. Ac-
cipere personam impii in iudicio non est
bonum: ut declines a veritate iudicii.
Labia stulti immiscent se rixis: et os
eius iurgia provocat. Os stulti contritio
eius: et labia ipsius ruina animae eius. Verba
bilinguis quasi simplicia: et ipsa perveniunt
usque ad interiora ventris. Pigrum deicit
timor: animae autem effeminatorum esu-
rient. Qui mollis et dissolutus est in ope-
re suo frater est sua opera dissipantis. Turris
fortissima nomen Domini: ad ipsum cur-
rit iustus et exaltabitur. Substantia divitis ur-
bis roboris eius: et quasi murus validus circum-
dans eum. Antequam conteratur exaltatur cor
hominis: et antequam glorificetur humiliatur. Qui pri-
us respondet quam audiat stultum se esse
demonstrat et confusione dignum. Spiritus
viri sustentat imbecillitatem suam: spiri-
tum ad irascendum facilem quis poterit
sustinere? Cor prudentis possidebit sci-
entiam: et auris sapientium quaerit doctri-
nam. Donum hominis dilatat viam
eius: et ante principes spatium ei facit. Ius-
tus prior est accusator sui: venit
amicus eius et investigabit eum. Con-
tradictiones comprimit sors: et inter poten-
tes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a
fratre quasi civitas firma: et iudicia quasi vec-
tes urbium. De fructu oris viri replebi-
tur venter eius: et genimina labiorum
ipsius saturabunt eum. Mors et vita in
manu linguae: qui diligunt eam comedent
fructus eius. Qui invenit mulierem bo-
nam invenit bonum: et hauriet iucundi-
tatem a Domino. Qui expellit mulierem bonam
expellit bonum: qui autem tenet adulteram
stultus est et insipiens. Cum obsecrati-
onibus loquetur pauper: et dives effabitur
rigide. Vir amicabilis ad societatem
magis amicus erit quam frater.

XIX

Melior est pauper qui ambulat in sim-
plicitate sua quam dives tor-
quens labia et insipiens. Ubi non est
scientia animae non est bonum: et qui festinus
est pedibus offendet. Stultitia hominis
supplantat gressus eius: et contra Deum fer-
vet animo suo. Divitiae addunt ami-
cos plurimos: a paupere autem et hi quos habuit
separantur. Testis falsus non erit impuni-
tus: et qui mendacia loquitur non effu-
giet. Multi colunt personam potentis: et a-
mici sunt dona tribuentis. Fratres ho-
minis pauperis oderunt eum: insuper et
amici procul recesserunt ab eo. Qui tan-

Spiritus viri sustentat imbecillitatem carnis. Qui ad iram facilis est, non servum spiritus sustinere.
Vir amicabilis. Gentiles quibus magis diligas a Deo quam iusti infideles, de quibus ...
Melior est simplex auditor sibi faciens quod intelligit quam ... intelligens et ad ...

. chensteriu mortale peccatum consistit in tribus in
credendo perversum . iurando mendacium . dicendo
scripturam falso exponendo . mentiendo

tum. ubi sectatur nichil habebit. Qui autem posses-
sor est mentis diligit animam suam ꝛ cus-
tos prudentie inveniet bona. Testis fals-
sus non erit impunitus: ꝛ qui mendacia loquitur
non effugiet ꝑibit. Non decent stultum de-
licie. nec servum dominari principibus. Doctrina
viri per patientiam noscitur: ꝛ gloria eius est ini-
qua pretergredi. Sicut fremitus leonis. i-
ta ꝛ regis ira: ꝛ sicut ros super herbam. ita
ꝛ hylaritas eius. Dolor patris filius stul-
tus. ꝛ tecta iugiter perstillantia litigiosa
mulier. Domus ꝛ divitie dantur a paren-
tibus. a domino autem proprie uxor prudens. Pigre-
do immittit soporem ꝛ anima dissoluta esu-
riet. Qui custodit mandatum custodit ani-
mam suam: qui autem negligit vias suas
mortificabitur. Feneratur domino qui misere-
tur pauperis: ꝛ vicissitudinem suam reddet
ei. Erudi filium tuum ne desperes: ad
interfectionem autem eius ne ponas animam tu-
am. Qui impatiens est sustinebit dampnum
ꝛ cum rapuerit aliud apponet. Audi
consilium ꝛ suscipe disciplinam ut sis sapiens
in novissimis tuis. Multe cogitationes in
corde viri: voluntas autem domini in eternum
permanebit. Homo indigens misericors est:
ꝛ melior est pauper quam vir mendax. Timor
domini ad vitam: ꝛ in plenitudine commorabi-
tur absque visitatione pessima. Abscondit
piger manum suam sub ascella. nec ad
os suum applicat eam. Pestilente
flagellato stultus sapientior erit. Si
autem corripueris sapientem intelliget
disciplinam. Qui autem affligit patrem ꝛ
fugit matrem ignominiosus est ꝛ infe-
lix. Non cesses fili audire doctrinam.
nec ignores sermones scientie. Testis iniquus
deridet iudicium. ꝛ os impiorum devorat
iniquitatem. Parata sunt derisoribus
iudicia ꝛ mallei percutientes stultorum
XX. Luxuriosa res vinum ꝛ corporibus.
tumultuosa ebrietas quicumque his

iustus

delectatur non erit sapiens. Sicut ru-
gitus leonis ita ꝛ terror regis. qui provo-
cat eum peccat in animam suam. Honor
est homini qui separat se a contentionibus:
omnes autem stulti miscentur contumeliis.
Propter frigus piger arare noluit:
mendicabit ergo estate ꝛ non dabitur ei.
Sicut aqua profunda sic consilium in corde
viri. sed homo sapiens exhauriet il-
lud. Multi homines misericordes vocan-
tur. virum autem fidelem quis inveniet.
Iustus autem qui ambulat in simplicita-
te sua. beatos post se filios dereliu-
quet. Rex qui sedet in solio iudicii
dissipat omne malum intuitu suo.
Quis potest dicere mundum est cor me-
um purus sum a peccato? Pondus ꝛ pondus
mensura ꝛ mensura: utrumque abomina-
bile est apud deum. Ex studiis suis in-
telligitur puer: si munda ꝛ recta sint
opera eius. Aurem audientem ꝛ oculum
videntem. dominus fecit utrumque. Noli di-
ligere somnum ne te egestas opprimat:
aperi oculos tuos ꝛ saturare panibus.
Malum est malum est dicit omnis emptor. ꝛ
cum recesserit tunc gloriabitur. Aurum
ꝛ multitudo gemmarum ꝛ vas pretiosum
labia scientie. Tolle vestimentum eius
qui fideiussor est alieni: ꝛ pro extraneis
aufer pignus ab eo. Suavis est
homini panis mendacii: ꝛ postea im-
plebitur os eius calculo. Cogitationes
consiliis roborantur: ꝛ gubernaculis tractan-
da sunt bella. Ei qui revelat misteria ꝛ
ambulat fraudulenter ꝛ dilatat la-
bia sua ne commiscearis. Qui maledicit
patri suo ꝛ matri: extinguetur lumen
eius in mediis tenebris. Hereditas
ad quam festinatur in principio: in novis-
simo benedictione carebit. Ne dicas
reddam malum pro malo: expecta
dominum ꝛ liberabit te. Abominatio est

Qui nunc pro desidia in di propter
non laboravit. mendicabit cum
venerit dies veniet.

Filios iustus dicit qui sequuntur iustum ex fide
qui ad eleccionem dicuntur filii abrahe.

Purus ꝛ mundus dicitur iuste qui dum
mandata ꝛ maxime humilitatem di-
stendere. id est quod mundus dicitur mundi-
ciam.

operum premium diligens merite

Qui eterna vivat. hic mala sustine-
at. ut hic recedens in futuro
gaudeat.

In quantum mensura quod amplius precia-
verit: in eo plus pacietur

Qui per avaricie nequiciam hic
vita infelici appetunt: in
futuro ab eterno premio exheredantur.
Qui suas vult hic vindicare in-
iurias. corona pacis in
futuro carebit.

Doctrina predicatoris ubi dicitur per patientiam doctor perfecta probatur. in tiore mortis non cessabat a doctrina.
homo indigens id est humilis qui se in his bonis indigere recolit: ut mulum set de quo dicitur mendax melior est iste.
Piger predicator non operatur quod docet manum ad os porrigit quia ope gaudet aliena.

A d(e)o no(n) a libertate arbitrii · ut ... omnia opera nostra operatus es in nobis domine. In hoc patet quod omnia a deo: et nunc per libertatem arbitrii quis potest sive qualiter vult quam diu vivere possit.

apud dominum pondus et pondus: statera dolosa non est bona. A domino diriguntur gressus viri: quis autem hominum intelligere potest viam suam? Ruina est homini devorare sanctos et post vota retractare. Dissipat impios rex sapiens: et incurvat super eos fornicem. Lucerna domini spiraculum hominis: quae investigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem: et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuvenum fortitudo eorum: et dignitas senum canities. Livor vulneris absterget mala: et plagae in secretioribus ventris.

Si patri e(st) cunctis voce ... magis ... Et illa ... bona compleant ... iuste dapnant.

Per hoc quod foris patuit magis intus fermis dolemus.

XXI

Sicut divisiones aquarum ita cor regis in manu domini: quocumque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem dominus corda. Facere misericordiam et iudicium magis placet domino quam victimae. Exaltatio oculorum est dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in abundantia: omnis autem piger semper in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendacii vanus et excors est: et impingetur ad laqueos mortis. Rapinae impiorum detrahent eos: quia noluerunt facere iudicium. Perversa via viri aliena est: qui autem mundus est rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis: quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Anima impii desiderat malum: non miserebitur proximo suo. Mulctato pestilente sapientior erit parvulus: et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de domo impii ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis: et ipse clamabit et non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras: et donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium: et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via doctrinae in coetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit: qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto dabitur impius: et pro rectis iniquus. Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti: et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam inveniet vitam et gloriam. Civitatem fortium ascendit sapiens: et destruxit robur fiduciae eius. Qui custodit os suum et linguam suam custodit ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans vocatur indoctus qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat: qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Hostiae impiorum abominabiles quia offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit: vir obediens loquetur victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum: qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia non est prudentia non est consilium contra dominum. Equus paratur ad diem belli: dominus autem salutem tribuet.

Rege(m) suum que(m) ... voc(a)t ... sic divisiones ... sua et angelis ... ita corda ... lucerit ... donacionibus ...

... in habundantia ... in futuris ...

Hoc ... est ... quod ... a deo aliena ... pravitas ... est.

gigantum i(d est) demonum.

XXII

Melius est nomen bonum quam divitiae multae: super argentum et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi: utriusque operator est dominus. Callidus vidit malum et abscondit se: innocens pertransiit et afflictus est damno. Finis modestiae timor domini: divitiae et gloria et vita. Arma et gladii in via perversi: custos autem animae suae longe recedit ab eis. Proverbium est: adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat: et qui accipit mutuum servus est foenerantis. Qui seminat iniquitatem metet mala: et virga irae suae consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur: de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquiret qui dat munera: animam autem aufert accipientium. Eice derisorem et exibit cum eo iurgium: cessabuntque causae et contumeliae. Qui diligit cordis munditiam

Thesaurus deo amabilis e(st) anima sancta in corpore iusti in qua habundat ... gratie ... ac presentat ... habitaculum ... thesaurus ... tangere non potest ...

Qui se deo ... testatur ... exequitur ... peribit ... ipse ... loquetur ad victoriam ...

Arma ... quibus vocatur ... aut ... ferita a domino ... recedit ab ...

Diviti ... indicabitur ... bonis operibus et qui ... accipit a doctore: debitor est ...

Quod sciat ... quod ... iniquitate ... sustinebit ...

pro dimico qui commendat cordis mundicia acceptabilis est deo. aliter non.

munditiam, propter gratiam labiorum suorum
habebit amicum regem. Oculi Domini custo-
diunt scientiam, et supplantantur verba iniqui.
Dicit piger: Leo est foris, in medio pla-
tearum occidendus sum. Fovea profun-
da os alienae: cui iratus est Dominus, incidet in
eam. Stultitia colligata est in corde pu-
eri, et virga disciplinae fugabit eam.
Qui calumniatur pauperem ut augeat
divitias suas, dabit ipse ditiori, et e-
gebit. Fili mi, inclina aurem tuam, et au-
di verba sapientium: appone autem cor tu-
um ad doctrinam meam, quae pulchra
erit tibi cum servaveris eam in corde tuo,
et redundabit in labiis tuis: ut sit in Do-
mino fiducia tua; unde et ostendi eam
tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter
in cogitationibus et scientia, ut ostenderem tibi
firmitatem et eloquia veritatis, respon-
dere ex his illis qui miserunt te. Non fa-
cias violentiam pauperi, quia pauper
est; neque conteras egenum in porta: quia
Dominus iudicabit causam eius, et configet eos
qui confixerunt animam eius. Noli esse ami-
cus homini iracundo, neque ambules cum
viro furioso, ne forte discas semi-
tas eius et sumas scandalum animae tuae.
Noli esse cum his qui defigunt manus
suas, et qui vades se offerunt pro debitis.
Si enim non habet unde restituat, quid cau-
sae est ut tollat operimentum de cubili tu-
o? Ne transgrediaris terminos antiquos,
quos posuerunt patres tui. Vidisti
virum velocem in opere suo? coram regibus
stabit, nec erit ante ignobiles.
XXIII Cum sederis ut comedas cum principe, di-
ligenter attende quae posita sunt ante
faciem tuam: et statue cultrum in guttu-
re tuo. Si tamen habes in potestate animam tuam,
ne desideres de cibis eius, in quo est panis
mendacii. Noli laborare ut diteris: sed
prudentiae tuae pone modum. Ne erigas
oculos tuos ad opes quas habere non po-
tes: quia facient sibi pennas quasi aquilae, et vo-
labunt in caelum. Ne comedas cum homine in-
vido, et ne desideres cibos eius: quoniam
in similitudinem arioli et coniectoris aestima-
t quod ignorat. Comede et bibe, dicet
tibi: et mens eius non est tecum. Cibos quos
comederas, evomes: et perdes pulchros ser-
mones tuos. In auribus insipientium ne
loquaris, quia despicient doctrinam eloquii
tui. Ne attingas parvulorum terminos,
et agrum pupillorum ne introeas. Propin-
quus enim illorum fortis est, et ipse iudicabit
contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctri-
nam cor tuum, et aures tuae ad verba scien-
tiae. Noli subtrahere a puero disciplinam:
si enim percusseris eum virga, non morie-
tur. Tu virga percuties eum, et animam eius
de inferno liberabis. Fili mi, si sapiens fu-
erit animus tuus, gaudebit tecum cor
meum, et exultabunt renes mei, cum locu-
ta fuerint rectum labia tua. Non
aemuletur cor tuum peccatores: sed in timore
Domini esto tota die: quia habebis spem
in novissimo, et praestolatio tua non aufe-
retur. Audi fili mi et esto sapiens, et diri-
ge in via animum tuum. Noli esse in conviviis
potatorum, nec in comessationibus eorum qui
carnes ad vescendum conferunt: quia
vacantes potibus et dantes symbola con-
sumentur, et vestietur pannis dormita-
tio. Audi patrem tuum qui genuit te, et
ne contemnas cum senuerit mater tua. Ve-
ritatem eme, et noli vendere sapientiam, et
doctrinam et intelligentiam. Exultat gau-
dio pater iusti: qui sapientem genuit
laetabitur in eo. Gaudeat pater tuus
et mater tua, et exultet quae genuit te.
Praebe fili mi cor tuum mihi, et oculi tu-
i custodiant vias meas. Fovea enim
profunda est meretrix, et puteus angus-
tus aliena. Insidiatur in via quasi latro

evomes

renes

potatorum

carnes ad despendendum conferunt declaratoris. Simbola [illegible] omnium ut consilio et pena [illegible] in presenti loco.

Veritatem eme i. Deum pro sanguine

Tripliciter doctrinam suam descripsit scilicet excogitare, loqui, et operibus exercere precepit.
Cum sederis legendo cum magistro ut pane verbi reficiaris diligenter attende que scripta sunt et distinctiones
[illegible] lectionis in tua locutione discerne [illegible] tu talis es qualiter eruditus [illegible] in parte [illegible] animam tuam.

et quos ipsatiuos uidit nichil erit. Cu
i ue? cui patri ue? cui rixe? cui fouee? cu
i sine causa uulnera? cui suffossio oc
ulorum? Nonne hiis qui commorantur in uino
et student calicibus epotandis? Ne intue
aris uinum quando flauescit, cum splenduerit
in uitro color eius. Ingreditur blan
de, sed in nouissimo mordebit ut colube
r, et sicut regulus uenena diffundet. Oc
uli tui uidebunt extraneas, et cor tuum lo
quetur peruersa; et eris sicut dormiens in medi
o mari, et quasi sopitus gubernator amisso
clauo, et dices: Verberauerunt me sed non do
lui; traxerunt me et ego non sensi. Quando e
uigilabo et rursus uina repperiam?
XXIIII Ne emuleris uiros malos, nec deside
res esse cum eis, quia rapinas meditatur
mens eorum, et fraudes labia eorum locuntur.
Sapientia edificabitur domus, et prudentia
roborabitur. In doctrina replebuntur cel
laria uniuersa substantia pretiosa et pulcherri
ma. Uir sapiens fortis est, et uir doctus
robustus et ualidus, quia cum dispositione
initur bellum, et erit salus ubi multa con
silia sunt. Excelsa stulto sapientia; in por
ta non aperiet os suum. Qui cogitat mala
facere, stultus uocabitur. Cogitatio stul
ti peccatum est, et abominatio hominum detra
ctor. Si desperaueris in die angustie
lapsus, imminuetur fortitudo tua. Erue
eos qui ducuntur ad mortem, et qui trahun
tur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris: ui
res non suppetunt: qui inspector est cordis
ipse intelligit, et seruatorem anime tue nichil
fallit, reddetque homini iuxta opera sua. Comede
fili mi mel, quia bonum est, et fauum dulcis
simum gutturi tuo. Sic et doctrina sapientie
anime tue; quam cum inueneris, habebis in
nouissimis spem, et spes tua non peribit.
Ne insidieris et queras impietatem in domo
iusti, neque uastes requiem eius. Septies
enim cadet iustus et resurget; impii au

tem corruent in malum. Cum ceciderit inimi
cus tuus ne gaudeas, et in ruina eius ne
exultet cor tuum, ne forte uideat Do
minus et displiceat ei, et auferat ab eo iram
suam. Ne contendas cum pessimis, nec
emuleris impios, quoniam non habent fu
turorum spem mali, et lucerna impiorum
extinguetur. Time Dominum fili mi, et re
gem, et cum detractoribus non commiscea
ris, quoniam repente consurget perditio eo
rum, et ruinam utriusque quis nouit? Hec
quoque sapientibus. Cognoscere personam
in iudicio non est bonum. Qui dicit im
pio: iustus es, maledicent eum populi, et
detestabuntur eum tribus. Qui arguunt
laudabuntur, et super eos ueniet benedic
tio. Labia deosculabitur qui recta u
erba respondet. Prepara foris opus
tuum, et postea edifices domum tuam.
Ne sis testis frustra contra proximum tuum, nec
lactes quemquam in labiis tuis. Ne dicas:
quomodo fecit mihi, sic faciam ei; reddam u
nicuique secundum opus suum. Per agrum hominis
pigri transiui, et per uineam uiri stulti,
et ecce totum repleuerant urtice, ope
ruerant superficiem eius spine, et maceria
lapidum destructa erat. Quod cum ui
dissem, posui in corde meo, et exemplo
didici disciplinam. Usquequo piger dormis?
quando de sompno consurges? Paruum inquit
dormies, modicum dormitabis, paulu
lum manus conseres ut quiescas; et
ueniet tibi quasi cursor egestas, et men
dicitas quasi uir armatus.
XXV Gloria Dei celare uerbum, et glo
ria regum inuestiga
re sermonem. Celum sursum
et terra deorsum, et cor regum inscru
tabile. Aufer rubiginem de argen
to, et egredietur uas purissimum. Aufer
impietatem de uultu regis, et firmabitur
iustitia thronus eius. Ne gloriosus ap

et diligenter exerce agrum tuum ut.

pareas coram rege, et in loco magnorum ne
steteris. Melius est enim ut dicatur tibi: ascen-
de huc, quam ut humilieris coram prin-
cipe. Que viderunt oculi tui ne proferas in iur-
gio cito, ne postea emendare non possis cum
dehonestaveris amicum tuum. Causam tuam
tracta cum amico tuo, et secretum extraneo ne
reveles, ne forte insultet tibi cum au-
dierit, et exprobrare non cesset. Gratia et ami-
citia liberant, quas tibi serva ne exprobrabilis
fias. Mala aurea in lectis argenteis qui
loquitur verbum in tempore suo. Inauris au-
rea et margarita fulgens qui arguit sa-
sicut pientem et aurem obedientem. Si frigus
nivis in die messis, ita legatus fidelis
ei qui misit illum, animam illius facit requies-
cere. Nubes et ventus et pluvie non sequen-
tes, vir gloriosus et promissa non complens. Sa-
pientia lenietur princeps, et lingua mol-
lis confringet duritiam. Mel invenisti, co-
mede quod sufficit tibi, ne forte saciatus evo-
mas illud. Subtrahe pedem tuum de domo
proximi tui, ne forte saciatus oderit te.
Iaculum et gladius et sagitta acuta homo qui
loquitur contra proximum suum falsum testi-
monium. Dens putridus et pes lapsus, qui
sperat super infideli in die angustie, et ami-
tit pallium in die frigoris. Acetum in nitro
qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut
tinea in vestimento et vermis in ligno, ita
tristicia viri nocet cordi. Si esurierit in-
imicus tuus, ciba illum, si sitierit, da
ei aquam bibere. Prunas enim congregabis su-
per caput eius, et dominus reddet tibi. Ventus aqui-
lo dissipat pluvias, et facies tristis linguam
detrahentem. Melius est sedere in angulo doma-
tis quam cum muliere litigiosa et in domo commu-
ni. Aqua frigida anime sitienti, et nun-
cius bonus de terra longinqua. Fons turbatus
pede et vena corrupta, iustus cadens co-
ram impio. Sicut qui mel comedit mul-
tum non est ei bonum, sic qui scrutator est
maiestatis, opprimetur a gloria. Sicut urbs
patens et absque murorum ambitu, ita
vir qui non potest in loquendo cohibere spi-
ritum suum.

Quomodo nix in estate et pluvie in XXVI
messe, sic indecens est stulto gloria. Na-
sicut avis ad alta transvolans et passer
quolibet vadens, sic maledictum frus-
tra prolatum in quempiam superveniet.
Flagellum equo et camus asino, et virga
in dorso imprudentium. Ne respondeas
stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris
similis ei. Responde stulto iuxta stultitiam
suam, ne sibi sapiens esse videatur. Claudus
pedibus et iniquitatem bibens, qui mit-
tit verba per nuntium stultum. Quomodo pulchras
frustra habet claudus tibias, sic indecens est
in ore stultorum parabola. Sicut qui mit-
tit lapidem in acervum mercurii, ita qui
tribuit insipienti honorem. Quomodo si spina
nascatur in manu temulenti, sic para-
bola in ore stultorum. Iudicium determinat causas,
et qui imponit stulto silentium iras mitigat.
Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum,
sic imprudens qui iterat stultitiam suam. Vi-
disti hominem sapientem sibi videri, magis il-
lo spem habebit insipiens. Dicit piger: leo
est in via, leena in itineribus. Sicut hostium
vertitur in cardine suo, ita piger in lecto suo.
Abscondit manum sub ascella sua piger,
et laborat si ad os suum eam converterit. Sapi-
entior sibi piger videtur septem viris lo-
quentibus sententias. Sicut qui apprehen-
dit auribus canem, sic qui transit et
impatiens commiscetur rixe alterius. Si-
cut noxius est qui mittit lanceas et sa-
gittas in mortem, ita vir qui fraudu-
lenter nocet amico suo, et cum fuerit de-
prehensus, dicit: ludens feci. Cum de-
fecerint ligna, extinguetur ignis, et su-
surrone subtracto iurgia conquies-
cunt. Sicut carbones ad prunas et lig-

na ad ignem: sic homo iracundus suscitat
rixas. Verba susurronis quasi simplicia
et ipsa perveniunt usque ad intima ventris.
Quomodo si argento sordido ornare velis
vas fictile, sic labia tumentia cum pessi-
mo corde sociata. Labiis suis intelligitur
inimicus, cum in corde tractaverit dolos. Quando
submiserit vocem suam, ne credideris e-
i, quoniam septem nequitie sunt in corde illius.
Qui operit odium in corde fraudulenter, re-
velabitur malitia eius in concilio. Qui fo-
dit foveam, incidet in eam; et qui volvit lapi-
dem, revertetur ad eum. Lingua fallax non a-
mat veritatem, et os lubricum operatur ruinas.
XXVII. Ne glorieris in crastinum, ignorans quid su-
perventura pariat dies. Laudet te
alienus et non os tuum, extraneus et non labia
tua. Grave est saxum et onerosa are-
na, sed ira stulti utroque gravior. Ira non
habet misericordiam nec erumpens furor; et impe-
tum concitati spiritus ferre quis poterit? Meli-
or est manifesta correptio quam amor ab-
sconditus. Meliora sunt vulnera diligen-
tis, quam fraudulenta odientis oscula. A-
nima saturata calcabit favum; anima e-
suriens et amarum pro dulci sumet. Sic-
ut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui
relinquit locum suum. Unguento et va-
riis odoribus delectatur cor; et bonis a-
mici consiliis anima dulcoratur. Amicum
tuum et amicum patris tui ne dimiseris;
et domum fratris tui ne ingrediaris in die af-
flictionis tue. Melior est vicinus iuxta quam frater
procul. Stude sapientie, fili mi, et letifica
cor meum, ut possis exprobranti
respondere sermonem. Astutus videns
malum absconditus est; parvuli transeun-
tes sustinuere dispendia. Tolle vesti-
mentum eius qui spopondit pro extrane-
o; et pro alienis aufer ei pignus. Qui be-
nedicit proximo suo voce grandi, de noc-
te consurgens, maledicenti similis erit.
Tecta perstillantia in die frigoris, et litigio-
sa mulier comparantur. Qui retinet eam, quasi
qui ventum teneat, et oleum dextere sue
evocet. Ferrum ferro acuitur, et homo exa-
cuit faciem amici sui. Qui servat ficum, come-
det fructus eius; et qui custos est domini sui, glo-
rificabitur. Quomodo in aquis resplendent vultus
prospicientium, sic corda hominum manifesta
sunt prudentibus. Infernus et perditio
non replebuntur; similiter et oculi hominum insatiabi-
les. Quomodo probatur in conflatorio argentum,
et in fornace aurum, sic probatur homo ore lau-
dantium. Cor iniqui exquiret mala; cor
autem rectum exquiret scientiam. Si contuderis
stultum in pila, quasi ptisanas feriente desu-
per pilo, non auferetur ab eo stultitia eius.
Diligenter agnosce vultum pecoris tu-
i, tuosque greges considera. Non enim iugiter ha-
bebis potestatem, sed corona tribuetur
in generatione et generationem. Aperta sunt prata,
et apparuerunt herbe virentes, et collecta
sunt fena de montibus. Agni ad vestimentum
tuum, et hedi ad agri pretium. Sufficiat ti-
bi lac caprarum in cibos tuos, et in necessaria domus
tue, et ad victum ancillis tuis.
XXVIII. Fugit impius nemine persequente; iustus
autem quasi leo confidens absque terrore erit.
Propter peccata terre multi principes eius; et propter ho-
minis sapientiam et horum scientiam que dicuntur vi-
ta ducis longior erit. Vir pauper calumpni-
ans pauperes, similis est imbri vehementi
in quo paratur fames. Qui derelinquunt le-
gem laudant impium; qui custodiunt le-
gem succenduntur contra eum. Viri mali non cogi-
tant iudicium; qui autem requirunt dominum animadver-
tunt omnia. Melior est pauper ambulans
in simplicitate sua, quam dives pravis iti-
neribus. Qui custodit legem filius sapiens
est; qui autem pascit comessatores confundit
patrem suum. Qui coacervat divitias
usuris et fenore liberali, in pauperes congregat
eas. Qui declinat aurem suam ne audi-

et legem, oratio eius erit execrabilis. Qui
decipit iustos in via mala, in interitu suo cor-
ruet: et simplices possidebunt bona eius.
Sapiens sibi videtur vir dives: pauper autem pru-
dens scrutabitur eum. In exultatione ius-
torum multa gloria est: regnantibus impiis ruine
hominum. Qui abscondit scelera sua non diri-
getur: qui autem confessus fuerit et reliquerit ea, mi-
sericordiam consequetur. Beatus homo qui
semper est pavidus: qui vero mentis est dure, cor-
ruet in malum. Leo rugiens et ursus esuri-
ens, princeps impius super populum pauperem. Dux
indigens prudentia, multos opprimet per calump-
niam: qui autem odit avaritiam, longi fient
dies eius. Hominem qui calumniatur anime sangui-
nem, si usque ad lacum fugerit, nemo susti-
net. Qui ambulat simpliciter, salvus erit: qui
perversis graditur viis, concidet semel. Qui
operatur terram suam, satiabitur panibus: qui
sectatur otium, replebitur egestate. Vir fi-
delis multum laudabitur: qui autem festinat di-
tari, non erit innocens. Qui cognoscit in
iudicio faciem, non benefacit: iste et pro
buccella panis deserit veritatem. Vir qui
festinat ditari, et aliis invidet, ignorat
quod egestas superveniet ei. Qui corripit ho-
minem, gratiam postea inveniet apud eum
magis quam ille qui per lingue blandimenta de-
cipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo et a
matre sua, et dicit hoc non esse peccatum, particeps
homicide est. Qui se iactat et dilatat, iur-
gia concitat: qui vero sperat in domino, sanabitur.
Qui confidit in corde suo, stultus est: qui autem
graditur sapienter, ipse salvabitur. Qui dat
pauperi, non indigebit: qui despicit deprecantem
sustinebit penuriam. Cum surrexerint im-
pii, abscondentur homines: cum illi perierint, mul-
tiplicabuntur iusti.
XXIX Viro qui corripientem dura cervice con-
temnit, repentinus superveniet interi-
tus: et eum sanitas non sequetur. In multipli-
catione iustorum letabitur vulgus: cum impii sump-

serint principatum, gemet populus. Vir qui a-
mat sapientiam, letificat patrem suum: qui autem
nutrit scorta, perdet substantiam suam. Rex
iustus erigit terram: vir avarus destruet e-
am. Homo qui blandis fictisque sermonibus
loquitur amico suo, rete expandit pe-
dibus eius. Peccantem virum iniquum involvet
laqueus: et iustus laudabit atque gaudebit. No-
vit iustus causam pauperum: impius ignorat scien-
tiam. Homines pestilentes dissipant civita-
tem: sapientes vero avertunt furorem. Vir sapi-
ens si cum stulto contenderit, sive irascatur sive ri-
deat, non inveniet requiem. Viri sanguinum
oderunt simplicem: iusti autem querunt animam
eius. Totum spiritum suum profert stultus: sapiens dif-
fert et reservat in posterum. Princeps qui li-
benter audit verba mendacii, omnes ministros
habet impios. Pauper et creditor obviaverunt si-
bi: utriusque illuminator est dominus. Rex qui iudicat
in veritate pauperes, thronus eius in eternum fir-
mabitur. Virga atque correptio tribuit sapi-
entiam: puer autem qui dimittitur voluntati sue,
confundit matrem suam. In multiplicatione
impiorum multiplicabuntur scelera: et ius-
ti ruinas eorum videbunt. Erudi filium
tuum, et refrigerabit te, et dabit delicias a-
nime tue. Cum prophetia defecerit, dissipa-
bitur populus: qui vero custodit legem, beatus est.
Servus verbis non potest erudiri: quia quod di-
cis intelligit, et respondere contemnit. Vidis-
ti hominem velocem ad loquendum? stultitia
magis speranda est quam illius correptio. Qui
delicate a pueritia nutrit servum suum, post-
ea illum sentiet contumacem. Vir iracun-
dus provocat rixas: et qui ad indignandum
facilis est, erit ad peccata proclivior. Super-
bum sequitur humilitas: et humilem spiritu
suscipiet gloria. Qui cum fure participatur,
odit animam suam: adiurantem audit et
non indicat. Qui timet hominem, cito cor-
ruet: qui sperat in domino, sublevabi-
tur. Multi requirunt faciem principis: et a do-

mino iudicium egenti et singularis. Abomi
natio iustis vir impius: et abominantur
ipsum eos qui in recta sunt via. Verbum
custodiens filius extra perditionem erit.

XXX Verba congregantis filii vomentis. Visio
quam locutus est vir cum quo est de
us et qui deum habet secum confor
tatus ait. Stultissimus sum virorum et
sapientia hominum non est mecum. Non didici sapi
entiam et novi scientiam sanctorum. Quis ascendit in
celum atque descendit. Quis continuit spiritum
manibus suis. Quis colligavit aquas qua
si in vestimento. Quis suscitavit omnes terminos
terre. Quod nomen est eius et quod nomen filii eius
si nosti. Omnis sermo dei ignitus clipeus est
sperantibus in se. Ne addas quicquam verbis illius
et arguaris inveniarisque mendax. Duo ro
gavi te ne deneges mihi antequam moriar. Va
nitatem et verba mendacia longe fac a me.
Mendicitatem et divitias ne dederis mihi: tri
bue tantum victui meo necessaria. Ne forte sa
tiatus illiciar ad negandum et dicam quis est
dominus et egestate compulsus furer et periurem
nomen dei mei. Ne accuses servum ad do
minum suum: ne forte maledicat tibi et cor
ruas. Generatio que patri suo maledicit et
que matri sue non benedicit. Generatio que sibi
munda videtur et tamen non est lota a sordi
bus suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi: et pal
pebre eius in alium surrecte. Generatio que
pro dentibus gladios habet et commandit mola
ribus suis ut comedat inopes de terra et paupe
res ex hominibus. Sanguisuge due sunt
filie dicentes affer affer. Tria sunt
insaturabilia et quartum quod numquam dicit suf
ficit. Infernus et os vulve et terra que non sa
tiatur aqua. Ignis vero numquam dicit suf
ficit. Oculum qui subsannat patrem et qui
despicit partum matris sue: effodiant eum
corvi de torrentibus et comedant illum filii
aquile. Tria sunt difficilia mihi et quartum
penitus ignoro. Viam aquile in celo

viam colubri super petram: viam navis in
medio maris: et viam viri in adolescen
tia. Talis est et via mulieris adultere que co
medit et tergens os suum dicit non sum
operata malum. Per tria movetur terra et
quartum non potest sustinere. Per servum cum
regnaverit: per stultum cum saturatus fuerit
cibo: per odiosam mulierem cum in matrimo
nio fuerit assumpta: et per ancillam cum
heres fuerit domine sue. Quatuor sunt mi
nima terre et ipsa sunt sapientiora sapien
tibus. Formice populus infirmus que preparant
in messe cibum sibi. Lepusculus plebs invalida
qui collocat in petra cubile suum. Regem
locusta non habet et egreditur universa per tur
mas suas. Stellio manibus nititur et mo
ratur in edibus regis. Tria sunt que bene
gradiuntur et quartum quod incedit feli
citer. Leo fortissimus bestiarum ad nullius
pavebit occursum. Gallus succinctus lum
bos: et aries: nec est rex qui resistat ei. Et
qui stultus apparuit postquam elevatus est
in sublime. Si enim intellexisset ori suo im
posuisset manum. Qui autem fortiter premit
ubera ad eliciendum lac exprimit butirum.
Et qui vehementer emungit elicit san
guinem: et qui provocat iras producit dis
cordias.
Verba lamuel regis. Visio qua
erudivit eum mater sua. Quid fili mi: quid di
lecte uteri mei: quid
dilecte votorum meorum. Ne dederis mulie
ribus substantiam tuam: et divitias tuas ad
delendos reges. Noli regibus o lamuel
noli regibus dare vinum: quia nullum se
cretum est ubi regnat ebrietas. Ne for
te bibant et obliviscantur iudiciorum et muten
t causam filiorum pauperis. Date sice
ram merentibus et vinum his qui amaro sunt
animo. Bibant et obliviscantur egesta
tis sue: et doloris non recordentur amplius.
Aperi os tuum muto: et causis omnium filiorum
qui pertranseunt. Aperi os tuum: decerne quod

iusti est, et iudica inopem et pauperem.
Mulierem fortem quis inveniet? Aleph
Procul et de ultimis finibus precium eius.
Confidit in ea cor viri sui, et spo-
liis non indigebit. Beth Reddet ei bo-
num et non malum omnibus diebus vite su-
e. Gimel Quesivit lanam et linum, et operata est con-
silio manuum suarum. Deleth Facta est qua-
si navis institoris, de longe portans panem
suum. He De nocte surrexit, dedit que predam
domesticis suis, et cibaria ancillis su-
is. Zai Consideravit agrum et emit eum;
de fructu manuum suarum plantavit vi-
neam. Heth Accinxit fortitudine lum-
bos suos, et roboravit brachium suum. Teth
Gustavit et vidit quia bona est negociaci-
o eius; non extinguetur in nocte lucerna il-
lius. Ioth Manum suam misit ad fortia,
et digiti eius apprehenderunt fusum. Caph
Manum suam aperuit inopi, et palmas suas
extendit ad pauperem. Lamech Non timebit
domui sue a frigoribus nivis; omnes enim
suum- domestici eius vestiti duplicibus. Mem Stra-
gulatam vestem fecit sibi; bissus et purpu-
ra indumentum eius. Nun Nobilis in portis
vir eius, quando sederit cum senatoribus terre. Samech
Sindonem fecit et vendidit, et cingulum tra-
didit cananeo. Ain Fortitudo et decor in-
dumentum eius, et ridebit in die novissimo.
Phe Os suum aperuit sapiencie, et lex clemen-
cie in lingua eius. Sade Consideravit semi-
tas domus sue, et panem ociosa non
comedit. Coph Surrexerunt filii eius et be-
atissimam predicaverunt; vir eius et laudavit
eam. Res Multe filie congregaverunt divicias;
tu supergressa es universas. Syn Fallax gracia et
vana est pulchritudo; mulier timens do-
minum ipsa laudabitur. Thau Date ei de fru-
ctu manuum suarum, et laudent eam in
portis opera eius. Explicit parabo-
le salomonis. Incipit prologus be-
ati Ieronimi in librum ecclesiastes.

Memini me hoc ferme ante quinquen-
nio cum adhuc rome essem et
ecclesiasten sancte blesille legerem
ut eam ad contemptum istius
seculi provocarem, et omne quod in mun-
do cerneret putaret esse pro nichilo, rogatu
ab ea ut in more commentarioli obscura queque
dissererem ut absque me posset intelligere que
legebat. Itaque quoniam in procinctu nostri operis
subita morte subtracta est, et non meruimus o
paula et eustochium talem vite nostre hab-
ere consortem, tanto tunc vulnere perculsus ob-
mutui; nunc in bethleem positus augus-
tiore videlicet civitate, et illius memori-
e et vobis reddo quod debeo. Hoc breviter admo-
neo quod nullius auctoritatem secutus sum,
sed de hebreo transferens magis me septua-
ginta interpretum consuetudini coaptavi, in his
dumtaxat que non multum ab hebraicis
discrepabant. Interdum aquile et simmachi
et theodotionis recordatus sum, ut nec no-
vitate nimia lectoris studium deterrerem,
nec rursum contra conscientiam meam fonte veri-
tatis omisso opinionum rivulos consectarer.

Verba et Incipit ec-
clesiastes filii clesiastes
david regis ierusalem. Vani-
tas vanitatum dixit ec- I
clesiastes, vanitas vani-
tatum et omnia vanitas.
Quid habet amplius homo de universo labo-
re suo quo laborat sub sole? Generacio
preterit et generacio advenit, terra autem in eternum
stat. Oritur sol et occidit et ad locum suum
revertitur, ibique renascens girat per me-
ridiem et flectitur ad aquilonem. Lus-
trans universa in circuitu pergit spiritus, et in cir-
culos suos revertitur. Omnia flumina in-
trant in mare et mare non redundat. Ad lo-
cum unde exeunt flumina revertuntur
ut iterum fluant. Cuncte res difficiles, non
potest homo eas explicare sermone. Non satia-

atur oculus visu nec auris auditu im-
pletur. Quid est quod fuit? Ipsum quod fu-
turum est. Quid est quod factum est? Ipsum
quod faciendum est. Nichil sub sole novum,
nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est.
Iam enim precessit in seculis que fuerunt ante nos.
Non est memoria priorum, sed nec eorum quidem que
postea futura sunt, erit recordatio apud
eos qui futuri sunt in novissimo. Ego
ecclesiastes fui rex Israel in Ierusalem, et proposui in
animo meo querere et investigare sapienter
de omnibus que fiunt sub sole. Hanc occu-
pationem pessimam dedit deus filiis hominum
ut occuparentur in ea. Vidi que fiunt cuncta
sub sole, et ecce universa vanitas et afflic-
tio spiritus. Perversi difficile corriguntur, et stul-
torum infinitus est numerus. Locutus sum in cor-
de meo dicens: Ecce magnus effectus sum
et precessi sapientia omnes qui fuerunt ante me in Ieru-
salem, et mens mea contemplata est multa
sapienter et didicit. Dedique cor meum ut sci-
rem prudentiam atque doctrinam, erroresque
atque stultitiam; et agnovi quod in his quoque
esset labor et afflictio spiritus, eo quod in multa sa-
pientia multa sit indignatio, et qui addit
scientiam, addit et laborem.
II Dixi ego in corde meo: Vadam et affluam
deliciis et fruar bonis. Et vidi quod
hoc quoque esset vanitas. Risum reputa-
vi errorem, et gaudio dixi: Quid frustra
deciperis? Cogitavi in corde meo abstra-
here a vino carnem meam, ut animum meum
transferrem ad sapientiam devitaremque stultitiam,
donec viderem quid esset utile filiis ho-
minum, quo facto opus est sub sole numero
dierum vite sue. Magnificavi opera
mea, edificavi michi domos, plantavi vi-
neas, feci ortos et pomeria, et consevi ea
cuncti generis arboribus. Et extruxi michi
piscinas aquarum ut irrigarem silvam
lignorum germinantium. Possedi servos et
ancillas, multamque familiam habui,
armenta quoque et magnos ovium greges ultra
omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Coacer-
vavi michi argentum et aurum et substanti-
as regum et provinciarum. Feci michi cantores et can-
tatrices, et delicias filiorum hominum, sciphos et
urceos in ministerio ad vina fundenda,
et supergressus sum opibus omnes qui fuerunt an-
te me in Ierusalem. Sapientia quoque perseveravit
mecum, et omnia que desideraverunt oculi mei
non negavi eis, nec prohibui cor meum
quin omni voluptate frueretur
et oblectaret se in his que paraveram,
et hanc ratus sum partem meam si uterer
labore meo. Cumque me convertissem ad uni-
versa opera que fecerant manus mee, et
ad labores in quibus frustra sudaveram, vidi in
omnibus vanitatem et afflictionem animi, et nichil
permanere sub sole. Transivi ad contemplan-
dam sapientiam erroresque et stultitiam. Quid
est, inquam, homo ut possit sequi regem fac-
torem suum? Et vidi quia tantum precederet
sapientia stultitiam, quantum differt
lux a tenebris. Sapientis oculi in capite eius,
stultus in tenebris ambulat. Et didici quod
unus utriusque esset interitus. Et dixi in corde
meo: Si unus et stulti et meus occasus erit,
quid michi prodest quod maiorem sapientie dedi operam?
Locutusque cum mente mea animadverti quod hoc quoque
esset vanitas. Non enim erit memoria sa-
pientis similiter ut stulti in perpetuum, et fu-
tura tempora oblivione cuncta pariter operient.
Moritur doctus similiter et indoctus. Et idcirco
teduit me vite mee, videntem mala
esse universa sub sole, et cuncta vanita-
tem et afflictionem spiritus. Rursus detestatus
sum omnem industriam meam qua sub sole studiosissi-
me laboravi, habiturus heredem
post me, quem ignoro utrum sapiens an stultus
futurus sit, et dominabitur in laboribus meis qui-
bus desudavi et sollicitus fui. Et est quicquam tam
vanum? Unde cessavi, renunciavitque cor
meum ultra laborare sub sole. Nam cum

alii laboret. Sapientia et doctrina et sollicitu-
dine. homini otioso quesita dimittit. Et
hoc ergo vanitas et magnum malum. Quid enim
proderit homini de universo labore suo et af-
flictione spiritus qua sub sole cruciatus est?
Cuncti dies eius laboribus et erumpnis ple-
ni sunt. nec per noctem mente requiescit. Et hec
non ne vanitas est? Nonne melius est come-
dere et bibere et ostendere anime sue bona de labo-
ribus suis? Et hoc de manu dei est. Quis
ita devorabit et deliciis affluet ut ego?
Homini bono in conspectu suo dedit deus
sapientiam et scientiam et leticiam. peccatori autem
dedit afflictionem et curam superfluam. ut
addat et congreget. et tradat ei qui placuit deo.
Sed et hec vanitas et cassa sollicitudo mentis.

III

Omnia tempus habent. et suis spaciis transeunt
universa sub celo. Tempus nascendi
et tempus moriendi. tempus plantandi et tempus e-
vellendi quod plantatum est. Tempus occi-
dendi et tempus sanandi. Tempus destruen-
di et tempus edificandi. Tempus flendi et tem-
pus ridendi. Tempus plangendi et tempus
saltandi. Tempus spargendi lapides et
tempus colligendi. Tempus amplexandi
et tempus longe fieri ab amplexibus. Tempus
adquirendi et tempus perdendi. tempus custo-
diendi et tempus abiciendi. Tempus scinden-
di et tempus consuendi. Tempus tacendi et tempus
loquendi. Tempus dilectionis et tempus odi-
i. Tempus belli et tempus pacis. Quid habet am-
plius homo de labore suo? Vidi afflic-
tionem quam dedit deus filiis hominum ut dis-
tendantur in ea. Cuncta fecit bona in tem-
pore suo. et mundum tradidit disputationi
eorum. ut non inveniat homo opus quod o-
peratus est deus ab initio usque ad finem.
Et cognovi quod non esset melius nisi letari
et facere bene in vita sua. Omnis enim
homo qui comedit et bibit et videt bo-
num de labore suo. hoc donum dei est. Didi-
ci quod omnia opera que fecit deus perseve-
rent in perpetuum. Non possumus eis quicquam
addere nec auferre que fecit deus ut time-
atur. Quod factum est ipsum permanet. Que futura
sunt iam facta sunt. et deus instaurat quod
abiit. Vidi sub sole in loco iudicii im-
pietatem. et in loco iusticie iniquitatem. et
dixi in corde meo. Iustum et impium iudica-
bit deus. et tempus rei omnis tunc erit. Dixi in cor-
de meo de filiis hominum ut probaret eos
deus. et ostenderet similes esse bestiis. Id-
circo unus interitus est hominis et iumentorum.
et equa utriusque conditio. Sicut moritur homo
sic et illa moriuntur. Similiter spirant omnia.
et nichil habet homo iumento amplius. Cuncta sub-
iacent vanitati. et omnia pergunt ad unum
locum. De terra facta sunt et in terram pariter
revertuntur. Quis novit si spiritus filiorum adam
ascendat sursum. et si spiritus iumentorum descen-
dat deorsum. Et deprehendi nichil esse me-
lius quam letari hominem in opere suo. et hanc esse
partem illius. Quis enim eum adducet ut post
se futura cognoscat?

Verti me ad alia et vidi calumpnias IIII
que sub sole geruntur. et lacrimas innocentium
et consolatorem neminem. nec posse resistere
eorum violentie cunctorum auxilio destitutos.
Et laudavi magis mortuos quam vi-
ventes. et feliciorem utroque iudicavi
qui necdum natus est. nec vidit mala
que sub sole fiunt. Rursum contem-
platus sum omnes labores hominum et in-
dustrias animadverti patere invidie
proximi. Et in hoc ergo vanitas et cura
superflua est. Stultus complicat ma-
nus suas et comedit carnes suas dicens.
Melior est pugillus cum requie
quam plena manus utraque cum labore et
afflictione animi. Considerans rep-
peri et aliam vanitatem sub sole. U-
nus est et secundum non habet. non filium non fratrem
et tamen laborare non cessat. nec satiantur
oculi eius divitiis. nec cogi-

tat dicens. Cui laboro et fraudo a-
nimam meam bonis? In hoc quoque vanitas
et afflictio pessima. Melius est ergo duos
simul esse quam unum. habent enim emolumentum
societatis sue. Si unus ceciderit ab altero ful-
cietur. Ve soli: quia cum ceciderit non habet sublevan-
tem se. Et si dormierint duo, fovebuntur
mutuo. Unus quomodo calefiet? Et si quispiam
prevaluerit contra unum, duo resistunt ei. Funi-
culus triplex difficile rumpitur. Melior est pu-
er pauper et sapiens rege sene et stulto qui
nescit previdere in posterum. Quod et de carcere ca-
tenisque interdum quis egreditur ad regnum:
et alius natus in regno inopia consumatur.
Vidi cunctos viventes qui ambulant sub
sole: cum adolescente secundo qui consurget pro eo.
Infinitus est numerus populi omnium qui fuerunt
ante eum: et qui postea futuri sunt non letabuntur
in eo. Sed et hoc vanitas et afflictio spiritus. Custo-
di pedem tuum ingrediens domum dei: et
appropinqua ut audias. Multo enim melior
est obedientia quam stultorum victime qui
nesciunt quid faciunt mali.
V Ne temere quid loquaris: neque cor tuum sit
velox ad proferendum sermonem coram
deo. Deus enim in celo et tu super terram: ideo sint
pauci sermones tui. Multas curas sequi-
tur sompnia: et in multis sermonibus invenie-
tur stulticia. Si quid vovisti deo: ne moreris
reddere. Displicet enim ei infidelis et stulta
promissio. Sed quodcumque voveris redde. Mul-
to enim melius est non vovere: quam post votum
promissa non reddere. Ne dederis os tuum ut
peccare facias carnem tuam, neque dicas
coram angelo non est providencia: ne forte i-
ratus deus super sermones tuos dissipet
cuncta opera manuum tuarum. Ubi multa sunt
sompnia: plurime vanitates et sermones in-
numeri. Tu vero deum time. Si videris calump-
nias egenorum et violenta iudicia et subver-
ti iusticiam in provincia: ne miteris super
hoc negocio: quia excelso alius excelsior
est: et super hos quoque eminenciores sunt a-
lii: et super universe terre rex imperat servien-
ti. Avarus non implebitur pecunia: et qui
amat divicias fructus non capiet ex e-
is. Et hoc ergo vanitas. Ubi multe sunt opes
multi et qui comedunt eas. Et quid prodest
possessori nisi quod cernit divicias oculis suis?
Dulcis est sompnus operanti, sive parum sive mul-
tum comedat. Saturitas autem divitis non si-
nit eum dormire. Est et alia infirmitas
pessima quam vidi sub sole. Divicie conser-
vate in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione
pessima. Generavit filium qui in summa ege-
state erit. Sicut egressus est nudus de utero
matris sue: sic revertetur: et nil auferet secum
de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas.
Quomodo venit: sic revertetur. Quid ergo prodest ei
quod laboravit in ventum? Cunctis diebus
vite sue comedit in tenebris: et in curis mul-
tis: et in erumpna atque tristicia. Hoc itaque vi-
di mihi visum est bonum: ut comedat quis et
bibat: et fruatur leticia ex labore suo quo
laboravit ipse sub sole numero dierum vite
sue quos dedit ei deus. Et hec est pars illius.
Et omni homini cui dedit deus divicias atque sub-
stanciam, potestatemque ei tribuit ut comedat
ex eis et fruatur parte sua et letetur de la-
bore suo. hoc est donum dei. Non enim sa-
tis recordabitur dierum vite sue eo quod
deus occupet deliciis cor eius.
VI Est et aliud malum quod vidi sub sole:
et quidem frequens apud homines. Vir cui
dedit deus divicias et substanciam et honorem
et nichil deest anime eius ex omnibus que deside-
rat: nec tribuit ei potestatem deus ut
comedat ex eo: sed homo extraneus vo-
rabit illud. Hoc vanitas et magna mi-
seria est. Si genuerit quispiam centum libe-
ros et vixerit multos annos et plures dies e-
tatis habuerit et anima illius non uta-
tur bonis substancie sue sepulturaque careat:
de hoc ego pronuncio quod melior sit illo

XI

abortivus. Frustra enim venit et pergit ad tenebras, et oblivione delebitur nomen eius. Non vidit solem, neque cognovit distantiam boni et mali. Etiam si duobus milibus annis vixerit, et non fuerit perfruitus bonis, nonne ad unum locum properant omnia? Omnis labor hominis in ore eius, sed anima eius non implebitur. Quid habet amplius sapiens ab stulto? Et quid pauper, nisi ut pergat illuc ubi est vita? Melius est videre quod cupias, quam desiderare quod nescias. Sed et hoc vanitas est et presumptio spiritus. Qui futurus est, iam vocatum est nomen eius; et scitur quod homo sit, et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. Verba sunt plurima, multa que in disputando habent vanitatem.

VII Quid necesse est homini maiora se querere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis sue, et tempore quod velut umbra preterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit? Melius est nomen bonum quam unguenta preciosa, et dies mortis die nativitatis. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii; in illa enim admonetur finis cunctorum hominum, et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristicia est, et cor stultorum ubi leticia. Melius est a sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi. Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti; sed et hoc vanitas. Calumpnia conturbat sapientem, et perdet robur cordis illius. Melior est finis orationis quam principium. Melior est paciens arrogante. Ne sis velox ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas: Quid putas cause est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? Stulta est enim huiuscemodi interrogatio. Utilior est enim sapientia cum divitiis, et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia. Hoc autem plus habet eruditio et sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo. Considera opera dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis, et malum diem precave. Sicut enim hunc, sic et illum fecit deus, ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias. Hec quoque vidi in diebus vanitatis mee. Iustus perit in iustitia sua, et impius multo vivit tempore in malicia sua. Noli esse iustus multum, neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas. Ne impie agas multum, et noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum, sed et ab illo ne subtrahas manum tuam, quia qui timet deum nichil negligit. Sapientia confortabit sapientem super decem principes civitatis. Non est enim homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum, ne forte audias servum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua quia et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptavi in sapientia. Dixi: Sapiens efficiar; et ipsa longius recessit a me, multo magis quam erat. Et alta profunditas, quis inveniet eam? Lustravi universa animo meo, ut scirem et considerarem et quererem sapientiam et rationem, et ut cognoscerem impietatem stulti et errorem imprudentium. Et inveni amariorem morte mulierem, que laqueus venatorum est, et sagena cor eius; vincula sunt manus eius. Qui placet deo, effugiet eam; qui autem peccator est, capietur ab ea. Ecce hoc inveni, dixit ecclesiastes, unum et alterum, ut invenirem rationem, quam adhuc querit anima mea et non inveni. Solummodo hoc inveni, quod fecerit deus hominem rectum, et ipse se infinitis miscuerit questionibus. Quis talis ut sapiens est? et quis cognovit solutionem verbi?

VIII Sapientia hominis lucet in vultu eius, et potentissimus faciem illius commutabit. Ego os regis observo, et precepta iuramenti dei. Ne festines recedere a facie eius, neque

i. de muliere

l. investigarem

Virum de mille unum repperi; mulierem ex omnibus non inveni

permaneas in opere malo. quia omne quod voluerit faciet. Et sermo illius potestate plenus est. Nec dicere ei quisquam potest: quare ita facis? Qui custodit praeceptum non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit. Omni negotio tempus est et opportunitas, et multa hominis afflictio quia ignorat praeterita, et futura nullo potest scire nuntio. Non est in hominis ditione prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec sinitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium. Omnia haec consideravi et dedi cor meum in cunctis operibus quae fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi impios sepultos, qui etiam adhuc viverent in loco sancto erant, et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque ullo timore filii hominum perpetrant mala. Attamen peccator ex eo quod centies facit malum, et per patientiam sustentatur, Ego cognovi quod erit bonum timentibus deum, qui verentur faciem eius. Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi umbra transeant qui non timent faciem domini. Est et alia vanitas quae fit super terram. Sunt iusti quibus multa proveniunt quasi opera egerint impiorum, et sunt impii qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant. Sed et hoc vanissimum iudico. Laudavi igitur laetitiam quod non esset bonum homini sub sole nisi quod comederet et biberet atque gauderet, et hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vitae suae quos dedit ei deus sub sole. Et apposui cor meum ut scirem sapientiam et intelligerem distentionem quae versatur in terra. Est homo qui diebus ac noctibus somnum oculis non capit. Et intellexi quod omnium operum dei nullam possit homo invenire rationem eorum quae fiunt sub sole. Et quanto plus laboraverit ad quaerendum, tanto minus inveniet. Etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire. Omnia haec

tractavi in corde meo ut curiose intelligerem.
IX Sunt iusti atque sapientes et opera eorum in manu dei. Et tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa aeque eveniant iusto et impio, bono et malo, mundo et immundo, immolanti victimas et sacrificia contemnenti. Sicut bonus sic et peccator, ut periurus ita et ille qui verum iurat. Hoc est pessimum inter omnia quae sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. Unde et corda filiorum hominum implentur malitia et contemptu in vita sua, et post haec ad inferos deducentur. Nemo est qui semper vivat et qui huius rei habeat fiduciam. Melior est canis vivus leone mortuo. Viventes enim sciunt se esse morituros, mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem, quia oblivioni tradita est memoria eorum. Amor quoque et odium et invidia simul perierunt, nec habent partem in hoc saeculo et in opere quod sub sole geritur. Vade ergo et comede in laetitia panem tuum et bibe cum gaudio vinum tuum, quia deo placent opera tua. Omni tempore sint vestimenta tua candida, et oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere vita cum uxore quam diligis cunctis diebus vitae instabilitatis tuae qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuae. Haec est enim pars in vita et in labore tuo quo laboras sub sole. Quodcumque potest manus tua instanter operare, quia nec opus nec ratio nec scientia nec sapientia erunt apud inferos quo tu properas. Verti me ad aliud et vidi sub sole nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam, sed tempus casumque in omnibus. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, et sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines tempore malo cum eis

Si temptationis spiritum quem te in aliquo prevalere
consideras: humilitatem penitencie non relinquas.
Quia humilitas lamenti medicina est peccati.

ex templo supervenerit. Hanc quoque vidi sub
sole sapientiam et probavi maximam. Civitas
parva et pauci in ea viri. Venit contra eam
rex magnus et vallavit eam, extruxitque
munitiones per gyrum, et perfecta est obsidi-
o. Inventusque est in ea vir pauper et sapiens,
et liberavit urbem per sapientiam suam, et nullus
deinceps recordatus est hominis illius paupe-
ris. Et dicebam ego meliorem esse sapien-
tiam fortitudine. Quomodo ergo sapientia pau-
peris contempta est, et verba eius non sunt audita? Verba
sapientium audiuntur in silentio, plus quam
clamor principis inter stultos. Melior est
sapientia quam arma bellica, et qui in uno pec-
caverit, multa bona perdet.

X

Muscae morientes perdunt suavita-
tem unguenti. Pretiosior est sa-
pientia et gloria quam parva ad tempus stultiti-
a. Cor sapientis in dextera illius, et cor
stulti in sinistra illius. Sed et in via stultus
ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes
stultos aestimat. Si spiritus potestatem ha-
bentis ascenderit super te, locum tuum
ne dimiseris, quia curatio cessare faci-
et peccata maxima. Est malum quod vidi sub
sole quasi per errorem egrediens a facie prin-
cipis: positum stultum in dignitate sub-
limi, et divites sedere deorsum. Vidi ser-
vos in equis, et principes ambulantes quasi
servos super terram. Qui fodit foveam
incidet in eam, et qui dissipat sepem,
mordebit eum coluber. Qui transfert la-
pides, affligetur in eis, et qui scindit
ligna, vulnerabitur ab eis. Si retu-
sum fuerit ferrum, et hoc non ut prius, sed
hebetatum fuerit, multo labore exa-
cuetur, et post industriam sequetur
sapientia. Si mordeat serpens in silen-
tio, nihil eo minus habet qui occulte detra-
hit. Verba oris sapientis gratia, et la-
bia insipientis praecipitabunt eum. Ini-
tium verborum eius stultitia, et novissimum
oris illius error pessimus. Stultus
verba multiplicat. Ignorat homo quid
ante se fuerit, et quid post se futurum sit quis ei po-
terit indicare? Labor stultorum affliget
eos qui nesciunt in urbem pergere. Vae tibi
terra cuius rex puer est, et cuius principes mane
comedunt. Beata terra cuius rex nobilis est,
et cuius principes vescuntur in tempore suo ad
reficiendum et non ad luxuriam. In pigri-
tiis humiliabitur contignatio, et in infirmita-
te manuum perstillabit domus. In risum
faciunt panem et vinum ut epulentur
bibentes, et pecuniae obediunt omnia.
In cogitatione tua regi ne detrahas, et in se-
creto cubiculi tui ne maledixeris diviti,
quia aves caeli portabunt vocem tuam, et
qui habet pennas annuntiabit sententiam.

XI

Mitte panem tuum super transeuntes aquas,
quia post tempora multa invenies illum.
Da partes septem necnon et octo, quia ignoras quid
futurum sit mali super terram. Si reple-
tae fuerint nubes, imbrem super terram ef-
fundent. Si ceciderit lignum ad austrum aut
ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit
ibi erit. Qui observat ventum non
seminat, et qui considerat nubes numquam me-
tet. Quomodo ignoras quae sit via spiritus,
et qua ratione compingantur ossa in ven-
tre praegnantis, sic nescis opera Dei qui
fabricator est omnium. Mane semina
semen tuum, et vespere ne cesset manus
tua, quia nescis quid magis oriatur, hoc aut
illud, et si utrumque simul, melius erit. Dul-
ce lumen et delectabile est oculis vide-
re solem. Si annis multis vixerit homo,
et in his omnibus laetatus fuerit, memi-
nisse debet tenebrosi temporis et dierum
multorum, qui cum venerint vanitatis ar-
guentur praeterita. Laetare ergo iuvenis in ad- en
olescentia tua, et in bono sit cor tuum
in diebus iuventutis tuae, et ambula in
viis cordis tui, et in intuitu oculorum

tuorum et scito quod pro omnibus hiis adducet te
deus in iudicium. Aufer iram a corde tuo et
amove maliciam a carne tua. Adolescen-
cia enim et voluptas vana sunt.
XII. Memento creatoris tui in diebus iuventu-
tis tue antequam veniat tempus afflictionis
et appropinquent anni de quibus dicas non michi place-
nt. Antequam tenebrescat sol et lumina et
stelle et luna et revertantur nubes post plu-
viam. Quando commovebuntur custodes domus et
nutabunt viri fortissimi et ociose e-
runt molentes in minuto numero et tenebres-
cent videntes per foramina et claudent hos-
tia in platea in humilitate vocis molentis et
consurgent ad vocem volucris et obsurdescent
omnes filie carminis. Excelsa quoque timebunt
et formidabunt in via. Florebit amigdalus
et impinguabitur locusta et dissipabitur cap-
paris quoniam ibit homo in domum eternitatis sue
et circuibunt in platea plangentes. Ante-
quam rumpatur funis argenteus et recurrat
vitta aurea et conteratur ydria super
fontem et confringatur rota super cisternam
et revertatur pulvis in terram suam unde e-
rat et spiritus redeat ad deum qui dedit illum.
Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes et
omnia vanitas. Cumque esset sapientissimus
ecclesiastes docuit populum et enarravit
que fecerat et investigans composuit pa-
rabolas multas. Quesivit verba utilia et con-
scripsit sermones rectissimos ac veri-
tate plenos. Verba sapientium sicut
stimuli et quasi clavi in altum defixi que per ma-
gistrorum consilia data sunt a pastore uno.
His amplius fili mi ne requiras. Facien-
di libros nullus est finis. Frequensque me-
ditacio carnis afflictio est. Finem loquen-
di pariter omnes audiamus. Deum time
et mandata eius observa. Hoc est omnis
homo. Cuncta que fiunt adducet deus
in iudicium pro omni errato sive bonum
sive malum sit. Prologus super cantica

Notandum quod ex tribus libris salomonis
nebulosus est titulus. In proverbiis pa-
rabole salomonis filii david regis israel. In
ecclesiaste verba ecclesiastes filii david regis ieru-
salem. In quibusdam codicibus tam grecis quam
latinis invenitur additum israel sed male. In
cantico canticorum non filii david nec regis israel sive
ierusalem sed tantum canticum canticorum salomonis.
Sic enim proverbia rudes quosque instruunt ad vir-
tutes et ad totum pertinent israel et quodammodo compe-
tit multis non tantum metropolitis convenit in-
habitatoribus ierusalem. Ita cantica canticorum
ad eos pertinet qui nichil supra desiderant. Ad inci-
pientes et proficientes et perfecta figuraliter
cristi regum debetur auctoritas. Ad perfectos
quid quod non timere sed amare solum novit suf-
ficit quia et equalis regi est et nescit se re-
gem esse. Explicit prologus. Incipit
Osculetur me liber cantici
osculo oris sui. Quia canticorum
meliora sunt ubera tua
vino. Fragrancia un-
guentis optimis. Oleum
effusum nomen tuum. Ideo adolescentule
dilexerunt te. Trahe me post te. Curre-
mus in odore unguentorum tuorum. Introduxit
me rex in cellaria sua. Exultabimus et le-
tabimur in te memores uberum tuorum super
vinum. Recti diligunt te. Nigra sum
sed formosa filie ierusalem sicut tabernacula ce-
dar sicut pelles salomonis. Nolite
me considerare quod fusca sim quia decolora-
vit me sol. Filii matris mee pugna-
verunt contra me posuerunt me custodem in vine-
is. Vineam meam non custodivi. Indica
michi quem diligit anima mea ubi pascas ubi
cubes in meridie ne vagari incipiam post
greges sodalium tuorum. Si ignoras te
o pulcherrima inter mulieres egredere et
abi post vestigia gregum et pasce
edos tuos iuxta tabernacula pastorum. Equi-
tatui meo in curribus pharaonis assi-

milaui te amica mea. Pulchre sunt
gene tue sicut turturis. collum tuum sicut
monilia. Murenulas aureas faciemus
tibi uermiculatas argento. Dum esset rex in
accubitu suo: nardus mea dedit odorem
suum. Fasciculus mirre dilectus meus mihi. in-
ter ubera mea commorabitur. Botrus cypri di-
lectus meus mihi. in uineis engaddi. Ecce
tu pulcra es amica mea. ecce tu pul-
cra. oculi tui columbarum. Ecce tu pulcher
es dilecte mi et decorus. lectulus noster flori-
dus. tigna domorum nostrarum cedrina. laque-
aria nostra cypressina.
II Ego flos campi et lilium conuallium.
Sicut lilium inter spinas: sic amica
mea inter filias. Sicut malus inter ligna
siluarum: sic dilectus meus inter filios.
Sub umbra illius quem desideraueram sedi:
et fructus eius dulcis gutturi meo. In-
troduxit me rex in cellam uinariam: or-
dinauit in me caritatem. Fulcite
me floribus. stipate me malis: quia amo-
re langueo. Leua eius sub capite meo:
et dextera illius amplexabitur me. Adiuro
uos filie ierusalem per capreas ceruosque cam-
porum: ne suscitetis neque euigilare facia-
tis dilectam quoadusque ipsa uelit. Vox
dilecti mei. Ecce iste uenit saliens in mon-
tibus: transiliens colles. Similis est dilec-
tus meus capree hinuloque ceruorum. En
ipse stat post parietem nostrum. respiciens per fe-
nestras. prospiciens per cancellos. En dilectus
meus loquitur mihi. Surge propera amica
mea columba mea formosa mea et ue-
ni. Iam enim hyems transiit. abiit et rece-
sit ymber. Flores apparuerunt in terra nostra.
tempus putationis aduenit. Vox turturis
audita est in terra nostra. ficus protulit gros-
sos suos. uinee florentes dederunt odorem
suum. Surge amica mea. speciosa mea et
sponsa ueni columba mea in foraminibus pe-
tre. in cauerna macerie. Ostende mihi faci-
em tuam. sonet uox tua in auribus meis. Vox
enim tua dulcis: et facies tua decora. Ca-
pite nobis uulpes paruulas que demo-
liuntur uineas. nam uinea nostra flo-
ruit. Dilectus meus mihi et ego illi: qui pascitur
inter lilia donec aspiret dies et inclinen-
tur umbre. Reuertere similis esto o dilec-
te mi capree hinuloque ceruorum super mon-
tes bethel.
In lectulo meo per noctes quesiui quem di- III
ligit anima mea. quesiui illum et non inue-
ni. Surgam et circuibo ciuitatem per ui-
cos et plateas querens quem diligit anima
mea. Quesiui illum et non inueni. Inue-
nerunt me uigiles qui custodiunt ciui-
tatem. Num quem diligit anima mea uidistis? P-
aululum cum pertransissem eos: inueni quem
diligit anima mea. Tenui eum nec dimit-
tam donec introducam illum in domum
matris mee et in cubiculum genitricis mee. Ad-
iuro uos filie ierusalem per capreas ceruosque
camporum: ne suscitetis neque euigilare fa-
ciatis dilectam donec ipsa uelit. Que est
ista que ascendit per desertum sicut uirgu-
la fumi ex aromatibus mirre et thuris
et uniuersi pulueris pigmentarii. En
lectulum salomonis sexaginta fortes
ambiunt ex fortissimis israel. omnes tenen-
tes gladios et ad bella doctissimi. Uni-
uscuiusque ensis super femur suum propter timores
nocturnos. Ferculum fecit sibi rex salomon
de lignis libani. Columpnas eius fecit
argenteas. reclinatorium aureum. as-
censum purpureum. media caritate con-
strauit propter filias ierusalem. Egredi-
mini et uidete filie syon regem salo-
monem in diademate quo corona-
uit eum mater sua in die desponsationis
illius et in die letitie cordis eius. IIII
Quam pulcra es amica mea. quam pul-
cra es. oculi tui columbarum absque eo
quod intrinsecus latet. Capilli tui si-

cut greges caprarum que ascenderunt de
monte galaad. Dentes tui sicut greges
tonsarum que ascenderunt de lavacro. Om
nes gemellis fetibus et sterilis non est inter e
as. Sicut vitta coccinea labia tua et
eloquium tuum dulce. Sicut fragmen mali
punici ita gene tue absque eo quod intrin
secus latet. Sicut turris david collum tuum
que edificata est cum propugnaculis. Mille
clypei pendent ex ea. omnis armatura for
tium. Duo ubera tua sicut duo hinnuli
capree gemelli qui pascuntur in liliis do
nec aspiret dies et inclinentur umbre.
Vadam ad montem mirre et ad collem
thuris. Tota pulchra es amica mea et ma
cula non est in te. Veni de libano sponsa me
a veni de libano veni coronaberis. de ca
pite amana de vertice sanir et hermon.
de cubilibus leonum de montibus pardorum.
Vulnerasti cor meum soror mea sponsa. vul
nerasti cor meum in uno oculorum tuorum et in
uno crine colli tui. Quam pulchre sunt mamme
tue soror mea sponsa. Pulchriora sunt u
bera tua vino et odor unguentorum tuorum super
omnia aromata. Favus distillans la
bia tua sponsa. mel et lac sub lingua tua.
et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.
Ortus conclusus soror mea sponsa. ortus con
clusus fons signatus. Emissiones tue
paradisus malorum punicorum cum pomorum
fructibus. Cypri cum nardo. nardus et
crocus. fistula et cinnamomum cum universis
lignis libani. mirra et aloe cum om
nibus primis unguentis. Fons ortorum. pu
teus aquarum viventium que fluunt impetu de
libano.

V Surge aquilo et veni auster perfla or
tum meum et fluant aromata illius. Veni
at dilectus meus in ortum suum ut come
dat fructum pomorum suorum. Veni in ortum
meum. soror mea sponsa. messui mirram
meam cum aromatibus meis. comedi fa
vum cum melle meo. bibi vinum meum cum
lacte meo. Comedite amici et bibite
et inebriamini karissimi. Ego dormio et cor
meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis.
Aperi mihi soror mea amica mea. columba
mea. immaculata mea. quia caput meum plenum est
rore et cincinni mei guttis noctium. Ex
poliavi me tunica mea quomodo induar illa.
Lavi pedes meos quomodo inquinabo illos. Dilec
tus meus misit manum suam per foramen. et ven
ter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi
ut aperirem dilecto meo. manus mee stil
laverunt mirram. digiti mei pleni mirra
probatissima. Pessulum ostii mei aperui
dilecto meo. at ille declinaverat atque tran
sierat. Anima mea liquefacta est ut dilectus
locutus est. Quesivi et non inveni illum. voca
vi et non respondit mihi. Invenerunt me cus
des todes qui circumeunt civitatem. percusserunt me
et vulneraverunt me. tulerunt pallium me
um custodes murorum. Adiuro vos filie ieru
salem. si inveneritis dilectum meum ut annun
tietis ei quia amore langueo. Qualis est di
lectus tuus ex dilecto o pulcherrima mulierum.
Qualis est dilectus tuus ex dilecto quia sic adiu
rasti nos. Dilectus meus candidus et rubicun
dus electus ex milibus. Caput eius aurum op
timum. come eius sicut elate palmarum nigre
quasi corvus. Oculi eius sicut columbe super
rivos aquarum que lacte sunt lote et resident iuxta
fluenta plenissima. Gene illius sicut are
ole aromatum consite a pigmentariis. La
bia eius lilia distillantia mirram primam. Manus
eius tornatiles auree plene iacinctis.
Venter eius eburneus distinctus saphiris.
Crura illius marmoree columpne que fun
date sunt super bases aureas. Species il
lius ut libani. electus ut cedri. Guttur il
lius suavissimum. et totus desiderabilis. Ta
lis est dilectus meus et iste est amicus meus filie
ierusalem. Quo abiit dilectus tuus o pul
cherrima mulierum. Quo declinavit dilec

tuus et queremus eum tecum.
VI. Dilectus meus descendit in ortum suum ad
areolam aromatis ut pascatur in
ortis et lilia colligat. Ego dilecto meo
et dilectus meus mihi qui pascitur inter lili-
a. Pulchra es amica mea suavis et de-
cora sicut Jerusalem, terribilis ut castrorum acies
ordinata. Averte oculos tuos a me quia
ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui
sicut grex caprarum que apparuerunt de Gala-
ad. Dentes tui sicut grex ovium que as-
cenderunt de lavacro, omnes gemellis fe-
tibus, et sterilis non est in eis. Sicut cortex
mali punici sic gene tue absque occultis
tuis. Sexaginta sunt regine et octoginta con-
cubine et adolescentularum non est numerus.
Una est columba mea, perfecta mea, una est
matri sue electa genitrici sue. Viderunt e-
am filie et beatissimam predicaverunt; regi-
ne et concubine laudaverunt eam. Que est is-
ta que progreditur quasi aurora consurgens, pul-
chra ut luna, electa ut sol, terribilis ut cas-
trorum acies ordinata. Descendi in ortum
meum ut viderem poma convallium et inspice-
rem si floruisset vinea et germinassent
mala punica. Nescivi, anima mea conturba-
vit me propter quadrigas Aminadab. Revertere,
revertere sunamitis, revertere revertere ut intueamur te.
VII. Quid videbis in sunamite nisi choros cas-
trorum? Quam pulchri sunt gressus tui in cal-
ciamentis filia principis. Iuncture femorum tu-
orum sicut monilia que fabricata sunt
manu artificis. Umbilicus tuus crater
tornatilis numquam indigens poculis. Ven-
ter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis.
Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli
capree. Collum tuum sicut turris eburnea.
Oculi tui sicut piscine in Esebon que sunt
in porta filie multitudinis. Nasus tuus
sicut turris Libani que respicit contra Damas-
cum. Caput tuum ut Carmelus, et come ca-
pitis tui sicut purpura regis vincta
canalibus. Quam pulchra es et quam decora ka-
rissima in deliciis. Statura tua assimi-
lata est palme, et ubera tua botris. Dixi: As-
cendam in palmam et apprehendam fructus e-
jus, et erunt ubera tua sicut botri vinee, et odor
oris tui sicut malorum. Guttur tuum si-
cut vinum optimum, dignum dilecto me-
o ad potandum, labiisque et dentibus illi-
us ruminandum. Ego dilecto meo, et ad
me conversio eius. Veni dilecte mi, egre-
diamur in agrum, commoremur in villis. Mane
surgamus ad vineas, videamus si flo-
ruit vinea, si flores fructus parturiunt,
si floruerunt mala punica; ibi dabo ti-
bi ubera mea. Mandragore dederunt odorem
in portis nostris. Omnia poma nova et vetera
dilecte mi servavi tibi.
VIII. Quis mihi det te fratrem meum sugentem
ubera matris mee, ut inveniam te foris
et deosculer te, et iam me nemo despici-
at? Apprehendam te et ducam in domum matris
mee et in cubiculum genitricis mee; ibi
me docebis, et dabo tibi poculum ex vino con-
dito, et mustum malorum granatorum me-
orum. Leva eius sub capite meo, et dextera il-
lius amplexabitur me. Adiuro vos filie
Jerusalem, ne suscitetis neque evigilare fa-
ciatis dilectam, donec ipsa velit. Que est is-
ta que ascendit de deserto, deliciis af-
fluens, innixa super dilectum suum? Sub
arbore malo suscitavi te; ibi corrup-
ta est mater tua, ibi violata est genitrix tua. Pone me ut signaculum
super cor tuum, ut signaculum super brachium
tuum, quia fortis est ut mors dilectio, du-
ra sicut infernus emulatio. Lampades
eius lampades ignis atque flammarum. A-
que multe non potuerunt extinguere cari-
tatem, nec flumina obruent illam. Si
dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilec-
tione, quasi nihil despiciet eam. Soror no-
stra parvula et ubera non habet. Quid facie-
mus sorori nostre in die qua alloquenda

est. Si murus est, aedificemus super eum pro-
pugnacula argentea. Si ostium est,
compingamus illud tabulis cedrinis. Ego
murus, et ubera mea sicut turris, ex quo
facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Vi-
nea fuit pacifico in ea quae habet populos; tra-
didit eam custodibus; vir affert pro fru-
ctu eius mille argenteos. Vinea mea
coram me est. Mille tui pacifici, et ducenti
his qui custodiunt fructus eius. Quae habi-
tas in hortis, amici auscultant: fac me audi-
re vocem tuam. Fuge dilecte mi, et assi-
milare capreae hinnuloque cervorum super mon-
tes aromatum. Expliciunt cantica.

Incipit prologus in libro sapientie

Liber sapientiae apud
hebraeos nusquam est, unde
et ipse stilus graecam magis e-
loquentiam redolet. Hunc iudei philonis
esse affirmant, qui proinde sapientia plus in salo-
mone scribatur, quia in eo incarnatio Christi qui est
sapientia patris et passio eius evidenter exprimuntur.

Alius prologus

Tres libros
salomonis, id est proverbia, ecclesiasten,
cantica canticorum, veteri septua-
ginta auctoritate reddidi, vel
ante positis lineis superflua quaeque
designans, vel stellis titulo praenotans ea quae
minus habebantur interserens, quod plene sta-
tes delecte cognoscatis quod in latinis minus
in hebraeo redundet. Nec non et illa quae imp-
eriti translatores male in linguam nostram de
graeco sermone verterunt, obelitans et anno-
tans, curiosissima veritate correxi sen-
tentias, et ubi praepostero ordine atque per-
verso sensuum series lumen eripuerat,
suis locis restituens feci intelligi quid late-
bat. Porro in eo libro qui a plerisque sapientia
salomonis inscribitur, et in ecclesiastico quem esse Iesu filii
Sirach nullus ignorat, calamo temperavi,
tantummodo canonicas scripturas vobis emen-
dare desiderans, et studium meum certis ma-
gis quam dubiis commodare.

Incipit liber sapientie

Diligite
iustitiam qui
iudicatis terram.
Sentite de domino in bo-
nitate, et in simplicitate
cordis quaerite illum, quoniam
invenitur ab his qui non
temptant illum; apparet autem his qui fidem
habent in illum. Perversae enim cogitationes sepa-
rant a deo; probata autem virtus corripit in-
sipientes. Quoniam in malivolam animam non
introibit sapientia, nec habitabit in corpore
subdito peccatis. Sanctus enim spiritus disciplinae
effugiet fictum, et auferet se a co-
gitationibus quae sunt sine intellectu, et corripi-
etur a superveniente iniquitate. Benig-
nus est enim spiritus sapientiae, et non liberabit ma-
ledictum a labiis suis, quoniam renum illius tes-
tis est deus, et cordis eius scrutator est
verus, et linguae illius auditor. Quoniam spiritus
domini replevit orbem terrarum, et hoc quod
continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui
loquitur iniqua non potest latere, nec praeteri-
bit illum corripiens iudicium. In cogitationibus
enim impii interrogatio erit; sermonum au-
tem illius auditio ad deum veniet, ad correp-
tionem iniquitatum illius. Quoniam auris zeli
audit omnia, et tumultus murmuratio-
num non abscondetur. Custodite ergo vos
a murmuratione quae nihil prodest, et a de-
tractione parcite linguae, quoniam sermo
obscurus in vacuum non ibit; os autem quod
mentitur occidit animam. Nolite zelare
mortem in errore vitae vestrae, neque ac-
quiratis perditionem in operibus manuum
vestrarum; quoniam deus mortem non fecit,
nec laetatur in perditione vivorum. Creavit
enim ut essent omnia, et sanabiles fecit
nationes orbis terrarum; non est in illis me-
dicamentum exterminii, nec inferorum reg-
num in terra. Iustitia enim perpetua est
et immortalis; iniustitia autem mortis est ad-

quisitio. Impii autem manibus et uerbis ac-
cersierunt eam, et estimantes illam ami-
cam defluxerunt, et sponsiones posuerunt
ad illam: quoniam morte digni sunt qui sunt
ex parte illius.

II Dixerunt enim impii apud se cogitantes
non recte: Exiguum et cum tedio est tem-
pus uite nostre, et non est refrigerium in fine
hominis, et non est qui agnitus sit reuersus ab
inferis. Quia ex nichilo nati sumus, et post hec e-
rimus tamquam si nati non fuerimus: quoniam fu-
mus et flatus est in naribus nostris, et sermo
scintille ad commouendum cor nostrum. Quia
extinctus cinis erit corpus nostrum, et spiritus
diffundetur tamquam mollis aer, et transiet ui-
ta nostra tamquam uestigium nubis, et sicut
nebula dissoluetur que fugata est a ra-
diis solis, et a calore illius aggrauata.
Et nomen nostrum obliuionem accipiet per tempus,
et nemo memoriam habebit operum nostrorum.
Umbre enim transitus est tempus nostrum, et non est
reuersio finis nostri: quoniam consignata est et ne-
mo reuertitur. Uenite ergo et fruamur bonis que
sunt, et utamur creatura tamquam in iuuentu-
te celeriter. Uino pretioso et unguentis
nos impleamus, et non pretereat nos flos tem-
poris. Coronemus nos rosis antequam marces-
cant: nullum pratum sit quod non pertranseat lu-
xuria nostra. Nemo sit exsors luxurie nostre,
ubique relinquamus signa letitie: quoniam hec pars
nostra et hec est sors nostra. Opprimamus pau-
perem iustum, et non parcamus uidue, nec ue-
terani reuereamur canos multi temporis.
Sit autem fortitudo nostra lex iustitie: quod e-
nim infirmum est inutile inuenitur. Circumueni-
amus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis, et contrari-
us est operibus nostris, et improperat nobis peccata le-
gis, et diffamat in nos peccata disciplinę
nostre. Promittit se scientiam dei habere, et fi-
lium dei se nominat. Factus est nobis in traductio-
nem cogitationum nostrarum. Grauis est no-
bis etiam ad uidendum, quoniam dissimilis est aliis
uita illius, et immutate sunt uie eius. Tam-
quam nugaces estimati sumus ab illo, et
abstinet se a uiis nostris tamquam ab immun-
ditiis, et prefert nouissima iustorum, et glo-
riatur se patrem habere deum. Uideamus ergo
si sermones illius ueri sint, et temptemus
que uentura sunt illi, et sciemus que erunt nouis-
sima illius. Si enim est uerus filius dei, sus-
cipiet illum, et liberabit illum de manibus
contrariorum. Contumelia et tormento inter-
rogemus eum, ut sciamus reuerentiam eius,
et probemus patientiam eius. Morte turpissima con-
demnemus eum: erit enim respectus ex ser-
monibus illius. Hec cogitauerunt et erra-
uerunt: excecauit enim illos malitia eorum,
et nescierunt sacramenta dei, neque mercedem
sperauerunt iustitie, nec iudicauerunt hono-
rem animarum sanctarum. Quoniam deus creauit ho-
minem inexterminabilem, et ad imaginem
sue similitudinis fecit illum. Inuidi-
a autem diaboli mors introiuit in orbem
terrarum: imitantur autem illum qui sunt ex
parte illius.

Iustorum autem anime in manu dei sunt, et non III
tanget illos tormentum mortis. Uisi sunt
oculis insipientium mori, et estimata est
afflictio exitus illorum, et ab itinere iusto
abierunt in exterminium, et quod a nobis est i-
ter exterminium: illi autem sunt in pace. Et si co-
ram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum
immortalitate plena est. In paucis uex-
ati, in multis bene disponentur: quoniam deus
temptauit illos, et inuenit illos dignos se.
Tamquam aurum in fornace probauit illos,
et quasi holocausti hostiam accepit illos,
et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt
iusti, et tamquam scintille in arundineto dis-
current. Iudicabunt nationes, et domi-
nabuntur populis, et regnabit illorum dominus
in perpetuum. Qui confidunt in illo intelligent
ueritatem, et fideles in dilectione acquiescent
illi: quoniam donum et pax est electis eius

Impii autem secundum que cogitaverunt correptionem habebunt qui neglexerunt iustum et a domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abicit infelix est, et vacua est spes illorum et labores sine fructu et inutilia opera eorum. Mulieres eorum insensate sunt et nequissimi filii eorum. Maledicta creatura eorum, quoniam felix est sterilis et incoinquinata que nescivit thorum in delicto: habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem nec cogitavit adversus deum nequissima; dabitur enim illi fidei donum electum et sors in templo dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, et que non concidat radix sapientie. Filii autem adulterorum in consummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem longe vite erunt, in nichilum computabuntur, et sine honore erit novissima senectus eorum. Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniquae dire sunt consummationis.

IIII

O quam pulchra est casta generatio cum claritate. Immortalis est enim memoria illius, quoniam apud deum nota est et apud homines. Cum presens est, imitantur illam, et desiderant eam cum se eduxerit; et in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum premium vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et spuria vitulamina non dabunt radices altas nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita a vento commovebuntur et a nimietate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami inconsummati, et fructus eorum inutiles et acerbi ad manducandum et ad nichilum apti. Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur testes sunt nequitie adversus parentes in interrogatione sua. Iustus autem si morte preoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est non diuturna neque numero annorum computata. Cani autem sunt sensus hominis, et etas senectutis vita immaculata. Placens deo factus est dilectus, et vivens inter peccatores translatus est. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, et inconstantia concupiscentie transvertit sensum sine malitia. Consummatus in brevi explevit tempora multa; placita enim erat deo anima illius; propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem videntes et non intelligentes nec ponentes in precordiis talia, quia gratia dei et misericordia est in sanctos eius et respectus in electos illius. Condempnat autem iustus mortuus vivos impios, et iuventus celerius consummata longam vitam iniusti. Videbunt enim finem sapientis, et non intelligent quid cogitaverit de illo deus et quare munierit illum dominus. Videbunt enim illum et contempnent; illos autem dominus irridebit. Et erunt post hec decidentes sine honore et in contumelia inter mortuos in perpetuum, quoniam disrumpet illos inflatos sine voce et commovebit eos a fundamentis, et usque ad supremum desolabuntur, et erunt gementes et memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et traducent illos ex adverso iniquitates eorum.

V

Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt et abstulerunt labores illorum. Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperate salutis, dicentes intra se penitentiam agentes et pre angustia spiritus gementes: Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum

certaminum

vel adulterine plantationes

et in similitudinem improperii. Nos insensati
vitam illorum estimabamus insaniam et finem
illorum sine honore. Quomodo ergo computati sunt
inter filios dei et inter sanctos sors illorum est. Er-
go erravimus a via veritatis et iustitie lu-
men non luxit nobis et sol intelligentie non est
ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis
et perditionis et ambulavimus vias diffici-
les, viam autem domini ignoravimus. Quid nobis
profuit superbia aut quid divitiarum iactantia
contulit nobis. Transierunt omnia illa
tamquam umbra et tamquam nuntius percurrens et
tamquam navis que pertransit fluctuantem aquam, cu-
ius cum preterierit non est vestigium inveni-
re neque semitam carine illius in fluctibus
aut tamquam avis que transvolat in aere nullum
invenitur argumentum itineris illius, sed tantum so-
nitus alarum verberans levem ventum et scindens
per vim itineris aerem, commotis alis transvo-
lavit et post hoc nullum signum invenitur itineris
illius. Aut tamquam sagitta emissa in locum desti-
natum, divisus aer continuo in se reclusus est,
ut ignoretur transitus illius. Sic et nos nati con-
tinuo desivimus esse et virtutis quidem signum
nullum valuimus ostendere. In malignitate
autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in infer-
no hii qui peccaverunt, quoniam spes impii tamquam
lanugo est que a vento tollitur et tamquam spu-
ma gracilis que a procella dispergitur et tamquam
fumus qui a vento diffusus est et tamquam
memoria hospitis unius diei pretereuntis.
Iusti autem in perpetuum vivent et apud dominum est
merces eorum et cogitatio illorum apud altissimum.
Ideo accipient regnum decoris et diadema
speciei de manu domini, quoniam dextera sua teget e-
os et brachio sancto suo defendet illos. Et ac-
cipiet armaturam zelus illius et armabit cre-
aturam ad ultionem inimicorum. Induet pro
thorace iustitiam et accipiet pro galea iu-
dicium certissimum. Sumet scutum inex-
pugnabile equitatem. Acuet autem duram
iram in lanceam et pugnabit cum illo orbis
terrarum contra insensatos. Ibunt directe e-
missiones fulgurum et tamquam a bene cur-
vato arcu nubium exterminabuntur et ad
certum locum insilient et a petrosa ira ple-
ne mittentur grandines et excandescet in il-
los aqua maris et flumina concurrent du-
riter. Contra illos stabit spiritus virtutis et tamquam tur-
bo venti dividet eos et ad heremum per-
ducet omnem terram iniquitas illorum et ma-
lignitas evertet sedes potentium.
VI
Melior est sapientia quam vires et vir pru-
dens melior quam fortis. Audite ergo reges
et intelligite, discite iudices finium terre.
Prebete aures vos qui continetis multitu-
dines et placetis vobis in turbis nationum,
quoniam data est a domino potestas vobis et vir-
tus ab altissimo qui interrogabit opera vestra et
cogitationes scrutabitur. Quoniam cum essetis mi-
nistri regni illius non recte iudicastis
neque custodistis legem iustitie neque
secundum voluntatem dei ambulastis. Hor-
rende et cito apparebit vobis quoniam iudi-
cium durissimum his qui presunt fiet. Ex-
iguo enim conceditur misericordia, potentes autem po-
tenter tormenta patientur. Non enim sub-
trahet personam cuiusquam deus qui est domina-
tor omnium, nec verebitur magnitudinem
cuiusquam, quoniam pusillum et magnum ipse fecit
et equaliter cura est illi de omnibus. Fortio-
ribus autem fortior instat cruciatio. Ad vos
ergo reges sunt hii sermones mei ut disca-
tis sapientiam et non excidatis. Qui enim cus-
todierint iuste iudicabuntur et qui didice- iustitiam
rint ista invenient quid responde-
ant. Concupiscite ergo sermones meos
et diligite illos et habebitis disciplinam.
Clara est et que numquam marcescit sapientia et
facile videtur ab his qui diligunt
eam et invenitur ab his qui querunt e-
am. Preoccupat qui se concupiscunt ut
illis se prior ostendat. Qui de luce vigi-
laverit ad illam non laborabit. Assidentem

tem enī illam foribꝫ suis inueniet. Co
gitare ḡ de illa sensus est ↄsūmatus. ⁊
q̄ uigilauit ꝓpt illā cito erit securꝰ. qm̄
dignos se ipa circuit q̄rens. ⁊ i uijs suis os
tendet se illis hylarit ⁊ i oīm ꝓuidētia
occurrit illis. Initiū enī illius uerissima
est discipline ↄcupiscentia. Cura ḡ dis
dilectio cipline custodia est. ⁊ dilectiō custodi
a legū est. Custodia aūt legū ↄsūma
tio incorruptionis est. Incorruptio aūt facit
esse ꝓximū deo. Concupiscentia itaqꝫ sa
pientie deducit ad regnū ꝑpetuū. Si
ḡ delectamini i sedibꝫ ꝑpetuis i sceptris
o reges ꝑpli. diligite sapiam ut i ꝑpetu
ū regnetis. Diligite lumen sapie. omnes q̄
p̄estis ꝑplis. Quid aūt sapia ⁊ quēadmodū
facta sit referam. ⁊ nō abscondā a uobꝫ
sacramēta dei. Sed ab initio natiuitatis
inuestigabo. ⁊ ponā i lucem sciām illius.
⁊ nō ꝑtibo ueritatem. neqꝫ cū inuidia tabe
scente iter habebo. qm̄ talis hō nō erit par
ticeps sapie. Multitudo aūt sapientiū
sanitas est orbis terrarū. ⁊ rex sapiens ꝑpli sta
bilimentū est. Ergo accipite disciplinā
ꝑ sermones meos. ⁊ ꝓderit uobis
VII Sum quidē ⁊ ego mortalis hō similis
hominibꝫ. ⁊ ex genere terreni illius qui
prior factus est. ⁊ i uentre matris figuratus
sū caro. decē mensiū tēpore coagulatus sū
i sanguine ex semine hoīs. ⁊ delectamēto
sompni conueniente. Et ego natus accepi ↄ
munē aerem. ⁊ similit̄ i factā decidi
terram. ⁊ ꝓmā uocē similem oībꝫ emisi
plorans. ⁊ i inuolumentis nutritus sum
⁊ curis magnis. Nemo enī ex regibꝫ a
liud habuit natiuitatis initiū. Unus
ḡ est introitus oībꝫ ad uitā. ⁊ similis
exitus. Propt̄ hoc optaui ⁊ datus ē mihi sen
sus. ⁊ inuocaui ⁊ uenit i me spūs sapie.
⁊ ꝓposui illam regnis ⁊ sedibꝫ. ⁊ diuiti
as nichil esse duxi in ↄparatiōe illius. nec
ↄparaui illi lapidem preciosum. qm̄ oē
aurū i ↄparatione illius arena est exi
gua. ⁊ tanq̄ lutū estimabitur argentū
i ↄspectu illius. Sup salutem ⁊ spēm dilexi
i eam. ⁊ ꝓposui ꝓ luce hr̄e illam. qm̄ i
extinguibile lumen illius. Uenerunt aūt m̄i est
omīa bona pariter cū illa. ⁊ innumerabilis
honestas ꝑ manus illius. Et letatus sum i
oībꝫ. qm̄ antecedebat me ista sapia. ⁊
ignorabam qm̄ horum oīum mater est.
Quam sine fictione didici. ⁊ sine inuidia cōmu
nico. ⁊ honestatem illius nō abscon
do. Infinitus enī est thesaurus hoībꝫ. quo
q̄ usi sunt ꝑticipes facti sunt amicitie dei.
ꝓpter discipline dona cōmendati. Michi aūt
dedit deus dicere ex sententia. ⁊ presumere dig
na horum q̄ mi dantur. qm̄ ipse sapie dux est. ⁊
sapientiū emendator. In manu enī illius et
nos ⁊ sermones nri. ⁊ omīs sapia ⁊ operum sciē
tia ⁊ disciplina. Ipse enī m̄ dedit horum q̄ sunt
sciētiam ueram. ut sciam dispositionem orbis
terrarū ⁊ uirtutes elementorum. initiū ⁊ ↄsūma
tiōm ⁊ medietatē tēporum. uicissitudinū ꝑ
mutationes ⁊ ↄsūmationes tēporum. mores mu
tacōes ⁊ anni cursus ⁊ stella
rum dispositiones. naturas aīaliū ⁊ iras bestiarum. uim
uentorum ⁊ cogitationes hoīum. differentias uirgul
torum ⁊ uirtutes radicum. ⁊ quecūqꝫ sunt abscō
sa ⁊ improuisa didici. Omniū enī artifex do
cuit me sapiam. Est enī i illa spūs intelli
gentie. scūs. unicus. multiplex. subtilis. mo
destus. mobilis. disertus. incoinquinatus.
certus. suauis. amans bonū. acutus. quē
nichil uetat benefaciēs. humanus. benig
nus. stabilis. certus. securus. oīa potens.
omnē hn̄s uirtutē. omīa ꝓspiciens. ⁊ q̄
capiat omīs spūs intelligibiles. mundus sub
tilis mobilis. Omībꝫ enī mobilibꝫ mobili
or est sapientia.
Attingit aūt ubiqꝫ ꝓpter suam munditi
am. Uapor est enī uirtutis dei.
⁊ emanatio quedam claritatis oīpo
tentis dei sincera. ⁊ ideo nichil i quam i

illam incurrit. Candor est enim lucis eterne et
speculum sine macula dei maiestatis et
imago bonitatis illius. Et cum una sit om-
nia potest et permanens in se omnia innovat
et per nationes in animas sanctas se transfert. Amicos
dei et prophetas constituit. Neminem enim diligit
deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est enim
hec speciosior sole et super omnem stella-
rum dispositionem luci comparata invenitur
prior. Illi enim succedit nox. Sapientiam autem
VIII non vincit malitia. Attingit ergo a fine usque
ad finem fortiter et disponit omnia suaviter.
Hanc amavi et exquisivi eam a iuven-
tute mea et quesivi sponsam mihi assumere et eam
amator factus sum forme illius. Generositatem
illius glorificat contubernium habens dei. Sed et omnium do-
minus dilexit illam. Doctrix enim est discipline
dei et electrix operum eius. Et si divitie
appetuntur in vita, quid sapientia locupletius que
omnia operatur? Si autem sensus operatur, quis ho-
rum que sunt magis quam illa est artifex? Et
si iustitiam quis diligit, labores huius mag-
nas habent virtutes. Sobrietatem enim et sapien-
tiam docet et iustitiam et virtutem, quibus uti-
lius nihil est in vita hominibus. Et si multitu-
dinem scientie desiderat quis, scit preterita et de fu-
turis estimat. Scit versutias sermonum et
dissolutiones argumentorum. Signa et monstra
scit antequam fiant et eventus temporum et seculorum. Pro-
posui ergo hanc adducere mihi ad convivendum, sci-
ens quod communicabit mecum de bonis et erit
allocutio cogitationis et tedii mei. Ha-
bebo propter hanc claritatem ad turbas
et honorem apud seniores iuvenis. Et acutus
inveniar in iudicio et in conspectu potentium ad-
mirabilis ero et facies principum admira-
buntur me. Tacentem me sustinebunt
et loquentem me respicient et sermocinan-
te me plura manus ori suo imponent.
Preterea habebo per hanc immortalitatem
et memoriam eternam his qui post me fu-
turi sunt relinquam. Disponam populos et na-
tiones mihi erunt subdite. Timebunt me au-
dientes reges horrendi et in multitudi-
ne videbor bonus et in bello fortis. Intrans
domum meam conquiescam cum illa. Non enim habet
amaritudinem conversatio illius nec tedi-
um convictus illius, sed letitiam et gaudium. Hec
cogitans apud me et commemorans in corde
meo quoniam immortalitas est in cognatione
sapientie et in amicitia illius delectatio bona
et in operibus manuum illius honestas sine
defectione et in certamine loquele ipsius
sapientia et preclaritas in communicatione ser-
monum ipsius, circuibam querens ut mihi il-
lam assumerem. Puer autem eram ingeni-
osus et sortitus sum animam bonam. Et cum
essem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum.
Et ut scivi quoniam aliter non possum esse
continens nisi deus det, et hoc ipsum erat sapi-
entie scire cuius esset hoc donum, adii
dominum et deprecatus sum illum et dixi ex
totis precordiis meis.

IX Deus patrum meorum et domine misericordie, qui
fecisti omnia verbo tuo et sapientia tua con-
stituisti hominem ut dominetur creature
que a te facta est, ut disponat orbem
terrarum in equitate et iustitia et in directione
cordis iudicium iudicet. Da mihi se-
dium tuarum assistricem sapientiam et noli
me reprobare a pueris tuis, quoniam ego
servus tuus et filius ancille tue sum,
homo infirmus et exigui temporis et minor in-
tellectu iudicii et legum. Nam et si quis erit
consummatus inter filios hominum, si ab illo abfue-
rit ab illo sapientia tua, in nihilum compu-
tabitur. Tu autem me elegisti regem populo tuo et
iudicem filiorum tuorum et filiarum, et dixisti edi-
ficare templum in monte sancto tuo et in civita-
te habitationis tue altare, similitudinem
tabernaculi sancti tui quod preparasti ab ini-
tio. Et tecum sapientia que novit opera tua, que et
affuit tunc cum orbem terrarum faceres, et sci-
ebat quid placitum esset oculis tuis et quid

directum in preceptis tuis. Mitte illam de celis sanctis tuis et a sede magnitudinis tue ut mecum sit et mecum laboret et sciam quid acceptum sit coram te omni tempore. Scit enim illa omnia et intelligit et deducet me in operibus meis sobrie et custodiet me in sua potentia. Et erunt accepta opera mea et disponam populum tuum iuste et ero dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium dei aut quis poterit cogitare quid velit deus? Cogitationes enim mortalium timide et incerte providentie nostre. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Et difficile estimamus que in terra sunt et que in prospectu sunt invenimus cum labore. Que autem in celis sunt quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet nisi tu dederis sapientiam et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis. Et sic correcte sint semite eorum qui in terris sunt et que tibi placent didicerunt homines. Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi domine a principio.

X Hec illum qui primus formatus est a deo patrem orbis terrarum cum solus esset creatus custodivit et eduxit illum a delicto suo et eduxit illum de limo terre et dedit illi virtutem continendi omnia. Ab hac ut recessit iniustus in ira sua per iram homicidii fraternitatis deperiit propter quod cum aqua deleret terram iterum sanavit sapientia per contemptibile lignum iustum gubernans. Hec et in consensu nequitie cum se nationes contulissent scivit iustum et conservavit sine querela deo et in filii misericordiam fortem custodivit. Hec iustum a pereuntibus impiis liberavit fugientem descendentem igne in pentapolim quibus in testimonium nequitie fumigabunda constat deserta terra et incerto tempore fructus habentes arbores et incredibilis anime memoria stans figmentum salis. Sapientiam enim pretereuntes non in hoc tantum lapsi sunt ut ignorarent bona sed et insipientie sue reliquerunt hominibus memoriam ut in his que peccaverunt nec latere potuissent. Sapientia autem hos qui se observant a doloribus liberavit. Hec autem profugum ire fratris iustum deduxit per vias rectas et ostendit illi regnum dei et dedit illi scientiam sanctorum honestavit eum in laboribus et complevit labores illius. In fraude circumvenientium illum affuit et honestum fecit illum. Custodivit eum ab inimicis et a seductoribus tutavit illum. Certamen forte dedit illi ut vinceret et sciret quoniam omnium potentior est sapientia. Hec venditum iustum non dereliquit sed a peccatoribus liberavit illum. descenditque cum illo in foveam et in vinculis non dereliquit illum donec afferret illi sceptrum regni et potentiam adversus eos qui eum deprimebant. Et mendaces ostendit qui maculaverunt ipsum et dedit illi claritatem eternam. Hec populum iustum et semen sine querela liberavit a nationibus que illum premebant. Intravit in animam servi dei et stetit contra reges horrendos in portentis et signis. Et reddidit iustis mercedem laborum suorum et deduxit illos in via mirabili et fuit illis in velamento diei et in luce stellarum nocte. Transtulit illos per mare rubrum et transvexit illos per aquam nimiam. Inimicos autem illorum demersit in mare et ab altitudine inferorum eduxit illos. Ideo iusti tulerunt spolia impiorum et decantaverunt domine nomen sanctum tuum et victricem manum tuam laudaverunt pariter quoniam sapientia aperuit os mutorum et linguas infantium fecit disertas. Direxit opera illorum in manibus prophete sancti. Iter fecerunt per deserta que non inhabitabantur et in locis desertis fixerunt casas.

XI Steterunt contra hostes et de inimicis se vindicaverunt. Sitierunt et invocaverunt te et data est illis de petra altissima aqua et requies sitis de lapide

dino. Per que enim penas passi sunt inimi-
ci illorum a defectione potus sui, et in eis cum ha-
bundarent filii Israel letati sunt, per hec cum
illis deessent bene cum illis actum est. Nam
pro fonte quidem sempiterni fluminis huma-
num sanguinem dedisti iniustis. Qui cum
minuerentur in traductione infantium occiso-
rum, dedisti illis habundantem aquam in-
sperate, salutis ostendens per sitim que
tunc fuit quemadmodum tuos exaltares et
adversarios illorum necares. Cum enim
temptati sunt et quidem cum misericordia disciplinam
cum ira accipientes, scierunt quemadmodum iudica-
ti impii tormenta paterentur. Hos quidem tam-
quam pater monens probasti, illos autem tamquam durus
rex interrogans condempnasti. Absentes enim et
presentes similiter torquebantur. Duplex enim
illos acceperat tedium et gemitus cum memo-
ria preteritorum. Cum enim audirent per sua
tormenta bene secum agi, commemorati
sunt Dominum, admirantes in fine exitus. Quem
enim in expositione prava proiectum deriserunt, in
finem eventus mirati sunt non
similiter iustis sitiens. Pro cogitationibus autem
insensatis iniquitatis illorum, quod quidam errantes
colebant mutos serpentes et bestias
supervacuas, inmisisti illis multitudinem
mutorum animalium in vindictam, ut scirent quia
per que peccat quis, per hec et torquetur. Non
enim inpossibilis erat omnipotens manus tua, que
creavit orbem terrarum ex materia invisa, in-
mittere illis multitudinem ursorum aut au-
daces leones, aut novi generis ira plenas
aut ignotas bestias aut vaporem igneum
spirantes aut odorem fumi proferentes,
aut horrendas ab oculis scintillas emit-
tentes, quarum non solum lesura poterat il-
los exterminare sed et aspectus per timorem
occidere. Sed et sine his uno spiritu occidi po-
terant persecutionem passi ab ipsis factis suis
et dispersi per spiritum virtutis tue. Sed omnia in men-
sura et numero et pondere disposuisti. Mul-
tum enim valere tibi soli superat semper, et virtuti
brachii tui quis resistet? Quoniam tamquam mo-
mentum statere sic ante te est orbis terrarum, et
tamquam gutta roris antelucani que descendit
in terram. Sed misereris omnium quia omnia
potes, et dissimulas peccata hominum propter pe-
nitentiam. Diligis enim omnia que sunt, et
nichil odisti horum que fecisti, nec enim odi-
ens aliquid constituisti aut fecisti. Quo-
modo autem posset aliquid permanere nisi tu
voluisses? aut quod a te vocatum non esset
conservaretur? Parcis autem omnibus quoniam tua
sunt, Domine, qui amas animas.

XII

O quam bonus et suavis est, Domine, spiritus tu-
us in nobis! Ideoque hos qui exerrant
partibus corripis, et de quibus peccant admo-
nes et alloqueris, ut relicta malitia
credant in te, Domine. Illos enim antiquos in-
habitatores sancte tue terre quos exhor-
ruisti, quoniam odibilia opera faciebant per me-
dicamina et sacrificia iniusta, et filiorum su-
orum necatores sine misericordia, et comestores vi-
scerum hominum et devoratores sanguinis, et
auctores parentes animarum inauxiliatarum,
voluisti perdere a medio sacramento tu-
o per manus parentum nostrorum, ut dignam per-
ciperent peregrinationem puerorum Dei que tibi
omnium carior est terra. Sed et his tamquam
hominibus pepercisti et misisti antecesso-
res exercitus tui vespas ut illos paula-
tim exterminarent. Non quia inpotens e-
ras bello subicere impios iustis aut
bestiis sevis aut verbo duro simul exter-
minare, sed partibus iudicans dabas locum
penitentie, non ignorans quoniam iniqua est na-
tio eorum et naturalis malitia ipsorum, et quo-
niam non poterat mutari cogitatio eo-
rum in perpetuum. Semen enim erat male-
dictum ab initio, nec timens aliquem
veniam dabas peccatis eorum. Quis enim
dicet: Quid fecisti? Aut quis contra
iudicium tuum stabit? Aut quis in-

conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? Aut quis tibi imputabit si nationes perierint quas tu fecisti? Non enim est alius deus quam tu cui cura est de omnibus ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti. Cum sis ergo iustus iuste omnia disponis. Ipsum quoque qui non debet puniri condempnas, exterum estimas a tua virtute. Virtus enim tua iustitie initium est, et ob hoc quod omnium dominus es, omnibus te parcere facis. Virtutem enim ostendis tu qui non crederis esse in virtute consummatus, et hos qui te nesciunt in audaciam traducis. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, et cum magna reverentia disponis nos. Subest enim tibi cum volueris posse. Docuisti autem populum tuum per talia opera quoniam oportet iustum esse et humanum, et bone spei fecisti filios tuos, quoniam iudicans das locum in peccatis penitentie. Si enim inimicos servorum tuorum et debitos morti cum tanta cruciasti attentione et liberasti dans tempus et locum per que possint mutari a malitia, cum quanta diligentia iudicasti filios tuos quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum? Cum ergo nobis disciplinam das, inimicos nostros multipliciter flagellas ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes, et cum de nobis iudicatur speremus misericordiam tuam. Unde et illis qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt, per hec que coluerunt dedisti summa tormenta. Etenim in erroris via diutius erraverunt, deos estimantes hec que in animalibus sunt supervacua, infantium insensatorum more viventes. Propter hoc tanquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. Qui autem ludibriis et increpationibus non correcti sunt, dignum dei iudicium experti sunt. In his enim que patiebantur moleste ferebant, in quibus patientes indignabantur per hec que putabant deos in ipsis cum exterminarentur, videntes illum quem olim negabant se nosse, deum verum agnoverunt. Propter quod et finis condempnationis eorum veniet super illos.

XIII

Vani sunt autem omnes homines in quibus non est scientia dei, et de his que videntur bona non potuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex, sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum aut nimiam aquam aut solem aut lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt. Quorum si specie delectati deos putaverunt, sciant quanto his dominator eorum speciosior est. Speciei enim generator hec omnia constituit. Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt, intelligant ab illis quoniam qui hec fecit fortior est illis. A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit creator horum videri. Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et hi enim fortassis errant deum querentes et volentes invenire. Etenim cum in operibus illius conversentur inquirunt et persuasum habent quoniam bona sunt que videntur. Iterum autem nec his debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire ut possent estimare seculum, quomodo huius dominum non facilius invenerunt? Infelices autem sunt et inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum et argentum, artis inventionem et similitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antique. Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum secaverit, et huius docte eradat omnem corticem et arte sua usus diligenter fabricet vas utile in conversationem vite, reliquias autem eius operis ad preparationem esce abutatur, et reliquum horum quod ad nullos usus facit, lignum curvum et vorticibus plenum, sculpat diligenter per vacuitatem suam et per scientiam artis sue figuret illud et assimilet illud imagini hominis aut alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica et rubicundum faciens fuco colorem illius et

omnem maculam que in illo est circumliniens
et faciat ei dignam habitationem, et in pa-
riete ponens illud, et confirmans ferro
ne forte cadat, prospiciens illi, sciens quo-
niam non potest se adiuvare: ymago enim
est, et opus est illi adiutorium. Et de substancia
sua et de filiis suis, et de nuptiis votum
faciens inquirit. Non erubescit loqui cum
illo qui sine anima est, et pro sanitate quidem infir-
mum deprecatur, et pro vita mortuum ro-
gat, et in adiutorium inutilem invocat, et
pro itinere petit ab eo qui ambulare non
potest, et de adquirendo et de operando et de
omnium rerum eventu petit ab eo qui
in omnibus est inutilis.

XIIII Iterum alius navigare cogitans, et per fero-
ces fluctus iter facere incipiens, ligno por-
tante se fragilius lignum invocat. Illud enim
cupiditas adquirendi excogitavit, et ar-
tifex sapientia fabricavit sua. Tua autem pater
l' uar gubernat providentia, quoniam dedisti in mari
viam, et inter fluctus semitam firmissimam,
ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare,
etiam si sine rate quis adeat mare. Sed
ut non essent vacua sapientie tue opera, propter hoc
et exiguo ligno credunt homines ani-
mas suas, et transeuntes mare per ratem libera-
ti sunt. Sed et ab initio cum perirent
superbi gigantes, spes orbis terrarum
ad ratem confugiens remisit seculo se-
men nativitatis, que manu tua
erat gubernata. Benedictum enim est lig-
num per quod fit iusticia. Per manus autem
quod fit ydolum maledictum est et ipsum et qui fecit
illud, quia ille quidem operatus est, illud autem cum
esset fragile, deus cognominatum est. Similiter
autem odio sunt deo impius et impietas eius. Etenim
quod factum est, cum illo qui fecit tormenta pa-
cietur. Propter hoc et in ydolis nacionum non
erit respectus, quia creature dei in odium
facte sunt, et in temptationes anime hominum,
et in muscipulas pedibus insipientium. Ini-
cium enim fornicationis est exquisitio ydolorum,
et adinventio illorum corruptio vite est. Ne-
que enim erant ab initio, neque erunt in perpe-
tuum. Supervacuitas enim hominum hec ad-
venit in orbem terrarum, et ideo brevis illorum fi-
nis inventus est. Acerbo enim luctu dolens
pater, cito sibi rapti filii fecit ymagi-
nem, et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat,
nunc tamquam deum colere cepit, et constituit inter
servos suos sacra et sacrificia. Deinde inter-
veniente tempore, convalescente iniqua consue-
tudine, hic error tamquam lex custodi-
tus est, et tyrannorum imperio colebantur
figmenta. Et hos quos in palam honorare non
poterant homines propter quod longe essent, e lon-
ginquo figura illorum allata, eviden-
tem ymaginem regis quem honorare vo-
lebant fecerunt, ut illum qui aberat
tamquam presentem colerent sua sollicitudi-
ne. Provexit autem ad horum culturam et hos qui
ignorabant artificis eximia diligen-
cia. Ille enim volens placere illi qui
se assumpserat, elaboravit arte sua
ut similitudinem in melius figuraret. Mul-
titudo autem hominum abducta per speciem op-
eris, eum qui ante tempus tamquam homo honoratus fue-
rat, nunc deum estimaverunt. Et hec fuit vi-
te humane deceptio. Quoniam aut affec-
tui aut regibus deservientes homines, inco-
municabile nomen lapidibus et lignis impo-
suerunt. Et non suffecerat errasse eos cir-
ca dei scientiam, sed et in magno viventes in-
sciencie bello, tot et tam magna mala
pacem appellant. Aut enim filios suos
sacrificantes, aut obscura sacrificia faci-
entes, aut insanie plenas vigilias ha-
bentes, neque vitam neque nuptias mun-
das iam custodiunt, sed alius alium per in-
vidiam occidit, aut adulterans contristat, l' cat
et omnia commixta sunt, sanguis, homi-
cidium, furtum et fictio, corruptio, infide-
litas, turbacio et periurium, tumultus

bonorum dei immemoratio. animarum inqui-
natio. nativitatis immutatio. nuptiarum
inconstantia. inordinatio moechiae et impu-
dicitiae. Infandorum enim ydolorum cultura
omnis mali causa est et initium et finis. Aut
enim dum laetantur insaniunt: aut certe va-
ticinantur falsa, aut vivunt iniuste, aut pe-
ierant cito. Dum confidunt in ydolis quae sunt
sine anima. male iurantes noceri se non
sperant. Utraque ergo illis evenient digne
quoniam male senserunt de deo. attendentes
ydolis et iniuste iuraverunt in dolo contempnen-
tes iustitiam. Non enim iuratorum est vir-
tus, sed peccantium poena perambulat semper
iniustorum praevaricationem.
XV Tu autem domine deus noster suavis et ve-
rus es, patiens, et in misericordia disponens
omnia. Et enim si peccaverimus tui sumus
scientes magnitudinem tuam: et si non pec-
caverimus, scimus quoniam apud te sumus computa-
ti. Nosse enim te, consummata iustitia est:
et scire iustitiam et virtutem tuam, radix est
immortalitatis. Non enim in errorem in-
duxit nos hominum malae artis excogi-
tatio, nec umbra picturae labor sine fruc-
tu, effigies sculpta per varios colores, cu-
ius aspectus insensato dat concupiscentiam,
et diligit mortuae imaginis effigiem
sine anima. Malorum amatores digni sunt
morte qui spem in talibus habent, et qui fa-
ciunt illos, et qui diligunt, et qui colunt.
Sed et figulus mollem terram premens la-
boriose, fingit ad usus nostros unumquodque
vas, et de eodem luto fingit quae munda
sunt in usum vasa, et similiter quae his
sunt contraria. Horum autem vasorum quis sit usus,
iudex est figulus. Et cum labore vano fingit
deum de eodem luto ille qui paulo ante de terra
factus fuerat, et post pusillum reducit se un-
de acceptus est, repetitus debitum
animae quam habebat. Sed est illi cura, non
quia laboraturus est, nec quia brevis il-
li vita est, sed concertatur aurificibus et ar-
gentariis. sed et aerarios imitatur, et gloriam
praefert quoniam res supervacuas fingit. Cinis
enim est cor eius, et terra supervacua est spes
illius, et luto vilior vita illius: quoniam ignora-
vit qui se finxit, et qui inspiravit illi ani-
mam quae operatur, et qui insufflavit ei
spiritum vitalem. Sed et aestimaverunt ludum vel lusum
esse vitam nostram, et conversationem vitae compositam
ad lucrum, et oportere undecumque etiam ex malo vel undique
acquirere. Hic enim scit se super omnes delin-
quere, qui ex terrae materia fragilia vasa et scul-
ptilia fingit. Omnes enim insipientes et in-
felices supra modum animae superbi sunt,
inimici populi tui et imperantes illi: quoniam om-
nia ydola nationum existimaverunt deos, qui-
bus neque oculorum usus est ad videndum, ne-
que nares ad percipiendum spiritum, neque aures
ad audiendum, neque digiti manuum ad
tractandum, sed et pedes eorum pigri ad ambulandum.
Homo enim fecit illos, et qui spiritum mutuatus est
finxit illos. Nemo enim sibi similem homo pot-
erit deum fingere. Cum sit enim mortalis, mor-
tuum fingit manibus iniquis. Melior est
enim ipse his quos colit, quia ipse quidem vix-
it cum esset mortalis, ille autem numquam. Sed
et animalia miserrima colunt: insensata
enim comparata his, illis sunt deteriora.
nec aspectu aliquid ex his animalibus bona
potest conspicere. Effugerunt autem dei laudem
et benedictionem eius. XVI
Propter haec et his similia passi sunt
digne tormenta, et per multitudinem
bestiarum exterminati sunt. Pro quibus tor-
mentis bene disposuisti populum tuum, quibus
dedisti concupiscentiam delectamenti su-
i novum saporem, escam parans eis orty-
gometram: ut illi quidem concupiscentes
escam, propter ea quae illis ostensa et missa
sunt, etiam a necessaria concupiscentia aver-
terentur. Hi autem in brevi inopes facti, novam
gustaverunt escam. Oportebat enim illos

sine excusatione superveniret interitum
exercentibus tyrannidem, his autem tantum osten
deretur quemadmodum inimici eorum exterminaban
tur. Etenim cum illis supervenit illis seva besti
arum ira, morsibus perversorum colubrorum exter
minabantur. Sed non in perpetuum permansit ira
tua, sed ad correptionem in brevi turbati sunt,
signum habentes salutis ad commemorationem
mandati legis tue. Qui enim conversus est,
non per hoc quod videbat sanabatur, sed per te om
nium salvatorem. In hoc autem ostendisti
inimicis nostris quia tu es qui liberas ab omni
malo. Illos enim locustarum et muscarum occide
runt morsus, et non est inventa sanitas anime
illorum, quia digni erant ab huiusmodi exterminari.
Filios autem tuos nec draconum venenatorum
vicerunt dentes: misericordia enim tua adveniens
sanabat eos. In memoria enim sermonum
tuorum exterminabantur, et velociter salvaban
tur, ne in altam incidentes oblivionem non
possent tuo uti adiutorio. Etenim neque
herba neque malagma sanavit eos,
sed tuus sermo domine qui sanat omnia. Tu
es domine qui vite et mortis habes potestatem, et de
ducis ad portas mortis et reducis. Homo
autem occidit quidem per malitiam animam suam,
et cum exierit spiritus non revertetur, nec revocabit
animam que recepta est. Sed tuam manum effu
gere impossibile est. Negantes enim nosse te
impii, per fortitudinem brachii tui flagel
lati sunt: novis aquis et grandinibus et plu
viis persecutionem passi sunt, et per ignem consump
ti. Quod enim mirabile erat, in aqua que omnia
extinguit plus ignis valebat. Vindex
est enim orbis iustorum. Quodam enim tempore man
suetabatur ignis, ne comburerentur que ad
impios missa erant animalia, sed ut ipsi vi
dentes scirent quoniam dei iudicio patiebantur
persecutionem. Et quodam tempore in aqua supra virtu
tem ignis undique exardebat, ut iniqu
e terre nationem exterminaret. Pro quibus an
gelorum esca nutristi populum tuum, et paratum
panem de celo prestitisti illis sine labore om
ne delectamentum in se habentem et omnis sapo
ris suavitatem. Substantia enim tua dulcedinem
tuam quam in filios habes ostendebat, et
deserviens uniuscuiusque voluntati, ad quod
quisque volebat convertebatur. Nix autem et glacies
sustinebant vim ignis et non tabescebant,
ut scirent quoniam fructus inimicorum exter
minabat ignis ardens in grandine et
in pluvia coruscans. Hoc autem iterum ut nutrirentur — vel pluvia
iusti, ignis etiam sue virtutis oblitus est.
Creatura enim tibi factori deserviens
exardescit in tormentum adversus iniustos,
et lenior fit ad benefaciendum pro his qui
in te confidunt. Propter hoc et tunc in omnia
transfigurata omnium nutrici gratie tue deser
viebat ad voluntatem eorum qui a te
desiderabant. Ut scirent filii tui quos
dilexisti domine quoniam non nativitatis fructus — al. vel naturitatis
pascunt homines, sed sermo tuus hos qui in te
crediderint conservat. Quod enim ab igne non
poterat exterminari, statim ab exiguo ra
dio solis calefactum tabescebat, ut notum
omnibus esset quoniam oportet prevenire solem ad
benedictionem tuam, et ad ortum lucis te adora
re. Ingrati enim spes tamquam hybernalis glaci
es tabescet, et disperiet tamquam aqua supervacua.

XVII.

Magna enim sunt iudicia tua domine et in
enarrabilia verba tua: propter hoc indisci — hoc
plinate anime erraverunt. Dum enim persuasum
habent iniqui posse dominari nationi sancte,
vinculis tenebrarum et longe noctis compediti,
inclusi sub tectis fugitivi perpetue provi
dentie iacuerunt. Et dum putant se la
tere in obscuris peccatis, tenebroso oblivio
nis velamento dispersi sunt, paventes hor
rende et cum admiratione nimia perturba
ti. Neque enim que continebat illos spelun
ca sine timore custodiebat, quoniam sonitus
descendens perturbabat illos, et persone triste
illis apparentes pavorem prestabant.
Et ignis quidem nulla vis poterat illis

perducere lumen, nec siderum limpide flamme illuminare poterant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis timore plenus, et timore perculsi illius que non videbatur faciei, estimabant deteriora esse que videbantur. Magice artis appositi erant derisus, et sapientie gloriationis correptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant timores et perturbationes expellere se ab anima languente, hii cum derisu pleni timore languebant. Nam et si nihil illos ex monstris perturbabat, transitu animalium et serpentium sibilatione commoti tremebundi peribant, et aerem quem nulla ratione quis effugere posset negantes se videre. Frequenter enim preoccupant pessima, redarguente conscientia. Cum sit enim timida nequitia, dat testimonium condemnationi. Semper enim presumit seva, perturbata conscientia. Nihil enim est timor nisi proditio cogitationis auxiliorum. Et dum ab intus minor est expectatio, maiorem putat inscientiam eius cause de qua tormentum prestat. Illi autem qui impotentem vere noctem, et ab infimis et ab altissimis inferis supervenientem, eundem somnum dormientes, aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando anime deficiebant traductione; subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut pastor aut agri laborum operarius preoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem. Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis, aut vis aque decurrentis nimium, aut sonus validus precipitatarum petrarum, aut ludentium animalium cursus invisus, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus echo, deficientes faciebant illos pre timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum que superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

XVIII

Sanctis autem tuis maxima erat lux, et horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi eadem passi erant, magnificabant te, et qui ante lesi erant, quia non ledebantur, gratias agebant, et ut esset differentia, donum petebant. Propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignote vie, et solem sine lesura boni hospitii prestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen seculo dari. Cum cogitarent iustorum occidere infantes, et uno exposito filio et liberato, in traductionem illorum multitudinem tulisti filiorum, et pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa enim nox cognita est ante a patribus nostris, ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt, animequiores essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum, iniustorum autem exterminatio. Sicut enim lesisti adversarios, sic et nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum, et iustitie legem in concordia disposuerunt, similiter et bona et mala recepturos iustos, patrum iam decantantes laudes. Resonabat autem inconveniens inimicorum vox, et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantum. Simili autem pena servus cum domino afflictus est, et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant, quoniam uno momento que erat preclarior natio eorum exterminata est. De omnibus enim non credentes propter veneficia, tunc vero primum fuit exterminium primogenitorum

de altissimis

spoponderunt populum dei se esse. Cum enim quietum
silentium contineret omnia, et nox in suo cursu
medium iter haberet, omnipotens sermo tuus
domine exiliens de celo a regalibus sedibus, du-
rus debellator in mediam exterminii
terram prosilivit. gladius acutus insimula-
tum imperium tuum portans, et stans replevit om-
nia morte, et usque ad celum attingebat
stans in terra. Tunc continuo visus somnio-
rum malorum turbaverunt illos, et timores super-
venerunt insperati. et alius alibi proiectus semi-
vivus, propter quam moriebatur causam demonstrabat
mortis. Visiones enim que illos turbaverunt
hec premonebant, ne inscii quare mala patiebantur
perirent. Tetigit autem tunc et iustos temptatio
mortis, et commotio in heremo facta est mul-
titudinis. Sed non diu permansit ira tua. Pro-
perans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens
servitutis sue scutum orationem, et per incensum de-
precationem allegans, restitit ire et finem posuit
necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus.
Vicit autem turbas non in virtute corporis, nec arma-
ture potentia, sed verbo illum qui se vex-
abat subiecit, iuramenta parentum et testamen-
tum commemorans. Cum enim iam acervatim ceci-
dissent super alterutrum mortui, interstitit et am-
putavit impetum, et divisit illam que ad
vivos ducebat viam. In veste enim poderis quam
habebat, totus erat orbis terrarum, et parentum
magnalia in quatuor ordinibus lapidum
erant sculpta, et magnificentia tua in dia-
demate capitis illius erat scripta. His autem
cessit qui exterminabat, et hec extimuit. Erat
enim sola temptatio ire sufficiens.
XIX Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira
supervenit. Prescierat enim et futura illorum. quoniam
cum ipsi reversi essent et permisissent ut se
ducerent, et cum magna sollicitudine premi-
sissent illos, consequebantur illos penitentia
acti. Adhuc enim inter manus habentes luc-
tum, et deplorantes ad monumenta mortuo-
rum, aliam sibi assumpserunt cogitationem inscie-
tie, et quos rogantes proiecerant, hos tamquam fugi-
tivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc
finem digna necessitas, et horum que acciderant com-
memorationem amittebant, ut que deerant
tormentis repleret punitio, et populus quidem
tuus mirabiliter transiret, illi autem novam ·ex· illi
mortem invenirent. Omnis enim creatura ad su-
um genus ab initio refigurabatur, deserviens tuis pre-
ceptis, ut pueri tui custodirentur illesi.
Nam nubes castra illorum obumbrabat, et ex
aqua que ante erat terra arida apparuit, et in ma-
ri rubro via sine impedimento, et campus
germinans de profundo nimio, per quem omnis na-
tio transivit que tegebatur tua manu, vi-
dentes tua mirabilia et monstra. Tamquam e-
qui depaverunt escam, et tamquam agni exulta-
verunt magnificantes te domine qui liberasti
illos. Memores enim erant adhuc eorum que
in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro
natione animalium produxit terra muscas, et pro
piscibus eructavit fluvius multitudinem
ranarum. Novissime autem viderunt novam
creaturam avium, cum adducti concupis-
centia postulaverunt escas epulationis. In al-
locutione enim desiderii ascendit illis de
mari ortigometra, et vexationes pec-
catoribus supervenerunt, non sine illis que ante fac-
ta erant argumentis per vim fulminum. l. per vim
Iuste enim patiebantur secundum suas nequitias.
Etenim detestabiliorem inhospitalitatem
instituerunt. Alii quidem ignotos non recipie-
bant advenas, alii autem bonos hospites
in servitutem accipiebant, et non solum hec, sed
alius quidem erat respectus illorum, quia inviti
recipiebant extraneos. Qui autem cum letitia re-
ceperunt hos qui eisdem usi erant iusti-
tiis, sevissimis afflixerunt doloribus. Per-
cussi sunt autem cecitate sicut illi in fori-
bus iusti qui subitaneis cooperti essent te-
nebris, unusquisque hostii sui transitum
querebat. In se enim elementa dum convertun-
tur, sicut in organo qualitatis sonus inmuta-

et omnia sonum suum custodiunt, unde estimari ex ipso certo visu potest. Agrestia enim in aquatica convertebantur, et quecumque erant natantia in terram transibant. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, et aqua extinguentis nature obliviscebatur. Flamme e contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium, nec dissolvebant illam que facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim, Domine, magnificasti populum tuum et honorasti, et non despexisti in omni tempore et in omni loco assistens eis.

Explicit liber Sapientie. Incipit prologus in Ecclesiasticum.

Multorum nobis et magnorum per legem et prophetas aliosque qui secuti sunt illos sapientiam demonstratam, in quibus oportet laudare Israel doctrine et sapientie causa, quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed et extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Iesus postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis et prophetarum et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt, voluit et ipse scribere aliquid horum que ad doctrinam et sapientiam pertinent, ut desiderantes discere et illorum periti facti, magis magisque attenderent animo et confirmarentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benivolentia et attentiori studio lectionem facere, et veniam habere in illis in quibus videmur sequentes imaginem sapientie deficere in verborum compositione. Nam deficiunt et verba hebraica quando fuerint translata ad alteram linguam. Non solum autem hec, sed et ipsa lex et prophete ceteraque aliorum librorum non parvam habent differentiam quando inter se dicuntur. Nam in octavo et tricesimo anno temporibus Ptolomei Evergetis regis postquam perveni in Egyptum et cum multum temporis ibi fecissem, inveni ibi libros relictos non parve neque contempnende doctrine. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi librum istum. Et multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa que ad finem ducunt librum dare, et illis qui volunt animum intendere et discere quemadmodum oporteat instituere mores qui secundum legem Domini proposuerunt vitam agere.

Explicit prologus. Incipit liber Ecclesiasticus.

Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper et est ante evum. Harenam maris et pluvie guttas et dies seculi quis dinumeravit? Altitudinem celi et latitudinem terre et profundum abyssi quis dimensus est? Sapientiam Dei precedentem omnia quis investigavit? Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentie ab evo. Fons sapientie verbum Dei in excelsis, et ingressus illius mandata eterna. Radix sapientie cui revelata est, et astutias illius quis agnovit? Disciplina sapientie cui revelata est et manifestata, et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Unus est altissimus creator omnium omnipotens et rex potens et metuendus nimis, sedens super thronum illius et dominans Deus. Ipse creavit illam spiritu sancto, et vidit et dinumeravit et mensus est. Et effudit illam super omnia opera sua et super omnem carnem secundum datum suum, et prebet illam diligentibus se. Timor Domini gloria et gloriatio et leticia et corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, et dabit leticiam et gaudium in longitudinem dierum. Timenti Dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis sue benedicetur. Dilectio Dei honorabilis sapientia; quibus autem apparuerit in visu diligunt eam in visione et in agnitione magnalium suorum. Initium sapientie timor Domini, et cum fidelibus in vulva concreatus est, et cum electis feminis graditur, et cum iustis et fidelibus agnoscitur. Timor Domini scientie religiositas; religiositas custodiet et iustificabit

Quoniam igne ... quod flagella ... quod lima ferro quod ... aurum(?) hoc tribulatio viro iusto.

cor iocunditatem atque gaudium dabit. Ti-
menti dominum bene erit et in diebus consummationis
illius benedicetur. Plenitudo sapientie timere de-
um et plenitudo a fructibus illius. Omnem domum
illius implebit a generationibus et receptacula
a thesauris illius. Corona sapientie timor do-
mini replens pacem et salutis fructum. Et
vidit et dinumeravit eam. Utraque autem sunt
dona dei. Scientiam et intellectum prudentie sapientia
compartietur et gloriam tenentium se exaltat. Ra-
dix sapientie timere dominum, rami enim eius longe-
vi. In thesauris sapientie intellectus et scientie reli-
giositas. Execratio autem peccatoribus sapientia.
Timor domini expellit peccatum. Nam qui sine ti-
more est non poterit iustificari. Iracundia enim
animositatis illius subversio illius est. Usque
in tempus sustinebit patiens et postea reddi-
tio iocunditatis. Bonus sensus usque in tempus ab-
scondet verba illius, et labia multorum enarra-
bunt sensum illius. In thesauris sapientie signi-
ficatio discipline, execratio autem peccatori cul-
tura dei. Fili concupiscens sapientiam conserva ius-
titiam et deus prebebit illam tibi. Sapientia enim et
disciplina timor domini et quod beneplacitum est
illi fides et mansuetudo et adimplebit the-
sauros illius. Non sis incredibilis timori domini
et ne accesseris ad eum duplici corde. Ne fue-
ris ypocrita in conspectu hominum et non scanda-
lizeris in labiis tuis. Attende in illis ne for-
te cadas et adducas anime tue inhonorationem
et revelet deus absconsa tua et in medio sy-
nagoge elidat te quoniam accessisti maligne
ad dominum et cor tuum plenum est dolo et fallacia.
II Fili accedens ad servitutem dei sta in iusti-
tia et timore et prepara animam tuam ad tem-
ptationem. Deprime cor tuum et sustine. Incli-
na aurem tuam et suscipe verba intellectus et ne
festines in tempore obductionis. Sustine sus-
tentationes dei, coniungere deo et sustine ut cres-
cat in novissimo vita tua. Omne quod tibi
applicitum fuerit accipe et in dolore sustine
et in humilitate tua patientiam habe. Quoniam
2. in igne probatur aurum et argentum, homi-
nes vero acceptabiles in camino humiliatio-
nis. Crede deo et recuperabit te, et dirige
viam tuam et spera in illum. Serva timorem illius et
in illo veterasce. Metuentes dominum sustine-
te misericordiam eius et non deflectatis ab illo ne
cadatis. Qui timetis dominum credite illi et
non evacuabitur merces vestra. Qui timetis
dominum sperate in illum et in oblectationem veniet
vobis misericordia. Qui timetis dominum diligi-
te illum et illuminabuntur corda vestra. Res-
picite filii nationes hominum et scitote quia
nullus speravit in domino et confusus est. Quis perma-
sit in mandatis eius et derelictus est. Aut quis
invocavit illum et despexit eum. Quoniam pius
et misericors est deus et remittet in tempore
tribulationis peccata et protector est omnibus ex-
quirentibus se in veritate. Ve duplici corde et
labiis scelestis et manibus malefacientibus, et
peccatori terram ingredienti duabus vi-
is. Ve dissolutis corde qui non credunt deo
et ideo non protegentur ab eo. Ve his qui per-
diderunt sustinentiam et qui dereliquerunt vias rec-
tas et diverterunt in vias pravas. Et quid facient
cum inspicere ceperit dominus? Qui timent dominum
non erunt incredibiles verbo illius et qui diligunt il-
lum conservabunt viam illius. Qui timent do-
minum inquirent que beneplacita sunt illi et qui
diligunt eum replebuntur lege ipsius. Qui ti-
ment dominum preparabunt corda sua et in conspec-
tu illius sanctificabunt animas suas. Qui ti-
ment dominum custodiunt mandata illius et
patientiam habebunt usque ad inspectionem illius di-
centes: Si penitentiam non egerimus incidemus
in manus dei et non in manus hominum. Secundum
enim magnitudinem ipsius sic et misericordia illius cum
Filii sapientie ecclesia iustorum et natio ipso est. III
illorum obedientia et dilectio. Iudicium
patris audite filii et sic facite ut
salvi sitis. Deus enim honoravit patrem in
filiis et iudicium matris exquirens firma-
vit in filios. Qui diligit deum exorabit

pro peccatis et continebit se ab illis. In oratione
dierum exaudietur. et sicut qui thesaurizat
ita et qui honorificat matrem suam. Qui ho
norat patrem suum iocundabitur in filiis
et in die orationis sue exaudietur. Qui hono
rat patrem suum vita vivet longiore.
et qui obedit patri refrigerabit matrem. Qui
timet dominum honorat parentes. et quasi do
minis serviet his qui se genuerunt in opere
et sermone et omni patientia. Honora patrem
tuum ut superveniat tibi benedictio a deo
et benedictio illius in novissimo manet.
Benedictio patris firmat domos filiorum.
maledictio autem matris eradicat funda
menta. Ne glorieris in contumelia patris tui
non est enim tibi gloria sed confusio. Gloria enim
hominis ex honore patris sui et dedecus filii pa
ter sine honore. Fili suscipe senectam patris
tui et ne contristes eum in vita illius. et si de
fecerit sensu veniam da et ne spernas
eum in tua virtute. Elemosina enim patris
non erit in oblivione. nam pro peccato matris
restituetur tibi bonum. et in iustitia edifi
cabitur tibi. et in die tribulationis commemora
bitur tui et sicut in sereno glacies solven
tur tua peccata. Quam male fame est qui re
linquit patrem et est maledictus a deo qui ex
asperat matrem. Fili in mansuetudine op
era tua perfice et super hominum gloriam diligeris.
Quanto magnus es humilia te in omnibus et
coram deo invenies gratiam. quoniam magna po
tentia dei solius et ab humilibus honoratur.
Altiora te ne quesieris et fortiora te ne scru
tatus fueris. sed que tibi precepit deus illa co
gita semper et in pluribus operibus eius ne fueris
curiosus. Non est enim tibi necessarium ea que
III abscondita sunt videre oculis tuis. In
supervacuis rebus noli scrutari multi
pliciter et in pluribus operibus eius non eris cu
riosus. Plurima enim super sensum hominum os
tensa sunt tibi. multos enim supplantavit
suspicio eorum et in vanitate detinuit
sensus illorum. Cor durum male habebit in no
vissimo. et qui amat periculum in illo peri
bit. Cor ingrediens duas vias non habe
bit successus. et pravus corde in illis scanda
lizabitur. Cor nequam gravabitur in dolo
ribus. et peccator adiciet ad peccandum. Synago
ge superborum non erit sanitas. frutex enim
peccati eradicabitur in illis et non intelligetur.
Cor sapientis intelligitur in sapientia. et auris
bona audiet cum omni concupiscentia sapi
entiam. Sapiens cor et intelligibile abstine
bit se a peccatis. et in operibus iustitie successus
habebit. Ignem ardentem extinguit aqua et ele
mosina resistit peccatis. Et deus prospector
est eius qui reddit gratiam. meminit in posteri
us et in tempore casus sui inveniet firmamentum.
Fili elemosinam pauperis ne fraudes. et o IIII
culos tuos ne transvertas a paupere. Animam
esurientem ne despexeris. et non exaspe
res pauperem in inopia sua. Cor inopis ne af
flixeris. et non protrahas datum angustianti.
Rogationem contribulati ne abicias. et non avertas
faciem tuam ab egeno. Ab inope ne avertas
oculos tuos propter iram. et non relinquas querentibus
tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in
amaritudine anime exaudietur deprecatio il
lius. exaudiet autem eum qui fecit illum. Congre
gationi pauperum affabilem te facito. et
presbitero humilia animam tuam et magnato
humilia caput tuum. Declina pauperi sine
tristitia aurem tuam et redde debitum tuum et
responde illi pacifica in mansuetudine. Li
bera eum qui iniuriam patitur de manu superbi
et non acide feras in anima tua. In iudican
do esto pupillis misericors ut pater et pro
viro matri illorum. et eris tu velut filius altis
simi obediens et miserebitur tui magis
quam mater. Sapientia filiis suis vitam inspirat et
suscipit inquirentes se et preibit in via iusti
tie. Et qui illam diligit diligit vitam et
qui vigilaverint ad illam complectentur pla
cationem eius. Qui tenuerint illam vitam

vel ch. v. placore — vel sanctificatio

hereditabit. et quo introibit benedicet deus.
Qui serviunt ei obsequentes erunt sancto. et eos qui dili-
gunt eam diligit deus. Qui audit illam iudi-
cat gentes. et qui intuetur illam permanebit
confidens. Si crediderit ei hereditabit illam. et
erunt in confirmatione creature illorum. quia in temp-
tatione ambulat cum eo. et in primis eligit eum. Ti-
morem et metum et probationem inducet super il-
lum. et cruciabit illum in tribulatione doctrine
sue. donec temptet eum in cogitationibus illius. et
credat anime illius. Et firmabit illum. et iter ad-
ducet directum ad illum. et letificabit illum.
et denudabit absconsa sua illi. et thesauriza-
bit super illum scientiam et intellectum iustitie.
Si autem oberraverit derelinquet eum. et tra-
det eum in manus inimici sui. Fili conserva tem-
pus et devita a malo. Pro anima tua non confun-
daris dicere verum. Est enim confusio adducens
peccatum. et est confusio adducens gloriam et gratiam.
Ne accipias faciem adversus faciem tuam. nec
adversus animam tuam mendacium. Non reverearis
proximum tuum in casu suo. nec retineas verbum
in tempore salutis. Non abscondas sapientiam
tuam in decore eius. In lingua enim agnoscitur
sapientia et sensus et scientia et doctrina in verbo sensa-
ti. et firmamentum in operibus iustitie. Non contradicas
ullo modo verbo veritatis. et de mendacio ineru-
ditionis tue confundere. Non confundaris confiteri
peccata tua. et ne subicias te omni homini pro pecca-
to. Noli resistere contra faciem potentis. nec co-
neris contra ictum fluvii. Pro iustitia agoniza-
re pro anima tua. et usque ad mortem certa
pro iustitia. et deus expugnabit pro te inimicos
tuos. Noli citatus esse in lingua tua. et in-
utilis et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut
leo in domo tua evertens domesticos tuos.
et opprimens subiectos tibi. Non sit porrecta
manus tua ad accipiendum. et ad dandum col-
V Noli attendere ad possessiones ini- lecta
quas. et ne dixeris est mihi sufficiens vita.
nihil enim proderit in tempore vindicte et obduc-
tionis. Non sequaris in fortitudine tua c-
concupiscentiam cordis tui. et ne dixeris quomodo
potui. aut quis me subiciet pro factis meis.
Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris pec-
cavi. et quid accidit mihi triste. Altissimus enim est
patiens redditor. De propitiato peccato no-
li esse sine metu. neque adicias peccatum super
peccatum. et ne dicas miseratio dei magna est
multitudinis peccatorum meorum miserebitur.
Misericordia enim et ira ab illo cito proximant. et in pec-
catores respicit ira illius. Non tardes con-
verti ad dominum. et ne differas de die in diem.
Subito enim veniet ira illius. et in tempore vin-
dicte disperdet te. Noli anxius esse in divitiis
iniustis. nihil enim proderunt in die obduc-
tionis et vindicte. Non ventiles te in omnem
ventum. et non eas in omnem viam. Sic enim pec-
cator probatur in duplici lingua. Esto firmus
in via domini et in veritate sensus tui et scientia. et pro-
sequatur te verbum pacis et iustitie. Esto
mansuetus ad audiendum verbum dei ut intel-
ligas. et cum sapientia proferas responsum verum. Si est
tibi intellectus responde proximo. sin autem sit
manus tua super os tuum. ne capiaris in
verbo indisciplinato et confundaris. Honor
et gloria in sermone sensati. lingua vero impru-
dentis subversio est illius. Non appelleris susurro
in vita tua. et lingua tua ne capiaris et con-
fundaris. Super furem enim est confusio et
penitentia. et denotatio pessima super biling- susurro
uem. susurratori autem odium et inimicitia
et contumelia. Iustifica pusillum et magnum
VI Noli fieri pro amico inimicus proximo. Similiter.
Improperium enim et contumeliam
malus hereditabit. et omnis peccator invidus
et bilinguis. Non te extollas in cogitatione
anime tue velut taurus. ne forte elidatur
virtus tua per stultitiam. et folia tua come-
dat. et fructus tuos perdat. et relinquaris
velut lignum aridum in heremo. Anima e-
nim nequam disperdet qui se habent. et in gaudium
inimicis dat illum. et deducet in sortem im-
piorum. Verbum dulce multiplicat am-

de amico

amicos et mitigat inimicos et lingua
eucharis in bono homine abundabit. Mul-
ti pacifici sint tibi et consiliarius sit tibi unus
de mille. Si possides amicum in temptatione
posside illum et ne facile credas ei te ip-
sum. Est enim amicus secundum tempus suum
et non permanebit in tempore tribulationis. Et
est amicus qui convertitur ad inimicitiam et est
amicus qui odium et rixam et convicia de-
nudabit. Est autem amicus socius mense
et non permanebit in die necessitatis. Ami-
cus si permanserit fixus erit tibi quasi coequa-
lis et in domesticis tuis fiducialiter aget.
Si humiliaverit se contra te et a facie
tua absconderit se unanimem habebis a-
micitiam bonam. Ab inimicis tuis separa-
re et ab amicis tuis attende. Amicus
fidelis protectio fortis. qui autem invenit illum
invenit thesaurum. Amico fideli nulla est
comparatio et non est digna ponderatio auri
et argenti contra bonitatem fidei illius. Ami-
cus fidelis medicamentum vite et inmor-
talitatis. et qui metuunt dominum invenient
illum. Qui timet deum eque habebit ami-
citiam bonam quoniam secundum illum erit amicus
illius. Fili a iuventute tua excipe doc-
trinam et usque ad canos invenies sapien-
tiam. Quasi is qui arat et seminat ac-
cede ad illam et sustine bonos fruc-
tus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis
et cito edes de generationibus illius. Quam aspera
VI est nimium sapientia indoctis hominibus et non per-
manebit in illa excors. Quasi lapidis
virtus probatio erit in illis et non demora-
buntur proicere illam. Sapientia enim doctrine se-
cundum nomen eius est et non multis est mani-
festa. Quibus autem agnita est permanet
usque ad conspectum dei. Audi
fili et accipe consilium intellectus et ne abicias con-
silium meum. Iniice pedem tuum in compedes il-
lius et in torques illius collum tuum. Subice
humerum tuum et porta illam et ne acce-

diaris vinculis eius. In omni animo tuo accede
ad illam et in omni virtute tua serva vias eius. con
Investiga illam et manifestabitur tibi et
continens factus ne derelinquas eam. In novis-
simis enim invenies requiem in ea et convertetur
tibi in oblectationem et erunt tibi compedes eius in protec-
tione fortitudinis et bases virtutis et torques
illius in stolam glorie. Decor enim vite est in illa et
vincula illius alligatura salutaris. Stolam
glorie indues eam et coronam gratulationis superpo-
nes tibi. Fili si attendas mihi disces eam et si acco-
modaveris animum tuum sapiens eris. Si incli-
naveris aurem tuam excipies doctrinam et si di-
lexeris audire sapiens eris. In multitudi-
ne presbiterorum prudentium sta et sapientie illorum ex
corde coniungere ut omnem narrationem dei pos-
sis audire et proverbia laudis non effugiant
te. Et si videris sensatum evigila ad eum
et gradus ostiorum eius exterat pes tuus. Cogita-
tum habe in preceptis dei et in mandatis illius ma-
xime assiduus esto. et ipse dabit tibi cor et
concupiscentia sapientie dabitur tibi.
Noli facere mala et non te apprehendent. VII
Discede ab iniquo et deficient mala abs te.
Fili non semines mala in sulcis iniustitie et non me-
tes ea in septuplum. Noli querere ab homine duca-
tum neque a rege cathedram honoris. Non
te iustifices ante deum quoniam agnitor cordis
ipse est et penes regem noli velle videri
sapiens. Noli querere fieri iudex nisi vale-
as virtute irrumpere iniquitates. ne forte
extimescas faciem potentis et ponas scan-
dalum in agilitate tua. Non pecces in mul-
titudinem civitatis nec te immittas in po-
pulum. neque alliges duplicia peccata. nec enim
in uno eris inmunis. Noli esse pusillanimis
in animo tuo. exorare et facere elemosinam
non despicias. Ne dicas in multitudine mu-
nerum meorum respiciet deus et offerente me
deo altissimo suscipiet munera mea.
Non irrideas hominem in amaritudine anime.
est enim qui humiliat et exaltat circumspector

dis. Noli arare mendaciū adūsus frēm
tuū neq; in amicū similiť facias. Noli uel
le mētiri omne mēdaciū. assiduitas enī
illi⁹ nō est bona. Noli uerbosus ee in multitu
dine pſbitoꝝ. ⁊ nō iteres uerbum in ora. oīe
Nō oderis laboriosa opa. ⁊ rusticatōm ab
altissimo creatā. Nō te reputes in multi
tudine indisciplinatoꝝ. memēto ire qm
nō tardabit. Humilia ualde spm tuū. q
uindictā carnis impii ignis ⁊ uermis.
Noli p̄uaricari in amicū pecuniā differ
enti. neq; frēm kmū auro sp̄ueris. No
sensata li discedere a muliere ⁊ bona q̄ sortitus es
in timore domini. gr̄a enī uerecundie il
lius sup aurū. Non ledas seruū opantē
in ueritate. neq; mercenariū dantē aīam su
ā. Seruus sensatus sit tibi dilect⁹ qsi aīa tua.
Nō defraudes illū libertate. neq; inopem de
linqs illū. Pecora tibi sunt? attende illis. et
si sunt utilia. pseuerent apd te. Filii tibi sūt
erudi illos. ⁊ curua illos a pueritia illoꝝ.
Filie tibi sunt. serua corp⁹ illaꝝ. ⁊ nō osten
das hylarem faciē tuā ad illas. Trade
filiam ⁊ grande opus feceris. ⁊ hoī sensato da
illam. Mulier si est tibi sedm aīam tuā. nō
piicias illam. ⁊ odibili nō credas te. In toto c
corde. Honora prēm tuū. ⁊ gemit⁹ mr̄is
tue nō obliuiscaris. Memento qm nisi p
illos nō fuisses. ⁊ retribue illis. qmō ⁊ illi t.
In tota aīa tua time dnm. ⁊ sacerdotes illi⁹
sanctifica. In omī uirtute tua dilige eū
q te fecit. ⁊ ministros ei⁹ nō derelinqs. Hono
ra dnm ex tota aīa tua. ⁊ honorifica sac
dotes. ⁊ ppurga te cū brachiis. Da illis p
tem sicut mandatū est tibi primitiaꝝ ⁊ p
gationis. ⁊ de negligentia purga te cum
paucis. Datū brachioꝝ tuoꝝ ⁊ sacrificiū
sanctificationis offeres dno ⁊ initia scōꝝ.
⁊ pauperi porrige manū tuā ut ppitia
tio ⁊ bndictio tua pficiatur. Gratia dati in
cōspectu omīs uiuentis. et mortuo nō
phibeas gr̄am. Nō desis plorantib; in cō
solatione. ⁊ cū lugentib; ambula. Nō
te pigeat uisitare infirmū. ex his enī
in dilectione firmabis. In omib; opib;
tuis memorare nouissima tua. ⁊ in
eternū nō peccabis.

VIII

Non litiges cū hoīe potente ne forte
incidas in manus illius. Nō contendas
cū uiro locuplete. ne forte cōsti
tuat litē tibi. Multos enī pdidit aurū
⁊ argentū. ⁊ usq; ad cor regum extē
dit ⁊ conuertit. Non litiges cū hoīe ling
uato. ⁊ nō strues in ignem illi⁹ ligna. Non
cōmunices hoī indocto. ne male de p
genie tua loquatur. Ne despicias hoīem
auertentē se a peccato. neq; impperes ei. Me
mento qm oms in correptione sum⁹. Ne spnas
hoīem in sua senecta. et enī ex nobis sene
scunt. Noli de mortuo inimico tuo gau
dere. sciens qm oms morimur ⁊ in gaudiū
nolumus uenire. Ne despicias narra
tionem pſbitoꝝ sapientium. ⁊ in puerbiis eoꝝ
conuersare. Ab ipsis enī disces sapiē
tiam ⁊ doctrinā intellectus. ⁊ seruire mag
natis sine querela. Non te pteat narra
tio seniorꝝ. ipi enī didicerūt a patrib;
suis. qm ab ipsis disces intellectū. ⁊ in tē
pore necessitatis dabis responsū. Non
incendas carbones peccatoꝝ arguens eos.
⁊ ne incendaris flāma ignis peccatoꝝ
eoꝝ. Ne contra faciem stes contumeliosi.
ne sedeat qsi insidiator ori tuo. Noli fe
nerari hoī fortiori te. qd si feneraueris. qsi
pditū habe. Non spondeas sup uirtu
tem tuā. qd si spoponderis. qsi restituens
cogita. Nō iudices contra iudicē.
qm sedm qd iustum est iudicat. Cum
audace nō eas in uia. ne forte grauet
mala sua in te. Ipse enī sedm uoluntatem
suā uadit. ⁊ simul cū stultitia illi⁹ peri
es. Cum iracundo nō facies rixā ⁊ cū
audace nō eas in desertū. qm qsi nichil
est ante illū sanguis. ⁊ ubi nō est adiutori

ne tradat te. Cum fatuo consilium non habeas: non enim poterunt diligere nisi que ipsis placuerunt. Coram extraneo ne facias consilium: nescis enim quid pariet. Non omni homini cor tuum manifestes: ne forte inferat tibi gratiam falsam et convicietur tibi.

IX. Non zeles mulierem sinus tui: ne ostendat super te maliciam doctrine nequam. Non des mulieri potestatem anime tue, ne ingrediatur in virtute tua et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam: ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam: ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conspicias: ne forte scandalizeris in decore illius. Non des fornicariis animam tuam in ullo: ne perdas te et hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius. Averte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt: et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Omnis mulier que est fornicaria quasi stercus in via conculcabitur. Speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt: colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum: et non alterceris cum illa in vino: ne forte declinet cor tuum in illam, et sanguine tuo labaris in perditionem. Ne derelinquas amicum tuum antiquum: novus enim non erit similis illi. Vinum novum amicus novus: veterascet, et cum suavitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris: non enim scis que futura sit illius subversio. Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius. Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam. Communionem mortis scito: quoniam in medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi convive, et in timore dei sit gloriatio tua. Et in sensu sit tibi cogitatus dei, et omnis enarratio tua in preceptis altissimi. In manu artificum opera laudabuntur, et princeps populi in sapientia sermonis sui, in sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in civitate sua homo linguosus: et temerarius in verbo suo odibilis erit.

X. Iudex sapiens iudicabit populum suum, et principatus sensati stabilis erit. Secundum iudicem populi sic et ministri eius: et qualis rector est civitatis, tales et inhabitantes in ea. Rex insipiens perdet populum suum: et civitates inhabitabuntur per sensum prudentium. In manu dei potestas terre, et execrabilis omnis iniquitas gentium: et utilem rectorem in tempore suscitabit super illam. In manu dei potestas hominis, et super faciem scribe imponet honorem suum. Omnis iniurie proximi ne memineris, et nil agas in operibus iniurie. Odibilis coram deo et hominibus superbia: et execrabilis omnis iniquitas gentium. Regnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias et iniurias et contumelias et diversos dolos. Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra et cinis? Nihil est iniquius quam amare pecuniam: hic enim et animam suam venalem habet: quoniam in vita sua proiecit intima sua. Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum. Brevem languorem precidit medicus: sic et rex hodie est, et cras morietur. Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes et bestias et vermes. Initium superbie hominis apostatare a deo: quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius: quoniam initium peccati omnis est superbia. Qui tenuerit illam adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem. Propterea exhonoravit dominus conventus malorum, et destruxit eos usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit deus, et sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit deus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium evertit dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum. Arefecit ex ipsis, et disperdidit illos, et cessare fecit memoriam eorum a terra. Perdidit de

memoriam superborum et reliquit memoriam humilium sensu. Non est creata hominibus superbia neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc quod timet Deum; semen autem hoc exhonorabitur quod praeterit mandata Domini. In medio fratrum rector illorum in honore, et qui timent Dominum erunt in oculis illius. Gloria divitum honoratorum et pauperum timor Dei est. Noli despicere hominem iustum pauperem, et noli magnificare virum peccatorem divitem. Magnus est iudex et potens est in honore, et non est maior illo qui timet Deum. Servo sensato liberi servient, et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, et inscius non honorabitur. Noli extollere te in faciendo opere tuo, et noli cunctari in tempore angustiae. Melior est qui operatur et abundat in omnibus, quam qui gloriatur et eget pane. Fili, in mansuetudine serva animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis iustificabit? Et quis honorificabit exhonorantem animam suam? Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum, et est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia? Et qui gloriatur in substantia, paupertatem vereatur.

XI. Sapientia humiliati exaltabit caput illius, et in medio magnatorum consedere illum faciet. Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo. Brevis est in volatilibus apis, et initium dulcoris habet fructus illius. In vestitu ne glorieris umquam, nec in die honoris tui extollaris, quoniam mirabilia opera Altissimi solius, et gloriosa et absconsa et invisa opera illius. Multi tyranni sederunt in throno, et insuspicabilis portavit diadema. Multi potentes oppressi sunt valide, et gloriosi traditi sunt in manus alterorum. Priusquam interroges ne vituperes quemquam, et cum interrogaveris corripe iuste. Priusquam audias ne respondeas verbum, et in medio sermonum ne adicias loqui. De ea re quae te non molestat ne certeris, et in iudicio peccantium

v(taui)

ne consistas. Fili, ne in multis sint actus tui, et si dives fueris non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris non apprehendes, et non effugies si praecesseris. Est homo laborans et festinans et dolens impius, et tanto magis non habundat. Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute et habundans paupertate, et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit illum ab humilitate ipsius, et exaltavit caput eius, et mirati sunt in eo multi et honoraverunt Deum. Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt. Dona Dei permanent iustis, et profectus illius successus habebit in aeternum. Est qui locupletatur parce agendo, et haec pars mercedis illius in eo quod dicit: Inveni requiem mihi, et nunc manducabo de bonis meis solus; et nescit quod tempus praeteriet, et relinquet omnia aliis et morietur. Sta in testamento tuo et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce. Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem in Deo et mane in loco tuo; facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem. Benedictio Dei in mercedem iusti festinat, et in honore veloci processus illius fructificat. Ne dicas: Quid est mihi opus, et quae erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas: Sufficiens mihi sum, et quid ex hoc pessimabor? In die bonorum ne immemor sis malorum, et in die malorum ne immemor sis bonorum, quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Malitia unius horae oblivionem facit luxuriae magnae, et in fine hominis denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam, multae enim insidiae sunt tren dolosi. Sicut enim eructant praecordia foetentium, et sicut perdix inducitur in caveam et ut caprea in laqueum, sic et cor superborum, et sicut prospector videns casum proximi sui. Bona enim in mala convertens insidiatur, et in elec

tis imponet maculam. A scintilla una
augetur ignis, et ab uno doloso augetur
sanguis. Homo uero peccator sanguini insidi
atur. Attende te a pestifero: fabricat enim ma
la, ne forte inducat super te subsannati
onem in perpetuum. Admitte ad te alieni
genam, et subuertet te in turbine, et abaliena
bit te a uiis tuis propriis.

XII Si benefeceris, scito cui feceris, et erit gratia
in bonis tuis multa. Benefac iusto et
inuenies retributionem magnam, et si non ab
ipso, certe a Domino. Non est enim ei bene qui as
siduus est in malis et elemosinam non danti,
quoniam et Altissimus odio habet peccatores et mi
sertus est penitentibus. Da misericor
di et ne suscipias peccatorem, et impiis et
peccatoribus reddet uindictam, custodiens e
os in diem uindicte. Da bono et non receperis pec
catorem. Benefac humili et non dederis im
pio. Prohibe panes illi dari, ne in ipsis potior
te sit. Nam duplicia mala inuenies
in omnibus bonis quecumque feceris illi, quia et
Altissimus odio habet peccatores et impiis red
det uindictam. Non agnoscetur in bonis a
micus, et non abscondetur in malis inimicus.
In bonis uiri inimici illius in tristicia, et ma
licia illius agnitus est amicus. Non credas i
nimico tuo in eternum: sicut enim eramentum eru
ginat nequitia illius. Et si humiliatus ua
dat curuus, obfirma animum tuum et
custodi te ab illo. Non statuas illum
penes te, nec sedeat ad dexteram tuam,
ne conuersus stet in loco suo, ne forte conuersus in
locum tuum inquirat cathedram tuam, et in
nouissimo cognoscas uerba mea et in ser
monibus meis stimuleris. Quis medebitur
incantatori a serpente percusso, et omnibus
qui appropiant bestiis? Sic et qui comitatur
cum uiro iniquo et obuolutus est in peccatis eius.
Una hora tecum permanebit, si autem de
clinaueris, non supportabit te. In labiis
suis indulcat inimicus, et in corde suo in
sidiatur ut subuertat te in foueam. In oculis
suis lacrimatur inimicus, et si inuenerit tempus
non satiabitur sanguine. Et si incurrerint tibi
mala, inuenies eum illic priorem. In oculis
suis lacrimabitur inimicus, et quasi adiuuans
suffodiet plantas tuas. Caput suum mo
uebit et plaudet manu, et multa susur
rans commutabit uultum suum.

XIII Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea, et qui
communicauerit superbo induet superbi
am. Pondus super se tollet qui honestiori se com
municat. Et ditiori te ne socius fueris. Quid commu
nicabit cacabus ad ollam? Quando autem se colli
serint, olla confringetur. Diues iniuste egit
et fremet; pauper autem lesus tacebit. Si lar
gitus fueris, assumet te, et si non habueris,
derelinquet te. Si habes, conuiuet tecum et eua
cuabit te, et ipse non dolebit super te. Si ne
cessarius illi fueris, supplantabit te, et subri
dens spem dabit, narrabit tibi bona, et dicet:
Quid opus est tibi? Et confundet te in cibis
suis, donec te exinaniat bis et ter, et in nouissimo
deridebit te, et postea uidens derelinquet te, et ca
put suum mouebit super te. Humiliare Deo et expec
ta manus eius. Attende ne seductus in stulti
tia humilieris. Noli esse humilis in sapien
tia, ne humiliatus in stultitiam seducaris. Ad
uocatus a potentiore discede; ex hoc enim magis
te aduocabit. Ne improbus sis, ne impingaris,
et ne longe sis ab eo, ne eas in obliuionem.
Ne retineas ex equo loqui cum eo, nec cre
das multis uerbis illius: ex multa enim loquela
temptabit te, et subridens interrogabit te de
absconditis tuis. Immitis animus illius con
seruabit uerba tua, et non parcet de mali
cia et de uinculis. Caue tibi et attende diligen
ter auditui tuo, quoniam cum subuersione tua am
bulas. Audiens uero illa quasi in sompnis uide et
euigilabis. Omni uita tua dilige Deum
et inuoca eum in salute tua. Omne animal dili
git simile sibi, sic et omnis homo proximum sibi. O
mnis caro ad similem sibi coniungetur, et omnis

homo similis sibi sociabitur. Si communicabit lupus
agno aliquando sic peccator iusto. Quae communicatio
sancto homini ad canem. aut quae pars bona
diviti ad pauperem. Venatio leonis ona
ger in heremo. sic pascua sunt divitum
pauperes. et sicut abominatio est superbo hu
militas. sic execratio divitis pauper. Dives
commotus ab amicis confirmatur. humilis
autem cum ceciderit expelletur a notis. Diviti de
cepto multi recuperatores. locutus est superbe
et iustificaverunt illum. Humilis deceptus est
insuper et arguitur. locutus est sensate et non
datus est ei locus. Dives locutus est et omnes
tacuerunt et verbum illius usque ad nubes per
ducent. Pauper locutus est et dicunt quis est
hic. Et si offenderit subvertent illum. Bona
est substantia cui non est peccatum in conscientia et ne
quissima paupertas in ore impii. Cor ho
minis immutat faciem illius sive in bona
sive in mala. Vestigium cordis boni et faci
em bonam difficile invenies et cum labore.

XIIII

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore
suo et non est stimulatus in tristitia delicti.
Felix qui non habuit animi sui tristitiam et non exci
dit a spe sua. Viro cupido et tenaci sine
ratione est substantia. et homini livido ad quid aurum.
Qui acervat ex animo suo iniuste aliis congre
gat et in bonis illius alius luxuriabitur. Qui sibi
nequam est cui alii bonus erit. Et non iocunda
bitur in bonis suis. Qui sibi invidet nihil est illo
nequius et haec redditio est malitiae illius. Et si
benefecerit ignoranter et non volens facit et
in novissimo manifestabit malitiam
suam. Nequam est oculus lividi et avertens faci
em et despiciens animam suam. Insatiabilis
oculus cupidi in parte iniquitatis non satia
bitur donec consumat iniustitiam arefaci
ens animam suam. Oculus malus ad mala. et
non satiabitur pane et indigens et in tristitia erit
super mensam suam. Fili si habes benefac
tecum et dignas deo oblationes offer. Me
mor esto quoniam mors non tardabit et testa
mentum inferorum quia demonstratum est
tibi. Testamentum enim huius mundi morte morietur.
Ante mortem benefac amico tuo et secundum
vires tuas exporrigens da pauperi. Non
defrauderis a die bono et particula boni
doni non te praetereat. Nonne aliis relinques
dolores et labores tuos. In divisione sor
tis da et accipe et iustifica animam tuam. Ante
obitum tuum operare iustitiam quoniam non est
apud inferos invenire cibum. Omnis ca
ro sicut foenum veterascet et sicut folium
fructificans in arbore viridi. Alia ge
nerantur et alia deiciuntur sic generatio carnis
et sanguinis. alia finitur et alia nascitur. O
mne opus corruptibile in fine deficiet et
qui illud operatur ibit cum illo. Et omne
opus electum iustificabitur et qui operatur illud
honorabitur in illo. Beatus vir qui in sa
pientia sua morabitur et qui in iustitia me
ditabitur et in sensu cogitabit circumspectio
nem dei. Qui excogitat vias illius in suo
corde et in absconditis illius intelligens vadens
post illam quasi investigator et in viis illius con
sistet. Qui respicit per fenestras eius et in ianu
is illius audiens. qui requiescit iuxta domum
illius et in parietibus illius figens palum. statuet
et casulam suam ad manus illius et re
quiescet in casula illius bona per aevum. sta
tuet filios suos sub tegmine illius. et sub
ramis illius morabitur. protegetur sub teg
mine illius a fervore eius. et in gloria eius
requiescet.

XV

Qui timet deum faciet bona et qui con
tinens est iustitiae apprehendet illam
et obviabit illi quasi mater honorificata et
quasi mulier a virginitate suscipiet illum.
Cibabit illum pane vitae et intellectus et
aqua sapientiae salutaris potabit illum et firma
bitur in illo et non flectetur et continebit illum
et non confundetur et exaltabit illum apud proximos
suos. In medio ecclesiae aperiet os eius
et adimplebit illum spiritu sapientiae et intellectus et

illum: et stolam glorie induet eum. Iocunditatem et exultationem thesaurizabit super eum, et nomine eterno hereditabit illum. Homines stulti non apprehendent illam, et homines sensati obviabunt illi. Homines stulti non aspicient eam: longe enim abest a superbia et dolo. Viri mendaces non erunt illius memores, et viri veraces invenientur in illa, et successum habebunt usque ad inspectionem dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris, quoniam non est a deo missa. Quoniam a deo profecta est sapientia. Sapientie enim dei astabit laus, et in ore fideli habundabit, et dominator dabit illi. Ne dixeris per deum abest: que enim odit ne feceris. Non dicas: Ille me implanavit: non enim necessarii sunt ei homines impii. Omne execramentum erroris odit deus, et non erit amabile timentibus illum. Deus ab initio constituit hominem, et reliquit illum in manu consilii sui. Adiecit mandata et precepta sua. Si volueris mandata conservare, conservabunt te, et in perpetuum fidem placitam servare. Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita et mors, bonum et malum: quod placuerit ei dabitur illi: quoniam multa sapientia dei, et fortis in potentia, videns omnes sine intermissione. Oculi domini ad timentes eum, et ipse agnoscit omnem operam hominis. Nemini mandavit impie agere, et nemini dedit spatium peccandi. Non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium et inutilium.

XVI

Ne iocunderis in filiis impiis si multiplicentur: nec oblecteris super ipsos si non est timor dei in illis. Non credas vite illorum, et ne respexeris labores illorum. Melior est enim unus timens deum, quam mille filii impii. Et utile est mori sine filiis, quam relinquere filios impios. Ab uno sensato inhabitabitur patria, tribus impiorum deseretur. Multa talia vidit oculus meus, et fortiora horum audivit auris mea. In synagoga peccantium exardebit ignis, et in gente incredibili exardescet ira. Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes qui destructi sunt confidentes sue virtuti: et non pepercit peregrinationi Loth, et execratus est illos pre superbia illorum. Non misertus est illis, gentem totam perdens, et extollentem se in suis peccatis. Et sicut sexcenta milia peditum qui congregati sunt in duritia cordis sui: et si unus fuisset cervicatus, mirum si fuisset immunis. Misericordia enim et ira est cum illo. Potens est exoratio et effundens iram: secundum misericordiam suam, sic correptio illius hominem secundum opera sua iudicat. Non effugiet in rapina peccator, et non retardabit sufferentia misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum, et secundum intellectum peregrinationis ipsius. Non dicas: A deo abscondar, et ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscar: que est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce celum et celi celorum, abyssus et universa terra, et que in eis sunt in conspectu illius commovebuntur, montes simul et colles et fundamenta terre: cum conspexerit illa deus, tremore concutientur. Et in omnibus his insensatum est cor: et omne cor intelligitur ab illo: et vias illius quis intelligit, et procellam quam nec oculus videbit hominis? Nam plurima opera illius sunt in absconsis: sed opera iustitie eius quis enuntiabit? aut quis sustinebit? Longe enim est testamentum a quibusdam, et interrogatio omnium in consummatione. Qui minoratur corde cogitat inania, et vir imprudens et errans cogitat stulta. Audi me fili, et disce disciplinam sensus, et in verbis meis attende in corde tuo, et dicam in equitate disciplinam, et scrutabor enarrare sapientiam: et in verbis meis attende in corde tuo, et dico in equitate spiritus virtutes quas posuit deus in opera sua ab initio, et in veritate enuntio scientiam eius. In iudicio dei opera

ipsius. Ab initio et ab institutione hominum ipsorum dis-
tinxit partes illorum et initia ipsorum in gentibus
suis. Ornavit in eternum opera illorum nec esurie-
runt nec laboraverunt et non destiterunt ab operibus
suis. Unusquisque proximum suum non angustiabit
usque in eternum. Non sis incredibilis verbo illius. Post
hec deus in terram respexit et implevit illam
bonis suis. Anima enim omnis vitalis denuntiavit ante
faciem ipsius et in ipsam iterum reversio illorum.

XVII

Deus creavit de terra hominem et secundum imaginem
suam fecit illum et iterum convertit illum in
ipsam et secundum se vestivit illum virtute. Numerum
dierum et tempus dedit illi et dedit illi potestatem
eorum que sunt super terram. Posuit timorem illius
super omnem carnem et dominatus est bestiarum
et volatilium. Creavit ex ipso adiutorium
simile sibi. Consilium et linguam et oculos et
aures et cor dedit illis excogitandi et
disciplina intellectus replevit illos. Cre-
avit illis scientiam spiritus sensu implevit cor
illorum et bona et mala ostendit illis. Po-
suit oculum suum super corda illorum ostendere
illis magnalia operum suorum ut nomen
sanctificationis collaudent et gloriari in mira-
bilibus eius ut magnalia enarrent operum
eius. Addidit illis disciplinam et legem vi-
te hereditavit illos. Testamentum eternum
constituit cum illis et iustitiam et iudicia sua
ostendit illis. Et magnalia honoris
eius vidit oculus eorum et honorem vocis au-
dierunt aures illorum et dixit illis. Attendite
ab omni iniquo. Et mandavit illis
unicuique de proximo. Vie illorum coram
ipso sunt semper non sunt absconse ab oculis ip-
sius. In unamquamque gentem preposuit recto-
rem et pars dei israel facta est manifesta.
Omnia opera illorum velut sol in conspectu
dei et oculi eius sine intermissione inspicien-
tes in viis eorum. Non sunt absconsa testamen-
ta per iniquitatem eorum et omnes iniquita-
tes eorum in conspectu dei. Elemosina viri
quasi signaculum cum ipso et gratiam hominis quasi pupil-
lam conservabit et postea resurget et re-
tribuet illis retributionem unicuique in caput
ipsorum et convertet in interiores partes terre.
Penitentibus autem dedit viam iustitie et
confirmavit deficientes sustinere et des-
tinavit illis sortem veritatis. Convertere ad
dominum et relinque peccata tua. Precare ante
faciem domini et minue offendicula. Rever-
tere ad dominum et averte ab iniustitia tua et ni-
mis odito execrationem. Et cognosce iu-
stitias et iudicia dei et sta in sorte proposi-
tionis et orationis altissimi dei. In partes
vade seculi sancti cum vivis et dantibus con-
fessionem deo. Non demoreris in errore
impiorum ante mortem confitere. A mortuo
quasi nichil perit confessio. Confiteberis vi-
vens vivus et sanus confiteberis et laudabis
deum et gloriaberis in miserationibus illius. Quam
magna misericordia dei et propitiatio illius conver-
tentibus ad se. Nec enim omnia possunt esse
in hominibus quoniam non est immortalis filius ho-
minis et in vanitate malicie placuerunt.
Quid lucidius sole? Et hic deficiet. Aut
quid nequius quam quod excogitavit caro et san-
guis? Et hoc arguetur. Virtutem alti-
tudinis celi ipse conspicit et omnes homi-
nes terra et cinis.

XVIII

Qui vivit in eternum creavit omnia simul.
Deus solus iustificabitur et manet invic-
tus rex in eternum. Quis sufficiet enar-
rare opera illius? Quis enim investigabit ma-
gnalia eius? Virtutem autem magnitu-
dinis eius quis enuntiabit? Aut quis
adiciet enarrare misericordiam eius? Non est mi-
nuere neque adicere nec est invenire
magnalia dei. Cum consummaverit homo
tunc incipiet et cum quieverit operabitur.
Quid est homo et que est gratia eius et quid est
bonum aut quid nequam illius? Numerus
dierum hominum ut multum centum anni quasi
gutte aque maris deputati sunt et sicut
calculus arene sic exigui anni in die e-

ni. Propter hoc paciens est deus in illis et ef-
fundit super eos misericordiam suam. Vidit pre-
sumptionem cordis illorum quoniam mala est: et cog-
novit subversionem illorum quoniam nequam est. Ideo
adimplevit propitiationem suam in illis: et osten-
dit illis viam equitatis. Miseratio hominis
circa proximum suum: misericordia autem dei super omnem
carnem. Qui misericordiam habet docet et erudit quasi
pastor gregem suum. Miseretur excipiens
doctrinam miserationis: et qui festinat in
iudiciis eius. Fili in bonis non des querelam
et in omni dato ne des tristiciam verbi mali.
Nonne ardorem refrigerabit ros? Sic et ver-
bum melius quam datum. Nonne ecce verbum
super datum bonum? Sed utraque cum homine ius-
tificato. Stultus acriter improperabit: et
datum indisciplinati tabescere facit ocu-
los. Ante iudicium para iusticiam tibi: et antequam
loquaris disce. Ante languorem adhibe medi-
cinam: et ante iudicium interroga te ipsum: et
in conspectu dei invenies propitiationem. Ante
languorem humilia te: et in tempore infir-
mitatis ostende conversationem tuam. Non
impediaris orare semper: et non verearis usque ad
mortem iustificari: quoniam merces dei manet
in eternum. Ante orationem prepara animam tuam: et noli
esse quasi homo qui temptat deum. Memento ire
in die consummationis: et tempus retributionis in con-
versatione faciei. Memento paupertatis in tem-
pore habundantie: et necessitatem paupta-
tis in die divitiarum. A mane usque ad ves-
peram inmutabitur tempus: et hec omnia citata
in oculis dei. Homo sapiens in omnibus metuet:
et in diebus delictorum attendet ab inertia.
Omnis astutus agnoscit sapientiam: et inve-
nienti eam dabit confessionem. Sensati in
verbis et ipsi sapienter egerunt: et intellexerunt
veritatem et iusticiam: et impluerunt pro-
verbia et iudicia. Post concupiscentias tuas
non eas: et a voluntate tua avertere. Si pre-
stes anime concupiscentias eius: faciet te
in gaudium inimicis tuis. Ne oblecteris

[marginal note:] hic dominum temptare ... non ... desiderium ... ac ... aperuit.

in turbis nec in modicis: assidua enim est com-
missio illorum. Ne fueris mediocris in con-
tentione ex fenore: et non est tibi nichil in sac-
culo: eris enim invidus vite tue. [anime]
XIX Operarius ebriosus non locupletabitur: et qui
spernit modica paulatim decidet. Vi-
num et mulieres apostatare faciunt sapi-
entes: et arguunt sensatos. Et qui se iun-
git fornicariis erit nequam. Putredo
et vermes hereditabunt illum: et extolletur
in exemplum maius: et tolletur de numero
anima eius. Qui credit cito levis corde est: et
minorabitur: et qui delinquit in animam suam insuper
habebitur. Qui gaudet iniquitate deno-
tabitur: et qui odit correptionem minuetur
vita: et qui odit loquacitatem extinguit ma-
liciam. Qui peccat in animam suam penitebit:
et qui iocundatur in malicia denotabitur. Ne ite-
res verbum nequam et durum: et non minoraberis.
Amico et inimico noli narrare sensum
tuum: et si est tibi delictum noli denudare. Au-
diet enim te et custodiet te: et quasi defendens
peccatum odiet te: et sic aderit tibi semper.
Audisti verbum adversus proximum tuum:
commoriatur in te fidens quoniam non te disrum-
pet. A facie verbi parturit fatuus tam-
quam gemitus partus infantis. Sagitta in-
fixa femori carnis: sic verbum in corde
stulti. Corripe amicum ne forte non
intellexerit: et dicat non feci: aut si
fecerit ne iterum addat facere. Corripe
proximum ne forte non dixerit: et si dixerit
ne forte iteret. Corripe amicum: se-
pe enim fit commissio: et non omni verbo cre-
das. Est qui labitur lingua sua sed non
ex animo. Quis est enim qui non deliquerit
in lingua sua? Corripe proximum an-
tequam commineris: et da locum timori altis-
simi. Quia omnis sapientia timor dei: et in illa
timere deum. Et in omni sapientia dispositio
legis: et non est sapientia nequitie disci-
plina: et non est cogitatus boni. Peccatorum

prudentia est prudentie nequitia et ipsa
execratio et est insipiens qui minuitur
sapientia. Melior est homo qui deficit sapientia
et deficiens sensu in timore quam qui habun
dat sensu et transgreditur legem altissimi.
Est solertia certa et ipsa iniqua et est qui
emittit verbum certum enarrans veritatem.
Est qui nequiter humiliat se et interiora eius
plena sunt dolo et est iustus qui se nimi
um submittit a multa humilitate et est
iustus qui inclinat faciem et fingit non vi
dere quod ignoratum est et si ab imbecillitate
virium vetetur peccare si invenerit tempus ma
lefaciendi malefaciet. Ex visu cog
noscitur vir et ab occursu faciei cognoscitur
sensatus. Amictus corporis et risus den
tium et ingressus hominis enuntiant de illo.
Est correptio mendax in ira contumeliosi et
est iudicium quod non probatur esse bonum et est
tacens et ipse est prudens.

XX Quam bonum est arguere quam irasci et confiten
tem in oratione non prohibere. Concupiscentia
spadonis devirginavit iuvenculam sic
qui facit per vim iudicium iniquum. Quam bo
num est correptum manifestare penitentiam sic e
nim effugies voluntarium peccatum. Est tacens
qui invenitur sapiens et est odibilis qui procax est
ad loquendum. Est autem tacens non habens sensum
loquele et est tacens sciens tempus apti temporis.
Homo sapiens tacebit usque ad tempus. lascivus
autem et imprudens non servabunt tempus. Qui multis
utitur verbis ledit animam suam et qui potestatem sibi
assumit iniuste odietur. Est processio in malis
viro indisciplinato et est inventio in detrimen
tum. Est datum quod non est utile et est datum
cuius retributio duplex. Est propter gloriam mi
noratio et est qui ad humilitatem suam levabit
caput. Est qui multa redimat modico pre
cio restituens ea in septuplum. Sapiens in verbis
seipsum amabilem facit. gratie autem fatuorum ef
fundentur. Datum insipientis non erit utile tibi
oculi enim illius septemplices sunt. Exigua
dabit et multa improperabit. apertio oris illius in
flammatio est. Hodie feneratur quis et cras ex
petit et odibilis homo huiusmodi. Fatuo non erit ami
cus et non erit gratia bonis illius. Qui enim edunt
panem illius false lingue sunt. Quotiens et quan
ti irridebunt eum. neque enim quod habendum
erat directo sensu distribuit. similiter et quod
non erat habendum. Lapsus false lingue
quasi qui in pavimento cadens. sic casus ma
lorum festinanter veniet. Homo acharis quasi
fabula vana et in ore indisciplinatorum as
sidua erit. Ex ore fatui reprobabitur pa
rabola. non enim dicit illam in tempore suo. Est
qui vetatur peccare pre inopia et in requie sua
stimulabitur. Est qui perdit animam suam pre con
fusione et ab imprudenti persona perdet eam. per
sone autem acceptione perdet se. Est qui pre confusio
ne promittit amico et lucratus est eum in
imicum gratis. Opprobrium nequam in ho
mine mendacium et in ore indisciplinatorum
assidue erit. Potior fur quam assiduitas
viri mendacis. perditionem autem ambo heredi
tabunt. Mores hominum mendacium sine ho
nore et confusio illorum cum ipsis sine inter
missione. Sapiens in verbis producet se
ipsum et homo prudens placebit magnatis.
Qui operatur terram suam inaltabit acervum
frugum et qui operatur iustitiam ipse exalta
bitur. Qui vero placet magnatis effugiet
iniquitatem. Exenia et dona excecant oculos
iudicum et quasi mutus in ore avertit correptiones vel xenia
eorum. Sapientia absconsa et thesaurus invisus
que utilitas in utrisque. Melior est qui celat in
sipientiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam.
Fili peccasti ne adicias iterum sed de pristi XXI
nis deprecare ut tibi dimittantur. Qua
si a facie colubri fuge peccata et si accesse
ris ad illa suscipient te. Dentes leo
nis dentes eius interficientes animas hominum.
Quasi rumphea bis acuta omnis iniquitas. pla
ge illius non est sanitas. Obiurgatio et in
iurie annullabunt substantiam et domus que

nimis locuples est annullabitur
superbia: sic substantia superbi eradicabitur. De-
precatio pauperis ex ore usque ad aures eius per-
veniet, et iudicium festinato adveniet il-
li. Qui odit correptionem vestigium peccatoris est, et
qui timet deum convertetur ad cor suum. Notus a lon-
ge potens lingua audaci, et sensatus scit la-
bi se ab ipso. Qui aedificat domum suam impen-
dis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hi-
eme. Stuppa collecta synagoga peccan-
tium, et consummatio illorum flamma ignis. Via
peccantium complanata lapidibus, et in fine
illorum inferi et tenebrae et poenae. Qui custodit
iustitiam continebit sensum eius. Consummatio
timoris dei sapientia et sensus. Non erudie-
tur qui non est sapiens in bono. Est autem insipi-
entia quae abundat in malo: et non est sensus
ubi est amaritudo. Scientia sapientis tamquam
inundatio abundabit, et consilium illius sicut
fons vitae permanet. Cor fatui quasi vas
fractum, et omnem sapientiam non tenebit. Verbum
sapiens quodcumque audierit sciens laudabit et
adiciet. Audivit luxuriosus et displicebit
illi, et proiciet illud post dorsum suum. Narratio fa-
tui quasi sarcina in via: nam in labiis sensati in-
venietur gratia. Os prudentis quaeritur in ecclesia, et
verba illius cogitabunt in cordibus suis. Tamquam do-
mus exterminata sic fatuo sapientia, et scientia insen-
sati inenarrabilia verba. Compedes in pedi-
bus stulto doctrina, et quasi vincula manuum super
manum dextram. Fatuus in risu exaltat
vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit.
Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi
brachiale in brachio dextro. Pes fatui facilis
in domum proximi: et homo peritus confundetur a per-
sona potentis. Stultus a fenestra respiciet
in domum: vir autem eruditus foris stabit. Stul-
titia hominis auscultare per ostium: et prudens gra-
vabitur contumelia. Labia imprudentium stulta
narrabunt: verba autem prudentium statera ponde-
rabuntur. In ore fatuorum cor illorum: et in corde sa-
pientium os illorum. Dum maledicit impius diabo-

lo maledicit ipse animam suam. Susurro coinqui-
nabit animam suam et in omnibus odietur: et qui cum eo manserit
odiosus erit. Tacitus et sensatus honorabitur.
In lapide luteo lapidatus est piger, et omnes lo- XXII
quentur super aspernationem illius. De stercore boum
piger lapidatus est: et omnis qui tetigerit eum
excutiet manus. Confusio patris est de filio in-
disciplinato: filia autem fatua in deminoratio-
ne fiet. Filia prudens hereditas viro suo: nam
quae confundit in contumeliam fit genitoris.
Patrem et virum confundit audax, et ab impi-
is non minorabitur: ab utrisque autem inhonorabitur.
Musica in luctu importuna narratio: flagel-
la et doctrina in omni tempore sapientia. Qui docet fatuum
quasi qui conglutinat testam. Qui narrat verbum
non audienti, quasi qui excitat dormientem de gra-
vi somno. Cum dormiente loquitur qui
narrat stulto sapientiam: et in fine narrationis
dicit: Quis est hic? Supra mortuum plora, defe-
cit enim lux eius: et super fatuum plora, defecit enim
sensus. Modicum plora super mortuum, quoniam
requievit. Nequissimi enim nequissima vita super
mortem fatui. Luctus mortui septem dies: fatui
autem et impii omnes dies vitae illorum. Cum stulto
ne multum loquaris, et cum insensato ne abieris. Ser-
va te ab illo ut non molestiam habeas, et non coinqui-
naberis in peccato illius. Deflecte ab illo et invenies
requiem, et non acediaberis in stultitia illius. Super
plumbum quid gravabitur? Et quod illi aliud nomen
quam fatuus? Arenam et salem et massam ferri fa-
cilius est ferre quam hominem imprudentem et fatu-
um et impium. Sicut loramentum ligneum colliga-
tum fundamento aedificii non dissolvetur: sic et cor
confirmatum in cogitatione consilii. Cogitatus
sensati in omni tempore metu non depravabitur.
Sicut pali in excelsis et caementa sine impensa posita
contra faciem venti non permanebunt: sic et cor
timidum in cogitatione stulti contra impetum timo-
ris non resistet. Sicut ornatus arenosus
in pariete limpido, sic et cor trepidum in cogita-
tione fatui omni tempore non metuet: sic et qui in prae-
ceptis dei permanet semper. Pungens oculum de-

ducit lacrimas et qui pungit cor profert sensum. Mittens lapidem in volatilia deiciet illa, sic et qui conviciatur amico dissolvit amicitiam. Ad amicum si produxeris gladium non desperes, est enim regressus ad amicum. Si aperueris os triste non timeas, est enim concordatio, excepto convicio et improperio et superbia et misterii revelatione et plaga dolosa. In his omnibus effugiet amicus. Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut et in bonis illius leteris. In tempore tribulationis permane illi fidelis, ut et in hereditate illius coheres sis. Ante ignem camini vapor et fumus ignis inaltatur, sic et ante sanguinem maledicta et contumelie et mine. Amicum salutare non confundar, a facie illius non me abscondam, et si mala mihi evenerint per illum sustinebo. Omnis qui audiet cavebit se ab eo. Quis dabit ori meo custodiam et super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis et lingua mea perdat me.

XXIII

Domine pater et dominator vite mee ne derelinquas me in consilio illorum, nec sinas me cadere in illa. Quis superponet in cogitatu meo flagella et in corde meo doctrinam sapientie, ut ignorationibus eorum non parcant mihi, et non appareant delicta eorum, ne adcrescant ignorantie mee et multiplicentur delicta mea, et peccata mea habundent, et incidam in conspectu adversariorum meorum, et gaudeat super me inimicus meus. Domine pater et deus vite mee ne derelinquas me in cogitatu illorum. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, et omne desiderium averte a me. Aufer a me ventris concupiscentias, et concubitus concupiscentie ne apprehendant me, et animo irreverenti et infrunito ne tradas me. Doctrinam oris audite filii, et qui custodierit illam non periet labiis, nec scandalizabitur in operibus nequissimis. In vanitate sua apprehenditur peccator, et superbi et maledici scandalizabuntur in illis. Iurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa. Nominatio vero dei non sit assidua in ore tuo, et nominibus sanctorum non admiscearis, quoniam non eris immunis ab eis. Sicut enim servus interrogatus assidue a livore non minuitur, sic omnis iurans et nominans in toto a peccato non purgabitur. Vir multum iurans implebitur iniquitate, et non discedet a domo illius plaga. Et si frustraverit, delictum illius super ipsum erit, et si dissimulaverit, delinquet dupliciter. Et si in vacuum iuraverit, non iustificabitur, replebitur enim retributione domus illius. Est et alia loquela contraria morti, non inveniatur in hereditate Iacob. Etenim a misericordibus omnia hec auferentur, et in delictis non volutabuntur. Indisciplinate loquele non assuescat os tuum, est enim in illa verbum peccati. Memento patris et matris tue, in medio enim magnatorum consistis, ne forte obliviscatur te deus in conspectu illorum, et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris, et maluisses non nasci, et diem nativitatis tue maledicas. Homo assuetus in verbis improperii in omnibus diebus suis non erudietur. Duo genera habundant in peccatis, et tertium adducit iram et perditionem. Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat, et homo nequam in ore carnis sue non desinet donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad finem. Omnis homo qui transgreditur lectum suum contempnens in animam suam et dicens: Quis me videt? Tenebre circumdant me, et parietes cooperiunt me, et nemo circumspicit me. Quem vereor? Delictorum meorum non memorabitur altissimus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem dei huiusmodi hominis timor, et oculi hominum timentes illum. Et non cognovit quoniam oculi domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum et profundum abyssi, et hominum corda intuentes in ab

sonditas partes. Domino enim deo antequam
crearentur omnia sunt agnita: sic et post
perfectum respicit omnia. Hic in plateis civita-
tis vindicabitur, et quasi pullus equinus fu-
gabitur: et ubi non speravit, apprehendetur.
Et erit dedecus omnibus, eo quod non intellexerit
timorem domini. Sic et mulier omnis relinquens
virum suum, et statuens hereditatem
ex alieno matrimonio. Primo enim
in lege altissimi incredibilis fuit: et secundo
virum suum dereliquit: tertio in adulterio forni-
cata est, et ex alieno viro filios statuit
sibi. Hec in ecclesiam adducetur, et in filios eius res-
picietur. Non tradent filii eius radices, et
rami eius non dabunt fructum. Derelin-
quet in maledictum memoriam illius, et dedecus
illius non delebitur. Et agnoscent qui de-
relicti sunt, quoniam nihil melius quam timor dei:
et nihil dulcius quam respicere in mandatis domini.
Gloria magna est sequi dominum: longitudo
enim dierum assumetur ab eo.

XXIIII Sapientia laudabit animam suam, et in deo
honorabitur, et in medio populi sui gloriabitur,
et in ecclesiis altissimi aperiet os suum, et in con-
spectu virtutis illius gloriabitur. Et in medio po-
puli sui exaltabitur, et in plenitudine sancta ad-
mirabitur, et in multitudine electorum habebit
laudem, et inter benedictos benedicetur di-
cens: Ego ex ore altissimi prodivi, primogenita
ante omnem creaturam. Ego feci in ce-
lis ut oriretur lumen indeficiens, et sicut ne-
bula texi omnem terram. Ego in altis-
simis habitavi, et thronus meus in colum-
na nubis. Gyrum celi circuivi sola, et pro-
fundum abyssi penetravi, et in fluctibus
maris ambulavi, et in omni terra steti: et in
omni populo, et in omni gente primatum habui:
et omnium excellentium et humilium corda
virtute calcavi: et in his omnibus requiem
quesivi, et in hereditate domini morabor.
Tunc precepit et dixit mihi creator omnium: et
qui creavit me requievit in tabernaculo meo,

et dixit mihi: In iacob inhabita, et in israel here-
ditare, et in electis meis mitte radices.
Ab initio et ante secula creata sum, et usque ad fu-
turum seculum non desinam, et in habitatione sanc-
ta coram ipso ministravi. Et sic in syon firma-
ta sum, et in civitate sanctificata similiter re-
quievi, et in ierusalem potestas mea. Et radicavi
in populo honorificato, et in partes dei mei heredi-
tas illius, et in plenitudine sanctorum detentio
mea. Quasi cedrus exaltata sum in liba-
no, et quasi cypressus in monte syon. Quasi pal-
ma exaltata sum in cades, et quasi planta-
tio rose in iericho. Quasi oliva speciosa in cam-
pis, et quasi platanus exaltata sum iuxta
aquam in plateis. Sicut cinnamomum et
balsamum aromatizans odorem dedi: quasi
myrrha electa dedi suavitatem odoris.
Et quasi storax et galbanus et ungula et
gutta, et quasi libanus non incisus vapora-
vi habitationem meam, et quasi balsamum
non mixtum odor meus. Ego quasi terebin-
tus extendi ramos meos, et rami mei ho-
noris et gratie. Ego quasi vitis fructificavi
suavitatem odoris, et flores mei fructus
honoris et honestatis. Ego mater pulchre
dilectionis et timoris et magnitudinis et sancte
spei. In me gratia omnis vie et veritatis, in
me omnis spes vite et virtutis. Transite
ad me omnes qui concupiscitis me, et a gene-
rationibus meis implemini. Spiritus enim meus su-
per mel dulcis, et hereditas mea super mel et
favum. Memoria mea in generationes seculorum.
Qui edunt me adhuc esurient, et qui bibunt
me adhuc sitient. Qui audit me non confun-
detur, et qui operantur in me non peccabunt. Qui
elucidant me vitam eternam habebunt. Hec
omnia liber vite et testamentum altissimi,
et agnitio veritatis. Legem mandavit
moyses in preceptis iustitiarum, et hereditatem
domui iacob, et israel promissiones. Po-
suit david puero suo excitare regem ex ipso
fortissimum, et in throno honoris sedentem in

sensu primitiuorum. Qui implet quasi phison sapientiam
et sicut tigris in diebus nouorum. Qui adimplet
quasi eufrates sensum: qui multiplicat quasi ior-
danis in tempore messis. Qui mittit discipli-
nam sicut lucem: et assistens quasi gyon in die
uindemie. Qui perficit primus scire ipsam:
et infirmior non inuestigabit eam. A mari
enim habundauit cogitatio eius: et consilium illius
in abysso magna. Ego sapientia effudi flu-
mina. ego quasi trames aque inmense de flumi-
ne. Ego quasi fluuius dorix: et sicut aqueductus
exiui a paradiso. Dixi rigabo ortum
plantationum: et inebriabo partus mei fru-
ctum. Et ecce factus est mihi trames habun-
dans: et fluuius meus appropinquauit ad mare. Quoniam
doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus:
et enarrabo illam usque in longinquum. Pene-
trabo omnes inferiores partes terre: et inspiciam
omnes dormientes: et illuminabo omnes spe-
rantes in domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam
effundam: et relinquam illam querentibus sapi-
entiam: et non desinam in progenies illorum usque
in euum sanctum. Videte quoniam non soli mihi laboraui
sed omnibus exquirentibus ueritatem.

XXV
In tribus placitum est spiritui meo: que sunt probata
coram deo et hominibus. Concordia fratrum: et a-
mor proximorum: et uir et mulier sibi consentientes.
Tres species odiuit anima mea: et aggrauor ual-
de anime illorum. Pauperem superbum: et diuitem
mendacem: et senem fatuum et insensatum. Que
in iuuentute tua non congregasti quomodo inuenies
in senectute tua? Quam speciosum canicie
iudicium: et presbiteris cognoscere consilium. Quam
speciosa ueteranis sapientia: et gloriosis intellectus et
consilium. Corona senum multa peritia: et glo-
ria illorum timor dei. Nouem insuspicabilia cor-
dis magnificaui: et decimum dicam in lingua
hominibus. homo qui iocundatur in filiis uiuens et ui-
dens subuersionem inimicorum suorum. Beatus qui
habitat cum muliere sensata: et qui lingua
sua non est lapsus: et qui non seruiuit indignis
se. Beatus qui inuenit amicum uerum: et qui
enarrat iustitiam auri audienti. Quam ma-
gnus qui inuenit sapientiam et scientiam: sed non su-
per timentem deum. Timor dei super omnia se
superposuit. Beatus cui donatum est habere
timorem dei. Qui tenet illum cui assimilabi-
tur? Timor dei initium dilectionis eius: fidei
autem initium agglutinandum est ei. Omnis pla-
ga tristitia cordis est: et omnis malitia nequi-
tia mulieris. Et omnem plagam et non plagam
uidebit cordis: et omnem nequitiam et non nequi-
tiam mulieris. Et omnem obductum et non obduc-
tum odientium: et omnem uindictam et non uin-
dictam inimicorum. Non est caput nequius super
caput colubri: et non est ira super iram mu-
lieris. Commorari leoni et draconi place-
bit: quam habitare cum muliere nequam. Nequi-
a mulieris immutat faciem eius: et obcecat
uultum suum tanquam ursus: et quasi saccum
ostendit in medio proximorum eius. Inge-
muit uir eius: et audiens suspirauit mo-
dicum. Breuis omnis malitia super malitiam
mulieris: super illam sors peccatorum cadat.
Sicut ascensus harenosus in pedibus uete-
rani: sic mulier linguata homini quieto. Ne
respicias mulieris speciem: et non concupiscas
mulierem in specie. Mulieris ira et irreuerentia
et confusio magna. Mulier si primatum
habeat: contraria est uiro suo. Cor humi-
le et facies tristis et plaga mortis mulier
nequam. Manus debiles et genua dissolu-
ta: mulier que non beatificat uirum suum.
A muliere initium factum est peccati: et per illam
omnes morimur. Non des aque tue exitum
nec modicum: nec mulieri nequam
ueniam prodeundi. Si non ambulauerit
ad manum tuam: confundet te in conspec-
tu inimicorum. A carnibus tuis abscide il-
lam: ne semper te abutatur.

XXVI
Mulieris bone beatus uir: numerus e-
nim annorum illorum duplex. Mulier for-
tis oblectat uirum suum: et annos uite il-
lius in pace implebit. Pars bona mulier

bona in parte bona timentium deum dabitur viro pro factis bonis. Divitis autem et pauperis cor bonum: in omni tempore vultus illorum hilaris. A tribus timuit cor meum, et in quarto facies mea timuit. Delaturam civitatis, et collectionem populi, et calumniam mendacem, super mortem omnia gravia. Dolor cordis et luctus mulier zelotypa. In muliere zelotypa flagellum lingue omnibus communicans. Sicut boum iugum quod movetur, ita et mulier nequam: qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem. Mulier ebriosa ira magna est et contumelia et turpitudo illius non contegetur. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum et in palpebris illius agnoscetur. In filia non avertente se firma custodiam: ne inventa occasione abutatur se. Ab omni irreverentia oculorum eius cave, et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet, et ab omni aqua proxima bibet, et contra omnem palum sedebit, et contra omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat. Gratia mulieris sedule delectabit virum suum, et ossa illius impinguabit. Disciplina illius datum dei. Mulier sensata et tacita, non est immutatio erudite anime. Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata. Omnis autem ponderatio non est digna continentis anime. Sicut sol oriens in mundo in altissimis dei, sic mulieris bone species in ornamentum domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctum, et species faciei super etatem stabilem. Columpne auree super bases argenteas, et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta eterna supra petram solidam, et mandata dei in corde mulieris sancte. In duobus contristatum est cor meum, et in tercio iracundia mihi advenit. Vir bellator deficiens per inopiam, et vir sensatus contemptus, et qui transgreditur a iusticia ad peccatum, deus paravit eum ad rumpheam. Due species difficiles et periculose mihi apparuerunt: Difficile exuitur negocians a negligentia: et non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

XXVII

Propter inopiam multi deliquerunt: et qui querit locupletari, avertit oculum suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, sic et inter medium venditionis et emptionis angustabitur peccatum. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua. Sicut in percussura cribri remanebit pulvis, sic aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax, et homines iustos temptatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic verbum ex cogitatu cordis hominis. Ante sermonem non laudes virum: hec enim temptatio est hominum. Si sequeris iusticiam, apprehendes illam, et indues quasi poderem honoris, et inhabitabis cum ea, et proteget te in sempiternum, et in die agnitionis invenies firmamentum. Volatilia ad sibi similia conveniunt, et veritas ad eos qui operantur illam revertetur. Leo venationi insidiatur semper: sic peccata operantibus iniquitatem. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur. In medio insensatorum serva verbum tempori: in medio autem cogitantium assiduus esto. Narratio peccantium odiosa, et risus illorum in delictis peccati. Loquela multum iurans horripilationem capiti statuet, et irreverentia ipsius obturatio aurium. Effusio sanguinis in rixa superborum, et maledictio illorum auditus gravis. Qui denudat archana amici, fidem perdit, et non inveniet amicum ad animum suum. Dilige proximum, et coniungere fide cum illo. Quod si denudaveris absconsa illius, non persequeris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum, sic et qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic reliquisti proximum tuum, et non eum capies. Non illum sequeris, quoniam longe abest: effugit enim quasi caprea de laqueo

qm̄ uulñata est aĩa ⁊ illa. ultra
nõ potis colligare. Set maledicti est cõ
cordia. Denudare aũ amici misteria
despatio est anime ifelicis. Annuens o
clo fabricat iniqua ⁊ nemo eũ abiciet.
In cõspectu ocłor tuor cõdulcabit os suũ
⁊ sup sermones tuos admirabit̃. Noui
ssime aũ puertet os suũ ⁊ i ubis tuis da
bit scandalũ. Multa audiui ⁊ nõ co
equaui ei. ⁊ dñs odiet illum. Qui i altũ
mittit lapidem sup caput eĩ cadet. ⁊ pl
aga dolosa dolosi diuidet uulnã. Et
qui foueã fodit: i illam icidet. ⁊ q̃ sta
tuit lapidẽ pximo: offendet i eo. ⁊ q̃
laqueum alii ponit. pibit i illo. Facienti
nequissimũ cõsiliũ: sup ipm deuoluetur
⁊ nõ agnoscet unde ueniet illi. Illusio et
ĩpꝓperium suꝑbor. ⁊ uindicta sicut leo insi
diabit̃ illi. Laqueo peribunt q̃ oblectant̃
casu iustor. dolor aũt cõsumet illos añ
q̃m moriant̃. Ira ⁊ furor utraq; execra
XXVIII bilia. ⁊ uir peccator cõtinens erit illor.

Qui uindicari uult a dño inueniet
uindictam. ⁊ peccata illius seruãs ser
uabit. Relinque pximo tuo nocenti te
⁊ tunc depcanti t̃ peccata soluent̃. Homo
hoĩ seruat iram ⁊ a deo querit mede
lam. In hoĩem similem sibi nõ hȝ miam
⁊ de pcc̃is suis depcabit̃ altissimũ. Ipse
dum caro sit reseruat iram ⁊ ꝓpiciatio
nẽ petit a deo. Qs exorabit p delictis illi?
Memento nouissimor ⁊ desine inimicari.
Tabitudo Beatitudo enĩ ⁊ mors imminẽt i manda
tis. Memorare timorẽ dei ⁊ nõ irasca
ris pximo. Memorare testamẽti altis
simi ⁊ despice ignorantiã pximi. Abstine
te a lite ⁊ minues peccata. Homo eñ
iracundus icendit litem ⁊ uir peccator
turbabit amicos ⁊ i medio pacẽ ha
bentiũ immittit inimiciciã. Scdm enĩ
ligna silue sic ignis exardescit ⁊ scdm
uirtutẽ hoĩs sic iracundia illi erit

⁊ scdm substantiã suã sic exaltabit irã su
am. Certamẽ festinatũ incendet ignẽ
⁊ lis festinãs effundet sanguinem ⁊ ling
testificans adducet mortem. Si suffla
ũis q̃si ignis exardebit. ⁊ si expueris su
p illam extinguet̃. ⁊ utraq; ex ore pficis
cunt̃. Susurro ⁊ bilinguis maledictus mul
tos enĩ turbauit pacem habentes. Lingua
tercia multos cõmouit ⁊ dispsit illos a gẽ
te i gentẽ. Ciuitates muratas diuitũ
destruxit ⁊ domũ magnator effodit. Vir
tutes pplor cõcidit ⁊ gentes fortes dis
soluit. Lingua tercia mulieres uiratas eie
cit ⁊ priuauit illas laboribz suis. Qui res
picit illam nõ habebit requiẽ nec ha
bebit amicũ i quo requiescat. Flagelli p
plaga liuorem facit. plaga aũ lingue
cõminuet ossa. Multi ceciderunt i ore gla
dii. s̃ nõ sic quasi q̃ interierunt p linguã suã. Prũo
Beatus qui tectus est a lingua nequã. qui in ira
cundia illi nõ transiuit. ⁊ qui nõ attraxit
iugũ illius ⁊ i uinclis illi nõ est ligatus.
Iugũ enĩ illi iugum ferreum ẽ ⁊ uinculum
illius uinclum ereum est. Mors illius mors
nequissima ⁊ utilis infernus potius q̃ illa. Pse
ũantia illi nõ pmanebit s̃ optinebit
uias iniustor. ⁊ i flãma sua nõ cõburet
iustos. Qui relinquũt deum incidẽt i illam ⁊
exardebit i illis ⁊ nõ extinguet̃. ⁊ imitte
t̃ i illos q̃si leo ⁊ q̃si pardus ledet illos. Se
pi aures tuas spinis ⁊ noli audire lin
guã nequã ⁊ ori tuo facito ostia ⁊ seras
auribz tuis. Aurũ ⁊ argentũ tuũ cõfla
⁊ uerbis tuis facito stateram ⁊ frenos ori tuo
rectos. Et attende ne forte labaris i lin
gua ⁊ cadas i cõspectu inimicor insidian
tiũ tibi ⁊ sit casus tuus isanabilis i morte.

Qui facit misericordiam fenerat pximo suo. et XXIX
qui preualet manu mandata seruabit.
Fenerare pximo i tempe necessitatis il
lius ⁊ iterũ redde pximo i tẽpore suo.
Confirma ũbum ⁊ fideliter age cũ illo.

et in omni tempore inveniet quod conveniat ei.
Multi enim quasi inventionem estimaverunt
fenus et prestiterunt molestiam his qui
se adiuverunt. Donec accipiant osculantur
manum dantis et in promissionibus
humiliant vocem suam. Et in tempore
redditionis postulabit tempus et loquetur
verba tedii et murmurationum et tempus cau
sabitur. Si autem potuerit reddere adversabitur
solidi vix reddet dimidium et computa
bit illud quasi inventionem. Sin autem fran
dabit illum pecunia sua et possidebit
illum inimicum gratis et convicia et ma
ledicta reddet illi et pro honore et benefici
o reddet illi contumeliam. Multi non causa
nequitie fenerati sunt sed fraudari gra
tis timuerunt. Verumtamen super humilem
animo fortior esto et pro elemosina non trahas
illum. Propter mandatum assume pauperem
et propter inopiam eius ne dimittas eum vacu
um. Perde pecuniam propter amicum et non abs
condas illam sub lapide in perditionem. Pone
thesaurum tuum in preceptis altissimi et proderit
tibi magis quam aurum. Conclude elemo
sinam in sinu pauperis et hec pro te exorabit
ab omni malo. Elemosina viri quasi sac
cellus cum ipso et gratiam hominis quasi pupillam con
servabit et postea consurget et retribuet
illis retributionem unicuique in caput illorum.
Super scutum potentis et super lanceam adversus
inimicum tuum pugnabit. Vir bonus
fidem facit proximo suo et qui perdiderit eam con
fusionem derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris
ne obliviscaris dedit enim pro te animam
suam. Repromissorem fugit peccator et immun
dus. Bona repromissoris sibi ascribit
peccator et ingratus sensu derelinquet liberan
tem se. Vir repromittit de proximo suo
et cum perdiderit reverentiam derelinquetur ab
eo. Repromissio nequissima multos perdidit
dirigentes et commovit illos quasi fluctus
maris. Viros potentes gyrans migrare

(margin:) in nulla re tua vincat [illegible]
[illegible] sicut de tua

fecit et vagati sunt in gentibus alienis. Pec
cator transgrediens mandatum domini incidet
in promissionem nequam et qui conatur multa agere
incidet in iudicium. Recupera proximum tuum
secundum virtutem tuam et attende tibi ne in
cidas. Initium vite hominis aqua et panis
et vestimentum et domus protegens turpi
tudinem. Melior est victus pauperis
sub tegmine asserum quam epule splen
dide in peregre sine domicilio. Mini
mum pro magno placeat tibi et improperium
peregrinationis non audies. Vita
nequam hospitandi de domo in domum
et ubi hospitabitur non fiducialiter aget
nec aperiet os. Hospitabitur et pascet et
potabit ingratos et ad hec amara audi
et. Transi hospes et orna mensam et
que in manu habes ciba ceteros. Exi a fa
cie honoris amicorum meorum necessitate
domus mee hospitio mihi factus est frater. Gra
via hec homini habenti sensum correptio
domus et improperium feneratoris.
Qui diligit filium suum assiduat illi XXX
flagella ut letetur in novissimo su
o et non palpet proximorum ostia. Qui docet fi
lium suum laudabitur in illo et in medio do
mesticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium
suum in zelum mittit inimicum et in medio
amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est autem
pater illius et quasi non est mortuus similem
enim reliquit sibi post se. In vita sua vidit
et letatus est in illo et in obitu suo non est con
tristatus nec confusus est coram inimicis.
Reliquit enim defensorem domus contra in
imicos et amicis reddentem gratiam. Pro ani
mabus filiorum colligabit vulnera sua et
super omnem vocem turbabuntur viscera eius. Equus
indomitus evadit durus et filius re
missus evadet preceps. Lacta filium
et paventem te faciet lude cum eo et con
tristabit te. Non corrideas illi ne condoleas
et in novissimo obstupescent dentes tui.

Non des illi potestatem in iuventute et ne despicias cogitatus illius. Curva cervicem eius in iuventute et tunde latera illius dum infans est, ne forte induret et non credat tibi et erit tibi dolor animae. Doce filium tuum et operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas. Melior est pauper sanus et fortis viribus quam dives imbecillis et flagellatus malitia. Salus animae in sanctitate iustitiae est melior omni auro et argento, et corpus validum quam census inmensus. Non est census super censum salutis corporis, et non est oblectamentum super gaudium cordis. Melior est mors quam vita amara et requies aeterna quam languor perseverans. Bona abscondita in ore clauso quasi appositiones epularum circumpositae sepulchro. Quid enim proderit libatio idolo? nec enim manducabit nec odorabit. Sic qui effugatur a Domino portans mercedes iniquitatis, videns oculis et ingemiscens, sicut spado conplectens virginem et suspirans. Tristitiam non des animae tuae et non affligas temet ipsum in consilio tuo. Iucunditas cordis haec est vita hominis et thesaurus sine defectione sanctitatis, et exultatio viri est longevitas. Miserere animae tuae placens Deo et contine, congrega cor tuum in sanctitate eius et tristitiam longe expelle a te. Multos enim occidit tristitia et non est utilitas in illa. Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tempus senectam adducet cogitatus. Splendidum cor bonum in epulis, epulae enim illius diligenter fiunt.

XXXI Vigilia honestatis tabefaciet carnem, et cogitatus illius auferet somnum. Cogitatus praescientiae avertit sensum, et infirmitas gravis sobriam facit animam. Laboravit dives in congregatione substantiae et in requie sua replebitur bonis suis. Laboravit pauper in diminutione victus et in fine inops fit. Qui aurum diligit non iustificabitur, et qui insequitur consumptionem replebitur ex ea. Multi dati sunt in auri casus, et facta est in specie ipsius perditio illorum. Lignum offensionis est aurum sacrificantium; vae illis qui sectantur illud, et omnis inprudens deperiet in illo. Beatus dives qui inventus est sine macula, et qui post aurum non abiit nec speravit in thesauris pecuniae. Quis est hic et laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua. Qui probatus est in illo et perfectus inventus est, erit illi gloria aeterna; qui potuit transgredi et non est transgressus, facere mala et non fecit. Ideo stabilita sunt bona illius in Domino, et elemosinas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior. Non dicas sic: Multa sunt quae super illam sunt. Memento quoniam malus est oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est? ideo ab omni facie sua lacrimabitur cum viderit. Ne extendas manum tuam prior, et invidia contaminatus erubescas. Ne conprimaris in convivio. Intellege quae sunt proximi tui ex te ipso. Utere quasi homo frugi his quae tibi apponuntur, ne cum manducas multum odio habearis. Cessa prior causa disciplinae, et noli nimius esse ne forte offendas. Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere. Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo et non senties dolorem. Vigilia et cholera et tortura viro infrunito, somnus sanitatis in homine parco; dormiet usque mane, et anima illius cum ipso delectabitur. Et si coactus fueris in edendo multum, surge e medio et evome, et refrigerabit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem. Audi me fili et ne spernas me, et in novissimo invenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto velox, et omnis infirmitas non occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia multorum, et testimonium veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmurabit civitas, et testimonium nequitiae illius

luus vinum est. Diligentes in vino noli
provocare: multos enim exterminavit vi-
num. Ignis probat ferrum durum: sic vinum
corda superborum arguet in ebrietate pota-
tum. Equa vita hominibus vinum in sobri-
etate: si bibas illud moderate, eris sobri-
us. Que est vita que minuitur vino? Quid
defraudat vitam? mors. Vinum in iocun-
ditate creatum est, et non in ebrieta-
te. Exultatio anime et cordis vinum mo-
derate potatum. Sanitas est anime et corpori
sobrius potus. Vinum multum potatum
irritationem et iram et ruinas multas facit.
Amaritudo anime vinum multum po-
tatum. Ebrietatis animositas imprudentis of-
fensio, minorans virtutem, et faciens vul-
nera. In convivio vini proximum non ar-
guas, et non despicias eum in iocundita-
te illius. Verba improperii non dicas illi,
et non premas illum in repetendo.

XXXII Rectorem te posuerunt? noli extolli: es-
to in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum
habe, et sic conside, et omni cura tua expli-
cita recumbe: ut leteris propter illos, et orna-
mentum gratie accipias coronam, et dig-
nitatem consequaris congregationis. Loque-
re maior natu: decet enim te. Primum
verbum diligenti scientia: et non impedi-
as musicam. Ubi auditus non est, non
effundas sermonem, et importune noli ex-
tolli in sapientia tua. Gemmula carbun-
culi in ornamento auri, et comparatio musi-
corum in convivio vini. Sicut in fabricatione
auri signum est smaragdi: sic numerus
musicorum in iocundo et moderato vino.
Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bo-
na gratia. Adolescens loquere in tua ca-
usa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fu-
eris, habeat caput responsum tuum. In mul-
tis esto quasi inscius, et audi tacens simul
et querens. In medio magnatorum non
presumas: et ubi sunt senes, non multum loqua-
ris. Ante grandinem prevenit coruscatio: et
ante verecundiam prevenit gratia: et pro reveren-
tia accedet tibi bona gratia. Et hora surgen-
di non te trices: precurre autem prior in domum tu-
am, et illic avocare, et illic lude, et age
conceptiones tuas, et non in delictis et verbo superbo.
Super his omnibus benedicito Dominum qui fe-
cit te, et inebriantem te ab omnibus bonis suis.
Qui timet Dominum excipiet doctrinam eius: et qui
vigilaverint ad illum, invenient benedic-
tionem. Qui querit legem, replebitur ab ea:
et qui insidiose agit, scandalizabitur in ea.
Qui timent Dominum invenient iudicium iu-
stum, et iustitias quasi lumen accendent. Peccator
homo vitabit correptionem, et secundum voluntatem
suam inveniet comparationem. Vir consilii non
disperdet intelligentiam: alienus et superbus
non pertimescet timorem. Etiam postquam fecit
cum eo sine consilio: et suis insectationibus ar-
guetur. Fili sine consilio nihil facias: et post fac-
tum non penitebis. In via ruine non eas, et
non offendes in lapides. Ne credas te vie
laboriose, ne ponas anime tue scandalum. Et a
filiis tuis cave: et a domesticis tuis
attende. In omni opere tuo crede ex fide
anime tue: hoc est enim conservatio manda-
torum. Qui credit Deo, attendit manda-
tis: et qui confidit in illo, non minora-

Timenti Dominum non occurrent mala, bitur. XXXII
sed in temptatione Deus illum conserva-
bit, et liberabit a malis. Sapiens non odit
mandata et iustitias, et non illidetur quasi in pro-
cella navis. Homo sensatus credit le-
gi Dei, et lex illi fidelis. Qui interrogationem
manifestat, parabit verbum, et sic depre-
catus exaudietur, et conservabit disci-
plinam, et tunc respondebit. Precordia
fatui quasi rota carri: et quasi axis versati-
lis cogitatus illius. Equus emissarius, sic-
ut amicus subsannator: sub omni supra
sedente hinnit. Quare dies diem
superat? et iterum lux lucem, et annus annum

nus sol solem. A domini scientia separati sunt facto
sole et praeceptum custodiente. Quae dei sapientiam
? et immutabit tempora et dies festos
ipsorum et in illis dies festos celebraverunt ad
horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit
deus et ex ipsis posuit in numerum dierum. Et
omnes homines de solo et ex terra unde
creatus est adam. In multitudine disci
plinae dominus separavit eos et immutavit
vias eorum. Ex ipsis benedixit et exalta
vit et ex ipsis sanctificavit et ad se ap
plicavit. Et ex ipsis maledixit et humilia
vit et convertit illos a separatione ipsorum. Qua
si lutum figuli in manu ipsius plasmare il
lud et disponere. omnes viae eius secundum dispo
sitionem eius. sic homo in manu illius qui se fe
cit reddet illi secundum iudicium suum. Contra
malum bonum est et contra vitam mors. sic et contra
virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia
opera altissimi. Duo contra duo et unum contra
unum. Et ego novissimus evigilavi et quasi qui
colligit acinos post vindemiatores. In bene
dictione dei et ipse speravi et quasi qui vinde
miat replevi torcular. Respicite quoniam
non mihi soli laboravi sed omnibus exquiren
tibus disciplinam. Audite me mag
nates et omnes populi et rectores ecclesiae auri
bus percipite. Filio et mulieri fratri et amico non
des potestatem super te in vita tua. et non de
deris alii possessionem tuam ne forte peniteat
te et depreceris pro illis. Dum adhuc su
peres et aspiras non immutabit te omnis
caro. Melius est enim ut filii tui te rogent
quam te respicere in manus filiorum tuorum. In
omnibus operibus tuis precellens esto. ne dede
ris maculam in gloriam tuam. In die consum
mationis dierum vite tue et in tempore exi
tus tui distribue hereditatem tuam.
Cibaria et virga et onus asino. panis
et disciplina et opus servo. Operatur in dis
ciplina et querit requiescere. Laxa manus
illi et querit libertatem. Iugum et lorum

curvant collum durum et servum inclinant
operationes assiduae. Servo malivolo tor
tura et compedes. mitte illum in operatio
nem ne vacet. Multam enim malitiam
docuit ociositas. In opera constitue eum
sic enim condecet illum. Quod si non obaudie
rit curva illum compedibus et non amplifi
ces super omnem carnem. verum sine iudicio nichil
facias grave. Si est tibi servus fidelis sit tibi
quasi anima tua. quasi fratrem sic eum tracta
quoniam in sanguine anime comparasti eum. Si
leseris eum iniuste in fugam convertetur. et si
extollens discesserit quem queras et in qua via
queras illum nescis.

XXXIIII

Vana spes et mendacium insensato viro
et somnia extollunt imprudentes.
Quasi qui apprehendit umbram et persequi
tur ventum. sic et qui attendit ad visa
mendacia. Secundum hoc visio somniorum
ante faciem hominis similitudo alterius hominis.
Ab inmundo quid mundabitur et a mendace
quid verum dicetur? Divinatio erroris et
auguria mendacia et somnia malefa
cientium vanitas est. Et sicut parturi
entis cor tuum fantasias patitur. nisi ab
altissimo emissa fuerit visitatio. Ne de
deris in illis cor tuum. multos enim errare fe
cerunt somnia et exciderunt sperantes in illis.
Sine mendacio consummabitur verbum legis et sapi
entia in ore fidelis complanabitur. Qui non
temptatus est quid scit? Vir in multis
expertus cogitabit multa. et qui multa didi
cit enarrabit intellectum. Qui non est
expertus pauca recognoscit. qui autem in multis
factus est multiplicabit malitiam.
Multa vidi errando et plurimas verborum con
suetudines. Aliquotiens usque ad mor
tem periclitatus sum horum causa et libera
tus sum gratia dei. Spiritus timentium deum que
retur et in aspectu illius benedicetur. Spes
enim illorum in salvantem illos et oculi dei in di
ligentes se. Qui timet dominum nichil trepi

Qui autem temptatus non est qualia
scit. Et qui implanatus est ha
bundabit nequitia. i. implan

dabit: et non pavebit, quoniam ipse est spes eius.
Timentis dominum beata est anima eius. Ad quem
respicit, et quis est fortitudo eius? Oculi domini su-
per timentes eum, protector potentie, firmamen-
tum virtutis, tegimen ardoris, et umbraculum
meridiani, deprecatio offensionis, et ad-
iutorium casus, exaltans animam, et illumi-
nans oculos, dans sanitatem et vitam et benedictio-
nem. Immolantis ex iniquo oblatio est ma-
culata: et non sunt beneplacite subsannatio-
nes iniustorum. Dominus solus sustinentibus se
in via veritatis et iustitie. Dona iniquorum non
probat altissimus: nec respicit in oblationibus
iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eo-
XXXIIII rum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium
ex substantia pauperum: quasi qui victimat filium
in conspectu patris sui. Panis egentium vita
pauperum est: qui defraudat illum, homo sangui-
nis est. Qui aufert in sudore panem, quasi qui
occidit proximum suum. Qui effundit san-
guinem, et qui fraudem facit mercenario, fra-
tres sunt. Unus edificans, et unus destru-
ens: quid prodest illis nisi labor? Unus orans,
et unus maledicens: cuius vocem exaudiet deus?
Qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit
mortuum, quid proficit lavatio illius? Sic homo
qui ieiunat in peccatis suis, et iterum eadem
faciens, quid proficit humiliando se? Orationem
eius quis exaudiet?
XXXV Qui conservat legem multiplicat oratio-
nem. Sacrificium salutare est attendere man-
datis, et discedere ab omni iniquitate. Et de-
precationem litare sacrificii super iniustitias, et
deprecatio pro peccatis, recedere ab omni in-
iustitia. Retribuet gratiam qui offert simila-
ginem, et qui facit misericordiam offert sacrifici-
um. Beneplacitum est domino recedere ab iniqui-
tate: et deprecatio recedere ab iniustitia. Non
apparebis ante conspectum domini vacuus. Hec
enim omnia propter mandata dei fiunt. Obla-
tio iusti impinguat altare, et odor suavi-
tatis est in conspectu altissimi. Sacrifi-
cium iusti acceptum est, et memoriam illius
non obliviscetur dominus. Bono animo gloriam red-
de deo, et non minuas primitias manuum
tuarum. In omni dato hilarem fac vultum
tuum, et in exultatione sanctifica decimas
tuas. Da altissimo secundum datum eius, et in
bono oculo adinventionem facito manu-
um tuarum: quoniam dominus retribuens est, et septi-
es tantum reddet tibi. Noli offerre munera prava:
non enim suscipiet illa. Et noli inspicere sa-
crificium iniustum, quoniam dominus iudex est, et non est
apud illum gloria persone. Non accipiet deus per-
sonam in pauperem, et deprecationem lesi exau-
diet. Non despiciet preces pupilli, nec vi-
duam si effundat loquelam gemitus. Non-
ne lacrime vidue ad maxillam descendunt,
et exclamatio eius super deducentem eas? A
maxilla enim ascendunt usque ad celum, et
dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui
adorat deum in oblectatione suscipietur,
et deprecatio illius usque ad nubes appropin-
quabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit,
donec propinquet non consolabitur: et non disce-
det donec aspiciat altissimus. Et dominus
non elongabit, sed iudicabit iustos,
et faciet iudicium: et fortissimus non habebit
in illis patientiam, ut contribulet dorsum illorum:
et gentibus reddet vindictam, donec tol-
lat plenitudinem superborum, et sceptra in-
iquorum contribulet. Donec reddat hominibus
secundum actus suos: et secundum opera Ade et secundum
presumptionem illius. Donec iudicet iudicium
plebis sue, et oblectabit iustos misericordia sua.
Speciosa misericordia dei in tempore tribulationis,
quasi nubes pluvie in tempore siccitatis. XXXVI
Miserere nostri deus omnium, et respice nos,
et ostende nobis lucem miserationum tu-
arum. Et immitte timorem tuum super gentes
que non exquisierunt te, ut cognoscant quia
non est deus nisi tu, ut enarrent magna-
lia tua. Alleva manum tuam super gen-
tes alienas, ut videant potentiam tuam.

Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus
es in nobis: sic in conspectu nostro magnifi-
caberis in illis: ut cognoscant te sicut et nos
cognovimus, quoniam non est deus preter te domine.
Innova signa et immuta mirabilia. Glori-
fica manum et brachium dextrum. Excita
furorem et effunde iram. Extolle adver-
sarium et afflige inimicum. Festina tempus
et memento finis: ut enarrent mirabilia
tua. In ira flamme devoretur qui salva-
tur: et qui pessimant plebem tuam inveniant
perditionem. Contere caput principum
et inimicorum dicentium: Non est alius preter nos.
Congrega omnes tribus iacob et cognoscant
quia non est deus nisi tu: ut enarrent
magnalia tua: et hereditabis eos sicut
ab initio. Miserere plebi tue super quam in-
vocatum est nomen tuum: et israel quem coequas-
ti primogenito tuo. Miserere civita-
ti sanctificationis tue ierusalem: civitati re-
quiei tue. Reple syon inenarrabilibus
virtutibus tuis et gloria tua populum tuum.
Da testimonium: ut his qui ab initio
creature tue sunt: et suscita predicationes quas
locuti sunt in nomine tuo prophete priores. Da
mercedem domine sustinentibus te: ut prophe-
te tui fideles inveniantur: et exaudi ora-
tionem servorum tuorum. Secundum benedictionem
aaron da populo tuo: et dirige nos in vi-
am iustitie. Ut sciant omnes qui habi-
tant terram quia tu es deus conspector se-
culorum. Omnem escam manducabit ven-
ter: et est cibus cibo melior. Fauces con-
tingunt cibum fere: et cor sensatum
verba mendacia. Cor pravum dabit tristici-
am: et homo peritus resistet illi. Omnem
masculum excipiet mulier: et est filia
melior filio. Species mulieris exhilarat
faciem viri sui: et super omnem concupiscen-
tiam hominis superducit desiderium. Si est
lingua curationis: est et mitigationis
et misericordie: non est vir illius secundum
filios hominum. Qui possidet mulierem bo-
nam inchoat possessionem: adiutorium secundum
illum est: et columpna ut requies. Ubi non
est sepes diripietur possessio: et ubi non est
mulier ingemiscit egens. Cui credit
qui non habet nidum: et deflectens ubicumque ob-
scuraverit quasi succinctus latro exiliens
de civitate in civitatem.

XXXVII.

Omnis amicus dicet et ego amicitiam co-
pulavi: sed est amicus solo nomine amicus.
Nonne tristitia inest usque ad mortem? Soda-
lis autem et amicus ad inimicitiam convertentur.
O presumptio nequissima unde creata es
cooperire aridam malicia et dolositate
illius? Sodalis amico coniocundabitur in
oblectationibus: et in die tribulationis adver-
sarius erit. Sodalis amico condolet causa
ventris: et contra hostem non accipiet scutum.
Non obliviscaris amici tui in animo tuo: et
non immemor sis illius in operibus tuis. Noli con-
siliari cum socero tuo: et a zelantibus te absconde
consilium. Omnis consiliarius prodit consilium:
sed est consiliarius in semetipso. A consiliario
malo serva animam tuam. Prius scito que
sit illius necessitas: et quid ipse in animo suo cogita-
bit: ne forte mittat sudem in terram: et
dicat tibi: Bona est via tua: et stet e contra-
rio videre quid tibi eveniat. Cum viro irre-
ligioso tracta de sanctitate: et cum iniusto de
iustitia: et cum muliere de his que emula-
tur: cum timido de bello: cum negotiatore de
traiectione: cum emptore de venditione:
cum viro livido de gratiis agendis: cum
impio de pietate: cum inhonesto de honesta-
te: cum operario agri de omni opere: cum ope-
rario annuali de consummatione anni: cum
servo pigro de multa operatione: non at-
tendas his in omni consilio. Sed cum viro
sancto assiduus esto quemcumque
cognoveris observantem timorem dei: cuius
anima est secundum animam tuam: et qui cum titu-
baverit in tenebris non condolebit tibi. Et cor bo-

cum illo statue tecum: non est enim tibi aliud pluris
illo. Anima viri sancti enuntiat aliquando vera
quam vii circumspectores sedentes in excelso
ad speculandum. Et in his omnibus deprecare altis-
simum ut dirigat in veritate viam tuam. Ante
omnia opera verbum verax precedat te et ante om-
nem actum consilium stabile. Verbum nequam im-
mutabit cor: ex quo quatuor partes oriun-
XXXVII tur: bonum et malum, vita et mors: et dominatrix illo-
rum est assidua lingua. Est vir peritus multorum
f. te loquitur eruditor, et anime sue inutilis est. Qui
sophistice loquitur odibilis est: in omni re defrau-
dabitur. Non est enim data illi a domino gratia: omni
enim sapientia defraudatus est. Est sapiens anime
sue sapiens: et fructus sensus illius laudabilis.
Vir sapiens plebem suam erudit et fructus
sensus illius fideles sunt. Vir sapiens imple-
bitur benedictionibus: et videntes illum laudabunt.
Vita viri in numero dierum: dies autem israel innu-
merabiles sunt. Sapiens in populo hereditabit
honorem et nomen illius erit vivens in eternum. Fili
in iuventute tua tempta animam tuam: et si fu-
erit nequam non des illi potestatem: non enim o-
mnia omnibus expediunt: et non omni anime omne ge-
nus placet. Noli avidus esse in omni epula-
tione et non te effundas super omnem escam:
In multis enim escis erit infirmitas: et avidi-
tas appropinquabit usque ad coleram. Propter cra-
pulam multi obierunt: qui autem abstinens est
adiciet vitam.

XXXVIII Honora medicum propter necessitatem: etenim
illum creavit altissimus. A deo est enim o-
mnis medela: et a rege accipiet donationem.
Disciplina medici exaltabit caput illius:
et in conspectu magnatorum collaudabitur.
Altissimus de terra creavit medicinam: et vi-
r prudens non abhorrebit illam. Nonne
a ligno indulcata est aqua amara? Ad
agnitionem hominum virtus illorum: et dedit homini-
bus scientiam altissimus honorari in mira-
bilibus suis. In his curans mitigabit dolo-
rem: et unguentarius faciet pigmenta
suavitatis et unctiones conficiet sani-
tatis: et non consummabuntur opera eius. Pax
enim dei super faciem terre. Fili in tua infir-
mitate ne despicias teipsum: sed ora do-
minum: et ipse curabit te. Averte a delic-
to et dirige manus: et ab omni delicto mun-
da cor tuum. Da suavitatem et memoriam
similaginis et impingua oblationem: et
da locum medico: etenim illum dominus creavit: et
non discedat a te: quia opera eius sunt neces-
saria. Est enim tempus quando in manus eorum incurras:
ipsi vero dominum deprecabuntur: ut dirigat requi-
em eorum et sanitatem propter conversationem eorum.
Qui delinquit in conspectu eius qui fecit il-
lum: incidet in manus medici. Fili in
mortuum produc lacrimas: et quasi dira passus
incipe plorare: et secundum iudicium contege
corpus illius: et non despicias sepulturam il-
lius. Propter delaturam autem amare fer luc-
tum illius uno die: et consolare propter tristi-
tiam. Et fac luctum secundum meritum eius uno die vel duo-
bus propter detractionem. A tristitia enim festinat
mors et cooperit virtutem: et tristitia cordis
flectit cervicem. In abductione permanet
tristitia: et substantia inopis secundum cor eius. Non
dederis in tristitia cor tuum: sed repelle eam
a te: et memento novissimorum. Noli ob-
livisci: neque enim est conversio: et huic nil
proderis: et teipsum pessimabis. Memor
esto iudicii mei: sic enim erit et tuum:
mihi heri et tibi hodie. In requie mortui
requiescere fac memoriam eius: et consolare il-
lum in exitu spiritus sui. Sapientiam scribe in
tempore vacuitatis: et qui minoratur actu
sapientiam percipiet: quia sapientia replebitur.
Qui tenet aratrum: et qui gloriatur in iacu-
lo stimulo boves agitat: et conversatur in
operibus eorum: et enarratio eius in filiis tau-
rorum. Cor suum dabit ad versandos sulcos:
et vigilia eius in sagina vaccarum. Sic o-
mnis faber et architectus: qui noctem tan-
quam diem transigit: qui sculpit signa

ria sculptilia. et assiduitas eius variat
picturam. cor suum dabit in similitudinem
picture. et vigilia sua perficiet opus. Sic
faber ferrarius sedens iuxta incudem et conside
rans opus ferri. vapor ignis uret carnes
eius. et in calore fornacis concertatur. Vox
mallei innouat aurem eius. et contra similitu
dinem vasis oculus eius. Cor suum dabit in
consummationem operum. et vigilia sua orna
bit in perfectionem. Sic figulus sedens ad
opus suum. conuertens pedibus suis rotam
qui in sollicitudine positus est semper propter
opus suum. et in numero est omnis operatio eius.
In brachio suo formabit lutum. et ante pedes
suos curuabit virtutem suam. Cor suum
dabit ut consummet linitionem. et vigilia
sua mundabit fornacem. Omnes hii in ma
nibus suis sperauerunt. et unusquisque in arte sua
sapiens est. Sine omnibus his non edifi
catur ciuitas. et non inhabitabunt nec inam
bulabunt. et in ecclesiam non transilient. Super sel
lam iudicis non sedebunt. et testamentum
iudicii non intelligent. neque palam facient di
sciplinam et iudicium. et in parabolis non inueni
entur. sed creaturam eui confirmabunt. et depre
catio eorum in operatione artis. accomodan
tes animam suam. et conquirentes in lege altissimi.

XXXIX Sapientiam omnium antiquorum
exquiret sapiens. et in prophetis vacabit.
Narrationem virorum nominatorum conseruabit
et in versutias parabolarum simul introibit. Oc
culta prouerbiorum exquiret. et in absconditis
parabolarum conuersabitur. In medio magna
torum ministrabit. et in conspectu presidis ap
parebit. In terram alienarum gentium tran
sibit. bona enim et mala in omnibus temptabit.
Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad
dominum qui fecit illum. et in conspectu altis
simi deprecabitur. Aperiet os suum in oratione. et
pro delictis suis deprecabitur. Si enim dominus ma
gnus voluerit. spiritu intelligentie replebit
illum. et ipse tanquam imbres mittet e
loquia sapientie sue. et in oratione confitebitur domino.
Et ipse diriget consilium eius et disciplinam
et in absconditis suis consiliabitur. Ip
se palam faciet disciplinam doctrine sue. et in
lege testamenti domini gloriabitur. Collaudabunt
multi sapientiam eius. et usque in seculum non delebitur.
Non recedet memoria eius. et nomen eius re
quiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius
enarrabunt gentes. et laudem eius enunciabit
ecclesia. Si permanserit nomen eius derelin
quet plus quam mille. et si requieuerit proderit
illi. Adhuc consiliabor ut enarrem. ut
furore enim repletus sum. In voce dicit. Ob
audite me diuini fructus. et quasi rose plan
tate super riuos aquarum fructificate. Quasi li
banus odorem suauitatis habete. Florete
flores quasi lilium. date odorem. et frondete in gra
tiam. et collaudate canticum. et benedicite dominum
in operibus suis. Date nomini eius magnificentiam
et confitemini illi in voce labiorum vestrorum. In
canticis labiorum et cytharis. et sic dicetis
in confessione. Opera domini uniuersa bona val
de. In verbo eius stetit aqua sicut congeries. et in
sermone oris illius sicut exceptoria aquarum.
Quoniam in precepto illius placor fit. et non est
minoratio in salute illius. Opera omnis carnis
coram illo. et non est quicquam absconditum ab
oculis eius. A seculo usque in seculum respicit
et nihil est mirabile in conspectu eius. Non est
dicere quid est hoc aut quid est istud. omnia enim
in tempore suo querentur. Benedictio illius quasi
fluuius inundabit. et quomodo cataclismus
aridam inebriauit. sic ira ipsius gentes
que non exquisierunt eum hereditabit. Quo
modo conuertit aquas in siccitatem. et siccata
est terra. et vie illius itineribus illorum directe sunt.
sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bona
bonis creata sunt ab initio. sic nequissimis
in bona et mala. Initium necessarie rei vite
hominum. aqua. ignis. et ferrum. sal. lac. et
panis simileagineus. et mel. et botrus uue
et oleum et vestimentum. Hec omnia sicut

sanctis sic bona: sic peccatoribus et impiis in
mala convertentur. Sunt spiritus qui ad vin
dictam creati sunt: et in furore suo confirma
verunt tormenta sua. In tempore consummatio
nis effundent virtutem: et furorem eius qui
fecit illos confundent. Ignis grando fames
et mors: omnia haec ad vindictam creata sunt.
Bestiarum dentes et scorpii et serpentes et
rumphea vindicans in interitum impios.
In mandatis eius epulabuntur: et super terram
in necessitate preparabuntur: et in temporibus su
is non preteribunt verbum. Propterea ab initio
confirmatus sum et consiliatus sum et cogitavi
et scripta dimisi. Omnia opera domini bo
na: et omne opus hora sua subministra
bit. Non est dicere hoc illo nequius est: omnia
enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni
corde et ore collaudate et benedicite
nomen domini.

XL. Occupatio magna creata est omnibus
hominibus: et iugum grave super filios adam a
die exitus de ventre matris illorum usque in
diem sepulture in matrem omnium. Cogita
tiones eorum et timores cordis adinventio
expectationis et dies finitionis. A presidente
super sedem gloriosam usque ad humiliatum
in terram et cinerem. ab eo qui utitur iacincto
et portat coronam: usque ad eum qui operitur
lino crudo. Furor zelus tumultus fluc
tuatio et timor mortis iracundia perse
verans et contentio: et in tempore refectionis in cubi
li somnus noctis immutat scientiam eius. modi
cum tamquam nihil in requie et ab eo in somnis
quasi in die respectus. Conturbatus est in vi
su cordis sui: tamquam qui evaserit in die
belli. In tempore salutis sue exsurrexit: et
admirans ad nullum timorem. Cum omni car
ne ab homine usque ad pecus: et super peccatores
septuplum. Ad haec mors sanguis et conten
tio et rumphea oppressiones fames et con
tritio et flagella. Super iniquos creata sunt
haec omnia: et propter illos factus est cataclis
mus. Omnia enim que de terra sunt in terram
convertentur: et omnis aqua in mare convertetur. Omne
munus et iniquitas delebitur: et fides in seculum
stabit. Substantie iniustorum sicut fluvius sicca
buntur: et sicut tonitruum magnum in pluvia
personabunt. In aperiendo manus
suas letabitur: sic prevaricatores in consum
matione tabescent. Nepotes impiorum
non multiplicabunt ramos: et radices in
munde super cacumen petre sonant. Sup
er omnem viriditatem aque et ad horam flu
minis ante omne fenum evelletur. Gratia sic
paradisus in benedictionibus: et misericordia in se
culum permanet. Vita sibi sufficientis
operarii condulcabitur: et in ea invenies the
saurum. Edificatio civitatis confirmabit
nomen: et super hanc mulier immaculata compu
tabitur. Vinum et musica letificant cor:
et super utraque dilectio sapientie. Tibie et psalte
rium suavem faciunt melodiam: et super
utraque lingua suavis. Gratiam et speciem
desiderabit oculus: et super haec virides sationes.
Amicus et sodalis in tempore convenientes:
et super utrosque mulier cum viro. Fratres in
adiutorium in tempore tribulationis: et super eos
misericordia liberabit. Aurum et argentum
est constitutio pedum: et super utrumque con
silium beneplacitum. Facultates et virtutes
exaltant cor: et super haec timor domini. Non est
in timore domini minoratio: et non est in eo in
quirere adiutorium. Timor domini sicut
paradisus benedictionis: et super omnem gloriam
operuerunt illum. Fili in tempore vite tue ne indi
geas: melius est enim mori quam indige
re. Vir respiciens in mensam alienam non est
vita eius in cogitatione victus. Alit enim
animam suam cibis alienis. Vir autem disci
plinatus et eruditus custodiet se. In
ore imprudentis condulcabitur inopia: et in
ventre eius ignis ardebit.

XLI. O mors quam amara est memoria tua
homini iniusto et pacem habenti in sub

stantis suis. uiro quieto et cuius uie di-
recte sunt in omnibus et adhuc ualenti ac-
cipere cibum. O mors bonum est iudicium
tuum homini indigenti et qui minoratur
uiribus. defecto etate et cui de omnibus cu-
ra est et incredibili qui perdit sapientiam. No-
li metuere iudicium mortis. memento que
ante te fuerunt et que superuentura sunt tibi. hoc
iudicium a domino omni carni. et quid super-
ueniet tibi in beneplacito altissimi. siue
decem siue centum siue mille anni. Non est e-
nim in inferno accusatio uite. Filii abo-
minationum fiunt filii peccatorum et qui con-
uersantur secus domos impiorum. Filiorum
peccatorum peribit hereditas et cum semine
illorum assiduitas opprobrii. De patre im-
pio querunt filii. quoniam propter illum sunt in
opprobrio. Ve uobis uiri impii qui dere-
liquistis legem altissimi. et si nati fu-
eritis in maledictione nascemini. et si in
mortui fueritis in maledictione erit pars
uestra. Omnia que de terra sunt in terram conuer-
tentur. sic impii a maledicto in perditionem.
Luctus hominum in corpore ipsorum. nomen autem
impiorum delebitur. Curam habe de bono
nomine. hoc enim magis permanebit tibi quam mille
thesauri magni et preciosi. Bone uite
numerus dierum. bonum autem nomen permane-
bit in euum. Disciplinam in pace conserua-
te filii. Sapientia enim abscondita et the-
saurus inuisus que utilitas in utrisque? Meli-
or est homo qui abscondit stultitiam suam
quam homo qui abscondit sapientiam suam.
Verumptamen reueremini in hiis que pro-
cedunt de ore meo. non est enim bonum
omnem reuerentiam obseruare. et non
omnia in omnibus beneplacent in fide. Erubesci-
te patrem et matrem de fornicatione. et
a presidente et potente de mendacio. a
principe et iudice de delicto. a synago-
ga et plebe de iniquitate. a socio et ami-
co. de iniustitia. de loco in quo habitas

de furto. de ueritate dei et testamento. de
discubitu in panibus et de obfuscatione
dati et accepti. a salutantibus de silen-
tio. a respectu mulieris fornicarie.
et ab auersione uultus cognati. Ne a-
uertas faciem a proximo tuo. et ab auferendo
partem et non restituendo. Ne respicias
mulierem alieni uiri. et ne scruteris an-
cillam eius neque steteris ad lectum eius. Ab
amicis de sermonibus improperii et cum de-
deris ne improperes.

XLII.

Non duplices sermonem auditus
de reuelatione sermonis abscon-
diti. et eris uere sine confusione. et inue-
nies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne
pro hiis omnibus confundaris. ne accipi-
as personam ut delinquas. De lege altis-
simi et de testamento. et de iudicio iustifi-
care impium. de uerbo sociorum et uiatorum. et de
donatione hereditatis amicorum. et de e-
qualitate statere et ponderum. de acquisiti-
one multorum et paucorum. de corruptione emp-
tionis et negotiatorum. et de multa disciplina
filiorum. Seruo pessimo latus san-
guinare. Super mulierem nequam bonum est
signum. Ubi manus multe sunt claude.
et quodcumque trades numera et appende. da-
tum uero et acceptum omne describe. De in-
disciplinato et fatuo et de seni-
oribus qui iudicantur ab adolescentibus
et eris eruditus in omnibus et probabilis in con-
spectu omnium uiuorum. Filia patris abscon-
dita est uigilia et sollicitudo eius aufe-
ret somnum. ne forte in adolescentia sua
adulta efficiatur et cum uiro commorata
odibilis fiat. ne quando polluatur in uirgini-
tate sua et in paternis suis grauida inueni-
atur ne forte cum uiro commorata trans-
grediatur aut certe sterilis efficiatur. Super fi-
liam luxuriosam confirma custodiam
ne quando faciat te in opprobrium uenire in-
imicis a detractione in ciuitate et abiectione

plebis et confundat te in multitudine
populi. Omni homini noli intendere in specie et in me
dio mulierum noli commorari. De vestimen
tis enim procedit tinea et a muliere iniquitas
viri. Melior est enim iniquitas viri quam benefaci
ens mulier et mulier confundens in obprobrium.
Memor ero igitur operum domini et que vidi an
nunciabo. In sermonibus domini opera eius.
Sol illuminans per omnia respexit et gl
oria domini plenum est opus eius. Nonne dominus
fecit sanctos enarrare omnia mirabilia
sua que confirmavit dominus omnipotens stabiliri in
gloria sua. Abyssum et cor hominum investi
gavit et in astutia eorum excogitavit.
Cognovit enim dominus omnem scientiam et
inspexit in signum evi annuncians que
preterierunt et que superventura sunt,
revelans vestigia occultorum. Non preter
it illum omnis cogitatus et non abscondit
se ab eo ullus sermo. Magnalia sapi
entie sue decoravit, qui est ante seculum
et usque in seculum. Neque adiectum est neque
minuitur et non eget alicuius consilio.
Quam desiderabilia omnia opera eius et tam
quam scintilla que est considerare. Omnia
hec vivunt et manent in seculum et in omni
necessitate omnia obaudiunt ei. Omnia du
plicia unum contra unum et non fecit quic
quam deesse. Uniuscuiusque confirmabit bona.
Et quis satiabitur videns gloriam eius.

Et quis sciens confirmabit fortitudinem eius.

XLIII

Altitudinis firmamentum pulchritudo
eius est, species celi in visione glorie. Sol
in aspectu annuncians in exitu vas admira
bile opus excelsi. In meridiano exu
rit terram et in conspectu ardoris eius quis po
terit sustinere. Fornacem custodiens in operi
bus ardoris, tripliciter sol exurens montes,
radios igneos exsufflans et refulgens ra
diis suis obcecat oculos. Magnus dominus
qui fecit illum et in sermonibus eius festina
vit iter. Et luna in omnibus in tempore suo
ostensio temporis et signum evi. A luna
signum diei festi, luminare quod minuitur
in consummatione. Mensis secundum nomen eius est
crescens mirabiliter in consummationem.
Vas castrorum in excelsis, in firmamento ce
li resplendens gloriose. Species celi gloria stellarum
mundum illuminans in excelsis dominus.
In verbis sancti stabunt ad iudicium et
non deficient in vigiliis suis. Vide arcum
et benedic qui fecit illum. Valde
speciosus est in splendore suo. Gyravit
celum in circuitu glorie sue. Manus excel
si aperuerunt illum. Imperio suo acce
leravit nivem et acceleravit corus
cationes emittere iudicii sui. Propterea
aperti sunt thesauri et evolaverunt ne
bule sicut aves. In magnitudine sua
posuit nubes et confracti sunt lapi
des grandinis. In conspectu eius commo
vebuntur montes et in voluntate eius
aspirabit notus. Vox tonitrui eius
verberabit terram et tempestas aquilonis
et congregatio spiritus. Et sicut avis deponens
ad sedendum aspergit nivem et sicut lo
custa demergens descensus eius. Pulchri
tudinem coloris eius admirabitur
oculus et super imbrem eius expavescit
cor. Gelu sicut salem effundet super
terram et dum gelaverit fiet tamquam
cacumina tribuli. Frigidus ventus
aquilo flavit et congelavit cristallus
ab aqua. Super omnem congregationem
aquarum requiescet et sicut lorica in
duit se aquis. Et devorabit montes
et exuret desertum et extinguet vi
ride sicut ignem. Medicina omnium
festinatione nebule. Ros obvians ab ar
dore venienti humilem efficiet eum.
In sermone eius siluit ventus. Cogitatio
ne sua placavit abyssum et plantavit
eam in illa dominus. Qui navigant mare enar
rent pericula eius et audientes auribus
nostris admirabimur. Illic preclara et

mirabilia opera, varia genera bestiarum
et omnium pecorum, et creatura belvarum. Propter
ipsum confirmatus est itineris finis, et in ser-
mone eius composita sunt omnia. Multa di-
cimus et deficimus in verbis; consummatio autem ser-
monum ipse est. In omnibus glorificantes ad quid
valebimus? Ipse enim omnipotens super omnia opera
sua. Terribilis dominus et magnus vehementer,
et mirabilis potentia ipsius. Glorificantes
dominum quantumcumque potueritis, supervalebit
adhuc, et admirabilis magnificentia eius.
Benedicentes dominum, exaltate illum quantum
potestis, maior enim est omni laude. Ex-
altantes eum, replemini virtute. Ne labo-
retis, non enim pervenietis. Quis videbit eum et
enarrabit? Et quis magnificabit eum sicut
est ab initio? Multa abscondita sunt ma-
iora his; pauca enim vidimus operum eius.
Omnia autem dominus fecit, et pie agentibus dedit
sapientiam.

XLIIII Laudemus viros gloriosos et parentes nos-
tros in generatione sua. Multam gloriam fecit
dominus magnificentia sua a saeculo. Dominantes
in potestatibus suis, homines magni virtute et
prudentia sua praediti, nuntiantes in pro-
phetis dignitatem prophetarum, et imperantes in praesenti populo,
et virtute prudentiae populis sanctissima verba.
In peritia sua requirentes modos musicos,
et narrantes carmina scripturarum. Ho-
mines divites in virtute, pulchritudinis
studium habentes, pacificantes in domibus
suis. Omnes isti in generationibus gentis suae glo-
riam adepti sunt, et in diebus suis habentur
in laudibus. Qui de illis nati sunt, reliquerunt
nomen narrandi laudes eorum. Et sunt quorum
non est memoria; perierunt quasi qui non fuerint, et
nati sunt quasi non nati, et filii ipsorum cum ipsis.
Sed illi viri misericordiae sunt, quorum pietates ob-
livionem non acceperunt. Cum semine ipsorum
permanent bona, hereditas sancta nepotes eorum,
et in testamentis stetit semen eorum, et filii eorum prop-
ter illos usque in aeternum manent; semen eorum et gloria
eorum non derelinquetur. Corpora ipsorum in pace
sepulta sunt, et nomen eorum vivet in generatio-
nem et generationem. Sapientiam ipsorum narrent populi,
et laudem eorum nuntiet ecclesia. Enoch pla-
cuit deo et translatus est in paradisum, ut det
gentibus sapientiam. Noe inventus est perfec-
tus iustus, et in tempore iracundiae factus est recon-
ciliatio. Ideo dimissum est reliquum ter-
rae cum factum est diluvium. Testamenta saeculi po-
sita sunt apud illum, ne deleri possit di-
luvio omnis caro. Abraham magnus pa-
ter multitudinis gentium, et non est inventus
similis illi in gloria, qui conservavit legem ex-
celsi, et fuit in testamento cum illo. In carne
eius stare fecit testamentum, et in temptatione
inventus est fidelis. Ideo iureiurando de-
dit illi gloriam in gente sua, crescere illum
quasi terrae cumulum, et ut stellas exalta-
re semen eius, et hereditare illos a mari
usque ad mare, et a flumine usque ad ter-
minos terrae. Et in Isaac eodem fecit modo
propter Abraham patrem eius. Benedictionem omnium
gentium dedit illi dominus, et testamentum suum con-
firmavit super caput Iacob. Agnovit eum
in benedictionibus suis, et dedit illi hereditatem,
et divisit ei partem in tribubus duodecim, et conser-
vavit illi homines misericordiae, invenientes gratiam
in conspectu omnis carnis.

Dilectus a deo et ab hominibus Moyses, cuius XLV
memoria in benedictione est. Simi-
lem illum fecit in gloria sanctorum, et magnificavit
eum in timore inimicorum, et in verbis suis mon-
stra placavit. Glorificavit illum in conspectu
regum, et iussit ei coram populo suo, et ostendit
illi gloriam suam. In fide et lenitate ipsius
sanctum fecit illum, et elegit eum ex omni carne.
Audivit enim eum et vocem ipsius, et induxit il-
lum in nubem, et dedit illi coram praecepta et
legem vitae et disciplinae, docere Iacob testa-
mentum et iudicia sua Israel. Excelsum
fecit Aaron fratrem suum et similem sibi de
tribu Levi. Statuit ei testamentum aeternum

nu. et dedit illi sacerdotium gentis. et beati
ficavit illum in gloria. Et circumcinxit illum zo
na glorie. et induit illum stola glorie. et coro
navit illum in vasis virtutis. Circumpedes et
femoralia et humerale posuit ei. et
cinxit illum tintinnabulis aureis plu
rimis in gyro ut daret sonitum in incessu
suo. et auditum faceret sonitum in templo in
memoriam filiis gentis sue. Stolam
sanctam auro et iacincto et purpura opus tex
tile viri sapientis iudicio et veritate pre
diti. Torto cocco opus artificis gemmis
preciosis figuratis in ligatura auri et opere
lapidarii sculptis in memoriam secundum
numerum tribuum filiorum israel. Corona au
rea super mitram eius expressa signo
sanctitatis. gloria honoris et opus fortitu
iuctus- dinis et desideria oculorum ornata. Sic pulcra
ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem.
Non est indutus illa alienigena aliquis.
set tantum filii ipsius soli et nepotes eius per om
ne tempus. Sacrificia ipsius consumpta sunt
igne cotidie. Complevit moyses ma
nus eius et unxit illum oleo sancto. Factum est illi
in testamentum eternum et semini eius sicut dies
celi. fungi sacerdotio et habere laudem et glori
ficari populum suum in nomine suo. Ipsum elegit
ab omni vivente offerre sacrificium deo. incen
sum et bonum odorem in memoriam placare
pro populo suo. Et dedit illi in preceptis suis po
testatem in testamentis iudiciorum. docere iacob
testimonia et in lege sua lucem dare israel
quia contra illum steterunt alieni et propter
invidiam circumdederunt illum in deserto
homines qui erant circa dathan et abyron et con
gregatio chore in iracundia. Vidit
dominus deus et non placuit illi et consumpti sunt in
impetu iracundie. Fecit illis monstra
et consumpsit eos in flamma ignis. et addidit
aaron gloriam et dedit illi hereditatem et pri
mitias frugum terre divisit illi. Panem
ipsis in primis paravit in saturitatem. nam et

sacrificia domini edent que dedit ipsi et semini
eius. Ceterum in terra gentes non hereditabit
et pars non est illi in gente. ipse enim pars eius
est et hereditas. Phinees filius eleazari ter
tius in gloria est imitando eum in timore dei et
stare in reverentia gentis. in bonitate et a
lacritate anime sue placuit deo israel. Ideo sta
tuit illi testamentum pacis principem sanc
torum et gentis sue ut sit illi et semini eius sa
cerdotii dignitas in eternum. Et testamentum
david regi filio iesse de tribu iuda hereditas
ipsi et semini eius ut daret sapientiam in
cor nostrum iudicare gentem suam in iustitia
ut non abolerentur bona ipsorum et gloriam ipsorum
in gentem eorum eternam fecit. XLVI
Fortis in bello ihesus naue successor mo
ysi in prophetis qui fuit magnus secundum nomen
suum maximus in salutem electorum dei expug
nare insurgentes hostes ut consequeretur
hereditatem israel. Quam gloriam adeptus est
in tollendo manus suas et iactando contra
civitates rompheas. Quis ante illum sic resti
tit? Nam hostes ipse dominus perduxit. Aut non in
iracundia eius impeditus est sol et una dies
facta est quasi duo? Invocavit altissimum
potentem in oppugnando inimicos undi
que et audivit illum magnus et sanctus deus in
saxis grandinis virtutis valde fortis. Im
petum fecit contra gentem hostilem et in descen
su perdidit contrarios ut cognoscant gentes po
tentiam eius quia contra deum pugnare non
facile est. et secutus est a tergo potentis. Et
in diebus moysi misericordiam fecit ipse et caleph
filius iephone stare contra hostem et pro
hibere gentem a peccatis et perfringere murmur
malicie. Et ipsi duo constituti a peri
culo liberati sunt. A numero sescentorum mi
lia peditum et inducere illos in hereditatem
in terram que manat lac et mel. Et dedit
dominus ipsi caleph fortitudinem et usque in
senectutem permansit ei virtus ut ascen
deret in excelsum terre locum. Et semen ipsius

optinuit hereditatem. et viderunt omnes
filii israel quia bonum est obsequi sancto deo.
Et iudices singuli suo nomine quorum non
est corruptum cor. qui non aversi sunt a domino.
ut sit memoria eorum in benedictione. Et
ossa eorum pullulent de loco suo. et nomen
eorum permaneat in eternum permanens ad fi-
lios illorum sanctorum virorum gloria. Dilectus a
deo suo samuel propheta domini renovavit
imperium et unxit principes in gente sua.
In lege domini iudicavit congregationem
et vidit deum iacob et in fide sua probatus
est propheta. et cognitus est in verbis suis fidelis
quia vidit deum lucis. et invocavit
dominum omnipotentem in expugnando hos-
tes circumstantes undique in oblatione
agni inviolati. Et intonuit de ce-
lo dominus. In sonitu magno auditam
fecit vocem suam et contrivit prin-
cipes tyriorum et omnes duces philistiim
Et ante tempus finis vite sue et seculi testi-
monium prebuit in conspectu domini et christi
Pecunias a ipso et usque ad calciamen-
ta ab omni carne non accepit
et non accusavit illum homo. Et post
hoc dormivit et notum fecit regi et osten-
dit illi vite sue finem. et exaltavit
vocem suam de terra in prophetia delere in-
pietatem gentis.

XLVII Post hec surrexit nathan propheta in
diebus david. et quasi adeps separatus
est a carne. Sic david a filiis israel. Cum
leonibus lusit quasi cum agnis. et cum
ursis similiter fecit sicut cum agnis o-
vium in iuventute sua. Numquid non
occidit gygantem. et abstulit obprobri-
um de gente. in tollendo manum in saxo
funde deiecit exultationem golie. et
invocavit dominum omnipotentem. et
dedit in dextera eius tollere hominem fortem
in bello. et exaltare cornu gentis sue.
Sic in decem milibus glorificavit eum.
et laudavit eum in benedictionibus domini in
offerendo illi coronam glorie. Contrivit
enim inimicos undique. et extirpavit phi-
listiim contrarios usque in hodiernum diem. vel contra
Contrivit cornu ipsorum usque in eternum.
In omni opere dedit [illegible] confessionem
sancto et excelso in verbo glorie. De omni corde
suo laudavit dominum et dilexit deum qui
fecit illum. Et dedit illi contra inimicos
potentiam. et stare fecit cantores contra
altare. et in sono eorum dulces fecit mo- vel modos
dulos. Et dedit in celebrationibus decus
et ornavit tempora usque ad consummationem
vite. ut laudarent nomen sanctum domini et am-
plificarent mane dei sanctitatem. Christus vel xpc
purgavit peccata ipsius. et exaltavit
in eternum cornu eius. et dedit illi testamen-
tum regni et sedem glorie in israel. Post ip-
sum surrexit filius sensatus. et propter
illum deiecit omnem potentiam inimi-
corum. Salomon imperavit in diebus pacis
cui subiecit deus omnes hostes ut conderet
domum in nomine suo. et pararet sanctitatem
in eternum. Quemadmodum eruditus es in ·v· est· eruditus
iuventute tua. et impletus es quasi flu-
men sapientia. Et terram retexit anima
tua. et replesti in comparationibus enigma-
ta. Ad insulas longe divulgatum est
nomen tuum. et dilectus es in pace tua. In
canticis et proverbiis et comparationibus et
interpretationibus mirate sunt terre. et in no-
mine domini est cui cognomen est deus israel. Col-
legisti quasi auricalcum aurum. et ut plum-
bum complesti argentum. et inclinasti fe-
mora tua mulieribus. Potestatem ha-
buisti in tuo corpore. dedisti maculam in
gloria tua et profanasti semen tuum inducere
iracundiam ad liberos tuos. et incitari stul-
titiam tuam ut faceres imperium bipartitum. et
ex effraim imperare imperium durum. Deus
autem non derelinquet misericordiam suam. et non cor-
rumpet nec delebit opera sua. neque p-

det ab stirpe nepotes electi sui: et semen
eius qui diligit dominum non corrumpet. Neque de
serit opera sua. Dedit autem reliquum iacob et
david de ipsa stirpe. Et finem habuit salomon
cum patribus suis. Et reliquit post se de
semine suo gentis stultitiam et imminutum
a prudentia roboam qui avertit gentem
consilio suo. et ieroboam filium nabath qui
peccare fecit israhel. et dedit effraim viam
peccati. et plurima redundaverunt peccata ip
sorum. Valde enim averterunt illos a terra sua. et
quesivit omnes nequitias usque dum perveniret
ad illos defensio. et ab omnibus peccatis libe
ravit eos.
XLVIII Et surrexit helyas propheta quasi ignis. et verbum
illius quasi facula ardebat. qui induxit in
illos famem. et irritantes illum invidia sua
pauci facti sunt. Non enim poterant sustinere pre
cepta domini. Verbo domini continuit celum et de
iecit a se ignem ter. Sic amplificatus est hely
as in mirabilibus suis. Et quis potest similiter
gloriari tibi. qui sustulisti mortuum ab infe
ris de sorte mortis in verbo domini dei. qui deie
cisti reges ad perniciem et confregisti facile po
tentiam ipsorum et gloriosos de lecto suo. Qui audis
in syna iudicium et in choreb iudicia defen
sionis. qui ungis reges ad penitentiam et prophe
tas facis successores post te. qui receptus es
in turbine ignis et in curru equorum igne
orum. qui scriptus es in iudiciis temporum
lenire iracundiam domini. conciliare cor patris
ad filium et restituere tribus iacob. Beati
sunt qui te viderunt et in amicitia tua deco
rati sunt. Nam nos vita vivimus tantum
post mortem autem non erit tale nomen nostrum. He
lyas quidem in turbine tectus est. et in helyseo com
pletus est spiritus eius. In diebus suis non pertimuit
principem et potentia nemo vicit
illum. nec superavit illum verbum aliquod. et mor
tuum prophetavit corpus eius. In vita sua fe
cit monstra. et in morte mirabilia operatus
est. In omnibus istis non penituit populus et non

recesserunt a peccatis suis. usque dum abiec
ti sunt de terra sua et dispersi sunt in omnem ter
ram. et relicta est gens perpauca et princeps
in domo david. Quidam ipsorum fecerunt quod pla
ceret deo. alii autem multa commiserunt pec
cata. Ezechias munivit civitatem su
am. et induxit in medium eius aquam. et fodit fer
ro rupem. et edificavit ad aquam puteum. In
diebus eius ascendit sennacherib. et misit
rapsacen. et sustulit manum suam contra il
los. et extulit manum suam in syon. et super
bus est potentia sua. Tunc mota sunt
corda et manus ipsorum. et doluerunt quasi partu
rientes mulieres. Et invocaverunt dominum
misericordem. et expandentes manus extule
runt ad celum. et sanctus dominus deus audivit ci
to vocem ipsorum. Non est commemoratus pecca
torum illorum. neque dedit illos inimicis suis. sed pur
gavit illos in manu ysaie prophete sanc
ti. Deiecit castra assyriorum. et contrivit
illos angelus dei. Nam fecit ezechias quod
placuit deo. et fortiter ivit in via david
patris sui quam mandav[illegible] ille pla[illegible]
propheta magnus et fi[illegible] delis in conspec
tu dei. In diebus illius [illegible] rediit sol
et addidit regi vitam. Spiritu magno vi
dit ultima. et consolatus est lugentes
syon usque in sempiternum. Ostendit futura
et abscondita antequam evenirent.
Memoria iosie in compositione odoris XLIX
facta. opus pigmentarii. In omni ore
quasi mel indulcabitur eius memoria. et
ut musica in convivio vini. Ipse est
directus divinitus in penitentia gentis
et tulit abominationes impietatis. et gu
bernavit ad dominum cor ipsius. et in diebus
peccatorum corroboravit pietatem. Preter da
vid et ezechiam et iosiam omnes peccatum
commiserunt. Nam reliquerunt legem poten
tes reges iuda. et contempserunt timorem dei.
Dederunt enim regnum suum aliis et gloriam
alienigene genti. Incenderunt

sectum civitatem sanctitatis, et desertas fe-
cerunt vias ipsius in manu Ieremie. Nam
male tractaverunt eum, qui a ventre matris con-
vel eruere secratus est propheta evertere et perdere et iterum edi-
ficare et renovare. Ezechiel qui vidit con-
spectum glorie, quam ostendit illi in curru che-
rubin. Nam commemoratus est inimicorum
in imbre bonitatem illis qui ostenderunt vias
rectas. Et duodecim prophetarum ossa pullulant de
loco suo. Nam corroboraverunt Iacob et re-
demerunt se in fide virtutis sue. Quomodo am-
plificemus Zorobabel? Nam et ipse quasi signum
in dextera manu, sic et Ihesum filium Iosedech
qui in diebus suis edificaverunt domum et ex-
altaverunt templum sanctum domino paratum in glo-
riam sempiternam. Et Neemias in memo-
ria multi temporis qui erexit nobis muros
eversos, et stare fecit portas et seras, qui erexit
domos nostras. Nemo natus est in terra qualis
Enoch, nam et ipse receptus est a terra.
Et Ioseph qui natus est homo princeps fratrum
firmamentum gentis, rector fratrum, stabilimen-
tum populi, et ossa ipsius visitata sunt, et post
mortem prophetaverunt. Seth et Sem apud
homines gloriam adepti sunt, et super omnem a-
nimam in origine Adam.
L. Simeon Onie filius sacerdos magnus
qui in vita sua suffulsit domum et in die-
bus suis corroboravit templum. Templi eti-
am altitudo ab ipso fundata est, duplex
edificatio et excelsa parietes templi.
In diebus suis emanaverunt putei aquarum
et quasi mare adimpleti sunt supra modum.
Qui curavit gentem suam et liberavit eam
a perditione. Qui prevaluit amplificare
civitatem, qui adeptus est gloriam in conver-
satione gentis, et ingressum domus et atrii
amplificavit. Quasi stella matuti-
na in medio nebule, et quasi luna plena in
diebus suis lucet, et quasi sol refulgens sic ille
effulsit in templo dei. Quasi arcus refulgens
gens inter nebulas glorie, et quasi flos rosarum in
diebus veris. Et quasi lilia que sunt in transitu aque
et quasi thus redolens in diebus estatis. Quasi ig-
nis effulgens et thus ardens in igne. Et qua-
si vas auri solidum ornatum omni lapide
pretioso. Quasi oliva pullulans et cypressus in
altitudinem se extollens. In accipiendo
ipsum stolam glorie, et vestiri eum in consumma-
tionem virtutis. In ascensu altaris sancti glo-
riam dedit sanctitatis amictum. In accipien-
do autem partes de manu sacerdotum, et ipse
stans iuxta aram, et circa illum corona fratrum.
Quasi plantatio cedri in monte Libano, sic
circa illum steterunt quasi rami palme, et om-
nes filii Aaron in gloria sua. Oblatio autem
domini in manibus ipsorum coram omni synagoga
Israel. Et consummationem fungens in ara am-
plificare oblationem excelsi regis, porrexit
manum suam in libatione et libavit de san-
guine uve. Et fudit in fundamento al-
taris odorem divinum excelso principi.
Tunc exclamaverunt filii Aaron in tubis pro-
ductilibus, sonuerunt et auditam fecerunt ma-
gnam vocem in memoriam coram deo. Tunc omnis
populus simul properaverunt et ceciderunt in faci-
em super terram adorare dominum suum, et da-
re preces omnipotenti deo excelso. Et ampli-
ficaverunt psallentes in vocibus suis, et in
magna domo auditus est sonus suavi-
tatis plenus. Et rogavit omnis populus do-
minum excelsum in prece usque dum perfectus est
honor domini et munus suum perfecerunt. Tunc
descendens extulit manus suas in omnem con-
gregationem filiorum Israel, dare gloriam deo a
labiis suis, et in nomine ipsius gloriari. Et ite-
ravit orationem suam volens ostendere virtu-
tem dei. Et post rursum plus oravit eum om-
nium qui magna fecit in omni terra. Qui auxit
dies nostros a ventre matris nostre et fecit
nobiscum secundum suam misericordiam. Det nobis iocun-
ditatem cordis et fieri pacem in diebus nostris
in Israel per dies sempiternos. Credere Israel no-
biscum esse misericordiam dei ut liberet nos in diebus

sunt. Duas gentes odit anima mea, tercia autem
non est gens quam oderim. Qui sedent in mon
te Seir et philistiim et stultus populus qui
habitat in Sichimis. Doctrinam sapientie et
discipline scripsit in codice isto Ihesus filius
Sirach Ierosolimita qui renovavit sa
pientiam de corde suo. Beatus qui in istis con
versatur bonis. Qui ponit illa in corde suo sa
piens erit semper. Si enim hec fecerit, ad omnia
Or valebit quia lux dei vestigium eius.
LI. Confitebor tibi domine rex et collaudabo
te deum salvatorem meum. Confite
bor nomini tuo quoniam adiutor et protector
factus es michi et liberasti corpus meum a perdi
tione. A laqueo lingue inique et a labiis op
erantium mendacium. Et in conspectu asta
ntium factus es michi adiutor et liberasti
me secundum multitudinem misericordie nominis tui
a rugientibus preparatis ad escam, de
manibus querentium animam meam et de por
tis tribulationum que circumdederunt me. A
pressura flamme que circumdedit me et
in medio ignis non sum estuatus. De al
titudine ventris inferi et a lingua
coinquinata et a verbo mendacii. A rege iniquo
et lingua iniusta. Laudabit usque ad
mortem anima mea dominum, et vita mea
appropinquans erat in inferno deorsum. Cir
cumdederunt me undique et non erat qui
adiuvaret. Respiciens eram ad ad
iutorium hominum et non erat. Memora
tus sum misericordie tue domine et operationis tue
que a seculo sunt, quoniam eruis sustinentes te
et liberas eos de manibus gentium. Exal
tasti super terram habitationem meam et pro
morte defluenti deprecatus sum. In
vocavi dominum patrem domini mei ut non
derelinquat me in die tribulationis mee et in tempore
superborum sine adiutorio. Laudabo
nomen tuum assidue et collaudabo
illud in confessione et exaudita est o
ratio mea. Et liberasti me de perditione

et eripuisti me de tempore iniquo. Prop
terea confitebor et laudem dicam tibi et be
nedicam nomini domini. Cum adhuc iuni
or essem, priusquam oberrarem, quesivi sapi
entiam palam in oratione mea. Ante templum pos
tulabam pro illa et usque in novissimis inqui
ram eam, et efflorebit tanquam precox uva.
Letatum est cor meum in ea. Ambulavit
pes meus iter rectum. A iuventute me
a investigabam eam. Inclinavi mo
dice aurem meam et excepi eam. Multam
inveni in me ipso sapientiam et multum profeci
in ea. Danti michi sapientiam dabo gloriam.
Consiliatus sum enim ut facerem illam.
Zelatus sum bonum et non confundar.
Colluctata est anima mea in illa, et in facien
do eam confirmatus sum. Manus meas
extendi in altum, et insipientiam eius lu
xit anima mea et ignorantias meas
illuminavit. Animam meam direxi
ad illam et in agnitione inveni eam.
Possedi cum ipsa cor ab initio, propter hoc non
derelinquar. Venter meus conturbatus est que
rendo illam, propterea possidebo bonam
possessionem. Dedit enim michi dominus linguam
mercedem meam, et in ipsa laudabo eum.
Appropiate ad me indocti et congre
gate vos in domum discipline. Quid
adhuc retardatis et quid dicitis in his?
Anime vestre sitiunt vehementer. Ap
erui os meum et locutus sum. Compa
rate vobis sine argento sapientiam et col
lum vestrum subicite iugo eius et suscipi
at anima vestra disciplinam. In proximo
enim invenire eam. Videte oculis ves
tris quia modicum laboravi et inveni
michi multam requiem. Assumite dis
ciplinam in multo numero argenti et copi
osum aurum possidete in ea. Letetur ani
ma vestra in misericordia eius et non confundemini
in laude ipsius. Operamini opus vestrum
ante tempus, et dabit vobis mercedem vestram

tram in tempore suo. Et inclinavit autem
Salomon genua sua in conspectu to-
tius ecclesiae Israel, et expandit manus suas
ad caelum, et ait: Domine Deus Israel, non est
similis tui deus in caelo sursum neque in terra de-
orsum, qui custodis testamentum tuum et
misericordiam tuam pueris tuis qui ambulant in con-
spectu tuo in toto corde. Servasti pue-
ro tuo David quae locutus es illi, et locutus
es in ore tuo, et in manu tua implesti, sicut
et dies haec. Et nunc Domine Deus Israel custo-
di puero tuo David patri meo quae lo-
cutus es illi dicens: Non deficiet e viro
a facie mea sedens in throno Israel, ve-
rumptamen si custodierint filii tui legem
meam ut in praeceptis meis ambulent
sicut ambulavit in conspectu meo fide-
lis. Et nunc Domine Deus Israel credatur nunc
verbum quod locutus es puero tuo David. Quo-
niam si vere habitabit Deus cum hominibus
in terra, si caelum caeli non sufficiunt tibi, quanto
magis domus ista quam aedificavi? Sed
respice ad orationem pueri tui et precationem,
Deus, ut exaudias, Domine, placationem orationis
quam puer tuus orat coram te hodie, ut
sint oculi tui super domum hanc die ac noc-
te in locum quem dixisti invocari nomen tuum,
et exaudias orationem quam puer tuus orat
in hoc loco, et exaudias precationem pueri
tui et populi tui Israel, si oraverint in loco is-
to, et exaudies in loco habitationis tuae
de caelo, et exaudias et propitius sis pecca-
verint tibi in te.

Explicit Ecclesiasticus. Incipit prologus beati Ieronimi in Ysaiam prophetam.

Nemo cum
prophetas versibus
viderit esse descrip-
tos, metro eos estimet
apud Hebraeos ligari et
aliquid simile habere de Psal-
mis vel operibus Salomonis; sed quod in Demos-
thene et Tullio solet fieri, ut per cola scribantur
et commata, qui utique prosa et non versibus con-
scripserunt. Nos quoque utilitati legentium
providentes interpretationem novam novo scri-
bendi genere distinximus. Ac primum de Ysa-
ia sciendum quod in sermone suo disertus
sit, quippe ut vir nobilis et urbanae eloquen-
tiae, nec habens quicquam in eloquio rusticitatis
admixtum. Unde accidit ut prae ceteris florem
sermonis eius translatio non potuerit conservare.
Deinde etiam hoc adiciendum, quod non tam propheta di-
cendus sit quam evangelista. Ita enim universa
Christi ecclesiaeque mysteria ad liquidum persecu-
tus est, ut non eum putes de futuro vati-
cinari, sed de praeteritis historiam texere. Unde
conicio noluisse tunc temporis Septuaginta interpre-
tes fidei suae sacramenta perspicue ethnicis
prodere, ne sanctum canibus et margaritas porcis
darent. Quae cum hanc editionem legetis, ab il-
lis animadvertetis abscondita. Nec ignoro quan-
ti laboris sit prophetas intellegere, nec facile
quempiam posse iudicare de interpretatione, nisi in-
tellexerit ante quae legerit. Nos quoque patere morsibus
plurimorum, qui stimulante invidia quod consequi
non valent despiciunt. Sciens ergo et prudens in
flammam mitto manum, et nihilominus hoc a fas-
tidiosis lectoribus precor, ut quomodo Graeci post Septua-
ginta translatores Aquilam et Symmachum et Theodo-
tionem legunt, vel ob studium doctrinae suae,
vel ut Septuaginta magis ex collatione eorum intelli-
gant, sic et isti saltem unum post priores habere di-
gnentur interpretem. Legant prius et postea des-
piciant, ne videantur non ex iudicio sed ex
odii praesumptione ignorata damnare. Pro-
phetavit autem Ysaias in Ierusalem et in Iudaea, necdum
decem tribubus in captivitatem ductis; ac
de utroque regno nunc commixtim nunc sepa-
ratim texit oraculum. Et cum interdum ad praesen-
tem respiciat historiam et post Babylonicam
captivitatem reditum populi significet in Iu-
daeam, tamen omnis ei cura de vocatione gen-
tium et de adventu Christi est. Quem quanto plus
amatis, o Paula et Eustochium, tanto

magis ab eo petite ut pro obtrectatione
pro ea quod me indesinenter emuli laniant
ipse michi restituat mercedem in futuro. quod scit
me ob hoc in peregrine lingue eruditione
sudasse. ne iudei de falsitate scripturarum
ecclesiis eius diutius insultarent. Explicit prologus. Incipit ysaias propheta.

Visio ysaie
filii amos
quam vidit
super iudam
et ierusalem in diebus ozie
ioathan achaz et eze
chie regum iude. Au
dite celi et auribus percipe terra. quoniam dominus locu
tus est. Filios enutrivi et exaltavi. ipsi autem
spreverunt me. Cognovit bos possessorem
suum. et asinus presepe domini sui. israel autem me
non cognovit. et populus meus me non intellexit. Ve gen
ti peccatrici populo gravi iniquitate. semini nequam
filiis sceleratis. Dereliquerunt dominum. blasphe
maverunt sanctum israel. abalienati sunt retror
sum. Super quo percutiam vos ultra. adden
tes prevaricationem. Omne caput languidum
et omne cor merens. a planta pedis usque ad
verticem capitis non est in eo sanitas. Vul
nus et livor et plaga tumens non est circumli
gata. nec curata medicamine. neque fo
ta oleo. Terra vestra deserta. civitates
vestre succense igni. Regionem vestram
coram vobis alieni devorant. et desolabitur
sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur fi
lia syon ut umbraculum in vinea. et sicut
tugurium in cucumerario. sicut civitas que
vastatur. Nisi dominus exercituum reliquisset no
bis semen. quasi sodoma fuissemus. et quasi gomor
ra similes essemus. Audite verbum domini prin
cipes sodomorum. percipite auribus legem dei
nostri populus gomorre. Quo michi multitudinem
victimarum vestrarum dicit dominus. Plenus sum.
Holocausta arietum et adipem pinguium et
sanguinem vitulorum et agnorum et hircorum nolu
i. Cum veneritis ante conspectum meum. quis que

sivit hec de manibus vestris. ut ambularen
tis in atriis meis. Ne afferatis ultra sac
rificium frustra. Incensum abomina
tio est michi. Neomeniam et sabbatum et festivi
tates alias non feram. Iniqui sunt cetus
vestri. Kalendas vestras et sollempnitates ves
tras odivit anima mea. facta sunt michi mo
lesta laboravi sustinens. Et cum extende
ritis manus vestras. avertam oculos meos a
vobis. et cum multiplicaveritis orationem non ex
audiam. Manus enim vestre sanguine sunt
plene. Lavamini mundi estote. aufer
te malum cogitationum vestrarum ab oculis me
is. Quiescite agere perverse. discite benefa
cere. Querite iudicium. subvenite oppresso.
iudicate pupillo. defendite vidu
am. et venite et arguite me dicit dominus. Si fue
rint peccata vestra ut coccinum. quasi nix dealba
buntur. Et si fuerint rubra quasi vermicu
lus. velud lana alba erunt. Si volueritis
et audieritis me. bona terre comede
tis. Quod si nolueritis et me provocaveritis
ad iracundiam. gladius devorabit vos.
quia os domini locutum est. Quomodo facta est
meretrix civitas fidelis plena iudicii.
Iustitia habitavit in ea. nunc autem homici
de. Argentum tuum versum est in scoriam. vinum
tuum mixtum est aqua. Principes tui in
fideles. socii furum. Omnes diligunt mu
nera. sequuntur retributiones. Pupillo non iu
dicant. et causa vidue non ingreditur ad e
os. Propter hoc ait dominus exercituum fortis
rego israel. Heu consolabor super hostibus meis et
vindicabor de inimicis meis. Et con
vertam manum meam ad te. et excoquam
ad purum scoriam tuam. et auferam omne
stagnum tuum. et restituam iudices tuos
ut fuerunt prius. et consiliarios tuos sicut
antiquitus. Post hec vocaberis civitas iu
sti urbs fidelis. Syon in iudicio redimetur.
et reducent eam in iustitia. Et conteret
scelestos et peccatores simul. et qui dere

querunt dominum consumentur. Confun
dentur enim ab ydolis quibus sacrificaverunt. et
erubescetis super ortis que elegeratis. cum
fueritis velut quercus defluentibus foliis
et velut ortus absque aqua. Et erit for
titudo vestra ut favilla stupe. et opus
vestrum quasi scintilla. Et succendetur utrum
que simul. et non erit qui extinguat.

II Verbum quod vidit ysaias filius a
mos super iudam et ierusalem. Et erit in
novissimis diebus preparatus mons do
mus domini in vertice montium. et elevabitur
super colles et fluent ad eum omnes gentes
et ibunt populi multi et dicent. Venite as
cendamus ad montem domini et ad domum
dei iacob. et docebit nos vias suas et am
bulabimus in semitis eius. quia de syon
exibit lex. et verbum domini de ierusalem. Et
iudicabit gentes et arguet populos multos.
Et conflabunt gladios suos in vomeres et lan
ceas suas in falces. Non levabit gens con
tra gentem gladium. nec exercebuntur ultra ad
prelium. Domus iacob venite et ambule
l' dei nostri mus in lumine domini. Proiecisti enim populum tuum
domum iacob. quia repleti sunt ut olim et
augures habuerunt ut philistiim. et pue
ris alienis adheserunt. Et repleta est
terra argento et auro. et non est finis the
saurorum eius. Et repleta est terra eius
equis. et innumerabiles quadrige eius. Et
repleta est terra eius ydolis. opus ma
nuum suarum adoraverunt quod fecerunt di
giti eorum. et incurvavit se homo et hu
miliatus est vir. Ne ergo dimittas eis.
Ingredere in petram. abscondere in fos
sa humo a facie timoris domini et a glo
ria maiestatis eius. Oculi sublimes ho
minis humiliati sunt et incurvabitur
altitudo virorum. Exaltabitur autem dominus
solus in die illa. quia dies domini exerci
tuum super omnem superbum et excelsum et
super omnem arrogantem et humiliabitur.

et super omnes cedros libani sublimes et
erectas. et super omnes quercus basan. et omnes l' super
montes excelsos. et super omnes colles eleva
tos. et super omnem turrem excelsam. et super
omnem murum munitum. et super omnes na
ves tharsis. et super omne quod visu pulchrum
est. Et incurvabitur sublimitas hominum
et humiliabitur altitudo virorum. Et ele
vabitur dominus solus in die illa. et ydola
penitus conterentur. Et introibunt in spelun
cas petrarum et in voragines terre a facie for
midinis domini. et a gloria maiestatis eius
cum surrexerit percutere terram. In die illa p
iciet homo ydola argenti sui et simulacra
auri sui que fecerat sibi ut adoraret
talpas et vespertiliones. Et ingredietur
scissuras petrarum et cavernas saxorum a fa
cie formidinis domini et a gloria maiesta
tis eius cum surrexerit percutere terram. Quiesci
te ergo ab homine cuius spiritus in naribus eius.
quia excelsus reputatus est ipse.

Ecce enim dominator dominus exercituum auferet III
ab ierusalem et ab iuda validum et fortem
omne robur panis et omne robur aque. for
tem et virum bellatorem. et iudicem et prophe
tam. et ariolum et senem. principem su
per quinquaginta. et honorabilem vultu et con
siliarium. sapientem de architectis et pru
dentem eloquii mistici. Et dabo pue
ros principes eorum. et effeminati dominabun
tur eis. Et corruet populus vir ad virum
unusquisque ad proximum suum. Tumultua
bitur puer contra senem. et ignobilis contra
nobilem. Apprehendet enim vir fratrem su
um domesticum patris sui. et dicet. Vesti
mentum tibi est. princeps esto noster. ruina autem
hec sub manu tua. Et respondebit in die
illa dicens. Non sum medicus. et in domo mea
non est panis neque vestimentum. nolite consti
tuere me principem populi. Ruit enim ierusalem
et iudas concidit. quia lingua eorum et adinventi
ones eorum contra dominum. ut provocarent oculos

maiestatis eius. Agnitio vultus eorum
respondit eis: et peccatum suum quasi Sodoma prae-
dicaverunt, nec absconderunt. Ve anime
eorum, quoniam reddita sunt eis mala. Dici-
te iusto quoniam bene, quoniam fructum adinven-
tionum suarum comedet. Ve impio in ma-
lum; retributio enim manuum eius fiet ei. Po-
pulum meum exactores sui spoliaverunt,
et mulieres dominate sunt eius. Popule meus, qui
beatum te dicunt, ipsi te decipiunt, et viam
gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudican-
dum dominus, et stat ad iudicandos populos. Do-
minus ad iudicium veniet cum senibus populi
sui, et principibus eius. Vos enim depasti estis
vineam meam, et rapina pauperis in domo
vestra. Quare atteritis populum meum, et facies
pauperum commolitis, dicit dominus deus exerci-
tuum? Et dixit dominus: Pro eo quod elevate
sunt filie Sion, et ambulaverunt extento
collo, et nutibus oculorum ibant, et plau-
debant ambulabant, et pedibus suis composito
gradu incedebant: decalvabit dominus verticem
filiarum Sion, et dominus crinem earum nudabit.
In die illa auferet dominus ornamentum calcea-
mentorum, et lunulas, et torques, et monilia,
et armillas, et mitras, et discriminalia,
et periscelidas, et murenulas, et olfactori-
ola, et inaures, et anulos, et gemmas in fron-
te pendentes, et mutatoria, et palli-
ola, et linteamina, et acus, et
specula, et sindones, et vittas, et theristra.
Et erit pro suavi odore fetor, et pro zo-
na funiculus, et pro crispanti crine calvi-
tium, et pro fascia pectorali cilicium. Pul-
cherrimi quoque viri tui gladio cadent, et for-
tes tui in prelio. Et merebunt atque lu-
gebunt porte eius, et desolata in terra se-
debit. septem

IIII Et apprehendent septem mulieres virum unum in
die illa dicentes: Panem nostrum comede-
mus, et vestimentis nostris operiemur: tantum-
modo invocetur nomen tuum super nos, aufer oppro-
brium nostrum. In die illa erit germen domini
in magnificentia et gloria, et fructus terre
sublimis, et exultatio his qui salvati
fuerint de Israel. Et erit: Omnis qui relictus
fuerit in Sion, et residuus in Ierusalem, sanctus
vocabitur, omnis qui scriptus est in vita in
Ierusalem. Si abluerit dominus sordem filiarum
Sion, et sanguinem Ierusalem laverit de me-
dio eius in spiritu iudicii et spiritu ardoris.
Et creabit dominus super omnem locum mon-
tis Sion, et ubi invocatus est, nubem per di-
em, et fumum et splendorem ignis flamman-
tis in nocte. Super omnem enim gloriam pro-
tectio. Et tabernaculum erit in umbraculum di-
ei ab estu, et in securitatem et absconsionem
a turbine et a pluvia.

Cantabo dilecto meo canticum V
patruelis mei vinee sue. Vi-
nea facta est dilecto meo in cornu filio ole-
i. Et sepivit eam, et lapides elegit ex e-
a, et plantavit eam electam, et edificavit
turrim in medio eius, et torcular extru-
xit in ea: et expectavit ut faceret uvas, et
fecit labruscas. Nunc ergo habitatores
Ierusalem et viri Iuda, iudicate inter me
et inter vineam meam. Quid est quod debui fa-
cere ultra vinee mee, et non feci? An quod
expectavi ut faceret uvas, fecit la-
bruscas? Et nunc ostendam vobis quid
ego faciam vinee mee. Auferam sepem
eius, et erit in direptionem. Diruam ma-
ceriam eius, et erit in conculcationem. Et ponam
eam desertam: non putabitur, et non fodi-
etur: et ascendent super eam vepres
et spine: et nubibus mandabo ne pluant
super eam imbrem. Vinea enim domini exer-
cituum domus Israel est: et viri Iuda ger-
men delectabile eius. Et expectavi ut
faceret iudicium, et ecce iniquitas: et iusti-
ciam, et ecce clamor. Ve qui coniungitis
domum ad domum, et agrum agro copula-
tis usque ad terminum loci. Numquid habi-

tabitis soli vos in medio terre. In auri
bus meis sunt hec, dicit dominus exercituum. Nisi
domus multe deserte fuerint grandes et pul
chre absque habitatore. Decem enim iuge
ra vinearum facient lagunculam unam. et
triginta modii sementis facient modios tres.
Ve qui consurgitis mane ad sectandam ebri
etatem et potandum usque ad vesperam ut vino
estuetis. Cythara et lira et tympanum et
tybia et vinum in conviviis vestris. et opus domini
non respicitis. nec opera manuum eius consideratis.
Propterea captivus ductus est populus meus. quia
non habuit scientiam. et nobiles eius interierunt fa
me. et multitudo eius siti exaruit. Propterea
dilatavit infernus animam suam et aperuit
os suum absque ullo termino. et descen
dent fortes eius et sublimes gloriosique eius
ad eum. Et incurvabitur homo et hu
miliabitur vir. et oculi sublimium depri
mentur. Et exaltabitur dominus exercituum
in iudicio. et deus sanctus sanctificabitur
in iusticia. Et pascentur agni iuxta or
dinem suum. et deserta in ubertatem versa
advene comedent. Ve qui trahitis
iniquitatem in funiculis vanitatis. et quasi
vinculum plaustri peccatum. Qui dicitis fes
tinet et cito veniat opus eius ut vi
deamus. et appropiet et veniat consilium sanc
ti israel et sciemus illud. Ve qui dicitis
bonum malum et malum bonum. ponen
tes tenebras lucem. et lucem tenebras. po
nentes amarum in dulce et dulce in a
marum. Ve qui sapientes estis in oculis
vestris. et coram vobismetipsis prudentes.
Ve qui potentes estis ad bibendum vinum
et viri fortes ad miscendam ebrietatem
Qui iustificatis impium pro muneribus. et
iusticiam iusti aufertis ab eo. Propter hoc
sicut devorat stipulam lingua ignis
et calor flamme exurit. sic radix eorum
quasi favilla erit. et germen eorum ut pulvis
ascendet. Abiecerunt enim legem do
mini exercituum. et eloquium sancti israel bla
sphemaverunt. Ideo iratus est furor domini
in populo suo. et extendit manum suam su
per eos. et percussit eos. et conturbati sunt
montes. et facta sunt morticina eorum quasi ster
cus in medio platearum. In omnibus his
non est aversus furor eius. sed adhuc manus
eius extenta. Et levabit signum in na
tionibus procul. et sibilabit ad eum de fi
nibus terre. et ecce festinus velociter veni
et. Non est deficiens neque laborans in eo.
Non dormitabit neque dormiet.
neque solvetur cingulum renum eius. nec
rumpetur corrigia calciamenti eius. Sag
itte eius acute et omnes arcus eius exten
ti. Ungule equorum eius ut silex. et rote
eius quasi impetus tempestatis. Rugitus
eius ut leonis. rugiet ut catuli leo
num. et frendet et tenebit predam. et am
plexabitur. et non erit qui eruat. Et sona
bit super eum in die illa sicut sonitus maris.
Aspiciemus in terram. et ecce tenebre tribu
lationis. et lux obtenebrata est in caligine

C. VI.

In anno quo mortuus est eius
rex ozias. vidi dominum sedentem super so
lium excelsum et elevatum. et plena e
rat domus a maiestate eius. et ea que
sub ipso erant replebant templum. Se
raphin stabant super illud. sex ale uni.
sex ale alteri. Duabus velabant faciem eius
et duabus velabant pedes eius. et duabus volabant.
Et clamabant alter ad alterum et dicebant.
Sanctus sanctus sanctus dominus deus exercituum
plena est omnis terra gloria eius. Et com
mota sunt superliminaria cardinum a
voce clamantis. et domus impleta est fu
mo. Et dixi. Ve michi quia tacui. quia vir
pollutus labiis ego sum. et in medio populi
polluta labia habentis ego habito.
et regem dominum exercituum vidi oculis
meis. Et volavit unus de seraphin
ad me. et in manu eius calculus quem for

Et dixi mortuo ozia Ve m[ichi] q[uia] y[saias]
c[ontra] alios no[n] rephendi io [ideo] [non] anglia
d[omi]n[u]m laudare no[n] [audeo]. c[ontra] tunc ne
in dict[is] pre t. c[ontra] ...

Seraphin i[nterpretatur] a pri[n]c[ipi]o missus et in c
elestibus sine tabundus ... eius capita

que calculum forcipe .i. duobus testamentis ... de altari quod apparuit in visione ... mundatio perdit.

forcipe tulerat de altari. et tetigit os me
um et dixit. Ecce tetigit hoc labia tu
a. et auferetur iniquitas tua et peccatum tuum mun
dabitur. Et audivi vocem domini dicentis.
Quem mittam et quis ibit nobis. Et dixi. Ecce
ego mitte me. Et dixit. Vade et dices po
pulo huic. Audite audientes et nolite intellige
re et videte visionem et nolite cognoscere. Ex
caeca cor populi huius et aures eius adgrava et oculos
eius claude ne forte videat oculis suis et au
ribus suis audiat et corde suo intellegat
et convertatur et sanem eum. Et dixi. Usque quo do
mine. Et dixit. Donec desolentur civita
tes absque habitatore et domus sine homine.
Et terra relinquetur deserta. Et longe faci
et dominus homines et multiplicabitur que derelic
ta fuerat in medio terrae. Et adhuc in ea deci
matio et convertetur et erit in ostensionem
sicut terebinthus et sicut quercus que expandit
ramos suos. Semen sanctum erit quod steterit in
VII Et factum est in diebus achaz filii Ioa
tham filii oziae regis iuda. ascen
dit rasin rex syriae et phacee filius ro
meliae rex israel in ierusalem ad proeliandum contra
eam. et non potuerunt debellare eam. Et nun
tiaverunt domui david dicentes. Requievit sy
ria super effraim. Et commotum est cor e
ius et cor populi eius sicut moventur ligna silva
rum a facie venti. Et dixit dominus ad ysa
iam. Egredere in occursum achaz tu et qui
derelictus est iasub filius tuus ad ex
tremum aquaeductus piscinae superioris in via
agri fullonis. et dices ad eum. Vide ut si
leas. Noli timere et cor tuum non formidet
a duabus caudis titionum fumigantium
istorum in ira furoris rasin regis syriae et
filii romeliae. eo quod consilium inierint
contra te syria malum ephraim et filius ro
meliae dicentes. Ascendamus ad iudam
et suscitemus eum et avellamus eum ad nos
et ponamus regem in medio eius filium tabeel. Hec
dicit dominus deus. Non stabit et non erit istud.

sed caput syriae damascus et caput dama
sci rasin. Et adhuc sexaginta et quin
que anni et desinet ephraim esse populus. et ca
put ephraim samaria. et caput samariae
filius romeliae. Si non credideritis non perma
nebitis. Et adiecit dominus loqui ad achaz
dicens. Pete tibi signum a domino deo tuo in profun
dum inferni. sive in excelsum supra. Et dix
it achaz. Non petam et non temptabo dominum.
Et dixit. Audite ergo domus david. Num
quid parum vobis est molestos esse homini
bus quia molesti estis et deo meo. Propter
hoc dabit dominus ipse vobis signum. Ecce virgo
concipiet et pariet filium et vocabitur
nomen eius emmanuel. Butyrum et mel
comedet ut sciat reprobare malum
et eligere bonum. Quia antequam sciat puer
reprobare malum et eligere bonum. derelinquetur
terra quam tu detestaris a facie duorum
regum suorum. Adducet dominus super te et
super populum tuum et super domum patris tui di
es qui non venerunt a diebus separationis e
phraim a iuda cum rege assyriorum. Et
erit. In die illa sibilabit dominus muscae quae
est in extremo fluminum egypti. et api quae
est in terra assur et venient et requiescent om
nes in torrentibus vallium et in cavernis pe
trarum et in omnibus frutectis et in universis fora
minibus. In die illa radet dominus in nova
cula conducta in his qui trans flumen sunt
in rege assyriorum caput et pilos pedum et
barbam universam. Et erit. In die illa
nutriet homo vaccam boum et duas oves. et
prae ubertate lactis comedet butyrum. Bu
tyrum enim et mel manducabit omnis qui
derelictus fuerit in medio terrae. Et erit. In di
e illa omnis locus ubi fuerint mille vite
s mille argenteis. in spinas et in vepres e
runt. Cum sagittis et arcu ingredien
tur illuc. vepres enim et spinae erunt in u
niversa terra. Et omnes montes qui in sarculo
sarientur. non veniet illuc terror spinarum

filii

rum vepium. Et erit in pascua bovis et
in conculcationem pecoris.
VIII Et dixit dominus ad me: Sume tibi librum
grandem et scribe in eo stilo hominis: Velo-
citer spolia detrahe, cito praedare. Et adhi-
bui mihi testes fideles, Uriam sacerdotem
et Zachariam filium Barachie. Et accessi
ad prophetissam, et concepit et peperit filium.
Et dixit dominus ad me: Voca nomen eius: Acce-
lera spolia detrahe, festina praedari. Quia
antequam sciat puer vocare patrem suum et
matrem suam, auferetur fortitudo Damasci
et spolia Samarie coram rege Assyriorum.
Et adiecit dominus loqui ad me adhuc di-
cens: Pro eo quod abiecit populus iste aquas Si-
loe que vadunt cum silentio, et assumpsit ma-
gis Rasin et filium Romelie: propter hoc ecce ad-
ducet dominus super eos aquas fluminis fortes
et multas, regem Assyriorum et omnem gloriam
eius. Et ascendet super omnes rivos eius et flu-
et super universas ripas eius. Et ibit per Iu-
dam inundans et transiens usque ad collum
veniet. Et erit extensio alarum eius
implens latitudinem terre tue, o Emma-
nuel. Congregamini populi et vincemi-
ni. Accingite vos et vincimini. Inite con-
silium et dissipabitur. Loquimini verbum et
non fiet quia nobiscum deus. Hec enim ait
dominus ad me: Sicut in forti manu erudi-
vit me ne irem in via populi huius dicens: Non
dicatis coniuratio. Omnia enim que loquitur
populus iste coniuratio est, et timorem eius ne
timeatis neque paveatis. Dominum exerci-
tuum ipsum sanctificate. Ipse pavor vester
et ipse terror vester, et erit vobis in sanctifica-
tionem. In lapidem autem offensionis et
in petram scandali duabus domibus Is-
rael, in laqueum et in ruinam habitantibus
Ierusalem. Et offendent ex eis plurimi et ca-
dent et conterentur, et irretientur et capientur.
Liga testimonium, signa legem in discipulis
meis. Et expectabo dominum qui abscondit

et audite procul universe terre. Con-
gregamini et vincimini

faciem suam a domo Iacob, et praestolabor e-
um. Ecce ego et pueri mei quos dedit mihi
dominus in signum et in portentum Israel a domino exer-
cituum qui habitat in monte Syon. Et cum
dixerint ad vos: Querite a pythonibus et a di-
vinis qui stridunt in incantationibus suis: Numquid l' deus
non populus a deo suo requiret visionem pro vi-
vis et mortuis? Ad legem magis et ad
testimonium. Quod si non dixerint iuxta verbum
hoc, non erit eis matutina lux. Et transi-
bit per eam et corruet et esuriet. Et cum
esurierit irascetur et maledicet regi su-
o et deo suo. Et suspiciet sursum et ad
terram intuebitur. Et ecce tribulatio et tenebre,
dissolutio et angustia et caligo persequens, et
non poterit avolare de angustia sua.
Primo tempore alleviata est terra Zabu- IX
lon et terra Neptalim, et novissimo
aggravata est via maris trans Iordanem
Galilee gentium. Populus qui ambulabat in
tenebris vidit lucem magnam; habitanti-
bus in regione umbre mortis lux orta est
eis. Multiplicasti gentem, non magnificasti
leticiam. Letabuntur coram te sicut qui letan-
tur in messe, sicut exultant victores capta
preda quando dividunt spolia. Iugum enim oneris
eius et virgam humeri eius et sceptrum exactoris eius
superasti sicut in die Madian. Quia omnis
violenta predatio cum tumultu et vestimen-
tum mixtum sanguine erit in combustionem et ci-
bus ignis. Parvulus enim natus est nobis et filius
datus est nobis. Et factus est principatus su-
per humerum eius, et vocabitur nomen eius admi- X
rabilis, consiliarius, deus fortis, pater futuri se-
culi, princeps pacis. Multiplicabitur eius imp-
erium et pacis non erit finis. Super solium
David et super regnum eius sedebit, ut confirmet il-
lud et corroboret in iudicio et iustitia a-
modo et usque in sempiternum. Zelus domini exerci-
tuum faciet hoc. Verbum misit dominus in Ia-
cob et cecidit in Israel. Et sciet omnis populus
Ephraim et habitantes Samariam in su-

in superbia et magnitudine cordis dicentes: Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus edificabimus. Sicomoros succiderunt, sed cedros immutabimus. Et elevabit Dominus hostes Rasin super eum, et inimicos eius in tumultum vertet: Syriam ab oriente, et Philisthiim ab occidente; et devorabunt Israel toto ore. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Et populus non est reversus ad percutientem se, et Dominum exercituum non inquisierunt. Et disperdet Dominus ab Israel caput et caudam, incurvantem et refrenantem, die una. Longevus et honorabilis, ipse est caput; et propheta docens mendacium, ipse est cauda. Et erunt qui beatificant populum istum seducentes, et qui beatificantur precipitati. Propter hoc super adolescentulis eius non letabitur Dominus, et pupillorum eius et viduarum non miserebitur, quia omnis ypocrita est et nequam, et universum os locutum est stultitiam. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Succensa est enim quasi ignis impietas: veprem et spinam vorabit, et succendetur in densitate saltus, et convolvetur in superbia fumi. In ira Domini exercituum conturbata est terra, et erit populus quasi esca ignis: vir fratri suo non parcet. Et declinabit ad dexteram, et esuriet; et comedet ad sinistram, et non saturabitur: unusquisque carnem brachii sui vorabit: Manasses Effraim, et Effraim Manassen, simul ipsi contra Iudam. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta.

X. Ve qui condunt leges iniquas, et scribentes iniustitiam scripserunt, ut opprimerent in iudicio pauperes, et vim facerent cause humilium populi mei; ut essent vidue preda eorum, et pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis, et calamitatis de longe venientis? Ad cuius confugietis auxilium? et ubi derelinquetis gloriam vestram, ne incurvemini sub vinculo, et cum interfectis cadatis? Super omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Ve Assur, virga furoris mei et baculus ipse; in manu eorum indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum, et contra populum furoris mei mandabo illi, ut auferat spolia, et diripiat predam, et ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur, et cor eius non ita existimabit; sed ad conterendum erit cor eius, et ad internecionem gentium non paucarum. Dicet enim: Numquid non principes mei simul reges sunt? Numquid non ut Charcamis, sic Calanno; et ut Arphat, sic Emath? Numquid non ut Damascus, sic Samaria? Quomodo invenit manus mea regna ydoli, sic et simulacra eorum de Ierusalem et de Samaria. Numquid non sicut feci Samarie et ydolis eius, sic faciam Ierusalem et simulacris eius? Et erit: cum impleverit Dominus cuncta opera sua in monte Syon et in Ierusalem, visitabo super fructum magnifici cordis regis Assur, et super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim: In fortitudine manus mee feci, et in sapientia mea intellexi; et abstuli terminos populorum, et principes eorum depredatus sum, et detraxi quasi potens in sublime residentes. Et invenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum; et sicut colliguntur ova que derelicta sunt, sic universam terram ego congregavi: et non fuit qui moveret pennam, et aperiret os, et ganniret. Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? Quomodo si elevetur virga contra elevantem se, et exaltetur baculus, qui utique lignum est. Propter hoc mittet Dominator Dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem; et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis. Et erit lumen Israel in igne, et sanctus eius in flamma; et succendetur et devorabit spinas eius et vepres in die una. Et gloria saltus eius, et Carmeli eius, ab anima usque ad carnem con

sumetur. Et erit terrore profugus. Et reli-
quie ligni saltus eius pre paucitate nu-
merabuntur et puer scribet eos. Et erit
In die illa non adiciet residuum Israel et
hii qui fugerint de domo Iacob inniti su-
per eo qui percutit eos, sed innitetur super dominum
sanctum Israel in veritate. Reliquie convertentur
reliquie inquam Iacob ad dominum fortem. Si
enim fuerit populus tuus Israel quasi arena maris
reliquie convertentur ex eo. Consummatio abbre-
viata inundabit iustitiam. Consumma-
tionem enim et abbreviationem dominus deus exerci-
tuum faciet in medio omnis terre. Propter hoc hec
dicit dominus deus exercituum. Noli timere populus
meus habitator Sion ab Assur. In virga per-
cutiet te et baculum levabit super te in via
Egypti. Adhuc enim paululum modicumque
et consummabitur indignatio mea et furor meus
super scelus eorum. Et suscitabit super eum
dominus exercituum flagellum iuxta plagam Ma-
dian in petra Oreb, et virgam suam super mare
et levabit eam in via Egypti. Et erit in di-
e illa auferetur onus eius de humero tuo et
iugum eius de collo tuo, et computrescet iu-
gum a facie olei. Veniet in Aioth, transi-
bit in Magron, apud Machmas commen-
dabit vasa sua. Transierunt cursim,
Gabaa sedes nostra. Obstupuit Rama, Ga-
baath Saulis fugit. Hinni voce tua
filia Gallim, attende Laisa paupercula
Anathot. Migravit Medemena. Habi-
tatores Gabim confortamini. Adhuc
dies est ut in Nobe stetur. Agitabit ma-
num suam super montem filie Sion, collem
Ierusalem. Ecce dominator dominus exercituum con-
fringet lagunculam in terrore, et excelsi
statura succidentur et sublimes humi-
liabuntur. Et subvertentur condensa saltus
ferro, et Libanus cum excelsis cadet.
XI Et egredietur virga de radice Iesse,
et flos de radice eius ascendet. Et re-
quiescet super eum spiritus domini, spiritus sapientie et intel-
lectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientie
et pietatis, et replebit eum spiritus timoris do-
mini. Non secundum visionem oculorum iudica-
bit, neque secundum auditum aurium argu-
et, sed iudicabit in iustitia pauperes et ar-
guet in equitate pro mansuetis terre.
Et percutiet terram virga oris sui et spiritu
labiorum suorum interficiet impium. Et erit ius-
titia cingulum lumborum eius, et fides cinc-
torium renum eius. Habitabit lupus cum agno
et pardus cum edo accubabit. Vitulus et
leo et ovis simul morabuntur, et puer
parvulus minabit eos. Vitulus et ursus
pascentur, simul requiescent catuli eorum, et le-
o quasi bos comedet paleas. Et delectabi-
tur infans ab ubere super foramina aspi-
dis, et in caverna reguli qui ablactatus fuerit
manum suam mittet. Non nocebunt neque oc-
cident in universo monte sancto meo, quia reple-
ta est terra scientia domini sicut aque maris operi-
entes. In die illa radix Iesse qui stat
in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur
et erit sepulcrum eius gloriosum. Et erit in
die illa adiciet dominus secundo manum suam ad
possidendum residuum populi sui quod relinquetur
ab Assiriis et ab Egypto et a Fetros et ab E-
thiopia et ab Elam et ab Sennaar et ab E-
math et ab insulis maris. Et levabit signum
in nationes et congregabit profugos
Israel et dispersos Iuda colliget a quattuor
plagis terre. Et auferetur zelus Effraim
et hostes Iuda peribunt. Effraim non e-
mulabitur Iudam, et Iudas non pugnabit
contra Effraim. Et volabunt in humeros
Philisthim per mare, simul predabuntur fi-
lios orientis. Idumea et Moab precep-
tum manus eorum, et filii Amon obedien-
tes erunt. Et desolabit dominus linguam ma-
ris Egypti et levabit manum suam super
flumen in fortitudine spiritus sui, et percutiet
illud in septem rivis, ita ut transeant
per illud calciati. Et erit via residuo

populo meo qui relinquetur ab Assiriis sicut
fuit Israhel in die qua ascendit de terra Egyp-
ti. Et dices in illa die

XII Confitebor tibi domine quoniam iratus es mi-
chi conversus est furor tuus et consolatus es me.
Ecce deus salvator meus fiducialiter agam
et non timebo. Quia fortitudo mea et
laus mea dominus et factus est michi in salutem.
Haurietis aquas in gaudio de fontibus
salvatoris et dicetis in illa die. Confite-
mini domino et invocate nomen eius. No-
tas facite in populis adinventiones eius. Me-
mentote quoniam excelsum est nomen eius.
Cantate domino quoniam magnifice fecit. An-
nuntiate hoc in universa terra. Exulta et lau-
da habitatio Syon quia magnus in medio
tui sanctus Israhel.

XIII Onus Babilonis quod vidit Ysaias filius
Amos. Super montem caliginosum le-
vate signum. exaltate vocem. levate ma-
num et ingrediantur portas duces. Ego
mandavi sanctificatis meis et vocavi fortes
meos in ira mea exultantes in gloria mea.
Vox multitudinis in montibus quasi populorum fre-
quentium. Vox sonitus regum gentium congre-
gatarum. Dominus exercituum precepit militie bel-
li venientibus de terra procul a summitate
celi. Dominus et vasa furoris eius ut disperdat
omnem terram. Ululate quia prope est dies do-
mini quasi vastitas a domino veniet. Propter hoc omnes
manus dissolventur et omne cor hominis ta-
bescet et conteretur. Torsiones et dolores te-
nebunt quasi parturiens dolebunt. Unusquisque
ad proximum suum stupebit. facies combu-
ste vultus eorum. Ecce dies domini veniet cru-
delis et indignationis plenus et ire fu-
rorisque ad ponendam terram in solitudinem
et peccatores eius conterendos de ea. quoniam stelle
celi et splendor earum non expandent lumen
suum. Obtenebratus est sol in ortu suo et
luna non splendebit in lumine suo. Et
visitabo super orbis mala et contra impios

urbes

iniquitatem eorum. Et quiescere faciam superbiam
infidelium et arrogantiam fortium humilia-
bo. Preciosior erit vir auro et homo mun-
do obrizo. Super hoc et celum turbabo et move-
bitur terra de loco suo propter indignationem domini
exercituum et propter diem ire furoris eius. Et e-
rit quasi damula fugiens et quasi ovis et
non erit qui congreget. Unusquisque ad
populum suum convertetur et singuli ad terram su-
am fugient. Omnis qui inventus fuerit occi-
detur et omnis qui supervenerit cadet in gladio.
Infantes eorum allidentur in oculis eorum et diri-
pientur domus eorum et uxores eorum viola-
buntur. Ecce ego suscitabo super eos me-
dos qui argentum non querant nec aurum ve-
lint. Sed sagittis parvulos interficient et lacti-
bus uteri non miserebuntur et super filios non par-
cet oculus eorum. Et erit Babilon illa glo-
riosa in regnis inclita in superbia chalde-
orum. sicut subvertit dominus Sodomam et Go-
morram. Non habitabitur usque in finem et non fun-
dabitur usque ad generationem et generationem. Nec
ponet ibi tentoria Arabs. nec pastores
requiescent ibi. Sed requiescent ibi bestie et re-
plebuntur domus eorum draconibus et ha-
bitabunt ibi strutiones et pilosi salta-
bunt ibi et respondebunt ibi ulule in edibus eius et syre-
nes in delubris voluptatis.

Prope est ut veniat tempus eius et di- XIIII
es eius non elongabuntur. Miserebitur enim
dominus Iacob et eliget adhuc de Israhel et re-
quiescere eos faciet super humum suam. Ad-
iungetur advena ad eos et adherebit domui
Iacob. Et tenebunt eos populi et adducent eos in
locum suum. Et possidebit eos domus Israhel su-
per terram domini in servos et ancillas. Et e-
runt capientes eos qui se ceperant et subi-
cient exactores suos. Et erit. In die illa
cum requiem dederit tibi deus a labore tuo et
a concussione tua et a servitute dura qua
ante servisti. sumes parabolam istam con-
tra regem Babilonis et dices. Quomodo

cessavit exactor quievit tributum. Con-
trivit dominus baculum impiorum virgam domina-
ntium caedentem populos in indignatione plaga in-
sanabili subicientem in furore gentes per-
sequentem crudeliter. Conquievit et siluit omnis
terra gavisa est et exultavit. Abietes quoque
laetatae sunt super te et cedri Libani. Ex quo
dormisti non ascendet qui succidat nos.
Infernus subter te conturbatus est in occur-
sum adventus tui suscitavit tibi gigantes.
Omnes principes terrae surrexerunt de soliis su-
is omnes principes nationum. Universi res-
pondebunt et dicent tibi. Et tu vulneratus es si-
cut et nos nostri similis effectus es. De-
tracta est ad inferos superbia tua concid-
dit cadaver tuum. Subter te sternetur ti-
nea et operimentum tuum erunt vermes. Quo-
modo cecidisti lucifer de caelo qui mane
oriebaris. Corruisti in terram qui vul-
nerabas gentes qui dicebas in corde tuo.
In caelum conscendam super astra caeli ex-
altabo solium meum sedebo in monte
testamenti in lateribus aquilonis. Ascendam
super altitudinem nubium ero similis al-
tissimo. Verumtamen ad infernum detraheris
in profundum laci. Qui te viderint ad te de-
clinabuntur teque prospicient. Numquid iste
est vir qui conturbavit terram qui concussit
regna qui posuit orbem desertum et ur-
bes eius destruxit vinctis eius non aperuit
carcerem. Omnes reges gentium universi
dormierunt in gloria vir in domo sua. Tu autem
proiectus es de sepulchro tuo quasi stirps inu-
tilis pollutus et obvolutus cum his qui
interfecti sunt gladio et descenderunt ad
fundamenta laci quasi cadaver putridum.
Non habebis consortium neque cum eis in sepul-
tura. Tu enim terram tuam disperdidisti tu po-
pulum tuum occidisti. Non vocabitur in aeternum
semen pessimorum. Praeparate filios
eius occisioni in iniquitate patrum suo-
rum. Non consurgent nec hereditabunt

terram neque implebunt faciem orbis civi-
tatum. Et consurgam super eos dicit dominus exer-
cituum et perdam Babylonis nomen et re-
liquias et germen et stirpem dicit dominus. Et po-
nam eam in possessionem ericii et in paludes
aquarum et scopabo eam in scopa terens di-
cit dominus exercituum. Iuravit dominus
exercituum dicens. Si non ut putavi ita
erit et quomodo mente tractavi sic eveni-
et. ut conteram Assyrium in terra mea et
in montibus meis conculcem eum. Et au-
feretur ab eis iugum eius et onus illius
ab humero eorum tolletur. Hoc consilium
quod cogitavi super omnem terram et haec
manus extenta super universas gentes.
Dominus enim exercituum decrevit et quis
poterit infirmare. Et manus eius exten-
ta et quis avertet eam. Onus Philisthi-
im. In anno quo mortuus est rex A-
chaz factum est onus istud. Ne laeteris Philis-
thaea omnis tu quoniam comminuta est virga
percussoris tui. De radice enim colubri
egredietur regulus et semen eius absor-
bens volucrem. Et pascentur primogeni-
ti pauperum et pauperes fiducialiter requies-
cent. Et interire faciam in fame radi-
cem tuam et reliquias tuas interficiam.
Ulula porta clama civitas prostrata
est omnis Philisthaea. Ab aquilone enim
fumus veniet et non est qui effugiat ag-
men eius. Et quid respondebitur nun-
tiis gentis. Quia dominus fundavit Sy-
on et in ipso sperabunt pauperes populi eius.
Onus Moab. Quia nocte vastata est
Ar Moab conticuit. Quia nocte vas- XV
tatus est murus. Ascendit domus et Dibon
ad excelsa in planctum. Super Nabo et super
Medaba Moab ululabit. In cunctis
capitibus eius calvitium et omnis barba
radetur. In triviis eius accincti sunt
sacco super tecta eius et in plateis eius
omnis ululatus descendit in fletum.

Clamabit esebon et eleale usque iasa
audita est vox eorum. Super hoc expedi-
ti moab ululabunt, anima eius ulu-
labit sibi. Cor meum ad moab clama-
bit, vectes eius usque ad segor vi-
tulam conternantem. Per ascensum enim luith
flens ascendet, et in via oronaim cla-
morem contritionis levabit. Aque enim nem-
rim deserte erunt, quia aruit herba, defe-
cit germen, viror omnis interiit. Secundum
magnitudinem operis et visitatio eorum.
Ad torrentem salicum ducent eos, quoniam cir-
cuivit clamor terminum moab, usque ad
gallim ululatus eius, et usque ad puteum
helim clamor eius. Quia aque dibon re-
plete sunt sanguine. Ponam enim super dibon
additamenta, his qui fugerint de moab
leonem et reliquiis terre.

XVI Emitte agnum domine dominatorem terre
de petra deserti ad montem filie syon.
Et erit: sicut avis fugiens et pulli de
nido avolantes, sic erunt filie moab in trans-
census arnon. Ini consilium, coge concilium.
Pone quasi noctem umbram tuam in meridie. Ab-
sconde fugientes et vagos ne prodas. Habi-
tabunt apud te profugi mei. Moab esto la-
tibulum eorum a facie vastatoris. Finitus est
enim pulvis, consummatus est miser, defecit
qui conculcabat terram. Et preparabitur in
misericordia solium, et sedebit super eum in veritate in
tabernaculo david iudicans et querens iudici-
um et velociter reddens quod iustum est. Audi-
vimus superbiam moab, superbus est valde;
superbia eius et arrogantia eius et indignatio
eius plus quam fortitudo eius. Ideo ulula-
bit moab ad moab, universus ululabit
his qui letantur super muros cocti
lateris: loquimini plagas suas. Quoniam suburbana
esebon deserta sunt, et vineam sa-
baba domini gentium exciderunt; flag-
ella eius usque ad iazer pervenerunt, erra-
verunt in deserto, propagines eius relicte sunt,
transierunt mare. Super hoc plorabo in fletu ia-
zer vineam sabama. Inebriabo te la-
crima mea esebon et eleale, quoniam super vin-
demiam tuam et super messem tuam vox cal-
cantium irruit. Et auferetur letitia et ex-
ultatio de carmelo, et in vineis non exultabit
neque iubilabit. Vinum in torculari non cal-
cabit qui calcare consueverat; vocem calcan-
tium abstuli. Super hoc venter meus ad moab quasi ci-
thara sonabit, et viscera mea ad murum
cocti lateris. Et erit: cum apparuerit quod
laboravit moab super excelsis suis, ingredi-
etur ad sancta sua ut obsecret, et non valebit.
Hoc verbum quod locutus est dominus ad moab
ex tunc. Et nunc locutus est dominus dicens: In tri-
bus annis quasi anni mercenarii auferetur gloria
moab super omni populo multo, et relinquetur in eo
sicut racemus parvus et modicus et non
XVII Onus damasci. Ecce da- multus.
mascus desinet esse civitas, et erit sicut
acervus lapidum in ruina. Derelicte civi-
tates aroer gregibus erunt, et requiescent
ibi, et non erit qui exterreat. Et cessabit ad-
iutorium ab effraym, et regnum a damasco
et reliquie syrie sicut gloria filiorum israel erunt,
dicit dominus exercituum. Et erit: In die illa atte-
nuabitur gloria iacob, et pinguedo carnis eius
emarcescet. Et erit sicut congregans in messe
quod restiterit, et brachium eius spicas leget. Et
erit sicut querens spicas in valle raphaim. Et re-
linquetur in eo sicut racemus et sicut excussio olee
duarum aut trium olivarum in summitate ra-
mi, sive quatuor aut quinque in cacuminibus eius
fructus eius, dicit dominus deus israel. In die illa incli-
nabitur homo ad factorem suum, et oculi eius ad sanc-
tum israel respicient, et non inclinabitur ad al-
taria que fecerunt manus eius, et que operati sunt
digiti eius. Non respiciet lucos et de-
lubra. In die illa erunt civitates forti-
tudinis eius derelicte sicut aratra et
segetes que derelicte sunt a facie filiorum israel,
et erit deserta. Quia obli-

ra es dei salvatoris tui, et fortis adiuto-
ris tui non es recordata. Propterea planta-
bis plantationem fidelem, et germen alie-
num seminabis. In die plantationis tue
labrusca, et mane semen tuum florebit.
Ablata est messis in die hereditatis tue
et dolebit graviter. Ve multitudini populo-
rum multorum, ut multitudo maris sonantis,
et tumultus turbarum sicut sonitus aqua-
rum multarum. Sonabunt populi sicut sonitus aqua-
rum inundantium, et increpabit eum, et fugiet pro-
cul, et rapietur sicut pulvis montium a facie
venti, et sicut turbo coram tempestate. In
tempore vespere, et ecce turbo; in matuti-
no, et non subsistet. Hec est pars eorum qui
vastaverunt nos, et sors diripientium nos.
Ve terre cymbalo alarum, que est trans
flumina Ethiopie, que mittit in
mare legatos, et in vasis papiri su-
per aquas. Ite angeli veloces, ad gentem con-
vulsam et dilaceratam, ad populum terribilem,
post quem non est alius, gentem expectantem et
conculcatam, cuius diripuerunt flumina
terram eius ad montem nominis domini exercituum
montem Sion. Omnes habitatores orbis
qui moramini in terra, cum elevatum fuerit signum
in montibus, videbitis, et clangorem tube
audietis, quia hec dicit dominus ad me: Quiescam
et considerabo in loco meo, sicut meridiana lux
clara est, et sicut nubes roris in die mes-
sis. Ante messem enim totus effloruit, et
immatura perfectio germinavit, et preciden-
tur ramusculi eius falcibus, et que derelic-
ta fuerint abscindentur. Et excutientur. Et relin-
quentur simul avibus montium et bestiis ter-
re; et estate perpetua erunt super eum volu-
cres, et omnes bestie terre super illum hiemabunt.
In tempore illo deferetur munus domino exerci-
tuum a populo divulso et dilacerato, a po-
pulo terribili, post quem non fuit alius, a gen-
te expectante et conculcata, cuius di-
ripuerunt flumina terram eius, ad lo-
cum nominis domini exercituum, montem Sion.
Onus Egypti. Ecce dominus ascendet su- XIX
per nubem levem, et ingredietur Egyptum,
et movebuntur simulacra Egypti a facie
eius, et cor Egypti tabescet in medio eius.
Et concurrere faciam Egyptios adversum
Egyptios; et pugnabit vir contra fratrem su-
um, et vir contra amicum suum, civitas adver-
sus civitatem, regnum adversus regnum.
Et dirumpetur spiritus Egypti in visceribus eius,
et consilium eius precipitabo. Et interrogabunt
simulacra sua et divinos suos et phitho-
nes et ariolos. Et tradam Egyptum in manu
dominorum crudelium, et rex fortis dominabitur e-
orum, ait dominus deus exercituum. Et arescet aqua de ma-
ri, et fluvius desolabitur atque siccabitur,
et deficient flumina, et attenuabuntur et sic-
cabuntur rivi aggerum. Calamus et iuncus
marcescent; nudabitur alveus rivi a fon-
te suo, et omnis sementis irrigua siccabitur,
arescet, et non erit. Et merebunt piscatores,
et lugebunt omnes mittentes in flumen ha-
mum, et expandentes rethe super faciem aqua-
rum marcescent. Confundentur qui ope-
rabantur linum pectentes, et texentes subti-
lia. Et erunt irrigua eius flaccentia, omnes
qui faciebant lacunas ad capiendos pisces.
Stulti principes Taphneos, sapientes con-
siliarii Pharaonis dederunt consilium insipiens.
Quomodo dicetis Pharaoni: Filius sapientium e-
go, filius regum antiquorum? Ubi sunt nunc sapi-
entes tui? Annuntient tibi, et indicent quid cogita-
verit dominus exercituum super Egyptum. Stulti fac-
ti sunt principes Taneos, emarcuerunt
principes Memphis, deceperunt Egyptum angu-
lum populorum eius. Dominus miscuit in medio eius
spiritum vertiginis, et errare fecerunt Egyptum
in omni opere suo, sicut errat ebrius et vomens.
Et non erit Egypto opus quod faciat caput et
caudam, incurvantem et refrenantem. In die il-
la erit Egyptus quasi mulieres, et stupebunt et
timebunt a facie commotionis manus domini

exercituum quam ipse movebitur super eam. Et
erit terra iuda egipto in festivitatem. [al. in pavorem]
Omnis qui illius fuerit recordatus pave
bit a facie consilii domini exercituum quod
ipse cogitavit super eam. In die illa
erunt v. civitates in terra egipti loquen
tes lingua chanaan et iurantes per do
minum exercituum. Civitas solis vocabitur
una. In die illa erit altare domini in me
dio terre egipti et titulus domini iuxta ter
minum eius. et erit in signum et in testimonium
domino exercituum in terra egipti. Clamabunt
enim ad dominum a facie tribulantis et mit
tet eis salvatorem et propugnatorem qui libe
ret eos. Et cognoscetur dominus ab egipto
et cognoscent egiptii dominum in die illa et co
lent eum in hostiis et in muneribus. et vota vo
vebunt domino et solvent. Et percutiet dominus
egiptum plaga et sanabit eam. et revertentur
ad dominum egiptii et placabitur eis et sanabit
eos. In die illa erit via de egipto in assiri
os et intrabit assirius in egiptum et egiptius
in assirios et servient egiptii assirio. In
die illa erit israel tertius egiptio et assirio
benedictio in medio terre cui benedixit dominus
exercituum dicens. Benedictus populus meus egipti
et opus manuum mearum assirius. hereditas
autem mea israel.

XX

In anno quo ingressus est tharthan in azotum cum
misisset eum sargon rex assiriorum et pug
nasset contra azotum et cepisset eam. in tem
pore illo locutus est dominus in manu ysaie
filii amos dicens. Vade et solve saccum de
lumbis tuis et calciamenta [tua] tolle de pedibus tuis.
Et fecit sic vadens nudus et discalciatus.
Et dixit dominus. Sicut ambulavit servus
meus ysaias nudus et discalciatus trium annorum
signum et portentum erit super egiptum et sup
er ethiopiam. sic minabit rex assiriorum
captivitatem egipti et transmigrationem e
thiopie. iuvenum et senum nudam et dis
calciatam. discoopertis natibus ad ignomi

niam egipti. Et timebunt et confundentur
ab ethiopia spe sua et ab egipto glo
ria sua. Et dicet habitator insule
istius. Ecce hec erat spes nostra ad quos
confugimus in auxilium ut liberarent nos a fa
cie regis assiriorum. et quomodo effugere poterimus nos.

XXI

Onus deserti maris. Sicut turbines ab
affrico veniunt. de deserto venit de terra hor
ribili. visio dura nunciata est mihi. Qui in
credulus est infideliter agit. et qui depopula
tor est vastat. Ascende elam. obside med
ia. omnem gemitum eius cessare feci. Propterea
repleti sunt lumbi mei dolore. angusti
a possedit me sicut angustia parturien
tis. Corrui cum audirem. conturbatus sum
cum viderem. Emarcuit cor meum. tenebre
stupefecerunt me. Babilon dilectam me
am posuit mihi in miraculum. Pone mensam
contemplare in specula comedentes et biben
tes. Surgite principes arripite clipeum.
Hec enim dixit dominus. Vade et pone speculatorem
et quodcumque viderit annunciet. Et vidit currum
duorum equitum. ascensorem asini et ascenso
rem cameli. Et contemplatus est diligenter
multo intuitu et clamavit leo. Super specu
lam domini ego sum stans iugiter per diem et sup
er custodiam meam ego sum stans totis nocti
bus. Ecce iste venit vir ascensor bige
quitum. Et respondit et dixit. Cecidit cecidit
babilon et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt
in terram. Tritura mea et filia aree mee. que
audivi a domino exercituum a deo israel annun
tiavi vobis. Onus duma. Ad me clamat
ex seir. Custos quid de nocte. Dixit custos
venit mane et nox. Si queritis querite. con
vertimini et venite. Onus in arabia. In saltu
ad vesperam dormietis in semitis dodanim.
Occurrentes sitienti ferte aquam qui habitatis
terram austri cum panibus occurrite fugienti.
facie enim gladiorum fugerunt a facie gla
dii imminentis. a facie arcus extenti a facie
gravis prelii. Quia hec dicit dominus ad me. Adhuc

custos quid de nocte

ſuno anno quaſi in anno mercenarii et au
feretur omnis gloria cedar. Et reliquie numeri
ſagittariorum fortium de filiis cedar immi
nuentur. Dominus enim deus locutus eſt.
XXII Onus vallis viſionis. Quid nam tibi quoque eſt
quia aſcendiſti et tu omnis in tecta. Clamo
ris plena urbs frequens civitas exultans.
Interfecti tui non interfecti gladio nec mor
tui tui mortui in bello. Cuncti principes
tui fugerunt ſimul. Dureque ligati ſunt.
Omnes qui inventi ſunt ligati ſunt pari
ter procul fugerunt. Propterea dixi. Recedite a
me. Amare flebo. Nolite incumbere ut con
ſolemini me ſuper vaſtitate filie populi
mei. Dies enim interfectionis et conculcati
onis et fletuum a domino deo exercituum in val
le viſionis. Scrutantis murum et magni
ficus ſuper montes. Et elam ſuſce
pit faretram. Currum hominis equitis et pari
etem nudavit clipeus. Et erunt electe
valles tue plene quadrigarum. Et equi
tes ponent ſedes ſuas in porta. Et re
velabitur operimentum iude. Et videbis in di
ma e illa armamentarium domus ſaltus. Et ſciſ
ſuras civitatis david videbitis. Quia multi
plicate ſunt. Et congregaſtis aquas piſ
cine inferioris. Et domos ierusalem numeraſ
tis et deſtruxiſtis domos ad munien
dum murum. Et lacum feciſtis inter duos
muros. Et aque piſcine veteris. Et non ſuſpe
xiſtis ad eum qui fecerat eam. Et operatorem
eius de longe non vidiſtis. Et vocabit
dominus deus exercituum in die illa ad fletum et ad
planctum et ad calvitium et ad cingulum ſa
cci. Et ecce gaudium et leticia occidere
vitulos et iugulare arietes. Comedere
carnes et bibere vinum. Comedamus et bi
bamus. Cras enim moriemur. Et revelata eſt
in auribus meis vox domini exercituum. Si di
mittetur iniquitas hec vobis donec moria
mini. Dicit dominus deus exercituum. Hec dicit dominus

deus exercituum. Vade et ingredere ad eum
qui habitat in tabernaculo ad ſobnam prepo
ſitum templi. Et dices ad eum. Quid tu
hic aut quaſi quis hic. Quia excidiſti tibi hic
ſepulcrum. Excidiſti in excelſo memori
ale diligenter in petra tabernaculum tibi.
Ecce dominus aſportari te faciet. Sicut
aſportatur gallus gallinacius. Et quaſi amic
tum ſic ſublevabit te. Coronans co
ronabit te tribulatione. Quaſi pilam mit
tet te in terram latam et ſpacioſam. Ibi
morieris. Et ibi erit currus glorie tue. Ig
nominia domus domini tui. Et expellam
te de ſtatione tua et de miniſterio tuo de
ponam te. Et erit. In die illa vocabo
ſervum meum eliachim filium elchie. Et in
duam illum tunica tua et cingulo tuo con
fortabo eum. Et poteſtatem tuam in manu
eius dabo. Et erit quaſi pater habitantibus ie
ruſalem et domui iuda. Et dabo clavem do
mus david ſuper humerum eius. Et aperiet et non erit
qui claudat. Et claudet et non erit qui a
periat. Et figam illum paxillum in loco fi
deli. Et erit in ſolium glorie domus patris ſui. Et
ſuſpendent ſuper eum omnem gloriam domus patris
ſui. Vaſorum diverſa genera. Omne vas parvulum
a vaſis cratere uſque ad omne vas muſico
rum. In die illa dicit dominus exercituum auferetur
paxillus qui fixus fuerat in loco fideli. Et
frangetur et cadet. Et peribit quod pependerat in eo.
Quia dominus locutus eſt.
Onus tyri. Ululate naves maris. Quia XXIII
vaſtata eſt domus unde venire ſolu
erant. De terra cethim revelatum eſt eis.
Tacete qui habitatis in inſula. Negotia
tores ſydonis. Tranſfretantes mare reple
verunt te in aquis multis. Semen nili meſſis
fluminis fruges eius. Et facta eſt negotiatio
gentium. Erubeſce ſydon ait mare. For
titudo maris dicens. Non parturivi et non
peperi. Et non enutrivi iuvenes nec ad incre
mentum perduxi virgines. Cum auditum fu

erit in egypto: dolebunt cum audierint
de tyro. Transite maria, ululate qui
habitatis in insula. Numquid non hec vestra est
que gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate
sua? Ducent eam pedes sui longe ad pe-
regrinandum. Quis cogitavit hoc super tyrum quon-
dam coronatam, cuius negotiatores prin-
cipes, institores eius incliti terre? Dominus exer-
cituum cogitavit hoc, ut detraheret superbiam
omnis glorie, et ad ignominiam deduceret u-
niversos inclitos terre. Transi terram tuam quasi
flumen filia maris, non est cingulum ultra
tibi. Manum suam extendit super mare, et
conturbavit regna. Dominus mandavit ad-
versum chanaan ut contereret fortes eius.
Et dixit: Non adicies ultra ut glorieris cal-
umniam sustinens virgo filia sydonis.
In cethim consurgens transfreta, ibi quoque non
erit requies tibi. Ecce terra caldeorum talis po-
pulus non fuit, assur fundavit eam. In cap-
tivitatem traduxerunt robustos eius, suf-
foderunt domos eius, posuerunt eam in ru-
inam. Ululate naves maris, quia deva-
stata est fortitudo vestra. Et erit in di-
e illa in oblivione eris o tyre septuagin-
ta annis, sicut dies regis unius. Post sep-
tuaginta autem annos, erit tyro quasi canti-
cum meretricis. Sume cytharam, circui ci-
vitatem meretrix oblivioni tradita. Bene ca-
ne, frequenta canticum, ut memoria tu-
i sit. Et erit: Post septuaginta annos
visitabit dominus tyrum, et reducet eam ad mer-
cedes suas. Et rursum erit cum fornicabi-
tur cum universis regnis terre super faciem ter-
re. Et erunt negotiationes eius et mercedes
eius sanctificate domino. Non condentur ne-
que reponentur, quia his qui habitaverint coram
domino erit negotiatio eius, ut manducent in
saturitatem et vestiantur usque ad vetustatem.
XXIIII Ecce dominus dissipabit terram et nudabit
eam, et affliget faciem eius, et disperget ha-
bitatores eius. Et erit sicut populus, sic sacerdos;
et sicut servus, sic dominus eius; sicut ancilla sic domina
eius; sicut emens, sic ille qui vendit; sicut fene-
rator, sic ille qui mutuum accipit; sicut qui re-
petit, sic qui debet. Dissipatione dissipabitur
terra, et direptione depredabitur. Dominus enim locu-
tus est verbum hoc. Luxit et defluxit terra,
et infirmata est. Defluxit orbis, infirmata
est altitudo populi terre. Et terra infecta est ab ha-
bitatoribus suis, quia transgressi sunt leges,
mutaverunt ius, dissipaverunt fedus sempiter-
num. Propter maledictio vorabit terram, et pec- hoc
cabunt habitatores eius. Ideoque insanient cul-
tores eius, et relinquentur homines pauci. Luxit
vindemia, infirmata est vitis, ingemu-
erunt omnes qui letabantur corde. Cessa-
vit gaudium tympanorum, quievit sonus
letantium, conticuit dulcedo cythare. Cum
cantico non bibent vinum, amara erit
potatio bibentibus illam. Attrita est ci-
vitas vanitatis, clausa est omnis do-
mus nullo introeunte. Clamor erit super
vino in plateis, deserta est omnis leti-
tia, translatum est gaudium terre. Relicta est in
urbe solitudo, et calamitas opprimet por-
tas. Quia hec erunt in medio terre in medio po-
pulorum. Quomodo si pauce olive que remanserint
excutiantur ex olea, et racemi cum fuerit fi-
nita vindemia. Hii levabunt vocem
suam atque laudabunt. Cum glorificatus
fuerit dominus, hinnient de mari. Propter hoc
in doctrinis glorificate dominum, in insulis maris
nomen domini dei israhel. A finibus terre laudes
audivimus, gloriam iusti. Et dixi: Secretum
meum michi, secretum meum michi. Ve michi. Preva-
ricantes prevaricati sunt, et prevaricatione
transgressorum prevaricati sunt. Formido et fo-
vea et laqueus super te qui habitator es
terre. Et erit: Qui fugerit a voce formidi-
nis, cadet in foveam, et qui se explicuerit de fo-
vea, tenebitur laqueo, quia cataracte de
excelsis aperte sunt, et concu-
tientur fundamenta terre. Confractione

confringetur terra commotione commovetur terra c-
motione commovebitur terra agita-
tione agitabitur terra sicut ebrius et au-
feretur quasi tabernaculum unius noctis.
et gravabit eam iniquitas sua et corru-
et et non adiciet ut resurgat. Et erit.
In die illa visitabit dominus super miliciam
celi in excelso et super reges qui sunt super
terram. et congregabuntur in congregacione
unius fascis in lacum. et claudentur in car-
cere et post multos dies visitabuntur. Et e-
rubescet luna et confundetur sol cum regna-
verit dominus exercituum in monte Syon et in Ieru-
salem. et in conspectu senum suorum fuerit
XXV Domine deus meus es tu exal- glorificatus.
tabo te. Confitebor nomini tuo quia fe-
cisti mirabilia. cogitaciones antiquas fide-
les amen. Quia posuisti civitatem in tumu-
lum. urbem fortem in ruinam. domum ali-
enorum ut non sit civitas. et in sempiternum
non edificetur. Super hoc laudabit te populus
fortis civitas gentium robustarum time-
bit te. Quia factus es fortitudo pauperi. for-
titudo egeno in tribulacione sua. spes a
turbine. umbraculum ab estu. Spiritus enim ro-
bustorum quasi turbo impellens parietem. Si-
cut estus in siti tumultum alienorum humi-
liabis. et quasi calore sub nube torrente
propaginem fortium marcescere facies.
Et faciet dominus exercituum omnibus populis in
monte hoc convivium pinguium convi-
vium vindemie. pinguium medullato-
rum vindemie defecate. Et precipitabit
in monte isto faciem vinculi colligati
super omnes populos. et telam quam orditus est su-
per omnes naciones. Precipitabit
mortem in sempiternum. et auferet deus la-
crimam ab omni facie. et obprobrium populi sui
auferet de universa terra. quia dominus locutus
est. Et dicet in die illa. Ecce deus noster iste
expectavimus eum et salvabit nos. iste
dominus. sustinuimus eum. et exultabimus

et letabimur in salutari eius. Quia requiescet
manus domini in monte isto. Et triturabi-
tur Moab sub eo sicut teruntur palee
in plaustro. et extendet manus suas sub
eo sicut extendit natans ad natandum.
et humiliabit gloriam eius cum allisione
manuum eius. et munimenta sublimium
murorum tuorum concident et humiliabuntur
et detrahentur in terram usque ad pulverem.
In die illa cantabitur canticum istud in ter-
ra Iuda. Urbs fortitudinis nostre Syon XXVI
salvator ponetur in ea murus et antemura-
le. Aperite portas et ingrediatur gens iusta
custodiens veritatem. Vetus error abiit.
servabis pacem pacem quia in te speravi-
mus. Sperastis in domino in seculis eternis in domino de-
o forti imperpetuum. quia incurvabit habitan-
tes in excelso. civitatem sublimem humi-
liabit. Humiliabit eam usque ad terram.
detrahet eam usque ad pulverem. Conculca-
bit eam pes pauperis. gressus egenorum. Se- XXVI
mita iusti recta est. rectus callis iusti
ad ambulandum. Et in semita iudiciorum
tuorum sustinuimus te domine. nomen tuum et
memoriale tuum in desiderio anime. Anima me-
a desideravit te in nocte. sed et spiritu meo in
precordiis meis de mane vigilabo ad te.
Cum feceris iudicia tua in terra. iusticiam dis-
cent omnes habitatores orbis. Misere-
amur impio et non discet facere iusticiam. in ter-
ra sanctorum iniqua gessit. et non videbit glo-
riam dei. Domine exaltetur manus tua et
non videant. videant et confundantur zelan-
tes populi. et ignis hostes tuos devoret. Do-
mine dabis pacem nobis. omnia enim o-
pera nostra operatus es in nobis. Domine deus noster
possederunt nos domini absque te. tantum in
te recordemur nominis tui. Morientes non
vivant. gigantes non resurgant. Propterea
visitasti et contrivisti eos. et perdidisti
omnem memoriam eorum. Indulsisti gen-
ti domine. indulsisti genti. Numquid glo-

ficatus es. Elongasti omnes terminos terre.
Domine in angustia requisierunt te, in tribulatione
ne murmuris doctrina tua eis. Sicut que
concepit cum appropinquaverit ad partum dolens
clamat in doloribus suis, sic facti sumus a
facie tua domine. Concepimus et quasi parturi-
vimus et peperimus spiritum salutis. Iusticiam non
fecimus in terra. ideo non ceciderunt habita-
tores terre. Vivent mortui tui. interfec-
XXVI ti mei resurgent. Expergiscimini et lau-
date qui habitatis in pulvere. quia ros lucis
ros tuus, et terram gigantum detrahes
in ruinam. Vade populus meus intra cubicula tu-
a. claude hostia tua super te. abscondere
modicum ad momentum. donec pertranseat in-
dignatio mea. Ecce enim dominus egredi-
etur de loco suo ut visitet iniquitatem
habitatoris terre contra eum. et revelabit terra
sanguinem suum. et non operiet ultra interfec-
tos suos.

XXVII In die illa visitabit dominus in gladio suo du-
ro et grandi et forti super leviathan serpen-
tem vectem. et super leviathan serpentem
tortuosum. et occidet cetum qui in mari
est. In die illa vinea meri cantabit
ei. Ego dominus qui servo eam. repente pro-
pinabo ei. Ne forte visitetur contra eam.
nocte ac die servo eam. Indignatio non est
mihi. Quis dabit me spinam et veprem. In pre-
lio gradiar super eam. succendam eam pariter.
An potius tenebo fortitudinem meam. fa-
ciet pacem mihi. pacem faciet mihi. Qui ingre-
diuntur impetu ad iacob. florebit et ger-
minabit israel. et implebunt faciem or-
bis semine. Numquid iuxta plagam percu-
tientis se percussit eum. aut sicut occisi
interfectores eius sic occisus est. In mensura
contra mensuram cum abiecta fuerit iudicabit
eam. Meditatus est in spiritu suo duro per
diem estus. Ideo super hoc dimittetur ini-
quitas domui iacob. et iste omnis fructus.
ut auferatur peccatum eius. Cum posu-

[marginal note:] ... hunc et dum sequeret ... molles ... beneum ... tortuosum. diu ... per ... molles per blanditias ... ad ... perdit. tortuosum ... per insidias ... nisi ...

erit omnes lapides altaris sicut lapides
cineris allisos. non stabunt lucus et delubra.
Civitas enim munita desolata erit.
speciosa relinquetur et dimittetur quasi
desertum. Ibi pascetur vitulus et ibi pascet
et ibi accubabit. et consumet
summitates eius. In siccitate messis eius
conterentur mulieres venientes et docen-
tes eam. Non est enim populus sapiens. Propterea non
miserebitur eius qui fecit eum. et qui for-
mavit eum non parcet illi. Et erit. In die
illa percutiet dominus ab alveo fluminis usque
ad torrentem egypti. et vos congregabimi-
ni unus et unus filii israel. Et erit. In di-
e illa clangetur in tuba magna. et venient
qui perditi fuerant de terra assiriorum. et qui e-
iecti erant de terra egypti. et adorabunt
dominum in monte sancto in ierusalem. XXVIII

Ve corone superbie ebriis effraim. et
flori decidenti glorie exultationis eius.
qui erant in vertice vallis pinguissime
errantes a vino. Ecce validus et for-
tis dominus sicut impetus grandinis. turbo
confringens. sicut impetus aquarum multarum
inundantium et emissarum super terram spaci-
osam. Pedibus conculcabitur corona su-
perbie ebriorum effraim. et erit flos deci-
dens glorie exultationis eius qui est super
verticem vallis pinguium quasi tempora-
neum ante maturitatem autumpni. quod cum
aspexerit videns statim ut manu te-
nuerit devorabit illud. In die il-
la erit dominus exercituum corona glorie et
sertum exultationis residuo populi su-
i. et spiritus iudicii sedenti super iudicium. et
fortitudo revertentibus de bello ad
portam. Verum hii quoque pre vino
nescierunt et pre ebrietate erraverunt. Sa-
cerdos et propheta nescierunt pre ebri-
etate. absorti sunt a vino. Erra-
verunt in ebrietate. nescierunt videntem.
ignoraverunt iudicium. Omnes enim mense

replete sunt vomitu sordiumque ita ut
non esset ultra locus. Quem docebit scien-
tiam et quem intelligere faciet auditum? Abla-
ctatos a lacte avulsos ab uberibus. Quia man-
da remanda manda remanda. exspe-
cta reexspecta exspecta reexspecta mo-
dicum ibi modicum ibi. In loquela enim la-
bii et lingua altera loquetur ad populum istum
cui dixit: Haec est requies mea reficite lassum
et hoc est meum refrigerium et noluerunt audire.
Et erit eis verbum domini manda rema-
nda exspecta reexspecta modicum ibi mo-
dicum ibi ut vadant et cadant retror-
sum et conterantur et illaqueentur et capi-
antur. Propter hoc audite verbum domini viri il-
lusores qui dominamini super populum meum
qui est in ierusalem. Dixistis enim: Percussimus
foedus cum morte et cum inferno fecimus
pactum. Flagellum inundans cum transierit
non veniet super nos quia posuimus men-
dacium spem nostram et mendacio protecti su-
mus. Ideo haec dicit dominus deus: Ecce ego mit-
tam in fundamentis Sion lapidem probatum
angularem pretiosum in fundamento fun-
datum. qui crediderit non festinet. Et po-
nam in pondere iudicium et iustitiam in men-
sura. Et subvertet grando spem mendacii
et protectionem aque inundabunt. Et dele-
bitur foedus vestrum cum morte et pactum
vestrum cum inferno non stabit. Flagellum in-
undans cum transierit eritis ei in concul-
catione. Quandocumque pertransierit tollet vos
quoniam mane diluculo pertransibit in die et in
nocte et tantummodo sola vexatio intellectum
dabit auditui. Coangustatum est enim
stratum ita ut alter decidat et pallium
breve utrumque operire non potest. Sicut enim
in monte divisionum stabit dominus sicut in
monte valle que est in gabaon irascetur ut
faciat opus suum alienum opus eius. Ut op-
eretur opus suum peregrinum est opus eius
ab eo. Et nunc nolite illudere ne forte con-

manda remanda
exspecta reexspecta

stringantur vincula vestra. Consummationem
enim et abbreviationem audivi a domino
deo exercituum super universam terram. Au-
ribus percipite et audite vocem meam. atten-
dite et audite eloquium meum. Numquid
tota die arabit arans ut serat pro-
scindet et sarriet humum suam? Nonne cum
adequaverit faciem eius seret gith et cu-
minum sparget et ponet triticum per ordinem
et ordeum et milium et viciam in finibus su-
is. Et erudiet eum in iu-
dicio deus suus docebit illum. Non
enim in serris triturabitur gith nec rota
plaustri super ciminum circuibit sed in
virga excutietur gith et ciminum in ba-
culo. panis autem comminuetur. verum non
in perpetuum triturans triturabit illum
neque vexabit eum rota plaustri neque un-
gulis suis comminuet eum. Et hoc a domino
deo exercituum exivit ut mirabile fa-
ceret consilium et magnificaret iustitiam.

Ve ariel ariel civitas magna quam XXIX
expugnavit david. Additus est annus
ad annum solemnitates evolute sunt. Et cir-
cumvallabo ariel et erit tristis et meren-
s et erit mihi quasi ariel. Et circumdabo quasi spe-
ram in circuitu tuo et iaciam contra te agge-
rem et munimenta ponam in obsidionem tuam.
Humiliaberis de terra loqueris et de
humo audietur eloquium tuum et erit
quasi phitonis de terra vox tua et de hu-
mo eloquium tuum mussitabit. Et erit
sicut pulvis tenuis multitudo ventilan-
tium te et sicut favilla pertransiens multi-
tudo eorum qui contra te prevaluerunt. Eritque re-
pente confestim a domino exercituum visita-
bitur in tonitruo et commotione terre et voce
magna turbinis et tempestatis et flamme ig-
nis devorantis. Et erit sicut somnium
visionis nocturne multitudo omnium gen-
tium que dimicaverunt contra ariel et omnes
qui militaverunt et obsederunt et prevaluerunt

experrectus i. a sompno erectus — vel expergefactus

et illusus eam. Et sicut somniat esu
riens et comedit, cum autem fuerit expergefactus, va
cua est anima eius. Et sicut somniat
siciens et bibit, et postquam fuerit expergefactus
lassus adhuc sitit et anima eius vacua est: sic
erit multitudo omnium gentium que dimica
verunt contra montem Syon. Obstupescite et ad
miramini, fluctuate et vacillate; inebri
amini et non a vino, movemini et non ab
ebrietate. Quoniam miscuit vobis dominus spiritum so
poris. Claudet oculos vestros, prophetas et prin
cipes vestros qui vident visiones operiet. Et
erit vobis visio omnium sicut verba libri signa
ti, quem cum dederint scienti litteras, dicent: Le
ge istum. Et respondebit: Non possum, signa
tus est enim. Et dabitur liber nescienti litteras
diceturque ei: Lege. Et respondebit: Nescio litteras.
Et dixit dominus: Eo quod appropinquat populus iste o
re suo et labiis suis glorificat me, cor autem
eius longe est a me, et timuerunt me manda
to hominum et doctrinis, ideo ecce ego addi
am ut admirationem faciam populo huic miraculo
grandi et stupendo. Peribit enim sapientia a
sapientibus eius et intellectus prudentium
eius abscondetur. Ve qui profundi estis corde
ut a domino abscondatis consilium, quorum
sunt in tenebris opera et dicunt: Quis videt nos
et quis novit nos? Perversa est enim hec vestra co
gitatio quasi si lutum contra figulum cogitet et
dicat opus factori suo: Non fecisti me; et
figmentum dicat fictori suo: Non intelligis. Nonne
adhuc in modico et in brevi convertetur liba
nus in chermel et chermel in saltum reputa
bitur? Et audient in die illa surdi verba
libri, et de tenebris et caligine oculi cecorum
videbunt. Et addent mites in domino
leticiam, et pauperes homines in sancto israel exulta
bunt, quia defecit qui prevalebat, consum
matus est illusor, et succisi sunt omnes qui
vigilabant super iniquitatem, qui peccare
faciebant homines in verbo et arguentem
in porta supplantabant et declinaverunt

frustra a iusto. Propter hoc hec dicit dominus ad
domum iacob qui redemit abraham: Non modo
confundetur iacob, nec modo vultus eius eru
bescet, sed cum viderit filios suos, opera ma
nuum mearum in medio sui sanctificantes
nomen meum, et sanctificabunt sanctum
iacob et deum israel predicabunt, et scient erran
tes spiritu intellectum et mussitatores dis
cent legem.
Ve filii desertores, dicit dominus, ut face XXX
retis consilium et non ex me, et ordire
mini telam et non per spiritum meum, ut ad
deretis peccatum super peccatum. Qui ambu
latis ut descendatis in egyptum, et os meum
non interrogastis, sperantes auxilium in fortitu
dine pharaonis et habentes fiduciam
in umbra egypti. Et erit vobis fortitudo
pharaonis in confusionem et fiducia um
bre egypti in ignominiam. Erant enim in
tanis principes tui et nuncii tui usque
ad thaphnes pervenerunt. Omnes confusi sunt
super populo qui eis prodesse non potuit. Non
fuit in auxilium et in aliquid utilitatis, sed
in confusionem et in opprobrium. Onus iumen
torum austri. In terra tribulationis et angustie
leena et leo ex eis, vipera et regulus vo
lans, portantes super humeros iumentorum di
vitias suas et super gibbum camelorum thesau
ros suos ad populum qui eis prodesse non po
terit. Egyptus enim vane et frustra au
xiliabitur. Ideo clamavi super hoc: Super
bia tantum est, quiesce. Nunc ergo ingressus
scribe ei super buxum et in libro diligenter
exara illud, et erit in die novissimo in tes
timonium usque in sempiternum. Populus enim
ad iracundiam provocans est et filii men
daces, filii nolentes audire legem dei,
Qui dicunt videntibus: Nolite videre, et as
picientibus: Nolite aspicere nobis ea que
recta sunt. Loquimini nobis placentia,
videte nobis errores. Auferte a me
viam, declinate a me semitam. Ces

set a facie nostra sanctus israel. Propterea hec dicit dominus
sanctus israel. Pro eo quod reprobastis verbum hoc et spera
stis in calumpniam et in tumultum et innixi estis
super eo. Propterea erit vobis iniquitas hec sicut
interruptio cadens et requisita in muro excel
so quoniam subito dum non speratur veniet con
tritio eius. Et comminuetur sicut conteritur lage
na figuli contritione pervalida. Et non inve
nietur de fragmentis eius testa in qua portetur
ignis de incendio aut hauriatur pa
rum aque de fovea. Quia hec dicit dominus deus
sanctus israel. Si revertamini et quiescatis
salvi eritis. In silentio et in spe erit for
titudo vestra. Et noluistis et dixistis. Ne
quaquam sed ad equos fugiemus. Ideo fugietis. Et
super veloces ascendemus. Ideo velociores erunt
qui persequentur vos. Mille homines a facie terro
ris unius et a facie terroris quinque fugietis
donec relinquamini quasi malus navis in vertice
montis et quasi signum super collem. Propterea ex
pectat dominus ut misereatur vestri et ideo exalta
bitur parcens vobis. Quia deus iudicii dominus. Be
ati omnes qui expectant eum. Populus enim
sion habitabit in ierusalem. Plorans nequaquam
plorabis. Miserans miserebitur tui. Ad
vocem clamoris tui statim ut audierit re
spondebit tibi. Et dabit vobis dominus panem arti
et aquam brevem et non faciet avolare a
te ultra doctorem tuum. Et erunt oculi tui vi
dentes preceptorem tuum et aures tue audi
ent verbum post tergum monentis. Hec via
ambulate in ea neque ad dexteram neque ad si
contaminabitis (?) nistram. Et contaminabis laminas sculpti
lium argenti tui et vestimentum conflatilis au
ri tui et disperges ea sicut immunditiam
menstruate. Egredere dices ei. Et dabi
tur pluvia semini tuo ubicumque semina
veris in terra. Et panis frugum terre erit uberrimus
et pinguis. Pascetur in possessione tua in die
illa agnus spaciose. Et tauri tui et pulli a
sinorum qui operantur terram commixtum mig
ventilatum est palea (?) ma comedent sicut in area ventila

tum est. Et erunt super omnem montem ex
celsum et super omnem collem elevatum
rivi currentes aquarum in die interfectionis
multorum cum ceciderint turres. Et erit lux
lune sicut lux solis et lux solis erit sep
templiciter sicut lux septem dierum in die qua
alligaverit dominus vulnus populi sui et per
cussuram plage eius sanaverit. Ecce
nomen domini venit de longinquo. Ar
dens furor eius et gravis ad portandum. La
bia eius repleta sunt indignatione et lin
gua eius quasi ignis devorans. Spiritus eius
velut torrens inundans usque ad
medium colli ad perdendas gentes in ni
chilum et frenum erroris quod erat in maxil
lis populorum. Canticum erit vobis sicut
vox sanctificate sollempnitatis et leticia
a cordis sicut qui pergit cum tibia ut
intret ad montem domini ad fortem. Et au israel
ditam faciet dominus gloriam vocis sue et ter
rorem brachii sui ostendet in comminatio
ne furoris et flamma ignis devoran
tis. Allidet in turbine et in lapide gran
dinis. A voce enim domini pavebit assur vir
ga percussus. Et erit transitus virge fun
data quam requiescere faciet dominus super e
um. In tympanis et citharis et in bellis
precipuis expugnabit eos. Preparata
est enim ab heri thophet a rege preparata
profunda et dilatata. Nutrimenta eius ignis
et ligna multa. Flatus domini sicut torrens
sulphuris succendens eam.

Ve qui descenderunt in egyptum ad auxi XXXI
lium in equis sperantes et habentes fidu
ciam super quadrigis quia multe sunt et super
equitibus quia prevalidi nimis et non sunt
confisi super sanctum israel et dominum non requisierunt
Ipse autem sapiens adduxit malum et verba s
ua non abstulit. Et consurget contra domum
pessimorum et contra auxilium operantium iniqui
tatem. Egyptus homo et non deus et equi eorum
caro et non spiritus. Et dominus inclinabit manum

suam et corruet auxiliator et cadet cui
praestatur auxilium. simulque omnes consumen
tur. Quia haec dicit dominus ad me. Quomodo
si rugiat leo et catulus leonis super praedam
suam cum occurrerit ei multitudo pas
torum. a voce eorum non formidabit et a mul
titudine eorum non pavebit. sic descendet
dominus exercituum ut proelietur super montem Sy
on et super collem eius. Sicut aves volan
tes sic proteget dominus exercituum ierusalem prote
gens et liberans transiens et salvans. Converti
mini sicut in profundum recesseratis
filii israel. In die enim illa abiciet vir
ydola argenti sui et ydola auri sui quae
fecerunt vobis manus vestrae in peccatum. Et ca
det assur in gladio non viri et gladius
non hominis vorabit eum et fugiet non a fa
cie gladii et iuvenes eius vectigales
erunt. Et fortitudo eius a terrore tran
sibit et pavebunt fugientes principes eius.
Dixit dominus cuius ignis est in syon et cami
nus eius in ierusalem

XXXII

Ecce in iustitia regnabit rex et princi
pes eius in iudicio praeerunt. Et erit vir si
cut qui absconditur a vento et ce
lat se a tempestate. sicut rivi aquarum in siti
et umbra petrae prominentis in terra de
serta. Non caligabunt oculi videntium
et aures audientium diligenter ausculta
bunt. et cor stultorum intelliget scientiam
et lingua balborum velociter loquetur et
plane. Non vocabitur ultra is qui insipiens
est princeps neque fraudulentus appella
bitur maior. Stultus enim fatua loque
tur et cor eius faciet iniquitatem ut
perficiat simulationem et loquatur ad dominum
fraudulenter et vacuam faciat animam
esurientis et potum sitienti auferat. Et
fraudulenti vasa pessima sunt. Ipse
enim cogitationes concinnavit ad perdendos
mites in sermone mendacii cum loqueretur
pauper iudicium. Princeps vero ea quae digna
sunt principe cogitabit et ipse super duces
stabit. Mulieres opulentae surgite et
audite vocem meam. filiae confiden
tes percipite auribus eloquium meum. Post
dies enim et annum et vos conturbabimini
confidentes. Consummata est enim vinde
mia. collectio ultra non veniet. Obstupes
cite opulentae. conturbamini confidentes. ex
uite vos et confundimini. accingite
lumbos vestros. super ubera plangite super re
gione desiderabili. super vinea fertili.
Super humum populi mei spinae et vepres
ascendent. quanto magis super omnes domos
gaudii civitatis exultantis. Domus e
nim dimissa est. multitudo urbis relicta est.
tenebrae et palpatio factae sunt super spelun
cas usque in aeternum. Gaudium onagrorum pascua
gregum. donec effundatur super nos spiritus de ex
celso. Et erit desertum in chermel et cher
mel in saltum reputabitur. Et habitabit
in solitudine iudicium et iustitia in cherm
el sedebit. Et erit opus iustitiae pax et cul
tus iustitiae silentium et securitas usque in sem
piternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine
pacis. et in tabernaculis fiduciae et in requie
opulenta. Grando autem in descensione sal
tus. et humiliabitur humilitate civitas.
Beati qui seminatis super omnes aquas. inmit
tentes pedem bovis et asini

XXXIII

Vae qui praedaris nonne et ipse praedaberis. Et
qui spernis nonne et ipse sperneris. Cum con
summaveris depraedationem depraedaberis. cum fati
gatus desieris contemnere contempneris.
Domine miserere nostri te enim expectavimus
esto brachium nostrum in mane et salus nostra
in tempore tribulationis. A voce angeli fuge
runt populi et ab exaltatione tua dispersae sunt gen
tes. et congregabuntur spolia vestra sicut col
ligitur bruchus velut cum fossae plenae fuerint
de eo. Magnificatus est dominus quoniam habita
vit in excelso. implevit syon iudicio et ius
titia. et erit fides in temporibus tuis. Divi

tie salutis sapientia et scientia timor domini ipse
thesaurus eius. Ecce videntes clamabunt
foris, angeli pacis amare flebunt. Dissi
pate sunt vie, cessavit transiens per semitam,
irritum factum est pactum, proiecit civitates,
non reputavit homines. Luxit et languit ter
ra, confusus est Libanus et obsorduit. Et
factus est Saron sicut desertum, et concus
sa est Basan et Carmelus. Nunc consurgam
dicit dominus, nunc exaltabor, nunc sublevabor.
Concipietis ardorem, parietis stipulam,
spiritus vester ut ignis vorabit vos. Et erunt populi
quasi de incendio cinis. Spine congregate
igni comburentur. Audite qui longe estis
que fecerim, et cognoscite vicini fortitudi
nem meam. Conterriti sunt in Syon peccatores,
possedit tremor hypocritas. Quis poterit
habitare de vobis cum igne devorante? Aut
quis habitabit ex vobis cum ardoribus sem
piternis? Qui ambulat in iustitiis et qui lo
quitur veritatem, qui proicit avaritiam ex ca
lumpnia, et excutit manus suas ab omni
munere. Qui obturat aures suas ne au
diat sanguinem, et claudit oculos suos ne
videat malum. Iste in excelsis habitabit,
munimenta saxorum sublimitas eius. Panis
ei datus est, aque eius fideles sunt. Regem
in decore suo videbunt, oculi eius cernent ter
ram de longe. Cor tuum meditabitur timo
rem. Ubi est litteratus? Ubi verba legis pon
derans? Ubi doctor parvulorum? Populum impu
dentem non videbis, populum alti sermonis,
ita ut non possis intelligere disertitudi
nem lingue eius, in quo nulla est sapientia.
Respice Syon civitatem sollempnitatis
nostre, oculi tui videbunt Ierusalem, habitati
onem opulentam, tabernaculum quod nequaquam trans
ferri poterit, nec auferentur clavi eius in sem
piternum, et omnes funiculi eius non rumpentur,
quia solummodo ibi magnificus dominus
deus noster. Locus fluviorum rivi latissimi
et patentes: non transibit per eum navis re
migum, neque trieris magna transgre
dietur eum. Dominus enim iudex noster, dominus
legifer noster, dominus rex noster, ipse veniet et sal
vabit nos. Laxati sunt funiculi tui et
non prevalebunt: sic erit malus tuus ut
dilatare signum non queas. Tunc dividentur
spolia predarum multarum, et claudi diripi
ent rapinam. Nec dicet vicinus, elangui.
Populus qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas.

XXXIIII

Accedite gentes et audite, et populi atten
dite: audiat terra et plenitudo eius, or
bis et omne germen eius. Quia indignatio
domini super omnes gentes, et furor super omnem mili
ciam eorum. Interfecit eos et dedit eos in occi
sionem. Interfecti eorum proicientur, et de cadaveribus
eorum ascendet fetor. Tabescent montes
a sanguine eorum, et tabescet omnis militia
celorum. Et complicabuntur sicut liber celi, et
omnis militia eorum defluet sicut deflu
it folium de vinea et ficu. Quoniam inebriatus
est in celo gladius meus. Ecce super Idume
am descendet, et super populum interfectionis me
e ad iudicium. Gladius domini repletus est
sanguine, incrassatus est adipe, de sangui
ne agnorum et hyrcorum, de sanguine me
dullatorum arietum. Victima enim domini in
Bosra, et interfectio magna in terra Edom.
Et descendent unicornes cum eis, et tauri
cum potentibus. Inebriabitur terra eorum san
guine, et humus eorum adipe pinguium. Quia
dies ultionis domini, et annus retributionum
iudicii Syon. Et convertentur torrentes
eius in picem, et humus eius in sulphur. Et
erit terra eius in picem ardentem no
cte et die, non extinguetur in sempi
ternum. Ascendet fumus eius a generatione
in generationem, desolabitur
in secula seculorum. Non erit transiens per
eam, et possidebunt eam onocrotalus
et ericius, ibis et corvus habitabunt
in ea. Et extendetur super eam mensu
ra ut redigatur ad nihilum et per

pendiculum in desolacionem. Nobiles eius
non erunt ibi. regem potius invocabunt
et omnes principes eius erunt in nichilum.
Et orientur in domibus eius spine et
urtice, et paliurus in munitionibus
eius. Et erit cubile draconum et pas-
cua strucionum. Et occurrent demoni-
a onocentauris, et pilosus clamabit
alter ad alterum. Ibi cubavit lami-
a et invenit sibi requiem. Ibi habuit fo-
veam ericius et enutrivit catulos, et
circumfodit et fovit in umbra eius. Il-
luc congregati sunt milvi alter ad al-
terum. Requirite diligenter in libro
domini et legite. unum ex eis non defuit. al-
ter alterum non quesivit: quia quod ex ore
meo procedit ille mandavit, et spiritus eius
Et ipse congregavit ea. et ipse mi-
sit eis sortem, et manus eius divisit
eam illis in mensuram: usque in eternum
possidebunt eam, in generacionem et generacio-
nem habitabunt in ea.
XXXV Letabitur deserta et invia, et exultabit
solitudo et florebit quasi lilium. Ger-
minans germinabit, et exultabit le-
tabunda et laudans. Gloria Libani data est
ei, decor Carmeli et Saron. Ipsi videbunt
gloriam domini et decorem dei nostri. Confor-
tate manus dissolutas, et genua debi-
lia roborate. Dicite. Pusillanimes con-
fortamini, et nolite timere. Ecce deus
noster ulcionem adducet retributionis. deus
ipse veniet et salvabit nos. Tunc aperi-
entur oculi cecorum, et aures surdorum patebunt.
Tunc saliet sicut cervus claudus, et aperta
erit lingua mutorum. Quia scisse sunt in
deserto aque, et torrentes in solitudine. Et
que erat arida in stagnum, et sitiens
in fontes aquarum. In cubilibus in quibus pri-
us dracones habitabant, orietur viror
calami et iunci. Et erit ibi semita et via
et via sancta vocabitur. Non transibit per

pollutus, et hec erit vobis directa via, ita
ut stulti non errent per eam. Non erit ibi le-
o, et mala bestia non ascendet per eam nec in-
venietur ibi. Et ambulabunt qui liberati
fuerint, et redempti a domino convertentur et veni-
ent in Syon cum laude, et leticia sempiterna su-
per capita eorum. Gaudium et leticiam obtine-
bunt, et fugiet dolor et gemitus. XXXVI
Et factum est in xiiii anno regis Ezechie
ascendit Sennacherib rex Assiriorum su-
per omnes civitates Iuda munitas, et cepit
eas. Et misit rex Assiriorum Rapsacen de
Lachis in Ierusalem ad regem Ezechiam in manu
gravi, et stetit in aqueductu piscine supe-
rioris in via agri fullonis. Et egressus est ad
eum Eliachim filius Elchie qui erat super
domum, et Sobna scriba, et Ioahe filius Asaph
a commentariis. Et dixit ad eos Rapsaces.
Dicite Ezechie. Hec dicit rex magnus rex
Assiriorum. Que est ista fiducia qua confi-
dis? aut quo consilio vel fortitudine rebellare
disponis? Super quem habes fiduciam quia rece-
sisti a me? Ecce confidis super baculum arundi-
neum confractum istum super Egyptum, cui si innix-
us fuerit homo, intrabit in manum eius et perforabit
eam. Sic Pharao rex Egypti omnibus qui con-
fidunt in eo. Quod si responderis in domino deo nostro con-
fidimus. nonne ipse est cuius abstulit Ezechias
excelsa et altaria, et dixit Iude et Ierusa-
lem: coram altari isto adorabitis? Et nunc
trade te domino meo regi Assiriorum, et da-
bo tibi duo milia equorum, nec poteris ex te pre-
bere ascensores eorum. Et quomodo sustinebis
faciem iudicis unius loci ex servis domini mei
minoribus? Quod si confidis in Egypto in
quadrigis et in equitibus, et nunc numquid sine domino as-
cendi ad terram istam ut disperderem eam? Do-
minus dixit ad me: Ascende super terram is-
tam et disperde eam. Et dixit Eliachim et
Sobna et Ioahe ad Rapsacen: Loquere ad ser-
vos tuos Syra lingua, intelligimus enim. Ne
loquaris ad nos Iudaice in auribus populi q

est super murum. Et dixit ad eos rapsa
ces. Numquid ad dominum tuum et ad te misit
me dominus meus ut loquerer omnia verba ista
et non potius ad viros qui sedent in muro ut
comedant stercora sua et bibant urinam
i. preceptum suorum suam vobiscum. Et stetit rapsaces et cla
mavit voce magna iudaice et dixit.
Audite verba regis magni regis assyri
orum. Haec dicit rex. Non seducat vos eze
chias quia non poterit eruere vos. Et non
vobis tribuat fiduciam ezechias super domino
dicens: eruens liberabit nos dominus, non dabi
tur civitas ista in manu regis assyriorum.
Nolite audire ezechiam. Haec enim di
cit rex assyriorum. Facite mecum benedic
tionem et egredimini ad me et comedite u
nusquisque vineam suam et unusquisque ficum suam
et bibite unusquisque aquam cisternae suae donec
veniam et tollam vos ad terram quae est ut ter
ra vestra, terram frumenti et vini, terram pa
num et vinearum. Non conturbet vos ezechi
as dicens: dominus liberabit nos. Numquid liberave
runt dii gentium unusquisque terram suam de ma
nu regis assyriorum? Ubi est deus emath et ar
phat? Ubi est deus sepharvaim? Numquid
liberaverunt samariam de manu mea? Quis
est ex omnibus diis terrarum istarum qui eru
erit terram suam de manu mea, ut eru
at dominus ierusalem de manu mea? Et siluerunt
et non responderunt ei verbum. Mandaverat e
nim rex dicens: Ne respondeatis ei. Et ingressus
est eliachim filius elchie qui erat super
domum et sobna scriba et ioahe filius asaph
a commentariis ad ezechiam scissis vestibus
XXXVII et nuntiaverunt ei verba rapsacis.
Et factum est cum audisset rex ezechias
scidit vestimenta sua et obvolutus est
sacco et intravit in domum domini. Et misit
eliachim qui erat super domum et sobnam scri
bam et seniores de sacerdotibus opertos saccis
ad ysaiam filium amos prophetam et dixerunt ad
eum. Haec dicit ezechias. Dies tribula
tionis et angustiae et correptionis et blas
phemiae dies haec, quia venerunt filii usque
ad partum et virtus non est pariendi. Si
quo modo audiat dominus deus tuus verba rabsa
cis quem misit rex assyriorum dominus su
us ad blasphemandum deum viventem et ex
probrandum sermonibus quos audivit dominus
deus tuus. Leva ergo orationem pro reliquiis
quae repertae sunt. Et venerunt servi regis
ezechiae ad ysaiam. Et dixit ad eos y
saias. Haec dicetis domino vestro. Haec dicit
dominus. Ne timeas a facie verborum istorum quae
audisti quibus blasphemaverunt pueri regis
assyriorum me. Ecce ego dabo ei spiritum et
nuntium audiet et revertetur ad terram suam
et corruere eum faciam gladio in terra sua.
Reversus est autem rabsaces et invenit regem
assyriorum proeliantem adversus lobnam.
Audierat enim quia profectus esset de lachis.
Et audivit de tharaca rege ethiopie di
centes. Egressus est ut pugnet contra te.
Quod cum audisset misit nuntios ad eze
chiam dicens. Haec dicetis ezechie re
gi iude loquentes. Non te decipiat deus
tuus in quo tu confidis dicens. Non dabitur
ierusalem in manu regis assyriorum. Ecce tu
audisti omnia quae fecerunt reges assyriorum
omnibus terris quas subverterunt et tu poteris li
berari? Numquid eruerunt eos dii gentium
quos subverterunt patres mei, gozam et
aram et reseph et filios eden qui erant
in thalassar? Ubi est rex emath et rex ar
phat et rex urbis sepharvaim, ana et
ava? Et tulit ezechias libros de ma
nu nuntiorum et legit eos et ascendit in do
mum domini et expandit eos coram domino. Et
oravit ad dominum dicens. Domine exercitu
um deus israel qui sedes super cherubin, tu es
deus solus omnium regnorum terrae, tu fecisti
caelum et terram. Inclina domine aurem tu
am et audi, aperi domine oculos tuos et
vide et audi omnia verba sennacherib

que misit ad blasphemandum deum viventem. Vere enim domine desertas fecerunt reges assiriorum terras et regiones earum et dederunt deos earum igni. non enim erant dii. sed opera manuum hominum lignum et lapides et comminuerunt eos. Et nunc domine deus noster salva nos de manu eius et cognoscant omnia regna terre quia tu es deus solus. Et misit ysaias filius amos ad ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Pro quibus rogasti me de sennacherib rege assyriorum. hoc est verbum quod locutus est dominus super eum. Despexit te et subsannavit te virgo filia syon. post te caput movebit filia ierusalem. Quem exprobrasti et quem blasphemasti. et super quem exaltasti vocem et elevasti altitudinem oculorum tuorum. Ad sanctum israel. In manu servorum tuorum exprobrasti domino et dixisti. In multitudine quadrigarum mearum ego ascendam altitudinem montium. iuga libani. et succidam excelsa cedrorum eius. et electas abietes illius. et introibo altitudinem summitatis eius. saltus carmeli eius. Ego fodi et bibi aquam et exsiccavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum. Numquid non audisti que olim fecerim ei. Ex diebus antiquis ego plasmavi illud. et nunc adduxi. et factum est in eradicationem collium compugnantium et civitatum munitarum. Habitatores earum breviata manu contremuerunt et confusi sunt facti sunt sicut fenum agri et gramen pascue et herba tectorum que exaruit antequam maturesceret. Habitationem tuam et egressum tuum et introitum tuum ego cognovi et insaniam tuam contra me. Cum fureres adversum me. superbia tua ascendit in aures meas. Ponam ego circulum in naribus tuis et frenum in labiis tuis. et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem hoc erit signum. Comede hoc anno que sponte nascuntur et anno secundo poma vescere. In anno autem tertio seminate et metite et plantate vineas et comedite fructum earum. Et mittet id quod salvatum fuerit de domo iuda et quod reliquum est radicem deorsum. et faciet fructum sursum. quia de ierusalem exibunt reliquie et salvatio de monte syon. Zelus domini exercituum faciet hoc. Propterea hec dicit dominus deus exercituum de rege assyriorum. Non introibit hanc civitatem et non iaciet ibi sagittam et non occupabit eam clipeus. et non mittet in circuitu eius aggerem. In via qua venit per eam revertetur. et civitatem hanc non ingredietur dicit dominus. Et protegam civitatem istam ut salvem eam propter me et propter david servum meum. Egressus est autem angelus domini et percussit in castris assiriorum. c. octoginta quinque milia. Et surrexerunt mane. et ecce omnes cadavera mortuorum. Et egressus et abiit. et reversus est sennacherib rex assiriorum et habitavit in ninive. Et factum est cum adoraret in templo nesrach deum suum. adramalech et sarasar filii eius percusserunt eum gladio. fugeruntque in terram ararath. et regnavit asoraddon filius eius pro eo.

XXXVIII

In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem. et introivit ysaias filius amos propheta et dixit ei. Hec dicit dominus. Dispone domui tue quia morieris tu et non vives. Et convertit ezechias faciem suam ad parietem. et oravit ad dominum et dixit. Obsecro domine memento queso quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto et quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit ezechias fletu magno. Et factum est verbum domini ad ysaiam dicens. Vade et dic ezechie. Hec dicit dominus deus david patris tui. Audivi orationem tuam et vidi lacrimas tuas. Ecce ego adiciam super dies tuos. xv. annos. et de manu regis assyriorum eruam te et civitatem istam et protegam eam. Hoc autem erit signum a domino

quia faciet dominus verbum hoc quod locutus est.
Ecce ego reverti faciam umbram linearum per
quas descenderat in orologio achaz in sole re-
trorsum .x. lineis. Et reversus est sol .x.
lineis per gradus quos descenderat. Scrip-
tura ezechie regis iude cum egrotasset
et convaluisset de infirmitate sua. Ego
dixi in dimidio dierum meorum vadam ad
portas inferi. Quesivi residuum annorum
meorum. dixi. non videbo dominum deum in terra
viventium. Non aspiciam hominem ultra
et habitatorem quietis. Generatio mea ab-
lata est et convoluta est a me. quasi taberna-
ad id. Iob. f. c culum pastorum. Precisa est velud a texen-
te vita mea. dum adhuc ordirer succidit
me. De mane usque ad vesperam finies
me. Sperabam usque ad mane quasi leo sic con-
trivit omnia ossa mea. De mane usque ad
vesperam finies me. sicut pullus hyrun-
dinis sic clamabo meditabor ut colum-
ba. Attenuati sunt oculi mei suspi-
cientes in excelso. Domine vim patior
responde pro me. Quid dicam aut quid re-
spondebit michi cum ipse fecerit. Recogitabo tibi
omnes annos meos in amaritudine ani-
me mee. Domine si sic vivitur et in talibus vita spi-
ritus mei corripies me et vivificabis me. Ecce
in pace amaritudo mea amarissima.
Tu autem eruisti animam meam ut non periret
proiecisti post tergum tuum omnia peccata me-
a. Quia non infernus confitebitur tibi. neque
mors laudabit te. non expectabunt qui
descendunt in lacum veritatem tuam. Vivens
vivens ipse confitebitur tibi sicut et ego hodi-
e. pater filiis notam faciet veritatem
tuam. Domine salvum me fac. et psalmos
nostros cantabimus cunctis diebus vite no-
stre in domo domini. Et iussit ysaias ut
tollerent massam de ficis et cataplas-
marent super vulnus et sanaretur. Et dixit
ezechias. Quod erit signum quia ascen-
dam in domum domini.

In illo tempore misit merodach ba- XXXIX
ladan filius baladan rex babilonis
libros et munera ad ezechiam. Audi-
erat enim quod egrotasset et convaluis-
set. Letatus est autem ezechias super eis
et ostendit eis cellam aromatum et
argenti et auri et odoramentorum et un-
guenti optimi et omnes apothecas
supellectilis sue. et cuncta que inven-
ta sunt in thesauris eius. non fuit verbum quod
non ostenderet eis ezechias in domo sua
et in omni potestate sua. Introivit autem
ysaias propheta ad regem ezechiam et
dixit ei. Quid dixerunt viri isti et un-
de venerunt ad te. Et dixit ezechias
de terra longinqua venerunt ad me de ba-
bilone. Et dixit ysaias. Quid viderunt
in domo tua. Et dixit ezechias. Omnia
que in domo mea sunt viderunt. Non fuit res
quam non ostenderim eis in thesauris meis.
Et dixit ysaias ad ezechiam. Audi
verbum domini exercituum. Ecce dies venient
et auferentur omnia que in domo tua sunt et que
thesaurizaverunt patres tui usque ad di-
em hanc in babilonem. Non relinquetur
quicquam dicit dominus. Et de filiis tuis qui egre-
dientur de te quos genueris tollent et erunt
eunuchi in palacio regis babilonis. Et
dixit ezechias ad ysaiam. Bonum ver-
bum domini quod locutus est. Et dixit. Fiat
tantum pax et veritas in diebus meis.

Consolamini consolamini populus meus XL
dicit dominus deus vester. Loquimini ad
cor ierusalem et advocate eam. quoniam comple-
ta est malicia eius. dimissa est iniqui-
tas illius. Suscepit de manu domini du-
plicia pro omnibus peccatis suis. Vox cla-
mantis in deserto. Parate viam do-
mini. rectas facite in solitudine se-
mitas dei nostri. Omnis vallis exaltabi-
tur et omnis mons et collis humiliabitur. et
erunt prava in directa et aspera in vias

planas. Et revelabitur gloria domini et
videbit omnis caro pariter quod os domini
locutum est. Vox dicentis: Clama.
Et dixi: Quid clamabo? Omnis ca-
ro fenum, et omnis gloria eius quasi flos agri.
Exsiccatum est fenum et cecidit flos, quia
spiritus domini sufflavit in eo. Vere fenum
est populus. Exsiccatum est fenum et ceci-
dit flos; verbum autem domini manet in
eternum. Super montem ascende tu qui e-
vangelizas Syon; exalta in fortitu-
dine vocem tuam qui evangelizas Ierusalem;
exalta, noli timere. Dic civitatibus Iu-
de: Ecce deus vester. Ecce dominus deus in forti-
tudine veniet, et brachium eius domina-
bitur. Ecce merces eius cum eo et opus illius
coram illo. Sicut pastor gregem su-
um pascet; in brachio suo congregabit
agnos, et in sinu suo levabit, fetas ipse
portabit. Quis mensus est pugillo a-
quas, et celos palmo ponderavit? Quis
appendit tribus digitis molem terre, et
libravit in pondere montes et colles in
statera? Quis adiuvit spiritum domini, aut
quis consiliarius eius fuit et ostendit
illi? Cum quo iniit consilium et instruxit
eum, et docuit eum semitam iustitie, et e-
rudivit eum scientiam, et viam pruden-
tie ostendit illi? Ecce gentes quasi stilla
situle, et quasi momentum stature reputate
sunt. Ecce insule quasi pulvis exiguus. Et
Libanus non sufficiet ad succendendum,
et animalia eius non sufficient ad holocau-
stum. Omnes gentes quasi non sint sic sunt
coram eo, et quasi nichilum et inane reputa-
te sunt ei. Cui ergo similem fecistis deum?
aut quam imaginem ponetis ei? Numquid
sculptile conflavit faber? aut auri-
fex auro figuravit illud, et laminis ar-
genteis argentarius? Forte lignum et in-
putribile elegit; artifex sapiens que-
rit quomodo statuat simulacrum quod non
moveatur. Numquid non scitis? numquid non
audistis? Numquid non ab initio nuntia-
tum est vobis? Numquid non intellexistis fun-
damenta terre? Qui sedet super gyrum terre, et ha-
bitatores eius sunt quasi locuste. Qui exten-
dit velud nichilum celos, et expandit
eos sicut tabernaculum ad inhabitandum. Qui
dat secretorum scrutatores quasi non sint, iu-
dices terre velud inane fecit. Et quidem ne-
que plantatus neque satus neque radicatus
in terra truncus eorum. Repente flavit
in eos et aruerunt, et turbo quasi stipulam au-
feret eos. Et cui assimilastis me et ad-
equastis? dicit sanctus. Levate in excelsum
oculos vestros et videte quis creavit hec.
Qui educit in numero militiam eorum, et omnes ex
nomine vocat. Pre multitudine fortitu-
dinis et roboris virtutisque eius, neque
unum reliquum fuit. Quare dicis Iacob,
et loqueris Israel: Abscondita est via
mea a domino, et a deo meo iudicium me-
um transivit? Numquid nescis, aut non
audisti? Deus sempiternus dominus qui cre-
avit terminos terre. Non deficiet ne-
que laborabit, nec est investigatio sa-
pientie eius. Qui dat lasso virtutem,
et his qui non sunt fortitudinem et robur
multiplicat. Deficient pueri et laborabunt,
et iuvenes in infirmitate cadent. Qui autem
sperant in domino mutabunt fortitudinem,
assument pennas sicut aquile; current
et non laborabunt, ambulabunt et non deficient.

Taceant ad me insule, XLI
et gentes mutent fortitudinem; ac-
cedant, et tunc loquantur, simul ad iudicium
propinquemus. Quis suscitavit ab orien-
te iustum, vocavit eum ut sequeretur
se? Dabit in conspectu eius gentes, et
reges obtinebit. Dabit quasi pulverem
gladio eius, sicut stipulam vento rap-
tam arcui eius. Persequetur eos, transibit
in pace; semita in pedibus eius non ap-

paravit. Quis hec operatus est et fecit.
vocans generationes ab exordio. Ego
dominus primus et novissimus ego sum. Vide-
runt insule et timuerunt. extrema terre
obstupuerunt. appropinquaverunt et accesserunt. Unusquisque
proximo suo auxiliabitur. et fratri suo
dicet. confortare. Confortavit faber
erarius percutiens malleo eum qui cudebat
tunc temporis dicens. glutino bonum est.
Et confortavit eum clavis ut non move-
retur. Et tu israel serve meus iacob quem
elegi. semen abraham amici mei. in quo
apprehendi te ab extremis terre et a lon-
ginquis eius vocavi te et dixi tibi. Ser-
vus meus es tu. elegi te et non abieci te.
Ne timeas quia tecum sum ego. ne de-
clines. quia ego deus tuus. Conforta-
vi te et auxiliatus sum tibi et suscepit te
dextera iusti mei. Ecce confundentur et e-
rubescent omnes qui pugnant adversum te.
erunt quasi non sint et peribunt viri qui contradi-
cunt tibi. Queres eos et non invenies viros
rebelles tuos. erunt quasi non sint et velu-
ti consumptio homines bellantes adversum te.
Quia ego dominus deus tuus apprehendens manum
tuam dicensque tibi ne timeas quia ego ad-
iuvi te. Noli timere vermis iacob qui
mortui estis ex israel. Ego auxiliatus
sum tibi dicit dominus et redemptor tuus sanctus
israel. Ego posui te quasi plaustrum triturans
novum habens rostra serrantia. Tritu-
rabis montes et comminues et colles quasi
pulverem pones. Ventilabis eos et ven-
tus tollet et turbo disperget eos. Et tu
exultabis in domino in sancto israel letaberis.
Egeni et pauperes querunt aquas et non
sunt. lingua eorum siti exaruit. Ego
dominus exaudiam eos deus israel non dere-
linquam eos. Aperiam in supinis collibus
flumina et in medio camporum fontes. Po-
nam desertum in stagna aquarum et terram
inviam in rivos aquarum. Dabo in solitu-
dine cedrum et spinam et mirtum et
lignum olive. Ponam in deserto abie-
tem ulmum et buxum simul ut videant
et sciant et recogitent et intelligant pariter
quia manus domini fecit hoc et sanctus israel crea-
vit illud. Prope facite iudicium vestrum di-
cit dominus. afferte si quid forte habetis
dixit rex iacob. Accedant et nuntient
nobis quecumque ventura sunt. Priora que
fuerunt nuntiate et ponemus cor nostrum
et sciemus novissima eorum et que ventura sunt
indicate nobis. Annuntiate que ventura
sunt in futurum et sciemus quia dii estis
vos. Bene quoque aut male si potestis
facite et loquamur et videamus simul. Ec-
ce vos estis ex nichilo et opus vestrum ex
eo quod non est. Abominatio est qui ele-
git vos. Suscitavi ab aquilone et
veniet ab ortu solis. Vocabit nomen
meum et adducet magistratus quasi lutum et
velut plastes conculcans humum. Quis
annuntiavit ab exordio ut sciamus et
a principio ut dicamus iustus es. Non
est neque annuntians neque predicens neque au-
diens sermones vestros. Primus ad syon
dicet. Ecce adsunt et ierusalem evangelistam
dabo. Et vidi et non erat ex istis quisquam
qui iniret consilium et interrogatus respon-
deret verbum. Ecce omnes iniusti et va-
na opera eorum. ventus et inane simulacra eorum.

XLII

Ecce servus meus suscipiam
eum. electus meus. complacuit sibi in
illo anima mea. Dedi spiritum meum super eum
iudicium gentibus proferet. Non clama-
bit neque accipiet personam nec audie-
tur foris vox eius. Calamum quassatum non con-
teret et linum fumigans non extinguet.
In veritate educet iudicium. Non erit
tristis neque turbulentus donec ponat in
terra iudicium et legem eius insule expec-
tabunt. Hec dicit dominus deus creans celos et
extendens eos. firmans terram et que germi-

nans terram dans flatum populo qui est
super eam et spiritum calcantibus eam. E-
go dominus vocavi te in iustitia et ap-
prehendi manum tuam et servavi
te et dedi te in foedus populi in lucem gen-
tium ut aperires oculos cecorum et educe-
res de conclusione vinctum de domo
carceris sedentes in tenebris. Ego dominus hoc
est nomen meum. Gloriam meam alteri non
dabo et laudem meam sculptilibus. Que pri-
ma fuerant ecce venerunt nova quoque
ego annuntio. Antequam oriantur audi-
ta vobis faciam. Cantate domino can-
ticum novum laus eius ab extremis ter-
re descendentes in mare et plenitu-
do eius insule et habitatores earum.
Sublevetur desertum et civitates eius in
domibus habitabit cedar. Lauda-
te habitatores petre de vertice mon-
tium clamabunt. Ponent domino gloriam et
laudem eius in insulis nuntiabunt. Dominus
sicut fortis egredietur sicut vir prelia-
tor suscitabit zelum. Vociferabitur et
clamabit super inimicos suos conforta-
bitur. Tacui semper silui patiens fui sicut
pariens loquar. Dissipabo et absorbebo
simul. Desertos faciam montes et colles et omne
germen eorum exsiccabo. Et ponam
flumina in insulas et stagna arefa-
ciam. Et ducam cecos in viam quam nesci-
unt in semitis quas ignoraverunt ambu-
lare eos faciam. Ponam tenebras coram eo-
rum in lucem et prava in directa.
Hec verba feci eis et non dereliqui eos.
Conversi sunt retrorsum. Confun-
dantur confusione qui confidunt in scu-
lptili qui dicunt conflatili vos estis
dii nostri. Surdi audite et ceci intue-
mini ad videndum. Quis cecus nisi
servus meus et surdus nisi ad quem nun-
tios meos misi. Quis cecus nisi qui
venundatus est et quis cecus nisi servus

domini. Qui vides multa nonne custodi-
es qui apertas habes aures nonne au-
dies. Et dominus voluit ut sanctificaret eum
et magnificaret legem et extolleret.
Ipse autem populus direptus et vastatus. Laque-
us iuvenum omnes et in domibus carcerum
absconditi sunt. Facti sunt in rapinam
nec est qui eruat in direptionem et non est
qui dicat redde. Quis est in vobis qui audi-
at hoc attendat et auscultet futura. Quis
dedit in direptionem iacob et israel vastan-
tibus. Nonne dominus ipse cui peccavi-
mus et noluerunt in viis eius ambulare
et non audierunt legem eius. Et effudit
super eum indignationem furoris sui et for-
te bellum et conbussit eum in circuitu et
non cognovit et succendit eum et non intellexit.
Et nunc hec dicit dominus creans te ia- XLIII
cob et formans te israel. Noli timere
quia redemi te et vocavi te nomine tu-
o meus es tu. Cum transieris per aquas tecum
ero et flumina non operient te. Cum am-
bulaveris in igne non conbureris et flamma
non ardebit in te quia ego dominus deus tuus
sanctus israel salvator tuus. Dedi propitiatio-
nem tuam egyptum ethiopiam et saba
pro te. Ex quo honorabilis factus es in o-
culis meis et gloriosus ego dilexi te. Et
dabo homines pro te et populos pro anima tua. Noli
timere quia tecum ego sum. Ab oriente
adducam semen tuum et ab occidente
congregabo te. Dicam aquiloni da
et austro noli prohibere. Affer filios meos
de longinquo et filias meas ab extre-
mis terre et omnem qui invocat nomen
meum. In gloriam meam creavi eum forma-
vi eum et feci eum. Educ foras populum cecum
et oculos habentem surdum et aures ei sunt.
Omnes gentes congregate sunt simul et
collecte sunt tribus. Quis in vobis annun-
tiet istud et que prima sunt audire nos
faciat. Dent testes eorum et iustificentur

tur: & audiant & dicant: vere. Vos tes-
tes mei dicit dominus & servus meus quem elegi
ut sciatis & credatis mihi & intelligatis quia
ego ipse sum. Ante me non est formatus deus
& post me non erit. Ego sum ego sum dominus & non est
absque me salvator. Ego annuntiavi & sal-
vavi. auditum feci & non fuit in vobis alie-
nus. Vos testes mei dicit dominus & ego deus.
& ab initio ego ipse & non est qui eruat de ma-
nu mea. Operabor & quis avertet illud. Hec di-
cit dominus redemptor vester sanctus israel. Propter vos
emisi in babilonem & detraxi vectes uni-
versos & chaldeos in navibus suis gloriantes.
Ego dominus sanctus vester creans israel rex vester.
Hec dicit dominus qui dedit in mari viam & in a-
quis torrentibus semitam. Qui eduxit qua-
drigam & equum. agmen & robustum simul.
Obdormierunt nec resurgent. contriti sunt
quasi linum & extincti sunt. Ne memine-
ritis priorum & antiqua ne intueamini. Ecce
nunc ego facio nova. & nunc orientur utique cogno-
scetis ea. Ponam in deserto viam & in invio
flumina. Glorificabit me bestia agri
dracones & strutiones. quia dedi in deser-
to aquas & flumina in invio. ut darem po-
tum populo meo electo meo. Populum istum
formavi mihi laudem meam narrabit. Non
me invocasti iacob. nec laborasti in me
israel. Non obtulisti mihi arietem holocau-
sti tui & victimis tuis non glorificasti
me. Non te servire feci in oblatione. nec
laborem prebui tibi in ture. Non emisti mihi
argento calamum & adipe victimarum tu-
arum non inebriasti me. Verumptamen ser-
vire me fecisti in peccatis tuis. prebuisti mihi
laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum
ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas
propter me. & peccatorum tuorum non recordabor.
Reduc me in memoriam & iudicemur si-
mul. Narra si quid habes ut iustifice-
ris. Pater tuus primus peccavit & in-
terpretes tui prevaricati sunt in me. & con-
taminavi principes sanctos. Dedi ad inter-
necionem iacob. & israel in blasphemiam.

XLIIII

Et nunc audi iacob serve meus &
israel quem elegi. Hec dicit dominus fa-
ciens & formans te. ab utero auxilia-
tor tuus. Noli timere serve meus iacob
& rectissime quem elegi. Effundam enim
aquas super sitientem & fluenta super ari-
dam. Effundam spiritum meum super semen
tuum & benedictionem meam super stir-
pem tuam. Et germinabunt inter herbas
quasi salices iuxta preterfluentes aquas. Iste
dicet domini ego sum. & ille vocabit in
nomine iacob. Et hic scribet manu sua
domino. & in nomine israel assimilabitur. Hec di-
cit dominus rex israel & redemptor eius dominus
exercituum. Ego primus & ego novissimus
& absque me non est deus. Quis similis
mei? Vocet & annuntiet & ordinem ex-
ponat mihi. ex quo constitui populum anti-
quum. ventura & que futura sunt annun-
tient eis. Nolite timere neque conturbe-
mini. Ex tunc audire te feci &
annuntiavi. Vos estis testes mei. Num-
quid est deus absque me & formator
quem ego non noverim? Plaste idoli omnes
nichil sunt. & amantissima eorum non
proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum quia non
vident neque intelligunt ut confundantur.
Quis formavit deum & sculptile confla-
vit ad nichil utile? Ecce omnes participes
eius confundentur. Fabri enim sunt ex hominibus.
Convenient omnes. stabunt & pavebunt &
confundentur simul. Faber ferrarius lima op-
eratus est in prunis & in malleis formavit
illud & operatus est in brachio fortitudinis
sue. Esuriet & deficiet. non bibet aquam &
non lassescet. Artifex lignarius extendit
normam. formavit illud in runcina. fe-
cit illud in angularibus & in circino tor-
navit illud. & fecit imaginem viri quasi
speciosum hominem habitantem in domo

XLIIII

Succidit cedros, tulit ylicem et quercum
que steterat inter ligna saltus. Planta-
uit pinum quam pluuia nutriuit. Et facta est
hominibus in focum. Sumpsit ex eis et calefac-
tus est, et succendit et coxit panes. De
reliquo autem operatus est deum et adorauit; fe-
cit sculptile et curuatus est ante illud. Me-
dium eius combussit igni, et de medio e-
ius carnes coxit et comedit. Coxit pul-
mentum et saturatus est, et calefactus est,
et dixit: Vah calefactus sum, uidi
focum. Reliquum autem eius deum fecit et sculp-
tile sibi. Curuatur ante illud et adorat illud, et
obsecrat dicens: Libera me, quia deus meus
es tu. Nescierunt neque intellexerunt: obli-
ti enim sunt ne uideant oculi eorum, et ne intelli-
gant corde suo. Non recogitant in mente
sua neque cognoscunt neque sentiunt ut di-
cant: Medietatem eius combussi igni et coxi su-
per carbones eius panes, coxi carnes et com-
edi, et de reliquo eius ydolum faciam? Ante
truncum ligni procidam? Pars eius cinis
est. Cor insipiens adorabit illud, et non li-
berabit animam suam, neque dicet: Forte men-
dacium est in dextera mea. Memento horum Ia-
cob et Israel, quoniam seruus meus es tu. Forma-
ui te, seruus meus es tu Israel, ne obliuis-
caris mei. Deleui ut nubem iniquitates
tuas, et quasi nebulam peccata tua. Reuer-
tere ad me, quoniam redemi te. Laudate celi
quoniam misericordiam fecit dominus; iubilate extre-
ma terre, resonate montes laudationem,
saltus et omne lignum eius, quoniam redemit
dominus Iacob, et Israel glorificabitur. Hec dicit
dominus redemptor tuus et formator tuus ex
utero: Ego sum dominus faciens omnia, exten-
dens celos solus, stabiliens terram, et nullus
mecum; irrita faciens signa diuinorum,
et ariolos in furorem uertens. Suscitans uer-
bum serui sui, et consilium nuntiorum suorum complens.
Qui dico Ierusalem habitaberis, et ciuitati-
bus Iuda edificabimini, et deserta eius

conuertens sapientes retrorsum et scientiam eorum stultam faciens

suscitabo. Qui dico profundo: Desolare,
et flumina tua arefaciam. Qui dico Cy-
ro: Pastor meus es, et omnem uoluntatem me-
am complebis. Qui dico Ierusalem edifi-
caberis, et templo fundaberis.

XLV

Hec dicit dominus christo meo Cyro cuius appre-
hendi dexteram ut subiciam ante fa-
ciem eius gentes et dorsa regum uertam, et ap-
eriam coram eo ianuas, et porte ei non
claudentur. Ego ante te ibo, et gloriosos ter-
re humiliabo. Portas ereas conteram et
uectes ferreos confringam. Et dabo tibi
thesauros absconditos et archana se-
cretorum, ut scias quia ego dominus qui uoco no-
men tuum deus Israel, propter seruum meum Iacob et Isra-
hel electum meum. Et uocaui te nomine tuo,
assimilaui te et non cognouisti me.
Ego dominus et non est amplius; extra me non est deus.
Accinxi te et non cognouisti me, ut sciant
hii qui ab ortu solis et qui ab occidente
quoniam absque me non est deus. Ego dominus et
non est alter, formans lucem et creans tene-
bras, faciens pacem et creans malum. Ego
dominus faciens omnia hec. Rorate celi desu-
per et nubes pluant iustum; aperiatur terra
et germinet saluatorem, et iustitia ori-
atur simul; ego dominus creaui eum. Ve qui
contradicit fictori suo, testa de samiis
terre. Numquid dicet lutum figulo suo: Quid
facis, et opus tuum absque manibus est?
Ve qui dicit patri: Quid generas, et mulie-
ri: Quid parturis? Hec dicit dominus sanctus
Israel plastes eius: Uentura interrogate me
super filios meos, et super opera manuum
mearum mandate michi. Ego feci ter-
ram, et hominem super eam creaui; ego ma-
nus mee tetenderunt celos, et omni mi-
litie eorum mandaui. Ego suscitaui
eum ad iustitiam, et omnes uias eius dirigam;
ipse edificabit ciuitatem meam, et captiuitatem
meam dimittet, non in precio ne-
que in muneribus, dicit dominus deus exercituum.

Hec dicit dominus. Labor egipti et negociatio
ethiopie et sabaim uiri sublimes ad
te transibunt et tui erunt. Post te ambu
labunt uincti manicis pergent et te adora
bunt teque deprecabuntur. Tantum in te est deus
et non est absque te deus. Uere tu es deus absc
onditus deus israel saluator. Confusi sunt
et erubuerunt omnes simul abierunt in con
fusionem fabricatores errorum. Israel salua
tus est in domino salute eterna. Non confunde
mini et non erubescetis usque in seculum seculi.
Quia hec dicit dominus creans celos ipse deus for
terram mans et faciens eam ipse plastes quoque illius
non in uanum creauit eam sed ut habitaretur
formauit eam. Ego dominus et non est alius.
Non in abscondito locutus sum in loco terre
tenebroso. Non dixi semini iacob frus
tra querite me. Ego dominus loquens iustitiam
annuntians recta. Congregamini et ueni
te et accedite simul qui saluati estis ex
gentibus. Nescierunt qui leuant lignum scul
pture sue et rogant deum non saluantem. An
nuntiate et uenite et consiliamini simul.
Quis auditum fecit hoc ab initio. Ex tunc predi
xit illud. Numquid non ego dominus et non est ultra deus
absque me. Deus iustus et saluans non est pre
ter me. Conuertimini ad me et salui e
ritis omnes fines terre quia ego deus et non est
alius. In memetipso iuraui egredietur
de ore meo iustitie uerbum et non reuertetur. Qui
a mihi curuabitur omne genu et iurabit
omnis lingua. Ergo in domino dicet mee
sunt iustitie et imperium. Ad eum uenient et confun
dentur omnes qui repugnant ei. In domi
no iustificabitur et laudabitur omne semen israel.

XLVI

Confractus est bel contritus est nabo. Fac
ta sunt simulacra eorum bestiis et iumen
tis. Onera uestra graui pondere usque ad lassi
tudinem contabuerunt et contrita sunt simul. Non
potuerunt saluare portantem et anima eorum
in captiuitatem ibit. Audite me domus
iacob et omne residuum domus israel qui por
tamini a meo utero qui gestamini
a mea uulua. Usque ad senectam ego
ipse et usque ad canos ego portabo. Ego
feci et ego feram. Ego portabo et saluabo.
Cui assimilastis me et adequastis et com
parastis me et fecistis similem. Qui confer
tis aurum de sacculo et argentum in state
ra ponderatis. Conducentes aurificem ut
faciat deum. Et procidunt et adorant. Por
tant illum in humeris gestantes et ponen
tes in loco suo et stabit. Et de loco suo non
mouebitur. Sed et cum clamauerint ad eum
non audiet. De tribulatione non saluabit
eos. Mementote istud et confundamini.
Redite preuaricatores ad cor. Re
cordamini prioris seculi quoniam ego sum
deus et non est ultra deus et non est similis
mei. Annuntians ab exordio nouis
simum et ab initio que nec dum facta sunt
dicens. Consilium meum stabit et omnis
uoluntas mea fiet. Uocans ab ori
ente auem et de terra longinqua uirum
uoluntatis mee. Et locutus sum et ad
ducam illud creaui et faciam illud. Audi
te me duro corde qui longe estis
a iustitia. Prope feci iustitiam meam non
elongabitur et salus mea non morabitur.
Dabo in syon salutem et in israel gloriam
meam.

XLVII

Descende sede in puluere
uirgo filia babilonis. Sede in ter
ra non est solium filie caldeorum quia ultra
non uocaberis mollis et tenera. Tolle
molam et mole farinam. Denuda tur
pitudinem tuam discooperi humerum. Re
uela crura transi flumina. Reuela
bitur ignominia tua et uidebitur opprobri
um tuum. Ultionem capiam et non resistet
mihi homo. Redemptor noster dominus exercituum
nomen illius sanctus israel. Sede tacens et intra
in tenebras filia chaldeorum quia non
uocaberis ultra domina regnorum. Iratus
sum super populum meum et contaminaui

hereditatem meam, et dedi eos in manu tua. Non posuisti eis misericordias; super senem aggravasti iugum tuum valde. Et dixisti: In sempiternum ero domina. Non posuisti haec super cor tuum, neque recordata es novissimi tui. Et nunc audi haec, delicata, et habitans confidenter, quae dicis in corde tuo: Ego sum, et non est praeter me amplius; non sedebo vidua, et ignorabo sterilitatem. Venient tibi duo haec subito in die una, sterilitas et viduitas. Universa venerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum, et propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. Et fiduciam habuisti in malitia tua, et dixisti: Non est qui videat me. Sapientia tua et scientia tua haec decepit te. Et dixisti in corde tuo: Ego sum, et praeter me non est altera. Veniet super te malum, et nescies ortum eius; et irruet super te calamitas, quam non poteris expiare; veniet super te repente miseria quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis, et cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid prosit tibi, aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum. Stent et salvent te augures caeli, qui contemplabantur sidera, et supputabant menses, ut ex eis annuntiarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos; non liberabunt animam suam de manu flammae. Non sunt prunae quibus calefiant, neque focus ut sedeant ad eum. Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras; negotiatores tui ab adolescentia tua, unusquisque in via sua erravit; non est qui salvet te.

XLVIII Audite haec, domus Iacob, qui vocamini nomine Israel, et de aquis Iuda existis, qui iuratis in nomine Domini, et Dei Israel recordamini, non in veritate neque in iustitia. De civitate enim sancta vocati sunt, et super Deum Israel constabiliti sunt; Dominus exercituum nomen eius. Priora ex tunc annuntiavi, et ex ore meo exierunt, et audita feci ea; repente operatus sum, et venerunt. Scivi enim quia durus es tu, et nervus ferreus cervix tua, et frons tua aerea. Praedixi tibi ex tunc; antequam venirent indicavi tibi, ne forte diceres: Idola mea fecerunt haec, et sculptilia mea et conflatilia mandaverunt ista. Quae audisti, vide omnia; vos autem num annuntiastis? Audita feci tibi nova ex tunc, et conservata sunt quae nescis. Nunc creata sunt, et non ex tunc, et ante diem, et non audisti ea, ne forte dicas: Ecce ego cognovi ea. Neque audisti, neque cognovisti, neque ex tunc aperta est auris tua; scio enim quia praevaricans praevaricaberis, et transgressorem ex utero vocavi te. Propter nomen meum longe faciam furorem meum, et laude mea infrenabo te, ne intereas. Ecce excoxi te, sed non quasi argentum; elegi te in camino paupertatis. Propter me, propter me faciam, ut non blasphemer; et gloriam meam alteri non dabo. Audi me, Iacob, et Israel quem ego voco. Ego ipse, ego primus, et ego novissimus. Manus quoque mea fundavit terram, et dextera mea mensa est caelos; ego vocabo eos, et stabunt simul. Congregamini omnes vos, et audite: quis de eis annuntiavit haec? Dominus dilexit eum; faciet voluntatem suam in Babylone, et brachium suum in Chaldaeis. Ego, ego locutus sum et vocavi eum; adduxi eum, et directa est via eius. Accedite ad me, et audite hoc: non a principio in abscondito locutus sum; ex tempore antequam fieret, ibi eram; et nunc Dominus Deus misit me, et spiritus eius. Haec dicit Dominus redemptor tuus, sanctus Israel: Ego Dominus Deus tuus docens te utilia, gubernans te in via qua ambulas. Utinam attendisses mandata mea! facta fuisset sicut flumen pax tua, et iustitia tua sicut gurgites maris;

Et fuisset quasi arena maris semen tu-
um et stirps uteri tui ut lapilli eius. Non interisset
et non fuisset attritum nomen eius a facie mea.
Egredimini de babilone fugite a chal
deis in voce exultationis annuntiate. Audi
tum facite hoc efferte illud usque ad extre
ma terre. dicite. Redemit dominus servum
suum iacob. Non sitierunt in deserto cum edu
ceret eos. aquam de petra produxit eis et scidit
petram et fluxerunt aque. Non est pax
dicit dominus impiis.

XLIX

Audite insule et attendite populi de lon
ge. Dominus ab utero vocavit me de ven
tre matris mee recordatus est nominis
mei. Et posuit os meum quasi gladium a
cutum. in umbra manus sue protexit me.
et posuit me sicut sagittam electam. In
pharetra sua abscondit me. et dixit mi
chi. Servus meus es tu israel quia in te glo
riabor. Et ego dixi. In vacuum laboravi
sine causa et vane fortitudinem meam consump
si. Ergo iudicium meum cum domino et opus me
um cum deo meo. Et nunc dicit dominus for
mans me ex utero servum sibi. ut reducam
iacob ad eum et israel non congregabitur. tio
et glorificatus sum in oculis domini et deus meus
factus est fortitudo mea. Et dixit. Pa
rum est ut sis michi servus ad suscitandas
tribus iacob et feces israel convertendas. Et
ce dedi te in lucem gentium ut sis salus
mea usque ad extremum terre. Hec dicit dominus
redemptor israel sanctus eius ad contemptibilem
animam ad abhominatam gentem ad servum do
minorum. Reges videbunt et consurgent
principes et adorabunt propter dominum quia fi
delis est et sanctum israel qui elegit te. Hec dicit
dominus. In tempore placito exaudivi te. et
in die salutis auxiliatus sum tui. Et ser
vavi te et dedi te in fedus populi. ut suscita
res terram et possideres hereditates dissi
patas. ut diceres hiis qui vincti sunt.
exite. et hiis qui in tenebris. revelamini.

ni. Super vias pascentur et in omnibus plani
ciis pascua eorum. Non esurient neque siti
ent. et non percutiet eos estus et sol. quia mi
serator eorum reget eos. et ad fontes aquarum
potabit eos. Et ponam omnes montes
meos in viam et semite mee exaltabuntur.
Ecce isti de longe venient et illi ab aqui
lone et mari et isti de terra australi. Lau
date celi et exulta terra iubilate mon
tes laudem. quia consolatus est dominus populum suum
et pauperum suorum miserebitur. Et dixit sy
on. dereliquit me dominus et dominus oblitus est
mei. Numquid oblivisci potest mulier in
fantem suum ut non misereatur filio ute
ri sui. Et si illa oblita fuerit ego tamen
non obliviscar tui. Ecce in manibus me
is descripsi te. muri tui coram oculis
meis semper. Venerunt structores tui
destruentes te et dissipantes a te ex
ibunt. Leva in circuitu oculos tuos et vide omnes
isti congregati sunt venerunt tibi. Vivo
ego dicit dominus quia omnibus hiis velut or
namento vestieris. et circumdabis tibi e
os quasi sponsa. quia deserta tua et soli
tudines tue et terra ruine tue nunc ang
usta erunt pre habitatoribus et longe fu
gabuntur qui absorbebant te. Adhuc di
cent in auribus tuis filii sterilitatis tue.
Angustus michi est locus. fac spatium michi ut
habitem. Et dices in corde tuo. Quis ge
nuit michi istos. Ego sterilis et non pari
ens. transmigrata et captiva. et istos quis
enutrivit. Ego destituta et sola. et — et desolata
isti ubi erant. Hec dicit dominus deus. Ec — et ecce ego
ce levabo ad gentes manum meam. et ad populos ex
altabo signum meum. et afferent filios
tuos in ulnis et filias tuas super hume
ros portabunt. Et erunt reges nutri
cii tui et regine nutrices tue. Vultu in
terram demisso adorabunt te et pulve
rem pedum tuorum lingent. Et scies quia
ego dominus super quo non confundentur qui

ad 18. Peg. c. 7. 8.

expectant eum. Numquid tolletur a for-
ti preda? aut quod captum fuerit a robusto
salvum esse poterit? Quia hec dicit Dominus: Equi-
dem et captivitas a forti tolletur: et quod
ablatum fuerit a robusto, salvabitur. Eos
vero qui iudicaverunt te, ego iudica-
bo: et filios tuos ego salvabo. Et cibabo
hostes tuos carnibus suis: et quasi musto
sanguine suo inebriabuntur. Et sciet om-
nis caro quia ego Dominus salvans te, et re-
demptor tuus fortis Iacob.

L. Hec dicit Dominus: Quis est hic liber repudii
matris vestre qua dimisi eam? aut quis est
creditor meus cui vendidi vos? Ecce e-
nim in iniquitatibus vestris venditi estis, et
in sceleribus vestris dimisi matrem vestram. Quia
veni et non erat vir: vocavi et non erat
qui audiret. Numquid abbreviata et parvu-
la facta est manus mea ut non possim re-
dimere? aut non est in me virtus ad liberandum?
Ecce in increpatione mea desertum faci-
am mare, ponam flumina in siccum: et
computrescent pisces sine aqua, et morientur
in siti. Induam celos tenebris, et saccum
ponam operimentum eorum. Dominus dedit mihi lin-
guam eruditam, ut sciam sustentare eum
qui lapsus est verbo. Erigit mane, ma-
ne erigit mihi aurem, ut audiam quasi ma-
gistrum. Dominus Deus aperuit mihi aurem: ego autem
non contradico: retrorsum non abii. Corpus me-
um dedi percutientibus, et genas meas
vellentibus: faciem meam non averti ab in-
crepantibus et conspuentibus in me. Dominus Deus au-
xiliator meus, ideo non sum confusus: ideo
posui faciem meam ut petram durissimam,
et scio quoniam non confundar. Iuxta est qui
iustificat me, quis contradicet mihi? Stemus
simul. Quis est adversarius meus? Accedat
ad me. Ecce Dominus Deus auxiliator meus: quis
est qui condemnet me? Ecce omnes quasi
vestimentum conterentur, tinea comedet
eos. Quis ex vobis timens Dominum, audiens vo-
cem servi sui? Qui ambulavit in tenebris, et non est
lumen ei, speret in nomine Domini, et innitatur super De-
um suum. Ecce omnes vos accendentes ignem,
accincti flammis, ambulate in lumine ig-
nis vestri, et in flammis quas succendistis. De
manu mea factum est hoc vobis: in doloribus

LI. Audite me qui sequimini iustum, dormietis.
et queritis Dominum. Atten-
dite ad petram unde excisi estis, et ad ca-
vernam laci de qua precisi estis. Attendi-
te ad Abraham patrem vestrum, et ad Saram
que peperit vos: quia unum vocavi eum, et bene-
dixi ei, et multiplicavi eum. Consolabitur
ergo Dominus Syon, et consolabitur omnes ruinas eius: et ponet de-
sertum eius quasi delicias, et solitudinem eius
quasi ortum Domini. Gaudium et leticia invenie-
tur in ea, gratiarum actio et vox laudis. At-
tendite ad me populus meus, et tribus mea me
audite: quia lex a me exiet, et iudicium
meum in lucem populorum requiescet. Prope est
iustus meus, egressus est salvator meus, et
brachia mea populos iudicabunt: me
insule expectabunt, et brachium meum
sustinebunt. Levate in celum ocu-
los vestros, et videte sub terra deorsum: quia
celi sicut fumus liquescent, et terra sicut
vestimentum atteretur, et habitatores
eius sicut hec interibunt: salus autem me-
a sicut hec interibunt in sempiternum erit,
et iustitia mea non deficiet. Audite
me qui scitis iustum, populus meus, lex
mea in corde eorum: nolite timere op-
probrium hominum, et blasphemias eorum ne
metuatis. Sicut enim vestimentum sic
comedet eos vermis: et sicut lanam sic de-
vorabit eos tinea. Salus autem mea in
sempiternum erit, et iustitia mea in ge-
nerationes generationum. Consurge, consurge,
induere fortitudinem brachium Domini.
Consurge sicut in diebus antiquis, in
generationibus seculorum. Numquid non tu per-
cussisti superbum, vulnerasti draconem?

Numquid non tu siccasti mare, aquam
abyssi vehementis? qui posuisti profun
dum maris viam, ut transirent libera
ti. Et nunc qui redempti sunt a Domino rever
tentur, et venient in Sion laudantes, et leti
cia sempiterna super capita eorum. Gaudi
um et leticiam optinebunt, fugiet dolor et
gemitus. Ego ego ipse consolabor vos. Quis
tu ut timeas ab homine mortali, et a fili
o hominis qui sicut fenum ita arescet? Et obli
tus es Domini factoris tui, qui tetendit celos
et fundavit terram: et formidasti iu
giter tota die a facie furoris eius qui te
tribulabat, et paraverat ad perdendum.
Ubi est nunc furor tribulantis? Cito veni
et gradiens ad aperiendum, et non interficiet
usque ad internecionem, nec deficiet panis e
ius. Ego autem sum Dominus Deus tuus, qui conturbo
mare, et intumescunt fluctus eius: Dominus exer
cituum nomen meum. Posui verba mea in ore
tuo, et in umbra manus mee protexi te, ut
plantes celos, et fundes terram: et dicas ad
Sion: Populus meus es tu. Elevare, eleva
re, consurge Ierusalem, que bibisti de ma
nu Domini calicem ire eius: usque ad fundum
calicis soporis bibisti, et potasti usque ad
feces. Non est qui sustentet eam ex omni
bus filiis quos genuit: et non est qui apprehen
dat manum eius ex omnibus filiis quos e
nutrivit. Duo sunt que occurrerunt tibi:
quis contristabitur super te? Vastitas et con
tritio, et fames et gladius. Quis consolabitur
te? Filii tui proiecti sunt, dormierunt in ca
pite omnium viarum sicut orix illaqueatus,
pleni indignatione Domini, increpatione Dei tui.
Ideo audi hoc paupercula et ebria non a vi
no. Hec dicit dominator tuus Dominus, et Deus
tuus qui pugnavit pro populo suo: Ec
ce tuli de manu tua calicem soporis,
fundum calicis indignationis mee: non
adicias ut bibas illum ultra. Et ponam illum in
manibus eorum qui te humiliaverunt, et
dixerunt anime tue: Incurvare ut transe
amus: et posuisti ut terram corpus tuum,
et quasi viam transeuntibus.

LII

Consurge, consurge, induere forti
tudine tua Sion, induere vestimen
tis glorie tue Ierusalem civitas sancti: quia non adi
ciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus
et inmundus. Excutere de pulvere, consurge,
sede Ierusalem: solve vincula colli tui, cap
tiva filia Sion. Quia hec dicit Dominus: Gra
tis venundati estis, et sine argento
redimemini. Quia hec dicit Dominus Deus:
In Egyptum descendit populus meus ut colonus in principio
esset ibi: et Assur absque ulla causa calumpni
atus est eum. Et nunc quid mihi est hic, dicit Dominus,
quoniam ablatus est populus meus gratis? Dominato
res eius inique agunt, dicit Dominus, et iugi
ter nomen meum blasphematur, dicit Dominus.
Propter hoc sciet populus meus nomen meum in di
e illa: quia ego ipse qui loquebar, ecce
assum. Quam pulchri super montes pe
des annunciantis et predicantis pacem, annun
ciantis bonum, predicantis salutem, dicen
tis: Sion, regnabit Deus tuus. Vox
speculatorum tuorum: levaverunt vocem, simul
laudabunt: quia oculo ad oculum vide
bunt cum converterit Dominus Sion. Gaudete
et laudate simul deserta Ierusalem: quia con
solatus est Dominus populum suum, redemit Ie
rusalem. Paravit Dominus brachium sanctum suum
in oculis omnium gentium: et videbunt omnes
fines terre salutare Dei nostri. Recedi
te, recedite, exite inde, pollutum noli
te tangere: exite de medio eius, mun
damini qui fertis vasa Domini. Quoniam non
in tumultu exibitis, nec in fuga propera
bitis. Precedet enim vos Dominus, et congre
gabit vos Deus Israel. Ecce intelliget
servus meus, exaltabitur et elevabitur, et
sublimis erit valde. Sicut obstupu
erunt super te multi, sic inglorius erit in
ter viros aspectus eius, et forma eius

inter filios hominum. Iste asperget gen
tes multas; super ipsum continebunt reges
os suum. quia quibus non est narratum de
eo viderunt: et qui non audierunt con
templati sunt.
LIII Quis credidit auditui nostro? et bra
chium domini cui revelatum est? Et as
cendet sicut virgultum coram eo: et sicut
radix de terra sitienti. Non est species ei
neque decor: et vidimus eum et non erat as
pectus: et desideravimus eum despectum et no
vissimum virorum: virum dolorum et scien
tem infirmitatem. Et quasi absconditus
vultus eius et despectus; unde nec reputa
vimus eum. Vere languores nostros ipse tu
lit: et dolores nostros ipse portavit. Et
nos putavimus eum quasi leprosum et percus
sum a deo et humiliatum. Ipse autem vulne
ratus est propter iniquitates nostras attritus
est propter scelera nostra. Disciplina pacis
nostre super eum: et livore eius sanati sumus.
Omnes nos quasi oves erravimus: unusquis
que in viam suam declinavit: et dominus po
suit in eo iniquitatem omnium nostrum. Obla
tus est quia ipse voluit: et non aperuit os
suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur
et quasi agnus coram tondente obmutes
cet: et non aperiet os suum. De angustia et
de iudicio sublatus est. Generationem eius quis
enarrabit? Quia abscisus est de ter
ra viventium. Propter scelus populi mei per
cussi eum. Et dabit impios pro sepultura
et divitem pro morte sua. eo quod iniquita
tem non fecerit: neque dolus fuerit in ore
eius. Et dominus voluit conterere eum in infir
mitate. Si posuerit pro peccato animam
suam videbit semen longevum: et voluntas
domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod la
boravit anima eius videbit et saturabitur.
In scientia sua iustificabit ipse iustus ser
vus meus multos: et iniquitates eorum ipse
portabit. Ideo dispertiam ei plurimos
et fortium dividet spolia; pro eo quod tra
didit in mortem animam suam et cum scelera
tis reputatus est. Et ipse peccata multo
rum tulit: et pro transgressoribus rogavit.
LIIII Lauda sterilis que non paris: decanta
laudem et hinni que non pariebas. quoniam
multi filii deserte magis quam eius que habet
virum, dicit dominus. Dilata locum tentorii
tui et pelles tabernaculorum tuorum extende
ne parcas. Longos fac funiculos tuos et
clavos tuos consolida. Ad dexteram enim et ad
levam penetrabis: et semen tuum gentes he
reditabit: et civitates desertas inhabitabit.
Noli timere quia non confunderis neque eru
besces. non enim te pudebit. quia confusionis adu
lescentie tue oblivisceris: et obprobrii
viduitatis tue non recordaberis amplius.
Quia dominabitur tui qui fecit te. dominus exercituum
nomen eius: et redemptor tuus sanctus israel. Deus
omnis terre vocabitur. Quia ut mulierem dere
lictam et merentem spiritu vocavit te dominus: et uxo
rem ab adolescentia abiectam. Dixit deus
tuus. Ad punctum in modico dereliqui te
et in miserationibus magnis congregabo te.
In momento indignationis abscondi faciem
meam parumper a te: et in misericordia sempiterna mi
sertus sum tui: dixit redemptor tuus dominus.
Sicut in diebus noe istud mihi est cui iura
vi ne inducerem aquas diluvii super terram: ita
iuravi ut non irascar tibi et non incre
pem te. Montes enim commovebuntur et
colles contremiscent: misericordia autem mea non re
cedet a te: et fedus pacis mee non move
bitur. Dixit miserator tuus dominus. Paupercula
tempestate convulsa absque ulla consolatio
ne: ecce ego sternam per ordinem lapides
tuos et fundabo te in saphiris: et ponam ia
spidem propugnacula tua: et portas tuas in
lapides sculptos: et omnes terminos tuos in
lapides desiderabiles. Universos filios tuos
doctos a domino. et multitudinem pacis filiis
tuis: et in iustitia fundaberis. Recede pro

a calumpnia quia non timebis. et a pavore
quia non appropinquabit tibi. Ecce accola veniet
qui non erat mecum. advena quondam tuus ad-
iungetur tibi. Ecce ego creavi fabrum suf-
flantem in igne prunas et proferentem vas in opus
suum. et ego creavi interfectorem ad disperdendum.
r' sic Omne vas quod factum est contra te non dirigetur
et omnem linguam resistentem tibi in iudicio
iudicabis. Hec est hereditas servorum domini
et iusticia eorum apud me dicit dominus.
LV. Omnes sitientes venite ad aquas. et qui non habe-
tis argentum properate. emite et come-
dite. Venite emite absque argento et
absque ulla commutatione vinum et lac. Quare
appenditis argentum non in panibus. et labo-
rem vestrum non in saturitate. Audite audi-
entes me et comedite bonum. et delectabitur
in crassitudine anima vestra. Inclinate aurem
vestram et venite ad me. audite et vivet
anima vestra. Et feriam vobiscum pactum sempi-
ternum. misericordias david fideles. Ecce testem populis de-
di eum. ducem ac preceptorem gentibus. Ecce gen-
tem quam nesciebas vocabis. et gentes que non
cognoverunt te ad te current. propter dominum deum tu-
um et sanctum israel quia ~~[illegible]~~ glorificavit te.
Querite dominum dum inveniri potest. invo-
cate eum dum prope est. Derelinquat impius viam
suam et vir iniquus cogitationes suas. et re-
vertatur ad dominum et miserebitur eius. et
ad deum nostrum quoniam multus est ad ignoscen-
dum. Non enim cogitationes mee cogi-
tationes vestre. neque vie mee vie vestre di-
cit dominus. Quia sicut exaltantur celi a terra
sic exaltate sunt vie mee a viis vestris
et cogitationes mee a cogitationibus vestris.
Et quomodo descendit ymber et nix de ce-
lo et illuc ultra non revertitur. sed inebriat
terram et infundit eam. et germinare eam
facit. et dat semen serenti et panem co-
medenti. sic erit verbum meum quod egredi-
etur de ore meo. Non revertetur ad me va-
cuum. sed faciet quecumque volui. et prosperabi-

tur in hiis ad que misi illud. quia in leti-
cia egrediemini. et in pace deducemini.
Montes et colles cantabunt coram deo lau- vob
dem. et omnia ligna regionis plaudent
manu. Pro saliunca ascendet abies.
et pro urtica crescet mirtus. et erit dominus
nominatus in signum eternum quod non auferetur.
LVI. Hec dicit dominus. Custodite iudicium
et facite iusticiam. quia iuxta est salus
mea ut veniat. et iusticia mea. Beatus ut reveletur
vir qui facit hoc. et filius hominis qui
apprehendet istud. Custodiens sabbatum
ne polluat illud. custodiens manus suas
ne faciat omne malum. Et non dicat filius
advene qui adheret domino dicens. separatione
me dividet me dominus a populo suo. et non dicat
eunuchus. ecce ego lignum aridum. quia
hec dicit dominus eunuchis. Qui custodierint
sabbata mea. et elegerint que ego volui. et te-
nuerint fedus meum. dabo eis in domo me-
a et in muris meis locum. et nomen melius
a filiis et filiabus. Nomen sempiternum dabo
eis quod non peribit. et filios advene qui ad-
herent domino ut colant eum et diligant nomen
eius ut sint ei in servos. omnem custodi-
entem sabbatum ne polluat illud. et tenentem
fedus meum. adducam eos in montem sanctum
meum. et letificabo eos in domo orationis me-
e. holocausta eorum et victime eorum pla-
cebunt mihi super altare meum. quia domus
mea domus orationis vocabitur cunctis populis
ait dominus deus. Qui congregat dispersos israel
adhuc congregabo ad eum congregatos eius.
Omnes bestie agri venite ad devorandum
universe bestie saltus. Speculatores eius
ceci omnes nescierunt. universi canes muti
non valentes latrare. videntes vana
dormientes et amantes sompnia. et canes
impudentissimi nescierunt saturitatem.
Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam.
Omnes in viam suam declinaverunt. unusquisque
ad avariciam suam a summo usque ad no-

uinum· Uenite sumamus uinum· et
impleamur ebrietate· et erit sicut hodie
sic et cras· et multo amplius.

LVII

Iustus perit· et nemo est qui recogitet in cor
de suo· et uiri misericordie colliguntur· quia non est
qui intelligat. A facie enim malitie collec
tus est iustus. Ueniat pax· requiescat in cu
bili suo· qui ambulauit in directione sua.
Uos autem accedite huc filii auguratricis· se
men adulteri et fornicarie. Super quem lu
sistis· super quem dilatastis os et eiecistis lin
guam? Numquid non uos filii scelesti· se
men mendax· qui consolamini in diis subter
omne lignum frondosum· immolantes paruu
los in torrentibus· subter eminentes petras?
In partibus torrentis pars tua· hec est sors
tua· et ipsis effudisti libamen· obtulis
ti sacrificium. Numquid super his non in
dignabor? Super montem excelsum et
sublimem posuisti cubile tuum· et illuc
ascendisti ut immolares hostias· et post
ostium et retro postem posuisti memoria
le tuum· quia iuxta me discooperuisti et
suscepisti adulterum. Dilatasti cubile
tuum· et pepigisti cum eis fedus· dilexisti stra
tum eorum manu aperta· ornasti te re
gio unguento· et multiplicasti pigmenta
tua. Misisti legatos tuos procul· et hu
miliata es usque ad inferos. In multitu
dine uie tue laborasti· non dixisti quies
cam. Uitam manus tue inuenisti· propter
ea non rogasti. Pro quo sollicita timuis
ti· quia mentita es· et mei non es recordata·
neque cogitasti in corde tuo· quia ego tacens
et quasi non uidens· et mei oblita es. Ego an
nuntiabo iustitiam tuam· et opera tua non pro
derunt tibi. Cum clamaueris liberent te
congregati tui· et omnes eos auferet uentus·
tollet aura. Qui autem fiduciam habet mei
hereditabit terram· et possidebit mon
tem sanctum meum· et dicam. Facite uiam
prebete iter· declinate de semita· auf
erte offendicula de uia populi mei. Quia hec
dicit excelsus et sublimis· habitans
eternitatem· et sanctum nomen eius in excelso· et in sancto
habitans· et cum contrito et humili spiritu· ut ui
uificet spiritum humilium· et uiuificet cor
contritorum. Non enim in sempiternum litigabo·
neque usque ad finem irascar· quia spiritus a facie
mea egredietur· et flatus ego faciam. Propter
iniquitatem auaritie eius iratus sum et percussi
eum. Abscondi faciem meam a te et indigna
tus sum· et abiit uagus in uia cordis sui.
Uias eius uidi et sanaui eum· et reduxi
eum et reddidi consolationes ipsi et lugentibus eius.
Creaui fructum labiorum pacem. Pacem
ei qui longe est et qui prope· dixit dominus· et sana
ui eum. Impii autem quasi mare feruens quod qui
escere non potest· et redundant fluctus eius in con
culcationem et lutum. Non est pax impiis· dicit dominus
deus.

LVIII

Clama ne cesses· quasi tuba exalta uo
cem tuam· et annuntia populo meo scelera eorum·
et domui Iacob peccata eorum. Me etenim de
die in diem querunt· et scire uias meas uolunt·
quasi gens que iustitiam fecerit· et iudicium dei sui
non dereliquerit. Rogant me iudicia iustitie·
et appropinquare deo uolunt. Quare ieiunauimus
et non aspexisti· humiliauimus animas nostras
et nescisti? Ecce in die ieiunii uestri inuenitur
uoluntas uestra· et omnes debitores uestros
repetitis. Ecce ad lites et contentiones ieiu
natis· et percutitis pugno impie. Nolite ie
iunare sicut usque ad hanc diem· ut au
diatur in excelso clamor uester. Numquid ta
le est ieiunium quod elegi· per diem affligere
hominem animam suam? Numquid contorquere quasi cir
culum caput suum· et saccum et cinerem sternere?
Numquid istud uocabis ieiunium et diem
acceptabilem domino? Nonne hoc est magis
ieiunium quod elegi? Dissolue colligatio
nes impietatis· solue fasciculos deprimen
tes. Dimitte eos qui confracti sunt liberos·
et omne onus dirumpe. Frange esurienti

panem tuum et egenos uagosque induc in do-
mum tuam. Cum uideris nudum operi eum
et carnem tuam ne despexeris. Tunc erum-
pet quasi mane lumen tuum et sanitas tua
citius orietur. Et anteibit faciem tuam ius-
titia et gloria domini colliget te. Tunc inuo-
cabis et dominus exaudiet et clamabis et dicet
Ecce assum. Si abstuleris de medio tui
catenam et desieris digitum extendere et lo-
qui quod non prodest. cum effuderis esurien-
ti animam tuam et animam afflictam reple-
ueris. orietur in tenebris lux tua et tene-
bre tue erunt sicut meridies. Et requiem tibi
dabit dominus deus tuus semper et implebit splen-
doribus animam tuam et ossa tua liberabit
Et eris quasi ortus irriguus et sicut fons a-
quarum cuius non deficient aque. Et edifica-
buntur in te deserta seculorum. fundamenta
generationis et generationis suscitabis. Et uoca-
beris edificator sepium auertens semitas
in quietem. Si auerteris a sabbato pedem tuum fa-
cere uoluntatem tuam in die sancto meo et uo-
caueris sabbatum delicatum et sanctum domini gloriosum
et glorificaueris eum dum non facis uias tu-
as et non inuenitur uoluntas tua ut loqua-
ris sermonem. tunc delectaberis super domino
et sustollam te super altitudines ter-
re et cibabo te hereditate iacob patris tui.
Os enim domini locutum est.
LIX. Ecce non est abbreuiata manus domini
ut saluare nequeat neque aggraua-
ta est auris eius ut non exaudiat. sed in-
iquitates uestre diuiserunt inter uos et deum
uestrum et peccata uestra absconderunt faciem
eius a uobis ne exaudiret. Manus
enim uestre pollute sunt sanguine et digiti
uestri in iniquitate. Labia uestra locuta sunt
mendacium et lingua uestra iniquitatem fa-
tur. Non est qui inuocet iustitiam ne-
que est qui iudicet uere. sed confidunt
in nichilo et loquuntur uanitates. Con-
ceperunt laborem et pep-
erunt iniquitatem. Oua aspidum rupe-
runt et telas aranee texuerunt. Qui
comederit de ouis eorum morietur. et quod
confotum est erumpet in regulum. Tele
eorum non erunt in uestimentum neque operi-
entur operibus suis. Opera eorum opera iniqui-
tatis in manibus eorum. Pedes eorum ad malum
currunt et festinant ut effundant sangui-
nem innocentem. Cogitationes eorum co-
gitationes inutiles. uastitas et contriti-
o in uiis eorum. Viam pacis nescierunt
et non est iudicium in gressibus eorum. Semite
eorum incuruate sunt eis. omnis qui calcat
eas ignorat pacem. Propter hoc elongatum
est iudicium a nobis. et non apprehendet nos
iustitia. Expectauimus lucem et ec-
ce tenebre. splendorem et in tenebris
ambulauimus. Palpauimus sicut ceci
parietem et quasi absque oculis attrectaui-
mus. Impegimus meridie quasi in tene-
bris. in caliginosis quasi mortui. Rugie-
mus quasi ursi omnes et quasi columbe medi-
tantes gememus. Expectauimus iudici-
um et non est. salutem et elongata est a
nobis. Multiplicate sunt enim iniquitates
nostre coram te et peccata nostra responde-
runt nobis. quia scelera nostra nobiscum et iniqui-
tates nostras cognouimus. peccare et men-
tiri contra dominum. Et auersi sumus ne
iremus post tergum dei nostri ut loqueremur ca-
lumpniam et transgressionem. Concepi-
mus et locuti sumus de corde uerba men-
dacii. et conuersum est retrorsum iudici-
um et iustitia a longe stetit. quia corru-
it in platea ueritas. et equitas non potu-
it ingredi. et facta est ueritas in obliui-
onem. et qui recessit a malo prede patu-
it. Et uidit dominus et malum apparuit
in oculis eius. quia non est iudicium. Et ui-
dit deus quia non est uir. et aporia-
tus est quia non est qui occurrat. Et
saluabit sibi brachium suum et iusti-

ca eius, ipsa confirmavit eum. In-
dutus est iustitia ut lorica, et galea
salutis in capite eius. Indutus est ves-
timentis ultionis, et opertus est quasi pallio si- zeli
cut ad vindictam, quasi ad retributionem in-
dignationis hostibus suis, et vicissitudi-
nem inimicis suis. Insulis vicem reddet. l. iumtas
Et timebunt qui ab occidente nomen
Domini, et qui ab ortu solis gloriam eius. Cum
venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domi-
ni cogit, et venerit Sion redemptor, et eis
qui redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit
Dominus. Hoc foedus meum cum eis, dicit Dominus.
Spiritus meus qui est in te, et verba mea que
posui in ore tuo, non recedent de ore tuo
et de ore seminis tui, dicit Dominus, amodo
et usque in sempiternum.
LX Surge, illuminare Ierusalem, quia venit
lumen tuum, et gloria Domini super te or-
ta est. Quia ecce tenebre operient ter-
ram, et caligo populos. Super te autem orie-
tur Dominus, et gloria eius in te videbitur. Et ambula-
bunt gentes in lumine tuo, et reges in splendo-
re ortus tui. Leva in circuitu oculos tu-
os et vide: omnes isti congregati sunt, vene-
runt tibi. Filii tui de longe venient, et fili-
e tue de latere surgent. Tunc videbis et
afflues, et mirabitur et dilatabitur cor tuum,
quando conversa fuerit ad te multitudo maris,
fortitudo gentium venerit tibi. Inunda-
tio camelorum operiet te, dromedarii Ma-
dian et Epha. Omnes de Saba venient,
aurum et thus deferentes, et laudem Domino an-
nuntiantes. Omne pecus Cedar congregabi-
tur tibi, arietes Nabaioth ministrabunt ti-
bi. Offerentur super placabili altari meo, et
domum maiestatis mee glorificabo. Qui
sunt isti qui ut nubes volant, et quasi colum-
be ad fenestras suas? Me enim insule expec-
tabunt, et naves maris in principio, ut ad-
ducam filios tuos de longe, argentum
eorum et aurum eorum cum eis, nomini Domini Dei tui
et sancto Israel, quia glorificavit te. Et edifica-
bunt filii peregrinorum muros tuos, et reges
eorum ministrabunt tibi. In indignatione e-
nim mea percussi te, et in reconciliatione mea
misertus sum tui. Et aperientur porte
tue iugiter: die ac nocte non claudentur, ut
afferatur ad te fortitudo gentium, et re-
ges earum adducantur. Gens enim et re-
gnum quod non servierit tibi peribit, et gentes solitudi-
ne vastabuntur. Gloria Libani ad te veniet,
abies et buxus et pinus simul, ad ornandum
locum sanctificationis mee, et locum pedum meorum glo-
rificabo. Et venient ad te curvi filii
eorum qui humiliaverunt te, et adorabunt ve-
stigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi.
Et vocabunt te civitatem Domini Sion sancti
Israel. Pro eo quod fuisti derelicta et odio habi-
ta, et non erat qui per te transiret, ponam te in
superbiam seculorum, gaudium in generationem et ge-
nerationem. Et suges lac gentium, et mamil-
la regum lactaberis. Et scies quia ego Dominus
salvans te, et redemptor tuus fortis Iacob.
Pro ere afferam aurum, et pro ferro afferam ere
argentum, et pro lignis es, et pro lapidibus fer-
rum. Et ponam visitationem tuam pacem, et pre-
positos tuos iustitiam. Non audietur ultra ini-
quitas in terra tua, vastitas et contritio in terminis
tuis. Et occupabit salus muros tuos,
et portas tuas laudatio. Non erit tibi amplius
sol ad lucendum per diem, nec splendor lune
illuminabit te; sed erit tibi Dominus in lucem sem-
piternam, et Deus tuus in gloriam tuam. Non oc-
cidet ultra sol tuus, et luna tua non mi-
nuetur, quia Dominus erit tibi in lucem sempi-
ternam, et complebuntur dies luctus tui. Po-
pulus autem tuus omnes iusti, in perpetuum
hereditabunt terram, germen plantati-
onis mee, opus manus mee ad glori-
ficandum. Minimus erit in mille, et par-
vulus in gentem fortissimam. Ego Dominus
in tempore eius subito faciam istud.
Spiritus Domini super me, eo quod unxerit LXI

meo dominus ad annunciandum man
suetis misit me. ut mederer cont
ritis corde et praedicarem captivis in
dulgentiam et clausis apertionem et prae
dicarem annum placabilem domino et diem
ultionis deo nostro. ut consolarer omnes
lugentes. ut ponerem consolationem lugen
tibus Syon et darem eis coronam pro cinere. o
leum gaudii pro luctu. pallium laudis
pro spiritu meroris. Et vocabuntur in
ea fortes iusticie plantatio domini ad glori
ficandum. Et edificabunt deserta a seculo
et ruinas antiquas erigent. Et instaura
bunt civitates desertas dissipatas in ge
neratione et generationem. Et stabunt alieni et
pascent pecora vestra et filii peregrinorum agri
cole et vinitores vestri erunt. Vos autem sa
cerdotes domini vocabimini ministri
dei nostri. Dicetur vobis. Fortitudinem gen
tium comedetis. et in gloria eorum superbietis. Pro
confusione vestra duplici et rubore lauda
bunt partem eorum. Propter hoc in terra sua dupli
cia possidebunt. letitia sempiterna erit
eis. Quia ego dominus diligens iudicium et
odio habens rapinam in holocausto. Et da
bo opus eorum in veritate et fedus perpetuum fe
riam eis. Et scient in gentibus semen eorum
et germen eorum in medio populorum. Omnes qui
viderint eos cognoscent illos quia isti sunt
semen cui benedixit dominus. Gaudens gaude
bo in domino et exultabit anima mea in deo me
o. quia induit me vestimentis salutis. et
indumento iusticie circumdedit me. quasi spon
sum decoratum corona et quasi sponsam orna
tam monilibus suis. Sicut enim terra profert
germen suum et sicut ortus semen suum germinat.
sic dominus deus germinabit iusticiam et laudem
coram universis gentibus.

LXII

Propter Syon non tacebo et propter Ierusa
lem non quiescam. donec egrediatur ut s
plendor iustus eius. et salvator eius ut lam
pas accendatur. Et videbunt gentes ius
tum tuum. et cuncti reges inclitum tuum.
Et vocabitur tibi nomen novum quod os domini
nominavit. Et eris corona glorie in manu
domini. et diadema regni in manu de
i tui. Non vocaberis ultra derelicta. et ter
ra tua non vocabitur amplius desolata.
sed vocaberis voluntas mea in ea. et ter
ra tua inhabitabitur. quia complacuit
domino in te. Habitabit enim iuvenis cum
virgine. et habitabunt in te filii tui. Et
gaudebit sponsus super sponsam. et gau
debit super te deus tuus. Super muros tuos statui
Ierusalem constitui custodes tota die et
tota nocte perpetuo non tacebunt. Qui
reminiscimini domini ne taceatis. et
ne detis silentium ei donec stabiliat.
et donec ponat Ierusalem laudem in terra.
Iuravit dominus in dextera sua et in brachi
o fortitudinis sue. Si dedero triticum tu
um cibum inimicis tuis. et si bibent
filii alieni vinum tuum in quo laborasti.
Quia qui congregabunt illud comedent
et laudabunt dominum. et qui comportant illud
bibent in atriis sanctis meis. Transite tran
site per portas. preparate viam populo meo
planum facite iter. eligite lapides et
elevate signum ad populos. Ecce dominus au
ditum fecit in extremis terre. Dicite fili
e Syon. Ecce salvator tuus venit.
ecce merces eius cum eo. et opus illius coram
illo. Et vocabunt eos populus sanctus re
dempti a domino. Tu autem vocaberis quesita
civitas et non derelicta.

LXIII

Quis est iste qui venit de Edom tin
ctis vestibus de Bosra. Iste formo
sus in stola sua gradiens in multitudi
ne fortitudinis sue. Ego qui loquor
iusticiam et propugnator sum ad sal
vandum. Quare ergo rubrum est indumentum
tuum et vestimenta tua sicut calcan
tium in torculari. Torcular calcavi so
lus et de gentibus non est vir mecum.

Calcavi eos in furore meo, et concul-
cavi eos in ira mea, et aspersus est san-
guis eorum super vestimenta mea, et omnia in-
dumenta mea inquinavi. Dies enim
ultionis in corde meo; annus redemptionis
mee venit. Circumspexi et non erat
auxiliator; quesivi et non erat qui ad-
iuvaret; et salvavit michi brachium
meum, et indignacio mea ipsa auxili-
ata est michi. Et conculcavi populos in fu-
rore meo, et inebriavi eos in indignacio-
ne mea, et detraxi in terram virtutem e-
orum. Miseracionum domini recordabor,
laudem domini super omnibus que reddidit no-
bis dominus, et super multitudinem bonorum do-
mui Israel, que largitus est eis secundum in-
dulgentiam suam, et secundum multitudinem mise-
racionum suarum. Et dixit: Verumptamen
populus meus est, filii non negantes; et factus
est eis salvator. In omni tribulacione
eorum non est tribulatus, et angelus faciei
eius salvavit eos. In dilectione sua et in
indulgentia sua ipse redemit eos, et
portavit eos, et elevavit eos cunctis die-
bus seculi. Ipsi autem provocaverunt ad iracun-
diam, et afflixerunt spiritum sancti eius; et conversus
est eis in inimicum, et ipse debellavit
est eos. Et recordatus est dierum seculi Moysi et
populi sui. Ubi est qui eduxit eos de
mari cum pastoribus gregis sui? Ubi
est qui posuit in medio eius spiritum
sancti sui? Qui eduxit ad dexteram Mo-
ysen brachio maiestatis sue, qui
scidit aquas ante eos ut faceret sibi no-
men sempiternum; qui eduxit eos per
abyssos quasi equum in deserto non in-
pingentem, quasi animal in campo descen-
dens; spiritus domini ductor eius fuit. Sic ad-
duxisti populum tuum ut faceres tibi nomen
glorie. Attende de celo, et vide de habi-
taculo sancto tuo et glorie tue. Ubi
est zelus tuus et fortitudo tua,

multitudo viscerum tuorum et miseracio-
num tuarum? Super me continuerunt se. Tu enim
pater noster, et Abraham nescivit nos, et Israel
ignoravit nos. Tu domine pater noster, rede-
mptor noster, a seculo nomen tuum. Quare erra-
re nos fecisti domine de viis tuis, indurasti
cor nostrum ne timeremus te? Convertere
propter servos tuos, tribus hereditatis tue. Quasi
nichilum possederunt populum sanctum tuum; hos-
tes nostri conculcaverunt sanctificacionem tuam.
Facti sumus quasi in principio cum non dominareris nos-
tri, neque invocaretur nomen tuum super nos.
Utinam dirumperes celos et descenderes! LXIIII
A facie tua montes defluerent; sicut ex-
ustio ignis tabescerent, aque arderent
igni, ut notum fieret nomen tuum inimi-
cis tuis. A facie tua gentes turbarentur. Cum
feceris mirabilia, non sustinebimus. Descen-
disti, et a facie tua montes defluxerunt. A
seculo non audierunt, neque auribus perceperunt;
oculus non vidit, deus, absque te, que prepara-
sti expectantibus te. Occurristi letanti
et facienti iusticiam; in viis tuis recordabun-
tur tui. Ecce tu iratus es, et peccavimus;
in ipsis fuimus semper, et salvabimur. Et facti sumus
ut inmundus omnes nos, et quasi pannus menstrua-
te universe iusticie nostre; et cecidimus quasi
folium universi, et iniquitates nostre quasi ven-
tus abstulerunt nos. Non est qui invocet
nomen tuum, qui consurgat et teneat
te. Abscondisti faciem tuam a nobis, et
allisisti nos in manu iniquitatis nostre.
Et nunc domine pater noster es tu, nos vero lutum; et
fictor noster tu, et opera manuum tuarum omnes nos.
Ne irascaris domine satis, et ne ultra
memineris iniquitatis nostre. Ecce respice:
populus tuus omnes nos. Civitas sancti tui deser-
ta facta est; Syon facta est deserta, Ierusalem de-
solata. Domus sanctificacionis nostre et glorie nostre,
ubi laudaverunt te patres nostri, facta est
in combustionem ignis, et omnia desiderabilia
nostra versa sunt in ruinas.

LXV Numquid super his continebis te domine, ta-
cebis et affliges nos vehementer. Que-
sierunt me qui ante non interrogabant, invene-
runt qui non quesierunt me. Dixi: Ecce
ego ecce ego ad gentem que nesciebat
me, et que non invocabat nomen meum.
Expandi manus meas tota die ad po-
pulum incredulum qui graditur in via non bo-
na post cogitationes suas. Populus qui ad iracun-
diam provocat me ante faciem meam sem-
per; qui immolant in ortis et sacrificant super lateres; qui
habitant in sepulcris et in delubris ydolorum dor-
miunt; qui comedunt carnem suillam, et
ius prophanum in vasis eorum; qui dicunt: Rece-
de a me, non appropinques michi quia inmundus
es. Isti fumus erunt in furore meo, ignis ar-
dens tota die. Ecce scriptum est coram me:
Non tacebo sed reddam et retribuam in sinu-
m eorum iniquitates vestras et iniquitates pa-
trum vestrorum simul dicit dominus, qui sacrificaverunt
super montes et super colles exprobraverunt mi-
chi, et remetiar opus eorum primum in sinu eo-
rum. Hec dicit dominus: Quomodo si inveniatur gra-
num in botro et dicatur ne dissipes illud quia
benedictio est, sic faciam propter servos meos ut
non disperdam totum. Et educam de Iacob se-
men et de Iuda possidentem montes me-
os; et hereditabunt eam electi mei et ser-
vi mei habitabunt ibi. Et erunt campes-
tria in caulas gregum et vallis Achor in cubi-
le armentorum populo meo qui requisierunt me.
Et vos qui dereliquistis dominum, qui obliti estis
montem sanctum meum, qui ponitis fortune men-
sam et libatis super eam, numerabo vos in
gladio et omnes in cede corruetis, pro eo quod
vocavi et non respondistis, locutus sum et non
audistis; et faciebatis malum in oculis meis
et que nolui elegistis. Propter hoc hec dicit
dominus deus: Ecce servi mei comedent et vos
esurietis; ecce servi mei bibent et vos si-
tietis. Ecce servi mei letabuntur et vos
confundemini. Ecce servi mei laudabunt
pre exultatione cordis, et vos clamabitis
pre dolore cordis et pre contritione spiritus u-
lulabitis; et dimittetis nomen vestrum in
iuramentum electis meis, et interficiet te
dominus deus, et servos suos vocabit nomine ali-
o. In quo qui benedictus est super terram, bene-
dicetur in deo amen; et qui iurat in terra iu-
rabit in deo amen, quia oblivioni tradite
sunt angustie priores et quia absconditi
sunt ab oculis meis. Ecce enim ego creo
celos novos et terram novam, et non erunt in
memoria priora et non ascendent super cor;
sed gaudebitis et exultabitis usque in sem-
piternum in his que ego creo, quia ecce e-
go creo Ierusalem exultationem et populum eius
gaudium; et exultabo in Ierusalem et gaudebo
in populo meo, et non audietur in ea ultra vox
fletus et vox clamoris. Non erit ibi am-
plius infans dierum et senex qui non im-
pleat dies suos, quoniam puer centum annorum
morietur, et peccator centum annorum maledictus
erit. Et edificabunt domos et habitabunt,
et plantabunt vineas et comedent fruc-
tum earum. Non edificabunt et alius habita-
bit, non plantabunt et alius comedet; secundum di-
es enim ligni erunt dies populi mei, et opera
manuum eorum inveterabunt. Electi mei non
laborabunt frustra, neque generabunt in conturba-
tione, quia semen benedictorum domini est, et nepotes
eorum cum eis. Eritque antequam clament ego ex-
audiam; adhuc illis loquentibus ego audi-
am. Lupus et agnus pascentur simul, et leo et
bos comedent paleas, et serpenti pulvis
panis eius. Non nocebunt neque occident in o-
mni monte sancto meo dicit dominus.
Hec dicit dominus: Celum michi sedes est, terra autem LXVI
scabellum pedum meorum. Que est is-
ta domus quam edificabitis michi, et quis iste locus
quietis mee? Omnia hec manus mea fecit, et
facta sunt universa ista dicit dominus. Ad quem
autem respiciam nisi ad pauperculum et contritum
spiritu et trementem sermones meos? Qui im-

molat bovem quasi qui interficiat virum
qui mactat pecus quasi qui excerebret ca
nem; qui offert oblationem quasi qui san
guinem suillum offerat; qui recordatur
thuris quasi qui benedicat idolo. Hec
omnia elegerunt in viis suis, et in abomi
nationibus suis anima eorum delectata est.
Unde et ego eligam illusiones eorum, et
que timebant adducam eis; quia vocavi et
non erat qui responderet; locutus sum et non
audierunt; feceruntque malum in oculis
meis, et que nolui elegerunt. Audite ver
bum domini qui tremitis ad verbum eius.
Dixerunt fratres vestri odientes vos et abji
cientes propter nomen meum: Glorificetur do
minus, et videbimus in leticia vestra; ipsi autem con
fundentur. Vox populi de civitate, vox de tem
plo, vox domini reddentis retributionem i
nimicis suis. Antequam parturiret peperit;
antequam veniret partus eius peperit
masculum. Quis audivit unquam tale? et
quis vidit huic simile? Numquid parturiet
terra in die una? aut parietur gens si
mul, quia parturivit et peperit Syon filios
suos? Numquid ego qui alios parere
facio, ipse non pariam? dicit dominus. Si
ego qui generationem ceteris tribuo sterilis
ero? ait dominus deus tuus. Letamini cum
Ierusalem, et exultate in ea omnes qui diligi
tis eam; gaudete cum ea gaudio uni
versi qui lugetis super eam, ut sugatis et
repleamini ab ubere consolationis e
ius; ut mulgeatis et deliciis affluatis ab om
nimoda gloria eius. Quia hec dicit dominus: Ecce
p fluvium ego declinabo super eam quasi fluvium pa
LXVI cis, et quasi torrentem inundantem gloriam
gentium, quam sugetis; ad ubera portabimini,
et super genua blandientur vobis.
Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego con
solabor vos, et in Ierusalem consolabimini.
Videbitis et gaudebit cor vestrum, et ossa
vestra quasi herba germinabunt. Et cognos

cetur manus domini servis eius, et indignabi
tur inimicis suis. Quia ecce dominus in igne veniet,
et quasi turbo quadrige eius, reddere in indig
natione furorem suum, et increpationem su
am in flamma ignis; quia in igne dominus diiudica
bit, et in gladio suo ad omnem carnem; et mul
tiplicabuntur interfecti a domino. Qui sanctifica
bantur et mundos se putabant in ortis post
ianuam intrinsecus, qui comedebant car
nem suillam et abominationem et murem, si
mul consumentur, dicit dominus. Ego autem opera eorum
et cogitationes eorum venio ut congregem cum
omnibus gentibus et linguis; et venient et vide
bunt gloriam meam. Et ponam in eis signum,
et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes
in mare, in Africam et Lidiam tendentes
sagittam, in Italiam et Greciam, ad insulas
longe, ad eos qui non audierunt de me, et non
viderunt gloriam meam. Et annunciabunt glo
riam meam gentibus, et adducent omnes
fratres vestros de cunctis gentibus donum domino
in equis et in quadrigis et in lecticis et in mulis
et in carrucis ad montem sanctum meum
Ierusalem, dicit dominus, quomodo si inferant filii
Israel munus in vase mundo in domum domini.
Et assumam ex eis in sacerdotes et levitas, di
cit dominus. Quia sicut celi novi et terra nova
que ego facio stare coram me, dicit dominus,
sic stabit semen vestrum et nomen vestrum. Et
erit mensis ex mense, et sabbatum ex sab
bato; veniet omnis caro ut adoret co
ram facie mea, dicit dominus. Et egredien
tur et videbunt cadavera virorum qui
prevaricati sunt in me. Vermis eorum
non morietur, et ignis eorum non extin
guetur; et erunt usque ad sacietatem
visionis omni carni. Explicit Ysa
ias. Incipit prologus beati Ieroni
mi in Ieremiam prophetam.

Ieremias propheta cui hic prologus scribi
tur, sermone quidem apud hebreos Ysa
ia et Osee et quibusdam aliis prophetis

videtur esse rusticior sermone quam ceteri sed sensibus par
est: quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro
simplicitas eloquii de loco ei in quo
natus est accidit. Fuit enim anatho
thites qui est usque hodie viculus tribus
ab ierosolimis distans milibus. Sa
cerdos ex sacerdotibus et in matris utero sanc
tificatus virginitate sua evangelicum
virum et ecclesie dedicans. Hic vati
cinari exorsus est puer et capti
vitatem urbis atque iudee non solum spiritu sed
et oculis carnis intuitus est. Iam enim decem tri
bus israel assiriis in medos transtulerant,
iam terras earum colonie gentium pos
sidebant. Unde in iuda tantum et in beniamin
prophetavit et civitatis sue ruinas
quadruplici planxit alphabeto, quod
nos mensure metrisque versibus reddidi
mus. Preterea ordinem visionum qui a
pud grecos et latinos omnino confusus est
ad pristinam fidem correximus. Librum
autem baruch notarii eius qui apud hebre
os nec legitur nec habetur pretermisimus, pro
his omnibus maledicta ab emulis ex
spectantes quibus me necesse est per sin
gula opuscula respondere. Et hoc patior quia
vos me cogitis o paula et eustochi
um. Ceterum ad compendium mali reti
cere modum furori eorum silentio
meo poterit qui cotidie novum ali
quid sitientium invidorum insaniam
provocare. Explicit prologus. Incipit

Verba ieremie liber iere
mie filii mie prophete
helchie de sacerdotibus
tibus qui fuerunt in ana
thot in terra beniamin
quod factum est verbum domini
ad eum in diebus iosie filii amon
regis iuda in tertiodecimo anno reg
ni eius. Et factum est in diebus ioachim
filii iosie regis iuda usque ad con
summationem undecimi anni sedechie
filii iosie regis iuda usque ad trans
migrationem ierusalem in mense quinto. Et
factum est verbum domini ad me dicens: Prius
quam te formarem in utero novi te
et antequam exires de vulva sanctifica
vi te et prophetam in gentibus dedi te.
Et dixi: A a a domine deus. Ecce nescio
loqui quia puer ego sum. Et dixit dominus
ad me: Noli dicere quia puer ego sum
quoniam ad omnia que mittam te ibis et
universa quecumque mandavero tibi loqueris.
Ne timeas a facie eorum quia tecum ego
sum ut eruam te dicit dominus. Et
misit dominus manum suam et tetigit os
meum et dixit dominus ad me: Ecce dedi
verba mea in ore tuo. Ecce constitui
te hodie super gentes et super regna
ut evellas et destruas et disperdas et
dissipes et edifices et plantes. Et fa
ctum est verbum domini ad me dicens:
Quid tu vides ieremia? Et dixi:
Virgam vigilantem ego video. Et
dixit dominus ad me: Bene vidisti quia
vigilabo ego super verbo meo ut
faciam illud. Et factum est verbum domini
secundo ad me dicens: Quid tu vides?
Et dixi: Ollam succensam ego
video et faciem eius a facie aquilonis.
Et dixit dominus ad me: Ab aquilone
pandetur omne malum super omnes ha
bitatores terre. Quia ecce ego convo
cabo omnes cognationes regnorum aquilo
nis dicit dominus et venient et ponent unusquisque
solium suum in introitu portarum ierusalem
et super omnes muros eius in circuitu et
super universas urbes iuda. Et loquar
iudicia mea cum eis super omnem malitiam
eorum qui dereliquerunt me et libaverunt diis
alienis et adoraverunt opus manuum su
arum. Tu ergo accinge lumbos tuos et sur
ge et loquere ad eos omnia que ego precipio

o tere formides a facie eorum nec enim
timere te faciam vultum eorum. Ego
quippe dedi te hodie in civitatem mu-
nitam et in columpnam ferream et in murum
ereum super omnem terram regibus iuda et
principibus eius et sacerdotibus et omni populo terre
et bellabunt adversum te et non prevalebunt
quia ego tecum sum ait dominus ut liberem te.
II Et factum est verbum domini ad me dicens.
Vade et clama in auribus ierusalem di-
cens. Hec dicit dominus. Recordatus sum tui
miserans adolescentiam tuam et caritatem
desponsationis tue quando secuta es me in
deserto in terra que non seminatur. Sanctus israel
domino primicie frugum eius. omnes qui de-
vorant eum delinquunt. mala venient
super eos dicit dominus. Audite verbum
domini domus iacob et omnes cognationes
domus israel. Hec dicit dominus. Quid
invenerunt patres vestri in me iniquitatis
quia elongaverunt a me et ambulaverunt
post vanitatem et vani facti sunt. Et
non dixerunt ubi est dominus qui ascendere nos
fecit de terra egipti. qui traduxit
nos per desertum per terram inhabitabi-
lem et inviam. per terram sitis et yma-
ginem mortis. per terram in qua non am-
bulavit vir neque habitavit homo.
Et induxi vos in terram carmeli ut
comederetis fructum eius et optima
illius. Et ingressi contaminastis terram
meam et hereditatem meam posuistis in
abominationem. Sacerdotes non dixe-
runt ubi est dominus et tenentes legem
nescierunt me et pastores prevarica-
ti sunt in me et prophete prophetaverunt in ba-
al et ydola secuti sunt. Propterea ad-
huc iudicio contendam vobiscum ait
dominus et cum filiis vestris disceptabo.
Transite ad insulas cethim et vide-
te et in cedar mittite et considerate
vehementer et videte si factum est huiusce-
modi. Si mutavit gens deos suos.
Et certe ipsi non sunt dii. Populus vero meus
mutavit gloriam suam in ydolum. Ob-
stupescite celi super hoc et porte eius deso-
lamini vehementer dicit dominus. Duo enim
mala fecit populus meus. Me dereliquerunt
fontem aque vive et foderunt sibi cister-
nas. cisternas dissipatas que continere non va-
lent aquas. Numquid servus est israel aut
vernaculus. Quare ergo factus est in predam. Super eum est
rugierunt leones et dederunt vocem su-
am. Posuerunt terram eius in solitudinem.
civitates eius exuste sunt et non est qui
habitet in eis. Filii quoque mempheos et ta-
taphnes constupraverunt te usque ad verticem.
Numquid non istud factum est tibi quia dere-
liquisti dominum deum tuum eo tempore quo du-
cebat te per viam. Et nunc quid tibi vis in
via egipti ut bibas aquam turbidam. Et
quid tibi vis in via assyriorum ut bibas a-
quam fluminis. Arguet te malicia
tua et aversio tua increpabit te. Scito
et vide quia malum est et amarum reli-
quisse te dominum deum tuum et non esse timorem
eius apud te dicit dominus deus exercituum. A seculo con-
fregisti iugum meum. rupisti vincula
mea et dixisti. Non serviam. In omni
enim colle sublimi et sub omni ligno
frondoso tu prosternebaris meretrix.
Ego autem plantavi te vineam electam
omne semen verum. Quomodo ergo conversa es
in pravum vinea aliena. Si laveris te
nitro et multiplicaveris tibi herbam bo-
rith. maculata es in iniquitate tua co-
ram me dicit dominus. Quomodo dicis non
sum polluta post baalim non am-
bulavi. Vide vias tuas in convalle. Sci-
to quid feceris. Cursor levis explicans
vias suas. onager assuetus in soli-
tudine. in desiderio anime sue attraxit
ventum amoris sui. nullus avertet eam.
Omnes qui querunt eam non deficient.

in menstruis eius inuenient eam. Prohibe pedem tuum a nuditate et guttur tuum a siti. Et dixisti: Desperaui, nequaquam faciam; adamaui quippe alienos, et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi et reges eorum, principes et sacerdotes et prophete eorum, dicentes ligno: Pater meus es tu; et lapidi: Tu me genuisti. Verterunt ad me tergum et non faciem; et in tempore afflictionis sue dicent: Surge et libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi? surgant et liberent te in tempore afflictionis tue; secundum numerum quippe ciuitatum tuarum erant dii tui, Iuda. Quid uultis mecum iudicio contendere? Omnes dereliquistis me, dicit Dominus. Frustra percussi filios uestros, disciplinam non acceperunt. Deuorauit gladius uester prophetas uestros, quasi leo uastator generatio uestra. Videte uerbum Domini: Numquid solitudo factus sum Israeli, aut terra serotina? Quare ergo dixit populus meus: Recessimus, non ueniemus ultra ad te? Numquid obliuiscetur uirgo ornamenti sui, aut sponsa fascie pectoralis sue? Populus uero meus oblitus est mei diebus innumeris. Quid niteris bonam ostendere uiam tuam ad querendam dilectionem, que insuper et malitias tuas docuisti uias tuas, et in alis tuis inuentus est sanguis animarum pauperum et innocentium? Non in fossis inueni eos, sed in omnibus que supra memoraui. Et dixisti: Absque peccato et innocens ego sum, et propterea auertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris: Non peccaui. Quam uilis facta es nimis, iterans uias tuas! et ab Egypto confunderis, sicut confusa es ab Assur. Nam et ab ista egredieris, et manus tue erunt super caput tuum; quoniam obtriuit Dominus confidentiam tuam, et nichil habebis prosperum.

II

III

Vulgo dicitur: Si dimiserit uir uxorem suam, et recedens ab eo duxerit uirum alterum, numquid reuertetur ad eam ultra? Numquid non polluta et contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis; tamen reuertere ad me, dicit Dominus. Leua oculos tuos in directum et uide ubi non prostrata sis. In uiis sedebas expectans eos quasi latro in solitudine, et polluisti terram in fornicationibus tuis et in malitiis tuis. Quam ob rem prohibite sunt stille pluuiarum, et serotinus imber non fuit. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Ergo saltem amodo uoca me: Pater meus, dux uirginitatis mee tu es. Numquid irascetur in perpetuum, aut perseuerabit in finem? Ecce locuta es et fecisti mala et potuisti. Et dixit Dominus ad me in diebus Iosie regis: Numquid uidisti que fecerit auersatrix Israel? Abiit sibimet super omnem montem excelsum et sub omni ligno frondoso, et fornicata est ibi. Et dixi, cum fecisset hec omnia: Ad me conuertere; et non est reuersa. Et uidit preuaricatrix soror eius Iuda quia pro eo quod mechata esset auersatrix Israel, dimisissem eam et dedissem ei libellum repudii; et non timuit preuaricatrix Iuda soror eius, sed abiit et fornicata est etiam ipsa; et facilitate fornicationis sue contaminauit terram, et mechata est cum lapide et cum ligno. Et in omnibus his non est reuersa ad me preuaricatrix soror eius Iuda in toto corde suo, sed in mendacio, ait Dominus. Et dixit Dominus ad me: Iustificauit animam suam auersatrix Israel comparatione preuaricatricis Iude. Vade et clama sermones istos contra aquilonem, et dices: Reuertere, auersatrix Israel, ait Dominus, et non auertam faciem meam a

et quasi ubi sis prostituta ubi supplebis? blasphemasti et implesti malam cogitationem tuam et ostendisti uirium fortitudinis tue ut posses facere quod sermone minitasti.

hoc ergo conuersi sunt in usuram [illegible] prauum est.

uos quia sanctus ego sum dicit dominus et non
irascar in perpetuum. Tamen scito iniqui
tatem tuam quia in dominum deum tuum praeua
ricata es et dispersisti uias tuas alie
nis sub omni ligno frondoso et uocem
meam non audisti dicit dominus. Conuerti
mini filii reuertentes dicit dominus quia e
go uir uester. Et assumam uos unum de
ciuitate et duos de cognatione et intro
ducam uos in syon et dabo uobis pasto
res iuxta cor meum et pascent uos scientia et
doctrina. Cumque multiplicati fueritis et
creueritis in terra in diebus illis ait dominus non dicent ultra
archa testamenti domini neque ascendet
super cor neque recordabuntur illius nec uisi
tabitur nec fiet ultra. In tempore illo uoca
bunt Ierusalem solium domini et congregabuntur ad
eam omnes gentes in nomine domini in Ierusalem et non
ambulabunt post prauitatem cordis sui
pessimi. In diebus illis ibit domus iuda
ad domum israel et uenient simul de ter
ra aquilonis ad terram quam dedi patribus
uestris. Ego autem dixi. Quomodo ponam te in
filiis et tribuam tibi terram desiderabilem
hereditatem praeclaram exercituum gentium.
Et dixi. Patrem uocabis me et post me in
gredi non cessabis. Sed quomodo si contempnat mulier
amatorem suum sic contempsit me do
mus israel dicit dominus. Vox in uiis audita est
ploratus et ululatus filiorum israel quoniam in
iquam fecerunt uiam suam obliti sunt domini
dei sui. Conuertimini filii reuerten
tes et sanabo auersiones uestras. Ecce nos
uenimus ad te tu enim es dominus deus noster. Vere
mendaces erant colles multitudo mon
tium. Vere in domino deo nostro salus israel. Con
fusio comedit laborem patrum nostrorum
ab adolescentia nostra greges eorum et ar
menta eorum filios eorum et filias eorum. Dor
miemus in confusione nostra et operiet nos ig
nominia nostra quoniam domino deo nostro pecca
uimus nos et patres nostri ab adolescentia
nostra usque ad hanc diem et non audiuimus
uocem domini dei nostri.
Si reuerteris israel ait dominus ad me conuerte IIII
re. Si abstuleris offendicula tua a fa
cie mea non commoueberis. Et iurabis 2
uiuit dominus in ueritate et in iudicio et in iusti
tia. Et benedicent eum gentes ipsumque laudabunt.
Haec enim dicit dominus uiro iuda et habitatori Ie
rusalem. Nouate uobis nouale et nolite
serere super spinas. Circumcidimini do
mino et auferte praeputia cordium uestrorum ui
ri iuda et habitatores Ierusalem ne forte e
grediatur ut ignis indignatio mea et suc
cendatur et non sit qui extinguat propter malitiam
cogitationum uestrarum. Annuntiate in iuda et
in Ierusalem auditum facite. Loquimini et ca
nite tuba in terra. Clamate fortiter et dici
te. Congregamini et ingrediamur ciuitates
munitas. Leuate signum in syon confor
tamini nolite stare quia malum ego addu
co ab aquilone et contritionem magnam. Ascendit
leo de cubili suo et praedo gentium se leuauit.
Egressus est de loco suo ut ponat terram
tuam in desolationem. Ciuitates tuae uasta
buntur remanentes absque habitatore. Super
hoc accingite uos ciliciis plangite et u
lulate quia non est auersa ira furoris domini a
nobis. Et erit in die illa dicit dominus peribit cor
regis et cor principum et obstupescent sacerdo
tes et prophetae consternabuntur. Et dixi heu heu
heu domine deus. Ergo ne decepisti populum is
tum et Ierusalem dicens pax erit uobis et ecce
peruenit gladius usque ad animam. In tempore il
lo dicetur populo huic et Ierusalem uentus urens in
uiis quae sunt in deserto uiae filiae populi mei non
ad uentilandum et ad purgandum. Spiritus plenus ex his
ueniet mihi. Et nunc ego loquar iudi
cia mea cum eis. Ecce quasi nubes ascendet
et quasi tempestas currus eius uelociores aqui
lis equi eius. Vae nobis quoniam uastati sumus.
Laua a malitia cor tuum Ierusalem ut
salua fias. Usquequo morabuntur in te cogi

tationes noxie. Vox enim annunciantis
a dan. et notum facientis ydolum de mon
te effraim. Commemorate gentes. ecce au
ditum est in ierusalem custodes venire de
terra longinqua et dare super civitates iu
da vocem suam. Quasi custodes agrorum fac
ti sunt super eam in gyro. quia me ad iracun
diam provocavit ait dominus. Vie tue
et cogitationes tue fecerunt hec tibi. Ista
malicia tua quia amara. quia tetigit
cor tuum. Ventrem meum doleo ventrem
meum doleo. sensus cordis mei conturba
ti sunt in me. Non tacebo quoniam vocem buc
cine audivit anima mea clamorem prelii.
Contritio super contritionem vocata est et vas
tata est omnis terra. Repente vasta
ta sunt tabernacula mea. subito pelles
mee. Usquequo videbo fugientem audiam
vocem buccine. Quia stultus populus meus me
non cognovit. filii insipientes sunt et
vecordes. Sapientes sunt ut faciant
mala. bene autem facere nescierunt. Aspex
i terram et ecce vacua erat et nichili. et
celos et non erat lux in eis. Vidi montes
et ecce movebantur. et omnes colles contur
bati sunt. Intuitus sum et ecce non erat
homo. et omne volatile celi recessit. Aspe
xi et ecce carmelus desertus. et omnes urbes
eius destructe sunt a facie domini et a facie
ire furoris eius. Hec enim dicit dominus. Deser
ta erit omnis terra. sed tamen consummationem non
faciam. Lugebit terra et merebunt celi de
super. eo quod locutus sum. Cogitavi et
non penituit me. nec aversus sum ab
eo. A voce equitis et mittentis sagittam
fugit omnis civitas. Ingressi sunt ardu
a et ascenderunt rupes. universe urbes
derelicte sunt. et non habitat in eis homo. Tu
autem vastata quid facies. Cum vestieris

te coccino. cum ornata fueris monili
aureo. et pinxeris stibio oculos tuos frus
tra componeris. Contempserunt te amato
res tui. animam tuam querent. Vocem enim quasi par
turientis audivi. angustias ut pu
erpere. Vox filie syon intermorientis
expandentisque manus suas. Ve mihi quia
defecit anima mea propter interfectos. Circui V
te vias ierusalem et aspicite et considerate
et querite in plateis eius an inveniatis vi
rum facientem iudicium et querentem fidem
et propicius ero ei. Quod si et vivit dominus dix
erint. et hoc falso iurabunt. Domine oculi tui
respiciunt fidem. percussisti eos et non do
luerunt. attrivisti eos et renuerunt accip
ere disciplinam. Induraverunt facies su
as super petram et noluerunt reverti. Ego autem
dixi. Forsitan pauperes sunt et stulti
ignorantes viam domini et iudicium dei
sui. Ibo igitur ad optimates et loquar eis.
ipsi enim cognoverunt viam domini et iudi
cium dei sui. et ecce magis hii simul con
fregerunt iugum. ruperunt vincula. Id
circo percussit eos leo de silva. lupus
ad vesperam vastabit eos. pardus vi
gilans super civitates eorum. Omnis qui e
gressus fuerit ex eis capietur. quia multiplic
ate sunt prevaricationes eorum. confor
tate aversiones eorum. Super quo propiti
us tibi esse potero. Filii tui dereliquerunt me.
et iurant in hiis qui non sunt dii. Satur
avi eos et mechati sunt. et in domo me
retricis luxuriabantur. Equi amatores
in feminas et emissarii facti sunt. unus
quisque ad uxorem proximi sui hinnie
bat. Numquid super hiis non visitabo dicit
dominus. et in gente tali non ulciscetur a
nima mea. Ascendite muros eius
et dissipate. consummationem autem noli

cum pudore

te facite. Auferte propagines eius quia non
sunt domini. Prevaricatione enim prevarica
ta est in me domus israel et domus iuda a
it dominus. Negaverunt dominum et dixerunt. Non
est ipse neque veniet super nos malum
gladium et famem non videbimus. Prophe
te fuerunt in ventum locuti et responsum non
fuit in eis. Hec ergo evenient illis. Hec di
cit dominus deus exercituum. Quia locuti estis
verbum istud. ecce ego do verba mea in o
re tuo in ignem et populum istum in ligna et
vorabit eos. Ecce ego adducam
super vos gentem de longinquo domus israel
ait dominus. gentem robustam gentem anti
quam. gentem cuius ignorabis linguam nec
intelliges quid loquatur. Pharetra eius
quasi sepulcrum patens. universi fortes et
comedent segetes tuas et panem tu
um devorabunt filios tuos et filias
tuas comedent et gregem tuum et armen
ta tua comedent et vineam tuam et fi
cum tuam devorabit et conteret urbes
munitas tuas in quibus tu habes fiduci
am gladio. Verumptamen in diebus illis non
faciam vos in consummationem ait dominus. Quod
si dixeritis quare fecit dominus deus noster nobis hec o
mnia? dices ad eos. Sicut dereliquistis me et
servistis deo alieno in terra vestra sic ser
aliis vietis alienis in terra non vestra. Annunti
ate hoc domui iacob et auditum facite
in iuda dicentes. Audi popule stulte qui non
habes cor. qui habentes oculos non videtis et
aures et non auditis. Me ergo non timebi
tis ait dominus et a facie mea non dolebitis.
Qui posui arenam terminum mari. precep
tum sempiternum quod non preteribit. et commove
buntur et non poterunt. et intumescent fluc
tus eius et non transibunt illud. Populo autem hu
ic factum est cor incredulum et exasperans. re
va Iste tres linee sequentes pro nichilo
scripte sunt quia peccatum in re
cat capitulacione quaternii et cetera

cesserunt et abierunt. et non dixerunt in cor
de suo. Metuamus dominum de
um nostrum qui dat nobis pluviam tem
poraneam et serotinam in tempore suo. ple
nitudinem annue messis custodien
tem nobis. Iniquitates vestre declinaverunt
hec. et peccata vestra prohibuerunt bonum a
vobis. Quia inventi sunt in populo meo impii insi
diantes quasi aucupes laqueos ponentes et
pedicas ad capiendos viros. Sicut deci
pula plena avibus: sic domus eorum ple
ne dolo. Ideo magnificati sunt et dita
ti. incrassati sunt et impinguati et preterierunt
sermones meos pessime. Causam vidu
e non iudicaverunt. causam pupilli non direx
erunt. et iudicium pauperum non iudica
verunt. Numquid super his non visitabo dicit dominus
aut super gentem huiusmodi non ulciscetur
anima mea? Stupor et mirabilia facta
sunt in terra. Prophete prophetabant mendacium et
sacerdotes applaudebant manibus suis
et populus meus dilexit talia. Quid igitur fiet
in novissimo eius?

Confortamini filii beniamin in VI
medio ierusalem et in thecua clang
ite bucina. et super bethacarem leva
te vexillum. quia malum visum est ab aqui
lone et contritio magna. Speciose et deli
cate assimilavi filiam syon. ad eam
venient pastores et greges eorum. Fixe
runt in ea tentoria in circuitu. pascet
unusquisque eos qui sub manu sua sunt. Sancti
ficate super eam bellum. consurgite et ascen
damus in meridie. Ve nobis quia decli
navit dies. quia longiores facte sunt umbre
vesperi. Surgite et ascendamus in nocte
et dissipemus domos eius. Quia hec dicit dominus exerci
tuum. Cedite lignum eius et fundite cir
ca ierusalem aggerem. Hec est civitas visita
tionis. omnis calumpnia in medio eius.
Sicut frigidam facit cisterna aquam suam
sic frigidam fecit maliciam suam.

iniquitas et vastitas audietur in ea coram
me semper infirmitas et plaga. Erudi-
re Ierusalem ne forte recedat anima mea
a te, ne forte ponam te desertam ter-
ram inhabitabilem. Hec dicit dominus exercituum:
Usque ad racemum colligent quasi in vi-
nea reliquias Israel. Converte manum
tuam quasi vindemiator ad cartallum.
Cui loquar et quem contestabor ut audi-
at? Ecce incircumcise aures eorum et au-
dire non possunt. Ecce verbum domini factum
est eis in obprobrium et non suscipient il-
lud. Ideo furore domini plenus sum.
Laboravi sustinens. Effunde super
parvulum foris et super consilium iuvenum si-
mul. Vir enim cum uxore capietur, senex
cum pleno dierum. Et transibunt domus
eorum ad alteros, agri et uxores pariter. Quia
extendam manum meam super habitantes
terram dicit dominus. A minore quippe usque ad
maiorem omnes avaritie student, et a pro-
pheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt
dolum. Et curabant contritionem filie populi
mei cum ignominia, dicentes pax pax
et non erat pax. Confusi sunt quia abomi-
nationem fecerunt, quin potius confusione
non sunt confusi et erubescere nescierunt.
Quam ob rem cadent inter ruentes in tempore
visitationis sue corruent dicit dominus. Sta-
te super vias et videte et interrogate de
semitis antiquis que sit via bona et am-
bulate in ea et invenietis refrigerium
animabus vestris. Et dixerunt: Non ambulabi-
mus. Et constitui super vos speculatores.
Audite vocem tube. Et dixerunt: Non
audiemus. Ideo audite gentes et cognoscite
congregatio quanta ego faciam eis. Audi ter-
ra. Ecce ego adducam mala super populum
istum, fructum cogitationum eius, quia verba
mea non audierunt et legem meam pro-
iecerunt. Ut quid mihi thus de Saba affertis
et calamum suave olentem de terra lon-
ginqua? Holocaustomata vestra non sunt
accepta et victime vestre non placuerunt
mihi. Propterea hec dicit dominus: Ecce dabo ego in po-
pulum istum ruinas, et ruent in eis patres et fi-
lii simul, vicinus et proximus peribunt. Hec dicit
dominus: Ecce populus venit de terra aquilonis et
gens magna consurget a finibus terre.
Sagittam et scutum arripiet, crudelis est
et non miserebitur. Vox eius quasi mare so-
nabit, et super equos ascendent preparati
quasi vir ad prelium adversum te filia Syon.
Audivimus famam eius, dissolute sunt ma-
nus nostre. Tribulatio apprehendit nos,
dolores ut parturientem. Nolite exire
ad agros et in via ne ambuletis, quoniam
gladius inimici pavor in circuitu. Fili-
a populi mei accingere cilicio et conspergere ci-
nere. Luctum unigeniti fac tibi
planctum amarum, quia repente veniet
vastator super nos. Probatorem dedi te in
populo meo robustum, et scies et probabis vi-
am eorum. Omnes isti principes declinantium
ambulantes fraudulenter, es et fer-
rum universi corrupti sunt. Defecit
sufflatorium in igne, consumptum est plum-
bum. Frustra conflavit conflator, ma-
litie enim eorum non sunt consumpte. Argen-
tum reprobum vocate eos, quia dominus proiecit illos.

VII

Verbum quod factum est ad Ie-
remiam a domino dicens: Sta in porta
domus domini et predica ibi verbum istud et
dic: Audite verbum domini omnis Iuda qui in-
gredimini per portas has ut adoretis
dominum. Hec dicit dominus exercituum deus Israel:
Bonas facite vias vestras et studia vestra
et habitabo vobiscum in loco isto.
Nolite confidere in verbis mendacii dicen-
tes: Templum domini, templum domini, tem- ypocr
plum domini est. Quoniam si bene direxeritis
vias vestras et studia vestra, si feceritis
iudicium inter virum et proximum eius, ad-
vene et pupillo et vidue non fece-

ritis calūpniam n̄ sanguinē innocē
tem effuderitis i loco hoc ⁊ p̄ deos alienos
n̄ ambulaueritis i malū uobismet ipsis
habitabo uobiscū i loco isto i t'ra q̄
dedi patribz uris a sclo ⁊ usqz i sclm. Ec
ce uos ↄfiditis uob' i sermonibz menda
ciis q̄ nō ꝓderunt uob. furari. occide
adulterare. iurare mendacit. libare
baalim. ⁊ ire p̄ deos alienos q̄s ig
noratis. ⁊ uenistis ⁊ stetistis coram
me i domo hac i q̄ inuocatū est
nomē meū. ⁊ dixistis. Liberati sumus eo
q̄d fecim⁹ oēs abominacōes istas.
Ergo spelunca latronū facta est dom⁹
ista i qua inuocatū est nomē meū i oc
lis uris. Ego sum ego sū ego uidi
dicit dns. Ite ad locū meū i silo ubi ha
bitauit nomē meū a principio. ⁊ ui
dete q̄ fecerim ei ꝓp maliciā ꝑli mei
isrl. Et nūc q̄a fecistis omīa opa h
dicit dns. ⁊ locutus sū ad uos mane
et cōsurgēs ⁊ loquēs nō audistis. Et
nō uocaui uos ⁊ nō respondistis. faciā domui
huic i qua inuocatū est nomē meū ⁊
i q̄ uos hētis fiduciā ⁊ loco q̄ dedi
uobis ⁊ patribz uris sic feci silo. ⁊ pi
ciā uos a facie mea sic piecī oēs
fratres uros uniūsum semē effraim.
Tu g̃ noli orare p ꝑlo hoc nec assumas
ꝓ eis laudē ⁊ oronē ⁊ nō obsistas m qui
a nō exaudiā te. Nōne uides qd isti
faciāt i ciuitatibz iuda ⁊ i plateis
ierlm. Filii colligūt ligna ⁊ patres
succendūt ignē ⁊ mulieres cōspgūt
adipem ut faciāt placentas regi
ne celi ⁊ libēt diis alienis ⁊ me ad
iracūdiā ꝓuocēt. Nūqd me ad ira
cundiā ꝓuocāt dicit dns. Nōne se
met ipsos i cōfusionē uultꝰ sui. Id
hec dicit dns deus. Ecce furor meus ⁊ indig
nacō mea cōflat sup locū istū sup
uiros ⁊ sup iumēta ⁊ sup lignū re

tu g̃ ne crucieris rogans ꝓ hīs
nō impetres qd postulas. p'cip
dns ne oret ꝓ ꝑplo pcōre
nulla pniam agente.

gionis ⁊ fruc' t're ⁊ succendet ⁊ nō
extinguet. Hec dicit dns exercituū ds
isrl. Holocaustomata ura addite
uictimis uris ⁊ comedite carnes
q̄a nō sū locutus cū patribz uris ⁊ nō
pcepi eis i die q̄ eduxi eos de t'ra e
gipti de uerbo holocaustomatū ⁊ uic
timarū. Sz hoc uerbū pcepi eis dicens. Au
dite uocē meā ⁊ ero uob deus ⁊ uos
eritis m ꝑplꝰ ⁊ ambulate i omī uia q̄
mandaui uob ut bn̄ sit uob. ⁊ nō au
dierūt nec iclinauerūt aurē suā. sz ab
ierūt i uoluptatibz suis ⁊ i prauitate
cordis sui mali. Factiq; sūt retrorsum
⁊ nō i ante a die q̄ egssi sūt patres eor
de t'ra egypti usqz ad diem hanc. Et
misi ad uos oēs s'uos meos ꝓphetas ꝑ
diem cōsurgens diluculo ⁊ mittens
⁊ nō audierūt me nec iclinauerūt au
rē suā. Sz indurauerūt ceruicē ⁊ peius opa
sunt q̄ patres eor. Et loq'ris ad eos om
nia hec ⁊ nō audient te ⁊ uocabis eos
⁊ nō respondebūt t'. ⁊ dices ad eos. Hec ē
gens q̄ nō audiuit uocē dni dei sui
nec recepit disciplinam. Piit fides ⁊ ab
lata est de ore eor. Tonde capillū tu
ū ⁊ ꝓice ⁊ sume i directū planctū
q̄a ꝓiecit dns ⁊ reliquit gnacōm furo
ris sui. q̄a fecerūt filii iuda malū in
oculis meis dicit dns. Posuerūt offendicu
la sua i domo i q̄ inuocatū est nomē me
ū ut pollueret eā. Et edificauerūt ex
celsa tophet q̄ est i ualle filii ennon
ut icenderent filios suos ⁊ filias suas
igni q̄ nō pcepi nec cogitaui i cor
de meo. Ideo ecce dies uenient dicit dns
⁊ nō dicet amplius tophet ⁊ uallis fi
lii ennon sz uallis interfectionis. Et
sepelient i tophet eo qd nō sit loc⁹
ad sepeliendū. Et erit morticinū ꝑpli
huius i cibū uolucribz celi ⁊ bestiis t'
ut re ⁊ nō erit qui abigat. Et quie
p multitudine cadauerū

cessare faciam de urbibus Iuda et de plateis Ie-
rusalem vocem gaudii et vocem letitie vocem
sponsi et vocem sponse. In desolatione enim
erit terra.
VIII In tempore illo ait dominus eicient ossa regis
Iuda et ossa principum eius et ossa sacerdotum
et ossa prophetarum et ossa eorum qui habitaverunt
Ierusalem de sepulchris suis. Et expandent ea
ad solem et lunam et omnem militiam celi
que dilexerunt et quibus servierunt et post que
ambulaverunt et que quesierunt et adoraverunt.
Non colligentur et non sepelientur in ster-
quilinium super faciem terre erunt. Et eli-
gent magis mortem quam vitam omnes qui residui
fuerint de cognatione hac pessima in uni-
versis locis que derelicta sunt ad que eieci eos dicit
dominus exercituum. Et dices ad eos. Hec dicit dominus.
Numquid qui cadit non resurget et qui aver-
sus est non revertetur? Quare ergo aversus est
populus iste in Ierusalem aversione contentiosa?
Apprehenderunt mendacium et noluerunt rever-
ti. Attendi et auscultavi nemo quod bo-
num est loquitur. Nullus est qui agat penitenti-
am super peccato suo dicens: quid feci? Omnes
conversi sunt ad cursum suum quasi equus impetu
vadens in prelio. Milvus in celo cognovit
tempus suum; turtur et hirundo et ciconia cus-
todierunt tempus adventus sui; populus autem meus
non cognovit iudicium domini. Quomodo dicitis
sapientes nos sumus et lex domini nobiscum
est? Vere mendacium operatus est stilus men-
dax scribarum. Confusi sunt sapientes, per-
territi et capti sunt. Verbum enim domini
proiecerunt et sapientia nulla est in eis. Propterea
dabo mulieres eorum exteris, agros eorum he-
redibus alienis, quia a minimo usque ad
maximum omnes avaritiam sequuntur; a
propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt men-
dacium. Et sanabant contritionem filie populi
mei ad ignominiam dicentes: Pax
pax cum non esset pax. Confusi sunt quia ab-
ominationem fecerunt. Quin immo confu-
sione non sunt confusi et erubescere nesci-
erunt. Ideo cadent inter corruentes;
in tempore visitationis sue corruent, dicit dominus.
Congregans congregabo eos, ait dominus. Non est
uva in vineis et non sunt ficus in ficulnea. Fo-
lium defluxit et dedi eis que pretergressa sunt.
Quare sedemus? Convenite et ingrediamur
civitatem munitam et sileamus ibi, quia
dominus noster silere nos fecit et potum dedit
nobis aquam fellis. Peccavimus enim domino. Ex-
pectavimus pacem et non erat bonum; tempus me-
dele et ecce formido. A Dan auditus est
fremitus equorum eius, a voce hinnituum
pugnatorum eius commota est omnis ter-
ra. Et venerunt et devoraverunt terram
et plenitudinem eius, urbem et habitatores
eius. Quia ecce ego mittam vobis serpentes
regulos quibus non est incantatio, et morde-
bunt vos, ait dominus. Dolor meus super dolorem,
in me cor meum merens. Et ecce vox cla-
moris filie populi mei de terra longinqua.
Numquid dominus non est in Syon aut rex eius non est in
ea? Quare ergo me ad iracundiam provocave-
runt in sculptilibus suis et in vanitatibus a-
lienis? Transiit messis, finita est
estas et nos salvati non sumus. Super contri-
tione filie populi mei contritus sum et contristatus
sum; stupor obtinuit me. Numquid
resina non est in Galaad aut medicus
non est ibi? Quare ergo non est obducta cicatrix
filie populi mei?
Quis dabit capiti meo aquam et oculis IX
meis fontem lacrimarum et plorabo di-
e ac nocte interfectos filie populi mei? Quis
dabit me in solitudine diversorium
viatorum et derelinquam populum meum et recedam
ab eis? Quia omnes adulteri sunt, cetus preva-
ricatorum. Et extenderunt linguam su-
am quasi arcum mendacii et non veritatis.
Confortati sunt in terra quia de ma-
lo ad malum egressi sunt et me non cog-
noverunt, ait dominus. Unusquisque se a proximo

ad R. mich. 9
& ch. x.

suo custodiat se et in omni fratre suo non habe-
at fiduciam quia omnis frater supplantans sup-
plantabit et omnis amicus fraudulenter ince-
det. Et vir fratrem suum deridebit et verita-
tem non loquentur. Docuerunt enim linguam suam
loqui mendacium ut inique agerent laborave-
runt. Habitatio tua in medio doli in
dolo renuerunt scire me dicit dominus. Propter-
ea hec dicit dominus exercituum. Ecce ego conflabo et
probabo eos. Quid enim aliud faciam a fa-
cie filie populi mei. Sagitta vulnerans
lingua eorum dolum locuta est. In ore
suo pacem cum amico suo loquitur et oc-
culte ponit ei insidias. Numquid super
his non visitabo dicit dominus aut in gentem
huiuscemodi non ulciscetur anima mea. Super
montes assumam fletum ac lamentum
et super speciosa deserti planctum quoniam in-
censa sunt eo quod non sit vir pertransiens
et non audierunt vocem possidentis a vo-
lucre celi usque ad pecora transmigra-
verunt et recesserunt. Et dabo Ierusalem in
acervos arene et cubilia draconum. Et
civitates Iuda dabo in desolationem eo
quod non sit habitator. Quis est vir sapiens
ut intelligat hoc et ad quem verbum oris domini
fiat ut annuntiet istud. Quare peri-
erit et adusta sit quasi desertum eo quod non
sit qui pertranseat. Et dixit dominus. Quia dere-
liquerunt legem meam quam dedi eis et non au-
dierunt vocem meam et non ambulaverunt in
ea et abierunt post pravitatem cordis sui
et post Baalim quod didicerunt a patribus
suis. Ideo hec dicit dominus exercituum deus Israel. Ec-
ce ego cibabo populum istum absinthio et
potum dabo eis aquam fellis. Et dispergam
in gentibus eorum quas non noverunt ipsi et patres
eorum et mittam post eos gladium donec
consumantur. Hec dicit dominus exercituum. Contem-
plamini et vocate lamentatrices et ve-
niant et ad eas que sapientes sunt mitti-
te et properent et festinent et assumant super
nos lamentum. Deducant oculi nostri lacri-
mas et palpebre nostre defluant aquis.
Quia vox lamentationis audita est de Sy-
on. Quomodo vastati sumus et confusi vehe-
menter. Quia dereliquimus terram quoniam deiecta
sunt tabernacula nostra. Audite ergo mulieres
verbum domini et assumant aures vestre ser-
monem oris eius et docete filias vestras la-
mentum et unaquaeque proximam suam planctum.
Quia ascendit mors per fenestras ve-
stras ingressa est domos vestras disperdere par-
vulos deforis iuvenes de plateis.
Loquere. Hec dicit dominus. Et cadet morti-
cinum hominis quasi stercus super faciem regionis
et quasi fenum post tergum metentis et non est
qui colligat. Hec dicit dominus. Non glorietur sapi-
ens in sapientia sua et non glorietur fortis in for-
titudine sua et non glorietur dives in di-
vitiis suis. Sed in hoc glorietur qui gloria-
tur scire et nosse me quia ego sum dominus qui fa-
cio misericordiam iudicium et iustitiam in ter-
ra. Hec enim placent mihi ait dominus. Ecce dies
veniunt dicit dominus et visitabo super om-
nem qui circumcisum habet preputium super Egyptum
et super Iudam et super Edom et super filios A-
mon et super Moab et super omnes qui atton-
si sunt in comam habitantes in deserto quia
omnes gentes habent preputium. Omnis autem domus
Israel incircumcisi sunt corde.

Audite verbum quod locutus est dominus X
super vos domus Israel. Hec dicit dominus. Iux-
ta vias gentium nolite discere et a signis
celi nolite metuere que timent gen-
tes quia leges populorum vane sunt. Quia lig-
num de saltu precidit opus manuum artifi-
cis in ascia. Argento et auro decoravit
illud. Clavis et malleis compegit ut non
dissolvatur. In similitudinem palme
fabricata sunt et non loquentur. Portata tol-
lentur quia incedere non valent. Nolite ergo
timere ea quia nec male possunt face-
re nec bene. Non est similis tui domine. Mag-

es tu et magnum nomen tuum in forti
tudine. Quis non timebit te o rex gen
tium? Tuum enim est decus inter cunctos sa
pientes gentium et in universis regnis eorum
nullus est similis tui. Pariter insipientes
et fatui probabuntur. Doctrina vanita
tis eorum lignum est. Argentum involutum de
Tharsis affertur et aurum de Ophaz opus
artificis et manus erarii. Iacinctus et pur
pura indumentum eorum opus artificum uni
versa hec. Dominus autem deus verus est. Ipse deus
vivens et rex sempiternus. Ab indigna
tione eius commovebitur terra et non sustinebunt
gentes comminationem eius. Sic ergo dicetis eis:
Dii qui celum et terram non fecerunt pereant
de terra et de his que sub celo sunt. Qui fa
cit terram in fortitudine sua, preparat or
bem in sapientia sua et prudentia sua exten
dit celos. Ad vocem suam dat multitudinem
aquarum in celo et elevat nebulas ab ex
tremitatibus terre. Fulgura in pluviam facit
et educit ventum de thesauris suis. Stul
tus factus est omnis homo a scientia sua. Confusus
est omnis artifex in sculptili, quia falsum
est quod conflavit et non est spiritus in eis. Vana
sunt et opus risu dignum. In tempore visitatio
nis sue peribunt. Non est his similis pars
Iacob. Qui enim formavit omnia ipse est
et Israel virga hereditatis eius. Dominus exercituum no
men illi. Congrega de terra confusionem
tuam que habitas in obsidione. Quia hec dicit
dominus: Ecce ego longe proiciam habitatores
terre in hac vice et tribulabo eos ita ut
inveniantur. Ve mihi super contritione mea,
pessima plaga mea. Ego autem dixi:
Plane hec infirmitas mea est et portabo
illam. Tabernaculum meum vastatum est,
omnes funiculi mei disrupti sunt. Filii
mei exierunt a me et non subsistunt. Non
est qui extendat ultra tentorium meum et
erigat pelles meas. Quia stulte ege
runt pastores et dominum non quesierunt; prop
terea non intellexerunt et omnis grex eorum dis
persus est. Vox auditionis ecce venit et
commotio magna de terra aquilonis, ut
ponat civitates Iuda solitudinem et
habitaculum draconum. Scio domine quia non est
hominis via eius nec viri est ut ambulet
et dirigat gressus suos. Corripe me
domine verumptamen in iudicio et non in furore
tuo, ne forte ad nichilum redigas me.
Effunde indignationem tuam super gentes que non
cognoverunt te et super provincias que nomen
tuum non invocaverunt, quia comederunt Ia
cob et devoraverunt eum et consumpserunt illum
et decus eius dissipaverunt.

Verbum quod factum est ad Ieremiam a XI.
domino dicens: Audite verba pacti huius
et loquimini ad viros Iuda et habitatores Ie
rusalem et dices ad eos: Hec dicit dominus deus
Israel: Maledictus vir qui non audierit ver
ba pacti huius quod precepi patribus vestris in die qua
eduxi eos de terra Egypti de fornace
ferrea dicens: Audite vocem meam et fa
cite omnia que precipio vobis et eritis mihi in populum
et ego ero vobis in deum, ut suscitem iura
mentum quod iuravi patribus vestris daturum me
eis terram fluentem lacte et melle sicut est
dies hec. Et respondi et dixi: Amen domine.
Et dixit dominus ad me: Vociferare omnia
verba hec in civitatibus Iuda et foris Ierusalem
dicens: Audite verba pacti huius et facite
illa, quia contestans contestatus sum patres
vestros in die qua eduxi eos de terra Egypti
usque ad diem hanc; mane consurgens
contestatus sum et dixi: Audite vocem
meam. Et non audierunt nec inclina
verunt aurem suam, sed abierunt unusquisque
in pravitate cordis sui mali, et induxi
super eos omnia verba pacti huius quod precepi
ut facerent et non fecerunt. Et dixit dominus
ad me: Inventa est coniuratio in vi
ris Iuda et habitatoribus Ierusalem. Re
versi sunt ad iniquitates patrum suorum

priores qui noluerunt audire verba mea:
et hii ergo abierunt post deos alienos ut
servirent eis. Irritum fecerunt domus israel et
domus iuda pactum meum quod pepigi cum
patribus eorum. Quam ob rem hec dicit dominus. Ec
ce ego inducam super eos mala de quibus
exire non poterunt: et clamabunt ad me
et non exaudiam eos. Et ibunt civita
tes iuda et habitatores ierusalem et clama
bunt ad deos quibus libant et non salvabunt
eos in tempore afflictionis eorum. Secundum enim
numerum civitatum tuarum erant dii tui
iuda: et secundum numerum viarum ierusalem
posuisti aras confusionis aras ad li
XI bandum baalim. Tu ergo noli orare pro po
pulo hoc: et ne assumas pro eis laudem et o
rationem: quia non exaudiam in tempore clamo
ris eorum ad me in tempore afflictionis eorum.
Quid est quod dilectus meus in domo mea fe
cit scelera multa? Numquid carnes sancte au
ferent a te malicias tuas in quibus gloriata es?
Olivam uberem pulchram fructiferam
speciosam vocavit dominus nomen tuum. Ad
vocem loquele grandis exarsit ignis in ea:
et combusta sunt fruteta eius. Et dominus exercituum
qui plantavit te locutus est super te malum
pro malis domus israel et domus iuda que fecerunt
sibi ad irritandum me libantes baalim.
Tu autem domine demonstrasti michi et cognovi.
Tunc ostendisti michi studia eorum: et ego
quasi agnus mansuetus qui portatur ad victi
mam: et non cognovi quia cogitaverunt super
me consilia dicentes. Mittamus lignum in
panem eius et eradamus eum de terra viventium:
et nomen eius non memoretur amplius. Tu autem
domine sabaoth qui iudicas iuste et probas
renes et corda: videam ultionem tuam ex
eis. Tibi enim revelavi causam meam. Propterea
hec dicit dominus ad viros anathoth qui querunt
animam meam et dicunt: Non prophetabis in nomine
domini: et non morieris in manibus nostris. Pro
pterea hec dicit dominus exercituum. Ecce ego visitabo
super eos. Iuvenes eorum morientur in
gladio. filii eorum et filie morientur fa
me: et reliquie non erunt ex eis. Inducam
enim malum super viros anathoth. annum
visitationis eorum.
Iustus quidem tu es domine si disputem tecum: ve XII
rumptamen iusta loquar ad te. Quare via im
piorum prosperatur: bene est omnibus qui prevaricantur
et inique agunt? Plantasti eos et radi
cem miserunt: proficiunt et faciunt fructum.
Prope es tu ori eorum et longe a renibus eorum.
Et tu domine nosti me: vidisti me et pro
basti cor meum tecum. Congrega eos quasi
gregem ad victimam: et sanctifica eos in die
occisionis. Usquequo lugebit terra: et her
ba omnis regionis siccabitur propter mali
ciam habitantium in ea? Consumptum est anima
l et volucre: quoniam dixerunt: non videbit
novissima nostra. Si cum peditibus cur
rens laborasti: quomodo contendere poteris
cum equis? Cum autem in terra pacis securus fueris:
quid facies in superbia iordanis? Nam et
fratres tui et domus patris tui etiam ipsi pug
naverunt adversum te: et clamaverunt post
te plena voce. Ne credas eis cum locuti
fuerint bona. Reliqui domum meam: di
misi hereditatem meam. Dedi dilectam
animam meam in manu inimicorum eius. Facta
est michi hereditas mea quasi leo in silva. De
dit contra me vocem: ideo odivi eam. Num
quid avis discolor hereditas mea michi?
Numquid avis tincta per totum? Venite
congregamini omnes bestie terre: properate
ad devorandum. Pastores multi demo
liti sunt vineam meam: conculcaverunt par
tem meam: dederunt portionem meam deside
rabilem in desertum solitudinis. Posue
runt eam in dissipationem: luxitque super
me. Desolatione desolata est omnis terra: quia
nullus est qui recogitet corde. Super
omnes vias deserti venerunt vastatores: quia gladius domini devorabit

ab extremo terre usque ad extremum eius. Non
est pax universe carni. Seminave-
runt triticum et spinas messuerunt. Here-
ditatem acceperunt: non eis proderit. Con-
fundemini a fructibus vestris propter iram
furoris domini. Hec dicit dominus adversum omnes
vicinos meos pessimos qui tangunt here-
ditatem quam distribui populo meo israel. Ec-
ce ego evellam eos de terra eorum et do-
mum iuda evellam de medio eorum.
Et cum evulsero eos convertar et misere-
bor eorum et reducam eos virum ad heredi-
tatem suam et virum in terram suam. Et erit
si eruditi didicerint vias populi mei
ut iurent in nomine meo: vivit dominus sicut
docuerunt populum meum iurare in baal,
edificabuntur in medio populi mei. Quod
si non audierint, evellam gentem illam
evulsione et perditione ait dominus.

XIII. Hec dicit dominus ad me. Vade et posside
tibi lumbare lineum et pones illud
super lumbos tuos et in aquam non inferes illud.
Et possedi lumbare iuxta verbum domini
et posui circa lumbos meos. Et factus est ser-
mo domini ad me secundo dicens. Tolle lum-
bare quod possedisti quod est circa lumbos tu-
os et surgens vade ad eufraten et ab-
sconde illud ibi in foramine petre.
Et abii et abscondi illud in eufrate
sicut preceperat michi dominus. Et factum est post dies
plurimos dixit dominus ad me. Surge va-
de ad eufraten et tolle inde lumbare quod
precepi tibi ut absconderes ibi. Et abii ad
eufraten et fodi et tuli lumbare de lo-
co ubi absconderam illud. Et ecce compu-
truerat lumbare ita ut nulli usui
aptum esset. Et factum est verbum domini
ad me dicens. Hec dicit dominus. Sic compu-
trescere faciam superbiam iuda et super-
biam ierusalem multam. Populum istum
pessimum qui nolunt audire verba mea
et ambulant in pravitate cordis sui
et abierunt post deos alienos ut servi-
rent eis et adorarent eos. Et erunt
sicut lumbare istud quod nulli usui aptum
est. Sicut enim adheret lumbare ad lum-
bos viri, sic agglutinavi michi omnem
domum israel et omnem domum iuda dicit
dominus ut essent michi in populum et in nomen et in
laudem et gloriam: et non audierunt. Dices
ergo ad eos sermonem istum. Hec dicit dominus deus
israel. Omnis laguncula implebitur vi-
no. Et dicent ad te. Numquid igno-
ramus quia omnis laguncula implebitur
vino. Et dices ad eos. Hec dicit dominus.
Ecce ego implebo omnes habitatores
terre huius et reges qui sedent de stirpe david
super thronum eius et sacerdotes et prophe-
tas et omnes habitatores ierusalem ebrietate.
Et dispergam eos virum a fratre suo et pa-
tres et filios pariter ait dominus. Non parcam
et non concedam et non miserebor ut non
disperdam eos. Audite et auribus per-
cipite. Nolite elevari quia dominus locutus
est. Date domino deo vestro gloriam antequam
contenebrescat et antequam offendant pedes
vestri ad montes caliginosos. Expec-
tabitis lucem et ponet eam in umbram mor-
tis et in caliginem. Quod si hoc non au-
dieritis in abscondito plorabit anima
mea a facie superbie. Plorans plora-
bit et deducet oculus meus lacrimam quia
captus est grex domini. Dic regi et domi-
natrici humiliamini sedete quia descendit
de capite vestro corona glorie vestre. Civi-
tates austri clause sunt et non est qui a-
periat. Translata est omnis iuda transmi-
gratione perfecta. Levate oculos vestros et vi-
dete qui venitis ab aquilone. Ubi est
grex qui datus est tibi pecus inclitum tuum.
Quid dices cum visitaverit te? Tu enim
docuisti eos adversum te et erudisti
in caput tuum. Numquid non dolores ap-
prehendent te quasi mulierem parturientem.

Quod si dixeris in corde tuo quare venerunt
mihi haec? Propter multitudinem iniquitatis tu
ae revelata sunt verecundiora tua, pol
lutae sunt plantae tuae. Si mutare
potest Aethiops pellem suam, aut pardus
varietates suas: et vos poteritis bene fa
cere cum didiceritis malum. Et dissemi
nabo eos quasi stipulam quae vento rap
tatur in deserto. Haec sors tua parsque
mensurae tuae a me, dicit Dominus, quia oblita
es mei et confisa es in mendacio. Unde
et ego nudavi femora tua contra fa
ciem tuam, et apparuit ignominia tua,
adulteria tua et hinnitus tuus, scelus for
nicationis tuae: super colles in agro vi
di abominationes tuas. Vae tibi Jerusalem,
non mundaberis post me usquequo adhuc.

XIIII

lo. de sicco et nobis [illegible] [illegible]
[illegible] prophete

Quod factum est verbum Domini ad Jeremi
am de sermonibus siccitatis. Lux
it Judaea et portae eius corruerunt, et obscu
ratae sunt in terra, et clamor Jerusalem as
cendit. Majores miserunt minores
suos ad aquam: venerunt ad hauriendum, non
invenerunt aquam, reportaverunt vasa sua vacua.
Confusi sunt et afflicti, et operuerunt
capita sua. Propter terrae vastitatem, quia non
venit pluvia in terram, confusi sunt
agricolae, operuerunt capita sua. Nam
et cerva in agro peperit et reliquit, sed
quia non erat herba. Et onagri
steterunt in rupibus, traxerunt ventum
quasi dracones, defecerunt oculi eorum
quia non erat herba. Si iniquitates nostrae re
sponderint nobis, Domine, fac propter nomen tuum:
quoniam multae sunt aversiones nostrae. Ti
bi peccavimus, exspectatio Israel, salva
tor eius in tempore tribulationis. Quare qua
si colonus futurus es in terra, et quasi via
tor declinans ad manendum? Quare
futurus es velut vir vagus, ut fortis
qui non potest salvare? Tu autem
in nobis es, Domine, et nomen tuum super nos

invocatum est, ne derelinquas nos. Haec di
cit Dominus populo huic, qui dilexit move
re pedes suos et non quievit, et Domino non
placuit. Nunc recordabitur iniquitatum
eorum, et visitabit peccata eorum. Et dix
it Dominus ad me: Noli orare pro populo is
to in bonum. Cum ieiunaverint, non ex
audiam preces eorum: et si obtulerint ho
locausta et victimas, non sus
cipiam ea: quoniam gladio et fame et pes
te ego consumam eos. Et dixi: A
a a, Domine Deus, prophetae dicunt eis: Non vi
debitis gladium, et fames non erit in vo
bis, sed pacem veram dabit vobis in lo
co isto. Et dixit Dominus ad me: Falso prophe
tae vaticinantur in nomine meo: non mis
i eos et non praecepi eis neque locutus sum ad
eos. Visionem mendacem et divinatio
nem et fraudulentiam et seductionem cor
dis sui prophetant vobis. Ideo haec dicit Do
minus de prophetis qui prophetant in nomine meo, quos
ego non misi, dicentes: Gladius et fa
mes non erit in terra hac: In gladio et
fame consumentur prophetae illi. Et populi quibus
prophetant erunt proiecti in viis [illegible] prae fame Jerusalem
et gladio, et non erit qui sepeliat eos,
ipsi et uxores eorum, filii et filiae eorum: et
effundam super eos malum suum. Et di
ces ad eos verbum istud: Deducant o
culi mei lacrimam per noctem et diem, et non
taceant, quoniam contritione magna con
trita est virgo filia populi mei, plaga pes
sima vehementer. Si egressus fue
ro ad agros, ecce occisi gladio: et si
introiero in civitatem, ecce attenua
ti fame. Propheta quoque et sacerdotes abierunt
in terram quam ignorabant. Numquid proiciens
abiecisti Judam? aut Sion abomina
ta est anima tua? Quare ergo percussisti nos,
ita ut nulla sit sanitas? Exspectavimus
pacem, et non est bonum: et tempus curationis, et ec
ce turbatio. Cognovimus, Domine, impietates

tes nostras iniquitates patrum nostrorum quia peccavimus tibi. Ne nos des in opprobrium propter nomen tuum neque facias nobis contumeliam. Solii glorie tue recordare ne irritum facias fedus tuum nobiscum. Numquid sunt in sculptilibus gentium qui pluant aut celi possunt dare ymbres? Nonne tu es dominus deus noster quem expectavimus? Tu enim fecisti omnia hec.

XV

Et dixit dominus ad me: Si steterit Moyses et Samuel coram me non est anima mea ad populum istum. Eice illos a facie mea et egrediantur. Quod si dixerint ad te: Quo egrediemur? dices ad eos: Hec dicit dominus: Qui ad mortem ad mortem, et qui ad gladium ad gladium, et qui ad famem ad famem, et qui ad captivitatem ad captivitatem. Et visitabo super eos quatuor species dicit dominus: gladium ad occisionem et canes ad lacerandum et volatilia celi et bestias terre ad devorandum et dissipandum. Et dabo eos in fervorem universis regnis terre propter Manassen filium Ezechie regis Iuda super omnibus que fecit in Ierusalem. Quis enim miserebitur tui Ierusalem aut quis contristabitur pro te aut quis ibit ad rogandum pro pace tua? Tu reliquisti me dicit dominus, retrorsum abisti, et extendam manum meam super te et interficiam te. Laboravi rogans. Et dispergam eos ventilabro in portis terre. Interfeci et disperdidi populum meum et tamen a viis suis non sunt reversi. Multiplicate sunt michi vidue eius super arenam maris. Induxi eis super matrem adolescentis vastatorem in meridie. Misi super civitates repente terrorem. Infirmata est que peperit septem, defecit anima eius. Occidit ei sol cum adhuc esset dies, confusa est et erubuit, et residuos eius in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum ait dominus. Ve michi mater mea, quare genuisti me virum rixe, virum discordie in universa terra? Non feneravi nec feneravit michi quisquam. Omnes maledicunt michi dicit dominus. Si non reliquie tue in bonum, si non occurri tibi in tempore afflictionis et in tempore tribulationis et angustie adversum inimicum. Numquid federabitur ferrum ferro ab aquilone et es? Divitias tuas et thesauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis et in omnibus terminis tuis. Et adducam inimicos tuos de terra quam nescis, quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit. Tu scis domine, recordare mei et visita me et tuere me ab his qui persequuntur me. Noli in patientia tua suscipere me. Scito quia sustinui propter te obprobrium. Inventi sunt sermones tui et comedi eos, et factum est michi verbum tuum in gaudium et in leticiam cordis mei, quoniam invocatum est nomen tuum super me domine deus exercituum. Non sedi in concilio ludentium et gloriatus sum a facie manus tue. Solus sedebam quoniam comminatione replesti me. Quare factus est dolor meus perpetuus et plaga mea desperabilis renuit curari? Facta est michi quasi mendacium aquarum infidelium. Propter hoc hec dicit dominus: Si converteris convertam te et ante faciem meam stabis, et si separaveris pretiosum a vili quasi os meum eris. Convertentur ipsi ad te et tu non converteris ad eos. Et dabo te populo huic in murum ereum fortem, et bellabunt adversum te et non prevalebunt, quia ego tecum sum ut salvem te et eruam te dicit dominus. Et liberabo te de manu pessimorum et redimam te de manu fortium.

XVI

Et factum est verbum domini ad me dicens: Non accipies uxorem et non erunt tibi filii et filie in loco isto. Quia hec dicit dominus super filios et filias qui generantur in loco isto et super matres eorum que genuerunt eos et super patres eorum de quorum stirpe sunt nati in terra hac: Mortibus egrotationum morientur, non plangentur

sepelientur: in sterquilinium super faciem terre e-
runt: et gladio et fame consumentur. Et
erit cadaver eorum in escam volatilibus
celi et bestiis terre. Hec enim dicit dominus. Ne in-
grediaris domum convivii: neque vadas
ad plangendum neque consoleris eos: quia ab-
stuli pacem meam a populo isto dicit dominus misericordiam
et miserationes. Et morientur grandes et parvi
in terra ista. Non sepelientur neque plan-
gentur: et non se incident: neque calvicium fi-
et pro eis. Et non frangent inter eos lugen-
ti panem ad consolandum super mortuo: et
non dabunt eis potum calicis ad consolandum
super patre suo et matre. Et domum convi-
vii non ingredieris ut sedeas cum eis et co-
medas et bibas: quia hec dicit dominus exercituum deus
israel. Ecce ego auferam de loco isto in o-
culis vestris et in diebus vestris vocem gaudii
et vocem letitie: vocem sponsi et vocem spon-
se. Et cum annuntiaveris populo huic omnia ver-
ba hec: et dixerint tibi: Quare locutus est dominus super nos
omne malum grande istud: que est iniquitas
nostra aut quod peccatum nostrum quod peccavi-
mus domino deo nostro? dices ad eos: Quia
dereliquerunt patres vestri me ait dominus: et abie-
runt post deos alienos: et servierunt eis
et adoraverunt eos: et me dereliquerunt: et le-
gem meam non custodierunt. Sed et vos pe-
ius operati estis quam patres vestri. Ecce enim am-
bulat unusquisque post pravitatem cordis
sui mali ut me non audiat. Et ei-
ciam vos de terra hac in terram quam ignora-
tis vos et patres vestri: et servietis ibi diis
alienis die ac nocte: que non dabunt vo-
XVI bis requiem. Propterea ecce dies veniunt
dicit dominus: et non dicetur ultra: Vivit dominus qui e-
duxit filios israel de terra egypti: sed vi-
filios vit dominus qui eduxit israel de terra aquilo-
nis et de universis terris ad quas eieci e-
os. Et reducam eos in terram suam quam de-
di patribus eorum. Ecce ego mittam pis-
catores multos dicit dominus et piscabuntur
eos: et post hec mittam eis multos vena-
tores: et venabuntur eos de omni mon-
te et de omni colle et de cavernis petra-
rum: quia oculi mei super omnes vias eorum. Non
sunt abscondite a facie mea: et non fu-
it occulta iniquitas eorum ab oculis meis.
Et reddam primum duplices iniquita-
tes eorum et peccata eorum: quia contamina-
verunt terram meam in morticinis ydo-
lorum suorum: et abominationibus suis im-
pleverunt hereditatem meam. Domine forti-
tudo mea et robur meum: et refugium
meum in die tribulationis. Ad te gentes veni-
ent ab extremis terre et dicent: Vere men-
dacium possederunt patres nostri vanita-
tem que eis non profuit. Numquid faciet si-
bi homo deos: et ipsi non sunt dii. Ideo ecce e-
go ostendam eis per vicem hanc: et osten-
dam eis manum meam et virtutem meam:
et scient quia nomen michi dominus.
Peccatum iuda scriptum est stilo ferreo XVII
in ungue adamantino: exaratum
est super latitudinem cordis eorum et in cor-
nibus ararum eorum. Cum recordati fuerint
filii eorum ararum suarum et lucorum lignorum-
que frondentium in montibus excelsis sacri-
ficantes in agro: fortitudinem tuam et
omnes thesauros tuos in direptionem da-
bo: excelsa tua propter peccata in universis finibus
tuis. Et relinqueris sola ab hereditate tua
quam dedi tibi: et servire te faciam inimicis tuis
in terra quam ignoras: quoniam ignem succendisti
in furore meo: usque in eternum ardebit. Hec
dicit dominus. Maledictus homo qui confidit in homine
et ponit carnem brachium suum: et a domino re-
cedit cor eius. Erit enim quasi myrice in de-
serto: et non videbit cum venerit bonum:
sed habitabit in siccitate in deserto in terra
salsuginis et inhabitabili. Benedictus vir
qui confidit in domino: et erit dominus fiducia eius. Et
erit quasi lignum quod transplantatur super aquas:
quod ad humorem mittit radices suas.

nō timebit cū uenit estus. Et erit
foliū eius uiride. ⁊ i tpr̄e siccitatis nō erit
sollicitū. nec aliqñ desinet facē fruct.
Prauū est cor hōis ⁊ iscrutabile. q̄s cog
noscet illd. Ego dn̄s scrutans corda
⁊ pbans renes. q̄ do unicuiq; iux uiā suā
⁊ iux fructū adinuentionū suar. Perdix
fouit q̄ nō pepit. fecit diuicias ⁊ nō in
iudicio. i dimidio dier suor derelin
quet eas. ⁊ i nouissimo suo erit insipiens.
Soliū glīe altitudīs a pncipio. loc
sctificationis nr̄e. Expectatio isrl̄. Dn̄e
oēs q̄ te derelinquūt confundent. recede
tes a te i tra scribent. qm̄ dereliqrūt
uenā aquar uiuenciū dn̄m. Sana me
dn̄e ⁊ sanabor. saluū me fac ⁊ saluus
ero qm̄ laus mea tu es. Ecce ipi dicūt
ad me. Ubi est u'bum dn̄i. Ueniat.
Et ego nō sū turbat' te pastorē sequns.
⁊ diem hōis nō desideraui tu scis. Qd egs
sum est de labiis meis rectū i cōspectu
tuo fuit. Nō sis m̄ tu formidini spes
mea tu i die afflictōis. Confundant' qui
psequūt' me ⁊ nō cōfundar ego. paue
ant illi ⁊ nō paueam ego. īduc sr̄ eos diē
afflictōis ⁊ dupplici contrictiōe contere eos.
Hec dic dn̄s ad me. Uade ⁊ sta i pta fi
lior pp̄li p quā ingrediunt' reges iuda ⁊ eg
diunt'. ⁊ i cunctis portis ierlm̄ ⁊ dices
ad eos. Audite u'bū dn̄i reges iuda ⁊
oīs iudea cūcti q; hītatores ierlm̄
q egredimini p portas istas. Hec dic
dn̄s. Custodite aīas ur̄as ⁊ nolite po
tare pondus i die sabbi. nec īferatis p
portas ierlm̄. ⁊ nolite eicē onera
de domib; ur̄is i die sabbi. ⁊ oē op
nō facietis. Sctificate diem sabbi
sic̄ pcepi patrib; ur̄is. Et nō audie
rūt nec īclinauerūt aurē suam. s;
īdurauerūt ceruicē suā ne audirē
ēt me ⁊ ne acciperēt disciplinā. Et
erit. Si audieritis me dic dn̄s ut
nō īferatis onā p portas ciuitatis
i die sabbi. ⁊ si sctificaueritis diē sabbi
ne faciatis ī eo oē opus. ingredien
tur p portas ciuitatis h' reges ⁊ princi
pes sedentes sr̄ soliū dd ⁊ ascenden
tes ī curribz ⁊ eq̄s ipi ⁊ pncipes eor
uiri iuda ⁊ habitatores ierlm̄. et
hītabit' ciuitas h' i sempitnū. Et
uenient de ciuitatib; iuda ⁊ de cir
cuitu ierlm̄ ⁊ de tra beniamin ⁊
de cāpestrib; ⁊ de montuosis ⁊ ab
austro portantes holocaustū ⁊ uic
timā ⁊ sacrificiū ⁊ thus. ⁊ īferent obla
cōem i domū dn̄i. Si aūt nō audi
eritis me ut sctificetis diem sabbi
⁊ ne ipoetis onus ⁊ ne īferatis
p portas ierlm̄ i die sabbi. succen
dam ignē i portis eius ⁊ deuorabit
domos ierlm̄ et non extinguet'.
Uerbum q̄d factū est ad ieremiā a XVIII
dn̄o dicens. Surge ⁊ descende i
domū figli. ⁊ ibi audies u'ba mea.
Et descendi i domū figli. ⁊ ecce ip̄e fa
ciebat opus sup rotam. ⁊ dissipatū est
uas q̄d ip̄e faciebat e luto manib;
suis. Conuersus q; fecit illd uas altm
sic̄ placuat i oclis eī ut facer. Et
fcm̄ est u'bū dn̄i ad me dicens. Nūqd
sic̄ figlus iste nō potero face uobis do
mus isrl̄ ait dn̄s. Ecce sic̄ lutū i ma
nu figli. sic uos i manu mea dom
isrl̄. Repente loqr aduersū gentē ⁊
aduersus regnū ut eradicem ⁊ dest
am ⁊ dispdam illd. Si penitēciam
egit gens illa a malo suo q̄d locutus
sum aduersū eam. agam ⁊ ego peni
tenciā sup malo q̄d cogitaui ut fa
cerem ei. ⁊ subito loqr de gente ⁊ reg
no ut edificē ⁊ plantem illd. Si fe
cit malū i oclis meis. ut nō audi
at uocem meā. pniam agā sr̄ bo
no q̄d locutus sum ut facerem ei.

Nunc ergo dic viro Iuda et habitatori Ierusa-
lem dicens. Haec dicit dominus. Ecce ego fingo
contra vos malum et cogito contra vos cogitati-
onem. Revertatur unusquisque a via sua ma-
la et dirigite vias vestras et studia ve-
stra. Qui dixerunt. Desperavimus post cogi-
tationes enim nostras ibimus et unusquisque pravita-
tem cordis sui mali faciemus. Ideo haec
dicit dominus. Interrogate gentes quis audivit
talia horribilia quae fecit nimis vir-
go Israel. Numquid deficiet de petra agri
nix Libani aut evelli possunt aquae
erumpentes frigidae et defluentes? Quia ob-
liti sunt mei populus meus frustra liban-
tes et impingentes in viis suis in semitis sae-
culi ut ambularent per eas in itinere non
trito ut fieret terra eorum in desolationem et
in sibilum sempiternum. Omnis enim qui prae-
terierit per eam obstupescet et movebit
caput suum. Sicut ventus urens disper-
dam eos coram inimicis. Dorsum et non fa-
ciem ostendam eis in die perditionis eorum.
Et dixerunt. Venite cogitemus contra Ie-
remiam cogitationes. Non enim peribit lex a
sacerdote neque consilium a sapiente nec
sermo a propheta. Venite et percutiamus eum
lingua et non attendamus ad universos ser-
mones eius. Attende domine ad me et au-
di vocem adversariorum meorum. Numquid
redditur pro bono malum quia foderunt
foveam animae meae. Recordare quod steterim
in conspectu tuo ut loquerer pro eis
bonum et averterem indignationem tuam
ab eis. Propterea da filios eorum in famem
et deduc eos in manus gladii. Fiant
uxores eorum absque liberis et viduae
et viri earum interficiantur morte.
Iuvenes eorum confodiantur gladio
in proelio. Audiatur clamor de domibus
eorum. Adduces enim super eos repen-
te latronem quia foderunt foveam ut
caperent me et laqueos absconderunt
pedibus meis. Tu autem domine scis omne
consilium eorum adversum me in mortem. Ne
propitieris iniquitati eorum et peccatum eorum
a facie tua non deleatur. Fiant corru-
entes in conspectu tuo in tempore furo-
ris tui abutere eis.

Haec dicit dominus ad me. Vade et accipe
lagunculam figuli testeam a senio-
ribus populi et a senioribus sacerdotum et e-
gredere ad vallem filii Ennon quae est iuxta
introitum portae fictilis et praedicabis ibi ver-
ba quae ego loquar ad te et dices. Audite ver-
bum domini reges Iuda et habitatores Ie-
rusalem. Haec dicit dominus exercituum deus Israel. Ec-
ce ego inducam afflictionem super locum istum
ita ut omnis qui audierit illam tinni-
ant aures eius eo quod dereliquerint me et
alienum fecerint locum istum et libaverunt
in eo diis alienis quos nescierunt ipsi
et patres eorum et reges Iuda et repleverunt
locum istum sanguine innocentium et aedifi-
caverunt excelsa Baalim ad comburen-
dos filios suos igni in holocaustum Ba-
alim quae non praecepi nec locutus sum
nec ascenderunt in cor meum. Propterea ecce
dies veniunt dicit dominus et non vocabitur lo-
cus iste amplius Thophet et vallis filii
Ennon sed vallis occisionis. Et dissi-
pabo consilium Iuda et Ierusalem in loco isto
et subvertam eos gladio in conspectu i-
nimicorum suorum et in manu quaerentium animas
eorum. Et dabo cadavera eorum escam vo-
latilibus caeli et bestiis terrae et ponam ci-
vitatem hanc in stuporem et in sibilum. Omnis
qui praeterierit per eam obstupescet et sibi-
labit super universa plaga eius. Et ci-
babo eos carnibus filiorum suorum et car-
nibus filiarum suarum et unusquisque carnes
amici sui comedet in obsidione et
in angustia in qua concludent eos inimici
eorum et qui quaerunt animas eorum. Et conteres
lagunculam in oculis eorum qui
virorum

bunt tecum et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum.
Sic conteram populum istum et civitatem istam
sicut conteritur vas figuli quod non potest ultra in-
staurari. Et in Topheth sepelientur eo
quod non sit alius locus ad sepeliendum. Sic
IX faciam loco huic ait dominus et habitatori-
bus eius ut ponam civitatem istam sicut Topheth.
Et erunt domus Ierusalem et domus regum Iuda
sicut locus Topheth immunde omnes domus in
quarum domatibus sacrificaverunt omni mili-
tie celi et libaverunt libamina diis alie-
nis. Venit autem Ieremias de Topheth
quo miserat eum dominus ad prophetandum et stetit
in atrio domus domini et dixit ad omnem popu-
lum. Hec dicit dominus exercituum deus Israel. Ecce ego in-
ducam super civitatem hanc et super omnes ur-
bes eius universa mala que locutus sum ad-
versum eam quoniam induraverunt cervicem suam
ut non audirent sermones meos.
XX Et audivit Phassur filius Emmer sa-
cerdos qui constitutus erat princeps in
domo domini Ieremiam prophetantem sermones
istos. Et percussit Phassur Ieremiam prophetam
et misit eum in nervum quod erat in porta
Beniamin superiori in domo domini. Cumque
illuxisset in crastinum eduxit Phassur
Ieremiam de nervo. Et dixit ad eum
Ieremias. Non Phassur vocavit dominus nomen
tuum sed pavorem undique. Quia hec dicit dominus.
Ecce ego dabo te in pavorem te et omnes
amicos tuos et corruent gladio inimi-
corum suorum et oculi tui videbunt. Et om-
nem Iudam dabo in manu regis Babilo-
nis et traducet eos in Babilonem et percu-
tiet eos gladio. Et dabo universam
substantiam civitatis huius et omnem laborem eius om-
neque pretium et cunctos thesauros regum Iu-
da dabo in manu inimicorum eorum et di-
ripient eos et tollent et ducent in Babilo-
nem. Tu autem Phassur et omnes habitatores do-
mus tue ibitis in captivitatem et in Ba-
bilonem venies et ibi morieris ibique
sepelieris tu et omnes amici tui quibus pro-
phetasti mendacium. Seduxisti me domine
et seductus sum fortior me fuisti et inva-
luisti. Factus sum in derisum tota die omnes
subsannabant me quia iam olim loquor
vociferans iniquitatem et vastitatem clami-
to. Et factus est mihi sermo domini in opprobrium
et in derisum tota die. Et dixi non re-
cordabor eius neque loquar in nomine illius. Et
factus est in corde meo quasi ignis estuans
claususque in ossibus meis et defeci ferre
non sustinens. Audivi enim contumelias
multorum et terrorem in circuitu. Persequimini
et persequamur eum ab omnibus viris qui e-
rant pacifici mei et custodientes latus
meum si quomodo decipiatur et prevaleamus
adversus eum et consequamur ultionem ex eo.
Dominus autem mecum est tamquam bellator for-
tis. Ideo qui persequuntur me cadent et infir-
mi erunt. Confundentur vehementer quia
non intellexerunt opprobrium sempiternum
quod numquam delebitur. Et tu domine exercituum
probator iusti qui vides renes et corda vi-
deam queso ultionem tuam ex eis. Tibi enim reve-
lavi causam meam. Cantate domino lauda-
te dominum quia liberavit animam pauperis de
manu malorum. Maledicta dies in qua
natus sum dies in qua peperit me mater
mea non sit benedicta. Maledictus vir qui
annunciavit patri meo natus est tibi dicens
puer masculus et quasi gaudio letificavit
eum. Sit homo ille ut sunt civitates quas sub-
vertit dominus et non penituit eum. Audiat
clamorem mane et ululatum in tempore me-
ridiano qui non me interfecit a vulva
ut fieret mihi mater mea sepulchrum et vul-
va eius conceptus eternus. Quare de vulva
egressus sum ut viderem dolorem et laborem
et consumerentur in confusione dies mei.
Verbum quod factum est ad Ieremiam a XXI
domino quando misit ad eum rex Sedechi-
as Phassur filium Elchie et Sophoniam

cum sciat iustus esse deum bellatorem pugnatorem ipsa cum tu fugisti hunc quem novit esse venturum iam non videre desiderat

propheta in persona populi loquitur qui mallent non esse quam male esse

in obsessa est ...

filium Maasiae sacerdotem dicens: Interroga
pro nobis Dominum quia Nabuchodonosor rex
Babylonis proeliatur adversum nos, si forte
faciat Dominus nobiscum secundum omnia mirabilia
sua et recedat a nobis. Et dixit Ieremias
ad eos: Sic dicetis Sedeciae: Haec dicit Dominus
l' ɔuertam Deus Israel: Ecce ego convertam vasa belli quae
in manibus vestris sunt et quibus pugnatis
adversum regem Babylonis et Chaldaeos qui
obsident vos in circuitu murorum et congrega
bo ea in medio civitatis huius. Et debella
bo ego vos in manu extenta et in brachi
o forti et in furore et in indignatione
et in ira grandi. Et percutiam habitatores
civitatis huius, homines et bestiae pestilentia
magna morientur. Et post haec ait Dominus
dabo Sedeciam regem Iuda et servos
eius et populum eius et qui derelicti sunt in civita
te hac a peste et gladio et fame in ma
nu Nabuchodonosor regis Babylonis
et in manu inimicorum eorum et in manu quae
rentium animas eorum et percutiet eos in ore
gladii, et non flectetur neque parcet nec mi
serebitur. Et ad populum hunc dices: Haec
dicit Dominus: Ecce ego do coram vobis viam
vitae et viam mortis. Qui habitaverit in
urbe hac morietur fame et gladio et pe
ste; qui autem egressus fuerit et transfugerit
ad Chaldaeos qui obsident vos vivet et e
rit ei anima sua quasi spolium. Posui enim fa
ciem meam super civitatem hanc in malum et
non in bonum ait Dominus. In manu regis Ba
bylonis dabitur et comburet eam igni.
Et domui regis Iuda: Audite verbum
Domini, domus David. Haec dicit Dominus: Iudicate
mane iudicium et eruite vi oppressum
de manu calumniantis, ne forte e
grediatur ut ignis indignatio mea
et succendatur et non sit qui extinguat
propter malitiam studiorum vestrorum. Ecce e
go ad te habitatricem vallis solidae
atque campestris ait Dominus, qui dicitis: Quis
percutiet nos et quis ingredietur domos no
stras? Et visitabo super vos iuxta fru
ctum studiorum vestrorum dicit Dominus et succen
dam ignem in saltu eius et devorabit om
nia in circuitu eius.
Haec dicit Dominus: Descende in domum regis XXII
Iuda et loqueris ibi verbum hoc et dices:
Audi verbum Domini rex Iuda qui sedes super
solium David, tu et servi tui et populus tuus qui in
gredimini per portas istas. Haec dicit Dominus: Facite
iudicium et iustitiam et liberate vi oppressum de
manu calumniatoris, et advenam et
pupillum et viduam nolite contristare ne
que opprimatis inique et sanguinem innocen
tem ne effundatis in loco isto. Si enim fa
cientes feceritis verbum istud, ingredientur
per portas domus huius reges sedentes de genere
David super thronum eius et ascendentes cur
rus et equos, ipsi et servi et populus eorum. Quod si non au
dieritis verba haec, in memetipso iu
ravi dicit Dominus, quia in solitudinem erit
domus haec. Quia haec dicit Dominus super domum regis Iu
da: Galaad tu mihi caput Libani; si non
posuero te solitudinem urbes inhabita
biles. Et sanctificabo super te interficientem
virum et arma eius, et succident electas
cedros tuas et praecipitabunt in ignem.
Et pertransibunt gentes multae per civita
tem hanc et dicet unusquisque proximo suo:
Quare fecit Dominus sic civitati huic grandi?
Et respondebunt: Eo quod dereliquerint
pactum Domini Dei sui et adoraverint deos
alienos et servierint eis. Nolite fle
re mortuum neque lugeatis super eum
fletu; plangite eum qui egreditur
quia non revertetur ultra nec videbit terram na
tivitatis suae. Quia haec dicit Dominus ad Sellum
filium Iosiae regem Iuda qui reg
navit pro Iosia patre suo, qui egressus est
de loco isto: Non revertetur huc amplius, sed in
loco ad quem transtuli eum ibi morietur et
terram istam non videbit amplius. Ve

qui edificat domum suam in iniustitia et
cenacula sua non in iudicio. amicum suum opp
rimet frustra et mercedem eius non reddet ei.
Qui dicit edificabo mihi domum latam et cena
cula spaciosa. Qui aperit sibi fenestras et fa
cit laquearia cedrina pingitque sino
pide. Numquid regnabis quoniam confers
te cedro? Pater tuus numquid non come
dit et bibit et fecit iudicium et iusticiam
tunc cum bene erat ei? Iudicavit causam pau
peris et egeni in bonum suum. Numquid non
ideo quia cognovit me dicit dominus? Tui vero ocu
li et cor ad avariciam et sanguinem innocen
tem fundendum et ad calumpniam et ad cur
sum mali operis. Propterea hec dicit dominus ad Ioa
chim filium Iosie regem Iuda. Non plan
gent eum ve frater et ve soror. non concrepabunt
ei ve domine et ve inclite. Sepultura asi
ni sepelietur putrefactus et proiectus extra por
tas Ierusalem. Ascende Libanum et clama.
et in Basan da vocem tuam et clama ad trans
euntes quia contriti sunt omnes ama
tores tui. Locutus sum ad te in habundancia
tua et dixisti non audiam. Hec est via
tua ab adolescencia tua quia non audisti vo
cem meam. Omnes pastores tuos pascet
ventus et amatores tui in captivitatem
ibunt et tunc confunderis et erubesces ab
omni malicia tua. Que sedes in Libano et ni
dificas in cedris. Quomodo congemuisti
cum venissent tibi dolores quasi dolores partu
rientis. Vivo ego dicit dominus quia si fuerit
Iechonias filius Ioachim regis Iuda
anulus in manu dextera mea inde evel
lam eum et dabo te in manu querentium
animam tuam et in manu quorum tu formidas
faciem et in manu Nabugodonosor re
gis Babilonis et in manu Chaldeorum. et
mittam te et matrem tuam que genuit te
in terram alienam in qua nati non estis
ibique moriemini. et in terram ad quam
ipsi levant animam suam ut re
vertantur illuc non revertentur. Numquid
vas fictile atque contritum vir iste Ie
chonias? Numquid vas absque omni vo
luptate? Quare abiecti sunt ipse et
semen eius et proiecti in terram quam ignora
verunt? Terra terra terra audi sermo
nem domini. Hec dicit dominus. Scribe virum is
tum sterilem. virum qui in diebus suis non prospera
bitur. Nec enim erit de semine eius vir qui
sedeat super solium David et potestatem ha
beat ultra in Iuda.

XXIII.

Ve pastoribus qui disperdunt et dilace
rant gregem pascue mee dicit
dominus. Ideo hec dicit dominus deus Israel ad pastores
qui pascunt populum meum. Vos dispersistis
gregem meum et eiecistis eos et non visitas
tis eos. Ecce ego visitabo super vos ma
liciam studiorum vestrorum ait dominus. Et ego con
gregabo reliquias gregis mei de omnibus
terris ad quas eiecero eos illuc et conver
tam eos ad rura sua et crescent et mul
tiplicabuntur. et suscitabo super eos pas
tores et pascent eos. Non formidabunt
ultra et non pavebunt et nullus queretur ex nu
mero dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit
dominus et suscitabo David germen iustum et
regnabit rex et sapiens erit et faciet
iudicium et iusticiam in terra. In diebus
illis salvabitur Iuda et Israel habitabit
confidenter et hoc est nomen quod vocabunt
eum dominus iustus noster. Propter hoc ecce dies
veniunt dicit dominus et non dicent ultra vi
vit dominus qui eduxit filios Israel de terra
Egipti. sed vivit dominus qui eduxit et ad
duxit semen domus Israel de terra aquilo
nis et de cunctis terris ad quas eieceram e
os illuc et habitabunt in terra sua. Ad pro
phetas. Contritum est cor meum in medio
mei et contremuerunt omnia ossa mea.
Factus sum quasi vir ebrius et quasi homo madidus
vino a facie domini et a facie verborum sanctorum
eius. Quia adulteris repleta est terra.

quia a facie maledictionis luxit terra. A-
refacta sunt arva deserti. Factus est cursus
eorum malus, et fortitudo eorum dissimilis.
Propheta namque et sacerdos polluti sunt, et in
domo mea inveni malum eorum, ait
dominus. Idcirco via eorum erit quasi lubricum in
tenebris: impellentur enim et cor-
ruent in ea. Afferam enim super eos ma-
la, annum visitationis eorum, ait dominus. Et
in prophetis Samariae vidi fatuitatem: pro-
phetabant in Baal, et decipiebant populum meum
XXIII Israel. Et in prophetis Ierusalem vidi similitu-
dinem adulterantium, et iter mendacii. Et con-
fortaverunt manus pessimorum, ut non con-
verteretur unusquisque a malicia sua et a vi-
a sua mala. Facti sunt mihi omnes ut Sodo-
ma, et habitatores eius quasi Gomorra. Prop-
terea haec dicit dominus exercituum ad prophetas:
Ecce ego cibabo eos absinthio, et po-
tabo eos felle. A prophetis enim Ierusalem egressa
est pollutio super omnem terram. Haec
dicit dominus exercituum: Nolite audire verba propheta-
rum qui prophetant vobis et decipiunt vos: visi-
onem cordis sui loquuntur, non de ore
domini. Dicunt his qui blasphemant me:
Locutus est dominus: pax erit vobis. Et omni qui
ambulat in pravitate cordis sui dixerunt:
Non veniet super vos malum. Quis enim
affuit in consilio domini, et vidit et audi-
vit sermonem eius? Quis consideravit ver-
bum illius et audivit? Ecce turbo dominicae
indignationis egredietur, et tempestas
erumpens super caput impiorum veniet.
Non revertetur furor domini usque dum faci-
at, et usque dum compleat cogitationem cor-
dis sui. In novissimis diebus intellige-
tis consilium eius. Non mittebam prophetas, et
ipsi currebant: non loquebar ad eos, et ipsi
prophetabant. Si stetissent in consilio meo,
et nota fecissent verba mea populo meo, a-
vertissem utique eos a via sua mala, et
a pessimis cogitationibus suis. Putas-
ne deus e vicino ego sum, dicit dominus, et non
deus de longe? Si occultabitur vir in
absconditis, et ego non videbo eum, dicit
dominus? Numquid non caelum et terram ego im-
pleo, ait dominus? Audivi quae dixerunt pro-
phetae prophetantes in nomine meo menda-
cium, atque dicentes: Somniavi, so-
mniavi. Usquequo istud est in corde prophetarum va-
ticinantium mendacium, et prophetantium seduc-
tiones cordis sui? Qui volunt facere ut ob-
liviscatur populus meus nominis mei propter som-
nia eorum quae narrat unusquisque ad proxi-
mum suum, sicut obliti sunt patres eorum nominis me-
i propter Baal. Propheta qui habet somnium narret
somnium, et qui habet sermonem meum loquatur
sermonem meum vere. Quid paleis ad tri-
ticum? dicit dominus. Numquid non verba mea sunt
quasi ignis, ait dominus, et quasi malleus conterens pe-
tram? Propterea ecce ego ad prophetas, ait dominus,
qui furantur verba mea unusquisque a proximo
suo. Ecce ego ad prophetas, ait dominus, qui
assumunt linguas suas, et aiunt: Dicit dominus.
Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium,
ait dominus, qui narraverunt ea, et se-
duxerunt populum meum in mendacio suo et in
miraculis suis, cum ego non misissem
eos, nec mandassem eis: qui nihil profuerunt po-
pulo huic, dicit dominus. Si igitur interrogaverit te
populus iste, vel propheta aut sacerdos, dicens: Quod
onus domini? dices ad eos: Vos estis onus:
proiciam quippe vos, dicit dominus. Et propheta et sacer-
dos et populus qui dicit: Onus domini, visitabo
super virum illum et super domum eius. Haec
dicetis unusquisque ad proximum et ad fratrem
suum: Quid respondit dominus? et quid locutus
est dominus? Et onus domini ultra non me-
morabitur, quia onus erit unicuique sermo
suus. Et pervertistis verba dei viventis,
domini exercituum dei nostri. Haec dices ad pro-
phetam: Quid respondit tibi dominus? et quid locutus
est dominus? Si autem onus domini dixeritis, prop-
ter hoc haec dicit dominus: Quia dixistis sermo-

nem istum sermonem istum onus domini et misi
ad vos dicens nolite dicere onus domini
propterea ecce ego tollam vos portans et
derelinquam vos et civitatem quam dedi vobis
et patribus vestris a facie mea et dabo vos
in obprobrium sempiternum et in ignominiam
aeternam quae numquam oblivione delebitur.
XXIIII Ostendit mihi dominus et ecce duo calathi
pleni ficis positi ante templum domini
postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis Ie-
choniam filium Ioachim regem Iuda et princi-
pes eius et fabrum et inclusorem de Ierusalem et
adduxit eos in Babylonem. Et calathus
unus ficus bonas habebat nimis ut sole-
nt ficus esse primi temporis. Et calathus unus ficus
habebat malas nimis quae comedi non pote-
rant eo quod essent malae. Et dixit dominus ad me
Quid tu vides Ieremia? Et dixi ficus bo-
nas bonas valde et malas malas valde
quae comedi non possunt eo quod sunt malae.
Et factum est verbum domini ad me dicens haec
dicit dominus deus Israel. Sicut ficus hae bonae sic cog-
noscam transmigrationem Iuda quam emisi de
loco isto in terram Chaldeorum in bonum et ponam
oculos meos super eos ad placandum et reducam
eos in terram hanc et aedificabo eos et
non destruam et plantabo eos et non evellam
et dabo eis cor ut sciant me quia ego sum
dominus. Et erunt mihi in populum et ego ero eis
in deum quia revertentur ad me in toto cor-
de suo. Et sicut ficus pessimas quae comedi non
possunt eo quod sint malae haec dicit dominus sic da-
bo Sedechiam regem Iuda et principes eius
et reliquos de Ierusalem qui remanserunt in
urbe hac et qui habitant in terra Aegypti. Et
dabo eos in vexationem afflictionemque omnibus
regnis terrae in opprobrium et in parabolam et
in proverbium et in maledictionem in universis lo-
cis ad quae eieci eos. Et mittam in eis gla-
dium et famem et pestem donec consu-
mantur de terra quam dedi eis et patribus
eorum.

Verbum quod factum est ad Ieremiam de XXV
omni populo Iuda in anno quarto Io-
achim filii Iosiae regis Iuda. Ipse est
annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis.
Quod locutus est Ieremias propheta ad omnem po-
pulum Iuda et ad universos habitatores Ie-
rusalem dicens. A tertiodecimo anno Iosiae
filii Amon regis Iuda usque ad diem hanc
iste est tertius et vicesimus annus factum est ver-
bum domini ad me. Et locutus sum ad
vos de nocte consurgens et loquens et non au-
distis. Et misit dominus ad vos omnes ser-
vos suos prophetas consurgens diluculo mit-
tensque et non audistis neque inclinastis
aures vestras ut audiretis cum diceret.
Revertimini unusquisque a via sua ma-
la et a pessimis cogitationibus vestris et ha-
bitabitis in terra quam dedit dominus vobis et pa-
tribus vestris a saeculo et usque in saeculum. Et noli-
te ire post deos alienos ut serviatis eis et ad-
oretis eos neque me ad iracundiam provo-
cetis in operibus manuum vestrarum et non affli-
gam vos. Et non audistis me dicit dominus ut
me ad iracundiam provocaretis in operibus
manuum vestrarum in malum vestrum. Propterea
haec dicit dominus exercituum. Pro eo quod non audi-
stis verba mea ecce ego mittam et as-
sumam universas cognationes aquilonis nationes
ait dominus et Nabuchodonosor regem Babylonis servum
meum et adducam eos super terram istam
et super habitatores eius et super omnes nationes quae in
circuitu illius sunt et interficiam eos et ponam
eos in stuporem et in sibilum et in solitudi-
nes sempiternas. Perdamque ex eis vocem
gaudii et vocem laetitiae vocem sponsi
et vocem sponsae vocem molae et vocem lucer- ter
nae et erit universa terra eius in solitudi-
nem et in stuporem et servient omnes gentes
istae regi Babylonis septuaginta annis. Cum-
que impleti fuerint anni septuaginta visitabo super
regem Babylonis et super gentem illam
dicit dominus iniquitatem eorum et super terram

XXV chaldeorum et ponam illam in solitudines
sempiternas. Et adducam super ter-
ram illam omnia verba mea que locutus sum
contra eam, omne quod scriptum est in libro
isto quecumque prophetavit Ieremias adversum
omnes gentes. quia servierunt eis cum es-
sent gentes multe et reges magni, et
reddam eis secundum opera eorum et secundum facta
manuum suarum. Quia sic dicit dominus deus
Israel. Sume calicem vini furoris
huius de manu mea et propinabis de illo cun-
ctis gentibus ad quas ego mittam te.
et bibent et turbabuntur et insanient a facie
gladii quem ego mittam inter eos. Et ac-
cepi calicem de manu domini et propinavi
cunctis gentibus ad quas misit me dominus.
Ierusalem et civitatibus Iuda et regibus eius
et principibus eius ut darem eos in solitudinem
et in stuporem et in sibilum et in maledictionem
sicut est dies ista. Pharaoni regi Egyp-
ti et servis eius et principibus eius et omni populo
eius et universis generaliter: cunctis regibus
terre Ausitidis et cunctis regibus terre Phi-
listiim et Ascaloni et Gaze et Accharo-
ni et reliquiis Azoti. Idumee et Moab et
filiis Ammon. et cunctis regibus Tyri et cunc-
tis regibus Sidonis et regibus terre insula-
rum qui sunt trans mare. Et Dedan et Theman
et Buz et universis qui attonsi sunt in co-
mam. et cunctis regibus Arabie et cunctis
regibus occidentis qui habitant in deser-
to. et cunctis regibus Zambri et cunctis regi-
bus Elam et cunctis regibus Medorum. et cunc-
tis regibus aquilonis de prope et de longe
unicuique contra fratrem suum. et omnibus regnis
terre que super faciem eius sunt. Et rex
Sesach bibet post eos. Et dices ad eos.
Hec dicit dominus exercituum deus Israel. Bibite et inebria-
mini et vomite et cadite neque sur-
gatis a facie gladii quem ego mittam
inter vos. Cumque noluerint accipere ca-
licem de manu tua ut bibant, dices
ad eos. Hec dicit dominus exercituum. Bibentes bi-
betis. quia ecce in civitate in qua invoca-
tum est nomen meum ego incipio affligere et
vos quasi innocentes et immunes eritis?
Non eritis immunes. Gladium enim ego
voco super omnes habitatores terre dicit dominus
exercituum. Et tu prophetabis ad eos omnia
verba hec et dices ad illos. Dominus de excel-
so rugiet et de habitaculo sancto suo da-
bit vocem suam. Rugiens rugiet su-
per decorem suum. celeuma quasi calcantium
concinetur adversus omnes habitatores terre.
Pervenit sonitus usque ad extrema terre
quia iudicium domino cum gentibus. iudi-
catur ipse cum omni carne. Impios tradidi
gladio dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum.
Ecce afflictio egredietur de gente in gen-
tem. et turbo magnus egredietur a summi-
tatibus terre. Et erunt interfecti domini in die il-
la a summo terre usque ad summum eius.
Non plangentur et non colligentur neque
sepelientur. in sterquilinium super faciem
terre iacebunt. Ululate pastores
et clamate et aspergite vos cinere opti-
mates gregis. quia completi sunt dies
vestri ut interficiamini et dissipationes
vestre. et cadetis quasi vasa preciosa. et peribit
fuga a pastoribus et salvatio ab opti-
matibus gregis. Vox clamoris pasto-
rum et ululatus optimatum gregis. quia
vastavit dominus pascua eorum. et contic-
uerunt arva pacis a facie ire furo-
ris domini. Dereliquit quasi leo umbraculum
suum. Facta est terra eorum in desolationem a
facie ire columbe et a facie ire fu-
roris domini.
In principio regni Ioachim filii Io- XXVI
sie regis Iuda factum est verbum istud
a domino dicens. Hec dicit dominus. Sta in
atrio domus domini et loqueris ad omnes civi-
tates Iuda de quibus veniunt ut ad-
orent in domo domini universos sermones

nes quos ego mandavi tibi ut loquaris ad
eos. Noli subtrahere verbum si forte au
diant et convertantur unusquisque a via sua
mala et peniteat me mali quod cogi
to facere eis propter malicias studiorum eo-
rum. Et dices ad eos: Hec dicit dominus. Si non au
dieritis me ut ambuletis in lege mea
quam dedi vobis ut audiatis sermones
servorum meorum prophetarum quos ego misi ad
vos de nocte consurgens et dirigens et non
audistis: dabo domum istam sicut silo
et urbem hanc dabo in maledictionem cunctis
regibus terre. Et audierunt sacerdotes et
prophete et omnis populus Ieremiam loquentem verba hec
in domo domini. Cumque conplesset Iere
mias loquens omnia que preceperat ei dominus ut loque
retur ad universum populum, apprehenderunt eum
sacerdotes et prophete et omnis populus dicentes:
Morte moriatur. Quare prophetavit in nomine
domini dicens: Sicut silo erit domus hec et ur
bs ista desolabitur eo quod non sit habi
tator? Et congregatus est omnis populus ad
versum Ieremiam in domo domini. Et audi
erunt principes Iuda verba hec et ascenderunt
de domo regis in domum domini et sederunt in
introitu porte domus domini nove. Et lo
cuti sunt sacerdotes et prophete ad principes et
ad omnem populum dicentes: Iudicium mor
tis est viro huic quia prophetavit adversus
civitatem istam sicut audistis auribus
vestris. Et ait Ieremias ad omnes princi
pes et ad universum populum dicens: Dominus
misit me ut prophetarem ad domum istam
et ad civitatem hanc omnia verba que au
distis. Nunc ergo bonas facite vias vestras
et studia vestra et audite vocem domini dei
vestri et penitebit dominum mali quod lo
cutus est adversum vos. Ego autem in ma
nibus vestris sum: facite mihi ut bonum et rec
tum est in oculis vestris. Verumptamen scitote
et cognoscite quod si occideritis me san
guinem innocentem tradetis contra vosmet
ipsos et contra civitatem istam et habitatores e
ius. In veritate enim misit me dominus
ad vos ut loquerer in auribus vestris omnia
verba hec. Et dixerunt principes et omnis populus
ad sacerdotes et prophetas: Non est viro huic
iudicium mortis quia in nomine dei nostri lo
cutus est ad nos. Surrexerunt ergo viri de
senioribus terre et dixerunt ad omnem ce
tum populi loquentes: Micheas de morasthi
im fuit propheta in diebus Ezechie regis
Iuda et ait ad omnem populum Iude
dicens: Hec dicit dominus exercituum: Syon
quasi ager arabitur et Ierusalem in acervum lapi
dum erit et mons domus domini in excelsa
silvarum. Numquid morte condempnavit eum
Ezechias rex Iuda et omnis Iuda? Num
quid non timuerunt dominum et deprecati sunt
faciem domini et penituit dominum mali
quod locutus erat adversus eos? Itaque
nos facimus malum grande contra ani
mas nostras. Fuit quoque vir prophetans in nomine domini
Urias filius Semei de Cariathiarim
et prophetavit adversus civitatem istam et ad
versus terram hanc iuxta omnia verba
Ieremie. Et audivit rex Ioachim
et omnes potentes et principes eius verba hec et
quesivit rex interficere eum. Et audivit
Urias et timuit fugitque et ingressus
est Egyptum. Et misit rex Ioachim
viros in Egyptum Elnathan filium A
chobor et viros cum eo in Egyptum. Et e
duxerunt Uriam de Egypto et ad
duxerunt eum ad regem Ioachim et
percussit eum gladio et proiecit cadaver
eius in sepulcris vulgi ignobilis. Igi
tur manus Ahicam filii Saphan fuit
cum Ieremia ut non traderet eum in
manus populi et interficerent eum.
In principio regni Ioachim filii XXVII.
Iosie regis Iuda factum est verbum istud
ad Ieremiam a domino dicens: Hec di
cit dominus ad me: Fac tibi vincula et ca

thenas et pones eas in collo tuo et mit-
tes eas ad regem edom et ad regem
moab et ad regem filiorum amon et ad
regem tyri et ad regem sydonis in ma-
nu nuntiorum qui venerunt ierusalem ad se-
dechiam regem iuda et precipies eis ut ad
dominos suos loquantur. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Hec dicetis ad dominos vestros. Ego
feci terram et hominem et iumenta que sunt super
faciem terre in fortitudine mea mag-
na et in brachio meo extento et dedi
eam ei qui placuit in oculis meis. Et nunc
itaque ego dedi omnes terras istas in ma-
nu nabugodonosor regis babylo-
nis servi mei insuper et bestias agri dedi
ei ut serviant illi. Et servient ei omnes
gentes et filio eius et filio filii eius donec
veniat tempus terre eius et ipsius et servient ei
gentes multe et reges magni. Gentem
autem et regnum quod non servierit nabugo-
donosor regi babylonis et quicumque non
curvaverit collum suum sub iugo regis
babylonis in gladio et in fame et in pes-
te visitabo super gentem illam ait dominus
donec consumam eos in manu eius. Vos ergo
nolite audire prophetas vestros et divinos
et somniatores et augures et maleficos
qui dicunt vobis non servietis regi babylo-
nis quia mendacium prophetant vobis ut longe
faciant vos de terra vestra et eiciant vos et
pereatis. Porro gens que subiecerit cervicem
suam sub iugo regis babylonis et servie-
rit ei dimittam eam in terra sua dicit dominus
et colet eam et habitabit in ea. Et ad sede-
chiam regem iuda locutus sum secundum
omnia verba hec dicens. Subicite colla ve-
stra sub iugo regis babylonis et servi-
te ei et populo eius et vivetis. Quare
XXVII moriemini tu et populus tuus gladio
fame et peste sicut locutus est dominus ad
gentem que servire noluerit regi babylo-
nis. Nolite audire verba prophetarum
dicentium vobis non servietis regi baby-
lonis. Quia mendacium ipsi loquuntur vobis
quia non misi eos ait dominus et ipsi prophetant
in nomine meo mendaciter ut eiciant vos
et pereatis tam vos quam prophete qui vatici-
nantur vobis. Et ad sacerdotes et ad populum
istum locutus sum dicens. Hec dicit dominus.
Nolite audire verba prophetarum vestrorum
qui prophetant vobis dicentes ecce vasa
domini revertentur de babylone nunc ci-
to. Mendacium enim prophetant vobis.
Nolite ergo audire eos sed servite regi
babylonis ut vivatis. Quare datur
hec civitas in solitudinem. Et si prophete
sunt et est verbum domini in eis occurrant
domino exercituum ut non veniant vasa
que derelicta fuerant in domo domini et in do-
mo regis iuda et in ierusalem in babylo-
nem. Quia hec dicit dominus exercituum ad co-
lumpnas et ad mare et ad bases et ad
reliqua vasorum que remanserunt
in civitate hac que non tulit nabu- // cum transferret iechoniam
godonosor rex babylonis filium io-
achym regem iuda de ierusalem in baby-
lonem et omnes optimates iuda et ie-
rusalem quia hec dicit dominus exercituum deus israel ad
vasa que derelicta sunt in domo domini et
in domo regis iuda et ierusalem. In ba-
bylonem transferentur et ibi erunt us-
que ad diem visitationis dicit dominus // sue
et afferri faciam ea et restitui in loco
isto. Et factum est in anno illo in XXVIII
principio regni sedechie regis
iuda in anno quarto in mense quinto
dixit ad me ananias filius azur
propheta de gabaon in domo domini coram
sacerdotibus et omni populo dicens. Hec dicit
dominus exercituum deus israel. Contrivi
iugum regis babylonis. Adhuc du-
o anni dierum et ego referri fa-
ciam ad locum istum omnia vasa domini
que tulit nabugodonosor rex ba-

bilonis de loco isto et transtulit ea in ba
bilonem et iechoniam filium ioachim
regem iuda et omnem transmigrationem iude
qui ingressi sunt in babilonem ego conver
tam ad locum istum ait dominus. Conteram e
nim iugum regis babilonis. Et dixit
ieremias propheta ad ananiam prophetam
in oculis sacerdotum et in oculis omnis populi
qui stabat in domo domini. Et ait ieremi
anania — as propheta. Amen. Sic faciat dominus. Sus
citet dominus verba tua que prophetasti ut re
ferantur vasa in domum domini et omnis trans
migratio de babilone ad locum istum.
Verumptamen audi verbum hoc quod ego lo
quor in auribus tuis et in auribus univer
si populi. Prophete qui fuerunt ante me et ante te
ab initio prophetaverunt super terras multas
et super regna magna de prelio et de af
flictione et de fame. Propheta qui vatici
natus est pacem cum venerit verbum
eius scietur propheta quem misit dominus in ve
ritate. Et tulit ananias propheta cathe
nam de collo ieremie prophete et confre
git eam. Et ait ananias in conspectu
omnis populi dicens. Hec dicit dominus. Sic con
fringam iugum nabugodonosor regis babi
lonis post duos annos dierum de collo o
mnium gentium. Et abiit ieremias pro
pheta in viam suam. Et factum est verbum
domini ad ieremiam postquam confregit a
nanias propheta cathenam de collo
ieremie prophete dicens. Vade et dices
ananie. Hec dicit dominus. Cathenas
ligneas contrivisti et facies pro eis cathe
nas ferreas. Quia hec dicit dominus exercituum
deus israel. Iugum ferreum posui super col
lum cunctarum gentium istarum ut servi
ant nabugodonosor regi babilonis.
et servient ei. Insuper et bestias terre de
di ei. Et dixit ieremias propheta ad
ananiam prophetam. Audi anania.
Non misit te dominus et tu confidere fecisti
populum istum in mendacio. Iccirco hec dicit dominus.
Ecce ego emittam te a facie terre. Hoc
anno morieris. Adversum enim dominum
locutus es. Et mortuus est anani
as in anno illo mense septimo.

XXIX

Et hec sunt verba libri quem misit ie
remias propheta de ierusalem ad reliqui
as seniorum transmigrationis et ad sacerdotes
et ad prophetas et ad omnem populum quem traduxe
rat nabugodonosor de ierusalem in babilonem.
Postquam egressus est iechonias rex et domina
et eunuchi et principes iuda et ierusalem
et faber et inclusor de ierusalem in manu ela
sa filii saphan et gamarie filii elchi
e quos misit sedechias rex iuda ad
nabugodonosor regem babilonis in babilo
nem dicens. Hec dicit dominus exercituum deus
israel omni transmigrationi quam transtuli de ie — rex nabugod
rusalem in babilonem. Edificate domos et
habitate et plantate ortos et comedite
fructum eorum. Accipite uxores et generate
filios et filias. Date filiis vestris uxores
et filias vestras date viris et pariant fili
os et filias et multiplicamini ibi et no
lite esse pauci numero. Et querite pacem civi
tatis ad quam transmigrare vos feci et ora
te pro ea ad dominum quia in pace illius
erit pax vestra. Hec enim dicit dominus exercituum
deus israel. Non vos seducant prophete vestri
qui sunt in medio vestrum et divini vestri
et ne attendatis ad sompnia vestra que
vos sompniatis quia falso ipsi prophetant
vobis in nomine meo. Quia hec dicit dominus. Cum — et non misi eos dicit dominus
ceperint impleri in babilone septuaginta anni
visitabo vos et suscitabo super vos verbum
meum bonum ut reducam vos ad locum
istum. Ego enim scio cogitationes quas ego cogi
to super vos ait dominus cogitationes pacis
et non afflictionis ut dem vobis
finem et patientiam. Et invocabitis me et i
bitis et orabitis me et exaudiam vos.
Queretis me et invenietis. Cum quesieri

ritis me in toto corde vestro. Et inveniar
a vobis ait dominus: et reducam captivita
tem vestram et congregabo vos de universis gen
tibus et de cunctis locis ad quos expuli vos
dicit dominus. Et reverti vos faciam de loco
XXIX ad quem transmigrare vos feci. Quia dixistis
suscitavit dominus prophetas in babilone. Quia
hec dicit dominus ad regem qui sedet super so
lium david et ad omnem populum habitatorem urbis
huius ad fratres vestros qui non sunt egressi vobiscum
in transmigrationem. Hec dicit dominus exercituum. Ecce
ego mittam in eos gladium et famem et pes
tem et ponam eos quasi ficus malas que come
di non possunt eo quod pessime sint. Et per
sequar eos in gladio et in fame et in pestilen
tia et dabo eos in vexationem universis
regnis terre in maledictionem et in stuporem et
in sibilum et in opprobrium cunctis gentibus ad quas
ego eieci eos: eo quod non audierint verba
mea dicit dominus que misi ad eos per servos
meos prophetas de nocte consurgens et mit
tens et non audistis dicit dominus. Vos ergo au
dite verbum domini omnis transmigratio quam
emisi de ierusalem in babilonem. Hec dicit dominus
exercituum deus israel ad achab filium cholie
et ad sedechiam filium maasie qui
prophetant vobis in nomine meo mendaciter.
Ecce ego tradam eos in manu nabu
godonosor regis babilonis et percu
tiet eos in oculis vestris. Et assumetur ex e
is maledictio omni transmigrationi iuda que
est in babilone dicentium. Ponat te dominus
sicut sedechiam et sicut achab quos frix
it rex babilonis in igne pro eo quod fece
rint stultitiam in israel et mechati sunt in
uxores amicorum suorum et locuti sunt
verbum in nomine meo mendaciter quod non man
davi eis. Ego sum iudex et tes
tis dicit dominus. Et ad semeiam neela
mitem dices. Hec dicit dominus exercituum deus
israel: pro eo quod misisti in nomine meo li
bros ad omnem populum qui est in ierusalem et ad
sophoniam filium maasie sacerdotem
et ad universos sacerdotes dicens.
Dominus dedit te sacerdotem pro ioiada sacer
dote ut sis dux in domo domini super om
nem virum arreptitium et prophetantem ut
mittas eum in nervum et in carcerem. Et
nunc quare non increpasti ieremiam anato
thiten qui prophetat vobis quia super hoc
misit ad nos in babilonem dicens. Lon
gum est: edificate domos et habitate et
plantate ortos et comedite fructum
eorum. Legit ergo sophonias sacerdos librum
istum in auribus ieremie prophete. Et
factum est verbum domini ad ieremiam pro
phetam dicens. Mitte ad omnem trans
migrationem dicens. Hec dicit dominus ad se
meiam neelamitem. Pro eo quod prophe
tavit vobis semeias et ego non misi eum
et fecit vos confidere in mendacio: ideo hec
dicit dominus. Ecce ego visitabo super seme
iam neelamitem et super semen eius.
Non erit ei vir sedens in medio populi hu
ius et non videbit bonum quod ego faciam populo
meo ait dominus: quia prevaricationem
locutus est adversus dominum.
Hoc verbum quod factum est ad ieremiam XXX
a domino dicens. Hec dicit dominus deus is
rael dicens. Scribe tibi omnia verba que
locutus sum in libro ad te. Ecce e
nim dies veniunt dicit dominus et convertam
conversionem populi mei israel et iuda ait dominus.
Et convertam eos ad terram quam dedi patri
bus eorum et possidebunt eam. Et hec ver
ba que locutus est dominus ad israel et ad iu
dam quoniam hec dicit dominus. Vocem terroris audi
vimus formido et non est pax. Interroga
te et videte si generat masculus. Quare
ergo vidi omnis viri manum super lum
bum suum quasi parturientis et conversi sunt
universe facies in auruginem. Ve quia
magna dies illa nec est similis ei: et
tempus que retribucionis est iacob et ex
ł tribulacionis

ipse salvabitur. Et erit in die illa
ait dominus exercituum conteram iugum e-
ius de collo tuo et vincula illius di-
rumpam et non dominabuntur ei amplius alie-
ni. Sed servient domino deo suo et David regi
suo quem suscitabo eis. Tu ergo ne timeas
serve meus iacob ait dominus neque paveas
israel quia ecce ego salvabo te de terra
longinqua et semen tuum de terra capti-
vitatis eorum. Et revertetur iacob et
quiescet et cunctis affluet bonis et non
erit quem formidet quoniam tecum sum ait
dominus ut salvem te. Faciam enim consum-
mationem in cunctis gentibus in quibus disp-
ersi te. Te autem non faciam in consummationem
sed castigabo te in iudicio ut non vide-
aris tibi innoxius. Quia hec dicit dominus. Insana-
bilis fractura tua pessima plaga
tua. Non est qui iudicet iudicium tuum
ad alligandum: curationum utilitas non
est tibi. Omnes amatores tui obliti sunt
tui te quidem non querent. Plaga enim ini-
mici percussi te castigatione crudeli. Prop-
ter multitudinem iniquitatis tue dura
facta sunt peccata tua. Quid clamas sup-
er contritione tua. Insanabilis est dolor tuus.
Propter multitudinem iniquitatis tue et prop-
ter dura peccata tua feci hec tibi. Propterea omnes
qui comedunt te devorabuntur et uni-
versi hostes tui in captivitatem ducen-
tur et qui te vastant vastabuntur cunc-
tosque predatores tuos dabo in predam. Ob-
ducam enim cicatricem tibi et a vulneribus tuis
sanabo te dicit dominus. Quia eiectam vo-
caverunt te sion. Hec est que non habebat re-
quirentem. Hec dicit dominus. Ecce convertam
ego conversionem tabernaculorum iacob et tec-
tis eius miserebor. Et edificabitur civi-
tas in excelso suo et templum iuxta or-
dinem suum fundabitur. Et egredietur de eis
laus voxque ludentium. Et multiplicabo e-
os et non minuentur et glorificabo eos
et non attenuabuntur. Et erunt filii eius
sicut a principio et cetus eius coram me perma-
nebit. Et visitabo adversum omnes qui tri-
bulant eum. Et erit dux eius ex eo et prince-
ps de medio eius producetur et applicabo
eum et accedet ad me. Quis enim iste est qui
applicet cor suum ut appropinquet mihi ait do-
minus. Et eritis mihi in populum et ego ero vo-
bis in deum.

XXXI

Ecce turbo domini furor egrediens [illegible]
mens procella ruens in capite impio-
rum conquiescet. Non avertet iram indi-
gnationis dominus donec faciat et compleat
cogitationem cordis sui. In novissimo
dierum intelligetis ea. In tempore illo dicit
dominus ero deus universis cognationibus israel et
ipsi erunt mihi in populum. Hec dicit dominus. Inve-
nit gratiam in deserto populus qui remanserat
a gladio. Vadet ad requiem suam
israel. Longe dominus apparuit mihi. Et in ca-
ritate perpetua dilexi te ideo attraxi te
miserans. Rursumque edificabo te et edi-
ficaberis virgo israel. Adhuc ornaberis tympa-
nis tuis et egredieris in choro ludentium.
Adhuc plantabis vineas in montibus sa-
marie. Plantabunt plantantes et do-
nec tempus veniat non vindemiabunt.
Quia erit dies in qua clamabunt custodes
in monte samarie et in monte effraim.
Surgite et ascendamus in sion ad dominum de-
um nostrum. Quia hec dicit dominus. Exultate in le-
ticia iacob et hinnite contra caput gen-
tium. Personate canite et dicite. Salva
domine populum tuum reliquias israel. Ecce ego
adducam eos de terra aquilonis et congregabo
eos ab extremis terre inter quos erunt ce-
cus et claudus pregnans et pariens simul ce-
tus magnus revertentium huc. In fle-
tu venient et in precibus reducam eos et ad-
ducam eos per torrentes aquarum in via rec-
ta et non impingent in ea quia factus sum
israel pater et effraim primogenitus meus.
Audite verbum domini gentes et annunciate in

insulis que procul sunt et dicite. Qui dispersit
israel congregabit eum et custodiet eum
sicut pastor gregem suum. Redemit enim
dominus iacob et liberavit eum de manu po
tentioris et venient et laudabunt in mon
te syon et confluent ad bona domini super
frumento vino et oleo et fetu pecorum et
armentorum. Eritque anima eorum quasi ortus ir
riguus et ultra non esurient. Tunc leta
bitur virgo in choro iuvenes et senes simul.
Et convertam luctum eorum in gaudium et con
solabor eos et letificabo a dolore suo.
Et inebriabo animam sacerdotum pinguedi
ne et populus meus bonis meis adimplebi
tur dicit dominus. Hec dicit dominus. Vox in excelso
audita est lamentationis fletus et luctus
rachel plorantis filios suos et nolen
tis consolari super eis quia non sunt. Hec di
cit dominus. Quiescat vox tua a plora
tu et oculi tui a lacrimis quia est merces
operi tuo ait dominus et revertentur de terra i
nimici et est spes novissimis tuis a
it dominus et revertentur filii ad terminos
suos. Audiens audivi ephraim
transmigrantem. Castigasti me et eru
ditus sum quasi iuvenculus indomitus.
Converte me et convertar quia tu dominus
deus meus. Postquam enim convertisti me e
gi penitentiam et postquam ostendisti
michi percussi femur meum. Confu
sus sum et erubui quoniam sustinui
obprobrium adolescentie mee. Si fi
lius honorabilis michi effraim si pu
er delicatus quia ex quo locutus
sum de eo adhuc recordabor eius.
viscera Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum
miserans miserebor eius ait dominus.
Statue tibi speculam pone tibi ama
ritudines dirige cor tuum in viam
rectam in qua ambulasti. Revertere
virgo israel revertere ad civitates tu
as istas. Usquequo deliciis dissol

veris filia vaga. Quia creavit dominus
novum super terram femina circumdabit
virum. Hec dicit dominus exercituum deus israel.
Adhuc dicent verbum istud in terra iuda
et in urbibus eius cum convertero captivita
tem eorum. Benedicat tibi dominus pulchritudo
iustitie mons sanctus. Et habitabunt
in eo iudas et omnes civitates eius simul
agricole et minantes greges. Quia inebriavi
animam lassam et omnem animam esurien
tem saturavi. Ideo quasi de sompno exsu
rrexi sum et vidi et sompnus meus dul
cis michi. Ecce dies veniunt dicit dominus
et seminabo domum israel et domum iu
da semine hominum et semine iumen
torum. Et sicut vigilavi super eos ut evel
lerem et demolirer et dissiparem sic vi
gilabo super eos ut edificem et plan
tem dicit dominus. In diebus illis non dicent ultra
Patres comederunt uvam acerbam
et dentes filiorum obstupuerunt. Sed unus
quisque in iniquitate sua morietur.
Omnis homo qui comederit uvam acerbam
obstupescent dentes eius. Ecce dies
venient dicit dominus et feriam domui is
rael et domui iuda fedus novum. Non
secundum pactum quod pepigi cum patribus ves
tris in die qua apprehendi manum eorum
ut educerem eos de terra egypti pactum
quod irritum fecerunt et ego dominatus sum
eorum dicit dominus. Sed hoc erit pactum quod fe
riam cum domo israel. Post dies illos di
cit dominus dabo legem meam in visceribus eorum
et in corde eorum scribam eam et ero eis
in deum et ipsi erunt michi in populum. Et non doce
bit ultra vir proximum suum et vir fratrem
suum dicens cognosce dominum. Omnes
enim cognoscent me a minimo u
sque ad maximum ait dominus quia propitia
bor iniquitati eorum et peccati eo
rum non memorabor amplius. Hec dicit
dominus qui dat solem in lumine diei et

ordinem lune et stellarum in lumine no
ctis qui turbat mare et sonant fluctus
eius. dominus exercituum nomen illi. Si defe
cerint leges iste coram me dicit domi
nus et semen israel deficiet ut non sit
gens coram me cunctis diebus. Hec di
cit dominus. Si mensurari potuerint celi
sursum et investigari fundamenta ter
re deorsum: et ego abiciam universum
semen israel propter omnia que fecerunt dicit
dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus et edi
ficabitur civitas domino a turre ananehel
usque ad portam anguli. et exibit ultra
normam mensure in conspectu eius super
collem gareb: et circuibit goatha
et omnem vallem cadaverum et cineris
et universam regionem mortis usque
ad torrentem cedron et usque ad an
gulum porte equorum orientalis sanctum
domini non evelletur et non destruetur ultra
in perpetuum.
XXXII Verbum quod factum est ad ieremiam
a domino in anno decimo sedechie
regis iuda ipse est annus octavus de
cimus nabugodonosor. Tunc exercitus
regis babilonis obsidebat ierusalem: et
ieremias propheta erat clausus in atrio
carceris qui erat in domo regis iuda.
Clauserat enim eum sedechias rex iu
da dicens. Quare vaticinaris dicens
Hec dicit dominus. Ecce ego dabo civita
tem istam in manu regis babilonis et ca
piet eam: et sedechias rex iuda non ef
fugiet de manu chaldeorum: sed tradetur
in manu regis babilonis: et loquetur
os eius cum ore illius et oculi eius oculos il
lius videbunt: et in babilonem ducet se
dechiam et ibi erit donec visitem eum
ait dominus. Si autem dimicaveritis adver
sum caldeos: nichil prosperum habebitis. Et di
xit ieremias. Factum est verbum domini ad
me dicens. Ecce ananehel filius sel
lum patruelis tuus veniet ad te dicens.
Eme tibi agrum meum qui est in anathot: tibi
enim competit ex propinquitate ut emas.
Et venit ad me ananehel filius pa
trui mei secundum verbum domini ad vestibu
lum carceris: et ait ad me. Posside agrum
meum qui est in anathot in terra beniamin
quia tibi competit hereditas: et tu propinquus
es ut possideas. Intellexi autem quod verbum
domini esset: et emi agrum ab ananehel fi
lio patrui mei qui est in anathot: et ap
pendi ei argentum septem stateres et decem
argenteos: et scripsi in libro et signavi: et
adhibui testes: et appendi argentum
in statera. et accepi librum possessionis sig
natum stipulationes et rata et signa
forinsecus. Et dedi librum possessionis
baruch filio neri filii maasie in
oculis ananehel patruelis mei et in oc
culis testium qui scripti erant in libro em
ptionis et in oculis omnium iudeorum qui sede
bant in atrio carceris. Et precepi baruch
coram eis dicens. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Sume libros istos librum emptio
nis hunc signatum et librum hunc signa
tum qui apertus est: et pones in vase fic
tili ut permanere possint diebus multis.
Hec enim dicit dominus exercituum deus israel. Ad
huc possidebuntur domus et agri et vinee
in terra ista. Et oravi dominum postquam tra
didi librum possessionis baruch filio
neri dicens. Heu heu heu domine deus. Ec
ce tu fecisti celum et terram in fortitu
dine tua magna et in brachio exten
to. Non erit tibi difficile omne verbum
qui facis misericordiam in milibus: et reddis
iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum
post eos. Fortissime magne potens dominus
exercituum nomen tibi. Magnus consilio et
incomprehensibilis cogitatu cuius oculi a
perti sunt super omnes vias filiorum adam:
ut reddas unicuique secundum vias suas.

et secundum fructum adinventionum eius.
e Qui posuisti signa et portenta in terra
egipti usque ad diem hanc et in israel et in
hominibus. Et fecisti tibi nomen sicut est dies hec.
Et eduxisti populum tuum israel de terra e
gipti in signis et in portentis et in manu
robusta et in brachio extento et in mag
no terrore. Et dedisti eis terram hanc quam
iurasti patribus eorum ut dares eis terram
fluentem lacte et melle. Et ingressi
sunt et possederunt eam et non obedie
runt voci tue et in lege tua non ambula
f verunt. Omnia que mandasti eis ut fa
cerent non fecerunt et evenerunt eis omni
g a mala hec. Ecce munitiones extruc
te sunt adversus civitatem ut capiatur
et urbs data est in manus chaldeorum
et in manu regis babilonis qui prelian
tur adversum eam a facie gladii et fa
mis et pestilencie et quecumque locutus es
acciderunt ut tu cernis ipse. Et tu di
cis mihi domine deus eme agrum argento
et adhibe testes cum urbs data sit in
manu chaldeorum. Et factum est verbum
domini ad ieremiam dicens. Ecce ego
dominus deus universe carnis. numquid mihi
difficile erit omne verbum. Propterea hec
dicit dominus. Ecce ego tradam civitatem
istam in manus chaldeorum et in manu
regis babilonis et capient eam. et ve
nient chaldei preliantes adversum urbem
hanc et succendent eam igni et com
burent eam et domos in quarum doma
tibus sacrificabant baal et libabant diis
alienis libamina ad irritandum me.
Erant enim filii israel et filii iuda iugi
ter facientes malum in oculis meis meis
ab adolescentia sua. filii israel qui usque
nunc exacerbant me in operibus manuum
suarum dicit dominus. quia in furore et in in
dignacione mea facta est mihi civi
tas hec a die qua edificaverunt eam usque
ad diem istam qua auferetur de conspectu
meo propter maliciam filiorum israel et filiorum
iuda quam fecerunt ad iracundiam me pro
vocantes ipsi et reges eorum principes et
sacerdotes et prophete eorum viri iuda et ha
bitatores ierusalem. et verterunt ad me
terga et non facies cum docerem eos dilu
culo et erudirem et nollent audire ut
acciperent disciplinam. Et posuerunt ydo h
la sua in domo in qua invocatum est no
men meum ut polluerent eam. et edifica
verunt excelsa baal que sunt in valle filii
ennon ut initiarent filios suos et fili
as suas moloch quod non mandavi eis
neque ascendit in cor meum ut facerent
abhominacionem hanc et in peccatum dedu
cerent iudam. Et nunc propter ista hec dicit dominus deus
israel ad civitatem hanc de qua vos dici
tis quod tradatur in manu regis babilonis
in gladio et in fame et in peste. Ecce ego
congregabo eos de universis terris ad quas
eieci eos in furore meo et in ira mea et
in indignacione grandi et reducam eos ad
locum istum et habitare eos faciam confi
denter. et erunt mihi in populum et ego ero eis
in deum. et dabo eis cor unum et viam unam
ut timeant me universis diebus et bene
sit eis et filiis eorum post eos. Et feri
am eis pactum sempiternum et non desi
nam eis benefacere et timorem meum dabo
in corde eorum ut non recedant a me. Et
letabor super eis cum bene eis fecero et plan
tabo eos in terra ista in veritate in toto
corde meo et in tota anima mea. quia hec
dicit dominus. Sicut adduxi super populum istum
omne malum hoc grande sic adducam super
eos omne bonum quod ego loquor ad eos.
Et possidebuntur agri in terra ista de
qua vos dicitis quod deserta sit eo quod
non remanserit homo et iumentum et data
sit in manus chaldeorum. Agri pecunia
ementur et scribentur in libro et imprimetur

signi et testes adhibebuntur in terra ben
iamin et in circuitu ierusalem in civi
tatibus iuda et in civitatibus monta
nis et in civitatibus campestribus et in ci
vitatibus que ad austrum sunt quia con
vertam captivitatem eorum ait dominus.
XXXIII Et factum est verbum domini ad ieremiam
secundo cum adhuc clausus esset in atrio
carceris dicens. Hec dicit dominus qui factu
rus est et formaturus illud et paraturus. dominus
nomen eius. Clama ad me et exaudiam
te et annuntiabo tibi grandia et firma que nes
cis. Quia hec dicit dominus deus israel ad domos
urbis huius et ad domos regis iuda que
destructe sunt et ad munitiones et ad gla
dium venientium ut dimicent cum chalde
is et impleant eas cadaveribus hominum quos
percussi in furore meo et in indignatione
mea abscondens faciem meam a civitate
hac propter omnem maliciam eorum. Ecce ego
obducam ei cicatricem et sanitatem et cu
rabo eos et revelabo eis deprecationem pa
cis et veritatis. et convertam conversionem iuda
et conversionem ierusalem. Et edificabo eos si
cut a principio. et emundabo illos ab omni
iniquitate sua in qua peccaverunt michi. et
propicius ero cunctis iniquitatibus eorum in qui
bus deliquerunt michi et spreverunt me. Et
erit michi in nomen et in gaudium et in laudem
et in exultationem cunctis gentibus terre que
audierint omnia bona que ego facturus
sum eis. Et pavebunt et turbabuntur
in universis bonis et in omni pace quam e
go faciam eis. Hec dicit dominus. Adhuc
audietur in loco isto quem vos dicitis esse
desertum. eo quod non sit homo neque iumen
tum in civitatibus iuda et foris ierusalem
que desolate sunt absque homine et absque ha
bitatore et absque pecore. vox gaudii
et vox leticie. vox sponsi et vox spon
se. vox dicentium. confitemini domino ex
ercituum. quoniam bonus dominus. quoniam in eternum
misericordia eius. et portantium vota in domo domini.
Reducam enim conversionem terre sicut a prin
cipio dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum. Adhuc
erit in loco isto deserto absque homine et
absque iumento et in cunctis civitatibus eius
habitaculum pastorum accubantium gre
gum. In civitatibus montuosis et in civi
tatibus campestribus et in civitatibus que ad
austrum sunt et in terra beniamin et in cir
cuitu ierusalem et in civitatibus iuda ad
huc transibunt greges ad manum numeran
tis ait dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus
et suscitabo verbum bonum quod locutus
sum ad domum israel et ad domum iuda. In di
ebus illis et in tempore illo germinare faciam
david germen iusticie et faciet iudicium et
iusticiam in terra. In diebus illis salvabitur
iuda et israel habitabit confidenter. et hoc est
nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster.
Quia hec dicit dominus. Non interibit de david vir qui
sedeat super thronum domus israel et de
sacerdotibus et de levitis non interibit vir
a facie mea qui offerat holocaustoma
ta et incendat sacrificium et cedat victi
mas cunctis diebus. Et factum est verbum
domini ad ieremiam dicens. Hec dicit dominus.
Si irritum fieri potest pactum meum cum
die et pactum meum cum nocte. ut non sit
dies et nox in tempore suo et pactum meum
irritum esse poterit cum david servo meo
ut non sit ex eo filius qui regnet in
throno eius et levite et sacerdotes mi
nistri mei. Sicut enumerari non possunt
stelle celi et metiri arena maris.
sic multiplicabo semen david servi mei et
levitas ministros meos. Et factum est
verbum domini ad ieremiam dicens. Numquid
non audisti quid populus hic locutus est dicens. — l' vidisti
Due cognationes quas elegerat dominus abiec
te sunt et populum meum despexerunt eo quod
non sit ultra gens coram eis. Hec dicit dominus.
Si pactum meum inter diem et noctem et

leges celo et terre non posui, equidem et semen
iacob et david servi mei proiciam ut non assu
mam de semine eius principes seminis a
braham ysaac et iacob. Reducam enim
conversionem eorum et miserebor eis.

XXXIIII

Verbum quod factum est ad ieremiam a
domino quando nabugodonosor rex babi
lonis et omnis exercitus eius universaque reg
na terre que erant sub potestate manus
eius et omnes populi bellabant contra ierusalem et con
tra omnes urbes eius dicens. Hec dicit dominus deus
israel. Vade et loquere ad sedechiam re
gem iuda et dices ad eum. Hec dicit dominus.
Ecce ego tradam civitatem hanc in manu
regis babilonis et succendet eam igni. et
tu non effugies manum eius, sed comprehensi
one capieris et in manus eius traderis
et oculi tui oculos regis babilonis vi
debunt. et os eius cum ore tuo loquetur. et
babilonem introibis. Attamen audi verbum
domini sedechia rex iuda. Hec dicit dominus ad
te. Non morieris in gladio sed in pace mo
rieris. et secundum combustiones patrum tu
orum regum priorum qui fuerunt ante te combu
rent te et ve domine plangent te quia verbum
ego locutus sum dicit dominus. Et locutus est
ieremias propheta ad sedechiam regem iu
da universa verba hec in ierusalem. Et exercitus
regis babilonis pugnabat ierusalem et contra
contra omnes civitates iuda que relique
erant contra lachis et contra azecha. Hee
enim superant de civitatibus iuda ur
bes munite. Verbum quod factum est ad
ieremiam a domino postquam percussit rex
sedechias fedus cum omni populo in ierusalem
predicans ut dimitteret unusquisque servum
suum et unusquisque ancillam suam hebreum
et hebream liberos et nequaquam dominaren
tur eis, id est in iudeo et fratre suo. Audi
erunt ergo principes omnes et universus populus
qui inierant pactum ut dimitteret
unusquisque servum suum et unusquisque an
cillam suam liberos et ultra non dominarentur
eis. Audierunt igitur et dimiserunt. et conversi
sunt deinceps et retraxerunt servos suos et an
cillas suas quos dimiserant liberos et sub
iugaverunt in famulos et famulas. Et factum
est verbum domini ad ieremiam a domino di
cens. Hec dicit dominus deus israel. Ego per
cussi fedus cum patribus vestris in die qua eduxi eos
de terra egipti de domo servitutis di
cens. Cum completi fuerint vii. anni
dimittat unusquisque fratrem suum he
breum qui venditus est ei et serviet ti
bi sex annis et dimittes eum a te liberum. et non
audierunt patres vestri me nec inclinave
runt aurem suam. Et conversi estis vos hodi
e et fecistis quod rectum est in oculis meis
ut predicaretis libertatem unusquisque ad
amicum suum et inistis pactum in conspec
tu meo in domo in qua invocatum est nomen
meum super eam et reversi estis et com
maculastis nomen meum et reduxistis
unusquisque servum suum et unusquisque ancil
lam suam quos dimiseratis ut essent li
beri et sue potestatis et subiugastis
eos ut essent vobis servi et ancille. Propter
ea hec dicit dominus. Vos non audistis me ut
predicaretis libertatem unusquisque fratri
suo et unusquisque amico suo. Ecce ego pre
dico libertatem ait dominus ad gladium
et ad pestem et ad famem et dabo vos
in commotionem cunctis regnis terre. Et da
bo viros qui prevaricantur fedus meum
et non observaverunt verba federis quibus assen
si sunt in conspectu meo vitulum quem con
ciderunt in duas partes et transierunt inter di
visiones eius principes iuda et principes
ierusalem eunuchi et sacerdotes et omnis populus terre
qui transierunt inter divisiones vi
tuli. Et dabo eos in manu inimicorum
suorum et in manus querentium animam eorum
et erit morticinum eorum in escam vola
tilibus celi et bestiis terre. Et sede

Ezechiam regem Iuda et principes eius dabo
in manus inimicorum suorum et in manus que-
rentium animas eorum et in manus exercituum re-
gis Babylonis qui recesserunt a vobis.
Ecce ego precipio dicit Dominus et reducam
eos in civitatem hanc et proeliabuntur ad-
versus eam et capient eam et incendent eam
igni. Et civitates Iuda dabo in so-
litudinem eo quod non sit habitator.
XXXV Verbum quod factum est ad Ieremiam
a Domino in diebus Ioachim filii Io-
sie regis Iuda dicens. Vade ad do-
mum Rechabitarum et loquere eis et
introduces eos in domum Domini in unam
exedram thesaurorum et dabis eis bibe-
re vinum. Et assumpsi Iezoniam filium
Ieremie filii Abzanie et fratres eius
et omnes filios eius et universam do-
mum Rechabitarum et introduxi eos in
domum Domini ad gazophilacium filiorum
Anan filii Godolie hominis Dei quod e-
rat iuxta gazophilacium principum super
thesaurum Maasie filii Sellum qui e-
rat custos vestibuli. Et posui coram fi-
liis domus Rechabitarum cyphos vi-
no plenos et calices et dixi ad eos.
Bibite vinum. Qui responderunt. Non bibe-
mus vinum quia Ionadab filius Re-
chab pater noster precepit nobis dicens. Non
bibetis vinum vos et filii vestri usque in
sempiternum et domum non edificabitis et
sementem non seretis et vineas non plan-
tabitis nec habebitis sed habitabitis in ta-
bernaculis cunctis diebus vestris ut vi-
vatis diebus multis super faciem terre in
qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo vo-
ci Ionadab filii Rechab patris nostri in omni-
bus que precepit nobis ita ut non biberemus
vinum cunctis diebus nostris nos et mulie-
res nostre filii et filie nostre et non edifi-
caremus domos ad inhabitandum et vine-
am et agrum et sementem non habuimus.
sed habitavimus in tabernaculis et obedi-
entes fuimus iuxta omnia que precepit no-
bis Ionadab pater noster. Cum autem ascen-
disset Nabuchodonosor rex Babylonis ad
terram nostram diximus. Venite ingre-
diamur Ierusalem a facie exercitus Chal-
deorum et a facie exercitus Syrie et mansi-
mus in Ierusalem. Et factum est verbum Domini ad
Ieremiam dicens. Hec dicit Dominus exercituum Deus
Israel. Vade et dic viris Iuda et habi-
tatoribus Ierusalem. Numquid non recipie-
tis disciplinam ut obediatis verbis
meis dicit Dominus. Prevaluerunt ser-
mones Ionadab filii Rechab quos
precepit filiis suis ut non biberent vi-
num et non biberunt usque ad diem hanc quia
obedierunt precepto patris sui. Ego
autem locutus sum ad vos de mane con-
surgens et loquens et non obedistis mihi.
Misi quoque ad vos omnes servos meos pro-
phetas consurgens diluculo mittensque
et dicens. Convertimini unusquisque a
via sua pessima et bona facite studi-
a vestra et nolite sequi deos alie-
nos neque colatis eos et habitabitis
in terra quam dedi vobis et patribus vestris et non in-
clinastis aurem vestram neque audis-
tis me. Firmaverunt igitur filii Ionadab
filii Rechab preceptum patris sui quod pre-
cepit eis populus autem iste non obedi-
vit mihi. Ideo hec dicit Dominus exercituum
Deus Israel. Ecce ego adducam super Iu-
dam et super omnes habitatores Ierusalem
universam afflictionem quam locutus sum
adversum eos eo quod locutus sum ad eos
et non audierunt vocavi illos et non re-
sponderunt mihi. Domui autem Rechabi-
tarum dixit Ieremias. Hec dicit Dominus
exercituum Deus Israel. Pro eo quod obedistis
precepto Ionadab patris vestri et custo-
distis omnia mandata eius et fecistis
universa que precepit vobis propterea hec

110 c

dicit dominus exercituum deus israel. Non deficiet
vir de stirpe ionadab filii rechab
stans in conspectu meo cunctis diebus.
XXXVI Et factum est in anno quarto ioachim
filii iosie regis iuda: factum est ver-
bum hoc ad ieremiam a domino dicens.
Tolle volumen libri et scribes in eo omnia
verba que locutus sum tibi adversum israel et
iudam et adversum omnes gentes a die qua
locutus sum ad te ex diebus iosie us-
que ad diem hanc. si forte audien-
te domo iuda universa mala que
ego cogito facere eis, revertatur unus-
quisque a via sua pessima: et propici-
us ero iniquitati et peccato eorum. Voca-
vit ergo ieremias baruch filium ne-
rie: et scripsit baruch ex ore ierem-
ie omnes sermones domini quos locutus
est ad eum in volumine libri. Et pre-
cepit ieremias baruch dicens. Ego
clausus sum nec valeo ingredi in domum
domini. Ingredere ergo tu et lege de volumi-
ne in quo scripsisti ex ore meo verba domini
audiente populo in domo domini in die ie-
iunii. insuper et audiente universo
iuda qui veniunt de civitatibus suis
leges eis si forte cadat oratio eorum in
conspectu domini, et revertatur unusquisque a
via sua pessima. quia magnus furor
et indignatio quam locutus est dominus adver-
sus populum hunc. Et fecit baruch filius
nerie iuxta omnia que preceperat ei ieremi-
as propheta legens ex volumine sermo-
nes domini in domo domini. Factum est autem in
anno quinto ioachim filii iosie re-
gis iuda in mense nono predicaverunt ie-
iunium in conspectu domini omni populo in ierusalem
et universe multitudini que confluxerat
de civitatibus iuda in ierusalem. Legitque
ex baruch volumine sermones iere-
mie in domo domini in gazophilacio ga-
marie filii saphan scribe in vestibulo
superiori in introitu porte nove domus
domini audiente omni populo. Cumque audisset
micheas filius gamarie filii saph-
an omnes sermones domini ex libro: descen-
dit in domum regis ad gazophilacium
scribe: et ecce ibi omnes principes sede-
bant. elisama scriba et dalaias
filius semeie et elnathan filius acho-
bor et gamarias filius saphan et sede-
chias filius ananie et universi prin-
cipes. et nuntiavit eis micheas omnia ver-
ba que audivit legente baruch ex vo-
lumine in auribus populi. Miserunt itaque
omnes principes ad baruch iudi filium
nathanie filii selemie filii chusi di-
centes. Volumen ex quo legisti au-
diente populo sume in manu tua et ve-
ni. Tulit ergo baruch filius nerie
volumen in manu sua et venit ad eos.
Et dixerunt ad eum. Sede et lege hec in au-
ribus nostris. Et legit baruch in auribus
eorum. Igitur cum audissent omnia verba ob-
stupuerunt unusquisque ad proximum su-
um: et dixerunt ad baruch. Nuntiare
debemus regi omnes sermones istos. Et
interrogaverunt eum dicentes. Indica no-
bis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex
ore eius. Dixit autem eis baruch. Ex ore
suo loquebatur quasi legens ad me omnes
sermones istos: et ego scribebam in volu-
mine cum atramento. Et dixerunt prin-
cipes ad baruch. Vade et abscondere
tu et ieremias: et nemo sciat ubi sitis.
Et ingressi sunt ad regem in atrium. Porro
volumen commendaverunt in gazophilaci-
o elisame scribe: et nuntiaverunt audien-
te rege omnes sermones istos. Misitque
rex iudi ut sumeret volumen. Qui tol-
lens illud de gazophilacio elisame scri-
be legit audiente rege et universis
principibus qui stabant circa regem.
Rex autem sedebat in domo hiemali

in mense nono, et posita erat arula
coram eo plena prunis. Cumque legis-
set Iudi tres paginas vel iiii. scidit
illud scalpello scribe, et proiecit in ignem
qui erat super arulam, donec consumeretur
omne volumen igni qui erat in arula. Et
non timuerunt neque sciderunt vestimen-
ta sua rex et omnes servi eius qui audi-
erunt universos sermones istos. Verum-
tamen Elnathan et Dalaias et Gamari-
as contradixerunt regi ne combureret li-
brum, et non audivit eos. Et precepit
rex Ieremiel filio Amelech et Sarai-
e filio Ezriel et Selemie filio Ab-
deel ut comprehenderent Baruch scri-
bam et Ieremiam prophetam. Abscondit
autem eos Dominus. Et factum est verbum Domini
ad Ieremiam postquam combusserat rex
volumen et sermones quos scripserat
Baruch ex ore Ieremie dicens: Rur-
sum tolle volumen aliud et scribe in e-
o omnes sermones priores qui erant
in volumine priore quod combussit Ioa-
chim rex Iuda. Et ad Ioachim regem
Iuda dices: Hec dicit Dominus: Tu com-
bussisti volumen illud dicens: Quare scripsis-
ti in eo annuntians: Festinus veniet
rex Babilonis et vastabit terram hanc
et cessare faciet ex illa hominem et iumen-
tum? Propter ea hec dicit Dominus contra Ioha-
chim regem Iuda: Non erit ex eo qui
sedeat super solium David, et cadaver
eius proicietur ad estum per diem et ad ge-
lu per noctem. Et visitabo contra eum
et contra semen eius et servos eius iniqui-
tates suas, et adducam super eos et super
habitatores Ierusalem et super viros Iu-
da omne malum quod locutus sum ad
eos, et non audierunt. Ieremias autem
tulit volumen aliud et dedit illud
Baruch filio Nerie scribe, qui scri-
psit in eo ex ore Ieremie omnes ser-
mones libri quem combusserat Ioachim
rex Iuda igni, et insuper additi sunt ser-
mones multo plures quam ante fuerant.

XXXVII

Et regnavit rex Sedechias filius
Iosie pro Iechonia filio Ioachim, quem
constituit regem Nabugodonosor rex Babi-
lonis in terra Iuda. Et non obedivit ipse et que
et servi eius et populus terre verbis Domini que lo-
cutus est in manu Ieremie prophete.
Et misit rex Sedechias Iuchal fili-
um Selemie et Sophoniam filium Maa-
sie sacerdotem ad Ieremiam prophetam di-
cens: Ora pro nobis Dominum Deum nostrum. Iere-
mias autem libere ambulabat in medio po-
puli; non enim miserant eum in custodiam
carceris. Igitur exercitus Pharaonis
egressus est de Egypto, et audientes Cha-
ldei qui obsidebant Ierusalem huiuscemo-
di nuntium recesserunt ab Ierusalem. Et fac-
tum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam
dicens: Hec dicit Dominus Deus Israel: Sic dicetis
regi Iuda qui misit vos ad me ad in-
terrogandum: Ecce exercitus Pharaonis qui e-
gressus est vobis in auxilium revertetur in terram
suam in Egyptum, et redient Chaldei et bel-
labunt contra civitatem hanc et capient
eam et incendent eam igni. Hec dicit Dominus:
Nolite decipere animas vestras dicentes: Eun-
tes abibunt et recedent a nobis Chaldei,
quia non abibunt. Sed et si percusseritis om-
nem exercitum Chaldeorum qui preliantur adver-
sum vos, et derelicti fuerint ex eis aliqui
vulnerati, singuli de tentorio suo con-
surgent et incendent civitatem hanc igni.
Ergo cum recessisset exercitus Chaldeorum
ab Ierusalem propter exercitum Pharaonis, egressus est
Ieremias de Ierusalem ut iret in terram Be-
niamin et divideret ibi possessionem in con-
spectu civium. Cumque pervenisset ad
portam Beniamin, erat ibi custos
porte per vices nomine Ierias filius Selemi-
e filii Ananie, et apprehendit Ieremi-

am prophetam dicens. Ad chaldeos profu
gis. Et respondit ieremias. Falsum est.
non fugio ad chaldeos. Et non audi
uit eum. sed comprehendit ieremiam
et adduxit eum ad principes. Quam ob
rem irati principes contra ieremiam
cesum eum miserunt in carcerem qui erat in
domo ionathan scribe. ipse enim prepo
suerat super carcerem. Itaque ingressus est
ieremias in domum laci et in ergastu
lum. et sedit ibi ieremias diebus mul
tis. Mittens autem rex sedechias tulit
eum et interrogauit in domo sua abscon
dite et dixit. Putas ne est sermo a
domino. Et dixit ieremias. Est. Et ait.
In manu regis babilonis tra
deris. Et dixit ieremias ad regem
sedechiam. Quid peccaui tibi et seruis tu
is et populo tuo quia misisti me in domo
carceris. Ubi sunt prophete uestri qui propheta
bant uobis et dicebant non ueniet rex
babilonis super uos et super terram hanc.
Nunc ergo audi obsecro domine mi rex. ua
leat deprecatio mea in conspectu tuo. et
ne me remittas in domum ionathe
scribe ne moriar ibi. Precepit ergo
rex sedechias ut traderetur ieremias
in uestibulum carceris. et ut daretur ei torta
panis cotidie excepto pulmento. do
nec consumerentur omnes panes de ciuita
te. Et mansit ieremias in uestibulo carceris.

XXXVIII
Audiuit autem saphatias
filius nathan et godolias filius fas
sur et iuchal filius selemie et fassur
filius melchie sermones quos ieremi
as loquebatur ad omnem populum dicens.
Hec dicit dominus. Quicumque manserit
in ciuitate hac morietur gladio et
fame et peste. qui autem profugerit ad
chaldeos uiuet. et erit anima eius sos
pes et uiuens. Hec dicit dominus. Tra
dendo tradetur ciuitas hec in manu exer

citus regis babilonis et capiet eam.
Et dixerunt principes regi. Rogamus
ut occidatur homo iste. De industria
enim dissoluit manus uirorum bel
lantium qui remanserunt in ciuita
te hac et manus uniuersi populi loquens ad e
os iuxta uerba hec. Siquidem homo hic non querit pa
cem populo huic sed malum. Et dixit rex
sedechias. Ecce ipse in manibus uestris est.
nec enim fas est regi uos quicquam negare.
Tulerunt ergo ieremiam et proiecerunt eum in la
cum elchie filii amelech qui erat
in uestibulo carceris et submiserunt iere
miam funibus in lacum in quo non erat aqua
sed lutum. Descendit itaque ieremias in ce
num. Audiuit autem abdemelech ethiops
uir eunuchus qui erat in domo regis
quod misissent ieremiam in lacum. porro
rex sedebat in porta beniamin. Egres
sus est abdemelech de domo regis et locu
tus est ad regem dicens. Domine mi rex
male fecerunt uiri isti omnia quecumque
perpetrauerunt contra ieremiam prophetam mit
tentes eum in lacum ut moriatur ibi fame.
Non enim sunt ultra panes in ciuitate.
Precepit itaque rex abdemelech ethi
opi dicens. Tolle tecum hinc triginta ui
ros et leua ieremiam prophetam de lacu an
te quam moriatur. Assumptis ergo abdeme
lech secum uiris ingressus est domum
regis que erat sub cellario. et tulit
inde ueteres pannos et antiqua uestimenta
que computruerant et submisit ea ad
ieremiam in lacum per funiculos. Dixitque
abdemelech ethiops ad ieremiam.
Pone ueteres pannos et hec scissa et
putrida sub cubito manuum tuarum et
super funes. Fecit ergo ieremias sic. Et ex
traxerunt ieremiam funibus et eduxe
runt eum de lacu. mansit autem ieremias
in uestibulo carceris. Et misit rex se
dechias et tulit ad se ieremiam prophetam

ad ostium tertium quod erat in domo domini.
Et dixit rex ad ieremiam. Interrogo e-
go te sermonem ne abscondas a me
aliquid. Dixit autem ieremias ad sedechiam.
Si annuntiavero tibi numquid non interficies
me. Et si consilium dedero non me audi-
es. Iuravit ergo rex sedechias iere-
miae clam dicens. Vivit dominus qui fecit no-
bis animam hanc si occidero te et si tradidero in
manus virorum istorum qui quaerunt animam tuam.
Et dixit ieremias ad sedechiam. Hec di-
cit dominus exercituum deus israel. Si profectus ex-
ieris ad principes regis babilonis vi-
vet anima tua et civitas haec non succendetur
igni et salvus eris tu et domus tua.
Si autem non exieris ad principes regis ba-
bilonis tradetur civitas haec in manus
chaldeorum et succendent eam igni et tu
non effugies de manu eorum. Et dixit rex
sedechias ad ieremiam. Sollicitus sum
propter iudeos qui transfugerunt ad chaldeos
ne forte tradar in manus eorum et illudant
mihi. Respondit autem ieremias et dixit ei. Non
te tradent. Audi queso vocem domini quam
ego loquor ad te et bene tibi erit et vivet
anima tua. Quod si nolueris egredi iste est
sermo quem ostendit mihi dominus. Et ecce omnes
mulieres que remanserunt in domo regis
iuda educentur ad principes regis babi-
lonis et ipse dicent. Seduxerunt te et
prevaluerunt adversum te viri pacifici tui.
demerserunt in ceno et lubrico pedes tu-
os et recesserunt a te. Et omnes uxores
tue et filii tui educentur ad chaldeos
et non effugies manus eorum sed in manu
regis babilonis caperis et civitatem
hanc comburet igni. Dixit ergo sedechi-
as ad ieremiam. Nullus sciat verba haec et
non morieris. Si autem audierint princi-
pes quia locutus sum tecum et venerint ad
te et dixerint tibi. Indica nobis quid locu-
tus sis cum rege ne celes nos et non te in-

terficiemus et quid locutus est tecum rex. di-
ces ad eos. Prostravi ego preces meas co-
ram rege ne me reduci iuberet in do-
mum ionathan et ibi morerer. Vene-
runt ergo omnes principes ad ieremiam et in-
terrogaverunt eum. et locutus est eis iuxta
omnia verba que preceperat ei rex et cessa-
verunt ab eo. Nichil enim fuerat audi-
tum. Mansit vero ieremias in vestibulo car-
ceris usque ad diem quo capta est ie-
rusalem.

Et factum est ut caperetur ieru- Iheru- XXXIX.
salem. Anno nono sedechie re-
gis iuda mense decimo venit nabu-
godonosor rex babilonis et omnis exercitus
eius ad ierusalem et obsidebant eam.
Undecimo autem anno sedechie mense
quarto die quinta mensis aperta est civi-
tas et ingressi sunt omnes principes regis
babilonis et sederunt in porta medi-
a. Neregel. sereser. semegar. na-
bu. sarsachim. Rapsares. neregel.
ser. sereser. Rebmab et omnes reli-
qui principes regis babilonis. Cumque
vidisset eos sedechias rex iuda et
omnes viri bellatores fugerunt. Et
egressi sunt nocte de civitate per vi-
am orti regis et per portam que erat
inter duos muros et egressi sunt ad viam
deserti. Persecutus est autem eos exercitus
chaldeorum et comprehenderunt sedechiam
in campo solitudinis iericontine
et captum adduxerunt ad nabugode-
nosor regem babilonis in reblata
que est in terra emath. et locutus
est ad eum iudicia. Et occidit
rex babilonis filios sedechie in re-
blatha in oculis eius. et omnes nobiles
iuda occidit rex babilonis. Oculos
quoque sedechie eruit et vinxit e-
um compedibus ut adduceretur in
babilonem. Domum quoque regis et
domum vulgi succenderunt chalde-

igni · et murum ierusalem subverterunt · et
reliquias populi que remanserant in civi
tate · et perfugas qui transfugerant ad e
um · et superfluos vulgi qui remanse
rant · transtulit nabuzardan ma
gister militum in babilonem · et de ple
be pauperum qui nichil penitus habebant · di
misit nabuzardan magister mili
tum in terra iuda · et dedit eis vineas et
cisternas in die illa · Preceperat autem
nabugodonosor rex babilonis de ieremia
nabuzardan magistro milicie dicens ·
Tolle eum et pone super eum oculos tuos
nichilque ei mali facias · sed ut volu
erit sic facies ei · Misit ergo nabuzar
dan princeps milicie et nabusez
ban et rapsares et neregel et sereser
et rebmag et omnes optimates regis
babilonis miserunt et tulerunt ie
remiam de vestibulo carceris · et tradi
derunt eum godolie filio aicham filii sa
phan ut intraret domum et habitaret
in populo · Ad ieremiam autem factus fuerat sermo
domini cum clausus esset in vestibulo carce
ris dicens · Vade et dic abdemelech
ethiopi dicens · Hec dicit dominus deus exer
cituum israel · Ecce ego inducam sermones
meos super civitatem hanc in malum et
non in bonum · et erunt in conspectu tuo in
die illa · et liberabo te in die illa ait dominus
et non traderis in manus virorum quos tu
formidas · sed eruens liberabo te et gla
dio non cades · sed erit tibi anima tua in sa
lutem · quia in me habuisti fiduciam
ait dominus ·

XL Sermo qui factus est ad ieremiam a do
mino postquam dimissus est ad
nabuzardan magistro milicie de
rama · quando tulit eum vinctum cathe
nis de medio omnium qui migrabant
de ierusalem et iuda · et ducebantur in babi
lonem · Tollens ergo princeps milicie
ieremiam · dixit ad eum · Dominus deus tuus
locutus est malum hoc super locum istum · et
adduxit · et fecit dominus sicut locutus est
quia peccastis domino · et non audistis voce
eius · et factus est vobis sermo hic · Nunc ergo ecce sol
vi te hodie de cathenis que sunt in mani
bus tuis · Si placet tibi ut venias me
cum in babilonem veni · et ponam oculos
meos super te · Si autem displicet tibi veni
re mecum in babilonem reside hic · Ecce om
nis terra in conspectu tuo · Quod elegeris et
quod placuerit tibi ut vadas illuc perge · et me
cum noli venire · sed habita apud god
oliam filium aicham filii saphan quem
prefecit rex babilonis civitatibus
iuda · Habita ergo cum eo in medio populi vel
quocumque placuerit tibi ut vadas vade · De
dit quoque ei magister milicie cibaria et
munuscula · et dimisit eum · Venit autem
ieremias ad godoliam filium aicham
in masphat · et habitavit cum eo in me
dio populi qui relictus fuerat in terra · Cumque
audissent omnes principes exercitus qui
dispersi fuerant per regiones ipsi et socii
eorum quod prefecisset rex babilonis go
doliam filium aicham terre · et quod commen
dasset ei viros et mulieres et parvulos
de pauperibus terre qui non fuerant transla
ti in babilonem · venerunt ad godoliam
in masphat · et ismael filius nathani
e · et iohannan et ionathan filii care
e · et sareas filius thanehumeth · et filii
ophi qui erant de nethophati · et iezo
nias filius maachati · ipsi et viri e
orum · Et iuravit eis godolias filius
aicham filii saphan et comitibus e
orum · dicens · Nolite timere servire c
haldeis · Habitate in terra et servite re
gi babilonis · et bene erit vobis · Ecce e
go habito in masphat ut respondeam
precepto chaldeorum qui mittuntur ad
nos · vos autem colligite vindemiam

vindemiam et oleum et congregate in vasis vestris et manete in urbibus vestris quas tenetis. Sed et omnes iudei qui erant in moab et in filiis amon et in ydumea et in universis regionibus, audito quod dedisset rex babilonis reliquias in iudea, et quod preposuisset super eos godoliam filium aicham filii saphan, reversi sunt inquam omnes iudei de universis locis ad que profugerant, et venerunt in terram iuda ad godoliam in masphat, et collegerunt vinum et messem multam nimis. Iohanan autem filius caree et omnes principes exercitus qui dispersi erant in regionibus, venerunt ad godoliam in masphat et dixerunt ei: Scito quod baalis rex filiorum amon misit ysmael filium nathanie percutere animam tuam. Et non credidit eis godolias filius aicham. Iohanan autem filius caree dixit ad godoliam seorsum in masphat loquens: Ibo et percutiam ysmael filium nathanie nullo sciente, nec interficiat animam tuam, et dissipentur omnes iudei qui congregati sunt ad te, et peribunt reliquie iude. Et ait godolias filius aicham ad iohanan filium caree: Noli facere verbum hoc; falsum enim tu loqueris de ysmael.

XLI. Et factum est in mense septimo venit ismael filius nathanie filii elysama de semine regali et optimates regis et x viri cum eo ad godoliam filium aicham in masphat, et comederunt panes simul in masphat. Surrexit autem ismahel filius nathanie et x viri qui erant cum eo et percusserunt godoliam filium aicham filii saphan gladio, et interfecerunt eum quem prefecerat rex babilonis terre. Omnes quoque iudeos qui erant cum godolia in masphat et caldeos qui reperti sunt ibi, et viros bellatores percussit ismael.

Secundo autem die postquam occiderat godoliam, nullo adhuc sciente, venerunt viri de sychem et de sylo et de samaria octoginta viri rasi barba et scissis vestibus et squalentes, munera et thus habebant in manu ut offerrent in domo domini. Egressus ergo ysmael filius nathanie in occursum eorum de masphat, incedens et plorans ibat. Cum autem occurrisset eis, dixit ad eos: Venite ad godoliam filium aicham. Qui cum venissent ad medium civitatis, interfecit eos ismael filius nathanie circa medium laci, ipse et viri qui erant cum eo. Decem autem viri reperti sunt inter eos qui dixerunt ad ysmael: Noli occidere nos, quia habemus thesauros in agro frumenti et ordei et olei et mellis. Et cessavit et non interfecit eos cum fratribus suis. Lacus autem in quem proiecerat ysmael omnia cadavera virorum quos percussit propter godoliam, ipse est quem fecit asa rex propter baasa regem israel; ipsum replevit ismael filius nathanie occisis. Et captivas duxit ismahel omnes reliquias populi qui erant in masphat, filias regis et universum populum qui remanserant in masphat, quos commendaverat nabuzardan princeps milicie godolie filio aicham. Et cepit eos ysmael filius nathanie et abiit ut transiret ad filios amon. Audivit autem iohanan filius caree et omnes principes bellatorum qui erant cum illo omne malum quod fecerat ismael filius nathanie, et assumptis universis viris profecti sunt ut bellarent adversum ismahel filium nathanie, et invenerunt eum ad aquas multas que sunt in gabaon. Cumque vidisset omnis populus qui erat cum ysmael iohanan filium caree

universosque principes bellatorum qui erant cum eo conversi sunt. Et reversus est omnis populus quem ceperat Ismael in Masphat reversusque abiit ad Iohanan filium Caree. Ismael autem filius Nathanie fugit cum octo viris a facie Iohanan et abiit ad filios Amon. Tulit ergo Iohanan filius Caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo universas reliquias vulgi quas reduxerat ab Ismahel filio Nathanie de Masphat postquam percussit Godoliam filium Aicham fortes viros ad prelium et mulieres et pueros et eunuchos quos reduxerat de Gabaon. Et abierunt et sederunt peregrinantes in Chamaam que est iuxta Bethleem ut pergerent et introirent Egyptum a facie Chaldeorum. Timebant enim eos quia percusserat Ismahel filius Nathanie Godoliam filium Aicham quem preposuerat rex Babilonis in terra Iuda.

XLII Et accesserunt omnes principes bellatorum et Iohanan filius Caree et Iezonias filius Iosie et reliquum vulgus a parvo usque ad magnum dixeruntque ad Ieremiam prophetam. Cadat oratio nostra in conspectu tuo et ora pro nobis ad Dominum Deum tuum pro universis reliquiis istis quia derelicti sumus pauci de pluribus sicut oculi tui nos intuentur. Et annuntiet nobis Dominus Deus tuus viam per quam pergamus et verbum quod faciamus. Dixit autem ad eos Ieremias propheta. Audivi ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum secundum verba vestra. Omne verbum quodcumque responderit mihi indicabo vobis nec celabo vos quicquam. Et illi dixerunt ad Ieremiam. Sit Dominus inter nos testis veritatis et fidei si non iuxta omne verbum in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos sic faciemus. Sive bonum est sive malum voci Domini Dei nostri ad quem mittimus te obediemus ut bene sit nobis cum audierimus vocem Domini Dei nostri. Cum ergo completi essent decem dies factum est verbum Domini ad Ieremiam. Vocavitque Iohanan filium Caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo et universum populum a minimo usque ad maximum et dixit ad eos. Hec dicit Dominus Deus Israel ad quem misistis me ut prosternerem preces vestras in conspectu eius. Si quiescentes manseritis in terra hac edificabo vos et non destruam plantabo et non evellam. Iam enim placatus sum super malo quod feci vobis. Nolite timere a facie regis Babilonis quem vos pavidi formidatis. Nolite eum metuere dicit Dominus quia vobiscum sum ego ut salvos vos faciam et eruam de manu eius. Et dabo vobis misericordias et miserebor vestri et habitare vos faciam in terra vestra. Si autem dixeritis vos non habitabimus in terra ista nec audiemus vocem Domini Dei nostri dicentes nequaquam sed ad terram Egypti pergemus ubi non videbimus bellum et clangorem tube non audiemus et famem non sustinebimus et ibi habitabimus propter hoc nunc audite verbum Domini reliquie Iuda. Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel. Si posueritis faciem vestram ut ingrediamini Egyptum et intraveritis ut ibi habitetis gladius quem vos formidatis ibi comprehendet vos in terra Egypti et fames pro qua estis solliciti adherebit vobis in Egypto et ibi moriemini. Omnesque viri qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur Egyptum ut habitent ibi morientur fame et gladio et peste. Nullus de eis remanebit nec effugiet a facie mali quod ego afferam super eos. Quia hec dicit Dominus exercituum Deus Israel. Sicut conflatus est furor meus et indignatio mea super habitatores Ierusalem sic conflabitur indignatio mea super vos cum ingressi fueritis Egyptum et eritis in iusiurandum et in stuporem

maledictum et obprobrium et neque
ultra videbitis locum istum. Verbum domini su-
per vos reliquie iuda. Nolite intrare egyp-
tum scientes scietis quia obtestatus sum vo-
bis hodie quia decepistis animas vestras. Vos
enim misistis me ad dominum deum vestrum
dicentes. Ora pro nobis ad dominum deum no-
strum et iuxta omnia quecumque dixerit tibi dominus deus noster
sic annunciabis nobis et faciemus.
Et annunciavi vobis hodie et non audi-
stis vocem domini dei vestri super universis pro qui-
bus misit me ad vos. Nunc ergo scientes
scietis quia gladio fame et peste mo-
riemini in loco ad quem voluistis intra-
re ut habitaretis ibi.

XLIII Factum est autem cum complesset ieremias
loquens ad populum universos sermones
domini dei eorum pro quibus miserat eum dominus
deus eorum ad illos omnia verba hec: dixit aza-
rias filius osie et iohanan filius ca-
ree et omnes viri superbi dicentes ad iere-
miam. Mendacium tu loqueris. Non misit
te dominus deus noster dicens. Ne ingrediamini
in egyptum ut habitetis illic. Sed baruch
filius nerie incitat te adversum nos
ut tradat nos in manibus chaldeorum et in-
terficiat nos et transduci faciat in babi-
lonem. Et non audivit iohanan
filius caree et omnes principes bellatorum
et universus populus vocem domini ut ma-
nerent in terra iuda. Sed tollens iohanan
filius caree et universi principes bella-
torum universos reliquiarum iuda qui
reversi fuerant de cunctis gentibus ad quas
fuerant ante dispersi ut habitarent in
terra iuda viros et mulieres parvulos et
filias regis et omnem animam quam reli-
querat nabuzardan princeps militie
cum godolia filio aicham filii saphan
et ieremiam prophetam et baruch filium ne-
rie: ingressi sunt terram egypti quia non
obedierunt voci domini et venerunt usque
ad thaphnis. Et factus est sermo domini ad
ieremiam in thaphnis dicens. Sume
in manu tua lapides grandes et abscon-
des eos in cripta que est sub muro la-
tericio in porta domus pharaonis in tha-
phnis cernentibus viris iudeis et di-
ces ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus is-
rael. Ecce ego mittam et assumam nabu-
godonosor regem babilonis servum meum et
ponam thronum eius super lapides istos
quos abscondi et statuet solium suum
super eos. Veniensque percutiet terram e-
gypti quos in mortem in mortem et quos
in captivitatem in captivitatem et quos
in gladio in gladio. Et succendet ig-
nem in delubris deorum egypti et combu-
ret ea et captivos ducet illos et ami-
cietur terra egypti sicut amicitur pas-
tor pallio suo et egredietur inde in pa-
ce et conteret statuas domus solis que sunt in
terra egypti et delubra deorum egypti com-
buret igni.

Verbum quod factum est ad ieremiam et XLIIII
ad omnes iudeos qui habitabant in ter-
ra egypti habitantes in magdalo et in
thaphnis et in memphis et in terra phatures
dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel.
Vos vidistis omne malum istud quod ad-
duxi super ierusalem et super omnes urbes iu-
da et ecce sunt deserte hodie et non est
in eis habitator propter maliciam quam fecerunt
ut me ad iracundiam provocarent et i-
rent ut sacrificarent et colerent deos alie-
nos quos nesciebant et illi et vos et patres
vestri. Et misi ad vos omnes servos me-
os prophetas de nocte consurgens mit-
tensque et dicens. Nolite facere verbum
abominationis huiusmodi. Et non au-
dierunt nec inclinaverunt aurem suam
ut converterentur a malis suis et non sa-
crificarent diis alienis. Et conflata est
indignatio mea et furor meus et succensa est

sa est in civitatibus Iuda et in plateis
Ierusalem et versae sunt in solitudinem et vas
titatem secundum diem hanc. Et nunc haec
dicit Dominus exercituum Deus Israel: Quare
vos facitis malum hoc grande contra
animas vestras ut intereat ex vobis vir et mu
lier parvulus et lactans de medio Iudae ne
relinquatur vobis quicquam residuum provo
cantes me in operibus manuum vestrarum sa
crificando diis alienis in terra Aegypti in
quam ingressi estis ut habitetis ibi et disperea
tis et sitis in maledictionem et in opprobrium
cunctis gentibus terrae. Numquid obliti estis
mala patrum vestrorum et mala regum Iu
da et mala uxorum eius et mala vestra et
mala uxorum vestrarum quae fecerunt in terra Iu
da et in regionibus Ierusalem? Non sunt mun
dati usque ad diem hanc et non timuerunt
et non ambulaverunt in lege Domini et in praecep
tis eius quae dedi coram vobis et coram patri
bus vestris. Ideo haec dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Ecce ego ponam faciem meam in
vobis in malum et disperdam omnem Iu
dam. Et assumam reliquias Iudae quae posu
erunt facies suas ut ingrederentur terram
Aegypti et habitarent ibi et consumentur
omnes in terra Aegypti; cadent in gladio
et in fame et consumentur a minimo us
que ad maximum. In gladio et fame
morientur et erunt in iusiurandum et in mi
raculum et in maledictionem et in opprobrium.
Et visitabo habitatores terrae Aegypti
sicut visitavi super Ierusalem in gladio et
fame et in peste. Et non erit qui effu
giat et sit residuus de reliquiis Iudae
qui vadunt ut peregrinentur in terra Ae
gypti ut revertantur in terram Iudae ad quam
ipsi elevant animas suas ut revertantur
et habitent ibi; non revertentur nisi qui fug
erint. Responderunt autem Ieremiae omnes viri sci
entes quod sacrificarent uxores eorum
diis alienis et universae mulieres quae

stabant multitudo grandis et omnis populus habi
tantium in terra Aegypti in Phatures dicentes:
Sermonem quem locutus es ad nos in nomine
Domini non audiemus ex te, sed facien
tes faciemus omne verbum quod egredietur
de ore nostro ut sacrificemus reginae caeli
et libemus ei libamina sicut fecimus nos et
patres nostri et reges nostri et principes nostri in
urbibus Iuda et in plateis Ierusalem; et satu
rati sumus panibus et bene nobis erat ma
lumque non vidimus. Ex eo autem tempore quo ces
savimus sacrificare reginae caeli et liba
re ei libamina, indigemus omnibus et gla
dio et fame consumpti sumus. Quod si nos
sacrificamus reginae caeli et libamus ei li
bamina, numquid sine viris nostris fecimus
ei placentas ad colendum eam et liba
mina ad libandum ei? Et dixit Ieremias
ad omnem populum adversum viros et adver
sum mulieres et adversum universam
plebem qui responderant ei verbum dicens: Num
quid non sacrificium quod sacrificastis in ci
vitatibus Iuda et in plateis Ierusalem vos
et patres vestri reges vestri et principes vestri et
populus terrae horum recordatus est Dominus et
ascendit super cor eius? Et non poterat
Dominus ultra portare propter malitiam studi
orum vestrorum et propter abominationes quas feci
stis. Et facta est terra vestra in desolationem
et in stuporem et in maledictum eo quod non sit
habitator sicut est dies haec. Propterea quod
sacrificaveritis idolis et peccaveritis Do
mino et non audieritis vocem Domini et in
lege et in praeceptis et in testimoniis eius
non ambulaveritis, ideo evenerunt
vobis mala haec sicut est dies haec. Di
xit autem Ieremias ad omnem populum et ad u
niversas mulieres: Audite verbum Domini
omnis Iuda qui estis in terra Aegypti. Haec
dicit Dominus exercituum Deus Israel dicens:
Vos et uxores vestrae locuti estis ore ves
tro et manibus vestris implestis dicentes:

factam vota vestra que vovistis ut
sacrificemus regine celi et libemus ei
libamina. Implestis vota vestra et o
pere perpetrastis ea. Ideo audite verbum domini
omnis iuda qui habitatis in terra egipti.
Ecce ego iuravi in nomine meo mag
no ait dominus quia nequaquam ultra nomen
meum vocabitur ex ore omnis viri iu
dei dicentis vivit dominus deus in omni ter
ra egipti. Ecce ego vigilabo super
eos in malum et non in bonum et consumen
tur omnes viri iuda qui sunt in terra egip
ti gladio et fame donec penitus consu
mantur. Et qui fugerint gladium
revertentur de terra egipti in terram iuda
viri pauci et scient omnes reliquie iu
da ingredientium terram egipti ut ha
bitent ibi cuius sermo compleatur
meus an illorum. Et hoc vobis signum ait dominus
quod visitem ego super vos in loco isto ut scia
tis quia vere complebuntur sermones
mei contra vos in malum. Hec dicit domi
nus. Ecce ego tradam pharaonem regem
egipti in manus inimicorum eius et in
manu querentium animam illius sicut
sedechiam tradidi regem iuda in
manu nabugodonosor regis babi
lonis inimici sui et querentis animam eius.

XLV.

Verbum quod locutus est ieremi
as propheta ad baruch filium neri
e cum scripsisset verba hec in libro de o
re ieremie anno quarto ioachim fili
i iosie regis iuda dicens. Hec dicit
dominus deus israel ad te baruch. Dixisti.
Ve misero michi quoniam addidit dominus
dolorem dolori meo. Laboravi in
gemitu meo et requiem non inveni.
Hec dices ad eum. Sic dicit dominus. Ecce
quos edificavi ego destruo et quos
plantavi ego evello et universam
terram hanc. Et tu queris tibi grandia. No
li querere quia ecce ego adducam
malum super omnem carnem ait dominus et
dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus
locis ad quecumque perrexeris.

XLVI.

Verbum domini quod factum est ad iere
miam prophetam contra gentes ad e
giptum adversum exercitum pharao
nis nechao regis egipti qui erat iuxta
flumen eufraten in charchamis quem
percussit nabugodonosor rex babilonis
in quarto anno ioachim filii iosie re
gis iuda. Preparate scutum et clipe
um et procedite ad bellum. Iungite e
quos et ascendite equites. state in gale
is polite lanceas induite vos loricis.
Quid igitur? Vidi ipsos pavidos et terga
vertentes. fortes eorum cesos. fugerunt con
citi nec respexerunt. terror undique
ait dominus. Non fugiat velox nec salva
ri se putet fortis. Ad aquilonem iuxta
flumen eufraten victi sunt et rue
runt. Quis est iste qui quasi flumen as
cendit et veluti fluviorum intumes
cunt gurgites eius. Egyptus flumi
nis instar ascendit et velud flumina
movebuntur fluctus eius et dicet. As
cendens operiam terram perdam civita
tem et habitatores eius. Ascendite e
quos et exultate in curribus et procedant
fortes ethiopia et libies tenentes scu
tum et lidii arripientes et iacientes sa
gittas. Dies autem ille domini dei exercitu
um dies ultionis ut sumat vindictam de
inimicis suis. Devorabit gladius
et saturabitur [et inebriabitur] sanguine eorum. Victi
ma enim domini exercituum in terra aquilo
nis iuxta flumen eufraten. Ascende
in galaad et tolle resinam virgo fili
a egipti. frustra multiplicasti me
dicamina. sanitas non erit [tibi]. Audierunt
gentes ignominiam tuam et ululatus tu
us replevit terram quia fortis im
pegit in fortem. ambo pariter conciderunt.

Verbum quod locutus est dominus ad
Ieremiam prophetam super eo quod
venturus esset Nabugodonosor rex Babilonis
XLVI et percussurus terram Egipti. Annunciate
Egipto et auditum facite in Magdalo
et resonet in Memphis et in Taphnis
dicite. Sta et prepara te quia devo-
rabit gladius ea que per circuitum tu-
um sunt. Quare computruit fortis
tuus? Non stetit quia dominus subvertit
eum. Multiplicavit ruentes ceci-
ditque vir ad proximum suum. Et di-
cent: Surge et revertamur ad populum nos-
trum et ad terram nativitatis nostre a
facie gladii columbe. Vocate no-
men Pharaonis regis Egipti tumul-
tum adduxit tempus. Vivo ego inquid
rex dominus exercituum nomen eius quia sicut
Thabor in montibus et sicut Carmelus
in mari veniet. Vasa transmigrationis
fac tibi habitatrix filia Egipti quia
Memphis in solitudinem erit et deseretur
inhabitabilis. Vitula elegans atque
formosa Egiptus stimulator ab a-
quilone veniet ei. Mercennarii quo-
que eius qui versabantur in medio eius quasi vi-
tuli saginati versi sunt et fugerunt
simul nec stare potuerunt quia dies
interfectionis eorum venit super eos tempus
visitationis eorum. Vox eius quasi eris so-
nabit quoniam cum exercitu properabunt et
securibus venient ei. Quasi ligna ce-
dentes succiderunt saltum eius ait dominus
qui supputari non potest. Multiplica-
ti sunt super locustas et non est eis
numerus. Confusa est filia Egip-
ti et tradita in manu populi aquilonis. Dixit
dominus exercituum deus Israel. Ecce e-
go visitabo super tumultum Alex-
andrie et super Pharaonem et super E-
giptum et super deos eius et super reges
eius et super Pharaonem et super eos qui con-
fidunt in eo. Et dabo eos in manus que-
rentium animam eorum et in manus Nabugodonosor
regis Babilonis et in manus servorum eius.
Et post hec habitabitur sicut in diebus pristi-
nis ait dominus. Et tu ne timeas serve
meus Iacob et ne paveas Israel quia
ecce ego salvum te faciam de longinquo
et semen tuum de terra captivitatis tue
et revertetur Iacob et quiescet et prospera-
bitur et non erit qui exterreat eum. Et
tu noli timere serve meus Iacob ait dominus
quia tecum ego sum. Quia consumam
ego cunctas gentes ad quas eieci te. Te
vero non consumam sed castigabo te
in iudicio nec quasi innocenti parcam tibi.
Quod factum est verbum domini ad Ieremiam XLVII
prophetam contra Palestinos antequam per-
cuteret Pharao Gazam. Hec dicit dominus. Ecce
aque ascendunt ab aquilone et erunt
quasi torrens inundans et operient terram et ple-
nitudinem eius urbem et habitatores
eius. Clamabunt homines et ululabunt
omnes habitatores terre a strepitu pom-
pe armatorum et bellatorum eius et a com-
motione quadrigarum eius et multitudine
rotarum eius. Non respexerunt patres filios
manibus dissolutis pro adventu diei
in quo vastabuntur omnes Philistiim
et dissipabitur Tyrus et Sidon cum omnibus
reliquis auxiliis suis. Depopulatus
est enim dominus Palestinos reliquias insule
Cappadocie. Venit calvitium super Ga-
zam, conticuit Ascalon et reliquie val-
lis earum. Usquequo concideris o mucro do-
mini usquequo non quiesces? Ingredere in vagi-
nam tuam refrigerare et sile. Quomodo
quiescet cum dominus preceperit ei adversum
Ascalonem et adversum maritimas
eius regiones ibique condixerit illi.
Hec dicit dominus exercituum deus Israel. XLVIII
Ve super Nabo quoniam vastata est
et confusa. Capta est Cariathiarim.

Confusa est. fortis & corruerunt. no
est ul' exultacō i moab. Contra ese
bon cogitauerunt malū. uenite & dis
pdamus eā de gente. Ergo silens cō
ticesces sequet' q̄ te gladius. Uox
clamoris de oronaim: uastitas & con
tritio magna. Contrita est mo
ab. Annunciate clamorē paruulis eius.
Per ascensū eni luith plorans ascen
det i fletu. quia i descensu orona
im: hostes ululatū contritionis audie
runt. Fugite saluate aīas uras & e
ritis q̄si mirice i deserto. Pro eo eni q̄d
hūisti fiduciā i munitōibȝ tuis
& i thesauris tuis. tu q̄ȝ capieris. & i
bit chamos i trāsmigrationē. sacer
dotes ei' & principes eius simul. Et ue
niet pdo ad omnē urbē & urbs nul
la saluabit' & pibunt ualles & dis
sipabunt' campestria. quia dixit dn̄s.
Date florem moab quia florens egre
dietur & deserte ciuitates eius erunt
inhabitabiles. Maledictus q̄ fa
cit opus dn̄i fraudulent' & male
dictus qui phibet gladiū suū a
sanguine. Fertilis fuit moab ab ado
lescentia sua & requieuit i fecib;
suis. nec trāsfusus est de uase i uas
& i trāsmigrationē n̄ abiit. iccō pmā
sit gustus eius i eo & odor ei' nō ē im
mutatus. Ppterea ecce dies ueniēt
dicit dn̄s & mittam ei ordinatores
& stratores lagunculaȝ & sternēt
eum & uasa eius exhaurient & la
genas eoȝ collident. & cōfundet'
moab a chamos: sicut cōfusa est do
mus isrl' a bethel i qua hēbat fidu
ciam. Quomodo dicitis fortes sumus
& uiri robustissimi ad pliandū?
Uastata est moab & ciuitates illi'
succenderunt & electi iuuenes eius
descenderunt i occisionē. ait rex dn̄s

exercituū nomen ei'. Ppe est interit'
moab ut ueniat & malū eius ue
locit' accurret nimis. Consolami
ni eū omnes q̄ estis i circuitu ei' & u
niuersi qui scitis nomē ei'. Dicite. Quo
mō confracta est uirga fortis baculus glo
riosus. Descende de gl'a & sede i siti habi
tacō filie dibon. quia uastator mo
ab ascendet ad te & dissipabit mu
nitōnes tuas. In uia sta & pspice
habitacō aroer. interroga fugientē
& eū q̄ euasit. dic qd accidit. Confu
sus est moab quia uictus est. Ulula
te & clamate. annūciate i arnon q̄
niam uastata est moab. & iudiciū
uenit ad terram campestrē sup hele
lon & sup iesa & sup mephaat & sup
dibon & sup nabo & sup domū deba
thaim & sup chariathaim & sup beth
gamul & sup bethmaon & sup cari
oth & sup bosra & sup omnes ciuitates
terre moab: que longe & q̄ ppe sunt.
Abscisum est cornu moab. & bra
chium eius contritum est ait dn̄s.
Inebriate eum quia contra dn̄m erec
tus est & allidet manū moab i uo
mitu suo. & erit i derisum & ipse. Fu
it eni i derisum tibi isrl' q̄si int' fures
reppertus esset. Ppter uba g' tua que ad
uersus illum locutus es captiuus du
ceris. Relinquite ciuitates & habi
tate i petra habitatores moab & es
tote q̄si columba nidificans i sum
mo ore foraminis. Audiuimus sup
biam moab. supbus est ualde. Subli
mitatē eius & arrogantiā & supbi
am & altitudinē cordis illi'. ego sci
o ait dn̄s iactanciā eius & q̄ nō sit
iuxta eam uirtus eius. nec iuxta q̄d pote
rat conata sit facere. Ideo sup moab
eiulabo & ad moab uniuersa al' eiulabo
clamabo. ad uiros muri fictilis

lamentantes de planctu Iazer plo
rabo te vinea mea Sabama. Propagi
nes tue transierunt mare usque ad ma
re Iazer pervenerunt. Super messem tu
am et vindemiam tuam predo irruit. Abla
ta est letitia et exultatio de Carme
lo et de terra Moab et vinum de torcula
ribus sustuli. Nequaquam calcator uve
solitum celeuma cantabit. De cla
more Esebon usque Eleale et Iasa dede
runt vocem suam a Segor usque ad Oro
naim vitulam conternantem. Aque
quoque Nemrim pessime erunt. Et auf
eram de Moab ait Dominus offerentem in excel
sis et sacrificantem diis eius. Propterea cor me
um ad Moab quasi tibia resonabit
et cor meum ad viros muri fictilis
dabit sonitum tibiarum. Quia plus fe
cit quam potuit ideo perierunt. Omne
enim caput calvitium et omnis barba ra
sa erit. In cunctis manibus colligatio
et super omne dorsum cilicium. Super omnia
tecta Moab et in plateis eius omnis planc
tus quoniam contrivi Moab sicut vas in
utile ait Dominus. Quomodo victa est et ulula
verunt. Quomodo deiecit cervicem Moab et
confusus est. Et erit Moab in derisum
et in exemplum omnibus in circuitu suo.
Hec dicit Dominus. Ecce quasi aquila evola
bit et extendet alas suas ad Moab
capta est Carioth et munitiones com
prehense sunt. Et erit cor fortium Mo
ab in die illa sicut cor mulieris partu
rientis. Et cessabit Moab esse populus
quoniam contra Dominum gloriatus est. Pavor et fo
vea et laqueus super te o habitator Mo
ab ait Dominus. Qui fugerit a facie pavo
ris cadet in foveam et qui conscenderit de
fovea capietur laqueo. Adducam e
nim super Moab annum visitationis eorum
ait Dominus. In umbra Esebon steterunt
de laqueo fugientes quia ignis egressus

est de Esebon et flamma de medio
Seon et devorabit partem Moab et ver
ticem filiorum tumultus. Ve tibi Moab
perisiti popule Chamos quia comprehensi sunt
filii tui et filie tue in captivitatem.
Et convertam captivitatem Moab in
novissimis diebus ait Dominus. Hucusque
iudicia Moab. Ad filios Amon.
Hec dicit Dominus. Numquid filii non sunt Israel XLIX
aut heres non est ei. Cur igitur heredi
tate possedit Melchom Gad et populus eius
in urbibus eius habitavit. Ideo ecce dies
veniunt dicit Dominus et auditum faciam super
Rabath filiorum Amon fremitum pre
lii et erit in tumulum dissipata. Filieque
eius succendentur igne et possidebit
Israel possessores suos ait Dominus. Ulula Ese
bon quoniam vastata est Hai. Clamate fi
lie Rabbath accingite vos ciliciis
plangite et circuite per sepes quoniam Melchom
in transmigrationem ducetur sacerdotes eius et prin
cipes eius simul. Quid gloriaris in vallibus.
Defluxit vallis tua filia delicata que
confidebas in thesauris tuis et dicebas.
Quis veniet ad me. Ecce ego induci
super te terrorem ait Dominus Deus exercituum ab omni
bus qui sunt in circuitu tuo. Et dispergemi
ni singuli a conspectu vestro nec erit qui con
greget fugientes. Et post hec reverti faciam
fugientes captivos filiorum Amon a
it Dominus. Ad Idumeam. Hec dicit Dominus exercituum.
Numquid non est ultra sapientia in Theman. Pe
riit consilium a filiis inutilis facta est sapientia
eorum. Fugite terga vertite descendite in
voraginem habitatores Dedan quoniam per
ditionem Esau adduxi super eum tempus visitatio
nis eius. Si vindemiatores venissent
super te non reliquissent racemum. Si fures
in nocte rapuissent quod sufficeret sibi. E
go vero discooperui Esau revelavi abscon
dita eius et celari non poterit. Vastatum
est semen eius et fratres eius et vicini eius

capitul

et non erit. Relinque pupillos tuos ego
eos faciam vivere: et viduae tuae in me
sperabunt. Quia haec dicit dominus: Ecce quibus
non erat iudicium ut biberent calicem
certe bibentes bibent: et tu quasi innocens
relinqueris? Non eris innocens, sed bibens
bibes. Quia per memetipsum iuravi,
dicit dominus, quod in solitudinem et in oppro-
brium et in desertum et in maledictionem erit
Bosra: et omnes civitates eius erunt in soli-
tudines sempiternas. Auditum audi-
vi a domino, et legatus ad gentes missus est: Con-
gregamini et venite contra eam, et consurga-
mus in proelium. Ecce enim parvulum dedi
te in gentibus, contemptibilem inter homines. Ar-
rogantia tua decepit te, et superbia cor-
dis tui: qui habitas in cavernis petrae, et ap-
prehendere niteris altitudinem collis. Cum
exaltaveris quasi aquila nidum tuum, inde
detraham te, dicit dominus. Et erit Idumaea
deserta: omnis qui transibit per eam, stu-
pebit, et sibilabit super omnes plagas eius.
Sicut subversa est Sodoma et Gomorra
et vicinae urbes eius, ait dominus: non habitabit
ibi vir, et non incolet eam filius hominis. Ecce
quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad
pulchritudinem robustam: quia subito currere
faciam eum ad illam. Et quis erit electus
quem praeponam ei? Quis enim similis mei? et quis
sustinebit me? Et quis est iste pastor
qui resistat vultui meo? Propterea au-
dite consilium domini, quod iniit de Edom, et co-
gitationes eius quas cogitabit de habitatori-
bus Theman: Si non deiecerint eos parvu-
li gregis, nisi dissipaverint cum eis habita-
culum eorum. A voce ruinae eorum commota
est terra: clamor in mari rubro audi-
tus est vocis eius. Ecce quasi aquila as-
cendet, et evolabit: et expandet alas
suas super Bosram: et erit cor fortium Idu-
maeae in die illa quasi cor mulieris parturi-
entis. Ad Damascum. Confusa est E-

math et Arphad: quia auditum pessimum
audierunt, turbati sunt: in mari sol-
licitudine quiescere non potuit. Dissoluta
est Damascus, versa est in fugam: tremor
apprehendit eam: angustia et dolores te-
nuerunt eam quasi parturientem. Quomodo de-
reliquerunt civitatem laudabilem, ur-
bem laetitiae? Ideo cadent iuvenes eius in
plateis eius: et omnes viri proelii conticescent
in die illa, ait dominus exercituum. Et succendam L
ignem in muro Damasci, et devorabit
moenia Benadad. Ad Cedar et ad reg-
na Asor, quae percussit Nabuchodonosor rex Ba-
bylonis. Haec dicit dominus: Surgite et ascendi-
te ad Cedar, et vastate filios orientis.
Tabernacula eorum et greges eorum capient: pel-
les eorum et omnia vasa eorum et camelos
eorum tollent sibi: et vocabunt super eos for-
midinem in circuitu. Fugite, abite
vehementer, in voraginibus sedete qui ha-
bitatis Asor, ait dominus: iniit enim contra
vos Nabuchodonosor rex Babylonis consilium, et cogi-
tavit adversum vos cogitationes. Con-
surgite et ascendite ad gentem quie-
tam et habitantem confidenter, ait dominus: Non
ostia, non vectes eis: soli habitant.
Et erunt cameli eorum in direptionem, et
multitudo iumentorum in praedam: et dis-
pergam eos in omnem ventum, qui sunt attonsi
in comam: et ex omni confinio eorum ad-
ducam interitum super eos, ait dominus. Et
erit Asor in habitaculum draconum, de-
serta usque in aeternum: non manebit i-
bi vir, nec incolet eam filius hominis. Quod factum
est verbum domini ad Ieremiam prophetam ad-
versum Elam in principio regni Sedechi-
e regis Iuda, dicens: Haec dicit dominus exercituum:
Ecce ego confringam arcum Elam, et
summam fortitudinem eorum. Et inducam
super Elam quattuor ventos a quattuor plagis cae-
li: et ventilabo eos in omnes ventos is-
tos: et non erit gens ad quam non perveniant

profugi elam. Et pavere faciam elam
coram inimicis suis et in conspectu que-
rentium animam eorum et adducam super eos
malum iram furoris mei dicit dominus. Et e-
mittam post eos gladium donec consumam
eos. Et ponam solium meum in elam et per-
dam inde reges et principes ait dominus. In
novissimis autem diebus reverti faciam
captivos elam dicit dominus.

L

Verbum quod locutus est dominus de babilo-
ne et de terra chaldeorum in manu ie-
remie prophete. Annuntiate in gentibus et au-
ditum facite levate signum predicate
et nolite celare. Dicite. Capta est
babilon confusus est bel victus est
marodach confusa sunt sculptilia
eorum superata sunt ydola eorum. quoniam as-
cendit contra eam gens ab aquilone que po-
net terram eius in solitudinem et non erit qui
habitet in ea ab homine usque ad pecus et mo-
ti sunt et abierunt. In diebus illis et in tempore
illo ait dominus venient filii israel ipsi et filii iu-
da simul ambulantes et flentes properabunt
et dominum deum suum querent. In syon et interroga-
bunt viam. huc facies eorum venient et ap-
ponentur ad dominum federe sempiterno quod
nulla oblivione delebitur. Grex perditus
factus est populus meus. pastores eorum se-
duxerunt eos. fecerunt que eos vagari
in montibus. De monte in collem transi-
erunt. obliti sunt cubilis sui. Omnes qui
invenerunt comederunt eos et hostes eorum
dixerunt. non peccavimus pro eo quod peccave-
runt domino decori iustitie et expectationi
patrum eorum domino. Recedite de medio
babilonis et de terra chaldeorum egredimini
et estote quasi edi ante gregem. Quoniam ecce
ego suscito et adducam in babilonem
congregationem gentium magnarum de terra a-
quilonis et preparabuntur adversus eam
et inde capietur. Sagitta eius quasi vi-
ri fortis interfectoris non revertetur
vacua. Et erit chaldea in predam. Omnes
vastantes eam replebuntur ait dominus. Quoniam
exultatis et magna loquimini diri-
pientes hereditatem meam. quoniam effusi
estis sicut vituli super herbam et mugi-
stis ut tauri. Confusa est mater vestra
nimis et adequata est pulveri que genu-
it vos. Ecce novissima erit in genti-
bus deserta invia et arens. Ab ira do-
mini non habitabitur sed redigetur tota in soli-
tudinem. Omnis qui transibit per babilonem
stupebit et sibilabit super universis pla-
gis eius. Preparamini contra babilonem
per circuitum. omnes qui tenditis arcum de-
bellate eam. Non parcatis iaculis quia do-
mino peccavit. Clamate adversus
eam ubique dedit manum. ceciderunt
fundamenta eius destructi sunt mu-
ri eius. quoniam ultio domini est. Ultionem
accipite de ea. sicut fecit sic facite
ei. Disperdite satorem de babilone
et tenentem falcem in tempore messis a facie gla-
dii columbe. Unusquisque ad populum suum
convertetur et singuli ad terram suam fugient.
Grex dispersus israel leones eiecerunt eum.
Primus comedit eum rex assur; iste no-
vissimus exossavit eum nabugodonosor rex
babilonis. Propterea hec dicit dominus exercituum deus israel.
Ecce ego visitabo regem babilonis et
terram eius sicut visitavi regem assur. et
reducam israel ad habitaculum suum et pas-
cetur carmelum et basan et in monte e-
phraim et galaad saturabitur anima eius.
In diebus illis et in tempore illo ait dominus que-
retur iniquitas israel et non erit et peccatum
iuda et non invenietur. quoniam propitius ero
eis quos reliquero. Super terram domina-
ntium ascende et super habitatores eius vi-
sita. Dissipa et interfice que post eos sunt
ait dominus et fac iuxta omnia que precepi tibi.
Vox belli in terra et contritio magna.
Quomodo confractus est et contritus

malleus universe terre? Quomodo versa est
in desertum babilon in gentibus? Il
laqueavi te et capta es babilon et nes
ciebas. inventa es et apprehensa quoniam do
minum provocasti. Aperuit dominus thesau
rum suum et protulit vasa ire sue. quoniam o
pus est domino deo exercituum in terra chaldeorum.
Venite ad eam ab extremis finibus.
aperite ut exeant qui conculcent eam.
Tollite de via lapides et redigite in
acervos et interficite eam nec sit quicquam
reliquum. Dissipate universos fortes
eius. descendant in occisionem. Ve eis quia ve
nit dies eorum tempus visitationis eorum. Vox
fugientium et eorum qui evaserunt de terra
babilonis ut annunciet in syon ultio
nem domini dei nostri. Ultionem templi eius. An
nunciate in babilone plurimis omnibus qui
tendunt arcum. Consistite adversum eam
per gyrum et nullus evadat. Reddite ei
secundum opus suum. iuxta omnia que fecit
facite illi. quia contra dominum erecta est.
adversus sanctum israel. Ideo cadent iu
venes eius in plateis eius. et omnes vi
ri bellatores eius conticescent in die
illa ait dominus. Ecce ego ad te superbe di
cit dominus deus exercituum. quia venit dies
tuus tempus visitationis tue. et cadet su
perbus et corruet et non erit qui suscitet eum.
Et succendam ignem in urbibus eius et de
vorabit omnia in circuitu eius. Hec dicit dominus
exercituum. Calumpniam sustinent filii israel
et filii iuda simul. Omnes qui ceperunt eos
tenent. nolunt eos dimittere. ~~eos~~
Redemptor eorum fortis dominus exercituum nomen e
ius. Iudicio defendet causam eorum ut exter
reat terram et commoveat habitatores
babilonis. Gladius ad chaldeos ait
dominus et ad habitatores babilonis et ad principes
et ad sapientes eius. Gladius ad divi
nos eius qui stulti erunt. gladius ad
fortes illius qui timebunt. Gladius
ad equos eius et ad currus eius et ad omne vulgus
quod est in medio eius. et erunt quasi mulie
res. Gladius ad thesauros eius qui
diripientur. Siccitas super aquas eius
erit et arescent. quia terra sculptilium est
et in portentis gloriatur. Propterea habitabunt
dracones cum fatuis ficariis et habita
bunt in ea struciones. et non habitabitur
ultra usque in sempiternum. nec exstruetur
usque ad generationem et generationem. Sicut subvertit deus
sodomam et gomorram et vicinas ur
bes eius ait dominus. Non habitabit ibi
vir nec incolet eam filius hominis. Ecce
populus venit ab aquilone et gens mag
na. et reges multi consurgent a finibus
terre. Arcum et scutum apprehendent.
crudeles sunt et immisericordes. Vox
eorum quasi mare sonabit. et super equos
ascendent sicut vir paratus ad prelium
contra te filia babilonis. Audivit
rex babilonis famam eorum. et dissolute
sunt manus eius. Angustia apprehendit
eum. dolor quasi parturientem. Ecce
quasi leo ascendet de superbia iordanis
ad pulcritudinem robustam. quia
subito currere eum faciam ad illam. Et
quis erit electus quem preponam ei? Quis
enim similis mei et quis sustinebit me?
Et quis est iste pastor qui resistat vul
tui meo? Propterea audite consilium
domini quod iniit contra adversum ba
bilonem et cogitationes eius quas cogi
tavit super terram chaldeorum. Nisi de
traxerint eos parvuli gregum. nisi dissi
patum fuerit cum ipsis habitaculum eo
rum. A voce captivitatis babilonis com
mota est terra. et clamor inter gentes au
LI
Hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo
super babilonem et super habi
tatores eius qui cor suum levaverunt con
tra me quasi ventum pestilentem. et mittam
in babilonem ventilatores et ven

tilabunt eam et demolientur terram e-
ius quoniam venerunt super eam undique in die
afflictionis eius. Non habitabit qui ten-
dat arcum suum et non ascendat lori-
catus. Nolite parcere iuvenibus eius
interficite omnem militiam eius. Et cadent
interfecti in terra Chaldeorum et vulnerati in re-
gionibus eius. Quoniam non fuit viduatus Israel
et Iuda a Deo suo Domino exercituum. Terra autem
eorum repleta est delicto a sancto Israel. Fugi-
te de medio Babylonis et salvet unus-
quisque animam suam. Nolite tacere super in-
iquitatem eius quoniam tempus ultionis est Domino
vicissitudinem ipse retribuet ei. Calix
aureus Babylon in manu Domini ine-
brians omnem terram. De vino eius bibe-
runt gentes et ideo commote sunt. Subito
cecidit Babylon et contrita est. Ululate
super eam. Tollite resinam ad dolorem eius
si forte sanetur. Curavimus Babylonem
et non est sanata. Derelinquamus eam et
eamus unusquisque in terram suam quoniam perve-
nit usque ad celos iudicium eius et elevatum
est usque ad nubes. Protulit Dominus iu-
stitias nostras. Venite et narremus
in Syon opus Domini Dei nostri. Acuite sa-
gittas implete pharetras. Susci-
tavit Dominus spiritum regum Medorum et contra
Babylonem mens eius ut perdat eam
quoniam ultio Domini est ultio templi sui. Su-
per muros Babylonis levate signum
augete custodiam. Levate custodes
preparate insidias quia cogitavit Dominus
et fecit quecumque locutus est contra habita-
tores Babylonis. Que habitas super
aquas multas locuples in thesauris ve-
nit finis tuus pedalis precisionis tu-
e. Iuravit Dominus exercituum per animam suam
quoniam replebo te hominibus quasi bruco et su-
per te celeuma cantabitur. Qui fecit ter-
ram in fortitudine sua preparavit
orbem in sapientia sua et prudentia sua

extendit celos. Dante eo vocem multi-
plicantur aque in celo. Qui levat nubes
ab extremo terre fulgura in pluviam fe-
cit et produxit ventum de thesauris
suis. Stultus factus est omnis homo a scien-
tia confusus est omnis conflator in sculpti-
li quia mendax conflatio eorum nec est spi-
ritus. Vana sunt opera et risu digna
in tempore visitationis sue peribunt. Non si-
cut hec pars Iacob quia qui fecit omnia ip-
se est et Israel sceptrum hereditatis eius
Dominus exercituum nomen eius. Collidis tu mihi va-
sa belli et ego collidam in te gentes et dis-
perdam in te regna et collidam in te e-
quum et equitem eius et collidam in te
currum et ascensorem eius et collidam in te
virum et mulierem et collidam in te senem et
puerum et collidam in te iuvenem et vir-
ginem et collidam in te pastorem et gregem
eius. Et collidam in te agricolam et iuga-
les eius et collidam in te duces et magi-
stratus. Et reddam Babyloni et cunctis
habitatoribus Chaldee omne malum
suum quod fecerunt in Syon in oculis vestris a-
it Dominus. Ecce ego ad te mons pestifer
ait Dominus qui corrumpis universam terram.
Et extendam manum meam super te et
evolvam te de petris et dabo te in mon-
tem combustionis. Et non tollent de
te lapidem in angulum et lapidem in fun-
damenta sed perditus in eternum eris ait Dominus.
Levate signum in terra clangite buc-
cina in gentibus sanctificate super eam gen-
tes annuntiate contra illam regibus Ararat
Menni et Ascenez. Numerate contra eam
Taphsar adducite equum quasi bru-
chum aculeatum. Sanctificate contra eam
gentes reges Medie duces eius et uni-
versos magistratus eius cunctamque terram
potestatis eius. Et commovebitur ter-
ra et conturbabitur quia evigilabit contra
Babylonem cogitatio Domini ut

Vocat celeumma quod est ... cantum
... quod nautis ... celeumma vocatur

ponat terram babilonis desertam
et inhabitabilem. Cessaverunt fortes ba-
bilonis a prelio. habitaverunt in presidiis.
devoratum est robur eorum et facti sunt
quasi mulieres. Incensa sunt tabernacula
eius. contriti sunt vectes eius. Currens ob-
viam currenti veniet. et nuntius obvi-
us nuntianti. ut annuntiet regi
babilonis quia capta est civitas eius
a summo usque ad summum. Et vada pre-
occupata sunt. et paludes incense sunt
igni. et viri bellatores conturbati sunt.
Quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Filia babi-
lonis quasi area tempus triture eius. adhuc
modicum et veniet tempus messionis eius.
Comedit me devoravit me na-
buchodonosor rex babilonis. reddidit me
quasi vas inane. absorbuit me quasi draco.
replevit ventrem suum teneritudine
mea et eiecit me. Iniquitas adversum
me et caro mea super babilonem dicit
habitatio syon. et sanguis meus super
habitatores chaldee dicit ierusalem.
Propterea hec dicit dominus. Ecce ego iudi-
cabo causam tuam et ulciscar ultionem tuam.
Et desertum faciam mare eius et sic-
cabo venam eius. Et erit babilon in
tumulos. habitatio draconum et stupor et
sibilus eo quod non sit habitator. Simul
ut leones rugient. excutient comas
velut catuli leonum. In calore e-
orum ponam potus eorum et inebriabo eos
ut sopiantur et dormiant somnum sem-
piternum. et non consurgant dicit dominus.
Deducam eos quasi agnos ad victimam
et quasi arietes cum hedis. Quomodo cap-
ta est sesac et comprehensa est incli-
ta universe terre. Quomodo facta est in stu-
porem babilon inter gentes. Ascendit
super babilonem mare multitudine
fluctuum eius operta est. Facte sunt ci-
vitates eius in stuporem. terra inha-

bitabilis et deserta. terra in qua nullus habi-
tet nec transeat per eam filius hominis. Et visi-
tabo super bel in babilone et eiciam quod ab-
sorbuerat de ore eius. et non confluent ad eum
ultra gentes. Siquidem et murus babilonis corruet.
Egredimini de medio eius populus meus. ut sal-
vet unusquisque animam suam ab ira furoris
domini. et ne forte mollescat cor vestrum et
timeatis auditum qui audietur in terra. et ve-
niet in anno auditio. Et post hunc annum
auditio et iniquitas in terra et dominator super
dominatorem. Propterea ecce dies veniunt et
visitabo super sculptilia babilonis. et omnis ter-
ra eius confundetur. et universi interfecti eius
cadent in medio eius. et laudabunt super ba-
bilonem celi et terre et omnia que in eis sunt. quia
ab aquilone venient ei predones ait dominus.
Et quomodo fecit babilon ut caderent occisi in
israel. sic de babilone cadent occisi in uni-
versa terra. Qui fugistis gladium venite
nolite stare. recordamini procul domini.
et ierusalem ascendat super cor vestrum. Confusi
sumus quia audivimus obprobrium. operuit
ignominia facies nostras. quia venerunt
alieni super sanctificationem domus domini. Propte-
rea ecce dies veniunt ait dominus. et visita-
bo super sculptilia eius. et in omni terra
eius mugiet vulneratus. Si ascenderit
babilon in celum et firmaverit in excelso
robur suum. a me venient vastatores
eius ait dominus. Vox clamoris de babilo-
ne et contritio magna de terra chaldeorum. quia
vastavit dominus babilonem et perdidit ex e-
a vocem magnam. et sonabunt fluctus
eius quasi aque multe. Dedit sonitum vox e-
orum. quia venit super eam id est super ba-
bilonem predo. Et apprehensi sunt for-
tes eorum. et emarcuit arcus eorum. quia for-
tis ultor dominus reddens retribuet. In-
ebriabo principes eius et sapientes eius et
sacerdotes eius. duces eius et magis-
tratus eius et fortes eius. Et dormient

soporē sempiternū: ⁊ nō expgiscent
aiṫ rex dn̄s exercituū nomē eius. Hec dicit dn̄s
exercituū. Murus babil' ille latissim' suf
fossione suffodiet' ⁊ porte ei' excelse
igni cōburent': ⁊ labores pplōz ad
nichilū ⁊ gentiū ī ignem erunt ⁊ dis
pibunt. Verbū qd̄ pcepit ieremias p
pha saraie filio nerie filii maasie
cū pgeret cū sedechia rege ī babilonē
ī āno quarto regni eī. Saraias aūt
erat princeps pphecie. Et scripsit iere
mias omne malū qd̄ uenturū erat
sup babilonē ī libro uno: oīa uba h̄
q̄ scripta sunt ɔ babilonē. Et dixit
ieremias ad saraiam. Cū ueneris ī
babilonē ⁊ uideris ⁊ legeris oīa uba h̄
dices. Dn̄e tu locutus es ɔ locū istū
ut dispderes eum ne sit q̄ ī eo habitet
ab hoīe usq; ad pecus: ⁊ ut sit ppetu
a solitudo. Cūq; cōpleueris legere
librū istū: ligabis ad eum lapidem
⁊ piecies illū ī medio eufraten ⁊ di
ces. Sic submergetur babilon ⁊ nō cōsur
get a facie afflictionis quā ego adduco
sup eā: ⁊ dissoluet'. Hucusq; uba ierē
·LII· Filius .xx. ⁊ unius āni erat sedechias
cū regnare cepisset: ⁊ undecim
ānis regnauit ī ierl'm: ⁊ nomē matris
eius amital filia ieremie de lobna
⁊ fecit malū ī oculis dn̄i: iuxta oīa que
fecerat ioachim. Quoniā furor dn̄i erat
ī ierl'm ⁊ ī iuda usq; pieceret eos a fa
cie sua. Et recessit sedechias a rege
babil'. Factū est aūt ī āno nono reg
ni eī ī mense decimo decima die mē
sis. uenit nabug' rex babil' ipse ⁊ oīs
exercitus eī aduersum ierl'm ⁊ obsede
runt eam: ⁊ edificauerūt ɔtra eā mu
nitiones ī circuitu: ⁊ fuit ciuitas obses
sa usq; ad undecimū ānū regni se
dechie. Mense aūt .iiii. nona die mē
sis obtinuit fames ciuitatē: ⁊ nō e

rat alimentū ppl'o terre. Et disrupta e
ciuitas: ⁊ oēs uiri bellatores eius
fugerūt: ⁊ egressi sunt de ciuitate p uiā
porte q̄ est inter duos muros ⁊ ducit
ad ortū regis chaldeis obsidentib;
urbem ī giro. Et abierunt p uiā
q̄ ducit ī heremū. Psecutus est aūt
exercitus chaldeoz regē: ⁊ apphenderūt
sedechiā ī deserto qd̄ est iuxta iericho
⁊ oīs comitatus eius diffugit ab e
o. Cūq; cōphendissent regē: adduxe
runt eū ad regē babil' ī reblatha q̄ est
ī tra emath: ⁊ locutus est ad eū iudici
a. Et iugulauit rex babil' filios se
dechie ī oculis eī. Sed ⁊ oīs principes iu
da occidit ī reblatha ⁊ oculos sedechi
e eruit: ⁊ uinxit eū cōpedibus: ⁊ addu
xit eū rex babil' ī babilonē: ⁊ posu
it eū ī domū carceris usq; ad diē
mortis eī. In mense aūt quinto deci
ma die mensis ipse est ānus nonus decimus
nabug' regis babil' uenit nabuzar
dan princeps milicie q̄ stabat cora
rege babil' ī ierl'm: ⁊ incendit domū
dn̄i ⁊ domū regis ⁊ oēs domos ierl'm
⁊ omnē domū magnā igne cōbus
sit. Et totū murū ierl'm p circui
tū destruxit cūctus exercitus chalde
oz q̄ erat cū magistro milicie. De pa
upib; aūt ppli ⁊ de reliquo uulgo qd̄
remanserat ī ciuitate ⁊ de pfugis
q̄ transfugerant ad regē babil' ⁊ cete
de multitudine transtulit nabuzar
dan princeps milicie. De paupib; ue
ro terre reliquit nabuzardan princeps
milicie uinitores ⁊ agricolas. Colū
nas quoq; ereas q̄ erant ī domo d
ni ⁊ bases ⁊ mare ereū q̄ erat
ī domo dn̄i cōfregerunt chaldei: ⁊ t
tulerunt omne es eoz ī babilonē. Et
lebetes ⁊ creagras ⁊ psalteria ⁊ phia
las ⁊ mortariola ⁊ oīa uasa ere

que in ministerio fuerant tulerunt. et ydri
as et thimiamateria et urceos et pel
ves et candelabra et mortariola et
ciathos. quotquot aurea aurea et quotquot
argentea argentea tulit et ma
gister militie. columpnas duas et mare
unum et vitulos xii. ereos qui erant sub
basibus quas fecerat rex salomon in do
mo domini. Non erat pondus eris omnium
vasorum horum. De columpnis autem. x. et
octo cubiti altitudinis erant in co
lumpna una. et funiculus xii. cubitorum
circuibat eam. Porro grossitudo eius
iiii. cubitorum. et intrinsecus cava erat.
et capitella super utramque erea. Altitudo
capitelli unius quinque cubitorum. et re
capitella ticula et mala granata super coronam
in circuitu omnia erea. Similiter
columpne secunde et malogranata. et
fuerunt malogranata nonaginta sex
dependentia. et omnia malogranata cen
tum retiaculis circumdabantur. Et tu
lit magister militie sarayam sacerdotem
primum. et sophoniam sacerdotem secundum. et
tres custodes vestibuli. et de civitate
tulit eunuchum unum qui erat prepositus
super viros bellatores. et septem viros de
hiis qui videbant faciem regis qui inven
ti sunt in civitate. et scribam principem
militum qui probabat tirones. et lx. vi
ros de populo terre qui inventi sunt in medio
civitatis. Tulit autem eos nabuzar
dan magister militie et duxit eos ad
regem babilonis in reblatha. et percussit
eos rex babilonis. et interfecit eos in rebla
tha in terra emath. et translatus est iuda
de terra sua. Iste est populus quem transtulit na
buchodonosor. In anno septimo iudeos tria mi
lia et xxiii. In anno octavodecimo
nabuchodonosor de ierusalem animas octingentas
xxx. duas. In anno vicesimo
tertio nabuchodonosor transtulit nabuzardan
magister militie iudeorum animas septinge
ntas xl. quinque. Omnes ergo anime iiii. milia
sexcente. Et factum est in xxx. vii. anno
transmigrationis ioachim regis iuda. xii.
mense vicesima quinta mensis. elevavit
evilmerodach rex babilonis ipso anno
regni sui caput ioachim regis iude. et
eduxit eum de domo carceris. et locutus
est cum eo bona. Et posuit thronum eius
super thronos regum qui erant post se in babi
lone. et mutavit vestimenta carceris
eius. et comedebat panem coram eo sem
per cunctis diebus vite sue. et cibaria ei ci
baria perpetua dabantur ei a rege babi
lonis statuta per singulos dies usque ad
diem mortis eius cunctis diebus vite eius.

Explicit propheta Ieremie.

Incipiunt lamentationes eiusdem.

Et factum est postquam in capti
vitatem ductus est israel. et ierusalem destru
cta est. sedit ieremias
propheta flens et planxit lamentatione hac in ie
rusalem et amaro animo suspirans et eiulans
dixit. Aleph. Quomodo sedet sola ci
vitas plena populo. facta est quasi vidua
domina gentium. Princeps provinciarum
facta est sub tributo. Beth. Plorans plo
ravit in nocte et lacrime eius in maxillis
eius. Non est qui consoletur eam ex omnibus ca
ris eius. Omnes amici eius spreverunt
eam et facti sunt ei inimici. Gimel. Mi
gravit iuda propter afflictionem et multitu
dinem servitutis. habitavit inter gentes. nec
invenit requiem. Omnes persecutores e
ius apprehenderunt eam inter angustias.
Deleth. Vie syon lugent eo quod non sint
qui veniant ad sollempnitatem. Omnes
porte eius destructe. sacerdotes eius ge
mentes. Virgines eius squalide. et ipsa
oppressa amaritudine. He. Facti sunt hos
tes eius in capite. inimici illius locuple

tati sunt: quia dominus locutus est super eam
propter multitudinem iniquitatum eius. Parvuli eius
ducti sunt in captivitatem, ante faciem tri-
bulantis. Vau. Et egressus est a filia
Syon omnis decor eius: facti sunt principes eius
velut arietes non invenientes pascu-
a: et abierunt absque fortitudine ante
faciem subsequentis. Zai. Et recor-
data est Ierusalem dierum afflictionis sue
et prevaricationis omnium desiderabilium
suorum, que habuerat a diebus antiquis, cum ca-
deret populus eius in manu hostili, et non esset
auxiliator: viderunt eam hostes
et deriserunt sabbata eius. Heth. Peccatum
peccavit Ierusalem, propterea instabilis facta est.
Omnes qui glorificabant eam spreverunt
illam, quia viderunt ignominiam eius:
ipsa autem gemens et conversa retrorsum.
Theth Sordes eius in pedibus eius, nec recor-
data est finis sui: deposita est ve-
hementer, non habens consolatorem. Vide
domine afflictionem meam, quoniam erectus
est inimicus. Ioth Manum suam misit hos-
tis ad omnia desiderabilia eius: quia vi-
dit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus
preceperas ne intrarent ecclesiam tuam. Caph
Omnis populus eius gemens et querens panem:
dederunt pretiosa queque pro cibo ad refocil-
landam animam. Vide domine et considera
quoniam facta sum vilis. Lamech O vos omnes
qui transitis per viam, attendite et vide-
te si est dolor sicut dolor meus: quoniam vin-
demiavit me ut locutus est dominus in
die furoris sui. Mem De excelso
misit ignem in ossibus meis, et erudi-
vit me: expandit rete pedibus
meis, convertit me retrorsum: posuit me
desolatam, tota die merore confectam.
Nun Vigilavit iugum iniquitatum
mearum: in manu eius convolute sunt, et impo-
site collo meo: infirmata est virtus
mea: dedit me dominus in manu de qua non
potero surgere. Samech Abstulit dominus
omnes magnificos meos de medio me-
i: vocavit adversum me tempus ut contereret
electos meos. Ayn Torcular calcavit dominus
virgini filie Iuda. Phe Idcirco ego
plorans, et oculus meus deducens aquam: quia
longe factus est a me consolator, convertens
animam meam: facti sunt filii mei perditi, quo-
niam invaluit inimicus. Phe Expandit
Syon manus suas, non est qui consoletur eam.
Mandavit dominus adversum Iacob in circui-
tu eius hostes eius: facta est Ierusalem quasi pollu-
ta menstruis inter eos. Sade Iustus est
dominus, quia os eius ad iracundiam provoca-
vi. Audite obsecro universi populi, et vi-
dete dolorem meum: virgines mee et
iuvenes mei abierunt in captivitatem.
Coph Vocavi amicos meos, et ipsi de-
ceperunt me: sacerdotes mei et senes
mei in urbe consumpti sunt: quia quesierunt cibum
sibi ut refocillarent animam suam. Res Vi-
de domine quoniam tribulor, venter meus conturba-
tus est: subversum est cor meum in memet
ipsa, quoniam amaritudine plena sum. Fo-
ris interficit gladius, et domi mors
similis est. Sin Audierunt quia ingemisco e-
go, et non est qui consoletur me. Omnes inimi-
ci mei audierunt malum meum, letati sunt
quia tu fecisti. Adduxisti diem consola-
tionis, et fient similes mei. Tau Ingredi-
atur omne malum eorum coram te: et vindemia
eos sicut vindemiasti me propter
omnes iniquitates meas. Multi enim gemitus
mei, et cor meum merens. Aleph II
Quomodo obtexit caligine in furo-
re suo dominus filiam Syon, proiecit de ce-
lo terram inclitam Israel, et non est recorda-
tus scabelli pedum suorum in die furo-
ris sui. Beth Precipitavit dominus nec pe-
percit omnia speciosa Iacob: destruxit in fu-
rore suo munitiones virginis Iu-
da: deiecit in terram, polluit regnum

principes eius. Gimel. Confregit in ira furoris sui omne cornu israel; avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici; et succendit in iacob quasi ignem flamme devorantis in giro. Deleth. Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis, et occidit omne quod pulchrum erat visu in tabernaculo filie syon; effudit quasi ignem indignationem suam. He. Factus est dominus velut inimicus; precipitavit israel, precipitavit omnia menia eius; dissipavit munitiones eius, et replevit in filia iuda humiliatum et humiliatam. Vau. Et dissipavit quasi ortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum. Oblivioni tradidit dominus in syon festivitatem et sabbatum, et in obprobrium et in indignationem furoris sui regem et sacerdotem. Zai. Repulit dominus altare suum, maledixit sanctificationi sue; tradidit in manus inimici muros turrium eius; vocem dederunt in domo domini sicut in die sollempni. Heth. Cogitavit dominus dissipare murum filie syon; tetendit funiculum suum, et non avertit manum suam a perditione; luxitque antemurale, et murus pariter dissipatus est. Theth. Defixe sunt in terra porte eius; perdidit et contrivit vectes eius; regem eius et principes eius in gentibus: non est lex, et prophete eius non invenerunt visionem a domino. Ioth. Sederunt in terra, conticuerunt senes filie syon; consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis; abiecerunt in terram capita sua virgines iuda. Caph. Defecerunt pre lacrimis oculi mei, conturbata sunt viscera mea; effusum est in terra iecur meum super contritione filie populi mei, cum deficeret parvulus et lactens in plateis oppidi. Lamech. Matribus suis dixerunt: Ubi est triticum et vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis, cum

exalarent animas suas in sinu matrum suarum. Mem. Cui comparabo te, vel cui assimilabo te, filia ierusalem? Cui exequabo te et consolabor te, virgo filia syon? magna velut mare contritio tua: quis medebitur tui? Nun. Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam provocarent; viderunt autem tibi assumptiones falsas et eiectiones. Samech. Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam; sibilaverunt et moverunt caput suum super filiam ierusalem: Hecine est urbs perfecti decoris, gaudium universe terre? Ayn. Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui; sibilaverunt et fremuerunt dentibus, et dixerunt: Devorabimus; en ista est dies quam expectabamus; invenimus, vidimus. Phe. Fecit dominus que cogitavit, complevit sermonem suum, quem preceperat a diebus antiquis; destruxit et non pepercit, et letificavit super te inimicum, et exaltavit cornu hostium tuorum. Sade. Clamavit cor eorum ad dominum super muros filie syon: Deduc quasi torrentem lacrimas per diem et noctem; non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui. Coph. Consurge, lauda in nocte, in principio vigiliarum; effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum domini; leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum. Res. Vide, domine, et considera quem vindemiaveris ita: ergo ne comedent mulieres fructum suum, parvulos ad mensuram palme? si occiditur in sanctuario domini sacerdos et propheta? Sen. Iacuerunt in terra foris senex et puer; virgines mee et iuvenes mei ceciderunt in gladio; interfecisti in die furoris tui; percussisti nec misertus es.

Tau Vocasti quasi ad diem sollempnem
qui terrerent me de circuitu, et non fuit
in die furoris domini qui effugeret et reli
ctus esset. Quos educavi et enutrivi, inimi
cus meus consumpsit eos. Aleph
III. Ego vir videns paupertatem meam
in virga indignationis eius. Aleph Me
minavit et adduxit in tenebras et
non in lucem. Aleph Tantum in me ver
tit et convertit manum suam tota die.
Beth Vetustam fecit pellem meam et
carnem meam, contrivit ossa mea. Be
th Edificavit in gyro meo et circumdedit
me felle et labore. Beth In tenebro
sis collocavit me quasi mortuos sem
piternos. Gimel Circumedificavit
adversum me ut non egrediar; aggra
vavit compedem meum. Gimel Sed et
cum clamavero et rogavero, exclusit
orationem meam. Gimel Conclusit vias
meas lapidibus quadris; semitas me
as subvertit. Deleth Ursus insidians
factus est mihi, leo in absconditis. Deleth
Semitas meas subvertit et confregit
me, posuit me desolatam. Deleth Te
tendit arcum suum et posuit me quasi
signum ad sagittam. He Misit in renibus
meis filias pharetre sue. He Factus sum in
derisum omni populo meo, canticum eorum to
ta die. Replevit me amaritudini
bus, inebriavit me absinthio. Vau Et
fregit ad numerum dentes meos, ciba
vit me cinere. Et repulsa est anima mea,
oblitus sum bonorum. Et dixi: Periit finis
meus et spes mea a domino meo deo. Zai
Recordare paupertatis et transgressionis
mee, absinthii et fellis. Memoria me
mor ero, et tabescet in me anima mea. Hec
recolens in corde meo, ideo sperabo in eo.
Heth Misericordie domini multe, quia non de
fecimus, quia non defecerunt miserationes eius. Novi dilu
culo, multa est fides tua. Pars mea dominus

quia non sumus consumpti

dixit anima mea; propterea expectabo eum.
Teth Bonus est dominus sperantibus in eum, anime
querenti illum. Bonum est prestolari cum silen
tio salutare dei. Bonum est viro cum por
taverit iugum ab adolescentia sua. Ioth
Sedebit solitarius et tacebit, quia leva
vit se super se. Ponet in pulvere os suum,
si forte sit spes. Dabit percutienti se
maxillam, saturabitur obprobriis. Caph Quia
non repellet in sempiternum dominus. Quia si ab
iecit, et miserebitur secundum multitudi
nem misericordiarum suarum. Non enim humiliavit
ex corde suo et abiecit filios hominum.
Lamech Ut contereret sub pedibus suis
omnes vinctos terre. Ut declinaret iudi
cium viri in conspectu vultus altissimi,
ut perverteret hominem in iudicio suo, dominus
ignoravit. Mem Quis est iste qui dixit
ut fieret domino non iubente? Ex ore al
tissimi non egredientur nec bona nec
mala. Quid murmuravit homo vivens, vir
pro peccatis suis? Nun Scrutemur vias
nostras et queramus et revertamur ad dominum. Le
vemus corda nostra cum manibus ad dominum in celos. Nos
inique egimus et ad iracundiam provocavimus;
idcirco tu inexorabilis es. Samech
Operuisti in furore et percussisti nos; occi
disti nec pepercisti. Opposuisti nubem
tibi ne transeat oratio. Eradicationem et ab
iectionem posuisti me in medio populorum.
Phe Aperuerunt super me os suum omnes inimi
ci. Formido et laqueus facta est nobis vati
cinatio et contritio. Divisiones aquarum de
duxit oculus meus in contritione filie populi
mei. Ain Oculus meus afflictus est nec
tacuit, eo quod non esset requies, donec
respiceret et videret dominus de celis. Oculus
meus depredatus est animam meam in cunctis
filiabus urbis mee. Sade Venatione
ceperunt me quasi avem inimici mei
gratis. Lapsa est in lacum vita
mea, et posuerunt lapidem super me.

Inundaverunt aque super caput meum. dixi pe-
rii. Coph Invocavi nomen tuum domine
de lacu novissimo. Vocem meam au-
disti ne avertas aurem tuam a sin-
gultu meo et clamoribus. Appropinquasti
in die quo invocavi te; dixisti ne ti-
meas. Res Iudicasti domine causam ani-
me mee, redemptor vite mee. Vidisti do-
mine iniquitatem eorum adversum me; iu-
dica iudicium meum. Vidisti omnem
furorem, universas cogitationes adversum
me. Sin Audisti opprobrium eorum domine,
omnes cogitationes eorum adversum me.
Labia insurgentium mihi et meditatio-
nes eorum adversum me tota die. Ses-
sionem eorum et resurrectionem eorum vi-
de; ego sum psalmus eorum. Tau
Reddes eis vicem domine iuxta opera ma-
nuum suarum. Dabis eis scutum cordis
laborem tuum. Persequeris in furore
et conteres eos sub celis domine. Aleph
Quomodo obscuratum est aurum, mu-
tatus est color optimus; dispersi
sunt lapides sanctuarii in capite omni-
um platearum. Beth Filii Syon in-
cliti et amicti auro primo, quomodo re-
putati sunt in vasa testea opus ma-
nuum figuli. Gimel Sed et lamie
nudaverunt mammam, lactaverunt ca-
tulos suos; filia populi mei crudelis quasi
struthio in deserto. Deleth Adhesit
lingua lactentis ad palatum eius in si-
ti; parvuli petierunt panem et non erat
qui frangeret eis. He Qui vescebantur
voluptuose interierunt in viis; qui nu-
triebantur in croceis amplexati sunt
stercora. Vau Et maior effecta est
filie iniquitas populi mei peccato Sodomorum,
que subversa est in momento et non cepe-
runt in ea manus. Zain Candidio-
res nazarei eius nive, nitidiores
lacte, rubicundiores ebore antiquo,
saphiro pulchriores. Heth Denigrata est
super carbones facies eorum et non sunt co-
gniti in plateis; adhesit cutis eorum os-
sibus, aruit et facta est quasi lignum. Teth
Melius fuit occisis gladio quam inter-
fectis fame, quoniam isti statim mortui
sunt; isti extabuerunt consumpti ab sterili-
tate terre. Ioth Manus mulierum mise-
ricordium coxerunt filios suos; facti
sunt cibus earum in contritione filie populi me-
i. Caph Complevit dominus furorem suum,
effudit iram indignationis sue, et suc-
cendit ignem in Syon et devoravit fun-
damenta eius. Lameth Non crediderunt re-
ges terre et universi habitatores orbis
quoniam ingrederetur inimicus per portas Ierusalem. hostis
Mem Propter peccata prophetarum eius et iniqui-
tates sacerdotum eius qui effuderunt in
medio eius sanguinem iustorum. Nun
Erraverunt ceci in plateis, polluti sunt in
sanguine; cumque non possent, ingredi
tenuerunt lacinias suas. Samech Re-
cedite polluti, clamaverunt eis, re-
cedite, abite, nolite tangere. Iurga-
ti quippe sunt et commoti; dixerunt
inter gentes non addet ultra ut habitet
in eis. Ayn Facies domini divisit eos, non
addet ut respiciat eos; facies sacer- — lamia est monstrum habens humanam faciem et corpus bestiale
dotum non erubuerunt, neque senum mi-
serti sunt. Phe Cum adhuc subsiste-
remus defecerunt oculi nostri ad auxili-
um nostrum vanum, cum respiceremus atten-
ti ad gentem que salvare non poterat.
Sade Lubricaverunt vestigia nostra
in itinere platearum nostrarum; appropinqua-
vit finis noster, completi sunt dies nostri
quia venit finis noster. Coph Velociores
fuerunt persecutores nostri aquilis celi;
super montes persecuti sunt nos, in deser-
to insidiati sunt nobis. Res Spiritus o-
ris nostri christus dominus captus est in peccatis
nostris, cui diximus: In umbra tua vi-

uem⁹ i gētib; Sin. Gaude ⁊ letare
filia edom que hitas i tra us. Ad te
quoq; puemet calix ⁊ inebriabis atq;
nudabis. Thau. Completa est iniq-
tas tua filia syon: nō addet ultra ut
trāsmigret te. Visitauit iniquita-
tem t. filia edom: discoopuit pec-
cata tua. Oratio ieremie
V Recordare dn̄e quid acciderit
nob. intuere ⁊ respice obpbri-
um nrm̄. Hereditas nr̄a uersa est
ad alienos: dom⁹ nr̄e ad extraneos.
Pupilli fci sum⁹ absq; patre: matres
nr̄e q̄si uidue. Aquā nr̄am pecunia bi-
bim⁹: ligna nr̄a precio cōparauim⁹.
Ceruicib; minabam̄: lassis nō daba-
t̄ requies. Egypto dedim⁹ manū ⁊
assiriis: ut saturarem̄ pane. Pr̄es nr̄i
peccauerūt ⁊ nō sūt: ⁊ nos aūt iniquita-
tes eorū portauim⁹. Serui dn̄ati sūt
nr̄i: nō fuit q̄ nos redimeret de ma-
nu eorū. In aīab; nr̄is afferebam⁹
panē nob. a facie gladii i deserto.
Pellis nr̄a q̄si clibanus exusta ē: a fa-
cie tempestatū famis. Mulieres in
syon humiliauerūt: ⁊ uirgines i ciuita-
tib; iuda. Principes manu suspēsi
sūt: facies senū nō erubuerūt. Ad-
olescentib; impudice abusi sūt: et
pueri i ligno corruerūt. Senes de
portis defecerūt: iuuenes de choro
psallentiū. Defecit gaudiū cordis
nr̄i: uersus est i luctū chorus nr̄. Ce-
cidit corona capitis nr̄i: ue nob.
q̄a peccauim⁹. Pp̄terea mestū fcm̄ ē
cor nr̄m: ideo contenebrati sūt
oculi nr̄i. Pp̄t montē syon q̄a dis-
pdit: uulpes ambulauerūt i eo. Tu aūt
dn̄e i etnū pmanebis: soliū tuū
i gnatiōn ⁊ gnatiōnē. Qr̄ i ppetuū
obliuisceris nr̄i: derelinques nos i lon-
gitudinē dierū? Cōuerte nos dn̄e

ad te ⁊ cōuertem̄: innoua dies nr̄os sicut
a pricipio. Sed piciens repulisti nos:
iratus es contra nos uehementer.
Liber iste q̄ Plog⁹ beati ieronimi
baruch noīe p- i librū baruch
notatur: i hebreo canone proph…
nō hr̄tur. s; tm̄ i uulgata
editiōe. Similiter ⁊ epl̄a ieremie pphe-
Ppt noticiā aūt legenciū h̄ scripta
sūt: q̄a multa de xp̄o nouissimis q; tp̄ib;
indicat. Explicit plog⁹. Incipit
Et h̄ ūba libri baruch
q̄ scripsit baruch fili⁹ ne-
rie filii maasie filii se-
dechie filii sedei filii helchie i babilo-
nia i anno quīto i sep-
tima die mēsis i tp̄e quo ceperūt cal-
dei ierlm̄ ⁊ succenderūt eam igni.
Et legit baruch ūba libri h̄ ad au-
res iechonie filii ioachim regis iuda
⁊ ad aures uniūsi ppli uenien-
tis ad librū ⁊ ad aures potentiū filio-
rū regū iuda ⁊ ad aures pr̄sbitorū
⁊ ad aures ppl̄i a minimo usq; ad
maximū eorū i babilonia habitan-
tiū ad flumen sudi. Qui audien-
tes plorabant ⁊ ieiunabāt ⁊ ora-
bant i cōspectu dei. Et college-
rūt pecuniā scd̄m qd̄ potuit u-
nusquisq; man⁹ ⁊ miserūt i ierlm̄
ad ioachim filiū helchie filii sa-
lom sacerdotem ⁊ ad reliquos
sacerdotes ⁊ ad oēm pp̄lm q̄ inuen-
ti sunt cū eo i ierl̄m. Et cū ac-
ciperet uasa templi dei q̄ ablata
fuerant de tēplo reuocare i terrā
iuda decima die mēsis siuan ua-
sa argentea q̄ fecit sedechias fili⁹
iosie rex iuda. Posteaq̄ cepit na-
bug rex babil. ieconiā ⁊ principes ⁊ cunc-
tos potentes ⁊ pp̄lm terre ab ierlm̄ ⁊ dux-
it eos i babiloniam uinctos.

Ecce misimus ad vos pecunias de qui-
bus emite holocaustomata et thus et fa-
cite manna et offerte pro peccato ad aram
domini dei nostri et orate pro vita nabugo-
donosor regis babilonis et pro vita balthasar filii
eius ut sint dies ipsorum sicut dies celi
super terram. Et det deus virtutem nobis et
illuminet oculos nostros ut vivamus
sub umbra nabugodonosor regis babilonis et
sub umbra balthasar filii eius et ser-
viamus eis multis diebus et inveniamus
gratiam in conspectu eorum. Et pro nobis ipsis
orate ad dominum deum nostrum quia
peccavimus domino deo nostro et non est aversus
furor eius a nobis usque in hunc diem. Et le-
gite librum istum quem misimus ad vos
recitari in templo domini in die solempni et
in die oportuno et dicetis. Domino deo nostro iu-
stitia nobis autem confusio faciei nostre sicut
est dies hec omni iuda et habitatoribus
in ierusalem regibus nostris et principibus nostris et
sacerdotibus nostris et prophetis nostris et pa-
tribus nostris. Peccavimus ante dominum deum nostrum
et non credidimus diffidentes in eum et non
fuimus subiectibiles illi et non obaudivimus
in vocem dei nostri ut ambularemus in man-
datis eius que dedit nobis a die qua
eduxit nos et patres nostros de terra egip-
ti usque in hunc diem eramus incre-
dibiles ad dominum deum nostrum et dissipa-
ti recessimus ne audiremus vocem
ipsius. Et adheserunt nobis multa
mala et maledictiones que constituit
dominus moysi servo suo qui eduxit patres
nostros de terra egipti dare nobis terram
fluentem lac et mel sicut hodierna
die. Et non audivimus vocem domini
dei nostri secundum omnia verba prophetarum quos
misit ad nos et ivimus unusquisque
ad sensum cordis nostri maligni operari
diis alienis facientes mala
ante oculos domini dei nostri.

Propter quod statuit dominus deus · II ·
noster verbum suum quod locutus est
ad nos et ad iudices nostros qui iudica-
verunt israel et ad reges nostros et ad princi-
pes nostros et ad omnem israel et iu-
dam ut adduceret dominus super nos mala
magna que non sunt facta sub celo quem ad-
modum facta sunt in ierusalem secundum que
scripta sunt in lege moysi ut man-
ducaret homo carnes filii sui et car-
nes filie sue. Et dedit nos sub ma-
nu regum omnium qui sunt in circuitu nostro
in improperium et desolationem in omnibus
populis quos nos dispersit dominus et facti sunt
subtus et non supra quia peccavimus do-
mino deo nostro non obaudiendo vo-
ci ipsius. Domino deo nostro iustitia no-
bis autem et patribus nostris confusio fa-
ciei sicut est dies hec quia locutus est
dominus super nos omnia mala hec que vene-
runt super nos et non sumus deprecati faciem domini
nostri ut reverteremur unusquisque
nostrum a viis suis pessimis. Et vigi-
lavit dominus in malum et adduxit ea su-
per nos quia iustus est dominus in omnibus operi-
bus suis que mandavit nobis et non au-
divimus vocem ipsius ut iremus in pre-
ceptis dei que dedit ante faciem nostram.
Et nunc domine deus israel qui eduxisti popu-
lum tuum de terra egipti in manu valida
et in signis et in prodigiis et in virtute tu-
a magna et in brachio excelso et fecis-
ti tibi nomen sicut est dies iste. Peccavi-
mus impie egimus inique gessimus do-
mine deus noster in omnibus iustitiis tuis.
Avertatur ira tua a nobis quia derelicti
sumus inter gentes pauci ubi dispersisti
nos. Exaudi domine preces nostras et orationes
nostras et educ nos propter te et da nobis in-
venire gratiam ante faciem eorum qui nos
abduxerunt ut sciat omnis terra quia
tu es dominus deus noster et quia nomen

tuum invocatum est super Israel et super ge-
nus ipsius. Respice domine de domo sancta
tua in nos et inclina aurem tuam et exaudi.
Aperi oculos tuos et vide quia non mortui
qui sunt in inferno quorum spiritus acceptus est
a visceribus suis dabunt honorem et iustifica-
tionem domino, sed anima que tristis est super mali ma-
gnitudine et incedit curva et infirma et
oculi deficientes et anima esuriens dat tibi
gloriam et iustitiam domino. Quia non secundum iustitias
patrum nostrorum nos fundimus preces et petimus
misericordiam ante conspectum tuum domine deus noster, sed quia
misisti iram tuam et furorem tuum super nos si-
cut locutus es in manu puerorum tuorum propheta-
rum dicens. Sic dicit dominus: Inclinate hu-
merum vestrum et cervicem vestram et opera fa-
cite regi Babylonis et sedebitis in terra quam
dedi patribus vestris. Quod si non feceritis nec
audieritis vocem domini dei vestri operari re-
gi Babylonis defectionem faciam de civitatibus
Iuda et a foris Ierusalem et auferam a vobis
vocem iocunditatis et vocem gaudii et
vocem sponsi et vocem sponse et erit omnis terra
sine vestigio ab inhabitantibus eam.
Et non audierunt vocem tuam ut operarentur
regi Babylonis et statuisti verba tua que lo-
cutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum ut
transferrentur ossa regum nostrorum et ossa patrum nostrorum
de loco suo et ecce sunt proiecta in calore so-
lis et in gelu noctis et mortui sunt in dolo-
ribus pessimis et mortui sunt in fame
et in gladio et in emissione et posuisti tem-
plum in quo invocatum est nomen tuum in ip-
so sicut est dies hec propter iniquitatem domus Is-
rael et domus Iuda. Et fecisti in nobis domine de-
us noster secundum omnem benignitatem tuam et secun-
dum omnem miserationem tuam illam magnam sicut lo-
cutus es in manu pueri tui Moysi in die qua
precepisti ei scribere legem tuam coram filiis Isra-
el dicens. Si non obaudieritis vocem meam
multitudo hec magna et multa convertetur
in minimam inter gentes quo ego eos dispergam.
Illos. Quia scio quod me non audiet popu-
lus, populus enim est dura cervice et convertetur ad
cor suum in terra captivitatis sue et scient
quia ego dominus deus eorum et dabo eis cor et intelli-
gent et audientes aures et laudabunt
me in terra captivitatis sue et memores
erunt nominis mei et avertent se a dorso suo
duro et a malignitatibus suis quia re-
miniscentur viam patrum suorum qui pecca-
verunt in me et revocabo illos in terram quam
iuravi patribus eorum Abraham Isaac
et Iacob et dominabuntur eius et multiplicabo
eos et non minorabuntur et statuam illis
testamentum alterum sempiternum ut
sim illis in deum et ipsi erunt mihi in populum et
non movebo amplius populum meum filios
Israel a terra quam dedi illis.
Et nunc domine deus Israel anima in angustiis III
et spiritus anxius clamat ad te. Audi
domine et miserere quia deus es misericors
et miserere nostri quia peccavimus ante te quia tu
sedes in sempiternum et nos peribimus in evum.
Domine deus omnipotens deus Israel audi nunc orationem mor-
tuorum Israel et filiorum ipsorum qui pecca-
verunt ante te et non audierunt vocem domini
dei sui et agglutinata sunt nobis mala. Noli
meminisse iniquitatis patrum nostro-
rum sed memento manus tue et nominis tui in
tempore isto quia tu es dominus deus noster et laudabi-
mus te domine quia propter hoc dedisti timorem tuum
in cordibus nostris ut invocemus nomen tuum et
laudemus te in captivitate nostra quia con-
vertimur ab iniquitate patrum nostrorum qui
peccaverunt ante te. Et ecce nos hodie in
captivitate nostra sumus quo dispersisti nos
in improperium et in maledictum et in peccatum
secundum omnes iniquitates patrum nostrorum qui re-
cesserunt a te domine deus noster. Audi Israel
mandata vite auribus percipe ut scias
prudentiam. Quid est Israel quod in
terra inimicorum es? Inveterasti in terra aliena
coinquinatus es cum mortuis, depu-

tatus es cum descendentibus in infernum. De-
reliquisti fontem sapientiae. Nam si in via dei
ambulasses, habitasses utique in pace
sempiterna. Disce ubi sit prudentia, ubi
sit virtus, ubi sit intellectus, ut scias simul
ubi sit longiturnitas vitae et victus, ubi sit
lumen oculorum et pax. Quis invenit locum eius,
et quis intravit in thesauros eius? Ubi sunt
principes gentium, et qui dominantur super bestias quae
sunt super terram, qui in avibus caeli ludunt, qui
argentum thesaurizant et aurum in quo
confidunt homines, et non est finis acquisitionis
eorum? qui argentum fabricant et solliciti sunt, nec
est inventio operum illorum. Exterminati
sunt et ad inferos descenderunt, et a-
lii loco eorum surrexerunt. Iuvenes vi-
derunt lumen et habitaverunt super terram,
viam autem disciplinae ignoraverunt,
neque intellexerunt semitas eius, neque filii eorum
susceperunt eam; a facie ipsorum longe fac-
ta est. Non est audita in terra Chanaan
neque visa est in Theman. Filii quoque A-
gar, qui exquirunt prudentiam quae de terra
est, et negotiatores terrae et Theman, et
fabulatores et exquisitores pruden-
tiae et intelligentiae; viam autem sapientiae nesci-
erunt, neque commemorati sunt semitas eius.
O Israel, quam magna est domus dei
et ingens locus possessionis eius. Magnus
et non habet finem, excelsus et immensus. Ibi
fuerunt gigantes nominati illi qui ab initio
fuerunt, statura magna, scientes bellum.
Non hos elegit dominus, neque viam disciplinae
invenerunt; propterea perierunt. Et quia non ha-
buerunt sapientiam, interierunt propter suam insipi-
entiam. Quis ascendit in caelum et accepit
eam, et eduxit eam de nubibus? Quis
transfretavit mare et invenit eam, et
attulit eam super aurum electum? Non
est qui possit scire vias eius, neque qui
exquirat semitas illius; sed qui scit u-
niversa novit eam, et invenit eam
prudentia sua; qui praeparavit terram
in aeterno tempore et replevit eam pecudi-
bus et quadrupedibus; qui emittit lumen et
vadit, et vocavit illud, et obaudit il-
li in tremore. Stellae autem dederunt lu-
men in custodiis suis, et laetatae sunt;
vocatae sunt, et dixerunt: Adsumus. Et lu-
xerunt ei cum iucunditate qui fecit illas.
Hic est deus noster, et non aestimabitur alius ad-
versus eum. Hic adinvenit omnem viam dis-
ciplinae, et tradidit illam Iacob puero
suo et Israel dilecto suo. Post haec in terris visus
est, et cum hominibus conversatus est.
Hic liber mandatorum dei et lex quae est IIII
in aeternum. Omnes qui tenent eam ad
vitam; qui autem dereliquerunt eam ad mortem.
Convertere Iacob et apprehende eam,
ambula per viam ad splendorem eius contra lumen
eius. Ne tradas alteri gloriam tuam et dignitatem
tuam genti alienae. Beati sumus Israel,
quia quae deo placent manifesta
sunt nobis. Animaequior esto populus dei, memor
memorabilis Israel. Venundati estis
gentibus non in perditionem, sed propter quod in ira ad
iracundiam provocastis deum; traditi es-
tis adversariis. Exacerbastis enim eum
qui fecit vos deum aeternum, immolantes
daemoniis et non deo. Obliti enim estis eum
qui nutrivit vos, et contristastis nutri-
cem vestram Ierusalem. Vidit enim iracundiam
a deo venientem vobis et dixit: Au-
dite confines Sion, adduxit enim mihi deus
luctum magnum; vidi enim captivitatem
populi mei, filiorum meorum et filiarum, quam
superduxit illis aeternus. Nutrivi
enim illos cum iucunditate, dimisi autem
eos cum fletu et luctu. Nemo gaudeat
super me viduam et desolatam; a multis de-
relicta sum propter peccata filiorum meorum, quia de-
clinaverunt a lege dei. Iustitias autem ipsius
nescierunt, nec ambulaverunt per vias
mandatorum dei, neque per semitas veritatis

eius cum iusticia ingressi sunt. Adueniant
confines Syon et memorentur captiuita-
tem filiorum et filiarum mearum, quam superduxit
illis eternus. Adduxit enim super illos gen-
tem de longinquo, gentem improbam et alte-
rius lingue, qui non sunt reueriti senem neque pu-
erorum misereti sunt, et abduxerunt dilec-
tos uidue et a filiis unicam desolauerunt.
Ego autem quid possum adiuuare
uos? Qui enim adduxit super uos ma-
la, ipse uos eripiet de manibus inimi-
corum uestrorum. Ambulate filii, ambula-
te; ego enim derelicta sum sola. Exui me
IIII stola pacis, indui autem me sacco obsecra-
tionis et clamabo ad altissimum in diebus
meis. Animequiores estote filii, cla-
mate ad dominum, et eripiet uos de ma-
nu principum inimicorum. Ego enim speraui
in eternum salutem uestram, et uenit mihi
gaudium a sancto super misericordia que ueniet uobis
ab eterno salutari nostro. Emisi enim uos
cum luctu et ploratu, reducet autem uos
mihi dominus cum iocunditate et gaudio in
sempiternum. Sicut enim uiderunt uicine
Syon captiuitatem uestram, sic uidebunt
et celeritate salutem uestram a deo que super-
ueniet uobis cum honore magno et
splendore eterno. Filii, patienter sustine-
te iram que superuenit uobis. Persecutus
est enim te inimicus tuus, sed cito uidebis
perditionem ipsius et super ceruices ipsius ascen-
des. Delicati mei ambulauerunt uias
asperas. Ducti sunt enim ut grex direp-
tus ab inimicis. Animequiores estote
filii et proclamate ad dominum. Erit enim me-
moria uestra ab eo qui ducit uos. Sicut
enim fuit sensus uester ut erraretis a do-
deo, decies tantum iterum conuertentes requiretis
eum. Qui enim induxit uobis mala, ipse uo-
bis adducet iterum sempiternam io-
cunditatem cum salute uestra. Animeq-
quior esto Ierusalem, exhortatur enim te

qui te nominauit. Nocentes peribunt qui te
uexauerunt, et qui gratulati sunt in tua rui-
na punientur. Ciuitates quibus ser-
uierunt filii tui punientur, et que accepit
filios tuos. Sicut enim gauisa est in tua rui-
na et letata est in tuo casu, sic contris-
tabitur in sua desolatione. Et amputa-
bitur exultatio multitudinis eius et gau-
dium eius erit in luctum. Ignis enim super-
ueniet ei ab eterno in longiturnis diebus,
et habitabitur a demoniis in multitudine
temporis. Circumspice Ierusalem ad orientem
et uide iocunditatem a deo tibi uenientem.
Ecce enim ueniunt filii tui quos di-
misisti dispersos, ueniunt collecti ab
oriente usque in occidentem in uerbo sancti
gaudentes in honore dei.

Exue te Ierusalem stola luctus
et uexationis tue, et indue te de-
core et honore eius que a deo tibi est
perpetua. Circumdabit te deus diploide iusti-
cie et imponet mitram capiti tuo hono-
ris eterni. Deus enim ostendet splendo-
rem suum in te omni qui sub celo est. Nominabitur enim
tibi nomen tuum a deo in sempiternum: pax
iusticie et honor pietatis. Exsurge Ierusa-
lem et sta in excelso et circumspice ad ori-
entem, et uide collectos filios tuos ab ori-
ente sole usque ad occidentem in uerbo san-
cti gaudentes dei memoria. Exierunt
enim abs te pedibus ducti ab inimicis,
adducet autem illos dominus ad te portatos in ho-
nore sicut filios regni. Constituit
enim deus humiliare omnem montem excel-
sum et rupes perhennes et conualles reple-
re in equalitatem terre, ut ambulet Israel
diligenter in honore dei. Obumbrauerunt
autem silue et omne lignum suauitatis Israel
mandato dei. Adducet enim deus Israel
cum iocunditate in lumine maiestatis
sue cum misericordia et iusticia que est ab ipso.
Incipit exemplum epistole quam misit Ie-

mias ad abducendos captiuos in babilo
niam a rege babiloniorum ut annuntiaret
illis secundum quod preceptum est illi a deo.

VI. Propter peccata que peccastis ante deum: ab
ducemini in babiloniam captiui
a nabuchodonosor rege babilonie. Ingressi
itaque in babiloniam eritis illic annis plurimis
et tempore longo usque ad generationes vii.
post hoc autem educam uos inde cum pace. Nunc
autem uidebitis in babilonia deos aureos
et argenteos et lapideos et ligneos in hu
meris portari ostentantes metum gen
tibus. Uidete ergo ne et uos similes efficiami
ni factis alienis et metuatis et metus
capiat uos in ipsis. Uisa itaque turba de re
tro et ante adorantes dicite in cordibus uestris.
Te oportet adorare domine. angelus autem
meus uobiscum est. ipse autem exquiram animas
uestras. Nam lingua eorum polita a fabro
ipsa autem inaurata et inargentata falsa sunt
et non possunt loqui. Et sicut uirgini
amanti ornamenta: ita accepto au
ro fabricati sunt. Coronas certe habent au
reas super capita sua dii illorum. Unde
subtrahunt sacerdotes ab eis aurum et
argentum et erogant illud in semet ipsis.
Dant autem et ex ipso prostitutis et meretrices or
nant et iterum cum receperint illud a meretri
cibus ornant deos suos. Hii autem non libe
rantur ab erugine et tinea. Opertis
autem illis ueste purpurea extergunt faciem
ipsorum propter puluerem domus qui est plurimus
inter eos. Sceptrum autem habet ut homo sicut
iudex regionis qui in se peccantem non
interficit. Habet et gladium in manu et secu
rim. se autem de bello et de latronibus non
liberant. Unde uobis notum sit quia
non sunt dii. ne ergo timueritis eos. Sicut
enim uas hominis confractum inutile efficitur
tales sunt et dii eorum. Constitutis
illis in domo: oculi eorum pleni sunt pul
uere a pedibus introeuntium. Et sicut

aliquem qui regem offendit circumsepte
sunt ianue. aut sicut ad sepulcrum ad
ductum mortuum: ita tutantur sacer
dotes hostia clausuris et seris ne a
latronibus expolientur. Lucernas ac
cendunt illis et quidem multas ex qui
bus nullam uidere possunt. Sunt autem sicut
trabes in domo. Corda uero eorum dicunt eli
gere serpentes qui de terra sunt. dum
comedunt eos et uestimentum ipsorum et
se non sentiunt. Nigre fiunt facies eorum a fumo
qui in domo fit. Super corpus eorum et super
caput uolant noctue et hirundines
et aues et similiter et catte. Unde
sciatis quia non sunt dii: ne ergo timu
eritis eos. Aurum etiam quod habent ad speciem
nisi aliquis exterserit eruginem
non fulgebunt. neque enim dum confla
rentur sentiebant. Ex omni pretio em
pta sunt in quibus spiritus non est in ipsis. Sine
pedibus in humeris portantur ostentan
tes ignobilitatem suam hominibus.
Confundantur etiam qui colunt ea.
Propterea si ceciderint in terram: a semet
ipsis non surgent neque si quis eum statu
erit rectum per semetipsum stabit: sed
sicut mortuis munera illis apponen
tur. Hostias illorum sacerdotes ipsorum uen
dunt et abutuntur similiter et mulieres
eorum decerpentes neque infirmo neque men
dicanti aliquid impertiunt de sacrifi
ciis eorum. Fete et menstruate eas contin
gunt. Scientes itaque ex his quia non
sunt dii: ne timeatis eos. Unde enim
uocantur dii? quia mulieres apponunt
diis argenteis et aureis et ligneis
et in domibus eorum sacerdotes sedent ha
bentes tunicas scissas et capita et
barbas rasas quorum capita nuda sunt.
Rugiunt autem clamantes contra deos
suos sicut in cena mortui. A uesti
mento eorum auferunt sacerdotes et

vestiunt uxores suas et filios suos. Ne-
que enim si quid mali patiuntur ab aliquo,
neque si quid boni, poterunt retribuere: neque
regem constituere possunt, neque auferre.
Similiter neque divitias dare possunt,
neque malum retribuere. Si quis illis vo-
tum voverit et non reddiderit, nec hoc re-
quirunt. Hominem a morte non liberant, ne-
que infirmum a potentiore eripiunt. Homi-
nem caecum ad visum non restitu-
unt: de necessitate hominem non liberabunt.
Viduae non miserebuntur, neque orpha-
nis benefacient. Lapidibus de monte si-
miles sunt dii eorum, lignei et lapidei,
aurei et argentei: qui autem colunt ea
confundentur. Quomodo ergo estiman-
dum aut dicendum illos esse deos? Adhuc
enim ipsis Chaldaeis non honorificanti-
bus ea: qui cum audierint mutum non
posse loqui, offerunt illum ad Bel, pos-
tulantes ab eo loqui. Possunt sen-
tire qui non habent motum? et ipsi cum
intellexerint, relinquent: sensum
enim non habent dii ipsi eorum. Mulie-
res autem circumdatae funibus in viis se-
dent, succendentes ossa olivarum. Cum
autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo
transeunte dormierit, proximae suae
exprobrat quod ea non sit digna ha-
bita sicut ipsa, neque funis eius dirup-
tus sit. Omnia autem quae illis fiunt
falsa sunt. Quomodo ergo estimandum aut
dicendum est illos esse deos? A fabris
autem et artificibus facta sunt. Nichil a-
liud erunt nisi quod volunt esse sacer-
dotes. Artifices ipsi etiam qui ea
faciunt, non sunt multi temporis. Numquid
ergo possunt quae ab ipsis fabricata sunt esse
dii? Reliquerunt autem falsa et opprobrium
postea futuris. Nam cum supervenerit
illis proelium et mala, cogitant apud se sa-
cerdotes ubi se abscondant cum illis.

Quomodo ergo sentiri debeant quoniam dii sunt,
qui nec de bello se liberant, neque de malis se
eripiunt? Nam cum sint lignea et inaura-
ta et inargentata, scietur postea quia falsa
sunt gentibus et regibus universis quae ma-
nifestata sunt, quia non sunt dii, sed opera
manuum hominum, et nullum dei opus in illis.
Unde ergo notum est quia non sunt dii, sed
opera manuum hominum, et nullum dei opus
in ipsis est. Regem regioni non suscitant,
pluviam hominibus non dabunt. Iudicium
quoque non decernent, neque regionem liberabunt
ab iniuria: quia nichil possunt, sicut cornic-
ulae inter medium caeli et terrae. Etenim cum
inciderit ignis in domum deorum lignearum, au-
reorum et argenteorum, sacerdotes quidem
ipsorum fugient et liberabuntur: ipsi vero sic-
ut trabes in medio comburentur. Regi autem
et bello non resistent. Quomodo ergo estimandum
est aut dicendum quia dii sunt? Non a fu-
ribus neque a latronibus se liberabunt dii lig-
nei et lapidei et inaurati et argentati:
quibus hii qui fortiores sunt aurum et
argentum et vestimentum quo operti sunt
auferent illis, et abibunt, nec sibi auxilium
ferunt. Itaque melius est esse regem
ostentantem virtutem suam, aut vas in do-
mo utile in quo gloriabitur qui possidet
illud, quam falsi dii: vel hostium in domo quod
custodit quae in ipsa sunt, melius est quam
falsi dii. Sol quidem et luna ac sidera cum sint
splendida et emissa ad utilitates ob-
audiunt. Similiter et fulgur cum apparuerit
perspicuum est: idipsum autem et spiritus in omni
regione spirat. Et nubes quibus cum im-
peratum fuerit a deo perambulare u-
niversum orbem, perficiunt quod imperatum
est illis. Ignis etiam missus desuper ut
consumat montes et silvas, facit quod prae-
ceptum est ei. Haec autem neque speciebus neque
virtutibus uni eorum similia sunt. Unde
neque estimandum est neque dicendum esse illos

iudicium
deos qui non possunt neque iudicare neque
facere bonis. Scientes itaque quia non sunt
dii, ne ergo timueritis eos. Neque enim regibus
maledicent neque benedicent. Signa etiam in celo
gentibus non ostendunt, neque ut sol lucebunt
neque illuminabunt ut luna. Bestie
meliores sunt illis que possunt fugere sub te
ctum ac prodesse sibi. Nullo itaque modo nobis
est manifestum quia sunt dii, propter quod ne
timeatis eos. Nam sicut in cucumerari
o formido nichil custodit, ita sunt dii
eorum lignei et argentei et aurati. Eo
dem modo et in orto spina alba, super quam omnis
avis sedet. Similiter et mortuo proiecto
in tenebris, similes sunt dii eorum lignei et
inaurati et inargentati. A purpura
quoque et marmore que super illos tenebrescunt, sci
etis itaque quia ipsi non sunt dii. Etiam
postremo comeduntur, et erit obprobri
um in regione. Melior est homo iustus qui
non habet simulacra, nam erit longe ab
obprobriis. Incipit prologus beati

Ezechiel propheta Ieronimi
cum ioachim re in ezechi
ge iuda captivus elem
ductus est in babilo prophe
nem, ibique his qui cum eo captivi tam
fuerant prophetavit, penitentibus quod
ad ieremie vaticinium se ultro
adversariis tradidissent, et viderent adhuc
urbem ierosolimam stare quam ille casu
ram esse predixerat. Tricesimo autem etatis
sue anno et captivitatis quinto exorsus est
ad concaptivos loqui. Et eodem
tempore licet posterior hic in chaldea, ie
remias vero in iudea prophetavit. Sermo
eius nec satis disertus nec admodum
rusticus est, sed ex utroque medie temper
atus. Sacerdos et ipse fuit et ieremias, prin
cipia voluminis et finem magnis
habens obscuritatibus involuta, sed et vul
gata eius editio non multum distat

ab hebraico. Unde satis miror quid
cause extiterit ut si eosdem in utraque
lingua habemus interpretes, in aliis e
adem, in aliis diversa susceperint. Le
gite igitur et hunc iuxta translationem nostram
que per cola scriptus et commata manifes
tiorem legentibus sensum tribuit.
Sed et vos amici mei et hunc subsannave
rint, scietis eis quod nemo eos com
pellit ut scribant. Sed vereor ne
illis eis eveniat quod grece significan
tius dicitur, ut vocentur fagoliadores,
hoc est manducantes senecias. Ex
plicit prologus. Incipit liber E
zechielis prophete.

Et factum est in trice
simo anno
in quarto mense
in quinta mensis cum
essem in medio capti
vorum iuxta fluvium chobar, aperti sunt
celi et vidi visiones dei. In quinta
mensis ipse est annus quintus transmi
grationis ioachim regis iuda, factum
est verbum domini ad ezechielem fili
um buzi sacerdotem in terra chaldeorum, se
cus flumen chobar, et facta est super eum ibi
manus domini. Et vidi et ecce ventus
turbinis veniebat ab aquilone, et nu
bes magna et ignis involvens et sp
lendor in circuitu eius. Et de medio
eius quasi species electri, id est de medio ignis.
Et in medio eius similitudo quatuor a
nimalium, et hic aspectus eorum. Simili
tudo hominis in eis, et quatuor facies u
ni et quatuor penne uni, et pedes eorum pe
des recti, et planta pedis eorum quasi plan
ta pedis vituli, et scintille quasi aspec
tus eris candentis. Et manus hominis sub
pennis eorum in quatuor partibus. Et fa
cies et pennas per quatuor partes habebant,
iuncteque erant penne eorum alterius ad

alterum. Non revertebantur cum incederent
sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur.
Similitudo autem vultus eorum facies ho
minis et facies leonis a dextris ipsorum qua
tuor, facies autem bovis a sinistris ipsorum
quatuor, et facies aquile desuper ipsorum quatuor.
Et facies eorum et penne eorum extente
desuper. Due penne singulorum iungeban
tur, et due tegebant corpora eorum. Et unum
quodque eorum coram facie sua ambulabat.
Ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur,
nec revertebantur cum ambularent. Et
similitudo animalium et aspectus eorum quasi
carbonum ignis ardentium et quasi aspec
tus lampadarum. Hec erat visio dis
currens in medio animalium, splendor ig
nis et de igne fulgur egrediens. Et ani
malia ibant et revertebantur in similitudinem
fulguris coruscantis. Cumque aspicerem
animalia, apparuit rota una super terram
iuxta animalia habens quatuor facies. Et aspec
tus rotarum et opus earum quasi visio
maris, et una similitudo ipsarum quatuor,
et aspectus earum et opera quasi sit rota in me
dio rote. Per quatuor partes earum euntes
ibant, et non revertebantur cum ambularent.
Statura quoque erat rotis et altitudo et
horribilis aspectus, et totum corpus plenum
oculis in circuitu ipsarum quatuor. Cumque
ambularent animalia, ambulabant pariter et
rote iuxta ea. Et cum elevarentur animalia
de terra, elevabantur simul et rote. Quo
cumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu et rote
pariter levabantur sequentes eum. Spiritus enim vi
te erat in rotis. Cum euntibus ibant, et
cum stantibus stabant, et cum elevatis a
terra pariter elevabantur et rote sequentes
ea, quia spiritus vite erat in rotis. Et simi
litudo super capita animalium firmamenti
quasi aspectus cristalli horribilis et ex
tenti super capita ipsorum desuper. Sub
firmamento autem penne eorum recte alte
ad alterum. Unumquodque duabus alis ve
labat corpus suum, et alterum similiter velaba
tur. Et audiebam sonum alarum quasi sonum
aquarum multarum quasi sonum sublimis Dei. Cum
ambularent, quasi sonus erat multitudi
nis ut sonus castrorum. Cumque starent, de
mittebantur penne eorum. Nam cum fie
ret vox super firmamentum quod erat super
caput eorum, stabant et submittebant alas
suas. Et super firmamentum quod erat i
minens capiti eorum quasi aspectus lapi
dis saphiri similitudo throni, et su
per similitudinem throni similitudo quasi
aspectus hominis desuper. Et vidi quasi spe
ciem electri velud aspectum ignis intrin
secus eius per circuitum. A lumbis eius et desu
per, et a lumbis eius usque deorsum vidi
quasi speciem ignis splendentis in circuitu,
velud aspectum arcus cum fuerit in nube
in die pluvie. Hic erat aspectus splendo
ris per gyrum. Hec visio similitudinis glorie
Et vidi et cecidi in faciem meam. Et au II
divi vocem loquentis. Et dixit ad me:
Fili hominis, sta super pedes tuos, et loquar tecum.
Et ingressus est in me spiritus postquam locutus
est mihi, et statuit me super pedes meos. Et
audivi loquentem ad me et dicentem: Fili
hominis, mitto te ego ad filios Israel, ad gentes
apostatrices que recesserunt a me. Patres
eorum prevaricati sunt pactum meum
usque ad diem hanc. Et filii dura facie et
indomabili corde sunt ad quos ego mitto
te, et dices ad eos: Hec dicit Dominus Deus, si
forte vel ipsi audiant, et si forte quiescant,
quoniam domus exasperans est, et scient quia
propheta fuerit in medio eorum. Tu ergo, fili ho
minis, ne timeas eos, neque sermones
eorum metuas, quoniam increduli et subver
sores sunt tecum, et cum scorpionibus ha
bitas. Verba eorum ne timeas, et vultus
eorum ne formides, quia domus exasperans
est. Loqueris ergo verba mea ad eos, si for

te audiant et quiescant quoniam irritatores
sunt. Tu autem fili hominis audi quecumque
loquor ad te et noli esse exasperans sicut
domus exasperatrix est. Aperi os tuum et co-
mede quecumque ego do tibi. Et vidi et
ecce manus missa ad me in qua erat
involutus liber et expandit illum coram
me qui erat scriptus intus et foris et scripta
erant in illo lamentationes et carmen et ve.
III Et dixit dominus ad me fili hominis quodcumque
inveneris comede comede volumen
istud et vadens loquere ad filios Israel. Et a-
perui os meum et cibavit me volumine
isto. Et dixit ad me fili hominis venter
tuus comedet et viscera tua replebuntur
volumine isto quod ego do tibi. Et co-
medi illud et factum est in ore meo sicut
mel dulce. Et dixit ad me fili hominis
vade ad domum Israel et loqueris verba mea
ad eos. Non enim ad populum profundi ser-
monis et ignote lingue tu mitte-
ris ad domum Israel neque ad populos profun-
di sermonis et ignote lingue quorum
non possis audire sermones. Et si ad
illos mittereris ipsi audirent te. Domus
autem Israel nolunt audire te quia nolunt
audire me. Omnis quippe domus Israel
fronte attrita est et duro corde. Ecce dedi
faciem tuam valentiorem faciebus eorum
et frontem tuam duriorem frontibus eorum
ut adamantem et ut silicem dedi faciem tuam
dedi. Ne timeas eos neque metuas a
facie eorum quia domus exasperans est. Et
dixit ad me fili hominis omnes sermones
meos quos loquor ad te assume in cor-
de tuo et auribus tuis audi et vade in-
gredere ad transmigrationem ad filios popu-
li tui et loqueris ad eos et dices eis. Hec
dicit dominus deus si forte audiant et
quiescant. Et assumpsit me spiritus et au-
divi post me vocem commotionis magne
benedicta gloria domini de loco suo. Et
vocem alarum animalium percutientium alte-
ram ad alteram et vocem rotarum sequen-
tium animalia et vocem commotionis magne. Spi-
ritus quoque levavit et assumpsit me et abii a-
marus in indignatione spiritus mei. Manus
enim domini erat mecum confortans me. Et
veni ad transmigrationem ad acervum no-
varum frugum ad eos qui habitabant iuxta
flumen Chobar et sedi ubi illi sedebant
et mansi ibi septem diebus merens in medio IIII
eorum. Cum autem pertransissent septem dies fac-
tum est verbum domini ad me dicens. Fili
hominis speculatorem dedi te domui Israel
et audies de ore meo verbum et annuntia-
bis eis ex me. Si dicente me ad im- ſa di ih 7 33 b. c. d. te
pium morte morieris non annuntiaveris
ei neque locutus fueris ut avertatur a via
sua pessima et vivat ipse impius in in-
iquitate sua morte morietur. Sangui- l' in morte
nem autem eius de manu tua requi-
ram. Si autem tu annuntiaveris impio et ille non
fuerit conversus ab impietate sua et a vi-
a sua impia ipse quidem in iniquitate sua
morietur tu autem animam tuam liberasti. Sed
et si conversus iustus a iustitia sua fuerit
et fecerit iniquitatem ponam offendiculum
coram eo. Ipse morietur quia non annuntia-
sti ei in peccato suo morietur et non erunt in me-
moria iustitie eius quas fecit sanguinem
vero eius de manu tua requiram. Si autem ea
tu annuntiaveris iusto ut non peccet iustus
et ille non peccaverit vivens vivet quia
annuntiasti ei et tu animam tuam liberasti. Et
facta est super me manus domini et dixit ad
me. Surgens egredere in campum et ibi loque-
tur tecum. Et surgens egressus sum in campum
et ecce ibi gloria domini stabat quasi gloria quam vidi
iuxta fluvium Chobar et cecidi in faciem
meam et ingressus est in me spiritus et statuit me
super pedes meos et locutus est mihi et dix-
it ad me. Ingredere et includere in medio
domus tue. Et tu fili hominis ecce da-

ta sunt super te uincula et ligabunt te in
eis et non egredieris in medio eorum. Et lin
guam tuam adherere faciam palato tuo
et eris mutus nec quasi uir obiurgans quia
domus exasperans est. Cum autem locutus fuero
tibi aperiam os tuum et dices ad eos. Hec
dicit dominus deus. Qui audit audiat et qui
quiescit quiescat quia domus exasperans est.
IIII Et tu fili hominis sume tibi laterem et pones
eum coram te et describes in eo ciuitatem
Ierusalem et ordinabis aduersus eam obsidio
nem et edificabis munitiones et comportabis
aggerem et dabis contra eam castra et pones
arietes in gyro. Et tu sume tibi sarta
ginem ferream et pones eam in murum ferreum
inter te et inter ciuitatem et obfirmabis
faciem tuam ad eam et erit in obsidionem
et circumdabis eam. Signum est domui Isra
el. Et tu dormies super latus tuum sinis
trum et pones iniquitates domus Israel super
eo numero dierum quibus dormies super illud
et assumes iniquitatem illorum. Ego autem
dedi tibi annos iniquitatis eorum numero di
erum trecentos et nonaginta dies et
portabis iniquitatem domus Israel. Et cum
compleueris hos dormies super latus tuum
dextrum secundo et assumes iniquitatem do
mus Iuda xl diebus. Diem pro anno diem pro an
no diem inquam pro anno dedi tibi. Et ad ob
sidionem Ierusalem conuertes faciem tuam et bra
chium tuum erit extentum et prophetabis aduersus
eam. Ecce circumdedi te uinculis et non
conuertes te a latere tuo in latus aliud
donec compleas dies obsidionis tue.
Et tu sume tibi frumentum et ordeum et fa
bam et lentem et milium et uiciam et mit
tes ea in uas unum et facies tibi panes numero
dierum quibus dormies super latus tuum
trecentis et nonaginta diebus comedes
illud. Cibus autem tuus quo uesceris in pon
dere erit xx stateres in die. A tempore usque ad
tempus comedes illud et aquam in mensura bibes
sextam partem hin. A tempore usque ad tempus bi
bes illud. Et quasi subcinericium ordeaceum come
des illud. Et stercore quod egreditur de homine
operies illud in oculis eorum. Et dixit dominus ad me.
Sic comedent filii Israel panem suum pol
lutum inter gentes ad quas eiciam eos. Et dixi.
A a a domine deus ecce anima mea non est
polluta et morticinum et laceratum a
bestiis non comedi ab infancia mea
usque nunc et non est ingressa in os meum omnis caro
inmunda. Et dixit ad me. Ecce dedi
tibi fimum boum pro stercoribus humanis et fa
cies panem tuum in eo. Et dixit ad me.
Fili hominis ecce ego conteram baculum panis in
Ierusalem et comedent panem suum in pondere
et in sollicitudine et aquam in mensura et in angus
tia bibent ut deficientibus pane et aqua
corruat unusquisque ad fratrem suum et con
tabescant in iniquitatibus suis.
V Et tu fili hominis sume tibi gladium
acutum radentem pilos et assumes e
um et duces per caput tuum et per barbam tuam.
Et assumes tibi stateram ponderis et diui
des eos. Tertiam partem igni conbures in
medio ciuitatis iuxta completionem die
rum obsidionis et assumes tertiam partem et
concides gladio in circuitu eius. Tertiam
uero aliam disperges in uentum et gladium
nudabo post eos. Et sumes inde par
uum numerum et ligabis eos in summitate
pallii tui. Et ex eis rursum tolles et pro
icies in medium ignis et conbures e
os igni et ex eo egredietur ignis in o
mnem domum Israel. Hec dicit dominus deus.
Ista est Ierusalem in medio gentium posui
eam et in circuitu eius terras. Et contemp
sit iudicia mea ut plus esset impia quam
gentes et precepta mea ultra quam terre
que in circuitu eius sunt. Iudicia enim
mea proiecerunt et in preceptis meis non am
bulauerunt. Idcirco hec dicit dominus deus. Quia
superastis gentes que in circuitu uestro sunt

in preceptis meis non ambulastis et iudi-
cia mea non fecistis et iuxta iudicia
gentium que in circuitu vestro sunt non estis
operati. Ideo hec dicit dominus deus. Ecce ego
ad te et ipse ego faciam in medio tui iu-
dicia in oculis gentium et faciam in te que non
feci et quibus similia ultra non faciam propter omnes
abominationes tuas. Ideo comedent pa-
tres filios in medio tui et filii comedent
patres suos et faciam in te iudicia et ven-
tilabo omnes reliquias tuas in omnem
ventum. Ideo vivo ego dicit dominus deus
nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus
offensionibus tuis et in omnibus abominati-
onibus tuis ego quoque confringam et
non parcet oculus meus et non miserebor. Ter-
tia pars tui peste morietur et fame con-
sumetur in medio tui et tertia pars tui in
gladio cadet in circuitu tuo. Tertiam
l' tuam vero partem tuam in omnem ventum dispergam et
gladium evaginabo post eos et comple-
bo furorem meum et requiescere faciam indig-
nationem meam in eis et consolabor et scient
quia ego dominus locutus sum in zelo meo cum im-
plevero omnem indignationem meam in eis.
Et dabo te in desertum et in obprobrium gen-
tibus que in circuitu tuo sunt in conspec-
tu omnis pretereuntis. Et eris obprobrium et
blasphemia et exemplum et stupor in gen-
tibus que in circuitu tuo sunt cum fecero in
te iudicia in furore et in indignatione et in
increpationibus ire. Ego dominus locutus sum
cum misero sagittas famis pessimas
in eos que erunt mortifere et quas mittam
ut disperdam vos. Et famem congregabo
super vos et conteram in vobis baculum panis
et inmittam in vos famem et bestias pessimas
usque ad internecionem et pestilentia et
sanguis transibunt per te et gladium indu-
cam super te ego dominus locutus sum.

VI Et factus est sermo domini ad me dicens
fili hominis pone faciem tuam ad mon-
tes Israel et prophetabis ad eos et dices. Mon-
tes Israel audite verbum domini dei. Hec dicit
dominus deus montibus et rupibus et collibus et val-
libus. Ecce ego inducam super vos gladi-
um et disperdam excelsa vestra et demoliar
aras vestras et confringentur simulacra vestra
et deiciam interfectos vestros ante ydola vestra et
dabo cadavera filiorum Israel ante faciem simu-
lacrorum vestrorum et dispergam ossa vestra circa
aras vestras in omnibus habitationibus vestris.
Urbes deserte erunt et excelsa demolientur
et dissipabuntur et interibunt are vestre et con-
fringentur et cessabunt ydola vestra et conterentur
delubra vestra et delebuntur opera vestra et ca-
det interfectus in medio vestri et scietis quia
ego dominus. Et relinquam in vobis eos qui fuge-
rint gladium in gentibus cum dispersero vos
in terris et recordabuntur mei liberati vestri
in gentibus ad quas captivi ducti sunt quia
contrivi cor eorum fornicans et recedens a me et
oculos eorum fornicantes post ydola sua et dis-
plicebunt sibimet super malis que fecerunt
in universis abominationibus suis et scient quia
ego dominus non frustra locutus sum ut facerem eis
malum hoc. Hec dicit dominus deus. Percute manum
tuam et allide pedem tuum et dic heu ad omnes
abominationes malorum domus Israel quia gladi-
o fame et peste ruituri sunt. Qui longe
est peste morietur qui autem prope gladio cor-
ruet et qui relictus fuerit et obsessus fa-
me morietur. Et complebo indignationem
meam in eis. Et scietis quia ego dominus cum fu-
erint interfecti vestri in medio ydolorum ve-
strorum in circuitu ararum vestrarum in omni col-
le excelso et in cunctis summitatibus mon-
tium et subter omne lignum nemorosum et
subter universam quercum frondosam lo-
cum ubi accenderunt thura redolentia
universis ydolis suis. Et extendam manum
meam super eos et faciam terram desolatam
et destitutam a deserto deblatha in omni-
bus habitationibus eorum et scient quia ego dominus. ·VII·

VII

Et factum est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis haec dicit dominus deus terre israel. Finis venit venit finis super quattuor plagas terre. Nunc finis super te et immittam furorem meum in te et iudicabo te iuxta vias tuas et ponam contra te omnes abominationes tuas et non parcet oculus meus super te et non miserebor sed vias tuas ponam super te et abominationes tue in medio tui erunt et scietis quia ego dominus. Haec dicit dominus deus. Afflictio una afflictio ecce venit. Finis venit venit finis. Evigilavit adversum te ecce venit. Venit contritio super te qui habitas in terra. Venit tempus prope est dies occisionis et non glorie montium. Nunc de propinquo effundam iram meam super te et complebo furorem meum in te et iudicabo te iuxta vias tuas et imponam tibi omnia scelera tua et non parcet oculus meus neque miserebor sed vias tuas imponam tibi et abominationes tue in medio tui erunt et scietis quia ego dominus sum percutiens. Ecce dies ecce venit egressa est contritio. Floruit virga germinavit superbia. Iniquitas surrexit in virga impietatis non ex eis et non ex populo neque ex sonitu eorum et non erit requies in eis. Venit tempus appropinquavit dies. Qui emit non letetur et qui vendit non lugeat quia ira super omnem populum eius. Quia qui vendit ad id quod vendidit non revertetur et adhuc in viventibus vita eorum. Visio enim ad omnem multitudinem eius non regredietur et vir in iniquitate vite sue non confortabitur. Canite tuba preparentur omnes et non est qui vadat ad prelium. Ira enim mea super universum populum eius. Gladius foris pestis et fames intrinsecus. Qui in agro est gladio morietur et qui in civitate pestilentia et fame devorabuntur. Et salvabuntur qui fugerint ex eis et erunt in montibus quasi columbe convallium. Omnes trepidi unusquisque in iniquitate sua. Omnes manus dissolventur et omnia genua fluent aquis et accingent se ciliciis et operiet eos formido et in omni facie confusio et in universis capitibus eorum calvitium. Argentum eorum foras proicietur et aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum eorum et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris domini. Animam suam non saturabunt et ventres eorum non implebuntur quia scandalum iniquitatis eorum factum est. Et ornamentum monilium suorum in superbiam posuerunt et imagines abominationum suarum et simulacrorum fecerunt ex eo. Propter hoc dedi eis illud in immunditiam. Et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum et impiis terre in predam et contaminabunt illud. Et avertam faciem meam ab eis et violabunt archanum meum et introibunt in illud emissarii et contaminabunt illud. Fac conclusionem quoniam terra plena est iudicio sanguinum et civitas plena iniquitate. Et adducam pessimos de gentibus et possidebunt domos eorum et quiescere faciam superbiam potentium et possidebunt sanctuaria eorum. Angustia superveniente requirent pacem et non erit. Conturbatio super conturbationem veniet et auditus super auditum et querent visionem de propheta et lex peribit a sacerdote et consilium a senioribus. Rex lugebit et princeps induetur merore et manus populi terre conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis et secundum iudicia eorum iudicabo eos et scient quia ego dominus.

VIII

Et factum est in anno sexto in sexto mense in quinta mensis ego sedebam in domo mea et senes iuda sedebant coram me et cecidit super me ibi manus domini dei. Et vidi et ecce similitudo quasi aspectus ignis. Ab aspectu lumborum eius et deorsum ignis et a lumbis eius et sursum quasi aspectus splendoris ut visio electri. Et emissa similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei et elevavit me spiritus

inter celum et terram et adduxit me in Ie
rusalem in visione dei iuxta hostium interius
quod respiciebat ad aquilonem ubi erat
statutum ydolum zeli ad provocandam
emulationem. Et ecce ibi gloria dei Israel secundum
visionem quam videram in campo. Et dixit ad
me: Fili hominis leva oculos tuos ad viam a
quilonis. Et levavi oculos meos ad viam
aquilonis et ecce ab aquilone porte alta
ris ydolum zeli in ipso introitu. Et dixit ad
me: Fili hominis putasne vides tu quid is
ti faciunt abominationes magnas quas
domus Israel facit hic ut procul recedam a
sanctuario meo? Et adhuc conversus vi
debis abominationes maiores. Et in
troduxit me ad hostium atrii et vidi et
ecce foramen unum in pariete. Et dixit ad
me: Fili hominis fode parietem. Et cum perfo
dissem parietem apparuit hostium u
num. Et dixit ad me: Ingredere et vide
abominationes pessimas quas isti faci
unt hic. Et ingressus vidi et ecce omnis simili
tudo reptilium et animalium abominatio
et universa ydola domus Israel depicta er
ant in circuitu in pariete per totum. Et lxx
viri de senioribus domus Israel et Iechoni
as filius Saphan stabat in medio e
orum stantium ante picturas et unusquisque
habebat thuribulum in manu sua et va
por nebule de thure consurgebat. Et
dixit ad me: Certe vides fili hominis que
seniores domus Israel faciunt in tenebris
unusquisque in abscondito cubiculi sui.
Dicunt enim: Non videt nos Dominus; dereliquit
Dominus terram. Et dixit ad me: Ad
huc conversus videbis abominationes ma
iores quas isti faciunt. Et introduxit
me per hostium porte domus Domini quod res
piciebat ad aquilonem et ecce mulieres
ibi sedebant plangentes Adonidem.
Et dixit ad me: Certe vidisti fili
hominis; adhuc conversus videbis abomi
nationes maiores his. Et introduxit
me in atrium domus Domini interius et ecce in
hostio templi Domini inter vestibulum et alta
re quasi xxv viri dorsa habentes contra tem
plum Domini et facies ad orientem et adora
bant ad ortum solis. Et dixit ad me: Cer
te vidisti fili hominis. Numquid leve est
hoc domui Iuda ut facerent abomina
tiones istas quas fecerunt hic? Quia replentes
terram iniquitate conversi sunt ad irritandum
me. Et ecce applicant ramum ad na
res suas. Ergo et ego faciam in furore
non parcet oculus meus nec miserebor et
cum clamaverint ad aures meas voce
magna non exaudiam eos. Et clama
vit voce magna in auribus meis di
cens: Appropinquaverunt visitationes urbis et
unusquisque vas interfectionis habet in ma
nu sua.

Et ecce sex viri veniebant de via IX
porte superioris que respicit ad
aquilonem et uniuscuiusque vas interitus
in manu sua. Vir quoque unus in medio
eorum vestitus erat lineis et atramen
tarium scriptoris ad renes eius. Et ingres
si sunt et steterunt iuxta altare ereum. Et
gloria Domini Israel assumpta est de cherub que
erat super eum ad limen domus. Et voca
vit virum qui indutus erat lineis et
atramentarium scriptoris habebat in lumbis
suis. Et dixit Dominus ad eum: Transi per me
diam civitatem in medio Ierusalem et signa
thau super frontes virorum gementium et do
lentium super cunctis abominationibus
que fiunt in medio eius. Et illis dixit audi
ente me: Transite per civitatem se
quentes eum et percutite. Non parcat oculus
vester neque misereamini. Senem adoles
centulum et virginem parvulum et mulieres
interficite usque ad internecionem. Omnem
autem super quem videritis thau ne occidatis
et a sanctuario meo incipite. Ceperunt

a viris senioribus qui erant ante faciem
domus. Et dixit ad eos: Contaminate
domum, et implete atria interfectis: egredimi-
ni. Et egressi sunt, et percutiebant eos qui e-
rant in civitate. Et caede completa remansi
ego, ruique super faciem meam, et clamans
aio: Heu, heu, heu, Domine Deus: ergo ne
disperdes omnes reliquias Israel, effundens fu-
rorem tuum super Ierusalem? Et dixit ad me:
Iniquitas domus Israel et Iuda magna est ni-
agna est nimis valde, et repleta est ter-
ra sanguinibus, et civitas repleta est a-
versione. Dixerunt enim: Dereliquit Dominus ter-
ram, et Dominus non videt. Igitur et meus oculus non par-
cet, neque miserebor: viam eorum super
caput eorum reddam. Et ecce vir qui erat
indutus lineis, qui habebat atramentarium
scriptoris in dorso suo, respondit verbum
dicens: Feci sicut praecepisti mihi.

X

Et vidi, et ecce in firmamento quod e-
rat super caput cherubim quasi lapis
sapphirus, quasi species similitudinis solii
apparuit super ea. Et dixit ad virum qui
erat indutus lineis, et ait: Ingredere in me-
dio rotarum quae sunt subter cherubim, et im-
ple manum tuam prunis ignis quae sunt
inter cherubim, et effunde super civita-
tem. Ingressusque est in conspectu meo. Che-
rubim autem stabant a dextris domus, cum ingre-
deretur vir, et nubes implevit atrium in-
terius. Et elevata est gloria Domini desuper ch-
erubim ad limen domus: et repleta est
domus nube, et atrium repletum est splendore
gloriae Domini. Et sonitus alarum cherubim au-
diebatur usque ad atrium exterius quasi vox lo-
quentis Dei omnipotentis. Cumque praecepisset
viro qui indutus erat lineis, dicens: Su-
me ignem de medio rotarum quae sunt in-
ter cherubim, ingressus ille stetit iuxta ro-
tam. Et extendit cherub manum
de medio cherubim ad ignem qui erat
inter cherubim: et sumpsit, et dedit in ma-
nus eius qui indutus erat lineis: qui ac-
cipiens egressus est. Et apparuit in che-
rubim similitudo manus hominis subter
pennas eorum. Et vidi, et ecce quatuor
rotae iuxta cherubim: rota una iuxta
cherub unum, et rota alia iuxta cherub
alterum. Species autem rotarum erat quasi visio
lapidis chrysoliti: et aspectus earum similitu-
do una quatuor: quasi sit rota in medi-
o rotae. Cumque ambularent, in quatuor par-
tes gradiebantur: et non revertebantur ambu-
lantes: sed ad locum ad quem ire declinabat
quae prima erat, sequebantur et ceterae, nec rever-
tebantur. Et omne corpus earum, et colla, et ma-
nus, et pennae, et circuli plena erant ocu-
lis in circuitu quatuor rotarum. Et rotas istas
vocavit volubiles, audiente me. Qua-
tuor autem facies habebat unum: facies u-
na, facies cherub, et facies secunda, facies
hominis: et in tertio facies leonis: et in quarto fa-
cies aquilae. Et elevata sunt cherubim:
ipsum est animal quod videram iuxta fluvium
Chobar. Cumque ambularent cherubim, ambula-
bant pariter et rotae iuxta ea. Et cum eleva-
rent cherubim alas suas ut exaltarentur
de terra, non residebant rotae, sed et ipsae iux-
ta erant. Stantibus illis stabant, et cum elevatis
elevabantur: spiritus enim vitae erat in eis.
Et egressa est gloria Domini a limine tem-
pli, et stetit super cherubim. Et elevantia
cherubim alas suas, exaltata sunt a ter-
ra coram me: et illis egredientibus, et ro-
tae subsecutae sunt. Et stetit in introitu
portae domus Domini orientalis: et gloria Dei Is-
rael erat super ea. Ipsum est animal quod
vidi subter Deum Israel iuxta fluvium Cho-
bar: et intellexi quia cherubim essent. Qua-
tuor et quatuor vultus uni, et quatuor alae uni: et
similitudo manus hominis sub alis eorum. Et
similitudo vultuum eorum, ipsi vultus quos
videram iuxta fluvium Chobar, et im-
petus singulorum ante faciem suam

ingredi

XI Et levavit me spiritus et introduxit me
ad portam domus domini orientalem que
respicit solis ortum. Et ecce in introitu
porte viginti quinque viri. Et vidi in medio eo-
rum iechoniam filium azur et pheltiam
filium banaie principes populi. Dixitque ad
me. Fili hominis hii sunt viri qui cogitant in-
iquitatem et tractant consilium pessimum in urbe
ista dicentes. Nonne dudum edificate sunt
domus? Hec est lebes nos autem carnes.
Propterea vaticinare de eis vaticinare fi-
li hominis. Et irruit in me spiritus domini et dix-
it ad me. Loquere. Hec dicit dominus. Sic
locuti estis domus israel et cogitationes cor-
dis vestri ego novi. Plurimos occidis-
tis in urbe hac et implestis vias eius interfec-
tis. Propterea hec dicit dominus deus. Interfecti vestri
quos posuistis in medio eius hii sunt car-
nes et hec est lebes. Et vos educam de me-
dio eius. Gladium metuistis et gladium
inducam super vos ait dominus deus. Et eiciam vos
de medio eius daboque vos in manu hosti-
um et faciam in vobis iudicia. Gladio ca-
detis in finibus israel. Iudicabo vos et scie-
tis quia ego dominus. Hec non erit vobis in lebetem
et vos non eritis in medio eius in carnes. In
finibus israel iudicabo vos et scietis quia e-
go dominus. Quia in preceptis meis non ambulastis
et iudicia mea non fecistis sed iuxta iudi-
cia gentium que in circuitu vestro sunt estis o-
perati. Et factum est cum prophetarem pheltiy-
as filius banaie mortuus est. Et cecidi
in faciem meam clamans voce magna et
dixi. Heu heu heu domine deus. Consum-
mationem tu facis reliquiarum israel. Et fa-
ctum est verbum domini ad me dicens. Fili ho-
minis fratres tui viri propinqui tui et omnis
domus israel universi quibus dixerunt habi-
tatores ierusalem. Longe recedite a do-
mino. Nobis data est terra in possessionem.
Propterea hec dicit dominus deus. Quia longe
feci eos in gentibus et quia dispersi eos in
terris ero eis in sanctificationem modicam in terris
ad quas venerunt. Propterea loquere. Hec dicit
dominus deus. Congregabo vos de populis et adunabo
vos de terris in quibus dispersi estis daboque vo-
bis humum israel. Et ingredientur illuc et au-
ferent omnes offensiones cunctasque abomina-
tiones eius de illa. Et dabo eis cor unum et spi-
ritum novum tribuam in visceribus eorum et aufe-
ram cor lapideum de carne eorum et dabo eis
cor carneum ut in preceptis meis ambulent
et iudicia mea custodiant faciantque ea
ut sint michi in populum et ego sim eis in deum. Quo-
rum cor post offendicula et abominationes su-
as ambulabat horum viam in capite suo po-
nam dicit dominus deus. Et elevaverunt cheru-
bin alas suas et rote cum eis et gloria domini e-
rat super ea. Et ascendit gloria domini
de medio civitatis stetitque super mon-
tem qui est ad urbis orientem. Et spiritus levavit
me adduxitque me in chaldeam ad transmi-
grationem in visione spiritus dei et sublata est a me
visio quam videram. Et locutus sum ad trans-
migrationem omnia verba domini que ostenderat mi-
chi.

XII Et factus est sermo domini ad me dicens. Fi-
li hominis in medio domus exasperantis
tu habitas qui oculos habent ad videndum et non
vident et aures ad audiendum et non audiunt
quia domus exasperans est. Tu ergo fili hominis
fac tibi vasa transmigrationis et transmigrabis
per diem coram eis. Transmigrabis autem de loco
tuo ad locum alterum in conspectu eorum si forte
aspiciant quia domus exasperans est. Et ef-
feres foras vasa tua quasi vasa trans-
migrantis per diem in conspectu eorum. Tu autem
egredieris vespere coram eis sicut egreditur
migrans. Ante oculos eorum perfode parietem
tibi et egredieris per eum in conspectu eorum. In hu-
meris portaberis in caligine efferreris.
Faciem tuam velabis et non videbis terram quia
in portentum dedi te domui israel. Feci
ergo sicut preceperat michi dominus. Vasa mea pro-
tuli quasi vasa transmigrantis per diem et

vespere perfodi in parietem per manum et in ca
ligine egressus sum in humeris portatus in
conspectu eorum. Et factus est sermo domini ad
me mane dicens: Fili hominis numquid non dixe
runt ad te domus Israel domus exasperans: Quid tu
facis? Dic ad eos: Haec dicit dominus deus: Su
per ducem onus istud quod est in Ierusalem, et super om
nem domum Israel quae est in medio eorum. Dic: E
go portentum vestrum; quomodo feci, sic fiet illis:
In transmigrationem et captivitatem ibunt. Et dux
qui est in medio eorum in humeris portabitur, in
caligine egredietur; parietem perfodient ut edu
cant eum; facies eius operietur ut non videat
oculo terram. Et extendam rete meum super e
um, et capietur in sagena mea; et adducam eum
in Babylonem in terram Chaldaeorum, et ipsam non
videbit, ibique morietur. Et omnes qui circa
eum sunt, praesidium eius et agmina eius dispergam
in omnem ventum; et gladium evaginabo
post eos. Et scient quia ego dominus, quando dispersero
eos in gentibus et disseminavero eos
in terris. Et relinquam ex eis viros paucos a
gladio et fame et pestilentia, ut enar
rent omnia scelera eorum in gentibus ad quas ingre
dientur; et scient quia ego dominus. Et factus est
sermo domini ad me dicens: Fili hominis panem
tuum in conturbatione comede, sed et aquam tuam
in festinatione et maerore bibe. Et dices
ad populum terrae: Haec dicit dominus deus ad eos qui
habitant in Ierusalem in terra Israel: Panem suum
in sollicitudine comedent, et aquam suam
in desolatione bibent, ut desoletur terra a mul
titudine sua propter iniquitatem omnium qui ha
bitant in ea. Et civitates quae nunc habitantur
desolatae erunt, terraque deserta; et scietis
quia ego dominus. Et factus est sermo domini ad
me dicens: Fili hominis quod est proverbium istud
vobis in terra Israel dicentium: In longum diffe
rentur dies, et peribit omnis visio? Ideo dic
ad eos: Haec dicit dominus deus: Quiescere fa
ciam proverbium istud, neque vulgo dicetur ul
tra in Israel. Et loquere ad eos quod appropin
quaverint dies, et sermo omnis visionis. Non
enim erit ultra omnis visio cassa, neque
divinatio ambigua in medio filio
rum Israel. Quia ego dominus loquar; et quodcumque locutus fue
ro verbum fiet, et non prolongabitur amplius; sed
in diebus vestris domus exasperans loquar verbum et
faciam illud, dicit dominus deus. Et factus est sermo
domini ad me dicens: Fili hominis ecce domus Israel
dicentium: Visio quam hic videt in dies mul
tos, et in tempora longa iste prophetat. Propterea dic
ad eos: Haec dicit dominus deus: Non prolongabitur
ultra omnis sermo meus; verbum quod locutus
fuero complebitur, dicit dominus deus. XIII

Et factus est sermo domini ad me dicens:
Fili hominis vaticinare ad prophetas Israel
qui prophetant, et dices prophetantibus de corde
suo: Audite verbum domini. Haec dicit dominus
deus: Vae prophetis insipientibus qui sequuntur spi
ritum suum et nihil vident. Quasi vul
pes in desertis prophetae tui Israel erant. Non
ascendistis ex adverso, neque opposuistis
murum pro domo Israel ut staretis in proe
lio in die domini. Vident vana et divinant men
dacium, dicentes: Ait dominus, cum dominus non mise
rit eos; et perseveraverunt confirmare sermo
nem. Numquid non visionem cassam vidis
tis, et divinationem mendacem locuti estis?
Et dicitis: Ait dominus, cum ego non sim locu
tus. Propterea haec dicit dominus deus: Quia locuti es
tis vana et vidistis mendacium, ideo ecce
ego ad vos, ait dominus deus. Et erit manus me
a super prophetas qui vident vana et divinant
mendacium; in consilio populi mei non erunt,
et in scriptura domus Israel non scribentur, nec in
terram Israel ingredientur; et scietis quia ego
dominus deus. Eo quod deceperint populum meum dicentes:
Pax, et non est pax; et ipse aedifica
bat parietem, illi autem liniebant eum luto
absque paleis. Dic ad eos qui liniunt ab
sque temperamento, quod casurus sit. Erit enim im
ber inundans, et dabo lapides praegrandes
desuper irruentes, et ventum procellae dis

pulvillos .i. fictam adulacionem .

dissipantem. Siquidem ecce cecidit paries: numquid non dicetur vobis: Ubi est litura quam linistis? Propterea haec dicit Dominus Deus: Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, et imber inundans in furore meo erit, et lapides grandes in ira in consumptionem. Et destruam parietem quem linistis absque temperamento, et adaequabo eum terrae. Et revelabitur fundamentum eius, et cadet, et consumetur in medio eius, et scietis quia ego sum Dominus. Et complebo indignationem meam in pariete, et in his qui liniunt eum absque temperamento, dicamque vobis: Non est paries, et non sunt qui liniunt eum: prophetae Israel qui prophetant ad Ierusalem, et vident ei visionem pacis, et non est pax, ait Dominus Deus. Et tu, fili hominis, pone faciem tuam contra filias populi tui quae prophetant de corde suo, et vaticinare super eas, et dic: Haec dicit Dominus Deus: Vae quae consuunt pulvillos sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite universae aetatis ad capiendas animas. Cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum, et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei et fragmen panis, ut interficerent animas quae non moriuntur, et vivificarent animas quae non vivunt, mentientes populo meo credenti mendaciis. Propter hoc haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad pulvillos vestros quibus vos capitis animas volantes, et dirumpam eos de brachiis vestris, et dimittam animas quas vos capitis, animas ad volandum. Et dirumpam cervicalia vestra, et liberabo populum meum de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris ad praedandum, et scietis quia ego Dominus. Pro eo quod maerere fecistis cor iusti mendaciter, quem ego non contristavi, et confortastis manus impii ut non reverteretur a via sua mala et viveret: propterea vana non videbitis, et divinationes non divinabitis amplius, et eruam populum meum de manu vestra, et scietis quia ego Dominus.

XIIII

Et venerunt ad me viri seniorum Israel, et sederunt coram me. Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis, et scandalum iniquitatis suae statuerunt contra faciem suam: numquid interrogatus respondebo eis? Propter hoc loquere eis, et dices ad eos: Haec dicit Dominus Deus: Homo, homo de domo Israel qui posuerit immunditias suas in corde suo, et scandalum iniquitatis suae statuerit contra faciem suam, et venerit ad prophetam interrogans per eum me, ego Dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum, ut capiatur domus Israel in corde suo quo recesserunt a me in cunctis idolis suis. Propterea dic ad domum Israel: Haec dicit Dominus Deus: Convertimini et recedite ab idolis vestris, et ab universis contaminationibus vestris avertite facies vestras. Quia homo, homo de domo Israel, et de proselytis quicumque advena fuerit in Israel, si alienatus fuerit a me, et posuerit idola sua in corde suo, et scandalum iniquitatis suae statuerit contra faciem suam, et venerit ad prophetam ut interroget per eum me, ego Dominus respondebo ei per me. Et ponam faciem meam super hominem illum, et faciam eum in exemplum et in proverbium, et disperdam eum de medio populi mei, et scietis quia ego Dominus. Et propheta cum erraverit et locutus fuerit verbum, ego Dominus decepi prophetam illum, et extendam manum meam super eum, et delebo eum de medio populi mei Israel. Et portabunt iniquitatem suam: iuxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas prophetae erit, ut non erret ultra domus

XV

Israel a me, neque polluatur in universis praevaricationibus suis, sed sit mihi in populum, et ego sim eis in Deum, ait Dominus exercituum. Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis

ut interficerent animas .i. ut iustos ad mortem trahant et peccatores variis promissionibus interficiant.

t̃ra cū peccauerit m̄ ut p̄uaricās p̄
uaricet̄. extendā manū meā sup̄
eam ⁊ cōteram uirgam panis eius.
⁊ inmittā ī eam famē ⁊ interficiā de e
a hoīem ⁊ iumētū. Et si fuerīt tres is
ti uiri ī medio eī. noe daniel ⁊ iob.
ip̄i iusticia sua liberabūt aīas suas a
it dn̄s exercituū. Q̄d si bestias pessimas
īduxero sup̄ terram ut uastē eam ⁊ fu
erit īuia eo q̄d nō sit p̄transiēs p̄p̄ bes
tias ⁊ tres uiri isti fuerīt ī ea. uiuo
ego dicit dn̄s d̄s q̄ nec filios nec filias
liberabūt. s; ip̄i soli liberabunt̄. t̄ra aūt
desolabit̄. Vel si gladiū īduxero sup̄
t̄ram illam ⁊ dixero gladio trāsi p̄ ter
ram ⁊ interfecero hoīem ⁊ iumētū de ea
⁊ tres uiri isti fuerīt ī medio eī. uiuo
ego dicit d̄s d̄s nō liberabūt filios neq;
filias. s; ip̄i soli liberabunt̄. Si aūt ⁊ pes
tilentiā inmisero sup̄ t̄ram illā ⁊ ef
fudero īdignacōnem meā sup̄ eā ī san
guine. ut auferam ex ea hoīem ⁊ iumētū
⁊ fuerīt ī ea noe daniel ⁊ iob. uiuo
ego dicit dn̄s d̄s. q̄ filiū ⁊ filiā nō libera
būt. s; ip̄i ī iusticia sua liberabūt aīas
suas. q̄m h̄ dicit dn̄s d̄s. Q̄d ⁊ si .iiii. iu
dicia mea pessima. gladiū. famem
atq; bestias pessimas ⁊ pestilenciā in
misero ī ierl̄m. ut interficiā de ea hoīem
⁊ pecus. tn̄ relinquet̄ ī ea saluacō educen
ciū filios ⁊ filias. Ecce ip̄i egredient̄ ad
uos ⁊ uidebitis uiā illorū ⁊ cōsolabimi
ni sup̄ malo q̄d īduxi ī ierl̄m. ī omni
b; q̄ inportaui sup̄ eā. Et cōsolabū
t̄ uos. cū uideritis uiā eorū ⁊ adinuen
cōes eorū: ⁊ cognoscetis q̄d nō frustra
fecerim oīa q̄cūq; feci ī ea. ait d̄s deus.

XV Et f̄cus est sermo dn̄i ad me dicēs.
Fili hoīs quid fiet ligno uitis ex
oīb; lignis nemorū q̄ sūt int̄ ligna sil
uarū. Nū q̄d tollet̄ de ea lignū ut fiat
op̄. aut fabricabit̄ de ea paxillus
ut dependeat ī eo q̄dcūq; uas. Ecce
igni datū est ī escam. utrāq; p̄tem
eī cōsumpsit ignis ⁊ medietas eius re
dacta est ī fauillā. Nūq̄d utile erit
ad op̄. Etiā cū eēt integrū nō erat
aptum ad op̄. Q̄nto magis cū illud
ignis deuorauit ⁊ cōbusserit nich
ex eo fiet op̄is. Propterea h̄ dicit dn̄s d̄s.
Q̄m lignū uitis int̄ ligna siluarū
q̄d dedi igni ad deuorand. sic tradā
habitatores ierl̄m ⁊ ponā faciē meā ī eos.
De igne egredient̄ ⁊ ignis cōsumet
eos. Et scietis quia ego d̄s cū posu
ero faciē meā ī eos ⁊ dedero t̄ram in
uiam ⁊ desolatā. eo q̄d p̄uaricatores
extiterint dicit d̄s d̄s.

XVI Et f̄cus est sermo dn̄i ad me dicēs.
Fili hoīs notas fac ierl̄m abomi
nacōes suas ⁊ dices. Hec dicit d̄s d̄s.
Radix tua ⁊ gn̄acō tua de t̄ra cha
nanea. Pat̄ tuus amoreus ⁊ ma
ter tua cethea. Et q̄n nata es ī die or
tus tui nō est p̄cisus umbilic' tu'
⁊ aqua nō es lota ī salutē. nec sa
le salita. nec īuoluta pannis. Nō
pepercit sup̄ te oculus ut faceret tibi
unū de his miseratus tui. s; p̄iecta
es sup̄ faciē t̄re ī abiectiōe aīe tue
ī die ī qua nata es. Transiens aūt
p̄ te uidi te cōculcari ī sanguine tu
o ⁊ dixi t̄ cū eēs ī sanguine tuo. ui
ue. Dixi inq̄m t̄ ī sanguine tuo uiue.
Multiplicatā q̄si germen agri dedi
te. ⁊ multiplicata es ⁊ grandis effec
ta. Et ingressa es ⁊ p̄uenisti ad
mundū muliebrē. ubera tua ī
tumuerūt ⁊ pilus tuus ger
minauit ⁊ eras nuda ⁊ cōfusione
plena. Et trāsiui p̄ te ⁊ uidi te
⁊ ecce t̄ps tuū t̄ps amanciū. Et
expandi amictū meū sup̄ te ⁊ o
perui ignominiā tuā. Et iuraui

ui tibi ⁊ ingressus sũ pactũ tecũ ait dñs
deus ⁊ facta es m. Et laui te aq̄
⁊ emundaui sanguinē tuũ ex te ⁊
unxi te oleo ⁊ uestiui te discolo
ribus ⁊ calciaui te ianthino ⁊ cinxi
te bisso ⁊ indui te subtilibus ⁊ orna
ui te ornamento ⁊ dedi armillas in
manibus tuis ⁊ torquē circa collũ tuũ
⁊ dedi inaurē sup os tuũ ⁊ circulos in
auribus tuis ⁊ coronā decoris in capi
te tuo ⁊ ornata es auro ⁊ argen
to ⁊ uestita es bisso ⁊ polimito et
multis coloribus. Similam ⁊ mel ⁊ o
leũ comedisti ⁊ decora facta es uehe
menter nimis ⁊ pfecisti in regnũ. Et
egressum ē nomē tuũ in gētes ppter speciem tu
am. quia pfecta eras in decore meo quē
posueram sup te dicit dñs deus. Et habens
fiduciā in pulcritudine tua: forni
cata es in nomine tuo ⁊ exposuisti for
nicationē tuā omni transeunti ut e
ius fieres. Et sumens de uestimentis
tuis fecisti tibi excelsa hinc inde consu
ta ⁊ fornicata es sup eis sicut nō est
factũ neq futurum est. Et tulisti uasa
decoris tui de auro meo ⁊ argento
meo quę dedi tibi ⁊ fecisti tibi imagines
masculinas ⁊ fornicata es in eis. Et
sumpsisti uestimenta tua multicolori
a ⁊ uestita es eis. Et oleũ meũ ⁊ thi
miama meũ posuisti corā eis ⁊ pa
nem meũ quē dedi tibi similā ⁊ oleũ et
mel quibus enutriui te posuisti in conspec
tu eorũ in odorē suauitatis. Et factũ
est ait dñs deus. Et tulisti filios tuos
⁊ filias tuas quos genuisti m ⁊ immolas
ti eis ad deuorandũ. Numquid par
ua est fornicatio tua? Immolas
ti filios meos ⁊ dedisti eos consecrans
eis. Et post omnes abominationes tu
as ⁊ fornicationes nō es recordata
dierũ adolescentię tuę quando eras

nuda ⁊ confusione plena. conculca
ta in sanguine tuo. Et accidit post om
nē maliciā tuā ue ue tibi ait dñs. Et
edificasti tibi lupanar ⁊ fecisti tibi psti
bulũ in cunctis plateis. Ad omne caput
uię edificasti signũ pstitutionis tuę
⁊ abominabilem fecisti decorē tuũ
⁊ diuisisti pedes tuos omni transeunti
⁊ multiplicasti fornicationes tuas. Et
fornicata es cũ filiis egypti uicinis
tuis magnarũ carniũ ⁊ multiplicas
ti fornicationē tuā ad irritandũ me.
Ecce ego extendā manũ meā sup
te ⁊ auferā ius tuũ ⁊ dabo te in aīas
odientiũ te filiarũ palestinarũ que
erubescunt in uia tua scelerata. Et
fornicata es in filiis assyriorũ eo quod
necdũ fuisses expleta. Et postquā for
nicata es: nec sic es saciata ⁊ multipli
casti fornicationē tuā in terra chana
an cũ chaldeis ⁊ nec sic saciata es. In
quo mundabo cor tuũ ait dñs deus. cum
facias oīa opa hec mulieris meretricis ⁊ proca
cis. quia fabricasti lupanar tuũ in ca
pite omnis uię ⁊ excelsum tuũ fecisti
in omni platea. Nec facta es quasi meretrix fa
stidio augens pciũ. sed quasi mulier ad
ultera que sup uirũ suũ inducit alienos.
Omnibus meretricibus dantur mercedes. tu
autē dedisti mercedem cunctis amato
ribus tuis ⁊ donabas eis ut intrarent
undiq ad te ad fornicandũ tecũ.
factũq est in te contra consuetudinē muli
erũ in fornicationibus tuis ⁊ post te nō erit
fornicatio. In eo enim quod dedisti merce
des ⁊ mercedem nō accepisti: factũ est
in te contrariũ. Propterea meretrix audi u
erbum dñi. Hec dicit dñs deus. Quia effu
sũ est es tuũ ⁊ reuelata est ignomi
nia tua in fornicationibus tuis sup a
matores tuos ⁊ sup ydola abomina
tionũ tuarũ in sanguine filiorũ tuorũ quos

dedisti eis. Ecce congregabo omnes
amatores tuos quibus commixta es
et omnes quos dilexisti cum universis quos
oderas et congregabo eos super te undi-
que et nudabo ignominiam tuam coram
eis et videbunt omnem turpitudinem
tuam. Et iudicabo te iudiciis adulterarum
et effundentium sanguinem furoris et ze-
li. Et dabo te in manus eorum et destru-
ent lupanar tuum et demolientur pro-
stibulum tuum et denudabunt te vesti-
mentis tuis et auferent vasa deco-
ris tui et derelinquent te nudam et ple-
nam ignominia et adducent
super te multitudinem et lapidabunt
te lapidibus et trucidabunt te g-
ladiis suis et comburent domos tu-
as igni et facient in te iudicia in oculis
mulierum plurimarum et desines forni-
cari et mercedes ultra non dabis et re-
quiescet indignatio mea in te et aufe-
retur zelus meus a te et quiescam nec
irascar amplius eo quod non fueris recor-
data dierum adolescentiae tuae et pro-
vocasti me in omnibus his. Quapropter e-
go vias tuas in capite tuo dedi ait
dominus deus et non feci iuxta omnia scelera tua
in omnibus abominationibus tuis. Ecce
omnis qui dicit vulgo proverbium
in te assumet illud dicens. Sicut ma-
ter ita et filia eius. Filia matris tuae es
tu quae proiecit virum suum et filios suos
et soror sororum tuarum tu quae proiecerunt
viros suos et filios suos. Mater vestra
cethea et pater vester amorreus et soror
tua maior samaria ipsa et filiae
eius quae habitant ad sinistram tuam.
soror autem tua minor te quae habitat
a dextris tuis sodoma et filiae eius.
Sed nec in viis earum ambulasti nec
secundum scelera earum fecisti. paululum
minus pene sceleratiora fecisti illis in
omnibus viis tuis. Vivo ego dicit
dominus deus quia non fecit sodoma soror
tua ipsa et filiae eius sicut fecisti tu et
filiae tuae. Ecce haec fuit iniquitas
sodomae sororis tuae superbia satu-
ritas panis et abundantia et otium
ipsius et filiarum eius et manum ege-
no et pauperi non porrigebant. Et e-
levatae sunt et fecerunt abominatio-
nes coram me et abstuli eas sicut
vidisti. Et samaria dimidium
peccatorum tuorum non peccavit sed vicisti
eam sceleribus tuis et iustificasti
sorores tuas in omnibus abominati-
onibus tuis quas operata es. Ergo tu
porta confusionem tuam quae vicisti
sorores tuas. Et convertam restitu-
ens eas conversione sodomorum cum filiabus
suis et conversione samariae et filiarum
eius. Et convertam conversionem tu-
am in medio earum ut portes ignomi-
niam tuam et confundaris in omnibus quae
fecisti consolans eas. Et soror tua
sodoma et filiae eius revertentur ad
antiquitatem suam et samaria et filiae
eius revertentur ad antiquitatem su-
am et tu et filiae tuae revertimini ad
antiquitatem vestram. Non fuit autem so-
doma soror tua audita in ore
tuo in die superbiae tuae antequam re-
velaretur malitia tua sicut hoc
tempore in opprobrium filiarum syriae et cunc-
tarum in circuitu tuo filiarum pale-
stinarum quae ambiunt te per gyrum.
Scelus tuum et ignominiam tuam tu
portasti ait dominus deus. Quia haec dicit
dominus deus. Et faciam tibi sicut despexis-
ti iuramentum ut irritum faceres pac-
tum et ego recordabor pacti mei
tecum in diebus adolescentiae tuae et
suscitabo tibi pactum sempiternum
et recordaberis viarum tuarum et confun-

peccatis tuis. sceleratius agens ab eis iusti-
ficate sunt enim a te. Ergo et tu confun-
dere et porta ignominiam tuam quae
iustificasti sorores tuas. Et convertam

tuis cū receperis sorores tuas te maiores cū minoribꝫ tuis. ⁊ dabo
eas tibi in filias s; nō ex pacto tuo. Et suscitabo ego pactū meū tecū. ⁊ scies
q̄a ego dñs. ut recorderis ⁊ cōfundaris. ⁊ nō sit tibi ultͣ aperire os p̄ cōfusio
ne tua cū placatus tibi fuero in omnibꝫ
que fecisti ait dñs deus.

XVII Et factū est u̇bū dñi ad me di
cens. fili hōis. ꝓpone enigma ⁊
narra parabolam ad domū isrl'. ⁊ di
ces. hec dicit dñs ds. Aquila grandis
magnarū alarū. longo mēbrorū duc
tu. plena plumis ⁊ uarietate ue
nit ad libanū. ⁊ tulit medullam
cedri. sūmitatē frondiū eius auul
sit. ⁊ transportauit eā in terram cha
naan. in urbem negociatorum posuit
illam. Et tulit de semine t̄re ⁊ po
suit illud in terra p semine ut fir
maret radicē sup aq̄s multas in su
p̄ficie posuit illud. Cūq; germinas
set creuit in uineā latiorem humi
statura respicientibꝫ ramis eius
ad eam ⁊ radices eius sub illa e
rant. Facta est ergo uinea ⁊ fructificauit in palmites ⁊ emisit propagines.
Et facta est aquila altera grandis mag
nis alis multisq; plumis. ⁊ ecce
uinea ista q̄si mittens radices su
as ad eam. palmites suos extendit
ad illam. ut irrigaret eam de a
reolis germinis sui. In terra bona su
p aquas multas plantata est. ut
faciat frondes ⁊ portet fructū. ut
sit in uineā grandē. Dic. hec dicit
dñs ds. Ergo ne p̄sperabitur? Nonne
radices eius euellet. ⁊ fructus ei'
distringet. ⁊ siccabit oēs palmi
tes germinis sui ⁊ arescet. ⁊ nō in
brachio grandi neq; in ppl'o mul
to ut euelleret eam radicitus.
Ecce plantata est ergo nūquid p̄sperabitur.
Nonne cū tetigerit eam uentus u
rens siccabitur. ⁊ in areis germinis su
i arescet. Et factū est u̇bū dñi ad
me dicens. Dic ad domū exasperan
tem. Nescitis quid ista significent.
Dic. Ecce uenit rex babilonis in ie
rlm. ⁊ assumet regem ⁊ principes
eius ⁊ adducet eos ad semetip
sū in babilonem. ⁊ tollet de semi
ne regni. ferietq; cum eo fedus.
⁊ ab eo accipiet iusiurandū. Sz ⁊ for
tes t̄re tollet. ut sit regnum
humile ⁊ nō eleuetur. s; custodiat
pactum eius ⁊ seruet illd. Qui re
cedens ab eo misit nūcios ad egyp
tum. ut daret sibi equos ⁊ ppl'm mul
tum. Nūquid p̄sperabitur ul' cōse
quetur salutē qui hec fecit. Et qui
dissoluit pactum nūquid effu
giet. Viuo ego dicit dñs ds q̄m
in loco regis qui cōstituit eum re
gē. cui' fecit irritū iuramētū. et
soluit pactū qd' habebat cū eo. in
medio babilonis morietur. Et nō
in exercitu grandi. neq; in ppl'o multo fa
ciet contͣ eum pharao p̄lium in iactu
aggeris ⁊ in extructiōe uallorum ut in
terficiat aīas multas. Spreuerat enī
iuramētū ut solueret fedus ⁊ ecce
dedit manū suā. Et cū omīa hec
fecerit non effugiet. Ppterea h dicit
dñs ds. Viuo ego q̄m iuramētū qd
sp̄uit ⁊ fedus qd' p̄uaricatū
est ponam in capd' eius. ⁊ expandam
sup eum rethe meū ⁊ cōp̄hendetur in
sagena mea ⁊ adducā eum in babi
lonem ⁊ iudicabo eū ibi in p̄uari
catiōe qua despexit me. Et oēs p
fugi eius cū uniuso agmine suo gla
dio cadent. residui aūt in oēm uen
tū dispgentur. ⁊ scietis q̄r ego dñs

locutus sum. Hec dicit dominus deus. Et su-
mam ego de medulla cedri subli-
mis et ponam de vertice ramorum eius te-
nerum distringam et plantabo super
montem excelsum et eminentem. In mon-
te sublimi israel plantabo eum et e-
rumpet in germen et faciet fructum et e-
rit in cedrum magnam. et habitabunt
sub ea omnes volucres. universum vo-
latile sub umbra frondium eius nidi-
ficabit. Et scient omnia ligna regi-
onis quia ego dominus humiliavi lignum
sublime et exaltavi lignum humi-
le et siccavi lignum viride et fronde-
re feci lignum aridum. ego dominus locutus
sum et feci.

XVIII Et factus est sermo domini ad me di-
cens. Quid est quod inter vos pa-
rabolam vertitis in proverbium istud in ter-
ra israel dicentes. patres comede-
runt uvam acerbam et dentes eorum
obstupuerunt. Vivo ego dicit dominus
deus si erit vobis ultra parabola hec in pro-
verbium in israel. Ecce omnes anime mee sunt.
ut anima patris ita et anima filii mea est.
anima que peccaverit ipsa morietur. Et vir
si fuerit iustus et fecerit iudicium et ius-
titiam in montibus non comederit et oculos
suos non levaverit ad ydola domus is-
rael et uxorem proximi sui non viola-
verit et ad mulierem menstruatam non
accesserit et hominem non contristave-
rit pignus debitori reddiderit per
vim nichil rapuerit panem suum e-
surienti dederit et nudum vestimento
operuerit ad usuram non commodaverit
et amplius non acceperit ab iniquitate
manum suam averterit iudicium verum
fecerit inter virum et virum in preceptis
meis ambulaverit et iudicia mea cus-
todierit ut faciat veritatem. hic iustus
est vita vivet ait dominus deus. Quod
si genuerit filium latronem effu-
dentem sanguinem et fecerit unum de
istis. et hec quidem omnia non facientem sed
in montibus comedentem et uxorem
proximi sui polluentem egenum et
pauperem contristantem rapientem
rapinas. pignus non reddentem et ad
ydola levantem oculos suos abomi-
nationem facientem ad usuram dan-
tem et amplius accipientem numquid
vivet. Non vivet. Cum universa
hec fecerit detestanda morte morie-
tur. sanguis eius in ipso erit. Quod si genu-
erit filium qui videns omnia peccata
patris sui que fecit timuerit et non fecerit
simile eis. super montes non comederit
et oculos suos non levaverit ad ydola do-
mus israel et uxorem proximi sui non vi-
olaverit et virum non contristaverit pig-
nus non retinuerit et rapinam non ra-
puerit panem suum esurienti dederit et
nudum vestimento operuerit a pau-
peris iniuria averterit manum suam. usu-
ram et superhabundantiam non ac-
ceperit iudicia mea fecerit in preceptis
meis ambulaverit hic non morietur
in iniquitate patris sui sed vita vivet.
Pater eius quia calumpniatus est et vim
fecit fratri suo et malum operatus est in me-
dio populi sui ecce mortuus est in ini-
quitate sua. Et dicitis. Quare non por-
tavit filius iniquitatem patris. Videlicet
quia filius iudicium et iusticiam operatus
est omnia precepta mea custodivit
et fecit illa vita vivet ait dominus deus.
Anima que peccaverit ipsa morietur. Filius non
portabit iniquitatem patris et pater non
portabit iniquitatem filii. Iusticia
iusti super eum erit et impietas impii
super eum erit. Si autem impius egerit pe-
nitentiam ab omnibus peccatis suis que
operatus est et custodierit univ

... sic iustum patrem non grauat antiqua iustitia, sic
peccatorem non iustificat. Vetus iustitie non ad
iuuat, unusquisque in quo inuenitur
in eo iudicatur.

sa precepta mea et fecerit iudicium et
iustitiam, uita uiuet et non mo
rietur. Omnium iniquitatum eius quas o
peratus est non recordabor. In iusti
tia sua quam operatus est uiuet. Num
quid uoluntatis mee est mors
impii, dicit dominus deus, et non ut conuerta
tur a uiis suis et uiuat? Si autem
auerterit se iustus a iustitia sua et
fecerit iniquitatem secundum omnes abo
minationes quas operari solet
impius, numquid uiuet? Omnes iusti
tie eius quas fecerat non recordabun
tur. In preuaricatione qua preuaricatus
est et in peccato suo quod peccauit in
ipsis morietur. Et dixistis: Non
est equa uia domini. Audite ergo
domus israel: Numquid uia
mea non est equa, et non magis
uie uestre praue sunt? Cum enim auerte
rit se iustus a iustitia sua et fece
rit iniquitatem, morietur in ipsis; in
iniustitia sua morietur. Et cum a
uerterit se impius ab impietate
sua quam operatus est, et fecerit iudici
um et iustitiam, ipse animam suam ui
uificabit. Considerans enim et auer
tens se ab omnibus iniquitatibus suis
quas operatus est, uita uiuet et non
morietur. Et dicunt filii israel: Non est
equa uia domini. Numquid uie me
e non sunt eque, domus israel, et non ma
gis uie uestre praue? Idcirco unumquem
que iuxta uias suas iudicabo, domus
israel, ait dominus deus. Conuertimini et
agite penitentiam ab omnibus iniquitati
bus uestris, et non erit uobis iniquitas in
ruinam. Proicite a uobis omnes preuarica
tiones uestras in quibus preuaricati estis, et
facite uobis cor nouum et spiritum no
uum; et quare moriemini domus israel? Qui
a nolo mortem morientis, dicit dominus deus.
Reuertimini et uiuite.

XIX

Et tu fili hominis assume planctum
super principes israel et dices: Qua
re mater tua leena inter leones cubauit,
in medio leunculorum enutriuit catu
los suos? Et eduxit unum de leunculis
suis; leo factus est et didicit capere predam
hominemque comedere. Et audierunt de eo
gentes, et non absque uulneribus suis ceperunt
eum, et adduxerunt eum in catenis in
terram egypti. Que cum uidisset quoniam in
firmata est et periit expectatio eius,
tulit unum de leunculis suis, leonem
constituit eum. Qui incedebat inter leones
et factus est leo, et didicit predam cape
re et homines deuorare. Didicit uiduas
facere et ciuitates eorum in desertum ad
ducere, et desolata est terra et plenitu
do eius a uoce rugitus illius. Et conue
nerunt aduersus eum gentes undique de
prouinciis et expanderunt super eum re
te suum; in uulneribus earum captus est,
et miserunt eum in caueam in catenis
et adduxerunt eum ad regem babilonis;
miseruntque eum in carcerem ne audi
retur uox eius ultra super montes israel.
Mater tua quasi uinea in sanguine tuo
super aquam plantata. Fructus eius
et frondes eius creuerunt ex aquis mul
tis. Et facte sunt ei uirge solide in scep
tra dominantium, et exaltata est statu
ra eius inter frondes, et uidit altitu
dinem suam in multitudine palmi
tum suorum. Et euulsa est in ira, in ter
ram proiecta, et uentus urens sic
cauit fructum eius; emarcuerunt et
aruerunt uirge roboris eius;
ignis comedit eam. Et nunc trans
plantata est in deserto, in terra inuia
et sitienti. Et egressus est ignis de uir
ga ramorum eius qui fructum ramorum
eius comedit, et non fuit in ea uir

ga fortis sceptrum dominancium. Planc-
tus est et erit in planctum.
XX Et factum est in anno septimo in quinto
mense in decima mensis. venerunt
viri de senioribus israel et sederunt co-
ram me. Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis loquere seniori-
bus israel et dices ad eos. Hec dicit dominus
deus. Numquid ad interrogandum me venis-
tis. Vivo ego quia non respondebo vo-
bis ait dominus deus. Si iudicas eos si iu-
dicas fili hominis abominaciones pa-
trum eorum ostende eis et dices ad eos
Hec dicit dominus deus. In die qua ego e-
legi israel et levavi manum meam pro
stirpe domus iacob et apparui eis in terra
egypti et levavi manum meam pro eis
dicens. ego dominus deus vester. In die illa
levavi manum meam pro eis ut educe-
rem eos de terra egypti in terram quam pro-
videram eis fluentem lacte et melle que
est egregia inter omnes terras. Et dixi
ad eos. Unusquisque offensiones o-
culorum suorum abiciat et in ydolis egypti
nolite pollui. ego dominus deus vester. Et
irritaverunt me nolueruntque audire.
Unusquisque abominaciones oculorum su-
orum non proiecit nec ydola egypti reli-
querunt. Et dixi ut effunderem indig-
nacionem meam super eos et implerem i-
ram meam in eis in medio terre egyp-
ti. Et non feci propter nomen meum ut non vi-
olaretur coram gentibus in quarum me-
dio erant. inter quas apparui eis
ut educerem eos de terra egypti. Ei-
eci ergo eos de terra egypti et eduxi
in desertum. et precepta mea dedi eis
et iudicia mea ostendi eis que fa-
ciet homo et vivet in eis. Insuper et sa-
bata mea dedi eis ut essent signum
inter me et eos et scirent quia ego dominus
sanctificans eos. et irritaverunt me

domus israel in deserto. In preceptis me-
is non ambulaverunt et iudicia mea
proiecerunt que faciens homo vivet in eis.
et sabbata mea violaverunt vehemen-
ter. Dixi ergo ut effunderem furorem meum
super eos in deserto et consumerem eos
et non feci propter nomen meum ne
violaretur coram gentibus de quibus
eieci eos in conspectu earum. Ego ergo
levavi manum meam super eos in deser-
to ne inducerem eos in terram quam dedi
eis fluentem lacte et melle pre-
cipuam terrarum omnium. quia iudicia
mea proiecerunt et in preceptis meis non
ambulaverunt et sabbata mea viola-
verunt. Post ydola enim cor eorum gradi-
ebatur. Et pepercit oculus meus super eos
ut non interficerem eos. nec consumpsi
eos in deserto. Dixi autem ad filios eorum
in solitudine. In preceptis patrum ves-
trorum nolite incedere. nec iudicia
eorum custodiatis nec in ydolis eorum pollua-
mini. Ego dominus deus vester. In precep-
tis meis ambulate et iudicia mea
custodite et facite ea. et sabbata mea
sanctificate ut sint signum inter me et
vos et sciatur quia ego dominus deus vester. Et ex-
acerbaverunt me filii eorum. in precep-
tis meis non ambulaverunt et iudicia
mea non custodierunt ut facerent
ea. que cum fecerit homo vivet in eis. et sab-
bata mea violaverunt. et commi-
natus sum ut effunderem furorem
meum super eos et implerem iram me-
am in eis in deserto. Averti autem manum
meam et feci propter nomen meum ut non
violaretur coram gentibus de quibus
eieci eos in oculis eorum. Iterum levavi
manum meam in eos in solitudine
ut dispergerem eos in naciones et ven-
tilarem eos in terras. eo quod iudicia
mea non fecissent et precepta mea

reprobassent, et sabbata mea uiolassent,
et post idola patrum suorum fuissent oculi
eorum. Ergo et ego dedi eis precepta non
bona, et iudicia in quibus non uiuent.
Et pollui eos in muneribus suis, cum of-
ferrent omne quod aperit uuluam, propter
delicta sua: et scient quia ego
dominus. Quam ob rem loquere ad domum
Israel fili hominis, et dices ad eos: Hec di-
cit dominus deus: Adhuc et in hoc blasphema-
uerunt me patres uestri, cum spreuissent me
patres uestri, cum spreuissent me contempnen-
tes, et induxissem eos in terram super quam
leuaui manum meam ut darem eis:
uiderunt omnem collem excelsum et
omne lignum nemorosum, et immo-
lauerunt ibi uictimas suas, et dederunt
ibi irritationem oblationes suas,
et posuerunt odorem suauitatis su-
e, et ibi libauerunt libationes suas. Et
dixi ad eos: Quid est excelsum
ad quod uos ingredimini? Et uo-
catum est nomen eius excelsum us-
que ad hanc diem. Propterea dic ad
domum Israel: Hec dicit dominus deus: Cer-
te in uia patrum uestrorum uos pollu-
imini, et post offendicula eorum uos
fornicamini, et in oblatione donorum
cum transducitis filios uestros per ignem,
uos polluimini in omnibus idolis
uestris usque hodie: et ego respondebo
uobis domus Israel? Viuo ego, di-
cit dominus deus, quia non respondebo uobis.
Neque cogitatio mentis uestre fiet di-
centium: Erimus sicut gentes, et sicut
cognationes terre, ut colamus
ligna et lapides. Viuo ego, dicit
dominus deus, quia in manu forti
et brachio extento, et furore ef-
fuso regnabo super uos. Et edu-
cam uos de populis, et congregabo
uos de terris in quibus dispersi estis
in manu ualida et brachio exten-
to, et in furore effuso regnabo super
uos. Et adducam uos in desertum popu-
lorum, et iudicabor ibi uobiscum facie
ad faciem. Sicut iudicio contendi
aduersum patres uestros in deserto terre E-
gypti, sic iudicabo uos, dicit dominus.
Et subiciam uos sceptro meo, et indu-
cam uos in uinculis federis. Et eli-
gam de uobis transgressores et impios,
de terra incolatus eorum educam eos,
et terram Israel non ingredientur: et scietis
quia ego dominus. Hec dicit dominus deus: Singuli
post idola uestra ambulate, et seruite
eis. Quod si et in hoc non audieritis
me, et nomen meum sanctum pollueritis
ultra in muneribus uestris et in idolis uestris,
in monte sancto meo, in monte
excelso Israel, ait dominus deus, ibi seruiet
michi omnis domus Israel: omnis inquam
in terra in qua placebunt michi, et ibi queram
primitias uestras, et initium decimarum uestra-
rum in omnibus sanctificationibus uestris. In o-
dorem suauitatis suscipiam uos, cum
eduxero uos de populis, et congregauero uos de
terris in quibus dispersi estis: et sanctificabor
in uobis in oculis nationum. Et scietis
quia ego dominus, cum induxero uos in ter-
ram Israel, in terram pro qua leuaui ma-
num meam ut darem
eam patribus uestris. Et recordabimi-
ni ibi uiarum uestrarum, et omnium sce-
lerum uestrorum quibus polluti estis in eis:
et displicebitis uobis in conspectu
uestro in omnibus malitiis uestris quas
fecistis. Et scietis quia ego dominus, cum bene-
fecero uobis propter nomen meum, et non se-
cundum uias uestras malas, neque secundum scele-
ra uestra pessima, domus Israel, ait
dominus deus. Et factus est

Et factus est sermo domini ad me XXI
dicens: Fili hominis pone fa-

faciem tuã contͣ uiã austri ⁊ stilla
ad affricũ ⁊ ꝓpħa ad saltum agri
XX meridiani ⁊ dices saltui meridiano
Audi u̾bũ dñi. H̾ dicit dñs deus. Ec
ce ego succendam in te ignem ⁊ cõ
burã in te omne lignũ uiride ⁊ oẽ
lignũ aridum. Nõ extinguet̾ flã
ma succensionis ⁊ cõburet̾ in ea oĩs
facies ab austro usq; ad aquilonẽ
⁊ uidebit uniu̾sa caro q̃ ego dñs
succendi eam nec extinguet̾. Et
dixi. A. a. a. dñe ds̃. Ipi dicũt de me
Numquid nõ ꝑ parabolas loquit̾ iste.
Et f̃cs est sermo dñi ad me dicẽs.
Fili hõis pone faciẽ tuã ad ierl̃m
⁊ stilla ad sc̃uaria ⁊ ꝓpħa contra hu
mũ isrl̃ ⁊ dices t̾re isrl̃. Hec dicit
dñs deus. Ecce ego ad te ⁊ eiciam
gladiũ meũ de uagina sua ⁊ oc
cidam in te iustũ ⁊ impiũ. Pro
eo aũt q̃d occidi i te iustũ ⁊ impiũ.
ideo egredietur gladius meus de
uagina sua ad omnẽ carnẽ ab
austro usq; ad aquilonem. ut sciat
omnis caro q̃ ego dñs eduxi gla
dium meũ de uagina sua irreuo
cabilem. Et tu fili hõis ingemisce
i cõtritiõe lumbo⁊ ⁊ i amaritudini
bus ingemisces corã eis. Cũq; dixerint
ad te cur gemis. dices. Pro auditu
q̃ uenit ⁊ tabescet omne cor ⁊ dis
soluent̾ uniu̾se manꝰ ⁊ infirma
bit̾ omnis sp̃c ⁊ ꝑ omnia genua flu
ent aq̃. Ecce uenit ⁊ fiet ait dñs
ds̃. Et factus est s̾mo dñi ad me
dicens. Fili hõis ꝓpħa ⁊ dices. Hec di
cit dñs deus. Loquere. Gladius gl
adius exacutus est ⁊ limatus. ut ce
dat uictimas exacutus est. ut
splendeat limatus. Qui moues
XXI sceptrũ filij mei succidisti omne
lignũ ⁊ dedisti eũ ad leuigandũ
ut teneat̾ manu. Iste exacutꝰ ẽ
gladius ⁊ iste limatus. ut sit in
manu interficientis. Clama ⁊ ulu
la fili hõis. q̃a hic factus est i ꝑplo
meo. hic i cunctis ducibus isrl̃. q̃
fugerant gladiũ traditi sunt cũ
pplo meo. Ideo plaude sup̾ femur
quia ꝓbatus est. ⁊ hoc cũ sceptrũ sub
u̾terit ⁊ nõ erit dicit dñs ds̃. Tu ergo
fili hõis ꝓpħa ⁊ ꝑcute manũ ad
manum ⁊ duplicet̾ ac triplicet̾ gla
dius interfecto⁊. hic est gladius
occisionis magne q̃ obstupesce
re eos faciet ⁊ corde tabescere ⁊ multi
plicat ruinas. In omnibus portis
eo⁊ dedi conturbacõem gladij a
cuti ⁊ limati ad fulgendũ ad cedẽ amicti
Exacuere uade ad dexteram siue ad
sinistram. quocũq; faciei tue est ap
petitus. Quin ⁊ ego plaudam ma
nu ad manũ ⁊ implebo indig
nacõem meã. ego dñs locutus sũ.
Et factus est s̾mo dñi ad me
dicens. Et tu fili hõis pone tibi
duas uias ut ueniat gladius re
gis babilonis. De t̾ra una egre
dient̾ ambe ⁊ manu capiet co
niectum. In capite uie ciuitatis
coniciet. Uiam pones ut ueni
at gladius ad rabath filio⁊ a
mon ⁊ ad iudam i ierl̃m mu
nitissimã. Stetit enĩ rex babi
lonis i biuio i capite duaꝝ ui
a⁊ diuinacõem q̃rens. commi
scens sagittas. interrogauit idola. exta consuluit.
Ad dexteram eius facta est diui
nacio sup̾ ierl̃m ut ponat arie
tes. ut ap̾iat os i cede. ut ele
uet uocem i ululatu. ut pona
rietes contͣ portas. ut cõpor
tet aggerem. ut edificet mu
nitiones. Eritq; q̃si consulens

frustra oraculum in oculis eorum et sabbatorum ocium imitantis; ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum. Ideo haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestrae, et revelastis praevaricationes vestras, et apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris; pro eo inquam quod recordati estis, manu capiemini. Tu autem profane impie dux Israel, cuius venit dies in tempore iniquitatis praefinita: haec dicit Dominus Deus: Aufer cidarim, tolle coronam. Nonne haec est quae humilem sublevavit, et sublimem humiliavit? Iniquitatem iniquitatem iniquitatem ponam eam; et hoc non factum est donec veniret cuius est iudicium, et tradam ei. Et tu fili hominis propheta, et dic: Haec dicit Dominus Deus ad filios Ammon, et ad opprobrium eorum, et dices: Mucro mucro evagina te ad occidendum, lima te ut interficias et fulgeas, cum tibi viderentur vana, et divinarentur mendacia, ut dareris super colla vulneratorum impiorum, quorum veniet dies in tempore iniquitatis praefinita. Revertere ad vaginam tuam in locum quo creatus es; in terra nativitatis tuae iudicabo te, et effundam super te indignationem meam; in igne furoris mei sufflabo in te, daboque te in manus hominum insipientium, et fabricantium interitum. Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio terrae; oblivioni traderis, quia ego Dominus locutus sum.

XXII Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Et tu fili hominis, nonne iudicas civitatem sanguinum? et ostendes ei omnes abominationes suas, et dices: Haec dicit Dominus Deus: Civitas effundens sanguinem in medio sui, ut veniat tempus eius, et quae fecit idola contra semetipsam, ut pollueretur. In sanguine tuo qui a te effusus est deliquisti, et in idolis tuis quae fecisti polluta es; et appropinquare fecisti dies tuos, et adduxisti tempus annorum tuorum. Propterea dedi te opprobrium gentibus, et irrisionem universis terris. Quae iuxta te sunt, et quae procul a te, triumphabunt de te, sordida, nobilis, grandis interitu. Ecce principes Israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem. Patrem et matrem contumeliis affecerunt in te; advenam calumniati sunt in medio tui; pupillum et viduam contristaverunt apud te. Sanctuaria mea sprevistis, et sabbata mea polluistis. Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem, et super montes comederunt in te; scelus operati sunt in medio tui. Verecundiam patris discooperuerunt in te; immunditiam menstruatae humiliaverunt in te. Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abominationem, et socer nurum suam polluit nefarie; frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te. Munera apud te acceperunt ad effundendum sanguinem; usuram et superabundantiam accepisti, et avare proximos tuos calumniabaris, meique oblita es, ait Dominus Deus. Ecce complosi manus meas super avaritiam tuam quam fecisti, et super sanguinem qui effusus est in medio tui. Numquid sustinebit cor tuum, aut praevalebunt manus tuae in diebus quos ego faciam tibi? Ego Dominus locutus sum et faciam. Et dispergam te in nationes, et ventilabo te in terras, et deficere faciam immunditiam tuam a te. Et possidebo te in conspectu gentium, et scies quia ego Dominus. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis, versa est mihi domus

nũ eis ĩ scoriam. Omnes isti es et stag
nũ et ferrũ et plumbũ ĩ medio forna
cis. scoria argenti facti sunt. Propterea hec
dicit dñs ds. Eo qđ versi estis omnes ĩ sco
riã. ppterea ecce ego congregabo uos in
medio ierlm congregatione argenti
et eris et ferri et stagni et plumbi in
medio fornacis. ut succendã ĩ eam
ignẽ ad conflandũ. sic congregabo uos
ĩ furore meo et ĩ ira mea et requiescã.
Et conflabo uos et congregabo uos
et succendam uos ĩ igne furoris mei
et conflabimini ĩ medio ei'. Ut con
flatur argentũ ĩ medio forna
cis sic eritis ĩ medio ei' et scietis qđ
ego dñs cũ effuderim indignacõ
nem sup uos. Et fcũs est sermo dñi
ad me dicens. Fili hois dic ei. Tu es
terra inmunda et nõ conpluta in
die furoris. Coniuratio pphetarum ĩ me
dio eius sicut leo rugiens capiens
qe pdam. animas devoraverunt. opes
et precium acceperunt. viduas eius
multiplicaverunt ĩ medio eius. Sacer
dotes eius contempserunt legẽ meã
et polluerunt sanctuaria mea. Int' sanctum
et pphanũ nõ habuerunt distantiam. et
int' pollutũ et mundũ nõ intellexe
runt. et a sabbatis meis averterunt oclos
suos. et coinquinabar ĩ medio eorum.
Principes eius ĩ medio illi' quasi lu
pi rapientes pdam ad effundendũ
sanguinẽ et ad pdendas aĩas et ava
re sectanda lucra. Pphete autem ei'
liniebant eos absque temperamento
videntes vana et divinantes ei
mendacium dicentes. Hec dicit dñs
ds cũ dñs nõ sit locutus. Populi
tre calumpniabantur calumpniã et
rapiebant violenter. egenũ et
paupem affligebant. et advenã
oppmebant calumpnia absque iu
dicio. Et quesivi de eis virũ qui inter
poneret sepem et staret oppositus con
tra me pro terra ne dissiparem eam. et nõ
inveni. Et effudi sup eos indignacõem
meã et igne ire mee consumpsi eos.
viam eorum ĩ caput eorum reddidi ait dñs ds.

XXIII

Et fcũs est sermo dñi ad me di
cens. Fili hois. Due mulieres fi
lie matris unius fuerunt et fornicate
sunt ĩ egypto ĩ adolescentia sua
fornicate sunt. ibi subacta sunt ubera
earum et fracte sunt mamme pubertatis
earum. Nomina autem earum oolla maior et oo
liba minor soror ei'. Et habui eas et pe
perunt filios et filias. Porro nomina ea
rum samaria oolla et ierlm ooliba. For
nicata est igitur sup me oolla et in
sanivit ĩ amatores suos ĩ assirios
ppinquantes vestitos iacincto princi
pes et magistratus iuvenes cupidi
nis universos equites et ascensores
equorum. et dedit fornicationes suas su
per eos electos filios assiriorum univer
sos. Et ĩ omnibus ĩ quos ĩsanivit ĩ
inmundiciis eorum polluta est. Insup
et fornicacões suas quas habuerat ĩ egip
to nõ reliquit. Nam et illi dormie
runt cũ illa ĩ adolescentia eius. et illi
confregerunt ubera pubertatis eius. et
effuderunt fornicacões suas sup eam.
Propterea tradidi eã ĩ manus amato
rum ĩ manus filiorum assur. sup quorum
ĩsanivit libidinẽ. Ipsi discoperue
runt ignominiã eius. filios et filias
eius tulerunt. et ipsam occiderunt gla
dio. Et fcẽ sunt famose mulieres
et iudicia pepetrarunt ĩ eam. Quod cum
vidisset soror eius ooliba. plus quã
illa ĩsanivit libidine. et fornica
cõem suã sup fornicacõem sororis
sue ad filios assiriorum pbuit im
pudenter ducibus et magistratibus

se venientibus, indutis veste va-
ria, equitibus qui vectabantur equis, et
adolescentibus forma cunctis egre-
gia. Et vidi quod polluta esset via
una ambarum. Et auxit fornicationes
suas. Cumque vidisset viros depictos
in pariete, ymagines chaldeorum ex-
pressas coloribus, et accinctos balthe-
is renes, et thyaras tinctas in capi-
tibus eorum, formam ducum omnium, simi-
litudinem filiorum babilonis terreque chal-
deorum in qua orti sunt, et insanivit su-
per eos concupiscentia oculorum suorum, et mi-
sit nuntios ad eos in chaldeam. Cumque
venissent ad eam filii babilonis ad
cubile mammarum, polluerunt eam
in stupris suis, et polluta est ab eis,
et saciata est anima eius ab illis.
Denudavit quoque fornicationes suas
et discoperuit ignominiam suam, et re-
cessit anima mea ab ea, sicut rece-
sserat anima mea a sorore eius. Mul-
tiplicavit enim fornicationes su-
as recordans dies adolescentie
sue quibus fornicata est in terra
egipti. Et insanivit libidine
super concubitum eorum quorum carnes
sunt ut carnes asinorum, et sicut
fluxus equorum fluxus eorum. Et visi-
tasti scelus adolescentie tue, quando
subacta sunt in egipto ubera tua
et confracte sunt mamme puber-
tatis tue. Propterea o ooliba hec dicit dominus
deus. Ecce ego suscitabo omnes ama-
tores tuos contra te de quibus sacia-
ta est anima tua, et congregabo e-
os adversum te in circuitu, fili-
os babilonis et universos chaldeos,
nobiles, tyrannosque et principes,
omnes filios assiriorum, iuvenes for-
ma egregia, duces et magistratus
universos, principes principum et

nominatos, ascensores equorum. Et veni-
ent super te instructi curru et rota,
multitudo populorum; lorica et clipeo et
galea armabuntur contra te undi-
que. Et dabo coram eis iudicium, et
iudicabunt te iudiciis suis. Et po-
nam zelum meum in te, quem exercere-
bunt tecum in furore. Nasum tuum et
aures tuas precident, et que remanse-
rint gladio concident. Ipsi filios
tuos et filias tuas capient, et novis-
simum tuum devorabitur igni. Et de-
nudabunt te vestimentis tuis, et
tollent vasa glorie tue. Et requi-
escere faciam scelus tuum de te, et
fornicationem tuam de terra egipti,
nec levabis oculos tuos ad eos, et egip-
ti non recordaberis amplius. Quia hec di-
cit dominus deus. Ecce ego tradam te in ma-
nus eorum quos odisti, in manus de quibus
saciata est anima tua, et agent te-
cum in odio, et tollent omnes labores tu-
os, et dimittent te nudam et ignomi-
nia plenam, et revelabitur ignominia
fornicationum tuarum. Scelus tuum
et fornicationes tue fecerunt hec tibi, quia
fornicata es post gentes inter quas
polluta es in ydolis eorum. In via soro-
ris tue ambulasti, et dabo calicem
eius in manu tua. Hec dicit dominus deus.
Calicem sororis tue bibes profundum
et latum; eris in derisum et in subsanna-
tionem, que est capacissima. Ebrieta-
te et dolore repleberis, calice meroris
et tristicie, calice sororis tue samarie.
Et bibes illum et epotabis usque ad fe-
ces, et fragmenta eius devorabis, et
ubera tua lacerabis, quia ego lo-
cutus sum, ait dominus deus. Propterea hec
dicit dominus deus. Quia oblita es mei et
proiecisti me post corpus tuum, tu
quoque porta scelus tuum et fornica-

comes tuas? Et ait dominus ad me dicens
Fili hominis numquid iudicas Oollam
et Ooliba et annuncias eis scelera e-
arum. quia adulterate sunt et sanguis
in manibus earum et cum ydolis suis fornica-
te sunt. insuper et filios suos quos genu-
erunt mihi. obtulerunt eis ad devoran-
dum. Sed et hoc fecerunt mihi. Pollue-
runt sanctuarium meum in die illa et sab-
bata mea prophanaverunt. Cumque immo-
larent filios suos ydolis suis et ingrede-
rentur sanctuarium meum in die illa ut
pollurent illud. Et hec fecerunt in me-
dio domus mee. Miserunt ad vi-
ros venientes de longinquo ad
quos nuncios miserant. Itaque ecce ve-
nerunt quibus te lavisti et circumlinis-
ti stibio oculos tuos et ornata es mun-
do muliebri. Sedisti in lecto pulcherri-
mo et mensa ornata est ante te.
Thimiama meum et unguentum me-
um posuisti super eam. et vox multitu-
dinis exultantis erat in ea. Et in vi-
ris qui de multitudine hominum adduceban-
tur et veniebant de deserto. posuerunt ar-
millas suas in manibus earum et coro-
nas speciosas in capitibus earum. Et dixi
ei que attrita est in adulteriis. Nunc for-
nicabitur in fornicatione sua et hec. Et
ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem me-
retricem. Sic ingrediebantur ad Oollam
et ad Ooliban mulieres nefarias. Vi-
ri quoque iusti sunt. hii iudicabunt
eas iudicio adulterarum et iudicio ef-
fundentium sanguinem. quia adultere
sunt et sanguis in manibus earum. Et cum
ydolis suis fornicate sunt. Hec enim
dicit dominus deus. Adduc ad eas multi-
tudinem et trade eas in tumultum et
in rapinam. et lapidentur lapidibus populorum
et confodiantur gladiis eorum. Filios
et filias earum interficient et domos ea-
rum igne succendent. et auferam scelus
de terra. et discent omnes mulieres ne fa-
ciant secundum scelus earum. et dabunt sce-
lus vestrum super vos. et peccata ydolorum ves-
trorum portabitis. et scietis quia ego dominus.
Et factum est verbum domini ad me in anno no-
no in mense decimo decima die men- XXIIII
sis ad me dicens. Fili hominis scribe tibi
nomen diei huius. in qua confirmatus
est rex babilonis adversum Ierusalem
hodie. et dices per proverbium ad domum irri-
tatricem parabolam et dices ad eos.
Hec dicit dominus deus. Pone ollam pone
eam. pone inquam et mitte in eam a-
quam. Congere frusta eius in ea. omnem
partem bonam femur et armum elec-
ta et ex ossibus plena. pinguissimum
pecus assume. Compone quoque
struem ossium sub ea. Efferbuit coc-
tio eius et dissoluta sunt ossa eius
in medio illius. Propterea hec dicit dominus
deus. Ve civitati sanguinum olle cuius
rubigo in ea est et rubigo eius non
exivit de ea. Per partes suas et per partes suas eice
eam. non cecidit super eam sors. Sanguis enim
eius in medio eius est. super limpidis-
simam petram effudit illum. Non ef-
fudit illum super petram ut posset op- terram
eriri pulvere. ut superinducerem indig-
nationem meam et vindicta vindicarem.
Dedi sanguinem eius super lim-
pidissimam petram ne operiretur. Prop-
terea hec dicit dominus deus. Ve civitati san-
guinum cuius ego grandem faciam pi-
ram. Congere ossa que igne suc-
cendam. consumentur carnes et co-
quetur universa compositio. et ossa tabe-
scent. Pone quoque eam super prunas
vacuam ut incalescat et liquefiat es
eius. et confletur in medio eius inquina-
mentum eius. et consumatur rubigo
eius. Multo labore sudatum est et non

gressus est de ea rubigo eius, neque per ig-
nem. Immunditia tua execra-
bilis quia mundare te uolui et non
es mundata a sordibus tuis, sed nec
mundaberis prius donec quiescere faci-
am indignationem meam in te. Ego
dominus locutus sum; ueniet et faciam. Non
transeam nec parcam nec placabor. Iuxta
uias tuas et iuxta adinuentiones tu-
as iudicabo te dicit dominus. Et factum est
uerbum domini ad me dicens: Fili hominis
ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum
in plaga, et non planges neque plorabis
neque fluent lacrime tue. Ingemis-
ce tacens, mortuorum luctum non faci-
es. Corona tua circumligata sit tibi
et calciamenta tua erunt in pedibus tuis,
nec amictu ora uelabis, nec cibos lu-
gentium comedes. Locutus sum ego ad
populum mane, et mortua est uxor
mea uespere. Fecique mane sicut preceperat
mihi dominus. Et dixit ad me populus: Quare non indi-
cas nobis quid ista significent que tu fa-
cis? Et dixi ad eos: Sermo domini fac-
tus est ad me dicens: Loquere domui Israel.
Hec dicit dominus deus: Ecce ego polluam
sanctuarium meum, superbiam imperii uestri
et desiderabile oculorum uestrorum et super quo
pauet anima uestra; et filii uestri et filie
quas reliquistis gladio cadent. Et fa-
cietis sicut feci. Ora amictu non
uelabitis, et cibos lugentium non co-
medetis. Coronam habebitis in ca-
pitibus uestris et calciamenta in pedibus
uestris. Non plangetis neque flebitis,
sed tabescetis in iniquitatibus uestris. Et
unusquisque gemet ad fratrem suum.
Eritque Ezechiel in portentum uobis.
Iuxta omnia que fecit facietis. Cum uene-
rit istud, et scietis quia ego dominus deus. Et
tu fili hominis ecce in die qua tollam
ab eis fortitudinem illorum et gau-

dium dignitatis et desiderium oculorum
eorum super quo requiescunt anime eorum, fili-
os et filias eorum. In die illa cum uenerit
fugiens ad te ut annuntiet tibi, in die in-
quam illa aperietur os tuum cum eo qui fu-
git, et loqueris et non silebis ultra. Eritque
eis in portentum et scietis quia ego dominus.
Et factus est sermo domini ad me dicens: XXV
Fili hominis pone faciem tuam contra fi-
lios Amon, et prophetabis de eis, et dices fili-
is Amon: Audite uerbum domini dei. Hec
dicit dominus deus: Pro eo quod dixisti: Euge, euge
super sanctuarium meum quia pollutum est, et
super terram Israel quia desolata est, et super do-
mum Iuda quia ducti sunt in captiuita-
tem: ideo ecce ego tradam te filiis
orientalibus in hereditatem, et colloca-
bunt caulas suas in te, et ponent in
te tentoria sua. Ipsi comedent fru-
ges tuas et ipsi bibent lac tuum. Dabo-
que Rabbath in habitaculum camelorum
et filios Amon in cubile pecorum, et scie-
tis quia ego dominus. Quia hec dicit dominus
deus: Pro eo quod plausisti manu et percus-
sisti pede, et gauisa es ex toto affectu su-
per terram Israel, ideo ecce ego exten-
dam manum meam super te, et tradam
te in direptionem gentium, et interficiam
te de populis et perdam te de terris et conte-
ram, et scietis quia ego dominus. Hec dicit
dominus deus: Pro eo quod dixerunt Moab et Seir: Ec-
ce sicut omnes gentes domus Iuda, ideo
ecce ego aperiam humerum Moab
de ciuitatibus, de ciuitatibus inquam
eius et de finibus eius, inclitas terre Beth-
iesimoth et Beelmoth et Chariatha-
im, filiis orientis cum filiis Amon,
et dabo eam in hereditatem ut non sit
memoria filiorum Amon in gentibus.
Et in Moab faciam iudicia, et scietis
quia ego dominus. Hec dicit dominus deus: Pro eo
quod fecit Idumea ultionem ut se

uindicaret de filiis iuda peccauit
que delinquens et uindictam expetiu-
it de eis. Idcirco hec dicit dominus deus. Ex-
tendam manum meam super ydumeam
et auferam de ea hominem et iumentum et fa-
ciam eam desertam ab austro. et qui
sunt in dedan gladio cadent. Et da-
bo ultionem meam super ydumeam per ma-
num populi mei israel. et facient in edom
iuxta iram meam et furorem meum. et sci-
ent uindictam meam ait dominus deus. Hec
dicit dominus deus. Pro eo quod fecerunt palesti-
ni uindictam et ulti se sunt toto a-
nimo interficientes et implentes inimi-
citias ueteres. propterea hec dicit dominus deus.
Ecce ego extendam manum meam
super palestinos et interficiam interfectores
et perdam reliquias maritime re-
gionis. Faciamque eis ultiones magnas
arguens in furore. et scient
quia ego dominus cum dedero uindictam meam
super eos.
XXVI Et factum est in xi anno prima men-
sis. factus est sermo domini ad me dicens.
Fili hominis pro eo quod dixit tyrus de ierusalem
euge confracte sunt porte populorum conuersa
est ad me in plebe deserta est. propterea (al' implebor)
hec dicit dominus deus. Ecce ego super te ty-
re. et ascendere faciam ad te gentes mul-
tas. sicut ascendit mare fluctuans.
et dissipabunt muros tyri et destruent
turres eius et radam puluerem eius de ea
et dabo eam in limpidissimam petram.
Siccatio sagenarum erit in medio ma-
ris. quia ego locutus sum ait dominus deus. Et
erit in direptionem gentibus. Filie quoque
eius que sunt in agro. gladio interfici-
entur. et scient quia ego dominus. Quia hec
dicit dominus deus. Ecce ego adducam ad tyrum
nabugodonosor regem babilonis ab a-
quilone regem regum cum equis et cur-
ribus et equitibus et cetu populoque mag-
no. Filias tuas que sunt in agro gla-
dio interficiet. et circumdabit te mu-
nitionibus. et comportabit aggerem
in gyro. et leuabit contra te clipeum
et uineas et arietes temperabit in mu-
ros tuos. et turres tuas destruet in
armatura sua. Inundatione equo-
rum eius operiet te puluis eorum. A soni-
tu equitum et rotarum et curruum
mouebuntur muri tui. cum ingres-
sus fuerit portas tuas quasi per introitum
urbis dissipate. ungulis equorum su-
orum conculcabit omnes plateas tuas.
populum tuum gladio cedet. et sta-
tue nobiles in terram corruent. Vas-
tabunt opes tuas. diripient negoti-
ationes tuas. et destruent muros
tuos. et domos tuas preclaras subuertent.
et lapides tuos et ligna tua et puluerem
tuum in medio aquarum ponent. Et quies-
cere faciam multitudinem canticorum tu-
orum. et sonitus cithararum tuarum non au-
dietur amplius. et dabo te in limpidis-
simam petram. Siccatio sagenarum
eris. nec edificaberis ultra. quia ego lo-
cutus sum ait dominus deus. Hec dicit dominus deus ty-
ro. Numquid non a sonitu ruine tue et
gemitu interfectorum tuorum cum occisi
fuerint in medio tui commouebuntur
insule. et descendent de sedibus suis omnes
principes maris. et auferent exuuias
suas. et uestimenta sua uaria abi-
cient. et induentur stupore. In terra se-
debunt. et attoniti super repentino
casu tuo admirabuntur. et assumen-
tes super te lamentum dicent tibi. Quomodo
peristi que habitas in mari urbs in-
clita que fuisti fortis in mari cum
habitatoribus tuis. quos formidabant
uniuersi. Nunc stupebunt naues in
die pauoris tui. et turbabuntur insu-
le in mari. eo quod nullus egrediatur ex te.

Quia hec dicit dominus deus. Cum dedero te ur-
bem desolatam sicut civitates que
non habitantur, et adduxero super te abys-
sum, et operuerint te aque multe, et detraxe-
ro te cum hiis qui descendunt in lacum ad
populum sempiternum, et collocavero te in
terra novissima sicut solitudines
veteres cum hiis qui deducuntur in lacum
ut non habiteris. Porro cum dedero
gloriam tuam in terra viventium, in ni-
chilum redigam te, et non eris, et re-
quisita non invenieris ultra in sem-
piternum, dicit dominus deus.
XXVII Et factus est sermo domini ad me
dicens: Tu ergo fili hominis assume
super tyrum lamentum, et dices tyro que
habitat in introitu maris, negociatio-
ni populorum ad insulas multas: Hec dicit
dominus deus. O tyre tu dixisti: Perfecti deco-
ris ego sum, et in corde maris sita.
Finitimi tui qui edificaverunt te im-
pleverunt decorem tuum. Abietibus de
sanir extruxerunt te cum omnibus ta-
bulatis maris. Cedrum de libano
tulerunt ut facerent tibi malum. Quercus
de basan dolaverunt in remos tuos. Tran-
stra tua fecerunt tibi ex ebore in-
dico, et pretoriola de insulis ythalie.
Byssus varia de egypto texta est
tibi in velum ut poneretur in malo. Ia-
cinctus et purpura de insulis elysa
facta est operimentum tuum. Habitatores
sydonis et aradii fuerunt remiges tui.
Sapientes tui tyre facti sunt guber-
natores tui. Senes biblii et pruden-
tes eius habuerunt nautas ad ministe-
rium varie supellectilis tue. Omnes
naves maris et naute earum fuerunt
in populo negociationis tue. Perse et
lidii et libies erant in exercitu tuo
viri bellatores tui. Clipeum et ga-
leam suspenderunt in te pro ornatu
tuo. Filii aradii cum exercitu tuo erant
super muros tuos in circuitu. Sed
et pigmei qui erant in turribus tuis
pharetras suas suspenderunt in mu-
ris tuis per gyrum. Ipsi compleverunt pul-
critudinem tuam. Cartaginenses ne-
gociatores tui a multitudine cuncta-
rum divitiarum, argento, ferro, stag-
no, plumboque repleverunt nundinas
tuas. Grecia, thubal et mosoch, ipsi in-
stitores tui: mancipia et vasa erea
adduxerunt populo tuo. De domo tho-
gorma equos et arma et equites addu-
xerunt ad forum tuum. Filii dedan nego-
ciatores tui. Insule multe negocia-
tio manus tue. Dentes eburneos et he-
beninos commutaverunt in precio tuo. Sy-
rus negociator tuus propter multitudinem
operum tuorum. Gemmam, purpuram et scutu-
lata et byssum et sericum et coccum proposuerunt
in mercatu tuo. Iuda et terra israel ipsi insti-
tores tui in frumento primo. Balsamum et mel
et oleum et resinam proposuerunt in nundinis
tuis. Damascenus negociator tuus
in multitudine operum tuorum in multitudine
diversarum opum, in vino pingui, in
lanis coloris optimi. Dan et grecia et
mozel in nundinis tuis proposuerunt fer-
rum fabrefactum; stacten et calamum in ne-
gociatione tua. Dedan institores tui in
tapetibus ad sedendum. Arabia et universi
principes cedar, ipsi negociatores ma-
nus tue. Cum agnis et arietibus et hedis
venerunt ad te negociatores tui. Ven-
ditores saba et regma, ipsi negocia-
tores tui cum universis primis aro-
matibus et lapide precioso et auro quod pro-
posuerunt in mercatu tuo. Haran et chen-
ne et eden negociatores tui. Saba as-
sur et chelmad venditores tui. Ipsi
negociatores tui multifariam in involu-
cris iacinthi et polimitorum gazarumque

preciosarum que obvolute et astricte erant
funibus. Cedros quoque habebant in negotia
tionibus tuis. Naves maris principes tui
in negotiatione tua: et repleta es et glorifi
cata nimis in corde maris. In aquis
multis adduxerunt te remiges tui:
ventus auster contrivit te in corde ma
ris. Divitie tue et thesauri tui et mul
tiplex instrumentum tuum naute tui
et gubernatores tui qui tenebant supel
lectilem tuam et populo tuo preerant. Viri
quoque bellatores tui qui erant in te cum univer
sa multitudine tua que est in medi
o tui cadent in corde maris in die rui
ne tue. A sonitu clamoris guber
natorum tuorum conturbabuntur classes et
descendent de navibus suis omnes qui tene
bant remum. Naute et universi guberna
tores maris in terra stabunt et eiula
bunt super te voce magna et clamabunt
amare et superiacient pulverem capi
tibus suis et cinere conspergentur. Et ra
dent super te calvitium et accingen
te tur ciliciis et plorabunt in amaritudine
anime ploratu amarissimo. Et assu
ment super te carmen lugubre et plan
gent te. Que est ut Tyrus que obmutu
it in medio maris? Que in exitu nego
tiationum tuarum de mari implesti po
pulos multos. In multitudine divitiarum tu
arum et populorum tuorum ditasti reges terre.
Nunc contrita es a mari in profundis a
quarum. Opes tue et omnis multitudo tu
a que erat in medio tui ceciderunt. Uni
versi habitatores insularum obstupue
runt super te: et reges earum omnes tempes
tate perculsi mutaverunt vultus. Nego
tiatores populorum sibilaverunt super te.
Ad nihilum deducta es et non eris us
que in perpetuum.
XXVIII Et factus est sermo domini ad me
dicens. Fili hominis dic principi Tyri
hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum est
cor tuum et dixisti deus ego sum et in cathe
dra dei sedi in corde maris cum sis homo et
non deus: et dedisti cor tuum quasi cor dei.
Ecce sapientior es tu Daniele: omne
secretum non est absconditum a te. In
sapientia et prudentia tua fecisti tibi for
titudinem et adquisisti aurum et ar
gentum in thesauris tuis. In multitu
dine sapientie tue et in negotiatione tua
multiplicasti tibi fortitudinem et eleva
tum est cor tuum in robore tuo. Propterea
hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum est
cor tuum sicut cor dei: ideo ecce ego ad
ducam super te alienos robustissi
mos gentium: et nudabunt gladios su
os super pulcritudinem sapientie tue et pol
luent decorem tuum. Interficient et detrahent te tuum
et morieris in interitu occisorum in
corde maris. Numquid dicens loqueris
deus ego sum coram interficientibus
te cum sis homo et non deus. In manu occiden
tium te. Morte incircumcisorum morie
ris in manu alienorum: quia ego locu
tus sum ait dominus deus. Et factus est sermo
domini ad me dicens. Fili hominis leva plan
ctum super regem Tyri et dices ei. Hec di
cit dominus deus. Tu signaculum similitudi
nis plenus sapientia et perfectus decore in de
liciis paradisi dei fuisti. Omnis la
pis preciosus operimentum tuum. Sardius
topazius et iaspis crisolitus et onix
et berillus. Saphirus et carbunculus et sma
ragdus. Aurum opus decoris tui et
foramina tua in die qua conditus es
preparata sunt. Tu cherub extentus
et protegens et posui te in monte sancto
dei in medio lapidum ignitorum am
bulasti. Perfectus in viis tuis a die con
ditionis tue donec inventa est ini
quitas in te. In multitudine negotia
tionis tue repleta sunt interiora

a iniquitate et peccasti et eieci te de
monte dei et perdidi te o cherub pro-
tegens de medio lapidum ignitorum.
Elevatum est cor tuum in decore tuo per-
didisti sapientiam tuam in decore tuo.
In terram proieci te ante faciem regum de-
di te ut cernerent te. In multitudi-
ne iniquitatum tuarum et iniquitate ne-
gotiationis tue polluisti sancti-
ficationem tuam. Producam ergo ignem
de medio tui qui comedat te et da-
bo te in cinerem super terram in conspec-
tu omnium videntium te. Omnes qui vi-
derint te in gentibus obstupescent su-
per te. Nihil factus es et non eris in perpetu-
um. Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis pone faciem tuam
contra Sydonem et prophetabis de ea et dices
Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te Sy-
don et glorificabor in medio tui et sci-
ent quia ego dominus cum fecero in ea iudicia
et sanctificatus fuero in ea. Et inmittam ei pes-
tilentiam et sanguinem in plateis eius
et corruent interfecti in medio eius
gladio per circuitum et scient quia ego dominus.
Et non erit ultra domui Israel offendi-
culum amaritudinis et spina dolorem
inferens undique per circuitum eorum qui adver-
santur eis et scient quia ego dominus. Hec dicit
dominus deus. Quando congregavero domum Israel de
populis in quibus dispersi sunt sanctificabor in
eis coram gentibus et habitabunt in ter-
ra sua quam dedi servo meo Iacob. Et
habitabunt in ea securi et edifica-
bunt domos plantabuntque vineas
et habitabunt confidenter cum fecero iu-
dicium in omnibus qui adversantur eis per
circuitum et scient quia ego dominus deus
eorum.

XXIX In anno .x. x. mense una die mensis
factum est verbum domini ad me dicens.
Fili hominis pone faciem tuam contra Pha-
raonem regem Egypti et prophetabis de eo
et de Egypto universa. Loquere et dices
Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te Phara-
o rex Egypti draco magne qui cubas
in medio fluminum tuorum et dicis meus
est fluvius et ego feci memetipsum. Et
ponam frenum in maxillis tuis et adglu-
tinabo pisces fluminum tuorum squa-
mis tuis et extraham te de medio flu-
minum tuorum et universi pisces tui squa-
mis tuis adherebunt. Et proiciam te in
desertum et omnes pisces fluminis tui
super faciem terre cades non colligeris neque
congregaberis. Bestiis terre et volatilibus
celi dedi te ad devorandum. Et scient omnes
habitatores Egypti quia ego dominus. Pro eo quod
fuisti baculus arundineus domui
Israel quando apprehenderunt te manu et con-
fractus es et lacerasti omnem humerum eorum
et innitentibus eis super te comminutus
es et dissolvisti omnes renes eorum. Propterea
hec dicit dominus deus. Ecce ego adducam su-
per te gladium et interficiam de te hominem
et iumentum. Et erit terra Egypti in deser-
tum et in solitudinem et scient quia ego dominus. Pro e-
o quod dixerit fluvius meus est et ego feci eum.
Ideo ecce ego ad te et ad flumina tua.
Daboque terram Egypti in solitudines gla-
dio dissipatam a turre Syenes usque
ad terminos Ethiopie. Non pertransibit ea
pes hominis neque pes iumenti gradietur in
ea et non habitabitur .xl. annis. Et dabo ter-
ram Egypti desertam in medio terra-
rum desertarum et civitates eius in medi-
o urbium subversarum et erunt desolate
.xl. annis et dispergam Egyptios in na-
tiones et ventilabo eos in terras. Quia
hec dicit dominus. Post finem .xl. annorum con-
gregabo Egyptum de populis in quibus dis-
persi fuerant et reducam captivitatem
Egypti et collocabo eos in terra Phatu-
res in terra nativitatis sue et erunt

ibi in regnum humile. et erit humillima
inter regna cetera et non elevabitur ultra super
nationes. Et imminuam eos ne imperent
gentibus. neque ultra erunt domui israel in
confidentia docentes iniquitatem ut
fugiant et sequantur eos. et scient quia ego
dominus. Et factum est in .xxvii. anno in
primo mense in prima mensis factum est verbum
domini ad me dicens. Fili hominis nabugodonosor
rex babilonis servire fecit exercitum suum ser-
vitute magna adversus tyrum. Omne
caput decalvatum et omnis humerus depi-
latus est. et merces non est reddita ei ne-
que exercitui eius de tyro pro servitute qua ser-
vivit mihi adversus eam. Propterea hec dicit
dominus deus. Ecce ego dabo nabugodonosor re-
gem babilonis in terra egypti. et capiet multi-
tudinem eius. et depredabitur manubias
eius. et diripiet spolia eius. et erit merces
exercitui illius et operi pro quo servivit adver-
sus eam. Et dedi ei terram egypti pro eo
quod laboraverit mihi ait dominus deus. In die
illo pullulabit cornu domui israel. et tibi da-
bo os apertum in medio eorum. et scient quia
ego dominus.

XXX

Et factum est verbum domini ad me di-
cens. Fili hominis propheta et dic. Hec dicit
dominus deus. Ululate. ve ve diei. quia iuxta est
dies. et appropinquat dies domini. dies nubis
tempus gentium erit. Et veniet gladius
in egyptum. et erit pavor in ethiopia. Cum
ceciderint vulnerati in egypto. et ablata
fuerit multitudo illius et destructa fun-
damenta eius. ethiopia et libia et lidi. et
omne reliquum vulgus et chub et filii
terre federis cum eis gladio cadent. Hec di-
cit dominus deus. Et corruent fulcientes e-
gyptum. et destruetur superbia imperii eius.
A turre sienes gladio cadent in ea
ait dominus deus exercituum. Et dissipabuntur
in medio terrarum desolatarum. et urbes eius
in medio civitatum desertarum erunt. Et
scient quia ego dominus deus. cum dedero ignem
in egyptum et attriti fuerint omnes auxili-
atores eius. In die illa egredientur
nuntii a facie mea in trieribus ad conter-
rendam ethiopie confidentiam. et erit
pavor in eis in die egypti. quia absque
dubio veniet. Hec dicit dominus deus. Et cessa-
re faciam multitudinem egypti in
manu nabugodonosor regis babilonis. Ipse
et populus eius cum eo fortissimi gentium addu-
centur ad disperdendam terram. et eva-
ginabunt gladios suos super egyptum. et im-
plebunt terram interfectis. Et faciam
alveos fluminum aridos. et tradam
terram in manu pessimorum. et dissipa-
bo terram et plenitudinem eius manu
alienorum. ego dominus locutus sum.
Hec dicit dominus deus. Et disperdam simulacra. et
cessare faciam idola de memphis. et
dux de terra egypti non erit amplius.
et dabo terrorem in terra egypti. et disper-
dam terram phatures. et dabo ignem
in taphnis. et faciam iudicia in alexan-
dria. et effundam indignationem me-
am super pelusium robur egypti. et in-
terficiam multitudinem alexandrie. et
dabo ignem in egypto. Quasi parturiens
dolebit pelusium. et alexandria erit
dissipata. et memphis angustie coti-
diane. Iuvenes heliopoleos et bu-
basti gladio cadent. et ipse captive
ducentur. Et in taphnis nigrescet
dies cum contrivero ibi sceptra egypti
et defecerit in ea superbia potentie eius.
Ipsam nubes operiet. filie autem eius in
captivitatem ducentur. et iudicia
faciam in egypto. et scient quia ego dominus.
Et factum est in .xi. anno in primo mense
in .vii. die mensis. factum est verbum domini
ad me dicens. Fili hominis brachium pha-
raonis regis egypti confregi. et ec-
ce non est obvolutum ut restitueretur

r ei sanitas et ligaretur pannis et
fasciaretur linteolis ut recepto ro-
bore posset tenere gladium. Propterea
hec dicit dominus deus. Ecce ego ad pharaonem
regem egypti et comminuam eius
brachium forte sed confractum et dei-
ciam gladium de manu eius et dis-
pergam egyptum in gentibus et venti-
labo eos in terris. Et confortabo brachi-
a regis babilonis daboque gladium me-
um in manu eius et confringam brachia pha-
raonis et gement gemitibus interfecti coram
facie eius et confortabo brachia regis ba-
Pharaon bilonis et brachia regis babilonis concident.
Et scient quia ego dominus cum dedero gladium
meum in manu regis babilonis et extenderit
eum super terram egypti et dispergam egyp-
tum in nationes et ventilabo eos in terras et sci-
ent quia ego dominus.

XXXI Et factum est in xi anno iii mense i
die mensis factum est verbum domini ad
me dicens. Fili hominis dic pharaoni regi egyp-
ti et populo eius. Cui similis factus es in magnitu-
dine tua. Ecce assur quasi cedrus in li-
bano pulcher ramis et frondibus ne-
morosus excelsusque altitudine et
inter condensas frondes elevatum est
cacumen eius. Aque nutrierunt illum
abyssus exaltavit illum flumina
eius manabant in circuitu radicum eius
et rivos suos emisit ad universa
ligna regionis. Propterea elevata
est altitudo eius super omnia ligna re-
gionis et multiplicata sunt arbus-
ta eius et elevati sunt rami eius
extendit pre aquis multis. Cumque extendisset um-
bram suam in ramis eius fecerunt ni-
dos omnia volatilia celi et sub fron-
dibus eius genuerunt omnes bestie
saltuum et sub umbraculo illius habita-
bant cetus gentium plurimarum. Erat-
que pulcherrimus in magnitudine
sua et in dilatatione arbustorum suorum. et in multis
Erat enim radix illius iuxta aquas mul-
tas. Cedri non fuerunt altiores illo in
paradiso dei abietes non adequaverunt
summitatem eius et platani non fuerunt
eque frondibus eius. Non est assimila-
tum illi omne lignum paradisi et pulchri-
tudini eius. Quoniam speciosam feci illam
et multis condensisque frondibus et emu-
lata sunt eam omnia ligna volupta-
tis que erant in paradiso dei. Propterea hec
dicit dominus deus. Pro eo quod sublimatus est in
altitudine et dedit summitatem suam
virentem atque condensam et elevatum est
cor eius in altitudine sua tradidi eum
in manu fortissimi gentium. Faci-
ens faciet ei iuxta impietatem suam
eieci eum et succident eum alieni et cru-
delissimi nationum et proicient eum su-
per montes et in cunctis convallibus corru-
ent rami eius et confringentur arbusta
eius in universis rupibus terre et recedent
de umbraculo eius omnes populi terre et relinquent
eum. In ruina eius habitaverunt omnia
volatilia celi et in ramis eius fuerunt
universe bestie regionis. Quam ob rem
non elevabuntur in altitudine sua omnia
ligna aquarum nec ponent sublimitatem
suam inter nemorosa atque frondosa
nec stabunt in sublimitate eorum omnia que
irrigantur aquis quia omnes traditi
sunt in mortem ad terram ultimam in
medio filiorum hominum ad eos qui descen-
dunt in lacum. Hec dicit dominus deus. In die
qua descendit ad inferos induxi luctum
operui eum abysso et prohibui flumina
eius et coercui aquas multas. Con-
tristatus est super eum libanus et omnia lig-
na agri concussa sunt a sonitu rui-
ne eius. Commovi gentes cum deducerem
eum ad infernum cum hiis qui descende-
bant in lacum. Et consolata sunt in

tra īfima. Oīa ligna uoluptatis
egregia atq; p̄clara ī libano uni
u'sa que irrigant' aq̄s. nam ⁊ ipi cū
eo descenderunt ad infernū ad interfectos
gladio. ⁊ brachiū uniuscuiusq; sedebit sb
umbraculo eius ī medio nacōnū. Cui
assimilatus es o inclite atq; sublimis
int' ligna uoluptatis. Ecce deduc
tus es cū lignis uoluptatis ad t'ram
ultimā. In medio incircūcisoꝝ dor
mies cū eis q̄ interfecti sūt gladio. Ip
se est pharao ⁊ omīs multitudo ei' d' dn̄s ds.

XXXII

Et factū est. In .xii. anno ī m̄se
.xii. ī una die m̄sis factū est u'bū
dn̄i ad me dicens. Fili hoīs assume la
mentū sup pharaonem regē egypti ⁊ di
ces ad eum. Leoni gentiū assimila
tus es ⁊ draconi q̄ est ī mari ⁊ uentila
bas cornu ī fluminib; tuis ⁊ cōtur
babas aq̄s pedib; tuis ⁊ cōculcabas
flumina eoꝝ. Propterea h' dicit dn̄s ds.
Expandā sup te rethe meū ī multi
tudine p̄loꝝ multoꝝ ⁊ extrahā te ī sa
gena mea ⁊ p̄iciā te ī t'ram. Sup
faciē agri abiciam te ⁊ habitare facia
am sup te oīa uolatilia celi ⁊ satia
bo de te bestias uniu'se tre ⁊ dabo car
nes tuas sup montes ⁊ replebo colles
tuos sanie tua ⁊ irrigabo t'ram fetore
re sanguinis tui sup montes ⁊ ualles im
plebunt' ex te. Et operiam cū extinct'
fueris celos ⁊ nigrescere faciā stellas eoꝝ.
solem nube tegam ⁊ luna nō dabit
lumē suū. Oīa luminaria celi mo
ere faciā sup te ⁊ dabo tenebras su
p t'ram tuam dicit dn̄s ds. Et irrita
bo cor p̄loꝝ multoꝝ cū induxero con
tritionē tuā ī gentib; sup t'ras q̄s ne
scis. ⁊ stupescere faciam sup te
p̄los multos ⁊ reges eoꝝ horrore ni
mio formidabūt sup te. p̄ uniu'
sas iniquitates tuas quas operatus
es. cū uolare cepit gladi' meus sup
facies eoꝝ ⁊ obstupescent repente
singli p aīa sua ī die ruine sue.
Q' h' dicit dn̄s ds. Gladius regis babilo
nis ueniet t'i. ī gladiis fortiū deici
am multitudinē tuā. Inexpugna
biles gētes oēs hee ⁊ uastabūt sup
biam egypti ⁊ dissipabit' multitudo
ei'. ⁊ p̄dam oīa iumenta ei' q̄ erant
sup aq̄s plurimas ⁊ nō cōturbabit eas
pes hoīs ultra neq; ungula iumen
toꝝ turbabit eas. Tunc purissimas red
dam aq̄s eoꝝ ⁊ flumina eoꝝ q̄si ole
ū adducā ait dn̄s ds. Deseret' aūt
t'ra a plenitudine sua cū p'cussero
oēs habitatores ei' ⁊ scient q̄a e
go dn̄s. Planct' est ⁊ plangent eum
filie gentiū plangent eum sup e
gyptum ⁊ sup multitudinē ei' plan
gent illū ait dn̄s ds. Et factū est in
.xii. āno. ī quinta decima m̄sis. factū
ē u'bum dn̄i ad me dicens. Fili hoīs
cane lugubre carmē sup multitudinē
egypti ⁊ detrahe eam ipsam ⁊ filias
gentiū robustaꝝ ad t'ram ultimā
cū his q̄ descendūt ī lacū. Quo pulchri
or es. Descende ⁊ dormi cū incircum
cisis ī medio interfectoꝝ gladio ca
dent. Gladius datus est ⁊ attraxerūt
eam ⁊ oēs p̄ls ei'. Loquent' ei poten
tissimi robustoꝝ de medio infer
ni. q̄ cū auxiliatorib; ei' descenderūt
⁊ dormierūt incircūcisi interfecti
gladio. Ibi assur ⁊ oīs multitudo
ei'. ī circuitu ei' sepulcra illi'
oēs interfecti ⁊ q̄ ceciderunt gladio
quoꝝ data sūt sepulcra ī nouissimis
laci ⁊ facta est multitudo ei' p gyrū
sepulcri ei' uniu'si interfecti caden
tesq; gladio qui dederant quondam
formidinē suā in t'ram uiuentiū.
Ibi elam ⁊ oīs multitudo ei' p gyrū

cū ceciderint incircūcisi ī
medio t're ait dn̄s ds

sepulcri eius. Omnes hii interfecti ruentesque
gladio. qui descenderunt incircumcisi ad
terram ultimam. qui posuerunt terrorem suum in
terra viventium et portaverunt ignominiam
suam cum his qui descendunt in lacum. In me
dio interfectorum posuerunt cubile eius in universis
populis eius in circuitu eius sepulchra illius.
Omnes hii incircumcisi interfectique gladio.
dederunt enim terrorem in terra viventium
et portaverunt ignominiam suam cum his
qui descendunt in lacum. In medio inter
fectorum positi sunt. Ibi Mosoch et Thubal et
omnis multitudo eius in circuitu illius se
pulchra eius. Omnes hii incircumcisi interfec
tique et cadentes gladio quia dederunt ter
rorem suum in terra viventium et non dormi
erunt cum fortibus cadentibusque et incircumci
sis qui descenderunt ad infernum cum armis
suis et posuerunt gladios suos sub capi
tibus suis et fuerunt iniquitates eorum in ossi
bus eorum quia terrores fortium facti sunt in ter
ra viventium. Et tu ergo in medio incircum
cisorum contereris et dormies cum interfec
tis gladio. Ibi Idumea et reges eius et omnes
duces eius qui dati sunt cum exercitu suo
cum interfectis gladio et qui cum incircumcisis
dormierunt et cum his qui descendunt in
lacum. Ibi principes aquilonis omnes et uni
versi venatores qui deducti sunt cum inter
fectis paventes et in fortitudine sua
confusi. qui dormierunt incircumcisi cum in
terfectis gladio et portaverunt confusionem
suam cum his qui descendunt in lacum.
Vidit eos Pharao et consolatus est super
universa multitudine sua que interfecta
est gladio. Et portaverunt confusionem
suam cum his qui descenderunt in lacum Pha
rao et omnis exercitus eius ait dominus deus quia dedi
terrorem suum in terra viventium et dor
mivit in medio incircumcisorum cum inter
fectis gladio Pharao et omnis multitu
do eius ait dominus deus.

XXXIII

Et factum est verbum domini ad me di
cens. Fili hominis loquere ad filios populi
mei et dices ad eos. Terra cum induxero su
per eam gladium et tulerit populus terre virum
unum de novissimis suis et constituerit eum
super se speculatorem et ille viderit gladium ve
nientem super terram et cecinerit buccina
et annuntiaverit populo. Audiens autem quisquis
ille est sonitum non se observaverit ve
neritque gladius et tulerit eum sanguis ipsius super
caput ipsius erit. Sonitum buccine au
divit et non observavit sanguis ipsius se
est in ipso. Si autem se custodierit animam
suam salvabit. Quod si speculator viderit
gladium venientem et non insonuerit buc
cina et populus non se custodierit veneritque gladius
et tulerit de eis animam ille quidem in iniqui
tate sua captus est. sanguinem autem
eius de manu speculatoris requiram.
Et tu fili hominis speculatorem dedi te do
mui Israel. Audiens ergo ex ore meo
sermonem annuntiabis eis ex me. Si me
dicente ad impium morte morieris
impie non fueris locutus ut se custo
diat impius a via sua ipse impius in ini ſad id. q. z. d. e.
quitate sua morietur sanguinem autem
eius de manu tua requiram. Si autem
annuntiante te ad impium ut a viis
suis convertatur non fuerit conversus a via
sua ipse in impietate sua morietur.
porro tu animam tuam liberasti. Tu ergo
fili hominis dic ad domum Israel. Sic locu
ti estis dicentes. Iniquitates nostre et pecca
ta nostra super nos sunt et in ipsis nos tabes
cimus quomodo ergo vivere poterimus. Dic ad
eos. Vivo ego dicit dominus deus nolo
mortem impii sed ut revertatur impius ·H
a via sua et vivat. Convertimini con
vertimini a viis vestris pessimis et quare moriemi
ni domus Israel. Tu ergo fili hominis
dic ad filios populi tui. Iustitia iusti
non liberabit eum in quacumque die pecca

XXXIII uit. et impietas impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua. et iustus non poterit vivere in iustitia sua in quacumque die peccaverit. Etiam si dixero iusto quod vita vivat et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem, omnes iustitie eius oblivioni tradentur, et in iniquitate sua quam operatus est in ipsa morietur. Sin autem dixero impio morte morieris, et egerit penitentiam a peccato suo, feceritque iudicium et iustitiam, pignusque restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vite ambulaverit, nec fecerit quicquam iniustum, vita vivet et non morietur. Omnia peccata eius que peccavit non imputabuntur ei. Iudicium et iustitiam fecit, vita vivet. Et dixerunt filii populi tui: Non est equi ponderis via domini. et ipsorum via iniusta est. Cum enim recesserit iustus a iustitia sua, feceritque iniquitates, morietur in eis. Et cum recesserit impius ab impietate sua, feceritque iudicium et iustitiam, vivet in eis. Et dicitis: Non est recta via domini. Unumquemque iuxta vias suas iudicabo de vobis domus israel. Et factum est in xii. anno in x. mense, in quinta mensis transmigrationis nostre, venit ad me qui fugerat de ierusalem dicens: Vastata est civitas. Manus autem domini facta fuerat ad me vespere, antequam veniret qui fugerat, aperuitque os meum donec veniret ad me mane, et aperto ore meo non silui amplius. Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, qui habitant in ruinosis his qui sunt super humum israel, loquentes aiunt: Unus erat abraham, et hereditate possedit terram. nos autem multi, nobis data est terra in possessionem. Ideo dices ad eos: Hec dicit dominus deus: Qui in sanguine comeditis, et oculos vestros levatis ad immunditias vestras, et sanguinem funditis, numquid terram hereditate possidebitis? Stetistis in gladiis vestris, fecistis abominationes, et unusquisque uxorem proximi sui polluit, et terram hereditate possidebitis? Hec dices ad eos: Sic dicit dominus deus: Vivo ego, quia qui in ruinosis habitant gladio cadent, et qui in agro est bestiis tradetur ad devorandum, qui autem in presidiis et in speluncis sunt peste morientur. Et dabo terram in solitudinem et in desertum, et deficiet superbia et fortitudo eius. Et desolabuntur montes israel, eo quod nullus sit qui per eos transeat. Et scient quia ego dominus, cum dedero terram eorum desolatam et desertam, propter universas abominationes suas quas operati sunt. Et tu fili hominis, filii populi tui qui loquuntur de te iuxta muros et in hostiis domorum, et dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite et audiamus quis sit sermo egrediens a domino. Et veniunt ad te quasi si ingrediatur populus, et sedeant coram te populus meus, et audiunt sermones tuos et non faciunt eos, quia in canticum oris sui vertunt illos, et avaritiam suam sequitur cor eorum. Et es eis quasi carmen musicum, quod suavi dulcique sono canitur, et audient verba tua et non facient ea. Et cum venerit quod predictum est, ecce enim venit, tunc scient quod propheta fuerit inter eos. XXXIIII

Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, propheta de pastoribus israel. propheta, et dices pastoribus: Hec dicit dominus deus: Ve pastoribus israel qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascuntur a pastoribus? Lac comedebatis, et lanis operiebamini, et quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis, et quod egrotum non sanastis, quod fractum est non alligastis, et quod abiectum est non reduxistis, et quod perierat non quesistis

sed cum austeritate imperabatis eis et cum
potentia. Et dispersae sunt oves meae e-
o quod non esset pastor. et factae sunt in devo-
rationem omnium bestiarum agri et dispersae
sunt. Erraverunt greges mei in cunctis
montibus. et in universo colle excelso
et super omnem faciem terrae dispersi sunt gre-
ges mei. et non erat qui requireret. non
erat inquam qui requireret. Propterea pas-
tores audite verbum domini. Vivo e-
go dicit dominus deus. quia pro eo quod facti sunt
greges mei in rapinam. et oves meae in de-
vorationem omnium bestiarum agri. eo quod
non esset pastor. neque enim quaesierunt
pastores gregem meum. sed pascebant
semetipsos pastores. et greges meos
non pascebant. Propterea pastores audi-
te verbum domini. Haec dicit dominus deus. Ec-
ce ego ipse super pastores. requiram gre-
gem meum de manu eorum. et cessare
faciam eos ut ultra non pascant gre-
gem meum. nec pascant amplius pa-
stores semetipsos. et liberabo gregem me-
um de ore eorum. et non erit ultra eis in
escam. quia haec dicit dominus deus. Ecce ego
ipse requiram oves meas et visitabo
eas. Sicut visitat pastor gregem su-
um in die quando fuerit in medio ovium
suarum dissipatarum. sic visita-
bo oves meas. et liberabo eas de omni-
bus locis in quibus dispersae fuerant in di-
e nubis et caliginis. et educam eas
de populis. et congregabo eas de terris. et indu-
cam eas in terram suam. et pascam eas
in montibus Israel. in rivis. et in cunctis
sedibus terrae. in pascuis uberrimis pascam
eas. in montibus excelsis Israel erunt pa-
scuae earum. Ibi requiescent in herbis
virentibus. et in pascuis pinguibus pas-
centur super montes Israel. Ego pascam
oves meas et ego eas accubare fa-
ciam dicit dominus deus. Quod perierat re-
quiram. et quod abiectum erat reducam.
et quod confractum fuerat alligabo. et quod in-
firmum erat consolidabo. et quod forte et
pingue erat custodiam. et pascam il-
las in iudicio et iustitia. Vos autem greges
mei haec dicit dominus deus. Ecce ego iudica-
bo inter pecus et pecus arietum et hircorum.
Nonne satis erat vobis pascua pas-
cua bona depasci. Insuper et reliqui-
as pascuarum vestrarum conculcastis pedi-
bus vestris. Et cum purissimam aquam bi-
beretis. reliquam pedibus vestris turbaba-
tis. et oves meae his quae conculcata fuerant
pedibus vestris pascebantur. et quae pedes vestri
turbaverant haec bibebant. Propterea haec di-
cit dominus deus ad eos. Ecce ego ipse iudi-
cabo inter pecus pingue et macilentum.
pro eo quod lateribus et humeris impingeba-
tis. et cornibus vestris ventilabatis omnia
infirma pecora donec dispergerentur foras.
Salvabo gregem meum et non erit ultra
in rapinam. et iudicabo inter pecus et pecus.
Et suscitabo super ea pastorem unum. qui
pascat ea servum meum David. Ipse pascet
ea. et ipse erit eis in pastorem. Ego autem domi-
nus ero eis in deum. et servus meus David princeps
in medio eorum. Ego dominus locutus sum. Et
faciam cum eis pactum pacis. et cessare fa-
ciam bestias pessimas de terra. et qui
habitant in deserto. securi dormient in
saltibus. Et ponam eos in circuitu collis
mei benedictionem. Et deducam ymbrem
in tempore suo. pluviae benedictionis erunt. et
dabit lignum agri fructum suum. et terra
dabit germen suum. Et erunt in terra sua
absque timore. et scient quia ego dominus cum
contrivero catenas iugi eorum. et eruero
eos de manu imperantium sibi. Et non erunt
ultra in rapinam gentibus. neque bestiae terrae
devorabunt eos. sed habitabunt confidenter
absque ullo terrore. Et suscitabo eis ger-
men nominatum. et non erunt ultra

Imminuti fame in terra. neque portabūt
amplius obprobria gentium. Et scient qui
a ego dñs ds eorum cum eis. et ipi populus meus
domus isrl' ait dñs ds. Vos aut greges
mei greges pascue mee. hoies estis. et ego
dñs deus vr. dicit dñs deus.

XXXV Et factus est sermo dñi ad me di
cens. Fili hois pone faciē tuam
adversum montē seyr. et pphabis ad eū
et dices illi. Hec dicit dñs ds. Ecce ego
ad te mons seyr. et extendā sr te ma
num meā. et dabo te desolatum atque de
sertum. Urbes tuas demoliar. et tu de
sertus eris. et scies quia ego dñs. eo
qd fuisti inimicus sempiternus. et conclu
sisti filios isrl' in manus gladii in tē
pore afflictionis eorum in tpe iniquitatis ex
treme. Propterea uiuo ego dicit dñs ds quia
sanguini tradam te. et sanguis te psequē
tur. Et cum sanguinē oderis. sanguis te p
sequētur. Et dabo montē seyr desolatū
atque desertum. et auferam de eo euntem
et redeuntem. et implebo montes eius in
terfectis suis. In collibus tuis et in
uallibus tuis atque in torrentibus interfec
ti cadent gladio. In solitudines
sempiternas tradam te. et ciuitates tue
non inhabitabuntur. et scies quia ego dñs. Eo
qd dixeris due gentes et due terre mee erunt
et hereditate possidebo eas cum dñs esset
ibi. Propterea uiuo ego dicit dñs ds. quia
faciam iuxta irā tuam. et secundum zelum tu
um quē fecisti odio habens eos. et notus
efficiar per eos cum te iudicauero. et scies
quia ego dñs. Audiui uniuersa obpro
bria tua que locutus es de montibus is
rl' dicens. deserti nobis dati sunt ad de
uorandum. Et insurrexistis super me o
re uestro. et rogastis aduersum me uerba
uestra ego audiui. Hec dicit dñs ds. Letā
te uniuersa terra in solitudinē te redi
gam. Sicut gauisus es super hereditatē
domus isrl' eo qd fuerit dissipata. sic fa
ciam tibi. Dissipatus eris mons seyr et y
dumea omnis. et scient quia ego dñs.

XXXVI Tu autem fili hois propheta super montes is
rl' et dices. Montes isrl' audite uer
bum dñi. Hec dicit dñs ds. Eo qd dixit
inimicus de uobis. euge altitudines
sempiterne in hereditatē date sunt nobis
propterea uaticinare et dic. Hec dicit dñs ds.
Pro eo qd desolati estis et conculcati per
circuitum. et facti in hereditatē reliquis gen
tibus. et ascendistis super labium lingue
et obprobrium populi. propterea montes isrl' au
dite uerbum dñi. Hec dicit dñs ds mon
tibus et collibus torrentibus uallibusque de
sertis parietibus et urbibus derelictis que ī nuchciā
depopulate sunt. et subsannate a reli
quis gentibus per circuitum. Propterea hec dicit
dñs ds. Quoniam in igne zeli mei locutus
sum de reliquis gentibus et de ydumea u
niuersa. que dederunt terram meā sibi in
hereditatē cum gaudio et toto corde
et ex animo. et eiecerunt eam ut uastarent.
Ideo uaticinare super humum isrl' et
dices montibus et collibus iugis et ual
libus. Hec dicit dñs ds. Pro eo qd desolati e
stis. ecce ego in zelo meo et in furore
meo locutus sum. Eo qd confusionē gen
tium sustinuistis. Idcirco hec dicit dñs
ds. Ego leuaui manum meā in gentes
que in circuitu uestro sunt ut ipe confusi
onē suā portent. Uos autem montes is
rl' ramos uestros germinetis. et fructum
uestrum afferatis populo meo isrl'. prope est
enim ut ueniat. quia ecce ego ad uos
et conuertar ad uos et arabimini et acci
pietis sementē. Et multiplicabo in
uobis homines. omnemque domum isrl'. et habi
tabuntur ciuitates. et ruinosa instau
rabuntur. et replebo uos hominibus et iu
mentis. et multiplicabuntur et crescent.
Et habitare uos faciam sicut a principio

bonis quam donabo maioribus quam habuistis
ab initio et scietis quia ego dominus. Et
adducam super vos homines populum meum
israel et hereditate possidebunt te et e
ris eis in hereditatem et non addes ultra
ut absque eis sis. Hec dicit dominus deus. Pro eo
quod dicunt de vobis devoratrix hominum es
et suffocans gentem tuam propterea non come
des homines amplius et gentem tuam non neca
bis ultra ait dominus deus nec auditam faciam
amplius in te confusionem gentium et op
probrium populorum nequaquam portabis et
gentem tuam non amittes amplius ait dominus
deus. Et factum est verbum domini ad me di
cens. Fili hominis domus israel habitaverunt in
humo sua et polluerunt eam in viis su
immunditiam is et in studiis suis. Iuxta viam menstru
ate facta est via eorum coram me. Et
effudi indignationem meam super eos pro
sanguine quem effuderunt super terram et in y
dolis suis polluerunt eam et dispersi eos in
gentes et ventilati sunt in terras. Iuxta
vias eorum et adinventiones iudicavi
eos. Et ingressi sunt ad gentes ad quas
introierunt et polluerunt nomen sanctum me
um cum diceretur de eis populus domini iste est et
de terra eius egressi sunt. Et peperci nomini sancto
meo quod polluerat domus israel in gentibus
ad quas ingressi sunt. Idcirco dices domui
israel. Hec dicit dominus deus. Non propter vos ego fa
ciam domus israel sed propter nomen sanctum meum quod
polluistis in gentibus ad quas intrastis et
sanctificabo nomen meum magnum quod pol
lutum est inter gentes quod polluistis in me
dio eorum ut sciant gentes quia ego dominus ait
dominus deus exercituum. Hec dicit dominus deus. Et sanctificabo
nomen meum magnum ut sciant gentes quia
ego dominus. Cum sanctificatus fuero in vobis coram
eis tollam quippe vos de gentibus et congre
gabo de universis terris et adducam vos
in terram vestram et effundam super vos aquam
mundam et mundabimini ab omnibus

inquinamentis vestris et ab universis ydo
lis vestris mundabo vos et dabo vobis
cor novum et spiritum novum ponam in me
dio vestri. Et auferam cor lapideum de
carne vestra et dabo vobis cor carneum et
spiritum meum ponam in medio vestri et fa
ciam ut in preceptis meis ambuletis et iudi
cia mea custodiatis et operemini et
habitabitis in terra quam dedi patribus vestris
et eritis michi in populum et ego ero vobis in deum
et salvabo vos ex universis inquinamentis
vestris. Et vocabo frumentum et multi
plicabo illud et non imponam vobis famem et
multiplicabo fructum ligni et genimina
agri ut non portetis ultra opprobrium
famis in gentibus. Et recordabimini
viarum vestrarum pessimarum studiorumque non
bonorum et displicebunt vobis iniquita
tes vestre et scelera vestra. Non propter vos ego
faciam ait dominus notum sit vobis. Confun
dimini et erubescite super viis vestris do
mus israel. Hec dicit dominus deus. In die qua
mundavero vos ex omnibus iniquitatibus
vestris et habitari fecero urbes et instaura
vero ruinosa et terra deserta fuerit excul
ta que quondam fuit desolata in oculis o
mnis viatoris dicent. Terra illa inculta
facta est ut ortus voluptatis et civita
tes deserte et destitute atque suffosse
munite sederunt. Et scient gentes quecumque
derelicte fuerint in circuitu vestro quia
ego dominus edificavi dissipata planta
vique inculta ego dominus locutus sum
et fecerim. Hec dicit dominus deus. Adhuc in hoc
invenient me domus israel ut faciam eis.
Multiplicabo eos sicut gregem hominum
ut gregem sanctum ut gregem ierusalem in so
lempnitatibus eius. Sic erunt civitates
deserte plene gregibus hominum et sci
ent quia ego dominus.

XXXVII

Et facta est super me manus do
mini et eduxit me in spiritu domini

ch' r
gno

⁊ emisit me ī medio campi q̄ e
rat plenus ossib; ⁊ circūduxit me p
ea i(n) gyro. Erant autē multa ualde su
p faciem campi sicca q; uehement̄.
Et dixit ad me. Fili hominis putas ne
uiuent ossa ista? Et dixi. Domine deus
tu scis. Et dixit ad me. Vati
cinare de ossib; istis ⁊ dices eis. Ossa
arida audite uerbū dn̄i. Hec dicit dn̄s
deus ossib; his. Ecce ego intromit
tam ī uos spm̄ ⁊ uiuetis ⁊ dabo sup
uos neruos ⁊ succrescere faciā sr̄ uos
carnes ⁊ superextendam ī uob' cutem
⁊ dabo uob' spm̄ ⁊ uiuetis ⁊ scietis
q̄a ego dn̄s. Et ꝓphetaui sicut p̄ceperat
m̄ dn̄s. Fc̄s est autē sonitus ꝓphetante me
⁊ ecce cōmocō ⁊ accesserūt ossa ad os
sa unūquodq; ad iuncturam suā. Et ui
di ⁊ ecce sup ea nerui ⁊ carnes asce
derunt ⁊ extenta est ī eis cutis desup
⁊ spm̄ nō habebant. Et dixit ad me. Va
ticinare ad spm̄ uaticinare fili ho
minis ⁊ dices ad spm̄. Hec dicit dn̄s deus.
A quattuor uentis ueni spc̄ ⁊ insuffla sup
interfectos istos ⁊ reuiuiscant. Et ꝓphe
taui sicut p̄ceperat m̄. Et ingressus est in
ea sps̄ ⁊ uixerūt steteruntq; sup pedes
suos exercitus grandis nimis ualde ⁊ dix
it ad me. Fili hominis ossa hec uniuersa domus
isrl̄ est. Ipsi dicunt aruerūt ossa nr̄a ⁊ perit
spes nr̄a ⁊ abscisi sumus. Ꝓpterea uaticina
re ⁊ dices ad eos. Hec dicit dn̄s deus. Ecce ego
aperiam tumulos uestros ⁊ educā uos de
sepulcris uestris ppl̄s meus ⁊ inducam uos
ī terram uestram isrl̄ ⁊ scietis quia ego
dn̄s. cum aperuero sepulcra uestra ⁊ edux
o uos de tumulis uestris ppl̄s meus ⁊ dedero spi
ritum meū ī uob' ⁊ uixeritis ⁊ req̄escere
uos faciā sr̄ humū uestram ⁊ scietis
q; ego dn̄s locutus sum ⁊ feci ait dn̄s
XXXVII deus. Et factus est sermo dn̄i ad me
dicens. Et tu fili hominis sume tibi lignū

unū ⁊ scribe sup illud iude ⁊ filior
isrl̄ sociorum eius ⁊ tolle lignū alterū ⁊ scri
be sup illud ioseph lignū ephraim et
cuncte domui isrl̄ sociorumq; eius ⁊ adiun
ge illa unū ad alterū tibi ī lignū unū
⁊ erunt ī unionē ī manu tua. Cum autē
dixerint ad te filii ppl̄i tui loquentes. nō
ne indicas nob' qd̄ ī his tibi uelis. loquer̄
ad eos. Hec dicit dn̄s deus. Ecce ego assu
mā lignū ioseph qd̄ est ī manu e
phraim ⁊ tribus isrl̄ q̄ sunt iuncte ei et
dabo eas pariter cū ligno iuda ⁊ faciā
eas ī lignū unū ⁊ erunt unū ī ma
nu eius. Erunt autē ligna sr̄ q̄ scripseris ī
manu tua ī oculis eorum ⁊ dices ad eos.
Hec dicit dn̄s deus. Ecce ego assumā
filios isrl̄ de medio nationū ad q̄s
abierunt ⁊ congregabo eos undiq; ⁊ ad
ducā eos ad humū suā ⁊ faciā eos
ī gentē unā ī terra ī montib; isrl̄ ⁊
rex unus erit omnib; imperans ⁊ nō e
runt ultra due gentes nec diuidentur ampli
ī duo regna nec polluentur ultra ī ydol
suis ⁊ abominacōib; ⁊ cunctis iniquita
tib; suis. ⁊ saluos eos faciā de uniuersis
sedib; suis ī quib; peccauerunt ⁊ emūda
bo eos ⁊ erunt m̄ ī ppl̄m ⁊ ego ero eis in
deum ⁊ seruus meus dauid rex sup eos ⁊ pas
tor unus erit omnium eorum. In iudiciis
meis ambulabunt ⁊ mandata mea cu
stodient ⁊ facient ea ⁊ habitabunt sup
terram quā dedi seruo meo iacob ī qua
habitauerunt patres eorum ⁊ habitabunt
sr̄ eā ipsi ⁊ filii eorum usq; ī sempiternū ⁊ dauid
seruus meus princeps eorum ī ppetuū et
percutiā illis fedus pacis. pactum sempi
ternū erit eis ⁊ fundabo eos ⁊ multipli
cabo. Et dabo sanctificacōem meā ī me
dio eorum ī ppetuū ⁊ erit tabernaculum
meum ī eis ⁊ ero eis deus ⁊ ipsi erunt m̄ ppl̄s
Et scient gentes quia ego dn̄s sanctificator
isrl̄ cum fuerit sanctificacō mea ī medio

eorum in perpetuum.

XXXVIII

Et factus est sermo Domini ad me dicens:
Fili hominis pone faciem tuam contra
Gog terram Magog principem capi-
tis Mosoch et Thubal, et vaticinare de
eo et dices ad eum: Haec dicit Dominus Deus: Ec-
ce ego ad te Gog principem capitis Mo-
soch et Thubal, et circumagam te et ponam
frenum in maxillis tuis, et educam te
et omnem exercitum tuum, equos et equites
vestitos loricis universos, multitudi-
nem magnam arripientium hastam
et clipeum et gladium. Persae, Ethiopes
et Libies cum eis, omnes scutati et galea-
ti. Gomer et universa agmina eius,
domus Thogorma, latera aquilonis, et
totum robur eius, populique multi tecum.
Praepara et instrue te et omnem multitudi-
nem tuam quae coacervata est ad te, et
esto eis in praeceptum. Post dies multos
visitaberis: in novissimo annorum venies
ad terram quae reversa est a gladio et con-
gregata est de populis multis ad montes
Israel qui fuerunt deserti iugiter. Haec de po-
pulis educta est, et habitabunt univer-
si in ea. Ascendens autem quasi tempestas
venies, et quasi nubes ut operias terram
tu et omnia agmina tua et populi mul-
ti tecum. Haec dicit Dominus Deus: In die illa as-
cendent sermones super cor tuum et cogi-
tabis cogitationem pessimam, et dices: As-
cendam ad terram absque muro, veniam
ad quiescentes habitantesque secure: om-
nes hi habitant sine muro, vectes et
portae non sunt eis, ut spolia diripias
et invadas praedam, ut inferas manum tuam
super eos qui deserti fuerant et postea resti-
tuti, et super populum qui est congregatus
ex gentibus, qui possidere coepit et esse habi-
tator umbilici terrae. Saba et Dedan et
negotiatores Tharsis et omnes leones eius
dicent tibi: Numquid ad spolia sumenda
tu venis? Ecce ad diripiendam praedam
congregasti multitudinem tuam ut tollas ar-
gentum et aurum et auferas supellectilem
atque substantiam, et diripias manubias
infinitas. Propterea vaticinare fili hominis et
dices ad Gog: Haec dicit Dominus Deus: Numquid non
in die illo cum habitaverit populus meus Israel confi-
denter scies? Et venies de loco tuo a
lateribus aquilonis tu et populi multi tecum, as-
censores equorum universi, coetus mag-
nus et exercitus vehemens. Et ascendes
super populum meum Israel quasi nubes ut operias terram. In
novissimis diebus eris, et adducam te su-
per terram meam, ut sciant gentes me cum san-
ctificatus fuero in te in oculis eorum o Gog. Haec
dicit Dominus Deus: Tu ergo ille es de quo locutus
sum in diebus antiquis in manu servorum
meorum prophetarum Israel qui prophetaverunt in di-
ebus illorum temporum ut adducerem te super illos.
Et erit in die illa in die adventus Gog
super terram Israel ait Dominus Deus, ascendet indig-
natio mea in furore meo et zelo meo.
In igne irae meae locutus sum, quia in die il-
la erit commotio magna super terram
Israel, et commovebuntur a facie mea pis-
ces maris et volucres caeli et bestiae ag-
ri et omne reptile quod movetur super terram,
cunctique homines qui sunt super faciem ter-
rae. Et subvertentur montes et cadent sepes
et omnis murus in terram corruet. Et con-
vocabo adversus eum in cunctis montibus
meis gladium ait Dominus Deus. Gladius u-
niuscuiusque in fratrem suum dirigetur. Et iudi-
cabo eum peste et sanguine et imbre ve-
hementi et lapidibus immensis. Ignem
et sulphur pluam super eum et super exerci-
tum eius et super populos multos qui sunt cum
eo. Et magnificabor et sanctificabor, et
notus ero in oculis multarum gentium, et
scient quia ego Dominus.

XXXIX

Tu autem fili hominis vaticinare ad-
versus Gog et dices: Haec dicit Dominus Deus.

Ecce ego sup te gog principē capi
tis mosoch & thubal. & circūagam te
& reducam te & ascendere te faciā
de lateribus aquilonis & adducā te
sup montes isrl'. Et pcutiā archū
tuū in manu sinistra tua & sagittas
tuas de manu dextera tua deiciam.
Sup montes isrl' cades tu & oīa
agmina tua & ppl's qui sunt tecū. feris
auibus omniq; uolatili & bestiis terre
dedi te ad deuorandū. Sup faciem
agri cades q2 ego locutus sum ait dns
ds. Et immittā ignē in magog & his
qui habitant in insulis cōfidenter & scient
q2 ego dns ds isrl'. Et nomē scm
meū notū faciā in medio ppli mei
isrl' & nō polluā nomē scm meū am
plius & scient gentes q2 ego dns ds isrl'. Ec
ce uenit & factum est ait dns ds. hec est
dies de qua locutus sum. Et egredientur
habitatores de ciuitatibus isrl' & succen
dent & cōburent arma. clipeū & has
tam arcū & sagittas & baculos ma
nuū & contos & succendent ea igni
vii. annis & nō portabunt ligna de re
gionibus neq; succident de saltibus. quo
niam arma succendent igne. Et de
predabuntur eos quibus prede fuerant. et
diripient uastatores suos ait dns ds.
Et erit. In die illa dabo gog locū
nominatū sepulchrū in isrl' uallem ui
atorum ad orientē maris que obstu
pescere faciet pretereuntes & sepeli
ent ibi gog & omnē multitudinē
eius & uocabitur uallis multitudinis
gog. Et sepelient eos domus isrl' ut e
mundent terram. vii. mensibus. Sepeli
ent aūt eū omnis ppls terre & erit eis no
minata dies in qua glorificatus sum
ait dns ds. Et uiros iugē cōstitu
ent lustrantes terram. qui sepeliant
& requirant eos qui remanserant

sup faciem terre ut emundent eam. Post
menses aūt vii. querere incipient & circu
ibunt pagrantes terram. cūq; uiderint
os hominis statuent iuxta illud titulū donec se
peliant illud pollinctores in ualle mul
titudinis gog. Nomen aūt ciuitatis amo
na & mundabunt terrā. Tu ergo fili hominis hec
dicit dns ds. Dic omni uolucri & uni
uersis auibus cunctisq; bestiis agri. Conu
enite ppperate concurrite undiq; ad
uictimā meā quā ego immolo uobis
uictimā grandem sup montes isrl'
ut comedatis carnes & bibatis san
guinem. Carnes fortiū comedetis
& sanguinē principū terre bibetis ari
etū agnorum & hyrcorum taurorum q; al
tiliū & pinguiū omniū. Et comedetis
adipem in saturitatem & bibetis san
guinē in ebrietatē de uictima quam ego
immolabo uobis & saturabimini sup men
sam meā. de equo & de equite forti &
de uniuersis uiris bellatoribus ait dns
ds. Et ponā gloriam meā in gentibus
& uidebunt omnes gentes iudiciū
meū qd fecerim & manū meā quam
posuerim sup eos. Et scient domus isrl'
q2 ego dns ds illorum a die illa & dein
ceps. Et scient gentes quoniam in iniquitate
sua capta sit domus isrl' eo quod dereli
querint me & abscondi faciem me
am ab eis & tradidi eos in manus
hostium & ceciderunt in gladio uniuersi.
Iuxta inmundiciā eorum & scelus eorum feci eis
& abscondi faciē meā ab eis. Propterea
hec dicit dns ds. Nunc reducam captiui
tatē iacob & miserebor omnis domus
isrl' & assumam zelū pro nomine scō meo.
Et portabunt cōfusionem suā & om
nem puaricationem qua puaricati
sunt in me cū habitauerint in terra sua
confidenter neminē formidantes
& reduxero eos de ppl'is & cōgregauero

de terris inimicorum suorum & sanctificatus
fuero in eis in oculis gentium plurimarum. Et
scient quia ego dominus deus eorum eo quod transtu
lim eos in naciones & congregauero eos
super terram suam & non dereliquerim quem
quam ex eis ibi. Et non abscondam ultra fa
ciem meam ab eis. eo quod effuderim spiritum
meum super omnem domum israhel ait do
minus deus.

XL

In uicesimo & quinto anno transmi
gracionis nostre in exordio anni. decima
mensis. quarto decimo anno postquam percus
sa est ciuitas in ipsa hac die facta est
super me manus domini & adduxit me illuc.
In uisionibus dei adduxit me in terram
israhel & dimisit me super montem excel
sum nimis. super quem erat quasi edificium
ciuitatis uergentis ad austrum. Et in
troduxit me illuc. & ecce uir cuius
erat species quasi species eris & funiculus line
us in manu eius & calamus mensure in ma
nu eius. Stabat autem in porta & locutus est
2 ad me idem. Fili hominis uide oculis tuis
& auribus tuis audi & pone cor tuum
in omnia que ego ostendam tibi. quia ut
ostendantur tibi adductus es huc. An
nuncia omnia que tu uides domui israhel.
Et ecce murus forinsecus in circui
tu domus undique & in manu uiri ca
lamus mensure .vi. cubitorum & palmo.
& mensus est latitudinem edificii ca
lamo uno. altitudinem quoque calamo
uno. Et uenit ad portam que respici
ebat uiam orientalem. & ascendit
per gradus eius. & mensus est limen por
te calamo uno in latitudinem. id est
limen unum calamo uno in latitudi
nem. & thalamum uno calamo in lon
gitudinem & uno calamo in latitudinem. Et inter
thalamos .v. cubitos. & limen por
te iuxta uestibulum porte intrinsecus
calamo uno. Et mensus est uesti
bulum porte .viii. cubitorum. & frontem e
ius duobus cubitis. Vestibulum autem porte
erat intrinsecus. Porro thalami porte
ad uiam orientalem. tres hinc & tres
inde. Mensura una trium & mensura u
na frontium ex utraque parte. Et mensus est
latitudinem liminis porte .x. cubi
torum. & longitudinem porte .xiii. cubi
torum. & marginem autem thalamorum cubi
ti unius. & cubitus unus finis utrimque.
Thalami autem .vi. cubitorum erant hinc · g ·
& inde. Et mensus est portam a tecto
thalami usque ad tectum eius latitu
dinem .xxv. cubitorum. hostium contra hos
tium. Et fecit frontes per .lx. cubitos
& ad frontem atrium porte undique per
circuitum. Et ante faciem porte que pertinge
bat usque ad faciem uestibuli porte in
terioris .l. cubitos. & fenestras obliquas
in thalamis & frontibus eorum que erant intra
portam undique per circuitum. Similiter autem
erant & in uestibulis fenestre per gyrum in
trinsecus. & ante frontes pictura palma
rum. Et eduxit me ad atrium exterius celata 6
& ecce gazophilacia & pauimentum stra
tum lapide in atrio per circuitum. Triginta
gazophilacia in circuitu pauimenti.
Et pauimentum in fronte portarum secundum
longitudinem portarum erat inferius.
Et mensus est latitudinem a facie porte
inferioris usque ad frontem atrii interioris ex
trinsecus .c. cubitos ad orientem & ad aquilo
nem. Portam quoque que respiciebat uiam A
aquilonis atrii exterioris mensus est tam in
longitudinem quam in latitudinem. Et tha
lamos eius tres hinc & tres inde & frontem
eius & uestibulum eius secundum mensuram porte prio
ris .l. cubitorum longitudinem eius
& latitudinem .xxv. cubitorum. Fenestre
autem eius & uestibulum eius & scalpture secundum men
suram porte que respiciebat ad orien
tem. Et .vii. graduum erat ascensus

eius et uestibulum ad eam. et porta atrii inte-
rioris contra portam aquilonis et orientalem.
Et mensus est a porta usque ad portam .c.
cubitos. Et eduxit me ad uiam austra-
lem et ecce porta que respiciebat ad aus-
trum. et mensus est frontem eius et uestibulum
eius iuxta mensuras superiores. et fenestras eius
et uestibula in circuitu sicut fenestras ceteras
quinquaginta cubitorum longitudine, et .xxv.
cubitorum. et in gradibus .vii. ascendebatur
ad eam. Et uestibulum ante fores eius. et cela-
te palme erant una hinc et altera inde in
fronte eius. Et porta atrii interioris in
uia australi. Et mensus est a porta us-
que ad portam .c. cubitos in uia australi.
Et introduxit me in atrium interius ad
portam australem. et mensus est portam iuxta
mensuras superiores. thalamum eius et fron-
tem eius et uestibulum eius eisdem mensuris
et fenestras eius et uestibulum eius in circui-
tu .l. cubitos longitudinis et lati-
tudinis .xxv. cubitos. et uestibulum per
gyrum longitudine .xxv. cubitorum et
latitudine .v. cubitorum. et ad atrium ex-
terius. et palmas eius in fronte. et .viii. gra-
dus erant quibus ascendebatur per eam.
Et introduxit me in atrium interius per
uiam orientalem. et mensus est portam
secundum mensuras superiores. thalamum
eius et frontem eius et uestibula eius sicut supra
et fenestras eius et uestibula eius in circui-
tu longitudine .l. cubitorum et latitu-
dine .xxv. cubitorum. Et uestibulum eius
i. atrii superioris. Et palme celate in
fronte eius hinc et inde. et .viii. gradibus
ascensus eius. Et introduxit me ad por-
tam que respiciebat ad aquilonem. et mensus est
secundum mensuras superiores. thalamum
eius et frontem eius et uestibulum eius et fe-
nestras eius per circuitum. longitudine
.l. cubitorum et latitudine .xxv. cubitorum.
Uestibulum eius quod respiciebat in atrium

exterius et celata palma eius in fronte eius
hinc et inde. et octo gradibus ascensus eius.
Et per singula gazophilacia hostium in fron-
tibus portarum. ibi lauabant holo-
caustum. Et in uestibulo porte due
mense hinc et due inde. ut immolaretur
super eas holocaustum et pro peccato et pro delic-
to. Et ad latus exterius quod ascendit
ad hostium porte que pergit ad aquilo-
nem. due mense. et ad latus alterum ante
uestibulum porte due mense. Quatu-
or mense hinc et quatuor inde mense.
Per latera porte .viii. mense erant super quas
immolabant. Quatuor autem mense ad
holocaustum de lapidibus quadris extruc-
te longitudine cubiti unius et dimi-
dii et altitudine cubiti unius super quas
ponant uasa in quibus immolatur holocau-
stum et uictima. Et labia earum palmi unius
reflexa intrinsecus per circuitum. Super
mensas autem carnes oblationis. Et extra
portam interiorem gazophilacia cantorum
in atrio interiori quod erat in latere porte re-
spicientis ad aquilonem. et facies eorum
contra uiam australem. una ex latere por-
te orientalis que respiciebat ad uiam
aquilonis. Et dixit ad me. Hoc ga-
zophilacium quod respicit uiam meridi-
anam est sacerdotum qui excubant
in custodiis templi. Porro gazophi-
lacium quod respicit ad uiam aquilonis
sacerdotum erit qui excubant ad mi-
nisterium altaris. Isti sunt filii sadoch
qui accedunt de filiis leui ad dominum
ut ministrent ei. Et mensus est atri-
um longitudine .c. cubitorum et latitu-
dine .c. cubitorum per quadrum et altare
ante faciem templi. Et introduxit
me in uestibulum templi. et mensus est ue-
stibulum .v. cubitis hinc et .v. cubitis in-
de. et latitudinem porte trium cubito-
rum hinc et trium cubitorum inde. Longi-

tudinē ali uestibuli .xx. cubitoꝝ. ⁊
latitudinē .xi. cubitoꝝ. ⁊ .viii. gra
dib; ascendebat̃ p eam. Et colūp
ne erāt ī frontib;. una hinc ⁊ alt̃a
XLI Et introduxit me ī templū. Et
m̃sus ē frontes .vi. cubitos
latitudinis hinc. ⁊ .vi. cubitos la
titudinis inde. latitudinē tabna
culi. Et latitudo porte .x. cubitoꝝ
erat. ⁊ latera porte .v. cubitis hinc ⁊
.v. cubitis inde. Et m̃sus ē lon
gitudinē eius .xl. cubitoꝝ. ⁊ lati
tudinē .xx. cubitoꝝ. Et ingressꝰ
interius m̃sus ē ī fronte
porte duos cubitos. ⁊ portam .vi. cu
bitoꝝ. ⁊ latitudinē porte .vii. cubi
toꝝ. Et m̃sus ē longitudinē eius
.xx. cubitoꝝ. ⁊ latitudinē eius .xx.
cubitoꝝ. an faciem t̃pli. Et dixit
ad me. Hec ē scm̃ scōꝝ. Et m̃sus ē
parietē domus .vi. cubitoꝝ. ⁊ latitu
dinē lateris quatuor cubitoꝝ undiq;
p circuitū domꝰ. Latera aũ latus ad la
tus bis .xxxiii. ⁊ erāt eminentia q̃
ingrederent̃ p parietē domꝰ ī laterib; p cir
cuitū ut continerēt ⁊ nō attingerēt
parietem t̃pli. ⁊ platea erat ī ro
tundū ascendēs sursū p cocleam
⁊ ī cenaculū t̃pli deferebat̃ p gyrū.
Ideo latius erat t̃plū ī superiorib;
⁊ sic de inferiorib; ascendebat̃ ad supi
ora ī mediū. Et uidi ī domo alti
tudinē p circuitū fundata latera in
m̃surā calami .vi. cubitoꝝ spacio.
⁊ latitudinē p parietem lateris forinse
cus .v. cubitoꝝ. Et erat interior domꝰ
ī laterib; domus. Et int̃ gazophila
cia latitudine .xx. cubitoꝝ ī circui
tu domꝰ undiq;. Et hostiū lateris ad
orōm. hostiū unū ad uiā aquilo
nis. ⁊ hostiū unū ad uiā australem.
latitudinē loci ad orōm .v. cubi
toꝝ ī circuitu. Et edificiū quod erat
separatū uersum q; ad uiā respicien
tem ad mare. latitudinis .lxx. cubi
toꝝ. paries aũ edificii .v. cubitoꝝ
latitudinis p circuitū. ⁊ longitudo
eī .xc. cubitoꝝ. Et m̃sus ē domus
longitudinē .c. cubitoꝝ. ⁊ quod separatū
erat edificiū ⁊ parietes eius longi
tudinis cubitoꝝ .c. Latitudinē aũ
an faciem domꝰ ⁊ eius quod erat separa
tum contra orientē .c. cubitoꝝ. Et m̃sus ē
longitudinē edificii contra faciē eius
quod erat separatū ad dorsū. ethecas ex u
traq; parte .c. cubitoꝝ. ⁊ templū int'ius
⁊ uestibula atrii. limina ⁊ fenestras
obliquas. et ethecas ī circuitu p tres ptes
contra uniuscuiusq; limen. stratūq;
ligno p gyrū ī circuitu. Terra aũt
usq; ad fenestras. ⁊ fenestre clause
sup hostia. Et usq; ad domū interiorē
⁊ forinsecus p omnē parietē ī circui
tu īt'insecus ⁊ forinsecus ad m̃surā.
⁊ fabrefacta cherubin ⁊ palme. ⁊ pal
ma int' cherub ⁊ cherub. Duasq; fa
cies habebat cherub. faciē hominis iuxta pal
mā ex hac parte ⁊ faciē leonis iuxta pal
mā ex alia parte expressam. Per omnē
domū ī circuitu de terra usq; ad sup
iora porte cherubin ⁊ palme celate
erāt ī pariete templi. Limen q̃dran
gulū erat ⁊ faciei aspectus sctuarii.
contra aspcm̃ altaris lignei. Triū cu
bitoꝝ altitudo eī. ⁊ longitudo eius
duoꝝ cubitoꝝ. ⁊ anguli eī ⁊ longitu
do eius ⁊ parietes eius lignei. Et locutꝰ
est ad me. Hec ē m̃sa corā dño. Et
duo hostia erāt ī templo ⁊ ī sanctuario
⁊ ī duob; hostiis ex utraq; parte bina erāt
hostiola q̃ ī se inuicem plicabant̃. Bi
na enī hostia erāt ex utraq; parte hostioꝝ.
Et celata erāt ī ipis hostiis templi
cherubin ⁊ sculptura palmaꝝ sicut ī

parietibus que erant expolita. Quam ob rem
et grossiora erant ligna in vestibuli fron
te forinsecus. Super que fenestre obliq(ue)
et similitudo palmarum hinc atque inde in
humerulis vestibuli secundum latera domus
latitudinemque parietum.

XLII
Et eduxit me in atrium exterius per
viam ducentem ad aquilonem et
introduxit me in gazophilacium quod erat
separatum contra edificium et contra edificium
vergens ad aquilonem in facie longitu
dinis .c. cubitorum hostii aquilonis et
latitudinis .l. cubitorum contra .xx. cubi
tos atrii interioris et contra pavimentum stra
tum lapide atrii exterioris ubi erat por
ticus iuncta porticui triplici et ante
gazophilacia deambulatio .x. cubito
rum latitudinis ad interiora respiciens
vie cubiti unius et hostia eorum ad aq
uilonem ubi erant gazophilacia in super
ioribus humiliora quia supportabant
porticus que ex illis eminebant de inferioribus
et de mediis edificii. Tristega enim e
rant et non habebant columpnas sicut erant
columpne atriorum. Propterea eminebant de in
ferioribus et de mediis a terra cubitis .l. Et
peribolus exterior secundum gazophilacia que e
rant in via atrii exterioris ante gazophila
cia longitudo eius .l. cubitorum quia longi
tudo erat gazophilaciorum atrii exterio
ris .l. cubitorum. Et longitudo ante fa
ciem templi centum cubitorum. Et erat sub
ter gazophilacia hec introitus ab ori
ente ingredientium in ea de atrio exteriori
in latitudine periboli atrii quod erat contra
viam orientalem in facie edificii separa
ti. Et erat ante edificium gazophilacia
et via ante faciem eorum iuxta similitudinem
gazophilaciorum que erant in via aquilonis
secundum longitudinem eorum sic et latitudo
eorum. Et omnis introitus eorum et simi
litudines et hostia eorum secundum hostia ga
zophilaciorum que erant in via respicientis
ad notum. Hostium in capite vie que via
erat ante vestibulum separatum per viam ori
entalem ingredientibus. Et dixit ad
me. Gazophilacia aquilonis et gazo
philacia austri que sunt ante edificium se
paratum hec sunt gazophilacia sancta
in quibus vescuntur sacerdotes qui appropinquant
ad dominum in sancta sanctorum. Ibi ponent sancta
sanctorum et oblationes pro peccato et pro delicto
locus enim sanctus est. Cum autem ingressi fuerint
sacerdotes non egredientur de sanctis in at
rium exterius. Et ibi reponent vestimenta
sua in quibus ministrant quia sancta sunt ves
tienturque aliis vestimentis et sic procedent
ad populum. Cumque complesset mensuras do
mus interioris eduxit me per viam por
te que respiciebat ad viam orientalem
et mensus est eam undique per circuitum.
Mensus est autem contra ventum orienta
lem calamo mensure quingentos cala
mos in calamo mensure per circuitum.
Mensus est autem contra ventum orienta
lem calamo mensure quingentos cala
calamos in calamo mensure per gyrum circuitu.
Et mensus est contra ventum aquilonis
quingentos calamos in calamo mensu
re per gyrum. Et ad ventum australem
mensus est quingentos calamos in cala
mo mensure per gyrum. Et ad ventum oc
cidentalem mensus est quingentos ca
lamos in calamo mensure per circuitum.
Per quatuor ventos mensus est illud. mu
rum eius undique per circuitum longitu
dine quingentorum et latitudine quingen
torum cubitorum dividentem inter sanctua
sanctuarium et vulgi locum.

XLIII
Et eduxit me ad portam que respi
ciebat ad viam orientalem. Et ecce
gloria dei Israel ingrediebatur per viam o
rientalem et vox erat ei quasi vox aqua
rum multarum et terra splendebat a maiestate.

tare eius. Et uidi uisionem secundum speciem
quam uideram quando uenit ut disperderet
ciuitatem et species secundum aspectum quem ui
deram iuxta fluuium chobar. Et ceci
di super faciem meam. Et maiestas domini
ingressa est templum per uiam porte que
respiciebat ad orientem. Et leuauit
me spiritus et introduxit me in atrium inte
rius et ecce repleta erat domus gloria domini.
Et audiui loquentem ad me de do
mo. Et uir qui stabat iuxta me dix
it ad me. Fili hominis locus solii mei et
locus uestigiorum pedum meorum ubi habi
to in medio filiorum israel in eternum. Et
non polluent ultra domus israel nomen sanctum
meum ipsi et reges eorum in fornicationibus
suis et in ruinis regum suorum et in excelsis
qui fabricati sunt super limen suum iuxta
limen meum et postes suos iuxta postes
meos et murus erat inter me et eos. Et
polluerunt nomen sanctum meum in abomina
tionibus quas fecerunt propter quod consumpsi eos in i
ra mea. Nunc ergo repellant procul forni
cationem suam et ruinam regum suorum a
me et habitabo in medio eorum semper. Tu autem
fili hominis ostende domui israel templum
et confundantur ab iniquitatibus suis. Et
metiantur fabricam et erubescant ex omni
bus que fecerunt. Figuram domus et fabrice eius
exitus et introitus et omnem descriptionem eius
et uniuersa precepta eius cunctumque ordi
nem eius et omnes leges eius ostendes eis. Et
scribe in oculis eorum ut custodiant omnes
descriptiones eius et precepta illius et faci
ant ea. Ista est lex domus in summitate
montis omnes fines eius in circuitu
sanctum sanctorum est. Hec ergo lex est domus. Iste
autem mensure altaris in cubito uerissi
mo qui habebat cubitum et palmum. In si
nu eius erat cubitus et cubitus in lati
tudine et diffinitio eius usque ad la
bium eius et in circuitu palmus unus. Hec quoque

erat fossa altaris. Et de sinu terre usque
ad crepidinem nouissimam duo cubi
ti et latitudo cubiti unius. Et a crepi
dine maiori usque ad crepidinem
minorem quatuor cubiti et latitudo u
nius cubiti. Ipse autem ariel quatuor cubitorum.
Et ab ariel usque ad sursum cornua
quatuor. Et arihel duodecim cubitorum in longitu
dine per duodecim cubitos latitudinis qua
drangulum equis lateribus. Et crepido
quatuordecim cubitorum longitudinis per quatuordecim
cubitos latitudinis in quatuor angulis
eius. Et corona in circuitu eius dimidii
cubiti. Et sinus eius cubiti unius per cir
cuitum. Gradus autem eius uersi ad orien
tem. Et dixit ad me. Fili hominis hec dicit
dominus deus. Hii sunt ritus altaris in quacumque
die fuerit fabricatum ut offeratur super
illud holocaustum et effundatur sanguis. Et
dabis sacerdotibus et leuitis qui sunt de se
mine sadoch qui accedunt ad me ait domi
nus deus ut offerant mihi uitulum de armento pro
peccato. Et assumens de sanguine eius pones
super quatuor cornua eius et super quatuor an
gulos crepidinis et super coronam in circu
itu et mundabis illud et expiabis. Et tolles
uitulum qui oblatus fuerit pro peccato. Et com
bures illum in separato loco domus extra
sanctuarium. Et in die secunda offeres hircum
caprarum immaculatum pro peccato et expiabunt
altare sicut expiauerunt in uitulo. Cum
que compleueris expians illud offeres uitulum
de armento immaculatum et arietem de
grege immaculatum. Et offeres eos in conspec
tu domini et mittent sacerdotes super eos
sal et offerent eos in holocaustum domino.
Septem diebus facies hircum pro peccato coti
die et uitulum de armento et arietem
de pecoribus immaculatos offerent. Sep
tem diebus expiabunt altare et mun
dabunt illud et implebunt manum eius.
Expletis autem vii diebus in die octaua

et ultra facient sacerdotes super altare ho
locausta vestra et que pro pace offerunt et
placatus ero vobis ait dominus deus.
XLIIII Et convertit me ad viam porte sanc
tuarii exterioris que respiciebat ad o
rientem et erat clausa. Et dixit dominus ad
me: Porta hec clausa erit et non aperietur et
vir non transibit per eam quoniam dominus deus
israhel ingressus est per eam eritque clausa
principi. Princeps ipse sedebit in ea ut
comedat panem coram domino. Per viam
vestibuli porte ingredietur et per viam eius
egredietur. Et adduxit me per viam
porte aquilonis in conspectu domus et
vidi et ecce implevit gloria domini domum
domini et cecidi in faciem meam. Et dixit
dominus ad me: Fili hominis pone cor tuum et vide
oculis tuis et auribus tuis audi omnia que
ego loquor ad te de universis cerimoni
is domus domini et de cunctis legibus eius
et pones cor tuum in viis templi per omnes
exitus sanctuarii et dices ad exasperantem
me domum israhel: Hec dicit dominus deus: Sufficiant
vobis omnia scelera vestra domus israhel eo quod
inducitis filios alienos incircumcisos cor
de et incircumcisos carne ut sint in sanctuario
meo et polluant domum meam et offer
tis panes meos adipem et sanguinem
et dissolvistis pactum meum in omnibus sce
leribus vestris et non servastis precepta sanctu
arii mei. Et posuistis custodes obser
vationum mearum in sanctuario meo vobis
met ipsis. Hec dicit dominus deus: Omnis alie
nigena incircumcisus corde et incircumcisus
carne non ingredietur sanctuarium meum:
omnis filius alienus qui est in medio filiorum
israhel. Sed et levite qui longe recesserunt a me
in errore filiorum israhel et erraverunt a me post
ydola sua et portaverunt iniquitatem suam. Erunt
in sanctuario meo editui et ianitores por
tarum domus et ministri domus. Ipsi macta
bunt holocausta et victimas populi et ipsi

stabunt in conspectu eorum ut ministrent ei
pro eo quod ministraverunt illis in conspectu ydo
lorum suorum et facti sunt domui israhel in offen
diculum iniquitatis. Ideo levavi manum
meam super eos dicit dominus deus et portabunt
iniquitatem suam et non appropinquabunt ad
me ut sacerdotio fungantur michi neque acce
dent ad omne sanctuarium meum iuxta sancta
sanctorum: sed portabunt confusionem suam et
scelera sua que fecerunt. Et dabo eos iani
tores domus in omni ministerio eius et univer
sis que fiunt in ea. Sacerdotes autem et levite
filii sadoch qui custodierunt cerimo
nias sanctuarii mei cum errarent filii israhel
a me: ipsi accedent ad me ut ministrent
michi et stabunt in conspectu meo ut offe
rant michi adipem et sanguinem ait dominus deus.
Ipsi ingredientur sanctuarium meum et ipsi ac
cedent ad mensam meam: ut ministrent
michi et stabunt in conspectu meo et custodi
ant cerimonias meas. Cumque ingredi
entur portas atrii interioris vestibus line
is induentur nec ascendet super eos quic
quam laneum quando ministrant in portis atrii
interioris et intrinsecus. Vitte linee erunt
in capitibus eorum et feminalia linea erunt
in lumbis eorum et non accingentur in sudore.
Cumque egredientur atrium exterius ad
populum: exuent se vestimentis suis in qui
bus ministraverant et reponent ea in gazo
philacio sanctuarii et vestient se vesti
mentis aliis et non sanctificabunt populum in ves
tibus suis. Caput autem suum non radent
neque comam nutrient: sed tondentes at
tondent capita sua. Et vinum non bi
bet omnis sacerdos quando ingressurus est at
rium interius. Et viduam et repudiatam
non accipient uxores: sed virgines de
semine domus israhel. Sed et viduam que fuerit
vidua a sacerdote accipient. Et populum
meum docebunt quid sit inter sanctum
et pollutum: et inter mundum et inmundum

mutatur. qui sacerdotii quod est sacerdos in ... melchisedech. nulla habebit hereditatem in domino qui est hereditas eius. non accipiet possessionem in israel. ut vult ... sacerdotale quia ipse dominus est hereditas eius.

ostendent eis. et cum fuerit contentio sta-
bunt in iudiciis meis et iudicabunt. Le-
ges meas et precepta mea in omnibus so-
lempnitatibus meis custodient et sabbata
mea sanctificabunt. Ad mortuum ho-
minem non ingredientur ne polluantur
nisi ad patrem vel matrem et filium et filiam
et fratrem et sororem que alterum virum non
al. v. habuit habuit in quibus contaminabuntur. Et postquam
fuerit emundatus vii dies numerabun-
tur ei. et in die introitus sui in sanctuarium ad
atrium interius ut ministret michi in sanctua-
rio meo offeret pro peccato suo ait dominus
deus. Non erit autem eis hereditas ego heredi-
tas eorum et possessionem non dabitis eis in
israel ego enim possessio eorum. Victimam
et pro peccato et pro delicto ipsi comedent et omne
votum in israel ipsorum erit. et primitiva om-
nium primogenitorum et omnia
libamenta ex omnibus que offeruntur sa-
cerdotum erunt. et primitias ciborum vestrorum da-
bitis sacerdoti ut reponat benedictionem
domui sue. Omne morti-
cinum et captum a bestia de avibus et
de pecoribus non comedent sacerdotes.
XLV Cumque ceperitis terram dividere per
sortem. separate primitias domino
sanctificatum de terra xxv milia longitu-
dine et decem milia latitudine. Sanc-
tificatum erit in omni termino eius per cir-
cuitum. et erit ex omni parte sanctifi-
catum quingentos per quingentos quadri-
fariam per circuitum. et quinquaginta cu-
bitis in suburbana eius per circuitum. Et
a mensura ista mensurabis longitu-
dinem xxv milium et latitudinem
x milium. et in ipso erit templum sanc-
tumque sanctorum. Sanctificatum de terra erit sacerdoti-
bus ministris sanctuarii qui accedunt ad
ministerium domini. et erit eis locus in domos
et in sanctuarium sanctitatis. Viginti
autem v. milia longitudinis et decem

milia latitudinis erunt levitis qui
ministrant domui. ipsi possidebunt xx
gazophylacia. Et possessionem civi-
tatis dabitis v milia latitudinis
et longitudinis xxv milia secundum se-
parationem sanctuarii omni domui israel.
Principi quoque hinc et inde in separationem
sanctuarii et in possessionem civitatis contra fa-
ciem separationis sanctuarii et contra fa-
ciem possessionis urbis a latere ma-
ris usque ad mare et a latere orientis
usque ad orientem. Longitudinem autem
iuxta unamquamque partem a termino occi-
dentali usque ad terminum orientalem.
De terra erit possessio eius in israel et non de-
populabuntur ultra principes populum me-
um. sed terram dabunt domui israel secundum
tribus eorum. Hec dicit dominus deus. Sufficiat vobis
principes israel. iniquitatem et rapinas inter-
mittite et iudicium et iustitiam facite.
separate confinia vestra a populo meo a-
it dominus deus. Stateram iustam et ephi iustum et ba-
tum iustum erit vobis. Ephi et bathus equa-
lia et unius mensure erunt ut capiat de-
cimam partem chori bathus et decimam
partem chori ephi. Iuxta mensuram
chori erit equa libratio eorum. Siclus
autem xx obolos habebit. Porro xx si-
cli et xxv sicli et xv sicli mnam facient.
Et hee sunt primitie quas tolletis. sextam
partem ephi de choro frumenti et sex-
tam partem ephi de choro ordei. Mensu-
ra quoque olei bathus olei decima pars cho-
ri est. et decem bathi chorum faciunt
quia decem bathi implent chorum. Et arietem
unum de grege ducentorum de his que
nutriunt israel in sacrificium et in holocau-
stum et in pacifica ad expiandum pro eis
ait dominus deus. Omnis populus terre tenebi-
tur primitiis his principi israel. et super
principem erunt holocausta et sacri-
ficium et libamina in solempnitatibus

bus et in kalendis et in sabbatis et in universis solempni-
tatibus domus Israel. Ipse faciet pro peccato sac-
rificium et holocaustum et pacifica ad expi-
andum pro domo Israel. Haec dicit dominus deus.
In primo mense una mensis sumes vi-
tulum de armento inmaculatum et expi-
abis sanctuarium. Et tollet sacerdos de sangui-
ne vituli quod erit pro peccato et ponet in pos-
tibus domus et in quatuor angulis crepi-
dinis altaris et in postibus porte atrii
interioris. Sic facies in septima mensis pro
unoquoque qui ignoravit et errore deceptus
est et expiabitis pro domo. In primo men-
se XIIII. die mensis erit vobis phase
solempnitas septem diebus azima co-
medentur. Et faciet princeps in die il-
la pro se et pro universo populo terre vitulum
pro peccato. Et in septem dierum solempnita-
te faciet holocaustum domino VII. vi-
tulos et VII. arietes inmaculatos co-
tidie VII. diebus et pro peccato hircum capra-
rum cotidie. Et sacrificium ephi per vi-
tulum et ephi per arietem faciet. Et
olei hin per singula ephi. Septimo
mense quintadecima die mensis in
solempnitate faciet sicut supra dicta
sunt per VII. dies tam pro peccato quam pro
holocausto et in sacrificio et in oleo.

XLVI Haec dicit dominus deus. Porta atrii in-
terioris que respicit ad orientem erit
clausa VI. diebus in quibus opus fit. Die autem
sabbati aperietur. Sed et in die kalendarum aperietur.
Et intrabit princeps per viam vestibuli porte de-
foris et stabit in limine porte. Et faci-
ent sacerdotes holocaustum eius et pacifica
eius. Et adorabit super limen porte et egre-
dietur. Porta autem non claudetur usque ad
vesperum. Et adorabit populus terre ad hos-
tium porte illius in sabbatis et in kalendis coram domino
deo. Holocaustum autem hoc offeret princeps
domino in die sabbati VI. agnos inmaculatos
et arietem inmaculatum et sacrificium quod de-

Et sacrificium ephi per arietem. In
agnis autem

derit manus eius et olei hin per singula
ephi. In die autem kalendarum vitulum de ar-
mento inmaculatum et VI. agni et arietes
inmaculati erunt et ephi per vitulum. Ephi
quoque per arietem faciet sacrificium. De ag-
nis autem sicut invenerit manus eius et olei
hin per singula ephi. Cumque ingressurus est
princeps per viam vestibuli porte ingredi-
atur et per eandem portam exeat. Et cum
intrabit populus terre in conspectu domini in solem-
pnitatibus qui ingreditur per portam aquilonis
ut adoret egrediatur per viam porte
meridiane. Porro qui ingreditur per viam
porte meridiane egrediatur per viam
porte aquilonis. Non revertatur per vi-
am porte per quam ingressus est sed e re-
gione illius egredietur. Princeps autem
in medio eorum erit cum ingredientibus
ingredietur et cum egredientibus egredi-
etur. Et in nundinis et in solempnita-
tibus erit sacrificium ephi per vitulum
et ephi per arietem. De agnis autem
erit sacrificium sicut invenerit ma- sqm
nus eius et olei hin per singula ephi.
Cum autem fecerit princeps spontaneum ho-
locaustum aut pacifica voluntaria
domino aperietur ei porta que respicit ad
orientem et faciet holocaustum suum et pa-
cifica sua sicut fieri solet in die sabbati
et egredietur claudeturque porta postquam
exierit. Et agnum eiusdem anni inma-
culatum faciet holocaustum cotidie do-
mino semper mane faciet illud. Et sacri-
ficium faciet super eo catha mane mane
sextam partem ephi et de oleo terciam partem
hin ut misceatur simile. Sacrificium
domino legitimum iuge atque perpetuum.
Faciet agnum et sacrificium et oleum catha
mane mane holocaustum sempiternum.
Haec dicit dominus deus. Si dederit princeps donum
alicui de filiis suis hereditas eius
filiorum suorum erit possidebunt eam

hereditarie. Si autem dederit legatum de here-
ditate sua uni servorum suorum, erit
illius usque ad annum remissionis, et rever-
tetur ad principem; hereditas autem eius fi-
liis eius erit. Et non accipiet princeps de
hereditate populi per violentiam et de possessio-
ne eorum, sed de possessione sua heredita-
tem dabit filiis suis, ut non dispergatur
populus meus unusquisque a possessione
sua. Et introduxit me per ingressum qui
erat ex latere porte in gazophilacia
sanctuarii ad sacerdotes que respicie-
bant ad aquilonem, et erat ibi locus
vergens ad occidentem. Et dixit ad me:
Iste est locus ubi coquent sacerdotes
pro delicto et pro peccato, ubi coquent sa-
crificium, ut non efferant in atrium ex-
terius et sanctificetur populus. Et eduxit
me in atrium exterius et circumduxit me
per quattuor angulos atrii, et ecce atriolum
erat in angulo atrii, atriola singu-
la per angulos atrii. In quattuor an-
gulis atrii atriola disposita xl cu-
bitorum per longum et xxx per latum. Mensu-
re unius quattuor erant. Et pari-
es per circuitum ambiens quattuor a-
triola. Et culine fabricate erant sub
porticibus per gyrum. Et dixit ad me:
Hec est domus culinarum in qua co-
quent ministri domus domini victimas
XLVII Et convertit me ad portam
domus domini, et ecce aque egre-
diebantur subter limen domus ad ori-
entem. Facies enim domus respiciebat
ad orientem. Aque autem descendebant
ad latus templi dextrum ad meridi-
em altaris. Et eduxit me per viam
porte aquilonis et convertit me ad
viam foras portam exteriorem, viam que
respiciebat ad orientem, et ecce aque redun-
dantes a latere dextro. Cum egrederetur
vir ad orientem qui habebat funicu-
lum in manu sua, et mensus est mille cu-
bitos, et transduxit me per aquam usque
ad talos. Rursumque mensus est mille, et
transduxit me per aquam usque ad ge-
nua. Rursumque mensus est mille
et transduxit me per aquam usque ad renes.
Et mensus est mille torrentem quem non
potui pertransire, quoniam intumuerant aque
profundi torrentis, qui non potest trans-
vadari. Et dixit ad me: Certe vi-
disti fili hominis. Et eduxit me et conver-
tit me ad ripam torrentis. Cumque con-
vertissem me, ecce in ripa torrentis
ligna multa nimis ex utraque parte. Et
ait ad me: Aque iste que egrediuntur
ad tumulos sabuli orientalis et des-
cendunt ad plana deserti, intrabunt
mare et exibunt et sanabuntur aque. Et
omnis anima vivens que serpit quocum-
que venerit torrens vivet. Et erunt
pisces multi satis postquam venerint illuc
aque iste et sanabuntur et vivent omnia
ad que venerit torrens vivent. Et
stabunt super illa piscatores; ab Engad-
di usque ad Engallim siccatio sagena-
rum erit. Plurime species erunt piscium
eius sicut pisces maris magni mul-
titudinis nimie. In litoribus autem e-
ius et palustribus non sanabuntur, quia in sal-
inas dabuntur. Et super torrentem orietur in
ripis eius ex utraque parte omne lignum fruc-
tiferum. Non defluet folium ex eo, et non
deficiet fructus eius. Per singulos menses
afferet primitiva, quia aque eius egredien-
tur de sanctuario, et erunt fructus eius in
cibum et folia eius ad medicinam. Hec di-
cit dominus deus: Hic est terminus in quo possi-
debitis terram in xii tribubus Israel, quia
Ioseph duplicem funiculum habet. Posside-
bitis autem eam singuli eque ut frater suus, su-
per quam levavi manum meam ut darem
patribus vestris, et cadet terra hec vobis in posses-

nem. Hec aūt terminū terre ad plagā sep
tentrionalē. A mari magno uia etha
lon uenientib; sedada. emath. bero
tha. sabarim que est inter terminū damas
ci et terminū emath domus atthicon que
iuxta terminos auran. Et erit terminus a
mari usq; ad atrium enon terminū da
masci et ab aquilone ad aquilonē ter
minū emath. Plaga aūt septētriona
lis. Porro plaga orientalis de medi
o auran et de medio damasci et de i
medio galaad et de medio terre isrl'
iordanis disterminās ad mare orien
tale. Metiemini in plagam orien
talē. Plaga aūt australis meridiana
a thamar usq; ad aquas contradictio
nis cadesi torrens usq; ad mare m
agnū. Et plaga ad meridiem aus
tralis. Et plaga maris mare mag
nū a confinio per directū donec ue
nias emath. Hec est plaga maris.
Et diuidetis terram istam uobis per t
ribus isrl' et mittetis eam in hereditatē
uobis et aduenis qui accesserint ad
uos qui genuerint filios in medio uestrum
et erūt uobis sicut indigene inter fi
lios isrl'. uobiscū diuident possessionē in
medio filiorū isrl'. In tribu aūt qua
cūq; fuerit aduena ibi dabitis posses
sionē illi ait dn̄s deus.

XLVIII

Et hec nomina tribuū. A finib; aquilo
nis iuxta uiam ethalon pergenti
b; emath atriū enon terminus da
masci ad aquilonē iuxta emath. Et e
rit ei plaga orientalis mare dan
una. Et ad terminū dan a plaga o
rientali usq; ad plagam maris neph
talim una. Et super terminū neptalim
a plaga orientali usq; ad plagā ma
ris manasse una. Et super terminū
manasse a plaga orientali usq; ad
plagā maris effraim una. Et super
terminū effraim a plaga orientali
usq; ad plagam maris ruben una.
Et super terminū ruben a plaga orien
tali usq; ad plagam maris iuda una
Et super terminū iuda a plaga orien
tali usq; ad plagā maris erūt primi
tie quas separabitis uiginti quinq; mili
b; latitudinis et longitudinis sicut sin
gule partes a plaga orientali usq;
ad plagā maris. Et erit sc̄uarium
in medio eius. Primicie quas separabitis dn̄o
lōgitudo xxv. milib; et latitudo x. mi
lib;. Hec aūt erūt primitie sc̄uarii sacerdotū
Ad aquilonē longitudinis xxv. mi
lia et ad mare latitudinis x. milia.
Sed ad orientē latitudinis x. mi
lia et ad meridiem longitudinis xxv.
milia et erit sc̄uariū dn̄i in medio
eius. Sacerdotib; sc̄uariū erit de fi
lis sadoch qui custodierūt cerimonias
meas et nō errauerūt cū errarēt filii
isrl' sicut errauerunt et leuite. Et erūt eis
primicie de primiciis terre sc̄m sc̄orū
iuxta terminū leuitarū. Sed et leuitis similiter
iuxta fines sacerdotū xxv. milia longi
tudinis et latitudinis x. milia. Omnis
longitudo xx et v. miliū et latitudo
x. miliū. Et nō uenūdabūt ex eo
neq; mutabūt. nec transferentur primitie
terre quia sc̄ificate sūt dn̄o. Quinq; aūt
milia que supersunt in latitudine per xxv
milia prophana erūt urbis in habita
culum et in suburbana. Et erit ciuitas
in medio eius. Et hee mensure eius. Ad plagā
septentrionalem quingenta et iiii. milia
et ad. et ad plagā meridianā quingenta
et quater milia. et ad plagā orientalē
quingenta et iiii. milia. et ad plagam
occidentalē quingenta et iiii. milia. Erit aūt
suburbana ciuitatis ad aquilonē ccl.
et ad meridiē ccl. et ad orientē ccl.
et ad mare ccl. Quod aūt reliquum fuerit

in longitudine secundum primicias sanctu-
arii, x milia in orientem et x milia in occidentem,
erunt sicut primicie sanctuarii, et erunt fruges eius i-
n panes hiis qui serviunt civitati. Ser-
vientes autem civitati operabuntur ex
omnibus tribubus Israel. Omnes primicie xxv
milium per xxv milia in quadrum separabuntur
in primicias sanctuarii et possessionem civitatis.
Quod autem reliquum fuerit principis erit ex omni
parte primiciarum sanctuarii et possessionis ci-
vitatis e regione xxv milium primi-
ciarum usque ad terminum orientalem. Sed et
ad mare e regione xxv milium usque
ad terminum maris. Similiter in partibus
principis erit. Et erunt primicie sanctua-
rii et sanctuarium templi in medio eius.
De possessione autem levitarum et de possessione
civitatis in medio partium principis
erit inter terminum Iuda et inter terminum Benia-
min et ad principem pertinebit. Et reliquis
tribubus. A plaga orientali usque ad
plagam occidentalem Beniamin una.
Et contra terminum Beniamin a plaga
orientali usque ad plagam occiden-
talem Symeon una. Et super terminum
Symeonis a plaga orientali usque ad
plagam occidentis Ysachar una. Et
super terminum Ysachar a plaga orien-
tali usque ad plagam occidentalem Zabu-
lon una. Et super terminum Zabulon a
plaga orientali usque ad plagam maris Gad
una. Et ad terminum Gad ad plagam
austri in meridiem. Et erit finis de
Thamar usque ad aquas contradictionis Ca-
des, hereditas contra mare mag-
num. Hec est terra quam mittetis in sortem
tribubus Israel, et hee partitiones earum, ait Dominus
Deus. Et hii egressus civitatis. A pla-
ga septentrionali quingentos et iiii milia men-
sura metieris. Et porte civitatis in nominibus
tribuum Israel, porte tres a septentrione.
Porta Ruben una, porta Iuda una,
porta Levi una. Et ad plagam meridi-
anam quingentos et iiii milia metieris. Por-
ta Symeonis una, porta Ysachar una,
porta Zabulon una. Et ad plagam oc-
cidentalem quingentos et iiii milia, et porte eorum
tres: Porta Gad una, porta Aser una,
porta Neptalim una. Per circuitum xviii mi-
lia. Et nomen civitatis ex illa die Do-
minus ibidem. Explicit Ezechiel.

Incipit prologus in Danielem prophetam.

Danielem prophetam iuxta
lxx interpretes Domini
Salvatoris ecclesie
non legunt, utentes
Theodotionis editione, et hoc cur acciderit
nescio. Sive enim quia sermo chaldai-
cus est, et quibusdam proprietatibus a nostro e-
loquio discrepat, noluerunt lxx interpre-
tes easdem lingue lineas in translatio-
ne servare, sive sub nomine eorum ab alio
nescio quo non satis chaldeam lingua-
m sciente editus est liber, sive aliud quod
causae extiterit ignorans, hoc unum affir-
mare possum, quia multum a veritate
discordet, et recto iudicio repudiatus
sit. Sciendum quippe Danielem maxime
et Esdram hebraicis quidem litteris sed chal-
daico sermone conscriptos, et unam Ie-
remie pericopen, Iob quoque cum arabi-
ca lingua habere plurimam societatem.
Denique et ego adolescentulus post Quinti-
liani et Tullii lectionem ac flores eius
rethoricos, cum me in lingue huius pistri-
num reclusissem et multo sudore mul-
toque tempore vix cepissem anhelantia
stridentiaque verba resonare, et quasi per cry-
ptam ambulans rarum desuper lumen as- al. v. lumen
picerem, impegi novissime in Daniele-
m, et tanto tedio affectus sum ut desperatione
subita omnem laborem veterem volue-
rim contempnere. Verum adhortante
me quodam hebreo, et illud sua lingua

in sua crebius ingerente labor improbus om-
nia vincit: qui mihi videbar sciolus inter
hebreos: cepi rursus discipulus esse chal
daicus. Et ut verum fatear usque ad presen
tem diem magis possum chaldaicum
sermonem legere et intelligere quam sonare. Hec
idcirco refero: ut difficultatem vobis da
nielis ostenderem. Quia apud hebreos nec
susanne habet hystoriam nec ymnum tri
um puerorum nec belis draconisque fabulas
quas nos quia in toto orbe disperse sunt ve
ru anteposito easque iugulante subie
cimus: ne videremur apud imperitos magnam
partem voluminis detruncasse. Audivi
ego quendam de preceptoribus iudeorum cum
susanne derideret hystoriam et a greco
nescio quo diceret esse confictam: illud op
ponere quod origenes quoque affricanus opposu
it ethimologias has apo toy. et de
greco sermone descendere. Cuius rei hanc
intelligentiam nobis possumus dare ut verbi
gratia dicamus ab arbore ilice dixisse
eum ilico pereas et a lentisco in lentem te
comminuat angelus. vel non lente pereas
aut lentus id est flexibilis ducaris ad
mortem. sive aliud quid ad arboris no
men conveniens. Deinde tantum fuisse oci
tribus pueris cavillabatur ut in camino
estuantis incendii metro luderent et
per ordinem elementa ad laudem dei omnia
provocarent. Aut quod miraculum divine
que inspirationis indicium. vel draconem
interfectum offa picis. vel sacerdotum belis
machinas deprehensas. que magis pruden
tis viri sollertia quam prophetali spiritu essent
perpetrata. Cum vero ad abacuc venire
et de iudea ad chaldeam raptum disco
phorum lectarium afferret: querebant exemplum ubi
legissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum
gravi volasse corpore et in puncto hore
tanta terrarum spatia transisse. Cui cum
quidam e nostris satis ad loquendum promptulus
ezechielem adduxisset in medium et di
ceret eum de chaldea in iudeam fuisse trans
latum: derisit hominem et ex ipso volumine
demonstravit ezechielem in spiritu se vi
disse transpositum. Denique et apostolum nostrum
videlicet ut eruditum virum et qui legem
ab hebreis didicisset: non fuisse ausum
affirmare se raptum in corpore sed dixisse
sive in corpore sive extra corpus nescio deus
scit. His et talibus argumentis apocrifas
in libro eodem fabulas arguebat. Super
qua re lectoris arbitrio iudicium re
linquens: illud admoneo non haberi dan
ielem apud hebreos inter prophetas sed inter
eos qui agiographa conscripserunt. In tres
siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur
in legem. in prophetas. in agiographa. id est in
v. et viii. et xi. libros. de quo non est huius
temporis disserere. Que autem ex hoc pro
pheta. immo contra hunc librum porphy
rius obiciat: testes sunt methodius eu
sebius et apollinaris. qui multis versuum
milibus eius vesanie respondentes nescio
an curioso lectori satisfecerint. Unde
obsecro vos o paula et eustochium fun
datis pro me ad dominum preces ut quamdiu
in hoc corpusculo sum: scribam aliquid gratum
vobis. utile ecclesie. dignum posteris. Pre
sentium quippe iudiciis non satis move
or. qui in utramque partem aut amore la
buntur aut odio. Incipit prophetia daniel
Anno tercio
regni ioachim
regis iude venit
nabugodonosor
rex babilonis ie
rusalem et obsedit e
am. et tradidit
dominus in manu eius io
achim regem iude et partem vaso
rum domus dei. et asportavit ea in
terram sennahar in domum dei sui.

qui

pereas

vasa tulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex asphanaz preposito eunuchorum suorum ut introduceret de filiis israel et de semine regio et tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula decoros forma et eruditos omni sapientia cautos scientia et doctos disciplina et qui possent stare in palatio regis ut doceret eos litteras et linguam chaldeorum. Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis et de vino unde bibebat ipse ut enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis iuda daniel ananias misael et azarias. Et imposuit eis prepositus eunuchorum nomina danieli baltasar anani sydrac misaeli misach et azarie abdenago. Proposuit autem daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis neque de vino potus eius et rogavit prepositum eunuchorum ne contaminaretur. Dedit autem deus danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad danielem. Timeo ego dominum meum regem qui constituit vobis cibum et potum qui si viderit vultus vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus coevis vestris condempnabitis caput meum regi. Et dixit daniel ad malasar quem constituerat princeps eunuchorum super danielem ananiam misaelem et azariam. Tempta nos obsecro servos tuos diebus decem et dentur nobis legumina ad vescendum et aqua ad bibendum et contemplare vultus nostros et vultus puerorum qui vescuntur cibo regio et sicut videris facias cum servis tuis. Qui audito sermone huiuscemodi temptavit eos diebus decem. Post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores pre omnibus pueris qui vescebantur cibo regio. Porro malasar tollebat cibaria et vinum potus eorum dabatque eis legumina. Pueris autem his dedit deus scientiam et disciplinam in omni libro et omni sapientia. Danieli autem intelligentiam omnium visionum et somniorum. Completis itaque diebus post quos dixerat rex ut introducerentur introduxit eos prepositus eunuchorum in conspectu nabugodonosor. Cumque locutus eis fuisset rex non sunt inventi tales de universis ut daniel ananias misael et azarias. Et steterunt in conspectu regis. Et omne verbum sapientie et intellectus quod sciscitatus est ab eis rex invenit in eis decuplum super cunctos ariolos et magos qui erant in universo regno eius. Fuit autem daniel usque ad annum primum cyri regis.

II

In anno autem secundo regni nabugodonosor vidit nabugodonosor somnium et conterritus est spiritus eius et somnium eius fugit ab eo. Precepit ergo rex ut convocarentur arioli et magi et malefici et chaldei ut indicarent regi somnia sua. Qui cum venissent steterunt coram rege. Et dixit ad eos rex. Vidi somnium et mente confusus ignoro quid viderim. Responderuntque chaldei regi syriace. Rex in sempiternum vive. Dic somnium servis tuis et interpretationem eius indicabimus. Et respondens rex ait chaldeis. Sermo recessit a me. Nisi indicaveritis mihi somnium et coniecturam eius peribitis vos et domus vestre publicabuntur. Si autem somnium et coniecturam narraveritis premia et dona et honorem multum accipietis a me. Somnium igitur et interpretationem eius indicate mihi. Responderunt secundo atque dixerunt. Rex somnium dicat servis suis et interpretationem eius indicabimus. Respondit rex

i. visio applicabitur

lam. Certe scio quia tempus redimitis
scientes quod a me recesserit sermo. Si ergo
somnium non indicaveritis mihi, una est
sententia de vobis: quod interpretationem quoque fallacem
et deceptione plenam composueritis, ut loqua-
tp̄e mini mihi donec tempus pertranseat. Somni-
um itaque dicite mihi, ut sciam quod interpreta-
tionem eius veram loquamini. Respondentes autem
chaldei coram rege dixerunt: Non est homo
super terram qui sermonem tuum possit imple-
re, sed neque regum quisquam magnus et poten-
tibus huiuscemodi sciscitatur ab omni ariolo
mago et chaldeo. Sermo enim quem tu
queris rex gravis est, nec reperietur quisquam qui
indicet illum in conspectu regis, excep-
tis diis, quorum non est conversatio cum hominibus.
Quo audito rex in furore et in ira magna
precepit ut perirent omnes sapientes ba-
bilonis. Et egressa sententia, sapientes inter-
II ficiebantur. Querebanturque daniel et soci-
i eius ut perirent. Tunc daniel requisivit de
lege et de sententia ab arioch principe milicie
regis, qui egressus fuerat ad interficiendos
sapientes babilonis. Et interrogavit
eum qui a rege potestatem acceperat, quam
ob causam tam crudelis sententia a facie regis es-
set egressa. Cum ergo rem indicasset arioch
danieli, daniel ingressus rogavit regem
ut tempus daret ei ad solutionem indican-
dam regi. Et ingressus est domum suam,
ananieque et misaeli et azarie sociis
suis indicavit negotium, ut quererent
misericordiam a facie dei celi super sacramento
isto, et non perirent daniel et socii eius cum
ceteris sapientibus babilonis. Tunc da-
nieli misterium per visionem nocte reve-
latum est. Et benedixit daniel deum ce-
li et ait: Sit nomen domini benedictum
a seculo et usque in seculum, quia sapientia et for-
titudo eius sunt. Et ipse mutat tempora et
etates, transfert regna atque constitu-
it, dat sapientiam sapientibus et scientiam
intelligentibus disciplinam. Ipse reve-
lat profunda et abscondita, et novit
in tenebris constituta, et lux cum eo est.
Tibi deus patrum nostrorum confiteor teque lau-
do, quia sapientiam et fortitudinem de-
disti mihi. Et nunc ostendisti mihi que ro-
gavimus te, quia sermonem regis aperu-
isti nobis. Post hec daniel ingressus ad
arioch quem constituerat rex ut perderet
sapientes babilonis, sic ei locutus
est: Introduc me in conspectu regis
et solutionem narrabo regi. Tunc arioch
festinus introduxit danielem ad
regem et dixit ei: Inveni hominem de
filiis transmigrationis iude, qui solutionem
regi annuntiet. Respondit rex et dixit da-
nieli, cui nomen baltasar erat:
Putasne vere potes mihi indicare som-
nium quod vidi et interpretationem eius? Et re-
spondens daniel coram rege ait: Misteri-
um quod rex interrogat sapientes, ma-
gi et arioli et aruspices non queunt in-
dicare regi. Sed est deus in celo reve-
lans misteria, qui indicavit tibi rex na-
buchodonosor que ventura sunt in novissimis
temporibus. Somnium tuum et visiones ca-
pitis tui in cubiculo tuo huiuscemodi sunt.
Tu rex cepisti in strato tuo cogita-
re quid esset futurum post hec, et qui
revelat misteria ostendit tibi que ven-
tura sunt. Michi quoque non in sapientia que
est in me plus quam in cunctis viventibus
sacramentum hoc revelatum est, sed ut in-
terpretatio regi manifesta fieret et co-
gitationes mentis tue scires. Tu rex
videbas et ecce quasi statua una grandis.
Statua illa magna et statura sublimis
stabat contra te, et intuitus eius erat
terribilis. Huius statue caput ex auro
erat optimo, pectus autem et brachia
de argento. Porro venter et femora
ex ere, tibie ferree, pedum autem que-

dam pars ferrea erat, quedam autem ficti-
lis. Videbas ita, donec abscisus est de
monte lapis sine manibus, et percussit
statuam in pedibus eius ferreis et ficti-
libus et comminuit eos. Tunc contrita sunt
pariter ferrum, testa, es, argentum et au-
rum, et redacta quasi in favillam estive
aree que rapta sunt a vento, nullusque
locus inventus est eis. Lapis autem qui
percusserat statuam factus est mons
magnus et implevit universam terram.
Hoc est somnium. Interpretationem quoque eius
dicemus coram te rex. Tu rex regum es,
et deus celi regnum et fortitudinem et
imperium et gloriam dedit tibi, et omnia in qui-
bus habitant filii hominum et bestie agri
et volucres celi dedit in manu tua
et sub dicione tua universa constitu-
it. Tu ergo es caput aureum. Et post
te consurget regnum aliud minus te,
et regnum tertium aliud ereum quod imperabit
universe terre. Et regnum quartum erit
velud ferrum. Quomodo ferrum commi-
nuit et domat omnia, sic comminuet et
conteret omnia hec. Porro quia vidisti
pedum et digitorum partem teste fi-
guli et partem ferream, regnum divisum
erit, quod tamen de plantario ferri orie-
tur, secundum quod vidisti ferrum mix-
tum teste ex luto. Et digitos pedum
ex parte ferreos et ex parte fictiles, ex
parte regnum erit solidum et ex parte con-
tritum. Quia autem vidisti ferrum
mixtum teste ex luto, commiscebun-
tur quidem humano semine, sed non ad-
herebunt sibi, sicuti ferrum non pot-
est misceri teste. In diebus autem regnorum
illorum suscitabit deus celi regnum quod
in eternum non dissipabitur, et regnum
eius alteri non tradetur; comminuet autem et
consumet universa regna hec, et ipsum
stabit in eternum. Secundum quod vidisti
quod de monte abscisus est lapis sine
manibus et comminuit testam et ferrum
et es et argentum et aurum. Deus magnus os-
tendit regi que ventura sunt postea,
et verum est somnium et fidelis interpretatio eius.
Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in faciem suam et
adoravit Danielem, et hostias et incen-
sum precepit ut sacrificarent ei. Loquens
ergo rex Danieli ait: Vere deus vester deus
deorum est et dominus regum, revelans mis-
teria, quoniam potuisti aperire sacramen-
tum hoc. Tunc Danielem rex in sublime extu-
lit et munera multa et magna dedit
ei, et constituit eum super omnes provincias
Babilonis, et principem et prefectum et magi-
stratum super cunctos sapientes Babilonis.
Daniel autem postulavit a rege et consti-
tuit super opera provincie Babilonis Sy-
drach, Misach et Abdenago. Ipse autem
Daniel erat in foribus regis.

III

Nabuchodonosor rex fecit statuam auream
altitudine cubitorum sexaginta, latitudine
cubitorum sex, et statuit eam in cam-
po Duram provincie Babilonis. Itaque Na-
buchodonosor rex misit ad congregandos satra-
pas, magistratus et iudices, duces et ty-
rannos et prefectos omnesque principes re-
gionum, ut convenirent ad dedicationem
statue quam Nabuchodonosor rex erexerat.
Tunc congregati sunt satrape, magistra-
tus et iudices et duces, tyranni et opti-
mates qui erant in potestatibus constituti,
et universi principes regionum, ut conve-
nirent ad dedicationem statue quam erex-
erat Nabuchodonosor rex. Stabant autem in con-
spectu statue quam erexerat Nabuchodonosor, et preco
clamabat valenter: Vobis dicitur populis,
tribubus et linguis: In hora qua audie-
ritis sonitum tube et fistule et cythare,
sambuce, psalterii et symphonie et u-
niversi generis musicorum, cadentes ad-
orate statuam auream quam constituit

nabugodonosor rex. Si quis autem non prostratus ado
raverit, eadem hora mittetur in fornacem
ignis ardentis. Post hec igitur statim ut au
dierunt omnes populi sonitum tube, fistule et
cythare, sambuce et psalterii et simpho
nie et omnis generis musicorum, cadentes
omnes populi, tribus et lingue adoraverunt sta
tuam auream quam constituit nabugodonosor rex.
Statimque in ipso tempore accedentes viri
chaldei accusaverunt iudeos dixeruntque
nabugodonosor regi: Rex in eternum vive.
Tu rex posuisti decretum ut omnis homo qui
audierit sonitum tube, fistule et cy
thare, sambuce et psalterii et simpho
nie et universi generis musicorum proster
nat se et adoret statuam auream. Si
quis autem non procidens adoraverit, mittatur
in fornacem ignis ardentis. Sunt ergo vi
ri iudei quos constituisti super opera regio
nis babylonie, sydrach, mysach et ab
denago. Viri isti contempserunt rex de
cretum tuum. Deos tuos non colunt et statu
am auream quam erexisti non adorant. Tunc
nabugodonosor rex in furore et in ira precepit
ut adducerentur sydrach, mysach et ab
denago. Qui confestim adducti sunt
in conspectu regis. Pronuntiansque nabugodonosor
rex ait eis: Vere ne sydrach, mysa
ch et abdenago deos meos non colitis
et statuam auream quam constitui non ado
ratis? Nunc ergo si estis parati quacumque hora
audieritis sonitum tube, fistule, cy
thare, sambuce, psalterii et symphoni
e et omnis generis musicorum prosternite
vos et adorate statuam quam feci. Quod
si non adoraveritis, eadem hora mit
temini in fornacem ignis ardentis. Et
quis est deus qui vos eripiat de manu me
a? Respondentes sydrach, mysach et
abdenago dixerunt regi: Nabug
odonosor rex non oportet nos de hac
re respondere tibi. Ecce enim deus noster

quem colimus potest eripere nos de camino
ignis ardentis et de manibus tuis li
berare o rex. Quod si noluerit, notum sit tibi
rex, quod deos tuos non colimus et statuam
auream quam erexisti non adoramus. Tunc
nabugodonosor rex repletus est furore
et aspectus faciei illius immutatus est super
sydrach, mysach et abdenago. Et precepit
ut succenderetur fornax septuplum quam suc
cendi consueverat. Et viris fortissimis
de exercitu suo iussit ut ligatis pedi
bus sydrach, mysach et abdenago mit
terent eos in fornacem ignis ardentis.
Et confestim viri illi vincti cum braci
is et thiaris et calciamentis et vestibus
missi sunt in medium ignis ardentis.
Nam iussio regis urgebat. Fornax autem
succensa erat nimis. Porro viros
illos qui miserant sydrach, mysach et
abdenago interfecit flamma ignis.
Viri autem hii, id est sydrach, mysach et ab
denago ceciderunt in medio camini
ardentis colligati. Que sequuntur in
ebreis non habentur: verba non repperi. Et
ambulabant in medio flamme lau
dantes deum et benedicentes domino. Stans
autem azarias oravit sic, aperiensque os
suum in medio ignis ait: Benedictus es
domine deus patrum nostrorum et laudabilis et glo
riosum nomen tuum in secula, quia iustus es in omni
bus que fecisti nobis et universa opera tua
vera et vie tue recte et omnia iudicia tua
vera. Iudicia enim vera fecisti iuxta
omnia que induxisti super nos et super civitatem
sanctam patrum nostrorum ierusalem, quia in veritate
et iudicio induxisti omnia hec propter peccata
nostra. Peccavimus enim et inique egimus rece
dentes a te et deliquimus in omnibus et pre
cepta tua non audivimus nec servavimus
sicut preceperas nobis ut bene nobis esset. Omnia
ergo que induxisti super nos et universa que fe
cisti nobis vero iudicio tuo fecisti et

tradidisti nos in manibus inimicorum iniquorum et pessimorum et prevaricatorum et regi iniusto et pessimo ultra omnem terram. Et nunc non possumus aperire os. Confusio et obprobrium facti sumus servis tuis et his qui colunt te. Ne quaeso tradas nos in perpetuum propter nomen tuum et ne dissipes testamentum tuum neque auferas misericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum et Isaac servum tuum et Israhel sanctum tuum, quibus locutus es pollicens quod multiplicares semen eorum sicut stellas caeli et sicut harenam quae est in litore maris. Quia Domine imminuti sumus plus quam omnes gentes sumusque humiles in universa terra hodie propter peccata nostra. Et non est in tempore hoc princeps et propheta et dux neque holocaustum neque sacrificium neque oblatio neque incensum neque locus primitiarum coram te ut possimus invenire misericordiam tuam. Sed in animo contrito et spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut in holocausto arietum et taurorum et sicut in milibus agnorum pinguium sic fiat sacrificium nostrum hodie in conspectu tuo ut placeat tibi, quoniam non est confusio confidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde et timemus te et quaerimus faciem tuam. Ne confundas nos, sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam et secundum multitudinem misericordiae tuae. Et erue nos in mirabilibus tuis et da gloriam nomini tuo Domine. Et confundantur omnes qui ostendunt servis tuis mala. Confundantur in omni potentia tua et robur eorum conteratur et sciant quia tu es Dominus Deus solus et gloriosus super orbem terrarum. Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacem naptha et stuppa et pice et malleolis. Et effundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta novem et erupit et incendit quos repperit iuxta fornacem de Chaldaeis et ministros regis qui eam incendebant. Angelus autem Domini descendit cum Azaria et sociis eius in fornacem et excussit flammam ignis de fornace et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem et non tetigit eos omnino ignis neque contristavit nec quicquam molestiae intulit. Tunc hii tres quasi ex uno ore laudabant et benedicebant Deum in fornace dicentes. Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum et laudabilis et gloriosus et superexaltatus in saecula. Et benedictum nomen gloriae tuae sanctum et laudabile et superexaltatum in saeculis omnibus. Benedictus es in templo sancto gloriae tuae et superlaudabilis et gloriosus in saecula. Benedictus es in throno regni tui et superlaudabilis et superexaltatus in saecula. Benedictus es qui intueris abyssos et sedes super cherubin et laudabilis et supergloriosus in saecula. Benedictus es in firmamento caeli et laudabilis et gloriosus in saecula. Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite angeli Domini Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite caeli Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite aquae omnes quae super caelos sunt Domino, laudate et superexaltate eum in saecula. Benedicite omnes virtutes Domini Domino, laudate. Benedicite sol et luna Domino, laudate. Benedicite stellae caeli Domino, laudate. Benedicite imber et ros Domino, laudate. Benedicite omnis spiritus Domino, laudate. Benedicite ignis et aestus Domino, laudate. Benedicite frigus et aestas Domino, laudate. Benedicite rores et pruina Domino, laudate. Benedicite gelu et frigus Domino, laudate. Benedicite glacies et nives Domino, laudate. Benedicite noctes et dies Domino, laudate. Benedicite lux et tenebrae Domino, laudate. Benedicite fulgura et nubes Domino, laudate. Benedicat terra Dominum, laudet et superexaltet eum in saecula. Benedicite montes et colles Domino, laudate. Benedicite universa germinantia, laudate. Benedicite fontes Domino, laudate. Benedicite maria et flumina, laudate.

Benedicite cete et omnia quae moventur, laudate. Benedicite omnes volucres caeli, laudate. Benedicite omnes bestiae et pecora Domino, laudate. Benedicite filii hominum Domino, laudate. Benedicat Israhel Domino, laudate. Benedicite sacerdotes Domini Domino, laudate. Benedicite servi Domini Domino, laudate. Benedicite spiritus et animae iustorum Domino, laudate.

Benedicite sancti et humiles corde domino. Benedicite anania aza
ria misahel domino laudate. Quia eruit nos de
inferno et salvos fecit de manu mor
tis et liberavit nos de medio ardentis
flamme et de medio ignis eruit nos.
Confitemini domino quoniam bonus quoniam in
seculum misericordia eius. Benedicite omnes religiosi
domino deo deorum laudate et confitemini ei quia
omnia secula misericordia eius. Hucusque in hebreo
non habetur et que posuimus de theodotionis
editione translata sunt. Tunc nabu
godonosor rex obstupuit et surrexit prope
re et ait optimatibus suis. Nonne tres
viros misimus in medium ignis compedi
tos? Qui respondentes regi dixerunt. Vere rex.
Respondit et ait. Ecce ego video vi
ros quattuor solutos et ambulantes in medio
ignis et nichil corruptionis in eis est et species quar
ti similis filio dei altissimi. Tunc acces
sit nabugodonosor ad hostium fornacis ignis
ardentis et ait. Sydrach misach et ab
denago servi dei excelsi egredimini
et venite. Statimque egressi sunt sydr
ach misach et abdenago de medio
ignis. Et satrape congregati et magis
tratus et iudices et potentes regis con
templabantur viros illos quoniam nichil potesta
tis habuisset ignis in corporibus eorum et ca
pillus capitis eorum non esset adustus
et saraballa eorum non fuissent immu
tata et odor ignis non transisset per eos.
Et erumpens nabugodonosor ait. Benedictus
deus eorum sydrach misach et abdenago
qui misit angelum suum et eruit servos
suos qui crediderunt in eum et verbum re
gis immutaverunt et tradiderunt corpora su
a ne servirent et ne adorarent omnem
deum excepto deo suo. A me ergo posi
tum est hoc decretum ut omnis populus tribus
et lingua quecumque locuta fuerit blasphe
miam contra deum sydrach misach et ab
denago dispereat et domus eius vasti
tetur neque enim est alius deus qui possit
ita salvare. Tunc rex promovit sydrach
misach et abdenago in provincia ba
bylonis. Et omne terram misit exemplum
continentem ista verba. Nabugodonosor rex omni-
bus populis gentibus et linguis qui habitant in universa terra pax
vobis multiplicetur. Signa et mirabili
a fecit apud me deus excelsus. Placuit
ergo mihi predicare signa eius quia magna
sunt et mirabilia eius quia fortia et regnum
eius regnum sempiternum et potestas eius
in generationem et generationem.

IIII

Ego nabugodonosor quietus eram in do
mo mea et florens in palacio meo
somnium vidi quod perterruit me et cogita
tiones mee in stratu meo et visiones
capitis mei conturbaverunt me. Et
per me propositum est decretum ut introduce
rentur in conspectu meo cuncti sapientes ba
bylonis et ut solutionem somnii indicarent
michi. Tunc ingrediebantur arioli magi
chaldei et aruspices et somnium narra
vi in conspectu eorum et solutionem eius non in
dicaverunt michi donec collega ingressus est in
conspectu meo daniel cui nomen balthas
sar secundum nomen dei mei qui habet spiritum deorum
sanctorum in semetipso et somnium
coram eo locutus sum. Balthasar princeps
ariolorum quia ego scio quod spiritum deorum sanctorum
habeas in te et omne sacramentum non est im
possibile tibi visiones somniorum meorum
quas vidi et solutionem earum narra. Vi
sio capitis mei in cubili meo. Vide
bam et ecce arbor in medio terre et alti
tudo eius nimia. Magna arbor
et fortis et proceritas eius contingens ce
lum. Aspectus eius erat usque ad termi
nos universe terre. Folia eius pulcherri
ma et fructus eius nimius et esca universo
rum in ea. Subter eam habitabant animalia et
bestie et in ramis eius volucres celi con
versabantur et ex ea vescebatur omnis caro

Videbam in visione capitis mei super
stratum meum et ecce vigil et sanctus de celo
descendit. clamavit fortiter et sic ait. Succi
dite arborem et precidite ramos eius et
excutite folia eius et dispergite fructus eius.
fugiant bestie que subter eam sunt et vo
lucres de ramis eius. Verumptamen germen
radicum eius in terra sinite et alligetur vin
culo ferreo et ereo in herbis que foris sunt
et rore celi tingatur et cum feris pars eius
in herba terre. Cor eius ab humano com
mutetur et cor fere detur ei et septem tem
pora mutentur super eum. In sententia vi
gilum decretum est et sermo sanctorum et peti
tio donec cognoscant viventes quoniam
dominatur excelsus in regno hominum et cui
cumque voluerit dabit illud et humilli
mum hominem constituet super illud. Hoc somp
nium vidi ego nabugodonosor rex. Tu ergo bal
thasar interpretationem eius narra festi
nanter quia omnes sapientes regni mei non
queunt solutionem edicere mihi. Tu autem po
tes quia spiritus deorum est in te. Tunc daniel
cuius nomen balthasar cepit intra semet
ipsum cogitare tacitus quasi hora una et
cogitationes eius conturbabant eum. Re
spondens autem rex ait. Balthasar sompnium
et interpretationem eius non conturbent te. Re
spondit balthasar et dixit. Domine mi
sompnium hoc hiis qui te oderunt et in
terpretatio eius hostibus tuis sit. Arborem
quam vidisti sublimem atque robus
tam cuius altitudo pertingebat ad ce
lum et aspectus illius in omnem terram
et rami eius pulcherrimi et fructus eius
nimius et esca omnium in ea et subter eam
habitantes bestie agri et in ramis eius
commorantes aves celi. tu es rex qui
magnificatus es et invaluisti et mag
nitudo tua crevit et pervenit usque
ad celum et potestas tua in terminos uni
verse terre. Quod autem vidisti rex vigilem

et sanctum descendere de celo et dicere succidi
te arborem et dissipate illam. attamen
germen radicum eius in terra dimittite
et vinciatur ferro et ere in herbis foris. et rore
celi conspergatur et cum feris sit pa
bulum eius donec vii. tempora mutentur
super eum. Hec est interpretatio sententie
altissimi que pervenit super dominum meum
regem. Eicient te ab hominibus et cum
bestiis ferisque erit habitatio tua et
fenum ut bos comedes. sed et rore celi in
funderis. Septem quoque tempora muta
buntur super te. donec scias quod dominetur ex
celsus super regnum hominum et cuicumque vo
luerit det illud. Quod autem precepit ut germen
radicum eius relinqueretur. id est arbo
ris regnum tuum tibi manebit postquam cog
noveris potestatem esse celestem. Qua
ob rem rex consilium meum placeat tibi et
peccata tua elemosinis redime et iniqui
tates tuas misericordiis pauperum
forsitan ignoscet delictis tuis. Om
nia hec venerunt super nabugodonosor regem. Post
finem mensium xii. in aula regis babilonis deam
bulabat. respondit que rex et ait. Nonne hec
est babylon civitas magna quam ego
edificavi in domum regni in robore for
titudinis mee et in gloria decoris mei. Cum
adhuc esset sermo in ore regis. vox de celo
ruit. Tibi dicitur nabugodonosor rex. regnum tuum
transiet a te. et ab hominibus eicient te
et cum bestiis et feris erit habitatio tua. fe
num quasi bos comedes. et vii. tempora muta
buntur super te. donec scias quod dominetur
excelsus in regno hominum et cuicumque vo
luerit det illud. Eadem hora sermo comple
tus est super nabugodonosor. Et ex hominibus abiectus
est et fenum ut bos comedit. et rore celi
corpus eius infectum est. donec capilli eius
in similitudinem aquilarum crescerent et ungues
eius quasi ungues avium. Igitur post finem die
rum ego nabugodonosor oculos meos ad celum

levavi et sensus meus redditus est mihi et altissi-
mo benedixi et viventem in sempiternum laudavi
et glorificavi quia potestas eius potestas sem-
piterna et regnum eius in generationem et generationem
et omnes habitatores terre apud eum in nihilum re-
putati sunt. Iuxta voluntatem enim suam
facit tam in virtutibus celi quam in habitato-
ribus terre et non est qui resistat manui eius et
dicat ei quare fecisti. In ipso tempore sensus meus
reversus est ad me et ad honorem regni
mei decoremque perveni et figura mea rever-
sa est ad me. Et optimates mei re- (margin: et magistratus mei)
quisierunt me et in regno meo restitutus
sum et magnificentia mea amplior ad-
dita est mihi. Nunc igitur ego nabuchodonosor laudo et
magnifico et glorifico regem celi quia omnia
opera eius vera et vie eius iudicia et gra-
dientes in superbia potest humiliare.

V

Balthasar rex fecit grande convivi-
um optimatibus suis mille et unusquisque
secundum suam bibebat etatem. Precepit ergo iam
temulentus rex ut afferrentur vasa aurea (margin: afferrentur)
et argentea que asportaverat nabuchodonosor pater
eius de templo quod fuit in ierusalem ut biberent in
eis rex et optimates eius uxoresque eius et concu-
bine eius. Tunc allata sunt aurea vasa et
argentea que asportaverat nabuchodonosor de tem-
plo quod fuit in ierusalem et biberunt in eis rex et
optimates eius uxores et concubine eius.
Bibebant vinum et laudabant deos suos
aureos et argenteos et ereos et ferreos ligne-
osque et lapideos. In eadem hora apparuerunt
digiti quasi manus hominis scribentis contra cande-
labrum in superficie parietis aule regie et
rex aspiciebat articulos manus scribentis.
Tunc facies regis commutata est et cogita-
tiones eius perturbabant eum et compages re-
num eius solvebantur et genua eius ad se in-
vicem collidebantur. Exclamavit itaque rex
fortiter ut introducerent magos chalde-
os et aruspices. Et proloquens rex ait sa-
pientibus babylonis. Quicumque legerit scrip-
turam hanc et interpretationem eius manifesta-
verit michi purpura vestietur et torquem auream
auream habebit in collo suo et tertius in reg-
no meo erit. Tunc ingressi omnes sapien-
tes regis non potuerunt scripturam lege-
re nec interpretationem regi indicare. Unde rex
balthasar satis conturbatus est et vul-
tus illius inmutatus est sed et optimates
eius turbabantur. Regina autem pro re que
acciderat regi et optimatibus eius ingres-
sa est domum convivii et proloquens ait.
Rex in eternum vive. Non te conturbent
cogitationes tue neque facies tua
inmutetur. Est vir in regno tuo qui
spiritum deorum sanctorum habet in se et in diebus pa-
tris tui scientia et sapientia invente sunt in
eo. Nam et rex nabuchodonosor pater tuus
principem magorum incantatorum chaldeorum
aruspicum constituit eum pater inquam tu-
us o rex. Quia spiritus amplior et prudentia
intelligentiaque et interpretatio somniorum et
ostensio secretorum ac solutio ligatorum in-
venta sunt in eo hoc est in daniele cui rex
imposuit nomen balthasar. Nunc itaque
daniel vocetur et interpretationem narrabit.
Igitur daniel coram rege introductus est ad
quem prefatus rex ait. Tu es daniel de fi-
liis captivitatis iude quem adduxit rex
pater meus de iudea. Audivi de te quoniam
spiritum deorum habeas et scientia intelligentia-
que ac sapientia ampliores invente
sunt in te. Et nunc introgressi sunt in conspectu
meo sapientes magi ut scripturam hanc
legerent et interpretationem eius indicarent
michi et nequiverunt sensum huius sermonis edi-
cere. Porro ego audivi de te quod obscu-
ra possis interpretari et ligata dissolvere.
Si ergo scripturam legere et interpretationem eius
indicare michi purpura vestieris et tor-
quem auream circa collum tuum habebis et ter-
tius in regno meo princeps eris. Ad que respon-
dens daniel ait coram rege. Munera

tua sint tibi. et dona domus tue alteri da.
scripturam autem hanc legam tibi rex. et in-
terpretationem eius ostendam tibi. O rex deus altis-
simus regnum et magnificentiam gloriam et
honorem dedit nabugodonosor patri tuo. et
propter magnificentiam quam dederat ei universi
populi tribus et lingue tremebant et metu-
ebant eum. Quos volebat interficiebat
et quos volebat percutiebat. quos volebat
exaltabat. et quos volebat humiliabat.
Quando autem elevatum est cor eius et spiritus eius ob-
firmatus est ad superbiam. depositus est
de regno solii sui et gloria eius ablata
est et a filiis hominum abiectus est. Sed et
cor eius cum bestiis positum est. et cum onagris
erat habitatio eius. Fenum quoque ut bos
comedebat. et rore celi corpus eius in-
fectum est. donec cognosceret quod potestatem
haberet altissimus in regno hominum et quem-
cumque voluerit suscitabit super illud. Tu
quoque filius eius balthasar. non humiliasti
cor tuum cum scires hec omnia. sed adversus
dominatorem celi elevatus es. et vasa domus
eius allata sunt coram te. et tu et optima-
tes tui. et uxores tue et concubine tue
vinum bibistis in eis. Deos quoque argen-
teos et aureos et ereos et ferreos lapi-
deos quoque et ligneos qui non vident neque audi-
unt neque sentiunt laudasti. Porro deum
qui habet flatum tuum in manu sua et omnes
vias tuas non glorificasti. Idcirco missus
est ab eo articulus manus que scripsit hoc
quod exaratum est. Hec est autem scriptura que
digesta est. Mane techel phares.
Et hec interpretatio sermonis. Mane.
numeravit deus regnum tuum et complevit
illud. Techel. appensus es in statera et in-
ventus es minus habens. Phares. divisum est
regnum tuum et datum est medis et persis.
Tunc iubente rege indutus est da-
niel purpura et circumdata est torques au-
rea collo eius. et predicatum est de eo quod
haberet potestatem tertius in regno suo. Eadem
nocte interfectus est balthasar rex chalde-
us. et darius medus successit in regnum annos na-
tus sexaginta duos. l' racl'

VI

Placuit dario et constituit super regnum
suum satrapas. cxx. ut essent in toto reg-
no suo. et super eos principes tres ex quibus da-
niel unus erat ut satrape illis redderent rationem
et rex non sustineret molestiam. Igitur daniel
superabat omnes principes et satrapas quia spiritus
dei amplior erat in illo. Porro rex cogi-
tabat constituere eum super omne regnum. un-
de principes et satrape querebant occasionem da- ut invenirent
nieli ex latere regis. Nullamque causam et sus-
picionem reperire potuerunt eo quod fidelis esset et
omnis culpa et suspicio non inveniretur in eo.
Dixerunt ergo viri illi. Non inveniemus dani-
eli huic aliquam occasionem nisi forte in lege
dei sui. Tunc principes et satrape surripuerunt
regi et sic locuti sunt. Dari rex in eternum vi-
ve. Consilium inierunt cuncti principes reg-
ni tui et magistratus et satrape et senato-
res et iudices ut decretum imperatorium ex-
eat et edictum ut omnis qui petierit aliquam pe-
titionem a quocumque deo et homine usque ad dies tri-
ginta nisi a te rex mittatur in lacum leonum.
Nunc itaque rex confirma sententiam et scribe de-
cretum ut non immutetur quod statutum est a
medis atque persis nec prevaricari cuiquam
liceat. Porro darius rex proposuit decretum
et statuit. Quod cum daniel comperisset id est consti-
tutam legem ingressus est domum suam et fenestris
apertis in cenaculo suo contra ierusalem tribus tem-
poribus in die flectebat genua sua et ado-
rabat. confitebaturque coram deo suo sicut et
ante facere consueverat. Viri ergo illi curiosius
inquirentes invenerunt danielem orantem
et obsecrantem deum suum. Et accedentes lo-
cuti sunt regi super edicto. Rex numquid
non constituisti ut omnis homo qui rogaret quem-
quam de diis et hominibus usque ad dies .xxx. nisi a
te rex mitteretur in lacum leonum. Ad quos l' qd'

Respondens rex ait: Verus sermo iuxta decre-
tum Medorum atque Persarum quod praevaricari non
licet. Tunc respondentes dixerunt coram re-
VI ge: Daniel de filiis captivitatis Iudae
non curavit de lege tua et de edicto quod consti-
tuisti: sed tribus temporibus per diem orat obsecra-
tione sua. Quod verbum cum audisset rex, sa-
tis contristatus est: et pro Daniele posuit cor
ut liberaret eum, et usque ad occasum solis labo-
rabat ut erueret eum. Viri autem illi intelli-
gentes regem, dixerunt ei: Scito rex quia lex
Medorum est atque Persarum ut omne decretum
quod constituerit rex, non liceat immutari. Tunc
rex praecepit et adduxerunt Danielem et miserunt
eum in lacum leonum. Dixitque rex Danieli: Deus
tuus quem colis semper, ipse liberabit te. Allatusque
est lapis unus et positus est super os laci, quem ob-
signavit rex anulo suo et anulo optima-
tum suorum ne quid fieret contra Danielem.
Et abiit rex in domum suam et dormivit
incenatus, cibique non sunt allati coram eo: in-
super et somnus recessit ab eo. Obtura-
vit Deus ora leonum et non fuerunt molesti
Danieli. Tunc rex primo diluculo consur-
gens festinus ad lacum leonum perrexit. Ad-
propinquansque lacui, Danielem voce lacrima-
bili clamavit et affatus est eum: Daniel
serve Dei viventis, Deus tuus cui tu servis
semper, putasne valuit liberare te a leonibus?
Et Daniel regi respondens ait: Rex in aeter-
num vive. Deus meus misit angelum suum
et conclusit ora leonum et non nocuerunt mihi, quia
coram eo iustitia inventa est in me. Sed et co-
ram te rex delictum non feci. Tunc vehemen-
ter rex gavisus est super eo, et Danielem
praecepit educi de lacu. Eductusque est Da-
niel de lacu, et nulla laesio inventa est in eo
quia credidit Deo suo. Iubente autem rege
adducti sunt viri illi qui accusaverant Da-
nielem, et in lacum leonum missi sunt ipsi et fi-
lii et uxores eorum. Et non pervenerunt usque ad pa-
vimentum laci donec arriperent eos le-
ones, et omnia ossa eorum comminuerunt.
Tunc Darius rex scripsit universis populis
tribubus et linguis habitantibus in universa ter-
ra: Pax vobis multiplicetur. A me constitu-
tum est decretum, ut in universo imperio et
regno meo tremiscant et paveant Deum
Danielis. Ipse est enim Deus vivens et aeternus in
saecula, et regnum eius non dissipabitur, et pot-
estas eius usque in aeternum. Ipse est liberator atque
salvator, faciens signa et mirabili-
a in caelo et in terra, qui liberavit Danielem de
lacu leonum. Porro Daniel perseveravit
usque ad regnum Darii, et regnum Cyri Persae. VII
Anno primo Balthasar regis Baby-
lonis Daniel somnium vidit. Visio autem
capitis eius in cubili suo, et somnium scri-
bens, brevi sermone comprehendit, summatim-
que perstringens ait: Videbam in visione
mea nocte, et ecce quattuor venti caeli pu-
gnabant in mari magno, et quattuor
bestiae grandes ascendebant de mari diver-
sae inter se. Prima quasi leaena, et alas habe-
bat aquilae. Aspiciebam donec evulsae sunt alae
eius, et sublata est de terra, et super pedes quasi ho-
mo stetit, et cor hominis datum est ei. Et ecce besti-
a alia similis urso in parte stetit, et tres or-
dines erant in ore eius et in dentibus eius, et prin-
cipes tres et sic dicebant ei: Surge co-
mede carnes plurimas. Post hoc aspici-
ebam, et ecce alia quasi pardus, et alas habe-
bat avis super se quattuor, et quattuor capita
erant in bestia, et potestas data est ei.
Post hoc aspiciebam in visione noctis,
et ecce bestia quarta terribilis atque mira-
bilis et fortis nimis. Dentes ferreos
habebat magnos, comedens atque commi-
nuens, et reliqua pedibus suis concul-
cans. Dissimilis autem erat ceteris bestiis
quas videram ante eam, et habebat cornu-
a decem. Considerabam cornua, et ecce cor-
nu aliud parvulum ortum est de medi-
o eorum, et tria de cornibus primis evul-

sa sunt a facie eius. et ecce oculi quasi oculi homi-
nis erant in cornu isto et os loquens ingentia.
Aspiciebam donec throni positi sunt
et antiquus dierum sedit. vestimentum eius quasi
nix candidum. et capilli capitis eius
quasi lana munda. Thronus eius flamme
ignis. rote eius ignis accensus. Fluvius ig-
neus rapidusque egrediebatur a facie eius.
Milia milium ministrabant ei. et decies cen-
tena milia assistebant ei. Iudicium se-
dit et libri aperti sunt. Aspiciebam propter vo-
cem sermonum grandium quos cornu illud
loquebatur. Et vidi quoniam interfecta esset bestia et
et perisset corpus eius et traditum esset ad com-
burendum igni. aliarum quoque bestiarum abla-
ta esset potestas. et tempora vite constituta
essent eis usque ad tempus et tempus. Aspiciebam e-
go in visione noctis. et ecce cum nubibus ce-
li quasi filius hominis veniebat. et usque ad anti-
quum dierum pervenit. et in conspectu eius obtule-
runt eum. et dedit ei potestatem et honorem
et regnum. et omnes populi tribus et lingue ipsi ser-
vient. Potestas eius potestas eterna que non au-
feretur. et regnum eius quod non corrumpetur.
Horruit spiritus meus. ego daniel territus sum
in his. et visiones capitis mei conturba-
verunt me. Accessi ad unum de assisten-
tibus. et querebam veritatem ab eo de omnibus hi-
s. qui dixit michi interpretationem sermonum et
docuit me. Hee quattuor bestie magne
quattuor regna sunt que consurgent de terra. Sus-
cipient autem regnum sancti dei altissimi. et ob-
tinebunt regnum usque in seculum et in seculum
seculorum. Post hoc volui diligenter scire de
quarta bestia que erat dissimilis valde ab om-
nibus. et terribilis nimis. Dentes et ungues
eius ferrei. comedebat et comminuebat
et reliqua pedibus suis conculcabat. et de
cornibus decem que habebat in capite. et de alio
quod ortum fuerat ante quod ceciderant tria cor-
nua. et de cornu illo quod habebat oculos et
os loquens grandia et maius erat ceteris.

Aspiciebam et ecce cornu illud faciebat
bellum adversus sanctos et prevalebat eis donec
venit antiquus dierum et iudicium dedit
sanctis excelsi. et tempus advenit. et regnum
obtinuerunt sancti. Et sic ait. Bestia quarta
regnum quartum erit in terra. quod maius erit omnibus
regnis. et devorabit universam terram
et conculcabit et comminuet eam. Porro
cornua decem ipsius regni. decem reges erunt. Et
alius consurget post eos. et ipse potentior e-
rit prioribus. et tres reges humiliabit. et ser-
mones contra excelsum loquetur. et sanctos
altissimi conteret. et putabit quod pos-
sit mutare tempora et leges. et tradentur in ma-
nu eius usque ad tempus et tempora et dimidium temporis.
Et iudicium sedebit ut auferatur pote-
cia. et conteratur et dispereat usque in finem. Reg-
num autem et potestas et magnitudo regni
que est subter omne celum detur populo sanctorum altis-
simi. cuius regnum sempiternum est. et omnes
reges servient ei et obedient. Hucusque
finis verbi. Ego daniel multum cogita-
tionibus meis conturbabar. et facies mea
mutata est in me. verbum autem in corde me-
o conservavi.

VIII

Anno tercio balthasar regis visio ap-
paruit michi. Ego daniel post id quod
videram in principio. vidi in visione mea cum es-
sem in susis castro quod est in elam regio-
ne. Vidi autem in visione esse me super portam
ulai. et levavi oculos meos et vidi. et ecce
aries unus stabat ante paludem habens cornu-
a excelsa. et unum excelsius altero atque
succrescens. Postea vidi arietem cornibus
ventilantem contra orientem et contra occiden-
tem. et contra aquilonem et contra meridiem. et omnes
bestie non poterant resistere ei. neque liberari
de manu eius. fecitque secundum voluntatem
suam. et magnificatus est. et ego intelli-
gebam. Ecce autem hyrcus caprarum ve-
niebat ab occidente super faciem totius
terre. et non tangebat terram. Porro hir-

cuius habebat cornua insigne inter oculos suos et venit ad arietem illum cornutum quem videram stantem ante portam et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis sue. Cumque appropinquasset prope arietem efferatus est in eum et percussit arietem et comminuit duo cornua eius et non poterat aries resistere ei. Cumque eum misisset in terram conculcavit eum et nemo quibat liberare arietem de manu eius. Hircus autem caprarum magnus factus est nimis. Cumque crevisset fractum est cornu magnum et orta sunt cornua quatuor subter illud per quatuor ventos celi. De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum et factum est grande contra meridiem et contra orientem et contra fortitudinem et magnificatum est usque ad fortitudinem celi et deiecit de fortitudine et de stellis et conculcavit eas et usque ad principem fortitudinis magnificatum est et ab eo tulit iuge sacrificium et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem datum est ei contra iuge sacrificium propter peccata et prosternetur veritas in terra

secundum cor suum

et prosperabitur et faciet. Et audivi unum de sanctis loquentem et dixit unus sanctus alteri nescio cui loquenti. Usquequo visio et iuge sacrificium et peccatum desolationis que facta est et sanctuarium et fortitudo conculcabitur. Et dixit ei. Usque ad vesperam et mane dies duo milia trecenti et mundabitur sanctuarium. Factum est autem. Cum viderem ego daniel visionem et quererem intelligentiam. ecce stetit in conspectu meo quasi species viri. Et audivi vocem viri inter ulai et clamavit et ait. Gabriel fac intelligere istum visionem. Et venit et stetit iuxta ubi ego stabam. Cumque venisset pavens corrui in faciem meam. Et ait ad me. Intellige fili hominis quoniam in tempore finis complebitur visio. Cumque loqueretur ad me collapsus sum pronus in terram. Et tetigit me et statuit me in gradu meo. dixitque mihi. Ego ostendam tibi que futura sint in novissimo maledictionis. quoniam habet tempus finem suum. Aries quem vidisti habere cornua. rex medorum est atque persarum. Porro hircus caprarum rex grecorum est et cornu grande quod erat inter oculos eius ipse est rex primus. Quod autem fracto illo surrexerunt quatuor pro eo. quatuor reges de gente eius consurgent. sed non in fortitudine eius. Et post regnum eorum cum creverint iniquitates consurget rex impudens facie et intelligens propositiones et roborabitur fortitudo eius. sed non in viribus suis et supra quam credi potest universa vastabit et prosperabitur et faciet et interficiet robustos et populum sanctorum secundum voluntatem suam. et dirigetur dolus in manu eius et cor suum magnificabit et in copia rerum omnium occidet plurimos. et contra principem principum consurget et sine manu conteretur. Et visio vespere et mane que dicta est vera est. Tu ergo signa visionem. quia post multos dies erit. Et ego daniel langui et egrotavi per dies plurimos. Cumque surrexissem. faciebam opera regis et stupebam ad visionem et non erat qui interpretaretur.

IX

In anno primo darii filii assueri de semine medorum qui imperavit super regnum chaldeorum anno uno regni eius ego daniel intellexi in libris numerum annorum de quo factus est sermo domini ad ieremiam prophetam ut complerentur desolationis ierusalem septuaginta anni. Et posui faciem meam ad dominum deum meum rogare et deprecari in ieiuniis et sacco et cinere. Et oravi dominum deum meum et confessus sum et dixi. Obsecro domine deus magne et terribilis custodiens pactum et misericordiam diligentibus te et custodientibus mandata tua. peccavimus iniquitatem fecimus. impie egimus et recessimus et declinavimus

navimus a mandatis tuis ac iudiciis
Non obedivimus servis tuis prophetis qui locuti
sunt in nomine tuo regibus nostris, principibus nostris,
patribus nostris, omnique populo terre. Tibi domine
iustitia, nobis autem confusio faciei, sicut est
hodie viro Iuda et habitatoribus Ierusalem, et
omni Israel his qui prope sunt et his qui procul in
universis terris ad quas eiecisti eos propter iniquita-
tes eorum in quibus peccaverunt in te domine. Do-
mine nobis confusio faciei, regibus nostris et princi-
pibus nostris et patribus nostris qui peccaverunt. Tibi autem
domino deo nostro misericordia et propitiatio, quia recessimus a te
et non audivimus vocem domini dei nostri ut am-
bularemus in lege eius quam posuit nobis
per servos suos prophetas. Et omnis Israel pre-
varicati sunt legem tuam, et declinaverunt
ne audirent vocem tuam, et stillavit super nos
maledictio et detestatio que scripta est in libro
legis Moysi servi dei, quia peccavimus ei. Et
statuit sermones suos quos locutus est
super nos et super principes nostros qui iudi-
caverunt nos, ut superduceret in nos malum
magnum quale nunquam fuit sub omni celo
secundum quod factum est in Ierusalem. Sicut scriptum est
in lege Moysi. Omne malum hoc venit super
nos et non rogavimus faciem tuam domine de-
us ut reverteremur ab iniquitatibus nostris et
cogitaremus veritatem tuam. Et vigilavit dominus
super maliciam et adduxit eam super nos. Iu-
stus dominus deus noster in omnibus operibus suis que
fecit; non enim audivimus vocem eius. Et nunc
domine deus noster qui eduxisti populum tuum de
terra Egypti in manu forti, et fecisti tibi no-
men secundum diem hanc, peccavimus, iniqui-
tatem fecimus domine in omnem iustitiam tuam. A-
vertatur obsecro ira tua et furor tuus a ci-
vitate tua Ierusalem et a monte sancto tuo.
Propter peccata enim nostra et iniquitates patrum
nostrorum Ierusalem et populus tuus in obprobrium sunt
omnibus per circuitum nostrum. Nunc ergo exaudi domine
deus noster orationem servi tui et preces eius, et
ostende faciem tuam super sanctuarium tuum
quod desertum est, propter temetipsum. Inclina
deus meus aurem tuam et audi; aperi oculos tu-
os et vide desolationem nostram et civitatem
in qua invocatum est nomen tuum. Neque enim
in iustificationibus nostris prosternimus preces ante
faciem tuam, sed in multis miserationibus tuis.
Exaudi domine, placare domine, attende et
fac; ne moreris propter temetipsum deus meus,
quia nomen tuum invocatum est super civita-
hac tem et super populum tuum. Cumque adhuc loque-
rer et orarem et confiterer peccata mea et pec-
cata populi mei Israel, et prosternerem preces in con-
spectu dei mei, adhuc me loquente in
oratione, ecce vir Gabriel quem videram in
visione mea a principio, cito vo-
lans tetigit me in tempore sacrificii
vespertini, et docuit me et locutus est
mihi. Dixitque: Daniel, nunc egressus
sum ut docerem te et intelligeres. Ab ex-
ordio precum tuarum egressus est sermo;
ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir
desideriorum es tu. Tu ergo animadverte sermo-
nem et intellige visionem. Septuaginta
ebdomades abbreviate sunt super populum
tuum et super urbem tuam sanctam, ut con-
summetur prevaricatio, et finem accipiat
peccatum, et deleatur iniquitas, et addu-
catur iustitia sempiterna, et impleatur
visio et prophetia, et ungatur sanctus sanctorum.
Scito ergo et animadverte. Ab exitu sermo-
nis ut iterum edificetur Ierusalem usque ad
christum ducem, ebdomades vii. et ebdo-
mades lxii. erunt. Et rursum edi-
ficabitur platea et muri in angustia
temporum. Et post ebdomades lxii. oc-
cidetur christus, et non erit eius populus qui
eum negaturus est. Et civitatem et sa-
nctuarium dissipabit populus cum duce
venturo, et finis eius vastitas, et post
finem belli statuta desolatio. Confir-
mabit autem pactum multis ebdomada ebdomas
una, et in dimidio ebdomadis defi-

Et quomodo poterit servus domini mei loqui cum domino meo? Nihil enim in me remansit virium

cietur hostia et sacrificium: et in templo erit
abominatio desolationis: et usque ad con-
summationem et finem perseverabit desolatio.
X Anno tertio Cyri regis Persarum,
verbum revelatum est Danieli cog-
nominato Baltassar, et verbum verum, et for-
titudo magna: intellexitque sermonem: in-
telligentia enim opus est in visione. In die-
bus illis ego Daniel lugebam trium hebdo-
madarum diebus. Panem desiderabilem non
comedi, et caro et vinum non introierunt
in os meum, sed neque unguento unctus
sum: donec complerentur trium hebdomada-
rum dies. Die autem vicesima et quarta mensis pri-
mi, eram iuxta fluvium magnum, qui est Ti-
gris. Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce
vir unus vestitus lineis, et renes eius
accincti auro obrizo: et corpus eius qua-
si chrysolithus, et facies eius quasi species fulguris,
et oculi eius ut lampas ardens: et brachia
eius, et quae deorsum usque ad pedes, quasi species
aeris candentis: et vox sermonum eius ut
vox multitudinis. Vidi autem ego Dani-
el solus visionem: porro viri qui erant mecum
non viderunt: sed terror nimius irruit super
eos, et fugerunt in absconditum. Ego autem
relictus solus vidi visionem grandem hanc:
et non remansit in me fortitudo, sed et species
mea immutata est in me, et emarcui, nec
habui quicquam virium. Et audivi
vocem sermonum eius: et audiens iacebam
consternatus super faciem meam, et vultus meus hae-
rebat terrae. Et ecce manus tetigit me, et e-
rexit me super genua mea, et super ar-
ticulos manuum mearum. Et dixit ad me: Daniel
vir desideriorum, intellige verba quae ego loquor
ad te, et sta in gradu tuo: nunc enim missus
sum ad te. Cumque dixisset mihi sermo-
nem istum, steti tremens. Et ait ad me:
Noli metuere Daniel: quia ex die primo
quo posuisti cor tuum ad intelligendum
ut te affligeres in conspectu Dei tui, exau-

dita sunt verba tua: et ego veni propter sermo-
nes tuos. Princeps autem regni Persarum restitit
mihi viginti et uno diebus: et ecce Michael unus
de principibus primis venit in adiutorium meum: et e-
go remansi ibi iuxta regem Persarum. Veni
autem ut docerem te quae ventura sunt populo tuo in
novissimis diebus, quoniam adhuc visio in dies. Cum-
que adhuc loqueretur mihi huiuscemodi verbis, deie-
ci vultum meum ad terram, et tacui. Et ecce
quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea:
et aperiens os meum locutus sum, et dixi ad eum
qui stabat contra me: Domine mi, in visione
tua dissolutae sunt compages meae, et nihil in me
remansit virium, et halitus meus inter-
cluditur. Rursum ergo tetigit me quasi visio ho-
minis, et confortavit me, et dixit: Noli timere
vir desideriorum: pax tibi: confortare et esto
robustus. Cumque loqueretur mecum, invalui
et dixi: Loquere domine mi, quia confortasti me. Et
ait: Numquid scis quare venerim ad te? Et
nunc revertar ut proelier adversum principem
Persarum. Cum ego egrederer, apparuit princeps
Graecorum veniens. Verumtamen annuntiabo tibi
quod expressum est in scriptura veritatis: et nemo
est adiutor meus in omnibus his, nisi prin-
ceps vester Michael.
XI Ego autem ab anno primo Darii Medi sta-
bam ut confortaretur et roboraretur.
Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce
adhuc tres reges stabunt in Perside, et quartus
ditabitur opibus nimiis super omnes: et cum in-
valuerit divitiis suis, concitabit omnes ad-
versum regnum Graeciae. Surget vero rex fortis,
et dominabitur potestate multa: et faciet quod pla-
cuerit ei. Et cum steterit, conteretur regnum eius,
et dividetur in quattuor ventos caeli: sed non in poste-
ros eius, neque secundum potentiam illius qua domina-
tus est. Lacerabitur enim regnum eius etiam in ex-
ternos, exceptis his. Et confortabitur rex
austri: et de principibus eius praevalebit
super eum, et dominabitur ditione: multa enim
dominatio eius. Et post finem annorum fo-

convenient. filia enim regis austri veniet
ad regem aquilonis facere amicitiam. et
non obtinebit fortitudinem brachii
semen nec stabit semen eius. et tradetur ipsa et qui adduxerunt
eam adolescentes eius et qui confortabant
eam in temporibus. Et stabit de germine
radicum eius plantatio. et veniet cum
exercitu et ingredietur provinciam regis a-
quilonis et abutetur eis et obtinebit. In-
super et deos eorum et sculptilia vasa quoque
pretiosa argenti et auri captiva du-
cet in egyptum. Ipse praevalebit adversus
regem aquilonis. et intrabit in regnum eius
rex austri et revertetur in terram suam.
Filii autem eius provocabuntur et congregabunt
multitudinem exercituum plurimorum et ve-
niet properans et inundans et revertetur et con-
citabitur et congredietur cum robore eius et exal-
tabitur cor eius. Et provocatus rex
austri egredietur cum robore et pug-
nabit adversus regem aquilonis. et
praeparabit multitudinem nimiam et da-
bitur multitudo in manu eius et capiet
multitudinem et exaltabitur cor eius
et deiciet multa milia sed non praevale-
bit. Convertetur enim aquilonis rex et prae-
parabit multitudinem multo maio-
rem quam prius et in fine temporum annorumque
veniet properans cum exercitu magno et o-
pibus nimiis. et in temporibus illis multi con-
surgent adversus regem austri. filii quoque
praevaricatorum populi tui extollentur ut
impleant visionem et corruent. Et ve-
niet rex aquilonis et comportabit ag-
gerem et capiet urbes munitissimas
et brachia austri non sustinebunt et con-
surgent electi eius ad resistendum et non e-
rit fortitudo. Et veniens faciet super
eum iuxta placitum suum et non erit qui stet
contra faciem eius et stabit in terra inclita
et consumetur in manu eius. Et ponet
faciem suam ut veniat ad tenendum

universum regnum eius et recta faciet
cum eo. et filiam feminarum dabit e-
i ut evertat illud. et non stabit
nec illius erit. et convertet faciem
suam ad insulas et capiet multas.
Et cessare faciet principem op-
probrii sui et opprobrium eius conver-
tetur in eum. Et convertet faciem
suam ad imperium terrae suae et impin-
get et corruet et non invenietur. Et
stabit in loco eius vilissimus et in-
dignus decore regio et in paucis diebus
conteretur non in furore nec in proelio.
Et stabit in loco eius despectus et
non tribuetur ei honor regius. Et
veniet clam et obtinebit regnum
in fraudulentia. et brachia pugnan-
tis expugnabuntur a facie eius et con-
terentur insuper et dux foederis. Et post
amicitias cum eo faciet dolum et dolum
ascendet et superabit in modico populo. et
abundantes et uberes urbes ingre-
dietur et faciet quae non fecerunt patres
eius et patres patrum eius. Et rapi-
nas et praedam et divitias eorum dissipa-
bit. et contra firmissimas cogitationes
iniet. et hoc usque ad tempus. Con- vel inibit
citabitur fortitudo eius et cor eius
adversum regem austri in exercitu
magno. et rex austri provocabitur
ad bellum multis auxiliis et fortibus
nimis. et stabit quia inibunt adver- non
sus eum consilia. et comedentes panem
cum eo conterent illum. exercitusque eius
opprimetur et cadent interfecti eius
plurimi. Duorum quoque regum cor erit
ut male faciant. et ad mensam unam
mendacium loquentur et non proficient
quia adhuc finis in aliud tempus. Et reverte-
tur in terram suam cum opibus multis et cor eius
adversum testamentum sanctum et fa-
ciet et revertetur in terram suam. Statu-

to tempore revertetur et veniet ad a-
ustrum: et non erit priori simile novissi-
mum. Et venient super eum trieres et ro-
mani, et percutietur. Et revertetur et in-
dignabitur contra testamentum sanctua-
rii, et faciet. Et revertetur et cogitabit
adversum eos qui dereliquerunt
testamentum sanctuarii. Et brachia ex
eo stabunt. Et polluent sanctu-
arium fortitudinis, et auferent iuge
sacrificium, et dabunt abominationem
in desolationem. Et impii testamentum
simulabunt fraudulenter. Populus
autem sciens deum suum obtinebit et fa-
ciet. Et docti in populo docebunt plurimos,
et ruent in gladio et in flamma et in
captivitate et in rapina dierum.
Cumque corruerint, sublevabuntur
auxilio parvulo, et applicabuntur eis
plurimi fraudulenter. Et de eruditis
ruent, ut conflentur et eligantur et de-
albentur usque ad tempus praefinitum, quia ad-
huc aliud tempus erit. Et faciet
rex iuxta voluntatem suam, et elevabitur
et magnificabitur adversus omnem
deum, et adversus deum deorum loquetur mag-
nifica, et dirigetur donec compleatur
iracundia. Perpetrata est quippe
definitio. Et deum patrum suorum non re-
putabit, et erit in concupiscentiis femi-
narum. Nec quemquam deorum curabit, quia
adversum universa consurget. Deum
autem maozim in loco suo venerabi-
tur, et deum quem ignoraverunt patres eius co-
let auro et argento et lapide pretioso
rebusque pretiosis. Et faciet ut muniat ma-
ozim cum deo alieno quem cognovit, et
multiplicabit gloriam, et dabit eis pote-
statem in multis, et terram dividet gratui-
to. Et in tempore praefinito praeliabitur
adversus eum rex austri, et quasi
tempestas veniet contra illum

rex aquilonis in curribus et in equiti-
bus et in classe magna. Et ingredie-
tur terras, et conteret et pertransiet. Et
introibit in terram gloriosam, et mul-
te corruent. Hec autem sole salva-
buntur de manu eius: edom et
moab et principium filiorum amon.
Et mittet manum suam in terras,
et terra egypti non effugiet. Et do-
minabitur thesaurorum auri et argen-
ti et in omnibus pretiosis egypti.
Per lybias quoque et ethiopiam tran-
sibit. Et fama turbabit eum ab o-
riente et ab aquilone. Et veniet
in multitudine magna ut conterat
et interficiat plurimos. Et figet
tabernaculum suum apedno in-
ter maria super montem inclitum
et sanctum. Et veniet usque ad sum-
mitatem eius, et nemo auxilia-
bitur ei.

XII

In tempore autem illo consurget mi-
chael princeps magnus qui stat pro fi-
liis populi tui. Et veniet tempus qua-
le non fuit ab eo ex quo gentes esse cepe-
runt usque ad tempus illud. Et in
tempore illo salvabitur populus tuus
omnis qui inventus fuerit scriptus in
libro vite. Et multi de his qui dor-
miunt in pulvere evigilabunt, ali-
i in vitam eternam et alii in opprobri-
um ut videant semper. Qui autem
docti fuerint, fulgebunt quasi splen-
dor firmamenti, et qui ad iustitiam eru-
diunt multos quasi stelle in perpetuas
eternitates. Tu autem daniel clau-
de sermones et signa librum usque ad
tempus statutum. Pertransibunt plurimi
et multiplex erit scientia. Et vidi ego
daniel, et ecce quasi duo alii stabant,
unus hinc super ripam fluminis
stabat, et alius inde ex altera ripa flu-

minis. Et dixi viro qui erat indutus
lineis qui stabat super aquas flu-
minis. Usque quo finis horum mirabilium?
Et audivi virum qui erat indutus
lineis qui stabat super aquas fluminis,
cum elevasset dexteram et sinis-
tram suam in celum, et iurasset per viventem
in eternum, quia in tempus et tempora
et dimidium temporis. Et cum comple-
ta fuerit dispersio manus populi sancti,
complebuntur universa hec. Et ego
audivi et non intellexi. Et dixi:
Domine mi, quid erit post hec? Et
ait: Vade Daniel, quia clausi sunt
signatique sermones usque ad tempus
prefinitum. Eligentur et dealba-
buntur et quasi ignis probabuntur multi, et im-
pie agent impii, neque intelligent
omnes impii, porro docti intelli-
gent. Et a tempore cum ablatum
fuerit iuge sacrificium, et posita fuerit
abominatio in desolatione, dies mille
ducenti nonaginta. Beatus qui
expectat et pervenit usque ad dies mille
trecentos triginta quinque. Tu autem Daniel
vade ad prefinitum, et requiesces et
stabis in sorte tua in finem dierum.
Hucusque Danielem in hebreo legi-
mus. Cetera que sequuntur usque ad finem
libri, ex Theodotionis editione translata
Erat vir in Babylone, et ¶ sunt.
nomen eius Ioachim, et accepit
uxorem nomine Susannam filiam H-
elcie pulchram nimis et timen-
tem Deum. Parentes enim illius cum essent
iusti, erudierunt filiam suam secun-
dum legem Moysi. Erat autem Ioachim
dives valde, et erat ei pomerium
vicinum domui sue, et ad ipsum con-
fluebant Iudei, eo quod esset honora-
bilior omnium. Et constituti sunt
duo senes iudices in anno illo, de qui-
bus locutus est Dominus: quia iniquitas e-
gressa est a Babylone a senioribus iu-
dicibus qui videbantur regere populum.
Isti frequentabant domum Ioachim, et
veniebant ad eos omnes qui habebant
iudicia. Cum autem populus revertisset post
meridiem, ingrediebatur Susanna et
deambulabat in pomerio viri sui. Et
videbant eam senes cotidie ingre-
dientem et deambulantem in pomeri-
o, et exarserunt in concupiscentia eius.
Et everterunt sensum suum et declina-
verunt oculos suos ut non viderent ce-
lum, neque recordarentur iudiciorum
iustorum. Erant ergo ambo vulnera-
ti amore eius, nec indicaverunt sibi
invicem dolorem suum. Erubescebant
enim indicare concupiscentiam suam vo-
lentes concumbere cum illa, et observa-
bant cotidie sollicitius videre eam. Et
Dixitque alter ad alterum: Eamus domum,
quia hora prandii est. Et egressi rece-
serunt a se. Cumque revertissent, vene-
runt in unum, et sciscitantes ab invicem
causam, confessi sunt concupiscentiam
suam. Et tunc in commune statuerunt tempus
quando eam invenire possent solam.
Et factum est, cum observarent diem
aptum, ingressa est aliquando sicut heri
et nudius tertius cum duabus solis puel-
lis, voluitque lavari in pomerio: estus
quippe erat, et non erat ibi quisquam pre-
ter duos senes absconditos et contem-
plantes eam. Dixit ergo puellis: Affer-
te mihi oleum et smigmata, et hostia
pomerii claudite ut laver. Et fece-
runt sicut preceperat. Clauseruntque
hostia pomerii, et egresse sunt per pos-
ticum ut afferrent que iusserat, nescie-
bantque senes intus esse absconditos.
Cum autem egresse essent puelle, surre-
xerunt duo senes et accurrerunt ad e-

am ⁊ dixerunt. Ecce hostia pomerii
clausa sunt ⁊ nemo nos uidet ⁊ in con
cupiscentia tui sumus. Quam obrem
assentire nobis ⁊ commiscere nobiscum.
Quod si nolueris dicemus contra te testi
monium quod fuerit tecum iuuenis ⁊ ob
hanc causam emiseris puellas a te.
Ingemuit susanna ⁊ ait. Angus
tie sunt michi undique. Si enim hoc e
gero mors michi est. si autem non egero non ef
fugiam manus uestras. Set melius
est michi absque opere incidere in manus ue
stras quam peccare in conspectu domini. Et
exclamauit uoce magna susanna.
exclamauerunt ⁊ senes aduersus eam.
Et cucurrit unus ⁊ aperuit hos
g° tium pomerii. Cum ergo audissent fa
muli domus clamorem in pomeri
o. irruerunt per posticum ut uiderent
quidnam esset. Postquam autem senes locu
ti sunt. erubuerunt serui uehe
menter quia numquam dictus fuerat
huiuscemodi sermo de susanna.
Et facta est dies crastina. Cumque
uenisset populus ad uirum eius ioach
im. uenerunt ⁊ duo presbiteri pleni
iniqua cogitatione aduersus susan
nam ut interficerent eam. Et dixerunt
coram omni populo. Mittite ad susan
nam filiam helchie uxorem ioach
im. Et statim miserunt. Et ue
nit cum parentibus ⁊ amicis ⁊ uni
uersis cognatis suis. Porro susan
na erat delicata nimis ⁊ pulchra
facie. At iniqui illi iusserunt ut
discooperiretur. erat enim cooperta. ut sic
satiarentur decore eius. Flebant igitur sui
⁊ omnes qui nouerant eam. Consurgentes
autem duo presbiteri in medio populi. posuerunt
manus suas super caput eius. Que flens
suspexit ad celum. erat enim cor eius
fiduciam habens in domino. Et dixerunt

presbiteri. Cum deambularemus in po
merio soli. ingressa est hec cum duabus
puellis ⁊ clausit hostium pomerii ⁊
dimisit puellas. Venitque ad eam
adolescens qui erat absconditus ⁊ con
cubuit cum ea. Porro nos cum essemus in
angulo pomerii uidentes iniqui
tatem. cucurrimus ⁊ uidimus eos pariter com
misceri. Et illum quidem nequiuimus
comprehendere quia fortior nobis erat ⁊
apertis hostiis exiliuit. Hanc autem cum
apprehendissemus interrogauimus quis
nam esset adolescens ⁊ noluit indicare
nobis. Huius rei testes sumus. Credi
dit eis multitudo quasi senioribus ⁊ iu
dicibus populi ⁊ condempnauerunt eam ad
mortem. Exclamauit autem uoce mag
na susanna ⁊ dixit. Domine deus
eterne qui absconditorum es cognitor
qui nosti omnia antequam fiant. tu scis
quoniam falsum est testimonium quod tu
lerunt contra me. ⁊ ecce morior cum
nichil horum fecerim que isti maliciose
composuerunt aduersum me. Exau
diuit autem dominus uocem eius. Cumque
duceretur ad mortem. suscitauit dominus
spiritum pueri iunioris cui nomen dani
el. ⁊ exclamauit uoce magna.
Mundus ego sum a sanguine hu
ius. Et conuersus omnis populus ad eum dixit.
Quis est iste sermo quem tu locutus es.
Qui cum staret in medio eorum ait. Sic
fatui filii israel non iudicantes neque
quod uerum est cognoscentes. condempnas
tis filiam israel. Reuertimini ad iudici
um quia falsum testimonium locuti sunt ad
uersus eam. Reuersus est ergo populus cum festi
natione. Et dixerunt ei senes. Veni
sede in medio nostrum ⁊ indica nobis. quia
tibi dedit deus honorem senectutis. Et
dixit ad eos daniel. Separate eos ab
inuicem procul ⁊ diiudicabo eos. Cum ergo

diuisi essent alter ab altero, uocauit unum de eis et dixit ad eum: Inueterate dierum malorum, nunc uenerunt peccata tua que operabaris prius, iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens et dimittens noxios, dicente domino: Innocentem et iustum non interficies. Nunc ergo si uidisti eam, dic sub qua arbore uideris eos colloquentes sibi. Qui ait: Sub scino. Dixit autem Daniel: Recte mentitus es in caput tuum. Ecce enim angelus domini accepta sententia ab eo scindet te medium. Et amoto eo iussit ut uenirent alium et dixit ei: Semen chanaan et non iuda, species decepit te et concupiscentia subuertit cor tuum. Sic faciebatis filiabus israel, et ille timentes loquebantur uobiscum; sed non filia iuda sustinuit iniquitatem uestram. Nunc ergo dic michi sub qua arbore uideris eos loquentes sibi. Qui ait: Sub prino. Dixit autem ei daniel: Recte mentitus es et tu in caput tuum. Manet enim angelus domini gladium habens ut secet te medium et interficiat uos. Exclamauit autem omnis cetus uoce magna et omnes benedixerunt domino qui saluat sperantes in se. Et consurrexerunt aduersus duos presbiteros; conuicerat enim eos daniel ex ore suo falsum dixisse testimonium, feceruntque eis sicut male egerant aduersus proximum, ut facerent secundum legem moysi, et interfecerunt eos, et saluatus est sanguis innoxius in die illa. Helchias autem et uxor eius laudauerunt deum pro filia sua susanna cum ioachim marito eius et cognatis eius omnibus quia non esset inuenta in ea res turpis. Daniel autem factus est magnus in conspectu populi a die illa et deinceps.

XIIII

Et rex astiages appositus est ad patres suos, et suscepit cyrus perses regnum eius. Erat autem daniel conuiua regis et honoratus super omnes amicos eius. Erat quoque ydolum apud babylonios nomine bel, et impendebantur ei per dies singulos simile artabe duodecim et oues quadraginta, uinique amphore sex. Rex quoque colebat eum et ibat per singulos dies adorare eum. Porro daniel deum suum adorabat. Dixitque ei rex: Quare non adoras bel? Qui respondens ait: Quia non colo ydola manu facta, sed uiuentem deum qui creauit celum et terram et habet potestatem omnis carnis. Et dixit ei rex: Non uidetur tibi bel esse uiuens deus? An non uides quanta comedat et bibat cotidie? Et ait daniel arridens: Ne erres rex; iste enim intrinsecus luteus est et forinsecus ereus, neque comedit aliquando. Et iratus rex uocauit sacerdotes eius et ait eis: Nisi dixeritis michi quis est qui comedat impensas has, moriemini. Si autem ostenderitis quod bel comedat hec, morietur daniel quia blasphemauit bel. Et dixit daniel regi: Fiat iuxta uerbum tuum. Erant autem sacerdotes bel septuaginta exceptis uxoribus et paruulis et filiis. Et uenit rex cum daniele in templum bel. Et dixerunt sacerdotes bel: Ecce nos egredimur foras, et tu rex pone escas et uinum misce et claude hostium et signa anulo tuo, et cum ingressus fueris mane, nisi inueneris omnia comesta a bel, morte moriemur, uel daniel qui mentitus est aduersum nos. Contempnebant autem quia fecerant sub mensa absconditum introitum et per illum ingrediebantur semper et deuorabant ea. Factum est igitur postquam egressi sunt illi, rex posuit

arridens

bel

XIIII it cibos aūt bel: p̄cepit daniel pueris
suis ⁊ attulerūt cinerē ⁊ p totū tē
plum cribrauit corā rege. Et egressi
s̄ clauserūt hostiū ⁊ signantes anu
lo regis abierūt. Sacerdotes aūt in
gressi nocte iux̄ cōsuetudinē suā ⁊
uxores ⁊ filij eoꝝ: comederūt oīa et
biberūt. Surrexit aūt rex primo di
luculo ⁊ daniel cū eo. Et rex ait. Sal
ua ne sūt signa daniel? Q̄ r̄ndit.
Salua rex. Statimq; cū aperuis
set hostiū: intuitus est rex men
sam ⁊ exclamauit uoce magna.
Magnus es bel ⁊ nō est apud te do
lus quisquā. Et risit daniel ⁊ te
nuit regem ne ingrederetur intro
⁊ dixit. Ecce pauimentū. animad
uerte cuius uestigia sūt hec. Et dix
it rex. Uideo uestigia uiroꝝ ac mul
ierū ⁊ infanciū. Et iratus ē rex. Tūc
app̄hendit rex sacerdotes ⁊ uxores ⁊
filios eoꝝ: ⁊ ostenderūt ei abscondi
ta hostiola p q̄ ingrediebantur ⁊ consume
bant q̄ erant sup mensam. Occidit ergo il
los rex: ⁊ bel tradidit in potestatē dani
elis qui subuertit eū ⁊ templum eius.
Et erat draco magnꝰ in illo loco ⁊ cole
bāt eū babylonii. Et dixit rex danie
li. Ecce nūc nō potes dicere quia iste nō sit
deus uiuens. adora ergo eum. Dixitq; da
niel. Dominū deū meū adoro q̄a ipse est
deus uiuens. Tu aūt rex da mihi potesta
tē ⁊ interficiam draconē absq; gladio
⁊ fuste. Et ait rex. Do tibi. Tulit ergo da
niel picē ⁊ adipē ⁊ pilos ⁊ coxit pa
riter fecitq; massas ⁊ dedit in os dra
conis ⁊ dirruptus ē draco. Et dixit.
Ecce quē colebatis. Quod cū audissent
babylonii: indignati sūt uehemen
ter ⁊ congregati aduersus regē dixerūt. Iu
deus factus est rex. Bel destruxit draconē
interfecit ⁊ sacerdotes occidit. Et
dixerūt cū uenissent ad regē. Trade nob
danielē alioquin interficiem9 te ⁊ domū
tuā. Uidit ergo rex q̄ irruerent in eū ue
hementer: necessitate cōpulsus tradidit eis
danielē. Qui miserūt eū in lacū leonū ⁊
erat ibi vi. diebꝰ. Porro in lacu erant le
ones vii ⁊ dabant eis duo corpora co
tidie ⁊ due oues: ⁊ tūc nō data sūt eis ut
deuorarent danielē. Erat aūt abach
uc ꝓpheta in iudea ⁊ ipse coxerat pulmen
tū ⁊ intriuerat panes in alueolo: ⁊ ibat
in campū ut ferret messoribꝰ. Dixit
q; angelus dn̄i ad abacuc. Fer prandi
ū qd̄ habes in babylonē danieli qui est
in lacu leonū. Et dixit abacuc. Dn̄e
babylonem nō uidi ⁊ lacū nescio.
Et app̄hendit eū angelus dn̄i in uertice eius
⁊ portauit eū capillo capitis sui p
suitq; eum in babylone sup lacū
in impetu sp̄s sui. Et clamauit aba
cuch dicens. Daniel serue dei tolle
prandiū qd̄ misit tibi deus. Et ait da
niel. Recordatus es mei dn̄e deus ⁊
non dereliquisti diligentes te. Sur
gensq; daniel comedit. Porro an
gelus dn̄i restituit abacuc con
festim in loco suo. Uenit ergo rex
die septima ut lugeret danielem ⁊
uenit ad lacū ⁊ introspexit ⁊ ecce da
niel sedens in medio leonū. Et ex
clamauit rex uoce magna dicens.
Magnus es dn̄e deus danielis. Et
extraxit eum de lacu. Porro illos
qui pdicionis eius causa fuerant
intromisit in lacum ⁊ deuorati
sunt in momento coram eo. Tūc
rex ait. Paueant oēs habitantes u
niuersam terram dn̄m danielis: q̄a ipse
est liberator atq; saluator. faciens
signa ⁊ mirabilia in celo ⁊ in terra. q̄
qui liberauit danielem de la
cu leonum. Explicit daniel.

Non idem Incipit prologus de
ordo est xii. au ieronimi in
prophetarum apud lxx duodecim prophetas
et qui et apud nos. [illegible]
secundum id quod ibi legitur hic quoque [illegible]
dispositi sunt. Osee commaticus est et [illegible]
quasi per sententias loquens. Iohel planus in princi-
piis, in fine obscurior. Et singuli usque ad Malachiam
habent singuli proprietates suas. Quas usque ad
ceterum regum ... et doctorem habent ...
nunc. Ceterum longum est ut de omnibus
dicere. Hoc tantum vos o parvula et vestra
admonitas ut lotos libros in ... duodecim
prophetarum et Osee sub ... vocare ...
quam ... Zacharie fuisse
temporibus et quibus ipse non ... in titu-
lo sub illis eos regibus prophetasse sub
quibus reges hi qui ante eos hunc titulos pro-
phetaverunt. Alius prologus. [illegible]
Temporibus Ozie et Ioathan, Achaz et
Ezechie regum Iuda, et Ieroboam
filii Ioas regis Israel, Osee filius Beeri
ad prophetiam dicendam Spiritu sancto replet-
us est. De memorato itaque numero regum
Achaz rex Iuda et Ieroboam rex Israel
dum delinquentes ut historie regum et Pa-
ralipomenon indicant in idolatrie cri-
men ipso ac potestate sua adiuncto co-
guntur. Propter que ad Osee Deus sic locutus
est dicens: Accipe tibi uxorem fornicationum et
fac filios fornicationum. Fornicariam ita-
que nos electam corpus intelligimus, quem in-
humate cum ignorantem applicat, que dei
catorem sui amore contempto simulacrorum
se subiectat desideriis. Sic enim propheta dei pre-
cepto in hac re paruisset, accepit Gomer et ea
filium Iezrahel peperit, vocare. Deus posituram
et post breve tempus sanguinem Iezrahel de do-
mo Hieu vindicaret. Cuius promissionis hec
est causa. Hieu principis exercitus regem Ioram
ad defendendum sanguinem Naboth cuius
legitur Iezrahel, que tunc temporis metropolis

Achab
erat. Quem Iezabel regis Israel uxor interime-
rat sicut historia regum exponit. Israel
cum gloriaretur divinum preceptum vindi-
candi sanguinis et convenit in memorato do-
mino deservisset, ex parte dum dereliquisse in-
veniret. Cuius pre ceteris Ieroboam quem
cum esset in Israel est originis sue fecit im-
itare. Acto Dei precepta et religionem cum
populo Israel agere. Sanguis Naboth qui
in loco eius certo Iezrahel fuerat effu-
sus, in domo Hieu per memoratum Iero-
boam pro peccatis redundat. Cuius significa-
tur. Hinc factum est ut ira Dei in populum Israel
per decem ... cum propheta pessime ducetur.
Dominus autem unde in Iudam lectione comprehen-
ditur, quia decem ... rex Iuda filius A-
chaz sublatis idolis quam pater eius que ce-
teri reges ... recenter templum domini purgatus
secat purificasse monstratur. Explicit
prologus. Incipit liber Osee prophete.

Verbum domini quod factum est ad Osee
filium Beeri in diebus Ozie, Ioathan, Achaz et E-
zechie regum Iuda et in diebus Ieroboam
filii Ioas regis Israel. Principium loquendi
domino in Osee. Et dixit dominus ad Osee:
Vade sume tibi uxorem fornicationum et
fac filios fornicationum, quia fornicans
fornicabitur terra a domino. Et abiit et acce-
pit Gomer filiam Debelaim, et concepit et
peperit filium. Et dixit dominus ad eum: Voca
nomen eius Iezrahel, quoniam adhuc modi-
cum et visitabo sanguinem Iezrahel super do-
mum Hieu et quiescere faciam regnum
domus Israel. Et in illa die conteram arcum Isra-
el in valle Iezrahel. Et concepit adhuc
et peperit filiam. Et dixit ei: Voca nomen
eius Absque misericordia, quia non addam ultra
misereri domui Israel, sed oblivione
obliviscar eorum. Et domui Iuda mi-
serebor et salvabo eos in domino deo suo

Margin notes: israel — causa — de x. tribus / vel effusus — absque misericordia — balaam — sed

non salvabo eos in arcu et gladio et in
bello et in equis et equitibus.
Et ablactavit eam que erat absque misericordia
et concepit et peperit filium et dixit: Voca
nomen eius non populus meus, quia vos non populus
meus et ego non ero vester deus. Et erit nu-
merus filiorum israel quasi arena maris que sine
mensura est et non numerabitur. Et erit in
loco ubi dicetur eis non populus meus vos dicetur eis
filii dei viventis. Et congregabuntur
filii iuda et filii israel pariter et ponent
sibimet caput unum et ascendent de terra
quia magnus dies iezrahel. v. plebe

II Dicite fratribus vestris populus meus et soro-
ri vestre misericordiam consecuta. Iudi-
cate matrem vestram iudicate quia
ipsa non est uxor mea et ego non sum vir
eius. Auferat fornicationes a facie su-
a et adulteria sua de medio uberum su-
orum ne forte expoliem eam nudam et
statuam eam secundum diem
nativitatis sue et ponam eam quasi so-
litudinem et statuam eam velut terram
inviam et interficiam eam siti et filiorum illius
non miserebor quia filii fornicationum
sunt quia ~~filii fornicationum sunt~~
fornicata est mater eorum. Confusa
est que concepit eos quia dixit: Vadam
post amatores meos qui dant panes mihi
et aquas meas lanam meam et linum meum oleum
meum et potum meum. Propter hoc ecce ego sepiam
viam tuam spinis et sepiam eam mace-
ria et semitas suas non inveniet. Et
sequetur amatores suos et non apprehen-
det eos et queret eos et non inveniet. Et di-
cet: Vadam et revertar ad virum meum
priorem quia bene mihi erat tunc magis quam
nunc. Et hec nescivit quia ego dedi ei
frumentum et vinum et oleum et argentum
v. quod multiplicavi ei et aurum que fecerunt baal.
Idcirco convertar et sumam frumentum me-
um in tempore suo et vinum meum in tempo-
re suo et liberabo lanam meam et linum
meum que operiebant ignominiam eius.
Et nunc revelabo stultitiam eius in oculis
amatorum eius et vir non eruet eam de ma-
nu mea et cessare faciam omne gaudi-
um eius. Sollempnitatem eius neomeniam e-
ius sabbatum eius et omnia festa tempora eius
et corrumpam vineam eius et ficum eius de
quibus dixit: Mercedes hee mee sunt quas
dederunt mihi amatores mei. Et ponam
eam in saltum et comedet eam bestia a-
gri et visitabo super eam dies baalim
quibus accendebat incensum et ornabatur
in aure sua et monili suo et ibat post a-
matores suos et mei obliviscebatur
dicit dominus. Propter hoc ecce ego lactabo e-
am et ducam eam in solitudinem et loquar ad
cor eius et dabo ei vinitores eius ex eodem
loco et vallem achor ad aperiendam spem.
Et canet ibi iuxta dies iuventutis sue
et iuxta dies ascensionis sue de terra e-
gypti. Et erit in die illa ait dominus vo-
cabit me vir meus et non vocabit me
ultra baalim. Et auferam nomina baa-
lim de ore eius et non recordabitur ultra no-
minis eorum. Et percutiam eis fedus in die
illo cum bestia agri et cum volucre celi et
cum reptili terre et arcum et gladium et bellum
conteram de terra et dormire eos faciam fi-
ducialiter. Et sponsabo te mihi in sempiter-
num et sponsabo te mihi in iusticia et iudi-
cio et in misericordia et in miserationibus et sponsabo
te mihi in fide et scies quia ego dominus. Et e-
rit: In die illa exaudiam dicit dominus exaudiam
celos et illi exaudient terram et terra ex-
audiet triticum et vinum et oleum et hec ex-
audient iezrahel. Et seminabo eam mi-
hi in terram et miserebor illius que fuit ab-
sque misericordia et dicam non populo meo populus meus
es tu et ipse dicet deus meus es tu.

III Et dixit dominus ad me: Adhuc vade
et dilige mulierem dilectam ab

amico et adulteram sicut diligit Dominus
filios Israel et ipsi respiciunt ad deos ali-
enos et diligunt vinacia uvarum. Et
fodi eam mihi quindecim argenteis et cho-
ro ordei et dimidio choro ordei. Et dixi
ad eam: Dies multos expectabis
me; non fornicaberis et non eris cum viro
sed et ego expectabo te. Quia dies multos
sedebunt filii Israel sine rege et sine princi-
pe et sine sacrificio et sine altari et sine ephot
et sine theraphim. Et post hec revertentur fi-
lii Israel et querent Dominum Deum suum et David re-
gem suum et pavebunt ad Dominum et ad bo-
num eius in novissimo dierum.

IIII Audite verbum Domini filii Israel quia iu-
dicium Domino cum habitatoribus terre. Non
est enim veritas et non est misericordia et non est scientia
Dei in terra. Maledictum et mendacium et homi-
cidium et furtum et adulterium inunda-
verunt et sanguis sanguinem tetigit. Propter
hoc lugebit terra et infirmabitur omnis qui
habitat in ea in bestia agri et in volucre ce-
li sed et pisces maris congregabuntur. Vera-
mtamen unusquisque non iudicet et non ar-
guatur vir; populus enim tuus sicut hii qui contra-
dicunt sacerdoti. Et corrues hodie et
corruet etiam propheta tecum. Nocte tace-
re feci matrem tuam. Conticuit populus meus eo
quod non habuerit scientiam; quia tu scientiam repu-
listi repellam te ne sacerdotio fun-
garis michi; et oblita es legis Dei
tui obliviscar filiorum tuorum et ego. Se-
cundum multitudinem eorum sic peccaverunt
michi; gloriam eorum in ignominiam commuta-
bo. Peccata populi mei comedent et ad iniqui-
tatem eorum sublevabunt animas eorum. Et e-
rit sicut populus sic sacerdos et visitabo
super eum vias eius et cogitationes eius red-
dam ei et comedent et non saturabuntur. For-
nicati sunt et non cessaverunt quoniam Do-
minum dereliquerunt in non custodiendo.
Fornicatio et vinum et ebrietas aufert
cor. Populus meus in ligno suo interrogavit
et baculus eius annuntiavit ei. Spiritus enim
fornicationum decepit eos et fornicati
sunt a Deo suo. Super capita montium
sacrificabant et super colles accendebant thy-
miama subter quercum et populum et terebin-
thum quia bona erat umbra eius. Ideo for-
nicabuntur filie vestre et sponse vestre ad-
ultere erunt. Non visitabo super filias
vestras cum fuerint fornicate et super spon-
sas vestras cum adulteraverint quoniam ipsi cum
meretricibus versabantur et cum effeminatis
sacrificabant et populus non intelligens vapu-
labit. Si fornicaris tu Israel non delin-
quat saltem Iuda et nolite ingredi in
Galgala et ne ascenderitis in Bethaven
neque iuraveritis vivit Dominus. Quia si-
cut vacca lasciviens declinavit Israel.
Nunc pascet eos Dominus quasi agnum in lati-
tudine. Particeps ydolorum Effraim
dimitte eum. Separatum est convivium
eorum; fornicatione fornicati sunt. Dilexe-
runt afferre ignominiam protectores eius.
Ligavit spiritus eum in alis suis et confun-
dentur a sacrificiis suis.

V Audite hoc sacerdotes et attendite do-
mus Israel et domus regis auscultate quia
vobis iudicium est. Quoniam laqueus facti
estis speculationi et sicut rete expansum
super Thabor. Et victimas declinastis in
profundum et ego eruditor omnium eorum.
Ego scio Effraim et Israel non est absco-
nditus a me; quia nunc fornicatus est Effra-
im, contaminatus est Israel. Non dabunt
cogitationes suas ut revertantur ad Deum
suum quia spiritus fornicationum in medi-
o eorum et Dominum non cognoverunt. Et respon-
debit arrogantia Israel in facie eius.
Et Israel et Effraim ruent in iniquitate
sua; ruet etiam Iudas cum eis. In gregi-
bus suis et armentis suis vadent ad que-
rendum Dominum et non invenient. Abla-

tus est ab eis. In dominum prevaricati sunt
quia filios alienos genuerunt. Nunc de-
vorabit eos mensis cum partibus suis. C-
langite bucina in Gabaa tuba in
Rama ululate in Bethaven post ter-
Ephraim gum tuum Beniamin. Ephraim in deso-
latione erit in die correptionis. In tribubus Is-
rael ostendi fidem. Facti sunt principes Iu-
da quasi assumentes terminum. Super eos effun-
dam quasi aquam iram meam. Calumpniam
patiens est Ephraim fractus iudicio
quoniam cepit abire post sordes. Et ego quasi ti-
nea Ephraim et quasi putredo domui
Iuda. Et vidit Ephraim languorem suum
et Iudas vinculum suum. Et abiit Ephraim
ad Assur et misit ad regem ul-
torem. Et ipse non poterit sanare vos nec
solvere poterit a vobis vinculum. Quoniam ego
quasi leena Ephraim et quasi catulus leonis do-
mui Iuda. Ego capiam et vadam et
tollam et non est qui eruat. Vadens re-
VI vertar ad locum meum donec deficiatis
et queratis faciem meam.
In tribulatione sua mane consurgent ad
me. Venite et revertamur ad dominum quia ipse
cepit et sanabit nos. Percutiet et cura-
bit nos. Vivificabit nos post duos dies
in die tertia suscitabit nos et vivemus in con-
spectu eius. Sciemus sequemurque ut cog-
noscamus dominum. Quasi diluculum preparatus
est egressus eius et veniet quasi imber nobis
temporaneus et serotinus terre. Quid faci-
am tibi Ephraim quid faciam tibi Iuda. Mise-
ricordia vestra quasi nubes matutina et quasi ros ma-
ne pertransiens. Propter hoc dolavi in prophetis et
occidi eos in verbis oris mei et iudicia
mea quasi lux egredientur. Quia misericordiam vo-
lui et non sacrificium et scientiam dei plus quam
holocausta. Ipsi autem sicut Adam transgres-
si sunt pactum ibi prevaricati sunt in
me. Galaad civitas operantium ydolum
supplantata sanguine. Et quasi fauces viro-

rum latronum participes sacerdotum in via per-
gentes de Sichem quia scelus operati sunt.
In domo Israel vidi horrendum. Ibi forni-
cationes Ephraim, contaminatus est Israel.
Sed et Iuda pone messem tibi cum convertero
captivitatem populi mei.
Cum sanare vellem Israel revelata est VII
iniquitas Ephraim et malitia Sa-
marie quia operati sunt mendacium. Et fur in-
gressus est spolians latrun-
culus foris. Et ne forte dicant in cordibus su-
is omnem maliciam eorum me recordatum.
Nunc circumdederunt eos adinventiones sue
coram facie mea facte sunt. In
malicia sua letificaverunt regem et in
mendaciis suis principes. Omnes adulte-
rantes quasi clibanus succensus a coquen-
te. Quievit paululum civitas a commix-
tione fermenti donec fermentaretur to-
tum. Dies regis nostri. Ceperunt princi-
pes furere a vino. Extendit ma-
num suam cum illusoribus, quia applicue-
runt quasi clibanum cor suum cum insidiaretur
est eis. Tota nocte dormivit coquens eos.
mane ipse succensus est quasi ignis flam-
me. Omnes calefacti sunt quasi clibanus
et devoraverunt iudices suos. Omnes re-
ges eorum ceciderunt. Non est qui clamet
in eis ad me. Ephraim in populis ipse commis-
cebatur. Ephraim factus est subcinericius qui non panis
rei versatur. Comederunt alieni robur eius
et ipse nescivit. Sed et cani effusi sunt in eo
et ipse ignoravit. Et humiliabitur superbia
Israel in facie eius. Nec reversi sunt ad do-
minum deum suum et non quesierunt eum in omnibus
his. Et factus est Ephraim quasi columba
seducta non habens cor. Egyptum invoca-
bant ad Assyrios abierunt. Et cum pro-
fecti fuerint expandam super eos re-
te meum. Quasi volucrem celi detraham
eos. Cedam eos secundum auditionem coe-
tus eorum. Ve eis quoniam recesserunt a me.

clamabunt, quia praevaricati sunt
in me. Et ego redemi eos: et ipsi locu
ti sunt mendacia contra me. Et non
clamaverunt ad me in corde suo, sed u
lulabant in cubilibus suis. Super triti
cum et vinum ruminabant: recesserunt
a me. Et ego erudivi et confortavi bra
chia eorum: et in me cogitaverunt malitiam.
Reversi sunt ut essent absque iugo: facti
sunt quasi arcus dolosus. Cadent in gla
dio principes eorum, a furore linguae
suae. Ista subsannatio eorum in terra Egypti.
VIII In gutture tuo sit tuba quasi aquila
super domum Domini: pro eo quod transgressi sunt
foedus meum, et legem meam praevarica
ti sunt. Me invocabunt: Deus meus, cogno
vimus te Israel. Proiecit Israel bonum: inimi
cus persequetur eum. Ipsi regnaverunt,
et non ex me: principes exstiterunt, et non cog
novi. Argentum suum et aurum suum fe
cerunt sibi idola, ut interirent. Proiectus est
vitulus tuus Samaria: iratus est fu
ror meus in eos. Usquequo non poterunt emun
dari? Quia ex Israel et ipse est. Artifex
fecit illum, et non est deus: quoniam in ara
nearum telas erit vitulus Samariae. Quia ven
tum seminabunt, et turbinem metent.
Culmus stans non est in eo: non faciet
farinam. Quod si fecerit, alieni come
dent eam. Devoratus est Israel: nunc
factus est in nationibus quasi vas inmun
dum. Quia ipsi ascenderunt ad As
sur. Onager solitarius sibi: Ephraim mu
nera dederunt amatoribus. Sed et cum
mercede conduxerint nationes, nunc congre
gabo eos: et quiescent paulisper ab onere re
gis et principum. Quia multiplicavit Ephra
im altaria ad peccandum: factae sunt ei
arae in delictum. Scribam ei multiplices
leges meas, quae velud alienae computa
te sunt. Hostias offerent, immolabunt car
nes et comedent, et Dominus non suscipiet e
as. Nunc recordabitur iniquitatis eorum, et
visitabit peccata eorum: ipsi in Egyptum con
vertentur. Et oblitus est Israel factoris sui, et
aedificavit delubra: et Iudas multiplica
vit urbes munitas: et mittam ignem
in civitates eius, et devorabit aedes illius.
IX Noli laetari Israel, noli exultare sicut
populi: quia fornicatus es a Deo tuo, dilexisti
mercedem super omnes areas triti
ci. Area et torcular non pascet eos, et vinum
mentietur eis. Non habitabunt in terra
Domini: reversus est Ephraim in Egyptum, et in
Assyriis pollutum comedit. Non liba
bunt Domino vinum, et non placebunt ei: sa
crificia eorum quasi panis lugentium: omnes
qui comedent eum contaminabuntur: quia
panis eorum animae ipsorum, non intrabit in domum
Domini. Quid facietis in die sollemp
ni, in die festivitatis Domini? Ecce enim pro
fecti sunt a vastitate: Egyptus congre
gabit eos, Memphis sepeliet eos. De
siderabile argentum eorum urtica hereditabit,
lappa in tabernaculis eorum. Venerunt
dies visitationis, venerunt dies retribu
tionis. Scitote Israel stultum prophetam, in
sanum virum spiritualem, propter multitudinem
iniquitatis tuae et multitudinem amentiae. Spe
culator Ephraim cum Deo meo: propheta
laqueus ruinae factus est super omnes vi
as eius: insania in domo Dei eius. Profun
de peccaverunt, sicut in diebus Gabaa. Re
cordabitur iniquitatis eorum, et visitabit
peccata eorum. Quasi uvas in deserto inve
ni Israel: quasi prima poma ficulneae in
cacumine eius vidi patres eorum. Ipsi au
tem intraverunt ad Beelphegor, et abalienati
sunt in confusionem, et facti sunt abominabi
les sicut ea quae dilexerunt. Ephraim quasi
avis avolavit: gloria eorum a partu, et ab ute
ro, et a conceptu. Quod si enutrierint filios
suos, absque liberis eos faciam in hominibus. Sed
et vae eis cum recessero ab eis. Ephraim ut

ut uidi. tyrus erat fundata ī pulcri-
tudine. ⁊ effraim educet ad īterfecto-
rem filios suos. Da eis domine. Quid dabis
eis? Da eis uuluam sine liberis. ⁊ ubera aren-
tia. Omnes nequicie eoꝝ ī galgal. quia
ibi exosos habui eos. propter maliciam
adinuentionum eoꝝ de domo mea eii-
ciam eos. Non addam ut diligam eos. Om-
nes principes eoꝝ recedentes. Percus-
sus est effraim. radix eoꝝ exsiccata est.
fructum nequaquam facient. Quod si genu-
erint. interficiam amantissima ute-
ri eoꝝ. Abiciet eos deus meus. quia
non audierunt me. ⁊ erunt uagi ī nacionibus.
X Uitis frondosa isrl'. fructus ade-
quatus est ei. Secundum multitudi-
nem fructus sui multiplicauit al-
taria. iuxta ubertatem terre sue. ex-
uberauit simulacris. Diuisum est
cor eoꝝ. nunc interibunt. Ipse confringet
simulacra eoꝝ. depopulabitur aras
eoꝝ. quia nunc dicent. Non est rex nobis.
Non enim timemus dominum. ⁊ rex quid fa-
ciet nobis? Loquimini uerba uisi-
onis inutilis. ⁊ ferietis fedus. ⁊ ger-
minabit quasi amaritudo iudicium
super sulcos agri. Uaccas bethauen
coluerunt habitatores samarie. quia
luxit super eum populus eius. ⁊ editui e-
ius super eum exultauerunt ī gloria eius.
quia migrauit ab eo. Siquidem ⁊ ipse
ī assur delatus est. munus regi ul-
tori. Confusio effraim capiet. ⁊
confundetur isrl' ī uoluntate sua.
Transire fecit samaria regem
suum. quasi spumam super faciem aque. Et
disperdentur excelsa ydoli peccatum is-
rl'. Lappa ⁊ tribulus ascendet super aras
eoꝝ. Et dicent montibus operite nos.
⁊ collibus cadite super nos. Ex diebus
gabaa peccauit isrl'. ibi steterunt.
Non comprehendet eos ī gabaa preli-
um super filios iniquitatis. Iuxta de-
siderium meum corripiam eos. Congre-
gabuntur super eos populi. cum corripi-
entur propter duas iniquitates suas. Effra-
im uitula docta diligere trituram.
⁊ ego transiui super pulcritudinem
colli eius. Ascendam super effraim. ara-
bit iudas. confringet sibi sulcos iacob.
Seminate uobis ī iusticia. ⁊ mete-
te ī ore misericordie. innouate uobis noua-
le. Tempus autem requirendi dominum est.
cum uenerit qui docebit uos iusticiam. Arastis
impietatem. iniquitatem messuistis.
comedistis frugem mendacii. Qui-
a confisus es ī uiis tuis. ī multitudi-
ne fortium tuoꝝ. Consurget tumul-
tus ī populo tuo. ⁊ omnes munitiones tu-
e uastabuntur. Sicut uastatus est
salmana a domo eius qui iudicauit
baal ī die prelii. matre super filios allisa.
Sic fecit uobis bethel a facie malici-
e nequiciarum uestrarum.
Sicut mane transiit. pertransiit rex is- XI
rl'. Quia puer isrl' ⁊ dilexi eum.
⁊ ex egipto uocaui filium meum. Voca-
uerunt eos. sic abierunt a facie eorum.
Baalim immolabant. ⁊ simulacris sa-
crificabant. ⁊ ego quasi nutricius effra-
im. portabam eos ī brachiis meis.
⁊ nescierunt quod curarem eos. In funi-
culis adam traham eos. ī uinculis cari-
tatis. ⁊ ero eis quasi exaltans iugum
super maxillas eoꝝ. Declinaui ad
eum ut uesceretur. Non reuertetur ī ter-
ram egipti. ⁊ assur ipse rex eius. quoniam
noluerunt conuerti. Cepit gladius ī
ciuitatibus eius. ⁊ consumet electos ei-
us. ⁊ comedet capita eoꝝ. Et populus meus
pendebit ad reditum meum. Iu-
gum autem imponetur eis simul quod non au-
feretur. Quomodo dabo te effraim.
protegam te isrl'? Quomodo dabo te?

sicut Adama? ponam te ut Seboim?
Conversum est in me cor meum pariter
conturbata est penitudo mea. Non fa-
ciam furorem ire mee non convertar ut
disperdam Effraim: quoniam deus ego et non
homo. In medio tui sanctus et non ingrediar
civitatem. Post dominum ambulabunt
quasi leo rugiet: et formidabunt filii
maris. Et avolabunt quasi avis ex egi-
pto: et quasi columba de terra Assiriorum: et
collocabo eos in domibus suis dicit
dominus. Circumdedit me in negatione
Effraim: et in dolo domus Israel. Iudas
autem testis descendit cum deo: et cum sanctis
XII Effraim pascit ventum et fidelis
sequitur estum. Tota die mendacium
et vastitatem multiplicat: et fedus cum As-
syriis iniit: et oleum in Egiptum fere-
bat. Iudicium ergo domini cum Iuda: et visi-
tatio super Iacob. Iuxta vias eius et iux-
ta adinventiones eius reddet ei. In u-
tero supplantavit fratrem suum: et in forti-
tudine sua directus est cum angelo.
et invaluit ad angelum et confortatus
est: flevit et rogavit eum. In Bethel
invenit eum: et ibi locutus est nobiscum.
Et dominus deus exercituum dominus memoriale
eius. Et tu ad deum tuum conver-
teris: misericordiam et iudicium custodi: et
spera in deo tuo semper. Chanaan in
manu eius statera dolosa: calumpniam
dilexit. Et dixit Effraim: Verumptamen
dives effectus sum: inveni idolum
michi. Omnes labores mei non invenient
michi iniquitatem quam peccavi. Et ego dominus
deus tuus de terra Egipti: adhuc
sedere te faciam in tabernaculis sicut
in diebus festivitatis. Et locutus sum
super prophetas: et ego visionem multipli-
cavi: et in manu prophetarum assimilatus sum.
Si in Galaad idolum: ergo frustra erant
in Galgal bobus immolantes. Nam et

altaria eorum: quasi acervi super sul-
cos agri. Fugit Iacob in regionem
Syrie: et servivit Israel in uxorem: et in uxo-
rem servivit. In propheta autem eduxit
dominus Israel de Egipto: et in propheta ser-
vatus est. Ad iracundiam provoca-
vit me Effraim in amaritudini-
bus suis: et sanguis eius super eum veniet: et
obprobrium eius restituet ei dominus suus.
XIII Loquente Effraim horror invasit
Israel: et deliquit in Baal et mortuus
est. Et nunc addiderunt ad peccandum:
feceruntque sibi conflatile de argento
suo quasi similitudinem idolorum. Factu-
ra artificum totum est. His ipsi dicunt:
immolate homines vitulos adorantes.
Ideo erunt quasi nubes matutina
et sicut ros matutinus preteriens. Sicut
pulvis turbine raptus ex area: et
sicut fumus de fumario. Ego autem dominus
deus tuus ex terra Egipti: et deum absque
me nescies: et salvator non est preter
me. Ego cognovi te in deserto: in ter-
ra solitudinis. Iuxta pascua sua et
adimpleti sunt et saturati sunt: et leva-
verunt cor suum: et obliti sunt mei. Et
ero eis quasi leena: sicut pardus in via
Assyriorum. Occurram eis quasi ursa rap-
tis catulis: et disrumpam interiora ie-
coris eorum: et consumam eos ibi quasi leo.
bestia agri scindet eos. Perditio tua
Israel: tantummodo in me auxilium tuum. Ubi
est rex tuus maxime nunc salvet te in
omnibus urbibus tuis: et iudices tui de
quibus dixisti: Da michi regem et principes.
Dabo tibi regem in furore meo: et aufe-
ram in indignatione mea. Colliga-
ta est iniquitas Effraim: absconditum
est peccatum eius. Dolores parturientis ve-
nient ei: ipse filius non sapiens. Nunc enim
non stabit in contritione filiorum. De ma-
nu mortis liberabo eos: de morte re-

clinnam eos. Ero mors tua o mors
morsus tuus ero inferne. Consola
tio abscondita est ab oculis meis. quia
ipse inter fratres diuidet. Adducet uren
tem uentum dominus de deserto ascenden
tem et siccabit uenas eius et desolabit fo
ntem eius et ipse diripiet thesaurum omnis
uasis desiderabilis. Pereat samaria quo
niam ad amaritudinem concitauit deum
suum. In gladio pereant paruuli
eorum elidantur et fete eius discindantur. [sciam]
Conuertere israel ad dominum deum tuum. quia
corruisti in iniquitate tua.
XIIII Tollite uobiscum uerba et conuertimini
ad dominum et dicite ei. Omnem aufer
iniquitatem et accipe bonum et reddemus
uitulos labiorum nostrorum. Assur non salua
bit nos. Super equum non ascendemus. nec
dicemus ultra dii nostri opera manuum nostrarum
quia eius qui in te est misereberis pupilli. (ch. R. pupilli)
Sanabo contritiones eorum et diligam eos
spontanee quia auersus est furor meus ab
eis. Ero quasi ros et israel germinabit quasi
lilium et erumpet radix eius ut libani.
Ibunt rami eius et erit quasi oliua gloria e
ius et odor eius ut libani. Conuerten
tur sedentes in umbra eius. uiuent tritico
et germinabunt quasi uinea. memoriale
eius sicut uinum libani. Effraim quid
mihi ultra idola. Ego exaudiam et di
rigam eum. ego ut abietem uirentem.
ex me fructus tuus inuentus est. Quis
sapiens et intelliget ista. intelligens et
sciet hec. quia recte uie domini et iusti am
bulabunt in eis. preuaricatores uero
corruent in eis. Explicit osee

(lxx. quid ei ultra et idolis)

Incipit prologus in iohelem pro
phetam

Sanctus iohel apud hebreos post osee po
nitur. et sicut ibi sub nomine
effraim ad x tribus confertur uaticinium
que uel samaria uel israel sepe nominantur
memorantur. sic et hunc prophetam omne
quod dicitur ad tribum iuda et ad ierusalem per
tinere credendum est. et illarum oratio uersus
id est decem tribuum in hoc fieri mentionem. Tem
pora quoque quibus prophetauit eadem debemus acci
pere que in osee legimus. in diebus ozie ioa
than achaz et ezechie regum iuda et in
diebus ieroboam filii ioas regis israel.
Porro factum esse sermonem domini ad eum
tum ei refert aut factum non ad conti
onem illi qui fieri credit uerbum uisibile
carnem. Dominus enim factus est in salutem.
In uisibus autem in scripturis sanctis non est ille
qui in aure sonat sed qui in corde percipitur.
unde illud quod deus loquitur. Qui habet aures audi
endi audiat. Ad quem dicitur enotizesthe
latine sonat auribus percipite. Et
non aure sed corde percipite. Sed sensibus
celestes. audiunt spiritualiter. Audi filia et uide
bitur in terra appellantur et prouenit. auribus
percipite. Ubicumque autem hec duo uerba simul
ponuntur. non ad simplicem tantum uerborum sonum
sed ad reconditam que doctorum intelligentiam per
tinet. In genesi lamech loquitur ad ux
ores suas ada et sella. Audite uerba me
a uxores lamech. auribus percipite sermo
nes meos. Quia occidi uirum in uulnus me
um et iuuenem in liuore meo. Et ysaias.
Audite celi et auribus percipe terra. Explicit prologus
Iohel filius fatuel describit
terram xii tribuum. eruca. bruco. locusta
rubigine uastatam. et post euer
sionem prioris populi. effusum spiritum sanctum super
seruos dei et ancillas. id est super centum xx credenti
um nomina. effusum iri in cenaculo syon. qui
a c xx ab uno usque ad quindecim paulatim
et per incrementa surgentes quindecim graduum
numerum efficiunt. qui in psalterio mistice con
tinentur. Artibus grecis libri uerborum hic
inuenit propria. Et tres sunt argumenta
partes ex quibus maxime solet omnis oratio
Aut enim docebis aut beniuolos ...

tentos auditores debet perficere. hic ergo p-
propheta recte a magnitudine cladis su-
mens principium. ex quo audisti eum vo-
lens ad penitentiam provocare et restituere atten-
tos. ait enim ius futurorum malum ut providen-
tes ventura cladis asperitatem occurrant ar-
ripiunt penitentiam. In hoc propheta recto ordine regi-
nec tempora sunt prenotata. quia hiisdem temporibus
et regibus quibus osee prophetavit. Iohel inter-
pretatur incipiens aut dominus deus. descensus (?) ex
prologice. hec est quod ostium dei et eclesiam do-
minum. ac per hoc recte incipit prophetare.

Verbum Explicit prologus. domini quod Incipit Iohel propheta.
factum est ad iohel
filium fatuel. Audite hec
senes et auribus percipite
omnes habitatores terre. si factum est is-
tud in diebus vestris aut in diebus patrum
vestrorum. Super hoc filiis vestris narrate et fi-
lii vestri filiis suis. et filii eorum generationi
alteri. Residuum erucae comedit locus-
ta et residuum locuste comedit bruchus
et residuum bruchi comedit rubigo.
Expergiscimini ebrii et flete et ulula-
te omnes qui bibitis vinum in dulcedine.
quoniam periit ab ore vestro. Gens enim ascendit
super terram meam fortis et innumerabilis.
dentes eius ut dentes leonis et molares
eius ut catuli leonis. Posuit vineam
meam in desertum et ficum meam decorticavit
nudans spoliavit eam et proiecit. albi fac-
ti sunt rami eius. Plange quasi virgo accinc-
ta sacco super virum pubertatis sue. Periit
sacrificium et libatio de domo domini. et lux-
erunt sacerdotes ministri domini. Depo-
pulata est regio luxit humus. quoniam de-
vastatum est triticum. confusum est vi-
num et elanguit oleum. Confusi sunt a-
gricole. ululaverunt vinitores super
frumento et hordeo. quia periit messis agri.
Vinea confusa est et ficus elanguit.

malogranatum et palma et malum et omnia
ligna agri aruerunt. quia confusum est
gaudium a filiis hominum. Accingite vos
et plangite sacerdotes. ululate ministri
altaris. ingredimini. cubate in sacco
ministri dei mei. quoniam interiit de domo
dei vestri sacrificium et libatio. Sanctificate ie-
iunium vocate cetum. congregate senes et omnes
habitatores terre in domum dei vestri. et clama-
te ad dominum. A. a. a. diei. quia prope est dies
domini et quasi vastitas a potente veniet.
Numquid non coram oculis vestris alimenta pe-
rierunt. de domo dei nostri leticia et exul-
tatio. Computruerunt iumenta in sterco-
re suo. Demolita sunt horrea. dissipa-
te sunt apothece. quoniam confusum est triticum.
Quid ingemuit animal. mugierunt greges armen-
ti. Quia non est pascua eis. Sed et greg-
es pecorum disperierunt. Ad te domine clama-
bo. quia ignis comedit speciosa deser-
ti. et flamma succendit omnia ligna regio-
nis. Sed et bestie quasi area sitiens imbrem.
et suspexerunt ad te. quoniam exsiccati sunt fon-
tes aquarum. et ignis devoravit speciosa

Canite tuba in sion. ulu- deserti. · II ·
late in monte sancto meo. conturbentur
omnes habitatores terre. quia venit dies
domini. quia prope est dies tenebrarum et caliginis
dies nubis et turbinis. quasi mane expan-
sum super montes. populus multus et fortis. si-
milis ei non fuit a principio. et post eum
non erit usque in annos generationis et genera-
tionis. Ante faciem eius ignis vorans. et post
eum exurens flamma. Quasi
ortus voluptatis terra et quasi coram
eo et post eum solitudo de- serti.
neque est qui effugiat eum. Quasi aspec-
tus equorum aspectus eorum. et quasi equites sic
current. Sicut sonitus quadrigarum super capi-
ta montium exilient. sicut sonitus flam-
me ignis devorantis stipulam. velut
populus fortis preparatus ad prelium. A facie

eius cruciabuntur populi: omnes vultus redigentur in ollam. Sicut fortes current, quasi viri bellatores ascendent murum. Vir in viis suis gradietur, et non declinabunt a semitis suis. Unusquisque fratrem suum non coartabit, singuli in calle suo ambulabunt; sed et per fenestras cadent, et non demolientur. Urbem ingredientur, in muro current, domos conscendent, per fenestras intrabunt quasi fur. A facie eius contremuit terra, moti sunt celi; sol et luna obtenebrati sunt, et stelle retraxerunt splendorem suum. Et dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui, quia multa sunt nimis castra eius, quia fortia facientia verbum eius. Magnus enim dies domini et terribilis valde, et quis sustinebit eum? Nunc ergo dicit dominus: Convertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio et in fletu et in planctu. Et scindite corda vestra et non vestimenta vestra, et convertimini ad dominum deum vestrum, quia benignus et misericors est, patiens et multe misericordie, et prestabilis super malitia. Quis scit si convertatur et ignoscat, et relinquat post se benedictionem, sacrificium et libamen domino deo vestro? Canite tuba in Syon, sanctificate ieiunium, vocate cetum, congregate populum, sanctificate ecclesiam, coadunate senes, congregate parvulos et sugentes ubera. Egrediatur sponsus de cubili suo et sponsa de thalamo suo. Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes ministri domini, et dicent: Parce domine, parce populo tuo, et ne des hereditatem tuam in opprobrium, ut dominentur eis nationes. Quare dicunt in populis: Ubi est deus eorum? Zelatus est dominus terram suam et pepercit populo suo. Et respondit dominus et dixit populo suo: Ecce ego mittam vobis frumentum et vinum et oleum, et replebimini eis, et non dabo vos ultra opprobrium in gentibus. Et eum qui ab aquilone est procul faciam a vobis, et expellam eum in terram inviam et desertam, faciem eius contra mare orientale, et extremum eius ad mare novissimum; et ascendet fetor eius et ascendet putredo eius, quia superbe egit. Noli timere terra, exulta et letare, quia magnificavit dominus ut faceret. Nolite timere animalia regionis, quia germinaverunt speciosa deserti, quia lignum attulit fructum suum, ficus et vinea dederunt virtutem suam. Et filii Syon, exultate et letamini in domino deo vestro, quia dedit vobis doctorem iustitie, et descendere faciet ad vos imbrem matutinum et serotinum sicut in principio. Et implebuntur aree frumento, et redundabunt torcularia vino et oleo. Et reddam vobis annos quos comedit locusta, bruchus et rubigo et eruca, fortitudo mea magna quam misi in vos. Et comedetis vescentes et saturabimini, et laudabitis nomen domini dei vestri, qui fecit vobiscum mirabilia; et non confundetur populus meus in sempiternum. Et scietis quia in medio Israel ego sum, et ego dominus deus vester, et non est amplius; et non confundetur populus meus in eternum.

III Et erit post hec: effundam spiritum meum super omnem carnem, et prophetabunt filii vestri et filie vestre; senes vestri somnia somniabunt, et iuvenes vestri visiones videbunt. Sed et super servos meos et ancillas meas in diebus illis effundam spiritum meum. Et dabo prodigia in celo et in terra, sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem, antequam veniat dies domini magnus et horribilis. Et erit: omnis qui invocaverit nomen domini salvus erit, quia in monte Syon et in Ierusalem erit salvatio, sicut dixit dominus, et in residuis quos dominus vocaverit. Quia ecce in diebus illis et in

pore illo cum convertero captivitatem
iuda et ierusalem, congregabo omnes gentes et
deducam eas in vallem iosaphat et dis-
ceptabo ibi cum eis super populo meo et he-
reditate mea israel quos disperserunt
in nationibus et terram meam diviserunt. Et
super populum meum miserunt sortem et posue-
runt puerum in prostibulo et puellam ven-
diderunt pro vino ut biberent. Verum
quid vobis et mihi tyrus et sydon et omnis ter-
minus palestinorum? Numquid ultionem
vos reddetis mihi? Et si ulciscimini vos
contra me, cito velociter reddam vicis-
situdinem vobis super caput vestrum. Ar-
gentum enim meum et aurum tulistis et
desiderabilia mea et pulcherrima intu-
listis in delubra vestra. Et filios iuda et
filios ierusalem vendidistis filiis gre-
corum ut longe faceretis eos de finibus
suis. Ecce ego suscitabo eos de loco
in quo vendidistis eos et convertam re-
tributionem vestram in caput vestrum. Et vendam
filios vestros et filias vestras in manibus
filiorum iuda et venundabunt eos sabe-
is genti longinque quia dominus locutus est.
Clamate hoc in gentibus, sanctificate
bellum, suscitate robustos, accedant et
III ascendant omnes viri bellatores. Concidite a-
ratra vestra in gladios et ligones in lan-
ceas. Infirmus dicat quia fortis ego
sum. Erumpite et venite omnes gentes
de circuitu et congregamini. Ibi oc-
cumbere faciet dominus robustos tuos.
Consurgant et ascendant gentes in valle
iosaphat quia ibi sedebo ut iudi-
cem omnes gentes in circuitu. Mittite fal-
ces quia maturavit messis. Venite et
descendite quia plenum est torcular.
Exuberant torcularia quia multi-
plicata est malicia eorum. Populi populi in valle
concisionis quia iuxta est dies domini
in valle concisionis. Sol et luna ob-
tenebrati sunt et stelle retraxerunt
splendorem suum. Et dominus de syon ru-
giet et de ierusalem dabit vocem suam.
Et movebuntur celi et terra et dominus spes
populi sui et fortitudo filiorum israel. Et scie-
tis quia ego dominus deus vester habitans in syon
in monte sancto meo. Et erit ierusalem
sancta et alieni non transibunt per eam amplius.
Et erit in die illa stillabunt mon-
tes dulcedinem et colles fluent lac-
te, super omnes rivos iuda ibunt aque
et fons de domo domini egredietur et irri-
gabit torrentem spinarum. Egyptus
in desolationem erit et ydumea in deser-
tum perditionis pro eo quod inique egerint in
filios iuda et effuderint sanguinem in-
nocentem in terra sua. Et iudea in eter-
num habitabitur et ierusalem in generatio-
nem et generationem. Et mundabo sanguinem
eorum quem non mundaveram et dominus commo-
rabitur in syon. Explicit iohel. Inci-
pit prologus
ieronimi
in amos pro-
phetam

Ozias rex
cum dei religi-
onem emulare-
tur sollicite, tum magis religi-
onis amore provocatus contra preceptum
legis moysi arrepto turibulo ut his-
toria libri sedi paralipomenon osten-
ditur, sacerdotale officium presumere co-
natus est. Ob eam rem terremotum in templo
dei grandem constitit, cuius etiam zacha-
rias propheta meminit. Anno hunc mag-
ne motum amos propheta temporibus prelati
regis et temporibus ieroboam filii ioas
regis israel in eas gentes que in lectione
comprehense sunt iram dei ob eas causas
quas memorat affuturam denunciat et
que idem propheta in sequentibus ait super tribus
impietatibus et super quatuor non conver-
tam eum, tribus peccatis indulgentiam domi-
num dare posse significat, qui quarto ea-
dem peccata admiserint, nec peni-

tentiam nec scilicet gentium datam enun-
tiat. Sed a pigmentis similitudinem qui in pre-
dicatione quoque inuitent presserunt grauem
atque irreuocabilem dei iram ad euersi-
onem earundem ciuitatum pertinuisse uo-
luit demonstrare. Alius prologus

Amos pastor et rusticus et ruborum
mora distringens paucis uerbis explicari
non potest. Quis enim digne exprimat tria
et iiii. scelera damasci gaze tyri idu-
mee filiorum amon et moab et in septimo
octauoque gradu iude et israel. Hic loquitur
ad uaccas pingues que sunt in monte sa-
marie et ruituram domum maiorem mino-
remque testatur. Ipse uidet fictorem locuste
et stantem dominum super murum litum uel ada-
mantinum et uncinum pomorum attrahentem
supplicia peccantibus et famem in terra non pa-
nis neque sitim aque sed audiendi uer-
bum dei. Tertius prologus

Amos propheta qui sequitur iohelem et est ter-
tius xii prophetarum et non est ille quem patrem
ysaie prophete legimus. Ille enim scribitur
per primam et ultimam sui nominis litteram aleph
et sade et interpretatur fortis atque robustus.
Hic uero per ain et samech et interpretatur populus auul-
sus. Medie littere uero et uau utrisque com-
munes sunt. Apud nos quoque qui non uocab-
ulum lectionis sed littere que apud hebreos duplex
est dictam non habemus et talia tenuia ui-
dentur esse communia que apud hebreos ele-
mentorum diuersitate et sonis specialibus distin-
guuntur. Hic propheta quem nunc habemus in mani-
bus fuit de oppido thecue quod sex milibus
ad meridianam plagam abest a sancta ui-
bethleem que mundi genuit salua-
torem. Et ultra illud est nullus sed agre-
stes quoque case et furnorum similes quas ap-
pellant mappalia. Tanta est heremi
uastitas que usque ad mare rubrum persa-
rumque et ethiopum atque indorum terminos di-
latatur. Et quia in humo arida atque are-
nosa nil omnino frugum gignitur cuncta sunt
plena pastoribus ut sterilitatem ter-
re compensent pecorum multitudine. Ex
numero pastorum et amos propheta fuit im-
peritus sermone sed non scientia. Idem enim qui per o-
mnes prophetas in eo spiritus sanctus loquebatur. Au-
dierat autem hos sermones in diebus ozie regis
iuda et in diebus ieroboam filii ioas re-
gis israel ante duos annos terre motus. Qui
apud assirios in ... quo ultimo regna-
uit sardanapallus de quo singulis
orator tullius ... que nomine
et apud latinos peritissimus. Cum annu-
is expletis ... uictore ... sucees-
sit regnum. Qui interfecto congregata pas-
torum et latronum manu tenuit sibi
uindicauit ciuitatem. Hic est autem
ozias rex iuda cognomento azarias
qui indebitum sibi sacerdotium uendicare
conatus lepra perfusus in fronte est. Qui
etiam enim non solum peruenit eius quod sacer-
legus fuit sed terre motus ostendit. Quem
hebrei tunc accidisse commemorant.
Ieroboam uero non est filius nabath qui pec-
care fecit israel sed filius ioas filii ioa-
chaz filii hieu pronepos eiusdem hieu. Sub
quo prophetauit osee et ioel et amos. Et
ozias ut prophetatur regnum domini uerbum
et ieroboam uel iudicatos israel causa propheti-
cam ... cognitam ... legentes
uisionem propheta suscipiunt. Nos enim motus
sine temporalis. Explicit prologus. Incipit amos propheta.

Verba amos qui fuit
in pastoralibus de thecue
que uidit super israel in
diebus ozie regis iuda
et in diebus ieroboam filii ioas regis
israel ante duos annos terre motus. Et di-
xit. Dominus de syon rugiet et de ierusalem da-
bit uocem suam. Et luxerunt speciosa
pastorum et exsiccatus est uertex carmeli

li. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus da-
masci et super quatuor non convertam eum eo
quod trituraverunt in plaustris ferreis ga-
laad. Et mittam ignem in domum azael
et devorabit domos benadad. Et conte-
ram vectes damasci et disperdam habitato-
rem de campo idoli et tenentem sceptrum
de domo voluptatis et transferetur po-
pulus syrie in cyrenen dicit dominus. Hec
dicit dominus. Super tribus sceleribus gaze et
super quatuor non convertam eum eo quod transtu-
lerit captivitatem perfectam ut concluderet
eam in idumea. Et mittam ignem
in murum gaze et devorabit edes eius. Et
disperdam habitatores de azoto et tenen-
tem sceptrum de ascalone. Et convertam
manum meam super accaron et peribunt re-
liquie philistinorum dicit dominus deus. Hec di-
cit dominus. Super tribus sceleribus tyri et super quatuor
non convertam eum eo quod concluserint
captivitatem perfectam in idumeam et non
sunt recordati federis fratrum. Et mit-
tam ignem in murum tyri et devora-
bit edes eius. Hec dicit dominus. Super tri-
bus sceleribus edom et super quatuor non con-
vertam eum eo quod persecutus sit in gla-
dio fratrem suum et violaverit misericordiam
eius et tenuerit ultra furorem suum et in-
dignationem suam servaverit usque in fi-
nem. Mittam ignem in theman et de-
vorabit edes bosre dicit dominus. Hec di-
cit dominus. Super tribus sceleribus filiorum a-
mon et super quatuor non convertam eum
eo quod dissecuerit pregnantes galaad
ad dilatandum terminum suum. Et succen-
dam ignem in muro rabba et devorabit
edes eius in ululatu in die belli et in tur-
bine in die commotionis. Et ibit mel-
chon in captivitatem ipse et principes
eius simul dicit dominus.

Hec dicit dominus deus. Super tribus sce-
leribus moab et super quatuor non con-

quator

II

vertam eum eo quod incenderit ossa regis i-
dumee usque ad cinerem. Et mittam
ignem in moab et devorabit edes cari-
oth et morietur in sonitu moab in clan-
gore tube. Et disperdam iudicem de me-
dio eius et omnes principes eius interfici-
am cum eo dicit dominus. Hec dicit dominus.
Super tribus sceleribus iuda et super quatuor non con-
vertam eum eo quod abiecerit legem domini et
mandata eius non custodierit. Decepe-
runt enim eos idola sua post que abierant
patres eorum. Et mittam ignem in iuda
et devorabit edes ierusalem. Hec dicit dominus.
Super tribus sceleribus israel et super quatuor non conver-
tam eum pro eo quod vendiderit argento
iustum et pauperem pro calciamentis. Qui con-
terunt super pulverem terre capita paupe-
rum et viam humilium declinant. Et fili-
us et pater eius ierunt ad puellam ut
violarent nomen sanctum meum. Et super vestimen-
tis pignoratis accubuerunt iuxta omne alta- pignoratis
re et vinum dampnatorum bibebant in domo
dei sui. Ego autem exterminavi amorreum
a facie eorum cuius altitudo cedrorum altitu-
do eius et fortis ipse quasi quercus. Et con-
trivi fructus eius desuper et radices eius
subter. Ego sum qui ascendere vos feci de
terra egypti et eduxi vos in deserto xl
annis ut possideretis terram amorrei.
Et suscitavi de filiis vestris in prophetas et
de iuvenibus vestris nazareos. Numquid
non ita est filii israel dicit dominus. Et propi-
nabatis nazareis vinum et prophetis man-
dabatis dicentes. Ne prophetetis. Ecce
ego stridebo super vos sicut stridet plau- t. dam
strum onustum feno. Et peribit fuga a ve-
loce et fortis non obtinebit virtutem
suam et robustus non salvabit animam suam
et tenens arcum non stabit et velox pedi-
bus suis non salvabitur et ascensor equi
non salvabit animam suam. Et robustus corde
inter fortes nudus fugiet in die illa dicit

dns

III

Audite verbum quod locutus est dominus
super vos filii israel super omnem cog-
nationem quam eduxi de terra egypti dicens.
Tantummodo vos cognovi ex omnibus cog-
nationibus terre. idcirco visitabo super vos
omnes iniquitates vestras. Numquid ambu-
labunt duo pariter nisi convenerit eis? Num-
quid rugiet leo in saltu nisi habuerit
predam? Numquid dabit catulus leo-
nis vocem de cubili suo nisi aliquid
apprehenderit? Numquid cadet avis in
laqueum terre absque aucupe? Numquid
auferetur laqueus de terra antequam ali-
quid ceperit? Si clanget tuba in ci-
vitate et populus non expavescet? Si e-
rit malum in civitate quod dominus non fecerit?
Quia non faciet dominus deus verbum nisi reve-
laverit secretum suum ad servos suos
prophetas. Leo rugiet quis non timebit?
Dominus deus locutus est quis non prophetabit? Audi-
tum facite in edibus azoti et in edibus terre e-
gypti et dicite. Congregamini super mon-
tes samarie et videte insanias multas in medio
eius et calumpniam patientes. Et nes-
cierunt facere rectum dicit dominus thesauri-
zantes iniquitatem et rapinam in edi-
bus suis. Propterea hec dicit dominus deus. Tribu-
labitur et circuietur terra et detrahetur ex te
fortitudo tua et diripientur edes tue.
Hec dicit dominus. Quomodo si eruat pastor
de ore leonis duo crura aut extremum
auricule, sic eruentur filii israel qui
habitant in samaria in plaga lectuli
et in damasci grabato. Audite et con-
testamini in domo iacob dicit dominus deus
exercituum. Quia in die cum visitare
cepero prevaricationes israel super eum visi-
tabo et super altaria bethel et amputa-
buntur cornua altaris et cadent in terram.
Et percutiam domum hiemalem cum
domo estiva et peribunt domus ebur-
nee et dissipabuntur edes multe dicit
dominus.

in penetralibus eius
vel iudicium

IIII

Audite verbum hoc vacce pingues
que estis in monte samarie que calum-
pniam facitis egenis et confringitis pau-
peres que dicitis dominis vestris afferte et bi-
bemus. Iuravit dominus deus in sancto suo quia
ecce dies venient super vos et levabunt
vos in contis et reliquias vestras in
ollis ferventibus. Et per aperturas ex-
ibitis altera contra alteram et proiciemini
in armon dicit dominus. Venite ad bethel
et impie agite ad galgalam et mul-
tiplicate prevaricationem. Et offer-
te mane victimas vestras tribus die-
bus decimas vestras. Et sacrificate de fer-
mento laudem et vocate volunta-
rias oblationes et annuntiate. Sic enim
voluistis filii israel dicit dominus deus. Unde
et ego dedi vobis stuporem dentium in
cunctis urbibus vestris et indigentiam pa-
nis in omnibus locis vestris et non estis re-
versi ad me dicit dominus. Ego quoque prohi-
bui a vobis imbrem cum adhuc tres men-
ses superessent usque ad messem et plui
super civitatem unam et super alteram ci-
vitatem non plui. Pars una conpluta
est et pars super quam non plui aruit. Et ve-
nerunt due et tres civitates ad unam
civitatem ut biberent aquam et non sunt sa-
tiate et non redistis ad me dicit dominus.
Percussi vos in vento urente et in auru-
gine multitudinem hortorum vestrorum et
vinearum vestrarum. Oliveta vestra et ficeta
vestra comedit eruca et non redistis
ad me dicit dominus. Misi in vos mortem
in via egypti. Percussi in gladio iuve-
nes vestros usque ad captivitatem
equorum vestrorum. Et ascendere feci pu-
tredinem castrorum vestrorum in nares ves-
tras et non redistis ad me dicit dominus.
Subverti vos sicut subvertit deus sodo-
mam et gomorram et facti estis quasi tor-
ris raptus de incendio et non redis-

tis ad me dicit dominus. Quapropter hec faciam
tibi Israel. Postquam autem hec fecero tibi, prepara
re in occursum dei tui Israel. Quia ecce for
mans montes et creans ventum et annun
cians homini eloquium suum, faciens matuti
nam nebulam et gradiens super excelsa terre. Dominus
exercituum nomen eius.
V Audite verbum istud quod ego levo super
vos planctum. Domus Israel cecidit et non
adiciet ut resurgat. Virgo Israel proiec
ta est in terram suam; non est qui suscitet eam.
Quia hec dicit dominus deus. Urbs de qua egre
diebantur mille relinquentur in ea centum,
et de qua egrediebantur centum relinquen
tur in ea x in domo Israel. Quia hec dicit dominus do
mui Israel. Querite me et vivetis et no
lite querere bethel et in galgala nolite
intrare et in bersabee non transibitis. Quia
galgala captiva ducetur et bethel erit i
nutilis. Querite dominum et vivite ne for
te comburatur ut ignis domus ioseph et de
vorabit et non erit qui extinguat beth
el. Qui convertitis in absinthium iudicium et
iustitiam in terra relinquitis. Facientem arc
turum et orionem et convertentem in mane tene
bras, et diem in noctem mutantem. Qui
vocat aquas maris et effundit eas super
faciem terre: dominus nomen eius. Qui subridet
vastitatem super robustum et depopulationem
super potentem affert. Odio habuerunt in por
ta corripientem et loquentem perfecte abo
minati sunt. Idcirco pro eo quod diripieba
tis pauperem et predam electam tollieba
tis ab eo, domos quadro lapide edi
ficabitis et non habitabitis in eis; vine
as amantissimas plantabitis et non
bibetis vinum earum. Quia cognovi multa
scelera vestra et fortia peccata vestra. Hostes
iusti accipientes munus et pauperes in por
ta deprimentes. Ideo prudens in tempore il
lo tacebit quia tempus malum est. Queri
te bonum et non malum ut vivatis et

erit dominus deus exercituum vobiscum sicut dixistis.
Odite malum et diligite bonum et con
stituite in porta iudicium, si forte mi
sereatur dominus deus exercituum reliquiis ioseph.
Propterea hec dicit dominus deus exercituum dominator.
In omnibus plateis planctus, et in cunctis
que foris sunt dicetur ve ve. Et voca
bunt agricolam ad luctum et ad planctum
eos qui sciunt plangere. Et in omnibus
vineis erit planctus quia pertransibo in me
dio tui dicit dominus. Ve desiderantibus di
em domini. Ad quid eam vobis? Dies domini
ista tenebre et non lux. Quomodo si fugi
at vir a facie leonis et occurrat ei ur
sus, et ingrediatur domum et innitatur ma
nu sua super parietem et mordeat eum
coluber. Numquid non tenebre dies do
mini et non lux, et caligo et non splendor
in ea? Odi et proieci festivitates vestras,
et non capiam odorem cetuum vestrorum. Quod
si obtuleritis mihi holocaustomata et
munera vestra non suscipiam, et vota pin
guium vestrorum non respiciam. Aufer a me
tumultum carminum tuorum, et cantica
lyre tue non audiam. Et revelabitur
quasi aqua iudicium et iustitia quasi torrens
fortis. Numquid hostias et sacrificium ob
tulistis mihi in deserto xl annis domus
Israel? Et portastis tabernaculum moloch
regi vestro et imaginem idolorum vestrorum, sidus
dei vestri, quod fecistis vobis. Et migra
re vos faciam trans damascum dicit dominus
deus exercituum nomen eius.
VI Ve vobis qui opulenti estis in syon
et confiditis in monte samarie, op
timates capita populorum, ingredientes pom
pose domum Israel. Transite in chalanne
et videte et ite inde in emath magnam
et descendite in geth palestinorum et ad
optima queque regna horum, si latior termi
nus eorum termino vestro est. Qui sepa
rati estis in diem malum, et appropinquatis

[sol]io iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis et lascivitis in stratis vestris; qui comeditis agnum de grege et vitulos de medio armenti; qui canitis ad vocem psalterii. Sicut David putaverunt se habere vasa cantici, bibentes in phialis vinum, et optimo unguento delibuti, et nihil patiebantur super contritione Joseph. Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium, et auferetur factio lascivientium. Juravit Dominus Deus in anima sua, dicit Dominus Deus exercituum: Detestor ego superbiam Jacob et domos eius odi, et tradam civitatem cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una, et ipsi morientur. Et tollet eum propinquus suus, et comburet eum, ut efferat ossa de domo, et dicet ei qui in penetralibus domus est: Numquid adhuc est penes te? Et respondebit: Finis est. Et dicet ei: Tace, et non recorderis nominis Domini. Quia ecce Dominus mandabit, et percutiet domum maiorem ruinis, et domum minorem scissionibus. Numquid currere queunt in petris equi, aut arari potest in bubalis? Quoniam convertistis in amaritudinem iudicium, et fructum iustitiae in absinthium. Qui laetamini in nihilo, qui dicitis: Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? Ecce enim suscitabo super vos, domus Israel, dicit Dominus Deus exercituum, gentem, et conteret vos ab introitu Emath usque ad torrentem deserti.

VII Haec ostendit mihi Dominus Deus: et ecce fictor locustae in principio germinantium serotini imbris, et ecce serotinus post tonsorem regis. Et factum est, cum consummasset comedere herbam terrae, dixi: Domine Deus, propitius esto, obsecro: quis suscitabit Jacob, quia parvulus est? Misertus est Dominus super hoc: Non erit, dixit Dominus Deus. Haec ostendit mihi Dominus Deus: et ecce vocabit iudicium ad ignem Dominus Deus, et devorabit abyssum multam, et comedit simul partem. Et dixi: Domine Deus, quiesce, obsecro: quis suscitabit Jacob, quia parvulus est? Misertus est Dominus super hoc: Sed et istud non erit, dicit Dominus Deus. Haec ostendit mihi Dominus: et ecce Dominus stans super murum litum, et in manu eius trulla caementarii. Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides, Amos? Et dixi: Trullam caementarii. Et dixit Dominus: Ecce ego ponam trullam in medio populi mei Israel; non adiciam ultra superinducere eum. Et demolientur excelsa idoli, et sanctificationes Israel desolabuntur, et consurgam super domum Jeroboam in gladio. Et misit Amasias sacerdos Bethel ad Jeroboam regem Israel, dicens: Rebellavit contra te Amos in medio domus Israel; non poterit terra sustinere universos sermones eius. Haec enim dicit Amos: In gladio morietur Jeroboam, et Israel captivus migrabit de terra sua. Et dixit Amasias ad Amos: Qui vides, gradere, fuge in terram Juda, et comede ibi panem, et ibi prophetabis. Et in Bethel non adicies ultra ut prophetes, quia sanctificatio regis est, et domus regni est. Responditque Amos, et dixit ad Amasiam: Non sum propheta, et non sum filius prophetae, sed armentarius ego sum vellicans sycomoros. Et tulit me Dominus cum sequerer gregem, et dixit Dominus ad me: Vade, propheta ad populum meum Israel. Et nunc audi verbum Domini. Tu dicis: Non prophetabis super Israel, et non stillabis super domum idoli. Propter hoc haec dicit Dominus: Uxor tua in civitate fornicabitur, et filii tui et filiae tuae in gladio cadent, et humus tua funiculo metietur, et tu in terra polluta morieris, et Israel captivus migrabit de terra sua.

VIII Haec ostendit mihi Dominus Deus: et ecce uncinus pomorum. Et dixit: Quid tu vides, Amos? Et dixi: Uncinum pomorum. Et dixit Dominus ad me: Venit finis super populum meum Israel.

non adiciam ultra ut pertranseam eum. Et
stridebunt cardines templi in die illa
dicit dominus deus. Multi morientur in omni
loco proicietur silentium. Audite hoc qui
conteritis pauperem et deficere facitis
egenos terre dicentes. Quando transibit
mensis et venundabimus merces et sabbatum et
aperiemus frumentum ut minuamus
mensuram et augeamus siclum et supponamus
stateras dolosas ut possideamus in ar
gento egenos et pauperes pro calciamentis
et quisquilias frumenti vendamus.
Iuravit dominus in superbia Iacob. Si oblitus
fuero usque in finem omnia opera eorum. Numquid
super isto non commovebitur terra et
lugebit omnis habitator eius. Et ascendet
quasi fluvius universus et eicietur et deflu
et quasi rivus Egypti. Et erit in die
illa dicit dominus. Occidet sol in meridie et tene
brescere faciam terram in die luminis
et convertam festivitates vestras in luctum et
omnia cantica vestra in planctum et indu
cam super omne dorsum vestrum saccum
et super omne caput calvitium et ponam
eam quasi luctum unigeniti et novissi
ma eius quasi diem amarum. Ecce dies
veniunt dicit dominus et mittam famem in terram
non famem panis neque sitim aque
sed audiendi verbum domini. Et commove
buntur a mari usque ad mare et ab a
quilone usque ad orientem circuibunt
querentes verbum domini et non invenient. In
die illa deficient virgines pulchre et ad
olescentes in siti qui iurant in delicto
Samarie et dicunt vivit deus tuus Dan
et vivit via Bersabee et cadent et non resur
gent ultra.

VIIII Vidi dominum stantem super altare et dix
it. Percute cardinem et commoveantur
superliminaria. Avaritia enim in capi
te omnium et novissimum eorum in gladio
interficiam. Non erit fuga eis. Qui fugerit
ex eis non salvabitur. Si descenderint usque
ad infernum inde manus mea educet e
os. Et si ascenderint usque in celum inde traham de
eos. Et si absconditi fuerint in ver
tice Carmeli inde scrutans auferam eos
et si celaverint se ab oculis meis in profun
do maris ibi mandabo serpenti et mor
debit eos. Et si abierint in captivitatem
coram inimicis suis ibi mandabo et occi gladio
det eos. Ponam oculos meos super eos
in malum et non in bonum. Et dominus deus exercituum qui
tangit terram et tabescet et lugebunt omnes
habitantes in ea. Et ascendet sicut
rivus omnis et defluet sicut
fluvius Egypti. Qui edificat in celo ascen
sionem suam et fasciculum suum super terram
fundavit. Qui vocat aquas maris et ef
fundit eas super faciem terre dominus nomen eius.
Numquid non ut filii Ethiopum vos estis mi
hi filii Israel ait dominus. Numquid non Israel ascen
dere feci de terra Egypti et Palestinos de
Capadocia et Syros de Cirene. Ecce oculi
domini dei super regnum peccans et conteram illud
a facie terre. Verumtamen conterens non con
teram domum Iacob dicit dominus. Ecce enim
ego mandabo et concutiam in omnibus gen
tibus domum Israel sicut concutitur triticum in
cribro et non cadet lapillus super terram. In
gladio morientur omnes peccatores populi me
i qui dicunt non appropinquabit et non veniet
super nos malum. In die illa suscitabo
tabernaculum David quod cecidit et reedifi
cabo aperturas murorum eius et ea que cor
ruerant instaurabo et reedificabo
eum sicut in diebus antiquis ut possideant
reliquias Ydumee et omnes nationes e
o quod invocatum sit nomen meum super eos
dicit dominus faciens hec. Ecce dies veni
unt dicit dominus et comprehendet arator mes
sorem et calcator uve mittentem semen.
Et stillabunt montes dulcedinem
et omnes colles culti erunt. Et convertam cap

tivitatem populi mei israel: et edificabunt
civitates desertas et habitabunt
in eis: et plantabunt vineas et bibent
vinum earum: et facient ortos et come-
dent fructus eorum. Et plantabo eos
super humum suam: et non evellam eos
ultra de terra sua quam dedi eis: dicit
dominus deus tuus. Explicit amos. In-
Iacob patriarcha cipit prologus in ab-
fratrem habuit esau qui ob diam prophe-
ruborem corporis sui: edom hebrea-
a lingua appellatus est: quod latine
sanguineus dicitur. Hic memoratum
fratrem suum qui israel nomen accepit
gravi odio commotus: in itinere
conatus est. Quia de eo omnis qui po-
pulum israel: hoc est filios patriarche
iacob persecuti esau odium imitati
persecuti sunt: esau et edom appella-
ti sunt. Et quia populus israel de cap-
tivitate caldeorum per cyrum regem
persarum nutu dei revocatus in terram
ab alio regno graviter afflictus at-
que oppressus est: quod more esau persecutum
populum persecutus est. per denunciatio-
nem abdie prophete increpatur: et ut
dei indignatione sub sua virtute po-
pulum superatum gladiatur. De quo reg-
no olim per david in psalmo. cxxxvi. dic-
tum est. Memorare domine filiorum e-
dom in diem ierusalem. Nam reliqua
lectione complexa futurum in gentes
iudicium ob causas lectione compreh-
ensas regnum dei in populo israel significat.
Helyas hunc esse dicit qui sub rege
samarie achab et impiissima ie-
zabel pavit centum prophetas in speluncis: qui non
curvaverunt genua ante baal. Idem ysmae-
libus exercitus quos helias arguit igno
misse. Sepulcrum quoque eius usque hodie
cum mausoleis helisei prophete et iohannis
baptiste in sebaste veneratur. Sebaste

ido 3 regum

que olim samaria dicebatur: quam herodes
rex antipatri filius in honore augu-
sti cesaris: greco nomine vocavit augu-
stam. Igitur quia prophetas comparaverat ac
cepit gratiam prophetalem de duce quinqua-
genario: fit dux ecclesie: vixit in samaria privatus
ge privatur ut in toto orbe et palatur ec-
clesiam. Sic stephanus coronam invenit per-
secutionis: sic et servitute dei cum paulo a-
postolo nomine glatur: qua abdias servus do-
mini in nostro sonat eloquio. Alius prologus
Abdias qui interpretatur servus domini pro-
phetat super edom: sanguineum terrenumque
fratris eius iacob semper emulum: hasta perfo-
rat spirituali. Incipit abdias propheta
Visio abdie. Hec dicit do-
minus deus ad edom. Auditum au-
divimus a domino: et legatum
ad gentes misit. Surgite
et consurgamus adversus eum in
prelium. Ecce parvulum dedi te in genti-
bus: contemptibilis tu es valde. Superbia cor-
dis tui extulit te habitantem in scis-
suris petre exaltantem solium tuum: qui
dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram? Si
exaltatus fueris ut aquila: et si in-
ter sidera posueris nidum tuum: inde de-
traham te dicit dominus. Si fures introis-
sent ad te si latrones per noctem quo-
modo conticuisses? Nonne furati essent
sufficientia sibi? Si vindemiatores
introissent ad te: numquid sal-
tem racemos reliquissent tibi? Quomodo
scrutati sunt esau: investigaverunt
abscondita eius. Usque ad terminos
eiecerunt te: omnes viri federis tui
illuserunt tibi: invaluerunt adversum
te viri pacis tue: qui comedunt te-
cum ponent insidias subter te: non est pru-
dentia in eo. Numquid non in illa die
dicit dominus perdam sapientes de idu-
mea et prudentiam de monte esau. Et

bunt fortes tui a meridie ut inte-
reat vir de monte Esau. Propter interfec-
tionem et propter iniquitatem in fratrem tuum Ia-
cob operiet te confusio et peribis in eternum.
In die cum stares adversum eum quando capi-
ebant alieni exercitum eius et extranei ingre-
diebantur portas eius et super Ierusalem mit-
tebant sortem tu quoque eras quasi unus ex
eis. Et non despicies in die fratris tui in die
peregrinationis eius et non letaberis super fili-
os Iuda in die perditionis eorum et non magni-
ficabis os tuum in die angustie. Neque in-
gredieris portam populi mei in die ruine
eorum. Neque despicies et tu in malis eius in
die vastitatis illius et non emitteris adver-
sum exercitum eius in die vastitatis illius.
Neque stabis in exitibus ut interficias eos
qui fugerint et non concludes reliquias eius
in die tribulationis. Quoniam iuxta est dies Domini
super omnes gentes. Sicut fecisti fiet tibi retri-
butionem tuam convertet in caput tuum. Quo-
modo enim bibistis super montem sanctum meum bi-
bent omnes gentes iugiter et bibent et absor-
bebunt et erunt quasi non sint. Et in mon-
te Syon erit salvatio et erit sanctus.
Et possidebit domus Iacob eos qui se pos-
sederant. Et erit domus Iacob ignis et
domus Ioseph flamma et domus Esau
stipula et succendentur in eis et devorabunt
eos et non erunt reliquie domus Esau quia Dominus
locutus est. Et hereditabunt hii qui
ad austrum sunt montem Esau et qui in cam-
pestribus Philisthiim et possidebunt re-
gionem Effraim et regionem Samarie
et Beniamin possidebit Galaad. Et
transmigratio exercitus huius filiorum Israel omnia
loca Chananeorum usque ad Sareptam et trans-
migratio Ierusalem que in Bosforo est posside-
bit civitates austri. Et ascendent sal-
vatores in montem Syon iudicare mon-
tem Esau et erit Domino regnum. Explicit
Abdias. Incipit prologus in Ionam prophetam.

Sanctum Ionam Hebrei affirmant filium
fuisse mulieris vidue Sareptane
quem Helyas propheta mortuum suscitavit
matre postea dicente ad eum: Nunc cogno-
vi quia vir Dei es tu et verbum Dei in ore tuo
est veritas. Ob hanc etiam causam ipsum puerum
sic vocatum Amathi. Amathi enim in nostra lingua veri-
tatem sonat et ex eo quod verum Helyas lo-
cutus est ille qui suscitatus est filius
esse dicitur veritatis. Ipse de virtute colum-
ba vocatur quia Ionas columba sonat. In
designatione autem ubi Ionas ad gentem mit-
titur quia Ninive agente penitentiam illi
in malitia perseverant. Temporibus quippe Ie-
roboam regis Israel qui Deo derelicto cum
populo suo in Samaria vitulis sacrificabat
Ionam prophetam fuisse quartus Regum liber
indicat. Ipse itaque propheta illuminante pec-
catores divinitatis numine Dei mandatum
custos veritatis videret ne falsa predicare vide-
retur ad devastandam introitum eiusdem civita-
tis ire nolebat. Nam hic Deus ad Abraham
de impietate locutus est: Clamor Sodo-
morum et Gomorreorum pervenit ad me. Et i-
terum de Ninive eo quod ascendit cla-
mor malicie ad eum. Et quia sententia
Dei de Sodomis fuit minime revocata
est ita et Ionas ad istum Ninive ver-
bo latam sententiam revocari nolebat. Divi-
ne dispensationis ignarus quia salutem
hominum ad se revertentium magis vult
quam interitum. Hoc illi accidebat quod et ab
Heliseo qui filium Sunamitis mulieris
mortuum ignoravit. Ideo a conspectu De-
i fugere se Ionas putabat humanum
aliquid passus dicente David: Quo ibo
a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam.
Ionas columba pulcher- alius prologus
rima naufragio suo passionem Domini
prefigurans mundum ad penitentiam revo-
cat et sub nomine Ninive salutem genti-
bus nuntiat. Incipit propheta Ione.

Et factū est Incipit p̄phe
uerbum dñi ad cia ione
ionam filiū amathi p̄phe.
ti dicens. Surge ꝛ uade
i niniuen ciuitatē grā
dem ꝛ p̄dica i ea quia ascendit ma
licia eius corā me. Et surrexit ionas
ut fugeret i tharsis a facie dñi. Et
descendit ioppen ꝛ inuenit nauē e
untē i tharsis ꝛ dedit naulū eis ꝛ
descendit i eam ut iret cū eis i thar
sis a facie dñi. Dñs aūt misit uentum
magnū i mari ꝛ facta est tempestas
magna i mari ꝛ nauis p̄iclitabat̄
conteri. ꝛ timuerūt naute ꝛ clamaue
runt uiri ad dm̄ suū ꝛ miserūt uasa
q̄ erāt i naui i mare ut alleuiaret̄
ab eis. Et ionas descendit ad interio
ra nauis ꝛ dormiebat sopore graui.
Et accessit ad eū gubernator ꝛ dixit ei.
Quid tu sopore dep̄meris? Surge in
uoca dm̄ tuū si forte cogitet deus de
nobis ꝛ nō pereamꝰ. Et dixit uir ad col
legam suū. Uenite ꝛ mittamꝰ sortes
ꝛ sciamꝰ q̄re hoc malū sit nobis. Et mise
runt sortes ꝛ cecidit sors sup ionam. ꝛ
dixerunt ad eū. Indica nobis cuius cā ma
lū istud nobis sit. Quod est opus tuū que
terra tua ꝛ quo uadis uel ex quo p̄plo es tu.
Et dixit ad eos. Hebreus ego sum ꝛ do
minū dm̄ celi ego timeo. q̄ fecit ma
re ꝛ aridam. Et timuerūt uiri timo
re magno ꝛ dixerūt ad eū. Quid hoc
fecisti? Cognouerunt enī uiri q̄d a fa
cie dñi fugeret q̄a indicauerat eis ionas
ꝛ dixerunt ad eū. Quid faciemꝰ tibi ꝛ cessabit
mare a nobis? Quia mare ibat ꝛ intu
mescebat ~~sup eos~~. ꝛ dixit ad eos. Tol
lite me ꝛ mittite me i mare ꝛ cessabit
mare a uobis. Scio enī quoniā ꝑpt me hec
tempestas grandis sup uos. Et remiga
bant uiri ut reuerterentur ad aridam

ꝛ nō ualebant q̄a mare ibat ꝛ intu
mescebat sup eos. ꝛ clamauerunt ad do
minū ꝛ dixerunt. Quesumus dñe ne pe
reamus i aīa uiri istius ꝛ ne des sup nos
sanguinem innocentē. q̄a tu dñe sic
uoluisti fecisti. Et tulerunt ionā
ꝛ miserunt i mare. ꝛ stetit mare a
feruore suo. ꝛ timuerunt uiri timore
magno ꝛ imolauerunt hostias dño
ꝛ uouerunt uota.
Et preparauit dñs piscem grandē .II.
ut deglutiret ionam. Et erat
ionas i uentre piscis tribus diebꝰ ꝛ trib;
noctibus. ꝛ orauit ionas ad dm̄ deū
suū de uentre piscis ꝛ dixit. Clama
ui ad dm̄ de tribulatiōe mea ꝛ ex
audiuit me. De uentre inferi cla
maui ꝛ exaudisti uocē meā. Et proiecis
ti me i p̄fundū i corde maris ꝛ flumen
circūdedit me. Omnes gurgites tui ꝛ fluc
tus tui sup me transierunt. ꝛ ego dixi.
Abiectus sum a cōspectu oculorū tuo
rum. ueruntamen rursum uidebo templū scm̄
tuū. Circūdederunt me aque usq; ad a
nimā meā. abyssus uallauit me. pe
lagus operuit caput meū. Ad extre
ma montium descendi. terre uectes cō
cluserunt me i etnū. ꝛ subleuabis de
corruptione uitā meā dñe deus meus.
Cū angustiaretur i me aīa mea dñi
recordatus sum ut ueniat ad te oratio
mea ad templum scm̄ tuū. Qui custo
diunt uanitates frustra misericordiam suā de
relinquunt. Ego autē i uoce laudis imola
bo tibi. Quecūq; uoui reddam pro sa
lute dño. Et dixit dñs pisci ꝛ euo
muit ionam i aridam.
Et factum est uerbū dñi ad ionā secūdo .III.
dicens. Surge ꝛ uade i niniuen
ciuitatē magnā ꝛ p̄dica i ea p̄di
cationē quā ego loquor ad te. Et surre
xit ionas ꝛ abiit i niniuen iuxta uer-

viu dierum. Et ninive erat civitas
magna itinere dierum trium. Et cepit
ionas introire civitatem itinere diei
unius et clamavit et dixit. Adhuc xl
dies et ninive subvertetur. Et credi
derunt viri ninivite in domino et predica
verunt ieiunium et vestiti sunt saccis a
maiore usque ad minorem. Et perve
nit verbum usque ad regem ninive
et surrexit de solio suo et abiecit vesti
mentum suum a se et indutus est sacco et
sedit in cinere. et clamavit et dixit in
regis ninive ex ore et principum eius dicens
homines et iumenta et boves et pecora non gus
tent quicquam nec pascantur et aquam non bibant.
Et operiantur homines saccis et iumenta et
clament ad dominum in fortitudine. Et con
vertatur vir a via sua mala et ab iniquitate
que est in manibus eorum. Quis scit si convertatur
et ignoscat deus et revertatur a furore ire
sue et non peribimus. Et vidit deus opera eorum
quia conversi sunt de via sua mala et miser
tus est deus super maliciam quam locutus est ut
faceret eis et non fecit.

IIII Et afflictus est ionas afflictione
magna et iratus est et oravit ad do
minum et dixit. Obsecro domine numquid
hoc est verbum meum cum adhuc essem in
terra mea. Propter hoc preoccupavi ut fugerem in
tharsis. Scio enim quia tu deus clemens et
misericors es paciens et multe misera
cionis et ignoscens super malicia. Et nunc
domine tolle queso animam meam a me quia me
lior est michi mors quam vita. Et dixit dominus.
Putasne bene irasceris tu. Et egressus
est ionas de civitate et sedit contra
orientem civitatis et fecit sibimet ibi u
mbraculum et sedebat subter illud in umbra do
nec videret quid accideret civitati. Et
preparavit dominus deus ederam et ascendit su
per caput ione ut esset umbra super caput
eius et protegeret eum. Laboraverat

enim. Et letatus est ionas super edera
leticia magna. Et preparavit deus
vermem in ascensu diluculi in crastinum
et percussit ederam et exaruit. Et cum or
tus fuisset sol precepit deus vento ca
lido et urenti et percussit sol super caput
ione et estuabat et peciit anime sue ut
moreretur et dixit. Melius est michi mori
quam vivere. Et dixit dominus ad ionam. Pu
tasne bene irasceris super ederam. Bene — tu. Et dixit
irascor ego usque ad mortem. Et dix
it dominus. Tu doles super ederam in qua non la
borasti neque fecisti ut cresceret que sub
una nocte nata est et una nocte pe
riit. et ego non parcam ninive civitati
magne in qua sunt plus quam centum xx milia
hominum qui nesciunt quid sit inter dex
teram et sinistram et iumenta multa. Ex
plicit ionas. Incipit prefacio prologus
in micheam.

Temporibus ioathan
achaz et ezechie regum [unde hec]
iuda micheam ad hec prophetandum
spiritu sancto repletum fuisse. lectio ipsa de
monstrat. Sed de supradictis duo regum iona
tham et ezechiam deo ob religionem
placuisse historia libri quarti regum et se
cundi paralipomenon testatur. Achaz
vero relicto deo ydola samarie et syrie. qui
bus et filios suos in sacrificium igni concrema
re optulerat. coluisse constat. Cum ob hec
de samaria que reges israel et iuda me
morato simulacrorum supersticione fefel
lerant increpans in cognacionem suam in qui
pressuram comminatus est populo israel pre
varicatori et principibus eius qui eunte
populum fallaci suasione ad colenda ydo
la compulerant ubi in sequentibus capitu
larum interitu assiriorum declinavit.

Micheas de morasthi. alius prologus.
coheres christi vastacionem veniu
re filie latronis et obsidionem pona
contra eam quia maxillam percussit iudicis
Israel

Verbum domini Incipit Michea propheta
quod factum
est ad Micheam
Morasthiten in dieb-
us Ioathan Achaz Ezechi-
e regum Iuda quod vidit super Samari-
am et Ierusalem. Audite populi omnes et atten-
dat terra et plenitudo eius et sit dominus deus
vobis in testem dominus de templo sancto suo.
Quia ecce dominus egredietur de loco suo et des-
cendet et calcabit super excelsa terre et con-
sumentur montes subtus eum et valles scin-
dentur sicut cera a facie ignis et sicut aque
que decurrunt in preceps. In scelere Iacob omne istud
et in peccatis domus Israel. Quod scelus Iacob
nonne Samaria? Et que excelsa Iude? Non-
ne Ierusalem? Et ponam Samariam quasi acervum
lapidum in agro cum plantatur vinea et de-
traham in vallem lapides eius et fundamen-
ta eius revelabo. Et omnia sculptilia e-
ius concidentur et omnes mercedes eius ig-
ni comburentur et omnia idola eius ponam in
perditionem quia de mercedibus meretricis congre-
gata sunt et usque ad mercedem meretricis
revertentur. Super hoc plangam et ululabo
vadam spoliatus et nudus faciam planctum
velud draconum et luctum quasi strucionum
quia desperata est plaga eius quia venit us-
que ad Iudam tetigit portam populi mei usque ad
Ierusalem. In Geth nolite annuntiare la-
crimis ne ploretis in domo Pulveris pul-
vere vos conspergite. Et transite vobis habitatio
pulchra confusa ignominia. Non est egres-
sa que habitat in exitu. Planctum domus
vicina accipiet ex vobis que stetit sibi-
met. Quia infirmata est in bonum que ha-
bitat in amaritudinibus quia descendit ma-
lum a domino in portam Ierusalem. Tumultus quadri-
ge stuporis habitanti Lachis. Princi-
pium peccati est filie Syon quia in te inven-
ta sunt scelera Israel. Propterea dabit emissa-
rios super hereditatem Geth. Domus men-
dacii in deceptionem regibus Israel. Adhuc he-
redem adducam tibi que habitas in Maresa
usque ad Odollam veniet gloria Israel. De-
calvare et tondere super filios deliciarum tu-
arum. Dilata calvicium sicut aquila quoniam
captivi ducti sunt ex te.

II Ve qui cogitatis inutile et operamini
malum in cubilibus vestris. In luce matu-
tina faciunt illud quoniam contra deum est manus
eorum. Et concupierunt agros et violen-
ter tulerunt et domos rapuerunt et ca-
lumpniabantur virum et domum eius virum et
hereditatem eius. Ideo hec dicit dominus. Ecce e-
go cogito super familiam istam malum
unde non auferetis colla vestra et non am-
bulabitis superbi quoniam tempus pessimum est.
In die illa sumetur super vos parabola et
lamentabitur lamentatio cum suavitate dicentium.
Depopulatione vastati sumus. Pars populi
mei commutata est. Quomodo recedet
a me cum revertatur qui regiones vestras
dividat? Propter hoc non erit tibi mittens
funiculum sortis in cetu domini. Ne loqua-
mini loquentes non stillabit super istos
non comprehendet confusio. Dicit domus Ia-
cob. Numquid abbreviatus est spiritus domini aut
tales sunt cogitationes eius? Nonne verba
mea bona sunt cum eo qui recte graditur? Et
e contra populus meus in adversarium consurrexit. De-
super tunicam pallium sustulistis et eos qui
transibant simpliciter convertistis in bellum. Muli-
eres populi mei eiecistis de domo deliciarum
suarum a parvulis earum tulistis laudem meam
in perpetuum. Surgite et abite quia non
habebitis hic requiem. Propter inmunditiam
eius corrumpetur putredine pessima. U-
tinam non essem vir habens spiritum et mendacium
potius loquerer. Stillabo tibi in vinum et in
ebrietatem et erit super quem stillatur populus
iste. Congregatione congregabo Iacob to-
tum te in unum conducam reliquias
Israel pariter. Ponam illum quasi gregem in ovi-

li quasi pecus in medio caulae. Tumul-
tuabunt a multitudine hominum.
Ascendet enim pandens iter ante eos; di-
videntur et transibunt portam et egredientur per
eam et transibit rex eorum coram eis et dominus in capi-
III te eorum. Audite principes Ia-
cob et duces domus Israel. Numquid non
vestrum est scire iudicium, qui odio habetis bo-
num et diligitis malum, qui violenter tollitis
pelles eorum desuper eis et carnem eorum desu-
per ossibus eorum. Qui comederunt carnem popu-
li mei et pellem desuper excoriaverunt et ossa
eorum confregerunt et conciderunt sicut in lebete
et quasi carnem in medio olle. Tunc clama-
bunt ad dominum et non exaudiet deus eos, et
abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sic-
ut nequiter egerunt in adinventionibus suis.
Hec dicit dominus super prophetas qui seducunt populum
meum, qui mordent dentibus suis et predicant
pacem et si quis non dederit in ore eorum quippiam
sanctificant super eum prelium. Propterea nox vobis
pro visione erit et tenebre vobis pro divina-
tione et occumbet sol super prophetas et obtenebra-
bitur super eos dies. Et confundentur qui vident vi-
siones et confundentur divini et operient vul-
tus suos omnes quia non est responsum dei. Ver-
umtamen repletus ego sum fortitudine spiritus domini
iudicio et virtute ut annuntiem Iacob
scelus suum et Israel peccatum suum. Audite hec
principes domus Iacob et iudices domus Israel
qui abominamini iudicium et omnia recta
pervertitis, qui edificatis Syon in sanguinibus et
Ierusalem in iniquitate. Principes eius in mu-
neribus iudicabant et sacerdotes eius in merce-
de docebant et prophete eius in pecunia divi-
nabant et super dominum requiescebant dicentes:
Numquid non deus in medio nostrum? Non veni-
ent super nos mala. Propter hoc causa vestri Syon
quasi ager arabitur et Ierusalem quasi acervus lapi-
dum erit et mons templi in excelsa silvarum.
IIII Et in novissimo dierum erit mons domus
domini preparatus in vertice montium et sub-
limis super colles et fluent ad eum populi. Et propera-
bunt gentes multe et dicent: Venite ascendamus
ad montem domini et ad domum dei Iacob et
docebit nos de viis suis et ibimus in semitis
eius quia de Syon egredietur lex et verbum domini
de Ierusalem. Et iudicabit inter populos multos
et corripiet gentes fortes usque in longin-
quum. Et concident gladios suos in vom-
eres et hastas suas in ligones. Non sumet gens
adversus gentem gladium et non discent ultra
belligerare. Et sedebit vir subtus vi-
neam suam et subtus ficum suam et non erit qui
deterreat quia os domini exercituum locutum est. Quia omnes
populi ambulabunt unusquisque in nomine dei sui;
nos autem ambulabimus in nomine dei nostri in eter-
num et ultra. In die illa dicit dominus congrega-
bo claudicantem et eam quam eieceram colli-
gam et quam afflixeram consolabor. Et po-
nam claudicantem in reliquias et eam que
laboraverat in gentem robustam. Et reg-
nabit dominus super eos in monte Syon ex hoc nunc
et usque in eternum. Et tu turris gregis nebu-
losa filie Syon usque ad te veniet et ve-
niet potestas prima regnum filie Ierusa-
lem. Nunc quare merore contraheris? Numquid
rex non est tibi aut consiliarius tuus periit
quia comprehendit te dolor sicut parturien-
tem. Dole et satage filia Syon quasi par-
turiens quia nunc egredieris de civitate et ha-
bitabis in regione et venies usque Babilo-
nem; ibi liberaberis, ibi redimet te dominus
de manu inimicorum tuorum. Et nunc congre-
gate sunt super te gentes multe que dicunt
Lapidetur et aspiciat in Syon oculus noster. Ipsi autem
non cognoverunt cogitationes domini et non intellex-
erunt consilium eius quia congregavit eos
quasi fenum aree. Surge et tritura filia Sy-
on quia cornu tuum ponam ferreum et
ungulas tuas ponam ereas et comminu-
es populos multos et interficies domino rapi-
nas eorum et fortitudinem eorum domino
universe terre.

V. Nunc vastaberis filia latronis: obsidio-
nem posuerunt super nos, in virga percu-
tient maxillam iudicis Israel. Et tu Beth-
leem Ephrata parvulus es in milibus Iuda: ex
te mihi egredietur qui sit dominator in Israel: et e-
gressus eius ab initio a diebus eternitatis.
Propter hoc dabit eos usque ad tempus in quo
parturiens pariet: et reliquie fratrum eius con-
vertentur ad filios Israel. Et stabit et pas-
cet in fortitudine domini in sublimitate
nominis dei sui. Et convertentur quia nunc mag-
nificabitur usque ad terminos terre. Et
erit iste pax: cum assyrius venerit in ter-
ram nostram et quando calcaverit in domibus
nostris. Et suscitabimus super eum septem pas-
tores et octo primates homines: et pascent ter-
ram assur in gladio et terram nemb-
roth in lanceis eius. Et liberabit ab as-
sur cum venerit in terram nostram et cum cal-
caverit in montes nostros. Et erunt reliquie
iacob in medio populorum multorum quasi ros a
domino et quasi stille super herbam que expectat — non expectat
virum et non prestolabitur filios hominum.
Et erunt reliquie iacob in gentibus in me-
dio populorum multorum quasi leo in iumentis sil-
varum et quasi catulus leonis in gregibus pe-
corum: qui cum transierit et conculcaverit et ce-
perit non est qui eruat. Exaltabitur manus
tua super hostes tuos et omnes inimici tui
peribunt. Et erit in die illa dicit dominus au-
feram equos tuos de medio tui et dis-
perdam quadrigas tuas. Et perdam civita-
tes terre tue et destruam omnes munitio-
nes tuas et auferam maleficia tua de
manu tua et divinationes non erunt in te. Et
perire faciam sculptilia tua et statuas
tuas de medio tui et non ado-
rabis ultra opera manuum tuarum. Et e-
vellam lucos tuos de medio tui
et conteram civitates tuas. Et faciam
in furore et in indignatione ultionem in omnibus
gentibus que non audierunt.

VI. Audite que dominus loquitur. Surge et conten-
de iudicio adversum montes et audi-
ant colles vocem tuam. Audiant montes
iudicium domini et fortia fundamenta ter-
re quia iudicium domini cum populo suo et cum Israel
diiudicabitur. Popule meus quid feci tibi aut
quid molestus fui tibi? Responde mihi. Quia e-
duxi te de terra egypti et de domo ser-
vientium liberavi te: et misi ante faciem tu-
am moysen et aaron et mariam. Popule
meus memento queso quid cogitaverit balach
rex moab: et quid responderit ei balaam fili-
us beor de sethim usque ad galgalam
ut cognosceres iustitias domini. Quid di-
gnum offeram domino? curvabo genu deo
excelso? Numquid offeram ei holocauto-
mata et vitulos anniculos? Numquid pla-
cari potest dominus in milibus arietum aut in mul-
tis milibus hircorum pinguium? Numquid da-
bo primogenitum meum pro scelere meo fruc-
tum ventris mei pro peccato anime mee? In-
dicabo tibi o homo quid sit bonum et quid dominus re-
quirat a te. Utique facere iudicium et diligere
misericordiam et sollicitum ambulare cum deo tuo.
Vox domini ad civitatem clamat: et salus
erit timentibus nomen tuum. Audite tribus
et quis approbabit illud? Adhuc ignis in domo
impii thesauri iniquitatis et mensura
minor ire plena. Numquid iustificabo
stateram impiam et saccelli pondera dolosa
in quibus divites eius repleti sunt iniqui-
tate et habitantes in ea loquebantur menda-
cium et lingua eorum fraudulenta in ore
eorum. Et ego cepi percutere perditione
super peccatis tuis. Tu comedes et non satu-
raberis et humiliatio tua in medio tui.
Et apprehendes et non salvabis et quos sal-
vaveris in gladium dabo. Tu seminabis
et non metes: tu calcabis olivam et non
ungeris oleo et mustum et non bibes vinum.
Et custodisti precepta amri et omne
opus domus achab: et ambulasti in volup-

tatibus eorum ut darem te in perditionem et ha
bitantes eius in sibilum et obprobrium
populi mei portabitis.
VII Vae mihi quia factus sum sicut qui colligit
in autumno racemos vindemiae
non est botrus ad comedendum praecoquas ficus
desideravit anima mea. Periit sanctus de terra
et rectus in hominibus non est. Omnes in sanguine
insidiantur vir fratrem suum venatur ad mor
tem. Malum manuum suarum dicunt bonum
princeps postulat et iudex in reddendo est
et magnus locutus est desiderium animae suae
et conturbaverunt eam. Qui optimus in eis est quasi
paliurus et qui rectus quasi spina de sepe. Di
es speculationis tuae visitatio tua venit
nunc erit vastitas eorum. Nolite credere a
mico et nolite confidere in duce. Ab ea quae
dormit in sinu tuo custodi claustra oris
tui. Quia filius contumeliam facit patri et fi
lia consurgit adversus matrem suam, nurus
contra socrum suam. Inimici hominis domestici
eius. Ego autem ad Dominum aspiciam, expe
ctabo Deum salvatorem meum, audiet me
Deus meus. Ne laeteris inimica mea
super me quia cecidi, consurgam. Cum sedero in te
nebris Dominus lux mea est. Iram Domini por
tabo quoniam peccavi ei donec causam meam
iudicet et faciat iudicium meum. Edu
cet me in lucem, videbo iustitiam eius. Et as
piciet inimica mea et operietur confusione
quae dicit ad me: ubi est Dominus Deus tuus? Oculi
mei videbunt eam, nunc erit in conculcatione
ut lutum platearum. Dies ut aedificentur
maceriae tuae. In die illa longe fiet lex.
In die illa et usque ad te veniet Assur et
usque ad civitates munitas et a civitati
bus munitis usque ad flumen et de ma
ri ad mare et de monte ad montem. Et e
rit terra in desolationem propter habitatores su
os et propter fructum cogitationum eorum. Pas
ce populum tuum in virga tua gregem here
ditatis tuae habitantes solos saltum in

medio Carmeli pascentur Basan et
Galaad iuxta dies antiquos. Secundum diem
egressionis tuae de terra Aegypti ostendam
ei mirabilia. Videbunt gentes et con
fundentur super omni fortitudine sua
ponent manum super os, aures eorum sur
dae erunt. Lingent pulverem sicut serpen
tes velut reptilia terrae perturbabuntur de
aedibus suis. Dominum Deum nostrum non desi
derabunt et timebunt te. Quis Deus simi
lis tui qui aufers iniquitatem et transfers
peccatum reliquiarum hereditatis tuae?
Non inmittet ultra furorem suum quoniam vo
lens misericordiam est. Revertetur et misere
bitur nostri, deponet iniquitates nostras et pro
iciet in profundum maris omnia peccata nostra.
Dabis veritatem Iacob, misericordiam Abra
ham quae iurasti patribus nostris a diebus
antiquis. Explicit Micheas. Incipit prologus beati Ieronimi in Naum prophetam.

Naum prophetam ante
adventum regis Assy
riorum qui ipsum Israel cap
tivum in suas regiones transtulit
vaticinatum fuisse Hebraeorum traditio con
firmat. Si quidem in fine Isaiae lectionis
praedicti regis adventum idem propheta ex
auctoritate monstrum, sed cum habita
tores Ninive Iona in urbem cunctis
praedicante de divina iracundia
nuntium sustinuerunt peccatorum et im
pietatis paenitentiam egissent, accep
ta Dei misericordia gloriosius se eminentibus in
placuerunt. Unde decem memoratur prophe
ta spiritu repletus nuntium de anima
animas ita est locutus: Deus zelans et ulci
scens Dominus et cetera. Iam enim tribus ab As
syriis ducti fuerant in captivitatem
sub Ezechia rege Iuda, sub quo et in
consolatione propheta tribus praedicta adver
sus Niniven visio cernitur. Haec e
rat prima consolatio tam his qui iam
Assyriis serviebant quam reliquis qui

quibus ezechias de tribu iuda et beniamin
ab hisdem hostibus insidiabantur ut qui
audirent assirios quoque a chaldeis esse ca
piendos similiter in sequentibus ubi supra de
monstrabitur. Hec consummacione trahit in
dicium consolacione sedes propheta terretur quo
cumque in mundo uidentur qui peccatoribus ta
cium contempnant et parauerunt se ad iudi
cium diem ubi ultor aduersus uero ad
uersarios uenturus est deus. Explicit prologus.

Naum consolator orbis increpat
ciuitatem sanguinum et post euersionem
illius loquitur: ecce super montes pedes
euangelizantis et annunciantis pacem.

Onus niniue.
liber uisionis
naum helcesei.
Deus emulator et
ulciscens dominus. Ulciscens
dominus et habens furorem. Ulciscens dominus
in hostes suos et irascens ipse inimicis su
is. Dominus paciens et magnus fortitudine
et mundans non faciet innocentem. Dominus in tem
pestate et turbine uie eius et nebule pul
uis pedum eius. Increpans mare et ex
siccans illud et omnia flumina ad deser
tum adducens. Infirmatus est basan
et carmelus et flos libani elanguit. Mon
tes commoti sunt ab eo et colles de
solati sunt et contremuit terra a facie e
ius et orbis et omnes habitantes in eo. Ante
faciem indignacionis eius quis stabit et quis
resistet in ira furoris eius? Indigna
cio eius effusa est ut ignis et petre
dissolute sunt ab eo. Bonus dominus et
confortans in die tribulacionis et sciens
sperantes in se. Et in diluuio pretereunte con
summacionem ipse faciet loci eius et inimi
cos eius persequentur tenebre. Quid cogita
tis contra dominum? consummacionem ipse facit
et non consurget duplex tribulacio. Quia
sicut spine inuicem se complectuntur, sic

conuiuium eorum pariter potancium consume
tur quasi stipula ariditate plena. Ex
te exibit cogitans contra dominum mali
ciam mente pertractans preuaricacionem.
Hec dicit dominus: Si perfecti fuerint et ita plu
res sic quoque attondentur et pertransibit.
Afflixi te et non affligam te ultra. Et nunc
conteram uirgam eius de dorso tuo et uin
cula tua disrumpam. Et precipiet super te dominus:
non seminabitur ex nomine tuo amplius.
De domo dei tui interficiam sculptile et
conflatile. Ponam sepulcrum tuum quia inho
II Ecce super montes pedes
euangelizantis et annunciantis pacem.
Celebra iuda festiuitates tuas et
redde domino uota tua quia non adiciet
ultra ut pertranseat in te belial. Uniuersus
interiit. Ascendit qui dispergat coram te
qui custodiat obsidionem. Contemplare
uiam, conforta lumbos, robora uir
tutem ualde. Quia reddidit dominus super
biam iacob sicut superbiam israel quia uas
tatores dissipauerunt eos et propagines eorum
corruperunt. Clipeus fortium eius ignitus,
uiri exercitus in coccineis. Ignee habe
ne currus in die preparacionis eius et agitatores
eius consopiti sunt. In itineribus conturba
ti sunt, quadrige collise sunt in plateis.
Aspectus eorum quasi lampades, quasi fulgura dis
currencia. Recordabitur fortium suorum, ruent
in itineribus suis. Velociter ascendent mu
ros eius et preparabitur umbraculum. Porte
fluuiorum aperte sunt et templum ad so
lum dirutum. Et miles captiuus abductus
est. Et ancille eius minabantur gementes
ut columbe, murmurantes in cordibus suis.
Et niniue quasi piscina aquarum aque
eius. Ipsi uero fugerunt. State, state, et non
est qui reuertatur. Diripite argentum,
diripite aurum, et non est finis diuicia
rum ex omnibus uasis desiderabilibus. Dis
sipata est et scissa et dilacerata.

Sciendum est quod niniue in nostra lingua de hebreo speciosa
sonat. Speciosus est hic mundus dictus. Unde et apud grecos apo
tou cosmou ab ornatu nomen accepit. Si quid nunc aduer
sus niniuen dicitur de mundo figuraliter predicari possit.
Onus
ob causam et assumpcio quam lxx interpretes lemma apud he
breos massa ... eo quod causa aduersus quam
prophetat premat, non sinat eleuare ceruicem. Similiter hic at
tendendum quod hec ipsa uel assumpcio uel onus uel pondus prophete uisio
sit. Non loquitur in extasi ut montanus et prisca maxi
milla delirant, sed quod intelligit liber est uisionis intelli...

ruina et cor tabescens et dissolutio ge-
niculorum et defectio in cunctis renibus et
facies omnium eorum sicut nigredo olle.
Ubi est habitaculum leonum et pascua catu-
lorum leonum ad quam ivit leo ut ingrede-
retur illuc catulus leonis et non est qui ex-
terreat. Leo cepit sufficienter catulis
suis et necavit leenis suis et imple-
vit preda speluncas suas et cubile su-
um rapina. Ecce ego ad te dicit dominus
exercituum et succendam usque ad fu-
mum quadrigas tuas et leunculos tuos
comedet gladius et exterminabo de ter-
ra predam tuam et non audietur ultra vox
nuntiorum tuorum.

III Ve civitas sanguinum universa menda-
cii dilaceratione plena non recedet a
te rapina. Vox flagelli et vox impe-
tus rote et equi frementis et quadrige
ferventis et equitis ascendentis et
micantis gladii et fulgurantis has-
te et multitudinis interfecte et gravis
ruine nec est finis cadaverum et corru-
ent in corporibus suis propter multitudinem
fornicationum meretricis speciose et gra-
te et habentis maleficia que vendidit
gentes in fornicationibus suis et famili-
as in maleficiis suis. Ecce ego ad
te dicit dominus exercituum et revelabo pu-
denda tua in facie tua et ostendam gen-
tibus nuditatem tuam et regnis igno-
miniam. Et proiciam super te abomina-
tiones et contumeliis te afficiam et ponam
te in exemplum. Et erit omnis qui vi-
derit te resiliet a te et dicet: Vasta-
ta est Ninive. Quis commovebit super
te caput? Unde queram consolatorem ti-
bi? Numquid melior es quam Alexandria
populorum que habitat in fluminibus?
Aque in circuitu eius, cuius divitie
mare, aque muri eius. Ethiopia
fortitudo eius et Egyptus et non est fi-
nis. Affrica et Libies fuerunt in auxilio
tuo. Sed et ipsa in transmigrationem ducta
est in captivitatem. Parvuli eius elisi sunt
in capite omnium viarum et super inclitos e-
ius miserunt sortem et omnes optimates eius
confixi sunt in compedibus. Et tu ergo inebri-
aberis et eris despecta et tu queres auxi-
lium ab inimico. Omnes munitiones tue
sicut ficus cum grossis suis. Si concusse
fuerint cadent in os comedentis. Ecce po-
pulus tuus mulieres in medio tui. Inimi-
cis tuis adapertione pandentur porte ter-
re tue. Devorabit ignis vectes tuos. A-
quam propter obsidionem hauri; extrue mu-
nitiones tuas. Intra in lutum et calca sub-
igens. Tene laterem. Ibi comedet te
ignis. Peribis gladio. Devorabit te ut bru-
chus. Congregare ut bruchus, multipli-
care ut locusta. Plures fecisti negotia-
tiones tuas quam stelle sint celi. Bruchus ex-
pansus est et avolavit. Custodes tui quasi
locusta, et parvuli tui quasi locuste locusta-
rum que consident in sepibus in die frigoris.
Sol ortus est et avolaverunt, et non est cog-
nitus locus earum ubi fuerint. Dormitaverunt
pastores tui rex Assur, sepelientur prin-
cipes tui. Latitavit populus tuus in mon-
tibus et non est qui congreget. Non est ob-
scura contritio tua, pessima est plaga tua.
Omnes qui audierunt auditionem tuam con-
presserunt manum super te quia super
quem non transiit malitia tua semper? Ex- que
plicit Naum propheta. Incipit prologus beati Ieronimi in Abacuch prophetam.

Abacuc
amplexans
aut qui vel ex
eo quod amabilis domini fuit
vocatur amplexatio vel certe [illegible]
ut que cum deo congreditur; amplexan[illegible]
tis, id est luctantis, sortitus vocabulum.
Nullus enim tam audaci voce ausus est
deum ad disceptationem iustitie provoca-
re, cur in rebus humanis et mundi huius

cursu tanta rex vastatur iniquitas
que in principio voluminis sui descri
bit chaldeum cum membris suis in fine
se pronuntiat adventum passionemque domini
salvatoris. Nam de quo alio quam de Christi ad
ventu qui futurus erat intelligitur dicens.
Et respondit dominus ad me et dixit michi.
Scribe visum aperte in buxo ut assequatur
qui legit ea quia adhuc visio ad tempus et o
rietur in finem et non mentietur. Si tardaverit
sustine eum quia veniens veniet et non mo
rabitur. De passione autem in cantico eius
usque dicit: Domine audivi auditum
tuum. domine consideravi opera tua et expavi. Et
cum hoc esset in cogitatione novum ac repen
tinum salutis hominum ineffabile admira
tio: In medio duorum animalium cogno
sceris. quod est vel aut in medio duorum testa
mentorum aut in medio duorum latronum aut
in medio moysi et helie in visione in monte s
monstratus. Deum quem prius? annuntiavit nos
ceris in adventu tempore ostendis. Et de
cornua in manibus eius sunt quod est vel tro
pheum crucis. Et cum de salvato
ris hoc propheta ponit dicens: ego autem in domino
gaudebo et exultabo in deo ihesu meo
quem nobis amicum et dulcem videre et pre
dicare. Explicit prologus. Incipit a

bacuch propheta.

Onus quod vidit abacuch
propheta. Usque quo domine
clamabo et non exaudies? vo
ciferabor ad te vim pa
tiens et non salvabis? Quare
ostendisti michi iniquitatem et laborem vi
dere predam et iniustitiam contra me? Et fa
ctum est iudicium et contradictio potentior.
...

In the second column:

egredietur iudicium perversum. Aspicite in
gentibus et videte. admiramini et obstu
pescite. quia opus factum est in diebus vestris
quod nemo credet cum narrabitur. Quia ec
ce ego suscitabo caldeos gentem ama
ram et velocem. ambulantem super latitudinem
terre ut possideat tabernacula non sua. hor
ribilis et terribilis est. ex semetipsa iu
dicium egredietur et honor. Leviores pardis
equi eius et velociores lupis vespertinis.
diffundentur equites eius. Equites namque eius
de longe venient. volabunt quasi aquila fes
tinans ad comedendum. omnes ad predam ve
nient. facies eorum ventus urens. et congrega
bit quasi arenam captivitatem. Et ipse de re
gibus triumphabit. et tyranni ridicu
li eius erunt. Ipse super omnem munitionem
ridebit. et comportabit aggerem et capiet
eam. Tunc mutabitur spiritus et pertransibit et
corruet. hec est fortitudo eius dei sui.
Numquid non tu a principio domine de
us sanctus meus et non moriemur? Domine in
iudicium posuisti eum et fortem ut corri
peres fundasti eum. Mundi sunt oculi tui
ne videas malum. et respicere ad ini
quitatem non poteris. Quare non respicis super ini
qua gerentes et taces devorante impio iusti
orem se? Et facies homines quasi pisces maris
et quasi reptile non habens principem. Totum
in hamo sublevabit. traxit illud in sage
na sua et congregavit in rete suum.
Super hoc letabitur et exultabit. Prop
terea immolabit sagene sue et sacrificabit re
ti suo. quia in ipsis incrassata est pars eius
et cibus eius electus.

Propter hoc ergo expandit sagenam suam. II
et semper interficere gentes non parcet.
Super custodiam meam stabo et figam
gradum meum super munitionem. et con
templabor ut videam quid dicatur
michi et quid respondeam ad arguentem
me. Et respondit michi dominus et dixit.

sed hic. contra ... respicias ... quibus ...
... iudicium ...
... in fine cap.

de visum et explana eum super tabulas
ut percurrat qui legerit eum. Quia adhuc
visus procul et apparebit in finem et non
mentietur. Si moram fecerit expecta illum
quia veniens veniet et non tardabit.
Ecce qui incredulus est, non erit recta
anima eius in semetipso. Iustus autem in fi
de sua vivet. Et quomodo vinum pota
torem decipit, sic erit vir superbus et non de
corabitur, qui dilatavit quasi infernus
animam suam et ipse quasi mors et non adim
pletur, et congregabit ad se omnes gentes
et coacervabit ad se omnes populos. Numquid
non omnes isti super eum parabolam sum
ent et loquelam enigmatum eius? Et dicetur:
Ve ei qui multiplicat non sua. Usquequo et ag
gravat contra se densum lutum? Numquid
non repente consurgent qui mordeant
te, et suscitabuntur lacerantes te, et eris in
rapinam eis? Quia tu spoliasti gentes
multas, spoliabunt te qui reliqui fue
rint de populis propter sanguinem hominis et iniquitatem
terre civitatis et omnium habitantium in e
a. Ve qui congregat avaritiam malam do
mui sue, ut sit in excelso nidus eius
et liberari se putat de manu mali. Co
gitasti confusionem domui tue, concidisti
populos multos et peccavit anima tua. Quia
lapis de pariete clamabit et lignum quod
inter iuncturas edificiorum est respondebit.
Ve qui edificat civitatem in sanguinibus et
preparat in iniquitate urbem. Numquid
non hec sunt a Domino exercituum? Laborabunt e
nim populi in multo igne et gentes in vacuum et
deficient. Quia replebitur terra ut cognos
cat gloriam Domini quasi aque operientes mare.
Ve qui potum dat amico suo mittens
fel suum et inebrians ut aspiciat nuditatem eius. Re
pletus es ignominia pro gloria. Bibe tu
quoque et consopire. Circumdabit te calix dex
tere Domini et vomitus ignominie super g
loriam tuam. Quia iniquitas Libani operiet te

et vastitas animalium deterrebit eos de
sanguinibus hominis et iniquitate terre et civita
tis et omnium habitantium in ea. Quid prodest
sculptile quia sculpsit illud fictor suus, sculpsit
conflatile et imaginem falsam? Quia speravit
in figmento fictor eius ut faceret simulacra
muta. Ve qui dicit ligno: Expergiscere;
Surge, lapidi tacenti. Numquid ip
se docere poterit? Ecce iste coopertus est ibi qui cooperte
auro et argento et omnis spiritus non est in vis
ceribus eius. Dominus autem in templo sancto suo;
sileat a facie eius omnis terra. Incipit oratio Abacuc prophete.

III.

Domine audivi auditionem tuam et timui. Domine opus tuum, in medio annorum vivifica illud. In medio annorum notum facies; cum iratus fueris misericordie recordaberis. Deus ab austro veniet et sanctus de monte Pharan. Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit, cornua in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius. Ante faciem eius ibit mors; egredietur diabolus ante pedes eius. Stetit et mensus est terram, aspexit et dissolvit gentes, et contriti sunt montes seculi, incurvati sunt colles mundi ab itineribus eternitatis eius. Pro iniquitate vidi tentoria Ethiopie, turbabuntur pelles terre Madian. Numquid in fluminibus iratus es Domine, aut in fluminibus furor tuus, vel in mari indignatio tua? Qui ascendis super equos tuos et quadrige tue salvatio. Suscitans suscitabis arcum tuum, iuramenta tribubus que locutus es. Semper fluvios scindes terre; viderunt te et doluerunt montes; gurges aquarum transiit. Dedit abyssus vocem suam; altitudo manus suas levavit. Sol et luna steterunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurantis haste tue. In fremitu conculcabis

densum lutum.

tram. in furore obstupefacies gentes.
Egressus es in salutem populi tui: in salutem
cum christo tuo. Percussisti caput impii. de
nudasti fundamentum usque ad collum.
Maledixisti sceptris eius capiti bella
torum eius venientibus ut turbo ad dispergendum me. Exultatio eorum sicut eius
qui devorat pauperem in abscondito.
Viam fecisti in mari equis tuis: in luto
aquarum multarum. Audivi et conturbatus
est venter meus: a voce tua contremu
erunt labia mea. Ingrediatur putre
do in ossibus meis: et subter me scateat.
Ut requiescam in die tribulationis: et ascen
dam ad populum accinctum nostrum. Ficus enim
non florebit: et non erit germen in vine
is. Mentietur opus olive: et arva non
afferent cibum. Abscidetur de ovili pecus
et non erit armentum in presepibus. Ego autem
in domino gaudebo: et exultabo in deo Ihesu
meo. Deus dominus fortitudo mea: et po
net pedes meos quasi cervorum. Et super ex
celsa mea deducet me victor in psal
mis canentem. Explicit abacuc. In
cipit prologus in

Tradunt hebrei
cuiuscumque prophete pater aut avus ponatur in titulo: ipsos quoque
prophetas fuisse. Cum amos unum de .xii. prophe
tis qui dicat non sum propheta nec filius pro
phete. sed pastor caprarum vellicans sico
moros prius nomen in titulo non habere. Sic
autem est sophonias propheta qui ut vel eius
tam generatione prophetica et gloriosa maio
rum suorum stirpe generatus est. Illud io
sia rege iude predicavit. Huius enim pa
trem chusi: avum godoliam: proavum a
mariam: atavum ezechiam: et talem
quadrigam ipse veluti erectum auriga
compleverit. Nomen sophonie alii specu
lam alii archanum domini transtulerunt.
Sive quia speculatur sive absconditum domini
interpretetur. utrumque prophete convenit. De

eum ezechiel. Fili hominis speculatorem de
posui domum israel. Sive ergo propheta qui e
rat in specula et in sublimibus constitutus
et novit misteria domini. Filius enim chusi
quod interpretatur humilitas. Habebit quoque avum
godoliam quod dicitur magnitudo domini et pro
avum amariam quod ipse interpretatur sermo
domini. et atavum ezechiam quod sonat for
titudo domini. De fortitudine magnitudi
nis est sermo domini. et de sermone domini na
ta est domini magnitudo. et de magnitudine
domini nata est humilitas. ut quasi pueri
quis ad perfectum eliciat. Quia non sum dig
nus vocari apostolus et illud psalmi. Domine non
est exaltatum cor meum. neque elati sunt o
culi mei. Alius prologus.
Iosiam regem iude cum temporibus sopho
nias prophetasse inveniretur dominum pre omnibus
regibus placuisse historia libri quarti
regum et textus paralipomenon demonstra
vit. Is omnia lustrans que pater suus a
mon vel avus suus manasses in tem
plo dei collocaverant deiecta commi
nuisse monstratur. Pascha etiam in multis
temporibus nullus solus celebrasse perhibetur.
Ideo deus per sophoniam prophetam temporibus
memorati regis quod pueritia ante osten
tendo generationibus quidquid lectione complet
sic assumptum iudicium. populo in terra salu
tem et futurum verbum restitutionem
et tempus conveniendum. de tertia lec
tionis deducit. Explicit prologus. Inci
pit sophonias propheta.

Verbum domini quod factum est ad
sophoniam filium chusi fili
i godolie filii amarie fi
lii ezechie in diebus iosi
e filii amon regis iuda.
Congregans congregabo omnia a fa
cie terre dicit dominus. Congregans hominem
et pecus. congregans volatilia celi et pis
ces maris. et ruine impiorum erunt.

in quibus est scriptum excerptum a moyse
factum. cum tamen iudeis populus suspi
tione ydolorum deterrent ad misera
idem custodisse pascha etc.

Et disperdam homines a facie terre dicit dominus.
Et extendam manum meam super iu-
dam et super omnes habitantes ierusalem. Et
disperdam de loco hoc reliquias baal
et nomina edituorum cum sacerdotibus et eos
qui adorant super tecta miliciam celi et
adorant et iurant in domino et iurant in mel-
chom et qui avertuntur de post tergum domini
et qui non quesierunt dominum nec investi-
gaverunt eum. Silete a facie domini dei
quia iuxta est dies domini quia preparavit dominus
hostiam sanctificavit vocatos suos.
Et erit in die hostie domini visitabo
super principes et super filios regis et super
omnes qui induti sunt veste peregrina et
visitabo super omnem qui arroganter
ingreditur super limen in die illa qui com-
plent domum domini sui iniquitate et do-
lo. Et erit in die illa dicit dominus vox cla-
porta moris a porta piscium et ululatus a se-
cunda et contricio magna a collibus. Ulu-
late habitatores pile, conticuit omnis
populus chanaan. Disperierunt omnes invo-
luti argento. Et erit in tempore
illo scrutabor ierusalem in lucernis et
visitabo super viros defixos in fecibus
suis qui dicunt in cordibus suis non bene faciet
dominus et non faciet male. Et erit fortitu-
do eorum in direptionem et domus eorum in deser-
tum et edificabunt domos et non habitabunt
et plantabunt vineas et non bibent vinum
earum. Iuxta est dies domini velox et magnus
iuxta et velox nimis. Vox diei domini a-
mara tribulabitur ibi fortis. Dies il-
la dies ire dies tribulationis et angus-
tie dies calamitatis et miserie dies
tenebrarum et caliginis dies nebule et
turbinis dies tube et clangoris super
civitates munitas et super angulos
excelsos. Et tribulabo homines et ambula-
bunt ut ceci quia domino peccaverunt et effun-
detur sanguis eorum sicut humus et corpora eo-

rum sicut stercora. Sed et argentum eorum et aurum
eorum non poterit liberare eos in die ire domini.
In igne zeli eius devorabitur omnis terra
quia consummationem cum festinatione faci-
et cunctis habitantibus terram.

II. visio

Convenite congregamini gens non
amabilis priusquam pariat iussio quasi
pulverem transeuntem diem, antequam veni-
at super vos ira furoris domini, antequam veniat super vos dies indignationis eius. Quere-
te dominum omnes mansueti terre qui iudi-
cium eius estis operati. Querite iustum,
querite mansuetum si quomodo abscon-
damini in die furoris domini. Quia gaza
destructa erit et ascalon in desertum.
Azotum in meridie eicient et accaron e-
radicabitur. Ve qui habitatis funi-
culum maris gens perditorum. Verbum
domini super vos chanaan terra philis-
tinorum et disperdam te ita ut non sit
inhabitator. Et erit funiculus ma-
ris requies pastorum et caule pecorum.
Et erit funiculus eius qui remanse-
rit de domo iuda. Ibi pascentur in do-
mibus ascalonis ad vesperam requies-
cent quia visitabit eos dominus deus
eorum et avertet captivitatem eorum. Au-
divi obprobrium moab et blasphem-
ias filiorum amon que exprobraverunt
populo meo et magnificati sunt super
terminos eorum. Propterea vivo ego di-
cit dominus exercituum deus israel quia mo-
ab ut sodoma erit et filii am-
mon quasi gomorra. Siccitas spi-
narum et acervi salis et desertum
usque in eternum. Reliquie populi me-
i diripient illos et residui gentis
mee possidebunt eos. Hec enim eis e-
veniet pro superbia sua quia blasphe-
maverunt et magnificati sunt super
populum domini exercituum. Horribilis dominus
super eos et attenuabit omnes deos
terre et adorabunt eum viri de loco

III.

suo, omnes insule gentium. Sed et vos
ethiopes interfecti gladio meo e-
ritis. Et extendet manum suam in so-
litudinem ad aquilonem et perdet assur
et ponet speciosam in solitudinem et in
invium quasi desertum. Et accubabunt in me-
dio eius omnes greges omnes bestie gentium
et onocrotalus et ericius in liminibus e-
ius morabuntur. Vox cantantis in fene-
stra et corvus in superliminari quoniam atte-
nuabo robur eius. Hec est civitas glo-
riosa habitans in confidentia que dicebat in
corde suo: ego sum et extra me non est alia
amplius. Quomodo facta est in desertum cubile
bestie. Omnis qui transit per eam sibila-
bit, manum suam movebit.

al' comm' sup

III

Ve provocatrix et redempta civitas co-
lumba, non audivit vocem et non
suscepit disciplinam. In domino non est
confisa, ad deum suum non appropinquavit.
Principes eius in medio eius quasi leo-
nes rugientes. Iudices eius lupi
vespere; non relinquebant in mane.
Prophete eius vesani, viri infide-
les. Sacerdotes eius polluerunt sanctum,
iniuste egerunt contra legem. Dominus iustus
in medio eius non faciet iniquitatem. Ma-
ne mane iudicium suum dabit in lu-
ce et non abscondetur. Nescivit autem
iniquus confusionem. Disperdidi gentes et dis-
sipati sunt anguli earum. Desertas fe-
ci vias earum dum non est qui transeat.
Desolate sunt civitates eorum non re-
manente viro neque ullo habitato-
re. Dixi: Attamen timebis me, suscipi-
es disciplinam, et non peribit habitacu-
lum eius propter omnia in quibus visitavi
eam. Verumtamen diluculo surgentes
corruperunt omnes cogitationes su-
as. Quapropter expecta me, dicit dominus,
in die resurrectionis mee in futurum, quia
iudicium meum ut congregem gentes

al' vel ...

et colligam regna et effundam super
eos indignationem meam, omnem iram
furoris mei. In igne enim zeli mei
devorabitur omnis terra. Quia tunc red-
dam populis labium electum ut invocent omnes
in nomine domini et serviant ei humero uno.
Ultra flumina ethiopie inde sup-
plices mei filii dispersorum meorum defe-
rent munus michi. Ultra flumina e- va-
thiopie inde supplices mei filii disp-
sorum meorum deferent munus michi. In die il- cat
la non confunderis super cunctis adinven-
tionibus tuis quibus prevaricata es in
me, quia tunc auferam de medio tui ma-
gniloquos superbie tue, et non adicies
exaltari amplius in monte sancto meo.
Et derelinquam in medio tui populum pau-
perem et egenum, et sperabunt in nomine domini
reliquie israel. Non facient iniquitatem
nec loquentur mendacium, et non invenie-
tur in ore eorum lingua dolosa, quoniam ip-
si pascentur et accubabunt, et non erit qui
exterreat. Hec dicit dominus deus. Lauda
filia syon, iubila israel, letare et ex-
ulta in omni corde, filia iherusalem. Abstu-
lit dominus iudicium tuum, avertit inimicos
tuos. Rex israel dominus in medio tui, non
timebis malum ultra. In die illa di-
cetur iherusalem: Noli timere. Syon, non dis-
solvantur manus tue. Dominus deus tuus in
medio tui fortis, ipse salvabit; letabitur
gaudebit super te in leticia, silebit in
dilectione tua, exultabit super te
in laude. Nugas qui a lege recesse-
rant congregabo, quia ex te erant, ut non ha-
beas super eis obprobrium. Ecce ego interfici-
am omnes qui afflixerunt te in tempore il-
lo et salvabo claudicantem, et eam que ei-
ecta fuerat congregabo, et ponam eos
in laudem et in nomen in omni terra con-
fusionis eorum, in tempore quo adducam
vos, et in tempore quo congregabo vos. Da-

ro eni uos i nomen et i laudem i oib;
ꝑplis t're cū conu'tero captiuitatē ues
tram corā oculis uris dicit dns. Pri

mus ꝓlogus in aggeum ꝓphetam

Ieremias ꝓpha ob cām ꝑuaricati[onis]
sedechie regis ut i hystoria scol. lib' p
alipomenon cōtinet' q' fidē ꝓmissam
nabug' regi chaldeor' nō seruauerat ꝓ
pter q' ꝓ isrl refert cū memorato rege
isrl expugnata ierl' captiuū i babi
loniā fuisse ꝑductū. Sz cū memora
t' ꝓ multis tp'ib; ꝑ idol' seruiendo et ef
fusione sanguinis innocentū se grauit' in
plicasset: uolens ds generacōm uniu'sā
eādem ꝓ ob cās uniu'sas memoratas
penit' depdere. lxx ānor' captiuitatē
eidē ꝓpl' i t'ra chaldeor' statuit sustine
hic tene. ut cōpleto numero ānor' no
uus ꝓ immunis a memoratis pctis
ad renouacōm ierlm rediret. Sexage
simo itaq; scdo ānio chaldeor' regno s
u'so cū adhuc octo ānni ad regnand'
restabāt qd' i s'c'a uisio daniel ostēd'
ꝓ cām sacrilegij q' i eadem uisiōe cō
tinet' fuisse extinctū. dari' rex q' medis
impabat ut uiuā uisio danieł ostend'
memoratoꝝ regno successit. Cui p
mo ānno regni ut'x' uisio danieł ostē
dit supputatis ānnis uides appinq're
temp' reuisionis q' p ieremiā fuat ꝓ
missa orans tā p se q' p ꝓplo eciā ꝓ
missiōm rēdo postulabat impleri.
Cui p gabrielem angelm i ead uisione
ꝑ pces eiusd' uniu'sa cōpleta re ed
petit. Iam mortuo sup d'co rege me
dor' i succedere i regno ciro rege psar'
ꝑmissione dei cōpleta p eund' regem
ꝓplm isrl' i ierlm reductū. hystoria li
bri scol' palipomenon et iiii esdre 3
fruāt. Cūq; a ꝓ isrl' et a seniorib; tē
plum dei edificari cepisset. mortuo
ciro rege ac regnante dario rege p
sar' q' memorato successit. tunc
gentes circūstātes ierlm ut i't' esdras
refert. restauracōm tēpli et ciuita
tis resistendo ipedire ceperunt. Et sic
destructus est ꝓ isrl reparacōm sup d'ci
templi dni uet dui ut'x ꝑmissiōm cō
cessam eē. Ppt' qd' i scdo ānio regni me — credebat.
morati darij regis psar'. aggeus
ꝓpha a dno missus zorobabel q' de tribu
erat iuda q' potestatem regni susce
perat et ihm filiū iosedech sum
mū sacerdotem admonet ut c'dant
cōpleto nūo ānor' tp's restauracōis ie
rlm aduenisse. h' et attento ne icre
dulitatē ꝓ uellent imitari. de quo
ds p eum dicit: Ppls h' dicit. nō dum
uenit tps ut edificet' dom' dni. Ora
cul' q' tertiu h' ꝓphie continent' re
uisiōm ꝓ. edificacōm tēpli. reno — reedif.
uacōm ciuitatis. obseruanciā sacer
dotalem. i mitrū regnor' gētiū ext'
ax significant. **Alius ꝓlogus. In** — fuit

Aggeus festiuus et letus q' seminauit — l' metet
i lacrimis ut gaudio metat. des
tructi templi edificat. dnm q' pa
tre iducit loqntē: Adhuc modicū et
ego cōmouebo celū et t'ram et mare
et aridam et mouebo oēs gētes et ueniet
desideratus cunctis gentibus. **Incipit**
In anno scdo darij regis **aggeus**
i mense sexto. i die una **ꝓpha**
mensis fcm est u'bū dni i ma **ca. i.**
nu aggei ꝓphe ad zorobabel filiū
salatiel ducem iuda et ad ihm filiū
iosedech sacerdotem magnū dicens.
Hec dicit dns exercituū. Ppls iste dic
Nō dum uenit tps domus dni edifi
cande. Et fcm est u'bū dni i manu
aggei ꝓphe dicens. Nūquid tps uob
est ut habitetis i domib; laqueatis
et domus ista deserta. Et nūc hec dic
dns exercituū. Ponite corda ura sup ui.

I as uestras. Seminastis multum et intulistis
parum. comedistis et non estis satiati.
bibistis et non estis inebriati. operuistis
uos et non estis calefacti. et qui mercedes con
gregauit. misit eas in saccum pertusum.
Hec dicit dominus exercituum. Ponite corda
uestra super uias uestras. Ascendite in mon
tem. portate lignum. et edificate do
mum. et acceptabilis michi erit et glorificabor
dicit dominus. Respexistis ad amplius
et ecce factum est minus. et intulistis in do
mum. et exsufflaui illud. Quam ob cau
sam dicit dominus exercituum. Quia domus
mea deserta est. et uos festinastis
unusquisque in domum suam. Propter hoc super uos prohibi
ti sunt celi ne darent rorem. et terra prohibi
ta est ne daret germen suum. Et uo
caui siccitatem super terram et super mon
tes. et super triticum. et uinum. et super oleum
et quecumque profert humus. et super homines
et super iumenta. et super omnem laborem
manuum. Et audiuit zorobabel fi
lius salatiel. et ihesus filius iosedech sa
cerdos magnus. et omnes reliquie populi uocem
dei sui. et uerba aggei prophete sicut mi
sit eum dominus deus eorum ad ipsos. et timuit
populus a facie domini. Et dixit aggeus nun
cius domini de nuntiis domini populo dicens.
Ego uobiscum sum dicit dominus. Et suscita
uit dominus spiritum zorobabel filii salati
el ducis iuda. et spiritum ihesu filii iosedech
sacerdotis magni. et spiritum reliquorum de
omni populo. et ingressi sunt. et faciebant opus
in domo domini exercituum dei sui. in die
uicesima et quarta mensis in sexto mense in
anno secundo darii regis
II In septimo mense uicesima et prima
die mensis. factum est uerbum domini in ma
nu aggei prophete dicens. Loquere ad
zorobabel filium salatiel ducem iu
da. et ad ihesum filium iosedech sacerdo
tem magnum. et ad reliquos populi di
cens. Quis in uobis est derelictus qui uidit
domum istam in gloria sua prima. et quid
uos uidetis hanc nunc. Numquid non i
ta est quasi non sit in oculis uestris. Et nunc
confortare zorobabel dicit dominus. et con
fortare ihesu fili iosedech sacerdos
magne. et confortare omnis populus terre
dicit dominus exercituum. et facite quia ego
uobiscum sum dicit dominus exercituum. Uer
bum quod pepigi uobiscum cum egrederemini
de terra egypti. et spiritus meus erit in me
dio uestrum. Nolite timere quia hec dicit
dominus exercituum. Adhuc modicum est et e
go mouebo celum et terram. mare et a
ridam. et mouebo omnes gentes. et ueniet
desideratus cunctis gentibus. et implebo do
mum istam gloria dicit dominus exercituum. Meum
argentum et meum est aurum dicit dominus exer
cituum. Magna erit gloria domus istius no
uissime plus quam prime dicit dominus exerci
tuum. et in loco isto dabo pacem dicit dominus exer
cituum. In uicesima et quarta noni men
sis in anno secundo darii regis factum est uerbum
domini ad aggeum prophetam dicens. Hec dicit
dominus exercituum. Interroga presbiteros sacerdotes
legem dicens. Si tulerit homo carnem
sanctificatam in hora uestimenti sui et teti
gerit de summitate eius panem aut pulmen
tum aut uinum aut oleum aut omnem cibum.
Numquid sanctificabitur. Respondentes autem sa
cerdotes dixerunt. Non. Et dixit aggeus.
Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his
numquid contaminabitur. Et respondit Et responderunt sacerdotes et dixerunt contaminabitur
aggeus et dixit. Sic populus iste et gens is
ta ante faciem meam dicit dominus. et sic omne
opus manuum eorum. et omnia que obtulerunt
ibi contaminata erunt. Et nunc poni
te corda uestra a die hac et supra antequam po
neretur lapis super lapidem in templo domini.
Cum accederetis ad aceruum uiginti modiorum
et fierent decem. et intraretis ad torcular ut
exprimeretis quinquaginta lagenas. et fiebant uiginti.

Percussi vos vento urente et auredi(n)e et grandine omnia opera manuum vestrarum et non fuit in vobis qui reverteretur ad me dicit dominus. Ponite corda vestra ex die ista et in futurum a die vicesima et quarta noni mensis a die qua fundamenta iacta sunt templi domini. Ponite super cor vestrum. Numquid iam semen in germine est et adhuc vinea et ficus et malogranatum et lignum olive floruit. Ex die ista benedicam. Et factum est verbum domini secundo ad Aggeum vicesima et quarta die mensis dicens. Loquere ad Zorobabel ducem Iude dicens. Ego movebo celum et terram pariter et subvertam solium regnorum et conteram fortitudinem regni gentium et subvertam quadrigam et ascensorem eius et descendent equi et ascensores eorum vir in gladio fratris sui. In die illa dicit dominus exercituum assumam te Zorobabel fili Salathiel serve meus dicit dominus. Et ponam te quasi signaculum quia te elegi dicit dominus.

Incipit prefatio prologus in Zachariam prophetam.

Secundo anno Darii regis Medorum Aggeus et Zacharias prophetasse leguntur. Et Zacharias prophetasse. lectiones eorum declarant. Set tunc de eis Aggeus Zacharie in ordine prophetarum prelatus videtur quod cum duobus mensibus ut prior eorum lectiones ostendunt prophetiam precessisse invenitur. Ad restaurationem enim templi precepto quidem dei prophetasse Esdras refert dicens. In sexto anno Darii regis prophetaverunt Aggeus propheta et Zacharias filius Addo super iudeos qui erant in Iudea et Ierusalem in nomine dei Israhel super eos. Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel et Iosue filius Iosedech et principes et ceperunt edificare domum dei que est in Ierusalem. Et cum eis adherentes prophete exhortatione sua adiuvantes eos. Zacharias propheta Israhel ab imitatione patrum suorum delictorum per suam commonitionem idem propheta cupiens revocare sibi lectione compleri sensus visus est. Vidi nocte et ecce vir ascendens super equum rubeum et cetera. Primum vidit propheta virum in equo rubeo sedentem et stantem in medio murteti umbrosi cuius visionis hec solutio est. Vir ascendens equum rubeum licet angelus intelligatur tamen quia pallenti colore equum ostendens visus est vindictam sanguinis in eam gentem significat proferendam que populum Israhel in captivitatem redegerat. Stantem vero in medio murteti umbrosi quod dicit lectio quod ipse affluentem misericordiam significatione voluit designare. cum lignum Moyses in levitico cum faceret mentionem ait. Accipietis die prima fructus ligni speciosi ut letitiam populi per bene olentis ligni speciosi vibrationem demonstraret. Sed hanc visionem que liberationem populi et vindictam de adversariis futuram demonstrat ob hoc noctu propheta se vidisse memorat quia populus Israhel in prima liberatione de terra Egypti noctu discessisse constat. Cuius exempli presens populus quasi aliquam promissionem retinere videbatur. Liberatos enim se de captivitatis de terra Chaldeorum per noctem prophete est revelata. Amen.

Prologus.

Zacharias memor domini multiplex in prophetia sua venit sortibus et lapidem oculorum vii. candelabrum quoque aureum cum totidem lucernis quot oculis et duas olivas a sinistris lampadis et a dextris et post equos rufos varios et albos et disparatas quadrigas et equum de Ierusalem pauperem regem vaticinatur et predicat sedentem super pullum asine subiugalis. Explicit prologus. Incipit Zacharias.

In mense octavo in anno secundo Darii factum est verbum domini ad Zachariam filium Barachie filium Addo prophetam

Margin notes:

aurugine

convertet

Zorobabel dux Iuda

idem

proferendam

per murteti

cum

Nam et ysayas propheta pro rubore vestimentorum in gentes vindictam proferendam a deo cum sanguine demonstrans visus est huius visionis. Quis est iste qui venit de Edom rubor vestimentorum eius ex Bosor. etc.

tam dicens. Iratus est dominus super pa-
tres vestros iracundia. Et dices ad
eos: Hec dicit dominus exercituum. Con-
vertimini ad me ait dominus exercituum
et convertar ad vos dicit dominus exercitu-
um. Ne sitis sicut patres vestri ad quos
clamabant prophete priores dicentes: Hec
dicit dominus exercituum: Convertimini
de viis vestris malis et de cogitatio-
nibus vestris pessimis et non audierunt
neque attenderunt ad me dicit dominus.
Patres vestri ubi sunt et prophete? Numquid in
sempiternum vivent? Verumptamen verba
mea et legitima mea que manda-
vi servis meis prophetis numquid non
comprehenderunt patres vestros? Et conver-
si sunt et dixerunt: Sicut cogitavit
dominus exercituum facere nobis secundum vias no-
stras et secundum adinventiones nostras fecit
nobis. In die vicesima et quarta unde-
cimi mensis sabath in anno secundo Da-
rii regis factum est verbum domini ad Za-
chariam filium Barachie filii Ad-
do prophetam dicens. Vidi per noctem et
ecce vir ascendens super equum rufum
stabat et ipse stabat inter mirteta que erant in profundo
et post eum equi rufi varii et albi. Et
dixi: Quid sunt isti domine mi? Et dixit
ad me angelus qui loquebatur in me: Ego osten-
dam tibi quid sint hec. Et respondit vir
qui stabat inter mirteta et dix-
it: Isti sunt quos misit dominus ut perambu-
larent terram. Et responderunt angelo
domini qui stabat inter mirteta et
dixerunt: Perambulavimus terram et ec-
ce omnis terra habitatur et quiescit. Et
respondit angelus domini et dixit: Do-
mine exercituum usquequo tu non misere-
beris Ierusalem et urbium Iuda quibus ira-
tus es? Iste iam septuagesimus an-
nus est. Et respondit dominus angelo qui loque-
batur in me verba bona et consolato-
ria. Et dixit ad me angelus qui loque-
batur in me: Clama dicens: Hec dicit dominus ex-
ercituum: Zelatus sum Ierusalem et Syon zelo
magno et ira magna ego irascor super
gentes opulentas quia ego iratus sum parum,
ipsi vero adiuverunt in malum. Prop-
terea hec dicit dominus: Revertar ad Ierusalem in mi-
sericordiis. Domus mea edificabitur in ea
ait dominus exercituum et perpendiculum exten-
detur super Ierusalem. Adhuc clama dicens:
Hec dicit dominus exercituum: Adhuc afflu-
ent civitates mee bonis et consola-
bitur dominus Syon et eliget Ierusalem adhuc
II Et levavi oculos meos et vidi et
ecce quattuor cornua. Et dixi ad an-
gelum qui loquebatur in me: Quid sunt hec?
Et dixit ad me: Hec sunt cornua
que ventilaverunt Iudam et Israel et Ierusa-
lem. Et ostendit mihi dominus quattuor fabros.
Et dixi: Quid isti veniunt facere? Qui ait
dicens: Hec sunt cornua que ventilave-
runt Iudam per singulos viros et nemo
eorum levavit caput suum, et venerunt
isti deterrere ea ut deiciant cornua
gentium que levaverunt cornu super terram
Iuda ut dispergerent eam. Et levavi o-
culos meos et vidi, et ecce vir et in ma-
nu eius funiculus mensorum. Et dixi: Quo
tu vadis? Et dixit ad me: Ut
metiar Ierusalem et videam quanta sit
latitudo eius et quanta sit longitudo eius.
Et ecce angelus qui loquebatur in me e-
grediebatur et alius angelus egredie-
batur in occursum eius et dixit ad eum:
Curre loquere ad puerum istum di-
cens: Absque muro habitabitur Ierusalem
pre multitudine hominum et iumentorum in
medio eius. Et ego ero ei ait dominus
murus ignis in circuitu et in gloria ero
in medio eius. O o o fugite de terra a-
quilonis dicit dominus quia in quattuor ventis
celi dispersi vos dicit dominus. O Syon fu-

ge que habitas apud filiam babilo-
nis. quia hec dicit dominus exercituum. post
gloriam misit me ad gentes que spolia-
verunt vos. Qui enim tetigerit vos: tan-
git pupillam oculi mei. Quia ecce e-
go levo manum meam super eos et erunt
preda hiis qui serviebant sibi. et cognoscetis
quia dominus exercituum misit me. Lau-
da et letare filia syon. quia ecce
venio et habitabo in medio tui ait dominus
et applicabuntur gentes multe ad do-
minum in die illa. et erunt michi in populum
et habitabo in medio tui ait dominus
et applicabuntur et scies quia dominus ex-
ercituum misit me ad te. et possidebit
dominus iudam partem suam in terra sanctifica-
ta. et eliget adhuc ierusalem. Sileat
omnis caro omnis terra a facie domini. quia consur-
rexit de habitaculo sancto suo.

III Et ostendit michi ihesum sacerdotem magnum
stantem coram angelo domini et satha-
nam stabat a dextris eius ut adversa-
retur ei. Et dixit dominus ad sathan.
Increpet dominus in te sathan et incre-
pet dominus qui elegit ierusalem. Numquid
non iste torris est erutus de igne.
Et ihesus erat indutus vestibus sordi-
dis et stabat ante faciem angeli. Qui
respondit et ait ad eos qui stabant coram
se dicens. Auferte vestimenta sordi-
da ab eo. Et dixit ad eum. Ecce ab-
stuli a te iniquitatem tuam et indui
te mutatoriis. Et dixit. Ponite
cydarim mundam super caput eius.
et posuerunt cydarim mundam super ca-
put eius. et induerunt eum vestibus albis.
Et angelus domini stabat et contestaba-
tur angelus domini ihesum dicens. Hec dicit
dominus exercituum. Si in viis meis ambu-
laveris et custodiam meam custodie-
meam ris. tu quoque iudicabis domum meam et
custodies atria mea. et dabo tibi am-

l' ire
bulantes de hiis qui nunc hic assistunt.
Audi ihesu sacerdos magne tu et a-
mici tui qui habitant coram te quia vi-
ri portendentes sunt. Ecce enim ego
adducam servum meum orientem. qui-
a ecce lapis quem dedi coram ihesu super la-
pidem unum septem oculi sunt. Ecce ego cela-
bo sculpturam eius ait dominus exercituum. et
auferam iniquitatem terre illius in die u-
na. In illa die dicit dominus exercituum
vocabit vir amicum suum subter vi-
neam et subter ficum suam

IIII Et reversus est angelus qui loquebatur
in me. et suscitavit me quasi virum
qui suscitatur de sompno suo. Et dixit
ad me. Quid tu vides. Et dixi. Vi-
di et ecce candelabrum aureum toti-
um et lampas eius super caput ipsius et sep- septem
tem lucerne eius super illud et septem infuso-
ria lucernis que erant super caput illius
et due olive super illud. una a dextris
lampadis et una a sinistris eius.
Et respondi et aio ad angelum qui loque-
batur in me dicens. Quid sunt hec domine mi.
Et respondit angelus qui loquebatur in me
et dixit ad me. Numquid nescis quid
sunt hec. Et dixi. Non domine mi. Et
respondit et ait ad me dicens. Hoc est
verbum domini ad zorobabel dicens.
Non in exercitu nec in robore. sed in
spiritu meo dicit dominus exercituum. Quis
tu es mons magne coram zoroba-
bel in planum. Et educet lapidem
primarium et exequabit gratiam gra-
tie eius. Et factum est verbum domini ad
me dicens. Manus zorobabel
fundaverunt domum istam et manus
eius perficient eam. et scietis quia
dominus exercituum misit me ad vos.
Quis enim despexit dies parvos. et leta- parvos
buntur et videbunt lapidem stag-
neum in manu zorobabel. Septem isti

ti oculi domini qui discurrunt in universam
terram. Et respondi et dixi ad eum. Quid
sunt due olive iste ad dexteram
candelabri et ad sinistram eius. Et respon
di secundo et dixi ad eum. Quid sunt due
spice olivarum que sunt iuxta duo ros
tra aurea in quibus sunt suffusoria
ex auro. Et ait ad me dicens. Numquid
nescis quid sunt hec. Et dixi. Non
domine mi. Et dixit. Isti sunt duo fi
splendoris lii olei qui assistunt dominatori universe terre. valde
V Et conversus sum et levavi oculos
meos et vidi. et ecce volumen vo
lans. et dixit ad me. Quid tu vides.
Et dixi. Ecce video volumen volans
longitudo eius .xx. cubitorum et latitu
do eius .x. cubitorum. Et dixit ad me.
Hec est maledictio que egreditur super fa
ciem universe terre quia omnis fur sicut
ibi scriptum est iudicabitur et omnis iu
rans ex hoc similiter iudicabitur. Edu
cam illud dicit dominus exercituum et veniet
et ad domum furis et ad domum iu
rantis in nomine meo mendaciter et com
morabitur in medio domus eius et consu
met eam et ligna eius et lapides eius.
Et egressus est angelus qui loquebatur in
me. et dixit ad me. Leva oculos tuos
hoc et vide. Quid est hoc quod egreditur. Et dixi.
Quid nam est. Et ait. Hec est am
phora egrediens. Et dixit. Hec est oc
ulus eorum in universa terra. Et ecce talen
tum plumbi portabatur. Et ecce mu
lier una sedens in medio amphore. Et
dixit. Hec est impietas. Et proiecit
eam in medio amphore et misit mas
sam plumbeam in os eius. Et leva
vi oculos meos et vidi. et ecce due
mulieres egredientes et spiritus in alis earum
et habebant alas quasi milvi et levaverunt
amphoram inter terram et celum.
Et dixi ad angelum qui loquebatur in me.

Quo iste ferunt amphoram. Et dixit
ad me. Ut edificetur ei domus in ter
ra Sennaar et stabiliatur et ponatur ibi su
per basem suam.
VI Et conversus sum et levavi oculos meos
et vidi et ecce quattuor quadrige egredi
entes de medio duorum montium et mon
tes montes erei. In quadriga prima e
qui rufi. et in quadriga secunda equi nigri. et in
quadriga tertia equi albi. et in quadriga quar
ta equi varii et fortes. Et respondi et dixi
ad angelum qui loquebatur in me. Quid sunt hec
domine mi. Et respondit angelus et dixit
ad me. Isti sunt quattuor venti celi qui egre
diuntur ut stent coram dominatore uni
verse terre. In qua erant equi nigri egredie
bantur in terram aquilonis et albi egressi sunt
post eos et varii egressi sunt ad terram
austri. Qui autem erant robustissimi exie
runt et querebant ire et discurrere per om
nem terram. Et dixit. Ite et perambulate
terram. Et perambulaverunt terram. Et
vocavit me et locutus est ad me dicens.
Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis
requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis.
Et factum est verbum domini ad me dicens.
Sume a transmigratione ab Oldai et a To
bia et ab Idaia et venies tu in die illa et
intrabis domum Iosie filii Sophonie qui
venerunt de Babilone. et sumes aurum
et argentum et facies coronas et pones
in capite Ihesu filii Iosedech sacerdo
tis magni et loqueris ad eum dicens. Hec di
cit dominus exercituum. Ecce vir oriens no
men eius et subter eum orietur et edi
ficabit templum domino et ipse portabit
gloriam et sedebit et dominabitur et erit sacer
dos super solio suo et consilium pacis
erit inter duos illos. et corone erunt
Helem et Tobie et Idaie et Hen filio Sopho
nie memoriale in templo domini. Et
qui procul sunt venient et edificabunt

in templo Domini; et scietis quia Dominus exercituum mi-
sit me ad vos. Erit autem hoc, si audi-
tu audieritis vocem Domini Dei vestri.
VII. Et factum est in anno quarto Darii regis,
factum est verbum Domini ad Zachariam
in quarta die mensis noni, qui est Casleu. Et
miserunt ad domum Dei Sarasar et Rogom-
melech, et viri qui erant cum eo, ad depre-
candam faciem Domini: ut dicerent sacerdotibus
domus Domini exercituum, et prophetis, loquentes:
Numquid flendum est mihi in mense quinto,
vel sanctificare me debeo, sicuti feci
iam multis annis? Et factum est verbum
Domini ad me dicens: Loquere ad omnem
populum terrae, et ad sacerdotes, dicens: Cum
ieiunaretis, et plangeretis in quinto et
septimo per hos septuaginta annos, numquid
ieiunium ieiunastis mihi? Et cum comedi-
stis et bibistis, numquid non vobis comedi-
stis, et vobismetipsis bibistis? Numquid
non sunt verba quae locutus est Dominus in ma-
nu prophetarum priorum, cum adhuc Ierusalem
habitaretur, et esset opulenta, ipsa et
urbes in circuitu eius, et ad austrum et
in campestribus habitaretur? Et factum est
verbum Domini ad Zachariam dicens: Haec a-
it Dominus exercituum, dicens: Iudicium verum
iudicate, et misericordiam et miserationes fa-
cite unusquisque cum fratre suo. Et viduam
et pupillum, et advenam, et pauperem nolite
[illegible] calumpniari; et malum
vir fratri suo non cogitet in corde suo. Et
noluerunt attendere, et verterunt scapulam
recedentem, et aures suas aggravave-
runt ne audirent. Et cor suum posue-
runt adamantem, ne audirent legem et
verba quae misit Dominus exercituum in spiritu suo
per manum prophetarum priorum. Et facta est indig-
natio magna a Domino exercituum. Et fac-
tum est sicut locutus est, et non audierunt;
sic clamabunt, et non exaudiam, dicit Dominus exerci-
tuum. Et dispersi eos per omnia regna quae

nesciunt; et terra desolata est ab eis, eo quod
non esset transiens et revertens; et posuerunt
terram desiderabilem in desertum.
Et factum est verbum Domini exercituum dicens: VIII. ad me
Haec dicit Dominus exercituum: Zelatus sum
Sion zelo magno, et indignatione mag-
na zelatus sum eam. Haec dicit Dominus exercitu-
um: Reversus sum ad Sion, et habitabo in
medio Ierusalem; et vocabitur Ierusalem civi-
tas veritatis, et mons Domini exercituum
mons sanctificatus. Haec dicit Dominus exercituum:
Adhuc habitabunt senes et anus in pla-
teis Ierusalem, et viri baculus in manu e-
ius prae multitudine dierum. Et plateae
civitatis complebuntur infantibus et pu-
ellis ludentibus in plateis eius. Haec dicit
Dominus exercituum: Si videbitur difficile in o-
culis reliquiarum populi huius in diebus illis, num-
quid in oculis meis difficile erit? dicit
Dominus exercituum. Haec dicit Dominus exercituum:
Ecce ego salvabo populum meum de terra ori-
entis, et de terra occasus solis. Et adducam
eos, et habitabunt in medio Ierusalem; et e-
runt mihi in populum, et ego ero eis in Deum in ve-
ritate et in iustitia. Haec dicit Dominus exercituum:
Confortentur manus vestrae, qui auditis
in diebus his sermones istos per os prophetarum
in die qua fundata est domus Domini ex-
ercituum, ut templum aedificaretur. Siqui-
dem ante dies illos merces hominum non e-
rat, nec merces iumentorum erat, neque in-
troeunti et exeunti erat pax prae tribulatione;
et dimisi omnes homines unumquemque contra pro-
ximum suum. Nunc autem non iuxta dies pri-
ores ego faciam reliquiis populi huius, dicit Dominus IX.
exercituum; sed semen pacis erit: vinea
dabit fructum suum, et terra dabit germen
suum, et caeli dabunt rorem suum; et possi-
dere faciam reliquias populi huius universa haec.
Et erit: sicut eratis maledictio in
gentibus, domus Iuda et domus Israel, sic sal-
vabo vos, et eritis benedictio. Nolite

tritiae. Confortentur manus vestrae. Quia haec di-
cit dominus exercituum: Sicut cogitavi ut affli-
gerem vos cum ad iracundiam provocas-
sent patres vestri me, dicit dominus, et non sum
VIII misertus: sic conversus cogitavi in di-
ebus istis ut bene faciam Ierusalem et domui
Iuda. Nolite timere. Haec sunt ergo verba
quae facietis: Loquimini veritatem unusquis-
que cum proximo suo. Veritatem et iudicium
pacis iudicate in portis vestris. Et u-
nusquisque malum contra proximum suum
ne cogitetis in cordibus vestris, et iuramen-
tum mendax ne diligatis. Omnia enim
haec sunt quae odi, dicit dominus. Et factum est ver-
bum domini exercituum ad me dicens: Haec di-
cit dominus exercituum: Ieiunium quarti et ieiu-
nium quinti et ieiunium septimi et ieiunium decimi
erit domui Iuda in gaudium et leti-
tiam et in sollemnitates praeclaras. Veri-
tatem tantum et pacem diligite. Haec dicit
dominus exercituum: Usque quo veniant populi et ha-
bitent in civitatibus multis, et vadant ha-
bitatores unusquisque ad alterum dicen-
tes: Eamus et deprecemur faciem domini et quae-
ramus dominum exercituum. Vadam etiam ego.
Et venient populi multi et gentes robus-
tae ad quaerendum dominum exercituum in Ierusalem et
deprecandum faciem domini. Haec dicit dominus
exercituum: In diebus illis in quibus appre-
hendent decem homines ex omnibus linguis gen-
tium, et apprehendent fimbriam viri Iu-
daei dicentes: Ibimus vobiscum, audivimus
enim quoniam deus vobiscum est.

IX Onus verbi domini in terra Adrach et Da-
masci requiei eius, quia domini est
oculus hominis et omnium tribuum Israel. Et Emath
quoque in terminis eius, et Tyrus et Sidon, quae
sumpserunt quippe sapientiam sibi valde.
Et aedificavit Tyrus munitionem su-
am et coacervavit argentum quasi humum
et aurum ut lutum platearum. Ecce dominus
possidebit eam et percutiet in mari
fortitudinem eius, et haec igni devorabitur.
Videbit Ascalon et timebit, et Gaza
et dolebit nimis, et Accaron,
quoniam confusa est spes eius; et peribit rex
de Gaza, et Ascalon non habitabitur. Et sede-
bit separator in Azoto, et disperdam superbiam
Philisthinorum. Et auferam sanguinem eius
de ore eius et abominationes eius de medi-
o dentium eius. Et relinquetur etiam ipse deo
nostro, et erit quasi dux in Iuda, et Accaron quasi
Iebuseus. Et circumdabo domum meam ex his
qui militant mihi euntes et revertentes, et non
transibit super eos ultra exactor, quia nunc
vidi oculis meis. Exsulta satis fili-
a Sion, iubila filia Ierusalem. Ecce rex
tuus veniet tibi iustus et salvator; ipse
pauper et ascendens super asinum et super pul-
lum filium asinae. Et disperdam quadrigam
ex Ephraim et equum de Ierusalem, et dissipa-
bitur arcus belli, et loquetur pacem gentibus,
et potestas eius a mari usque ad mare et a
fluminibus usque ad fines terrae. Tu quoque in
sanguine testamenti tui emisisti vinc-
tos tuos de lacu in quo non est aqua. Con-
vertimini ad munitionem vincti spe-
i. Hodie quoque annuntians duplicia red-
dam tibi, quoniam extendi mihi Iudam quasi ar-
cum, implevi Ephraim, et suscitabo filios
tuos Sion super filios tuos Graecia, et po-
nam te quasi gladium fortium. Et dominus deus super
eos videbitur, et exibit ut fulgur iacu-
lum eius, et dominus deus in tuba canet, et vadet in
turbine austri. Dominus exercituum proteget eos,
et devorabunt et subicient lapidibus fun-
dae, et bibentes inebriabuntur quasi a vino,
et replebuntur ut phialae et quasi cornua
altaris. Et salvabit eos dominus deus eorum in
die illa ut gregem populi sui, quia lapides
sancti elevabuntur super terram eius.
Quid enim bonum eius est, et quid pulchrum e-
ius, nisi frumentum electorum et vinum ger-
minans virgines?

X Petite pluviam a domino serotino in
tempore et dominus faciet nives et plu-
viam ymbris dabit eis singulis her-
bam in agro. Quia simulacra locuta sunt
inutile et divini viderunt mendacium
et somniatores frustra locuti sunt
vane consolabantur. Ideo abducti sunt
quasi grex affligentur quia non est eis pastor.
Super pastores iratus est furor meus et super
hircos visitabo. Quia visita-
vit dominus exercituum gregem suum domum
iuda et posuit eos quasi equum glorie sue
in bello. Ex ipso angulus ex ipso paxillus
ex ipso arcus prelii ex ipso egredietur
omnis exactor simul. Et erunt quasi fortes
conculcantes lutum viarum in prelio et bella-
bunt quia dominus cum eis et confundentur as-
censores equorum. Et confortabo domum
iuda et domum ioseph salvabo et convertam
eos quia miserebor eorum et erunt sicut fu-
erunt quando non proieceram eos. Ego enim dominus
deus eorum exaudiam eos. Et erunt quasi fortes ef-
fraim et letabitur cor eorum quasi a vino et
filii eorum videbunt et letabuntur et exul-
tabit cor eorum in domino. Sibilabo eis
et congregabo eos quia redemi eos et
multiplicabo eos sicut antea fuerant mul-
tiplicati. Et seminabo eos in populis et de
longe recordabuntur mei et vivent
cum filiis suis et revertentur. Et reducam
eos de terra egypti et de assyriis congre-
gabo eos et ad terram galaad et liba-
ni adducam eos et non invenietur eis lo-
cus. Et transibit in maris freto et percu-
tiet in mari fluctus et confundentur om-
nia profunda fluminis et humiliabi-
tur superbia assur et sceptrum egypti re-
cedet. Confortabo eos in domino et in nomine
eius ambulabunt dicit dominus.

XI Aperi libane portas tuas et comedat
ignis cedros tuas. Ulula
abies quia cecidit cedrus quoniam mag-
nifici vastati sunt. Ululate quercus
basan quoniam succisus est saltus mu-
nitus. Vox ululatus pastorum quia vas-
tata est magnificentia eorum. Vox ru-
gitus leonum quoniam vastata est superbia
iordanis. Hec dicit dominus deus meus. Pasce
pecora occisionis que qui possederant
occidebant et non dolebant et vendi-
debant ea dicentes. Benedictus dominus
divites facti sumus. Et pastores eorum
non parcebant eis. Et ego non parcam ultra
super habitantes terram dicit dominus. Ecce
ego tradam homines unumquemque in manu
proximi sui et in manu regis sui. Et
concident terram et non eruam de manu
eorum. Et pascam pecus occisionis prop-
ter hoc o pauperes gregis. Et
assumpsi mihi duas virgas. Unam vo-
cavi decorem et alteram vocavi fu-
niculum et pavi gregem. Et succidi tres
pastores in mense uno. Et contracta
est anima mea in eis. Siquidem et anima eorum
variavit in me. Et dixi. Non pascam
vos. Quod moritur moriatur et quod succidi-
tur succidatur et reliqui devorent unusquisque
carnem proximi sui. Et tuli vir-
gam meam que vocabatur decor et abscidi e-
am ut irritum facerem fedus meum quod
percussi cum omnibus populis. Et in irritum de-
ductum est in die illa. Et cognoverunt sic
pauperes gregis qui custodiunt mi-
chi quia verbum domini est. Et dixi ad
eos. Si bonum est in oculis vestris af-
ferte mercedem meam et si non est quie-
scite. Et appenderunt mercedem meam
xxx argenteos. Et dixit dominus ad
me. Proice illud ad statuarium deco-
rum precium quo appretiatus sum ab
eis. Et tuli xxx argenteos et proie-
ci eos in domum domini ad statuarium.
Et precidi virgam meam secundam que
appellabatur funiculus ut dissolverem

fra

fraternitatem inter Iudam et Israhel. Et
dixit Dominus ad me: Adhuc sume tibi va
sa pastoris stulti, quia ecce ego susci
tabo pastorem in terra qui derelicta non
visitabit, dispersa non queret et contritum
non sanabit et id quod stat non enutriet
et carnes pinguium comedet et ungu
las eorum dissolvet. O pastor et ydolum
derelinquens gregem, gladius super brachium
eius et super oculum dextrum eius. Brachi
um eius ariditate siccabitur et oculus dexter
eius tenebrescens obscurabitur.
XII Onus verbi Domini super Israhel. Et dixit
Dominus extendens celum et fundans ter
ram et fingens spiritum hominis in eo: Ecce e
go ponam Ierusalem superliminare cra
pule omnibus populis in circuitu, sed et Iu
da erit in obsidione contra Ierusalem. Et erit
In die illa ponam Ierusalem lapidem o
neris cunctis populis. Omnes qui levabunt e
am concisione lacerabuntur et colligen
tur adversus eam omnia regna terre. In di
e illa dicit Dominus percutiam omnem equum
in stuporem et ascensorem eius in amentiam
et super domum Iuda aperiam oculos me
os et omnem equum populorum percutiam ce
citate et dicent duces Iuda in corde
suo: Confortentur habitatores
Ierusalem in Domino exercituum Deo eorum. In
die illa ponam duces Iuda sicut ca
minum ignis in lignis et sicut facem ig
nis in feno et devorabunt ad dexteram
et ad sinistram omnes populos in circuitu
et habitabitur Ierusalem rursum in loco su
o in Ierusalem. Et salvabit Dominus tabernacula Iuda
sicut in principio ut non magnifice glo
rietur domus David et gloria habitantium Ierusalem
contra Iudam. In die illa proteget Dominus
habitatores Ierusalem et erit qui offen
derit ex eis in die illa quasi David et do
mus David quasi Dei sicut angelus Domini in conspec
tu eorum. Et erit in die illa queram

conterere
omnes gentes que veniunt contra Ie
rusalem. Et effundam super domum David et super
habitatores Ierusalem spiritum gratie et pre
cum et aspicient ad me quem confixerunt et pla
gent eum planctu quasi super unigenitum et dole
bunt super eum ut doleri solet in morte pri
mogeniti. In die illa magnus erit
planctus in Ierusalem sicut planctus sicut plan
ctus Adadremmon in campo Mageddon
et plangent terra familie et familie
seorsum. Familie domus David seorsum
et mulieres eorum seorsum. Et familie
domus Nathan seorsum et mulieres eorum
seorsum. Et familie domus Levi seor
sum et mulieres seorsum. Familie Se
mei seorsum et mulieres seorsum. Omnes fa
milie reliquie familie et familie se
orsum et mulieres eorum seorsum.
XIII In die illa erit fons patens domui
David et habitantibus Ierusalem in ablutionem pec
catoris et menstruate. Et erit in die
illa dicit Dominus exercituum disperdam nomi
na ydolorum de terra et non memorabuntur
ultra et pseudoprophetas et spiritum inmundum
auferam de terra. Et erit cum prophe
taverit quispiam ultra, dicent ei
pater eius et mater eius qui genuerunt eum:
Non vives quia mendacium locutus es in nomine
Domini. Et configent eum pater eius et ma
ter eius genitores eius cum prophetaverit. Et e
rit in die illa confundentur prophete unus
quisque ex visione sua cum prophetaverit nec
operientur pallio saccino ut mentiantur
sed dicet: Non sum propheta, homo agricola ego
sum quoniam Adam exemplum meum ab adu
lescentia mea. Et dicetur ei: Quid sunt
plage iste in medio manuum tuarum?
Et dicet: His plagatus sum in domo
eorum qui diligebant me. Framea sus
citare super pastorem meum et super virum co
herentem mihi, dicit Dominus exercituum. Percu
te pastorem et dispergentur oves gregis.

et convertam manum meam ad parvu-
los. et erunt in omni terra dicit dominus partes du-
e in ea dispergentur et deficient et tertia pars relin-
quetur in ea. et ducam tertiam partem per ig-
nem et uram eos sicut uritur argentum
et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse invo-
cabit nomen meum et ego exaudiam eum. et
dicam populus meus es. et ipse dicet dominus deus meus.
XIIII Ecce dies domini venient et divi-
dentur spolia tua in medio
tui. et congregabo omnes gentes ad ierusalem in
prelium. et capietur civitas et vastabun-
tur domus et mulieres violabuntur.
Et egredietur media pars civitatis
in captivitatem et reliquum populi non
auferetur ab urbe. Et egredietur dominus
et preliabitur contra gentes illas sicut
preliatus est in die certaminis. Et stabunt
pedes eius in die illa super montem oli-
varum qui est contra ierusalem ad orientem
et scindetur mons olivarum ex media par-
te ad orientem et ad occidentem prerupto
grandi valde. et separabitur montis medium
ad aquilonem et medium eius ad meridi-
em. et fugietis ad vallem montium me-
orum. quoniam coniungetur vallis montium
usque ad proximum. et fugietis sicut fugis-
tis a facie terre motus in diebus ozie regis
iuda. et veniet dominus deus meus omnesque sanc-
ti cum eo. Et erit in die illa non erit lux
sed frigus et gelu. et erit dies una que
nota est domino. non dies neque nox. et in
tempore vespere erit lux. Et erit in
die illa exibunt aque vive de ierusa-
lem. medium earum ad mare orientale
et medium earum ad mare novissimum
in estate et hieme erunt. et erit dominus rex su-
per omnem terram. In die illa erit dominus
unus et nomen eius unum. et revertetur
omnis terra usque ad desertum. de colle ad
remmon. et ad austrum ierusalem. et exaltabi-
tur in loco suo. et habitabitur a

porta

porta beniamin usque ad locum porte pri-
oris usque ad portam angulorum. et a turre a-
nanehel usque ad torcularia regis.
et habitabunt in ea et anathema non
erit amplius. sed sedebit ierusalem secu-
ra. Et hec erit plaga qua percutiet
dominus omnes gentes que pugnaverunt contra ie-
rusalem. Tabescet caro uniuscuiusque sta-
ntis super pedes suos. et oculi eius tabescent
in foraminibus suis. et lingua eorum con-
tabescet in ore suo. In die illa erit tu-
multus domini magnus in eis. et apprehen-
det vir manum proximi sui. et conseretur
manus eius super manum proximi su-
i. Sed et iudas pugnabit adversus ie-
rusalem. et congregabuntur divitie omnium
gentium in circuitu aurum et argentum
et vestes multe satis. Sic erit ruina
equi et muli et cameli et asini et om-
nium iumentorum que fuerint in castris illis
sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui
fuerint de universis gentibus que venerunt
contra ierusalem. ascendent ab anno in an-
num ut adorent regem dominum exercitu-
um et celebrent festum tabernaculorum.
Et erit. Qui non ascenderit de fami-
liis terre ad ierusalem ut adoret regem
dominum exercituum. non erit super eos im-
ber. Quod si familia egypti non ascen-
derit et non venerit. nec super eos erit.
sed erit ruina qua percutiet dominus omnes
gentes que non ascenderint ad celebran- ł derint
dum festivitatem tabernaculorum.
Hoc erit peccatum egypti et hoc peccatum omni-
um gentium que non ascenderint ad celebran-
dam festivitatem tabernaculorum. In die il-
la erit quod super frenum equi est sanctum
domino. et erunt lebetes in domo do-
mini quasi phiale coram altari. et erit
omnis lebes in ierusalem et iuda sanctificatus
domino exercituum. Et venient omnes immo-
lantes et sument ex eis et coquent in eis.

et nõ erit mercator i domo dñi exc'
in die illa. Incipit prim̃ plogus in
malachiam
Deus p moysen
p̃ceptũ isrl' pcepat sacdo
tes tabnaculi sui om̃i corã pphe
tam
ꝑpli uiros libos hostias carnalẽ om
ni mō uariaŝ offerre qb; le
gem suã ad regend' pp̃ls ob hoc dedert
ut p sacrificioꝝ oblacõem uictimar' dei
honore sci ꝑplm̃ preptis celestib; sa
cerent obedire. Unde sacdotes angelos
dei ẽe ee hi locis scriptura testat'. Et q̃a
tamen multi gentium cõtra p̃ueniens
sufficiens pp̃ ac sacdotes sacrificia uicos de
tracta ipi iam nuli; atq; ipietatib;
mactati deo offẽ cogunt ideo p ma
lachiam pphetam deus pp̃ isrl' increpa
uit. Dilexi uos dic̃ dominus i dixistis
i quo dilexisti nos. Nonne frẽ erat
esau iacob dicit dñs. i dilexi iacob esa
u aũ odio hũi. Esau aũ fr̃em iacob
nõ iniq aut spontanea uolũtate odi
o habuit deus. uel sic uiuit grã iacob dile
ctũ manifestũ est. cũ secdm p̃sciam suã
esau quid effusionẽ sanguis sr' aiam
cõcupiscẽ. iacob aũ sed sui cognicõm
obseruandã legẽ desiderare cognoscẽ
Cuius rei grã sup deos usus est exẽplo
dicens. Dilexi iacob esau aũ odio ha
bui. Quamuis ex opib; memoratoꝝ
rege lib; geneseos meminit i quo u
triusq; eoꝝ futuris euentib; pposito ma
nifeste clarat ut scriptũ est. Cresent
prius tenit esau hõ agrestis s' ues uena
tor. Iacob aũ hõ simplex manens i ta
bernaclo. Nam reliq que lectõe cõple
ca sunt. puaricacõm pp̃ isrl' i obser
uancias sacrificiis dei. iurpacõm ep
i eund' ep's deos alienos colunt. signi
ficat. Explicit plogus secundus.
Malachias aptissime angelis d̃ i nũ
ciaui. Quicquid enĩ loq̃tur. qi a do

mino celestis mandata. ita credebi
tur. Et ita inde eius nomẽ interpre
tatum dicentes. Assumptio ubi diuis
isrl' i manu angli eius. p sacrauit
aũ nouissimi i babilone qui zaggeus. Incipit ma
Onus ubi lachias pp̃ha
dei ad isrl' i ma
nu malachie pphe.
Dilexi uos dicit dns i dix
istis. In quo dilexisti nos.
Nonne frẽ erat esau iacob dicit dns et
dilexi iacob esau aũ odio habui. Et po
sui montes eius i solitudinẽ i hereditatẽ
eius i dracones deserti. Quod si dixerit
ydumea destructi sumus sz reuertentes
edificabimus q̃ destructa sunt hec dicit dns
exercituum. Isti edificabunt i ego destruam.
Et uocabunt terminos impietatis
Nota et populus cui iratus est dns usq; i eternũ. i oculi uri uide
buntis i uos dicetis. Magnificet' dns sup termi
nos isrl'. Filius honorat patrem i seruus
dominũ suum. Si g' pater ego sum ubi est
honor meus. Et si dns ego sum ubi est ti
mor meus. Dicit dns exercituum ad uos o sacdo
tes q despicitis nomẽ meũ. Et dixistis
In quo despeximus nomẽ tuũ. Offertis su
per altare meum panẽ pollutum. Et dixistis
In quo polluimus te. In eo q dicitis mensa
dñi despecta est. Si offeratis cecũ ad immola
dum nõne malũ est. Et si offeratis claudũ
i languidũ nõne malũ est. Offer illud
duci tuo si placuerit ei aut si susceperit
faciem tuam. dicit dns exercituum. Et nunc deprecami
ni uultum dei ut misereatur ure. De
manu eni ura factũ est hoc si quo modo suscipi
at facies uras dicit dns exercituum. Quis est in uo
bis q claudat hostia i incendat altare
meum gratuito. Non est mihi uoluntas i uob
dicit dns exercituum. i munus nõ suscipiam de ma
nu ura. Ab ortu enĩ solis usq; ad occasũ
magnũ est nomẽ meũ i gentib; i in omni
loco sacrificat' i offertur nomini meo obla

... in mundo quia magnum nomen meum in gentibus dicit dominus exercituum. Et vos polluistis illud in eo quod dicitis mensa domini contaminata est et quod superponitur contemptibile est cum igne qui illud devorat. Et dixistis ecce de labore et exsufflastis illud dicit dominus exercituum et intulistis de rapinis claudum et languidum et intulistis munus. Numquid suscipiam illud de manu vestra dicit dominus.

II. Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum et votum faciens immolat debile domino quia ego rex magnus dicit dominus exercituum et nomen meum horribile in gentibus. Et nunc ad vos mandatum hoc o sacerdotes. Si nolueritis audire et si nolueritis ponere super cor ut detis gloriam nomini meo ait dominus exercituum mittam in vos egestatem et maledicam benedictionibus vestris et maledicam illis quoniam non posuistis super cor. Ecce ego proiciam vobis brachium et dispergam super vultum vestrum stercus sollempnitatum vestrarum et assumet vos secum. Et scietis quia misi ad vos mandatum istud ut esset pactum meum cum levi dicit dominus exercituum. Pactum meum fuit cum eo vite et pacis et dedi ei timorem et timuit me et a facie nominis mei pavebat. Lex veritatis fuit in ore eius et iniquitas non est inventa in labiis eius. In pace et in equitate ambulavit mecum et multos avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam et legem requirunt ex ore eius quia angelus domini exercituum est. Vos autem recessistis de via et scandalizastis plurimos in lege. Irritum fecistis pactum levi dicit dominus exercituum. Propter quod et ego dedi vos contemptibiles et humiles omnibus populis sicut non servastis vias meas et accepistis faciem in lege. Numquid non pater unus omnium nostrum. Numquid non deus unus creavit nos. Quare ergo unusquisque nostrum despicit fratrem suum violans pactum patrum nostrorum. Transgressus est iudas et abominatio facta est in israel et in ierusalem quia contaminavit iudas sanctificationem domini quam dilexit et habuit filiam dei alieni. Disperdet dominus virum qui fecerit hoc magistrum et discipulum de tabernaculis iacob et offerentem munus domino exercituum. Et hoc rursum fecistis operiebatis lacrimis altare domini fletu et gemitu ita ut ultra non respiciam ad sacrificium nec accipiam placabile quid de manu vestra. Et dixistis quam ob causam. Quia dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tue quam tu despexisti et hec particeps tua et uxor federis tui. Nonne unus fecit et residuum spiritus eius est. Et quid unus querit nisi semen dei. Custodite ergo spiritum vestrum et uxorem adolescentie tue noli despicere. Cum odio habueris dimitte dicit dominus deus israel. Operiet autem iniquitas vestimentum eius dicit dominus exercituum. Custodite spiritum vestrum et nolite despicere. Laborare fecistis dominum in sermonibus vestris. Et dixistis in quo eum fecimus laborare. In eo quod dicitis omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini et tales ei placent aut certe ubi est deus iudicii.

III. Ecce ego mitto angelum meum et preparabit viam ante faciem meam et statim veniet ad templum suum dominator quem vos queritis et angelus testamenti quem vos vultis. Ecce venit dicit dominus exercituum. Et quis poterit cogitare diem adventus eius et quis stabit ad videndum eum. Ipse enim quasi ignis conflans et quasi herba fullonum et sedebit conflans et emundans argentum et purgabit filios levi et colabit eos quasi aurum et quasi argentum et erunt domino offerentes sacrificia in iustitia et

Sacerdos interrogatus de lege respondeat et doceat. resistentes conuincat. Alioquin frustra iactat dignitatem cuius non exhibet operationem

placebit domino sacrificium iuda et ieru-
salem sicut dies seculi et sicut anni
antiqui. Et accedam ad vos in iudi-
cio et ero testis velox maleficis et ad-
ulteris et periuris et qui calumpniantur mer-
humiliant cedem mercennarii pupillos et viduas
et opprimunt peregrinum nec timuerunt me
dicit dominus exercituum. Ego enim dominus et non
mutor et vos filii iacob non estis con-
sumpti. A diebus enim patrum vestrorum recess-
istis a legitimis meis et non custo-
distis. Revertimini ad me et ego re-
vertar ad vos dicit dominus exercituum. Et dixistis
in quo revertemur. Si affiget homo deum
configitis quia vos configitis me. Et dixistis in
et confiximi quo configimus te. In decimis et primi-
tiis et in penuria vos maledicti estis
et me configitis gens tota. Inferte om-
nem decimam in horreum meum et sit ci-
bus in domo mea et probate me super hoc di-
cit dominus. Si non aperuero vobis cataractas
celi et effudero vobis benedictionem us-
que ad habundantiam et increpabo pro vobis
devorantem et non corrumpet fructum ter-
re vestre nec erit sterilis vinea in ag-
ro dicit dominus exercituum. Et beatos vos dicent
omnes gentes. Eritis enim vos terra dele-
ctabilis dicit dominus exercituum. Invalue-
runt super me verba vestra dicit dominus. Et di-
IIII xistis. Quid locuti sumus contra te.
Dixistis. Vanus est qui servit
deo et quod emolumentum quia custodivimus precepta
eius et quia ambulavimus tristes
coram domino exercituum. Er-
go nunc beatos dicimus arrogantes.
Siquidem edificati sunt facientes im-
pietatem et temptaverunt deum et sal-
vi facti sunt. Tunc locuti sunt timen-
tes deum unusquisque cum proximo
suo et attendit dominus et audivit et
scriptus est liber monumenti coram
eo timentibus dominum et cogitantibus

nomen eius. Et erunt michi ait dominus exercitu-
um in die qua ego facio in peculium et parcam
eis sicut parcit vir filio suo servienti
sibi. Et convertimini et videbitis quid sit
inter iustum et impium et inter servientem
deo et non servientem ei. Ecce dies ve-
niet succensa quasi caminus et erunt omnes
superbi et omnes facientes impietatem stipul-
a et inflammabit eos dies veniens di-
cit dominus exercituum que non relinquet eis ra-
dicem et germen. Et orietur vobis timenti-
bus nomen meum sol iustitie et sanitas in
pennis eius et egrediemini et salietis
sicut vituli de armento et calcabi-
tis impios cum fuerint cinis sub plan-
ta pedum vestrorum in die qua ego fa-
ciam dicit dominus exercituum. Mementote le-
gis moysi servi mei quam mandavi ei
in oreb ad omnem israel precepta et iudi-
cia. Ecce ego mittam vobis heliam pro-
phetam antequam veniat dies domini mag-
nus et horribilis et convertet cor patrum
ad filios et cor filiorum ad patres eorum ne
forte veniam et percutiam terram ana-
themate. *Explicit malachias. Incipit prologus in librum machabeorum.*

Machabeorum libri
duo prenotant preli-
a inter hebreorum du-
ces gentemque persarum pugnamque
sabbatorum et nobiles machabei ducis tri-
umphos. Ex cuius nomine et libri ipsi
sunt intitulati. Hoc quoque historia
continet etiam inclita illa gesta ma-
chabeorum fratrum qui sub antiocho re-
ge pro sacris legibus dira tormenta
perpessi sunt. Quos etiam pia eorum mater
suis supplicationibus urgebat non solum
flere sed et gaudens hortabatur
ad gloriam passionis. *Explicit
prologus. Incipit primus liber
machabeorum.*

Et factum est postquam per
cussit alexander philip
pi rex macedo qui
primus regnavit in
grecia egressus de terra
cethim darium regem
persarum et medorum constituit prelia multa et
omnium obtinuit munitiones et interfe
cit reges terre et pertransiit usque ad fines
terre et accepit spolia multitudinis gen
tium et siluit terra in conspectu eius. Et congre
gavit virtutem et exercitum fortem ni
mis et exaltatum est et elevatum cor eius
et optinuit regiones gentium et tyran
nos et facti sunt illi in tributum. Et post hec de
cidit in lectum et cognovit quod moreretur
et vocavit ad se pueros suos nobiles
qui secum erant nutriti a iuventute su
a et divisit illis regnum suum cum adhuc
viveret. Et regnavit alexander annis
xii et mortuus est. Et optinuerunt pu
eri eius regnum unusquisque in loco suo
et imposuerunt omnes diademata post mortem e
ius et filii eorum post eos annis multis et mul
tiplicata sunt mala in terra. Et exiit
ex eis radix peccati antiochus illu
stris filius antiochi regis qui fuerat ro
me obses et regnavit anno centesimo
tricesimo et vii regni grecorum. In diebus
illis exierunt ex israel filii iniqui et sua
serunt multis dicentes. Eamus et dispo
namus testamentum cum gentibus que circa
nos sunt quia ex quo recessimus ab eis
invenerunt nos multa mala. Et bonus
visus est sermo in oculis eorum. Et
destinaverunt aliqui de populo et abierunt
ad regem et dedit illis potestatem ut
facerent iustitias gentium. Et edificaverunt
gignasium in ierosolimis secundum
leges nationum et fecerunt sibi preputia et
recesserunt a testamento sancto et iuncti
sunt nationibus et venundati sunt ut fa
cerent malum. Et paratum est regnum
in conspectu antiochi et cepit regna
re in terra egipti ut regnaret super
duo regna. Et intravit in egiptum
in multitudine gravi in curribus et ele
fantis et equitibus et copiosa navium
multitudine et constituit bellum adversus
ptholomeum regem egipti et
veritus est ptholomeus a facie eius
et fugit et ceciderunt vulnerati mul
ti et comprehendit omnes civitates mu
nitas in terra egipti et accepit spoli
a terre egipti. Et convertit antiochus
postquam percussit egiptum in c et xliii
anno et ascendit in israel et ascendit
ierosolimam in multitudine gravi
Et intravit in sanctificationem cum superbi
a et accepit altare aureum et cande
labrum aureum luminis et universa va
sa eius et mensam propositionis et libato
ria et phialas et mortariola aurea
et velum et coronas et ornamentum
aureum quod erat in facie templi et com
minuit omnia. Et accepit argentum
et aurum et vasa concupiscibilia et acce
pit thesauros occultos quos invenit
et sublatis omnibus abiit in terram su
am. Et fecit cedem hominum et locutus
est in superbia magna. Et factus est pl
anctus magnus in israel et in omni loco eorum et inge
muerunt principes et seniores virgi
nes et iuvenes infirmati sunt et specio
sitas mulierum immutata est. Omnis ma
ritus sumpsit lamentum et que sedebant
in thoro maritali lugebant et commo
ta est terra super inhabitantes eam et u
niversa domus iacob induit confusi
onem. Et post duos annos dierum
misit rex principem tribu
torum in civitates iuda et venit ieru
salem cum turba magna et locutus
est ad eos verba pacifica in dolo et cre

didunt ei. Et irruit sup civitatem
repente. et pcussit eam plaga magna. et pdi
dit ppłm multum ex isrł. Et acce
pit spolia multa civitatis. et succen
dit eam igni. et destruxit domos et
muros eius in circuitu. et captivos du
xerunt mulieres et natos. et pecora pos
sederunt. Et edificaverunt civitatem
david muro magno et firmo et turribus fir
mis. et facta est illis in arcem. Et posuerunt
illic gentem peccatricem viros iniquos
et convaluerunt in ea. Et posuerunt arma
et escas. et congregaverunt spolia ierlm. et
reposuerunt illic. et facti sunt in laqueum
magnum. Et factum est hoc ad insidias
sanctificationi et in diabolum malum in isrł.
Et effuderunt sanguinem innocentem
per circuitum sanctificationis et contamina
verunt sanctificationem. Et fugerunt ha
bitatores ierlm propter eos et facta est ha
bitatio exterorum et facta est extera se
mini suo. et nati eius reliquerunt
ea. Sanctificatio eius desolata est sicut
solitudo. dies festi eius conversi sunt in
luctum. et sabbata eius in opprobrium. ho
nores eius in nichilum. Secundum gloriam
eius multiplicata est ignominia
eius. et sublimitas eius conversa est in
luctum. Et scripsit rex antiochus omni
regno suo ut esset omnis populus unus. et
relinqueret unusquisque legem suam. et
consenserunt omnes gentes secundum verbum re
gis antiochi. Et multi ex isrł con
senserunt ei. et sacrificaverunt idolis.
et coinquinaverunt sabbatum. Et misit
rex antiochus libros per manus nun
tiorum in ierlm et in omnes civitates iude
ut sequerentur leges gentium terre. et prohi
berent holocausta et sacrificia et pla
cationes fieri in templo dei. et prohibe
rent celebrari sabbatum et dies solemp
nes. et coinquinari sancta et sanctum populum is
rł. Et iussit edificari aras et templa
et ydola. et immolari carnes suillas et
pecora communia. et relinquere filios suos in
circumcisos. et coinquinari animas eorum in
omnibus inmundis et abhominationibus. ita ut ob
liviscerentur legem et immutarent omnes iu
stificationes dei. et quicumque non fecissent secun
dum verbum regis antiochi morerentur.
Secundum omnia verba hec scripsit omni regno
suo. et preposuit principes populo qui hec fieri co
gerent. et iusserunt civitatibus iude sacri
ficare. Et congregati sunt multi de populo ad
eos qui dereliquerant legem domini. et fece
runt mala super terram. et effugaverunt
populum isrł in abditis et in absconditis fu
gitivorum locis. Die xv. mensis casleu
.c.xlv. anno. edificavit rex antio
chus abhominandum ydolum desolationis
super altare dei. et per universas civitates
iude in circuitu edificaverunt aras.
et ante ianuas domorum et in plateis incen
debant thura et sacrificabant. et libros
legis dei combusserunt igni scindentes
eos. et apud quemcumque inveniebantur libri
testamenti domini. et quicumque observabat
legem domini. secundum edictum regis tru
cidabant eum. In virtute sua facie
bant hec populo isrł. qui inveniebantur in o
mni mense in civitatibus suis. et quinta et vicesima die
mensis sacrificabant super aram que e
rat contra altare. Et mulieres que cir
cumcidebant filios suos trucidabantur
secundum iussum regis antiochi. et sus
pendebant pueros a cervicibus per uni
versas domos eorum. et eos qui circumciderant
eos trucidabant. Et multi de populo isrł
diffinierunt apud se ut non manduca
rent inmunda. et elegerunt magis
mori quam cibis inmundis coinquina
ri. et noluerunt infringere legem dei
sanctam. et trucidati sunt. et facta est ira
magna super populum valde

Dampnum

gentes

II In diebus illis surrexit Mathathias filius
Iohannis filii Symeonis sacerdos ex filiis Io
arim ab Ierusalem et consedit in monte
Modin. Et habebat filios quinque Iohan
nan qui cognominabatur Gaddis et
Simonem qui cognominabatur Thasi et
Iudam qui vocabatur Machabeus
et Eleazarum qui cognominabatur Abaron
et Ionathan qui cognominabatur Apphus. Hi
viderunt mala que fiebant in populo Iuda
et Ierusalem. Et dixit Mathathias. Ve
mihi ut quid natus sum videre contritionem
populi mei et contritionem civitatis sancte et se
dere illic cum datur in manibus inimicorum.
Sancta in manus extraneorum facta est. Tem
plum eius sicut homo ignobilis. Vasa
glorie eius captiva abducta sunt.
Trucidati sunt senes eius in plateis
et iuvenes eius ceciderunt in gladio
inimicorum. Que gens non hereditavit
regnum eius et non obtinuit spolia
eius. Omnis compositio eius ablata est.
Que erat libera facta est ancilla. Et ec
ce sancta nostra et pulchritudo nostra et clari
tas nostra desolata est et coinquinaverunt
illam gentes. Quid ergo nobis adhuc vi
vere. Et sciderunt Mathathias et filii eius
vestimenta sua et operuerunt se ciliciis
et planxerunt valde. Et venerunt il
luc qui missi erant a rege Antiocho ut
cogerent eos qui confugerant in civita
tem Modin immolare et accendere thu
ra et a lege dei sui discedere. Et multi
de populo Israel consentientes accesserunt
ad eos. Sed Mathathias et filii eius con
stanter steterunt. Et respondentes qui mis
si erant ab Antiocho dixerunt Matha
thie. Princeps et clarissimus et magnus
es in hac civitate et ornatus filiis et
fratribus. Ergo accede prior et fac iussum
regis sicut fecerunt omnes gentes et viri Iuda
et qui remanserunt in Ierusalem et eris tu

et filii tui inter amicos regis et am
plificatus argento et auro et mul
tis muneribus. Et respondit Mathathias
et dixit magna voce. Et si omnes
gentes regi Antiocho obediunt ut dis
cedat unusquisque a servitute legis
patrum suorum et consentiat mandatis
eius ego et filii mei et fratres mei obedi
emus legi patrum nostrorum. Propitius
sit nobis deus. Non est nobis utile relin
quere legem et iustitias dei. Non audie
mus verba regis Antiochi nec sacri
ficabimus transgredientes legis
nostre mandata ut eamus altera via.
Et ut cessavit loqui verba hec acces
sit quidam Iudeus in omnium oculis sacri
ficare ydolis super aram in civitate Mo
din secundum iussum regis. Et vi
dit Mathathias et doluit et contremu
erunt renes eius. Et accensus est fu
ror eius secundum iudicium legis
et insiliens trucidavit eum super aram.
Sed et virum quem miserat rex Antio
chus qui cogebat immolare occidit
in ipso tempore et aram destruxit et zelatus
est legem sicut fecit Finees Zambri
filio Salomi. Et exclamavit Ma
thathias voce magna dicens. Omnis
qui zelum habet legis statuens testa
mentum exeat post me. Et fugit ipse
et filii eius in montes et reliquerunt
quecumque habebant in civitate. Tunc des
cenderunt multi querentes iudicium
et iustitiam in desertum ut sederent ibi
ipsi et filii eorum et mulieres eorum et peco
ra eorum quoniam induraverunt super eos mala.
Et renuntiatum est viris regis et ex
ercitui qui erant in Ierusalem civitate David
quoniam discessissent viri quidam qui
dissipaverunt mandatum regis in loca
occulta in deserto et abiissent post illos
multi. Et statim pervenerunt ad eos

constans esto i lege

nu 25

et constituerunt adversus eos prelium
in die sabbatorum et dixerunt ad eos: Resi-
stitis et nunc adhuc? Exite et facite
secundum verbum regis et vivetis. Et
dixerunt: Non exibimus neque faciemus
verbum regis ut polluamus diem sab-
batorum. Et concitaverunt adversus eos
prelium et non responderunt eis nec lapi-
dem miserunt nec oppilaverunt lo-
ca occulta, dicentes: Moriamur omnes in
simplicitate nostra et testes erunt su-
per nos celum et terra quod iniuste perditis
nos. Et intulerunt eis bellum sab-
batis et mortui sunt ipsi et uxores eorum
et pecora eorum usque ad mille animas ho-
minum. Et cognovit Mathathias
et amici eius et luctum habuerunt super eos
valde. Et dixit vir proximo suo:
Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt
et non pugnaverimus adversus gentes pro animabus
et iustificacionibus nostris nostris, citius disperdent nos a terra. Et
cogitaverunt in die illa dicentes: Om-
nis homo quicumque venerit ad nos in bello
in die sabbatorum, pugnemus adversus eum
et non moriamur omnes sicut mortui sunt
fratres nostri in occultis. Tunc congregata est
ad eos synagoga Iudeorum fortis
viribus, voluntarius omnis in le-
ge. Et omnes qui fugiebant a malis ad-
diti sunt ad eos et facti sunt illis ad fir-
mamentum. Et collegerunt exercitum et per-
cusserunt peccatores in ira sua et
viros iniquos in indignatione sua, et ce-
teri fugerunt ad nationes ut evaderent.
Et circuivit Mathathias et amici
eius et destruxerunt aras et circumciderunt
pueros incircumcisos quotquot invenerunt in
finibus Israel in fortitudine et persecuti
sunt filios superbie. Et prosperatum est
et opus in manu eorum et optinuerunt legem
de manibus gentium et de manibus re-
non gum, et dederunt cornu peccatori. Et ap-

propinquaverunt dies Mathathie mori-
endi et dixit filiis suis: Nunc confortata est
superbia et castigatio et tempus eversionis et
ira indignationis. Nunc ergo o filii emula-
tores estote legis et date animas vestras pro
testamento patrum et mementote operum
patrum que fecerunt in generationibus suis, et ac-
cipietis gloriam magnam et nomen eternum.
Abraham nonne in temptatione inventus est fi-
delis et reputatum est ei ad iustitiam?
Ioseph in tempore angustie sue custodivit
mandatum et factus est dominus Egypti. Finees
pater noster zelando zelum dei accepit
testamentum sacerdotii eterni. Ihesus dum
implevit verbum factus est dux in Israel. Ca-
leb dum testificatur in ecclesia accepit he-
reditatem. David in sua misericordia consecutus
est sedem regni in secula. Helyas dum ze-
lat zelum legis receptus est in celum.
Ananias Azarias Misael credentes
liberati sunt de flamma. Daniel in
sua simplicitate liberatus est de ore
leonum. Et ita cogitate per generationem [et generationem]
omnes qui sperant in eo non infirmantur. Et a
verbis viri peccatoris ne timueritis, quia
gloria eius stercus et vermis est. Hodie
extollitur et cras non invenietur, quia
conversus est in terram suam et cogitatio eius pe-
riit. Vos ergo filii confortamini et vi-
riliter agite in lege, quia cum feceritis que vobis
precepta sunt a domino deo vestro in ipsa gloriosi
eritis. Et ecce Simon frater vester scio quod
vir consilii est, ipsum audite semper et ipse
vobis erit pater. Et Iudas Macha-
beus fortis viribus a iuventute sua
sit vobis princeps militie et ipse aget
bellum populi. Et adducetis ad vos omnes
factores legis et vindicate vindictam
populi vestri. Retribuite retributionem genti-
bus et intendite in preceptum legis. Et be-
nedixit eos et appositus est ad patres su-
os. Et defunctus est centesimo et quadrage-

anno .c.xl.vi. anno et sepultus est a fi-
liis suis in sepulchris patrum suorum in Mo-
din et planxerunt eum omnis Israel plan-
ctu magno.

III Et surrexit Iudas qui vocabatur
Machabeus filius eius pro eo et ad-
iuvabant eum omnes fratres eius et univer-
si qui se coniunxerant patri eius et prelia-
bantur prelium Israel cum letitia et dilatavit g-
loriam populo suo et induit se loricam sicut
gigas et succinxit se arma bellica sua
in preliis et protegebat castra gladio su-
o. Et similis factus est leoni in operibus suis et si-
cut catulus leonis rugiens in vena-
tione sua. Et persecutus est iniquos per-
scrutans eos et qui conturbabant po-
pulum suum eos succendit flammis. Et
repulsi sunt inimici eius pre timore eius
et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt
et directa est salus in manu eius. Et exa-
cerbabat reges multos et letificabat
Iacob in operibus suis et in seculum memoria eius
in benedictione. Et avertit iram ab Israel et
nominatus est usque ad novissimum ter-
re et congregavit pereuntes. Et congregavit
Apollonius gentes et a Samaria virtutem mul- gentes
tam et magnam ad bellandum contra Israel.
Et cognovit Iudas et exiit obviam
illi et percussit et occidit illum et ceciderunt
vulnerati multi et reliqui fugerunt.
Et accepit spolia eorum et gladium Apol-
lonii abstulit Iudas et erat pugnans
in eo omnibus diebus vite sue. Et audivit Seron
princeps exercitus Syrie quod congregavit
Iudas congregationem et ecclesiam fidelium secum
et ait: Faciam mihi nomen et glorificabor in reg-
no et debellabo Iudam et eos qui cum ipso
sunt qui spernebant verbum regis. Et prepa-
ravit se et ascenderunt cum eo castra im-
piorum fortes auxiliari ut facerent
vindictam in filios Israel et appropinquaverunt
usque ad Bethoron. Et exiit Iudas

obviam illi cum paucis. Ut viderunt
autem exercitum venientem sibi obviam dixe-
runt Iude: Quomodo poterimus pauci pug-
nare ad multitudinem tantam tam
fortem et nos ieiunio fatigati
sumus hodie? Et ait Iudas: Facile est
concludi multos in manu paucorum et
non est differentia in conspectu Dei celi libera-
re in multis aut in paucis quia non in
multitudine exercitus victoria bel-
li sed de celo fortitudo est. Ipsi veni-
unt ad nos in multitudine contu-
macie et superbia ut disperdant nos et
uxores nostras et filios nostros et ut spo-
lient nos. Nos vero pugnabimus pro ani-
mabus nostris et legibus nostris et ipse Dominus con-
teret eos ante faciem nostram. Vos
autem ne timueritis eos. Ut cessavit
autem loqui insiluit in eos subito et contri- l' istum
tus est Seron et exercitus eius in conspec-
tu ipsius. Et persecutus est eum in des-
censu Bethoron usque in campum et ceciderunt
ex eis octingenti viri. Reliqui autem fu-
gerunt in terram Philistiim. Et cecidit ti-
mor Iude ac fratrum eius et formido
super omnes gentes in circuitu eorum
et pervenit ad regem nomen eius et de pre-
liis Iude narrabant omnes gentes. Ut au-
divit autem Antiochus rex sermones
istos iratus est animo et misit et congre-
gavit exercitum universi regni sui
castra fortia valde. Et aperuit erarium
suum et dedit stipendia exercitui in an-
num et mandavit illis ut essent para-
ti ad omnia. Et vidit quod defecit pecunia
de thesauris et tributa regionis mo-
dica propter dissensionem et plagam quam fe-
cit in terra ut tolleret legitima que e-
rant a primis diebus et timuit ne non
haberet sicut semel et iterum in sumptus et dona
que dederat ante larga manu et
abundaverat super reges qui fuerant

ante eum. consternabatur animo val
de. et cogitavit ire in Persidem et acci
pere tributa regionum et congregare
multum argentum. et reliquit Lysiam
hominem nobilem de regali genere super ne
gotia regia a flumine Eufraten
usque ad flumen Egypti. et ut nutri
ret Antiochum filium suum donec rediret.
Et tradidit ei medium exercitum et elep
hantos. et mandavit ei de omnibus
que volebat et de inhabitantibus Iudeam
et Ierusalem. et ut mitteret ad eos exercitum
ad conterendam et extirpandam virtu
tem Israel et reliquias Ierusalem. et auferendam
memoriam eorum de loco. et ut constitueret
habitatores filios alienigenas in om
nibus finibus eorum et sorte distribueret
terram eorum. Et rex assumpsit partem ex
ercitus residui et exiit ab Antiochi
a civitate regni sui anno .c.xl.vii.
et transfretavit Eufraten flumen et per
ambulabat superiores regiones. Et e
legit Lysias Ptolomeum filium Dorimi
ni et Nicanorem et Gorgiam viros po
tentes ex amicis regis. et misit cum eis
xl. milia virorum et vii. milia equitum.
ut venirent in terram Iuda et disperderent
eam secundum verbum regis. et processerunt ut i
rent cum universa virtute sua. et vene
runt et applicuerunt Amaum in terra cam
pestri. et audierunt mercatores regio
num nomen eorum. et acceperunt argentum
et aurum multum valde et pueros. et vene
runt in castra ut acciperent filios Israel
in servos. Et additi sunt ad eos exercitus
Syrie et terre alienigenarum. Et vidit
Iudas et fratres eius quia multiplicata sunt
mala in terra et exercitus applicabat ad
fines eorum. et cognoverunt verba regis
que mandavit populo facere in interitum
et consummationem. et dixerunt unusquisque
ad proximum suum. Erigamus deiectio

nem populi nostri et pugnemus pro populo nostro et
sanctis nostris. Et congregatus est conventus
ut essent parati in prelium. et ut orarent
et peterent misericordiam et miserationes. Et Ierusale
m non inhabitabatur sed erat sicut desertum.
non erat qui ingrederetur et egrederetur de na
tis eius. et sanctum conculcabatur. et filii alienige
narum erant in arce ubi erat habitatio
gentium. et ablata est voluptas ab Iacob.
et defecit ibi tibia et cythara. Et congre
gati sunt et venerunt in Masphat contra Ie
rusalem. quia locus orationis erat in Masphat
ante in Israel. et ieiunaverunt illa die et in
duerunt se ciliciis. et miserunt cinerem in
capite suo et disciderunt vestimenta
sua. et expanderunt libros legis de quibus
scrutabantur gentes similitudinem simula
crorum suorum. et attulerunt ornamenta sa
cerdotalia et primitias et decimas. et sus
citaverunt Nazareos qui impleverant dies
et clamaverunt voce magna in celum di
centes. Quid faciemus istis et quo il
los ducemus. Et sancta tua conculcata sunt
et contaminata sunt. et sacerdotes tui fac
ti sunt in luctu et in humilitate. Et ecce
nationes convenerunt adversum nos ut
nos disperdant. Tu scis que cogitant
in nos. Quomodo poterimus subsistere ante fa
ciem illorum nisi tu adiuves nos. Et tu
bis exclamaverunt voce magna. Et post
hec constituit Iudas duces populi tri
bunos et centuriones et pentecontar
chos et decuriones. et dixit his qui
edificabant domos et sponsabant uxo
res et plantabant vineas et formido
losis ut redirent unusquisque in domum suam se
cundum legem. Et moverunt castra
et collocaverunt ad austrum Amaum. Et
ait Iudas. Accingimini et estote
filii potentes. Estote parati ipsi
sui in mane ut pugnetis adversus
nationes has que convenerunt disperde

nos et sancta nostra. quoniam melius est nobis mori
in bello. quam videre mala gentis nostre et sanctorum.
Sicut autem fuerit voluntas in celo sic fiat.
IIII Et assumpsit gorgias quinque milia
virorum et mille equites electos. et mo
verunt castra nocte ut applicarent ad ca
stra iudeorum et percuterent eos subito.
et filii qui erant ex arce erant illis duces.
Et audivit iudas et surrexit ipse et po
tentes percutere virtutem et exercitum re
gis qui erant in amauum. Adhuc enim disp
sus erat exercitus a castris. Et venit
gorgias in castra iude noctu et nemi
nem invenit. Et querebant eos in mon
tibus. quoniam dixit. hii fugiunt a nobis. Et
cum dies factus esset. apparuit iudas in cam
po cum tribus milibus virorum tantum. qui tegumen
ta et gladios non habebant. Et viderunt
castra gentium valida et loricatos et e
quitatus in circuitu eorum. et hii docti ad
prelium. Et ait iudas viris qui secum e
rant. Ne timueritis multitudinem
eorum. et impetum eorum ne formidetis.
Mementote qualiter salvi facti sunt patres
nostri in mari rubro. cum persequeretur eos
pharao cum exercitu multo. Et nunc clame
mus in celum. et miserebitur nostri
dominus et memor erit testamenti patrum
nostrorum et conteret exercitum istum ante faci
em nostram hodie. et scient omnes gentes
quia deus est qui redimat et liberet
israel. Et levaverunt alienigene
oculos suos. et viderunt eos venientes
ex adverso. et exierunt de castris in pre
lium. Et tuba cecinerunt hii qui e
rant cum iuda. et congressi sunt et contri
te sunt gentes et fugerunt in campum. Novis
simi autem ceciderunt in gladio. et persecu
ti sunt eos usque gazeron et usque in cam
pos ydumee et azoti et iamnie. et ce
ciderunt ex illis ad tria milia virorum.
Et reversus est iudas et exercitus eius

sequens eum. et dixit ad populum. Non concupis
catis spolia. quia bellum contra nos
est. et gorgias et exercitus eius in mon
te prope nos. sed state nunc contra inimicos ve
stros et expugnate eos. et post hec su
metis spolia securi. Adhuc loquen
te iuda. ecce apparuit pars quedam
prospiciens de monte. Et vidit gor
gias quod in fugam conversi sunt sui. et suc
censa sunt castra. fumus enim qui vide
batur declarabat quod factum est. Quibus
illi conspectis. timuerunt valde. aspi
cientes simul et iudam et exercitum in cam
po paratum ad prelium. et fugerunt omnes in
campum alienigenarum. Et iudas re
versus est ad spolia castrorum. et accep
erunt aurum multum et argentum et iacin
ctum et purpuram marinam et opes ma
gnas. Et conversi hymnum canebant
et benedicebant deum in celum. quoniam bo
nus est quoniam in seculum misericordia eius. Et facta
est salus magna in israel in die illa. Qui
cumque autem alienigenarum evaserunt ve
nerunt et nuntiaverunt lysie universa que
acciderant. Quibus auditis ille conster
natus animo deficiebat quod non qualia
voluit talia contigerunt in israel. et
qualia mandavit rex. Et sequenti
anno congregavit lysias electo
rum virorum lx milia et equitum v.
milia ut debellaret eos. Et vene
runt in iudeam et castra posuerunt in be
thoron. Et occurrit illis iudas cum
decem milibus viris. et viderunt exercitum
fortem. et oravit et dixit. Benedic
tus es salvator israel qui contrivisti im
petum potentis in manu servi tui
david et tradidisti castra alienigenarum
in manu ionathe filii saulis et
armigeri eius. Conclude exercitum
istum in manu populi tui israel et con
fundantur in exercitu suo et equitibus

Da illis formidinem et tabefac au
daciam virtutis eorum et commoveantur
contritione sua. Deice eos gladio dili
gentium te et collaudent te omnes qui
noverunt nomen tuum in ympnis. Et commi
serunt prelium et ceciderunt de exercitu
Lysie quinque milia virorum. Videns
autem Lysias suorum fugam et Iudeorum au
daciam et quod parati sunt aut vivere aut
mori fortiter abiit Antiochiam et
elegit milites ut multiplicati rur
sus venirent in Iudeam. Dixit autem
v ad Iudas et fratres eius. Ecce contriti sunt inimi
ci nostri. ascendamus nunc mundare sancta et
renovare. Et congregatus est omnis
exercitus et ascenderunt in montem Syon
et viderunt sanctificationem desertam et al
tare prophanatum et portas exustas
et in atriis virgulta nata sicut in saltu vel
pastiforium est cubiculum levitarum sive porticus in montibus et pastoforia diruta et
sciderunt vestimenta sua et planxerunt
planctu magno et imposuerunt cinerem
super caput suum et ceciderunt in faciem suam
super terram et exclamaverunt tubis sig
norum et clamaverunt in celum. Tunc or
dinavit Iudas viros ut pugna
rent adversus eos qui erant in arce donec
emundarent sancta. Et elegit sacerdo
tes sine macula voluntatem habentes
in lege Dei et mundaverunt sancta et tul
erunt lapides contaminationis in locum
inmundum. Et cogitavit de altari
holocaustorum quod prophanatum erat
quid de eo faceret. Et incidit illi consilium
bonum ut destrueret illud ne forte
esset illis in opprobrium quia contamina
verunt illud gentes. Et demolliti sunt
illud et reposuerunt lapides in monte do
mus in loco apto quousque veniret
propheta et responderet de eis. Et acceperunt
lapides integros secundum legem et edi
ficaverunt altare novum secundum illud quod
fuit prius. Et edificaverunt sancta et que intra
domum erant intrinsecus et edem et atria
sanctificaverunt et fecerunt vasa sancta nova et
intulerunt candelabrum et altare incenso
rum et mensam in templum et incensum
super altare posuerunt et accenderunt lucer
nas que super candelabrum erant et luce
bant in templo. Et posuerunt super mensam
panes et appenderunt vela et consumma
verunt omnia opera que fecerant. Et ante matu
tinum surrexerunt quinta et vicesima die mensis no
ni. hic est mensis Casleu centesimi quadragesi
mi octavi anni et optulerunt sacrificium
secundum legem super altare holocaustorum
novum quod fecerant secundum tempus et secundum diem
in qua contaminaverunt illud gentes in ipsa
renovatum est in canticis et cytharis et
cimbalis. Et cecidit omnis populus in faciem
et adoraverunt et benedixerunt in celum eum
qui prosperavit eis et fecerunt dedicationem
altaris diebus octo et obtulerunt holo
causta cum leticia et sacrificaverunt sacrifi
cium salutis et laudis. Et ornaverunt fa
ciem templi coronis aureis et scutulis
et dedicaverunt portas et pastoforia et
imposuerunt eis ianuas et facta est leti
cia in populo magna valde et aversum est
opprobrium gentium. Et statuit Iudas et
fratres eius et universa ecclesia Israel ut aga
tur dies dedicationis altaris in temporibus
suis ab anno in annum per dies octo a quin
ta et vicesima mensis Casleu cum leticia
et gaudio. Et edificaverunt in tempore il
lo montem Syon et per circuitum muros al
tos et turres firmas ne quando gentes veni
rent et conculcarent eam sicut antea fe
cerunt. Et collocavit illic exercitum ut
servarent eam et ad custodiendum Bethsuram
ut haberet populus munitionem contra faciem Idu
mee.

V Et factum est ut audierunt gentes in circuitu quia edificatum est al
tare et sanctuarium sicut prius irate sunt val

de cogitabant tollere genus iacob qui e
rant inter eos et ceperunt occidere de populo et per
sequi. Et debellabat iudas filios e
sau qui erant in ydumea et eos qui e
rant in acrabathane quia circumsedebant
israelitas et percussit eos plaga magna. Et
recordatus est maliciam filiorum bean
qui erant populo illi in laqueum et in scan
dalum insidiantes ei in via. et conclusi sunt
in turribus ab eo. et applicuit ad eos et a
nathematizavit eos et incendit turres
eorum igni cum omnibus qui in eis erant. Et
transiit ad filios amon et invenit manum
fortem et populum copiosum et thimotheum
ducem eorum. commisit cum eis prelia multa et
contriti sunt in conspectu eius et percussit eos.
et cepit iazer civitatem et filias eius
et reversus est in iudeam. Et congregate sunt
gentes que sunt in galaad adversus israelitas qui
erant in finibus eorum ut tollerent eos. et fu
gerunt in dathema munitionem. Et mi
serunt litteras ad iudam et fratres eius dicentes
Congregate sunt adversum nos gentes per
circuitum ut auferant nos et parant ve
nire et occupare munitionem in quam confu
gimus et thimotheus est dux exercitus eorum.
Nunc ergo veni et eripe nos de manibus eorum
quia cecidit multitudo de nobis et omnes
fratres nostri qui erant in locis thobin inter
fecti sunt et captivas abduxerunt uxores
eorum et natos et spolia et peremerunt illic fer
e mille viros. Et adhuc epistole lege
bantur et ecce alii nuncii venerunt de ga
lilea scissis tunicis nunciantes secundum
verba hec dicentes convenisse adversum se a
ptholomaida et tyro et sydone et reple
ta est omnis galilea alienigenis ut
nos consumant. Ut audivit autem iudas et
populus sermones istos convenit ecclesia ma
gna cogitare quid facerent fratribus suis qui
in tribulatione erant et expugnabantur ab
eis. Dixitque iudas symoni fratri suo.

Elige tibi viros et vade et libera fratres tu
os in galilea. ego autem et ionathas fra
ter meus ibimus in galaaditim. Et reli
quit iosephum filium zacharie et aza
riam duces populi cum residuo exercitus in
iudea ad custodiendum et precepit il
lis dicens. Prestote populo huic et nolite bel
lum committere adversus gentes donec rever
tamur. Et dati sunt symoni viri tria
milia ut iret in galileam. iude autem
octo milia in galaaditim. Et abiit sy
mon in galileam et commisit prelia mul
ta cum gentibus et contrite sunt gentes a facie eius
et persecutus est eos usque ad portam ptho
lomaidis. et ceciderunt de gentibus fere
tria milia virorum et accepit spolia eo
rum. Et assumpsit eos qui erant in gali
lea et in arbatis cum uxoribus et na
tis et omnibus que illis erant et adduxit in iude
am cum leticia magna. Et iudas ma
chabeus et ionathas transierunt iorda frater eius
nem et abierunt viam trium dierum per de
sertum. et occurrerunt eis nabuthei et sus
ceperunt eos pacifice et narraverunt eis
omnia que acciderant fratribus eorum in galaadi
tide et quia multi ex eis comprehensi sunt
in barasa et bosor et in alimis et in casphor
et mageth et carnaim. hee omnes civita
tes munite et magne. Sed et in ceteris ci
vitatibus galaaditidis tenentur com
prehensi. Et in crastinum constituerunt ad
movere exercitum civitatibus his et compre
hendere et tollere eos in uno die. Et con
vertit iudas et exercitus eius viam in
desertum bosor repente et occupavit
civitatem et occidit omnem masculum
eius in ore gladii et accepit omnia spo
lia eorum et succendit eam igni. Et
surrexerunt inde nocte et ibant usque
ad munitionem. Et factum est diluculo
cum allevassent oculos suos ecce po
pulus multus cuius non erat numerus por

tantes scalas et machinas ut com-
prehenderent munitiones et expugna-
rent eos. Et vidit iudas quia cepit
bellum et clamor belli ascendit ad
celum sicut tuba et clamor magnus de
civitate. et dixit exercitui suo. Pug-
nate hodie pro fratribus vestris. Et venit
tribus ordinibus post eos et exclama-
verunt tubis et clamaverunt in oratione.
Et cognoverunt castra timothei quia
machabeus est et refugerunt a facie
eius. Et percusserunt eos plaga
magna et ceciderunt ex eis in illa die
fere octo milia virorum. Et divertit
iudas in maspha et expugnavit et
cepit eam et occidit omnem masculum e-
ius et sumpsit spolia eius et succendit
eam igni. Inde perrexit et cepit casbon
et mageth et bosor et reliquas civi-
tates galaaditidis. Post hec autem verba con-
gregavit thimotheus exercitum alium
et castra posuit contra raphon trans
torrentem. Et misit iudas speculari
exercitum et renuntiaverunt ei dicen-
tes: quia convenerunt ad eum omnes gentes
que in circuitu nostro sunt. exercitus multus
nimis. et arabes conduxerunt in auxilium
sibi et castra posuerunt trans torrentem para-
ti venire ad te in prelium. Et abiit
iudas obviam illis. Et ait thimotheus
principibus exercitus sui. Cum appropinqua-
verit iudas et exercitus eius ad torren-
tem aque si transierit ad nos prior non
poterimus sustinere eum quia potens po-
terit adversum nos. Si vero timuerit trans-
ire et posuerit castra extra flu-
men: transfretemus ad illum et pote-
rimus adversus eum. Ut autem appropinqua-
vit iudas ad torrentem aque statu-
it scribas populi secus torrentem
et mandavit eis dicens. Neminem
hominum reliqueritis sed veniant omnes

in prelium. Et transfretavit ad illos prior
et omnis populus post eum. Et contriti sunt a
facie eius omnes gentes. et proiecerunt arma
sua et fugerunt ad phanum quod erat in car-
naim. et occupavit ipsam civitatem
et phanum succendit igni cum omnibus
qui erant in ipso. Et oppressa est carna-
im et non potuit sustinere contra faci-
em iude. Et congregavit iudas univer-
sos israhelitas qui erant in galaaditide a
minimo usque ad maximum et uxores
eorum et natos et exercitum magnum valde
ut venirent in terram iude. Et venerunt
usque in effron. Et hec civitas magna
in ingressu posita munita valde. et non e-
rat declinare ab ea dextera vel sinistra
sed per mediam iter erat. Et incluserunt se
qui erant in civitate et obstruxerunt
portas lapidibus. Et misit ad eos iu-
das verbis pacificis dicens. Transeamus
per terram vestram ut eamus in terram nostram
et nemo vobis nocebit tantum pedibus transi-
bimus. Et nolebant eis aperire. Et precepit
iudas predicare in castris ut applicarent
unusquisque in quo erat loco. Et appli-
cuerunt se viri virtutis et oppugnavit
civitatem illam tota die et tota noc-
te et tradita est civitas in manu eius. et
peremerunt omnem masculum in ore gla-
dii et eradicavit eam et accepit spo-
lia eius et transiit per totam civitatem su-
per interfectos. Et transgressi sunt iordanem
in campo magno contra bethsan. Et e-
rat iudas congregans extremos et exhorta-
batur populum per totam viam donec veni-
rent in terram iuda. Et ascenderunt
in montem syon cum letitia et gaudio et
optulerunt holocausta quod nemo ex
eis cecidisset donec reverterentur in pa-
ce. Et in diebus in quibus erat iudas et io-
nathas in terra galaad et symon frater eius
in galilea contra faciem ptolomaidis

audivit ioseph zacharie filius et a-
zarias principes virtutis res bene gestas
et prelia que facta sunt et dixerunt faciamus
et ipsi nobis nomen et eamus pugnare adversus
gentes que in circuitu nostro sunt. Et precepe-
runt his qui in exercitu suo erant et abierunt
iamniam. Et exivit gorgias de civi-
tate et viri eius obviam illis in pugnam
et fugati sunt ioseph et azarias usque in
fines. Et ceciderunt illa die de populo israel iude
ad duo milia virorum. Et facta est fuga
magna in populo quia non audierunt iudam
et fratres eius estimantes se fortiter facturos.
Ipsi autem non erant de semine virorum illorum
per quos facta est salus in israel. Et viri iu-
da magnificati sunt valde in conspec-
tu israel et gentium omnium ubi audiebatur
nomen eorum et conveniebant ad eos fausta ac-
clamantes. Et exivit iudas et fratres
eius et expugnabant filios esau in terra
que ad austrum est et percussit chebron et
filias eius et muros eius et turres succendit
igni in circuitu. Et movit castra ut iret
in terram alienigenarum et perambulabat
samariam. In illa die ceciderunt sacerdo-
tes in bello dum volunt fortiter facere. dum
sine consilio exierunt in bellum. Et de-
clinavit iudas in azotum in terram alie-
nigenarum et diruit aras eorum et sculptilia
deorum ipsorum succendit igni. Et spolia
civitatum cepit et reversus est in terram iuda
Et rex antiochus perambulabat super-
iores regiones et audivit esse ci-
vitatem elimaidem in perside nobilis-
simam et copiosam in argento et auro
templumque in ea locuples valde et illic
velamina aurea et lorice et scuta que
reliquit alexander philippi rex mace-
do qui regnavit primus in grecia. Et ve-
nit et querebat capere civitatem et depre-
dari eam et non potuit quoniam innotuit sermo
his qui erant in civitate et insurrexerunt

in prelium. Et fugit inde et abiit cum tris-
titia magna et reversus est in babilo-
niam. Et venit qui nunciaret ei in
perside quia fugata sunt castra que erant in ter- fugata
ra iuda et quia abiit lysias cum vir-
tute forti in primis et fugatus est a fac-
cie iudeorum et invaluerunt armis et viribus
et spoliis multis que ceperunt de castris que
exciderunt et quia diruerunt abomi-
nacionem quam edificaverat super alta-
re quod erat in ierusalem et sanctificationem si-
cut prius circumdederunt muris ex-
celsis et bethsuram civitatem suam.
Et factum est. Et audivit rex sermo-
nes istos expavit et commotus est val-
de et decidit in lectum et incidit in lan-
guorem pre tristicia quia non est factum sicut
cogitabat. Et erat illic dies mul-
tos quia renovata est in eo tristicia
magna et arbitratus est se mori. Et
vocavit omnes amicos suos et dixit
eis. Recessit sompnus ab oculis meis
et concidi et corrui corde pre sollicitu-
dine et dixi in corde meo. In quantam
tribulationem deveni et in quos fluctus
tristitie in qua nunc sum qui iocun-
dus eram et dilectus in potestate mea. cum essem dilectus
Nunc vero reminiscor malorum que
feci in ierusalem unde abstuli omnia spo-
lia argentea et aurea que erant in ea
et misi auferre habitantes iude-
am sine causa. Cognovi ergo quia propterea pro
invenerunt me mala ista et ecce pe-
reo tristicia magna in terra aliena.
Et vocavit philippum unum de ami-
cis suis et preposuit eum super universum
regnum suum et dedit ei diadema et sto-
lam suam et anulum ut adduceret an-
tiochum filium suum et nutriret eum et
ut regnaret. Et mortuus est ibi rex
antiochus anno .c.xl.ix. Et
cognovit lysias quoniam mortuus est

rex et constituit regnare antioch
um filium eius quem nutrivit adolescen
tem et vocavit nomen eius eupatorem.
Et hii qui erant in arce concluserant israel
in circuitu sanctorum et querebant eis semper mala
ad firmamentum gentium. Et cogitavit
iudas disperdere eos et convocavit uni
versum populum ut obsiderent eos. Et convenerunt
simul et obsederunt eos anno .c.l. et fe
cerunt ballistas et machinas. Et ex
ierunt quidam ex eis qui obsidebantur
et adiunxerunt se illis aliqui ex impi
is israel et abierunt ad regem et dixerunt
Quousque non facies iudicium et vindi
cas fratres nostros? Nos decrevimus servi
re patri tuo et ambulare in preceptis
eius et obsequi eius edictis et obsede
runt nos filii populi nostri propter hoc et abali
enabant se a nobis et quicumque invenie
bantur ex nobis interficiebantur et hereditates
nostre diripiebantur et non ad nos
lxx tantum extenderunt manum sed et in omnes fines
nostros. Et ecce applicuerunt hodie ad
arcem in ierusalem occupare eam et mu
nitionem in bethsuram munierunt.
Et nisi preveneris eos velocius maio
ra quam hec facient et non poteris optinere eos.
Et iratus est rex ut audivit hec et
convocavit omnes amicos suos et principes
exercitus sui et eos qui super equites
erant. Sed et de regnis aliis et de insu
lis et de maritimis et maiores regi
onum venerunt ad eum exercitus condu
cticii. Et erat numerus exercitus eius
.c. milia peditum et .xx. milia equitum
et elefanti .xxxii. docti ad prelium. Et
venerunt per ydumeam et applicuerunt ad
bethsuram et pugnaverunt dies multos
et fecerunt machinas et exierunt et suc
cenderunt eas igni et pugnaverunt vi
riliter. Et recessit iudas ab arce et
movit castra ad bethzacaram contra

castra regis. Et surrexit rex ante lucem
et concitavit exercitus in impetum contra viam
bethzacaram. Et comparaverunt se exercitus
in prelium et tubis cecinerunt et elefantis os
tenderunt sanguinem uve et mori ad a
cuendos eos in prelium et diviserunt bes
tias per legiones. Et astiterunt singulis
elefantis mille viri in loricis cathena
tis et galee eree in capitibus eorum et quinge
nti equites ordinati unicuique bestie
electi erant. Hii ante tempus ubicumque erat
bestia ibi erant et quocumque ibat ibant et
non discedebant ab ea. Sed et turres lignee super
eos firme protegentes super singulas be
stias et super eas machine. Et super sin
gulas viri virtutis .xxxii. qui pugnabant
desuper et intus magister bestie. Et resi
duum equitatum hinc et inde statuit in
duas partes. Et statuit iudas tubis exerci
tum commovere et perurgere constipatos in le
gionibus eius. Et ut refulsit sol in clipe
os aureos et ereos resplenduerunt mon
tes ab eis et resplenduerunt sicut lam
pades ignis. Et distincta est pars exercitus
regis super montes excelsos et alia per loca
humilia et ibant caute et ordinate. Et
commovebantur omnes inhabitantes terram
a voce multitudinis eorum et incessu tur
be et collisione armorum. Erat enim exer
citus magnus valde et fortis. Et appropi
avit iudas et exercitus eius in prelium et ce
ciderunt de exercitu viri sescenti. Et
vidit eleazar filius saura unam de bes
tiis loricatam loricis regis et eminebat
erat super ceteras bestias et visum est ei quod
in ea esset rex. Et dedit se ut liberaret po
pulum suum et adquireret sibi nomen eternum.
Et cucurrit ad eam audacter in medio le
gionis interficiens a dextris et a sinistris
et cadebant ab eo huc atque illuc et ivit
sub pedes elefantis et supposuit se ei et
occidit eum et cecidit in terram sup

sum et mortuus est illic. Et videntes
virtutem regis et impetum exercitus eius:
averterunt se ab eis. Castra autem regis as-
cenderunt contra eos in Ierusalem. Et applica-
vit castra rex ad Iudaeam et ad montem
Sion: et fecit pacem cum his qui erant in Beth-
sura: et exierunt de civitate quia non e-
rant eis ibi alimenta conclusis: quia sabbata erant
terrae. Et comprehendit rex Bethsu-
ram: et constituit illic custodiam ser-
vare eam. Et convertit castra ad locum
sanctificationis dies multos. Et statuit
illic balistas et machinas et ignis ia-
cula et tormenta et tormenta ad lapides
iactandos et spicula et scorpios ad mit-
tendas sagittas et fundibula. Fecerunt
autem et ipsi machinas adversus machi-
nas eorum et pugnaverunt dies multos.
Escae autem non erant in civitate eo quod sep-
timus esset annus: et qui remanserant in Iudaea de
gentibus consumpserant reliquias eorum
quae repositae fuerant. Et remanserunt in
sanctis viri pauci: quoniam obtinuerat eos fa-
mes: et dispersi sunt unusquisque in locum su-
um. Et audivit Lysias quod Philippus
quem constituerat Antiochus cum adhuc viveret
ut nutriret filium suum ut regnaret:
reversus esset a Perside et Media et exercitus
qui abierat cum eo: et quia quaerebat suscipe-
re regni negotia: festinavit ire et di-
cere ad regem et duces exercitus. Defici-
mus cotidie et esca nobis modica est: et lo-
cus quem obsidemus munitus est: et incumbit
nobis ordinare de regno. Nunc itaque de-
mus dextras hominibus istis: et faciamus cum
illis pacem et cum omni gente illorum: et consti-
tuamus illis ut ambulent in legitimis sic-
ut prius. Propter legitima enim ipsorum quae
despeximus irati sunt: et fecerunt omnia haec.
Et placuit sermo in conspectu regis et
principum: et misit ad eos pacem facere
et receperunt eam. Et iuravit illis rex
et principes: et exierunt de munitione.
Et intravit rex in montem Sion: et vi-
dit munitionem loci: et rupit citius
iuramentum quod iuravit: et manda-
vit destruere murum in gyro. Et dis-
cessit festinanter: et reversus est Antio-
chiam: et invenit Philippum dominantem
civitati: et pugnavit adversus eum:
et occupavit civitatem.

VII

Anno centesimo quinquagesimo primo exiit Demetrius
Seleuci filius ab urbe Roma:
et ascendit cum paucis viris in civita-
tem marisimam: et regnavit illic. Et [margin: maritimam]
factum est ut ingressus est in domum reg-
ni patrum suorum: comprehendit exercitus
Antiochum et Lysiam ut adducerent eos
ad eum. Et res ei innotuit: et ait: No-
lite mihi ostendere facies eorum. Et occid-
it eos exercitus. Et sedit Demetrius sup-
er sedem regni sui: et venerunt ad eum
viri iniqui et impii ex Israel: et Alcimus dux
eorum qui volebat fieri sacerdos. Et accusa-
verunt populum apud regem dicentes: Per-
didit Iudas et fratres eius amicos tuos:
et nos dispersit de terra nostra. Nunc ergo mit-
te virum cui credis: ut eat et videat
exterminium omne quod fecit nobis et regi-
onibus regis: et puniat omnes amicos
eius et adiutores eorum. Et elegit rex de
amicis suis Bacchidem qui dominabatur trans
flumen magnum in regno et fidelem regi:
et misit eum et Alcimum impium constituit [margin: ut videret exterminium quod fecit Iudas.]
in sacerdotio: et mandavit ei facere vindic-
tam in filios Israel. Et surrexerunt et ve-
nerunt cum exercitu magno in terram Iudae:
et miserunt nuntios et locuti sunt ad Iu-
dam et ad fratres eius verbis pacificis in dolo:
et non intenderunt sermonibus eorum: viderunt
enim quia venerunt cum exercitu magno.
Et convenerunt ad Alcimum et Bacchi-
dem congregatio scribarum requirere quae
iusta sunt: et primi Assidaei qui erant in

filii israel. et exquirebant ab eis pacem.
Dixerunt enim. Homo sacerdos de semine a-
aron venit. non decipiet nos. Et lo-
cutus est cum eis verba pacifica. et iura-
vit eis dicens. Non inferemus vobis ma-
lum neque amicis vestris. Et crediderunt
ei. Et comprehendit ex eis lx viros
et occidit eos in una die secundum verbum
quod scriptum est. Carnes sanctorum tuorum et
VII sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu ie-
rusalem et non erat qui sepeliret. Et incubu-
it tremor et timor in omnem populum: quia
dixerunt non est in eis veritas et iudici-
um. transgressi sunt enim constitutum et
iusiurandum quod iuraverunt. Et movit
bachides castra ab ierusalem et appli-
cuit in bethzecha et misit et comprehen-
dit multos ex eis qui a se refugerant.
et quosdam de populo mactavit et in pu-
teum magnum proiecit. Et commisit
regionem alchimo et reliquit cum eo
auxilium in adiutorium sibi. Et abiit
bachides ad regem. et satis agebat
alchimus pro principatu sacerdoti-
i sui. Et convenerunt ad eum omnes qui
perturbabant populum suum et obtinuerunt terram
iuda. et fecerunt plagam magnam
in israel. Et vidit iudas omnia mala
que fecit alchimus et qui cum eo erant
filiis israel multo plus quam gentes. et exiit
in omnes fines iudee in circuitu et fecit vindic-
tam in viros desertores. et cessaverunt
ultra exire in regionem. Vidit autem
alchimus quod prevaluit iudas et qui cum
eo erant. et cognovit quia non potest
sustinere eos. et regressus est ad regem
et accusavit eos multis criminibus. Et
misit rex nichanorem unum ex princi-
pibus suis nobilioribus qui erat in-
imicitias exercens contra israel et man-
davit ei evertere populum. Et venit
nichanor in ierusalem cum exercitu mag-
no et misit ad iudam et ad fratres eius cum
dolo verbis pacificis dicens. Non sit pug-
na inter me et vos: veniam cum viris
paucis ut videam facies vestras cum pace.
Et venit ad iudam et salutaverunt se in-
vicem pacifice. et hostes parati erant ra-
pere iudam. Et innotuit sermo iude quoniam
cum dolo venerat ad eum. et conterritus est
ab eo et noluit amplius videre faciem eius.
Et cognovit nichanor quoniam denuda-
tum est consilium eius. et exivit obviam iude
in pugnam iuxta capharsalama.
Et ceciderunt de nichanoris exercitu
fere quinque milia viri et fuge-
runt in civitatem david. Et post hec ascendit
nichanor in montem syon: et exierunt
de sacerdotibus populi salutare eum in pace et
demonstrare ei holocaustomata que offe-
rebantur pro rege. et irridens sprevit eos et
polluit: et locutus est superbe et iuravit
cum ira dicens. Nisi traditus fuerit iu-
das et exercitus eius in manus meas: con-
tinuo cum regressus fuero in pace succen-
dam domum istam. Et exiit cum ira mag-
na. Et intraverunt sacerdotes et steterunt
ante faciem altaris et templi. et flen-
tes dixerunt. Tu elegisti domine domum istam
ad invocandum nomen tuum in ea:
ut esset domus orationis et obsecrationis popu-
lo tuo. Fac vindictam in homine isto et exercitu
eius: et cadant in gladio. Memento blasphe-
mias eorum: et ne dederis eis ut perma-
neant. Et exiit nichanor ab ierusa-
lem et castra applicuit ad bethoron. et oc-
currit illi exercitus syrie. et applicuit
iudas in adarsa cum tribus milibus virorum.
Et oravit iudas et dixit. Qui missi
erant a rege sennacherib domine quia blas-
phemaverunt te: exiit angelus et percus-
sit ex eis. c. lxxxv. milia. sic contere
exercitum istum in conspectu nostro hodi-
e et sciant ceteri quia male locutus est

ta tua et iudica illum secundum malic
iam illius. Et commiserunt exercitus prelia ter
tiadecima die mensis adar: et contriti sunt
castra nichanoris, et cecidit ipse pri
mus. Ut autem vidit exercitus eius quia
cecidit nichanor, proiecerunt arma sua
et fugerunt. Et persecuti sunt eos viam u
nius diei ab adazar usque veniatur in ga
zara et tubis cecinerunt post eos cum signi
ficationibus. Et exierunt de omnibus castel
lis iudee in circuitu, et ventilabant
eos cornu, et convertebantur iterum ad eos,
et ceciderunt omnes gladio, et non est re
lictus ex eis nec unus. Et acceperunt spo
lia eorum in predam, et caput nichanoris
amputaverunt, et dexteram eius quam exten
derat superbe, et attulerunt et suspenderunt
contra ierusalem. Et letatus est populus valde
et egerunt diem illam in leticia magna.
Et constituit agi diem illam omnibus annis
tertiadecima die mensis adar. Et siluit terra
iuda dies paucos.

Et audivit iudas nomen romano
rum quia sunt potentes viribus et adquies
cunt ad omnia que postulantur ab eis, et
quicumque accesserunt ad eos statuerunt cum
eis amicitias, et quia sunt potentes viri
bus. Et audierunt prelia eorum et virtutes
bonas quas fecerunt in galacia, quia op
tinuerunt eos et duxerunt sub tributum,
et quanta fecerunt in regione yspanie, et
quod in potestatem redegerunt metalla
argenti et auri que illic sunt. Et pos
sederunt omnem locum consilio suo et pa
tientia, loca quoque que longe erant valde ab
eis, et reges qui supervenerant illis ab extre
mis terre contriverunt et percusserunt eos
plaga magna. Ceteri autem dant ei tri
butum omnibus annis. Et philippum
et persen cetheorum regem et ceteros qui
adversus eos arma tulerant contri
verunt in bello et optinuerunt eos,
et antiochum magnum regem asye qui
eis pugnam intulerat habens centum viginti elefan
tos et equitatum et currus et exercitum mag
num valde contritum ab eis. Et ceperunt
eum vivum et statuerunt ei ut daret ipse et
qui regnarent post eum tributum ma
gnum et daret obsides et constitutum et re
gionem indorum et medos et lidos de opti
mis regionibus eorum, et acceptas eas
ab illis dederunt eumeni regi. Et quia
qui erant apud elladam voluerunt ire et tol
lere eos. Et innotuit sermo hiis et miserunt
ad eos ducem unum et pugnaverunt con
tra eos et ceciderunt ex eis multi et capti
vas duxerunt uxores eorum et diripuerunt   et filios
eos et terram eorum possederunt et destru
xerunt muros eorum et in servitutem illos re
degerunt usque in hunc diem. Et residua
regna et insulas que aliquando restiterunt illis
exterminaverunt et in potestatem redegerunt.
Cum amicis autem suis et qui in ipsis requiem
habebant conservaverunt amicitiam et op
tinuerunt regna que erant proxima et que lon
ge erant, quia quicumque audiebant nomen eorum ti
mebant eos. Quibus vero vellent auxilio
esse ut regnarent regnabant, quos autem
vellent a regno deturbabant, et exalta
ti sunt valde. Et omnibus istis nemo por   in
tabat diadema nec induebatur pur
pura ut magnificaretur in ea. Et quia
curiam fecerunt sibi et cotidie consulebant
trecentos viginti consilium agentes semper de multitu
dine ut que sunt digna gerant. Et com
mittunt uni homini magistratum suum
per singulos annos dominari universe terre
sue, et omnes obediunt uni, et non est
invidia neque zelus inter eos. Et iudas
elegit eupolemum filium iohannis filii
iacob et iasonem filium eleazari et
misit eos romam constituere cum illis
amicitiam et societatem et auxilia ad
pugnandum ut auferret ab eis iugum

grecorum quia viderunt quod in servitutem
regnum premerent israel. Et abierunt romam viam
multam valde et introierunt curi-
am et dixerunt. Iudas machabeus
et fratres eius et populus iudeorum miserunt nos
ad vos statuere vobiscum societatem
socios et pacem et conscribi nos et amicos ve-
stros. Et placuit sermo in conspec-
tu eorum. Et hoc rescriptum quod rescrip-
serunt in tabulis ereis et miserunt in
ierusalem ut esset apud eos ibi memoria-
le pacis et societatis. Bene sit roma-
nis et genti iudeorum in mari et in terra in
eternum. gladiusque et hostis procul fiat
ab eis. Quod si institerit bellum romanis
prius aut omnibus sociis eorum in omni domina-
tione eorum: auxilium feret gens iudeo-
rum prout tempus dictaverit corde pleno. Et
preliantibus non dabunt neque subministra-
bunt triticum. arma pecuniam. na-
ves. sicut placuit romanis: et
custodient mandata eorum nihil ab e-
is accipientes. Similiter autem et si gen-
ti iudeorum prius acciderit bellum: adiu-
vabunt romani ex animo prout tempus eis
permiserit. Et adiuvantibus non dabi-
tur triticum. arma pecunia naves. si-
cut placuit romanis. et custodient
mandata eorum absque dolo. Secundum hec
verba constituerunt romani populo
iudeorum. Quod si post hec voluerint aut il-
li addere vel demere ad hec aliquid vo-
lunt. facient ex proposito suo et que-
cumque addiderint vel dempserint
rata erunt. Sed de malis que deme-
trius rex fecit in eos. scripsimus ei di-
centes. Quare gravasti iugum tuum
super amicos nostros et socios iudeos.
Si ergo iterum adierint nos adversum te fa-
ciemus illis iudicium et pugnabimus tecum
mari et terra.

IX Interea ubi audivit demetrius quia
cecidit nichanor et exercitus eius in prelio:
apposuit bachidem et alchimum rursum
mittere in iudeam et dextrum cornu cum
illis. Et abierunt viam que ducit in
galgala: et castra posuerunt in mesalo-
th que est in arbellis et occupaverunt eam
et peremerunt animas hominum multas. Et in
mense primo anni centesimi quinqua-
gesimi secundi applicuerunt exercitum
ad ierusalem et surrexerunt et abierunt in be-
rean viginti milia virorum et duo milia
equitum. Et iudas castra posuerat in la-
isa et tria milia viri cum eo electi. Et
viderunt multitudinem exercitus quia mul-
ti sunt et timuerunt valde et multi sub-
traxerunt se de castris et non reman-
serunt ex eis nisi octingenti viri.
Et vidit iudas quod defluxit exerci-
tus suus et bellum perurgebat eum et confrac-
tus est corde quia non habebat tempus con-
gregandi eos et dissolutus est. Et
dixit his qui residui erant. Surga-
mus et eamus ad adversarios nostros si po-
terimus pugnare adversus illos. Et a-
vertebant eum dicentes. Non poterimus
sed liberemus animas nostras modo et revertamur
ad fratres nostros et tunc pugnabimus adversus
eos. Nos autem pauci sumus. Et ait iudas
Absit istam rem facere ut fugiamus ab
eis. Et si appropinquavit tempus nostrum moria-
mur in virtute propter fratres nostros et non infe-
ramus crimen glorie nostre. Et movit
exercitus de castris et steterunt illis ob-
viam. Et divisi sunt equites in duas par-
tes et fundibularii et sagittarii precede-
bant exercitum et primi certaminis omnes poten-
tes. Bachides autem erat in dextro cor-
nu et proximavit legio ex duabus
partibus et clamabant tubis. Exclama-
verunt autem et hi qui erant ex parte iu-
de et ipsi et commota est terra a voce ex-
ercituum et commissum est bellum a mane

usque ad uesperam. et uidebat iudas quia
firmior pars est exercitus bachidis in dex
tero. et conuenerunt cum ipso omnes constantes cor
de et contrita est dextra pars ab eis et persecutus
est eos usque ad montem azoti. Et qui in si
nistro cornu erant uiderunt quod contritum
est dextrum cornu et secuti sunt post iudam et qui
cum ipso erant a tergo. et ingrauatum est proeli
um et ceciderunt uulnerati ex his et ex illis.
Et iudas cecidit et ceteri fugerunt. Et io
nathas et symon tulerunt iudam fra
trem suum et sepelierunt eum in sepulcro pa
trum suorum in ciuitate modin. Et fle
uerunt eum omnes populus israel planctu mag
no et lugebant dies multos et dixerunt.
Quomodo cecidit potens qui saluum faciebat
israel. Et cetera uerba iude bellorum et uirtu
tum quas fecit non sunt descripta. multa enim
erant ualde. Et factum est post obitum
iude. emerserunt iniqui in omnibus finibus
israel et exorti sunt omnes qui operabantur iniqui
tatem. In diebus illis facta est fames mag
na ualde et tradidit se bachidi omnis
regio eorum cum ipsis. Et elegit bachides
impios uiros et constituit eos dominos
regionis et exquirebant et perscrutaban
tur amicos iude et adducebant eos ad ba
chidem et uindicabat in illis et illudebat.
Et facta est tribulacio magna in israel qualis
non fuit ex qua die non est uisus propheta
in israel. Et congregati sunt amici iude et
dixerunt ionathe. Ex quo frater tuus
iudas defunctus est uir ei similis non est
qui exeat contra inimicos. bachidem et eos
qui inimici sunt gentis nostre. Nunc itaque
te elegimus hodie pro eo nobis esse prin
cipem et ducem ad bellandum bellum nostrum.
Et suscepit ionathas in tempore illo princi
patum et surrexit loco iude fratris sui. Et
cognouit bachides et querebat eum
occidere. Et cognouit ionathas et sy
mon frater eius et omnes qui cum eo erant
Hec non est de littera biblie sed app[illegible]

et fugerunt in desertum thecue et consederunt
ad aquam lacus asphar. Et cognouit bachi
des et die sabbatorum uenit ipse et omnis exer
citus eius trans iordanem. et fratrem suum mi
sit ducem populi et rogauit nabutheos
amicos suos ut commendaret illis ap
paratum suum qui erat copiosus. Et exie
runt filii zamber ex madaba et compre
henderunt iohannem et omnia que habebat. et ab
ierunt habentes ea. Post hec uerba re
nunciatum est ionathe et symoni
fratri eius quia filii zambri faciunt
nuptias magnas et ducunt sponsam
ex madaba filiam unius de magnis
principibus chanaan cum ambicione mag
na. Et recordati sunt sanguinis iohannis fra
tris sui et ascenderunt et absconderunt se sub
tegumento montis. Et leuauerunt o
culos suos et uiderunt et ecce tumultus et
apparatus magnus et sponsus processit et a
mici eius et fratres eius obuiam illis cum tympa
nis et musicis et armis multis. Et sur
rexerunt ad eos de insidiis et occiderunt eos
et ceciderunt multi uulnerati et residui
fugerunt in montem et acceperunt omnia spo
lia eorum et conuerse sunt nuptie in luctum
et uox musicorum ipsorum in lamentum. Et
uindicauerunt uindictam sanguinis
fratris sui et reuersi sunt ad ripam iorda
nis. Et audiuit bachides et uenit
die sabbatorum usque ad oram iordanis
in uirtute magna. et dixit ad suos iona
thas. Surgamus et pugnemus contra in
imicos nostros. non est enim hodie sicut heri
et nudius tertius. Ecce enim bellum ex
aduerso. aqua uero iordanis hinc et inde
et ripe et paludes et saltus et non est locus
diuertendi. Nunc ergo clamate in celum ut
liberemini de manu inimicorum uestrorum.
Et commissum est bellum. Et extendit
ionathan manum et percussit bachi
dem et diuertit ab eo retro. Et des[illegible]
aliud posita sunt [illegible]

uindictā sanguis

livit ionathas et qui cum eo erant in ior
danem et transnataverunt ad eos iordanem
et ceciderunt de parte bachidis die illa
mille viri. Et reversi sunt ierusalem et edi
ficaverunt civitates munitas in iude
a. munitionem que erat in iericho et in amma
um et in bethoron et bethel et thamnata
et phara et thopo muris excelsis et por
tis et seris et posuit custodiam in eis ut
inimicitias exercerent in israel. Et mu
nivit civitatem bethsuram et gazaram
et arcem et posuit in eis auxilia et ap
paratum escarum. Et accepit filios
principum regionis obsides et posuit e
os in arce ierusalem in custodia. Et anno
centesimo quinquagesimo tertio mense
secundo precepit alchimus destrui mu
ros domus sancte interioris et destrui opera
prophetarum et cepit destruere. In tempore illo
percussus est alchimus et impedita sunt
opera illius et occlusum est os eius et dissolu
tus est paralisi nec ultra potuit loqui
verbum vel mandare de domo sua et
mortuus est alchimus in tempore illo cum tor
mento magno. Et vidit bachides quo
niam mortuus est alchimus et reversus
est ad regem et siluit terra annis duobus.
Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes. Ec
ce ionathas et qui cum eo sunt in silentio
habitant confidentes. Nunc ergo adducamus — f adducamus
bachidem et comprehendet eos omnes
una nocte. Et abierunt et consilium ei
dederunt. Et surrexit ut veniret cum
exercitu multo et misit epistolas sociis
suis occulte qui erant in iudea ut comprehen
derent ionathan et eos qui cum eo erant
sed non potuerunt quia innotuit eis consili
um eorum. Et apprehendit de viris regi
onis qui principes erant militie l. et oc
cidit eos. Et secessit ionathas et
symon et qui cum eis erant in bethbessen que
est in deserto et extruxit diruta eius

et firmaverunt eam. Et agnovit bachides
et congregavit universam multitudinem
suam et his qui de iuda erant denuntiavit
et venit et castra posuit desuper bethbesse
et obpugnavit eam dies multos et fecit
machinas. Et reliquit ionathas sy
monem fratrem suum in civitate et exiit
in regionem et venit cum numero et percussit o
darem et fratres eius et filios phaseron in ta
bernaculo ipsorum et cepit cedere et crescere in
virtutibus. Symon vero et qui cum ipso erant
exierunt de civitate et succenderunt ma
chinas et pugnaverunt contra bachidem et con
tritus est ab eis et afflixerunt eum valde quoniam
consilium eius et congressus eius erat inanis. Et
iratus contra viros iniquos qui ei consilium de
derant ut veniret in regionem ipsorum mul
tos ex eis occidit. Ipse autem cogitavit cum
reliquis abire in regionem suam. Et cog
novit ionathas et misit ad eum lega
tos componere cum ipso pacem et reddere ei cap
tivitatem. Et libenter accepit et fecit se
cundum verba eius et iuravit nichil se ei fac
turum mali omnibus diebus vite eius. Et reddi
dit ei captivitatem quam prius erat predatus
de terra iuda. Et conversus abiit in terram
suam et non apposuit amplius venire in fines
eius. Et cessavit gladius ex israel et habita
vit ionathas in machmas et cepit io
nathas ibi iudicare populum et extermina X
vit impios ex israel.

Anno centesimo sexagesimo ascen
dit alexander antiochi filius qui cogno
minatus est nobilis et occupavit ptolom
aidam et receperunt eum et regnavit illic.
Et audivit demetrius rex et congregavit
exercitum valde copiosum et exivit obviam
illi in prelium. Et misit demetrius ad iona
than epistolam verbis pacificis ut mag
nificaret eum. Dixit enim. Anticipemus
pacem cum eo priusquam faciat cum alexandro
adversum nos. Recordabitur enim omnium

malorum que fecimus ei et in fratrem eius et in gentem
eius. Et dedit ei potestatem congregandi ex-
ercitum et fabricandi arma et ipsum esse socium
eius et obsides qui erant in arce iussit tradi ei.
Et venit Ionathas in Ierusalem et legit e-
pistolas in auditu omnis populi et eorum qui in arce e-
rant. Et timuerunt timore magno quoniam
audierunt quod dedit ei rex potestatem con-
gregandi exercitum. Et traditi sunt Ionathe
obsides et reddidit eos parentibus suis.
Et habitavit Ionathas in Ierusalem et cepit
edificare et renovare civitatem. Et
dixit facientibus opera ut extruerent
muros et montem Syon in circuitu la-
pidibus quadratis ad munitionem et ita
fecerunt. Et fugerunt alienigene qui e-
rant in munitionibus quas edificaverat Ba-
chides et reliquit unusquisque locum su-
um et abiit in terram suam. Tantum in Bethsu-
ra remanserunt aliqui ex his qui
reliquerant legem et precepta dei: erat enim
hec eis ad refugium. Et audivit
Alexander rex promissa que promisit De-
metrius Ionathe et narraverunt ei pre-
lia et virtutes quas fecit ipse et fratres eius et la-
bores quos laboraverunt et ait: Numquid
inveniemus aliquem virum talem? Et nunc
faciemus eum amicum et socium nostrum. Et scrip-
sit epistolam et misit ei secundum hec verba dicens:
Rex Alexander fratri Ionathe salutem. Audi-
vimus de te quod vir potens sis viribus et ap-
tus es ut sis amicus noster. Et nunc constitui-
mus te hodie summum sacerdotem gentis
tue et ut amicus voceris regis. Et mi-
sit ei purpuram et coronam auream. Et que
nostra sunt sentias nobiscum et conserves
amicitiam ad nos. Et induit se Iona-
thas stolam sanctam septimo mense an-
no centesimo sexagesimo in die so-
lempni scenophegie. Et congregavit exerci-
tum et fecit arma copiosa. Et audi-
vit Demetrius verba ista et contrista-

tus est nimis et ait: Quid hoc fecimus
quod preoccupavit nos Alexander ap-
prehendere amicitiam Iudeorum ad mu-
nimen sui? Scribam et ego illis
verba deprecatoria et dignitates et do-
na ut sit mecum in adiutorio. Et scri-
psit eis in hec verba: Rex Demetrius gen-
ti Iudeorum salutem. Quoniam servastis ad nos
pactum et mansistis in amicitia no-
stra et non accessistis ad inimicos
nostros, audivimus et gavisi sumus. Et
nunc perseverate adhuc conservare ad
nos fidem et retribuemus vobis bona pro
his que fecistis nobiscum et remittemus
vobis prestationes multas et dabimus vobis
donationes. Et nunc absolvo vos et omnes
Iudeos a tributis et salis pretia indulgeo
et coronas remitto et tertias pres
seminis et dimidiam partem fructus
ligni que est portionis mee. Et relin-
quo vobis ex hodierno et deinceps ne
accipiatur a terra Iuda et ex tribus civi-
tatibus que addite sunt illi ex Samari-
a et Galilea ex hodierna die et in to-
tum tempus. Et Ierusalem sit sancta et libera cum fini-
bus suis et decime et tributa ipsius sint.
Remitto et potestatem arcis que est
in Ierusalem et do eam summo sacerdoti ut con-
stituat in ea viros quoscumque ipse ele-
gerit qui custodiant eam. Et omnem animam
Iudeorum que captiva est a terra Iuda in
regno meo relinquo liberam gratis
ut omnes a tributis solvantur etiam pecorum
suorum. Et omnes dies sollempnes et sabbata
et neomenie et dies decreti et tres dies
ante diem sollempnem et tres post diem so-
lempnem sint omnes immunitatis et re-
missionis omnibus Iudeis qui sunt in reg-
no meo. Et nemo habebit potestatem a-
gere aliquid et movere negotia adversus
aliquem eorum in omni causa. Et ut ascri-
bantur ex Iudeis in exercitu regis ad tri-

milia virorum, et dabuntur illis copie ut
oportet omnibus exercitibus regis, et ex ipsis
ordinabuntur qui sint in munitionibus
regis magni. et ex his constituentur
super negocia regni que aguntur ex fide, et
principes sint ex eis, et ambulent in legibus
suis, sicut precepit rex in terra iuda. Et tres
civitates que addite sunt iudee ex re
gione samarie cum iudea reputentur
ut sint sub uno, et non obediant alii
potestati nisi summi sacerdotis. Tholoma
idam et confines eius quas dedi donum sanctis
que sunt in ierusalem ad necessarios sumptus sancto
rum. Et ego singulis annis dabo .xv.
milia siclorum argenti de rationibus re
gis que me contingunt. Omne quod reli
quum fuit quod non reddiderant qui su
per negocia erant annis prioribus, ex hoc
dabunt in opera domus. Et super hec .v. milia
siclorum argenti que accipiebant de sanctorum
ratione per singulos annos. Et hec ad sacer
dotes pertineant qui ministerio funguntur.
Et quicumque fugerint in templum quod est
in ierosolimis et in omnibus finibus eius ob
noxii regis in omni negocio dimittantur
et universa que sunt eis in regno meo
libera habeant. Et ad edificanda
vel restauranda opera sanctorum sumptus
dabuntur de ratione regis. Et ad ex
truendos muros ierusalem et commu
niendos in circuitu sumptus dabun
tur de ratione regis, ad construendos mu
ros in iudea. Ut audivit autem iona
thas et populus sermones istos, non credi
derunt eis nec receperunt eos. quia re
cordati sunt malicie magne quam fe
cerat in israel et tribulaverat eos valde.
Et complacuit eis in alexandrum quia
ipse fuerat eis princeps sermonum pacis
et ipsi auxilium ferebant omnibus diebus.
Et congregavit rex alexander exercitum
magnum et admovit castra contra de
metrium. Et commiserunt prelium reges, et fu
git exercitus demetrii, et secutus est eum
alexander, et incubuit super eos. Et invalu
it prelium nimis donec occidit sol, et cecidit
demetrius in illa die. Et misit alexander ad pto
lomeum regem egypti legatos, secundum hec verba
dicens. Quoniam regressus sum in regnum meum
et sedi in sede patrum meorum, et obtinui prin
cipatum et contrivi demetrium, et possedi re
gionem nostram, et commisi cum eo pugnam
et contritus est ipse et castra eius a nobis, et sedi
mus in sede regni eius. Nunc statuamus ad in
vicem amiciciam, et da mihi filiam tuam uxorem
et ero gener tuus, et dabo tibi dona et dig
nitatem. Et respondit ptolomeus rex di
cens. Felix dies in qua reversus es ad terram
patrum tuorum, et sedisti in sede regni eorum.
Et nunc faciam tibi que scripsisti, sed oc
curre mihi ptolomaidam ut videamus
invicem et spondeam tibi sicut dixisti. Et exi
vit ptolomeus de egipto ipse et cleopa
tra filia eius, et venit ptolomaidam an
no centesimo sexagesimo secundo. et oc
currit ei alexander rex, et dedit ei cleopatram
filiam suam, et fecit eius nuptias ptolomai
de sicut reges, in magna gloria. Et scrip
sit rex alexander ionathe ut veniret
obviam sibi. et abiit cum gloria ptolomaidam
et occurrit ibi duobus regibus, et dedit
illis argentum multum et aurum et dona,
et invenit graciam in conspectu eorum. Et con
venerunt adversus eum viri pestilentes
ex israel viri iniqui interpellantes adversus
eum, et non intendit ad eos rex. Et ius
sit spoliari ionathan vestibus suis
et indui eum purpura. Et ita fecerunt. Et col
locavit eum rex sedere secum. dixitque prin
cipibus suis. Exite cum eo in medium civi
tatis et predicate ut nemo interpellet ad
versus eum de ullo negocio, nec quisquam ei
molestus sit de ulla ratione. Et factum
est ut viderunt qui interpellabant gloriam eius

qui proclamabat, et opertum eum purpura, fuge
runt omnes. Et magnificavit eum rex et
scripsit eum inter primos amicos, et posuit
ducem et participem principatus. Et rever
sus est Ionathas in Ierusalem cum pace et le
titia. In anno centesimo .lxv. venit
Demetrius filius Demetrii a Creta in terram
patrum suorum. Et audivit Alexander
rex et contristatus est valde et reversus
est Antiochiam. Et constituit Deme
trius Apollonium ducem qui preerat Cele
syrie, et congregavit exercitum magnum et
accessit ad Iamniam, et misit ad Iona
tham summum sacerdotem dicens. Tu solus
resistis nobis. Ego autem factus sum in derisum
et in obprobrium, propterea quia tu potestatem ex
erces adversum nos in montibus. Nunc ergo si
confidis in virtutibus tuis, descende ad nos
in campum et comparemus illic invicem, quia me
cum est virtus bellorum. Interroga et disce quis
sum ego et ceteri qui in auxilio sunt mihi; et
qui dicunt quia non potest stare pes vester
ante faciem nostram, quia bis in fugam conver
si sunt patres tui in terra sua. Et nunc quomodo
poteris sustinere equitatum et exercitum tantum
in campo ubi non est lapis neque saxum ne
que locus fugiendi. Et audivit autem Iona
thas sermones Apollonii, motus animo est, et ele
git decem milia virorum, et exiit ab Ierusalem, et oc
currit ei Symon frater eius in adiutorium
et applicuerunt castra in Ioppen, et ex
cluserunt eum a civitate, quia custodia
Apollonii Ioppe erat, et obpugnavit
eam. Et exterriti qui erant intra civita
tem aperuerunt ei, et obtinuit Iona
thas Ioppen. Et audivit Apollonius
et admovit tria milia equitum et exercitum
multum et abiit Azotum tamquam iter faci
ens. Et statim exiit in campum eo quod
haberet multitudinem equitum et confi
deret in eis; et insecutus est eum Ionathas
in Azotum, et prelium commiserunt. Et reliquit
Apollonius in castris mille equites post
eos occulte; et cognovit Ionathas quoniam
sunt insidie post se, et circuierunt castra
eius, et iecerunt in populum a ma iacla
ne usque ad vesperam. Populus autem stabat
sicut preceperat Ionathas, et laborave
runt equi eorum. Et eiecit Symon ex
ercitum suum et commisit contra legionem
equites enim fatigati erant, et contriti ab eo
et fugerunt. Et qui dispersi sunt in cam
pum fugerunt in Azotum, et intraverunt
in Bethdagon ydolum suum, ut ibi liberaren
tur. Et succendit Ionathas Azotum
et civitates que in circuitu eius, et ac
cepit spolia eorum, et templum Dagon et
eos qui fugerunt in illud succendit
igni. Et fuerunt qui ceciderunt in gla
dio cum his qui succensi sunt fere viii
milia virorum. Et movit inde castra
Ionathas, et applicuit ea Ascalonem
et exierunt de civitate obviam illi in ma
gna gloria. Et reversus est Ionathas in
Ierusalem cum suis habentibus spolia multa.
Et factum est, et audivit Alexander rex ser
mones istos, et addidit adhuc glorificare
Ionatham, et misit ei fibulam aure
am sicut est consuetudo dari cog
natis regum. Et dedit ei Accaron et omnes
fines eius in possessionem.

XI

Et rex Egipti congregavit exercitum
sicut arenam que est circa oram ma
ris, et naves multas; et querebat obprime al. obtine
re regnum Alexandri dolo, et addere illud
regno suo. Et exiit in Syriam verbis
pacificis, et aperiebant ei civitates, et
occurrebant ei, quia mandaverat
Alexander rex exire ei obviam, eo
quod socer suus esset. Cum autem introiret
civitates Ptolomeus, ponebat custo
dias militum in singulis civitatibus. Et
ut appropiavit Azoto, ostenderunt ei tem
plum Dagon succensum, et Azotum et cetera

ei demolitam et corpora proiecta eorum qui cre-
si erant in bello et tumulos quos fecerant secus
viam narraverunt regi quia hec fecit Jo-
nathas ut invidiam facerent ei. Et tacu-
it rex. Et occurrit Jonathas regi in
Joppen cum gloria et invicem se salutaverunt et
dormierunt illic. Et abiit Jonathas
cum rege usque ad fluvium qui vocatur Ele-
utherus et reversus est in Jerusalem. Rex autem Pto-
lomeus obtinuit dominium civita-
tum usque Seleuciam maritimam et cogi-
tabat in Alexandrum consilia mala. Et
misit legatos ad Demetrium dicens.
Veni componamus inter nos pactum et dabo
tibi filiam meam quam habet Alexander et reg-
nabis in regno patris tui. Penituit enim
me quod dederim ei filiam meam. Quesivit
enim me occidere. Et vituperavit eum
propterea quod concupierat regnum eius. Et ab-
stulit filiam suam et dedit eam Demetrio
et alienavit se ab Alexandro et ma-
nifeste facte sunt inimicitie eius. Et
intravit Ptolomeus Antiochiam et impo-
suit duo diademata capiti suo E-
gypti et Asie. Alexander autem rex erat
in Cilicia in illis temporibus quia rebellabant
qui erant in locis illis. Et audivit
Alexander et venit ad eum in bello. Et
produxit Ptolomeus exercitum et occurrit
illi in manu valida et fugavit eum.
Et fugit Alexander in Arabiam ut
ibi protegeretur. Rex autem Ptolomeus ex-
altatus est. Et abstulit Zabdiel Arabs
caput Alexandri et misit Ptolomeo.
Et rex Ptolomeus mortuus est in die
tertia. Et qui erant in municionibus pe-
intra rierunt ab his qui erant castra. Et
regnavit Demetrius anno centesimo
lx vii. In diebus illis congregavit Jona-
thas eos qui erant in Judea ut expug-
narent arcem que est in Jerusalem et fece-
runt contra eam machinas multas.

Et abierunt quidam qui oderant gentem
suam viri iniqui ad regem et renuncia-
verunt ei quod Jonathas obsideret arcem.
Et ut audivit iratus est. Et statim
venit Ptolomaidam et scripsit Jonathe
ne obsideret sed occurreret sibi Ptoloma-
idem ad colloquium festinato. Ut audivit
autem Jonathas iussit obsidere et elegit de
senioribus Israel et de sacerdotibus et dedit
se periculo. Et accepit aurum et argentum
et alia exenia multa et abiit ad regem
Ptolomaidem et invenit gratiam in conspec-
tu eius. Et interpellabant adversus eum qui-
dam iniqui ex gente sua. Et fecit ei
rex sicut fecerant hi qui ante eum fuer-
unt et exaltavit eum in conspectu omnium a-
micorum eius et statuit ei principatum sacer-
dotii et quecumque alia habuit prius pretiosa et
fecit eum principem amicorum. Et postu-
lavit Jonathas a rege ut immunem fa-
ceret Judeam et tres toparchias et Sa-
mariam et promisit ei talenta trecen-
ta. Et consensit rex et scripsit Jonathe
epistolas de his omnibus hunc modum conti-
nentes. Rex Demetrius Jonathe fratri
salutem et genti Judeorum. Exemplum epistole
quam scripsimus Lastheni parenti nostro de
vobis misimus ad vos ut sciretis. Rex
Demetrius Lastheni parenti salutem. Gen-
ti Judeorum amicis nostris et conservantibus
que iusta sunt apud nos decrevimus benefacere
propter benignitatem ipsorum quam habent erga nos.
Statuimus ergo illis omnes fines Jude-
e et tres civitates Lydan et Ramathe-
phaserom que addite sunt Judee ex Sama-
ria et omnes confines earum sequestrari omnibus
sacrificantibus in Jerusalem pro his que
ab eis rex accipiebat per singulos annos
et pro fructibus terre et pomorum. Et alia que ad
nos pertinebant decimarum et tributorum
ex hoc tempore remittimus eis. Et areas
salinarum et coronas que nobis defere-

bant. Omnia tributa contemnimus et nichil horum ir-
ritum erit ex hoc et in omne tempus. Nunc ergo cura-
te facere horum exemplum et detur Ionathe
et ponatur in monte sancto in loco celebri. Et
vidit Demetrius rex quod siluit terra in con-
spectu eius et nichil ei resistit: dimisit exer-
citum suum unumquemque in locum suum excep-
to peregrino exercitu quem traxit ab insulis gen-
tium. Et inimici erant ei omnes exercitus pa-
trum eius. Triphon autem erat quidam
partium Alexandri prius et vidit quoniam omnis
exercitus murmurat contra Demetrium et
ivit ad Emachuel Arabem qui nu-
triebat Antiochum filium Alexandri. Et
assidebat ei ut traderet eum sibi ut reg-
naret loco patris sui. Et renuntiavit
ei quanta fecit Demetrius et inimicitias
exercitus eius adversus illum et mansit illic
diebus multis. Et misit Ionathas ad
Demetrium regem ut eiceret eos qui in ar-
ce erant in Ierusalem et qui in presidiis erant quia
impugnabant Israel. Et misit Demetri-
us ad Ionatham dicens. Non hec tantum faciam
tibi et genti tue sed gloria illustrabo te et gen-
tem tuam cum fuerit oportunum. Nunc ergo rec-
te feceris si miseris viros in auxilium quia
discessit omnis exercitus meus. Et misit ei
Ionathas tria milia virorum fortium An-
tiochiam et venerunt ad regem et delecta-
tus est rex in adventu eorum. Et convene-
runt qui erant de civitate cxx milia virorum
et volebant interficere regem et fugit rex in
aulam. Et occupaverunt qui erant de civi-
tate itinera civitatis et ceperunt pug-
nare. Et vocavit rex iudeos in auxili-
um et convenerunt omnes simul ad eum et dis-
persi sunt omnes per civitatem et occiderunt in illa
die centum milia hominum et succenderunt ci-
vitatem et acceperunt spolia multa in illa
die et liberaverunt regem. Et viderunt qui
erant de civitate quod obtinuissent iu-
dei civitatem sicut volebant et infirma-
ti sunt mente sua et clamaverunt ad regem
cum precibus dicentes. Da nobis dextras et cessent
iudei oppugnantes nos et civitatem.
Et proiecerunt arma et fecerunt pacem.
Et glorificati sunt iudei in conspectu regis
et in conspectu omnium qui erant in regno eius
et nominati sunt in regno et regressi sunt in Ie-
rusalem habentes spolia multa. Et sedit De-
metrius rex in solio regni sui et siluit
terra in conspectu eius et mentitus est omnia
quecumque dixit et abalienavit se a Ionatha
et non retribuit ei secundum beneficia que sibi
tribuerat et vexabat eum valde. Post
hec autem reversus est Triphon et Antiochus cum
eo puer adolescens qui regnavit et
imposuit sibi dyadema. Et congregati sunt
ad eum omnes exercitus quos disperserat
Demetrius et pugnaverunt contra eum et
fugit et terga vertit. Et accepit Triphon
bestias et obtinuit Antiochiam. Et scrip-
sit Antiochus adolescens Ionathe di-
cens. Constituo tibi sacerdotium et constituo
te super iiii. civitates ut sis de amicis re-
gis. Et misit ei vasa aurea in mi-
nisterium et dedit ei potestatem bibendi
in auro et esse in purpura et habere fibulam au-
ream. Et Symonem fratrem eius constituit
ducem a terminis Tyri usque ad fines E-
gypti. Et exiit Ionathas et perambu-
labat trans flumen civitates et
congregatus est ad eum omnis exercitus Syrie
in auxilium et venit Ascalonem et occur-
rerunt ei de civitate honorifice.
Et abiit inde Gazam et concluse-
runt se qui erant Gaze et obsedit eam
et succendit que in circuitu erant civi-
tatis et predatus est eas. Et rogave-
runt Gazenses Ionatham et dedit il-
lis dexteram et accepit filios eorum
obsides et misit eos in Ierusalem et peram-
bulavit regionem usque Damas-
cum. Et audivit Ionathas quod preva-

ricati sunt principes demetrii in cades que
est in galilea cum exercitu multo volen
tes eum removere a negocio regni.
Occurrit illis. fratrem autem suum symo
nem reliquit intra provinciam. Et appli
cuit symon ad bethsuram et expug
nabat eam diebus multis et conclusit
eos. et postulaverunt ab eo dextras acci
pere. et dedit illis. et eiecit eos inde. et ac
cepit civitatem et posuit in ea presidium.
Et ionathas et castra eius applicue
runt ad aquam genesar. et ante lucem
vigilaverunt in campum asor. Et ecce
castra alienigenarum occurrebant
ei in campo. et tendebant ei insidias
in montibus. ipse autem occurrebat ex
adverso. Insidie autem exsurrexerunt de
locis suis et commiserunt prelium. Et
fugerunt qui erant ex parte iona
the omnes. et nemo relictus est ex eis
mathathias nisi ionathas filius absolomi
et iudas filius calphi princeps mi
litie exercitus. Et scidit ionathas
vestimenta sua. et posuit terram in ca
pite suo et oravit. Et reversus est ad
eos in prelium et convertit illos et pugna
verunt. Et viderunt qui fugiebant
de parte illius. et reversi sunt ad eum et in
sequebantur cum eo usque cades in castra
sua. Et pervenerunt usque illuc. et ceci
derunt de alienigenis in illa die tria milia
virorum. et reversus est ionathas in ierusalem.

XII

Et vidit ionathas quia tempus eum
iuvat. et elegit viros et misit ro
mam statuere et renovare cum eis a
micitiam. et ad spartiatas et ad alia loca
misit epistolas secundum eandem formam.
Et abierunt romam et intraverunt curi
am et dixerunt. Ionathas summus sa
cerdos et gens iudeorum miserunt nos
ut renovaremus amicitiam et socie
tatem secundum pristinum. Et dederunt illis epistolas
ad ipsos per loca. ut deducerent eos in terram
iuda cum pace. Et hoc exemplum epistolarum
quas scripsit ionathas spartiatis. Iona
thas summus sacerdos et seniores gentis
et sacerdotes et reliquus populus iudeorum spar
tiatis fratribus salutem. Iam pridem missa erant
epistole ad oniam summum sacerdotem a dario
qui regnabat apud vos. quoniam estis fratres nostri
sicut rescriptum continet quod subiectum est.
Et suscepit onias virum qui missus fuerat
cum honore et accepit epistolas in quibus signi
ficabatur de societate et amicitia. Nos cum
nullo horum indigeremus. habentes solacio sanctos
libros qui sunt in manibus nostris maluimus
mittere ad vos renovare fraternitatem et ami
citiam. ne forte alieni efficiamur a vobis.
Multa enim tempora transierunt ex quo mi
sistis ad nos. Nos ergo in omni tempore sine inter
missione in diebus solempnibus et ceteris quibus
oportet memores sumus vestri in sacrificiis
que offerimus et observationibus. sicut fas est
et decet meminisse fratrum. Letamur ita
que de gloria vestra. Nos autem circumdederunt
multe tribulationes et pugnaverunt nos re
ges qui sunt in circuitu nostro. Noluimus
ergo vobis molesti esse neque ceteris sociis et ami
cis nostris in preliis. habuimus enim de celo auxili
um et liberati sumus et humiliati sunt inimici
nostri. Elegimus itaque numenium antio
chi et antipatrem iasonis filium et misimus
ad romanos renovare cum eis amici
tiam et societatem pristinam. Mandavimus ita
que eis ut venirent et ad vos et salutarent vos
et redderent vobis epistolas nostras de innovatio
ne fraternitatis nostre. Et nunc bene facietis re
spondentes nobis ad hec. Et hoc rescriptum epis
tolarum quod miserat onias rex spartiatarum
Onias ionathe sacerdoti magno salutem.
Inventum est in scriptura spartiatis et iudeis
quoniam sunt fratres. quia sunt de genere abraham.
Et nunc ex quo hec cognovimus. bene facitis
scribentes nobis de pace vestra. Sed et nos re

ſeptim̄ nob. Pecora nr̄a ⁊ poſſeſſiones nr̄e
ueſtre ſūt ⁊ ueſtre nr̄e. Mandauim̄ itaq;
hec nuntiari uob. Et audiuit ionathas
q̄m regreſſi ſūt principes demetrii cū exercitu
multo ſup̄ q̄ prius pugnare aduerſus eum.
⁊ exiit ab ierl'm ⁊ occurrit eis in amathi-
te regione. Nō eīm dederat eis ſpaciū ut
ingrederent̄ regionē eī. Et miſit ſpecula-
tores in caſtra eoꝝ ⁊ reuerſi renūciauerunt
q̄d conſtituerūt illuc ſuꝑuenire nocte. Cū
occidiſſet aūt ſol: precepit ionathas ſuis ui-
gilare ⁊ eē in armis paratos tota nocte
ad pugnā. ⁊ poſuit cuſtodes ꝑ circuitū
caſtroꝝ. Et audierūt aduerſarii q̄d paratus
eſt ionathas cū ſuis in bello: ⁊ timuerūt
⁊ formidauerūt corde ſuo ⁊ accenderūt fo-
cos in caſtris ſuis. Ionathas aūt ⁊ qui cū eo e-
rant nō cognouerūt uſq; mane. Uiderūt
enī lumina ardentia. ⁊ ſecutus eſt io-
nathas ⁊ nō cōprehendit eos. tranſierūt
enī flumē eleutherū. ⁊ diuertit ionathas
ad arabas qui uocant̄ zabadei ⁊ ꝑcuſſit
eos. ⁊ accepit ſpolia eoꝝ ⁊ iunxit ⁊ ue-
nit damaſcū ⁊ ꝑambulauit omnē
regionē illam. Symon aūt exiit ⁊ ue-
nit uſq; aſcalonā ⁊ ad ꝓxima p̄ſidia.
⁊ declinauit in ioppen ⁊ occupauit eā.
Audiuit enī q̄d uellent p̄ſidiū tradere
ꝑtib; demetrii ⁊ poſuit ibi cuſtodes ut c̄-
ſeruarent eam. Et reuerſus eſt ionathas
⁊ conuocauit ſeniores ꝑli ⁊ edificare
cogitauit cū eis p̄ſidia in iudea ⁊ edi-
ficare muros in ierl'm ⁊ exaltare alti-
tudinē magnā inter mediū arcis
⁊ ciuitatis. ut ſepararet eā a ciui-
tate ut eēt ipſa ſingularit̄. ⁊ neq; e-
mant neq; uendant. Et conuenerūt
ut edificarēt ciuitatē. ⁊ cecidit mu-
rꝰ q̄ erat ſup torrentē ab ortu ſolis.
⁊ reparauit eū q̄ uocat̄ caphetheta.
Et ſymon edificauit adiada in ſephe-
la ⁊ muniuit eā ⁊ impoſuit portas ⁊ ſe-
ras. Et cū cogitaſſet triphon regnare
aſie ⁊ aſſumere diadema ⁊ extendere ma-
nū in antiochū regē. timens ne forte
nō ꝑmitteret eum ionathas ſet pug-
naret aduerſus eū. q̄rebat cōprehende-
re eū ⁊ occidere. Et exurgens abiit in beth-
ſan. Et exiuit ionathas obuiā ei cū xl
milib; uiroꝝ electoꝝ in p̄liū ⁊ uenit
bethſan. Et uidit triphon q̄d uenit
ionathas cū exercitu multo ut extende-
ret in eum manꝰ: timuit ⁊ excepit
eū cū honore ⁊ cōmendauit eū oīb; a-
micis ſuis ⁊ dedit ei munera. Et pre-
cepit exercitib; ſuis ut obedirēt ei ſicut
ſibi. Et dixit ionathe. Ut quid uexa-
ſti ꝑ uniuerſum ꝑplm cū bellū nobis nō
ſit. Et nūc remitte eos in domos ſuas.
Elige aūt tibi uiros paucos qui tecū ſint.
⁊ ueni mecū ptolomaidam ⁊ tradam il-
lam tibi ⁊ reliq̄ p̄ſidia ⁊ exercitū ⁊ uniuer-
ſos prepoſitos negocii ⁊ cōuerſus abibo. Prop-
terea enī ueni. Et credidit ei ⁊ fecit ſi-
cut dixit ⁊ dimiſit exercitū ⁊ abierūt
in terram iuda. Retinuit aūt ſecū
tria milia uiroꝝ ex quib; remiſit in
galileam duo milia. mille aūt cū eo
uenerūt. Ut intrauit aūt ionathas ptolo-
maidam: clauſerūt portas ptolomen-
ſes ⁊ comprehenderūt eū ⁊ oēs q̄ cū eo in-
trauerant gladio interfecerunt. Et mi-
ſit triphon exercitū ⁊ equites in galileam
⁊ in campū magnū ut ꝑderet oēs ſoci-
os ionathe. At illi cū cognouiſſent q̄a
cōprehenſus eſt ⁊ periit ⁊ oēs qui cū eo e-
rant: hortati ſunt ſemet ipſos ⁊ exierūt
parati ad p̄liū. Et uidentes hii qui in-
ſecuti fuerāt quia p[ro] aīa res eſt illis: re-
uerſi ſūt. Illi aūt uenerūt oēs cū pace in
terram iuda ⁊ planxerūt ionathan et
eos qui cū eo erāt ualde ⁊ luxit iſrl'
luctu magno. Et quēſierūt oēs gen-
tes q̄ erāt in circuitu eoꝝ cōterere eos.

Dixerunt enim. Non habent principem et adiu-
vantem. Nunc ergo expugnemus eos et tolla-
mus de hominibus memoriam eorum.

XIII Et audivit Symon quod congregavit Try-
phon exercitum copiosum ut veniret
in terram Iuda et attereret eam. Videns-
que quia populus est in tremore et timore ascen- — i timore
dit Ierusalem et congregavit populum et adhor-
tans dixit. Vos scitis quanta ego et fratres
mei et domus patris mei fecimus pro legibus et
pro sanctis prelia et angustias quales vidimus ho-
rum gratia. Perierunt fratres mei omnes propter Israel
et relictus sum ego solus. Et nunc non mi-
chi contingat parcere anime mee in omni tempore
tribulationis. non enim melior sum fratribus me-
is. Vindicabo itaque gentem meam et sancta
natos quoque et uxores. quia congregate sunt
universe gentes conterere nos inimicitie
gratia. Et accensus est spiritus populi simul ut
audivit sermones istos. et responderunt
voce magna dicentes. Tu es dux noster in
loco Iude et Ionathe fratris tui. Pugna proe-
lium nostrum et omnia quecumque dixeris nobis faciemus. Et
congregans omnes viros bellatores accele-
ravit omnes muros Ierusalem consummare
et munivit eam in gyro. Et misit Io-
nathan filium Absolomi et cum eo exercitum
novum in Ioppen et eiectis illis qui erant in e-
a mansit illic ipse. Et movit Tryphon
ab Ptolomaida cum exercitu multo ut ve-
niret in terram Iuda et Ionathas cum eo in
custodia. Symon autem applicuit in Addus
contra faciem campi. Et ut cognovit Try-
phon quia surrexit Symon in loco Ionathe
eo — fratris sui et quia pugnaturus erat cum eo misit
ad eum legatos dicens. Pro argento quod de-
bebat frater tuus Ionathas in ratione re-
gis detinuimus eum. Et nunc mitte ar-
genti talenta centum et duos filios eius ob-
sides ut non dimissus fugiat a nobis
et remittemus eum. Et cognovit Symon
quia cum dolo loqueretur secum. iussit

tamen dari argentum et pueros ne inimicitiam
magnam sumeret ad Israel populum dicentem quia
non misit argentum et pueros. propterea periit. Et
misit pueros et centum talenta et mentitus est
et non dimisit Ionathan. Et post hec ve-
nit Tryphon intra regionem ut contereret e-
am et gyraverunt per viam que ducit Ador.
Et Symon et castra eius ambulabant in om-
nem locum quocumque ibant. Qui autem in arce erant
miserunt ad Tryphonem legatos ut festi-
naret venire per desertum et mitteret il-
lis alimonias. Et paravit Tryphon omnem
equitatum ut veniret illa nocte. Et erat
nix valde multa et non venit in Galaaditim.
Et cum appropinquasset Bascaman occidit Io-
nathan et filios eius ibi. et convertit Tryphon
et abiit in terram suam. Et misit Symon et
accepit ossa Ionathe fratris sui et sepeli-
vit ea in Modin civitate patrum eius. et
planxerunt eum omnis Israel planctu magno et
luxerunt eum dies multos. Et edificavit
Symon super sepulcrum patris sui et fratrum su-
orum edificium altum visui lapide polito
retro et ante. Et statuit vii. piramidas
unam contra unam patri et matri et iiii. fratribus
et his circumposuit columpnas magnas et super
columpnas arma ad memoriam eternam
et iuxta arma naves sculptas que viderentur
ab hominibus navigantibus mare. Hoc est se-
pulcrum quod fecit in Modin usque in hunc diem.
Tryphon autem cum iter faceret cum Antiocho
rege adolescente dolo occidit eum et
regnavit loco eius et imposuit sibi dia-
dema Asie et fecit plagam magnam
in terra. Et edificavit Symon presidia
Iudee muniens ea turribus excelsis et
muris magnis et portis et seris et posuit
alimenta in munitionibus. Et elegit Symon
viros et misit ad Demetrium regem ut
faceret remissionem regioni quia actus
omnes Tryphonis per direptionem fuerant ges-
ti. Et Demetrius rex ad verba ista re-

et rescripsit epistulam talem. Rex deme
trius Symoni summo sacerdoti et amico re
gum et senioribus et genti Iudeorum salutem.
Coronam auream et bahem quam misistis
suscepimus et parati sumus facere vobis-
cum pacem magnam et scribere prepositis
regis remittere vobis que indulsimus. Que
cumque enim constituimus vobis constant. Mu
nitiones que edificastis sint vobis. Remitti
mus quoque ignorantias et peccata usque in
hodiernum diem et coronam quam debeba
tis et si quid aliud erat tributarium in Ierusalem
iam non sit tributarium. Et si qui ex vobis apti
sunt conscribi inter nostros conscribantur et
sit inter nos pax. Anno centesimo septuagesimo
sublatum est iugum gentium ab Israel et ce
pit populus Israel scribere in tabulis et gestis pu
blicis anno primo sub Symone summo sa
cerdote magno duce et principe Iudeorum.
In diebus illis Symon applicuit in Gazam
et circumdedit eam castris et fecit ma
chinas et applicuit ad civitatem et per
cussit turrem unam et comprehendit. Et
eruperant qui erant intra machinam in civi
tatem et factus est motus magnus in civita
te. Et ascenderunt qui erant in civitate
cum uxoribus et filiis supra murum scissis tu
nicis suis et clamaverunt voce magna
postulantes a Symone dextras sibi da
ri et dixerunt. Non nobis reddas secundum ma
litias nostras sed secundum misericordias tuas. Et servie
mus tibi. Et flexus Symon non debella
vit eos. eiecit tamen eos de civitate et e
mundavit edes in quibus fuerant simula
chra et tunc intravit in eam cum ymnis bene
dicens dominum. Et eiecta ab ea omni im
munditia collocavit in ea viros qui
legem facerent et munivit eam et fecit
sibi habitationem. Qui autem erant in arce Ierusalem
prohibebantur egredi et ingredi regi
onem et emere ac vendere et esurierunt
valde et multi ex eis fame perierunt
et clamaverunt ad Symonem dextras
accipere et dedit illis. Et eiecit eos
inde et mundavit arcem a contamina
tionibus. et intraverunt in eam tertia et vicesima
secundi mensis anno centesimo septuagesimo primo
cum laude et ramis palmarum et cytharis et
cymbalis et nablis et ymnis et canticis quia
contritus est inimicus magnus ex Israel. Et con
stituit ut omnibus annis agerentur dies hii
cum letitia. Et munivit montem tem
pli qui erat secus arcem et habitabat ibi ipse
et qui cum ipso erant. Et vidit Symon Iohan
nem filium suum quia fortis prelii vir est et posuit
eum ducem virtutum universarum et habita
vit in Gazaris.

XIIII

Anno centesimo septuagesimo secundo congrega
vit rex Demetrius exercitum suum et
abiit in Mediam ad contrahenda sibi
auxilia ut expugnaret Triphonem.
Et audivit Arsaces rex Persidis et Me
die quia intravit Demetrius confines suos
et misit ad eum unum de principibus suis ut com
prehenderet eum vivum et ut adduceret
eum ad se. Et abiit et percussit castra Deme
trii et comprehendit eum et duxit eum
ad Arsacem et posuit eum in custodia.
Et siluit terra Iuda omnibus diebus Symo
nis. Et quesivit bona genti sue et pla
cuit illis potestas eius et gloria eius omnibus di
ebus. Et cum omni gloria sua accepit Iop
pen in portum et fecit introitum in insulis
maris. et dilatavit fines gentis sue
et obtinuit regionem. Et congregavit cap
tivitatem multam et dominatus est Ga
zare et Bethsure et arci et abstulit in
mundicias ex ea et non erat qui resiste
ret ei. Et unusquisque colebat terram
suam cum pace et terra Iuda dabat fruc
tus suos et ligna camporum fructum suum.
Seniores in plateis sedebant omnes et de
bonis terre tractabant et iuvenes indu
ebant se gloriam et stolas belli. Et civi

li generatibus, civitatibus tribuebat alimo
nias et constituebat eas ut essent vasa mu
nitionis quoadusque nominatum est nomen glo-
rie eius usque ad extremum terre. Et fecit pa
cem super terram et letatus est Israhel letitia
magna et sedit unusquisque sub vite sua
et sub ficulnea et non erat qui eos terreret.
Defecit inpugnans eos super terram, reges
contriti sunt in diebus illis et confirmavit
omnes humiles populi sui et legem exqui-
sivit et abstulit omnem iniquum et malum
et sancta glorificavit et multiplicavit vasa
sanctorum. Et auditum est Rome quia defunctus
l. spartatas. est Ionathas et usque in Spartiatas et contris-
tati sunt valde. Ut audierunt autem quod Sy-
mon frater eius factus esset summus sacerdos
loco eius et ipse obtineret regionem et ci
vitates in ea, scripserunt tabulis ere
is ut renovarent amicitias et societa
tem quam fecerant cum Iuda et Ionatha fratri-
bus eius. Et lecta est epistola in conspectu eccle-
sie in Ierusalem. Et hoc exemplum epistularum
quas miserunt Spartiate. Spartiano
rum principes et civitates Symoni sacerdo
ti magno et senioribus et sacerdotibus et re
liquo populo Iudeorum fratribus salutem. Legati qui
missi sunt ad populum nostrum nuntiaverunt no
bis de gloria vestra et honore ac letitia et ga
visi sumus in introitu eorum et scripsimus que
ab ipsis erant dicta in conciliis populi sic.
Numenius Antiochi et Antipater Iaso
nis filius legati Iudeorum venerunt ad
nos renovantes nobiscum amicitiam
pristinam et placuit populo excipere viros
gloriose et ponere exemplum sermonum eorum
l. tarrz. in segregatis populi libris ut sit ad me
moriam populo Spartiatarum. Exemplum
autem horum scripsimus Symoni magno sa
cerdoti. Post hec autem misit Symon Nume
nium Romam habentem clipeum aureum
magnum pondo mnarum mille ad sta
tuendam cum eis societatem. Cum audisset

autem populus Romanus sermones istos dixerunt:
Quam gratiarum actionem reddemus Symoni et fi-
liis eius? Restituit enim ipse fratres suos et ex-
pugnavit inimicos Israhel ab eis. Et sta-
tuerunt ei libertatem et descripserunt in ta-
bulis ereis et posuerunt in titulis in monte
Syon. Et hoc est exemplum scripture. Octa-
vadecima die mensis Elul anno centesi
mo lxxii anno tertio sub Symone sa-
cerdote magno in Asaramel in conven-
tu magno sacerdotum et populi et principum
gentis et seniorum regionis nota facta sunt haec
quoniam frequenter facta sunt prelia in regione no-
stra. Symon autem Mathathie filius ex fi-
liis Iarib et fratres eius dederunt se periculo et
restiterunt adversariis gentis sue ut sta-
rent sancta ipsorum et lex et magna gloria glorifica-
verunt gentem suam. Et congregavit Iona-
thas gentem suam et factus est illis sacerdos mag-
nus et appositus est ad populum suum et vo-
luerunt inimici eorum calcare et atterere
regionem ipsorum et extendere manus in sancta eorum.
Tunc restitit Symon et pugnavit pro
gente sua et erogavit pecunias multas
et armavit viros virtutis gentis sue et
dedit eis stipendia et munivit civita-
tes Iudee et Bethsuram que erat in finibus
Iudee ubi erant arma hostium antea et
posuit illic presidium viros Iudeos. Et
Ioppen munivit que erat ad mare
et Gazaram que est in finibus Azoti in qua
hostes antea habitabant et collocavit il-
lic Iudeos et quecumque apta erant ad cor-
reptionem eorum posuit in eis. Et vidit
populus actum Symonis et gloriam quam co-
gitabat facere genti sue et posuerunt
eum ducem suum et principem sacerdo-
tum eo quod ipse fecerat hec omnia et iusti-
tiam et fidem quam conservabat gen-
ti sue et exquisivit omni modo exaltare
populum suum. Et in diebus eius prosperatum
est in manibus eius ut tolleretur

de regione ipsorum et in civitate david erant in ierusalem in arce de qua procedebant et contaminabant omnia que in circuitu sanctorum sunt et inferebant plagam magnam castitati. Et collocavit in ea viros iudeos et munivit eam ad tutamentum regionis et civitatis et exaltavit muros ierusalem. Et rex demetrius statuit illi summum sacerdotium et secundum hec fecit eum amicum suum et glorificavit eum gloria magna. Audivit enim quod appellati sunt iudei a romanis amici et socii et fratres et quia susceperunt legatos symonis gloriose et quia iudei et sacerdotes eorum consenserunt esse eum ducem suum et summum sacerdotem in eternum donec surgat propheta fidelis et ut sit super eos dux et ut cura esset illi pro sanctis et ut constitueret prepositos super opera eorum et super regionem et super arma et super presidia et cura sit illi de sanctis et ut audiatur ab omnibus et scribantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione et ut operiatur purpura et auro et ne liceat ulli ex populo et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum et contradicere his que ab eo dicuntur aut convocare conventum in regione sine ipso et vestiri purpura et uti fibula aurea. Qui autem fecerit extra hec aut irritum fecerit aliquid horum reus erit. Et placuit omni populo statuere symonem et facere secundum verba ista. Et suscepit symon et placuit ei ut summo sacerdotio fungeretur et esset dux et princeps gentis iudeorum et sacerdotum et preesset omnibus. Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis ereis et ponere eas in peribolo sanctorum in loco celebri. Exemplum autem eorum ponere in erario ut habeat symon et filii eius.

Et misit rex antiochus filius demetrii epistolas ad insulas maris symoni sacerdoti et principi gentis iudeorum et universe genti. Et erant continentes hunc modum. Rex antiochus symoni sacerdoti magno et genti iudeorum salutem. Quoniam quidam pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum volo autem vindicare regnum et restituere illud sicut erat ante. Et electam feci multitudinem exercitus et feci naves bellicas. Volo autem procedere per regionem ut ulciscar in eos qui corruperunt regionem nostram et qui desolaverunt civitates multas in regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me reges et quecumque alia dona remiserunt tibi. Et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua. Ierusalem autem esse sanctam et liberam et omnia arma que fabricata sunt et presidia que extruxisti que tenes maneant tibi et omne debitum regis et que futura sunt regi ex hoc et in totum tempus remittuntur tibi. (l' regum) Cum autem obtinuerimus regnum nostrum glorificabimus te et gentem tuam et templum gloria magna ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra. Anno centesimo septuagesimo quarto exiit antiochus in terram patrum suorum et convenerunt ad eum omnes exercitus ita ut pauci essent relicti cum triphone. Et insecutus est eum antiochus rex et triphon venit doram fugiens per maritimam. Sciebat enim quod congregata sunt in eum mala et reliquit eum exercitus. Et applicuit antiochus super doram cum centum viginti milibus virorum bellatorum et octo milibus equitum et circuivit civitatem et naves a mari accesserunt et vexabant civitatem a terra et mari et neminem sinebant egredi neque ingredi. Venit autem numenius et qui cum eo erant ab urbe roma habentes epistolas regibus et regionibus scriptas in quibus continebantur hec. Lucius consul romanorum ptholomeo regi sa-

lucem. Legati iudeorum conuenerunt ad nos
amici nostri renouantes pristinam a-
miciciam et societatem missi a symone
principe sacerdotum et populo iudeorum. At-
tulerunt autem et clipeum aureum mnarum
mille. Placuit itaque nobis scribere regi-
bus et regionibus ut non inferant illis ma-
la neque inpugnent eos et ciuitates eorum
et regiones eorum et ut non ferant auxili-
um pugnantibus aduersus eos. Visum est
autem nobis accipere ab eis clipeum. Si qui igitur
pestilentes refugerunt de regione ipsorum
ad uos tradite eos symoni principi sacer-
dotum ut uindicet in eos secundum legem
suam. Hec eadem scripta sunt demetrio regi
et attalo et ariarathi et arsaci et in omnes re-
v. spartiatis giones et samsame et spartanis et de-
lo in medo et sydonie et carie et samum et
pamphiliam et liciam et alascarna-
v. sym sum et rodum et phaselidam et coo et sy-
x v. gnidum· gnis. den et arados et gortinam et cnidum
et cyprum et cyrenen. Exemplum autem
eorum scripserunt symoni principi sacer-
dotum et populo iudeorum. Antiochus autem
rex applicuit castra in dora secundo ad-
mouens ei semper manus et machinas
faciens et conclusit triphonem ne procederet.
Et misit ei symon duo milia uirorum
electorum in auxilium et argentum et au-
rum et uasa copiosa et noluit ea acci-
pere sed rupit omnia que pactus est cum eo
antea et alienauit se ab eo. Et mi-
sit ad eum athenobium unum de ami-
cis suis ut tractaret cum ipso dicens. Vos
tenetis ioppen et gazaram et arcem que
est in ierusalem ciuitates regni mei. Fi-
nes earum desolastis et fecistis plagam
magnam in terra et dominati estis per loca mul-
ta in regno meo. Nunc ergo tradite ciui-
tates quas occupastis et tributa lo-
corum quibus dominati estis extra fines iudee.
·cc· quingenta Sin autem date pro illis ·d· talenta argen-
ti et exterminii quod exterminastis et tribu-
torum ciuitatum alia talenta ·d·. Sin autem
non ueniemus et expugnabimus uos. Et ue-
nit athenobius amicus regis in ierusalem
et uidit gloriam symonis et claritatem
magnam in auro et argento et appara-
tum copiosum et obstupuit et retulit ei
uerba regis. Et respondit symon et dixit ei.
Neque alienam terram sumpsimus neque ali-
enam detinemus sed hereditatem patrum
nostrorum que ab inimicis nostris iniuste aliquo
tempore possessa est. Nos uero tempus habentes
uindicauimus hereditatem patrum nostrorum.
Nam de ioppe et gazara que expostulas
ipsi faciebant in populo plagam magnam
et in regione nostra. horum damus talenta c.
Et non respondit ei uerbum. Reuersus autem
est cum ira ad regem et renunciauit ei uer-
ba ista et gloriam symonis et uniuersa que ui-
dit et iratus est rex ira magna. Triphon
autem fugit naui in orthosiada. Et consti-
tuit rex cendebeum ducem maritimum
et exercitum equitum et peditum dedit illi. Et
mandauit illi mouere castra contra fa-
ciem iudee et mandauit ei edificare
cedronem et obstruere portas ciuita-
tis et debellare populum. Rex autem persequebatur
triphonem. Et peruenit cendebeus iam-
niam et cepit irritare plebem et con-
culcare iudeam et captiuare populum et
interficere et edificare cedronem. Et colloca-
uit illic equites et exercitum ut egressi per-
ambularent uiam iudee sicut constitu-
it ei rex. Et ascendit iohannes de gaza-
ris et nunciauit symoni patri suo que fe-
cit cendebeus in populo ipsorum. Et uocauit XVI
symon duos filios suos seniores iudam et
iohannem et ait illis. Ego et fratres mei et do-
mus patris mei expugnauimus hostes israel
ab adolescentia usque in hunc diem et
prosperatum est in manibus nostris liberare israel a-
liquotiens. Nunc autem senui. Sed estote lo-

XVI

ego et fratres mei et domus patris mei ... pugnate pro
gente nostra. Auxilium vero de celo vobis-
cum sit. Et elegit de regione .xx. mil-
ia virorum belligeratorum et equites et profec-
ti sunt ad Cendebeum et dormierunt in Mo-
din. Et surrexerunt mane et abierunt in
campum et ecce exercitus copiosus in ob-
viam illis peditum et equitum et fluvius
torrens erat inter medium ipsorum. Et ad-
movit castra contra faciem eorum ipse et
populus eius et vidit populum trepidantem
ad transfretandum torrentem et transfre-
tavit primus et viderunt eum viri et tran-
sierunt post eum. Et divisit populum et equi-
tes in medio peditum. Erat autem equita-
tus adversariorum copiosus nimis. Et
exclamaverunt sacris tubis et in fugam
conversus est Cendebeus et castra eius et ceci-
derunt ex eis multi vulnerati. Residui autem
fugerunt in munitionem. Tunc vulneratus
est Iudas frater Iohannis. Iohannes autem insecutus est
eos donec venit Cedronam quam edifica-
vit. Et fugerunt usque in turres que erant in
agris Azoti et succendit eas igni. Et
ceciderunt ex illis duo milia virorum
et reversus est in Iudeam in pace. Et Ptho-
lomeus filius Abobi constitutus erat dux
in campo Iericho et habebat argentum et
aurum multum. Erat enim gener summi
sacerdotis et exaltatum est cor eius et vole-
bat obtinere regionem et cogitabat do-
lum adversus Symonem et filios eius ut tol-
leret eos. Symon autem perambulans ci-
vitates que erant in regione Iudee et sol-
licitudinem gerens earum descendit in Ie-
richo ipse et Mathathias filius eius et Iu-
das anno centesimo .lxx.vii. mense .xi.
hic est mensis Sabath. Et suscepit eos filius
Abobi in munitiunculam que vocatur
doch — Doch cum dolo quam edificavit et fecit
eis convivium magnum et abscondit
illic viros. Et cum inebriatus esset Sy-

mon et filii eius surrexit Ptholomeus
cum suis et sumpserunt arma sua et intrave-
runt in convivium et occiderunt eum et duos
filios eius et quosdam pueros eius et fecit
deceptionem magnam in Israhel et reddidit
mala pro bonis. Et scripsit hec Ptholo-
meus et misit regi ut mitteret ei exerci-
tum in auxilium et traderet sibi regionem et
civitates eorum et tributa. Et misit a-
lios in Gazaram ut tollerent Iohannem et
tribunis misit epistolas ut venirent
ad se et daret eis argentum et aurum
et dona. Et alios misit occupare
Ierusalem et montem templi. Et precurrens
quidam nuntiavit Iohanni in Gaza-
ra quia periit pater et fratres eius et quia
misit te quoque interfici. Et audivit autem
vehementer et expavit et comprehendit
viros qui venerant perdere eum et occi-
dit eos. Cognovit enim quia querebant
eum perdere. Et cetera sermonum Iohannis
et bellorum eius et bonarum virtutum quibus for-
titer gessit et edificia murorum quos ł fial·
extruxit et rerum gestarum eius ecce hec
scripta sunt in libro dierum sacerdotii eius
ex quo factus est princeps post patrem. Ex-
plicit primus liber
Fratribus Machabeorum.
qui sunt per E- Incipit
gyptum Iudeis secundus.
salutem dicunt fratres qui sunt in
Ierosolimis Iudei et
qui in regione Iudee et pacem bonam.
Benefaciat vobis Deus et meminerit
testamenti sui quod ad Abraham et Ysaac
et Iacob locutus est servorum suorum fi-
delium. Et det vobis cor omnibus ut cola-
tis eum et faciatis eius voluntatem cor-
de magno et animo volenti. Adaperi-
at cor vestrum in lege sua et in preceptis
suis et faciat pacem. Exaudiat
orationes vestras et reconcilietur vobis nec

uos deserat in tempore malo. Et nunc hic
sumus orantes pro uobis. Anno centesimo sexa-
gesimo nono. Nos iudei scripsimus uobis in tribula-
tione et impetu qui superuenit nobis in istis
annis ex quo recessit iason a sancta terra
et a regno. Portam succenderunt et effu-
derunt sanguinem innocentem. Et ora-
uimus ad dominum et exauditi sumus et ob-
tulimus sacrificium et similaginem et accen-
dimus lucernas et proposuimus panes. Et nunc
frequentate dies scenophegie mensis
casleu. Anno centesimo octogesimo octauo. Po-
pulus qui est ierosolimis et in iudea senatus-
que et iudas aristobolo magistro ptolo-
mei regis qui est de genere christorum sacerdo-
tum et his qui in egypto sunt iudeis sa-
lutem et sanitatem. De magnis periculis
a deo liberati magnifice gratias ipsi agi-
mus utpote qui aduersus talem regem di-
micauimus. Ipse enim ebullire fecit de
perside eos qui pugnauerunt contra nos et sanc-
tam ciuitatem. Nam cum in perside esset

dux ipse et cum | o cecidit

dux ipse et cum ipso immensus exercitus ce-
cidit in templo nanee consilio decep-
tus sacerdotum nanee. Etenim cum ea
ne uenit antiochus ad locum et amici
eius ut acciperet pecunias multas do-
tis nomine. Cumque proposuissent eas sacer-
dotes nanee et ipse cum paucis ingressus
esset intra ambitum phani clauserunt
templum cum intrasset antiochus. Aperto-
que occulto aditu templi mittentes
lapides percusserunt ducem et eos qui cum eo e-
rant et diuiserunt membratim et capiti-
bus amputatis foras proiecerunt. Per omnia
benedictus deus qui tradidit impios. Fac-
turi igitur quinta et xx. mensis casleu purifi-
cationem templi necessarium duximus uobis
significare ut et uos quoque agatis diem
scenophegie et diem ignis qui datus est
quando neemias edificato templo et
altari obtulit sacrificia. Nam cum
in persidem ducerentur patres nostri sacerdo-
tes qui tunc dei cultores erant acceptum
ignem de altari occulte absconderunt in
ualle ubi erat puteus altus et siccus et
in eo contutati sunt eum ita ut omnibus ig-
notus esset locus. Cum autem preterissent anni
multi et placuit deo ut mitteretur neemi-
as a rege persidis nepotes sacerdotum illorum
qui absconderant misit ad requirendum
ignem. Et sicut narrauerunt nobis non inue-
nerunt ignem sed aquam crassam. Et ius-
sit eos haurire et afferre sibi et sacrifi-
cia que imposita erant iussit sacerdos nee-
mias aspergi aqua ipsa et ligna et que erant
superposita. Utque hoc factum est et tempus affu-
it quo sol refulsit qui prius erat in nu-
bilo accensus est ignis magnus ita
ut omnes mirarentur. Orationem autem faciebant
sacerdotes dum consummaretur sacrificium
ionatha inchoante ceteris autem responden-
tibus. Et neemie erat oratio hunc habens modum.
Domine deus omnium creator iustus et mise-
ricors terribilis et fortis qui solus es bonus
rex solus prestans solus iustus et omnipo-
tens et eternus qui liberas israel de omni malo qui fe-
cisti patres electos et sanctificasti eos acci-
pe sacrificium pro uniuerso populo tuo israel et
custodi partem tuam et sanctifica. Con-
grega dispersionem nostram libera eos qui ser-
uiunt gentibus contemptos et abomina-
tos respice ut sciant gentes quia tu es deus noster.
Afflige opprimentes et contumeliam fa-
cientes in superbia. Constitue populum tu-
um in loco sancto tuo sicut dixit moy-
ses. Sacerdotes autem psallebant ymnos
usque quo consumptum esset sacrificium. Cum
autem consummatum esset sacrificium ex resi-
dua aqua neemias iussit lapides ma-
iores perfundi. Quod ut factum est ex eis flamma
accensa est sed ex lumine quod re-
fulsit ab altari consumpta est. Ut uero
manifestata est res renunciatum est

ii. par. 7

probaret quod factum est. Et cum probasset: sacerdotibus
donavit multa bona atque alia munera. et acci-
piens manu sua tribuebat eis

regi persarum quod in loco in quo ignem ab-
sconderant hi qui translati fuerant sacerdo-
tes aqua apparuit de qua neemias
et qui cum eo erant purificaverunt sacrificia.
Considerans autem rex et rem diligenter
examinans fecit ei templum ut si quibus
donabat rex multa bona accipiebat
et tribuebat. Appellavit autem nee-
mias hunc locum nephtar quod interpretatur
purificatio. vocatur autem apud plures nephi.
Invenitur autem in descriptionibus ieremie pro-
phete quod iussit eos ignem accipere transmi-
grantes ut significatum est et ut man-
davit transmigratis et dedit illis legem
ne obliviscerentur precepta domini et ut non
exerrarent mentibus videntes simulacra
aurea et argentea et ornamenta eorum et
alia huiusmodi dicens hortabatur ne legem a
moverent a corde suo. Erat autem in ipsa
scriptura quomodo tabernaculum et archam
iussit propheta divino responso ad se
facto comitari secum usque quo exiit in mon-
tem in quo moyses ascendit et vidit
dei hereditatem. Et veniens ibi iere-
mias: invenit locum spelunce et taberna-
culum et archam et altare incensi intulit
illuc et hostium obstruxit. Et accesserunt
quidam simul qui sequebantur ut notarent
sibi locum et non potuerunt invenire. Ut autem
cognovit ieremias: culpans illos dixit
quia ignotus erit locus donec congre-
get deus congregationem populi et propitius fiat. Et
tunc dominus ostendet hec et apparebit maiestas
domini et nubes erit sicut moysi manifesta-
batur et sicut cum salomon petiit ut locus sanc-
tificaretur magno deo manifestabat hec.
ut sapientiam habens obtulit sacrificium
dedicationis et consummationis templi. Sicut
et moyses orabat ad dominum et descendit
ignis de celo et consumpsit holocaustum.
Dixitque moyses eo quod non sit comestum quod erat
pro peccato consumptum est. Simili-

sacrificium. et sicut salomon oravit
et descendit ignis de celo et con-
Re. 9. psit

et salomon septem diebus celebravit de-
dicationem. Inferebantur autem in descriptioni-
bus et commentariis neemie hec eadem. et
quomodo construens bibliothecam congrega-
vit de regionibus libros et prophetarum et david et
epistolas regum et de donariis. Simili-
ter autem et iudas ea que deciderant per bellum que
nobis acciderat congregavit omnia et sunt apud
nos. Si ergo desideratis hec: mittite qui
perferant vobis. Acturi itaque purifica-
tionem scripsimus vobis. Bene igitur facietis si
egeritis hos dies. Deus autem qui liberavit po-
pulum suum et reddidit hereditatem omnibus
et regnum et sacerdotium et sanctificationem sicut
promisit in lege. speramus quod cito nostri misere-
bitur et congregabit de sub celo in locum sanctum.
Eripuit enim nos de magnis periculis: et lo-
cum purgavit. De iuda vero macha-
beo et fratribus eius et de templi magni puri-
ficatione et de are dedicatione: sed et de preliis
que pertinent ad antiochum nobilem et fili-
um eius eupatorem: et de illuminationibus
que de celo facte sunt ad eos qui pro iudeis fortiter
fecerunt ita ut universam regionem cum
pauci essent vindicarent et barbaram
multitudinem fugarent et famosissimum
toto orbe templum reciperarent et civi-
tatem liberarent et leges que abolite
erant restituerentur domino cum omni tranquil-
litate propitio facto illis. Itemque ab iasone
cyreneo quinque libris comprehensa:
temptavimus nos uno volumine bre-
viare. Considerantes enim multitudi-
nem librorum et difficultatem volentibus ag-
gredi narrationes hystoriarum propter multitu-
dinem rerum: curavimus volentibus quidem
legere ut esset animi oblectatio: studi-
osis vero ut facile possint memorie
commendare: omnibus autem legentibus
utilitas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui
hoc opus breviandi causa suscepimus: non
facilem laborem immo vero negotium

plenum vigiliarum assumpsimus. Sicut hii
qui praeparant convivium et quaerunt alio-
rum voluntati parere propter multorum gratiam
libenter laborem sustinemus. Veritatem
quidem de singulis auctoribus conceden-
tes, ipsi autem secundum datam formam brevi-
tari studentes. Sicut enim novae domus ar-
chitecto de universa structura curan-
dum est, ei vero qui pingere curat quae apta
sunt ad ornatum adquirenda sunt, ita
estimandum est et in nobis. Etenim intel-
lectum colligere et ordinare sermonem
et curiosius partes singulas quasque inquire-
re, historiae congruit auctori. Brevi-
tatem vero dictionis sectari et executiones re-
rum vitare brevitati concedendum est. Hinc
ergo narrationem incipiemus de praefatione tantum di-
xisse sufficiat. Stultum etenim est ante his-
toriam effluere, in ipsa autem historia suc-
cingi.

III Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni
pace, leges etiam adhuc optime custodi-
rentur propter Oniae pontificis pietatem et ani-
mos odio habentes mala, fiebat ut et ipsi
reges et principes locum summo honore
dignum ducerent et templum maximis
muneribus illustrarent, ita ut Seleucus
Asiae rex de redditibus suis praestaret
omnes sumptus ad ministeria sacrificiorum per-
tinentes. Simon autem de tribu Beniamin
in praepositus templi constitutus contende-
bat obsistente sibi principe sacerdotum iniquum
aliquid in civitate moliri. Sed cum vince-
re Oniam non posset, venit ad Apolloni-
um Tharseae filium, qui illo tempore erat dux Ce-
lesyriae et Foenicis, et nuntiavit ei pe-
cuniis innumerabilibus plenum esse aera-
rium Hierosolymis et communes copias in-
mensas esse, quae non pertinent ad rationem sacrifici-
orum, esse autem possibile sub potestate regis
cadere universa. Cumque retulisset Apol-
lonius ad regem de pecuniis quae dela-
tae erant, ille accitum Heliodorum qui erat
super negotia eius misit cum mandatis ut
praedictam pecuniam transportaret. Sta-
timque Heliodorus iter agressus est, specie qui-
dem quasi per Celesyriam et Foenicem civitates esset
peragraturus, re autem vera regis propositum per-
fecturus. Sed cum venisset Hierosolymam et
benigne a summo sacerdote in civitate
esset exceptus, narravit de dato indi-
cio pecuniarum et cuius rei gratia adesset ape-
ruit. Interrogabat autem si vere haec ita essent.
Tunc summus sacerdos ostendit deposita
esse haec et victualia viduarum ac pupil-
lorum, quaedam vero esse Hircani Tobiae viri
valde eminentis in his quae detulerat im-
pius Simon; universa autem argenti ta-
lenta esse quadringenta et auri ducenta.
Decipi vero eos qui credidissent loco et
templo quod per universum mundum ho-
noratur pro sui veneratione et sanctitate invio-
labile omnino esse. At ille pro his quae habebat
mandatis a rege dicebat omni ge-
nere regi ea esse deferenda. Constituta
autem die intrabat de his Heliodorus or-
dinaturus. Non modica vero erat per u-
niversam civitatem trepidatio. Sacer-
dotes autem ante altare cum sacerdotalibus
stolis iactaverunt se et invocabant de caelo
eum qui de depositis legem posuit, ut
his qui deposuerant ea salva custo-
diret. Iam vero qui videbat summi sa-
cerdotis vultum mente vulnerabatur.
Facies enim et color inmutatus declara-
bat internum animi dolorem. Circum-
fusa enim viro erat maestitia quaedam
et horror corporis, per quem manifestus
aspicientibus dolor cordis eius efficie-
batur. Alii autem gregatim de domibus con-
fluebant, publica supplicatione obse-
crantes pro eo quod in contemptum locus es-
set venturus. Accinctaeque mulieres
ciliciis pectus per plateas confluebant

et auctoribus

sed et virgines que conclusae erant procurrebant
ad Oniam. alie autem ad muros. quedam
vero per fenestras aspiciebant. universe
autem protendentes manus in celum de
precabantur. Erat enim misera commixte
multitudinis et magni sacerdotis in a
gone constituti expectatio. Et hi
quidem invocabant omnipotentem deum
ut credita sibi his qui crediderant
cum omni integritate conservarentur.
Heliodorus autem quod decreverat perficiebat
eodem loco ipse cum satellitibus suis circa
erarium presens. Sed spiritus omnipotentis mag
nam fecit sue ostensionis evidentiam. ita
ut omnes qui ausi fuerant parere ei ru
entes dei virtute in dissolutionem et formi
dinem converterentur. Apparuit enim illis
quidam equus terribilem habens sessorem op
timis operimentis adornatus. isque cum
impetu Heliodoro priores calces elisit. Qui
autem ei sedebat videbatur arma habere au
rea. Alii autem apparuerunt duo iuvenes
virtute decori optimi gloria speciosique
amictu. qui circumsteterunt eum et ex u
traque parte flagellabant sine intermissi
one multis plagis verberantes. Subito
autem Heliodorus concidit in terram. eum
que multa caligine circumfusum rapue
runt atque in sella gestatoria positum
eiecerunt. Et is qui cum multis cursoribus
et satellitibus predictum ingressus est erari
um portabatur nullo sibi auxilium fe
rente manifesta et cognita dei vir
tute. Et ille quidem per divinam virtutem
iacebat mutus atque omni spe et salu
te privatus. Hi autem dominum benedicebant
quia magnificabat locum suum et
templum quod paulo ante timore ac tu
multu erat plenum apparente omnipo
tenti domino gaudio et leticia impletum est.
Tunc vero ex amicis Heliodori quidam
rogabant confestim Oniam ut invo
caret altissimum ut vitam donaret ei
qui in supremo spiritu constitutus erat.
Considerans autem summus sacerdos ne
forte rex suspicaretur malitiam ali
quam ex iudeis circa Heliodorum consum
matam. obtulit pro salute viri hos
tiam salutarem. Cumque summus sacerdos
exoraret. idem iuvenes rursus e
isdem vestibus amicti astantes He
liodoro dixerunt. Onie sacerdoti gratias
age. nam propter eum dominus tibi vitam donavit.
Tu autem ab eo flagellatus nuntia omnibus
magnalia dei et potestatem. Et his
dictis non comparuerunt. Heliodorus
autem hostia deo oblata et votis magnis
promissis ei qui vivere ei concessit et Onie
gratias agens. recepto exercitu repe
debat ad regem. Testabatur autem omnibus
ea que sub oculis suis viderat opera mag
ni dei. Cum autem rex interrogasset Helio
dorum quis esset aptus adhuc semel
Ierosolimam mitti. ait. Si quem habes
hostem aut regni insidiatorem mit
te illuc et flagellatum eum recipies
si tamen evaserit. eo quod in loco illo vere
sit dei quedam virtus. Nam ipse qui
habet in celis habitationem visitator et ad
iutor est loci illius. et venientes ad ma
lefaciendum percutit ac perdit. Igitur de
Heliodoro et erarii custodia ita se
res se habet.

IIII

Symon autem predictus pecuniarum
et patrie delator male loquebatur de
Onia. tamquam ipse Heliodorum instigas
set ad hec et ipse fuisset incentor malo
rum. provisoremque civitatis ac defen
sorem gentis sue et emulatorem
legis dei audebat insidiatorem reg
ni dicere. Sed cum inimicitie in tantum pro
cederent ut et per quosdam Symonis ne
cessarios homicidia fierent. con
siderans Onias periculum contentionis

apollonium insanire ut pote ducem
celesyrie et fenicis ad augendam ma
litiam symonis. ad regem se contulit
non ut civium accusator. sed communem
utilitatem apud semetipsum universe
multitudinis considerans. Videbat enim
sine regali prudentia impossibile esse pa
cem rebus dari. nec symonem posse cessa
re a stultitia sua. Sed post seleuci vite excessum
cum suscepisset regnum antiochus qui nobi
lis appellabatur. ambiebat iason frater onie
summum sacerdotium adito rege promittens
ei argenti talenta trecenta lx. et
ex redditibus aliis talenta lxxx. Su
per hec promittebat et alia cl. si potestati
eius concederetur gignasium et ephebiam
sibi constituere et eos qui in ierosolimis
erant antiochenos scribere. Quod cum rex
annuisset et obtinuisset principatum.
ad gentilem ritum contribules suos trans
ferre cepit. Et amotis his que huma
nitatis causa iudeis a regibus fuerant
constituta per iohannem patrem eupolemi
qui apud romanos de amicitia et soci
etate functus est legatione. legitima
civium iura destituens. prava institu
ta sanciebat. Etenim ausus est sub
ipsa arce gignasium constituere et opti
mos quosque epheborum in lupanaribus po
nere. Erat autem hoc non initium sed increme
ntum quoddam et profectus gentilis et alien
igene conversationis propter impii et non sacerdo
tis iasonis nepharium et inauditum sce
lus. ita ut sacerdotes iam non circa al
taris officia dediti essent. sed contempto
templo et sacrificiis neglectis. festinarent
participes fieri palestre et prebitionis eius
iniuste et in exercitiis disci. et patrios quidem
honores nichil habentes. grecas glorias op
timas arbitrabantur. quarum gratia periculosa
eos contentio habebat et eorum instituta
emulabantur. ac per omnia his consimi
les esse cupiebant quos hostes et perempto
res habuerant. In leges enim divinas im
pie agere impune non cedit. sed hoc tempus
sequens declarabit. Cum autem quinquen
nalis agon tyro celebraretur et rex presens
esset. misit iason facinorosus ab ieroso
limis viros peccatores. portantes argen
ti didragmas trecentas in sacrificium herculis
quas postulaverunt hii qui asportave
rant ne in sacrificiis erogarentur quia non o
porteret. sed in alios sumptus eas deputari.
Sed hee oblata sunt quidem ab eo qui miserat
in sacrificium herculis propter presentes autem date
in fabricam navium triremium. Misso autem
in egypto apollonio nesthei filio propter pri
mates filometoris regis cum cognovis
set antiochus alienum se a negociis reg
ni effectum propriis utilitatibus consulens pro
fectus inde venit ioppen et inde iero
solimam et magnifice ab iasone et civi
tate susceptus cum facularum luminibus
et laudibus ingressus est et inde in fenicem
exercitum convertit. Et post triennii tempus mi
sit iason menelaum supradicti symonis
fratrem portantem pecuniam regi et de nego
tiis necessariis responsa perlaturum. At ille
commendatus regi cum magnificasset
faciem potestatis eius in semetipsum retor
sit summum sacerdotium superponens iasoni
talenta argenti trecenta. Acceptis
que a rege mandatis venit nichil quidem
dignum habens sacerdotio. animum vero crudelis
tyranni et fere belue iram gerens.
Et iason quidem qui proprium fratrem captiva
verat ipse deceptus profugus in ammani
tem expulsus est regionem. Menelaus autem
principatum quidem obtinuit. de pecuniis
vero regi promissis nichil agebat cum exactio
nem faceret sostratus qui arci erat prepositus
nam ad hunc exactio vectigalium pertine
bat. Quam ob causam utrique ad regem sunt
vocati. et menelaus amotus est a sacer

no succedente lysimacho fratre suo. Sostra-
tus autem prelatus est cypriis. Et cum hec agerentur
contigit tharsenses et mallotas seditionem
movere, eo quod antiochidi concubine regis
dono essent dati. Festinanter itaque rex ve-
nit sedare illos, relicto suffecto uno
ex comitibus suis andronico. Ratus
autem menelaus accepisse se oportunum
tempus, aurea quedam vasa e templo fura-
tus donavit andronico et alia vendi-
derat tyro et per vicinas civitates. Quod cum
certissime cognovisset onias, argu-
ebat eum, ipse in loco tuto se continens an-
tiochie secus dafnen. Unde menelaus ac-
cedens ad andronicum, rogabat ut oni-
am interficeret. Qui cum venisset ad oniam
et datis dextris cum iureiurando quamvis es-
set ei suspectus, suasisset de asilo pro-
cedere, statim eum peremit, non veritus
iustitiam. Ob quam causam non solum iudei
sed alie quoque nationes indignabantur et mo-
leste ferebant de nece tanti viri iniusta.
Sed regressum regem de cilicie locis adi-
erunt iudei apud antiochiam simul et gre-
ci, conquerentes de iniqua nece onie. Con-
tristatus itaque animo antiochus propter oniam
et flexus ad misericordiam, lacrimas fudit, re-
cordatus defuncti sobrietatem et modes-
tiam. accensisque animis andronicum
purpura exutum circumduci per totam civi-
tatem iubet et eodem loco quo in oniam
impietatem commiserat, sacrilegum vita
privari, domino illi condignam penam retribu-
ente. Multis autem sacrilegiis in templo a
lysimacho commissis menelai consilio, et
divulgata fama, congregata est multitu-
do adversus lysimachum, multo iam au-
ro exportato. Turbis autem insurgentibus
et animis ira repletis, lysimachus arma-
tis fere tribus milibus iniquis manibus uti
cepit, duce quodam tyranno etate
pariter et dementia provecto. Sed ut in-
tellexerunt conatum lysimachi, alii
lapides, alii fustes validos arripere, qui-
dam vero cinerem in lysimachum iacere.
Et multi quidem vulnerati, quidam autem prostra-
ti, omnes vero in fugam versi sunt. Ipsum etiam
sacrilegum secus erarium interfecerunt.
De his ergo cepit iudicium adversus me-
nelaum agitari. Et cum venisset rex ty-
rum, ad ipsum negotium detulerunt mis-
si viri tres a senioribus. Et cum superare-
tur menelaus, promisit ptolomeo pe-
cunias multas dare ad suadendum re-
gi. Itaque ptholomeus in quodam atrio
positum quasi refrigerandi gratia regem
adiit et a sententia deduxit, et menelaum
quidem universe malitie reum criminibus
absolvit. Miseros autem qui etiam si a- si apud
pud scitas causas dixissent innocentes
iudicarentur, morte damnavit. Ci-
to ergo iniustam penam dederunt qui pro civi-
tate et populo et sacris vasis causam prosecu-
ti sunt. Quamobrem tyrii quoque indigna-
ti erga sepulturam eorum liberalissimi
extiterunt. Menelaus autem propter eorum qui
in potentia erant avaritiam perma-
nebat in potestate, crescens in malitia
ad insidias civium.

Eodem tempore antiochus secundam profectio- V
nem paravit in egyptum. Conti-
git autem per universam iherosolimorum
civitatem videri diebus xl per aera eq-
uites discurrentes auratas stolas ha-
bentes et hastas quasi cohortes arma-
tas, et cursus equorum per ordines dige-
stos, et congressiones fieri cominus, et scu-
torum motus, et galeatorum multitudi-
nem gladiis districtis, et telorum iac-
tus, et aureorum armorum splendorem,
omnisque generis loricarum. Quapropter omnes
rogabant in bonum monstra converti.
Sed cum falsus rumor exisset tamquam
vita excessisset antiochus, assumptis

iason non minus mille viris repente
aggressus est civitatem. Et civibus ad
murum convolantibus, ad ultimum ap-
prehensa civitate, Menelaus fugit
in arcem. Iason vero non parcebat in cede ci-
vibus suis, nec cogitabat prosperitatem ad-
versus cognatos malum esse maximum, ar-
bitrans hostium et non civium se trophea
capturum. Et principatum quidem non ob-
tinuit, finem vero insidiarum suarum confu-
sionem cepit, et profugus iterum abiit in A-
manitem regionem. Ad ultimum in exiti-
um sui conclusus ab Areta Arabum ty-
ranno, fugiens de civitate in civita-
tem, omnibus odiosus, ut refuga legum
et execrabilis, ut patrie et civium hostis,
in Egyptum extrusus est. Et qui multos
de patria expulerat, peregre periit, Lace-
demonas profectus, quasi pro cognatione illic re-
fugium habiturus. Et qui insepultos ab-
iecerat multos, ipse et illamentatus et inse-
pultus abicitur, sepultura neque peregri-
na usus, neque patrio sepulchro participans.
His ita gestis, suspicatus est rex so-
cietatem deserturos Iudeos. Et ob hoc profec-
tus ex Egypto, efferatis animis ci-
vitatem quidem armis cepit. Iussit
autem militibus interficere nec parcere occur-
santibus, et per domos ascendentes truci-
dare. Fiebant ergo cedes iuvenum ac seni-
orum, mulierum et natorum exterminia, virgi-
num quoque et parvulorum neces. Erant autem
toto triduo octoginta milia interfecti,
quadraginta milia vincti, non minus autem venundati.
Sed nec ista sufficiunt. Ausus est et-
iam intrare templum universa terra sanctius,
Menelao ductore, qui legum et patrie fu-
it proditor, et scelestis manibus sumens
sancta vasa que ab aliis regibus et civita-
tibus erant posita ad ornatum loci et
gloriam, contrectabat indigne et contami-
nabat. Ita alienatus mente Anti-
ochus non considerabat quod propter peccata habitantium
civitatem modicum Deus fuerat iratus,
propter quod et accidit circa locum despectio. Alio-
quin, nisi contigisset eos multis peccatis esse
involutos, sicut Heliodorus qui missus est a
Seleuco rege ad expoliandum erarium, et
hic statim adveniens flagellatus
et repulsus utique fuisset ab audacia. Ve-
rum non propter locum gentem, sed propter gentem locum Deus
elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est
ipsius malorum, postea fiet socius et bonorum.
Et qui derelictus est in ira Dei omnipoten-
tis, iterum in magni Domini reconciliatione cum sum-
ma gloria exaltabitur. Igitur Antiochus mille
octingentis ablatis de templo talen-
tis, velociter Antiochiam regressus est, ex-
istimans se pre superbia terram ad navigan-
dum, pelagus vero ad iter agendum deduc-
turum, propter mentis elationem. Reliquit autem
et prepositos ad affligendam gentem: Ieroso-
limis quidem Philippum genere Frigem, moribus
crudeliorem eo ipso a quo constitutus est;
in Garizim autem Andronicum et Menelaum,
qui gravius quam ceteri imminebant civi-
bus. Cumque appositus esset contra Iudeos, mi-
sit odiosum principem Apollonium cum exerci-
tu viginti et duobus milibus, precipiens ei omnes
perfecte etatis interficere, mulieres ac iuvenes
vendere. Qui cum venisset Ierosolimam,
pacem simulans, quievit usque ad diem
sanctum sabbati, et tunc feriatis Iudeis, arma
capere suis precepit. Omnesque qui ad spectacu-
lum processerant trucidavit, et civitatem
cum armatis discurrens ingentem multi-
tudinem peremit. VI
Iudas autem Machabeus, qui decimus fuerat, se-
cesserat in desertum locum, ibique inter fe-
ras vitam in montibus cum suis agebat; et fe-
ni cibo vescentes demorabantur, ne par-
ticipes essent coinquinationis. Sed non post
multum temporis misit rex senem quendam
Antiochenum, qui compelleret Iudeos ut

transferrent a patriis et dei legibus. conta-
minaret etiam quod in ierosolimis erat tem-
plum et cognominaret iovis olimpii. et in gari-
zim prout erant hii qui locum inhabitabant
iovis hospitalis. pessima autem et universis
gravis malorum erat incursio. Nam templum
luxuria et comessationibus gentium erat
plenum et scortantium cum meretricibus. sacra-
tisque edibus mulieres se ultro ingerebant
intro ferentes ea que non licebat. Altare
autem plenum erat illicitis que legibus prohi-
bebantur. Neque enim sabbata custodiebantur
neque dies solempnes patrii servabantur. nec
simpliciter se quisquam iudeum esse confite-
batur. Ducebantur autem cum amara necessita-
te in die natalis regis ad sacrificia. et cum
liberi sacra celebrarentur cogebantur
hedera coronati libero circuire. De-
cretum autem exiit in proximas gentilium ci-
vitates suggerentibus ptholomeis ut pa-
ri modo et ipsi adversus iudeos agerent ut sa-
crificarent. eos autem qui nollent transire
ad instituta gentium interficerent. Erat
ergo videre miseriam. Due enim mulieres
delate sunt natos suos circumcidisse. quas
infantibus ad ubera suspensis cum publi-
ce per civitatem circumduxissent per muros
precipitaverunt. Alii vero ad proximas coeun-
tes speluncas et latenter sabbati diem cele-
brantes cum indicati essent philippo flam-
mis succensi sunt eo quod verebantur propter
religionem et observantiam manu sibi
inferre auxilium. Obsecro autem eos qui
hunc librum lecturi sunt ne abhorrescant
VII propter adversos casus sed reputent ea que accide-
runt non ad interitum sed ad correptionem ge-
neris esse nostri. Etenim multo tempore non sine-
re peccatoribus ex sententia agere sed statim ulti-
ones adhibere magni beneficii est
indicium. Non enim sicut in aliis nationibus
dominus patienter expectat ut eas cum iudicii
dies venerit in plenitudine peccatorum pu-
niat. ita et in nobis statuit ut peccatis no-
stris in finem devolutis ita demum in
nos vindicet. Propter quod numquam quidem
a nobis misericordiam suam amovet. Corri-
piens vero in adversis populum suum non derelin-
quit. Sed hec nobis ad commonitionem legen-
tium dicta sint paucis. iam autem ve-
niendum est ad narrationem. Igitur elea-
zar unus de prioribus scribarum vir eta- ·v· primoribus
te provectus et vultu decorus aperto ore
hians compellebatur carnem porcinam
manducare. At ille gloriosam mortem
magis quam odibilem vitam amplec-
tens voluntarie preibat ad supplici-
um. Intuens quemadmodum oporteret accede-
re patienter sustinens destinavit non
admittere illicita propter vite amorem.
Hii autem qui astabant iniqua miseratione
commoti propter antiquam viri amicitiam
tollentes eum secreto rogabant affer-
ri carnes quibus vesci ei licebat ut si-
mularet manducasse sicut rex
imperaverat de sacrificii carnibus. ut hoc
facto a morte liberaretur. et propter veterem
viri amicitiam hanc in eo faciebant hu-
manitatem. At ille cogitare cepit
etatis ac senectutis sue eminentiam
dignam et ingenuitatem nobilitatis. l' vive | l' et ingenuam nobilitatis canitiem.
et canitiem atque a puero optime con-
versationis et secundum sancte et a deo condite
legis constituta respondit cito di-
cens premitti se velle in infernum. Non
enim etatem nostram dignum est inquit
fingere ut multi adolescentium arbi-
trantes eleazarum nonaginta an-
norum transisse ad vitam alienige-
narum et ipsi propter meam simulationem et
propter modicum corruptibilis vite tempus
decipiantur et per hoc maculam atque exe-
crationem mee senectuti adquiram.
Nam et si in presenti tempore a sup-
pliciis hominum eripiar sed manum

omnipotentis manus nec vivus nec defunc-
tus effugiam. Quam ob rem fortiter vi-
tam excedendo senectute quidem
dignus apparebo. adolescentibus autem
exemplum forte relinquam. si prompto
animo ac fortiter pro gravissimis et sanctis-
simis legibus honesta morte perfun-
gar. Hiis dictis confestim ad sup-
plicium trahebatur. Hii autem qui eum du-
cebant. et paulo ante fuerant mitiores
in iram versi sunt propter sermones ab eo
dictos quos illi per arrogantiam
prolatos arbitrabantur.
Sed cum plagis perimeretur
ingemuit et dixit. Domine qui
habes sanctam scientiam manifeste tu scis
quia cum a morte possem liberari
duros corporis sustineo dolores se-
cundum animam vero propter timorem tuum
libenter hec patior. Et iste quidem hoc
modo vita decessit non solum iuveni-
bus sed et universe genti memoriam
mortis sue ad exemplum virtutis
et fortitudinis derelinquens.

VII

Contigit autem et vii. fratres una cum ma-
tre apprehensos compelli a rege
contra fas contingere carnes porcinas
flagris et taureis cruciatos. Unus autem
ex illis qui erat primus sic ait. Quid queris
et quid vis discere a nobis? Parati su-
mus mori magis quam patrias dei leges
prevaricari. Iratus itaque rex iussit sar-
tagines et ollas succendi. Quibus sta-
tim succensis. iussit ei qui prior fuerat
locutus amputari linguam et cute
capitis abstracta summas quoque manus ei
et pedes prescidi ceteris eius fratribus et matre in-
spicientibus. Et cum iam per omnia inutilis
factus esset. iussit igne admoveri et adhuc
spirantem torreri in sartagine. In qua
cum diu cruciaretur. ceteri una cum matre in-
vicem se hortabantur mori fortiter dicentes

Dominus deus aspiciet veritatem et consolabi-
tur in nobis quemadmodum in protestatione cantici de-
claravit Moyses. Et in servis suis consola-
bitur. Mortuo itaque primo illo hoc modo sequen-
tem deducebant ad illudendum. et cute ca-
pitis eius cum capillis detracta. interrogabant si
manducaret priusquam toto corpore per membra
singula puniretur. At ille respondens patria
voce dixit. Non faciam. Propter quod et iste sequen-
ti loco primi tormenta suscepit. Et in ulti-
mo spiritu constitutus sic ait. Tu quidem scele-
stissime in presenti vita nos perdis. sed rex
mundi defunctos nos pro suis legibus in eter-
ne vite resurrectione suscitabit. Post hunc
tertius illuditur. et linguam postulatus ci-
to protulit. et manus constanter extendit. et
fiducia ait. De celo ista possideo. sed propter
dei leges nunc hec ipsa despicio quoniam ab ipso me
ea recepturum spero. In his autem rex et qui
cum ipso erant mirabantur adolescentis a-
nimum quod tamquam nichilum duceret crucia-
tus. Et hoc ita defuncto: quartum similiter vex-
abant torquentes. et cum iam esset ad mortem
sic ait. Pocius est ab hominibus morti da-
tos spem expectare a deo iterum ab ipso
resuscitandos. Tibi enim resurrectio ad
vitam non erit. Et cum admovissent quin-
tum: vexabant eum. At ille respiciens in
eum dixit. Potestatem inter homines habens cum
sis corruptibilis facis quod vis. Noli autem pu-
tare genus nostrum a deo esse derelictum. Su-
stine autem et videbis magnam potesta-
tem eius qualiter te et semen tuum torquebit.
Post hunc ducebant et sextum. Et is mori in-
cipiens sic ait. Noli frustra errare. Nos
enim propter nosmet ipsos hec patimur peccantes
in deum nostrum. et digna admiratione facta sunt
in nobis. Tu autem ne existimes tibi inpune
futurum quod contra deum pugnare temptave-
ris. Supra modum autem mater mirabilis et bonorum
operum memoria digna. que pereuntes
vii. filios sub unius diei tempore conspiciens

bono animo ferebat propter spem quam in deum
habebat. singulos eorum hortabatur patria uoce
fortiter repleta sapientia: et femineae cogi
tationi masculinum animum inserens,
dixit ad eos. Nescio filii qualiter in utero meo
apparuistis neque enim ego spiritum et ani
mam donaui uobis et uitam: et singulorum mem
bra. Non ego ipsa compegi. Sed enim mundi
creator qui formauit hominis natiuita
tem quique omnium inuenit originem
et spiritum uobis iterum cum misericordia reddet et uitam sicut
nunc uosmet ipsos despicitis propter leges eius.
Antiochus autem contemni se arbitratus: simul
et exprobrantis uoce despecta: cum adhuc
adolescentior superesset: non solum uerbis
hortabatur sed et iuramento affirmabat di
uitem se et beatum facturum: et translatum a patriis
legibus amicum habiturum. Sed ad haec
cum adolescens nequaquam inclinaretur: uoca
uit rex matrem et suadebat ei ut adoles
centi fieret in salutem. Cum autem multis eam
uerbis esset hortatus: promisit suasuram
se filio suo. Itaque inclinata ad illum irri
dens crudelem tyrannum ait patria uo
ce. Fili miserere mei quae te in utero nouem mensibus
portaui et lac triennium dedi et alui et in
aetatem istam perduxi. Peto nate ut
aspicias in caelum et terram et ad omnia quae in
eis sunt. et intellegas quia ex nihilo fecit
illa deus et hominum genus. Ita fiet ut non
timeas carnificem istum. sed dignus fratribus
tuis effectus suscipe mortem. ut in illa mi
seratione cum fratribus tuis te suscipiam. Cum
haec illa adhuc diceret: ait adolescens. Quem
sustinetis? Non obedio praecepto regis:
sed praecepto legis quae data est nobis per moy
sen. Tu uero qui inuentor omnis malitiae
factus es in hebraeos: non effugies manum de
i. Nos enim pro peccatis nostris haec patimur.
Et si nobis propter increpationem et correptionem
deus noster modicum iratus est: sed iterum
reconciliabitur seruis suis. Tu autem o sce

lestus et omnium hominum flagitiosissime
noli frustra extolli uanis spebus in
seruos eius inflammatus. Nondum
enim omnipotentis dei et omnia inspicien
tis iudicium effugisti. Nam fratres mei
modico nunc dolore sustentato: sub tes
tamento aeternae uitae effecti sunt. Tu uero
iudicio dei iustas superbiae poenas sol
ues. Ego autem sicut fratres mei animam et
corpus meum trado pro patriis legibus
inuocans deum maturius genti nostrae
propitium fieri. teque cum tormentis et
uerberibus confiteri quod ipse est deus
solus. In me uero et in fratribus meis desinet
omnipotentis ira quae super omne genus
nostrum iuste superducta est. Tunc rex
accensus ira in hunc super omnes crudelius
deseuit indigne ferens derisum se. Et
itaque mundus obiit per omnia in domino con
fidens. Nouissime autem et mater consum
mata est. Igitur de sacrificiis et de nimi
is crudelitatibus satis dictum est.

VIII

Iudas uero machabeus et qui cum illo erant
introibant latenter in castella: et con
uocantes cognatos et amicos et qui permanse
rant in iudaismo assumentes eduxe
runt ad sex milia uirorum. Et inuocabant
dominum ut respiceret in populum qui ab omni
bus calcabatur: misereretur templo quod con
taminabatur ab impiis: misereretur etiam
exterminio ciuitatis quae esset illico com
planenda: et uocem sanguinis ad se
clamantis audiret. Memoraretur
quoque iniquissimas mortes innocen
tium paruulorum et blasphemias nomini suo
illatas et indignaretur super his. At iu
das machabeus congregata multitudi
ne intolerabilis gentibus efficiebatur.
Ira enim domini in misericordiam conuersa est. Et su
perueniens castellis et ciuitatibus im
prouisus succendebat eas. et opportuna
loca occupans: non paucas hostium

strages dabat. Maxime autem noctibus ad
huiuscemodi excursus ferebatur et fama virtutis
eius ubique diffundebatur. Videns autem Phi-
lippus paulatim virum ad profectum veni-
re ac frequentius res ei prospere cedere, ad Pto-
lomeum ducem Celesyrie et Fenicis scripsit
ut auxilium ferret regis negotiis.
At ille velociter misit Nichanorem Patro-
cli de primoribus amicis dans eis de permix-
tis gentibus armatis non minus viginti mili-
bus ut universum Iudeorum genus deleret
adiuncto ei Gorgia viro militari et in bel-
licis rebus experientissimo. Constituit
autem Nichanor regi ut tributum quod Roma-
nis erat dandum duo milia talentorum
de captivitate Iudeorum suppleret.
Statimque ad maritimas civitates
misit convocans ad coemptionem Iudai-
corum mancipiorum promittens se nona-
ginta mancipia talento distractu-
rum, non respiciens ad vindictam que eum ab
VIII omnipotente esset consecuta. Iudas autem
ubi comperit, indicavit his qui secum
erant Iudeis Nichanoris adventum,
ex quibus quidam formidantes et non cre-
dentes Dei iustitie in fugam vertebantur.
Alii vero si quid eis supererat vendebant
simulque Dominum deprecabantur ut eriperet eos
ab impio Nichanore qui eos prius quam
cominus veniret vendiderat. Et si
non propter eos tamen propter testamentum quod erat ad
patres eorum et propter invocationem sancti et mag-
nifici nominis eius super ipsos. Convocatis autem
Machabeus septem milibus qui cum ipso erant
rogabat ne hostibus reconciliarentur
neque metuerent inique venientium adver-
sum se hostium multitudinem sed fortiter con-
tenderent ante oculos habentes contumeli-
am que loco sancto ab his iniuste esset illa-
ta itemque et ludibrio habite civita-
tis iniuriam adhuc et veterum institu-
ta convulsa. Nam illi quidem armis

confidunt ait simul et audacia, nos autem in
omnipotente Domino qui potest et venientes
adversum nos et universum mundum uno
nutu delere confidimus. Admonuit autem
eos et de auxiliis Dei que facta sunt erga pa-
rentes et quod sub Sennacherib centum octoginta quinque milia
perierunt, et de prelio quod eis adversus Gala-
thas fuit in Babylonia ut omnes ubi ad
rem ventum est Macedonibus sociis he-
sitantibus ipsi sex milia soli peremerunt centum viginti
milia propter auxilium illis datum de celo et benefi-
cia pro his plurima consecuti sunt. His verbis
constantes effecti sunt et pro legibus et patria
mori parati. Constituit itaque ex utraque parte
duces fratres suos Symonem et Iose-
phum et Ionathan subiectis unicuique
millenis et quingentenis. Ad hec autem
ab Ezra lecto sancto libro et dato signo
adiutorii Dei in prima acie ipse dux
commisit cum Nichanore. Et facto sibi a-
diutore omnipotente interfecerunt super
novem milia hominum. Maiorem autem partem
exercitus Nichanoris vulneribus debi-
lem factam fugere compulerunt. Pecu-
niis vero eorum qui ad emptionem ipsorum ve-
nerant sublatis ipsos usquequaque persecuti
sunt, sed reversi sunt hora conclusi. Nam e-
rat ante sabbatum quam ob causam non perseve-
raverunt insequentes. Arma autem ipsorum et
spolia congregantes sabbatum agebant
benedicentes Dominum qui liberavit eos
in isto die misericordie initium stillans in eos. Post
sabbatum vero debilibus et orphanis et vidu-
is diviserunt spolia et residua ipsi cum
suis habuere. His itaque gestis et commu-
niter ab omnibus facta obsecratione misericor-
dem Dominum postulabant ut in finem servis
suis reconciliaretur. Et ex his qui cum Thimo-
theo et Bachide erant contra se contenden-
tes super viginti milia interfecerunt et munitio-
nes excelsas obtinuerunt et plures pre-
das diviserunt equam portionem de-

libus pupillis et viduis, sed et senioribus divid-
entes. Et cum arma eorum collegissent
diligenter omnia composuerunt in locis oportu-
nis, residua autem spolia Ierosolymam
detulerunt. Et Philarchen qui cum Timo-
theo erat interfecerunt virum scelestum
qui in multis Iudeos afflixerat. Et cum epi-
nicia agerent in Ierosolymis, in Ierosoly-
mis eum qui sacras ianuas incenderat
id est Calisthenen cum in quoddam domiciliu
refugisset, incenderunt, digna ei
mercede pro impietatibus reddita. Face-
rosissimus autem Nichanor qui mille
negociantes ad Iudeorum venditionem ad-
duxerat humiliatus auxilio domini ab his
quos nullos existimabat, deposita veste
glorie per mediterranea fugiens solus
venit Antiochiam summam infelici-
tatem de interitu sui exercitus consecutus.
Et qui promiserat Romanis se tributum
restituere de captivitate Ierosoly-
morum, predicabat nunc protectorem Iudeis habere
deum, et ob hoc ipsum invulnerabiles esse eos
quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

Eodem tempore Antiochus inhoneste
revertebatur de Perside. Intraverat e-
nim eam que dicitur Persepolis et temptavit
ut spoliare templum et civitatem oppri-
mere, sed multitudine ad arma concurren-
te in fugam conversi sunt. Et ita contigit
ut Antiochus post fugam turpiter rediret.
Et cum venisset circa Ecbatanam recog-
novit que erga Nichanorem et Timo-
theum gesta sunt. Elatus autem in ira arbi-
trabatur se iniuriam illorum qui se fuga-
verant posse in Iudeos retorquere. Ideoque
iussit agitari currum suum sine intermissione
peragens iter celesti eum iudicio perurgente
eo quod ita superbe locutus esset venturum se
Ierosolymam et congeriem sepulchri
Iudeorum eam facturum. Sed qui universa
conspicit dominus deus Israel percussit eum
insanabili et invisibili plaga. Ut enim fini-
vit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum
dolor dirus viscerum et amara interio-
rum tormenta. Et quidem satis iuste quippe
qui multis et novis cruciatibus aliorum tor-
serat viscera, licet ille nullo modo a · uiscera
sua malicia cessaret. Super hoc autem superbi-
a repletus ignem spirans animo in Iudeos
et precipiens accelerari negocium contigit
illum impetu euntem de curru cadere et gra-
vi corporis collisione membra vexari.
Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris
imperare supra humanum modum superbi-
a repletus, et montium altitudines in
statera appendere, nunc humiliatus ad ter-
ram in gestatorio portabatur manifes-
tam dei virtutem in semetipso contestans
ita ut de corpore impii vermes scatu-
rirent, ac viventes in doloribus carnes
eius effluerent, odore etiam illius et fe-
tore exercitus gravaretur. Et qui paulo ante
sidera celi contingere se arbitrabatur, e-
um nemo poterat propter intolerantiam fe-
toris portare. Hinc igitur cepit ex gravi super-
bia deductus ad agnitionem sui venire
divina admonitus plaga, per momenta
singula doloribus suis augmenta capi-
entibus. Et cum nec ipse iam fetorem suum
ferre posset ita ait: Iustum est subdi-
tum esse deo et mortalem non paria deo
sentire. Orabat autem hic scelestus dominum
a quo non esset misericordiam consecuturus. Et ci-
vitatem ad quam festinans veniebat ut
eam ad solum deduceret ac sepulchrum
congestorum faceret, nunc optat liberam
reddere. Et Iudeos quos nec sepultura
quidem se dignos habiturum sed avibus ac
feris diripiendos traditurum et cum
parvulis exterminaturum se dixerat, equa-
les nunc Atheniensibus facturum pollicetur.
Templum etiam sanctum quod prius expoliaverat
optimis donis ornaturum et sancta

uasa mltis pluribꝫ redditurū ⁊ ptinentes ad sa
crificia sūptus de redditibꝫ suis pstā
turū. sup hec ⁊ iudeū se futurū ⁊ oēm
locū terre ptransiturū ⁊ pdicaturū dei
potentatem. Sed nō cessantibꝫ dolorībꝫ
superuenerat enī ī eum iustū iudici
um dei. desperans scripsit ad iudeos ī mo
dum depcatiōis eplam hc cōtinentem
Optimis ciuibꝫ iudeis plimā salutē ⁊
bn̄ ualere ⁊ ēē felices rex ⁊ princeps
antioch̄. Si bn̄ ualetis ⁊ filii uestri ⁊
ex snīa uob̄ cūcta sunt maximas a
gimꝰ grās. Et ego ī infirmitate con
stitutꝰ. uestri aūt benigne memor rediē
ns de psidis locis ⁊ infirmitate graui
appbensus ñcc̄m duxi p cōmuni u
tilitate curā hr̄e. nō desperans memet
ipm̄ s; spem mltam hn̄s effugiendi
infirmitatē. Respiciens aūt qd̄ ⁊ pat mS
quibꝫ temporibꝫ ī locis supiorībꝫ duce
bat exercitū ostendit qui post se susci
peret principatū. ut si quid contrariū acci
deret aut difficile nunciaret̄. scientes
hii qui ī regionibꝫ erāt cui eēt rerū
summa delicta nō turbarent̄. Ad hec
cōsiderans de pximo potentes quosq;
⁊ uicinos temporibꝫ insidiantes ⁊ euē
tū expectantes. designaui filiū me
ū antiochū regē. quem sepe recur
rēs ī supiora regna mltis uestrū co
mendaui ⁊ scripsi ad eū que subiecta
sunt. Oro itaq; uos ⁊ peto memores
beneficiorꝫ publice ⁊ priuatim. ut u
nusquisq; cōseruet fidem ad me ⁊ ad
filiū meū. Confido enī eū modeste
⁊ humane acturū ⁊ sequentē ppositū
meū cōmunē uob̄ fore. Igr̄ homicida
⁊ blasphemus pessime pcussus ⁊
ut ipse alios tractauerat. pegre in
montibꝫ miserabili obitu uita func
tus est. Transferebat aūt corpus phi
lippus collactaneus eius. qui metu
eus filiū antiochi. ad ptholomeū phi X
lometorē in egiptum abiit.
Machabeus aūt ⁊ qui cū illo erāt dño
se ptegente templum qd̄ ⁊ ciuita
tem recepit. aras aūt quas alienigene
p plateas struxerant. itēm q; delubra
demoliti sunt. ⁊ purgato templo aliud
altare fecerunt. ⁊ de igniti lapidibꝫ
igne concepto. obtulerunt sacrificia
post biennium ⁊ incensum ⁊ lucnas ⁊ pa
nes ppositionis posuerunt. Quibꝫ gestis roga
bant dñm. pstrati ī terram. ne amplius
malis talibꝫ inciderent. s; ⁊ si quādo pec
cassent. ab ipso mitius corriperent̄. nō
barbaris ac blasphemis hōibꝫ traderen
tur. Qua die aūt templū ab alienigenis
pollutū fuerat. contigit eadem die pu
gationem fieri. uicesima ⁊ quinta mēsis
qui fuit casleu. ⁊ cū letitia dies octo
gerunt in modum tabernaculorꝫ. remē
rātes qd̄ ante modicū temporis diem so
lempnē tabnaclorꝫ ī montibꝫ ⁊ speluncis
cis more bestiarū egerant. ppt qd̄ tyrsos
⁊ ramos uirides ⁊ palmas pferebant
ei qui psperauit mundare locū suum.
⁊ decreuerunt cōmuni precepto ⁊ decre
to uniuerse genti iudeorꝫ. omībꝫ annis
agere dies istos. Et antiochi quidē q
appellatus est nobilis uite excessus ita
se habuit. Nunc aūt de eupatore antiochi
filio impii q̄ gesta sunt narrabimꝰ bre
uiantes mala que ī bellis gesta sunt.
Hic suscepto regno. constituit sup ne
gocia regni lysiam quendam phenicis ⁊
syrie militie principem. Nam ptholomeꝰ
qui dicebatur macer iusti tenax erga
iudeos ēē instituit ⁊ precipue ppt iniqui
tatem q̄ facta erat ī eos ⁊ pacifice age
re cū eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis
apud eupatorem cū frequenter pditor au
diret eo qd̄ cyprum creditam sibi a
philometore deseruisset. ⁊ antiochū

nobilem insulam etiam ab eo reces-
sisset, veneno vitam finivit. Gorgi-
as autem cum esset dux locorum, assumptis adve-
nis frequenter Iudeos debellabat. Iudei
vero qui tenebant oportunas munitiones
fugatos ab Ierosolimis suscipiebant, et
bellare temptabant. Hii vero qui erant
cum Machabeo, precibus dominum rogantes
ut esset sibi adiutor, impetum fecerunt
in munitiones Ydumeorum. Multaque in-
VI sistentes loca obtinuerunt, occurren-
tes vero interemerunt, et omnes simul non minus
quam xx. milibus trucidaverunt. Quidam autem
cum confugissent in duas turres valde
munitas omnem apparatum ad repug-
nandum habentes, Machabeus ad eorum ex-
pugnationem relicto Symone et Iosepho
itemque Zacheo eisque qui cum ipso erant
satis multis, ipse ad eas que amplius urge-
bant pugnas conversus est. Hii vero qui
cum Symone erant, cupiditate ducti a qui-
busdam qui in turribus erant suasi sunt pecunia
lxx. milibus didragmis acceptis di-
miserunt quosdam effugere. Cum autem Ma-
chabeo nunciatum esset quod factum est, con-
gregatis principibus populi accusavit quod pecu-
nia fratres vendidissent adversariis eorum
dimissis. Hos igitur proditores factos interfecit,
et confestim duas turres occupavit. Ar-
mis autem ac manibus omnia prospere agendo in
duabus munitionibus plus quam xx. milia peremit.
At Thymotheus qui prius a Iudeis su-
peratus fuerat, convocato exercitu peregrine multi-
tudinis, et congregato equitatu Asiano
advenit, quasi armis Iudeam capturus.
Machabeus autem et qui cum ipso erant appropian-
te illo deprecabantur dominum, capud terra aspergen-
tes, lumbosque ciliciis precincti, ad alta-
ris crepidinem provoluti, ut sibi propitius,
inimicis autem eorum esset inimicus, et adversa-
riis adversaretur, sicut lex dicit. Et ita post
orationem sumptis armis longius de civitate
procedentes et proximi hostibus effecti re-
sederunt. Primo autem solis ortu utrique com-
miserunt: isti quidem victorie et prosperitatis
sponsorem cum virtute dominum habentes,
illi autem ducem belli animum habebant. Sed cum
vehemens pugna esset, apparuerunt adver-
sariis de celo viri v. in equis frenis au-
reis decori, ducatum Iudeis prestantes,
ex quibus duo Machabeum medium haben-
tes armis suis circumsepti incolumem
conservabant; in adversarios autem tela et ful-
mina iaciebant, ex quo et cecitate con-
fusi et repleti perturbatione cadebant.
Interfecti sunt autem xx. milia quingenti
et equites sexcenti. Thymotheus autem con-
fugit in Gazaram presidium munitum, cui
preerat Chereas. Machabeus autem et qui cum
eo erant letantes obsederunt presidium
diebus iiii. At illi qui intus erant loci
firmitate confisi supra modum maledi-
cebant et sermones nefandos iactabant.
Sed cum dies quinta illucesceret, xx. iu-
venes ex his qui cum Machabeo erant
accensi animis propter blasphemiam viri-
liter accesserunt ad murum et feroci animo
incedentes ascendebant. Sed et alii similiter
ascendentes turres portasque succendere
aggressi sunt, atque ipsos maledicos vi-
vos concremare. Per continuum autem bidu-
um presidio vastato Thymotheum
occultantem se in quodam reperto loco
peremerunt, et fratrem eius Apollophanem
et Cheream occiderunt. Quibus gestis
in ympnis et confessionibus benedicebant
dominum qui magna fecit in Israhel et victo-
riam illis dedit.

XI

Sed parvo post tempore Lysias procurator
regis et propinquus ac negotiorum prepo-
situs, graviter ferens de his que accide-
rant, congregatis lxxx. milibus et equi-
tatu universo, veniebat adversus Iu-
deos, existimans se civitatem quidem

captam gentibus habitaculum facturum
templum vero in pecunie questum sicut
cetera delubra gentium habiturum et per singu-
los annos venale sacerdotium. nequaquam re-
cogitans dei potentiam sed mente effre-
natus et in multitudine peditum et in mi-
libus equitum et in octoginta elephanti-
bus confidebat. Ingressus autem iudeam et a-
propians bethsure que erat in angusto
loco ab ierosolima intervallo v. sta-
diorum illud presidium expugnabat.
Ut autem machabeus et qui cum eo erant
cognoverunt expugnari presidia cum
fletu et lacrimis rogabant dominum et omnis
turba simul ut bonum angelum mitte-
ret ad salutem israel et ipse primus macha-
beus sumptis armis ceteros adhortatus
est simul secum periculum subire et ferre aux-
ilium fratribus suis. Cumque pariter prompto animo
procederent et adhuc iuxta ierosolimam
essent apparuit precedens eos eques in
veste candida armis aureis hastam
vibrans. Tunc omnes simul benedixe-
runt misericordem dominum et convaluerunt
animis non solum homines sed et bestias fero-
cissimas et muros ferreos parati
penetrare. Ibant igitur prompti de celo ha-
bentes adiutorem et miserantem super eos
dominum. leonum autem more cum impetu ir-
ruentes in hostes prostraverunt ex eis
xi milia peditum et equitum mille sex-
centos. universos autem in fugam verterunt.
Plures autem ex eis vulnerati nudi eva-
serunt. sed et ipse lysias turpiter fugiens
IX evasit. Et quia non insensatus erat
secum ipse reputans factam erga se di-
minutionem et intelligens invictos esse he-
breos dei omnipotentis auxilio innitentes
misit ad eos et promisitque se consensurum om-
nibus que iusta sunt et regem compul-
surum amicum fieri. Annuit autem ma-
chabeus precibus lysie in omnibus utilita-
ti consulens. Et quecumque machabeus scrip-
sit lysie de iudeis ea rex concessit. Nam
erant scripte iudeis epistole a lysia quidem hunc
modum continentes. Lysias populo iudeorum
salutem. Ioannes et abesalon qui missi fu-
erant a vobis tradentes scripta postula-
bant ut ea que per illos significabantur im-
plerem. Quecumque igitur regi potuit perfer-
ri exposui et que res permittebant
~~exposuit~~. Si igitur in negociis fidem con- concessit
servaveritis et deinceps bonorum
vobis causa esse temptabo. De ceteris autem
per singula verba mandavi et istis et his
qui a me missi sunt colloqui vobiscum.
Bene valete. Anno centesimo xl oc-
tavo. dioscori die mensis vicesima et
quarta. regis epistola ista continebat. Rex
antiochus lysie fratri salutem. Patre
nostro inter deos translato nos volentes eos
qui in regno nostro sunt sine tumultu agere
et rebus suis adhibere diligentiam au-
divimus iudeos non consensisse patri ut
transferrentur ad ritum grecorum sed tene-
re velle suum institutum ac propterea a nobis
postulare concedi sibi legitima su-
a. Volentes igitur hanc quoque gentem quietam
esse statuentes iudicavimus templum
restitui illis ut agerent secundum maiorum
suorum consuetudinem. Bene igitur feceris
si miseris ad eos et dexteram dederis ut
cognita nostra voluntate bono animo
sint et utilitatibus propriis deserviant. Ad
iudeos autem regis epistola talis erat. Rex
antiochus senatui iudeorum et ceteris iude-
is salutem. Si valetis sic estis ut volu-
mus sed et ipsi bene valemus. Adiit nos me-
nelaus dicens velle vos descendere ad
vestros qui sunt apud nos. His igitur qui com-
meant usque ad diem tricesimum men-
sis xanthici damus dexteras securita-
tis ut iudei utantur cibis et legibus suis
sicut et prius et nemo eorum ullo mod

commeant.

molestiam patiatur de his que per ignoran-
tiam gesta sunt. Misimus autem et Menelaum
qui vos alloquatur. Valete. Anno centesi-
mo xl viii xanthici mensis quintadecima
die. Miserunt etiam Romani epistolam ita
se habentem. Quintus Memmius et Titus
Manilius legati Romanorum populo Iudeo-
rum salutem. De his que Lysias cognatus regis con-
cessit vobis et nos concessimus. De quibus autem
ad regem iudicavit referendum, confesti-
m aliquem mittite diligentius inter vos con-
ferentes ut decernamus sicut congruit
vobis. Nos enim Antiochiam accedimus.
Ideoque festinate rescribere ut nos quo-
que sciamus cuius estis voluntatis. Bene vale-
te. Anno centesimo xl viii quinto decimo die mensis xanthici. His
factis pactionibus Lysias pergebat ad regem,
Iudei autem agricolture operam dabant.
Sed hi qui resederant Timotheus et Apol-
lonius Gennei filius, sed et Hieronimus
et Demofon super hos et Nicanor Cypriarches
non sinebant eos in silentio agere et quie-
te. Ioppite vero tale quoddam flagitium
perpetrant. Rogaverunt Iudeos cum quibus
habitabant ascendere scaphas quas pa-
raverant cum uxoribus et filiis, quasi nullis i-
nimicitiis inter eos subiacentibus. Secundum
commune itaque decretum civitatis et ipsis
acquiescentibus pacisque causa nichil suspectum
habentibus, cum in altum processissent, submer-
serunt non minus ducentos. Quam crude-
litatem Iudas in sue gentis homines factam ut
cognovit, precepit viris qui erant cum ip-
so, et invocato iusto iudice Deo venit ad-
versus interfectores fratrum. Et portum quidem
nocte succendit, scaphas exussit, eos
autem qui ab igne refugerant gladio pe-
remit. Et cum hec ita egisset, discessit
quasi iterum reversurus et universos Ioppitas
eradicaturus. Sed cum cognovisset et eos
qui erant Iamnie velle pari modo fa-
cere habitantibus secum Iudeis, Iamnitis quoque
nocte supervenit et portum cum navibus suc-
cendit, ita ut lumen ignis pareret
Ierosolimis a stadiis ducentis xl. In-
de cum iam abissent novem stadiis et iter fa-
cerent ad Timotheum, commiserunt cum eo
Arabes quinque milia viri et equites quingen-
ti. Cumque pugna valida fieret et auxi-
lio Dei prospere res cessisset, residui victi A-
rabes petebant a Iuda dextras sibi dari,
promittentes pascua se daturos et in ceteris
profuturos. Iudas autem arbitratus vere
in multis eos utiles, promisit pacem. Dex-
trisque acceptis discessere ad taberna-
cula sua. Aggressus est autem et civitatem quandam
firmam pontibus murisque circumseptam,
que a turbis habitabatur gentium promis-
cuarum, cui nomen Casphin. Hi vero qui intus
erant confidentes in stabilitate murorum et — ·v· caphin
apparatu alimoniarum, remissius age-
bant maledictis lacessentes Iudam et
blasphemantes et loquentes que fas
non est. Machabeus autem invocato mag-
no mundi principe, qui sine arietibus et
machinis temporibus Iesu precipitavit Iheri-
cho, irruit ferociter muris, et capta ci-
vitate per Domini voluntatem inenarra-
biles cedes fecit, ita ut adiacens stagnum
stadiorum duum latitudinis sanguine
interfectorum fluere videretur. Inde discessi- — ·i· fectum
runt stadia septingenta l et vene-
runt in Characa ad eos qui dicuntur Tubi-
anei Iudei. Sed et Timotheum quidem
in illis locis non comprehenderunt, nullo
negotio perfecto regressus est, relic-
to in quodam loco firmissimo presidi-
o. Dositheus autem et Sosipater qui erant
duces cum Machabeo peremerunt a Ti-
motheo relictos in presidio decem milia vi-
ros. At Machabeus ordinatis cir-
cum se sex milibus et constitutis per co-
hortes, adversus Timotheum processit

hentem secum .c. et .xx. milia peditum, equi-
tum quoque duo milia et ducentos. Cognito
autem Iude adventu, Thymotheus premisit
mulieres et filios et reliquum apparatum
in presidium quod Carnion dicitur. Erat enim
inexpugnabile et accessu difficile propter
locorum angustias. Cumque cohors Iude
prima apparuisset, timor hostibus in-
cussus est ex presentia dei qui universa
conspicit, et in fugam conversi sunt alius
ab alio, ita ut magis a suis deicerentur
et gladiorum suorum ictibus debilitarentur.
Iudas autem vehementer instabat puniens
prophanos, et prostravit ex eis .xxx. milia
virorum. Ipse vero Thymotheus incidit in par-
tes Dosythei et Sosypatris, et multis precibus
postulabat ut vivus dimitteretur, eo
quod multorum ex Iudeis parentes haberet ac
fratres, quos morte eius decipi eveniret.
Et cum fidem dedisset restituturum se eos
secundum constitutum, illesum eum dimiserunt
propter fratrum salutem. Iudas autem egressus est ad
Charnion interfectis .xxv. milibus. Post
horum fugam et necem, movit exercitum
ad Efron civitatem munitam, in qua mul-
titudo diversarum gentium habitabat, et
robusti iuvenes pro muris consistentes
fortiter repugnabant. In hac autem machi-
ne multe et telorum erat apparatus. Sed cum
Omnipotentem invocassent qui potestate
vires hostium confringit, ceperunt civi-
tatem, et ex eis qui intus erant .xxv. milia
prostraverunt. Inde ad civitatem Scitarum
abierunt, que ab Ierosolimis sexcentis
stadiis aberat. Contestantibus autem his
qui apud Scitopolim erant Iudeis, quod
benigne ab eis haberentur, etiam temporibus
infelicitatis quod modeste secum egerint,
gratias agentes eis et exhortati sunt etiam
de cetero erga genus suum benignos esse,
et venerunt Ierosolimam die sollempni
septimanarum instante. Et post pen-
tecosten abierunt contra Gorgiam prepositum
Ydumee. Exivit autem cum peditibus
tribus milibus et equitibus quadringentis.
Quibus congressis contigit paucos rue-
re Iudeorum. Dositheus vero quidam de Ba-
chenoris eques vir fortis Gorgiam te-
nebat. Et cum vellet illum capere vivum,
eques quidam de Tracibus irruit in eum, hu-
merumque eius amputavit, atque ita
Gorgias effugit in Marissa. At illis
qui cum Hesdrin erant diutius pugnan-
tibus et fatigatis, invocavit dominum Iudas
adiutorem et ducem belli fieri, incipiens
voce patria et cum ympnis clamorem ex-
tollens, fugam Gorgie militibus incus-
sit. Iudas autem collecto exercitu venit in
civitatem Odollam. Et cum septima dies
superveniret, secundum consuetudinem pu-
rificati in eodem loco sabbatum egerunt.
Et sequenti die venit cum suis Iudas ut
corpora prostratorum tolleret et cum parenti-
bus poneret in sepulcris paternis. Invene-
runt autem sub tunicis interfectorum de do-
nariis ydolorum que apud Iamniam fue-
runt, a quibus lex prohibet Iudeos. Omnibus
ergo manifestum factum est ob hanc causam eos
corruisse. Omnes itaque benedixerunt iustum iu-
dicium domini qui occulta fecerat mani-
festa. Atque ita ad preces conversi roga-
verunt ut id quod factum erat delictum ob-
livioni traderetur. At vero fortissimus
Iudas hortabatur populum conservare se sine
peccato, sub oculis videntes que facta sunt pro
peccatis eorum qui prostrati sunt. Et facta
collatione, duodecim milia dragmas
argenti misit Ierosolimam pro peccato of-
ferri sacrificium mortuorum, bene et reli-
giose de resurrectione cogitans. Nisi enim
eos qui ceciderant resurrecturos spera-
ret, superfluum videretur et vanum orare pro
mortuis. Et quia considerabat quod hi
qui cum pietate dormitionem acceperant

offerri ea ibi pro peccatis mortuorum

optimam habebant repositam gratiam.
Sancta ergo et salubris est cogitatio pro de-
functis exorare. ut a peccatis solvantur.
XIII Anno centesimo. xl. nono. cognovit
Iudas antiochum eupatorem veni-
re cum multitudine adversus iudeam. et cum
eo lysiam procuratorem et prepositum nego-
ciorum. secum habentem peditum. cx. et
equitum. v. milia. et elefantos. xxii. cur-
rus cum falcibus trecentos. Commiscu-
it autem se illis et menelaus. et cum multa
fallacia deprecabatur antiochum. non pro
patrie salute. sed sperans se constitui in
principatum. Sed rex regum suscitavit
animos antiochi in peccatorem. et suggerente
lysia hunc esse causam omnium malorum. ius-
sit ut eis est consuetudo comprehensum
in eodem loco necari. Erat autem in eodem
loco turris. l. cubitorum aggestum undi-
que habens cineris. hec prospectum
habebat in preceps. Inde in cinerem deici
iussit sacrilegum. omnibus eum propellen-
tibus ad interitum. Et tali lege prevaricatorem
legis contigit mori. nec terre dari mene-
laum. Et quidem satis iuste. Nam quia multa
erga aram dei delicta commisit. cuius ig-
nis et cinis erat sanctus. ipse in cinere mor-
te dampnatus est. Sed rex mente effrena-
tus veniebat nequiorem se iudeis osten-
surus. Quibus iudas cognitis. precepit po-
pulo die ac nocte dominum invocare. quod
sicut semper et nunc adiuvaret eos. Quip-
pe qui et lege et patria sanctoque templo pri-
vari vererentur. ac populum qui nuper pau-
lulum respirasset. ne sineret blasphe-
mis rursum nationibus subdi. Omnibus ita-
que id simul facientibus et petentibus a domino
misericordiam cum fletu et ieiuniis per triduum
continuum prostratis. hortatus est eos
iudas ut se prepararent. Ipse vero cum se-
nioribus cogitavit priusquam rex admo-
veret exercitum ad iudeam et optine-
ret civitatem exire. et domini iudicio com-
mittere exitum rei. Dans itaque potestatem
omnium deo mundi creatori. et horta-
tus suos ut fortiter dimicarent. et usque
ad mortem pro legibus templo. civitate
patria et civibus starent. circa modin ex-
ercitum constituit. Et dato signo suis dei
victorie iuvenibus fortissimis elec-
tis nocte aggressus aulam regiam in
castris interfecit viros. iiii. milia et
maximum elefantorum cum his qui super-
positi erant. summoque metu ac perturba-
tione hostium castra replentes. rebus pro-
spere gestis abierunt. Hoc autem factum est die
illucescente. adiuvante eum domini protec-
tione. Sed rex accepto gustu audacie
iudeorum. per dolos machinis difficultatem
locorum temptabat. et bethsure que erat
iudeorum presidium munita castra admo-
vebat. sed fugabatur. impingebat. mi-
norabatur. His autem qui intus erant iudas
necessaria mittebat. Enunciavit autem
misteria hostibus rodocus quidam de iuda-
ico exercitu. qui requisitus comprehen-
sus conclusus est. Iterum rex sermonem habuit
ad eos qui erant in bethsuris. Dex-
tram dedit. accepit. abiit. commisit cum
iuda. superatus est. Ut autem cognovit re-
bellasse philippum antiochie qui re-
lictus erat super negocia. mente con-
sternatus iudeos deprecans subditusque
eis iurat de omnibus quibus iustum vi-
sum est. Et reconciliatus obtulit sa-
crificium. honorificavit templum et mu-
nera posuit. Machabeum amplexa-
tus est. et fecit eum a ptolomaida usque ger-
renos ducem et principem. Ut autem venit
ptolomaidam. graviter ferebant ptolo-
menses amicitie conventionem indig-
nantes ne forte fedus irrumperent.
Tunc ascendit lysias tribunal. et ex-
posuit rationem. et populum sedavit. reversus

XIIII

que est antiochiam. Et hoc modo regis pro-
fectio et reditus processit.

XIIII

Sed post triennii tempus cognovit Iu-
das et qui cum eo erant Demetrium Se-
leuci cum multitudine valida et navi-
bus per portum Tripolis ascendisse ad loca o-
portuna ut tenuisset regiones adversus
Antiochum et ducem eius Lysiam. Alchi-
mus autem quidam qui summus sacerdos fu-
erat sed voluntarie coinquinatus est
temporibus commixtionis considerans nullo
modo sibi esse salutem neque accessum ad
altare venit ad Demetrium regem
centesimo quinquagesimo anno offerens ei auream
coronam et palmam super hec et thallos qui tem-
pli esse videbantur. Et ipsa quidem die si-
luit. Tempus autem oportunum dementie
sue nactus est convocatus a Deme-
trio ad consilium et interrogatus quibus
rebus et consiliis Iudei niterentur. Re-
spondit: Ipsi qui dicuntur Assidei Iudeorum qui-
bus preest Iudas Machabeus bella nutri-
unt et seditiones movent nec patiuntur
regnum esse quietum. Nam et ego defrau-
datus parentum gloria dico autem summo
sacerdotio huc veni primo quidem uti-
litatibus regis fidem servans secundo autem
etiam civibus consulens. Nam illorum pravitate
universum genus nostrum non minime
vexatur. Sed his singulis oro rex co-
gnitis et regioni et generi secundum pervul-
gatam omnibus humanitatem tu prospice.
Nam quamdiu superest Iudas impossibi-
le est pacem esse negotiis. Talibus autem
ab eo dictis et ceteri amici hostiliter se ha-
bentes adversus Iudam inflamma-
verunt Demetrium. Qui statim Nicha-
norem elephantorum ducem misit in Iudeam
datis ei mandatis ut ipsum quidem Iudam
caperet eos vero qui cum illo erant disperge-
ret et constitueret Alchimum maximi
templi summum sacerdotem. Tunc gen-

demencie

tes que de Iudea fugerant Iudam grega-
tim se Nichanori commiscebant mise-
rias et clades Iudeorum prosperitates rerum
suarum existimantes. Audito itaque Iu-
dei Nichanoris adventu et conventu
nationum conspersi terra rogabant eum qui po-
pulum suum constituit in eternum qui et suam
portionem signis evidentibus protegit. Im-
perante autem duce statim inde moverunt et
convenerunt ad castellum Dessau. Symon
vero frater Iude commiserat cum Nichanore
sed conterritus est repentino adventu adver-
sariorum. Nichanor tamen audiens virtutem
comitum Iude et animi magnitudinem
quam pro patrie certamine habebant sang-
uine iudicium facere metuebat. Quam ob
rem misit Posidonium et Theodotium et Ma-
thiam ut darent dextras atque acciperent.
Et cum diu consilium de his ageretur et ipse
dux ad multitudinem retulisset omni-
um una fuit sententia amicitiis annuere. Ita-
que diem constituerunt qua secreto inter se a-
gerent. Et singulis selle prolate sunt et posi-
te. Precepit autem Iudas armatos esse locis
oportunis ne forte ab hostibus repente
mali aliquid oriretur et congruum colloqui-
um fecerunt. Morabatur autem Nichanor Ihero-
solimis et nichil inique agebat gregesque tur-
barum que congregate fuerant dimisit. Habebat
autem semper Iudam carum ex animo et erat viro
inclinatus. Rogavit quoque eum ducere uxorem
filiosque procreare nuptias quoque fecit. Quiete
egerunt communiterque vivebant. Alchimus autem viden-
s caritatem illorum ad invicem et conventiones
venit ad Demetrium et dicebat Nicha-
norem rebus alienis assentire Iudamque regni
sui insidiatorem successorem sibi destinasse. Ita-
que rex exasperatus et pessimis huius criminationi-
bus irritatus scripsit Nichanori dicens
graviter quidem se ferre de amicitie conven-
tione iubere tamen ut Machabeum citius vinc-
tum mitteret Antiochiam. Quibus cog-

ueris. Nichanor consternabatur et grauiter fe-
rebat si ea que conuenerant irrita face-
ret nichil lesus a uiro. Sed quia regi resiste-
re non poterat oportunitatem obseruabat
qua preceptum perficeret. At machabeus
uidens austerius secum agere nichanorem
et consuetum occursum ferocius exhibentem
intelligens non ex bono esse austeritatem
istam paucis suorum congregatis occulta-
uit se a nichanore. Quod ut ille cogno-
uit fortiter se a uiro preuentum uenit
ad maximum et sanctissimum templum et sacer-
dotibus sollempnes hostias offerentibus iu-
ssit machabeum sibi tradi. Quibus cum iuramento
dicentibus nescire se ubi esset qui que-
rebatur extendens manum ad templum
iurauit. Nisi michi iudam uinctum
tradideritis istud dei phanum in planitiem
deducam et altare effodiam et templum hoc
libero patri consecrabo. Et his dictis
abiit. Sacerdotes autem protendentes ma-
nus in celum inuocabant eum qui semper
propugnator esset gentis ipsorum hec dicentes.
Tu domine uniuersitatis qui nullius indi-
ges uoluisti templum habitationis tue
fieri in nobis. Et nunc sancte sanctorum omnium
domine conserua in eternum impollutam domum
istam que nuper mundata est. Razias autem
quidam de senioribus ab ierosolimis dela-
tus est nichanori uir amator ciuita-
tis et ualde bene audiens qui pro affectu pater
iudeorum appellabatur. Hic multis temporibus
continentie propositum tenuit in iudaismo
corpusque et animam tradere contentus pro perse-
uerantia. Volens autem nichanor manife-
stare odium quod habebat in iudeos misit
milites quingentos ut eum comprehen-
derent. Putabat enim si illum decepisset
cladem sese maximam in deis illaturum.
Turbis autem irruere domum eius et ianu-
am disrumpere atque ignem admouere
cupientibus cum iam comprehenderetur

gladio se petiit eligens nobiliter mo-
ri potius quam subditus fieri peccatoribus et contra
natales suos indignis iniuriis agi.
Sed cum per festinationem non certo ictu pla-
gam dedisset et turbe intra hostia irrum-
perent recurrens audacter ad murum
precipitauit semetipsum in turbas. Quibus
uelociter dantibus locum casui eius uenit
per mediam aciem (vel ceruicem). Et adhuc spiraret cum
accensus animo surrexit. Et cum sanguis eius
magno fluxu deflueret cursu turbam
transiluit et stans supra petram quandam
preruptam et iam exanguis effectus comple-
xus intestina sua utrisque manibus proiecit
super turbas inuocans dominatorem uite ac
spiritus ut hec illi iterum redderet atque ita ui-
ta defunctus est.

XV.

Nichanor autem ut comperit iudam esse
in locis samarie cogitabat die sab-
bati cum omni impetu committere bellum.
Iudeis uero qui illum per necessitatem sequebantur
dicentibus ne ita ferociter et barbare feceris
sed honorem tribue diei sanctificationis et
honora eum qui uniuersa conspicit. Et
ille infelix interrogauit si est potens in se- celo.
celo qui imperauit agi diem sabbatorum. Et
respondentibus illis est dominus uiuus ipse in celo
potens qui iussit agi septimam diem.
At ille ait. Et ego potens sum super ter-
ram qui impero sumi arma et negotia
regis impleri. Tamen non obtinuit ut con-
silium perficeret. Et nichanor quidem cum
summa superbia erectus cogitauerat com-
mune tropheum statuere de iuda. Ma-
chabeus autem confidebat semper cum omni
spe auxilium sibi a domino affuturum. Et hor-
tabatur suos ne formidarent aduentum
nationum sed in mente haberent adiuto-
ria sibi facta de celo et nunc sperarent ab omni-
potente affuturam sibi uictoriam. Et al-
locutus illos de lege et prophetis admonens
etiam certamina que fecerant prius

promptiores eos constituit. Et ita animis
eorum erectis simul ostendebat gentium
fallaciam et iuramentorum praevaricationem.
Singulos autem illorum armavit non clypei
et hastae munitione sed sermonibus opti-
t digne mis et exhortationibus, exposito digno fide
somnio, per quod universos laetificavit.
Erat autem huiusmodi visus. Oniam qui fuerat sum-
mus sacerdos virum bonum et benignum
verecundum visu, modestum moribus
et eloquio decorum et qui a puero in virtu-
protendentem tibus exercitatus est, manus pretendentem
orare pro omni populo Iudaeorum. Post hoc appa-
ruisse et alium virum aetate et gloria mira-
bilem et magni decoris habitudine circum
XV circa illum. Respondentem vero Oniam dix-
isse: Hic est fratrum amator et populi Israel.
va- Hic est fratrum amator et populi Israel. Hic est
qui multum orat pro populo et universa sanc-
ta civitate, Ieremias propheta Dei. Ex-
tendisse autem Ieremiam dexteram et dedis-
se Iudae gladium aureum dicentem. Acci-
t insultum pe sanctum gladium munus a Deo, in quo dei-
cies adversarios populi mei Israel. Exhor-
tati itaque Iudae sermonibus bonis val-
de, de quibus extolli posset impetus et ani-
mi iuvenum confortari, statuerunt di-
micare et confligere fortiter ut virtus de
negotiis iudicaret eo quod civitas sa-
ncta et templum periclitaretur. Erat enim
pro uxoribus et filiis itemque pro fratribus et cogna-
tis minor sollicitudo, maximus vero
et primus pro sanctitate templi erat timor.
Sed et eos qui in civitate erant non mini-
ma sollicitudo habebat pro his qui con-
gressuri erant. Et cum iam omnes spera-
rent iudicium futurum hostesque adessent at-
que exercitus esset ordinatus, bestiae equi-
tesque opportuno in loco compositi, considerans
Machabaeus adventum multitudinis
et apparatum varium armorum et ferocita-
tem bestiarum, extendens manus in caelum

prodigia facientem Dominum invocavit, qui non
secundum armorum potentiam sed prout ipsi placet
dat dignis victoriam. Dixit autem invocans
hoc modo: Tu Domine qui misisti angelum tuum sub
Ezechia rege Iudae, et interfecisti de castris
Sennacherib centum octoginta quinque millia. Et nunc do-
minator caelorum mitte angelum tuum bo-
num ante nos in timore et tremore magnitudi-
nis brachii tui, ut metuant qui cum blas-
phemia veniunt adversus populum sanctum tuum.
Et hic quidem ita peroravit. Nichanor au-
tem et qui cum ipso erant cum tubis et canticis ad-
movebant. Iudas vero et qui cum eo erant
invocato Deo per orationes congressi sunt. Manu
quidem pugnantes sed Dominum cordibus oran-
tes, prostraverunt non minus xxx mili-
a quingentos, praesentia Dei magnifice de-
lectati. Cumque cessassent et cum gaudio re-
dirent, cognoverunt Nichanorem ruisse cum
armis suis. Facto itaque clamore et pertur-
batione excitata, patria voce omnipo-
tentem Dominum benedicebant. Praecepit
autem Iudas qui per omnia corpore et animo mo-
ri pro civibus paratus erat, caput Nicha-
noris et manum cum humero abscisam Ie-
rosolimam perferri. Quo cum pervenisset,
convocatis contribulibus et sacerdotibus ad
altare, accersiit et eos qui in arce erant.
Et ostenso capite Nichanoris et manu
nepharia quam extendens contra domum
sanctam omnipotentis Dei magnifice glo-
riatus est. Linguam autem impii Nichanoris
praecisam iussit particulatim avibus da-
ri, manum autem dementis contra templum
suspendi. Omnes igitur caeli Dominum benedixerunt
dicentes: Benedictus Dominus qui locum suum
incontaminatum conservavit. Suspen-
dit autem Nichanoris caput in summa arce
ut evidens esset et manifestum signum auxili-
i Dei. Itaque omnes communi consilio de-
creverunt nullo modo diem istum ab-
sque celebritate praeterire. Habere autem cele-

tercia decima die mensis adar: quod di-
citur voce syriaca pridie mardochei diei. Igi-
tur his erga nichanorem gestis. et ex illis tem-
poribus ab hebreis civitate possessa. ego
quoque in his finem faciam sermonis. Et
si quidem bene et ut hystorie competit. hoc et ipse
velim. Si autem minus digne. condescenden-
dum est michi. Sicut enim vinum semper bibere aut
semper aquam contrarium est. alternis autem uti delec-
tabile: ita legentibus si semper exactus sit
sermo non erit gratus. hic ergo consummatus erit.

Explicit secundus liber machabeorum. Inci-
pit prologus beati Ieronimi in libro Io-

Tandem finito pentateucho moy-
si velud grandi fenore liberati. ad ie-
sum filium nave manum mittimus.
quem hebrei iosue bennun. id est iosue filium nun
vocant. et ad iudicum librum quem sophtim appellant.
ad ruth quoque et hester. quos hisdem nominibus
efferunt. Monemusque lectorem ut silvam
hebreorum nominum et distinctiones per membra divi-
sas diligens scriptor conservet. ne et noster labor
et illius studium pereat. Et ut in primis quod sepe
testatus sum sciat me non in reprehensionem ve-
terum nova cudere sicut amici mei criminan-
tur. sed pro virili parte offerre lingue mee
hominibus. quos tamen nostra delectant. ut pro grecis ex-
emplaribus que et sumptu et labore maximo indi-
gent. editionem nostram habeant. Et si alicubi anti-
quorum volumina legere dubitaverint. hec
illis offerentes inveniant quod requirunt. maxi-
me cum apud latinos tot sint exemplaria
quot codices. et unusquisque pro arbitrio suo vel
addiderit vel subtraxerit quod ei visum est. Et utique
non possit verum esse quod dissonat. Unde cesset
arcuato vulnere contra nos insurgere scor-
pius. et sanctum opus venenata carpere lingua
desistat. vel suscipiens si placet vel contemp-
nens si displicet. memineritque illorum ver-
suum. Os tuum habundavit malicia. et lingua tua con-
cinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris. et adversus filium matris tue po-
nebas scandalum. hec fecisti et tacui. Existimasti

ompere

inique quod ero tui similis. Arguam te et statuam contra faciem tuam.
Que enim audientis vel legentis utilitas
est nos laborando sudare. et alios detra-
hendo laborare. dolere iudeos quod calum-
niandi eis et irridendi christianos sit ab- ab
lata occasio. et ecclesie homines id despicere immo
lacerare unde adversarios torqueant. Ad
si vero eis tantum interpretatio placet que vel nunc
displicet. et nichil est recipiendum putant vel recipiendum. ru
nisi ea que sub asteriscis et obelis vel addi-
ta sunt vel amputata leguntur et negli-
guntur ~~[illegible]~~. Quare danielem iux-
ta theodotionis translationem ecclesie susceperunt.
Cur origenem miratur et eusebium pam-
phili. cunctis editionibus similiter disse-
rentes. Aut quod fuit illa talia post ve-
ra christum proferre quod falsa sunt. Unde
autem in novo testamento probare potuit
assumpta testimonia que in lxx libris ve-
teribus non habentur. Hec diligenter dico ca-
lumpniantibus tacere ut dicamus. Ce-
terum post sancte paule dormitionem cuius vita
virtutis exemplum est. et hos libros quos
eustochio virgini christi negare non po-
tui. decrevimus dum spiritus hos reget artus
prophetarum explanationi tribuere. et omis-
sum iam diu opus quasi quodam postlimi-
nio repetere. Presertim cum et admira-
bilis sanctusque vir pammachius hoc ide-
litteris flagitet. et nos ad patriam festi-
nantes mortiferos sirenarum cantus
surda debeamus aure transire.
va ~~[illegible]~~

Argumentum in librum iudith

Iudith vidua filia merari de tri-
bu symeon magna nimis in gloria et
prestancior virorum: que tempore ectie apa-
bolum in capite detruncavit. neque for-
midavit pro salute ipsius mortem. nec fu-
rorem regum trepidavit. Nam dormi-
entem necavit principem. salvo quoque pudo-
re. suis virtutibus triumphalem vic-

ptiuam reportauit. Uixit autem annos
centum .x.v. sepultus quoque est in sepulchro ui
ri sui manasse in bapula ciuitate que
fuit in tribu iuda inter dothaim et balamon.

Argumentum super cantica

Salomon inspiratus diuino
spiritu composuit hunc libellum de
nuptiis christi et ecclesie et quodammodo
epythalamium fecit christi et ecclesie vel can
ticum super thalamos. Unde et cantica
canticorum uocatur hic libellus quia
omnia cantica supexcellit. Sicut di
citur rex regum et dominus dominantium et solem
nitas solempnitatum: sic et canticum
canticorum ob excellentiam et digni
tatem. Est autem in hoc obscurus libellus:
quia in illo non nominantur persone. Quasi co
mico stilo compositus.

Oratio regis manasse

Domine deus omnipotens patrum no
strorum abraham ysaac et ia
cob et semini eorum iusto.
qui fecisti celum et terram cum
omni ornatu eorum. qui signas
ti mare uerbo precepti tui. qui con
clusisti abyssum et signasti ter
ribili et laudabili nomine tuo. quod
omnes pauent et tremunt a uultu
uirtutis tue et insustentabilis ira
super peccatores comminatio tua
est. Inmensa enim et inuestigabilis
misericordia promissionis tue. quia tu es
deus altissimus super omnem terram.
longanimis et multum misericors
et penitens super malicia hominum.
Tu autem domine secundum bonitatem tuam
promisisti penitentiam remissionis pec
catorum. et tu domine iustorum non po
suisti penitentiam iustis abraham
ysaac et iacob. hiis qui tibi non
peccauerunt. Quia peccaui super nu
merum arene maris. multiplica
te sunt iniquitates mee. Incuruatus
sum multo uinculo ferri. et non est res
piratio michi. Quia irritaui ira
cundiam tuam et malum coram te
feci statuens abominationes et
multiplicans offensiones. Et nunc flec
to genua cordis mei precans a te bo
nitatem domine. Peccaui domine peccaui.
et iniquitatem meam agnosco. Peto
rogans te domine remitte michi. ne si
mul perdas me cum iniquitatibus meis. neque
in eternum reserues mala michi. quia indignum
saluabis me secundum magnam misericordiam
tuam. et laudabo te semper omnibus diebus
uite mee. quoniam te laudat omnis uirtus
celorum. et tibi est gloria in secula seculorum. Amen.

Matheus ex iudea sicut [illegible] in ordine primus ponitur, ita euangelium in iudea primus scripsit, cuius uocatio ad deum ex publicanis actibus fuit, duorum in generatione christi principia presumens, unius cuius prima circumcisio in carne, alterius cuius secundum cor electio fuit, et ex utrisque in patribus christus. Sicque quaternario numero triformiter posito principium a credendi fide in electionis tempus porrigens, et ex electione usque in transmigrationis diem dirigens, atque a transmigratione usque ad christum definiens, decursam aduentus domini ostendit generationem, ut et numero satisfaciens et tempori, et se quod esset ostenderet, et dei in se opus monstrans, etiam in his quorum genus posuit, christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarum omnium rerum tempus, ordo, numerus, dispositio uel ratio, quod fidei necessarium est, deus christus est, qui factus ex muliere, factus sub lege, natus ex uirgine, passus in carne, omnia in cruce fixit, ut triumphans ea in semetipso, resurgens in corpore, et patris nomen in patribus filio, et filii nomen patri restitueret in filiis, sine principio, sine fine, ostendens unum se cum patre esse, quia unus est. In quo euangelio utile est desiderantibus deum sic prima uel media uel perfecta cognoscere, ut et uocationem apostoli et opus euangelii et dilectionem dei in carne nascentis per uniuersa legentes intelligant, atque id in eo quo apprehensi sunt et apprehendere expetunt recognoscant. Nobis enim hoc in studio argumenti fuit, et fidem facte rei tradere, et operantis dei intelligendam diligenter esse dispositionem querentibus non tacere.

Liber generationis ihesu christi filii dauid filii abraham. Abraham genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob. Iacob autem genuit iudam et fratres eius. Iudas autem genuit phares et zaram de thamar. Phares autem genuit esrom. Esrom autem genuit aram. Aram autem genuit aminadab. Aminadab autem genuit naason. Naasson autem genuit salmon. Salmon autem genuit booz de raab. Booz autem genuit obeth ex ruth. Obeth autem genuit iesse. Iesse autem genuit dauid regem. Dauid autem rex genuit salomonem ex ea que fuit urie. Salomon autem genuit roboam. Roboam autem genuit abiam. Abias autem genuit asa. Asa autem genuit iosaphat. Iosaphat autem genuit ioram. Ioram autem genuit oziam. Ozias autem genuit ioatham. Ioatham autem genuit achaz. Achaz autem genuit ezechiam. Ezechias autem genuit manassen. Manasses autem genuit amon. Amon autem genuit iosiam. Iosias autem genuit iechoniam et fratres eius in transmigratione babilonis. Et post transmigrationem babilonis iechonias genuit salathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autem genuit abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem genuit azor. Azor autem genuit sadoch. Sadoch autem genuit achim. Achim autem genuit eliud. Eliud autem genuit eleazar. Eleazar autem genuit mathan. Mathan autem genuit iacob. Iacob autem genuit ioseph uirum marie, de qua natus est ihesus qui uocatur christus. Omnes ergo generationes ab abraham usque ad dauid generationes xiiii. Et a dauid usque ad transmigrationem babilonis generationes xiiii. Et a transmigratione babilonis usque ad christum generationes xiiii. Christi autem generatio sic erat. II a

Cum esset desponsata mater ihesu maria ioseph, antequam conuenirent inuenta est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph autem uir eius cum esset iustus et nollet eam traducere, uoluit occulte dimittere eam. Hec autem eo cogitante, ecce apparuit angelus domini in sompnis ei dicens: Ioseph fili dauid, noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. Pariet autem filium, et uocabis nomen eius ihesum. Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem: Ecce uirgo in utero habebit et pariet filium, et uocabitur nomen eius emmanuel, quod est interpretatum nobiscum deus. Exurgens autem ioseph a sompno fecit sicut precepit ei angelus domini, et accepit coniugem suam. Et non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum, et uocauit nomen eius ihesum.

Cum ergo natus esset ihesus in bethleem iude in diebus herodis regis, ecce magi ab oriente uenerunt ierosolimam dicentes: Ubi est qui natus est rex iudeorum? Uidimus enim stellam eius in oriente et uenimus adorare eum. Audiens autem herodes rex turbatus est, et omnis ierosolima cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In bethleem iude. Sic enim scriptum est per prophetam: Et tu bethleem III

Ro. ... ioram genuit ochoziam et ochozias ioam, ioas amasiam et amasias genuit oziam. Que 2 paralipomenon 21. 22. 23. 24. 25.

In natiuitate domini

[illegible]

leem terra iuda: nequaquam minima es in princi-
pibus iuda. Ex te enim exiet dux: qui regat populum
meum israel. Tunc herodes clam vocatis ma-
gis: diligenter didicit ab eis tempus stelle que appa-
ruit eis. Et mittens illos in bethleem dixit.
Ite et interrogate diligenter de puero. Et cum in-
veneritis renunciate mihi: ut et ego veniens adorem
eum. Qui cum audissent regem: abierunt. Et
ecce stella quam viderant in oriente antece-
debat eos: usque dum veniens staret supra ubi erat
puer. Videntes autem stellam: gavisi sunt gaudio
magno valde. Et intrantes domum: invene-
runt puerum cum maria matre eius. Et procidentes:
adoraverunt eum. Et apertis thesauris suis: obtu-
lerunt ei munera: aurum thus et mirram. Et responso
accepto ne redirent ad herodem: per aliam
viam reversi sunt in regionem suam. Qui cum recessissent
ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph:
II dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius et fu-
ge in egyptum: et esto ibi usque dum dicam tibi.
Futurum est enim ut herodes querat puerum ad perden-
dum eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius noc-
te: et secessit in egyptum et erat ibi usque ad obi-
tum herodis: ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem.
Osee xi a Ex egypto vocavi filium meum. Tunc herodes vi-
dens quoniam illusus esset a magis: iratus est valde. Et
mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem
et in omnibus finibus eius a bimatu et infra: secun-
dum tempus quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod dic-
Ier. xxxi c tum est per ieremiam prophetam dicentem. Vox in rama audi-
ta est: ploratus et ululatus multus. Rachel plorans
filios suos: et noluit consolari quia non sunt. Defuncto
autem herode: ecce apparuit angelus domini in somnis io-
seph in egypto dicens. Surge et accipe puerum et
matrem eius: et vade in terram israel. Defuncti sunt
enim qui querebant animam pueri. Qui consurgens ac-
cepit puerum et matrem eius: et venit in terram israel.
Audiens autem quod archelaus regnaret in iudea
pro herode patre suo: timuit illo ire. Et ad-
monitus in somnis: secessit in partes galilee.
Et veniens habitavit in civitate que vocatur
nazareth: ut adimpleretur quod dictum est per prophetas:
III quoniam nazareus vocabitur. In diebus autem illis
venit iohannes baptista predicans in deserto

iohannes baptista

iudee et dicens. Penitentiam agite: appropinquabit enim regnum
celorum. Hic est enim de quo dictum est per ysaiam prophetam Ys. xl a
dicentem. Vox clamantis in deserto parate viam
domini: rectas facite semitas eius. Ipse autem iohannes
habebat vestimentum de pilis camelorum: et zonam
pelliceam circa lumbos eius. Esca autem eius erat
locuste et mel silvestre. Tunc exibat ad eum
ierosolima et omnis iudea et omnis regio circa ior-
danem: et baptizabantur in iordane ab eo: con-
fitentes peccata sua. Videns autem multos phari-
seorum et saduceorum venientes ad baptismum dixit
eis. Progenies viperarum quis demonstravit vobis
fugere a ventura ira. Facite ergo fructum dignum
penitentie: et ne velitis dicere intra vos patrem habe-
mus abraham. Dico enim vobis quoniam potens est deus de lapidi-
bus istis suscitare filios abrahe. Iam enim securis
ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor
que non facit fructum bonum: excidetur et in ignem
mittetur. Ego quidem baptizo vos in aqua in pe-
nitentiam. Qui autem post me venturus est fortior me est: cuius
non sum dignus calciamenta portare. Ipse vos bap-
tizabit in spiritu sancto et igne. Cuius ventilabrum
in manu sua: et permundabit aream suam:
et congregabit triticum suum in horreum suum: paleas
autem comburet igni inextinguibili. Tunc venit iesus
a galilea in iordanem ad iohannem: ut baptiza-
retur ab eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens. Ego a
te debeo baptizari: et tu venis ad me. Respon-
dens autem iesus dixit ei. Sine modo. Sic enim decet nos im-
plere omnem iusticiam. Tunc dimisit eum. Bap-
tizatus autem iesus confestim ascendit de aqua. Et ec-
ce aperti sunt ei celi: et vidit spiritum dei descenden-
tem sicut columbam et venientem super se. Et ecce vox
de celis dicens. Hic est filius meus dilectus in quo michi complacui.
IIII Tunc iesus ductus est in desertum a spiritu
ut temptaretur a diabolo. Et cum ieiunasset qua-
draginta diebus et quadraginta noctibus: postea esuriit. Et accedens
temptator: dixit ei. Si filius dei es: dic ut lapi-
des isti panes fiant. Qui respondens dixit. Scriptum est. Deut. 8
Non in solo pane vivit homo: sed in omni verbo quod pro-
cedit de ore dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam
civitatem: et statuit eum supra pinnaculum templi: et dixit
ei. Si filius dei es: mitte te deorsum. Scriptum est enim
quia angelis suis mandavit de te: et in manibus

tollent te ne forte offendas ad lapidem pedem
tuum. Ait illi Iesus rursum scriptum est: non temptabis
dominum deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem
excelsum valde: et ostendit ei omnia regna mundi
et gloriam eorum: et dixit illi: Hec omnia tibi dabo
si cadens adoraveris me. Tunc dicit ei Iesus:
Vade sathana. Scriptum est enim: Dominum deum tuum
adorabis: et illi soli servies. Tunc reliquit eum diabolus
et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Cum
autem audisset Iesus quod Iohannes traditus esset: secessit in ga-
lileam. Et relicta civitate Nazareth venit
et habitavit in Capharnaum maritima in
finibus Zabulon et Neptalim. Ut adimpleretur
quod dictum est per Ysaiam prophetam. Terra Zabulon
et terra Neptalim via maris trans Iordanem Ga-
lilee. Gentium populus qui sedebat in tenebris vidit
lucem magnam: et sedentibus in regione umbre
mortis: lux orta est eis. Exinde cepit Iesus predica-
re et dicere: Penitentiam agite. Appropinquavit enim regnum ce-
lorum. Ambulans autem iuxta mare Galilee vidit
duos fratres: Simonem qui vocatur Petrus et Andream
fratrem eius: mittentes rete in mare. Erant enim
piscatores. Et ait illis: Venite post me: et faciam
vos fieri piscatores hominum. At illi continuo
relictis retibus: secuti sunt eum. Et procedens inde
vidit alios duos fratres. Iacobum Zebedei et
Iohannem fratrem eius in navi cum Zebedeo patre eorum
reficientes retia sua: et vocavit eos. Illi autem
statim relictis retibus et patre: secuti sunt eum. Et circum-
ibat Iesus totam Galileam docens in synagogis
eorum et predicans evangelium regni: et sanans omnem lan-
guorem et omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio
eius in totam Syriam et obtulerunt ei omnes ma-
le habentes variis languoribus et tormentis comprehen-
sos et qui demonia habebant et lunaticos et pa-
raliticos: et curavit eos. Et secute sunt eum turbe
multe de Galilea et Decapoli et de Ierosolimis
et de Iudea et de trans Iordanem.

Videns autem Iesus turbas ascendit in montem. Et cum
sedisset: accesserunt ad eum discipuli eius. Et
aperiens os suum: docebat eos dicens. Beati pauperes
spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati mites: quoniam
ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent: quoniam
ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam:
quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam
consequentur. Beati mundo corde: quoniam ipsi deum videbunt.
Beati pacifici: quoniam filii dei vocabuntur. Beati qui perse-
cutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est reg-
num celorum. Beati estis cum maledixerint vobis homines et perse-
cuti vos fuerint: et dixerint omne malum adversum vos
mentientes: propter me. Gaudete et exultate quoniam merces
vestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt prophetas qui
fuerunt ante vos. Vos estis sal terre. Quod si sal evan- estis
uerit in quo salietur? Ad nihilum valet ultra nisi ut
mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux
mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posi-
ta. Neque accendunt lucernam et ponunt eam sub
modio sed super candelabrum: ut luceat omnibus qui
in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus:
ut videant bona opera vestra et glorificent patrem
vestrum qui in celis est. Nolite putare quoniam veni
solvere legem aut prophetas. Non veni solvere: sed ad-
implere. Amen quippe dico vobis. Donec transeat celum
et terra iota unum aut unus apex non preteribit a lege donec
omnia fiant. Qui ergo solverit unum de mandatis is-
tis minimis et docuerit sic homines: minimus vocabitur
in regno celorum. Qui autem fecerit et docuerit: hic magnus
vocabitur in regno celorum. Dico enim vobis quia nisi abunda-
verit iustitia vestra plus quam scribarum et phariseorum: non
intrabitis in regnum celorum. Audistis quia dictum est anti-
quis: Non occides. Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego
autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iu-
dicio. Qui autem dixerit fratri suo racha: reus erit conci-
lio. Qui autem dixerit fatue: reus erit gehenne ignis. Si
ergo offers munus tuum ad altare et ibi recordatus
fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te: relinque ibi
munus tuum ante altare et vade prius reconciliari
fratri tuo. Et tunc veniens: offeres munus tuum.
Esto consentiens adversario tuo cito dum es in
via cum eo: ne forte tradat te adversarius iudici
et iudex tradat te ministro: et in carcerem mittaris.
Amen dico tibi non exies inde: donec reddas novissimum
quadrantem. Audistis quia dictum est antiquis. Non me-
chaberis. Ego autem dico vobis quia omnis qui viderit mu- cito
lierem ad concupiscendum eam: iam mechatus est eam eam
in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat
te: erue eum et proice abs te. Expedit enim tibi ut pe-
reat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum

mittatur in gehennam. Et si dextera manus tua
scandalizat te: abscide eam et proice abs te.
Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum:
quam totum corpus tuum eat in gehennam. Dictum est autem.
Quicumque dimiserit uxorem suam: det ei libel-
lum repudii. Ego autem dico vobis: quia omnis
qui dimiserit uxorem suam excepta causa
fornicationis: facit eam mechari. Et qui
dimissam duxerit: adulterat. Iterum dictum est
antiquis audistis quia. Non periurabis.
reddes autem domino iuramenta tua. Ego autem dico
vobis non iurare omnino: neque per celum quia thronus dei
est: neque per terram quia scabellum est pedum eius: neque per Ie-
rosolimam quia civitas est magni regis: neque per
caput tuum iuraveris: quia non potes unum capillum
album facere aut nigrum. Sit autem sermo ve-
ster: est est: non non. Quod autem his abundantius est: a ma-
lo est. Audistis quia dictum est: oculum pro oculo et dentem
pro dente. Ego autem dico vobis: non resistere ma-
lo. Sed si quis te percusserit in dexteram maxil-
lam tuam: prebe illi et alteram. Et ei qui vult te-
cum in iudicio contendere et tunicam tuam tol-
lere: remitte ei et pallium. Et quicumque te
angariaverit mille passus: vade cum illo
et alia duo. Qui petit a te: da ei. Et volen-
ti mutuari a te: ne avertaris. Audistis
quia dictum est: Diliges proximum tuum: et odio habe-
bis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite in-
imicos vestros: benefacite his qui oderunt
vos: et orate pro persequentibus et calumpniantibus
vos: ut sitis filii patris vestri qui in celis est: qui
in celis est. qui solem suum oriri facit super bo-
nos et malos: et pluit super iustos et iniustos.
Si enim diligitis eos qui vos diligunt: quam
mercedem habebitis? Nonne et publicani hoc fa-
ciunt? Et si salutaveritis fratres vestros tantum: quid am-
plius facitis? Nonne et ethnici hoc fa-
ciunt? Estote ergo vos perfecti: sicut et pater vester celes-
VI tis perfectus est. Attendite ne iustitiam vestram
faciatis coram hominibus: ut videamini ab
eis. Alioquin: mercedem non habebitis apud
patrem vestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemosynam noli
tuba canere ante te: sicut ypocrite faciunt in
synagogis et in vicis: ut honorificentur

ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt
mercedem suam. Te autem faciente elemosynam:
nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua
ut sit elemosyna tua in abscondito: et pater
tuus qui videt in abscondito reddet tibi.
Et cum oratis: non eritis sicut ypocrite
qui amant in synagogis et in angulis
platearum stantes orare: ut videantur ab
hominibus. Amen dico vobis: receperunt mer-
cedem suam. Tu autem cum orabis intra in cubicu-
lum tuum: et clauso ostio tuo ora patrem tuum
in abscondito: reddet tibi. Orantes autem no-
lite multum loqui: sicut ethnici: putant enim
quia in multiloquio suo exaudiantur. Nolite
ergo assimilari eis. Scit enim pater vester quid opus sit
vobis: antequam petatis eum. Sic ergo vos o-
rabitis. Pater noster qui es in celis: sanctificetur nomen tuum.
Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua sicut
in celo et in terra. Panem nostrum supersubstantialem da
nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra
sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et
ne nos inducas in temptationem. Sed libera nos
a malo. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum:
dimittet et vobis pater vester celestis peccata vestra.
Si autem non dimiseritis hominibus: nec pater vester dimit-
tet vobis peccata vestra. Cum autem ieiunatis: noli-
te fieri sicut ypocrite tristes. Exterminant enim fa-
cies suas: ut pareant hominibus ieiunantes.
Amen dico vobis: receperunt mercedem suam.
Tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faciem
tuam lava ne videaris hominibus ieiunans
sed patri tuo qui est in abscondito. et pater tuus qui
videt in abscondito reddet tibi. Nolite
thesaurizare vobis thesauros in terra: ubi
erugo et tinea demolitur: et ubi fures effodi-
unt et furantur. Thesaurizate autem vobis the-
sauros in celo: ubi neque erugo neque tinea de-
molitur: et ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi
est enim thesaurus tuus ibi est et cor tuum. Lucerna cor-
poris tui: est oculus tuus. Si fuerit oculus tuus simplex
totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus ne-
quam fuerit: totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo
lumen quod in te est tenebre sunt: ipse
tenebre quante erunt?

Nemo potest duobus dominis servire. aut enim unum odio habebit
et alterum diliget. aut unum sustinebit et alterum
contempnet. Non potestis deo servire et mammone.
Ideo dico vobis. Ne solliciti sitis anime vestre quid
manducetis. neque corpori vestro quid induamini.
Nonne anima plus est quam esca. et corpus plus quam ves-
timentum. Respicite volatilia celi quoniam non
serunt neque metunt neque congregant in horrea. et
pater vester celestis pascit illa. Nonne vos magis
pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitans potest adi-
cere ad staturam suam cubitum unum? Et de
vestimento quid solliciti estis? Considerate li-
lia agri quomodo crescunt. non laborant neque nent.
Dico autem vobis. quoniam nec Salomon in omni gloria sua
coopertus est sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod ho-
die est et cras in clibanum mittitur deus sic vestit.
quanto magis vos minime fidei. Nolite ergo
solliciti esse dicentes. quid manducabimus aut quid
bibemus aut quo operiemur. Hec enim omnia gentes inquirunt.
Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. Que-
rite ergo primum regnum dei et iusticiam eius. et hec omnia
adicientur vobis. Nolite ergo solliciti esse in cra-
stinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Suf-
ficit enim diei malicia sua. Nolite iudica-
VII re. ut non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaveritis
iudicabimini. Et in qua mensura mensi fueritis
remecietur vobis. Quid autem vides festucam in oculo
fratris tui. et trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo
dicis fratri tuo. sine eiciam festucam de oculo
tuo. et ecce trabes est in oculo tuo? Ypocrita. eice
primum trabem de oculo tuo. et tunc videbis eicere fes-
tucam de oculo fratris tui. Nolite dare sanctum
canibus. neque mittatis margaritas vestras ante
porcos. ne forte conculcent eas pedibus suis. et con-
versi dirumpant vos. Petite et dabitur vobis.
querite et invenietis. pulsate et aperietur vobis. Omnis enim
qui petit accipit. et qui querit invenit. et pulsanti
aperietur. Aut quis est ex vobis homo quem si petierit
filius suus panem. numquid lapidem porriget ei?
Aut si piscem petierit. numquid serpentem por-
riget ei? Si ergo vos cum sitis mali nostis bona
data dare filiis vestris. quanto magis pater vester qui in
celis est dabit bona petentibus se. Omnia ergo quecumque
vultis ut faciant vobis homines. et vos facite eis.

Hec est enim lex et prophete. Intrate per angustam portam.
quia lata est porta et spaciosa via que ducit ad per-
dicionem. et multi sunt qui intrant per eam. Quam an-
gusta porta et arta via que ducit ad vitam. et pau- P̄ ẓ arta
ci sunt qui inveniunt eam. Attendite a falsis prophetis
qui veniunt ad vos in vestimentis ovium. intrinse-
cus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognosce-
tis eos. Numquid colligunt de spinis uvas. aut
de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus
bonos facit. Mala autem arbor fructus malos fa-
cit. Non potest arbor bona fructus malos facere. ne-
que arbor mala fructus bonos facere. Omnis arbor
que non facit fructum bonum. excidetur et in ignem
mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non
omnis qui dicit michi domine domine. intrabit in regnum celorum.
Sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est.
ipse intrabit in regnum celorum. Multi dicent michi in illa
die. domine domine nonne in nomine tuo prophetavimus. et in
nomine tuo demonia eiecimus. et in tuo nomine vir-
tutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis quia numquam
novi vos. Discedite a me qui operamini iniqui- omnes
tatem. Omnis ergo qui audit verba mea hec et facit
ea. assimilabitur viro sapienti qui edificavit
domum suam supra petram. Et descendit pluvia et ve-
nerunt flumina. et flaverunt venti. et irruerunt in domum
illam et non cecidit. fundata enim erat supra petram. Et
omnis qui audit verba mea hec et non facit ea. simi-
lis erit viro stulto qui edificavit domum suam supra arenam. ſr
Et descendit pluvia et venerunt flumina et
flaverunt venti et irruerunt in domum illam et cecidit
et fuit ruina eius magna. Et factum est cum consumma-
sset ihesus verba hec admirabantur turbe super doctrina eius.
Erat enim docens eos sicut potestatem habens. et
non sicut scribe eorum et pharisei.
Cum autem descendisset de monte secute sunt VIII
eum turbe multe. Et ecce leprosus veniens ad-
orabat eum dicens. Domine si vis potes me mundare.
Et extendens manum tetigit eum ihesus dicens. Volo. Mun-
dare. Et confestim mundata est lepra eius. Et ait
illi ihesus. Vide nemini dixeris. sed vade ostende te
sacerdoti et offer munus quod precepit moyses in
testimonium illis. Cum autem introisset capharnaum. acces-
sit ad eum centurio rogans eum et dicens. Domine puer
meus iacet paraliticus in domo et male torque-

Nolite iudicare. hic prohibet non
de [illegible] de [illegible] non iudicandis
qui [illegible] in [illegible]
in nos [illegible]

Et ait illi ihc. Ego veniam et curabo eum. Et re-
spondens centurio ait. Domine non sum dignus ut
intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo et
sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub po-
testate constitutus habens sub me milites. et dico
huic vade: et vadit. et alio veni: et venit. et
servo meo: fac hoc et facit. Audiens autem ihc mira-
tus est et sequentibus se dixit. Amen dico vobis non in-
veni tantam fidem in israel. Dico autem vobis
quod multi ab oriente et occidente venient: et re-
cumbent cum abraham et ysaac et iacob in reg-
no celorum. Filii autem regni eicientur in tenebras ex-
teriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Et ait ihc
centurioni. Vade: et sicut credidisti fiat tibi. Et
sanatus est puer in illa hora. Et cum venisset
ihc in domum petri: vidit socrum eius iacentem et
febricitantem. Et tetigit manum eius et dimisit
eam febris et surrexit et ministrabat eis. Vespe-
re autem facto obtulerunt ei multos demonia habentes
et eiciebat spiritus verbo: et omnes male haben-
tes curavit. ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam
prophetam dicentem. Ipse infirmitates nostras ac-
cepit: et egrotationes nostras portavit. Videns
autem ihc turbas multas circum se: iussit ire trans fretum.
Et accedens unus scriba: ait illi. Magister sequar
te quocumque ieris. Et dicit ei ihc. Vulpes foveas
habent et volucres celi nidos: filius autem hominis non
habet ubi caput suum reclinet. Alius autem discipulis eius — R. de discipulis eius
ait illi. Domine permitte me primum ire et sepe-
lire patrem meum. Ihc autem ait illi. Sequere me
et dimitte mortuos sepelire mortuos suos.
Et ascendente eo in naviculam: secuti sunt
eum discipuli eius. Et ecce motus magnus factus est in
mari: ita ut navicula operiretur fluctibus.
Ipse vero dormiebat. Et accesserunt et suscitave-
runt eum dicentes. Domine salva nos: perimus. Et
dicit eis. Quid timidi estis modice fidei. Tunc
surgens imperavit ventis et mari: et facta est
tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt
dicentes. Qualis est hic quia venti et mare obedi-
unt ei. Et cum venisset trans fretum in regionem
gerasenorum: occurrerunt ei duo habentes demo-
nia de monumentis exeuntes. seui nimis
ita ut nemo posset transire per viam illam.

Et ecce clamaverunt dicentes. Quid nobis et tibi ihu — hu
fili dei: venisti huc ante tempus torquere nos. Erat autem
non longe grex porcorum ab illis multorum pascens.
Demones autem rogabant eum dicentes. Si eicis nos:
mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis. Ite. At
illi exeuntes abierunt in porcos. Et ecce
impetu abiit totus grex per preceps in mare: et m-
ortui sunt in aquis. Pastores autem fugerunt: et
venientes in civitatem nuntiaverunt omnia et de
his qui demonia habuerant. Et ecce tota civitas
exiit obviam ihu: et viso eo rogabant
ut transiret a finibus eorum.
Et ascendens in naviculam transfretavit: et — IX
venit in civitatem suam. Et ecce offerebant
ei paraliticum in lecto iacentem. Videns autem ihc
fidem illorum: dixit paralitico. Confide fili:
remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de scri-
bis dixerunt intra se. Hic blasphemat. Et cum
vidisset ihc cogitationes eorum: dixit. Ut quid cogitatis
mala in cordibus vestris. Quid est facilius dicere:
dimittuntur tibi peccata tua. aut dicere surge et ambula.
Ut sciatis autem quia filius hominis habet potestatem in terra di-
mittendi peccata: tunc ait paralitico. Surge tol-
le lectum tuum: et vade in domum tuam. Et sur-
rexit et abiit in domum suam. Videntes autem turbe
timuerunt: et glorificaverunt deum qui dedit potestatem ta-
lem hominibus. Et cum transiret inde ihc: vidit hominem
sedentem in theloneo mattheum nomine: et ait
illi. Sequere me. Et surgens secutus est eum.
Et factum est eo discumbente in domo: ecce
multi publicani et peccatores venientes discumbebant — venientes
cum ihu et discipulis eius. Et videntes pharisei di-
cebant discipulis eius. Quare cum publicanis et
peccatoribus manducat magister vester. At ihc
audiens: ait. Non est opus valentibus medico:
sed male habentibus. Euntes autem discite quid est: mi- — Osee vi
sericordiam volo et non sacrificium. Non enim veni voca-
re iustos: sed peccatores. Tunc accesserunt ad eum discipuli
iohannis dicentes. Quare nos et pharisei ieiunamus
frequenter. discipuli autem tui non ieiunant. Et ait
illis ihc. Numquid possunt filii sponsi lugere quam-
diu cum illis est sponsus. Venient autem dies cum auferetur — Luce v
ab eis sponsus: et tunc ieiunabunt. Nemo autem im-
mittit commissuram panni rudis in vestimentum

uestimentum vetus. tollit enim plenitudinem eius a vestimento et peior scissura fit. Neque mittunt vinum novum in utres veteres. Alioquin rumpuntur utres et vinum effunditur et utres pereunt. Sed vinum novum in utres novos mittunt: et ambo conservantur. Hec illo loquente ad eos, ecce princeps unus accessit et adorabat eum dicens: Domine filia mea modo mortua est; sed veni impone manum tuam super eam et vivet. Et surgens Ihesus sequebatur eum et discipuli eius. Et ecce mulier que sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim intra se: Si tetigero tantum vestimentum eius salva ero. At Ihesus conversus et videns eam dixit: Confide filia, fides tua te salvam fecit. Et salva facta est mulier ex illa hora. Et cum venisset Ihesus in domum principis et vidisset tibicines et turbam tumultuantem dicebat: Recedite, non est enim mortua puella sed dormit. Et deridebant eum. Et cum eiecta esset turba, intravit et tenuit manum eius et surrexit puella. Et exiit fama hec in universam terram illam. Et transeunte inde Ihesu secuti sunt eum duo ceci clamantes et dicentes: Miserere nostri fili David. Cum autem venisset domum accesserunt ad eum ceci et dicit eis Ihesus: Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei: Utique domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens: Secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum. Et comminatus est illis Ihesus dicens: Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamaverunt eum in tota terra illa. Egressis autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mutum demonium habentem. Et eiecto demone locutus est mutus et mirate sunt turbe dicentes: Numquam apparuit sic in Israel. Pharisei autem dicebant: In principe demoniorum eicit demones. Et circuibat Ihesus omnes civitates et castella docens in synagogis eorum et predicans evangelium regni et curans omnem languorem et omnem infirmitatem. Videns autem turbas misertus est eis quia erant vexati et iacentes sicut oves non habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis: Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis ut mittat operarios in messem suam.

Et convocatis duodecim discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum ut eicerent eos et curarent omnem languorem et omnem infirmitatem. Duodecim autem apostolorum hec nomina sunt: Primus Simon qui dicitur Petrus et Andreas frater eius, Iacobus Zebedei et Iohannes frater eius, Philippus et Bartholomeus, Thomas et Matheus publicanus, et Iacobus Alphei et Thadeus, Simon Chananeus et Iudas Scarioth qui et tradidit eum. Hos duodecim misit Ihesus precipiens eis dicens: In viam gentium ne abieritis et in civitates Samaritanorum ne intraveritis, sed potius ite ad oves que perierunt domus Israel. Euntes autem predicate dicentes quia appropinquavit regnum celorum. Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, demones effugate. Gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere aurum neque argentum neque pecuniam in zonis vestris, non peram in via neque duas tunicas neque calciamenta neque virgam. Dignus enim est operarius cibo suo. In quamcumque autem civitatem aut castellum intraveritis, interrogate quis in ea dignus sit et ibi manete donec exeatis. Intrantes autem in domum salutate eam dicentes: Pax huic domui. Et siquidem fuerit domus illa digna, veniet pax vestra super eam; si autem non fuerit digna, pax vestra ad vos revertetur. Et quicumque non receperit vos neque audierit sermones vestros, exeuntes foras de domo vel de civitate excutite pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis, tolerabilius erit terre Sodomorum et Gomorreorum in die iudicii quam illi civitati. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe. Cavete autem ab hominibus; tradent enim vos in conciliis et in synagogis suis flagellabunt vos, et ad presides et ad reges ducemini propter me in testimonium illis et gentibus. Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium, et insurgent filii in parentes et morte eos afficient. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Qui autem perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Cum autem persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam. Amen dico vobis, non consummabitis civitates Israel donec veniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum, nec servus super dominum suum. Sufficit discipulo ut sit

l' defuncta

l' eicite

Quia corpori uno sufficit ut et hominem sufficit in calciamentis quod nudos natura produxit. Hoc uno appellanda est tunica. Ier9 q' · 10 ·

illa

l' eius

sicut magister eius et servus sicut dominus eius. Si patremfamilias
Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos eius?
Ne ergo timueritis eos. Nihil enim opertum quod non revele-
tur et occultum quod non sciatur. Quod dico vobis in tenebris
dicite in lumine, et quod in aure auditis praedicate
super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus,
animam autem non possunt occidere, sed potius eum timete qui
potest et animam et corpus perdere in gehennam. Nonne duo
passeres asse veneunt, et unus ex illis non cadet
super terram sine patre vestro? Vestri autem et capilli capitis
omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus
meliores estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me
coram hominibus, confitebor et ego eum coram patre meo
qui in caelis est. Qui autem negaverit me coram hominibus,
negabo et ego eum coram patre meo qui in caelis est.
Nolite arbitrari quia venerim pacem mittere in terram;
non veni pacem mittere sed gladium. Veni enim sepa-
rare hominem adversus patrem suum, et filiam adversus
matrem suam, et nurum adversus socrum suam; et ini-
mici hominis domestici eius. Qui amat patrem
aut matrem plus quam me non est me dignus; et qui
l' super me | amat — filium aut filiam super me non est me dignus.
Et qui non accipit crucem suam et sequitur me
non est me dignus. Qui invenit animam suam perdet
eam, et qui perdiderit animam suam propter me inveni-
et eam. Qui recipit vos me recipit, et qui me re-
cipit recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam
in nomine prophetae mercedem prophetae accipiet, et qui
recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipi-
et. Et quicumque potum dederit uni ex minimis
istis calicem aquae frigidae tantum in nomine discipuli,
amen dico vobis non perdet mercedem suam.

XI

Et factum est cum consummasset Iesus praecipiens duodecim disci-
pulis suis, transiit inde ut doceret et praedicaret in civitati-
bus eorum. Iohannes autem cum audisset in vinculis opera Chri-
sti, mittens duos de discipulis suis ait illi: Tu es qui ven-
turus es an alium expectamus? Et respondens Iesus ait il-
lis: Euntes renuntiate Iohanni quae audistis et vi-
distis. Caeci vident, claudi ambulant, leprosi munda-
ntur, surdi audiunt, mortui resurgunt,
pauperes evangelizantur; et beatus est qui non fuerit scanda-
lizatus in me. Illis autem abeuntibus coepit Iesus dicere ad
turbas de Iohanne: Quid existis in desertum videre?
harundinem vento agitatam? Sed quid ex-
istis videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mol-
libus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid exi-
stis videre? prophetam? Etiam dico vobis, et plus quam prophetam.
Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum
meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te.
Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum
maior Iohanne Baptista; qui autem minor est in regno
caelorum maior est illo. A diebus autem Iohannis Baptistae
usque nunc regnum caelorum vim patitur, et violenti
rapiunt illud. Omnes enim prophetae et lex usque ad Io-
hannem prophetaverunt; et si vultis recipere, ipse est E-
lias qui venturus est. Qui habet aures audiendi
audiat. Cui autem similem aestimabo generationem
istam? Similis est pueris sedentibus in foro qui
clamantes coaequalibus dicunt: Cecinimus vobis
et non saltastis; lamentavimus et non planxistis. Ve-
nit enim Iohannes neque manducans neque bibens, et di-
cunt: Daemonium habet. Venit Filius hominis manduc-
ans et bibens, et dicunt: Ecce homo vorax et potator vi-
ni, publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata est sa-
pientia a filiis suis. Tunc coepit exprobrare civita-
tibus in quibus factae sunt plurimae virtutes eius, quia
non egissent paenitentiam. Vae tibi Corazain, vae tibi Beth-
saida, quia si in Tyro et Sidone factae essent virtutes
quae factae sunt in vobis, olim in cilicio et cinere paeni-
tentiam egissent. Verumtamen dico vobis: Tyro et Si-
doni remissius erit in die iudicii quam vo-
bis. Et tu Capharnaum numquid usque in caelum
exaltaberis? usque in infernum descendes. Quia si in
Sodomis factae fuissent virtutes quae factae sunt in
te, forte mansissent usque in hunc diem. Verum-
tamen dico vobis quia terrae Sodomorum remissius erit
in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens Iesus dixit:
Confiteor tibi Pater, Domine caeli et terrae, quia abscondisti
haec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea par-
vulis. Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia
mihi tradita sunt a Patre meo. Et nemo novit Filium
nisi Pater, neque Patrem quis novit nisi Filius et cui voluerit Filius
revelare. Venite ad me omnes qui laboratis
et onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite
iugum meum super vos et discite a me quia mitis sum
et humilis corde, et invenietis requiem animabus
vestris. Iugum enim meum suave
est et onus meum leve.

XII

In illo tempore abiit ihesus sabbato per sata; discipuli autem ei-
us esurientes ceperunt vellere spicas et manduca-
re. Pharisei autem videntes dixerunt ei: Ecce discipuli
tui faciunt quod non licet facere sabbatis. At ille
dixit eis: Non legistis quid fecerit david quando esuri-
it et qui cum eo erant? quomodo intravit in domum dei
et panes propositionis comedit, quos non licebat
ei edere, neque his qui cum eo erant, nisi solis sacerdoti-
bus? Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes
in templo sabbatum violant, et sine crimine sunt?
Dico autem vobis quia templo maior est hic. Si au-
tem sciretis quid est: Misericordiam volo et non sacrificium, num-
quam condempnassetis innocentes. Dominus enim est filius hominis
etiam sabbati. Et cum inde transisset, venit in syn-
agogam eorum. Et ecce homo manum habens aridam,
et interrogabant eum dicentes: Si licet sabba-
tis curare? ut accusarent eum. Ipse autem dixit eis:
Quis erit ex vobis homo qui habeat ovem unam, et
si ceciderit hec sabbatis in foveam, nonne tene-
bit et levabit eam? Quanto magis melior
est homo ove? Itaque licet sabbatis bene facere. Tunc ait
homini: Extende manum tuam. Et extendit,
et restituta est sanitati sicut altera. Exeun-
tes autem pharisei consilium faciebant adversus eum,
quomodo eum perderent. Ihesus autem sciens recessit in-
de, et secuti sunt eum multi, et curavit eos omnes. Et pre-
cepit eis ne manifestum eum facerent, ut adimple-
retur quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem: Ecce
puer meus quem elegi, dilectus meus in quo bene com-
placuit anime mee. Ponam spiritum meum super eum,
et iudicium gentibus nuntiabit. Non contendet
neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vo-
cem eius. Harundinem quassatam non confringet,
et linum fumigans non extinguet, donec eiciat
ad victoriam iudicium. Et in nomine eius gentes sperabunt.
Tunc oblatus est ei demonium habens cecus et mutus,
et curavit eum ita ut loqueretur et videret. Et stupe-
bant omnes turbe et dicebant: Numquid hic est filius david? Pha-
risei autem audientes dixerunt: Hic non eicit
demones nisi in principe demoniorum beelzebub.
Ihesus autem sciens cogitationes eorum dixit eis: Omne regnum
divisum contra se desolabitur, et omnis civitas vel domus di-
visa contra se non stabit. Et si sathanas sathanam
eicit, adversus se divisus est. Quomodo ergo stabit regnum
eius? Et si ego in beelzebub eicio demones, fi-
lii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt.
Si autem ego in spiritu dei eicio demones, igitur pervenit in
vos regnum dei. Aut quomodo potest quisquam intrare in do-
mum fortis et vasa eius diripere, nisi prius alliga-
verit fortem? Et tunc domum illius diripiet. Qui
non est mecum contra me est; et qui non congregat mecum,
spargit. Ideo dico vobis: omne peccatum et bla-
sphemia remittetur hominibus; spiritus autem blas-
phemie non remittetur. Et quicumque dixerit verbum
contra filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit contra
spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo neque in
futuro. Aut facite arborem bonam et fructum
eius bonum, aut facite arborem malam et fructum
eius malum; siquidem ex fructu arbor agnos-
citur. Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui
cum sitis mali? Ex habundantia enim cordis os
loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert
bona, et malus homo de malo thesauro profert
mala. Dico autem vobis quoniam omne verbum otiosum quod
locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die
iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis, et ex verbis
tuis condempnaberis. Tunc responderunt ei quidam de scribis
et phariseis dicentes: Magister, volumus a te signum
videre. Qui respondens ait illis: Generatio mala et adul-
tera signum querit, et signum non dabitur ei nisi signum ione prophete.
Sicut enim fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus
noctibus, sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus et
tribus noctibus. Viri ninivite surgent in iudicio
cum generatione ista et condempnabunt eam, quia penitentiam
egerunt in predicatione ione. Et ecce plus quam ionas
hic. Regina austri surget in iudicio cum generatione ista
et condempnabit eam, quia venit a finibus terre audire
sapientiam salomonis. Et ecce plus quam salomon hic. Cum
autem immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per
loca arida querens requiem et non invenit. Tunc dicit:
Revertar in domum meam unde exivi. Et veniens
invenit eam vacantem, scopis mundatam et orna-
tam. Tunc vadit et assumit .vii. alios spiritus ne-
quiores se secum, et intrantes habitant ibi. Et fiunt
novissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit generationi
huic pessime. Adhuc eo loquente ad turbas, ecce
mater eius et fratres stabant foris querentes loqui ei.
Dixit autem ei quidam: Ecce mater tua et fratres tui foris

erūt

vcōgregat nō

ubū

p ß pertinere

stantes quaerentes te. At ille respondens dicenti sibi ait: Quae est mater mea, et qui sunt fratres mei? Et extendens manum in discipulos suos dixit: Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei qui in caelis est, ipse meus frater et soror et mater est.

XIII

In illo die exiens Iesus de domo sedebat secus mare. Et congregatae sunt ad eum turbae multae, ita ut in naviculam ascendens sederet, et omnis turba stabat in littore. Et locutus est eis multa in parabolis dicens: Ecce exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat quaedam ceciderunt secus viam, et venerunt volucres caeli et comederunt ea. Alia autem ceciderunt in petrosa ubi non habebant terram multam, et continuo exorta sunt, quia non habebant altitudinem terrae. Sole autem orto aestuaverunt, et quia non habebant radicem aruerunt. Alia autem ceciderunt inter spinas, et creverunt spinae et suffocaverunt ea. Alia vero ceciderunt in terram bonam, et dabant fructum: aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Qui habet aures audiendi audiat. Et accedentes discipuli dixerunt ei: Quare in parabolis loqueris eis? Qui respondens ait illis: Quia vobis datum est nosse mysteria regni caelorum, illis autem non est datum. Qui enim habet dabitur ei et abundabit. Qui autem non habet et quod habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis quia videntes non vident, et audientes non audiunt neque intelligunt. Et adimpletur in eis prophetia Isaiae dicentis: Auditu audietis et non intelligetis, et videntes videbitis et non videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius, et auribus graviter audierunt, et oculos suos clauserunt, ne quando oculis videant et auribus audiant et corde intelligant et convertantur et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia vident, et aures vestrae quia audiunt. Amen quippe dico vobis quia multi prophetae et iusti cupierunt videre quae videtis et non viderunt, et audire quae auditis et non audierunt. Vos ergo audite parabolam seminantis. Omnis qui audit verbum regni et non intelligit, venit malus et rapit quod seminatum est in corde eius: hic est qui secus viam seminatus est. Qui autem supra petrosa seminatus est, hic est qui verbum audit et continuo cum gaudio accipit illud. Non habet autem in se radicem, sed est temporalis. Facta autem tribulatione et persecutione propter verbum continuo scandalizatur. Qui autem est seminatus in spinis, hic est qui verbum audit, et sollicitudo saeculi istius et fallacia divitiarum suffocat verbum, et sine fructu efficitur. Qui autem in terram bonam seminatus est, hic est qui verbum audit et intelligit, et fructum affert et facit quidem centesimum, aliud autem sexagesimum, aliud vero tricesimum. Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile factum est regnum caelorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius et superseminavit zizania in medio tritici et abiit. Cum autem crevisset herba et fructum fecisset, tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem servi patrisfamilias dixerunt ei: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt ei: Vis imus et colligimus ea? Et ait: Non, ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem, et in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizania et alligate ea in fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile est regnum caelorum grano sinapis quod accipiens homo seminavit in agro suo: quod minimum quidem est omnibus seminibus. Cum autem creverit maius est omnibus holeribus, et fit arbor, ita ut volucres caeli veniant et habitent in ramis eius. Aliam parabolam locutus est eis: Simile est regnum caelorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farinae satis tribus donec fermentatum est totum. Haec omnia locutus est Iesus in parabolis ad turbas, et sine parabolis non loquebatur eis, ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Aperiam in parabolis os meum, eructabo abscondita a constitutione mundi. Tunc dimissis turbis venit in domum suam, et accesserunt ad eum discipuli eius dicentes: Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait: Qui seminat bonum semen est filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum vero semen hi sunt filii regni. Zizania autem filii sunt nequam. Inimicus autem qui seminavit ea est diabolus. Messis vero consummatio saeculi est. Messores autem angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania et igni comburuntur, sic erit in consummatione

nonem iustitie. Mittet filius hominis angelos suos et
colligent de regno eius omnia scandala. et eos
qui faciunt iniquitatem: et mittent eos in caminum
ignis. ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iusti fulge-
bunt sicut sol: in regno patris eorum. Qui habet aures
audiendi audiat. Simile est regnum celorum thesauro
abscondito in agro. quem qui invenit homo ab-
scondit. et pre gaudio illius vadit et vendit
universa que habet et emit agrum illum. Iterum simile est
regnum celorum homini negotiatori: querenti bonas
margaritas. Inventa autem una preciosa mar-
garita abiit et vendidit omnia que habuit et e-
mit eam. Iterum simile est regnum celorum sagene mis-
se in mare: et ex omni genere piscium congreganti.
Quam cum impleta esset educentes et secus litus se-
dentes elegerunt bonos in vasa sua. malos
autem foras miserunt. Sic erit in consummatione
seculi. Exibunt angeli et separabunt malos
de medio iustorum. et mittent eos in caminum
ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Intelle-
xistis hec omnia? Dicunt ei. Etiam. Ait illis. Ideo
omnis scriba doctus in regno celorum similis est ho-
mini patrifamilias: qui profert de thesauro
cum consummasset suo nova et vetera. Et factum est iesus parabolas istas
transiit inde. et veniens in patriam suam: doce-
bat eos in synagogis eorum. ita ut mirarentur
et dicerent. Unde huic sapientia hec et virtutes? Nonne
hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur maria
et fratres eius iacobus et ioseph et symon et iudas.
et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic
omnia ista? Et scandalizabantur in eo. Ihesus
autem dixit eis. Non est propheta sine honore nisi
in patria sua. et in domo sua. Et non fecit ibi
virtutes multas: propter incredulitatem illorum.
XIIII. In illo tempore audivit herodes te-
trarcha famam ihesu: et ait pueris suis. Hic est
iohannes baptista. ipse surrexit a mortuis: et ideo vir-
tutes operantur in eo. Herodes enim tenuit iohannem et
alligavit eum et posuit in carcerem propter herodi-
adem uxorem fratris sui. Dicebat enim illi iohannes.
Non licet tibi habere eam. Et volens eum occide-
re timuit populum: quia sicut prophetam eum habebant. Di-
e autem natalis herodis saltavit filia hero-
diadis in medio: et placuit herodi. Unde cum

iuramento pollicitus est ei dare quodcumque postulasset iuramenti
ab eo. At illa premonita a matre sua: da mi-
chi inquit hic in disco caput iohannis baptiste. Et con-
tristatus est rex. propter iuramentum autem et eos qui pariter discum-
bebant: iussit dari. Misitque et decollavit io-
hannem in carcere. et allatum est caput eius in disco et
datum est puelle. et tulit matri sue. Et acce-
dentes discipuli eius tulerunt corpus eius. et sepeli-
erunt illud. Et venientes nuntiaverunt ihesu.
Quod cum audisset ihesus secessit inde in navicula in
locum desertum seorsum. Et cum audissent turbe secu-
te sunt eum pedestres de civitatibus. Et
exiens vidit turbam multam et misertus est eis. et
curavit languidos eorum. Vespere autem facto accesse-
runt discipuli eius ad eum dicentes. Desertus est locus et
hora iam preteriit. Dimitte turbas ut euntes
in castella emant sibi escas. Ihesus autem dixit eis.
Non habent necesse ire: date illis vos manduca-
re. Responderunt ei. Non habemus hic nisi quinque panes et duos
pisces. Qui ait eis. Afferte mihi illos huc. Et cum
iussisset turbam discumbere super fenum. acceptis quinque
panibus et duobus piscibus. aspiciens in celum bene-
dixit et fregit et dedit discipulis panes. Dis-
cipuli autem turbis. Et manducaverunt
omnes: et saturati sunt. Et tulerunt reliquias
xii. cophinos fragmentorum plenos. Manduc-
antium autem fuit numerus v. milia virorum exceptis mu-
lieribus et parvulis. Et statim iussit discipulos a-
scendere in naviculam et precedere eum trans fretum: donec
dimitteret turbas. Et dimissa turba: ascendit in
montem solus orare. Vespere autem facto solus erat ibi.
Navicula autem in medio mari iactabatur fluc-
tibus. Erat enim illis ventus contrarius. Quarta autem vigilia
noctis venit ad eos ambulans supra mare.
Et videntes eum super mare ambulantem:
turbati sunt dicentes quia fantasma est. Et pre ti-
more clamaverunt. Statimque locutus est eis dicens.
Habete fiduciam. Ego sum: nolite timere. Re-
spondens autem petrus dixit. Domine si tu es: iube me venire
ad te super aquas. At ipse ait. Veni. Et descendens
petrus de navicula: ambulabat super aquam ut ve-
niret ad ihesum. Videns vero ventum validum
timuit. Et cum cepisset mergi: clamavit dicens. dicens
Domine salvum me fac. Et continuo ihesus extendens

manum apprehendit eum: et ait illi. Modice fidei
quare dubitasti? Et cum ascendissent in navi
culam: cessavit ventus. Qui autem in navi
cula erant: venerunt et adoraverunt eum dicentes:
Vere filius dei es.
XV Et cum transfretassent: venerunt in terram gen
esar. Et cum cognovissent eum viri loci
illius: miserunt in universam regionem illam
et obtulerunt ei omnes male habentes. et rogab
ant eum. ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent.
Et quicumque tetigerunt: salvi facti sunt. Tunc
accesserunt ad eum ab ierosolimis scribe et pharisei di
centes. Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem
seniorum? Non enim lavant manus suas: cum panem
manducant. Ipse autem respondens: ait illis. Quare et
vos transgredimini mandatum dei propter traditionem
vestram? Nam deus dixit. Honora patrem tuum
et matrem tuam. Et qui maledixerit patri vel
matri: morte moriatur. Vos autem dicitis quicumque
dixerit patri vel matri munus quodcumque est ex me tibi pro
derit. et non honorificabit patrem suum aut matrem
suam. et irritum fecistis mandatum dei propter tra
ditionem vestram. Hypocrite. bene prophetavit de vo
bis ysaias propheta dicens. Populus hic labiis me
honorat: cor autem eorum longe est a me. Sine causa
autem colunt me docentes doctrinas et manda
ta hominum. Et convocatis ad se turbis: dixit. Audi
te et intelligite. Non quod intrat in os coinquinat
hominem: sed quod procedit ex ore: hoc coinquinat hominem.
Tunc accedentes discipuli eius: dixerunt ei.
Scis quia pharisei audito hoc verbo scandalizati
sunt? At ille respondens. Omnis plantatio quam
non plantavit pater meus celestis: eradicabitur.
Sinite illos: ceci sunt duces cecorum. Cecus
autem si ceco ducatum prestet: ambo in fo
veam cadunt. Respondens autem petrus: dixit ei. Edis
sere nobis parabolam istam. At ille dixit. Ad
huc vos sine intellectu estis? Non intelligitis
quia omne quod in os intrat in ventrem vadit
et in secessum emittitur? Que autem procedunt de
ore de corde exeunt: et ea coinquinant homi
nem. De corde enim exeunt cogitationes male homi
cidia. adulteria fornicationes. furta. fal
sa testimonia blasphemie. Hec sunt que coinquinant

v. mic. q.

hominem. Non lotis autem manibus manducare non
coinquinat hominem. Et egressus inde iesus secessit in partes
tyri et sydonis. Et ecce mulier chananea a fi
nibus illis egressa: clamavit dicens ei. Miserere
mei domine fili david. filia mea male a demonio vexatur.
Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli
eius: rogabant eum dicentes. Dimitte eam: quia
clamat post nos. Ipse autem respondens: ait. Non sum
missus nisi ad oves que perierunt domus israel. At
illa venit et adoravit eum: dicens. Domine adiu
va me. Qui respondens ait. Non est bonum sumere
panem filiorum: et mittere canibus. At illa dixit.
Etiam domine. Nam et catelli edunt de mi
cis que cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens
iesus: ait illi. O mulier magna est fides tua: fi
at tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex
illa hora. Et cum transisset inde iesus: venit secus
mare galilee. Et ascendens in montem
sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbe multe
habentes secum mutos. cecos. claudos. debi
les. et alios multos: et proiecerunt eos ad pedes
eius et curavit eos ita ut turbe mirarentur. viden
tes mutos loquentes. claudos ambulantes. cecos
videntes: et magnificabant deum israel. Iesus autem
convocatis discipulis suis: dixit. Misereor turbe: qu
ia iam triduo perseverant mecum. et non habent quod man
ducent. Et dimittere eos ieiunos nolo: ne
in via deficiant. Et dicunt ei discipuli. Unde ergo no
bis in deserto panes tantos ut saturemus turbam
tantam? Et ait illis iesus. Quot panes habetis?
At illi dixerunt. Septem. et paucos pisciculos. Et
precepit turbe ut discumberent super terram. Et accipi
ens septem panes et pisces: et gratias agens fre
git: et dedit discipulis suis. Et discipuli dederunt populo
et comederunt omnes: et saturati sunt. Et quod sup
erfuit de fragmentis tulerunt. vii sportas ple
nas. Erant autem qui manducaverant quattuor milia
hominum: extra parvulos et mulieres.
Et dimissa turba ascendit in naviculam: et XVI
discipuli eius cum eo: et venit in fines ma
gedan. Et accesserunt pharisei et saducei ad
eum temptantes. et rogaverunt ut signum de celo
ostenderet eis. At ille respondens ait eis. Facto vespere
dicitis serenum erit: rubicundum est enim celum. Et

q. transfretassent

Exo. xx. a
Leuit. xx. b

mane hodie tempestas rutilat enim triste caelum. Faciem
ergo caeli diiudicare nostis: signa autem temporum non potestis scire.
Generatio mala et adultera signum quaerit: et signum non dabitur
ei nisi signum Ionae prophetae. Et relictis illis abiit. Et cum ve-
nissent discipuli eius trans fretum obliti sunt panes ac-
cipere. Qui dixit illis: Intuemini et cavete a fermento pha-
risaeorum et saducaeorum. At illi cogitabant inter
se dicentes: quia panes non accepimus. Sciens autem Iesus dixit.
Quid cogitatis inter vos modicae fidei quia panes
non habetis? Nondum intellegitis neque recordamini quinque
panum quinque milium hominum: et quot cophinos sumpsistis?
Quomodo non intellegitis quia non de pane dixi vobis:
cavete a fermento pharisaeorum et saducaeorum? Tunc
intellexerunt quia non dixerit cavendum a fermento pa-
num sed a doctrina pharisaeorum et saducaeorum. Venit autem Iesus in
partes Caesareae Philippi: et interrogabat discipu-
los suos dicens. Quem dicunt homines esse filium hominis? At
illi dixerunt. Alii Iohannem Baptistam. alii autem Heliam
alii vero Hieremiam: aut unum ex prophetis. Dicit illis Iesus.
Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Pe-
trus dixit. Tu es Christus filius dei vivi. Respondens autem Iesus dixit ei.
Beatus es Simon Bariona quia caro et sanguis non
revelavit tibi: sed pater meus qui in caelis est. Et ego dico tibi quia
tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam
et portae inferi non praevalebunt adversum eam. Et tibi
dabo claves regni caelorum. Et quodcumque ligaveris super
terram: erit ligatum et in caelis. Et quodcumque solveris super
terram: erit solutum et in caelis. Tunc praecepit discipulis suis ut ne-
mini dicerent quia ipse esset Iesus Christus. Exinde coepit osten-
dere discipulis suis quia oporteret eum ire Hierosolymam et multa
pati a senioribus et scribis et principibus sacerdotum
et occidi et tertia die resurgere. Et adsumens eum
Petrus coepit increpare dicens. Absit a te domine non
erit tibi hoc. Qui conversus dixit Petro. Vade post me Sath-
ana. scandalum es mihi quia non sapis ea quae dei sunt sed
ea quae hominum. Tunc dixit Iesus discipulis suis. Si quis vult post me veni-
re abneget semetipsum et tollat crucem suam
et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam fa-
cere perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me in-
veniet eam. Quid enim prodest homini si mundum universum
lucretur: animae vero suae detrimentum patiatur? Aut quam dabit
homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis ven-
turus est in gloria patris sui cum angelis suis: et tunc red-
det unicuique secundum opus eius. Amen dico vobis sunt quidam
de hic stantibus qui non gustabunt mortem: donec videant
filium hominis venientem in regno suo.

XVII

Et post dies sex adsumpsit Iesus Petrum
et Iacobum et Iohannem fratrem eius: et ducit illos
in montem excelsum seorsum: et transfigu-
ratus est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut
sol. vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. Et ec-
ce apparuerunt eis Moses et Helias cum eo loquen-
tes. Respondens autem Petrus: dixit ad Iesum. Domine bonum
est nos hic esse. Si vis faciamus hic tria tabernacula
tibi unum Mosi unum et Heliae unum. Adhuc eo
loquente: ecce nubes lucida obumbravit eos.
Et ecce vox de nube dicens. Hic est filius meus di-
lectus in quo mihi bene conplacui: ipsum audite. Et au-
dientes discipuli ceciderunt in faciem suam: et timu-
erunt valde. Et accessit Iesus et tetigit eos: dixitque
eis. Surgite nolite timere. Levantes autem oculos
suos: neminem viderunt nisi solum Iesum. Et des-
cendentibus illis de monte: praecepit eis Iesus. Ne-
mini dixeritis visionem: donec a mortuis resur-
gat filius hominis. Et interrogaverunt eum discip-
uli dicentes. Quid ergo scribae dicunt quod Heliam oportet primum
venire? At ille respondens ait. Helias quidem venturus
est: et restituet omnia. Dico autem vobis: quia Helias
iam venit: et non cognoverunt eum: sed fecerunt in eo
quaecumque voluerunt. Sic et filius hominis passurus est ab eis.
Tunc intellexerunt discipuli: quia de Iohanne
baptista dixisset eis. Et cum venissent ad turbam accessit
ad eum homo genibus provolutus ante eum: dicens. Domine mi-
serere filio meo quia lunaticus est et male patitur.
Nam saepe cadit in ignem et crebro in aquam. Et obtuli
eum discipulis tuis: et non potuerunt curare eum. Respon-
dens autem Iesus ait. O generatio incredula et perversa. quousque
ero vobiscum? quousque patiar vos? Adferte huc
illum ad me. Et increpavit illum Iesus et exiit ab
eo daemonium: et curatus est puer ex illa hora.
Tunc accesserunt discipuli ad Iesum secreto: et
dixerunt. Quare nos non potuimus eicere eum? Dicit
illis. Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico
vobis si habueritis fidem sicut granum sinapis dice-
tis monti huic transi hinc: et transibit et nihil inpos-
sibile erit vobis. Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem et
ieiunium. Conversantibus autem eis in Galilaea dixit
illis Iesus. Filius hominis tradendus est in manus hominum et occident

eum et tertia die resurget. Et contristati sunt vehe-
menter. Et cum venissent Capharnaum, ac-
cesserunt qui didragma accipiebant ad Petrum
et dixerunt ei: Magister vester non solvit didragma?
Ait: Etiam. Et cum intrasset in domum, prae-
venit eum Iesus dicens: Quid tibi videtur Simon? Re-
ges terrae a quibus accipiunt tributum vel censum?
a filiis suis an ab alienis? Et ille dixit: Ab
alienis. Dixit illi Iesus: Ergo liberi sunt filii.
Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare et
mitte hamum, et eum piscem qui primus ascenderit tol-
le; et aperto ore eius invenies staterem. Illum sumens
da eis pro me et pro te.

XVIII

In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum di-
centes: Quis putas maior est in regno caelorum? Et
advocans Iesus parvulum, statuit eum in medio eorum
et dixit: Amen dico vobis, nisi conversi fueritis et efficia-
mini sicut parvuli, non intrabitis in regnum caelorum. Et

Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est maior in regno caelorum.

qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo me
suscipit. Qui autem scandalizaverit unum de pusillis is-
tis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur
mola asinaria in collo eius et demergatur in profun-
maris dum maris. Vae mundo a scandalis. Necesse est e-
nim ut veniant scandala; verumtamen vae homi-
ni per quem scandalum venit. Si autem manus tua vel
pes tuus scandalizat te, abscide eum et proice abs
te. Bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel clau-
dum quam duas manus vel duos pedes habentem mitti
in ignem aeternum. Et si oculus tuus scandalizat te,
erue eum et proice abs te. Bonum tibi est unum oculum ha-
in bentem in vitam intrare, quam duos oculos habentem mit-
ti in gehennam ignis. Videte ne contemnatis unum
ex his pusillis. Dico enim vobis quia angeli eorum
semper vident faciem patris mei qui in caelis est. Venit enim fi-
lius hominis salvare quod perierat. Quid vobis videtur? Si
fuerint alicui centum oves et erraverit una ex eis, non-
ne relinquit nonaginta novem in montibus et vadit
quaerere eam quae erravit? Et si contigerit ut inve-
niat eam, amen dico vobis quia gaudebit super ea
magis quam super nonaginta novem quae non erraverunt.
ante Sic non est voluntas apud patrem vestrum qui in caelis est ut
pereat unus de pusillis istis. Si autem peccaverit in te fra-
ter tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te
audierit, lucratus es fratrem tuum. Si autem non te

Hec sunt verba salvatoris ad Simonem Petrum

audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos,
ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum.
Quod si non audierit eos, dic ecclesiae. Si autem ecclesiam non
audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Amen dico
vobis, quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata
et in caelo; et quaecumque solveritis super terram, erunt so-
luta et in caelo. Iterum dico vobis quia si duo ex vobis
consenserint super terram de omni re quamcumque petie-
rint, fiet illis a patre meo qui in caelis est. Ubi enim sunt duo
vel tres congregati in nomine meo, ibi sum ego in medio
eorum. Tunc accedens ad eum Petrus dixit: Domine, quo-
tiens peccabit in me frater meus et dimittam ei? us-
que septies? Dicit illi Iesus: Non dico tibi usque septies, sed usque
septuagies septies. Ideo assimilatum est regnum
caelorum homini regi qui voluit rationem ponere cum servis suis.
Et cum coepisset rationem ponere, oblatus est ei unus qui de-
bebat decem milia talenta. Cum autem non haberet unde red-
deret, iussit eum dominus eius venundari et uxorem eius et filios
et omnia quae habebat, et reddi. Procidens autem servus ille ro-
gabat eum dicens: Patientiam habe in me, et omnia red-
dam tibi. Misertus autem dominus servi illius dimisit eum. Egres-
sus autem servus ille invenit unum de conservis suis qui debe-
bat ei centum denarios, et tenens suffocabat eum dicens:
Redde quod debes. Et procidens conservus eius rogabat
eum dicens: Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi. Il-
le autem noluit, sed abiit et misit eum in carcerem do-
nec redderet universum debitum. Videntes autem conser-
vi eius quae fiebant contristati sunt valde, et venerunt
et narraverunt domino suo omnia quae facta fuerant. Tunc
vocavit illum dominus suus et ait illi: Serve nequam, omne
debitum dimisi tibi quoniam rogasti me. Nonne oportuit
et te misereri conservi tui sicut et ego tui misertus
sum? Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quoadus-
que redderet universum debitum. Sic et pater meus caelestis
faciet vobis si non remiseritis unusquisque
fratri suo de cordibus vestris.

XIX

Et factum est cum consummasset Iesus sermones istos, migra-
vit a Galilea et venit in fines Iudaeae trans Ior-
danen. Et secutae sunt eum turbae multae, et curavit eos
ibi. Et accesserunt ad eum pharisaei temptantes
eum et dicentes: Si licet homini dimittere uxorem suam
quacumque ex causa? Qui respondens ait eis: Non legistis quia
qui fecit ab initio masculum et feminam fecit eos?
Et dixit: Quod ergo deus coniunxit homo non separet.

Propter hoc dimittet homo patrem et matrem
et adherebit uxori suae, et erunt duo
in carne una. Itaque iam non sunt duo sed una
caro

Dicunt illi. Quid ergo moyses mandavit dare libellum repudii et dimittere? Ait illis. Quoniam moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras. Ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem et aliam duxerit: moechatur. Et qui dimissam duxerit: moechatur. Dicunt ei discipuli eius. Si ita est causa hominis cum uxore: non expedit nubere. Qui dixit eis. Non omnes capiunt verbum istud: sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi qui de matris utero sic nati sunt. Et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus. Et sunt eunuchi qui seipsos castraverunt propter regnum caelorum. Qui potest capere capiat. Tunc oblati sunt ei parvuli ut manus eis imponeret et oraret. Discipuli autem increpabant eos. Iesus vero ait eis. Sinite parvulos et nolite prohibere eos venire ad me. Talium est enim regnum caelorum. Et cum imposuisset eis manus: abiit inde. Et ecce unus accedens ait illi. Magister bone quid boni faciam ut habeam vitam aeternam? Qui dixit ei. Quid me interrogas de bono? Unus est bonus deus. Si autem vis ad vitam ingredi: serva mandata. Dicit illi. Quae? Iesus autem dixit. Non homicidium facies. Non adulterabis. Non facies furtum. Non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum et matrem tuam. Et diliges proximum tuum sicut teipsum. Dicit illi adolescens. Omnia haec custodivi a iuventute mea. Quid adhuc mihi deest? Ait illi Iesus. Si vis perfectus esse vade et vende quae habes et da pauperibus: et habebis thesaurum in caelo: et veni sequere me. Cum audisset autem adolescens verbum hoc: abiit tristis. Erat enim habens multas possessiones. Iesus autem dixit discipulis suis. Amen dico vobis: quia dives difficile intrabit in regnum caelorum. Et iterum dico vobis. Facilius est camelum per foramen acus transire: quam divitem intrare in regnum caelorum. Auditis autem his discipuli mirabantur valde dicentes. Quis ergo poterit salvus esse? Aspiciens autem Iesus dixit eis. Apud homines hoc impossibile est: apud deum autem omnia possibilia sunt. Tunc respondens Petrus dixit ei. Ecce nos reliquimus omnia: et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Iesus autem dixit illis. Amen dico vobis quod vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suae sedebitis et vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel. Et omnis qui reliquerit domum vel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios aut agros propter nomen meum: centuplum accipiet: et vitam aeternam possidebit. Multi autem erunt primi novissimi: et novissimi primi.

XX

Simile est regnum caelorum homini patrifamilias qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno: misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam tertiam vidit alios stantes in foro otiosos: et illis dixit. Ite et vos in vineam meam: et quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam et nonam horam: et fecit similiter. Circa undecimam vero exiit: et invenit alios stantes: et dicit illis. Quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei. Quia nemo nos conduxit. Dicit illis. Ite et vos in vineam meam. dicit Cum sero autem factum esset: dicit dominus vineae procuratori suo. Voca operarios et redde illis mercedem: incipiens a novissimis usque ad primos. Cum venissent ergo qui circa undecimam horam venerant: acceperunt singulos denarios. Venientes autem et primi: arbitrati sunt quod plus essent accepturi. Acceperunt autem et ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant adversus patremfamilias dicentes. Hi novissimi una hora fecerunt et pares illos nobis fecisti qui portavimus pondus diei et aestus. At ille respondens uni eorum dixit. Amice non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario convenisti [mecum] mecum? Tolle quod tuum est et vade. Volo autem et huic novissimo dare sicut et tibi. Aut non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Sic erunt novissimi primi: et primi novissimi. Multi enim sunt vocati: pauci vero electi. Et ascendens Iesus Hierosolymam assumpsit duodecim discipulos secreto et ait illis. Ecce ascendimus Hierosolymam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis: et condemnabunt eum morte. Et tradent eum gentibus ad illudendum et flagellandum et crucifigendum: et tertia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedaei cum filiis suis: adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei. Quid vis? Ait illi. Dic ut sedeant hi duo filii mei unus ad dexteram tuam et unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Iesus dixit. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Dicunt ei. Possumus. Calicem quidem

Dicunt illis

meum bibetis. sedere autem ad dexteram meam vel ad sinis-
tram non est meum dare vobis: sed quibus paratum est
a patre meo. Et audientes decem indignati sunt
de duobus fratribus. Ihesus autem vocavit eos ad se: et ait il-
lis. Scitis quia principes gentium dominantur eorum: et qui
maiores sunt potestatem exercent in eos. Non ita
erit inter vos. Sed quicumque voluerit inter vos maior
fieri: sit vester minister. Et qui voluerit inter
vos primus esse: erit vester servus. Sicut filius hominis non venit
ministrari: sed ministrare et dare animam suam redemp-
tionem pro multis. Et egredientibus illis ab Iericho: se-
cuta est eum turba multa. Et ecce duo ceci seden-
tes secus viam audierunt quia Ihesus transiret: et cla-
maverunt dicentes. Domine miserere nostri fili David. Turba
autem increpabat eos ut tacerent. At illi magis cla-
mabant dicentes. Domine miserere nostri fili David. Et
stetit Ihesus et vocavit eos ad se: et ait. Quid vultis
ut faciam vobis? Dicunt ei. Domine ut aperiantur ocu-
li nostri. Misertus autem eorum Ihesus tetigit oculos eorum: et con-
festim viderunt et secuti sunt eum.

XXI

Et cum appropinquassent Ierosolimis et venissent Be-
thfage ad montem Oliveti: tunc Ihesus misit duos dis-
cipulos dicens eis. Ite in castellum quod contra vos est:
et statim invenietis asinam alligatam et pul-
lum cum ea: solvite et adducite mihi. Et si quis
vobis aliquid dixerit: dicite quia dominus his opus habet: et confes-
tim dimittet eos. Hoc autem totum factum est ut ad-
impleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Dicite filie
Sion. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus se-
dens super asinam et pullum filium subiugalis.
Euntes autem discipuli fecerunt sicut precepit eis Ihesus. Et
adduxerunt asinam et pullum: et imposuerunt super eos
vestimenta sua: et eum desuper sedere fecerunt. Plu-
rima autem turba straverunt vestimenta sua in via. Tur-
be autem que precedebant et que sequebantur clamabant
dicentes. Osanna filio David. Benedictus qui venit in
nomine domini: osanna in altissimis. Et cum intras-
set Ierosolimam commota est universa civitas dicens.
Quis est hic? Populi autem dicebant. Hic est Ihesus propheta a
Nazareth Galilee. Et intravit Ihesus in templum
dei: et eiciebat omnes vendentes et ementes in templo:
et mensas nummulariorum et cathedras vendenti-
um columbas evertit: et dicit eis. Scriptum est. Domus mea
domus orationis vocabitur: vos autem illam fecistis

spel.

speluncam latronum. Et accesserunt ad eum
ceci et claudi in templo: et sanavit eos. Videntes
autem principes sacerdotum et scribe mirabilia que fe-
cit: et pueros clamantes in templo et dicentes. Osanna
filio David: indignati sunt et dixerunt ei. Audis
quid isti dicunt? Ihesus autem dixit eis. Utique. Numquam
legistis quia ex ore infantium et lactentium per-
fecisti laudem? Et relictis illis abiit foras extra
civitatem in Bethaniam: ibique mansit: docebat
eos de regno dei. Mane autem revertens in civitatem
esuriit. Et videns fici arborem unam secus
viam venit ad eam: et nichil invenit in ea: nisi fo-
lia tantum. Et ait illi. Numquam ex te fructus nasca-
tur in sempiternum. Et arefacta est continuo ficulnea.
Et videntes discipuli: mirati sunt dicentes. Quo-
modo continuo aruit? Respondens autem Ihesus: dixit eis. Amen
dico vobis si habueritis fidem et non hesitaveritis: non solum
de ficulnea facietis: sed et si monti huic dixeritis
tollere et iacta te in mare: fiet. Et omnia quecumque
petieritis in oratione credentes accipietis. Et
cum venisset in templum: accesserunt ad eum prin-
cipes sacerdotum et seniores populi dicentes. In qua po-
testate hec facis? Et quis tibi dedit hanc pote-
statem? Respondens autem Ihesus dixit eis. Interrogabo vos et ego
sermonem unum quem si dixeritis mihi: et ego vobis dicam
in qua potestate hec facio. Baptismus Iohannis
unde erat? E celo an ex hominibus? At illi cogi-
tabant inter se dicentes. Si dixerimus e celo: di-
cet nobis. Quare ergo non credidistis illi? Si
autem dixerimus ex hominibus: timemus turbam. Omnes e-
nim habebant Iohannem sicut prophetam. Et respondentes Ihesu
dixerunt. Nescimus. Ait illis et ipse. Nec ego
dico vobis in qua potestate hec facio. Quid autem vobis
videtur? Homo quidam habebat duos filios: et acce-
dens ad primum: dixit. Fili vade hodie operare
in vinea mea. Ille autem respondens ait. Nolo.
Postea autem penitentia motus abiit in vineam. Acce-
dens autem ad alterum: dixit similiter. At ille respondens ait.
Eo domine: et non ivit. Quis ex duobus fecit volun-
tatem patris? Dicunt ei. Primus. Dicit illis Ihesus. Amen
dico vobis quia publicani et meretrices precedent vos
in regno dei. Venit enim ad vos Iohannes in via iusti-
tie et non credidistis ei. Publicani autem et me-
retrices crediderunt ei. Vos autem videntes nec penitentiam

[illegible]

Zacharie .9.

Alii autem cedebant ramos de arboribus et sternebant in via.

Turbe

Ysaie .56.

huius ut crederetis ei. Aliam parabolam audite. Homo erat paterfamilias qui plantavit vineam, et sepem circumdedit ei, et fodit in ea torcular, et aedificavit turrim, et locavit eam agricolis, et peregre profectus est. Cum autem tempus fructuum appropinquasset, misit servos suos ad agricolas ut acciperent fructus eius. Et agricolae apprehensis servis eius, alium ceciderunt, alium occiderunt, alium vero lapidaverunt. Iterum misit alios servos plures prioribus, et fecerunt illis similiter. Novissime autem misit ad eos filium suum dicens: Verebuntur filium meum. Agricolae autem videntes filium dixerunt intra se: Hic est heres, venite occidamus eum, et habebimus hereditatem eius. Et apprehensum eum eiecerunt extra vineam et occiderunt. Cum ergo venerit dominus vineae, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: Malos male perdet, et vineam suam locabit aliis agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit illis Iesus: Numquam legistis in scripturis: Lapidem quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in caput anguli. A Domino factum est istud, et est mirabile in oculis nostris. Ideo dico vobis quia auferetur a vobis regnum Dei, et dabitur genti facienti fructus eius. Et qui ceciderit super lapidem istum, confringetur; super quem vero ceciderit, conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotum et pharisaei parabolas eius, cognoverunt quod de ipsis diceret. Et quaerentes eum tenere, timuerunt turbas, quoniam sicut prophetam eum habebant.

XXII Et respondens Iesus dixit iterum in parabolis eis dicens:

Simile factum est regnum caelorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias, et nolebant venire. Iterum misit alios servos dicens: Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi, tauri mei et altilia occisa, et omnia parata; venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt, et abierunt alius in villam suam, alius vero ad negotiationem suam. Reliqui vero tenuerunt servos eius, et contumelia affectos occiderunt. Rex autem cum audisset iratus est, et missis exercitibus suis perdidit homicidas illos, et civitatem illorum succendit. Tunc ait servis suis: Nuptiae quidem paratae sunt, sed qui invitati erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum, et quoscumque inveneritis vocate ad nuptias. Et egressi servi eius in vias, congregaverunt omnes quos invenerunt, malos et bonos, et impletae sunt nuptiae discumbentium. Intravit autem rex ut videret discumbentes, et vidit ibi hominem non vestitum veste

nuptiali. Et ait illi: Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis manibus eius et pedibus, mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Multi autem sunt vocati, pauci vero electi. Tunc abeuntes pharisaei consilium inierunt ut caperent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicentes:

XXIII Magister, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces, et non est tibi cura de aliquo; non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi videtur: licet censum dari Caesari an non? Cognita autem Iesus nequitia eorum ait: Quid me temptatis hypocritae? Ostendite mihi nomisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis Iesus: Cuius est imago haec et superscriptio? Dicunt ei: Caesaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo. Et audientes mirati sunt, et relicto eo abierunt. In illo die accesserunt ad eum sadducaei qui dicunt non esse resurrectionem, et interrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater eius uxorem illius, et suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres: et primus uxore ducta defunctus est, et non habens semen reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus et tertius usque ad septimum. Novissime autem omnium et mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius erit de septem uxor? Omnes enim habuerunt eam. Respondens autem Iesus ait illis: Erratis nescientes scripturas neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in caelo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est a Deo dicente vobis: Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Iacob? Non est Deus mortuorum sed viventium. Et audientes turbae mirabantur in doctrina eius. Pharisaei autem audientes quod silentium imposuisset sadducaeis, convenerunt in unum. Et interrogavit eum unus ex eis legis doctor, temptans eum: Magister, quod est mandatum magnum in lege? Ait illi Iesus: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus mandatis universa lex pendet et

iesus. Congregatis autem phariseis: interrogavit eos i
dicens. Quid vobis videtur de christo? cuius filius est? Dicunt
ei. David. Ait illis. Quomodo ergo david in spiritu vocat eum
dominum dicens. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis do
nec ponam inimicos tuos scabellum pedum
tuorum. Si ergo david vocat eum dominum: quomodo filius eius est?
Et nemo poterat respondere ei verbum: neque ausus fuit
quisquam ex illa die eum amplius interrogare.

XXIII

Tunc iesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos dicens. Su
per cathedram moysi sederunt
scribe et pharisei. Omnia ergo quecumque dixerint vobis
servate et facite. Secundum vero opera eorum: nolite fa
cere. Dicunt enim et non faciunt. Alligant enim onera
gravia et importabilia et imponunt in humeros
hominum: digito autem suo nolunt ea movere.
Omnia vero opera sua faciunt: ut videantur ab
hominibus. Dilatant enim philacteria sua: et mag
nificant fimbrias. Amant autem primos recub
itus in cenis et primas cathedras in synago
gis: et salutationes in foro et vocari ab ho
minibus rabbi. Vos autem nolite vocari rabbi. Unus
est enim magister vester. Omnes autem vos fratres estis. Et patrem
nolite vocare vobis super terram. Unus est enim pa
ter vester qui in celis est. Nec vocemini magistri:
quia magister vester unus est christus. Qui maior est vestrum erit
minister vester. Qui autem se exaltaverit humiliabitur
et qui se humiliaverit exaltabitur. Ve autem vobis
scribe et pharisei ypocrite qui clauditis regnum
celorum ante homines. Vos autem non intratis. nec intro
euntes sinitis intrare. Ve vobis scribe et
pharisei ypocrite qui comeditis domos vi
duarum orationes longas orantes: propter hoc amplius
accipietis iudicium. Ve vobis scribe et pharisei y
pocrite qui circuitis mare et aridam ut faciatis
unum proselitum: et cum fuerit factus facitis eum
filium gehenne duplo quam vos. Ve vobis
duces ceci qui dicitis. Quicumque iuraverit per
templum: nichil est. Qui autem iuraverit in auro tem
pli: debitor est. Stulti et ceci. Quid enim maius est.
aurum an templum quod sanctificat aurum? Et
quicumque iuraverit in altari nichil est. Qui autem
iuraverit in dono quod est super illud debet. Ceci
quid enim maius est donum an altare quod sanctificat do
num? Qui ergo iurat in altare iurat in eo et
in omnibus que super illud sunt. Et quicumque iuraverit
in templo iurat in illo et in eo qui habitat
in ipso. Et qui iurat in celo iurat in throno
dei et in eo qui sedet super eum. Ve vobis scribe
et pharisei ypocrite qui decimatis mentam et a
netum et ciminum: et reliquistis que graviora sunt
legis. iudicium et misericordiam et fidem. Hec opor
tuit facere et illa non omittere. Duces ceci excolan
tes culicem camelum autem glutientes. Ve
vobis scribe et pharisei ypocrite qui mundatis quod
deforis est calicis et parapsidis. intus autem pleni
estis rapina et inmunditia. Pharisee ceca mun
da prius quod intus est calicis et parapsidis: ut fiat
et id quod deforis est mundum. Ve vobis scribe et
pharisei ypocrite quia similes estis sepulcris deal
batis que aforis parent hominibus speciosa: in
tus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni
spurcitia. Sic et vos aforis quidem appa
retis hominibus iusti: intus autem pleni estis ypo
crisi et iniquitate. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui
edificatis sepulcra prophetarum. et ornatis monu
menta iustorum et dicitis. Si fuissemus in diebus
patrum nostrorum: non essemus socii eorum in sanguine
prophetarum. Itaque testimonio estis vobismetipsis
quia filii estis eorum qui prophetas occiderunt. Et vos
implete mensuram patrum vestrorum. Serpentes
genimina viperarum: quomodo fugietis a iudicio
gehenne? Ideo dico vobis. ecce ego mitto
ad vos sapientes et scribas prophetas: et ex illis occi
detis et crucifigetis: et ex eis flagellabitis
in synagogis vestris. et persequemini de civita
te in civitatem: ut veniat super vos omnis
sanguis iustus qui effusus est super terram a sangui
ne abel iusti usque ad sanguinem zacharie
filii barachie: quem occidistis inter templum
et altare. Amen dico vobis: venient hec omnia
super generationem istam. Ierusalem ierusalem que occidis
prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt.
quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum
gallina congregat pullos suos sub alas et
noluisti? Ecce relinquetur vobis domus
vestra deserta. Dico enim vobis. non me
videbitis amodo donec dicatis. Benedictus
qui venit in nomine domini. Et egressus iesus de templo ibat.

l. p. q. — debet. q. — debet. q.

XXIIII Et egressus Ihesus de templo ibat. Et accesserunt
ad eum discipuli eius ut ostenderent ei edificationes
templi. Ipse autem respondens dixit eis. Videtis hec
omnia? Amen dico vobis non relinquetur hic lapis
super lapidem qui non destruatur. Sedente autem
eo super montem Oliveti accesserunt ad eum disci-
puli eius secreto dicentes. Dic nobis quando hec erunt
et quod signum adventus tui et consummationis seculi.
Et respondens Ihesus dixit eis. Videte ne quis vos sedu-
cat. Multi enim venient in nomine meo dicentes
Ego sum Christus et multos seducent. Audituri enim estis
prelia et opiniones preliorum. Videte ne turbemini.
Oportet enim hec fieri, sed nondum est finis. Consurget enim
gens in gentem et regnum in regnum et erunt pestilen-
tie et fames et terremotus per loca. Hec autem omnia initia sunt dolo-
rum. Tunc tradent vos in tribulationem et occident vos
et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et
tunc scandalizabuntur multi et invicem se tradent
et odio habebunt invicem. Et multi pseudoprophete
surgent et seducent multos. Et quoniam ha-
bundabit iniquitas, refrigescet caritas mul-
torum. Qui autem perseveraverit usque in finem hic salvus
erit. Et predicabitur hoc evangelium regni in universo orbe in
testimonium omnibus gentibus et tunc veniet consummatio.
Cum ergo videritis abhominationem desolationis que dicta est
a Daniele propheta stantem in loco sancto, qui legit in-
telligat. Tunc qui in Iudea sunt fugiant ad
montes, et qui in tecto non descendat tollere
aliquid de domo sua. Et qui in agro non revertatur
tollere tunicam suam. Ve autem pregnantibus et nutrien-
tibus in illis diebus. Orate autem ut non fiat fuga vestra
hieme vel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis
non fuit ab initio mundi usque modo neque fiet. Et nisi
breviati fuissent dies illi non fieret salva omnis
caro, sed propter electos breviabuntur dies illi. Tunc
si quis vobis dixerit ecce hic Christus aut illic nolite cre-
dere. Surgent enim pseudochristi et pseudoprophete et da-
bunt signa magna et prodigia ita ut in er-
rorem inducantur si fieri potest etiam electi. Ecce predixi
vobis. Si ergo dixerint vobis ecce in deserto est, nolite
exire; ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut
enim fulgur exit ab oriente et paret usque in occiden-
tem, ita erit et adventus filii hominis. Ubicumque fuerit
corpus, illic congregabuntur et aquile. Statim autem

post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur
et luna non dabit lumen suum et stelle cadent
de celo et virtutes celorum commovebuntur. Et tunc
apparebit signum filii hominis in celo. Et tunc plangent
omnes tribus terre et videbunt filium hominis
venientem in nubibus celi cum virtute multa et
maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba et
voce magna et congregabunt electos eius a quattuor ven-
tis, a summis celorum usque ad terminos eorum. Ab
arbore autem fici discite parabolam. Cum iam ramus
eius tener fuerit et folia nata, scitis quia prope est estas.
Ita et vos cum videritis hec omnia, scitote quia prope
est in ianuis. Amen dico vobis quia non preteribit hec
generatio donec omnia fiant. Celum et terra transi-
bunt, verba autem mea non preteribunt. De die autem illa et ho-
ra nemo scit, neque angeli celorum, nisi Pater solus. Sicut autem
in diebus Noe, ita erit et adventus filii hominis.
Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes
et bibentes, nubentes et nuptum tradentes usque
ad eum diem quo intravit in archam Noe, et non
cognoverunt donec venit diluvium et tulit omnes,
ita erit et adventus filii hominis. Tunc duo erunt
in agro: unus assumetur et unus relinquetur. Due mo-
lentes in mola: una assumetur et una relinquetur. Duo in lecto:
unus assumetur et unus relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis qua hora
dominus vester venturus sit. Illud autem scitote quia si sciret pater
familias qua hora fur venturus esset, vigilaret
utique et non sineret perfodi domum suam. Ideo et vos es-
tote parati, quia qua hora nescitis filius hominis venturus
est. Quis putas est fidelis servus et prudens quem constituit
dominus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore?
Beatus ille servus quem cum venerit dominus eius invenerit sic fa-
cientem. Amen dico vobis quoniam super omnia bona sua consti-
tuet eum. Si autem dixerit malus ille servus in corde suo
moram facit dominus meus venire, et ceperit percutere conser-
vos suos, manducet autem et bibat cum ebriosis, veniet
dominus servi illius in die qua non sperat et hora qua nescit, et di-
videt eum, partemque eius ponet cum ypocritis. Illic erit
fletus et stridor dentium.

XXV Tunc simile erit regnum celorum decem virginibus que accipien-
tes lampades suas exierunt obviam spon-
so et sponse. Quinque autem ex eis erant fatue et quinque
prudentes. Sed quinque fatue acceptis lampadibus
non sumpserunt oleum secum. Prudentes vero acceperunt

oleum in vasis suis cum lampadibus. Moram autem
faciente sponso dormitaverunt omnes et dormie-
runt. Media autem nocte clamor factus est. ecce sponsus
venit exite obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virgi-
nes ille: et ornaverunt lampades suas. Fatue autem
sapientibus dixerunt. Date nobis de oleo vestro:
quia lampades nostre extinguntur. Responderunt pru-
dentes dicentes. Ne forte non sufficiat nobis et vobis:
ite potius ad vendentes. et emite vobis. Dum autem
irent emere venit sponsus. et que parate erant
intraverunt cum eo ad nuptias. et clausa est ianu-
a. Novissime vero veniunt et relique virgi-
nes dicentes. Domine domine: aperi nobis. At ille respondens ait.
Amen dico vobis: nescio vos. Vigilate itaque quia ne-
scitis diem neque horam. Sicut enim homo peregre profi-
ciscens vocavit servos suos. et tradidit illis bona sua.
Et uni dedit .v. talenta. alii autem duo alii
autem unum. unicuique secundum propriam virtutem: et profectus est
statim. Abiit autem qui .v. talenta acceperat et
operatus est in eis: et lucratus est alia .v. Similiter et qui
duo acceperat: lucratus est alia duo. Qui autem unum ac-
ceperat abiens fodit in terram et abscondit pecu-
niam domini sui. Post multum vero temporis venit dominus ser-
vorum illorum: et posuit rationem cum eis. Et accedens
qui .v. talenta acceperat: obtulit alia .v. talenta dicens.
Domine .v. talenta tradidisti mihi: ecce alia .v. superlucratus sum.
Ait illi dominus eius. Euge serve bone et fidelis: quia super
pauca fuisti fidelis. super multa te constitu-
am. intra in gaudium domini tui. Acces-
sit autem et qui duo talenta acceperat et ait. Domine duo talenta tradidisti
mihi: ecce alia duo superlucratus sum. Ait illi dominus eius. Euge serve bo-
ne et fidelis. quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam. intra in gaudium domini tui.
Accedens autem et qui unum talentum acceperat ait.
Domine scio quia homo durus es. metis ubi non seminasti
et congregas ubi non sparsisti. et timens abii et abscon-
di talentum tuum in terra. ecce habes quod tuum est. Respon- *est*
dens autem dominus eius dixit ei. Serve male et piger sciebas *nequam*
quia meto ubi non semino: et congrego ubi non sparsi.
Oportuit ergo te committere pecuniam meam nummula-
riis: et veniens ego recepissem utique quod meum
est cum usura. Tollite itaque ab eo talentum et da-
te ei qui habet .x. talenta. Omni enim habenti dabitur et
habundabit: ei autem qui non habet et quod videtur habere auferetur
ab eo. Et inutilem servum eicite in tenebras exterio-
res. ibi erit fletus et stridor dentium. Cum autem venerit filius
hominis in maiestate sua et omnes angeli eius cum
eo. tunc sedebit super sedem maiestatis sue et
congregabuntur ante eum omnes gentes et separabit eos ab in-
vicem sicut pastor segregat oves ab hedis. et
statuet oves quidem a dextris suis: hedos autem a
sinistris. Tunc dicet rex hiis qui a dextris eius
erunt. Venite benedicti patris mei possidete pa-
ratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim
et dedistis mihi manducare. Sitivi: et dedistis
mihi bibere. Hospes eram: et collegistis me. Nu-
dus et operuistis me. Infirmus: et visitastis me.
In carcere eram: et venistis ad me. Tunc respon-
debunt ei iusti dicentes. Domine quando te vidimus esu-
rientem et pavimus. Sitientem et dedimus tibi potum.
Quando autem vidimus te hospitem et collegimus te. aut
nudum et cooperuimus te. Aut quando te vidimus in-
firmum aut in carcere et venimus ad te. Et respon-
dens rex dicet illis. Amen dico vobis quamdiu fecistis
uni ex hiis fratribus meis minimis michi fecistis.
Tunc dicet et hiis qui a sinistris erunt. Disce-
dite a me maledicti in ignem eternum: qui paratus est dya-
bolo et angelis eius. Esurivi enim: et non dedistis michi man-
ducare. Sitivi: et non dedistis mihi bibere. Hospes
eram et non collegistis me. nudus et non operuistis me.
Infirmus et in carcere: et non visitastis me. Tunc et
ipsi respondebunt ei dicentes. Domine quando te vidimus esurien-
tem aut sitientem. aut hospitem aut nudum. aut in-
firmum aut in carcere: et non ministravimus tibi. Tunc respon-
debit illis. Amen dico vobis quamdiu non fecistis uni
de minoribus hiis. nec michi fecistis. Et ibunt hii
in supplicium eternum. iusti autem in vitam eternam.
Et factum est cum consummasset Ihesus sermo- XXVI
nes hos. dixit discipulis suis. Scitis quia post
biduum pascha fiet: et filius hominis tradetur ut cruci-
figatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum
et seniores populi in atrium principis sacerdotum
qui dicebatur Cayphas. et consilium fecerunt ut
Ihesum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem.
Non in die festo. ne forte tumultus fieret
in populo. Cum autem esset Ihesus in Bethania in domo Symo-
nis leprosi. accessit ad eum mulier habens alaba-
strum unguenti preciosi. et effudit super caput ipsius
recumbentis. Videntes autem discipuli indignati

sūt dicētes. Ut q̄d pditio hec? Poterat istd ueni
dari multo & dari paupib'. Sciens aūt ait illis.
Qd molesti estis huic mulieri? Opus ē bonū
operata ē in me. Nam semp paupes hētis uo
biscū: me aūt n̄ semp hēbitis. Mittens h' un
guentū hoc in corp' meū: ad sepeliend' me
fecit. Amen dico uob' ubicūq; pdicatum fuerit
euangeliū in toto mūdo dicet' & qd h' fecit in me
moriam ei'. Tunc abiit un' de xii. qui dr iudas
scarioth ad principes sacerdotum: & ait ill'. Qd
uultis m̄ dare: & ego uob' eum tradam? At il
li statuerunt ei xxx argenteos. Et exinde q̄re
bat oportunitatē: ut eū traderet. Prima aūt die a
zimor' accesserunt discipli ad ihm dicētes. Ubi
uis paremus tibi comedere pascha? At ihs dixit: Ite in
ciuitatē ad quendam: & dicite ei. Magr dicit.
Tēpus meū pp̄e ē. apd te facio pascha cū discipli
meis. Et fecerūt discipli sicut constituit illis
ihs: & parauerūt pascha. Vespe aūt facto discumbe
bat cū xii. d. s. Et edentib; illis dixit. Amen dico
uob: q' un' uestrm me traditur' ē. Et cōtristati ua
lde ceperunt singli dicere. Nūquid ego sum dñe?
At ipse r̄ns ait. Qui intingit mecū manū
in parapside: hic me tradet. Filius quidē hōis
uadit sicut scriptū ē de illo. Ue aūt homini illi:
p quē filius hominis tradetur. Bonū erat ei si na
tus n̄ fuisset homo ille. Rn̄s aūt iudas qui tradi
dit eū dixit. Nūquid ego sū rabbi? Ait illi. Tu
dixisti. Cenantib' aūt eis accepit ihs panem be
nedixit ac fregit dedit q; discipulis suis & ait.
Accipite & comedite. Hoc ē corp' meū. Et ac
cipiens calicem gr̄as agens dedit ill' dicens.
Bibite ex hoc omēs. Hic ē ē sanguis meus noui
testamenti qui p multis effundetur in remissio
nē peccator'. Dico aūt uob: n̄ bibam amo de hoc
genimine uitis usq; in diem illū cū illd bi
bam uobiscū nouū in regno patris mei. Et ym
no dicto: exierūt in montē oliueti. Tunc dicit illis
ihs. Omēs uos scandalum patiemini in me in ista
nocte. Scriptū ē ē. Percutiam pastorem: & dis
pergent oues gregis. Postquā aūt resurrexero p̄cedam
uos in galileam. Rn̄s aūt petr' ait illi. Et si
omēs scandalizati fuerint in te: ego nūquā scan
dalizabor. Ait illi ihs. Amen dico t. q' in hac

nocte antequā gallus cantet: ter me negabis.
Ait illi petr'. Et si oportuerit me mori te
cū: n̄ te negabo. Similit' & omēs discipli di
xerunt. Tunc uenit ihs cū illis in uillam q̄ dr
gethsemani. Et dixit d. s. Sedete hic: donec
uadam illuc & orem. Et assumpto petro &
duob' filiis zebedei: cepit contristari & mestus ēē.
Tunc ait ill'. Tristis ē aīa mea usq; ad mor
tem. Sustinete hic & uigilate mecū. Et pgressus
pusillū: procidit in faciē suā orans & dicens.
Pr mi si possibile ē: transeat a me calix iste.
Verūtamen n̄ sic ego uolo: s; sicut tu. Et uenit
ad discipulos s.: & inuenit eos dormientes. Et
dicit petro. Sic n̄ potuistis una hora uigila
re mecum? Vigilate & orate: ut n̄ intretis
in temptationem. Sps quidē promptus ē: caro aūt infirma.
Itm scd'o abiit & orauit dicens. Pr mi si n̄ potest hic
calix transire nisi bibam illū: fiat uoluntas tua.
Et uenit itm: & inuenit eos dormientes. Er
ant ē oculi eor' grauati. Et relictis ill' itm abi
it & orauit tertio eundē sermonē dicens. Tunc uenit
ad discipulos s. & dicit ill'. Dormite iam & requiesci
te. Ecce appropinquauit hora: & filius hominis tradet in
manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce appropinqua
uit q̄ me tradet. Ad huc eo loquente ecce iudas
un' de xii uenit & cū eo turba multa cū gladiis
& fustib' missi a principib' sacerdotū & senioribus
p̄pli. Q; aūt tradidit eū: dedit eis signū dicens. Quē
cūq; osculat' fuero: ipse ē tenete eū. Et confestim acce
dens ad ihm ait. Aue rabbi. Et osculat' ē
eū. Dixitq; illi ihs. Amice ad quid uenisti?
Tunc accesserunt & manus iniecerūt in ihm: & te
nuerunt eū. Et ecce unus ex his q̄ erant cū ihu
extendens manū exemit gladiū suū & pcu
tiens seruū principis sacerdotum: amputauit
auriculam ei'. Tunc ait illi ihs. Conuerte gladiū
tuū in locū suū. Omēs ē q̄ acceperint gladiū gla
dio peribunt. An putas q' n̄ possū rogare patrem
meū: & exhibebit m̄ modo plusquā xii legiones angelor'?
Quom' ergo implebuntur scripture: q; sic oportet fieri? In illa
hora dixit ihs turbis. Tamquā ad latronem existis
cū gladiis & fustib' cōprehendere me. Cotidie ap
ud uos sedebam docens in templo: & n̄ me tenuistis.
Hoc aūt totū factū ē ut adimplerent' scripture pphetarum.

Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. At illi te-
nentes ihesum duxerunt ad caypham principem
sacerdotum: ubi scribe et seniores convenerant. Pe-
trus autem sequebatur eum a longe: usque in atrium principis
sacerdotum. Et ingressus intro sedebat cum ministris
ut videret finem. Principes autem sacerdotum et omne
concilium querebant falsum testimonium contra ihesum ut eum
morti traderent. Et non invenerunt: cum multi falsi tes-
tes accessissent. Novissime autem venerunt duo
falsi testes: et dixerunt. Hic dixit. Possum destru-
ere templum dei: et post triduum reedificare illud.
Et surgens princeps sacerdotum: ait illi. Ni-
chil respondes ad ea que isti adversum te testifican-
tur? Ihesus autem tacebat. Et princeps ait illi. Ad-
sacerdotum — iuro te per deum vivum. ut dicas nobis si tu es
christus filius dei. Dicit illi ihesus. Tu dixisti. Verumptamen
dico vobis amodo videbitis filium hominis seden-
tem a dextris virtutis dei: et venientem in nubibus celi.
Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua
dicens. Blasphemavit: quid adhuc egemus testi-
bus? Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid
vobis videtur? At illi respondentes: dixerunt. Reus est
mortis. Tunc expuerunt in faciem eius: et cola-
phis eum ceciderunt. Alii autem palmas in faciem
a — eius dederunt dicentes. Prophetiza nobis christe. Quis est
qui te percussit? Petrus vero sedebat foris in atrio.
Et accessit ad eum una ancilla dicens. Et
tu cum ihesu galileo eras. At ille negavit coram
omnibus: dicens. Nescio quid dicis. Exeunte autem illo
ianuam vidit eum alia ancilla: et ait hiis qui e-
rant ibi. Et hic erat cum ihesu nazareno. Et
iterum negavit cum iuramento: quia non novi ho-
minem. Et post pusillum accesserunt qui stabant et
dixerunt petro. Vere et tu ex illis es: nam et lo-
quela tua manifestum te facit. Tunc cepit detestari
et iurare: quia non novisset hominem. Et continuo
gallus cantavit. Et recordatus est petrus verbi ihesu
quod dixerat. Priusquam gallus cantet ter me ne-
gabis. Et egressus foras flevit amare.
XXVII — Mane autem facto: consilium inierunt princi- — omnes
pes sacerdotum et seniores populi adversus ihesum
ut eum morti traderent. Et vinctum adduxerunt eum
et tradiderunt eum pontio pilato presidi. Tunc
videns iudas qui eum tradidit quod dampnatus esset
penitentia ductus retulit .xxx. argenteos principibus
sacerdotum et senioribus dicens. Peccavi tradens san-
guinem iustum. At illi dixerunt. At illi dixerunt.
Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis argenteis
in templo recessit: et abiens laqueo se suspendit.
Principes autem sacerdotum acceptis argenteis:
dixerunt. Non licet mittere eos in corbanam: quia
precium sanguinis est. Consilio autem inito emerunt
ex illis agrum figuli: in sepulturam peregrinorum.
Propter hoc vocatus est ager ille acheldemach hoc est
ager sanguinis: usque in hodiernum diem. Tunc
impletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicen-
tem. Et acceperunt .xxx. argenteos precium appre-
ciati quod appreciaverunt a filiis israel. Et dederunt eos
in agrum figuli: sicut constituit michi dominus. Ihesus autem
stetit ante presidem: et interrogavit eum preses dicens.
Tu es rex iudeorum? Dicit illi ihesus. Tu dicis.
Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senio-
ribus: nichil respondit. Tunc dicit illi pilatus. Non
audis quanta adversum te dicunt testimonia?
Et non respondit ei ad ullum verbum: ita ut miraretur pre-
ses vehementer. Per diem autem sollempnem consue-
verat preses dimittere populo unum vinctum quem volu-
issent. Habebat autem tunc unum vinctum insignem
qui dicebatur barrabas. Congregatis ergo illis dixit
pilatus. Quem vultis dimittam vobis barra-
ban an ihesum qui dicitur christus? Sciebat enim quod per in-
vidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribu-
nali: misit ad eum uxor eius dicens. Nichil tibi et
iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum propter
eum. Principes autem sacerdotum et seniores persuase-
runt populis: ut peterent barraban. ihesum vero perde-
rent. Respondens autem preses ait illis. Quem vultis vobis de duobus
dimitti? At illi dixerunt. Barraban. Dicit
illis pilatus. Quid igitur faciam de ihesu qui dicitur christus?
Dicunt omnes. Crucifigatur. Ait illis preses. Quid enim
mali fecit? At illi magis clamabant dicentes.
Crucifigatur. Videns autem pilatus quia nichil proficeret
sed magis tumultus fieret: accepta aqua lavit
manus suas coram populo dicens. Innocens ego sum a
sanguine iusti huius: vos videritis. Et respondens uni-
versus populus dixit. Sanguis eius super nos: et super filios no-
stros. Tunc dimisit illis barraban: ihesum autem flagellatum
tradidit eis ut crucifigeretur. Tunc milites presidis

susceperunt ihm in pretorio, congregaverunt ad eum
universam cohortem. Et exuentes eum cla-
midem coccineam circumdederunt illi. et plecten-
tes coronam de spinis posuerunt super caput eius. et ha-
rundinem in dextera eius. et genu flexo ante eum
illudebant dicentes. Ave rex iudeorum. Et expuen-
tes in eum acceperunt harundinem et percutiebant
caput eius. Et postquam illuserunt ei, exuerunt eum cla-
mide et induerunt eum vestimentis eius. Et duxerunt
(l. eorum) eum ut crucifigerent. Exeuntes autem invenerunt hominem
cirenensem nomine symonem. Hunc angariaverunt ut
tolleret crucem eius. Et venerunt in locum qui dicitur gol-
gatha: quod est calvarie locus. Et dederunt ei
vinum bibere cum felle mixtum. Et cum gustas-
set: noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt eum
diviserunt vestimenta eius sortem mittentes, ut ad-
impleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Divise-
runt sibi vestimenta mea: et super vestem meam
miserunt sortem. Et sedentes servabant eum.
Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam. Hic
est rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo la-
trones: unus a dextris et unus a sinistris. Prete-
(et alius) reuntes autem blasphemabant eum moventes capita su-
a et dicentes. Vah qui destruis templum dei et in tribus
diebus illud reedificas. Salva temet ipsum si filius dei
es: descende de cruce. Similiter et principes sacerdotum
illudentes cum scribis et senioribus dicebant. Ali-
os salvos fecit, se ipsum non potest salvum facere. Si rex
israel est descendat nunc de cruce et credimus ei.
(l. nunc) Confidit in deo: liberet eum si vult. Dixit enim
quia filius dei sum. Id ipsum et latrones qui crucifixi e-
rant cum eo improperabant ei. A sexta autem hora tenebre
facte sunt super universam terram: usque ad horam no-
nam. Et circa horam nonam: clamavit ihc
voce magna dicens. Heli heli lamazabta-
ni. Hoc est deus meus deus meus ut quid dereliquisti
me. Quidam autem illic stantes et audientes dice-
bant. Heliam vocat iste. Et continuo currens
unus ex eis acceptam spongiam implevit aceto
et imposuit harundini et dabat ei bibere. Ceteri vero
dicebant. Sine videamus an veniat helyas
liberans eum. Ihc autem iterum clamans voce magna
emisit spiritum. Et ecce velum templi scissum est
in duas partes a summo usque deorsum. Et terra

mota est et petre scisse sunt. et monumenta aper-
ta sunt et multa corpora sanctorum qui dormierant sur-
rexerunt. Et exeuntes de monumentis post resur-
rectionem eius venerunt in sanctam civitatem et appa-
ruerunt multis. Centurio autem et qui cum eo erant custo-
dientes ihm viso terremotu et his que fiebant timu-
erunt valde dicentes. Vere filius dei erat iste. E-
rant autem ibi mulieres multe a longe que secute e-
rant ihm a galilea: ministrantes ei. Inter (l. ne)
quas erat maria magdalene et maria iaco-
bi et ioseph mater et mater filiorum zebedei. Cum se-
ro autem factum esset: venit quidam homo dives ab arima-
thia nomine ioseph qui et ipse discipulus erat ihu.
Hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihu. Tunc
pilatus iussit reddi corpus. Et accepto corpore io-
seph involvit illud in syndone munda et po-
suit illud in monumento suo novo quod exciderat
in petra. Et advolvit saxum magnum ad
ostium monumenti et abiit. Erat autem ibi ma-
ria magdalene et altera maria sedentes contra
sepulcrum. Altera autem die que est post parasceven conve-
nerunt principes sacerdotum et pharisei ad pilatum
dicentes. Domine recordati sumus quia seductor ille
dixit adhuc vivens. Post tres dies resurgam. Iube
ergo custodiri sepulcrum usque in diem tertium ne forte (sepulcrum)
veniant discipuli eius et furentur eum. et dicant
plebi surrexit a mortuis. Et erit novissi-
mus error peior priore. Ait illis pilatus. Habetis custodiam.
Ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes
munierunt sepulcrum signantes lapidem

V espere autem sabbati. Cum custodibus.

XXVIII.

que lucescit in prima sabbati: venit maria
magdalene et altera maria videre sepulcrum.
Et ecce terremotus factus est magnus. angelus enim
domini descendit de celo. et accedens revolvit
lapidem: et sedebat super eum. Erat autem aspectus
eius sicut fulgur: et vestimenta eius sicut nix. Pre timore autem
eius exterriti sunt custodes: et facti sunt velut mortui.
Respondens autem angelus dixit mulieribus. Nolite timere vos.
Scio enim quod ihm qui crucifixus est queritis. non est hic: surrexit
enim sicut dixit. Venite et videte locum: ubi positus erat
dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius quia (et)
surrexit. Et ecce precedit vos in galileam: ibi
eum videbitis: ecce predixi vobis. Et exierunt cito

de monumento cum timore et gaudio magno cur-
rentes nuntiare discipulis eius. Et ecce Iesus occurrit illis
dicens: Avete. Ille autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et
adoraverunt eum. Tunc ait illis Iesus: Nolite timere.
Ite nuntiate fratribus meis ut eant in Galileam,
ibi me videbunt. Que cum abiissent, ecce quidam
de custodibus venerunt in civitatem et nuntiaverunt
principibus sacerdotum omnia que facta fuerant. Et
congregati cum senioribus consilio accepto pecuni-
am copiosam dederunt militibus dicentes: Di-
cite quia discipuli eius nocte venerunt et furati
sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit
a preside nos suadebimus ei et securos vos faciemus.
At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant
edocti. Et divulgatum est verbum istud apud Iudeos
usque in hodiernum diem. Undecim autem discipuli
abierunt in Galileam in montem ubi constituerat
illis Iesus. Et videntes eum adoraverunt, quidam autem du-
bitaverunt. Et accedens Iesus locutus est eis dicens: Da-
ta est mihi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo
docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti,
docentes eos servare omnia quecumque mandavi vobis.
Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad
consummationem seculi. Incipit prologus in Marcum.

Marcus evangelista Dei electus et Petri in
baptismate filius atque in divino
sermone discipulus, sacerdotium in Isra-
hel agens, secundum carnem levita, conversus
ad fidem Christi, evangelium in Italia scripsit, ostendens
in eo quid et generi suo deberet et Christo. Nam initium princi-
pii in voce prophetice exclamationis instituens,
ordinem levitice electionis ostendit, ut predi-
cans Iohannem Zacharie filium in voce
angeli annuntiatum emissum, non solum verbum caro
factum, sed et corpus Domini in omnia per verbum
divine vocis animatum initio evangelice predica-
tionis ostenderet, ut qui hec legens sciret cu-
ius initium carnis in Domino et Dei advenientis habi-
taculum caro deberet agnoscere atque in se verbum vocis
quod in consonantibus perdiderat inveniret. Denique et perfec-
ti evangelii opus intrans et a baptismo Domini predica-
re Deum inchoans non laboravit nativitatem
carnis quam in prioribus viderat dicere, sed totus in expri-
mentis expositionem deserti, ieiunium numeri, temp-
tationem diaboli, congregationem bestiarum et ministerium
protulit angelorum, ut instituens nos ad intelligendum
singula in brevi compingens nec auctoritatem
facte rei demeret et perficiendo operi plenitudinem
non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem
dicitur, ut sacerdotio reprobus haberetur. Sed tantum consen-
tiens fidei predestinata potuit electio, ut nec sic
in opere verbi Dei perderet quod prius meruerat in genere. Nam
Alexandrie episcopus fuit, cuius per singula opus fuit scire
et evangelii in se dicta disponere et disciplinam in
se legis agnoscere et divinam in carne Domini intelligere
naturam, que in nos primum requiri, dehinc in-
quisita volumus agnosci, habentes exhortationis mer-
cedem, quoniam qui plantat et qui rigat unum sunt,
qui autem incrementum prestat Deus est. Incipit evangelium secundum Marcum.

Initium evangelii Iesu Christi filii Dei.
Sicut scriptum est in Ysaia
propheta: Ecce ego mitto angelum meum ante
faciem tuam, qui preparabit viam tuam
ante te. Vox clamantis in deserto: parate
viam Domini, rectas facite semitas eius. Fuit
Iohannes in deserto baptizans et predicans bap-
tismum penitentie in remissionem peccatorum. Et egrediebatur
ad illum omnis Iudee regio et Ierosolimi-
te universi, et baptizabantur ab illo in Iorda-
ne flumine confitentes peccata sua. Et erat Iohannes ves- Flumine
titus pilis cameli et zona pellicia
circa lumbos eius, et locustas et mel silvestre
edebat, et predicabat dicens: Venit fortior
me post me, cuius non sum dignus procumbens
solvere corrigiam calciamentorum eius. Ego
baptizavi vos aqua, ille autem baptizabit vos
Spiritu Sancto. Et factum est in diebus illis venit Iesus a
Nazareth Galilee, et baptizatus est in Iorda-
ne a Iohanne. Et statim ascendens de aqua
vidit apertos celos et Spiritum tamquam colum-
bam descendentem et manentem in ipso.
Et vox facta est de celis: Tu es filius meus dilec-
tus, in te complacui. Et statim Spiritus expulit
eum in desertum. Et erat in deserto quadraginta diebus et
quadraginta noctibus, et temptabatur a Sathana, eratque
cum bestiis, et angeli ministrabant illi.
Postquam autem traditus est Iohannes, venit Iesus in Galile-
am predicans evangelium regni Dei et di-

Penitemini et credite evangelio. quia impletum est tempus et
appropinquavit regnum dei. Et preteriens secus mare ga-
lilee vidit Simonem et Andream fratrem eius mit-
tentes retia in mare. Erant enim piscatores. Et
ait illis Iesus: Venite post me et faciam vos fieri piscato-
res hominum. Et protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et
progressus inde pusillum vidit Iacobum Zebedei et
Iohannem fratrem eius et ipsos in navi componentes retia
et statim vocavit eos. Et relicto patre suo Zebe-
deo in navi cum mercennariis secuti sunt eum. Et in-
grediuntur Capharnaum et statim sabbatis ingressus
in synagogam docebat eos. Et stupebant super
doctrina eius. Erat enim docens eos quasi potestatem habens et non
sicut scribe. Et erat homo in synagoga eorum in spiritu im-
mundo et exclamavit dicens: Quid nobis et tibi Iesu Naza-
rene? venisti perdere nos? Scio quia sis sanctus dei. Et commi-
natus est ei Iesus dicens: Obmutesce et exi ab homine. Et dis-
cerpens eum spiritus immundus et exclamans voce magna
exiit ab eo. Et mirati sunt omnes ita ut conquirerent
inter se dicentes: Quidnam est hoc? Que doctrina hec nova?
Quia in potestate spiritibus immundis imperat et obediunt
ei. Et processit rumor eius in omnem regionem Galilee
statim. Et protinus egredientes de synagoga ve-
nerunt in domum Symonis et Andree cum Iacobo et
Iohanne. Decumbebat autem socrus Symonis febricitans
et statim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit
eam apprehensa manu eius. Et continuo dimisit eam
febris et ministrabat eis. Vespere autem facto cum occidisset
sol afferebant ad eum omnes male habentes et de-
monia habentes. Et erat omnis civitas congregata
ad ianuam. Et curavit multos qui vexabantur variis
languoribus et demonia multa eiciebat. Et non
sinebat ea loqui quoniam sciebant eum. Et diluculo
valde surgens egressus abiit in desertum locum ibique ora-
bat. Et prosecutus est eum Symon et qui cum eo erant.
Et cum invenissent eum dixerunt ei: Quia omnes querunt te.
Et ait illis: Eamus in proximos vicos et civitates
ut et ibi predicem. Ad hoc enim veni. Et erat predicans in
synagogis eorum et omni Galilea et demonia e-
iciens. Et venit ad eum leprosus deprecans eum et genu flexo
dixit: Si vis potes me mundare. Iesus autem misertus
eius extendit manum suam et tangens eum ait illi: Volo
mundare. Et cum dixisset statim discessit ab eo lepra
et mundatus est. Et comminatus est ei statimque eiecit illum

et dicit ei: Vide nemini dixeris sed vade ostende te — principi sacerdotum
sacerdoti et offer pro emundatione tua que precepit Moy-
ses in testimonium illis. At ille egressus cepit predicare et
diffamare sermonem ita ut iam non posset manifeste
in civitatem introire sed foris in desertis locis esse et conve-
niebant ad eum undique.

II

Et iterum intravit Capharnaum post dies. Et audi-
tum est quod in domo esset et convenerunt multi ita ut non
caperet eos neque ad ianuam. Et loquebatur eis ver-
bum. Et venerunt ferentes ad eum paraliticum qui a
quattuor portabatur. Et cum non possent offerre eum illi pre tur- — offerre
ba nudaverunt tectum ubi erat et patefacientes submise-
runt grabatum in quo paraliticus iacebat. Cum vidisset autem I-
esus fidem illorum ait paralitico: Fili dimittuntur tibi peccata. E-
rant autem illic quidam de scribis sedentes et cogitan-
tes in cordibus suis: Quid hic sic loquitur? Blasphe-
mat. Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Quo
statim cognito Iesus spiritu suo quia sic cogitarent i-
ntra se dicit illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris?

III

Quid est facilius dicere paralitico: Dimittuntur tibi peccata,
an dicere: Surge tolle grabatum tuum et ambula? Ut
autem sciatis quia potestatem habet Filius hominis in terra dimittendi
peccata, ait paralitico: Tibi dico surge tolle gra-
batum tuum et vade in domum tuam. Et statim ille
surrexit et sublato grabato abiit coram omnibus ita ut
admirarentur omnes et honorificarent deum dicen-
tes: Quia numquam sic vidimus. Et egressus est rursus ad
mare omnisque turba veniebat ad eum et docebat e-
os. Et cum preteriret vidit Levi Alphei sedentem ad
thelonium et ait illi: Sequere me. Et surgens
secutus est eum. Et factum est cum accumberet in domo il-
lius multi publicani et peccatores simul discumbebant
cum Iesu et discipulis eius. Erant enim multi qui sequebantur
eum. Et scribe et Pharisei videntes quia manducaret
cum peccatoribus et publicanis dicebant discipulis
eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit
magister vester? Hoc audito Iesus ait illis: Non necesse ha-
bent sani medicos sed qui male habent. Non enim veni — medico
vocare iustos sed peccatores. Et erant discipuli Io-
hannis et Pharisei ieiunantes. Et veniunt et dicunt
illi: Cur discipuli Iohannis et Phariseorum ieiunant,
tui autem discipuli non ieiunant? Et ait illis Iesus: Numquid
possunt filii nuptiarum quamdiu sponsus cum illis est
ieiunare? Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus — Quamdiu secum habent sponsum non possunt ieiunare.

[ascensione desidio consolationis eius ... orando ... tunc spiritum acceperunt quasi novo musto novi utres repleti sunt.]

et tunc ieiunabunt in illis diebus. Nemo assumentum panni rudis adsuit vestimento veteri: alioquin aufert supplementum novum a veteri, et maior scissura fit. Et nemo mittit vinum novellum in utres veteres: alioquin dirumpet vinum utres, et vinum effunditur, et utres peribunt: sed vinum novum in utres novos mitti debet. Et factum est iterum cum sabbatis ambularet per sata, et discipuli eius coeperunt progredi et vellere spicas. Pharisaei autem dicebant ei: Ecce quid faciunt discipuli tui sabbatis quod non licet? Et ait illis: Numquam legistis quid fecerit David, quando necessitatem habuit, et esuriit ipse, et qui cum eo erant? quomodo introivit in domum Dei sub Abiathar principe sacerdotum, et panes propositionis manducavit, quos non licebat manducare nisi solis sacerdotibus, et dedit eis qui cum eo erant? Et dicebat eis: Sabbatum propter hominem factum est, et non homo propter sabbatum. Itaque dominus est filius hominis etiam sabbati.

III Et introivit iterum in synagogam, et erat ibi homo habens manum aridam. Et observabant eum, si sabbatis curaret, ut accusarent eum. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium. Et dicit eis: Licet sabbatis bene facere, an male? animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super caecitate cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est manus illi. Exeuntes autem statim pharisaei, cum Herodianis consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent. Iesus autem cum discipulis suis secessit ad mare: et multa turba a Galilaea et Iudaea secuta est eum, et ab Ierosolymis, et ab Idumaea, et trans Iordanem: et qui circa Tyrum et Sidonem multitudo magna, audientes quae faciebat, venerunt ad eum. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum ut illum tangerent, quotquot habebant plagas. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procidebant ei: et clamabant dicentes: Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum. Et ascendens in montem vocavit ad se quos voluit ipse: et venerunt ad eum. Et fecit ut essent duodecim cum illo: et ut mitteret eos praedicare. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et eiciendi daemonia. Et imposuit Simoni nomen Petrus: et Iacobum Zebedaei, et Ioannem fratrem Iacobi, et imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filii tonitrui: et Andream, et Philippum, et Bartholomaeum, et Matthaeum, et Thomam, et Iacobum Alphaei, et Thaddaeum, et Simonem Cananaeum, et Iudam Scarioth, qui et tradidit illum. Et veniunt ad domum: et convenit iterum turba, ita ut non possent neque panem manducare. Et cum audissent sui, exierunt tenere eum: dicebant enim: Quoniam in furorem versus est. Et scribae, qui ab Ierosolymis descenderant, dicebant: Quoniam Beelzebub habet, et quia in principe daemoniorum eicit daemonia. Et convocatis eis in parabolis dicebat illis: Quomodo potest Satanas Satanam eicere? Et si regnum in se dividatur, non potest stare regnum illud. Et si domus super semetipsam dispertiatur, non potest stare domus illa. Et si Satanas consurrexit in semetipsum, dispertitus est, et non poterit stare, sed finem habet. Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere, nisi prius fortem alliget, et tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis, quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata, et blasphemiae quibus blasphemaverint: qui autem blasphemaverit in Spiritum Sanctum, non habet remissionem in aeternum, sed reus erit aeterni delicti. Quoniam dicebant: Spiritum immundum habet. Et veniunt mater eius et fratres: et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum, et sedebat circa eum turba: et dicunt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris quaerunt te. Et respondens eis, ait: Quae est mater mea et fratres mei? Et circumspiciens eos qui in circuitu eius sedebant, ait: Ecce mater mea et fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem Dei, hic frater meus, et soror mea, et mater est.

IIII Et iterum coepit docere ad mare: et congregata est ad eum turba multa, ita ut in navem ascendens sederet in mari, et omnis turba circa mare super terram erat: et docebat illos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua: Audite: Ecce exiit seminans ad seminandum. Et dum seminat, aliud cecidit circa viam, et venerunt volucres caeli, et comederunt illud. Aliud vero cecidit super petrosa, ubi non habuit terram multam: et statim exortum est, quoniam non habebat altitudinem terrae: et quando exortus est sol, exaestuavit: et eo quod non haberet radicem, exaruit. Et aliud cecidit in spinas: et ascenderunt spinae, et suffocaverunt illud, et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram

nam et dabat fructum ascendentem et crescentem
et afferebat unum triginta et unum sexaginta et unum centum. Et dicebat:
Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset
singularis, interrogaverunt eum hi qui cum eo erant
duodecim parabolam. Et dicebat eis: Vobis datum est
nosse mysterium regni Dei; illis autem qui foris sunt in
parabolis omnia fiunt, ut videntes videant et non
videant, et audientes audiant et non intelligant,
nequando convertantur et dimittantur eis peccata. Et ait
illis: Nescitis parabolam hanc? Et quomodo omnes
parabolas cognoscetis? Qui seminat, verbum seminat.
Hi autem sunt qui circa viam, ubi seminatur verbum, et
cum audierint, confestim venit Satanas et aufert
verbum quod seminatum est in cordibus eorum. Et hi
sunt similiter qui super petrosa seminantur: qui cum audie-
rint verbum, statim cum gaudio accipiunt illud,
et non habent radicem in se, sed temporales sunt. Deinde
orta tribulatione et persecutione propter verbum, confes-
tim scandalizantur. Et alii sunt qui in spinis se-
minantur: hi sunt qui verbum audiunt, et aerumnae
saeculi et deceptio divitiarum et circa reliqua concupiscentiae in-
troeuntes suffocant verbum, et sine fructu efficitur.
Et hi sunt qui super terram bonam seminati sunt,
qui audiunt verbum et suscipiunt et fructificant,
unum triginta et unum sexaginta et unum centum. Et dicebat illis: Numquid
venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lecto?
Nonne ut super candelabrum ponatur? Non est enim aliquid
absconditum quod non manifestetur, nec factum est occul-
tum, sed ut in palam veniat. Si quis habet aures audiendi audiat. Et
dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura
mensi fueritis, remetietur vobis et adicietur vobis. Qui enim
habet, dabitur illi; et qui non habet, et quod habet auferetur ab eo.
Et dicebat: Sic est regnum Dei, quemadmodum si homo ia-
ciat sementem in terram, et dormiat et exsurgat
nocte ac die, et semen germinet et increscat dum
nescit ille. Ultro enim terra fructificat primum herbam,
deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica.
Et cum ex se produxerit fructus, statim mittit falcem,
quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimila-
bimus regnum Dei? aut cui parabolae comparabimus illud?
Sicut granum sinapis, quod cum seminatum est in terra, mi-
nus est omnibus seminibus quae sunt in terra. Et cum se-
minatum fuerit, ascendit in arborem et fit ma-
ius omnibus oleribus, et facit ramos magnos ita

ut possint sub umbra eius aves caeli habitare. Et ta-
libus multis parabolis loquebatur eis verbum, prout pote-
rant audire; sine parabola autem non loquebatur eis. Se-
orsum autem discipulis suis disserebat omnia. Et ait il-
lis in illa die, cum sero esset factum: Transeamus contra.
Et dimittentes turbam, assumunt eum ita ut erat in
navi. Et aliae naves erant cum illo. Et facta est procel-
la magna venti, et fluctus mittebat in navim, ita
ut impleretur navis. Et erat ipse in puppi super cervical
dormiens; et excitant eum et dicunt ei: Magister, non ad
te pertinet quia perimus? Et exsurgens comminatus est vento
et dixit mari: Tace, obmutesce. Et cessavit ven-
tus. Et facta est tranquillitas magna. Et ait illis:
Quid timidi estis? Necdum habetis fidem? Et timuerunt
timore magno, et dicebant ad alterutrum: Quis
putas est iste, quia et ventus et mare oboediunt ei?

V

Et venerunt trans fretum maris
in regionem Gerasenorum. Et exeunti ei de navi
statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo
qui domicilium habebat in monumentis, et neque caten-
nis iam quisquam poterat eum ligare, quoniam saepe compedibus
et catenis vinctus dirupisset catenas et compedes
comminuisset, et nemo poterat eum domare. Et semper
nocte ac die in monumentis et in montibus erat cla-
mans et concidens se lapidibus. Videns autem Iesum a
longe, cucurrit et adoravit eum, et clamans voce
magna dixit: Quid mihi et tibi, Iesu fili Dei altissimi? l(ege) summi
Adiuro te per Deum ne me torqueas. Dicebat
enim illi: Exi, spiritus immunde, ab homine. Et interrogabat eum:
Quod tibi nomen est? Et dicit ei: Legio mihi nomen est, quia
multi sumus. Et deprecabantur eum multum ne se l(ege) bac
expelleret extra regionem. Erat autem ibi circa montem
grex porcorum magnus pascens. Et deprecabantur eum
spiritus dicentes: Mitte nos in porcos, ut in eos introeamus. dicentes
Et concessit eis statim Iesus. Et exeuntes spiritus immundi
introierunt in porcos, et magno impetu grex praecipita-
tus est in mare ad duo milia, et suffocati sunt in
mari. Qui autem pascebant eos fugerunt et nuntiaverunt
in civitatem et in agros. Et egressi sunt videre quid esset
factum. Et veniunt ad Iesum, et vident illum qui a
daemonio vexabatur sedentem vestitum et sanae men-
tis, et timuerunt. Et narraverunt illis qui viderant qualiter
factum esset ei qui daemonium habuerat, et de porcis. Et roga-
re eum coeperunt ut discederet de finibus eorum. Cumque

ascenderet in navem, coepit illum deprecari qui a daemonio vexatus fuerat ut esset cum illo. Et non admisit eum, sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos, et annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit et misertus sit tui. Et abiit et coepit praedicare in Decapoli quanta sibi fecisset Iesus, et omnes mirabantur. Et cum ascendisset Iesus in navim rursus trans fretum, convenit turba multa ad eum, et erat circa mare. Et venit quidam de archisynagogis nomine Iairus, et videns eum procidit ad pedes eius, et deprecabatur eum multum dicens: Quoniam filia mea in extremis est; veni, impone manum super eam ut salva sit et vivat. Et abiit cum illo, et sequebatur eum turba multa, et comprimebant eum. Et mulier quae erat in profluvio sanguinis annis xii, et fuerat multa perpessa a compluribus medicis, et erogaverat omnia sua, nec quicquam profecerat, sed magis deterius habebat, cum audisset de Iesu venit in turba retro et tetigit vestimentum eius. Dicebat enim: Quia si vel vestimentum eius tetigero, salva ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius, et sensit corpore quia sanata esset a plaga. Et statim Iesus cognoscens in semetipso virtutem quae exierat de eo, conversus ad turbam aiebat: Quis tetigit vestimenta mea? Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam comprimentem te, et dicis: Quis me tetigit? Et circumspiciebat videre eam quae hoc fecerat. Mulier vero timens et tremens, sciens quod factum esset in se, venit et procidit ante eum, et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dixit ei: Filia, fides tua te salvam fecit; vade in pace, et esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquente veniunt ad archisynagogum dicentes: Quia filia tua mortua est; quid ultra vexas magistrum? Iesus autem audito verbo quod dicebatur ait archisynagogo: Noli timere; tantummodo crede. Et non admisit quemquam se sequi nisi Petrum et Iacobum et Iohannem fratrem Iacobi. Et veniunt in domum archisynagogi, et videt tumultum et flentes et eiulantes multum. Et ingressus ait illis: Quid turbamini et ploratis? Puella non est mortua, sed dormit. Et irridebant eum. Ipse vero eiectis omnibus assumit patrem et matrem puellae et qui secum erant, et ingreditur ubi erat puella iacens. Et tenens manum puellae ait illi: Thabita cumi, quod est interpretatum: Puella, tibi dico, surge. Et confestim surrexit puella et ambulabat.

Erat autem annorum xii. Et obstupuerunt stupore maximo. Et praecepit illis vehementer ut nemo id sciret, et iussit dari illi manducare.

VI

Et egressus inde abiit in patriam suam, et sequebantur eum discipuli sui. Et facto sabbato coepit in synagoga docere, et multi audientes admirabantur in doctrina eius, dicentes: Unde huic haec omnia? Et quae est sapientia quae data est illi, et virtutes tales quae per manus eius efficiuntur? Nonne iste est faber, filius Mariae, frater Iacobi et Ioseph et Iudae et Simonis? Nonne et sorores eius hic nobiscum sunt? Et scandalizabantur in illo. Et dicebat illis Iesus: Quia non est propheta sine honore nisi in patria sua, et in cognatione sua, et in domo sua. Et non poterat ibi virtutem ullam facere, nisi paucos infirmos impositis manibus curavit. Et mirabatur propter incredulitatem eorum. Et circuibat castella in circuitu docens. Et convocavit xii, et coepit eos mittere binos, et dabat illis potestatem spirituum immundorum. Et praecepit eis ne quid tollerent in via nisi virgam tantum, non peram, non panem, neque in zona aes, sed calciatos sandaliis, et ne induerentur duabus tunicis. Et dicebat eis: Quocumque introieritis in domum, illic manete donec exeatis inde. Et quicumque non receperint vos nec audierint vos, exeuntes inde excutite pulverem de pedibus vestris in testimonium illis. Et exeuntes praedicabant ut paenitentiam agerent, et daemonia multa eiciebant, et ungebant oleo multos aegrotos et sanabant. Et audivit rex Herodes (manifestum enim factum est nomen eius), et dicebat quia Iohannes Baptista resurrexit a mortuis, et propterea inoperantur virtutes in illo. Alii autem dicebant quia Helias est; alii vero dicebant quia propheta est quasi unus ex prophetis. Quo audito Herodes ait: Quem ego decollavi Iohannem, hic a mortuis resurrexit. Ipse enim Herodes misit ac tenuit Iohannem et vinxit eum in carcere propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam. Dicebat enim Iohannes Herodi: Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Herodias autem insidiabatur illi, et volebat occidere eum, nec poterat. Herodes enim metuebat Iohannem, sciens eum virum iustum et sanctum, et custodiebat eum, et audito eo multa faciebat, et libenter eum audiebat. Et cum dies opportunus

accidisset: herodes natalis sui cenam fecit tribunis
et primis galilee. Cumque introisset filia ipsius
herodiadis et saltasset, et placuisset herodi simulque
recumbentibus: rex ait puelle. Pete a me quod
vis et dabo tibi. Et iuravit illi quia quicquid petieris da-
bo tibi: licet dimidium regni mei. Que cum exis-
set dixit matri sue. Quid petam? At illa dixit. Caput
iohannis baptiste. Cumque introisset statim cum festina-
tione ad regem: petivit dicens. Volo ut protinus
des mihi in disco caput iohannis baptiste. Et contristatus est
rex propter iusiurandum et propter simul recumbentes no-
luit eam contristari. sed misso spiculatore precepit
afferri caput iohannis in disco. Et decollavit eum in
carcere et attulit caput eius in disco et dedit il-
lud puelle: et puella dedit matri sue. Quo audito disci-
puli eius venerunt et tulerunt corpus eius et posuerunt il-
lud in monumento. Et convenientes apostoli ad
ihesum renuntiaverunt omnia que egerant et que docu-
erant. Et ait illis. Venite seorsum in desertum
locum et requiescite pusillum. Erant enim qui
veniebant et redibant multi: et nec manducandi
spatium habebant. Et ascendentes in navem a-
bierunt in desertum locum seorsum. Et viderunt
eos abeuntes et cognoverunt multi: et pedestres de
omnibus civitatibus concurrerunt illuc et prevenerunt
eos. Et exiens vidit turbam multam ihesus et mi-
sertus est super eos quia erant sicut oves non habentes pa-
storem. Et cepit docere eos multa. Et cum iam
hora multa fieret: accesserunt discipuli eius dicen-
tes. Desertus est locus hic et iam hora preteriit. Di-
mitte illos ut euntes in proximas villas et vicos
emant sibi cibos quos manducent. Et respondens ait
illis. Date illis vos manducare. Et dicunt ei. Eun-
tes emamus denariis ducentis panes et dabimus
eis manducare. Et dicit eis. Quot panes habetis?
ite et videte. Et cum cognovissent dicunt. Quinque et
duos pisces. Et precepit illis ut accumbere facerent
omnes secundum contubernia super viride fenum. Et dis-
cubuerunt in partes per centenos et quinquagenos. Et
acceptis quinque panibus et duobus piscibus: intuens in
celum benedixit et fregit panes. et dedit discipu-
lis suis ut ponerent ante eos. Et duos pisces
divisit omnibus: et manducaverunt omnes et satu-
rati sunt. Et sustulerunt reliquias fragmentorum

duodecim cophinos plenos et de piscibus. Et erant
qui manducaverunt quinque milia virorum. Et statim
coegit discipulos suos ascendere navem ut
precederent eum trans fretum ad bethsaidam:
dum ipse dimitteret populum. Et cum dimisisset
eos abiit in montem orare. Et cum sero es-
set erat navis in medio mari: et ipse solus
erat in terra. Et videns eos laborantes in re-
migando: erat enim ventus contrarius eis. Et
circa quartam vigiliam noctis venit ad eos
ambulans supra mare: et volebat preterire eos.
At illi ut viderunt eum ambulantem supra mare
putaverunt fantasma esse et exclamaverunt. Omnes
enim eum viderunt: et conturbati sunt. Et statim
locutus est cum eis et dixit illis. Confidite ego sum
nolite timere. Et ascendit ad illos in na-
vem et cessavit ventus. Et plus magis intra se
stupebant. Non enim intellexerant de panibus:
erat enim cor eorum obcecatum. Et cum transfretassent
pervenerunt in terram genesareth et applicuerunt.
Cumque egressi essent de navi: continuo cognoverunt
eum. Et percurrentes universam regionem illam:
ceperunt in grabatis eos qui se male habebant circumferre
ubi audiebant eum esse. Et quocumque introibat in
vicos vel in villas aut civitates in plateis
ponebant infirmos et deprecabantur eum ut vel
fimbriam vestimenti eius tangerent. Et
quotquot tangebant eum salvi fiebant.

Et conveniunt ad eum pharisei et quidam de VII
scribis venientes ab ierosolimis. Et cum vi-
dissent quosdam ex discipulis eius communibus mani-
bus id est non lotis manducare panes vituperaverunt.
Pharisei enim et omnes iudei nisi crebro laverint ma-
nus non manducant tenentes traditionem se-
niorum. Et a foro nisi baptizentur non comedunt.
Et alia multa sunt que tradita sunt illis servare
baptismata calicum et urceorum et eramentorum
et lectorum. Et interrogabant eum pharisei et scribe.
Quare discipuli tui non ambulant iuxta tradi-
tionem seniorum sed communibus manibus mandu-
cant panem? At ille respondens dixit eis. Bene prophe-
tavit ysaias de vobis ypocritis sicut scriptum est.
Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe
est a me. In vanum autem me colunt docentes doctrinas

Et exspuens tetigit linguam eius: et suspiciens in celum ingemuit et ait illi. Effeta quod est adaperire. Et statim aperte sunt aures eius.

et preceptis hominum. Relinquentes enim mandatum dei
tenetis traditionem hominum: baptismata ur-
ceorum et calicum: et alia similia his facitis mul-
ta. Et dicebat illis. Bene irritum facitis precep-
tum dei: ut traditionem vestram servetis. Moyses enim
dixit. Honora patrem tuum et matrem tuam. Et qui
maledixerit patri vel matri morte moriatur. Vos
autem dicitis. Si dixerit homo patri vel matri corban
quod est donum quodcumque ex me tibi profuerit: et ultra non
dimittitis eum facere patri suo aut matri: rescinden-
tes verbum dei per traditionem vestram quam tradidistis
et similia huiusmodi multa facitis. Et advocans
iterum turbam: dicebat illis. Audite me omnes et in-
telligite. Nihil est extra hominem introiens
in eum quod possit eum coinquinare. sed que
de homine procedunt illa sunt que coinquinant
hominem. Si quis habet aures audiendi audiat.
Et cum introisset in domum a turba: interroga-
bant eum discipuli eius parabolam. Et ait il-
lis. Sic et vos imprudentes estis? Non intelligitis
quia omne extrinsecus introiens in hominem non pot-
est eum coinquinare. quia non intrat in cor eius. sed in
ventrem: et in secessum exit purgans omnes escas.
Dicebat autem quia que de homine exeunt. illa coinquinant
hominem. Ab intus enim de corde hominum cogitationes
male procedunt. adulteria fornicationes homi-
cidia furta avaricie nequitie dolus impu-
dicitia oculus malus blasphemia superbia
stultitia. Omnia hec mala ab intus procedunt:
et communicant hominem. Et inde surgens abiit
in fines Tyri et Sydonis. et ingressus domum nemi-
nem voluit scire: et non potuit latere. Mulier enim
statim ut audivit de eo cuius habebat filia
spiritum immundum: intravit et procidit ad pedes eius.
Erat enim mulier gentilis syrophenissa genere: et ro-
gabat eum ut demonium eiceret de filia eius. Qui
dixit illi. Sine prius saturari filios. Non est
enim bonum sumere panem filiorum et mittere canibus.
At illa respondit et dixit ei. Utique domine. Nam et ca-
telli sub mensa comedunt de micis puerorum. Et
ait illi. Propter hunc sermonem vade: exiit demo-
nium de filia tua. Et cum abisset in domum suam
invenit puellam iacentem supra lectum: et de-
monium exisse. Et iterum exiens de finibus Tyri

venit per Sydonem ad mare Galilee inter medi-
os fines Decapoleos. Et adducunt ei surdum et
mutum: et deprecabantur eum: ut imponat illi ma-
num. Et apprehendens eum de turba seorsum misit
digitos suos in auriculas eius: et solutum est
vinculum lingue eius: et loquebatur recte. Et precep-
it illis: ne cui dicerent. Quanto autem eis precipiebat:
tanto magis plus predicabant. et eo amplius ad-
mirabantur dicentes. Bene omnia fecit. et surdos
fecit audire: et mutos loqui.
In diebus illis iterum cum turba multa esset nec haberent VII
quod manducarent: convocatis discipulis
ait illis. Misereor super turbam quia ecce iam triduo
sustinent me nec habent quod manducent: et si dimisero
eos ieiunos in domum suam: deficient in via.
Quidam autem ex eis de longe venerunt. Et respon-
derunt ei discipuli sui. Unde illos poterit quis hic sa-
turare panibus in solitudine? Et interrogavit
eos. Quot panes habetis? Qui dixerunt. Septem. Et precepit
turbe discumbere super terram. Et accipiens septem pa-
nes gratias agens fregit: et dabat discipulis suis
ut apponerent. Et apposuerunt turbe. Et habebant pis-
ciculos paucos: et ipsos benedixit et iussit apponi.
Et manducaverunt omnes: et saturati sunt. Et
sustulerunt quod superaverat de fragmentis: septem
sportas. Erant autem qui manducaverant quasi
quatuor milia: et dimisit eos. Et statim as-
cendens navem cum discipulis suis: venit in partes
Dalmanutha. Et exierunt pharisei et ceperunt
conquirere cum eo: querentes ab eo signum de celo temptantes
eum. Et ingemiscens spiritu ait. Quid generatio ista
querit signum? Amen dico vobis: si dabitur generationi
isti signum. Et dimittens eos ascendit iterum
navem. abiit trans fretum. et obliti sunt sumere
panes: et nisi unum panem non habebant secum in na-
vi. Et precipiebat eis dicens. Videte et cavete a fer-
mento phariseorum: et fermento Herodis. Et cogitab-
ant ad alterutrum dicentes: quia panes non habemus.
Quo cognito Iesus ait illis. Quid cogitatis quia panes non
habetis? Nondum cognoscitis nec intelligitis?
Adhuc cecatum habetis cor vestrum. Oculos haben-
tes non videtis: et aures habentes non auditis? Nec
recordamini quando quinque panes fregi in quinque milia:
quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis?

Dicunt ei: Duodecim. Quando et septem panes in quattuor
milia: quot sportas fragmentorum tulistis? Et dicunt
ei: Septem. Et dicebat eis: Quomodo nondum intellig-
itis? Et veniunt Bethsaidam: et adducunt ad eum
caecum: et rogabant eum ut illum tangeret. Et ap-
prehensa manu caeci: eduxit eum extra vicum. Et
expuens in oculos eius impositis manibus suis
interrogavit eum si aliquid videret. Et aspiciens
ait: Video homines velut arbores ambulan-
tes. Deinde iterum imposuit manus super oculos eius: et coepit
videre. Et restitutus est: ita ut videret clare omnia.
Et misit illum in domum suam dicens: Vade in do-
mum tuam: et si in vicum introieris: nemini dixeris.
Et egressus est Iesus et discipuli eius in castella
Caesareae Philippi: et in via interrogabat discipu-
los suos dicens: Quem me dicunt esse homines? Qui
responderunt illi dicentes: Alii Iohannem Baptistam, alii
Heliam, alii vero quasi unum ex prophetis. Tunc
dicit illis: Vos vero quem me esse dicitis? Respondens Petrus
ait ei: Tu es Christus filius Dei. Et comminatus est eis ne
cui dicerent de illo. Et coepit docere illos quoniam
oportet filium hominis multa pati, et reprobari a senio-
ribus, et a summis sacerdotibus, et scribis: et occidi, et
post tres dies resurgere. Et palam verbum loquebatur.
Et apprehendens eum Petrus: coepit increpare eum.
Qui conversus est: et videns Iesum non esse. Et conversus
et videns discipulos suos: comminatus est Petro dicens:
Vade retro me satana: quoniam non sapis quae Dei
sunt, sed quae sunt hominum. Et convocata turba cum discip-
ulis suis, dixit eis: Si quis vult me sequi, deneget
semetipsum: et tollat crucem suam, et sequatur me.
Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet
eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me et evan-
gelium: salvam faciet eam. Quid enim proderit homini
si lucretur mundum totum: et detrimentum faciat animae suae?
quid Aut quid dabit homo commutationis pro anima sua?
Qui enim me confusus fuerit et mea verba in generatione
ista adultera et peccatrice: et filius
hominis confundetur eum cum venerit in gloria patris sui
cum angelis sanctis. Et dicebat illis: Amen di-
co vobis quia sunt quidam de hic stantibus
qui non gustabunt mortem: donec videant
IX. regnum Dei venientem in virtute.
Et post dies sex assumpsit Iesus Petrum et Ia-
cobum et Iohannem: et ducit illos in montem ex-
celsum seorsum solos: et transfiguratus est coram ipsis. Et — solos
vestimenta eius facta sunt splendentia et candida
nimis velut nix: qualia fullo super terram non potest
candida facere. Et apparuit illis Helias cum
Moyse: et erant loquentes cum Iesu. Et respondens
Petrus ait Iesu: Rabbi, bonum est nos hic esse. Et
faciamus tria tabernacula, tibi unum, et Moy- unum
si unum, et Heliae unum. Non enim sciebat quid diceret. E-
rant enim timore exterriti. Et facta est nubes ob-
umbrans eos. Et venit vox de nube dicens:
Hic est filius meus carissimus: audite illum.
Statim autem circumspicientes, neminem ultra vid-
erunt amplius nisi Iesum tantum secum. Et descen-
dentibus illis de monte, praecepit illis ne cui quae
vidissent narrarent: nisi cum filius hominis
a mortuis resurrexerit. Et verbum continuerunt
apud se: conquirentes quid esset cum a mortuis
resurrexerit. Et interrogabant eum dicentes:
Quid ergo dicunt pharisaei et scribae quia Heliam oportet
primum venire? Qui respondens ait illis: Helias cum ve-
nerit primo, restituet omnia: et quomodo scriptum
est in filium hominis ut multa patiatur et
contemnatur. Sed dico vobis quia et Helias ve-
nit, et fecerunt illi quaecumque voluerunt, sicut
scriptum est de eo. Et veniens ad discipulos
suos vidit turbam magnam circa eos: et scribas
conquirentes cum illis. Et confestim omnis populus
videns Iesum stupefactus est, et expaventes accur-
rentes salutabant eum. Et interrogavit
eos: Quid inter vos conquiritis? Et respondens unus de — conquiritis
turba dixit: Magister, attuli filium meum ad
te habentem spiritum mutum. Qui ubicumque eum apprehen-
derit, allidit eum, et spumat, et stridet denti-
bus, et arescit. Et dixi discipulis tuis ut eicerent
illum: et non potuerunt. Qui respondens eis dixit: O generati-
o incredula, quamdiu apud vos ero? quamdiu
vos patiar? Afferte illum ad me. Et attu-
lerunt eum. Et cum vidisset eum, statim spiritus contur-
bavit eum: et elisus in terram volutabatur spu-
mans. Et interrogavit patrem eius: Quantum
temporis est ex quo hoc ei accidit? At ille ait: Ab in-
fantia. Et frequenter eum in ignem et in aquas
misit, ut eum perderet. Sed si quid potes, adiuva — ei

nos misertus nostri. Ihesus autem ait illi. Si potes credere
omnia possibilia sunt credenti. Et continuo
exclamans pater pueri cum lacrimis ai-
ebat. Credo domine: adiuva incredulita-
tem meam. Et cum videret Ihesus concurrentem tur-
bam comminatus est spiritui inmundo dicens illi.
Surde et mute spiritus ego tibi precipio exi ab eo et
amplius ne introeas in eum. Et clamans
et multum discerpens eum exiit ab eo. Et
factus est sicut mortuus: ita ut multi dicerent
quia mortuus est. Ihesus autem tenens manum eius ele-
vavit eum: et surrexit. Et cum introisset
domum discipuli eius secreto interrogabant eum.
Quare nos non potuimus eicere eum. Et dixit illis. Hoc
genus in nullo potest exire: nisi in oratione et ieiu-
nio. Et inde profecti pretergrediebantur Galileam
nec volebat quemquam scire. Docebat autem discipu-
los suos et dicebat illis quia filius hominis tradetur in
manus hominum et occident eum et occisus tertia
die resurget. At illi ignorabant verbum et time-
bant eum interrogare. Et venerunt Ca-
pharnaum. Qui cum domi essent: interrogabat
eos. Quid in via tractabatis. At illi tacebant.
Siquidem inter se in via disputaverant quis
illorum maior esset. Et residens vocavit duo-
decim et ait illis. Si quis vult primus esse:
erit omnium novissimus et omnium minister.
Et accipiens puerum: statuit eum in medio
eorum. Quem cum complexus esset: ait illis.
Quisquis unum ex huiusmodi pueris receperit in no-
mine meo: me recipit. Et quicumque me
susceperit: non me suscipit: sed eum qui me
misit. Respondit illi Iohannes dicens. Magister vidimus
quendam in nomine tuo eicientem demo-
nia qui non sequitur nos: et prohibuimus eum.
Ihesus autem ait. Nolite prohibere eum. Nemo
est enim qui faciat virtutem in nomine meo
et possit cito male loqui de me. Qui enim non
est adversum vos: pro vobis est. Quisquis enim pota-
verit vos calicem aque frigide in nomine
meo quia Christi estis: amen dico vobis non perdet merce-
dem suam. Et quisquis scandalizaverit
unum ex his pusillis credentibus in me: bonum
est ei magis si circumdaretur mola asinaria

collo eius: et in mare mitteretur. Et si scandali-
zaverit te manus tua: abscide illam. Bonum est
tibi debilem introire in vitam: quam duas ma-
nus habentem ire in gehennam, in ignem in-
extinguibilem: ubi vermis eorum non moritur et ignis
non extinguitur. Et si pes tuus scandalizat te am-
puta illum. Bonum est tibi claudum introire in
vitam eternam: quam duos pedes habentem mitti
in gehennam ignis inextinguibilis: ubi vermis eorum non mori-
tur et ignis non extinguitur. Quod si oculus
tuus scandalizat te eice eum. Bonum est tibi
luscum introire in regnum dei: quam duos oculos
habentem mitti in gehennam ignis. Ubi vermis
eorum non moritur: et ignis non extinguitur. Omnis
enim igne salietur: et omnis victima sale
salietur. Bonum est sal. Quod si sal insulsum
fuerit: in quo illud condietis. Habete in vo-
bis sal: et pacem habete inter vos.
Et exurgens inde venit in fines Iude- X
e ultra Iordanem. Et conveniunt iterum tur-
be ad eum: et sicut consueverat iterum docebat
illos. Et accedentes pharisei interrogabant
eum. Si licet viro uxorem dimittere: temptantes
eum. At ille respondens: dixit eis. Quid vobis precepit
Moyses? Qui dixerunt. Moyses permisit libel-
lum repudii scribere et dimittere. Quibus respon-
dens Ihesus ait. Ad duritiam cordis vestri scripsit vo-
bis preceptum istud. Ab initio autem creature
masculum et feminam fecit eos deus. Propter
hoc relinquet homo patrem et matrem suam et ad-
herebit uxori sue: et erunt duo in carne una.
Itaque iam non sunt duo: sed una caro. Quod ergo deus
coniunxit: homo non separet. Et in domo iterum
discipuli eius de eodem interrogaverunt eum. Et
dicit illis. Quicumque dimiserit uxorem suam
et aliam duxerit: adulterium committit super eam.
Et si uxor dimiserit virum suum et alii nup-
serit: mechatur. Et offerebant ei parvulos
ut tangeret illos. Discipuli autem comminabantur offe-
rentibus. Quos cum videret Ihesus indigne tulit: et ait
illis. Sinite parvulos venire ad me et ne prohi-
bueritis eos. Talium enim est regnum dei. Amen
dico vobis quisquis non receperit regnum dei velud
parvulus non intrabit in illud. Et complexans

eos et imponens manus super illos benedicebat
eos. Et cum egressus esset in viam procurrens quidam
genu flexo ante eum rogabat eum dicens: Ma-
gister bone quid faciam ut vitam eternam perci-
piam? Ihesus autem dixit ei: Quid me dicis bonum? Ne-
mo bonus nisi unus deus. Precepta nosti: Ne
adulteres, ne occidas, ne fureris, ne falsum testimonium
dixeris, ne fraudem feceris, honora patrem tuum et ma-
trem. At ille respondens ait illi: Magister hec omnia
servavi a iuventute mea. Ihesus autem intuitus
eum dilexit eum et dixit illi: Unum tibi deest. Vade
quecumque habes vende et da pauperibus et habebis thesau-
rum in celo, et veni sequere me. Qui contristatus in
illo verbo abiit merens. Erat enim habens possessiones
multas. Et circumspiciens Ihesus ait discipulis
suis: Quam difficile qui pecunias habent in regnum
dei introibunt. Discipuli autem obstupescebant in
verbis eius. At Ihesus rursus respondens ait illis: Filioli quam
difficile est confidentes in pecuniis in regnum dei in-
troire. Facilius est camelum per foramen acus transi-
re quam divitem intrare in regnum dei. Qui magis
admirabantur dicentes ad semetipsos: Et quis
potest salvus fieri? Et intuens illos Ihesus ait: Apud homi-
nes impossibile est, sed non apud deum. Et cepit Petrus
ei dicere: Ecce nos dimisimus omnia et secuti su-
mus te. Respondens Ihesus ait: Amen dico vobis nemo est qui
reliquerit domum aut fratres aut sorores aut patrem aut
matrem aut filios aut agros propter me et propter
evangelium, qui non accipiat centies tantum nunc in
tempore hoc domos et fratres et sorores et matres et filios et
agros cum persecutionibus et in seculo futuro vitam
eternam. Multi autem erunt primi novissimi et no-
vissimi primi. Erant autem in via ascendentes Ierosoly-
mam et precedebat illos Ihesus. Et stupebant et sequen-
tes timebant. Et assumens iterum duodecim cepit illis
dicere que essent ei eventura. Quia ecce ascendimus
Ierosolimam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum
et scribis et senioribus, et damnabunt eum morte
et tradent eum gentibus et illudent ei et conspuent in
eum et flagellabunt eum et interficient eum, et ter-
tia die resurget. Et accedunt ad eum Iacobus et Io-
hannes filii Zebedei dicentes: Magister volumus ut quodcumque
petierimus facias nobis. At ille dixit eis: Quid
vultis ut faciam vobis? Et dixerunt: Da nobis
ut unus ad dexteram tuam et alius ad sinistram tuam seda-
mus in gloria tua. Ihesus autem ait eis: Nescitis quid
petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibo
vel baptismo quo ego baptizor baptiza-
ri? At illi dixerunt ei: Possumus. Ihesus autem ait eis:
Calicem quidem quem ego bibo bibetis et baptismo quo
ego baptizor baptizabimini. Sedere autem ad dex-
teram meam vel ad sinistram non est meum dare vobis
sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes
decem ceperunt indignari de Iacobo et Iohanne.
Ihesus autem vocans eos ait illis: Scitis quia hi qui vi-
dentur principari gentibus dominantur eis et principes
eorum potestatem habent ipsorum. Non ita est autem in vo-
bis, sed quicumque voluerit fieri maior erit vester minister. Et
quicumque voluerit in vobis primus esse erit omnium
servus. Nam filius hominis non venit ut minist-
raretur sed ut ministraret et daret animam suam redemp-
tionem pro multis. Et veniunt Iericho. Et profi-
ciscente eo de Iericho et discipulis eius et plurima multitu- vel discipulis suis
dine, filius Thimei Bartimeus cecus sedebat
iuxta viam mendicans. Qui cum audisset quia
Ihesus Nazarenus est, cepit clamare et dicere: Ihesu fi-
li David miserere mei. Et comminabantur ei multi ut
taceret. At ille multo magis clamabat: Fi-
li David miserere mei. Et stans Ihesus precepit illum vo-
cari. Et vocant cecum dicentes ei: Animequior es- cecum vel non videntem
to, surge, vocat te. Qui proiecto vestimento suo exili-
ens venit ad eum. Et respondens Ihesus dixit illi: Quid
vis tibi faciam? Cecus autem dixit ei: Rabboni
ut videam. Ihesus autem ait illi: Vade, fides tua te
salvum fecit. Et confestim vidit et sequebatur
eum in via.

XI

Et cum appropinquarent Ierosolime et Bethanie ad montem Oliveti, mit-
tit duos ex discipulis suis et ait eis: Ite in castel-
lum quod contra vos est, et statim introeuntes illuc
invenietis pullum ligatum super quem adhuc
nemo hominum sedit. Solvite et adducite illum.
Et si quis vobis dixerit: Quid facitis? Dicite quia
domino necessarius est, et continuo illum dimittet huc.
Et abeuntes invenerunt pullum ligatum an-
te ianuam foris in bivio et solvunt eum. Et
quidam de illic stantibus dicebant illis: Quid fa-
citis solventes pullum? Qui dixerunt eis sicut precepe-
rat illis Ihesus, et dimiserunt eis. Et adduxerunt pullum

MAR et sepem circumdedit ei et fo-
dit lacum et edificavit turrim

ad ihesum et imponunt illi vestimenta sua et sede-
dit super eum. Multi autem vestimenta sua straverunt
Alii autem frondes cedebant de arboribus, et sterne-
bant in via. Et qui preibant et qui sequebantur
clamabant dicentes. Osanna. Benedictus qui ve-
nit in nomine domini. Benedictum quod venit regnum
patris nostri david: osanna in excelsis. Et introivit ie-
rosolimam in templum. Et circumspectis omnibus cum
iam vespera esset hora, exivit in bethaniam cum
xii. Et alia die cum exirent a bethania esuri-
it. Cumque vidisset a longe ficum habentem
folia: venit si quid forte inveniret in ea. Et
cum venisset ad eam: nichil invenit preter folia.
Non enim erat tempus ficorum. Et respondens ait ei. Iam
non amplius in eternum quisquam ex te fructum
manducet. Et audiebant discipuli eius. Et ve-
niunt in ierusalem. Et cum introisset in templum:
cepit eicere vendentes et ementes in templo. Et men-
sas nummulariorum et cathedras vendentium
columbas evertit. Et non sinebat ut quisquam trans-
ferret vas per templum. Et docebat dicens eis. Nonne scrip-
tum est: quia domus mea domus orationis vocabitur
omnibus gentibus? Vos autem fecistis eam speluncam
latronum. Quo audito principes sacerdotum
et scribe querebant quomodo eum perderent. Time-
bant enim eum: quia universa turba admirabatur su-
per doctrina eius. Et cum vespera facta esset egrediebatur de
civitate. Et cum mane transirent viderunt fi-
cum aridam factam a radicibus. Et recordatus petrus
dixit ei. Rabbi ecce ficus cui maledixisti aruit.
Et respondens ait illis. Habete fidem dei. Amen
dico vobis quia quicumque dixerit huic monti tollere
et mittere in mare, et non hesitaverit in corde suo
sed crediderit quia quodcumque dixerit fiat: fiet ei. Propterea
dico vobis. Omnia quecumque orantes petitis cre-
dite quia accipietis et evenient vobis. Et cum
stabitis ad orandum: dimittite si quid habetis
adversus aliquem: ut et pater vester qui in celis est dimit-
tat vobis peccata vestra. Quod si vos non dimiseritis
nec pater vester qui in celis est dimittet vobis peccata
vestra. Et veniunt rursus ierosolimam. Et cum
ambularet in templo accedunt ad eum
summi sacerdotes et scribe et seniores: et dicunt
ei. In qua potestate hec facis? Et quis tibi dedit potestatem

ut ista facias? Ihesus autem respondens ait illis. Interro-
gabo et vos et ego unum verbum, et re-
spondete mihi: et dicam vobis in qua potestate hec faciam.
Baptismus iohannis e celo erat an ex homini-
bus? Respondete mihi. At illi cogitabant secum dicentes.
Si dixerimus e celo: dicet. Quare ergo non credidistis
ei? Si dixerimus ex hominibus: timemus populum.
Omnes enim habebant iohannem quia vere propheta esset.
Et respondentes dicunt ihesu. Nescimus. Et respondens
ihesus ait illis. Neque ego dico vobis in qua potestate
Et cepit illis in pa- hec faciam. XII
rabolis loqui. Vineam pastinavit homo et
locavit eam agricolis, et peregre profectus est. Et mi-
sit ad agricolas in tempore servum: ut ab agrico-
lis acciperet de fructu vinee. Qui apprehensum eum
ceciderunt et dimiserunt vacuum. Et iterum
misit ad illos alium servum: et illum in capi-
te vulneraverunt, et contumeliis affecerunt. Et rursum
alium misit, et illum occiderunt. Et plures alios:
quosdam cedentes, alios vero occidentes. Ad-
huc ergo unum habens filium karissimum: et illum misit ad
eos novissimum dicens. Quia reverebuntur
filium meum. Coloni autem dixerunt ad invicem.
Hic est heres. Venite occidamus eum et nostra erit
hereditas. Et apprehendentes eum occiderunt,
eiecerunt extra vineam. Quid ergo fa-
ciet dominus vinee? Veniet et perdet colonos
et dabit vineam aliis. Nec scripturam hanc
legistis? Lapidem quem reprobaverunt edifican-
tes hic factus est in caput anguli. A domino
factum est istud, et est mirabile in oculis nostris. Et que-
rebant eum tenere et timuerunt turbam. Cogno-
verunt enim quia ad eos parabolam hanc dixerit.
Et relicto eo abierunt. Et mittunt ad eum
quosdam ex phariseis et herodianis: ut eum caperent
in verbo. Qui venientes dicunt ei. Magister scimus
quia verax es, et non curas quemquam. Nec enim vi-
des in faciem hominum, sed in veritate viam
dei doces. Licet dari tributum cesari an non
dabimus? Qui sciens versutiam eorum ait illis.
Cuius est imago hec et inscriptio? Dicunt illi.
Cesaris. Ihesus autem respondens dixit illis. Reddite
ergo que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. Et
mirabantur super eo. Et veniunt ad eum saducei

Quid me temptatis? Afferte mihi
denarium ut videam. At illi at-
tulerunt ei. Et ait illis. Cuius

a radicibus a Caim c. a quibus
omnis sanguis iustus requiritur ab A-
bel usque ad Zachariam.

et acceperunt eam similiter

qui dicunt resurrectionem non esse: et interrogabant eum dicentes: Magister, Moyses nobis scripsit, ut si cujus frater mortuus fuerit, et dimiserit uxorem, et filios non reliquerit, accipiat frater ejus uxorem ipsius, et resuscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant: et primus accepit uxorem, et mortuus est non relicto semine. Et secundus accepit eam, et mortuus est: et nec iste reliquit semen. Et tertius similiter. Et acceperunt eam similiter septem: et non reliquerunt semen. Novissima omnium defuncta est et mulier. In resurrectione ergo cum resurrexerint, cujus de his erit uxor? septem enim habuerunt eam uxorem. Et respondens Jesus, ait illis: Nonne ideo erratis, non scientes Scripturas, neque virtutem Dei? Cum enim a mortuis resurrexerint, neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut angeli in caelis. De mortuis autem quod resurgant, non legistis in libro Moysi, super rubum quomodo dixerit illi Deus, inquiens: Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob? Non est Deus mortuorum, sed vivorum. Vos ergo multum erratis. Et accessit unus de scribis, qui audierat illos conquirentes, et videns quoniam bene illis responderit, interrogavit eum quod esset primum omnium mandatum. Jesus autem respondit ei: Quia primum omnium mandatum est: Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus unus est: et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et ex tota virtute tua. Hoc est primum mandatum. Secundum autem simile est illi: Diliges proximum tuum tamquam teipsum. Majus horum aliud mandatum non est. Et ait illi scriba: Bene, Magister, in veritate dixisti, quia unus est Deus, et non est alius praeter eum. Et ut diligatur ex toto corde, et ex toto intellectu, et ex tota anima, et ex tota fortitudine: et diligere proximum tamquam seipsum, majus est omnibus holocautomatibus, et sacrificiis. Jesus autem videns quod sapienter respondisset, dixit illi: Non es longe a regno Dei. Et nemo jam audebat eum interrogare. Et respondens Jesus dicebat, docens in templo: Quomodo dicunt scribae Christum filium esse David? Ipse enim David dicit in Spiritu Sancto: Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo David dicit eum Dominum, et unde est filius ejus? Et multa turba eum libenter audivit. Et dicebat eis in doctrina sua: Cavete a scribis, qui volunt in stolis ambulare, et salutari in foro, et in primis cathedris sedere in synagogis, et primos discubitus in coenis: qui devorant domos viduarum sub obtentu prolixae orationis: hi accipient prolixius judicium. Et sedens Jesus contra gazophylacium, aspiciebat quomodo turba jactaret aes in gazophylacium, et multi divites jactabant multa. Cum venisset autem vidua una pauper, misit duo minuta, quod est quadrans. Et convocans discipulos suos, ait illis: Amen dico vobis, quoniam vidua haec pauper plus omnibus misit, qui miserunt in gazophylacium. Omnes enim ex eo, quod abundabat illis, miserunt: haec vero de penuria sua omnia quae habuit misit totum victum suum.

XIII

Et cum egrederetur de templo, ait illi unus ex discipulis suis: Magister, aspice quales lapides, et quales structurae. Et respondens Jesus, ait illi: Vides has omnes magnas aedificationes? Non relinquetur lapis super lapidem, qui non destruatur. Et cum sederet in monte Olivarum contra templum, interrogabant eum separate Petrus, et Jacobus, et Joannes, et Andreas: Dic nobis, quando ista fient? et quod signum erit, quando haec omnia incipient consummari? Et respondens Jesus coepit dicere illis: Videte ne quis vos seducat: multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum: et multos seducent. Cum audieritis autem bella, et opiniones bellorum, ne timueritis: oportet enim haec fieri: sed nondum finis. Exsurget enim gens super gentem, et regnum super regnum, et erunt terraemotus per loca, et fames. Initium dolorum haec. Videte autem vosmetipsos. Tradent enim vos in conciliis, et in synagogis vapulabitis, et ante praesides et reges stabitis propter me, in testimonium illis. Et in omnes gentes primum oportet praedicari Evangelium. Et cum duxerint vos tradentes, nolite praecogitare quid loquamini: sed quod datum vobis fuerit in illa hora, id loquimini: non enim vos estis loquentes, sed Spiritus Sanctus. Tradet autem frater fratrem in mortem, et pater filium: et consurgent filii in parentes, et morte afficient eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem sustinuerit in finem, hic salvus erit. Cum autem videritis abominationem desolationis stantem ubi non debet, qui legit, intelligat: tunc qui in Judaea sunt, fugiant in montes: et qui super tectum, ne descendat in domum, nec introeat ut tollat quid de domo sua: et qui in agro erit, non revertatur retro tollere vestimentum suum. Vae autem praegnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate vero ut hieme non fiant. Erunt enim dies illi tribulationes tales quales non fuerunt ab initio creaturae, quam condidit Deus usque nunc, neque fient. Et nisi breviasset Dominus dies, non fuisset salva omnis caro.

tos quos elegit breviavit dies. Et tunc si quis
vobis dixerit: Ecce hic est Christus, ecce illic, ne credideritis.
Exsurgent enim pseudochristi et pseudoprophetae et dabunt
signa et portenta ad seducendos, si fieri potest, et e-
h. lectos. Vos ergo videte: ecce praedixi vobis omnia. Sed in
diebus illis post tribulationem illam sol contenebrabitur
et luna non dabit splendorem suum, et stellae
caeli erunt decidentes, et virtutes quae sunt in caelis
movebuntur. Et tunc videbunt Filium hominis
XIII venientem in nubibus cum virtute multa et gloria.
Et tunc mittet angelos suos et congregabit electos
suos a quattuor ventis, a summo terrae usque ad summum caeli.
A ficu autem discite parabolam. Cum iam ramus eius
tener fuerit et nata fuerint folia, cognoscitis
quia in proximo sit aestas. Sic et vos cum videritis haec fieri, scitote
quod in proximo sit in ostiis. Amen dico vobis quia
non transibit generatio haec donec omnia ista fiant.
Caelum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt.
De die autem illa vel hora nemo scit, neque angeli in
caelo neque Filius nisi Pater. Videte, vigilate et
orate; nescitis enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregre
relinquit domum suam et dedit servis suis potestatem
cuiusque operis, et ianitori praecepit ut vi-
gilet. Vigilate ergo; nescitis enim quando dominus domus
veniat, sero an media nocte an galli can-
tu an mane, ne cum venerit repente inveniat
vos dormientes. Quod autem vobis dico omnibus dico:
vigilate.

XIIII

Erat autem pascha et azyma post biduum, et quaerebant
summi sacerdotes et scribae quomodo eum do-
lo tenerent et occiderent. Dicebant enim: Non in
die festo, ne forte tumultus fieret populi. Et cum
esset Bethaniae in domo Simonis leprosi et re-
cumberet, venit mulier habens alabastrum un-
guenti nardi spicati pretiosi, et fracto alaba-
stro effudit super caput eius. Erant autem quidam indig-
ne ferentes intra semetipsos et dicentes: Ut quid per-
ditio ista unguenti facta est? Poterat enim unguen-
tum istud venumdari plus quam trecentis denariis
et dari pauperibus. Et fremebant in eam. Iesus
autem dixit: Sinite eam. Quid illi molesti estis?
Bonum opus operata est in me. Semper enim pauperes ha-
betis vobiscum, et cum volueritis potestis illis benefacere; me
autem non semper habetis. Quod habuit haec fecit:

praevenit unguere corpus meum in sepulturam. Amen
dico vobis, ubicumque praedicatum fuerit evangelium
istud in universo mundo, et quod fecit haec narrabitur
in memoriam eius. Et Iudas Scarioth unus
de duodecim abiit ad summos sacerdotes ut proderet eum
illis. Qui audientes gavisi sunt, et promiserunt
ei pecuniam se daturos. Et quaerebat quomodo illum
opportune traderet. Et primo die azymorum quando
pascha immolabant, dicunt ei discipuli: Quo
vis eamus et paremus tibi ut manduces pascha? Et mittit
duos ex discipulis suis et dicit eis: Ite in ci-
vitatem, et occurret vobis homo lagenam aquae
baiulans; sequimini eum, et quocumque introierit,
dicite domino domus quia magister dicit: Ubi est
refectio mea, ubi pascha cum discipulis meis
manducem? Et ipse vobis demonstrabit cenacu-
lum grande stratum, et illic parate nobis. Et abi-
erunt discipuli eius et venerunt in civitatem,
et invenerunt sicut dixerat illis, et paraverunt pascha.
Vespere autem facto venit cum duodecim. Et discumbenti-
bus eis et manducantibus ait Iesus: Amen dico vo-
bis quia unus ex vobis me tradet qui manducat me-
cum. At illi coeperunt contristari et dicere singu-
latim: Numquid ego? Qui ait illis: Unus ex duo-
decim qui intingit mecum manum in catino. Et Fi-
lius quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo. Vae
autem homini illi per quem Filius hominis tradetur. Bonum
erat ei si non esset natus homo ille. Et mandu-
cantibus illis accepit Iesus panem et benedicens fre-
git et dedit eis et ait: Sumite, hoc est corpus meum.
Et accepto calice gratias agens dedit eis, et
biberunt ex illo omnes. Et ait illis: Hic est sangu-
is meus novi testamenti qui pro multis effundetur.
Amen dico vobis quia iam non bibam de hoc geni-
mine vitis usque in diem illum cum illud
bibam novum in regno Dei. Et hymno dicto exie-
runt in montem Olivarum. Et ait eis Iesus: Omnes vos
scandalizabimini in me in nocte ista, quia
scriptum est: Percutiam pastorem et dispergentur
oves. Sed postquam resurrexero praecedam vos
in Galilaeam. Petrus autem ait ei: Et si omnes
scandalizati fuerint, sed non ego. Et ait illi Iesus:
Amen dico tibi quia tu hodie in nocte hac priusquam
gallus bis vocem dederit ter me es negaturus.

At ille amplius loquebatur: Et si oportuerit me simul
commori tibi, non te negabo. Similiter autem et omnes dice-
bant. Et veniunt in praedium cui nomen Gethse-
mani. Et ait discipulis suis: Sedete hic donec orem.
Et assumit Petrum et Iacobum et Iohannem secum:
et coepit pavere et taedere. Et ait illis: Tristis est anima
mea usque ad mortem: sustinete hic, et vigilate.
Et cum processisset paululum, procidit super terram: et ora-
bat, ut si fieri posset, transiret ab eo hora: et dixit: Abba
pater, omnia tibi possibilia sunt, transfer calicem hunc
a me: sed non quod ego volo, sed quod tu. Et venit,
et invenit eos dormientes. Et ait Petro: Simon, dor-
mecum mis? non potuisti una hora vigilare?
Vigilate et orate, ut non intretis in temptationem.
Spiritus quidem promptus est, caro vero infirma. Et iterum abi-
ens oravit, eundem sermonem dicens. Et reversus, denu-
o invenit eos dormientes (erant enim oculi eorum gra-
vati) et ignorabant quid responderent ei. Et venit
tertio, et ait illis: Dormite iam, et requiescite.
Sufficit: venit hora: ecce Filius hominis tra-
detur in manus peccatorum. Surgite, eamus: ecce qui me tradet, pro-
pe est. Et adhuc eo loquente venit Iudas Scarioth
unus ex duodecim, et cum illo turba cum gladiis et lig-
nis, missa a summis sacerdotibus, et scribis, et senio-
ribus. Dederat autem traditor eius signum eis, dicens: Quem-
cumque osculatus fuero, ipse est: tenete eum, et ducite cau-
te. Et cum venisset, statim accedens ad eum ait:
Rabbi: et osculatus est eum. At illi manus iniece-
runt in eum, et tenuerunt eum. Unus autem de circumstantibus
educens gladium, percussit servum summi sacerdotis:
et amputavit illi auriculam. Et respondens Iesus, ait
illis: Tanquam ad latronem existis cum gladiis et
lignis comprehendere me? Cotidie eram apud vos in
templo docens, et non me tenuistis. Sed ut im-
pleantur Scripturae. Tunc discipuli eius relinquentes
eum, omnes fugerunt. Adulescens autem quidam sequeba-
tur eum amictus sindone super nudo: et tenuerunt
eum. At ille reiecta sindone, nudus profugit ab eis.
Et adduxerunt Iesum ad summum sacerdotem: et
convenerunt omnes sacerdotes et scribae et seniores.
Petrus autem a longe secutus est eum usque intro in atrium
summi sacerdotis: et sedebat cum ministris et calefa-
ciebat se ad ignem. Summi vero sacerdotes et om-
ne concilium quaerebant adversus Iesum testimonium, ut eum
morti traderent, nec inveniebant. Multi enim testimonium fal-
sum dicebant adversus eum: et convenientia testimonia testimonia
non erant. Et quidam surgentes, falsum testimonium ferebant ad-
versus eum, dicentes: Quoniam nos audivimus eum dicentem:
Ego dissolvam templum hoc manufactum, et per triduum l. post.
aliud non manufactum aedificabo. Et non erat
conveniens testimonium illorum. Et exurgens summus sa-
cerdos in medium, interrogavit Iesum dicens: Non re-
spondes quidquam ad ea quae tibi obiiciuntur ab his? Ille autem tace-
bat, et nihil respondit. Rursum summus sacerdos interrogabat
eum, et dixit ei: Tu es Christus filius Dei benedicti? Iesus autem dixit
illi: Ego sum: et videbitis filium hominis sedentem a dex-
tris virtutis Dei, et venientem cum nubibus caeli.
Summus autem sacerdos scindens vestimenta sua, ait:
Quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphe-
miam: quid vobis videtur? Qui omnes condemnaverunt eum
esse reum mortis. Et coeperunt quidam conspuere eum, et
velare faciem eius, et colaphis eum caedere, et dicere ei: Pro- ei.
phetiza: et ministri alapis eum caedebant. Et cum
esset Petrus in atrio deorsum, venit una ex ancillis
summi sacerdotis: et cum vidisset Petrum calefacientem
se, aspiciens illum, ait: Et tu cum Iesu Nazareno
eras. At ille negavit, dicens: Neque scio, neque novi
quid dicas. Et exiit foras ante atrium, et gallus can-
tavit. Rursus autem cum vidisset eum ancilla, coepit di-
cere circumstantibus: Quia hic ex illis est. At ille iterum nega-
vit. Et post pusillum rursus qui astabant dicebant
Petro: Vere ex illis es: nam et Galilaeus es. Ille autem
coepit anathematizare et iurare: Quia nescio homi-
nem istum quem dicitis. Et statim iterum gallus can-
tavit. Et recordatus est Petrus verbi quod dixerat ei Iesus: Prius-
quam gallus cantet bis, ter me negabis. Et
coepit flere.

XV sacerdotes
Et confestim mane consilium facientes summi
principes sacerdotum cum senioribus et scribis, et univer-
sum concilium, vincientes Iesum duxerunt, et tradiderunt
Pilato. Et interrogavit eum Pilatus: Tu es rex Iu-
daeorum? At ille respondens, ait illi: Tu dicis. Et ac-
cusabant eum summi sacerdotes in multis. Pilatus au-
tem rursum interrogavit eum, dicens: Non respondes quicquam? vi-
de in quantis te accusant. Iesus autem amplius nihil respon-
dit, ita ut miraretur Pilatus. Per diem autem festum di-
mittere solebat illis unum ex vinctis, quemcumque
petissent. Erat autem qui dicebatur Barabbas, l. petierant.

qui cum seditiosis erat vinctus qui in seditione fecerat
homicidium. Et cum ascendisset turba cepit rogare sic-
ut semper faciebat illis. Pilatus autem respondit eis et dixit: Vul-
tis dimittam vobis regem Iudeorum? Sciebat enim
quod per invidiam tradidissent eum summi sacerdotes.
Pontifices autem concitaverunt turbam ut magis Barrab-
bam dimitteret eis. Pilatus autem iterum respondens ait illis: Quid ergo
vultis faciam regi Iudeorum? At illi iterum clama-
verunt: Crucifige eum. Pilatus vero dicebat eis: Quid enim
mali fecit? At illi magis clamabant: Crucifige
eum. Pilatus autem volens populo satisfacere dimisit illis
Barabbam, et tradidit Iesum flagellis cesum ut crucifi-
geretur. Milites autem duxerunt eum intro in atrium pre-
torii, et convocant totam cohortem, et induunt eum
purpura, et imponunt ei plectentes spineam coronam, et
ceperunt salutare eum: Ave rex Iudeorum. Et percu-
tiebant caput eius harundine, et conspuebant eum,
et ponentes genua adorabant eum. Et postquam il-
luserunt ei, exuerunt eum purpura, et induerunt eum ves-
timentis suis. Et educunt illum ut crucifigerent eum.
Et angariant pretereuntem quempiam Sim-
onem Cyreneum venientem de villa, patrem Alexan-
dri et Rufi, ut tolleret crucem eius. Et perducunt illum
in Golgotha locum, quod est interpretatum Calvarie locus.
Et dabant ei bibere myrratum vinum, et non accepit.
Et crucifigentes eum diviserunt vestimenta eius, mitten-
tes sortem super eis quis quid tolleret. Erat autem hora ter-
tia, et crucifixerunt eum. Et erat titulus cause eius
inscriptus: Rex Iudeorum. Et cum eo crucifigunt duos
latrones, unum a dextris et alium a sinistris eius. Et ad-
impleta est scriptura que dicit: Et cum iniquis reputa-
tus est. Et pretereuntes blasphemabant eum mo-
ventes capita sua et dicentes: Vah qui destruis tem-
plum Dei et in tribus diebus edificas, salvum fac temetipsum
descendens de cruce. Similiter et summi sacerdotes illu-
dentes ad alterutrum cum scribis dicebant: Alios
salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. Christus rex Israhel
descendat nunc de cruce ut videamus et credamus. Et
quiabāt qui cum eo crucifixi erant conviciabantur ei. Et facta hora
sexta tenebre facte sunt per totam terram usque in horam
nonam. Et hora nona exclamavit Iesus voce
/ oẏ · oẏ magna dicens: Heloi Heloi lamma sabacthani? quod est
interpretatum: Deus meus Deus meus ut quid dereliquisti me?
Et quidam de circumstantibus audientes dicebant:

Ecce Heliam vocat. Currens autem unus et implens
spongiam aceto circumponensque calamo po-
tum dabat ei dicens: Sinite videamus an veniat
Helias ad deponendum eum. Iesus autem emissa voce
magna expiravit. Et velum templi scissum
est in duo a summo usque deorsum. Videns autem cen-
turio qui ex adverso stabat quia sic clamans ex-
piravit ait: Vere hic homo filius Dei erat. Erant
autem et mulieres de longe aspicientes, inter quas e-
rat Maria Magdalene et Maria Iacobi mi-
noris et Ioseph mater et Salome, et cum esset in Ga-
lilea sequebantur eum et ministrabant ei, et alie multe
que simul cum eo ascenderant Hierosolymam. Et cum iam
sero esset factum, quia erat parasceve quod est ante sabbatum,
venit Ioseph ab Arimathia nobilis decurio
qui et ipse erat expectans regnum Dei, et audacter
introivit ad Pilatum, et petiit corpus Iesu. Pilatus
autem mirabatur si iam obisset, et accersito centu-
rione interrogavit eum si iam mortuus esset. Et cum cogno-
visset a centurione donavit corpus Ioseph. Ioseph
autem mercatus sindonem, et deponens eum involvit
sindone, et posuit eum in monumento quod erat
excisum de petra, et advolvit lapidem ad ho-
Maria autem magd- stium monumenti. XVI
et Maria Ioseph aspiciebant ubi poneretur.
Et cum transisset sabbatum Maria Magdalene et Maria
Iacobi et Salome emerunt aromata ut ve-
nientes unguerent Iesum. Et valde mane una
sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam
sole. Et dicebant ad invicem: Quis revolvet
nobis lapidem ab hostio monumenti? Et res-
picientes vident revolutum lapidem. Erat
quippe magnus valde. Et introeuntes in mo-
numentum viderunt iuvenem sedentem in dextris
coopertum stola candida, et obstipuerunt. Qui dicit
illis: Nolite expavescere. Iesum queritis Nazarenum
crucifixum. Surrexit, non est hic. Ecce locus ubi posu-
erunt eum. Sed ite, dicite discipulis eius et Petro quia pre-
cedit vos in Galileam; ibi eum videbitis sicut dixit vobis.
At ille exeuntes de monumento fugerunt. In-
vaserat enim eas tremor et pavor, et nemini
quicquam dixerunt: timebant enim. Surgens autem
mane prima sabbati apparuit primo Marie magdalene
de qua eiecerat vii demonia. Illa vadens nun-

ciavit hiis qui cum illo fuerant lugentibus et flentibus.
Et illi audientes quia viveret et visus esset ab ea non
crediderunt. Post hec autem duobus ex eis ambulantibus
ostensus est in alia effigie euntibus in villam.
Et illi euntes nuntiaverunt ceteris, nec illis credi-
derunt. Novissime recumbentibus illis undecim
apparuit et exprobravit incredulitatem illorum
et duritiam cordis, quia hiis qui viderant eum sur-
rexisse non crediderunt. Et dixit eis: euntes in
mundum universum predicate evangelium omni creature.
Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit. Qui vero non
crediderit condempnabitur. Signa autem eos qui crediderint
hec sequentur: In nomine meo demonia eicient,
linguis loquentur novis, serpentes tollent. Et si
mortiferum quid biberint non eis nocebit. Super
egros manus imponent et bene habebunt. Et do-
minus quidem Ihesus postquam locutus est eis assumptus est in
celum et sedet a dextris dei. Illi autem profecti predicaverunt ubique domino
cooperante et sermonem confirmante sequentibus
signis. Prologus in evangelium secundum Lucam.

Lucas Syrus natione Anthiocensis ar-
te medicus discipulus apostolorum postea Pau-
lum secutus usque ad confessionem eius serviens
domino sine crimine. Nam neque uxorem um-
quam habens neque filios LXXIIII annorum obiit
in Bithinia plenus spiritu sancto. Qui cum iam descripta
essent evangelia per Matheum quidem in Iudea, per Mar-
cum autem in Ytalia, sancto instigante spiritu in
Achaie partibus hoc scripsit evangelium. Signifi-
cans etiam ipse in principio ante alia esse descripta.
Cui extra ea que ordo evangelice dispositionis expo-
scit, ea maxime necessitas laboris fuit ut primum
Grecis fidelibus omni perfectione venturi in carnem
dei manifestata humanitate ne iudaicis fabu-
lis attenti in solo legis desiderio tenerentur, vel
ne hereticis fabulis et stultis sollicitationibus se-
ducti exciderent a veritate elaboraret. Dehinc ut
in principio evangelii Iohannis nativitate presumpta
cui evangelium scriberet et in quo electus scriberet indicaret
contestans in se completa esse que essent ab aliis incho-
ata. Cui ideo post baptismum filii dei a perfectione generationis
in Christo implete repetende a principio nativi-
tatis humane potestas permissa est ut requirenti-
bus demonstraret in quo apprehendens erat per Nathan fi-
lium introitu recurrentis in deum generationis ad-
misso indisparabilis dei predicans in hominibus Christum
suum perfecti opus hominis redire in se per filium faceret qui
per David patrem venientibus iter prebebat in Christo. Cui Luce non im-
merito etiam scribendorum apostolicorum actuum potestas in mi-
nisterio datur, ut deo in deum pleno et filio perdi-
tionis extincto, oratione ab apostolis facta, sorte domini e-
lectionis numerus compleretur. Sicque Paulus consummationem
apostolicis actibus daret, quem diu contra stimulos recalci-
trantem dominus elegisset. Quod et legentibus et requirentibus
deum, etsi per singula expediri a nobis utile fuerat, sci-
entes tamen quod operantem agricolam oportet de fructibus suis edere,
vitavimus publicam curiositatem, ne non tam vo-
lentibus deum demonstrare videremur quam fastidientibus
prodidisse. Explicit prologus.

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem que in nobis
complete sunt rerum, sicut tradiderunt nobis qui ab
initio ipsi viderunt et ministri fuerunt sermonis, visum est
et michi assecuto a principio omnia diligenter
ex ordine tibi scribere optime Theophile, ut cognoscas
eorum verborum de quibus eruditus es veritatem. Incipit evangelium secundum Lucam.

Fuit in diebus Herodis
regis Iudee sacerdos quidam no-
mine Zacharias de vice A-
bia et uxor illi de filiabus
Aaron et nomen eius Elizabeth.
Erant autem iusti ambo ante
deum incedentes in omnibus mandatis et
iustificationibus domini sine querela. Et non erat illi
filius eo quod esset Elizabeth sterilis et ambo
processissent in diebus suis. Factum est autem cum
sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine
vicis sue ante deum secundum consuetudinem sacerdo-
tii, sorte exiit ut incensum poneret ingres-
sus in templum domini. Et omnis multitudo populi erat
foris orans hora incensi. Apparuit autem ei
angelus domini stans a dextris altaris in-
censi. Et Zacharias turbatus est videns et ti-
mor irruit super eum. Ait autem ad illum angelus:
Ne timeas Zacharia quoniam exaudita est
deprecatio tua et uxor tua Elizabeth pariet
tibi filium et vocabis nomen eius Iohannem. Et
erit gaudium tibi et exultatio, et multi in nativi-
tate eius gaudebunt. Erit enim magnus

conspectu domini et vinum et siceram non bibet et spiritu sancto
replebitur adhuc ex utero matris sue. Et multos filio-
rum israel convertet ad dominum deum ipsorum. Et ipse pre-
cedet ante illum in spiritu et virtute helie. ut conver-
tat corda patrum in filios et incredulos ad pruden-
ciam iustorum. parare domino plebem perfectam. Et
dixit zacharias ad angelum. Unde hoc sciam?
Ego enim sum senex et uxor mea processit in diebus
suis. Et respondens angelus dixit ei. Ego sum gabri-
el qui asto ante deum et missus sum loqui ad te et
hec tibi euvangelizare. Et ecce eris tacens et non
poteris loqui usque in diem quo hec fiant. pro eo quod non
credidisti verbis meis. que implebuntur in tempore suo. Et
erat plebs expectans zachariam et mira-
bantur quod tardaret ipse in templo. Egressus autem non
poterat loqui ad illos. et cognoverunt quod visionem
vidisset in templo. Et ipse erat innuens illis et per-
mansit mutus. Et factum est ut impleti sunt di-
es officii eius. abiit in domum suam. Post hos autem
dies concepit elizabeth uxor eius et occulta-
bat se mensibus v dicens. quia sic fecit michi domi-
nus in diebus quibus respexit auferre obprobrium meum inter
homines. In mense autem sexto missus est gabriel ange-
lus a deo in civitatem galilee cui nomen na-
zareth ad virginem desponsatam viro cui
nomen erat ioseph de domo david et nomen virginis
maria. Et ingressus angelus ad eam dixit.
Ave gratia plena dominus tecum benedicta tu in muli-
eribus. Que cum audisset turbata est in sermone eius et
cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait
angelus ei. Ne timeas maria invenisti enim gratiam
apud deum. Ecce concipies in utero et paries
filium et vocabis nomen eius ihesum. Hic erit
magnus et filius altissimi vocabitur. Et dabit
illi dominus deus sedem david patris eius. et regnabit in
domo iacob in eternum et regni eius non erit finis.
Dixit autem maria ad angelum. Quomodo fiet is-
tud quoniam virum non cognosco? Et respondens angelus
dixit ei. Spiritus sanctus superveniet in te. et virtus altissimi
obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te sanc-
tum vocabitur filius dei. Et ecce elizabeth cognata
tua et ipsa concepit filium in senectute sua. et hic
mensis est sextus illi que vocatur sterilis. quia non erit impossi-
bile apud deum omne verbum. Dixit autem maria. Ecce
ancilla domini fiat michi secundum verbum tuum. Et discessit
ab illa angelus. Exurgens autem maria in diebus
illis abiit in montana cum festina-
tione in civitatem iuda. et intravit in domum
zacharie et salutavit elizabeth. Et fac-
tum est ut audivit salutationem marie eli-
zabeth exultavit infans in utero eius. Et re-
pleta est spiritu sancto elizabeth et exclamavit
voce magna et dixit. Benedicta tu inter mulie-
res et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc
michi ut veniat mater domini mei ad me. Ecce enim ut
facta est vox salutationis tue in auribus meis.
exultavit in gaudio infans in utero meo.
Et beata que credidisti quoniam perficientur ea que dicta
sunt tibi a domino. Et ait maria. Magnificat a-
nima mea dominum. et exultavit spiritus meus in deo
salutari meo. Quia respexit humilitatem an-
cille sue. ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes genera-
tiones. Quia fecit michi magna qui potens est.
et sanctum nomen eius. Et misericordia eius a progenie in proge-
nies timentibus eum. Fecit potentiam in brachi-
o suo. dispersit superbos mente cordis sui. Depo-
suit potentes de sede et exaltavit humiles. E-
surientes implevit bonis et divites di-
misit inanes. Suscepit israel puerum suum re-
cordatus misericordie sue. Sicut locutus est ad patres
nostros. abraham et semini eius in secula. Man-
sit autem maria cum illa quasi mensibus tribus. et reversa
est in domum suam. Elizabeth autem impletum est
tempus pariendi et peperit filium. Et audierunt
vicini et cognati eius quia magnificavit do-
minus misericordiam suam cum illa. et congratulabantur ei. Et
factum est in die octavo venerunt circumcidere pu-
erum et vocabant eum nomine patris sui zacha-
riam. Et respondens mater eius dixit. Nequaquam sed vo-
cabitur iohannes. Et dixerunt ad illam. Quia ne-
mo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomi-
ne. Innuebant autem patri eius quem vellet voca-
ri eum. Et postulans pugillarem scripsit dicens.
Iohannes est nomen eius. Et mirati sunt universi.
Apertum est autem ilico os eius et lingua eius. et loque-
batur benedicens deum. Et factus est timor super omnes vicinos
eorum et super omnia montana iudee divulgabantur
omnia verba hec. Et posuerunt omnes qui audierant

in corde suo dicentes. Quis putas puer iste erit
Etenim manus domini erat cum illo. Et zacha
rias pater eius impletus est spiritu sancto: et prophetavit dicens
Benedictus dominus deus israel quia visitavit et fecit redemptionem
plebis sue. Et erexit cornu salutis nobis: in
domo david pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum qui a
seculo sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris
et de manu omnium qui oderunt nos. Ad faciendam
misericordiam cum patribus nostris: et memorari testamenti
sui sancti. Iusiurandum quod iuravit ad abraham
patrem nostrum: daturum se nobis. Ut sine timore de
manu inimicorum nostrorum liberati serviamus illi.
In sanctitate et iustitia coram ipso: omnibus diebus
nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis pre
ibis enim ante faciem domini parare vias eius. Ad
dandam scientiam salutis plebi eius: in re
missionem peccatorum eorum. Per viscera misericordie dei nostri
in quibus visitavit nos oriens ex alto. Illumina
re his qui in tenebris et in umbra mortis sedent
ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer
autem crescebat et confortabatur spiritu: et erat in desertis
usque in diem ostensionis sue ad israel. Factum
est autem in diebus illis
II. Exiit edictum a cesare augusto: ut descri
beretur universus orbis. Hec descriptio prima facta
est a preside syrie cyrino. Et ibant omnes ut profi
terentur singuli in suam civitatem. Ascendit autem
et ioseph a galilea de civitate nazareth in iu
deam civitatem david que vocatur bethleem: eo
quod esset de domo et familia david. ut profiteretur cum
maria desponsata sibi uxore pregnante. Factum est autem
cum essent ibi impleti sunt dies ut pareret. Et pe
perit filium suum primogenitum. Et pannis
eum involvit et reclinavit eum in presepio: quia
ei non erat eis locus in diversorio. Et pastores erant
in regione eadem: vigilantes et custodientes
vigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus
domini stetit iuxta illos et claritas dei circumful
sit illos. et timuerunt timore magno. Et dixit
illis angelus. Nolite timere. Ecce enim evan
gelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo.
quia natus est vobis hodie salvator qui est christus
dominus in civitate david. Et hoc vobis signum. Inve
nietis infantem pannis involutum et positum

in presepio. Et subito facta est cum angelo multitu
do celestis exercitus laudantium deum et dicentium. Gloria in laudare
altissimis deo. et in terra pax hominibus bone vo
luntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis an
geli in celum. Pastores loquebantur ad invicem in celum
dicentes. Transeamus usque bethleem et videamus hoc
verbum quod factum est: quod fecit dominus et ostendit nobis.
Et venerunt festinantes et invenerunt mari
am et ioseph. et infantem positum in presepi
o. Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat
illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati hoc.
sunt et de his que dicta erant a pastoribus ad ipsos.
Maria autem conservabat omnia verba hec conferens
in corde suo. Et reversi sunt pastores glori
ficantes et laudantes deum in omnibus que audie
rant et viderant sicut dictum est ad illos. Et postquam
consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer
vocatum est nomen eius ihesus quod vocatum est ab
angelo priusquam in utero conciperetur. Et postquam imple
ti sunt dies purgationis eius secundum legem moysi ei
tulerunt illum in ierusalem ut sisterent eum domino.
sicut scriptum est in lege domini quia omne mas
culinum adaperiens vulvam sanctum domino vo
cabitur. et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege
domini par turturum aut duos pullos colum
barum. Et ecce homo erat in ierusalem cui nomen
symeon. Et homo iste iustus et timoratus expecta
bat consolationem israel: et spiritus sanctus erat in eo. Et re
sponsum acceperat a spiritu sancto non visurum se
mortem: nisi prius videret christum domini. Et ve
nit in spiritu in templum. Et cum inducerent
puerum ihesum parentes eius ut facerent secundum consuetu
dinem legis pro eo: et ipse accepit eum in ulnas
suas. et benedixit deum et dixit. Nunc dimittis
domine servum tuum secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt
oculi mei salutare tuum. Quod parasti ante faciem III.
omnium populorum. Lumen ad revelationem gentium
et gloriam plebis tue israel. Et erat pater eius et mater
mirantes super hiis que dicebantur de illo. Et
benedixit illis symeon: et dixit ad mariam ma
trem eius. Ecce positus est hic in ruinam
et in resurrectionem multorum in israel: et in signum cui contradice
tur. et tuam ipsius animam pertransibit gladius ut re
velentur ex multis cordibus cogitationes.

Et erat Anna prophetissa filia Phanuel de tribu Aser. Haec processerat in diebus multis, et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. Et haec vidua usque ad annos octoginta quatuor, quae non discedebat de templo, ieiuniis et obsecrationibus serviens nocte ac die. Et haec ipsa hora superveniens confitebatur Domino: et loquebatur de illo omnibus, qui exspectabant redemptionem Israel. Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilaeam in civitatem suam Nazareth. Puer autem crescebat, et confortabatur plenus sapientia: et gratia Dei erat in illo. Et ibant parentes eius per omnes annos in Ierusalem, in die solemni Paschae. Et cum factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis Ierosolymam secundum consuetudinem diei festi, consummatisque diebus, cum redirent, remansit puer Iesus in Ierusalem, et non cognoverunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, et requirebant eum inter cognatos et notos. Et non invenientes, regressi sunt in Ierusalem, requirentes eum. Et factum est, post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos, et interrogantem eos. Stupebant autem omnes, qui eum audiebant, super prudentia et responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus et ego dolentes quaerebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me quaerebatis? nesciebatis quia in his quae patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum, quod locutus est ad eos. Et descendit cum eis, et venit Nazareth: et erat subditus illis. Et mater eius conservabat omnia verba haec in corde suo. Et Iesus proficiebat sapientia, et aetate, et gratia apud Deum et homines.

III

Anno autem quintodecimo imperii Tiberii Caesaris, procurante Pontio Pilato Iudaeam, tetrarcha autem Galilaeae Herode, Philippo autem fratre eius tetrarcha Ituraeae, et Trachonitidis regionis, et Lysania Abilinae tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna et Caipha: factum est verbum Domini super Iohannem Zachariae filium in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis, praedicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum, sicut scriptum est in libro sermonum Isaiae prophetae: Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini: rectas facite semitas eius. Omnis vallis implebitur: et omnis mons, et collis humiliabitur: et erunt prava in directa: et aspera in vias planas: et videbit omnis caro salutare Dei. Dicebat ergo ad turbas, quae exibant ut baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos poenitentiae, et ne coeperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbae dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti: et qui habet escas, similiter faciat. Venerunt autem et publicani ut baptizarentur, et dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil amplius, quam quod constitutum est vobis, faciatis. Interrogabant autem eum et milites, dicentes: Quid faciemus et nos? Et ait illis: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis: et contenti estote stipendiis vestris. Existimante autem populo, et cogitantibus omnibus in cordibus suis de Iohanne, ne forte ipse esset Christus: respondit Iohannes, dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me, cuius non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum eius: ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, et igni: cuius ventilabrum in manu eius, et purgabit aream suam, et congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem et alia exhortans evangelizabat populum. Herodes autem tetrarcha cum corriperetur ab illo de Herodiade uxore fratris sui, et de omnibus malis, quae fecit Herodes, adiecit et hoc super omnia, et inclusit Iohannem in carcere. Factum est autem cum baptizaretur omnis populus, et Iesu baptizato, et orante, apertum est caelum: et descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum: et vox de caelo facta est: Tu es filius meus dilectus, in te complacui mihi. Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta, ut putabatur, filius Ioseph, qui fuit Heli, qui fuit Mathat, qui fuit Levi

qui fuit mechi. qui fuit ianne. qui fuit ioseph. qui fuit
mathathie. qui fuit amos. qui fuit naum. qui fuit
hesli. qui fuit nagge. qui fuit maath. qui fuit
mathathie. qui fuit semei. qui fuit ioseph
qui fuit iude. qui fuit iohanna. qui fuit resa.
qui fuit zorobabel. qui fuit salathiel. qui fuit neri
qui fuit melchi. qui fuit addi. qui fuit cosan.
qui fuit helmodan. qui fuit her. qui fuit iesu.
qui fuit heliezer. qui fuit iorim. qui fuit mathat.
qui fuit levi. qui fuit symeon. qui fuit iuda
qui fuit ioseph. qui fuit iona. qui fuit eliachim
qui fuit melea. qui fuit menna. qui fuit mathatha
qui fuit nathan. qui fuit david. qui fuit iesse.
qui fuit obed. qui fuit booz. qui fuit salmon
qui fuit naasson. qui fuit aminadab. qui fuit aram
qui fuit esrom. qui fuit phares. qui fuit iude.
qui fuit iacob. qui fuit ysaac. qui fuit abrahe.
qui fuit thare. qui fuit nachor. qui fuit seruch.
qui fuit ragau. qui fuit phaleg. qui fuit eber.
qui fuit sale. qui fuit chainan. qui fuit arfaxat
qui fuit sem. qui fuit noe. qui fuit lamech.
qui fuit matusale. qui fuit enoch. qui fuit iareth.
qui fuit malaleel. qui fuit chainan. qui fuit enos.
qui fuit seth. qui fuit adam. qui fuit dei.

IIII Iesus autem plenus spiritu sancto regressus est a iordane
et agebatur in spiritu in desertum diebus xl. et tempta
batur a diabolo. Et nichil manducavit in
illis diebus. et consummatis illis esuriit. Dixit autem illi
diabolus. Si filius dei es: dic lapidi huic ut pa
nis fiat. Et respondit ad illum ihesus. Scriptum est quia non
in solo pane vivit homo. sed in omni verbo dei. Et duxit
illum diabolus. et ostendit illi omnia regna
orbis terre in momento temporis. et ait ei. Tibi dabo
potestatem hanc universam et gloriam illorum. quia mi
chi tradita sunt. et cui volo do illa. Tu ergo si adoraveris
coram me. erunt tua omnia. Et respondens ihesus di
xit illi. Scriptum est. Dominum deum tuum adorabis. et illi
soli servies. Et duxit illum in ierusalem. et statuit
eum super pinnaculum templi. et dixit illi. Si filius
dei es. mitte te hinc deorsum. Scriptum est enim quod
angelis suis mandavit de te ut conservent te. et
quia in manibus tollent te. ne forte offendas
ad lapidem pedem tuum. Et respondens ihesus ait il
li. Dictum est. Non temptabis dominum deum tuum.

Et consummata omni temptatione diabolus recessit ab
illo usque ad tempus. Et regressus est ihesus in virtute spiritus in ga
lileam. et fama exiit per universam regionem de
illo. Et ipse docebat in synagogis eorum. et magni
ficabatur ab omnibus. Et venit nazareth ubi e
rat nutritus. et intravit secundum consuetudinem suam in
synagogam in die sabbati. et surrexit legere. Et
traditus est illi liber ysaie prophete. et ut revolvit librum inve ei.
nit locum ubi scriptum erat. Spiritus domini super me. propter quod
unxit me. evangelizare pauperibus misit me. sanare contritos corde yo. lxi. a.
predicare captivis remissionem. et cecis visum.
dimittere confractos in remissionem. predicare annum
domini acceptum. et diem retributionis. Et cum plica
isset librum. reddidit ministro. et sedit. et omnium in syna
goga oculi erant intendentes in eum. Cepit autem dicere
ad illos. quia hodie impleta est scriptura hec in auribus vestris. h.
Et omnes testimonium illi dabant. et mirabantur in
verbis gratie que procedebant de ore ipsius. et dicebant. No
nne hic est filius ioseph? Et ait illis. Utique dicetis
michi hanc similitudinem. Medice cura te ipsum.
Quanta audivimus facta in capharnaum fac et hic
in patria tua. Ait autem. Amen dico vobis quia nemo propheta
acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis. multe
vidue erant in diebus helye in israel. quando clausum
est celum annis tribus et mensibus sex. cum facta esset fames
magna in omni terra. et ad nullam illarum missus
est helyas nisi in sarepta sydonie ad mulierem vidu
am. Et multi leprosi erant in israel sub helyseo prop
heta. et nemo eorum mundatus est nisi naaman syrus.
Et repleti sunt omnes in synagoga ira hec audien
tes. Et surrexerunt et eiecerunt illum extra civitatem. et
duxerunt illum usque ad supercilium montis super quem
civitas erat edificata. ut precipitarent eum. Ipse autem
transiens per medium illorum ibat. Et descendit in ca
pharnaum civitatem galilee. ibique docebat
illos sabbatis. Et stupebant in doctrina eius. quia in
potestate erat sermo ipsius. Et in synagoga erat
homo habens demonium immundum. et exclamavit voce ma
gna dicens. Sine quid nobis et tibi ihesu nazarene. ve
nisti perdere nos. Scio te qui sis sanctus dei. Et incre
pavit illum ihesus dicens. Obmutesce et exi ab illo. Et
cum proiecisset illum demonium in medium exiit ab
illo. nichilque illum nocuit. Et factus est pavor in omnibus. P illi. + pavor.
et colloquebantur ad invicem dicentes. Quod est hoc

quia in potestate et virtute imperat immundis spiritibus
et exeunt. Et divulgabatur fama de illo in omnem
locum regionis. Surgens autem de synago-
ga introivit in domum Simonis. Socrus autem Simo-
nis tenebatur magnis febribus. Et rogave-
runt illum pro ea. Et stans super illam imperavit
febri et dimisit illam. Et continuo surgens
ministrabat illis. Cum sol autem occidisset, omnes
qui habebant infirmos variis languoribus duce-
bant illos ad eum. At ille singulis manus
imponens curabat eos. Exibant autem demonia
a multis clamantia et dicentia quia tu es filius
dei. Et increpans non sinebat ea loqui quia scie-
bant ipsum esse Christum. Facta autem die egressus ibat in de-
sertum locum. Et turbe requirebant eum et
venerunt usque ad ipsum. Et detinebant illum
ne discederet ab ipsis. Quibus ille ait quia et aliis
civitatibus oportet me evangelizare regnum dei
quia ideo missus sum. Et erat predicans in syna-
gogis Galilee.

V

Factum est autem cum turbe irruerent in eum ut audirent ver-
bum dei et ipse stabat secus stagnum Genesareth et
vidit duas naves stantes secus stagnum. Pi-
scatores autem descenderant et lavabant retia.
Ascendens autem in unam navem que erat Simonis
rogavit eum a terra reducere pusillum. Et se-
dens docebat de navicula turbas. Ut ces-
savit autem loqui dixit ad Simonem: Duc in al-
tum et laxate retia vestra in capturam.
Et respondens Simon dixit illi: Preceptor
per totam noctem laborantes nihil cepimus,
in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecis-
sent concluserunt piscium multitudinem
copiosam. Rumpebatur autem rete eorum. Et
annuerunt sociis qui erant in alia navicula ut
venirent et adiuvarent eos. Et venerunt
et impleverunt ambas naviculas ita ut
pene mergerentur. Quod cum videret Simon
Petrus procidit ad genua Iesu dicens:
Exi a me quia homo peccator sum domine. Stu-
por enim circumdederat eum et omnes qui cum illo e-
rant in captura piscium quam ceperant. Simili-
ter autem Iacobum et Iohannem filios Ze-
bedei qui erant socii Simonis. Et ait ad
Simonem Iesus: Noli timere, ex hoc iam eris ho-
mines capiens. Et subductis ad terram na-
vibus, relictis omnibus secuti sunt eum. Et fac-
tum est cum esset in una civitatum et ecce vir plenus
lepra. Et videns Iesum procidens in faciem ro-
gavit eum dicens: Domine si vis potes me
mundare. Et extendens manum tetigit eum
dicens: Volo, mundare. Et confestim le-
pra discessit ab eo. Et ipse precepit illi ut ne-
mini diceret. Sed vade ostende te sacerdoti et
offer pro emundatione tua sicut precepit Moy-
ses in testimonium illis. Perambulabat autem ma-
gis sermo de illo et conveniebant turbe multe
ut audirent et curarentur ab infirmitatibus
suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat.
Et factum est in una dierum et ipse sedebat docens.
Et erant Pharisei sedentes et legis doctores
qui venerant ex omni castello Galilee et
Iudee et Ierusalem, et virtus domini erat ad sanandum
eos. Et ecce viri portantes in lecto homi-
nem qui erat paralyticus et querebant eum infer-
re et ponere ante eum. Et non invenientes qua parte illum
inferrent pre turba, ascenderunt supra tectum et per
tegulas submiserunt eum cum lecto in medium
ante Iesum. Quorum fidem ut vidit dixit:
Homo remittuntur tibi peccata tua. Et ceperunt
cogitare scribe et Pharisei dicentes: Quis
est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest
dimittere peccata nisi solus deus? Ut cognovit
autem Iesus cogitationes eorum respondens dixit ad
illos: Quid cogitatis in cordibus vestris?
Quid est facilius dicere: dimittuntur tibi peccata
tua, an dicere: surge et ambula? Ut autem
sciatis quia filius hominis potestatem habet in
terra dimittendi peccata, ait paralytico:
Tibi dico surge, tolle grabatum tuum et
vade in domum tuam. Et confestim sur-
gens coram illis tulit lectum in quo iacebat
et abiit in domum suam magnificans deum.
Et stupor apprehendit omnes et magnifi-
cabant deum. Et repleti sunt timore di-
centes quia vidimus hodie mirabilia.
Et post hec exiit et vidit publicanum nomine
Levi sedentem ad teloneum et ait illi:

Sequere me. Et relictis omnibus surgens
secutus est eum. Et fecit ei convivium mag-
num Levi in domo sua. Et erat turba mul-
ta publicanorum et aliorum qui cum illis erant
discumbentes. Et murmurabant pharisei
et scribe eorum dicentes ad discipulos
eius. Quare cum publicanis et peccatoribus man-
ducatis et bibitis? Et respondens Ihesus dixit
ad illos. Non egent qui sani sunt medico
sed qui male habent. Non enim veni vocare
ad. iustos sed peccatores in penitentiam. At illi
dixerunt ad eum. Quare discipuli Io-
hannis ieiunant frequenter et obsecrationes
faciunt, similiter et phariseorum, tui autem edunt
et bibunt? Quibus ipse ait. Numquid potes-
tis filios sponsi dum cum illis est sponsus fa-
cere ieiunare? Venient autem dies cum abla-
tus fuerit sponsus ab illis: tunc ieiunabunt
in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem
ad illos. Quia nemo commissuram a vesti-
mento novo inmittit in vestimentum
vetus: alioquin et novum rumpit et veteri non
convenit commissura a novo. Et nemo
mittit vinum novum in utres veteres. Alioquin
rumpet vinum novum utres et ipsum effun-
detur et utres peribunt. Sed vinum novum in utres
novos mittendum est et utraque conservantur.
Et nemo bibens vetus statim vult no-
vum. Dicit enim: Vetus melius est.
VI. Factum est autem in sabbato secundo primo
cum transiret per sata, vellebant discipuli
eius spicas et manducabant confricantes
manibus. Quidam autem phariseorum dicebant
illis. Quid facitis quod non licet in sabbatis?
Et respondens Ihesus ad eos dixit. Nec hoc legistis
quod fecit David cum esurisset ipse et qui cum eo erant,
quomodo intravit in domum dei et panes propo-
sitionis sumpsit et manducavit et dedit his
qui cum eo erant, quos non licebat manducare
nisi tantum sacerdotibus? Et dicebat illis.
Quia dominus est filius hominis et sabbati. Factum est autem
et in alio sabbato ut intraret in synagogam
et doceret. Et erat ibi homo et manus eius
dextra erat arida. Observabant autem

scribe et pharisei si in sabbato curaret,
ut invenirent unde accusarent illum.
Ipse vero sciebat cogitationes eorum. Et ait
homini qui habebat manum aridam.
Surge et sta in medio. Et surgens stetit.
Ait autem ad illos Ihesus. Interrogo vos si li-
cet sabbatis bene facere an male, animam sal-
vam facere an perdere? Et circumspectis
omnibus dixit homini. Extende manum
tuam. Et extendit. Et restituta est manus
eius. Ipsi autem repleti sunt insipientia et colloque-
bantur ad invicem quidnam facerent de Ihesu.
Factum est autem in illis diebus exiit in montem
orare et erat pernoctans in oratione dei. Et cum
dies factus esset vocavit discipulos suos et ele-
git duodecim ex ipsis quos et apostolos nominavit: Symo-
nem quem cognominavit Petrum et Andream
fratrem eius, Iacobum et Iohannem, Philippum
et Bartholomeum, Matheum et Thomam,
Iacobum Alphei et Symonem qui vocatur
zelotes, Iudam Iacobi et Iudam Scarioth
qui fuit proditor. Et descendens cum illis stetit de monte.
in loco campestri et turba discipulorum eius
et multitudo copiosa plebis ab omni
Iudea et Ierusalem et maritima et Tyri et Sy-
donis qui venerant ut audirent eum et ut sa-
narentur a languoribus suis. Et qui vexa-
bantur a spiritibus inmundis curabantur.
Et omnis turba querebat eum tangere quia
virtus de illo exibat et sanabat omnes. Et
ipse elevatis oculis in discipulos suos dice-
bat. Beati pauperes quia vestrum est reg-
num dei. Beati qui nunc esuritis quia
saturabimini. Beati qui nunc fletis
quia ridebitis. Beati eritis cum vos oderint
homines et cum separaverint vos et expro-
braverint et eiecerint nomen vestrum tamquam
malum propter filium hominis. Gaude-
te in illa die et exultate: ecce enim merces vestra
copiosa est in celo. Secundum hec enim faciebant
prophetis patres eorum. Verumtamen ve vobis
divitibus quia habetis consolationem vestram.
Ve vobis qui saturati estis quia esurie-
tis. Ve vobis qui ridetis nunc quia luge-

bitis et flebitis. Ve cum benedixerint vob
[p. ll' flacido] omnes homines. Secundum hec faciebant pseudopro-
phetis patres eorum. Sed dico vobis qui auditis:
diligite inimicos vestros. benefacite his
qui oderunt vos. benedicite maledicenti-
[l. vobis] bus vobis. orate pro calumpniantibus vobis. [vos]
Et qui te percutit in maxillam, prebe ei et
alteram. et ab eo qui aufert tibi vestimentum
et tunicam noli prohibere. Omni autem pe-
tenti te tribue. et qui aufert que tua sunt
ne repetas. Et prout vultis ut faciant
vobis homines et vos facite illis similiter.
Et si diligitis eos qui vos diligunt, que
vobis est gratia? Nam et peccatores diligentes
se diligunt. Et si benefeceritis his qui vo-
bis benefaciunt, que vobis est gratia? Siquidem
et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum de-
recipe deritis eis a quibus speratis recipere, que gratia est vo-
bis? Nam et peccatores peccatoribus feneran-
tur ut recipiant equalia. Verumptamen diligite
inimicos vestros. et benefacite et mutuum date
nichil inde sperantes. et erit merces vestra multa.
et eritis filii altissimi, quia ipse benignus est super in-
gratos et malos. Estote ergo misericordes. sicut
et pater vester misericors est. Nolite iudicare. et
[et dimittetur vobis] non iudicabimini. Nolite condempnare, et non
condempnabimini. Dimittite et dimittemini.
Date et dabitur vobis. Mensuram bonam
et confertam et coagitatam et supereffluentem da-
bunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura
qua mensi fueritis remetietur vobis. Dicebat autem
illis et similitudinem. Numquid potest cecus ducere
cecum? nonne ambo in foveam cadunt? Non est disci-
pulus super magistrum. perfectus autem omnis erit si sit si-
cut magister eius. Quid autem vides festucam in o-
culo fratris tui, trabem autem que in oculo tuo est non conside-
ras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo: Frater sine eiciam
festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem
non videns? Ypocrita, eice primum trabem de
oculo tuo, et tunc perspicies ut educas fes-
tucam de oculo fratris tui. Non est enim arbor bona que fa-
cit fructus malos, neque arbor mala faciens
bonum fructum bonum. Unaqueque arbor de fructu suo
noscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus

neque de rubo vindemiant uvam. Bonus homo
de bono thesauro cordis sui profert bonum. et
malus homo de malo thesauro suo profert malum.
Ex habundantia enim cordis os loquitur. Quid
autem vocatis me domine domine, et non facitis que di-
co? Omnis qui venit ad me et audit sermones
meos et facit eos, ostendam vobis cui similis sit.
Similis est homini edificanti domum, qui fodit in
altum et posuit fundamentum super petram. Inunda-
tione autem facta, illisum est flumen illi domui et non po-
tuit eam movere: fundata enim erat super firmam
petram. Qui autem audit et non facit similis est homini e-
dificanti domum suam super terram sine fundamento,
in quam illisus est fluvius et continuo cecidit. et facta est
ruina domus illius magna.
Cum autem implesset omnia verba sua in aures [VII]
plebis, intravit capharnaum. Centuri-
onis autem cuiusdam servus male habens erat mo-
riturus, qui illi erat pretiosus. Et cum audisset
de ihesu, misit ad eum seniores iudeorum rogans
eum ut veniret et salvaret servum eius. At illi
cum venissent ad ihesum rogabant illum solli-
citer dicentes: quia dignus est ut hoc illi prestes;
diligit enim gentem nostram, et synagogam ipse
edificavit nobis. Ihesus autem ibat cum illis. Et cum iam
non longe esset a domo, misit ad eum centurio a-
micos dicens: Domine noli vexari: non enim sum dig-
nus ut sub tectum meum intres, propter quod et me
ipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad
te; sed dic verbo et sanabitur puer meus. Nam et ego
homo sum sub potestate constitutus habens sub me mi-
lites, et dico huic vade et vadit, et alio ve-
ni et venit, et servo meo fac hoc et facit. Quo au-
dito ihesus miratus est, et conversus sequentibus se turbis dixit:
Amen dico vobis nec in israel tantam fidem inveni.
Et reversi qui missi fuerant domum invenerunt servum
qui languerat sanum. Et factum est deinceps ibat
ihesus in civitatem que vocatur naim, et ibant
cum illo discipuli eius et turba copiosa. Cum autem appro-
pinquaret porte civitatis, ecce defunctus efferebatur
filius unicus matris sue. Et hec erat vidua. et
turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidisset
dominus misericordia motus super eam dixit illi: Noli flere. Et ac-
cessit et tetigit loculum. Hii autem qui portabant

steterunt. Et ait: Adolescens, tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, et coepit loqui. Et dedit illum matri suae. Accepit autem omnes timor, et magnificabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis, et quia Deus visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo in universam Iudaeam de eo, et in omnem circa regionem. Et nuntiaverunt Iohanni discipuli eius de omnibus his. Et convocavit duos de discipulis suis Iohannes, et misit ad Iesum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium exspectamus? Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt: Iohannes Baptista misit nos ad te dicens: Tu es qui venturus es, an alium exspectamus? In ipsa autem hora multos curavit a languoribus, et plagis, et spiritibus malis, et caecis multis donavit visum. Et respondens dixit illis: Euntes renuntiate Iohanni quae audistis et vidistis: quia caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur. Et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me. Et cum discessissent nuntii Iohannis, coepit dicere de Iohanne ad turbas: Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt et deliciis, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? prophetam? Utique dico vobis, et plus quam prophetam. Hic est de quo scriptum est: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te. Dico enim vobis: maior inter natos mulierum propheta Iohanne Baptista nemo est: qui autem minor est in regno caelorum, maior est illo. Et omnis populus audiens et publicani iustificaverunt Deum, baptizati baptismo Iohannis. Pharisaei autem et legisperiti consilium Dei spreverunt in semetipsos, non baptizati ab eo. Ait autem Dominus: Cui ergo similes dicam homines generationis huius? et cui similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro, et loquentibus ad invicem, et dicentibus: Cantavimus vobis tibiis, et non saltastis: lamentavimus, et non plorastis. Venit enim Iohannes Baptista neque manducans panem, neque bibens vinum, et dicitis: Daemonium habet. Venit Filius hominis manducans et bibens, et dicitis: Ecce homo devorator et bibens vinum, amicus publicanorum et peccatorum. Et iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis. Rogabat autem illum quidam de pharisaeis ut manducaret cum illo. Et ingressus domum pharisaei discubuit. Et ecce mulier quae erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubuisset in domo pharisaei, attulit alabastrum unguenti, et stans retro secus pedes eius, lacrimis coepit rigare pedes eius, et capillis capitis sui tergebat, et osculabatur pedes eius, et unguento ungebat. Videns autem pharisaeus qui vocaverat eum, ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret utique quae et qualis est mulier quae tangit eum, quia peccatrix est. Et respondens Iesus dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Duo debitores erant cuidam feneratori: unus debebat denarios quingentos, et alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit? Respondens Simon dixit: Aestimo quia is cui plus donavit. At ille dixit ei: Recte iudicasti. Et conversus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: haec autem lacrimis rigavit pedes meos, et capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti: haec autem ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti: haec autem unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi: remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata. Et coeperunt qui simul accumbebant dicere intra se: Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te salvam fecit: vade in pace.

VIII

Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat per civitates et castella praedicans et evangelizans regnum Dei, et duodecim cum illo, et mulieres aliquae quae erant curatae a spiritibus malignis et infirmitatibus: Maria quae vocatur Magdalene, de qua septem daemonia exierant, et Iohanna uxor Chuzae procuratoris Herodis, et Susanna, et aliae multae, quae ministrabant ei de facultatibus suis. Cum autem turba plurima conveniret, et de civitatibus properarent ad eum, dixit per similitudinem: Exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, et conculcatum est, et volucres caeli comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram, et natum aruit, quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas, et simul exortae spinae suffocaverunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam, et ortum fecit fructum centuplum. Haec dicens clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat. Interrogabant autem eum discipuli eius quae esset haec parabola. Quibus ipse dixit: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem in parabolis, ut videntes non videant, et audientes

non intelligant. Est autem hec parabola. Semen est verbum
dei. Qui autem secus viam: hii sunt qui audiunt
deinde venit diabolus et tollit verbum de corde eorum
ne credentes salvi fiant. Nam qui supra petram: hii
sunt qui cum gaudio suscipiunt verbum. Et hii radi-
ces non habent: qui ad tempus credunt, et in tempore temptationis re-
cedunt. Quod autem in spinas cecidit: hii sunt qui audierunt
et a sollicitudinibus et divitiis et voluptatibus vi-
te euntes suffocantur, et non referunt fructum. Quod
autem in bonam terram: hii sunt qui in corde bono et
optimo audientes verbum retinent, et fructum
afferunt in patientia. Nemo autem lucernam accendens
operit eam vase aut subtus lectum ponit, sed super can-
delabrum, ut intrantes videant lucem. Non est enim
occultum quod non manifestetur, nec absconditum quod non
cognoscatur et in palam veniat. Videte ergo quomodo
audiatis. Qui enim habet dabitur illi: et quicumque non habet, etiam quod pu-
tat se habere auferetur ab eo. Venerunt autem ad illum ma-
ter et fratres eius, et non poterant adire eum pre turba. Et nuntiatum
est ei: Mater tua et fratres tui stant foris volentes
te videre. Qui respondens dixit ad eos: Mater mea et fratres
mei hii sunt qui verbum dei audiunt et faciunt.
Factum est autem in una dierum: et ipse ascendit in naviculam
et discipuli eius, et ait ad illos: Transfretemus trans
stagnum. Et ascenderunt. Navigantibus autem illis
obdormivit. Et descendit procella venti in stagnum
et cōpellebantur fluctibus et periclitabantur. Ac-
cedentes autem suscitaverunt eum dicentes: Preceptor, pe-
rimus. At ille surgens increpavit ventum et tempe-
statem aque, et cessavit, et facta est tranquillitas. Di-
xit autem illis: Ubi est fides vestra? Qui timentes mira-
ti sunt ad invicem dicentes: Quis putas hic est, quia et ven-
tis et mari imperat, et obediunt ei? Et navigave-
runt ad regionem Gerasenorum, que est contra Ga-
lileam. Et cum egressus esset ad terram, occurrit
illi vir quidam qui habebat demonium iam temporibus
multis, et vestimento non induebatur, neque in do-
mo manebat sed in monumentis. Is ut vidit
Ihesum, procidit ante illum, et exclamans voce magna
dixit: Quid mihi et tibi est, Ihesu fili dei altissimi? Obsecro
te ne me torqueas. Precipiebat enim spiritui immundo ut
exiret de homine. Multis enim temporibus arripiebat
illum, et vinciebatur catenis et compedibus custoditus, et
ruptis vinculis agebatur a demonio in deserta.
Interrogavit autem illum Ihesus dicens: Quod tibi nomen est?
At ille dixit: Legio. Quia intraverunt demonia
multa in eum. Et rogabant illum ne imperaret il-
lis ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum
multorum pascentium in monte, et rogabant eum
ut permitteret eis in illos ingredi. Et permisit illis.
Exierunt ergo demonia ab homine et intraverunt in
porcos, et impetu abiit grex per preceps in stagnum
et suffocatus est. Quod ut viderunt qui pascebant,
fugerunt et nuntiaverunt in civitatem et in villas. Exierunt autem
videre quod factum est, et venerunt ad Ihesum, et invenerunt
hominem sedentem a quo demonia exierant, vesti-
tum ac sana mente ad pedes eius, et timuerunt.
Nuntiaverunt autem illis et qui viderant quomodo sanus factus
esset a legione. Et rogaverunt illum omnis multitudo
regionis Gerasenorum ut discederet ab ipsis, quia
timore magno tenebantur. Ipse autem ascendens
navim reversus est. Et rogabat illum vir a quo de-
monia exierant ut cum eo esset. Dimisit autem eum
dicens: Redi in domum tuam et narra quanta tibi fecit
deus. Et abiit per universam civitatem predicans quanta
illi fecisset Ihesus. Factum est autem cum redisset Ihesus, exce-
pit illum turba. Erant enim omnes expectantes eum. Et ecce venit
vir cui nomen Iairus, et ipse princeps synagoge erat, et
cecidit ad pedes Ihesu, rogans eum ut intraret in domum
eius, quia filia unica erat illi fere annorum duodecim,
et hec moriebatur. Et contigit dum iret a turbis compreme-
batur. Et mulier quedam erat in fluxu sanguinis ab annis
duodecim, que in medicos erogaverat omnem substantiam
suam, nec ab ullo potuit curari. Accessit retro et teti-
git fimbriam vestimenti eius, et confestim stetit
fluxus sanguinis eius. Et ait Ihesus: Quis est qui me tetigit?
Negantibus autem omnibus dixit Petrus et qui cum illo
erant: Preceptor, turbe te comprimunt et affligunt,
et dicis: Quis me tetigit? Et dixit Ihesus: Tetigit
me aliquis. Nam et ego novi virtutem de me
exisse. Videns autem mulier quia non latuit, tremens
venit et procidit ante pedes eius, et ob quam causam
tetigerit eum indicavit coram omni populo, et quemadmodum
confestim sanata est. At ipse dixit ei: Filia, fi-
des tua te salvam fecit. Vade in pace. Ad-
huc illo loquente venit quidam ad principem
synagoge dicens ei: Quia mortua est filia
tua, noli vexare magistrum. Ihesus autem audito hoc verbo
respondit patri puelle: Noli timere, crede
tantum, et salva erit. Et cum venisset in domum

compleba(n)tur

induebatur

ihu fili dei

non permisit intrare secum quemquam nisi Petrum et
Iohannem et Iacobum et patrem puellae et matrem. Fle-
bant autem omnes et plangebant illam. At
ille dixit: Nolite flere, non est enim mortua
puella sed dormit. Et deridebant eum scientes
quia mortua esset. Ipse autem tenens manum eius cla-
mavit dicens: Puella surge. Et reversus est spiritus
eius et surrexit continuo. Et iussit illi dari mandu-
care. Et stupuerunt parentes eius, quibus praecepit ne alicui
dicerent quod factum erat.
IX Convocatis autem xii apostolis dedit illis virtutem
et potestatem super omnia daemonia et ut languores
curarent. Et misit illos praedicare regnum dei
et sanare infirmos. Et ait ad illos: Nihil tule-
ritis in via, neque virgam neque peram neque panem neque pecu-
niam, neque duas tunicas habeatis. Et in quamcumque do-
mum intraveritis, ibi manete et inde ne exeatis. Et
quicumque non receperint vos, exeuntes de civitate
illa etiam pulverem pedum vestrorum excutite in testimo-
nium supra illos. Egressi autem circuibant per castella evan-
gelizantes et curantes ubique. Audivit autem Herodes tetrar-
cha omnia quae fiebant ab eo, et haesitabat
eo quod diceretur a quibusdam quia Iohannes surrexit a mor-
tuis, a quibusdam vero quia Helias apparuit, ab ali-
is autem quia propheta unus de antiquis surrexit. Et ait
Herodes: Iohannem ego decollavi. Quis autem est iste
de quo ego audio talia? Et quaerebat videre eum. Et re-
versi apostoli narraverunt illi quaecumque fecerunt. Et as-
sumptis illis secessit seorsum in locum desertum qui est
Bethsaidae. Quod cum cognovissent turbae secutae sunt
illum, et excepit illos et loquebatur illis de regno
dei, et eos qui cura indigebant sanabat. Dies
autem coeperat declinare, et accedentes xii dixerunt
illi: Dimitte turbas ut euntes in castella villasque
quae circa sunt divertant et inveniant escas, quia
in loco deserto sumus. Ait autem ad illos: Vos date illis
manducare. At illi dixerunt: Non sunt nobis
plus quam quinque panes et duo pisces, nisi forte nos
eamus et emamus in hanc omnem turbam escas. Erant
autem fere viri quinque milia. Ait autem ad discipulos
suos: Facite illos discumbere per convivia quinqua-
genos. Et ita fecerunt. Et discumbere fecerunt omnes.
Acceptis autem quinque panibus et duobus piscibus respexit in
caelum et benedixit illos et fregit et distribuit discipu-
lis suis ut ponerent ante turbas. Et manducaverunt omnes
et saturati sunt. Et sublatum est quod superfuit illis
fragmentorum cophini xii. Et factum est cum solus esset
orans, erant cum illo et discipuli, et interrogavit illos
dicens: Quem me dicunt esse turbae? At illi responderunt et
dixerunt: Alii Iohannem Baptistam, alii autem Heliam, alii ieremiam
alii vero quia unus propheta de prioribus surrexit. Dixit autem il-
lis: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus
dixit: Christum dei. At ille increpans eos praecepit ne cui
dicerent hoc, dicens quia oportet filium hominis multa pati et
reprobari a senioribus et a principibus sacerdotum et
scribis et occidi et tertia die resurgere. Dicebat
autem ad omnes: Si quis vult venire post me abneget
semetipsum et tollat crucem suam cotidie et sequa-
tur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere per-
det illam. Nam qui perdiderit animam suam propter me salvam faci-
et illam. Quid enim proficit homo si lucretur mundum univer-
sum, se autem ipsum perdat et detrimentum sui faciat? Nam qui me
erubuerit et meos sermones, hunc filius hominis erub-
escet cum venerit in maiestate sua et patris et sancto-
rum angelorum. Dico autem vobis vere, sunt aliqui hic stan-
tes qui non gustabunt mortem donec videant
regnum dei. Factum est autem post haec verba fere dies octo
et assumpsit Petrum et Iacobum et Iohannem et ascen-
dit in montem ut oraret. Et factum est dum oraret species
vultus eius altera et vestitus eius albus refulgens. Et ecce
duo viri loquebantur cum illo, erant autem Moyses et
Helias, visi in maiestate, et dicebant exces-
sum eius quem completurus erat in Hierusalem. Petrus vero et
qui cum eo erant gravati erant somno. Et evigi-
lantes viderunt maiestatem eius et duos vi-
ros qui stabant cum illo. Et factum est cum discederent
ab illo, ait Petrus ad Iesum: Praeceptor bonum est nos
hic esse, et faciamus tria tabernacula, unum tibi et u-
num Moysi et unum Heliae, nesciens quid diceret.
Haec autem illo loquente facta est nubes et obumbravit
eos, et timuerunt intrantibus illis in nubem. Et vox de
nube facta est dicens: Hic est filius meus dilectus, ipsum
audite. Et dum fieret vox inventus est Iesus solus.
Et ipsi tacuerunt et nemini dixerunt in illis diebus
quicquam ex his quae viderant. Factum est autem in sequenti die
descendentibus illis de monte occurrit illis turba
multa. Et ecce vir de turba exclamavit dicens: vii
Magister obsecro te respice in filium meum quia unicus

est mihi. et ecce spiritus apprehendit eum et subito cla-
mat et elidit eum et dissipat eum cum spuma et u-
ix discedit dilanians eum. Et rogavi disci-
pulos tuos ut eicerent eum et non potuerunt. Respon-
dens autem Iesus dixit. O generatio infidelis et perversa usque-
quo ero apud vos et patiar vos. Adduc huc filium tu-
um. Et cum accederet elisit illum demonium et
dissipavit. Et increpavit Iesus spiritum inmundum et sa-
navit puerum et reddidit illum patri suo. Stupe-
bant autem omnes in magnitudine dei. omnibusque
mirantibus in omnibus que faciebat. Dixit ad disci-
pulos suos. Ponite vos in cordibus vestris sermones
istos. Filius enim hominis futurum est ut tradatur in ma-
nus hominum. At illi ignorabant verbum istud et erat
velatum ante eos ut non sentirent illud. et time-
bant interrogare eum de hoc verbo. Intravit autem cogitatio
in eos quis eorum esset maior. At Iesus videns cogitationes
cordis eorum apprehendens puerum statuit illum
secus se. et ait illis. Quicumque susceperit puerum istum
in nomine meo me recipit. Et quicumque me receperit
recipit illum qui me misit. Nam qui minor est inter
omnes vos hic maior est. Respondens autem Iohannes dixit. Prep-
tor vidimus quendam in nomine tuo demonia eicien-
tem et prohibuimus eum quia non sequitur nobiscum.
Et ait ad illum Iesus. Nolite prohibere. Qui enim non
est adversum vos pro vobis est. Factum est autem dum complerentur
dies assumptionis eius et ipse faciem suam firmavit
ut iret in Ierusalem. et misit nuntios ante conspectum suum.
Et euntes intraverunt civitatem Samaritanorum
ut pararent ei. Et non receperunt eum quia facies
eius erat euntis Ierusalem. Cum vidissent autem dis-
cipuli eius Iacobus et Iohannes dixerunt. Domine vis dici-
mus ut ignis descendat de celo et consumat eos. si-
cut helyas fecit. Et conversus increpavit illos
dicens. Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit
animas hominum perdere sed salvare. Et abierunt in
aliud castellum. Factum est autem ambulantibus illis in
via. dixit quidam ad illum. Sequar te quocumque ieris.
Et ait illi Iesus. Vulpes foveas habent et volucres
celi nidos. Filius autem hominis non habet ubi caput recli-
net. Ait autem ad alterum. Sequere me. Ille autem dixit.
Domine permitte me primum ire et sepelire patrem meum.
Dixitque ei Iesus. Sine ut mortui sepeliant su-
os mortuos. tu autem vade et annuntia regnum dei.

Et ait alter. Sequar te domine. sed primum permitte me
renuntiare his que domi sunt. Ait ad illum Iesus.
Nemo mittens manum suam ad aratrum et
aspiciens retro aptus est regno dei.

X

Post hec autem designavit dominus et alios sep-
tuaginta duos. et misit illos binos ante
faciem suam in omnem civitatem et locum quo erat ipse
venturus. Et dicebat illis. Messis quidem multa
operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis
ut mittat operarios in messem suam. Ite. Ecce
ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Nol-
ite portare sacculum neque peram neque calciamen-
ta. et neminem per viam salutaveritis. In quam-
cumque domum intraveritis primum dicite. Pax huic domui.
Et si ibi fuerit filius pacis. requiescet super
illam pax vestra. Sin autem ad vos revertetur. In ea-
dem autem domo manete edentes et bibentes
que apud illos sunt. Dignus enim est operarius mercede sua.
Nolite transire de domo in domum. Et in quam-
cumque civitatem intraveritis et susceperint vos man-
ducate que apponuntur vobis. et curate infirmos qui
in illa sunt. et dicite illis. Appropinquavit in vos re-
gnum dei. In quamcumque autem civitatem intraveritis et non
receperint vos. exeuntes in plateas eius di-
cite. Etiam pulverem qui adhesit nobis de ci-
vitate vestra extergimus in vos. tamen hoc scitote
quia appropinquavit regnum dei. Dico vobis quia sodomis
remissius erit quam civitati illi in die illa.
Ve tibi corozaim. ve tibi bethsaida. quia si in ty-
ro et sydone facte fuissent virtutes que facte
sunt in vobis olim in cilicio et cinere penitentiam egissent.
Verumtamen tyro et sydoni remissius erit in iudicio
quam vobis. Et tu capharnaum usque ad celum
exaltata usque ad infernum demergeris. Qui vos
audit me audit. et qui vos spernit me spernit.
Qui autem spernit me spernit eum qui me misit.
Reversi sunt autem septuaginta duo cum gaudio di-
centes. Domine et demonia subiciuntur nobis
in nomine tuo. Et ait illis. Videbam sathanam
sicut fulgur de celo cadentem. Et ecce ego dedi
vobis potestatem calcandi super serpentes et scor-
piones et super omnem virtutem inimici. et nichil
vos nocebit. Verumtamen in hoc nolite gaudere
quia spiritus vobis subiciuntur. gaudete autem quod nomina

vestra scripta sunt in celis. In ipsa hora exultavit
in spiritu sancto et dixit. Confiteor tibi pater domine celi
et terre quod abscondisti hec a sapientibus et pruden-
tibus et revelasti ea parvulis. Etiam pater quia
sic complacuit ante te. Omnia mihi tradita sunt a
patre meo. Et nemo scit qui sit filius nisi pater et qui
sit pater nisi filius et cui voluerit filius reve-
lare. Et conversus ad discipulos suos dixit. Bea-
ti oculi qui vident que vos videtis. Dico enim
vobis quod multi prophete et reges voluerunt videre que
vos videtis et non viderunt. Et audire que
auditis et non audierunt. Et ecce quidam legis-
peritus surrexit temptans eum et dicens. Magister
quid faciendo vitam eternam possidebo? At il-
le dixit ad eum. In lege quid scriptum est? Quomodo legis?
At ille respondens dixit. Diliges dominum deum tuum
ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex omni-
bus viribus tuis et ex omni mente tua: et proximum tu-
um sicut te ipsum. Dixitque illi. Recte respondisti. Hoc
fac et vives. Ille autem volens iustificare se ip-
sum dixit ad ihesum. Et quis est meus proximus? Sus-
piciens autem ihesus dixit. Homo quidam descende-
bat ab ierusalem in iericho et incidit in latrones
qui etiam despoliaverunt eum et plagis impositis ab-
ierunt semivivo relicto. Accidit autem ut sa-
cerdos quidam descenderet eadem via: et viso illo
preterivit. Similiter et levita cum esset secus locum et vide-
ret eum pertransiit. Samaritanus autem quidam iter
faciens venit secus eum et videns eum misericordia motus est.
Et appropians alligavit vulnera eius infundens
oleum et vinum et imponens illum in iumentum suum in
stabulum duxit et curam eius egit. Et altera die
protulit duos denarios et dedit stabulario
et ait. Curam illius habe et quodcumque supererogaveris
ego cum rediero reddam tibi. Quis horum tri-
um videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in
latrones? At ille dixit. Qui fecit misericordiam in il-
lum. Et ait illi ihesus. Vade et tu fac similiter. Factum est autem
dum irent et ipse intravit in quoddam castellum et
mulier quedam martha nomine excepit illum in
domum suam. Et huic erat soror nomine maria
que etiam sedens secus pedes domini audiebat verbum
illius. Martha autem satagebat circa frequens
ministerium. Que stetit et ait. Domine non est tibi cure quod
soror mea reliquit me solam ministrare? Dic
ergo illi ut me adiuvet. Et respondens dixit illi
dominus. Martha martha sollicita es et turbaris
erga plurima. Porro unum est necessarium. Maria
optimam partem elegit que non auferetur ab ea.

XI

Et factum est cum esset in loco quodam
orans ut cessavit dixit unus ex discipu-
lis eius ad eum. Domine doce nos orare sicut et iohan-
nes docuit discipulos suos. Et ait illis. Cum ora-
tis dicite. Pater sanctificetur nomen tuum. Adveniat re-
gnum tuum. Fiat voluntas tua sicut in celo et
in terra. Panem nostrum cotidianum da nobis hodie
et dimitte nobis debita nostra sicut et ipsi dimit- peccata
timus debitoribus nostris. Et ne nos inducas al. i. omni debenti nobis
in temptationem. Et ait ad illos. Quis vestrum habebit ami-
cum et ibit ad illum media nocte et dicet illi.
Amice commoda mihi tres panes quoniam amicus
meus venit de via ad me et non habeo quod ponam
ante illum. Et ille deintus respondens dicit. Noli mihi mo- dicat.
lestus esse. Iam ostium clausum est et pueri mei me-
cum sunt in cubili. Non possum surgere et dare tibi. Et il-
le si perseveraverit pulsans dico vobis et si non da-
bit illi surgens eo quod amicus eius sit propter impro-
bitatem tamen eius surget et dabit illi quotquot habet ne-
cessarios. Et ego dico vobis. Petite et dabitur vo-
bis. Querite et invenietis. Pulsate et aperietur vobis. Om-
nis enim qui petit accipit et qui querit invenit et pulsanti
aperietur. Quis autem ex vobis patrem petit panem
numquid lapidem dabit illi? Aut piscem numquid pro pis-
ce serpentem dabit illi? Aut si petierit ovum
numquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos cum
sitis mali nostis bona data dare filiis
vestris quanto magis pater vester celestis de celo da-
bit spiritum bonum petentibus se. Et erat eiciens ihc
demonium et illud erat mutum. Et cum eiecisset
demonium locutus est mutus et admirate sunt tur-
be. Quidam autem ex eis dixerunt. In beelzebub princi-
pe demoniorum eicit demonia. Et alii temp-
tantes signum querebant de celo ab eo. Ipse autem
ut vidit cogitationes eorum dixit eis. Omne
regnum in se ipsum divisum desolabitur et domus supra domum ·B·
cadet. Si autem et sathanas in se ipsum divisus
est quomodo stabit regnum eius? quia dicitis in beelzebub
eicere me demonia. Si autem ego in beelzebub eicio

demonia. filii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi
iudices vestri erunt. Porro si in digito dei
eicio demonia, profecto pervenit in vos regnum
dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum,
in pace sunt omnia que possidet. Si autem fortior il-
XI lo superveniens vicerit eum, universa arma
eius auferet in quibus confidebat, et spolia eius dis-
tribuet. Qui non est mecum adversum me est, et qui non collig-
it mecum dispergit. Cum immundus spiritus ab homine ex-
ierit, ambulat per loca inaquosa querens requi-
em; et non inveniens dicit: Revertar in domum meam
unde exivi. Et cum venerit invenit scopis munda-
tam et ornatam. Tunc vadit et assumit
septem alios spiritus secum nequiores se, et ingressi
habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius
peiora prioribus. Factum est autem cum diceret, extollens
vocem quedam mulier de turba dixit illi: Beatus venter
qui te portavit et ubera que suxisti. At ille dixit: Quin-
immo beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud.
Turbis autem concurrentibus cepit dicere: Generatio hec
generatio nequam est; signum querit, et signum non dabi-
tur ei nisi signum Ione prophete. Nam sicut fuit Ionas
signum Ninivitis, ita erit et filius hominis generationi
isti. Regina austri surget in iudicio cum viris
generationis huius et condempnabit illos, quia venit
a finibus terre audire sapientiam Salomonis; et ec-
plus salomone ce plus Salomone hic. Viri Ninivite surgent
in iudicio cum generatione hac et condempnabunt eam,
quia penitentiam egerunt ad predicationem Ione; et ec-
ce plus Ione hic. Nemo lucernam accen-
dit et in abscondito ponit neque sub modio, sed
super candelabrum, ut qui ingrediuntur lumen vide-
ant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si fuerit simple-
x, totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam fuerit,
et corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen
quod in te est tenebre sint. Si ergo corpus tuum totum
lucidum fuerit non habens aliquam partem tenebrarum, erit
lucidum totum, et sicut lucerna fulgoris illumi-
nabit te. Et cum loqueretur, rogavit illum quidam
phariseus ut pranderet apud se; et ingressus recubuit.
Phariseus autem cepit intra se reputans dicere quare non
baptizatus esset ante prandium. Et ait dominus ad illum:
Nunc vos pharisei quod deforis est calicis et catini
mundatis; quod autem intus est vestrum plenum est rapina

et iniquitate. Stulti, nonne qui fecit quod deforis est et id
quod deintus est fecit? Verumtamen quod superest date ele-
mosinam, et ecce omnia munda sunt vobis. Sed ve vo-
bis phariseis, quia decimatis mentam et rutam et omne ol-
us, et preteritis iudicium et caritatem dei. Hec autem oportuit
facere et illa non omittere. Ve vobis phariseis qui dili-
gitis primas cathedras in synagogis et sa-
lutationes in foro. Ve vobis quia estis ut sepul-
cra que non apparent, et homines am-
bulantes supra nesciunt. Respondens autem quidam ex
legisperitis ait illi: Magister, hec dicens etiam
nobis contumeliam facis. At ille ait: Et vobis legi-
speritis ve, quia oneratis homines oneribus que portari non
possunt, et ipsi uno digito vestro non tangitis sarcinas.
Ve vobis qui edificatis monumenta prophe-
tarum; patres autem vestri occiderunt illos. Profecto testificamini quod
consentitis operibus patrum vestrorum, quoniam ipsi quidem eos
occiderunt, vos autem edificatis eorum sepulchra.
Propterea et sapientia dei dixit: Mittam ad illos prophetas
et apostolos, et ex illis occident et persequentur, ut inquiratur
sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constituti-
one mundi a generatione ista, a sanguine Abel
usque ad sanguinem Zacharie qui periit inter alta-
re et edem. Ita dico vobis, requiretur ab hac
generatione. Ve vobis legisperitis, quia tulistis
clavem scientie; ipsi non introistis, et eos qui introibant
prohibuistis. Cum hec ad illos diceret, ceperunt
pharisei et legisperiti graviter insistere et os eius oppri-
mere de multis, insidiantes ei et querentes ali-
quid capere de ore eius ut accusarent eum.
Multis autem turbis circumstantibus, ita ut se in- XII
vicem conculcarent, cepit dicere ad discipulos
suos: Attendite a fermento phariseorum quod est ypocri-
sis. Nichil autem opertum est quod non reveletur, neque absconditum quod
non sciatur. Quoniam que in tenebris dixistis, in lumine
dicentur; et quod in aurem locuti estis in cubiculis, pre-
dicabitur in tectis. Dico autem vobis amicis meis: Ne
terreamini ab his qui occidunt corpus et post
hec non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis
quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit,
habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis,
hunc timete. Nonne quinque passeres veneunt
dipondio? Et unus ex illis non est in oblivione co-
ram deo. Sed et capilli capitis vestri omnes numera-

sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus plu-
ris estis vos. Dico autem vobis: Omnis quicumque confes-
sus fuerit me coram hominibus, et Filius hominis confite-
bitur illum coram angelis Dei. Qui autem negaverit
me coram hominibus, denegabitur coram angel-
is Dei. Et omnis qui dicit verbum in Filium ho-
minis, remittetur ei: ei autem qui in Spiritum sanctum
blasphemaverit, non remittetur. Cum autem inducent
vos in synagogas, et ad magistratus, et potestates,
nolite solliciti esse qualiter, aut quid respondeatis, aut
quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa
hora quid oporteat vos dicere. Ait autem ei quidam de
turba: Magister, dic fratri meo ut dividat mecum
hereditatem. At ille dixit illi: Homo, quis me
constituit iudicem aut divisorem super vos?
Dixitque ad illos: Videte et cavete ab omni
avaritia: quia non in abundantia cuiusquam vita eius est
ex his quae possidet. Dixit autem ad illos similitudinem
diuitis dicens: Hominis cuiusdam divitis uberes fructus ager
attulit: et cogitabat intra se dicens: Quid fa-
ciam, quia non habeo quo congregem fructus meos? Et
dixit: Hoc faciam: destruam horrea mea,
et maiora faciam: et illuc congregabo omnia quae
nata sunt mihi, et bona mea, et dicam animae meae:
Anima, habes multa bona posita in annos plurimos: re-
quiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autem
illi Deus: Stulte, hac nocte animam tuam repetunt a te:
quae autem parasti, cuius erunt? Sic est qui sibi thesau-
rizat, et non est in Deum dives. Dixitque ad discipulos
suos: Ideo dico vobis, nolite solliciti esse animae
vestrae quid manducetis, neque corpori vestro quid indu-
amini. Anima plus est quam esca, et corpus plus quam
vestimentum. Considerate corvos, quia non seminant
neque metunt, quibus non est cellarium, neque horreum,
et Deus pascit illos. Quanto magis vos pluris
estis illis? Quis autem vestrum cogitando potest adicere
ad staturam suam cubitum unum? Si ergo neque quod
minimum est potestis, quid de ceteris solliciti estis?
Considerate lilia quomodo crescunt: non laborant,
neque nent: dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria
sua vestiebatur sicut unum ex istis. Si autem fenum,
quod hodie in agro est, et cras in clibanum mitti-
tur, Deus sic vestit: quanto magis vos pusilli fi-
dei? Et vos nolite quaerere quid manduce-

tis aut quid bibatis. Haec enim omnia gentes mundi quaerunt,
et nolite in sublime tolli. Pater autem vester
scit quoniam his indigetis. Verumtamen quaerite primum
regnum Dei, et haec omnia adicientur vobis.
Nolite timere pusillus grex, quia complacuit
Patri vestro dare vobis regnum. Vendite quae possi-
detis, et date elemosinam. Facite vobis sacculos qui
non veterescunt, thesaurum non deficientem in caelis:
quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit. Ubi e-
nim thesaurus vester est, ibi et cor vestrum erit. Sint lumbi
vestri praecincti, et lucernae ardentes in manibus vestris,
et vos similes hominibus expectantibus dominum suum
quando revertatur a nuptiis: ut, cum venerit et pulsaverit,
confestim aperiant ei. Beati servi illi, quos cum venerit
dominus invenerit vigilantes: amen dico vobis quod prae- .IIIX.
cinget se, et faciet illos discumbere, et transiens
ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia, et
si in tertia vigilia venerit, et ita invenerit, beati sunt
illi. Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias
qua hora fur veniret, vigilaret utique, et non si-
neret perfodi domum suam. Et vos estote pa-
rati: quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. Ait
autem ei Petrus: Domine, ad nos dicis parabolam istam
an et ad omnes? Dixit autem Dominus: Quis putas est fidelis
dispensator et prudens, quem constituit dominus super fami-
liam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram? Beatus ille
servus, quem cum venerit dominus, invenerit ita facientem. Amen uenerit
dico vobis, quoniam super omnia quae possidet, constituet illum. eum
Quod si dixerit servus ille in corde suo: Moram facit
dominus meus venire: et coeperit percutere pueros, et ancillas,
et edere, et bibere, et inebriari: veniet dominus servi
illius in die qua non sperat, et hora qua nescit, et dividet
eum, partemque eius cum infidelibus ponet. Ille autem
servus, qui cognovit voluntatem domini sui, et non prae-
paravit, et non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit
multis. Qui autem non cognovit, et fecit
digna plagis, vapulabit paucis. Omni autem
cui multum datum est, multum quaeretur ab eo: et cui commen-
daverunt multum, plus petent ab eo. Ignem ve-
ni mittere in terram, et quid volo nisi ut accendatur?
Baptismo autem habeo baptizari: et quomodo coartor
usque dum perficiatur? Putatis quia pacem veni dare in
terram? Non, dico vobis, sed separationem. Erunt
enim ex hoc quinque in domo divisi, tres in duos, et duo in
una

tur diuidentur pater in filium et filius in patrem
suum, mater in filiam et filia in matrem suam, socrus
in nurum suam et nurus in socrum suam. Dicebat
autem et ad turbas: Cum uideritis nubem ori-
entem ab occasu, statim dicitis: [nimbus] uenit, et ita
fit. Et cum austrum flantem, dicitis quia es-
tus erit, et fit. Ypocrite, faciem celi et terre
nostis probare, hoc autem tempus quomodo non probatis? Quid autem et
a uobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cum autem
uadis cum aduersario tuo ad principem, in uia da
operam liberari ab illo, ne forte trahat te apud
iudicem, et iudex tradat te exactori, et exactor
mittat te in carcerem. Dico tibi, non exies inde donec
et nouissimum minutum reddas.

XIII Aderant autem quidam in ipso tempore nuntiantes illi de
Galileis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum
sacrificiis eorum. Et respondens dixit illis: Putatis
quod hii Galilei pre omnibus Galileis peccatores fu-
erint, quia talia passi sunt? Non, dico uobis, sed ni-
si penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Sicut illi
decem et octo supra quos cecidit turris in Siloam et occidit
eos, putatis quia et ipsi debitores fuerint preter omnes homines ha-
bitantes in Ierusalem? Non, dico uobis, sed si peni-
tentiam non [egeritis] omnes similiter peribitis. Dicebat autem
et hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam
plantatam in uinea sua, et uenit querens fructum in il-
la et non inuenit. Dixit autem ad cultorem uinee:
Ecce anni tres sunt ex quo uenio querens fructum in
ficulnea hac et non inuenio. Succide ergo illam,
ut quid etiam terram occupat? At ille respondens dicit illi:
Domine, dimitte illam et hoc anno, usque dum fodiam
circa illam et mittam stercora, et si quidem fecerit
fructum; sin autem, in futurum succides eam. Erat autem
docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier
que habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo, et erat
inclinata, nec omnino poterat respicere. Quam
cum uideret Ihesus, uocauit eam ad se et ait illi: Mu-
lier, dimissa es ab infirmitate tua. Et im-
posuit illi manus, et confestim [erecta est] et glo-
rificabat Deum. Respondens autem archisynagogus, in-
dignans quia sabbato curasset Ihesus, dicebat tur-
be: Sex dies sunt in quibus oportet operari; in his ergo ue-
nite et curamini, et non in die sabbati. Respondit autem
ad illum Dominus et dixit: Ypocrite, unusquisque uestrum sabbato
non soluit bouem suum aut asinum [a presepio] et ducit
adaquare? Hanc autem filiam Abrahe, quam alligauit
Sathanas ecce decem et octo annis, non oportuit
solui a uinculo isto die sabbati? Et cum hec
diceret, erubescebant omnes aduersarii eius, et
omnis populus gaudebat in uniuersis que gloriose fi-
ebant ab eo. Dicebat ergo: Cui simile est regnum Dei, [simile]
et cui simile estimabo illud? Simile est grano sina-
pis, quod acceptum homo misit in hortum suum, et creuit
et factum est in arborem magnam, et uolucres [celi]
requieuerunt in ramis eius. Et iterum dixit:
Cui simile estimabo regnum Dei? Simile est fer-
mento, quod acceptum mulier abscondit in fari-
ne sata tria, donec fermentaretur totum. Et ibat per ci-
uitates et castella docens et iter faciens in Ieru-
salem. Ait autem illi quidam: Domine, si pauci sunt qui
saluantur? Ipse autem dixit ad illos: Contendite
intrare per angustam portam, quia multi, dico uobis,
querent intrare et non poterunt. Cum au-
tem intrauerit paterfamilias et clauserit ostium,
incipietis foris stare et pulsare ostium dicentes:
Domine, aperi nobis. Et respondens dicet uobis: Nescio
uos unde [sitis]. Tunc incipietis dicere: Manduca-
uimus coram te et bibimus, et in plateis nostris
docuisti. Et dicet uobis: Nescio uos unde sitis;
discedite a me omnes operarii iniquitatis. Ibi
erit fletus et stridor dentium, cum uideritis Abra-
ham et Ysaac et Iacob et omnes prophetas in regno Dei, uos
autem expelli foras. Et uenient ab oriente et
ab occidente [et aquilone et austro, et accumbent in regno Dei]. Et ecce sunt nouissimi qui erunt
primi, et sunt primi qui erunt nouissimi. In ipsa
die accesserunt quidam Phariseorum dicentes illi:
Exi et uade hinc, quia Herodes uult te occidere.
Et ait illis: Ite, dicite uulpi illi: Ecce eicio de-
monia et sanitates perficio hodie et cras,
et tertia die consummor. Verumtamen oportet me hodie
et cras et sequenti die ambulare, quia non capit
prophetam perire extra Ierusalem. Ierusalem, Ierusalem, que oc-
cidis prophetas et lapidas eos qui ad te mittuntur, [quotiens uolui]
congregare filios tuos quemadmodum
auis nidum suum sub pennis, et noluisti.
Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta.
Dico autem uobis quia non uidebitis me do-
nec ueniat cum dicetis: Benedictus qui uenit in nomine Domini.

XIIII Et factum est cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis phariseorum sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum. Et ecce homo quidam ydropicus erat ante illum. Et respondens Iesus dixit ad legisperitos et phariseos dicens: Si licet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse vero apprehensum sanavit eum ac dimisit. Et respondens ad illos dixit: Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet, et non continuo extrahet illum die sabbati? Et non poterant ad hec respondere illi. Dicebat autem et ad invitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad eos: Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit invitatus ab illo, et veniens is qui te et illum vocavit, dicat tibi: Da huic locum: et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere. Sed cum vocatus fueris, vade, recumbe in novissimo loco: ut cum venerit qui te invitavit, dicat tibi: Amice, ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus: quia omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur. Dicebat autem et ei qui se invitaverat: Cum facis prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos divites: ne forte te et ipsi reinvitent, et fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos et cecos: et beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in retributione iustorum. Hec cum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit illi: Beatus qui manducabit panem in regno Dei. At ipse dixit ei: Homo quidam fecit cenam magnam, et vocavit multos. Et misit servum suum hora cene dicere invitatis ut venirent, quia iam parata sunt omnia. Et ceperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei: Villam emi, et necesse habeo exire et videre illam: rogo te, habe me excusatum. Et alter dixit: Iuga boum emi quinque, et eo probare illa: rogo te, habe me excusatum. Et alius dixit: Uxorem duxi, et ideo non possum venire. Et reversus servus nuntiavit hec domino suo. Tunc iratus paterfamilias dixit servo suo: Exi cito in plateas et vicos civitatis: et pauperes ac debiles et cecos et claudos introduc huc. Et ait servus: Domine, factum est ut imperasti, et adhuc locus est. Et ait dominus servo: Exi in vias et sepes: et compelle intrare, ut impleatur domus mea. Dico autem vobis quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam. Ibant autem turbe multe cum eo: et conversus dixit ad illos: Si quis venit ad me, et non odit patrem suum et matrem, et uxorem et filios, et fratres et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suam et venit post me, non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens turrim edificare, non prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt, si habeat ad perficiendum: ne posteaquam posuerit fundamentum, et non potuerit perficere, omnes qui vident incipiant illudere ei, dicentes: Quia hic homo cepit edificare, et non potuit consummare? Aut quis rex iturus committere bellum adversus alium regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decem milibus occurrere ei qui cum viginti milibus venit ad se? Alioquin adhuc illo longe agente, legationem mittens, rogat ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus que possidet, non potest meus esse discipulus. Bonum est sal. Si autem sal evanuerit, in quo condietur? Neque in terram, neque in sterquilinium utile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

XV Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant pharisei et scribe, dicentes: Quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam dicens: Quis ex vobis homo qui habet centum oves, et si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et vadit ad illam que perierat donec inveniat eam? Et cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens: et veniens domum convocat amicos et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam que perierat. Dico vobis quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem iustis qui non indigent penitentia. Aut que mulier habens dragmas x

et vicinos

nonaginta novem

si perdiderit dragmam unam nonne accen-
dit lucernam et everrit domum et querit di-
ligenter donec inveniat? Et cum inve-
nerit convocat amicas et vicinas dicens:
Congratulamini michi quia inveni dragma-
m quam perdideram. Ita dico vobis gaudium
erit coram angelis dei super uno peccatore
penitentiam agente. Ait autem: Quidam homo
habuit duos filios, et dixit adolescen-
tior ex illis patri: Pater da michi portionem substantie que
me contingit. Et divisit illis substantiam.
Et non post multos dies congregatis omnibus ad-
olescentior filius peregre profectus est in
regionem longinquam et ibi dissipavit
substantiam suam vivendo luxuriose. Et postquam
consummasset omnia facta est fames valida
in regione illa et ipse cepit egere. Et abi-
it et adhesit uni civium regionis illius. et
misit illum in villam suam ut pasceret
porcos. Et cupiebat implere ventrem
suum de siliquis quas porci manduca-
bant et nemo illi dabat. In se autem rever-
sus dixit: Quanti mercennarii in domo
patris mei habundant panibus, ego autem hic
fame pereo. Surgam et ibo ad patrem
meum et dicam ei: Pater peccavi in celum
et coram te. iam non sum dignus vo-
cari filius tuus. Fac me sicut unum ex
mercennariis tuis. Et surgens venit
ad patrem suum. Cum adhuc autem longe
esset vidit illum pater ipsius et misericordia motus est
et accurrens cecidit super collum eius et oscula-
tus est eum. Dixitque ei filius: Pater peccavi in celum
et coram te. iam non sum dignus vocari fi-
lius tuus. Dixit autem pater ad servos suos:
Cito proferte stolam primam et induite
illum. et date anulum in manum eius et calcia-
menta in pedes eius. et adducite vitulum sa-
ginatum et occidite et manducemus et epu-
lemur quia hic filius meus mortuus erat et
revixit. perierat et inventus est. Et ceperunt
epulari. Erat autem filius eius senior in agro
et cum veniret et appropinquaret domui au-
divit symphoniam et chorum. et vocavit
unum de servis et interrogavit quid hec essent. Is-
que dixit illi: Frater tuus venit et occidit pater tuus
vitulum saginatum quia salvum illum recepit.
Indignatus est autem et nolebat introire.
Pater ergo illius egressus cepit rogare eum. At
ille respondens dixit patri suo: Ecce tot annis
servio tibi et numquam mandatum tuum preterivi et nu-
mquam dedisti michi hedum ut cum amicis meis e-
pularer. Sed postquam filius tuus hic qui devo-
ravit substantiam suam cum meretricibus venit, occi-
disti ei vitulum saginatum. At ipse dixit illi:
Fili tu semper mecum es et omnia mea tua sunt.
Epulari autem oportebat et gaudere quia frater tuus
hic mortuus erat et revixit, perierat et inventus est.
Dicebat autem et ad discipulos suos.

XVI

Homo quidam erat dives qui habebat vi-
licum et hic diffamatus est apud illum quasi dis-
sipasset bona illius. Et vocavit illum et ait il-
li: Quid hoc audio de te? Redde rationem
vilicationis tue. Iam enim non poteris
vilicare. Ait autem vilicus intra se: Quid fa-
ciam quia dominus meus aufert a me vilicationem?
Fodere non valeo, mendicare erubesco. Sci-
o quid faciam ut cum amotus fuero a vilica-
tione recipiant me in domos suas. Convo-
catis itaque singulis debitoribus domini
sui dicebat primo: Quantum debes do-
mino meo? At ille dixit: Centum cados
olei. Dixitque illi: Accipe cautionem tuam et se-
de cito scribe quinquaginta. Deinde alio dixit: Tu vero
quantum debes? Qui ait: Centum choros tri-
tici. Ait illi: Accipe litteras tuas et scribe octogin-
ta. Et laudavit dominus vilicum iniquitatis quia
prudenter fecisset, quia filii huius seculi prudentio-
res filiis lucis in generatione sua sunt. Et
ego vobis dico: facite vobis amicos de
mammona iniquitatis ut cum defeceritis re-
cipiant vos in eterna tabernacula. Qui fidelis
est in minimo et in maiori fidelis est. et qui
in modico iniquus est et in maiori iniquus est.
Si ergo in iniquo mammona fideles non fuis-
tis quod verum est quis credet vobis? Et si
in alieno fideles non fuistis quod vestrum est
quis dabit vobis? Nemo servus potest duobus

duobus servire. Aut enim unum odiet et alterum
diliget aut unum adherebit et alterum con-
temnet. Non potestis deo servire et mammone.
Audiebant autem omnia hec pharisei qui erant avari et
deridebant illum. Et ait illis: Vos estis qui iusti-
ficatis vos coram hominibus, deus autem novit corda
vestra, quia quod hominibus altum est abominatio est ante
deum. Lex et prophete usque ad Iohannem. Ex eo
regnum dei evangelizatur et omnis in illud vim fa-
cit. Facilius est autem celum et terram preterire quam de lege
unum apicem cadere. Omnis qui dimittit uxorem
suam et ducit alteram mechatur. Et qui dimissam
a viro ducit mechatur. Homo quidam erat di-
ves et induebatur purpura et bysso et epulaba-
tur cotidie splendide. Et erat quidam mendi-
cus nomine Lazarus qui iacebat ad ianuam
eius ulceribus plenus, cupiens saturari de mi-
cis que cadebant de mensa divitis et nemo
illi dabat. Sed et canes veniebant et linge-
bant ulcera eius. Factum est autem ut moreretur
mendicus et portaretur ab angelis in sinum A-
brahe. Mortuus est autem et dives et sepultus
est in inferno. Elevans autem oculos suos cum
esset in tormentis, vidit Abraham a longe et
Lazarum in sinu eius. Et ipse clamans dixit:
Pater Abraham, miserere mei et mitte
Lazarum ut intinguat extremum digi-
ti sui in aquam ut refrigeret linguam meam
quia crucior in hac flamma. Et dixit illi
Abraham: Fili, recordare quia recepisti
bona in vita tua et Lazarus similiter mala.
Nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Et
in his omnibus inter nos et vos chaos mag-
num firmatum est, ut hi qui volunt hinc transi-
re ad vos non possint, neque inde huc transme-
are. Et ait: Rogo ergo te pater ut mit-
tas eum in domum patris mei. Habeo enim quin-
que fratres, ut testetur illis, ne et ipsi veniant in hunc
locum tormentorum. Et ait illi Abraham:
Habent Moysen et prophetas, audiant illos.
At ille dixit: Non pater Abraham, sed si quis
ex mortuis ierit ad eos penitentiam agent.
Ait autem illi: Si Moysen et prophetas
non audiunt, neque si quis ex mortuis re-
surrexerit credent.
Et ait ad discipulos suos: Impossibile XVII
est ut non veniant scandala. Ve
autem illi per quem veniunt. Utilius est illi
si lapis molaris imponatur circa collum eius
et proiciatur in mare quam ut scandalizet u-
num de pusillis istis. Attendite vobis.
Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum,
et si penitentiam egerit, dimitte illi. Et si
septies in die peccaverit in te et septies in di-
e conversus fuerit ad te dicens, penitet me,
dimitte illi. Et dixerunt apostoli domino: Adau-
ge nobis fidem. Dixit autem dominus: Si haberetis fidem
sicut granum sinapis, diceretis huic arbori mo-
ro: eradicare et transplantare in mare,
et obediret vobis. Quis autem vestrum habens ser-
vum arantem aut pascentem, qui regresso de
agro dicat illi: Statim transi et recumbe,
et non dicat ei: Para quod cenem et precinge te
et ministra mihi donec manducem et bibam, et
post hec tu manducabis et bibes? Numquid gra-
tiam habet servo illi quia fecit que sibi imperaverat? Non
puto. Sic et vos cum feceritis omnia que precep-
ta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus,
quod debuimus facere fecimus. Et factum est: Dum
iret in Ierusalem, transibat per mediam Samari-
am et Galileam. Et cum ingrederetur quoddam castel-
lum, occurrerunt ei decem viri leprosi qui stete-
runt a longe et levaverunt vocem dicentes:
Ihesu preceptor, miserere nostri. Quos ut vi-
dit, dixit: Ite, ostendite vos sacerdotibus.
Et factum est dum irent mundati sunt. Unus
autem ex illis ut vidit quia mundatus est regressus
est cum magna voce magnificans deum. Et
cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens.
Et hic erat Samaritanus. Respondens autem Ihesus
dixit: Nonne decem mundati sunt? Et novem ubi sunt?
Non est inventus qui rediret et daret gloriam
deo nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge,
vade, quia fides tua te salvum fecit. Interroga-
tus autem a phariseis quando venit regnum dei, respon-
dit eis et dixit: Non venit regnum dei cum
observatione, neque dicent: Ecce hic aut ecce il-
lic. Ecce enim regnum dei intra vos est. Et ait a(d)

et ad discipulos suos. Venient dies:
quando desideretis videre unum diem filii hominis
et non videbitis. Et dicent vobis. Ecce hic
aut ecce illic. Nolite ire neque sectemini.
Nam sicut fulgur coruscans de sub celo
in ea que sub celo sunt fulget: ita erit
filius hominis in die sua. Primum autem oportet
eum multa pati et reprobari a generatione hac.
Et sicut factum est in diebus Noe: ita erit et in di-
ebus filii hominis. Edebant et bibebant, uxores
ducebant et dabantur ad nuptias usque
in diem qua intravit Noe in archam: et venit dilu-
vium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in di-
ebus Loth. Edebant et bibebant, emebant et
·exiit· vendebant, plantabant et edificabant.
Qua die autem exiit Loth a Sodomis: plu-
it ignem et sulphur de celo: et omnes perdidit.
Secundum hec erit qua die filius hominis reve-
labitur. In illa hora qui fuerit in tecto et vasa
eius in domo: ne descendat tollere illa. Et
qui in agro: similiter ne redeat retro. Me-
mores estote uxoris Loth. Quicumque
quesierit animam suam salvam facere: perdet illam.
Et qui perdiderit illam: vivificabit e-
am. Dico vobis in illa nocte erunt duo in
lecto uno. unus assumetur et alter relin-
quetur. Due erunt molentes in unum:
una assumetur et altera relinquetur. Duo in
agro. unus assumetur et alter relinquetur.
Respondentes dicunt illi. Ubi domine? Qui dixit
eis. Ubicumque fuerit corpus: illuc congre-
gabuntur et aquile. Dicebat autem et parabolam
ad illos quoniam oportet semper orare et non de-
XVIII ficere dicens.
Iudex quidam erat in quadam civitate
qui deum non timebat: et hominem non vere-
batur. Vidua autem erat quedam in civitate
illa et veniebat ad eum dicens. Vindica
me de adversario meo. Et nolebat per
multum tempus. Post hec autem dixit intra se. Et si
deum non timeo nec hominem vereor: tamen quia mo-
lesta est mihi hec vidua: vindicabo illam
ne in novissimo veniens sugillet me.
Ait autem dominus. Audite quid iudex iniqui-
tatis dicit. Deus autem non faciet vindictam
electorum suorum clamantium ad se die ac nocte: et
patientiam habebit in illis? Dico vobis quia cito
faciet vindictam illorum. Verumtamen filius
hominis veniens putas inveniet fidem in terra?
Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tamquam
iusti et aspernabantur ceteros: parabolam istam.
Duo homines ascenderunt in templum ut orarent:
unus phariseus et alter publicanus. Phariseus
stans: hec apud se orabat. Deus gratias ago tibi quia non
sum sicut ceteri hominum: raptores, iniusti, adul-
teri: velut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sab-
bato: decimas do omnium que possideo. Et
publicanus a longe stans: nolebat nec oculos
ad celum levare: sed percutiebat pectus suum dicens.
Deus propitius esto mihi peccatori. Amen dico vobis:
descendit hic iustificatus in domum suam ab illo.
Quia omnis qui se exaltat humiliabitur: et qui
se humiliat exaltabitur. Afferebant autem ad
illum et infantes: ut eos tangeret. Quos cum
viderent discipuli: increpabant eos. Ihesus
autem convocans illos dixit. Sinite pueros
venire ad me: et nolite eos vetare. Tali-
um est enim regnum celorum dei. Amen dico vobis
quicumque non acceperit regnum dei sicut puer: non intrabit
in illud. Et interrogavit eum quidam princeps
dicens. Magister bone quid faciendo vitam eter-
nam possidebo? Dixit autem ei Ihesus. Quid me di-
cis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Man-
data nosti: Non occides. Non mechaberis. Non
furtum facies. Non falsum testimonium dices.
Honora patrem et matrem. Qui ait. Hec
omnia custodivi a iuventute mea. Quo
audito: Ihesus ait ei. Adhuc unum tibi deest.
Omnia quecumque habes vende et da pauperibus: et
habebis thesaurum in celo: et veni sequere me.
His ille auditis contristatus est: quia dives
erat valde. Videns autem Ihesus illum tristem
factum: dixit. Quam difficile qui pecunias ha-
bent in regnum dei intrabunt. Facilius est enim came-
lum per foramen acus transire: quam divitem in-
trare in regnum dei. Et dixerunt qui audie-
bant. Et quis potest salvus fieri? Ait illis.
Que impossibilia sunt apud homines: possibilia

sunt apud deum. Ait autem petrus. Ecce nos
dimisimus omnia et secuti sumus te. Qui
dixit eis. Amen dico vobis nemo est qui re-
liquit domum aut parentes aut fratres aut uxo-
rem aut filios propter regnum dei, et non recipiat
multo plura in hoc tempore et in seculo venturo vitam eternam.
Assumpsit autem ihesus duodecim et ait illis. Ecce ascen-
dimus ierosolimam et consummabuntur
omnia que scripta sunt per prophetas de filio ho-
minis. Tradetur enim gentibus et illude-
tur et flagellabitur et conspuetur. Et postquam
flagellaverint occident eum, et tertia die
resurget. Et ipsi nichil horum intellexe-
runt. Erat autem verbum istud abscondi-
tum ab eis et non intelligebant que dice-
bantur. Factum est autem cum appropinquaret ieri-
cho: cecus quidam sedebat secus viam men-
dicans. Et cum audiret turbam pretereun-
tem, interrogabat quid hoc esset. Dixerunt au-
tem ei quod ihesus nazarenus transiret. Et cla-
mavit dicens. Ihesu fili david miserere
mei. Et qui preibant increpabant
eum ut taceret. Ipse vero multo magis cla-
mabat. Fili david miserere mei. Stans
autem ihesus iussit eum adduci ad se. Et cum
appropinquasset: interrogavit eum dicens. Quid tibi
vis ut faciam? At ille dixit. Domine ut
videam. Et ihesus dixit illi. Respice. Fi-
Et plebs ut vidit dedit laudem deo
des tua te salvum fecit. Et confestim vidit
et sequebatur illum magnificans deum. Et
XIX Et ingressus perambulabat
iericho. Et ecce vir nomine zache-
us, et hic erat princeps publicanorum et ipse
dives. Et querebat videre ihesum quis es-
set, et non poterat pre turba, quia statura pu-
sillus erat. Et precurrens ascendit in
arborem sycomorum ut videret illum quia
inde erat transiturus. Et cum venisset ad lo-
cum, suspiciens ihesus vidit illum et dixit
ad eum. Zachee festinans descende:
quia hodie in domo tua oportet me manere.
Et festinans descendit, et excepit il-
lum gaudens. Et cum viderent omnes,
murmurabant dicentes quod ad hominem pec-
catorem divertisset. Stans autem zacheus
dixit ad dominum ihesum. Ecce dimidium bo-
norum meorum domine do pauperibus, et si quid
aliquem defraudavi, reddo quadruplum.
Ait ihesus ad eum. Quia hodie salus
huic domui orta est, eo quod et ipse filius sit facta est.
abrahe. Venit enim filius hominis querere
et salvum facere quod perierat. Hec illis au-
dientibus, adiciens dixit parabolam:
eo quod esset prope ierusalem et quia existimarent
quod confestim regnum dei manifestaretur.
Dixit ergo. Homo quidam nobilis abiit
in regionem longinquam accipere sibi regnum
et reverti. Vocatis autem decem servis suis,
dedit illis decem mnas. Et ait ad illos. Ne-
gociamini dum venio. Cives autem
eius oderant eum et miserunt legationem post
illum dicentes. Nolumus hunc regnare
super nos. Et factum est ut rediret ac-
cepto regno: iussit vocari servos
quibus dedit pecuniam ut sciret quan-
tum quisque negociatus esset. Venit autem
primus dicens. Domine mna tua decem mnas
acquisivit. Et ait illi. Euge
bone serve quia in modico fuisti fide-
lis eris potestatem habens super decem civitates.
Et alter venit dicens. Domine mna tua fecit
quinque mnas. Et huic ait. Et tu esto super
quinque civitates. Et alius venit dicens.
Domine ecce mna tua quam habui repositam
in sudario. Timui enim te quia homo austerus
es: tollis quod non posuisti, et metis quod non
seminasti. Dicit ei. De ore tuo te iudi-
co serve nequam. Sciebas quia ego homo
austerus sum, tollens quod non posui et metens
quod non seminavi. Et quare non dedisti pe-
cuniam meam ad mensam, et ego veniens cum
usuris utique exegissem illam. Et astan-
tibus dixit. Auferte ab illo mnam et
date illi qui decem mnas habet. Et dixerunt illi.
Domine habet decem mnas. Dico autem vobis quia om-
ni habenti dabitur et abundabit. Ab eo
autem qui non habet et quod habet auferetur ab
eo. Verumptamen inimicos meos illos qui no-

Pecuniam in sudario ponit qui ad
predicandum ydoneus officium predicationis
vel suscipere renuit vel susceptum
non bene gerit et precepta dei sub
ocio corporis abscondit.

luissent me regnare super se adducite huc
et interficite ante me. Et his dictis pre
cedebat ascendens ierosolimam. Et fac
tum est. Cum appropinquasset ad bethfage et
bethaniam ad montem qui vocatur
oliveti. misit duos discipulos suos dicens.
Ite in castellum quod contra est. in quod introeuntes
invenietis pullum asine alligatum cui
nemo unquam hominum sedit. Solvite illum
et adducite. Et si quis vos interroga
verit quare solvitis: sic dicetis ei. Quia dominus
operam eius desiderat. Abierunt autem qui
missi erant: et invenerunt sicut dixit illis
pullum stantem. Solventibus autem illis pul
lum. dixerunt domini eius ad illos. Quid sol
vitis pullum. At illi dixerunt. Quia dominus eum
necessarium habet. Et duxerunt illum ad ihesum.
Et iactantes vestimenta sua supra pul
lum: imposuerunt ihesum. Eunte autem illo:
substernebant vestimenta sua in via. Et cum
appropinquaret iam ad descensum montis o
liveti: ceperunt omnes turbe descendenti
um gaudentes: laudare deum voce ma
gna: super omnibus quas viderant virtutibus
dicentes. Benedictus qui venit rex in no
mine domini. pax in celo et gloria in excelsis.
Et quidam phariseorum de turbis dixerunt
ad illum. Magister increpa discipulos tuos.
Quibus ipse ait. Dico vobis quia si hii tacuerint:
lapides clamabunt. Et ut appropinquavit
videns civitatem: flevit super illam di
cens. Quia si cognovisses et tu: et quidem
in hac die tua que ad pacem tibi. nunc autem abscondi
ta sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in
te: et circumdabunt te inimici tui vallo. et
circumdabunt te: et coangustabunt te
undique: et ad terram prosternent te et filios
tuos qui in te sunt: et non relinquent in te
lapidem super lapidem. eo quod non cog
noveris tempus visitationis tue. Et ingressus
in templum: cepit eicere vendentes in illo
ysa. 56 et ementes dicens illis. Scriptum est. Quia do
mus mea domus orationis est. Vos autem fecistis Jere.
eam speluncam latronum. Et erat do
cens in templo. Principes autem sacerdotum
et scribe et principes plebis querebant illum
perdere: et non inveniebant quid facerent il
li. Omnis enim populus suspensus erat audi
ens illum.

Et factum est in una dierum docente illo XX
populum in templo et evangelizante: conve
nerunt principes sacerdotum et scribe cum senio
ribus: et aiunt dicentes ad illum. Dic nobis in
qua potestate hec facis. aut quis est qui dedit ti
bi hanc potestatem. Respondens autem dixit ad
illos. Interrogo vos et ego unum verbum. Respon
dete mihi. Baptismus iohannis de celo erat an
ex hominibus. At illi cogitabant inter se dicentes.
Quia si dixerimus de celo: dicet. Quare ergo non
credidistis illi. Si autem dixerimus ex hominibus:
plebs universa lapidabit nos. Certi
sunt enim iohannem prophetam esse. Et responderunt
se nescire unde esset. Et ihesus ait illis. Neque e
go dico vobis in qua potestate hec facio. Ce
pit autem dicere ad plebem parabolam hanc.
Homo plantavit vineam et locavit eam
colonis: et ipse peregre fuit multis temporibus.
Et in tempore misit ad cultores servum: ut de
fructu vinee darent illi. Qui cesum dimi
serunt eum inanem. Et addidit alterum ser
vum mittere. Illi autem hunc quoque cedentes et affi
cientes contumelia: dimiserunt inanem.
Et addidit tertium mittere. Qui et illum vulne
rantes eiecerunt. Dixit autem dominus vinee.
Quid faciam. Mittam filium meum dilectum.
Forsitan cum hunc viderint: verebuntur. Quem
cum vidissent coloni: cogitaverunt inter se
dicentes. Hic est heres. occidamus eum ut nostra
fiat hereditas. Et eiectum illum extra vi
neam occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vi
nee. Veniet et perdet colonos istos: et
dabit vineam aliis. Quo audito
dixerunt illi. Absit. Ille autem aspici
ens eos: ait. Quid est ergo hoc quod scriptum
est. Lapidem quem reprobaverunt edificantes
hic factus est in caput anguli. Omnis qui
ceciderit super illum lapidem: conquassabitur.
Super quem autem ceciderit: comminuet illum.

XX Et quaerebant principes sacerdotum et scribae
mittere in illum manus in illa hora: et timuerunt
populum. Cognoverunt enim quod ad ipsos dix
erit similitudinem istam. Et observan
tes miserunt insidiatores qui se iustos
simularent, ut caperent eum in sermone et
traderent illum principatui et potestati praesidis.
Et interrogaverunt eum dicentes: Magister
scimus quia recte dicis et doces et non accipis
personam, sed in veritate viam dei doces.
Licet nobis dare tributum Caesari an non?
Considerans autem dolum illorum dixit ad
eos: Quid me temptatis? Ostendite mihi
et suprascriptionem denarium. Cuius habet ymaginem? Respon
dentes dixerunt: Caesaris. Et ait illis:
Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari, et quae
sunt dei deo. Et non potuerunt verbum eius
reprehendere coram plebe. Et mirati in res
ponso eius tacuerunt. Accesserunt autem quidam
sadducaeorum qui negant esse resurrectionem
et interrogaverunt eum dicentes: Magister Moyses
nobis scripsit: Si frater alicuius mortuus fuerit ha
bens uxorem et hic sine filio fuerit, ut accipi
at eam frater eius uxorem et suscitet semen
fratri suo. Septem ergo fratres erant, et primus
accepit uxorem et mortuus est sine fili
o. Et sequens accepit eam, et ipse mortuus
est sine filio. Et tertius accepit eam. Simili
ter et septem, et non reliquerunt semen, et mor
tui sunt. Novissima omnium mortua
est et mulier. In resurrectione ergo cuius eo
rum erit uxor? Siquidem septem habuerunt eam
uxorem. Et ait illis Iesus: Filii saeculi huius nu
bunt et traduntur ad nuptias. Illi autem
habebuntur qui digni habentur saeculo illo et resurrectione
ex mortuis, neque nubent neque ducent ux
ores. Neque enim ultra mori poterunt. Aequa
les enim angelis sunt, et sunt filii dei, cum
filii sint resurrectionis. Quia vero resur
gant mortui, et Moyses ostendit se
dominum cus rubum, sicut dicit dominum Abraham et de
um Ysaac et deum Iacob. Deus autem non est
mortuorum sed vivorum. Omnes enim vivunt
ei. Respondentes autem quidam scribarum dixerunt:

Magister bene dixisti. Et amplius non aude
bant illum quicquam interrogare. Dixit autem ad
illos: Quomodo dicunt Christum filium David esse? Et ipse
David dicit in libro psalmorum: Dixit dominus domino meo:
sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabel
lum pedum tuorum. David ergo dominum illum vocat, et
quomodo filius eius est? Audiente autem omni populo dixit
discipulis suis: Attendite a scribis qui
volunt ambulare in stolis, et amant salutationes
in foro et primas cathedras in synago
gis et primos discubitus in conviviis. Qui
devorant domos viduarum simulantes lon
gam orationem. Hi accipient damnationem
maiorem.

Respiciens autem vidit eos qui mittebant XXI
munera in gazophylacium divites.
Vidit autem et quandam viduam pauperculam mit
tentem aera minuta duo. Et dixit: Vere
dico vobis quia vidua haec pauper plus
quam omnes misit. Nam omnes hi ex abundan
tia sibi miserunt in munera dei. Haec autem ex eo
quod deest illi omnem victum suum quem habuit misit.
Et quibusdam dicentibus de templo quod lapidibus
bonis et donis ornatum esset, dixit: Haec quae
videtis, venient dies in quibus non relinquetur
lapis super lapidem qui non destruatur.
Interrogaverunt autem illum dicentes: Praecep
tor, quando haec erunt, et quod signum cum fieri inci
pient? Qui dixit: Videte ne seducamini.
Multi enim venient in nomine meo dicentes
quia ego sum, et tempus appropinquavit. Nolite ergo ire
post illos. Cum autem audieritis proelia et
seditiones, nolite terreri. Oportet primum haec fi
eri, sed nondum statim finis. Tunc dicebat illis:
Surget gens contra gentem et regnum adversus
regnum, et terrae motus magni erunt per lo
ca, et pestilentiae et fames, terroresque de cae
lo et signa magna erunt. Sed ante haec omnia
inicient vobis manus suas et persequentur
tradentes in synagogas et custodias, trahen
tes ad reges et praesides propter nomen meum. Con
tinget autem vobis in testimonium. Ponite
ergo in cordibus vestris non praemeditari quemadmod
um respondeatis. Ego enim dabo vobis os et sapi

entiam. cui non poterunt resistere et contradicere
omnes adversarii vestri. Trademini autem
a parentibus et fratribus et cognatis et a-
micis et morte afficient ex vobis. Et
eritis odio omnibus hominibus propter nomen me-
um. Et capillus de capite vestro non peribit.
In patientia vestra possidebitis animas ves-
tras. Cum autem videritis circumdari ab
exercitu Ierusalem: tunc scitote quia appropinqua-
bit desolatio eius. Tunc qui in Iudea sunt fu-
giant in montes. et qui in medio eius discede-
dant. et qui in regionibus non intrent in eam.
quia dies ultionis hi sunt ut impleantur omnia que
scripta sunt. Ve autem pregnantibus et nutrien-
tibus in illis diebus. Erit enim pressura magna
super terram et ira populo huic. Et cadent in ore
gladii et captivi ducentur in omnes gentes.
Et Ierusalem calcabitur a gentibus donec imple-
antur tempora nationum. Et erunt signa
in sole et luna et stellis et in terris pressura gen-
tium pre confusione sonitus maris et fluc-
tuum. Arescentibus hominibus pre timore et ex-
pectatione que supervenient universo orbi.
Hiis autem fieri sapientibus. levate capita
vestra quoniam appropinquat redemptio vestra.
Et dixit illis similitudinem. Videte ficulne-
am et omnes arbores. Cum producunt iam
ex se fructum. scitis quoniam prope est estas. Ita
et vos cum videritis hec fieri. scitote quoniam prope est
regnum dei. Amen dico vobis quia non preteribit
generatio hec donec omnia fiant. Celum et terra
transibunt. verba autem mea non transibunt.
Attendite autem vobis ne forte graventur
corda vestra in crapula et ebrietate et curis hu-
ius vite et superveniat in vos dies illa repen-
tina. Tamquam laqueus enim superveniet in omnes
qui sedent super faciem omnis terre. Vigi-
late itaque omni tempore orantes. ut digni
habeamini fugere ista omnia que futura
sunt et stare ante filium hominis. Erat autem
diebus docens in templo. noctibus vero exi-
ens morabatur in monte qui vocatur olive-
ti. Et omnis populus manicabat ad eum in tem-
plo audire eum.

incipientibus

preteribit

Nam virtutes celorum movebuntur.
Et tunc videbunt filium hominis
venientem in nube cum potestate
magna et maiestate. Hiis autem incipientibus

manicabat. i. mane appropinquabat.

XXII

Appropinquabat autem dies festus azimorum
qui dicitur pascha. Et querebant principes sa-
cerdotum et scribe quomodo Iesum interficerent. time-
bant vero plebem. Intravit autem sathanas
in Iudam qui cognominabatur scarioth unum
de xii. Et abiit et locutus est cum principibus sac-
erdotum et magistratibus. quemadmodum illum tra-
deret eis. Et gavisi sunt et pacti sunt pe-
cuniam illi dare. Et spopondit. Et que-
rebat opportunitatem ut traderet illum si-
ne turbis. Venit autem dies azimorum in qua
necesse erat occidi pascha. Et misit Pe-
trum et Iohannem dicens. Euntes pa-
rate nobis pascha ut manducemus. At il-
li dixerunt. Ubi vis paremus? Et dixit
ad eos. Ecce introeuntibus vobis in civi-
tatem occurret vobis homo amphoram aque por-
tans. sequimini eum in domum in quam intrat.
et dicetis patrifamilias domus. Dicit
magister. Ubi est diversorium ubi pascha
cum discipulis meis manducem? Et ipse vo-
bis ostendet cenaculum magnum stratum.
et ibi parate. Euntes autem invenerunt sic-
ut dixit illis. et paraverunt pascha. Et cum
facta esset hora discubuit et duodecim apo-
stoli cum eo. Et ait illis. Desiderio desideravi hoc
pascha manducare vobiscum antequam
patiar. Dico enim vobis quia ex hoc non man-
ducabo illud: donec impleatur in reg-
no dei. Et accepto calice gratias e-
git et dixit. Accipite et dividite in-
ter vos. Dico enim vobis quod non bibam de
generatione vitis. donec regnum dei ve-
niat. Et accepto pane gratias e-
git et fregit et dedit eis dicens. Hoc est cor-
pus meum quod pro vobis traditur. hoc facite in
meam commemorationem. Similiter et cali-
cem postquam cenavit dicens. Hic est calix
novum testamentum in sanguine meo: qui
pro vobis fundetur. Verumptamen ecce manus
tradentis me mecum est in mensa. Et quidem fi-
lius hominis secundum quod diffinitum est vadit.
Verumptamen ve illi homini per quem tradetur.
Et ipsi ceperunt querere inter se quis es-

ſe quis eſſet ex eis qui hoc facturus eſſet. Facta eſt autem et con-
tentio inter eos, quis eorum uideretur eſſe ma-
ior. Dixit autem eis: Reges gentium dominantur
eorum, et qui poteſtatem habent ſuper eos benefici uo-
cantur. Vos autem non ſic: ſed qui maior eſt
iunior eſt — in uobis, fiat ſicut minor: et qui preceſſor eſt, ſicut
miniſtrator. Nam quis maior eſt, qui recum-
bit an qui miniſtrat? Nonne qui recumbit? E-
go autem in medio ueſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat.
Vos autem eſtis qui permanſiſtis mecum in temptatio-
nibus meis. Et ego diſpono uobis ſicut diſpo-
ſuit mihi pater meus regnum, ut edatis et bi-
batis ſuper menſam meam in regno meo, et
ſedeatis ſuper thronos xii iudicantes xii tri-
bus Iſrael. Ait autem dominus Symoni: Symon,
ecce ſathanas expetiuit uos ut cribraret
ſicut triticum. Ego autem rogaui pro te, ut non
deficiat fides tua: et tu aliquando conuerſus
confirma fratres tuos. Qui dixit ei: Domine, tecum
paratus ſum et in carcerem et in mortem ire.
Et ille dixit: Dico tibi Petre, non cantabit ho-
die gallus, donec ter abneges noſſe
me. Et dixit eis: Quando miſi uos ſine ſac-
culo et pera et calciamentis, numquid aliquid
defuit uobis? At illi dixerunt: Nichil. Dixit
ergo eis: Sed nunc qui habet ſacculum tollat ſimiliter
et peram. Et qui non habet, uendat tunicam
ſuam et emat gladium. Dico enim uobis,
quoniam adhuc hoc quod ſcriptum eſt oportet imple-
ri in me: Et cum iniquis deputatus eſt.
Etenim ea que ſunt de me finem habent. At
illi dixerunt: Domine, ecce gladii duo hic.
At ille dixit eis: Satis eſt. Et egreſſus
ibat ſecundum conſuetudinem in montem
oliuarum. Secuti ſunt autem illum et diſci-
puli. Et cum perueniſſet ad locum, dix-
it eis: Orate ne intretis in
temptationem. Et ipſe auulſus eſt ab eis
quantum iactus eſt lapidis. Et poſitis
genibus orabat dicens: Pater, ſi uis
transfer calicem iſtum a me. Verump-
tamen non mea uoluntas, ſed tua fiat. Ap-
paruit autem illi angelus de celo confor-
tans eum. Et factus in agonia: et pro-

lixius orabat. Et factus eſt ſudor eius
ſicut gutte ſanguinis decurrentis in terram.
Et cum ſurrexiſſet ab oratione et ueniſſet
ad diſcipulos ſuos, inuenit eos dormi-
entes pre triſtitia. Et ait illis: Quid dormitis?
Surgite, orate ne intretis in temptationem.
Adhuc eo loquente, ecce turba, et qui uoca-
batur Iudas unus de duodecim antecedebat
eos. Et appropinquauit Ihesu ut oſcularetur e-
um. Ihesus autem dixit ei: Iuda, oſculo filium ho-
minis tradis? Videntes autem hii qui circa ip-
ſum erant quod futurum erat, dixerunt ei:
Domine, ſi percutimus in gladio? Et percuſſit
unus ex illis ſeruum principis ſacerdotum et — dextram
amputauit auriculam eius dexteram.
Reſpondens autem Ihesus ait: Sinite uſque huc.
Et cum tetigiſſet auriculam eius, ſana-
uit eum. Dixit autem Ihesus ad eos qui ue-
nerant ad ſe principes ſacerdotum
et magiſtratus templi et ſeniores: Qua-
ſi ad latronem exiſtis cum gladiis et — XXII
fuſtibus? Cum cotidie uobiſcum fuerim
in templo, non extendiſtis manus in me.
Sed hec eſt hora ueſtra et poteſtas tenebra-
rum. Comprehendentes autem eum dux-
erunt ad domum principis ſacerdotum.
Petrus uero ſequebatur a longe. Accen-
ſo autem igne in medio atrii et circumſe-
dentibus illis, erat Petrus in medio
eorum. Quem cum uidiſſet ancilla quedam
ſedentem ad lumen et eum fuiſſet intu-
ita, dixit: Et hic cum illo erat. At il-
le negauit eum dicens: Mulier, non
noui eum. Et poſt puſillum alius
uidens eum dixit: Et tu de illis es. Pe-
trus uero ait: O homo, non ſum. Et interu-
allo facto quaſi hore unius, alius quidam
affirmabat dicens: Vere et hic cum
illo erat: nam et Galileus eſt. Et
ait Petrus: Homo, neſcio quid dicis.
Et continuo adhuc illo loquente
cantauit gallus. Et conuerſus dominus
reſpexit Petrum. Et recordatus eſt
Petrus uerbi domini, ſicut dixerat:

tiam in civitate et homicidium

quia priusquam gallus cantet ter me nega
bis. Et egressus foras flevit ama
re. Et viri qui tenebant illum illu
debant ei cedentes. Et velaverunt eum
et percutiebant faciem eius et interrogabant
eum dicentes. Prophetiza quis est qui te per
cussit. Et alia multa blasphemantes
dicebant in eum. Et ut factus est di
es convenerunt seniores plebis et prin
cipes sacerdotum et scribe et duxerunt illum
in concilium suum dicentes. Si tu es Christus
dic nobis. Et ait illis. Si vobis dixero non
credetis michi. Si autem et interrogavero non
respondebitis michi neque dimittetis. Ex
hoc autem erit filius hominis sedens a dex
tris virtutis dei. Dixerunt autem omnes.
Tu ergo es filius dei. Qui ait. Vos
dicitis quia ego sum. At illi dixerunt.
Quid adhuc desideramus testimo
nium. Ipsi enim audivimus de ore eius.

XXIII

Et surgens omnis multitudo
eorum duxerunt illum ad pilatum.
Ceperunt autem accusare illum dicentes.
Hunc invenimus subvertentem gentem
nostram et prohibentem tributa dari cesa
ri et dicentem se Christum regem esse. Pila
tus autem interrogavit eum dicens. Tu es rex
iudeorum. At ille respondens ait. Tu dicis.
Ait autem pilatus ad principes sacerdotum et tur
bas. Nichil invenio cause in hoc homine. At
illi invalescebant dicentes. Commovet
populum docens per universam iudeam et incipi
ens a galilea usque huc. Pilatus autem au
diens galileam interrogavit si homo ga
lileus esset. Et ut cognovit quod de he
rodis potestate esset remisit eum ad
herodem qui et ipse ierosolimis erat il
lis diebus. Herodes autem viso Ihesu gavisus
est valde. Erat enim ex multo tempore vide
cupiens
illum eo quod audiret multa de illo. et
sperabat signum aliquod videre ab eo fieri.
Interrogabat autem illum multis sermonibus.
At ipse nichil ei respondebat. Stabant
autem principes sacerdotum et scribe constanter accusan
tes eum. Sprevit autem illum herodes cum exercitu
suo et illusit indutum veste alba et remi
sit ad pilatum. Et facti sunt amici herodes et
pilatus in ipsa die. Nam antea inimici e
rant ad invicem. Pilatus autem convocatis
principibus sacerdotum et magistratibus et ple
be dixit ad illos. Obtulistis michi hunc ho
minem quasi avertentem populum. et ecce ego co
ram vobis interrogans. nullam causam invenio
in homine isto ex his in quibus eum accusatis.
Sed neque herodes. Nam remisi vos ad illum. et ec
ce nichil dignum morte actum est ei. Emen
datum ergo illum dimittam. Necesse autem habe
bat dimittere eis unum per diem festum. Ex
clamavit autem simul universa turba dicens.
Tolle hunc et dimitte nobis barraban. Qui
erat propter seditionem quandam missus in carce
rem. Iterum autem pilatus locutus est ad eos.
volens dimittere Ihesum. At illi succla
mabant dicentes. Crucifige crucifige
illum. Ille autem tertio dixit ad illos. Quid
enim mali fecit iste. Nullam causam mortis
invenio in eo. Corripiam ergo illum et dimittam.
At illi instabant vocibus magnis postu
lantes ut crucifigeretur. Et invalescebant
voces eorum. Et pilatus adiudicavit
fieri petitionem eorum. Dimisit autem eis illum
qui propter homicidium et seditionem missus
fuerat in carcerem quem petebant. Ihesum autem
tradidit voluntati eorum. Et cum duce
rent eum apprehenderunt symonem quendam
cyreneensem venientem de villa et inposu
erunt ei crucem portare post Ihesum. Se
quebatur autem illum multa turba populi et
mulierum que plangebant et lamentabantur
eum. Conversus autem ad illas Ihesus dixit. Filie
ierusalem nolite flere super me. sed super
vos ipsas flete et super filios vestros. quia
ecce venient dies in quibus dicent. Beate
steriles et ventres qui non genuerunt et u
bera que non lactaverunt. Tunc incipient dicere
montibus cadite super nos. et collibus operi
te nos. Quia si in viridi ligno hec faciunt
in arido quid fiet. Ducebantur autem et a

si hic est xpc dei electus. Illudebant autem ei et milites accedentes et acetum offerentes illi dicentes. Si tu es rex iudeorum. 2

nequam cum eo ut interficerentur. Et postquam venerunt in locum qui vocatur Calvarie ibi crucifixerunt eum. et latrones unum a dextris et alterum a sinistris. Ihesus autem dicebat. Pater dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. Dividentes vero vestimenta eius: miserunt sortes. Et stabat populus expectans. Et deridebant eum principes cum eis dicentes. 2 Si tu es rex iudeorum: salvum te fac. Erat autem et superscriptio inscripta super illum litteris grecis latinis et hebraicis. Hic est rex iudeorum. Unus autem de hiis qui pendebant latronibus blasphemabat eum dicens. Si tu es Christus salvum fac temet ipsum et nos. Respondens autem alter increpabat eum dicens. Neque tu times deum qui in eadem dampnatione es. Et nos quidem iuste nam digna factis recipimus. hic vero nichil mali gessit. Et dicebat ad Ihesum. Domine memento mei cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Ihesus. Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Erat autem fere hora sexta et tenebre facte sunt in universam terram usque in horam nonam. Et obscuratus est sol. et velum templi scissum est medium. Et clamans voce magna Ihesus ait. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et hec dicens expiravit. Videns autem centurio quod factum fuerat glorificavit deum dicens. Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud. et videbant que fiebant: percutientes pectora sua revertebantur. Stabant autem omnes noti eius a longe et mulieres que secute erant eum a galilea hec videntes. Et ecce vir nomine Ioseph qui erat decurio vir bonus et iustus. hic non consenserat consilio et actibus eorum. ab arimathia civitate iudee qui expectabat et ipse regnum dei. hic accessit ad pilatum et petiit corpus Ihesu. Et depositum involvit in sindone. et posuit eum in monumento exciso in quo nondum quisquam positus fuerat.

XXIIII

Et dies erat parasceves et sabbatum illucescebat. Subsecute autem mulieres que cum ipso venerant de galilea viderunt monumentum et quemadmodum positum erat corpus eius. Et revertentes paraverunt aromata et unguenta et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum. Una autem sabbati valde diluculo venerunt ad monumentum portantes que paraverant aromata. Et invenerunt lapidem revolutum a monumento. Et ingresse non invenerunt corpus domini Ihesu. Et factum est dum mente consternate essent de isto: ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Cum autem timerent et declinarent vultum in terram: dixerunt ad illas. Quid queritis viventem cum mortuis? Non est hic sed surrexit. Recordamini qualiter locutus est vobis cum adhuc in galilea esset dicens. Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi et die tercia resurgere. Et recordate sunt verborum eius. Et regresse a monumento nunciaverunt hec omnia illis undecim et ceteris omnibus. Erat autem maria magdalene et iohanna et maria iacobi et cetere que cum eis erant que dicebant ad apostolos hec. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista et non credebant illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum et procumbens vidit linteamina sola posita et abiit secum mirans quod factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab ierusalem nomine emaus. Et ipsi loquebantur ad invicem de hiis omnibus que acciderant. Et factum est dum fabularentur et secum quererent: et ipse Ihesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem eorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos. Qui sunt hii sermones quos confertis ad invicem ambulantes et estis tristes? Et respondens unus cui nomen cleophas dixit ei. Tu solus peregrinus es in ierusalem et non cognovisti

ti quae facta sunt in illa his diebus? Quibus il
le dixit: Quae? Et dixerunt: De Iesu Naza
reno, qui fuit vir propheta, potens in opere et ser
mone coram deo et omni populo; et quomodo
tradiderunt eum summi sacerdotes et principes
nostri in damnationem mortis, et crucifixe
runt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset
redempturus Israhel. Et nunc super haec omnia ter
tia dies est hodie quod haec facta sunt. Sed et
mulieres quaedam ex nostris terruerunt nos, quae an
te lucem fuerunt ad monumentum, et non inven
to corpore eius venerunt dicentes se etiam visio
nem angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere.
Et abierunt quidam ex nostris ad monu
mentum, et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt,
ipsum vero non invenerunt. Et ipse dixit ad
illos: O stulti et tardi corde ad creden
dum in omnibus quae locuti sunt prophetae. Nonne
haec oportuit pati Christum, et ita intrare in glo
riam suam? Et incipiens a Moyse et
omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus scrip
turis quae de ipso erant. Et appropinqua
verunt castello quo ibant, et ipse se finxit
longius ire. Et coegerunt illum dicentes:
Mane nobiscum quoniam advesperascit et in
clinata est iam dies. Et intravit cum
illis. Et factum est dum recumberet cum illis, ac
cepit panem et benedixit ac fregit et porri
gebat illis. Et aperti sunt oculi eorum et
ab oculis eorum cognoverunt eum; et ipse evanuit. Et
dixerunt ad invicem: Nonne cor nostrum ar
dens erat in nobis dum loqueretur in via et ape
riret nobis scripturas? Et surgentes ea
dem hora regressi sunt in Ierusalem, et
invenerunt congregatos undecim et eos qui cum ip
sis erant, dicentes quod surrexit dominus vere et ap
paruit Simoni. Et ipsi narrabant
quae gesta erant in via, et quomodo cognoverunt
eum in fractione panis. Dum haec autem loquuntur, stetit
Iesus in medio eorum et dicit eis:
Pax vobis; ego sum, nolite timere. Con
turbati vero et conterriti existimabant se spi
ritum videre. Et dixit eis: Quid turba
ti estis, et cogitationes ascendunt in cor

da vestra? Videte manus meas et pedes,
quia ego ipse sum; palpate et videte, quia spiritus
carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere.
Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et pe
des. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus prae
gaudio, dixit: Habetis hic aliquid quod
manducetur? At illi obtulerunt ei partem
piscis assi et favum mellis. Et cum mandu
casset coram eis, sumens reliquias dedit eis.
Et dixit ad eos: Haec sunt verba quae locutus sum ad
vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est
impleri omnia quae scripta sunt in lege Moysi et
prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis
sensum ut intellegerent scripturas, et dixit
eis: Quoniam sic scriptum est, et sic oportebat Christum
pati et resurgere a mortuis die tertia,
et praedicari in nomine eius paenitentiam et remissio
nem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ie
rosolyma. Vos autem estis testes horum. Et
ego mittam promissum patris mei in vos. Vos
autem sedete in civitate, quoadusque induami
ni virtute ex alto. Eduxit autem e
os foras in Bethaniam, et elevatis mani
bus suis benedixit eis. Et factum est dum
benediceret illis, recessit ab eis et fe
rebatur in caelum. Et ipsi adorantes
regressi sunt in Ierusalem cum gau
dio magno. Et erant semper
in templo laudantes et bene
dicentes deum. Amen. Explicit
liber Luce. Incipit prologus in e
vangelium secundum Iohannem.

Hic est Iohannes evangelista
unus ex discipulis dei, qui
virgo electus a deo est, quem de nup
tiis volentem nubere voca
vit deus. Cui virginitatis in hoc duplex
testimonium in evangelio datur, quod et prae ce
teris dilectus a deo dicitur, et huic matrem suam
pendens in cruce commendavit deus, ut virginem
virgo servaret. Denique manifestans
in evangelio quod erat ipse incorruptibilis
verbi opus inchoans solus verbum carnem
factum esse nec lumen a tenebris conprehensum

fuisse testatur. Primum signum ponit quod
in nuptiis fecit dominus, ostendens quod ipse erat,
ut legentibus demonstraret quod ubi dominus in
vitatus sit deficere nuptiarum vinum debeat,
ut veteribus inmutatis nova omnia que a
Christo instituuntur appareant. Hoc autem evangelium
scripsit in Asia, postea quam in Pathmos insula
apocalipsim scripserat, ut cui in principio
canonis incorruptibile principium prenotatur
in Genesi, ei etiam incorruptibilis finis per virgi
nem in apocalipsi redderetur dicente Christo: Ego
sum alpha et omega. Et hic est Iohannes qui sciens
supervenisse diem recessus sui, convoca
tis discipulis suis in Epheso, per multa signo
rum experimenta promens Christum, descendens
in defossum sepulture sue locum facta oratione
positus est ad patres suos, tam extraneus a
dolore mortis, quam a corruptione carnis in
venitur alienus. Tamen post omnes evangelium
scripsit, et hoc virgini debebatur. Quo
rum tamen vel scriptorum tempore dispositio vel librorum
ordinatio ideo per singula a nobis non expo
nitur, ut sciendi desiderio collocato et querentibus
fructus laboris et deo magisterii doctri
na servetur. Explicit prologus. Incipit
evangelium secundum Iohannem.

In principio erat
verbum, et verbum erat apud
deum, et deus erat verbum. Hoc erat
in principio apud deum. Omnia per ipsum
facta sunt, et sine ipso factum est nichil. Quod
factum est, in ipso vita erat, et vi
ta erat lux hominum. Et lux in te
nebris lucet, et tenebre eam non com
prehenderunt. Fuit homo missus a deo
cui nomen erat Iohannes. Hic venit
in testimonium ut testimonium per
hiberet de lumine, ut omnes crederent
per illum. Non erat ille lux, sed ut
testimonium perhiberet de lumine.
Erat lux vera que illuminat om
nem hominem venientem in hunc mundum. In
mundo erat, et mundus per ipsum factus
est, et mundus eum non cognovit. In
propria venit, et sui eum non receperunt.
Quotquot autem receperunt eum, dedit eis pote
statem filios dei fieri, his qui credunt in nomine
eius. Qui non ex sanguinibus neque ex volun
tate carnis neque ex voluntate viri, sed ex
deo nati sunt. Et verbum caro factum est, et ha
bitavit in nobis. Et vidimus gloriam eius,
gloriam quasi unigeniti a patre, plenum gra
tie et veritatis. Iohannes testimonium perhibet de
ipso, et clamat dicens: Hic erat quem dixi:
qui post me venturus est, ante me factus est, quia
prior me erat. Et de plenitudine eius
nos omnes accepimus, gratiam pro gratia. Quia
lex per Moysen data est, gratia et veritas per
Iesum Christum facta est. Deum nemo vidit um
quam: unigenitus filius qui est in sinu
patris, ipse enarravit. Et hoc est testi
monium Iohannis, quando miserunt Iudei ab Ie
rosolimis sacerdotes et levitas ad eum
ut interrogarent eum: Tu quis es? Et confessus
est et non negavit, et confessus est: quia non
sum ego Christus. Et interrogaverunt eum: Quid ergo?
Helias es tu? Et dixit: Non sum. Propheta
es tu? Et respondit: Non. Dixerunt ergo
ei: Quis es, ut responsum demus his qui
miserunt nos? Quid dicis de te ipso? Ait:
Ego vox clamantis in deserto: Dirigite
viam domini, sicut dixit Ysaias propheta. Et qui
missi fuerant, erant ex phariseis. Et in
terrogaverunt eum et dixerunt ei: Quid ergo bapti
zas si tu non es Christus neque Helias neque propheta? Re
spondit eis Iohannes dicens: Ego baptizo
in aqua; medius autem vestrum stetit quem vos nes
citis. Ipse est qui post me venturus est, qui
ante me factus est, cuius ego non sum dignus
ut solvam eius corrigiam calciamenti. Hec in
Bethania facta sunt trans Iordanem, ubi erat
Iohannes baptizans. Altera die vidit Iohannes
Iesum venientem ad se, et ait: Ecce ag
nus dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Hic est
de quo dixi: Post me venit vir qui
ante me factus est, quia prior me erat. Et e
go nesciebam eum, sed ut manifestetur
in Israel, propterea veni ego in aqua baptizans.
Et testimonium perhibuit Iohannes dicens:

Quia vidi spiritum descendentem quasi columbam
de celo et mansit super eum. Et ego nesci-
bam eum. Sed qui misit me baptizare in aqua
ille michi dixit. Super quem videris spiritum descen-
dentem et manentem super eum: hic est qui bap-
tizat in spiritu sancto. Et ego vidi et testimo-
nium perhibui quia hic est filius dei. Al-
tera die iterum stabat iohannes et ex discipu-
lis eius duo. Et respiciens ihesum ambulan-
tem: dicit. Ecce agnus dei. Et audi-
erunt eum duo discipuli loquentem. et se-
cuti sunt ihesum. Conversus autem ihesus.
et videns eos sequentes se: dicit eis. Quid que-
ritis? Qui dixerunt ei. Rabi quod dicitur inter-
pretatum magister. ubi habitas? Dicit eis.
Venite et videte. Venerunt et viderunt
ubi maneret: et apud eum manserunt di-
e illo. Hora autem erat quasi decima. Erat
autem andreas frater symonis petri unus
ex duobus qui audierant a iohanne et se-
cuti fuerant eum. Invenit hic primum fra-
trem suum symonem: et dicit ei. Invenimus
messiam quod est interpretatum christus. Et addux-
it eum ad ihesum. Intuitus autem eum ihesus: dix-
it. Tu es symon filius iohanna. Tu
vocaberis cephas: quod interpretatur ~~petrus~~ pe-
trus. In crastinum voluit exire in gali-
leam: et invenit philippum. et dicit ei
ihesus. Sequere me. Erat autem philippus
a bethsaida civitate andree et pe-
tri. Invenit philippus nathanael et
dicit ei. Quem scripsit moyses in lege
et prophete: invenimus ihesum filium ioseph a
nazareth. Et dixit ei nathanael.
A nazareth potest aliquid boni esse? Di-
cit ei philippus. Veni et vide. Vidit
ihesus nathanael venientem ad se: et
de eo dicit. Ecce vere israhelita in quo dolus
non est. Dicit ei nathanahel. Unde
me nosti? Respondit ihesus et dixit ei.
Priusquam te philippus vocaret cum
esses sub ficu: vidi te. Respondit ei
nathanael. Rabi tu es filius dei.
tu es rex israhel. Respondit ihesus et dixit
ei. Quia dixi tibi vidi te sub ficu cre-
dis: maius his videbis. Et dicit ei.
Amen amen dico vobis: videbitis celum
apertum et angelos dei ascendentes et des-
cendentes super filium hominis.

Et die tercia nuptie facte sunt in chana II
galilee: et erat mater ihesu ibi. Vo-
catus est autem ihesus et discipuli eius ad n-
uptias. Et deficiente vino: dicit
mater ihesu ad eum. Vinum non habent. Et
dicit ei ihesus. Quid michi et tibi est mulier? Non-
dum venit hora mea. Dicit mater eius
ministris. Quodcumque dixerit vobis fa-
cite. Erant autem ibi lapidee ydrie sex
posite secundum purificationem iudeorum.
capientes singule metretas binas vel ter-
nas. Dicit eis ihesus. Implete ydrias aqua.
Et impleverunt eas usque ad summum.
Et dicit eis ihesus. Haurite nunc et ferte
architriclino. Et tulerunt. Ut autem gus-
tavit architriclinus aquam vinum factam et
non sciebat unde esset: ministri autem sci-
ebant qui hauserant aquam: vocat spon-
sum architriclinus: et dicit ei. Omnis
homo primum bonum vinum ponit: et cum in-
ebriati fuerint: tunc id quod deterius est.
Tu autem servasti bonum vinum usque
adhuc. Hoc fecit inicium signorum ihesus in
chana galilee: et manifestavit glo-
riam suam: et crediderunt in eum discipuli eius.
Post hoc descendit capharnaum ipse et
mater eius et fratres et discipuli eius: et ibi man-
serunt non multis diebus. Et prope erat pas-
cha iudeorum: et ascendit ierosolimam
ihesus. Et invenit in templo vendentes
boves et oves et columbas: et nummula-
rios sedentes. Et cum fecisset quasi
flagellum de funiculis: omnes eiecit
de templo. oves quoque et boves: et num-
mulariorum effudit es: et mensas subver-
tit. Et his qui columbas vendebant
dixit. Auferte ista hinc: et nolite fa-
cere domum patris mei domum negoci-
acionis. Recordati vero sunt discipuli e-

scriptum est. Zelus domus tue co-
(me) medit me. Responderunt ergo iudei et dixerunt
ei. Quod signum ostendis nobis quia hec fa-
cis. Respondit ihesus et dixit eis. Solvite
templum hoc et in tribus diebus excitabo
illud. Dixerunt ergo iudei. Quadraginta
et sex annis edificatum est templum
hoc et tu in tribus diebus excitabis illud. Ille
autem dicebat de templo corporis sui. Cum
ergo resurrexisset a mortuis recordati sunt
discipuli eius quia hoc dicebat. et crediderunt
scripture et sermoni quem dixit ihesus. Cum
autem esset ierosolimis in pascha in die fes-
to: multi crediderunt in nomine eius viden-
tes signa eius que faciebat. Ipse autem ihesus
non credebat semetipsum eis. eo quod nosset (ipse)
omnes. et quia opus ei non erat ut quis testi-
monium perhiberet de homine. Ipse enim sciebat
quid esset in homine.

III. Erat autem homo ex phariseis nichodemus
nomine princeps iudeorum. Hic venit
ad ihesum nocte et dixit ei. Rabi. scimus
quia a deo venisti magister. Nemo enim potest
hec signa facere que tu facis. nisi fuerit deus
cum eo. Respondit ihesus et dixit ei. Amen
amen dico tibi nisi quis natus fuerit
denuo: non potest videre regnum dei. Di-
cit ad eum nichodemus. Quomodo potest
homo nasci cum sit senex. Numquid po-
test in ventrem matris sue iterato intro-
ire et renasci. Respondit ihesus et dixit
ei. Amen amen dico tibi nisi quis re-
(ex) natus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest
introire in regnum dei. Quod natum
est ex carne. caro est. Et quod natum
est ex spiritu. spiritus est. Non mireris
quia dixi tibi. oportet vos nasci denu-
o. Spiritus ubi vult spirat: et vocem eius
audis. sed nescis unde veniat aut quo
vadat. Sic est omnis qui natus est
ex spiritu. Respondit nichodemus et
dixit ei. Quomodo possunt hec fieri.
Respondit ihesus et dixit ei. Tu es ma-
gister in israel et hec ignoras. Amen amen

dico tibi. quia quod scimus loquimur. et quod
vidimus testamur. et testimonium nostrum
non accipitis. Si terrena dixi vobis et non
creditis: quomodo si dixero vobis celestia
credetis. Et nemo ascendit in
celum nisi qui descendit de celo
filius hominis qui in celis est. Et sicut mo-
yses exaltavit serpentem in deserto.
ita exaltari oportet filium hominis.
ut omnis qui credit in ipsum non pereat sed
habeat vitam eternam. Sic enim dilexit
deus mundum ut filium suum unigenitum
daret: ut omnis qui credit in eum non
pereat sed habeat vitam eternam. Non enim mi-
sit deus filium suum ut iudicet mundum. (in mundum)
sed ut salvetur mundus per ipsum. Qui cre-
dit in eum non iudicatur. Qui autem non
credit. iam iudicatus est. quia non credit
in nomine unigeniti filii dei. Hoc est
autem iudicium quia lux venit in mundum
et dilexerunt homines magis tenebras quam
lucem. Erant enim eorum mala opera. Om-
nis enim qui male agit: odit lucem.
Et non venit ad lucem: ut non arguan-
tur opera eius. Qui autem facit veritatem ve-
nit ad lucem: ut manifestentur opera e-
ius quia in deo sunt facta. Post hec venit
ihesus et discipuli eius in iudeam terram. et
illic demorabatur cum eis et baptiza-
bat. Erat autem et iohannes baptizans in
enon iuxta salim quia aque multe erant
illic. et veniebant et baptizabantur. Non-
dum enim missus fuerat in carcerem iohannes.
Facta est ergo questio ex discipulis iohannis
cum iudeis de purificatione. Et vene- (venerunt)
runt ad iohannem et dixerunt ei. Rabi qui
erat tecum trans iordanem cui tu tes-
timonium perhibuisti. ecce hic baptizat
et omnes veniunt ad eum. Respondit
iohannes et dixit. Non potest homo accipe-
re quicquam: nisi datum fuerit ei de celo.
Ipsi vos mihi testimonium perhibetis quod
dixerim ego non sum christus. sed quia missus
sum ante illum. Qui habet sponsam

sponsus est. Amicus autem sponsi qui
stat et audit eum gaudio gaudet
xt propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum im-
pletum est. Illum oportet crescere me
autem minui. Qui desursum venit su-
per omnes est. Qui est de terra de terra est
et de terra loquitur. Qui de celo venit super omnes
vidit est et quod vidit et audivit hoc testatur. et testi-
monium eius nemo accipit. Qui acce-
signavit pit eius testimonium signavit
quia deus verax est. Quem enim misit deus
verba dei loquitur. Non enim ad mensuram
dat deus spiritum. Pater diligit filium
et omnia dedit in manu eius. Qui credit
in filium habet vitam eternam. Qui autem in-
credulus est filio non videbit vitam
sed ira dei manet super eum.

IIII Ut ergo cognovit ihesus quia audierunt
pharisei quia ihesus plures discipulos fa-
cit et baptizat quam iohannes quamquam ihesus
non baptizaret sed discipuli eius reli-
quit iudeam et abiit iterum in galileam.
Oportebat autem eum transire per samariam.
Venit ergo in civitatem samarie que
dicitur sichar iuxta predium quod dedit iacob
ioseph filio suo. Erat autem ibi fons ia-
cob. Ihesus ergo fatigatus ex itinere sedebat
sic super fontem. Hora erat quasi sexta.
Venit mulier de samaria haurire aquam.
Dicit ei ihesus. Da mihi bibere. Discipuli enim
eius abierant in civitatem ut cibos emerent.
illa Dicit ergo ei mulier samaritana. Quomodo tu
iudeus cum sis bibere a me poscis que sum
mulier samaritana. Non enim coutun-
ch. l' coutuntur tur iudei samaritanis. Respondit
ihesus et dixit ei. Si scires donum dei et quis
est qui dicit tibi da michi bibere. tu
forsitan petisses ab eo et dedisset tibi
aquam vivam. Dicit ei mulier. Domine neque
in quo haurias habes et puteus altus
est. Unde ergo habes aquam vivam. Numquid
tu maior es patre nostro iacob qui de-
et filii dit nobis puteum et ipse ex eo bibit
et filii eius et pecora eius. Respondit ihesus

et dixit ei. Omnis qui bibit ex aqua
hac sitiet iterum. Qui autem biberit ex aqua
quam ego dabo ei non sitiet in eternum.
Sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo
fons aque salientis in vitam eternam.
Dicit ad eum mulier. Domine da michi
hanc aquam ut non sitiam neque veniam
huc haurire. Dicit ei ihesus. Vade vo-
ca virum tuum et veni huc. Respondit
mulier et dixit. Non habeo virum. Dicit
ei ihesus. Bene dixisti quia non habeo
virum. Quinque enim viros habuisti
et hunc quem habes non est tuus vir. Hoc vir quem
vere dixisti. Dicit ei mulier. Domine
video quia propheta es tu. Patres nos-
tri in monte hoc adoraverunt et vos
dicitis quia ierosolimis est locus
ubi adorare oportet. Dicit ei ihesus.
Mulier crede michi quia venit
hora quando neque in monte hoc neque in ie-
rosolimis adorabitis patrem.
Vos adoratis quod nescitis. nos
adoramus quod scimus. quia salus
ex iudeis est. Sed venit hora et
nunc est quando veri adoratores adora-
bunt patrem in spiritu et veritate.
Nam et pater tales querit qui ad-
orent eum. Spiritus est deus et eos qui
adorant eum in spiritu et veritate oportet ado-
rare. Dicit ei mulier. Scio quia messi-
as venit qui dicitur christus. Cum ergo venerit
ille nobis annuntiabit omnia. Dicit
ei ihesus. Ego sum qui loquor tecum.
Et continuo venerunt discipuli eius
et mirabantur quia cum muliere lo-
quebatur. Nemo tamen dixit. quid
queris aut quid loqueris cum ea.
Reliquit ergo ydriam suam mulier
et abiit in civitatem et dicit illis homini-
bus. Venite et videte hominem qui
dixit michi omnia quecumque feci. Numquid i- omnia
pse est christus. Exierunt de civita-
te et veniebant ad eum. Interim ro-
gabant eum discipuli eius dicentes

Rabbi manduca. Ille autem dixit eis. Ego
cibum habeo manducare quem vos nescitis.
Dicebant ergo discipuli ad invicem. Numquid
aliquis attulit ei manducare? Di-
cit eis Iesus. Meus cibus est ut faciam volun-
tatem eius qui misit me ut perficiam
opus eius. Nonne vos dicitis quod adhuc quattu-
iiii or menses sunt et messis venit? Ecce dico vo-
bis. Levate oculos vestros et videte regiones
quia albe sunt iam ad messem. Et qui
metit mercedem accipit, et congregat fructum
in vitam eternam, ut et qui seminat simul
gaudeat et qui metit. In hoc enim est verbum
verum, quia alius est qui seminat, et alius est qui
metit. Ego misi vos metere quod vos non
laborastis. Alii laboraverunt, et vos in la-
bores eorum introistis. Ex civitate autem il-
la multi crediderunt in eum Samaritano-
rum propter verbum mulieris testimonium perhiben-
tis, quia dixit mihi omnia quecumque feci. Cum
venissent ergo ad eum Samaritani, ro-
gaverunt illum ut ibi maneret. Et mansit
ibi duos dies. Et multo plures crediderunt
propter sermonem eius. Et mulieri dicebant:
Quia iam non propter tuam loquelam credimus.
·iiii· Ipsi enim audivimus et scimus quia hic est vere
salvator mundi. Post duos autem dies ex-
iit inde et abiit in Galileam. Ipse enim Iesus
testimonium perhibuit quia propheta in sua pa-
tria honorem non habet. Cum ergo venisset in Gali-
leam, exceperunt eum Galilei, cum vidis-
sent omnia que fecerat Ierosolimis in die
festo. Et ipsi enim venerant ad diem festum.
Venit ergo iterum in Cana Galilee, ubi fecit
aquam vinum. Et erat quidam regulus cuius
filius infirmabatur Capharnaum. Hic cum
audisset quia Iesus adveniret a Iudea in
Galileam, abiit ad eum et rogabat eum ut
descenderet et sanaret filium eius. Incipi-
ebat enim mori. Dixit ergo Iesus ad eum:
Nisi signa et prodigia videritis, non credi-
tis. Dicit ad eum regulus: Domine descen-
de priusquam moriatur filius meus. Dicit ei
Iesus: Vade, filius tuus vivit. Credidit

homo sermoni quem dixit ei Iesus et ibat. Iam
eo descendente servi occurrerunt ei et nun-
ciaverunt dicentes quia filius eius viveret. In-
terrogabat ergo horam ab eis in qua melius
habuerat. Et dixerunt ei quia heri hora
septima reliquit eum febris. Cognovit ergo
pater quia illa hora erat in qua dixit ei
Iesus filius tuus vivit, et credidit ipse
et domus eius tota. Hoc iterum secundum signum
fecit Iesus cum venisset a Iudea in Galileam.

·V·

Post hec erat dies festus
Iudeorum, et ascendit Iesus Ierosoli-
mam. Est autem Ierosolimis probatica
piscina que cognominatur hebraice Bethsaida
quinque porticus habens. In his iacebat
multitudo magna languentium ceco-
rum, claudorum, aridorum, expectantium aque
motum. Angelus autem Domini secundum tempus descende-
bat in piscinam et movebatur aqua. Et
qui prior descendisset in piscinam post mo-
tionem aque sanus fiebat a quacumque detineba-
tur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi triginta
et octo annos habens in infirmitate sua. Hunc
cum vidisset Iesus iacentem, et cognovisset quia
multum iam tempus haberet, dicit ei: Vis sanus
fieri? Respondit ei languidus: Domine hominem non
habeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me
in piscinam. Dum venio enim ego, alius an-
te me descendit. Dicit ei Iesus: Surge,
tolle grabatum tuum et ambula. Et statim
sanus factus est homo, et sustulit grabatum suum
et ambulabat. Erat autem sabbatum in illa
die. Dicebant ergo Iudei illi qui sanus fue-
rat: Sabbatum est, non licet tibi tollere gra-
batum tuum. Respondit eis: Qui me sanum sanum
fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum tu- dixit et precepit
um et ambula. Interrogaverunt ergo eum: Quis est
ille homo qui dixit tibi: Tolle grabatum et
ambula? Is autem qui sanus fuerat effectus
nesciebat quis esset. Iesus autem declinavit
a turba constituta in loco. Postea invenit
eum Iesus in templo et dixit illi: Ecce sanus
factus es, iam noli peccare ne deterius tibi ali-
quid contingat. Abiit ille homo et nunciavit

iudeis quia ihesus esset qui fecit eum sanum. Prop-
terea persequebantur iudei ihesum quia hec facie-
bat in sabbato. Ihesus autem respondit eis. Pater
meus usque modo operatur et ego operor. Propterea
ergo magis querebant eum iudei interficere. quia
non solum solvebat sabbatum. sed et patrem
suum dicebat deum. equalem se faciens deo.
Respondit itaque ihesus et dixit eis. Amen amen
dico vobis. non potest filius facere quic-
quam a se nisi quod viderit patrem suum facientem.
Quecumque enim ille fecerit. hec et filius similiter facit.
Pater enim diligit filium et omnia demonstrat
ei que ipse facit. Et maiora his demon-
strabit ei opera ut vos miremini. Sicut
enim pater suscitat mortuos et vivificat.
sic et filius quos vult vivificat. Neque
enim pater iudicat quemquam sed omne iudicium
dedit filio ut omnes honorificent filium
sicut honorificant patrem. Qui non honorifi-
cat filium: non honorificat patrem qui
misit illum. Amen amen dico vobis quia qui
verbum meum audit et credit ei qui misit
me habet vitam eternam. Et in iudicium non ve-
uenit nit sed transiet a morte in vitam. Amen
amen dico vobis quia venit hora et nunc est quando
mortui audient vocem filii dei. et qui au-
dierint vivent. Sicut enim pater habet vitam
in semetipso: sic dedit et filio vitam habere in
semetipso. Et potestatem dedit ei iu-
dicium facere quia filius hominis est. Nolite
mirari hoc quia venit hora in qua omnes
qui in monumentis sunt audient vocem
filii dei. Et procedent qui bona fecerunt in
resurrectionem vite. qui vero mala egerunt
in resurrectionem iudicii. Non possum ego
a me ipso facere quicquam. sed sicut audio iudi-
co et iudicium meum iustum est. Quia non quero
voluntatem meam. sed voluntatem eius
qui misit me. Si ego testimonium per-
hibeo de me: testimonium meum non est verum.
Alius autem est qui testimonium perhibet de
me: et scio quia verum est testimonium quod
perhibet de me. Vos misistis ad iohannem
et testimonium perhibuit veritati. Ego

autem non ab homine testimonium accipio.
sed hec dico ut vos salvi sitis. Ille erat
lucerna ardens et lucens. vos autem voluistis
exultare ad horam in luce eius. Ego autem habeo
testimonium maius iohanne. Opera enim que
dedit mihi pater ut perficiam ea: ipsa opera tes-
timonium perhibent de me quia pater me
misit. Et qui misit me pater ipse testi-
monium perhibuit de me. Neque vocem e-
ius umquam audistis. neque speciem eius vi-
distis. Et verbum eius non habetis in vobis
manens. quia quem misit ille. huic vos non
creditis. Scrutamini scripturas in
quibus vos putatis vitam eternam habere.
Et ille sunt que testimonium perhibent
de me. Et non vultis venire ad me
ut vitam habeatis. Claritatem ab homini-
bus non accipio. sed cognovi vos quia dilec-
tionem dei non habetis in vobis. Ego veni
in nomine patris mei. et non accepistis me.
Si alius venerit in nomine suo. illum ac-
cipietis. Quomodo potestis vos credere qui
gloriam ab invicem accipitis. et gloriam que
a solo deo est non queritis. Nolite pu-
tare quia ego accusaturus sim vos apud
patrem. Est qui vos accusat moy-
ses in quo vos speratis. Si enim crederetis
moysi. crederetis forsitan et mihi. De me
enim ille scripsit. Si autem illius litteris non cre-
ditis. quomodo verbis meis credetis.
Post hec abiit ihesus trans mare
galilee quod est tyberiadis. et seque- VI
batur eum multitudo magna. qui-
a videbant signa que faciebat su-
per his qui infirmabantur. Subiit ergo
in montem ihesus: et ibi sedebat cum discipulis
suis. Erat autem proximum pascha dies
festus iudeorum. Cum sublevasset ergo
oculos ihesus et vidisset quia multitudo maxi-
ma venit ad eum: dicit ad philippum.
Unde ememus panes ut manducent
hii. Hoc autem dicebat temptans eum.
Ipse enim sciebat quid esset facturus. Re-
spondit ei philippus. Ducentorum de-

nariorum panes non sufficiunt eis ut unus-
quisque modicum quid accipiat. Dicit ei u-
nus ex discipulis eius Andreas frater Simo-
nis Petri. Est puer unus hic qui habet quinque
panes ordeaceos et duos pisces. Sed
haec quid sunt inter tantos? Dixit ergo Iesus Fa-
cite homines discumbere. Erat autem fenum
multum in loco. Discubuerunt ergo viri
numero quasi quinque milia. Accepit ergo Iesus pa-
nes et cum gratias egisset distribuit discu-
bentibus. Similiter et ex piscibus quantum vole-
bant. Ut autem impleti sunt dixit discipu-
lis suis Colligite quae superaverunt fragmen-
ta ne pereant. Collegerunt ergo et imple-
runt xii cophinos fragmentorum ex v
panibus ordeaceis quae superfuerunt his
qui manducaverant. Illi ergo homines cum vidis-
sent quod fecerat signum dicebant Quia hic
est vere propheta qui venturus est in mundum.
Iesus ergo cum cognovisset quia venturi essent
ut raperent eum et facerent eum regem fu-
iterum | git ipse in montem solus. Ut autem
sero factum est descenderunt discipuli eius
ad mare. Et cum ascendissent navem
venerunt trans mare in Capharnaum.
Et tenebrae iam factae erant et non venerat
ad eos Iesus. Mare autem vento magno flan-
te exsurgebat. Cum remigassent ergo quasi
stadia xxv aut xxx vident Iesum am-
bulantem super mare et proximum navi
fieri et timuerunt. Ille autem dicit eis Ego
sum nolite timere. Voluerunt ergo reci-
pere eum in navem et statim fuit navis ad
terram ad quam ibant. Altera die turba quae
stabat trans mare vidit quia navi-
cula alia non erat ibi nisi una et quia non
introisset cum discipulis suis Iesus in navem
sed soli discipuli eius abiissent. Aliae vero
supervenerunt naves a Tiberiade iuxta locum
ubi manducaverant panem gratias agen-
tes Deo. Cum ergo vidisset turba quia Iesus
non esset ibi neque discipuli eius ascen-
derunt in naviculas et venerunt in Ca-
pharnaum quaerentes Iesum. Et cum

invenissent eum trans mare dixerunt ei
Rabbi quando huc venisti? Respondit eis Iesus
et dixit Amen amen dico vobis quaeritis me
non quia vidistis signa sed quia mandu-
castis ex panibus et saturati estis. Opera-
mini non cibum qui perit sed qui permanet
in vitam aeternam quem filius hominis dabit vo-
bis. Hunc enim pater signavit Deus. Dixe-
runt ergo ad eum Quid faciemus ut ope-
remur opera Dei? Respondit Iesus et dixit eis
Hoc est opus Dei ut credatis in eum quem
misit ille. Dixerunt ergo ei Quod ergo tu
facis signum ut videamus et credamus
tibi? Quid operaris? Patres nostri manna
manducaverunt in deserto sicut scrip-
tum est Panem de caelo dedit eis man-
ducare. Dixit ergo eis Iesus Amen amen
dico vobis non Moyses dedit vobis pa-
nem de caelo sed pater meus dat vobis
panem de caelo verum. Panis enim Dei — dei est verus
est qui descendit de caelo et dat vitam
mundo. Dixerunt ergo ad eum Domine sem-
per da nobis panem hunc. Dixit autem eis
Iesus Ego sum panis vitae. Qui venit
ad me non esuriet. Et qui credit in
me non sitiet umquam. Sed dixi
vobis quia et vidistis me et non credi-
distis. Omne quod dat mihi pater ad me
veniet et eum qui venit ad me non
eiciam foras. Quia descendi de cae-
lo non ut faciam voluntatem meam
sed voluntatem eius qui misit me.
Haec est autem voluntas eius qui misit
me patris ut omne quod dedit mihi pater
non perdam ex eo sed resuscitem illud
in novissimo die. Haec est enim vo-
luntas patris mei qui misit me
ut omnis qui videt filium et credit
in eum habeat vitam aeternam. Et ego
resuscitabo eum in novissimo die.
Murmurabant ergo Iudaei de illo
quia dixisset Ego sum panis qui
de caelo descendi. Et dicebant Non-
ne hic est Iesus filius

ioseph cuius nos novimus patrem et
matrem? Quomodo ergo dicit hic quia de celo des-
cendi? Respondit ergo ihesus et dixit eis: No-
lite murmurare in invicem. Nemo po-
test venire ad me nisi pater qui misit
me traxerit eum. Et ego resuscitabo
eum in novissimo die. Est scriptum in
prophetis: Et erunt omnes docibiles dei.
Omnis qui audivit a patre et didicit
venit ad me. Non quia patrem vidit
quisquam nisi is qui est a deo hic vidit pa-
trem. Amen amen dico vobis: qui cre-
dit in me habet vitam eternam. Ego
sum panis vite. Patres vestri man-
ducaverunt manna in deserto et mor-
tui sunt. Hic est panis de celo des-
cendens: ut si quis ex ipso mandu-
caverit non moriatur. Ego sum pa-
nis vivus qui de celo descendi.
Si quis manducaverit ex hoc pane
vivet in eternum. Et panis quem ego da-
bo caro mea est pro mundi vita. Liti-
gabant ergo iudei ad invicem dicentes: Quo-
modo potest hic carnem suam dare nobis ad
manducandum? Dixit ergo eis ihesus: Amen
amen dico vobis: nisi manducaveritis
carnem filii hominis et biberitis eius sangui-
nem non habebitis vitam in vobis. Qui man-
ducat meam carnem et bibit meum san-
guinem habet vitam eternam. Et ego re-
suscitabo eum in novissimo die. Ca-
ro enim mea vere est cibus et sanguis me-
us vere est potus. Qui manducat meam
carnem et bibit meum sanguinem in
me manet et ego in illo. Sicut misit
me vivens pater et ego vivo propter patrem:
et qui manducat me et ipse vivet
propter me. Hic est panis qui de celo des-
cendit. Non sicut manducaverunt patres
vestri manna et mortui sunt. Qui mandu-
cat hunc panem vivet in eternum. Hec dixit
in synagoga docens in capharnaum.
Multi ergo audientes ex discipulis eius
dixerunt: Durus

de celo

est hic sermo. Quis eum potest audire? Sci-
ens autem ihesus apud semetipsum quia murmu-
rarent de hoc discipuli eius dixit eis: Hoc
vos scandalizat? Si ergo videritis filium
hominis ascendentem ubi erat prius? Spiritus est
qui vivificat: caro non prodest quicquam.
Verba que ego locutus sum vobis spiritus et
vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis qui
non credunt. Sciebat enim ab initio ihesus qui
essent credentes et quis traditurus esset eum.
Et dicebat: Propterea dixi vobis quia nemo
potest venire ad me nisi fuerit ei datum a pa-
tre meo. Ex hoc multi discipulorum eius
abierunt retro: et iam non cum illo ambu-
labant. Dixit ergo ihesus ad xii.: Numquid
et vos vultis abire? Respondit ergo ei sy-
mon petrus: Domine ad quem ibimus? Ver-
ba vite eterne habes. Et nos credimus
et cognovimus quia tu es christus filius dei.
Respondit ergo eis ihesus: Nonne ego vos xii.
elegi: et unus ex vobis diabolus est?
Dicebat autem de iuda symonis scario-
tis. Hic enim traditurus erat eum cum
esset unus ex duodecim.

Post hec ambulabat ihesus in galile- VII
am. Non enim volebat in iudeam ambu-
lare quia querebant eum iudei interficere. E-
rat autem in proximo dies festus iudeorum
scenophegia. Dixerunt ergo ad eum fratres
eius: Transi hinc et vade in iudeam ut
et discipuli tui videant opera tua que facis.
Nemo quippe in occulto aliquid facit et
querit ipse in palam esse. Si hec facis mani-
festa te ipsum mundo. Neque enim fratres eius
credebant in eum. Dicit ergo ihesus: Tempus
meum nondum advenit: tempus autem ves-
trum semper est paratum. Non potest mundus odisse vos:
me autem odit: quia testimonium perhibeo
ego de illo quia opera eius mala sunt. Vos
ascendite ad diem festum hunc. Ego
autem non ascendam ad diem festum istum quia
tempus meum nondum impletum est. Hec autem
cum dixisset: ipse mansit in galilea. Ut autem as-
cenderunt fratres eius: tunc et ipse ascendit

ad diem festum non manifeste sed quasi
in occulto. Iudei ergo querebant eum in die
festo et dicebant: Ubi est ille? Et mur-
mur multus de eo erat in turba. Quidam
enim dicebant: quia bonus est. Alii autem
dicebant: non, sed seducit turbas.
Nemo tamen palam loquebatur de illo
propter metum iudeorum. Iam autem die festo
mediante ascendit Iesus in templum et
docebat. Et mirabantur iudei dicen-
tes: Quomodo hic litteras scit cum non didicerit?
Respondit Iesus et dixit: Mea doctrina non est
mea sed eius qui misit me. Si quis
voluerit voluntatem eius facere cognos-
cet de doctrina utrum ex deo sit an ego
a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur
gloriam propriam querit. Qui autem querit gloriam
eius qui misit illum hic verax est et
iniustitia in illo non est. Nonne Moyses de-
dit vobis legem et nemo ex vobis facit
legem? Quid me queritis interficere? Respon-
dit turba et dixit: Demonium habes. Quis
te querit interficere? Respondit Iesus et dixit eis:
Unum opus feci et omnes miramini. Prop-
terea Moyses dedit vobis circumcisionem
non quia ex Moyse est sed ex patribus et in sabbato
circumciditis hominem. Si circumcisionem ac-
cipit homo in sabbato ut non solvatur lex Mo-
ysi mihi indignamini quia totum hominem
sanum feci in sabbato? Nolite iudicare
secundum faciem sed iustum iudicium iudi-
cate. Dicebant ergo quidam ex Ierosoli-
iudei mis: Nonne hic est quem querunt interficere? Ec-
ce palam loquitur et nihil ei dicunt. Num-
quid vere cognoverunt principes quia hic est
Christus? Sed hunc scimus unde sit. Christus autem
cum venerit nemo scit unde sit. Cla-
mabat ergo Iesus docens in templo et di-
cens: Et me scitis et unde sim scitis.
Et a me ipso non veni sed est verus qui
misit me quem vos nescitis. Ego scio
eum. Et si dixero quia nescio eum ero
similis vobis mendax. Sed scio eum
quia ab ipso sum et ipse me misit. Que-
rebant ergo eum apprehendere et nemo misit
in illum manus quia nondum venerat hora
eius. De turba autem multi crediderunt in eum
et dicebant: Christus cum venerit numquid plura
signa faciet quam que hic facit? Audierunt
pharisei turbam murmurantem de illo hec et
miserunt principes et pharisei ministros
ut apprehenderent eum. Dixit eis ergo Iesus:
Adhuc modicum tempus vobiscum sum et va-
do ad eum qui misit me. Queretis me et
non invenietis et ubi sum ego vos non
potestis venire. Dixerunt ergo iudei ad
semetipsos: Quo hic iturus est quia non inveni-
emus eum? Numquid in dispersionem gentium
iturus est et docturus gentes? Quis est hic ser-
mo quem dixit: Queretis me et non invenietis
et ubi sum ego vos non potestis venire? In
novissimo autem die magno festivita-
tis stabat Iesus et clamabat dicens: Si
quis sitit veniat ad me et bibat. Qui
credit in me sicut dicit scriptura flumi-
na de ventre eius fluent aque vive. Hoc
autem dixit de spiritu sancto quem accepturi erant
credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus
quia Iesus nondum fuerat glorificatus. Ex illa
ergo turba cum audissent hos sermones
eius dicebant: Hic est vere propheta. Alii
dicebant: Hic est Christus. Quidam autem di-
cebant: Numquid a Galilea Christus veni-
et? Nonne scriptura dicit quia ex semi-
ne David et de Bethleem castello ubi e-
rat David Christus venit? Dissensio itaque facta
est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis
volebant apprehendere eum sed nemo
misit super illum manus. Venerunt ergo
ministri ad pontifices et phariseos et
dixerunt eis illi: Quare non adduxistis
eum? Responderunt ministri: Numquam sic
locutus est homo sicut hic homo loquitur. Respon-
derunt ergo pharisei: Numquid et vos se-
ducti estis? Numquid aliquis ex prin-
cipibus credidit in eum aut ex phariseis?
Sed turba hec que non novit legem ma-
ledicti sunt. Dicit Nichodemus ad

Deu. xi. 19.

Et in lege vestra scriptum est quia duorum hominum testi
monium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo
de me ipso et testimonium perhibet de me qui misit me pater.

mus ille qui venit ad eum nocte qui unus
erat ex ipsis. Numquid lex nostra iudicat
hominem nisi audierit ab ipso prius et cogno
verit quid faciat? Responderunt et dixe
runt ei: Numquid et tu galileus es? Scru
tare scripturas et vide quia propheta a
galilea non surgit. Et reversi sunt unus
quisque in domum suam.

VIII 1 Iesus autem perrexit in montem oliveti, et dilu
culo iterum venit in templum. Et omnis populus
venit ad eum et sedens docebat eos.
Adducunt autem scribe et pharisei mulie
rem in adulterio deprehensam et statue
runt eam in medio et dixerunt ei: Magi
ster, hec mulier modo deprehensa est in adulterio.
In lege autem moyses mandavit nobis
huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hec
autem dicebant temptantes eum ut pos
sent accusare eum. Iesus autem inclinans
se deorsum digito scribebat in terra.
Cum autem perseverarent interrogantes eum,
erexit se et dixit eis: Qui sine peccato est
vestrum, primus in illam lapidem mittat.
se. Et iterum se inclinans scribebat in terra.
Audientes autem hec unus post unum exibant
incipientes a senioribus. Et remansit
solus iesus et mulier in medio stans. E
rigens autem se iesus dixit ei: Mulier, ubi
sunt qui te accusabant? Nemo te condem
navit? Que dixit: Nemo domine. Dixit
autem ei iesus: Nec ego te condempnabo. Va
de et iam amplius noli peccare. Iterum
ergo locutus est eis iesus dicens: Ego sum
lux mundi. Qui sequitur me non ambulat
in tenebris sed habebit lumen vite. Dixerunt
ergo ei pharisei: Tu de te ipso testimonium per
hibes; testimonium tuum non est verum. Respon
dit iesus et dixit eis: Et si ego testimoni
um perhibeo de me ipso, verum est testimo
nium meum quia scio unde veni et quo va
do. Vos autem nescitis unde venio aut quo
vado. Vos secundum carnem iudicatis; ego
non iudico quemquam. Et si iudico ego,
iudicium meum verum est, quia solus non sum

sed ego et qui misit me pater. Dicebant
ergo ei: Ubi est pater tuus? Respondit iesus:
Neque me scitis neque patrem meum. Si
me sciretis forsitan et patrem meum
sciretis. Hec verba locutus est iesus in gazo
philacio docens in templo. Et nemo
apprehendit eum quia nondum vene
rat hora eius. Dixit ergo iterum eis iesus:
Ego vado et queretis me et in peccato
vestro moriemini. Quo ego vado
vos non potestis venire. Dicebant ergo
iudei: Numquid interficiet semet ip
sum quia dicit quo ego vado vos non po
testis venire? Et dicebat eis: Vos de
orsum estis, ego de supernis sum.
Vos de mundo hoc estis, ego non sum de
hoc mundo. Dixi ergo vobis quia moriemi
ni in peccatis vestris. Si enim non credideritis
quia ego sum, moriemini in peccato vestro.
Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis
iesus: Principium qui et loquor vobis. Multa
habeo de vobis loqui et iudicare. Sed qui
misit me verax est, et ego que audi
vi ab eo hec loquor in mundo. Et non
cognoverunt quia patrem eis dicebat deum.
Dixit ergo eis iesus: Cum exaltaveritis fili
um hominis, tunc cognoscetis quia ego sum,
et a me ipso facio nichil, sed sicut docuit
me pater hec loquor. Et qui misit me
mecum est et non reliquit me solum, qui
a ego que placita sunt ei facio semper.
Hec illo loquente multi crediderunt
in eum. Dicebat ergo iesus ad eos qui cre
diderunt ei iudeos: Si vos manse iudeos
ritis in sermone meo, vere discipuli
mei eritis et cognoscetis veritatem et
veritas liberabit vos. Responderunt ei: Semen
abrahe sumus et nemini servivimus
umquam. Quomodo tu dicis liberi eritis? Respon
dit iesus: Amen amen dico vobis quia
omnis qui facit peccatum servus est pec
cati. Servus autem non manet in domo
in eternum, filius manet in eternum. Si ergo
filius vos liberaverit, vere liberi eritis.

eū

Scio quia filii abrahe estis. sed queritis me
interficere quia sermo meus non capit in vobis.
Ego quod vidi apud patrem meum loquor. et
vos que vidistis apud patrem vestrum facitis.
Responderunt et dixerunt ei. Pater noster abraham
est. Dicit eis ihesus. Si filii abrahe estis.
opera abrahe facite. Nunc autem queritis me
interficere. hominem qui veritatem locutus sum vobis
quam audivi a deo. hoc abraham non fecit.
Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque
ei. Nos ex fornicatione non sumus nati. unum
patrem habemus deum. Dixit ergo eis
ihesus. Si deus pater vester esset. diligeretis utique
me. Ego enim ex deo processi et veni. Neque
enim a meipso veni. sed ille me misit. Quare
loquelam meam non cognoscitis. Quia non
potestis audire sermonem meum. Vos ex
diabolo patre estis. et desideria patris vestri
vultis facere. Ille homicida erat ab initio
et in veritate non stetit. quia non est veritas in
eo. Cum loquitur mendacium. ex propriis loquitur
quia mendax est et pater eius. Ego autem quia
veritatem dico. non creditis mihi. Quis ex
vobis arguet me de peccato. Si veritatem
dico vobis quare non creditis mihi. Qui est ex
deo. verba dei audit. Propterea vos non au
ditis quia ex deo non estis. Responderunt ergo
iudei et dixerunt ei. Nonne bene dicimus nos quia
samaritanus es tu et demonium habes.
Respondit ihesus. Ego demonium non habeo. sed
honorifico patrem meum. et vos inhono
rastis me. Ego autem non quero gloriam meam.
est qui querat et iudicet. Amen amen dico vo
bis. si quis sermonem meum servaverit.
mortem non videbit in eternum. Dixerunt ergo
iudei. Nunc cognovimus quia demonium
habes. Abraham mortuus est et prophete. et tu
dicis. Si quis sermonem meum servaverit
non gustabit mortem in eternum. Numquid
? tu maior es patre nostro abraham qui mortuus
est. et prophete mortui sunt. Quem te ipsum
facis. Respondit ihesus. Si ego glorifico me
me ipsum. gloria mea nichil est. Est pater qui glo
rificat me quem vos dicitis quia deus vester est.

et non cognovistis eum. Ego autem novi eum.
Et si dixero quia non scio eum. ero similis
vobis mendax. Sed scio eum. et sermonem
eius servo. Abraham pater vester exultavit
ut videret diem meum. et vidit et gavisus
est. Dixerunt ergo iudei ad eum. Quinquagin
ta annos nondum habes. et abraham vidisti.
Dixit ergo eis ihesus. Amen amen dico vobis. antequam
abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo
lapides iudei ut iacerent in eum. Ihesus autem
abscondit se. et exivit de templo.

Et preteriens vidit hominem
cecum a nativitate. Et interroga IX.
verunt eum discipuli eius. Rabbi quis peccavit
hic aut parentes eius ut cecus nasce
retur. Respondit ihesus. Neque hic peccavit neque
parentes eius. sed ut manifestentur opera dei
in illo. Me operari opera eius qui misit me oportet
donec dies est. Venit nox quando nemo
potest operari. Quamdiu in mundo sum. lux sum
mundi. Hec cum dixisset. expuit in terram et fecit
lutum ex sputo et linivit lutum super oculos
eius et dixit ei. Vade et lava in natatoria
syloe quod interpretatur missus. Abiit ergo
et lavit et venit videns. Itaque vicini et
qui viderant eum prius quia mendicus erat. di
cebant. Nonne hic est qui sedebat et mendi
cabat. Alii dicebant quia hic est. alii
autem nequaquam sed similis est eius. Ille vero di
cebat quia ego sum. Dicebant ergo ei.
Quomodo aperti sunt tibi oculi. Respondit. Ille
homo qui dicitur ihesus lutum fecit ex sputo
et unxit oculos meos et dixit michi. Vade
ad natatoriam syloe et lava. Et abii et
lavi et vidi. Dixerunt ergo ei. Ubi est il
le. Ait. Nescio. Adducunt eum ad pha
riseos qui cecus fuerat. Erat autem sabbatum X.
quando lutum fecit ihesus. et aperuit oculos eius.
Iterum ergo interrogabant eum pharisei quomodo
vidisset. Ille autem dixit eis. Lutum posuit
michi super oculos. et lavi et video. Dicebant
ergo ex phariseis quidam. Non est hic homo
a deo. qui sabbatum non custodit. Alii di
cebant. Quomodo potest homo peccator hec signa

facere. Et scisma erat inter eos. Dicunt
ergo ceco iterum. Tu quid dicis de eo qui aperuit
oculos tuos? Ille autem dixit quia propheta est.
Non crediderunt ergo Iudei de illo quia cecus
fuisset et vidisset, donec vocaverunt pa-
rentes eius qui viderat. Et interrogaverunt
eos dicentes: Hic est filius vester quem vos dicitis
quia cecus natus est? Quomodo ergo nunc videt?
Responderunt eis parentes eius et dixerunt: Sci-
mus quia hic est filius noster et quia cecus natus est;
quomodo autem nunc videat nescimus, aut quis eius
aperuit oculos nos nescimus. Ipsum interrogate,
etatem habet, ipse de se loquatur. Hec dixerunt
parentes eius quia timebant Iudeos. Iam
enim conspiraverant Iudei ut si quis eum confiteretur Christum
extra synagogam fieret. Propterea parentes
eius dixerunt quia etatem habet, ipsum interrogate.
Vocaverunt ergo rursum hominem qui fuerat cecus et
dixerunt ei: Da gloriam Deo. Nos scimus quia hic
homo peccator est. Dixit ergo ille: Si peccator est nes-
cio. Unum scio quia cecus cum essem modo video.
Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi
oculos? Respondit illis: Dixi vobis iam et au-
distis. Quid iterum vultis audire? Num-
quid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt
ei et dixerunt: Tu discipulus eius sis, nos autem
Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moy-
si locutus est Deus; hunc autem nescimus un-
de sit. Respondit ille homo et dixit eis: In hoc enim
mirabile est quia vos nescitis unde sit,
et aperuit oculos meos. Scimus autem quia pecca-
tores Deus non audit; sed si quis Dei cultor
est et voluntatem eius facit, hunc exau-
dit. A seculo non est auditum quia aperuit quis o-
culos ceci nati. Nisi esset hic a Deo non poterat
facere quicquam. Responderunt et dixerunt ei: In
peccatis natus es totus, et tu doces nos? Et
eiecerunt eum foras. Audivit Iesus quia e-
iecerunt eum foras, et cum invenisset eum
dixit ei: Tu credis in Filium Dei? Respondit
ille et dixit: Quis est Domine ut credam in
eum? Et dixit ei Iesus: Et vidisti eum
et qui loquitur tecum ipse est. At ille ait: Cre-
do Domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit
ei Iesus: In iudicium ego in hunc mundum
veni, ut qui non vident videant et qui vident
ceci fiant. Et audierunt ex Phariseis qui
cum ipso erant et dixerunt ei: Numquid et nos ce-
ci sumus? Dixit eis Iesus: Si ceci essetis non habere-
tis peccatum. Nunc vero dicitis quia videmus;
peccatum vestrum manet.
Amen amen dico vobis qui non intrat per hosti- X
um in ovile ovium sed ascendit aliun-
de, ille fur est et latro. Qui autem intrat per hosti-
um pastor est ovium. Huic hostiarius ape-
rit et oves vocem eius audiunt. Et proprias o-
ves vocat nominatim et educit eas. Et cum
proprias oves emiserit ante eas vadit. Et
oves illum sequuntur quia sciunt vocem eius.
Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo quia
non noverunt vocem alienorum. Hoc proverbium
dixit eis Iesus. Illi autem non cognoverunt quid
loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Iesus: Amen
amen dico vobis quia ego sum ostium ovi-
um. Omnes quotquot ante me venerunt
fures sunt et latrones, sed non audierunt
eos oves. Ego sum ostium. Per me si quis
introierit salvabitur et ingredietur et egre-
dietur et pascua inveniet. Fur non venit
nisi ut furetur et mactet et perdat. Ego ve-
ni ut vitam habeant et abundantius ha-
beant. Ego sum pastor bonus. Bonus
pastor animam suam dat pro ovibus suis.
Mercenarius autem et qui non est pastor cuius
non sunt oves proprie, videt lupum venientem et
dimittit oves et fugit. Et lupus rapit
et dispergit oves. Mercenarius autem fugit
quia mercenarius est et non pertinet ad eum de o-
vibus. Ego sum pastor bonus et cognosco
meas et cognoscunt me mee. Sicut novit
me pater et ego agnosco patrem, et animam
meam pono pro ovibus meis. Et alias
oves habeo que non sunt ex hoc ovili, et
illas oportet me adducere et vocem meam
audient. Et fiet unum ovile et unus
pastor. Propterea me pater diligit quia
ego pono animam meam ut iterum sumam
eam. Nemo tollit eam a me, sed ego

pono eā a me ipo. Potestatē hēo poñ
iterū di eam. ⁊ potestatē hēo iterū sumēdi eam.
Hoc mandatū accepi a p̄re meo. Dis
sensio itū fc̄a ē int̄ iudeos. ꝑ sermo
nes hos. Dicebāt aūt multi ex ipis. Demo
niū hēt ⁊ insanit. Qd eū auditis. Alii
dicebāt. Hec uba n̄ sūt demoniū hñ
tis. Nūquid demoniū pot̄ cecor̄ oclos
ap̄ire. Facta sūt aūt encenia i iero
solimis. ⁊ hyemps erat. ⁊ ambulabat
ihc i tēplo i porticu salomōs. Circūde
dedēt ḡ eum iudei. ⁊ dicebāt ei. Q̄usq̄
aīam nr̄am tollis. Si tu es xp̄c dic
nob palam. Rn̄dit eis ihc. Loquor uo
bis ⁊ nō creditis. Opa q̄ ego facio i no
mine p̄ris mei. h̄ testimoniū p̄hibēt
de me. Sz uos nō creditis. q̄ n̄ estis de
ouibz meis. Oues mee uocē meā au
diūt. ⁊ ego cognosco eas. ⁊ sequūt me.
Et ego uitā etnā do eis. ⁊ n̄ p̄ibūt i et̄
nū. ⁊ n̄ rapiet eas q̄sq̄ de manu mea.
Pat̄ meus q̄d dedit m̄ mai oīb; est. ⁊
nemo pōt rape de manu p̄ris mei. E
go ⁊ pat̄ unū sum⁹. Sustulūt ḡ lapi
des iudei ut lapidarēt eū. Rn̄dit eis
ihc. Multa opa bona ostendi uob ex
patre meo. p̄p q̄d eor̄ opus me lapida
tis. Rn̄dūt ei iudei. De bono opē nō
lapidam⁹ te. s; de blasphemia. Et q̄a
tu hō cū sis. facis teip̄m deū. Rn̄dit e
is ihc. Nōne scp̄tū ē i lege u̅ra. q̄a ego
dixi dii estis. Si illos dixit deos ad q̄s
sermo dei fc̄us est. ⁊ n̄ pōt solui scp̄tura
q̄ p̄r scīficauit ⁊ misit i mūdū. uos di
l. phemo. citis q̄a blasphemas. q̄a dixi filius
dei sū. Si n̄ facio opa p̄ris mei. noli
te crede mi. Si aūt facio. ⁊ si m̄ n̄ uultis
crede. opib; credite. ut cognoscatis
⁊ credatis q̄a i me ē pat̄ ⁊ ego i pa
tre. Q̄rebant ḡ eū app̄hende. ⁊ exiuit
de manib; eor̄. Et abiit itum t̄ns ior
danē i eum locū ubi erat iohes bap
tizās p̄mū. ⁊ mansit illic. Et multi
uenerūt ad eū. ⁊ dicebāt. q̄a iohes q̄d

signū fecit nullū. Oīa aūt q̄cūq̄ dixit io
hānes de h. ūa erant. ⁊ multi crediderūt
Erat aūt q̄dā lan. i eū .XI.
guens lazar⁹ a bethania de castello
marie ⁊ marthe sororis ei. Maria aūt e
rat q̄ unxit dn̄m unguēto ⁊ extersit pe
des ei capillis suis. cui⁹ fr̄ lazar⁹ i firmabat.
Miserūt ḡ sorores eius ad eū dicētes. Do
mine ecce quē amas i firmat. Audiēs aūt
ihc dixit eis. Infirmitas h̄ n̄ est ad mor
tē. s; p̄ gl'ia dei ut glorificetur filius dei p̄ eā. ad p̄ eam.
Diligebat aūt ihc marthā ⁊ sororē ei⁹ ma
riā ⁊ lazarū. Ut ḡ audiuit q̄a infirma
bat. tūc q̄dē māsit i eod̄ loco duob; dieb;. De
inde post h. dicit discip̄lis suis. Eam⁹ in
iudeā itm̄. Dicūt ei discip̄li. Rabi nūc
q̄rebāt te iudei lapidare ⁊ itm̄ uadis illuc.
Rn̄dit ihc. Nōne xii. hore sūt diei. Si q̄s
ambulauit i die. nō offendit. q̄a lu
cem h̄ mūdi uidet. Si aūt ambulauerit i noc
te offendit. q̄a lux n̄ est i eo. Hec ait. ⁊ p̄
h̄ dicit eis. Lazar⁹ amicus n̄r dormit. s; uado
ut a sōpno excitē eū. Dixerūt ḡ discip̄li
ei⁹. Dn̄e si dormit. saluus erit. Dixerat aūt
ihc de morte ei⁹. illi aūt putauerūt q̄a de
dormitiōe sōpni diceret. Tūc ḡ dixit eis
ihc manifeste. Lazar⁹ mortuus est. ⁊ gau
deo ꝑp uos ut credatis. q̄m n̄ eram ibi. s; ea
mus ad eū. Dixit ḡ thomas q̄ dr̄ didim⁹
ad cōdiscip̄los. Eam⁹ ⁊ nos ⁊ moriam̄
cū eo. Uenit itaq; ihc ⁊ iuenit eū iā
iiii. dies iā i monumēto h̄ntē. Erat aūt
bethania iux̄ ierosolimā q̄si stadiis
xv. Multi aūt ex iudeis uenerant ad
martham ⁊ mariā ut cōsolarent̄ eas de
fr̄e suo. Martha ḡ ut audiuit q̄a
ihc uenit. occurrit illi. Maria aūt do
mi sedebat. Dixit ḡ martha ad ihm.
Dn̄e si fuisses h̄. fr̄ me⁹ n̄ fuisset mor
tuus. s; ⁊ nūc scio. q̄a q̄cūq; poposceris
a deo dabit t̄ deus. Dicit illi ihc. Resur
get fr̄ tuus. Dicit ei martha. Scio q̄a
resurget i resurrectiōe i nouissimo
die. Dicit ei ihc. Ego sum resurrecc̄o

vita. qui credit in me, et si mortuus fuerit
vivet. et omnis qui vivit et credit in me non
morietur in eternum. Credis hoc? Ait illi. Utique
domine. Ego credidi quia tu es christus filius
dei qui in hunc mundum venisti. Et cum hec dix-
isset, abiit et vocavit mariam sororem suam silen-
tio dicens. Magister adest et vocat te. Illa autem
ut audivit, surgit cito et venit ad
eum. Nondum enim venerat ihesus in castellum,
sed erat adhuc in illo loco ubi occurrerat ei
martha. Iudei ergo qui erant cum ea in do-
mo et consolabantur eam, cum vidissent ma-
riam quia cito surrexit et exiit, secuti sunt
eam dicentes quia vadit ad monumentum
ut ploret ibi. Maria ergo cum venisset ubi
erat ihesus, videns eum cecidit ad pedes eius
et dixit ei. Domine si fuisses hic, non esset mor-
tuus frater meus. Ihesus ergo ut vidit eam plo-
rantem et iudeos qui venerant cum ea plorantes,
infremuit spiritu et turbavit seipsum et dixit.
Ubi posuistis eum? Dicunt ei. Domine veni et vide. Et
lacrimatus est ihesus. Dixerunt ergo iudei. Ecce quo-
modo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixerunt.
Non poterat hic qui aperuit oculos ceci nati fa-
cere ut et hic non moreretur? Ihesus ergo rursum fremens
in semetipso, venit ad monumentum. Erat
autem spelunca et lapis superpositus erat ei.
Ait ihesus. Tollite lapidem. Dicit ei mar-
tha soror eius qui mortuus fuerat. Domine
iam fetet. quatriduanus enim est. Dicit ei
ihesus. Nonne dixi tibi quia si credideris vide-
bis gloriam dei? Tulerunt ergo lapidem. Ihesus
autem elevatis sursum oculis dixit. Pater gratias
ago tibi quoniam audisti me. Ego autem scie-
bam quia semper me audis, sed propter populum qui cir-
cumstat dixi ut credant quia tu me misis-
ti. Hec cum dixisset, clamavit voce mag-
na. Lazare veni foras. Et statim prodiit
qui fuerat mortuus ligatus pedes et
manus institis. et facies illius sudario e-
rat ligata. Dicit eis ihesus. Solvite eum
et sinite abire. Multi ergo ex iudeis qui
venerant ad mariam et martham et vide-
rant que fecit ihesus, crediderunt in eum.

Quidam autem ex ipsis abierunt ad phariseos
et dixerunt eis que fecit ihesus. Collegerunt
ergo pontifices et pharisei concilium et dice-
bant. Quid facimus quia hic homo multa
signa facit? Si dimittimus eum sic, omnes
credent in eum. et venient romani
et tollent nostrum locum et gentem. Unus autem
ex ipsis caiphas nomine cum esset pontifex
anni illius, dixit eis. Vos nescitis quic-
quam nec cogitatis quia expedit vobis ut
unus homo moriatur pro populo, et non tota
gens pereat. Hoc autem a semetipso non dix-
it, sed cum esset pontifex anni illius pro-
phetavit quia ihesus moriturus erat pro gen-
te. et non tantum pro gente, sed ut filios dei
qui erant dispersi congregaret in unum.
Ab illo ergo die cogitaverunt ut interfice-
rent eum. Ihesus ergo iam non in palam ambula-
bat apud iudeos, sed abiit in regionem
iuxta desertum in civitatem que dicitur effrem,
et ibi morabatur cum discipulis suis.
Proximum autem erat pascha iudeorum. Et
ascenderunt multi ierosolimam de regio-
ne ante pascha ut sanctificarent se ipsos.
Querebant ergo ihesum et colloquebantur ad
invicem in templo stantes. Quid putatis quia
non venit ad diem festum? Dederant
enim pontifices et pharisei mandatum
ut si quis cognoverit ubi sit, indicet ut
apprehendant eum.
XII Ihesus ergo ante sex dies pasche venit betha-
niam ubi fuerat lazarus mortuus
quem suscitavit ihesus. Fecerunt autem ei cenam
ibi et martha ministrabat. lazarus vero
unus erat ex discumbentibus cum eo. Ma-
ria ergo accepit libram unguenti nar-
di pistici pretiosi, et unxit pedes ihesu et
extersit capillis suis pedes eius, et domus impleta
est ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex
discipulis eius iudas scarioth qui erat eum
traditurus. Quare hoc unguentum non vendi-
tum est trecentis denariis et da-
tum est egenis? Dixit autem hoc non quia de
egenis pertinebat ad eum, sed quia fur

erat, et loculos habens, ea que mittebantur
portabat. Dixit ergo Iesus: Sine illam ut in
diem sepulture mee servet illud.
Pauperes enim semper habetis vobiscum, me autem
non semper habebitis. Cognovit ergo turba
multa ex Iudeis quia illic est, et venerunt non
propter Iesum tantum, sed ut Lazarum viderent, quem sus-
citavit a mortuis. Cogitaverunt autem princi-
pes sacerdotum ut et Lazarum interficerent, quia
multi propter illum abibant ex Iudeis et credebant
in Iesum. In crastinum autem turba multa que con-
venerat ad diem festum, cum audissent quia venit
Iesus Ierosolimam, acceperunt ramos palma-
rum et processerunt obviam ei et clamabant:
Osanna, benedictus qui venit in nomine
Domini, rex Israel. Et invenit Iesus asellum et se-
dit super eum, sicut scriptum est: Noli timere fi-
lia Syon: ecce rex tuus venit sedens ubi
super pullum asine. Hec non cognoverunt di-
scipuli eius primum, sed quando glorificatus est Ie-
sus, tunc cognoverunt quia hec
erant scripta de eo, et hec fecerunt ei. Testimo-
nium ergo perhibebat turba que erat cum eo quando
Lazarum vocavit de monumento et susci-
tavit eum a mortuis. Propterea et obviam
venit ei turba, quia audierunt eum
fecisse hoc signum. Pharisei ergo dixerunt ad
semetipsos: Videtis quia nichil proficimus?
Ecce mundus totus post eum abiit. Erant
autem gentiles quidam ex his qui ascende-
rant ut adorarent in die festo. Hii ergo
accesserunt ad Philippum qui erat a Beth-
saida Galilee, et rogabant eum dicentes: Domine,
volumus Iesum videre. Venit Philippus
et dicit Andree; Andreas rursum et Philip-
pus dixerunt Iesu. Iesus autem respondit eis
dicens: Venit hora ut clarificetur Filius
hominis. Amen amen dico vobis, nisi granum fru-
menti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum
solum manet; si autem mortuum fuerit,
multum fructum affert. Qui amat animam
suam perdet eam, et qui odit animam
suam in hoc mundo, in vitam eternam custodit eam.
Si quis michi ministrat, me sequatur, et

ubi sum ego, illic et minister meus erit.
Si quis michi ministraverit, honorificabit
eum Pater meus qui est in celis. Nunc anima mea
turbata est. Et quid dicam? Pater, sal-
vifica me ex hac hora. Sed propterea veni
in hanc horam. Pater, clarifica nomen tuum.
Venit ergo vox de celo dicens: Et clari-
ficavi et iterum clarificabo. Turba ergo que
stabat et audierat dicebat tonitruum l. tonitruum
factum esse. Alii dicebant: Angelus ei locu-
tus est. Respondit Iesus et dixit: Non propter me
hec vox venit, sed propter vos. Nunc iudicium est mun-
di; nunc princeps huius mundi eicietur foras. Et
ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham
ad me ipsum. Hoc autem dicebat significans
qua morte esset moriturus. Respondit ei tur-
ba: Nos audivimus ex lege quia Christus manet
in eternum; et quomodo tu dicis: Oportet exaltari
Filium hominis? Quis est iste Filius hominis? Dixit
ergo eis Iesus: Adhuc modicum lumen in vobis est.
Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebre
vos comprehendant; et qui ambulat in tenebris
nescit quo vadat. Dum lucem habetis, credite
in lucem, ut filii lucis sitis. Hec locutus est
Iesus, et abiit et abscondit se ab eis. Cum autem tan-
ta signa fecisset coram eis, non credebant
in eum, ut sermo Ysaie prophete impleretur
quem dixit: Domine, quis credidit auditui
nostro? et brachium Domini cui revelatum est?
Propterea non poterant credere, quia iterum dixit
Ysaias: Excecavit oculos eorum et induravit
cor eorum, ut non videant oculis et non in-
telligant corde et convertantur et sanem eos. Hec dixit
Ysaias quando vidit gloriam eius et locutus est de
eo. Verumtamen et ex principibus multi cre-
diderunt in eum, sed propter phariseos non confite-
bantur, ut de synagoga non eicerentur.
Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam
gloriam Dei. Iesus autem clamavit et dixit:
Qui credit in me non credit in me sed in eum
qui misit me. Et qui videt me videt et
eum qui misit me. Ego lux in mundum ve-
ni, ut omnis qui credit in me in tenebris
non maneat. Et si quis audierit verba

XII

mea et non custodierit, ego non iudico eum.
Non enim veni ut iudicem mundum, sed ut salvi-
ficem mundum. Qui spernit me et non accipit verba
mea, habet qui iudicet eum. Sermo quem
locutus sum, ille iudicabit eum in novissi-
mo die. Quia ego ex me ipso non sum locutus,
sed qui misit me pater, ipse mihi mandatum de-
dit quid dicam et quid loquar. Et scio quia man-
datum eius vita eterna est. Que ergo loquor,
sicut dixit mihi pater, sic loquor.

XIII

Ante diem festum pasche sciens Ihesus
quia venit hora eius ut transeat ex
hoc mundo ad patrem, cum dilexisset suos
qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et
cena facta, cum dyabolus iam misisset in
cor ut traderet eum Iudas Symonis Scari-
otis, sciens quia omnia dedit ei pater in manus
et quia a deo exivit et ad deum vadit, sur-
git a cena et ponit vestimenta sua.
Et cum accepisset linteum, precinxit se.
Deinde mittit aquam in pelvim, et cepit lava-
re pedes discipulorum et extergere linteo
quo erat precinctus. Venit ergo ad Symo-
nem Petrum, et dicit ei Petrus: Domine tu mihi
lavas pedes? Respondit Ihesus et dixit ei: Quod
ego facio tu nescis modo, scies autem post-
ea. Dicit ei Petrus: Non lavabis mihi pedes
in eternum. Respondit ei Ihesus: Si non lavero te,
non habebis partem mecum. Dicit ei Symon
Petrus: Domine non tantum pedes meos, sed et
manus et caput. Dicit ei Ihesus: Qui lotus est
non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus
totus. Et vos mundi estis, sed non omnes. Scie-
bat enim quisnam esset qui traderet eum;
propterea dixit: Non estis mundi omnes. Postquam
ergo lavit pedes eorum, et accepit vestimen-
ta sua, et cum recubuisset iterum, dixit
eis: Scitis quid fecerim vobis? Vos vo-
catis me magister et domine, et bene dici-
tis, sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros
alter — dominus et magister, et vos debetis alter alterius
lavare pedes. Exemplum enim dedi
vobis ut quemadmodum ego feci vobis, ita
et vos faciatis. Amen amen dico vobis,
non est servus maior domino suo, neque apostolus
maior eo qui misit illum. Si hec scitis, be-
ati eritis si feceritis ea. Non de omnibus
vobis dico. Ego scio quos elegerim. Sed
ut impleatur scriptura: Qui manducat
mecum panem, levabit contra me calcaneum
suum. Amodo dico vobis priusquam fiat, ut cre-
datis cum factum fuerit quia ego sum. Amen
amen dico vobis, qui accipit si quem misero,
me accipit; qui autem me accipit, accipit
eum qui me misit. Cum hec dixisset Ihesus, tur-
batus est spiritu, et protestatus est et dixit:
Amen amen dico vobis, quia unus ex vobis
tradet me. Aspiciebant ergo ad invicem disci-
puli, hesitantes de quo diceret. Erat
ergo recumbens unus ex discipulis eius in
sinu Ihesu, quem diligebat Ihesus. Innuit
ergo huic Symon Petrus et dicit ei: Quis est
de quo dicit? Itaque cum recubuisset il-
le supra pectus Ihesu, dicit ei: Domine quis
est? Respondit Ihesus: Ille est cui ego intinc-
tum panem porrexero. Et cum intinxis-
set panem, dedit Iude Symonis Scari-
othis. Et post buccellam introivit
in illum sathanas. Et dicit ei Ihesus: Quod
facis fac citius. Hoc autem nemo scivit
discumbentium ad quid dixerit ei. Qui-
dam enim putabant quia loculos habebat
Iudas, quod dixisset ei Ihesus: Eme ea que opus
sunt nobis ad diem festum, aut egenis e
ut aliquid daret. Cum autem accepisset
ille buccellam, exivit continuo. Erat
autem nox. Cum ergo exisset, dixit Ihesus: Nunc cla-
rificatus est filius hominis, et deus clari-
ficatus est in eo. Si deus clarificatus est in
eo, et deus clarificabit eum in semetipso,
et continuo clarificabit eum. Filioli, ad-
huc modicum vobiscum sum. Queretis
me, et sicut dixi Iudeis, quo ego vado vos
non potestis venire, et vobis dico modo.
Mandatum novum do vobis, ut diliga-
tis invicem, sicut dilexi vos, ut et vos
diligatis invicem. In hoc cognoscent omnes
quia mei discipuli estis, si dilectionem

habitum ad inuicē. Dicit ei symō petrus
Dñe quo uadis. Respōdit ihc. Quo ego
uado: nō potes me m̄ sequi. sequeris autē p̄
ea. Dicit ei petrus. Quare nō possū te
sequi modo. Animā meā p̄ te ponā. Res
pondit ihc. Animā tuā p̄ me pones. Amē
amē dico tibi nō cantabit gallus: donec
ter me neges.
XIIII. Et ait discipulis suis. Non turbet
cor uestrū. Creditis in deum et in
me credite. In domo patris mei: man
siones multe sunt. Si quo minus: dixissē
uobis. quia uado parare uobis locū. Et si
ego abiero et p̄parauero uobis locū: ite
rum uenio et accipiam uos ad me ip̄m.
ut ubi sum ego et uos sitis. Et quo ego
uado scitis et uiā scitis. Dicit ei thomas.
Dñe nescimus quo uadis. Et quō pos
sumus uiā scire. Dicit ei ihc. Ego sū
uia et ueritas et uita. Nemo uenit ad pa
trē nisi p̄ me. Si cognouissetis me: et
patrem meū utiq; cognouissetis. Et a
modo cognoscetis eū: et uidistis eum.
Dicit ei philippus. Dñe ostēde nob̄ patrē
et sufficit nob̄. Dicit ei ihc. Tanto t̄pr̄e
uobiscū sum et nō cognouistis me. Phi
lippe qui uidet me: uidet et patrem meū.
dicis Et quō tu dicis ostēde nob̄ patrē. Nō
credis quia ego in patre et pater in me est. Uer
ba que ego loquor uob̄ a me ip̄o nō loquor.
Pater autē in me manēs: ip̄e facit opa. Non
creditis quia ego in patre et pater in me est.
Alioquin p̄p̄ opa ip̄a credite. Amē amē
dico uob̄ qui credit in me: opa que ego fa
cio et ip̄e faciet: et maiora horū faciet. quia
ego ad patrem uado. Et quodcūq; petieri
tis in noīe meo hoc faciam: ut glorificetur
me pater in filio. Si quid petieritis in noīe
meo: hoc faciam. Si diligitis me: mā
data mea seruate. et ego rogabo pa
trē meū: et aliū paraclitum dabit
uobis ut maneat uobiscū in eternū spi
ritū ueritatis quē mūdus nō pōt accipe q̄a
nō uidet eū nec scit eū. Uos autē cognos
cetis eū. q̄a apud uos manebit et in uob̄ erit.
Nō relinquā uos orphanos: ueniā ad
uos. Adhuc modicū: et mūdus me iā nō
uidet. Uos autē uidetis me: q̄a ego uiuo
et uos uiuetis. In illo die uos cognoscetis
q̄a ego sū in patre meo. et uos in me. et ego in
uob̄. Qui h̄t mandata mea et seruat ea:
ille est q̄ diligit me. Qui autē diligit me: di
ligetur a patre meo. Et ego diligā eū: et
manifestabo ei me ip̄m. Dicit ei iudas
nō ille scariotis. Dñe quid factū est quia
nob̄ manifestaturus es te ip̄m: et nō
mūdo. Respōdit ihc et dixit ei. Si quis diligit
me: sermonē meū seruabit. Et pater
meus diliget eū: et ad eū ueniemus et mā
sionē apud eū faciemus. Qui nō diligit
me: sermones meos nō seruat. Et ser
monē quē audistis nō est meus: sed eius qui
misit me patris. Hec locutus sū uob̄: apud
uos manēs. Paraclitus autē sp̄s scs̄ quē mit
tet pater in noīe meo: ille uos docebit oīa
et suggeret uob̄ oīa quecūq; dixero uobis.
Pacē relinquo uob̄: pacē meā do uob̄. Nō
quomodo mūdus dat: ego do uob̄. Nō turbet
cor uestrū: neq; formidet. Audistis quia
ego dixi uob̄: uado et uenio ad uos. Si
diligeretis me gauderetis
utiq; quia uado ad patrē: quia pater ma
ior me est. Et nūc dixi uobis priusquā fi
at: ut cū factū fuerit credatis. Iam nō mul
ta loquar uobiscū. Uenit enim princeps
mūdi huius: et in me nō h̄t quicq̄. Sed ut cog
noscat mūdus quia diligo patrem: et sicut
mandatū dedit m̄ pater sic facio. Sur
gite eamus hinc.
XV. Ego sū uitis uera: et pater meus agricola est.
Omnē palmitē in me nō ferentem
fructū: tollet eum. Et omnē qui fert
fructū: purgabit eū ut fructū plus
afferat. Iam uos mūdi estis: p̄p̄ sermonē
quē locutus sum uobis. Manete in me:
et ego in uobis. Sicut palmes nō pōt facere ferre a s
fructū a semetip̄o nisi manserit in uite:
sic nec uos nisi in me manseritis. Ego

sum vitis, vos palmites. Qui manet in me et
ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me
nichil potestis facere. Si quis in me non manse-
rit, mittetur foras sicut palmes, et arescet,
et colligent eum et in ignem mittent, et ardet.
Si manseritis in me et verba mea in vobis
manserint, quodcumque volueritis petetis, et
fiet vobis. In hoc clarificatus est pater meus,
ut fructum plurimum afferatis, et efficiami-
ni mei discipuli. Sicut dilexit me pater,
et ego dilexi vos. Manete in dilectione
mea. Si precepta mea servaveritis, ma-
nebitis in dilectione mea, sicut et ego serva-
vi precepta patris mei, et maneo in eius di-
lectione. Hec locutus sum vobis, ut gaudi-
um meum in vobis sit, et gaudium vestrum im-
pleatur. Hoc est preceptum meum, ut diligatis
invicem sicut dilexi vos. Maiorem hac di-
lectionem nemo habet, ut animam suam quis po-
nat pro amicis suis. Vos amici mei estis
si feceritis que ego precipio vobis. Iam non
dicam vos servos, quia servus nescit
quid faciat dominus eius. Vos autem dixi ami-
cos, quia omnia quecumque audivi a patre me-
o nota feci vobis. Non vos me elegistis,
sed ego elegi vos, et posui vos ut eatis et
fructum afferatis, et fructus vester mane-
at. Ut quodcumque petieritis patrem in nomine
meo det vobis. Hec mando vobis, ut
diligatis invicem. Si mundus vos odit,
scitote quia me priorem vobis odio habuit.
Si de mundo fuissetis, mundus quod suum e-
rat diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed e-
go elegi vos de mundo, propterea odit vos mun-
dus. Mementote sermonis mei quem ego
dixi vobis: non est servus maior domino su-
o. Si me persecuti sunt, et vos persequentur.
Si sermonem meum servaverunt, et vestrum ser-
vabunt. Sed hec omnia facient vobis propter nomen
meum, quia nesciunt eum qui misit me. Si non
venissem et locutus fuissem eis, peccatum non
haberent.

Nunc autem excusationem non habent de peccato suo.
Qui me odit et patrem meum odit. Si o-
pera non fecissem in eis que nemo alius
fecit, peccatum non haberent.

Nunc autem viderunt et oderunt et me
et patrem meum. Sed ut impleatur sermo
qui in lege eorum scriptus est, quia odio habuerunt
me gratis.

XVI

Cum autem venerit paraclitus,
quem ego mittam vobis a patre, spiritum verita-
tis qui a patre procedit, ille testimoni-
um perhibebit de me. Et vos testimoni-
um perhibebitis, quia ab initio mecum estis.
Hec locutus sum vobis, ut non scandalizemi-
ni. Absque synagogis facient vos. Sed ve-
nit hora, ut omnis qui interficit vos ar-
bitretur obsequium se prestare deo. Et hec
facient vobis, quia non noverunt patrem ne-
que me. Sed hec locutus sum vobis, ut cum ve-
nerit hora eorum reminiscamini quia e-
go dixi vobis. Hec autem vobis ab initio non
dixi, quia vobiscum eram. Et nunc va-
do ad eum qui misit me, et nemo ex
vobis interrogat me quo vadis. Sed qui-
a hec locutus sum vobis, tristicia implevit
cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis,
expedit vobis ut ego vadam. Si enim
non abiero, paraclitus non veniet
ad vos. Si autem abiero, mittam eum
ad vos. Et cum venerit ille, arguet
mundum de peccato et de iusticia et de
iudicio. De peccato quidem, quia non crediderunt
in me. De iusticia vero, quia ad pa-
trem vado, et iam non videbitis me.
De iudicio autem, quia princeps mundi hu-
ius iam iudicatus est. Adhuc multa habe-
o vobis dicere, sed non potestis portare modo.
Cum autem venerit ille spiritus veritatis, doce-
bit vos omnem veritatem. Non enim loquetur
a semetipso, sed quecumque audiet loque-
tur, et que ventura sunt annunciabit vo-
bis. Ille me clarificabit, quia de me-
o accipiet et annunciabit vobis. Omnia
quecumque habet pater mea sunt. Propterea dixi
vobis, quia de meo accipiet et annunci-
abit vobis. Modicum et iam non videbitis
me, et iterum modicum et videbitis me, quia
vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis
eius ad invicem: Quid est hoc quod dicit no-
bis: Modicum et non videbitis me, et iterum
modicum et videbitis me, et quia vado
ad patrem? Dicebant ergo: Quid est hoc

quod dicit nobis modicum? Nescimus quid
loquitur. Cognovit autem ihc quia volebant
eum interrogare et dixit eis. De hoc quaeritis in-
ter vos quia dixi modicum et non videbitis
me et iterum modicum et videbitis me. A-
men amen dico vobis quia plorabitis et fle-
bitis vos, mundus autem gaudebit. Vos
autem contristabimini sed tristitia vestra
vertetur in gaudium. Mulier cum parit
tristitiam habet quia venit hora eius. Cum
autem pepererit puerum iam non meminit
pressure propter gaudium quia natus
est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem
tristitiam habetis. Iterum autem videbo vos et
gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum ne-
mo tollet a vobis. Et in illo die me non
rogabitis quicquam. Amen amen dico vobis
si quid petieritis patrem in nomine meo
dabit vobis. Usque modo non petistis quicquam in
nomine meo. Petite et accipietis ut gau-
dium vestrum sit plenum. Haec in proverbiis lo-
cutus sum vobis. Venit hora cum iam
non in proverbiis loquar vobis sed palam de
patre annuntiabo vobis. Illo die in no-
mine meo petetis. Et non dico vo-
bis quia ego rogabo patrem de vobis.
Ipse enim pater amat vos quia vos me
amastis et credidistis quia ego a deo ex-
ivi. Exivi a patre et veni in mundum.
Iterum relinquo mundum et vado ad patrem.
Dicunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam
loqueris et proverbium nullum dicis. Nunc
scimus quia scis omnia et non opus est
tibi ut quis te interroget. In hoc credimus
quia a deo existi. Respondit eis ihc. Modo
creditis? Ecce venit hora et iam ve-
nit ut dispergamini unusquisque in propria et
me solum relinquatis. Et non sum solus
quia pater mecum est. Haec locutus sum vobis
ut in me pacem habeatis. In mundo pressu-
ram habebitis sed confidite quia ego
vici mundum.

XVII. Haec locutus est ihc et sublevatis
oculis in caelum dixit. Pater venit
hora. clarifica filium tuum ut filius
tuus clarificet te. Sicut dedisti ei po-
testatem omnis carnis ut omne quod dedis-
ti ei det eis vitam eternam. Haec est autem vi-
ta eterna ut cognoscant te solum de-
um verum et quem misisti ihm xpm.
Ego te clarificavi super terram. Opus consum-
mavi quod dedisti mihi ut faciam. Et nunc
clarifica me tu pater apud temet ipsum
claritate quam habui priusquam mundus fieret
apud te. Manifestavi nomen tuum ho-
minibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant
et mihi eos dedisti et sermonem meum serva-
verunt. Nunc cognoverunt quia omnia quae dedis-
ti mihi abs te sunt, quia verba quae dedisti mihi
dedi eis. Et ipsi acceperunt et cognoverunt
vere quia a te exivi et crediderunt quia
tu me misisti. Ego pro eis rogo. Non pro
mundo rogo sed pro his quos dedisti mi-
chi quia tui sunt. Et mea omnia tua
sunt et tua mea sunt. Et clarificatus sum
in eis. Et iam non sum in mundo. Et hii in
mundo sunt et ego ad te venio. Pater
sancte serva eos in nomine tuo quos dedisti
michi ut sint unum sicut et nos. Cum es-
sem cum eis ego servabam eos in nomine
tuo. Quos dedisti michi custodivi.
Et nemo ex eis periit nisi filius perdi-
tionis ut scriptura impleatur. Nunc autem
ad te venio. Et haec loquor in mundo
ut habeant gaudium meum impletum in semet
ipsis. Ego dedi eis sermonem tuum
et mundus odio eos habuit quia non sunt
de mundo sicut et ego non sum de mundo.
Non rogo ut tollas eos de mundo sed ut
serves eos a malo. De mundo non sunt si-
cut et ego non sum de mundo. Sanctifi-
ca eos in veritate. Sermo tuus veritas
est. Sicut tu me misisti in mundum et
ego misi eos in mundum. Et pro eis ego
sanctifico me ipsum ut sint et ipsi sanctificati
in veritate. Non pro his autem rogo tantum sed pro
eis qui credituri sunt per verbum eorum
in me ut omnes unum sint sicut tu

pater in me et ego in te, ut et ipsi in nobis unum
sint: ut mundus credat quia tu me mi-
sisti. Et ego claritatem quam tu dedisti
michi, dedi eis: ut sint unum, sicut et nos
unum sumus. Ego in eis et tu in me: ut sint
consummati in unum: et cognoscat mundus quia
tu me misisti, et dilexisti eos sicut et
me dilexisti. Pater quos dedisti michi volo
ut ubi ego sum, et illi sint mecum: ut vi-
deant claritatem meam quam dedisti michi:
quia dilexisti me ante constitutionem mun-
di. Pater iuste mundus te non cognovit: e-
go autem te cognovi: et hii cognoverunt
quia tu me misisti. Et notum feci e-
is nomen tuum et notum faciam: ut dilectio
qua dilexisti me in ipsis sit: et ego in
ipsis.

XVIII Hec cum dixisset Ihesus, egressus est cum discipulis suis trans
torrentem Cedron ubi erat ortus,
in quem introivit ipse et discipuli eius. Sci-
ebat autem et Iudas qui tradebat eum locum: quia
frequenter Ihesus convenerat illuc cum discipulis
suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem et
a pontificibus et phariseis ministros, venit
illuc cum laternis et facibus et armis. Ihesus
itaque sciens omnia que ventura erant super
eum, processit et dicit eis: Quem queritis? Respon-
derunt ei: Ihesum Nazarenum. Dicit eis
Ihesus: Ego sum. Stabat autem et Iudas qui
tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis: Ego
sum, abierunt retrorsum et ceciderunt
in terram. Iterum ergo interrogavit eos: Quem que-
ritis? Illi autem dixerunt: Ihesum Nazarenum.
Respondit Ihesus: Dixi vobis quia ego sum. Si
ergo me queritis, sinite hos abire. Ut adim-
pleretur sermo quem dixit: quia quos dedisti
michi, non perdidi ex eis quemquam. Simon ergo
Petrus habens gladium eduxit eum: et percussit
pontificis servum et abscidit eius auriculam
dexteram. Erat autem nomen servo Malchus.
Dixit ergo Ihesus Petro: Mitte gladium in vagi-
nam. Calicem quem dedit michi pater non
bibam illum? Cohors ergo et tribunus et ministri
Iudeorum comprehenderunt Ihesum et ligaverunt e-
um. Et adduxerunt eum ad Annam pri-
mum. Erat autem socer Caiphe qui erat pontifex
anni illius. Erat autem Caiphas qui consilium
dederat Iudeis: quia expedit unum
hominem mori pro populo. Sequebatur autem Ihesum
Symon Petrus et alius discipulus. Discipulus autem
ille notus erat pontifici, et introivit cum
Ihesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat
ad hostium foris. Exivit ergo discipulus ille
alius qui erat notus pontifici, et dixit
hostiarie, et introduxit Petrum. Dicit ergo
Petro ancilla ostiaria: Numquid et tu
ex discipulis es hominis istius? Dicit ille: Non
sum. Stabant autem servi et ministri
ad prunas, quia frigus erat, et calefaci-
ebant se. Erat autem cum eis et Petrus stans et
calefaciens se. Pontifex ergo interrogavit
Ihesum de discipulis suis et de doctrina eius.
Respondit ei Ihesus: Ego palam locutus sum
mundo: ego semper docui in synagoga et in
templo quo omnes Iudei conveniunt: et in oc-
culto locutus sum nichil. Quid me in-
terrogas? Interroga eos qui audierunt
quid locutus sum ipsis. Ecce hii sciunt
quid dixerim ego. Hec autem cum dixisset, u-
nus assistens ministrorum dedit ala-
pam Ihesu dicens: Sic respondes pontifi-
ci? Respondit ei Ihesus: Si male locutus sum,
testimonium perhibe de malo: si autem
bene, quid me cedis? Et misit eum An-
nas ligatum ad Caipham pontificem.
Erat autem Symon Petrus stans et cale-
faciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid et tu ex
discipulis eius es? Negavit ille et dixit:
Non sum. Dicit unus ex servis ponti-
ficis, cognatus eius cuius abscidit Pe-
trus auriculam: Nonne te vidi in orto
cum illo? Iterum ergo negavit Petrus: et sta-
tim gallus cantavit. Adducunt ergo
Ihesum a Caipha in pretorium. Erat autem
mane: et ipsi non introierunt in pretorium
ut non contaminarentur, sed ut manduca-
rent pascha. Exivit ergo Pilatus ad
eos foras et dixit: Quam accusationem

afferentis adversus hominem hunc? Respon-
derunt et dixerunt ei: Si non esset hic male-
factor, non tibi tradidissemus eum. Dixit
ergo eis pilatus: Accipite eum vos et
secundum legem vestram iudicate eum.
Dixerunt ergo iudei: Nobis non licet interficere
quemquam. Ut sermo ihesu impleretur quem
dixit, significans qua morte esset mo-
riturus. Introivit ergo iterum in pretorium
pilatus et vocavit ihesum et dixit ei: Tu
es rex iudeorum? Respondit ihesus: A temet
ipso hoc dicis, an alii tibi dixerunt de
me? Respondit pilatus: Numquid ego
iudeus sum? Gens tua et pontifices tra-
diderunt te mihi. Quid fecisti? Respondit
ihesus: Regnum meum non est de hoc mundo. Si
de hoc mundo esset regnum meum, ministri
mei utique decertarent ut non traderer hic
iudeis. Nunc autem regnum meum non est hinc.
Dixit itaque ei pilatus: Ergo rex es
tu? Respondit ihesus: Tu dicis quia rex sum
ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc ve-
ni in mundum ut testimonium perhibeam
veritati. Omnis qui est ex veritate au-
dit meam vocem. Dicit ei pilatus:
Quid est veritas? Et cum hoc dixisset,
iterum exivit ad iudeos et dicit eis:
in eo Ego nullam invenio causam. Est autem
consuetudo vobis ut unum dimittam
vobis in pascha. Vultis ergo dimittam
vobis regem iudeorum? Clamaverunt
omnes rursum omnes dicentes: Non hunc sed ba-
rabban. Erat autem barrabas latro.

XIX Tunc ergo apprehendit
pilatus ihesum et flagellavit.
Et milites plectentes coronam de
spinis imposuerunt capiti eius et
veste purpurea circumdederunt eum.
Et veniebant ad eum et dicebant: A-
ve rex iudeorum. Et dabant ei alapas.
Exiit ergo iterum pilatus foras et dicit
eis: Ecce adduco vobis eum foras
ut cognoscatis quia ego in eo nullam
causam invenio. Exiit ergo ihesus por-
tans spineam coronam et purpureum vesti-
mentum. Et dicit eis: Ecce homo. Cum ergo vi- pilatus
dissent eum pontifices et ministri, clama-
bant dicentes: Crucifige crucifige eum.
Dicit eis pilatus: Accipite eum vos et
crucifigite. Ego enim non invenio in eo
causam. Responderunt ei iudei: Nos legem ha-
bemus et secundum legem debet mori, quia
filium dei se fecit. Cum ergo audisset
pilatus hunc sermonem, magis timuit.
Et ingressus est pretorium iterum et dicit
ad ihesum: Unde es tu? Ihesus autem responsum
non dedit ei. Dicit ergo ei pilatus: Mihi
non loqueris? Nescis quia potestatem habeo di-
mittere te et potestatem habeo crucifigere te?
Respondit ihesus: Non haberes potestatem adver-
sum me ullam nisi tibi datum esset desuper.
Propterea qui me tradidit tibi maius
peccatum habet. Exinde querebat pilatus di-
mittere eum. Iudei autem clamabant di-
centes: Si hunc dimittis, non es amicus
cesaris. Omnis qui se regem facit con- enim
tradicit cesari. Pilatus ergo cum audisset
hos sermones, adduxit foras ihesum
et sedit pro tribunali in loco qui dicitur
lithostratos, hebraice autem gabbatha. E-
rat autem parasceue pasche hora quasi sexta.
Et dicit iudeis: Ecce rex vester. Illi
autem clamabant: Tolle tolle crucifige
eum. Dicit eis pilatus: Regem vestrum cru-
cifigam? Responderunt pontifices: Non
habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tra-
didit eis illum ut crucifigeretur. Sus-
ceperunt autem ihesum et eduxerunt. Et ba-
iulans sibi crucem exivit in eum qui Vici
dicitur calvarie locum, hebraice autem golga-
tha, ubi eum crucifixerunt, et cum eo
alios duos hinc et hinc, medium autem
ihesum. Scripsit autem et titulum pilatus et
posuit super crucem. Erat autem scriptum: Ihesus
nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo ti-
tulum multi legerunt iudeorum, quia pro-
pe civitatem locus erat ubi crucifixus
erat ihesus. Dicebant ergo pilato

Et erat scriptum hebraice, grece et latine.

pontifices iudeorum. Noli scribere rex iu-
deorum. sed quia ipse dixit rex sum iudeo-
rum. Respondit pilatus. Quod scripsi scripsi.
Milites ergo cum crucifixissent eum accep-
erunt vestimenta sua et fecerunt quatuor
partes unicuique militi partem. Et tuni-
cam. Erat autem tunica inconsutilis de-
super contexta per totum. Dixerunt ergo ad in-
vicem. Non scindamus eam sed sortiamur de ea
cuius sit. Ut scriptura diceret impleatur.
sibi Partiti sunt vestimenta mea et in ves-
tem meam miserunt sortem. Et mi-
lites quidem hec fecerunt. Stabant autem
iuxta crucem ihesu mater eius et soror matris
eius maria cleophe et maria mag-
dalene. Cum vidisset ergo ihesus matrem
et discipulum stantem quem diligebat dicit
matri sue. Mulier ecce filius tuus. De-
inde dicit discipulo. Ecce mater tu-
a. Et ex illa hora accepit eam discipu-
lus in sua. Postea sciens ihesus quia iam om-
nia consummata sunt ut consummaretur scriptu-
ra dicit. Sitio. Vas ergo positum erat a-
ceto plenum. Illi autem spongiam plenam
aceto ysopo circumponentes obtu-
lerunt ori eius. Cum ergo accepisset ihesus a-
cetum dixit. Consummatum est. Et incli-
nato capite tradidit spiritum. Iudei ergo
quoniam parasceve erat ut non remanerent in
cruce corpora sabbato. erat enim magnus dies
ille sabbati. rogaverunt pilatum ut frangerentur e-
orum crura et tollerentur. Venerunt ergo milites et
primi quidem fregerunt crura et alterius qui
crucifixus est cum eo. Ad ihesum autem cum ve-
nissent ut viderunt eum iam mortuum non
fregerunt eius crura. sed unus militum
lancea latus eius aperuit et continuo ex-
ivit sanguis et aqua. Et qui vidit testi-
monium perhibuit et verum est testimonium
eius. Et ille scit quia vera dicit ut et vos
credatis. Facta sunt enim hec ut scriptura im-
pleretur. Os non comminuetis ex eo.
Et iterum alia scriptura dicit. Videbunt
in quem transfixerunt. Post hec autem rogavit pila-
tum ioseph ab arimathia eo quod esset
discipulus ihesu occultus autem propter metum iude-
orum ut tolleret corpus ihesu. Et permisit pi-
latus. Venit ergo et tulit corpus ihesu. Ve-
nit autem et nicodemus qui venerat ad ihesum
nocte primum ferens mixturam myrre et
aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo
corpus ihesu et ligaverunt eum linteis
cum aromatibus sicut mos est iudeis sepe-
lire. Erat autem in loco ubi crucifixus
est ortus et in orto monumentum no-
vum in quo nondum quisquam positus erat. I-
bi ergo propter parasceven iudeorum quia iux-
ta erat monumentum posuerunt ihesum.
Una autem sabbati maria
magdalene venit mane cum XX
adhuc tenebre essent ad monumen-
tum et vidit lapidem revolutum a mo-
numento. Cucurrit ergo et venit ad
simonem petrum et ad alium discipulum
quem amabat ihesus et dicit eis. Tulerunt
dominum de monumento et nescimus ubi
posuerunt eum. Exiit ergo petrus et ille
alius discipulus et venerunt ad mo-
numentum. Currebant autem duo simul
et ille alius discipulus precucurrit citius
petro et venit primus ad monumentum.
Et cum se inclinasset vidit posita lintea-
mina non tamen introivit. Venit
ergo simon petrus sequens eum et intro-
ivit in monumentum. Et vidit linte-
amina posita et sudarium quod fuerat su-
per caput eius non cum linteaminibus
positum sed separatim involutum in unum
locum. Tunc ergo introivit et ille disci-
pulus qui venerat primus ad monu-
mentum et vidit et credidit. Nondum
enim sciebant scripturam quia opor-
tet eum resurgere a mortuis. Abierunt
ergo iterum ad semetipsos discipuli. Mari-
a autem stabat ad monumentum foris
plorans. Dum ergo fleret inclinavit
se et prospexit in monumentum et vidit
duos angelos in albis sedentes unum

ad capᵘᵗ ⁊ unū ad pedes. ubi posit9 fu
erat corpus ihu. Dicunt ei illi. Muli
er quid ploras? Dicit eis. Quia tu
lerunt dnm̄ meū ⁊ nescio ubi posu
erunt eū. Hec cū dixisset: uersa est re
trorsū ⁊ uidit ihm̄ stantē ⁊ nesciē
bat quia ihc̄ est. Dicit ei ihc̄. Mulier qd
ploras? Quem queris? Illa existimās
quia hortolanus eēt: dixit ei. Dn̄e
si tu sustulisti eum: dicito m̄ ubi posu
isti eum ⁊ ego eum tollam. Dicit ei
ihc̄. Maria. Conuersa illa dixit ei. Ra
boni. qd̄ dr̄ magister. Dicit ei ihc̄.
Noli me tangere. nōdū eñ ascen
di ad prēm meū. Vade aūt ad fra
tres meos ⁊ dic eis. Ascendo ad patrē
meū ⁊ patrem urm̄. dm̄ meū et
deū urm̄. Venit maria magdale
ne annuncians discipulis. qa uidi
dnm̄. ⁊ hec dixit michi. Cum ergo
sero eēt die illo sabbatoꝝ ⁊ fores eēnt
Vna clause ubi erant discipli congregati
ꝑ metum iudeoꝝ: uenit ihc̄ ⁊ stetit
in medio ⁊ dixit eis. Pax uobis.
Et cum hec dixisset: ostendit eis
man' ⁊ latus. Gauisi sunt ergo disci
puli uiso dnō. Dixit ergo eis ite
misit rum. Pax uob. Sicut misit me
pat'. ⁊ ego mitto uos. Hec cū dix
isset: insufflauit ⁊ dixit eis. Acci
pite spm̄ scm̄. Quoꝝ remiseritis
peccata. remittuntur eis. Et quoꝝ
retinueritis: retenta sunt. Thomas
aūt unus ex duodecim qui dr̄ di
dimus: nō erat cū eis qn̄ uenit ihc̄.
Dixerunt ergo ei alii discipli. Vidimus
dnm̄. Ille aūt dixit eis. Nisi uidero in
manibꝫ eius fixurā clauoꝝ ⁊ mit
tam digitū meum in locū clauoꝝ
⁊ mittam manū meā in latus eius:
nō credam. Et post dies octo: iterum
intus erant discipli eius ⁊ thomas cum
eis. Venit ihc̄ ianuis clausis ⁊ ste
tit in medio ⁊ dixit. Pax uob. De

inde dicit thome. Infer digitū tuū
huc ⁊ uide manus meas ⁊ affer ma
nū tuā ⁊ mitte in latus meū ⁊ noli ēē
incredulus sed fidelis. Respondit thomas
⁊ dixit ei. Dn̄s meus ⁊ deus meus. Dicit
ei ihc̄. Quia uidisti me thoma cre
didisti. beati qui nō uiderunt ⁊ crededi
runt. Multa quidē ⁊ alia signa fe
cit ihc̄ in conspectu discipuloꝝ que nō sūt suoꝝ
scripta in libro hoc. Hec aūt scripta sunt ut
credatis quia ihc̄ est xp̄c filius dei. ⁊
ut credentes uitam habeatis in nōie
Postea manifestauit ei'. C. XXI.
se iterum ihc̄ ad mare tyberiadis.
manifestauit aūt sic. Erant simul
symō petrus ⁊ thomas qui dr̄ didimus.
⁊ nathanael q erat a chana gali
lee ⁊ filii zebedei ⁊ alii ex discipulis
eius duo. Dicit eis symon petrus.
Vado piscari. Dicunt ei. Venimus
⁊ nos tecum. Et exierunt ⁊ ascende
runt in nauem ⁊ illa nocte nichil prendi
derunt. Mane aūt facto: stetit ihc̄ in litto iam
re. nō tamen cognouerunt discipli quia ihc̄ ē.
Dicit ergo eis ihc̄. Pueri numquid pul
mentariū habetis? Responderunt ei. Non. Dix
it eis. Mittite in dexteram nauigii
rete ⁊ inuenietis. Miserunt ergo
rete. ⁊ iam nō ualebant illud tra
here p̄ multitudine piscium. Dicit ergo
discipulus ille quē diligebat ihc̄. petro.
Dn̄s est. Symon petrus cū audisset
quia dn̄s est. tunica succinxit
se. erat eñ nudus ⁊ misit se in ma
re. Alii aūt discipli nauigio ueni
erunt. Non eñ longe erant a terra.
sed quasi cubitis ducentis: trahentes
rete piscium. Ut ergo descenderunt
in terram: uiderunt prunas positas
⁊ piscē suppositum ⁊ panem. Di
cit eis ihc̄. Afferte de piscibꝫ quos
prendidistis nūc. Ascendit symon
petrus ⁊ traxit rete in terram
plenū magnis piscibꝫ. c. l. tribꝫ

Et cum tanti essent, non est scissum re-
te. Dicit eis Ihesus: Venite prandete.
nemo Et nemo audebat discumbentium interroga-
re eum: Tu quis es? scientes quia Dominus est.
Et venit Ihesus et accepit panem et
dat eis, et piscem similiter. Hoc iam tertio ma-
nifestatus est Ihesus discipulis suis, cum
resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandis-
sent, dicit Symoni Petro Ihesus: Sy-
mon Iohannis, diligis me plus his? Di-
cit ei: Etiam Domine, tu scis quia amo
agnos te. Dicit ei: Pasce oves meas. Dicit
ei iterum: Symon Iohannis, diligis me? Ai-
t illi: Etiam Domine, tu scis quia amo te.
agnos Dicit ei: Pasce oves meas. Dicit ei tertio:
Symon Iohannis, amas me? Contristatus
est Petrus quia dixit ei tertio: Amas me?
et dixit ei: Domine, tu omnia scis, tu scis quia
amo te. Dicit ei: Pasce oves meas.
Amen amen dico tibi: cum esses iunior, cin-
gebas te et ambulabas ubi volebas.
Cum autem senueris, extendes manus tuas,
et alius te cinget et ducet quo tu
non vis. Hoc autem dixit significans qua
morte clarificaturus esset Deum. Et
cum hoc dixisset, dicit ei: Sequere me.
Conversus Petrus vidit illum discipulum
quem diligebat Ihesus sequentem, qui et recu-
buit in cena super pectus eius et di-
xit ei: Domine, quis est qui tradet te?
Hunc ergo cum vidisset Petrus, dicit ad
Ihesum: Domine, hic autem quid? Dicit ei Ihesus: Si
eum volo manere donec veniam, quid
ad te? tu me sequere. Exivit ergo ser-
mo iste inter fratres quia discipulus ille
non moritur. Et non dixit ei Ihesus: Non
moritur, sed: Si sic eum volo manere donec
veniam, quid ad te? Hic est discipulus
qui testimonium perhibet de his et scrip-
sit hec, et scimus quia verum est testi-
monium eius. Sunt autem et alia multa
que fecit Ihesus, que si scribantur per singula,
nec ipsum arbitror mundum capere eos qui
scribendi sunt libros. Explicit evangelium

Prologus

Incipit prologus in epistolas beati Pauli apostoli

Primum queritur
quare post e-
vangelia que supplementum
legis sunt et in quibus nobis exempla
et precepta vivendi plenissime di-
gesta sunt voluerit apostolus has epistolas ad
singulas ecclesias destinare. Hoc autem causa fecit,
videlicet ut initia nascentis ecclesie no-
vis causis existentibus et presentia atque ori-
entia resecaret vitia, et post futuras ex-
cluderet questiones, exemplo prophetarum, qui post editam
legem Moysi in qua omnia Dei mandata lege-
bantur, nichilominus doctrina sua redivi-
va semper populi compressere peccata, et propter exemplum
vivendi libros etiam ad nostram me-
moriam transmisere, in quos fines
seculorum devenerunt. Deinde queritur cur non
amplius quam decem epistolas ad ecclesias scripserit.
Decem enim sunt cum illa que dicitur ad Hebreos. Nam
reliquas quatuor ad discipulos specialiter
porrexit. Ut ostenderet novum non dis-
crepare a veteri testamento, et se contra legem
non facere Moysi, ad numerum primorum
decalogi mandatorum suas epistolas ordi-
navit, et quot ille preceptis a Pharaone
instituit liberatos, totidem hic epistolis a dy-
aboli et ydolatrie servitute docet ac-
quisitos. Nam et duas tabulas lapideas
duorum testamentorum figuram habuisse viri
eruditissimi tradiderunt. Epistolam
sane que ad Hebreos scribitur quidam Pau-
li non esse contendunt, eo quod non sit eius nomine
titulata, et propter sermonis stilique distan-
tiam, sed aut Barnabe iuxta Ter-
tullianum, aut Luce iuxta quosdam, vel
certe Clementis discipuli apostolorum
et episcopi Romane ecclesie post apostolos ordi-
nati. Quibus ita respondendum est: Si propterea
Pauli non erit quia eius non habet nomen,
ergo nec alicuius erit, quia nullius nomine titu-
latur. Quod si absurdum est, ipsius magis
credendus est qui tanto doctrine sue ful-
get eloquio. Sed quoniam apud Hebreorum ec-
clesias quasi destructor legis falsa sus-

pirem habebant. Voluit tamen nomine
de fide legis servitute et reddere roma
ne addit novos frontem plani intellectum
excluderet. Sed est sane mirum
si eloquentibus videatur in ipso, id est hebreo, quam
in peregrino, id est greco, quo certe epistule sunt
scripte sermone. Movet enim quosdam
cur romanorum epistula in primo sit posita
cum eam non primam scriptam manifestet
ratio. Nam hanc se proficiscentem iherosolimam
scripsisse testatur cum corinthios et alios an
tea ut ministerium quod secum portaturus erat
colligerent litteris adhortatus esset. Unde
intellegi quidam volunt ita omnes epistulas ordi
natas ut prima romanorum poneretur que
tamen posterior fuerat destinata ut per singulas
epistulas gradibus ad perfectiora veniretur.
Romanorum namque plerique tam rudes e
rant ut non intellegerent dei se gratia et non su
is meritis esse salvatos, et ob hoc duo inter se
populi conflictarent. Ideo illos indigere as
serit confirmari vitia eorum gentilitatis
priora commemorans. Corinthiis autem
iam dicit scientie gratiam esse concessam, et
non tamen omnes increpat sed peccantes
non integre tamen reprehendit, sicut est.
Auditur inter vos fornicatio. Et iterum.
Congregatis vobis cum meo spiritu tradere huius
modi sathane. In secunda vero laudantur et ut ma
gis ac magis proficiant admonentur.
Galathe vero iam nullius criminis argu
untur, nisi quod callidissimis pseudo apostolis cre
diderunt. Ephesii sane nulla reprehensione
sed multa laude sunt digni, quia
fidem apostolicam servaverunt. Philip
penses etiam multo magis collaudantur, quia
nec audire falsos apostolos voluerunt. Colo
censes autem tales erant ut cum ab apostolo
visi corporaliter non fuissent, hac laude
digni haberentur. Et si corpore inquit ab
sens sum, sed spiritu vobiscum sum gaudens
et videns ordinem vestrum. Thessaloni
censes nihilominus in duabus epistulis om
ni laude prosequitur eo quod non solum
fidem inconcussam servaverunt, verum etiam
in persecutione civium fuerunt constantes inven
ti. De hebreis vero quid dicendum est quorum
thessalonicenses qui plurimum laudati
sunt imitatores facti esse dicuntur, sicut ipse a
it. Et vos fratres imitatores facti estis
ecclesiarum dei que sunt in iudea. Eadem enim
passi estis et vos a contribulibus vestris, sicut et
illi a iudeis. Apud ipsos quoque hebreos
eadem commemorat dicens. Nam et vinctis
compassi estis et rapinam bonorum vestrorum
cum gaudio suscepistis, cognoscentes
vos habere meliorem et manentem substantiam.

Alius prologus

Cum romanis ita agit
apostolus quasi cum imperitis et
post gentilitatem in vigilia
fidei sociantur et perveniant ad
spem vite eterne. Multa de physicis
rationibus insinuat, multa de scripturis di
vinis. Ad corinthios prima circa quam
fidem non recte conservantes obiurgat.
Secunda ad corinthios contristatos quidem
sed emendatos ostendit. Galathas in fide
ipsa permanentes et ad iudaismum decli
nantes exponit. Ephesios quia incipi
unt et custodiunt laudat, quia quod ac
ceperant servaverunt. Philippenses quod
id quod crediderunt servaverunt ad fru
ctum pervenerunt. Colosenses collau
dat quia velut ignotis scribit ac
cepto nuntio ab epaphra custodisse
se evangelium gratulatur. Thessaloni
censes in opere et fide crevisse gratulatur,
in secunda preterea quod persecutionem passi in
fide perseveraverunt, que res apostolum laudat
ut illos qui in iudea christum confessi per
secutiones fortiter toleraverunt. Ad he
breos ad quorum similitudinem pas
si sunt thessalonicenses, ut in man
datis perseverantes persecutionibus
compati desistere patiantur. Omnes autem
epistule pauli sunt numero quatuordecim.
Ad romanos una. Ad corinthi
os ii. Ad galathas una. Ad e

phesios .x. Ad philippenses .i. Ad colosenses .i. Ad thessalonicenses .ii. Ad hebreos quos hortatur ad similitudinem thessalonicensium confessionis. hec in canone non habetur. Reliquas ad thymotheum prima quomodo agat ecclesiam. Ad thimotheum secunda quomodo se ipsum agat. Ad titum ut ecclesiam quam etiam recte ordinet. Ad philemonem de onesimo servo qui erat dei melior factus est. Ceteris vero ceteris vel nulle epistole ad unum hominem pro certo non precipit. Argumentum in epistolam beati pauli ad romanos.

Epistole pauli ad romanos causa hec est: et ex duobus populis scilicet de iudeis et gentibus congregatam excepit meritis ut neutri ei auferat simul acceptis: que de voluntate placiti se mutue valdebant. Ergo ut parte inter se caritate iungantur ostendit pares conditione dum peccatis fuisse obnoxios ostendit quia eos salutem pervenisse et siue gratiam consecuti. Nam neque iudeos perfuisse lege in ea ostendit tacere: nec gentiles posse legis ignorantia defendi: quos etiam ad dei notitiam pervenire perdit: et ab omni vite puritate revocare. Aliud prologus super epistolam ad romanos.

Romani sunt qui ex iudeis gentibus qui crediderunt. Epistole autem pauli ad eos causa hec est: quod inter eos contra superba contentione volebant se alterutrum superponere. Nam iudei dicebant: Nos sumus populus dei quos ab initio dilexit et fovit. Nos circumcisi ex genere abraham ex stirpe sancta descendimus et notus retro apud iudeam tantum deus. Nos de egypto signis dei et virtutibus liberati mare sicco pertransivimus pede: cum inimicos nostros gravissimi fluctus involverent. Nobis manna pluit dominus in deserto: et quasi filiis suis celeste pabulum ministravit. Nos die ac nocte in columna nubis ignisque precessit: ut nobis in invio iter ostenderet. Atque ut cetera eius erga nos immensa beneficia taceamus: nos soli digni fuimus legem dei accipere et vocem dei loquentis audire: eiusque cognoscere voluntatem: in qua lege nobis promissus est christus: ad quos etiam ipse venisse testatus est dicens: Non veni nisi ad oves que perierunt domus israel: cum vos canes potius quam homines appellavit. Equum ne est ergo ut hodie idola deserentes quibus ab initio deservistis nobis preferamini: et non potius in proselitorum locum ex legis auctoritate et consuetudine deputemini? Et hoc ipsum non merebamini: nisi quia larga dei semper clementia voluit vos ad nostram imitationem admittere. Gentes e contrario respondebant: Quanto enim erga vos dei beneficia narraveritis: tanto maioris vos criminis reos esse monstrabitis. Semper enim hiis omnibus extitistis ingrati. Nam ipsis pedibus quibus aridum transistis: ludebatis ante idola que feceratis. Et ipso ore quo paulo ante ob necem adversariorum domino cantaveratis: simulacra vobis fieri poposcistis. Illis oculis videnda quibus dominum in nube vel igne aspicere solebatis: simulacra intuebamini. Manna quoque vobis fastidium fuit: et semper in deserto contra dominum murmurastis: ad egiptum unde vos manu valida eiecerat: redire cupientes. Quid plura? Ita patres vestri crebra provocatione dominum irritaverunt: ut omnes in heremo morerentur: nec plus ex senioribus eorum quam duo homines terram repromissionis ingrederentur. Sed quid antiqua replicamus? Cum etiam si illa minime fecissetis: de hoc solo nemo dignos venia iudicaret: quod dominum nostrum ihesum christum prophetarum semper vocibus vobis repromissum non solum suscipere noluistis: sed etiam morte pessima peremistis. Quos ut cognovimus: statim credidimus: cum nobis de eo antea non fuit murm duo

Sic nos cognovimus.

scriptum. Unde reperitur eos idolis ser-
visse sed obstinatione mentis. Sed ignorantiae
esse deputandum. Quae cum agnitum illico
secuti sunt. Olim servierunt sed aut cognovis-
sent. Hic autem vos de generis nobilitate iac-
tantes: est non vos imitatio magis quam carna-
lis nativitatis filios vos faciat esse Abrahae.
Denique et Esau et Ismahel cum de stirpe sint
Abrahae, minime tamen in filios reputantur.
Hos tali altercatione apostolus se medium
interponens ita partes dirimit quaestionis, ut
neutros eorum sua iustitia salutem meruisse
ostendat: ambos vero populos et scienter et graviter
deliquisse. Iudaeos quidem quia per praevaricati-
onem legis Deum inhonoraverint; gentes
vero quia cognitum creatorem naturaliter ut Deum
debuerant venerari, gloriam eius
in manufacta mutaverint simulacra. Utrosque
etiam similiter veniam consecutos aequales esse
verissima ratione demonstrat, praesertim
cum in eadem lege praedictum sit et Iudaeos et gentes ad
Christi fidem vocandos ostendat. Quapropter in-
vicem eos humilians ad pacem atque con-
cordiam cohortatur. Argumentum in epistulam ad

iudic

Romani sunt in partibus Italiae. Romani
Hi praeventi sunt a falsis apostolis et sub
nomine domini nostri Iesu Christi in legem
et prophetas erant inducti. Hos revocat apostolus ad
veram et evangelicam fidem scribens eis
a Corintho. Incipit epistula ad Romanos

Paulus servus Christi I.
Iesu, vocatus apostolus, segregatus
in evangelium Dei, quod ante
promiserat per prophetas suos
in scripturis sanctis de filio
suo qui factus est ei
ex semine David secundum carnem, qui praedesti-
natus est filius Dei in virtute secundum
spiritum sanctificationis ex resurrectione
mortuorum Iesu Christi domini nostri. Per quem acce-
pimus gratiam et apostolatum ad oboedien-
tiam fidei in omnibus gentibus pro nomine eius,
in quibus estis et vos vocati Iesu Christi; omni-
bus qui sunt Romae dilectis Dei

vocatis sanctis. Gratia vobis et pax a Deo patre
nostro et domino Iesu Christo. Primum quidem gratias
ago Deo meo per Iesum Christum pro omnibus vobis,
quia fides vestra annuntiatur in universo mundo.
Testis est mihi Deus, cui servio in spiritu meo in
evangelio filii eius, quod sine intermissione
memoriam vestri facio semper in orationibus meis
obsecrans, si quomodo tandem aliquando prosperum
iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos.
Desidero enim videre vos ut aliquid impertiar vobis
gratiae spiritualis ad confirmandos vos, id est simul conso-
lari in vobis per eam quae invicem est fidem vestram
atque meam. Nolo autem vos fratres ignorare
quia saepe proposui venire ad vos, et prohibi-
tus sum usque adhuc, ut aliquem fructum habeam
et in vobis sicut et in ceteris gentibus. Graecis ac bar-
baris, sapientibus et insipientibus debitor sum;
ita quod in me promptum est et vobis qui estis Ro-
mae evangelizare. Non enim erubesco evan-
gelium. Virtus enim Dei est in salutem omni — i. virtus convertit
credenti, Iudaeo primum et Graeco. Iustitia enim Dei in
eo revelatur ex fide in fidem, sicut scriptum
est: Iustus autem ex fide vivit. Revela- — abac 2. Hic arguit vicia gentilium
tur enim ira Dei de caelo super omnem impietatem et
iniustitiam hominum eorum qui veritatem Dei in
iniustitia detinent. Quia quod notum est Dei
manifestum est in illis. Deus enim illis manifes-
tavit. Invisibilia enim ipsius a creatu- — Sap. 13.
ra mundi per ea quae facta sunt intellecta conspi-
ciuntur, sempiterna quoque eius virtus et divi-
nitas, ita ut sint ipsi inexcusabiles,
quia cum cognovissent Deum non sicut Deum glorifica-
verunt aut gratias egerunt, sed evanuerunt
in cogitationibus suis et obscuratum est insipi-
ens cor eorum. Dicentes enim se esse sapien-
tes stulti facti sunt. Et mutaverunt glo-
riam incorruptibilis Dei in similitudinem
imaginis corruptibilis hominis et volucrum et
quadrupedum et serpentium. Propter quod tradidit — Baru.
illos Deus in desideria cordis eorum in immun-
ditiam, ut contumeliis afficiant corpora su-
a in semetipsis. Qui commutaverunt verita-
tem Dei in mendacium et coluerunt et servierunt
creaturae potius quam creatori, qui est benedictus

secula amen. Propterea tradidit illos deus in pas
siones ignominie. Nam femine eorum
immutaverunt naturalem usum in eum usum
qui est contra naturam. Similiter autem et masculi re
licto naturali usu femine exarserunt
in desideriis suis in invicem masculi in masculos
turpitudinem operantes et mercedem quam oportuit
erroris sui in semetipsis recipientes.
Et sicut non probaverunt deum habere in notitia
tradidit illos deus in reprobum sensum ut fa
ciant ea que non conveniunt repletos omni in
iquitate malitia fornicatione avaricia
nequitia plenos invidia homicidiis
contentione dolo malignitate susurro
nes detractores deo odibiles contume
liosos superbos elatos inventores malo
rum parentibus non obedientes insipientes
incompositos sine affectione absque federe sine mi
sericordia. Qui cum iustitiam dei cogno
vissent non intellexerunt quoniam qui talia
agunt digni sunt morte. Et non solum qui
faciunt ea sed et qui consentiunt facientibus.

II

Propter quod inexcusabilis es o homo
omnis qui iudicas. In quo enim
alterum iudicas teipsum condempnas. E
adem enim agis que iudicas. Scimus enim
quoniam iudicium dei est secundum veritatem in e
os qui talia agunt. Existimas autem hoc o
homo qui iudicas eos qui talia agunt et
facis ea quia tu effugies iudicium dei.
An divitias bonitatis eius et patientie et
longanimitatis contempnis. Ignoras
quoniam benignitas dei ad penitentiam te ad
ducit. Secundum duritiam autem tuam et cor
impenitens thesaurizas tibi iram in die
ire et revelationis iusti iudicii dei qui
reddet unicuique secundum opera sua. His quidem
qui secundum patientiam boni operis gloriam et
honorem et incorruptionem querentibus vi
tam eternam. His autem qui ex contentione et
qui non acquiescunt veritati credunt autem ini
quitati ira et indignatio. Tribulatio et
angustia in omnem animam hominis operantis
malum iudei primum et greci. Gloria autem
et honor et pax omni operanti bonum iudeo primum
et greco. Non enim est personarum acceptio apud deum.
Quicumque enim sine lege peccaverunt sine lege
peribunt. sine lege peribunt. Et quicumque
in lege peccaverunt per legem iudicabuntur.
Non enim auditores legis iusti sunt apud deum
sed factores legis iustificabuntur. Cum enim gentes que
legem non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt
eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex qui
ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis
testimonium reddente illis conscientia ipsorum et in
ter se invicem cogitationum accusantium aut
etiam defendentium in die cum iudicabit deus oc
culta hominum secundum evangelium meum per iesum christum.
Si autem tu iudeus cognominaris et requiescis in
lege et gloriaris in deo et nosti voluntatem eius
et probas meliora instructus per legem confidis
teipsum ducem esse cecorum lumen eorum qui in
tenebris sunt eruditorem insipientium
magistrum infantium habentem formam scientie
et veritatis in lege. Qui ergo alium doces teip
sum non doces. Qui predicas non furandum fura
ris. Qui dicis non mechandum mecharis. Qui
abominaris ydola sacrilegium facis. Qui
in lege gloriaris per prevaricationem legis deum
inhonoras. Nomen enim dei per vos blasphe
matur inter gentes sicut scriptum est. Circumcisi
o quidem prodest si legem observes. Si autem pre
varicator legis sis circumcisio tua pre
putium facta est. Si igitur preputium iustitias legis
custodiat nonne preputium illius in circum
cisionem reputabitur. Et iudicabit id quod
ex natura est preputium legem consummans
te qui per litteram et circumcisionem prevarica
tor legis es. Non enim qui in manifesto
iudeus est neque que in manifesto in carne
circumcisio. Sed qui in abscondito iudeus est
et circumcisio cordis in spiritu non littera cuius laus
non ex hominibus sed ex deo est.

III

Quid ergo amplius est iudeo aut que
utilitas circumcisionis. Multum
per omnem modum. Primum quidem quia
credita sunt illis eloquia dei. Quid enim
si quidam illorum non crediderunt. Numquid

bonitas omnia dat
patientia non cito punit
longanimitas ... expectat

incredulitas illorum fidem dei evacuabit? Absit. Est autem deus verax, omnis autem homo mendax, sicut scriptum est: Ut iustificeris in sermonibus tuis, et vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra iustitiam dei commendat, quid dicemus? Numquid iniquus est deus qui infert iram? Secundum hominem dico. Absit. Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum? Si enim veritas dei in meo mendacio abundavit in gloriam ipsius, quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor? et non sicut blasphemamur et sicut aiunt nos quidam dicere faciamus mala ut veniant bona, quorum damnatio iusta est. Quid ergo? praecellimus eos? Nequaquam. Causati enim sumus iudaeos et graecos omnes sub peccato esse, sicut scriptum est: quia non est iustus quisquam, non est intelligens, non est requirens deum. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione et amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt, non est timor dei ante oculos eorum. Scimus autem quoniam quaecumque lex loquitur, his qui in lege sunt loquitur, ut omne os obstruatur, et subditus fiat omnis mundus deo, quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est, testificata a lege et prophetis. Iustitia enim dei per fidem Iesu Christi in omnes et super omnes qui credunt in eum. Non enim est distinctio. Omnes enim peccaverunt et egent gloria dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quae est in Christo Iesu, quem proposuit deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiae suae propter remissionem praecedentium delictorum in sustentatione dei, ad ostensionem iustitiae eius in hoc tempore, ut sit ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est Iesu Christi. Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? Factorum? Non, sed per legem fidei. Arbitramur enim iustificari hominem per fidem sine operibus legis. An iudaeorum deus tantum? nonne et gentium? Immo et gentium. Quoniam quidem unus est deus qui iustificat circumcisionem ex fide et praeputium per fidem. Legem ergo destruimus per fidem? Absit. Sed legem statuimus.

IIII

Quid ergo dicemus invenisse Abraham patrem nostrum secundum carnem? Si enim Abraham ex operibus legis iustificatus est, habet gloriam, sed non apud deum. Quid enim dicit scriptura? Credidit Gen 14.b
Abraham deo, et reputatum est illi ad iustitiam. Ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum. Ei vero qui non operatur, credenti autem in eum qui iustificat impium, reputatur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratiae dei. Sicut et David dicit beatitudinem hominis, cui deus accepto fert iustitiam sine operibus: Beati quorum remissae sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputabit dominus peccatum. Beatitudo ergo haec in circumcisione manet tantum, an et in praeputio? Dicimus enim quia reputata est Abrahae fides ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est? In circumcisione an in praeputio? Non in circumcisione, sed in praeputio. Et signum accepit circumcisionis, signaculum iustitiae fidei quae est in praeputio, ut sit pater omnium credentium per praeputium, ut reputetur illis ad iustitiam, et sit pater circumcisionis non his tantum qui sunt ex circumcisione, sed et his qui sectantur vestigia eius quae est in praeputio fidei patris nostri Abrahae. Non enim per legem promissio facta est Abrahae aut semini eius ut heres esset mundi, sed per iustitiam fidei. Si enim qui ex lege heredes sunt, exinanita est fides, abolita est promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex, nec praevaricatio. Ideo ex fide, ut secundum

gratiam firma sit promissio omni semi
ni, non ei qui ex lege est solum, sed et ei qui ex
fide est Abrahe, qui est pater omnium nostrum, si
cut scriptum est: Quia patrem multarum gen
Ge. 22. f tium posui te, ante deum cui credidisti, qui
vivificat mortuos, et vocat ea que non
sunt tamquam ea que sunt. Qui contra spem in spe cre
didit, ut fieret pater multarum gentium,
secundum quod dictum est ei: Sic erit semen tuum si
cut stelle celi, et sicut arena que est in li
tore maris. Et non est infirmatus in fide,
nec consideravit corpus suum emortuum, cum
fere centum annorum esset, et emortuam
23 vulvam Sare. In repromissione etiam dei non
hesitavit diffidentia, sed confortatus est
fide, dans gloriam deo plenissime sciens quia
quecumque promisit deus potens est et facere. Ideo
et reputatum est illi ad iustitiam. Non est
tantum autem scriptum tantum propter ipsum quia reputatum est illi
ad iustitiam, sed et propter nos quibus reputabitur
credentibus in eum qui suscitavit Iesum Christum do
minum nostrum a mortuis, qui traditus est propter
delicta nostra, et resurrexit propter iustifica
tionem nostram.
V Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad de
um per dominum nostrum Iesum Christum. Per quem et
accessum habemus per fidem in gratiam istam
Jo. 3 in qua stamus, et gloriamur in spe glorie filiorum dei. Non
solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus, scien
tes quod tribulatio patientiam operatur, patientia
autem probationem, probatio vero spem. Spes autem non
i. Reg confundit, quia caritas dei diffusa est in
cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis.
Ut quid enim Christus, cum adhuc infirmi essemus,
secundum tempus pro impiis mortuus est? Vix autem pro
iusto quis moritur. Nam pro bono forsitan
quis audeat mori. Commendat autem su
si am caritatem deus in nobis, quoniam cum adhuc pecca
tores essemus, Christus pro nobis mortuus est.
iiii Multo igitur magis iustificati in sangui
ne ipsius salvi erimus ab ira per ipsum.
Si enim cum inimici essemus reconciliati
sumus deo per mortem filii eius, multo ma
gis reconciliati salvi erimus in vita ip
sius. Non solum autem, sed et gloriamur in deo per do
minum nostrum Iesum Christum, per quem nunc recon
ciliationem accepimus. Propterea sicut per u
num hominem in hunc mundum peccatum intravit, et per
peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransi
it in quo omnes peccaverunt. Usque ad legem
enim peccatum erat in mundo. Peccatum autem non im
putabatur, cum lex non esset. Sed regnavit
mors ab Adam usque ad Moysen, et
in eos qui non peccaverunt in similitudinem preva
ricationis Ade, qui est forma futuri. Sed non
sicut delictum, ita et donum. Si enim unius de
licto multi mortui sunt, multo magis gra
tia dei et donum in gratia unius hominis Iesu Christi
in plures abundavit. Et non sicut per unum
peccatum, ita et donum. Nam iudicium ex u
no in condempnationem, gratia autem ex multis delic
tis in iustificationem. Si enim unius delic
to mors regnavit per unum, multo magis per unum
habundantiam gratie et donationis et iustitie
accipientes in vita regnabunt per unum
Iesum Christum. Igitur sicut per unius delictum in omnes ho
mines in condempnationem, sic et per unius iusti
tiam in omnes homines in iustificationem
vite. Sicut enim per inobedientiam unius ho
minis peccatores constituti sunt multi, ita
et per unius obeditionem iusti constituen
tur multi. Lex autem subintravit ut ha
bundaret delictum. Ubi autem habundavit
delictum, superhabundavit gratia, ut sicut
regnavit peccatum in mortem, ita et gratia regnet
per iustitiam in vitam eternam per Iesum Christum do
minum nostrum.
Quid ergo dicemus? Permanebimus in pec VI
cato ut gratia habundet? Absit. Qui
enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc vi
vemus in illo? An ignoratis quia quicumque
baptizati sumus in Christo Iesu in morte ip
sius baptizati sumus? Consepulti e
nim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut
quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam
patris, ita et nos in novitate vite am
bulemus. Si enim complantati facti su
mus similitudini mortis eius, simul et

resurrectionis ei erimus. Hoc scientes quia
vetus homo noster simul crucifixus est: ut
destruatur corpus peccati, ut ultra non servi-
amus peccato. Qui enim mortuus est peccato: iu-
stificatus est a peccato. Si autem mortui su-
mus cum christo: credimus quia simul etiam vivemus
cum eo. Scientes quod christus resurgens a mor-
tuis iam non moritur: mors illi ultra non do-
minabitur. Quod enim mortuus est peccato:
mortuus est semel. Quod autem vivit: vivit
deo. Ita et vos existimate vos mortu-
os quidem esse peccato: viventes autem deo in christo
ihesu domino nostro. Non ergo regnet peccatum in
vestro mortali corpore: ut obediatis concu-
piscentiis eius. Sed neque exhibeatis mem-
bra vestra arma iniquitatis peccato: sed ex-
hibete vos deo tamquam ex mortuis viven-
tes: et membra vestra arma iustitie deo. Pec-
catum enim vobis non dominabitur. Non enim estis
sub lege: sed sub gratia. Quid ergo? Peccabimus
quoniam non sumus sub lege: sed sub gratia? Absit.
An nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad
obediendum: servi estis eius cui obeditis,
sive peccati ad mortem, sive obeditionis ad iu-
stitiam? Gratias autem deo quod fuistis servi pec-
cati: obedistis autem ex corde in eam for-
mam doctrine in quam traditi estis. Liberati autem
a peccato: servi facti estis iustitie. Huma-
num dico: propter infirmitatem carnis vestre.
Sicut enim exhibuistis membra vestra servi-
re immunditie et iniquitati ad iniquitatem:
ita nunc exhibete membra vestra servire iusti-
tie in sanctificationem. Cum enim servi essetis
peccati: liberi fuistis iustitie. Quem ergo fructum
nunc habuistis tunc in illis: in quibus nunc erubescitis? Nam fi-
nis illorum mors est. Nunc vero liberati a
peccato: servi autem facti deo: habetis fructum
vestrum in sanctificationem: finem vero vitam
eternam. Stipendia enim peccati mors. Gra-
tia autem dei: vita eterna in christo ihesu do-
mino nostro.

VII. An ignoratis fratres (scientibus enim le-
gem loquor) quia lex in homine domina-
tur quanto tempore vivit? Nam que sub
viro est mulier: vivente viro alli-
gata est legi. Si autem mortuus fuerit
vir eius: soluta est a lege viri. Igitur
vivente viro: vocabitur adultera si fu-
erit cum alio viro. Si autem mortuus fu-
erit vir eius: liberata est a lege viri: ut
non sit adultera si fuerit cum alio viro. Ita-
que fratres mei et vos mortificati estis le-
gi per corpus christi: ut sitis alterius qui ex mor-
tuis resurrexit: ut fructificetis de-
o. Cum enim essemus in carne passiones pec-
catorum que per legem erant: operabantur in mem-
bris: ut fructificarent morti. Nunc autem
soluti sumus a lege mortis in qua deti-
nebamur: ita ut serviamus in novitate
spiritus: et non in vetustate littere. Quid ergo dice-
mus? Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non
cognovi: nisi per legem. Nam concupiscentiam
nesciebam: nisi lex diceret. Non concupi-
sces. Occasione autem accepta peccatum per
mandatum operatum est in me omnem concupis-
centiam. Sine lege enim peccatum mortu-
um erat. Ego autem vivebam sine lege ali-
quando. Sed cum venisset mandatum: peccatum re-
vixit. Ego autem mortuus sum: et inventum
est michi mandatum quod erat ad vitam: hoc
esse ad mortem. Nam peccatum occasione ac-
cepta per mandatum seduxit me: et
per illud occidit. Itaque lex quidem sancta:
et mandatum sanctum et iustum et bonum. Quod
ergo bonum est michi factum est mors? Absit. Sed
peccatum ut appareat peccatum: per bonum mi-
chi operatum est mortem: ut fiat supra mo-
dum peccans peccatum per mandatum. Scimus
enim quia lex spiritualis est: ego autem carnalis
sum: venundatus sub peccato. Quod enim operor
non intelligo. Non enim quod volo hoc ago: sed
quod odio malum illud facio. Si autem quod nolo
illud facio: consentio legi quoniam bona est. Nunc
autem iam non ego operor illud: sed quod habitat
in me peccatum. Scio enim quia non habitat
in me, hoc est in carne mea bonum. Nam vel-
le adiacet michi: perficere autem bonum non inve-
nio. Non enim quod volo bonum hoc facio.

vel captivantem me. vel captivum me ducentem.

sed quod nolo malum hoc ago. Si autem quod nolo
illud facio: non ego iam operor illud, sed quod
habitat in me peccatum. Invenio igitur legem
volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum
adiacet. Condelector enim legi dei secundum
interiorem hominem. Video autem aliam legem in
membris meis repugnantem legi mentis mee
et captivantem me in lege peccati que est in mem-
bris meis. Infelix ego homo quis me libera-
bit de corpore mortis huius? Gratia dei per ihesum
christum dominum nostrum. Igitur ego ipse mente
servio legi dei, carne autem legi peccati.

VIII

Nichil ergo nunc dampnacio-
nis est hiis qui sunt in christo ihesu: qui
non secundum carnem ambulant. Lex enim
spiritus vite in christo ihesu liberavit me a le-
ge peccati et mortis. Nam quod inpossibile e-
rat legi, in quo infirmabatur per carnem,
deus filium suum mittens in similitudi-
nem carnis peccati et de peccato dampnavit
peccatum in carne, ut iustificacio legis im-
pleretur in nobis, qui non secundum carnem ambula-
mus sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem sunt, que
carnis sunt sapiunt. Qui vero secundum spiritum,
que sunt spiritus sentiunt. Nam prudencia car-
nis mors est; prudencia autem spiritus vi-
ta et pax. Quoniam sapiencia carnis inimica
est deo; legi enim dei non est subiecta, nec
enim potest. Qui autem in carne sunt deo placere
non possunt. Vos autem in carne non estis sed in
spiritu, si tamen spiritus dei habitat in vobis. Si quis
autem spiritum christi non habet, hic non est eius. Si autem
christus in vobis est, corpus quidem mortuum
est propter peccatum, spiritus vero vivit propter iusti-
ficacionem. Quod si spiritus eius qui suscitavit
ihesum christum a mortuis habitat in vobis,
qui suscitavit ihesum christum a mortuis
vivificabit et mortalia corpora ves-
tra propter inhabitantem spiritum eius in vobis.
Ergo fratres debitores sumus non car-
ni ut secundum carnem vivamus. Si enim
secundum carnem vixeritis, moriemini. Si autem
spiritu facta carnis mortificaveritis,
vivetis. Quicumque enim spiritu dei agun-
tur, hii filii sunt dei. Non enim accepi-
stis spiritum servitutis iterum in timore, sed
accepistis spiritum adopcionis filiorum dei,
in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus
testimonium reddit spiritui nostro quod su-
mus filii dei. Si autem filii, et heredes; he-
redes quidem dei, coheredes autem christi. Si tamen com-
patimur ut et conglorificemur. Existimo enim
quod non sunt condigne passiones huius temporis
ad futuram gloriam que revelabitur in nobis.
Nam expectacio creature revelacionem fi-
liorum dei expectat. Vanitati enim creatura
subiecta est non volens, sed propter eum qui sub-
iecit eam in spe, quia et ipsa creatura libe-
rabitur a servitute corrupcionis in libertatem
glorie filiorum dei. Scimus enim quod omnis creatu-
ra ingemiscit et parturit usque adhuc. Non
solum autem illa, sed et nos ipsi primicias spiritus ha-
bentes, et ipsi intra nos gemimus adopcio-
nem filiorum dei expectantes redempcionem
corporis nostri. Spe enim salvi facti sumus. Spes
autem que videtur non est spes. Nam quod videt
quis, quid sperat? Si autem quod non videmus spera-
mus, per pacienciam expectamus. Similiter autem
et spiritus adiuvat infirmitatem nostram. Nam
quid oremus sicut oportet nescimus, sed ipse
spiritus postulat pro nobis gemitibus inenar-
rabilibus. Qui autem scrutatur corda scit quid
desideret spiritus, quia secundum deum postulat pro sanctis.
Scimus autem quoniam diligentibus deum omnia co-
operantur in bonum, hiis qui secundum propositum voca-
ti sunt sancti. Nam quos prescivit et predesti-
navit conformes fieri ymaginis filii
sui, ut sit ipse primogenitus in multis
fratribus. Quos autem predestinavit, hos et
vocavit; et quos vocavit, hos et iu-
stificavit; quos autem iustificavit, illos
et magnificavit. Quid ergo dicemus ad hec?
Si deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam filio suo
non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit
illum, quomodo non et cum illo omnia nobis dona-
vit? Quis accusabit adversus electos
dei? Deus qui iustificat, quis est qui condemp-
net? Christus ihesus qui mortuus est, im-

mo qui et resurrexit, qui est ad dexteram
dei, qui etiam interpellat pro nobis. Quis ergo nos separabit
a caritate dei? tribulatio? an an-
gustia? an persecutio? an fames? an nu-
ditas? an periculum? an gladius? Sicut
ps. 43 scriptum est: Quia propter te mortificamur to-
ta die; estimati sumus ut oves occi-
sionis. Sed in his omnibus superamus propter eum
qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque
mors neque vita neque angeli neque principa-
tus neque potestates neque instantia neque
futura neque fortitudo neque altitudo neque pro-
fundum neque creatura alia poterit nos se-
parare a caritate dei que est in christo ihe-
su domino nostro.

IX. Veritatem dico in christo ihesu, non menti-
or, testimonium mihi perhibente
conscientia mea in spiritu sancto: quoniam tristitia est mihi
magna, et continuus dolor cordi meo.
Optabam enim ego ipse anathema es-
se a christo pro fratribus meis, qui sunt cognati
mei secundum carnem, qui sunt israheli-
exo. 4. te, quorum adoptio est filiorum et gloria et
testamentum et legislatio et obsequium et
promissa; quorum patres, et ex quibus christus
est secundum carnem, qui est super omnia deus bene-
dictus in secula. Amen. Non autem quod exciderit
verbum dei. Non enim omnes qui sunt ex isra-
hel hii sunt israhelite, neque qui semen
sunt abrahe omnes filii; sed in ysaac voca-
ge. 21. bitur tibi semen. Id est non qui filii
carnis sunt hii filii dei, sed qui filii
sunt promissionis estimantur in semine.
ge. 18. Promissionis enim verbum hoc est: Secundum
hoc tempus veniam, et erit sare filius. Non
29. solum illa autem, sed et rebecca ex uno
concubitu habens ysaac patris nostri.
Cum enim nondum nati fuissent, aut ali-
quid egissent boni aut mali, ut secundum elec-
tionem propositum dei maneret, non ex o-
peribus sed ex vocante dictum est ei quia
maior serviet minori. Sicut scrip-
malac. 1. tum est: Iacob dilexi, esau autem odio
habui. Quid ergo dicemus? Numquid in-

iquitas apud deum? Absit. Moysi enim dicit: exo. 33.
Miserebor cui misereor, et misericordiam pre-
stabo cui miserebor. Igitur non volentis
neque currentis, sed dei. Dicit enim scriptura ser miserentis
pharaoni: Quia in hoc ipsum excitavi te, ut os- exo. 9.
tendam in te virtutem meam, et ut annun-
tietur nomen meum in universa terra. Ergo
cuius vult miseretur, et quem vult indurat. Di-
cis itaque mihi: Quid adhuc queritur? Volun-
tati enim eius quis resistit? O homo, tu quis ? ys. 29. e. ier. 18. a.
es qui respondeas deo? Numquid dicit figmen-
tum ei qui se finxit: quid me fecisti sic? An
non habet potestatem figulus luti ex eadem
massa facere aliud quidem vas in honorem,
aliud vero in contumeliam? Quod si vo-
lens deus ostendere iram suam et notam
facere potentiam suam, sustinuit
in multa patientia vasa ire apta in interi-
tum, ut ostenderet divitias glorie sue in
vasa misericordie, que preparavit in gloriam, quos et
vocavit nos non solum ex iudeis, sed et ex gen-
tibus. Sicut in osee dicit: Vocabo non ple- os. 1.
bem meam plebem meam, et non dilectam
dilectam meam, et non misericordiam consecutam
misericordiam consecutam. Et erit: In loco
ubi dictum est eis non plebs mea vos, ibi vo-
cabuntur filii dei vivi. Ysaias autem 10.
clamat pro israhel: Si fuerit numerus filiorum
israhel tamquam arena maris, reliquie salve
fient. Verbum enim consummans et abbrevi- ysa. 28.
ans in equitate, quia verbum breviatum
faciet dominus super terram. Et sicut predixit
ysaias: Nisi dominus sabaoth reliquisset no- c. 1.
bis semen, sicut sodoma facti essemus, et sicut
gomorra similes fuissemus. Quid ergo
dicemus? Quod gentes que non sectabantur iusti-
ciam apprehenderunt iustitiam, iustitiam
autem que ex fide est. Israhel vero sectando legem
iustitie in legem iustitie non pervenit. Quare?
Quia non ex fide sed quasi ex operibus. Offen-
derunt enim in lapidem offensionis, sicut
scriptum est: Ecce pono in syon lapidem 28.
offensionis et petram scandali, et omnis
qui credit in eum non confundetur.

sitw fr. a gilite tua : t dn ne
moneas qoem q. fe. qd
volunt. et in alios clemet
i. a. senepis existeret
1o9 ep. 100. 9oe 10.

X Fratres voluntas quidem cordis mei et ob-
secratio ad deum fit pro illis in salu-
tem. Testimonium enim perhibeo illis quod e-
mulationem dei habent, sed non secundum scien-
tiam. Ignorantes enim dei iusticiam et suam que-
rentes statuere, iusticie dei non sunt
subiecti. Finis enim legis Christus ad iustici-
le. 18. am omni credenti. Moyses enim scripsit quo-
niam iusticiam que ex lege est qui fecerit homo
vivet in ea. Que autem ex fide est iustici-
deut. 30. a sic dicit: Ne dixeris in corde tuo quis as-
cendit in celum? Id est Christum deducere.
Aut quis descendit in abyssum? Hoc est Christum
ex mortuis revocare. Sed quid dicit
ibi. scriptura? Prope est verbum in ore tuo et in
corde tuo. Hoc est verbum fidei quod pre-
dicamus. Quia si confitearis in ore tuo
dominum Ihesum et in corde tuo credideris quod
deus illum excitavit a mortuis, sal-
vus eris. Corde enim creditur ad iu-
sticiam, ore autem confessio fit ad salutem.
Dicit enim scriptura: Omnis qui credit
in illum non confundetur. Non enim est distinctio iu-
dei et greci. Nam idem dominus omnium, dives
joel 2. in omnes qui invocant illum. Omnis enim
quicumque invocaverit nomen domini salvus erit.
Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt?
Aut quomodo credent ei quem non audierunt?
ys. 52. Quomodo autem audient sine predicante? Quomodo vero
predicabunt nisi mittantur? Sicut scriptum
est: Quam speciosi pedes evangelizantium
pacem, evangelizantium bona. Sed non
53. omnes obediunt evangelio. Ysaias enim
dicit: Domine quis credidit auditui no-
stro? Ergo fides ex auditu, auditus autem
per verbum Christi. Sed dico: Numquid non audi-
ps. 18. erunt? Et quidem in omnem terram exivit
sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum.
Sed dico: Numquid Israel non cognovit?
deu. 32. Primus Moyses dicit: Ego ad emulatio-
nem vos adducam in non gentem, in gentem insipi-
ys. 65. entem in iram vos mittam. Ysaias autem au-
det et dicit: Inventus sum a non querentibus
me, palam apparui eis qui me non interro-
gabant. Ad Israel autem dicit: Tota die ex-
pandi manus meas ad populum non credentem
et contradicentem. Dico ergo: Numquid repulit
deus populum suum? Absit. Nam et ego Israhe-
lita sum ex semine Abrahe de tribu Be-
niamin. Non repulit deus plebem suam
quam prescivit. An nescitis in He-
lya quid dicit scriptura? Quemadmodum interpel-
lat deum adversus Israel: Domine prophetas tuos
occiderunt, altaria tua suffoderunt, et ego
relictus sum solus et querunt animam meam. Sed quid
dicit illi divinum responsum? Reliqui mihi sep-
tem milia virorum qui non curvaverunt genua
ante Baal. Sic ergo et in hoc tempore reliquie secundum
electionem gratie dei salve facte sunt. Si autem gra-
tia, iam non ex operibus. Alioquin gratia iam non
est gratia. Quid ergo? Quod querebat Israel, hoc non
est consecutus; electio autem consecuta est. Ce-
teri vero excecati sunt, sicut scriptum est: Dedit
illis deus spiritum compunctionis, oculos ut non
videant et aures ut non audiant, usque in
hodiernum diem. Et David dicit: Fiat
mensa eorum coram ipsis in laqueum et in cap-
tionem et in scandalum et in retributionem ipsis.
Obscurentur oculi eorum ne videant, et
dorsum eorum semper incurva.
Dico ergo: Numquid sic offenderunt ut XI.
caderent? Absit. Sed illorum delicto
salus est gentibus ut illos emulentur.
Quod si delictum eorum divitie sunt mundi et
diminutio eorum divitie gentium, quanto
magis plenitudo eorum? Vobis enim
dico gentibus: Quamdiu quidem ego sum gen-
tium apostolus, ministerium meum honorifica-
bo, si quomodo ad emulandum provocem car-
nem meam et salvos faciam aliquos ex
illis. Si enim amissio eorum reconciliatio
mundi, que assumptio nisi vita ex mor-
tuis? Quod si delibatio sancta est, et mas-
sa; et si radix sancta, et rami. Quod si aliqui
ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster
esses insertus es in illis et socius radicis et
pinguedinis olive factus es, noli glo-
riari adversus ramos. Quod si gloriaris,

non tu radicem portas sed radix te. Dices
ergo fracti sunt rami: ut ego inserar.
Bene. propter incredulitatem fracti sunt.
Tu autem fide stas; noli altum sapere sed time.
Si enim deus naturalibus ramis non pepercit:
ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et
seueritatem dei. in eos qui ceciderunt seueri-
tatem. in te autem bonitatem si permanseris in bo-
nitate. Alioquin et tu excideris. Sed et illi
si non permanserint in incredulitate: inse-
rentur. Potens est enim deus iterum inserere il-
los. Nam si tu ex naturali excisus es oleas-
tro: et contra naturam insertus es in bonam oliuam:
quanto magis hii qui secundum naturam inserentur
sue oliue. Nolo autem uos ignorare fra-
tres misterium hoc: ut non sitis uobismet
ipsis sapientes. quia cecitas ex parte in isra-
hel facta est: donec plenitudo gentium intra-
ret. et sic omnis israel saluus fieret sicut scriptum
est. Veniet ex syon qui eripiat et auertat
impietatem ab iacob. Et hoc illis a me
testamentum: cum abstulero peccata eorum. Secundum
euangelium quidem inimici propter uos. secundum electionem
autem karissimi propter patres. Sine peniten-
tia enim sunt dona et uocatio dei. Sicut enim
aliquando et uos non credidistis deo: nunc autem mi-
sericordiam consecuti estis propter illorum incre-
dulitatem: ita et isti nunc non crediderunt in ues-
tram misericordiam: ut et ipsi misericordiam consequantur. Con-
oia clusit enim deus omnia in incredulitate: ut
omnium misereatur. O altitudo diuitia-
rum sapientie et scientie dei. quam incomprehensibilia
sunt iudicia eius: et inuestigabiles uie
eius. Quis enim cognouit sensum domini? aut
quis consiliarius eius fuit? Aut quis prior de-
dit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et
per ipsum et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in
secula seculorum amen.

XII. Obsecro itaque uos fratres per misericordiam dei
ut exhibeatis corpora uestra hostiam
uiuentem sanctam. deo placentem: rationabi-
le obsequium uestrum. Et nolite conform-
ari huic seculo: sed reformamini in no-
uitate sensus uestri: ut probetis que sit uo-
luntas dei bona et bene placens et perfecta.
Dico enim per gratiam que data est mihi omnibus
qui sunt inter uos: non plus sapere quam opor-
tet: sed sapere ad sobrietatem. Et unicuique oportet sapere
sicut deus diuisit mensuram fidei. Sicut
enim in uno corpore multa membra habemus. om-
nia autem membra non eundem actum habent: ita mul-
ti unum corpus sumus in christo ihesu. singuli autem
alter alterius membra. Habentes autem dona-
tiones secundum gratiam que data est nobis differentes:
siue prophetiam secundum rationem fidei. siue ministeri-
um in ministrando. siue qui docet in doctri-
na; qui exhortatur in exhortando. Qui
tribuit in simplicitate. Qui preest in solli-
citudine. Qui miseretur in hilarita-
te. Dilectio sine simulatione. Odientes
malum adherentes bono. Karitatem
fraternitatis inuicem diligentes. Hono-
re inuicem preuenientes. Sollicitudi-
ne non pigri. Spiritu feruentes. domino
seruientes. Spe gaudentes. in tri-
bulatione patientes. Orationi instan-
tes. necessitatibus sanctorum communicantes. hos-
pitalitatem sectantes. Benedicite
persequentibus uos: benedicite et nolite
maledicere. Gaudere cum gaudentibus:
flere cum flentibus. Idipsum inuicem senti-
entes. Non alta sapientes: sed humilibus
consentientes. Nolite esse prudentes apud uos-
metipsos. nulli malum pro malo reddentes.
Prouidentes bona non tantum coram deo: sed etiam co-
ram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex uobis
est: cum omnibus hominibus pacem habentes. Non
uosmet ipsos defendentes karissimi: sed date
locum ire. Scriptum est enim. Michi uindic-
tam: et ego retribuam dicit dominus. Sed si esuri-
erit inimicus tuus: ciba illum. Si sitit:
potum da illi. Hoc enim faciens: carbones ignis
congeres super caput eius. Noli uinci a ma-
lo: sed uince in bono malum.

XIII. Omnis anima potestatibus sublimioribus
subdita sit. Non est enim potestas nisi a deo.
Que autem sunt a deo: ordinata sunt. Ita-
que qui resistit potestati: dei ordina-

ordinationi resistit. Qui autem resistunt ipsi sibi
damnationem adquirunt. Nam principes
non sunt timori boni operis sed mali. Vis
autem non timere potestatem? Bonum fac et habebis
laudem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum.
Si autem male feceris time; non enim sine causa
gladium portat. Dei enim minister est vin
dex in iram ei qui male agit. Ideo necessi
tate subditi estote non solum propter iram sed et
propter conscientiam. Ideo enim et tributa praestatis. Mi
nistri enim dei sunt in hoc ipsum servientes.
Reddite ergo omnibus debita. Cui tributum tri
butum, cui vectigal vectigal, cui ti
morem timorem, cui honorem honorem.
Nemini quicquam debeatis nisi ut invicem di
ligatis. Qui enim diligit proximum legem
implevit. Nam non adulterabis, non occides, non
furaberis, non falsum testimonium dices, non
concupisces; et si quod est
aliud mandatum, in hoc verbo instauratur:
diliges proximum tuum sicut te ipsum. Dilec
tio proximi malum non operatur. Plenitudo
ergo legis est dilectio. Et hoc scientes quia
hora est iam nos de somno surgere. Nunc
autem propior est nostra salus quam cum credidi
mus. Nox praecessit, dies autem appropinquavit.
Abiciamus ergo opera tenebrarum et induamur
arma lucis. Sicut in die honeste am
bulemus, non in comessationibus et ebrie
tatibus, non in cubilibus et impudicitiis, non in con
tentione et aemulatione; sed induimini do
minum Ihesum Christum et carnis curam ne fece
ritis in desideriis.
XIIII Infirmum autem in fide assumite, non in dis
ceptationibus cogitationum. Alius enim credit
se manducare omnia; qui autem infir
mus est, olus manducet. Is qui man
ducat non manducantem non spernat;
et qui non manducat, manducantem non
iudicet. Deus enim illum assumpsit. Tu quis
es qui iudicas alienum servum? Suo do
mino stat aut cadit. Stabit autem.
Potens enim est Deus statuere illum. Nam
alius iudicat inter diem et diem, alius

inter diem

autem iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu
abundet. Qui sapit diem, domino sapit.
Et qui manducat, domino manducat;
gratias enim agit deo. Et qui non manducat
domino non manducat, et gratias agit deo.
Nemo enim nostrum sibi vivit, et nemo sibi
moritur. Sive enim vivimus, domino vivimus;
sive morimur, domino morimur. Sive ergo vivi
mus sive morimur, domini sumus. In hoc enim Christus
mortuus est et resurrexit, ut et vivorum
et mortuorum dominetur. Tu autem quid iudicas
fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem tuum?
Omnes enim stabimus ante tribunal Christi.
Scriptum est enim: Vivo ego, dicit dominus, quoniam ysa 45
mihi flectetur omne genu et omnis lingua
confitebitur domino. Itaque unusquisque nostrum pro
se rationem reddet deo. Non ergo amplius invicem
iudicemus; sed hoc iudicate magis, ne po
natis offendiculum fratri vel scandalum.
Scio et confido in domino Ihesu, quia nihil commune per
ipsum, nisi ei qui existimat quid commune
esse, illi commune est. Si enim propter cibum frater tuus
contristatur, iam non secundum caritatem ambulas.
Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mor
tuus est. Non ergo blasphemetur bonum
nostrum. Non est enim regnum dei esca et potus, sed
iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto.
Qui enim in hoc servit Christo, placet deo et proba
tus est hominibus. Itaque quae pacis sunt sectemur,
et quae aedificationis sunt invicem custodiamus.
Noli propter escam destruere opus dei. Omnia
quidem munda sunt, sed malum est homini qui
per offendiculum manducat. Bonum est
non manducare carnem et non bibere vinum,
neque in quo frater tuus offenditur aut scan
dalizatur aut infirmatur. Tu fidem quam habes
penes temet ipsum habe coram deo. Be
atus qui non iudicat semet ipsum in eo quod
probat. Qui autem discernit, si manduca
verit, damnatus est, quia non ex fide. Omne
autem quod non est ex fide peccatum est.
XV Debemus autem nos firmiores imbe
cillitates infirmorum sustinere et
non nobis placere. Unusquisque vestrum proxi

suo placeat in bonum ad edificationem. Et
enim christus non sibi placuit. sed sicut scriptum est. In
properia improperantium tibi ceciderunt super me.
Quecumque enim scripta sunt. ad nostram doc
trinam scripta sunt. ut per patientiam et conso
lationem scripturarum spem habeamus. Deus autem pa
tientie et solacii det vobis id ipsum sapere in al
terutrum secundum ihesum christum. ut unanimes
uno ore honorificetis deum et patrem domini
nostri ihesu christi. Propter quod suscipite invicem sicut
et christus suscepit vos in honorem dei. Dico enim
christum ihesum ministrum fuisse circumcisionis
pro veritate dei. ad confirmandas promissio
nes patrum. Gentes autem super misericordia hono
rare deum. sicut scriptum est. Propterea confite
bor tibi in gentibus domine. et nomini tuo cantabo.
Et iterum dicit. Letamini gentes cum plebe
eius. Et iterum. Laudate omnes gentes dominum
et magnificate eum omnes populi. Et rursus
ysaias ait. Erit radix iesse et qui exur
get regere gentes. in eum gentes sperabunt.
Deus autem spei repleat vos omni gaudio et
pace in credendo. ut abundetis in spe et vir
tute spiritus sancti. Certus sum autem fratres mei et e
go ipse de vobis. quoniam et ipsi pleni estis dilec
tione repleti omni scientia. ita ut possitis al
terutrum monere. Audacius autem scripsi vo
bis fratres ex parte. tamquam in memoriam vos re
ducens propter gratiam que data est mihi a deo. ut
sim minister christi ihesu in gentibus. sanctificans
evangelium dei ut fiat oblatio gentium
accepta et sanctificata in spiritu sancto. Habe
o igitur gloriam in christo ihesu ad deum. Non enim
audeo aliquid loqui eorum que per me non effi
cit christus in obedientiam gentium verbo et
factis in virtute signorum et prodigiorum in vir
tute spiritus sancti. ita ut ab ierusalem per circui
tum usque ad illiricum repleverim evange
lium christi. Sic autem predicavi hoc evangelium
non ubi nominatus est christus. ne super alienum
fundamentum edificarem. sed sicut scriptum est.
nō Quibus non est annunciatum de eo. vi
debunt. et qui non audierunt intelligent.
Propter quod et impediebar plurimum veni
re ad vos. Nunc vero ulterius locum non habens
in his regionibus. cupiditatem autem habens
veniendi ad vos ex multis iam prece
dentibus annis. Cum in hyspaniam pro
ficisci cepero. spero quod preteriens videam vos.
et a vobis deducar illuc. si vobis primum ex
parte fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar in ieru
salem ministrare sanctis. Probaverunt enim
macedonia et achaya collationem aliquam l' coll'cōem.
facere in pauperes sanctorum qui sunt in ierusalem.
Placuit enim eis. et debitores sunt eorum.
Nam si spiritualium eorum participes facti sunt
gentiles. debent et in carnalibus mi
nistrare eis. Hoc igitur cum consummavero et as
signavero eis fructum hunc. proficiscar
per vos in hyspaniam. Scio autem quoniam ve
niens ad vos in habundantia benedic
tionis christi veniam. Obsecro igitur vos fratres
per dominum nostrum ihesum christum et per caritatem
spiritus sancti. ut adiuvetis me in orationi
bus pro me ad deum ut liberer ab infideli dt' viri
bus qui sunt in iudea. et oblationis obsequii mei
accepta fiat in ierosolima a sanctis. ut
veniam ad vos in gaudio per voluntatem
dei et refrigerer vobiscum. Deus autem pacis
sit cum omnibus vobis amen.
Commendo autem vobis phebem soro XVI
rem nostram que est in ministerio eccle
sie que est chencris ut eam suscipiatis
in domino digne sanctis. et assistatis ei in
quocumque negotio vestri indiguerit. et
enim ipsa quoque astitit multis et mihi ipsi.
Salutate priscam et aquilam adiuto
res meos in christo ihesu. qui pro anima mea su
as cervices supposuerunt. quibus non
solum ego gratias ago. sed et cuncte ecclesie
gentium. et domesticam eorum ecclesiam.
Salutate epheneteum dilectum mihi qui est
primitivus asie in christo ihesu. Salutate
mariam que multum laboravit in vobis. Sa nob'.
lutate andronicum et iuliam cogna
tos et concaptivos meos qui sunt nobi
les in apostolis. qui et ante me fuerunt in christo.
Salutate ampliatum dilectissimum

mihi in domino. Salutate urbanum adiuto
rem nostrum in christo et stachyn dilectum meum.
Salutate apellen probum in christo. Saluta
te eos qui sunt ex aristoboli domo. Sa
lutate herodionem cognatum meum. Salu
tate eos qui sunt ex narcissi domo qui sunt
in domino. Salutate tryphenam et tryphosam
que laborant in domino. Salutate persidam ca
rissimam meam que multum laboravit in
domino. Salutate rufum electum in domino et
matrem eius et meam. Salutate asincri
tum flegontam hermen patrobam her
mam et qui cum eis sunt fratres. Saluta
te philologum et iuliam nereum et sororem
eius et olimpiadem et omnes qui cum eis sunt sanctos. Sal
utate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes ecclesie
christi. Rogo autem vos fratres ut observetis eos
nec qui dissensiones et offendicula preter doc
trinam quam vos didicistis faciunt et decli
nate ab illis. Huiusmodi enim christo domino nostro non ser
viunt sed suo ventri. Et per dulces sermo
nes et benedictiones seducunt corda in
nocentium. Vestra enim obedientia in omnem
locum divulgata est. Gaudeo igitur in vobis.
Sed volo vos sapientes esse in bono
et simplices in malo. Deus autem pacis con
terat sathanam sub pedibus vestris ve
lociter. Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum.
Salutat vos timotheus adiu
tor meus et lucius et iason et sosipater
cognati mei. Saluto vos ego terti
us qui scripsi hanc epistolam in domino.
Salutat vos gaius hospes meus et universa
ecclesia. Salutat vos erastus archa
rius civitatis et quartus frater. Gratia domini nos
tri ihesu christi cum omnibus vobis amen. Ei
autem qui potens est vos confirmare
iuxta evangelium meum et predicatio
nem ihesu christi secundum revelationem mis
terii temporibus eternis taciti quod nunc pate
factum est per scripturas prophetarum secundum preceptum
eterni dei ad obeditionem fidei in cunc
tis gentibus cogniti soli sapienti deo
per ihesum christum cui honor et gloria in
secula seculorum amen. Explicit epistola ad
romanos. Incipit argumentum in pri
mam epistolam ad corinthios.

Corinthii
sunt achaici
denominati a corin
tho que est civitas me
tropolis achaye provin
cie grecie. Et hii similiter ab apostolo au
dierunt verba veritatis. Sed postquam ille dis
cessit ab eis subversi sunt multipharie
a falsis apostolis. quidam a philosophie verbosa eloqu
entia. alii a secta legis iudaice inducti.
Hos revocat apostolus ad veram et evangelicam
sapientiam scribens eis ab epheso per
thimotheum discipulum suum. Explicit
prologus. Incipit prima
epistola beati pauli ad corinthios.

Paulus vocatus
apostolus ihesu christi per
voluntatem dei et
sosthenes frater ecclesie dei
que est corinthi sanctifica
tis in christo ihesu vocatis sanc
tis cum omnibus qui invocant nomen domini nostri ihe
su christi in omni loco ipsorum et nostro. Gratia
vobis et pax a deo patre nostro et domino nos
tro ihesu christo. Gratias ago deo meo sem
per pro vobis in gratia dei que data est vobis
in christo ihesu quia in omnibus divites facti es
tis in illo in omni verbo et in omni scientia sic
ut testimonium christi confirmatum est in vobis
ita ut nichil vobis desit in ulla gratia
expectantibus revelationem domini nostri
ihesu christi qui et confirmabit vos usque ad
finem sine crimine in die adventus domini nostri
ihesu christi. Fidelis deus per quem vocati estis in societa
tem filii eius ihesu christi domini nostri. Obsecro
autem vos fratres per nomen domini nostri ihesu christi
ut idipsum dicatis omnes et non sint in vobis
scismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu
et in eadem sententia. Significatum est enim mihi de
vobis fratres mei ab his qui sunt cloes quia
contentiones sunt inter vos. Hoc autem dico quod
unusquisque vestrum dicit. ego quidem sum pau
li. ego autem apollo. ego vero cephe. ego autem

Divisus est christus? Numquid paulus
crucifixus est pro vobis? aut in nomine pau-
li baptizati estis? Gratias ago deo meo quod
neminem vestrum baptizavi nisi crispum et ga-
ium: ne quis dicat quod in nomine meo bapti-
zati sitis. Baptizavi autem et stephane
domum. Ceterum nescio si quem alium vestrum bap-
tizaverim. Non enim misit me christus bapti-
zare: sed evangelizare: non in sapientia ver-
bi ut non evacuetur crux christi. Verbum
enim crucis pereuntibus quidem stultitia est: hi-
is autem qui salvi fiunt id est nobis virtus dei est.
Abd. i. Scriptum est enim. Perdam sapientiam sapien-
tium: et prudentiam prudentium reprobabo.
Ysa. 33. Ubi sapiens? Ubi scriba? Ubi inquisi-
tor huius seculi? Nonne stultam fecit deus
sapientiam huius mundi? Nam quia in dei
sapientia non cognovit mundus per sapientiam de-
um: placuit deo per stultitiam predica-
tionis salvos facere credentes. Quoniam et iudei
signa petunt et greci sapientiam querunt:
nos autem predicamus christum crucifixum: iudeis
quidem scandalum: gentibus autem stultitiam:
ipsis autem vocatis iudeis atque grecis: christum
dei virtutem et dei sapientiam. Quia quod stul-
tum est dei: sapientius est hominibus: et quod
infirmum est dei: fortius est hominibus. Vide-
te enim vocationem vestram fratres: quia non multi
sapientes secundum carnem: non multi potentes: non
multi nobiles: sed que stulta sunt mundi elegit
deus ut confundat sapientes: et infirma
mundi elegit deus: ut confundat fortia:
et ignobilia mundi et contemptibilia elegit
deus et ea que non sunt: ut ea que sunt des-
trueret: ut non glorietur omnis caro in con-
spectu eius. Ex ipso autem vos estis in christo
iesu: qui factus est sapientia nobis a deo et iusti-
cia et sanctificatio et redemptio: ut quemadmodum
scriptum est: qui gloriatur in domino glorietur.

II

Et ego cum venissem ad vos fratres
veni non per sublimitatem ser-
monis aut sapientie annuncians vobis testi-
monium christi. Non enim iudicavi scire ali-
quid inter vos: nisi iesum christum et hunc
crucifixum. Et ego in infirmitate et ti-
more et tremore multo fui apud vos:
et sermo meus et predicatio mea non in persuasibi-
libus humane sapientie verbis: sed in ostensione
spiritus et virtutis: ut fides vestra non sit in sapi-
entia hominum: sed in virtute dei. Sapientiam
autem loquimur inter perfectos. Sapientiam autem
non huius seculi neque principum huius seculi qui destru-
untur: sed loquimur dei sapientiam in misterio que
abscondita est: quam predestinavit deus an-
te secula in gloriam nostram: quam nemo principum
huius seculi cognovit. Si enim cognovissent:
numquam dominum glorie crucifixissent. Sed sicut
scriptum est: quod oculus non vidit nec auris audi-
vit: nec in cor hominis ascendit: que preparavit
deus hiis qui diligunt illum. Nobis autem reve-
lavit deus per spiritum suum. Spiritus enim omnia
scrutatur: etiam profunda dei. Quis enim scit hominum
que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita
et que dei sunt nemo cognovit nisi spiritus
dei. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus
sed spiritum qui ex deo est: ut sciamus que a deo
donata sunt nobis: que et loquimur non in doctis
humane sapientie verbis: sed in doctrina spiritus
spiritualibus spiritualia comparantes. A-
nimalis autem homo non percipit ea que sunt spiritus
dei. Stultitia enim est illi: et non potest intelli-
gere: quia spiritualiter examinatur. Spiritualis
autem iudicat omnia: et ipse a nemine iudicatur.
Quis enim cognovit sensum domini: qui instru-
at eum? Nos autem sensum christi habemus.

III

Et ego fratres non potui vobis
loqui quasi spiritualibus: sed quasi carnali-
bus. Tamquam parvulis in christo: lac vobis potum
dedi non escam. Nondum enim poteratis: sed
nec nunc quidem potestis. Adhuc enim es- Ad ei.
tis carnales. Cum enim sit inter vos
zelus et contentio: nonne carnales estis
et secundum hominem ambulatis? Cum enim quis
dicat: ego quidem sum pauli: alius autem ego
apollo: nonne homines estis? Quid igitur est
apollo? quid vero paulus? Ministri eius
cui credidistis: et unicuique sicut deus de-
dit. Ego plantavi: apollo rigavit

sed qui incrementum dedit deus. Itaque neque qui plan-
tat est aliquid neque qui rigat: sed qui incrementum
dat deus. Qui plantat autem et qui rigat unum
sunt. Unusquisque autem propriam mercedem acci-
piet: secundum suum laborem. Dei enim sumus ad-
iutores: dei agricultura estis, dei edi-
ficatio estis. Secundum gratiam dei que data
est michi: ut sapiens architectus fundamen-
tum posui. Alius autem superedificat. Un-
usquisque autem videat quomodo superedificet.
Fundamentum enim aliud nemo potest pone-
re preter id quod positum est: quod est christus ihesus. Si quis
autem superedificat super fundamentum hoc au-
rum, argentum, lapides preciosos, ligna,
fenum, stipulam: uniuscuiusque opus mani-
festum erit. Dies enim domini declarabit,
quia in igne revelabitur. Et uniuscuiusque opus
quale sit ignis probabit. Si cuius
opus arserit, detrimentum patietur:
ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem. Nes-
citis quia templum dei estis, et spiritus dei ha-
bitat in vobis? Si quis autem templum dei vi-
olaverit, disperdet illum deus. Templum enim
dei sanctum est, quod estis vos. Nemo vos se-
ducat. Si quis videtur inter vos sapiens
esse in hoc seculo, stultus fiat ut sit sapiens.
Sapientia enim huius mundi stultitia est apud
deum. Scriptum est enim: Comprehendam
sapientes in astutia eorum. Et iterum: Dominus
novit cogitationes sapientium, quoniam va-
ne sunt. Itaque nemo glorietur in hominibus.
Omnia enim vestra sunt, sive paulus, sive
apollo, sive cephas, sive mundus, sive vita,
sive mors, sive presentia, sive futura. Omnia
enim vestra sunt, vos autem christi, christus autem dei.

IIII. Sic nos existimet homo ut
ministros christi et dispensatores mi-
steriorum dei. Hic iam queritur inter dispen-
satores, ut fidelis quis inveniatur. Mi-
chi autem pro minimo est ut a vobis iudicer,
aut ab humano die. Sed neque me ipsum
iudico. Nichil enim michi conscius sum,
sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudi-
cat me, dominus est. Itaque nolite ante
tempus iudicare, quoadusque veniat dominus
qui et illuminabit abscondita te-
nebrarum et manifestabit consilia cor-
dium: et tunc laus erit unicuique
a deo. Hec autem fratres transfiguravi in me
et apollo propter vos: ut in vobis discatis ne
supra quam scriptum est unus adversus alte-
rum infletur pro alio. Quis enim te discer-
nit? Quid enim habes quod non accepisti?
Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acce-
peris? Iam saturati estis, iam divites
facti estis: sine nobis regnatis: et utinam
regnetis, ut et nos vobiscum regnemus.
Puto enim deus nos apostolos novissimos os-
tendit tamquam morti destinatos: quia
spectaculum facti sumus huic mundo et
angelis et hominibus. Nos stulti propter christum,
vos autem prudentes in christo. Nos infirmi,
vos autem fortes. Vos nobiles, nos autem
ignobiles. Usque in hanc horam et esu-
rimus et sitimus, et nudi sumus et co-
laphis cedimur, et instabiles sumus, plorantes
operamur manibus nostris. Maledicimur et
benedicimus: persecutionem patimur et susti-
nemus: blasphemamur et obsecramus:
tamquam purgamenta huius mundi facti sumus,
omnium peripsima usque adhuc. Non ut con-
fundam vos hec scribo: sed ut filios meos
karissimos moneo. Nam si decem milia
pedagogorum habeatis in christo, sed non multos
patres. Nam in christo ihesu per evangelium
ego vos genui. Rogo ergo vos, imitatores fratres
mei estote sicut et ego christi. Ideo
misi ad vos thimotheum, qui est fili-
us meus karissimus et fidelis in domino: qui
vos commonefaciat vias meas que
sunt in christo ihesu, sicut ubique in omni ec-
clesia doceo. Sic tamquam non venturus
sim ad vos, sic inflati sunt quidam.
Veniam autem cito ad vos si dominus volu-
erit: et cognoscam non sermonem eorum
qui inflati sunt, sed virtutem. Non enim
in sermone est regnum dei, sed in virtu-
te. Quid vultis? In virga veniam

Si cuius opus manserit quod superedificavit mercedem acci-
piet.

erit

omnium bonis gaudeant. si esti filium mali irrideant.

ad vos? an in caritate et spiritu mansue
tudinis?
V. Omnino auditur inter vos forni
catio, et talis fornicatio qualis nec inter
gentes, ita ut uxorem patris sui aliquis
habeat. Et vos inflati estis, et non magis
luctum habuistis, ut tollatur de medi
o vestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem ab
sens corpore, presens autem spiritu, iam iudica
vi ut presens eum qui sic operatus est,
in nomine domini nostri Ihesu Christi, congregatis vo
bis et meo spiritu cum virtute domini Ihesu,
tradere huiusmodi Sathane in interitum carnis,
ut spiritus salvus sit in die domini nostri Ihesu Christi.
Non bona gloriatio vestra. Nescitis quia mo
dicum fermentum totam massam corrum
pit? Expurgate vetus fermentum, ut
sitis nova conspersio, sicut estis azimi.
Etenim pascha nostrum immolatus est Christus.
Itaque epulemur, non in fermento vete
ri, neque in fermento malitie et nequitie, sed in
azimis sinceritatis et veritatis. Scrip
si vobis in epistola, ne commisceamini forni
cariis. Non utique fornicariis huius mundi,
aut avaris, aut rapacibus, aut ydolis
servientibus: alioquin debueratis
de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis
non commisceri: si is qui frater nominatur est
fornicator, aut avarus, aut ydolis servi
ens, aut maledicus, aut ebriosus, aut
rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere. Quid
enim mihi est de his qui foris sunt iudicare?
Nonne de his qui intus sunt vos iudica
tis? Nam eos qui foris sunt, deus
iudicabit.
VI. Auferte malum ex vobis ipsis. Audet
aliquis vestrum habens negotium
adversus alterum iudicari apud iniquos,
et non apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de
hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis
iudicabitur mundus, indigni estis qui
de minimis iudicetis? Nescitis quoniam
angelos iudicabimus? quanto magis
secularia? Secularia igitur iudicia si ha
bueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia, illos
constituite ad iudicandum. Ad verecundi
am vestram dico. Sic non est inter vos sa
piens quisquam qui possit iudicare inter
fratrem suum? Sed frater cum fratre iudicio conten
dit, et hoc apud infideles. Iam quidem omnino
delictum est in vobis, quod iudicia habetis
inter vos. Quare non magis iniuriam accipi
tis? Quare non magis fraudem patimini?
Sed vos iniuriam facitis et fraudatis,
et hoc fratribus. An nescitis quia iniqui reg
num dei non possidebunt? Nolite errare:
neque fornicarii, neque ydolis servientes, neque
adulteri, neque molles, neque masculorum concubi
tores, neque fures, neque avari, neque ebri
osi, neque maledici, neque rapaces regnum
dei possidebunt. Et hec quidem fuistis,
sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed ius
tificati estis in nomine domini nostri Ihesu Christi
et in spiritu dei nostri. Omnia mihi licent, sed
non omnia expediunt. Omnia mihi licent, sed e
go sub nullius redigar potestate. Esca
ventri, et venter escis: deus autem et hunc et
hanc destruet. Corpus autem non for
nicationi, sed domino, et dominus corpori. Deus vero
et dominum suscitavit, et nos suscitabit
per virtutem suam. Nescitis quoniam corpo
ra vestra membra sunt Christi? Tollens ergo mem
bra Christi faciam membra meretricis? Absit.
An nescitis quoniam qui adheret meretri
ci unum corpus efficitur? Erunt enim inquit
duo in carne una. Qui autem adheret do
mino, unus spiritus est. Fugite fornicati
onem. Omne enim peccatum quodcumque fecerit ho
mo extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus
suum peccat. An nescitis quoniam membra
vestra templum sunt spiritus sancti qui in vobis est,
quem habetis a deo, et non estis vestri? Empti
enim estis pretio magno. Glorificate et porta
te deum in corpore vestro.
De quibus autem scripsistis mihi, bonum est VII.
homini mulierem non tangere; propter for
nicationem autem unusquisque suam uxorem
habeat, et unaquaeque suum virum habeat. Uxori

debitum reddat: similiter autem et uxor viro.
Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir.
Similiter autem et vir potestatem sui corporis non
habet sed mulier. Nolite fraudare invicem
nisi forte ex consensu ad tempus ut vacetis o-
rationi et iterum revertimini in idipsum: ne
temptet vos sathanas propter incontinentiam
vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam non secundum
imperium. Volo autem omnes homines esse sicut me
ipsum. Sed unusquisque proprium habet donum ex deo:
alius quidem sic alius vero sic. Dico autem
non nuptis et viduis: bonum est illis si sic
permaneant sicut et ego. Quod si non se contin-
ent: nubant. Melius est enim nubere quam u-
ri. Hiis autem qui in matrimonio iuncti sunt pre-
cipio non ego sed dominus uxorem a viro non disc-
edere. Quod si discesserit: manere innuptam
aut viro suo reconciliari. Et vir u-
xorem ne dimittat. Nam ceteris ego dico
non dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem et hec
consentit habitare cum illo: non dimit-
tat illam. Et si qua mulier habet virum infide-
lem et hic consentit habitare cum illa:
non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir
infidelis per mulierem fidelem: et sanctificata
est mulier infidelis per virum fidelem. Alio-
quin filii vestri inmundi essent: nunc autem sancti
sunt. Quod si infidelis discedit: discedat.
Non est enim servituti subiectus frater
aut soror in huiusmodi. In pace autem vocavit
nos deus. Unde enim scis mulier si virum
salvum facies aut unde scis vir si mulie-
rem salvam facies? Nisi unicuique sicut divisit
dominus: et unumquemque sicut vocavit deus ita
ambulet: et sicut in omnibus ecclesiis doceo.
Circumcisus aliquis vocatus est: non ad-
ducat preputium. In preputio aliquis vo-
catus est: non circumcidatur. Circumcisio
nichil est et preputium nichil est: sed obser-
vatio mandatorum dei. Unusquisque in
qua vocatione vocatus est: in ea permaneat. Ser-
vus vocatus es: non sit tibi cure. Sed et si po-
tes liber fieri: magis utere. Qui enim in domino vo-
catus est servus: libertus est domini. Si-
militer qui liber vocatus est: servus est Christi. Pre-
cio empti estis: nolite fieri servi hominum.
Unusquisque in quo vocatus est fratres: in hoc per-
maneat apud deum. De virginibus autem pre-
ceptum domini non habeo. Consilium autem do tam-
quam misericordiam consecutus a domino: ut sim fidelis.
Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem ne-
cessitatem: quoniam bonum est homini sic esse. Alliga-
tus es uxori: noli querere solutionem. Solu-
tus es ab uxore: noli querere uxorem. Si a-
ccepis uxorem: non peccasti. Et si nup-
serit virgo: non peccavit. Tribulationem tamen
carnis habebunt huiusmodi. Ego autem vobis parco.
Hoc itaque dico vobis fratres. Tempus breve
est. Reliquum est ut et qui habent uxores tam-
quam non habentes sint. Et qui flent: tam-
quam non flentes. Et qui gaudent: tamquam non
gaudentes. Et qui emunt: tamquam non possiden-
tes. Et qui utuntur hoc mundo: tamquam non utan-
tur. Preterit enim figura huius mundi. Volo
autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore
est: sollicitus est que domini sunt: quomodo plac-
eat deo. Qui autem cum uxore est: sollicitus
est que sunt mundi: quomodo placeat uxori:
et divisus est. Et mulier innupta et vir-
go cogitat que domini sunt: ut sit sancta et cor-
pore et spiritu. Que autem nupta est: co-
gitat que sunt mundi quomodo placeat
viro. Porro hoc ad utilitatem vestram di-
co: non ut laqueum vobis iniciam: sed ad id
quod honestum est et quod facultatem prebe-
at sine impedimento dominum observandi.
Si quis autem turpem se videri existimat super
virgine sua quod sit superadulta et ita o-
portet fieri: quod vult faciat: non pec-
cat si nubat. Nam qui statuit in corde
suo firmus non habens necessitatem: potesta-
tem autem habens sue voluntatis: et hoc iudica-
vit in corde suo servare virginem su-
am: bene facit. Igitur et qui matrimonio
iungit virginem suam bene facit: et qui non
iungit: melius facit. Mulier alliga-
ta est legi quanto tempore vir eius vivit.
Quod si dormierit vir eius: liberata est

cui vult nubat tantum in domino. Beatior autem e-
rit si sic permanserit secundum meum consilium. Puto
autem quod et ego spiritum dei habeam.

VIII De his autem que ydolis sacrificantur scimus
quia omnes scientiam habemus. Scientia autem in-
flat, karitas vero edificat. Si quis autem se ex-
istimat scire aliquid, nondum cognovit quem-
admodum oporteat eum scire. Si quis autem dili-
git deum, hic cognitus est ab eo. De escis autem
que ydolis immolantur scimus quia nichil est ydolum
in mundo et quod nullus deus nisi unus. Nam et si
sunt qui dicantur dii, sive in celo sive in terra, siquidem
sunt dii multi et domini multi, nobis tamen unus
deus pater est, ex quo omnia et nos in illo, et unus do-
minus Ihesus Christus per quem omnia et nos per ipsum. Sed non
in omnibus est scientia. Quidam autem cum conscientia usque
nunc ydoli quasi ydolothitum manducant, et con-
scientia ipsorum cum sit infirma polluitur. Esca
autem nos non commendat deo. Neque enim si non man-
ducaverimus deficiemus, neque si manducave-
rimus abundabimus. Videte autem ne forte
hec licentia vestra offendiculum fiat infir-
mis. Si enim quis viderit eum qui habet scientiam
in ydolio recumbentem, nonne conscientia eius cum sit
infirma edificabitur ad manducandum
ydolothita? Et peribit infirmus in tua scien-
tia frater propter quem Christus mortuus est. Sic autem pec-
cantes in fratres et percutientes conscientiam eorum
infirmam, in Christum peccatis. Quapropter si esca scan-
dalizat fratrem meum, non manducabo
carnem in eternum, ne fratrem meum scanda-
lizem.

IX Non sum liber? Non sum apostolus? Nonne Christum
Ihesum dominum nostrum vidi? Nonne opus
meum vos estis in domino? Et si aliis non sum
apostolus, sed tamen vobis sum. Nam signaculum
apostolatus mei vos estis in domino. Mea de-
fensio apud eos qui me interrogant hec est. Num-
quid non habemus potestatem manducandi et
bibendi? Numquid non habemus potestatem sororem
mulierem circumducendi sicut et ceteri apostoli et fra-
tres domini et Cephas? Aut solus ego et Bar-
nabas non habemus potestatem hoc operandi?
Quis militat suis stipendiis umquam? Quis
plantat vineam et de fructibus eius non
edit? Quis pascit gregem et de lacte
gregis non manducat? Numquid secundum hominem hec
dico? An et lex hec non dicit? Scriptum est
enim in lege Moysi: Non alligabis os bo-
vi trituranti. Numquid de bobus cura est de-
o? An propter nos hoc dicit? Nam propter nos hec scripta sunt, quoniam
debet in spe qui arat arare, et qui triturat
in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiri-
tualia seminavimus, magnum est si nos
carnalia vestra metamus? Si alii potesta-
tis vestre participes sunt, quare non potius nos? Sed
non usi sumus hac potestate, sed omnia sustine-
mus, ne quod offendiculum demus evangelio Christi.
Nescitis quoniam qui in sacrario operantur que de
sacrario sunt edunt? Et qui altari de-
serviunt cum altari participant? Ita et
dominus ordinavit his qui evangelium annuntiant, qui
de evangelio vivere. Ego autem nullo horum u-
sus sum. Non scripsi autem hec ut ita fiant in me.
Bonum est enim michi magis mori, quam ut
gloriam meam quis evacuet. Nam si evan-
gelizavero, non est michi gloria. Necessitas
enim michi incumbit. Ve enim michi est, si non e-
vangelizavero. Si enim volens hoc ago, merce-
dem habeo. Si autem invitus, dispensatio michi cre-
dita est. Que est ergo merces mea? Ut evan-
gelium predicans sine sumptu ponam evange-
lium, ut non abutar potestate mea in evange-
lio. Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me
servum feci, ut plures lucrifacerem. Et
factus sum Iudeis tamquam Iudeus, ut Iudeos lu-
crarer; his qui sub lege sunt, quasi sub le-
ge essem, cum ipse non essem sub lege, ut e-
os qui sub lege erant lucrifacerem; his qui
sine lege erant, tamquam sine lege essem, cum
sine lege dei non essem, sed in lege essem Christi,
ut lucrifacerem eos qui sine lege erant. Fac-
tus sum infirmis infirmus, ut infirmos lu-
crifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes fa-
cerem salvos. Omnia autem facio propter evangelium,
ut particeps eius efficiar. Nescitis quod hi
qui in stadio currunt omnes quidem currunt, sed
unus accipit bravium? Sic currite ut com-

bravium. Omnis enim qui in agone contendit
ab omnibus se abstinet. Et illi quidem ut
corruptibilem coronam accipiant: nos
autem incorruptam. Ego igitur sic curro, non quasi in
incertum. Sic pugno, non quasi aerem verberans:
sed castigo corpus meum et in servitutem
redigo: ne forte cum aliis predicaverim, ip-
se reprobus efficiar.
X Nolo enim vos ignorare fratres, quoniam
patres nostri omnes sub nube fuerunt,
et omnes mare transierunt, et omnes in moy-
se baptizati sunt in nube et in mari: Et
omnes eandem escam spiritalem manducave-
runt, et omnes eundem potum spiritalem bibe-
runt. Bibebant autem de spiritali consequente
eos petra. Petra autem erat Christus. Sed non in pluribus
eorum beneplacitum est deo. Nam prostra-
ti sunt in deserto. Hec autem in figura facta
sunt nostri: ut non simus concupiscentes ma-
lorum, sicut et illi concupierunt. Neque ydola-
tre efficiamini, sicut quidam ex ipsis:
quemadmodum scriptum est. Sedit populus man-
ducare et bibere, et surrexerunt ludere. Neque for-
nicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt,
et ceciderunt una die viginti tria milia.
Neque temptemus Christum, sicut quidam eo-
rum temptaverunt, et a serpentibus perierunt. Ne-
que murmuraveritis, sicut quidam eorum murmura-
verunt, et perierunt ab exterminatore. Hec
autem omnia in figura contingebant illis. Scrip-
ta sunt autem ad correptionem nostram, in quos
fines seculorum devenerunt. Itaque qui se exis-
timat stare, videat ne cadat. Temp-
tatio vos non apprehendat nisi humana. Fi-
delis autem deus, qui non patietur vos temptari
supra id quod potestis, sed faciet cum temptati-
one etiam proventum ut possitis sustinere.
Propter quod karissimi mei fugite ab ydolorum
cultura. Ut prudentibus loquor: vos
ipsi iudicate quod dico. Calix benedictionis
cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis
Christi est? Et panis quem frangimus, nonne par-
ticipatio corporis domini est? Quoniam unus pa-
nis et unum corpus multi sumus, omnes
qui de uno pane et calice participamus. Vide-
te israel secundum carnem. Nonne qui edunt hos-
tias participes sunt altaris? Quid ergo dico?
quod ydolis immolatum sit aliquid? aut quod ydo-
lum sit aliquid? Sed que immolant gentes,
demoniis immolant et non deo. Nolo autem vos
socios fieri demoniorum. Non potestis calicem do-
mini bibere et calicem demoniorum. Non po-
testis mense domini participes esse, et mense de-
moniorum. An emulamur dominum? Numquid for-
tiores illo sumus? Omnia mihi licent, sed non omnia ex-
pediunt. Omnia mihi licent, sed non omnia edificant.
Nemo quod suum est querat, sed quod alterius. Omne
quod in macello venit manducate, nichil in-
terrogantes propter conscientiam. Domini est terra et ple-
nitudo eius. Si quis infidelium vocat vos ad
cenam et vultis ire: omne quod vobis apponi-
tur manducate, nichil interrogantes propter con-
scientiam. Si quis autem dixerit, hoc immolatum est y-
dolis: nolite manducare propter illum qui in-
dicavit, et propter conscientiam. Conscientiam autem di-
co non tuam sed alterius. Ut quid enim libertas me-
a iudicatur ab aliena conscientia? Si ego cum
gratia participo, quid blasphemor pro eo quod gra-
tias ago? Sive ergo manducatis sive bibi-
tis vel aliud quid facitis, omnia in gloriam dei
facite. Sine offensione estote iudeis et
gentibus et ecclesie dei: sicut et ego per omnia omnibus
placeo, non querens quod mihi utile est, sed quod
multis, ut salvi fiant. Imitatores mei esto-
te, sicut et ego Christi.
XI Laudo autem vos fratres, quod per omnia mei me-
mores estis: et sicut tradidi vobis pre-
cepta mea tenetis. Volo autem vos scire
quod omnis viri caput Christus est: caput autem mu-
lieris vir: caput vero Christi deus. Omnis vir
orans aut prophetans velato capite de-
turpat caput suum. Omnis autem mulier orans
aut prophetans non velato capite turpat caput su-
um: unum enim est ac si decalvetur. Nam si non
velatur mulier, tondeatur. Si vero turpe
est mulieri tonderi aut decalvari, ve-
let caput suum. Vir quidem non debet velare
caput suum: quoniam ymago et gloria dei est.

[illegible] affligendi exercent eius [illegible] / male sentiendo [illegible] / [illegible] eius sapiam

mulier autem gloria viri est. Non enim vir ex
muliere est, sed mulier ex viro. Etenim
non est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter
virum. Ideo debet mulier velamen habere super
caput propter angelos. Verumtamen neque vir
sine muliere, neque mulier sine viro in Domino. Nam
sicut mulier de viro, ita et vir per mulierem. Omnia
autem ex Deo. Vos ipsi iudicate: Decet mu-
lierem non velatam orare Deum? Nec ipsa na-
tura docet vos, quod vir quidem si comam nutri-
at, ignominia est illi; mulier vero si co-
mam nutriat, gloria est illi, quoniam capilli pro ve-
lamine ei dati sunt. Si quis autem videtur con-
tentiosus esse, nos talem consuetudinem non
habemus, neque ecclesia Dei. Hoc autem praecipio
non laudans, quia non in melius sed in deterius
convenitis. Primum quidem convenientibus vobis
in ecclesia, audio scissuras esse, et ex parte cre-
do. Nam oportet et haereses esse, ut et qui pro-
bati sunt, manifesti fiant in vobis. Con-
venientibus ergo vobis in unum, iam non est do-
minicam cenam manducare. Unusquis-
que enim suam cenam praesumit ad manducan-
dum. Et alius quidem esurit, alius autem e-
brius est. Numquid domos non habetis ad man-
ducandum et bibendum? aut ecclesiam Dei con-
temnitis, et confunditis eos qui non habent? Quid
dicam vobis? Laudo vos? In hoc non laudo.
Ego enim accepi a Domino quod et tradidi vobis,
quoniam Dominus Iesus in qua nocte tradebatur ac-
cepit panem, et gratias agens fregit et dixit:
Accipite et manducate, hoc est corpus meum
quod pro vobis tradetur; hoc facite in meam commemo-
rationem. Similiter et calicem postquam cenavit
dicens: Hic calix novum testamentum est in me-
o sanguine. Hoc facite quotienscumque bibe-
tis in meam commemorationem. Quotienscumque
enim manducabitis panem hunc et cali-
cem bibetis, mortem Domini annuntia-
bitis donec veniat. Itaque quicumque
manducaverit hunc panem vel biberit
calicem Domini indigne, reus erit corporis
et sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo, et
sic de pane illo edat et de calice bibat.

Qui enim manducat et bibit indigne, iu-
dicium sibi manducat et bibit, non diiudi-
cans corpus Domini. Ideo inter vos multi infirmi
et imbecilles, et dormiunt multi. Quod si nos-
met ipsos diiudicaremus, non utique iudi-
caremur. Dum iudicamur autem, a Domino corripi-
mur, ut non cum hoc mundo damnemur. Itaque fra-
tres mei, cum convenitis ad manducandum
invicem exspectate. Si quis esurit, domi
manducet, ut non in iudicium conveniatis.
Cetera autem cum venero disponam.
De spiritualibus autem nolo vos ignorare, XII
fratres. Scitis quoniam cum gentes essetis,
ad simulacra muta prout ducebamini
euntes. Ideo notum vobis facio, quod nemo in
spiritu Dei loquens dicit anathema Iesu.
Et nemo potest dicere Dominus Iesus, nisi in spiritu sancto.
Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem spiritus. Et
divisiones ministrationum sunt, idem vero
Dominus. Et divisiones operationum sunt, idem vero
Deus qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem
datur manifestatio spiritus ad utilitatem. A-
lii quidem per spiritum datur sermo sapi-
entiae, alii sermo scientiae secundum eundem spiritum, al-
teri fides in eodem spiritu, alii gratia sanitatum
in uno spiritu, alii operatio virtutum, alii pro-
phetia, alii discretio spirituum, alii gene-
ra linguarum, alii interpretatio sermonum.
Haec autem omnia operatur unus atque idem spiritus, di-
videns singulis prout vult. Sicut enim
corpus unum est et membra habet multa, omnia autem
membra corporis cum sint multa, unum corpus
sunt, ita et Christus. Etenim in uno spiritu omnes XIII
nos in unum corpus baptizati sumus,
sive Iudaei sive gentiles, sive servi sive
liberi, et omnes in uno spiritu potati sumus.
Nam et corpus non est unum membrum, sed
multa. Si dixerit pes: Quoniam non sum manus,
non sum de corpore, non ideo non est de corpore. Et
si dixerit auris: Quia non sum oculus, non
sum de corpore, non ideo non est de corpore.
Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si
totum auditus, ubi odoratus? Nunc autem
posuit Deus membra, unumquodque eorum in

hereticus ideo est qui alicuius temporalis commodi
et maxime glorie principatusque sui gratia falsas
ac novas opiniones vel gignit vel sequitur

corpore sicut voluit. Quod si essent omnia unum
membrum, ubi corpus? Nunc autem multa quidem
membra, unum autem corpus. Non potest autem dicere
oculus manui: Opera tua non indigeo. Aut
iterum caput pedibus: Non estis mihi ne-
cessarii. Sed multo magis quae videntur mem-
bra corporis infirmiora esse, necessaria sunt:
Et quae putamus ignobiliora membra esse
corporis, his honorem abundantiorem
circumdamus: et quae inhonesta sunt nostra,
abundantiorem honestatem habent. Ho-
nesta autem nostra nullius egent: sed Deus
temperavit corpus, ei cui deerat abun-
dantiorem tribuendo honorem, ut non
sit scisma in corpore, sed id ipsum pro in-
vicem sollicita sint membra. Et si quid pa-
titur unum membrum, compatiuntur omnia mem-
bra: sive gloriatur unum membrum, congaudent
omnia membra. Vos autem estis corpus Christi,
et membra de membro. Et quosdam quidem
posuit Deus in ecclesia primum apostolos,
secundo prophetas, tertio doctores, deinde vir-
tutes, exinde gratias curationum, opi-
tulationes, gubernationes, genera linguarum.
Numquid omnes apostoli? Numquid omnes pro-
phetae? Numquid omnes doctores? Num-
quid omnes virtutes? Numquid omnes
gratiam habent curationum? Numquid
omnes linguis loquuntur? Numquid
omnes interpretantur? Aemulamini
autem charismata meliora. Et ad-
huc excellentiorem viam vobis demonstro.

XIII Si linguis hominum lo-
quar, et angelorum, caritatem
autem non habeam, factus sum velut ae-
s sonans, aut cymbalum tinni-
ens. Et si habuero prophetiam, et
noverim mysteria omnia, et omnem sci-
entiam: et si habuero omnem fidem, i-
ta ut montes transferam, carita-
tem autem non habuero, nihil sum.
Et si distribuero in cibos pauperum
omnes facultates meas, et si tradi-
dero corpus meum ita ut ardeam,
karitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.
Karitas patiens est, benigna est. Ka-
ritas non aemulatur, non agit perperam, non
inflatur, non est ambitiosa, non quaerit quae
sua sunt, non irritatur, non cogitat ma-
lum, non gaudet super iniquitate, congau-
det autem veritati: omnia suffert, omnia cre-
dit, omnia sperat, omnia sustinet. Kari-
tas numquam excidit: sive prophetiae eva-
cuabuntur, sive linguae cessabunt, si-
ve scientia destruetur. Ex parte enim cognos-
cimus, et ex parte prophetamus. Cum autem venerit
quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.
Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sa-
piebam ut parvulus, cogitabam ut par-
vulus. Quando autem factus sum vir, evacua-
vi quae erant parvuli. Videmus nunc per spe-
culum in enigmate: tunc autem facie ad faci-
em. Nunc cognosco ex parte: tunc autem cogno-
scam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent
fides, spes, karitas, tria haec: maior autem
horum est caritas.

Sectamini karitatem, aemulamini XIIII
spiritalia: magis autem ut prophetetis.
Nam qui loquitur lingua, non hominibus loqui-
tur, sed Deo: nemo enim audit. Spiritus autem
loquitur mysteria. Nam qui prophetat, hominibus
loquitur ad aedificationem, et exhortationem,
et consolationem. Qui loquitur lingua, semet-
ipsum aedificat: qui autem prophetat, ecclesiam ae-
dificat. Volo autem omnes vos loqui linguis:
magis autem prophetare. Nam maior est qui
prophetat, quam qui loquitur linguis: nisi forte
interpretetur ut ecclesia aedificationem ac-
cipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos lin-
guis loquens: quid vobis prodero, nisi vo-
bis loquar aut in revelatione, aut in scien-
tia, aut prophetia, aut doctrina? Tamen quae
sine anima sunt vocem dantia, sive tibia, si-
ve cithara: nisi distinctionem sonituum de-
derint, quomodo scietur id quod canitur, aut
quod citharizatur? Etenim si incertam vocem
det tuba, quis parabit se ad bellum? Ita
et vos per linguam nisi manifestum ser-

mone dederitis quomodo scietur id quod dicitur?
eritis enim in aera loquentes. Tam multa ut
puta genera linguarum sunt in hoc mundo et
nichil sine voce est. Si ergo nesciero virtutem
vocis, ero ei cui loquor barbarus, et qui
loquitur michi barbarus. Sic et vos. Quoniam e-
mulatores estis spirituum, ad edifica-
tionem ecclesie querite ut abundetis. Et ideo
qui loquitur lingua, oret ut interpretetur.
Nam si orem lingua, spiritus meus orat, me-
ns autem mea sine fructu est. Quid ergo est? O-
rabo spiritu, orabo et mente; psallam spiri-
tu, psallam et mente. Ceterum si benedixeris spi-
ritu, qui supplet locum idiote, quomodo
dicet amen super tuam benedictionem? quo-
niam quid dicas nescit. Nam tu quidem bene
gratias agis, sed alter non edificatur. Gratias
ago deo meo quod omnium vestrum lingua lo-
quor. Sed in ecclesia volo quinque verba
sensu meo loqui, ut et alios instruam, quam
decem milia verborum in lingua. Fratres
nolite pueri effici sensibus, sed malicia
parvuli estote, sensibus autem perfecti estote.
In lege enim scriptum est quoniam in aliis linguis
et labiis aliis loquar populo huic, et nec sic
exaudient me, dicit dominus. Itaque
lingue in signum sunt non fidelibus, sed infi-
delibus; prophetie autem non infidelibus, sed fide-
libus. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum
et omnes linguis loquantur, intrent autem idi-
ote aut infideles, nonne dicent quod insani-
tis? Si autem omnes prophetent, intret autem quis in-
fidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, di-
iudicatur ab omnibus. Occulta enim cor-
dis eius manifesta fiunt. Et ita ca-
dens in faciem adorabit deum, pronuncians
quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est, fra-
tres? Cum convenitis, unusquisque ves-
trum psalmum habet, linguam habet, revelati-
onem habet, doctrinam habet, apocalipsim habet.
Omnia ad edificationem fiant. Sive lin-
gua quis loquitur, secundum duos aut ut mul-
tum tres, et per partes, et unus interpretetur. Si
autem non fuerit interpres, in ecclesia taceat;

sibi autem loquatur et deo. Prophete autem duo vel
tres dicant, et ceteri diiudicent. Quod si a-
lii revelatum fuerit sedenti, prior taceat.
Potestis enim omnes per singulos prophetare, ut
omnes discant et omnes exhortentur. Et spiritus
prophetarum prophetis subiecti sunt. Non enim est
dissensionis deus sed pacis, sicut et in omnibus ecclesiis
sanctorum doceo. Mulieres in ecclesiis taceant.
Non enim permittitur eis loqui, sed subditas
esse, sicut et lex dicit. Si quid autem volunt dis-
cere, domi viros suos interrogent. Turpe
est enim mulieri in ecclesia loqui. An a vobis verbum loqui
dei processit? an in vos solos pervenit? Si quis
videtur propheta esse aut spiritualis, agnoscat que scribo
vobis, quia domini sunt mandata. Si quis autem
ignorat, ignorabitur. Itaque fratres emula-
mini prophetare, et loqui linguis nolite prohibe-
re. Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis.

XV

Notum autem vobis facio fratres e-
vangelium quod predicavi vobis, quod et ac-
cepistis, in quo et statis, per quod et salvami-
ni, qua ratione predicaverim vobis si tenetis,
nisi frustra credidistis. Tradidi enim vo-
bis in primis quod et accepi, quoniam Christus mortuus
est pro peccatis nostris secundum scripturas. Et quia
sepultus est, et quia resurrexit tercia di-
e secundum scripturas, et quia visus est Cephe, et
post hec undecim. Deinde visus est plus quam quin-
gentis fratribus simul, ex quibus multi
manent usque adhuc, quidam autem dormi-
erunt. Deinde visus est Iacobo, deinde apo-
stolis omnibus. Novissime autem omnium tamquam
abortivo visus est et michi. Ego enim sum
minimus apostolorum, qui non sum dignus vo-
cari apostolus, quoniam persecutus sum ecclesiam
dei. Gratia autem dei sum id quod sum, et gratia
eius in me vacua non fuit, sed abundantius
illis omnibus laboravi; non autem ego, sed gra-
cia dei mecum. Sive enim ego sive ille,
sic predicamus et sic credidistis. Si autem Christus
predicatur quod resurrexit a mortuis, quomo-
do quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mor-
tuorum non est? Si autem resurrectio mor-
tuorum non est, neque Christus resurrexit. Si

autem xps non resurrexit. Inanis est ergo predica-
.i. vita tio nostra, inanis est et fides vestra. Invenimur
autem et falsi testes dei, quoniam testimonium dixi-
mus adversus deum quod suscitaverit xpm, quem
non suscitavit si mortui non resurgunt.
Nam si mortui non resurgunt, neque xps
resurrexit. Quod si xps non resurrexit, va-
na est fides vestra. Adhuc enim estis in pec-
catis vestris. Ergo et qui dormierunt in xpo
perierunt. Si in hac vita tantum in xpo sperantes
sumus, miserabiliores sumus omnibus ho-
minibus. Nunc autem xps resurrexit a mor-
tuis primitie dormientium. Quoniam quidem per
hominem mors, et per hominem resurrectio mor-
tuorum. Et sicut in adam omnes mori-
untur, ita et in xpo omnes vivificabuntur.
Unusquisque enim in suo ordine. Primitie
xps, deinde hii qui sunt xpi, qui in adventu eius cre-
diderunt. Deinde finis cum tradiderit regnum
deo et patri, cum evacuaverit omnem principatum et
potestatem et virtutem. Oportet autem illum regna-
re donec ponat omnes inimicos sub pedibus
eius. Novissime autem inimica destruetur
mors. Omnia enim subiecit sub pedibus eius.
Cum autem dicat omnia subiecta sunt ei, sine du-
bio preter eum qui subiecit ei omnia. Cum autem subie-
rit subiecta ei omnia, tunc et ipse filius sub-
iectus erit illi qui sibi subiecit omnia, ut sit
deus omnia in omnibus. Alioquin quid facient qui
baptizantur pro mortuis? Si omnino mortui
non resurgunt, ut quid et baptizantur pro illis?
Ut quid et nos periclitamur omni hora? Co-
tidie morior per vestram gloriam fratres, quam
habeo in xpo ihu domino nostro. Si secundum
hominem ad bestias pugnavi ephesi, quid
mihi prodest si mortui non resurgunt? Man-
ducemus et bibamus, cras enim moriemur.
Nolite seduci. Corrumpunt mores bo-
nos colloquia mala. Evigilate iusti et
nolite peccare. Ignorantiam enim dei
quidam habent. Ad reverentiam vobis loquor.
Sed dicet aliquis: Quomodo resurgent mor-
tui? Quali autem corpore venient? In-
sipiens tu, quod seminas non vivificatur

nisi prius moriatur. Et quod seminas non corpus
quod futurum est seminas, sed nudum granum
ut puta tritici aut alicuius ceterorum. Deus autem
dat illi corpus sicut vult, et unicuique se-
minum proprium corpus. Non omnis caro ea-
dem caro, sed alia hominum, alia pecorum, a-
lia autem volucrum, alia autem piscium. Et corpo-
ra celestia et corpora terrestria. Sed alia qui-
dem celestium gloria, alia autem terrestrium. Ali-
a claritas solis, alia claritas lune, et
alia claritas stellarum. Stella enim ab stel-
la differt in claritate. Sic et resurrectio
mortuorum. Seminatur in corruptione, sur-
get in incorruptione. Seminatur in ignobili-
tate, surget in gloria. Seminatur in infir-
mitate, surget in virtute. Seminatur
corpus animale, surget corpus spirituale. Si est
corpus animale, est et spirituale, sicut scriptum
est. Factus est primus homo adam in animam viven-
tem, novissimus adam in spiritum vivifican-
tem. Sed non prius quod spirituale est, sed quod animale
est, deinde quod spirituale est. Primus homo de
terra terrenus, secundus homo de celo celestis.
Qualis terrenus, tales et terreni, et qualis
celestis, tales et celestes. Igitur sicut portavimus
imaginem terreni, portemus et imaginem
celestis. Hoc autem dico fratres, quia caro et
sanguis regnum dei non possidebunt, neque
corruptio incorruptelam possidebit. Ec-
ce misterium vobis dico. Omnes quidem resur-
gemus, sed non omnes immutabimur. In momen-
to in ictu oculi, in novissima tuba. Ca-
net enim tuba, et mortui resurgent in-
corrupti, et nos immutabimur. Oportet
enim corruptibile hoc induere incorrup-
tionem, et mortale hoc induere immorta-
litatem. Cum autem mortale hoc induerit im-
mortalitatem, tunc fiet sermo qui scrip-
tus est: Absorta est mors in victoria.
Ubi est mors victoria tua? Ubi est
mors stimulus tuus? Stimulus autem mor-
tis peccatum est. Virtus vero peccati lex.
Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam
per dominum nostrum ihm xpm.

Ergo a corporibus impiorum non auferetur corruptio et
passibilitas et infirmitas in quibus sentiant que …
morte non extinguetur … ut magis tormentum
corporis … sit mors eterne supplicium. Aug.
de fide ad petrum c. 29.

XVI Itaque fratres mei dilectissimi stabiles
estote et immobiles habundantes in opere do
mini semper scientes quod labor vester non est inanis in
domino. De collectis autem que fiunt in sanctos sicut
ordinavi ecclesiis galathie ita et vos fa
cite per unam sabbati. Unusquisque vestrum a
pud se reponat recondens quod ei bene placu
erit ut non cum venero tunc collecte fiant.
Cum autem presens fuero quos probaveritis
per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram
in iherusalem. Quod si dignum fuerit ut ego eam
mecum ibunt. Veniam autem ad vos cum
macedoniam pertransiero. Nam macedon
iam pertransibo. Apud vos autem forsitan ma
nebo vel etiam hyemabo ut vos me deducatis
quocumque iero. Nolo enim vos modo
in transitu videre. Spero enim me aliquantum tem
poris manere apud vos si dominus permiserit. Perma
nebo autem ephesi usque ad pentecosten.
Hostium enim mihi apertum est magnum et evi
dens et adversarii multi. Si autem venerit thy
motheus videte ut sine timore sit apud vos.
Opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis
ergo illum spernat. Deducite autem illum in
pace ut veniat ad me. Expecto enim
illum cum fratribus. De apollo autem fratre no
tum vobis facio quoniam multum rogavi eum
ut veniret ad vos cum fratribus. Et utique non fu
it voluntas eius ut nunc veniret. Veniet
autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate state in
fide viriliter agite et confortamini in christo. Et
omnia vestra in caritate fiant. Obsecro autem
vos fratres. Nostis domum stephane et fortu
nati et achaici quoniam sunt primitie achaie
et in ministerium sanctorum ordinaverunt se ipsos
ut et vos subditi sitis eiusmodi et omni coopera
nti et laboranti. Gaudeo autem in presentia ste
phane et fortunati et achaici quoniam id quod
vobis deerat ipsi suppleverunt. Refecerunt enim
et meum spiritum et vestrum. Cognoscite ergo qui eius
modi sunt. Salutant vos ecclesie asie. Salu
tant vos in domino multum aquila et priscilla cum do
mestica sua ecclesia apud quos et hospitor.
Salutant vos fratres omnes. Salutate in
vicem in osculo sancto. Salutatio mea manu
pauli. Si quis non amat dominum nostrum ihesum
christum sit anathema maranatha.
Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum. Kari
tas mea cum omnibus vobis in christo ihesu amen.

Explicit epistola prima ad corinthios

Incipit prologus in secundam ad corinthios

Post actam penitentiam
consolatoriam scribit
eis epistolam a troade
per tytum et collaudans eos hor
tatur ad meliora contristatos
quidem eos sed emendatos ostendens

Explicit prologus. Incipit secunda epistola ad corinthios

Paulus apostolus
christi ihesu per voluntatem
dei et thimotheus frater ecclesie
dei que est corinthi cum sanctis
omnibus qui sunt in universa a
chaia. Gratia vobis et pax a deo patre nos
tro et domino ihesu christo. Benedictus de
us et pater domini nostri ihesu christi pater misericordiarum
et deus totius consolationis qui consolatur nos
in omni tribulatione nostra ut possimus et
ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt
per exhortationem qua exhortamur et ipsi a
deo. Quoniam sicut habundant passiones
christi in nobis ita et per christum habundat
consolatio nostra. Sive autem tribulamur pro ves
tra exhortatione et salute. Sive consolamur pro
vestra consolatione. Sive exhortamur pro vestra
exhortatione et salute que operatur tole
rantiam earundem passionum quas et nos
patimur ut spes nostra firma sit pro vobis. Sci
entes quoniam sicut socii passionum estis sic
eritis et consolationis. Non enim volumus
ignorare vos fratres de tribulatione nostra que
facta est in asia quoniam supra modum gravati sumus
supra virtutem ita ut tederet nos et
vivere. Sed ipsi in nobismetipsis responsum
mortis habuimus ut non simus fidentes in
nobis sed in deo qui suscitat mortuos qui
de tantis periculis eripuit nos et in quem speramus et eruit
quoniam adhuc eripiet nos. Adiuvantibus
et vobis in oratione pro nobis ut ex multarum

personis facies eius quae in nobis est donatio-
nis per multos gratiae agantur pro nobis. Nam
gloria nostra haec est testimonium conscientiae nostrae
quod in simplicitate et sinceritate dei et non in
sapientia carnali sed in gratia dei conversati sumus
in hoc mundo: abundantius autem ad vos. Non
enim alia scribimus vobis quam quae legistis et cog-
novistis. Spero autem quod usque in finem cognos-
cetis sicut et cognovistis nos ex parte: quia
gloria vestra sumus sicut et vos nostra in die domini
nostri ihesu christi. Et hac confidentia volui pri-
us venire ad vos: ut secundam gratiam ha-
beretis: et per vos transire in macedoniam et iterum
a macedonia venire ad vos et a vobis
deduci in iudeam. Cum ergo hoc voluissem num-
quid levitate usus sum? Aut quae cogito secun-
dum carnem cogito: ut sit apud me est et non? Fi-
delis autem deus quia sermo noster qui fuit ad
vos non est in illo est et non. Dei enim filius
ihesus christus qui in vobis per nos praedicatus est per
me et silvanum et timotheum: non fuit in il-
lo est et non: sed est in illo fuit. Quotquot e-
nim promissiones dei sunt in illo etiam. Ideo
et per ipsum amen deo ad gloriam nos-
tram. Qui autem confirmat nos vobiscum in christo
et qui unxit nos deus est: et qui signavit
nos et dedit pignus spiritus in cordibus nostris.
Ego autem testem deum invoco in animam me-
am quod parcens vobis non veni ultra corinthum.
Non quia dominamur fidei vestrae: sed adiutores
sumus gaudii vestri: nam fide statis. Statui
autem hoc ipse apud me ne iterum in tristitia veni-
rem ad vos.
II Si enim ego contristo vos: et quis est qui me lae-
tificet nisi qui contristatur ex me?
Et hoc ipsum scripsi vobis: ut non cum venero
tristitiam super tristitiam habeam de quibus op-
ortuerat me gaudere: confidens in omnibus vo-
bis quia meum gaudium omnium vestrum est.
Nam ex multa tribulatione et angustia cor-
dis scripsi vobis per multas lacrimas: non ut con-
tristemini: sed ut sciatis quam caritatem
habeam abundantius in vobis. Si quis autem
contristavit me: non me contristavit sed ex
parte ut non onerem omnes vos. Sufficit
illi qui eiusmodi est obiurgatio haec quae fit
a pluribus: ita ut econtra magis donetis et
consolemini: ne forte abundantiori tristi-
tia absorbeatur qui eiusmodi est. Propter quod
obsecro vos ut confirmetis in eum caritatem.
Ideo enim et scripsi: ut cognoscam experimentum ves-
trum an in omnibus oboedientes sitis. Cui
autem aliquid donastis et ego. Nam et ego quod do-
navi si quid donavi propter vos in persona christi: ut non cir-
cumveniamur a satana. Non enim ignoramus
cogitationes eius. Cum autem venissem troadem
propter evangelium christi et ostium mihi apertum esset in do-
mino non habui requiem spiritui meo: eo quod
non invenerim titum fratrem meum: sed valefaci-
ens eis profectus sum in macedoniam.
Deo autem gratias qui semper triumphat nos in christo
ihesu: et odorem notitiae suae manifestat
per nos in omni loco. Quia christi bonus odor su-
mus deo in his qui salvi fiunt et in his
qui pereunt. Aliis quidem odor mortis
in mortem: aliis autem odor vitae in vitam.
Et ad haec quis tam idoneus? Non enim sumus
sicut plurimi adulterantes verbum dei. Sed ex
sinceritate sed sicut ex deo coram deo in christo loquimur.
Incipimus iterum nosmetipsos com-
mendare? Aut numquid egemus sicut quidam III
commendaticiis epistolis ad vos aut ex vobis? Epis-
tola nostra vos estis scripta in cordibus nostris
quae scitur et legitur ab omnibus hominibus: ma-
nifestati quoniam epistola estis christi ministra-
ta a nobis et scripta non atramento: sed
spiritu dei vivi: non in tabulis lapideis: sed
in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam
autem talem habemus per christum ad deum: non
quod sufficientes simus cogitare aliquid
a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra
ex deo est. Qui et idoneos nos fecit mi-
nistros novi testamenti: non littera sed
spiritu. Littera enim occidit: spiritus autem vivificat.
Quod si ministratio mortis litteris defor-
mata in lapidibus fuit in gloria ita ut non
possent intendere filii israel in faciem
moysi propter gloriam vultus eius quae eva-

ue: p ut

sz est i illo est

abitur: quomodo non magis ministratio
spiritus erit in gloria? Nam si ministratio damp-
nationis in gloria est: multo magis abun-
dat ministerium iusticie in gloria. Nam nec glorifi-
catum est quod claruit in hac parte propter excel-
lentem gloriam. Si enim quod evacuatur per
gloriam est: multo magis quod manet in
gloria est. Habentes igitur talem spem: mul-
ta fiducia utimur. Et non sicut moyses
ponebat velamen super faciem suam: ut
non intenderent filii israel in faciem eius quod
evacuatur. Sed obtusi sunt sensus eorum.
Usque enim in hodiernum diem id ipsum ve-
lamen in lectione veteris testamenti manet
non revelatum: quod in christo evacuatur. Sed usque
in hodiernum diem cum legitur moyses:
velamen est positum super cor eorum. Cum
autem conversus fuerit ad deum: auferetur ve-
lamen. Dominus autem spiritus est. Ubi autem spiritus domini: i-
bi libertas. Nos vero omnes revelata faci-
e gloriam domini speculantes: in eandem y-
maginem transformamur a claritate in cla-
ritatem tamquam a domini spiritu.
IIII Ideo habentes hanc ministrationem iuxta quod
misericordiam consecuti sumus non deficimus: sed abdi-
camus occulta dedecoris: non ambulan-
tes in astucia, neque adulterantes verbum
dei: sed in manifestatione veritatis commen-
dantes nosmetipsos ad omnem conscientiam
hominum coram deo. Quod etiam si opertum
est evangelium nostrum: in his qui pereunt est oper-
tum: in quibus deus huius seculi excecavit men-
tes infidelium: ut non fulgeat illumina-
tio evangelii glorie christi qui est ymago
dei. Non enim nosmetipsos predicamus:
sed ihesum christum dominum nostrum: nos autem servos
vestros per ihesum. Quoniam deus qui dixit de tene-
bris lumen splendescere: ipse illuxit in cor-
dibus nostris ad illuminationem scientie clari-
tatis dei in facie christi ihesu. Habemus autem
thesaurum istum in vasis fictilibus: ut subli-
mitas sit virtutis dei et non ex nobis. In omni- et
bus tribulationem patimur: sed non angusti-
amur. Aporiamur: sed non destituimur.

Persecutionem patimur: sed non derelinquimur.
Humiliamur: sed non confundimur. Deici-
mur: sed non perimus. Semper mortificationem
ihesu in corpore nostro circumferentes: ut et vi-
ta ihesu in corpore nostro manifestetur. Sem-
per enim nos qui vivimus in mortem tradimur
propter ihesum: ut et vita ihesu manifestetur
in carne nostra mortali. Ergo mors in
nobis operatur: vita autem in vobis. Habentes autem
eundem spiritum fidei sicut scriptum est: Credidi
propter quod locutus sum: et nos credimus propter
quod et loquimur: scientes quoniam qui suscitavit
ihesum: et nos cum ihesu suscitabit et consti-
tuet nobiscum. Omnia enim propter vos: ut gratia a-
bundans per gratiarum actionem habundet in glo- per multos
riam dei. Propter quod non deficimus. Sed licet is
qui foris est noster homo corrumpitur: tamen is qui in-
tus est renovatur de die in diem. Id enim quod
in presenti est momentaneum et leve tribula-
tionis nostre: supra modum in sublimitatem
eternum glorie pondus operatur in nobis: non contem-
plantibus nobis que videntur: sed que non viden-
tur. Que enim videntur temporalia sunt:
que autem non videntur: eterna sunt.
V Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra
huius habitationis dissolvatur: quod edifi-
cationem ex deo habemus domum non manu- et non manufactam
factam eternam in celis. Nam et in hoc ingemis-
cimus habitationem nostram que de celo est su-
perindui cupientes: si tamen vestiti non nu-
di inveniamur. Nam et qui sumus in taberna-
culo isto ingemiscimus gravati: eo quod nolu-
mus expoliari sed supervestiri: ut absorbe-
atur quod mortale est a vita. Qui autem efficit
nos in hoc ipsum deus: qui dedit nobis pi- esse
gnus spiritus. Audentes igitur semper scientes
quoniam dum sumus in corpore peregrinamur a
domino. Per fidem enim ambulamus non
per speciem. Audemus autem et bonam volunta-
tem habemus magis peregrinari a corpore et
presentes esse ad deum. Et ideo contendimus
sive absentes sive presentes placere illi. Om-
nes enim nos manifestari oportet ante tri-
bunal christi: ut referat unusquisque

propria corporis, prout gessit, sive bonum sive
malum. Scientes ergo timorem Domini hominibus
suademus, Deo autem manifesti sumus. Spero autem
et in conscientiis vestris manifestos nos esse.
Non iterum nos commendamus vobis, sed occasionem
damus vobis gloriandi pro nobis, ut habeatis
ad eos qui in facie gloriantur et non in corde. Sive
enim mente excedimus, Deo; sive so-
brii sumus, vobis. Karitas enim Christi urget
nos, estimantes hoc, quoniam si unus pro omnibus
mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Et pro
omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt
iam non sibi vivant, sed ei qui pro ip-
sis mortuus est et resurrexit. Itaque
nos ex hoc neminem novimus secundum carnem.
Et si cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc
iam non novimus. Si qua ergo in Christo
nova creatura, vetera transie-
runt; ecce nova facta sunt omnia. Om-
nia autem ex Deo, qui reconciliavit nos sibi
per Christum, et dedit nobis ministerium recon-
ciliationis. Quoniam quidem Deus erat in Christo
mundum reconcilians sibi, non repu-
tans illis delicta ipsorum, et posuit in nobis
verbum reconciliationis. Ergo pro Christo
legatione fungimur, tamquam Deo exhor-
tante per nos. Obsecramus pro Christo, recon-
ciliamini Deo. Eum qui non noverat pec-
catum, pro nobis peccatum fecit, ut nos ef-
ficeremur iustitia Dei in ipso.

VI

Adiuvantes autem exhortamur, ne
in vacuum gratiam Dei recipiatis.
Ait enim: Tempore accepto exaudivi te,
et in die salutis adiuvi te. Ecce nunc
tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.
Nemini dantes ullam offensionem,
ut non vituperetur ministerium nostrum, sed
in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut
Dei ministros, in multa patientia, in trib-
ulationibus, in necessitatibus, in angustiis,
in plagis, in carceribus, in seditionibus, in la-
boribus, in vigiliis, in ieiuniis, in castita-
te, in scientia, in longanimitate, in sua-
vitate, in Spiritu Sancto, in caritate non ficta,
in verbo veritatis, in virtute Dei; per ar-
ma iustitie a dextris et a sinistris; per gloriam
et ignobilitatem, per infamiam et bonam
famam; ut seductores et veraces; si-
cut qui ignoti, et cogniti; quasi morientes
et ecce vivimus; ut castigati, et non mor-
tificati; quasi tristes, semper autem gaudentes;
sicut egentes, multos autem locupleta-
tes; tamquam nihil habentes, et omnia possiden-
tes. Os nostrum patet ad vos, o Corinthii,
cor nostrum dilatatum est. Non angusti-
amini in nobis; angustiamini autem in visceribus
vestris. Eandem autem habentes remunerati-
onem, tamquam filiis dico, dilatamini et vos.
Nolite iugum ducere cum infidelibus. Que enim
participatio iustitie cum iniquitate? Aut
que societas luci ad tenebras? Que autem
conventio Christi ad Belial? Aut que pars fide-
li cum infideli? Qui autem consensus templo Dei
cum idolis? Vos enim estis templum Dei vivi,
sicut dicit Deus: Quoniam inhabitabo in illis et in-
ambulabo, et ero illorum Deus, et ipsi erunt
mihi populus. Propter quod exite de medio eo-
rum et separamini, dicit Dominus, et immundum ne
tetigeritis; et ego recipiam vos, et ero vobis
in patrem, et vos eritis mihi in filios et filias,
dicit Dominus omnipotens.

VII

Has ergo habentes promissiones, karissimi,
mundemus nos ab omni inquinamento
carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in
timore Dei. Capite nos. Neminem le-
simus, neminem corrupimus, neminem cir-
cumvenimus. Non ad condempnationem vestram
dico. Predixi enim quod in cordibus nostris
estis ad commoriendum et ad convivendum.
Multa michi fiducia est apud vos, multa michi
gloriatio pro vobis. Repletus sum consolatione,
superhabundo gaudio in omni tribula-
tione nostra. Nam et cum venissemus Macedo-
niam, nullam requiem habuit caro nostra,
sed omnem tribulationem passi sumus: foris
pugne, intus timores. Sed qui consola-
tur humiles, consolatus est nos Deus in adven-
tu Titi. Non solum autem in adventu eius,

sed et in solacio quo consolatus est in uo-
bis. referens nobis uestrum desiderium, uestrum
fletum, uestram emulationem pro me:
ita ut magis gauderem. Quoniam et si con-
tristaui uos in epistola: non me penitet.
Et si peniteret uidens quod epistola illa et
si ad horam uos contristauit: nunc gaudeo
non quia contristati estis: sed quia contristati es-
tis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum
deum: ut in nullo detrimentum patiamini
ex nobis. Que enim secundum deum tristicia est: pe-
nitentiam in salutem stabilem operatur. Se-
culi autem tristicia: mortem operatur. Ecce
enim hoc ipsum secundum deum contristari uos:
quantam in uobis operatur sollicitudinem.
sed defensionem. sed indignationem. sed ti-
morem. sed desiderium. sed emulationem. sed
uindictam. In omnibus exhibuistis uos
incontaminatos esse negocio. Igitur et si scrip-
si uobis non propter eum qui fecit iniuriam. nec
propter eum qui passus est. sed ad manifes-
tandam sollicitudinem nostram quam pro
uobis habemus coram deo. Ideo consolati
l. ura. sumus in uobis. In consolatione autem nostra
habundantius magis gauisi sumus
super gaudio titi: quia refectus est
spiritus eius ab omnibus uobis. Et si quid apud
illum de uobis gloriatus sum: non sum confu-
sus. Sed sicut omnia uobis in ueri-
tate locuti sumus: ita et gloriatio nostra que
fuit ad titum ueritas facta est. Et uis-
cera eius habundantius in uobis sunt re-
tis miniscentis omnium uestrum obedientiam
quomodo cum timore et tremore ex-
cepistis eum. Gaudeo quod in omnibus confido
VIII N otam autem. ¶ in uobis.
facimus uobis fratres gratiam dei que
data est in ecclesiis macedonie: quod in
multo experimento tribulationis abun-
dantia gaudii ipsorum fuit: et altissi-
ma paupertas ipsorum abundauit in
diuitias simplicitatis eorum. Quia secundum
uirtutem testimonium illis reddo. et
supra uirtutem uoluntarii fuerunt

cum multa exhortatione obsecrantes nos
gratiam et communicationem ministerii quod fit
in sanctos. Et non sicut sperauimus: sed se-
metipsos dederunt primum domino. deinde no-
bis per uoluntatem dei. ita ut rogaremus
titum ut quemadmodum cepit: ita et
perficiat in uobis et gratiam istam. Sed sicut
in omnibus habundatis fide et sermone
et scientia et omni sollicitudine insu-
per et caritate uestra in nos: ut et in hac gratia i
habundetis. Non quasi imperans dico: sed
per aliorum sollicitudinem et uestre carita-
tis ingenium bonum comprobans. Scitis enim
gratiam domini nostri ihesu christi. quoniam propter uos e-
genus factus est cum esset diues: ut illius ino-
pia uos diuites essetis. Et consilium
in hoc do. Hoc enim uobis utile est: qui non
solum facere sed et uelle cepistis ab anno
priore. Nunc uero et facto perficite: ut quemadmo-
dum promptus est animus uoluntatis:
ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si
enim uoluntas prompta est secundum id quod habet
accepta est non secundum id quod non habet. Non enim ut
aliis sit remissio uobis autem tribulatio:
sed ex equalitate in presenti tempore uestra ha-
bundantia illorum inopiam suppleat
ut et illorum habundantia uestre inopie
sit supplementum: ut fiat equalitas: sicut
scriptum est. Qui multum habuit: non habun-
dauit. et qui modicum: non minorauit.
Gratias autem deo. qui dedit eandem sollicitu-
dinem pro uobis in corde titi. Quoniam exhor-
tationem quidem suscepit. sed cum sollicitior
esset. sua uoluntate: profectus est ad
uos. Misimus etiam cum illo fratrem cuius laus
est in euangelio per omnes ecclesias. Non
solum autem. sed et ordinatus est ab ec-
clesiis. comes peregrinationis nostre in hanc
gratiam que ministratur a nobis ad domini
gloriam et destinatam uoluntatem nostram
deuitantes hoc ne quis nos uituperet in hac deuitantes.
plenitudine que ministratur a nobis
in gloriam dei. Prouidemus enim bona non
solum coram deo: sed et coram hominibus.

·i· apollo

Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem pro-
bavimus in multis sepe sollicitum esse. nunc autem
multo sollicitiorem confidentia multa in
vos. sive pro Tito qui est socius meus
et in vos adiutor. sive fratres nostri apostoli eccle-
siarum gloria Christi. Ostensionem ergo que est caritatis
vestre et nostre glorie pro vobis in illos osten-
dite in faciem ecclesiarum dei.

IX Nam de ministerio quod fit in sanctos ex-
habundanti est mihi scribere vobis.
Scio enim promptum animum vestrum pro quo de
vobis glorior apud macedones. quoniam achaia
parata est ab anno preterito. et vestra emula-
tio provocavit plurimos. Misi autem fra-
tres ut ne quod gloriamur de vobis evacuetur in hac
parte ut quemadmodum dixi parati sitis. ne
cum venerint mecum macedones et inven-
erint vos imparatos erubescamus nos ut non
dicamus vos in hac substantia. Necessarium ergo existi-
mavi rogare fratres ut preveniant ad
vos et preparent repromissam benedictionem
hanc paratam esse. sic quasi benedictionem non
quasi avaritiam. Hoc autem dico. qui parce se-
minat parce et metet. Et qui seminat
in benedictionibus de benedictionibus et metet.
Unusquisque prout destinavit in corde
suo non ex tristitia aut necessitate. hyla-
rem enim datorem diligit deus. Potens
est autem deus omnem gratiam habundare facere
in vobis. ut in omnibus semper omnem sufficientiam
habentes. abundetis in omne opus bo-
num sicut scriptum est. Dispersit dedit pauperibus.
iustitia eius manet in eternum et in seculum
seculi. Qui autem ministrat semen seminan-
ti et panem ad manducandum prestabit et
multiplicabit semen vestrum et augebit in-
crementa frugum iustitie vestre. ut in omni-
bus locupletati abundetis in omnem
simplicitatem que operatur per nos gratiarum ac-
tionem deo. Quoniam ministerium huius officii non so-
lum supplet ea que desunt sanctis. sed et habun-
dat per multos gratiarum actione in domino
probationem ministerii huius. glorificantes de-
um in obedientia confessionis vestre in evan-
gelio Christi et simplicitate communicationis in il-
los et in omnes. et in obsecratione eorum pro vobis
desiderantium vos propter eminentem gratiam
dei in vobis.
Gratias ago deo super inenarrabili dono
eius.

X Ipse autem ego paulus obsecro
vos per mansuetudinem et modestiam Christi
qui in facie quidem humilis sum inter vos. absens
autem confido in vobis. Rogo autem ne presens au-
deam per eam confidentiam qua existimor audere
in quosdam qui arbitrantur nos tamquam secundum
carnem ambulemus. In carne enim ambu-
lantes non secundum carnem militamus. Nam arma
militie nostre non carnalia sed potentia deo ad
destructionem munitionum. Consilia des-
truentes et omnem altitudinem extollen-
tem se adversus scientiam dei. et in captivitatem
redigentes omnem intellectum in obsequi-
um Christi. et in promptu habentes ulcisci omnem inobe-
dientiam. cum impleta fuerit vestra obedien-
tia. Que secundum faciem sunt videte. Si quis confidit
Christi se esse. hoc cogitet iterum apud se. quia
sicut ipse Christi est ita et nos. Nam et si amplius
aliquid gloriatus fuero de potestate nostra quam dedit
nobis dominus in edificationem et non in destructionem
vestram. non erubescam. Ut autem non existimer
terrere vos tamquam per epistolas. quoniam quidem epistole
inquiunt graves sunt et fortes. presentia autem
corporis infirma et sermo contemptibilis. hoc cogi-
tet qui eiusmodi est. quia quales sumus verbo per e-
pistolas absentes. tales sumus presentes in
facto. Non enim audemus inserere aut comparare
nos quibusdam qui se ipsos commendant. Sed
ipsi nosmet ipsos metientes et comparantes nos-
met ipsos nobis. Nos autem non in immensum glo-
riabimur. sed secundum mensuram regule quam men-
sus est deus nobis. mensuram pertingendi usque
ad vos. Non enim quasi non pertingentes ad vos
superextendimus nos. usque ad vos enim perve-
nimus in evangelio Christi. non in immensum glori-
antes in alienis laboribus. spem autem habentes
crescentis fidei vestre in vobis magnificari
secundum regulam nostram in habundantiam.
et in illa que ultra vos sunt evangelizare.

in aliena regula in his que preparata sunt
gloriari. Qui autem gloriatur in domino glorietur. Non
enim qui se ipsum commendat ille probatus est.
sed quem deus commendat.

XI Utinam sustineretis modicum quid insipi
entie mee. sed et supportate me. E
mulor enim vos dei emulatione. Despon
di enim vos uni viro virginem castam ex
hibere christo. Timeo enim ne sicut serpens e
vam seduxit astutia sua ita corrum
pantur sensus vestri et excidant a simplici
tate que est in christo. Nam si is qui venit alium
christum predicat quem non predicavimus. aut alium
spiritum accipitis quem non accepistis. aut aliud
evangelium quod non recepistis. recte pate
remini. Existimo autem me nichil minus fe
cisse a magnis apostolis. Nam etsi imperitus
sermone. sed non scientia. In omnibus autem ma
nifestati sumus vobis. Aut numquid peccatum
feci me ipsum humilians ut vos exalte
mini: quoniam gratis evangelium dei evange
lizavi vobis. Alias ecclesias expoliavi
accipiens stipendium ad ministerium ves
trum. Et cum essem apud vos et egerem nulli
honerosus fui. Nam quod michi deerat suple
verunt fratres qui venerunt a macedonia. et in
omnibus sine onere me vobis servavi et serva
bo. Est veritas christi in me: quoniam hec gloriatio
non infringetur in me in regionibus achai
e. Quare? Quia non diligo vos? Deus scit.
Quod autem facio et faciam ut amputem occasio
nem eorum qui volunt occasionem ut in quo
gloriantur inveniantur sicut et nos. Nam eiusmodi
pseudo apostoli sunt operarii subdoli transfi
gurantes se in apostolos christi. Et non mirum. Ipse
enim sathanas transfigurat se in ange
lum lucis. Non est ergo magnum si ministri
eius transfigurentur velud ministri iustici
e. quorum finis erit secundum opera ipsorum. Iterum
dico. ne quis me putet insipientem esse.
Alioquin velud insipientem accipite
me: ut et ego modicum quid glorier. Quod lo
quor non loquor secundum deum. sed quasi in insipien
tia in hac substantia glorie. Quoniam multi gloriantur secundum
carnem et ego gloriabor. Libenter enim suffertis
insipientes cum sitis ipsi sapientes. Sus
tinetis enim si quis vos in servitutem
redigit. si quis devorat. si quis accipit.
si quis extollitur. si quis in faciem vos
cedit. Secundum ignobilitatem dico. quasi nos
infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis
audet in insipientia dico audeo et ego. Hebrei sunt et ego
Israelite sunt et ego. Semen abrahe sunt
et ego. Ministri christi sunt et ego. Ut minus
sapiens dico: plus ego. In laboribus
plurimis. in carceribus abundantius. in plagis
supra modum. in mortibus frequenter. A iudeis deut. 25
quinquies quadragenas una minus acce
pi. Ter virgis cesus sum. semel lapidatus
sum. ter naufragium feci. Nocte ac
die in profundum maris fui. In itineribus
sepe. periculis fluminum. periculis latronum
periculis ex genere. periculis ex gentibus. periculis in
civitate. periculis in solitudine. periculis in
mari. periculis in falsis fratribus. In labore et e
rumpna. in vigiliis multis. in fame et si
ti. in ieiuniis multis. in frigore et nudita
te.

XII Preter illa que extrin
secus sunt instantia mea cotidi
ana sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis in
firmatur et ego non infirmor? Quis scan
dalizatur et ego non uror? Si gloriari opor
tet: que infirmitatis mee sunt gloriabor.
Deus et pater domini nostri ihesu christi scit. qui est
benedictus in secula: quod non mentior. Damas
ci prepositus gentis arethe regis custo
diebat civitatem damascenorum ut
me comprehenderet. Et per fenestram in
sporta dimissus sum per murum. et sic
effugi manus eius. Si gloriari oportet. non
expedit quidem. veniam autem ad visi
ones et revelationes domini. Scio hominem
in christo ante annos xiiii. sive in corpore ne
scio sive extra corpus nescio deus scit. raptum hu
iusmodi usque ad tercium celum. Et scio huiusmodi ho
minem sive in corpore sive extra corpus nescio
deus scit. quoniam raptus est in paradisum et au
divit archana verba que non licet ho

mini loqui. Pro huiusmodi gloriabor, pro me
autem nichil nisi in infirmitatibus meis. Nam et si
voluero gloriari, non ero insipiens. Ve-
ritatem enim dicam. Parco autem, ne quis
me existimet supra id quod videt in me,
aut audit aliquid ex me. Et ne mag-
nitudo revelationum extollat me,
datus est mihi stimulus carnis meae angelus
Sathanae qui me colaphizet. Propter quod
ter Dominum rogavi ut discederet a me.
Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea. Nam
virtus in infirmitate perficitur. Libenter
igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut in-
habitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi
in infirmitatibus, in contumeliis, in neces-
sitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo.
Cum enim infirmor, tunc potens sum.
Factus sum insipiens, vos me coegistis.
Ego enim a vobis debui commendari. Nichil
enim minus feci ab hiis qui sunt supra mo-
dum apostoli. Tametsi nichil sum, signa
tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni
patientia, signis et prodigiis et virtutibus. Quid
est enim quod minus habuistis prae ceteris ecclesiis,
nisi quod ego ipse non gravavi vos?

XIII

Donate mihi hanc iniuriam. Ecce tertio
hoc paratus sum venire ad vos, et non
ero gravis vobis. Non enim quaero quae vestra sunt,
sed vos. Nec enim debent filii parentibus the-
saurizare, sed parentes filiis. Ego autem
libentissime impendam et superimpendar
ipse pro animabus vestris, licet plus vos dili-
gens minus diligar. Sed esto. Ego vos
non gravavi, sed cum essem astutus dolo vos
cepi. Numquid per aliquem eorum quos misi ad
vos circumveni vos? Rogavi Titum et
misi cum eo fratrem. Numquid Titus vos
circumvenit? Nonne eodem spiritu ambulavi-
mus? Nonne eisdem vestigiis? Olim pu-
tatis quod excusemus nos apud vos? Coram
Deo in Christo loquimur. Omnia autem karissimi pro
vestra edificatione. Timeo enim ne
forte cum venero non quales volo inveni-
am vos, et ego inveniar a vobis qualem

non vultis. Ne forte contentiones,
emulationes, animositates, dissensiones,
detractiones, susurrationes, inflationes, se-
ditiones sint inter vos. Ne iterum cum venero
humiliet me Deus apud vos, et lugeam mul-
tos ex hiis qui ante peccaverunt et non egerunt
penitentiam super immunditia et fornica-
tione et impudicitia quam gesserunt. Ecce
tertio hoc venio ad vos. In ore duorum vel trium
testium stabit omne verbum. Predixi et pre-
dico, ut presens, bis et nunc absens hiis qui
ante peccaverunt et ceteris omnibus, quoniam si venero
iterum non parcam. An experimentum quaeritis
eius qui in me loquitur Christus? Qui in vos non infir-
matur, sed potens est in vobis. Nam et
si crucifixus est ex infirmitate, sed vi-
vit ex virtute Dei. Nam et nos infirmi
sumus in illo, sed vivemus cum eo ex virtu-
te Dei in vobis. Vos metipsos temptate si
estis in fide, ipsi vos probate. An non cognos-
citis vosmetipsos quia Christus Ihesus in vobis est? Ni-
si forte reprobi estis. Spero autem quod cognos-
catis quia nos non sumus reprobi. Oramus
autem Deum ut nichil mali faciatis, non ut
nos probati appareamus, sed ut vos quod bo-
num est faciatis, nos autem ut reprobi simus.
Non enim possumus aliquid adversus ve-
ritatem, sed pro veritate. Gaudemus enim quoniam
nos infirmi sumus, vos autem potentes es-
tis. Hoc et oramus vestram consummationem. Ideo
haec absens scribo, ut non presens durius agam
secundum potestatem quam Dominus dedit mihi in edificatio-
nem, et non in destructionem. De cetero
fratres gaudete, perfecti estote, exhortami-
ni, idem sapite, pacem habete, et Deus
pacis et dilectionis erit vobiscum. Saluta-
te invicem in osculo sancto. Salutant vos
omnes sancti. Gratia Domini nostri Ihesu Christi et caritas
Dei et communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus
vobis. Amen. Explicit epistola Pauli ad Co-
rinthios. Incipit argumentum in epistolam ad Gala-
tas.

Galathe sunt
greci a candore cor-
poris sic appellati. Nam grece
lac galathon dicitur. Unde et candi-

da zona celi que latine lactea est a
pellatur grece galaxia lucidum circumrutilat.
Hii cum accepissent verbum fidei commu-
ab apostolo paulo sed abeunte ad alios transier-
seductori subintroducti falsi apostoli ex iudeis qui vo-
lebant eos sectari circumcisionem et alia
tia legalia docentes licet baptizati fuis-
sent et in christum credidissent tamen aliter non possent salvari
per passionem christi nisi circumcisionem et legalia sa-
crificia offerrent. Hec audiens apostolus tempore
cum ab epheso hanc epistolam revocans eos
ad fidem veritatis et gratiam evangelii. Ex-
eam. plicit argumentum. Incipit epistola ad galathas.

Paulus apostolus non ab
hominibus neque per hominem
sed per iesum christum et deum
patrem qui suscitavit eum a
mortuis et qui mecum sunt
omnes fratres ecclesiis galatie. Gratia vobis
et pax a deo patre et domino nostro iesu christo qui
dedit semetipsum pro peccatis nostris ut e-
riperet nos de presenti seculo nequam secundum vo-
luntatem dei patris nostri cui est gloria in
secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito
transferimini ab eo qui vos vocavit
in gratiam christi in aliud evangelium quod non est
aliud nisi sunt aliqui qui vos conturbant
et volunt convertere evangelium christi. Sed licet
nos aut angelus de celo evangelizet vo-
bis preterquam quod evangelizavimus vobis anathe-
ma sit. Sicut prediximus et nunc iterum dico si quis
vobis evangelizaverit preter id quod accepistis
anathema sit. Modo enim hominibus suadeo
an deo? An quero hominibus placere? Si ad-
huc hominibus placerem christi servus non essem.
Notum enim vobis facio evangelium quod
evangelizatum est a me quia non est secundum hominem;
neque enim ego ab homine accepi illud neque
didici sed per revelationem iesu christi. Audistis
enim conversationem meam aliquando in iudaismo
quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei
et expugnabam illam et proficiebam in iu-
daismo supra multos coetaneos meos in genere meo
abundantius emulator existens pater-
narum mearum traditionum. Cum autem placu-
it ei qui me segregavit ex utero matris mee
et vocavit per gratiam suam ut revela-
ret filium suum in me ut evangelizarem
illum in gentibus, continuo non adquievi
carni et sanguini, neque veni ierosolimam
ad antecessores meos apostolos, sed abii in
arabiam et iterum reversus sum damas-
cum. Deinde post annos tres veni ieroso-
limam videre petrum et mansi apud eum di-
ebus quindecim. Alium autem apostolorum vidi
neminem nisi iacobum fratrem domini. Que autem
scribo vobis ecce coram deo quia non mentior. De-
inde veni in partes syrie et cilicie. Eram
autem ignotus facie ecclesiis iudee que erant
in christo. Tantum autem auditum habebant
quoniam qui persequebatur nos aliquando nunc evan-
gelizat fidem quam aliquando expugnabat
et in me clarificabant deum.

II

Deinde post annos xiiii iterum as-
cendi ierosolimam cum barnaba
adsumpto et tito. Ascendi autem secundum reve-
lationem et contuli cum eis evangelium quod pre-
dico in gentibus, seorsum autem hiis qui
videbantur aliquid esse, ne forte in va-
cuum currerem aut cucurrissem. Sed neque
titus qui mecum erat cum esset gentilis
compulsus est circumcidi. Sed propter subintro-
ductos falsos fratres qui subintroierunt explo-
rare libertatem nostram quam habemus in christo
iesu ut nos in servitutem redigerent, quibus
neque ad horam cessimus subiectioni ut veritas e-
vangelii permaneat apud vos. Ab hiis autem
qui videbantur esse aliquid, quales aliquando fu-
erint nichil mea interest. Deus personam
hominis non accipit. Michi enim qui videban-
tur esse aliquid nichil contulerunt. Sed econtra
cum vidissent quod creditum est michi evangeli-
um prepucii sicut petro circumcisionis, qui enim
operatus est petro in apostolatum circumcisionis
operatus est et michi inter gentes. Et cum cognovissent
gratiam que data est michi, iacobus et cephas et iohan-
nes qui videbantur columpne esse dex-
tras dederunt michi et barnabe societatis

ut nos in gentes, ipsi autem in circumcisionem: tantum ut
pauperum memores essemus: quod etiam sollicitus fu-
i hoc ipsum facere. Cum autem venisset Cephas
Antiochiam, in faciem ei restiti, quia
reprehensibilis erat. Prius enim quam veni-
rent quidam a Iacobo, cum gentibus edebat:
cum autem venissent, subtrahebat, et segrega-
bat se, timens eos qui ex circumcisione erant.
Et simulationi eius consenserunt ceteri Iudaei,
ita ut et Barnabas duceretur ab eis in illam
simulationem. Sed cum vidissem quod non rec-
te ambularent ad veritatem evangelii,
dixi Cephae coram omnibus: Si tu, cum Iudaeus
sis, gentiliter et non iudaice vivis, quomodo gentes
cogis iudaizare? (i. non doctrina verbo sed conversationis exemplo) Nos natura Iudaei, et non ex
gentibus peccatores. Scientes autem quod non iusti-
ficatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Iesu Christi:
et nos in Christo Iesu credimus, ut iustificemur
ex fide Christi, et non ex operibus legis: propter quod ex op-
eribus legis non iustificabitur omnis caro. Quod
si quaerentes iustificari in Christo, inventi sumus et
ipsi peccatores, numquid Christus peccati minister est? Ab-
sit. Si enim quae destruxi, iterum reaedifico, prae-
varicatorem me constituo. Ego enim per le-
gem legi mortuus sum, ut Deo vivam: Christo con-
fixus sum cruci. Vivo autem iam non ego:
vivit vero in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne:
in fide vivo Filii Dei, qui dilexit me, et tra-
didit semetipsum pro me. Non abicio
gratiam Dei. Si enim per legem iustitia, ergo Christus
gratis mortuus est.

III O insensati Galatae, quis vos fasci-
navit veritati non oboedire, ante
quorum oculos Iesus Christus proscriptus est, in vobis
crucifixus? Hoc solum volo a vobis dis-
cere: Ex operibus legis spiritum accepistis,
an ex auditu fidei? Sic stulti estis, ut
cum spiritu coeperitis, nunc carne consummemini?
(si tamen sine causa) Tanta passi estis sine causa? Qui ergo tribuit
vobis spiritum, et operatur virtutes in vobis: ex op-
eribus legis, an ex auditu fidei? Sicut scrip-
tum est: Abraham credidit Deo, et reputa-
tum est ei ad iustitiam. Cognoscite ergo
qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahae.

Providens autem scriptura quia ex fide iusti-
ficat gentes Deus, praenuntiavit Abrahae: Quia be-
nedicentur in te omnes gentes. (gentes) Igitur qui ex fide
sunt, benedicentur cum fideli Abraham. Qui-
cumque enim ex operibus legis sunt, sub male-
dicto sunt. Scriptum est enim: Maledictus
omnis qui non permanserit in omnibus quae scrip-
ta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem
in lege nemo iustificatur apud Deum, mani-
festum est: quia iustus ex fide vivit. Lex autem
non est ex fide, sed qui fecerit ea, vivet in illis.
Christus nos redemit de maledicto legis, fac-
tus pro nobis maledictum: quia scriptum est: Ma-
ledictus omnis qui pendet in ligno: ut in gen-
tibus benedictio Abrahae fieret in Christo Ie-
su, ut pollicitationem spiritus accipiamus per fi-
dem. Fratres, secundum hominem dico, tamen hominis confir-
matum testamentum nemo spernit, aut super-
ordinat. Abrahae dictae sunt promissiones,
et semini eius. Non dicit: Et seminibus, quasi in mul-
tis: sed quasi in uno: Et semini tuo, qui est Christus.
Hoc autem dico, testamentum confirmatum a Deo:
quae post quadringentos et triginta annos
facta est lex, irritum facit ad evacuandam (non)
promissionem. Nam si ex lege hereditas, iam
non ex promissione. Abrahae autem per repromis-
sionem donavit Deus. Quid igitur lex? Propter trans-
gressiones posita est, donec veniret semen
cui promiserat, ordinata per angelos in ma-
nu mediatoris. Mediator autem unius non
est: Deus autem unus est. Lex ergo adversus promis-
sa Dei? Absit. Si enim data esset lex quae posset
vivificare, vere ex lege esset iustitia.
Sed conclusit scriptura omnia sub peccato, ut pro-
missio ex fide Iesu Christi daretur creden-
tibus. Prius autem quam veniret fides, sub le-
ge custodiebamur conclusi in eam fidem
quae revelanda erat. Itaque lex paedago-
gus noster fuit in Christo Iesu, ut ex fide iustifi-
cemur. At ubi venit fides, iam non sumus
sub paedagogo. Omnes enim filii Dei es-
tis per fidem in Christo Iesu. Quicumque enim in Christo
baptizati estis, Christum induistis. Non est
Iudaeus neque Graecus: non est servus neque

liber non est masculus neque femina. Om-
nes enim vos unum estis in christo ihesu. Si autem vos
christi, ergo abrahe semen estis, secundum promissionem
heredes.

IIII Dico autem quanto tempore heres parvulus est,
nichil differt a servo cum sit dominus om-
nium. Sed sub tutoribus et actoribus est usque
ad prefinitum tempus a patre. Ita et nos cum esse-
mus parvuli sub elementis mundi eramus
servientes. At ubi venit plenitudo
temporis, misit deus filium suum factum ex muli-
ere, factum sub lege, ut eos qui sub lege
erant redimeret, ut adoptionem filiorum
reciperemus. Quoniam autem estis filii, misit
deus spiritum filii sui in corda vestra cla-
mantem abba pater. Itaque iam non est
servus sed filius. Quod si filius, et heres per
deum. Sed tunc quidem ignorantes deum
hiis qui natura non sunt dii serviebatis.
Nunc autem cum cognoveritis deum, immo cogni-
ti sitis a deo, quomodo convertimini iterum ad infir-
ma et egena elementa quibus denuo servire
vultis? Dies observatis et menses et tempora et
annos. Timeo vos ne forte sine causa laboraverim
in vobis. Estote sicut ego, quia et ego sicut
vos. Fratres obsecro vos. Nichil me le-
sistis. Scitis autem quia per infirmitatem car-
nis evangelizavi vobis iam pridem, et temp-
tationem vestram in carne mea non sprevistis
neque respuistis, sed sicut angelum dei ex-
cepistis me, sicut christum ihesum. Ubi est
ergo beatitudo vestra? Testimonium enim per-
hibeo vobis quia si fieri posset, oculos vestros
eruissetis et dedissetis michi. Ergo ini-
micus factus sum vobis verum dicens vobis?
Emulantur vos non bene, sed excludere vos
volunt ut illos emulemini. Bonum autem
emulamini in bono semper, et non tantum cum pre-
sens sum apud vos. Filioli mei quos ite-
rum parturio donec formetur christus in vobis.
Vellem autem esse apud vos modo et mutare vo-
cem meam quoniam confundor in vobis. Dicite
michi qui sub lege vultis esse, legem non legis-
tis? Scriptum est enim quoniam abraham
duos filios habuit, unum de ancilla et unum
de libera. Sed qui de ancilla, secundum carnem na-
tus est; qui autem de libera, per repromissionem.
Que sunt per allegoriam dicta. Hec enim
sunt duo testamenta. Unum quidem in monte
syna in servitutem generans, que est agar.
Syna enim mons est in arabia, qui coniunctus
est ei que nunc est ierusalem, et servit cum filiis su-
is. Illa autem que sursum est ierusalem libera est,
que est mater nostra. Scriptum est enim: Letare
sterilis que non paris, erumpe et clama que non par-
turis, quia multi filii deserte magis quam eius
que habet virum. Nos autem fratres secundum ysaac promis-
sionis filii sumus. Sed quomodo tunc qui se-
cundum carnem natus fuerat persequebatur eum
qui secundum spiritum, ita et nunc. Sed quid dicit
scriptura? Eice ancillam et filium eius.
Non enim heres erit filius ancille cum fi-
lio libere. Itaque fratres iam non sumus ancille
filii sed libere, qua libertate christus nos liberavit.
State et nolite iterum iugo servitutis
contineri.

V Ecce ego paulus dico vobis quoniam si cir-
cumcidamini christus vobis nichil proderit.
Testificor autem rursum omni homini circumcidenti
se, quoniam debitor est universe legis faci-
ende. Evacuati estis a christo qui in lege iu-
stificamini, a gratia excidistis. Nos enim
spiritu ex fide spem iustitie expectamus.
Nam in christo ihesu neque circumcisio aliquid va-
let neque preputium, sed fides que per dilectionem ope- v[el] fascinavit
ratur. Currebatis bene. Quis vos impe- v[el] quis
divit veritati non obedire? Nemini con-
senseritis. Persuasio hec non est ex eo qui vo-
cat vos. Modicum fermentum totam massam
corrumpit. Ego confido de vobis in domino quod nichil
aliud sapietis. Qui autem conturbat vos por-
tabit iudicium quicumque est ille. Ego autem
fratres si circumcisionem adhuc predico, quid
adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum
est scandalum crucis. Utinam et abscidantur
qui vos conturbant. Vos enim in libertatem
vocati estis fratres, tantum ne libertatem in occa- de h· t· [illegible]
sionem detis carnis, sed per caritatem spiritus [illegible]

servite invicem. Omnis enim lex in uno ser-
mone impletur: Diliges proximum tuum sic-
ut teipsum. Quod si invicem mordetis et comedi-
tis: videte ne ab invicem consumamini.
Dico autem in Christo: Spiritu ambulate, et desideria car-
nis non perficietis. Caro enim concupiscit
adversus spiritum: spiritus autem adversus carnem. Hec
enim sibi invicem adversantur, ut non quecumque vultis
illa faciatis. Quod si spiritu ducimini, non estis
sub lege. Manifesta autem sunt opera car-
nis: que sunt fornicatio, immunditia, im-
pudicitia, luxuria, ydolorum servitus,
veneficia, inimicitie, contentiones, emu-
lationes, ire, rixe, dissensiones, secte,
invidie, homicidia, ebrietates, comessa-
tiones, et his similia: que predico vobis sicut predi-
xi: quoniam qui talia agunt, regnum dei non
consequentur. Fructus autem spiritus est: karitas,
gaudium, pax, patientia, longanimitas,
bonitas, benignitas, mansuetudo, fi-
des, modestia, continentia, castitas. Adver-
sus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi, carnem
suam crucifixerunt cum viciis et concupiscentiis.
Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus.
Non efficiamur inanis glorie cupidi, invicem
provocantes, invicem invidentes.
VI Fratres, et si preoccupatus fuerit homo
in aliquo delicto, vos qui spirituales
estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, con-
siderans teipsum, ne et tu tempteris. Alter
alterius onera portate: et sic adimple-
bitis legem Christi. Nam si quis existimat
se aliquid esse cum nichil sit, ipse se seducit. Opus
autem suum probet unusquisque: et sic in semetipso
tantum gloriam habebit et non in altero. Unusquisque
enim onus suum portabit. Communicet autem
is qui cathezizatur verbo, ei qui cathezizat se
in omnibus bonis. Nolite errare: deus non
irridetur. Que enim seminaverit homo,
hec et metet. Quoniam qui seminat in carne
sua, de carne et metet corruptionem. Qui
autem seminat in spiritu, de spiritu et metet vitam
eternam. Bonum autem facientes, non deficia-
mus: tempore enim suo metemus non deficien-
tes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum
ad omnes, maxime autem ad domesticos fi-
dei. Videte qualibus litteris scripsi vo-
bis mea manu. Quicumque enim volunt
placere in carne, hii cogunt vos circumci-
di, tantum ut crucis Christi persecutionem non patian-
tur. Neque enim qui circumciduntur legem
custodiunt: sed volunt vos circumcidi
ut in carne vestra glorientur. Michi autem absit
gloriari nisi in cruce domini nostri Ihesu Christi,
per quem michi mundus crucifixus est, et ego mun-
do. In Christo enim Ihesu neque circumcisio aliquid
valet neque preputium, sed nova creatura.
Et quicumque hanc regulam secuti fuerint,
pax super illos et misericordia, et super Israel dei. De
cetero nemo michi molestus sit: ego enim
stigmata domini nostri Ihesu Christi in corpore
meo porto. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum
spiritu vestro fratres. Amen. Explicit epi-

stola ad galathas. Incipit prologus in epistolam ad ephesios.

Ephesus autem
civitas est Asie,
et grece et hebrea
... ephesii vocantur a nomine civi-
tatis quam incoluerunt. Hii accepto verbo veritatis
ab apostolo perstiterunt in fide nec receperunt
falsos apostolos sicut galathe et alii. Ad hos igitur
venisset apostolus mansitque cum eis anno uno
et mensibus, sed instante persecutione ibi non mansit
gloriosus manens in fide credentes. Hos
collaudat apostolus scribens eis ab urbe Ro-
ma de carcere per Thiticum diaconum.

Explicit prologus. Incipit epistola ad ephesios.

Paulus
apostolus Ihesu
Christi per voluntatem
dei, sanctis omnibus qui sunt
Ephesi, et fidelibus in Christo Ihesu.
Gratia vobis et pax a deo patre nostro et
domino Ihesu Christo. Benedictus deus et
pater domini nostri Ihesu Christi, qui be-
nedixit nos in omni benedictione
spirituali in celestibus in Christo Ihesu, sicut
elegit nos in ipso ante mundi constitu-
tionem ut essemus sancti et immaculati in
conspectu eius in caritate. Qui predes-

stinavit nos in adoptionem filiorum per ihe
sum christum in ipsum secundum propositum volunta
tis sue in laudem glorie gratie sue in qua
gratificavit nos in dilecto filio suo. In
quo habemus redemptionem per sanguinem eius
remissionem peccatorum secundum divitias
gratie eius que superabundavit in nobis in omni
sapientia et prudentia, ut notum faceret nobis
sacramentum voluntatis sue secundum bonum
placitum eius quod proposuit in eo in dispensati
one plenitudinis temporum instaurare
omnia in christo que in celis et que in terra sunt in ip
so. In quo etiam et nos sorte vocati sumus predes
tinati secundum propositum eius qui omnia ope
ratur secundum consilium voluntatis sue ut
simus in laudem glorie eius nos qui ante
speravimus in christo. In quo et vos cum audis
setis verbum veritatis evangelium
salutis vestre, in quo et credentes signa
ti estis spiritu promissionis sancto qui est pig
nus hereditatis nostre in redemptionem ad
quisitionis in laudem glorie ipsius.
Propterea et ego audiens fidem
vestram que est in domino ihesu et dilectionem
in omnes sanctos, non cesso gratias agens
pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus
meis ut deus domini nostri ihesu christi pater
glorie det vobis spiritum sapientie et revelati
onis in agnitione eius, illuminatos oculos
cordis vestri ut sciatis que sit spes vocationis
eius, et que divitie glorie hereditatis eius
in sanctis, et que sit supereminens magni
tudo virtutis eius in nos qui credimus
secundum operationem virtutis potentie eius
quam operatus est in christo suscitans illum
a mortuis et constituens ad dexteram su
am in celestibus supra omnem principatum et
potestatem et virtutem et dominationem et omne
nomen quod nominatur non solum in hoc seculo sed
et in futuro. Et omnia subiecit sub pedi
bus eius et ipsum dedit caput supra omnem
ecclesiam que est corpus ipsius et plenitu
do eius qui omnia in omnibus
impletur.

II

Et vos cum essetis mortui in delictis et
peccatis vestris in quibus aliquando ambulas
tis secundum seculum mundi huius secundum principem potesta
tis aeris huius spiritus qui nunc operatur in filios
diffidentie in quibus et nos omnes aliquando
conversati sumus in desideriis carnis nostre
facientes voluntates carnis et cogitati
onum, et eramus natura filii ire sicut et ceteri.
Deus autem qui dives est in misericordia propter nimiam cari
tatem suam qua dilexit nos, et cum essemus
mortui peccatis convivificavit nos in christo
cuius gratia estis salvati et conresuscitavit
et consedere fecit in celestibus in christo ihesu, ut
ostenderet in seculis supervenientibus ha
bundantes divitias gratie sue in bonitate
super nos in christo ihesu. Gratia enim estis salvati
per fidem et hoc non ex vobis. Dei enim donum
est non ex operibus ne quis glorietur. Ipsius enim
sumus factura creati in christo ihesu in operibus
bonis que preparavit deus ut in illis ambulemus.
Propter quod memores estote quia aliquando
vos gentes in carne qui dicebamini
preputium ab ea que dicitur circumcisio
in carne manufacta quia eratis in illo
tempore sine christo alienati a conversatione israel
et hospites testamentorum promissionis spem
non habentes et sine deo in hoc mundo. Nunc
autem in christo ihesu vos qui aliquando eratis lon
ge facti estis prope in sanguine christi. Ipse
est enim pax nostra qui fecit utraque
unum et medium parietem macerie solvens
inimicitias in carne sua legem man
datorum decretis evacuans ut duos
condat in semet ipso in unum novum hominem
faciens pacem, ut reconciliet ambos
in uno corpore deo per crucem interficiens inimi
citias in semet ipso. Et veniens evan
gelizavit pacem vobis qui longe fuis
tis et pacem hiis qui prope, quoniam per ipsum
habemus accessum ambo in uno spiritu ad
patrem. Ergo iam non estis hospites
et advene sed estis cives sanctorum et domes
tici dei superedificati super fundamentum
apostolorum et prophetarum ipso summo angu

lari lapide xpo ihu. In quo omnis edifi
catio constructa: crescit in templum sanctum in
domino. In quo et vos coedificamini in habi
taculum dei in spiritu sancto.

III

Huius rei gratia ego paulus vinctus xpi ie
su pro vobis gentibus. si tamen audistis dis
pensationem gratie dei que data est mihi in vobis
quoniam secundum revelationem notum mihi factum est
sacramentum sicut supra scripsi in brevi, prout po
testis legentes intelligere prudentiam me
am in misterio xpi. quod aliis generationibus non est
agnitum filiis hominum sicut nunc revelatum
est sanctis apostolis eius et prophetis in spiritu: esse gentes
coheredes et concorporales et comparticipes promis
sionis in xpo ihu per evangelium cuius factus
sum minister secundum donum gratie dei que data est
mihi secundum operationem virtutis eius. Michi omni
um sanctorum minimo data est gratia hec: in gentibus e
vangelizare investigabiles divitias xpi.
sic. et illuminare omnes que sit dispensatio sacra
menti absconditi a seculis in deo qui omnia crea
vit: ut innotescat principibus et potestati
bus in celestibus per ecclesiam multiformis sa
pientia dei secundum prefinitionem seculorum quam fecit
in xpo ihu domino nostro. in quo habemus fiduciam
et accessum in confidentia per fidem eius. Pro
pter quod peto ne deficiatis in tribulationibus me
l nra. is pro vobis que est gloria vestra. Huius rei gratia flec
to genua mea ad patrem domini nostri ihu
xpi ex quo omnis paternitas in celis et in terra nomina
tur: ut det vobis secundum divitias glorie su
e virtute corroborari per spiritum eius in in
teriori homine habitare xpm per fidem
in cordibus vestris. in caritate radicati et
fundati: ut possitis comprehendere cum omnibus
sanctis que sit latitudo et longitudo et sublimi
tas et profundum. Scire etiam supereminentem
scientie caritatem xpi: ut impleamini in om
nem plenitudinem dei. Ei autem qui potens est
omnia facere superhabundanter quam petimus aut
intelligimus secundum virtutem que operatur in nobis:
ipsi gloria in ecclesia et in xpo ihu in omnes generationes
seculi seculorum amen.

IIII

Obsecro itaque vos ego vinctus in do
mino: ut digne ambuletis vocatione qua
vocati estis cum omni humilitate et man
suetudine cum patientia supportantes in
vicem in caritate solliciti servare uni
tatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus et u
nus spiritus sicut vocati estis in una spe voca
tionis vestre. Unus dominus una fides unum baptis
ma. unus deus et pater omnium qui super omnes et per ꝑ est
omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum
data est gratia secundum mensuram donationis xpi.
Propter quod dicit: Ascendens in altum capti
vam duxit captivitatem: dedit dona
hominibus. Quod autem ascendit quid est nisi quia et des
cendit primum in inferiores partes terre.
Qui descendit ipse est et qui ascendit super
omnes celos ut impleret omnia. Et ipse de
dit quosdam quidem apostolos, quosdam autem
prophetas, alios vero evangelistas, alios autem
pastores et doctores ad consummationem
sanctorum in opus ministerii in edificationem cor
poris xpi donec occurramus omnes in unita
te fidei et agnitionis filii dei in virum perfec
tum in mensuram etatis plenitudinis
xpi. ut iam non simus parvuli fluctuan
tes et circumferamur omni vento doctrine in
nequitia hominum. in astutia ad circumven
tionem. Veritatem autem facientes in caritate erroris
crescamus in illo per omnia qui est caput xpus
ex quo totum corpus compactum et connexum
per omnem iuncturam subministrationis secundum opera
tionem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum
corporis facit in edificationem sui in caritate.
Hoc igitur dico et testificor in domino. ut iam non
ambuletis sicut et gentes que ambulant in va
nitate sensus sui. tenebris obscuratum
habentes intellectum. alienati a vita dei. l vie
per ignorantiam que est in illis propter cecitatem
cordis ipsorum. Qui desperantes semet ip
sos tradiderunt impudicitie in opera
tionem immunditie omnis in avaritia. Vos
autem non ita didicistis xpm. si tamen illum
audistis et in ipso edocti estis. sicut est veritas
in ihu. Deponere vos secundum pristinam con
versationem veterem hominem qui corrumpitur

secundum desideria erroris. Renovamini autem
spiritu mentis vestre, et induite novum ho-
minem qui secundum Deum creatus est in iustitia
et sanctitate veritatis. Propter quod deponentes
mendacium loquimini veritatem unusquisque cum
proximo suo: quoniam sumus invicem membra. Irasci-
mini et nolite peccare. Sol non occidat
super iracundiam vestram. Nolite locum
dare diabolo. Qui furabatur iam non
furetur: magis autem laboret operando mani-
bus suis quod bonum est, ut habeat unde tri-
buat necessitatem patienti. Omnis sermo
malus ex ore vestro non procedat: sed si quis
est bonus ad edificationem fidei ut det gra-
tiam audientibus. Et nolite contrista-
re spiritum sanctum Dei: in quo signati estis in di-
em redemptionis. Omnis amaritudo et
ira et indignatio et clamor et blasphe-
mia tollatur a vobis cum omni malitia.
Estote autem invicem benigni, miseri-
cordes, donantes invicem sicut et Deus in
Christo donavit vobis.
V. Estote ergo imitatores Dei sicut filii ka-
rissimi: et ambulate in dilectione
sicut et Christus dilexit nos, et tradidit semet-
ipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem
suavitatis. Fornicatio autem et omnis inmun-
ditia aut avaritia nec nominetur in vobis sic-
ut decet sanctos: aut turpitudo aut stultiloqui-
um aut scurrilitas que ad rem non pertinet:
sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote in-
telligentes: quod omnis fornicator aut im-
mundus aut avarus quod est idolorum servitus
non habet hereditatem in regno Christi et Dei. Ne-
mo vos seducat inanibus verbis: propter hec enim
venit ira Dei in filios diffidentie. Nolite
ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando
tenebre: nunc autem lux in Domino. Ut filii lu-
cis ambulate. Fructus enim lucis est in
omni bonitate et iustitia et veritate. Proban-
tes quid sit beneplacitum Deo: et nolite commu-
nicare operibus infructuosis tenebrarum:
magis autem et redarguite. Que enim in occul-
to fiunt ab ipsis: turpe est etiam dicere.

Omnia autem que arguuntur a lumine manife-
stantur. Omne enim quod manifestatur lumen est.
Propter quod dicit: Surge qui dormis et exsur-
ge a mortuis, et illuminabit te Christus. Vide-
te itaque fratres quomodo caute ambuletis: non
quasi insipientes, sed ut sapientes: redi-
mentes tempus quoniam dies mali sunt. Propterea
nolite fieri inprudentes, sed intelligen-
tes que sit voluntas Dei. Et nolite ine-
briari vino in quo est luxuria: sed imple-
mini spiritu sancto loquentes vobismetip-
sis in psalmis et ymnis et canticis spiritalibus
cantantes et psallentes in cordibus
vestris Domino. Gratias agentes semper pro omni-
bus in nomine Domini nostri Iesu Christi Deo et Patri.
Subiecti invicem in timore Christi. Mulieres vi-
ris suis subdite sint sicut Domino: quoniam vir
caput est mulieris sicut et Christus caput est ecclesie:
ipse salvator corporis eius. Sed sicut ecclesia
subiecta est Christo: ita et mulieres viris suis
in omnibus. Viri diligite uxores vestras:
sicut et Christus dilexit ecclesiam, et seipsum tra-
didit pro illa, ut eam sanctificaret mundans
lavacro aque in verbo vite ut exhiberet
ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem ma-
culam aut rugam aut aliquid eiusmodi: sed
ut sit sancta et inmaculata. Ita et viri debent
diligere uxores suas ut corpora sua. Qui
enim uxorem suam diligit, seipsum diligit.
Nemo enim unquam carnem suam odio habuit:
sed nutrit et fovet eam: sicut et Christus ecclesiam,
quia membra sumus corporis eius de carne
eius et de ossibus eius. Propter hoc relinquet
homo patrem et matrem et adherebit uxo-
ri sue: et erunt duo in carne una. Sacra-
mentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et
in ecclesia. Verumptamen et vos singuli unusquisque
suam uxorem sicut seipsum diligat. Uxor
autem timeat virum suum.
Filii obedite parentibus vestris in Domino: VI.
hoc enim iustum est. Honora patrem tuum
et matrem tuam, quod est mandatum primum in
promissione ut bene sit tibi, et sis longe-
vus super terram. Et vos patres nolite

ad iracundiam provocare filios vestros:
sed educate illos in disciplina et correctione
domini. Servi obedite dominis carnalibus cum ti-
more et tremore in simplicitate cordis
vestri sicut christo. non ad oculum servientes quasi ho-
minibus placentes: sed ut servi christi facientes
voluntatem dei ex animo cum bona servi-
tutes voluntate sicut domino et non hominibus. scientes
quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc per-
cipiet a domino sive servus sive liber. Et vos
domini eadem facite illis remittentes minas
scientes quia et illorum et vester dominus est in celis: et per-
sonarum acceptio non est apud eum. De cetero fratres confor-
tamini in domino et in potentia virtutis eius.
Induite vos armaturam dei: ut possitis
stare adversus insidias diaboli. Quoniam non est
vobis colluctatio adversus carnem et sanguinem: r nobis
sed adversus principes et potestates adversus mun-
di rectores tenebrarum harum: contra spiritua-
lia nequitie in celestibus. Propterea accipite
armaturam dei: ut possitis resistere in die
malo et omnibus perfecti stare. State ergo suc-
cincti lumbos vestros in veritate: et induti lo-
ricam iustitie: et calciati pedes in preparatio-
ne evangelii pacis: in omnibus sumentes scu-
tum fidei: in quo possitis omnia tela nequis-
simi ignea extinguere. Et galeam
salutis assumite: et gladium spiritus quod est ver-
bum dei. Per omnem orationem et obsecrationem
orantes omni tempore in spiritu:
et in ipso vigilantes in omni instantia et ob-
secratione pro omnibus sanctis. et pro me ut detur michi ser-
mo in apertione oris mei cum fiducia no-
no. mini. tum facere misterium evangelii. pro quo legatione
fungor in cathena. ita ut in ipso audeam
me prout oportet loqui. Ut autem et vos sciatis
que circa me sunt quid agam: omnia vobis
nota faciet tychicus carissimus frater et fide-
lis minister in domino. quem misi ad vos in hoc ipsum
ut cognoscatis que circa nos sunt et console-
tur corda vestra. Pax fratribus et caritas cum
fide a deo patre et domino ihesu christo. Gratia
cum omnibus qui diligunt dominum nostrum ihesum christum
in incorruptione amen. Explicit ad ephesios

Philippenses sunt Incipit argumentum in
macedones et greci epistolam ad
in macedonia provincia philippen-
cognominati a philippo civitate ses
quam condidit. hi accepto verbo veritatis per-
stiterunt in fide nec receperunt falsos a-
postolos. hos collaudat apostolus scribens eis
ab urbe roma de carcere per epafrodi-
tum [illegible]. Explicit argumentum

Paulus et thimotheus Incipit e-
servi ihesu christi pisto-
omnibus sanctis in christo ihesu qui la
sunt philippis cum episcopis et dia-
conibus. Gratia vobis et pax a de-
o patre nostro et domino ihesu christo. Gratias ago
deo meo in omni memoria vestri semper in
cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum
gaudio deprecationem faciens super com-
municatione vestra in evangelio christi a prima
die usque nunc confidens in domino hoc ipsum
qui cepit in vobis opus bonum perficiet usque
in diem christi ihesu. sicut est michi iustum sen-
tire pro omnibus vobis eo quod habeam vos in
corde et in vinculis meis et in defensione et con-
firmatione evangelii socios gaudii mei
omnes vos esse. Testis enim michi est deus quomodo
cupiam omnes vos in visceribus christi ihesu.
Et hoc oro ut caritas vestra magis ac ma-
gis habundet in omni scientia et in omni sensu
ut probetis potiora ut sitis sinceres et si-
ne offensa in die ihesu christi repleti fructu
iustitie per ihesum christum in gloriam et laudem
dei. Scire autem vos volo fratres quia que circa
me sunt magis ad profectum venerunt evan-
gelii. ita ut vincula mea manifesta
fierent in christo in omni pretorio et in ceteris om-
nibus. et plures e fratribus in domino confidentes vin-
culis meis habundantius auderent
sine timore verbum dei loqui. Quidam
autem et propter invidiam et contentionem quidam au-
tem et propter bonam voluntatem christum predicant.
Quidam ex caritate scientes quoniam in de-
fensionem evangelii positus sum. quidam
ex contentione christum annuntiant non sin-

cere existimantes pressuram se suscitare
vinculis meis. Quid enim? dum omni modo sive per
occasionem sive per veritatem Christus annuntiatur:
et in hoc gaudeo, sed et gaudebo. Scio enim
r.p quia hoc mihi proveniet in salutem per vestram orationem
et subministrationem spiritus Ihesu Christi, secundum
exspectationem et spem meam, quia in nullo
confundar: sed in omni fiducia sicut semper et nunc
magnificabitur Christus in corpore meo, sive
per vitam sive per mortem. Mihi enim vivere
Christus est, et mori lucrum. Quod si vivere in car-
ne, hic mihi fructus operis est, et quid eligam
ignoro. Coartor autem e duobus: desiderium
habens dissolvi et esse cum Christo multo ma-
gis melius: permanere autem in carne ne-
cessarium est propter vos. Et hoc confidens
scio quia manebo et permanebo omnibus
vobis ad profectum vestrum et gaudium
fidei, ut gratulatio vestra abundet
in Christo Ihesu in me per meum adventum iterum
ad vos. Tantum digne evangelio Christi
conversamini, ut sive cum venero et videro
vos, sive absens audiam de vobis
quia statis in uno spiritu unanimes col-
laborantes fidei evangelii, et in nullo ter-
reamini ab adversariis: quae est illis
causa perditionis, vobis autem salutis. Et
hoc a Deo: quia vobis donatum est pro Christo
ut non solum ut in eum credatis, sed ut etiam
pro illo patiamini, idem certamen haben-
Act 16. tes quale et vidistis in me, et nunc audis-
tis de me.

II Si qua ergo consolatio in Christo, si quod sola-
tium karitatis, si qua societas
spiritus, si qua viscera miserationis: impl-
ete gaudium meum ut idem sapiatis, e-
amdem karitatem habentes, unani-
mes, idipsum sentientes, nihil per con-
tentionem, neque per inanem gloriam: sed in
humilitate superiores sibi invicem ar-
bitrantes. Non quae sua sunt singuli
considerantes: sed ea quae aliorum. Hoc enim
sentite in vobis quod et in Christo Ihesu. Qui cum in
forma Dei esset, non rapinam arbi-
tratus est esse se aequalem Deo: sed semet-
ipsum exinanivit formam servi accipi-
ens, in similitudinem hominum factus, et
habitu inventus ut homo. Humiliavit
semetipsum factus obediens usque ad
mortem, mortem autem crucis. Propter quod
et Deus exaltavit illum, et donavit
illi nomen quod est super omne nomen: ut in nomine
Ihesu omne genu flectatur caelestium, terre-
strium et infernorum, et omnis lingua con-
fiteatur quia Dominus Ihesus Christus in gloria est De-
i Patris. Itaque karissimi mei, sicut semper obe-
distis, non ut in praesentia mei tantum, sed multo
magis nunc in absentia mea, cum metu et tre-
more vestram salutem operamini. Deus
est enim qui operatur in vobis et velle et perficere
pro bona voluntate. Omnia autem facite si-
ne murmurationibus et haesitationibus: ut sitis
sine querela, et simplices filii Dei sine rep-
rehensione in medio nationis pravae et perver-
sae: inter quos lucetis sicut luminaria in
mundo, verbum vitae continentes ad gloriam me-
am in die Christi: quia non in vacuum cucurri,
neque in vacuum laboravi. Sed et si immo-
lor supra sacrificium et obsequium fidei ves-
trae, gaudeo et congratulor omnibus vobis. Id-
ipsum autem et vos gaudete et congratulami-
ni mihi. Spero autem in Domino Ihesu Timotheum
cito me mittere ad vos, ut et ego bono ani-
mo sim, cognitis quae circa vos sunt. Nemi-
nem enim habeo tam unanimem, qui sincera
affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim
quae sua sunt quaerunt, non quae sunt Ihesu Christi. Ex-
perimentum autem eius cognoscite, quia sicut
patri filius mecum servivit in evange- .par
lio. Hunc igitur spero me mittere ad vos, mox ut hic
videro quae circa me sunt. Confido
autem in Domino quoniam et ipse veniam ad vos
cito. Necessarium autem existimavi Epafrodi-
tum fratrem et cooperatorem et commilito-
nem meum, vestrum autem apostolum et ministrum
necessitatis meae mittere ad vos. Quoniam quidem .mee.
omnes vos desiderabat, et maestus erat
propterea quod audieratis illum infirmatum.

Nam et infirmatus est usque ad mortem:
sed deus misertus est eius. Non solum autem e-
ius, verum etiam et mei, ne tristitiam super tristi-
tiam haberem. Festinantius ergo misi il-
lum: ut viso eo iterum gaudeatis, et ego
sine tristitia sim. Excipite itaque illum cum
omni gaudio in domino, et eiusmodi cum honore
habetote. Quoniam propter opus Christi usque ad mor-
tem accessit, tradens animam suam ut impleret
id quod ex vobis deerat erga meum obsequi-
um. De cetero fratres mei gaudete in domino.
III Eadem vobis scribere mihi quidem
non pigrum, vobis autem necessarium. Videte
canes, videte malos operarios, videte con-
cisionem. Nos enim sumus circumcisio, qui
spiritu deo servimus, et gloriamur in Christo Iesu, et non in
carne fiduciam habentes. Quamquam ego ha-
beam confidentiam et in carne. Si quis alius
videtur confidere in carne, ego magis, circum-
cisus octavo die, ex genere Israel, de tri-
bu Beniamin, Hebraeus ex Hebraeis, secundum
legem Pharisaeus, secundum aemulationem per-
sequens ecclesiam dei, secundum iustitiam quae
in lege est, conversatus sine querela. Sed quae
mihi fuerunt lucra, haec arbitratus sum propter Christum
detrimenta. Verumtamen existimo omnia
detrimentum esse propter eminentem scientiam
Iesu Christi domini mei: propter quem omnia detrimentum
feci, et arbitror ut stercora, ut Christum lu-
crifaciam, et inveniar in illo non habens
meam iustitiam quae ex lege est, sed illam quae
ex fide est Iesu Christi, quae ex deo est iusti-
tia in fide ad cognoscendum eum, et virtutem
resurrectionis eius, et societatem passionum
illius: configuratus morti eius: si quo modo occur-
ram ad resurrectionem quae est ex mortuis.
Non quod iam acceperim, aut iam perfectus sim:
sequor autem si quomodo comprehendam in quo et
comprehensus sum a Christo Iesu. Fratres ego non
me arbitror comprehendisse. Unum autem, quae
quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero quae sunt
priora extendens meipsum, ad destinatum
persequor ad bravium supernae vocationis dei
in Christo Iesu. Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sen-
tiamus. Et si quid aliter sapitis, et hoc vobis deus
revelavit. Verumtamen ad quod pervenimus ut i-
dem sapiamus, et in eadem permaneamus regula.
Imitatores mei estote fratres, et observate
eos qui ita ambulant, sicut habetis formam
nostram. Multi enim ambulant, quos saepe
dicebam vobis (nunc autem et flens dico) ini-
micos crucis Christi: quorum finis interitus: quorum
deus venter est: et gloria in confusione ipsorum,
qui terrena sapiunt. Nostra autem conversatio in cae-
lis est: unde et salvatorem exspectamus do-
minum nostrum Iesum Christum, qui reforma-
bit corpus humilitatis nostrae, configura-
tum corpori claritatis suae, secundum operationem
qua possit etiam subiicere sibi omnia.
Ita fratres mei karissimi et desideratissimi, gau- IIII
dium meum et corona mea: sic state in do-
mino karissimi. Euchodiam rogo et Sintichen
deprecor id ipsum sapere in domino. Etiam rogo
et te germane compar, adiuva illas quae
mecum laboraverunt in evangelio cum Clemente
et ceteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt
in libro vitae. Gaudete in domino semper: ite-
rum dico gaudete. Modestia vestra nota
sit omnibus hominibus: dominus prope est. Nihil
solliciti sitis: sed in omni oratione et obsecra-
tione cum gratiarum actione petitiones vestrae in-
notescant apud deum. Et pax dei, quae exsuperat
omnem sensum, custodiat corda vestra, et
intelligentias vestras in Christo Iesu. De cetero fra-
tres, quaecumque sunt vera, quaecumque pudica, quae-
cumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque amabilia, quae-
cumque bonae famae, si qua virtus, si qua laus disci-
plinae, haec cogitate. Quae et didicistis et ac-
cepistis, et audistis et vidistis in me, haec a-
gite: et deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum
autem in domino vehementer, quoniam tandem aliquan-
do refloruistis pro me sentire, sicut et sentie-
batis: occupati autem eratis. Non quasi propter pe-
nuriam dico: ego enim didici in quibus
sum sufficiens esse. Scio et humiliari, scio et
abundare: ubique et in omnibus institutus
sum: et satiari et esurire, et abundare
et penuriam pati. Omnia possum in eo qui

me confortat. Verumtamen bene fecistis commu
nicantes tribulationi mee. Scitis autem et vos
philipenses quod in principio evangelii quando pro
fectus sum a macedonia, nulla michi ecclesia
communicavit in ratione dati et accepti nisi
vos soli. quia et thessalonicam et semel
et bis in usum michi misistis. Non quia quero da
tum: sed requiro fructum habundantem in ratione
vestra. Habeo autem omnia et habundo. Reple
tus sum acceptis ab epafrodito que
misistis in odorem suavitatis hostiam
acceptam placentem deo. Deus autem meus
impleat omne desiderium vestrum secundum divitias
suas in gloria in christo ihesu. Deo autem et patri nostro
gloria in secula seculorum amen. Salutate omnes
sanctos in christo ihesu. Salutant vos omnes qui
mecum sunt fratres. Salutant vos omnes
sancti. maxime autem qui de cesaris domo sunt.
Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu vestro amen.

Colosenses Explicit epistola ad
et hii sicut philipenses. Incipit
laodicenses sunt prologus in
asiani et ipsi preventi erant epistola
a pseudo apostolis. nec ad hos accessit ad colo
ipse apostolus sed et hos per epistolam censes.
recorrigit. Audierant enim verbum ab
archippo qui et ministerium in eos accepit.
Ergo apostolus iam ligatus scribit eis ab e
pheso per tychicum diaconem. Incipit

Paulus apostolus christi ihesu epistola ad
per voluntatem dei et colossen
timotheus frater hiis qui ses.
sunt colosis sanctis et fide
libus fratribus in christo ihesu. Gratia
vobis et pax a deo patre nostro. Gratias agi
mus deo et patri domini nostri ihesu christi semper
pro vobis orantes audientes fidem ves
tram in christo ihesu et dilectionem quam habetis
in sanctos omnes propter spem que reposita est
vobis in celis. quam audistis in verbo verita
tis evangelii, quod pervenit ad vos sicut
et in universo mundo et fructificat et cres
cit sicut et in vobis ex ea die qua au
distis et cognovistis gratiam dei in ve

ritate sicut didicistis ab epaphra ka
rissimo conservo nostro, qui est fidelis pro vobis
minister christi ihesu, qui etiam manifestavit
nobis dilectionem vestram in spiritu. Ideo et nos ex
qua die audivimus non cessamus pro vobis
orantes et postulantes ut impleamini
agnitione voluntatis eius in omni sapientia et
intellectu spirituali, ut ambuletis digne deo
per omnia placentes, in omni opere bono fructi
ficantes et crescentes in scientia dei, in omni
virtute confortati secundum potentiam clarita
tis eius in omni patientia et longanimi
tate cum gaudio, gratias agentes deo patri
qui dignos nos fecit in partem sortis sancto
rum in lumine. Qui eripuit nos de potestate te
nebrarum et transtulit in regnum filii di
lectionis sue, in quo habemus redemptionem
et remissionem peccatorum. qui est imago
dei invisibilis, primogenitus omnis creature,
quia in ipso condita sunt universa in celis et in ter
ra visibilia et invisibilia, sive throni sive domi
nationes, sive principatus sive potestates. omnia
per ipsum et in ipso creata sunt, et ipse est ante omnes
et omnia in ipso constant. et ipse est caput cor
poris ecclesie, qui est principium primogenitus
ex mortuis ut sit in omnibus ipse primatum te
nens, quia in ipso complacuit omnem pleni
tudinem inhabitare et per eum reconcilia
re omnia in ipsum pacificans per sanguinem
crucis eius sive que in celis sive que in terris
sunt. Et vos cum essetis aliquando alienati
et inimici sensu in operibus malis, nunc autem recon
ciliavit in corpore carnis eius per mortem
exhibere vos sanctos et immaculatos et irre
prehensibiles coram ipso. si tamen permanetis in
fide fundati et stabiles et immobiles ab spe
evangelii quod audistis, quod predicatum est in univer
sa creatura que sub celo est. cuius factus
sum ego paulus minister. qui nunc gaudeo
in passionibus pro vobis et adimpleo ea que desunt
passionum christi in carne mea pro corpore eius
quod est ecclesia. cuius factus sum ego minister
secundum dispensationem dei que data est michi in vo
bis ut impleam verbum dei misterium quod

manifestatum

absconditum fuit a seculis et generationibus, nunc
autem manifestatum est sanctis eius, quibus volu-
it deus notas facere divitias glorie sacramenti huius
in gentibus, quod est christus in vobis spes glorie, quem nos an-
nunciamus corripientes omnem hominem et
docentes omnem hominem in omni sapientia, ut exhi-
beamus omnem hominem perfectum in christo ihesu, in quo
et laboro certando secundum operationem eius
quam operatur in me in virtute.
II Volo enim vos scire qualem sollici-
tudinem habeam pro vobis et pro his qui
sunt laodicie et quicumque non viderunt faciem
meam in carne, ut consolentur corda ipsorum in- (margin: instructi)
structi in caritate et in omnes divitias plenitudinis in-
tellectus in agnitionem misterii dei patris christi
ihesu, in quo sunt omnes thesauri sapientie et
scientie absconditi. Hoc autem dico ut nemo
vos decipiat in sublimitate sermonum.
Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum
sum, gaudens et videns ordinem vestrum et fir-
mamentum eius que in christo est fidei vestre. Sicut
ergo accepistis ihesum christum dominum, in ipso
ambulate radicati et superedificati in
ipso et confirmati in fide, sicut et didicistis,
habundantes in illo in gratiarum actione. Vi-
dete ne quis vos decipiat per philoso-
phiam et inanem fallaciam secundum tradi-
tionem hominum, secundum elementa mundi et non secundum
christum, quia in ipso habitat omnis plenitu-
do divinitatis corporaliter, et estis in illo
repleti, qui est caput omnis principatus et
potestatis. In quo et circumcisi estis circum-
cisione non manufacta in expoliatione
~~...~~ corporis carnis, sed in circum-
cisione christi, consepulti ei in baptismo,
in quo et resurrexistis per fidem operationis
dei, qui suscitavit illum a mortuis. Et
vos cum mortui essetis in delictis et preputi-
o carnis vestre, convivificavit cum illo,
donans nobis omnia delicta, delens
quod adversum nos erat cirographum de-
creti quod erat contrarium nobis, et ipsum tu-
lit de medio, affigens illud cruci. Ex-
polians principatus et potestates traduxit

confidenter palam triumphans illos in se-
metipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo
aut in potu aut in parte diei festi aut ne-
omenie aut sabbatorum, que sunt umbre (margin: l. bn)
futurorum, corpus autem christi. Nemo vos seducat
volens in humilitate et religione
angelorum, que non vidit ambulans, frustra (margin: angelorum)
inflatus sensu carnis sue, et non tenens
caput, ex quo totum corpus per nexus et coniunc-
tiones subministratum et constructum cres-
cit in augmentum dei. Si mortui estis
cum christo ab elementis huius mundi, quid adhuc
tamquam viventes in mundo decernitis?
Ne tetigeritis neque gustaveritis neque contrec-
taveritis, que sunt omnia in interitu ipso usu,
secundum precepta et doctrinas hominum. Que sunt
rationem quidem habentia sapientie in superstitione
et humilitate et non ad parcendum corpo-
ri, non in honore aliquo ad saturitatem carnis.
Igitur si consurrexistis cum christo, que
sursum sunt querite, ubi christus est in dextera III
dei sedens. Que sursum sunt sapite, non
que super terram. Mortui enim estis et
vita vestra abscondita est cum christo in deo.
Cum enim christus apparuerit vita vestra, tunc
et vos apparebitis cum ipso in gloria. Morti-
ficate ergo membra vestra que sunt super terram:
fornicationem, inmunditiam, libidinem, con-
cupiscentiam malam, et avaritiam, que est
simulacrorum servitus, propter que venit ira
dei in filios diffidencie, in quibus et vos (margin: incredulitatis)
ambulastis aliquando cum viveretis in illis. Nunc (margin: vel)
autem deponite et vos omnia: iram, indignationem,
malitiam, blasphemiam, turpem
sermonem de ore vestro. Nolite mentiri in-
vicem, expoliantes vos veterem hominem cum
actibus eius, et induentes novum eum qui re-
novatur in agnitione dei secundum imaginem
eius qui creavit eum. Ubi non est masculus
et femina, gentilis et iudeus, circumcisio et
preputium, barbarus et scita, servus
et liber, sed omnia et in omnibus christus. Induite
ergo vos sicut electi dei, sancti et dilecti, visce-
ra misericordie, benignitatem, humili-

litatem modestiam patientiam supportan-
tes invicem et donantes vobismetipsis
si quis adversus aliquem habet querelam. Sicut
et dominus donavit vobis ita et vos. Super omnia
autem hec caritatem habete quod est vinculum per-
fectionis. Et pax christi exultet in cordibus
vestris in qua et vocati estis in uno corpo-
re et grati estote. Verbum christi habitet in vobis
habundanter in omni sapientia docentes et com-
monentes vosmetipsos in psalmis et hymnis et
canticis spiritualibus in gratia cantantes in cor-
dibus vestris domino. Omne quodcumque facitis
in verbo aut in opere omnia in nomine domini nostri ihesu
christi facite gratias agentes deo et patri per
ipsum. Mulieres subdite estote viris
sicut oportet in domino. Viri diligite uxo-
res vestras et nolite amari esse ad illas.
Filii obedite parentibus per omnia hoc enim
bene placitum est in domino. Patres nolite ad
indignationem provocare filios vestros ut non
pusillanimes fiant. Servi obedite
per omnia dominis carnalibus non ad oculum ser-
vientes quasi hominibus placentes sed in simplici-
tate cordis timentes deum. Quodcumque faci-
tis ex animo operamini sicut domino et non hominibus
scientes quod a domino accipietis retributio-
nem hereditatis. Domino ihesu christo servi-
te. Qui enim iniuriam facit recipiet id
quod inique gessit. Et non est personarum ac-
ceptio apud deum.

IIII Domini quod iustum est et equum ser-
vis prestate scientes quia et vos do-
minum habetis in celis. Orationi instate vigi-
lantes in ea in gratiarum actione orantes
simul et pro nobis ut deus aperiat nobis os-
tium sermonis ad loquendum misterium
christi propter quod etiam vinctus sum ut ma-
nifestem illud ita ut oportet me loqui.
In sapientia ambulate ad eos qui fo-
ris sunt tempus redimentes. Sermo
vester semper in gratia sale sit conditus ut
sciatis quomodo oporteat vos unicuique
respondere. Que circa me sunt omnia
vobis nota faciet tychicus karissimus frater
et fidelis minister et conservus in domino quem mi-
si ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat que
circa vos sunt et consoletur corda vestra cum
onesimo karissimo et fideli fratre qui est ex
vobis. Omnia que hic aguntur nota facient qui
vobis. Salutat vos aristarchus concapti-
vus meus et marcus consobrinus barnabe de
quo accepistis mandata. Si venerit ad
vos excipite illum. Et ihesus qui dicitur iustus
qui sunt ex circumcisione. Hii soli sunt ad-
iutores mei in regno dei qui mihi fuerunt so-
lacio. Salutat vos epafras qui est ex
vobis servus christi ihesu semper sollicitus pro
vobis in orationibus ut stetis perfecti et pleni in
omni voluntate dei. Testimonium enim
illi perhibeo quia habet multum laborem pro vobis
et pro hiis qui sunt laodicie et qui ierapo-
li. Salutat vos lucas medicus karissimus et
demas. Salutate fratres qui sunt laodi-
cie et nimpham et que in domo eius est
ecclesiam. Et cum lecta fuerit epistola apud vos
facite ut et in laodicensium ecclesia lega-
tur et eam que laodicensium est vos
legatis. Et dicite archippo. Vide mi-
nisterium quod accepisti a domino ut illud im-
pleas. Salutatio mea pauli manu.
Memores estote vinculorum meorum. Gratia
domini nostri ihesu christi vobiscum amen.

Incipit prologus in epistolam ad thessalonicenses

Thessalonicen-
ses sunt macedo-
nes in christo ihesu
qui accepto verbo veritatis
perstiterunt in fide etiam in perse-
cutione civium suorum. Preterea nec
receperunt falsos apostolos nec ea que
a falsis apostolis dicebantur. Non solum
autem hii in omnibus perfecti erant sed alii
eorum verbo et exemplo profecerunt. Lau-
dando hos apostolus ad maiora provo-
cat et invitat scribendo eis ab athenis
per tychicum et onesimum. Explicit prologus.

Incipit epistola prima ad thessalonicenses.

Paulus et silvanus
et timotheus ecclesie thes-

salonicensium in deo patre et domino ihesu christo.
Gratia vobis et pax. Gratias agimus deo sem-
per omnibus vobis memoriam vestri facientes
in orationibus nostris sine intermissione memo-
res operis fidei vestre et laboris et caritatis
et sustinentie spei domini nostri ihesu christi ante
deum et patrem nostrum. Scientes fratres dilec-
ti a deo electionem vestram, quia evangeli-
um nostrum non fuit ad vos in sermone tan-
tum sed et in virtute et spiritu sancto et plenitu-
dine multa sicut scitis quales fuimus in
vobis propter vos. Et vos imitatores nostri
facti estis et domini excipientes verbum in tri-
bulatione multa cum gaudio spiritus sancti
ita ut facti sitis forma omnibus creden-
tibus in macedonia et in achaia. A vobis e-
nim diffamatus est sermo domini non solum
in macedonia et achaia sed et in omni loco
fides vestra que est ad deum profecta est.
ita ut non sit nobis necesse vobis quicquam lo-
qui. Ipsi enim de nobis annunciant qualem
introitum habuimus ad vos et quomodo conversi es-
tis ad deum a simulacris servire deo vivo
et vero et expectare filium eius de celis quem
suscitavit a mortuis ihesum qui eripu-
it nos ab ira ventura.
II Nam ipsi scitis fratres introitum nos-
trum ad vos quia non inanis fuit. Sed
ante passi et contumeliis affecti sicut scitis in
philippis fiduciam habuimus in do-
mino nostro loqui ad vos evangelium
dei in multa sollicitudine. Exhortatio
enim nostra non de errore neque de immunditi-
a neque in dolo sed sicut probati sumus a deo
ut crederetur nobis evangelium ita loqui-
mur non quasi hominibus placentes sed deo qui
probat corda nostra. Neque enim aliquando fui-
mus in sermone adulationis sicut scitis
neque in occasione avaritie deus testis
est. nec querentes ab hominibus gloriam.
neque a vobis. neque ab aliis. cum possemus
oneri vobis esse sicut christi apostoli. Sed facti
sumus parvuli in medio vestrum. Tan-
quam si nutrix foveat filios suos: ita de-

siderantes vos cupide volebamus trade-
re vobis non solum evangelium dei sed eti-
am animas nostras. quoniam karissimi nobis facti estis. Me-
mores enim estis fratres laboris nostri et fati-
gationis. Nocte ac die operantes ne quem ves-
trum gravaremus predicavimus vobis evan-
gelium dei. Vos enim testes estis et deus: quam
sancte et iuste et sine querela vobis qui cre-
didistis affuimus sicut scitis qualiter unumquem-
que vestrum tamquam pater filios suos deprecantes
vos et consolantes testificati sumus ut ambu-
laretis digne deo qui vocavit vos in suum
regnum et gloriam. Ideo et nos gratias agimus
deo sine intermissione. quoniam cum accepissetis
a nobis verbum auditus dei: accepistis il-
lud non ut verbum hominum sed sicut est vere
verbum dei qui operatur in vobis qui credidis-
tis in christum. Vos enim imitatores facti estis
fratres ecclesiarum dei que sunt in iudea in christo
ihesu. quia eadem passi estis et vos a con-
tribulibus vestris sicut et ipsi a iudeis qui et
ipsum dominum ihesum occiderunt et prophetas et nos
persecuti sunt et deo non placent et omnibus ho-
minibus adversantur prohibentes nos gen-
tibus loqui ut salve fiant ut imple-
ant peccata sua semper. Pervenit enim ira dei
super illos usque in finem. Nos autem fratres de-
solati a vobis ~~a vo~~ ad tempus hore aspectu
non corde abundantius festinavimus fa-
ciem vestram videre cum multo desiderio. Quo-
niam voluimus venire ad vos. ego quidem
paulus et semel et iterum: sed impedivit
nos sathanas. Que est enim spes nostra
aut gaudium aut corona glorie. Nonne
vos ante dominum nostrum ihesum christum estis
in adventu eius. Vos enim estis gloria no-
stra et gaudium nostrum.
III Propter quod non sustinentes amplius
placuit nobis manere athenis so-
lis et misimus thimotheum fratrem nostrum
et ministrum dei in evangelio christi ad con-
firmandos vos et exhortandos pro fide
vestra. ut nemo moveatur in tribula-
tionibus istis. Ipsi enim scitis quia in hoc posi-

n sumus. Nam et cum apud vos essemus pre
dicebamus vobis passuros nos tribulationes
sicut et factum est et scitis. Propterea et ego amplius
non sustinens misi ad cognoscendam fi
dem vestram, ne forte temptaverit vos is qui
temptat, et inanis fiat labor noster. Nunc autem
veniente Thimotheo ad nos a vobis et
adnuntiante nobis fidem et caritatem vestram et quia
memoriam nostri habetis bonam semper deside
rantes nos videre sicut et nos quoque vos, ideo con
solati sumus fratres in vobis in omni necessitate
et tribulatione nostra per vestram fidem, quoniam nunc
vivimus si vos statis in domino. Quam enim gratiarum
actionem possumus deo retribuere pro vobis in omni
gaudio quo gaudemus propter vos ante deum nos
trum, nocte ac die abundantius orantes
ut videamus faciem vestram et compleamus
ea que desunt fidei vestre. Ipse autem deus et pater
noster et dominus noster Ihesus Christus dirigat viam nostram
ad vos. Vos autem dominus multiplicet et a
bundare faciat caritatem invicem et
in omnes quemadmodum et nos in vobis, ad confir
manda corda vestra sine querela in sanctitate
ante deum et patrem nostrum in adventu domini
nostri Ihesu Christi cum omnibus sanctis eius amen.

IIII De cetero ergo fratres rogamus
vos et obsecramus in domino Ihesu ut
quemadmodum accepistis a nobis quomodo
vos oporteat ambulare et placere deo,
sic et ambuletis ut abundetis magis. (sic et)
Scitis enim que precepta dederim vobis per domi
num Ihesum. Hec est enim voluntas dei sancti
ficatio vestra, ut abstineatis vos a forni
catione, ut sciat unusquisque vestrum su
um vas possidere in sanctificatione et hono
re, non in passione desiderii sicut et
gentes que ignorant deum. Et ne quis
supergrediatur neque circumveniat in ne
gotio fratrem suum, quoniam vindex est do
minus de his omnibus sicut prediximus vobis
et testificati sumus. Non enim vocavit
nos deus in immunditiam sed in sancti
ficationem. Itaque qui hec spernit non ho
minem spernit sed deum qui etiam dedit

dedit.

spiritum suum sanctum in vobis. De caritate autem fra (l. vobis.)
ternitatis non necesse habemus scribere vobis.
Ipsi enim vos a deo didicistis ut diligatis
invicem. Etenim facitis illud in omnes fra
tres in universa Macedonia. Rogamus autem
vos fratres ut abundetis magis et opera
detis ut quieti sitis et ut vestrum nego
tium agatis et operemini manibus
vestris sicut precepimus vobis, et ut hones
te ambuletis ad eos qui foris sunt et
nullius aliquid desideretis. Nolumus autem
vos ignorare de dormientibus, ut non
contristemini sicut et ceteri qui spem non
habent. Si enim credimus quod Ihesus mortuus
est et resurrexit, ita et deus eos qui dor
mierunt per Ihesum adducet cum eo. Hoc enim vobis
dicimus in verbo domini, quia nos qui vivi
mus qui residui sumus in adventum domini non
preveniemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse
dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba
dei descendet de celo, et mortui qui
in Christo sunt resurgent primi. Deinde nos
qui vivimus qui relinquimur simul ra
piemur cum illis in nubibus obviam Christo in ae
ra, et sic semper cum domino erimus. Itaque con
solamini invicem in verbis istis.

V De temporibus autem et momentis fratres non
indigetis ut scribamus vobis.
Ipsi enim diligenter scitis quia dies domi
ni sicut fur in nocte veniet. Cum enim
dixerint pax et securitas, tunc repen
tinus eis superveniet interitus sicut
dolor in utero habenti, et non effugient.
Vos autem fratres non estis in tenebris, ut vos
dies illa tamquam fur comprehendat. Om
nes enim vos filii lucis estis et filii di
ei; non sumus noctis neque tenebra
rum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri,
sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim dor
miunt nocte dormiunt, et qui ebrii
sunt nocte ebrii sunt. Nos autem qui diei
sumus sobrii simus, induti loricam fi
dei et caritatis et galeam spem salu
tis. Quoniam non posuit nos deus in iram sed

in adquisitionem salutis per dominum nostrum ihesum
christum qui mortuus est pro nobis. Ut sive
vigilemus sive dormiamus simul cum
illo vivamus. Propter quod consolamini in
vicem et edificate vos alterutrum sicut et
facitis. Rogamus autem vos fratres ut no
veritis eos qui laborant inter vos et
presunt vobis in domino et monent vos ut
habeatis illos habundantius in carita
te propter opus eorum. pacem habete cum eis.
Rogamus autem vos fratres corripite inqui
etos. consolamini pusillanimes
suscipite infirmos. patientes estote
ad omnes. Videte ne quis malum pro malo
alicui reddat. sed semper quod bonum est secta
mini in invicem et in omnes. Semper gau
dete. sine intermissione orate. In omnibus
gratias agite. Hec est enim voluntas dei
in christo ihesu in omnibus vobis. Spiritum nolite
extinguere. prophetias nolite spernere.
Omnia autem probate quod bonum est tenete.
ab omni specie mala abstinete vos.
Ipse autem deus pacis sanctificet vos per
omnia. ut integer spiritus vester et anima
et corpus sine querela in adventu do
mini nostri ihesu christi servetur. Fidelis est
enim deus qui vocavit vos qui etiam facie
et. Fratres orate pro nobis. Salutate
omnes fratres in osculo sancto. Adiuro vos
per dominum ut legatur epistola hec omnibus
sanctis fratribus. Gratia domini nostri ihesu christi
vobiscum amen. Explicit epistola prima. Incipit prologus in secundam.

Ad thessaloni
censes secundam scri
bit apostolus epistolam et no
tum facit eis de temporibus novissimis
et de adversarii detectione. eos laudans
in gratias agens deo pro eis. quod patienter sus
tinuerunt persecutiones malorum hii in
quibus penas dabunt qui surrexerint gloria
in sanctis et orat ut perficiantur. Scribit
autem hanc epistolam ab athenis per titicum
et onesimum. Admonens eos ne terreantur
et de consummatione temporis et de an
tichristi adventu. Explicit prologus. Incipit epistola secunda.

Paulus et silvanus et ti
motheus ecclesie
thessalonicensium in
deo patre nostro et domino ihesu
christo. Gratia vobis et pax a de
o patre nostro et domino ihesu christo. Gratias a
gere debemus deo semper pro vobis fratres ita
ut dignum est quoniam supercrescit fides
vestra et habundat caritas uniuscu
iusque vestrum in invicem. ita ut et nos ipsi
in vobis gloriemur in ecclesiis dei pro patientia
vestra et fide in omnibus persecutionibus
vestris et tribulationibus quas sustinetis
in exemplum iusti iudicii dei. ut
digni habeamini in regno dei pro quo
et patimini. Si tamen iustum est apud deum
retribuere retributionem hiis qui vos
tribulant et vobis qui tribulamini re
quiem nobiscum in revelatione domini ihesu
christi de celo cum angelis virtutis eius in flam
ma ignis dantis vindictam hiis qui
non noverunt deum et qui non obediunt e
vangelio domini nostri ihesu christi qui penas
dabunt in interitu eternas a facie domini
et a gloria virtutis eius cum venerit glorificari
in sanctis suis et admirabilis fieri in
omnibus qui crediderunt. Quia credi
tum est testimonium nostrum super vos in
die illo. In quo et oramus semper pro vobis ut
dignetur vos vocatione sua deus
noster et impleat omnem voluntatem bo
nitatis et opus fidei in virtute. ut
clarificetur nomen domini nostri ihesu christi
in vobis et vos in illo secundum gratiam dei nos
tri ihesu christi.

Rogamus autem vos fratres per adven II
tum domini nostri ihesu christi et nostre con
gregationis in ipsum. ut non cito mo
veamini a vestro sensu neque terrea
mini. neque per spiritum neque per sermonem
neque per epistolam tamquam per nos missam
quasi instet dies domini. Ne quis vos seducat
ullo modo. Quoniam nisi venerit dis

discessio·
cessio primum et revelatus fuerit homo peccati
filius perditionis qui adversatur et ex-
tollitur supra omne quod dicitur deus aut quod
colitur ita ut in templo dei sedeat osten-
dens se tamquam sit deus. Non retinetis quod
cum adhuc essem apud vos hec dicebam vobis?
Et nunc quid detineat scitis: ut reve-
letur in suo tempore. Nam misterium iam opera-
tur iniquitatis. Tantum ut qui tenet nunc
teneat donec de medio fiat. Et tunc
revelabitur ille iniquus quem dominus Ihesus interficiet
spiritu oris sui et destruet illustratione
adventus sui eum cuius est adventus secundum
operationem sathane in omni virtute et sig-
nis et prodigiis mendacibus et in omni seduc-
tione iniquitatis his qui pereunt eo
quod karitatem veritatis non receperunt ut
salvi fierent. Ideo mittet illis deus op-
erationem erroris ut credant mendacio ut
iudicentur omnes qui non crediderunt veri-
tati. Nos autem debemus gratias agere deo sem-
per pro vobis fratres dilecti a deo quod elegerit
nos deus primitias in salutem in sancti-
ficatione spiritus et fide veritatis in qua et
vocavit vos per evangelium nostrum in ad-
quisitionem glorie domini nostri Ihesu Christi.
Itaque fratres state et tenete traditiones quas
didicistis sive per sermonem sive per epistolam
nostram. Ipse autem dominus noster Ihesus Christus et deus pater
noster qui dilexit nos et dedit consola-
tionem eternam et spem bonam in gratia exhor-
tetur corda vestra et confirmet in omni
opere et sermone bono.

III De cetero fratres orate pro nobis ut ser-
mo dei currat et clarificetur
sicut et apud vos et ut liberemur ab inpor-
tunis et malis hominibus. Non enim omnium est
fides. Fidelis autem deus qui confirmabit vos
et custodiet a malo. Confidimus autem
de vobis fratres in domino quoniam que precipimus et faci-
tis et facietis. Dominus autem dirigat corda ve-
stra in caritate dei et patientia Christi. Denun-
tiamus autem vobis fratres in nomine domini nostri
Ihesu Christi ut subtrahatis vos ab omni fratre
ambulante inordinate et non secundum traditionem quam
acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis quemadmo-
dum oporteat vos imitari nos, quoniam non inquie-
ti fuimus inter vos neque gratis panem man-
ducavimus ab aliquo sed in labore et fati-
gatione nocte et die operantes ne quem vestrum gra-
varemus. Non quasi non habuerimus potes-
tatem sed ut nosmet ipsos formam daremus
vobis ad imitandum nos. Nam et cum essem-
us apud vos hoc denuntiabamus vobis quoniam si quis non
vult operari nec manducet. Audivimus
enim inter vos quosdam ambulare inquiete
nichil operantes sed curiose agentes. His
autem qui eiusmodi sunt denuntiamus et obse-
cramus in domino Ihesu Christo ut cum silentio opera-
ntes suum panem manducent. Vos autem
fratres nolite deficere benefacientes. Quod si quis
non obedierit verbo nostro per epistolam hunc
notate et non commisceamini cum illo ut
confundatur. Et nolite quasi inimicum ex-
istimare sed corripite ut fratrem. Ipse autem
dominus pacis det vobis pacem sempiternam in
omni loco. Dominus cum omnibus vobis amen. Salu-
tatio mea manu Pauli quod est signum in omni
epistola ita scribo. Gratia domini nostri Ihesu
Christi cum omnibus vobis amen. Incipit pro-

Timotheum logus in primam
instruit et docet epistolam ad
de ordinatione episcopatus Timo-
et diaconii et omnis ecclesiastice theum
discipline. Item instruit eum quia
pseudo apostoli sibi detrahentibus rationem deber-
etur reddere et per plenitudinem salutis
... omnes peccatores venire li-
ceret. Ad extremum alios doctores monet
esse vitandos scribens ei ~~ab urbe roma~~ a Laodicia

Paulus Explicit prologus
apostolus Christi Incipit epistola
Ihesu secundum impe- prima ad Ti-
rium dei salvatoris motheum
nostri et Ihesu Christi spei nostre
Timotheo dilecto filio in fide.
Gratia et misericordia et pax a deo patre et
Christo Ihesu domino nostro. Sicut roga

ut te rogaui remaneres ephesi cum irem in mace
doniam ut denuntiares quibusdam ne ali
ter docerent neque intenderent fabulis et genea
logiis interminatis que questiones prestant ma
gis quam edificationem dei que est in fide. Finis
autem precepti est caritas de corde puro et
conscientia bona et fide non ficta. A quibus quidam ab
errantes conuersi sunt in uaniloquium uolentes
esse legis doctores non intelligentes neque que
loquuntur neque de quibus affirmant. Scimus autem
quia bona est lex si quis ea legitime u
tatur. Sciens hoc quia iusto lex non est posi
ta sed iniustis et non subditis impiis et pec
catoribus sceleratis et contaminatis patri
cidis et matricidis homicidis fornica
toribus masculorum concubitoribus plagiariis
mendacibus periuris et si quid aliud sane doc
trine aduersatur que est secundum euangelium glo
rie beati dei quod creditum est mihi. Gratias a
go ei qui me confortauit in christo ihesu domino
nostro quia fidelem me existimauit ponens
me in ministerio qui prius fui blasphemus et perse
cutor et contumeliosus sed misericordiam dei conse
cutus sum quia ignorans feci in incredulita
te. Superhabundauit autem gratia domini nostri
ihesu (ihesu) cum fide et dilectione que est in christo ihesu. Fi
delis sermo et omni acceptione dignus quia christus
ihesus uenit in hunc mundum peccatores saluos fa
cere quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam conse
(uel in me) cutus sum ut in me primo ostenderet christus ihesus o
mnem patientiam ad informationem eorum qui
credituri sunt illi in uitam eternam. Re
gi autem seculorum inmortali inuisibili soli deo
honor et gloria in secula seculorum amen. Hoc preceptum
commendo tibi fili thimothee secundum prece
dentes in te prophetias ut milites in illis bonam
militiam habens fidem et bonam conscientiam quam
quidam repellentes circa fidem naufragauerunt
ex quibus est hymeneus et alexander quos tradi
di sathane ut discant non blasphemare.

II Obsecro igitur primo omnium fieri obse
crationes orationes postulationes gratiarum
actiones pro omnibus hominibus pro regibus et omnibus
qui in sublimitate sunt ut quietam et tranquillam
uitam agamus in omni pietate et casti
tate. Hoc enim bonum est et acceptum coram
saluatore nostro deo qui omnes homines uult
saluos fieri et ad agnitionem ueritatis uenire
re. Unus enim deus unus et mediator dei et homi
num homo christus ihesus. Qui dedit redemptionem semet
ipsum pro omnibus cuius testimonium confirmatum
est temporibus suis. In quo positus sum ego pre
dicator et apostolus. Ueritatem dico non men
tior doctor gentium in fide et ueritate. Uolo ergo
uiros orare in omni loco leuantes puras
manus sine ira et disceptatione. Similiter et mu
lieres in habitu ornato cum uerecundia et
sobrietate ornantes se non in tortis crinibus
aut auro aut margaritis uel ueste preciosa (uel argento)
sed quod decet mulieres promittentes pietatem
per opera bona. Mulier in silentio discat cum
omni subiectione. Docere autem mulieri non permit
to neque dominari in uirum sed esse in silentio. Adam
enim primus formatus est deinde eua. Et a
dam non est seductus mulier autem seducta in
preuaricatione fuit. Saluabitur autem per fili
orum generationem si permanserit in fide et di
lectione et sanctificatione cum sobrietate.

Fidelis sermo. Si quis episcopatum III
desiderat bonum opus desiderat. Op
portet ergo episcopum irreprehensibilem esse u
nius uxoris uirum sobrium prudentem
tem ornatum pudicum hospitalem
doctorem non uinolentum non percussorem
sed modestum non litigiosum non cupi
dum sue domui bene prepositum fi
lios habentem subditos cum omni casti
tate. Si quis autem domui sue preesse
nescit quomodo ecclesie dei diligentiam
habebit. Non neophitum ne in sup
biam elatus in iudicium incidat
diaboli. Oportet autem illum testimo
nium habere bonum ab his qui foris sunt
ut non in obprobrium incidat et laqueum dia
boli. Diaconos similiter pudicos
non bilingues non multo uino deditos
non turpe lucrum sectantes haben
tes misterium fidei in conscientia pura. Et

hii autem probentur primum et sic ministrent
nullum crimen habentes. Mulieres similiter
pudicas non detrahentes sobrias fideles
in omnibus. Diacones sint unius uxoris
viri qui filiis suis bene praesint et suis
domibus. Qui enim bene ministraverint gradum
sibi bonum adquirent et multam fi-
duciam in fide quae est in Christo Iesu. Haec tibi scribo
sperans me venire ad te cito. Si autem
tardavero ut scias quomodo oporteat te in do-
mo dei conversari quae est ecclesia dei vivi
columna et firmamentum veritatis. Et ma-
nifeste magnum est pietatis sacramen-
tum quod manifestatum est in carne iusti-
ficatum est in spiritu apparuit angelis prae-
dicatum est gentibus creditum est in mundo
adsumptum est in gloria.

III Spiritus autem manifeste dicit quia in no-
vissimis temporibus discedent quidam
a fide attendentes spiritibus erroris
et doctrinis daemoniorum in hypocrisi loquentium
mendacium et cauteriatam habentium suam (mendacium)
conscientiam prohibentium nubere abstinere a
cibis quos deus creavit ad percipiendum
cum gratiarum actione fidelibus et his qui
cognoverunt veritatem. Quia omnis crea-
tura dei bona et nihil reiciendum quod cum
gratiarum actione percipitur. Sanctificatur
enim per verbum dei et orationem. Haec propo-
nens fratribus bonus eris minister Christi
Iesu enutritus verbis fidei et bonae doctri-
nae quam adsecutus es. Ineptas autem et a-
niles fabulas devita. Exerce te ip-
sum ad pietatem. Nam corporalis exer-
citatio ad modicum utilis est pietas autem
ad omnia utilis est promissionem habens vi-
tae quae nunc est et futurae. Fidelis sermo et
omni acceptione dignus. In hoc enim
laboramus et maledicimur quia speramus
in deum vivum qui est salvator omnium
hominum maxime autem fidelium. Praecipe
haec et doce. Nemo adulescentiam tuam
contemnat sed exemplum esto fide-
lium in verbo in conversatione in caritate in fide

in castitate. Dum venio attende lectio-
ni exhortationi doctrinae. Noli negle-
gere gratiam quae in te est quae data est tibi per
prophetiam cum impositione manuum presbiterii.
Haec meditare in his esto ut profec-
tus tuus manifestus sit omnibus. Atten-
de tibi et doctrinae insta in illis. Hoc enim
faciens et te ipsum salvum facies et eos
qui te audiunt. Seniorem ne increpa-
veris sed obsecra ut patrem iuvenes ut
fratres anus ut matres iuvenculas ut
sorores in omni castitate.

V Viduas honora quae vere viduae
sunt. Si qua autem vidua filios aut
nepotes habet discat primum domum suam
regere et mutuam vicem reddere parentibus.
Hoc enim acceptum est coram deo. Quae autem vere
vidua est et desolata speret in deum et in-
stet obsecrationibus et orationibus nocte ac
die. Nam quae in deliciis est vivens
mortua est. Et hoc praecipe ut irreprehensibi-
les sint. Si quis autem suorum et maxime dome-
sticorum curam non habet fidem negavit et est
infideli deterior. Vidua eligatur non minus
sexaginta annorum quae fuerit unius viri uxor
in operibus bonis testimonium habens si filios
educavit si hospitio recepit si sanctorum pedes
lavit si tribulationem patientibus subministra-
vit si omne opus bonum subsecuta est. Adule-
scentiores autem viduas devita. Cum enim
luxuriatae fuerint in Christo nubere volunt habentes
damnationem quia primam fidem irritam fecerunt. (quia)
Simul autem et otiosae discunt circuire domos non
solum otiosae sed et verbosae et curiosae loquentes
quae non oportet. Volo ergo iuniores nubere filios
procreare matresfamilias esse nullam occasionem
dare adversario maledicti gratia. Iam enim
quaedam conversae sunt retro Satanam. Si quis (post)
fidelis viduas habet subministret
illis et non gravetur ecclesia ut his quae vere vi-
duae sunt sufficiat. Qui bene praesunt presbyteri
duplici honore digni habeantur maxime
qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura
Non alligabis os bovi trituranti. Et

digna est operarius mercede sua. Adversus pres-
biterum accusationem noli recipere nisi sub duo-
bus aut tribus testibus. Peccantes autem coram
omnibus argue ut et ceteri timorem habeant. Tes-
tor coram deo et christo ihesu et electis angelis ut
hec custodias sine preiudicio nichil faciens in
alteram partem declinando. Manus cito nemi-
ni inposueris neque communicaveris peccatis alie-
nis. Te ipsum castum custodi. Noli adhuc
aquam bibere sed modico vino utere propter sto-
machum tuum et frequentes tuas infirmita-
tes. Quorundam autem hominum peccata mani-
festa sunt precedentia ad iudicium, quos-
dam autem et subsequuntur. Similiter autem et facta
bona manifesta sunt, et que aliter se habent
abscondi non possunt.

VI

Quicumque sunt sub iugo servi dominos
suos omni honore dignos arbi-
trentur, ne nomen domini et doctrina blasphe-
metur. Qui autem fideles habent dominos non contem-
nant quia fratres sunt, sed magis serviant quia
fideles sunt et dilecti, qui beneficii parti-
cipes sunt. Hec doce et exhortare. Si quis
aliter docet et non adquiescit sanis sermonibus
domini nostri ihesu christi et ei que secundum pietatem est doc-
trine, superbus est nichil sciens, sed languens circa questiones
et pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidie, con-
tentiones, blasphemie, suspiciones male,
conflictationes hominum mente corruptorum
et qui veritate privati sunt, existimantium
questum esse pietatem. Est autem questus mag-
nus pietas cum sufficientia. Nichil enim
intulimus in hunc mundum, haud dubium quia
nec auferre quid possumus. Habentes autem a-
limenta et quibus tegamur, his contenti sumus.
Nam qui volunt divites fieri incidunt in
temptationem et laqueum diaboli et desideria
multa inutilia et nociva que mergunt ho-
mines in interitum et perditionem. Radix enim
omnium malorum est cupiditas, quam quidam
appetentes erraverunt a fide et inseruerunt
se doloribus multis. Tu autem o homo dei hec
fuge. Sectare vero iustitiam, pietatem,
fidem, caritatem, patientiam, mansuetu-
dinem. Certa bonum certamen fidei,
apprehende vitam eternam in qua vocatus
es et confessus bonam confessionem coram mul-
tis testibus. Precipio tibi coram deo qui vivi-
ficat omnia et christo ihesu qui testimonium red-
didit sub pontio pilato bonam confessio-
nem, ut serves mandatum sine macu-
la irreprehensibile usque ad adventum
domini nostri ihesu christi, quem suis temporibus osten-
det beatus et solus potens rex regum et
dominus dominantium, qui solus habet immortalita-
tem, lucem habitat inaccessibilem, quem
nullus hominum vidit sed nec videre potest,
cui honor et gloria et imperium sempiternum a-
men. Divitibus huius seculi precipe non subli-
me sapere neque sperare in incerto divitiarum
sed in deo vivo qui prestat nobis omnia habun-
de ad fruendum, bene agere, divites fieri
in operibus bonis, facile tribuere, com-
municare, thesaurizare sibi funda-
mentum bonum in futurum, ut apprehendant
veram vitam. O timothee depositum
custodi, devitans prophanas vocum
novitates et oppositiones falsi nominis scientie,
quam quidam promittentes circa fidem exciderunt.
Gratia tecum. Amen. Explicit epistola ad
Item timotheo timotheum prima. Incipit prologus
scribit de exhortatione in secundam
martyrii et omnis regule
veritatis et quid futurum sit tem-
poribus novissimis et de sua passio-
ne, scribens ei ab urbe roma. Explicit prologus. Incipit epistola secunda ad timotheum.

I

Paulus a-
postolus christi ihesu per
voluntatem dei secundum
promissionem vite que
est in christo ihesu timotheo ka-
rissimo filio. Gratia, misericordia, pax a deo
patre et christo ihesu domino nostro. Gratias ago
deo cui servio a progenitoribus me-
is in conscientia pura, quod sine intermissio-
ne habeam tui memoriam in orationibus
meis nocte ac die, desiderans te
videre, memor lacrimarum tuarum

ut gaudio implear. recordationem acci-
piens eius fidei que est in te non ficta que
habitavit primum in avia tua loide et
ł eunice. in matre tua eunice. certus sum autem quod
et in te. Propter quam causam admoneo te ut re-
suscites gratiam dei que est in te per impositi-
onem manuum mearum. Non enim dedit no-
bis deus spiritum timoris sed virtutis et di-
lectionis et sobrietatis. Noli igitur erubescere tes-
timonium domini nostri neque me vinc-
tum eius. sed collabora evangelio secundum virtutem dei
qui nos liberavit et vocavit vocatione sua
sancta. non secundum opera nostra. sed secundum propo-
situm et gratiam que data est nobis in christo ihesu ante
tempora secularia. manifestata est autem nunc per illu-
minationem salvatoris nostri ihesu christi
qui destruxit quidem mortem. illuminavit
autem vitam et incorruptionem per evangelium in
quo positus sum ego predicator et apo-
stolus et magister gentium. Ob quam causam etiam hec
patior. sed non confundor. Scio enim cui cre-
didi et certus sum quia potens est depositum
meum servare in illum diem. Formam ha-
bens sanorum verborum que a me audisti in fi-
de et dilectione in christo ihesu. bonum deposi-
tum custodi per spiritum sanctum qui habitat in no-
bis. Scis enim hoc quod aversi sunt a me omnes
qui in asia sunt. ex quibus est phigelus
et hermogenes. Det misericordiam dominus onesi-
fori domui. quia sepe me refrigera-
vit et catenam meam non erubuit. sed
cum rome venisset. sollicite me que-
sivit et invenit. Det illi dominus invenire mi-
sericordiam a domino in illa die. Et quanta
ephesi ministravit melius tu nosti.

II. Tu ergo fili mi confortare
in gratia que est in christo ihesu. et que
audisti a me per multos testes. hec com-
menda fidelibus hominibus qui idonei
erunt et alios docere. Labora sicut bonus
miles christi ihesu. Nemo militans deo im-
plicat se negotiis secularibus ut ei pla-
ceat cui se probavit. Nam et qui cer-
tat in agone non coronatur nisi
legitime certaverit. Laborantem agricolam
oportet primum de fructibus percipere. Intellige
que dico. Dabit enim tibi dominus in omni-
bus intellectum. Memor esto christum ihesum re-
surrexisse a mortuis ex semine david secundum
evangelium meum in quo laboro usque ad
vincula quasi male operans. sed verbum dei
non est alligatum. Ideo omnia sustineo
propter electos ut et ipsi salutem consequan-
tur que est in christo ihesu cum gloria celesti. Fidelis
sermo. Nam si commortui sumus et con-
vivemus. Si sustinemus et conregna-
bimus. Si negaverimus et ille negabit nos.
Si non credimus ille fidelis permanet ne-
gare se ipsum non potest. Hec commoneo.
testificans coram deo. Noli verbis conten-
dere. ad nichil enim utile est nisi ad subversi-
onem audientium. Sollicite cura te
ipsum probabilem exhibere deo. operari-
um inconfusibilem. recte tractantem verbum ve-
ritatis. Prophana autem et vaniloqu-
ia devita. Multum enim proficiunt ad im-
pietatem. et sermo eorum ut cancer
serpit. Ex quibus est ymeneus et phi-
letus qui a veritate exciderunt dicentes
resurrectionem iam factam fuisse et sub-
vertunt quorumdam fidem. Sed fundam-
entum firmum dei stat habens signaculum
hoc. Cognovit dominus qui sunt eius. et disce-
dat ab iniquitate omnis qui nominat no-
men domini. In magna autem domo non sol-
um sunt vasa aurea et argentea sed et lig-
nea et fictilia. Et quedam quidem in hono-
rem. quedam autem in contumeliam. Si quis ergo
emundaverit se ab istis erit vas in hono-
rem sanctificatum et utile domino. et ad omne
opus bonum paratum. Iuvenilia autem de-
sideria fuge. sectare vero iustitiam. fidem
caritatem. pacem cum hiis qui invocant
dominum de corde puro. Stultas autem et si-
ne disciplina questiones devita. sciens quia
generant lites. Servum autem domini non oportet
litigare. sed mansuetum esse ad omnes.
docibilem. patientem. cum modestia cor-

corripientem eos qui resistunt veritati, ne-
quando det illis Deus paenitentiam ad cog-
noscendam veritatem, et resipiscant a
diaboli laqueis, a quo captivi tenen-
tur ad ipsius voluntatem.

III Hoc autem scito, quod in novissimis di-
ebus instabunt tempora periculosa: et
erunt homines se ipsos amantes, cu-
pidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus
non obedientes, ingrati, scelesti, sine af-
fectione, sine pace, criminatores, inconti-
nentes, immites, sine benignitate, pro-
ditores, protervi, tumidi, et voluptatum
amatores magis quam Dei: habentes quidem
speciem pietatis, virtutem autem eius abnegan-
tes. Et hos devita. Ex his enim sunt
qui penetrant domos, et captivas du-
cunt mulierculas oneratas peccatis, quae du-
cuntur variis desideriis: semper discentes,
et numquam ad scientiam veritatis pervenien-
tes. Quemadmodum autem Iannes et Mam-
bres restiterunt Moysi: ita et hi resist-
unt veritati, homines corrupti mente, reprobi cir-
ca fidem. Sed ultra non proficient: insi-
pientia enim eorum manifesta erit omnibus,
sicut et illorum fuit. Tu autem assecutus es me-
am doctrinam, institutionem, propositum, fidem,
longanimitatem, dilectionem, patien-
tiam, persecutiones, passiones: qualia
mihi facta sunt Antiochiae, Iconii, et Lystris:
quales persecutiones sustinui, et ex o-
mnibus me eripuit Dominus. Et omnes qui pi-
e volunt vivere in Christo Iesu, persecutionem
patientur. Mali autem homines et seducto-
res proficient in peius, errantes et in
errorem mittentes. Tu vero permane
in his quae didicisti, et credita sunt
tibi: sciens a quo didiceris: et quia ab
infantia sacras litteras nosti, quae te pos-
sunt instruere ad salutem, per fidem quae est
in Christo Iesu. Omnis scriptura divinitus in-
spirata utilis est ad docendum, ad ar-
guendum, ad corripiendum, ad erudien-
dum in iustitia: ut perfectus sit homo Dei
et ad omne opus bonum instructus.

[illegible]

IIII Testificor coram Deo, et Christo Iesu, qui
iudicaturus est vivos et mortu-
os, et adventum ipsius et regnum eius:
praedica verbum, insta opportune, im-
portune: argue, obsecra, increpa in
omni patientia et doctrina. Erit enim tem-
pus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed
ad sua desideria coacervabunt sibi magistros
prurientes auribus, et a veritate quidem
auditum avertent, ad fabulas autem
convertentur. Tu vero vigila, in omnibus la-
bora, opus fac evangelistae, ministe-
rium tuum imple. Sobrius esto. Ego enim iam
delibor, et tempus meae resolutionis instat.
Bonum certamen certavi, cursum consumma-
vi, fidem servavi. In reliquo reposita
est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in
illa die iustus iudex: non solum autem mi-
hi, sed et his qui diligunt adventum eius. Fes-
tina venire ad me cito. Demas enim
me dereliquit, diligens hoc saeculum, et abiit
Thessalonicam, Crescens in Galatiam, Ti-
tus in Dalmatiam. Lucas est mecum solus.
Marcum assume, et adduc tecum: est enim
mihi utilis in ministerium. Tychicum autem misi E-
phesum. Paenulam quam reliqui Troade
apud Carpum, veniens affer tecum, et libros,
maxime autem membranas. Alexander aera-
rius multa mala mihi ostendit: reddet illi
Dominus secundum opera eius: quem et tu devita: valde enim
restitit verbis nostris. In prima mea de-
fensione nemo mihi affuit, sed omnes me
dereliquerunt: non illis imputetur. Dominus autem
mihi astitit, et confortavit me, ut per me
praedicatio impleatur, et audiant omnes
gentes: et liberatus sum de ore leo-
nis. Liberavit me Dominus ab omni opere
malo: et salvum faciet in regnum suum
caeleste, cui gloria in saecula saeculorum. Amen.
Saluta Priscam et Aquilam, et Onesi-
phori domum. Erastus remansit Corin-
thi. Trophimum autem reliqui infirmum
Mileti. Festina ante hiemem venire.

·linus· ay·

Salutat te eubolus et pudens et li-
nus et claudia et fratres omnes. Dominus ihesus christus cum
spiritu tuo. Gratia vobiscum amen. Ex-
plicit epistola ad timotheum. Incipit ar(gumentum) ad tytum.

Tytum commonefacit
et instruit apostolus de in-
stitutione presbiterii
et de spirituali conversatione et
de hereticis tractatoribus
evitandis qui in scripturis iudaicis
credunt. hos increpat scribens ei a ni-
chapoli. Incipit epistola ad titum.

Paulus servus dei.
apostolus autem ihesu christi secundum fi-
dem electorum dei et agnitio-
nem veritatis que secundum
pietatem est in spem vite
eterne quam promisit qui non mentitur
deus ante tempora secularia. manifestavit autem
temporibus suis verbum suum in predica-
tione que credita est michi secundum preceptum
salvatoris nostri dei. Tito dilecto filio
secundum communem fidem. Gratia et pax a de-
o patre et christo ihesu salvatore nostro.
Huius rei gratia reliqui te crete ut ea que
desunt corrigas et constituas per civitates
presbiteros sicut et ego disposui tibi. si quis
sine crimine est unius uxoris vir. filios
habens fideles non in accusatione luxurie
aut non subditos. oportet enim episcopum sine cri-
mine esse sicut dei dispensatorem.
non superbum non iracundum non vinolen-
tum non percussorem non turpis lucri cu-
pidum sed hospitalem benignum sobri-
um iustum sanctum continentem amplec-
tentem eum qui secundum doctrinam est fide-
lem sermonem ut potens sit exhorta-
ri in doctrina sana et eos qui contradicunt
arguere. Sunt enim multi et inobedientes
vaniloqui et seductores maxime
qui de circumcisione sunt quos oportet
redargui qui universas domos subver-
tunt docentes que non oportet turpis lu-
cri gratia. Dixit quidam ex illis proprius
ipsorum propheta. Cretenses semper men-
daces. male bestie ventres pigri. Testi-
monium hoc verum est. Quam ob causam increpa
illos dure ut sani sint in fide non inten-
dentes iudaicis fabulis et mandatis ho-
minum aversantium se a veritate. Omnia
enim munda mundis. coinquinatis autem et infide-
libus nil est mundum. sed inquinate sunt eorum et
mens et conscientia. Confitentur se nosse deum
factis autem negant. cum sint abominabiles
et incredibiles et ad omne opus bonum reprobi.

Tu autem loquere que decent sanam II
doctrinam. Senes ut sobrii sint. pudici
et prudentes. sani in fide in dilectione et in pa-
cientia. Anus similiter in habitu sancto non cri-
minatrices. non vino multo servientes. bene
docentes ut prudentiam doceant. Adoles-
centulas ut viros suos ament. filios di-
ligant. prudentes castas sobrias domus
curam habentes. benignas subditas vi-
ris suis ut non blasphemetur verbum dei.
Iuvenes similiter hortare ut sobrii sint.
In omnibus te ipsum prebe exemplum bonorum o-
perum. in doctrina. in integritate. in gravita-
te. in glutinate. Verbum enim sanum et irre-
prehensibile. ut is qui ex adverso est
vereatur nil habens malum dicere de
nobis. Servos dominis suis subditos esse in
omnibus placentes. non contradicentes non
fraudantes. sed in omnibus fidem bonam
ostendentes. ut doctrinam salvatoris
nostri dei ornent in omnibus. Apparuit
enim gratia dei salvatoris nostri omnibus
hominibus erudiens nos ut abnegantes
impietatem et secularia desideria sob-
rie et iuste et pie vivamus in hoc seculo. expec-
tantes beatam spem et adventum mag-
ni dei glorie et salvatoris nostri ihesu christi
qui dedit semetipsum pro nobis ut nos
redimeret ab omni iniquitate et mun-
daret sibi ipsum acceptabilem sectato-
rem bonorum operum. Hec loquere et ex-
hortare et argue cum omni imperio. Nemo
te contempnat.

Admone. III
illos principibus et potestatibus sub-

dictos esse. dicto obedire. ad omne opus bonum paratos esse. neminem blasphemare. non litigiosos esse, sed modestos. omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Eramus enim et nos aliquando insipientes et incredibiles errantes. servientes desideriis et voluptatibus variis. in malicia et invidia agentes. odibiles. odientes invicem. Cum autem benignitas et humanitas apparuit salvatoris nostri dei: non ex operibus iusticie que fecimus nos sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis spiritus sancti quem effudit in nos habunde. per ihesum christum salvatorem nostrum. ut iustificati gratia ipsius: heredes simus secundum spem vite eterne. Fidelis sermo est et de hiis volo te confirmare. ut curent bonis operibus preesse qui credunt deo. Hec sunt bona et utilia hominibus. Stultas autem questiones et genealogias et contentiones et pugnas legis devita. Sunt enim inutiles et vane. Hereticum hominem post unam et secundam correptionem devita. sciens quia subversus est qui eiusmodi est. et delinquit proprio iudicio condempnatus. Cum misero ad te arthemam aut tychicum festina ad me venire nichopolim. Ibi enim statui hyemare. Zenam legis peritum et apollo. sollicite premitte ut nichil illis desit. Discant autem et nostri bonis operibus preesse ad usus necessarios. ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis amen. *Explicit ad tytum. Incipit argumentum Ad philemonem*

Philemoni familiares litteras facit apostolus pro onesimo servo eius. Scribit autem ei ab urbe roma de carcere. *Explicit argumentum. Incipit epistola*

Paulus vinctus christi ihesu et thymotheus frater philemoni dilecto et adiutori nostro et appie sorori karissime et archippo commilitoni nostro et ecclesie que in domo tua est. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo. Gratias ago deo meo semper memoriam tui faciens in orationibus meis. audiens karitatem tuam et fidem quam habes in domino ihesu christo et in omnes sanctos. ut communicatio fidei tue evidens fiat in agnitione omnis boni in christo ihesu. Gaudium enim magnum habui et consolationem in caritate tua. quia viscera sanctorum requieverunt per te frater. Propter quod multam fiduciam habens in christo ihesu imperandi tibi quod ad rem pertinet: propter caritatem magis obsecro cum sis talis ut paulus senex. nunc autem et vinctus ihesu christi. Obsecro te pro meo filio quem genui in vinculis onesimo. qui tibi aliquando inutilis fuit. nunc autem et tibi et michi utilis quem remisi tibi. Tu autem illum ut mea viscera suscipe. Quem ego volueram mecum detinere ut pro te michi ministraret in vinculis evangelii. Sine consilio autem tuo nichil volui facere. uti ne velud ex necessitate bonum tuum esset sed voluntarium. Forsitan enim ideo discessit ad horam a te ut in eternum eum reciperes. Iam non ut servum sed pro servo karissimum fratrem maxime michi. quanto autem magis tibi et in carne et in domino. Si ergo habes me socium: suscipe illum sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi aut debet: hoc michi imputa. Ego paulus scripsi mea manu. ego reddam ut non dicam tibi quod et te ipsum michi debes. Ita frater ego te fruar in domino. refice viscera mea in christo. Confidens de obedientia tua scripsi tibi: sciens quoniam et super id quod dico facies. Simul autem et para michi hospitium. Nam spero per orationes vestras donari me vobis. Salutat te epafras concaptivus meus in christo ihesu. marchus aristarchus demas et lucas. adiutores mei. Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu vestro amen. *Explicit epistola ad philemonem. Incipit prologus ad hebreos*

In primis dicendum est cur apostolus Paulus in hac epistola scribendo non servaverit morem suum ut vel vocabulum nominis sui vel ordinis describeret dignitatem. Hec causa est: quod ad eos scriberet qui ex circumcisione crediderant quasi gentium apostolus et non Hebreorum. Sciensque eorum superbiam suamque humilitatem ipse demonstrans, meritum officii sui noluit anteferre. ~~Nam simili~~ Sed a apud Hebreos etiam quasi destructor legis falsa suspicione haberetur, voluit tacito nomine de figuris legis et veritate Christi reddere rationem, ne offensi nominis fronte postea utilitatem excluderet lectionis. Nam simili modo etiam Iohannes apostolus propter humilitatem in epistola sua nomen suum eadem ratione non pretulit. Hanc ergo epistolam fertur apostolus ad Hebreos conscriptam hebraica lingua misisse. Cuius sensum et ordinem retinens Lucas evangelista post excessum beati apostoli greco sermone composuit. Explicit prologus. Incipit epistola ad Hebreos. Ca. I.

Multifariam multisque modis olim deus loquens patribus in prophetis novissime diebus istis locutus est nobis in filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit et secula. Qui cum sit splendor glorie et figura substantie eius, portansque omnia verbo virtutis sue, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, tanto melior angelis effectus, quanto differentius pre illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rursum: Ego ero illi in patrem, et ipse erit michi in filium. Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terre dicit: Et adorent eum omnes angeli dei. Et ad angelos quidem dicit: Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos flammam ignis. Ad filium autem: Thronus tuus deus in seculum seculi; virga equitatis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem; propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis pre participibus tuis. Et tu in principio domine terram fundasti, et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt, tu autem permanebis, et omnes ut vestimentum veterascent. Et velud amictum mutabis eos et mutabuntur; tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient. Ad quem autem angelorum dixit aliquando: Sede a dextris meis quoadusque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capient salutis?

II

Propterea habundantius oportet observare nos ea que audivimus, ne forte pereffluamus. Si enim qui per angelos dictus est sermo factus est firmus, et omnis prevaricatio et inobedientia accepit iustam mercedis retributionem, quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutem? Que cum initium accepisset enarrari per dominum, ab eis qui audierunt in nos confirmata est, contestante deo signis et portentis et variis virtutibus et spiritus sancti distributionibus secundum suam voluntatem. Non enim angelis subiecit deus orbem terre futurum de quo loquimur. Testatus est autem in quodam loco quis dicens: Quid est homo quod memor es eius, aut filius hominis quoniam visitas eum? Minuisti eum paulo minus ab angelis; gloria et honore coronasti eum, et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo enim quod ei omnia subiecit, nichil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum videmus omnia subiecta ei. Eum autem qui modico quam angeli minoratus est videmus Ihesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum, ut gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia et per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummare. Qui enim sanctificat et qui sanctificantur ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens: Nuntiabo

yo 8.d.

bo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesie
laudabo te. Et iterum: Ego ero fidens in eum.
Et iterum: Ecce ego et pueri mei quos michi
dedit deus. Quia ergo pueri communicaverunt
carni et sanguini, et ipse similiter participavit eis-
dem, ut per mortem destrueret eum qui ha-
·r· bebat mortis imperium, id est diabolum, et li-
beraret eos qui timore mortis per totam
vitam obnoxii erant servituti. Nusquam
enim angelos apprehendit, sed semen Abrahe apprehendit. Unde
debuit per omnia fratribus assimilari, ut mi-
sericors fieret et fidelis pontifex ad de-
um, ut repropitiaret delicta populi. In
eo enim in quo passus est ipse et temptatus,
potens est et eis qui temptantur
auxiliari.

III Unde fratres sancti, vocationis celestis
participes, considerate apostolum et pontifi-
cem confessionis nostre Ihesum, qui fidelis est
ei qui fecit illum, sicut et Moyses in omni
domo illius. Amplioris enim glorie iste pre
Moyse dignus habitus est, quanto amplio-
rem honorem ~~habet~~ habet domus qui
fabricavit illam. Omnis namque domus fabri-
catur ab aliquo; qui autem omnia creavit deus est.
Et Moyses quidem fidelis erat in tota do-
mo eius tamquam famulus in testimonium eorum
que dicenda erant; Christus vero tamquam filius in
domo sua. Que domus sumus nos, si
fiduciam et gloriam spei usque in finem firmam
retineamus. Quapropter sicut dicit spiritus sanc-
tus: Hodie si vocem eius audieritis, noli-
te ob. cor. vel. sic in exa. sec. di. tep. in de.
ubi tep. me pa. uel. sp. et vide. op. m.
quadraginta annis. Propter quod infensus fui ge-
nerationi huic et dixi: Semper errant corde.
Ipsi autem non cognoverunt vias meas, sicut
iuravi in ira mea: si introibunt in requiem
meam. Videte fratres ne forte sit in
aliquo vestrum cor malum incredulita-
tis discedendi a deo vivo. Sed adhortami-
ni vosmetipsos per singulos dies, donec
hodie cognominatur, ut non obduretur
quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim

Christi effecti sumus, si tamen initium substantie eius usque
ad finem firmum retineamus. Dum dicitur
hodie si vocem eius audieritis, nolite
obdurare corda vestra, quemadmodum
in illa exacerbatione. Quidam enim au-
dientes exacerbaverunt, sed non universi
qui profecti sunt ab Egypto per Moysen.
Quibus autem infensus est quadragin-
ta annis? Nonne illis qui peccaverunt, quo-
rum cadavera prostrata sunt in deserto? Qui-
bus autem iuravit non introire in requiem ip-
sius, nisi illis qui increduli fuerunt?
Et videmus quia non potuerunt introire
propter incredulitatem.
Timeamus ergo ne forte relicta IIII
pollicitatione introeundi in
requiem eius, existimetur aliquis ex
vobis deesse. Etenim et nobis nuntiatum est
quemadmodum et illis. Sed non profuit illis sermo
auditus, non admixtus fidei ex hiis que
audierunt. Ingrediemur enim in requi-
em qui credidimus, quemadmodum dixit:
Sicut iuravi in ira mea, si introibunt
in requiem meam. Et quidem operibus ab in-
stitutione mundi perfectis. Dixit enim in
quodam loco de die septimo sic: Et
requievit deus die septimo ab omnibus o-
peribus suis. Et in isto rursum: Si intro-
ibunt in requiem meam. Quoniam ergo superest
quosdam introire in illam, et hii quibus po-
rioribus annuntiatum est non introierunt propter
incredulitatem, iterum terminat diem
quendam hodie in David dicendo post tantum
temporis, sicut supra dictum est: Hodie si
vocem eius audieritis, nolite obdura-
re corda vestra. Nam si eis Ihesus requi-
em prestitisset, numquam de alia loqueretur
post hunc diem. Itaque relinquitur sabba-
tismus populo dei. Qui enim ingressus est in
requiem eius, et ipse requievit ab operi-
bus suis, sicut a suis deus. Festinemus ergo in-
gredi in illam requiem, ut ne in idipsum
quis incidat incredulitatis exemplum.
Vivus est enim sermo dei et efficax et

penetrabilior omni gladio ancipiti et pertingens usque ad divisionem anime ac spiritus. Compagum quoque et medullarum et discretor cogitationum et intentionum cordis. Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius, ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui penetravit celos Ihesum filium dei teneamus spei nostre confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris. Temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie eius, ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio oportuno.

V

Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in hiis que sunt ad deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. Qui condolere possit hiis qui ignorant et errant, quoniam et ipse circumdatus est infirmitate. Et propter eam debet quemadmodum pro populo, ita et pro semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a deo tamquam Aaron. Sic et Christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum et alio loco dicit: Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit salvum illum a morte facere cum clamore valido et lacrimis offerens, exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset filius dei, didicit ex hiis que passus est obedientiam, et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne, appellatus a deo pontifex iuxta ordinem Melchisedech. De quo grandis nobis sermo et ininterpretabilis ad dicendum, quoniam inbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus, rursum indigetis ut vos doceamini que sint elementa exordii sermonum dei, et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps, expers est sermonis iustitie; parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.

VI

Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem ad perfectionem feramur, non rursum iacientes fundamentum penitentie ab operibus mortuis et fidei ad deum, baptismatum doctrine, impositionis quoque manuum ac resurrectionis mortuorum et iudicii eterni. Et hoc faciemus si quidem permiserit deus. Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati et gustaverunt etiam donum celeste et participes facti sunt spiritus sancti, gustaverunt nichilominus bonum dei verbum virtutesque seculi venturi, et prolapsi sunt, renovari rursus ad penitentiam, rursum crucifigentes sibimetipsis filium dei et ostentui habentes. Terra enim sepe venientem super se bibens imbrem et generans herbam oportunam illis a quibus colitur, accipit benedictionem a deo. Proferens autem spinas ac tribulos reproba est et maledicto proxima, cuius consummatio in combustionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora saluti, tametsi ita loquimur. Non enim iniustus deus ut obliviscatur operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis et ministratis. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem, ut non segnes efficiamini, verum imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones. Abrahe namque promittens deus, quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem, iuravit per semetipsum dicens: Nisi benedicens benedicam te et multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem. Homines enim per maiorem sui iurant, et omnis controversie eorum finis ad

confirmationem est iuramentum. In quo ha-
bundantius volens deus ostendere polli-
citationis heredibus immobilitatem con-
silii sui. interposuit iusiurandum. ut per
duas res immobiles quibus impossibile est
mentiri deum. fortissimum solatium habeamus
qui confugimus ad tenendam propositam spem.
Quam sicut anchoram habemus anime tutam
ac firmam et incedentem usque ad interiora
velaminis. Ubi precursor pro nobis intro-
iit ihesus secundum ordinem melchisedech
pontifex factus in eternum.

VII Hic enim melchisedech rex salem
sacerdos dei summi. qui obviavit
abrahe regresso a cede regum et benedixit
ei. Cui decimas omnium divisit abraham.
Primum quidem qui interpretatur rex iustitie.
deinde autem et rex salem quod est rex pacis. si-
ne patre. sine matre. sine genealogia.
neque initium dierum neque finem vite habens.
Assimilatus autem filio dei manet sacer-
dos in perpetuum. Intuemini autem quantus
sit hic cui et decimas dedit de precipuis ab-
raham patriarcha. Et quidem de filiis le-
vi sacerdotium accipientes. mandatum
habent decimas sumere a populo secundum legem
id est a fratribus suis. quamquam et ipsi exierint
de lumbis abrahe. Cuius autem generatio non
adnumeratur in eis. decimas sumpsit ab
abraham. et hunc qui habebat repromissio-
nes benedixit. Sine ulla autem contradictione
l. meliore quod minus est a maiore benedicitur.
h Et hic quidem decimas morientes ho-
mines accipiunt. ibi autem contestatur quia
vivit. Et ut ita dictum sit per abraham et
levi qui decimas accepit decimatus
est. Adhuc enim in lumbis patris erat quando ob-
viavit ei melchisedech. Si ergo consum-
matio per sacerdotium leviticum erat. populus
enim sub ipso legem accepit. quid adhuc
necessarium fuit secundum ordinem melchisedech
alium surgere sacerdotem et non secundum
aaron dici. Translato enim sacerdo-
tio necesse est ut et legis translatio

dicatur.

fiat. In quo enim hec dicuntur. de alia tribu
est. de qua nullus altari presto fuit. Mani- l. altario
festum est enim quod ex iuda ortus sit dominus
noster. in qua tribu nihil de sacerdotibus moyses
locutus est. Et amplius adhuc mani-
festum est. si secundum similitudinem mel-
chisedech exsurgit alius sacerdos. qui
non secundum legem mandati car-
nalis factus est. sed secundum virtutem vite in-
solubilis. Contestatur enim quoniam tu
es sacerdos in eternum secundum ordinem mel-
chisedech. Reprobatio quidem fit precedén-
tis mandati ~~carnalis factus est sed
secundum virtutem vite insolubilis~~ propter infir-
mitatem eius et inutilitatem. nihil enim
ad perfectum adduxit lex. introduc-
tio vero melioris spei per quam proximamus
ad deum. Et quantum est non sine iureiu-
rando. alii quidem sine iureiurando
sacerdotes facti sunt. hic autem cum iu-
reiurando. per eum qui dixit ad illum.
Iuravit dominus et non penitebit eum. tu es
sacerdos in eternum. In tantum melioris
testamenti sponsor factus est ihesus. Et
alii quidem plures facti sunt sacerdotes secundum
legem. idcirco quod morte prohiberentur per-
manere. hic autem eo quod maneat in eternum.
sempiternum habet sacerdotium. Unde et sal-
vare in perpetuum potest accedentes per semet-
ipsum ad deum. semper vivens ad interpel-
landum pro nobis. Talis enim decebat ut no-
bis esset pontifex sanctus. innocens. impol-
lutus. segregatus a peccatoribus et excel-
sior celis factus. Qui non habet necessi-
tatem quemadmodum sacerdotes primum pro suis
delictis hostias offerre. deinde pro populi.
hoc enim fecit semel se offerendo. Lex
enim homines constituit sacerdotes infir-
mitatem habentes. sermo autem iurisiu-
randi qui post legem est. filium in eternum
perfectum. Capitulum autem super ea que dicuntur.

VIII Talem habemus pontificem
qui consedit in dextera sedis ma-
gnitudinis in celis. sanctorum minister

tabernaculi veri quod fixit dominus et non homo. Om-
nis enim pontifex ad offerenda munera et hos-
tias constituitur. Unde necesse est et hunc ha-
bere aliquid quod offerat. Si ergo esset super ter-
ram nec esset sacerdos, cum essent qui offerrent secundum le-
umbre gem munera, qui exemplari et umbre deser-
viunt celestium. Sicut responsum est Moysi
cum consummaret tabernaculum. Vide in-
exo. 25. d. quit omnia facito secundum exemplar quod tibi os-
tensum est in monte. Nunc autem melius sorti-
tus est ministerium quanto et melioris testa-
menti mediator est, quod in melioribus repromis-
sionibus sancitum est. Nam si illud prius
culpa vacasset, non utique secundi locus in-
quireretur. Vituperans enim eos dicit. Ecce
dies veniunt dicit dominus et consummabo super
domum Israel et super domum Iuda testamentum
novum, non secundum testamentum quod feci patribus
eorum in die qua apprehendi manum eorum ut
educerem eos de terra Egypti: quoniam ipsi non per-
manserunt in testamento meo et ego ne-
glexi eos dicit dominus. Quia hoc est testamen-
tum quod disponam domui Israel post dies
illos dicit dominus dando leges meas in men-
tes eorum et in corda eorum superscribam eas,
et ero eis in deum et ipsi erunt mihi in populum,
et non docebit unusquisque proximum suum et
unusquisque fratrem suum dicens: Cognos-
ce dominum, quoniam omnes scient me a minore
usque ad maiorem eorum, quia propitius ero
iniquitatibus eorum et peccatorum illorum iam non
memorabor. Dicendo enim novum veteravit
prius. Quod autem antiquatur et se-
nescit prope interitum est.

IX. Habuit quidem et prius iustificationes
culture et sanctum seculare. Tabernaculum
enim factum est primum in quo erant candelabra
et mensa et propositio panum quod dicitur
sancta. Post velamentum autem secundum taber-
naculum quod dicitur sancta sanctorum, aureum
habens turibulum et archam testamenti cir-
cumtectam ex omni parte auro, in qua urna
aurea habens manna et virga Aaron que
fronduerat et tabule testamenti, super

que eam cherubin glorie obumbrantia propitia-
torium. De quibus non est modo dicendum per singula.
His vero ita compositis, in priori quidem taberna-
culo semper introibant sacerdotes sacrifici-
orum officia consummantes. In secundo autem semel
in anno solus pontifex non sine sanguine quem offert
pro sua et populi ignorantia. Hoc significan-
te spiritu sancto nondum propalatam esse sanctorum vi-
am adhuc priore tabernaculo habente sta-
tum. Que parabola est temporis instantis iuxta i. x. a
quam munera et hostie offeruntur que non
possunt iuxta conscientiam perfectum facere ser-
vientem, solummodo in cibis et in poti-
bus et variis baptismatibus et iustitiis
carnis usque ad tempus correctionis impositis.
Christus autem assistens pontifex futurorum
bonorum per amplius et perfectius taberna-
culum non manufactum, id est non huius creationis,
neque per sanguinem hircorum aut vitulo-
rum sed per proprium sanguinem introivit se-
mel in sancta eterna redemptione inven-
ta. Si enim sanguis hircorum et taurorum
et cinis vitule aspersus inquinatos
sanctificat, quanto magis sanguis ad emundationem carnis
Christi qui per spiritum sanctum semetipsum ob-
tulit immaculatum deo, emundabit conscien-
tiam nostram ab operibus mortuis ad ser-
viendum deo viventi. Et ideo novi testa-
menti mediator est, ut morte intercedente
in redemptionem earum prevaricationum que
erant sub priore testamento, repromissio-
nem accipiant qui vocati sunt eterne he-
reditatis. Ubi enim est testamentum, mors
necesse est intercedat testatoris. Testamen-
tum enim in mortuis confirmatum est. Alioquin
nondum valet dum vivit qui testatus est.
Unde nec primum quidem sine sanguine dedi-
catum est. Lecto enim omni mandato le-
gis a Moyse universo populo, accipiens
sanguinem vitulorum et hircorum cum aqua
et lana coccinea et ysopo, ipsum quoque
librum et omnem populum aspersit dicens: Hic
est sanguis testamenti quod mandavit ad
vos deus. Etiam tabernaculum et

omnia vasa ministerii sanguine similiter as-
persit. Et omnia pene in sanguine mundantur
secundum legem, et sine sanguinis effusio-
ne non fit remissio. Necesse est ergo exempla-
ria celestium his mundari. Ipsa autem celes-
tia melioribus hostiis quam istis. Non enim
in manu facta sancta ihesus introivit exem-
plaria verorum, sed in celum ipsum ut appareat
nunc vultui dei pro nobis. Neque ut sepe offe-
rat semet ipsum quemadmodum pontifex in-
trat in sancta per singulos annos in sanguine
alieno. Alioquin oportebat eum frequenter pa-
ti ab origine mundi. Nunc autem semel in con-
summacione seculorum ad destitucionem peccati
per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum
statutum est hominibus semel mori, post hoc autem
iudicium, sic et christus semel oblatus est ad
multorum exhaurienda peccata. Secundo sine
peccato apparebit expectantibus se in salutem.
X Umbram enim habens lex futu-
rorum bonorum non ipsam imaginem
rerum per singulos annos hiisdem ipsis hosti-
is quas offerunt indesinenter, nunquam potest
accedentes perfectos facere. Alioquin ces-
sassent offerri, ideo quod nullam haberent ul-
tra conscientiam peccati cultores semel mundati.
Sed in ipsis commemoracio peccatorum per sin-
gulos annos fit. Inpossibile enim est san-
guine taurorum aut hircorum auferri pecca-
ta. Ideo ingrediens mundum dicit: Hostiam
et oblacionem noluisti, corpus autem aptasti mihi;
holocaustomata et pro peccato non tibi placu-
erunt. Tunc dixi: Ecce venio. In ca-
pite libri scriptum est de me ut faciam
deus voluntatem tuam. Superius dicens quia
hostias et oblaciones et holocaustomata
et pro peccato noluisti nec placita sunt tibi que
secundum legem offeruntur, tunc dixi: Ecce ve-
nio ut faciam deus voluntatem tuam. Aufert
primum ut sequens statuat. In qua vo-
luntate sanctificati sumus per oblacionem cor-
poris ihesu christi semel. Et omnis quidem sacerdos
presto est cotidie ministrans et easdem
sepe offerens hostias que nunquam possunt
auferre peccata. Hic autem unam pro peccatis offerens
hostiam in sempiternum sedet in dextera dei,
de cetero expectans donec ponantur inimi-
ci eius scabellum pedum eius. Una enim oblacio-
ne consummavit in sempiternum sanctificatos.
Contestatur autem nos et spiritus sanctus. Postquam
autem dixit: Hoc autem testamentum quod testa-
bor ad illos post dies illos, dicit dominus,
dando leges meas in cordibus eorum et in
mentibus eorum superscribam eas; et peccatorum eorum
et iniquitatum eorum iam non recordabor am-
plius. Ubi autem horum remissio, iam
non oblacio pro peccato. Habentes itaque fratres
fiduciam in introitu sanctorum in sanguine
ihesu christi, quam initiavit nobis viam novam et
viventem per velamen, id est carnem suam, et
sacerdotem magnum super domum dei, ac-
cedamus cum vero corde in plenitudine fide-
i, aspersi corda a consciencia mala, et abluti
corpus aqua munda. Teneamus spei nos-
tre confessionem indeclinabilem; fidelis enim
est qui repromisit. Consideremus invicem
in provocacionem caritatis et bonorum operum, non
deserentes collectionem nostram sicut est consuetu-
dinis quibusdam, sed consolantes, et tanto ma-
gis quanto videritis appropinquantem diem. Vo-
luntarie enim peccantibus nobis post accep-
tam notitiam veritatis iam non relinqui-
tur pro peccatis hostia. Terribilis namque quedam
expectacio iudicii et ignis emulacio
que consumptura est adversarios. Irritam
enim quis faciens legem moysi sine ulla
miseracione duobus vel tribus testibus
moritur; quanto magis putatis deterio-
ra mereri supplicia qui filium dei con-
culcaverit et sanguinem testamenti pollu-
tum duxerit in quo sanctificatus est, et spiritui gra-
cie contumeliam fecerit? Scimus enim qui
dixit: Michi vindictam et ego retribuam.
Et iterum: Quia iudicabit dominus populum suum.
Horrendum est incidere in manus dei viven-
tis. Rememoramini autem pristinos di-
es in quibus illuminati magnum certa-
men sustinuistis passionum. Et in

alio quidem in obprobriis et tribulationibus
spectaculum facti, in alio autem socii tali-
ter conversantium effecti. Nam et vinc-
tis compassi estis, et rapinam bonorum ve-
strorum cum gaudio suscepis-
tis, cognoscentes vos habere meliorem
et manentem substantiam. No-
lite itaque amittere confidentiam ve-
stram, que magnam habet remunera-
tionem. Patientia enim vobis necessaria est:
ut voluntatem dei facientes, repor-
tetis promissionem. Adhuc enim modi-
cum aliquantulum, qui venturus est ve-
niet et non tardabit. Iustus autem meus
ex fide vivit. Quod si subtraxerit se non
placebit anime mee. Nos autem
non sumus subtractionis filii in per-
ditionem, sed fidei in acquisitionem anime.

XI

Est autem fides sperandarum
substantia rerum, argumentum non appa-
rentium. In hac enim testimonium conse-
cuti sunt senes. Fide intelligimus aptata
esse secula verbo dei, ut ex invisibilibus visi-
bilia fierent. Fide plurimam hostiam
Abel quam Cain optulit deo, per quam testi-
monium consecutus est esse iustus, testi-
monium perhibente muneribus eius deo,
et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide
Enoch translatus est ne videret mor-
tem, et non inveniebatur, quia transtulit
illum deus. Ante translationem enim testimo-
nium habebat placuisse deo. Sine fide
autem impossibile est placere deo. Credere
enim oportet accedentem ad deum quia est,
et inquirentibus se remunerator sit. Fi-
de Noe responso accepto de his que
adhuc non videbantur metuens ap-
tavit archam in salutem domus sue, per
quam dampnavit mundum, et iustitie que per fi-
dem est heres est institutus. Fide qui vo-
catur Abraham obedivit in locum exi-
re quem accepturus erat in hereditatem,
et exiit nesciens quo iret. Fide demora-
tus est in terra promissionis tamquam aliena
habitando in casulis cum Isaac et Iacob co-
heredibus repromissionis eiusdem. Expec-
tabat enim fundamenta habentem civi-
tatem, cuius artifex et conditor deus. Fi-
de et ipsa Sara sterilis virtutem in concep-
tione seminis accepit, etiam preter tem-
pus etatis, quoniam fidelem credidit es-
se eum qui repromiserat. Propter quod et ab
uno orti sunt, et hoc emortuo, tam-
quam sidera celi in multitudine, et sicut arena
que est ad oram maris innumerabi-
lis. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non ac-
ceptis repromissionibus, sed a longe eas
aspicientes et salutantes, et confitentes
quia peregrini et hospites sunt super ter-
ram. Qui enim hec dicunt, significant
se patriam inquirere. Et si quidem illius
meminissent de qua exierunt, habe-
bant utique tempus revertendi. Nunc autem
meliorem appetunt, id est celestem.
Ideo non confunditur deus vocari deus e-
orum. Paravit enim illis civitatem. Fide
optulit Abraham Ysaac cum temptare-
tur, et unigenitum offerebat, qui
susceperat repromissiones, ad quem dictum est
quia in Ysaac vocabitur tibi semen,
arbitrans quia et a mortuis suscitare e-
um potens est deus. Unde eum et in pa-
rabolam accepit. Fide et de futuris
benedixit Ysaac Iacob et Esau. Fide Ia- Gen 29
cob moriens singulos filiorum Ioseph
benedixit, et adoravit fastigi-
um virge eius. Fide Ioseph moriens
de profectione filiorum Israel memoratus
est, et de ossibus suis mandavit. Fide Moy-
ses natus occultatus est mensibus
tribus a parentibus suis, eo quod vidissent
elegantem infantem, et non timuerunt
regis edictum. Fide Moyses grandis
factus occidit egyptium, considerans
dolorem fratrum suorum. Fide Moyses
grandis factus negavit se esse fili-
um filie Pharaonis, magis eligens af-
fligi cum populo dei, quam temporalis pec-

cati habere iocunditatem. maiores divi
tias estimans thesauro egyptiorum impe
rium christi. Aspiciebat enim in remunerati
onem. Fide reliquid egyptum non veritus
animositatem regis. Invisibilem enim tamquam
videns sustinuit. Fide celebravit pas
cha et sanguinis effusionem. ne qui vasta
bat primogenita tangeret eos. Fide trans
rubrum sierunt mare rubrum. tamquam per aridam
terram: quod experti egyptii devorati sunt. Fide
muri iericho corruerunt circuitu dierum
septem. Fide raab meretrix non periit cum incre
dulis excipiens exploratores cum pace.
Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me
tempus enarrantem. de gedeon. barach. sam
pson. iepte. david. samuele et prophetis. qui
per fidem vicerunt regna. operati sunt iustitiam.
adepti sunt repromissiones. Obturave
runt ora leonum. extinxerunt impetum
ignis. effugaverunt aciem gladii. conva
luerunt de infirmitate. fortes facti sunt
in bello. Castra verterunt exterorum. Acce
perunt mulieres de resurrectione mor
tuos suos. Alii autem distenti sunt non sus
cipientes redemptionem. ut meliorem in
venirent resurrectionem. Alii vero ludibria
et verbera experti sunt. insuper et vincula et car
ceres. Lapidati sunt. secti sunt. in oc
cisione gladii mortui sunt. Circui
erunt in melotis. in pellibus caprinis. E
gentes angustiati. afflicti. quibus
dignus non erat mundus. In solitudi
nibus errantes. in montibus et in spe
luncis et in cavernis terre. Et hii omnes
testimonio fidei probati: non accepe
runt repromissionem. deo pro nobis melius
aliquid providente: ut non sine no
bis consummarentur.

XII Ideoque et nos tantam habentes imposi
tam nobis nubem testium. deponen
tes omne pondus et circumstans nos
peccatum: per patientiam curramus ad pro
positum nobis certamen. aspicien
tes in auctorem fidei et consummatorem
Ihesum. qui proposito sibi gaudio sustinuit
crucem confusione contempta. atque in dex
tera sedis dei sedet. Recogitate e
nim eum qui talem sustinuit a peccatoribus
adversus semetipsum contradictionem: ut
non fatigemini animis vestris deficien
tes. Nondum enim usque ad sanguinem
restitistis adversus peccatum repugnan
tes. et obliti estis consolationis que vo
bis tamquam filiis loquitur dicens. Fili mi
noli negligere disciplinam domini: neque
fatigeris dum ab eo argueris. Quem
enim diligit dominus castigat. Flagellat
autem omnem filium quem recipit. In dis
ciplina perseverate. tamquam filiis vobis
se offert deus. Quis enim filius quem
non corripiat pater? Quod si extra discipli
nam estis: cuius participes facti sunt om
nes: ergo adulteri et non filii estis. De
inde patres quidem carnis nostre habui
mus eruditores: et reverebamur
eos. Non multo magis obtemperabimus
patri spirituum et vivemus? Et illi quidem
in tempore paucorum dierum secundum volunta
tem suam erudiebant nos. hic autem
ad id quod utile est in recipiendo sancti
ficationem eius. Omnis autem disciplina in
presenti quidem videtur non esse gaudii
sed meroris. postea autem fructum pa
catissimum exercitatis per eam reddet
iustitie. Propter quod remissas manus et so
luta genua erigite. et gressus rectos
facite pedibus vestris. ut non claudicans
quis erret. magis autem sanetur. Pacem
sequimini cum omnibus et sanctimoniam sine
qua nemo videbit deum. contemplan
tes ne quis desit gratie dei. ne qua ra
dix amaritudinis sursum germinans
impediat. et per illam inquinentur mul
ti. Ne quis fornicator aut prophanus
ut esau qui propter unam escam vendidit
primogenita sua. Scitote enim quoniam
et postea cupiens hereditare benedicti
onem: reprobatus est. Non enim inve

nit penitentie locum, quamquam cum lacrimis inqui-
sisset eam. Non enim accessistis ad trac-
tabilem et accessibilem ignem et turbi-
nem et caliginem et procellam et tube soni-
tum et vocem verborum, quam qui audierunt excu-
saverunt se ne eis fieret verbum. Non enim
portabant quod dicebatur: Et si bestia teti-
gerit montem, lapidabitur. Et ita terribi-
vel videbatur le erat quod cernebatur. Moyses dixit: Ex-
territus sum et tremebundus. Sed acces-
sistis ad Syon montem et civitatem Dei
viventis, Ierusalem celestem, et multorum mi-
lium angelorum frequentiam, et ecclesiam primi-
tivorum qui conscripti sunt in celis, et iudicem
omnium Deum, et spiritus iustorum perfectorum, et
testamenti novi mediatorem Ihesum, et
sanguinis aspersionem melius loquentem quam
Abel. Videte ne recusetis loquentem.
Si enim illi non effugerunt recusantes e-
um qui super terram loquebatur, multo
magis nos qui de celis loquentem nobis ad-
vertimus. Cuius vox movit terram tunc,
nunc autem repromittit dicens: Adhuc semel
ego movebo non solum terram sed et ce-
lum. Quod autem adhuc semel dicit, de-
clarat mobilium translationem tamquam
factorum, ut maneant ea que sunt inmobilia.
XIII. Itaque regnum inmobile sus-
cipientes, habemus gratiam per quam servi-
amus placentes Deo cum metu et reve-
rentia. Etenim Deus noster ignis consu-
mens est. Caritas fraternitatis ma-
neat in vobis, et hospitalitatem nolite
oblivisci. Per hanc enim placuerunt
Deo quidam angelis hospitio receptis.
Mementote vinctorum tamquam simul vinc-
ti, et laborantium tamquam et ipsi in corpo-
re morantes. Honorabile connubium in
omnibus, et thorus inmaculatus. Fornica-
tores enim et adulteros iudicabit
Deus. Sint mores sine avaritia, contenti
presentibus. Ipse enim dixit: Non te deseram
neque derelinquam. Ita ut confidenter dica-
mus: Dominus michi adiutor; non timebo quid

faciat michi homo. Mementote prepositorum
vestrorum qui vobis locuti sunt verbum Dei,
quorum intuentes exitum conversationis imi-
tamini fidem. Ihesus Christus heri et hodie, ipse
et in secula. Doctrinis variis et peregrinis noli-
te abduci. Optimum est enim gratia stabi-
lire cor, non escis que non profuerunt ambu-
lantibus in eis. Habemus altare de quo ede-
re non habent potestatem qui tabernaculo deser-
viunt. Quorum enim animalium infertur san-
guis pro peccato in sancta per pontificem, horum
corpora cremantur extra castra. Propter quod et
Ihesus ut sanctificaret per suum sanguinem
populum, extra portam passus est. Exe-
amus igitur ad eum extra castra, inproperi-
um eius portantes. Non enim habemus
hic manentem civitatem, sed futuram inqui-
rimus. Per ipsum ergo offeramus hostiam
laudis semper Deo, id est fructum labiorum confi-
tentium nomini eius. Beneficientie autem et com-
munionis nolite oblivisci. Tali-
bus enim hostiis promeretur Deus. Obe-
dite prepositis vestris et subiacete eis. Ipsi
enim pervigilant quasi rationem pro animabus
vestris reddituri, ut cum gaudio hoc
faciant et non gementes. Hoc enim non
expedit vobis. Orate pro nobis. Confi-
dimus enim quia bonam conscientiam habe-
mus, in omnibus bene volentes conversari.
Amplius autem deprecor vos hoc facere, quo
celerius restituar vobis. Deus autem
pacis qui eduxit de mortuis pasto-
rem magnum ovium in sanguine testa-
menti eterni, Dominum nostrum Ihesum Christum,
aptet vos in omni bono, ut faciatis
voluntatem eius, faciens in vobis
quod placeat coram se per Ihesum Christum, cui est
gloria in secula seculorum. Amen. Rogo autem vos
fratres ut sufferatis verbum solacii. Etenim
perpaucis scripsi vobis. Cognoscite fratrem
nostrum Thimotheum dimissum, cum quo
si celerius venerit, videbo vos. Saluta-
te omnes prepositos vestros et omnes sanctos. Salu-
tant vos fratres de Ytalia. Gratia cum omnibus vobis.
amen.

Explicit epistola ad hebreos. Incipit pro
logus beati ieronimi in actus a
Lucas antiocensis natione pos
syrus cuius laus in euangelio ca tolorum
nitur. apud antiochiam medicus
artis fuit peritissimus et apostolorum discipulus post
ea uero usque ad confessionem paulum secutus est
apostolum sine crimine in uirginitate permanens
eius deo maluit seruire. Qui octogin
ta et quatuor annorum senex etatis obiit in
bithinia plenus spiritu sancto euangeliste.
hic quoque diuino stimulatus impulsu spiritu in acha
ie partibus scribens euangelium grecis fidelibus
incarnationem domini fideli narratione osten
deret. eundem quod ex stirpe et origine dauid descen
disse fidem carne monstrauit. Non solum
usque ad resurrectionem et ascensionem domini
perduxit narrationem suam uerum et actus a
postolorum et perpetue beati pauli cuius indiuidu
us in peregrinando comes extitit. sicut
uidetur ipse exposuit. Qui et ideo in initio
potestas scribendo apostolorum actuum potestas in minis
terio datur ut deo in deum pleno et filio perditio
nis extincto. oratione ab apostolis facta sorte do
mini electionis numerus duodenarii compleretur
sicque paulum consummationem apostolicis actibus
que daret quem diu contra stimulum calcitrantem dominus
elegisset. Quod legentibus ac requirentibus deum
breui uolui sermone ostendere quam plu
ribus aliquid fastidientibus prodidisse sci
ens quod operantem agricolam oportet de suis fruc
tibus edere. Quia uero diuina subsecuta est
gratia ut non solum corporis sanitatem sed et
iam anime eius proficeret medicina. Ex
plicit prolog. Incipit liber actuum apostolorum.

Primum quidem ser
monem feci
de omnibus o theophi
le. que cepit ihesus facere et
docere usque in diem qua
precipiens apostolis per spiritum sanctum quos e
legit assumptus est. Quibus et prebuit
seipsum uiuum post passionem suam in
multis argumentis per dies xl. apparens

eis et loquens de regno dei. Et con
uescens precepit eis ab ierosolimis ne
discederent sed expectarent promissionem
patris quam audistis inquid per os meum. Quia
iohannes quidem baptizauit aqua. uos autem
baptizabimini in spiritu sancto non post mul
tos hos dies. Igitur qui conuenerant interro
gabant eum dicentes. Domine si in tempore hoc
restitues regnum israel? Dixit autem eis.
Non est uestrum nosse tempora uel momenta que
pater posuit in sua potestate. Sed accipietis
uirtutem superuenientis spiritus sancti in uos et eri
tis michi testes in ierusalem et in omni iudea et sama
ria et usque ad ultimum terre. Et cum hec dix
isset. uidentibus illis eleuatus est et nubes
suscepit eum ab oculis eorum. Cumque intue
rentur in celum euntem illum. ecce duo
uiri astiterunt iuxta illos in uestibus albis.
qui et dixerunt. Viri galilei quid statis as
picientes in celum. Hic ihesus qui assumptus
est a uobis in celum. sic ueniet quemadmod
um uidistis eum euntem in celum. Tunc reuersi
sunt ierosolimam a monte qui uocatur oliue
ti qui est iuxta ierusalem sabbati habens iter. Et
cum introissent in cenaculum ascenderunt ubi
manebant petrus et iohannes iacobus et andre
as. philippus et thomas. bartholomeus
et matheus. iacobus alphei et symon zelo
tes et iudas iacobi. Hii omnes erant perseue
rantes unanimiter in oratione cum mulieribus
et maria matre ihesu et fratribus eius. In diebus
illis exurgens petrus in medio fratrum dixit.
Erat autem turba hominum fere centum uigin
ti. Viri fratres oportet impleri scripturam quam pre
dixit spiritus sanctus per os dauid de iuda qui fu
it dux eorum qui comprehenderunt ihesum. qui con
numeratus erat in nobis et sortitus est sortem
ministerii huius. Et hic quidem possedit agrum
de mercede iniquitatis. et suspensus cre
puit medius et diffusa sunt omnia uiscera
eius. Et notum factum est omnibus habitantibus
ierusalem ita ut appellaretur ager ille
lingua eorum acheldemach. hoc est a
ger sanguinis. Scriptum est enim in libro

psalmorum. Fiat commoratio eius deserta, et
non sit qui habitet in ea; et episcopatum eius acci
v. alter piat alter. Oportet ergo ex his viris qui
nobiscum sunt congregati in omni tempore
quo intravit et exivit inter nos dominus Ihesus
incipiens a baptismate Iohannis usque
in diem qua assumptus est a nobis testem
resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex
istis. Et statuerunt duos, Ioseph qui
vocabatur barsabas, qui cognominatus
est iustus, et mathiam. Et orantes
dixerunt. Tu domine qui corda nosti om
nium, ostende quem elegeris ex his duobus
unum accipere locum ministerii huius et apostolatus
de quo prevaricatus est iudas ut abi
ret in locum suum. Et dederunt sortes
eis. Et cecidit sors super mathiam et an
numeratus est cum undecim apostolis.
II. Et cum complerentur dies pentecostes
erant omnes pariter in eodem loco. Et
factus est repente de celo sonus tam
quam advenientis spiritus vehementis et reple
vit totam domum ubi erant sedentes.
Et apparuerunt illis dispertite lingue
tamquam ignis, seditque supra singulos eorum.
Et repleti sunt omnes spiritu sancto et ceperunt
loqui variis linguis prout spiritus sanctus
dabat eloqui illis. Erant autem in Ierusalem
habitantes iudei viri religiosi ex
omni natione que sub celo est. Facta autem
hac voce convenit multitudo et mente con
fusa est, quoniam audiebat unusquisque
lingua sua illos loquentes. Stupebant
autem omnes et mirabantur dicentes. Non
ne ecce omnes isti qui loquuntur galilei sunt?
Et quomodo nos audivimus unusquisque
linguam suam ~~[illegible]~~ in qua
nati sumus? Parthi et medi et ela
mite et qui habitant mesopotamiam,
iudeam et capadociam, pontum et asiam,
frigiam et pamphiliam, egyptum
et partes libie que est circa cyrenen,
et advene romani, iudei quoque et
proseliti, cretes et arabes. Audivimus

eos loquentes nostris linguis ma
gnalia dei. Stupebant autem omnes
et mirabantur ad invicem dicentes:
Quid nam vult hoc esse? Alii autem irri
debant dicentes quia musto pleni sunt
isti. Stans autem petrus cum undecim,
elevavit vocem suam et locutus
est eis. Viri iudei et qui habitatis
ierusalem universi, hoc vobis notum sit et
auribus percipite verba mea. Non enim
sicut vos estimatis hii ebrii sunt cum sic
sit hora diei tertia, sed hoc est quod dictum z.a.
est per prophetam Iohel. Et erit: In no
vissimis diebus, dicit dominus, effundam
de spiritu meo super omnem carnem et pro
phetabunt filii vestri et filie vestre,
et iuvenes vestri visiones videbunt
et seniores vestri somnia somniabunt.
Et quidem super servos meos et ancillas
meas in diebus illis effundam de spiritu
meo et prophetabunt. Et dabo prodigia in ce
lo sursum et signa in terra deorsum, san
guinem et ignem et vaporem fumi. Sol con
vertetur in tenebras et luna in sanguinem
antequam veniat dies domini magnus et
manifestus. Et erit omnis quicumque
invocaverit nomen domini salvus erit. Vi
ri israhelite, audite verba hec. Ihesum naza
renum virum approbatum a deo in vobis vir
tutibus et prodigiis et signis que fecit
per illum deus in medio vestri sicut vos sci
tis, hunc definito consilio et prescientia dei
traditum per manus iniquorum affligen
tes interemistis. Quem deus suscita e qui
vit solutis doloribus inferni, iuxta
quod impossibile erat teneri illum ab illo. Da
vid enim dicit in eum: Providebam dominum
coram me semper, quoniam a dextris est mihi ne com
movear. Propter hoc letatum est cor
meum et exultavit lingua mea insu
per et caro mea requiescet in spe. Quoniam non
derelinques animam meam in inferno,
nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. No
tas mihi fecisti vias vite, replebis me

iocunditate cum facie tua. Viri fratres
liceat audenter dicere ad vos de patriar
cha David quoniam defunctus est et sepultus. et
sepulchrum eius est apud nos usque in hodier
num diem. Propheta igitur cum esset et sciret quia
iureiurando iurasset illi deus de fruc
tu lumbi eius sedere super sedem eius. provi
dens locutus est de resurrectione Christi
quia neque derelictus est in inferno neque ca
ro eius vidit corruptionem. Hunc Ihesum re
suscitavit deus. cui nos omnes testes
sumus. Dextera igitur dei exaltatus et pro
missione spiritus sancti accepta a patre effu
dit hoc donum quod vos videtis et audi
tis. Non enim David ascendit in celos. dixit
autem ipse. Dixit dominus domino meo. sede a dex
m. don. po. inim. sca. pe. tuo. Cer
tissime ergo sciat omnis domus Israel quia
ds et dominum eum et Christum fecit deus hunc
Ihesum quem vos crucifixistis. His auditis
compuncti sunt corde et dixerunt ad pe
trum et ad reliquos apostolos. Quid facie
mus viri fratres? Petrus vero ait ad illos.
Penitentiam agite et baptizetur unus
quisque vestrum in nomine domini nostri Ihesu Christi
in remissionem peccatorum vestrorum. et accipietis
donum spiritus sancti. Vobis enim est repro
missio et filiis vestris et omnibus qui longe
sunt quoscumque advocaverit dominus deus noster.
Aliis etiam verbis plurimis testificatus est
et exhortabatur eos dicens. Salvami
ni a generatione ista prava. Qui ergo rece
perunt sermonem eius baptizati sunt.
et apposite sunt in illa die anime circiter
tria milia. Erant autem perseverantes in
doctrina apostolorum et communicatione fracti
onis panis et orationibus. Fiebat autem omni
anime timor. Multa enim prodigia et sig
na per apostolos fiebant in Ierusalem. et metus
erat magnus in universis. Omnes etiam qui
credebant erant pariter et habebant omnia
communia. Possessiones et substantias vendebant
et dividebant ea singulis prout cuique opus
erat. Cotidie quoque perdurantes u

nanimiter in templo. et frangentes
circa domos panem sumebant cibum
cum exultatione et simplicitate cordis
collaudantes deum et habentes gratiam
ad omnem plebem. Dominus autem augebat
qui salvi fierent cotidie in idipsum.

III

Petrus autem et Iohannes ascende
bant in templum ad horam orationis
nonam. Et quidam vir qui erat clau
dus ex utero matris sue baiulabatur. quem
ponebant cotidie ad portam templi que
dicitur speciosa ut peteret elemosinam
ab introeuntibus in templum. Is cum vi
disset Petrum et Iohannem incipientes intro
ire in templum. rogabat ut elemo
sinam acciperet. Intuens autem in eum Pe
trus cum Iohanne: dixit. Respice in nos. At
ille intendebat in eos sperans se aliquid accep
turum ab eis. Petrus autem dixit. Argentum
et aurum non est michi. quod autem habeo hoc tibi
do. In nomine Ihesu Christi Nazareni surge et
ambula. Et apprehensa eius manu dex
tera: allevavit eum. Et protinus consolida
te sunt bases eius et plante. Et ex
siliens stetit et ambulabat. Et intra
vit cum illis in templum. ambulans et ex
siliens et laudans deum. Et vidit eum
omnis populus ambulantem et laudantem deum.
Cognoscebant autem illum quoniam ipse erat
qui ad elemosinam sedebat ad spe
ciosam portam templi. Et impleti sunt
stupore et extasi in eo quod contigerat illi.
Cum teneret autem Petrum et Iohannem cu
currit omnis populus ad eos ad porticum que appellatur
Salomonis. stupentes. Videns autem
Petrus: respondit ad populum. Viri
Israelite quid miramini in hoc. aut quid
nos intuemini quasi nostra virtute
aut pietate fecerimus hunc am
bulare? Deus Abraham et deus Y
saac et deus Iacob: et deus patrum ves ·l· nostro
trorum glorificavit filium suum Ihesum
quem vos quidem tradidistis et nega
stis ante faciem Pilati iudicante

te illo dimitti. Vos autem sanctum et ius-
f tum negastis et petistis virum homi-
cidam donari vobis. Auctorem vero vi-
te interfecistis quem deus suscitavit
a mortuis cuius nos testes sumus. Et in fide
quē nominis eius hunc quem vos videtis et nostis con-
firmavit nomen eius. Et fides que per
eum est dedit integram sanitatem istam
in conspectu omnium vestrum. Et nunc fratres
scio quia per ignorantiam fecistis sicut
et principes vestri. Deus autem qui prenuntia-
vit per os omnium prophetarum pati Christum
suum implevit sic. Penitemini igitur
et convertimini ut deleantur vestra peccata
ut cum venerint tempora refrigerii a con-
spectu domini et miserit eum qui predica-
tus est vobis Iesum Christum, quem oportet
quidem celum suscipere usque in tem-
pora restitutionis omnium que locutus
est deus per os sanctorum suorum a seculo prophe-
tarum. Moyses quidem dixit quoniam prophe-
tam vobis suscitabit dominus deus vester
de fratribus vestris tamquam me ipsum audie-
tis iuxta omnia quecumque locutus fuerit
vobis. Erit autem omnis anima que non
audierit prophetam illum exter-
minabitur de plebe. Et omnes prophete a
Samuel et deinceps qui locuti sunt
annuntiaverunt dies istos. Vos e-
stis filii prophetarum et testamenti quod dis-
posuit deus ad patres nostros dicens ad
Abraham. In semine tuo benedi-
centur omnes familie terre. Vobis primum
deus suscitans filium suum misit eum be-
nedicentem vobis ut convertat se
unusquisque a nequitia sua.

IIII

Loquentibus autem illis ad populum su-
pervenerunt sacerdotes et ma-
gistratus templi et saducei dolen-
tes quod docerent populum et annuntiare-
nt in Iesum resurrectionem ex mortuis.
Et iniecerunt in eos manus et posue-
runt eos in custodiam usque in crasti-
num. Erat enim iam vespera. Multi autem

eorum qui audierant verbum crediderunt.
Et factus est numerus virorum .v. milia. Fac-
tum est autem in crastinum ut congregarentur
principes eorum et seniores et scribe in Ie-
rusalem et Annas princeps sacerdotum et
Cayphas et Iohannes et Alexander et quot-
quot erant de genere sacerdotali. Et sta-
tuentes eos in medio interrogabant.
In qua virtute aut in quo nomine fecistis
hoc vos? Tunc Petrus repletus spiritu
sancto dixit ad eos. Principes populi et
seniores audite. Si nos hodie diiu-
dicamur in benefacto hominis infirmi in quo
iste salvus factus est: notum sit omni-
bus vobis et universe plebi Israel quia in no-
mine Iesu Christi Nazareni quem vos crucifi-
xistis quem deus suscitavit a mortuis:
in hoc iste astat coram vobis sanus. Hic
est lapis qui reprobatus est a vobis edi-
ficantibus: qui factus est in caput angu-
li et non est in alio aliquo salus. Nec enim no-
men aliud est sub celo datum hominibus
in quo oporteat nos salvos fieri. Viden-
tes autem Petri constantiam et Iohannis, compe-
rto quod homines essent sine litteris et ydiote: ad-
mirabantur et cognoscebant eos quoniam cum
Iesu fuerant. Hominem quoque videntes
stantem cum eis qui curatus fuerat nil
poterant contradicere. Iusserunt autem eos fo-
ras extra concilium secedere et conferebant ad
invicem dicentes. Quid faciemus hominibus
istis? Quoniam quidem notum factum est per eos signum
omnibus habitantibus in Ierusalem. Manifestum est
et non possumus negare. Sed ne amplius
divulgetur in populum comminemur eis ne ul-
tra loquantur in nomine hoc ulli hominum. Et
vocantes eos denuntiaverunt ne omnino
loquerentur neque docerent in nomine Iesu. Petrus
vero et Iohannes respondentes dixerunt ad eos.
Si iustum est in conspectu dei vos potius
audire quam deum iudicate. Non enim
possumus que vidimus et audivimus
non loqui. At illi comminantes dimise-
runt eos non invenientes quomodo punirent

retur eos propter populum quia omnes clarificabant id quod factum erat in eo quod acciderat. Annorum enim erat amplius quadraginta homo in quo factum erat signum istud sanitatis. Dimissi autem venerunt ad suos et annuntiaverunt eis quanta ad eos principes sacerdotum et seniores dixissent. Qui cum audissent unanimiter levaverunt vocem ad Dominum et dixerunt: Domine tu qui fecisti celum et terram mare et omnia que in eis sunt, qui spiritu sancto per os patris nostri David pueri tui dixisti: Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terre et principes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus Christum eius. Convenerunt enim vere in civitate ista adversus sanctum puerum tuum Ihesum quem unxisti Herodes et Pontius Pilatus cum gentibus et populis Israel facere que manus tua et consilium tuum decreverunt fieri. Et nunc Domine respice in minas eorum et da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum in eo quod manum tuam extendas ad sanitates et signa et prodigia fieri per nomen sancti filii tui Ihesu. Et cum orassent motus est locus in quo erant congregati et repleti sunt omnes spiritu sancto et loquebantur verbum Dei cum fiducia. Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una, nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat sed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis Ihesu Christi Domini nostri et gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores domorum aut agrorum erant vendentes afferebant pretia eorum que vendebant et ponebant ante pedes apostolorum. Dividebatur autem singulis prout cuique opus erat. Ioseph autem qui cognominatus est Barnabas ab apostolis quod est interpretatum filius consolationis Levites Cyprius genere cum haberet agrum vendidit illum et attulit pretium et posuit ante pedes apostolorum. v. barsaba

V

Vir autem quidam Ananias nomine cum Saphira uxore sua vendidit agrum et fraudavit de pretio agri conscia uxore sua et afferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem Petrus ad Ananiam: Cur temptavit Sathanas cor tuum mentiri te spiritui sancto et fraudare de pretio agri? Nonne manens tibi manebat et venundatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus sed Deo. Audiens autem Ananias hec verba cecidit et expiravit. Et factus est timor magnus in omnes qui audierant. Surgentes autem iuvenes amoverunt eum et efferentes sepelierunt. Factum est autem quasi horarum trium spatium et uxor ipsius nesciens quod factum fuerat introivit. Respondit autem ei Petrus: Dic mihi mulier si tanti agrum vendidistis? At illa dixit: Etiam tanti. Petrus autem dixit ad eam: Quid utique convenit vobis temptare spiritum Domini? Ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum ad ostium et efferent te. Confestim cecidit ante pedes eius et expiravit. Intrantes autem iuvenes invenerunt illam mortuam et extulerunt et sepelierunt ad virum suum. Et factus est timor magnus in universa ecclesia et in omnes qui audierunt hec. Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe. Et erant unanimiter omnes in porticu Salomonis. Ceterorum autem nemo audebat se coniungere illis sed magnificabat eos populus. Magis autem augebatur credentium in Domino multitudo virorum ac mulierum ita ut in plateas eicerent infirmos et ponerent in lectulis et grabatis ut veniente Petro saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum et liberarentur ab infirmitatibus suis. Concurrebat autem multitudo vicinarum civitatum Ierusalem afferentes egros et vexatos a spiritibus inmundis qui curabantur omnes.

Exurgens autem princeps sacerdotum et omnes qui
cum illo erant que est heresis saduceorum re-
pleti sunt zelo et iniecerunt manus in a-
postolos et posuerunt illos in custodia pu-
blica. Angelus autem domini per noctem aperiens
ianuas carceris et educens eos dixit. Ite
et stantes in templo loquimini plebi omnia
verba vite huius. Qui cum audissent. intrave-
runt diluculo in templum et docebant. Ad-
veniens autem princeps sacerdotum et qui cum eo e-
rant. convocaverunt concilium et omnes seniores
filiorum israel et miserunt ad carcerem ut ad-
ducerentur. Cum autem venissent ministri
et aperto carcere non invenissent eos: reversi
nuntiaverunt dicentes. Carcerem quidem inve-
nimus clausum cum omni diligentia et
custodes stantes ad ianuas. Aperien-
tes autem neminem intus invenimus. Ut
autem audierunt hos sermones magi-
stratus templi et principes sacerdotum: am-
bigebant de illis quidnam fieret. Adve-
niens autem quidam nuntiavit eis quia ecce
viri quos posuistis in carcerem sunt in
templo stantes et docentes populum. Tunc
abiit magistratus cum ministris et ad-
duxit eos sine vi. Timebant enim po-
pulum ne lapidarentur. Et cum adduxissent
eos illos statuerunt in concilio et interroga-
vit eos princeps sacerdotum dicens. Precipi-
endo precepimus vobis ne doceretis in
nomine isto: et ecce replestis ierusalem doc-
trina vestra et vultis inducere super
nos sanguinem hominis istius. Respondens
autem petrus et apostoli dixerunt. Obedire
oportet deo magis quam hominibus. Deus patrum
nostrorum suscitavit ihesum quem vos interemi-
stis suspendentes in ligno. Hunc deus
principem et salvatorem exaltavit dexte-
ra sua ad dandam penitentiam israeli et re-
missionem peccatorum. Et nos testes sumus
horum verborum et spiritus sanctus quem dedit deus
omnibus obedientibus sibi. Hec cum audis-
sent. dissecabantur et cogitabant interfi-
cere eos. Surgens autem quidam phariseus in
concilio nomine gamaliel. legis doctor ho-
norabilis universe plebi. iussit foras ad
breve homines fieri. dixitque ad illos. Viri
israelite: attendite vobis super hominibus istis
quid acturi sitis. Ante hos enim dies extitit
theodas magnus dicens se esse aliquem. cui consen-
sit virorum numerus circiter quadringentorum. qui
occisus est et omnes qui ei credebant
et dissipati sunt et redacti sunt ad ni-
chilum. Post hunc extitit iudas galile-
us in diebus professionis et avertit populum post se et
ipse periit et omnes quotquot consenserunt ei
dispersi sunt. Et nunc itaque dico vobis. Dis-
cedite ab hominibus istis et sinite illos. quoniam
si est ex hominibus consilium hoc aut opus dissol-
vetur. Si vero ex deo est non poteritis dissolvere
eos ne forte et deo repugnare inveniami-
ni. Consenserunt autem illi et convocan-
tes apostolos: cesis denuntiaverunt ne am-
plius loquerentur in nomine ihesu et dimiserunt
eos. Et illi quidem ibant gaudentes a con-
spectu concilii: quoniam digni habiti sunt pro
nomine ihesu contumeliam pati. Omni
autem die in templo et circa domos non cessa-
bant docentes et evangelizantes ihesum christum.
VI
In diebus autem illis crescente numero
discipulorum: factum est murmur grecorum ad-
versus hebreos. eo quod despicerentur in ministe-
rio cotidiano vidue eorum. Convo-
cantes autem duodecim multitudinem dis-
cipulorum dixerunt. Non est equum nos derelin-
quere verbum dei et ministrare mensis. Con-
siderate ergo fratres viros ex vobis boni testi-
monii septem. plenos spiritu sancto et sa-
pientia: quos constituamus super hoc opus.
Nos vero orationi et ministerio verbi instantes
erimus. Et placuit sermo coram om-
ni multitudine. Et elegerunt stepha-
num virum plenum fide et spiritu sancto. et
philippum et prochorum et nicanorem et ti-
monem et parmenam et nicholaum
advenam antiochenum. Hos statue-
runt ante conspectum apostolorum et orantes impo-
suerunt eis manus. Et verbum domini cre-

crescebat et multiplicabatur numerus discipu-
lorum in Ierusalem valde. Multa etiam turba
sacerdotum obediebat fidei. Stepha-
nus autem plenus gratia et fortitudine facie-
bat prodigia et signa magna in populo. Sur-
rexerunt autem quidam de synagoga que appel-
latur Libertinorum et Cyrenensium et Alexan-
cor drinorum et eorum qui erant a Cilicia et Asia dispu-
tantes cum Stephano et non poterant resis-
tere sapientie et spiritui qui loquebatur.
Tunc submiserunt viros qui dicerent se
audisse eum dicentem verba blasphemi-
e in Moysen et Deum. Commoverunt ita-
que plebem et seniores et scribas et concurren-
tes rapuerunt eum et adduxerunt eum in con-
cilium. Et statuerunt falsos testes qui
blasphemie dicerent: Homo iste non cessat loqui verba ad-
versus locum sanctum et legem. Audivimus e-
nim eum dicentem quoniam Iesus Nazarenus hic des-
truet locum istum et mutabit traditiones
quas tradidit nobis Moyses. Et intuen-
tes eum omnes qui sedebant in concilio vi-
derunt faciem eius tamquam faciem angeli.

VII Dixit autem princeps sacerdotum:
Si hec ita se habent? Qui
ait: Viri fratres et patres audite. De-
us glorie apparuit patri nostro Abraham
syrie cum esset in Mesopotamia priusquam mora-
retur in Carran. Et dixit ad illum: Exi
de terra tua et de cognatione tua et veni in
terram quam tibi monstravero. Tunc exiit
de terra Chaldeorum et habitavit in Carran.
Et inde postquam mortuus est pater eius, trans-
tulit illum in terram istam in qua nunc vos
habitatis. Et non dedit illi hereditatem
in ea nec passum pedis, sed repromisit da-
re illi eam in possessionem et semini
eius post ipsum, cum non haberet filium. Lo-
cutus est autem Deus quia erit semen e-
ius accola in terra aliena et servituti eos
subicient et male tractabunt eos annis qua-
dringentis. Et gentem cui ser-
vierint ego iudicabo dicit Dominus. Et post
hec exibunt et deservient mihi in loco is-
to. Et dedit illi testamentum circumcisio-
nis. Et sic genuit Ysaac et circumcidit e-
um die octava et Ysaac Iacob et Ia-
cob xii patriarchas. Et patriarche
emulantes Ioseph vendiderunt in Egyptum.
Et erat Deus cum eo et eripuit eum
ex omnibus tribulationibus eius et dedit ei gra-
tiam et sapientiam in conspectu Pharaonis regis
Egypti et constituit eum prepositum super Eg-
yptum et super omnem domum suam. Venit
autem fames in universam Egyptum et Chana-
an et tribulatio magna et non inveniebant
cibos patres nostri. Cum audisset autem Iacob
esse frumentum in Egypto misit patres nos-
tros primum et in secundo cognitus est Ioseph
a fratribus suis et manifestatum est regi Ph-
araoni genus eius. Mittens autem Io-
seph accersivit Iacob patrem suum et
omnem cognationem suam in animabus septua-
ginta v. Et descendit Iacob in Egyptum
et defunctus est ipse et patres nostri et transl-
ati sunt in Sychem et positi in sepulcro
quod emit Abraham pretio argenti a filiis
Emor filii Sychem. Cum appropinquaret
autem tempus repromissionis quam confessus erat
Deus Abrahe, crevit populus et multiplica-
tus est in Egypto quoadusque surrexit
in Egypto rex alius qui non sciebat Io-
seph. Hic circumveniens genus nostrum af-
flixit patres nostros ut exponerent infan-
tes suos ne vivificarentur. Eodem tempore
natus est Moyses et fuit gratus Deo. Qui
nutritus est tribus mensibus in domo patris
sui. Exposito autem illo in flumine, sus-
tulit eum filia Pharaonis et enutrivit
eum sibi in filium. Et eruditus est Moy-
ses omni sapientia Egyptiorum et erat potens
in verbis et in operibus suis. Cum autem imple-
retur ei quadraginta annorum tempus, ascen-
dit in cor eius ut visitaret fratres suos
filios Israel. Et cum vidisset quendam de
genere suo iniuriam patientem, vindi-
cavit illum et fecit ultionem ei qui iniuriam
sustinebat percusso Egyptio. Existi-

madgr. autem intelligere fratres suos quoniam deus per
manum ipsius daret salutem illis. At illi
non intellexerunt. Sequenti uero die appa
ruit illis litigantibus. et reconciliabat
eos in pace dicens. Viri: fratres estis. ut quid
nocetis alterutrum? Qui autem iniuriam facie
bat proximo suo: repulit eum dicens. Quis
te constituit principem et iudicem super
nos? Numquid interficere me tu uis quemad
modum interfecisti heri egyptium? Fugit
autem moyses in uerbo isto. et factus est ad
uena in terra madian: ubi genuit
duos filios. Et expletis annis quadra
ginta: apparuit illi in deserto mon
tis syna angelus in igne flamme ru
bi. Moyses autem uidens admiratus est
uisum. Et accedente illo ut consideraret
facta est uox domini ad eum dicens.
ł uiror Ego sum deus patrum tuorum: deus abra
ham. et deus ysaac. et deus iacob. Tre
mefactus autem moyses: non audebat
considerare. Dixit autem illi deus. Solue
calciamentum pedum tuorum. locus enim
in quo stas: terra sancta est. Uidens
uidi afflictionem populi mei qui est in
egypto. et gemitum eorum audiui:
et descendi liberare eos. Et nunc ueni
et mittam te in egyptum. Hunc moy
sen quem negauerunt dicentes. quis
te constituit principem et iudicem
super nos? hunc deus principem et re
demptorem misit cum manu angeli
qui apparuit illi in rubo. Hic eduxit
illos faciens prodigia et signa in
terra egypti. et in rubro mari. et in de
serto annis quadraginta. Hic mo
yses est qui dixit filiis israel. Prophe
deut. tam uobis suscitabit deus de fratribus
xviii. uestris tamquam me ipsum audietis. Hic est qui fu
it in ecclesia in solitudine cum angelo qui
loquebatur ei in monte syna. et cum pa
tribus nostris. qui accepit uerba uite dare
nobis. cui noluerunt obedire patres
nostri. sed repulerunt eum. et auersi sunt

cordibus suis in egyptum dicentes ad a
aron. Fac nobis deos qui precedant nos.
Moysi enim huic qui eduxit nos de ter
ra egypti nescimus quid factum sit ei.
Et uitulum fecerunt in illis diebus. et
obtulerunt hostiam simulacro. et leta
bantur in operibus manuum suarum. Conu
ertit autem deus. et tradidit illos seruire
milicie celi. sicut scriptum est in libro
prophetarum. Numquid uictimas aut hos
tias obtulistis michi annis .xl. in deser
to domus israel? Et suscepistis tabernaculum
moloch. et sidus dei uestri rempham figu
ras quas fecistis adorare eas. Et trans
feram uos trans babilonem. Taber
naculum testimonii fuit cum patribus nostris
in deserto sicut disposuit illis deus loquens
ad moysen ut faceret illud secundum formam
quam uiderat. Quod et induxerunt suscipien
tes patres nostri cum ihesu in possessionem gen
cium quas expulit deus a facie patrum nos
trorum usque in diebus dauid qui inuenit
gratiam ante deum. et petiit ut inueniret ta
bernaculum deo iacob. Salomon autem edi
ficauit illi domum. Sed non excelsus in
manufactis habitat: sicut propheta di
cit. Celum michi sedes est. terra autem sca
bellum pedum meorum. Quam domum e
dificabitis michi dicit dominus. aut quis locus
requietionis mee est? Nonne manus mea
fecit hec omnia? Duri ceruice et incir
cumcisis cordibus uos semper spiritui sancto res ł et auribus
titistis. sicut patres uestri et uos. Quem ista
enim prophetarum non sunt persecuti patres
uestri? Et occiderunt eos qui pre
nunciabant de aduentu iusti. cuius
nunc uos proditores et homicide fuistis.
qui accepistis legem in dispositione angelorum
et non custodistis. Audientes autem hec
dissecabantur cordibus suis. et stridebant
dentibus in eum. Cum autem esset stepha
nus plenus spiritu sancto. intendens in celum
uidit gloriam dei et ihesum stantem
a dextris dei. et ait. Ecce uideo celos

apertos et filium hominis stantem a dextris
virtutis dei. Exclamantes autem voce ma
gna continuerunt aures suas et impe
tum fecerunt unanimiter in eum. Et eicientes
eum extra civitatem lapidabant. Et testes depo
suerunt vestimenta sua secus pedes ado
lescentis qui vocabatur Saulus. Et lapidaba
nt Stephanum invocantem et dicentem. Domine
Ihesu accipe spiritum meum. Positis autem geni
bus clamavit voce magna dicens. Domi
ne ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc di
xisset obdormivit in domino. Saulus autem erat
consentiens neci eius.

VIII

Factum est autem in illa die persecutio ma
gna in ecclesia que erat Ierosolimis
et omnes dispersi sunt per regiones Iudee et Sa
marie preter apostolos. Sepelierunt autem Ste
phanum viri timorati et fecerunt planc
tum magnum super eum. Saulus vero devastabat
ecclesiam per domos intrans et trahens viros ac
mulieres tradebat in custodiam. Igitur qui
dispersi erant pertransibant evangelizantes
regnum dei. Philippus autem descendens in civi
tatem Samarie predicabat illis Christum Ihe
sum. Intendebant autem turbe hiis que a Phi
lippo dicebantur unanimiter audien
tes et videntes signa que faciebat. Mul
ti enim illorum qui habebant spiritus inmundos
clamantes voce magna exibant. Multi
autem paralitici et claudi curati sunt. Factum
est ergo gaudium magnum in illa civitate.
Vir autem quidam nomine Symon qui ante fuerat
in civitate magus seducens gentem Sama
rie dicens se esse aliquem magnum. Cui auscul
tabant omnes a minimo usque ad max
imum dicentes. Hic est virtus dei que vo
catur magna. Attendebant autem eum propter
quod multo tempore magicis artibus suis demen
tasset eos. Cum vero credidissent Phi
lippo evangelizanti de regno dei in nomi
ne Ihesu Christi baptizabantur viri ac mu
lieres. Tunc Symon et ipse credidit. Et
cum baptizatus fuisset adherebat Phi
lippo. Videns etiam signa et virtutes max
imas fieri stupens admirabatur. Cum
autem audissent apostoli qui erant Ierosolimis
quia recepisset Samaria verbum dei
miserunt ad eos Petrum et Iohannem. Qui cum
venissent oraverunt pro ipsis ut acciperent
spiritum sanctum. Nondum enim in quemquam illorum ve
nerat sed baptizati tantum erant in nomine do
mini Ihesu. Tunc imponebant manus
super illos et accipiebant spiritum sanctum. Cum
vidisset autem Symon quia per impositionem
manus apostolorum daretur spiritus sanctus optulit
eis pecuniam dicens. Date et mihi potesta
tem ut cuicumque imposuero manus ac
cipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum. Pe
cunia tua tecum sit in perditione quia do
num dei existimasti pecunia possideri.
Non est tibi pars neque sors in sermone
isto. Cor enim tuum non est rectum co
ram deo. Penitentiam itaque age ab
hac nequicia tua et roga deum si forte
remittatur tibi hec cogitatio cordis tui.
In felle enim amaritudinis et obliga
tione iniquitatis video te esse. Respondens
autem Symon dixit. Precamini vos pro me
ad dominum ut nichil veniat super me horum
que dixistis. Et illi quidem testificati
et locuti verbum domini redibant Iero
solimam et multis regionibus Samari
tanorum evangelizabant. Angelus autem
domini locutus est ad Philippum di
cens. Surge et vade contra meridianum ad
viam que descendit ab Ierusalem in Gaza
hec est deserta. Et surgens abiit. Et
ecce vir ethiops eunuchus potens
Candacis regine Ethiopum qui erat
super omnes gazas eius venerat adora
re in Ierusalem. Et revertebatur sedens su
per currum suum legensque Ysaiam prophe
tam. Dixit autem spiritus Philippo. Accede et
adiunge te ad currum istum. Accur
rens autem Philippus audivit eum
legentem Ysaiam prophetam et dixit.
Putasne intelligis que legis. Qui a
it. Et quomodo possum si non aliquis

ostenderet mihi? Rogavitque Philippum ut ascenderet et sederet secum. Locus autem scripture quam legebat erat hic: Tamquam ovis ad occisionem ductus est, et sicut agnus coram tondente se sine voce, sic non aperuit os suum. (tondente) In humilitate iudicium eius sublatum est. Generationem eius quis enarrabit? quoniam tolletur de terra vita eius. Respondens autem eunuchus Philippo dixit: Obsecro te, de quo propheta dicit hoc? de se an de aliquo alio? Aperiens autem Philippus os suum, et incipiens a scriptura ista, evangelizavit illi Ihesum. Et dum irent per viam, venerunt ad quandam aquam. Et ait eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet. Et respondens ait: Credo Filium Dei esse Ihesum Christum. Et iussit stare currum. Et descenderunt uterque in aquam, Philippus et eunuchus, et baptizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua, Spiritus Domini rapuit Philippum, et amplius non vidit eum eunuchus. Ibat autem per viam suam gaudens. Philippus autem inventus est in Azoto, et pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis donec veniret Cesaream.

IX Saulus autem adhuc spirans minarum et cedis in discipulos Domini, accessit ad principem sacerdotum, et petiit ab eo epistolas in Damascum ad synagogas, ut si quos invenisset huius vie viros ac mulieres, vinctos perduceret in Iherusalem. (petiit) (vie) Et cum iter faceret, contigit ut appropinquaret Damasco. Et subito circumfulsit eum lux de celo. Et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi: Saule, Saule, quid me persequeris? Qui dixit: Quis es, Domine? Et ille: Ego sum Ihesus quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et tremens ac stupens dixit: Domine, quid me vis facere? Et Dominus ad eum: Surge et ingredere civitatem, et dicetur tibi quid te oporteat facere. Viri autem illi qui comitabantur cum eo, stabant stupefacti, audientes quidem vocem, neminem autem videntes. Surrexit autem Saulus de terra, apertisque oculis nichil videbat. Ad manus autem illum trahentes, introduxerunt Damascum. Et erat ibi tribus diebus non videns, et non manducavit neque bibit. Erat autem quidam discipulus Damasci nomine Ananias, et dixit ad illum in visu Dominus: Anania. At ille ait: Ecce ego, Domine. Et Dominus ad illum: Surge et vade in vicum qui vocatur Rectus, et quere in domo Iude Saulum nomine Tarsensem. Ecce enim orat. Et vidit virum Ananiam nomine introeuntem, et imponentem sibi manus ut visum recipiat. (Ananias) Respondit autem Ananias: Domine, audivi a multis de viro hoc, quanta mala sanctis tuis fecerit in Iherusalem. Et hic habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes qui invocant nomen tuum. Dixit autem ad eum Dominus: Vade, quoniam vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis Israel. Ego enim ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Et abiit Ananias et introivit in domum, et imponens ei manus dixit: Saule frater, Dominus misit me Ihesus, qui apparuit tibi in via qua veniebas, ut videas et implearis Spiritu Sancto. Et confestim ceciderunt ab oculis eius tamquam squame, et visum recepit. Et surgens baptizatus est. Et cum accepisset cibum, confortatus est. Fuit autem cum discipulis qui erant Damasci per dies aliquot. Et continuo ingressus synagogas predicabat Ihesum, quoniam hic est Filius Dei. Stupebant autem omnes qui audiebant (et dicebant): Nonne hic est qui expugnabat in Iherusalem eos qui invocabant nomen istud, et huc ad hoc venit ut vinctos illos duceret ad principes sacerdotum? Sau

vi

Saulus autem multo magis convalescebat et con-
fundebat Iudaeos qui habitabant Dam-
baiu. asci, affirmans quia hic est Christus. Cum autem
implerentur dies multi, consilium fecerunt
Iudaei ut eum interficerent. Notae autem factae
sunt Saulo insidiae eorum. Custodiebant
autem et portas die ac nocte, ut eum inter-
ficerent. Accipientes autem discipuli eius
nocte, per murum dimiserunt eum sub-
mittentes in sporta. Cum autem veni-
sset Ierusalem, temptabat iungere se disci-
pulis. Et omnes timebant eum, non cre-
dentes quia esset discipulus. Barnabas
autem apprehensum eum duxit ad disci-
pulos, et narravit illis quomodo in
via vidisset Dominum, et quia locutus est
ei, et quomodo in Damasco fiducialiter
egerit in nomine Iesu. Et erat cum
illis intrans et exiens Ierusalem, et fiducia-
liter agens in nomine Domini. Loquebatur quoque
et gentibus et disputabat cum Graecis.
Illi autem quaerebant eum occidere. Quod
cum cognovissent fratres, deduxerunt eum
Caesaream, et dimiserunt Tarsum.
Ecclesia quidem per totam Iudaeam et Galilae-
am et Samariam habebat pacem, et aedi-
ficabatur ambulans in timore Domini,
et consolatione Spiritus Sancti replebatur. Fac-
tum est autem ut Petrus dum transiret u-
niversos, deveniret ad sanctos qui ha-
bitabant Lyddae. Invenit autem ibi ho-
minem quendam nomine Aeneam ab annis
octo iacentem in grabato, qui erat para-
lyticus. Et ait illi Petrus: Aenea, sanet
te Dominus Iesus Christus. Surge et sterne ti-
bi. Et continuo surrexit. Et viderunt
eum omnes qui habitabant Lyddae et
Saronae, qui conversi sunt ad Dominum. In
Ioppe autem fuit quaedam discipula nomine
Tabitha, quae interpretata dicitur Dor-
cas. Haec erat plena operibus bonis
et elemosinis quas faciebat. Factum
est autem in diebus illis ut infirmata
moreretur. Quam cum lavissent,
posuerunt eam in cenaculo. Cum autem pro-
pe esset Lydda ad Ioppen, discipuli au-
dientes quia Petrus esset in ea, miserunt
duos viros ad eum rogantes: Ne
pigriteris venire ad nos. Exurgens
autem Petrus venit cum illis. Et cum ad-
venisset, duxerunt eum in cenaculum.
Et circumsteterunt illum omnes vidu-
ae flentes et ostendentes ei tunicas
et vestes quas faciebat illis Dorcas.
Eiectis autem omnibus foras, Petrus ponens
genua sua oravit. Et conversus ad
corpus dixit: Tabitha, surge. At il-
la aperuit oculos suos, et viso Petro
resedit. Dans autem illi manum, erexit
eam. Et cum vocasset sanctos et viduas,
assignavit eam vivam. Notum autem
factum est per universam Ioppen, et credi-
derunt multi in Domino. Factum est autem ut di-
es multos moraretur in Ioppe apud
Simonem quendam coriarium.
Vir autem quidam erat in Caesarea X
nomine Cornelius, centurio co-
hortis quae dicitur Italica, religiosus et ti-
mens Deum cum omni domo sua, faci-
ens elemosinas multas plebi, et depre-
cans Deum semper. Vidit in visu ma- ip
nifeste quasi hora nona diei angelum
Dei introeuntem ad se et dicentem sibi:
Corneli. At ille intuens eum timo-
re correptus dixit: Quis es, Domine?
Dixit autem illi: Orationes tuae et elemo-
sinae tuae ascenderunt in memoriam
in conspectu Dei. Et nunc mitte viros
in Ioppen, et accersi Simonem qui cog-
nominatur Petrus. Hic hospitatur
apud Simonem quendam coriarium,
cuius domus est iuxta mare. Hic dicet
tibi quid te oporteat facere. Et cum
discessisset angelus qui loquebatur
ei, illi vocavit duos domesticos su-
os et militem metuentem Deum ex
his qui illi parebant. Quibus cum
narrasset omnia, misit illos in Iop-

petri. Postera autem die iter facientibus
illis et appropinquantibus civitati, ascen
dit petrus in superiora ut oraret cir
ca horam sextam. Et cum esuri
ret voluit gustare. Parantibus autem
eis cecidit super eum mentis excessus. et
uidit celum apertum et descendens uas
quoddam uelud linteum magnum quattuor in
itiis submitti de celo in terram in quo e
rant omnia quadrupedia et serpen
tia terre et uolatilia celi. Et facta est
uox ad eum. Surge petre occide et
manduca. Ait autem petrus. Absit domine
quia numquam manducavi omne commune
et inmundum. Et uox iterum secundo ad e
um. Que deus mundavit tu ne commune
dixeris. Hoc autem factum est per ter. et statim
receptum est uas in celum. Et dum in
tra se hesitaret petrus quidnam esset
uisio quam uidisset. ecce uiri qui mis
si erant a cornelio inquirentes domum
symonis. astiterunt ad ianuam. Et
cum uocassent. interrogabant si symon
qui cognominatur petrus illic haberet hos
pitium. Petro autem cogitante de uisione
dixit spiritus. Ecce uiri tres querunt te.
Surge itaque et descende et uade cum eis
nichil dubitans quia ego misi illos.
Descendens autem petrus ad uiros dixit
Ecce ego sum quem queritis. Que causa est prop
ter quam uenistis. Qui dixerunt. Cornelius cen
turio uir iustus et timens deum et testi
monium habens ab universa gente iude
orum. responsum accepit ab angelo sancto
accersire te in domum suam et audire
uerba abs te. Introducens ergo eos rece
pit hospitio. Sequenti autem die
exsurgens profectus est cum eis. et quidam
ex fratribus ab ioppe comitati sunt eum. ut
petro testes sint. Altera autem die introiuit
cesaream. Cornelius uero expectabat
illos. conuocatis cognatis suis et necessariis
amicis. Et factum est. Cum introisset pe
trus. obuius ei uenit cornelius. et pro
cidens ad pedes eius adorauit. Petrus uero
leuauit eum dicens. Surge et ego ipse ho
mo sum. Et loquens cum eo. intrauit et in
uenit multos qui conuenerant dixitque ad
illos. Vos scitis quomodo abominatum
sit uiro iudeo coniungi aut accedere ad
alienigenam. sed michi ostendit deus nemi
nem hominem aut inmundum aut communem di
cere. Propter quod sine dubitatione ueni accer
situs. Interrogo ergo quam ob causam accersistis
me. Et cornelius ait. A nudius quar
ta die usque ad hanc horam orans eram
hora nona in domo mea. et ecce uir ste
tit coram me in ueste candida et ait. Cor
neli exaudita est oratio tua et elemo
sine tue commemorate sunt in conspectu
dei. Mitte ergo in ioppen et accersi symo
nem qui cognominatur petrus. Hic hospitatur
in domo symonis coriarii iuxta mare.
Confestim ergo misi ad te. et tu bene fecis
ti ueniendo ad nos. Nunc ergo nos omnes in
conspectu tuo adsumus audire omnia quecumque
precepta sunt tibi a domino. Aperiens autem petrus
os suum dixit. In ueritate comperi quia
non est personarum acceptor deus. sed in omni gen
te qui timet eum et operatur iustitiam
acceptus est illi. Verbum suum misit deus
filiis israel annuntians pacem per ihesum christum. hic
est omnium dominus. Vos scitis quod factum est
uerbum domini per uniuersam iudeam incipi
ens a galilea post baptismum quod predica
uit iohannes ihesum a nazareth quomodo unxit
eum deus spiritu sancto et uirtute. Qui per
transiuit benefaciendo et sanando omnes op
pressos a diabolo. quoniam deus erat cum illo.
Et nos testes sumus omnium que fecit in regi
one iudeorum et ierusalem. quem occiderunt suspen
dentes in ligno. Hunc deus suscitauit ter
tia die. et dedit eum manifestum fie
ri non omni populo. sed testibus preordinatis a
deo. nobis qui manducauimus et bibimus
cum illo postquam resurrexit a mortuis. Et
precepit nobis predicare populo et testifica
ri quia ipse est qui constitutus est a deo iu-

dex vivorum et mortuorum. Huic omnes pro-
phete testimonium perhibent remissio-
nem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui
credunt in eum. Adhuc loquente Pe-
tro verba hec: cecidit spiritus sanctus super omnes
qui audiebant verbum. Et obstipuerunt
ex circumcisione fideles qui venerant cum
Petro, quia et in nationes gratia spiritus sancti ef-
fusa est. Audiebant enim illos loquen-
tes linguis et magnificantes deum.
Tunc respondit Petrus: Numquid aquam quis
prohibere potest ut non baptizentur hii qui spiritum
sanctum acceperunt sicut et nos? Et iussit eos
baptizari in nomine domini nostri Ihesu Christi.
Tunc rogaverunt eum ut remaneret apud
eos aliquot diebus. Audierunt autem apos-
toli et fratres qui erant in Iudea quoniam et gen-
tes receperunt verbum dei.
XI Cum autem ascendisset Petrus Ierosoli-
mam, disceptabant adversus
illum qui erant ex circumcisione dicen-
tes: Quare introisti ad viros preputi-
um habentes et manducasti cum illis?
Incipiens autem Petrus exponebat illis
ordinem dicens: Ego eram in civitate
Ioppe orans et vidi in excessu mentis vi-
sionem, descendens vas quoddam velut linte-
uas um magnum quatuor initiis sub-
missum de celo et venit usque ad me. In
quod intuens considerabam et vidi quadru-
pedia terre et bestias et reptilia et vola-
tilia celi. Audivi autem et vocem dicentem
michi: Surge Petre, occide et manduca.
Dixi autem: Nequaquam domine, quia commune aut
immundum numquam introivit in os meum. Re-
spondit autem vox secundo de celo: Que deus munda-
vit tu ne commune dixeris. Hoc autem
factum est per ter et recepta sunt omnia rur-
sum in celum. Et ecce confestim tres
viri astiterunt in domo in qua eram
missi a Cesarea ad me. Dixit autem spi-
ritus michi ut irem cum illis nichil hesitans.
Venerunt autem mecum et sex fratres isti
et ingressi sumus domum viri. Narravit
autem nobis quomodo vidisset angelum in do-
mo sua stantem et dicentem sibi: Mitte
in Ioppen et accersi Symonem qui cog-
nominatur Petrus, qui loquetur tibi verba in qui-
bus salvus eris tu et universa domus tua.
Cum autem cepissem loqui, cecidit spiritus
sanctus super eos sicut et in nos in initio.
Recordatus sum autem verbi domini sicut di-
cebat: Iohannes quidem baptizavit aqua,
vos autem baptizabimini spiritu sancto.
Si ergo eandem gratiam dedit illis deus sicut
et nobis qui credidimus in dominum Ihesum Christum,
ego quis eram qui possem prohibere do-
minum? His autem auditis tacuerunt
et glorificaverunt deum dicentes: Ergo et gentibus
deus penitentiam ad vitam dedit. Et
illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione
que facta fuerat sub Stephano, perambulaverunt
usque Phenicen et Cyprum et Antiochiam
nemini loquentes verbum nisi solis Iude-
is. Erant autem quidam ex eis viri Cyprii
et Cyrenei, qui cum introissent Antioch-
iam loquebantur ad Grecos annuntiantes
dominum Ihesum. Et erat manus domini cum eis,
multusque numerus credentium conversus est ad
dominum. Pervenit autem sermo ad aures
ecclesie que erat Ierosolimis super istis
et miserunt Barnabam usque ad Anti-
ochiam. Qui cum pervenisset et vidisset
gratiam dei gavisus est et hortabatur
omnes in proposito cordis permanere in domino, quia
erat vir bonus et plenus spiritu sancto et
fide. Et apposita est turba multa domino.
Profectus est autem Tarsum ut quereret
Saulum. Quem cum invenisset, perduxit An-
tiochiam. Et annum totum conversati sunt
in ecclesia et docuerunt turbam multam, i-
ta ut cognominarentur primum Antiochi-
e discipuli Christiani. In hiis autem diebus su-
pervenerunt ab Ierosolimis prophete An-
tiochiam. Et surgens unus ex eis no-
mine Agabus significabat per spiritum fa-
mem magnam futuram in universo or-
be terrarum que facta est sub Claudio

Discipuli autem prout quisque habebat proposuerunt
in ministerium mittere habitantibus in Iudea
fratribus. Quod et fecerunt mittentes ad senio
res per manum Barnabe et Sauli.
XII Eodem autem tempore misit Herodes rex
manus ut affligeret quosdam de ec
clesia. Occidit autem Iacobum fratrem Ioha
nis gladio. Videns autem quia placeret Iu
deis, apposuit apprehendere et Petrum. Erant
autem dies azimorum. Quem cum apprehen
disset, misit in carcerem, tradens quattuor
quaternionibus militum custodiendum, volens
post pascha producere eum populo. Et Pe
trus quidem servabatur in carcere. Oratio autem
fiebat sine intermissione ab ecclesia ad
Deum pro eo. Cum autem producturus eum esset He
rodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens
inter duos milites vinctus catenis duabus,
et custodes ante ostium custodiebant car
cerem. Et ecce angelus Domini astitit, et
lumen refulsit in habitaculo carceris; per
cussoque latere Petri, excitavit eum dicens:
Surge velociter. Et ceciderunt cathe
ne de manibus eius. Dixit autem angelus ad
eum: Precingere et calcia te caligas
tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: Circum
da tibi vestimentum tuum et sequere me.
Et exiens sequebatur eum. Et nescie
bat quia verum est quod fiebat per angelum;
existimabat autem se visum videre. Transe
untes autem primam et secundam custodiam,
venerunt ad portam ferream que ducit
ad civitatem, que ultro aperta est eis. Et
exeuntes processerunt vicum unum, et con
tinuo discessit angelus ab eo. Et Pe
trus ad se reversus dixit: Nunc scio vere
quia misit Dominus angelum suum et eripuit
me de manu Herodis et de omni exspec
tatione plebis Iudeorum. Consideransque ve
nit ad domum Marie matris Iohannis qui
cognominatus est Marcus, ubi erant
multi congregati et orantes. Pulsante
autem eo ostium ianue, processit puella ad au
diendum nomine Rode. Et ut cognovit vo

·ch· videns

cem Petri, pre gaudio non aperuit ianuam, sed in
trocurrens nuntiavit stare Petrum ante ia
nuam. At illi dixerunt ad eam: Insanis. Il
la autem affirmabat sic se habere. Illi autem di
cebant: Angelus eius est. Petrus vero perseverabat
pulsans. Cum autem aperuissent ostium, vide
runt eum et obstupuerunt. Annuens autem r. au
eis manu ut tacerent, narravit quomodo Dominus
eduxisset eum de carcere, dixitque: Nuntia
te Iacobo et fratribus hec. Et egressus ab
iit in alium locum. Facta autem die erat non
parva turbatio inter milites, quid nam
de Petro factum esset. Herodes autem cum requi
sisset eum et non invenisset, inquisitione
facta a custodibus, iussit eos duci. Descen
densque a Iudea in Cesaream, ibi commora
tus est. Erat autem iratus Tyriis et Sidoniis. At
illi unanimes venerunt ad eum, et persua
so Blasto qui erat super cubiculum regis,
postulabant pacem, eo quod alerentur re
giones eorum ab illo. Statuto autem die
Herodes vestitus veste regia sedit pro tri
bunali et contionabatur ad eos. Populus
autem acclamabat: Dei voces et non hominis. Con
festim autem percussit eum angelus Domini, eo quod
non dedisset honorem Deo, et consumptus a ver
mibus expiravit. Verbum autem Domini cre
scebat et multiplicabatur.
Barnabas autem et Saulus reversi sunt XIII
ab Ierosolimis expleto ministe
rio, assumpto Iohanne qui cognominatus est Mar
cus. Erant autem in ecclesia que erat Antio
chie prophete et doctores, in quibus Barnabas et
Symon qui vocabatur Niger, et Lucius Cyre
nensis, et Manaen qui erat Herodis tetrar
che collactaneus, et Saulus. Ministrantibus autem
illis Domino et ieiunantibus, dixit Spiritus
Sanctus: Segregate mihi Barnabam et Sau
lum in opus ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunan ad
tes et orantes imponentesque eis manus
dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi a
Spiritu Sancto abierunt Seleuciam, inde na
vigaverunt Cyprum. Et cum venissent Sala
minam, predicabant verbum Dei in synago

bant

gis iudeorum. Habebant autem et iohannem in minis-
terio. Et cum perambulassent universam in-
sulam usque paphum: invenerunt virum
quendam magum pseudoprophetam iudeum
cui nomen erat bariesu qui erat cum pro-
ch. Xº bariheu consule sergio paulo viro prudente. Hic
accersitis barnaba et paulo: desidera-
bat audire verbum dei. Resistebat autem
illis elimas magus. sic enim interpretatur no-
men eius: querens avertere proconsulem a fide.
Saulus autem qui et paulus repletus spiritu sancto
intuens in eum dixit. O plene omni dolo
et omni fallacia fili diaboli inimice
omnis iusticie non desinis subvertere
vias domini rectas. Et nunc ecce ma-
cecus nus domini super te: et eris cecus non videns
solem usque ad tempus. Et confestim ceci-
dit in eum caligo et tenebre: et circu-
iens querebat qui ei manum daret. Tunc
proconsul cum vidisset factum: cre-
didit admirans super doctrina domini.
Qui cum a papho navigassent paulus
et qui cum eo erant: venerunt per-
gen pamphilie. Iohannes autem discedens
ab eis: reversus est ierosolimam. Illi
vero pertranseuntes pergen: venerunt an-
P. V. Syrie tiochiam pisidie. Et ingressi sy-
nagogam die sabbatorum: sederunt.
Post lectionem autem legis et prophetarum
miserunt principes synagoge ad e-
os dicentes. Viri fratres si quis est in vo-
bis sermo exhortationis ad plebem:
dicite. Surgens autem paulus et manu si-
lencium indicens: ait. Viri israhelite et qui
timetis deum audite. Deus plebis
israhel elegit patres nostros et plebem ex-
altavit cum essent incole in terra egi-
pti: et in brachio excelso eduxit eos
ex ea. Et per xl annorum tempus mores
eorum sustinuit in deserto. Et destru-
ens gentes septem in terra canahan:
sorte distribuit eis terram eorum quasi
post quadringentos et l annos. Et
post hec dedit iudices usque ad sa-

muelem prophetam. Et exinde postu-
laverunt regem: et dedit illis deus saul
filium cis. annis xl. virum de tribu ben-
iamin. Et amoto illo: suscitavit
illis david regem. cui testimonium perhi-
bens: dixit. Inveni david filium iesse Re. i. xv.
virum secundum cor meum. qui faciet omnes
voluntates meas. Huius deus ex semi-
ne secundum promissionem eduxit israhel salva-
torem iesum. predicante iohanne ante
faciem adventus eius baptismum pe-
nitentie omni populo israhel. Cum impleret
autem iohannes cursum suum: dicebat. Quem
me arbitramini esse: non sum ego. Sed ec-
ce venit post me: cuius non sum dignus
calciamenta pedum solvere. Viri fra-
tres filii generis abraham et qui in vobis timent
deum: vobis verbum salutis huius mis-
sum est. Qui enim habitabant ierusalem et prin-
cipes eius hunc ignorantes et voces prophetarum
que per omne sabbatum leguntur: iudican-
tes impleverunt. Et nullam causam mortis
invenientes in eo: petierunt a pilato
ut interficerent eum. Cumque consummassent
omnia que de eo scripta erant: deponentes
eum de ligno: posuerunt in monumento.
Deus vero suscitavit eum a mortuis ter-
cia die. Qui visus est per dies multos
his qui simul ascenderant cum eo de ga-
lilea in ierusalem. qui usque nunc sunt testes eius
ad plebem. Et nos vobis annunciam-
us eam que ad patres nostros repromissio facta est:
quoniam hanc deus adimplevit filiis nostris vris
resuscitans iesum. sicut et in secundo psal-
mo scriptum est. Filius meus es tu ego
hodie genui te. Quod autem suscitavit
eum a mortuis amplius iam non rever-
surum in corruptionem: ita dixit. Quia da-
bo vobis sancta david fidelia. Ideoque et alias
dicit. Non dabis sanctum tuum videre cor-
ruptionem. David enim in sua generatione
cum administrasset voluntati dei: dor-
mivit et appositus est ad patres su-
os: et vidit corruptionem. Quem vero deus

suscitavit non vidit corruptionem. No-
tum igitur sit vobis viri fratres quia per hunc
vobis remissio peccatorum annuntiatur, ab
omnibus quibus non potuistis in lege Moysi
iustificari. In hoc omnis qui credit iu-
stificatur. Videte ergo ne superveni-
at vobis quod dictum est in prophetis. Vide-
te contemptores et admiramini et dis-
perdimini quia opus operor ego in die-
bus vestris opus quod non credetis si quis e-
narraverit vobis. Exeuntibus autem illis ro-
gabant ut sequenti sabbato loquerentur
sibi verba haec. Cumque dimissa esset synago-
ga secuti sunt multi iudeorum et colen-
tium advenarum paulum et barnabam.
Qui loquentes persuadebant eis ut perma-
nerent in gratia dei. Sequenti vero sabbato
pene universa civitas convenit au-
dire verbum dei. Videntes autem turbas
iudei repleti sunt zelo et contradicebant
his que a paulo dicebantur blasphe-
mantes. Tunc constanter paulus et barna-
bas dixerunt. Vobis oportebat primum
loqui verbum dei. Sed quoniam repellitis illud
et indignos vos iudicatis eterne vi-
te ecce convertimur ad gentes. Sic enim pre-
cepit nobis dominus. Posui te in lumen gentibus
ut sis in salutem usque ad extremum
terre. Audientes autem gentes gavi-
se sunt et glorificabant verbum dei et cre-
diderunt quotquot erant preordinati ad
vitam eternam. Disseminabatur autem
verbum domini per universam regionem. Iudei
autem concitaverunt religiosas mulieres et
honestas et primos civitatis et exci-
taverunt persecutionem in paulum et barna-
bam et eiecerunt eos de finibus suis. At
illi excusso pulvere pedum in eos ve-
nerunt yconium. Discipuli quoque re-
plebantur gaudio et spiritu sancto.

XIIII Factum est autem yconio ut si-
mul introirent synagogam iudeo-
rum et loquerentur ita ut crederet iude-
orum et grecorum copiosa multitudo. Incre-
duli vero iudei suscitaverunt
et ad iracundiam concitaverunt animos gen-
tium adversus fratres. Diu autem demorati
sunt fiducialiter agentes in domino testimonium perhiben-
te verbo gratie sue, dante signa et prodigia
fieri per manus eorum. Divisa est autem
multitudo civitatis et quidam quidem erant
cum iudeis quidam vero cum apostolis. Cum
autem factus esset impetus gentilium et iudeorum cum
principibus suis ut contumeliis afficerent
et lapidarent eos, intelligentes confug-
erunt ad civitates lycaonie lystram
et derben et universam in circuitu regio-
nem et ibi evangelizantes erant. Et
quidam vir lystris infirmus pedibus sede-
bat claudus ex utero matris sue qui numquam am-
bulaverat. Hic audivit paulum loquen-
tem. Qui intuitus eum et videns quia fidem habe-
ret ut salvus fieret dixit magna
voce. Surge super pedes tuos rectus. Et
exilivit et ambulabat. Turbe autem
cum vidissent quod fecerat paulus leva-
verunt vocem suam lycaonice dicentes.
Dii similes facti hominibus descen-
derunt ad nos. Et vocabant bar-
nabam iovem, paulum vero mercurium
quoniam ipse erat dux verbi. Sacerdos
quoque iovis qui erat ante civitatem
tauros et coronas ante ianuas ad-
ducens cum populis volebat sacrifica-
re. Quod ubi audierunt apostoli bar-
nabas et paulus conscissis tunicis
suis exilierunt in turbas clamantes
et dicentes. Viri quid hec facitis.
Et nos mortales sumus similes vo-
bis homines annuntiantes vobis ab his
vanis converti ad deum vivum qui fecit
celum et terram et mare et omnia que in eis
sunt, qui in preteritis generationibus dimi-
sit omnes gentes ingredi vias su-
as. Et quidem non sine testimonio se-
metipsum reliquit benefaciens de
celo dans pluvias et tempora fructi-

Et graviora est universa multitudo in doctrina eorum. Paulus autem et barnabas commorabantur in lystris.

vivo.

ferens, implens cibo et letitia corda vestra.
Et hec dicentes vix sedaverunt turbas
ne sibi immolarent. Supervenerunt autem
ab antiochia et yconio quidam iu-
dei et persuasis turbis lapidantesque
paulum traxerunt extra civitatem estiman-
tes eum mortuum esse. Circumdantibus
autem eum discipulis, surgens intravit
civitatem. Et postera die profec-
tus est cum barnaba in derben. Cum-
que evangelizassent civitati illi et do-
cuissent multos: reversi sunt listram
et yconium et antiochiam. confirman-
tes animas discipulorum exhortantesque
ut permanerent in fide et quoniam per mul-
tas tribulationes oportet nos intro ire
in regnum dei. Et cum constituissent il-
lis per singulas ecclesias presbiteros et orassent
cum ieiunationibus: commendaverunt eos do-
mino in quem crediderunt. Et transeuntes
pisidiam: venerunt in pamphiliam.
Et loquentes in perge verbum domini
descenderunt in ytaliam. Et inde na-
vigaverunt antiochiam: unde erant
traditi gratie dei in opus quod compleverunt.
Cum autem venissent et congregassent
ecclesiam: retulerunt quanta fecisset deus
cum illis. et quia aperuisset gentibus ho-
stium fidei.
XV Morati sunt autem tempus non modicum cum
discipulis. Et quidam descendentes
de iudea docebant fratres. quia nisi circum-
cidamini secundum morem moysi: non pote-
stis salvi fieri. Facta ergo seditione non
minima paulo et barnabe adversus illos
statuerunt ut ascenderent paulus et barna-
bas et quidam alii ex aliis ad apostolos et
presbiteros in ierusalem: super hac questione. Illi
ergo deducti ab ecclesia: pertransibant phe-
nicem et samariam narrantes conver-
sionem gentium et faciebant gaudium
magnum omnibus fratribus. Cum autem venis-
sent ierosolimam: suscepti sunt ab
ecclesia et ab apostolis et a senioribus: an-
nuntiantes quanta deus fecisset cum illis.
Surrexerunt autem quidam de heresi pharise-
orum qui crediderant dicentes quia opor-
tet circumcidi eos. precipere quoque servare
legem moysi. Convenerunt autem apostoli
et seniores videre de verbo hoc. Cum autem mag-
na conquisitio fieret: surgens petrus
dixit ad eos. Viri fratres vos scitis quoniam
ab antiquis diebus in nobis elegit deus per
os meum audire gentes verbum e-
vangelii et credere. Et qui novit corda
deus testimonium perhibuit dans illis
spiritum sanctum sicut et nobis. Et nichil discre-
vit inter nos et illos fide purificans
corda eorum. Nunc ergo quid temptatis deum
imponere iugum super cervices disci-
pulorum quod neque patres nostri neque nos por-
tare potuimus. Sed per gratiam domini ihesu christi
credimus salvari quemadmodum et illi.
Tacuit autem omnis multitudo et audiebant
barnabam et paulum narrantes quanta
fecisset deus signa et prodigia in gentibus per
eos. Et postquam tacuerunt respondit ia-
cobus dicens. Viri fratres audite me. Sy-
mon narravit quemadmodum primum deus
visitavit sumere ex gentibus populum no-
mini suo. Et huic concordant verba pro-
phetarum sicut scriptum est. Post hec re-
vertar et reedificabo tabernaculum david quod
decidit et diruta eius reedificabo et e-
rigam illud ut requirant ceteri homi-
num dominum et omnes gentes super quas invocatum est
nomen meum dicit dominus faciens hec.
Notum a seculo est domino opus suum. Propter quod
ego iudico non inquietari eos qui ex
gentibus convertuntur ad deum. sed ad eos
scribere ut abstineant se a contaminationi-
bus simulacrorum et fornicatione et sanguine
et suffocato. Moyses enim a temporibus
antiquis habet in singulis civitatibus qui
eum predicent in synagogis ubi per omne
sabbatum legitur. Tunc placuit apostolis et
senioribus cum omni ecclesia eligere viros
ex eis et mittere antiochiam cum pau-

lo et barnaba iudam qui cognomina
batur barsabas et silam uiros pri
mos in fratribus scribentes per manus eorum.
Apostoli et seniores fratres hiis qui sunt anti
ochie et syrie et cilicie fratribus ex gentibus
salutem. Quoniam audiuimus quod quidam ex
nobis exeuntes turbauerunt uos uerbis
euertentes animas uestras quibus non
mandauimus: placuit nobis collectis in
unum eligere uiros et mittere ad uos cum
karissimis nostris barnaba et paulo hominibus qui
tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri ihesu
christi. Misimus ergo iudam et silam qui et ipsi
uobis uerbis eadem referent. Visum
est enim spiritui sancto et nobis nichil ultra
imponere uobis oneris quam hec necessaria: ut ab
stineatis uos ab immola
tis simulacrorum et sanguine suffocato et for
nicatione. A quibus custodientes uos be
ne agetis. Valete. Illi ergo dimissi des
cenderunt antiochiam: et congregata multi
tudine tradiderunt epistolam. Quam cum
legissent: gauisi sunt super consolatione.
Iudas autem et silas et ipsi cum essent prophete: uerbo
fratres plurimo consolati sunt et firmauerunt. Facto
autem ibi tempore aliquanto: dimissi sunt cum pa
ce a fratribus ad eos qui miserant illos. Visum
est autem sile remanere ibi. Solus autem iu
das abiit. Paulus autem et barnabas de
morabantur antiochie: docentes et euan
gelizantes cum aliis pluribus uerbum domini. Post
aliquot autem dies: dixit ad barnabam pau
lus. Reuertentes uisitemus fratres per u
niuersas ciuitates in quibus predicauimus
uerbum domini: quomodo se habeant. Barnabas autem
uolebat secum assumere iohannem qui cog
nominatur marchus. Paulus autem rogabat
eum ut qui discessisset ab eis de pam
philia et non isset cum eis in opus
non debere recipi. Facta est
autem inter illos dissensio: ita ut disce
derent ab inuicem. Et barnabas quidem
assumpto marcho nauigauit cyprum.
Paulus uero electo sila profectus est. tra
ditus gratie domini a fratribus. Perambulabat autem
syriam et ciliciam confirmans ecclesias: pre
cipiens custodire precepta apostolorum et seniorum.

XVI.

Peruenit autem in derben
et lystram. Et ecce quidam disci
pulus erat ibi nomine thimotheus filius
mulieris iudee fidelis patre gentili.
Huic testimonium bonum reddebant qui
in lystris erant et yconio fratres. Hunc uo
luit paulus secum proficisci. Et assumens
circumcidit eum propter iudeos qui erant in
illis locis. Sciebant enim omnes quod pater eius
gentilis esset. Cum autem pertransirent ciuitates:
tradebant eis custodire dogmata que
erant decreta ab apostolis et senioribus qui
erant ierosolimis. Et ecclesie quidem confir
mabantur fide et abundabant numero
cotidie. Transeuntes autem frigiam et
galacie regionem: uetati sunt a spiritu sancto
loqui uerbum in asya. Cum uenissent autem
in mysiam: temptabant ire in bithiniam:
et non permisit eos spiritus ihesu. Cum autem pertran
sissent mysiam: descenderunt troadem.
Et uisio per noctem paulo ostensa est. Vir
macedo quidam erat stans et deprecans
eum et dicens. Transiens in macedoni
am: adiuua nos. Vt autem uisum uid
it statim quesiuimus proficisci in macedoni
am: certi facti quod uocasset nos deus
euangelizare eis. Nauigantes autem a
troade: recto cursu uenimus samot
hraciam: et sequenti die neapolim: et
inde philippis que est prima partis ma
cedonie ciuitas colonia. Eramus
autem in hac urbe diebus aliquot confe
rentes. Die autem sabbatorum egressi sumus
foras portam iuxta flumen ubi uide
batur oratio esse. et sedentes loquebamur mu
lieribus que conuenerant. Et quedam mu
lier nomine lydia purpuraria ciui
tatis thiatirenorum colens deum au
diuit: cuius dominus aperuit cor intendere hiis
que a paulo dicebantur. Cum autem bap
tizata esset et domus eius: deprecata est

pars

[illegible]

dicens. Si iudicastis me fidelem domino esse,
introite in domum meam et manete. Et
coegit nos. Factum est autem euntibus nobis
ad orationem, puellam quandam habentem spi-
ritum phitonem obviare nobis, que ques-
tum magnum prestabat dominis suis divinan-
do. Hec subsecuta paulum et nos clama-
bat dicens. Isti homines servi dei excelsi
sunt, qui annuntiant vobis viam salutis.
Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens
autem paulus et conversus spiritui dixit. Precipio
tibi in nomine ihesu christi exire ab ea. Et
exiit eadem hora. Videntes autem domini eius
quia exivit spes questus eorum, apprehenden-
tes paulum et silam perduxerunt in forum
ad principes, et offerentes eos magistrati-
bus dixerunt. Hii homines conturbant civitatem
nostram cum sint iudei, et annuntiant mo-
rem quem non licet nobis suscipere neque facere cum
simus romani. Et cucurrit plebs ad-
versus eos, et magistratus scissis tunicis
eorum iusserunt eos virgis cedi. Et cum
multas plagas eis imposuissent, mise-
runt eos in carcerem, precipientes custo-
di ut diligenter custodiret eos. Qui
cum tale preceptum accepisset, misit e-
os in interiorem carcerem, et pedes eorum strin-
xit ligno. Media autem nocte paulus
et silas adorantes laudabant deum et
audiebant eos qui in custodia erant.
Subito vero terremotus factus est mag-
nus, ita ut moverentur fundamenta carce-
ris. Et aperta sunt statim hostia omnia
et universorum vincula soluta sunt. Expper-
gefactus autem custos carceris, et videns a-
pertas ianuas carceris, evaginato gla-
dio volebat se interficere, estimans fu-
gisse vinctos. Clamavit autem paulus
voce magna dicens. Nichil tibi feceris ma-
li. Universi enim hic sumus. Petito autem lumi-
ne introgressus est, et tremefactus
procidit ad pedes pauli et sile. Et pro-
ducens eos foras ait. Domini quid me
oportet facere ut salvus fiam? At illi

dixerunt. Crede in dominum ihesum et salvus
eris tu et domus tua. Et locuti sunt ei ver-
bum domini cum omnibus qui erant in domo eius.
Et tollens eos in illa hora noctis, lavit
plagas eorum, et baptizatus est ipse et omnis
domus eius continuo. Cumque perduxisset
eos in domum suam, apposuit eis mensam,
et letatus est cum omni domo sua cre-
dens deo. Et cum dies factus esset, mise-
runt magistratus lictores dicentes. Dimit-
te homines illos. Nuntiavit autem custos car-
ceris verba hec paulo, quia miserunt ma-
gistratus ut dimittamini. Nunc igitur
exeuntes ite in pace. Paulus autem dixit
eis. Cesos nos publice indempnatos ho-
mines romanos miserunt in carcerem,
et nunc occulte nos eiciunt? Non ita, sed ve-
niant et ipsi nos eiciant. Nuntiaverunt
autem magistratibus lictores verba hec. Timu-
eruntque audito quod romani essent. Et
venientes deprecati sunt eos. Et edu-
centes rogabant ut egrederentur de
urbe. Exeuntes autem de carcere, intro-
ierunt ad lydiam, et visis fratribus consola-
ti sunt eos et profecti sunt.
Cum autem perambulassent amphipo- XVII.
lim et apolloniam, venerunt
thessalonicam, ubi erat synagoga
iudeorum. Secundum consuetudinem autem pau-
lus introivit ad eos et per sabbata tria
disserebat eis de scripturis, adaperiens
et insinuans quia christum oportuit pati
et resurgere a mortuis, et quia hic est
ihesus christus quem ego annuntio vobis. Et quidam
ex eis crediderunt et adiuncti sunt pau-
lo et sile, et de colentibus gentilibusque
multitudo magna, et mulieres nobi-
les non pauce. Zelantes autem iudei assu-
mentesque de vulgo viros quosdam ma-
los, et turba facta concitaverunt civitatem,
et assistentes domui iasonis quere-
bant eos producere in populum. Et cum
non invenissent eos, trahebant iaso-
nem et quosdam fratres ad principes ci-

clamantes quoniam hi qui urbem concitant et huc venerunt quos suscepit Iason et hi omnes contra decreta Caesaris faciunt regem alium dicentes esse Iesum. Concitaverunt autem plebem et principes civitatis audientes haec. Et accepta satisfactione a Iasone et a ceteris dimiserunt eos. Fratres vero confestim per noctem dimiserunt Paulum et Silam in Beroeam. Qui cum advenissent in synagogam Iudaeorum introierunt. Hi autem erant nobiliores eorum qui sunt Thessalonicae qui susceperunt verbum cum omni aviditate cotidie scrutantes scripturas si haec ita se haberent. Et multi quidem crediderunt ex eis et gentilium mulierum honestarum et viri non pauci. Cum autem cognovissent in Thessalonica Iudaei quia et Beroeae praedicatum est a Paulo verbum Dei venerunt et illuc commoventes et turbantes multitudinem. Statimque tunc Paulum dimiserunt fratres ut iret usque ad mare. Silas autem et Timotheus remanserunt ibi. Qui autem deducebant Paulum perduxerunt eum usque Athenas et accepto mandato ab eo ad Silam et Timotheum ut quam celeriter venirent ad illum profecti sunt. Paulus autem cum Athenis eos expectaret incitabatur spiritus eius in ipso videns idolatriae deditam civitatem. Disputabat igitur in synagoga cum Iudaeis et colentibus et in foro per omnes dies ad eos qui aderant. Quidam autem epicurei et stoici philosophi disserebant cum eo et quidam dicebant quid vult seminiverbius hic dicere. Alii vero novorum daemoniorum videtur adnuntiator esse quia Iesum et resurrectionem adnuntiabat eis. Et adprehensum eum ad Areopagum duxerunt dicentes possumus scire quae est haec nova quae a te dicitur doctrina. Nova enim quaedam infers auribus nostris. Volumus ergo scire quidnam velint haec esse. Athenienses autem et

advenae hospites ad nihil aliud vacabant nisi aut dicere aut audire aliquid novi. Stans autem Paulus in medio Areopagi ait: Viri Athenienses per omnia quasi superstitiosiores vos video. Praeteriens enim et videns simulacra vestra inveni et aram in qua scriptum erat: Ignoto Deo. Quod ergo ignorantes colitis hoc ego adnuntio vobis. Deus qui fecit mundum et omnia quae in eo sunt, hic caeli et terrae cum sit Dominus non in manufactis templis habitat nec manibus humanis colitur indigens aliquo cum ipse det omnibus vitam et inspirationem et omnia. Fecitque ex uno omne genus hominum inhabitare super universam faciem terrae, definiens statuta tempora et terminos habitationis eorum, quaerere Deum si forte attrectent eum aut inveniant, quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum. In ipso enim vivimus et movemur et sumus, sicut et quidam vestrorum poetarum dixerunt: Ipsius enim et genus sumus. Genus ergo cum simus Dei non debemus aestimare auro aut argento aut lapidi sculpturae artis et cogitationis hominis divinum esse simile. Et tempora quidem huius ignorantiae despiciens Deus nunc adnuntiat hominibus ut omnes ubique paenitentiam agant, eo quod statuit diem in quo iudicaturus est orbem in aequitate in viro in quo statuit fidem praebens omnibus suscitans eum a mortuis. Cum audissent autem resurrectionem mortuorum quidam quidem inridebant, quidam vero dixerunt: Audiemus te de hoc iterum. Sic Paulus exivit de medio eorum. Quidam vero viri adherentes ei crediderunt, in quibus et Dionisius Areopagita et mulier nomine Damaris et alii cum eis.

XVIII

Post haec egressus ab Athenis venit Corinthum, et inveniens quendam Iudaeum nomine Aquilam Ponticum genere qui nuper venerat ab Italia et Priscillam uxorem eius, eo quod praecepisset Claudius discedere omnes Iudaeos a Ro-

ma accessit ad eos. Et quia eiusdem e
rat artis, manebat apud eos et operaba
tur. Erant autem scenofactorie artis.
Et disputabat in synagoga per omne
sabbatum, interponens nomen domini Ihesu
suadebatque Iudeis et Grecis. Cum ve
nissent autem de Macedonia Silas et Thi
motheus, instabat verbo Paulus testi
ficans Iudeis Ihesum esse Christum. Contradicen
tibus autem eis et blasphemantibus: ex
cuciens vestimenta sua Paulus dixit ad
eos. Sanguis vester super caput vestrum. mundus
ego ex hoc ad gentes vadam. Et mi
grans inde intravit domum cuiusdam
nomine Titi Iusti colentis deum cuius domus
erat adiuncta synagoge. Crispus autem
archisynagogus credidit domino cum om
ni domo sua. Et multi Corinthiorum au
dientes credebant et baptizabantur.
Dixit autem dominus in nocte per visionem
Paulo. Noli timere sed loquere, et ne ta
ceas. propter quod ego sum tecum. et nemo ap
ponetur tibi ut noceat te, quoniam populus est
michi multus in hac civitate. Sedit autem
ibi annum et sex menses, docens apud eos
verbum dei. Gallione autem proconsule A
chaye, insurrexerunt uno animo Iudei in
Paulum et adduxerunt eum ad tribunal di
centes. quia contra legem hic persuadet omnibus
colere deum. Incipiente autem Paulo a
perire os, dixit Gallio ad Iudeos. Si quidem
esset iniquum aliquid aut facinus pessimum o
viri Iudei: recte vos sustinerem. Si vero
questiones sunt de verbo et nominibus legis vestre,
vos ipsi videritis. Iudex ego horum nolo es
se. Et minavit eos a tribunali. Apprehen
dentes autem omnes Sostenen principem synagoge
percuciebant eum ante tribunal, et nichil
horum Gallioni cure erat. Paulus autem cum
adhuc sustinuisset dies multos, fratribus
valefaciens navigavit Syriam. et cum
eo Priscilla et Aquila. qui sibi totonderat in
Chencris caput. habebat enim votum. Deve
nitque Ephesum et illos ibi reliquid.

Ipse vero ingressus synagogam disputa
bat cum Iudeis. Rogantibus autem eis ut
ampliori tempore maneret, non consensit, sed
valefaciens et dicens. oportet me sollemp
nem diem advenientem facere Ierosoli
mis, iterum revertar ad vos deo volente
profectus est ab Epheso. Et descendens
Cesaream, ascendit et salutavit eccle
siam, et descendit Antiochiam. Et fac
to ibi aliquanto tempore, profectus est peram
bulans ex ordine Galaticam regionem
et Frigiam, confirmans omnes discipulos. Iude
us autem quidam Apollo nomine, Alexandri
nus natione, vir eloquens devenit Ephe
sum, potens in scripturis. Hic erat e
doctus viam domini, et fervens spiritu loque
batur, et docebat diligenter ea que sunt
de Ihesu, sciens tantum baptisma Iohannis.
Hic ergo fiducialiter cepit agere in synago
gam. Quem cum audissent Priscilla et A
quila: assumpserunt eum et ~~[illegible]~~
diligentius exposuerunt ei viam dei. Cum
autem vellet ire Achaiam, exhortati
fratres scripserunt discipulis ut susciperent e
um. Qui cum venisset, contulit multum hi
his qui crediderant. Vehementer enim
Iudeos revincebat publice ostendens
per scripturas esse Christum Ihesum.
Factum est autem cum Apollo esset Co XIX
rinthi, ut Paulus peragratis
superioribus partibus veniret Ephesum et
inveniret quosdam discipulos, dixitque
ad eos. Si spiritum sanctum accepistis creden
tes. At illi dixerunt ad eum. Sed neque
si spiritus sanctus est audivimus. Ille vero a
it. In quo ergo baptizati estis. Qui
dixerunt. In Iohannis baptismate. Dixit
autem Paulus. Iohannes baptizavit bap
tismo penitentie populum dicens in eum qui
venturus est post ipsum ut crederent,
hoc est in Ihesum. His auditis baptizati
sunt in nomine domini Ihesu. Et cum impo
suisset illis manus Paulus, venit
spiritus sanctus super illos, et loquebantur

linguis et prophetabant. Erant autem omnes vi
ri fere .xij. Introgressus autem synago
gam: cum fiducia loquebatur per tres
menses disputans et suadens de reg
no dei. Cum autem quidam indurarentur
et non crederent maledicentes viam
domini coram multitudine: discedens ab
eis segregavit discipulos cotidie dis
putans in scola tyranni cuiusdam.
Hoc autem factum est per biennium ita ut omnes
qui habitabant in asya audirent verbum
domini iudei atque gentiles. Virtu
tesque non modicas deus faciebat per
manus pauli: ita ut etiam super languen
tes deferrentur a corpore eius sudaria vel
semicinctia et recedebant ab eis lan
guores: et spiritus nequam egrediebantur. Temp
taverunt autem quidam et de circumeuntibus iude
is exorcistis invocare super eos qui habe
bant spiritus malos nomen domini ihesu christi di
centes. Adiuro vos per ihesum quem pau
lus predicat. Erant autem cuiusdam sceve
iudei principis sacerdotum septem filii qui
hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam dixit eis.
Ihesum novi et paulum scio. vos autem qui estis?
Et insiliens homo in eos in quo erat demo
nium pessimum et dominatus amborum invalu
it contra eos. ita ut nudi et vulnerati effu
gerent de domo illa. Hoc autem notum factum est
omnibus iudeis atque gentilibus qui habi
tabant ephesi et cecidit timor super
omnes illos et magnificabatur nomen domini
ihesu. Multique credentium veniebant con
fitentes et annuntiantes actus suos. Mul
ti autem ex hiis qui fuerant curiosa sec
tati: contulerunt libros et combusserunt co
ram omnibus: et computatis preciis illorum in
venerunt pecuniam denariorum quinqua
ginta milium. Ita fortiter verbum dei
crescebat et confirmabatur. Hiis autem ex
pletis: proposuit paulus in spiritu transita
macedonia et achaia ire ierosolimam
dicens quoniam postquam fuero ibi oportet me et
romam videre. Mittens autem in macedo
niam duos ex ministrantibus sibi tymothe
um et erastum. ipse remansit ad tempus
in asia. Facta est autem in illo tempore turbatio
non modica de via domini. Demetrius enim
quidam nomine argentarius faciens edes
argenteas dyane: prestabat artifici
bus non modicum questum. quos convocans et
eos qui eiusmodi erant opifices dixit.
Viri sciatis quia de hoc artificio adqui
sicio est nobis. et videtis et auditis quia
non solum ephesi. sed pene tocius asie p
aulus hic suadens avertit turbam mul
tam dicens quoniam non sunt dii qui manibus
fiunt. Non solum autem hec periclitabitur nobis
pars in redargucionem venire. sed et mag
ne dyane templum in nichilum deputa
bitur. sed et destrui incipiet maiestas e
ius quam tota asia et orbis colit. Hiis au
ditis repleti sunt ira et exclama
verunt dicentes magna dyana ephesi
orum. Et impleta est civitas confusione
et impetum fecerunt uno animo in theatrum rap
to gayo et aristarcho macedoni
bus comitibus pauli. Paulo autem volen
te intrare in populum non permiserunt discipuli.
Quidam autem et de asie principibus
qui erant amici eius miserunt ad eum
rogantes ne se daret in theatrum. Alii
autem aliud clamabant. Erat enim eccle
sia confusa et plures nesciebant qua ex causa con
venissent. De turba autem detraxerunt ale
xandrum propellentibus eum iudeis. A
lexander autem manu silencio pos
tulato: volebat racionem reddere populo.
Quem ut cognoverunt iudeum esse: vox
facta est una omnium quasi per duas ho
ras clamantium. Magna dyana ephe
siorum. Et cum sedasset scriba turbas dix
it. Viri ephesii. quis enim est hominum
qui nesciat ephesiorum civitatem cul
tricem esse magne dyane iovisque pro
lis. Cum ergo hiis contradici non pos
sit. oportet vos sedatos esse et nichil te
mere agere. Adduxistis enim homines

uiros neque sacrilegos neque blasphemantes deam uestram. Quod si demetrius et qui cum eo sunt artifices habent aduersum aliquem causam, conuentus forenses aguntur, et proconsules sunt: accusent inuicem. Si quid autem alterius rei queritis, in legitima ecclesia poterit absolui. Nam et periclitamur argui sedicionis hodierne, cum nullus obnoxius sit de quo possimus reddere racionem concursus istius. Et cum hec dixisset, dimisit ecclesiam.

XX

Postquam autem cessauit tumultus, uocatis paulus discipulis, et exhortatus eos, ualedixit, et profectus est ut iret in macedoniam. Cum autem perambulasset partes illas, et exhortatus eos fuisset multo sermone, uenit ad greciam: ubi cum fecisset menses tres, facte sunt illi insidie a iudeis nauigaturo in syriam: habuitque consilium ut reuerteretur per macedoniam. Comitatus est autem eum sosipater pirri beroensis, thessalonicensium uero aristarchus et secundus, et gaius derbeus, et timotheus: asiani uero tithicus et trophimus. Hi cum precessissent, sustinuerunt nos troade: nos uero nauigauimus post dies azimorum a philippis, et uenimus ad eos troadem in diebus quinque, ubi demorati sumus diebus septem. Una autem sabbati cum conuenissemus ad frangendum panem, paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum, protraxitque sermonem usque in mediam noctem. Erant autem lampades copiose in cenaculo, ubi eramus congregati. Sedens autem quidam adolescens nomine eutichus super fenestram, cum mergeretur sompno graui, disputante diu paulo, eductus sompno cecidit de tercio cenaculo deorsum, et sublatus est mortuus. Ad quem cum descendisset paulus, incubuit super eum: et complexus dixit: Nolite turbari, anima enim ipsius in ipso est. Ascendens autem frangensque panem et gustans, satisque allocutus usque ad lucem, sic profectus est. Adduxerunt autem puerum uiuentem, et consolati sunt non minime. Nos autem ascendentes nauem, nauigauimus in asson, inde suscepturi paulum: sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus. Cum autem conuenisset nos in asson, assumpto eo, uenimus mitilenen. Et inde nauigantes, sequenti die uenimus contra chium, et alia die applicuimus samum, et sequenti die uenimus miletum. Proposuerat enim paulus nauigare ephesum, ne qua fieret mora illi in asia. Festinabat enim si possibile sibi esset, ut diem pentecostes faceret ierosolimis. A mileto autem mittens ephesum, uocauit maiores natu ecclesie. Qui cum uenissent ad eum, et simul essent, dixit eis: Vos scitis a prima die qua ingressus sum in asiam, qualiter uobiscum per omne tempus fuerim, seruiens domino cum omni humilitate et lacrimis et temptacionibus, que mihi acciderunt ex insidiis iudeorum: quomodo nichil subtraxerim utilium, quominus annunciarem uobis, et docerem uos publice et per domos, testificans iudeis atque gentilibus in deum penitenciam et fidem in dominum nostrum ihesum christum. Et nunc ecce alligatus ego spiritu, uado in ierusalem: que in ea uentura sint mihi ignorans: nisi quod spiritus sanctus per omnes ciuitates protestatur mihi, dicens quoniam uincula et tribulaciones ierosolimis me manent. Sed nichil horum uereor, nec facio animam meam preciosiorem quam me, dummodo consummem cursum meum, et ministerium uerbi quod accepi a domino ihesu, testificari euangelium gracie dei. Et nunc ecce ego scio quia amplius non uidebitis faciem meam uos omnes, per quos transiui predicans uerbum dei. Quare

regnum

testor vos hodierna die quia mundus
sum a sanguine omnium. Non enim subter-
fugi quominus annuntiarem omne consilium
dei omne consilium vobis. Attendite vobis
et universo gregi in quo vos spiritus sanctus
posuit episcopos regere ecclesiam dei quam ac-
quisivit sanguine suo. Ego scio quoniam post
discessionem meam intrabunt lupi rapaces
in vos non parcentes gregi. Et ex vobis ip-
sis exurgent viri loquentes perversa ut ab-
ducant discipulos post se. Propter quod vigi-
late memoria retinentes quoniam per tri-
ennium nocte et die non cessavi cum la-
crimis monens unumquemque vestrum. Et
nunc commendo vos deo et verbo gratie ipsius qui
potens est edificare et dare hereditatem
in sanctificatis omnibus. Argentum et
aurum aut vestem nullius concupivi. Ipsi
scitis quoniam ad ea que mihi opus erant et his
qui mecum sunt ministraverunt manus
iste. Omnia ostendi vobis quoniam sic
laborantes oportet suscipere infirmos
ac meminisse verbi domini Iesu quoniam ipse
dixit: Beatius est magis dare quam ac-
cipere. Et cum hec dixisset positis genibus
suis cum omnibus illis oravit. Magnus autem
fletus factus est omnium. Et procum-
bentes super collum Pauli osculaban-
eum tur dolentes maxime in verbo quod dix-
erat quoniam amplius faciem eius non es-
sent visuri. Et deducebant eum
ad navem.

XXI. Cum autem factum esset ut naviga-
remus abstracti ab eis rec-
to cursu venimus Coum et sequen-
ti die Rodum et inde Pataram. Et
cum invenissemus navem transfretan-
tem in Phenicen ascendentes navi-
gavimus. Cum autem apparuissemus
Cypro relinquentes eam ad sinistram
navigavimus in Syriam et ve-
nimus Tyrum. Ibi enim navis erat
expositura onus. Inventis autem dis-
cipulis mansimus ibi diebus vii. qui

deinde hy-ram.

Paulo dicebant per spiritum ne ascenderet
Ierosolimam. Et expletis diebus profec-
ti ibamus deducentibus nos omnibus
cum uxoribus et filiis usque foras civitatem.
Et positis genibus in litore oravimus.
Et cum valefecissemus invicem ascen-
dimus in navem. Illi autem redierunt in su-
a. Navigatione expleta a Tyro des- nos
cendimus in Ptholomaydam et saluta-
tis fratribus mansimus die una apud illos.
Alia autem die profecti venimus Cesare-
am. Et intrantes domum Philippi
evangeliste qui erat unus ex septem
mansimus apud eum. Huic autem erant
filie virgines quattuor prophetantes. Et cum
moraremur ibi per dies aliquot su-
pervenit quidam a Iudea propheta nomine
Agabus. Is cum venisset ad nos tulit
zonam Pauli et alligans sibi pedes et ma-
nus dixit: Hec dicit spiritus sanctus: Vi-
rum cuius est zona hec sic alligabunt in
Ierusalem Iudei et tradent in manus gen-
tium. Quod cum audissemus rogabamus
nos et qui loci illius erant ne ascende-
ret Ierosolimam. Tunc respondens
Paulus dixit: Quid facitis flentes et
affligentes cor meum? Ego enim non solum
alligari sed et mori in Ierusalem paratus
sum propter nomen domini Iesu. Et cum ei su-
adere non possumus quievimus dicentes: possemus
Domini voluntas fiat. Post dies autem
istos preparati ascendebamus Ierusalem.
Venerunt autem et ex discipulis a Cesarea
nobiscum adducentes secum apud quem
hospitaremur Iasonem quemdam Cy-
prium antiquum discipulum. Et cum
venissemus Ierosolimam libenter exce-
perunt nos fratres. Sequenti autem die in-
troibat Paulus nobiscum ad Iacobum
omnesque collecti sunt seniores. Quos
cum salutasset narrabat per singula
que fecisset deus in gentibus per ministe-
rium ipsius. At illi cum audissent
magnificabant deum. Dixeruntque

ei. Vides frater quot milia sunt in iu-
deis qui crediderunt et omnes emula-
tores sunt legis. Audierunt autem de te
quia discessionem doceas a moyse eorum
qui per gentes sunt iudeorum. dicens non de-
bere eos circumcidere filios suos neque se-
cundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est? Utique
oportet convenire multitudinem. Audient enim
te supervenisse. Hoc ergo fac quod
tibi dicimus. Sunt nobis viri quattuor vo-
tum habentes super se. His assumptis sanc-
tifica te cum illis. et impende in il-
lis ut radant capita sua. et scient omnes quia
que de te audierunt falsa sunt. sed am-
bulas et ipse custodiens legem. De hi-
is autem qui crediderunt ex gentibus nos scrip-
simus iudicantes ut abstineant se ab y-
dolis immolato et sanguine et suffocato et
fornicatione. Tunc paulus assumptis vi-
ris postera die purificatus cum illis in
templum intravit. annuntians expletionem
dierum purificationis donec offerretur
pro unoquoque eorum oblatio. Dum autem sep-
tem dies consummarentur. hii qui de asya e-
rant iudei cum vidissent eum in templo
concitaverunt omnem populum et iniecerunt ei ma-
nus clamantes. Viri israelite adiuva-
te. Hic est homo qui adversus populum et legem
et locum hunc omnes ubique docens. insuper
et gentiles induxit in templum et vio-
lavit sanctum locum istum. Viderant enim tro-
phimum ephesium in civitate cum ipso quem
estimaverunt quoniam in templum introdu-
xisset paulus. Commotaque est civitas to-
ta et facta est concursio populi. Et apprehen-
dentes paulum trahebant eum ex-
tra templum et statim clause sunt ianu-
e. Querentibus autem eum occidere nuncia-
tum est tribuno cohortis quia tota con-
funditur ierusalem. Qui statim assumptis
militibus et centurionibus decurrit
ad illos. Qui cum vidissent tribunum et
milites cessaverunt percutere paulum.
Tunc accedens tribunus apprehendit eum

et iussit alligari catenis duabus
et interrogabat quis esset et quid fecisset.
Alii autem aliud clamabant in turba.
Et cum non posset certum cognoscere pre
tumultu. iussit duci eum in castra.
Et cum venisset paulus ad gradus
contigit ut portaretur a militibus prop-
ter vim populi. Sequebatur enim multitu-
do populi clamans tolle eum. Et cum ce-
pisset induci in castra. paulus dicit
tribuno. Si licet mihi loqui aliquid ad te.
Qui dixit. Grece nosti? Nonne tu es
egyptius qui ante hos dies tumultum
concitasti et eduxisti in desertum quattuor
milia virorum sicariorum? Et dixit ad
eum paulus. Ego homo quidem sum iude-
us a tharso cilicie non ignote civitatis
municeps. Rogo autem te permitte mihi lo-
qui ad populum. Et cum ille permisisset
paulus stans in gradibus. innuit manu
ad plebem. Et magno silentio facto
allocutus est hebrea lingua dicens.
Viri fratres et patres
audite quam ad vos nunc reddo XXII
rationem. Cum audissent autem quia hebre-
a lingua loqueretur ad illos magis pre-
stiterunt silentium. Et dicit. Ego sum
vir iudeus natus tharso cilicie.
nutritus autem in ista civitate secus pe-
des gamaliel eruditus iuxta veri-
tatem paterne legis emulator legis
sicut et vos omnes estis hodie. qui hanc
viam persecutus sum usque ad mor-
tem. alligans et tradens in custodias
viros ac mulieres. sicut princeps sacer-
dotum michi testimonium reddit et omnes
maiores natu. a quibus et epistulas acci-
piens ad fratres damascum pergebam
ut adducerem inde vinctos in ierusa-
lem ut punirentur. Factum est autem
eunte me et appropinquante damas-
co. media die subito de celo cir-
cumfulsit me lux copiosa. et decidens
in terram. audivi vocem dicentem

mi. Saule saule quid me persequeris? Du-
rum est tibi contra stimulum calcitrare.
Ego autem respondi: Quis es domine? Dix-
itque ad me: Ego sum Ihesus Nazarenus
quem tu persequeris. Et qui mecum erant
lumen quidem viderunt, vocem autem non audi-
erunt eius qui loquebatur mecum. Et dixi:
Quid faciam domine? Dominus autem dixit ad me:
Surgens vade Damascum: et ibi tibi dicetur
de omnibus que te oporteat facere. Et cum
non viderem pre claritate luminis illius,
ad manum deductus a comitibus veni
Damascum. Ananias autem quidam vir
secundum legem testimonium habens ab omnibus
habitantibus Iudeis, veniens ad me et
stans dixit michi: Saule frater respice. Et
ego eadem hora respexi in eum. At ille
dixit: Deus patrum nostrorum preordinavit
te ut cognosceres voluntatem eius, et
videres iustum, et audires vocem ex ore
eius: quia eris testis illius ad omnes ho-
mines eorum que vidisti et audisti. Et nunc
quid moraris? Exurgens baptizare,
et ablue peccata tua invocato nomine ipsius.
Factum est autem revertenti michi in Ierusalem et oran-
ti in templo fieri me in stupore mentis, et vi-
dere illum dicentem michi: Festina, et exi velo-
citer ex Ierusalem: quoniam non recipient testimo-
nium tuum de me. Et ego dixi: Domine ipsi
sciunt quia ego eram concludens in carcere, et
cedens per synagogas eos qui credebant
in te. Et cum funderetur sanguis Stephani
testis tui, ego astabam et consentiebam
custodiebam vestimenta lapidantium eum. Et dixit
ad me: Vade quoniam ego in nationes
longe mittam te. Audiebant autem eum usque ad
ad hoc verbum, et levaverunt vocem dicen-
tes: Tolle de terra huiusmodi: non
enim fas est eum vivere. Vociferan-
tibus autem eis et proicientibus vestimen-
ta sua, et pulverem iactantibus in ae-
rem, iussit tribunus induci eum
in castra, et flagellis cedi et torqueri e-
um ut sciret propter quam causam sic accla-
marent ei. Et cum astrinxissent e-
um loris, dicit astanti sibi centu-
rioni Paulus: Si hominem Romanum
et indempnatum licet vobis flagellare?
Quo audito, centurio accessit ad tri-
bunum, et nuntiavit ei dicens: Quid
acturus es? hic enim homo civis Ro-
manus est. Accedens autem tribunus
dixit illi: Dic michi si Romanus es?
At ille dixit: Etiam. Et respondit tri-
bunus: Ego multa summa civilita-
tem hanc consecutus sum. Et Paulus
ait: Ego autem et natus sum. Protinus
ergo discesserunt ab eo qui eum tor-
turi erant. Tribunus quoque timu-
it postquam rescivit, quia civis
Romanus esset, et quia alligasset eum. Pos-
tera autem die volens scire diligentius
qua ex causa accusaretur a Iudeis, sol-
vit eum, et iussit sacerdotes convenire et om-
ne concilium: et producens Paulum, statuit in-
ter illos. Intendens autem in concilium Paulus ait:

Cap. XXIII.

Viri fratres, ego omni
conscientia bona conversatus sum ante
Deum usque in hodiernum diem. Prin-
ceps autem sacerdotum Ananias precepit
astantibus sibi percutere os eius. Tunc Pau-
lus ad eum dixit: Percutiet te Deus
paries dealbate. Et tu sedens iudi-
cas me secundum legem, et contra legem iu-
bes me percuti? Et qui astabant dix-
erunt: Summum sacerdotem Dei male-
dicis? Dixit autem Paulus: Nesciebam
fratres quia princeps est sacerdotum. Scrip- Exo. xxii. g
tum est enim: Principem populi tui non
maledices. Sciens autem Paulus quia u-
na pars esset Sadduceorum, et altera Phariseorum,
exclamavit in concilio: Viri fratres, ego
Phariseus sum, filius Phariseorum: de spe
et resurrectione mortuorum ego iudicor.
Et cum hec dixisset, facta est dissensio
inter Phariseos et Sadduceos, et soluta
est multitudo. Sadducei enim dicunt
non esse resurrectionem mortuorum, ne-

neque angelum neque spiritum pharisei autem utraque con-
fitentur. Factus est autem clamor magnus et sur-
gentes quidam phariseorum pugnabant
dicentes: Nichil mali invenimus in homine isto.
Quid si spiritus locutus est ei aut angelus? Et
cum magna dissensio facta esset, timens
tribunus ne discerperetur ab eis Paulus, iussit
milites descendere et rapere eum de medio
eorum ac deducere eum in castra. Sequenti autem
nocte assistens ei Dominus ait: Constans es-
ł paule — to; Sic enim testificatus es de me in Ierusalem,
sic te oportet et Rome testificari. Facta autem
die colligentes se quidam ex Iudeis devo-
verunt se dicentes neque manducaturos neque bi-
bituros donec occiderent Paulum. Erant autem
plus quam xl viri qui hanc coniurationem fecerant,
qui accesserunt ad principes sacerdotum et
dh. ł. devovete — seniores et dixerunt: Devotione devovimus
nos nichil gustaturos donec occidamus
Paulum. Nunc ergo vos notum facite tribuno
cum concilio ut producat illum ad vos tamquam
aliquid certius cognituri de eo. Nos vero priusquam
XXIII — appropiet parati sumus interficere illum. Quod cum
audisset filius sororis Pauli insidi-
as, venit et intravit in castra nuntiavitque
Paulo. Vocans autem ad se Paulus
unum ex centurionibus ait: Adoles-
centem hunc perduc ad tribunum; habet enim
aliquid indicare illi. Et ille quidem assu-
mens illum duxit ad tribunum et ait: Vinc-
tus Paulus vocans rogavit me hunc
adolescentem perducere ad te habentem
aliquid loqui tibi. Apprehendens autem tribunus
manum illius secessit cum eo seorsum et in-
terrogavit illum: Quid est quod habes indica-
re mihi? Ille autem dixit: Iudeis convenit ro-
gare te ut crastina die Paulum produ-
cas in concilium quasi aliquid certius inquisituri
sint de illo. Tu vero ne credideris illis; insi-
diantur enim ei ex eis viri amplius quam xl qui
se devoverunt non manducare neque bibe-
re donec interficiant eum. Et nunc parati
sunt expectantes promissum tuum. Tribu-
nus igitur dimisit adolescentem, precipiens ne
cui loqueretur quoniam hec nota sibi fecisset. Et
convocatis duobus centurionibus dixit illis:
Parate milites ducentos ut eant usque
Cesaream et equites lxx et lancearios
ducentos a tertia hora noctis; et iumen-
ta preparate ut imponentes Paulum
salvum perducerent ad Felicem presidem. Scribens
ei epistolam continentem hec: Claudius
Lysias optimo presidi Felici salutem. Vi-
rum hunc comprehensum a Iudeis et incipien-
tem interfici ab eis superveniens cum exerci-
tu eripui, cognito quia Romanus est;
volensque scire causam quam obiciebant illi,
deduxi eum in concilium eorum. Quem inveni ac-
cusari de questionibus legis ipsorum, nichil vero dignum
morte aut vinculis habentem crimen. Et
cum mihi perlatum esset de insidiis quas para-
verant ei, misi eum ad te, denuntians et
accusatoribus ut dicant apud te. Milites
ergo secundum preceptum sibi assumentes Paulum
duxerunt per noctem in Antipatridem. Et postera
die dimissis equitibus ut cum eo irent, re-
versi sunt ad castra. Qui cum venissent
Cesaream et tradidissent epistolam presi-
di, statuerunt ante illum et Paulum. Cum legis-
set autem et interrogasset de qua provincia esset,
et cognoscens quia de Cilicia: Audiam
te, inquit, cum et accusatores tui venerint.
Iussitque in pretorio Herodis custodiri eum.

Post quinque autem dies — XXIIII
descendit princeps sacerdotum Ana-
nias cum senioribus quibusdam et Tertullo
quodam oratore, qui adierunt presidem ad-
versus Paulum. Et citato Paulo cepit — ł accito
accusare Tertullus dicens: Cum in mul-
ta pace agamus per te et multa corrigan-
tur per tuam providentiam, semper et ubique sus- — ł rhetorice
cipimus, optime Felix, cum omni gratiarum ac-
tione. Ne diutius autem te protraham,
oro breviter ut audias nos tua
clementia. Invenimus hunc hominem pes-
tiferum et concitantem seditiones omnibus
Iudeis in universo orbe et auctorem se-
ditionis secte Nazarenorum, qui et

templum profanare conatus est quem et apprehen-
sum voluimus secundum legem nostram iudicare.
Superveniens autem tribunus Lysias cum
vi magna eripuit eum de manibus
nostris, iubens accusatores eius ad te ve-
nire. A quo poteris ipse iudicans de omnibus istis
cognoscere de quibus nos accusamus eum. Ad-
iecerunt autem et Iudaei dicentes haec ita se habere.
Respondit autem Paulus annuente sibi praeside di-
cere: Ex multis annis esse te iudicem genti
huic sciens, pro me bono animo satisfaciam.
Potes enim cognoscere quia non plus sunt mihi dies
quam xii ex quo ascendi adorare in
Ierusalem. Et neque in templo invenerunt me
cum aliquo disputantem aut concursum
facientem turbae neque in synagogis neque
in civitate, neque probare possunt tibi de quibus
nunc accusant me. Confiteor autem hoc tibi quod
secundum sectam quam dicunt haeresim sic deser-
vio patri deo meo, credens omnibus quae in le-
ge et prophetis scripta sunt, spem habens in deum
quam et hii ipsi exspectant, resurrectionem futu-
ram iustorum et iniquorum. In hoc et ipse studeo
sine offendiculo conscientiam habere ad deum et ad
homines semper. Post annos autem plures elemosy-
nas facturus in gentem meam veni et obla-
tiones et vota. In quibus invenerunt me pu-
rificatum in templo non cum turba neque
cum tumultu. Et apprehenderunt me clamantes
et dicentes: Tolle inimicum nostrum. Quidam
autem ex Asia Iudaei quos oportebat apud te
praesto esse et accusare si quid haberent ad-
versum me. Aut hii ipsi dicant si quid invene-
runt in me iniquitatis cum stem in concilio, nisi de
.r. una — sola voce qua clamavi inter eos stans: Quoniam
de resurrectione mortuorum ego iudicor
hodie a vobis. Distulit autem illos Felix
certissime sciens de via hac, di-
cens: Cum tribunus Lysias descenderit au-
diam vos. Iussitque centurioni custodi-
re eum et habere requiem nec quemquam prohibere de
suis ministrare ei. Post aliquot
autem dies veniens Felix cum Drusilla
uxore sua quae erat Iudaea voca-
vit Paulum et audivit ab eo fidem quae est
in Christum Iesum. Disputante autem illo de ius-
titia et castitate et iudicio futuro, tre-
mefactus Felix respondit: Quod nunc attinet
vade, tempore autem opportuno accersiam te.
Simul et sperans quia pecunia ei daretur
a Paulo. Propter quod et frequenter accersiens e-
um loquebatur cum illo. Biennio autem expleto
accepit successorem Felix Portium Festum. — l' porcium
Volens autem gratiam praestare Iudaeis Felix
reliquit Paulum vinctum.

XXV.

Festus ergo cum venisset in provinciam post
triduum ascendit Ierosolimam a
Caesarea. Adieruntque eum principes sacerdotum
et primi Iudaeorum adversus Paulum et roga-
bant eum postulantes gratiam adversus eum
ut iuberet eum perduci Ierusalem, insidias ten-
dentes ut eum interficerent in via. Festus autem
respondit servari Paulum in Caesarea, se autem
maturius profecturum. Qui ergo in vobis, ait, po-
tentes sunt descendentes simul, si quod est
in viro crimen, accusent eum. Demoratus
autem inter eos dies non amplius quam octo aut
decem, descendit Caesaream. Et altera di-
e sedit pro tribunali et iussit Paulum
adduci. Qui cum perductus esset circum-
steterunt eum qui ab Ierosolimis descen-
derant Iudaei multas et graves causas obi-
cientes quas non poterant probare. Pau-
lo autem rationem reddente quoniam neque in le-
gem Iudaeorum neque in templum neque in
Caesarem quicquam peccavi. Festus autem vo-
lens Iudaeis gratiam praestare respondens
Paulo dixit: Vis Ierosolimam as-
cendere et ibi de his iudicari apud me?
Dixit autem Paulus: Ad tribunal Caesaris
sto, ubi me oportet iudicari. Iude-
is non nocui sicut tu melius nosti.
Si enim nocui aut dignum morte aliquid
feci, non recuso mori. Si vero nihil est eo-
rum quibus hii accusant me, nemo po-
test me illis donare. Caesarem appel-
lo. Tunc Festus cum concilio locutus
respondit: Caesarem appellasti, ad

cesaream ibi. Et cum dies aliquot
transacti essent, agrippa rex et beronice
descenderunt ad cesaream ad salutan
dum festum. Et cum dies plures ibi moraren
tur, festus regi indicavit de paulo dicens.
Vir quidam derelictus a felice vinctus,
de quo cum essem ierosolimis, adierunt
me principes sacerdotum et seniores iude
orum postulantes adversum illum dampna
tionem. Ad quos respondi, quia non est consue
tudo romanis donare aliquem hominem
priusquam is qui accusatur presentes habeat ac
cusatores locumque defendendi accipi
at ad abluenda crimina. Cum ergo huc
convenissent, sine ulla dilatione sequen
ti die sedens pro tribunali iussi adduci
virum. De quo cum stetissent accu
satores, nullam causam deferebant de
quibus ego suspicabar malum. Ques
tiones vero quasdam de sua superstitione habebant
adversus eum et de quodam ihesu defunc
to quem affirmabat paulus vivere. Hesi
tans autem ego de huiusmodi questione dicebam si
vellet ire ierosolimam et ibi iudi
cari de istis. Paulo autem appellante
ut servaretur ad augusti cognitionem
iussi servari eum donec mittam e
um ad cesarem. Agrippa autem dixit ad fes
tum. Volebam et ipse hominem audire. Cras
[illegible] inquit audies eum. Al
tera autem die cum venissent agrippa et be
ronice cum multa ambitione et introis
sent in auditorium cum tribunis et viris
principalibus civitatis, iubente festo
e paulus adductus est paulus. Et dicit festus. Agrippa
rex et omnes qui simul adestis nobiscum
viri, videtis hunc de quo omnis multi
tudo iudeorum interpellavit me ierosoli
mis petentes et clamantes non oportere eum
vivere amplius. Ego vero comperi nichil
dignum morte eum admisisse. Ipso autem
hoc appellante ad augustum iudica
vi mittere. De quo quid certum scri
bam domino non habeo. Propter quod produxi e
um ad vos et maxime ad te rex agrip
pa, ut interrogatione facta habeam quid
scribam. Sine ratione enim michi videtur mitte
re vinctum et causas eius non significare.
Agrippa vero ad paulum ait. XXVI
Permittitur tibi loqui pro temetipso.
Tunc paulus extenta manu cepit ratio
nem reddere. De omnibus quibus accusor a iude
is rex agrippa, estimo me beatum apud
te cum sim defensurus me hodie maxi
me sciente omnia que apud iudeos sunt con
suetudines et questiones. Propter quod obsecro
patienter me audias. Et quidem vitam
meam a iuventute mea que ab initio fu
it in gente mea in ierosolimis noverunt
omnes iudei, prescientes me ab initio si ve
lint testimonium perhibere, quoniam secundum certissim sectam
am sectam nostre religionis vixi phari
seus. Et nunc in spe que ad patres nostros
repromissionis facta est a deo, sto iudi
cio subiectus, in quam duodecim tribus nostre nocte
ac die deservientes sperant deveni
re. De qua spe accusor a iudeis rex.
Quid incredibile iudicatur apud vos
si deus mortuos suscitat. Et ego quidem
existimaveram me adversus nomen ihesu
nazareni debere multa contraria agere.
quod et feci ierosolimis. Et multos sanctorum
ego in carceribus inclusi, a principibus
sacerdotum potestate accepta. Et cum
occiderentur, detuli sententiam. Et per omnes sina
gogas frequenter puniens eos, compellebam
blasphemare, et amplius insaniens in eos
persequebar usque in exteras civitates.
In quibus dum irem damascum cum potesta
te et permissu principum sacerdotum, die
media in via vidi rex de celo super splen
dorem solis circumfulsisse lumen
me et eos qui mecum erant. Omnes
que nos cum decidissemus in terram, au
divi vocem dicentem michi hebraica lingua
[illegible]. Saule saule quid me persequeris.
Durum est tibi contra stimulum calcitra
re. Ego autem dixi. Quis es domine.

Dominus autem dixit. Ego sum iesus nazarenus
quem tu persequeris. Sed exurge et sta super
pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi ut con-
stituam te ministrum et testem eorum quae vi-
disti et eorum quibus apparebo tibi eri-
piens te de populo et gentibus in quas nunc e-
go mitto te aperire oculos eorum ut con-
vertantur a tenebris ad lucem et de potestate
[sathane] satanae ad deum ut accipiant
remissionem peccatorum et sortem inter sanctos
per fidem quae est in me. Unde rex agrippa non
fui incredulus caelesti visioni sed his qui
sunt damasci primum et hierosolymis et per
omnem regionem iudaeae et gentibus annun-
tiabam ut paenitentiam agerent et converte-
rentur ad deum digna paenitentiae opera faci-
entes. Hac ex causa me iudaei cum essem in tem-
plo comprehensum tentabant interficere. Aux-
ilio autem dei adiutus usque in hodiernum di-
em sto testificans minori atque maio-
ri nihil extra dicens quam ea quae locuti sunt
prophetae futura esse et moyses: si passibilis
christus si primus ex resurrectione mortuorum
lumen annuntiaturus est populo et gentibus. Haec lo-
quente eo et rationem reddente festus voce
magna dixit: Insanis paule: multae
litterae te ad insaniam convertunt. Et paulus
non insanio inquit optime feste sed veritatis
et sobrietatis verba eloquor. Scit enim de his
rex ad quem constanter loquor. Latere enim eum
nihil horum arbitror. Neque enim in angulo quicquam
horum gestum est. Credis rex agrippa prophetis?
Scio quia credis. Agrippa autem ad paulum: In
modico suades me christianum fieri. Et paulus
Opto apud deum et in modico et in magno non
tantum te sed et omnes hos qui audiunt hodie fi-
eri tales qualis et ego sum exceptis vin-
culis his. Et exsurrexit rex et praeses et bere-
nice et qui assidebant eis. Et cum secessis-
sent loquebantur ad invicem dicentes quia nihil
morte aut vinculis dignum facit homo iste. A-
grippa autem festo dixit: Dimitti poterat homo hic si
non appellasset caesarem.

XXVII Ut autem iudicatum est eum navigare
in italiam et tradi paulum cum reliquis custo-
diis centurioni nomine iulio cohortis augus-
tae. Ascendentes autem navem adrumetinam incipi-
entes navigare circa asiae loca sustulimus
perseverante nobiscum aristarcho macedone
thessalonicense. Sequenti autem die devenimus
sydonem. Humane autem tractans iulius paulum
permisit ad amicos ire et curam sui agere. Et
inde cum sustulissemus subnavigavimus cy-
prum propterea quod essent venti contrarii. Et pelagus ci-
liciae et pamphiliae navigantes venimus
lystram quae est liciae. Et ibi inveniens centu- licie
rio navem alexandrinam navigantem in
italiam transposuit nos in eam. Et cum
multis diebus tarde navigaremus et vix
devenissemus contra cnidum prohibente nos
vento adnavigavimus cretae iuxta sal- v. salmone
monam et vix iuxta navigantes venimus
in locum quendam qui vocatur boni portus
cui iuxta erat civitas [thalassa]. Multo autem v. thessala
tempore peracto et cum iam non esset tuta navi-
gatio eo quod et ieiunium iam praeteriisset conso-
labatur eos paulus dicens eis. Viri video
quoniam cum iniuria et multo damno non so-
lum oneris et navis sed etiam animarum nostrarum
incipit esse navigatio. Centurio autem
gubernatori et nauclero magis crede-
bat quam his quae a paulo dicebantur.
Et cum aptus portus non esset ad hiema-
dum plurimi statuerunt consilium navigare
inde si quo modo possent devenientes
[navigare] phenicen hiemare
portum cretae respicientem ad africum et
ad chorum. Aspirante autem austro aesti-
mantes propositum se tenere cum sustulissent
de asson legebant cretam. Non post multum
autem misit se contra ipsam ventus typhonicus
qui vocatur euroaquilo. Cumque arrep-
ta esset navis et non posset conari in
ventum data nave flatibus ferebamur.
vm Insulam autem quandam decurrentes
quae vocatur cauda potuimus vix obtinere
scapham. Qua sublata adiutoriis
utebantur accingentes navem timentes

tes ne in syrtim inciderent. submisso
uase sic ferebantur. Ualida autem nobis
tempestate iactatis. sequenti die iactum
fecerunt. Et tertia die suis manibus ar-
mamenta nauis proiecerunt. Neque sole
neque sideribus apparentibus per plures
dies et tempestate non exigua imminen-
te. iam ablata erat spes omnis sa-
lutis nostre. Et cum multa ieiunatio fu-
isset. tunc stans Paulus in medio eorum
dixit. Oportebat quidem o uiri audito
me non tollere a Creta lucrique facere
iniuriam hanc et iacturam. Et nunc suadeo
uobis bono animo esse. Amissio enim nul-
lius anime erit ex uobis preterquam nauis. Astitit
enim mihi hac nocte angelus dei cuius sum
ego et cui deseruio. dicens. Ne ti-
meas Paule. Cesari te oportet assiste-
re. Et ecce donauit tibi deus omnes
qui nauigant tecum. Propter quod bo-
no animo estote uiri. Credo enim deo
quia sic erit quemadmodum dictum
est mihi. In insulam autem quandam o-
portet nos deuenire. Sed postea quam
quarta decima nox superuenit
nauigantibus nobis in Adria. circa me-
diam noctem suspicabantur naute
apparere sibi aliquam regionem. qui et
summittentes bolidem inuenerunt pas-
sus uiginti. Et pusillum inde separa-
ti. inuenerunt passus quindecim. Timen-
tes autem ne in aspera loca incideremus. de
puppi mittentes anchoras quatu-
or. optabant diem fieri. Nautis uero
querentibus fugere de naui cum misissent
scapham in mare sub obtentu quasi a
prora inciperent anchoras extendere.
dixit Paulus centurioni et militibus.
Nisi hii in naui remanserint. uos
salui fieri non potestis. Tunc absciderunt
milites funes scaphe et passi
sunt eam excidere. Et cum lux inciperet
fieri. rogabat Paulus omnes cibum su-
mere dicens. Quarta decima die ho-
die expectantes ieiuni permane-
tis nichil accipientes. Propter quod rogo
uos accipere cibum pro salute uestra. quia
nullius uestrum capillus de capite pe-
ribit. Et cum hec dixisset. sumens pa-
nem gratias egit deo in conspectu omnium. Et
cum fregisset cepit manducare. Ani-
mequiores autem facti omnes. et ipsi sumpserunt
cibum. Eramus uero uniuerse anime in
naui ducente septuaginta sex. Et
saciati cibo alleuiabant nauem iactan-
tes triticum in mare. Cum autem dies fac-
tus esset. terram non agnoscebant. si-
num uero quendam considerabant habentem li-
tus. in quem cogitabant si possent eicere
nauem. Et cum anchoras sustulissent.
committebant se mari. simul laxan-
tes iuncturas gubernaculorum. Et leuato
artemone. secundum flatum aure ten-
debant ad litus. Et cum incidissent
in locum dithalassum. impegerunt na-
uem. et prora quidem fixa manebat im-
mobilis. puppis uero soluebatur a ui
maris. Militum autem consilium fuit ut cus-
todias occiderent. ne quis cum enatasset
effugeret. Centurio autem uolens ser-
uare Paulum. prohibuit fieri. Iussit-
que eos qui possent natare mittere se in
mare primos et euadere et ad terram exi-
re. Et ceteros alios in tabulis ferebant.
quosdam autem super ea que de naui erant.
Et sic factum est. ut omnes anime eua-
derent ad terram.

XXVIII

Et cum euasissemus. tunc cognoui-
mus quia Militene insula uo-
cabatur. Barbari uero prestabant non mo-
dicam humanitatem nobis. Accensa enim
pyra. reficiebant nos omnes propter ymbrem
qui imminebat et frigus. Cum
congregasset autem Paulus sarmentorum a-
liquantam multitudinem et inposuisset
super ignem. uipera a calore cum pro-
cessisset. inuasit manum eius. Ut uero
uiderent barbari pendentem bestiam

te manu eius ad inuicem dicebant. Utique
homicida est homo hic qui cum e-
uaserit de mari ultio non sinit e-
um uiuere. Et ille quidem excutiens bes-
tiam in ignem nichil mali passus est.
At illi existimabant eum in tumorem
mori conuertendum et subito casurum et mori.
Diu autem illis expectantibus et uiden-
tibus nichil mali in eo fieri, conuer-
tentes se dicebant eum esse deum. In locis
autem illis erant predia principis in-
sule nomine Publii qui nos suscipiens
triduo benigne exhibuit. Contigit
autem patrem Publii febribus et dissen-
teria uexatum iacere. Ad quem Paulus
intrauit. Et cum orasset et imposu-
isset ei manus saluauit eum. Quo
facto omnes qui in insula habe-
bant infirmitates accedebant
et curabantur. Qui etiam multis ho-
noribus nos honorauerunt et nauigan-
tibus nobis imposuerunt que necessaria
erant. Post menses autem tres na-
uigauimus in naui alexandrina que
in insula hyemauerat cui erat in-
signe castrorum. Et cum uenisse-
mus Syracusam, mansimus i-
bi triduo. Inde circumlegentes
deuenimus Regium. Et post u-
num diem flante austro secun-
do die uenimus Puteolos. Ubi in-
uentis fratribus rogati sumus ma-
nere apud eos dies vii. et sic uenimus
romam. Et inde cum audissent fratres
occurrerunt nobis usque ad Appii forum
et iii tabernas. Quos cum ui-
disset Paulus, gratias agens deo
accepit fiduciam. Cum uenissemus
romam, permissum est Pau-
lo manere sibimet cum custodien-
te se milite. Post tertium autem diem
conuocauit primos iudeorum. Qui
cum conuenissent, dicebat eis. Ego

uiri fratres nichil aduersus plebem fa- Vinctus
ciens aut mores paternos uinctus ab
ierosolimis traditus sum in manus ro-
manorum. Qui cum interrogationem de me
habuissent, uoluerunt me dimittere e-
o quod nulla esset causa mortis in me. Con-
tradicentibus autem iudeis coactus sum
appellare cesarem non quasi gentem me-
am habens aliquid accusare. Propter hanc
igitur causam rogaui uos uidere et alloqui.
Propter spem enim israel catena hac cir-
cumdatus sum. At illi dixerunt ad e-
um. Nos neque litteras accepimus de te
a iudea, neque adueniens aliquis fratrum
nuntiauit aut locutus est quid de te
malum. Rogamus autem a te audire
que sentis. Nam de secta hac no-
tum est nobis quia ubique ei contradicitur. Cum
constituissent autem illi diem, uenerunt
ad eum in hospitium plures quibus expo-
nebat testificans regnum dei sua-
densque eis de ihesu ex lege moysi et pro-
phetis a mane usque ad uesperam. Et
quidam credebant hiis que dicebantur
quidam uero non credebant. Cumque inuicem non
essent consentientes discedebant, dicen-
te paulo unum uerbum, quia bene spiritus sanctus
locutus est per ysaiam prophetam ad patres
nostros dicens. Uade ad populum istum et dic
ad eos. Aure audietis et non intelligetis
et uidentes uidebitis et non perspicietis.
Incrassatum est enim cor populi huius et auribus
grauiter audierunt et oculos suos compresserunt
ne forte uideant oculis et auribus au-
diant et corde intelligant et conuertantur et sa-
nem illos. Notum ergo sit uobis quoniam gentibus gentibus
missum est hoc salutare dei et ipsi audient. Et cum
hec dixisset, egressi sunt iudei multam
habentes inter se questionem. Mansit autem bienni-
o toto in suo conductu et suscipiebat
omnes qui introibant ad eum, predicans regnum
dei et docens que sunt de domino ihesu christo cum omni
fiducia sine prohibitione.

Non ita est ordo **Explicit actus apostolorum. Incipit prologus in epistolas canonicas.**
est idem apud grecos
torum qui integre sapi-
unt fidemque rectam
sectantur epistolarum septem que cano-
nice nuncupantur sicut in latinis co-
dicibus invenitur ut quia petrus primus
est in numero apostolorum prime sint etiam eius e-
pistole in ordine ceterarum. Sed sicut evangelistas
dudum ad veritatis lineam correximus
ita has proprio ordini deo nos adiuvante
reddidimus. Est enim prima earum una Ia-
cobi, Petri due, Iohannis tres et Iude
una. Que si sicut ab eis digeste sunt ita
quoque ab interpretibus fideliter in latinum
eloquium verterentur nec ambiguitatem le-
gentibus facerent nec sermonum sese
varietas impugnaret illo precipue
loco ubi de unitate trinitatis in prima
Iohannis epistola positum legimus in qua etiam
ab infidelibus translatoribus multum erratum
esse a fidei veritate comperimus trium tantum
vocabula hoc est aque sanguinis et spiritus in ipsa su-
a editione ponentibus et patris verbique ac spiri-
tus testimonium omittentibus in quo
maxime et fides catholica roboratur et pa-
tris et filii et spiritus sancti una divinitatis sub-
stantia comprobatur. In ceteris vero epistolis quantum
a nostra aliorum distet editio lectoris pru-
dentie derelinquo. Sed tu virgo Christi Eustochi-
um dum a me impensius scripture veritatem in-
quiris meam quodammodo senectutem invi-
dorum dentibus corrodendam exponis qui
me falsarium corruptoremque sanctarum scriptu-
rarum pronuntiant. Sed ego in tali opere nec e-
mulorum meorum invidentiam pertimesco
nec sancte scripture veritatem poscentibus dene-
gabo. **Incipit epistola beati Iacobi**

Iacobus dei et domini nostri Ihesu Christi servus
duodecim tribubus que sunt in dispersione
salutem. Omne gaudium existimate fratres
mei cum in temptationes varias in-
cideritis scientes quod probatio fidei vestre
patientiam operatur. Patientia autem
opus perfectum habet ut sitis perfecti et inte-
gri in nullo deficientes. Si quis autem ve-
strum indiget sapientia postulet a deo
qui dat omnibus affluenter et non impro-
perat et dabitur ei. Postulet autem in fide
nil hesitans. Qui enim hesitat similis
est fluctui maris qui a vento mo-
vetur et circumfertur. Non ergo estimet
homo ille quod accipiat aliquid a domino. Vir du-
plex animo inconstans est in omnibus vi-
is suis. Glorietur autem frater humilis in exalta-
tione sua. dives autem in humilitate su-
a quoniam sicut flos feni transibit. Exor-
tus est enim sol cum ardore et arefecit fe-
num et flos eius decidit et decor vul-
tus eius deperiit. Ita et dives in itineribus
suis marcescet. Beatus vir qui
suffert temptationem quoniam cum probatus fu-
erit accipiet coronam vite quam re-
promisit deus diligentibus se. Nemo
cum temptatur dicat quoniam a deo tempta-
tur. Deus enim intemptator malorum est.
Ipse enim neminem temptat. Unusquisque
vero temptatur a concupiscentia sua
abstractus et illectus. Deinde concupis-
centia cum conceperit parit peccatum. Pecca-
tum vero cum consummatum fuerit gene-
rat mortem. Itaque nolite errare fra-
tres mei dilectissimi. Omne datum
optimum et omne donum perfectum desur-
sum est descendens a patre luminum.
apud quem non est transmutatio nec vicissi-
tudinis obumbratio. Voluntarie
enim genuit nos verbo veritatis ut si-
mus initium aliquod creature eius. Scitis
fratres mei dilectissimi. Sit autem omnis
homo velox ad audiendum tardus autem
ad loquendum et tardus ad iram. Ira
enim viri iustitiam dei non operatur. Prop-
ter quod abicientes omnem immundi-
tiam et habundantiam malitie in man-
suetudine suscipite insitum verbum
quod potest salvare animas vestras. Estote
autem factores verbi et non auditores

tum: fallentes vosmetipsos. Quia si quis auditor est verbi et non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suae in speculo. Consideravit enim se et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem perspexerit in lege perfectae libertatis et permanserit in ea, non auditor obliviosus factus sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. Si quis autem putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam sed seducens cor suum, huius vana est religio. Religio munda et immaculata apud Deum et Patrem haec est: visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum, et immaculatum se custodire ab hoc seculo.

II

Fratres mei, nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Ihesu Christi gloriae. Etenim si introierit in conventum vestrum vir aureum anulum habens in veste candida, introierit autem et pauper in sordido habitu, et intendatis in eum qui indutus est veste praeclara et dixeritis ei: Tu sede hic bene; pauperi autem dicatis: Tu sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum: nonne iudicatis apud vosmetipsos, et facti estis iudices cogitationum iniquarum? Audite, fratres mei dilectissimi: nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide et heredes regni quod repromisit Deus diligentibus se? Vos autem exhonorastis pauperem. Nonne divites per potentiam opprimunt vos, et ipsi trahunt vos ad iudicia? Nonne ipsi blasphemant bonum nomen quod invocatum est super vos? Si tamen legem perficitis regalem secundum scripturas: Diliges proximum tuum sicut teipsum, bene facitis. Si autem personas accipitis, peccatum operamini, redarguti a lege quasi transgressores. Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Qui enim dixit: Non mechaberis, dixit et: Non occides. Quod si non mechaberis, occides autem, factus es transgressor legis. Sic loquimini et sic facite sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam. Superexaltat autem misericordia iudicium. Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum? Si autem frater aut soror nudi sint et indigeant victu cotidiano, dicat autem aliquis de vobis illis: Ite in pace, calefacimini et saturamini, non dederitis autem eis quae necessaria sunt, quid proderit? Sic et fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa. Sed dicet quis: Tu fidem habes et ego opera habeo. Ostende mihi fidem tuam sine operibus, et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam unus est Deus: bene facis; et demones credunt et contremiscunt. Vis autem scire, o homo inanis, quoniam fides sine operibus ociosa est? Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est, offerens Ysaac filium suum super altare? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius, et ex operibus fides consummata est? Et impleta est scriptura dicens: Credidit Abraham Deo, et reputatum est illi ad iustitiam, et amicus Dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo et non ex fide tantum? Similiter autem et Raab meretrix, nonne ex operibus iustificata est, suscipiens nuntios et alia via eiciens? Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est.

III

Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir: potest etiam freno circumducere totum corpus. Si autem equis frenos in ora mittimus ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum circumferimus. Ecce et naves, cum magnae sint, et a ventis

calefacimini

amatoribus mundi ... purificate corda ... temporalia diligunt

validis ventis minentur circumferuntur autem a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit. Ita et lingua modicum quidem membrum est et magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. Et lingua ignis est universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris quae maculat totum corpus et inflammat rotam nativitatis nostrae inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum et volucrum et serpentium etiam ceterorum domantur et domita sunt a natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest inquietum malum plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum et patrem et in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem Dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet fratres mei haec ita fieri. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam? Numquid potest fratres mei ficus uvas facere aut vitis ficus? Sic neque salsa dulcem potest facere aquam. Quis sapiens et disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiae. Quod si zelum amarum habetis et contentiones sint in cordibus vestris nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapientia desursum descendens sed terrena animalis diabolica. Ubi enim zelus et contentio ibi inconstantia et omne opus pravum. Quae autem desursum est sapientia primum quidem pudica est, deinde pacifica modesta suadibilis bonis consentiens plena misericordia et fructibus bonis iudicans sine simulatione. Fructus autem iustitiae in pace seminatur facientibus pacem.

IIII

Unde bella et lites in vobis? Nonne ex concupiscentiis vestris quae militant in membris vestris? Concupiscitis et non habetis, occiditis et zelatis et non potestis adipisci, litigatis et belligeratis et non habetis propter quod non postulatis. Petitis et non accipitis eo quod male petatis ut in concupiscentiis vestris insumatis. Adulteri nescitis quia amicitia huius mundi inimica est Dei? Quicumque ergo voluerit amicus esse saeculi huius inimicus Dei constituitur. Aut putatis quia inaniter scriptura dicat: ad invidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis? Maiorem autem dat gratiam. Propter quod dicit: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Subditi ergo estote Deo. Resistite autem diabolo et fugiet a vobis. Appropinquate Deo et appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores et purificate corda duplices animo. Miseri estote et lugete. Risus vester in luctum convertatur et gaudium in maerorem. Humiliamini in conspectu Domini et exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres mei. Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrem suum detrahit legi et iudicat legem. Si autem iudicas legem non es factor legis sed iudex. Unus enim est legislator et iudex qui potest perdere et liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum? Ecce nunc qui dicitis hodie aut crastino ibimus in illam civitatem et faciemus quidem ibi annum et mercabimur et lucrum faciemus, qui ignoratis quid sit in crastinum. Quae enim est vita vestra? Vapor est ad modicum parens et deinceps exterminabitur. Pro eo ut dicatis: si Dominus voluerit et si vixerimus faciemus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exultatio talis maligna est. Scienti igitur bonum facere et non facienti peccatum est illi.

V

Agite nunc divites plorate ululantes in miseriis quae advenient vobis. Divitiae vestrae putrefactae sunt et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum eruginavit et erugo eorum in testimonium vobis erit et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones

tibus que fraudata est a vobis clamat: et clamor eorum in aures domini sabaoth introivit. Epulati estis super terram et in luxuriis enutristis corda vestra in die occisionis. Addixistis et occidistis iustum: et non restitit vobis. Patientes ergo estote fratres usque ad adventum domini. Ecce agricola expectat preciosum fructum terre patienter ferens donec accipiat temporaneum et serotinum. Patientes estote vos et confirmate corda vestra: quoniam adventus domini appropinquabit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum ut non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite fratres exitus mali longanimitatis laboris et patientie prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam iob audistis et finem domini vidistis: quoniam misericors est dominus et miserator. Ante omnia autem fratres mei nolite iurare neque per celum neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester est est non non: ut non sub iudicio decidatis. Tristatur aliquis vestrum: oret equo animo et psallat. Infirmatur autem quis in vobis: Inducat presbiteros ecclesie et orent super eum ungentes eum oleo in nomine domini: et oratio fidei salvabit infirmum et alleviabit eum dominus. Et si in peccatis sit, dimittentur ei. Confitemini ergo alterutrum peccata vestra et orate pro invicem ut salvemini. Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis passibilis et oratione oravit ut non plueret super terram: et non pluit annos tres et menses sex. Et rursum oravit et celum dedit pluviam et terra dedit fructum suum. Fratres mei si quis ex vobis erraverit a veritate et converterit quis eum: scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore vie sue salvabit animam eius a morte et operit multitudinem peccatorum.

Incipit epistola beati petri prima.

Petrus apostolus ihesu christi electis advenis dispersionis ponti galatie capadocie asie et bithinie secundum prescientiam dei patris in sanctificationem spiritus in obedientiam et aspersionem sanguinis ihesu christi. Gratia vobis et pax multiplicetur. Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi qui secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem ihesu christi ex mortuis in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et immarcescibilem conservatam in celis in vobis qui in virtute dei custodimini per fidem in salutem paratam revelari in tempore novissimo in quo exultabitis modicum nunc si oportet contristari in variis temptationibus: ut probatio fidei vestre multo preciosior sit auro quod per ignem probatur inveniatur in laudem et gloriam et honorem in revelatione ihesu christi quem cum non videritis diligitis: in quem nunc quoque non videntes creditis. Credentes autem exultabitis letitia inenarrabili et glorificata: reportantes finem fidei vestre salutem animarum. De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophete qui de futura in vobis gratia prophetaverunt: scrutantes in quod vel quale tempus significaret qui in eis erat spiritus christi, prenuntians eas que in christo sunt passiones et posteriores glorias, quibus revelatum est quia non sibi ipsis vobis autem ministrabant ea que nunc nuntiata sunt vobis per eos qui evangelizaverunt vobis spiritu sancto misso de celo in quem desiderant angeli prospicere. Propter quod succincti lumbos mentis vestre sobrii perfecte sperate in eam que offertur vobis gratiam in revelationem ihesu christi quasi filii obedientie non configurati pri-

ribus ignorantie vestre desideriis. sed
secundum eum qui vocavit vos sanctum: et ipsi
sancti in omni conversatione sitis. quoniam scrip-
tum est. Sancti eritis: quoniam ego sanctus sum.
Et si patrem invocatis eum qui sine personarum
acceptione iudicat secundum uniuscuius-
que opus: in timore incolatus vestri tem-
pore conversamini. scientes quod non cor-
ruptibilibus auro vel argento redem-
pti estis de vana vestra conversatione paterne
traditionis. sed precioso sanguine quasi agni inma-
culati ihesu christi et incontaminati. pre-
cogniti quidem ante constitutionem mundi. ma-
nifestati autem novissimis temporibus propter
vos qui per ipsum fideles estis in deo. qui
suscitavit eum a mortuis et dedit ei
gloriam sempiternam. ut fides vestra et spes
esset in deo. Animas vestras castificantes
in obedientia caritatis in fraternitatis a-
more. Simplici ex corde invicem di-
ligite attentius renati non ex semine
corruptibili sed incorruptibili per verbum
dei vivi et permanentis in eternum. Quia
omnis caro fenum. et omnis gloria eius tam-
quam flos feni. Exaruit fenum et flos eius
decidit. verbum autem domini manet in
eternum. Hoc est autem verbum quod euangeli-
zatum est in vos. al. est in vobis.

II. Deponentes igitur omnem maliciam
et omnem dolum et simulationes et in-
vidias et omnes detractiones. sicut modo ge-
niti infantes rationabiles sine dolo lac
concupiscite. ut in eo crescatis in salu-
tem. si tamen gustastis quoniam dulcis est do-
minus. Ad quem accedentes lapidem vivum
ab hominibus quidem reprobatum. a deo autem elec-
tum et honorificatum. et ipsi tamquam la-
pides vivi superedificamini domus
spiritales. sacerdotium sanctum offerre
spiritales hostias acceptabiles deo per
ihesum christum. Propter quod continet scriptu-
ra. Ecce ponam in syon lapidem sum-
mum angularem. probatum electum
preciosum. et qui crediderit in eum: non
confundetur. Vobis igitur honor credentibus.
non credentibus autem lapis quem reprobaverunt
edificantes hic factus est in caput
anguli. Et lapis offensionis et petra
scandali his qui offendunt verbo
nec credunt in quo et positi sunt. Vos
autem genus electum regale sacerdo-
tium gens sancta. populus adquisitionis
ut virtutes annuntietis eius qui de te-
nebris vos vocavit in admirabile lu-
men suum. Qui aliquando non populus: nunc autem
populus dei. Qui non consecuti misericordiam: nunc
autem misericordiam consecuti. Karissimi ob-
secro vos tamquam advenas et peregrinos
abstinere vos a carnalibus desideriis
que militant adversus animam. conversationem
vestram inter gentes habentes bonam. ut
in eo quod detrectant de vobis tamquam de ma-
lefactoribus ex bonis operibus vos considerantes
glorificent deum in die visi-
tationis. Subiecti estote omni hum-
ane creature propter deum. Sive regi quasi pre-
cellenti. sive ducibus tamquam ab eo in-
missis. ad vindictam malefactorum:
laudem vero bonorum. Quia sic est volun-
tas dei. ut benefacientes obmutes-
cere faciatis inprudentium hominum
ignorantiam. Quasi liberi et non quasi vela-
men habentes malicie libertatem. sed si-
cut servi dei. Omnes honorate. fraterni-
tatem diligite. Deum timete. regem
honorificate. Servi subditi esto-
te in omni timore dominis. non tantum bonis
et modestis. sed etiam discolis. Hec est
enim gratia si propter conscientiam dei sustinet quis
tristicias paciens iniuste. Que enim glo-
ria est si peccantes et colaphizati suf-
fertis. Sed si benefacientes pacienter
sustinetis. hec est gratia apud deum.
In hoc enim vocati estis: quia et christus passus
est pro nobis vobis relinquens exemplum
ut sequamini vestigia eius. qui peccatum
non fecit nec inventus est dolus in ore
eius. Qui cum malediceretur: non ma-

ledicebat. Cum pateretur non comminabatur. Tradebat autem iudicanti se iniuste. qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. ut peccatis mortui iustitie vivamus. cuius livore sanati sumus. Eratis sicut oves errantes. sed conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum.

III Similiter et mulieres subdite sint viris suis. ut et si qui non credunt verbo. per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant. considerantes in timore castam conversationem vestram. Quarum sit non extrinsecus capillatura aut circumdatio auri. aut indumenti vestimentorum cultus. sed qui absconditus est cordis homo. in incorruptibilitate quieti et modesti spiritus. qui est in conspectu dei locuples. Sic enim aliquando et sancte mulieres sperantes in deo ornabant se subiecte propriis viris. sicut Sara obediebat Abrahe. dominum eum vocans. cuius estis filie benefacientes et non timentes ullam perturbationem. Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem tanquam et coheredibus gratie vite. ut non impediantur orationes vestre. In fide autem omnes unanimes compatientes. fraternitatis amatores. misericordes. modesti. humiles. non reddentes malum pro malo. vel maledictum pro maledicto. sed e contrario benedicentes. quia in hoc vocati estis. ut benedictionem hereditate possideatis. Qui enim vult vitam diligere et videre dies bonos. coherceat linguam suam a malo. et labia eius ne loquantur dolum. Declinet autem a malo et faciat bonum. inquirat pacem et sequatur eam. Quia oculi domini super iustos. et aures eius in preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala. Et quis est qui vobis noceat si boni emulatores fueritis. Sed et si quid patimini propter iustitiam beati. Timorem autem eorum ne timueritis. ut non conturbemini. Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris. parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea que in vobis est spe et fide. sed cum modestia et timore conscientiam habentes bonam. ut in eo quod detrahunt de vobis confundantur qui calumpniantur vestram bonam in Christo conversationem. Melius est enim benefacientes si velit voluntas dei pati. quam malefacientes. Quia et Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis. ut nos offerret deo. mortificatus quidem carne. vivificatus autem spiritu. In quo et his qui in carcere erant spiritu veniens predicavit. qui increduli fuerant aliquando quando expectabant dei patientiam in diebus Noe cum fabricaretur archa in qua pauci id est octo anime salve facte sunt per aquam. Quod et vos nunc similis forme salvos facit baptisma. non carnis depositio sordium. sed conscientie bone interrogatio in deum per resurrectionem Ihesu Christi qui est in dextera dei deglutiens mortem ut vite eterne heredes efficeremur. Profectus in celum subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus.

IIII Christo igitur passo in carne. et vos eadem cogitatione armamini. quia qui passus est in carne. desiit a peccatis. ut iam non hominum desideriis sed voluntati dei quod reliquum est in carne vivat temporis. Sufficit enim preteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam qui ambulaverunt in luxuriis. desideriis. vinolentiis. comessationibus. potationibus et illicitis ydolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem blasphemantes. qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est. ut iudicentur quidem secundum homines in carne. vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquavit.

Estote itaq; prudentes et uigilate in
orationibus. Ante omnia autem mutuam in uobismet
ipsis caritatem continuam habentes: quia
caritas operit multitudinem peccatorum. Hos
pitales inuicem sine murmuratione. Unus
quisque sicut accepit gratiam in alterutrum
illam administrantes sicut boni dispensa
tores multiformis gratie dei. Si quis loqui
tur quasi sermones dei. Si quis ministrat
tamquam ex uirtute quam administrat
deus ut in omnibus honorificetur deus per ihe
sum christum dominum nostrum. cui est gloria et im
perium in secula seculorum amen. Karissimi noli
te peregrinari in feruore qui ad temptatio
nem uobis fit quasi noui aliquid uobis
contingat. sed communicantes christi passionibus
gaudete ut et in reuelatione glorie eius gau
deatis exultantes. Si exprobramini
in nomine christi: beati eritis quoniam quod est hono
ris glorie et uirtutis dei et qui est eius spiritus
super uos requiescit. Nemo autem uestrum
patiatur quasi homicida aut fur aut ma
ledicus aut alienorum appetitor. Si
autem ut christianus non erubescat. Glorificet
autem deum in isto nomine. quoniam tempus est ut incipi
at iudicium a domo dei. Si autem primum
a nobis. quis finis eorum qui non credunt
dei euangelio. Et si iustus quidem uix
saluabitur. impius et peccator ubi pare
bunt. Itaque et hii qui patiuntur secundum uolun
tatem dei: fideli creatori commendent a
nimas suas in benefactis.

V Seniores ergo qui in uobis sunt ob
secro ego consenior et testis christi
passionum. qui et eius que in futuro re
uelanda est glorie communicator. pascite qui
est in uobis gregem dei. prouidentes non co
acte sed spontanee secundum deum. neque tur
pis lucri gratia. sed uoluntarie neque
ut dominantes in cleris. sed forma facti
gregi ex animo. et cum apparuerit princeps
pastorum. percipietis inmarcescibilem
glorie coronam. Similiter adolescentes
subditi estote senioribus. Omnes autem
inuicem humilitatem insinuate
quia deus superbis resistit. humilibus autem dat
gratiam. Humiliamini igitur sub
potenti manu dei ut uos exaltet
in tempore uisitationis. Omnem sollicitu
dinem uestram proicientes in eum: quoniam ip
si cura est de uobis. Sobrii estote et ui
gilate. quia aduersarius uester diabolus
tamquam leo rugiens circuit que
rens quem deuoret. cui resistite fortes
in fide. scientes eandem passionem ei que in
mundo est uestre fraternitati fieri. Deus
autem omnis gratie qui uocauit uos in eternam
suam gloriam in christo ihesu. modicum pas
sos ipse perficiet. confirmabit. solidabit
que. Ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen.
Per siluanum fidelem fratrem uobis ut ar
bitror breuiter scripsi. obsecrans et con
testans hanc esse ueram gratiam dei
in qua statis. Salutat uos ecclesia
que est in babilone coelecta et marcus
filius meus. Salutate inuicem in osculo
sancto. Gratia uobis omnibus qui estis in christo
ihesu amen. Explicit epistola beati pe

tri prima. Incipit secunda.

Symon petrus seruus et apostolus
ihesu christi. hiis
qui coequalem nobiscum
sortiti sunt fidem in ius
titia dei nostri et saluatoris ihesu christi.
Gratia uobis et pax adimpleatur in cog
nitione domini nostri ihesu christi. Quomodo
omnia nobis diuine uirtutis sue que
ad uitam et pietatem donata sunt
per cognitionem eius qui uocauit nos pro
pria gloria et uirtute. per quem maxima
et preciosa nobis promissa donauit: ut per
hec efficiamini diuine consortes na
ture. fugientes eius que in mundo est con
cupiscentie corruptionem. Vos autem curam
omnem subinferentes. ministrate in
fide uestra uirtutem. in uirtute autem sci
entiam. in scientia autem abstinentiam. in absti

nentia autem patientiam. in patientia autem pie
tatem. in pietate autem amorem frater
nitatis. in amore fraternitatis caritatem.
Hec enim si vobiscum adsint et superent: non
vacuos nec sine fructu vos constituent in
domini nostri ihesu christi cognitione. Cui enim
non presto sunt hec. cecus est et manu temp
tans. oblivionem accipiens purgatio
nis veterum suorum delictorum. Quapropter fra
tres magis satagite ut per bona opera
certam vestram vocationem et elec
tionem faciatis. Hec enim facientes non
peccabitis aliquando. Sic enim habundanter
ministrabitur vobis introitus in eternum
regnum domini nostri et salvatoris ihesu christi.
Propter quod incipiam vos semper commonere de
his. et quidem scientes et confirmatos vos
volo esse in presenti veritate. Iustum autem
arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo sus
citare vos in commonitione. certus quod
velox est depositio tabernaculi mei. secundum
quod et dominus noster ihesus christus significavit
michi. Dabo autem operam et frequenter habere
vos post obitum meum ut horum me
moriam faciatis. Non enim doctas fa
bulas secuti: notam fecimus vobis domini nos
tri ihesu christi virtutem et presentiam: sed specula
tores facti illius magnitudinis. Acci
piens enim a deo patre honorem et
gloriam voce delapsa ad eum huiuscemo
di a magnifica gloria. Hic est filius
meus dilectus in quo michi complacui.
ipsum audite. Et hanc vocem nos au
divimus de celo allatam. cum essemus cum
ipso in monte sancto. Et habemus firmi
orem propheticum sermonem. cui bene fa
citis attendentes quasi lucerne lucenti in ca
liginoso loco. donec dies illucescat
et lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc
primum intelligentes quod omnis prophetia
scripture propria interpretatione non fit. Non
enim voluntate humana allata est ali
quando prophetia: sed spiritu sancto inspi
rati locuti sunt sancti dei homines.

II

Fuerunt vero et pseudo prophete in populo.
sicut et in vobis erunt magistri menda
ces qui introducent sectas perditionis.
et eum qui emit eos dominum negabunt. superdu
centes sibi celerem perditionem. Et multi se
quentur eorum luxurias. per quos via veri
tatis blasphemabitur. et in avaritia fictis
verbis de vobis negociabuntur. quibus iudici
um iam olim non cessat. et perditio eorum non
dormitat. Si enim deus angelis peccanti
bus non pepercit. sed rudentibus inferni detrac
tos in tartarum tradidit in iudicium cru
ciandos reservari. et originali mun
do non pepercit. sed octavum noe iusticie preco
nem custodivit. diluvium mundo impi
orum inducens. et civitates sodomorum et
gomorreorum in cinerem redigens. ever
sione dampnavit. exemplum eorum qui im
pie acturi sunt ponens. et iustum loth op
pressum a nefandorum iniuria ac luxu
riosa conversatione eripuit. Aspectu enim
et auditu iustus erat. habitans apud eos
qui de die in diem animam iustam iniquis
operibus cruciabant. Novit dominus pios
de temptatione eripere. iniquos vero in diem
iudicii cruciandos reservare. Magis
autem eos qui post carnem in concupiscentia
inmunditie ambulant. dominationemque con
tempnunt. audaces sibi placentes. sectas
non metuunt introducere blasphemantes.
Ubi angeli fortitudine et virtute
cum sint maiores. non portant adversum
se execrabile iudicium. Hii vero velud ir
rationabilia pecora naturalia in captionem
et in perniciem in his que ignorant blas
phemantes in corruptione sua peribunt. per
cipientes mercedem iniusticie voluptha
tem existimantes delicias diei. coin
quinationes et macule deliciis affluentes
in conviviis suis luxuriantes vobiscum.
oculos habentes plenos adulterii et incessa
bilis delicti. pellicientes animas insta — i. decipientes
biles. cor exercitatum avaritia habentes.
maledictionis filii. delinquentes vi

balaam

tam rectam: erraverunt secuti viam balaam ex bosor. qui mercedem iniquitatis amavit. Correptionem vero habuit sue vesanie. subiugale mutum animal hominis voce loquens: prohibuit prophete insipientiam. Hii sunt fontes sine aqua et nebule turbinibus exagitate. quibus caligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis loquentes: pelliciunt in desideriis carnis luxurie eos qui paululum effugiunt. qui in errore conversantur. libertatem illis promittentes: cum ipsi servi sint corruptionis. A quo enim quis superatus est: huius et servus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri et salvatoris ihesu christi. hiis rursus implicati superantur: facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viam iustitie: quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contigit enim eis illud veri proverbii. Canis reversus ad suum vomitum: et sus lota in volutabro luti.

26

III Hanc ecce vobis karissimi secundam scribo epistolam. in quibus vestram excito in commonitione sinceram mentem: ut memores sitis eorum que predixi verborum sanctorum prophetarum et apostolorum vestrorum. preceptorum domini et salvatoris. Hoc primum scientes: quod venient in novissimis diebus in deceptione illusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes et dicentes. Ubi est promissio aut adventus eius? Ex quo enim patres dormierunt: omnia sic perseverant ab initio creature. Latet enim eos hoc volentes: quod celi erant prius et terra de aqua et per aquam consistens dei verbo. per que ille tunc mundus aqua inundatus periit. Celi autem qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt: igni reservati in diem iudicii et perditionis impiorum hominum. Unum vero hoc non lateat vos karissimi. quia unus dies apud dominum: sicut mille anni. et mille anni sicut unus dies. Non tardat dominus promissionem. sed patienter agit propter vos. nolens aliquos perire: sed omnes ad penitentiam reverti. Adveniet autem dies domini ut fur: in qua celi magno impetu transient. elementa vero calore solventur. terra autem et que in ipsa sunt exurentur. Cum hec igitur omnia dissolvenda sint. quales oportet vos esse in sanctis conversationibus et pietatibus, expectantes et properantes in adventum diei domini per quem celi ardentes solventur. et elementa ignis ardore tabescent. Novos vero celos et novam terram secundum promissa ipsius expectamus in quibus iustitia habitat. Propter quod karissimi hec expectantes satagite inmaculati et inviolati ei inveniri in pace et domini nostri longanimitatem salutem arbitramini. sicut et karissimus frater noster paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis sicut et in omnibus epistolis loquens in eis de hiis. in quibus sunt quedam difficilia intellectu. que indocti et instabiles depravant sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres prescientes custodite. ne insipientium errore traducti excidatis a propria firmitate. Crescite vero in gratia et in cognitione domini nostri et salvatoris ihesu christi. Ipsi gloria et nunc et in diem eternitatis. amen.

elementa

Explicit epistola petri ii. Incipit iohannis prima

I Quod fuit ab initio quod audivimus quod vidimus oculis nostris: quod perspeximus et manus nostre contrectaverunt de verbo vite. et vita manifestata est. Et vidimus et testamur et annuntiamus vobis vitam eternam que erat apud patrem et apparuit nobis. Quod vidimus et audivimus annuntiamus vobis: ut et vos societatem habeatis nobiscum. et societas nostra sit cum patre et filio eius ihesu christo. Et hec scribimus vobis ut gaudeatis et gaudium vestrum sit

vita · audivimus · vita

[illegible]

plenum. Et haec est annuntiatio quam au-
divimus ab eo et annuntiamus vobis: quoniam
Deus lux est, et tenebrae in illo non sunt ul-
lae. Si dixerimus quoniam societatem habe-
mus cum illo et in tenebris ambulamus, mentimur
et non facimus veritatem. Si autem in luce am-
bulamus sicut et ipse in luce est, societa-
tem habemus ad invicem, et sanguis Ihesu Christi fi-
lii eius emundat nos ab omni peccato. Si dixerimus
quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus
et veritas in nobis non est. Si confiteamur pecca-
ta nostra, fidelis est et iustus ut remittat
nobis peccata nostra et emundet nos ab omni
iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccavi-
mus, mendacem facimus eum et verbum eius
non est in nobis. Filioli mei, haec scribo vobis
ut non peccetis. Sed et si quis peccaverit,
advocatum habemus apud patrem Ihesum Christum
iustum. Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris,
non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mun-
di. Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum,
si mandata eius observemus. Qui
dicit se nosse eum et mandata eius non
custodit, mendax est et in hoc veritas non
est. Qui autem servat mandatum eius,
vere in eo est caritas Dei perfecta. In hoc
scimus quoniam in ipso sumus, si in ipso per-
fecti fuerimus. Qui dicit se in ipso ma-
nere, debet sicut ille ambulavit
et ipse ambulare. Karissimi, non mandatum
novum scribo vobis, sed mandatum vetus
quod habuistis ab initio. Mandatum ve-
tus est verbum quod audistis. Iterum man-
datum novum scribo vobis, quod est verum et in
ipso et in vobis: quia tenebrae iam transi-
erunt et lumen verum iam lucet. Qui
dicit se in luce esse et fratrem suum odit, in
tenebris est usque adhuc. Qui diligit fra-
trem suum, in lumine manet, et scanda-
lum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum,
in tenebris est et in tenebris ambulat, et nes-
cit quo eat, quia tenebrae obcaecaverunt oculos

II

Scribo vobis filioli, quoniam eius.
remittuntur vobis peccata
propter nomen eius. Scribo vobis patres, quia
cognovistis eum qui ab initio est. Scri-
bo vobis adolescentes, quoniam vicistis ma-
lignum. Scribo vobis infantes, quoniam cogno-
vistis patrem. Scribo vobis patres, quia cog-
novistis eum qui ab initio est. Scribo vobis
iuvenes, quoniam fortes estis et verbum Dei
in vobis manet et vicistis malignum. No-
lite diligere mundum neque ea quae in mundo sunt.
Si quis diligit mundum, non est caritas
patris in eo. Quoniam omne quod est in mundo
concupiscentia carnis est et concupiscen-
tia oculorum et superbia vitae, quae non est ex
patre sed ex mundo est. Et mundus tran-
sibit et concupiscentia eius. Qui autem facit vo-
luntatem Dei manet in aeternum. Filioli
mei, novissima hora est, et sicut au-
distis quia antichristus venit, nunc antichristi
multi facti sunt. Unde scimus quia no-
vissima hora est. Ex nobis prodierunt,
sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex
nobis, permansissent utique nobiscum. Sed
ut manifesti sint quoniam non sunt omnes ex
nobis. Sed vos unctionem habetis a sancto et nostis
omnia. Non scripsi vobis quasi ignorantibus ve-
ritatem, sed quasi scientibus eam, et quoniam omne
mendacium ex veritate non est. Quis est mendax
nisi is qui negat quoniam Ihesus non est Christus? Hic est
antichristus qui negat patrem et filium. Omnis
qui negat filium nec patrem habet. Qui autem
confitetur filium et patrem habet. Vos quod au-
distis ab initio, in vobis permaneat. Si in
vobis permanserit quod ab initio audis-
tis, et vos in patre et filio manebitis. Et
haec est repromissio quam ipse pollicitus est
vobis, vitam aeternam. Haec scripsi vobis
de his qui seducunt vos. Et vos
unctionem quam accepistis ab eo maneat
in vobis. Et non necesse habetis ut aliquis
vos doceat, sed sicut unctio eius docet
vos de omnibus, et verum est et non est menda-
cium. Et sicut docuit vos, manete in
eo. Et nunc filioli manete, ut cum ap-
paruerit habeamus fiduciam et non con-

fundamur ab eo in adventu eius. Si sci-
tis quoniam iustus est: scitote quoniam et omnis
qui facit iustitiam ex ipso natus est.
III Videte qualem karita-
tem dedit nobis pater, ut filii dei
nominemur et simus. Propter hoc mundus non
novit nos: quia non novit eum. Karissi-
mi filii dei sumus: et nondum apparuit
quid erimus. Scimus enim quoniam cum appa-
ruerit similes ei erimus: quoniam videbimus
eum sicuti est. Et omnis qui habet spem
hanc in eo sanctificat se sicut et ille sanc-
tus est. Omnis qui facit peccatum: et iniqui-
tatem facit, et peccatum est iniquitas. Et
scitis quia ille apparuit ut peccata tol-
leret: Omnis qui in eo manet non pec- et peccatum in eo non est
cat. Et omnis qui peccat non vidit e-
um nec cognovit eum. Filioli, nemo
vos seducat. Qui facit iustitiam ius-
tus est: sicut et ille iustus est. Qui facit
peccatum ex diabolo est: quoniam ab initio di-
abolus peccat. In hoc apparuit filius
dei ut dissolvat opera diaboli. Omnis
qui natus est ex deo: peccatum non facit:
quoniam semen ipsius in eo manet: et non
potest peccare: quoniam ex deo natus est. In hoc
manifesti sunt filii dei et filii dia-
boli. Omnis qui non est iustus non est
ex deo: et qui non diligit fratrem suum: non
diligit deum. Quoniam hec est annuntiatio quam
audistis ab initio: ut diligatis alte-
rutrum. Non sicut Kaym qui ex ma-
ligno erat et occidit fratrem suum. Et
propter quid occidit eum? Quoniam opera eius ma-
ligna erant: fratris autem eius iusta. Noli-
te mirari fratres, si odit vos mundus.
Nos scimus quoniam translati sumus de
morte ad vitam: quoniam diligimus fratres.
Qui non diligit manet in morte. Omnis
qui odit fratrem suum homicida est. Et
scitis quia omnis homicida non habet vitam
eternam in semet ipso manentem. In hoc
cognovimus karitatem dei: quoniam ille pro no-
bis animam suam posuit: et nos debemus
pro fratribus animas ponere. Qui habue-
rit substantiam mundi et viderit fratrem suum neces-
sitatem habere et clauserit viscera
sua ab eo: quomodo caritas dei manet in eo?
Filioli mei non diligamus verbo neque lin-
gua: sed opere et veritate. In hoc cognosci-
mus quoniam ex veritate sumus: et in conspectu
eius suadebimus corda nostra. Quoniam si repre-
henderit nos cor nostrum: maior est deus
corde nostro et novit omnia. Karissimi, si cor
nostrum non reprehenderit nos: fiduciam
habemus ad deum: et quicquid petieri- pe.
mus accipiemus ab eo: quoniam manda-
ta eius custodimus: et ea que sunt pla-
cita coram eo facimus. Et hoc est man-
datum eius: ut credamus in nomine filii eius
Ihesu Christi: et diligamus alterutrum sicut
dedit mandatum nobis. Et qui ser-
vat mandata eius: in illo manet et
ipse in eo. Et in hoc scimus quoniam manet
in nobis: de spiritu quem dedit nobis.
Karissimi, nolite
omni spiritui credere: sed probate spiritus IIII
si ex deo sint: quoniam multi pseudo pro-
phete exierunt in mundum. In hoc
cognoscitur spiritus dei. Omnis spiritus qui con-
fitetur Ihesum Christum in carne venisse
ex deo est. Et omnis spiritus qui solvit
Ihesum ex deo non est. Et hic est antichristus
de quo audistis quoniam venit: et nunc iam
in mundo est. Vos ex deo estis filioli
et vicistis eum: quoniam maior est qui in vo-
bis est quam qui in mundo. Ipsi de mun-
do sunt: ideo de mundo loquuntur et mundus
eos audit. Nos ex deo sumus. Qui no-
vit deum audit nos. Qui non est ex deo
non audit nos. In hoc cognoscimus spi-
ritum veritatis et spiritum erroris. Karissimi,
diligamus invicem: quia caritas ex
deo est. Et omnis qui diligit ex deo
natus est et cognoscit deum. Qui non
diligit non novit deum: quoniam deus cari-
tas est. In hoc apparuit caritas dei
in nobis: quoniam filium suum unigeni-

nitum misit deus in mundum, ut vivamus
per eum. Et in hoc est caritas, non quasi nos di
lexerimus deum, sed quoniam ipse prior dilexit
nos, et misit filium suum propitiationem pro
peccatis nostris. Karissimi, si deus dilexit nos,
et nos debemus invicem diligere. Deum
nemo vidit umquam. Si diligamus
invicem, deus in nobis manet, et cari
tas eius in nobis perfecta est. In hoc intel
ligimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis,
quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vi
dimus et testificamur, quoniam pater misit
filium suum salvatorem mundi. Quisquis
confessus fuerit quoniam Ihesus est filius dei,
deus in eo manet et ipse in deo. Et nos
cognovimus et credidimus caritati
quam habet deus in nobis. Deus caritas est, et qui
manet in caritate, in deo manet et
deus in eo. In hoc perfecta est caritas
nobiscum, ut fiduciam habeamus in
die iudicii, quia sicut ille est, et nos
sumus in hoc mundo. Timor non est in ca
ritate, sed perfecta caritas foras mit
tit timorem, quoniam timor penam habet.
Qui autem timet, non est perfectus in cari
tate. Nos ergo diligamus deum, quoniam ipse
prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam
diligo deum, et fratrem suum oderit, mendax
est. Qui enim non diligit fratrem suum
quem videt, deum quem non videt quomodo
potest diligere? Et hoc mandatum habemus
a deo, ut qui [diligit deum] diligat et fratrem suum.
V Omnis qui credit quoniam Ihesus
est Christus, ex deo natus est. Et
omnis qui diligit eum qui genuit, di
ligit et eum qui natus est ex eo. In hoc co
gnoscimus quoniam diligimus natos dei, cum
deum diligamus et mandata eius custo
diamus. Hec est enim caritas dei, ut man
data eius custodiamus; et mandata
eius gravia non sunt. Quoniam omne quod na
tum est ex deo vincit mundum. Et
hec est victoria que vincit mundum, fi
des nostra. Quis est autem qui vincit
mundum, nisi qui credit quoniam Ihesus est filius
dei? Hic est qui venit per aquam et sangui
nem, Ihesus Christus; non in aqua solum, sed in aqua
et sanguine. Et spiritus est qui testificatur quoniam
Christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimo
nium dant in celo: pater, verbum et spiritus sanctus,
et hii tres unum sunt. Et tres sunt qui
testimonium dant in terra: spiritus, aqua et
sanguis; et hii tres unum sunt. Si testi
monium hominum accipimus, testimoni
um dei maius est. Quoniam hoc est testimoni
um dei quod maius est, quia testificatus
est de filio suo. Qui credit in filium dei
habet testimonium dei in se. Qui non credit
filio, mendacem facit eum, quia non cre
dit in testimonio quod testificatus est deus
de filio suo. Et hoc est testimonium, quoniam
vitam eternam dedit nobis deus,
et hec vita in filio eius est. Qui habet filium, habet
et vitam. Qui non habet filium dei, vitam non habet.
Hec scribo vobis, ut sciatis quoniam vitam ha
betis eternam, qui creditis in nomine filii
dei. Et hec est fiducia quam habemus ad
deum, quia quodcumque petierimus secundum vo
luntatem eius, audit nos. Et scimus
quia audit nos quicquid petierimus, quoniam
habemus petitiones quas postulamus ab eo.
Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad
mortem, petat, et dabitur ei vita peccan
ti non ad mortem. Est peccatum ad mor
tem; non pro illo dico ut roget quis. Omnis
iniquitas peccatum est, et est peccatum ad mor
tem. Scimus quoniam omnis qui natus est
ex deo non peccat, sed generatio dei conser
vat eum, et malignus non tangit eum.
Scimus quoniam ex deo sumus, et mundus
totus in maligno positus est. Et scimus
quoniam filius dei venit, et dedit nobis sen
sum ut cognoscamus verum deum,
et simus in vero filio eius. Hic est
verus deus et vita eterna. Fi
lioli, custodite vos a si
mulacris. Explicit epistola
Senior electe. Incipit
secunda

Qui enim non confitetur ihesum christum uenisse in carne.

[illegible]

Gratia tecum amen.

domine et natis eius quos ego diligo in ueritate
et non ego solus. sed et omnes qui cognouerunt
ueritatem. propter ueritatem que permanet
in uobis et nobiscum erit in eternum. Sit nobis
cum gratia misericordia. pax a deo patre et a ihesu christo
filio patris in ueritate et caritate. Gauisus
sum ualde quoniam inueni de filiis tuis am
bulantes in ueritate. sicut mandatum ac
cepimus a patre. Et nunc rogo te domina. non
tamquam mandatum nouum scribens tibi. sed
quod habuimus ab initio ut diligamus
alterutrum. Et hec est caritas. ut ambu
lemus secundum mandata eius. Hoc est enim man
datum. ut quemadmodum audistis ab in
itio: in eo ambuletis. quoniam multi seductores
exierunt in mundum. qui non confiten
tur ihesum christum uenisse in carne. Hic
est seductor et antichristus. Uidete uosmet
ipsos ne perdatis que operati estis. sed ut
mercedem plenam accipiatis. Omnis qui
precedit et non permanet in doctrina christi. de
um non habet. Qui autem permanet in doctrina. hic et
filium et patrem habet. Si quis uenit ad uos
et hanc doctrinam non affert secum. nolite
eum recipere in domum. nec aue ei dixeritis.
Qui enim dicit illi aue. communicat operibus eius
malignis. Ecce predixi uobis ut in diem
domini non confundamini. Plura habens uobis
scribere nolui per cartam et atramentum. spero
enim me futurum ad uos. et os ad os loqui
ut gaudium uestrum sit plenum. Salutant
te filii sororis tue electe. Explicit e
pistola iohis
secunda. Incipit
tertia.

Senior gaio
karissimo: quem ego di
ligo in ueritate. Ka
rissime. de omnibus oratio
nem facio prospere te ingre
di et ualere. sicut prospere a
git anima tua. Gauisus sum ualde de ue
nientibus fratribus et testimonium perhibentibus
ueritati tue. sicut tu in ueritate ambulas.
Maiorem horum non habeo gratiam: quam ut audi
am filios meos in ueritate ambulare.
Karissime: fideliter facis quicquid operaris in fra
tres et hoc in peregrinos. qui testimonium reddide
runt caritati tue in conspectu ecclesie. Quos
bene facies deducens digne deo. Pro nomine
enim eius profecti sunt: nichil accipientes
a gentibus. Nos ergo debemus suscipere huius
modi ut cooperatores simus ueritatis. Scrip
sissem forsitan ecclesie. sed is qui amat
primatum gerere in eis diotrepes non
recipit nos. Propter hoc si uenero commone
am eius opera que facit uerbis malig
nis garriens in nos. Et quasi non ei ista
sufficiant. neque ipse suscipit fratres. et eos
qui suscipiunt prohibet. et de ecclesia e
icit. Karissime: noli imitari malum:
sed quod bonum est. Qui bene facit: ex deo est.
Qui autem male facit. non uidet deum.
Demetrio testimonium redditur ab om
nibus et ab ipsa ueritate. sed et nos testimo
nium perhibemus. et nosti quoniam testimo
nium nostrum uerum est. Multa habeo ti
bi scribere. sed nolui per atramentum et ca
lamum scribere tibi. Spero autem protinus te
uidere. et ore ad os loquemur. Pax tibi.
Salutant te amici. Saluta tu a
micos nominatim. Explicit epistola
iohis iii. Incipit
epistola be
ati iude
apostoli.

Iudas. ihesu christi ser
uus. frater autem iacobi. his
qui in deo patre dilectis
et christo ihesu conseruatis et uoca
tis. Misericordia uobis et pax et caritas ad
impleatur. Karissimi. omnem sollicitudi
nem faciens scribendi uobis de commu
ni uestra salute. necesse habui scribere uob
is deprecans supercertari semel tradite
sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam
homines qui olim prescripti sunt in hoc iudi
cium impii. dei nostri gratiam transferen
tes in luxuriam. et solum dominatorem
et dominum nostrum ihesum christum negantes. Com
monere autem uos uolo scientes semel
omnia. quoniam ihesus populum de terra egypti salu
ans. secundo eos qui non crediderunt perdi
dit. Angelos uero qui non seruauerunt suum
principatum. sed dereliquerunt suum

domicilium, in iudicium magni
diei vinculis eternis sub caligine reserva-
vit. Sicut Sodoma et Gomorra et fini-
time civitates, simili modo exfornicate
et abeuntes post carnem alteram, facte
sunt in exemplum ignis eterni penam sus-
tinentes. Similiter et hii qui carnem quidem
maculant, dominationem autem spernunt, maies-
tatem autem blasphemant. Cum Michael
archangelus cum diabolo disputans
altercaretur de Moysi corpore, non
est ausus iudicium inferre blasphemie, sed
dixit: Imperet tibi Dominus. Hii autem
quecumque quidem ignorant blasphemant. Que-
cumque autem naturaliter tamquam muta anima-
lia noverunt, in his corrumpuntur.

II. Ve illis qui in via Caym abierunt,
et errore Balaam mercede ef-
fusi sunt, et in contradictione Chore pe-
rierunt. Hii sunt in epulis suis macule, con-
vivantes sine timore, semetipsos pa-
scentes; nubes sine aqua, que a ven-
tis circumferuntur; arbores autumpna-
les, infructuose, bis mortue, eradi-
cate; fluctus feri maris, despumantes
suas confusiones; sidera errantia, qui-
bus procella tenebrarum conservata est
in eternum. Prophetavit autem et de his sep-
timus ab Adam Enoch, dicens: Ecce
venit Dominus in sanctis milibus
suis facere iudicium contra omnes, et arguere
omnes impios de omnibus operibus impie-
tatis eorum quibus impie egerunt, et de
omnibus duris que locuti sunt contra Deum
peccatores impii. Hii sunt murmu-
ratores querulosi, secundum desideria
sua ambulantes, et os illorum loquitur
superbiam, mirantes personas questus
causa. Vos autem karissimi memores esto-
te verborum que predicta sunt ab apostolis Do-
mini nostri Ihesu Christi, qui dicebant vobis
quoniam in novissimis temporibus venient il-
lusores secundum sua desideria ambulan-
tes in impietate. Hii sunt qui segre-

gant semetipsos, animales, spiritum non habentes.
Vos autem karissimi superedificantes vosmet-
ipsos sanctissime vestre fidei, in Spiritu Sancto oran-
tes, vosmetipsos in dilectione Dei serva-
te, expectantes misericordiam Domini nostri Ihesu Christi
in vitam eternam. Et hos quidem arguite
iudicatos; illos vero salvate de igne
rapientes. Aliis autem miseremini in ti-
more Dei, odientes et eam que carnalis est
maculatam tunicam. Ei autem qui potens
est vos conservare sine peccato et statuere ante
conspectum glorie sue inmaculatos in exulta-
tione in adventu Domini nostri Ihesu Christi, soli De-
o salvatori nostro per Ihesum Christum Dominum
nostrum gloria, magnificentia, et imperium
et potestas ante omne seculum et nunc et in
omnia secula. Amen. Explicit epistola
Iude. Incipit prologus beati Iero-
nimi in Apo-
calypsim.

Iohannes apostolus et evan-
gelista, a Christo Ihesu electus
atque dilectus, in tanto
amore dilectionis sue habitus est
ut in cena super pectus eius
recumberet, et ad crucem astanti soli
matrem suam commendaret, ut quem nube-
re volentem ad amplexum virginitatis
asciverat, ipsi etiam custodiendam vir-
ginem tradidisset. Hic itaque cum propter ver-
bum Dei et testimonium Ihesu Christi exilio in
Pathmos insulam deportaretur, illic
ab eo Apocalipsis ostensa describitur,
ut sicut in principio canonis, id est libri Geneseos,
incorruptibile principium prenotatur, ita etiam in-
corruptibilis finis per virginem in Apocalipsi
redderetur, dicente Christo: Ego sum alpha et omega, ini-
tium et finis. Hic est Iohannes qui sciens supervenisse
diem recessionis de corpore, convocatis in Epheso
discipulis, descendit in defossum sepulture sue
locum, oratione completa reddidit spiri-
tum, tam a dolore mortis factus extraneus quam a
corruptione carnis noscitur alienus. Cuius
tamen scripture dispositio vel libri ordinatio ideo a
nobis per singula non exponitur, ut nescientibus in-
quirendi desiderium collocetur, et querentibus laboris fruc-

[et D]eo magistri doctrina servetur. Explicit prologus. Incipit liber apocalipsis.

Apocalipsis
Ihesu Christi quam
dedit illi Deus
palam facere ser-
vis suis quae oportet
fieri cito. Et signi-
ficavit mittens per angelum suum
servo suo Iohanni qui testimonium
perhibuit verbo Dei et testimonium
Ihesu Christi quaecumque vidit. Beatus qui le-
git et qui audit verba prophetiae huius et servat
ea quae in ea scripta sunt. Tempus enim prope
est. Iohannes septem ecclesiis quae sunt
in Asia. Gratia vobis et pax ab eo qui est et qui
erat et qui venturus est et a septem spiritibus
qui in conspectu throni sunt eius. Et a Ihesu Christo
qui est testis fidelis primogenitus mor-
tuorum et princeps regum terrae. Qui dilexit
nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine
suo. Et fecit nos regnum et sacerdotes Deo et
patri suo ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum
amen. Ecce venit cum nubibus et vide-
bit eum omnis oculus et qui eum pupugerunt et
plangent se super eum omnes tribus terrae etiam
amen. Ego sum alpha et o principium et fi-
nis dicit Dominus Deus qui est et qui erat
et qui venturus est omnipotens. Ego Iohannes
frater vester et particeps in tribulatione et reg-
no et patientia in Ihesu fui in insula quae
appellatur Pathmos propter verbum Dei et tes-
timonium Ihesu. Fui in spiritu in dominica die
et audivi post me vocem magnam tamquam
tubae dicentis. Quod vides scribe in libro et
mitte septem ecclesiis quae sunt in Asia Ephe-
sum et Zmirnam et Pergamum et Thiatiram
et Sardis et Philadelphiam et Laodiciam.
Et conversus sum ut viderem vocem quae loque-
batur mecum. Et conversus vidi septem candela-
bra aurea et in medio candelabrorum
aureorum similem filio hominis vestitum pode-
re et praecinctum ad mamillas zona au-
rea. Caput autem eius et capilli erant can-
didi tamquam lana alba et tamquam nix et
oculi eius velut flamma ignis et pedes eius
similes auricalco sicut in camino arden-
ti. Et vox illius tamquam vox aquarum multarum
et habebat in dextera sua stellas septem et de ore
eius gladius ex utraque parte acutus ex-
ibat. Et facies eius sicut sol lucens
in virtute sua. Et cum vidissem eum
cecidi ad pedes eius tamquam mortuus.
Et posuit dexteram suam super me dicens
Noli timere. Ego sum primus et novissi-
mus et vivus et fui mortuus et ecce sum vi-
vens in saecula saeculorum et habeo claves mortis
et inferni. Scribe ergo quae vidisti et quae sunt
et quae oportet fieri post haec. Sacramentum septem
stellarum quas vidisti in dextera mea et septem
candelabra aurea. Septem stellae an-
geli sunt septem ecclesiarum. Et candelabra septem
septem ecclesiae sunt.
Et angelo Ephesi ecclesiae scribe. Haec dicit II
qui tenet septem stellas in dextera sua
qui ambulat in medio septem candelabro-
rum aureorum. Scio opera tua et laborem et pa-
tientiam tuam et quia non potes sustinere
malos. Et temptasti eos qui se dicunt
apostolos esse et non sunt et invenisti eos men-
daces et patientiam habes et sustinuisti propter
nomen meum et non defecisti. Sed habeo a-
liquid adversum te quod caritatem tuam pri-
mam reliquisti. Memor esto itaque un-
de excideris et age paenitentiam et prima opera
fac. Sin autem venio tibi et move-
bo candelabrum tuum de loco suo ni-
si paenitentiam egeris. Sed hoc habes quia o-
disti facta Nicholaitarum quae et ego
odi. Qui habet aures audiendi audi-
at quid Spiritus dicat ecclesiis. Vincenti
dabo edere de ligno vitae quod est in pa-
radiso Dei mei. Et angelo Zmyrnae
ecclesiae scribe. Haec dicit primus et novis-
simus qui fuit mortuus et vivit.
Scio tribulationem tuam et paupertatem
tuam sed dives es et blasphemaris ab
his qui se dicunt Iudaeos esse et non sunt.

sed sunt synagoga sathane. Nichil
horum timeas que passurus es. Ecce mis-
surus est diabolus aliquos ex vobis
in carcerem ut temptemini. et habebitis
tribulacionem diebus decem. Esto fidelis
usque ad mortem. et dabo tibi coronam
vite. Qui habet aures audiendi audi-
at quid dicat spiritus ecclesiis. Qui vicerit
non ledetur a morte secunda. Et an-
gelo pergami ecclesie scribe. Hec dicit qui
habet rumpheam ex utraque parte acutam
Scio ubi habitas ubi sedes est sathane
et tenes nomen meum et non negasti fidem
meam. et in diebus illis antipas testis
meus fidelis qui occisus est apud vos ubi
sathanas habitat. Sed habeo adversus
te pauca. quia habes illic tenentes
nu 24 a doctrinam balaam. qui docebat balac
mittere scandalum coram filiis israel
de sacrificiis ydolorum edere et fornicari. I-
ta habes et tu tenentes doctrinam nicola-
itarum. Similiter penitentiam age. Si quo mi-
nus veniam tibi cito et pugnabo cum illis in
gladio oris mei. Qui habet aures audien-
di audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vi-
centi dabo manna absconditum. et da-
bo ei calculum candidum. et in calculo no-
men novum scriptum quod nemo scit nisi
qui accipit. Et angelo thyatire ecclesie
scribe. Hec dicit filius dei qui habet oculos
tamquam flammam ignis et pedes eius si-
miles auricalco. Novi opera tua et
fidem et caritatem et ministerium et paci-
entiam tuam et opera tua novissima
pauca plura prioribus. Sed habeo adversum te
quia permittis mulierem iezabel que
se dicit prophetem docere et seducere ser-
vos meos fornicari et manduca-
re de ydolotitis. Et dedi illi tempus ut
penitentiam ageret. et non vult penitere a for-
nicatione sua. Et ecce mitto eam in
lectum et qui mechantur cum ea in tribulaci-
one maxima erunt. nisi penitentiam
egerint ab operibus suis et filios eius

interficiam in morte. et scient omnes ecclesie
quia ego sum scrutans renes et corda. et da-
bo unicuique vestrum secundum opera sua. Vobis ceteris
autem dico qui thyatire estis. Quicumque non
habent doctrinam hanc qui non cognoverunt
altitudinem sathane. quemadmodum di-
cunt. non mittam super vos aliud pondus.
tamen id quod habetis tenete donec veniam. Et
qui vicerit et qui custodierit usque in fi-
nem opera mea. dabo illi potestatem su-
per gentes et reget illas in virga ferrea. et
tamquam vas figuli confringentur. sicut et e-
go accepi a patre meo. Et dabo illi stel-
lam matutinam. Qui habet aures audien-
di. audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

III

Et angelo ecclesie sardis
scribe. Hec dicit qui habet vii spiritus dei
et septem stellas. Scio opera tua quia no-
men habes quod vivas et mortuus es. Esto
vigilans et confirma cetera que moritu-
ra erant. Non enim invenio opera tua ple-
na coram deo meo. In mente ergo habe qua-
liter acceperis et audieris. et serva et peni-
tentiam age. Si ergo non vigilaveris. veniam
ad te tamquam fur. et nescies qua hora ve-
niam ad te. Sed habes pauca nomina in
sardis. que non inquinaverunt vestimenta su-
a. et ambulabunt mecum in albis quia dig-
ni sunt. Qui vicerit sic vestietur vestimen-
tis albis. et non delebo nomen eius de libro
vite. et confitebor nomen eius coram pa-
tre meo et coram angelis eius. Qui habet aures
audiendi audiat quid spiritus dicat ec-
clesiis. Et angelo philadelphie ecclesie
scribe. Hec dicit sanctus et verus qui habet
clavem david. qui aperit et nemo claudit
claudit et nemo aperit. Scio opera tua
Ecce dedi coram te hostium apertum
quod nemo potest claudere quia modicam ha-
bes virtutem et servasti verbum meum et non
negasti nomen meum. Ecce dabo de sy-
nagoga sathane qui dicunt se iudeos
esse et non sunt sed mentiuntur. Ecce faciam
illos ut veniant et adorent ante pedes

nos. et scient quia ego dilexi te. qui ser-
uasti uerbum patientie mee. Et ego
te seruabo ab hora temptationis que uentura
est in orbem uniuersum temptare habitan-
tes in terra. Ecce uenio cito. Tene quod
habes ut nemo accipiat coronam tuam.
Qui uicerit faciam illum columpnam in tem-
plo dei mei. et foras non egredietur am-
plius. et scribam super eum nomen dei mei et no-
men ciuitatis dei mei noue ierusalem
que descendit de celo a deo meo et
nomen meum nouum. Qui habet aures audien-
di audiat quid dicat spiritus ecclesiis. Et
angelo laodicie ecclesie scribe. Hec dicit
amen testis fidelis et uerus qui est principium
creature dei. Scio opera tua. quia neque fri-
gidus es neque calidus. Utinam frigidus esses
aut calidus. Sed quia tepidus es et nec fri-
gidus nec calidus. incipiam te euomere ex
ore meo. quia dicis quod diues sum et lo-
cupletatus et nullius egeo. et nescis quia
tu es miser et miserabilis et pauper et ce-
cus et nudus. Suadeo tibi emere a me aurum ig-
nitum probatum ut locuples fias et uesti-
mentis albis induaris et non appareat
confusio nuditatis tue. et collirio in-
ge oculos tuos ut uideas. Ego quos a-
mo arguo et castigo. Emulare
ergo et penitentiam age. Ecce sto ad osti-
um et pulso. Si quis audierit uocem
meam et aperuerit ianuam intrabo ad
illum et cenabo cum illo et ipse mecum. Qui ui-
cerit. dabo ei sedere mecum in trono
meo sicut et ego uici et sedi cum patre meo
in trono eius. Qui habet aures audiendi
audiat quid spiritus dicat ecclesiis.
IIII Post hec uidi et ecce hostium apertum in
celo. Et uox prima quam audiui tam-
quam tube loquentis mecum dicens. Ascende
huc et ostendam tibi que oportet fieri cito
post hec. Statim fui in spiritu. Et ecce se-
des posita erat in celo. et supra sedem se-
dens. Et qui sedebat. similis erat as-
pectui lapidis iaspidis et sardinis.
Et yris erat in circuitu sedis similis
uisioni smaragdine. Et in circuitu
sedis sedilia xxiiii. Et super thro-
nos xxiiii seniores sedentes circum-
amicti uestimentis albis. et in capitibus
eorum corone auree. Et de trono pro-
cedunt fulgura. uoces et tonitrua. et
vii lampades ardentes ante tronum
que sunt vii spiritus dei. Et in conspectu sedis
tamquam mare uitreum simile cristallo.
Et in medio sedis et in circuitu sedis
iiii animalia plena oculis ante et retro.
Et animal primum simile leoni. Et secundum
animal simile uitulo. Et tercium animal habens fa-
ciem quasi hominis. Et quartum animal simile aqui-
le uolanti. Et iiii animalia singula eorum
habebant alas senas. Et in circuitu et in-
tus plena sunt oculis. Et requiem
non habebant die ac nocte dicentia sanctus
sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat et
qui est et qui uenturus est. Et cum
darent illa iiii animalia gloriam et hono-
rem et benedictionem sedenti super thro-
num uiuenti in secula seculorum. procidebant
xxiiii seniores ante sedentem in trono
et adorabant uiuentem in secula seculorum.
et mittebant coronas suas ante thro-
num dicentes. Dignus es domine deus noster
accipere gloriam et honorem et uirtutem. quia
tu creasti omnia et propter uoluntatem tuam
erant et creata sunt.
Et uidi in dextera sedentis super V
thronum librum scriptum intus et foris
signatum sigillis vii. Et uidi ange-
lum fortem predicantem uoce magna.
Quis est dignus aperire librum et soluere
signacula eius. Et nemo poterat in celo
neque in terra neque subtus terram ape-
rire librum neque respicere illum. Et ego
flebam multum. quia nemo dignus
inuentus est aperire librum nec uidere eum. Et
unus de senioribus dicit mihi. Ne fleueris.
Ecce uicit leo de tribu iuda radix
dauid aperire librum et soluere vii signacula

est. Et vidi et ecce in medio throni et
iiii. animalium et in medio seniorum agnum
stantem tamquam occisum habentem cornua vii.
et oculos vii. qui sunt septem spiritus dei mis
si in omnem terram. Et venit et accepit
librum de dextera sedentis in throno. Et
cum aperuisset librum iiii. animalia et xxiiii.
seniores ceciderunt coram agno habentes
singuli citharas et phialas aureas ple
nas odoramentorum que sunt orationes sanctorum.
et cantabant canticum novum dicentes
Dignus es domine accipere librum et aperire sig
nacula eius quoniam occisus es et redemisti
nos deo in sanguine tuo ex omni tribu et
lingua et populo et natione. et fecisti
nos deo nostro regnum et sacerdotes et reg
nabimus super terram. Et vidi et audi
vi vocem angelorum multorum in circuitu th
roni et animalium et seniorum. et erat numerus eorum
milia milium voce magna dicentium
Dignus est agnus qui occisus est acci
pere virtutem et divinitatem et sapientiam et
fortitudinem et honorem et gloriam et be
nedictionem. Et omnem creaturam que in ce
lo est et que super terram et sub terra et ma
re et que in eo sunt. omnes audivi dicentes
sedenti in throno et agno. benedictio et
honor et gloria et potestas in secula se
culorum. Et iiii. animalia dicebant amen.
Et xxiiii. seniores ceciderunt in facies su
as et adoraverunt viventem in secula seculorum.

VI.

1 Et vidi quod aperuisset agnus unum de
vii. signaculis et audivi unum de
iiii. animalibus dicentem tamquam vocem to
nitrui. Veni et vide. Et vidi et ecce
equus albus et qui sedebat super illum
2 habebat arcum et data est ei corona et
exivit vincens ut vinceret. Et cum aperu
isset sigillum secundum. audivi secundum ani
mal dicens. Veni et vide. Et exivit alius
equus rufus. Et qui sedebat super eum
datum est ei ut sumeret pacem de terra et
ut invicem se interficiant. Et datus est illi
3 gladius magnus. Et cum aperuisset sig
illum tercium. audivi tercium animal dicens.
Veni et vide. Et ecce equus niger. et qui
sedebat super eum habebat stateram in ma
nu sua. Et audivi tamquam vocem in me
dio iiii. animalium dicentem. Bilibris
tritici denario uno. et tres bilibres or
dei denario. et vinum et oleum ne lese vno.
ris. Et cum aperuisset sigillum quartum 7
audivi vocem quarti animalis dicentis. Ve
ni et vide. Et ecce equus pallidus. et
qui sedebat super eum nomen illi mors et in
fernus sequebatur eum. Et data est illi po
testas super iiii. partes terre interficere gladio
et fame et morte et bestiis terre. Et
cum aperuisset sigillum quintum. vidi sub 9.
tus altare animas interfectorum propter verbum
dei et propter testimonium quod habebant. et
clamabant voce magna dicentes. Us
quequo domine sanctus et verus non iudicas et
non vindicas sanguinem nostrum de his qui
habitant in terra. Et date sunt illis sin
gule stole albe. et dictum est illis ut requi
escerent tempus adhuc modicum donec im
pleantur conservi eorum et fratres eorum qui
interficiendi sunt sicut et illi. Et vidi et 6.
cum aperuisset sigillum sextum. ecce
terre motus factus est magnus. et sol
factus est niger tamquam saccus cilicinus et
luna tota facta est sicut sanguis
et stelle celi ceciderunt super terram. sicut
ficus mittit grossos suos cum a vento
magno movetur. et celum recessit
sicut liber involutus. et omnis mons et
insule de locis suis mote sunt. Et
reges terre et principes et tribuni et divi
tes et fortes et omnis servus et liber abscon
derunt se in speluncis et petris monci
um et dicunt montibus et petris. Cadi
te super nos et abscondite nos a faci
e sedentis super thronum et ab ira ag
ni. quoniam venit dies magnus ire ipsorum.
Et quis poterit stare.

VII.

Post hec vidi iiii. angelos stan
tes super quatuor angulos terre. te

tenentes iiii ventos terre ne flarent super
terram neque super mare neque in ullam arborem.
Et vidi alterum angelum ascendentem
ab ortu solis habentem signum dei vivi. et
clamavit voce magna iiii angelis qui-
bus datum est nocere terre et mari dicens. No-
lite nocere terre et mari neque arboribus
quousque signemus servos dei nostri in
frontibus eorum. Et audivi numerum sig-
natorum centum quadraginta iiii milia
signati ex omni tribu filiorum israel. Ex
tribu iuda xii milia signati. Ex tri-
bu ruben xii milia signati. Ex tri-
bu gad xii m. sig. Ex tri. aser. xii. m.
sig. Ex tri. neptalim. xii. m. sig.
Ex tri. manasse. xii. m. sig. Ex tribu
symeon. xii. m. sig. Ex tri. levi. xii.
m. sig. Ex tribu ysachar. xii. m. sig.
Ex tribu zabulon. xii. m. sig. Ex tri-
bu ioseph. xii. m. sig. Ex tri. ben-
iamin. xii. m. sig. Post hec vidi tur-
bam magnam quam dinumerare nemo
poterat ex omnibus gentibus et tribubus et
populis et linguis stantes ante thronum et in
conspectu agni amicti stolis albis
et palme in manibus eorum. Et clamabant
voce magna dicentes. Salus deo nostro
qui sedet super thronum et agno. Et
omnes angeli stabant in circuitu throni
et seniorum et iiii animalium et ceciderunt
in conspectu throni in facies suas et ado-
raverunt deum dicentes amen. Benedictio
et claritas et sapientia et gratiarum actio. ho-
nor virtus et fortitudo deo nostro in se-
cula seculorum amen. Et respondit unus de
senioribus dixit michi. Hii qui amic-
ti sunt stolis albis qui sunt et unde
venerunt. Et dixi illi. Domine mi tu
scis. Et dixit michi. Hii sunt qui ve-
nerunt ex magna tribulatione et lave-
runt stolas suas et dealbaverunt eas
in sanguine agni. ideo sunt ante thro-
num dei et serviunt ei die ac nocte in
templo eius. Et qui sedet in throno

habitabit super illos. Non esurient
neque sitient amplius neque cadet
super illos sol neque ullus estus. quoniam
agnus qui in medio throni est reget
illos et deducet eos ad vite fontes
aquarum. Et absterget deus omnem lacrimam
ab oculis eorum.
Et cum aperuisset sigillum vii. fac- VIII
tum est silentium in celo quasi media ho-
ra. Et vidi vii angelos stantes in con-
spectu dei et date sunt illis vii tube.
Et alius angelus venit et stetit ante
altare habens turibulum aureum et
data sunt illi incensa multa ut da-
ret de orationibus sanctorum omnium super alta-
re aureum quod est ante thronum.
Et ascendit fumus incensorum de ora-
tionibus sanctorum de manu angeli coram
deo. Et accepit angelus turibulum
et implevit illud de igne altaris
et misit in terram et facta sunt toni-
trua et voces et fulgura et terre mo-
tus magnus. Et vii angeli qui habe-
bant vii tubas preparaverunt se ut
tuba canerent. Et primus angelus
tuba cecinit et facta est grando et
ignis mixta sanguine et missum est
in terram et tercia pars terre combusta est et
tercia pars arborum combusta est et omne
fenum viride combustum est. Et secundus
angelus tuba cecinit et tamquam mons
magnus igne ardens missus est in
mare. Et facta est tercia pars maris
sanguis et mortua est tercia pars cre-
ature que habebat animas in mari et ter-
tia pars navium interiit. Et tercius an-
gelus tuba cecinit et cecidit de ce-
lo stella magna ardens tamquam fa-
cula et cecidit in terciam partem flu-
minum et in fontes aquarum et nomen
stelle dicitur absinthium. Et facta
est tercia pars in absinthium et multi
hominum mortui sunt de aquis quia ama-
re facte sunt. Et quartus angelus

tuba cecinit: et percussa est tertia pars solis
et tertia pars lune et tertia pars stellarum: ita
ut obscuraretur tertia pars eorum: et diei non
luceret pars tertia: et noctis similiter. Et vidi
uii et audivi vocem unius aquile volantis
per medium celum dicentis voce mag-
na. Ve ve ve habitantibus in terra de ceteris
vocibus trium angelorum qui erant tubi-
IX Et quintus angelus tu- cinaturi.
ba cecinit: et vidi stellam de ce-
lo cecidisse in terram: et data est illi cla-
vis putei abyssi. Et aperuit puteum
abyssi: et ascendit fumus putei sicut
fumus fornacis magne: et obscuratus est
sol et aer de fumo putei. Et de fumo
putei exierunt locuste in terram: et data est
illis potestas sicut habent potestatem scorpio-
nes terre: et preceptum est illis ne lederent
fenum terre, neque omne viride, neque omnem ar-
borem: nisi tantum homines qui non habent signum
dei in frontibus suis. Et datum est illis
ne occiderent eos: sed ut cruciarentur
mensibus quinque: et cruciatus eorum ut cru-
ciatus scorpii cum percutit hominem. Et in
diebus illis querent homines mortem et non in-
venient eam: et desiderabunt mori et fu-
giet mors ab ipsis. Et similitudines
locustarum similes equis paratis in pre-
lium: et super capita earum tamquam corone si-
miles auro: et facies earum sicut facies
hominum. Et habebant capillos sicut capil-
los ~~hominum~~ mulierum: et dentes earum
sicut leonum erant. Et habebant loricas
sicut loricas ferreas: et vox alarum earum sicut vox
curruum equorum multorum currentium
in bellum. Et habebant caudas similes
scorpionum: et aculei erant in caudis
earum: et potestas earum nocere hominibus
mensibus quinque. Et habebant super se re-
gem angelum abyssi cui nomen hebra-
ice abaddon, grece autem apollyon: et
latine habens nomen exterminans. Ve
unum abiit: et ecce adhuc veniunt
duo ve. Post hec sextus angelus

tuba cecinit: et audivi vocem unam ex
quattuor cornibus altaris aurei quod est
ante oculos dei, dicentem sexto angelo qui
habebat tubam. Solve quattuor angelos qui
alligati sunt in flumine magno eu-
frate. Et soluti sunt quattuor angeli qui
parati erant in horam et diem et mensem et
annum ut occiderent tertiam partem hominum.
Et numerus equestris exercitus vicies mil-
les dena milia. Et audivi numerum eorum
et ita vidi equos in visione: et qui sede-
bant super eos habebant loricas igne-
as et iacinctinas et sulphureas: et capita
equorum erant tamquam capita leonum: et de ore
ipsorum procedit ignis et fumus et sulphur. Et
ab his tribus plagis occisa est tertia pars ho-
minum: de igne et fumo et sulphure que
procedebant de ore ipsorum. Potestas enim equorum
in ore eorum est et in caudis eorum. Nam et cau-
de eorum similes sunt serpentibus habentes ca-
pita: et in his nocent. Et ceteri homines qui non
sunt occisi in his plagis neque penitentiam
egerunt de operibus manuum suarum ut non
adorarent demonia et simulacra aurea
et argentea et ~~erea~~ lapidea et lignea erea
que neque videre possunt neque audire neque
ambulare: et non egerunt penitentiam ab
homicidiis suis neque a veneficiis suis
neque a fornicatione sua neque a furtis suis.
Et vidi alium angelum fortem
descendentem de celo amictum nube: X
et yris erat in capite eius: et facies eius erat
sicut sol: et pedes eius tamquam columpna ~~ignis~~
ignis: et habebat in manu sua libellum a-
pertum. Et posuit pedem suum dextrum super
mare, sinistrum autem super terram: et clama-
vit voce magna quemadmodum cum leo
rugit. Et cum clamasset, locuta sunt
vii. tonitrua voces suas. Et cum locu-
ta fuissent vii. tonitrua voces su-
as, ego scripturus eram. Et audi-
vi vocem de celo dicentem mihi: Signa que
locuta sunt vii. tonitrua: et noli ea
scribere. Et angelus quem vidi stantem

sup mare et sup terram. leuauit manum
suam ad celum et iurauit per uiuentem in se
cula seculorum qui creauit celum et ea que in illo
sunt et terram et ea que in ea sunt et mare et e
a que in eo sunt: quia tempus amplius non e
rit sed in diebus uocis septimi angeli cum cepe
rit tuba canere consummabitur misterium dei sicut
euangelizauit per seruos suos prophetas. Et uo
cem quam audiui de celo audiui iterum lo
quentem mecum et dicentem. Uade et accipe
librum apertum de manu angeli stantis
super mare et super terram. Et abii ad
angelum dicens ei ut daret mihi librum.
Et dixit mihi. Accipe et deuora illum et
amaricare faciet amaricare uentrem tuum sed in ore
tuo erit dulcis tamquam mel. Et accepi
librum de manu angeli et deuoraui illum
et erat in ore meo tamquam mel dulce. Et
cum deuorassem eum amaricatus est
uenter meus et dixit mihi. Oportet te iterum pro
phetare populis et gentibus et linguis et
regibus multis.
XI Et datus est mihi calamus similis uir
ge et dictum est mihi. Surge et metire
templum dei et altare et adorantes in
eo. Atrium autem quod foris templum eice fo
ras et ne metiaris illud. quoniam datum est
gentibus et ciuitatem sanctam calcabunt men
sibus .xl. duobus. Et dabo duobus testibus
meis et prophetabunt diebus mille du
centis .lx. amicti saccis. Hii sunt du
e oliue et duo candelabra in conspec
tu domini terre stantes. Et si quis eos l. eis
uoluerit nocere. ignis exiet de ore
illorum et deuorabit inimicos eorum. Et si
quis uoluerit eos ledere. sic oportet eum
occidi. Hii habent potestatem claudendi
celum nubibus ne pluat diebus prophetie
ipsorum. et potestatem habent super aquas conuer
tendi eas in sanguinem et percutere terram
omni plaga quocienscumque uoluerint. Et
cum finierint testimonium suum. bestia
que ascendet de abysso faciet aduer
sus illos bellum et uincet illos et occi
det illos. et corpora eorum iacebunt in pla
teis ciuitatis magne que uocatur spi
ritualiter sodoma et egyptus. ubi et do
minus eorum crucifixus est. Et uide
bunt de populis et tribubus et linguis et genti
bus corpora eorum per tres dies et dimidium dimidium
et non sinent ea poni in monumentis. Et
inhabitantes terram gaudebunt super il
los. et iocundabuntur et munera mittent
inuicem: quoniam hii duo prophete cruciauerunt
eos qui habitabant super terram. Et post tres
dies et dimidium. spiritus uite a deo intra
uit in eos. et steterunt super pedes suos.
Et timor magnus cecidit super eos qui ui
derunt eos. Et audierunt uocem mag
nam de celo dicentem illis. Ascendite huc.
Et ascenderunt in celum in nube. et uide
runt illos inimici eorum. Et in illa hora
factus est terre motus magnus et de
cima pars ciuitatis cecidit. Et occisa
sunt in terre motu nomina hominum .vii. mili
a. et reliqui in timore sunt missi. et dede
runt gloriam deo celi. Ue secundum abiit. et ecce ue
tertium ueniet cito. Et septimus angelus
tuba cecinit. et facte sunt uoces magne
in celo dicentes. Factum est regnum huius mundi do
mini nostri et christi eius. et regnabit in se
cula seculorum. Et .xxiiii. seniores qui in
conspectu domini sedent in sedibus suis ce
ciderunt in facies suas et adorauerunt de
um dicentes. Gratias agimus tibi domi
ne deus omnipotens qui es et qui eras et qui
accepisti uirtutem tuam magnam
et regnasti. Et irate sunt gentes et
aduenit ira tua et tempus mortuorum iu
dicari et reddere mercedem seruis tu
is prophetis et sanctis et timentibus nomen tu
um pusillis et magnis et exterminandi
eos qui corruperunt terram.
Et apertum est templum dei in celo XII
et uisa est archa testamenti eius
in templo eius. Et facta sunt ful
gura et uoces et terre motus et grando ma
gna. Et signum magnum apparuit

i celo. mulier amicta sole et luna sub
pedibus eius et in capite eius corona stel-
larum xii. et in utero habens clamabat par-
turiens et cruciatur ut pariat. Et vi-
sum est aliud signum in celo. et ecce dra-
co magnus rufus habens capita vii et cor-
nua x. et in capitibus suis vii diademata
et cauda eius trahebat terciam partem
stellarum celi et misit eas in terram. Et dra-
co stetit ante mulierem que erat paritura
ut cum peperisset filium eius devoraret.
Et peperit filium masculum qui recturus
erat omnes gentes in virga ferrea. et rap-
tus est filius eius ad deum et ad thronum e-
ius. Et mulier fugit in solitudinem ubi
habet locum paratum a deo ut ibi pascant illam
diebus mille ducentis lx. Et factum est pre-
lium in celo. Michael et angeli eius preliaban-
tur cum dracone et draco pugnabat et
angeli eius. et non valuerunt neque locus in-
ventus est eorum amplius in celo. Et pro-
iectus est draco ille magnus serpens
antiquus qui vocatur diabolus et satha-
nas qui seducit universum orbem. et pro-
iectus est in terram. et angeli eius cum illo mis-
si sunt. Et audivi vocem magnam de
celo dicentem. Nunc facta est salus et vir-
tus et regnum dei nostri et potestas christi eius.
quia proiectus est accusator fratrum nos-
trorum qui accusabat illos ante conspec-
tum dei nostri die ac nocte. Et ipsi vi-
cerunt illum propter sanguinem agni et prop-
ter verbum testimonii sui. et non dilexerunt
animas suas usque ad mortem. Propterea le-
tamini celi et qui habitatis in eis. Ve
terre et mari. quia descendit diabolus
ad vos habens iram magnam sciens quod
modicum tempus habet. Et postquam vidit dra-
co quod proiectus esset in terram. persecutus
est mulierem que peperit masculum. Et
date sunt mulieri due ale aquile
magne. ut volaret in desertum in lo-
cum suum ubi alitur per tempus et tempora et di-
midium temporis a facie serpentis. Et
misit serpens ex ore suo post mulierem a-
quam tamquam flumen. ut eam faceret trahi a flu-
mine. Et adiuvit terra mulierem et a-
peruit terra os suum et absorbuit flumen
quod misit draco de ore suo. Et iratus est dra-
co in mulierem. et abiit facere prelium cum
reliquis de semine eius qui custodiunt
mandata dei et habent testimonium ihesu christi. Et ste-
tit supra arenam maris.

XIII

Et vidi de mari bestiam
ascendentem habentem capita vii et
cornua decem. et super cornua eius x diade-
mata. et super capita eius nomina blasphemi-
e. Et bestia quam vidi similis erat pardo
et pedes eius sicut ursi et os eius sicut os
leonis. Et dedit illi draco virtutem suam
et potestatem magnam. Et vidi unum de
capitibus eius quasi occisum in mortem. et pla-
ga mortis eius curata est. Et admi-
rata est universa terra post bestiam. et ad-
oraverunt draconem qui dedit potestatem
bestie. et adoraverunt bestiam dicentes quis
similis est bestie et quis poterit pugnare
cum ea. Et datum est ei os loquens mag-
na et blasphemias. Et data est illi po-
testas facere menses xlii. Et aperuit
os suum in blasphemias ad deum. blas-
phemare nomen eius et tabernaculum eius
et eos qui in celo habitant. Et datum est
illi bellum facere cum sanctis et vincere illos.
Et data est ei potestas in omnem tribum et
populum et linguam et gentem. et adorabunt eum
omnes qui inhabitant terram quorum non
sunt nomina scripta in libro vite agni qui
occisus est ab origine mundi. Si quis habet
aures audiendi audiat. Qui in captivi-
tatem duxerit. in captivitatem vadet.
Et qui in gladio occiderit. oportet eum gla-
dio occidi. Hic est paciencia et fides sanctorum.
Et vidi aliam bestiam ascendentem
de terra. et habebat cornua duo similia ag-
ni et loquebatur sicut draco et potestatem
prioris bestie omnem faciebat in conspec-
tu eius. Et fecit terram et habitantes in

eis adorare bestiam primam cuius curata
est plaga mortis. Et fecit signa mag-
na, ut etiam ignem faceret descendere de celo in
terram in conspectu omnium hominum. Et
seducit inhabitantes terram propter signa
que data sunt illi facere in conspectu bes-
tie, dicens habitantibus in terra ut faciant
ymaginem bestie que habet plagam gla-
vixerit. dii et vixit. Et datum est illi ut da-
ret spiritum ymagini bestie, ut et loqua-
ipsa tur ymago bestie, et faciet ut quicumque
non adoraverint ymaginem bestie occidantur.
Et faciet omnes pusillos et magnos et
divites et pauperes et liberos et servos
habere caracterem in manu dextera aut
in frontibus suis, et ne quis possit emere
aut vendere nisi qui habet caracterem
nominis bestie aut numerum no-
minis eius. Hic est sapientia. Qui habet
intellectum computet numerum bestie. Nu-
merus enim hominis est, et numerus eius est
sescenti sexaginta sex.

XIIII.

Et vidi, et ecce agnus stabat su-
pra montem Syon, et cum illo .c.xl.iiii.
quatuor milia habentes nomen eius et no-
men patris eius scriptum in frontibus suis.
Et audivi vocem de celo tamquam vo-
cem aquarum multarum et tamquam vocem to-
nitrui magni. Et vocem quam audivi
sicut citharedorum citharizantium
in citharis suis. Et cantabant quasi can-
ticum novum ante sedem et ante .iiii. ani-
malia et seniores, et nemo poterat dicere
canticum nisi illa .c.xl.iiii. mi-
lia qui empti sunt de terra. Hii sunt
qui cum mulieribus non sunt coinquina-
ti, virgines enim sunt. Hii sequuntur
agnum quocumque ierit. Hii empti sunt
ex hominibus primitie deo et agno, et
in ore ipsorum non est inventum mendacium;
sine macula sunt ante thronum dei. Et
vidi alterum angelum volantem per me-
dium celum habentem evangelium e-
ternum ut evangelizaret sedentibus
super terram et super omnem gentem et tri-
bum et linguam et populum, dicens voce
magna: Timete dominum et date illi
honorem, quia venit hora iudicii
eius, et adorate eum qui fecit ce-
lum et terram et mare et omnia que
in eis sunt et fontes aquarum. Et alius
angelus secutus est eum dicens: Ce-
cidit, cecidit Babilon illa magna,
que a vino ire fornicationis sue pota-
vit omnes gentes. Et tertius angelus secu-
tus est illos dicens voce magna: Si
quis adoraverit bestiam et ymaginem
eius et acceperit caracterem in fronte
sua aut in manu sua, et hic bibet de
vino ire dei quod mixtum est mero
in calice ire ipsius, et cruciabitur
igne et sulphure in conspectu angelorum
sanctorum et in conspectu agni. Et fumus tor-
mentorum eorum in secula seculorum ascendet, nec
habent requiem die ac nocte qui adora-
verunt bestiam et ymaginem eius, et si
quis acceperit caracterem nominis eius.
Hic patientia sanctorum est qui custodi-
unt mandata dei et fidem Ihesu. Et
audivi vocem de celo dicentem: Scri-
be: Beati mortui qui in domino mo-
riuntur. Amodo iam dicit spiritus ut re-
quiescant a laboribus suis; opera enim illo-
rum sequuntur illos. Et vidi, et ecce
nubem candidam, et super nubem seden-
tem similem filio hominis habentem in capi-
te suo coronam auream et in manu sua
falcem acutam. Et alius angelus exivit
de templo clamans voce magna ad
de sedentem super nubem: Mitte falcem tuam sedentem
et mete, quia venit hora ut metatur,
quoniam aruit messis terre. Et misit
qui sedebat super nubem falcem
suam in terram et messuit terram. Et
alius angelus exivit de templo quod
est in celo, habens et ipse falcem acutam.
Et alius angelus de altari qui habet pote-
statem super ignem, et clamavit voce

magna ad eum qui habebat falcem acu
tam dicens. Mitte falcem tuam a
cutam et uindemia botros uinee terre
quoniam mature sunt uue eius. Et misit
angelus falcem suam acutam in terram et
uindemiauit uineam terre et misit in
lacum ire dei magnum. Et calcatus est
lacus extra ciuitatem et exiuit sanguis
de lacu usque ad frenos equorum per stadia
mille sescenta.

XV. Et uidi aliud signum in celo mag
num et mirabile. angelos .vij. haben
tes plagas .vij. nouissimas. quoniam in
illis consummata est ira dei. Et uidi
tamquam mare uitreum mixtum igne et e
l. uicit. os qui uicerunt bestiam et ymaginem eius
et numerum nominis illius stantes super ma
re uitreum habentes cytharas dei et can
tabant canticum moysi serui dei. et
canticum agni dicentes. Magna et mira
bilia opera tua domine deus omnipotens. Iusta
et uera uie tue rex seculorum. Quis non ti
mebit te domine et magnificabit no
men tuum. Quia solus pius es. Quoniam
omnes gentes uenient et adorabunt in conspec
tu tuo. quia iudicia tua magnifi
cata sunt. Et post hec uidi. et ecce a
pertum est templum tabernaculi testimo
nii in celo. et exierunt .vij. angeli habentes
.vij. plagas de templo. uestiti lapide
mundo et candido et precincti circa pecto
ra zonis aureis. Et unum ex .iiij. ani
malibus dedit .vij. angelis .vij. phialas
aureas plenas iracundia dei uiuen
tis in secula seculorum. Et impletum est tem
plum fumo a maiestate dei et de uir
tute eius. Et nemo poterat introire tem
plum. donec consummarentur .vij. pla
ge septem angelorum.

XVI. Et audiui uocem magnam de tem
plo dicentem .vij. angelis. Ite et ef
fundite .vij. phialas ire dei in terram.
Et abiit primus et effudit phialam
suam in terram. et factum est uulnus seuum ac
pessimum in homines qui habebant caracterem
bestie. et eos qui adorauerunt ymaginem
eius. Et secundus effudit phialam suam in ma
re. et factus est sanguis tamquam mortui. et omnis
anima uiuens mortua est in mari. Et ter
tius effudit phialam suam super flumina
et super fontes aquarum. et factus est sanguis.
Et audiui angelum altaris dicentem. Etiam
domine deus omnipotens. uera et iusta iudicia
tua. Et quartus angelus effudit phialam
suam in solem. et datum est illi estu affligere
homines et igni. et estuauerunt homines estu mag
no. et blasphemauerunt nomen dei habentis
potestatem super has plagas. neque egerunt
penitentiam ut darent illi gloriam. Et quin
tus angelus effudit phialam suam su
per sedem bestie. et factum est regnum eius te
nebrosum. et commanducauerunt linguas
suas pre dolore. et blasphemauerunt deum
celi pre doloribus et uulneribus suis. et non ege
runt penitentiam ex operibus suis. Et .vj.
angelus effudit phialam suam in flum
ine illud magnum eufraten. et siccauit
aquam eius ut prepararetur uia regibus uen
tibus ab ortu solis. Et uidi de ore dra
conis et de ore bestie et de ore pseudo pro
phete spiritus tres inmundos in modum ra
narum procedere. Sunt enim spiritus demoniorum faci sunt
entes signa et procedunt ad reges to
cius terre congregare illos in prelium ad di
em magnum dei omnipotentis. Ecce
uenio sicut fur. Beatus qui uigilat et
custodit uestimenta sua ne nudus am
bulet et uideant turpitudinem eius.
Et congregauit illos in locum qui uoca
tur ebraice hermagedon. Et .vij.
angelus effudit phialam suam in aerem.
et exiuit uox magna de templo
a trono dicens. Factum est. Et facta sunt
fulgura et uoces et tonitrua et terre mo
tus factus est magnus. qualis numquam fu
it ex quo homines fuerunt super terram. Et
facta est ciuitas magna in tres partes
et ciuitates gentium ceciderunt. et babi

angelus

Et audiui angelum aquarum di
centem. Iustus es qui es et qui eras
sanctus quia hec iudicasti. quia sanguinem
sanctorum et prophetarum effuderunt et sang
uinem eis dedisti bibere ut digni sunt.

lon magna venit in memoriam ante deum
dare illi calicem vini indignationis ire de
i eius. Et omnis insula fugit et montes
non sunt inventi. Et grando magna sicut
talentum descendit de celo in homines. Et b
lasphemaverunt homines deum propter plagam
grandinis. quoniam magna facta est vehementer.
XVII Et venit unus de vii
angelis qui habebant vii phialas et
locutus est mecum dicens. Veni ostendam
tibi dampnationem meretricis magne que sedet
super aquas multas. cum qua fornicati sunt
reges terre et inebriati sunt qui habitant in
terram de vino prostitutionis eius. Et abs
tulit me in desertum in spiritu. Et vidi muli
erem sedentem super bestiam coccineam
plenam nominibus blasphemie. habentem capi
ta vii et cornua x. Et mulier erat circum
data purpura et coccino et inaurata au
ro et lapide precioso et margaritis. habens
poculum aureum in manu sua plenum abo
minatione et inmunditia fornicationis eius. et
in fronte eius nomen scriptum misterium. Babilon
magna mater fornicationum et abhominationum
terre. Et vidi mulierem ebriam de san
guine sanctorum et de sanguine martirum ihesu. et
miratus sum cum vidissem illam admi
ratione magna. Et dixit michi angelus. Quare
miraris? Ego dicam tibi sacramentum muli
eris et bestie que portat eam. que habet capi
ta vii et cornua x. Bestia quam vidisti. fuit
et non est. et ascensura est de abysso. et in
interitum ibit. Et mirabuntur inhabitan
tes terram. quorum non sunt scripta nomina
in libro vite a constitutione mundi. viden
tes bestiam que erat et modo non est. Et
hic est sensus. qui habet sapientiam. Septem
ca- pita. septem montes sunt super quos
mulier sedet et reges vii sunt. Quinque
ceciderunt et unus est. alius nondum ve
nit. et cum venerit oportet eum breve
tempus manere. Et bestia que erat et non est
ipsa octava est. et de septem est et in interi
tum vadit. Et decem cornua que vidisti
x reges sunt. qui nondum regnum accepe
runt. sed potestatem tamquam reges una
hora accipient post bestiam. Hii unum
consilium habebunt. et virtutem et potestatem su
am bestie tradent. Hii cum agno pug
nabunt et agnus vincet illos. quoniam dominus
dominorum est et rex regum. et qui cum illo sunt
vocati electi et fideles. Et dixit michi. A
quas quas vidisti ubi meretrix sedet. populi sunt et
gentes et lingue. Et x cornua que vidis
ti in bestia. hii odient fornicariam et de
solatam facient illam et nudam. et car
nes eius manducabunt. et ipsam igni con
cremabunt. Deus enim dedit in corda eorum
ut faciant quod illi placitum est. ut dent
regnum suum bestie donec consummentur verba
dei. Et mulier quam vidisti est civitas
magna que habet regnum super reges terre.
Et post hec vidi alium
angelum descendentem de celo habentem XVIII
magnam potestatem. et terra illuminata
est a gloria eius. et clamavit in forti voce di clamavit
cens. Cecidit cecidit babilon civi
tas magna. et facta est habitatio demo
niorum et custodia omnis spiritus inmundi et
custodia omnis volucris inmunde. quia de vi
no fornicationis eius biberunt omnes gen
tes. et reges terre cum illa fornicati sunt.
et mercatores terre de virtute deliciarum eius
divites facti sunt. Et audivi aliam
vocem de celo dicentem. Exite de illa populus
meus. ne participes sitis delictorum eius. et de
plagis eius non accipiatis. quoniam pervenerunt
peccata eius usque ad celum. et recordatus est
dominus iniquitatum eius. Reddite illi sicut
et ipsa reddidit vobis. et duplicate dupli
cia secundum opera eius. In poculo quo miscu
it vobis miscete illi duplum. Quantum glo
rificavit se et in deliciis fuit. tantum date
illi tormentum et luctum. quia in corde suo
dicit. Sedeo regina et vidua non sum.
et luctum non videbo. Et ideo in una die
venient plage eius. mors et luctus
et fames. et igni comburetur. quia fortis

deus qui iudicabit illam. Et flebunt
et plangent se super illam reges terre qui
cum illa fornicati sunt et in deliciis vixe-
runt, cum viderint fumum incendii eius, lon-
ge stantes propter timorem tormentorum eius, di-
centes: Ve ve civitas illa magna ba-
bilon civitas illa fortis, quoniam una hora
venit iudicium tuum. Et negociatores
terre flebunt et lugebunt super illam, quoniam
merces eorum nemo emet amplius, merces
auri et argenti et lapidis preciosi et
margarite et bissi et purpure et serici et
cocci, et omne lignum thiinum, et omnia va-
sa eboris, et omnia vasa de lapide precioso
et eramento et ferro et marmore, et cinna-
momum et amomum et odoramentorum et un-
guenti et thuris et vini et olei et simile
et tritici et iumentorum et ovium et equorum et
redarum et mancipiorum et animarum hominum.
Et poma tua desideria anime tue disces-
serunt a te, et omnia pinguia et preclara pe-
rierunt a te, et amplius illa iam non inve-
nient. Mercatores horum, qui divites facti
sunt ab ea, longe stabunt propter timorem tor-
mentorum eius, flentes ac lugentes et di-
centes: Ve ve civitas illa magna
que amicta erat bisso et purpura et cocco
et deaurata erat auro et lapide precioso
et margaritis, quoniam una hora destitute
sunt tante divitie. Et omnis guber-
nator et omnis qui in lacum navigant et
naute et qui in mari operantur longe ste-
terunt et clamaverunt videntes locum incen-
dii eius dicentes: Que similis civitati
huic magne? Et miserunt pulverem
super capita sua et clamaverunt flentes
et lugentes et dicentes: Ve ve civitas
illa magna in qua divites facti sunt
omnes qui habent naves in mari de preciis
eius, quoniam una hora desolata est. Ex-
ultate super eam celi et sancti apostoli et
prophete, quoniam iudicavit deus iudicium
vestrum de illa. Et sustulit unus angel-
us fortis lapidem quasi molarem magnum et
misit in mare dicens: Hoc impetu mit-
tetur babilon magna illa civitas et ul-
tra iam non invenietur. Et vox citharedorum
et musicorum et tibia canentium et tuba non
audietur in ea amplius. Et omnis artifex
omnis artis non invenietur in ea amplius
et vox mole non audietur in ea amplius et
lux lucerne non lucebit in te amplius. Et vox
sponsi et sponse non audietur adhuc in te,
quia mercatores tui erant principes terre, quia
in veneficiis tuis erraverunt omnes gentes,
et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus
est, et omnium qui interfecti sunt in terra.

XIX

Post hec audivi quasi vocem
magnam turbarum multarum in celo dicentium:
Alleluia. Salus et laus et gloria et virtus deo
nostro est, quia vera et iusta iudicia eius
sunt, quia iudicavit de meretrice magna
que corrupit terram in prostitucione sua et
vindicavit sanguinem servorum suorum de ma-
nibus eius. Et iterum dixerunt: Alleluia. Et fu-
mus eius ascendit in secula seculorum. Et ce-
ciderunt seniores viginti quattuor et quattuor animalia
et adoraverunt deum sedentem super thronum
dicentes: Amen, Alleluia. Et vox de throno ex-
ivit dicens: Laudem dicite deo nostro omnes
servi eius et qui timetis illum pusilli et
magni. Et audivi quasi vocem turbe magne ui
et sicut vocem aquarum multarum et sicut vocem to-
nitruum magnorum dicentium: Alleluia. Quoniam
regnavit dominus deus noster omnipotens. Gaude-
amus et exultemus et demus gloriam ei, quia ve-
nerunt nuptie agni, et uxor eius preparavit
se, et datum est illi ut cooperiat se bissino splen-
dente candido. Bissinum enim iustificationes
sunt sanctorum. Et dixit michi: Scribe: Beati qui
ad cenam nuptiarum agni vocati sunt.
Et dixit michi: Hec verba dei vera sunt.
Et cecidi ante pedes eius ut adorarem e-
um. Et dixit michi: Vide ne feceris. Conser-
vus tuus sum et fratrum tuorum habentium tes-
timonium Ihesu. Deum adora. Testimonium
enim Ihesu est spiritus prophetie. Et vidi celum
apertum et ecce equus albus et qui sedebat

super eum vocabatur fidelis et verax et in
iusticia iudicat et pugnat. Oculi autem eius
sicut flamma ignis et in capite eius diade-
mata multa, habens nomen scriptum quod nemo
novit nisi ipse. Et vestitus erat veste
aspersa sanguine et vocatur nomen eius
verbum dei. Et exercitus qui sunt in celo
sequebantur eum in equis albis vestiti
bissino albo mundo. Et de ore ipsius pro-
cedit gladius acutus ut in ipso percutiat gen-
tes. Et ipse reget eas in virga ferrea. Et
ipse calcat torcular vini furoris ire
dei omnipotentis. Et habet in vestimento et in fe-
more suo scriptum: rex regum et dominus do-
minantium. Et vidi unum angelum stan-
tem in sole et clamavit voce magna di-
cens omnibus avibus que volabant per me-
dium celi: Venite congregamini ad
cenam magnam dei, ut manducetis
carnes regum et carnes tribunorum et car-
nes fortium et carnes equorum et sedentium
in ipsis, et carnes omnium liberorum ac servo-
rum et pusillorum ac magnorum. Et vidi
bestiam et reges terre et exercitus eorum con-
gregatos ad faciendum prelium cum illo qui
sedebat in equo et cum exercitu eius. Et
apprehensa est bestia et cum illa pseudo-
propheta qui fecit signa coram ipsa, quibus
seduxit eos qui acceperunt caracterem
bestie et qui adoraverunt ymaginem eius.
Vivi missi sunt hii duo in stagnum ignis
ardentis sulphure. Et ceteri occisi sunt in
gladio sedentis super equum, qui procedit
de ore ipsius, et omnes aves saturate sunt
de carnibus eorum.

XX Et vidi alium angelum descendentem
de celo habentem clavem abys-
si et cathenam magnam in manu sua.
Et apprehendit draconem serpentem an-
tiquum qui est diabolus et sathanas, et
ligavit eum per annos mille, et misit e-
um in abyssum et clausit et signavit
super eum ut non seducat amplius gen-
tes donec consummentur mille anni. Et
post hec oportet illum solvi modico
tempore. Et vidi sedes et sederunt super eas,
et iudicium datum est illis, et animas decol-
latorum propter testimonium Ihesu et propter verbum
dei, et qui non adoraverunt bestiam ne-
que ymaginem eius nec acceperunt carac-
terem eius in frontibus aut in manibus suis,
et vixerunt et regnaverunt cum Christo mille an-
nis. Ceteri mortuorum non vixerunt do-
nec consummentur mille anni. Hec est resurrec-
tio prima. Beatus et sanctus qui habet partem
in resurrectione prima. In hiis secunda mors non
habet potestatem, sed erunt sacerdotes dei et
Christi et regnabunt cum illo mille an-
nis. Et cum consummati fuerint mille an-
ni, solvetur sathanas de carcere suo et ex-
ibit et seducet gentes que sunt super qua-
tuor angulos terre, Gog et Magog, et congre-
gabit eos in prelium, quorum numerus est
sicut arena maris. Et ascenderunt super
latitudinem terre et circuierunt castra
sanctorum et civitatem dilectam. Et descendit
ignis a deo de celo et devoravit eos. Et
diabolus qui seducebat eos missus est
in stagnum ignis et sulphuris, ubi et
bestia et pseudopropheta cruciabuntur
die ac nocte in secula seculorum. Et vidi
thronum magnum candidum et seden-
tem super eum, a cuius aspectu fugit
terra et celum, et locus non est inventus ab
eis. Et vidi mortuos magnos et pusil-
los stantes in conspectu throni, et libri
aperti sunt, et alius liber apertus est qui
est vite. Et iudicati sunt mortui ex
hiis que scripta erant in libris secundum opera
eorum. Et dedit mare mortuos suos
qui in eo erant, et mors et infernus dede-
runt mortuos qui in ipsis erant, et iudicatum
est de singulis secundum opera ipsorum. Et in-
fernus et mors missi sunt in stagnum
ignis. Hec mors secunda est. ~~stagnum ignis~~
Et qui non est inventus in libro vite scrip-
tus, missus est in stagnum ignis.

XXI Et vidi celum novum.

et nouam terram. Primum enim celum et pri-
ma terra abiit et mare iam non est. Et e-
go iohannes uidi ciuitatem sanctam iherusalem no-
uam descendentem de celo a deo paratam
sicut sponsam ornatam uiro suo. Et
audiui uocem magnam de trono dicen-
tem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus et ha-
bitabit cum eis. et ipsi populus eius erunt et ipse
deus cum eis erit eorum deus. Et absterget de- Ysa. xxv. d.
us omnem lacrimam ab oculis eorum et mors
ultra non erit. neque luctus neque clamor ne-
que dolor erit ultra. quia prima abierunt. Et
dixit qui sedebat in throno. Ecce no-
ua facio omnia. Et dixit michi. Scribe quia
hec uerba fidelissima sunt et uera. Et dixit
michi. Factum est. Ego sum alpha et ω. initium
et finis. Ego sicienti dabo de fonte
aque uite gratis. Qui uicerit possidebit
hec et ero illi deus et ille erit michi filius.
Timidis autem et incredulis et execratis
et homicidis et fornicatoribus et ueneficis
et ydolatris et omnibus mendacibus pars illorum
erit in stagno ardenti igne et sulphure
quod est mors secunda. Et uenit unus de .vii.
angelis habentibus .vii. phialas plenas .vii.
plagis nouissimis et locutus est mecum
dicens. Ueni et ostendam tibi sponsam ux-
orem agni. Et sustulit me in spiritu in mon-
tem magnum et altum. Et ostendit michi
sanctam ciuitatem iherusalem descendentem de celo
a deo habentem claritatem dei. Lumen eius
simile lapidi pretioso tamquam lapidi ias-
pidis sicut cristallum. Et habebat
murum magnum et altum habens portas .xii.
et in portis angelos .xii. et nomina scripta que
sunt nomina .xii. tribuum filiorum israel. Ab orien-
te porte tres. ab aquilone porte .iii. et ab
austro porte tres. et ab occasu porte tres.
Et murus ciuitatis habens fundamenta .xii.
et in ipsis .xii. nomina .xii. apostolorum agni. Et
qui loquebatur mecum. habebat mensuram
arundinem auream ut metiretur ciuita-
tem et portas eius et murum. Et ciuitas in
quadro posita est. et longitudo eius tanta est
quanta et latitudo. Et mensus est ciuitatem
de arundine per stadia .xii. milia. Longi-
tudo et latitudo et altitudo eius equalia
sunt. Et mensus est murum eius .c.xliiii. cu-
bitorum. mensura hominis que est angeli. Et e-
rat structura muri eius ex lapide ias-
pide. ipsa uero ciuitas auro mundo simile
uitro mundo. Fundamenta muri ciuita-
tis omni lapide precioso ornata. Funda-
mentum primum iaspis. secundum saphirus. tertium
calcedonius. quartum smaragdus. quintum sar-
donix. sextum sardius. septimum crisolitus. octauum
berillus. nonum topazius. decimum crisopassus. xi. ia-
cinctus. xii. ametistus. Et .xii. porte .xii.
margarite sunt per singulas. et singule
porte erant ex singulis margaritis. Et
platea ciuitatis aurum mundum tamquam
uitrum pellucidum. Et templum non uidi in
ea. Dominus enim deus omnipotens templum illius
est et agnus. Et ciuitas non eget sole neque
luna ut luceant in ea. nam claritas dei
illuminabit eam. et lucerna eius est agnus.
Et ambulabunt gentes in lumine
eius. et reges terre afferent gloriam suam
et honorem in illam. Et porte eius non
claudentur per diem. nox enim non erit illic.
Et afferent gloriam et honorem in illam
gentium. Nec intrabit in ea aliquid coinqui-
natum et faciens abominationem et mendaci-
um. nisi qui scripti sunt in libro uite agni.

CAP. XXII.

Et ostendit michi flu-
uium aque uite splendidum tamquam
cristallum. procedentem de sede dei et agni.
In medio platee eius et ex utraque parte flu-
minis lignum uite afferens fructus .xii.
per menses singulos reddens fructum suum. et
folia ligni ad sanitatem gentium. Et om-
ne maledictum non erit amplius. et sedes dei
et agni in illa erunt. et serui eius seruient
illi. et uidebunt faciem eius. et nomen eius
in frontibus eorum. Et nox ultra non erit.
et non egebunt lumine lucerne. neque lu-
mine solis. quoniam dominus deus illumi-
nabit illos. et regnabunt in secula seculorum.

Et dixit michi. Hec uerba fidelissima et ue
ra sunt. Et dominus deus spirituum prophetarum misit
angelum suum ostendere seruis suis que op
ortet fieri cito. Et ecce uenio uelo
citer. Beatus qui custodit uerba prophetie li
bri huius. Et ego iohannes qui audiui et
uidi hec. Et postquam audissem et uidissem
cecidi ut adorarem ante pedes angeli qui
michi hec ostendebat. Et dicit michi. Vide
ne feceris. conseruus tuus sum et fratrum tuorum
prophetarum et eorum qui seruant uerba libri
huius. Deum adora. Et dicit michi. Ne sig
naueris uerba prophetie libri huius. tempus enim
prope est. Qui nocet. noceat adhuc. et qui
in sordibus est. sordescat adhuc. et iustus
iustificetur adhuc. et sanctus sanctifi
cetur adhuc. Ecce uenio cito. et merces me
a mecum est. reddere unicuique secundum opera
sua. Ego sum alpha et ω. primus et no
uissimus principium et finis. Beati qui
lauant stolas suas ut sit potestas eorum in
ligno uite. et per portas intrent in ciuita
tem sanctam. Foris canes et uenefici et in
pudici et homicide et ydolis seruientes
et omnis qui amat et facit mendacium. Ego
ihesus misi angelum meum testificari uobis
hec in ecclesiis. Ego sum radix et genus dauid.
stella splendida et matutina. Et spon
sus et sponsa dicunt ueni. Et qui audit di
cat ueni. Qui sitit. ueniat. qui uul
t. accipiat aquam uite gratis. Contestor
ego iohannes omni audienti uerba prophetie
libri huius. Si quis apposuerit ad hec.
apponet deus super illum plagas scrip
tas in libro isto. Et si quis diminuerit de
uerbis libri prophetie huius. auferet deus
partem eius de libro uite. et de ciuitate
sancta. et de hiis que scripta sunt in libro
isto. Dicit qui testimonium perhibet istorum
etiam uenio cito amen. Veni domine ihe
su. Gratia domini nostri ihesu christi cum om
nibus uobis amen. Explicit liber
apocalypsis

